بسم الله الرحمن الرحیم

فهرست‌نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه: درایتی، مصطفی، ۱۳۳۴ - ، گردآورنده
عنوان و نام‌پدیدآور: فهرستگان نسخه‌های‌خطی ایران (فخنا) / به کوشش مصطفی درایتی.
مشخصات نشر: تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۱-
مشخصات ظاهری: ج.
فروست: نسخه شناسی؛۱
شابک: دوره: ۹۷۸-۹۶۴-۴۶۶-۲۷۱-۹ ؛ ج.۶: ۹۷۸-۹۶۴-۴۴۶-۲۷۷-۱
وضعیت‌فهرست‌نویسی: فیپا
مندرجات: ج.۶.البشائر -تخبیس.
موضوع: نسخه‌های خطی --ایران --فهرستگان‌ها
شناسه افزوده: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
رده‌بندی کنگره: Z۶۶۲۰ /الف۹د۳۶ ۱۳۹۱
رده‌بندی دیویی: ۰۱۱/۳۱
شماره کتابشناسی ملی: ۲۵۹۶۷۰۸

فهرستگان

نسخه‌های خطی ایران (فنخا)

جلد ششم

البشائر – تخبیس

به کوشش:
مصطفی درایتی

نسخه‌شناسی/۱

فهرستگان نسخه‌های خطی ایران (فنخا)

مولف: مصطفی درایتی | Derayatimostafa@yahoo.com

ویراستار: دکتر مجتبی درایتی

چاپ اول: ۱۳۹۱

ناشر: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

مدیریت هماهنگی: عباسعلی علیزاده یزدی

مدیریت فنی و کامپیوتر: مهندس امین رشیدی، مهندس محبوبه درایتی

آماده سازی اطلاعات: علی علیزاده یزدی، حسین متدین طوسی
تقی چیت‌ساز یزدی، ابراهیم ملکی، عباسعلی علیزاده یزدی

تایپ و تصحیح: طاهره موسوی فر، سمیرا عابد پور، ملیحه فولادی، ملیحه اسلامی

طرح روی جلد: برگرفته از جلد نسخه خطی کلیات سعدی دورهٔ صفوی
با شماره ثبت ۱۹۱۶۵ کتابخانه ملی

خوشنویسی روی جلد: مهدی فلاح

صفحه آرایی: مهندس محبوبه درایتی

ناظر چاپ: نصرت‌ا... امیر آبادی

چاپ و صحافی: قلم قم

نشانی: تهران بزرگراه شـهید حقانی (غرب به شرق)،
بعد از ایسـتگاه مترو، بلوار کتابخانه ملی
تلفن فروشگاه: ۸۱۶۲۳۳۱۸ - ۸۱۶۲۳۳۱۵-۸۸۹۴۱۹۴۶ دورنگار: ۸۸۹۴۷۴۹۶
وب گاه: www.nlai.ir | پست الکترونیک انتشارات: Publication@nlai.ir

الفهرس الموحّد
للمخطوطات الايرانية

المجلد السادس
البشائر – تخبيس

اعداد:
مصطفى الدرايتي

رموز و اختصارات

- **آتشی:** مجموعه آقای سید علی آتشی در یزد
- **آثار ملی:** کتابخانه آثار ملی کاشان
- **آغاز: برابر:** آغاز برابر نمونه کتاب
- **آغاز و انجام برابر:** آغاز و انجام برابر نمونه کتاب
- **احتمالاً غیر همانند:** در مورد نسخه‌های فاقد مؤلف به کاررفته است که نام مشترک دارند و ما به احتمال آنها را متفاوت می‌دانیم
- **احتمالاً همانند:** در مورد نسخه‌های فاقد مؤلف به کار رفته که نام مشترک دارند ولی ما احتمال می‌دهیم برخی از آنها یک اثر است ولی مطمئن نیستیم.
- **احتمالا بعضا همانند:** در مورد نسخه‌هایی به کار رفته که نام مؤلف آنها معلوم نیست ولی نام مشترک دارند و تعدادی نسخه به این نام معرفی شده است و برخی از آنها احتمال می‌رود یک کتاب باشند ولی مطمئن نیستیم
- **ادبیات: با نام شهر تهران:** کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه تهران؛ با نام شهر مشهد: کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه فردوسی مشهد؛ با نام شهر اصفهان: دانشکده ادبیات دانشگاه اصفهان.
- **اصغر زاده:** مجموعه اصغر زاده
- **الفبائی:** فهرست الفبائی نسخه‌های خطی کتابخانه آستان‌قدس رضوی.
- **الهیات:** با نام شهر تهران: کتابخانه دانشکده الهیات دانشگاه تهران؛ با نام شهر مشهد: دانشکده الهیات دانشگاه‌فردوسی مشهد.
- **امام جمعه:** کتابخانه امام جمعه زنجان
- **امام صادق:** مدرسه امام صادق چالوس و مدرسه امام صادق قزوین و کتابخانه مؤسسه امام صادق قم و کتابخانه حوزه علمیه امام صادق اردکان یزد. که هر کدام با قرینه نام شهر قبل از آن قابل تشخیص است.
- **امام عصر:** کتابخانه مدرسه امام عصر شیراز
- **امام هادی:** کتابخانه عمومی امام هادی در مشهد
- **امیر کبیر:** کتابخانه امیر کبیر در باغشاه فین
- **امیرالمؤمنین:** کتابخانه‌امیر المؤمنین بشرویه
- **انجام برابر:** انجام برابر نمونه کتاب.
- **اندازه:** اندازه صفحه.
- **اوراق عتیق:** مجموعه ای به همین نام که به کوشش محمد حسین حکیم از طریق کتابخانه مجلس شورای اسلامی منتشر شده است.
- **اهدائی ف:** فهرست نسخه‌های خطی اهدائی رهبری به آستان قدس رضوی، تالیف رضا استادی
- **اهدائی رهبر:** مجموعه فهارس نسخه های خطی اهدائی رهبری به آستان قدس رضوی که چندین جلد آن منتشر شده است.
- **بی‌تا:** بدون تاریخ کتابت.
- **بی‌کا:** بدون کاتب.
- **پ:** پشت

- **تا:** تاریخ کتابت.
- **جا:** محل کتابت.
- **چهل ستون:** مدرسه چهل ستون تهران
- **حجتیه:** کتابخانه مدرسه حجتیه
- **حججی:** کتابخانه آیة‌الله حججی نجف آباد
- **حقوق:** دانشکده حقوق دانشگاه تهران
- **حوزه علمیه:** حوزه علمیه آشتیان
- **خاتم الانبیاء:** کتابخانه مدرسه خاتم الانبیاء (صدر) بابل
- **دائرة المعارف:** کتابخانه مرکز دائرة المعارف بزرگ سلامی
- **دار الحدیث:** کتابخانه مرکز دار الحدیث در قم
- **دانشگاه:** کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
- **د.ث:** به معنای دفتر ثبت کتابخانه مجلس شورای اسلامی است.
- **دهگان:** مجموعه ابراهیم دهگان اراک.
- **دیانی:** کتابخانه شیخ محمد علی دیانی بیرجند
- **ذکاء، یحیی:** مجموعه ذکاء یحیی
- **ر:** رو
- **رایانه:** رایانه کتابخانه ملی ایران و کتابخانه آستان قدس رضوی و در مواردی کتابخانه مسجد گوهرشاد. لازم به ذکر است که شماره بعد از آن در مورد کتابخانه ملی غیرقابل‌پیگیری است و منظور شماره صفحاتی است که متن پیاده شده فایل آن می‌باشد که در اختیار ماست و برای کنترل کار خود ما می‌باشد.
- **رضوی:** کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی
- **روضاتی:** مجموعه شخصی سید احمد روضاتی
- **سپهسالار:** کتابخانه مدرسه عالی شهید مطهری (سپهسالار)
- **سر یزدی:** کتابخانه مسجد حظیره (سر یزدی)
- **سعید نفیسی:** نسخه‌های خطی مرحوم سعید نفیسی
- **سم:** سانتیمتر
- **سناف:** فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس سنا (که مجموعه آن به کتابخانه مجلس شورای اسلامی منتقل شده است.
- **سلطنتی:** کتابخانه کاخ گلستان (سلطنتی)
- **شاهچراغ:** کتابخانه آستانه حضرت شاهچراغ شیراز
- **شیخ علی حیدر:** مکتبه شیخ علی حیدر (مؤید)، این مجموعه شخصی که ظاهراً هنگام جنگ کویت توسط صاحب آن از کویت به ایران منتقل شده بود ابتدا در قم نگهداری می‌شد و بعد دچار مشکلاتی شد و معلوم نبود در چه محلی نگهداری می‌شود. آخرین اطلاع این است که این مجموعه به شهر مشهد و به آستان قدس رضوی انتقال یافته است و ضمن مجموعه اهدائی رهبری نگهداری می شود.
- **ص:** صفحه
- **صادقیه:** کتابخانه مدرسه فتحعلی بیگ (صادقیه) دامغان
- **طبسی:** کتابخانه طبسی حائری در قم
- **عبدالعظیم:** آستان مقدس حضرت عبدالعظیم در شهر ری

- **عکسی:** این تعبیر در دو جا به کار رفته است: یکی در کنار شماره برخی از نسخه‌ها که به معنای آن است که نسخه، عکسی است و باید برای یافتن نسخه در کتابخانه معرفی شده، به عکسی بودن توجه شود؛ و دوم در معرفی مأخذ است که منظور فهرست عکسی آن کتابخانه می‌باشد.

- **علامه طباطبائی:** کتابخانه علامه طباطبائی شیراز که نام شیراز در قبل از آن آمده است.

- **علامه طباطبائی:** مکتبه علامه طباطبائی قم که نام شهر قم در قبل از آن آمده است.

- **علوم پزشکی:** کتابخانه دانشگاه علوم پزشکی تهران

- **عمومی ساری:** کتابخانه عمومی ساری

- **عمومی:** با کلمه قبل سمنان: کتابخانه عمومی سمنان

- **عمومی:** با کلمه قبل مراغه: کتابخانه عمومی مراغه

- **غیر همانند:** در مورد نسخه‌هایی که نام آنها یکی است ولی نسخه‌ها متفاوت است و به دلیل صرفه‌جویی و جلوگیری از تکرار، نام مکرر آنها حذف شده است.

- **ف:** این رمز در مورد مأخذ به کار رفته است و هنگامی که برای یک کتابخانه فهرستی به نام همان کتابخانه به صورت مستقل منتشر شده باشد، نام مأخذ آن با رمز «ف:» به معنای فهرست، به کار رفته است و اگر نام مأخذ با نام کتابخانه متفاوت باشد، نام مأخذ ذکر شده است.

- **فاضل:** کتابخانه آیةالله فاضل خوانساری

- **فاضل قائینی:** کتابخانه فاضل قائینی قم

- **فرهاد معتمد:** مجموعه فرهاد معتمد

- **فرهنگ و هنر:** کتابخانه فرهنگ و هنر مشهد

- **فرهنگ و ارشاد:** کتابخانه فرهنگ و ارشاد اسلامی کاشان

- **فیاض:** مجموعه دکتر علی اکبر فیاض

- **فیضیه:** کتابخانه مدرسه فیضیه قم

- **فیلمها:** فهرست فیلم‌های کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران

- **قاضی طباطبائی:** مجموعه محمد علی قاضی طباطبائی تبریز

- **قمر بنی هاشم:** کتابخانه قمر بنی هاشم دامغان

- **کا:** کاتب

- **کاتب = مؤلف:** نسخه به خط مؤلف است.

- **کاظمینی:** کتابخانه میرزا محمد کاظمینی

- **گ:** برگ.

- **گلپایگانی:** کتابخانه عمومی حضرت آیةالله العظمی گلپایگانی.

- **گوهرشاد:** کتابخانه مسجد جامع گوهرشاد.

- **مجلس:** کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی

- **محدث ارموی مخ:** فهرست مجموعه نسخه‌های خطی محدث ارموی، مخطوط

- **محمد هلال:** کتابخانه امامزاده محمد هلال آران کاشان، مخطوط.

- **مختصر ف:** فهرست مختصر نسخه‌های خطی مجلس شورای اسلامی که در سال ۱۳۸۷ منتشر شده است.

- **مخ:** به معنای مخطوط بودن فهرست می‌باشد.

- **مدارک فرهنگی:** سازمان مدارک فرهنگی انقلاب

- **مدرسه غرب:** کتابخانه مدرسه غرب همدان
- **مدرسی:** کتابخانه سید محمد مدرسی در یزد
- **مرعشی:** کتابخانه عمومی آیۀ الله العظمی مرعشی نجفی
- **مرکز احیاء:** مرکز احیاء میراث اسلامی، قم.
- **مرکز مطالعات:** کتابخانه پژوهشگاه علوم و تحقیقات اسلامی قم
- **مروی:** کتابخانه مدرسه مروی تهران
- **مسجد اعظم:** کتابخانه مسجد اعظم قم
- **مطالعات فرهنگی:** کتابخانه (پژوهشگاه) مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی
- **معصومیه:** آستان مقدسه حضرت معصومه علیها سلام
- **مفتاح:** مجموعه محمد حسین مفتاح
- **ملک:** کتابخانه ملک
- **ملی:** با نام قبلی تهران: کتابخانه ملی ایران؛ با نام قبلی شیراز: کتابخانه ملی شیراز؛ با نام قبلی تبریز: کتابخانه ملی تبریز.
- **مهدوی:** مجموعه دکتر اصغر مهدوی
- **موزه ملی:** کتابخانه موزه ملی ایران (موزه ایران باستان)
- **مؤسسه آیۀ الله بروجردی:** مؤسسه حضرت آیۀ الله العظمی بروجردی.
- **مولوی:** عبد المجید مولوی (قسمتی از این مجموعه به کتابخانه دانشکده الهیات دانشگاه فردسی مشهد منتقل شده است.)
- **مینوی:** مجتبی مینوی
- **نجومی:** مجموعه سید مرتضی نجومی
- **نسخه‌پژوهی:** مجموعه‌ای با همین عنوان که چند شماره از آن از طرف کتابخانه مجلس شورای اسلامی و به کوشش ابوالفضل حافظیان منتشر شده است.
- **نشریه:** نشریه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
- **نک:** این علامت به معنای «نگاه کنید» می‌باشد و در موارد ارجاع به‌کار رفته است. ارجاع دو گونه است: گاهی عنوان ارجاع داده شده کلاً در جای دیگری که راهنمائی شده، ثبت شده است و گاهی قسمتی از عنوان ارجاعی در محل دیگری ثبت شده است که در واقع به معنای «نیز نگاه کنید» می‌باشد.
- **نواب:** کتابخانه مدرسه نواب مشهد
- **نمازی:** کتابخانه مدرسه نمازی خوی
- **نوربخش:** کتابخانه نوربخش (خانقاه نعمت اللهی تهران)
- **وابسته به:** این اصطلاح در جایی به‌کار رفته که کتاب معرفی شده به اثری دیگر وابسته است و بیشتر در مورد شرح‌ها، حاشیه‌ها، تعلیقه‌ها، منتخب‌ها، مختصرها، گزیده‌ها، و ترجمه‌ها به‌کار رفته است و نام کامل اثر اصلی، همراه با نام مؤلف آن معرفی شده است و در صورت نیاز می‌توانید به اثر اصلی مراجعه کنید.
- **وزیری:** کتابخانه وزیری یزد
- **همانند:** این کلمه در جایی به‌کار رفته، که اثر معرفی شده فاقد نام مؤلف است و چند نسخه از آن در کشور وجود دارد و به معنای آن است که نسخه‌ها یک اثر است.

آوانگاری و اختصارات

در آوانگاری عناوین کتاب‌ها چند نکته هست که باید یادآوری شود:

۱- در آوانگاری فقط حروفی که تلفظ می‌شوند، ضبط می‌گردند. مثال: آداب الشریعه = ādāb-oš šarīʽa

۲- عنوان کتاب‌های فارسی با تلفظ فارسی و عنوان کتاب‌های عربی با تلفظ عربی آوانگاری شده‌اند.

مثال: آداب صوفیه =ādāb-e sūfīye

آداب الصوفیه =ādāb-uṣ ṣūfīya

۳- کلمات و ترکیباتی که از زبان‌های دیگر (از جمله عربی) به فارسی وارد گردیده، با تلفظ متداول در فارسی ضبط شده است.

مثال: اسطرلاب = ostorlāb

ابواب الجنان =abvāb-ol jenān

۴- چون در آوانگاری مقصود فقط نشان دادن تلفظ کلمات است، حروف اول عناوین مانند دیگر حروف کوچک نوشته شده است.

۵- برای آوانگاری کلماتی که بارها تکرار شده‌اند، از اختصار استفاده شده است.

ترجمه	tarjuma(t) / tarjome	t.
دیوان	dīvān / dīwān	d.
رساله	risāla(t) / resāle	r.
شرح	šarh / šarḥ	š.
کتاب	ketāb / kitāb	k.
منتخب	montaxab / muntaxab	mn.
منظومه	manẓūma(t) / manzūme	mnz.
مختصر	moxtasar / muxtaṣar	mx.

الف - آوانگاری کلمات و ترکیبات فارسی:

۱. مصوت‌ها:

اَ	در کلمه	زَن	a
اِ	در کلمه	دل	e
اُ	در کلمه	گُم	o
آ	در کلمه	راه	ā
او	در کلمه	سود	ū
ای	در کلمه	بیرون	ī

۲. صامت‌ها:

ء، همزه	ʾ
ب	b
پ	p
ت،ط	t
ث، س، ص	s
ج	j
چ	č
ح، ه	h
خ	x
د	d
ذ، ز، ض، ظ	z
ر	r
ژ	ž
ش	š
ع	ʼ
غ، ق	q
ف	f
ک	k
گ	g
ل	l
م	m
ن	n
و	v
ی	y

ب - آوانگاری کلمات و ترکیبات عربی:

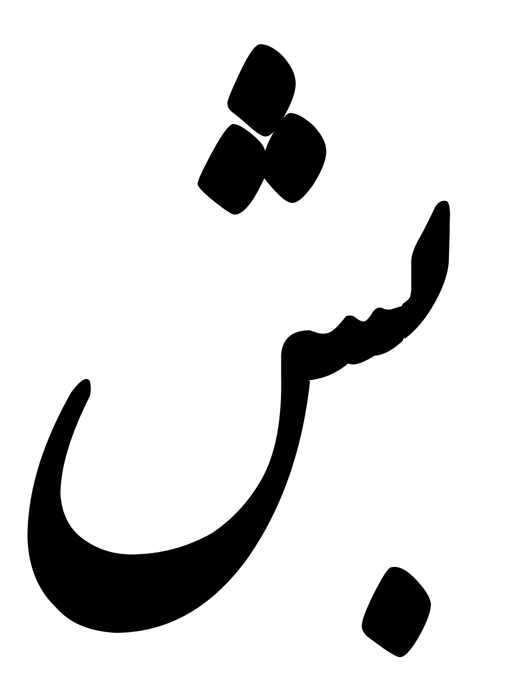
۱. مصوت‌ها:

فتحه	a
کسره	i
ضمه	u
آ	ā
او	ū
ای	ī

۲. صامت‌ها:

همزه	ʾ
ب	b
ت	t
ث	ṯ
ج	j
ح	ḥ
خ	x
د	d
ذ	ḏ
ر	r
ز	z
س	s
ش	š
ص	ṣ

ض	ḍ
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	ʿ
غ	ġ
ف	f
ق	q
ك	k
ل	l
م	m
ن	n
ه	h
و	w
ی	y

● **البشائر الالهية** / کلام و اعتقادات / عربی

al-bašā'ir-ul ilāhīya

بخشی از کتابی است که شیخ صالح بن حسن المصری در احتجاج بر رد نصاری تصنیف کرده است در سال ۶۱۸ق و مؤلف این مجموعه، آن را همراه با «فرق نصاری» آورده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۴۶/۴

آغاز: قال المصنف المسألة العاشرة فی البشائر الالهیة بالتسمیة المحمدیة نذکر بعون الله تعالی فی هذه المسألة ما نصت علیه لانبیاء؛ **انجام:** یسجد له و بمجده مع لات و لابن وموس تکسبه و اخذه جامعة رسولیة مقدسه و تعرف بعمودیة واحدة لمغفرة الخطایا و یرتجی قیامه لاموات و الحیاة الدائمة.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف مخ: ۱-۲۷۴]

● **بشارات** / کلام و اعتقادات / فارسی

bešārāt

بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷-۱۳۳۳ قمری

bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja'far (1861-1915)

تاریخ تألیف: ذیقعده ۱۳۱۱ق

کتابی مفصل شامل ۱ «مقدمه» و ۸۵ «بشارت»: مقدمه در مطلبی است کلی که اختصاص به دین معینی ندارد و در جمیع ادیان آسمانی ساری و جاری است؛ بشارت ۲. در فصل هیجدهم سفر مثنی از تورات در آیه پانزدهم به بعد می‌گوید: خداوند خدایت از میان شما از برادرانت پیغمبریرا مثل من مبعوث می‌گرداند؛ ۲. در فصل سی و سیم سفر مثنی می‌گوید: ای خدائیکه تجلی کردی از طور سینا؛ ۳. در فصل هفدهم از سفرتکوین می‌گوید: که بعد از آنکه خداوند عالم جل شأنه بشارت داد به ابراهیم به تولد اسحاق ... ؛ ۸۵ مرحوم مجلسی رحمة الله در کتاب عین الحیوة می‌فرماید که محمد بن یعقوب کلینی به اسناد معتبر از حضرت امام جعفر صادق (ع) روایت می‌کند که آن حضرت به شخصی از اصحاب خود می‌فرمود: می‌خواهی تو را خبر دهم که چگونه بود مسلمان شدن سلمان؛ خاتمه به اتفاق اهل عقل و نقل ادیان آسمانی حجت الهی باید کامل و ظاهر باشد. (وفادار مرادی)

آغاز: بسلمه. تبارک الذی نزل الفرقان علی عبده لیکون للعالمین نذیراً ... أما بعد پس چون در این اوان بهجت اقتران ...

انجام: اذ هدیتنا و هب لنا من لدنک رحمة انک انت الوهاب.

چاپ: اصفهان، ۱۳۳۰ق، سنگی، ۶۶۳ص

[فهرستواره منزوی ۱۵۲/۹]

۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه: ۲۲۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی کاهی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۸۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۱۰۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بخش الحاقی: در صورتهای ایشان ورنگ ایشان دگرگون شد، و قد وقع الفراغ من تألیف الملحقات ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تاریخ تولدی در دوشنبه ۲۲ شعبان ۱۳۴۰؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۲۸۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۶-۱۰۸]

● **بشارات** / اخلاق / فارسی

bešārāt

هفت مجلس است مشتمل بر بشاراتی اعتقادی و اخلاقی استفاده شده از آیات و روایات اهل بیت (ع)، هر مجلس دارای خطبه‌ای جداگانه و به آیه‌ای آغاز شده و دنباله تفسیر و شرح آن مطالب مناسب را می‌آورد، عناوین «مجالس» چنین است: ۱. محاسبات

نفس؛ ۲. محبت و عشق؛ ۳. خلقت بدن انسان؛ ۴. خوف و خشیت؛ ۵. صفات اولیا؛ ۶. معراج رسول خدا؛ ۷. وظیفه علما و سلاطین و اغنیا و فقرا.

آغاز: الحمد لله المطلع من اختار من عباده الابرار علی خفایا الاسرار ... بتوفیقات ربانی جل جلاله چند مجلس در این مجموعه جمع نمودم.

[فهرستواره منزوی ۳۴۵/۶]

مشهد؛ امام هادی؛ شماره نسخه: ۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** از اصحاب پسندیده برگزیده که صبح می‌نمودند ژولیده مو و غبار آلود و بتحقیق بیتوته ...

هفت مجلس است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۰گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۶۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۹۱۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳-۱۲۲]

● بشارات الاشارات = شرح الاشارات / فلسفه / عربی

bišārāt-ul išārāt = š-ul išārāt

؟سمرقندی، محمد بن اشرف، قرن ۷ قمری

samarqandī, mohammad ebn-e ašraf

وابسته به: الاشارات و التنبیهات؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

اهداء به: شرف الدین عبدالرحمن

تاریخ تألیف: اواخر ربیع الاول ۶۸۰ق

افندی در ریاض العلماء (ص ۳۲۵ ش ۹۹۲ دانشگاه) در سرگذشت انوری می‌نویسد که البشارات فی شرح الاشارات او را در تبریز دیده‌ام (نیز الذریعه ۱۱۱/۳). در فهرست مجلس (۵۴/۲) آمده که ترجمه اشارات (منسوب به ابن سهلان ساوی) را گمان برده‌اند از انوری است. شرحی که اکنون می‌شناسیم چون در پایان ربیع الاول ۶۸۰ ساخته شده است پیداست که از انوری ابیوردی شاعر نخواهد بود. در سده هفتم به‌جز طوسی چندین دانشمند شرح بر اشارات نوشته اند: ۱. نجم الدین محمد بن عبدان ابن اللبودی حکیم دمشقی (- ۶۲۱)؛ ۲. سیف الدین ابوالحسن علی آمدی (- ۶۳۱) که شرحی دارد به نام «کشف التمویهات فی شرح التنبیهات»؛ ۳. قاضی القضاة دمشق ابوحامد رفیع الدین عبدالعزیز بن عبدالواحد بن عبدالهادی فلیمانی گیلی فقیه اصولی فیلسوف پزشک که در دمشق می‌زیسته و به دستور وزیر امین الدوله در ذیحجه ۶۴۱ کشته شده است. او شرح اشارات خود را به نام ملک مظفر تقی الدین عمر بن ملک امجد بهرام شاه بن فرخشاه بن شهنشاه بن ایوب ساخته است (ابن ابی اصیبعه ۱۷۱/۲ و ۲۳۵؛ معجم المؤلفین ۱۶۹/۴)، نام او در دیباچه تحفه سعدیه هم آمده است؛ ۴. نجم الدین احمد بن ابی بکر بن محمد نخجوانی مؤلف حل شکوک القانون در ۶۵۱ و لباب المنطق که ابن کمونه در ۶۷۹ از آن تلخیص کرده است و زبدة النقض و لباب الکشف در رد بر اشارات ابن سینا که ابن کمونه در رد آن در ۶۷۹ التقاط الاعتراضات ساخته است؛ ۵. کمال الدین علی بن سلیمان بحرانی که برای شاگرد خود کمال الدین ابن میثم بحرانی (- ۶۷۹) شرح اشارات ساخته است؛ ۶. سراج الدین ابی الثناء محمود بن ابی بکر بن احمد ارموی (۵۹۴-۶۸۲)؛ ۷. ابن‌کمونه عزالدوله ابوالرضا سعد بن نجم الدولة منصور بن سعد بن الحسن بن هبة الله بن کمونه اسرائیلی بغدادی حکیم ادیب (- ۶۸۳) شرح بر اشارات دارد به نام «شرح الاصول و الجمل من مهمات العلم و العمل» که برای پسر شمس الدین محمد صاحب دیوان نوشته است؛ ۸ علامه حلی که سه شرح بر اشارات دارد؛ ۹. بدرالدین محمد بن اسعد بن سلیمان یمانی شوشتری (- ۷۲۳) که حاشیه‌ای بر شرح اشارات طوسی دارد؛ ۱۰. برهان الدین ابوالفضائل محمد بن محمد بن محمد نسفی محدث متکلم اصولی جدلی حنفی (۶۰۰-۶۸۷) که مؤلف «المقدمة البرهانية و الترجيحات» است. نسخه ما با نسخه شرح حکمة الاشراق قطب شیرازی به یک خط است و هر دو در یک مجلد بوده و اکنون جدا کرده‌اند و قطب هم شرح خود را در رجب ۶۹۴ ساخته است پس مؤلف البشارات که این دو نسخه ما به خط او است نمی‌تواند برهان الدین نسفی باشد؛ ۱۱. شمس الدین محمد بن اشرف (عبدالرحمن بن) محمد بن محمود حسینی سمرقندی سنجاری (قرن ۷ ق). این شمس الدین محمد بن اشرف حسینی سمرقندی «آداب البحث» خود را برای شرف الدین یا نجم الدین عبدالرحمن سمرقندی ساخته است پس شاید شارح (مؤلف بشارات الاشارات) او باشد چه این شرح هم به نام عبدالرحمن ساخته شده است. او در عمل تقویم کواکب ثابته جدول سال ۶۴۵ یزدگردی (۶۷۵ق) را می‌آورد، پس او پیش از این تاریخ باید متولد شده باشد و در این سال کمینه بایستی نزدیک به ۲۵ یا ۳۰ سال داشته باشد.

شارح در دیباچه می‌گوید که شروح دیگر اشارات یا دشوار است و یا گزیده و کوتاه و شرح من هم زوائد ندارد و هم فوائدی در آن هست و من در آن مواضعی را که خلاف شرع است نشان داده‌ام. او این شرح را چنانکه گفتیم به دستور عبدالرحمن یکی از فرمانروایان دانش پرور زمان خود ساخته است و عنوان در آن «قال-اقول» است و پس از هر بندی شرح آن می‌آید و همه اشارات از منطق و طبیعی و الهی در آن هست و در آن از شارح دیگری بنام یاد نکرده مگر در مسأله چهارم از نمط چهارم در شرح «اشارة لو التام ذات واجب الوجود» عبارتی با عنوان «قال بعض الشارحين» و «قال بعضهم» آورده که نخستین آن از طوسی و دومی آن از امام است و در شرح اشارات طوسی (سه صفحه مانده از نمط چهارم در چاپ سنگی) دیده می‌شود. در برگ ۵پ نمط ۵ هم در شرح عبارت شیخ «اشارة کل حادث

فقد کان قبل وجوده» عبارتی از «بعض الشارحین» آورده که در شرح طوسی (برگ ۶پ همین نمط) دیده می‌شود. او در این دو جا بر طوسی و امام رد می‌کند. در داستان سلامان و آبسال همان داستان دوم طوسی با عنوان «و ذکر الشیخ» آمده است. در فهرست اسعد طلس ص ۲۰۴ ش ۲۸۱۵ بشارات الاشارات از محمد شفیع بن عبدالرشید حسنی که در ۱۰۷۷ شرح خود را نوشته است دانسته شده است. این نسخه به‌گواهی آغاز آن همین کتاب ما است و محمد شفیع گویا نویسنده نسخه است.
نسخه‌ای از آن در سپهسالار (ش ۱۱۸۲) نسخ سده دهم در ۱۶۲ برگ هست و از طبیعی است تا آخر درست مانند نسخه ما در آغاز و انجام مگر این‌که عبارت «و نشکر الله ... و آخرا» را ندارد و نسخه در آن سهل المؤونة خوانده شده و از عبدالرفیع جیلانی ولی پیدا است که از رفیع الدین گیلکی نخواهد بود. شماره ۲۱ مورخ ۹۸۹ (۶/۱) آستان قدس هم بشارات الاشارات است و تاریخ تألیف ندارد و فهرست نگار آن را نشناخته و از امام رازی پنداشته است. نسخه شماره ۷۷۱ (۱۶۹/۴) این کتابخانه این شرح نیست و از امام رازی است و افتادگی و آشفتگی دارد و در آن رساله‌ای است منطقی که دانسته نشد از کیست. نگارنده هر دو نسخه را دیده‌ام. (محمد باقر حجتی)
آغاز: بسمله. رب انعمت فزد. الحمدلله الذی زین السنتنا بشکره و شرف قلوبنا بذکره و کمل عقولنا بفکره ... و بعد فان اربح ما یکتسب فی الدنیا و انجح ما یدخر للاخری هو الکمالات العلمیة و الفضائل العلمیة و انجحها العلمیة لانها ایضا عملیة بعمل القلب الذی هو اشرف الاشیاء لا سیما البرهانیة التی ینفتح بها باب الحق و التحقیق و ینفسح مجتهد الصدق و التصدیق اذا العبرة فی العلوم و المعارف بالیقین و التسدید لا بالظن و التقلید و کتاب الاشارات الذی صنفه الرئیس ابو علی بن سینا رحمه الله من جمله الکتب المتداولة بین العلماء المتناولة عند العقلاء اجمع فیه خلاصة افکار القدماء و غایة آراء الحکماء بعبارات مرموزة و الفاظ مغموزه قد اعتنی بشرحه جمع من اعیان الافاضل و بذلوا و سعهم فی تحقیقه و تنقیحه لکن کان بعض الشروح مشتملا علی ضرب من التطویل و بعضها قاصرا عن حمد التکمیل فسنح لی ان اکتب له شرحا حاویا للفواید خاویا عن الزواید مشیر الی مواضع خلله و مواقع زلله لا سیما التی خالف الشرع المستقیم و الدین القویم فصرفت فیه برهة من الزمان و مدة من الاوان الی ان وافق و وافی تشریف الاشارة ممن شرفه الله تعالی بالدولة و الاقبال و اعزه بالفضل و الافضال ... و هو الصاحب المعظم مفخر اکابر الامم ... عمدة الدولة القاهرة عمدة الملة الزاهرة بقیة الملک شرف الدنیا و الدین علاء الاسلام و المسلمین عبدالرحمن لا زالت ایام دولته مقرونة بالسعادات و اعوام قدمه مشحونة بالکرامات فکمل الکتاب و سمی ببشارات الاشارات و بالله التوفیق. صدر الکتاب قال احمد الله علی حسن توفیقه ... و آله اقول هذه الخطبة مرتبة علی احوال النفس فی طلب کمالاتها بحسب قوتی العلمیة و العملیة.
انجام: و یقال اذاع الخبر اذا افشاه. و هذا آخر ما اردنا من شرح هذا الکتاب و نشکر الله تعالی بما هدانا الی ما کنا آملین الیه و الحمدلله رب العالمین وقع الفراغ من تألیفه اواخر ربیع الاول سنة ثمانین و ستمائة
[نشریه ۹: ۱۲۸]

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۴۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: آغاز رجب ۶۸۸ق؛ تملک: رفیع الدین الحسینی با مهرش؛ کاغذ: سمرقندی کلفت، جلد: تیماج سرخ ضربی زرکوب، ۱۰۶گ، ۲۹ سطر (۱۳×۱۹)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۶/۵×۳۴سم [ف: ۴۷۲]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۷۹۲-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۲۹۰]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۸
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۵۱]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۷۵/۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمد لله رب العالمین ... تم الکتاب بعون الله و حسن توفیقه
خط: نستعلیق بد، کا: محمود بن محمد علی نقاش طوسی، تا: ۱۱۱۱ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قرمز، ۱۲۴گ (۱۸۰پ-۳۰۴ر)، اندازه: ۱۴/۲×۲۶/۵سم [ف: ۸-۱۶]

● **بشارات الاصول** / اصول فقه / عربی
bišārāt-ul usūl
قطعه‌ای از کتاب می‌باشد مشتمل بر: مباحثی درباره الفاظ شبیه به مباحث نحوی و صرفی، تقلید، اشتراک، صحیح و اعم، توسعه و تضییق.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۵۳۰
آغاز: بشارة سیأتی بیاناً فی محله أن بناءنا علی بیان جملة من مهمات المقدمات
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۴-۲۹۷]

● **بشارات الامة فی موالید الائمة** / کلام و اعتقادات / فارسی
bešārāt-ol omma fī mavālīd-el a'emme
کجوری، محمد بن اسماعیل، -۱۳۵۳ قمری
kajūrī, mohammad ebn-e esmā'īl (-1934)
در یک «مقدمه» در ده «بشارت» و چند «باب» هر یک ده بشارت و خاتمه در بشارت تولد مظفر الدین شاه، در کلام شیعی است.

[الذریعه ۱۱۲/۳؛ فهرستواره منزوی ۱۵۲/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۳۴/۳

این نسخه بشارت چهارم است؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی ضربی مقوایی، ۱۵۵گ (۵۳ر-۲۰۷پ)، ۱۲ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۱-۲۴۴۷]

● **بشارات الشیعة** / کلام و اعتقادات / عربی

bišārāt-uš šī‘a

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، -۱۱۷۳ قمری

xājū’ī, mohammad esmā‘īl ebn-e hoseyn (- 1760)

تاریخ تألیف: از غره رمضان تا شوال 1155ق

مطالبی که متعلق است به شیعه و بشارات و اشارات و نویدهایی که اختصاص بدانها دارد، در هشت «فصل»: ۱. معنی الشیعة؛ ۲. اختلاف مراتب الشیعة؛ ۳. فضل الشیعة؛ ۴. فی أن الشیعی شهید و إن مات علی فراشه؛ ۵. قبول عبادة الشیعة؛ ۶. فوائد حب آل محمد و ثمراته؛ ۷. فی أن الشهادة بالتوحید لاتقبل الا من الشیعة؛ ۸ فی أن الولایة أفضل ارکان الاسلام.

آغاز: بعد حمد من صیرنا من امة نبیه و شیعه علیه و أحبة ذریة ولیه الذین جعل مودتهم اجر الرسالة

انجام: واجعلنی ممن ینتظم فی سلک احبتهم بحقک علیهم و بحقهم علیک و من هنا انقطع الکلام.

چاپ: در مجموعه اولی از رسائل اعتقادیه مؤلف چاپ شده است.

[الذریعه ۱۱۲/۳و ۱۱۳]

شرح و حواشی:

۱- بشارات الشیعه (ترجمه)

۲- بشارة الشیعة؛ شریف، علی بن فتح الله (-۱۱)

۳- بشارات الشیعه (ترجمه)؛ نجم آبادی، محمد ابراهیم بن محمد باقر (-۱۳)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۵۵ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز بدون مقوا، ۹۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [ف: ۳-۲۹۲]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۷۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ حواشی متفرقه‌ای به فارسی از عباس واعظ مازندرانی به سال ۱۳۰۷آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای روشن، ۹۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۵۲]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۹۷۷

آغاز: برابر

کامل؛ خط: نسخ، کا: حاج میرزا محمد، تا: ۱۲۹۳ق؛ اهدایی: محمد جواد میرزائی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ رنگین عطف تیماج زرد، ۱۹۰گ، ۱۳سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۴-۱۴۹۲]

۴. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه: ۲۳۱

خط:نسخ،بی کا،بی تا؛۴۸گ،۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۴۱]

● **بشارات الشیعه (ترجمه)** / کلام و اعتقادات / فارسی

bišārāt-uš šī‘a (t.)

نجم آبادی، محمد ابراهیم بن محمد باقر، ق۱۳ قمری

najm-ābādī, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad bāqer (- 19c)

وابسته به: بشارات الشیعة؛ خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین (-۱۱۷۳)

اهدا به: ناصرالدین شاه قاجار

ترجمه «بشارات الشیعة» ملا اسماعیل خواجویی است. کتاب حاضر در مدح مذهب شیعه و برتری آن است که در هشت «فصل» تنظیم و تهیه شده است.

آغاز: بسمله. لک الحمد یا من رفع درجات العلماء و فضل مدادهم علی دماء الشهداء و بشر اتباع نبیه و شیعة ولیه بجزیل العطاء فی یوم الجزاء ورفض مخالفیهما

[الذریعة ۱۱۲/۳؛ نسخه‌های منزوی ۹۱۵/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۰۱/۹]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۹۳-۱/۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** نزاع نمی‌کنند در حق ایشان بلکه ایشان را دوست دارد. مؤلف گوید: اللهم ثبتنی علی ولایتهم و ... الی یوم النشور بمحمد وآل محمد (ص) تم

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: شب ۲۰ ربیع الثانی ۱۲۴۳ق؛ در برگ آخر طریقه ختم دعای «یا من تحل به عقد المکاره» به نقل از شیخ حسین بن عبدالصمد برادرزاده شیخ بهایی؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۱۶۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲-۸۶۲]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۸۲۱

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی لبشر اولیائه بجنانه و ثوابه و انذر اعدائه بحجیمه و عقابه؛ **انجام:** حسب الامر اعلیحضرت اقدس همیون شهریاری ... تحریر شد فی شهر رمضان المبارک کتبه غلامزاده حقیقی علینقی ابن محمد تقی نوری سنه ۱۲۸۰

خط: نستعلیق خفی، کا: علینقی بن محمد تقی نوری، تا: ۱۲۸۰ق؛ مجدول، کمندکشی زرین و رنگین، دو صفحه مذهب مرصع، یک سرلوح مذهب مرصع ممتاز؛ کاغذ: فرنگی آبی رنگ، جلد: مقوای روکش تیماج لاکی ساده مجدول کمندکشی زرین، ۲۵۴ص، ۱۲ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱-۸۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۱۸۸

آغاز: بسمله. لک الحمدیا من رفع درجات العلماء ... اما بعد این کتابی است موسوم به بشارة الشیعة از ... محمد اسمعیل مازندرانی مشتمل بر هشت فصل؛ **انجام:** و هر گاه سهو و نسیانی چشم پوشیده عفو فرمایند (تمام در یوم یکشنبه بیست و یکم شعبان ... سنه ۱۲۷۲)

محتملا از نجم آبادی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۱ شعبان ۱۲۷۲ق؛ مهر: «یا ابا عبدالله ۱۲۷۲»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی ضربی ترنجی مقوایی، ۱۳۴گ، ۲۱ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۱-۲۱۴۶]

۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و شیعیان وی. پس من در جواب گفتم خدا با تو دشمنی کند

محتملا از همان نجم آبادی باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ سه تملک در طهران به‌تاریخ ۱۳۰۶ با مهر «علی ... محسن ۱۲۸۸» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۲گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۳-۵۶۹]

● البشارات الفقهیة و دلائل الاحکام الفرعیة / فقه، شعر / عربی

al-bišārāt-ul fiqhīya wa dalā'il-ul aḥkām-il far'īya

شورکی میبدی، حسین بن محمد، ق۱۴ قمری

šūrakī meybodī, hoseyn ebn-e mohammad (- 20c)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۴۸

آغاز: (کتاب الاجارة) بسمله، و الاصل فی شرعیة الاجارة ×× بعد الکتاب السنة الکبیرة / اما الکتاب قوله ارضعن ×× لکم فآتوهن اجرهن؛ **انجام:** (کتاب الدیات) و المعظم قد اطلق الظمآنا ×× و اعتبر التفریط حیث کانا / استضعف الروایة المزبورة ×× جمع من الاجلة الموقوة / و لنختم الکلام فی المنظومة ×× فی هذه البشارة الموسومة / و الحمدلله علی الهدایة ×× لدینه فی البدء و النهایة

از کتاب اجاره تا دیات ؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۳ شعبان ۱۳۳۶ق؛ کسب اجازات اجتهادی مؤلف از فقهای عصر بدین ترتیب: ۱. اجازة آقا میرزا هاشم خوانساری چهار سوقی مورخ سوم رجب ۱۳۱۲، ۲. اجازه آقا محمد تقی نجفی اصفهانی، ۳. اجازه آقا محمد علی بن محمد باقر مورخ شوال ۱۳۱۴، ۴. اجازه آقا محمد باقر فشارکی مورخ جمعه پانزدهم شعبان ۱۳۱۳؛ اهدائی: محمود مجد اردکانی؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی، ۳۴۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۱-۲۴۴]

● البشارات فی شرح الاشارات / اصول فقه / عربی

al-bišārāt fī š.-il išārāt

کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷-۱۳۱۵ قمری

kalbāsī, ab-ol-ma'ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832-1898)

وابسته به: اشارات الاصول؛ کرباسی، محمد ابراهیم بن محمد حسن (۱۱۸۰-۱۲۶۲)

کتاب شرحی است مزجی و تحقیقی با اضافات بسیار در سه جلد، بر «اشارات الاصول» والدش. سید مصطفی صفائی خوانساری در معرفی کتاب نگاشته است: «هذا الکتاب شرح علی اشارات الاصول لوالده المعظم له ولکن لا بنحو الشروح المتعارفه بل فی الحقیقة کتاب مستقل مشتمل علی خلاصة ما فی الاشارات مع اضافات تحقیقات له و تمامه فی ثلاث مجلدات کبار». در بسیاری از مباحث اصل عبارات را نیاورده و خلاصه به آن پرداخته است. تألیف کتاب پس از ۱۲۸۰ پایان یافته است.

چاپ: طبع الجزء الاول منه.

[الذریعة۳/۱۱۰]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۹۳۱

جلد سوم کتاب در ادله عقلیه؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد حسن، تا: شنبه ۴ ربیع الاول ۱۲۸۸ق؛ در چند جا حواشی از فرزند مؤلف جمال الدین؛ ۳۰۳گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲۰-۲۵۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۷۴۰

آغاز: الکلام فی الادلة العقلیة مقدمة المراد بالدلیل العقلی هنا هو ما یکشف عن امر شرعی فرعی فهو حکم عقلی یمکن التوصل به الی امر شرعی فرعی و ربما یقال ان اخذ الحکم؛ **انجام:** و حجبت عن الاحزان و الاتراب و تقطعت ایدی الخلان و الاحباب و لم اتمکن من التوبة و الانابة الی رب الارباب و ابتلیت بما اثقل ظهری بالکسب و الاکتساب.

جلد سوم؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد حسن بروجنی، تا: ۱۲۹۲ق؛ محشی به امضاء «منه عفی»؛ جلد: تیماج، زیتونی، سوخت، ترنج با سر با نقش گل و بوته، مجدول، ۲۸۶گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳/۵سم [ف: ۲۶-۲۳۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۰۶۷

آغاز: بسمله، الکلام فی الادلة الشرعیة و فیه مقاصد المقصد الاول فی الکتاب مقدمة الکتاب مع اداة التعریف عرف النحاة بل غیرهم فی کتاب سیبویه و بدونها؛ **انجام:** و للتقریر فیه وجه فکان علی المستدل الشهید الاستدلال به و الله العالم

جلد دوم و شامل مباحث ادله شرعیه؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: سید احمد صفایی خوانساری، بی‌تا، جا: اصفهان؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: مقوا، عطف و گوشه ها تیماج خرمایی، ۴۳۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۶-۵۱] و [اهدائی ف: ۶۵]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۹۲۱/۱-۶/۱۱

آغاز: بسمله. الکلام فی الادلة العقلیة مقدمة المراد بالدلیل العقلی هنا هو ما یکشف عن امر شرعی فرعی فهو حکم عقلی؛ **انجام:** وفی بعض النسخ بالرسالة الذهبیة فی العلوم الطبیة والظاهرات مضامین الرسالة تشهد بعد ودها عن المعصوم. والله العالم.

جلد سوم از ادله عقلیه تا آخر کتاب؛ خط: نسخ، کا: استکتاب از نورالدین طباطبایی، بی‌تا؛ مصحح، با حواشی «منه عفی عنه» به خط عباس بن محمد جعفر در شوال ۱۳۰۸؛ ۴۹۲گ، ۲۶-۲۷ سطر، اندازه: ۲۲×۳۲سم [ف: ۲-۶۲۱]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۱۸۲

آغاز: الکلام فی الادلة الشرعیة، و فیه مقاصد المقصد الاول فی الکتاب مقدمة الکتاب مع أداة التعریف مصطلح فی عرف النحاة؛ **انجام:** و حکم فی التذکرة بأن من رأی الهلال فی شهر رمضان وجب علیه الصوم سواء کان عدلا.

نام مؤلف به استناد نسخه ۲۱۰۶۷ آستان قدس که جلد دوم کتاب است ذکر شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۲۴۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶-۱۸۲]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۹۳۰

جلد دوم کتاب، و از بحث کتاب تا تقریر معصوم را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ تملک: مصطفی حسینی صفائی خونساری به‌تاریخ ذیقعده ۱۳۷۵ با مهر «مصطفی الحسینی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۵۳گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲۰-۲۵۴]

● **بشارات کتب سابقه بر پیامبر اسلام (ص)** / کلام و اعتقادات / فارسی

bešārāt-e kotob-e sābeqe bar payāmbar-e eslām

ابوالحسن بن مهدی، ق۱۴ قمری

ab-ol-hasan ebn-e mahdī (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۰۱.

یازده آیه از کتب عهد عتیق بر بعثت پیامبر اکرم. از ابوالحسن بن مهدی که کتابی دیگر به نام «مشکاة الهدایة» داشته است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۷۹۲

آغاز: بسم الله و به ثقتی سبحان الذی اسری بعبده لیلا؛ **انجام:** شب سه‌شنبه از شهر رجب عام ۱۳۰۱

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: رجب ۱۳۰۱ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۹گ، ۱۳ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۴×۲۱ [اهدائی ف: ۱۲۹]

● **بشارت** / بهائیت / فارسی

bešārat

کتابی است که درباره رسالت دینی خود نوشته و با عنوان بشارت شروع شده و شامل دو «بشارت» است و مشتمل بر تقسیماتی نظیر آیات کتب مقدسه می‌باشد و در خاتمه نیز دعایی به عربی نوشته شده است. در این رساله نشانه‌هایی از بهائیت دیده می‌شود.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۵۹۳۱

آغاز: بسمه الا منع الا بدع الا علی. یا اهل الولی انا نرینکم و السلام الی اهل الله؛ **انجام:** قدوس قدوس قدوس یا رب الارواح و النفوس و السلام الی اهل الله

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی. در برگ ۱۸ نامه‌ای با عنوان «نخستین نامه دبستان امریکائیان» در مورد رد دین مسیحیت نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی یک‌لا مجدول، ۲۴گ، ۱۶-۱۸ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۰/۷×۱۷/۵سم [رایانه]

● **بشارة الباکین و انیس الذاکرین** / تاریخ معصومین / عربی

bišārat-ul bākīn wa anīs-ud̲ d̲ākirīn

تبریزی، حسین بن عبدالرزاق، ق۱۴ قمری

tabrīzī, hoseyn ebn-e ‘abd-or-razzāq (- 20c)

اهدا به: ناصرالدین شاه قاجار

تاریخ تألیف: ۱۵ جمادی الثانی ۱۲۸۰ق

مجالسی است در مصائب اهل بیت رسول الله (ص) خصوصاً حضرت سید الشهدا (ع) و اصحابش و در واقع خلاصه‌ای از کتاب دیگر مؤلف به‌نام «وسیلة الفردوس» می‌باشد، دارای یک «مقدمه» در وصایای نافعه برای رثاء و بعضی از مواعظ و پنجاه «مجلس» و یک «خاتمه» در وصایایی از مؤلف.

آغاز: الحمدلله الذی غوصنی فی بحور المصائب و الاحزان الزرء سید اولاد الانس و الجان فاخرجت لآلی کلمات وصل بها إلی ...

انجام: و ادخلنا به فی جنات النعیم و احشرنا فی زمرة محمد و آله الطیبین الطاهرین برحمتک یا أرحم الراحمین.

[الذریعة ۱۰۱/۲۶؛ الکرام البررة ۳۹۷/۱؛ میراث شهاب س۵ش۳و۱۵۱/۴]

۱. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۳۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کان قطعات کبدها قد اضحت فی وجنتیها کالدراری و دماء قلبها قد غدت حالات ...

تا اواخر مجلس پانزدهم؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۹ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۲-۶۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۵۲۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۱۱۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۶۶۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ملا زین العابدین بن مصطفی، تا: ۱۲۸۰ق؛ مصحح، مجدول، دارای کمندکشی؛ کاغذ: فرنگی به رنگ آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای روشن مجدول ضربی، ۱۸۴گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۳۴-۳۵]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: بدون شماره

بی کا، تا: ۱۲۸۱ق [میراث شهاب: س۵ش۳و۴-۱۵۱]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۵۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن مشهدی آقا ایروانی، تا: ۱۴ رجب ۱۲۸۹ق؛ مصحح، محشی؛ در سه برگ آخر اشعاری از «حاجی چناران خویی»؛ جلد: تیماج مشکی ضربی، ۱۶۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۵۲]

● **بشارة الشيعة** / کلام و اعتقادات / عربی

bišārat-uš šī‘a

فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶-۱۰۹۱ قمری

feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598-1680)

تاریخ تألیف: ۱۰۸۱ق

مطالب تحت عنوان «بشارت» ذکر شده و در ضمن چهل بشارت ثابت کرده که فرقه ناجیه از فرق اسلامیه که به موجب اخبار دینیه با مژده بهشتی مستبشر هستند همانا منحصر به شیعه می‌باشد. تاریخ فراغت از تألیف ۱۰۸۱ق موافق جمله «بشارات من الله» می‌باشد.

آغاز: الحمدلله علی ما هدانا لمعرفة احسن القول و اتقنه ... اما بعد، فیقول ... هذا کتاب بشارة الشيعة اخرجه الله علی لسانی

انجام: و عدد هذا الکلام تاریخ التصنیف و هو تاریخ لطیف و الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی محمد و آله اجمعین

چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۱۱ق، وزیری، ۴۰ص (صص۱۱۶-۱۵۵)

[الذریعة ۱۱۶/۳ و ۱۱۵/۳؛ ریحانة الادب ۳۶۹/۴؛ فهرست‌های خودنوشت فیض ۱۴۷؛ مشار عربی، ص ۱۲۷]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۱۰/۲

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۳-۲۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۸۱۹/۲

آغازو انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالغنی بن معزالدین حسینی، تا: حدود قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با نشان «منه سلمه الله و منه دام فیضه»؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۹گ (۴۷پ-۱۱۵ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۵-۲۰۶]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۰۰/۱۱

آغاز: بسملة مما ... افاده الفاضل الکاشانی فی الرسالة المسماة بالبشارة حیث ذکر قوله سبحانه و الذین اجتنبوا الطاغوت ان؛

انجام: قال النبی (ص)، فی الحدیث المتفق علیه بین العامة و الخاصة من مات و لم یعرف اما زمانه مات میتة جاهلیة و اضل ممن اتبع هواه بغیر هدی من الله ان الله لا یهدی القوم الظالمین.

بخشی از آن است؛ خط: نسخ، کا: علم الهدی، تا: رجب ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج یک‌لا عنابی روشن، ۱۱گ (۱۹۰پ-۲۰۰پ حاشیه)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۱-۵۱۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۸۳۱/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد نبی، تا: اوایل جمادی الثانی ۱۰۸۲ق؛ از روی نسخه اصل، مصحح، محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا با جدول‌کشی ضربی، ۶۶گ (۱پ-۶۶پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۰-۲۹۲]

۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۷۳۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی الهدی، تا: ۱۰۸۳ق، جا: کاشان؛ کاتب پسر مؤلف، از روی نسخه اصل خط والدش، با دستخط علم الهدی در آخرش که در محرم ۱۰۸۳ در کاشان تحریر کرده؛ تملک: حسن بن آقا اسماعیل و جانی بکم با مهر «جانی بکم» (بیضوی)؛ مهر: «عبده حسن»(بیضوی)، «محمد علم الهدی ...» (بیضوی)، «جمال الدین» (بیضوی)، «المؤمن حی فی الدارین» (مربع)؛ واقف: حسن صدرزاده خویی، ۱۳۴۷ش؛ جلد: تیماج سرخ لولادار، ۷۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳۹۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۵۸۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۱۷۸]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۱۷عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۱۹۸]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۴۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** هی بشارات من الله و عدد هذا الکلام ... و آله احمعین سنه ۱۰۹۰

خط: نسخ خفی، بی کا، تا: ۱۰۹۰ق؛ ضمیمه نسخه ش ۱۹۴۱۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج ضربی، ۱۳ سطر (۱۰×۱۵)، قطع: رقعی، اندازه: ۱۳×۱۹سم [رایانه]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۴۲۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لیس من ولایتنا علی شئ ان الله تبارک و تعالی ذات دین علامة ...

فقط ۳ برگ آغازین؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۷۹-۸۱)، ۲۰سطر، اندازه: ۵×۱۳سم [ف: ۳۴-۶۱]

۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۴۰

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۵گ، ۲۲-۲۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱-۲۲] و [نشریه: ۵-۱۳]

۹. گلپایگان؛ امام جمعه، محمد حسن؛ شماره نسخه: ۵۹

انجام: الاقتحام فی الهلکات و مثل قول امیر المؤمنین قلیل یکفی خیر من کثیر یطفی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ واقف: حاجی عبدالکریم واعظ، ۱۱۳۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۵۶گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [کتابخانه های گلپایگان: ف: ۱۶۸]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۵۷/7
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی، مقابله شده با نشان «مقابله شده» و «بلغ»، دارای سرلوح نفیس مرصع و رنگارنگ، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۸گ (۱۲۶پ-۱۵۳پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۵-۵۵]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۱۵۴/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵ صفر ۱۱۱۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی لایی، ابعاد متن: ۷/۵×۱۳/۵، قطع: بغلی، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶-۴۶۷]

۱۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۲۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابوتراب بن عبدالله زشکی، تا: ۲۴ رمضان تا ۲۲ رجب ۱۱۲۰ق؛ دارای بلاغ؛ مهر: «عبده الراجی رجبعلی» (بیضی)، حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی لایه‌ای، ۶۱گ (۱-۶۱)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۳-۱۴۰۰]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۲ق؛ به دستور نصیرالدین سلیمان بن محمد علم الهدی إبن فیض کاشانی از روی نسخه‌ای که به خط علم الهدی کتابت شده بوده، استنساخ گردیده، مصحح، محشی؛ مهر: «یا محسن اغفر بمحمد علم الهدی، نصیرالدین سلیمان» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، ۶۷گ (۳۹-۱۰۵)، ۱۷سطر، اندازه: ۶×۱۳سم [ف: ۳۴-۱۱۴]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۴۲۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد جان، تا: ۱۱۳۶ق؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۷۸گ (۱-۷۸)، ۱۴سطر، اندازه: ۶×۱۳سم [ف: ۳۴-۶۰]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۸۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ملا فرج الله بن ابراهیم تبریزی، تا: ۱۳ شعبان ۱۲۷۱ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۵۶گ (۱پ-۵۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲۲-۳۱۰]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۷۵۷
خط: نسخ، کا: عبدالقدیر بن علی اصغر، تا: ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه پارچه، ۷۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱-۷۲]

۱۷. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه: ۳۷/۱
خط: نسخ، کا: خلیفه محمد جواد، تا: ذیحجه ۱۲۸۶ق، جا: کاشان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ابعاد متن: ۸×۱۷/۵، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [نشریه: ۳-۲۲۲]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۳۳۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** قدتمت البشارات ... بمنه وجوده
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [رایانه]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۳۹۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** بدل الله بالاهتداد بها ... فی شهر ربیع الاول ۱۳۴۲.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۴۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [رایانه]

۲۰. مشهد؛ اصغر زاده؛ شماره نسخه: ۳
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷-۷۶۹]

۲۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۳۱۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** بشارة؛ وکذلک من استمع الی قول یقولون ان من لم یکن علی طریقة اهل البیت المطهرین من الرجس المعصومین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: عصر مؤلف؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۰گ، ۱۲ سطر [ف: ۱-۴۵]

۲۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۹۳۱/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد سعید خروتی، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۷۵گ (۴۸پ-۱۲۲ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵-۳۶۳]

۲۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۷۱/۱
خط: نسخ، کا: بهلول بن شیخ نصیر دستجردی، بی‌تا؛کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ و۱۴ سطر (۷/۳×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۱-۲۸۲]

● **بشارة الشیعة** / کلام و اعتقادات / فارسی
bišārat-uš šī‘a

شریف، علی بن فتح الله، ق۱۱ قمری
šarīf, ‘alī ebn-e fath-ol-lāh (- 17c)

وابسته به: بشارات الشیعة؛ خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین (-۱۱۷۳)
رساله‌ای است در هشت «فصل» در بیان معنی شیعه و مراتب آن و فضل شیعه و ... به احتمال قریب به یقین ترجمه «بشارات الشیعة» مولی اسماعیل خاجویی است. پیش از این نیز ترجمه‌ای

از کتاب مذکور از نجم آبادی گذشت. در اول نسخه حاضر محمدحسین شریف غروی نوشته است که این کتاب را جدش به دستور فتحعلی شاه نگاشته و در الذریعة از «بشارات الشیعة» مولا علی بن فتح الله شریف نام برده شده است.
آغاز: بسمله فصل اول درمعنی لفظ شیعه است بدانکه شیعه به حسب لغة بمعنی اتباع و اعوان و انصار است مأخوذ است از اشیاع
انجام: پس من در جواب گفتم چرا تو دشمنی کنی. بدرستیکه تو احمقی زیرا که مخاصمه در حق علی و شیعیان وی باشی می‌شود از جهل و غفلت والا ... بلکه ایشان را دوست دارد. مؤلف گوید اللهم ثبتنی ولایتهم و مؤلهم
[فهرستواره منزوی ۱۵۳/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۴۶ ط
خط: نسخ، کا: محمد فاضل بن ابی القاسم نطنزی، تا: ۱۰۵۸ق
[مختصر ف: ۱۰۹]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۷۸۷-۱۰/۹۷
آغاز و انجام: برابر
خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ یادداشتی از محمدحسین شریف غروی در ۱۲۹۵که گوید: این کتاب بشارة الشیعة است که به دستور فتح علی شاه جد علامه‌ام آن را نوشته است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۷۴گ، ۱۶-۱۸ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۶۲۱]

● **بشارة الشیعة** / تاریخ / فارسی
bišārat-uš šī‘a

تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۱۰ ربیع الثانی ۱۲۰۱ق
در حالات و فضائل و مناقب ائمه معصومین (ع) و اثبات امامت آنان، مشتمل بر چهارده «باب» که دوازده باب اول در حالات دوازده امام و باب سیزدهم در مطاعن مخالفان آن حضرات و باب چهاردهم در احتجاجات مذهبی. این کتاب درده جزء تألیف شده در چهار جلد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۴۱۳
آغاز: جزء هفتم از اجزاء عشره ... مطلب اول در بیان فضائل و مناقب زبده اصفیا و نور اتقیا
جلد چهارم و از جزء هفتم تا دهم می‌باشد مشتمل بر حالات حضرت امام رضا (ع) تا آخر کتاب؛ خط: نستعلیق، کا: محمد اسماعیل بن میرزا علی خراسانی، تا: پنج‌شنبه ۷ شعبان ۱۲۲۳ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۶۰۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۲-۱۳]

● **بشارة الشیعة و زجر النصاب** / کلام و اعتقادات / عربی
bišārat-uš šī‘a wa zajr-un naṣṣāb
خراسانی بیرجندی، علی اصغر بن حسن، ق۱۳ قمری
xorāsānī bīrjandī’ ‹alī asqar ebn-e hasan (- 19c)
در اثبات امامت ائمه (ع) و مثالب دشمنانشان، مشتمل بر یک «مقدمه» و چندین «فصل».

بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه: ۱۴۷
آغاز: الحمدلله الذی ابدع العقول و جعلها رسلا علی کافة النفوس بالحق و الصدق و الصواب
خط: نسخ، کا: علی بن حسین، تا: پنج‌شنبه ۴ رجب ۱۲۸۴ق؛ در هفت برگ آخر داستان طرماح بن عدی آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۱۱۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۱۳]

● **بشارت ظهور** / کلام و اعتقادات / فارسی
bešārat-e zohūr
گلپایگانی، ابوالفضل بن محمد، ۱۲۶۰-۱۳۳۷ قمری
golpāygānī, ab-ol-fazl ebn-e mohammad (1844-1919)
تاریخ تألیف: ۱۳۰۵ق

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۱۳۹
آغاز: بسمله بعد حمدالله علی نعمه و آلائه؛ **انجام:** انه هوالعلی العزیز الغالب الجلیل
خط: نسخ، کا: محمد مهدی گلپایگانی، تا: ۱۳۱۰ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن، ۱۸ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [رایانه]

● **البشارة لطلاب الاستخارة** / استخاره / عربی
al-bišāra li-ṭullāb-il istixāra
بحرانی، احمد بن صالح، ۱۰۷۵-۱۱۲۴ قمری
bahrānī, ahmad ebn-e sāleh (1665-1712)
تاریخ تألیف: چهارشنبه ۱۷ جمادی الثانی ۱۱۰۰ق
رساله‌ای است در بیان فوائد استخاره و انواع آن و مواضع آن و اموری که باید رعایت نمود، مشتمل بر ۱۲ «اشاره» و شش «باب» و «خاتمه»؛ الذریعة گوید: که او ساکن جهرم بوده و صاحب زهد و ورع و تقوی و آمر به معروف و ناهی از منکر و امامت جمعه و جماعت می‌کرده است. عناوین کتاب پس از اشاره‌ها چنین است: باب ۱. کیفیت استخاره ذات الرقاع؛ باب ۲. استخاره با رقعه‌هایی که در گل پیچیده شده؛ ۳. استخاره به دعاها بعد از نماز؛ ۴. استخاره با تسبیح و سنگ ریزه؛ ۵. استخاره به قرآن مجید؛ ۶. استخاره بدعاها؛ خاتمه: در استحباب مشورت کردن است.

آغاز: الحمدلله الذی ما حار من استخاره ولاندم من استشاره ... اعلموا یا اخوان الحقیقة وخلان الطریقه ان الاستخاره امر مندوب الیه
[الذریعة ۱۹/۲ رقم ۵۴ و۱۱۳/۳ رقم ۳۸۲]
شرح و حواشی:
۱- البشارة لطلاب الاستخارة (ترجمه)

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۸۷۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحدیث طویل أخذنا منه موضع الحاجة فمن أراده فلیطلبه من مناقبین شهر آشوب.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی از محمد هاشم؛ تملک: «محمد هاشم موسوی چهارسوقی» به سال ۱۲۷۵ با مهر «محمد هاشم بن زین العابدین الموسوی» (بیضوی)؛ مهر: «عبده زین العابدین الحسینی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای روشن بدون مقوا، ۳۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۵۳]
۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۴۱۸/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** قال مشاورة ذوی الرای و اتباعهم عنه عن عدة من اصحابنا عن علی بن اسباط عن عبدالملک بن سلحة عن السری بن خالد
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۳۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۱-۲۷۴]

● **البشارة لطلاب الاستخارة (ترجمه)** / استخاره / فارسی
al-bišāra li-ṭullāb-il istixāra (t.)
وابسته به: البشارة لطلاب الاستخارة؛ بحرانی، احمد بن صالح (۱۰۷۵-۱۱۲۴)
ترجمه تحت اللفظی نیکویی است از کتاب «البشارة لطلاب الاستخارة»، مشتمل بر دوازده «اشاره» کوتاه مقدمه مانند و شش «باب» و یک «خاتمه»، مشتمل بر آداب استخاره و انواع آن و بعضی از دعاها و گفته‌های علما راجع به استخاره. تاریخ تألیف کتاب البشاره در این ترجمه «چاشت چهارشنبه ۲۹ ماه رجب ۱۰۹۰» است، اما تاریخ آن را الذریعه (۱۱۳/۳) «چهارشنبه هفدهم جمادی الثانی ۱۱۰۰» آورده و شاید تاریخ تحریری دیگر یا تاریخ کتابت نسخه‌ای باشد که مرحوم طهرانی دیده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۱۲۲
آغاز: ستایش خدای را است که حیران نماند آنکه با او استخاره کرد و پشیمان نشد هر که با او مشاورت نمود؛ **انجام:** اینست که دعا کنند مؤلف را به آمرزش و رضوان خدا

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: شب پنج‌شنبه ۲۰ رجب ۱۲۹۷ق؛ جلد: مقوایی عطف پارچه، ۸۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲۶-۸۸]

● **بشارة المذنبین** / کلام و اعتقادات / فارسی
bešārat-ol moznebīn
قزوینی، عبدالوهاب بن محمد علی، ق۱۳ قمری
qazvīnī, ‘abd-ol-vahhāb ebn-e mohammad ‘alī (- 19c)
اهدا به: فتح علی شاه
در شرح و ترجمه یک صد فقره از آیات و احادیث شیعی اثنا عشری درباره رحمت الهی و آمرزش گناهان، در یک «مقدمه» و پنج «مقصد» و یک «خاتمه».
آغاز: الحمد الله الذی برحمانیته اعطی کل شیء حقه
انجام: و مشهور است در حدیث که نیست شفیعی نافع تر از توبه. تمام گردید رساله موسومه ببشارة المذنبین و الحمد الله و المنة له.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۳۲/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: علی مردان بن ملا محمد علی بیابانکی قزوینی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی ضربی مقوایی، ۲۱گ (۱پ-۲۱پ)، ۱۸ سطر (۱۰×۲۰)، قطع: رحلی، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۶-۱۵۹]

● **بشارة المذنبین** / کلام و اعتقادات / فارسی
bešārat-ol moznebīn
تویسرکانی، عبدالغفار بن محمد حسن، -۱۳۱۹ شمسی
toyserkānī, ‘abd-ol-qaffār ebn-e mohammad hasan (-1940)
نویسنده در مناظره‌ای که با یکی از فضلا داشته بر این سخن که امیرالمؤمنین (ع) هر شب هفتاد مرتبه از خوف الهی بیهوش می‌شد، نقد و ردی ایراد نموده و تفصیل مطلب را که خداوند به دلیل رحمانیت و بخشندگی خاص خود بر مؤمنین و پارسایان عذابی و قهری نازل نخواهد کرد، در این کتاب بیان نموده و در لابه‌لا از مناظرات و مباحثات خود با برخی علما شیخیه نیز یادی به میان آورده است.
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد بدان واضع دین خدا حامل دین رسول اکرم (ص) حافظ دین امیرالمؤمنین و اولاد طاهرین آن بزرگواران ..
انجام: لاقت برسم بمداد النور ×× فی صفحات من خدود الحور
[فهرستواره منزوی ۱۵۳/۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۳۳۵

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: رمضان ۱۳۱۱ق؛ مجدول، دارای دو سرلوح عادی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۱۳سم [ف: ۱۹-۱۲۶]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۸۷۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** معانی بسیار می‌نماید.
خط: نستعلیق، کا: محمد تقی تویسرکانی، تا: ۱۳۱۱ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: مخمل لاجوردی، ۱۰۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۲/۱×۱۳/۵سم [ف: ۲-۵۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۵۷۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد تقی تویسرکانی، تا: ۱۳۱۲ق؛ دارای دو سرلوح بسیار نفیس و هنری، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ساده، ۱۰۸گ، ۱۵سطر، اندازه: ۲۰×۱۴سم [ف: ۱/۳۳-۱۰۸]

● **بشارة المصطفی فی اثبات المهدی المرتجی** / کلام و اعتقادات / عربی
bišārat-ul muṣṭafā fī iṯbāt-il mahdī-yil murtajā
اشراقی، ولی الله بن هاشم، ق۱۵ قمری
ešrāqī, valī-ol-lāh ebn-e hāšem (- 21c)
تاریخ تألیف: شب دهم شوال ۱۳۹۲ق
تاریخ امام منتظر مهدی موعود (ع) و احادیث پیامبر اکرم (ص) درباره آن حضرت را از کتاب‌های اهل سنت گرد آورده و اعتراضات و شبهات را که پیرامون پاسخ می‌گوید.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۱۸/۲
آغاز: الحمدلله الذی ارسل رسوله بالهدی ... و بعد فقد قال رسول الله [صلی الله] علیه و آله لعلی بن ابی طالب علیه السلام: یا علی اتق الضغائن
نسخه اصل: کتابخانه مؤلف، سراب؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۳۱ص (۱-۱۳۱) [عکسی ف: ۱-۳۷۶]

● **بشارة المصطفی لشیعة المرتضی** / حدیث / عربی
bišārat-ul muṣṭafā li-šī'at-il murtaḍā
آملی، محمد بن ابی القاسم علی، ق۶ قمری
āmolī, mohammad ebn-e abe-l-qāsem 'alī (- 12c)
کتاب، مشتمل بر اخبار وارده در مقامات و منازل و فضایل شیعیان و مرتب بر هفده جزء است. ولی اکنون همه آن در دست نیست. آنچه از آن معرفی شده در چهار جزو و دارای ۳۴۹ حدیث است و بخشی از آن با حذف اسانید.
محدث نوری در مستدرک (۳: ۴۷۶) از طبری یاد نموده و گفته که از نسخه‌های «بشارة المصطفی» چهار جزء بیش ندیده‌ام با این‌که برخی از آن نسخه‌ها که من دیده‌ام کهنه بود و گویا مجلسی هم چهار جزء بیشتر نداشت چه او خبری از آن نیاورد که در نسخه‌های ما نباشد نوری آن‌گاه استادان روایت طبری که به چهارده متن می‌رسد برمی‌شمرد که ۱۱ تن آنها در این کتاب یاد شده و سه تا که در آن نیامده است عبارت اند از: ابی الیقظان عمار بن یاسر و پسرش ابی القاسم سعد و شریف ابی عبدالله محمد بن علی بن عبدالرحمن علوی نگارنده التعازی.
مؤلف درباره انگیزه تألیف چنین می‌نویسد: «... فان الذی حملنی علی عمل هذا الکتاب انی رأیت الخلق الکثیر والجم الغفیر یتسمون بالتشیع و لا یعرفونه و مرتبته و لا یؤدون حقوقه و حرمته ... تعمدت الی جمع مؤلف یشتمل علی منزلة التشیع و الدرجات الشیعة و کرامة اولیاء الائمه البررة علی الله و مالهم عنده من المثوی و جزیل الجزاء فی الجنان ... و لا اذکر فیه الا المسند من الاخبار عن المشایخ الکبار و الثقات الاخیار ...».
آغاز: الحمد لله الواحد القهار الازلی الجبار العزیز الغفار الکریم الستار لا تدرکه الابصار و لا تحیط به الافکار ... اما بعد فان الذی حملنی علی عمل هذا الکتاب انی لما رأیت الخلق الکثیر ... اما بعد فان الذی حملنی علی عمل هذا الکتاب انی لما رأیت الخلق الکثیر و الجم الغفیر یتسمون بالتشیع و لایعرفونه و مرتبته ... تعمدت الی جمع مؤلف یشتمل علی منزلة التشیع و درجات الشیعة و کرامات اولیاء الائمة البررة علی الله ... رسمته (و سمیته) بکتاب بشارة المصطفی لشیعة المرتضی
چاپ: محمد حسن جواهری یازده جزء بشارة المصطفی را در چاپخانه حیدری نجف بسال ۹-۱۳۶۸ از روی نسخه محمره و نسخه چهار جزئی با دیباچه‌ای در سرگذشت طبری به چاپ رساند.
[الذریعه ۱۱۷/۳؛ ذخائر التراث العربی ۶۵۸/۲؛ کشف الحجب ۸۶؛ هدیة العارفین ۸۶/۲]
شرح و حواشی:
۱- بشارة المصطفی لشیعة المرتضی (منتخب)

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۱۷۴
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه امیر المومنین علیه السلام-نجف اشرف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶، در عصر مؤلف؛ مصحح، چند یادداشت نظر کردن در کتاب به سال ۸۶۴، ۸۹۴ و ۶۱۶، یادداشت مطالعه محمد بن علی حدید حسینی؛ تملک: آقا میرزا؛ ۴۲۰ص [عکسی ف: ۶-۲۱۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۳۸۴/۶
منتخب؛ خط: نسخ، کا: علی بن مجدالدین بن حسن بن جلال حسینی، تا: قرن ۱۱، جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای، ۱۳گ (۱۱۴ر-۱۲۶پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰×۱۴سم [ف: ۳۰-۱۰۳]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۰۴۹/۱

در چهار جزو دارای ۳۴۹ حدیث؛ خط: نسخ، کا: محمد بن حسن حرعاملی،تا: شوال ۱۰۶۳ق؛ از روی نسخه محمد بن شیخ علی حر عم او؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۶ سطر [ف: ۵-۲۲۷]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۱۷۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لیسوا منها اولئک مصابیح الدجی اولئک مصابیح الدجی تم الجزء الرابع

خط: نسخ، کا: علی بن محمد مزرعی، تا: ربیع الاول ۱۰۸۸ق؛ تملک: یوسف بن محمد صالح با مهر بیضوی؛ ۱۱۵گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۵۳]

۵. قم؛ موقوفه میرزا ابوطالب قمی؛ شماره نسخه: ۳۴

خط: نسخ زیبا، کا: عبدعلی بن رضی الدین علی بن ابی جامع عاملی حارثی، تا: ۲۴ صفر ۱۰۹۰ق، جا: اصفهان؛ از روی نسخه‌ای که به خط شیخ علی بن محمد بن حسن بن شیخ زین الدین شهید ثانی نگاشته شده، مجدول؛ تملک: میرزای قمی و یادداشت او مبنی بر این که این نسخه از کتب منهوبه والد مرحوم است که وی آن را در دست آخوند ملا محمد حسین بن حاجی ملا تقی کزازی دیده و شرح حال نموده و آخوند آن را به وی مفوض داشته است؛ جلد: تیماج مشکی ضربی، ۱۵۹گ، ۱۷ سطر [جنگ: ۱-۵۰۲]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۵۳۱۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۶ق [الفبائی: ۶۲۴]

۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۹۵۷/۳

آغاز: برابر

جزء اول تا پایان جزء چهارم؛ کا: حاجی لندوادی ابن فرامان دشتستانی، تا: قرن ۱۳؛کاغذ: ترمه و سمرقندی، جلد: مقوایی با تیماج زرد، ۹۳ص (۱۹۹-۲۹۱)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳-۱۱۰۶]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لیست الدنیا منهم و لیسوامنها اولئک مصابیح الدجی. تم الجزء الجزء الرابع من کتاب بشارة المصطفی لشیعة المرتضی تألیف الشیخ الفقیه الجلیل عماد الدین ابی جعفر محمد بن ابی القسم علی بن محمد بن علی الطنبری. و هذه الاربعة اجزاء من سبعة عشر جزا من الکتاب. و کتب هذه النسخة بیده لنفسه محمد تقی جاجرمی عفی عنه بتاریخ اول شهر رجب. و الحمدلله وحده و صلی الله علی محمد و آله و سلم

۴ جزء است؛ خط: نسخ، کا: محمد تقی جاجرمی، بی‌تا؛ محمد تقی جاجرمی در یکم رجب آن را برای خودنوشت و می‌خواست الزام النواصب هم با آن باشد، در پشت نسخه ما نوشته است که «این جزء یکم بشارة المصطفی طبری است و پس از آن در همین نسخه جزوهای دوم تا چهارم می‌آید و خود کتاب ۱۷ جزو است چنانکه در پایان چهارمی هم خواهد آمد و با این رساله الزام نواصب بامامة علی بن ابی طالب هم خواهد بود». همه اینها را محمد تقی جاجرمی نویسنده نسخه به خط خود به عربی نوشته است. ولی در نسخه ما آن رساله نیست و پیداست که او به جزوهای دیگر کتاب دسترسی نداشت؛ تملک: محمد باقر حسینی در ربیع الثانی ۱۲۰۳ (با مهر او)، درویش محمد نجفی (با مهر)، جمال الدین محمد خوانساری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی،۱۱۴گ،۲۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵-۱۱۷۹]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۱۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** اولئک مصابیح الدجی اولئک مصابیح الدجی.

جلد ۱-۴؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد سعید بن عبدالعلی، تا: شوال ۱۲۱۰ق؛ به خط سه کاتب به‌نام‌های: محمد سعید بن عبدالعلی، تاریخ کتابت: شوال ۱۲۱۰، و احمد بن محمد طاهر، و محمد ابراهیم بن محمد باقر بن محمد حسین حسینی؛ واقف: محمد صالح علامه حائری، مرداد ۱۳۵۱؛ کاغذ: آبی و بعضاً نخودی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۶۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۴-۱۲۰]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۹۴۵/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۶ جمادی الاول ۱۲۵۷ق؛ کاغذ: پسته ای، جلد: میشن سیاه، ۱۰گ (۱۱۶ر-۱۲۵پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵-۲۱۹]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۴۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** اولئک مصابیح اولئک مصابیح الدجی.

جلد۱-۴؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن زین العابدین ارموی، تا: ۱۹ صفر ۱۳۵۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۳۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹/۴×۲۱سم [ف: ۱۴-۱۱۹]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۰۴۳

خط: نسخ خوش، کا: عالم معاصر، سید مهدی رکن الدینی حسینی عزآبادی یزدی، تا: ۲۱ صفر ۱۳۹۷ق؛ قطع: رقعی بزرگ [میراث شهاب: س۸ش۲-۱۶]

۱۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۳۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** حدثنا ابراهیم بن محمد الثقفی عن ابراهیم بن موسی ابن اخت الواقدی قال. حدثنا أبو قتادة ...

شامل اجزاء۱و۲و ۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: چرم قرمز، ۱۵۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳/۵سم [مؤید: ۱-۲۷۸]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۳۶۲

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۵. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه: ۲۶۲/۱

منتخب بشارة المصطفی و بدون سند می‌باشد؛خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد باقر، بی‌تا؛ ۶گ (۱-۶)، ۲۲سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱-۱۱۱]

۱۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۶۲۳-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لیسوا منها اولئک مصابیح الدجی اولئک مصابیح الدجی (چنین). تم الجزء الرابع من کتاب بشارة المصطفی و الحمدلله و حده و صلواته علی سیدنا محمد و آله الطاهرین.تم الجزء الاول من کتاب البشارة و هو یشتمل علی اربعة اجزاء ... و السلام.

جزء ۴ مجلد یکم به پایان رسیده است: «تم الجزء الاول من کتاب بشارة المصطفی و هو یشتمل علی اربعة اجزاء من جملة سبعة عشر جزء من اصل الکتابة»؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مقابله شده؛ ۲۶۹ص،۱۶سطر (۱۲/۵×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱-۵۲]

۱۷. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۳۲**

آغاز: مشرک و المحب له مؤمن و المبغض له منافق و المقتضی لاثره لاحق؛ **انجام:** و بغیضک یغیضی و بعئض بفیض الله فطونی (کذا) لمن احبک

حاوی چهار جزء اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: فهرستی، در تیر ۱۳۱۰؛ کاغذ: آهاری نباتی فرنگی، جلد: تیماج خرمایی ضربی، ۱۲۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵-۶۰]

۱۸. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۴۲/۱**

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عنه عن ابیه عن جده قال حدثنا ابو الحسن الفارسی قال حدثنا عبد الله.

سه جزء اول کتاب؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی یک‌لا ضربی، ۷۳گ (۲پ-۷۴)، ابعاد متن: ۸×۱۵، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲-۴۳۷]

۱۹. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۲۶۳**

آغاز: برابر

چهار جزء؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: محمد باقر بن محمد تقی، محمد باقر بن محمد تقی موسوی، محمد حسین بن محمد صالح حسینی؛ جلد: دو رو تیماج رو مشکی پشت قرمز، ۱۳۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۹-۵۲]

۲۰. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۷۵/۱۸**

بخشی از آن با حذف اسانید؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: رنگارنگ سپاهانی، جلد: میشن لایی قهوه‌ای، ۲گ (۵۵پ-۵۶ر)، اندازه: ۱۲/۸×۲۲/۶سم [ف: ۹-۱۳۵]

۲۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۲۴/۴-طباطبائی**

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فهذا کتاب منتخب من بشارة المصطفی ... بحذف الاسناد قال دخل رسول الله ... و قال مارایتک اقبلت علی؛ **انجام:** قال علیه السلام الامراء بالجور و العرب بالعصبیه والد هاقین بالکبر و التجار بالخیانه و اهل الرساتیق بالجهاله و العلماء بالحسد تمت الرساله الشریفه بحول الله و قوته

منتخب؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز یک‌لا، ۲۸ص (۷۸-۱۰۵)، قطع: رقعی، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۳-۳۱۱]

● **بشارة المصطفی لشیعة المرتضی (منتخب)** / حدیث / عربی

bišārat-ul muṣṭafā li-šī‘at-il murtaḍā (mn.)

وابسته به: بشارة المصطفی لشیعة المرتضی؛ آملی، محمد بن ابی القاسم علی (-۶)

تاریخ تألیف: پنج شنبه ذیقعده ۹۸۳ق؛ محل تألیف: کربلا

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۳۷۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی اشرف المرسلین محمد و عترته الامناء الطیبین الطاهرین و بعد فهذا کتاب منقول ... قال دخل رسول الله صلی الله علیه و آله مسروراً علی علی؛ **انجام:** آنچ بکارش نیاید نگوید و آنچ سنت است پسنده بودش و پای از سنت بیرون ننهد و به بدعت مشغول نشود و این آخر خطبه است و صلی الله ... علیهم اجمعین.

در این منتخب سند احادیث حذف شده و در پایان نسخه نیز بخشی از احادیث آخر کتاب در سه برگ به فارسی ترجمه شده است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: پنج‌شنبه ذیقعده ۹۸۳ق، جا: کربلا؛ جلد: پارچه‌ای، عطف و حاشیه تیماج، ۶۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۶-۳۲۰]

● **بشارة المصطفی لشیعة المرتضی (منتخب)** / حدیث / عربی

bišārat-ul muṣṭafā li-šī‘at-il murtaḍā (mn.)

وابسته به: بشارة المصطفی لشیعة المرتضی؛ آملی، محمد بن ابی القاسم علی (-۶)

دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۱۹۹/۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فهذا کتاب منقول من بشارة المصطفی لشیعة المرتضی؛ **انجام:** کصاحب النیران لم یجد یحرقک من شرار فاده علقک من دخانه.

متفرقاتی است منتخب از کتاب بشارة المصطفی عماد الدین محمد طبری با حذف اسانید؛خط:نسخ،بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا،۲۵گ،اندازه:۱۰×۱۶/۵سم [ف مخ: ۲۲۸]

● **بشارة المصطفی لشیعة المرتضی (منتخب)** / حدیث / عربی

bišārat-ul muṣṭafā li-šī‘at-il murtaḍā (mn.)

یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه: ۲۴/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فهذا کتاب منقول من بشارة المصطفی لشیعة المرتضی صلوات الله علیهما بحذف الاسناد؛ **انجام:** و انفق الفضل من ماله و امسک الفضل من قوله وسعة السنة و لم یعدها إلی بدعة.

احادیث متفرقه‌ای از این کتاب به انتخاب کاتب آمده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، عطف و گوشه‌ها تیماج قرمز، ۲۱۸گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱-۲۶]

● **بشارة المصطفی لشیعة المرتضی (منتخب)** / حدیث / عربی

bišārat-ul muṣṭafā li-šī‘at-il murtaḍā (mn.)

اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۶۳۷/۳

آغاز: من کتاب بشارة المصطفی ... بحذف الاسناد قال دخل رسول الله (ص) علی علی (ع) مسرورا؛ **انجام:** فاذا کان کیف یکون حال الشاة بین اسد و ذئب و تغلب و کلب یخاف علی نفسه.

خط: نسخ، کا: زین العابدین، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا،۱۶گ (۱۶۷پ-۱۸۲پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف:۲-۴۶۷]

● **بشارة المؤمنین** / عرفان و تصوف / فارسی

bešārat-ol mo’menīn

سلطانعلیشاه، سلطانمحمد بن حیدر، ۱۲۵۱-۱۳۲۷ قمری

soltān-‘alī-šāh, soltān-mohammad ebn-e heydar (1836-1909)

تاریخ تألیف: ۲۵ ربیع الاول ۱۳۲۵ق

در اوصاف مؤمن و شیعه و فرق بین این دو و آیات و روایاتی که متضمن فضایل شیعه حضرت امیر المؤمنین (ع) می‌باشد با مطالبی راجع به ذکر و بعضی از آداب تصوف، مشتمل بر یک «مقدمه» و دوازده «باب» و یک «خاتمه»: مقدمه: در بیان معنی شیعه؛ باب ۱. مناقب مؤمن و شیعه ؛ باب ۲. بشارات به مؤمن؛ ۳. اقسام مؤمن و شیعه؛ ۴. اوصاف شیعه که مأخوذ از شعاع است؛ ۵. ابتلاء مؤمن بأنواع بلیتها؛ ۶. ولایات و مراتب آن و حقیقت آن؛ ۷. حقیقت انبیا و اوصاف آن بزرگوار؛ ۸. فضیلت ذکر که بتلقین صاحب اجازه باشد؛ ۹. ذکر خفی و فضیلت آن؛ ۱۰. بیان ذکر مصطلح صوفیه؛ ۱۱. اوصافی که باید مؤمن بدان موصوف باشد؛ ۱۲. بیان شریعت و طریقت و حقیقت؛ خاتمه: در احوال بعضی از بزرگان و اقوال مفیده.

آغاز: سپاس بیقیاس خداوندی را سزاست که نور بخش دلهای اولیاست و بشارت ده پیروان آنهاست

انجام: و دیگران را بفتنه و ضلالت انداخته و باعث بدنامی نکوکاران گردیده‌اند، هذا اخر ما اردت جمعه و تألیفه ...

چاپ: طهران، سنگی، ۱۳۲۸، رقعی، ۳۵۳ ص

[فهرستواره منزوی ۱۵۳/۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۹۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد صالح بن ملا علی بیدختی، تا: دوشنبه ۲۳ رجب ۱۳۲۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۸-۱۵۸]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۲۳۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوب، کا: ابوتراب بن فضل الله بن محمد باقر کاشانی، تا: جمعه ۱۷ ربیع الاول ۱۳۳۲ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف پارچه، ۱۴۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۴-۴۶]

● **بشارة المهتدین فی تفسیر الحمد لله رب العالمین** /

تفسیر / فارسی

bešārat-ol mohtadīn fī tafsīr-e al-hamd-o le-l-lāh-e rabb-el ‘ālamīn

علی نقی بن محمد تقی، ق۱۳ قمری

‘alī naqī ebn-e mohammad taqī (- 19c)

تفسیر آیه «الحمدلله رب العالمین» را بنا به درخواست یکی از برادران ایمانی با استفاده از احادیث شریفه و بعضی از قواعد ریاضی مانند زبر و بینات، در یک «مقدمه» و دو «مقصد» نگاشته و هر مقصدی دارای یک «مطلب» و پنج «فصل» است. مقدمه: در بیان کتاب تکوین و تشریع؛ مقصد اول: در تفسیر ظاهری آیه؛ مقصد دوم: در تفسیر باطنی آیه.

آغاز: الحمدلله الاول و الاخر و الصلاة علی محمد و آله فی الباطن و الظاهر اما بعد چنین گوید بنده خاطی علی نقی ابن محمد تقی که این چند کلمه‌ای است در جواب یکی از برادران ایمانی

انجام: بجهت عدم علم و اطلاع بر تفاسیر علماء ابرار اخیار بر همین کلمات اکتفا نمودیم . فاعتبروا یا اولی الابصار

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۹۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن علی اکبر خوئی، تا: ۱۲۹۳ق، جا: کربلا، خانه مرحوم سید (ظاهراً مراد سید کاظم رشتی باشد)؛ جلد: تیماج سبز بدون مقوا، ۴۷گ (۱پ-۴۷ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۱-۳۹۶]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳/۳۵۸۷-۱۸/۱۰۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمدعلی بن حاج محمد شریف، تا: دوشنبه ۱۲۹۴ق، جا: کربلا؛ جلد: پارچه، قرمز گل و بوته‌دار، ۳۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲-۶۲۲]

● **بشارت نامه** / فارسی

bešārat-nāme

فضل الله حروفی، ۷۴۰-۷۹۶ ؟ قمری

fazl-ol-lāh-e horūfī (1340-1394)

از فضل الله استرآبادی. گویا از رفیعی است.

[نسخه‌های منزو ی۱۰۶۴؛ فهرستواره منزوی ۳۰۰/۱۰]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۵۹۸/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن لایی سیاه، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۲سم [ف: ۷-۴۳۸]

● **بشارت نامه** / عرفان و تصوف / فارسی

bešārat-nāme

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۰۴/۵–ف
نسخه اصل: بادلیان .Land Or ۲۲۴؛ خط: نسخ، کا: درویش حسن، تا: جمعه پایان ربیع الثانی ۸۸۶ق؛ ۱۵ سطر[فیلمها ف:۱–۵۵۲]

● البشارة و النذارة فی تعبیر الرؤیا و المراقبة /
خوابگزاری–عربی
al-bišāra wa-n niḏāra fī ta'bīr-ir ru'yā wa-l murāqiba
واعظ خرگوشی، عبدالملك بن محمد، –۴۰۷ قمری
vā'ez-e xargūšī, 'abd-ol-malek ebn-e mohammad (-1017)

مختصری است از کتاب «تعبیر القادری» ابوسعد نصر بن یعقوب دینوری. دینوری کتابش را در سی «فصل» و هر فصلی در چند «باب» تنظیم نموده و خرگوشی در کتاب حاضر مطالب آن را در پنجاه و نه «باب» تلخیص و تنظیم نموده و در هر باب ابتدا روایاتی را که خود از اساتیدش درباره آن موضوع شنیده، ذکر نموده و پس از آن گفته‌های دینوری را با عنوان «قال الاستاذ ابوسعد» نقل می‌کند. مؤلف ابتدا خطبه‌ای برای کتاب خود انشاء نموده و بعد از آن فهرست مطالب کتاب را آورده. او در این کتاب از این اساتید روایت نقل کرده است: ابوبکر احمد بن حسین بن مهران مقری؛ اخبرنا ابوالقاسم جعفر بن محمد بمصر؛ سمعت اباالفضل احمد بن عمران هروی بمکة؛ اخبرنا ابوسعید عبدالله بن محمد بن عبدالوهاب رازی قال محمد بن ایوب رازی قال اخبرنا مسلم بن ابراهیم قال حدثنا هشام عن قتادة عن الحسن؛ اخبرنا ابوبکر محمد بن عبدالله بن قریش قال اخبرنا حسن بن سفیان قال حدثنا اسحاق بن ابراهیم بن مخلد الحنظلی قال حدثنا وهب بن جریر قال حدثنا ابی قال محمد بن اسحق قال حدثنی محمد بن ابراهیم بن الحرث التیمی عن محمد بن عبدالله بن زید الانصاری عنه قال اتیت ... ؛ اخبرنا عبدالله بن حامد الفقیه قال اخبرنا ابراهیم بن محمد هروی؛ اخبرنا ابوالحسن احمد بن محمد بن جمیع الغسانی بالشام قال اخبرنا ابومحمد بن جعفر بن علی همدانی؛ اخبرنا ابوعلی حامد بن محمد بن عبدالله الرفا قال اخبرنا محمد بن المغیرة؛ حدثنا محمد بن شاذان قال حدثنی محمد بن سلیمان عن حسن بن علا عن جشام بن محمد عن محمد بن مطیع المقدسی عن سعید بن منصور عن ابن جریح عن عطاء قال رایت النبی (ص) فی منام ...؛ اخبرنا ولید بن احمد زوزنی؛ اخبرنا ابوسهل بشر بن احمد بن بشر الفقیه.

فهرست ابواب کتاب چنین است: ۱. تأویل رؤیة العبد نفسه بین یدی ربه عزوجل فی منامه؛ ۲. رؤیة الانبیاء و المرسلین؛ ۳. رؤیا الملائکة (ع)؛ ۴. رؤیة الصحابة و التابعین و الصالحین؛ ۵. تأویل سور القرآن؛ ۶. تأویل رؤیة الاسلام؛ ۷. تأویل السلام و المصافحة؛ ۸. رؤیة الطهارة؛ ۹. رؤیة الطهارة؛ ۱۰. تأویل رؤیة الصلوة و ارکانها؛ ۱۱. تأویل رؤیة المسجد و المحراب و المنارة و مجالس الذکر؛ ۱۲. تأویل رؤیا الزکاة و الصدقة و الاطعام و زکاة الفطر؛ ۱۳. تأویل الصوم و الفطر؛ ۱۴. الحج و العمرة و الکعبة و الحجر الاسود و المقام و زمزم و سائر ما یتعلق بالحج؛ ۱۵. تأویل رؤیة الجهاد؛ ۱۶. رؤیة الموت و الاموات و المقابر و الاکفان و ما یتصل به من البکاء و النوح و غیرهما؛ ۱۷. رؤیة القیامة و الحساب و المیزان و الصحائف و الصراط و ما یتصل بذلک؛ ۱۸. تأویل رؤیا جهنم؛ ۱۹. الجنة و خزنتها و حورها و قصورها و انهارها و ثمارها؛ ۲۰. تأویل رؤیة الجن و الشیاطین؛ ۲۱. رؤیة الناس الشیخ منهم و الشاب و الفتاة و العجوز و الاطفال و المعروف و المجهول؛ ۲۲. تأویل اختلاف الانسان و اعضائه واحداً واحداً علی الترتیب؛ ۲۳. الاشیاء الخارجة من الانسان و سایر الحیوان و الاصوات و الصفات؛ ۲۴. اصوات الحیوان و کلامها؛ ۲۵. الامراض و الاوجاع و العاهات التی تبلوا علی اعضاء الانسان؛ ۲۶. المعالجات و الادویة و الاشربة و الحجامة و الفصد؛ ۲۷. الاطعمة و الحلو و اللحمان و ما یتصل بها من السفرة و غیرها؛ ۲۸. مجالس الخمر و ما فیها و العطر و الضیافات و الدعوات؛ ۲۹. الکسوات و اختلاف الوانها و اجناسها؛ ۳۰. السلاطین و الملوک و حشمهم و اعوانهم و من یصحبهم؛ ۳۱. الحرب و حالاتها و الاسلحة و آلاتها و القتل و الصلب و الحبس و اشباهه؛ ۳۲. الصناع و اصحاب الحرف و العملة و الفعلة؛ ۳۳. الخیل و الدواب و سایر البهائم و الانعام؛ ۳۴. الوحش و السباع؛ ۳۵. الطیور الوحشیة و الاهلیة و المائیة و صید البحر و دوابه؛ ۳۶. ادوات الصید الشباک و الفخاخ و الشصوص و المصاید و قوس النبدق؛ ۳۷. الهوام و الحشرات و دواب الارض؛ ۳۸. تأویل السماء و ما فیها و حوادثها؛ ۳۹. الارض و جبالها و ترابها و بلادها و کل ما یتعلق بها؛ ۴۰. الذهب و الفضة و الوان الحلی و الجواهر و ما یستخرج من المعادن؛ ۴۱. البحر و احواله و السفینة و الغرق و الانهار و الآبار و المیاه و ظروفها؛ ۴۲. رؤیا النار و ادواتها و ما اتصل بذلک؛ ۴۳. الاشجار الغیر المثمرة و ثمارها و البستان و الکرم و الربیع؛ ۴۴. الحبوب و الزرع و الریاحین و البقول و الروضة و البطیخ و اشباههم؛ ۴۵. القلم و النقش و الدواة و المداد و الورق و الکتابة و الشعر و ما اشبهه؛ ۴۶. الصنم و اهل الملك الزایغة و الردة و ما اشبه ذلک؛ ۴۷. السبط و الفرش و الستور و الاسرة و الشراع و ما اشبه ذلک؛ ۴۸. ادوات الرکبان و الفرسان؛ ۴۹. اثاث البیت و الصناع و الغزل و الجبال و قللها و شبهه؛ ۵۰. النوم و الاستلقاء علی القفا و الانتباه و العجوز و المرأة و الجاریة؛ ۵۱. العطش و الشرب و الری و الجوع و الاکل و المضغ و الطبخ؛ ۵۲. تأویل انواع من البلایا مثل البأس؛ ۵۳. رؤیا بعض الاضداد کالهبوط؛ ۵۴. رؤیا النکاح؛ ۵۵. رؤیا الحرکات من السفر و الوثوب و المشی و غیرها؛ ۵۶. انواع من المعاملات الجاریة بین الناس؛ ۵۷. رؤیا المخاصمات و المنازعات و ما یتصل بها من البغی و البغض و غیرها؛ ۵۸. رؤیا انواع شتی لایشاکل بعضها

بعضاً و مما فات ذکره فی الابواب المتقدمة؛ ۵۹. ذکر حکایات بعض الاصالحین.
آغاز: الحمدلله الذی جعل اللیل لباساً و النوم سباتاً و جعل النهار نشوراً و الحمدلله البدی السابق القوی الخالق الملی الرازق الوفی ... صلوات الله علیه و علی آله الطیبین الطاهرین قال الاستاذ ابوسعد الواعظ ... اما بعد فانه لما کانت الرؤیا الصحیحة فی الاصل مبنیة علی حقایق الاعمال ... قال الاستاذ ابوسعد رحمه الله فلما رأیت العلوم تتنوع انواعاً منها ما یقع فی الدنیا و الدین ... و کان علم الرؤیا من العلوم النافعة دیناً و دنیاً استخرت الله تعالی فی جمع صدر منه سالکاً نهج الاختصار مستعیناً بالله ... قال الاستاد رحمة الله علیه یحتاج الانسان الی اقامة آداب لیکون رؤیاه اقرب الی الصحة فمنها ان یتعود الصدق فی اقواله لما روی عن النبی ... و فی هذا القدر الذی صدرنا به کتابنا هذا غنیةلمن تأملها و تدبر معانیها اذ لو بسطناه لادی ذلک الی الابرام و الملال.
[کشف الظنون ۲۴۶/۱؛ سزگین ۶۷۰/۱؛ قاهره ۱۷۴/۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۵۲۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** الحکیم و رای کسری زوال ملکه فصدقت رؤیاه ... هذا المجری فی التأویل و اعتمد علیه ترشد ان شاءالله.
خطبه مؤلف و قسمت‌های اول فهرست از نسخه ما افتاده و فهرست باب ۵۲ تا ۵۹ در آغاز نسخه حاضر موجود است. پس از آن مقدمه‌ای در اصول علم تعبیر بیان نموده با این سرآغاز: «الحمدلله رب العالمین و صلواته علی سید المرسلین و علی آله الطیبین و علی اصحابه الکرام المنتجبین اعلم وفقک الله انما یحتاج الیه المبتدی ان تعلم ان جمیع ما یری فی المنام علی قسمین فقسم من الله تعالی و قسم من الشیطان»، این مقدمه در نسخه حاضر تا برگ ۲۰پ ادامه یافته و پس از آن مؤلف شروع به مطالب کتاب نموده؛ بی‌کا، تا: قرن ۸؛ در نسخه حاضر کتاب از [برگ ۲۰] شروع و تا باب ۵۸ ادامه می‌یابد و باب ۵۹ در اول نسخه صحافی شده است؛ مقابله شده؛ تملک محمد حسن بن عبدالرحیم علوی رضوی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای لولادار، ۳۴۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۳۶-۴۹]

● **بشارتیه** / گوناگون / فارسی

bešāratīye

قاینی خراسانی، احمد بن محمد، ق۱۳ قمری
qāyenī xorāsānī, ahmad ebn-e mohammad (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۳۵۱
آغاز: بسمله. منجی و موید عقول دراک و مسائل سائلان ... هوش و ادراک حمد و سپاس بیقیاس و؛ **انجام:** و رفع شده فشار قبر و سهولت آن و انیس و مونس در حین اموال و وحشتهای.

خط: نستعلیق جلی ممتاز، کا: حسین بن علی گلپایگانی، تا: ۱۲۲۸ق؛ ضمیمه نسخه ش ۱۵۸۱۳؛ تملک: محمد اسماعیل؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، ۱۶ سطر (۶/۲×۱۰/۵)، قطع: جانمازی، اندازه: ۱۰×۱۳سم [رایانه]

← بشاقش ماهی > چار نام
← بشر کامل > کوکب دری حجاز

● **بشر و بشاشت** / قیافه‌شناسی-فارسی

bešr va bešāšat

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۷۸۳/۲
آغاز: و ترش روئی از جمله افراد اذی است که در این دو آیت وافی هدایت نهی از آن واقع شده هر چند مناسب چنان بود که فقرات اعجاز آیات این کتاب مستطاب؛ **انجام:** ترش روئی ای خواجه گر کار تست ×× گره بر جبین نیست بر کار تست. یستدل علی کرم الرجل بحسن بشره و بذل بره. استدلال کرده می‌شود بر کریم بودن اصل مرد بخوبی گشاده روئی او و بخشش احسان او تم الباب الحادی عشر و یتلوه الثانی عشر انشاء الله تعالی فی سنة ۱۱۱۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۷ق؛ ۱۴ص (۲۷-۴۰)، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۴۴۵]

● **بشرویه** / جغرافیا، تاریخ ایران / فارسی

bošrūye

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۳۳۰/۲۰
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷-۳۵۶]

● **بشری الکئیب بلقاء الحبیب** / حدیث / عربی

bušra-l ka'īb bi-liqā'-il ḥabīb

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹-۹۱۱ قمری
soyūtī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446-1506)

وابسته به: شرح الصدور فی شرح حال الموتی و القبور؛ سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر (۸۴۹-۹۱۱)
احادیثی است درباره احوال مرگ و آنچه مؤمن در این حال و در قبر می‌بیند، با نام منابع در آغاز هر حدیث و حذف اسناد آنها، مختصر از کتاب مفصلی است که مؤلف در احوال برزخ تألیف کرده بود.
آغاز: الحمدلله و کفی ... هذا جزء سمیته بشری الکئیب بلقاء الحبیب لخفته من کتابی الکبیر الذی ألفته فی احوال البرزخ
انجام: اولاد المؤمنین فی جبل فی الجنة یکفلهم ابراهیم و سارة حتی یردهم الی آبائهم یوم القیامة

چاپ: قاهره، مطبعة دار احیاء الکتب العربیة، ۱۲۷۶و۱۳۲۹ق، ۱۳۹ص، علی هامش کتاب شرح الصدور بشرح حال الموتی والقبور.
[کشف الظنون ۲۴۶/۱؛ معجم المطبوعات۱۰۷۶/۱ و ۱۰۸۱؛ ذخائر التراث العربی الاسلامی ۵۹۱/۱؛ بروکلمان ۲: ۱۴۶، ذیل ۲: ۳۰-۱۳۲؛ معجم المؤلفین ۱۲۸/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۷۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، نوشته ۱۱۲۳؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، عطف و دور تیماج قهوه‌ای با لولا، ۴۷ص (۱-۴۷)، ۱۷ سطر [سنا: ف: ۲-۲۰۵]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۷۳/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ (۵۲پ-۷۰پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۶-۱۲۸]
۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۷۴۳/۱
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه ای در نجف اشرف؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول ساده؛ ۲۳ص (۱-۲۳) [عکسی ف: ۵-۱۹۸]

● بشری اللبیب بذکر الحبیب / فضایل و مناقب / عربی
bušra-l labīb bi-ḏikr-il ḥabīb

ابن سید الناس، محمد بن محمد، ۶۷۱-۷۳۴ قمری
ebn-e sayyed-on-nās, mohammad ebn-e mohammad (1273-1334)

بیست و نه چکامه است به‌شماره حرف‌های الفباء عرب و قافیه هر چکامه یکی از آن حرف‌هاست و آنها را به همان ترتیب رده کرده است، چنانکه نخستین چکامه به قافیه همزه و آخرین آنها به قافیه یاء است. همه آنها در ستایش پیغمبر اسلام می‌باشد. در پایان برخی از آنها واژه‌های دشوار آن را گزارش نموده است.
چاپ: قسمتی از آن در سترالسند، ۱۴۴ص، ۱۸۱۵م چاپ شده.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۶۰
آغاز: یا خلیلی لیلة الجوزاء ×× ما احتبالی فی المقلة الحوراء؛
انجام: و ما اشرق البدر المنیر کحسنه ×× و انی له ذاک الجمال محاکیا. آخر قصاید الکتاب المسمی بشری اللبیب بذکری الحبیب
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه بسیار گرانبها و سلطنتی، مصحح، مجدول، مذهب؛ نسخه برای کتابخانه عالیه مولویه امیریه کبیریه مخدومیه ناصریه بن فضل الله، اجازه به خط سراینده ابن سید الناس برای دارنده نسخه که یکی از امراء به نام محمد بن ابی محمد فضل الله (صاحب خزانه) و سه نفر دیگر به نام عبدالله بن ابراهیم و محمد بن محمد و محمد بن عبدالرحمان، و در آن مجلس خود امیر «بشری اللبیب» را بلند خوانده و باقی شنیده‌اند. صورت اجازه این است: «سمع علی هذه القصاید من نظمی؛ قصاید الکتاب المسمی بشری اللبیب بذکری الحبیب صلی الله علیه و علی آله و صحبه و سلم، بقرائة مالکها الجناب العالی المولوی الامیری العالمی السیدی الناصری؛ محمد بن الجناب العالی الامیری الصلاحی ابن المعز الشریف. العالمی المولوی الامامی العلامی ... یمین الملوک و السلاطین ابی محمد عبدالوهاب بن فضل الله العدوی العمری ضاعف الله شرفه و رحم سلفه؛ الجماعة السادة السید الشیخ الامام تقی الدین ابو محمد عبدالله بن ابراهیم بن افتخار الحلبی، و الشیخ شمس الدین محمد بن محمد بن عبدالله المعروف بالواعظ و الشیخ الامام العلامة شمس الدین محمد بن عبدالرحمان بن علی بن الصائغ. و صح و ثبت فی مجلس واحد یوم الاربعاء لثالث خلون من جمادی الآخرة سنة احدی و ثلاثین و سبع مائة. و اجزت لهم ما ارویه و مالی من نظم و نثر. و کتب محمد بن محمد بن محمد بن احمد بن سید الناس ابوالفتح الیعمری الربعی سامحه الله تعالی. الحمدلله و صلی الله علی سید المرسلین محمد و علی آل محمد و صحبه و سلم تسلیما»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه تریاکی رنگ کهنه ضربی یک‌لا، ۶۶گ، ۱۳ سطر (۸×۱۸/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲-۶]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۰۱۳-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۱۲۲]

● بشری الوصول الی اسرار علم الاصول / اصول فقه / عربی
bušra-l wuṣūl ilā asrār-i ʻilm-il usūl

مامقانی، محمد حسن بن عبدالله، ۱۲۳۷-۱۳۲۳ قمری
māmaqānī, mohammad hasan ebn-e ʻabd-ol-lāh (1822-1905)

تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۲۲ شوال ۱۲۸۲ق؛ محل تألیف: نجف
این کتاب، تقریرات درس استادش شیخ انصاری و سید حسین تبریزی کوه کمری می‌باشد که آن را با نثری روان و شیرین و منسجم در هشت مجلد تألیف نموده است: ۱. مباحث تعارض تا اوایل نواهی؛ ۲. از آغاز بحث نهی از ضد تا آخر اجتماع امر و نهی؛ ۳. از نهی در عبادات تا بناء عام که در سال ۱۲۷۶ق از تألیف این بخش فارغ گردیده است؛ ۴. از بناء العام علی الخاص و اجماع تا آخر شهرت که این قسمت را در روز یک‌شنبه ۱۲ ربیع الثانی ۱۲۷۷ق در نجف اشرف ساخته است؛ ۵. مبحث قطع و ظن که در ۱۲۷۸ق آن را ساخته؛ ۶. بحث اصالت البرائة که در ۱۲۸۰ق آن را تألیف نموده؛ ۷. استصحاب تألیف ۱۴ رجب ۱۲۸۱ق؛ ۸. اجتهاد و تقلید و تعادل و ترجیح که تاریخ فراغت از تألیف آن ۱۲۸۲ق است. صاحب الذریعة می‌گوید: «مؤلف در این کتاب تصریح کرده که مراد او از استاد، سید حسین

کوهکمری متوفی سال ۱۲۹۹ق می‌باشد و از برخی ثقات شنیده‌ام که این کتاب مرجع استادش در تدریس اواخر عمر او بود و بر این کتاب اعتماد داشته است زیرا این کتاب تقریر دروس سابق خود او بوده است».

آغاز: بسمله، وبه نستعین، الحمدلله الذی اسس اساس الدین و هدانا سبیل المهتدین والصلوة ... و بعد فیقول العبد الجانی القانی اسیر الامال و الامانی محمدحسن بن عبدالله المامقانی

[الذریعة۳/۱۲۰؛ ریحانة الأدب ۱۵۹/۵؛ معجم مؤلفی الشیعة ۳۸۲، شرح حال رجال ایران ۲۲۸/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۰۴

آغاز: بسمله و به نستعین. الحمدلله و سلام علی عباده ... فیقول ... محمد حسن بن عبدالله المامقانی ان هذا هو الجزء الثالث من کتاب بشری الوصول الی اسرار علم الاصول؛ **انجام:** هذا تمام الکلام فی المسئلة و یتلوه الکلام فی بناء العام علی الخاص انشاء الله تعالی ... و قد اتفق الفراغ من تحریره ... محمد حسن بن عبدالله المامقانی جامع هذا الکتاب فی النجف الاشرف علی مشرفها الصلوة و السلام سنة ۱۲۷۶.

جزء سوم و از نهی در عبادات تا تخصیص عام به نیت؛ کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۶ق، جا: نجف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۲۱۴گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵-۱۶۶۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۰۵

آغاز: بسمله. و به نستعین. الحمدلله و سلام علی عباده ... فیقول ... محمد حسن بن عبدالله المامقانی ان هذا هو الجزء الرابع من کتاب بشری الوصول الی اسرار علم الاصول؛ **انجام:** فلابد من ملاحظة الادلة و التتبع و التأمل. و هذا مشی الکلام فی هذا المقام و الحمدلله رب العالمین و یتلوه الکلام فی حجیته القطع و الظن انشاءالله تعالی.

جزء چهارم است و از بناء عام بر خاص تا اجماع منقول؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: یک‌شنبه ۱۲ ربیع الثانی۱۲۷۷ق، جا: نجف؛ در ۲ الف حاشیه «منه وفقه الله» دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۲۴۲گ، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵-۱۶۶۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۰۷

آغاز: بسمله. و به نستعین. الحمدلله و سلام علی عباده ... فیقول ... محمد حسن بن عبدالله المامقانی ان هذا هو الجزء السابع من کتاب بشری الوصول الی اسرار علم الاصول؛ **انجام:** و هذا منتهی الکلام فی باب الاستصحاب و قد ساعدنا التوفیق علی اتمامه ... بارض الغری ... قی الیوم الرابع عشر من رجب المرجب من شهور سنة ۱۲۸۱ فی النجف الاشرف و هذا هو الجزء السابع من تحریر ... محمد حسن بن عبدالله المامقانی و یتلوه الجزء الثامن فی باب الاجتهاد و التقلید انشاء الله تعالی و الحمدلله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا.

جزء ۷ و در استصحاب است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۴ رجب ۱۲۸۱ق، جا: نجف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۲۸۳گ، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۵-۱۶۶۳]

۴. قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه: ۳/۳

بحث استصحاب؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۴ رجب ۱۲۸۱ق، جا: نجف؛ مؤلف در آخر آن چنین آورده است: «و قد من الله عز شانه بالبحث و مراجعة الکتاب و تهذیبه و تصحیحه، و قد انتهی الی هذا المقام فی شهر ثالث عن شهر ذی الحجة ۱۳۰۳»؛ محشی. [ف: ۱۸]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۰۸

آغاز: بسمله. و به نستعین. الحمدلله و سلام علی عباده ... فیقول ... محمد حسن بن عبدالله المامقانی ان هذا هو الجزء الثامن کتاب بشری الوصول الی اسرار علم الاصول؛ **انجام:** و لهذا یقدمه الفقهاء علی الاصل. ولیکن هذا آخر الکلام فی هذا الکتاب المسمی ببشری الوصول الی اسرار علم الاصول. بشری فقدا نجز الاقبال ما وعدا. و الحمدلله رب العالمین ... و قد وقع الفراغ منه لمؤلفه ... محمد حسن بن عبدالله المامقانی فی النجف الاشرف یوم الاحد ثانی و عشرین من شهر شوال المکرم من شهور سنة ۱۲۸۲.

جزء ۸ و در اجتهاد و تقلید و تعادل و تراجیح است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: یک‌شنبه ۲۲ شوال ۱۲۸۲ق، جا: نجف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۲۱۴گ، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵-۱۶۶۴]

۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۷۶۱

آغاز: جلد پنجم: الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی

جلد پنجم؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲۹۰گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱-۳۳]

۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۱۷۱۷

آغاز: بسمله الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی و بعد فیقول العبد الجانی

بخش ۷ آن، در استصحاب؛ خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مهر: «ماشاء الله لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم»؛ جلد: روغنی گل و بوته اندازی شده زرین، ۲۲ سطر (۸/۵×۱۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۲-۵۸۸]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۲۹۷

آغاز: بسمله و به نستعین. الحمد لله و سلام علی عباده الذی اصطفی و بعد فیقول ... محمد حسن بن عبدالله المامقانی انا لما فرغنا من الکلام علی مباحث الالفاظ و حررنا البحث عن الفعل و التقریر و الاجماع راینا البحث عن حال القطع و الظن و افردناه علی حیاله و ان کان علی خلاف طریقة الاقدمین ... و جعلته الجزئ الخامس من کتاب بشری الوصول الی اسرار علم الاصول

... اصل فی القطع و الظن.؛ **انجام:** لکنا نقتفی فی وضعه اثر القوم فناتی به فی باب الاجتهاد و التقلید انشاء الله راجین ... ان یوفقنا لذلک ... لیکن هذا آخذ الکلام فی المسئلة. قد اتفق الفراغ منها لجامع الکتاب محمد حسن بن عبدالله المامقانی فی یوم الاحد لسبعة و عشرین یوما خلون من شهر شوال المکرم من شهور سنة ۱۲۷۸ بالنجف الاشرف زادها الله شرفا وعز او الحمد لله اولا وآخرا.

خط: نسخ، کا: = مؤلف، تا: ۱۲۷۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۱۶۷گ، ۲۳ سطر (۱۵/۵×۲۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۷-۲۶۲۲]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لابد فی اثبات ما زاد عن ذلک من الرجوع الی الادلة کما فی الامر عقیب الحظر فافهم.

جزء یکم و از تعارض عرف و لغت تا امر عقیب حظر؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی،۱۴۹گ،۲۱سطر(۹/۵×۱۶)،اندازه:۱۵×۲۱سم [ف: ۵-۱۶۶۱]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۰۳

آغاز: بسمله. و به نستمد و نستعین. الحمدلله و سلام علی عباده ... فیقول ... محمد حسن بن عبدالمامقانی ان هذا هو الجزء الثانی من کتاب بشری الوصول الی اسرار علم الاصول؛ **انجام:** اذ لیس هناک عنوانان جمعهما المکلف بسوء اختیاره فی فرد.

جزء دوم و از مقدمه واجب تا اجتماع امر و نهی است؛ خط: نسخ، کاتب=مؤلف،بی‌تا؛کاغذ:فرنگی،جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۲۳۸گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵-۱۶۶۲]

۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۴۴۵

آغاز: الحمدلله ... و بعد فیقول ... باب الاجتهاد و التقلید فینبغی قبل الاخذ فی تحقیق المقام تقدیم ما یفید بصیرة فی المطلوب؛ **انجام:** الا ان الظاهر المعتبر عند العقلاء هو الدخول و لهذا یقدمه الفقهاء علی الاصل ولیکن هذا آخر الکلام

اجتهاد وتقلید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی و بعضاً با عنوان «لمحرره حسن بن احمد حسینی کاشانی»؛ جلد: تیماج قرمز ضربی، ۱۷۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۵۴]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۱۶/۲-طباطبائی

آغاز: بسمله ... الحمد لله رب العالمین ... و بعد فیقول العبد محمد حسن ابن عبد الله المامقانی ... لما فرغنا ... لمافرغنا عن الکلام علی مباحث الالفاظ ... و التقریر و الاجماع راینا التحث عن حال القطع و الظن و افردناه علی حاله و ان کان علی خلاف طریقه الاقدمین ... و جعلته الجزءالخامس من کتاب تشری الوصول؛ **انجام:** الثالث مادل علی ان القرآن نزل علی سبعة احرف کلها کاف شاف بل قد ادعی بعض العامه تواترهذا الحدیث

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قرمز روشن، ۹۶گ (۱۴۱-۲۳۶) [ف: ۲۳-۵۶۴]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۹۵۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: ۱۰۹]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۶۹۹

جلد سیزدهم؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سرخ ضربی، ۲۳۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۱/۱سم [ف:]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۵۹۸

در نهی در عبادات است؛ خط: نسخ، کا: سید محمد کاشی، تا: ۱۲۷۶ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سرخ نو، ۲۰۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۱/۲سم [ف: ۱-۷۲]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۴۳۸

آغاز: باب المنطوق و المفهوم و هما وصفان للمدلول بحکم التبادر الموید بملاحظة نظائر هما من المعنی؛ **انجام:** و ربما یوید هذا ما ذکره جماعة من أن ما نقل آحاداً لیس بقرآن فلابد من ملاحظة الأدلة و التتبع و التأمل

این جزء، بحث مفاهیم تا پایان بحث اجماع را دارا می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: عبدالحکیم فرزند عبدالرحیم، بیدگلی کاشانی، تا: ۳ محرم ۱۲۷۷ق، مصحح؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای روشن عطف تیماج قهوه‌ای تیره، ۱۹۳گ، ۲۹ سطر (۱۱×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲۹-۶۲]

۱۷. قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه: ۳/۱

بحث قطع و ظن؛ خط: نسخ، کا: محمدجواد بن شیخ حسین عصامی، تا: ۱۲۷۸ق؛ با علامت بلاغ دارد، در صفحه اول محمد موسوی نوشته که کتاب امانت آقای حجت (ر ه) است. [ف: ۱۸]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۰۶

آغاز: بسمله. و به نستعین. رب یسر و لا تعسر علی. الحمدلله و سلام علی عباده ... فیقول ... محمد حسن بن عبدالله المامقانی ان هذا هو الجزء السادس من کتاب بشری الوصول الی اسرار علم الاصول؛ **انجام:** و هو الاقتصار فی الاجتناب علی ما علم بالتفصیل بقوله لاحتمال کون المعلوم بالاجمال (یک صفحه سفید گذارده شده).

جزء ششم و از اصل برائت تا اشتراط عمل به اصول به فحص در ادله است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: برنگ زرد، ۲۳۷گ (گ ۱ب-۲۳۷ب)، ۲۱ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۵-۱۶۶۳]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۷۲۷

جزو ششم؛ خط: نسخ، کا: محمد موجی شوشتری، تا: ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سرخ ضربی، ۲۳۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۷سم [ف: ۱-۷۲]

۲۰. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۳۴۰

جلد ششم، تا اول بحث استصحاب؛ خط: نسخ، کا: علی بن حسن یاسین نجفی، تا: ۱۲۸۸ق؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج مشکی سوخت با ترنج با سر، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶۷]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۹۲۸
بی‌کا، تا: جمعه ۱۸ ربیع الاول ۱۲۹۰ق؛ ۲۹۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲۰-۲۵۳]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۳۱۸
آغاز: پس از سه سطر دیباچه (اصل النهی فی العبادات او المعاملات هل یقتضی ما تعلق به اختلفوا فیه علی اقوال و قبل الخوض فی تحقیق الحق)؛ **انجام:** و بعد ذلک کله لایخفی انه لایترتب علی هذاالبحث ثمر.
جلد۳. شامل نهی در عبادات و معاملات، مفهوم و منطوق، عام و خاص تا مبحث (جواز تخصیص عام به نیت)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۱ق؛ تاریخ واقف: شهریور ۱۳۲۹؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج ضربی، ۲۲۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶-۹]

۲۳. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه: ۴۱۴
جزء سوم تا ششم؛ بی‌کا، تا: ۱۲۹۱ق [اوراق عتیق: ۱-۲۴۲]

۲۴. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۳۴۱
آغاز: الحمدلله ... أما بعد فیقول العبد ... أصل من جملة الاصول أو الادلة الشرعیة أو العقلیة أو الشرعیة و العقلیة الاستصحاب
جلد هفتم، شامل مبحث استصحاب و جلد هشتم از مبحث التقلید و الاجتهاد شروع می‌شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۹ جمادی الثانی ۱۲۹۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی ضربی با ترنج باسر، لچکی مجدول با نقش گل و بوته، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۶۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۷۸۸
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۴۷۳]

۲۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۶-۱/۱۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** اذ لیس هناک عنوانان جمعهما المکلف بسوء اختیاره فی فردٍ هذا آخر الجزء الثانی من کتاب بشری الوصول إلی أسرار علم الاصول ...
از اول کتاب تا آخر جزء ثانی شامل بحث تعارض العرف و اللغة تا اوایل نواهی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹ ربیع الثانی ۱۲۹۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای سیر، ۱۸۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲-۶۲۳]

۲۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۴۰۲
آغاز: بسمله الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی و بعد فیقول العبد الجانی ... اصل الامر بالشی هل یقتضی وجوب؛ **انجام:** اذ لیس هناک عنوانان جمعهما المکلف بسوء اختیاره فی فرد.
جلد۲، مشتمل بر مباحث اوامر و نواهی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۹ محرم ۱۲۹۵ق؛ محشی با امضای «منه سلمه الله تعالی»؛ کاغذ: آهار مهره، جلد: تیماج مشکی عطف میشن سرخ، ۲۳ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۴-۱۹۸۵]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۷۱۵
جزو چهارم ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۲ محرم ۱۲۹۷ق، جا: نجف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سرخ ضربی، ۲۲۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۲سم [ف: ۱-۷۳]

۲۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۰۷۴
جزو هشتم، در باب اجتهاد و تقلید؛ خط: نسخ، کا: میرزا حسین کازرونی، تا: ربیع الاول ۱۲۹۸ق؛ در پشت ورق آخر آمده: «اجرت این کتاب که بخط حقیر است هر جزوی تخمیناً چهارصد بیست است که تمام عبارت از سیزده هزار و دویست بیت تمام سی و سه جزوه از قرار هزاری هفده قمری مجموع آن بیست و دو شنلگ و یک قمری وصول شد»؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سرخ ضربی نو، ۱۶۱گ،۱۸سطر،اندازه: ۱۵/۴×۲۱/۶سم [ف: ۱-۷۲]

۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۶۶-۳/۸۶
آغاز: بسمله حمدله و صلاة. و بعد فیقول العبد الجانی الفانی اسیر الإمال و الامالی محمد حسن بن عبدالله المامقانی فی النجف الاشرف ای هذا هو الجزء الثانی من کتاب بشری الوصول؛ **انجام:** الا ان الظاهر المعتبر عند العقلاء هو الدخول و لهذا یقدمه الفقهاء علی الاصل. ولیکن هذا آخر الکلام ... محمد و آله اجمعین الغر المیامین.
جزء ثانی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۸ق؛ جلد: مقوایی نازک با روکش کاغذی روغنی قهوه‌ای، ۱۴۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۲-۶۲۳]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۹۴۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** أو أن المراد بالقبول فیها هو القبول علی وجه أتم و أکمل من قبول أعمال غیر هم من المؤمنین لاختصاصهم بما لاحظ لغیرهم فیه من الرتبة و الفضیلة، هذا تمام الکلام فی المسئلة.
جلد اول و دوم تا پایان بحث اجزاء؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، خطبه کتاب توسط «محمد بن جعفر تبریزی» به سال ۱۳۱۶ق در حاشیه برگ آغاز بعداً اضافه شده است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی ضربی مجدول، ۲۱۶گ، ۲۹ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳۰-۲۴۴]

۳۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۹۷۱
آغاز: الحمدلله الذی اسس اساس الدین و هدانا سبیل المهتدین والصلاة و السلام علی رسوله نبی الرحمة
جلد ششم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، از عصر مؤلف؛ در حاشیه تصحیح شده و کار مقابله آن را با نسخه مؤلف حسین بن احمد انبوهی کیانی غروی در روز یک‌شنبه پنجم رمضان ۱۳۱۷ به پایان برده، دارای چند حاشیه کوتاه است از شیخ عبدالله مامقانی (فرزند مؤلف) و به خط وی؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۷۸گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۳-۱۸۹]

۳۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۱-۱/۸۱
آغاز: بسمله. با ب المطلق و المقید و فیه مقدمة و مقامات أما المقدمة ففی تعریف المطلق و قد عرفوه بتعریفات. الاول ما یستفاد من کلام الشهید الثانی؛ **انجام:** لزم کون اعتبارها قبالاً للاستصحاب لغواً و ینبغی التنبیه علی امور الاول ان الخروج عن الشیء و کما تضمنه

بحث مطلق و مقید و استحصاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ با علامت بلاغ، مصحح، محشی به امضاء «منه وفقه الله» و «کذا افاد الاستاذ سلمه الله تعالی» و «اشار الی هذا المعنی سیدنا الاستاد دام مجده»؛ جلد: گالینگور، قهوه‌ای، ۲۵۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲-۶۲۴]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۵۳۶

آغاز: بسمله. الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی، و بعد فیقول ... محمد حسن بن عبدالله المامقانی لما فرغنا من الکلام علی مباحث الالفاظ؛ **انجام:** علی من یشاء من عباده و لیکن هذا آخر الکلام فی المسئلة و قد اتفق الفراغ منها جامع الکتاب محمد حسن ... یوم الاحد سبعة و عشرین یوماً خلون من شهر شوال المکرم ۱۲۷۸ فی النجف الاشرف

جلد پنجم (قطع ظن)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۴۴گ، ۲۲ سطر (۹×۲۵)، اندازه: ۲۲×۲۵سم [ف: ۱۶-۴۲۴]

۳۴. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۱۰۴-ج

جزء پنجم است و برابر است با نسخه شماره ۱۲۹۷ دانشگاه؛ خط: نسخ، کا: مهدی قمی، تا: قرن ۱۴؛ حاج محمد حسین نسخه را از سید حسن استرابادی به بهای ۱۴ قران در ۲۴ شعبان ۱۳۰۶ خریده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: قهوه‌ای ضربی مقوایی، ۲۲۱گ، ۲۵ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۵۹]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۴۳۴

آغاز: پس از خطبه مختصر و نام مؤلف و کتاب: اصل فی الاستصحاب و هو لغة اخذ الشی مصاحبا و منه قول الفقهاء لا یجوز استصحاب اجزاء ما لا یوکل لحمد فی الصلوة؛ **انجام:** دون الاول و ما ذکرناه اولا هو المعول و هو منتهی الکلام فی باب استصحاب و قد ساعدنا التوفیق علی اتمامه من برکات سیدنا المستجن بارض الغری صلوات الله و سلامه علیه فی سلخ رجب المرجب من شهور سنه ۱۳۰۱.

جلد هفتم، مبحث استصحاب؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در ظهر برگ اول و درون جلد دو یادداشت درباره اوضاع اجتماعی و سیاسی در سال ۱۳۶۲ق؛ واقف: خان بابا مشار، خرداد ۱۳۵۴؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: تیماج عنابی ضربی، ۳۰۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶-۵۲]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۴۳۴/۳

آغاز: اختلفوا فی جواز اجتماع الامر و النهی فی شی الواحد و هذه من غوامض المسائل و الاکثر ذکروا هذه المسئله فی مباحث الامر و النهی و لیس علی ما ینبغی؛ **انجام:** ان النسبة بین المعنیین المذکورین بحسب المفهوم هو التباین فی نفسه.

مباحث اجتماع امر و نهی و احتمالاً مجلد دوم و به ضبط حواشی کتاب با سه مقدمه شروع می‌شود: «الاولی فی تحریر محل النزاع؛ الثانی فی ان متعلق الاحکام هل هی الطبایع او الافراد؛ الثالث فی تأسیس الاصل فی المقام»؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: تیماج عنابی ضربی، ۹۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶-۵۳]

۳۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۴۹۰

جلد ۷؛ خط: نسخ، کا: حسین بن محمد علی نیکچه‌ای، تا: ۱۳۰۰ق، جا: دهخوارقان تبریز؛ در همان سال در مشهد مقدس مقابله و تصحیح شده؛ قطع: وزیری[میراث شهاب: س۸ش۴-۱۰۴۹۰]

۳۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۰۴۷

از نیمه نخستین است؛ خط: نسخ، کا: مهدی بن علی نجفی، تا: ۱۳۰۲، برای آقا سید احمد بن قوام الدین سید محسن سلطان آبادی؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سرخ ضربی، ۱۹۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰/۷×۳۰/۵سم [ف: ۱-۷۲]

۳۹. قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه: ۳/۲

جلد دوم کتاب و شامل بحث مقدمه واجب، امر به شیء، امر به امر، اجتماع امر و نهی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۳ق؛ با علامت بلاغ، مصحح [ف: ۱۸]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۲۴۰

آغاز: الدلیل و المدلول و دخول اغلب الفتاوی فی السنه؛ **انجام:** معرفه المنعم و صفاته تلک المعرفه و هی الخضوع

خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالکریم بن حاجی مهدی جزی، تا: ۲ شوال ۱۳۰۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: آیة الله دادمهر، تیر ۱۳۷۱؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با روکش گالینگور عطف و گوشه‌ها تیماج خرمایی، ۱۹۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۶-۵۴]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۳۲۰

آغاز: اصل فی القطع و الظن و قبل الاخذ فی تحقیق المقام ینبغی التنبیه علی شیئی یفید بصیرة فی الشروع.؛ **انجام:** و قدبقی المقام التعرض للظن فی اصول للدین لکنا نقتفی فی وضعه اثر القوم فناتی به فی باب الاجتهاد و التقلید.

جلد۵، شامل مباحث قطع و ظن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷ ربیع الاول ۱۳۰۶ق؛ ۲۱۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶-۹]

۴۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۳۸۸

آغاز: بسمله الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی و بعد فیقول العبد الجانی الفانی ... اصل فی القطع و الظن و قبل الاخذ و تحقیق المقام ینبغی التنبیه؛ **انجام:** و قد بقی فی المقام التعرض للظن فی اصول الدین لکنا نقتضی فی وضعه ... فانه المتفضل علی من یشاء و لیکن هذا آخر الکلام فی المسئله.

جلد پنجم مشتمل بر مباحث قطع و ظن؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین اصفهانی، تا: رجب ۱۳۰۶ق؛ استکتاب نصیرالدین؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج سرخ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۴-۱۹۷۴]

۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۶۸۶

آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی و بعد فیقول العبد الجانی الفانی أسیر الآمال و الأمانی؛ **انجام:** إلا أن الظاهر المعتبر

عند العقلاء هو الدخول و لهذا يقدمه الفقهاء على الأصل وليكن هذا آخر الكلام فى هذا الكتاب.
خط: نسخ خوش، کا: محمد علی فرزند میرزا خلیل، خوانساری، تا: ۱ محرم ۱۳۰۷ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح؛ مهر: «الواثق بالله الغنى محمد بن الحسن الحسينى» (مربع)؛ کاغذ: فرنگی، آهار مهره، جلد: تیماج زرشکی، ضربی، مجدول؛ ۲۵۸گ، ۲۵ سطر (۸/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۲۹-۴۶۹]

۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۲۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لابد فى اثبات مازاد عن ذلك من الرجوع الى الادلة كما فى الامر عقيب الحظر فافهم
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۱۳۰۸ق؛ مصحح، مقابله شده با عبارت: «قوبلت مع نسخه الاصل»، محشی؛ کاغذ: سمرقندی، آهار مهره، جلد: تیماج قرمز ضربی مجدول، ۹۸گ، ۲۷ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۲۸-۳۱۲]

۴۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۴۱۵

آغاز: بسمله الحمدلله و سلام على عباده الذين اصطفى و بعد فيقول العبد الجانى ... اصل من جملة الادلة العقلية اصل البرائه و قبل الاخذ؛ **انجام:** بضمان صاحب المجرة للدنيا هذا منتهى المقال فى هذا المقام و يتلوه الكلام فى الاستصحاب ...
جلد۶ شامل مبحث اصالة البرائه؛ خط: نسخ، کا: محمد هاشم بن محمد بشیر، تا: شب ۲۳ ربیع الاول ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: زرد و سفید، جلد: تیماج ضربی قهوه‌ای، ۲۰ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴-۱۹۹۶]

۴۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۸۰۷

خط: متن دعا نسخ معرب، کا: عبدالله بن محمد موسوی جزائری، تا: دوشنبه ۶ جمادی الثانی ۱۳۱۰ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۷۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۳-۷]

۴۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۴۸۵

جلد۴؛خط:نسخ،کا:محمود بروجردی، تا: ۱۳۱۶ق؛ مصحح، مقابله شده با نسخه اصل توسط شیخ حسین بن احمد انبوهی کیانی غروی به سال ۱۳۱۷ق؛ قطع: رحلی [میراث شهاب: س۸ش۴-۷۱]

۴۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۴۸۶

جلد ۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۶ق؛ قطع: رحلی [میراث شهاب: س۸ش۴-۷۱]

۴۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۴۷۷

آغاز: اصل لاخلاف فى انه يجوز امر الامر مع جهله بانتفاء الشرط و انه يكون الامر حينئذ مشروطا كما من النهاية الاجماع على ما ذكر؛ **انجام:** و قد عرفت ضعفه كما عرفت ضعف سائرا دلتهم فراجع و تدبر و الحمدلله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا
جزء اول و دوم و دارای مباحث: مفهوم شرط، اجتماع الامر و النهی فی شیء واحد، الامر بالشیء هل یقتضی وجوب ما لایتم الابه، مبحث الضد؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد حسن رشتی گیلانی، تا: ۵ محرم ۱۳۲۱ق (پایان جزء اول) شعبان ۱۳۲۰ (پایان کتاب)؛ مصحح؛ جلد: مقوایی ابر و باد عطف و گوشه‌ها تیماج مشکی، ۱۸۱گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۷/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۵۴]

۵۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۸۰۹

جلد هشتم کتاب در مباحث استصحاب و از پایان افتاده دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۲۳ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۰۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۳-۸]

۵۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۷۵۳/۳-۱۹/۸۳

آغاز: بسمله الحمدلله و سلام على عباده الذين اصطفى وبعد فيقول العبد الجانى ... محمدحسن بن عبدالله المامقانى ان هذا هو الجزء الثالث من كتاب بشرى الوصول؛ **انجام:** بقى هاهنا امر ينبغى التعرض اله و هو ان الفاضل القمى يرى ان الاصل فى الامر الظاهرى الشرعى هو الاجزاء ... اذا كان قد اتى به على وجه لايوجد فيه خلل متيقن او متحمل.
جلد سوم؛ خط: نسخ، کا: میرزا محمدقمی، تا: چهارشنبه ۴ جمادی الثانی ۱۳۳۰ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی با امضای «منه ره»؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲-۶۲۳]

۵۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۶۲۶

آغاز: الحمد لله و سلام على عباده الذين اصطفى
جلد پنجم شامل مباحث قطع و ظن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۷۰ق، ۲۰۶گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۱-۳۳]

۵۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۸۰۶

جلد پنجم، دارای مباحث قطع و ظن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ مهر: کتابخانه شیخ محمد امین نجفی خوئی؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۷۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۳-۶]

۵۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۸۰۸

جلد هفتم، در استصحاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۶۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۳-۷]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۲۵۱/۱

آغاز: اصل فى التعارض و التعادل و الترجيح و قبل الاخذ فى تحقيق المقام ينبغى تقديم امر؛ **انجام:** و لهذا يقدمه على الاصل و ليكن هذا آخر الكلام فى هذا الكتاب المسمى ببشرى الوصول الى اسرار علم الاصول
نسخه حاضر «اصل فی التعارض و التعادل و التراجیح»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج زرین، ۸۹گ (۵پ-۹۳ر)، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۳۰-۳۵]

۵۶. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه: بدون شماره

آغاز: برابر
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷-۵۱۳]

۵۷. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه: بدون شماره

الجزء الرابع؛ بی‌کا، بی‌تا [تراثنا: س۱۸ش۱و۲-۲۰۶]

۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۵۴۷

جلد اول؛ بی‌کا، بی‌تا؛ برخی مجلدات به‌خط و تصحیح فرزند مؤلف شیخ عبدالله مامقانی است [د.ث. مجلس]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۵۴۸

جلد دوم؛ بی‌کا، بی‌تا؛ برخی مجلدات به خط و تصحیح فرزند مؤلف شیخ عبدالله مامقانی است [د.ث. مجلس]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۵۴۹

جلد سوم؛ بی‌کا، بی‌تا؛ برخی مجلدات به خط و تصحیح فرزند مؤلف شیخ عبدالله مامقانی است [د.ث. مجلس]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۵۵۰

جلد چهارم؛ بی‌کا، بی‌تا؛ برخی مجلدات به خط و تصحیح فرزند مؤلف شیخ عبدالله مامقانی است [د.ث. مجلس]

۶۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۰۷۸-۳۶/۷۸

آغاز: بسمله الحمدلله وسلام علی عباده الذین اصطفی وبعدفیقول العبد الجانی الفانی اسیر الامال ... اصل من جملة الاصول او الادلة الشرعیه او العقلیه؛ **انجام:** دون الاول وما ذکرناه اولاً هو المعلول وهذا منتهی الکلام فی باب الاستصحاب ... هذا هو الجزء السابع ... ویتلوه الجزء الثامن فی باب الاجتهاد اولاً وآخراً وظاهراً وباطناً

جزء سابع (بحث استصحاب)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان «منه وفقه الله تعالی»، مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول گرهی، ۲۲۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲-۶۲۴]

۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۳۱۹

آغاز: اصل فی بناء العالم علی الخاص لایخفی ان العام و الخاص اما ان یکونا متوافقین فی الحکم؛ **انجام:** فلا بد من ملاحظة الادلة والتتبع و التامل.

جلد۴. بقیه مبحث عام و خاص (از مسئله حمل عام بر خاص تا آخر) مطلق و مقید، مجمل و مبین، اجماع و شهرت را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۴۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶-۹]

۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۳۲۱

آغاز: اصل من جملة الاصول او الادلة الشرعیة او العقلیة او الشرعیة و العقلیة الاستصحاب؛ **انجام:** و ما ذکرناه اولا هو المعول.

جلد ۷، در استصحاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۲۷گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶-۹]

۶۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۳۳۶

جلد اول و از اول تا ابتدای مبحث مقدمه واجب را شامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی ساده، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۶۷]

۶۶. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۳۳۷

جلد دوم شامل بحث «وجوب مقدمه ضد» و «جواز الامرمع العلم بانتفاء الشرط»، اجتماع امر و نهی می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ ضربی با ترنج با سر، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶۷]

۶۷. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۳۳۸

جلد سوم شامل بحث اقتضاء النهی للفساد و الاجزاء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه‌ای، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۶۷]

۶۸. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۳۳۹

جلد پنجم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ ضربی با ترنج باسر جدول دار، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶۷]

۶۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۹۲۶

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد آل بحر العلوم طباطبائی، بی‌تا؛ مصحح، با نشانی بلاغ؛ تملک: کاتب به تاریخ غره رمضان ۱۳۸۹ با مهر «محمد بن محمد تقی الطباطبائی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قرمز ضربی، ۲۷۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲۰-۲۵۲]

۷۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۹۲۷

مباحث نواهی تا اجماع؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مانند جلد سابق؛ ۲۹۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲۰-۲۵۳]

۷۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۹۷۲

جلد هشتم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، مقابله حسین بن ابراهیم انبوهی کیانی غروی؛ تملک: محمد علی بن عبد الکریم تبریزی؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۷۳گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۳-۱۹۰]

۷۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۱۵۱-۷/۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فالمتبادر من النهی عرفا بقرینة وقوعه عقیب الامر انما مجرد نفی الرجحان لاغیر ولابد فی اثبات مازاد عن ذلک من الرجوع الی الادلة کما فی الامر عقیب الحظر فافهم.

جزء اول از کتاب شامل مباحث الفاظ تا آخر اوامر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز مجدول با ترنج وسرترنج، ۱۸۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۲-۶۲۳]

۷۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۳۷/۶-۲/۵۷

آغاز: بسمله و به نستعین الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی و بعد فیقول العبد الجانی الفانی اسیر الآمال و الامالی محمدحسین بن عبدالله المامقانی؛ **انجام:** علی وجه الکشف عن حکم الشارع و لا من جانب العقل بأن ینشأ وجوب اتباعه

جزء پنجم کتاب (بحث از حال قطع وظن)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۲-۶۲۳]

۷۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۹۲۹

جلد هفتم، از مباحث قطع و ظن تا پایان استصحاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۵۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲۰-۲۵۴]

۷۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۰

آغاز: حمدله ... انه لما من الله عزشأنه علی بتقبیل عتبة ابی الائمة وسراج الامة ... وکان اعظمها قدرا واجلها خطرا علم الاصول الذی لا یتیسر الوصول الی حقیقته؛ **انجام:** فالمتبادر من النهی عرفا بقرنیة وقوعه عقیب الامر انما هو مجرد نفی الرجحان لاغیر ولابد فی اثبات مازاد عن ذلک من الرجوع الی الادلة کما فی الامر عقیب الحظر فافهم.

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سرخ ترنج و سر مجدول گرهی عطف تیماج زرشکی مجدول، ۱۱۱گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف مخ: ۱-۲۷۴]

۷۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۱

آغاز: حمدله ... اصل النهی فی العبادات او المعاملات هل یقتضی فساد ما یتعلق به اختلفوا فیه علی اقوال و قبل الخوض فی تحقیق الحق لابد من تمهید مقدمات؛ **انجام:** من القول باشتراک الفاظ العموم بین العموم و الخصوص و ارادا بالمخالفین القائلین بانحصار وضعها فی العموم فتدبر و بعد ذلک کله لا یخفی انه لا یترتب علی هذا البحث ثمر.

جلد سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ ترنج و سر سبز با گل و بوته عطف تیماج زرشکی مذهب مجدول گرهی، ۱۶۷گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف مخ: ۱-۲۷۵]

۷۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۲۲۲

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ مصحح؛ مهر: کتابخانه میرزا ابوالفضل طهرانی؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۴۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۶-۱۹۲]

۷۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۲۲۳

جلد سوم ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ مصحح؛ مهر: کتابخانه میرزا ابوالفضل طهرانی؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۹۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۶-۱۹۲]

۷۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۲۲۴

جلد چهارم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ مصحح؛ مهر: کتابخانه میرزا ابوالفضل طهرانی؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۸۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۶-۱۹۳]

۸۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۲۲۵

جلد هشتم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ مصحح؛ مهر کتابخانه میرزا ابوالفضل طهرانی؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۹۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۶-۱۹۳]

۸۱. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه: ۱۴/۲

جلد۶ (برائت)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ انجام در میانه اخباریان بر وجوب احتیاط افتاده؛ قطع: خشتی [چند نسخه-ف: ۱۹۵]

۸۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۱۷۳

آغاز: اصل لاخلاف فی انه یجوز امر الآمر مع جهله بانتفاء الشرط و انه یکون الامر حینئذ مشروطا کما عن النهایة الاجماع علی ما ذکر؛ **انجام:** ینفی احتمال العلم فیه بالاصل بخلافه هنا وجود اطلاق السؤال المقتضی لمراعاة المطابقة هناک بخلاف هذا و الصلوة و السلام علی محمد و آله الطاهرین.

از مسئله «امر الآمر مع جهله بانتفاء الشروط» تا آخر مباحث عام و خاص؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ضربی، ترنج با سر با نقش گل و بوته، مجدول، ۱۹۴گ، ۲۰-۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۶-۲۶۴]

● **البشری فی انشاء الصلوات الباهرة** / دعا / عربی

al-bušrā fī inšā’-iṣ ṣalawāt-il bāhira

امام الحرمین همدانی، محمد بن عبدالوهاب، -۱۳۰۳ ؟ قمری

emām-ol-harameyn-e hamedānī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-vahhāb (- 1886)

تاریخ تألیف: 5 ربیع الثانی 1290ق

در فضیلت صلوات فرستادن بر پیامبر و اهل بیت (ع) و اثرات دعا و کیفیت فرستادن صلوات بر آنان به روش صلوات خواجه.

[الذریعه ۱۱۹/۲ شماره ۴۰۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۵۲۰

آغاز: الحمدلله الذی قرن بالصلوات نجح دعوات البشر و الصلاة و السلام علی شمس الهدایة و بر وجه الاثنی عشر

نسخه اصل: کتابخانه ای در نجف اشرف؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد سمیع بن حاج محمد ارومی، تا: قرن ۱۳؛ ۵۰ص [عکسی ف: ۷-۱۱۳]

● **بشیر و نذیر** / دعا / عربی

bašīr wa naḏīr

این دفتر جلد دوم و در دوازده «باب» است و دعاهای گوناگون به‌روش شیعیان در آن آمده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۸۳

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی جعل لاختلاف اللیل و النهار و حرکات الانجم و الکواکب و الظلم و الانوار عللا و فوائد و غایات لاتحصی ... فهذا مجلد الثانی من کتابنا المسمی بالبشیر و النذیر؛ **انجام:** اضعف الله اجره و ینعم به المیت و فی روایة و ینعم بذلک.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ مقوایی، ۳۳۰گ، ۲۵ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۶-۲۱۴۷]

● **بصائر الامور** / فلسفه / فارسی

basā’er-ol omūr

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۸۲۹

آغاز: بانبیاء علیهم السلام و بعضی مسمی ساخته اند؛ **انجام:** علی مضایق ابواب الارض ... و اذا دعیت ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲۰ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [رایانه]

● **بصائر الاوهام فی سرایر الارحام** / طب / فارسی

basā’er-ol owhām fī sarāyer-el arhām

صدر یزدی، علی، ق۱۴ شمسی
sadr-e yazdī, ‘alī (- 20c)

اهداء به: ناصرالدین شاه قاجار
رساله کوتاهی است در تشریح رحم و امراض آن و درمان‌های بیماری‌های مربوط به آن.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۴۶۹/۱- ۲۲/۱۸۹
آغاز: زبان تمجید وتحسین به ثنای جهان آفرین گشایم که از سلاطین قرین عنایت آیین تبارك الله احسن الخالقین خلقت جنین را در ارحام امهات بالمکین فرمود؛ **انجام:** بصیرة بسا باشد که احتیاج افتد به اسقاط ... دیگر آنکه بگیرند ابهل زراوند مد حرج ترمس صرف از هر یک مساوی دیگری.
خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سبز مغز پسته ای، ۲۰گ، ۱۱و۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۴سم [ف: ۲-۶۲۴]

● بصائر الایمان فی تفسیر القرآن = درة الصفا فی تفسیر ائمة الهدی / تفسیر / عربی

baṣā’ir-ul īmān fī tafsīr-il qur‘ān = durrat-uṣ ṣafā fī tafsīr-i a’immat-il hudā

؟ دارابی، صبغة الله بن جعفر، ق۱۳ قمری
dārābī, sebqat-ol-lāh ebn-e ja‘far (- 19c)

تفسیر مزجی روایی است شبیه به تفسیر صافی ظاهراً در سه مجلد. نسخه حاضر که مجلد اول آن می‌باشد تا سوره کهف را دارا بوده و یازدهم جمادی الأول ۱۲۶۰ در مشهد مقدس پایان یافته است. مجلد دوم کتاب تا سوره یس می‌باشد و از جلد سوم اطلاعی در دست نیست.
[الذریعه ۱۲۳/۳]

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۱۱۹
آغاز نسخه تذکرة لنفسی و ذخراً لیوم و لات حین مناص فقری و فاقتی مستمسکاً بحبل الله المتین العروة الوثقی؛ **انجام:** قال من کل شیء قال علیه السلام جل ربه فقال کیف قال علیه السلام الله اکبر من أن یوصف قد فرغت من
جلد اول، تا پایان سوره کهف را دارا می‌باشد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ یادداشتی در اشاره به اینکه نسخه به خط مؤلف است دیده می‌شود؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۸۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱-۸۶]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۳۸
نسخه اصلی: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۳۹۷]

● بصائر الدرجات / حدیث / عربی

baṣā’ir-ud darajāt

صفار، محمد بن حسن،-۲۹۰ قمری
saffār, mohammad ebn-e hasan (- 904)

نگارنده از یاران امام عسکری و از محدثان بزرگ شیعی بوده است؛ این کتاب در ۴ جزء (کنتوری ص ۸۷-ذریعه ۳: ۱۲۴) یا ده جزء (چاپ سنگی ۱۲۸۵ با نفس الرحمن نوری) می‌باشد. حر عاملی در فائده ۴ پایان وسایل می‌نویسد که بصائر را دو نسخه کوچک (نسخه ما) و بزرگ (چاپی) است. مجلسی در بحار (۱: ۱۱) آن را از اصل‌های با ارزش برشمرد و گفت که کلینی و دیگران از آن آوردند. نسخه بزرگ با نفس الرحمن به چاپ رسیده است. در الذریعه از نسخه کوچکی یاد شده که در عنوان باب‌ها با بزرگ یکی بوده ولی از چاپی نزدیک به صد و هفتاد حدیث کم داشت. در روضات (در سرگذشت قطب راوندی ص ۳۰۱) درباره خرائج و جرائح دارد: «و هی تتضمن کثیرا من احادیث الارتفاع نظیر کتاب البصائر للشیخ محد بن الحسن الصفار» و درست هم هست چه بسیاری از خبرهای آن با مشرب قمیان نمی‌سازد و مانا به روش باطنیان و غالیان روایت شده و شاید بتوان گفت که در نسخه‌های آن دستی برده‌اند و بدین‌گونه به ما رسیده است. باز خوانساری (در سرگذشت برسی ص ۲۸۵) می‌گوید: «روش غلو و ارتفاع آنگاه آغاز گردید که آن دو راوی، تفسیر امام عسکری را ساختند یا تفسیر فرات بن ابراهیم دست به دست گشت با تفصیل فارس بن حاتم بن ماهویه قزوینی صوفی به دست مردم رسید بلکه از هنگامیکه خبرهای مفضل بن عمر جعفی و جابر بن یزید جعفی در میان شیعیان آشکار شده و پاره‌ای از آنها در بصائر صفار و مجالس شیخ و کشف الغمه و خرائج راوندی و فضائل شاذان و پسرش و دیگر کتاب‌های مناقب پارسی و تازی و تفسیرهای ارتفاعیان و اخباریان درج گردید. این دانشمندان و مانند آنها چون ابن بطریق در عمده و رضی در خصائص و ابن طاوس رضی الدین و گروهی از دانایان بحرین و قم هم بدین‌گونه سخنان پرداختند تا این‌که به رجب برسی رسید که کتاب‌ها در این باره نوشت و پیروانش خود را کشفیان می‌نامند. تا رسید به شیخیان و پشت سریان پیرو شیخ احمد احسائی در برابر فقیهان و بالاسریان کربلا که گفتار احسائی را نمی‌پذیرفتند و این سخنان بود که مایه یاوه سرائیهای آورنده «بیان» و پیروان او شده است».
شیخ طوسی در فهرست (ص۴۴) می گوید که صفار را کتاب‌ها است و پرسش‌هایی نوشته و برای امام عسکری فرستاده بود و ابن الولید همه کتاب‌های او را روایت می کرده بجز این بصائر و روایت او از ابن ابی جید و دیگران بما رسید ولی حسین بن عبیدالله از احمد بن محمد بن یحیی از پدر خود از صفار بصائر را برای ما روایت نمود. نجاشی (ص۲۵۱) از او بسیار ستوده و بسیار درستکارش دانست و از کتاب‌هایش «الرد علی الغلاة» نام برد. او می گوید که ابوالحسین علی اشعری قمی از ابن الولید همه کتاب‌هایش را بجز «بصائر» برای ما روایت کرده است و ابن شاذان از احمد بن محمد بن یحیی از پدرش همه آنها را با

بصائر روایت نموده است. از اینها برمی‌آید که ابن الولید ابوجعفر محمد بن احمد بن حسن قمی (- ۳۴۳) دانشمند ارجمند شیعی و عالم رجال از «بصائر» پرهیز می‌کرده است. (فهرست طوسی ص ۱۵۶- رجال نجاشی ص ۲۷۱) و گویا برای این بود که او خبرهایی نزدیک به غلو روایت نموده است. ابن داود و حلی او را در قسم دوم کتاب خود یاد کردند ولی از «جامع الرواة» برمی‌آید که کلینی و علی بن حسین بن بابویه و سعد بن عبدالله و دیگران از او روایت کرده اند (رجال مامقانی ۳: ۱۰۳) در النقض (ص ۶۵۱ و ۶۵۳) هم گفتگویی بر سر درستکاری صفار شده است. (دانش پژوه)

اجزاء دهگانه و کلاً شامل ۱۸۸ «باب» عبارت است: از باب ۱ تا آخر باب ۲۴ جزء اول؛ جزء دوم اول باب ۲۵ فی الائمه انهم معدن العلم ... تا آخر باب ۴۴؛ جزء سوم اول باب فی الائمة انهم ورثوا علم آدم ... تا آخر باب ۵۷؛ جزء چهارم اول باب ۵۸ تا آخر باب ۶۶؛ جزء پنجم از اول باب ۶۷ تا آخر باب ۸۷؛ جزء ششم از اول باب ۸۸ تا آخر ۱۰۵؛ جزء هفتم از اول باب ۱۰۶ تا آخر باب ۱۲۵؛ جزء هشتم از اول باب ۱۲۶ تا آخر باب ۱۴۳؛ جزء نهم از اول باب ۱۴۴ تا آخر باب ۱۶۶؛ جزء دهم از اول باب ۱۶۷ تا آخر باب ۱۸۸.

آغاز: بسمله باب فی العلم ان طلبه فریضة علی الناس محمدبن الحسن الصفار المعروف بمهزله عن ابراهیم بن هاشم ... قال رسول الله صلی الله علیه وآله طلب العلم فریضة

انجام: والله انی لاعرض اعمالهم علی الله فی کل یوم تم الجزء الرابع و به تمام الکتاب والحمدلله

چاپ: کتابخانه مرعشی۱۴۰۴ق؛ تهران، سنگی، ۱۲۸۵ق، رحلی

[الذریعة ۱۲۴/۳-۱۲۵؛ معجم المطبوعات العربیة فی ایران, رفاعی ۲۸۴؛ مشار عربی، ص ۱۲۷]

شرح و حواشی:

۱- بصائر الدرجات (مختصر) = منتخب بصائر الدرجات؛ حلی، حسن بن سلیمان (-۸)

۲- بصائر الدرجات (منتخب)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۷۴

نسخه بسیار نفیس است؛ خط: نسخ معرب، کا: ابی نصر علی بن محمد بن الحسن بن ابی سعد الطبیب، تا: غره صفر ۵۹۱ق؛ مصحح، بعضی عبارت‌ها را به فارسی برگردانده‌اند، روی برگ اول یادداشتی است در علم درایه که حسین بن مصطفی بن حسین از روی خط جدش کمال الدین حسین نوشته؛ تملک: عز الدین ابو نصر بن محمود بن ابی نصر به تاریخ صفر ۷۳۰، محمد علم الهدی (فرزند فیض کاشانی) به‌تاریخ ۱۰۸۵ و مهر «بمحمد علم الهدی علم الهدی علم الهدی» (بیضوی)، محمد بن جمال الدین محمد مشهور به بهاء الدین واعظ کاشانی و مهر دائری ناخوان وی، سید محمد رضوی به‌تاریخ ذیحجه ۱۱۷۰ و مهر «سید محمد الرضوی» (بیضوی) و اینکه شخصی کتاب را به فرزندش محمد قاسم به‌تاریخ شعبان ۱۱۷۱ بخشیده؛ مهر: «... الی الله ... عبدالکریم» (مربع)، «عبده الراجی یعقوب» (بیضوی)، مهر «اللهم صل علی محمد و آل محمد» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۰۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴-۳۸۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۴۱۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷-۱۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۵۵-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** سألونی ان تدعواا الله لهم فقال و الله انی لا عرض اعمالکم (زیر وصالی رفته) فی کل یوم

خط: نسخ، کا: عباس بن علی بن احمد ب احمد عمیدی حسینی، تا: ۹۲۷ق؛ تملک: عبدالباقی رضوی مورخ ۱۱۷۳ و مهرش؛ مهر: «محمد علم الهدی»، «یا محسن اغفر نصیر الدین محمد بن سلیمان عل الهدی»، «عبده مرتضی الحسین»، «الراجی محمد حسن الرضوی»، «الراجی محمد حسن الرضوی»، «عبده الراجی محمد بن محمد»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قرمز، ۵۴۸گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۴-۴۰۵]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۸۸۴

انجام: لم یحلل لله حلالا و لم یحرم له حراماً و انه من صلی و زکی و حج واعتمر فعل ذلک کله بغیر معرفة

خط: نستعلیق، کا: تقی الدین محمد بن شرف الدین حسینی، تا: ۲۶ محرم۹۷۵ق؛ افتادگی: انجام؛ تملک: بن لطفعلی تبریزی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۰-۲۱۹]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۷۷

انجام: قلت لأبی عبدالله قول الله اعملوا فسیری الله عملکم و رسوله و المؤمنون ما المؤمنون

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی ضربی، رو مقوایی، ۱۵۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۵۶]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۰۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، به‌تاریخ محرم ۱۱۱۷ از اول تا آخر مطالعه شده، مقابله شده؛ تملک: نجفقلی و مهر «لا و لا یحزنون نجف قلی» (مربع)، محمد رضی بن محمد شفیع و مهر «رضی» (مربع)؛ جلد: دو رو تیماج سبز، ۱۵۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۳-۲۰۳]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۱۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوماً من موالیک سألونی أن تدعوا الله لهم فقال والله انی لاعرض اعمالهم علی الله فی کل یوم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ تملک: «محمد ابراهیم بن زین العابدین بن نصیرالدین طوسی»، «ملاعلی اکبر تعزیه خوان» با مهر «عبده الراجی علی اکبر» (بیضوی)، «محمد رضا بن محمد صفی حسینی کاشانی» با مهر «المتوکل علی الله الغنی محمدرضا الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج دو رو لبه دار، رو سبز، پشت قرمز،

۱۷۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۷سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۵۶]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۸۵۳/۱۴

خط: نسخ، کا: محمد بن احمد بن حسین بن ابراهیم حامدی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ ضربی زرکوب مقوایی، ۲۵ سطر (۱۶×۲۴)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۸-۴۴۸]

۸. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه: ۳۴/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۳ق، جا: حیدرآباد؛ جلد: دو رو تیماج رو قهوه‌ای پشت مشکی، ۱۱۵گ (۶پ-۱۲۰پ)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۳۴]

۹. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۴۰

تا انتهای جزء رابع؛ خط: نسخ، کا: طهماسب قلی، تا: ۱۰۵۰ق؛ مجدول، در برگ دوم جمله «عارية لدى الاقل اسدالله» و سه یادداشت از «حسین النوری» و نام کتاب و عبارتی در اهمیت کتاب و مؤلف آن، دارای سرلوح زرین، مصحح، با علامت بلاغ «حسین بن محمد تقی المازندرانی» به این عبارت «بلغ مقابلة بعد المقابلةالاولی فی عصر العاشر من التاسع المبارک فی سنة ۱۲۷۸ و بین المقابلتین قریب من ماتین فسبحان من بیده ملکوت کل شیء و الیه ترجعون و انا الجانی حسین بن محمد تقی المازندرانی کتبه فی مشهد الحسین علیه السلام» که این علامت بلاغ در انتهای جزء ثانی و رابع نیز آمده، دارای حواشی از «حسین بن محسن تقی النوری»، در پایان جزء رابع امضای مقابله «نصیرالدین محمد بن محمد تقی اللاهیجی» با یادداشتی به عنوان«شیخ محمد»؛ تملک: «حسین بن محمد تقی المازندرانی» صاحب مستدرک الوسائل در سنه ۱۲۷۵ که نام وی پاک شده است، »نصیر الدین محمد بن محمد تقی اللاهیجی» در ۱۰۸۵، «عباس بن حسن بن عباس البلاغی»، «حسین بن شیخ عباس»، «محمد علی بن سید صالح الحکیم العاملی» در ۱۲۲۳، «حسین بن محمد تقی النوری الطبرسی» در نجف اشرف سال ۱۲۷۵ با مهر «قال محمد صلی الله علیه و آله حسین منی و انا من حسین» (مربع)، «علی بن صالح» در ۱۲۲۱؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده محمد علی» (مستطیل)، «جزو کتابخانه ضیاءالدین النوری» (بیضوی بزرگ)؛ جلد: تیماج جگری ساده، بدون مقوا، ۱۳۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱-۳۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۵۲۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا[عکسی ف: ۲-۱۱۴]

۱۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۵۳۲۶

نسخه از نیمه باب دوم برابر با سطر ۱۶ صفحه نخستین چاپی آغاز شده و تا باب ۱۸۹ را دارد. (عنوان باب سوم: العالم الذی من عرفه عرفه الله)؛ خط: نسخ، کا: محمد شریف بن شیخ عبدالعلی، تا: ۱۰۵۴ق؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج زرد ضربی یک‌لا، ۳۰گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۳-۲۵۶]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۱۴۲/۲

آغاز و انجام: برابر

چهار جزئی؛ خط: نسخ، کا: نجم الدین بن یعقوب صیمری، تا: ۱۰۵۷ق، جا: حیدرآباد پاکستان؛ کاغذ: فرنگی الوان کرم و آبی، جلد: تیماج عنابی مقوایی عطف تیماج تریاکی روشن، ۸۰ص (۱۷۵-۲۵۴)، ۲۱سطر(۹/۵×۱۹)،اندازه:۱۷/۵×۲۸/۵سم[ف:۱۴-۲۵۸]

۱۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۷۵۱

خط: نسخ، کا: خیرالله بن علی بن عبدالله جزایری کربلایی، تا: ۱۲ رجب ۱۰۶۳ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲-۱۳۹]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۶۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن حسن حرعاملی، تا: اواخر ربیع الاول ۱۰۶۴ق؛ از روی نسخه شیخ زین الدین شیخ محمد مورخ ۱۰۳۳ در پایان ربیع الاول سال ۱۰۶۴ برای خود نوشته، و در گ ۱ر و ۱۰۳ر می‌نویسد: «الله ثقة عبده. کاتبه لنفسه: محمد بن الحسن الحر، نفعه الله به» با دو گونه مهر او؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج گلی ساده مقوایی، ۱۰۸گ(۱ب-۱۰۲ب)، ۱۷ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۵-۱۱۸۵]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۸۵۲

این نسخه در ۹ جزو است و بجز نوادر ۱۸۷ باب دارد ولی در خود نسخه ۱۸۸ باب است؛ خط: نسخ، کا: محمد طالب جلیلی سپاهانی، تا: ۱۰۶۵ق؛ مصحح، با علامت بلاغ، محشی، در یکجا به‌خط «باقر موسوی» (باب ۱۰۱)؛ مهر: «ابن حاجی حیدر ۱۰۶۳»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی مقوایی، ۱۱۸گ، ۲۵ سطر (۱۲/۵×۲۲)، اندازه: ۲۲×۳۱سم [ف: ۸-۴۴۷]

۱۵. قم؛ موقوفه میرزا ابوطالب قمی؛ شماره نسخه: ۲۰/۲

خط: نسخ، کا: نوروز بن اسماعیل معلم اصفهانی، تا: چهارشنبه غره رجب ۱۰۶۶ق؛ جلد: تیماج قرمز ضربی، ۸۱گ (۱۴۳پ-۲۲۳پ)، ۲۲ سطر [جنگ: ۱-۴۹۷]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** عن ابی عبدالله علیه السلام قال لا تکذبوا بحدیث اتاکم أحد فانکم لاتدرون لعله شیء من الحق فتکذبوا الله فوق عرشه.

خط: نسخ، کا: محمد امین نجفی استرآبادی، تا: ۱۴ صفر ۱۰۶۷ق؛ مصحح؛ وقفنامه کتاب به‌تاریخ محرم ۱۲۵۲؛ جلد: دو رو تیماج قهوه‌ای، ۲۲۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱-۲۷۶]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۱۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن الحسن نوری، تا: ۱۱ شعبان ۱۰۶۸ق؛ مصحح، با حواشی «بهاء الحسینی عفی عنه»، از روی نسخه‌ای به تاریخ ۲۴ ذیقعده ۷۲۵ نگاشته که آن نسخه از روی نسخه ای به تاریخ ۲۷۵ نقل کرده که بر روی آن خط جماعتی از علمای ری بوده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۵۵]

۱۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۵۴۹

خط: نستعلیق، کا: میرزا خان بن محمد باقر، تا: جمادی الثانی

۱۰۷۱ق؛ مصحح، یادداشتی در باره عقد نکاح؛ مهر: «شعاع» (بیضوی)، «الله اکبر» (مربع)؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۱۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۵۶]

۱۹. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۴۸۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** لیس علی مثل أبی یحی و قد کان لا یوسف من خدمته.

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲ ذیقعده ۱۰۷۱ق؛ افتادگی: انجام؛ واقف: احمد طاهری، ۱۳۵۱/۵/۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۱۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱-۷۵]

۲۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۷۹۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۲-۱۰۷۳ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «الملک لله دلخل کتابخانه خصوصی داعی شد» (بیضوی)، «لااله الا الله الملک الحق المبین محمد حسین» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای لبه‌دار، ۲۳۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۵۵]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۰۵۲/۱

جزو یکم؛ خط: نسخ، کا: ملک حسین بن عنایة الله بن علی، تا: ۷ محرم ۱۰۷۳ق؛ با بلاغ قرائت؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۵-۴۱۶]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۹۵۷/۲

خط: نسخ، کا: محمد تقی ساروی، تا: دهه سوم ماه پنجم ۱۰۷۸ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای لبه‌دار، ۲۲ سطر [ف: ۵-۴۰۰]

۲۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۲۲/۱

آغاز: باب فی الائمة انهم المتوسمون فی الارض و هم الذین ذکرهم الله فی کتابه یعرفون الناس بسیماهم

جزء چهارم؛ خط: نسخ، کا: عبدالمطلب بن غیاث الدین محمد علائی، تا: دوشنبه ۶ جمادی الاول ۱۰۷۸ق؛ محشی، یادداشتی در باره علماء شیعه؛ مهر: «محمد بن علی» (بیضوی)؛ ۳۲گ (۲پ-۳۳پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۵۶]

۲۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۰۲۰

خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن ابراهیم کوه زری، تا: ۱۰۷۸ق؛ جلد: تیماج زرد، ۲ سطر، قطع: ربعی [چهار کتابخانه مشهد-ف: ۲۲۹]

۲۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۰۲۰

آغاز: جل و عز فمن اتبع هدای فلا یضل و لا یشقی قال من قال بالائمة و اتبع امرهم و لم یجز طاعتهم؛ **انجام:** و الله انی لا عرض اعمالهم علی الله فی کل یوم.

از اوایل جزء یکم تا پایان جزء چهارم؛ خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن ابراهیم کوه زری، تا: ۷ ذیحجه ۱۰۷۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی به حواشی با رمز «ع ل م» و «ا ه م دام ظله»؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۹۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۵-۴۰۲]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۷۴۹

خط: نسخ، کا: امیره بن ضیاء الدین، تا: یک‌شنبه ۲۲ محرم ۱۰۸۰ق؛ مصحح، مقابله شده در سلخ ربیع الثانی ۱۰۸۰؛ وقفنامه کتاب به‌تاریخ شعبان ۱۲۴۷؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۱۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۸/۵سم [ف: ۱۵-۱۴۰]

۲۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۴۱۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل رجب ۱۰۸۳ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج زرشکی سوخته ضربی، ۴۳۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۵۵]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فتکذبوه الله فوق عرشه قدکمل ... تم بالخیر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۵ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۲۲ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [الفبائی: ۸۹]

۲۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۱۹۹-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** لعله شیئی من الحق فتکذبو الله فوق عرشه. انجامه نویسنده: قد کمل کتاب بصایر الدرجات بعون الله الملک المبین علی ید العبد المسکین محمد المدعو بنظام الدین.

نخستین باب در نسخه در دست «باب العالم و المتعلم» و واپسین آنها «باب عرض الاعمال» است؛ خط: نسخ خوش، کا: محمد مدعو به نظام الدین، تا: پنج‌شنبه ۱۱ شعبان ۱۰۸۶ق؛ افتادگی: انجام؛ مقابله شده، محشی با نشانه «ق»؛ وقفنامه بر گروه شیخیان کرمان با امضای محمد بن کریم (قاجار) در کرمان با نشان مهر گرد ایشان؛ ۳۲۴ص، ۲۲ سطر (۱۰/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱-۵۲]

۳۰. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۶۷۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالمطلب بن غیاث الدین علائی، تا: جمادی الثانی و رجب ۱۰۸۶ق؛ دارای علامات بلاغ، مصحح؛ تملک: محمد تقی شیرازی، حاج میرزا محب علی؛ جلد: تیماج مشکی ضربی مجدول گرهی، ترنج باسر، ۱۲۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۱-۷۴]

۳۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۷۳-۴/۴۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد، تا: ۷ جمادی الثانی ۱۰۸۸ق؛ با سرلوح مزدوج مرصع، مجدول مذهب، مصحح، بلاغ از حکیم میر ضیاء الدین محمد ۱۱۸۲؛ جلد: تیماج مشکی دو رو ضربی ترنج با سر، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۴۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲-۶۲۵]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۳۰

خط: نسخ، کا: محمد مسیح تونی، تا: ۱۰۹۲ق [الفبائی: ۸۹]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فتکذبوالله فوق عرشه

خط: نسخ، کا: قاسم بن شاه محمود، تا: سه‌شنبه ۱۷ ربیع الثانی ۱۰۹۲ق؛ واقف: نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: آهار مهره نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۲۳۶گ، ۲۱ سطر، اندازه:

۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف: ۵-۶۰]

۳۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۲۵۵

آغاز: برابر

جزء اول تا چهارم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ وقفنامه کتاب با مهر؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۵۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۴-۶۵]

۳۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۸۶۴

انجام: یعقوب بن یزید عن موسی بن سلام عن محمد بن مغرق عن ابی الحسن الرضا علیه السلام انه قال لنا عین ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۱۰۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۵۶]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۴۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** لا تدرون لعله من الحق فتکذبوا الله فوق عرشه.

جزء۱ تا ۱۰؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ برخی از اوراق و اجزاء نسخه ساقط و مابقی عبارتند از: ج۱ تا پایان ج۴ و بخشی از اول ج۵ و مقداری از آخر ج۹ و تمام جزء ۱۰؛ کاغذ: نخودی آهارمهره، جلد: تیماج عنابی، ۱۲۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۳سم [ف: ۱۴-۱۲۰]

۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت الاحادیث المرفقه الاقتناء الناشئه قلوبهم العمیه عیون صدورهم الصماء اذن قولهم المتعلقه و الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: ابره کاغذی، عطف تیماج سرخ مقوایی لولادار، ۱۹۶گ، ۲۳ سطر (۱۵×۲۰)، اندازه: ۱۹/۵×۲۵سم [ف: ۷-۳۸۴]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۳۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقال ابو جعفر علیه السلام اتدری ما یقول، قلت لا، قال یقول لتکفن عن ذکر عثمان اولا سبن علیاً (ع) (قد تم الجزء الثالث من کتاب بصایر الدرجات، بعون الله ...)

تنها سه جلد آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱-۱۲؛ مقابله شده؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف:۱۶-۲۹۵]

۳۹. یزد؛ محمود آبادی، میرزا حسن؛ شماره نسخه: ۴

خط: نسخ، کا: سید محمد بن صفی الدین محمد، تا: پنج‌شنبه ۲۱ ربیع الثانی۱۱۰۳ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴-۴۵۱]

۴۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۰۰۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فانکم لا تدرون لعله شیئ من الحق فتکذبوا لله فوق عرشه.

خط: نسخ، کا: سید مجد بن صفی الدین محمد، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۱۰۳ق؛کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی عطف و گوشه‌ها تیماج تریاکی،۲۲۱گ،۱۹سطر(۷/۵×۱۳)،اندازه:۱۲×۱۹سم[ف: ۴-۱۱۲۵]

۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۱۷۴/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد کریم بن محمد باقر، حسینی [طیب تنکابنی]، تا: چهارشنبه ۱۴ شعبان ۱۱۱۴ق، جا: ییلاق؛ مجدول، مصحح، محشی و بیشتر از اصول کافی کلینی، صحاح و ...، این نسخه حدود ۲۰ سال قبل با تعدادی از نسخه‌های خطی نفیس دیگر از شهرستان بابل جهت این کتابخانه ابتیاع شده؛ کاغذ: سمرقندی، ۹۵گ (۹۰ -۱۸۴)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۲۸-۲۵۱]

۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۰۶

باب العلم تا باب فی الائمة؛ خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن ملاحاجی محمد کاتب، تا: جمادی الثانی ۱۱۲۵ق؛ تملک: محمد رسول بن عبدالعزیز روز سه‌شنبه ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۳۶؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج زرد مقوایی، ۲۲۸گ، ۱۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [سنا: ف: ۱-۲۴۵]

۴۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۵۳۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ رمضان ۱۲۵۶ق؛ مصحح؛ فاقد جلد، ۱۴۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۵۶]

۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۵۳

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم شریف حسینی بارفروشی مازندرانی، تا: شنبه ۲۲ ذیحجه ۱۲۵۹ق؛ مصحح؛ مهر: محمد مهدی بن محمد باقر الموسوی (بیضی)، «عبدالوهاب بن محمد مهدی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۴-۵۵]

۴۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۰۹۱

دارای هر چهار جزو؛ خط: نسخ، کا: محمد صادق بن محمد علی اصفهانی، تا: سه‌شنبه ۴ رجب ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن عنابی لایی، ۸۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۳۱سم [ف: ۱-۷۳]

۴۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۷۸۰

آغاز: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ مصحح، با توضیحاتی منقول از بحار الانوار و کافی، صحاح و مجمع و وافی؛ تملک: محمد حسین بن کاظم علوی فاطمی حسینی طباطبائی ملقب به سلطان القراء رئیس الحافظ و صدر الخطباء آستان قدس رضوی مورخ ذیحجه ۱۳۲۲ق با مهر «محمد حسین حسینی سلطان القراء» (چهارگوش)؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای،۲۵۲گ،۱۷سطر(۷×۱۵)،اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۲-۸۸۹]

۴۷. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه: ۲۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** عن ابی عبدالله (ع) قال لا تکذبوا بحدیث اتاکم أحد فانکم لا تدرون ...

جزء دوم و سوم و چهارم؛ خط: نسخ جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۵۳]

۴۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۸۹

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۲۸۹]

۴۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۲۸۳
آغاز: علی من سواهم و اما ما ذکرت من اصحاب المیمنة فهم المومنون حقاً؛ **انجام:** باب الارض لایخلو من الحجة و هم الائمة، حدثنا احمد بن محمد بن علی بن حکم عن ربیع بن محمد المسلمی
بخش کوتاهی از این کتاب؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ نوشته‌ای به تاریخ ۱۸ ربیع الثانی ۱۲۸۷؛ فاقد جلد، ۲۳گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱-۲۵۳]

۵۰. شیراز؛ موزه پارس؛ شماره نسخه: بدون شماره
خط: نسخ، کا: عوده بن احمد مکی شافعی مربی کودکان در مسجد الحرام، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، مقابله شده؛ ۴۸گ (۸۴-۱۳۱)، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [نسخه پژوهی: ۱-۵۹]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۷۳۸
آغاز: فی خلق الابران الائمه علیهم و قلوبهم و ابدان الشیعه و قلوبهم احمد بن محمد عن الحسن؛ **انجام:** و لااصغر من ذلک و لا اکبر الافی کتاب مبین ثم یقول و لا ینظر الیهم لیوم القیامة ...
خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ وقف حضرت علی بن موسی الرضا (ع) ؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با عطف پارچه، مختلف السطر (۸×۱۴)، قطع: رقعی، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [رایانه]

۵۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۶۵۲-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، کا: محمد الحسینی، بی‌تا؛ با وقفنامه مورخ ع ۱۲۸۹/۱، وقف بر گروه شیخیان به تولیت محمدخان؛ ۲۶۲ص، ۱۷ سطر (۱۱/۵×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [عکسی ف: ۱-۵۲]

۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۶۱۶۵
بی‌کا، بی‌تا؛ مجموعه آقا رفیع قزوینی استاد اخلاق و فلسفه امام خمینی؛ خریداری از منصوره تألهی معین الدین [رایانه]

● بصائر الدرجات (مختصر) = منتخب بصائر الدرجات / حدیث / عربی

baṣā'ir-ud darajāt (muxtaṣar) = mn. baṣā'ir-ud darajāt

حلی، حسن بن سلیمان، ق۸ قمری

hellī, hasan ebn-e soleymān (- 14c)

مشتمل است بر فضایل ائمه اطهار و فرمایشات آن بزرگواران درباره تسلیم و معنی آن، قضا و قدر، رجعت و عالم ذر و غیرها. وی بیشتر احادیث آن را از کتاب «مختصر بصائر الدرجات» تألیف سعد بن عبدالله بن ابی خلف اشعری قمی انتخاب نموده و اگر بعضاً از منابع دیگر از جمله «القرائة» تألیف سیاری و همچنین از «ما نزل من القرآن فی اهل البیت» نوشته محمد بن عباس، معاصر کلینی و دیگران نقل نموده اسناد آنها را نیز ذکر کرده تا خواننده با اخبار «مختصر البصائر» اشتباه ننماید. برخی چنین پنداشته‌اند که مختصر مزبور نیز از تألیفات همین مؤلف یعنی شیخ عزالدین حلی است حال آنکه این تصور توهمی بیش نیست چه او خود در صفحه ۲۷ همین نسخه (ش ۸۰۰۹ آستان قدس) می‌نویسد: «یقول العبد ... حسن بن سلیمان انی قد رویت فی معنی الرجعة احادیث من غیر طریق سعد بن عبدالله مثبتها فی هذه الاوراق ثم ارجع مارواه سعد بن عبدالله فی کتاب مختصر البصائر.» (براتعلی غلامی مقدم)
گرچه نگارنده ریاض پنداشته که مختصر البصائر از قمی است و گزیده از بصائر الدرجات صفار ولی این سخن بر خلاف گفته طوسی و نجاشی و ابن شهر آشوب می‌باشد که همه آن را «بصائر الدرجات» نامیده اند نه مختصر آن.
آغاز: بسمله. نقلت من کتاب مختصر البصائر تألیف سعدبن عبدالله ابی خلف القمی رحمه الله عن محمد بن خالد البرقی عن محمد سنان أو غیره عن بشیر الدهان عن حمران بن اعین
انجام: ما لم ینزل به سلطاناً و ان تقولوا علی الله ما لا تعلمون فهذه الامور هی من الفواحش داخلة فی جملتها و لکنها اعظم الفواحش لانه ذکرها باسمانها و الله اعلم
چاپ: نجف، ۱۳۷۰ق، ۲۲۸ ص.
[الذریعة ۱۸۲/۲۰ و۱۲۴/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۷۵۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابدال بن درویش، تا: حدود قرن ۱۱؛ مصحح، از سوی ابدال بن درویش مقیم نجف اشرف، مقابله و تصحیح و در حواشی، عبارت «بلغ مقابلة» تکرار شده، ترقیمه: «و بلغ الاعتبار و التصحیح علی قدر الجهد و الطاقة من نسخة المنتسخ منها و الله اعلم انها غیر اعتباریة بقلم افقر العباد و احوجهم الی رحمة ربه الغنی ابدال بن درویش الخادم بالغری، عفی عنهما و لجمیع المومنین بجاه النبی و اله الطاهرین و ذلک فی یوم الجمعة لخمس خلون من شوال سنة ۱۰۷۴»، از جمله نسخه‌های کتابخانه سید ابوطالب موسوی میرزائی زنجانی است که بیشتر کتاب‌های کتابخانه شخصی ایشان در این کتابخانه نگهداری می‌شود؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی ضربی با ترنج گل و بوته، ۱۴۶گ، ۱۹ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵سم [ف: ۳۷-۳۵۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۶۲/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و بعد علی الحسن و بعد الحسن الحجة اصطفانا الله و طهرنا و اویتنا ما لم یؤت احداً من العالمین و من کتاب محمد بن الحسن الصفار الموسوم ببصائر الدرجات باب فی ائمة آل محمد صلوات الله علیهم فان حدیثهم صعب مستصعب. رویت باسنادی عن محمد بن الحسن الصفار الخ. تمت و الحمد.
انجامه: «و هذا المجلد اکثر من النصف تقریباً تتمیمه بقلم العبد المسکین محمد بن زین العابدین الموسوی عفی عنهما»
از ابتدا تا آغاز باب فی ائمة آل محمد (ع). این نسخه حدود نیمی از کتاب را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛

خریداری کتابخانه پیش از سال ۱۳۲۰ش؛ کاغذ: بخش قدیمی‌تر نخودی آهار مهره، و بخش جدید فرنگی، جلد: میشن زیتونی مجدول، ۱۱۷گ (۱پ-۱۱۷پ)، ۱۳ و ۲۳سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۳/۱×۲۵/۱سم [ف: ۱/۲۹-۴۸۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۹۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ، کا: منصور بن ولی، تا: ۱۰۷۴ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۲۳۶گ، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۷-۶۲۵]

۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۹۲۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵ شنبه ۱۷ ذیحجه ۱۰۷۵ق؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۳۵۵]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۸۳۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۲ محرم ۱۰۷۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز مقوایی تازه، ۱۴۳گ، ۱۲ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۴×۱۷سم [ف: ۱۴-۳۸۵۴]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله رب العالمین تمت ... ۱۰۷۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۹ق [الفبائی: ۵۰۳]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۵۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ روشن، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، و تاریخ ۱۰۷۹ می‌باشد؛ مهر: «محمد باقر بن زین العابدین الموسوی» نگارنده روضات، «یا خیر النسا»؛ تملک: حسن بن محمد باقر تمامی جزائری و مهر او؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی زرکوب مقوایی، ۱۵۷گ، ۲۱سطر (۷×۱۸)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۵-۱۵۷۳]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۴۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و استغفرک علی کل ذنب و اسألک من کل خیر و استعیذ بک من کل بلاء و لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۰۸۶ق؛ مصحح، محشی؛ ۲۰۴گ (۶۵پ-۲۶۸ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [محدث ارموی مخ: ۳-۱۴۰۶]

۹. شاهرود؛ مدرسه اسماعیلیه؛ شماره نسخه: ۴۸

کا: غیاث الدین محمد بن محمد مهدی رضوی، تا: ۲۹ ربیع الثانی ۱۰۸۷ق؛ مصحح، محشی [ف: ۲۹]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۴۲/۲-۱/۱۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فسودته ایدی الکفار و من کان من شعایرهم یلثمه من اهل الشرک شعایرهم قال فقال عمر لا عیش فی أمة لیست فیها ابا الحسن (ع)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۶۸گ، ۱۵-۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۷-۴۲۱۹]

۱۱. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۴۵۶/۲

انجام: عن ابی عبدالله علیه السلام قال: لا یمین لولد مع والده و لا للمراة مع زوجها و لا للمملوک ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ دارای سرلوح معمولی؛ جلد: مقوایی عطف پارچه مشکی، ۱۰گ (۱۵۲پ-۱۶۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲-۲۸۸]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۸۶/۱

آغاز: آدم علیه السلام الا و فیها امام یهتدی به الی الله و هو حجة لله علی عباده فلا تقی الارض بغیر امام حجة الله و هو حجة لل علی عباده ... باب الکرات و حالاتها و ما جاء فیها حدثنا محمد بن الحسین بن ابی الخطاب عن محمد بن سنان؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با بلاغ مقابله؛ خریداری از ارگانی؛ کاغذ: جنایی آهار مهره، جلد: مقوا رویه کاغذ ابرو باد عطف و گوشه‌ها چرم قهوه‌ای، ۱۲۶گ (۱ر-۱۲۶ر)،۱۶سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲/۴×۱۹/۷سم [ف: ۱/۲۹-۵۶۴]

۱۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۷۴۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ مصحح، محشی با عنوان «محمد تقی» که از شاگردان شیخ احسائی بوده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۳-۱۴۰۷]

۱۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۹۰۷/۱-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۲۶ شوال ۱۲۶۳ق؛ ۳۳۲ص (۲-۳۳۳) [عکسی ف: ۱-۳۴۹]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۴۹۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: میرزا علی، تا: ۲۲ جمادی الثانی ۱۳۰۷ق؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: شکری آهار مهره فرنگی، جلد: میشن عنابی ضربی، ۱۰۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲-۶۵۴]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۸۹۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمدجواد بن عبدالکریم تبریزی، تا: سه‌شنبه ۱۵ رجب ۱۳۱۱ق، جا: کربلا؛ ذیل صفحه پایانی خط محمدعلی غروی اردبادی درباره نام و ارزش کتاب، و نیز پشت ورق اول نوشته عباسقلی واعظ چرندابی درهمین زمینه؛ واقف: عباسعلی واعظ چرندابی، اسفند ۱۳۴۶؛ کاغذ: شکری آهارمهره، جلد: تیماج زرشکی، ۱۲۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱سم [ف: ۱۴-۵۴۲]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حسین بن آقا موسوی، تا: ۲۷ جمادی الثانی ۱۳۱۹ق؛ تملک: ریحان الله بن جعفر موسوی به‌تاریخ ربیع الثانی ۱۳۲۶ و مهر «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضوی)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۶۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف:

۲-۷۴]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۰۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد حسین بن زین العابدین ارموی، تا: سه‌شنبه ۵ ذیحجه ۱۳۴۸ق؛ بایک واسطه از نسخه محمد قاسم بن شجاع الدین نجفی مکتوب در ۱۰۷۹ استنساخ شده؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن عنابی، ۱۱۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۴سم [ف: ۱۴-۵۴۱]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۱۳۲/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال یکون بعد القایم اثنی عشر مهدیاً من ولد الحسین و الله اعلم بحقیقة المقال و الحمدلله رب العالمین. تمت.

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای سوخت ترنج با سر با نقش گل و بوته، لولادار، ۵۲ص (۳۲۵-۳۷۶)، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۲۵-۱۴۳]

● بصائر الدرجات (منتخب) / حدیث / عربی

baṣā’ir-ud darajāt (mn.)

وابسته به: بصائر الدرجات صفار، محمد بن حسن (-۲۹۰)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۳۱۹/۲

آغاز: الحمد لله الاول بلا اول کان قبله و الاخر بلا اخر یکون بعده؛ **انجام:** و کان رسول الله (ص) من المتوسلین و انا بعده و الائمة من ذریتی.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی و فرنگی و نخودی، جلد: لت رویی تیماج حنایی روشن، سجاف لبه‌ها و عطف تیماج تریاکی روشن مقوایی، ۴۸گ (۱۶۴پ-۲۱۱پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۲-۳۳]

● بصائر الدین فی ترجمة شرح منازل السائرین / عرفان و تصوف / فارسی

basā’er-od dīn fī tarjomat-e š.-e manāzel-es sā’erīn

حالی اردبیلی، محسن بن حسن علی، ۱۲۵۰؟-۱۳۳۳ ؟ شمسی

hālī ardabīlī, mohsen ebn-e hasan ‘alī (1871-1954)

به دستور: میرزا احمد موید الفقراء تبریزی

تألیف حاج میرزا محسن عماد الفقراء خوشنویس حالی پسر ملامحسن علی اردبیلی.

[فهرستواره منزوی ۱۵۳/۷ با نام بصایر الدرجات]

شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه: ۲۰

کاتب = مؤلف، تا: ۱۰ شعبان ۱۳۵۶ق، جا: اردبیل [نشریه: ۵-۲۱۰]

● بصائر ذوی التمیز فی لطائف القرآن العزیز / گوناگون / عربی

baṣā’ir-u ḏawi-t tamīz fī laṭā’if-il qur‘ān-il ‘azīz

فیروزآبادی، محمد بن یعقوب، ۷۲۹-۸۱۷ قمری

fīrūzābādī, mohammad ebn-e ya‘qūb (1329-1415)

از مقدمه این کتاب این طور استفاده می‌شود که مؤلف قصد داشته به امر ابوالعباس اسمعیل بن عباس بن علی بن داود بن یوسف موضوعات مختلف علوم را در شصت مقصد در این کتاب جمع کند و می‌گوید: او را مرتب بر یک «مقدمه» و شصت «مقصد» نمودم. سپس فهرست پنجاه و پنج مقصد را ذکر کرده و جای دیگر مقاصد خالی مانده و نیز مقصد اول را که در لطائف کتاب عزیز است مبتنی بر مقدماتی چند و ۲۹ باب نموده بدین طریق که پس از ذکر معانی مختلف هر لغت آیاتی را از قرآن که متضمن آن لغت است به عنوان استشهاد نقل می‌کند و گاهی هم از روایات استفاده شده، و یک باب هم که باب سی‌ام باشد در ذکر اسماء اولیاء و انبیاء و دشمنان ایشان که نامشان در قرآن مذکور است به مقصد اول اضافه شده است.

چنین است فهرست آن: المقدمه فی تشویق العالم الی استزادة العلم؛ مقصد ۱. لطائف تفسیر القرآن العظیم؛ ۲. علم الحدیث النبوی و توابعه؛ ۳. علوم المعارف و الحقائق؛ ۴. علم الفقه؛ ۵. علم اصول الفقه؛ ۶. علم الرجال ... ۵۵. علم قوانین الکتابة. چهار مقصد دیگر در این نسخه ذکر نشده و مقداری از صفحه خالی مانده و پس از شش صفحه در ذکر مقدمه وارد مقصد اول شده و این مقصد را نیز مبتنی بر مقدماتی چند و بیست و نه باب به تعداد و ترتیب حروف تهجی مبوب می‌کند و پس از ذکر معنی و یا معانی مختلف هر لغت آیاتی را از قرآن که متضمن آن لغت است به استشهاد آورده و گاهی هم از روایات استفاده می‌نماید و گوید یک باب هم که باب سی‌ام باشد در ذکر اسماء انبیاء و اولیاء و دشمنان ایشان که نامشان در قرآن مذکور است به این مقصد اضافه می‌نمایم. در کتاب کشف الظنون (چاپ جدید صفحه ۲۴۶) می‌نویسد این کتاب دو جلد است ولی با توجه به مقدمه کتاب که مؤلف قصد داشته در شصت موضوع مختلف وارد شده و تحقیق نماید احتمال داده می‌شود که این کتاب بیشتر از دو جلد می‌شده، و اگر مؤلف موفق به انجام آنچه را که وعده داده، شده باشد می‌توان این کتاب را دایرة المعارفی دانست.

چاپ: قاهرة، الامجلس الاعلی للشؤن الاسلامیة، تحقیق محمد علی النجار، الطبعة الاولی، الجزء الاول، ۱۹۶۴م، ۵۷۸ص

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۱۹۲

آغاز: الحمد لله الذی وقف دون ادراک کنه عظمته العلماء الراسخون؛ **انجام:** الباب الرابع و العشرون فی الکلم المفتتحة بحرف اللام ... و لام الاستغاثة یا للمسلمین ... و لام التمیز لانتم.

این نسخه شامل مقدمه کتاب و مقدمه مقصد اول و ۲۴ باب از

مقصد اول می‌باشد و از پایان افتاده است؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸۹گ، ۲۷ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف: ۱۲۹۰]

● **البصائر فی اختصار تنقیح المناظر** / فیزیک / عربی

al-baṣā'ir fī ixtiṣār-i tanqīḥ-il manāẓir

فارسی، حسن بن علی، ۶۶۸-۷۱۸ ؟ قمری

fārsī, hasan ebn-e 'alī (1270-1319)

وابسته به: تنقیح المناظر لاولی (لذوی) الابصار و البصائر؛ فارسی، حسن بن علی (۶۶۸-۷۱۸)

«المناظر» اقلیدس به عربی ترجمه شد و خواجه نصیر طوسی آن را از نو تحریر نمود و ابن هیثم (- حدود ۴۳۰) نیز آن را به نام «المناظر و المرایا» در هفت مقالت مرتب کرد و کمال الدین ابوالخیر حسن بن علی بن الحسن فارسی شاگرد قطب الدین شیرازی (- ۷۱۰ق) به دستور استاد آن را شرح کرد و «تنقیح المناظر» نامید و خاتمه و ذیل و لواحقی بر آن افزود. سپس خود مؤلف (ابوالخیر فارسی) این شرح را کوتاه کرده «البصائر» نامیده است. وی در دیباچه البصائر گوید: چون «تنقیح المناظر لذوی الابصار و البصائر» را نگاشتم و به دست جمال الدین صاعد بن محمد بن مصدق سغدی ترکستانی رسید و پسندید از من خواست که آن را از مآخذ تجرید و کوتاه سازم و من این مختصر را فراهم کرده «البصائر فی اختصار تنقیح المناظر» نامیدم و آن در دو قسمت است: ۱. مبادی؛ ۲. مطالب. (علینقی منزوی)

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی ابدع الخلایق بقدرته و اظهر الحقایق بحکمته ... و بعد فلما ساعد القدر

انجام: و انما ذلک بتوفیق ولی الهدایة و عصمته من الغوایة فی الدرایة و الحمدلله اولاً و آخراً و صلواته علی نبیه محمد و آله و صحبه اجمعین.

[الذریعة ۴۶۷/۴]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۵۵۴

آغاز و انجام: برابر؛ کتب المصنف رحمه الله فی آخر النسخة التی کانت بخطه: فرغ من تسویده العبد الضعیف، الحسن بن علی بن الحسن الفارسی رزقه الله تعالی علماً نافعاً و عملاً مقبولا، فی شهور سنة ثمان و سبعمائة.

خط: نسخ، کا: حسین بن حسن شهنشاه سمنانی، تا: یک‌شنبه ۲۷ ذیقعده ۷۳۱ق؛ از روی نسخه دیگر این نویسنده که آن را از روی خط مؤلف نوشته و بر وی تا مباحث انعکاس قرائت کرده بود رونویس کرده است. و نیز این نویسنده می‌نویسد، مرگ مصنف دریط= ۱۹ ذیقعده ۷۱۸ق در پنجاه سالگی بود و بنابراین زایجه وی در ۶۶۸ق بوده است، در پشت گ ۱ در یک دائره زرین با خطی زرین نوشته: «به رسم خزانة الوزیر بن الوزیر غیاث الدین»؛ کاغذ: کلفت سمرقندی، جلد: تیماج زرد مقوایی ضربی، ۷۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳-۲۵۴]

۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۳۰۶/۱۴

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دو صفحه پایان کتاب و از روی خط مؤلف با دو واسطه [نشریه: ۲-۱۱۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۴۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای، ۳۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۶سم [ف: ۸-۴۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۸۱۹

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

← البصائر فی الوجوه و النظایر ← بصائر یمینی

● **البصائر فی الوجوه و النظایر** / تفسیر / فارسی

al-basā'er fe-l vojūh va-n nazāyer

معینی، محمد بن حسین، -۵۸۴ قمری

mo'īnī, mohammad ebn-e hoseyn (-1189)

یکی از آثار قدیمی و مهم فارسی است که در قرن ششم هجری به زبان فارسی پاک خراسان نوشته شده است. مؤلف در این کتاب مطالب را تحت عنوان «بصیره» یل «بصیرة» آورده است و کتاب را بر حسب موضوع به فصولی تقسیم کرده است. رسم مؤلف این است که ابتدا کلمه را معنی کند و درباره اشتقاق و تصریف و معانی و وجوه مختلف آن بحثی عالمانه داشته باشد و اقوال علمای بزرگ سلف را بیاورد و اگر لازم است به اشعار و اقوال مشهور استناد کند و نشان دهد که این کلمه چند بار در قرآن آمده و در هر جا چه معنی داشته است. در آغاز هر باب آن فهرست کلمات آمده، درست مانند «الوجوه و النظائر فی القرآن» یا «الزوائد و النظائر و فوائد البصائر فی القرآن» از ابوعبدالله حسین بن محمد بن ابراهیم دامغانی، فقیه حنفی درگذشته ۴۷۸ق که به عربی است.

معینی کتابش را در مقدمه (بر اساس نسخه بایزید) «بصایر النظایر» خوانده است. نسخه بایزید در قیاس با نسخه آستانه در برخی از موارد مختصر است و ظاهراً کاتب از کتابت پاره‌ای از تفصیلات مکرر احتراز کرده و یا اینکه کتاب مزبور دو تحریر داشته و نسخه بایزید از روی تحریری مختصرتر کتابت شده است. برخی با اتکا به قول حاج خلیفه آن را از شیخ ظهیرالدین ابی جعفر محمد بن محمود النیشابوری دانسته‌اند که از رجال دوره بهرامشاه بوده و در سال ۵۷۷ تألیف آن را به پایان رسانده است و به نام یمین الدوله بهرامشاه آن را «بصائر یمینی» خوانده است و در این مورد نیز شک و تردید دارند که چگونه پس از پایان زندگی بهرامشاه کتابی را به نام او کرده‌اند. اما بنا بر شواهد این کتاب غیر از کتاب نیشابوری است که به «بصائر یمینی» معروف است می‌باشد.

[رک: نامه آستان قدس شماره۲و۳ دوره هفتم (۲۶و۲۷ مسلسل) ص ۳۲ تا ۳۳، مقاله آقای تقی بینش؛ آینده سال ۸، ش۱۲، ص ۹۱۹ تا ۹۲۵؛ نامه آستان قدس. ش۲، دوره هفت ص ۳۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۴

آغاز: بصیرة فی القراءة و قرآن. بدانک قراءة و قرآن دو فصل است؛ **انجام:** بصیرة فی اعلی. و اعلی در قرآن بر پنج وجه آید ... ای مؤمنان در غزو کاهلی مکنید و اندوه مدارید که قدر شما عالی تر و انتم الاعلون. از آنک.

این نسخه در دو مجلد و در دو شماره تجلید شده است ولی در واقع نسخه‌ای واحد است که روی هم نصف اول کتاب بصائر را دربر می‌گیرد. نیمه اول؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عین الدوله بن عبدالله الرومی رازی، تا: محرم ۶۱۰ق؛ گویا برخی اوراق جا به جا شده است؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۵۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۱-۴۱۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۲۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۲۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۵

آغاز: شما اعتقاد دارید که صفات حق از صفات خلق برتر و له المثل الاعلی. تسبیح کنید خداوندی را که او بقدر و قدرت از افهام و اوهام برتر؛ **انجام:** تم باب الشین به شرح الشفاعة و الصلوة علی نبینا ... بالاستطاعه و وفقنا للمطاعة. تم نصف الاول من کتاب البصائر فی الوجوه و النظایر ...

نیمه دوم، بقیه شماره ۱۲۱۴ که جداگانه تجلید شده؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عین الدولة بن عبدالله الرومی رازی، تا: ۵ محرم ۶۱۰ق، جا: ساوه، در خانقاه ظهیر الدین معین الاسلام در محله غلوانیه؛ کاتب نام خود و علت تألیف را چنین نگاشته است: «تم النصف الاول من کتاب البصائر فی وجوه و النظایر علی یدالعبد الضعیف الراجی رحمة ربه و غفرانه محمد بن عین الدوله بن عبدالله الرومی ثم الرازی متع الله به صاحبه الصدر الامام الاجل الکبیر العالم العابد المتقی رکن الدین شهاب الاسلام تاج الائمه فخر العلماء شرف المناظرین محمد بن عثمان بن محمد بن سعید الساوی یرحمهم الله تعالی بفضله و کرمه انه مجیب الدعوات»؛ نسخه از آن غیاثا الدین محمد بن روح الله منشی بوده است؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛کاغذ:نخودی آهار مهره،جلد:تیماج سبز با عطف خرمائی، ۵۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۱-۴۱۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۷۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۲۲]

← بصائر القدماء و بشائر الحکماء ⋞ البصائر و الذخائر

← بصائر المستبصرین ⋞ ابصار المستبصرین

● بصائر الموحدین / تاریخ معصومین / عربی

baṣā’ir-ul muwaḥḥidīn

حسینی زیدی، حسین بن محمد، ق۹ قمری

hoseynī zeydī, hoseyn ebn-e mohammad (- 15c)

اهدا به: میرزا محب الله فرزند خلیل الله

آن را به‌درخواست یاران در سرگذشت پیامبر و پیشوایان ساخته است. مقدمه آن در چهار «فصل» و در سرگذشت پیامبر می‌باشد سپس دوازده «باب» است به‌نام دوازده پیشوای شیعی و سرگذشت فاطمه (ع) را در باب سوم گذارده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۸۶

آغاز: بسمله. و به نستعین. الحمدلله الذی لایضل من هداه و لایشقی من تولاه و لایسعد من اشقاه و لایعز من عاداه ... فیقول ... حسین بن محمد الزیدی الحسینی؛ **انجام:** و انا اسال الله لی و لکم ان تجعلنا من اتباعهم و لنختم بالصلوة علی محمد و آل محمد و سلم تسلیما کثیرا کثیرا (وقع الفراغ من تحریره و ترقیمه فی ظهر یوم الخمیس منتصف شهر محرم الحرام سنة اربع و تسعین و بعد الف ۱۰۹۴ من الهجرة النبوی علی ید ... علی قلی بن عزیزالله اردکانی حامدا مصلیا مسلما مستغفرا).

خط: نستعلیق، کا: علیقلی بن عزیزالله اردکانی، تا: پنج‌شنبه نیمه محرم۱۰۹۴ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای ته میشن، ۴۶گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۵-۱۱۸۹]

● البصائر النصیریة / منطق / عربی

al-baṣā’ir-un naṣīrīya

ابن سهلان ساوی، عمر بن سهلان، -۴۵۰ قمری

ebn-e sahlān-e sāvī, ‘omar ebn-e sahlān (- 1059)

اهدا به: نصیر الدین محمود بن مظفر بن ابی توبه وزیر سنجر(از محتشمان آن روز خراسان)

ظاهراً مؤلف موفق به اتمام این کتاب نشده است. موجودی بخش مقدمه (در تعریف و موضوع وفاید منطق در ۲ فصل) و دو مقاله (مفردات. قول شارح ضمن فصول) است. این کتاب به حسن تبویب و روانی عبارت از کتب ممتاز این رشته است و به این جهت مورد توجه شیخ محمد عبده (مفتی معروف مصر) واقع شده است و بر آن تعالیقی نگاشته و به‌دستور وی چاپ و در برنامه درسی جامع الازهر قرار داده شد. (مهدی ولائی)

آغاز: بسمله، رب انعمت فزد اما بعد حمد الله المنعم بهدایته و الصلوه علی محمد خیر خلقه ...

چاپ: بیروت، دارالفکر اللبنانی: ۱۹۹۳م، با تعلیق محمد عبده؛ در ۱۸۹۱ م در لبنان، و در ۱۳۱۶ هـ در بولاق، با تعلیقات شیخ محمد عبده، چاپ شده است.

شرح و حواشی:

۱- الالهامات الحيدرية فی شرح البصائر النصيرية؛ موسوی اصفهانی، محمد حسن (-۱۴)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** افرایتم الماء الذی تشربون افرائیم النار الذی توقدون الآیات.

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج زرد، ترنج ضربی مقوایی، ۱۱۴گ، ۲۳ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۷-۲۳۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۰۸عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذا القدر کاف فی بیان المغالطات القیاسیه، و اذ وعدنا بما وعدنا فلنختم کتابنا حامدین لله تعالی، مصلین علی نبیه محمد خیر خلقه و علی آله و اصحابه.

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث، استانبول، ش ۳۴۳۸ A (فهرست خطی عربی طوپ قاپی ۶۵۰/۳)؛ کا: دیوانی، تا: اواخر محرم۸۸۶ق؛ ۲۴۴گ، ۱۵سطر [عکسی ف: ۲-۱۹۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۷۵۵

خط: نسخ، کا: محمد رحیم برای رستم خان، تا: جمادی الثانی ۱۱۱۰ق؛ تملک: آقا سید میرزا ابوالقاسم پدر آقا سید علی در ۸ محرم ۱۲۹۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۳۸گ، ۱۵ سطر (۱۵×۲۹/۵)، اندازه: ۲۳×۳۸سم [ف: ۱۰-۱۶۱۸]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۵۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا نقیضه ولکنه فیه بالقوه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ پنداشته می‌شود که این نسخه رونویس شده از نسخه چاپی است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۸۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۱۱-۴۳۷]

● البصائر و الذخائر = بصائر القدماء و سرائر الحکماء = بصائر القدماء و بشائر الحکماء / ادبیات / عربی

al-baṣā'ir wa-ḏ ḏaxā'ir = baṣā'ir-ul qudamā' wa sarā'ir-ul ḥukamā' = baṣā'ir-ul qudamā' wa bašā'ir-ul ḥukamā'

ابوحیان توحیدی، علی بن محمد، ۳۱۰؟-۴۱۴ ؟ قمری

abū-hayyān-e towhīdī, 'alī ebn-e mohammad (923-1024)

قال یاقوت (معجم الادباء» ۳۸۲/۵): «کتاب البصائر و هو عشر مجلدات، کل مجلد له فاتحة و خاتمة.»

چاپ: اعاد نشره: عبدالرزاق محیی الدین، بغداد، مطبعة النجاح، ۱۹۵۴م، ۲۴۴ص؛ دمشق، مکتبة اطلس و مطبعة الانشاء، تحقیق ابراهیم الکیلانی، اربع اجزاء، ۱۳۸۳- ۱۳۸۸ق

[دیباچه چاپ ۱۳۷۳ قاهره-المخطوطات المصورة ص ۴۳۱؛ مجمع العلمی العراقی ۱۸۰/۲-۱۸۹]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۵۴-ف

نسخه اصل: فاتح ش ۳۶۹۵. جلد ۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴ جمادی الثانی۶۲۸ق [فیلمها ف: ۱-۲۹۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۵۵-ف

نسخه اصل: فاتح ش ۳۶۹۶. جلد ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۶ جمادی الثانی ۶۲۸ق [فیلمها ف: ۱-۲۹۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۵۶-ف

نسخه اصل: فاتح ش ۳۶۹۷. جلد ۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۰ جمادی الثانی۶۲۸ق [فیلمها ف: ۱-۲۹۱]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۵۷-ف

نسخه اصل: فاتح ش ۳۶۹۸. جلد ۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲ ذیحجه ۶۲۸ق؛ ۹۱گ، ۳۳ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۹۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۵۸-ف

نسخه اصل: فاتح ش ۳۶۹۹. جلد ۵؛ خط: نستعلیق، کا: اشرف بن قاضی فاضل، تا: جمعه صفر ۶۲۹ق [فیلمها ف: ۱-۲۹۱]

● بصائر یمینی = البصائر فی الوجوه و النظایر / تفسیر / فارسی

basā'er-e yamīnī = al-basā'er fe-l vojūh va-n nazāyer

نیشابوری، محمد بن محمود، قرن ۶ قمری

neyšābūrī, mohammad ebn-e mahmūd (12C)

مؤلف آن را پس از چهل سالگی گویا از روی تفسیر بزرگ چهل مجلدی خواجه امام محمود نیشابوری ساخته است، با سؤال و جواب و غیر از «البصائر فی الوجوه و النظائر» ابوالفضائل محمد بن حسین معینی است.

چاپ: جلد ۱، این تفسیر به وسیله آقای دکتر علی رواقی در سال ۱۳۵۹ از سوی انتشارات بنیاد فرهنگ ایران به چاپ رسیده است.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۱۰-ف و ۸۳۰-ف

نسخه اصل: انجمن آسیایی بنگال کالج فورت و لیم ش ۷۸a. از سوره ۱۸ آیه ۸ تا پایان سوره ۳۴ با افتادگی‌ها؛ خط: نسخ، کا: سید الخطاط علی بن محمد بن احمد ادیب نیشابوری بخاری، تا: ۶۸۵ق؛ ۳۰۳گ، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۲۷۹-ف و ۴۱۸۴-ف

نسخه اصل: فاتح ۳۰۱. از آیت «واتقوا الله ان الله سمیع علیهم» تا عنوان سورة الطلاق، مانند بخش دوم ش ۳۰۲ فاتح مورخ ۵۰۶ (ادبیات ۵۲/۱۷۲ و ۱۹۲)؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد بن محمد العمید الدین الخطیب، تا: ۶۳۰ق [فیلمها ف: ۲-۱۱۳]

۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۵۸۴

آغاز: و اندکی بخورد و باقی بدو داد تا او بخورد و تخته نبشته و شمشیر برهنه بدو داد ... و انا اخترتک فاستمع لما یوحی کرامت آن بود کی گفت؛ **انجام:** خواجه امام اجل مفسر مصنف این کتاب معین الدین ظهیر القضاة ناصر الحق ناصح الخلق ابو العلا

محمد بن الشیخ الاجل المفسر بیان الحق محمود بن ابی الحسن النیسابوری اکرمهه الله بجواره گوید کی چون ماه رمضان سنه خمس و اربعین بپایان رسید سخن ما در تفسیر بآخر انجامید و آنج غرض ما بود بزود تر زمان تقریر پذیرفت جنانک وسع بشری بدان وفا کند هرج در صدر این کتاب وعده کرده بودیم بوفا پیوست آنرا آخر این مجموعه کردیم و خداوند خود را بر خو منتهاء بی منتهی می‌بینیم کی ما را توفیق ارزانی داشت و اسباب تیسیر این سعادت مهیا و میسر گردانید، و هو خیر معین و نعم الوکیل و الحمدلله رب العالمین علی اتمام کتابته یوم الخمیس الرابع من جمادی الاؤلی سنة ثمان و ستماء علی ید الغریب الکئیب ابی الخیر محمد بن ابی بکر الخراسانی التفتازانی غفرالله له و لوالدیه و للمؤمنین و المؤمنات و صلی الله علی خیر البریة محمد و آله الطاهرین

از آیه ۱۲ سوره طه (وانا اخترتک فاسمع لما یوحی) تا خاتمه قرآن کریم؛ خط: نسخ، کا: محمد بن ابی بکر خراسانی تفتازانی، تا: ۶۸۰ق؛ جلد: چرمی تریاکی، ۲۵۹گ، ۲۵سطر، اندازه: ۲۶×۳۶سم [ف: ۱-۱۳۱ و ۲۸۶]

تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه: ف۱۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فهرستواره مینوی: ۱۶۲]

۴. شیراز؛ ثامنی، محمد رضا؛ شماره نسخه: ۱۳

نیمه دوم قرآن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ جلد: تیماج قرمز ضربی، اندازه: ۱۶×۲۴سم [اوراق عتیق: ۱-۲۶۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۲۵۱

آغاز: سپاس و ستایش مر خدای را عز و جل که از جمله آفریدگان آدمیان را برگزید و بمزید عنایت خود مخصوص گردانید و ظاهر او را بحالت هر چه زیباتر بیاراست و باطن او را صحیفه اسرار خود؛ **انجام:** که به تعریض و کنایت او را ماه شب چهارده خواند ... در حساب جمل طه چهارده باشد ای ما قرآن را بر تو نفرستادیم تا تو رنج.

نسخه حاضر از سوره حمد تا اول سوره طه را شامل است؛ خط: نسخ،بی‌کا،تا:قرن۸؛ جلد: تیماج، خرمایی، ترنج، مجدول، لچکی، لولادار، ۲۶۶گ، ۲۵سطر، اندازه: ۲۵×۳۵/۵سم [ف: ۳۵-۲۴۶]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۶-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 11189.ج ۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲ جمادی الثانی۷۷۹ق؛ ۲۰۶گ [فیلمها ف: ۱-۲۱]

۷. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه: ف۵۵

نسخه اصل: خاورشناسی لنینگراد C1409 (نشریه ۳۳/۸)؛ بی‌کا، بی‌تا [فهرستواره مینوی:-۱۶۲]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۱۲-ف و ۸۱۳-ف

نسخه اصل: لیدن آکادمی لوگدونوباتاویا Cod Or. 280؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۴۷گ [فیلمها ف: ۱-۲۲]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۴۸-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 57. از آیه «انفروا خفافا وثقالا» در سوره توبه تا الاسرار؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۴۳گ، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۲]

۱۰. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه: ف۵۶

نسخه اصل: نسخه ۱ بنیاد فرهنگ از سوره فاتحه است؛ خط: نسخ ریز و درشت خوش، بی‌کا، بی‌تا [فهرستواره مینوی:-۱۶۲]

۱۱. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۳۹بخش۳ و ۴۰بخش۳

نسخه اصل: قونیه، موزه مولانا ۶۴ ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹۹گ (۱-۱۹۹) و ۱۹۲گ (۲۰۰-۳۹۱) [ف: ۹۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۶۰۸-ف و ۳۶۰۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [فیلمها ف: ۲-۱۹۶]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: عکس ۳۹۵۶ و ۳۹۵۷ و ۳۹۵۸ و ۳۹۵۹

نسخه اصل: موزه مولانا در قونیه ۱۷. جلد ۱؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۸۷گ [فیلمها ف: ۳-۲۲۹]

● بصابص الیدین فی شرح خصائص الحسین علیه السلام / تاریخ معصومین / فارسی

basābes-ol yadayn fī š-e xasā’es-el hosayn ‘alay-hes-salām

یزدی، احمد بن حسن، -۱۳۱۰ ؟ قمری

yazdī, ahmad ebn-e hasan (- 1893)

وابسته به: الخصائص الحسینیة = خصائص الحسین علیه السلام و مزایا المظلوم؛ شوشتری، جعفر بن حسین (۱۲۳۰-۱۳۰۲۳)

شرحی است از احمد بن حسن یزدی واعظ زنده به سال ۱۲۸۸ق در سن ۶۰ سالگی ساکن مشهد مقدس رضوی بر کتاب «خصایص الحسین (ع)» تألیف شیخ جعفر شوشتری (-۱۳۰۳ق).

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۶۴۰

آغاز: بسمله نسالک اللهم بحق الحسین و اخیه و جده و ابیه ... اما بعد چنین گوید؛ **انجام:** پس اذیت آنجناب اعظم است از اذیت جمیع انبیاء زیرا که همه از شعاع و قطره از بحار نور او هستند.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: صیقلی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۰گ، ۲۸ سطر (۱۲/۵×۲۵/۵)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۵۱۳]

● البصروية / صرف / عربی

al-baṣrawīyya

مشتمل بر مباحث علم صرف مانند مجرد و مزید، اعلال و ابدال، جامد و مشتق و ابواب افعال الخ.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۴۰۵/۱

آغاز: بسمله، اعلم ان کلمات العرب لا تخلو عن ثلاثه اقسام؛ **انجام:** اقشعرر لا تقشعرر مقشعرر و مقشعرر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با امضای «۱۲»؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج زرشکی تیره مقوایی ضربی جداول و منگنه، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۷۷گ، ۷ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۲۰/۵×۱۵سم [ف: ۱۵-۲۱۱]

● **بصریه** / صرف و نحو / عربی

baṣrīyya

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۶۴۷

آغاز: هذا کتاب البریته فی علم البصریته بسم الله الرحمن الرحیم؛ **انجام:** خط حقیر فقیر سرتاپاگناه حسین علی شفیع علی بیک

خط: نسخ، کا: حسین بن علی شفیع بیک، تا: ۱۲۵۶ق؛ کاغذ: نخودی، ۱۴ سطر (۶×۱۲) [رایانه]

● **بصیرت‌نامه = عبرت‌نامه = نصرت‌نامه** / سفرنامه / فارسی

basīrat-nāme = ‘ebrat-nāme = nosrat-nāme

مفتون دنبلی، عبدالرزاق بن نجفقلی، ۱۱۷۶-۱۲۴۳قمری

maftūn-e donbalī, ‘abd-or-razzāq ebn-e najaf-qolī (1763-1828)

اهدا به: عباس میرزای نایب السلطنه.

ترجمه‌ای است از کار کشیش و جهانگرد لهستانی به نام کروسینسکی که ۲۶ سال در اصفهان زیسته و گزارش چیرگی افغانان و انجام کار سلطان حسین (۱۱۳۵ق) را به زبان لاتین نوشته است. سپس ابراهیم نامی از درباریان عثمانی آن را به ترکی درآورده که به نام تاریخ سیاح، در بیان ظهور افغانیان و سبب انهدام صفویان، چاپ شده است. مترجم فارسی در دیباچه می‌افزاید: نسخه‌ای از تحریر ترکی آن از نظر ولیعهد ایران گذشته و به دستور او به فارسی در آمده است. نخست تاریخ کوتاهی از صفویان است، آن‌گاه شرح طوایف افغان، چیرگی افغانان، فرمانروایی اشرف، فرستادن محمد خان بلوچ به ایلچی گری به روم (به نوشته مؤلف، وی نیز همراه او روانه اسلامبول شده است). (احمد منزوی)

آغاز: ۱: حمد و سپاس بیرون از ادراک و قیاس سزای ذات مقدس

۲: در زمان سلطان حسین صفوی شخص سیاحی از ملت مسیحیه در عالم سیاحت به اصفهان آمده است

انجام: سیاح گوید که چون من از سیاحت بسیار و تحمل غربت بی شمار دلگیر شده بودم وقتیکه اشرف محمود خان بلوج را به ایلچی گری بروم فرستاد بموافقت او روانه اسلامبول شدم

چاپ: با مقدمه محمد اسماعیل رضوانی، بررسیهای تاریخی، ۸ (۱۳۵۲) ش۴: ۲۴۷-۳۱۸ و ش۵: ۷۱-۱۲۷؛ این کتاب نخستین بار در منتظم ناصری (ج ۲ ص ۲۴۰-۲۷۹) به طبع رسیده و بار دوم نسخه مرحوم بیات با نسخه دیگری که در کتابخانه ملی ملک موجود است و نسخه‌های محمد علی نجاتی بوسیله گلچین معانی مقابله وتصحیح شده و به تدریج در مجله سپاهان چاپ شده است.

[الذریعه ۱۰۸۳/۹و۲۱۳/۱۵؛ فهرست مشترک پاکستان، اسلام آباد ۱۲۱۲/۱۱؛ نسخه‌های منزوی ۴۰۴۴/۶؛ مشار فارسی ۳۴۹/۳]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۶۲/۲

آغاز: در زمان دولت شاه سلطان حسین صفوی موسوی سیاحی از ارامنه در اوقات سیاحت و صرف همت؛ **انجام:** و تفنگچیان توپخانه را با توپخانه صاعقه بار محیط آن دریای خونخوار ساخت حکم محکم نافذ شد که از حملات کوه شکوه افغان بستوه نیایند و از جای حرکت نکنند

این رساله قسمتی از ترجمه عبرت نامه است. آنچه در اینجاست قلم اول ترجمه است زیرا در مقایسه آن با عبرت نامه موجود اختلاف فراوان در عبارات دیده می‌شود؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محتملاً عبدالرزاق دنبلی، تا: قرن ۱۳، جا: شاید تبریز؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۳۹ص (۱۸۵-۲۲۳)، ۲۹ سطر کامل (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱-۳۵۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۷۱۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه لایی، ۷۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۹×۱۹/۸سم [ف: ۳-۵۵۵]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۱۵۱۶

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: اعتضاد السلطنه ۱۲۸۳ ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: تیماج سبز تیره ضربی یک‌لا، ۴۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳-۴۱۹]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۵۵

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز مقوایی، ۲۸گ، ۱۸ سطر کامل (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱-۳۴۵]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۶۰

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲ شوال ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج زیتونی یک‌لا مجدول کناره ضربی، ۵۲گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱-۳۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۳۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر

خط: تحریری زیبا، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۵ جمادی الاول ۱۲۷۷ق؛ مجدول، مذهب؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره دار شکری، جلد: میشن زرد ضربی بی مقوا، ۱۳۷ص، ۱۲سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۶-۲۶۵]

۷. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه: ۳۰۵

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد حسن قاجار، تا: دوشنبه ۲۰ ذیحجه ۱۲۷۹ق؛ یادداشت محمد حسین القمی در معرفی کتاب و نشان مهر «کتابخانه علمیه الاسلامیه میرزا محمد حسین-قم-صحن» (بیضی)؛ از کتاب‌های مرحوم ابراهیم دهگان؛ کاغذ: خط‌دار، جلد: چرم قهوه‌ای روشن، ۶۴گ، ۱۳سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲-۴۰۰]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۸۰۷

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: عادل شاه میرزا بن جهانشاه قاجار، تا: ۲۶ جمادی الثانی ۱۲۷۹ق، برای محمد حسین میرزا پسر حاجی همایون میرزا؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره آبی، جلد: میشن تریاکی لایی، ۱۳۰گ، اندازه: ۱۴/۴×۲۲/۴سم [ف: ۲-۵۷]

۹. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه: ۴۷

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ کاغذ: شکری فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۴×۲۰/۲سم [نشریه: ۶-۸۹]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۷۴۹

خط: شکسته، نستعلیق، کا: زین العابدین شیرازی، تا: ۱۴ شعبان ۱۲۸۱ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن سیاه لایی، ۱۱۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۷/۶سم [ف: ۳-۵۵۵]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۰۳۰

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۸۱ق؛ یادداشتی از عبدالحسین بیات آمده؛ دو حاشیه سودمند از جلال الدین همائی؛ جلد:تیماج قهوه‌ای،۶۳گ،۱۴سطر،اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲۱-۴۰]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۷۳۱

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: سیامک میرزا ابن مرحوم حاجی همایون میرزا قاجار، تا:۲۰ رجب ۱۲۸۹ق؛ با سرلوحه مذهب، مجدول، مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۱۵۲گ، ۹ کامل سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲-۲۵۴]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۸

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: غلامحسین، تا: ۲۳ شعبان ۱۲۹۴ق؛ بعضی مجدول، جای چند مینیاتور خالی دارد که یکی از آنها نقش شده؛ مهر: کاتب «عبده غلامحسین» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱-۵۹]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۳۸۶

خط: نستعلیق، کا: شیخ مهدی، تا: ۱۲۹۶ق؛ تملک: محمد قمی (فیض) به‌تاریخ ۱۳۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۱۲۶گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۱-۳۸۸]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۷۸۴۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** آثار باقیه آنها. عمارت اشرف باره اشرف گویند این باره را شش ماه به اتمام رسانیده است.

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ یادداشت امانت کتاب از سید ریحان الله در ۶ ربیع الاول ۱۳۲۱ق توسط ابوالحسن، در پایان متن کتاب تاریخ ۱۱۳۴ق به خطی مغایر آمده که صحیح نیست؛ تملک: ریحان الله بن جعفر موسوی در ۱۳۲۳ق با مهر: «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضوی)؛ مهر: سید محمد باقر بروجردی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: صنعتی نخودی آهار مهره، جلد: میشن عنابی مجدول، ۱۰۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۴۳۸]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۷۵۱ و ۴۷۹۲-ف

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۵۴گ، ۱۶ سطر(۱۲×۲۱)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۰-۱۶۱۶] و [فیلمها ف: ۳-۱۰۷]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۷۵۵/۱

خط: نستعلیق، کا: علی بن محمد حسین، تا: ۲۶ ربیع الاول ۱۳۰۳ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن زرد سیر، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۱سم [ف: ۷-۳۵]

۱۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۰۷ ـ ج

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** علی عادل شاه گذاشته بر تخت سلطنت جلوس نموده هر کس بقیه تاریخ را خواهد رجوع بتواریخ کبیر نماید

خط: نستعلیق، کا: تقی بن حسین حسینی تفرشی نعمة اللهی ملقب بمحبعلی شاه، تا: شب پنج‌شنبه ۵ محرم۱۳۲۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۱۰۲گ، ۱۳سطر(۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱-۱۲۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۸۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۱۰۶]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۴۸۲/۹

بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ:فرنگی، جلد: میشن یشمی، ۱۵ سطر [ف: ۵-۲۷۵]

۲۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۴۷۱

آغاز: برابر ۱؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، یادداشتی مربوط به دنبلی به‌تاریخ ۱۲۹۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۹۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴-۳۰۷]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۷۳۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** چون سیاح مسیحی تألیفات تاریخ را به اتمام نرسانده کتاب ناقص و به اتمام نرفت حقیر فقیر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا قهوه‌ای عطف تیماج، ۵۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۷-۲۶۰]

● **بصیرت نامه (ترجمه)** / تاریخ / فارسی

basīrat-nāme (t.)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۹۸۴

آغاز: بسمله بصیرت نامه در گذارش استیلای افغان بر اصفهان؛ **انجام:** غریق رحمت نماید ... و عمر طولانی عنایت نماید از صمیم قلب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۱۱ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [رایانه]

← بصیرة الوقوف فی مشایخ الصدوق ⨞ نواظر الوقوف فی مشایخ الصدوق

● بصیری = النحو / نحو / عربی

başīrī = an-naḥw

قواعد علم نحو را در فصل‌هایی کوتاه با مثال‌هایی از آیات قرآن گزارش داده و در پایان نام «بصیری» بدان داده شده است.

آغاز: بسمله الحمدلله العلی العظیم الذی هدانا الی الصراط المستقیم ... فصل فاعلم ایها المبتدء ارشدک الله تعالی مع السعادة فی الدارین ان کلام العرب ینقسم علی ثلاثة اقسام

انجام: و تکون هذه النون مفتوحه ابدا کما تقدم فی اول الکتاب.

همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۹۵۱/۳

آغاز و انجام: برابر

مشتمل بر ۶۱ فصل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۱ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۲۸گ (۴۸-۷۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۲-۳۸۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۹۵۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۲۲گ (۱پ-۲۲ر) [ف: ۱۳-۱۵۶]

● بضاعة الایمان = بضاعة السلطان / کلام و اعتقادات / فارسی

bezā'at-ol īmān = bezā'at-os soltān

اثری مفصل و مبسوط در بیان مسائل تاریخی و اعتقادی مورد اختلاف میان شیعه و اهل سنت که در یک «مقدمه» و چهار «فصل» و یک «خاتمه» و یک «تذنیب» تنظیم شده است: مقدمه: ...؛ فصل ۱. بیان اختلاف مذاهب (در سه باب)؛ ۲. تعیین امامت (در چهار مطلب)؛ ۳. مطاعن و انساب خلفای ثلاث و تابعین (در سه اشاره)؛ ۴. احوال برخی صحابه که تغییر و تبدیل در احکام شرع کرده‌اند (در سه اعتبار)؛ خاتمه: در بیان برخی فروعات ائمه اهل سنت که با کتاب و سنت مخالف است.

همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۵۶۳

آغاز: فصل اول: در بیان اختلاف مذاهب و در آن سه باب است، باب اول در بیان اختلاف در امامت، بدانکه بعد از رسول (ص) اول اختلاف و افتراقی که افتاد؛ **انجام:** کفایت میکند آدمی ذیشعور را در تحصیل مرام و هدایت می‌کند طالب بی تعسف و ضاد را در طریق ایمان و اسلام.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۰۶۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۳۰۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۳۳/۲-۱۸۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۷۴۴

آغاز: بسمله و به نستعین نحمدک اللهم علی هدایتنا الی صراطک؛ **انجام:** دارد طریق السلام و الله الموفق للصواب و الیه المرجع و الماب

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۰۷۷ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱۶ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [رایانه]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۴۰

آغاز: نحمدک اللهم علی هدایتنا الی صراطک

دارای مقدمه و چهار فصل و خاتمه و تذنیب. مؤلف شناخته نشد. احتمال دارد این کتاب، همان بضاعة الایمان باشد که در الذریعه (۱۲۶/۳) یاد شده است؛ بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق، به نظر می‌رسد نسخه قدیم‌تر باشد؛مجدول زرین؛۲۷۸گ،قطع: وزیری [اهدائی ف: ۶۶]

● بضاعة التاجرین / فقه / فارسی

bezā'at-ot tājerīn

خوئی، مصطفی بن محمد، ق۱۳ قمری

xū'ī, mostafā ben mohammad (- 19c)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۰۷۸

آغاز: مشبوهه و متاجر منهیه و محرمه احتراز و اجتناب فرمود الخ.؛ **انجام:** و متخلق باخلاق حمیده و سیر پسندیده باشد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: شیخ محمد جواد علمیه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی تیماج ماشی،۱۵۲گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳-۸۴۶]

← بضاعة التجار ⨞ آداب التجارة

● بضاعة الرابحة / کلام و اعتقادات / فارسی

bezā'at-or rābiha

قشلاقی، علی بن محمد صادق، ق۱۳ قمری

qešlāqī, 'alī ebn-e mohammad sādeq (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۹۹۹

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی هدانا الی الصراط المستقیم؛ **انجام:** جید التاریخ و الحمدلله هو اهله و مستحقه ... سنه ۱۲۶۲
خط: نستعلیق خفی، کا: رجبعلی قارپورآبادی، تا: ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: اسقاطی، ۲۰ سطر (۱۲×۲۲)، قطع: وزیری بزرگ، اندازه: ۲۱×۳۲سم [رایانه]

← بضاعة السلطان ⟵ بضاعة الایمان

● بضاعة القاضی لاحتیاجه الیه فی المستقبل و الماضی / متفرقه / عربی

biḍā'at-ul qāḍī li-iḥtīyāj-i-hi ilayh fi-l mustaqbal wa-l māḍī

بروسوی، پیر محمد بن موسی، -۹۸۲ قمری

borūsavī, pīr mohammad ebn-e mūsā (- 1575)

اثری در چگونگی سند (صک) نویسی شرعی که در محاکم دولت عثمانی آن عصر معمول بود، برای آسانی کار آنان که این فن را نمی‌دانند و در مقام قضاوت هستند. دارای نه «باب»: ۱. بیان عنوان الصکوک؛ ۲. فیما یکتب فی النکاح و الطلاق و نصب الوصی؛ ۳. فیما یکتب فی العتاق و التدبیر و المکاتب؛ ۴. فیما یکتب فی الاقرار و الابراء و الایجار؛ ۵. فیما یکتب فی شهادة الشهود؛ ۶. أنواع نقل الشهادة؛ ۷. فیما یکتب فی الوقف و استبداله؛ ۸. فیما یکتب فی الحکم بالدیة و القصاص؛ ۹. صور شتی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۵۰۸

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن احمد عجلونی زاویانی شافعی، تا: دوشنبه سلخ ذیقعده ۱۱۵۲ق؛ تملک: سعید بن محمد یس، کریم بن ابوالقاسم لاهیجی با مهر «یا کریم» (بیضی)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۵۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۹-۳۰۸]

● بضاعة المبتدی = قرابادین رومی / طب / فارسی

bezā'at-ol mobtadī = qarābādīn-e rūmī

گزینه‌ای است از کتابی به نام «بضاعة المبتدی».
[فهرستواره منزوی ۳۳۱۶/۵]

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۱۸۲/۱

آغاز: بسمله از قرابادین رومی مسمی ببضاعة المبتدی که در روم بسیار معتبر است نقل می‌شود. ایدر و مالی یعنی ماء العسل بجهة تسکین عطش و علل بارده خصوصا دماغیه و عصبانیه و مفاصلیه؛
انجام: دهن حب البان بجهه صمم و دوی و وجع الاذن ... و بجهة تلیین کبد و طحال و تقنیح سدد آنها.
در نسخه موجود هشت برگی از آن بیش بجای نمانده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ راسته و چلیپا؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی لایه‌ای، ۱۴ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳-۱۶۳۸]

● البضاعة المزجاة / حدیث / عربی

al-biḍā'at-ul muzjāt

محمد حسین بن قاریاغدی، ق۱۱ قمری

mohammad hoseyn ebn-e qārīyāqadī (- 17c)

شرح مفصلی است گویا در دو جلد بر روضه کافی با فهرستی درسی «باب» در آغاز کتاب که روایات روضه را به حسب موضوع آنها تنظیم کرده است. احادیث را با عناوین «متن» می‌آورد و با عناوین «شرح» از جهت سند و متن توضیح می‌دهد و جلد اول چهاردهم محرم ۱۰۹۸ به پایان رسیده است.
آغاز: الحمدلله الناشر فی الخلق فضله و الباسط فیهم بالجود یده نحمده علی ما کان و نستعینه من امرنا علی ما یکون

۱. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه: بدون شماره
آغاز: برابر
کا: محمد طاهر بن علی اکبر زنگنه تبریزی، تا: ۱۱۰۰ق [نشریه: ۷-۵۱۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۶۹۲
آغاز: برابر
جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ مهر: «محمد بن زین العابدین الموسوی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲۰-۷۵]

● بضاعت المزجاة / فقه / فارسی

bezā'at-ol mozjāt

تنکابنی، محمد بن سلیمان، ۱۲۳۴-۱۳۰۲ قمری

tonekābonī, mohammad ebn-e soleymān (1819-1885)

رساله کوتاهی است در احکام میراث مشتمل بر سه «باب»: ۱. اسباب ارث؛ ۲. موانع ارث و حجب؛ ۳. لواحق ارث.
آغاز: پس از ستودن ذات حضرت کردگار و درود نامعدود بر روان حضرت احمد مختار و آل اطهار ... که چون مسائل فرائض و مواریث در غایت اغلاق و اشکال بود
انجام: و بعضی مسائل ارث اگر چه صریحاً ذکر نشده است لیکن حکم آنها از احکامی که ذکر نمودیم استفاده می‌شود لهذا باختصار کوشیدیم.

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۸۲۲/۷-۲۹/۱۶۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل دوم درمیراث مجوس است وایشان که مرافعه بکنند به سوی ما ... امید که عمل کنندگان را حضرت کردگار در روز شمار مستغرق رحمت وکرم خویش گرداند

بمحمد وآله صلی الله علی محمد و آله
خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: پنج‌شنبه ربیع الثانی ۱۲۸۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مجدول گرهی، ۱۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۶۲۵]

۲. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۳۳۱/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابراهیم بن علی کلارستاقی، تا: ۱۲۶۹ق، جا: مدرسه جناب مجتهد الزمانی آقا میرزا محمد؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۰گ، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲۱۴]

۳. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۳۲۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** ملا محمد هادی بن ملا محمد صالح مازندرانی صاحب ترجمه قرآن البته مؤمنین طلب مغفرت در اسحار برای این بزرگواران کرده ... و مایه افاضه فیوضات شود.
خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: ۱۲۸۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۰۹]

۴. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۵۵۰/۱
بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۸۷]

۵. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۵۴۰/۱
خط: نستعلیق، کا: مقصود علی بن حسین قلی کلاردشتی، تا: ۱۲۹۶ق؛ جلد: تیماج سیاه، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۷۸]

۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۵۵۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: قاسم بن علی گل سناری، تا: ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۵۳ص (۴۰-۹۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲-۲۰۱]

۷. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۵۲/۲
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۰ ربیع الاول ۱۲۹۸ق، جا: تهران، مدرسه مهد علیا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۱۷۰]

۸. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۶۲/۲
کا: قنبر، تا: ۱۳۰۰ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۵گ، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۳۲۱]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۸۸۳/۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: موسی پزشک تنکابنی، تا: ۱۳۴۰ق، جا: ییلاق لیمرا؛ جلد: جلد مقوایی پارچه، ۸گ (۷۴ر-۸۱ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲۳-۷۱]

۱۰. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۵۶۴/۱
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سیاه، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۰۴]

۱۱. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۰۴/۲
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سیاه، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۰۵]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۶۵۷ ض
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● بضاعت مزجاة / تاریخ ایران / فارسی

bezā‘at-e mozjāt

جزایری شوشتری، عبدالحسین بن عزیزالله، ق۱۳ قمری
jazāyerī šoštarī, ‘abd-ol-hoseyn ebn-e ‘azīz-ol-lāh (- 19c)

اهدا به: محمد حسین میرزای حشمة الدوله حاکم دزفول
تاریخ تألیف: ۱۲۴۶ق؛ محل تألیف: کرمان
در تاریخ خوزستان، در یک «مقدمه» (ذکر خوزستان و بلاد آن) و سه «فصل» (بقاع شوشتر، دزفول، احوال بند خاقانی).
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی جعل الارض مسجدا لاولیائه
انجام: و آله اهل الفضائل و الافضال.
[فهرستواره منزوی ۲/۸۳۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۰ سرود
خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای یک‌لا، قطع: خشتی [نشریه: ۱۳-۴۲۶]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۷۵۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: موسوی، عبدالحسین بن عبدالله، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: کاغذ فستقی، جلد: میشن قرمز، ۱۳۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۰/۹سم [ف: ۲-۵۸]

● بضاعة المزجاة / عربی

biḍā‘at-ul muzjāt

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۹۷۶
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۲۴۶گ، اندازه: ۱۵/۴×۲۶/۴سم [رایانه]

● بضاعة المزجاة فی تأویل الآیات / تفسیر / فارسی

biḍā‘at-ul muzjāt fī ta’wīl-il āyāt

شیرازی، محمد رضا بن ضیاء الدین، ق۱۳ قمری
šīrāzī, mohammad rezā ben zīyā’-od-dīn (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۵۰ق (شروع تألیف)
بنا به درخواست بعضی دوستان اشکالاتی که بر بعضی از آیات قرآن کریم شده را به ترتیب سور قرآنی پاسخ گفته و آن را در یک «مقدمه» و دو «فصل» و «خاتمه» تنظیم نموده است و تألیف آن را به یکی از سلاطین قاجار (که نامش خالی مانده) تقدیم کرده است.
آغاز: گوهر گران بهای حمد ولؤلؤ کثیر الصفای ثنا خاصه ذات پاک یگانه ای است که از نتیجه کلک قدرت واثر خامه
[نسخه‌های منزوی ۱/۸]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۴۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** که معتبر است وجود امکانی واین مرتبه ظل مرتبه اولی که مرتبه واجبی است می‌باشد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ مهر: کتابخانه فضل الله نوری (مربع)؛ جلد: پارچه‌ای، عطف تیماج قرمز، ۸۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۵۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** تمام شد سوره ابراهیم و لله الحمد.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱ شعبان ۱۳۲۴ق؛ با یادداشت روز پنج‌شنبه یکم شعبان ۱۳۲۴؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ مقوایی، ۲۳۷گ، ۲۵ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [سنا: ف: ۱-۳۴۶]

● البضاعة المزجية فی اثبات وجود الکلی الطبیعی /

منطق / عربی

al-biḍā‘at-ul muzjāt fī iṯbāt-i wujūd-il kullī-yiṭ ṭabī‘ī

تنکابنی، ابوالحسن بن محمد هادی، -۱۲۸۶ قمری

tonekābonī, abo-ol-hasan ebn-e mohammad hādī (-1870)

تاریخ تألیف: شب ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۵۵ق

افلاطون فیلسوف یونانی فلسفه خویش را بر پایه کلی طبیعی موجود که آن را مثال نامیده است نهاده و شاگرد وی ارسطاطالیس وجود کلی را انکار نموده افراد جزئی را موجود دانست و مسئله وجود کلی و مثال افلاطونی میان پیروان این دو فرزانه هماره مورد بحث و گفتگو بوده است. یکی از دانشمندان باختری به نام فرفوریوس (۲۳۲ یا ۲۳۳-۳۰۴ق) در دیباچه‌ای که برای منطق ارسطو به نام ایساغوجی (ایساگوگه) یا مدخل نگاشته است در آغاز آن چنین گفت: «درباره اینکه جنس و نوع موجود واقعی مادی محسوس یا مجرد هستند یا جز مفهومی ذهنی بیش نیستند گفتگو نخواهیم کرد زیرا این مسئله‌ای است بسیار ژرف که بررسی دیگر و کاوش دامنه‌داری می‌خواهد». همین گفته فرفوریوس مایه این شد که از روزگار بوئسیوس فیلسوف و سیاسی روم و شارح کتاب‌های منطقی ارسطو (۴۸۰-۵۲۴) تا زمان تجدد (رنسانس) مسئله وجود کلی مورد اختلاف گردد و دانشمندان باختری به سه دسته بخش شوند: ۱. واقعیان پیرو افلاطون، ۲. اسمی‌ها پیرو آنتیستنس، ۳. نصوری‌های پیرو ارسطو. این عبارت فرفوریوس به دانشمندان خاوری نیز رسیده و آنها نیز به چنین بحثی پرداختند چنانکه ابوعلی بن زرعه نصرانی (۳۳۱-۳۹۸) در کتاب «اغراض ارسطو طالیس المنطقیه» در آغاز «معانی ایساغوجی» می‌گوید: «و المطالب الصنعیة فی هذه الخمسة بان ینظر فیها هل هی موجودة ام لیست بموجودة فان قوما قالو لا وجود فی الامور الکلیة. فان کانت موجودة فاما ان یون اجساماً او غیر اجسام، و ان کانت غیر اجسام فهل هی مفارقة اصلا للمادة فی الوجود و الوهم کالباری تبارک و تعالی، اولها تعلق بالمادة ضرباً من التعلق و فرفوریوس یتجنب هذه باسرها، و یتسلم تسلیما ان الصور فی النفس موجودة ... و ذلک انه لیس لصانع من الصناع ان یتکلم فی موضوع صناعته. یتسلمها تسلیما من غیر ان یبحث عنه». پیداست که ابوعلی در اینجا به گفتار فرفوریوس می‌نگرد و از اختلافی که در این مسئله میان دانشمندان هست بیگانه نیست. ابوعلی سینا در فصل ۱۲ مقاله ۱ فن ۱ منطق شفا و دیگر نگارش‌های خویش از این مطلب سخن راند و در کتب حکما و متکلمان نیز درباره وجود کلی بحث شده و اشراقیان و صوفیان هم در برابر مشائیان به اعیان ثابت و ارباب انواع و مثل معلق قائل شدند. صدرالدین محمد شیرازی فیلسوف بزرگ در کتاب‌های خود به‌ویژه در اسفار (جلد ۱ آغاز مرحله ۴) از وجود کلی و مثل گفتگو نمود. چنانکه امام رازی در مباحث مشرقی در فصل ۲ باب سوم کتاب در این باره سخن راند. درست می‌توان گفت بهترین کتابی‌که در این زمینه نوشته شده همین «البضاعة المزجیة» است که دانشمند ابوالحسن بن محمد هادی حسینی تنکابنی آن را پرداخته است. این کتاب دارای یک «مقدمه» در ۵ «کلمه» و دو «باب» است: ۱. ابطال سخن مانعان در ۲۰ «دلیل» و در دلیل یکم گوید که «کلی موجود، فرد خارجی نیست، تا ناگزیر شود که در چند جا باشد و صفهای گوناگون و ناسازگار پذیرد و در واحد نوعی هم چنین چیزی محال نیست» و در این جا به اعتراضی می‌نگرد که شیخ در فصل ۱ مقاله ۵ الهی شفا (ص ۴۸۶-۴۸۷ چاپی) و در رساله‌ای که درباره گفتار دانشمند همدانی نوشته است آورده و آن را رد می‌کند؛ باب ۲. اثبات وجود کلی طبیعی در ۴۰ «قاعده» که در این چهل قاعده بسیاری از مطالب مهم منطق و فلسفه را می‌آورد و آنها را دلیل وجود کلی می‌گیرد مانند: بداهت، ایجاب و سلب، تضایف، سبر برو تقسیم، وجود، معرفت صدق، انتاج، تکرر اوسط، ترکیب ماهیت، غیر معلل بودن ذاتی و جز اینها و در پایان این باب بدلایلی که دانشمندان آورده‌اند اشاره می‌کند.

بی هیچ گفتگو این نگارش را می‌توان از شاهکارهای دانشمندان ایران به شمار آورد. از گفته تنکابنی پیداست که وی این کتاب را در نزدیک به بیست روز پاکنویس نموده و بیشتر آن اندیشه خود او است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۹۲/۱

آغاز: بسمله لک الحمد یاذا المن و الجود و العلا ... فیقول ... ابن محمد هادی الحسینی ابوالحسن التنکابنی انه لما اشتهر فی الالسن ان الحق عندالمحققین هو وجود الکلی الطبیعی؛ **انجام:** فتدبر حتی تعلم ان ذات الجزء قد یتقدم. هذا آخر ما اردنا ایراده مع قلة البضاعة. و کان اکثره مما تفردت و علیک النظر بعین الانصاف

لابعین الاعتساف و قد وقع الفراغ من التألیف فی لیلة الخمیس و الخامس عشر من شهر ربیع الثانی فی سنة خمس و خمسین بعد المأتین و الالف فی العتبات العالیات. و وقع الفراغ من الاستنساخ فی یوم الاربعا فی خامسة شهر جمادی الاولی بید مؤلفه ابی الحسن بن هادی الحسینی فی ۱۲۵۵.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۵ جمادی الاول ۱۲۵۵ق؛ دارای خط خوردگی؛ جلد: مقوای پارچه‌ای و گوشه‌ها و ته آن تیماج، ۷۰گ، ۲۲سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳-۱۸]

● **بطلان اختلاف النظریة و الضروریة باختلاف الاذهان العقلاء** / فلسفه / عربی

buṭlān-u ixtilāf-in naẕarīyya wa-ḏ ḏarūrīyya bi-ixtilāf-il aḏhān-il ‘uqalā’

شیروانی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳-۱۰۹۸ قمری

šīrvānī, mohammad ebn-e hasan (1624-1687)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۰۰۸/۲۶

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آلبالویی ترنجی مقوایی، ۹گ (۱۸۴پ-۱۹۲پ)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۲×۲۹سم [ف: ۱۶-۴۲۷]

● **بطلان تناهی الابعاد** / فلسفه، عرفان و تصوف / عربی

buṭlān-u tanāhi-l ab‘ād

میرزا بابا شیرازی، ابوالقاسم بن عبد النبی، ۱۲۱۲؟-۱۲۸۶ قمری

mīrzā bābā šīrāzī, ab-ol-qāsem ebn-e ‘abd-on-nabī (1798-1870)

رساله در ابطال تناهی ابعاد به مسلک عرفا است که در پرسش فرزندش مجد الاشرف تألیف نموده و مذیل است به تعلیقات و اضافات و تتمیماتی از فرزند مؤلف.

چاپ: ایران، سنگی، ۱۳۱۶، جیبی، ۷۹ص(صص۱-۷۹)

شروح و حواشی

۱- تعلیقات بر رساله بطلان تناهی ابعاد؛ مجدالاشراف، محمد بن ابوالقاسم (۱۲۴۶-۱۳۳۱)

۲- بطلان تناهی الابعاد (ترجمه)؛ خوشنویس، احمد

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۶۶

آغاز: یا من هو سیدی و مولائی و سندی و مقتدائی؛ **انجام:** و من جهله فقد جهل الله الی آخرها

خط: نسخ، کا: عشقی ذهبی، تا: ۱۳۱۰ق؛ واقف: نائینی؛ ۶۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴-۱۱۳]

۲. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه: ۱۲۷/۵

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله رب العالمین و العاقبة لاولیائه المتقین و العذاب لاعدائه العاصین ... اما بعد فیا قرة عینی؛ **انجام:** عن حمده و ثنائه و شکره و الصلوة و السلام علیهم و علینا و علی عبادالله الصالحین الحکماء العرفاء المحققین و الاولیاء الربانیین و رحمة الله

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۴۰ق؛ کاغذ: کرم، جلد: کرم، ۱۱گ (۸۷ر-۹۷پ)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱-۱۴۰]

● **بطلان تناهی الابعاد (ترجمه)** / عرفان و تصوف / فارسی

buṭlān-u tanāhi-l ab‘ād (t.)

خوشنویس، احمد

xošnevīs, ahmad

وابسته به: بطلان تناهی الابعاد؛ میرزا بابا شیرازی، ابوالقاسم بن عبدالنبی (۱۲۱۲-۱۲۸۶)

شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه: ۶۲

بی‌کا، بی‌تا؛ نوشته با ماشین [نشریه: ۵-۲۱۰]

● **بطلان الخلأ** / فلسفه / عربی

buṭlān-ul xala’

گیلانی، علی بن فضل الله، ق۱۱ قمری

gīlānī, ‘alī ebn-e fazl-ol-lāh (- 17c)

وابسته به: شرح تجرید الاعتقاد = شرح تجرید العقاید؛ قوشچی، علی بن محمد (-۸۷۹ق)

تاریخ تألیف: «الغنی» = ۱۰۹۱ق

حاشیه و ردی است بر شرح تجرید قوشچی و ناظر به‌حاشیه‌های دوانی و باغنوی بر آن.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی املاء الارض و السماء و ما ینهما ... و بعد فیقول ... علی بن فضل الله الجیلانی الفومنی الزاهدی، لما کانت مسئلة الخلا، نفیاً و اثباتاً

انجام: فی کل اللیل و النهار الی یوم التمیزبین الاخیار و الاشرار. تمت الرسالة

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۸۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱[ف: ۳-۳۲]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۹۳/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز مقوایی، ۳گ (۸ر-۱۰پ)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۱۹۸]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۵۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،کا:کرمعلی خراسانی،تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی آبی،

۱۲گ (۱پ-۱۲ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۱۸/۵سم [ف: ۷-۴۵۴]

● **بطلان طعن الارمن علی المجمع الخلکدونی المقدس و علی تعلیم القدیس لاوس** / کلام و اعتقادات، ادیان و مذاهب / عربی

buṭlān-u ṭa'n-il arman 'ala-l majma'-il xalkidūnī-yil muqaddas wa 'alā ta'līm-il qiddīs lāws

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۵۷۰/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی لایی، ۵۴گ (۴۵-۹۸)، ۱۳ سطر (۶×۱۰/۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱۶-۶۳۲]

● **بطلان القول بتأثیر الکواکب** / هیئت / عربی

buṭlān-ul qawl bi-ta'ṯīr-il kawākib

قزوینی، حسین بن محمد ابراهیم، ۱۱۲۶؟-۱۲۰۸ قمری

qazvīnī, hoseyn ebn-e mohammad ebrāhīm (1714-1794)

تاریخ تألیف: شب یک‌شنبه 22 ربیع الاول 1134ق

در این رساله استدلال می‌شود بر اینکه کواکب هیچگونه تأثیری در زندگی بشر ندارند وآنچه را که منجمین می‌گویند درست نیست.

آغاز: الحمد لله الذی هو کل یوم فی شأن ولا یشغله شأن عن شأن و صلی الله علی حبیبه وخیرته من خلقه شمس فلک المجد ... و بعد فیقول الفقیر الی الله الکریم حسین بن محمد ابراهیم

انجام: ثم قلت فانی افتتحت خروجی بصدقة فهذا خیر لک من علم النجوم هذا آخر ما اردنا وقد فرغت من جمعها لیلة الاحد الثانی ... و صلی الله علی محمد المصطفی وآله الطاهرین

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۶۳۰/۹-۱۸/۱۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،کاتب=مؤلف،تا:۲۲ربیع الاول۱۱۳۴ق؛مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲-۶۲۶]

● **بطلان کون المفهوم للواجب** / فلسفه

buṭlān-u kawn-il mafhūm li-l-wājib

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶-۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753-1826)

رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: ۱۷۵/۳م

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۲۰۷]

● **بطلان مذهب صوفیه** / کلام و اعتقادات / فارسی

botlān-e mazhab-e sūfīye

حسینی جنابذی، محمد بن اسماعیل، ق۱۲ قمری

hoseynī jonābazī, mohammad ebn-e esmā'īl (- 18c)

رساله‌ای مختصر در ابطال و رد صوفیه است که در نهایت ایجاز نگارش یافته است.

آغاز: الحمدلله الذی هدانا و ارتقانا بالتوفیق و الالهام فی مراتب المعارف الحقایق الی أعالی الدرجات.

[فهرستواره منزوی ۱۵۴/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۶۵/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ذم و ملامة و عقاب بر معاصی و غفلت و ضلالات لازم می‌آید و در افعال عباد قضاء حتمی و قدر لازمی مفهوم می‌گردد.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: یک‌شنبه ۲۹ رمضان۱۱۵۱ق؛ در انجام رساله ۴ برگ افزودگی‌هایی از مؤلف در شب ۱۸ رمضان سال ۱۱۵۱ در علم کلام همراه مطالبی از شرح تجرید العقائد آمده، این رساله در هامش کتاب گوهر مراد نگاشته شده؛ کاغذ: فرنگی،۳گ(۱۸۰-۱۸۲)، ۳۰ سطر، اندازه: ۶×۳۱سم [ف: ۳۰-۶۶۲]

● **بطلان نکاح المتعة** / فقه / عربی

buṭlān-u nikāḥ-il mut'a

بخاری، عبدالکریم بن محمد حلیم، ق۱۳ قمری

boxārī, 'abd-ol-karīm ebn-e mohammad halīm (- 19c)

پاسخ به سؤالی است درباره متعه نکاح و متعه حج و این‌که آیا این دو حکم نسخ شده یا حکم آنها باقی است. مؤلف در این رساله سعی می‌کند تا با استفاده از آیات و احادیث و اقوال صحابه و دانشمندان این حکم را منسوخ جلوه دهد و نکاح متعه را حرام بداند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۶۰/۳

آغاز: الحمدلله الذی أنزل علی عبده الکتاب ... و الصلاة و السلام الاتمان الاکملان علی سیدنا محمد؛ **انجام:** و نستغفر مما بسطت به لسانک فی حق أعدل أصحاب الرسول علیه و علی آله و أصحابه أفضل الصلاة و أکملها

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۱۰گ (۸۳پ-۹۲پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳-۲۴۷]

● **بطون شانزده گانه** / جفر / فارسی

botūn-e šānzdah-gāne

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۱۸۴/۲۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۱گ (۱۳۱ر-۱۳۱پ) [ف: ۶-۲۶۹]

● **البطیخ** / طب / عربی

al-baṭīx

اعمش، ابی علی

a'maš, abī-'alī

در خواص پزشکی خربزه.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۱۸۸/۸

آغاز: مسئلة لابی علی الاعمش، سئل عن البطیخ فقال البطیخ بارد رطب، فتعجب السائل من قوله، و ذلک انه کان حار المزاج؛ **انجام:** فی معرفة طبخ البطیخ و حل الشک فیه، و فی کیفیة مضرته فی الابدان و البلدان و الاسنان. و الحمدلله وحده

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن عنابی لایی، ۱۷ سطر [ف: ۹-۲۲۴]

● **البطیخیة (ارجوزة)** / شعر / عربی

al-baṭīxīya (urjūza)

حسینی میبدی، علی بن محمد علی، -۱۳۱۳ قمری

hoseynī meybodī, 'alī ebn-e mohammad 'alī (- 1896)

تاریخ تألیف: 28 صفر 1289ق؛ محل تألیف: کرمانشاه

ارجوزه‌ای است در هفتاد و نه بیت در منافع و خواص خربزه (بطیخ).

آغاز: اتحف شیء اصطفاه الفاکهی ×× و اختار من باکورة الفواکه / حمد تلالا فی ریاض الألسنة ×× لحضرة الله دوام الأزمنة

انجام: فالشکر لله علی الختام ×× ثم علی عظائم الأنعام / فانه الحامی حمی من شکره ×× و ینصر العبد اذا ما نصره

شرح و حواشی:

۱- شرح الأرجوزة البطیخیة = شرح المنظومة البطیخیة = الدرة البهیة؛ حسینی میبدی، علی بن محمد علی (-۱۳۱۳)

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۰۶۹/۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی عطف پارچه‌ای، ۲گ (۱۹۷ر-۱۹۸ر)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۱۰۵]

۲. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه: ۸/۳مشهد

خط: نسخ خوش، کا: جواد بن علی حسینی میبدی (فرزند ناظم)، تا: ۱۳۰۳ق، جا: کرمانشاه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰ص (۲۶۵-۲۷۴)، ۱۰سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۴۱]

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه: ۸/۳

همان نسخه بالا [ف: ۱-۳۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۱۴۰/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶-۱۸۵]

۳. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه: ۱۴/۹مشهد

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۱۲ص (۶۳۰-۶۴۱)، اندازه: ۲۱×۳۵/۵سم [ف: ۱۵۴]

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه: ۱۴/۹

همان نسخه بالا [ف: ۱-۴۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۱۳۵/۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶-۱۷۳]

● **بطیخیه = شرح الدنیا مزرعة الآخرة** / عرفان و تصوف / فارسی

batīxīye = š.-e ad-donyā mazra't-ol āxara

خواجگی کاسانی، احمد بن جلال الدین، -۹۴۹ قمری

xājegī kāsānī, ahmad ebn-e jalāl-od-dīn (- 1543)

رساله‌ای است کوتاه در عرفان به نثر و نظم. با شرح حدیث «الدنیا مزرعة الآخرة» آغاز می‌شود و خواننده را به یافتن مربی تشویق می‌کند. سپس زمین و تخم‌افشانی و شرایطی که زمین بهره بدهد را به تمثیل می‌آورد آنگاه به خربزه و خواصش می‌پردازد: «ای طالب صادق، مقصود از این همه که گفته شد حصول قوت است بر عبادت». سپس به عبادت ظاهری و باطنی و دیگر مسائل و اصطلاحات صوفیان می‌پردازد؛ با عناوین «ای طالب صادق».

آغاز: الحمدلله الذی أنزل علی عبده الکتاب و لم یجعل له عوجاً ... أما بعد قال النبی علیه الصلاة و السلام الدنیا مزرعة الآخرة بدان ای طالب صادق

انجام: به نور دیده محمود می‌توان دیدن × اشعه لمعات جمال حسن ایاز.

[دانشنامه ادب فارسی آسیای مرکزی ۵۵/۱؛ فهرست مشترک پاکستان ۱۳۲۱/۳, فهرستواره منزوی ۱۵۴/۷؛ ازبکستان، تاشکند ۵۲۸/۲؛ تاجیکستان، دوشنبه ۳۰۷/۳ (۲نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۶۰/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ترا بخشم تو بینم از آنکه دیده خواجو ×× سزای دیدن روی طرب فزای تو نبود

خط: نستعلیق هندی، کا: بابا گلکار، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۰گ (۱۰۲پ-۱۱۱ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱/۳۳-۹۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۳۷/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۱۰گ (۴۶-۵۵)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۸/۵سم [ف: ۳۱-۵۹۲]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۷۶/۱۹-عکسی

آغاز و انجام: برابر

اصل نسخه: گنج بخش ش ۱۴۰۱ (گنج ۶۶۹/۲، ۵۷۲)؛ خط:

نستعلیق تحریری، کا: محمد امین، تا: ۱۲۸۰ق؛ ۱۰ص (۱۹۵-۲۰۴) [عکسی ف: ۲-۴۱]

← بظاهر انوری ⩾ شرح مشکلات اشعار فرخی

● **بعث** / کلام و اعتقادات، امامت / عربی

ba‘t̲

رساله مختصر و موجزی است در کیفیت بعث و نشر انسان از قبر.

کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه: ۴۷/۴

آغاز: بسمله، من کلام شیخ الشیوخ قطب العالم سرالله فی الارض سعد الملة و الدین سلام الله علیه اعلم ان نعش الانسان فی بنی آدم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج عنابی ضربی، ۳۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۷۹]

● **بعث و حشر حضرت فاطمه (س) در قیامت** / کلام و اعتقادات / فارسی

ba‘s va hašr-e hazrat-e fāteme dar qīyāmat

؟ بلگرامی، قطب الدین بن ابراهیم، ق۱۱ قمری

belegrāmī, qotb-od-dīn ebn-e ebrāhīm (- 17c)

رساله مختصری در احوال قیامت، بعث و حشر حضرت فاطمه (س) است که عنوان دقیق و مؤلف آن و حتی نسخه مشابه آن به دست نیامد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۵۷۴۰

آغاز: بسمله. در خبر است که فردا قیامت آمنا و صدقنا بی بی فاطمه (س) از گور بیرون نه آید؛ **انجام:** و یکی غلام آزاد کرده باشد بی ... و بی خبر در بهشت در آید بحرمت النبی و آله الامجاد و الله اعلم بالصواب

خط: نستعلیق تحریری، کا: قطب الدین بن ابراهیم بن مبارک بلگرامی، تا: ۱۰۹۲ق، جا: رجبوره پر کنه شاه‌آباد؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج فرنگی اخرا، ۵گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱-۱۷۴]

● **بعد آفتاب (جدول)** / هیئت / فارسی

bo‘d-e āftāb (jadval)

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه: ۵۵۲/۱۰

این نسخه اکنون با همین شماره در دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی مشهد است اما در فهرست این دانشکده این رساله در این مجموعه معرفی نشده است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۵-۸۵]

← بعد حمد ⩾ اصول و فروع دین (منظوم)

● **البعد فی الاجسام (رسالة)** / فلسفه / عربی

al-bu‘d fi-l ajsām (r.)

محقق جوربذی، شرف الدین

mohaqqeq-e jūrbazī, šaraf-od-dīn

آغاز: و اذ قد ثبت فی العلوم الحکمیه ان الجسم لیس مرکبا من جواهر فردة کما هو مذهب المتکلمین فالبعد الذی یحده فی الجسم اما ان یکون هو عین ماهیة الجسم و حقیقته او داخلا فیها

انجام: کذلک المقدار و الحجم و الاتصال لا ینعدم بالکلیة بل یتکثر فهذا ایضا ملحق.

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۱۸۷/۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ با سرلوح‌های زرین؛ کاغذ: اصفهانی نازک، ۵گ (۳۸۵ پ -۳۸۹ پ)، ۲۴ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف: ۱۴۸۳]

● **بعض آیات قرآن کریم (ترجمه)** / کتاب آسمانی /فارسی

ba‘z-e āyāt-e qor’ān-e karīm (t.)

ندیم السلطان شیرازی، محمد خلیل بن محمد هاشم، ق۱۴ قمری

nadīm-os-soltān-e šīrāzī, mohammad xalīl ebn-e mohammad hāšem (- 20c)

به امر: ظل السلطان

مترجم بعضی از آیات قرآن را که مبتنی بر مصالح عموم و احکام و تهدید و وعید است بر سبیل اختصار ترجمه نموده است. از آیه «قل اللهم مالک الملک» از سوره آل عمران و شروع شده است.

اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه: ۱۰۱۰

آغاز: چون نیت حضرت مستطاب اشرف؛ **انجام:** کسانی که کافر شدند و تجاوز کردند از طریق حق فاسد گردیده عمل ایشان و کسانی که ایمان آورده و عمل نیکو کرده اند

خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۷ رجب ۱۲۹۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش تیماج مشکی ریسه‌دار ضربی، ۳۴ص، ۹ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۲۲]

● **بعض الحکماء الیونانین و الملیین (مختصر)** / تراجم / عربی

ba‘ḍ-ul ḥukamā’-il yūnānīyīn wa-l millīyīn (muxtaṣar)

از قطب الدین مصری تا طوسی

چاپ: دانش پژوه در فرهنگ ایران جلد ۷؛

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۸۷–ف

نسخه اصل: اسکوریال مجموعه ش ۶۵۳؛ خط: نسخ، کا: حسین بن حسن موقانی، تا: ۸۴۹ق [فیلمها ف: ۱–۳۷۹]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۳۱۲/۲

بندی از «مختصر فی ذکر بعض الحکماء و الیونانین و الملیین»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۲۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۲گ (۲۴۳ر–۲۴۴ر)، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲۱۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۵۰۶/۲–ف

نسخه اصل: فرهنگ اصفهان، ش ۲۷۸۶. بندی از «مختصر فی ذکر بعض الحکماء الیونانین و الملیین»؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱–۷۰۶]

● **بعض الخطب الجلیلة للایام الشریفة** / گوناگون / عربی

baʿḍ-ul xuṭab-il jalīla li-l-ayyām-iš šarīfa

این کتاب مشتمل بر مطالب و فوائد متفرقه‌ای است از قبیل: دعایی در طلب حاجات؛ مطالبی به نقل از حیاة الحیوان و مطالبی در ضبط البروج با جداول؛ معانی بعضی از لغات؛ چند روایت به خط احمد بن اسمعیل جزائری تذکرة برای شیخ محمد باقر؛ چند روایت و فائده؛ مطالبی به نقل از حلیة المتقین؛ ادعیه و مطالبی فلسفی؛ اشعار عمر بن عاص در مدح علی (ع)؛ شعری ازمتنی در مدح شجاع بن محمد طائی؛ شعری از ابوالحسن علی بن عبدالغنی فهری فروزانی؛ مطالب و احادیثی به نقل از عروة الوثقی، مشارق الانوار، امالی شیخ به خط حسن بن حسیدر بن ابی الحسن حسین عالمی در سال ۱۰۸۹ تذکرة برای شیخ محمد باقر؛ یادداشتی در خواندن دعاء فی اللیل؛ احادیث و مطالب متفرقه‌ای از کتب متفرقه و کتاب الامان ابن طاووس؛ اشعاری از میر نجات؛ مطالبی در تعارض ادله در باب نکاح و تحدید بعض ما تعم به البلوی؛ مطالبی متفرقه تألیف محمد علی بن محمد باقر اصفهانی حائری بهبهانی در عصر روز چهارشنبه الخمس الثانی من السدس الثالث من الربع الرابع من الثلث الثانی من النصف الاول من الخمس الثالث من العشر التاسع من العشر الثانی من الالف الثانی؛ مطالبی به نقل از شیخ طوسی، کلینی، ابن فهد، تفتازانی؛ روایاتی از ابن عباس و غیره، ابن جوزی، فقیه، وصیت لقمان به فرزندش، کتاب تاریخ ابن فارسی، علل الشرایع، کنوز المخفیة و الاسرار، کتاب الاقبال، رساله‌ای از مجلسی در شناخت مقدار کر، درهم و ... رساله‌ای در فوائد خواندن اسماء اعظم، اشعار و روایت و فوائد متفرقه.

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۲۵۹/۱۰

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱–۲۳۵]

● **بعض خواص آیات** / علوم غریبه / فارسی

baʿz-e xavāss-e āyāt

دهدار عیانی، محمود بن محمد، ق ۱۰ قمری

dehdār-e ʿayānī, mahmūd ebn-e mohammad (- 16c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۸۸۳

آغاز: بسمله، سپاس و ستایش خدایرا که بیافرید هر دو جهانرا و بیاراست بخورشید و ماه و ستاره آسمانرا؛ **انجام:** در کاغذ و ببوی خوش بیالاید البته مطلوب حاصل گردد. تم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

● **بعض خواص القران** / علوم قرآن / فارسی

baʿz-o xavass-el qorān

خواص یک یک سور قرانی از سوره فاتحه تا انتهای سوره ناس ذکر می‌شود و می‌گوید هر سوره چه خاصیتی دارد و ذکر هر سوره در مقام خود چه مشکلی را مرتفع می‌سازد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۰۶/۲۲

آغاز: فسنذ کرها من کتاب الخواص الفاتحه هی شفاء من کل داء؛ **انجام:** پایان: و من علقها علی طفل امن من الحن و الهوام

بی‌کا،تا:قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی یک رو، ۴ص (۹۵–۹۸)، ۲۷ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۰×۲۱/۵سم [ف: ۶–۳۰۳]

● **بعض الفوائد البهیة المتعلقة بالبیوع الخیاریة** / فقه / عربی

baʿḍ-ul fawā'id-il bahīyyat-il mutiʿalliqa bi-l-buyūʿ-il xīyārya

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸–۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707-1791)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۰۰/۴

آغاز: احمده علی نواله مصلیا عل احمده و آله و صحبه التابعین لفعلخ و قاله فیقول ... فائدة: یدل علی جواز بیع المشتری للمشتری بیع الشرط بالمعنی المتعارف؛ **انجام:** ثم طلقها وتزوج بها اخ لام کان للمراة و ولدت منه ثلثة بین فصحت المسالة.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی، برخی فواد ادبی و عرفانی از شعرا و عرفاء پیشین؛ جلد: گالینگور با ترنج، ۶گ (۱۵۲ر–۱۵۷ر)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲/۳۳–۱۹۲]

● **بعض کلمات قرآن بترتیب سور (ترجمه)** / تفسیر / فارسی

baʿz-e kalamāt-e qor'ān be-tartīb-e sovar (t.)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۳۳۱/۴

آغاز: بستای تو مرد، لا تحمد: مستای تو مرد؛

خط: نسخ، کا: محمد سعید بفرویی، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی با کاغذ رنگین عطف و گوشه‌ها تیماج قرمز، ۵۷گ (۳۷-۹۳)، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۴-۱۲۵۳]

● **بعد کواکب موافق زیج فرنگی (جدول)** / هیئت / فارسی

bo‘d-e kavākeb movāfeq-e zīj-e farangī (jadval)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۵۵/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جا: هندوستان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج لایه ای عنابی، ۴ص، اندازه: ۵×۲۰/۵سم [ف: ۱-۵۱۴]

● **بعض ما خلق الله فی الانسان (منظومة فی)** / طب،شعر / عربی

ba‘ḍ-u mā xalaqa-l lāh fi-l insān (manẓūmat-un fī)

راشد بن عمیره بن ثانی

rāšed ebn-e ‘omayre bn-e sānī

ابن عمیره می‌گوید بر فکرم گذشت تا منظومه‌ای بسازم در بعض مخلوقات خدایی در انسان از اعضاء رئیسه‌ای که ذکر آنها واجب است و به‌خصوص شناخت آنها موجب شناخت امری می‌شود که فضل آدمی بر سایر موجودات است. این منظومه با بیت زیر آغاز می‌گردد: نظمت مقالا یبهج العین منظراً ×× بما قد حوی دراً و لفظاً مسطراً.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۸۵۱/۴

آغاز: بسمله، قال العبد الفقیر الی الله تعالی راشد بن عمیره؛ **انجام:** نسخه: و بادرکل قرین بن قرینه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج ماشی، ترنج و نیم ترنج کوبیده، ۱۱ص (۱۹۲-۲۰۲)، ۲۰ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۸-۳۵۵]

← بعض مثالب النواصب ⟵ نقض فضائح الروافض

● **بعض المسائل الاصولیة المهمة** / اصول فقه / عربی

ba‘ḍ-ul masā’il-il uṣūlīyat-il muhimma

همدانی، محمد حسین بن محمد حسن، ق۱۴ قمری

hamadānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad hasan (- 20c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۷۴/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۹ش۲-۳۶]

● **بعض المسائل الطبیة** / طب / فارسی

ba‘z-ol masā’el-el tebbīya

رساله‌ای است کوتاه دارای پنج «فصل»: مارگزیده، شناخت مجس، نشان صفرا، نشان سودا، نشان رطوبت، شناختن آب (=ادرار) مردم.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۴۷

بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۴ ذیحجه ۷۲۲ق؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۲ص (۶۳۳-۶۳۴)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱-۱۰۰]

● **بعض المسائل العرفانیة** / عرفان و تصوف / عربی

ba‘ḍ-ul masā’il-il ‘irfānīya

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۷۴/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۹ش۲-۳۶]

← بعض مفاتیح النجاة عباسی ⟵ مفاتیح النجاة عباسی (منتخب)

● **بعضی از حالات نحوست آیات منافقین اهل بیت**

ba‘zī az hālāt-e nohūsat-e āyāt-e monāfeqīn-e ahl-e beyt

در چهارده «شعبه» و یک «خاتمه».

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۳۳/۳

در چهارده شعبه و یک خاتمه؛ بی‌کا، تا: ۱۷ رجب ۱۲۴۰ق؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱-۹۳۲]

● **بعضی از عبارات طب** / طب / فارسی

ba‘zī az ‘ebārāt-e teb

یوسفی هروی، یوسف بن محمد، -۹۶۶ قمری

yūsofī heravī, yūsof ebn-e mohammad (- 1559)

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه: ۵۷۴/۱۶

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج عنابی، قطع: وزیری [نشریه: ۵-۹۴]

● **بغرانامه = ماجرای برنج و بغرا** / ادبیات / فارسی

boqrā-nāme = mājarā-ye berenj va boqrā

بسحاق اطعمه، احمد بن حلاج، -۸۳۰ ؟ قمری

boshāq-e at‘ame, ahmad ebn-e hallāj (- 1427)

به نثر و نظم. دربرگیرنده تفاخر میان خوراکی‌هاست.

چاپ: در دیوان اطعمه، قسطنطیه، ۱۳۰۳ق، ص ۱۲۱-۱۵۰

[الذریعه ۱۳۵/۹ «دیوان بسحاق اطعمه»]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۹۲۵/۸
آغاز: مزعفر خوران مطبخ فصاحت و کیاپاداران سفره بلاغت ... اشارت چنین کرده اند ... بغرا چو این حدیث پریشان از او شنید ×× دیوانه شد به خویش و گریبان همی درید؛ **انجام:** بدان که مراد از بغرا خمیر وجود آدمیست ... و اگر صد باب حکمت پیش نادان ×× بخوانی آیدش بازیچه در گوش و الحمدلله رب العالمین.
خط: نستعلیق، کا: احمد ابراهیم حسن خواجه شیرازی، تا: ربیع الاول ۸۴۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای روشن، ۲۶گ (۹۹ر-۱۲۵ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۲/۷سم [ف: ۸-۱۲۳]
تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۳۰/۵-عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۴۲]

● **بغیة الأبرار** / فقه / فارسی
buġyat-ul abrār
حسینی، حسین بن محمد ابراهیم، ق۱۳ قمری
hoseynī, hoseyne-bn-e mohammad ebrāhīm (- 19c)
رساله‌ای فتوایی در آداب تجارت و احکام شرعی آن، شامل یک «مقدمه» و چهارده «باب» و «خاتمه». شاید مؤلف همان «حسینا القزوینی» باشد.

قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه: بدون شماره
آغاز: بعد الحمد و الصلاة علی النبی و آله ... این چند کلمه ایست که بر سبیل ایجاز و غایت استعجال بالتماس بعض از اخوان دین
کا: علی بن حسن، تا: ۳ صفر ۱۲۴۴ق [تراثنا: س۱۸ش۱و۲-۲۰۶]

● **بغیة الاریب فی اختصار التهذیب** / رجال / عربی
buġyat-ul arīb fī ixtiṣār-it tahḏīb
بعلبکی، اسماعیل بن محمد، ۷۲۰-۷۸۶ قمری
ba‘labakī, esmā‘īl ebn-e mohammad (1321-1385)
وابسته به: تهذیب الکمال فی اسماء الرجال؛ حافظ مزی، یوسف بن عبدالرحمن (۶۵۴-۷۴۲)
مؤلف، کتاب «تهذیب الکمال» حافظ مزی را اختصار نموده است، لکن چیزی از رجال آن حذف نکرده است، آنچه حذف نموده عبارت است: از انساب مشهورترین و بعضی از نسب صاحب ترجمه، و جرح و تعدیل ها را نیز بطور مختصر ذکر می کند.
آغاز: قال الفقیر الی الله تعالی الضعیف اسماعیل بن محمد بن بردس البعلی عفا الله عنه ... الحمدلله الذی جعل العلماء فی الامة.
انجام: ام سلمة زوج النبی (ص) ... نجز الکتاب ولله الحمد و المنة، و صلی الله علی سیدنا محمد و اله

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۶۲عکسی
آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: طوپ قاپی-استانبول، ش .M۴۶۱؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۷۷۹ق؛ مصحح، محشی؛ ۵۷۴گ، ۳۳سطر [عکسی ف: ۲-۵۵]

● **بغیة الاریب فی وصال الحبیب** / ادبیات / عربی
buġyat-ul arīb fī wiṣāl-il ḥabīb
کوازی، محمود بن ابراهیم
kovāzī , mahmūd-e-bn-e ebrāhīm
مقامه ای است ادبی در بیان عشق که مؤلف آن را جهت خلاصی از پریشانی افکار خود نگاشته تا در سفر و حضر همراه وی باشد.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۴۵۸
آغاز: الحمدلله الذی رفع مقامات العشاق و عرف علو هممهم فاثبت أجر الشهادة لمن قتل منهم ما بین معترک المهج و الاحداق
نسخه اصل: کتابخانه ای در نجف اشرف؛ خط: نسخ معرب، کا: عبدالله بن عیسی بن اسماعیل، تا: شب ۷ ربیع الاول ۱۲۳۹ق؛ ۵۴ص [عکسی ف: ۷-۷۱]

● **بغیة الالباء من معجم الادباء** / تراجم / عربی
buġyat-ul alibbā’ min mu‘jam-il udabā’
وابسته به: معجم الادباء = معجم اهل الادب = ارشاد الاریب فی معرفة الادیب؛ یاقوت حموی، یاقوت بن عبدالله (۵۷۴-۶۲۶)
به‌ترتیب حروف تهجی سرگذشت دانشمندان در آن آمده است.

تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۱۲۷-ج
آغاز: بسمله الحمدلله مبدیء الخلق و معیده و معطی الرشد و مفیده ... و بعد فانی تاملت کتاب معجم الادبا الذی الفه ابو عبدالله یاقوت بن عبدالله الرومی نسبة الحموی مولداً البغدادی منشاء الحلی وفاة ... فآثرت ان اختار مما یشتمل علیه ... و قصدت ان یکون مدخلا الی الکتاب المذکور ... و قد اختصرت هذا الکتاب ... و جعلته کالتذکرة لی اراجعه ... و سمیته بغیة الالباء من معجم الادباء؛ **انجام:** و اشکو هموما منک کنت لقیتها. هذا آخر الجزء الاول من کتاب بغیة الالباء المختصر من معجم الادباء و یتلوه الثانی احمد بن یحیی بن علی فی شهر ربیع الآخر سنة ۱۲۸۵
خط: نسخ، کا: مسیح کمره‌ای، تا: در ربیع الثانی۱۲۸۵ق؛ تملک: اعتضاد السلطنه در ۱۲۸۵؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد ضربی مقوایی،۶۸گ،۱۸سطر(۷/۵×۱۴/۵)،اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲۵۹]

● **بغیة الباحث عن جمل الموارث** / فقه،شعر / عربی
buġyat-ul bāḥiṯ ‘an jumal-il mawāriṯ
ابن متفننه، محمد بن علی، ۴۹۷-۵۷۷ قمری
ebn-e motefannena, mohammad ebn-e ‘alī (1104-1182)

آغاز: بسمله. أول ما نستفتح المقالا ×× بذكر حمد ربنا تعالى
چاپ: لندن، ۱۸۸۲م؛ الجزائر، ۱۸۹۶م؛ مشار عربی، ص۱۲۹، مصر، سنگی، ۱۲۸۱ق، رقعی، ۹ص (صص۷۳-۸۱)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۰۴۵/۲-ف
نسخه اصل: بادلیان، شماره Pococ 33؛ کا: فخر سابقاتی، تا: جمعه ۴ شوال ۷۱۲ق [فیلمها ف: ۳-۱۲۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۵۹/۱۲عکسی
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۸۵۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷ص (۱۱۸-۱۲۴)، ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴-۱۲۳]

۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۸۶/۶
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز ضربی، ۷گ (۶۳پ-۶۹ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱-۱۳۶]

● بغية الخاص و العام / فقه / عربی

buġyat-ul xāṣ wa-l ʻām

کاظمی نجفی، محمد حسین بن هاشم، ۱۲۲۴-۱۳۰۸ قمری

kāzemī najafī, mohammad hoseyn ebn-e hāšem (1809-1891)

کتاب، متن فقهی است بی‌استدلال که استخراج از کتاب دیگرش موسوم به «هدایة الانام» نموده که به ترتیب «شرائع الاسلام» مرتب شده است. قسم اول در عبادات است که مهمترین بخش آن صلاة است. عبادات آن دارای: ۱. کتاب الظهار، ۲. کتاب الکفارات، ۳. کتاب الاملاء، ۴. کتاب اللعان، ۵. کتاب العتق، ۶. کتاب التدبیر، ۷. کتاب المکاتبة، ۸. کتاب الاقرار، ۹. کتاب الجعالة، ۱۰. کتاب الایمان، ۱۱. کتاب النذر، ۱۲. کتاب الصید و الذباحة، ۱۳. کتاب الاطعمة و الاشربة، ۱۴. کتاب الغصب، ۱۵. کتاب الشفعة، ۱۶. کتاب احیاء الموات، ۱۷. کتاب اللقطة.

آغاز: الحمد الله رب العالمین ... قد التمس منی بعض الاخوان الکرام تحریر رسالة فی مسائل الحلال و الحرام.
چاپ: بخش عبادات این کتاب در بمبئی ۱۲۹۷ چاپ شده
[الذریعه ۱۳۱/۳]

شرح و حواشی:
۱- بغية الخاص و العام (ترجمه)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۳۰۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا یعد فساده ایضاً بالبیع و نحوه من المحرمات فیه و ان کان اتمامه ثم قضائه احوط. و الله اعلم و الحمدلله
جلد یکم: ۱. کتاب الطهارة، ۲. کتاب الصلاة، ۳. کتاب الزکواة، ۴. کتاب الصوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: مؤلف «ر ق الحسینی محمد حسین» و خط او؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای یک‌لا، ۷۸گ، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۱-۳۱۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۳۰۵
آغاز: کتاب البیع. بعد الحمد کتاب البیع و فیه فصول الاول فیما یکتسب به و هو اقسام؛ **انجام:** ایضاً و ان یصلی رکعتی و یدعو بعد هما بان یقول: اللهم انی اریدان اتزوج فقدرلی من النساء اعفهن فرجاً و احفظن لی فی نفسها و مالی و او سعهن رزقاً
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط و مهر نگارنده در برگ یکم حاکی از مقابله نسخه (الحسین بن محمد حسینی) مورخ ۱۲۷۹ هست؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای ۵/۲۱×۱۵، ۱۲۹گ، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۱-۳۲۰]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۰۲/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لایبعد فساده ایضاً بالبیع و نحوه من المحرمات فیه و ان کان اتمامه ثم قضاؤه احوط و الله اعلم، و الحمدلله رب العالمین ...
قسم اول؛ خط: نسخ، کا: احمد بن صالح بن قاسم فحام اعرجی نجفی، تا: ۸ شعبان ۱۲۷۳ق؛ با نسخه مصنف مقابله شده؛ مهر: «یا امام محمد باقر» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۱۸گ (۱۷۲پ-۲۸۹پ)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۲-۱۹۷]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۳۹۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** بالبیع و نحوه من المحرمات فیه و ان کان اتمامه ثم قضائه احوط والله اعلم و الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ مصحح؛ واقف: مرحوم شیخ قوام لاری، مهر ۱۳۴۴؛ کاغذ: نخودی آهارمهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۲۰-۶۴]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۴۷۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** بالبیع و نحوه من المحرمات فیه و ان کان اتمامه ثم قضائه احوط والله اعلم و الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ، کا: حسین، تا: ۱۲۹۴ق؛ مقابله شده؛ کاغذ: نخودی آهارمهره، جلد: مقوا عطف و گوشه تیماج، ۷۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۰-۶۳]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۴۶۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** من المحرمات و إن کان إتمامه ثم قضائه أحوط و الله أعلم و الحمدلله رب العالمین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ با نسخه اصل مقابله شده، خط و مهر تأیید مؤلف، و نص خط: «نعم قد قوبلت فلا بأستت بالعمل بها إن شاءالله تعالی»؛ مهر: «حسبی محمد و حسین» (مدور)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرم ضربی مجدول با ترنج و سرترنج لاکی، ۷۹گ، ۱۷ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۶-۴۳۶]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۳۰۵

آغاز: کتاب الظهار لم اخالعک انابل خالعک زید و العوض علیه؛ **انجام:** و علیه نفقته مع مراجعة الحاکم فیها ایضا و الاحوط تعریفه کاشاة المزبورة. والله اعلم بحقایق الامور.

خط: نسخ، کا: محمد علی بن میرزا خلیل خوانساری، تا: شنبه ۲۲ ذیقعده ۱۳۰۴ق؛ از برگ ۶۴ تا برگ ۶۹ کتاب الفرایض و المواریث دیده می‌شود، در پایان کتاب چنین آمده «بلغ مقابلته علی نسخة الاصل انشاء الله تعالی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ لایی، ۷۱گ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۱۲-۱]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۳۰۶

آغاز: بعد البسمله. کتاب النکاح الذی هو العقد المخصوص و فیه فصول الاول فی حکمه و آدابه؛ **انجام:** و لیس للزوج ان یاخذ منها اکثر مما اعطاها و الاحوط ان لا یاخذمنها المساوی له و ان لم یبعد جوازه علی کراهیته.

دارای: ۱. کتاب نکاح، ۲. کتاب طلاق، ۳. کتاب خلع و مبارات؛ خط: نسخ، کا: میرزا خلیل محمد علی خوانساری، تا: ۱۳ ربیع الاول ۱۳۰۵ق؛ خط و مهر مؤلف «ر ق الحسین محمد حسین»؛ مصحح، با نسخه اصل مقابله شده؛ جلد: تیماج سرخ یک لایی، ۵۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۲-۲]

۹. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه: بدون شماره

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح با نسخه مؤلف، در تجلید قسم معاملات قبل قسم عبادات آمده؛ یادداشت مؤلف در برگ اول در شهادت به صحت عمل کتاب؛ مهر: مؤلف «رق الحسین محمد حسین» (بیضوی) [دلیل المخطوطات: ۱-۹۶]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان کان اتمامه ثم قضائه احوط

ابواب طهارت و صلوة و زکوة و خمس و صوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با نسخه اصل مقابله شده؛ واقف: حاج سید محمد شوشتری، سال ۱۳۰۹؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۶۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۵-۴۰۴]

● **بغية الخاص و العام (ترجمه)** / فقه / فارسی

buġyat-ul xāṣ wa-l ʻām (t.)

وابسته به: بغية الخاص و العام؛ کاظمی نجفی، محمد حسین بن هاشم (۱۲۲۴-۱۳۰۸)

ترجمه‌ای است از کتاب «بغية الخاص و العام». اصل کتاب در دو قسم می‌باشد: عبادات، معاملات.

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۱۳۲

آغاز: الحمدلله رب العامین وصلی الله علی محمد و اهل بیته الطاهرین اما بعد فیقول الراجی عفو ربه الغفور؛ **انجام:** اعتکاف به بیع و غبر آن از آنچه حرام است در اعتکاف اگر چه اتمام و قضای آن احوط است و الله اعلم.

ترجمه قسم اول کتاب از مترجمی ناشناس می‌باشد و از کتاب طهارت تا آخراعتکاف است؛ خط: نسخ جلی، کا: محمد رضا بن علی ویشلقی، تا: ۸ رجب ۱۳۱۱ق، واقف ساجدی؛ فاقد جلد، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۷۵]

● **بغية الخبير فی قانون طلب الاکسیر** / کیمیا / عربی

buġyat-ul xabīr fī qānūn-i ṭalab-il iksīr

جلدکی، علی بن ایدمر، -۷۶۲ قمری

jeldakī, ʻalī ebn-e aydamor (- 1361)

تاریخ تألیف: ۹ صفر ۷۴۰ق؛ محل تألیف: دمشق

مؤلف آن را برای دانشجویان و طلاب نوشته، در چگونگی طلب اکسیر و راه‌های دسترسی به این ماده است. مؤلف در آغاز کتاب از مدعیان دروغین این فن شکوه می‌نماید و آنها را جاهلانی می‌نامد که هیچ گاه به آن ماده رؤیایی دست نخواهند یافت. این کتاب در یک «مقدمه» و ده «فصل» و یک «خاتمه» تنظیم شده است: المقدمة: جدیر عن رام أشرف مطلب أن یکون سعیه أفضل من الأشیاء من غیر وجه؛ فصل ۱. یجب علی من رام أن یحاول معرفة حجر المکرم و خروج مافیه من القوة؛ ۲. إذا ثبت عندک إمکان الصناعة و أنها حق؛ ۳. الإکسیر عند الفلاسفة هو جوهر ...؛ ۴. النار العنصریة مفسدة لما کونته الطبیعة ...؛ ۵. قد سبقنا من مادة الإکسیر و صورته و غایته و خواصه و عوارضه ما فیه کفایة و مقنع ...؛ ۶. أن الذین دعا القوم إلی کتمان هذه الموهمیة هو أنهم لو و ضعوه کما وضعوا سائر علومهم من الطب ...؛ ۷. من عدل کتب القوم فی طلب الإکسیر فقد أضماع عمره فی الباطل؛ ۸. أن رموز الحکماء فی غایة الإغماض ...؛ ۹. یجب علی من حاول فک رموز القوم أن یکون عالماً بالطبائع ...؛ ۱۰. فإذا فعلت ذلک رجوت ذلک الإصابة و قلة الخطأ و أدعوا الله یفتح أبوابه علیک ...؛ الخاتمه ... اعلم أنه کما فرض علینا فی عقولنا إظهار هذا السر و بذله لمستحقه کذلک حرم علینا إفشائه للعامة. (سید محمود مرعشی)

آغاز: بسمله، قال العبد الفقیر الی الله تعالی ایدمر علی بن ایدمر الجلدکی ... باسمک اللهم ظهرت انواع المبدعات ... اما بعد فانی وضعت هذا الکتاب بمدینة دمشق عام اربعین و سبع مائة.

انجام: فلم تنله من کتبهم الا یشق الا نفس فالله بینی و بینک و کفی بالله وکیلا و لکن هذا آخر ما قصدنا ایراده من کتاب.

[أعیان الشیعة، ج۳، ص۵۱۷-۵۱۸ و ص ۱۲۷؛ اکتفاع القنوع مما هو مطبوع، ص۲۲۶؛ کشف الظنون: ج۱، ص۲۳۹؛ معجم المؤلفین۲۸/۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۰۹۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۸۱ق؛ واقف: ایرانی مجرد، محمد؛ کاغذ: نخودی سرخی، جلد: تیماج ضربی، ۲۱ سطر (۱۳/۵×۲۰)، قطع:

وزیری بزرگ، اندازه: ۲۰×۲۷سم [الفبائی: ۸۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۴۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق و نسخ، کا: محمد حسین، متطبب، تا: ۶ ذیقعده ۱۲۶۹ق، جا: کرمانشاهان؛ مصحح، محشی، کاتب در پایان گوید این نسخه را همراه رساله قبلی که در دست مسافری از اهل حکمت در کرمانشاه بوده به طریق استعجال استنساخ نمودم؛ مهر: «محمد خاتم النبیین صلی الله علیه و آله و سلم ۱۲۸۶» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای تیره ۲۲گ (۱۱۳-۱۳۴)، ۱۸ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۹-۵۳۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۲۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خفی، کا: علی اصغر تهرانی، تا: ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: نخودی سرخی، جلد: تیماج، ۱۶ سطر (۹×۱۴)، قطع: بیاضی، اندازه: ۱۱×۱۷سم [رایانه]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۲۳۱/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد تقی طبیب نوری مازندرانی ابن محمدنبی، تا: ۱۳ ربیع الثانی ۱۲۹۳ق، جا: کرمانشاهان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۱گ (۳۹پ-۴۹پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۱سم [ف: ۹-۲۸۲]

۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۶۵۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله وحده ... و اتفق الفراغ من تصنیفه فی تاسع صفر سنة اربعین و سبعمائه و الحمدلله

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ صفر۱۳۰۶ق؛ جلد: تیماج، سرخ، ضربی، ۸گ (۱۵ر-۲۲ر)، ۲۰سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱-۵۵۹]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۱۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰گ، ۲۱ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲-۴۵۶]

۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۳۷۰/۳

آغاز: فرجل یدعی الشعر و یقول ان الاوائل ذکروه و اثنوا علیه ... فوضعت هذا الکتاب قانونا للمسترشدین و علما منیرا للسالکین ... اما المقدمة فنقول جدیر بمن رام اشرف مطالب ان یکون سعیه افضل سعی

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا عطف و لبه میشن قهوه‌ای، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۲-۴۳۷]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۰۷۷۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۸۹]

۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۹۳۲/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای فاقد طبله اول، ۲۵گ (۷۰پ-۹۵)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۱۹۸]

● بغیة الرائد فیما تضمنه حدیث ام زرع من الفوائد /

شرح حدیث / عربی

buġyat-ur rā'id fī-mā taḍammana-hu hadīṯ-u umm-i zar' min-al fawā'id

قاضی عیاض، عیاض بن موسی، ۴۷۶؟-۵۴۴ قمری

qāzī 'eyāz, 'eyāz ebn-e mūsā (1084-1150)

در تفسیر و شرح حدیث ام زرع، داستان از این قرار است که یازده نفر از زنان در دوره جاهلیت با یکدیگر پیمان بسته بودند که تمام خصوصیات شوهرانشان را برای یکدیگر بدون کتمان هیچ مطلبی بیان کنند یکی از زنان «ام زرع» نام داشته و این حدیث به نام او مشهور است. این حدیث منقول در صحیح بخاری از نبی مکرم اسلام (ص) است که خطاب به عایشه فرمود: «یا عایشه فانی کنت لک کابی زرع لام زرع ...». عناوین آن «فائدة، فائدة» ترتیب شده است: «الحدیث و سیاقة متنه مع اختلاف نقلته و زیادة بعضهم علی بعض فی سرده، علة اسناده و شرح غریبه و عویص اعرابه و معانی فصوله و ما یتعلق به من فقه و تنقدح منه من فائدة».

آغاز: قال الفقیه الاجل القاضی الحافظ ابو الفضل عیاض بن موسی بن عیاض

انجام: وعلی الله جل اسمه الاعتماد ... و صلواته علی مصطفاه من خلقه محمد نبیه وعلی اله وسلامه کثیرا ...

چاپ: قاهره، محقق: صلاح الدین ین احمد الادلبی و محمد الحسن اجانف ومحمد عبد السلام الشرقاوی، مکتبة ابن تیمیة، چاپ ۲۲۳۹ص، ۱۹۸۲م.

[وفیات الاعیان ۴۸۳/۳؛ کشف الظنون ۲۴۸/۱؛ هدیة العارفین ۸۰۵/۱؛ بروکلمان ۱/ (۳۷۰)۴۵۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۳۲عکسی

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: ظاهریه-دمشق ش ۸۶۴۷ (الالبانی، فهرس الحدیث /۳۷۵)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۸؛ مصحح، با نشان بلاغ؛ مهر اهدائی ورثه امیر طاهر حسنی جزائری به دارالکتب الظاهریه؛ ۸۷گ، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۱-۲۱۳]

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۱۰۴۱-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۲-۲۹۳]

● بغیة الراغب فی شرح مرشدة الطالب / حساب / عربی

buġyat-ur rāġib fī š.-i muršidat-iṭ ṭālib

شنشوری، عبدالله بن محمد، ۹۳۵-۹۹۹ قمری

šanšūrī, 'abd-ol-lāh ebn-e mohammad (1529-1591)

برای شاگردان خود (دیباچه). متن از ابن الهائم است.

[مخطوطات مصوره ۲۵؛ بروكلمان ۱۲۵/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۴۳۷/۳

آغاز: الحمدلله حق حمده ... و بعد فیقول ... عبدالله بن الشیخ العلامة بهاء الدین محمد الشنتوری؛ **انجام:** او قسمة صحیاً و کسرا علی صحیح و کسر ...

خط: نسخ و نستعلیق، کا: بدرالدین محمد بن محمد مناشیری شافعی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: رویه میشن سبز، ۹۰گ (۵پ-۹۴پ)، ۱۸و ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۶-۴۱۵]

● **بغیة الراغبین = احکام کثیر الشک** / فقه / عربی

buġyat-ur rāġibīn = aḥkām-u kaṯīr-iš šakk

ابن فهد حلی، احمد بن محمد، ۷۵۷؟-۸۴۱ قمری

ebn-e fahad-e hellī, ahmad ebn-e mohammad (1357-1438)

تاریخ تألیف: ۱۵ ذیحجه ۸۱۸ق

رساله‌ای مختصر که درآن احکام شخص کثیر الشک در نماز به همراه مختصر ادله و استدلالی بیان شده است. شامل یک «مقدمه» و «قاعده» شامل شش «باب» و «تکمیل».

آغاز: الحمدلله المتعالی بوجوب وجوده عن الاضداد والانداد والمقدس لکماله الدال علی الصاحبته والوالد والاولاد الذی لایدرکه ... اما بعد فلما کان من اهم المهمات واولاها واجل المطالب واعلاها

انجام: اذا لم یکن من اولی الالباب المجتهدین فلیس المعصوم الا من عصمه الله عزوجل من عباده المؤمنین و مقربی حضرته المکرمین، تمت

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۰۵۱/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ثانیهما ان الظن ترجح احد الطرفین اعنی الطرف الوجود وطرف العدم فی الدهر ترجیحاً غیر مانع من التبعیض و بالاخیر لخرج اعتقاد الجازم ...

نام مؤلف به استناد فهرست مدرسه نواب ص ۱۶۸ ذکر شد؛ خط: نستعلیق، کا: لطف الله بن انوشروان، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، در لابه‌لای نسخه فواید فقهی در سؤال و جواب و احادیث و در ادامه نیز فوایدی از همان کاتب آمده؛ ۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف مخ: ۱-۶۸]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۷۰۶/۴

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به استناد فهرست مدرسه نواب ص ۱۶۸ ذکر شد؛ خط: نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛کاغذ:ترمه،جلد: میشن آلبالویی لایی، ۳۵گ (۴۹پ-۸۳ر)، ۱۴ و ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۶سم [ف: ۶-۹۶]

۳. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۱۸۸/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ به شیوه هندی، در پشت صفحه اول این رساله آمده: «قد نظر فیه احقر الطلبه الی ربه المجید محمد مکی بن محمد بن شمس الدین الحسن زین الدین من ذریة الشریف السعید الشریف شمس الدین محمد بن مکی المطلبی العاملی قدس سره، سنه ۱۱۷۲ق»؛ جلد: عنابی ضربی، ۱۶ص (۴۱-۵۶)، ۳۲ سطر [ف: ۱۶۸]

● **بغیة الطالب** / رجال / عربی

buġyat-uṭ ṭālib

اهدل، طاهر بن حسین، ۹۱۴-۹۹۸ قمری

ahdal, tāher ebn-e hoseyn (1509-1590)

کتاب مختصری است درباره انساب و اولاد امیر مؤمنان حضرت علی که از کتاب ابو زکریا یحیی بن ابوبکر عامری ضمن دو «فصل» و یک «خاتمه» انتخاب و نگاشته شده است. در ایضاح المکنون (ج ۱ص۱۸۸) از محمد بن طاهر ابن بحر حسنی یمنی (۱۰۸۳ق) دانسته است ولی در نسخه عکسی مرعشی به نام اهدل تصریح شده است.

۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه: ۱۱۵

آغاز: الحمدلله حمداً یوافی نعمه و یکافی مزیده و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد و آله و صحبه الکرام؛ **انجام:** و انما اشتبهت علیه لنزول هذه الشبهة و الله الموفق للصواب والیه الرغبة فی العفو و المآب ... و قد نسختها من نسخت نسخت من نسخة نسخت من نسخة نسخت تاریخها سنه ستة و اربعین و تسعمائة منقوله من خط السید الفخار بن محمد بن فخار

خط: نسخ عربی، بی‌کا، تا: نیمه رجب ۱۰۹۲ق؛ تملک: علی بن شیخ صالح بن زین الدین احسایی؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۱۵/۲عکسی

آغاز: بسمله. و به نستعن الحمد لله رب العالمین یقول العبد الفقیر الی کرم الله عزوجل الطاهرین حسین بن عبدالرحمن الأهدل أصلح الله سریرته و نور بصیرته امین الحمد لله الذی رفع أهل بیت محمد صلی الله علیه و آله و سلم اعلا المراتب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ رکابه‌دار، مصحح؛ ۲۰ص (۷-۲۶)، ۲۵-۲۹ سطر [عکسی ف: ۴-۴۲۶]

● **بغیة الطالب فی ایمان ابی طالب** / کلام و اعتقادات / عربی

buġyat-uṭ ṭālib fī īmān-i abī-ṭālib

برزنجی، محمد بن عبدالرسول، ۱۰۴۰-۱۱۰۳ قمری

barzanjī, mohammad ebn-e ʻabd-or-rasūl (1631-1692)

در اثبات ایمان حضرت ابوطالب والد ماجد حضرت امیر

المؤمنین علی (ع).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۵۰۹
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ملهم الصواب لذوی الالباب، الحمد لله رب العالمین ... اما بعد فانا لما اثبتنا نجاة الوالدین الشریفین بالادلة الثابتة ورودنا شبهات المعارضین ... فی رسالة سمیناها سداد الدین و سداد الدین احببنا أن تؤلف اخری فی أثبات نجاة عمه ابی طالب تتمیماً للفائدة؛ **انجام:** ختم الله لنا بالخیر و الحسنی و فتح بنور منا العین الوسنا، امین.
خط: نسخ، کا: محمد سعید بن حسین قرشی کوکنی مدنی نقشبندی، تا: ۲۸ جمادی الثانی ۱۱۰۱ق، جا: دمشق شام؛ صورت اجازه مؤلف به شیخ عبدالرحمن خطیب نقل شده و سپس برای تأکید اجازه، نسخه را مؤلف به خطیب هبه کرده است، بنابراین از صحه نظر مصنف گذشته است، خطیب مزبور نیز پس از استفادده آن را به نقیب سادات بعلبک اجازه روایت داده و نسخه را به جهت تحقق یافتن اجازه به او بخشیده است. این اجازه به خط خطیب در اواسط شعبان سال ۱۱۰۱ ثبت شده، اشعاری به فارسی به نظم کاتب آن و مالک نسخه لطفعلی بن محمد کاظم صدرالافاضل در اثبات ایمان ابوطالب (ع) و فهرستی مختصر از کتاب‌هایی که در ایمان حضرت ابوطالب تألیف شده و او در کتابخانه دارد؛ تملک: صدر الافاضل در رجب ۱۳۲۳؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۹×۲۰/۵سم [ف: ۴۳-۱۳۲]

● **بغیة الطالب فی شرح المکاسب** / فقه / عربی
buġyat-uṭ ṭālib fī š.-il makāsib
اشکوری، ابوالقاسم بن معصوم، ۱۳۲۵ قمری
eškavarī, ab-ol-qāsem ebn-e ma'sūm (-1907)
وابسته به: المکاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
کتاب بغیة الطالب فی شرح المکاسب یا بغیة المکاسب شرحی است بر کتاب مکاسب شیخ مرتضی بن محمد امین انصاری (قرن ۱۳) نسخه حاضر مشتمل بر شرح کتاب بیع می‌باشد که پس از «جواهر العقول فی شرح فراید الاصول» خود ساخته است.
آغاز: بسمله و حمدله ... و بعد فیقول العبد ... ابوالقاسم الاشکوری ... بعد ما فرغت من تألیف جواهر العقول ... خطر ببالی ان اشرح کتاب المکاسب
چاپ: طهران، سنگی، ۱۳۲۲ق، رحلی، ۳۸۱ص
[ریحانة الادب ۱۳۴/۱؛ نشریه ۱۰۷/۷؛ الذریعه ۱۳۳/۳ و ۲۷۲/۵ و ۲۱۷/۶؛ اعلام الشیعه ۷۶/۱؛ مشار عربی، ص ۱۲۹]

۱. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۵۳۰/۲
بخش بیع؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: حاج شیخ علی اکبر نهاوندی، تا: ۱۳۱۰ و ۱۳۱۲ق [ف: ۱۱۲]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۲۳۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان کان الثمن کذا زائد علی المعتاد ... . فاحسن الاقوال قول الشهید حشره الله مع الشهداء هذا آخر الجزء الثانی من بغیه المکاسب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۳ق؛ کاغذ: فرنگی شکری و نخودی، جلد: تیماج اناری ضربی مجدول مقوایی، ۳۷۷گ، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۴/۷)، اندازه: ۱۵×۲۱/۲سم [ف: ۱۵-۳۵]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۲۶۱
همان نسخه بالا [نشریه: ۷-۱۰۷]

● **بغیة الطالب فی معرفة الضمیر المطلوب** / هیئت / عربی
buġyat-uṭ ṭālib fī ma'rifat-iḍ ḍamīr-il maṭlūb
ابومعشر فلکی، جعفر بن محمد، ۱۷۲-۲۷۲ قمری
abū-ma'šar-e falakī, ja'far ebn-e mohammad (789-886)
در صفحه عنوان نسخه ما از ابامعشر فلکی دانسته شده و در پیشگویی ستاره‌شماران است از روی دوازده برج.
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی خلق الانسان من سلالة من طین ... احسن الخالقین. القول علی البرج الاول و هو برج الحمل و المریخ ناری و له من اشکال الرمل الجودلة قال الحکیم ابشری ایها السائلة بشکل سعید و رزق جدید و عمر مزید مدید.
چاپ: مصر، چاپ سنگی، ۱۲۸۰ق؛ مصر، ۱۳۲۸و۱۳۳۲ق.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۲۲۲
آغاز: برابر **انجام:** مع الزوح فیروح دم النجاسة و یأتی دم النفاس و لایأتی الاخیر.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ در ۲ر قرعه رمل جعفر صادق ع است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ مقوایی، ۷۹گ(۲۰پ-۷۹ر)، ۱۵ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۶-۲۴۴۱]

● **بغیة الطالب فی معرفة المفروض و الواجب** / فقه / عربی
buġyat-uṭ ṭālib fī ma'rifat-il mafrūḍ wa-l wājib
کاشف الغطاء، جعفر بن خضر، ۱۱۵۴-۱۲۲۸ قمری
kāšef-ol-qetā', ja'far ebn-e xezr (1742-1813)
رساله مختصر فتوایی است در دو «مطلب»: ۱. اصول ایمان، ۲. فروع دین، فقط احکام طهارت و صلاة. فرزند مؤلف شیخ حسن کاشف الغطاء تکمله‌ای بر این رساله افزوده در احکام صوم و اعتکاف با عنوان «تکملة البغیة» که در بیشتر نسخه‌ها نیامده است. شیخ اسدالله دزفولی (-۱۲۳۷ق) آن را به فارسی ترجمه کرده و «تحفة الراغب» نامیده و فرزند مؤلف شیخ موسی بن جعفر کاشف الغطاء آن را با عنوان «منیة الراغب» شرح کرده است.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی اسس قواعد الاحکام و رفع عالم الاسلام ... و بعد فقد سألنی جمع من الاتقیاء ... ان اکتب لهم رسالة محتویة علی اصول الواجبات
انجام: و یستحب الجبر عقیب کل مقصورة علی استحبابه بعد کل فریضة یقول سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر مرة قبل التسبیح او بعده و الله ولی التوفیق و الحمدلله رب العالمین
[الذریعة ۱۳۳/۳ و۱۳۴ رقم ۴۵۱؛ مکتبة امیر المومنین ۱۸۸/۱]

شرح و حواشی:

۱- تعلیقة علی بغیة الطالب؛ کاظمی، اسدالله بن اسماعیل (۱۱۸۶-۱۲۳۷)؛
۲- تحفة الراغب = ترجمه بغیة الطالب فی معرفة المفروض و الواجب؛ کاظمی، اسدالله بن اسماعیل (۱۱۸۶-۱۲۳۷)
۳- منیة الراغب فی شرح بغیة الطالب؛ کاشف الغطاء، موسی بن جعفر (-۱۲۴۳)
٤- تکملة بغیة الطالب؛ آل کاشف الغطاء، حسن بن جعفر (۱۲۰۱-۱۲۶۲)
۵- بغیة الطالب فی معرفة المفروض و الواجب (ترجمه)؛ بهبهانی، محمود بن محمد علی (۱۲۰۰-۱۲۷۱)
٦- حاشیة بغیة الطالب فی معرفة المفروض و الواجب؛ آل کاشف الغطاء، محمد رضا بن موسی (-۱۲۸۱)
۷- بغیة الطالب فی معرفة المفروض و الواجب (ترجمه)
۸- بهجة الراغب الی شرح بغیة الطالب؛ ربیعی نجفی، محمد بن یونس
۹- بغیة الطالب فی معرفة المفروض و الواجب (ترجمه)؛ خزائیلی، جعفر

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ندارد
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه لایی، ۱۶۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۵/۸سم [ف:]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۴۵۲/۴
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد رشید پسر محمد حکیم حسنی، تا: پنج شنبه ۲۶ ذیحجه ۱۱۰۲ق، جا: مکه؛ کاغذ: اصفهانی، ۵گ (۱۲۰-۱۲۴)، ۱۴ سطر (۹/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۳-۹۶۳]

۳. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه: ۱۶۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۸۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۲۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۲۳-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹۴گ، ۱۳سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۴-۲۸۰]

۵. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۶۱/۱-د
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی، با نسخه شیخ اسدالله مقابله شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۵گ، ۱۷ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲۶۰]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۵۶۶
آغاز و انجام: برابر
مشتمل بر سه مطلب به شرح ذیل: الف: فی اصول الایمان، ب: فی احکام التقلید، ج: فی فروع الدین؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۱۳؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج یک‌لا، ۱۲۰گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [اهدائی رهبر: ۳-۱۱۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۲۳ ط
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: ۱۱۰]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۶۰۱
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در صفحه اول این بیت کتابت شده: «اشتراکچ گردنا دانم چه خواهی کردنا ×× در میان پنبه زار و پنبه خواهی خوردنا»؛ مهر: «عبده محمد باقر» (مربع)؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۰۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۶/۴سم [ف: ۴۳-۱۸۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۳۰۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: ۱۱۰]

۱۰. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه: ۳۵۳
تکمله بغیه از شیخ حسن فرزند مؤلف با این نسخه ضمیمه شده و ناتمام است؛ خط: نسخ، کا: علی مختار بن میرزا حسین نجفی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۱۱۳گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۱]

۱۱. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۱۹۵/۲
آغاز: فالأقرب عدم اجراء الحکم علیها قبل تداولها و تعارفها ما لو تداولت عند بعض کفی ذلک فی جری الحکم عند الباقین؛
انجام: و ان لم یسمعها الاجانب کما أفتی به الاصحاب و نقل علیه الاجماع و دلت علیه روایة قرب الاسناد
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز ضربی، ۱۵۸گ (۶۸ر-۲۲۵پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱-۱۳۷]

۱۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۶۸۷/۲
آغاز: بسمله، المطلب الثانی فی فروع الدین؛ **انجام:** برابر
فاقد مقدمه است و موجودی از مطلب دوم تا پایان صلات مسافر می‌باشد؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شکری آهار مهره، ۳۸گ، ۱۸-۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵-۱۰۴]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۸۵۴/1
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، ترقیمه: «تمت الصلوتیة للشیخ علی زید ... فی غرة شعبان المعظم»، محشی با نشان «محمد حسن سلمه الله»، مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۹۸گ (۱پ-۹۸پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۶×۱۱سم [ف: ۳۵-۲۰۰]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۱۴۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید جعفر بن محمد جعفر حسینی، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی، مقابله شده با نشان «بلغ»؛ مهر: «عبده حسین بن محمد» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، ۷۸گ (۱-۷۸)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳۸-۴۳۵]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۸۰۶۰

آغاز: بسمله. المطلب الثانی فی فروع الدین و اصولها خمسة الصلوة و الصوم و الزکوة؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدائی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۲گ، ۱۴سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴/۸سم [اهدائی رهبر: ۳-۱۱۲]

۱۶. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه: ۳۰۸۴

از اول طهارة تا آخر صلوة؛ خط: نسخ، کا: محمد شریف بن حجی [حاجی] علی محمد خراسانی الاصل، تا: قرن ۱۳؛ به انضمام دو حدیث در اخبار ملاحم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۱۲۳ص، ۱۱ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱-۱۹۲]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۵۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** ففی وجوب خروجها الی المنزل للاعتداد أو وجوب اعتدادها فی المسجد مدة الاعتکاف قولان.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح توسط فرزند مؤلف «علی بن جعفر» و مهر نام وی «علی بن جعفر» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی ضربی بدون مقوا، ۱۶۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۵۷]

۱۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۶۷۵/۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ مهر: «عبده الراجی محمد علی بن محمد حسین الواعظ» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۵۱گ (۳۲پ-۸۲پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۵۸]

۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۳۱۷/۱-۲۶/۱۹۷

آغاز: الازمان و الایام ان یشرکونی فی صالح الدعاء و یسئل الله ان یجزینی علی تألیفها خیر الجزاء و سمیتها بغیة الطالب فی معرفة الفرض والواجب؛ **انجام:** ثانیها ان لایکون من ... و یستثنی منه ما کان من الانسان او من حیوان صغیر لالحم فیه کالبق و الذباب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ضربی مجدول، ۱۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۲-۶۲۷]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۵۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله بن سید محمد رضا شبر، تا: چهارشنبه ۱۹ ربیع الاول ۱۲۱۱ق؛ مهر: نصرالله تقوی، عبدالله بن سید محمد رضا شبر (کاتب)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج یک‌لا قرمز، ۶۲گ، ۱۷ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۱۲-۲۸۶]

۲۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۲۱۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ففی وجوب خروجها الی المنزل للاعتداد أو وجوب اعتدادها فی المسجد مدة الاعتکاف قولان.

خط: نستعلیق، کا: فضلعلی بن درویش محمد تقی نوری نائینی، تا: ذیقعده۱۲۱۱ق، جا: اصفهان؛ مصحح، محشی باعناوین «میرزا ابوالقاسم قمی دام ظله»؛ وقفنامه کتاب از فضلعلی بن درویش محمد تقی نوری به سال ۱۲۲۶ با مهر «عبده الراجی فضلعلی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۴۳گ (۱پ-۴۳ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۵۸]

۲۲. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه: بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۲۱۲ق [تراثنا: س۱۸ش۱و۲-۲۰۶]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۰۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد بن تقی بن محمد مهدی هرندی اصفهانی، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۲۱۴ق؛ مصحح، کتاب را ناسخ به اتفاق محمد علی ابن محمد محسن بن محمد باقر بن محمد مهدی هرندی اصفهانی در نجف اشرف به تاریخ دوشنبه ۱۸ ربیع الاول ۱۲۲۸ مقابله نموده‌اند؛ مهر: «المتوکل علی الله عبدالرحیم ابن محمد رضا الشریف» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۷گ (۳پ-۴۹ر)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۲-۱۹۵]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۳۵۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه از جمادی الاول ۱۲۱۷ق؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۶۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲۶-۲۹۲]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۳۹

خط: نسخ، کا: عبدالله بن احمد خرداوی اجد حفصی بحرانی، تا: ۲۰ ذیقعده ۱۲۱۷ق؛ ناسخ در پایان نسخه نام «النفحة القدسیة فی احکام الصلاة الیومیة» به این کتاب داده، مجدول؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی،۵۹گ،۱۵سطر،اندازه:۱۶×۲۱سم [ف: ۴-۳۳۹]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۵۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۱۲۱۹ق؛ کاغذ: شکری سرخی، جلد: تیماج، ۱۷ سطر (۶/۸×۱۱/۴)، قطع: رقعی، اندازه: ۹/۶×۱۴/۷سم [رایانه]

۲۷. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه: بدون شماره/۵

کا: محمد علی بن محراب دستجردوکی، تا: جمعه شوال ۱۲۱۹ق [تراثنا: س۲ش۴-۴۸]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۴۲۶/۲

خط: نسخ، کا: احمد بن علی بن احمد بن علی [بحرانی]، تا: ۱۲۱۹ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قرمز بدون مقوا، ۶۲گ (۶۱پ-۱۲۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۴-۲۱۱]

۲۹. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۱۷۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هکذا الحال بالنسبة الی جمیع ما فیه قیل وقال و قد مرت الاشاره بالتفصیل و هو حسبی و نعم الوکیل.

خط: نسخ، کا: نور الدین بن ملا حسن، تا: سه‌شنبه ۱۱ ربیع الاول ۱۲۲۱ق؛ جلد: مقوا، ۷۵گ، ۲۴ سطر [ف: ۱-۳۳۴]

۳۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۴۸۴/۲

کا: حسین بن عبد الباقی، تا: ۱۲۲۲ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی یک لایی، ۵۶گ (۶۸-۱۲۳)، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [ف: ۴-۱۳۱۲]

۳۱. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه: بدون شماره

آغاز: برابر

کا: احمد بن محمد نبی بجستانی، تا: ۱۲۲۴ق[تراثنا:س۱۳ش۱-۱۳۸]

۳۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۸۱۴/۱-۳۴/۱۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: غره شعبان۱۲۲۴ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۶×۱۵سم [ف: ۲-۶۲۷]

۳۳. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۴۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد رحیم بن محمد سلیم لنکرکنانی، تا: ۱۶ شوال ۱۲۲۶ق؛ مصحح؛ جلد: مقوای آبی عطف پارچه، ۸۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف مخ: ۱-۷۴]

۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۱۴۵/۱-۱۶/۱۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، کا: ملا محمد صومعه سرایی از محال فومن گیلان، تا: ۱۲۲۶ق؛ مقوا مشکی عطف تیماج سرخ؛ ۳۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲-۶۲۷]

۳۵. قم؛ روحانی، مهدی؛ شماره نسخه: ۱۳/۱

خط: نسخ، کا: احمد بن سید حیدر ... نورالدین الموسوی، تا: ۱۲۲۶ق؛ افتادگی: آغاز (برگ اول) [چند نسخه-ف: ۴۴۷]

۳۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۴۴۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: هاشم بن ملاحیدر، تا: ۱۲۲۶ق؛ ۴۳گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱-۳۳]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۳۷۴/۲

خط: نسخ، کا: علی، تا: ۱۲۲۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۶۳گ (۲۳پ-۸۵ر)، ۱۷سطر [ف: ۱۶-۲۸۲]

۳۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۵۹۰۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۶۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۳-۲۵۶]

۳۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** وقد مرت ان الاشارة الیه بالتفصیل وهو حسبی ونعم الوکیل تم هذا الکتاب

خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن بن ملاگلطر قرجه داغی، تا: ۸ ربیع الثانی ۱۲۳۵ق؛ مهر: کاتب «الواثق بالله الغنی عبده ابوالحسن قرجه داغی»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۱۲۴گ، ۱۵ سطر (۴/۵×۱۰/۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱-۲۲]

۴۰. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۲۴۰/۱-ج

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن احمد بن سلیمان حسینی حلبی، تا: پنج‌شنبه جمادی الاول ۱۲۳۵ق؛ شیخ موسی پسر مؤلف به این نسخه نگریسته و در هر کجا در فتوای در مخالفت مخالفت داشت نشان داد و در پایان به خط خود این نکته را نوشت؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۶۴گ (۱پ-۶۴ر)، ۱۴ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۶۰]

۴۱. مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه: ۳۹

خط:نستعلیق،کا: ابوالحسن بن ملاگلطر قرچه داغی، تا: ربیع الثانی ۱۲۳۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر، قطع: ربعی [نشریه: ۵-۱۳]

۴۲. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه: ۲۹

آغاز: فی صالح الدعاء و یسئلوا الله أن یجزیتی علی تألیفها خیر الجزآء

خط:نسخ،کا: محمد هاشم بن محمد حسین اصفهانی، تا: ۱۲۳۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۹۵گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۲]

۴۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۵۲۴-۱۳/۲۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: رجبعلی بن محمد اصفهانی کربلائی، تا: ۲۲ جمادی الثانی۱۲۳۹ق، جا: اصفهان؛ جلد: گالینگور آبی، ۹۸گ، ۹-۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲-۶۲۷]

۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۳۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی شطرنجی آبی و سفید عطف و گوشه‌ها تیماج قهوه‌ای روشن، ۵۸گ، ۱۷سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۸-۳۱۵]

۴۵. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه: ۲۵۲

از ابتداء طهارت تا آخر صلوة می‌باشد و پسر بزرگش شیخ حسن تکمله‌ای در احکام صوم و اعتکاف نوشته و بدان ملحق کرده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق، مصحح. [ف: ۲۸]

۴۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۷۴۴۸

کامل و پس از آن تکلمه آن نوشته شده؛ خط: نسخ، کا: سید عبدالوهاب بن ابوالقاسم حسینی، تا: چهارشنبه ۱ ربیع الاول ۱۲۴۲ق؛ متن در ۲پ -۷۱ر و تکمله در ۷۲-۱۲۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی مقوا، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۳-۲۵۷]

۴۷. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۶۳۶/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: غره شعبان ۱۲۴۳ق، مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۹ص، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۳۴۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۸۷۵/۱
نسخه اصلی: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳-۶۶]

۴۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۰۰۹/۱
خط: نسخ، کا: جعفر قلی بن عبدالعلی، تا: سه‌شنبه ۱۴ صفر ۱۲۴۳ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۶۷گ (۱پ-۶۷ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶-۱۲]

۴۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۴۶۳
نسخه اصل: کتابخانه در نجف اشرف. مشتمل بر تکمله‌ای است که فرزند مؤلف در صوم و اعتکاف بر کتاب نگاشته؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی حویزی، تا: جمعه آخر جمادی الثانی ۱۲۴۳ق؛ مجدول، دارای تعلیقاتی با رمز «م»؛ تملک: محمد حسن بن محمد صالح کبه به سال ۱۳۰۱؛ ۲۹۶ص [عکسی ف: ۷-۷۵]

۵۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۰۴۳/۱
خط: نسخ، کا: علی اشرف مراغی، تا: ۱۲۴۳ق، نوشته از روی اصل مؤلف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای با جدول، ۴۳گ (۱ر-۴۳پ)، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، قطع: جیبی، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۵-۴۰۹۵]

۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۹۲۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** ففی وجوب خروجها الی المنزل للاعتداد او وجوب اعتدادها فی المسجد مده الاعتکاف قولان
دارای تکمله فرزند مؤلف؛ خط: نسخ متوسط، کا: میرزا محمد بن علی اکبر، تا: سه‌شنبه ۷ جمادی الاول ۱۲۴۶ق؛ مصحح؛ مهر: «الموکل علی الله عبده هدایت» (مربع)؛ خریداری شده از محمودی؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، یک‌لا، ۱۱۳گ، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [رایانه]

۵۲. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه: ۳۷
بی‌کا، بی‌تا؛ در پشت ورق آخر کتاب تاریخ تولد نوزادی به سال ۱۲۴۶ نوشته شده [ف: ۲۸]

۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۳۵۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن رحیم نیری، تا: ربیع الثانی ۱۲۵۰ق؛ افتادگی: انجام؛ در همان سال در نجف اشرف تصحیح و مقابله شده؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۴۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۰-۶۴]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۷۲۴/۱
آغاز: برابر
خط: نسخ مایل به نستعلیق، کا: حسین سبزواری، تا: یک‌شنبه ۱۲۵۱ق، جا: نجف اشرف؛ در آغاز نسخه مطلبی درباره قاعده عسر و حرج به نقل از بعضی تلامذه شیخ علی کاشف الغطاء (نجفی) ذکر شده، محشی به امضای «عبدالله»، امضای مقابله و تصریح به دقت درانجام مقابله شده، پایان «بلغ المقابلة الی هنا مع غایة الاحتیاط»؛ یادداشتی فقهی به سال ۱۲۵۱، یادداشت انتقال کتاب به عبدالعزیز بن محمد شریف، مطلبی از محمود حنفی در «وقعة کربلاء»؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا ضربی گرهی، ۱۶۰گ(۴پ-۱۶۳ر)، ۱۵سطر،اندازه:۱۰/۵×۱۵/۶سم [ف: ۴۱-۱۸۰]

۵۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۶۴۶-۹/۱۹۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد هادی بن عبدالکریم کوکدی گلپایگانی، تا: یک‌شنبه ۹ صفر ۱۲۵۱ق؛ تملک: اسد الله بن سید احمد گلپایگانی با مهر وی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲-۶۲۶]

۵۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۷۶۲/۱
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق؛ قطع: وزیری [میراث شهاب: س۹ش۲-۳۴]

۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۲۰۱
بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۴سم [رایانه]

۵۸. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۳۲۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** هکذا الحال بالنسبة الی جمیع ما فیه قیل و قال و قد مرت اشارة بالتفصیل و هو حسبی و نعم الوکیل
خط: نسخ، کا: علی بن مختار، تا: ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۴۱گ، ۱۳سطر (۱۱×۱۶) [ف: ۴۲]

۵۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۴۹۷
آغاز: برابر
کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد باقر، تا: شوال ۱۲۷۲ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی نرم، ۵۹گ، ۱۶ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۴-۱۳۱۸]

۶۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۷۷۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۹ق، مصحح؛ قطع: وزیری کوچک [میراث شهاب: س۹ش۲-۵]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۱۸۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۴۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۶-۲۷۰]

۶۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۹۴
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با حواشی شیخ مرتضی انصاری به نشانی «م»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۹۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵-۸۹]

۶۳. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۵۹۹
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ بخش اول این رساله را که در اصول عقائد است ندارد [ف: ۳۹]

۶۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۴۴۱/۱
کا: ابوالحسن بن سید محمد نبی، تا: عصر مؤلف؛ مصحح، مقابله شده؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۸ش۴-۶۹]

۶۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۵۴۸/۳-۵۷/۲۱۸
آغاز: کل ذلک مع الاعادة ولو بنی علی سبق سابق فقدمه ثم ظهر لاحقا او بالعکس صح علی الاصح؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: مرتضی بن محمد زکی موسوی، در ایام طفولیت قبل از تکلیف نوشته، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۶۴ص (۸۵–۱۴۸)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲–۶۲۷]

۶۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۵۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز، عطف تیماج زرشکی، ۷۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف مخ: ۱–۲۷۶]

۶۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۵۱۶/۱

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سرخ [ف: ۱–۴۰۳]

۶۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۸۵۶/۲

انجام: و من دخل علیه الوقت

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۴۴گ (۱۱۱ر–۱۵۴پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳–۲۵۷]

۶۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۶۸۴

از طهارت تا اعتکاف؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: ریحان الله موسوی بتاریخ رجب ۱۳۱۹ با مهر «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضوی)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۴۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲۵–۵۳]

۷۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۹۷۱/۱–۱۵/۲۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ما یبطل الصلوة عمدا و سهوا و منه الحدث و استدبار القبله ... و مع السهو و الغلط تصح الصلوة و یلزم فی السهو بعدها سجود السهو و الاحوط

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی ضربی مجدول گرهی، ۴۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲–۶۲۷]

● بغية الطالب فی معرفة المفروض و الواجب (ترجمه) / فقه / فارسی

buġyat-uṭ ṭālib fī ma'rifat-il mafrūḍ wa-l wājib (t.)

بهبهانی، محمود بن محمد علی، ۱۲۰۰–۱۲۷۱ قمری

behbahānī, mahmūd ebn-e mohammad 'alī (1786-1855)

وابسته به: بغية الطالب فی معرفة المفروض و الواجب؛ کاشف الغطاء، جعفر بن خضر (۱۱۵۴–۱۲۲۸)

به دستور: محمد علی میرزا قاجار

ترجمه تحت اللفظی نیکویی است از رساله «بغیة الطالب فی معرفة المفروض و الواجب» شیخ جعفر کاشف الغطاء نجفی.

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه: ۱۵۹

آغاز: الحمدلله الذی فضل مداد العلماء علی دماء الشهداء ... اما بعد از حمد و ثناء واجب الوجود و فیاض الجود مبدع اشیاء و خالق ارض و سماء؛ **انجام:** تا اوان ظهور صاحب العصر و الزمان علیه صلوات الرحمن بمحمد و آله سادات الانس و الجان.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۲۵ق؛ جلد: تیماج مشکی ضربی، ۱۰۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱–۱۳۰]

● بغية الطالب فی معرفة المفروض و الواجب (ترجمه) / فقه / فارسی

buġyat-uṭ ṭālib fī ma'rifat-il mafrūḍ wa-l wājib (t.)

شیخ علی، ق۱۳ قمری

šayx 'alī (- 19c)

گروهی از مسلمانان از آقا شیخ علی درباره مفروض و واجب سؤالی می‌کنند و او در پاسخ آنان این کتاب را در سه مطلب که شامل «ایمان؛ آداب؛ دینداری» و «تعیین فرائض اسلامی است» تألیف می‌نماید.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۴۰

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی اسس قواعد الاحکام و رفع دعائم الاسلام و ممیز لعباده الحلال من الحرام؛ **انجام:** و اما بعد از ایام مذکوره پس مرخص است در سفر کردن و کراهتی در آن نیست. تمت کتاب

خط: نسخ، کاتب = مؤلف (ظاهراً)، تا: قرن ۱۳، جا: محتملاً آذربایجان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای یک‌لا، ۱۳۶گ، ۲۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲–۱۴۷]

● بغية الطالب فی معرفة المفروض و الواجب (ترجمه) / فقه / فارسی

buġyat-uṭ ṭālib fī ma'rifat-il mafrūḍ wa-l wājib (t.)

خزائیلی، جعفر

xazā'īlī, ja'far

وابسته به: بغية الطالب فی معرفة المفروض و الواجب کاشف الغطاء، جعفر بن خضر (۱۱۵۴–۱۲۲۸)

ترجمه‌ای است از کتاب «بغیة الطالب فی معرفة المفروض و الواجب» شیخ جعفر کاشف الغطاء. گرچه این ترجمه در فهرست به جعفر خزائیلی نسبت داده شده است، ولی آغاز و انجام آن بر آغاز و انجام ترجمه اسدالله بن اسماعیل کاظمی با عنوان «تحفة الراغب» منطبق است و احتمالاً همان است.

آغاز: الحمدلله الذی اسس قواعد الاحکام ... اما بعد سوال کردند جمعی از پرهیزکاران ... و مسمی گرانیدم آن را به بغیه الطالب در شناختن مفروض و واجب

انجام: و جایز است که آن را قبل از تسبیح فاطمه زهرا (س) بگوید یا بعد از آن تمت الکتاب

[الذریعة ۸۴/۴]

خوی؛ ملا علی خوئی (شریف)؛ شماره نسخه: ۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج مجدول، ۹۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [اوراق عتیق: ۱–۱۳۰]

● بغیة الطالب فی معرفة المفروض و الواجب (ترجمه) / فقه / فارسی

buġyat-uṭ ṭālib fī ma‘rifat-il mafrūḍ wa-l wājib (t.)

وابسته به: بغیة الطالب فی معرفة المفروض و الواجب؛ کاشف الغطاء، جعفر بن خضر (۱۱۵۴–۱۲۲۸)

از چند ترجمه «بغیة الطالب» سراغ داریم که عبارت است از: تحفة الراغب از کاظمی، اسدالله بن اسماعیل (۱۱۸۶–۱۲۳۷) که مشهورترین آن است؛ ترجمه بهبهانی، محمود بن محمد علی (۱۲۰۰–۱۲۷۱)؛ و ترجمه‌ای از خزائیلی، جعفر. نسخه‌های زیر در فهارس بدون نام مترجم و بدون ذکر آغاز و انجام معرفی شده‌اند و لذا تشخیص اینکه کدام ترجمه‌اند ممکن نشد.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۹۱۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ رجب ۱۲۲۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی ضربی کرد سیاه، ۱۱۸گ، ۱۳ سطر (۶×۱۰)، قطع: بغلی، اندازه: ۸×۱۰سم [ف: ۱۷–۲۵۰]

۲. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه: بدون شماره/۱

بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق [نشریه: ۷–۵۱۹]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۵۷۲۹

آغاز: چنانکه دیگران گمراه شدند و بلغزد پای او از طریق حق چنانکه دیگران؛ **انجام:** ما بین دو بعض از دو سوره و نه اکتفا کردن به بعض سوره و در

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۶۳گ، ۱۵ سطر (۶×۱۰/۷)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [رایانه]

● بغیة الطالب فیمن رآی الامام الغائب = تذکرة الطالب فیمن رای الامام الغائب / تاریخ / فارسی

buġyat-uṭ ṭālib fī-man ra’ā imām-al ġā’ib = taḏkirat-uṭ ṭālib fī-man ra’ā imām-al ġā’ib

بیرجندی، محمد باقر بن محمد حسن، ۱۲۷۶–۱۳۵۲ قمری

bīrjandī, mohammad bāqer ebn-e mohammad hasan (1860-1934)

چند «فصل» است در گزارش از آنان‌که از ولادت حضرت حجت (ع) اطلاع داده یا آن حضرت را دیده‌اند، با مختصری از احوال آن جناب و احادیث و روایات مربوط به وی که به درخواست بعضی از برادران دینی تألیف شده است.

آغاز: الحمدلله الذی نور قلوبنا بمعرفة الامام الهمام القائم و الصمصام البتارالمنتقم المحجوب عن ابصار الاغیار

چاپ: مشهد، ۱۳۴۲ق

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۴۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بسیار ز انچه گفته شده از علائمش ×× بنموده روی در سر باقی شتاب کن

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با افزودگی‌هایی در حاشیه؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۸۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۹–۱۹۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۴۱۷/۲

خط: نسخ، کا: محمد حسین چهکندوکی، بی‌تا؛ بخط مؤلف تصحیح و اضافه شده؛ جلد: تیماج قرمز بدون مقوا، ۶۳گ (۴۲پ–۱۰۴ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۹–۲۰۲]

● بغیة الطالبین فی تعلیق القوانین / اصول فقه / عربی

buġyat-uṭ ṭālibīn fī ta‘līq-il qawānīn

یزدی اردکانی، محمد رضا بن عبدالله، ق۱۴ قمری

yazdī ārdakānī, mohammad rezā ebn-e ‘abd-ol-lāh (-20c)

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱–۱۲۳۱)

شرحی است با عناوین «قوله–قوله» بر کتاب «القوانین المحکمة» میرزای قمی.

اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۳۰۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قوله الباب الاول لما رتب القوانین علی مقدمة و ابواب و خاتمة و شرع فی ذکرالاول شرع فی البواقی

نسخه حاضر جزء دوم و به روز دوشنبه از جمادی الاول ۱۲۸۲ تألیف آن پایان یافته است؛ خط: نسخ زیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۲۷۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲–۴۸]

● بغیة الطالبین فی مناقب الخلفاء الراشدین (منتخب) / فضایل و مناقب / عربی

buġyat-uṭ ṭālibīn fī manāqib-il xulafā’-ir rāšidīn (mn.)

کنجی، محمد بن یوسف، –۶۵۸ قمری

kanjī, mohammad ebn-e yūsof (- 1261)

شامل بخش‌های مربوط به فضائل امیر المؤمنین

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۳۲/۹

آغاز: من الجزء الثانی من کتاب بغیة الطالبین فی مناقب الخلفاء الراشدین للشیخ محمد بن یوسف بن محمد الشافعی عن الزبیر عن سعید القرشی قال کنا جلوساً عند سعید بن المسیب؛ **انجام:**

اختلفوا فصار حزب ابلیس. اخرجه فی المستدرک ایضاً و قال هذا حدیث صحیح الاسناد و لم یخرجاه.
خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن علی بن حسن جباعی، تا: شنبه ۱۸ شوال ۸۵۲ق؛ در صفحه ۳۹ جباعی نوشته: «حاشیة بخط ولد المصنف» که نشان می‌دهد نسخه مورد استفاده او یادداشت‌های پسر مؤلف را داشته است؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن بنفش، ۱۱ص (۳۸–۴۸)، اندازه: ۱۸/۲×۲۸سم [ف: ۲۹/۱–۳۸۲]

● **بغية الطالبين لبيان المشايخ المحققين = الوريقات** / تراجم / عربی
buġyat-uṭ ṭālibīn li-bayān-il mašāyix-il muḥaqqiqīn = al-warīqāt

نخلی، احمد بن محمد، ۱۰۴۴؟–۱۱۳۰ قمری
naxlī, ahmad ebn-e mohammad (1635-1718)

این رساله تذکره مشایخ صوفیه است و مؤلف آن بنا به تصریح خود، صاحب طریقه نقشبندیه است.
آغاز: الحمدلله الذی عز جلاله فلا تدرکه الأفهام و سما کماله فلا تحیط به الاوهام ...
چاپ: حیدرآباد، مطبعة دائرة المعارف النظامية، ۸۴ص، ۱۳۲۸ق.
[ایضاح المکنون ۱۸۸/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۵۵ ط
آغاز: شرایع الملل السالفة بعد ما ابرق صیب الجهل و بعد فیقول العبد (مؤلف) قد سنح للخاطر العاطل ... أن أکر المشهورین المحققین من مشایخی؛ **انجام:** صلی الله علیه جل جلاله ×× ما طاف بالبیت العتیق مکبر ... و کان تمام هذه الوریقات ... لا ارضی بواحدة حتی اضیف الیها الف آمینا.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی دو لایه با ترنج و نیم ترنج و لچک ضربی و حاشیه منگنه با نقش گل و بوته، ۶۴گ، ۱۵سطر، قطع: نیم خشتی، اندازه: ۱۲/۵×۲۷سم [ف: ۲۴/۲–۱۸۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۳۱۴/۲۵
آغاز: و بعد قال احمد بن محمد الشهیر بالنخلی المکی قد سنح للخاطر العاطل و الفکر الذی هو عن الصواب حائل؛ **انجام:** من طریق الباطن لا من طریق الظاهر لان وفاة الشیخ با یزید قبل وفاة الشیخ
خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۱گ (۲۷۰)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۸–۴۹۳]

● **بغية الطالبين لصحة طريقة المجتهدين** / اصول فقه / عربی
buġyat-uṭ ṭālibīn li-ṣiḥḥat-i ṭarīqat-il mujtahidīn

شبر، عبدالله بن محمد رضا، ۱۱۸۸؟–۱۲۴۲ قمری
šobbar, ʻabd-ol-lāh ebn-e mohammad rezā (1774-1827)

این کتاب درباره مسائل مورد اختلاف بین علماء اخباری و اصولی و اثبات صحت طریقت علماء اصول است، دارای پنج «مبحث» و هر مبحث دارای چند «فصل» و «اصل» است: مبحث ۱. الکتاب (حجیت ظواهر کتاب)؛ ۲. السنه؛ ۳. الاجماع؛ ۴. الادلة العقلیه؛ ۵. الاجتهاد و التقلید دارای ۴ «فصل» و یک «اصل». در آن از کتاب منیة المحصلین خویش یاد می‌کند.
آغاز: بسمله و به نستعین، الحمد لله الذی نزه قلوب المجتهدین فی معرفة احکامه من ظلمات الجهل و الشبهات ... اما بعد فیقول قلیل البضاعة هذه تحقیقات صافیة و ترقیات شافیة
[الذریعه ۱۳۵: ۲ کشف الحجب: ۸۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۷۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما الاخبار الاخیرة التی ظاهرها الاطلاق الدالة علی ان من لم یعرف شیئا ... لاشی علیه و ان ما لایعلمون لایؤاخذون علیه فیمکن حملها علی الغافل او علی من لم تبلغه الدعوة حتی لا ینافی الاخبار السابقة
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ مهر: «الواثق بالله الغنی عبدالله الحسینی» (بیضوی و بزرگ)؛ کاغذ: رنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۲۲۶ص، ۱۷ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۰–۲۱۱۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۵۹۸/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** فیمکن حملها علی الغافل او علی من لم تبلغه الدعوة حتی لا تنا فی الاخبار السابقة.
خط: نسخ، کا: محمد جعفر خورانی، تا: ۱۲۷۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، تیماج تریاکی با ترنج و نیم ترنج لچکی ضربی کوبیده حاشیه منگنه، ۱۷۵ص (۲۶۹– ۴۴۳)، ۱۹ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۰–۱۳۰]

● **بغية الطالبين و حجة المطببين** / طب / عربی
buġyat-uṭ ṭālibīn wa ḥujjat-ul muṭabbibīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۱۳۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ سطر، قطع: وزیری [د.ث. مجلس]

● **بغية الطلاب فی معرفة الأنساب** / انساب / عربی
buġyat-uṭ ṭullāb fī maʻrifat-il ansāb

کتابی است در انساب سادات یمن که در صفحه عنوان، به نام فوق ثبت گردیده است. مؤلف در آغاز مطالبی در تاریخ انبیا از حضرت نوح (ع) تا پیامبر خاتم (ص) آورده و پس از آن با خطبه‌ای جدید، به ذکر نسب خاندان‌های سادات در یمن پرداخته است. آغاز بخش مذکور: «بسمله. الحمدلله الذی فرق

بین الاضداد و دل علی الخیر و الرشاد و زجر عن الغی و الفساد و أکمل حجته علی العباد». احتمالاً این کتاب شرح بر مشجری در انساب باشد، چنانکه در انجامه آمده: «تم المشجر المبارک صبیح یوم الجمعة لعله ۵ ربیع الآخر سنة ۱۱۸۵ من الهجرة النبویة علی شارعها أفضل الصلوة و التسلیم ...».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۳۹/۳

آغاز: بسمله. و به العون و الثقة، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطیبین الطاهرین و صحبه الراشدین المنتجبین و بعد فهذه نبذة منتقاة من التواریخ السالفة فی معرفة الآبا و الأجداد ... فأول ما نذکر نوح (ع)؛ **انجام:** عمرو بن معویة المعروف سباً، و الله سبحانه و تعالی أعلم و أحکم. تم المشجر المبارک ... و الحمدلله أولاً و آخراً و ظاهراً و باطنا.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۳ص (۹۷-۱۶۹)، ۲۹ سطر [عکسی ف: ۳-۵۳۸]

● بغیة الطلب فی تاریخ حلب = زبدة الحلب من تاریخ حلب / تاریخ / عربی

buġyat-uṭ ṭalab fī tārīx-i ḥalab = zubdat-ul ḥalab min tārīx-i ḥalab

ابن عدیم، عمر بن احمد، ۵۸۸-۶۶۰ قمری

ebn-e ʻadīm, ʻomar ebn-e ahmad (1193-1262)

کتاب مفصلی است در تاریخ حلب، به ترتیب حروف معجم. حاجی خلیفه و بروکلمان، این کتاب را در ده مجلد، نوشته‌اند. سزگین در مقدمه‌ای که بر مجلد اول چاپ عکسی کتاب نوشته، احتمال می‌دهد که این تاریخ در سی یا چهل مجلد تألیف شده باشد و آنچه تا کنون از آن به دست آمده حدود ده مجلد است که شاید یک سوم کتاب باشد.

چاپ: دمشق، المعهد الفرنسی، الجزء الثالث، تحقیق سامی الدهان، الطبعة الاولی، ۱۹۶۸م، ۳۰۶ص؛ مجلد اول این کتاب، به‌طور فاکسی میل از روی نسخه ایاصوفیا، به شماره ۳۰۳۶ توسط «معهد تاریخ العلوم العربیة و الاسلامیة» در ۱۴۰۶ هـ در فرانکفورت چاپ شده است.

[الاعلام زرکلی ۴۰/۵؛ معجم المؤلفین ۲۷۵/۷و ۲۷۶؛ کشف الظنون ۲۴۹/۱؛ ذخائر التراث العربی ۱۷۹/۱؛ بروکلمان، ذیل ۵۶۸/۱؛ فهرست المخطوطات المصورة تاریخ ۴۷/۱ و ۲۰/۲ و ۳۶/۳]

شرح و حواشی:

۱- بغیة الطلب فی تاریخ حلب (مختصر)

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۳۰۸

آغاز: الحسین بن عبدالله الخادم مولی الحسن بن عرفة بن یزید العبدی رابط بعین زربدة مدة مدیدة

نسخه اصل: کتابخانه احمد ثالث-ترکیه ۲۹۲۵. جلد پنجم؛ خط: نسخ، کا: احمد بن علم اقسماوی، تا: دوشنبه ۲۶ ربیع الثانی ۷۱۸ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد بن محمد بن سابق حنفی به تاریخ چهارشنبه ۱۹ ربیع الثانی ۸۵۶ ؛ مهر وقف و امضای سلطان محمود خان خادم حرمین شریفین؛ وقف نسخه بر خانقاه ناصریه؛ ۶۵۲ص [عکسی ف: ۴-۱۳۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۱۳عکسی

آغاز: خالد بن الحرث بن ابی خالد قیس بن خلدة بن مخلد؛ **انجام:** التی دخلت قلبک برویتک ایانا فی مسجد الجامع او کما قال.

نسخه اصل: سلطان احمد سوم-استانبول، بشماره A ۲۹۲۵/۵ (فهرست خطی عربی طوپ قاپی ۵۲۴/۳). این نسخه از خالد بن الحرس شروع و به ترجمه دعلج بن احمد بن دعلج ختم می‌شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً در نیمه اول قرن ۹؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد بن محمد بن سابق حنفی به تاریخ ۸۵۶ق؛ ۳۴۴گ، ۱۷سطر [عکسی ف: ۲-۱۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۸۹عکسی

آغاز: احمد بن محمد بن متویة ابو جعفر المروروذی المعروف بکاکو.؛ **انجام:** مسلم بن الحجاج یقول: ابو یعقوب اسحق بن منصور ... سمع یحیی بن سعید وابن عیینه و ابن ابی فدیک و ابن نمیر

نسخه اصل: از نسخه سلطان احمد ثالث-استانبول، ش A. ۲۹۲۵/۲ (فهرست عربی طوپ قاپی۵۲۳/۳). این نسخه، ظاهراً جلد دوم، از ترجمه «احمد بن محمد متویة» شروع و تقریباً به آخر ترجمه «اسحق بن منصور المروزی» ختم می‌شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ ۳۰۰گ، ۱۷سطر [عکسی ف: ۲-۷۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۴۷-ف

نسخه اصل: فیض الله افندی ش ۱۴۰۴. از سرگذشت حجاج بن هشام و حجاج بن یوسف تا پایان جزو ۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ [فیلمها ف: ۱-۲۹۱]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۲۶۳بخش۳ و ۲۶۴بخش۳

همان نسخه بالا [ف: ۱۳۲]

● بغیة الطلب فی تاریخ حلب (مختصر) / تاریخ / عربی

buġyat-uṭ ṭalab fī tārīx-i ḥalab (muxtaṣar)

وابسته به: بغیة الطلب فی تاریخ حلب = زبدة الحلب من تاریخ حلب؛ ابن عدیم، عمر بن احمد (۵۸۸-۶۶۰)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۶۳۰/۴

خط: نسخ، کا: قاسم عبدالله، بی‌تا [ف: ۷-۷]

● بغیة العلماء و الرواة = ذیل رفع الإصر عن قضاة

مصر / تراجم / عربی
buġyat-ul ʻulamāʼ wa-r ruwāt = ḏayl-u rafʻ-il iṣr ʻan quḍāt-i miṣr

سخاوی، محمد بن عبدالرحمن، ۸۳۱–۹۰۲ قمری
saxāvī, mohammad ebn-e ʻabd-or-rahmān (1428-1497)

ذیل و تکمله‌ای است بر کتاب استادش احمد بن علی کنانی مشهور به «ابن حجر عسقلانی» (۸۵۲ق) موسوم به «رفع الاصر عن قضاة مصر» که در آن شرح حال متولیان امر قضاوت در مصر از زمان فتح مصر به دست مسلمانان تا عصر ابن حجر به ترتیب طبقات سال‌ها و در هر طبقه، به ترتیب الفبا درج شده است. قابل ذکر است که ابن حجر، خود ۲۲ سال صاحب منصب قضاوت بوده است. سخاوی در این ذیل، شرح حال ۴۹ تن از کسانی را که پس از ابن‌حجر می‌زیستند یا معاصر با او بودند ولی نامشان در «رفع الاصر» نیامده یا این که اسمی از آنها به میان آمده ولی شرح حال تفصیلی شان بیان نشده آورده است و همان گونه که در پایان نسخه حاضر کاتب به نقل از خط وی آورده، این ذیل را «بغية العلماء و الرواة فی الذيل علی کتاب شيخی فی القضاة» نامیده است. وی در ضمن شرح حال افراد، ترجمه فرزندان و بعضاً پدران و اجدادشان را نیز بیان نموده و در مناسبت‌های گوناگون، مباحث نحوی، فقهی و مانند آنها را مطرح کرده و به بررسی اقوال علما پرداخته است. اسامی قضات مترجم در «ذیل رفع الاصر» عبارتند از: ۱. برهان الدین ابراهیم ابن الدیری، ۲. احمد ابراهیم کنانی عسقلانی، ۳. احمد بن احمد انصاری خزوجی، ۴. احمد بن احمد اسیوطی، ۵. احمد بن عبدالله کنانی عسقلانی (ابن‌حجر)، ۶. احمد بن محمد اذرعی، ۹. احمد بن ناصر باعونی دمشقی، ۱۰. احمد بن نصرالله کرمانی، ۱۱. حسن بن علی حصنی حموی، ۱۲. سعد بن محمد بن الدیری نابلسی، ۱۳. زکریا بن محمد انصاری، ۱۴. سلیمان بن ابی العزا ذرعی، ۱۵. صالح بن عمر کنانی عسقلانی، ۱۶. عبدالله بن شریک، ۱۷. عبدالقادر دمیری، ۱۸. علی بن محمد آدمی، ۱۹. علی بن محمود سلمی حموی، ۲۰. علی بن محمد سخاوی، ۲۱. علی بن یوسف مصری، ۲۲. عمر بن ابی بکر محمد، ۲۳. عمر بن عبدالوهاب، ۲۴. عمر بن محمد رازی، ۲۵. محمد بن احمد کحکاوی، ۲۶. محمد بن احمد بساطی، ۲۷. محمد بن احمد اسدی، ۲۸. محمد بن احمد تنسی، ۲۹. محمد بن احمد شافعی، ۳۰. محمد بن اسحاق سلمی مناوی، ۳۱. محمد بن ابی بکر مالکی، ۳۲. محمد بن عبیدالله کریزی، ۳۳. محمد بن عثمان کرادی، ۳۴. محمد بن علی قایانی، ۳۵. محمد بن عمار مصری، ۳۶. محمد بن عمرو حلبی، ۳۷. محمد بن عمر قاهری، ۳۸. محمد بن ابی بکر سدرش، ۳۹. محمد بن محمد مصری، ۴۰. محمد بن محمد کنانی، ۴۱. محمد بن محمد بن صافی، ۴۲. محمد بن محمد شافعی، ۴۳. محمد بن محمد بغدادی، ۴۴. محمد بن محمد شافعی، ۴۵. محمد بن محمد بن شهاب غازی، ۴۶. محمد بن محمد حنفی، ۴۷. محمود بن احمد عنتابی، ۴۸. یحیی بن محمد عناوی، ۴۹. محمد بن احمد احمد بن مزهد.

چاپ: قاهره، الدار المصرية للتأليف و الترجمة، محقق جودة هلال و محمد محمود صبیح، چاپ اول، ۱۳۸۵ق، ۴۰+۴۸۸ص.
[کشف الظنون، ج۱، ص ۹۰۹]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۰۳عکسی

آغاز: بسمله قال سيدنا الحافظ العمدة خادم السنة النبوية شمس الدين ابوالخير محمد بن الشيخ العلامة عبدالرحمن بن ابی بکر المقری السخاوی المصری القاهری رحمه الله تعالی الحمدلله الحكيم العدل الشامل كلاً من خلقه بالجود و الفضل ... و بعد فهذا جزء افردت فيه بالذكر من تأخر عن شيخنا من كبار القضاة بالقاهرة و مصر كذا من كان بزمنه ممن لم يره بأصله مسطوراً أو اثبته و لكن طوى أكثر خبره لكونه لم يكن عنده مشهوراً ... و رتبته كأصله الترتيب المألوف علی الحروف؛ **انجام:** ثم دفن بتربته و لم يلبث ان استقر ولده البدری محمد فی وظيفته و صلی الله علی سيدنا محمد و آله و صحبه و سلم

خط: نسخ، کا: احمد بن ابی بکر نسفی مالکی، تا: سه‌شنبه ۱۴ شوال ۹۷۳ق؛ بلاغ مطالعه و قرائت به تاریخ ۱۰۳۸ ق در آخر نسخه؛ عبارت «وقف کتابخانه مدرسه محمودیه» و مهر «وقف کتابخانه مدرسه محمودیه فی المدینة المنورة» (بیضوی)؛ ۱۷۰ص، ۲۷سطر [عکسی ف: ۳–۱۸]

● **بغية الفحول فی شرح زبدة الاصول** / اصول فقه / عربی
buġyat-ul fuḥūl fī š.-i zubdat-il usūl

برغانی قزوینی، عبدالوهاب بن محمد صالح، -۱۲۵۰ قمری
baraqānī qazvīnī, ʻabd-ol-vahhāb ebn-e mohammad sāleh (- 1835)

وابسته به: زبدة الاصول؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳–۱۰۳۰)
اهداء به: برای برادرش شیخ موسی
تاریخ تألیف: آغاز ۱۲۵۸ و پایان ۵ شعبان ۱۲۵۸؛ محل تألیف: کربلا
شرحی است مزجی بر زبدة الاصول شیخ بهائی.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۲۱۵

آغاز: بسمله ... الحمدلله الذی وفقنا لعرف ريعان الشباب فی الوصول الی الاصول ... اما بعد؛ فيقول عبدالوهاب رضوان الدين بن محمد صالح القزوينی ... انی لما رأيت اقبال الناس بكتاب «زبدة الاصول» و لاسيما اخی ... الشيخ موسی فاحببت ان اشرحها ... و سميته ببغية الفحول فی شرح زبدة الاصول؛ **انجام:** بل طريق النجاة فی الاخری و الاولی ... فی مشهد الحسين ... كما هو

مستحقه ۱۲۵۸. اللهم صل ... دائمة باقية.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۵۸، جا: کربلا؛ به گواهی تصحیح و خط زدگی و تغییرهای بسیار نسخه اصل است؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۲۰۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۳-۲۵۷]

● بغية الفلاحين و الاشجار المثمرة و الرياحين / کشاورزی-عربی

buġyat-ul fallāḥīn wa-l ašjār-ul muṯmara wa-r rayāḥīn

غسانی، عباس بن علی، -۷۷۸ قمری

qassānī, ‘abbās ebn-e ‘alī (-1377)

کتابی در باب زراعت و غرس گیاهان و فوائد و منافع و طبایع و مضار انواع میوه‌ها و طرق دفع آفات از آنها بر اساس مؤلفاتی از قبیل «الاشارة فی العمارة» از تصانیف پدرش الملک المجاهد سیف الدین علی (- ۷۶۴) و «ملح الملاحة فی معرفة الفلاحة» از تصانیف جدش الملک الاشرف [کذا فی النسخة صریحا و اضحا یعنی با اضافه «جدی» به الملک الاشرف، ولی از مراجعه به کتب تواریخ معلوم می‌شود که این شخص فی الواقع برادر جد مؤلف یعنی برادر الملک المؤید یعنی عموی پدر مؤلف است، و او را نیز مانند عموم افراد و ملوک فاضل سلسله غسانی تألیفات متعددی است در موضوعات مختلف علوم از طب و نجوم و اسطرلاب و بیطاری و انساب و رجال و فنون ادب و غیره از جمله کتاب «المعتمد فی الادویة المفردة»] و «الفلاحة الرومیة» و «الفلاحة النبطیة» و غیره، و چنان که در ترجمه احوالش مسطور است او را به‌جز این کتاب تألیفات دیگری نیز بوده که طابع کتاب «العسجد المسبوک و الجوهر المحکوک فی طبقات الخلفاء و الملوک» در مقدمه خود بدون این که ذکر این کتاب را به میان بیاورد آنها را تعداد نموده است. کتاب مشتمل است بر «مقدمه» و شانزده «باب» و «خاتمه»: مقدمه: در بیان مطالب متنوع و کلی در باب نباتات و بیان اقوال افلاطون و ارسطو و دیگران از اصحاب فلاحت؛ باب ۱. الارضین و صفاتها و ما یستدل به علی جیدها و ردیها؛ ۲. فیما یستمد به الارضون؛ ۳. ذکر المیاه و ما یستدل به علیها و علامات المواضع التی یکون فیها؛ ۴. اختیار الارض و اصلاحها؛ ۵. اوقات الفلاحة و ما یحتاج الیه من امورها؛ ۶. الزروع؛ ۷. القطائی؛ ۸. البقول و الخضروات؛ ۹. البزور المتخذة لاصلاح الاطعمة؛ ۱۰. الریاحین و ما شاکلها؛ ۱۱. الاشجار المثمرة؛ ۱۲. تثمیر الاشجار و اصلاحها بعد هدمها؛ ۱۳. ترکیب الاشجار بعضها فی بعض و ما یترکب منها و الاخبار عن معرفة الاقالیم السبعة و اهویتها و طبایعها؛ ۱۴. الخواص؛ ۱۵. دفع الآفات عن الزروع؛ ۱۶. تحتوی علی خاتمة تشتمل علی فوائد شتی علی سبیل الاختصار.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۸۴

آغاز: بسمله الحمدلله حامی حوزة بلاده بملوک اجتباهم لحراسة عباده (بعد از هشت سطر) اما بعد فان قلم القدر اذا جری بتأیید الله تعالی للعبد و اسعاده و خصه بتوفیقه و ارشاده الهمه اکتساب الامور و السجایا الحمیدة و الزمه بالمزایا الشریفة المجیدة و انه لما تولانی الله تعالی بعین عنایته فی اصداره و ایراده و حبانی من خفی الطافه باسداء طارق احسانه و تلاده و اتانی زمام ذلک کله فاذعن لی الاقبال باصحابه و انقیاده و المطلب المطلوب من شکر سبیل احسانه السابغ تألیف کتاب یکون جواهر معرفته ازین لعارفیه من جلاء العقود؛ **انجام:** و کل اقلیم منسوب الی کوکب من الکواکب السبعة بحیثما او جبته التجربة علی الامر الاکثر الاقلیم الاول لزحل.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۹۵ق؛ مجدول؛ واقف: حاج سید عبدالباقی آیت اللهی شیرازی، اسفند ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی ضخیم، جلد: مقوا عطف و سجاف چرم و لبه دار، ۳۵-۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۱۹-۶۳۳]

● بغية القاری المجيد من طلاب القرآن المجيد / علوم قرآن-عربی

buġyat-ul qārī-yil majīd min ṭullāb-il qur‘ān-il majīd

زبیدی، عبدالباقی بن عبدالله، ق۱۱ قمری

zobaydī, ‘abd-ol-bāqī ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 17c)

تاریخ تألیف: دوشنبه 7 ذیقعده 1005ق

عدد آیه‌های قرآن و اختلافات ائمه حجاز و عراق و شام در آن، مکی و مدنی بودن سوره‌ها، فواصل سور، عدد رکوعات و انواع وقف‌های قرآنی و دیگر مطالب را در این کتاب جمع‌آوری کرده است. مؤلف کتاب «الجامع المفید لطالب القران» امام مقری ابو محمد عبدالله بن عمر بن ورد هلالی مذحجی شافعی مقدسی را نیز در ضمن کتابش گزیده کرده است.
[فهرست نسخه‌های عربی لینچی ص ۸۷-۸۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۴۹

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و بعد فهذه نبذة فی عدد آی القرآن و کلمه و حروفه و معرفة و قوفه و خموسه و عشوره
نسخه اصل: کتابخانه آکادمی لینچی-رم ۴۷؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۵ ذیقعده ۱۱۸۵ق؛ مصحح، محشی؛ در برگ آخر اسامی قراء سبعه مذکور در شاطبیه آمده؛ ۲۴۵ص [عکسی ف: ۲-۴۴]

● بغية القاصد فی مشكلات القواعد / حساب / عربی

buġyat-ul qāṣid fī muškilāt-il qawā‘id

سربهاری، قاسم بن عبدالحق، ق۱۰ قمری

sarbahārī, qāsem ebn-e ‘abd-ol-haqq (- 16c)

وابسته به: قواعد الاحکام فی معرفة (مسائل) الحلال و الحرام؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۱۰ شوال ۹۶۶ق؛ محل تألیف: اردبیل
شرح و بسط مسائل حسابی مشکل کتاب «قواعد الأحکام» علامه حلی، تنظیم شده برای آنان که به قواعد مراجعه می‌کنند تا نیاز به مراجعه منابع مختلف نداشته باشند. بیشتر مسائل این کتاب مربوط به تقسیم ارث و حقوق وارثان می‌باشد و در پایان مسئله‌ای افزوده شده است در تکمیل «مناسخات» خواجه نصیر الدین طوسی. در آغاز این کتاب سیزده «مقدمه» است دارای قواعد و فوائد در کلیات مسائل علم حساب که شناخت آنها در حل مشکلات ریاضی لازم می‌باشد.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۹۵۷

آغاز: الحمدلله الذی شرف نوع الانسان و خصه بفضیلتی العقل و النطق من بین الحیوان و جعلها ذریعة یتوصل بها الی مآربه؛ **انجام:** هذا ما قاله السید العلامة ... فی کتابه الموسوم بالأنوار المضیة فی الحکمة الشرعیة.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ تملک: علی بن نور الدین محمد غفاری کاشانی؛ مهر: «الراضی بقضاء الغنی محمد جعفر الحسینی الرضوی» (بیضوی)، «العبد محمد جعفر الحسینی الرضوی» (مربع)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۷۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۵-۳۸۷]

● بغیة المرتاح الی طلب الارباح / مواعظ / عربی

buġyat-ul murtāḥ ilā ṭalab-il arbāḥ

زرندی، محمد بن یوسف، ۶۹۳-۷۵۰ ؟ قمری

zarandī, mohammad ebn-e yūsof (1294-1350)

کتابی است مشتمل بر شرح چهل حدیث در مواعظ که مؤلف، اول تألیف آن را جهت نصیحت بعضی از سلاطین شروع نموده، لیکن برای اینکه فایده آن عام باشد آن را در نصیحت جمیع حکام و ولات مسلمین قرار داده است. مؤلف، احادیث را غالباً از «صحیح بخاری» و «مسلم» و «جامع ترمذی» آورده و اسناد خود را تا مؤلف هر کدام از این سه کتاب ذکر می‌کند.

[کشف الظنون ۲۵۰/۱؛ معجم المؤلفین ۱۲۴/۱۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۳۰عکسی

آغاز: الحمدلله المؤمن السلام ... و بعد یقول ... ابو عبدالله محمد بن یوسف بن الحسن بن محمود الزرندی ... سمیتها: بغیة المرتاح الی طلب الارباح فی نصح السلاطین و ولاة المسلمین و الحکام الراغبین فی الفلاح؛ **انجام:** فهذا آخر الاربعین و ما وشحتها به من طرف الآثار و الاشعار وحلیتها به من الحکایات و الآداب و المواعظ و الاذکار ... و الحمدلله رب العالمین و صلوته علی سیدنا محمد خاتم النبیین و علی آله

نسخه اصل: چستربیتی، ش ۳۸۲۳ (اربری، فهرست خطی عربی ۲۲/۴)؛ خط: نسخ، کا: شیخ محمد شماعی، تا: جمعه ۲۲ ربیع الاول ۸۴۲ق؛مصحح،محشی؛۱۲۶گ،۲۳سطر [عکسی ف: ۲-۴۱۰]

● بغیة المرید فی الکشف عن احوال الشیخ الشهید / تراجم / عربی

buġyat-ul murīd fi-l kašf ʻan aḥwāl-iš šayx-iš šahīd

عودی جزینی، محمد بن علی، ق ۱۰ قمری

ʻūdī jozaynī, mohammad ebn-e ʻalī (- 16c)

زندگی‌نامه شهید ثانی از هنگام ولادت تا زمان شهادت است. مؤلف از شاگردان نزدیک شهید ثانی و پیوسته ملازم وی بوده است، متأسفانه بیشتر فصل‌های این کتاب از میان رفته، فقط بخشی اندک از آن را نوه شهید ثانی، علی بن محمد بن حسن عاملی به‌دست آورده و در کتاب الدر المنصور، درج نموده و ترجمه جد خود حسن بن زین الدین و عده‌ای از علما را از خاندان شهید ثانی ضمیمه آن نموده است. دارای یک «مقدمه» و ۱۰ «فصل» و «خاتمه» است: المقدمة: فی وصفه بالکمال علی الاطلاق و اشتمل علیه من مکارم الاخلاق؛ فصل ۱. مولده و ما اعقبه من ختم کتاب الله و ترتیب شروعه فی تحصیل العلوم؛ ۲. ظهور اجتهاده و تعداد مصنفاته؛ ۳. تعداد أصحابه و فضلاء تلامذته؛ ۴. ذکر أمره فی الکتابة و ما له فیها من الآیات و محاسن الکرامات؛ ۵. تعداد زوجاته و عدد اولاده؛ ۶. محاسن الرسائل البلیغة و الانشاآت الفصیحة؛ ۷. ذکر القصائد التی مدح بها فی الزمان و من مدحه من أهل هذا الشأن؛ ۸. ذکر ما عرض له من الاخاویف؛ ۹. مقتله و خاتمظ أجله؛ ۱۰. اضطراب الاخبار فی تحقیق الاحوال بعد أخذه من الحجاز الی الروم؛ الخاتمة: فی المراثی و الندب و ما وقع بعد فقده من الکرب و بیان من رثاه.

آغاز: الحمد لله رافع درجات العلماء ... و بعد فان احق ما اودع فی الطروس و توجهت الیه النفوس من فن التواریخ المحفوظه والسیر الملحوظة.

[الذریعة ۱۳۶/۳ و۱۳۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۶۸/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا و حزنی علیهم لا انقضاء له ×× حتی اراهم عیاناً حینما نزلوا. و هذا آخر ما وجد من هذا التاریخ و الحمد لله اولاً و آخراً.

خط: نسخ، کا: مولی عبدالله افندی، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ تملک: «نصر الله بن حسین حسینی»؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، ۲۹گ (۱۵۳پ-۱۸۱پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [ف: ۳۳-۳۲۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۶۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** الفصل الثالث فی ذکر اصحابه و فضلاء تلامذته الذی قراء وا علیه ... حسین بن الصایغ العاملی ادام الله توفیقه قراء علیه و سمع جملة نافعة من العلوم فی المعقول و المنقول و الادب و غیر ذلک

خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن ثابت حسینی، تا: ۱۶ ذیقعده

۱۱۱۰ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۳۷گ (۸۰ پ- ۱۱۶پ)، ۱۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۲سم [ف: ۱/۲۹-۴۸۸]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۸۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** وکم رفعت مضافا للهوان کما ×× خفضت کل لبیب مفرد علم

خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن بن حاج محمد قاسمی جزائری، تا: ۱۱۱۱ق؛ مصحح، محشی، درچند برگ اول شرح حال بیضاوی با ایراداتی بر تفسیر وی و شرح حال مرحوم شیخ مفید و نقل بعضی مناظرات وی آمده و ظاهراً این کتاب بخشی از کتاب «ربیع الابرار» کاتب باشد که در بیان احوال علماء و شعراء نگاشته است؛ وقفنامه‌ای با مهر «رب محمد نجنی بحق علی» (بیضوی) و «محمد علی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۹۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۵۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۶۴۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الصبر علی هذا المصاب و الاجر علیها.

خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالله بن عنایت الله، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه سرخ گوشه‌ها و عطف تیماج مشکی، ۴۲ص (۱۵-۵۶)، چلیپا (۸×۱۵)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۴-۳۵۷۸]

● **بغیة المرید و أنیس الفرید** / انساب / عربی

buġyat-ul murīd wa ’anīs-ul farīd

حسنی یمانی، عامر بن محمد، -۱۱۳۵ قمری

hasanī yamānī, ‘āmer ebn-e mohammad (- 1723)

تاریخ تألیف: ۱۱۲۶ق

کتابی است درباره انساب ذریه سید علی بن محمد املحی بن علی رشید (-۹۷۷ق) نگاشته و حوادث تا سال ۱۱۳۰ق را در آن آورده است و به خصوص تراجم آل امام منصور قاسم بن محمد (- ۱۰۲۹ق) را مدنظر داشته است. در مصادر التراث الیمنی فی المتحف البریطانی (ص۱۰۴-۱۰۵) درباره موضوع و محتوای این اثر چنین آمده است: «کتاب کما أثبت فی عنوانه فی ذریة و أنساب السید علی بن محمد بن علی الرشید الأملحی الحسنی و من نشأ معهم و عاصرهم من السادة و العلماء و الفضلاء و السید علی بن محمد بن علی بن الرشید الأمحلی (من شام صعدة)المتوفی سنة ۹۷۷هـ هوجد فرع من فروع الائمة الذین کان أولهم حفید السید علی بن محمد، الامام المنصور بالله القاسم بن محمد الذی حکم سنة (۱۰۰۶-۱۰۲۹هـ) و کان من نسله أئمة حکموا رغم الصراع مع الاتراک حتی زمن المؤلف و کتابته هذا التاریخ سنة ۱۱۲۶هـ کانت غایة المؤلف من وضع هذا الکتاب أن یذکر أنساب الفرع الهاشمی الذی ینتمی الیه لکنه فی حقیقة الأمر یحوی مادة کثیرة و هامة فی تاریخ الیمن فی هذه الحقبة المضطربة و غیرالمعروفة تماما. و بالرغم من أن المؤلف ذکر أنه صنف الکتاب سنة ۱۱۲۶ هـ فانه قد ساق من الأخبار و الحوادث ما یعود الی ما بعد هذاالتاریخ کحصار «المهدی صاحب المواهب» ووفاته التی حددها فی الخامس من رمضان سنة ۱۱۳۰هـ و حوادث أخری لعل آخرها فی ۲۴ شعبان من نفس العام. و تناول فی المقدمة أهمیة السلالة العلویة مشیرا الی اعتماده علی مصادر أربعة أساسیة هی (نورالانوار و منهج الابرار للسید أحمد بن محمد بم علی الرضی) و (کتاب فخر الدین عبدالله بن علی المؤیدی المعروف بأبی علامة) و (عمدة الطالب فی أنساب أبی طالب للشریف ابن عنبه) و کذلک (ما کتبه الشریف المسهودی).

و أخذ فی استعراض نسب سادة الیمن و بشکل خاص اولاد الامام القاسم بن ابراهیم الرسی (ت ۲۴۶هـ).و هکذا تشکل الأنساب و سیرة من ذکرهم من الائمة المعاصرین أمثال الامام یحیی شرف الدین (ت ۹۶۵هـ) و بنه المطهر (ت ۹۸۰هـ) و من تلاهم فی القرن العاشر أو ما تلاه حتی ۱۱۲۶ هـ جوهرالکتاب و معظم مادته. و قد أضاف معلومات و أخبارا مفیدة عن سیرة المنصور بالله القاسم بن محمد و عرض أحداث عصره».

نسخه‌های خطی از این کتاب در کتابخانه‌های یمن فراوان است و استاد محمد بن محمد شعیی آنرا تحقیق کرده و استاد احمد بن محمد شامی تعلیقاتی برآن نگاشته و قرار است در جده به چاپ برسد. «حافظیان»

آغاز: الحمدلله الذی هو علی تغایر الازمنه اله محمود، ... و بعد فانه لما طرق سمعی من بعض ابناء السادة الاعلام اهل الوقت یسأل عن نسب بعض اهله ...

انجام: فهم مشایخ العلوم و مرجع الحلوم و الیهم یرجع ... المهمات و یستنزل الخیرات و البرکات ...

[ملحق البدر الطالع /۱۱۰؛ فهرس مخطوطات بعض المکتبات الخاصة فی الیمن ۱۲۷و۲۲۲؛ فهرس المخطوطات الیمنیة لدار المخطوطات و المکتبة الغربیة بالجامع الکبیر ۱۴۳۳/۲-۱۴۳۴؛ مؤلفات الزیدیة ۲۱۱/۱؛ مصادر التراث فی المکتبات الخاصة فی الیمن ۵۱۷/۱و ۲۳۲و ۱۶۶ و ۵۷۱/۲ و ۶۳۳؛ مصادر التراث الیمنی فی المتحف البریطانی: ۱۰۴-۱۰۵؛ مصادر الفکر الاسلامی فی الیمن ۵۲۳-۵۲۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۴۴عکسی

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: موزه بریتانیا، ش .Or۳۷۱۹ (ریو، فهرست عربی همانجا /۳۳۸)؛ خط: نسخ، کا: احمد بن محمد بن اسماعیل بن محمد بن أحمد طشی، تا: پنج‌شنبه ۵ صفر ۱۲۹۰ق؛ از روی نسخه مصنف، مصحح؛ ۱۸۶گ، ۲۳سطر [عکسی ف: ۲-۱۲۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۸۶۴

آغاز و انجام: برابر؛ و الی هنا انتهت النسخة المبارکة المسما ببغیة المرید و انس الفرید.

نسخه اصل: در یکی از کتابخانه‌های یمن؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن علی بن عبدالعزیز ذماری زیدی، تا: جمعه ۲ ذیقعده

۱۳۴۴ق؛ مجدول، بخشی از انجامه کاتب: «... نقلت هذه النسخة عن نسخة منقولة من الامام المزبورة بخط المصنف رحمه الله و ایای و آبایی ... بخط أفقر عبادالله تعالی الیه المعول فی جمیع مهاته علیه محمد بن علی بن علی بن عبدالعزیز الذماری بلدا و وطنا و العدلی اعتقادا و الزیدی مذهبا ...»، در آخر نسخه فایده‌ای درباره کرامات امام مهدی احمد بن یحیی و چند بیت به عربی؛ این تصویر را عبدالله علی مطهر دیلمی به تاریخ ۲ رمضان ۱۴۱۸ در ذمار یمن به کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی ره اهداء کرده؛ ۵۳۲ص، ۲۲ سطر [عکسی ف: ۵-۲۸۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۷۰عکسی

خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالله بن علی ملقب به حجازی زیدی، تا: جمعه ۱۶ ربیع الاول ۱۳۹۵ق؛ مصحح، و با نسخه ام توسط کاتب وصفی الاسلام احمد بن یحیی بن احمد مقابله شده؛ ۳۲۴گ، مختلف السطر [عکسی ف: ۲-۲۴۹]

● **بغیة المستعجل** / شعر، تاریخ / عربی

buġyat-ul musta‘jal

علی بن عبدالملک بن بصلا

‘alī ebn-e ‘abd-ol-malek ebn-e baslā

ارجوزه‌ای است در هفتاد و نه بیت در تاریخ خلفای راشدین و بنی امیه و بنی العباس تا روزگار مستعصم عباسی و در آغاز آن اشاره‌ای است به نسب و تاریخ حضرت پیامبر اکرم (ص).

آغاز: الحمدلله و صلی الله ×× علی التهامی الذی اصطفاه / محمد و آله الأطهار ×× و صحبه الأماجد الأخیار

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۰۴/۱۰۴

خط: نسخ، کا: شمس الدین محمد بن علی بن حسن جباعی، تا: قرن ۹؛ ۳ص (۳۸۱-۳۸۳) [ف: ۵-۱۱۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۷۷/۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم اتی من بعد المعتصم ×× ادام اماماً بره منسجم. مبلغاً فی الا ...

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، رکابه‌دار؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۱۴۴-۱۴۵)، ۲۱ سطر، اندازه: ۷×۱۸سم [ف: ۳۲-۲۱۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۸۸۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** مبلغا فی الامر اذ برتبته ×× ما یشتهی مهنئاً بدولته

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: ترمه عطف گالینگور نیلی، ۳گ (۱۲ر-۱۴پ)، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [ف: ۲۵-۱۸۳]

● **بغیة المستفید فی أخبار مدینة زبید** / تاریخ / عربی

buġyat-ul mustafīd fī ’axbār-i madīnat-i zubayd

ابن دیبع، عبدالرحمن بن علی، ۸۶۶-۹۴۴ قمری

ebn-e dayba‘, ‘abd-or-rahmān ebn-e ‘alī (1462-1538)

تاریخ شهر زبید از بلاد یمن است از ابتدای تأسیس آن تا اواخر قرن نهم هجری. در یک «مقدمه» و ده «باب»: المقدمة: فی ذکر الیمن و فضله و اسلام اهله؛ باب ۱. ذکر مدینة زبید و فضلها؛ ۲. ذکر تملک بنی زیاد؛ ۳. ذکر ملوک الحبشه بالیمن من آل نجاح؛ ۴. ذکر وزراء آل نجاح؛ ۵. ذکر قیام السید علی بن مهدی ... و زوال ملک الحبشة و انقضاء دولتهم؛ ۶. ذکر دولة بنی ابوب و اول دخولهم الیمن؛ ۷. ذکر دولة الملوک بنی رسول الغسانیین بالیمن؛ ۸. ذکر الدولة الغراء الطاهریة؛ ۹. ذکر الدولة السعیدة المبارکة الحمیدة المنصوریة؛ ۱۰. ذکر دولة مولانا ... عامر ابن عبد الوهاب بن داود بن طاهر ...

آغاز: الحمدلله رب العالمین، الذی علمنا ما لم نکن به عالمین، و فهمنا علوم الاولین و الآخرین.

چاپ: در بون، ۳۰۰ص، ۱۸۲۸م؛ صنعاء، محقق: عبدالله الحبشی، مرکز الدراسات و البحوث الیمنی، ۱۹۷۹م؛ بیروت، دار العودة، ۲۳۳ص، ۱۹۷۹م.

[بروکلمان ۲/(۴۰۱)۵۲۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۹۶عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یجعل کلمة الملک باقیة فیه، و فی عقبه الی یوم الدین آمین آمین.

آمین آمین لا ارضی بواحدة-حتی اضیف الیها الف امیناً.

نسخه اصل: چستربیتی، ش ۳۷۴۹ (اربری، فهرست خطی عربی ۱۰۵/۳)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در پایان تاریخ روز یک‌شنبه بیستم صفر ۹۰۳ هـ ثبت شده که شاید تاریخ فراغت مؤلف، از تألیف باشد؛ ۹۲گ، ۲۳سطر [عکسی ف: ۲-۲۷۲]

● **بغیة المطالب علی حاشیة المکاسب** / فقه / عربی

buġyat-ul maṭālib ‘alā ḥāšīyat-il makāsib

موسوی قزوینی، محمد باقر بن محمد علی، ق۱۴ قمری

mūsavī qazvīnī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ‘alī (- 20c)

وابسته به: حاشیة المکاسب؛ رشتی، حبیب الله بن محمد علی (۱۲۳۴-۱۳۱۲)

تاریخ تألیف: ۱۳۰۶ (جزء اول) و ۱۳۰۹ق (جزء دوم)؛ محل تألیف: نجف اشرف

تقریرات درس استادش میرزا حبیب الله رشتی بر مکاسب شیخ انصاری را در کتاب حاضر در سه جزء گرد آورده است. مؤلف در دو جا به نام کتاب اشاره نموده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۷۵۲

آغاز: قوله مبادلة مال بمال، ما ذکره اللغویون کاکثر تعاریف الفقهاء مثل تملیک عین بعوض و نقل الملک الی غیره و انتقال عین مملوکة من شخص الی غیره

نسخه اصل: کتابخانه خاندان مؤلف-قزوین؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۶ق، (پایان جزء اول)، ۷ رمضان ۱۳۰۹ (پایان جزء دوم)؛ یادداشتی از مؤلف درباره کتاب حاضر با مهر «محمد باقر الموسوی» (بیضوی)؛ ۷۷۹ص [عکسی ف: ۵-۲۰۷]

● **بغیة الواعظ فی الحکایات و المواعظ** / آداب و سنن / عربی

buġyat-ul wā'iẓ fī-l ḥikāyāt wa-l mawā'iẓ

ملاحنفی، ابوبکر بن محمد، ق۱۳ قمری

mollā hanafī, ābū-bakr ebn-e mohammad (- 19c)

کتابی است مفصل در مواعظ و حکایات و احادیث اهل سنت، که مؤلف، کتاب «مورد العذب» تألیف ابن الجوزی (-۵۹۷) را با افزودگی‌هایی گرد آورده است. و مشتمل بر ۲۲ «فصل» می‌باشد، مؤلف صاحب کتاب «مختصر التبصرة ابن جوزی» و «حادی الأنام إلی دارالسلام» نیز می‌باشد و در احساء درگذشته است.

[معجم المؤلفین ۷۵/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۵۳۴

آغاز: الحمدلله الذی أیقظ قلوب العالمین بطاعته من سنة الغفلة و وفقهم للاستعداد لیوم المعاد؛ **انجام:** یا ریح الشمال قتلنی قلب المشوق و لإشواقه تفجعی یا من أعماه الهوی فاستوی عنده

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج یشمی مجدول، ۱۰۰گ، ۱۵-۱۶ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۳۱-۵۸۶]

● **بغیة الوعاة فی طبقات اللغویین و النحاة** / رجال، تراجم / عربی

buġyat-ul wu'āt fī ṭabaqāt-il luġawīyyīn wa-n nuḥāt

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹-۹۱۱ قمری

soyūtī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446-1506)

تاریخ تألیف: ۸۶۸ق

کتاب جامعی در شرح حال طبقات نحویان است، زیرا با مطالعه کتاب‌های تألیف شده مهمی چون «طبقات النحاه البصریین» نوشته ابوسعید سیرافی، «مراتب النحویین» از ابوطیب حلبی لغوی، «طبقات النحاة» تألیف ابوبکر محمد بن حسن زبیدی، «البلغة فی طبقات ائمه اللغة» اثر قاضی مجدالدین فیروزآبادی او را اقناع نساخت، لذا پس از مطالعه حدود سیصد جلد کتاب از تألیفات بزرگان بر این امر مبادرت کرد و این کتاب گرانسنگ را در شرح حال و بیوگرافی آنان نگاشت. نویسنده ابتدا به عنوان تیمن اسامی نحویان موسوم به محمد و احمد را آورده و سپس به ترتیب حروف هجا به ترجمه سایر طبقات پرداخت که از زمان تألیف تا کنون مورد استفاده همگان است.

آغاز: الحمدلله خالق الوجود و معدمه و مانح الفضل و ملهمه ... اما بعد فانی منذ نشأت و انا نشوق الی کتاب بجمع اخبار النحویین لمزید اختصاصی بهذا الفن اذ هو اول فنونی.

چاپ: القاهرة، مطبعة دارالتألیف، تحقیق محمد ابوالفضل ابراهیم، ۱۹۶۵-۶۴م، در دو جزء، ۶۰۷+۶۰۳ص

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۰۰۴

خط: نسخ، کا: یحیی بن ابی النصر بن حامد، تا: پنج‌شنبه ۱۹ ربیع الثانی ۱۰۲۵ق؛ تملک: شیخ خضر، محمد بن عیسی بن ابراهیم کورانی حسینی، حسن اصفهانی، تاریخ‌های تملک ۱۶ صفر ۱۲۶۲ و ۱۲۵۵ و ۱۱۷۰ و ۱۰۳۷ دارد؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی ضربی زرکوب مقوایی، ۱۹۷گ، ۳۱ سطر (۱۲/۵×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱۰-۱۹۳۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۵۸۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ تملکی به سال ۱۳۴۰ق با مهر «ابوعبدالله» (مربع) و مهر «من کتب ... عبدالله الزنجانی» (بیضوی بزرگ)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج و لچکی دار، ۲۱۲گ، ۲۷سطر، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف: ۲۸-۱۳۶]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۱۵۶۱

خط: نسخ، کا: حسین بن محسن سپاهانی، تا: سه‌شنبه ۱۴ ربیع الاول ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: تیماج تریاکی مقوایی ضربی، ۲۷۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۳-۲۵۸]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۸۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و معجم الادبا لیاقوت الحموی و النضار لابی حیان الی غیر ذلک من المعاجم و التعالیق التی لاتحصی و الله اسئل التوفیق لما یرضیه و الهدایة ... سنة احدی و سبعین و ثمانمآیة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۰ شوال ۱۲۷۴ق؛ واقف: محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج ماشی ضربی با ترنج و سرترنج و لچکی، ۲۱۷گ، ۲۷سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۲۷-۸۹]

← بقاء الآثار فی تکملة لئالی الاخبار ← فهرست لآلی الاخبار

● **بقاء اجساد ائمه (ع) در قبور (رساله)** / متفرقه / عربی

baqā'-e ajsād-e a'emme dar qobūr (r.)

حسینی اصفهانی، محمد مهدی بن هدایت الله، ۱۱۵۲-۱۲۱۸ قمری

hoseynī esfahānī, mohammad mahdī ebn-e hedāyat-ol-lāh (1740-1804)

تاریخ تألیف: 1217ق

این رساله در «مطلع الشمس»، «نجوم السماء» و «اعیان الشیعه» که ترجمه مصنف را دارند یاد نشده.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۰۴/۷
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و به نستعین، مسئله المشهور بین المتاخرین ان اجساد المعصومین علیهم الصلوات من رب العالمین فی قبور هم الشریفه و نقل عن المفید و الشیخ الکراجکی ان اجسادهم؛ **انجام:** و باقی الائمه علیهم صلوات من ربهم و رحمته حرره بن هدایت الله محمد مهدی الحسینی الموسوی عفی عنهما فی شهر شعبان، سنه ۱۲۱۲
بی‌کا، بی‌تا؛ ۴ص (۲۰۸-۲۱۱)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۹-۳۲۲]

● **بقاء جثة الانبیاء و الائمة علیهم السلام فی قبورهم** / کلام و اعتقادات / عربی
baqā'-ul juṯṯat-il anbīyā' wa-l a'imma 'alay-him-us-salām fī qubūr-i-him
احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶-۱۲۴۱ ؟ قمری
ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753-1826)
جواب سؤالاتی درباره «بقای اجساد امامان» در خاکجایشان و نیز اینکه آیا ایشان زائران را می‌بینند یا نه.
آغاز: فی اختلاف الروایات فی بقاء اجسادهم (ع) فی القبر منها ما یدل علی ان اجسادهم فی حفرهم و منها ما یدل علی انهم لایبقون فی قبورهم الاساعة او ثلاثة ایام. قال الشیخ (ق) فی الجواب و الذی اعرف و اعتقدان مدلول النوعین من الاخبار صحیحاً
انجام: اجسادهم فی السماء و فی قبورهم و حفرهم المعلومة التی تأتی الیها زوار شیعتهم المؤمنین. و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین.
[الذریعه ۶۴/۱]

۱. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۰۵۴**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالله خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۲۱ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [رایانه]
۲. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۶۷۰/۷-عکسی**
آغاز و انجام: برابر قد وقع الفراغ فی یوم الثالث صفر المظفر ۱۲۶۱.
خط: نسخ خوش، کا: محمد رسول بن محمد حسن، تا: ۳ صفر ۱۲۶۱ق؛ ۳ص (۲۷-۲۹) [عکسی ف: ۱-۵۳]
۳. **مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۵۵۷/۶**
آغاز: الحمدلله ... انه قد بعث الی الشیخ الاجل ... بمسائل یرید جوابها علی حال؛ **انجام:** یعنی توجهها الیه و هذا انشاء الله تعالی مما لااشکال فیه و الحمدلله رب العالمین
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۱۸۸پ-۱۹۲پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [مؤید: ۲-۶۳]

● **بقاء الصور النوعیة و فنائها (مقالة فی)** / فلسفه / فارسی
baqā'-u ṣuwar-in naw'īya wa fanā'-u-hā (mq.-un fī)
تهرانی رازی، قوام الدین محمد، -۱۰۹۳ ؟ قمری
tehrānī rāzī, qavām-od-dīn mohammad (- 1682)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۹۰۱/۱۱
آغاز: بدانکه این مسئله یعنی بقای صور نوعیه عناصر و عدم بقای آن مطمح انظار و مطرح افکار است؛ **انجام:** لهذا ناتمام و بی صورت است و الله اعلم میر قوام الدین محمد رحمه الله تعالی.
خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن جدید الاسلام کشمیری، تا: قرن ۱۱؛ پس ازین (ص ۶۰) سه بند فلسفی است به عربی درباره معنی طبیعی و اثبات زمان و چهارگونه حرکت جز قسری آن دو تای نخستین از سماع طبیعی است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی ضربی، ۳ص (۵۷-۵۹)، سطور چلیپا (۹×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۲-۲۸۹۰]

← البقاء علی تقلید المجتهد بعد موته ← البقاء علی تقلید المیت

● **البقاء علی تقلید المیت** / اصول فقه / عربی
al-baqā' 'alā taqlīd-il mayyit
یزدی، محمد تقی بن ابیطالب، -۱۲۶۷ قمری
yazdī, mohammad taqī ebn-e abītāleb (- 1851)
رساله وجوب بقاء بر تقلید مجتهد پیشین در حکم‌های خلافی و جمع میان فتواهای دو مجتهد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۰۰/۳
آغاز: بسمله الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه و وصیه و بعد یقول ... محمد تقی بن ابی طالب الیزدی الاردکانی: الحق وجوب البقاء علی تقلید من قلده من المجتهدین فی الاحکام.؛ **انجام:** بل ربما یکون الظن مع من قلده فیما قلده فیه فی بعض الاحیان او بعض الموارد
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۴گ (۱۲۰ الف-۱۲۳ب)؛ ۲۵سطر (۱۴×۱۸)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۵-۱۶۹۶]

● **البقاء علی تقلید المیت** / فقه / عربی
al-baqā' 'alā taqlīd-il mayyit
عبدالغنی بن محمد رضا، ق۱۳ قمری
'abd-ol-qanī ebn-e mohammad rezā (- 19c)
تاریخ تألیف: ۱۹ ذیقعده ۱۲۸۳ق
رساله استدلالی است در این که اگر کسی از مجتهدی تقلید کند و پس از مرگش به دیگری رجوع کرده که بقاء بر تقلید را جایز می‌داند، در حال بقاء آیا می‌تواند در مسائلی که بدانها عمل

نکرده از مجتهد مرده تقلید کند؟

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۱۷۶/۴
آغاز: السؤال اذا أخذ العامی عن مجتهد حال حیاته جملة من المسائل و لم یتفق أن یعمل بمقتضی ما أخذه منه؛ **انجام:** علیه و آله من الصلوات و التحیات ما یزید علی عدد القطر و الشجر و لاتحویه الفکر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج سبز بدون مقوا، ۶گ (۶۲ر-۶۷پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۳-۳۸۱]

● **البقاء علی تقلید المیت** / فقه / عربی
al-baqā' 'alā taqlīd-il mayyit
قزوینی، عبدالوهاب بن محمد علی، ق۱۳ قمری
qazvīnī, 'abd-ol-vahhāb ebn-e mohammad 'alī (- 19c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۹۳۲/۸
البقاء علی تقلید المجتهد بعد موته جایز ام لا؛ کاتب = مؤلف، تا: جمادی الاول ۱۲۴۲ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی ضربی مقوایی، ۱۲گ (۱۹۸پ-۲۰۹پ)، ۱۸ سطر (۱۰×۲۰)، قطع: رحلی، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۶-۱۶۰]

● **البقاء علی تقلید المیت** / فقه / عربی
al-baqā' 'alā taqlīd-il mayyit
قمی، سید اسماعیل، ق۱۳ قمری
qomī, seyyed esmā'īl (- 19c)
در این رساله مختصر استدلال می‌شود بر اینکه می‌توان از مجتهدی که عامی از وی تقلید می‌کرده پس از مرگش نیز بر تقلید خود باقی بماند. این رساله در اثر پرسشی که پس از درگذشت میرزای قمی از مؤلف شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۰۵۲/۴
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فنقول لما ابتلینا لقصورنا فی عصرنا هذا بالحرمان عن فیض ظهور الحجة الأصلیة القائمة؛ **انجام:** بل کانت متحدثة فی عصر العلامة کما یظهر من تدوینها هو فی کتبه لا غیر، و الحمدلله أولا و آخراً و ظاهراً و باطناً.
خط: نسخ، کا: سید حسن بن میر زین العابدین ساکن قم، تا: ۱۴ ربیع الثانی ۱۲۴۲ق؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۲گ (۶۳پ-۷۴پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱۶-۵۴]

● **البقاء علی تقلید المیت** / فقه / عربی
al-baqā' 'alā taqlīd-il mayyit
موسوی، محمد حسین بن محمد، ق۱۳ قمری
mūsavī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad (- 19c)
رساله استدلالی در باره مسأله تقلید میت است، مؤلف مسأله را به سه صورت طرح نموده که هر کدام از آنها مبتنی بر آراء گروهی از فقها است و سپس ادله هر گروه را بررسی و نقد کرده است؛ آن سه صورت عبارت است از: ۱. حرمت بقاء بر تقلید میت؛ ۲. وجوب بقاء بر تقلید میت؛ ۳. تخییر.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۲۷/۱
آغاز: اعلم ان من المسائل المشهورة و الفروع المتکررة الحاجة و الذکر ف مسالة البقاء علی تقلید المجتهد الحی؛ **انجام:** ما یدل علی جواز العدول فی مسئلتمنا مطلقا و حیث من الله علی عبده الفقیر المقر بالذنوب
خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۷گ (۱- ۷)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۲۸-۵۱۹]

● **البقاء علی تقلید المیت** / فقه / عربی
al-baqā' 'alā taqlīd-il mayyit
فائدة مکملة و شجرة مثمرة فی هذه المسئلة ایضا.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۹۳۲/۱۰
کا: بیابانکی قزوینی، تا: ۷ محرم ۱۲۴۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی ضربی مقوایی، ۸گ (۲۱۴پ-۲۲۱پ)، ۱۸ سطر (۱۰×۲۰)، قطع: رحلی، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۶-۱۶۱]

● **بقاء الموالید** / هیئت / فارسی
baqā'-ol mavālīd
رمال شیرازی، ناصر بن حیدر، ق۷ قمری
rammāl šīrāzī, nāser ebn-e heydar (- 13c)
تاریخ تألیف: ۶۸۰ق
در سه «فصل»

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۶۳۲/۷
آغاز: بسمله، الرسالة فی بقا الموالید وفیه ثلثة فصول، الفصل الاول فی الهیلاج و معرفة القمر، قال ملک الحکما بطلیموس صاحب المجسطی؛ **انجام:** جدول تعدیل ایام است و بعبارت: «تم و کمل» پایان می‌پذیرد.
خط:نسخ،کاتب= مؤلف،تا: ۶۸۰ق؛کاغذ:حنایی،جلد:چرمی عنابی ضربی، ۱۱ص (۹۰-۱۰۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۸سم [ف: ۸-۴۳۹]

← بقاء النبی و الوصی بعد الموت فی الارض او رفعهما الی السماء (رسالة فی) ← اثبات وجود الانبیاء و الاوصیاء فی قبورهم
← بقاء النفس ← الرد علی من قال «إن الانسان یفنی بعد الموت»

↩ بقاءالنفس ≻ ازلیة النفس و بقائها
↩ بقاء النفس ≻ النفس

● **بقاء النفس** / فلسفه / عربی
baqā'-un nafs
بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، -۶۶۷ ؟ قمری
bābā afzal-e kāšānī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1269)
در پایندگی روان

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۳۱/۱۱
آغاز: النفس الدراکة تمنع ان تفسد بفساد البدن و تموت بموته؛
انجام: و لیس بعد هذه الرتبة رتبة اخری.
بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۱۵۲) [ف: ۳-۳۳۳]

● **بقاء نفس** / فلسفه / فارسی
baqā'-on nafs
امام جمعه خوئی، محمد امین بن یحیی، -۱۳۶۷ ؟ قمری
emām jom'e xūīī, mohammad amīn ebn-e yahyā (- 1948)
رساله‌ای است در بقاء نفس بعد از متلاشی شدن جسم که به درخواست عده ای از جوانان معاصر مؤلف تألیف شده است
آغاز: و بعد در این اوان بعضی از جوانهای عصری که بفضل و ادب معهود و مشهود و آثار خیر و صلاح از پیشانی ایشان هویدا بود از اینجانب خواستند
[طبقات اعلام الشیعة (نقباء البشر) ۱۸۲]

۱. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۲۸/۱۰**
آغاز: برابر؛ **انجام:** لکن در طرف فساد نمی‌توان این تصویر کردزیرا که با فساد نفس بدنی باقی نیست بالاتفاق پس نمی‌توان این دو مرحله را قیاس بهمدیگر کرد پس نقص مزبور وارد نیست
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ بعد از این رساله، افزودگی‌هایی در موضوعات متنوع از جمله خطبه، نامه، عقدنامه، اشعار و مطالب متفرقه دیگر از برگ ۶۴ تا ۸۸ آمده است؛ کاغذ: فرنگی، ۹گ (۵۵-۶۳)، ۱۹ سطر، اندازه: ۷×۱۰سم [ف: ۳۱-۴۸]

۲. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۲۸/۱۲**
آغاز: برابر؛ **انجام:** پس فرد مزبور خیری است مجرد از وضع و خیر و قبول می‌کند صور عقلیه را
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، نسخه مسوده رساله ارجاعی است؛ کاغذ: دفتری خط دار، جلد: تیماج سورمه‌ای ضربی با ترنج گل و بوته، ۱۱گ (۹۷-۱۰۷)، ۲۰ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۱-۵۰]

● **بقاء نفس انسانی** / فلسفه / فارسی
baqā'-e nafs-e ensānī

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۴۰۵/۴
آغاز: بسمله ... در دلایل بر بقای آنچه از انجیل بر می‌آید
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۶گ (۱۶۴-۱۷۹)، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳-۹۵۱]

↩ بقاء النفس الانسانیة ≻ بقاء النفس بعد خراب البدن
↩ بقاء النفس بعد بوار البدن ≻ بقاء النفس بعد خراب البدن

● **بقاء النفس بعد خراب البدن = بقاء النفس الانسانية = بقاء النفس بعد فناء الجسد = بقاء النفس بعد بوار البدن** / فلسفه / عربی
baqā'-un nafs ba'd-a xarāb-il badan = baqā'-un nafs-il insānīyya
نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷-۶۷۲ قمری
nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201-1274)

به درخواست: موید الدین عرضی
این رساله به نام‌های «رساله در بقاء نفس انسانی» و «بقاء النفس بعد فناء الجسد» و «بقاء النفس بعد خراب البدن» و «بقاء النفس بعد بوار البدن» آمده است. خواجه رساله را به در خواست مؤید الدین عرضی که از همکاران وی در بستن رصد مراغه بوده، تألیف کرده است. نام این رساله را ابن شاکر در کتاب فوات الوفیات در فهرست مؤلفات خواجه یاد کرده است. مدرس رضوی از رساله‌ای با عنوان «رساله بقاء النفس» یاد می‌کند که با توجه به آغازی که نقل کرده، همین رساله است و چرا جدا دیده معلوم نیست.
آغاز: قال علامة العالم نصیرالملة و الدین رسم المولی العالم الفاضل (نسخه آستانه: رسم المولی الصدر الکبیر) مؤید الدولة و الدین نتیجة الحکماء الاکابر، قدوة المهندسین المدققین، ادام الله رفعته و حرس بهجته_ ان اکتب شیئا مما افاد الحکماء المحققون فی بقاء النفس الانسانیة بعد بوار البدن فما وجدت بدا من امتثال مرسومه و ان کنت قلیل البضاعة فی هذه الصناعة ... فاقول: ان الموجودات تنقسم الی ما له وضع و الی ما لا وضع له البتة و نعنی بالوضع الکون فی جهة من الجهات او حیز من الاحیاز بحیث یمکن ان یشار الی الموصوف به اشارة حسیة ...
انجام: فان قیل: لو کانت النفس مرکبة من حال و محل کالجسم لجار علیها العدم قلنا: لا یجوز العدم ... الذی هو المحل و نحن نعنی بالنفس ذلک الجزء دون ما یحل فیه فان النفس کما تقرر شیئ و یرتسم فیها کثیر من الصور بحیث محدث فیها و یزول

عنها و هی لا ینعدم بانعدامها و اذا ثبت ان النفس لیست بصورة البدن و لا یعرض حال فیه و لا بمرکبه من حال و محل، ثبت ان الفناء لا یجوز علیها فهذا ما حضرنی فی الوقت مع اشتغال القلب مما استفدته من کلام العلماء فی هذا الباب و الله اعلم بحقیقة الحال.

چاپ: به کوشش مرحوم حاج میرزا ابوعبدالله زنجانی (متوفی ۱۳۶۰ق)، با شرحی به نام رساله نفس ارسطو، ۱۳۴۲ق، ۴۹ص؛ در نهایت تلخیص المحصل همراه با چند رساله دیگر خواجه نیز چاپ شده است؛ آقای زین العابدین کیا نژاد متن رساله و شرح آن را به فارسی نقل کرده و ابتدا در مجله جلوه و سپس مستقلاً به نام «بقاء روح پس از مرگ» در طهران طبع شده است.

[ذخائر التراث العربی الاسلامی ۶۶۶/۲؛ احوال و آثار خواجه مدرس رضوی ۴۶۰؛ کشف الحجب ۴۲۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۸۶۶/۲

این رساله را آقای مدرس رضوی در احوال و آثار خواجه معرفی کرده‌اند و در فهرست نامی از آن برده نشده و به دلیل اهمیت آن اضافه گردید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۵۴ق [ف:]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۵/۱۵۵-ف

نسخه اصل: حمدیه ش ۱۴۴۷؛ بی‌کا، تا: با تاریخ۷۵۵ق؛ در هامش است [فیلمها ف: ۱-۴۳۲]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۸۷۹/۲۰-۳۵/۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲-۶۲۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۵۷۶/۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۱۸۸پ-۱۹۱ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۵سم [ف: ۳۶-۶۲۵]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۳۴۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فإن رآه خالیاً عن السهو و الخطا، فذلک من یمین همته العالیة و إلا فالعذر واصح مما مر ذکره و لأختم الکلامم هنا و لله الحمد ملهم العقل و مفید الخیر

خط: نستعلیق، کا: جلال بن محمود متطبب، تا: ۹۱۳ق؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۱-۳)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۳۶-۲۳۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۰۵۵/۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو اعلم و احکم و العلم عنده و لا یعلم الغیب الاهو ... تم بالخیر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ مجدول زرین و مرصع؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، مجدول، عطف و حاشیه تیماج قرمز، ۴ص (۳۲۹-۳۳۲)، اندازه: ۱۱/۵×۲۳سم [ف: ۳۲-۷۱]

۷. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه: ۲۳۷/۲۸

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: ربعی [نشریه: ۶-۶۹۴]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۴۴۳/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی و فرنگی، جلد: تیماج زرد ضربی مقوایی، ۸گ (۱۳۳-۱۴۰)، ۱۳ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۱-۲۴۵۳]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۹۰۱/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن جدید الاسلام کشمیری، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی ضربی، ۲ص (۱-۲)، چلیپا (۹×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۲-۲۸۸۸]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۲۸۳/۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳ص (۹۹ر-۹۹پ و ۱۰۰ر) [ف: ۱۶-۱۹۱]

۱۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۱۸۷/۴۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ با سر لوح‌های زرین؛ کاغذ: اصفهانی نازک، ۳گ ۲۲۰پ-۲۲۲پ)، ۴۲ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف: ۱۴۷۴]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۹۳۸/۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مهر قرمز، ۵ص (۱۴۰-۱۴۴)، ۲۰سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰-۳۵۸]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۷۶/۱۰

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: شب دوشنبه ربیع الاول ۱۰۳۶ق؛ ۶گ (۷۶ب تا ۸۱الف)[ف: ۳-۱۶۲]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۱۹/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: ۱۰۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی نازک و کهنه، جلد: تیماج مشکی، ۴ص (۱۶۹-۱۷۲)، ۲۳ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۴-۱۴۶]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۱۰۱/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد تقی (علامه مجلسی)، تا: ۱۰۵۷ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۴گ (۶۱پ-۶۴پ)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۳-۳۰۵]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۶۱۶/۳۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی ضربی مقوایی، ۲گ (۱۲۲پ-۱۲۳پ)، ۲۷ سطر (۱۰×۲۱)، قطع: رحلی، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱۶-۳۱۱]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۵۳۶/۱۵

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن حمید، تا: با تاریخ ۱۰۸۹ق؛ جلد: تیماج کرم، عطف و لبه‌ها تیماج قهوه‌ای درون روکش کاغذی آبی، ۵ص (۱۵۱-۱۵۵)، ۱۴-۱۹ سطر، اندازه:

۲۰/۸×۱۵/۸سم [ف: ۴۳-۱۴۹]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۲۰۲۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۲ق [الفبائی: ۹۰]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۸۴/۲

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۹۲ق، دارای پیشانی؛ کاغذ: آهار مهره حنایی و شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۱-۳۱۹]

۲۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۰۵۰/۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اذا ثبت ان النفس لیست تصورة للبدن و لاعرض حال فیه و لابحرکته من حال و محل ثبت ان الفناء لایجوز علیها البتة.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ فاقد جلد، ۲گ (۸۳پ-۸۴پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۵۹]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۲۶۴

آغاز: رساله فی بقاء النفس لنصیر الملل و الدین محمد بن الطوسی؛ **انجام:** محل واحد فی زمان واحد من جهته واحده المضافان

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۲۱سطر (۸×۱۵) [رایانه]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۰۷

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۳۳ق؛ ۳ص (۸۴-۸۶) [ف: ۴-۲۰۶]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۴۸/۱

خط: نستعلیق، کا: فرج الله بن هاشم حسینی علوی فاطمی، تا: ذیحجه ۱۲۹۳ق؛ قطع: جانمازی [میراث شهاب: س۸ش۲-۱۷]

۲۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۷۸۰/۹

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه مدرسه بروجردی-کرمانشاه ۱۱۹؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد حسن بروجنی، تا: با تاریخ ۱۲۹۵ق؛ ۴ص (۲۳۴-۲۳۷) [عکسی ف: ۵-۲۴۱]

۲۵. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۳۱۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد سعید حسینی حائری، تا: اواخر ربیع الثانی ۱۳۳۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، مجدول گرهی با ترنج و سرترنج، ۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱-۷۵]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۰۵/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۳۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۵۷-۵۹)، ۱۹-۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳۲-۱۷]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۱۱۳/۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید اسدالله صفوی ماسالی مصطفوی، تا: ۱۳۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۵۱-۵۲)، ۲۳ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۸-۳۰۲]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۹۲۴/۶

آغاز و انجام: برابر؛ فلنعم المجلس الحالی المؤیدی ادام الله ایامه فیه، فان رآه خیالیا عن السو و الخطا فذلک من یمن همته العالیة و الا فلنعذر ... مما ذکره ... الکلام عنها و لله الحمد ملهم العقل و مفیض الخیر و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین (در روز جمعه که یوم بیماری بود تحریر افتاد، ربیع الاول ۱۳۱۰)

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۸ص (۷۲-۷۹)، ۱۴ سطر، قطع: نیم خشتی، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۹-۶۲۳]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۷۱/۲۲

خط: تعلیق، کا: محمد علی، تا: ۱۲۹۹- ۱۳۰۱ق ؛ ۴گ (۱۶۱ الف تا ۱۶۴ب) [ف: ۳-۱۶۲]

۳۰. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۱۱۹/۶

خط: نسخ خوب، کا: محمد باقر بن محمد حسن بروجنی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۳۰پ-۱۳۲پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۹۴]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۴۳/۲۶-ف

نسخه اصل: بغداد لی وهبی ش ۲۰۲۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۱۴۷پ-۱۴۹پ) [فیلمها ف: ۱-۵۱۸]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۱۵۲/۶

کا: مرتضی موسوی خوانساری، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۶گ (۱۰۵-۱۱۰)، ۱۹ سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۱-۲۱۰۸]

۳۳. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۲۸/۷ فرخ

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سوخته عطف و لبه تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۱۲-۱۵)، قطع: رقعی، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۰۸]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۶۳/۲

خط: شکسته تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹گ (۹ب تا برگ ۱۷ الف). [ف: ۳-۱۶۱]

۳۵. شیراز؛ محلاتی، صدرالدین؛ شماره نسخه: ۱۷/۲۳

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵-۲۷۳]

۳۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۸۰/۹

بی‌کا،بی‌تا؛۲گ (۶۲ر-۶۳پ)،اندازه: ۱۴/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲-۵۲۶]

← بقاء النفس بعد فناء الجسد ← بقاء النفس بعد خراب البدن

← بقاء النفس الناطقة ← الجمل من الادلة المحققة لبقاء النفس الناطقة

← بقاء النفس الناطقة (ترجمه) ← الجمل من الادلة المحققة لبقاء النفس الناطقة (ترجمه)

● **بقاء النفس الناطقة من الانسان** / فلسفه / عربی

baqā’-un nafs-in nāṭiqa min-al insān

ابن خمار، حسن بن سوار، ۳۸۱-۴۸۹ قمری

ebn-e xammār, hasan ebn-e savār (992-1097)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۹۰۶/۲

آغاز: قال ان ارسطوطالیس لما قال فی کتاب النفس فی المقالة الاولی منه فاما العقل فیشبه ان یکون جوهر اما یکون فی الشیء و لایفسد فانه لو کان یفسد لکان حریا بذلک خاصة عن الکلال الذی یکون فی الشیخوخة؛ **انجام:** و بما قلناه من صحة نظمها نتیجته و هی ان النفس الناطقة من الانسان غیر فاسدة و ابدیة و هو الذی اردنا بیانه.

کا: عبدالباقی تبریزی مولوی، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، عطف و دور ترمیمی، ۸گ (۱۲ر-۱۹ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲۰-۳۳۷]

← بقایا الاطیاب فی تتمة الکنی و الالقاب ⪢ حدائق الشریعة فی تراجم علماء الشیعة

● **بقای نفس عاقله = جدائی جان و تن = بقای نفس ناطقه** / فلسفه / فارسی

baqā-ye nafs-e ‘āqele = jodā’ī-ye jān va tan = baqā-ye nafs-e nāteqe

بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، -۶۶۷ ؟ قمری

bābā afzal-e kāšānī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1269)

گفتاری کوتاه است درباره نحوه جدایی انواع نفوس (نباتی، حیوانی و انسانی) از جسم، و اینکه چون نفس عاقله فاقد آلت است، با از بین رفتن آلت جسمانی نه خود نفس عاقله و نه فعلش باطل نمی‌گردد.

آغاز: بدان که جمله نفوس اعنی نفوس نباتی و نفوس حیوانی و نفوس مردم همه جدایند از اجسام، جدایی عقلی، لکن هریکی را جدایی بگونه ای بود: اما نفس نباتی از جسم نبات جداست

انجام: چون آلت جسمانی باطل گردد و تباه، تفس عاقله نه خود باطل گردد و نه فعلش، و نه تباه شود. و لله الحمد حمد الشاکرین، الصلاة علی محمد و آله الطاهرین اجمعین و سلم تسلیما کثیرا.

چاپ: مصنفات افضل الدین محمد مرقی کاشانی، به تصحیح مجتبی مینوی و یحیی مهدوی (تهران، خوارزمی: ۱۳۶۶ (چاپ دوم)) (ص ۶۲۲-۶۲۳)

[فهرستواره منزوی ۱۲۷/۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۰۱۳/۱۳

آغاز و انجام: برابر

در فهرست به نام دوفایده از بابا افضل کاشی آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ کاغذ: سمرقندی، ۳گ (۸۴پ-۸۶ ر)، اندازه: ۸×۱۶/۵سم [ف: ۱۱-۱۸]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۴۵/۱۶ حکمت

شماره ۶ چاپ شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ جلد: تیماج مشکی یک‌لا، قطع: وزیری [ف: ۲-۴۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۰۱/۱۶/۱

آغاز: نفوس نباتی و حیوانی؛

خط: نستعلیق، کا: رضا بن موسی کشمیری، تا: قرن ۱۱، جا: طوس؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی ضربی زرکوب مقوایی، ۲۸ سطر (۱۳/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۹-۱۰۱۴]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۹۱/۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، ۲گ (۱۸۵پ-۱۸۶ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۸/۸سم [ف: ۷-۲۴۸]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۹۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، ۲گ (۳۰پ-۳۱ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۸/۸سم [ف: ۷-۲۴۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۸۲/۲۲

در فهرست با عنوان «پایندگی نفس» آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهان شکری آهار مهره دار، جلد: تیماج قرمز، ۴ص (۳۳۳-۳۳۶)، ۱۶ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۰-۲۱۴۹]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۰۱/۱۹/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: رضا بن موسی کشمیری، تا: قرن ۱۱، جا: طوس؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲۸ سطر (۱۳/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۹-۱۰۱۵]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۵۸۵/۷

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسین بن سعدی لاهیجانی، تا: ۱۰۵۷ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تابه‌تا قهوه‌ای و آلبالویی، ۱۷۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۱سم [ف: ۷-۴۳۵]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۸۰/۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ ۲گ (۲۷۴-۲۷۵) [ف: ۱۵-۳۳۰]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۲۴/۱۱

آغاز: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ۱۲۲۱ق؛ ۲ص (۷۵-۷۶ متن و حاشیه)، قطع: بیاضی، اندازه: ۱۱/۵×۲۳سم [ف: ۳۲-۱۵۵]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۴۵۴/۶/۱

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد خان، تا: ۱۳۳۳ق، جا: طهران؛ کاغذ: فرنگی، خط دار (پستی)، جلد: مقوایی، رویه کاغذی عطف، و گوشه تیماج مشکی، از صفحه ۲۳۵، ۱۶ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵-۵۹۶]

۱۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۰۳۱/۱**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، کا: محمد علی متخلص بعبرت نائینی، تا: دوشنبه ۱۳ ذیقعده ۱۳۴۷ق، به دستور حاج سید نصرالله تقوی؛ مصحح، مقابله شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۲ص (۲-۳)، ۱۸ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۴-۳۳۶]

۱۳. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۰۳۱/۱۳**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، کا: محمد علی متخلص به عبرت نائینی، تا: دوشنبه ۱۳ ذیقعده ۱۳۴۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۲ص (۴۲-۴۳)، ۱۸ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۴-۳۴۱]

۱۴. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۸۰۵/۱۲**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قرمز، ۴۹گ، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۱۳-۲۰۸]

۱۵. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۲۴/۵**

آغاز: برابر؛ **انجام:** و واجب شده باشد یکی از روی عمل که مجاهدت عبادت از آن است و دیگر از روی علم که تجرید عبارت از آن است و الله الموفق و المعین

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: آهار مهره شکری رنگ، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲ص (۲۰۶-۲۲۷)، ۱۵ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۹-۴۴۴]

۱۶. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۲۳/۴**

بی‌کا،بی‌تا؛۱۲سطر،قطع: وزیری، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲-۳۸۳]

۱۷. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۲۸/۱**

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱پ-۲ر) [ف: ۳-۳۳۰]

۱۸. **قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۴/۲**

آغاز: برابر؛ **انجام:** وانکه به خود داناست انتهای همه اوست درانتهای موجودات. آن کیست که آگاه زمن وخود است ×× بیزار زکفر ودین واز نیک وبد است / کارش نه چو عقل ونفس داد وستد است ×× آگاه بدو عقل وخود آگه به خود است

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای روشن مجدول عطف تیماج زرشکی مذهب، ۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف مخ: ۴-۱۴۳۰]

۱۹. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۹۱۲/۴۶**

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۱۴۴ر) [ف: ۵-۴۶۱]

۲۰. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۹۷۴/۹**

انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در فهرست با شماره ۵۹۷۵ و در ضمن عنوان «جواب مراسله شمس الدین و مسائل» آمده؛ واقف: نائینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با عطف و گوشه پارچه، ۱گ، اندازه: ۲۶×۴۳سم [ف: ۶-۴۰۴]

۲۱. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۶۷/۶/۳**

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی گرد، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵سم [ف: ۹-۹۱۸]

۲۲. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۶۷/۶/۱۴**

شماره ۶ چاپی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در هامش جایی بین ۱۱پ-۱۴ر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی گرد، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵سم [ف: ۹-۹۱۸]

۲۳. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۴۹۷**

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

← بقای نفس ناطقه ⩾ بقای نفس عاقله

● **بقية الأنساب من ذکر الأصحاب** / تراجم / فارسی

baqīyyat-ul ansāb min ḏikr-il aṣḥāb

شیرازی، ابراهیم بن زین العابدین

šīrāzī, ebrāhīm ebn-e zayn-ol-‘ābedīn

تکلمه‌ای است بر کتاب «مرآة الأحوال» آقا احمد بن محمد علی بهبهانی کرمانشاهی، در احوال و تواریخ آل آقا (فرزندان وحید بهبهانی) که ذکرشان در مرآة به اختصار رفته بود، مشتمل بر هشت «فصل» و یک «خاتمه» می‌باشد ولی در نسخه حاضر فقط این فصل‌ها آمده است: ۱. ذکر احوال اولاد و احفاد آقا؛ ۲. احوال مولانا آقا احمد؛ ۳. احوال آقا ممحمد اسماعیل؛ ۴. احوال آقا محمود بهبهانی؛ ۵. احوال همشیره آقائی.

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه: ۱۸۹/۱

آغاز: دل خسته اجل گشته سوخته گداخته دست شکسته پا از محافل دوستان کشیده بر خاک مذلت نشسته

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در حواشی صفحه‌ها استاد هادی ارفع کرمانشاهی یادداشت‌های تاریخی سودمندی نوشته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۲۵گ (۱پ-۲۵ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱-۱۴۹]

● **بقية ديوان** / شعر / عربی

baqīyyat-u d.

محار، عمر بن مسعود، -۷۱۱ قمری

mahhār, ‘omar ebn-e mas‘ūd (- 1312)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۶۱۲/۱۰۵-ف و ۱۶۱۲/۱۰۸-ف

نسخه اصل: نسخه ش ۲۱۶ کتابخانه تقوی که اکنون در با شماره ۴۵۵۹ در کتابخانه مجلس شورا است [بیشتر رساله‌های این مجموعه در فهرست مجلس معرفی نشده است و با عنوان جنگ یا دیوان آمده است]؛ کا: عبدالحی، تا: ۸۲۲ق، جا: ماردین در شمال عراق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی [فیلمها ف: ۱-۶۲۳]

● **بقية الله خير بعد الفناء في السير** / عرفان و تصوف / عربی

baqīyyat-ul lāh xayr-un ba'd-al fanā' fi-s sayr

نابلسی، عبدالغنی بن اسماعیل، ۱۰۵۰-۱۱۴۳ قمری

nābolosī, 'abd-ol-qanī ebn-e esmā'īl (1641-1731)

تاریخ تألیف: ۶ جمادی الاول ۱۱۲۴ق

رساله‌ای است کوتاه در شرح ابیات پنج‌گانه مؤلف: «حروف المبانی و المعانی تنزهت ×× مقاصدها التی لم تکن تقری / فان رمت یا اولی سواک محققاً ×× علیك بك افهم منصفاً انك الاخری / و فوق مقام القصد للکل مقصد ×× الیك اتی باعاً اذا جئته شبرا / تحقق باثار الاوانی مجانباً ×× بروق المعانی فالعظیم بنا احری / علیك سلام الله یا طالب الهدی ×× مدالدهر ما مالت غصون الحماسکرا». این رساله به درخواست برخی از دوستان سراینده نگاشته است.

آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی من اهل الصدق و الوفا ... اما بعد، فقد طلب منی بعض الاحبة الاعزة حفظه الله تعالی رب العزة ان شرح هذه الابیات الخمسة

[ایضاح المکنون ۱۹۱/۱؛ هدیة العارفین ۵۹۰/۱؛ معجم المؤلفین ۲۷۱/۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۷۰۴/۹

آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی من اهل الصدق و الوفا ... اما بعد، فقد طلب منی بعض الاحبة الاعزة حفظه الله تعالی رب العزة ان شرح هذه الابیات الخمسة؛ **انجام:** و الحمدلله علی کل حال و صلی الله علی سیدنا محمد و جمیع الآل

خط:نسخ،کا:محیی الدین بن قاسم نبکی،تا:۱۱۹۶ق؛کاغذ:فرنگی، ۶گ (۱۱۰-۱۱۵)، ۲۵ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۳۴-۶۳۰]

● **بقية النقية** / تراجم / فارسی

baqīyyat-on naqīyya

شیخ زاده فایض نیمردانی، ق۱۰ قمری

šeyx-zāde fāyez-e nīmardānī (- 16c)

وابسته به: مجالس النفائس؛ امیر علیشیر نوائی، علیشیر بن کیچکنه (۸۴۴-۹۰۶)

تاریخ تألیف: ۹۶۱ق

«تذکره مجالس النفایس» که به زبان ترکی جغتایی به قلم امیر علی شیر نوایی وزیر با تدبیر سلطان حسین میرزا بایقرا نوشته شده است تا کنون دو ترجمه فارسی از آن در دست بود که هر دو را آقای علی اصغر حکمت به چاپ رسانده است، ولی نسخه ما غیر از این دو است و دارای فزونی‌هایی است که در آن دو ترجمه نیست و مترجم نسخه ما شخصی به نام «شیخ زاده فایض نیمردانی» که کتابت نسخه هم به‌وسیله او انجام پذیرفته آن را به سال ۹۶۱ هجری ترجمه و به نام «بقية النقية» معنون گردانیده است.

ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه: ۲۲۴/۱

آغاز: اگر چه این طرز سخن که مشتمل بر تذکره اکابر شعرای سابقه و محتوی بر ایرادا ماجد فضلای سالفه تواند بود مخصوص است به غفران نصاب مرحمت انتساب امیر دولتشاه بن قاضی بختی شاه اسفراینی ... اما این امیر کبیر را طبع شریف بذکر اکابر این عصر و افاضل این دهر مبادرت نموده و چون لغت ترکی جبلی ذات آن حضرت بوده ... و اکثر اعزه اصحاب و بیشتر اجله احباب ازین فواید بعلت امر مذکور مایوس و مرحوم می‌نموده اند، سیما مترجم این مقاله و مسود این رساله اقل عبادالله جرما و اقویهم جرما الراجی بتوفیق السبحانی معروبه شیخ زاده فایض نیمردانی در حل معنی این لغات کوشیده و مبانی معانی ان را بعنوان فارسی با بعضی تصرفات بایراد رسانیده ... و تسمیه آن به (بقیه النقیة) مناسب نمود؛ **انجام:** الحمد الله علی الطاف نعمه و اصناف کرمه که خامه عنبر شمامه چنانچه در بدایت این رقم توفیق یافت همچنان بنهایت این کتابت تایید پذیرفت. قد تم کتابتی بعون الوهاب. ترجمه این کلام در تاریخ سنه ۹۶۱ باختتام انجامید و هو الهادی الی سبیل الرشاد.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی، ۳۶ص، ۲۸ سطر (۱۵×۲۴) [نشریه: ۶-۶۳۱]

● **البقيع** / تاریخ / عربی

al-baqī'

عبدالله

'abd-ol-lāh

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۵۹/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱-۹۳۴]

● **بقیه نقیه** / شعر / فارسی

baqīyye-ye naqīyye

امیر خسرو، خسرو بن محمود، ۶۵۱-۷۲۵ قمری

amīr xosrow, xosrow ebn-e mahmūd (1254-1326)

آغاز: از ورق منیر ماه و زورق مستنیر خورشید بدان نمونه تنویر فرمود که ارواح و اختران را آنجا رقم ادراک میان گسسته ... بقیه ایست نقیه ز فیض طبع من این ×× که چون طبایع افلاک محکم است و متین

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۸۸۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** آن یار کر وصل از او کم امید بود ×× آمد ز سفر که خانه جاوید بود / از گرمی خور پوست زوشن شده بود ×× سک نیست که سلخ مه ز خورشید بود ؟

با مقدمه مفصل منثور که در متن نگاشته شده است؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: عبدالله کاتب اصفهانی، تا: ۸۶۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای ابره میشن تیماج مشکی متن و یک حاشیه کتیبه‌ای ضربی طلاپوش گل برجسته، قطع: نیم ورقی، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۴-۱۰۲۵]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۳۹۲/۳

خط: نستعلیق، کا: قطب شیرازی، تا: ۸۹۴ق؛ مجدول، دارای ۶ سرلوح و ۹ سرفصل مذهب مرصع ممتاز؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش میشن یشمی وسط ترنج و چهار سرترنج و نیم ترنج و چهار لچکی و حاشیه منگنه‌ای کار محمد باقر ۱۲۴۰، ۱۹ سطر در متن ۴۰ نیم‌سطر در حاشیه، قطع: وزیری، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳-۴۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۹۱۰/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر گیر و اندر آب روان کن سفینه ها ×× در پیش این سفینه که بر آب دیگرست / این بنده پروری که ز باران رحمتت ×× در قعر بحر کرده شده در و گوهرست

نسخه ما دیباچه منثور ندارد؛ خط: نستعلیق بسیار مغلوط هند، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: نابینی؛ کاغذ: نخودی، ۴۳ سطر (۲۲×۱۰/۸) [ف: ۷-۶۷۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۲۲۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [مختصر ف: ۱۱۰]

۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۴۰۱/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای یادداشت‌هایی بدین شرح: «کلیات امیر خسرو دهلوی قطع بزرگ با سایر صفاین نسخ ۱۰۶۴ داخل عرض خزانه عامره شد»، «بتاریخ شهر شعبان ۱۰۹۷ داخل عرض خزانه شد»، «بتاریخ شهر ربیع الاول ۱۱۰۷ داخل عرض خزانه عامره شد»، سنوات فوق الذکر مربوط به دوران پادشاهان صفوی است و جمع‌دار کتابخانه آقا مشفق نامی بوده است، یادداشت به این شرح «مطابق ثبت کتابچه کتابخانه مبارکه است با نشان امهار. حسین بن هدایت الله–محمد رضا الحسینی–مشیر السلطنه ۱۳۲۲»، مجدول، کمندکشی، یک سرلوح مذهب مرصع بسیار خوب، شامل ۲۱ سرفصل مذهب مرصع به طرح‌های مختلف؛ مهر: عبده احمد، علی بن ابیطالب، محمود، ناصرالدین شاه؛ کاغذ: اصفهانی شکری رنگ، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی مجدول زرین، ۲۵ سطر، قطع: نیم ورقی حجیم، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۳-۵۲]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۶۸۰/۷

نسبت خط و کتابت از بقیه و نقیه؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا حسن کرمانی، تا: قرن ۱۲ [ف: ۷-۱۹]

● بکاء العالمین علی مصاب الحسین علیه السلام / تاریخ / عربی

bukā’-ul ‘ālamin ‘alā maṣāb-il ḥusayn ‘alay-hi-s-salām

کزازی، محمد رفیع بن عبدالمحمد، ق۱۴ قمری

kazzāzī, mohammad rafī‘ ebn-e ‘abd-ol-mohammad (- 20c)

تاریخ تألیف: شب عید غدیر ذیحجه ۱۲۹۵ق

در تاریخ تولد تا شهادت امام حسین علیه السلام و مصائب ایشان مشتمل بر «مقدمه» و سه «باب» و «خاتمه».

آغاز: الحمدلله الذی جعلنا من أمة خاتم الانبیاء والمرسلین ففضلنا علی سایر الامم ومن علینا بأن جعلنا من شیعة علی بن ابیطالب».

[الذریعة ۳/۱۳۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۳۷۲ ض

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [د.ث. مجلس]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۷۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** وطول الخلود فیها وصیرنا الی من یقبل المتقین آمین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف قرن ۱۳؛ مصحح، محشی، در برگ آخر خوابی به نقل از مؤلف بسال ۱۲۹۵ و مصادر مؤلف آمده؛ تملک: «عباس مشهور به واعظ مازندرانی» در رمضان ۱۲۹۸ با مهر بیضوی نام وی؛ جلد: تیاج قرمز ضربی، ۲۹۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۵۹]

● بکاء العین / تاریخ معصومین / فارسی

bokā’-ol ‘ayn

موسوی، علی بن محمد رحیم، ق۱۴ قمری

mūsavī, ‘alī ebn-e mohammad rahīm (- 20c)

تاریخ تألیف: چهارشنبه دهه اول شوال ۱۳۰۳ق؛ محل تألیف: مشهد مقدس

در اسرار شهادت امام حسین (ع) و پاره‌ای از فضائل و مناقب آن حضرت به نظم و نثر و به روش عرفانی با شواهدی از احادیث و روایات. گویا این جزء قطعه‌ای از کتاب باشد و درباره امام حسن (ع) نیز جزئی دیگر بوده، و نامی که ذکر شد روی برگ اول به خطی نو نوشته شده است و باید تحقیق شود.

[فهرستواره منزوی ۳/۱۵۶۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۵۸۲

آغاز: اللهم صل علی الحسین بن علی المظلوم ... حدیث از امام دوم شد تمام بیا بشنو اکنون زسیم امام؛ **انجام:** لا جرم از این جهت رفع صوت ببکاء و نحیب و جهر قول در مرثیه و شهیق نزد

ذکر مصیبت و بلیت آنجتاب واجب گردید
خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ دارای اشعاری گویا از مؤلف و به خط وی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۳۰گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۷–۱۵۸]

● **البکاء علی الحسین (ع)** / مراثی / عربی

al-bukā' 'ala-l ḥusayn

امیر حسن بن عبدالنبی، ق۱۲ قمری

amīr hasan-e-bn-e 'abd-on-nabī (- 18c)

کتابی در بیان ثواب گریه و حزن بر مصایب امام حسین (ع) با استناد به روایات ائمه اطهار (ع) است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۶۷۰۹

آغاز: بسمله. فی تفسیر القمی عن السجاد علیه السلام قال ایما مؤمن دمعت عیناه لقتل الحسین؛ **انجام:** فخرت السفینة اذا جرت تشق الماء مع صوت هذه الاحادیث
خط: نسخ، کا: محمد بن الهدی، تا: ربیع الاول۱۱۳۳ق؛ ضمیمه: مذیل است به نه برگ در اخبار در مورد عاشورا؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی ضربی با ترنج و دو سرترنج و حواشی زنجیره‌ای ضربی، ۷۸گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱–۱۷۴]

← بکاییه ⟵ بابا آدم
← بکتاش نامه ⟵ گلستان ارم
← بکر و تغلب ⟵ حرب البسوس بین بکر و تغلب

● **البلاء** / شعر / فارسی

al-balā'

انجدانی، علی بن یعقوب، ق۱۴ قمری

anjodānī, 'alī ebn-e ya'qūb (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۱۱–۱۳۱۳

دیوانی است آمیخته با مثنوی مولوی در مناقب حسین (ع) با پند و اندرز از حسن علی بن یعقوب انجدانی سلطان آبادی در صد «مجلس» با دیباچه‌های منثور و در پایان قصیده‌ای است درباره تیر خوردن ناصرالدین شاه و ستایش میرزا علی اصغر خان اتابک.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۸۳

آغاز: نیست ممکن را چو جز فقر و فنا ×× خوش بود گفتن که لا احصی ثنا / در پس هر حمد حمدی مختفی است ×× داند این راهر که راجانی صفی است؛ **انجام:** صدر را باشد صدرات مستدام ×× لطف عامش شامل هر خاص و عام
خط: نستعلیق، کا: شفیع بن حاجی میرزا حسین قلی فراهانی، تا: ۱۳۱۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز مقوایی، ۲۳۸گ، ۱۴ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۱۰–۱۷۲۸]

● **بلاء و ابتلا** / تاریخ معصومین / فارسی

balā' va ebtelā

زنوزی، علی بن محمد حسن، ق۱۳ قمری

zonūzī, 'alī ebn-e mohammad hasan (- 19c)

درباره واقعه کربلا و حکمت آن.

[فهرستواره منزوی ۱۵۶۲/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۹۸۲/۸

آغاز: بسمله. الحمدلله و سلام علی عباده ... چنین گوید علی ... الخوئی مختصری است در معرفت بلاد [و] فواید بلاد و بیان محل بلاد و شرح احوال زمین کربلا و اهل بلاد و ذکر درجات ایشان.؛
انجام: و الله یهدی الی الصراط المستقیم.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۲۳۹گ (۱–۲۳۹ هامش)، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۱۰–۱۸۹۶]

● **بلابل القلاقل** / تفسیر / فارسی

balābel-ol qalāqel

واعظ حسنی، محمود بن محمد، ق۷ قمری

vā'ez-e hasanī, mahmūd ebn-e mohammad (- 13c)

ترجمه و تفسیر مختصری است به ترتیب سوره‌های قرآن کریم، برای آیه‌هایی که با لفظ «قل» شروع شده یا در آن این لفظ آمده است. در پاره‌ای از آیات درباره مطالبی اعتقادی به روش شیعی نیز گفتگو شده و مشتمل بر رد و ایرادهایی می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۴۴۰

آغاز: شکر و سپاس خدای را که ما را بواسطه قرآن مجید و کلام حمید راه نمود و بمصقل أوامر و نواهی این آینه دل ما را بزدود؛
انجام: و از ناس بنجم مراد مقران اند و عطفه علی المعوذ منهم یدل علیه، و الله اعلم و احکم ...
خط: نسخ، کا: ابوالمفاخر علی بن ابی المکارم محمود بن محمد ابی المکارم الحسنی الواعظ (فرزند مؤلف)، تا: سه‌شنبه ۹ شوال ۷۲۰ق، جا: فاروق از کوره اصطخر؛ تملک: محمد بن حیدر، محمد بن محمد بن محمد حسنی معروف به جلال علائی ابن الطویل به‌تاریخ جمادی الاول ۷۲۴، و فرزندش مرتضی بن محمد بن محمد طویل حسنی به‌تاریخ محرم ۷۵۹، نصرالله حسنی حسینی، ابوالخیر محمد بن محمد بن محمد بن محمد حائری قاری به‌تاریخ ذیحجه ۹۳۱؛ مهر: «لک البهاء کله» (بیضوی)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۸۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۱۴–۲۲۱]

← بلاغات النساء ≻ المنثور و المنظوم

● **البلاعة** / کیمیا / عربی

al-ballā‘a

جابر بن حیان، ۱۲۰-۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739-814)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۰۱۱/۱۳

آغاز: الحمدلله شکراً کما هو اهله نحمده حمداً ابداً و نحن نسئله المزید من فضله انه ولی ذلک و القادر علیه. و بعد فقد سبق لنا قبل کتابنا هذا اثنا عشر کتاباً فی الحیوان و فی کتابنا هذا ایضاً شیء من تدبیر الحیوان علی ایتلاف النسق فی التدبیر فی ذلک و قد سمیت کتابی هذا کتاب البلاغة و معناه بلاغة هذا التدبیر الذی فی هذا الکتاب و انا اشرح فیه طریق من ذکر الشعر و دبره و عما به.؛

انجام: و استوفی فی کل واحد من هذه فهذا آخر ما یتکلم به فی هذا المعنی فی هذه الکتب ان شاء الله عزوجل.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر۱۲۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج عطف و سجاف تیماج مشکی، ۲گ (۴۶ر-۴۷پ)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۷×۲۲/۳سم [ف: ۲۹/۲-۶۱۳]

● **بلاغت** / بلاغت / فارسی

asās-ul faḍl

قندزی، محمود بن محمد، ق۹ قمری

qondozī, mahmūd ebn-e mohammad (- 15c)

کتاب مفصلی درباره فنون ثلاثه بلاغت و معایب کلام از قرن ۹ق، تنظیم شده در دو «بحر»: ۱. المحاسن؛ ۲. بیان المعایب. کتاب تأثیر زیادی از «تلخیص المفتاح» محمد بن عبدالرحمن بن عمر خطیب دمشق (-۷۳۹ق) پذیرفته و در موارد متعددی هم از آن یاد کرده است. علاوه بر او این کسان هم یاد شده است: سکاکی، زمخشری، حریری، کافی، الشارع العلامة و العالم المحقق سعد الدین تفتازانی، بساطی، مولینا الامام معین الدین المعمرانی، رشیدی ، شمس، الانصاری، شیخ عبدالله، ابوالفرج ساوی، فردوسی، عنصری، انوری، معزی، نظامس، خاقانی، ثنائی، سعدی، سلمان، فرخی، خجندی، ملک الشرق شهید، و طواط، ظخیر فاریابی، بساطی، رودکی و جز آنها. از آن جا که چند برگ آغازین نسخه افتاده، نام و نشان کتاب و مؤلف در ابتدای نسخه نیست. اما نویسنده در برگ ۱۶۵ر و پ در توضیح صنعت «اطراد» نام خودش را آورده است: «اطراد و آن آوردن اسماء ممدوح یا غیر ممدوحست و آباء او بر ترتیب ولادت چنانچ با سخولت و روانی همچو آب جاری باشد ... مثال دیگر: امیر محمد شاه قندزی برای من از قندز درسال احدی عشرین و ثمانمای (در دهلی) قصیده‌ای ارسال فرموده اولش این است. شعر: آن کو به جاه چون پدر و پدر جد آمدست ×× محمود بن محمد بن احمد آمدست. و من نیز برای او قصیده‌ای فرستادم مطلعش این است: شعر: دهان جود و سخاوت سپهر عز و علا ×× محمد بن حمید بن احمد بن علا». نویسنده خود اشعاری هم در معما دارد و بدانها اشاره کرده و گفته: «و نیز معماهایی دارم که از آن دو گان نام و بیشتر از آن می‌خیزد و ابیات مهمل و مبهم نگشته و در گمان من این است که شاید کسی دیگر برین نوع نگفته باشد لعدم اسماع» (۲۴۷ر-۲۴۷پ). از نام کتاب و مؤلف در منابع دیگر اطلاعی به دست نیامد و به نظر می‌رسد نسخه منحصر باشد. با شواهد فارسی و عربی فراوان. در نسخه این عناوین و مطالب دیده می‌شود: البحر الاول: فی المحاسن، فصاحت، بلاغت، سلاست، جزالت، تشبیه، الحقیقة و المجاز، استعارات، تمثیل، الکنایة، تعریض، تلویح، اطباق، القول فی علم البدیع، وجوه معنوی، مطابقه (تضاد و طباق و تطبیق)، تذبیح، تناسب، لزوم ما یلزم، تشابه الاطراف، ایهام تناسب، مشاکله، ارصاد، عکس و تبدیل، رجوع، توریه، استخدام، لف و نشر، جمع و تفریق و تقسیم، مبالغه، مذهب کلامی، حسن تعلیل، تأکید المدح بما یشبه الذم، تأکید الذم بما یشبه المدح، استتباع، ادماج، محتمل الضدین، تجاهل العارف، تعجب، اطراد، قول به موجب، توفیر الدواعی، التفات، سؤال، ترجمة اللفظ، تفسیر، تحمیل واقعه، ذوالمعنیین، ذوالوجهین، محسنات لفظیه، تجنیس، رد العجز عل الصدر، سجع، قافیه، موشح، اعنات، ردیف، براعت استهلال، اعتراض الکلام من قبل التمام، تنسبق الصفات، سیاقة الاعداد، ایراد المعطوفات، ارسال الامثال، امتناع، سهل ممتنع، مستزاد، مسمط، مصغر، ترجیع، لغز، معما، ملمع، متلون، مثلث، بساط، مربع، مدور، مسلسل، النظم و النثر معا، مشجر، شعر اندر شعر، مجزو، متفرع، استدراک، مسطح، مجسم، مصرع، مصور، طرح، مقطع، موصل، متحلی، عاطل، خیفا، رقطا، حسن المطلع، حسن المختم، حسن تخلص، حسن طلب، حامل موقوف، مفتح، مفلق، مخلی؛ البحر الثانی: فی بیان المعایب، تنافر، غرابت، مخالفت قیاس، کراهت در سمع، ضعف تألیف، تعقید، کثرت تکرار، تتابع اضافات، فک اضافه، حشو و تطویل، افراط. انقطاع، اخلال، اسقاط، تشبیه، اقوا، اظهار، ایطا، تحریک ساکن، تسکین متحرک، تشدید مخفف، تخفیف مشدد، توصیف، اکفاء، شایگان، سرقت و اخذ.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۲۰

آغاز: بالشنجرف لیکون فهرست الکتاب عند المطالعة: شعر: منگر کی تمام او دو بهرست ×× بنگر که دو بهر او دو بحرست. و انا اسال الله النفع لجاهدیه والنفع لجاحدیه و بعون الله استعین و هو نعم المولی و المعین. [البح]ر الاول فی المحاسن. بدانک قائل اشعار و راوی اوصاف را می‌باید تا در صنعت لفظ وجودت معنی بشتابد و از فصاحت و بلاغت و سلاست و جزالت دریابد و همهٔ

به ارتفاع سخن مقصور دارد و از معایب آن کی موجب انحطاطست امتناع آورد؛ **انجام:** هیهات لا یاتی الزمان بمثله ×× ان الزمان بمثله لبخیل. و قال ابوالطیب. شعر: اعدی الزمان سخاؤه فسخا به.

خط: نسخ تعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی به عربی و فارسی با خطی کهن نزدیک به زمان کتابت نسخه، بنا بر برگ‌شماری کهن نسخه ۱۲ برگ از آغاز کتاب افتاده، این یادداشت‌ها آمده است: گفته‌ای از شیخ الاسلام انصاری، کیفیت احتضار از قول محقق، روایتی از پیامبر (ص) کراهت بول در آب، معمای کلمه اجنه، معنای آیه ان الله لایحب المسرفین، دو حدیث پزشکی در درمان تب او امام صادق (ع) و امام رضا (ع) چند دعا و حرز برای حاجات مختلف، روایتی از پیامبر (ص) فایده‌ای منطقی، معنای کلمه قرآن و عمر؛ خریداری از باقر ترقی؛ کاغذ: حنایی آهار مهره نازک، جلد: تیماج مشکی مجدول یک‌لا، ۳۲۸گ، ۱۱ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۴سم [ف: ۱/۲۹-۴۳]

● **بلاغت** / ادبیات / فارسی

balāqat

عصام الدین اسفراینی، ابراهیم بن محمد، ۸۷۳-۹۵۱ ؟ قمری

ʻesām-od-dīn-e esfarāyenī, ebrāhīm ebn-e mohammad (1469-1545)

در «مقدمه» و چند «ساقه».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۹۸/۶-ف

نسخه اصل: از اسکوپیه M.S.P. II ۶۴. چند نسخه از کتابخانه‌های یوگسلاوی؛ بی‌کا، تا: اواخر ربیع الثانی ۱۰۶۱ق؛ ۲۱گ [فیلمها ف: ۱-۶۳۴]

● **بلاغت** / بلاغت / فارسی

balāqat

شربتدار اصفهانی، ابراهیم بن محمد، ق۱۲ قمری

šarbatdār-e esfahānī, ebrāhīm ebn-e mohammad (- 18c)

تاریخ تألیف: ۱۴ جمادی الاول ۱۱۳۳ق

در سه «مطلب»: معانی در پنج «فصل»؛ بیان در سه «باب»؛ بدیع در دو «فصل».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۹۸۶/۷

آغاز: حمدی که سزاوار درگاه خداوند جهان ... تواند بود ارفع از ان و عالی از تقریر بیان است؛ **انجام:** فتم مقاصدی بعون الملک المنان.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی مقوایی، ۲۴ص (۲۲۲-۲۴۵)، ۲۴ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۲-۲۹۸۱]

● **بلاغت** / معانی بیان / فارسی

balāqat

موسوی شیرازی، محمد رضا، ق۱۳ قمری

mūsavī šīrāzī, mohammad rezā (- 19c)

در معانی و بیان و بدیع و آن را پس از «زبدة العلوم» نگاشته است. فارسی و عربی در هم می‌باشد و انشاء آن سخت بد است. نام نگارنده در دیباچه هست.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۷۳۷۸/۳

آغاز: الحمدلله رب ما تری و مالا تری من تحت الثری الی فوق الثریا؛ **انجام:** و معدوم النفع بعدم وجود آن شیئی و صلی الله علی ... الطاهرین ...

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی مقوایی، ۹۷گ (۷۸پ-۱۷۴پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۳-۲۵۹]

● **بلاغت** / بلاغت / فارسی

balāqat

فروغی، ابوالحسن، ۱۲۶۳-۱۳۳۸ شمسی

forūqī, ab-ol-hasan (1884-1959)

مباحثی است درباره معانی برگرفته از کتابی مفصل‌تر از همو.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۶۸/۴

آغاز: خواهی در صورتی که خود یقین داری که راست می‌گوید؛ **انجام:** و در این این آیه مبارکه و لوکان بهم خصاصة تتمیمی است که افاده مبالغه در احسان می‌نماید

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ بنا بر برگ‌شماری نسخه، این رساله ۵۳ صفحه از آغاز ندارد؛ جلد: مقوا، ۲۲گ (۴۳ر-۶۴پ)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۰-۴۴۵]

● **بلاغت** / بلاغت / فارسی

balāqat

تهرانی، محمد حسن بن عباسقلی، ق۱۴ قمری

tehrānī, mohammad hasan ebn-e ʻabbās-qolī (- 20c)

رساله مختصری است درباره علم معانی و بیان و بدیع با قلمی روان و سلیس که مثال‌هایی از اشعار عربی و فارسی آورده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۲۶۰/۱

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... و بعد پوشیده نیست که از آنگاه که تاج و تخت خسروی ... احمد شاه قاجار خلد الله ملکه و

دولته مباهی و مزین گردیده ... ادبیات هر لغت عبارت است از بعضی امور وجودی؛ **انجام:** مثال بحر جدید و قریب و مشاکل را ازکتب مبسوطه باید جست.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۸ ربیع الثانی ۱۳۲۸ق؛ جلد: مقوا، ۳۶گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۳-۱۳۹۱]

● **البلاغة** / بلاغت / عربی

al-balāġa

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۶۶۶/۹

بخشی از کتابی و از تشبیهات آغاز می‌شود و می‌رسد به سرقت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۴۴ر-۴۷پ) [ف: ۵-۳۲۴]

۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۸۴/۱

آغاز: بعد الحمد و الثناء فهذه مختصر فی علم البلاغة ألفتها من قوادح الأفکار؛ **انجام:** ان الشجاعة و المروة و الندی ×× فی قبة ضربت علی ابن الحشرج

الفها علی ترتیب مختصر المعانی للتفتازانی؛ کاتب = مؤلف، تا: جمعه ۲۶ ربیع الثانی ۱۳۳۹ق؛ جلد: چرم زرد، ۲۵گ (۱پ-۲۵پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [مؤید: ۱-۱۷۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۹

آغاز: بسمله هذه رسالة تخبر عن شأن البلاغة و أقسامها و تنطق برسوم شرایط الفصاحة و أحکامها یشتمل ألفاظها فی المقالات علی الست ... الفصل الأول من المقالة الاولی فی ذکر الصوت و التألیف تبارک من خلق هذا العالم کما وافق علمه؛ **انجام:** فأما اذا اتصلت بأوایلها و أوساطها فانها یکون علی هذا الرسم دایرة مقادیر الحروف بأوایل الکلمات و أوساطها ... و حسن توفیقه برحمتک یا أرحم الراحمین.

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ایرلند جنوبی، ش ۳۷۸۵. رساله مختصری است در علم بلاغت، شامل شش مقاله و هر مقاله در چهار فصل. مؤلف با استفاده از جدول‌ها و دوایر به بیان اقسام بلاغت و شرایط فصاحت و احکام آن پرداخته است. عناوین مقالات و فصول: مقاله ۱. فصل ۱) ذکر الصوت و التألیف، ۲) ترکیب اللفظ، ۳) الفرق بین الکلام و اللفظ، ۴) الآلات و الأدوات، مقاله ۲. فصل ۱) ذکر العلامات و تسویة الأدوات علی حجة المیزان، ۲) الأمثلة الدالة، ۳) الأسماء و الأفعال، ۴) موضوعات الکلام، مقاله ۳. فصل ۱) ذکر أصناف الکلام، ۲) وصف البلاغة، ۳) بلاغة اللسان، ۴) أقسام العبارات، مقاله ۴. فصل ۱) ذکر حلاوة اللفظ، ۲) استقامة المعنی، ۳) وجوه الألفاظ و العبارات و المعانی، ۴) أساس الکلام و قواعده و محیطه، مقاله ۵. فصل ۱) ذکر شرایط البلاغة، ۲) أصناف البلاغة، ۳) ألقاب البلاغة، ۴) نظم السجع، مقاله ۶. فصل ۱) ذکر محاسن الکلام، ۲) أنواع الألفاظ، ۳) أنواع التشبیهات، ۴) صور الحروف. نام رساله در صفحه عنوان نسخه «رسالة البلاغة المشجرة» درج شده و این رساله همراه با رساله «غرة الالفاظ و نزهة الالحافظ» از محمد بن محمد کاتب سمرقندی در یک مجموعه قرار دارند. مؤلف رساله شناخته نشد. آربری مدعی شده که این نسخه در قرن ششم کتابت شده و منحصر به فرد است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: گویا از قرن ۶ و یا قرن ۷؛ همراه با جداول و دوایر و اشکال هندسی؛ ۶۲ص، ۱۵سطر [عکسی ف: ۳-۱۹۹]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۸۶۸/۲

آغاز: الله اعناق الامال من کل بلد سحیق یعفر فی فنائه جباه الصید.. و امتثالا له حین امر بتلخیص مستودعاته و تجریدها ... و هو مرتب علی مقدمة و فصلین؛ **انجام:** کانه عنی المصنف له لازالت امور العالمین منتظمة برایه و اقطار المشارق و المغارب منورة بروائه و الحمد حق حمده و الصلوة علی نبیه محمد و آله الطیبین الطاهرین اجمعین فرغ من تحریره لنفسه و تحقیقه ... محمد بن حسن بن محمد الحسینی المشتهر بالموصلی ... فی ربیع الاخر لسنة ست و سبعین و سبعمائة الهجریة.

در دو «فصل» است: علم معانی، با عنوان‌ها «قانون» و چهار «فن» و «نوع»، علم بیان در چهار «اصل»: تشبیه، مجاز، استعاره، کنایه، سپس علم بدیع است در دو قسم: معنوی و لفظی، رساله کوتاه و گزیده بسیار شیوایی است؛ خط: نسخ، کا: محمد بن حسن بن محمد حسینی موصلی، تا: ربیع الثانی۷۷۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۴۵گ (۹ر-۵۳پ)، ۹ سطر (۷×۹)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱۲-۲۸۴۷]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۷۰۰-۳۹/۸۰

آغاز: و لایرد العامل و المقتضی فان قلت قدفسر کلمة بالحرف او حرکة فلم یجعلها موصولة بل موصوفة؛ **انجام:** الا ان یقال المرادنا یکون العمدة فیما وضع له تقریر الفاعل علی صفة فقط فیتجدان العبارة لاتساعد

حاشیه‌ای است بر متنی در معانی و بیان شامل مباحث متعدد، مباحث موجود: بحث الجمع، بحث مفعول مالم یسم فاعله، بحث المصادر، بحث تعدد الخبر، بحث معنی الشرط، اسم الاشارة، بحث الاصوات، بحث المرکبات، بحث الکنایات، المعرفة والنکرة، مبحث اسماء العدد، بحث المجموع، بحث جمع التکسیر و العلة، بحث المصدر، بحث اسم الفاعل، بحث اسم المعفول و بحث افعال الناقصة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: مقوا با عطف گالینگور قهوه‌ای، ۲۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۴-۲۰۲۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۲۵۸/۳۱

فقط دیباجه کتاب است؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱گ (۹۳پ- ۹۳ر) [مختصر ف: ۶۵۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۳۵/۲

عنوان‌ها «فصل»ها و «قواعد»: الفصل الثانی فی الاشتقاق، الفصل الثالث فی رد العجز الفصل الرابع فی القلب بازالفصل الثانی فی

تضمین المزدوج، الفصل الثالث فی الترصیع، الرکن الثالث ما یتعلق بالدلالة اللفظیه، القاعدة الاولی فی احکام الخبروفیه ستة عشر فصلا، الفصل التاسع فی ان حکم المبتدأ و الخبر، القاعدة الثانیة فی الحقیقه و المجاز (۱۴ فصل)، القاعده الثالثه فی التشبیه و فیه اربعه ابواب، [القاعدة الرابعه فی الاستعارة]، القاعدة الخامسة (۳ فصل)، الجملة الثانیة فی النظم (۶باب)، در پایان الباب الثالث فی الفصل و الوصل است (۵ فصل). از دو سطر پیش از الفصل الثانی فی الاشتقاق تا شش سطر پیش از الفصل الثانی فی امثلة ما یترک العاطف لشدة اتصال احدی الجملتین موکدة للتی قبلها اوصفه لها؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز و مقوایی نو، ۱۷۲ص (۱۷-۱۸۸) [سنا: ف: ۲-۱۷۷]

● **البلاغة** / بلاغت / فارسی

al-balāġa

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۰۵۶/۲

آغاز: روضه سیم در صنایعی که مرجع الیه آن الفاظ و معانی است؛ **انجام:** العام عبارت از آن است که متکلم تمام معانی کلام دیگری اخذ نماید به الفاظ آنکس ... و این عبارت از آنست.

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا عطف تیماج حنایی، ۳۹گ (۲۳-۶۱پ)، ۲۰ سطر (۹×۱۸)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۶-۱۸۸]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۶۹۱

آغاز: باشد مثال از قول فرزدق؛ بیت: و ما مثله فی الناس ... معنی بیت آنست که نیست مثل ممدوح؛ **انجام:** و آن کلامی منظوم را گویند که هریک بیت آن منقسم شود

به شکل تقریرات است در علوم ادبی (بلاغت و بدیع) و شعرهای فارسی و عربی در آن آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره، ۷۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۱سم [ف: ۲-۵۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۵۸/۷

آغاز: ملك الشعرا استاد قوامی گنجه فرماید ترجمه اسامی الصناعات فی طریق السحر و دقایق الشعر. حسن المطلع و الترصیع؛ **انجام:** نوع السادس

نارد از خدمت تو بیرون سر ×× ور چه بشکافیش ز نیزه چو مار.

قسم الثانی دشمنان را بهداوری و خلاف ×× با تقاضای گنبد دوار.

دو برگ از کتابی در بلاغت که در انتهای نسخه صحافی شده است؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی حنایی آهار مهره، جلد: تیماج زیتونی مجدول، ۲گ (۹۰ر-۹۱ر)، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲۹/۱-۱۵۹]

● **بلاغت (مختصر)** / بلاغت

balāqat (mx.)

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۹۳۷/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۹ جمادی الاول ۱۳۰۷ق؛ جلد: مقوا عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای، ۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲-۲۰۷]

● **البلاغة (منظومه)** / شعر، بلاغت / عربی

balāġa (mnz.)

؟ حسینی قزوینی، محمد تقی

hoseynī qazvīnī, mohammad taqī

احتمالاً از میر محمد تقی حسینی قزوینی باشد.

آغاز: الحمدلله الذی أفصح عن ×× سر البیان من بدائع المنن / أبهی أطائب التحیات علی ×× شمس الشموس فی المعالی و العلی

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۲۷۷/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** أو لتوقع انتقا الشرط بما ×× یقلعه من أصله اذ علما

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۱۲گ (۴۲پ-۵۳پ)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۱-۲۳۸]

● **البلاغة و المنطق** / چند دانشی / عربی

al-balāġa wa-l manṭiq

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۹۷۱/۴

چند فائده بلاغی و منطقی از میر سید شریف، میرزا جان شیرازی؛ خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛۱گ (۱۱۹ر- ۱۱۹پ) [مختصر ف: ۲۶۰]

● **البلاغ المبین (ترجمه)** / کلام و اعتقادات / فارسی

balāġ-ul mubīn (t.)

رساله مختصر روانی است به‌طور گفتگوی «عبدالله بارمزی» در اثبات صانع. اصل عربی از علامه شیخ محمد جواد بلاغی، مترجم شناخته نشد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۴۱۲

آغاز: (پس از خطبه:) لسان حال و تمثیل مقال است عبدالله مرحله این نشأت ما را جمع نموده بمسافری.؛ **انجام:** که ستمکش چه شبی داشت.

بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: حسین قوام لاری، مهر ۱۳۴۴؛ کاغذ: مشقی، ۲۲گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۱-۶۳]

← البلاغ المبین فی اصول الدین ⟵ البرهان المبین فی اصول الدین

● **البلاغ و النهایة فی التوحید** / کلام و اعتقادات / عربی
al-balāġ wa-n nihāya fi-t tawḥīd
هادی المستجیبین، حمزة بن علی، -۴۳۳ قمری
hādī-yol-mostajībīn, hamzat-ebn-e ʻalī (- 1042)
تاریخ تألیف: محرم ۴۰۹ق
ابلاغ‌نامه‌ای است دینی که در آن مطالب توحیدی از قبیل دوری از کذب و تشویق به صدق، مطابق مذهب در روز همراه با دیگر اصول اعتقادی بیان شده و نیز بشارت‌هایی به موحدین دارد. این رساله را هادی المستجیبین در ماه محرم سال دوم از سالهای قائم الزمان (۴۰۹هـ‍ـق) از روی نسخه قائم الزمان بدون هرگونه تحریف و تبدیلی کتابت نموده است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۰۸۶/۹
آغاز: رسالة البلاغ و النهایة فی التوحید الی کافة الموحدین المتبریین من التلحید. تألیف عبد مولانا جل ذکره هلدی المستجیبین المنتقم من لمشرکین بسیف مولانا جل ذکره رفع نسختها الی الحضرة اللاهوتیة بیده فی شهر المحرم الثانی من سنینة المبارکة نسخت عن قایم الزمان بغیر تحیرف و لا تبدیل.. قد سمعتم معاشر الموحدین لمولانا سبحانه العابدین له وحده دون غیره الطالبین؛ **انجام:** و تجازی کل نفس بما کسبت و هم لا یظلمون. والحمد امولانا وحده لا شریک له و حسبنا للمولی و نعم النصیر المعین و کتب نسختها فی شهر المحرم الثانی من سنین عبد مولانا جل ذکره حمزة ابن علی ابن احمد هادی المستجیبین المنتقم من المشرکین بسیف مولانا جل ذکره و شدة سلطانه وحده. تمت رسالة البلاغ و النهایة بمحمد مولانا و منه.
خط: نسخ کهن معرب، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره ضخیم، جلد: تیماج ضربی با ترنج و جدول‌های گرهدار، ۹گ (۴۰ر -۴۸پ)، ۱۳ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۲/۷×۱۸/۸سم [ف: ۲۹/۲-۷۲۸]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۷۷۲/۹
آغاز: توکلت علی مولانا عال کل العلل و مبدع القدیم و الازل و ناسخ الشرایع و الملل سبحانه و تعالی عن مقالات السفل
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۹۰۹؛ خط: نسخ معرب درشت، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۲گ (۹۱-۱۱۲) [عکسی ف: ۲-۴۵۰]

● **بلبلستان** / ادبیات / فارسی
bolbolestān
فوزی مستاری، -۱۱۶۰ قمری
fawzī mostārī (- 1747)
مانند گلستان و بوستان سعدی و بهارستان جامی و نگارستان کمال پاشا و سنبلستان شیخ شجاع است در شش جلد هر یک هشت «آیینه».
[الذریعة ۸۵۱/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۳۷۷-ف
نسخه اصل: آکادمی علوم و هنرهای شهر زغرب (زاگرب) یوگسلاوی ش ۱۸۳۱C/DP؛ خط: نسخ، کا: مصطفی بن صالح نعیمی مستاری، تا: ۱۱۶۳ق؛ تملک: کاتب، تملکی دیگر در ۱۲۳۱؛ ۵۰گ [فیلمها ف: ۱-۲۲]

● **بلبل الغرام الکاشف عن لسان الانسجام** / شعر / عربی
bulbul-ul ġarām-il kāšif ʻan lisān-il insijām
فارسی دمشقی، عمر بن محمد
fārsī damešqī, ʻomar ebn-e mohammad
وابسته به: دیوان حاجری = دیوان حسام اربلی؛ حسام اربلی، عیسی بن سنجر (۵۸۲-۶۳۲ق)
گزیده دیوان امیر حسام الدین عیسی بن سنجر بن بهرام اربلی معروف به حاجری، گردآوری عمر بن محمد بن عمر بن خواجه علی فارسی دمشقی. وی اشعار حاجری را به این هفت «بخش» (فصل) مرتب کرده: ۱. مدح و غزل، ۲. قصایدی که شاعر در زندان سروده، ۳. مخمسات، ۴. مفردات، ۵. هجویات، ۶. رباعیات، ۷. موالیا. دیوان حاجری در ۱۲۸۰ در مصر چاپ شده.
[معجم المطبوعات ۷۳۲؛ فهرست دارالکتب ظاهریه (شعر) ۱۳۰؛ قاهره، (ذیل ۳ ج۲ چاپ ۱۹۳۴) ۱۰۱ و ۱۳۷ و ۲۵/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۷۸۰/۲
آغاز: الحمدلله المقدس فی ذاته ... و بعد فهذا، مما قاله الامیر الاجل ... عیسی بن سنجر ... المعروف بالحاجری فقال حرف الباء: فی امان حللت و رجب ×× ایها الراحل المقیم بقلبی؛ **انجام:** (رباعی) روح المحب الذی یهواک قد شابت ×× رفقا بها مثل ذوب الشمع قد ذابت / و ذا المعنا ظنونه فیک قد خابت ×× باغ الکسا و علی الشمس اتکل غابت. تم المنتخب من دیوان الحاجری من الغزل
نسخه حاضر گزیده‌ای از بخش غزلیات و قصائد زندان (حبسیات) و مخمسات و رباعیات او است (هر چند نویسنده نسخه نوشته که تنها منتخب غزلیات است)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آهارمهره دار، جلد: تیماج عنابی یک‌لا، ۱۷ سطر، قطع: رحلی، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۱۷-۲۱۴]

● **بلبل نامه** / شعر / فارسی
bolbol-nāme
عطار، محمد بن ابراهیم، ۵۳۷؟-۶۲۷ ؟ قمری

ʻattār, mohammad ebn-e ebrāhīm (1143-1230)

مثنویی است عرفانی در حدود ۶۰۰ بیت، در آن رفتن مرغان نزد سلیمان و محاکمه و پیروزی بلبل در دادگاه و نصیحت او به مرغان آمده است. آغاز آن در نسخه‌ها گوناگون است

آغاز: قلم بردار راز دل بیان کن ×× سرآغازش به نام غیب دان کن / خداوندی که جز وی کسی نباید ×× که تا بر بندگان روزی فزاید

[الذریعة ۱۲۷/۱۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۶۱/۴و ۲۶۶۰/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۰۲/۱۰-۳۰۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۴/۳-ف

نسخه اصل: عاطف افندی ش ۲۲۴۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۴ ذیقعده ۸۲۸ق؛ ۱۶گ (۴۴۶-۴۶۱)، ۲۳ سطر [فیلمها ف: ۱-۴۰۸]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۰۶۲/۱۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۶ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه ساغری سیاه، ۵۵گ (۶۶۶-۷۲۰ر)، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۲سم [ف: ۴-۶۶۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۶۱۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** چو بگشایم بیک نکته زبان را ×× به بندم نطق مرغ بوستان را

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۴۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۵۵ر-۶۴ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۵-۱۲]

۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۴۱۳۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر بامن به گرد من کنی کار ×× به ما ماند تا قیامت کار من زار / تو آن کن کز خداوندیت آید ×× که از ما جز خطا وسهو ناید

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۱۴ رمضان ۹۷۸ق؛ مجدول؛ جلد: گالینگور سبز عطف تیماج زرشکی، ۶۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف مخ: ۱-۲۷۶]

۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۷۱۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** زبند دست عقلش پای بگشای ×× بفرق سر پی سر راه پیمای

خط: نستعلیق، کا: عبدالقادر کرکوکی، تا: ۱۲۷۹ق، جا: قسطنطنیه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۴۰ص (۲-۴۱)، ۲۳ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۱×۱۸سم [نشریه: ۱۳-۸۶]

۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۷۷۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** مرا با تو سخن اول زذاتست ×× به آخر ماجرا اندر صفات است / زهی عطار خوش گفتاری باشی ×× زعمر خویش برخورداری باشی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: پارچه، ۱۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۱-۲۷۶]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۴۳/۴

آغاز: قلم بردار راز عیان کن ×× سر آغازش بنام غیب دان کن

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۵۰ سطر، قطع: رحلی، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۲-۲۶۰]

۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۶۱۸/۳

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۴۱۸]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۱۶۷/۱

آغاز: نکردم پند استادان فراموش ×× مرا آن پند شد چون حلقه در گوشژ / ببر از من امید رستگاری ×× بجز مردن دگر کاری نداری؛ **انجام:** چباک آخر بلندی را ز پستی ×× همی گویند بیهوده خرافات ...

این چهار برگ ناقص پس از بررسی بسیار، شناسایی شد. از منظومه مزبور که از آن عطار نیشابوری نیست و از عطار دیگری نسخه‌های فراوانی باقی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه گل دوزی شده ماشینی دارای عطف و لبه‌های تیماج سبز سیر با جدول گرهی ضربی، ۴گ (۱ر-۴پ)، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۲۷/۱-۲۹۸]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۴۸/۳

آغاز: ۱- زبلبل نامه بیتی چند گویم جواب معرفت آمد بجویم ۲- قلم بردار راز عیان کن سر آغازش بنام غیب دان کن ۳-بنام خداوند بی چون و چند منزه دانش از تقطیع و پیوند

بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۴ص (۷۹۹-۸۳۲) [ف: ۳-۴۰۴]

● **بلبل نامه** / شعر / فارسی

bolbol-nāme

گیلانی پومنی، علی، ق ۱۰ قمری

gīlānī pūmanī, ʻalī (- 16c)

در حلب در ۱۹۰۱ بیت به سال ۹۵۷ ساخته است. دو قصیده و یک رباعی و چند بیت هم در نسخه هست.

آغاز: الحمد لرب الارض و الافلاک ×× خلاق وجود آدم از خاک (فهرستواره)

[فهرستواره ۳۰۵/۱۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۶۸۷-ف

نسخه اصل: دارالکتب المصریه ۶ ادب فارسی م (۶۵/ف ۹۲۴۹)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح زرین و جدول و طلاکاری؛ با تملک ۱۱۵۱، در مهر گردی چنین آمده است: «مجلد دهم از کتب اشعار دیوان علی گیلانی پومنی در شهر حلب گفته شد در سال نهصد و پنجاه و هفت»؛ ۳۸گ، ۱۵ سطر (۱۲×۲۰) [فیلمها ف: ۱-۲۲]

● **بلبل و پروانه** / شعر / فارسی

bolbol va parvāne

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۲۴/۳

آغاز: شبی بلبل ز گلشن کرد پرواز ×× بمحفل گشت با پروانه دمساز؛ **انجام:** فنا شد از در دام هوس چند ×× بشهد آلوده خود را چون مگس قند / براه عشق گامی چند برگیر ×× بجان از آتش پروانه در گیر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: شمیز قهوه‌ای عطف پارچه سبز، ۳ص (۱۲-۱۴)، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۴-۳۶۶۹]

● **بلبلیه (رساله)** / ادبیات / ترکی

bolbolīye (r.)

فوادی، ق۱۱ قمری

fo'ādī (- 17c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۹۲۲

آغاز: جان گلستانته گلد کده نظام ×× بلبلیه دله اولدی الهام؛ **انجام:** جمالگ اوله نور گله اگه سین ×× بو سریله انگ قیل آخرین خیر

خط: نستعلیق،کا: ظ: خود شاعر ، تا: ۱۰۳۳ق؛ با جواب شیخ سنان در رد شیخ برمق و مثنوی «داعی» در یک مجلد؛ جلد: چرمی پوسیده، ۳۵گ، ۱۷-۱۹سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲-۷۱۸]

● **بلخیه (رساله)** / تراجم / فارسی

balxīye (r.)

اورسنجی، محمد صالح بن عبدالرحمن

orsanjī, mohammad sāleh ebn-e 'abd-or-rahmān

به دستور: عبدالمومن خان ابن عبدالله خان بهادر بن اسکندرخان سلطان

مؤلف آن را در احوال اکابران بلخ ساخته است و همان هفتاد مشایخ بلخ است از محمد بن عبدالله علوی تا شیخ الاسلام یونس بن طاهر.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۵۵۷

آغاز: بسمله، حمد له ... اما بعد می‌گوید بنده گنه کار محمد صالح بن امیر عبدالرحمن بن شیخ خلیل الله اورسنجی البدخشی؛ **انجام:** و اگر بد باشم بدیشان بخشای و صلی الله علی خیر خلقه ... آمین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، نستعلیق تاجیکی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، عطف تیماج زرد، ۶۸گ، ۱۳ سطر (۱۰×۱۶)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶-۲۹۷]

● **البلد الامین فی اصول الدین**/کلام و اعتقادات، شعر/عربی

al-balad-ul amīn fī usūl-id dīn

کشفی، جعفر بن ابی اسحاق، ۱۱۸۹-۱۲۶۷ قمری

kašfī, ja'far ebn-e abī-eshāq (1775-1851)

وابسته به: اجابة المضطرین فی بیان الاصول و فروع الدین؛ کشفی، جعفر بن ابی اسحاق (۱۱۸۹-۱۲۶۷)

تاریخ تألیف: ۱۲۱۰ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

ارجوزه‌ای است کلامی که مؤلف کتاب خود «اجابة المضطرین» را به نظم در آورده و در یک «مقدمه» در بداهة الوجود و پنج «فصل»: التوحید، الصفات الثبوتیة، النبوة، الائمة الاثنی عشر، المعاد البرزخ با عنوان‌های «زبدة». در ۴۹۶ بیت ساخته است.

آغاز: بسم القدیم الملک العلام ×× انا فتحناه عقدة الکلام ... بعد فهذا نخبة العقول ×× و زبدة الکلام فی الاصول / حررته فی النجف الغری ×× مشرفا بالمرتضی علی / سمیته بالبلد الامین ×× فی البحث عن علم اصول الدین ...

انجام: و الحمدلله علی الاتمام ×× حمداً یکون لازم الدوام / والختم فی غبری الغری الغرا ×× مرقد سرالله آی الکبری

[الذریعة ۱۴۴/۳رقم ۴۹۴؛ ریحانة الادب ۶۰/۵؛ اعیان الشیعة ۸۵/۴]

شرح و حواشی:

۱- الحصن الحصین فی شرح البلد الامین؛ اصطهباناتی، ابوالحسن بن اسماعیل (۱۲۵۰-۱۳۳۸)

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۴۵۳/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی یک لایی نارنجی، ۴گ (۶۰-۶۴)، ۱۳ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳-۹۶۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۲۱/۵-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بعدها یا ثابت الایمان ×× لاتصغ للاوهام و الهذیان

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۵۰ص (۵۹-۱۰۸)، ۱۹سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲۳-۳۰۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۱۰۷/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** لیأخذ المظلوم من حقوقه ×× من ظالمیه و ذوی عقوقه / و من بظلم قتل الرجعة له ×× لاذمة حتی یتم أجله

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با نشان «منه»، افزودگی‌هایی در شرح «الحمد لله رب العالمین، فضیلت دعا و احادیث متفرقه» بعد از انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۱۲گ (۲۰۵پ-۲۱۶ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۳۳-۲۱۶]

۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۶۸۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲گ (۷۷پ-۹۸ر)، ابعاد متن: ۹×۱۱، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲-۳۳۰]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۲۲۰/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تمامی اشعار بازیرنویسی فارسی به خط نستعلیق، در چند برگ پایانی کتاب خطبه بدون الف امیرالمؤمنین (ع) و چندین خطبه متفرقه و دوازده امامی آمده که تمامی با زیرنویس فارسی ترجمه شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹گ (۲۱۷پ-۲۴۵ر)، ۸ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۶۰]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۰۲۴/۲

خط: نسخ، کا: ابو القاسم بن محمد باقر اصفهانی، تا: ۱۲۲۲ق، جا: نجف اشرف؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ (۲۳پ-۵۱پ)، اندازه: ۸×۱۱سم [ف: ۱۶-۲۲]

۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۷۲۳/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۷ق، ۲۵گ (۶۹-۹۳)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [نسخه پژوهی: ۳-۱۷۳]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۵۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۱ق [رایانه]

۹. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۲۳۹۷/۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ ۱۱گ (۶۲پ-۷۲)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳-۱۲۴]

۱۰. یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه: بدون شماره/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۷گ (۲۹-۶۵)،۱۲سطر(۶×۱۰)،اندازه:۱۰×۱۵سم[میراث اسلامی: ۸-۴۶۱]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۶۸۶/۱

خط: نسخ، کا: محمد بن علی اصغر مشهدی، تا: ۱۲۴۳ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۱پ-۱۴پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۷-۲۴۵]

۱۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۳۵/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی نقی کاتب کازرونی، تا: محرم و صفر ۱۲۴۵ق؛ اهدایی: سید عباس نبویان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی تیماج تریاکی، ۵گ، ۲۷ سطر (۱۲×۲۰/۵)، اندازه: ۱۲×۲۹سم [ف: ۱-۱۷۵]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۰۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن علی، تا: ۲۴ صفر ۱۲۴۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۱۷گ (۱پ-۱۷پ)، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [ف: ۲-۱۹۹]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۲۸۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابوالحسن، تا: ۱۲۵۱ق؛ ۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۱-۴۹]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۲۰۶/۲

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد تقی یزدی، تا: ۲۶ ربیع الثانی ۱۲۵۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مقوایی، ۱۹گ (۱۶پ-۳۴ر)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۶-۴۸۷]

۱۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۶۲۳/۲

آغاز و انجام: برابر

بیش از ۳۰۰ بیت نیست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۵۴ق؛ جلد: چرم زرد، ۲۹گ (۶۸پ-۹۶پ)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [مؤید: ۲-۱۳۳]

۱۷. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه: ۸/۱

خط: نسخ، کا: هادی بن مهدی، تا: ۲۰ ذیحجه ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ (۲پ-۱۷ر)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱۵]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۶۳۷/۳

خط: نسخ، کا: مهدی بن اسماعیل حسینی، تا: ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۲۰گ (۷۱ر-۹۰پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۷-۲۰۶]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۲۰۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶گ (۱پ-۲۶ر)، ابعاد متن: ۶/۵×۱۲، قطع: ربعی، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۵-۴۱۴۸]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۴۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۹ جمادی الاول ۱۲۶۱ق؛ مصحح، ۹بیت شعر از خوانساری نامی که در پاسخ رباعی ابن حجر که در رد امام زمان سروده است در آغاز وجود دارد؛ ۲۰گ (۴۸-۶۷)، ۱۴ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۳۱-۲۳۴]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۹/۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۸ق؛ ۳۰ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۲-۳۶۳]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۸۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد تقی فرزند عبدالغفور، تا: ۲۵ صفر ۱۲۷۹ق؛ مصحح، در پایان رساله چند بیت در مدح حضرت ولی عصر (عج) از مؤلف آمده است؛ کاغذ: فرنگی نیلی، جلد: تیماج زرد، یک‌لا، ۲۳گ (۱۷-۳۹)، ۱۲ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲۹-۱۱۶]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۷۵۴/۱۰

خط: نستعلیق، کا: محمد بن زین العابدین الموسوی، تا: ۱۸ صفر ۱۲۸۳ق؛جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۱۳۲پ-۱۴۷ر)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۷-۳۱۲]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۲۶۲/۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد وقار شیرازی، تا: ۱۲۹۷ق؛ جلد: تیماج قرمز، مجدول گرهی زرین، ۵گ (۱۲۷ ر-۱۳۱پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۲/۲۷-۳۹]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۰۷۰/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: احمد بن حسن موسوی، تا: ۲۳ صفر ۱۳۰۶ق؛ محشی با نشان «۱۲»، در انجام عبارت «فرغ من تصحیفه کاتبه و مالکه احمد بن حسن الموسوی فی لار اواخر شعبان المعظم سنة ۱۳۰۶» آمده؛ کاغذ: فرنگی، ۴۲گ (۱۳۰پ-۱۷۱پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۶×۱۲/۵سم [ف: ۳۵-۵۶۶]

۲۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۶۲۰/۱-۱۴/۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسن نیستانی، تا: ۳ جمادی الثانی ۱۳۲۰ق؛ جلد: مقوای سبز عطف پارچه، ۱۳گ، ۲۰-۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲-۶۲۹]

۲۷. اصفهان؛ سید کشفی؛ شماره نسخه: ۲مجموعه بدون شماره۸

کا: سید روح الله کشفی، تا: ۲۴ جمادی الثانی ۱۳۶۶ق [دلیل المخطوطات: ۱-۴۹]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۶۵۸/۱-۱۸/۱۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** کمثل تشویق أو التخویف ×× فواجب هذا علی اللطیف

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی مجدول گرهی، ۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۶۲۹]

۲۹. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۱۲۷/۶

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در چند برگ آخر رساله منطق «سید جعفر کشفی» دوباره تکرار شده و همراه با مسوده یک قباله، در بین رسالات و کتب مطالب متفرقه‌ای آمده بدین شرح: قاعده شیخ نجم الدین در طریق سلوک الی الله، اشعار، خصال کلب و تطبیق آن با مراتب عرفان، روایتی از پیغمبر اکرم (ص) در سفارش به حضرت علی (ع) و یادداشتی در مخاطبه نفس، دعای مظلوم بر ظالم، تعویذات، مسوده قباله نکاح و ...؛ مهر: «عبده الراجی نعمت الله بن محمد ...» (مربع)؛ جلد: تیماج سبز، بدون مقوا، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۱-۹۲]

۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۶۰۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی مقوایی ضربی مجدول میان جداول بوته‌های ریسه‌ای، ۱۱گ (۲۵-۳۵)، ۱۴ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۹-۲۴۶]

۳۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۴۴۰/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: حاج غلامحسین صالح زاده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ (۱۸-۴۰)، ۱۲ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴-۱۲۹۴]

۳۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۲۴۶/۴

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳-۷۴]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۱۷۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱گ (۶۳پ-۸۳ر)، ۱۳ سطر [ف: ۳۶-۲۶۳]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۲۸۹/۳

انجام: الاتحاد هو بالضروره ×× ممتنع اعنی به صیروره

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۳۰پ-۳۱پ)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۱۶-۲۶۱]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۳۴۴/۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۲۵گ (۸۹ر-۱۱۳پ)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۹-۱۴۴]

۳۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۳۶۱/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز بدون مقوا، ۲۳گ (۷۹پ-۱۰۱ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱۱-۳۵۹]

● البلد الامین و الدرع الحصین / دعا / عربی

al-balad-ul amīn wa-d dar‘-ul ḥaṣīn

کفعمی، ابراهیم بن علی، ۸۴۰-۹۰۵ قمری

kaf‘amī, ebrāhīm ebn-e ‘alī (1437-1500)

تاریخ تألیف: ۲۰ شوال ۸۶۸ق

از منابع شیعی شامل ادعیه و اعمال و اوراد و اذکار و حرزها و تعویذها و استخاره‌ها و استغاثه‌ها و زیارت‌ها و دعاهای سال و ماه و هفته و ساعات روز است. او چند تألیف در این موضوع دارد و این کتاب را پیش از کتاب معروف خود به نام «الجنة الواقیة» معروف به مصباح نگاشته و از آن نیز بزرگ‌تر و مبسوط‌تر است چون همه آنچه در مصباح آمده را شامل می‌شود با زیاداتی از جمله دعاهای صحیفه سجادیه و شرحی که بر آن نوشته و شرح اسماء الحسنی و محاسبة النفس و غیر اینها از دعاهای مبسوط. مؤلف در تألیف این کتاب از ۲۵۸ کتاب استفاده و نقل مطلب نموده اسامی آنها را پس از «صحیفه سجادیه» ذکر نموده است.

آغاز: بسمله، اللهم وفق لاکماله بمحمد و کرام آله من استعان بغیر الله ذل الحمدلله الذی جعل الدعاء سلماً نرتقی به اعلی المراتب و وسیلة الی اقتناء غرر المحامد ... و بعد فهذا کتاب محتو علی عوذ و دعوات و تسابیح و زیارات

انجام: من واظب علی قرائته بنیة عقد اللسان انعقدت عنه جمیع الالسن فلایتکلم فی حقة الا بخیر و الحمدلله رب العالمین.

چاپ: تهران، ۱۳۸۳ق، سنگی؛ البلد الأمین، چاپ تهران، نشر مکتبة الصدوق

[الذریعة ۱۴۳/۳؛ ریحانة الادب: ۶۹/۵؛ مشار ۱۳۱]

شرح و حواشی:

۱- البلد الامین (ترجمه)؛ کربلائی، داود بن محمد (-۱۲)

۲- بلد الامین (ترجمه)

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۳۴۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با سرلوح و حاشیه سازی و طلا کاری و سه پیشانی؛ فرهاد میرزا آن را در ۱۲۹۳ به فرزندش عبدالعلی میرزا داده؛ مهر: «بنده شاه ولایت عباس»؛ جلد: قلمدانی لعابی زمینه مشکی با گل و بوته زرین درون سرخ زرکوب، قطع: ربعی [نشریه: ۷-۱۰۸]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۳۴۲

خط:نسخ،بی‌کا،تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مجدول زر و لاجورد، با سرلوح و طلاکاری، دو پیشانی و یک سرلوح دیگر در آغاز محاسبة النفس؛ جلد: سوخته زرکوب رحلی کوچک [نشریه: ۷-۱۰۸]

۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۱۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح و حاشیه سازی، محشی با نشان «منه ره»؛ جلد: تیماج ضربی زرکوب ترنجی، قطع: وزیری [نشریه: ۷-۱۰۸]

۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۳۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله ان رحمت الله قریب من المحسنین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم.

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای یک سرلوح، مجدول، کمند صفحات زرین و مشکی، معلق به حواشی «ابن باقر رحمه الله-جوهری، مهج و ...»؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۲۱ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۴-۱۹۴۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۴۷۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قل: الحمد لله الذی لم یتخذ و لدا و لم یکن له شریک فی الملک و لم یکن له ولی من الذل و یکبره تکبیرا. ثم التهلیل و الحمد لله.

خط: نسخ، کا: بهاء الدین محمد، تا: قرن ۱۱؛ دارای یک سرلوح ، مجدول، محشی به‌علامت «منه»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج ضربی تریاکی با ترنج و اطراف گل و بوته بزر، ۳۷۷گ (۱-۳۷۷ر)، ۱۹ سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸/۵سم [ف: ۱۲-۱۵۶]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۰۲۸/۱

خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: دولت آبادی شکری، جلد: تیماج مشکی مقوایی سوخت مذهب ترنج و نیم ترنج و لچک گل و بوته‌دار با زمینه طلایی مجدول به زر، ۴۱۸گ (۵پ-۴۲۲)، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۱۴-۱۴۰]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۳۶۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب، کا: محمد اسماعیل شیرازی بن تاج الدین حسن، تا: ذیقعده ۱۰۱۰ق؛ مجدول مرصع مذهب محرر، با سرلوح مزدوج مرصع با نقش گل و بوته مرصع مذهب؛ تملک: میرزا ابراهیم خان سهام الملک به تاریخ ۱۲۸۶؛ جلد: تیماج، مشکی، مجدول، با نقوش مذهب، ۵۱۹گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۳۵-۳۲۴]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۰۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا تأمنی و لا یأمن مکر الله الا القوم الخاسرون، و الحمد لله رب العالمین.

خط: نسخ زیبا، کا: سرور بن عبدالله، تا: ربیع الاول ۱۰۳۸ق؛ از روی نسخه اصل به خط مؤلف بدون واسطه کتابت شده، دارای سر لوح مرصع، مجدول، با کمند طلایی و قرمز، مصحح، محشی، دارای شمسه‌های نقره‌ای؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده یحیی بن محمد» (مربع)، «محمد و العترة الطاهرة شفیع یحیی فی الآخرة» (بیضی)، «ابن محمد شفیع یحیی» (بیضی)، «شریف محمد، شفیع محمد شفیع» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی عطف مشکی، ۵۰۱گ، ابعاد متن: ۹/۵×۱۸/۵، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۳۳-۱۲۶]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۴۷۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد صادق بن شیخ بهاء الدین، تا: سه‌شنبه ۲۴ محرم ۱۰۸۲ق؛ تاریخ تصحیح و مقابله: شنبه ۱۸ ربیع الاول همان سال، مجدول به تحریر و طلا و تحریر، صفحه اول دارای یک سرلوح؛ ۵۵۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۳۰سم [ف: ۶-۲۱۶]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۴۱۴

آغاز: برابر

خط: نسخ معرب، کا: محمد بن محمد امین طالقانی، تا: ۱۰۸۴ق؛ مجدول مذهب، با سرلوح مزدوج مرصع مذهب؛ به وسیله ابراهیم بن علی بن حسن بن محمد بن صالح مقابله و تصحیح شده؛ جلد: تیماج زیتونی ضربی شمسه مجدول، ۳۲۳گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۱سم [ف: ۳۵-۳۶۹]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۹۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و آله الطیبین الطاهرین و حسبنا الله و نعم الوکیل.

تا آخر رساله (مقام الاسنی) را دارد؛ خط: نسخ، کا: حسن بن احمد بن علی، تا: اواسط رجب ۱۰۹۰ق، جا: مدرسه نظامیه شیراز؛ مصحح، مقابله شده با تاریخ ختم مقابله ۱۰۹۰، محشی، دارای یک سرلوح کوچک، صفحه اول و دوم مجدول به طلا و تحریر؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ ۵۴۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶-۲۱۷]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۹۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ ممتاز، کا: محمد مسیح فرزند محمد حسین، شریفی فسوی، تا: دوشنبه ۱۹ رجب ۱۰۹۲ق؛ مصحح، محشی با نشان «۱۲»، نام کتاب به اشتباه در داخل سرلوح، مصباح کفعمی نوشته شده، نسخه بسیار نفیس و خوش خط و خوش تذهیب، دارای یک سرلوح، مجدول، مذهب، دارای کمند زرین؛ دارای یک تملک به سال ۱۲۰۵ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج

قهوه‌ای، ضربی با ترنج و سرترنج گل و بوته زمینه طلایی عطف و مغزی تیماج قهوه‌ای روشن، ۵۷۵گ، ۱۷ سطر (۱۱×۲۳)، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۳۰-۲۵۹]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۱ خوئی

آغاز و انجام: برابر

کا: شرف الدین کاتب جهرمی پسر شیخ محمد ابراهیم معلم، تا: ۱۰۹۸ق؛ تملک: ملک فرهاد میرزا؛ دارای کتیبه مذهبی، مجدول، مذهب؛ کاغذ: بخارائی، جلد: ساغری سبز داری ترنج و گوشه و لچکی کنده و گل و بوته کاری شده با طلا، ۸۹۸ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۳/۵×۲۰سم [ف: ۷-۲۸]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۸۳۴

انجام: و باسمائک الذی اذا دعیت بها اجبت و اذا سئلت بها اعطیت

خط: نسخ ممتاز، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، مصحح، محشی اکثر منقول از مؤلف؛ جلد: تیماج دو رویه، رو مشکی درون قهوه‌ای، ۳۳۱گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۵×۲۷/۸سم [ف: ۴۱-۲۳۶]

۱۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۵۸۱

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛ اندازه: ۱۹×۲۸سم [نسخه پژوهی: ۲-۱۱۹]

۱۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۶۳۹

آغاز: مشکورة و نوافلنا مبرورة وقلوبنا بذکرک معمورة و نفوسنا بطاعتک مسرورة؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ نشانه «بلغ المقابله»؛ کاغذ: حنایی اصفهانی، جلد: پارچه عطف چرم قرمز، ۳۹۹گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲-۵۴۳]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۰ خوئی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: صائم رازی، تا: ۱۱۰۲ق، به امر آخوند شرفا؛ محشی از مصنف با نشان «منه»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج ضربی قرمز برگردان دار، ۸۶۸ص، ۲۱ سطر، قطع: رحلی، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۷-۲۸]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۴۷۵/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۳ محرم ۱۱۰۳ق؛ مجدول مرصع محرر؛ جلد: روغنی دورو، با نقش گل و بوته مرصع مذهب، سوخت، ترنج با سر با نقش گل و بوته، مجدول، لچکی، ۴۱۹ص (۱-۴۱۹)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۵-۴۳۰]

۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۸۳۴-۳۵/۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب، کا: شیخ حسین، تا: ۱۱۰۳ق؛ مجدول محرر مذهب، دارای سرلوح مزدوج مذهب و مرصع، محشی با حواشی «منه ره»؛ جلد: روغنی دورو مجدول مذهب با نقش گل وبوته الوان وپرنده، ۴۲۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۲-۶۲۹]

۲۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۱۱۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** والحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد رسوله خاتم النبین و سید المرسلین و علی آله النبین و عترته الطاهرین و سلم تسلما کثیرا

خط: نسخ متوسط خفی، کا: اشرف بن معین الدین، تا: ذیقعده ۱۱۰۸ق؛ مجدول، یک سرلوح مذهب مرصع به طرح گنبد؛ مهر: علی اکبر بن حسین الحسینی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، ۸۲۲ص، ۲۱ و ۲۳ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۱-۸۵]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۶۶۷

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۱۱۲۳ق، انجامه: «تم الکتاب بعون الملک الوهاب ۱۱۲۰»، مصحح، محشی با نشان «منه رحمه الله»، در ابتدای نسخه آن را مصباح کفعمی از شیخ طوسی دانسته‌اند؛ تملک: نعمت الله احقاقی در ۱۳۴۸ق، یادداشت کتابخانه محمد کریم اشراق جهرم ۱۳۵۵؛ مهر: «رحمت الله» (بیضوی) و مهر: «لا اله الا الله ... العالمین» (بیضوی)، «شهربانو ۱۱۴۷»(بیضوی)؛جلد:تیماج زیتونی،درون کاغذ ابر و باد،۳۴۸گ، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲۰-۱۵۸]

۲۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۸۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شاه محمود الحسینی، تا: سلخ جمادی الثانی ۱۱۲۵ق؛ دارای سرلوح مذهب؛ تملک: الحاج محمد معصوم؛ جلد: چرم مشکی طلاکاری شده و دارای نقش، ۴۵۰گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [مؤید: ۳-۶۴۱]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۴۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اله اجمعین

خط: نسخ، کا: علی بن کرم الله شهیر باسکندری، تا: سه‌شنبه شعبان ۱۱۲۶ق؛ این نسخه (فوائد الشریفة) و هم حواشی تعلیقی مؤلف را ندارد، نسخه را رمضان بن ابوالحسن در اواخر محرم ۱۲۱۷ تصحیح و مقابله کرده، دارای یک سرلوح، مجدول بتحریر و طلا و تحریر و طلا لاجورد؛ ۴۲۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۶-۲۱۷]

۲۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۶۴۴-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هی کزجاجة المصباح عند الاستبصاح و ذلک لعشرین بقین من شهر شوال ختم بالخیر و الافاضل.

خط: نسخ خوش معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ با تاریخ «قد طالعته ۱۱۸۲» (پایان)؛ با سرلوح بسیار زیبا، جدولبندی ۵ راه، کمند ۲ راه؛ وقفنامه کتاب با نشان مهر چهارگوش ۱۲۴۳؛ ۷۴۷ص، ۲۳ سطر (۱۰/۵×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱-۵۳]

۲۵. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۶۰۰

بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح و جدول‌های زرین؛ در سال ۱۱۹۷ محمد محسن شیرازی مشهور به آقا بابا ابن ملاابوتراب تمام کتاب را به خواسته علی قلی خان مقابله و اعراب گذاری کرده؛ جلد: روغنی

نفیس [ف: ۷۸]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۰۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای سر لوح بسیار زیبای مرصع از دوره زندیه، دارای کتیبه مذهب، مجدول به طلا و لاجورد، دارای کمند طلا و مشکی و رکابه، محشی با نشان «منه رحمه الله، محمد رضا»، ترقیمه: «علی ید الفقیر ... این حیدر، فتحعلی بروجردی»؛ کاغذ: شرقی آهار مهره، جلد: ساغری مشکی ضربی با ترنج، سر ترنج و لچک گل و بوته و کتیبه‌های گل و بوته قهوه‌ای و طلایی، ۴۹۲گ، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۳۳-۱۸]

۲۷. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه: بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۲۲۷ق [میراث اسلامی: ۵-۶۰۴]

۲۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: مبین بن محمد رضی فراهانی، بی‌تا؛ با سرلوح مذهب، مصحح، محشی، در برگ اول یادداشتی به خط محمد رضائی استرآبادی، مهر: «محمد علی ۱۲۳۳» (مربع)؛ جلد: چرم سیاه نقشه دار، ۴۲۷گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [مؤید: ۳-۶۴۲]

۲۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۱۱۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لاحول و لا وقو، الا بالله العلی العظیم

مجموعه‌ای است از رساله بلدالامین و الدرع الحصین، صحیفه کامله سجادیه، ذکر فهرست مدارک و کتب فقهی و دینی، رساله محاسبة النفس اللوامه و تنبیه الروح النوامه؛ شرح رساله ابی الفتوح شهاب الدین السهروردی المقتول بحلب رحمة الله المسمی بکتاب الدعوات الاسماء؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مذهب، یک سرلوح مذهب مرصع؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، ناصرالدین شاه؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی ساده وسط ترنج و دو سرترنج و چهار لچکی ضربی جاسازی شده گل برجسته طلایی حاشیه مجدول دانه تسبیحی زرین، ۹۴۴ص، ۲۳ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱-۸۷]

۳۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۴۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: روغنی زمینه تریاکی، ۴۱۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۲سم [ف: ۱-۷۳]

۳۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۶۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح و دو جدولی؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری ضربی رنگی درون تیماج سرخ، ۳۹۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۸/۵سم [ف: ۱-۷۳]

۳۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۰۷۵/۳۵

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: رنگارنگ سپاهانی، جلد: میشن لایی قهوه‌ای مغزیدار [ف: ۹-۱۳۸]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۶۵۴

خط: نسخ خوانا، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی به امضاء «منه رحمه الله»؛ مهر: «محمد جواد» (بیضوی) متعلق به فرزند شیخ الاسلام فضل الله زنجانی،«حسنعلی اکبرنیا»(بیضوی)؛جلد:تیماج، سبز، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۷۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۳۶-۲۲۰]

● البلد الامین (ترجمه) / دعا / فارسی

al-balad-ul amīn (t.)

کربلائی، داود بن محمد، ق۱۲ قمری

karbalāīī, dāvūd ebn-e mohammad (- 18c)

وابسته به: البلد الامین و الدرع الحصین؛ کفعمی، ابراهیم بن علی (۸۴۰-۹۰۵)

اهداء به: شاه سلطان حسین صفوی

در الذریعه (ج ۴) دو ترجمه دیگر از این کتاب نام برده که آن دو نیز به فرمان شاه سلطان حسین ترجمه شده. مترجم از فضلاء نیمه اول قرن ۱۲ق است. شیوه ترجمه: «کتاب که مسمی است به بلد الامین از تألیفات شیخ فاضل کامل عالم عامل خیر صالح متقی پارسا شیخ ابراهیم کفعمی رحمة الله علیه را بلغت فارسی ترجمه نماید از ورود فرمان لازم الاذعان انی القی الی کتاب کریم از زبان جان شنیده و حسب الامر الاعلی متوجه انفاذ فرمان و الانشان گردیده و برهنمونی هدایت بیغایت یهدی الله لنوره من یشآء بذل جهد خویشتن را مصروف نموده عبارت متن را تحت اللفظ ترجمه نموده وهر جا که محتاج به توضیح باشد در حاشیه مرقوم میشود برموز منه و آنچه از حاشیه کتاب است بلغت فارسی ترجمه میشود و رمزش من الحاشیه است».

آغاز: الحمدلله الذی جعل العباده وسیلة لنیل السعاده العظمی و ذریعة لادراك الفوز الجهل فی الاخرة.

[الذریعه ۸۴/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۰۱/۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** جزء اول: پس هر که نماز کند در شب اول ماه سی رکعت.

جلد اول از دو جلد کتاب؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ محشی با نشان «منه» و «من الحاشیة» و مقصود از آن حاشیه کفعمی بر اصل عربی این کتاب می‌باشد؛ جلد: روغنی، ۳۴۹گ، ۲۰ سطر (۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۲۰×۲۷/۵سم [ف: ۱-۳۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۵

جلد دوم ؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ محشی با نشان «منه» و «من الحاشیة» که مقصود حاشیه‌های نگارنده (کفعمی) بر اصل عربی است؛ جلد: روغنی و در حواشی آن حدیث و خبر نوشته شده، ۴۱۴گ، ۲۰ سطر (۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۱۹×۲۷/۵سم [ف: ۱-۳۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۲۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر چه در بسیاری مانند ریک بیابان باشد عالج باشد و هر حاجتی که از حق تعالی طلب کند البته بر می‌آورد.
از آغاز کتاب تا اول عمل سنه؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف (احتمالاً)، بی‌تا؛ متفرقاتی از کتب: منتخب طریحی و بحر المحبة غزالی و نورالانوار به خط سید هاشم بن محمد الموسوی در ۲۰ شوال ۱۳۲۰؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۲۰۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۵–۱۵۳]

۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۳

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. بلد امینی که عافیت و جمعیت خاطر را از تزلزل اختلال در پناه آرد؛ **انجام:** فراغ از تألیف این کتاب در بیستم ماه شوال از سال ۸۶۸ هجری قمری واقع شده و چون به امر سلاطین العرب و العجم الخاقان السلطان بن السلطان بن السلطان و الخاقان بن الخاقان بن الخاقان ابوالنصر شاه سلطان حسین الصفوی الموسوی الحسینی بهادرخان این کتاب مستطاب بلغت فارسی در آمد و فراغ از آن در خاتمه شهر رجب المرجب از سال یکهزار و صد و بیست هجری موافق لفظ عایة الامال اتفاق افتاد

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۱۲۰ق؛ انتقالی از قصر بلور، مجدول، مذهب، کمندکشی با حواشی مذهب به طرح اسلیمی، یک سرلوح مذهب بطرح کنگره‌ای، یک کتیبه مذهب؛ کاغذ: ترمه متن و حاشیه شده غبار طلاپوش، جلد: چرمی ساغری ضربی مشکی با ترنج و دو سرترنج و چهار لچک ترنج ضربی متن طلایی، ۸۸۴ص، ۲۱ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [ف: ۱–۱۰۸]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۴۹/۱

آغاز: برابر
کا: میرزا محمد تقی غضنفری خوانساری فرزند سید هاشم موسوی، تا: قرن ۱۴؛ قطع: رحلی [اهدائی ف: ۲۶۵]

● بلد الامین (ترجمه) / دعا / فارسی

balad-ul amīn (t.)

وابسته به: البلد الامین و الدرع الحصین؛ کفعمی، ابراهیم بن علی (۸۴۰–۹۰۵)

قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۳۰۵

نیمه دوم کتاب؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ترجمه فارسی زیر نویس است، مصحح؛ تملک: جمال الدین طباطبائی به تاریخ ۱۳۲۳ با مهر بیضوی وی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱–۱۸۰]

● البلدان (مختصر) / جغرافیا / عربی

al-buldān (muxtaṣar)

ابن فقیه، احمد بن محمد، –۳۶۵ قمری

ebn-e faqīh, ahmad ebn-e mohammad (- 976)

در اخبار بلدان و عجائب آنها و بیان خصوصیات جغرافیائی هرمنطقه با اشاره به مختصری ازآداب و رسوم آن منطقه، اصل این کتاب نیز از خود مؤلف است.

چاپ: لیدن، ۳۶۵و۶۷ص، ۱۸۸۵م.

[الاعلام زرکلی ۲۰۸/۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۷۱۰

آغاز: قال قال الفضل بن یحیی الناس اربع طبقات الملوک قدمهم الاستحقاق و وزراء فضلهم الفطنة والرأی؛ **انجام:** و مسلمون فی اخلاق النصاری و اما اهل الشام فلیس یعرفون.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، بعضی اوراق بازنویسی شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳۲گ، ۱۳ سطر [محدث ارموی مخ: ۳–۱۴۰۷]

← البلغة ≻ الاقطاب القطبیة

● بلغة اهل النظر فی معنی الثقل و الاصغر / حدیث/عربی

balaġat-u ahl-in naẓar fī ma‘na-ṯ ṯaqal wa-l aṣġar

آل عصفور، محمد علی بن محمد نقی، ۱۲۸۹–۱۳۵۰ قمری

āl-e ‘osfūr, mohammad ‘alī ebn-e mohammad naqī (1872-1932)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۹۷۱

آغاز: بسمله، الحمد لله الذی شرف العلماء بالعلم؛ **انجام:** فیکون ایضا مظهر الصفات ... حرره محمد علی آل عصفور
خط: نسخه تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۰ق؛ اهدایی: سازمان حج و اوقاف، آبان ۱۳۶۹؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۱۳۱گ [رایانه]

● البلغة (ترجمه) / لغت / فارسی

al-balaġa (t.)

وابسته به: البلغة المترجمة فی اللغة؛ کردی نیشابوری، یعقوب بن احمد (–۴۷۴ق)
ترجمه واژه‌های مشکل کتاب بلغه است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۸۳۹/۱

آغاز: عجب ماند و فرا مردمان نماند که من نیکوام و مصر باو سنی یعنی شوهر او را زنی دیگر باشد؛ **انجام:** المشجرة تره دوع الکبائر فله یعنی رشه الشهرق جرخ. تمت مشکلات البلغة من

نسخة سقیمة بخط مولانا خاتم الطافی جمال
خط:نسخ نزدیک به نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛ جلد: میشن لایی قهوه‌ای، ۴گ (۱ر-۴ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۱۸/۷سم [ف: ۹-۶۴]

● بلغة الغواص فی الاکوان الی معنی الاخلاص فی معرفة الانسان / کلام و اعتقادات / عربی

balaġat-ul ġawwāṣ fī-l akwān ilā ma'na-l ixlāṣ fī ma'rifat-il insān

قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه: ۷۴/۹

خط:نسخ،کا:محمد بن سلیمان مشتهر به مشتاق،تا: جمعه ۱ ذیقعده ۱۰۳۰ق، جا: مشهد رضوی؛ قطع: وزیری [چند نسخه-ف: ۲۱۸]

← البلغة فی اعتبار اذن الامام فی شرعیة صلاة الجمعة < صلاة الجمعة

● البلغة فی البلاغة (منظومة فی) / بلاغت / عربی

al-balaġa fī-l balāġa (mnẓ-un fī)

سماوی، محمد بن محمد طاهر، ۱۲۹۲-۱۳۷۰ قمری

samāvī, mohammad ebn-e mohammad tāher (1875-1951)

ارجوزه‌ای است در ۳۰۰ بیت در علوم بلاغت.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۷۵/۸

آغاز: الحمدلله الذی قد انعما ×× و علم الانسان ما لم یعلما؛ **انجام:** و آله الأطهار خیر آل ×× و صحبه معادن الکمال
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: سلخ ربیع الثانی۱۳۱۹ق، جا: سماوه؛ جلد: تیماج فرنگی، ۸گ (۶۱ر-۶۸پ)، ۲۵سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴۴-۵۹]

← البلغة فی الحکمة < الاقطاب القطبیة

● البلغة المترجمة فی اللغة / لغت / عربی، فارسی

al-balaġat-ul mutarjima fī-l luġa

کردی نیشابوری، یعقوب بن احمد، -۴۷۴ قمری

kordī neyšābūrī, ya'qūb ebn-e ahmad (- 1082)

تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۲ ربیع الثانی ۴۳۷ق

در ترجمه لغات عربی به فارسی، مؤلف کتاب را در چهل «باب» تدوین نموده و هر باب مشتمل بر چند «فصل» می‌باشد، هر بابی دارای عنوان کلی بوده و در هر فصلی به ترجمه لغات مربوط به آن می‌پردازد. مؤلف گوید که چند سالی پیش از این آن را آغاز کرده بودم ولی گرفتاری‌ها نمی‌گذاشت تا این‌که به شیخ الامام قاضی القضاة ابومحمد عبدالله بن الحسین رحمة الله رسیدم و توانستم آن را به انجام برسانم.

چاپ: به تصحیح مجتبی مینوی، تهران، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۵۵

۱. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه: ع۷۵

نسخه اصل: گوتا ۸۲۴؛ بی‌کا، تا: ۵۳۱ ق [فهرستواره مینوی: ۱۶۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۳۵/۱

آغاز: فصل فی ذکر الراس و صفاته، الراس سر الاروس و الروس ج؛ **انجام:** و الله سبحانه حسبی و علیه توکلی و به حولی و منه توفیقی لما یزلف من رحمته بمنه و رافته
دیباچه را ندارد و در فهرست باب‌ها آغاز می‌شود از «الباب السابع فی ذکر الجماعات و القطع من اشیاء مختلفة»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ مقوایی نو، ۱۷۲ص (۱-۱۷۲)، ۱۴ سطر (۷×۹)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [سنا: ف: ۱-۳۴۱]

تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه: ف۷۶ (ع۱۶۶)

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فهرستواره مینوی: ۱۶۲]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۱۱۴/۱بخش۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۱۰۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۴۹۹/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲-۱۵۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۵/۱عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۳۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۷-ف

نسخه اصل: آماسیه بایزید ش ۹۵۴. در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نسخ، کا: محمد بن حسن بن حاجی رازی، تا: جمادی الثانی۶۵۴ق؛ ۱۱۰گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۳]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۵۴بخش۳

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [ف: ۹۷]

۴. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه: ع۷۴

نسخه اصل: ایاصوفیا بایزید ۹۵۴؛ بی‌کا، تا: ۶۵۴ق [فهرستواره مینوی: ۱۶۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۴۳۳/۱-ف

نسخه اصل: چستربیتی ۳۰۵ (۷۱/۳)؛ خط: نسخ، کا: عبدالملک بن ابراهیم بن عبدالرحمان قفالی، تا: ۲۴ شوال ۶۶۸ق؛ از روی اصل نوشته مؤلف و خوانده بر او و تصحیح شده [فیلمها ف: ۲-۱۴۲]

تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه: ف۷۹/۱ و ف۸۰/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فهرستواره مینوی: ۱۸۳]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۵۶بخش۳

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا. البلغة است با تتمه کتاب البلغة از ابوالحسن علی بن احمد فنجکردی دارای ۸۴ واژه و المصادر و مقدمة الادوات هر دو از گمنام و هر چهار با برابرهای فارسی است؛ تملک: نوح بن مصیص قاضی قوصیه [ف: ۹۷]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۳۸۶بخش۳

نسخه اصل: چستر بیتی ۳۰۵ و ۳۰۸ و ۳۲۲ [ف: ۱۵۶]
۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۹۲-ف
نسخه اصل: گوتا ۵۳۱/۱ (۴۰۲)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۹ ربیع الاول ۸۲۴ق؛ ۷۷گ [فیلمها ف: ۱-۲۳]
تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۵۵بخش۳
همان نسخه بالا [ف: ۹۷]

● **بلغة المحتاج فی مناسک الحاج** / فقه / عربی
balaġat-ul muḥtāj fī manāsik-il ḥāj
سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹-۹۱۱ قمری
soyūtī, ʻabd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446-1506)
تاریخ تألیف: شب دوشنبه ۱۸ جمادی الثانی ۸۷۱ق
در این رساله واجبات و مستحبات حج بیان شده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۱۸۹
آغاز: بسمله، الحمدلله و الصلاة و السلام علی رسول الله اذا وصل قاصد النسک الی المیقات حرم ان یجاوزه بغیر احرام؛ **انجام:** و ردنا سالمین عامین الی ساعین (کذا) غانمین ... هذا آخر بلغة ... احدی و سبعین و ثمانمائة
خط: نسخ، کا: زکریا بن محمد شافعی، تا: قرن ۱۱؛ نسخه توسط عبدالحمید بن حامد بن عسکری حسینی سامانی در کشمیر تصحیح و مقابله شده، مجدول، دارای کمند به لاجورد؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ کاغذ: نباتی آهاری، جلد: مقوا، ۴گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۲۱/۱-۱۸۸]

● **بلغة المحدثین** / رجال / عربی
balaġat-ul muḥaddiṯīn
بحرانی، سلیمان بن عبدالله، ۱۰۷۵؟-۱۱۲۱ قمری
bahrānī, soleymān ebn-e ʻabd-ol-lāh (1665-1710)
تاریخ تألیف: 8 صفر 1112ق
مؤلف، پس از تألیف مقداری از کتاب «معراج اهل الکمال» خود، خواست کتابی بسیار مختصر درباره موثقین از رجال تألیف کند بدون گفتگوهای مفصل و شامل ملخص آرائش تا کمکی باشد از برای کسانی که با حدیث سر و کار دارند.
آغاز: الحمدلله الذی جعل تفاوت مراتب الرجال و ارتقاءهم الی معارج الکمال علی قدر روایتهم.
انجام: و سیأتی بسط البحث فیه فی ترجمته فی حرف الباء من کتاب معراج اهل الکمال ...
چاپ: قم، ۱۴۱۲ق
[الذریعه ۱۴۶/۳ و ۱۴۸ س ۱۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۳۶۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، در عصر مؤلف؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۱گ (۲۱۰پ-۲۵۰پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۱-۳۵۸]
۲. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه: ۲۳۳/۲
خط: نسخ، کا: حاجی بن شریف بهبهانی، تا: قرن ۱۲؛ ۳۴گ (۵۳-۸۶)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱-۱۰۴]
۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۶۴۸/۱
خط: نستعلیق، کا: علی بن احمد بن علی بن نوح بحرانی، تا: شوال۱۱۱۵ق؛ مصحح؛ ۱۳گ (۱-۱۳ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [نسخه پژوهی: ۳-۱۱۱]
۴. قم؛ مفتی الشیعه؛ شماره نسخه: ۲۵/۲
خط: نسخ، کا: سیدابوالقاسم (محرر) نجفی اصفهانی، تا: ۱۳۳۹ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲گ (۲۲۱پ-۲۳۲پ)، ۱۹-۲۰سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۳]

← بلقیس نامه ⟨ سلیمان و بلقیس
← بلقیس و سلیمان ⟨ سلیمان و بلقیس

● **بلقیس و سلیمان** / شعر، تاریخ پیامبران / فارسی
belqeys va soleymān
حیاتی گیلانی، -۱۰۲۸ قمری
hayātī gīlānī (- 1619)
مثنوی درباره قصه سلیمان و داستان مور و ملخ و سیمرغ و هدهد و بارگاه بلقیس و نامه‌های متبادله میان آنان که به شعر درآمده و در آن از نورالدین جهانگیر پادشاه ستایش شده است.
[الذریعة ۱۴۸/۲ و ۱۲۰۱/۹ و ۴۰۴/۹ و ۲۲۷/۱۲؛ فهرستواره منزوی ۱۵۶۲/۳ و ۳۰۶/۱۰]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۵۶۵/۲
آغاز: در این گفتگو در قفل و بندست ×× هزاران جان در این آتش سپندست؛ **انجام:** ز کاکل هر یکی دامی به راهی ×× گرفته در شکنج زلف ماهی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ترمه سمرقندی نازک، جلد: میشن قهوه‌ای ضربی، ۱۲۳گ (۱۵۱ر-۲۷۳پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۲۱/۸سم [ف: ۸-۴۲۲]

← بلوای هند ⟨ شورش هندوستان
← بلوای هند و داستان خانم انگلیسی ⟨ سرگذشت خانم انگلیسی در بلوای هندوستان
← البلوغ ⟨ ما یعلم به البلوغ

● **بلوغ الآداب فی لطائف العتاب** / ادبیات / عربی
bulūġ-ul ādāb fī laṭā'if-il ʻitāb

مقری، محمد بن احمد، ق ۱۰ قمری
maqrī, mohammad ebn-e ahmad (- 16c)
در یازده «فصل».
[المخطوطات المصورة ۴۳۱/۱]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۸۵۲/۲
کاتب = مؤلف، تا: یک‌شنبه ۱۸ محرم ۹۹۷ق؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن قهوه‌ای ضربی، ۶۶گ (۴۹پ-۱۱۴ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۱۷/۸سم [ف: ۵-۲۱۰]

← بلوغ الارب ≻ الاستعارة

● **بلوغ الامة للمحة الائمة** / رجال / عربی
bulūġ-ul umma li-lamḥat-il a'imma
سماوی، محمد بن محمد طاهر، ۱۲۹۲-۱۳۷۰ قمری
samāvī, mohammad ebn-e mohammad tāher (1875-1951)
ارجوزه ای است در ۱۵۰ بیت که شرح حال و نسب هر یک از چهارده معصوم (ع) را به اختصار در «لمحه» خاص آنان آورده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۷۷۵/۱۰
آغاز: الحمدلله العظیم الأمجد ×× ثم الصلاة للنبی احمد؛ **انجام:** و برضاء الله عنی من انا ×× من من انا حق اقول من انا
خط:نسخ،کاتب = مؤلف،تا:۲۶شعبان۱۳۱۹ق؛ جلد: تیماج فرنگی، ۴گ (۷۴ر- ۷۷ر)، ۲۵سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴۴-۵۹]

● **بلوغ المآرب فی قص الشوارب** / حدیث / عربی
bulūġ-ul ma'ārib fī qaṣṣ-iš šawārib
سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹-۹۱۱ قمری
soyūtī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446-1506)
احادیث و روایت‌هایی که از حضرت پیامبر اکرم (ص) درباره آداب گرفتن شارب، روایت شده در این رساله گرد آورده شده است.
آغاز: الحمدلله و کفی ... أخرج البخاری و مسلم عن ابن عمر عن النبی صلی الله علیه و سلم.
انجام: قال رأیت عبدالله بن عمر قد احفی شاربه حتی کأنه قد نتفه.
چاپ: لاهور، مطبع محمدی، چاپ سنگی، ۴ص، در ضمن رسائل سیوطی چاپ شده.
[الاوقاف العامة بغداد ۵۸۷/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۳۴۳/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ زیبا بسیار مغلوط، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۵۹ر-۶۰ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۶-۳۲۲]

● **بلوغ المراد من فضل سید العباد فی تخمیس بانت سعاد** / شعر / عربی
bulūġ-ul murād min faḍl-i sayyid-il 'ibād fī taxmīs-i bānat su'ād
اشرفی، خلیل
ašrafī, xalīl
وابسته به: قصیدة بانت سعاد؛ کعب بن زهیر (-۲۶)
مؤلف چندین بار به زیارت خانه خدا و مدینه مشرف شده است. در سفری به همراه امیر الحاج مصری به زیارت رفته و پس از زیارت قصد بازگشت داشته که امیر الحاج به وی اجازه مراجعت نداده، لهذا به تخمیس قصیده برده پرداخته و بعد از خوابی که پیامبر را دیده امیر الحاج اجازه داده است که بازگردند.
آغاز: الحمدلله بکل لسان بعدد عدد الانفاس فی جمیع الاحیان حمدا یلیق بجلال عظمته کما اثنی علی نفسه فی التوراة و الانجیل و الفرقان ... بانت سعاد فقلبی الیوم مبتول ×× و فیه شوق الی الاحباب موصول / من وجدهم فی طوی الاحشاء معلول ×× قد زاد جباً فلا یلهیه تحویل-متیم اثرها لم یفد مکبول
[الاوقاف العامة ۱۰۳/۳]

۱. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه: ۱۵/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** قد أخلصوا طاعة من نصر دینهم ×× و لیس غل مقیم فی صدورهم-و ما لهم عن حیاض الموت تهلیل
خط: نسخ زیبا، کا: ابراهیم بن عبدالرحمن ناسخ طرابلسی حنفی نزیل صالحیه دمشق، تا: قرن ۹، جا: صالحیه دمشق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته ضربی، ۶گ (۷۰ر-۷۵پ)، اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [ف: ۱-۱۷]

۲. یزد؛ محمود آبادی، میرزا حسن؛ شماره نسخه: ۳۰/۴
بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [نشریه: ۴-۴۵۶]

● **بلوغ المرام** / عربی
bulūġ-ul marām
حنفی، ابوبکر علی بن عبدالله
hanafī, abū-bakr 'alī ebn-e 'abd-ol-lāh

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۱۷۸
آغاز: بسمله، الحمدلله و کفی و سلام علی عباده الذین اصطفی؛ **انجام:** فاکلنا حتی و استوقنا انتهی سنه ۱۱۱۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۵ق [رایانه]

● **بلوغ المرام فی تاریخ دولة مولانا الباشا بهرام** / تاریخ / عربی

bulūġ-ul marām fī tārīx-i dawlat-i mawlā-nā al-bāšā bahrām

مطیب، محمد بن یحیی، -۹۹۰ قمری

motayyeb, mohammad ebn-e yahyā (- 1582)

تاریخ یمن در زمان حکمرانی عثمانی‌ها است که پاشا بهرام حاکم یمن از طرف حکومت عثمانی بود. مؤلف از علمای حنفی در زبید بوده و شرح حال فرزندش احمد بن محمد بن یحیی (متوفی ۱۰۲۸ق) در «خلاصة الاثر» (۲۹۲/۱) آمده است. رساله حاضر در شش «باب» دارای فصول، حوادث سال‌های ۹۷۷ تا ۹۸۲ ق را در بردارد و تتمه‌ای در بیان بخشی از محاسن حاکم مذکور آورده است.

[الاعلام زرکلی ۱۴۱/۷؛ مصادر الفکر الاسلامی فی الیمن ۵۰۸]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۴۳/۳

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی اطلع انوار العدل و مهد احکامه و عمر قواعد الفضل و احکم نظامه و رفع منار الامن ... و بعد فهذا کتاب صغیر الحجم بدیع النظم عزیز الرسم قریب الفهم جمعت فیه تاریخ بعض ایام الدولة العادلة العثمانیة بالیمن المعمور و ما وقع به فی تلک الایام من الفتح المشهور

بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۴ص (۴۵-۸۸)، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۳-۵۴۳]

● **بلوغ المرام فی معرفة اقسام العام** / تقویم / عربی

bulūġ-ul marām fī ma'rifat-i aqsām-il 'ām

تاریخ تألیف: ۱۰۶۹ق؛ محل تألیف: بصره

در علم تقویم و معرفت حساب سال که در زمان وزارت حسین پاشا علی پاشا ولد افراسیاب پاشا تألیف شده است، مشتمل بر یک «مقدمه»، ۴ «فصل» و یک «خاتمه».

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۷۹/۳

آغاز: الحمدلله وحده و صلی الله علی من لانبی بعده

کا: محمد فقیه شریف بن شرافت پناه محمد لطیف نیریزی، بی‌تا؛ ۱۶گ (۱۳-۲۸)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [نسخه پژوهی: ۳-۷۸]

● **بلوغ المرام من ادلة الأحکام** / حدیث / عربی

bulūġ-ul marām min adillat-il 'aḥkām

ابن حجر عسقلانی، احمد بن علی، ۷۳۳-۸۵۲ قمری

ebn-e hajar-e 'asqalānī, ahmad ebn-e 'alī (1333-1449)

روایتی از پیامبر اکرم (ص) که در بیان احکام وارد شده گرد آورده و پس از نقل هر حدیث، هر یک از ائمه اهل سنت که آن را تخریج کرده‌اند بیان کرده و تضعیف یا تصحیح سندی آنان را نیز متذکر می‌شود. ترتیب این کتاب به روش کتب فقهی و در ابواب متعدد است.

آغاز: الحمدلله علی نعمه الظاهرة و الباطنة قدیماً و حدیثاً و الصلاة و السلام علی نبیه و رسوله محمد و آله و صحبه الذین ساروا فی نصرة دینه.

چاپ: تحقیق رضوان محمد رضوان، بیروت، دار المتاب العربی؛ قاهرة، مسطبعة السنة المحمدیة، ۱۹۵۴م، ۲۷۸ص، نشره: رضولن محمد رضوان؛ چاپ سنگی، لکنهو ۱۲۵۳ق؛ چاپ سنگی لاهور۱۸۸۸م؛ هند۱۳۱۲م، التمدن الصناعیه ۱۳۲۰ص ۲۸۰.

[کشف الظنون ۲۵۴/۱؛ فهرست کتابهای عربی لینچی ص ۹۲-۹۳؛ معجم المطبوعات۷۸/۱-۷۹؛ معجم المؤلفین ۲۰/۲]

شرح و حواشی:

۱- منحة الکرام بشرح بلوغ المرام؛ ابن شاهین، یوسف بن شاهین (۸۲۸-۸۹۹)

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۰۴

آغاز: برابر

نسخه اصلی: کتابخانه آکادمی لینچی -رم۵۰ روسی ۳۵۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ در ابتدای نسخه منظومه‌ای در ۳۳ بیت درباره توحید ثبت شده است؛ ۲۹۴ص [عکسی ف: ۱-۳۶۳]

● **بلوغ المرام من سیرة ابن هشام** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) - عربی

bulūġ-ul marām min sīrat-i ibn-i hišām

ابن حجة، تقی الدین بن علی، ۷۶۷-۸۳۷ قمری

ebn-e hejja, taqī-yod-dīn ebn-e 'alī (1366-1434)

وابسته به: السیرة النبویة؛ ابن هشام، عبدالملک بن هشام (-۲۱۳)

تهذیب و اضافاتی است بر سیره ابن هشام با ذکر مطالبی از عبدالرحمن سهیلی (-۵۸۱) از شارحان سیره ابن هشام، با اضافاتی از مؤلف خصوصاً در مورد اشعار، و در پایان قصیده خود را که در مدح پیامبر (ص) سروده به نام «امان الخائف» آورده است.

[الاعلام زرکلی ۶۷/۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۶۱۷

آغاز: قال ابن اسحاق و حدثنی ابی اسحاق بن یسار و غیره من اهل العلم عن اشیاخ من الانصار

نسخه اصل: کتابخانه آکادمی لینچی -رم ۷۶. نیمه دوم کتاب می‌باشد؛ خط: نسخ معرب، کا: محمد بن محمد بن شرف تقوی حموی، تا: مستهل رجب ۸۳۳ق؛ مصحح، محشی، دارای لوح زیبا و تیموری، در صفحه اول مطالبی به زبان ایتالیائی درباره کتاب؛ تملک: «احمد بن حسن المتولی علی وقف العوری» به

سال ۱۱۵۶، «محمد بن احمد» با مهر «عبده محمد» (بیضوی)؛ ۵۲۲ص [عکسی ف: ۵-۴۶]

● **بلوغ و حریت** / عرفان و تصوف / فارسی
bolūq va horrīyat

نسفی، عزیزالدین بن محمد، ق۷ قمری
nasafī, ʻazīz-od-dīn ebn-e mohammad (- 13c)

رساله نهم از مجموعه انسان کامل است. وی به بلوغ و حریت اهمیت ویژه‌ای می‌داده و کمال انسانی را در بلوغ و حریت می‌داند. با سربندهای «ای در ویش» در ۳ «فصل» ۱. معنی بلوغ و حریت؛ ۲. بلوغ و حدیث آدمی؛ ۳. خاتمه این رساله.
آغاز: حمد له. امابعد چنین گوید ... از این بیچاره درخواست کردند که می‌باید در بلوغ و حریت رساله جمع کنید و بیان کنید که بلوغ و حریت چیست
انجام: و بلوغ عیان دیگران کرده‌اند، و ما نیز در جای‌های دیگر ذکر اینها کرده ایم. تکرار نکردیم. و الحمد لله رب العالمین.
چاپ: در کتاب الانسان الکامل، به تحقیق ماریژان موله (تهران، طهوری: ۱۳۷۹ (چاپ پنجم)
[نسخه‌های منزوی ۱۰۶۴/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۵۵/۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۹۵۸/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج سبز ضربی مقوایی درون سرخ، ۴گ (۱۵۵-۱۵۸)، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۰-۱۸۵۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۰۴۵/۱۳
آغاز و انجام: برابر
در دو فصل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۵ق؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی، جلد: رویه میشن سیاه، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۲/۲سم [ف: ۷-۱۶۸]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۱۳۱۶/۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حیدر علی، تا: شوال ۱۲۸۰ق، جا: تهران؛ مصحح اما پرغلط؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: مقوایی، ۲۲گ (۱۶۸-۱۸۹پ)، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۵-۵۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۰۱۳/۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۸۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۵۵ر-۱۵۷پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۱-۱۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۹۴۹/۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** ای درویش غرض ما درین رساله بیان بلوغ و حریت آدمی بود بشرح گفته شد، و بیان بلوغ اسلام و ایمان و ایقان و عیان دیگران کرده اند ... الحمدلله ظاهراً و باطناً و اولاً و آخراً
با دگرگونی‌هایی مطابق است با (ص ۱۳۱-۱۳۱) همان مجموعه چاپی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد جواد بن محمد حسین الطبیب الطهرانی (نجم الحکماء)، تا: ۱۳۱۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ یک‌لا، ۲گ (۵۸ر-۵۹پ)، ۱۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۴-۲۱۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۹۴/۱۴-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۳ص (۱۲۵-۱۲۷)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳-۲۸۶]

● **بلوغ الوطر و محک النظر** / علوم غریبه / عربی
bulūġ-ul waṭar wa maḥak-un naẓar

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۴۵۰/۵
خط: نسخ عربی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۲-۱۱۸]

← بلوغیه ◄ فرق بلوغ کمال و کمال بلوغ

● **بلوهر و بوداسف = یوزاسف و بلوهر** / داستان / عربی
belūhar va būdāsaf = yūzāsaf va belūhar

شیخ صدوق، محمد بن علی، ۳۱۱؟-۳۸۱ قمری
šeyx-e sadūq, mohammad ebn-e ʻalī (924-992)

چاپ: ایران، سنگی، بدون کاتب، ۱۲۸۰، وزیری، ۵۰ص
شرح و حواشی:
۱- بلوهر و بوداسف = یوزاسف و بلوهر؛ حسینی، محمد مسیح بن احمد (-۱۲)

رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: ۳۰/۵ر
بی‌کا، تا: ۱۷ محرم۱۳۰۴ق [رشت و همدان: ف: ۱۱۹۲]

● **بلوهر و بوداسف = یوزاسف و بلوهر** / داستان / فارسی
belūhar va būdāsaf = yūzāsaf va belūhar

نظام تبریزی، علی بن محمد، ۷۴۰ق-۹ قمری
nezām-e tabrīzī, ʻalī ebn-e mohammad (1340-15c)

از نظام شنب غازانی شامی که در فهارس بیشتر به نام «داستان بوذاسف و بلوهر» شناخته شده است.
چاپ: تهران، نشر میراث مکتوب، به تصحیح محمد روشن، ۱۳۸۱ش

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۸۷
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد بن ابی طالب معروف به همام

طبیب، تا: نیمه ذیقعده ۸۱۰ق؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن سیاه ضربی، ۱۲۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۶/۳سم [ف: ۲-۵۹]

● **بلوهر و بوداسف = یوزاسف و بلوهر** / داستان / فارسی
belūhar va būdāsaf = yūzāsaf va belūhar

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری
majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628-1699)

وابسته به: اکمال الدین و اتمام النعمة = کمال الدین و تمام النعمة فی اثبات الغیبة و کشف الحیرة؛ شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱)

داستانی است برگرفته از تعالیم بودا در بدگویی از دنیا، این کتاب داستان آفرینش بودا پیامبر هندست که ایرانیان مضمون آن را از هندیان اقتباس کرده‌اند و به نام‌های مختلف و زبان‌های مختلف نگارش یافته است، ابن بابویه (-۳۸۱هـق.) در کتاب خود «اکمال الدین و اتمام النعمة»، آن را از محمد بن زکریای رازی (-۳۱۱هـق.) می‌داند. مرحوم مجلسی در پایان جلد هفدهم بحار الانوار عربی آن را آورده و سپس همان تحریر را خود به فارسی درآورده و در «عین الحیات» خود گنجانده است.
آغاز: در کتاب کمال الدین و تمام النعمه به سند خود از محمد بن زکریا روایت کرده است که پادشاهی بود در ممالک هندوستان با لشکر فراوان و مملکت وسیع و مهابت عظیم.
انجام: دیده بینا و گوش شنوا و زبان به حقایق و معارف گویا کرامت فرماید تا از این معارف و حکمت ها منتفع گردند. تمت.
[الذریعة ۱۴۹/۳؛ و الذریعة ۱۲۸/۴؛ نسخه‌های منزوی ۳۶۶۱/۵؛ فهرست فارسی مشار ۷۹۲/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۱۶/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی ضربی و مقوایی، ۴۰ص (۱-۴۰)، ابعاد متن: ۵×۱۱، اندازه: ۱۶×۲۸سم [سنا: ف: ۲-۱۲۲]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۹۳۲
آغاز: لآلی حمد و جواهر ثنا تحفه بارگاه جلال کبریا حکیمی که الواح ارواح قابله نوع بشر را که مظهر غرائب صنع قضا و قدر است
نسخه حاضر در آغاز با دیگر نسخه‌ها متفاوت و مؤلف آن نیز عبدالله بن محمد تقی بن مقصود علی مجلسی می‌باشد و در انجام با دیگر نسخه‌ها یکسان است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، دارای سرلوح زرین؛ جلد: تیماج دورو، رو مشکی ضربی، پشت جگری سوخته، ۸۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۶۱]

۳. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۷۱۶/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ ربیع الثانی ۱۱۱۱ق؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ ۵۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۹سم [ف: ۱-۷۶]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۸۴۴
خط: نستعلیق، کا: نلادوه ول بن کصکر، تا: پنج‌شنبه ۲۷ جمادی الاول ۱۲۳۹ق؛ در برگ اول و آخر ادعیه‌ای به سال ۱۲۴۶؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۷۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۶۱]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۷۵۹۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** گوش شنوایی و دیده بینایی به همه امتان پیغمبر (ص) کرامت فرماید بجاه محمد و آله الطیبین الطاهرین
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، رویه گالینگور سرخ، عطف و گوشه ها تیماج مشکی، ۵۲گ (۲۱۲پ-۲۶۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۸-۴۸۴]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۱۷۸/۱
آغاز: تمثیل دوم در ذکر تمثیلاتی که مشتمل است بر توضیح عیبهای بسیار از دنیا و در این مقام قصه بلوهر و بوذاسف که مشتمل برحکم شریفه؛ **انجام:** و زبان بحقایق و معارف گویا کرامت فرماید تا از این معارف و حکمتها منتفع گردند بمحمد وآله الطیبین
خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن زین الدین بن محمد رضا تبریزی، تا: غره جمادی الثانی ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۴۴گ (۳پ-۴۶پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۶۰]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۴۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق کتابتی، کا: محمد شفیع بن محمد علی نجار، تا: ذیحجه ۱۲۷۱ق، جا: قریه فراو از توابع دارالسباط کلات نادری؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۲۸ص (۱۲۷-۲۵۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۳سم [ف: ۱۷-۱۲۴]

۸. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه: ۱۱۰/۲
آغاز: نسخه: بسمله ... این کتابیست از قصه یوزاسف و بلوهر که جناب مجلسی در کتاب؛ **انجام:** خود را از مرکب انداخت برای دو مرد پست بیقدر پس
خط: شکسته نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی حنایی و شکری، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابره عطف تیماج حنایی،۲۳گ(۹۶پ-۱۱۸ر)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۰۴]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۹۶۲
آغاز: هیچ بگوش او نرسیده بود و اما قوت عقل و صحت فهم و رای او بمرتبه ای بود که خلایق را در عجب و حیرت می‌افکن و پدر در حال او متردد بود؛ **انجام:** و امر کرد ... تا برای مدفن او مکانی بنا کند پس پای خویش بکشید و سر بجانب مغرب کرد و روی بمشرق و جان بداد. رحمه الله و برکاته علیه. و السلام.

ظاهراً غیر از ترجمه‌ای است که علامه مجلسی از این داستان در عین الحیات آورده است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «عبدالجواد» (بیضی)؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه‌ای سفید و ته بندی چرم، ۱۳۰ص، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱/۴۷-۸۸]

۱۰. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه: بدون شماره
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سرمه‌ای، اندازه: ۱۴×۲۱سم [نشریه: ۷-۷۲۴]

۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۱۲۷/۳
آغاز: تمثیل دوم در ذکر تمثیلاتی که مشتمل است بر توضیح عیبهای بسیار از دنیا و در این مقام قصه بلوهر و بوذاسف که مشتمل بر حکم شریفه؛ **انجام:** و هرگز او را جاهی و منزلتی در دنیا نبوده و هرگز مالک بهره ای از زمین نکشته پس ای پسر پادشاه دنیا را خانه خود مدان ... .
نسخه اصل: کتابخانه مدرسه جعفریه-زهان؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن ابوتراب بمرودی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۷۰ص (۳۴۹-۴۱۸) [عکسی ف: ۶-۱۵۱]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۴۸۰/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی ضربی ترنجی مقوایی، ۱۱۳گ (۲۲۱-۳۳۳)، ۱۵ سطر (۹×۱۵/۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۶-۵۸۶]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۹۱/۹-فیروز
بخشی از کتاب عین الحیات مجلسی است با عنوان: «تمثیل دهم در ذکر تمثیلاتی ... و در این مقام قصه بلوهر و بوداسف که مشتمل است بر حکم شریفه انبیا ...»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۵۵ص (۱۶۴-۲۱۸)، قطع: رحلی، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۱-۲۷۴]

۱۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۵۵۷/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** چون به نزدیک آمد چشمه دید در نهایت صفا و پاکیزگی و درختی مشاهده نمود در غایت نیکویی و رعنایی که هرگز به آن خوبی درخت ندیده بود و آن درخت شاخهای بسیار داشت و چون میوه.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ در پایان دو حکایت درباره ابوحنیفه و ابن جوزی مذکور است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۱۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۹×۱۹سم [ف مخ: ۱-۲۷۷]

● **بلوهر و بوداسف = یوزاسف و بلوهر** / داستان / فارسی
belūhar va būdāsaf = yūzāsaf va belūhar

حسینی، محمد مسیح بن احمد، ق۱۲ قمری
hoseynī, mohammad masīh ebn-e ahmad (- 18c)

وابسته به: بلوهر و بوداسف = یوزاسف و بلوهر؛ شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱)
مترجم می‌گوید: چون کتاب «اکمال الدین و اتمام النعمة» که از مؤلفات ... ابوجعفر محمد بن علی بن الحسین بن موسی بن بابویه قمی ممتاز بود از سایر کتب در رشاقت ترتیب و کثرت معانی و رسم الفاظ و ترکیب ... بنابراین لازم دانست که فصل مذکور را مشروع نماید به شرحی که آسان تر داند طریق وصول به جواهر نفیسه آن پس بعون الله سبحانه عنان عنایت را به جانب آن شرح معطوف ساخت». سپس او عبارات اکمال الدین را می‌آورد و ترجمه می‌کند و موضوع آن همان داستان بودای اسلامی شده است و در آن نشان داده می‌شود که چگونه بودا به حقیقت راه یافت.
آغاز: بسمله، حمداً لا لائه هو بالحمد حقیق اذ ارشدنا الی رموز التدقیق
انجام: آن کسانی که جدا نشود از تو یکساعت در دنیا و آخرت بحق محمد و آل پاکش علیهم السلام

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۹۸۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: قرجقای سلیمانی بن قرجقای، تا: ۱۰۸۷ق، جا: قریه طقرود از توابع قم؛ محمد زمان بیک فرزند کاتب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، تیماج مشکی، ترنج و نیم‌ترنج، حواشی منگنه، ۱۵۷گ، ۱۵سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۸/۵سم [ف: ۶-۷۳۸]

● **بلوهر و بوداسف = یوزاسف و بلوهر** / داستان / فارسی
belūhar va būdāsaf = yūzāsaf va belūhar

ابن الندیم در الفهرست آن را زمره ترجمه‌های هندی به عربی و با عنوان‌های بوتاسف و بلوهر و بردانیه آورده است و می‌گوید که ابان بن عبدالحمید لاحقی آن را به نظم عربی در آورد. تعالیم بوداست در بدگویی از جهان و داستان‌هایی از فسق و فجور و ستم شاه هند.
چاپ: ایران، سنگی، ۱۲۸۰ق، وزیری، ۵۰ص (صص۲۵۸-۳۰۷)
[فهرستواره منزوی ۱/۲۹۰؛ مشار فارسی، ج۱، ص ۷۹۲]

نسخه‌ها همانند نیستند:

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۴۹
آغاز: در ذکر تمثیلاتی چند که مشتمل بر توضیح عیبهای بسیار از دنیا؛ **انجام:** تابرای او مکانی بنا کنند ... ..و جان بداد ... .و السلام.
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مرحوم ذوالریاستین در پایان نسخه چنین نوشته است: «بسمه تعالی، این نسخه شریفه را فقیر در ده سال پیش، از مرحوم حاج میرزا محمد رضای صحاف به مبلغ ۲۰ ریال ابتیاع نمودم و در این تاریخ آقای کلینی اخوی زاده آن مرحوم جلد و اصلاح و صحافی نمودند. حرره العبد ذوالریاستین نعمة اللهی فی الثالث من شهر صفر الخیر سنه ۱۳۶۳ هـ ق»، با سرلوح؛ مهر: «عبده علی اکبر»، «عبده محمد حسین»، «بنده آل

علی محمد حسین» ۱۰۷۱؛ کاغذ: الوان گوناگون، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۱۴۰ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱-۶۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۰۸

آغاز: (سوخته) منی و از اعیان اهل مملکتی و از اشراف و اماجدی در پیش من چرا رسوا نمودی خود را و ضایع کردی و خوار نمودی اهل خود را و چه باعث شد ترا که متتبع شدی اهل خسارة و بطالت را تا خود را گردانیدی؛ **انجام:** مگر بایمان و عمل بخیرات و ترک شهوات پس فکر و تفکر مضحکه نمایید ای ملک اشراف در آنچه استماع نمودید و فهم و درک کنید و اعتبار ...

از افسانه‌های کهن آمیخته با تعالیم بودا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۶ مجلس مینیاتور رنگارنگ زیبا، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سوخته، ۱۵گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱-۱۰۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۴۴۳/۶

آغاز: بسمله ... اما بعد قال الشیخ الجلیل ثقة الاسلام ابوجعفر محمد بن علی بن حسین بن موسی ... به ترجمه این حکایات طویله شریفه مشتمله بر لطایف حکم و امثال و نوادر علوم و اخبار در نسخه حاضر داستان بلوهر به نقل از کتاب «کمال الدین» شیخ صدوق توسط محمد صالح بن حاج باقر قزوینی به فارسی ترجمه شده است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول و مذهب و شنگرف؛ جلد: گالینگور، سرخ عطف تیماج، ۵۶ص (۵۲-۱۰۷)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۳۶-۳۷۸]

۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۷۹۶/۱

خط: نسخ، کا: عبدالوهاب ابن قاسم رازی، تا: ۱۰۳۱ق؛ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳-۱۲۹]

۵. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه: بدون شماره/۱۵

بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۰۸۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی زرکوب مقوایی، ربعی، ۱۸گ (درمتن ۲۱ر-۳۸ر) [نشریه: ۷-۵۵۲]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۷۴۳/۱۵-ف

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی۱۰۸۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی زرکوب مقوایی، ۱۸گ (درمتن ۲۱-۳۸ر)، قطع: ربعی [فیلمها ف: ۲-۲۳۸]

۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۴۳ ـ ج

این داستان به روایت از ابن بابویه در این رساله فارسی آمده است در پایان آن هشت تمثیل است از اخبار شیعی. ترجمه فارسی سره این داستان از سید علی رضا ریحان از روی نوشته ابن بابویه و به نام بلوهر جداگانه در ۱۳۵۱ به چاپ رسیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛کاغذ: فرنگی سفید و کبود، جلد: تیماج عنابی، ۶۱گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱-۲۳۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۸۵۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲-۲۷۰]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۳۰۹

آغاز: بسمله. بعد از انشای محمدت و ثنای نامتناهی ... بارگاه کبریا ... لوای مرحمت (در اینجا میان گ ۱ و ۲ افتاده) زمان و نوایب دوران در زاویه عجز و ناتوانی نشاندی و بنان زبان بلاغت بیانش جواهر کلمات دلپذیر و سخنان بی نظیر در سلک عبارت آوردی؛ **انجام:** و تا بود قدم هست بسیر بلاد و هدایت عباد می‌فرمود. ای خوش کسی که درر ه حق شد سبک عنان ×× چون گرد گشت بر اثر رهروان روان. اللهم وجه وجه قلوبنا الی اقتراف عوارف اصفیائک ... ..و اوردنا منهل التوفیق ... ..و ثبت اقدامنا علی صراطک المستقیم و اختم لنا بخیر انک انت العزیز الحکیم.

سبک این تحریر کمی کهن‌تر است و جز آنچه چاپ شده و شعرهای فارسی مانند شعر صائب در آن آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: سپاهانی کبود، جلد: تیماج سبز مقوایی تازه، ۱۲۶گ، ۱۳ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۳-۳۲۷۴]

۹. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۴۲/۲/۲-۵۹۷۵

از عین الحیاة مجلسی؛ خط: نسخ، کا: خداداد بن محمد علی دهنوی محمودآبادی برخواری، تا: دوشنبه ۲۳ شعبان ۱۲۲۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تازه، ۳۲ سطر، قطع: رحلی [آستانه قم:-۱۹۱]

۱۰. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه: ۹۷/۱

آغاز: بسمله. بعد از انشاء محمدت و ثنای نامتناهی سزاوار بارگاه کبریایی پادشاهی که برقع الکبریاء ردائی متمکن گردید ... راویان روشن بیان چنین آورده اند که در ولایت هندوستان؛ **انجام:** تا بود بسیر بلاد و هدایت عباد می‌فرمود، بیت: ای خوش کسی که در ره حق شد سبک عنان ×× چون گردگشت بر اثر ره روان روان ... انک انت العزیز الحکیم

در ابتدای نسخه آمده است: «کتاب بوذاسف و حکیم بلوهر گفته ملا مؤمن کرمانی»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق، جا: کرمان؛ جلد: مقوا با روکش کاغذی قهوه‌ای، عطف و گوشه پارچه قرمز، ۴۵گ (۱پ-۴۵ر)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱۴۹]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۲۰۱/۹

آغاز: تمثیلی چند که پیشوایان دین در مذمت دنیا برای تنبیه غفلت زدگان ... در بیان آنکه هر چند آدمی بدنیا مشغول میگردد خلاص از آن دشوار است؛ **انجام:** و زبان بحقایق و معارف گویا کرامت فرماید تا از این معارف و حکمتها منتفع گردند در حین گرفتاری و زمان فقیری.

این داستان را مجلسی در بحار و عین الحیات آورده و نسخه ما همان نوشته عین الحیاة است. در آغاز تمثیلی چند در نکوهش دنیا در دو صفحه یاد شده و سپس دنباله آن داستان بلوهر و یوزاسف را می‌آورد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صادق تفرشی، تا: ۲۵ رجب ۱۲۴۱ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با عطف تیماج زرشکی، ۲ص(۸۰-۸۱)، قطع: رحلی، اندازه: ۳۰×۴۱سم [ف: ۱۰-۷۸۲]

۱۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۳۱۸
آغاز: بسمله باب سیوم در ذکر تمثیلات که مشتمل است بر توضیح عیبهای بسیار از دنیا
داستانی است مأخوذ از تعالیم بودا در مذمت دنیا. شیخ صدوق در اکمال، عربی آن را آورده است و علامه مجلسی در عین الحیات، فارسی آن را نیز ذکر کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق؛ تملک: رحیم حسینی مورخ ۱۲۸۰ هـ ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۶گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۱-۲۶۵]
۱۳. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: ۱۰۹/۲ح
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد بن کربلائی محمد علی، تا: ۱۲۶۶ق؛ جلد: چرمی، ۲۳ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۲۱/۵×۳۲/۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۲۰۴]
۱۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۴۷۸۵
خط: شکسته نستعلیق، کا: عبد الصمد رضوی همدانی، تا: جمعه ۳ شعبان ۱۲۷۱ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۲۴۴]
۱۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۱۰۶
آغاز: حکایت یکی از اهل چهار محال با آنکه نزدیک به محال بود بدین نوع بیان حال میکرد که سالی در اصفهان چنان قحطی عظیم اتفاق افتاد که گدایان؛ **انجام:** نهان آمده دردل رنج گنج ×× نیابد کس گنج نابرده رنج / تن آسائیت رنج بار آورد ×× چه رنجش دهی گنج بار آورد
خط:نستعلیق نازیبا،کا:محمد ولی میرزا،تا:۱۶ رجب ۱۳۲۲ق؛ جلد: مقوا اسلیمی، ۱۵۵گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ:۱-۴۹۴]
۱۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۸۷۵
آغاز: و لیکن فرزند پسر نمی‌شد او را و جمیع فرزندان و دختر بودند و پیش ازپادشاهی او امر دین درمملکت او شیوع تمام داشت و اهل دین بسیار بودند؛ **انجام:** پس وصیت کرد به او که قرایض الهی را درمیان خود محافظت نمایند وا ز حق به باطل میل مکنید و امر فرمود که برای مدفن او عمارتی بسازند و سر خود را به جانب مغرب و پا را به جانب مشرق کرد و مرد
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۴۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۱-۲۷۷]
۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۷۷۴/۵-۵۸/۲۲۴
آغاز: بوذاسف گفت که بشنیدن این مثل بسی مسرور گردیدم از این باب مثل دگر بیان فرمای
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۷گ (۷۵-۹۱)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۲-۶۳۰]
۱۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۳۱۳/۳
آغاز: در ذکر تمثیلات که مشتمل است بر توضیح عیب‌های بسیار از دنیا و در این مقام؛ **انجام:** و دیده بینا به همه امتان پیغمبر صلی الله علیه و آله کرامت فرماید بجاه محمد و آله الطاهرین
قصه بلوهر حکیم با بوذاسف از داستان‌های قدیمی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: معمولی، ۵۳گ (۲۱۱پ-۲۶۳ر)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [مؤید: ۳-۲۶۳]

← بما علیه ان شاءالله المعتمد ‹ تحفه الوالد

● **بناء الافعال = التصریف** / صرف / عربی
banā'-ul af'āl = at-taṣrīf
سی و پنج «باب» در صیغه‌های ثلاثی و رباعی از افعال و مزید فیه همراه با مثال‌ها و توضیح است.
آغاز: بسمله وبه نستعین اعلم ان ابواب التصریف خمسة وثلاثون باثا ستة منها للثلاثی المجرد باب اول فعل یفعل موزونه نصر ینصر وعلامته ان یکون عین فعله مفتوحاً
انجام: و هذه الاقسام سبعة یجمعها هذا البیت: صحیح است و مثال است و مضاعف ×× لفیف و ناقص و مهموز و اجوف. تم

همانند:
۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۰۹۴/۴-۱۶/۱۰۴
آغاز و انجام: برابر
کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۲۲ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲-۹۴۳]
۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۴۱۰/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو الذی کان فیه حرفان من حروف العلة و هو علی ضربین الفیف المفروق و هو الذی کان فی مقابلة عینه و لامیه حرفان من هذا الحروف نحوطوی و شوی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا سبز، ۱۶گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: ۳-۱۳۲۰]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۶۳۹/۳
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ جمادی الثانی ۱۲۳۸ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای عطف تیماج قرمز، ۱۰گ (۳۷پ-۴۶ر)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۷-۲۰۷]
۴. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه: ۴۰۸/۱
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۸۷ق، جا: کرکوک؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج قهوه‌ای سوخته، ۶گ (۱پ-۶ر)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲-۱۰۲]
۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۸۳/۲-ج
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: رجبعلی بن کربلائی کاظم کوسه لاری سفیداری، تا: سه‌شنبه ۶ ربیع الاول ۱۳۰۰ق؛ محشی؛ ۲۰گ (۱۹پ-۳۸ر)، ۷ سطر (۹/۵×۱۴) [ف: ۱-۱۲۹]
۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱ /۷۷۵۳-۵۲/۹۳
آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۶گ، ۱۴ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱-۴۹۹]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۷۵۳/۳-۵۲/۹۳

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۹۴۳]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۱۲۶/۴-۵۵/۹۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶گ، ۹-۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲-۹۴۴]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۰۸۵/۳-۱۱/۱۸۵

آغاز: الحمدلله صرف قلوبنا بالعلم و العرفان و الصلوة و السلام علی نبیه محمود المبعوث بالرحمة و الاحسان و علی آله و اصحابه ذوالامن و الامان و بعد اعلم ان ابواب التصریف خمسة و ثلاثون باباً؛ **انجام:** انصربنا فعل تعجب نفس متکلم مع الغیر معناسی نعجب یردم اندک ...

خط: ثلث، بی‌کا، بی‌تا؛ در حواشی به ترکی ترجمه است؛ جلد: تیماج سوخت با ترنج با سر و نقش گل و بوته داخل و سرترنج‌ها و مذهب مجدول گرهی لولادار، ۲۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۹۴۴]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۷۹۹/۴-۱۵/۳۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۲-۹۴۳]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۳۱۴/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه ضربی مقوایی، ۹گ (۷۷پ-۸۵پ)، ۱۳ سطر (۴/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۲-۲۳]

● بناء المقالة الفاطمية فی نقض الرسالة العثمانية / کلام و اعتقادات / عربی

banā'-ul maqālat-il fāṭimīyya fī naqḍ-ir r.-il 'uṯmānīyya

ابن طاوس، احمد بن موسی، -۶۷۳ ؟ قمری

ebn-e tāvūs, ahmad ebn-e mūsā (- 1275)

از ابوعثمان عمرو بن بحر جاحظ (۱۵۰-۲۵۵) دانشمند معتزلی کتابی به نام «کتاب العثمانية» به یادگار مانده که در آن از سخنان شیعیان خرده گرفته است. مسعودی در مروج الذهب (۲۵۳/۳) و ابن ندیم در فهرست به همین نام (بخش چاپ نشده آن از نسخه چستربیتی) و ابن ابی الحدید در شرح نهج البلاغه (۲۵۳/۳) از آن یاد کرده‌اند. ابو جعفر محمد بن عبدالله اسکافی سمرقندی (-۲۴۰) در زمان زندگی جاحظ در برابر آن کتاب «نقض العثمانیه» نوشته است و بندهایی از این نقض را ابن ابی الحدید آورده است. ابن ندیم در سرگذشت اسکافی از این کتاب یاد ننموده ولی از کتاب «فضائل علی» او یاد کرده است. سید مرتضی در امالی (۱۹۴/۱) از عثمانیه یاد نکرده است و در شافی او و تلخیص طوسی از آن هم یادی از آن دیده نشد. خود جاحظ در «حیوان» (۱۱/۱) و در کتاب «المعرفة» (ص ۲۶۱) از آن یاد کرده است. این هم گفته شود که ابن ندیم گذشته از «کتاب العثمانية» از «کتاب الرد علی العثمانية» همو نیز یاد نمود. پس می‌توان گفت که جاحظ به روشی که در تألیفات خود داشته و برای خوشایند هر گروهی کتاب می‌نوشته است به سود رافضیان از همین کتاب در آن کتاب دوم خود خرده گرفته است با اینکه از نقضی که اسکافی بر عثمانیه او نوشته چندان خوشش نیامده است. شیخ مفید بغدادی شیعی کتاب «الرد علی العثمانية للجاحظ» دارد (نجاشی ص ۲۸۴؛ الذریعه ۱۹۲/۱۰؛ فوائد رضویه). ابی احوص مصری متکلم (معالم ص ۱۲۷؛ الذریعه ۲۱۱/۱۰) هم «الرد علی العثمانية» دارد. ابن طاوس جمال الدین ابوالفضائل احمد بن موسی بن جعفر بن الطاوس فاطمی حسنی حلی فقیه اصولی ادیب (- ۶۷۳) در نقض همین کتاب عثمانیه جاحظ «کتاب بناء المقالة الفاطمية فی نقض الرسالة العثمانية» نوشته و حسن بن علی بن داود آن را نزدش خوانده و او بدو اجازه قرائت داده است. ابن طاووس در این کتاب، ضمن نقل گفته‌های جاحظ آنها را رد می‌کند. به جز این، ۹ رد دیگر هم بر کتاب جاحظ نوشته شده که مشخصات آنها در مقدمه چاپی «بناء المقالة الفاطمية فی نقض الرسالة العثمانية»، تحقیق سید علی عدنان غریفی، قم، مؤسسة آل البیت، آمده است.

آغاز: بسمله. النازل علی الخواطف با کف الشوارق و اشهد ان لا اله الا الله شهادة یفتح بنیانها ابواب المغالق

انجام: و یعتنق البیض الرقاق فکاهة ×× کأن شفار المشر فی الخراید / و کم لأمیرالمؤمنین مناقباً ×× علت غلت لا یطیبها المکاید

چاپ: بناء المقالة الفاطمية فی نقض الرسالة العثمانية، تحقیق: سید علی عدنان غریفی، قم، مؤسسة آل البیت، ۱۴۱۱ ق

[الذریعه ۱۵۰/۳و ۳۹۵/۲۱؛ هدیة العارفین ۹۷/۱؛ خاتمه مستدرک الوسائل: ۴۳۳/۲ -۴۳۷؛ به صورت مفصل و جامع در فهرست نسخه‌های خطی دانشکده حقوق و علوم سیاسی و اقتصادی دانشگاه تهران: ۲۶۱-۲۷۹؛ حول تحقیق کتاب بناء المقالة الفاطمية فی نقض الرسالة العثمانية، مجمع علمی عراقی ۷۵/۱ و ۳۲۸/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۷۶-ف

نسخه اصل: اوقاف بغداد ش ۶۷۷۷ (فهرست اسعد اطلس ص ۱۲۵)؛ کا: تقی الدین حسن بن علی بن داود حلی شاگرد او، تا: شوال ۶۶۵ق؛ با گواهی حاجی میرزا حسین بن محمد تقی نوری؛ ۲۰۰گ [فیلمها ف: ۱-۲۹۱]

۲. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه: 85/1

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۱۶سطر [ف: ۹۷]
۳. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۷۰-د
خط: نسخ، کا: حسین خادم کتابدار مشهد نجف، تا: محرم ۱۰۹۱ق؛ این نسخه نقص نسخه اصل بغداد را ندارد؛ تملک: مقبل بن حسن در کربلا در ۸ شعبان ۱۱۸۹، محمد علی بن محمد باقر سپاهانی بهبهانی در ۱۲۱۱، محمد جعفر بن محمد علی در ۱۲۱۸، غلام رضا بن محمد صادق سمیعی کرمانشاهی در ربیع الثانی ۱۳۵۴؛کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج تریاکی ضربی مقوایی، ۱۴۱گ، ۱۵ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۶۱]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۳۷۵-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۲۹۱]
۴. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه: ۲۷۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن شیخ محمد خادم حایری، تا: رمضان ۱۱۲۹ق؛ از نسخه مخطوط به قلم شاگرد مؤلف، حسن بن علی بن داود حلی محرر ۶۶۵، نسخه مستنسخ منه بر مؤلف قرائت شده و در ظهر آن اجازه مؤلف کتابت شده، در این نسخه اجازات و قراءات نسخه اصل استکتاب شده؛ کاغذ: نخودی آهار مهره فرنگی، جلد: تیماج خرمایی، ۲۰۸ص (۱-۲۰۸)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۴۵]
۵. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه: بدون شماره
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: سید مرتضی بن جواد بن اسمعیل نجومی کرمانشاهی، تا: ۱۳۸۵ق، جا: نجف اشرف؛ از روی نسخه‌ای که جواد بن شیخ عبد الحمید در سوم شعبان ۱۳۳۶ آن را از روی نسخه نفیسی که به خط حسن بن علی بن داود حلی صاحب رجال بوده و در شوال ۶۶۵ از کتابت آن فراغت یافته نوشته است، نسخه ابن داود قبلا در کتابخانه مسجد مرجان بغداد بوده و بعدا به «مکتبه الاوقاف العامه فی بغداد» منتقل شده است؛ ۱۷۶ص، ۲۰ سطر [دلیل المخطوطات: ۱-۲۱۹]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۶۱۶
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵-۴۶]
قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۶۳عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۴۱۲]

● **البنات الصغیرة** / متفرقه / عربی
banāt-uṣ ṣaġīra
هادی المستجیبین، حمزة بن علی،-۴۳۳ قمری
hādī-yol-mostajībīn, hamzat-ebn-e ʻalī (- 1042)
شکوه‌ای است از دختران جوانی که میثاق ولی الزمان را شنیده و سپس سر پیچی کرده‌اند. مؤلف از آنها تبری جسته و می‌گوید: چنانچه توبه کنند باب توبه تا هفتم ماه صفر باز بوده والا آنها ملعون هستند.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۵۷۱/۱۶
آغاز: توکلت علی مولانا الاله ... ایتها البنات الغافلات الناسیات للحقق المدعیات قد وعظتکم من الزمن الطویل
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۹۱۳؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۳ص (۲۱۹-۲۲۱) [عکسی ف: ۴-۴۱۳]

● **البنات الکبیرة** / متفرقه / عربی
banāt-ul kabīra
هادی المستجیبین، حمزة بن علی،-۴۳۳ قمری
hādī-yol-mostajībīn, hamzat-ebn-e ʻalī (- 1042)
به مؤلف خبر رسیده که عده‌ای از دختران صالحه مؤمنه تحت تاثیر حرف‌های زندیق فاسقی قرار گرفته‌اند. در این نامه آنها را مورد بازخواست قرار داده و از آنها می‌خواهد به رساله «الاعذار و الانذار» و دیگر نامه‌هایی که قبلاً ارسال داشته توجه کنند. هادی المستجیبین در پایان، نامه را بر تمامی اهالی قصرین و مصرین حجت می‌داند.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۵۷۱/۱۵
آغاز: بلغنی ایتها البنات الصالحات المومنات الصینات ثبتکن الباری علی طاعة ولیه
سخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۹۱۳؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، ۶ص(۲۱۳-۲۱۸) [عکسی ف: ۴-۴۱۲]

● **بناهای غریبه قدیم** / جغرافیا / فارسی
banāhā-ye qarībe-ye qadīm
اعتضادالسلطنه، علیقلی بن فتحعلی، ۱۲۳۴؟-۱۲۹۸ قمری
eʻtezād-os-saltane, ʻalī-qolī ebn-e fath-ʻalī (1819-1881)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۱۵۱/۸۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۲۷۱) [ف: ۹-۱۹۸]

● **بنای بت پرستی و آغاز آتش پرستی** / تاریخ / فارسی
banā-ye bot-parastī va āqāz-e ātaš-parastī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۸۴۲/۴۶
کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۶-۱۳۴]

● **بنای عالی و دیدنی سرهنگ آباد اردستان = چهل ستون** / تاریخ ایران / فارسی

banā-ye ʻālī va dīdanī-ye sarhang-ābād-e ardestān = čehel-sotūn

شفیعی اردستانی، مرتضی بن احمد، ق۱۴ شمسی
šafīʻī ardestānī, morteza ebn-e ahmad (- 20c)

تاریخ تألیف: دوشنبه ۲۱ جمادی الثانی ۱۴۱۹ق
رساله‌ای است کوتاه در تاریخ و توصیف بنای عالی و دیدنی رؤسای سرهنگ آباد اردستان که چهل ستون نام دارد و در یکصد ونوزده سال پیش (از تاریخ تألیف این رساله) به صورت زیبایی ساخته شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۶۹۷

آغاز: روستای سرهنگ آباد از توابع دهستان سفلای بخش زواره اردستان است، این روستا در منطقه کوهستانی و خوش آب و هوا.؛ **انجام:** سید سرهنگ آبادی به سال ۱۳۳۵ هجری قمری در آن روستا وفات یافته است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۱ جمادی الثانی ۱۴۱۹ق؛ مجدول؛ کاغذ: ایرانی جدید (دفتری خط دار)، جلد: مقوای زرد با روکش پلاستیک، ۱۰گ، ۱۰ سطر (۱۶×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۳۲-۲۸۳]

● **بنای مکه و بیت المقدس** / جغرافیا / فارسی
banā-ye makke va beyt-ol-moqaddas

اعتضادالسلطنه، علیقلی بن فتحعلی، ۱۲۳۴؟-۱۲۹۸ قمری
eʻtezād-os-saltane, ʻalī-qolī ebn-e fath-ʻalī (1819-1881)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۱۵۱/۱۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۹-۱۹۵]

● **بنچاق معاملات و قبالات و نامه ها** / اسناد / فارسی
benčāq-e moʻāmelāt va qabālāt va nāme-hā

بنچاق معاملات و قبالات و نامه‌ها که جداگانه فهرست خواهد شد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۷۴۵

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷-۲۱۰]

← بندگی ← آداب بندگی

● **بندهش آفرینش نامه = زندآگاهی** / کلام و اعتقادات / فارسی
bondaheš-e āfarīneš-nāme = zand-āgāhī

۱. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه: ف۵

چاپ فردیناندیوستی (F. Justi) در لایپزیک در ۱۸۶۸؛ بی‌کا، بی‌تا؛ (ع ۶۸ و ۶۹) [فهرستواره مینوی: ۱۶۳]

۲. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه: ف۴

پاریس S. P. 2043 (بلوشه ۲۱۴/۴ ش ۲۲۷)؛ بی‌کا، بی‌تا [فهرستواره مینوی: ۱۶۳]

● **بندهشن** / ادبیات / فارسی
bondahešn

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۲۷۹/۱-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 22378 (ریو ۵۱)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۸۹]

● **بندهشن (بندی از)** / ادبیات / فارسی
bondahešn (bandī az)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۱۴/۵-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1022 (بلوشه ش ۲۰۹)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۴۷]

● **بندی از آقا محمد بیدآبادی** / عرفان و تصوف / فارسی
bandī az āqā mohammad-e bīd-ābādī... .

بیدآبادی، محمد بن محمد رفیع، -۱۱۹۷ قمری
bīd-ābādī, mohammad ebn-e mohammad rafīʻ (- 1783)

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۶۷/۲۳ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا عطف تیماج، قطع: ربعی [ف: ۲-۵۸]

● **بندی از ابوالعباس مستغفری** / عربی
bandī az abo-l-ʻabbās-e mostaqferī

مستغفری، جعفر بن محمد، ۳۵۰-۴۳۲ قمری
mostaqferī, jaʻfar ebn-e mohammad (962-1041)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۴۱/۳۵-ف

نسخه اصل: بایزید ولی الدین ش ۱۸۱۹؛ بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۱گ (۱۷۳) [فیلمها ف: ۱-۴۷۵]

● **بندی از امام زین الدین ابی الحسن علی بن عبدالرحمن بن حیدر حلبی** / کیمیا / عربی
bandī az emām zayn-od-dīn abe-l-hasan ʻalī ebn-e ʻabd-or-rahmān ebn-e heydar-e halabī

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۳۱۵/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۲-۱۱۰]

● **بندی از خواجه طوسی به فارسی به روش اسماعیلی** / کلام و اعتقادات / فارسی

bandī az xāje-ye tūsī be fārsī be raveš-e esmā'īlī

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷-۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201-1274)

ضمن مجموعه‌ای که چند اثر منظوم و غیرمنظوم اسماعیلی وجود دارد و هیچ توضیحی در فهرست راجع به این بند منقول از خواجه ندارد. جز اینکه معلوم نکرده که این فیلم از چه نسخه‌ای است. احتمالاً همان فواید کوتاه و یا عبارات منسوب به خواجه نصیر است که به روش اسماعیلیه نگاشته شده و به خواجه نصیر نسبت داده‌اند.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۳۵/۶-ف

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: وزیری [فیلمها ف: ۱-۷۳۵]

● **بندی از سعدالدین کاشغری** / شعر / فارسی

bandī az sa'd-od-dīn-e kāšqarī

کاشغری، سعدالدین، -۸۶۲ قمری

kāšqarī, sa'd-od-dīn (- 1458)

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۸۹۰/۷

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷-۲۶۲]

● **بندی برای محمد صادق** / کلام و اعتقادات / فارسی

bandī barāye mohammad sādeq

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵-۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810-1871)

پس از این رساله عرفانی یک فائده است و پس از شرح خطبه تطنجیه پاسخ سید حسن است و فائده‌ای از آقا علی.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۵۵۷/۴

خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن محمود ارموی، تا: ۱۲۹۹ق، جا: کربلا؛ همراه آن یک رساله از زین العابدین بن محمد حسین کرمانی است که در ۱۴ ذیحجه ۱۲۹۱ نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۵-۴۵]

● **بندی در سهام** / هیئت / فارسی

bandī dar sahām

ابومعشر فلکی، جعفر بن محمد، ۱۷۲-۲۷۲ قمری

abū-ma'šar-e falakī, ja'far ebn-e mohammad (789-886)

کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۷/۶

بی‌کا، بی‌تا؛ نیم صفحه، قطع: ربعی [نشریه: ۷-۴۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۵۴۲/۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲-۱۷۶]

● **بندی در صحت مبایعه** / فقه / عربی

bandī dar sehhat-e mobāye'e

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۸/۱۴

از فاضل معاصر حاج محمد جعفر استرآبادی برگ ۵۴؛ خط: نستعلیق، کا: سید صدرالدین عربی استرآبادی، بی‌تا؛ برگ ۵۵ و ۵۶ ادعیه؛تملک:کاتب؛ کاغذ: نخودی رنگ، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۵۴-۵۶)، ۱۴-۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲۱]

● **بندی در صفت حل** / کیمیا / فارسی

bandī dar sefat-e hal

میرفندرسکی، ابوالقاسم بن میرزا بزرگ، -۱۰۵۰؟قمری

mīrfendereskī, ab-ol-qāsem ebn-e mīrzā bozorg (-1641)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۹۳۲۳/۸

بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول به طلا و مشکی و آبی؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۳۹۸]

● **بندی در عدد ماهها و ...** / عربی

bandī dar 'adad-e māh-hā va ...

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۶/۱۰

خط: نستعلیق، کا: محمد فاضل بن محمد مهدی مشهدی، تا: ۱۰۸۷ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ دارای حواشی با نشان «عبدالنبی عفی عنه، منه رحمه الله ...»، مصحح؛ جلد: مقوا عطف میشن مشکی، ۱گ (۷۷ پ- ۷۷ر)، ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۶]

● **بندی در عمل** / کیمیا / فارسی

bandī dar 'amal

بیدآبادی، محمد بن محمد رفیع، -۱۱۹۷ قمری

bīd-ābādī, mohammad ebn-e mohammad rafī‘ (- 1783)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۳۲۳/۹
بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول بطلا و مشکی و آبی، کاغذ ترمه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲–۳۹۸]

● **بندی در معنی دلیل شرعی**
bandī dar ma‘nī-ye dalīl-e šar‘ī

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۳۰۶/۱۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: کربلا و نجف؛ کاغذ: آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص، ۲۱ سطر(۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۶۴]

● **بندی در مؤلفات شیخ حرعاملی**
bandī dar mo’allafāt-e šeyx horr-e ‘āmelī

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۴۵۲/۲
خط: نسخ و نستعلیق مختلف، کا: محمد فاضل بن محمد مشهدی، تا: ۱۰۷۸ و ۱۰۸۱ق؛ واقف: حاج محمد مهدی فراش حرم؛ جلد: تیماج لایه ای مشکی، ۱ص [ف: ۳۶۹]

● **بندی منقول از صلوة بحار الانوار مجلسی** / فقه / عربی
bandī manqūl az salāt-e behār-ol anvār-e majlesī
در مقدار انحراف شهرهای بزرگ از جهت قبله

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۱۳۳/۳
خط: نسخ، کا: عبد الجواد بن محمد حسین بسطامی بیارجمندی، بی‌تا؛ کاتب خادم امام رضا (ع)؛ در پشت صفحه اول آمده: «امانت فاضل بسطامی» با مهر او با سجع «المتوکل علی الله الغنی عبده نوروز علی» (بیضی)؛ کاغذ: آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۵ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۲۸]

● **بندی منقول از طرائف سید بن طاووس و کتاب مطالب السؤل و عدد امامان ... با پاسخ آنها**
bandī manqūl az tarā’ef-e seyyed ebn-e tāvūs va ketāb-e matāleb-so’l- va ‘adad-e emāmān … bā pāsox-e ānhā

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۱۷/۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۵) [ف: ۳۷]

← بنگ و باده ≻ مناظره شراب و حشیش

● **بنگ و باده** / شعر / ترکی
bang va bāde
فضولی بغدادی، محمد بن سلیمان، ۹۱۳؟-۹۷۶ ؟ قمری
fozūlī baqdādī, mohammad ebn-e soleymān (1508-1569)
آغاز: بنگ و باده جناب فضولی رحمة الله، بسم الله الرحمن الرحیم. ای ویرن بزم کاینانه نسق ×× بوراخان جام عشقه نشأة حق
انجام: چون فضولی دورور بینم لقبیم ×× عجب اولماز گر اولماسا ادبیم / وار امیدیم که عذریم اولا قبول ×× اولمیا بیله جزئیله مسؤل. تم بالخیر و السلامه
چاپ: به سال ۱۲۶۶ در تبریز و نیز در تاشکند چاپ گردیده است؛ ایران، سنگی، ۱۲۸۴، وزیری کوچک، ۱۵ص

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۴۲۷/۲۸
خط: نستعلیق، کا: امام قلی ایمانی غلام، تا: نیمه دوم قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی متن و حاشیه، جلد: تیماج تریاکی ضربی زرکوب مقوایی، ۵گ (۴۵۱ر–۴۵۵ر)، ۲۰ سطر (۱۴×۲۴)، اندازه: ۱۸×۳۲سم [ف: ۸–۱۰۱]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۶۶۵/۲
آغاز: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای روشن ضربی، ۱۹گ (۲۵پ–۴۳پ)، ۱۲سطر، اندازه: ۱۱/۷×۱۸/۵سم [ف: ۴۱–۱۴۹]
۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۲ر۳۲۲۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «هاشم بن شمس الدین الموسوی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی سیاه، ۶گ، ۳۲-۳۶سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱–۱۳۲]
۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۳۰۵
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۲–۶۴۷]
۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۳۰۷
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۲–۶۴۷]

● **البنود = نبذة بنود** / شعر / عربی
al-bunūd = nubdat-u bunūd
موسوی جزائری، علی بن بالیل، ق۱۲ قمری
mūsavī jazā’erī, ‘alī ebn-e bālayl (- 18c)
کتابی ادبی-دینی است تشکیل‌شده از بندهای متعدد که تا بند یکصدم با عدد و از آن پس با حروف ابجد شماره خورده است (در فهرست مرکز احیاء یکصد و پنجاه بند دانسته شده است).

مؤلف در دیباچه کتاب آن را در بحر رمل و در موضوعات غزل، مدح و توحید معرفی کرده است که هر بند آن چهل کلمه دارد. از این کتاب و مؤلف آن به نوشته مرحوم مشکاة در آغاز نسخه، در کشکول شیخ یوسف بحرانی ذکری آمده است. آقا بزرگ از دو تألیف دیگر علی بن بالیل به نامهای «القلادة» و «المستطاب فی علم النحو» نام می‌برد که اولی را شیخ فتح الله کعبی (-۱۱۳۰ق) از معاصرین مؤلف شرح کرده است. همچنین از کتاب شعر دیگری از وی موسوم به «قلائد الغید» آگاهی داریم که در مرکز احیاء قم عکسی از آن به همراه نسخه دیگری از نبذة بنود وجود دارد. (جواد بشری)

آغاز: بسمله، الله احمد من خلق اللسان و علمه البیان و اصلی و اسلم علی افضل نوع الانسان محمد و آله کنوز العرفان و مظاهر اسرار الفرقان علیه و علیهم صلوات الرحمن ما تعاقب الملوان. و بعد فیقول المفتقر الی رحمة ربه الغنی علی بن بالیل الحسینی هذه نبذة بنود، نبذتها علی بحر الرمل غزلا و مدحا و توحیدا و عممت بالغزل توصیفا و تشبیبا و تشوقا و نسیبا و قصرت المدح فیها علی النبی و آله صلوات الله علیهم اجمعین و علی القرآن العظیم و الذکر المبین مشیرا فی بعضه الی غالب غزوات النبی و سیره و بعض کراماته ... و جعلت التوحید بعون الملک الحمید کما یشتهی الراغب و یرید مشتملا علی اصول المسائل الکلامیة و ادلتها العقلیة و علی مسالة الحسن و القبح الاصولیة علی التبعیة علی نهج الطائفة الامامیة و نجد الفرقة الجعفریة من الشیعة الاثنی عشریة کثر الله اعدادهم و ... و قد وضعت کل بند منها علیاربعین کلمة اما بکلمة الروی او بدونها الا ما طغی البصر عنه اسما کان او فعلا او حرفا جاء لمعنی علی حرفین فصاعدا بانفراده کمن و لم و ان و ان و حتی ... مشیرا فی کل بند من بنود الغزل و المدح اما الی مسئلة علمیة او صناعة بدیعیة او الی کل من الامرین علی العیة

انجام: العقل فکفر سیدی ذنبی و کن لی عدة فی هذه الدار و فی الاخری و دخرا.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۰۸۳/۱

آغاز و انجام: برابر؛ [رقم:] تمت البنود بعون الملک المعبود ضحی یوم الاربعا لست بقین من ربیع الثانی سنه ۱۲۰۱ الحادیة و المأتین بعد الالف من الهجرة بقلم العبد الجانی علی بن عبدالله بن حسین بن احمد بن جعفر بن علی البربوری البحرانی عفی عنهم اجمعین.

خط: نسخ، کا: علی بن عبدالله بن حسین بربوری بحرانی، تا: چهارشنبه ۲۴ ربیع الثانی ۱۲۰۱ق؛ رکابه‌دار، توضیحی به خط مرحوم مشکاة با خودکار آمده : «۱-دو کتاب است. اول بنود للسید علی ابالیل برای شناسایی کتاب و مؤلف آن رجوع شود بکشکول شیخ یوسف بحرانی. صاحب ذریعه این کتاب را ندیده و مؤلف آن را نشناخته است ۲- دیوان شعری است که عجالة نشناختم»؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج حنایی سیر دارای جدول ساده ای در اطراف و ترنجی ضربی با نقوش گل و مرغ، ۵۷گ (۱پ-۵۷پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۶/۱سم [ف: ۱/۲۷-۱۴۹]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۶۰۲/۲

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه سید هادی آل بالیل-قم؛ خط: نسخ، کا: رضا بن صالح بن ابراهیم بن اسماعیل بن محمود بن ابراهیم بن علی بالیل موسوی، تا: ۱۱ جمادی الاول ۱۳۴۶ق؛ ۲۳ص (۸۵-۱۰۷) [عکسی ف: ۵-۷]

← بنیان البیان بهدایة الرحمن ⟵ البیان

● بنیان رفیع در احوال خواجه ربیع / تراجم / فارسی

bonyān-e rafī‘ dar ahvāl-e xāje rabī‘

نهاوندی، علی اکبر بن محمد حسین، ۱۲۹۲-۱۳۶۹ قمری

nahāvandī, ‘alī akbar ebn-e mohammad hoseyn (1875-1950)

تاریخ تألیف: ۱۳۴۱

چاپ: مشار فارسی، ج۱، ص۱۹۵؛ تهران، سنگی، ۱۳۴۸ق، وزیری بزرگ (خشتی)، ۳۲۴ص

قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۵۴۰

کاتب = مؤلف، بی‌تا [ف: ۳]

● البنیان المرصوص / اصول فقه / عربی

al-bunyān-ul marṣūṣ

استرآبادی، محمد جعفر بن سیف الدین، ۱۱۹۸-۱۲۶۳ قمری

estarābādī, mohammad ja‘far ebn-e sayf-od-dīn (1784-1847)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۶۲۵

آغاز: بسمله الحمدلله علی بذل نعمة و الصلوة و السلام علی رسوله ... فیقول العبد الواثق بلطف الله؛ **انجام:** التی هی نافعه فی المنقول بل و المعقول و الصلوة و السلام ... سنه ۱۲۶۱

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد حسن کاشانی ارانی، تا: ۱۲۶۱ق، ضمیمه نسخه ش ۲۷۲۶۳ [رایانه]

● البنیان المرصوص / اصول فقه / عربی

bunyān-ul marṣūṣ

استرآبادی، علی بن محمد جعفر، ۱۲۴۲-۱۳۱۵ قمری

estarābādī, ‘alī ebn-e mohammad ja‘far (1827-1898)

تاریخ تألیف: «الغارس» = ۱۲۹۲
مختصری است مقدمه مانند برای قواعد اصول فقه تا طالب آن در علم اصول بینا باشد، استفاده شده از گفته‌های پدرش و با الفاظ وی، در پنج «مطلب»: ۱. تعریف علم الاصول؛ ۲. معرفة موضوعه؛ ۳. معرفة محمول ذلک الموضوع؛ ۴. معرفة فائدته؛ ۵. بیان مدرکه.
آغاز: الحمدلله علی بذل نعمته و الصلاة و السلام علی رسوله محمد و عترته، أما بعد فیقول العبد الواثق ... سیف الدین علی بن محمد جعفر الاسترابادی ... ان هذه رسالة سمعت مطالبها عن والدی العلامة دام ظله ... و سمیتها البنیان المرصوص فی بیان مقدمات الشروع فی علم الاصول بالخصوص ...

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۰۲۳/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کان ذلک بتأیید المؤید الغارس فی عام یسیر الیه وصفه المعنوی و هو غارس ...
خط: نسخ، کا: آقا بابا بن محمد مهدی شهمیرزادی، تا: ۱۲۵۵ق؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۷۲ر-۸۰ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۱-۲۶]

۳. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه: بدون شماره/۶
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷-۵۱۷]

۴. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۲۳/۲-ب
آغاز: برابر؛ **انجام:** وضعی و تکلیفی و کل منهما
تا نیمه مطلب یکم بیشتر نوشته نشده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰۰گ (۲۲۷ر-۳۲۶پ) [ف: ۲۷۹]

● **البنیان المرصوص بالبراهین و النصوص** / اصول فقه / عربی
al-bunyān-ul marṣūṣ bi-l-barāhīn wa-n nuṣūṣ
اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸-۱۲۳۲ ؟ قمری
axbārī, mohammad ebn-e ʻabd-on-nabī (1765-1817)
تاریخ تألیف: چهارشنبه ۲۲ رمضان ۱۲۲۹؛ محل تألیف: مقابر قریش
[الذریعه ۳/۱۵۲]

شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه: ۳۷۴/۱
آغاز: بسمله، الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی و بهد فهذه میزان الهدی و مقباس التقی المسمی بالبنیان
خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد بن احمد عرصی، تا: ۱۲۴۲ق، جا: بندر بوشهر؛ ۱۲گ (۱-۱۲)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱-۱۲۱]

● **بوادی اللطائف بوادی الطائف** / تاریخ / عربی
bawādi-l laṭā'if bawādi-ṭ ṭā'if
تاریخ تألیف: ۱۰۲۴ق
نویسنده می‌گوید چون به ایام اقامت در مکه مقدر شد که پس از مدتی توقف در آنجا به طائف نیز سری بزنم و از آثار نبویه و مشهوره طائف و بقاع متبرکه آنجا زیارتی کنم به‌خصوص زیارت سیدنا عبدالله بن عباس و کسانی از صحابه که بدانجا مدفونند چون سعادت دیدار این سرزمین دست داد در قریه السلامة اقامت گزیدم و وقت خوش کردم و بر آن شدم بعضی از مشاهدات خود را که از واردات بود به قلم درآورم و تقدیم برادران دینی خود کنم. او سپس بدون مراعات و ترتیب آیات و احادیث چندی را بر حسب موقعیت حال خود تفسیر می‌کند و هر نوبت کلام خود را با «بسم الله الرحمن الرحیم» می‌آغازد. از بحث او بر می‌آید که او را مشرب عارفان و صوفیان بوده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۴۰۴/۷
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله؛ **انجام:** من وجه تخصیصها بالذکر فتامل و الله اعلم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی و ترمه، جلد: تیماج تریاکی کوبیده عطف پارچه مشکی، ۲۵ص (۳۱۱-۳۳۵)، ۲۱ سطر (۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۹-۴۲۱]

● **البوارق** / عرفان و تصوف / فارسی
al-bawāriq
خواجگی شیرازی، محمد بن احمد، ق ۱۰ قمری
xājagī-ye šīrāzī, mohammad ebn-e ahmad (- 16c)
این رساله شامل سی «بارقه» است: ۱. محبت و عشق، ۲. شریعت و طریقت و حقیقت، ۳. حقیقت وقت، ۴. مقام، ۵. حال، ۶. خواطر، ۷. وارد، ۸. نفس النفس، ۹. شاهد، ۱۰. نفس، ... ۱۵. قرب و بعد، ... ۲۰. هیبت و انس، ... ۲۵. لوایح و لوامع و طوالع، ... ۳۰. سماع و رقص. در صفحه سوم آمده است: «فقیری حقیر غریقی کریبی ×× ضعیفی نحیفی حریفی غریبی / ملقب بشمس و محمد بنام ×× علم خواجگی اهل دل را غلام»

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۱۹۷۹
آغاز: بسمله یا رب یا رباه باسمک ابتدی ×× بک اقتدی و بنور وجهک اهتدی ... آغاز کرده شد کتاب بوارق بعد اتمام کتاب طوارق بنام تو ای دارنده جهان؛ **انجام:** که خود را بر تو میبندم بسالوسی و زراقی تمت کتبه حسن آقا خادم الفقراء غلام محمد یوسف حسینی بتاریخ بیست و دوم ماه ربیع الاول سنه یکهزار و شصت و دو.
خط: نستعلیق، کا: غلام محمد یوسف حسینی، تا: ۲۲ ربیع الثانی ۱۰۶۲ق؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا با روکش پارچه‌ای، ۵۰گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲-۶۴۷]

● **البوارق** / اصول فقه / عربی

al-bawāriq

بارفروشی مازندرانی، محمد بن مقیم، ۱۱۹۶-۱۲۸۱ قمری

bārforūšī māzandarānī, mohammad ebn-e moqīm (1782-1865)

کتابی استدلالی و نسبتاً مفصل در قواعدی از اصول فقه مشوب با مبادی کلامی و فلسفی، در چند «بارقه» است که این عناوین در این نسخه دیده می‌شود: ۲. الحسن و القبح العقلیین؛ ۲. فی ان الحسن و القبح ذاتیان؛ ۴. التلازم بین حکم العقل و الشرع؛ ۵. فی أن أفعال الله تعالی معللة بالاغراض؛ ۶. فی أنه لا یجوز خلو واقعة عن حکم من الاحکام؛ ۷. فی أن الاصل فی الاشیاء الاباحة؛ ۸. أصالة البراءة؛ ۹. حجیة المظنة.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۴۳۷/۱

آغاز: تفصیلا و لو بطریق القاء الوصول لاستنباط الفروع فکل من العقل و العلم حجة مطلقا؛ **انجام:** بارقة فی حجیة المظنة و ان شیدنا ارکانها و أبطلنا أصالة حرمتها فی تقلید المیت

خط: نستعلیق نازیبا، کا: یعقوب بن مقیم بارفروشی مازندرانی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴گ (۱ر-۴۴پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۹-۲۲۲]

● البوارق / تاریخ / عربی

al-bawāriq

حسینی قمی، محمد مهدی، قمری

hoseynī qomī, mohammad mahdī

رساله‌ای است در فضیلت قم و تاریخ مختصری از بقعه دخت موسی و احادیثی که در فضیلت قم رسیده است. در آن آمده: «هذه جملة أحادیث فی فضیلة بلدة قم و اهلها علی ما نقلها مولانا محمد باقر فی بحار الانوار و غیره فی کتابهم، فقال جامع الاحادیث محمد مهدی الحسینی القمی رحمه الله تعالی.»

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلوة و السلام علی محمد و آله الطیبین الطاهرین

انجام: القبة المقدسه ثلثة قبور قبر الست فاطمه علیها السلام و قبر ام محمد و قبر ام اسحق جاریة محمد بن موسی رحمهم الله

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۹۲۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: ثلث، کا: علی اکبر، تا: ۱۲۷۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۴۶گ، ابعاد متن: ۱۳/۵×۲۰، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۱۴-۱۵۳]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۱۸۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، کا: علی اکبر فیض، تا: ۱۲۸۹ق؛ برای تقدیم به شاهزاده اعتضادالسلطنه وزیر علوم آن عصر نوشته شده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۱ص، ۱۰ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۸×۲۱/۵سم [ف: ۱-۲۲۱]

۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۲۰۳۸/۵

بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۱۷۰]

● البوارق / کیمیا / عربی

al-bawāriq

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۱۱۷/۲

آغاز: کتاب البوارق للحکیم سباح [ابن یوشع]. بسمله. قال الحکیم سباح اعلم یابنی ان اول ما یظهر لک بارقة التین فی ساعة ترکیبه؛ **انجام:** فاطرح فیه الاکسیر.

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی گرد و عطف قهوه‌ای، ۹گ (۹پ-۱۷پ)، ۱۹ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳-۳۰۹۵]

● بوارق الالماع فی الرد علی من یحرم السماع بالکتاب و السنة و الاجماع / فقه / عربی

bawāriq-ul almā‘ fi-r radd ‘alā man yuḥarrim-u-s samā‘ bi-l-k. wa-s sunna wa-l ijmā‘

طوسی، احمد بن محمد، ق۶ قمری

tūsī, ahmad ebn-e mohammad (- 12c)

چاپ: چاپ جمس روبسن (J. Robson) در ۱۹۳۸ در لندن با دیباچه انگلیسی.

[راهنمای کتاب ۱۷/۶۶؛ احمد مجاهد در مجموعه آثار فارسی احمد غزالی ص ۵۳۸ و دیباچه سماع و فتوت همین طوسی]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۴۶۱/۲-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۵۰]

● البوارق الحیدریة / کلام و اعتقادات / عربی

al-bawāriq-ul ḥiydarīyya

شاهرودی خراسانی، محمد علی بن محمد کاظم، -۱۲۹۳ قمری

šāhrūdī xorāsānī, mohammad ‘alī ebn-e mohammad kāzem (- 1876)

تاریخ تألیف: سه‌شنبه دهه دوم محرم ۱۲۶۵ق

کتابی درباره پاره ای از عقاید در توحید و نبوت و امامت به روش علمای فلسفه و کلام با اشاره به احادیث و روایات اهل بیت (ع)، و اثبات اینکه معصومین علت ایجاد می‌باشند، دارای یک «مقدمه» و چند «بارق» و یک «خاتمه».

آغاز: الحمدلله جاعل الامکان لتمکین الاعیان من الاکوان و منزل

ماء الجود من سحائب الکرم ارض الامکان
انجام: کما انهم ملعونون بلسانک و لسان أنبیائک فی کل صحیفة و عذبهم بأشد العذاب
[الذریعه ۱۵۳/۳]

۱. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه: ۱۳۴/۲
انجام: و فی الایة یا ایها النبی انا ارسلناک شاهدا و مبشرا و نذیرا و لاریب انهم نور الاول.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۳۲گ (۴۹پ-۸۰پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۱۰۴]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۹۱۶/۱
آغاز و انجام: برابر؛ و قد فرغ ... محمد علی الخراسانی من تألیفه و تسویده سنة ۱۲۶۵.
خط: نستعلیق، کا: آقا کوچک پسر ملا علی میقاتی شاهرودی، تا: جمعه ۱۵ ربیع الاول ۱۲۷۶ق؛ واقف: آقای غیاثی، ۱۳۳۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن یک‌لا قهوه‌ای، ۳۷گ، ۱۹ سطر، قطع:خشتی،اندازه:۱۶/۵×۲۲/۵سم[چهار کتابخانه مشهد-ف: ۵-۳۰۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۸۰۳/۲
خط:نسخ،کا: عبدالحسین بن محمد امین شرارة، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز ضربی، ۲۳۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۳-۵]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۸۳۴/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ (۱۸۳ر-۲۱۱پ)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۸-۳۹]

● **البوارق الخاطفة = رد الصواعق المحرقة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-bawāriq-ul xāṭifa

وابسته به: الصواعق المحرقة علی اهل الرفض و الزندقة؛ ابن حجر هیثمی، احمد بن محمد (۹۰۹-۹۷۳)
این کتاب از مؤلفات تحقیقی و مفصل در امامت و احتجاج و رد بر کتاب «الصواعق المحرقة» ابن حجر هیثمی است. مطالب با عنوان «قال-اقول» آمده است. وی در دیباچه این کتاب آورده که نواده قاضی نورالله مرعشی صاحب «احقاق الحق» است. به‌روایت الذریعة (۳: ۱۵۴ و ۱۴: ۲۳۸) مؤلف این کتاب نواده دختری قاضی نورالله و ظاهراً نامش سید علی بن سید علاءالدوله ابن سید ضیاءالدین نورالله است. مؤلف از فضلاء امامیه در نیمه دوم قرن ۱۱ق مقیم هند و مؤلف کتابی فارسی در علم کلام به نام «شوارق» است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۴۷۴
آغاز: الحمدلله الذی امطر علی ابن حجر حجارة العذاب و طرقه بفطیس العقاب؛ **انجام:** فخسر هنالک المبطلون و یومئذ فلیفرح المؤمنون.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: آهاری نخودی، جلد: تیماج، ۴۷۳گ، ۱۵ و ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۱-۴۹]

● **البوارق فی کشف معضلات الحقایق** / اصول فقه / عربی
al-bawāriq fī kašf-i mu‘ḍalāt-il ḥaqāyiq
هزار جریبی، محمد حسین بن محمد علی، ۱۲۳۵ق۱۳ قمری
hezār-jarībī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad ‘alī (1820-19c)
وابسته به: عوائد الایام من مهمات ادلة الاحکام؛ نراقی، احمد بن محمد مهدی (۱۱۸۵-۱۲۴۵)
تاریخ تألیف: آخر شعبان ۱۲۷۵ق
کتاب رد و نقدی است بر دو مبحث: «حجیت ظن مطلق و تداخل اسباب» از کتاب «عوائد الایام» ملا احمد نراقی. وی بعد از خطبه کتاب می‌نویسد: «اما بعد فیقول الغریق فی بحار المعاصی محمد حسین بن محمد علی النجفی المشتهر الابافی الاصقاع و الاقاصی و المدعو بنواب لدی الاعادی و الاحباب ان من سوانح الزمان انی وقعت من بلدة الاصفهان نحوا من خمسة عشر سنین ببلاد الجیهان اعاذنا الله من شر سفله هذه الایام ... فبینما اطالع کتاب العواید ... للطود العلم الباذخ ... الحاج ملا احمد الاکمل الامجد الاوحد النراقی ... حیثما اختار مذهبا فی اغلب الموارد ... رکنین جلیلین من القواعد ... من تلک العواید احدهما مسئلة حجیة الظن المطلق الحق المحقق فاختار الظن الخاص الذی لایذهب الیه الفاضل المحقق و جاوز الحد فی الاستدلال و الرد بما یرد علی کل سطر من اسطره الف ایراد و لما استقصی احزاب من الاصحاب کفخر الشیعه ... الاکمل الاجل من ان یمدحه مثلی المحقق التستری ادام الله ایام افاداته ... فی رسالة منفردة فی هذه المسئلة ما یلیق علیه الاعتماد ... و یثبت منه حجیة الظن المطلق ... الذی علیه مدار استنباط الاحکام و ثانیها مسئله عدم تداخل الاسباب الذی قل ما تعرض فضلا ان یستوفی تحقیقه الاصحاب الفحول فی کتب الفقه و الاصول ... و کان الحق فی نظری القاصر و الراجح فی فکری العلیل الفاتر عدم تداخل الاسباب بل عدم تصور التداخل اصلا و صاحب العواید تبعاً لوالده العلامه و المحقق الخوانساری نورالله مراقدهم اصر علی القول بالتداخل».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۶۶۷
آغاز: الحمدلله علی مواهبه العظیمه اللتی لا تحصی و منته الجسیمه اللتی فی غایة القصوی الذی هیا لنا اسباب الوصول؛ **انجام:** صاحب النور المشارق البارق و المحیط بجمیع السوابق و اللواحق و الحمدلله اولا و اخرا و ظاهرا و باطنا
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۵ق؛ واقف: خان بابا مشار،

اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: میشن خرمایی، ۱۴۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶-۵۴]

● **البوارق اللامعة الواردة علی الصواعق المحرقة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-bawāriq-ul lāmi'at-il wārida 'ala-ṣ ṣawā'iq-il muḥriqa

نیر بروجردی، علی اصغر بن علی اکبر، ۱۲۳۱-۱۳۰۰ قمری

nayyer-e borūjerdī, 'alī asqar ebn-e 'alī akbar (1816-1883)

وابسته به: الصواعق المحرقة علی اهل الرفض و الزندقة؛ ابن حجر هیثمی، احمد بن محمد (۹۰۹-۹۷۳)

مؤلف بعد از تألیف دیگرش به نام «سیف الشیعة» که در همین موضوع و به زبان فارسی بوده، نگاشته است. به شبهات دانشمندان اهل تسنن و ابن حجر در صواعق محرقه پاسخ می‌دهد و امامت امیر مؤمنان را با احادیث مورد قبول اهل تسنن اثبات می کند.

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۷۳۹

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۴۰۰گ، قطع: خشتی [ف: ۷۹]

● **البوارق المحسنیة** / عربی

al-bawāriq-ul muḥsinīyya

ابن ابی جمهور، محمد بن علی، ۸۳۸؟-۹۰۶ ؟ قمری

ebn-e abī-jomhūr, mohammad ebn-e 'alī (1435-1501)

شرح «الدرة المستخرجة» است و هر دو از ابن ابی جمهور.

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۸۷۴/۴

بی‌کا،تا: ۸۹۰ق؛از روی نسخه مؤلف؛ ۷۳گ، قطع: رقعی [ف: ۳۲۱]

● **بوارق مشرقة و صواعق محرقة** / کلام و اعتقادات / فارسی

bawāriq-un mušriqa wa ṣawā'iq-un muḥriqa

تفریشی، حسن، ق۱۲ قمری

tafrīšī, hasan (- 18c)

مؤلف طبق ادعایش عقاید و طریقی را که خودش حق می‌پنداشته تحت عنوان «بارقه» و مسلک حکمای متألهین را تحت عنوان «صاعقة» آورده و رد کرده است. عمده همت مصنف رد فلاسفه و حکمت متعالیه و قایلین به اصالت وجود و اشتراک معنوی آن می‌باشد.

آغاز: الحمدلله رب العالمین.و.و بعد این رساله‌ای است در تحقیق معرفت توحید اهل دین و تفضیح اوهام و جهالات معاندین.

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۷۱۱/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و به اعتبار صافی صادق و شهود صحیح صریح عالم شی واحد بسیطی است و مستند است به جاعل واحد بسیطی و الحمدلله الذی هدانا لهذا و ماکنا لنهتدی لولا ان هدانا الله.

خط: نستعلیق، کا: سمیع بن غلام علی قمی، تا: ۱۱۲۴ق، در حیات مؤلف، جا: اصفهان؛ در اول نسخه مطلبی از مولانا عبدالرشید در وحدت وجود و بیان آن؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱ص (۱۳۸-۱۶۸)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۸۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۵۵۲/۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴-۳۷۶]

● **بوارق مشرقه در ترجمه الصواعق المحرقه** / کلام و اعتقادات / فارسی

bavāreq-e mošreqe dar t.-ye as-savā'eq-ol mohreqa

حصاری لاهوری، محمد عوض، ق۱۲ قمری

hesārī lāhūrī, mohammad 'avaz (- 18c)

وابسته به: الصواعق المحرقة علی اهل الرفض و الزندقة؛ ابن حجر هیثمی، احمد بن محمد (۹۰۹-۹۷۳)

به دستور: قلندر خان

تاریخ تألیف: جمعه ۹ شعبان ۱۱۳۴ق

ترجمه و شرح مانندی است بر کتاب «الصواعق المحرقة» ابن حجر هیثمی (۹۷۴). در آغازآن بعضی از فرق شیعه و عقاید آنان را بیان کرده است. این ترجمه و شرح به طور مزجی نگاشته شده و اصل عربی در آن نیز آمده است.

آغاز: محامده حمیده مرحمیدی را که بشوارق مشرقه هدایت خود صدور اهل حق را گنجینه راز ساخته

انجام: بود سال هجرت خیر الانام ×× یکهزار و یکصد و سی و چهار

[فهرستواره منزوی ۳۹۲/۹]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۴۹۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبد الرحمن بن ملا ولی محمد لاهوری، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ مجدول، دارای سر لوح رنگین؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۴۰۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۳۰سم [ف: ۱۷-۸۴]

● **البوارق الملکوتیة = الطلایع و البوارق** / عرفان و تصوف / عربی

al-bawāriq-ul malakūtīya = aṭ-ṭalāyi' wa-l bawāriq

قاضی سعید قمی، محمد سعید بن محمد مفید، ۱۰۴۹-۱۱۰۳ ؟ قمری

qāzī sa'īd-e qomī, mohammad sa'īd ebn-e mohammad mofīd (1640-1692)

تاریخ تألیف: ۲۱ رجب ۱۰۹۵ق؛ محل تألیف: اصفهان

مقصود این رساله اثبات وجود صوری است برای موجودات هر یک از عوالم: عقلی، مثالی و مادی، که متناسب حقیقت آن موجود می‌باشند و آن صورت‌های حقیقی امثال و اشباحی در عوالم نازله دارند. این رساله بخشی از مجموعه اربعینیات قاضی سعید قمی می‌باشد و قمی آن را در آغاز ۱۰۹۵ آغاز کرد (دیباچه) و در روز یک‌شنبه سوم صفر ۱۱۰۲ در این مجموعه گذارده است و مشتمل بر ۶ «طلیعه» و هر طلیعه متضمن چندین «بارقه» است: الطلیعه ۱. فیما یلقی الیک بلسان المحصلین من الحکماء الالهیین؛ ۲. فیما یشرق من صبح القدم انواره فیلوح علی هیاکل اصحاب الهمم آثاره؛ ۳. فیما ینکشف من اسرار العارفین؛ ۴. فیما یلقی الیک بلسان اهل الله من خلص شیعة امیر المؤمنین؛ ۵. فیما یلقی الی روعه بهذا البیان من تصویر الحقائق بالصور البر زخیة ؛ ۶. فیما یلقی من علل التکالیف الواقعة فی الادیان.

آغاز: الرسالة العاشرة رسالة الطلائع و البوارق فی تحقیق ان لکل حقیقة من الحقائق الامکانیة صورة و ان احسنها الصورة الانسانیة بسمله. اما بعد الحمدلله واهب العلم و الصور و الصلوة علی خیرالبشر و آله خیر اهل البدو و الحضر فالفقیر الی الله الغنی و المتمسک بحبل النبی و الوصی محمد المدعو بسعید الشریف القمی ... یقول نحن نرید فی هذه المقالة ... ان نبیین حقیقة مافتح لنا فی الاستفتاح من علم خمس و تسعین من الالف الثانی فی بلدة اصبهان ... من ان لکل موجود سواء کان فی العالم العقلی او المثالی او الکونی صورة یقتضیها حقیقته و تطلبه ذاته ... و بالحری ان نسیمها بالبوارق الملکوتیة حیث ما نیها من انوار الهیة تستقدمها طلائع نوریة.

انجام: و لنختم الکلام ... و الحمدلله. اتفق النقل الی هذه المجموعة یوم الاحد ثالث شهر صفر ... سنة الف و مائة و اثنین حامداً مصلیاً علی ید مصنفه ... محمد المدعو بسعید القاضی جعله الله من اهله و اعطاه مناه فی نفسه و اولاده و اخوانه و الحمدلله اولا و آخراً و ظاهراً و باطنا.

[الذریعة ۱: ۴۳۶، ۱۵: ۱۷۸، ۲۶: ۱۰۹؛ مقدمه آقای مشکوة بر کلید بهشت بر چاپ ۱۳۱۵ ص ک-کز]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۶۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بان الساعه هی رجوع کل شی و مصیر کل ضوء ... الا الی الله تصیر الامور

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۰ق؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۸گ، ۳۸ سطر [رایانه]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۷۶۱/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی بن مظفر حسین، تا: ۱۱۹۷ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سبز، ۱۸گ (۲۸پ-۴۵ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۱/۴سم [ف: ۹-۲۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵/۱ خوئی

آغاز: و فی نعمة باقیة و تقرب منه مرتبة من تمسک بحبل المقربین؛ **انجام:** بارقة ان الشیخ الرئیس مشائیة الاسلام ... و قد تفردنا با ثبات هذا المطلب ... بعد الجهادیة قوة بها.

شماره بازیابی با توجه به ص ۲۶۲ و ص۴۳۷ اصلاح شد؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج بدون مقوا، ۳۶ص (۳۳۵-۳۷۰)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۷-۲۹]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۹۶۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بل الکل هناک فی الکل مضمر، فالنفس فی عالمها مشتملة علی کل الاشیاء.

خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۸۴پ-۸۷پ) [ف: ۲-۲۲۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۰۷/۳۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۳ص (۲۹۳-۳۲۵) [ف: ۴ جدید-۲۴]

۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۷۸/۳

خط: نستعلیق، کا: هزار جریبی، تا: ۱۲۰۲ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱-۹۳۰]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۷۱/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد حسن فانی پسر حاج عبدالرسول حسینی زنوزی، تا: صفر۱۲۰۶ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج تریاکی ضربی، ۱۸ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۶-۲۱۳۴]

۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۶۴۶/۱۸

رساله دهم؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد باقر بن سر خوش افشار، تا: شوال۱۲۱۷ق؛ ۵۱ص (۴۵۲-۵۰۲)، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۴۲۷]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۶۶۱/۸

خط: شکسته نستعلیق، کا: کاظم بن عنایت الله، تا: پنج‌شنبه ۱۸ ربیع الثانی ۱۲۲۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۲گ (۳۹پ-۶۰ر)، ۱۴ سطر (۹×۱۵) [ف: ۱۲-۲۶۷۲]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۶۸۷/۶

خط: نستعلیق، کا: محمد اسماعیل بن علی اصغر موسوی هزارجریبی، تا: ۱۲۵۱ق [ف: ۵-۳۳۳]

۱۱. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه: ۸۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** وعدناک من الجواب فان فیما ذکرنا فصل الخطاب و الله اعلم بالصواب والحمدلله علی ما هدانا لدینه و جعلنا من الموقنین بتوحیده ... و الصراط المستقیم

خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم لنکرانی، تا: ۱۲۵۳ق، جا: اصفهان؛ در یک صفحه به خط شکسته خوش از مولانا خلیل قزوینی سوال

و جوابی در منطق نوشته شده؛ کاغذ: زرد نازک آهار زرده، جلد: تیماج قهوه یی نرم، ۳۳گ (۴۷پ-۷۹ر)، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۶۸]

۱۲. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۳۴۲/۴**

بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۹ صفر ۱۲۵۹ق، جا: قزوین؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن لایی قهوه‌ای، ۵۹گ (۶۲ر-۱۲۰پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵-۴۶۹]

۱۳. **تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۶۵۲/۵**

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد کاظم، تا: ۱۳۴۸ق؛ کاغذ: فرنگی سبز، جلد: مقوایی عطف میشن، ۵۷گ (۴۶پ-۱۰۲ر)، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۴۸]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۳۸/۵-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۱۸۹]

۱۴. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۹۰/۴**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابی القاسم بن محمد بن ابراهیم بن صادق بن ابی طالب حسینی رازی لواسانی، تا: ۱۹ محرم ۱۳۵۰ق؛ کاغذ: فرنگی، ۳۱گ (۷۸-۴۸)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۱-۳۲۶]

۱۵. **قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۹۱۰**

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی مدرسة رضویه قم صانها الله من التصادم (۲۸ جمادی الثانی -۱۳۵۲) ۲۶ مهر باستانی (۱۳۱۲)

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، تا: ۲۸ جمادی الثانی ۲۶ مهر۱۳۱۲-۱۳۵۲ق، جا: قم، مدرسه رضویه؛ کاغذ: شکری، جلد: پارچه مشکی و مقوا، ۳۰۶ص، ۱۱سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [فهرست عراقی: ۱-۲۸۸]

۱۶. **قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۷۸۳**

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۸ جمادی الثانی ۱۳۵۲ق، جا: قم مدرسه رضویه، به دستور حاج سید علم الهدی نقوی؛ ۱۵۴گ، ۱۱سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱-۳۴]

۱۷. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۸۰۴**

آغاز: برابر؛ **انجام:** هاجرها الف التحیه و الثناء

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۵۳ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا، ۳۷گ، ۱۴ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [رایانه]

۱۸. **تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه: بدون شماره/۱۰**

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷-۵۲۰]

● **البوارق الملکوتیة فی بیان الاسرار الجبروتیة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-bawāriq-ul malakūtīya fī bayān-il asrār-il jabarūtīya

حسینی، موسی بن فضل الله، ق۱۳ قمری

hoseynī, mūsā ebn-e fazl-ol-lāh (- 19c)

در یک «مقدمه» و چند «مقصد» در کلام شیعی.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۴۴/۵

آغاز: احمد و اشکر الله ذی المن الجسیم و الطول العظیم؛ **انجام:** و لا یناطحم الهمام

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۱۱ و ۲۰ و ۲۴ سطر، اندازه: ۱۸/۱×۲۲/۸سم [ف: ۶-۴۸۰]

● **بوارق موبقه** / کلام و اعتقادات / فارسی

bavāreq-e mūbeqa

سلطان العلماء، محمد بن دلدار علی، ۱۱۹۹-۱۲۸۴ قمری

soltān-ol-'olamā', mohammad ebn-e deldār 'alī (1785-1868)

وابسته به: تحفه اثنی عشریه = نصیحة المؤمنین و فضیحة الشیاطین؛ دهلوی، عبدالعزیز بن احمد (۱۱۵۹-۱۲۳۹)

در رد باب هفتم «تحفه اثنی عشریه» شاه عبدالعزیز دهلوی است، در مسأله امامت نگاشته است.

آغاز: بسمله الحمدلله علی اکمال الدین و اتمام النعمة و ... العباد باقتضاء اهل البیت عن

انجام: و هرگز رقبه خود را از ربقه تقلید به در نمی‌آرند (کذا) ... اللهم وال من والاهم. عاد من عاداهم

چاپ: لکهنو، چاپ سنگی

[فهرستواره منزوی ۱۵۵/۹ که تاریخ تألیف را به خطا ۱۳۱۹ دانسته است.]

۱. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۶۶۱**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ محشی؛ مهر: کتابخانه ناصریه لکهنو قسم دوم کتب وقف کرده علامه حامد حسین صاحب ره؛ تملک: میر حامد حسین؛ واقف: علامه حامد حسین؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا با عطف و گوشه تیماج، ۱۲۴گ، ۲۵ سطر (۱۳×۲۴)، قطع: وزیری بزرگ، اندازه: ۲۲×۳۳سم [رایانه]

۲. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۴۶۶**

آغاز: برابر؛ **انجام:** و سیعلم الذین ظلموا ای منقلب ینقلبون ... و الصلاة و السلام سنه ۱۲۸۲

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا با عطف و گوشه تیماج برون جلد مقوای رنگی با عطف و گوشه تیماج خرمایی، ۱۹ سطر (۱۱×۲۱)، قطع: وزیری بزرگ، اندازه: ۱۹×۲۹/۴سم [رایانه]

● **بوارق موبقه** / کلام و اعتقادات / فارسی

bavāreq-e mūbeqah

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۶۶۲

آغاز: بسمله قال الناصب علیه ما علیه فقوله تعالی وعدالله الذین آمنوا؛ **انجام:** فلله الحمد کما هو اهله و الصلوه علی محمد و آله الطیبین الطاهرین ... سنه عشر بعد الالف

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۹ق؛ کاغذ: حنایی، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [رایانه]

● **البوارق النوریة فی اسرار الحقائق الظهوریة** / عرفان و تصوف / عربی

al-bawāriq-un nūrīyya fī asrār-ul ḥaqā'iq-iẓ ẓuhūrīya

قتالی، عبدالحمید بن معین الدین محمد، ق۱۲ قمری

qetālī, 'abd-ol-hamīd ebn-e mo'īn-od-dīn mohammad (- 18c)

در توحید و جهان و ارواح و نفوس و قیامت و ذکر و نماز، به روش عرفانی در هشت «بارقه» هر یک چند «لامعه»: بارقه ۱. بیان الوجود و تنزلاته و تحقیق عالم اللاهوت و فوائد شتی فیما یتعلق به و فیه لوامع ؛ ۲. الاسماء و الصفات؛ ۳. بیان عالم الملکوت و المثال و بیان النفس الناطقه و الروح المنفوخ؛ ۴. بیان الطبیعة الکلیة و الهیولی و الصورة و الزمان و المکان و الحرکة و السکون؛ ۵. بیان عالم الشهادة المسمی بعالم الناسوت و عالم الملک؛ ۶. المعاد و حشر الاجساد و بیان جزاء الاعمال ثوایا و عقابا و بیان الجنة و النار؛ ۷. اشغال الفقراء و اعمالهم و اسکابهم؛ ۸. فیما یظهر للسالک فی حال المراقبة من الانوار و غیرها. در آن از ارسطو و محمد نوربخش و جیلی و شیخ اکبریا ابن العربی که ماخذ عمده اوست و صدرالمحققین فی شرح الاصول و شیخ بهائی و از اثولجیا نقل شده است.

آغاز: الحمدلله الذی تجلی عن هویة غیب ذاته الی أحدیته المطلقة بعلمه الازلی المکنون العلیم الذی رای ذاته المقدسة مستورة بسواتر العظمة و الکبریاء فاحب ان یظهر و یعرف فابدع بفیضه الاقدس اعیان الاشیاء ... و بعد فهذه نکات عرفانیة و اسرار ایقانیة و معارف ذوقیة.

[کشف الحجب ۸۹؛ الذریعه ۳: ۱۵۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۴۰۳

آغاز: الحمدلله الذی تجلی عن هویة غیب ذاته الی أحدیته المطلقة بعلمه الازلی المکنون؛ **انجام:** فالاحدیة الواجبیة منشأ الوجود المطلق و الواحدیة الاسمائیة اله العالم وجوداً مهیة..

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف گالینگور آبی، ۹۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۹-۱۸۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۶۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بفضل الله و عونه و الحمدلله اولا و آخر ... و سلم تسلیما کثیرا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [رایانه]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۰۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** الله العالم وجود او ماهیة (گویا ناتمام)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا عطف تیماج سرخ، ۸۴گ (۲۰ برگ سفید)، ۱۹ سطر (۱۴×۲۵)، قطع: رحلی، اندازه: ۱۹/۵×۳۱سم [ف: ۱۷-۲۳]

← بواسیر > درمان بواسیر

← بواسیر > مرهم برای دفع بواسیر

← بواسیر > مجل العسیر فی اقسام و علل البواسیر

← بواسیر > معالجه بواسیر

● **بواسیر و نواسیر = نواصیر** / طب / فارسی

bavāsīr va navāsīr = navāsīr

نظام استرآبادی، -۹۲۱ قمری

nezām-e estarābādī (- 1516)

نویسنده می‌گوید یکی از دوستان صاحب کمال از من خواست تا درباره بواسیر و نواسیر مطلبی نویسم من بنا به درخواست او کتاب را در ده «فصل» بدین شرح پرداختم: ۱. رسم بواسیر و نواسیر و ریح بواسیر و شقاق؛ ۲. اسباب این امراض چهارگانه؛ ۳. اصناف این امراض چهارگانه؛ ۴. علامات این امراض چهارگانه؛ ۵. معالجات این امراض چهارگانه به تصرفات داخلی؛ ۶. معالجات این امراض چهارگانه به تصرفات خارجی؛ ۷. تنقیه مقعد بر سبیل اجمالی از اورام و اسبرخاء و خروج مقعد و خارش مقعد؛ فصل ۸. چیزهایی که واجبست که از آن احتراز نماید درین امراض مذکوره؛ ۹. ادویه مفرده که تعلق باین امراض داشته باشد؛ ۱۰. مرکبات که تعلق به این امراض داشته باشد.

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی ابدع بفضله فی الانسان عجائب

انجام: پایان: انبوبه از رصاص ... والله اعلم بالصواب

[فهرستواره منزوی ۳۳۱۷/۵]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۱۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: میر محمد رحیم حسینی، تا: ۱۱۳۴ق؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج قرمز یک‌لا، ۸۳ص (۱-۸۳)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۶-۱۷]

● **بواطن الآیات** / اخلاق / فارسی

bavāten-ol āyāt

مجالسی است که برای واعظان و اهل منبر تنظیم شده و در هر مجلس آیه‌ای عنوان می‌شود و درباره آن سخن می‌گوید. در پایان یکی از مجالس تاریخ بیستم شوال ۱۲۸۸ دیده می‌شود.

نامی که ذکر شد بر فراز صفحه اول با خطی جز خط اصل نوشته است. گویا مؤلف شیخ محمد جواد واعظ ملقب به سیف الشریعه و صدرالواعظین باشد که نام کتاب‌های کتابخانه‌اش روی برگی قبل از کتاب آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۱۹۵

آغاز: اللهم طهرنی من الدنس و الاقذار و صیرنی فیه من الکائنات الاقدار ... اولا بدانکه هر کس این دعا را بخواند؛ **انجام:** اما در مجلسی دیگر تا حکایت رفتن مادر وهب به میدان تا شهادت وهب را ... تا آخر حکایت والسلام تمام شد.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ مهر: «شعاع» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قرمز بدون مقوا، ۲۴۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۶-۱۸۹]

● **بودجه پست عثمانی (مختصر)** / اقتصاد / فارسی

būdje-ye post-e ‘osmānī (mx.)

عارف منشی، محمد، ق۱۴ قمری

‘āref-e monšī, mohammad (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۵۲/۱۲

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱ ربیع الاول ۱۳۰۱ق؛ ۷ص (۱۴۹۷ – ۱۵۰۳) [مختصر ف: ۳۳۴]

● **بودجه کل موقوفاتی آستان قدس رضوی (در سال ۱۳۳۴ خورشیدی)** / تاریخ / فارسی

būdje-ye koll-e mowqūfātī-ye āstān-e qods-e razavī (dar sāl-e 1334 xoršīdī)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۹۹۲

آغاز: بسمله بسمه تعالی محضر مبارک مقام منیع تولیت؛ **انجام:** حضرت عباس (س) سرداب مقدس حضرت قائم

شریفی حسینی، محمد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۷۵ق؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا [رایانه]

● **بودجه موقوفاتی آستان قدس رضوی** / تاریخ / فارسی

būdje-ye mowqūfātī-ye āstān-e qods-e razavī

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۵۶

آغاز: بسمله بودجه موقوفاتی قابل مصرف؛ **انجام:** بودجه کل آستان قدس ارائه گردد

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۷۳ق، جا: مشهد؛ کاغذ: شکری، جلد: مخمل، اندازه: ۳۲×۴۵سم [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۵۷

آغاز: بسمله تعالی محضر مبارک مقام منیع تولیت عظمی؛ **انجام:** تولیت عظمی آستان قدس رضوی بمصرف برسد

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۷۴ق، جا: مشهد؛ کاغذ: شکری، جلد: مخمل، ۶ سطر، اندازه: ۳۳×۴۵سم [رایانه]

● **بود و نبود همه چیز ...** / عربی، فارسی

būd va nabūd-e hame čīz ...

کیاء گیلانی، احمد بن محمد، ق۱۰ قمری

kīyā’ gīlānī, ahmad ebn-e mohammad (- 16c)

تاریخ تألیف: ذیحجه ۱۰۵۶

رساله‌ای در این‌که بود و نبود همه چیز در یک ساعت است و آن هم پایه همه اعداد بی نهایت است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۱۴۲/۱۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۶۰ق؛ ۴گ (۶۶پ-۶۹ر) [ف: ۵-۲۳۸]

● **بورق الحکماء** / کیمیا / عربی

bawraq-ul ḥukamā’

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۹۶/۷

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛کاغذ: اصفهانی، نخودی، جلد: مقوایی، رویه تیماج حنایی، دور آن ضربی فشاری، جدول و گل بوته ریز، ۱ص (۸۲پ)، ۷ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۱-۷۴۴]

● **بوستان حشمت = حشمتیة** / شعر / فارسی

būstān-e hešmat = hešmatīye

حشمت، محمد شریف، ق۱۴ قمری

hešmat, mohammad šarīf (- 20c)

اهداء به: ناصرالدین شاه قاجار

تقلید بسیار ضعیفی از بوستان سعدی و سبک و شیوه‌های آن است که خود ناظم از این هماوردی نابرابر، پوزش خواسته است.

آغاز: بنام حکیم که زد ز ابتدا ×× ز کلک مشیت رقم ماسوی / توانای بیمثل و شبه و نظیر ×× که بر کفر و اسلام شد دستگیر

انجام: عدوی تو در آتش قهر حق ×× بسوزد چو از نار گلخن ورق

[فهرستواره منزوی ۱۰/۳۶۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۹۱۹/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۶ جمادی الثانی ۱۳۰۳ق؛ بر فراز برگ آغاز نوشته: «این مسوده است و تصحیح نشده است»؛ کاغذ:

فرنگی نخودی، ۸۲گ (۱۱۵-۱۹۶)، ۲۲ سطر، اندازه: ۹×۱۸سم
[ف: ۳۰-۲۰۷]

● **بوستان خیال = مطالع طالع** / تراجم / فارسی
būstān-e xīyāl = matāle'-e tāle'

ابدال رومی، بکتاش قلی، ق ۱۰ قمری
abdāl-e rūmī, baktāš-qolī (- 16c)

تاریخ تألیف: ۹۵۰ق

تذکره‌ای است با دیباچه‌ای به نثر و ده بیتی از خود او و سپس شعرهای شاعران در توحید و نعت پیامبر و ستایش امامان شیعی آنگاه آغاز غزل‌ها است از هر شاعری به‌ترتیب تهجی از الف تا یاء و این کتاب برای سنجیدن سبک‌های شاعران با یکدیگر سودمند است. نام شاعرانی که شعرهای آنها در بسیاری از جاهای این کتاب آمده است: حرف الف: ابدال، ابن حسام، آتشی، ادهم، آذر بیگدلی، اسیری، اصلان، اصلی ، آفاق، افسری، آگاهی، الهامی، الهی، امامی، امینی، انسی، انوری، اوحدی، آهی، اهلی؛ حرف ب: بابر، باقی، باطنی، بدخشی، بساطی، بنائی، بیخودی، بیضائی، بیکسی، بصیری؛ حرف ت: تقی، تمنا؛ حرف ج: جدائی، جامی، جانقلی بیک، جانی، چاکری، جدائی، جمالی، جلالی؛ حرف ح: حاتمی، حالی، حافظ، حاصل، حسن حسام، حسین حسینی، حسبی، حریف میر حزنی، حکیمی، حلمی، حیدر، حیدری، حیرتی، حمید حمیدی، حیوانی، سلطان حسین میرزا؛ حرف خ: خاتم، خاقانی، خاکی، خرمی، خسرو، خسروک، خطایی، خلقی، خلیائی امیر محمد صالح، خواجو کرمانی؛ حرف دال: دائمی، داعی، دوائی، دوری، دهکی، دیوانه؛ حرف ذال: ذهنی، ذکری؛ حرف ر: رامی، راهب، رحمانی، رحمی، میرزا رضا قلی، رفیق، رموزی، روحی، ریاضی؛ حرف ز: زلالی، زمانی، زلفی؛ حرف سین: ساغری، سایری، سایلی، سامی، سپاهی، سعدی، سبب، سقا، سلمان، سلیمان، سلمی، سلیمی، سهیلی، سها، سودا، سید، سیرکی، سیفی؛ حرف شین: شانی، شاهی، شرف الدین، شرفجهان، شربتی، شعوری، شکری، شکیبی، شوقانی، شوقی، شوریده، شوخی، شهودی، شهیدی، شهرتی، شیدا، شیخی، شمس؛ حرف صاد: صاغری، صافی، صالح، صالحی، صامت، صانعی، صباحی، صبوحی، صدقی، صنعی، صنفی، صهبا؛ حرف ضاد: ضمیری، ضیائی، ضیفی؛ حرف ط: طالب، طاهر، طاهر، طبیب اصفهانی، طراز، طفیلی، طوطی، طوسی، طوفان، طلوعی؛ حرف ظ: ظاهر، ظاهری، ظلمی؛ حرف عین: عادل، عارف، عابد، عالم، عارض اصفهانی، عاشق، عادتی، عبدی، عبدالله، عرجی، عرفی، عراقی، عذری، عشقی، عصمت، عطار، علی، عماد، عوری، عیانی، عاجزی؛ حرف غین: غربتی، غریبی، غباری، غیرت، غزالی، غلامی، غیاث؛ حرف فا: فارغی، فانی، فخری، فدائی، فراقی، فردی، فریدون، فضلی، فغانی، فکری، فگاری، فهمی، فیضی، حرف قاف: قابل، امیر قاسم، قادری، قابلی، قانع، قبولی، قبطی، قنادی، قدسی، قدیمی، قضائی، قلانی، قلندر، قهاری؛ حرف کاف و گاف: کاتبی، کاتب، کابلی،کامی، کافی، کبودی،کاسبی، گدائی، گذاری، کریمی، کرمی، گلخنی، گلشنی، کلیم، کوکب؛ حرف لام: لسانی، لطف الله، لطفی؛ حرف میم: محتشم، محرمی، مجرمی، محبی، محیط، درویش مجید، میرزا محمد، مسیح، میر مشتاق، مقبل، مقیاس، مونس اصفهانی، موسی، میر حاج، میرزا ملک، میرعلی، مومن میرزا، مایلی، مانعی، مردمی، مزار، مشکی، مسکین، مهری، آ محمد باقر، مسعود، مراد، مسلمی، محنتی، میرم؛ حرف ن: نادری، نارنجی، ناصحی، ناصر، نامی، نباتی، نجومی، نحوی، نرگسی، نزاری، نسیمی، نصرالله، نشاط، نقاش، نقدی، نظمی، نعیمی، نثاری، نیازی، نیازی احمد میرزا صفوی، نظیری، نهانی، نوایی، نویدی؛ حرف واو: واحد، واحدی، واقفی، واهب، واصلی، وحشی، وصفی، وصلی، وفائی؛ حرف ها: هاتف، هادی، هاشمی، هجری، همام، همتی، همایون، هلاکی، هلال، هلالی؛ حرف ی: یادگار، یارگ، یاری، یتیمی، یحیی، یقینی، یعقوب. این تذکره را عده ای اشتباهاً به سلطان محمد فخری هراتی نسبت داده اند که تذکره ای به همین نام دارد اما تذکره وی غیر از این کتاب می‌باشد.

آغاز: ۱: بسمله. بعد از حمد و سپاس و شکر بی قیاس حضرت مهیمن متعال که منطق اهل قیاس ...

۲: هو المستعان. بسمله و. بعد از وظایف حضرت وهاب علی الاطلاق و لطایف مدح سلطان مقدسان آفاق این حقیر ... بکتاش قلی ابدال رومی نموده می‌آمد که این مجموعه که او را بوستان خیال نام نهادند سپهریست پر از کواکب ابکار معانی ... بخاطر رسیده مرا این خیال ×× که اشعار چندی ز اهل کمال / کنم از سر صدق و اخلاص جمع ×× فروغی دهم هر یکی را چو شمع / نهم نام آن بوستان خیال ×× برم تحفه ای نزد ارباب حال

انجام: هر چیز که زیر فلك از زشت و نکوست ×× یکذره اگر میل دلت جانب اوست / از پرتو تو خورشید جمالش دوری ×× آن ذره حجابست میان تو و دوست

چاپ: به کوشش محمد علی کوشا ۱۳۷۶ شمسی

[نسخه‌های منزوی ۲۶۶۸/۴؛ ۵۲/۲۵؛ تاریخ تذکره‌های فارسی ۴۲۱/۱؛ فهرستواره منزوی ۱۸۵۶/۳ و ۳۶۶/۱۰]

۱. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه: ۵/۲

خط: نستعلیق، کا: پیر محمد کاتب، تا: ۹۷۷ق؛ دنباله مقدمه‌اش ساقط است؛ با یک سرلوح، کاتب در این نسخه نام شعرا را ننوشته؛ جلد: چرمی، قطع: وزیری [نشریه: ۶-۶۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۰۴۶

آغاز: در آمد به خاطر ما این خیال ×× که نظمی کنم جمع ز ارباب حال / کنم جمع از صدق و اخلاص جمع ×× که باشد بزم

بزرگان چو شمع؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر محرم ۹۸۲ق؛ فاقد دیباچه منثور مؤلف، مجدول مذهب، دارای کتیبه مرصع مذهب؛ تملک: حسن بن حسین موسوی کاشانی به تاریخ ۱۱۳۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی ترنج با سر با نقش گل و بوته، ۶۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲۵-۵۲]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۴۴۶

آغاز: نثار مرقد و مشهد معطر حضرت شاه ولایت و پناه اهل هدایت و عمده اهل فصاحت و زبده اهل بلاغت امیر المؤمنین علی ابن ابی طالب و ائمه معصومین باد؛ **انجام:** ظالم ار عادل نباشد خویش را ایمن مباش ×× ز اصل فطرت سنگ را بالقوه اش مضمرست / بارکش گر نیستی میکوش در ضعف بدن ×× زانکه از بارگران آسوده است لاغرست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (برگ اول) و انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج سیاه مجدول گرهی، ۷۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۱-۲۸۰]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۰۸۴/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای ترنجی مقوایی، ۱۹گ (۹پ-۲۷ر)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱۶-۴۴۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۳۳۵/۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** یا دیده بجای اوست یا خود او است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۳ جمادی الثانی ۱۰۸۴ق، تاریخ «جویند ز بیکتش قلی ابدالم» (۱۰۱۶) دارد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا گرد تیماج سرخ، ۶۵گ (۱پ-۶۵ر)، ۱۵ سطر (۱۱×۱۸/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۵-۴۲۰۷]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۱۹۹/۱

آغاز: برابر۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه رجب ۱۲۲۵ق، جا: سپاهان، به‌خواهش دوستی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی عطف قهوه‌ای، ۱۰۳گ (۱-۱۰۳)، ۲۰ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۳-۳۱۶۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۶۸۷/۱

آغاز: برابر۱

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل سمنانی، تا: ۵ ربیع الثانی ۱۲۷۴ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول پشت جلد اسلیمی، ۱۰۴ص (۱-۱۰۴)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲۶-۱۸۲]

۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۵۶۹/۳

آغاز: بسمله. فایض گشته نثار مرق رو مشهد معطر شاه ولایت ... چنین گوید حقیر بی بضاعت و کم استطاعت ... و ... خواجه نظامی: بسم الله الرحمن الرحیم هست کلید در گنج حکیم؛ **انجام:** . حیرتی: جفا بسیار شد یاران وفا بسیار بایستی ×× جفایت هم خوش است اما نه این مقدار بایستی ... .

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی، ۱۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۳-۱۲۷۳]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۵۲۳/۱۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** سخن دان با فهم زیبا بود

خط: نسخ، کا: مذنب شاعر، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی مقوایی، ۴ص (۵۷۹-۵۸۲)، ۱۰ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۹-۱۳۲۱]

● **بوستان خیال** = **خورشید نامه** / داستان / فارسی

būstān-e xīyāl = xoršīd nāme

خیال گجراتی، محمد تقی بن محمد غوث، -۱۱۷۳ ؟ قمری

xīyāl-e gojrātī, mohammad taqī ebn-e mohammad qaws (- 1760)

تاریخ تألیف: ۱۱۶۹ق؛ محل تألیف: مرشدآباد هند

کتابی است مفصل (۱۷ جلد) در داستان‌ها و افسانه‌ها و دارای چند «گلستان» و هر گلستان خود چند «گلشن». نام چند تن از قهرمانان این داستان: شاهزاد معزالدین (شاهزاده ای که کتاب را بنام او نوشته) حکیم قیطاس، اقبال شاه، طاقی شاه، اشبوط، ضرون، ملکه گلعذار، نوبهار، آذر شاه، اسب شاه، مرطوب شاه، صار منکوس، ملکه سروسهی، حکیم اخشیخان، سلطان اسماعیل، امیر نظام الدین، امیر ناصر الدین یکه تاز، خواجه شمس القمرین وزیر و امیرکبیر جهان سالار و خواجه شمس الدین. فراهم آورند این داستان گاه شیوه خالص داستان سرایی را ترک گفته و پاره‌ای از اطلاعات علمی، نجومی و تاریخی و جغرافی را با داستان می‌آمیزد و می‌کوشد که کار از بیهوده گی و خیالی بودن محض خارج گردد. مؤلف خود در اواخر گلستان دوم به این نکته اشارت دارد. نویسنده این داستان از رموز حمزه نیز یاد می‌کند: «این قدر که قلمی شد ... تحریر اسامی چندی پیش نیست قصه خوان مربوط فی الجمله هم آن را ضبط می‌تواند کرد تا در مجالس جهت اظهار کمال، او را بکار آید و این قدر را مستمع هم با وجود عدم شوق به امثال هذا می‌تواند شنید و یاد گرفتن این اسامی چندان اشکال ندارد چه در رموز قصه حمزه بعضی از اسماء طولانی را ذکر کرده‌اند و قصه خانان آن را به حافظه سپرده‌اند و می‌گویند مانند سهلان بن سهل اژدها چشم کرگدن پیشانی، مناره گردن.» داستان سرا اشعاری نیز از خویشتن و از دیگران در داستان گنجانیده از جمله شاعرانی که نام آنان در این داستان آمده: نظامی، و مولوی است. (عبدالحسین حائری)

چاپ: بخش‌هایی از آن به سال ۱۳۰۹ق در بمبئی هند و ۱۳۳۶ق در لاهور و سال ۱۹۶۴م در پیشاور و اندکی از آن نیز در مجله ایران زمین (سال دوم و سوم، ۱۳۶۲-۱۳۶۳هـ) چاپ شده است.

[الذریعة ۱۵۶/۳؛ دانشنامه جهان اسلام ۵۴۹/۴؛ نسخه‌های منزوی ۳۷۴۲/۵؛

مشترک پاکستان ۱۰۵۳/۶؛ فهرستواره منزوی ۲۹۱/۱؛ مشار فارسی ۷۹۴/۱؛ فرهنگ سخنوران /۱۹۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۷۴

آغاز: حمدی که اگر تمام دریای روی زمین مرکب شود و جمیع شاخهای درختان ربع مسکون قلمها گردد به تحریر آن وفا نکنند اگر کار را بشروع در مطلب بر خود آسان سازیم بتحریر باقی قصه که در آخر گلشن دوم از گلستان اول از کتاب بوستان خیال به این روش زیب و زینت بخشیده اند میان روان شدن شاهزاده نامدار معزالدین فلك اقتدار بجناب ملك ظهورستان و کتخدائی آن شاهزاده عالی شأن با ناطقه را روشن بیان و مواصلت عاشقان با معشوقان.

آغاز بخش دوم: به نام خدایی که از مشت خاك ×× پدید آورد گوهر تابناك / به آن گوهر از لطف بی انتها ×× فروغ خرد را نماید عطا. و بعد از حمد و سپاس حضرت ملك غلام و دعای از دیاد عمر و دولت و بقای سلطنت پادشاه اسلام محمدشاه پادشاه غازی خلدالله ملکه سلطانه. و ازدیاد عمر و دولت و اقبال نواب محمد اسحاق بهادر که حق تعالی مع بردران. مدارج رفعت و شوکت ترقی دارد شروع در دفتر سوم بهار دوم که معز نامه نام دارد نموده شد ذکر فرستادن شاهزاده معزالدین ابوالمکارم ایلچی گری بجانب شهر فردوس و جبل اعلی نزد ابو عامر و ابو حاکم سابق برین رقم کرده کلك بلاغت آئین شده که آن شهریار بعد از تناول نمودن ثمره الفهم به تصفیه قلب مشغول است و بعد از آنکه از آنکار پرداخت شروع به خواندن کسب حکمت از تصانیف حضرت ادریس و اعفاذیمون مصری نمود.؛ **انجام:** بر پایان بخش اول: لمؤلفه: چو آلوده گردیده این داستان ×× به احوال ناپاك آن ملحدان / شد آلوده این قصه محتشم ×× به مذکور این خارودشت ستم / همان به که سازم سخن مختصر ×× و گر هم نویسم نویسم ز سر / غرض چون ز جمشید کردم کلام ×× کنم ختم گلزار در این مقام. راوی گوید که چون سر رشته سخن بذکر جمشید کشید و این چند داستان به مذکور آن پلید آلوده گردید باید که گلزار اول از گلشن دوم از گلستان اول از کتاب بوستان خیال در اینجا ختم نمایم و از داستان صاحب قران نقاب از چهره شاهد مقصود در گذار دیگر برگشایم چنانکه باقی قصه پر غصه این پلید یعنی جمشید نیز در ضمن داستان‌های صاحب قران گیتی ستان یعنی شاهزاده معز الدین کامران مذکور خواهد شد و این گلزار مشتمل است بر ذکر رفتن صاحب قرآن به جبل الصفا-تا در جشن نوروز نشستن و تهیه خواندن لوح کردن و چون سخن به این مقام خواهد کشید بهار اول از کتاب بوستان خیال باتمام خواهد رسید.

پایان کتاب: چون خواندن لوح و طلسم بیضا متضمن خواندن کتاب شاهنامه بزرگ یعنی تاریخ الاعظم است گلدسته بند این گلای رنگین یعنی مسود این اوراق-محمد تقی الجعفری الحسینی المتخلص به خیال است در این مقام ختم نماید و نقاب از چهره گلرخان مضامین باقیه در گلستان دوم و بهار سوم بر گشاید و خواندن لوح طلسم بیضا را مقدمه آن کتاب تاریخ الاعظم سازد و تتمه احوال خیر مآل صاحب قرآن اکبر را در ضمن قصه صاحب قرآن اعظم بیان کند به این ترتیب که بعد هر چند داستان از این افسانه شیرین داستانی از این قصه رنگین نیز بر صفحه بیان خواهد کشید و خاطر دوستان را از تماشای گلهای تمام این بوستان خورمی (کذا) و تازگی خواهد بخشید و این گلستانرا مسمی بمعزنامه گردید امید که عزیز دلها گردد و گلستان دیگر چون بفرصت روزگار باتمام رسد بنام خورشید نامه علم شهرت بر افرازد و الله الموفق علی الاتمام.

دو بخش از کتاب معزنامه یا بوستان خیال است. بخش نخست (برگ ۱-۲۲۸ ب) گلشن دوم از گلستان اول و بخش دوم (برگ ۲۲۹ الف تا آخر نسخه) گلشن یا دفتر سوم گلستان اول و پایان گلستان اول (که بهار دوم نیز هست) خواهد بود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای دو سر لوح مرصع و مذهب، مجدول، مذهب، یادداشتی از محمد باقر بن محمد رحیم تبریزی مورخ ۱۱۶۴؛ کاغذ: خان بالغ آهار مهره، جلد: تیماج قهوه قرمز با سجاف تیماج، ۱۰۸۶ص، ۲۱ سطر، قطع: رحلی، اندازه: ۲۷×۴۶سم [ف: ۱۰-۲۱۱۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۶۷۳

آغاز: آغاز سطر دویم از جلد چهاردهم که مشتمل است بر دو فصل و مخبر بر احوال صاحبقران اعظم و متعلقان آنشهریار مکرم بوصال رسیدن ... راویان اخبار و ناقلان آثار ... سلطان فلك رخش شاهزاده خورشید تاج بخش؛ **انجام:** رفتن صاحب قران اعظم با حکیم بزرگ و صاحب قران اصغر با حکیم بزرگ ... در اندك زمانی آنرا نیز باتمام رسانیده ... و سلامتی

این نسخه، سطر دوم از جلد چهاردهم است مشتمل بر دو فصل در احوال صاحبقران اعظم و متعلقان وی و در چند مورد به شاهنامه بزرگ نامیده شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمعی مشکی، عطف: تیماج مشکی، ۳۰۶گ، ۲۳ سطر (۱۸×۲۵)، اندازه: ۲۴×۳۰/۵سم [ف: ۳۴-۵۷۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۸۶۵/۱-ف

نسخه اصل: دیوان هند ش ۲۴۴۲؛ خط: نستعلیق، کا: ملاعبدالقادر بن عبدالله عرف براجی، تا: دوشنبه ۲۳ ذیحجه ۱۲۰۳ق، جا: دارالارشاد قادری قلعه اسلام آباد [فیلمها ف: ۲-۲۷۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۲۹۰۴

آغاز: چنین کردم هر چند که در اول چیزها به خطر من رسید که به مجرد خوابی چگونه دیده و دانسته خود را در مهلکه اندازم؛ **انجام:** رنگین سیاق را چنان مناسب بود که این جلد را همین جا ... جلد دویم را که تمامی ... احوال صاحبقران ... شاهزاده ... الدین ... زیب و زینت بخشید. و التوفیق من الله الملك المجید تمام شد جلد اول خورشیدنامه

نسخه حاضر جلد دوم کتاب در احوال صاحبقران اعظم خورشید تاجبخش است که خورشید نامه نام گرفته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۷ ربیع الاول ۱۲۱۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: هندی نخودی لمینه شده، جلد: تیماج فرنگی زیتونی، زرکوب، ۱۶۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۴/۵×۲۸سم [اهدائی رهبر: ۸-۴۸۵]

۵. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه: بدون شماره

شامل جلد اول مسمی به «معز نامه» و جلد دوم مسمی به «گلستان فی تاریخ صاحب قران الأکبر شاه زاده معزالدین»؛ بی‌کا: نوروز علی خان کیا، تا: ۱۲۷۰ [تراثنا: س۱۳ش۱-۱۳۸]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۱۰-۳/۳۰

آغاز: بسمله بنام خدایی که ازمشت خاك ×× پدید آورد گوهر تابناك / بآن گوهر از لطـف بی انتـــها ×× فروغ خور را نماید عطا ... بعد از سپاس حضرت ملك العلام ونعت ودرود بر سید انام بر اهلبیت کرام علیهم الصلوة و السلام و دعا از؛ **انجام:** محمدتقی الجعفری الحسینی المتخلص بخیال را چنان بخاطر گذشت که گلستان اول را از کتاب بوستان خیال در این مقام ختم نماید و نقاب از چهره گل رخان مضامین باقیه در گلستان دویم و بهار سوم که عبارت از بهار دویم برگشاید ... و تتمه احوال خیر ... صاحبقران اکبر را در ضمن قصه صاحبقران اعظم بیان کند، لمنه وکریمه.

گلستان اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛جلد: عطف وگوشه تیماج قهوه‌ای، پارچه سرخ، ۳۷۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۲-۶۳۲]

● بوستان خیال / شعر / فارسی

būstān-e xīyāl

ابیاتی است انتخاب شده از دوران و مثنوی‌های شاعران فارسی گوی، تنظیم شده به ترتیب حروف قوافی آنها از حروف ألف تا یاء ابیات محمد الهی و ثنای رسالت پناهی که در آغاز مجموعه آمده و حدود یکهزار و پانصد بیت می‌باشد.

آغاز: بعد از وظایف حمد و سپاس و شکر بی قیاس حضرت مهیمن متعال که منطق اهل قیل و قال و محققان علوم و افضال.

انجام: ز هجر روی تو چندان که می‌کنم زاری ×× تو با وصال خودی جانا فراغی داری

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه: ۳۹۸

آغاز: بعد از وظایف حمد و سپاس و شکر بی قیاس حضرت مهیمن متعال که منطق اهل قیل و قال و محققان علوم و افضال؛

انجام: ز هجر روی تو چندان که می‌کنم زاری ×× تو با وصال خودی جانا فراغی داری

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج قرمز ضربی، ۵۶گ، ۱۳سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۲-۹۳]

● بوستان خیال / شعر / فارسی

būstān-e xīyāl

تک بیتی هایی است به ترتیب حروف قافیه‌ها، گرد آورده شده برای مسابقه شعری، از حرف الف تا حرف یاء.

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه: ۴۴۵/1

آغاز: نصیحت می‌کنم هر شب دل دیوانه خود را ×× که با هر کس مگو از بیخودی افسانه خود را

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، دارای سرلوح؛ جلد: تیماج زرشکی سوخته ضربی، ۵۸گ (۱پ-۵۸پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۲-۱۲۵]

● بوستان خیال / تاریخ / فارسی

būstān-e xīyāl

از آغاز داستان رسیدن سلطان با خواتین و شاهزادگان با فریقیه و آراستن جشن تولد شاه زاده اسماعیل.

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۴۷ فرخ

آغاز: بسمله تبارك الذی جعل فی السماء بروجا و جعل ... زیبنده کلامی که کلمات رنگینش گلگونه رخسار شاهد سخن ... از اینجا می‌توان دانست که محمد رفیع واعظ که شهربند ادراك ذاتش

خط: نستعلیق به شیوه هندی، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی رنگ، جلد: تیماج قرمز، ۶۳۹ص، ۱۷ سطر (۱۶×۲۵/۵)، قطع: رحلی، اندازه: ۲۳/۵×۳۲سم [ف: ۱۵]

● بوستان سعدی / شعر / فارسی

būstān-e sa‘dī

سعدی، مصلح بن عبدالله، -۶۹۱ ؟ قمری

sa‘dī, mosleh ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 1293)

تاریخ تألیف: ۶۵۵ق

مثنوی بسیار معروف و یکی از بهترین نمونه شعر اخلاقی فارسی در قرن هفتم در بحر تقارب در ۴۰۲۳ بیت که در ده «با ب» سروده شده: ۱. عدل و تدبیر؛ ۲. احسان؛ ۳. عشق و دلباختگی؛ ۴. فروتنی؛ ۵. رضا؛ ۶. قناعت؛ ۷. تربیت؛ ۸. شکر؛ ۹. توبه؛ ۱۰. مناجات. تاریخ سرودن بوستان را سعدی در این بیت به سال ۶۵۵ آورده: «ز هجرت فزون بود پنجاه و پنج ×× که پرور شد این نام بردار گنج»

آغاز: به نام خداوند جان آفرین ×× حکیم سخن بر زبان آفرین

انجام: بضاعت نیاوردم الا امید ×× خدایا ز عفوم مکن نا امید

چاپ: مشار فارسی ۷۹۴/۱ (نشانی ۵۵ چاپ)؛ تهران، سنگی،

۱۳۲۲ق، رحلی، ۷۵ص (کلیات سعدی: صص۷۶–۱۵۰)؛ بمبئی، سنگی، ۱۳۲۳، وزیری بزرگ، ۹۰ص
[دنا ۵۳۵/۲ (۲۱۸ نسخه)؛ الذریعة ۴۴۵/۹و۱۵۵/۳؛ نسخه‌های منزوی ۱۸۶۱/۳؛ فهرست مشترك پاکستان ۲۶۲/۷–۲۸۶؛ الاوقاف العامة موصل ۱۵۴/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۰۹/۱۰]

شرح و حواشی:

۱– شرح بوستان؛ سروری، مصطفی بن شعبان (۸۹۷–۹۶۹)
۲– شرح بوستان؛ عبدالصمد بن کمال الدین (–۱۱)
۳– شرح بوستان؛ سودی، محمد (–۱۰۰۰)
٤– شرح بوستان؛ شمعی برزینی، مصطفی (–۱۰۰۰)
۵– فرهنگ لغات بوستان سعدی
٦– شرح بوستان؛ هانسوی، عبد الواسع
۷– بوستان سعدی (منتخب)
۸– شرح بوستان

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۵۷۱/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: متن سمرقندی، حاشیه ترمه اصفهانی، جلد: میشن سیاه، ترنج و سرترنج و لچکی سوخت گل و پرنده الوان، ۲۰۳گ (۲۰۹–۴۱۱)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۸–۲۸۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۵۷۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: سمرقندی سوراخ سوراخ شده، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۴گ (۱۴۴–۲۹۷)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۸–۲۸۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۷۰۹
عکسی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ [مختصر ف: ۱۱۱]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۱۸۵/۲–ف
نسخه اصل: بنیاد مارتین بودمر Boedemer در ژنو؛ خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن محمد بن محمود بن خلیفة بن عبدالسلام بیضاوی، تا: صفر ۷۲۰ق [فیلمها ف: ۳–۲۸]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۷–عکسی
نسخه اصل: از کتابخانه دیوان هند؛ بی‌کا، تا: ۷۲۱ق [نشریه:۲–۲۷۱]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۶–عکسی
نسخه اصل: از کتابخانه دیوان هند؛ بی‌کا، تا: ۷۲۸ق [نشریه:۲–۲۷۱]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۲۴۶
خط: نستعلیق، کا: میرعلی، تا: قرن ۹ [الفبائی: ۹۰]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۲۰۶/۲۶
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه ایاصوفیا، استانبول–ترکیه ۴۷۹۲؛ خط: نسخ، کا: اسعد بن علی بن محمد کاتب، تا: قرن ۹ق؛ ۱۸۰ص (۱۳۲–۳۱۱ درحاشیه) [عکسی ف: ۴–۲۵]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۷۰۰
خط: نستعلیق، کا: سلطان علی مشهدی، تا: قرن ۹؛ مجدول به طلا؛ کاغذ: کاغذ متن ترمه حاشیه خطایی رنگارنگ، جلد: روغنی تشعیر با پشت معرق، ۱۲۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶/۱×۲۳/۲سم [ف: ۲–۵۹]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۹۴۴
آغاز و انجام: برابر
کامل؛ خط: نستعلیق، کا: سلطان محمد نور، تا: محتملاً قرن ۹؛ مجدول، مذهب، با سرلوح؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۵۳گ، ۱۹ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲–۴۸۵]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۱۶۷/۱۹
آغاز: شنیدم که در وقت نزع روان ×× بهرمز چنین گفت نوشیروان / که خاطر نگهدار درویش باش ×× نه در بند آسایش خویش باش؛ **انجام:** . خدا را که مانند و انباز و جفت ×× ندارد شنیدی که ترسا جگفت [= چه گفت] / رهایی نیابد کس از دست کس ×× گرفتار را چراه صبرست و بس
این منتخب شامل حکایاتی از ابواب مختلف کتاب است که بدون اشاره به عنوان یا موضوع ابواب به دنبال هم آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۹؛ دارای کتیبه‌ای مرصع و مذهب، دارای گل و بوته‌ها و اسلیمی‌های زرین؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه گل دوزی شده ماشینی دارای عطف و لبه‌های تیماج سبز سیر با جدول گرهی ضربی، ۴گ (۱۱۸ر–۱۲۱ر)، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۲۷/۱–۳۰۶]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۵۷۲/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: ۸۰۵ق؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن زرشکی با ترنج و سرترنج منگنه، ۲۲۰گ (۱۵۰–۳۶۹)، ۱۹ سطر، اندازه: ۸×۱۴/۵سم [ف: ۸–۲۹۱]

۱۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۸۸۳/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق متوسط، کا: عبدالله کاتب اصفهانی، تا: ۸۶۲ق،جا: اصفهان موضع جورتان؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای ابره میشن تیماج مشکی متن و یک حاشیه کتیبه‌ای ضربی طلاپوش گل برجسته، قطع: نیم ورقی، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۴–۱۰۲۸]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۷۰۲–ف
نسخه اصل: درالکتب المصریه ش ۲۲ ادب فارسی؛ خط: نستعلیق، کا: سلطان علی کاتب هروی، تا: اواخر رجب ۸۹۳ق؛ آراسته به‌نقش‌های هندسی رنگارنگ، با سرلوح زرین و رنگین زیبا، مجدول، با شش مینیاتور از کمال الدین بهزاد هروی مورخ ۸۹۳–۸۹۴ با رقم «عمل العبد بهزاد» در چهارتای آنها، تذهیب از یاری هروی است، در پایان در یک برگ از شعرها خمسه نظامی گنجوی است نوشته محمد کاتب کرمانی؛ مهر: شاه عباس؛

۵۵گ، ۲۳ سطر (۱۷×۲۱) [فیلمها ف: ۱-۲۳]

۱۵. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه: ۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: کشوری، تا: ۸۹۶ق؛ کاتب از شعرای قرن نهم و صاحب ترجمه است. [نشریه: ۱-۱۰]

۱۶. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه: ۲۴

آغاز و انجام: برابر

به ضمیمه گلستان؛خط:نسخ،کا:شمس الدین شیرازی، تا: نیمه دوم قرن ۱۰؛ قسمت الحاقی به خط منعم الدین اوحدی [نشریه: ۱-۱۰]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۶۱۸

خط: نستعلیق خوش، کا: امیر کاتب شیرازی، تا: قرن ۱۰؛ با یک سرلوح طلا، دو صفحه تذهیب، مجدول، مذهب؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: ضربی و داخل معرق طلاپوش لبه دار، ۱۶۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۷سم [ف: ۲-۵۹]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۸۵۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، دو مجلس تصویر رنگین‌دار، با دو سرلوح زرین؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مقوایی، ۱۴۳گ، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۴-۳۸۸۱]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۹۸

خط: نستعلیق، کا: عبدی بن شیخ مرشد کاتب (نیشابوری)، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با سرلوح، دارای نه مجلس تصویر؛ کاغذ: متن سفید، جلد: سوخت قهوه‌ای منقوش، درون تیماج آلبالویی زرکوب، ۱۸۰گ، ۱۲ سطر (۴×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [سنا: ف: ۲-۲۱۵]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۴۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق دودانگ استادانه، کا: عمادالحسنی، تا: اواخر قرن ۱۰؛ مجدول، دارای سرلوح زیبا، پشت سرلوح چنین نوشته است: «این کتاب که پنجاه و دو ورقست، سوای یک ورق از خطوط خوب قبلة الکتاب عمادالحسنی است. العبد علیمحمد لواسانی ۱۲۶۱»، و این شخص میرزا علیمحمد صفای لواسانی است، یادداشت میرزا لطفعلی صدرالافاضل شیرازی متخلص به‌دانش و متوفی ۱۳۵۰ ق در تعریف نسخه به‌تاریخ ۱۳۳۵؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۵۰گ، ۲۱ سطر چهارستونی (۱۱/۵×۲۱)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۷-۲۱۹]

۲۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۲۵۹

آغاز: اتابک محمد شه نیک بخت ×× خداوند تاج وخداوند تخت / جوان وجوان بخت روشن ضمیر ×× بدولت جوان و بتدبیر پیر؛ **انجام:** نگویم بزرگی وجاهم ببخش ×× فرومانده گی و ... ببخش / اگر باری اندک زلل داندم ×× بنا بخردی شهره گرداندم

خط: نستعلیق کهنه، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز (دو برگ)؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و با سر مجدول گرهی، ۱۴۹گ، ۱۴۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۱-۲۷۹]

۲۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۴۵۹

گزیده‌ای است از بوستان سعدی؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ در حاشیه آراسته با گل و بوته، با یک سرلوح؛ کاغذ: رنگارنگ، جلد: تیماج سبز مقوایی ضربی زرکوب، ۲۳گ، ۱۱ سطر (۴×۸)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۵-۶۵۸]

۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۸۸۱-۳۹/۲۶۱

آغاز: جوانمرد شاطر زمین بوسه داد ×× ملك را ثنا گفت وتمکین نهاد/ بدو گفت ای شاه باداد و هوش ×× از این درسخنهای حاتم بنوش؛ **انجام:** زن بیخرد بر در وبام وکوی ×× همی کرد فریاد و می‌گفت شوی / بدو گفت مرد ای زن تلخ روی ×× توگفتی که آزار ایشان مجوی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد: مقوا عطف گالینگور قهوه‌ای، ۱۰۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۶۳۱]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۲۲۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با پیشانی زرین و لاجوردی، مجدول؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سر ترنج زرکوب، ۱۴۶گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲)، قطع: بغلی، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۷-۳۲۵]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۲۸۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول زر و لاجورد، با پیشانی زرین و رنگین، از آن سلیم در ۱۲۰۱؛ وقف مدرسه سیف الله از غازی حاج آوریوس بک؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی زرکوب مقوایی با لولا، ۱۴۳گ، ۱۵ سطر (۶×۱۳)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۷-۳۳۹]

۲۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۶۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۰۵ق؛ تملک: حاج حافظ افندی؛ جلد: تیماج قرمز ضربی، ۱۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲-۲۹۲]

۲۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۲۱۶۴

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق زیبا و استوار، کا: میرعلی سلطانی، تا: ۹۰۷ق، جا: هرات؛ پنج مجلس مینیاتور آب و رنگ بسیار خوب، دارای کتیبه، به خط ثلث بسیار عالی رقم رفته: «به رسم کتابخانه خاقان العادل الاکرم الاعظم عبدالله بهادرخان فی ۹۷۰»، دارای تصاویر به عنوان اشعار بوستان، مجدول، بعضی از صفحات چند لچکی مذهب میناسازی برای تفکیک ابیات؛ کاغذ: ختائی غبار زرافشان، ۳۶۴ص، ۱۲ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳-۵۰۴]

۲۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۹۳۹

خط: نستعلیق، کا: سلطانعلی مشهدی، تا: یک‌شنبه ۱۰ رجب ۹۱۴ق؛ دو صفحه اول مذهب، مجدول، عناوین روی زمینه طلا؛

تملک: لطف علی بن محمد کاظم صدرالافاضل مورخ ۱۳۱۱؛ کاغذ: کاغذ ترمه، ، جلد: میشن سیاه ضربی، ۱۴۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۴/۶×۱۶/۸سم [ف: ۲-۶۰]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۲۶۸

خط: نستعلیق، کا: حاجی عزالدین، تا: ۹۱۷ق؛ با سرلوح زر و لاجورد و شنگرف، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی زرین ترنجی مقوایی درون قهوه‌ای، ۱۲۴گ، ۱۴ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۳-۳۲۳۸]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۶۸

خط: نستعلیق، کا: سلطان محمد خندان، تا: ۹۲۰ق؛ مجدول زر و لاجورد، با یک مجلس تصویر آبرنگ مینیاتور کار هرات، دو صفحه آغاز متن و حاشیه مذهب و مرصع بسیار زیبا کار هرات با گل و بوته و جدول زر و لاجورد و دو صفحه آخر آراسته؛ مهر: حبیب الله؛ نسخه مهدی بیانی؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج آلبالویی ضربی مقوایی نو، ۱۵۰گ، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [سنا: ف: ۱-۱۳۰]

تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه: ۲۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۱-۱۰]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۹۵۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالرشید دیلمی، تا: ربیع الثانی ۹۲۰ق؛ مجدول، دارای سرلوح مزدوج شرفه دار پرکار، دو صفحه اول تشعیر سازی با گل و برگ طلائی، محشی به حواشی و تفسیر و معانی اشعار؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج زرشکی ضربی، ۱۴۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۳/۸×۱۴/۳سم [ف: ۱۷-۳۲]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۰۸۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۹۲۰ق؛ مجدول به زر تحریردار و سیاهی، دارای سرلوح منقش و مذهب؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن دارچینی، ۱۸۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱۷-۳۴]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد القوام کاتب، تا: ۹۲۱ق؛ با یک سرلوح زرین، محشی به زبان ترکی که برخی لغات را ترجمه کرده؛ مهر: «الراجی علی اصغر»، «محمد قاسم»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۱گ، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۱-۱۰۴]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: شاه محمود نیشابوری (زنده در ۹۷۲ تا ۹۸۹)، تا: ۹۲۳ق (نزدیک به بیست سالگی)؛ مجدول زر و لاجورد، دارای حاشیه سازی و بوته اندازی زرین و آراسته و مرصع؛ کاغذ: سفید، متن سمرقندی و حاشیه دولت آبادی، جلد: میشن عنابی با ترنج و سرترنج، گوشه و کناره سوخت، زمینه فیروزه‌ای، ۴۶گ، ۱۴ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [سنا: ف: ۱-۹۲]

تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه: ۲۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۱-۱۰]

۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، کا: عطار شیرازی، که گویا به مرشد عطار شیرازی نامبردار بوده و از صوفیان بنام سده دهم است، تا: ۹۳۰ق؛ با سرلوح بسیارخوب، مجدول، مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: سوخته سیاه طلاکوب، ۱۸۰گ، ۱۲ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲-۱۰]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۳۲/۴-ف

نسخه اصل: بادلیان اوزلی ۱۲۵ (۱۶۱۹ و ۲۲۴۹ و ۱۹۶۰ و ۷۲۸ و ۱۶۰۹ و ۹۸۶)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۹۳۶ق، جا: سبزوار؛ [فیلمها ف: ۱-۵۵۹]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۱۱/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۹۴۳ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مخمل بنفش، ۱۵ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۹-۸۸۹]

۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۸۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** جزین کاعتمادم بیاری تست ×× امیدم بامرزگاری تست

خط: نستعلیق، کا: عبدالله، تا: ۹۵۱ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، تریاکی، ترنج و نیم ترنج، کوبیده، مقوایی، ۱۵۱گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۵-۴۰۰]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۶۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۵۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ در زیر بعضی از اشعار ترجمه لغات به ترکی شده؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی سوخت ضربی و مقوایی زرکوب با لولا، ۱۰۰گ، ۱۷ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۳سم [سنا: ف: ۲-۱۱۲]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۱۰۷

خط: نستعلیق، کا: حیدر حسینی سبزواری، تا: ۹۵۱ق؛ مجدول، مذهب، حاشیه سازی شده به زر؛ تملک: احمد بن میر محمد علی در ذیحجه ۱۲۵۲؛ مهر: علی خان بهادر در ۱۲۱۶؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مخمل به زر آراسته گرداگرد و عطف تیماج قهوه‌ای زرکوب مقوایی، ۱۷۵گ، ۱۲ سطر (۸×۱۳/۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۷-۳۲]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۰۷۲

آغاز و انجام: برابر

گویا گزیده‌ای است از آن؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: شاه محمود خوشنویس، تا: ۹۵۲ق؛ با یک سرلوح زیبا، مجدول؛ کاغذ:

سپاهانی، جلد: ترمه و مغزی تیماج قهوه‌ای، ۲۰گ، ۱۲ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۵-۳۲]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۲۸۲

آغاز و انجام: برابر

دویست و پنجاه بیت است از بوستان؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمود بن سلطانعلی، تا: ۹۵۴ق؛ دارای سرلوح مذهب مرصع کتیبه دار، مجدول به زر و لاجورد، دارای کتیبه بازوبندی، سه صفحه آخر دارای لچکی‌های متناظر و مختلف النقش؛ کاغذ: متن خانبالغ نخودی و الوان آهار مهره، حاشیه الوان، جلد: تیماج عنابی با ترنج زری، ۲۵گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۹-۸۷]

۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۳۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بن اسحق، تا: ۹۵۶ق، جا: قسطنطنیه؛ سرلوحه مذهب، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم ترنج مقوایی، ۱۴۱گ، ۱۵سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۵-۴۸۴]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۸۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۵۷ق، تذهیب محمود مذهب هروی در ۹۵۷ در مکه، مجدول زر و لاجورد و شنگرف؛ مهر: منصور السلطنه؛ کاغذ: سفید، جلد: روغنی بوته قلمکار، عطف و دور تیماج، ۱۴۷گ، ۱۳سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [سنا: ف: ۲-۲۴۰]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۲۹۴/۲

آغاز و انجام: برابر

چهارصد و هشتاد و نه بیت است از بوستان سعدی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بهرام، تا: ۹۵۸ق؛ کاغذ: نخودی رنگ ضخیم، جلد: ضربی زری، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۹-۳۲۶]

مشهد؛ صحت، رضا (دکتر)؛ شماره نسخه: بدون شماره/۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۷-۵۶۰]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۴۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: صفر ۹۵۹ق؛ با سرلوح زرین مرصع، مجدول مذهب؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: میشن ضربی برجسته زرکوب مزین به ترنج و گل و برگ‌های اسلیمی دارای بالک (پاکتی)، ۱۵۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۹-۸۸]

۴۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۷۶-۴/۱۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** بضاعت نیاوردم الا امید ×× خدایا ز عفوم مکن نا امید / الهی گناه مرا از کـــرم ×× ببخشی به الطاف ازبیش وکم

خط: تعلیق، کا: ولی بن فرهاد، تا: ۹۵۹ق؛ مجدول مذهب، با سرلوح مرصع، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج وسرترنج، ۱۳۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲-۶۳۰]

۴۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۲۱۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: میر حسین حسینی کاتب سلطانی، تا: ۹۶۱ق؛ چهار مجلس مینیاتور آب و رنگ بسیار عالی، مجدول زرین، دو صفحه اول متن و حاشیه مذهب مرصع ممتاز سبک کار هرات، این نسخه در ضبط کتابخانه سلاطین تیموری هندوستان بوده و نشان امهار چند کتابدار ذکر با سنوات مختلف نمایان است، دارای یادداشتی از جهانگیر شاه به خط خود او «الله اکبر صبح پانزدهم بهمن ماه سنه ۱ موافق بیست و هفتم رمضان سنه ۱۰۱۴ داخل کتابخانه این نیازمند درگاه الهی شد. محرره نور الدین جهانگیر بن اکبر پادشاه غازی». (حرره صاحب قران ثانی)، در سنوات ۱۲۸۲ و ۱۳۲۲ داخل کتابخانه مبارکه و از عرض گذشته است؛ کاغذ: سمرقندی نخودی رنگ، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی وسط ترنج و دو سرترنج و چهار گوشه زمینه چهره‌ای رنگ ضربی گل واسلیمی برجسته طلایی، ۳۱۴ص، ۱۴ سطر، قطع: وزیری متوسط، اندازه: ۱۴×۲۳/۴سم [ف: ۳-۵۰۸]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۶۱

این نسخه در فهرست با عنوان کلیات سعدی معرفی شده است؛ خط: نستعلیق، کا: شاه محمود کاتب، تا: ۱ ذیقعده ۹۶۳ق؛ مجدول، با طلااندازی و مرصع؛ با یادداشت خریداری ۱۳۴۹ و یادداشت شادروان بیانی در وصف نسخه است، با مهر مهدی، «۱۳۶۶»؛ کاغذ: سفید بخارایی، جلد: تیماج مشکی، عطف و گوشه و درون تیماج تریاکی یک لایی، ۱۶۲گ، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [سنا: ف: ۱-۱۲۸]

تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه: ۲۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۱-۱۰]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۲۹۷/۱

آغاز: یکی غله مرداد مه توده کرد ×× زتیمار دی خاطر آسوده کرد؛ **انجام:** کمال همنشین در من اثر کرد ×× وگرنه من همان خاکم که هستم

منتخب؛خط: نستعلیق ممتاز، کا: کمال الدین حسین حسینی هروی، تا: رجب۹۶۶ق؛ مجدول بزر و لاجورد و تحریر؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۹-۳۲۴]

۵۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۶۷۴

آغاز و انجام: برابر

منتخبی است از بوستان ؛ خط: نستعلیق، کا: علی، تا: شعبان ۹۶۸ق؛ مجدول زرین، دارای ۲۳ سرفصل مذهب مرصع ممتاز، ۲۰ لچکی مذهب مرصع ممتاز، یک سرلوح مذهب مرصع مزدوج ممتاز،؛ تملک: محمد ولی میرزا ابن فتحعلیشاه قاجار در سال ۱۲۳۵ق و مهر وی به نام «محمد ولی»؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: متن نخودی رنگ زرافشان حواشی الوان افشان، جلد: مقوای روکش میشن مشکی ترنج سازی و حاشیه کتیبه سازی ضربی طلاپوش بند رومی، ۴۶ص، ۱۱ سطر، قطع:

وزیری متوسط، اندازه: ۱۵/۹×۲۴سم [ف: ۳-۵۲۴]

۵۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۹۰۲

خط: نستعلیق، کا: محیی، تا: رمضان ۹۷۰ق؛ مجدول، حاشیه رنگارنگ زرپاشی شده، حاشیه با گل و بوته، با سرلوح زرین؛ ۲۲گ، قطع: ربعی [نشریه: ۷-۱۰۸]

۵۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۰۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** حقیقت سراییست آراسته ×× هوا و هوس گرد برخاسته / نبینی که جایی که برخاست گرد ×× نه بیند نظر گرچه بیناست مرد

گزیده‌ای از بوستان؛ کا: میرعلی، تا: ذیقعده ۹۷۰ق؛ دارای یک سرلوح مرصع زیبا،آغاز هر مثنوی در کتیبه‌های مذهب و مرصع، مجدول، دارای کمند کشی؛ مهر: «علی بن محمد آقاسی» (بیضی)؛ تملک: عباسقلی خان سردار، مهدی بیانی در احوال و آثار خوش نویسان آخرین تاریخی را که برای درگذشت میرعلی هروی آورده سال ۹۷۶ق می‌باشد و صحیح‌تر را ۹۵۱ق می‌داند لذا احتمال اینکه کاتب میرعلی هروی معروف باشد به نظر نمی‌رسد؛ کاغذ: شرقی، نوع جلد: تیماج مشکی مجدول با ترنج طلایی در وسط و سرترنج عطف و حاشیه‌ها تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ، ۱۰ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۵-۶۰۵]

۵۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۰۳۳

کا: محمد بن علاء الدین، تا: ۹۷۵ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی- مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۳×۲۲/۱سم [رایانه]

۵۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۴۹۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: علی الکاتب، تا: ۹۷۷ق، جا: هراة؛ صفحات اول و دوم تمام صفحه مذهب، مجدول؛ کاغذ: خطائی، جلد: روغنی، بوم تریاکی، گل و بوته نقاشی مقوایی، ۱۷۱گ، ۱۲سطر کامل (۸×۱۴)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷/۵سم [ف: ۵-۶۶۴]

۵۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۳۹۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۶ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۱۵۵گ، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۵-۵۱۰]

۵۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۲۴۶

آغاز: کریم السخایا جمیل الشیم ×× بنی الورایا شفیع الامم / امام رسل پیشوای سبیل ×× امین خدا مهبط جبرئیل؛ **انجام:** جز این کاعتمادم بیاری تست ×× امیدم بآمرزکاری تست / بضاعت نیاوردم الا امید ×× خدایا زعفوم مکن نا امید

کا: محمد ابوالوفای مشهدی، تا: سلخ محرم ۹۸۶ق؛ افتادگی: آغاز (یکی دو برگ)؛ مجدول سبز وزر و سیاه؛ مهر: «عبده محمد بن ابوالحسن» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و با سر لچکی و مجدول، ۱۲۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف مخ: ۱-۲۷۸]

۵۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۳۹۰

آغاز و انجام: برابر

منتخبی از اشعار بوستان سعدی؛ خط: نستعلیق عالی، کا: شاه قاسم کاتب، تا: رمضان ۹۹۶ق؛ مجدول، کمندکشی زرین، یک سرلوح به طرح محرابی مذهب مرصع خوب، یادداشت معمول زمان ورود به کتابخانه شاهنشاهی فتحعلیشاه قاجار در تاریخ ۱۲۲۲، یادداشت معمول از عرض گذشتی به حضور ناصرالدین شاه قاجار به تاریخ ۱۲۸۲؛ مهر: «لا اله الا الله الملک و الحق المبین ابوالحسن ۱۱۹۰»، «قوام الدین محمد بن محمد علی الحسینی ۱۱۴۵»، «مشیر السلطنة ۱۳۲۲»، «ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴»؛ کاغذ: متن و حاشیه قطعه سازی الوان غبار زرافشان، جلد: مقوای روکش زرین گجراتی گلدار گل بهی رنگ حاشیه سجاف چرم لاکی، ۳۸ص، ۱۲ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۶/۸×۲۶سم [سلطنتی -ف: ۳-۵۲۶]

۵۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۹۶۱/۳

خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالوهاب بن ابوالمکارم حجازی، تا: محرم ۹۹۹ق؛ کاغذ: ختائی، جلد: میشن سبز، ۱۴ سطر[ف: ۹-۱۱۲]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** هزاران درود و هزاران سلام ×× ز ما بر محمد علیه السلام. (تمت الکتاب علی ید عبدالواحد المشهدی)؛ آغاز کتابتم بانجام رسید ×× جان از غم و اندیشه بآرام رسید / این نامه که نام صاحبش باقی باد ×× المنة لله که باتمام رسید

خط: نستعلیق زیبا، کا: عبدالواحد مشهدی، تا: قرن ۱۱؛ با یک سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد طلاکوب، ۳۰۶گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۱-۱۵۶]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۶۶۴/۵

آغاز: که نتواند از پادشه عذر خواست.؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق کتابتی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، کمند زر و سیاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای ترنج و سر ترنج منگنه، ۱۸۵گ (۲۶۱-۴۴۵)، ۳۰نیم سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۸/۵سم [ف: ۸-۴۱۶]

۶۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۵۹۳-۵۸/۴۳

آغاز: برابر

کامل؛ خط: تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۴۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۳۱]

۶۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۳۶۴

خط:شکسته،نستعلیق،کا:محمد شفیع حسینی، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با کمند زر و مشکی؛ کاغذ: کاغذ متن ترمه اصفهانی، جلد: سبز جدید، ۱۰۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۴سم [ف: ۲-۶۰]

۶۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۱۰/۳-۵/۱۰۰

آغاز: شد ستم چون دهانت ناپدیدار ×× بفرما یک ... قلم بر نامه چون دید اشکبارش ×× کمر بست از برای؛ **انجام:** یکی گفت از نیان ملک را نهان ×× که ای حلقه در گوش حکمت جهان / پسندیدگان در بزرگی رسنـــد ×× زما بندگات چه آمد پسند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول

مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ضربی مجدول طاقدار، ۳۸گ، ۱۲-۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۲-۶۳۱]

۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۱۳

آغاز: کریم السخایا (کذا) جمیل الشیم نبی البرایا شفیع الامم؛ **انجام:** برابر؛ هزاران درود و هزاران سلام زما بر محمد علیه السلام تمت.

خط: نستعلیق خوش، کا: میر محمد علی کاتب، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (۵ صفحه)؛ مجدول، دارای کمند، با یک سرلوح منقش و مذهب؛ واقف: سید جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: حنایی کمرنگ، جلد: تیماج عنابی روغنی ضربی دارای یک ترنج و دو سرترنج زرین جدول بندی به طلا، ۱۷۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۳سم [ف: ۱۷-۳۳]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۴۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۱؛ دارای سرلوح متوسط، دو صفحه اول بین السطور طلااندازی دندان موشی، مجدول؛ واقف: نایینی. [رقم و تاریخ آخر نسخه نونویس و ساختگی است با عبارت ذیل: «در مشهد انور حسب الامر الاقدس الاعلی خلدالله السلطنة السنیه سمت تحریر یافت، بقلم داعی دولت کاتب الحضرة سلطان علی المشهدی فی الرابع و العشرین من شوال المکرم سنة اربعین و الف من الهجرة المیمونه». و در ذیل رقم مزبور این دو بیت با شنگرف و به خط نستعلیق خوش از همان جاعل رقم ساز مسطورست که: ««حضور تو ای صدرشاه جهان ×× علی اصغر قدس پاک جان / شهنشه سلیمان و تو آصفش ×× صفا مورو این بوستان ارمغان. و مراد از علی اصغر قدسی میرزا علی اصغر خان اتابک متخلص به قدسی مقتول در ۱۳۲۷ ق است و صفا که ناظم قطعه و جاعل رقم است میرزا علیمحمد صفای لواسانی خطاط مشهور نیمه دوم قرن سیزدهم درگذشته به سال ۱۲۹۹ق و مدفون در جوار مرقد حر بن یزید ریاحی است که بوستان نوشته دیگری را با جعل رقم سلطانعلی مشهدی به اتابک اهداء کرده و از شتابزدگی یا بی اطلاعی تاریخ کتابت بوستان را ۱۰۴۰ یعنی یکصد و بیست و یکسال پس از زمان سلطانعلی گذارده. چه سلطانعلی مشهدی به ضبط حبیب السیر و سایر تواریخ و تذکرهای عصری در ۹۱۹ هجری وفات یافته است]؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: تیماج عنابی، ۱۳۸گ، ۱۴ سطر (۹×۱۹/۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۷-۲۱۸]

۶۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۱۱۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول زر و لاجورد، با سرلوح؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور، ۱۵۴گ، ۱۴ سطر (۴×۹)، اندازه: ۸/۵×۱۴سم [ف: ۱۷-۳۴]

۶۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۰۲۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز تیره لایی، بغلی، ۱۲۹گ، ۱۴ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۷-۵۲۶]

۶۹. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۴۰

گزیده؛ خط: نستعلیق، کا: بابا شاه سپاهانی (گویا)، تا: ۱۵ ربیع الاول ۱۰۰۰ق [نشریه: ۲-۶۴]

۷۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۲۲

بی‌کا،تا:قرن۱۱؛با سرلوح زرین؛ سطر، قطع: رقعی [اهدائی ف: ۶۷]

۷۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۳۸۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** عجب داری ار شرم آید زمن ×× که شرمم همی آید از خویشتن / بخندان که یوسف بلا دید و بند ×× چو حکمتش قوی گشت و قدرش بلند

خط: نستعلیق ممتاز، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱ق؛ افتادگی: انجام (چند ورق)؛ مجدول، مذهب، کمنددار زرین، یک سرلوح مذهب مرصع عالی، بین اشعار مذهب به گل و پیچک‌های ریسه ای زرین، کتیبه‌های بازوبندی دو طرف مذهب مرصع؛ یادداشت معموله زمان ورود به کتابخانه شاهنشاهی فتحعلیشاه قاجار به تاریخ ۱۲۳۲؛ مهر: «عبده عبدالوهاب الموسوی»، «لیس بکاف عبده عبدالوهاب الموسوی»، «ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴»، «حسین بن هدایت الله» «محمد رضا الحسینی» «مشیرالسلطنه ۱۳۲۲»؛ کاغذ: خانبالغ نخودی رنگ، جلد: (فقط یک پاره) مقوای روکش چرم ساغری مشکی حاشیه زنجیره طلائی. (اندرون: تیماج عنابی حاشیه کتیبه ای بازوبندی بند رومی سوخت تحریر گل و بوته مشکی)، ۳۳۹ص، ۱۲ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۳-۵۱۲]

۷۲. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه: ۱۷۷/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، نسخه در زمانی که افغانها محاصره کرده بودند در ۱۰۶۷ خوانده شده ؛ قطع: رحلی بزرگ [نشریه: ۴-۴۰۷]

۷۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۹۳۴

خط: نستعلیق هندی، کا: ابوالقاسم بن محمد بن قاسم، تا: ۷ شعبان۱۰۰۱ق، جا: جونپور در دارالکتب یوسف آلای بگی؛ افتادگی: آغاز؛ سه ستونی در پهنای صفحه؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج تریاکی لایی با لولا، بغلی کلفت، ۴۱۹گ، ابعاد متن: ۶×۹، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۱۷-۲۵۴]

۷۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۷۶۶

خط: نستعلیق خوش، کا: خوش نظر علی خان فاریضی، تا: دهه سوم محرم۱۰۱۰ق؛ با سرلوح زرین و رنگارنگ، مجدول زرو لاجورد و شنگرف؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۵۵گ، ۲۳ سطر (۱۱×۱۹)، قطع: وزیری، اندازه: ۳×۱۹سم [ف: ۱۶-۶۹۳]

۷۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۳۸/۸

آغاز: کریما ببخشای بر حال ما ×× که هستیم اسیر کمند بلا؛ **انجام:** منه دل بر این دیر نا پایدار ×× ز سعدی همین یک سخن گوشدار

بی‌کا، تا: ۱۰۱۰ق، ۸۴ص (۸۵-۱۶۸) [ف: ۳-۳۹۷]

۷۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۳۹۹

آغاز و انجام: برابر؛ در کتابخانه نواب کامیاب خانی عالیشاهی منبع الاحسانی صورت تحریر یافت غره شهر صفر ۱۰۱۴. کتبه شاه قاسم غفرذنوبه و ستر عیوبه.

قسمت اول کتاب از اول تا صفحه ۱۱۹ نونویس و تزئینات آن جدیدتر از اصل کتاب است؛ خط: نستعلیق جلی ممتاز، کا: شاه قاسم، تا: صفر ۱۰۱۴ق؛ مجدول، کمندکشی زرین، صفحه اول یک سرلوح مذهب مرصع بسیار خوب؛ مهر: «ناصرالدین شاه قاجار» «مشیر السلطنه ۱۳۲۲»، «محمد رضا الحسینی»، «حسین بن هدایت الله»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روغنی بوم طلائی گل وبوته میناسازی. یک حاشیه زمینه مشکی زنجیره طلائی. (اندرون: گلی رنگ ساده)، ۲۹۶ص، ۱۳ سطر، قطع: نیم ورقی، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۳-۵۱۶]

۷۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۸۳۱

آغاز: و گر در دهد یک صلای کرم ×× عزازیل گوید نصیبی برم؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق ممتاز، کا: سلطان محمد نور، تا: ۱۰۲۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای سوخت دورو، ۲۰۲گ، ۱۰سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴۴-۸۹]

۷۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۰۱۶/۲۲-ف

انجام: برابر

نسخه اصل: آغاز و انجام چند نسخه از کتابخانه‌های یوگسلاوی؛ بی‌کا، تا: رجب بن موسی ۱۰۲۸ [فیلمها ف: ۱-۶۳۷]

۷۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۲۹۴

آغاز: دگر بنده چابک نیاید بکار ×× عزیزش ندارد خداوندگار؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۱۰ رمضان ۱۰۳۴ق؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج، ۱۳ سطر (۸/۸×۱۴)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۶×۲۱سم [رایانه]

۸۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۶۶/۳

(گزیده است)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ ربیع الاول ۱۰۴۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی زرکوب مقوایی با لولا، ۸۷ص (۴۷-۱۳۳)، ابعاد متن: ۱۴×۲۴، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۹-۱۲۳۴]

۸۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۸۵۸

آغاز: بسمله بنام جهاندار جان آفرین

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن زرین رقم، تا: ۲۹ رمضان ۱۰۴۹؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور، ۲۰۱گ، ۱۱ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [رایانه]

۸۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۰۸۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق نازیبا، کا: حسین بن ابراهیم، تا: ۱۰۵۲ق، جا: شهر «سرای» مدرسه خسروبیک؛ مجدول، محشی؛ جلد: مقوا با روکش اسلیمی با عطف تیماج سیاه، ۱۳۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۱-۲۷۸]

۸۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۲۳۵/۹

خط: نستعلیق، کا: مقصود علی شیرازی، تا: ۱۰۷۰ق؛ نقاشی آب و رنگ، در حواشی کتیبه‌ای مذهب، اشعاری از صبا در مدیح فتحعلیشاه قاجار: جمشید تاجبخش شهنشاه کامکار ×× عنوان فرخجسته و دیوان احتشام / ... / فرمود تا مصوری از سلک بندگان ×× بنگارد این دو جلد بدان کلک نغزکار / افکنده سر بمحفلشان زد صبا رقم ×× زیبنده مجلس شعرای بزرگوار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روغنی که در هر پاره مجلد مجلس تصویری از شعرا و عرفا: جامی، سنائی، مولانا سعدی، حافظ، انوری ابیوردی،کمال اسمعیل، نظامی، فردوسی، خاقانی، مولانا ملای روم، شیخ سعدی، قطع: وزیری، اندازه: ۱۹×۳۱/۵سم [ف: ۳-۵۷۲]

۸۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۴۲۷/۲

خط: نستعلیق، کا: امام قلی ایمان غلام، تا: محرم ۱۰۷۴ق، خط شریف. مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: سپاهانی متن و حاشیه، جلد: تیماج تریاک ضربی زرکوب مقوایی، ۵۰گ (۳۷ر-۸۶ر)، ۲۰ سطر (۱۴×۲۴)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۸-۱۰۰]

۸۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۶۳۳-۲۳/۱۵۳

آغاز: به امرش وجود از عدم نقش بست ×× که بازش چنین کردی از نیست هست / اگر ره به کتم عدم در نبـــرد ×× از آنجا به صحرای محشر ببرد؛ **انجام:** در خاتمت کتاب گوید بیا تا بر آریم کامی ز دل ... که جرم آید از بندگان در وجود.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۲-۶۳۱]

۸۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۸۶۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: کاغذ ترمه هندی، جلد: میشن آلبالویی سیر ضربی، ۱۱۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۲۰سم [ف: ۲-۵۹]

۸۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۴۰ ـ ج

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی متن و حاشیه، جلد: روعغنی مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۳۳گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱-۴۷]

۸۸. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه: بدون شماره

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، اندازه: ۱۰/۵×۱۴سم [نشریه: ۷-۷۲۴]

۸۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۳۵۳/۲-۲۲/۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر؛ الهی گناه مرا از کـــرم ×× ببخشی به الطاف ازبیش وکم

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲-۶۳۱]

۹۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۲۰۵

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول به زر و مشکی، دارای سر لوح مختصر؛ جلد: مقوایی عطف و حاشیه ها تیماج قهوه‌ای، ۱۴۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۲۴-۷]

۹۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۰۳۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اجعل قدره و ضاعف درجه بحق الحق و النبی المطلق
خط: نستعلیق، کا: محمد بن هدایت الله لاهوری، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۵ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۹×۲۰سم [رایانه]

۹۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۳/۷۱-۵۹۴۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با ده تصویر انسانی و جز آن به زر آراسته؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، با جدول زرین، ۱۳۰گ، ۱۵ سطر، قطع: وزیری [آستانه قم:-۸۴]

۹۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۹۹۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول شنگرف و زر و لاجورد، سرلوح زرین و آراسته رنگارنگ؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: روغنی با گل و بوته بسیار زیبا درون سرخ، ۱۱۸گ، ۱۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۰-۱۹۲۰]

۹۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۹۱۶
گزیده است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جدول زر و لاجورد، با پیشانی زرین؛ ۱۲۹گ، قطع: ربعی [نشریه: ۷-۱۰۸]

۹۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۷۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالله بن یوسف، تا: ذیحجه ۱۱۲۷ق؛ محشی با نشان «س» که سودی می‌باشد؛ جلد: مقوا عطف پلاستیک، ۲۰۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۱-۲۷۸]

۹۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۹۴۷/۲
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۱۶۹ق؛ مجدول، مذهب؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: روغنی گل و بوته زمینه زرد، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۸-۱۴۱]

۹۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۰۵۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۹۷گ، ۱۱ سطر، قطع: ربعی، اندازه: ۱۴/۵×۱۷/۵سم [ف: ۵-۴۳۰]

۹۸. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه: ۴۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۱۱۱گ، ۱۲سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: ۵۳]

۹۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۱۷۱۴/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نباتی رنگ، جلد: مقوای روغنی بوم حنایی طلایی منقش به گل و برگ‌های تزئینی الوان دو حاشیه باریک بوم مشکی دانه تسبیحی زرین بینهما یک حاشیه زمینه عنابی ریسه گل مینا، قطع: وزیری، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۳-۵۹۸]

۱۰۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۳۸۴/۱۰
خط: شکسته نستعلیق خفی خوش، کا: میرمحمد محسن اصفهانی ابن محمد محسن حسنی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی بوم مرغشی قهوه‌ای سوخته منقش و مذهب به گل و برگ‌های الوان، قطع: وزیری، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۳-۵۳۸]

۱۰۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۱۷۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ترنجی مقوایی، ۱۵۴گ، ۱۲ سطر (۸×۱۴)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶-۲۱۱]

۱۰۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۳۴۶-۱۷/۲۲۶
آغاز: ای نفس خرم باد صبا ×× از بریار آمده ای مرحبا / قافله شب چوشنیدی ز روز ×× مرغ سلیمان چه خبر از سنا؛ **انجام:** بامدادان تا به شب رویت نپوش ×× تا بپوشانی جمال آفتاب / سعدیا گر دربرش خواهی چو چنگ ×× گوشمالت خورد باید چون رباب
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مجدول گرهی، ۱۲۵گ، ۸ سطر، قطع: بیاض رقعی، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۲-۶۳۲]

۱۰۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۴۷۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۸×۲۶/۶سم [ف: ۲-۵۹]

۱۰۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۲۱۲
آغاز: برابر
کامل؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: ۱۲۰۰ق؛ کاغذ: شکری آهاری، جلد: میشن زرشکی، ۸۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷-۳۴]

۱۰۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۶۷۰
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ چهار ستونی، دارای سرلوح مذهب مرصع عمل مذهبان شیراز، حواشی دو صفحه اول و دوم دارای گل و بوته به شیوه اسلیمی، مجدول بزر، دارای تحریر و کمند؛ جلد: روغنی دو رو، ۷۴گ، ۱۳ سطر، قطع: رحلی، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۹-۹۰]

۱۰۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۸۹۶/۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول به زر و لاجورد و شنگرف؛ جلد: روغنی دورو، با ترنج و سرترنج و لچکی و جدول، با کتیبه بازوبندی دور تا دور آن، درون کتیبه غزلی از حافظ نوشته شده با تاریخ: «در یوم چهارشنبه هشتم شهر جمادی الاخری مطابق اودئیل فی سنة ۱۲۵۷» در هر دو دفه جلد. در دفه اول این غزل حافظ نوشته شده: سرو بالا بلند خوش رفتار ×× دلبر نازنین دل رخسار. و در دفه دوم این غزل: دل شوق لبت مدام

دارد ×× یا رب ز لبت چه کام دارد، عطف تیماج تریاکی، ۵۷گ (۴۹پ-۱۰۵ر)، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۸/۵سم [ف: ۲۰-۴۷۲]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۰۹۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۷-۱۰۸]

۱۰۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۲۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** حکایت در معنی تواضع نیکمردان. شنیدم که فرزانه ای حق پرست ×× گریبان گرفتش یکی رند مست / از آن تیره دل مرد صافی درون ×× قفا خورد و سر بر نکرد از نگون»

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: وسط و انجام؛ مجدول به زر و مشکی، باسرلوح مزدوج مذهب مرصع زیبا، دو صفحه اول حاشیه‌ها با نقش‌های گل و بوته اسلیمی؛ ۲۱گ، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۲۰-۵۰۵]

۱۰۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۳۹۲/۶

مقالات منتخب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ قطع: رقعی بزرگ [میراث شهاب: س۸ش۴-۶۱]

۱۰۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۳۱۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** گر عاقل هشیاری و ز دل خبرداری ×× تا آدمیت گویم ورنه کم از انعامی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصدر است به: ۱- منشآت شامل: نامه نگاری عرفانی و پاسخ آن، تهنیت نامه و جواب آن در رد استهزای میرزا محمدعلی، ۲- اشعار پراکنده اخلاقی درباره عاقبت هرکار، در ظهور رشد در کتمان راز، در ریاضت و غیره، آغاز موجود: «بدریا در منافع بیشمار است ×× اگر خواهی سلامت بر کنار است»، ۳- حکایات و لطائف، ۴- مطالب متفرقه؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، رویه گالینگور، عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای سوخت، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۵-۶۷۵]

۱۱۰. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه: ۵۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۱۱گ، ۱۲سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: ۵۴]

۱۱۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۴۴/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۷ ذیقعده ۱۲۱۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مقوایی، ۹۱گ (۱ر-۹۱پ)، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۱)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۴۶]

۱۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۹۱۲/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۱۹ق؛ مجدول؛ جلد: مقوایی تازه ساز قهوه‌ای زرکوب، ۱۴۱گ (گ ۱ر-۱۴۱پ)، ۱۵سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۲۹]

۱۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۶۹۶

بی‌کا، تا: ۱۲۲۴ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۱۵۴گ، اندازه: ۱۵/۷×۲۱/۷سم [رایانه]

۱۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۶۴۱

آغاز: نه گردنکشان را بگیرد به فور؛ **انجام:** عیب مکن ... بنویس به یادگار و بگذار

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۱۲۲۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج برون تیماج مشکی، ۱۵ سطر (۱۲/۵×۱۸)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [رایانه]

۱۱۵. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه: ۷۰/۲

آغاز: طمع کرد در مال بازرگان ×× بلا ریخت بر جان بیچارگان ... (حکایت) یکی بر سر شاخه بن می‌برید ×× خداوند بستان نگه کرد و دید؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمدصالح بن ملا عبدالله سیاوشانی قمی، تا: ۱۲۲۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای عطف تیماج، ۷۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف مخ:-۲۲]

۱۱۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۱۷۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۱ شعبان ۱۲۲۹ق؛ در حاشیه کتاب؛ جلد: گالینگور، دارای سرلوحه رنگین، فواصل و گوشه‌ها تزیینی [ف: ۱-۱۹۷]

۱۱۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۳۴۰

خط: شکسته نستعلیق درشت، بی‌کا، تا: ۱۷ جمادی الثانی ۱۲۳۰ق، برای عباس بیک؛ مجدول، با یک سرلوح، صفحه پایان حاشیه سازی شده؛ کاغذ: فرنگی کلفت، جلد: روغنی گل و بوته، زمینه سرخ، درون روغنی گل و بوته زمینه قهوه‌ای، ۱۷۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۳-۲۶۰]

۱۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۳۱۸

کا: سید محمد علی، تا: ۱۲۳۱ق؛ خریداری از محمد مهدی ابراهیمی؛ اندازه: ۱۲/۶×۲۰سم [رایانه]

۱۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۸۰۸/۲

خط:شکسته نستعلیق خوش،کا:سید محمد صادق، تا: ۱۲۳۳ق؛ در حاشیه؛کاغذ:فرنگی آهار مهره، جلد: ساغری سیاه ضربی ترنجدار گل و بوته الوان، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۹/۹×۳۱/۶سم [ف: ۸-۹۹]

۱۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۲۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: عبدالغفار بن عبدالوهاب تفرشی، تا: ۱۲۳۴ق؛ مجدول؛ واقف: آیة الله دادمهر، تیرماه ۱۳۷۱؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۸۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۷-۳۵]

۱۲۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۱۷۲۵/۱۰

خط: شکسته نستعلیق و ثلث، کا: اسمعیل، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، قطع: وزیری، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳-۶۰۰]

۱۲۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۶۳۳

بوستان؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، ۱۴۱گ، ۱۵ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [نشریه: ۱۳-۲۸]

۱۲۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۶۷۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۳۷ق؛ مجدول مذهب، با سرلوح مذهب و زیبا؛ چند فقره یادداشت تاریخ تولد به‌تاریخ‌های ۱۲۴۱ و ۱۲۴۶ و ۱۲۵۰؛ مهر: «عبده حسن الحسینی»، «یا حسین مظلوم ادرکنی»؛ جلد: روغنی گل و بوته اعلا، ۱۶۳گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱-۱۳۴]

۱۲۴. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: ۲۵۹ب
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق، قطع: نیم خشتی باریک [رشت و همدان: ف: ۱۰۹۵]

۱۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۲۰۶/۲
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: شوال۱۲۴۱ق؛ حواشی چلیپایی؛ واقف: سید محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری آهاری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۸سم [ف: ۱۷-۳۶۳]

۱۲۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۲۳۹/۴
خط: نستعلیق ممتاز، کا: زین العابدین ابن حاج محمد جعفر شیرازی، تا: ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، قطع: وزیری، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۳-۵۸۴]

۱۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۵۲۷/۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ جلد: مقوایی ضربی عطف تیماج قرمز، ۶۷گ (۲۴۶پ-۳۱۲پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲۷-۲۰]

۱۲۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۰۶۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن آقا عبدالرضای قزوینی، تا: ۱۲۴۷ق، جا: دارالعلم شیراز من محلات حیدری خانه؛ کاغذ: فستقی آبی، جلد: میشن سبز رنگ رفته، ۱۴۷گ (۱پ-۱۴۷پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۳×۳۲/۳سم [ف: ۸-۱۸۲]

۱۲۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق زیبا، کا: ابن مرحوم ابوالحسن، تا: شنبه ۲۲ ذیحجه ۱۲۴۷ق، جا: اصفهان؛ جلد: روغنی با زمینه زرین، گل‌های الوان و جداول زرین، ۷۰گ (۴۱پ-۱۱۰ر متن و حاشیه)، ۱۰سطر، اندازه: ۱۸×۳۰/۵سم [ف: ۱-۱۱]

۱۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۱۶۷
آغاز: کسی ره سوی گنج قارون نبرد ×× و گر ره برد باز بیرون نبرد
خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [رایانه]

۱۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۵۰
آغاز: وگر خشم گیرد بکردار زشت ×× چه باز آمدی ماجری در نوشت؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۶گ، ۱۲سطر کامل (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱/۱×۱۷/۸سم [ف: ۶-۳۶۱]

۱۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۵۴۱
خط: نستعلیق، کا: محمد علی گونابادی (جنابدی)، تا: رمضان ۱۲۵۱ق، در برگهای ۱ و ۲ و آخرین تاریخ کتابت آمده، خط در برگ‌های دیگر کهن‌تر و از قرن ۹ و ۱۰ شاید باشد، مجدول، با سرلوح زیبا؛ کاغذ: سپاهانی متن نخودی حاشیه زرد، جلد: روغنی زمینه قهوه‌ای و آراسته بگل و بوته زرین درون سرخ، ۱۵۰گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۳-۳۴۸۷]

۱۳۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۷۳۰
آغاز: بگفت آنچه بشنید از سرگذشت ×× بنفرت ز دیگر کسان در گذشت / در اندیشه دل با ملک رای زد ×× که دستور ملک اینچنین را نبرد؛ **انجام:** هزاران درود و هزاران سلام ×× ز ما بر محمد علیه السلام / هزاران درود و هزاران هزار ×× ز ما بر علی صاحب ذوالفقار
شامل حکایات، نصایح، مواعظ، و مناجات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۱ رجب ۱۲۵۲ق، برای عادل آقا علی بابا؛ افتادگی: آغاز(۳۳ صفحه)؛ فاقد جلد، ۶۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۲۰]

۱۳۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۳۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۹ جمادی الاول ۱۲۵۳ق؛ اصل نسخه از قرن دهم می‌باشد و برخی از برگ‌های آن به این تاریخ بازنویسی شده، بخش قدیمی نسخه متن و حاشیه شده با برگ‌های الوان و برخی از آنها با نقش گل و بوته اسلیمی در حاشیه، صفحات قدیمی مجدول به آبی و زر و مشکی و شنگرف و فیروزه‌ای، مصحح؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۱۳۳گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲-۵۶۰]

۱۳۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۴۶۰
خط: نستعلیق، کا: علی محمد شیرازی، تا: رجب ۱۲۵۳ق، جا: شیراز؛ صفحات چهارستونی و چلیپا؛ کاغذ: فرنگی سرخ، جلد: ترمه یک‌لا درون تیماج مشکی، ۷۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳-۲۶۰]

۱۳۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۶۳۴-۵۸/۸۴
آغاز: برابر
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ ۱۳۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲-۶۳۱]

۱۳۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: فیلم
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته زیبا، بی‌کا، تا: ۲۴ ربیع الاول ۱۲۵۷ق؛ یادداشت سلطانی که «این خط آقا میرزا محمود خلیلی است ... که به

تصدیق استادان بهتر از درویش نوشته»، در کلیات (برگ ۳۵پ-۱۱۳پ) متن و سپس هامش. [ف: ۱-۳۶]

۱۳۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۳۶۸۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: عباس علی بن سید میسر، تا: ۱۱ ذیقعده ۱۲۵۷ق، جا: بلده قمر نکر؛ دارای یک سرلوح زرین، در حواشی دو صفحه اول گل و بوته اندازی شده، مجدول، کمند مشکی؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا عطف و گوشه میشن مشکی با خط کشی زرین، ۱۴۷گ، ۱۵ سطر (۱۷/۵×۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳-۹۶۷]

۱۳۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۸۳۷

بخشهایی از بوستان؛ کا: میر علی کاتب، تا: ۱۲۵۸ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲/۹×۲۱سم [رایانه]

۱۴۰. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۴۰۸

خط: نستعلیق، کا: مهدی بن ملا عبدالشکور، تا: جمادی الاول ۱۲۵۹ق؛مهر:«یا علی»(بیضوی)؛جلد:تیماج مشکی عطف پارچه‌ای مشکی، ۶۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲-۸۶]

۱۴۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۵۴۷

خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد باقر یزدی، تا: ۱۲۶۰ق، جا: یزد؛ مجدول مذهب، دارای یک سرلوح مذهب؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۱/۵سم [ف: ۲-۵۹]

۱۴۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۳۸۳/۱۰

خط: شکسته نستعلیق خفی خوش، کا: سید علی شیرازی، تا: ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش چرم ساغری قهوه‌ای با گل ترنج و لچک ترنج و حاشیه مذهب، ۲۱ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۳-۵۳۵]

۱۴۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۴۳۱

آغاز: دو کونش یکی قطره در بحر علم ×× گنه بیند و پرده پوشد بحلم

خط: نستعلیق، کا: علی محمد، تا: چهارشنبه رجب ۱۲۶۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: وزیری؛ جلد: مقوایی کاغذ ابری، ۱۸۴گ، ۱۱ سطر (۵/۵×۱۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۳-۹۵۸]

۱۴۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۳۸۰/۲

آغاز: پیش ما رسم شکستن نبود عهد و وفا را؛ **انجام:** صد جای دگر میوه شیرینی بررسیده است

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد جعفر بن محمد هادی، تا: ۱۲۶۴ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۸ص (۴۹-۷۶)، ۱۸ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۵-۱۶۳۳]

۱۴۵. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۵۶۲

خط: نستعلیق شکسته، کا: آقا خان، تا: چهارشنبه ۸ شوال ۱۲۶۷ق، برای شیخ محمد جعفر بحرینی؛ تملک: شریف الدوله عبدالحسین بن محمد جعفر بن محمد حسن بن محمد بن بهاءالدین بحرینی؛ ۹۰گ، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۳-۱۳]

۱۴۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۳۸۵/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی بوم گل ماشی منقش به گل و غنچه و پروانه و بلبل و سنبل یک حاشیه زمینه لاکی نقطه نشان سفیداب حاشیه دیگر زمینه مشکی ریسه برگ پرطاووسی زرین، ۲۰ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۳-۵۴۱]

۱۴۷. آشتیان؛ حوزه علمیه؛ شماره نسخه: ۲۵ بخش یکم

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۱ جمادی الثانی ۱۲۷۱ق؛ مهر: «عبده ابراهیم» (بیضی)، «الله» (چهارگوش)؛ واقف: مرحوم علی اکبر ادیب؛ کاغذ: لیمویی، جلد: تیماج قهوه‌ای با لایه مقوا، ۷۳گ، مختلف السطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۶۵]

۱۴۸. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه: ۸۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره جمادی الثانی ۱۲۷۱ق؛ در اوراق پایانی کتاب اشعار مفصلی از سعدی و بعضاً از حافظ، نور علی شاه، کمال الدین اسماعیل ملقب به خلاق المعانی، مولوی، و مغربی و تاریخ تولدی به سال ۱۲۸۵؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۱۸۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱-۸۹]

۱۴۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۳۴۵/۱۰

از اول چند برگی بیش ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با یادداشت مورخ ۱۲۷۲ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: مقوا عطف پارچه، ۶گ (۹۲-۹۷)، ۱۷ سطر (۱۷/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱-۲۸۶]

۱۵۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۶۷۳

کا: آقا میرزا سید محمد، تا: ۱۲۷۳ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۱۰۴گ، اندازه: ۱۲/۳×۲۱/۸سم [رایانه]

۱۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۴۵۸

آغاز: بنام خداوند جان آفرین.؛ **انجام:** خدایا بعفوم مکن ناامید.

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۲ شعبان ۱۲۷۴ق؛ دارای سرلوح متوسط، مجدول و زر افشان، دو صفحه اول بین السطور طلااندازی؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج عنابی، ۱۴۸گ، ۱۲ سطر(۶/۵×۱۴/۸)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۲سم [ف: ۷-۲۲۰]

۱۵۲. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه: ۶۹

آغاز: کریم السخایا جمیل الشیم ×× نبی الوری یا شفیع الامم؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: کربلایی احمد مراغی، تا: ۱۲۷۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا با روکش پارچه، ۷۶گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۱۷]

۱۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۷۹۵

بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۳۸۱ص، اندازه: ۱۲×۲۰/۴سم [رایانه]

۱۵۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۰۰۸/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن میرزا محمد تفرشی، تا: چهارشنبه ۸ رمضان ۱۲۷۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۳گ (۱پ-۱۴۳پ)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [مؤید: ۳-۲۴]

۱۵۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۱۴۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ رجب ۱۲۷۸ق؛ محشی؛ قطع: رحلی [نشریه: ۷-۱۰۸]

۱۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۴۷۲
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق؛ دارای سرلوح مرصع مذهب، سه کتیبه بازوبندی، دو صفحه اول و دوم مذهب متناظر، مجدول،مذهب،حاشیه گل و بوته به شیوه اسلیمی، دارای تحریر و کمند؛واقف: عبدالحسین کشکولی؛ کاغذ: نباتی آهار مهره، جلد: میشن ضربی، ۱۶۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۹-۹۱]

۱۵۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۲۹
خط: شکسته نستعلیق، کا: علی قلی شریف اردکانی، تا: پنج‌شنبه ۱۶ صفر ۱۲۹۷ق، جهت ملا محمد جعفر بن حاجی محمد اردکانی؛ دارای سرلوح رنگین با حاشیه سازی گل و بوته به نقش اسلیمی، مجدول، محشی، در برگ پایانی یک بیت شعر فارسی به خط حیدر علی شیرازی به سال ۱۳۳۵؛ جلد: مقوایی با نقش ترنج و لچکی، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۶۵گ، ۱۳سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲-۵۵۷]

۱۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۱۷۳/۱۹
آغاز: یکی ماه رخسار با فر و جاه ×× تنفر نمود از غلامی سیاه / کناره نمود آن بت بوالعجب ×× بمانند روز از سیاهی شب؛ **انجام:** . من و تو سیاه و اگر روشنیم ×× همه از گلستان یک گلشنیم
حکایت = قطعه شعر مثنوی. در عنوانش نوشته: «حکایت گویا از شیخ باشد»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ راسته و چلیپا، دارای رکابه؛ کاغذ: نازک کاهی شکننده، جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۲ص (۳۸-۳۹)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۱/۲۷-۳۲۳]

۱۵۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۸۶۲
(گزیده است)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: وزیری، ۳۲گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۲۰)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱۷-۲۳۷]

۱۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۷/۹-فیروز
اشعار پراکنده از بوستان؛ خط: نستعلیق، کا: میر سید علی تفرشی لشکرنویس ملقب به موثق لشکر، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۱۲۷-۱۲۸)، قطع: نیم خشتی، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۱-۲۰۴]

۱۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۸۳۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: هاشم قراگوزلو، تا: ۲ جمادی الاول ۱۳۲۴ق؛ واقف: درة السلطنه ملکزاده کوثر، آبان ۱۳۲۶؛ کاغذ: سفید فرنگی با افشان اکلیل، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۳گ، ۱۴ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲/۸سم [ف: ۷-۲۲۰]

۱۶۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۰۶۰-۱۶/۷۰
آغاز: تولای مردان این پاک بوم ×× بر انگیختم خاطر از شام و روم / دریغ آمدم زین همه بوستان ×× تهی دست رفتن بسوی دوستان؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: کاتب بخش نونویس سید هاشم حکیم ابن حاجی سید محمد، تا: قرن ۱۳؛ دو صفحه آخر نونویس در صفر ۱۳۲۴ق؛ مجدول مذهب؛ جلد: مقوا، ۹۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲-۶۳۱]

۱۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۶۹۰
آغاز: کریما ببخشای بر حال ما ×× که هستیم اسیر کمند بلا؛ **انجام:** منه دل بر این دیر نا پایدار ×× ز سعدی همین یک سخن گوشدار
خط: نستعلیق، کا: علی نقی شریف شیرازی، تا: ۱۳۲۷ق؛ امضاء تقی دانش ضیاء لشکر پشت برگ اول، مجدول، مذهب، کمند زر و لاجورد، با سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: ترمه سفید عطف و حاشیه تیماج قرمز، ۲۳ص، ۱۰ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۸-۴۶۰]

۱۶۴. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه: ۱۲۹/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۶ محرم ۱۳۳۰ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵-۶۴۳]

۱۶۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۲۲۶۳
آغاز و انجام: برابر؛ هو الاول و الاخر و الظاهر و الباطن. چون همواره بندگان ثریا مکان مهر سپهر عقل و کیاست بدر منیر فهم و فراست ... میرزا ابراهیم خان قوام الملك پنجم ادام الله تعالی ... باین بنده قلیل البضاعه ... علی نقی الشریف البن المرحوم میرزا یوسف مذهب باشی اطاب الله ثراه اشارتی فرمود تا باستنسا خ این نامه نامی و نسخه گرانی خامه گشایم و اتمامش را از خدای جهان مسئلت نمایم لهذا انگشت قبول بردیده هشتم و در مدت هفت ماهش نوشتم الحمدلله علی الاختتام ... فیشهر جمادی الاولی سنه ۱۳۴۱

خط: نستعلیق عالی، کا: علی نقی الشریف ابن میرزا یوسف مذهب باشی، تا: ۱۳۴۱ق؛ مذهب (محمود مذهب باشی ۱۳۴۲)، تاریخ ورود به کتابخانه سلطنتی تیرماه ۱۳۵۰، دو صفحه اول دارای حواشی گلکاری زرین با تحریر مشکی و مذهب و مرصع است با ترنجهای بسیار زیبای الوان، بین السطور این دو صفحه طلااندازی است، با سرلوح مذهب مرصع ممتاز سبک کار شیراز؛ کاغذ: ترمه آهار مهره، جلد: مقوای روغنی بوم مشکی مذهب به شاخه و پیچک و گل و برگهای طلایی خوشه انگور وسط ترنج

و چهار گوشه زمینه تریاکی منقش و مذهب به گل و بوته ومرغ (اندرون: بوم مشکی وسط یک شاخه گل زنبق زرین در زیر ساقه گل به رنگ آبی و به خط نستعلیق چنین رقم رفته است «حسب الامر حضرت مستطاب اجل اشرف آقای قوام الملک ابد ظله تعالی» و در همین موضع در پاره دوم چنین رقم رفته است «رقم احقر داعیان محمود مذهب باشی سنه ۱۳۴۲»)، ۳۱۸ص، ۱۴ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۳-۵۱۰]

۱۶۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۵۸۷

خط: نستعلیق زیبا، کا: علی نقی شریف سعدی شیرازی، تا: ۱۳۴۵ق؛ مجدول، مذهب؛ جلد: روغنی ممتاز حاشیه دار و قاب سازی شده به نقوش گیاهی، درون روغنی ساده با جدول طلایی، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۶۱گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۶/۴×۲۳/۳سم [ف: ۴۱-۶۴]

۱۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۱۶۶/۳

آغاز: در آن روز گر قول گویند و فعل ×× اولوالعزم را جان بیارد بدل / بجایی که دهشت خورند انبیاه [کذا] ×× ز عذر گناهان چه داری بیا؛ **انجام:** برابر

از بوستان، اوراق پراکنده‌ای در این نسخه موجود است که جابجا شده است. فهرست بخش‌های موجود: چهار صفحه از باب نهم (۱۱ر-۱۲پ)، سه صفحه از پایان باب هفتم با سرآغاز: مبین دلفریبش چو حور بهشت / کزان روی دیگر چو دیوست زشت (۱۳ر-۱۶ر)، باب هشتم در شکر حق (۱۶ر)، باب هفتم در توبه و استغفار (۲۳ر)، حدیث سید المرسلین و خاتم النبیین محمد (۲۹ر)، سبب تألیف کتاب (۲۹پ)، فهرست کتاب بنظم (۶۳۰ر)، در مدح اتابک (۳۱پ)، باب اول در عدل و انصاف و تدبیر جهانداری (۳۲ر)، باب دوم در احسان (۴۲ر)، چند برگ پراکنده از باب عشق و جوانی، باب چهارم اندر تواضع بود (۶۵پ)، باب هفتم اندر گزارش تربیت (۸۸ر)، باب دهم در مناجات (۹۷ر) تا پایان برگ ۹۹پ به این خاتمه: «کس از من سیه نامه تر دیده نیست» که مصرع دوم آن در برگ ۱ر دیده می‌شود: «که هیچم فعال پسندیده نیست»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان؛ افتادگی: آغاز؛ ۹۰گ (۱ر و ۱۱ر- ۹۹پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱/۸×۱۹سم [ف: ۲۷/۱-۲۹۶]

۱۶۸. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۱۳۹/۹بخش۳ و ۱۳۸/۹بخش۳

نسخه اصل: دانشگاه بمبئی؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۱۱]

۱۶۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۳۸۹

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق خفی خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ به خطی خوش و با تزئینات زیبا، یادداشتی است بدین شرح «کتاب بوستان سعدی خط شکسته به خط درویش عبدالمجید یا خط میرزا کوچک شیرازی در عرض کتابخانه مبارکه گذشت ملاحظه شد»، مجدول، مذهب، کمندکشی، حواشی مذهب به گل و بوته‌های زرین با دندان موشی، یک سرلوح مذهب مرصع ممتاز به طرح محراب، در هر صفحه سه لچک مذهب مرصع؛ مهر: «ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴»، مشیرالسلطنه ۱۳۲۲؛ کاغذ: فرنگی الوان آهار مهره، جلد: تیماج دولا عنابی سجاف حاشیه مشکی، ۱۸۴ص، ۱۳ سطر در متن و ۲۲ نیم سطر در حواشی، قطع: ربعی، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳-۵۱۴]

۱۷۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۲۱۸۹

آغاز و انجام: برابر؛ آغاز ترجمه ترکی کلمات حضرت امیرالمومنین علیه السلام. غضبک عن الحق مقحة ... دایم تیلاکان عیش و طرب ناخوشتور ×× نوش ایلاماکان رنج و تعب ناخوشتور/ ایمن اویوبان بوعالم پرشرار ×× قیل خوابکهنکنی بخشی راق پسترارا

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ این نسخه بسیار زیبا و خوش خط و نگار، با شش مجلس مینیاتور ممتاز، ۱۶ صفحه از کلمات علی بن ابیطالب با ترجمه منظوم ترکی به خط نستعلیق و قدیم تر از خط متن بوستان، متن صفحات حلکاری زرین و حواشی تشعیر سازی و مذهب بسیار عالی، مجدول، حواشی تماما تشعیر سازی و حلکاری و مذهب، دارای کتیبه‌های دو طرف مذهب مرصع، در میان هر صفحه شش سطر از آغاز بوستان نگارش یافته، در صفحات آخر بوستان بین ابیات در چند موضع لچکی‌های مذهب مرصع بسیار زیبا و ممتاز نقش، به سال‌های ۱۲۸۲ و ۱۳۲۲ به ترتیب از عرض کتابخانه ناصری و مظفری گذشته؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: مقوای روغنی بوم تریاکی رنگ زرک منقش و مذهب به گل و بوته الوان وسط ترنج و دو سرترنج تصویر نقاشی آب و رنگ نیم تنه یک زن جوان و در میان دو سر ترنج تصویر نقاشی پرنده در حاشیه زمینه تریاکی دانه تسبیحی زرین و بینهما یک حاشیه زمینه مشکی ریسه گل و برگ منقش و مذهب، ۳۳۷ص، ۱۲ سطر، قطع: وزیری حجیم، اندازه: ۲۰/۱×۳۰سم [ف: ۳-۵۰۱]

۱۷۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۲۱۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** سراینده خود می‌نگردد خموش ×× ولیکن نه هر وقت باز است گوش / نه مرد سماست شهوت پرست ×× کز آواز خوش خفته خیزد نه مست

کتبه العبد شاه محمود النیشابوری غفرالله ذنوبه. تم

منتخبی است از بوستان؛ خط: نستعلیق، کا: شاه محمود نیشابوری، بی‌تا؛ مجدول زرین، با سرلوح، یک سرفصل مذهب مرصع ممتاز کار هرات، دارای سه مجلس مینیاتور آب و رنگ ممتاز منقش و مزین است به سبک کار هرات و به شیوه عمل بهزاد، به سال‌های ۱۲۳۲ و ۱۲۸۲ و ۱۳۲۲ به ترتیب از عرض کتابخانه مبارکه فتحعلیشاه، ناصرالدین شاه و مظفرالدین شاه قاجار گذشته، نشان نام و القاب فتحعلیشاه در ترنج تزئینی؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار، میرزا مهدیخان نادری؛ کاغذ: بخارائی نخودی رنگ، جلد: مقوای ابره زری پشت گلی، ۲۰ص، ۱۰ سطر، قطع: نیم ربعی، اندازه: ۱۰/۲×۱۶سم [ف: ۳-۵۰۶]

۱۷۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۲۱۷۴/۱۰
خط: نستعلیق زیبا، کا: عبدالله بن شیخ مرشید کاتب شیرازی، بی‌تا؛ ۱۷ سطر به راست و ۱۲ نیم سطر به طریق مورب کتابت شده؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی لولادار ضربی طلاپوش گل برجسته، قطع: وزیری حجیم، اندازه: ۱۵/۸×۲۵سم [ف: ۳-۵۵۶]

۱۷۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۲۱۷۲/۱۰
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی وسط سه گل ترنج و حاشیه مذهب، قطع: وزیری متوسط حجیم، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۳-۵۹۳]

۱۷۴. شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه: بدون شماره/۳
بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵-۵۷۵]

۱۷۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۱۲۳
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲/۴×۲۱/۷سم [رایانه]

۱۷۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۰۲۰
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [رایانه]

۱۷۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۹۳۲
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۳/۹×۲۲/۸سم [رایانه]

۱۷۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۶۳۶/۵
منتخب بوستان سعدی؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۱×۱۸سم [نسخه پژوهی: ۳-۱۵۷]

۱۷۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۱۱۰
کا: مالک، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۵×۲۴/۳سم [رایانه]

۱۸۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۹۱۳
بخشی از بوستان سعدی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۱۰۶گ، اندازه: ۱۲/۱×۱۷/۵سم [رایانه]

۱۸۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۸۰۹
بخشی از بوستان؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۱۸۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۵۹۷
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امان الله [رایانه]

۱۸۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۵۷۶۳
آغاز: گرفتم که خود خدمتی کرده نه پیوسته اقطاع او خورده؛ **انجام:** چه حکمت ضرورت بود کاب روی ×× بریزند باری برین خاک کوی
بخشی از بوستان سعدی؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن قهوه‌ای تیره یک‌لا، ۲۱گ (۱پ-۲۱)، ۱۲-۱۳ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [رایانه]

۱۸۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۶۸۵۲
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۱۴۴گ، اندازه: ۱۴/۳×۲۳/۳سم [رایانه]

۱۸۵. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۵۸۵
آغاز: ز مغرور دنیا ره دین مخواه ×× خدا بینی از خویشتن بین مخواه / گرت جاه باید مکن چون خسان ×× به چشم حقارت نگه در کسان؛ **انجام:** قیامت که بازار مینو نهند ×× منازل به اعمال نیکو دهند / بضاعات چندان که آری بری ×× و گر مفلسی شرمساری بری.
از اواسط باب اول تا آغاز باب دهم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن محمد جواد کمال، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ به خط جدید تاریخ چهارشنبه ۳ شعبان ۱۲۰۷ درج شده است، مجدول ، مصحح، در ابتدای نسخه چند برگ از مناجات نامه خواجه عبدالله انصاری درج شده؛ جلد: گالینگور آبی، ۱۰۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱-۷۶]

۱۸۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۷۶۰
کا: میرمحمد، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۱۳۰گ، اندازه: ۱۵×۲۴/۱سم [رایانه]

۱۸۷. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: ۶۰ب
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ خط: نستعلیق تازه؛ جلد: مقوا، ۱۳۷گ، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۰۹۵]

۱۸۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۷۰۹
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ناقص؛ سطر، قطع: خشتی کوچک [رشت و همدان: ف: ۱۲۴۴]

۱۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۸۳۴
تمام مجدول به طلا، نسبتاً کهنه، خوش خط؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۹۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۵۶۷
خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای یک سرلوح [د.ث. مجلس]

۱۹۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۰۰۵
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۷×۲۳/۵سم [رایانه]

۱۹۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۹۱/۲۴-فیروز
بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه ای ناتمام؛ کاغذ: مختلف آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۳۲ص (۶۶۶-۶۹۷)، قطع: رحلی، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۱-۲۷۸]

۱۹۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۲۱/۸
بخشی است از بوستان سعدی با این عنوان «در گوشه نشینی از ایذاءخلق»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری و سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۷۰-۷۲)، قطع: رقعی، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰-۱۹۷۲]

۱۹۴. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۸۳ فرخ
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مذهب، ستون بندی و کمند کشی، دارای سرلوح مرصع زمینه طلا، بین کمند و جدول صفحات اول و دوم گل و بوته اندازی شده با طلا؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج عنابی باجدول و حاشیه طلا، ۱۲۷گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۶)، قطع: پستی، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱۵]

۱۹۵. بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه: ۱۵۴
آغاز: که را ماند سیم و زر و گنج و مال ×× بس از وی بچندی نشد پایمال / وز آن کس که خیری بماند روان ×× دمادم رسد رحمتش بر روان؛ **انجام:** که آن هر دو فعل زمیمند و زشت ×× بود دور از آن هردو فرخ سرشت / و گر شرمست از دیده ناظرست ×× نه بی بصر غیب دان حاضرست
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب؛ جلد: مقوای لایی با عطف پارچه، ۹۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف مخ]

۱۹۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۳۳۷/۲
بی‌کا، بی‌تا؛ یک سرلوح زر و شنگرف و لاجورد؛ ۱۲۰گ (۹۴پ-۲۱۳ر) [ف: ۳-۲۶۰]

۱۹۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۰۳۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** آخرین حکایت از باب دوم «شنیدم که مستی زتاب نبید ... الخ»
خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مذهب، دارای سرلوح مذهب و زیبا؛ جلد: چرمی سرخ زرکوب، ۱۱۸گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۱-۱۳۳]

۱۹۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۸۹۱/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** گرفتار در دست آن کینه توز ×× همین گفت با خود بزاری و سوز
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۶۶گ (۷۲پ-۱۳۷پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲۶-۳۷۱]

۱۹۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۱۹۹/۵
منتخب؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، قهوه‌ای، عطف پارچه، ۲گ (۶۴ر-۶۵ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۳۸-۲۷۳]

۲۰۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۹۵۹/۲
بخشی از کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج دورو قهوه‌ای سوخت ترنج با سر مذهب مجدول گرهی، ۴۴گ (حواشی برگهای ۳۹ر-۸۲ر) [ف: ۳۷-۵۵۷]

۲۰۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۶۰۶/۲-ف
بی‌کا، بی‌تا؛ درهامش و پایان نسخه [فیلمها ف: ۱-۶۱۵]

۲۰۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۸۱۶/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری عطف تیماج قرمز، ۲۲گ (۳۸-۵۹)، ۳۷ سطر (۲۰×۳۵)، اندازه: ۲۴×۴۱سم [ف: ۴-۱۴۳۹]

۲۰۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۲۲۶/۲
انجام: تهیدست و امیدوار آمدم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی کبود، جلد: کاغذ قرمز، ۸۰گ (۵۶-۱۳۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۵-۱۵۷۹]

۲۰۴. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه: ۳۱
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۸۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۱]

۲۰۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۴۳
آغاز و انجام: برابر
دارای مقدمه و تعدادی از حکایات آن است؛ خط: نستعلیق، کا: محتملاً میر عماد حسینی (خوشنویس معروف)، بی‌تا؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: متن دولت آبادی حاشیه فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز سجاف تیماج تریاکی یک‌لا، ۱۸گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۴×۲۳ سم [ف: ۶-۳۵۳]

۲۰۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۳۹۹/۳
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای سوخت زرکوب مقوایی، ۶۱گ (۶۲پ-۱۲۲پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۳-۲۶۰]

۲۰۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۹۹۸
آغاز: خجل باز گردیدن آغاز کرد ×× که شرم آمدش بحث آن باز کرد / شنید از درون عارف آواز پای ×× بلا گفت بر درچه پایی درآی؛ **انجام:** نوشتم ندارم زحالم خبر ×× که عمرم چه باشد چه آید به سر / الهی هر آن کس که این خط نوشت ×× تو او را رسانی به باغ بهشت
از باب چهارم تا پایان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: گالینگور سبز، عطف تیماج زرشکی، ۶۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ: ۱-۲۷۹]

۲۰۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۸۴۸
آغاز: وگر ره به کتم عدم در برد ×× و زآنجا به صحرای محشر برد / جهان متفق بر اللهیتش ×× فرو مانده درکنه ماهیتش؛ **انجام:** جز آن اعتمادم به یاری تست ×× امیدم به آمرزگاری تست / بضاعت نیاوردم الا امید ×× خدایا زعفوم مکن نا امید
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۱۱۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۱-۲۷۹]

۲۰۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۱۷۷
آغاز و انجام: برابر
قسمتی از بوستان؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله حسینی، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرد بدون مقوا، مجدول، ۷۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف مخ: ۱-۲۷۸]

۲۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۴۷۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** تو دانی ضمیر نهان بستگان ×× تو مرهم نهی بر

دل خستگان
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام (۴۸ بیت از آخر افتادگی دارد)؛ دارای سرلوح مذهب، دو صفحه اول و دوم طلا اندازی دندان موشی، حاشیه دو صفحه مزبور دارای گل و بوته به شیوه اسلیمی، مجدول، دارای کمند؛ کاغذ: نباتی خوش قلم آهار مهره، جلد: پارچه‌ای، ۱۶۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۳سم [ف: ۹-۸۹]

۲۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۵۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد قوام شیرازی، بی‌تا؛ سرلوح مذهب مرصع بسیار عالی، دو صفحه اول و دوم دارای تشعیر، دارای کتیبه با زمینه زرین، مجدول؛ کاغذ: آهار مهره زرافشان، جلد: دو روی ضربی بوم طلا، ۱۷۰گ، قطع: وزیری، اندازه: ۱۴×۲۳۴سم [ف: ۹-۹۰]

۲۱۲. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه: ۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** دلم می‌دهد وقت وقت این امید ×× که حق شرم دارد زموی سفید

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛کاغذ: فرنگی مایل به حنایی، جلد: کاغذی، ۱۴۴گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۴۰]

۲۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۷۷۳/۲

آغاز: وگر ره به کتم عدم در برد ×× و زآنجا به صحرای محشر برد / جهان متفق بر اللهیتش ×× فرو مانده درکنه ماهیتش؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ [ف: ۲۶-۲۵۷]

۲۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۳۴۵/۲

آغاز: وگر ره به کتم عدم در برد ×× و زآنجا به صحرای محشر برد/ جهان متفق بر اللهیتش ×× فرو مانده درکنه ماهیتش؛ **انجام:** برابر

منتخب؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ [ف: ۸-۵۷]

۲۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۹۳۴/۳۱

بخشی از آن؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۸۳ر-۸۶پ) [ف: ۳۷-۵۲۳]

۲۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۹۷/۱

آغاز و انجام: برابر؛ تمت الکتاب بعون الله حرره ... محمود الکاتب ۹۵۲

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ در حاشیه گلستان آمده[ف: ۲-۱۷۲]

۲۱۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۱۷۲۱

آغاز: آغاز بوستان: بنام خداوند جان آفرین ×× حکیم سخن در زبان آفرین ... آغاز تحفة الملوک: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله. اما بعد این رساله مشتمل است بر آنکه حکما از کتب قدما اختیار کرده اند و فواید بسیار در ضمن هر حرفی معلوم می‌شود ... آغاز مناجات خواجه عبدالله انصاری: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد و آله اجمعین. بعد از حمد باری و نعت سید المرسلین ندیم حضرت باری خواجه عبدالله انصاری نور قبره می‌فرماید؛ **انجام:** پایان بوستان: بضاعت نیاوردم الا امید خدایا زعفوم مکن ناامید. پایان نسخه: در آنکه چهار چیز اصل سعادت دو جهانی و مراد ادب جاودانی است فرمان بردن خدا و رسول خشنودی پدر و مادر خدمت علما شفقت بر خلق خدا ...

منتخبی از بوستان سعدی و مناجات خواجه عبدالله انصاری و تحفة الملوک؛ خط: نستعلیق عالی، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین و رنگین، ۵۷ سه سرلوح مذهب مرصع مزدوج بسیار خوب، به سال‌های ۱۲۳۲ و ۱۲۸۲ به ترتیب از عرض کتابخانه مبارکه فتحعلیشاه و ناصرالدین شاه و مظفرالدین شاه قاجار گذشته؛ مهر ناصرالدین شاه قاجار و نام و القاب فتحعلیشاه قاجار؛ کاغذ: قطعه متن و حاشیه. متن نخودی غبار زرافشان. حواشی نی، جلد: مقوای روغنی بوم مشکی مذهب به شاخه و برگ مو وسط ترنج و دو سرترنج زمینه عنابی منقش به گل و برگ‌های الوان، ۷۰ص، ۵-۱۲ سطر، قطع: ربعی، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۳-۵۲۸]

۲۱۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۱۹۳۴

آغاز و انجام: برابر

کامل و پاکیزه؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مذهب، کمندکشی زرین، دو صفحه اول دارای حواشی مذهب منقش به اسلیمی و پیچک و گل‌های زرین و الوان، یک سرلوح مذهب مرصع مزدوج بسیار خوب، به سنوات ۱۲۸۲ و ۱۳۲۲ به ترتیب از عرض کتابخانه مبارکه گذشته؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ کاغذ: اصفهانی ضخیم آهار مهره کشیده، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی وسط ترنج دو سرترنج و چهار لچکی ضربی طلایی گل برجسته، ۲۷۵ص، ۱۴ سطر، قطع: وزیری متوسط، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳-۵۱۸]

۲۱۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۴۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، بعضی از صفحات منقش به گل و برگ و طیور، یک سرلوح مذهب مرصع ممتاز، در سال ۱۲۳۵ به ضبط کتابخانه محمود میرزا فرزند فتحعلیشاه قاجار درآمده، خط ناصرالدین شاه قاجار: «شب دوشنبه این کتاب را آقا محراب خواجه آورده و به قیمت پانزده تومان خریده شد فی شهر صفر المظفر سنه ۱۲۶۷ در دارالخلافه طهران؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار، «حسین بن هدایت الله»، «رضا الحسینی»، «مشیرالسلطنه»؛ کاغذ: متن سمرقندی زرافشان حاشیه قطعه الوان منقش، جلد: مقوای روغنی بوم قهوه‌ای مرغشی منقش به گل و برگ‌های الوان تزئینی با دو حاشیه زمینه مشکی دانه تسبیحی زرین، ۲۵۴ص، ۱۲ سطر، قطع: وزیری حجیم، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۳-۵۲۰]

۲۲۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۳۹۵
آغاز و انجام: برابر
منتخب؛ خط: نستعلیق خوب، کا: شاه محمود نیشابوری، تا: ربیع الاول؛ مجدول، یک سرلوح مزدوج مذهب مرصع بسیار خوب؛ فاقد صفحات ۹۶ و ۹۷ و ۱۵۴ و ۱۵۵ می‌باشد و به جای آنها چهار صفحه مجدول زرین بیاض است، در سال ۱۳۲۲ از عرض کتابخانه گذشته به سجع مهر «مشیرالسلطنة»، در آن آمده: «هو المالک بالاستحقاق. کتاب بوستان شیخ سعدی علیه الرحمه بخط شاه محمود نیشابوری در دارالخلافه طهران به مبلغ سی تومان اشرفی محمد شاهی ابتیاع گردید و داخل کتابخانه شد بتاریخ دوم شهر ذی الحجه ۱۲۶۴ حرره الداعی. سجع مهر فخر الاطباء»؛ کاغذ: متن کاغذ سمرقندی. حاشیه دولت آبادی الوان، جلد: مقوای روکش تیماج حنایی رنگ وسط ترنج دو سرترنج چهار لچک ترنج کاغذ طلائی ضربی، ۳۵۴ص، ۱۲ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳-۵۲۲]

۲۲۱. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه: ۱۳۴/۱۸
آغاز: برابر
افزون بر ۳۲۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: لیمویی، جلد: مقوا با رویه نایلون صورتی، ۱۶ص (۳۲۱-۳۳۶)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱-۱۵۳]

۲۲۲. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه: ۱۳۴/۲۳
آغاز: سپاس و حمد بی پایان خدا را ×× که صنعش در وجود آورد ما را
اشعاری از بوستان؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: لیموئی، جلد: مقوا با رویه نایلون صورتی، ۲۷ص (متن و حاشیه ۴۹۶-۵۲۲)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱-۱۵۵]

۲۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۶۰۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای کتیبه و سرلوح مرصع و مزدوج، مجدول، دارای کمند به لاجورد؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج زرکوب مزین به حاشیه گلبرگی زرکوب، ۱۳ سطر (۱۴×۲۶/۲)، قطع: رحلی کوچک، اندازه: ۲۲×۳۶/۲سم [رایانه]

۲۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۷۶۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** گرفتم که دزدان طهور کنند بیازوی مردی شکم پر کنم
خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: مشمع، ۱۲ سطر (۷×۱۳/۵)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [رایانه]

۲۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۳۲۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** امیدم به آمرزگاری تست
خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: امیر زاهدی علی محمد بن محمد بن اسماعیل؛ کاغذ: نخودی سرخی، جلد: تیماج زرکوب عنابی دارای ترنج و سرترنج، مختلف السطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [رایانه]

● بوستان سعدی (ترجمه) / شعر، ادبیات / ترکی
būstān-e sa‘dī (t.)
وابسته به: بوستان سعدی؛ سعدی، مصلح بن عبدالله (-۶۹۱ق)
ترجمه ترکی یکی از دانشمندان ترک.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۰۶۳
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۰/۸×۱۸/۲سم [رایانه]

● بوستان سعدی (منتخب) / شعر / فارسی
būstān-e sa‘dī (mn.)

ذوالقدر، خلیل، ق۱۱ قمری
zo-l-qadr, xalīl (- 17c)
وابسته به: بوستان سعدی؛ سعدی، مصلح بن عبدالله (-۶۹۱ق)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۴۸/۶۹
آغاز: به نام خداوند جان آفرین ×× حکیم سخن در زبان آفرین / خداوند بخشنده دستگیر ×× کریم خطابخش پوزش پذیر؛ **انجام:** محال است گر سر برین در نهی ×× که باز آیدت دست حاجت تهی
خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۵۴ق، جا: احمدآباد گجرات؛ کاغذ: الوان آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج، اندازه جدول: ۱۰/۵×۲۳/۵، ۸گ (۳۵۶پ-۳۶۳پ)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱-۴۴۵]

● بوستان الصنایع = بساتین الخاقان / تراجم / فارسی
būstān-os sanāye‘ = basātīn-ol xāqān

شهره قاجار، علیرضا بن فتحعلیشاه، ۱۲۱۸ق۱۳ قمری
šohre qājār, ‘alī-rezā ebn-e fath-‘alī-šāh (1804-19c)
بخشی از تذکره مفصل «بساتین الخاقانیه» است که در پنج بخش تألیف شده و مشتمل بر احوال و آثار شاعران قصیده‌سرا قدیم و جدید تا عصر مؤلف می‌باشد. عناوین هر یک از بخش‌های پنج‌گانه «بساتین الخاقانیه» چنین است: ۱. بستان العشاق، در ذکر غزل‌سرایان؛ ۲. بستان البدایع، در ذکر قطعه‌گویان؛ ۳. بستان الفضائل، در ذکر قصیده‌سرایان؛ ۴. بستان المعارف، در ذکر مثنوی سرایان؛ ۵. بستان الصنایع، در ذکر رباعی سرایان.
در این بخش شرح حال یکصد و سی تن از قصیده سرایان قدیم و جدید به ترتیب حروف آغاز نام یا شهرت آنان آمده پس از آن قصاید آنان به ترتیب حروف قوافی نقل می‌شود.
آغاز: بسمله، سخن آفرینی را سپاس درخور است که از آفرینش یک سخن بدو حرف چهارده دفتر ارض و سما

انجام: در هستی خویش گر نمانی جزوی ×× خود را همه جا نظر کنی کل کردی

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: دوشنبه ربیع الثانی ۱۲۵۰ق، جا: تهران؛ آخر نسخه: «تمام شد جلد بوستان السنایع (کذا) جلد دوم بساطین (کذا) الخاقان بعون الله الملک المنان در روز دوشنبه دوازدهم شهر ربیع الثانی سنه ۱۲۵۰»، با سرلوح؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: روغنی، نقاشی گل و بوته، مجدول زر، بوم سیاه، مقوایی، ۲۱۸گ، ۱۲ سطر (۱۱/۵×۲۱)، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۱-۵۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۸۵۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۲۳]

۲. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه: ۴۹۸

آغاز: باب الألف، افسر-نام شریفش محمدرضا میرزا بطناً و صلیاً مهین برادر و سرور حقیر است

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ از عصر مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۶۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۲-۱۶۵]

← بوستان قاسمی ﴿ نیستان

● بوسه عذرا = کشف الاسرار و خسف الاشرار = بت رویین / داستان / فارسی

būse-ye ʻazrā = kašf-ol asrār va xasf-ol ašrār = bot-e rūyīn

حائری صدرالمعالی، حسین بن رضا، -۱۳۳۶ قمری

hā'erī sadr-ol-maʻālī, hoseyn ebn-e rezā (- 1918)

اهداء به: ناصرالدین شاه قاجار (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق) و میرزا علی اصغر امین السلطان صدر اعظم (۱۲۷۵-۱۳۲۵)

این داستان (رمان) به‌قلم دانشمند انگلیسی «مسیو رنلدز» می‌باشد، زندگانی اشرافی و سیاسی بعضی از مناطق اروپا تشریح شده، و در هند به واسطه اداره روزنامه «امپریال پاپیه» به‌هندی ترجمه شده و از آن لغت به فارسی برگردانده شده است. در دو جلد می‌باشد، اول در پنجاه و سه باب، دوم در پنجاه و سه فصل. مترجم در ابتدا می‌نویسد: «و از صنف نگارنده‌های مشار الیهم است مسیور نللدز انگلیسی ... و از مآثر انیقه و مسطورات بدیعه او یکی حکایتی است که به عنوان بت روئین یا بوسه عذرا نگاشته است. این حکایت ... در هندوستان در اداره روزنامه امپریال پاپیه که متعلق است به سید رجبعلی شاه از انگلیسی به هندی ترجمه شده داعی دولت ابد آیت قاهره سید حسین شیرازی مترجم روزنامجات و کتب هندوستان که به شرف عضویت دارالترجمه خاصه همایونی مفتخر است آن را از هندی به فارسی ترجمه کرد تا تقدیم آستان ... ناصرالدین شاه قاجار خلدالله ملکه و دولته نماید. امید که نزدیکان آن بارگاه ... خاصه شخص اول ایشان ... میرزا علی اصغر خان امین السلطان وزیر اعظم مدظله العالی به عین رضا و عنایت در آن بینند. چه مالکان کرامت و مردمان خیرخواه نیک بینند. این کتاب چهار جلد است و جلد اول آن مشتمل بر بیست و هفت باب ...»

آغاز: بعد از ادای ستایش و ثنا و عرض نیایش و دعا محرر این سطور معروض ... باب اول در جنگل، داستان ما از ماه ژوئیه سال هزار و چهارصد و سی و پنج.

چاپ: و به نام «بوسه عذرا» مکرر در ایران چاپ شده است

[نسخه‌های منزوی ۳۷۳۷/۵؛ مشار فارسی ۷۹۸/۱؛ فهرستواره منزوی ۴۵۹/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۱۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** کلوریا و انجیلا هم مهمیز بر مرکب زدند و در همین حال باز کلوریا آهی از دل بر کشیده گفت او از آن من است مال من است مراست.

جلد اول و شامل پنجاه و سه باب است. در ابتدای آن مقدمه‌ای به قلم مترجم در چهار صفحه و پس از آن فهرست مطالب جلد اول؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: شوال ۱۳۰۷ق؛ با سرلوح زیبای مرصع مذهب با نقش گل و بوته، مجدول مذهب مرصع محرر، دارای چنین تصویر؛ جلد: تیماج مشکی، شمسه مجدول مذهب، ۲۶۶گ، ۱۹ سطر چهارستونی، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۳۶-۲۷۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۰۱۶

آغاز: برابر

جلد اول و مشتمل بر پنجاه و سه باب؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد بن حاجی محمد قلی قزوینی آشوری، تا: ذیحجه ۱۳۱۱ق؛ مجدول، با سر لوحه‌های زیبا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۱۶-۱۵]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۰۱۷

جلد دوم دارای پنجاه و سه فصل؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد حسین ادیب اصفهانی ملقب به ذکاء الملک، تا: ذیحجه ۱۳۱۲ق؛ مجدول، دارای سرلوح زیبا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۱۶-۱۶]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۷۹۱

آغاز: جلد دوم: فصل اول در باب مهمانخانه، چون خسرو خاور یعنی آفتاب ضیاگستر آهنگ باختر کرده

جلد دوم؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۶ ربیع الاول ۱۳۱۵ق؛ مجدول، دارای سر لوح رنگین، چند تصویر قلمی از نسخه چاپی اصل انگلیسی، روی برگ اول کتاب را به آقای روحی بتاریخ سوم آذر ۱۳۱۲ تقدیم داشته‌اند؛ جلد: تیماج مشکی ضربی نفیس، ۲۵۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲-۴۴۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۱۹۰

آغاز: فصل اول در باب مهمانخانه، چون خسرو خاور یعنی آفتاب ضیاگستر آهنگ باختر کرده در تپه‌های مغربی میل افول نمود

سواران نیز به مهمانخانه؛ **انجام:** کتات تمام شد و مشک ناب او را ختام گشت گوینده لب بست و خاموش نشست. أبعد سلیمی مطلب و مرام ×× و غیر هواها لوعة و غرام

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ در پایان نسخه ابراهیم نوری اظهار نظر نموده که این نسخه به خط میرزا رضای کلهر است و به سرعت کتابت نموده، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع با گل‌های الوان، دو صفحه اول طلااندازی دندان موشی و گل‌های مذهب، مجدول مذهب مرصع محرر، دارای چند تصویر؛ جلد: تیماج مشکی شمسه مجدول مذهب، ۲۵۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۳۶-۲۷۶]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۸۶۷/۱۵

آغاز: بعد از ادای ستایش و ثنا بر بلغای سخن سرا که جمال قصص و روایات را به زیور مضامین رنگین و عبارات شیرین آرایش می‌دهند

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۲۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۳×۳۶/۵سم [ف: ۲۰-۴۴۳]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۹۷۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای سرلوح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۲۰-۳۰۰]

● **بوکالیسیس** / متفرقه / عربی

būkālīsīs

یوحنا، ق۱ میلادی

yūhannā (- 1c)

مقاله‌ای از یکی از حواریان حضرت عیسی (ع) درباره وقایع آینده است که از مطبوعات فرنگ نقل شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۴۶/۵

آغاز: جلیان یسوع المسیح الذی اعطاء الله لیعلم عبیده مالذی یحب ان یکون سریعا اوسمه وارسله علی یدی ملکه لعبده یوحنا الذی شهد بکلمة الله؛ **انجام:** هذه النبوة یسقط الله نصیبه من سفر الحیاة ومن المدینة المقدسة ومن المکتوب فی هذا السفر یقول الشاهد بهذه نعم انی آتی سریعا تعالی یا رب یسوع نعمه ربنا یسوع المسیح معکم جمیعکم امین

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ فائده‌ای در فهرست تورات و ملحقات آن در ص ۶۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف مخ: ۱-۲۸۱]

← بول < پاسخ طوسی درباره سخن حنین و ابن سینا درباره نضج و بول
← البول < المسائل
← البول < تفسیر کتاب البول
← البول < القارورة

● **البول** / طب / عربی

al-bawl

حنین بن اسحاق، ۱۹۴-۲۶۰ قمری

honayn ebn-e eshāq (811-875)

حنین بن اسحق مترجم معروف دوران ترجمه از کتب بقراط و جالینوس مطالبی چند درباره بول فراهم آورده و به صورت سؤال و جواب در این کتاب گرد هم عرضه کرده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۱۴۲/۳

آغاز: بسمله و رب یسر، معانی استخرجها حنین بن اسحق؛ **انجام:** علی ما ذا یدل البول الغلیظ الذی یرسب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، رویه کاغذی فرنگی، گل و بوته دار، سجاف کاغذ طلایی، عطف چرمی، ۵ص (۱۲۱-۱۲۵)، ۲۷سطر (۱۲/۵×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۹-۱۳۳]

● **البول** / طب / عربی

al-bawl

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟-۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981-1038)

تهران؛ سعید نفیسی؛ شماره نسخه: ۲۲/۸

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷-۶۸۷]

● **البول** / طب / عربی

al-bawl

داستان جالینوس است به عیسی و سخن او پس از نگارش منافع الاعضاء.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۹۲/۶

آغاز: اعلم ان البول الطبیعی الا ترجی و ربما زادت صفرته قلیلا او خفت و مالت الی البیاض؛ **انجام:** فان خرج رقیقا و بقی علی حاله دل علی ضعف الطبیعة و قو، الفصل والله اعلم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: قهوه‌ای ضربی لبه دار، ۲گ (۱۶۲پ-۱۶۳ر)، اندازه: ۸/۶×۱۶/۹سم [ف: ۵-۱۵۳]

● **بول و غایط (فصلی در شناختن)** / طب / فارسی

bowl va qāyet (faslī dar šenāxtan-e)

شامل مباحثی کوتاه درباره ضمادها و طلایی ها و سفوف و ... بخشی از کتابی می‌ماند.

ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه: ۱۸۱

آغاز: بسمله بول و غابط بدان که بر دو گونه است و بر دو گواه طبیب است؛ **انجام:** و حب سازند مقداری نخودی نخود

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ بدون جلد؛ کاغذ: آهار مهره، ۸گ، ۱۳ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳۹]

● **بهاء التواریخ** / تاریخ جهان / فارسی

bahā'-ot tavārīx

قاجار، محمد ولی بن فتحعلی، ق۱۳ قمری

qājār, mohammad valī ebn-e fath-'alī (- 19c)

اهدا به: ناصرالدین شاه

تاریخ تألیف: ۱۲۷۵ق

تألیفی مبتنی بر کتب تاریخ و تفسیر عربی و فارسی است.

آغاز: جلد ۱: ان خیر کلمة یبتدأ بها الکلام ... اما بعد بر اصحاب بینش و ارباب دانش پوشیده نیست ...

جلد ۲: ذکر بعضی از معایب و مثالب معاویه و عمرو عاص... و قرب پنج هزارآدمی را در زیر گرفت ... . بالصواب

جلد ۳: السنة الاولی این سال را سنة الهجریة گویند ...

جلد ۵: چهره آرای افکار ابکار اولوالابصار ... حمد خداوندی است ...

[فهرستواره منزوی ۵۶۸/۱]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۵۲

آغاز: برابر۵؛ **انجام:** دشمنانت را به بالین خاره و در پای خار.

جلد پنجم (قسمتی)؛ خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: دوشنبه ۸ محرم ۱۲۷۶ق، «در سنه ناقصه هجریه غرنو در ضحووی شهر ۵ تحریر به اینجا رسید»، ؛ کاغذ: کاغذ آهار مهره فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای روشن، ۲۱۲گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۳/۱×۳۸سم [ف: ۲-۶۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۵۳

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: کاغذ آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای روشن، ۳۸۰گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۲/۶×۳۵/۱سم [ف: ۲-۶۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۷۸

از ابتدا تا فصل هشتم و در وصایای افلاطون؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره، جلد: ساغری سبز ضربی، ۴۰۷گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۱/۱×۳۴/۵سم [ف: ۲-۶۱]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۵۱

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** و به حسب ارث حکم دیه خنثی نیز چنین است ... و به نستعین.

جلد سوم؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله فراهانی، تا: ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای ضربی، مجدول، ۲۴۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۸سم [ف: ۲-۶۰]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۴۹

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** حریص گرداناد، انه لطیف مجیب.

جلد اول؛ خط: نسخ، کا: آقا بابا بن ملا مهدی شهمیرزادی، تا: دوشنبه ۸ محرم ۱۲۷۶ق، به دستور بهاءالدوله؛ کاغذ: کاغذ آهار مهره فرنگی، جلد: میشن نارنجی سیر مجدول، ۵۲۷گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۳×۳۵/۵سم [ف: ۲-۶۰]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۵۰

آغاز: برابر۲

جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: آقا بابا شهمیرزادی، تا: ۲۱ جمادی الاول ۱۲۷۶ق؛ تملک: بهاءالدوله؛ کاغذ: کاغذ آهار مهره فرنگی، جلد: میشن نارنجی سیر، ۵۶۸گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۲/۲×۳۴/۷سم [ف: ۱-۶۰]

● **بهائیت** / بهائیت / فارسی

bahā'īyat

؟ بهاء الله، حسینعلی بن میرزا بزرگ، ۱۲۳۳-۱۳۰۹ قمری

bahā'-ol-lāh, hoseyn-'alī ebn-e mīrzā bozorg (1818-1892)

۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۲۰۲۵/۳

آغاز: بسم ربنا العلی الاعلی. ای مؤمن مهاجر عطش و ظمأغفلت را از سلسبیل قدس

بندهایی به فارسی؛بی‌کا،بی‌تا؛۳۲گ،اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۳-۱۶۹]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۲۰۲۵/۴

آغاز: بسم ربنا المقتدر علی ما کان و ما یکون. جوهر جواهر حمد و حقیقت

بندی به فارسی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۶گ، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۳-۱۶۹]

● **بهائیت** / بهائیت / فارسی و عربی

bahā'īyat

ظاهراً غیر همانند:

۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۳۱۳

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد صادق جرفادقانی، تا: رمضان ۱۲۶۷ق؛ مجدول؛ فاقد جلد، ۱۶۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱-۲۷۹]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۵۱۰-۱۳/۱۹۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، جلد: مقوا با روکش پارچه مخمل، ۶۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۶-۳۲۹۷]

۳. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه: ۱۱۱

بهائی (رساله) (ابن ذئب)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۹ق [نشریه: ۷-۶۹۷]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۱۰۷-۱۱/۲۰۷
بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۷گ، ۱۲-۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۶-۳۲۹۷]
۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۳۵۷-۳۷/۱۴۷
آغاز: بسمله فی جواب من سئل عن تفسیر سورة الحمد الحمد لله المتقدس عن نعت الموجودات؛ **انجام:** وما هو بظلام للعباد وکفی به ولیا انه علی کل شیء قدیرا ... و الحمدلله رب العالمین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول با ترنج و سرترنج، ۱۹۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶-۳۲۹۷]
۶. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه: ۱۲۶
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی بامره تجلجلت اللاهوتیات بکینونیاتها بها الیها فاجتمعت المجتمعات و افترقت المفترقات؛ **انجام:** سبیل الله فی حقه بان شثت قلته علی صراط مستقیم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کم نقطه؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۳۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۹۰]
۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۱۵۱
ادعیه بهائیت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری؛ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۹سم [رایانه]
۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۶۲۷-۳۳/۱۷۷
آغاز: هو الله تعالی شانه الذکر و البیان الحمدلله الذی انزل الایات و اظهر البینات و انطق ام الکتاب؛ **انجام:** انه معه و یؤیده بالحق و انه علی کل شیء قدیر و البهاء علیکم.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۳سم [ف: ۶-۳۲۹۷]
۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۹۴۸
آغاز: هو الله تعالی شانه العزیز در خصوص شخص معروف به باب و حقیقت احوال این طایفه روایات مختلفه و تفاصیل متباینه در السن و افواه ناس و صحایف تاریخ و اوراق حوادث ایران و؛ **انجام:** با وجود این شهرت میان خلق به چنین نقمتی کشه شدند لکن حال مدتی است که عدالت پادشاهی رادع و مانع است و کسی جسارت چنین تعدیات عظیم نتواند. انجامه: «بنده فانی و محتاج فضل و عنایت حضرت رحمانی علی اکبر روحانی میلانی باستنساخ این کتاب مبارکه سیا سیه نائل آمد سنه ۱۳۲۶ شمسی» مقاله شخصی سیاح که در تفصیل قضیه باب نوشته؛ خط: شکسته نستعلیق تحریری خوش، کا: علی اکبر روحانی، تا: ۱۳۲۶ق، حسب خواهش فرزند کاتب (فواد روحانی ۱۲۸۶-۱۳۸۲)؛ مصحح؛ خریداری از جعفر خادم؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی مقوایی، در عطف جداول و عنوان اثر به زر، ضربی، ۷۱گ، ۱۴ سطر (۴/۲×۹)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [رایانه]
۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۱۱۹/۳
آغاز: هوالله تعالی. نسئل الله بان یبعث احدا من عباده و ینقطعه عن الامکان و یزین قلبه بطراز القوة ... و یمشی مسرعا الی مقر السلطان و اذ اورد مقر سریره ینزل فی الخان و لایعاشر مع احد. و اذ ظهرت طلایع السلطنة یرفع الکتاب. و یقول قد ارسل من لدی المسجون ... و یسرع الی مقر الفداء؛ **انجام:** و نسئل الله ان یجعلک ناصرا لامره. و تختار لهم ما تختاره لنفسک انه لهو المقتدر المتعالی المهیمن القیوم
خط:نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی رنگارنگ، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۳گ (۲۱پ-۴۳پ)، اندازه: ۱۲/۶×۲۰سم [ف: ۹-۱۷۹]
۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۱۲۱/۷
آغاز: بنام خداوند یکتا عز توحیده قلم اعلی لازال سراسم احبای خود متحرک و جاری است؛ **انجام:** حرکت لسان الله الملک العزیز العلیم لتسکن فی نفسک و تفرج فی ذاتک و تکون من الصابرین و المتوکلین
خط: شکسته نستعلیق و نسخ، کا: حبیب الله ازغندی، تا: ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: فرنگی سفید و صورتی و سبز و آبی، جلد: میشن قرمز، ۱۲گ (۱۰۲پ-۱۱۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۲۱/۲سم [ف: ۹-۱۸۲]
۱۲. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه: ۳۹
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷-۵۶۷]
۱۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۶۴۷
آغاز: اوست ظاهر و هویدا-جمیع عالم بظهور حق جل جلاله موعود بوده اند و کتب قبل بر این مطلب بلند اعلی شاهد و گواه؛ **انجام:** الا انهم من الراسخین الحمدلله رب العالمین
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۱۵گ، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۵-۱۷۳۵]

● **بهائیت و عدد نوزده** / بهائیت / فارسی

bahā'īyat va ʻadad-e nūzdah

رساله‌ای راجع به مسلمانان، توبه نامه باب و عدد نوزده. مؤلف که احتمالاً گردآورنده این مجموعه است در این رساله راجع به مسلمانان، توبه نامه، باب و عدد نوزده که عدد مقدس بهائیان است بحث نموده و از مسلمانان به زشتی یاد کرده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۵۷۳
آغاز: راجع به مسلمان حضرت محمد باقر میفرماید: ارتد الناس بعد رسول الله الا ثلاثه او اربعه یعنی که؛ **انجام:** و زمام امور بکلی بکف میرزا تقی خان امیرکبیر افتاد و آن ملعون بالاخره حکم قتل حضرت را داد
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۲۰ق؛ منتخب کتاب ایقان «جواهر الاسرار فی معارج الاسفار» حسینعلی بن میرزا بزرگ بهاءالله؛ کاغذ: کاغذی دفتری خطدار، جلد: مقوایی با روکش کاغذی نقشدار نارنجی تیره و روشن، عطف پارچه مشکی، ۱۴۱گ، ۲۳ سطر (۱۴/۵×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [رایانه]

● **بهائیگری** / تاریخ ایران / فارسی

bahā'īgarī

کسروی، احمد، ۱۲۶۹-۱۳۲۴ شمسی
kasravī, ahmad (1890-1945)

تاریخ تألیف: ۱۳۲۳شمسی
چاپ: مشار فارسی ۸۰۱/۱ (۴ چاپ)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۱۰-۴۷۵۴-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۹۹]

← بهادرشاه نامه ≻ جنگ نامه
← بهادرشاه نامه ≻ تاریخ بهادرشاهی

● **بهار اغوان** / شعر / فارسی
bahār-e aqvān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۹۴۶/۱-ف
نسخه اصل: بادلیان ۲۶۶۶، 27Pers (فهرست ۴۶/۳)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۷۴۳]

● **بهار بدخشان** / تراجم / فارسی
bahār-e badaxšān

حسینی بدخشی، عبدالکریم خان بن ایشان، ق۱۴ قمری
hoseynī badaxšī, ʻabd-ol-karīm xān ebn-e īšān (- 20c)
تاریخ تألیف: ۱۳۰۲ق
تذکره شعراء است به ترتیب تهجی از امیر تا واصف.
[تاریخ تذکره‌های فارسی ۱۲۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۵۵۹
آغاز: تحائف نیازاتی که ارجاعش به جز درگاه الطاف دستگاه جناب بی نیازی مرجع دیگری نیست؛ **انجام:** واصف، می‌سزد درین درباه خدمتی نکردم لیک / اجر بی شمارم داد.
نیمه تمام؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، عطف پارچه، ۲۰۰گ، ۱۶ سطر (۷×۱۶)، قطع: خشتی، اندازه: ۷×۲۱سم [ف: ۱۶-۲۹۷]

● **بهار بی خزان** = **تذکره بهار بی خزان** / تراجم / فارسی
bahār-e bī xazān = tazkere-ye bahār-e bī xazān

کاکوری، احمد حسین بن عبدالحسیب، -۱۲۸۵؟ قمری
kākūrī , ahmad hoseyn ben ʻabd-ol-hasīb (- 1869)
تذکره شعرای ریخته گوی شبه قاره است، در دیباچه می‌گوید: «... احمد حسین متخلص به سحر در مذاق شعر طبع پریشان ساخته و خاطر شکفته و خندان را به حسن پرستی‌های گلرخان معنی تازه افروخته ... اکنون که جرعه‌کشی‌های صهبای این مذاق ... می‌خواست که کتابی بطور تذکره شعرای ریخته گویان ترتیب داده دلی خالی کند، فرصت وقت دست نمی‌داد و بتألیفات تذکره فارسی همت مصروف داشت، چون صورت اختتامش حسب دلخواه جلوه گر شد این تذکره لطیف را که همچو اشعار رنگین خود روکش عبارات بهار بی خزان نام نهاده به تألیفش پرداخت و هر قدر اشعار شعرا که دم تحریر تذکره بیاد داشت داخل تذکره ساخت و فصلی جداگانه در خاتمه کتاب برای ذکر اشعار شعرای باقی ماندگان که نام و تخلص ایشان بلا ترتیب حروف تهجی باشد افزود ...».
چاپ: این تذکره در سال‌های ۱۳۸۸و ۱۳۸۹ق به چاپ رسیده است و در آن چهارده بیت غزل مؤلف به زبان اردو به یادگار مانده است.
[دانشنامه ادب فارسی ۱۳۶۰/۴؛ فهرستواره منزوی ۱۸۵۷/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۷۵۰
آغاز: بسمله. تجلی افروزیهای طور سینای خیال به ثنای اعجاز پروازیست که دمسازان سرو نفس از یمن افضالش با صبح صفاپرست دعوی دلگرمی دارند
نسخه اصل: کتابخانه ندوة العلماء، لکهنو، هند، شماره ۱۱ (ردیف ۱۰۳). بخشی از ابتدای نسخه را در بر دارد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا،تا:قرن۱۳؛مجدول؛ ۱۵ص، ۱۰-۱۵ سطر [عکسی ف: ۵-۱۹۶]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۷۵۱
آغاز: ای بیمروت تو نهین آتاغش آجاتاهی اکثر
نسخه اصل: کتابخانه ندوة العلماء، لکهنو، هند، شماره ۱۱ (ردیف ۱۰۳). این تصویر ادامه تصویر شماره ۱۷۵۰ است؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، متن خط خوردگی دارد؛ ۸۰ص، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۵-۱۹۸]

● **بهار جاوید** = **جاوید بهار** / شعر / فارسی
bahār-e jāvīd = jāvīd-e bahār

منیر لاهوری، منیر بن عبدالمجید، ۱۰۱۹-۱۰۵۴ قمری
monīr-e lāhūrī, monīr ebn-e ʻabd-ol-majīd (1611-1645)
مثنوی است در وصف کشمیر و بهار کشمیر، در آن شاه پور میرزا اعتقاد خان (د ۱۰۶۰ق/ ۱۶۵۰م) فرزند میرزا غیاث بیگ اعتماد الدوله را ستایش کرده است. با این‌گونه سربندها: مناجات، نعت، سبب تألیف، وصف کشمیر، وصف شهر، وصف نگار بازدار، وصف کمانگر ماهرو، وصف بت نجار، بت بزاز، ساربان، نگار مرده شوی، بت سقا، مناظره کشمیر و سبزان کشمیر، سرمای کشمیر، خانه‌های چوبین کشمیر، مناظره باد و باران، آلات ساز و آهنگ، هوای کشمیر، زمین کشمیر، کوه پیر پنجال، کوه ماران و بسیار موضوع‌های دیگر از کشمیر.
چاپ: در «شعرای کشمیر» چاپ شده است.
[مشترک پاکستان ۴۰/۷ (۲نسخه)؛ شعرای کشمیر ۱۴۶۵/۳-۱۵۴۶]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۳۱۳/۵-عکسی
آغاز: الهی بلبل گلشن پرستم ×× گل گلزار نغمه، ده به دستم؛
انجام: سخن راز و شکفته روی امید ×× «بهار» ش نام کردم لیک «جاوید»
نسخه اصل: گنج بخش، ش ۱۱۲۳ (گنج ۱۵۵۲/۳)؛ خط: نستعلیق خوش، کا: قاضی صدرالدین محمد، تا: قرن ۱۱؛ در «کلیات» او؛ ۴۳گ (۵۲-۹۴) [عکسی ف: ۲-۴۲]

● بهار دانش / داستان / فارسی

bahār-e dāneš

کنبو لاهوری، عنایت الله، ۱۰۱۷-۱۰۸۲ قمری
kambū lāhūrī, ʻenāyat-ol-lāh (1609-1672)

اهدا به: شهاب الدین محمد ثانی شاه جهان پادشاه گورکانی هند
تاریخ تألیف: ۱۰۶۱ق
داستانی است عاشقانه و ادبی با نثری پر از استعاره و کنایه و تقریباً مسجع. موضوع آن معاشقه جهاندار شاه و بهره ور (مهرور) بانو بر اساس حکایات قدیم هندی می‌باشد که به تقلید از عیار دانش که تحریری از کلیله و دمنه است. ترتیب داده شده، مؤلف در حین سیر طبیعی داستان، افسانه‌های متعددی در پند و اندرزهایی از قبیل «بیوفایی زنان، کارهای سترگ را بی خوض آزمودن خطاست، دشمن را حقیر نتوان شمرد ...» نقل کرده است. رساله به دیباچه مولانا محمد صالح برادر و شاگرد مؤلف ابتدا می‌شود. چنانکه می‌گوید: «بر آن سر است که بتحریر دیباچه این سواد اعظم قبول اقبال که خرد معنی پرور به بهار دانش موسوم ساخته ... پرورده حسن اعتقاد خاك راه آل محمد صالح که با آن جوهر پاك نسبت هم گوهری و شاگردی دارد». به زبان انگلیسی و آلمانی و فرانسوی ترجمه شده و حسنعلی عزت در زمان تیپو صاحب، آن را به رشته نظم کشیده است.
آغاز: دیباچه: بسمله فاتحه کتاب مستطاب آفرینش که پیرایه صحیفه ذاتش وبینش حمد خداوند خرد بخش سخن آفرین صورت برای معنی ایجاد و تکوین است ... متن: پیرایه ده دیباچه سخن، حمد حکیمی است که ملك معنی را به وساطت تیغ ناطقه مسخر معشر بشر گردانید ...
انجام: سیه کاری مکن چون خامه خویش ×× بشنو از چشم پرخون نامه خویش / زبان را گوشمال خاموشی ده ×× که هست از برده کوی خاموشی به
چاپ: در هند به سال ۱۲۶۱ و پس از آن بارها چاپ شده است؛ گانپور، سنگی، وزیری، ۴۵۰ص؛ بمبئی، ۱۲۹۳ق، ۲۸۸ص
[نسخه‌های منزوی۳۵۳۳/۵؛ فهرست مشترك پاکستان ۱۰۰۷/۷و ۱۰۰۷/۶؛ الذریعة ۱۵۸/۳؛ مشار فارسی ۸۰۳/۱؛ فهرستواره منزوی ۲۹۲/۱]

۱. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه: ۱۳۷
آغاز: همه از صنع تو مکان و مکین همه در امر تو زمان و زمین
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۹۰۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ ۲۰۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱-۱۱۶]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۱۲۰۷
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۶۹۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۱ق؛ مجدول، دارای سر لوح رنگین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۸/۵سم [ف: ۲۰-۷۵]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۰۷۵
آغاز: کیفیت شرایف صفات چنان گرهی بر زبان نیفتاده که شرح؛ **انجام:** در همه کوی و مملکت آوازه در افتاد مرد و زن اهل برزن.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام (از اواسط حدود ۳۵ صفحه و از انتها یک سوم کتاب ساقط شده)؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: اسقاطی، ۱۷۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۷-۳۶]
۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۵۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** خار و خاشاك، ز بد کف ...
خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن‌های ۱۱-۱۲؛ با واژه نامه‌ای در پایان، آغاز موجود: «... حیرت فرو رفته به صنعتهای رنگارنگ صانع»؛ جلد: مقوا، عطف پارچه، ۲۲۳گ، ۱۵ سطر (۱۷×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱-۳۶]
۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۴۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ به شیوه هندی؛ ۱۹۱گ، ۱۶و۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱-۲۳]
۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۱۷۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** جهان فضل و هنر بهنگام آرایش ابن نوآیین پیکر از مفلسی نقد معانی بمنزله. [ده سطر از خاتمه نسخه ما افتاده است].
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: کاهی، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۱۷۱گ، ۲۳ سطر (۱۲/۵×۲۷/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۳۴سم [ف: ۷-۲۳]
۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۹۹۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام (از پایان سه عنوان کم دارد)؛ مجدول؛ یادداشت ۱۲ ذیقعده ۱۲۹ (۱۲۰۹) و ۲۴ ربیع الثانی ۱۳۰۳ با مهر مصطفی ۱۱۵؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج سبز ضربی مقوایی، ۲۴۰گ، ۲۱ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۲-۲۹۸۴]
۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۷۹۵-۲۹/۱۳۵
آغاز: بیت: هیچ کس از مبدء فیاض بی قسمت نماند ×× از در صاحب سخا سائل نگردد بی نصیب. تمثیل: شدم روزی ز بهر سیر

درباغ ×× گلی دیدم شگفته درگلستان؛ **انجام:** نوشیروان در غضب شد وگفت نه پنداری که من او را درحالتی که متشکل به اشکال مختلفه می‌گردید نمی‌شناختم و حقیقت شعبده بازی او برمن ظاهر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوا، ۳۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲-۶۳۴]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۹۷۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ (سنه ۱۶۰ جلوس)؛ تملک: علی اصغر حسینی در ۱۲۹۹؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: عطف و گوشه میشن سیاه رویه ابری فرنگی، ۲۷۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۳×۲۶/۸سم [ف: ۲-۶۱]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۲۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: شنبه ۲ محرم ۱۱۱۵ ق؛ مجدول، دارای کمند، دارای سرلوح، صفحات اول و دوم تمام مرصع و بین السطور طلااندازی، اطراف تصاویر پر کار، با شانزده تصویر رنگی زیبا به سبک هندی؛ کاغذ: کشمیری نخودی آهار مهره، جلد: میشن عنابی ضربی دو رویه مزین به شمسه و لچک ترنج‌های زرین زمینه مشکی عطف: تیماج عنابی، ۳۵۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۹-۹۲]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۹۹۷

خط: نستعلیق، کا: غلام رسول پسر حافظ عبدالرحیم، تا: ۲ رجب ۱۱۲۰ق، زمان محمد شاه غازی؛ مجدول، سه عنوان «نقش بستن بهر و ربانو ...» و «بسر آمدن جام عمر جهاندار ...» و «فاتحه کتاب معنی ...» افزوده دارد؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج حنایی ضربی مقوایی، ۲۶۱گ، ۱۷ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۲-۲۹۸۸]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۹۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شیخ غلام محیی الدین ساکن حیدرآباد، تا: ۱۱ رمضان۱۱۷۶ق؛ تملک: محمد کریم بن علی اکبر بن فضل الله سلطان بن محمد سلطان، اهداء نسخه توسط کاتب به ابوالقاسم به تاریخ ۱۱۷۷؛ جلد: تیماج سرخ، سوخت، ۱۶۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۲۶-۳۷۹]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۳۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: سید جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج خرمایی سیر، ۲۲۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۱۷-۳۵]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۴۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** در انجمن سامی یار دانسته اسباب نعمت و آلات را مشگری فراهم.

خط: شکسته نستعلیق به شیوه هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام (حدود یک سوم کتاب از انتها ساقط شده)؛ مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی موریانه خورده شدید، جلد: مقوایی، ۲۴۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۱۷-۳۶]

۱۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۸۳۲-۳۵/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای تملکی به تاریخ ۱۲۸۷ ق؛ جلد: تیماج مشکی مجدول با ترنج و سرترنج، ۱۴۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۲-۶۳۳]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۰۰۵

کا: محمد نصیر الدین بن شیخ محمود ابن عبدالواحد صدیقی، تا: قرن ۱۳؛ خریداری از بیژن پاینده آزاد؛ اندازه: ۱۷/۶×۳۱/۵سم [رایانه]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۵۴۷۶

انجام: آغاز تحرک سلسله شناسای صورت بهره ... اگر سلطان کشور گشای دل و سپهدار

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: کشمیری نخودی آهار مهره، جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای سوخته مجدول زرکوب، ۲۶۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۴۸۷]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۵۰۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ ربیع الثانی ۱۲۰۶ق؛ مجدول، با سرلوح مزدوج مذهب؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای روشن مجدول زرکوب، ۳۵۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۴۸۶]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۸۴۹

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

فاقد دیباچه؛ خط: نستعلیق، کا: بیده کس چند مشهور به همل، تا: شنبه ۳۰ ذیقعده ۱۲۱۷ق، جا: پیشاور؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲۶-۳۳۱]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۰۱۶/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** دو چیز حاصل عمراست نام نیک و ثواب ×× ازین دو ورگذاری کل من علیها فان

خط: نستعلیق، کا: عبدالصمد بن حاجی علی شیروانی، تا: ۲۲ رمضان ۱۲۲۷ق، محشی، مصحح، دارای مثنوی میرزا عبداللطیف اصفهانی در هجو میرزا آقای دفتر و مدت پادشاهی پادشاهان در انجام؛ مهر: «عبده الراجی محمد» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، ۱۶۶گ (۱۳۰-۲۹۵)، ۱۷-۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۳۸-۵۲]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۸۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد علی بن محمد مهدی هاشمی سمنانی، تا: ۱۲۳۲ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج

یشمی، مقوایی، دارای ترنج و سرترنج با نقش گل و بوته، مجدول، میان جداول بوته‌های ریسه‌ای ضربی، ۲۱۸گ، ۱۷سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰/۷سم [رایانه]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۶۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: یحیی حسینی تفرشی الاصل گیلانی المسکن، تا: دوشنبه ۱۴ ذیقعده ۱۲۴۶ق؛ مجدول محرر؛ جلد: ساغری، مشکی، ۱۰۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۳سم [ف: ۳۶-۲۰۴]

۲۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۶۹۹-۱۰/۹

آغاز و انجام: برابر

از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب شبیه سازتهرانی متخلص به عزیز، ابن ابوطالب بن کربلائی اسماعیل بن محب علی تهرانی، تا: ۱۲۴۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای سیر، ۱۴۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [ف: ۲-۶۳۳]

۲۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۱۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۸ شوال ۱۲۶۱ق، جا: شیراز؛ سرلوح بزرگ و ممتاز، مجدول؛ جلد: تیماج سرخ مجدول گرهی، ۲۶۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف مخ :۱-۲۸۱]

۲۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۷۹۸-۲۴/۹۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** لطف کلامش دلپذیر و حلاوت معانی اش دامن گیر لاجرم به نگارش آن پرداخته بعون الله و توفیقه در احسن زمان و اسعد اوان سمت اختتام یافت.

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن حاجی محمد جعفر تاجر کاشانی، تا: جمعه ۲۸ ذیحجه ۱۲۷۰ق، جا: کاشان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای روشن ضربی مجدول گرهی مذهب، ۲۸۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲-۶۳۴]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۲۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری معمول هندوستان، بی‌کا، تا: ۶ ذیقعده ۱۲۸۱ق؛ کاغذ: هندی نازک و کلفت شکری آهار مهره معمول هندوستان، جلد: تیماج سبز داغ کرده، ۵۹۶ص، ۱۷سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۶-۱۸۲]

۲۸. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه: بدون شماره

آغاز و انجام: برابر؛ تمت تمام شد شمشیر جان فرسای؟ کاتب الکتاب مسمی بهار دانش عنایت محمد ناصر صدرامین گذر علی آبادی کوتوالی بلده فرخنده ساز حرآباد (حدآباد؟) در عهد او بتاریخ بیست و هفتم ماه ربیع الثانی سنه ۱۲۸۳ بروز پنج‌شنبه بوقت سه بهر ساعت سعید تشرف اتمام رسانید.

خط: شکسته نستعلیق هندی، کا: عنایت محمد ناصر صدر امینی، تا: پنج‌شنبه ۲۷ ربیع الثانی ۱۲۸۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز [نشریه: ۷-۷۲۴]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۷۶۰۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد ناصر صدر امین، تا: ۱۲۸۴ق؛ محشی؛ مهر: «حسن عاطفی»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوایی، روکش تیماج سبز، مجدول، ۳برگ (۳۶، ۳۳، ۲۹۳)، ۱۱، ۱۳، ۱۴ و ۱۸ سطر (۱۰/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۸سم [رایانه]

۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۲۱۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۱۸۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۱۹۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۱۰۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان کل کرفته بی تحمل لا جرعه در پای ریخت ان طناز زمزمه ساز بباده ناز غارت که ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: هندی نخودی و فرنگی نخودی، ۷۷گ، ۱۸و ۲۰ سطر (۱۳×۲۱و ۱۲/۵×۱۹ و ۱۳×۲۱)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [رایانه]

۳۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۴۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۷۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱-۲۳]

۳۵. تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه: ۲-۱۸

بی‌کا، بی‌تا؛ خطی به خط دستنویس ناخوش «عبدالرزاق بن شیخ عبدالله قریشی» در «سنه احمد شاهی» تحریر شده؛ جلد: مقوایی سبز، ۶۲۷ص، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۱۳۱]

۳۶. تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه: ۲-۲۰

بی‌کا،بی‌تا؛جلد:مقوایی قرمز شطرنجی،اندازه:۱۹×۳۰سم [ف: ۱۳۲]

۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۸۶۸

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۸۲گ، اندازه: ۱۳/۱×۲۱/۷سم [رایانه]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۶۱۹

آغاز: آنست که ازین و ادعیه سرنهی کتی بل تقدیری که از گروه نسوان باشد پیرامونش نکرد زیرا که اهل؛ **انجام:** وقع و وقار است و نادانه او وسیله عزت و اعتبار

خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، ۱۷ سطر (۸×۱۷/۷)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۹/۲×۲۶/۵سم [رایانه]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۶۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** سر اطاعت بر خط تسلیم نهاده چون سایه به دنبال شاه شد سیل صلح را پذیره گشت و بقیه عمر از میکده مراد و خم خانه امید باده پیمای.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام (چند صفحه)؛ محشی؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۸۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم

[ف: ۹-۹۱]

۴۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۷۹۸/۳-۱۵/۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** [عنوان:] رسیدن سنگ تفرقه از این آبگون حصار بر آبگینه جمعیت آن دو بیدل ... و از آن بی دل پرسید که بدین شکل و شمایل که در چاه زنخدانت یوسف کنعانی با آرزو زندانی می‌شود و در پیش

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا سرخ، عطف و گوشه پارچه، ۸۶گ (۷۰ر-۱۵۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲-۶۳۴]

۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۱۹۵/۳-ف

نسخه اصل: ش ۳۱۵ کتابخانه گنج بخش؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۲۰۹]

۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۷۶

آغاز: دیباج پیرایه ده دیباچه سخن حمد حکیمی است که ملک معنی را بوساطت تیغ ناطقه مسخر معشر بشر گردانیده

خط: نستعلیق درشت خط، کا: محمد اسحق متوطن بلخ، بی‌تا؛ دارای یک سرلوح؛ ۶۳۰گ، ۱۱ سطر، قطع: رحلی، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۲-۴۲۸]

● بهار دانش / داستان / فارسی

bahār-e dāneš

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۹۰-ف

نسخه اصل: بادلیان از نسخه‌های فارسی موسسه هندوستان شماره ۱۴ در اکسفورد، فهرست بادلیان ج ۳ ش ۲۸۳۵. باب دهم از بهار دانش در احوال شعرا؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۲۳]

● بهارستان / ادبیات / فارسی

bahārestān

جامی، عبدالرحمن بن احمد، ۸۱۷-۸۹۸ قمری

jāmī, ʻabd-or-rahmān ebn-e ahmad (۱۴۱۵-۱۴۹۳)

اهدا به: برای فرزندش ضیاءالدین یوسف و به نام سلطان حسین میرزای بایقرا

تاریخ تألیف: ۸۹۲ق

اثر مشهور ادبی است که به اسلوب گلستان سعدی، برای فرزندش ضیاءالدین یوسف و به نام سلطان حسین میرزای بایقرا نوشته. عبدالرحمان جامی می‌گوید چون بفرزندم ضیاء الدین یوسف زبان و ادب فارسی می‌آموختم کتاب گلستان مورد بحث ما بود این کتاب دلکش آنچنان بر ما اثر گذاشت که به خاطر رسید: تبرکا بانفاسه الشریفه و تبعا لاشعاره اللطیفه ورقی چند بر آن اسلوب ساخته شده و جزوی چند بر آن منوال پرداخته گردد لذا این بهارستان را به دوره سلطان حسین تیموری در هشت روضه پرداختم.» فهرست «روضه»های کتاب چنین است: ۱. نثر ریاحین جیده از بساتین دور بینان راه هدایت و صدرنشینان بارگاه ولایت؛ ۲. تشریح شقایق دقایق حکم؛ ۳. بیان شکفتن شکوفه‌های باغستان حکومت و ایالت که متضمن میوه‌های نصفت و عدالتست؛ ۴. وصف میوه بخشی درختان باغستان جود و کرم، ۵. تقریر رقت حال بلبلان چمن عشق و محبت؛ ۶. وزیدن نسائم ملاطفات و روایح مطایبات که غنچه لبها را بخنداند؛ ۷. داستان مرغان قافیه سنج سرابستان سخنوری و طوطیان غزل سرای شکرستان نظم گستری؛ ۸. حکایتی چند از زبان احوال بی زبانان که خردمندان و نکته سنجان امثال آن وضع کرده اند. گزارش ترکی آن به نام «هداية العرفان» در سال ۱۲۵۲ق در استانبول به چاپ رسیده است.

آغاز: چو مرغ ذی بالی ز آغاز ×× نه از نیروی حمد آید بپرواز ... اما بعد، نموده می‌شود چون در این وقت دلپسند فرزند ارجمند ضیاءالدین یوسف ...

انجام: بوقتی شد آخر که تاریخ هجرت ×× شود نهصد از هشت بروی فزایی

چاپ: مشار فارسی، ج۱، صص۸۰۴-۸۰۵؛ دهلی، سنگی، ۱۳۲۷ق/۱۹۰۹م، وزیری، ۱۰۸ص؛ گانپور، ۱۳۲۱ق./۱۹۰۳م، (چاپ دوم)، وزیری، ۱۲۴+۲صص؛ طهران، سنگی، ۱۳۱۱ (چاپ اول)، رقعی، ۱۴+۱۷۱صص

[دنا ۵۴۵/۲ (۵۰ نسخه)؛ مثنوی هفت اورنگ جامی مقدمه از مرتضی مدرس گیلانی؛ نسخه‌های منزوی ۳۵۳۵/۵؛ الذریعة ۱۸۸/۹، ۱۱۰/۲۶؛ هدية العارفين ۵۳۴/۱؛ فهرستواره منزوی ۱۸۵۷/۳]

شرح و حواشی:

۱- شرح بهارستان؛ شمعی برزینی، مصطفی (-۱۰۰۰)

۲- دیباچه در وصف بهارستان؛ جامی آشتیانی، علی اصغر (-۱۴)

۳- شرح بهارستان

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۷۹۵/۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بر این به مهر تازه بدل شده است، و دشمنی قدیم بدوستی جدید ...

نسخه در روضه هشتم افتاده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۹۵ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای روشن، ۲۱گ (۴۱۹پ-۴۳۹پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۵/۲×۳۴سم [ف: ۸-۹۸]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۳۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق پخته، کا: حسن بن حاجی صالح الجورلوی، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، بخشی به ترکی، یادداشت‌هایی از مرگ سلطان محمود خان (۱۶ ربیع الثانی ۱۲۵۵) و تخت‌نشینی سلطان عبدالحمید خان بن سلطان محمد خان (۱۲۵۵ق) که نشان می‌دهد در این تاریخ نسخه در عثمانی بوده است؛ مهر: «بنده خدا حسین» (دایره)؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای تند سوخته با ضرب

طلایی،۷۳گ،۱۷سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۱-۳۶]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۸۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:محتملاً قرن ۱۰؛مجدول؛در پشت صفحه اول آمد: «واقعه ناظمه و هو الفقیر الجامی»؛کاغذ: متن بخارائی، حاشیه فرنگی، جلد: مقوایی، رویه قلمدانی ریخته، عطف تیماج قهوه‌ای، ۹۸گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۶-۴۲۳]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۶۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق جلی ممتاز، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با سرلوح ساده؛ تملک: وصی بنده خواجه محمد؛ کاغذ: نخودی سرخی، جلد: تیماج ضربی با ترنج و سرترنج و حاشیه زنجیره‌ای، ۱۳ سطر (۸/۵×۱۵)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۶×۲۴/۷سم [رایانه]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۱۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** چو به بینی ز آشنا عیبی ×× گربه بیگانگان نگوئی به

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول به زر و مشکی و لاجورد، دارای سرلوح بی ارزش؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۸-۲۷۴]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۷۹۵/۲۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای ضربی، ۲۱گ (۴۱۹پ-۴۳۹پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۵/۲×۳۴سم [ف: ۳-۶۳۳]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۹۹۷/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای سیر ضربی پشت معرق، ۲۷ سطر [ف: ۳-۶۳۴]

۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۳۱۳/۱۸

خط: نستعلیق، کا: خواجه خواوند بن میرک، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، دارای یک شمسه مذهب مرصع ممتاز، دارای ۱۶ سرلوح مذهب مرصع بسیار عالی، یازده ۱۱ ترنج پروانه‌ای و سروی شکل مذهب مرصع بسیار عالی، دو صفحه مذهب مرصع بسیار، هفت صفحه از آغاز این کلیات شامل فهرست و اعلام کتاب نفحات الانس و نام عرفا و صوفیانی که در این کتاب از احوالات آنان بحث رفته است و همچنین نام ۳۴ نفر از زنان عارفه و شاعره از جمله رابعه عدویه-فاطمه بنت المثنی-فاطمه نیشابوریه و ...، یادداشتی است به خط مرتضی قاجار ولد اسکندر میرزا ابن نائب السلطنة عباس میرزا که درباره حادثه وحشتناک زلزله شهر اسلامبول در ششم محرم الحرام سال ۱۳۱۲ شرح وافی نوشته اظهار می‌دارد که از تعداد سی هزار نفوس ایرانی مقیم شهر اسلامبول فقط یک طفل هنگام رفتن به مکتب بر اثر فرو ریختن دیوار کشته شده و بقیه سالم هستند. نویسنده برای اثبات یادداشت خود عین عبارات روزنامه اختر چاپ اسلامبول را نقل و می‌نویسد (روز سه‌شنبه پیش طرف ظهری در این شهر پایتخت بزرگ زلزله بسیار سخت و هولناکی بوقوع رسیده موجب بسی خرابیها شد ... اصناف بازار از کسبه و تجار تماما از هول جان دکان و مکازه‌های خودشان را باز گذاشته فرار کردند حتی صرافان مملکت نیز نقود موجوده خودشان را بی صاحب گذاشته گریختند ...) تحریرا فی شانزدهم شهر صفر المظفر ۱۳۱۲ کتبه الاحقیر مرتضی کتابدار بندگان حضرت اقدس ارفع والا ولیعهد سلطان مظفر الدین میرزا ارواحنا فدا بتاریخ فوق تحریر شد التماس دعا دارم؛ مهر: ولیعهدی مظفرالدین شاه قاجار «بر ملکت ناصری ولیعهد-بر رایت نصر حق مظفر-۱۲۸۲ نقش شیر و خورشید و شمشیر»، «بروز قیامت بلرزد جسد-محمد بفریاد جعفر رسد ۱۱۶۵»؛ کاغذ: بخارائی نباتی رنگ، جلد: مقوای روکش تیماج زیتونی مجدول منگنه‌ای زرین، قطع: رحلی، ۲۳ و ۱۹ سطر، اندازه: ۳۵×۴۳سم [ف: ۳-۲۳۵]

۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۳۱۵/۱۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ دارای شرحی است به این مضمون که به موجب دستور فتحعلیشاه قاجار میرزا محمد شفیع صدر اعظم مربی و معلم شاهزاده محمود میرزا کتاب حاضر را به جهت شاهزاده مزبور در تاریخ ذیحجه ۱۲۳۰ ضبط نموده با سجع مهر محمود میرزا ... «چون طالع خسروی است مسعود / محمود آمد صفات محمود ۱۲۱۷»، دو صفحه مذهب، و در وسط هر یک ترنج خورشیدی مذهب مرصع عالی، مجدول، مذهب، سرآغاز رساله ها و مثنوی‌ها روی هم ۲۰ سرلوح مذهب مرصع عالی؛ مهر: «مشیرالسلطنه ۱۳۲۲»، ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: بخارائی شکری رنگ، جلد: مقوای روکش میشن تریاکی که متن و حاشیه تمامی ضربی گل برجسته طلایی، ۲۵ و ۲۷ سطر، قطع: رحلی، اندازه: ۲۵×۳۵/۵سم [ف: ۳-۲۴۰]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۵۹۷/۳-ف

نسخه اصل: آلمان Or Oct 3459؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ ذیحجه قرن ۱۰ [فیلمها ف: ۳-۷۶]

۱۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۵۸۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ مجدول زر و لاجورد؛ قطع: ربعی. [نشریه: ۷-۱۰۸]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۶۹۹۵

بی‌کا، تا: ۹۰۸ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۱۰گ، اندازه: ۱۲×۲۰سم [رایانه]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۳۰۷

خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۸ شعبان ۹۱۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی ضربی زرکوب ترنجی، ۹۱گ، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۱-۲۲۹۳]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۸۶۲

خط: نستعلیق، کا: عل بن عیسی معروف به قنبرعلی یانیه وی، تا: صفر ۹۷۲ق؛ تملک احمد بن مصطفی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۹۴گ، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۴-۳۸۸۳]

۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۶۸۷-۹/۲۳۷

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه اواسط ربیع الثانی ۹۸۰ق؛ مجدول، مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول باترنج وسرترنج، ۱۳۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۲/۵سم [ف: ۲-۶۳۵]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۷۲
خط: نستعلیق، کا: محمد بن عثمان، تا: ۱۰ صفر ۹۸۶ق؛ دارای سرلوح، ؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن لایی قهوه‌ای، ۱۱۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۱۷سم [ف: ۲-۶۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۹۶-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۱۰۷]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۹۷۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: افضل، تا: ۹۸۷ق؛ مجدول، دارای سرلوح مذهب مزدوج؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی کمرنگ، جلد: تیماج، ۱۰۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۹/۴×۱۷سم [ف: ۱۷-۳۷]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۹۵۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۹۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۲۵-۲۳۱]

۱۹. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۶۳
انجام: در انبان و زبانش در طلب نان یک شبه جنبان
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوایی فرسوده عطف و دور تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۲-۵۱۴]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۳۳۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: رضوان بن عبدالله، تا: ۱۰۰۴ق؛ مذیل است به ترجیع بندهایی ناقص از شاعران متعدد بدین شرح: منسوب به حافظ (نامش چند مورد آمده است) با این مطلع: «ای داده بباد دوستداری»، شیخ سعدی: «ای سرو بلند قامت دوست»، امیر قاسم: «الا ای عشق عالم سوز بی غم»، «ای ذروه لامکان مکانت»، «ای زمینت آسمان عالم بالا شد»، «ما مریدان کوی خماریم»، «ماییم کشیده داغ شاهی»، مولانا جلال الدین رومی: «محرمی کن که راه بگذارم ×× پرده از روی کار بردارم»، شیخ فضل الله: «داریم نشان بی نشانی ×× دانیم زبان بی زبانی»، اوحدی: «در خرابات عاشقان کوییست»، «تا بکنون پرده نشین بود یار»، «در میکده با حریف قلاش»، ابدال: «این کیست که در میان جانست». آغاز ترجیع بندها: «ای داده بباد دوستداری ×× اینست وفا و عهد و یاری»، انجام موجود: «بگشا ز دلم انا الحق عشق ×× تا کشته شوم بدار منصور»؛ ۱۰۸گ مربوط به بهارستان + ۷۳ گ مربوط به ترجیع بندها؛ واقف: سید محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوایی با عطف و گوشه میشن، ۱۸۱گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۸سم [ف: ۱۷-۳۸]

۲۱. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه: ۱۱۹
کا: شاه محمد بن فخرالدین علی شهابی، تا: ۱۰۰۴ق؛ مجدول، مذهب، با سرلوح مذهب کوچک؛ اهدایی: مرحوم حاجی محمد علی بادامچی. [ف: ۱۴۹]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۴۵۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق ترک، کا: علی بن منصور، تا: جمادی الثانی ۱۰۰۷ق؛ لغات در حواشی به ترکی، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری، جلد: پارچه‌ای عطف و گوشه چرمی، ۱۳۱گ، ۱۳ سطر (۵/۳×۱۱/۳)، اندازه: ۱۱/۲×۱۷/۵سم [ف: ۷-۲۲۰]

۲۳. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۳۷۲
خط: نستعلیق، کا: مصطفی بن حسین محرم، تا: ۱۰۱۰ق؛ مصحح، محشی، چند بیت شعر از «کمال یاشارزاده افندی»؛ مهر: «عبده حسام الدین» (بیضوی)؛ جلد: مقوایی، ۸۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲-۶۳]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۱۰۰/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** محمد و آله البررة الکرام.
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۰۲۰ق؛ با سرلوح ضربی از طلا و لاجورد و زنگار و برنج؛ کاغذ: امیری شکری آهارمهره، جلد: میشن سیاه داغ دار، ۸۴ص (۱۱۷-۲۰۰)، ۲۳ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۰-۶۵۱]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۷۵۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق عالی، کا: حسن بن محمد یکشهری، تا: ۱۰۳۰ق؛ به خط استاد حسن بن محمد یکشهری، دارای سر لوح مرصع عالی، بازوبندی و کنگره‌ای شکل در بالای آن، مجدول مذهب، با خطوط مزدوج، صفحات زرافشان، صفحه پایانی دارای تذهیب روی زمینه طلایی و لاجورد با خطوط اسلیمی، به نظر می‌رسد این نسخه در ترکیه و با دست خوشنویسی ترک، منسوب به «یکی شهر» کتابت و تذهیب شده؛ کاغذ: شرقی، جلد: دو رو، برون تیماج زرشکی با ترنج و سر ترنج و لچک طلائی، مجدول، عطف و لبه‌ها تیماج مشکی، ۹۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۷سم [ف: ۳۲-۴۲۷]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۰۱۶/۵۰-ف
نسخه اصل: آغاز و انجام چند نسخه از کتابخانه‌های یوگسلاوی؛ کا: سلیمان حسن سوخته، تا: نیمه‌های شوال ۱۰۳۱ق، جا: شهر سرای در قهوه قولاغوز [فیلمها ف: ۱-۶۴۰]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۴۲۴/۶
آغاز: سید الطایفه جنید قدس الله سره میگوید حکایات المشایخ جند من جنود الله
منتخب؛ خط: نستعلیق و شکسته و نسخ و تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۱-۱۰۷۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲ص (۹۲-۱۰۴)، اندازه: ۱۵×۲۷/۶سم [ف: ۱۷-۴۰۸]

۲۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱-۸۸۵]

۲۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۷۶/۴-عکسی
نسخه اصل: گنج بخش، ش۵۳۹۸ (گنج ۱۲۵۶/۳)؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۱۲۰ق؛ ۷۰گ (۸۲-۱۵۱) [عکسی ف: ۲-۴۳]

۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۳۶-۱/۱۳۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی ضربی مجدول، ۷۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲-۶۳۴]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۳۸۱/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج مشکی، ۸۳گ (۱پ-۸۳پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۰-۱۰۱]

۳۲. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه: ۹۴
خط:نستعلیق،کا:مرتضی قلی،تا:۱۲۱۴ق؛قطع: ربعی [نشریه: ۵-۶۱۹]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۶۱۴/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: شکر الله اردلانی سنندجی، تا: ۱۲۳۱ق، برای میرزا معصوم طبیب اصفهانی؛ کاغذ: سفید فرنگی آهار مهره، جلد: چرمی ضربی روشن قهوه‌ای، ابعاد متن: ۱۱/۵×۲۳، اندازه: ۲۱/۵×۳۱/۲سم [ف: ۷-۶۷۱]

۳۴. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه: ۲۶۹/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ رجب ۱۲۴۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: ربعی [نشریه: ۳-۴۰۵]

۳۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۷۲۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق؛ مالک: اعتضاد ۱۲۸۳ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج یک‌لا ضربی، ۷۰گ، ۱۸ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳-۲۶۱]

۳۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۹۷/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی و کاهی، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۴۸گ (۱۷پ-۶۴ر)، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۸۰]

۳۷. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۲۰۴۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۹۷ق؛ مجدول؛ جلد: گل مرغ، برگ‌ها آبی رنگ، ۱۱۷گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳-۱۳]

۳۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۳۷/۲ ـ ج
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۵۶ق؛ ۷۸گ (۲۲پ-۹۹پ)؛ کاغذ: فرنگی، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۷) [ف: ۱-۴۷]

۳۹. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه: ۱۰۸/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵-۶۴۰]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۷۷
آغاز: برابر
خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۲گ، ۱۹ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲-۴۲۸]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۶۴۶/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۹گ (۱۲۷پ-۱۶۵پ)، ۲۳سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۷-۱۷۵]

۴۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۹۵۰/۳
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۶۸گ (۲۷۰ر-۳۳۷پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳-۲۶۱]

۴۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۴-۷/۱۱۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** مطایبه: شاعری پیش طبیب رفت وگفت چیزی در دل من ... وخنکی آن به بیرون سرایت می‌کرد وچون از دل خود بیرون دادی خلاص یافتی (قطعه) چه شعر هست آنکه نامشی چون زنادان
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸گ، ۱۸-۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲-۶۳۵]

۴۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۳۰۳-۵۶/۱۵۳
آغاز: برابر
از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲-۶۳۵]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۴۹۳/۵۶
الروضة الخامس فی تقریر رقة الحال . در دنبال آن روضه ششم کتاب؛ کا: محمد جعفر شیرازی، بی‌تا؛ کاغذ: الوان، جلد: چرمی ماشی ضربی معرق، ۲۱ص (۸۷۳-۸۹۳)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷-۵۹۷]

۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۰۰۵۹
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهر دخت همایی [رایانه]

۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۰۰۶۱
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

۴۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۱۹۵۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** امید بکارم اخلاق مطالعه کنندگان آنکه بر خللی مطلع شوند بذیل عفو و اغماز بپوشند. چون به بینی ز آشنا عیبی ×× گر به بیگانگان نگوئی به / زانکه در کیش آخر اندیشان ×× عیب پوشی ز عیب جوئی به. مشقه الفقیر الحقیر حسن بیچاره.
خط: نستعلیق متوسط، کا: حسن بیچاره، تا: بنظر می‌رسد که احتمالا در اوائل قرن دهم هجری قمری کتابت انجام گرفته؛ جلد ساز ملا بابائی به سال ۱۲۱۰ هجری قمری، مجدول زرین، یک کتیبه مذهب کار هرات؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش تیماج گل ماشی وسط یک گل ترنج و دو سرترنج ضربی زمینه آلبالوئی رنگ، اندرون کاغذ زیتونی رنگ، ۱۲۱ص، ۱۵ سطر،

قطع: وزیری، اندازه: ۱۷×۲۴/۷سم [ف: ۷-۱۵۳]

۴۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۳۱۴/۲۶

خط:نستعلیق،کا:ظهوری،بی‌تا؛ کاغذ: بخارائی شکری رنگ، جلد: مقوای روکش تیماج لاکی وسط ترنج دو سرترنج و چهار لچک منگنه‌ای، قطع: رحلی حجیم، اندازه: ۲۶×۳۶سم [ف: ۳-۲۴۹]

● **بهارستان** / تاریخ / فارسی

bahārestān

کشمیری، ذوالفقار، ق۱۳ قمری

kešmīrī, zolfaqār (- 19c)

مؤلف پس از آنکه نامه‌ای را که روز بیستم جمادی الثانی مطابق با هیجدهم اردیبهشت ماه به‌رضاقلی خان نامی که گویا همان رضا قلی خان هدایت امیر الشعراء باشد نوشته نقل کرده است (و از آن نامه چنین بر می‌آید که در نیمه دوم قرن سیزدهم می‌زیسته است) کتاب خود را در پنج قسمت درباره زردشت و مزدک و مانی و بانو سجاح و مسلمه کاست‌کار (در نسخه: مسیمله) و پس از آن خاتمه‌ای درباره‌ام تمیم نوشته و به‌جز عبارات عربی که نقل کرده همه کتاب را به فارسی سره پرداخته است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۷۸۹/۱

آغاز: ستایش بهینه بیرون از؛ **انجام:** گذشته از بیش هیچ دم نزد.

خط:نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ تملک: مرحوم فرهاد میرزا معتمد الدوله؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره کرده، جلد: میشن سیاه داغ کرده، ۵۹ص (۱-۵۹)، ۱۳سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۰-۳۹]

● **بهارستان** / متفرقه / فارسی

bahārestān

قائم مقام فراهانی، علی اکبر بن علی، ۱۲۶۹-۱۳۲۹ قمری

qā’em maqām-e farāhānī, ‘alī akbar ebn-e ‘alī (1853-1911)

کتابی مانند گلستان سعدی است ولی داستان‌هایی از حوادث زمان خود مؤلف در آن آمده است؛ دارای چهار «فصل»: ۱. محافل پادشاهان؛ ۲. فضل درویشان، ۳. محامد اخلاق و عواید حکمت؛ ۴. لوازم تربیت و مراسم صحبت

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۵۲۴

آغاز: بمزید امعان و شرط تانق نظری باید که حق سبحانه و تعالی بحسن صنع و یمن قدرت بساط افلاک بر آورد؛ **انجام:** خاتمة الکتاب بشکر و منت باری ... و در چشم دشمنان خار نماید عربیه فالحمد

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اصل مؤلف و خط خوردگی دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۰۳گ، ۱۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۹-۱۳۲۳]

● **بهارستان** / متفرقه / فارسی و عربی

bahārestān

قائم مقام فراهانی، علی اکبر بن علی، ۱۲۶۹-۱۳۲۹ قمری

qā’em maqām-e farāhānī, ‘alī akbar ebn-e ‘alī (1853-1911)

منتخباتی است از کتاب‌های عربی و فارسی در چند «فصل» که آنچه به نظر مؤلف جالب و مفید بوده جمع کرده با عین عبارت‌های آنها. در یکی از نظم‌ها تاریخ ۱۲۷۵ دیده می‌شود و عناوین فصول چنین است: فصل: فی بدایع التفاسیر و ما یتعلق بذلک؛ فصل: فی الملتقطات من الرواشح السماویة؛ فصل: فی الأخبار و الأحادیث؛ فصل: فی الأدعیة و المأثورة؛ فصل: فی المنثورات البلغیة الفائقة؛ فصل: فی اللغة العربیة و الفارسیة؛ فصل: فی ابیات المعانی و الألغاز و الأحاجی؛ فصل: فی مسائل متفرقة من علوم مختلفة؛ فصل: فی المحاضرات و الأجوبة الحسنة؛ فصل: فی اشعار فارسیة و عربیة مستحسنة؛ فصل: فیما ترجم من الأشعار العربیة بالفارسیة؛ فصل: فی نوادر تاریخیة و فوائد جغرافیة.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۵۵۶

آغاز: الحمدلله علی نواله و الصلاة علی محمد و آله، و بعد فهذه نبذة من اللباب احتویتها مما رویتها عن افاضل الأصحاب

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در حاشیه مطالبی افزوده شده و بعضی از آنها به خط دیگران؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۷۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۹-۳۶۲]

● **بهارستان** / تراجم / فارسی

bahārestān

آیتی قائنی، شیخ محمد حسین، ۱۳۱۰-۱۳۹۷ قمری

āyatī qā’enī, šeyx mohammad hoseyn (1893-1977)

تذکره شعرای قاین است که اشعار ۳۷ شاعر قاینی را در آن آورده است. این کتاب به نام بهارستان چاپ شده ولی در این نسخه از این نام نشانی نیست. نام، اشعار و سرگذشت این شعراء آمده: بوذرجمهر قاینی، ابوبکر قهپایی، کوشککی قاینی، حکیم ابونصر محمد قاینی، هلال قاینی، نزاری قهستانی، حکیم شیونی، جلال الدین یوسف، ولی دشت بیاضی، سید علی واعظ قاینی، نورالله اسفراینی، سید محمد نوربخش، سید جعفر قاینی ، ابن حسام، شاه اسحق ولی، خواجه آصفی، ملا بلال شاخنی، عبداللطیف بیرجندی، منشی بمرودی، زرین قلم بمرودی،

صبوحی بیرجندی، اشراق بیرجندی، دانش بمرودی، درویش قاینی، فروغ بیرجندی، طوفان بیرجندی، شهاب سیستانی، سید ابوتراب، شیخ محمد هادی، سید اسماعیل سید دانی قاینی، وحشی بیرجندی، شیخ عبدالحسین واعظ، راغب بیرجندی، خیام بیرجندی، مؤلف، میرزا حبیب الله خراسانی، محمد باقر پدر مؤلف.

آغاز: رب یسر و لاتعسر. تذکره شعرای قائنات درخشنده تر دری که از صدف بلاغت سفته ... گردد سپاس حکیمی است ... که خرد و عقل را در ممالک وجود بسلطنت و جهانداری برگماشته

چاپ: تهران، ۱۳۲۷ش، **۳۹۳**ص به نام بهارستان

[دنا ۵۴۶/۲؛ مشار ۲۳۸؛ فهرستواره منزوی ۱۸۵۷/۳ و ۲۰۳۱/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۰۱۲

آغاز: لناسخ النسخة. ز آب زر هر چند استیفا کنی ×× حق وصفش کی تو استقصا کنی / زنگ قاین را نموده بر طرف ×× منبع فیض است و کانی از شرف . للشیخ عبدالحسین دام مجده: این تذکره مجموعه فضل و هنر است ×× گنجی است که پر ز در و لعل و گهر است/ ابنای وطن سزد بدو فخر کنند ×× اما صدف حیف موجز و مختصر است. رب یسر و لاتعسر. تذکره شعرای قائنات درخشنده تر دری که از صدف بلاغت سفته ... گردد سپاس حکیمی است ... که خرد و عقل را در ممالک وجود بسلطنت و جهانداری برگماشته؛ **انجام:** قامتش خم بمثل چون پر کار آمد (لقد صار هذا آخرما اورد و افاد جناب المستطاب المؤلف ... و زلل از خویش دلریش مدفوع نکرده ... والسلام).

خط: نسخ، کا: موسی بن کربلایی میرزا عبدالجواد چهکندولی، تا: ۲۴ جمادی الاول ۱۳۳۱ق؛ نسخه دومی است که او نوشته است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مقوایی، ۵۱گ، ۲۰ سطر (۱۴/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱۰-۱۹۴۹]

● **بهارستان** / ادبیات / فارسی

bahārestān

عبدالغنی بن فیض الله

ʻabd-ol-qanī ebn-e feyz-ol-lāh

وابسته به: گلستان سعدی؛ سعدی، مصلح بن عبدالله (-۶۹۱)

اهداء به: میر نور الدین

شرحی است بر لغات مشکله دیباچه و هشت باب «گلستان» شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی که نخست عبارتی از آن را آورده سپس به شرح هر یک از واژه ها پرداخته است و در آن از کتاب قاموس، صراح، تاج، موید الفضلاء، کشف اللغات، کنز اللغات، لطایف اللغات، مدار الافاضل، فرهنگ شیخ ابراهیم فاروقی، دستور الاخوان، رشیدی، تحفة السعادات و غیره بهره برده است. این شرح به خواهش برخی از عزیزان نگاشته شده است.

[دنا۵۴۶/۲؛ فهرست مشترک ۱۰۷/۱۴-۱۰۸؛ فهرست گنج بخش ۱۲۹۴/۳؛ الذریعه ۱۵۸/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۰۲۳/۱

آغاز: سپاس و ستایش مر مالک ملکی را که بنان لطفش گلستان چرخ نیلوفری را به ریاحین و ازهار و سیارات بیاراست

نسخه اصل: کتابخانه گنج بخش-پاکستان ۱۴۱۹؛ خط: نستعلیق، کا: محمد عظیم بن غلام خلیل قوم نجار، تا: پنج‌شنبه ۱۵ محرم ۱۲۷۲ق؛ ۸۸ص (۵-۹۲) [عکسی ف: ۶-۴۰]

● **بهارستان** / گوناگون / فارسی

bahārestān

کلهر کرمانشاهی، محمد یوسف

kalhor-e kermānšāhī, mohammad yūsof

در دیباچه نام کتاب و مؤلف یاد شده و دارد «رساله نشأت مسمی به بهارستان» در چهار «خیابان» است: ۱. خطبه‌های عید، تسخیر سلیمانیه و کوی، ایان عاشورا، دیباچه بحر الالفاظ میرزا صادق، دیباچه نکاح منه؛ ۲. انهزام علی پاشا وزیر بغداد، عریضه فتح نامه مشهد، مقدس، عریضه نایب الثانی در پاسخ فتحنامه، عریضه همودر وصل خلعت سلطانی، نیز او در پاسخ فتحنامه قلعه، عریضه بنواب شاهزاده محمود، دو عریبضه بحسن خان نواب، رقمی در فرستادن قشون بجناب وزیر بغداد؛ ۳. در مکاتیب که نخست چندین دیباچه است سپس در باب یکی از شعرای عبدالرحمن پاشا در فتح حرمین شریفین بوزیر بغداد، در فتح روسیه، به برادر گرامی میرزا نامی، به مخدوم آقا محمد اسماعیل، به میرزا محمد تقی؛ ۴. رقعات به میرزا محمد تقی و محمد علی خن و میرزا رضای دبیر و حسن خان باباخان و معتمد الدوله، درباره شکستن دست حصرت بازنوشه شد، رقعه میرزا عبدالرسول، به میرزا محمد رضا، بملاعلی نوری، بوالی کردستان، محمدولیخان، به صدراعظم، به محمد حسین خان، بخ محمد جعفر نواب، و شش نامه دیگر که دیوانی است و مخاطب در نسخه سفید مانده، سپس چهل نامه دیگر و اشعار فارسی است برخی با تخلص نشاط و گویا دنباله این رساله است و همه نامه‌ها به فارسی.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۳۱ ـ د

آغاز: نامه آغاز نسخه: این لآلی چند است بدستیاری غواص خامه از عمان فکر بر کنار آمد (گویا دیباچه مانندی براین رساله است). آغاز رساله: بسمله. دیباچه دیوان بیاض فصاحت طبعان نکته سنج و کلید زبان نکته سنجانی ازلی گنج سخن یافته رنج مطلع رنگین ستایش باد و آفرین ناظم منظومه آسمان و زمین است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی، ۱۳۷گ، ۱۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه:

۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱-۴۸]

● **بهارستان** / عرفان و تصوف / فارسی

Bahārestān

در زمان مؤلف «اخلاق محسنی» کاشفی بسیار رونق داشته، مؤلف به دستور شاه عباس مشغول ترتیب آن بوده که بنای شاه بر آن می‌شود تا بابی در عشق و عاشقی بر آن بیفزاید، لذا مؤلف رساله حاضر را در این موضوع نگاشته و در آن به حکایات و اشعاری از قدما و معاصرین خود هم چون: نظیری، فیضی، صائب، عرفی، سحابی و اشعاری از خود با تخلص «راضی» استشهاد نموده است. نام کتاب به دست نیامد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۷۶۵

آغاز: حمد بی حد خالق افلاک را ×× آنکه عشق آموخت مشتی خاک را. بر بیدار دلان خبردار و دقیقه شناسان هشیار پوشیده نخواهد بود که سلاطین نامدار که بدایع و دایع عاطفت کردگار و سایه لطف و مرحمت خالق لیل و نهارند؛ **انجام:** آفتاب معرفت را نقل نیست ×× مشرق او غیر جان عقل نیست / خاصه خورشید کمالی کان سرست ×× روز و شب کردار او روشنگر است

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، دارای سرلوح؛ مهر: «حسن علی خان بهادر جنگ ...» (مربع بزرگ)؛ جلد: گالینگور قرمز،۷۳گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲۸-۲۴۸]

← بهارستان تهماسبی ⩥ تاریخ بهارستان تهماسبی

● **بهارستان سخن** / تراجم / فارسی

bahārestān-e soxan

اورنگ آبادی، میر عبدالرزاق، ۱۱۱۱-۱۱۷۱ قمری

owrangābādī, mīr ʻabd-or-razzāq (1700-1758)

تاریخ تألیف: ۱۱۶۰ق

تذکره یک صد و بیست و دو تن از شعرای بزرگ فارسی زبان است با نمونه‌هایی از اشعار برگزیده آنان؛ این کتاب پس از کتاب دیگر مؤلف «موائد الفواید» تألیف شده است. دارای ۱ «مقدمه» در ۱۲ «فصل» در کلام منظوم و عروض و قافیه و بلاغت و خط و املا و دستور لغت فارسی، فصل ۱۲ در احوال سرایندگان است که به ۵ «طبقه» و ۱ «خاتمه» بخشبندی شده است: طبقه ۱. از فردوسی تا خواجو، ۱۸ تن، ۲. از سلمان ساوجی تا نظام استرآبادی، ۱۷ تن، ۳. از بنائی تا نوعی خبوشانی، ۲۲ تن، ۴. میرزا جعفر آصفخان تا سلیم تهرانی، ۲۳ تن، ۵. از حکم سرمدی کاشانی تا محمد نعیم نصرت، ۴۱ تن؛ خاتمه، در سرایندگان دکن همروزگار نگارنده. آن را در ۱۱۶۰ ق به پایان برد و پس از مرگش فرزندان او میر عبدالحی خان صمصام الملک متخلص به صارم در آن دست برد و کامل ساخت و تاریخ انجام کار فرزند ۱۱۹۲ق بوده است.

آغاز: طراوت بهارستان سخن به آبیاری ستایش حرف آفرینی است که عندلیب ناطقه را به ترانه خوشنوائی سخن مترنم ساخت

انجام: راحت بیجا سراسر رنج بود ×× پائی چون خوابید صاحب بستر است

چاپ: مدراس، ۱۹۵۸م، با مقدمه فارسی و انگلیسی چاپ شده

[دنا ۵۴۶/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۸۵۸/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۰۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: غوث محیی الدین بن احمد ابو تراب بن محمد حسین ابن نجم الدین حسن بن مولوی محمد حسین قادری، تا: پنج‌شنبه ۲ جمادی الاول ۱۲۴۸ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف گالینگور قهوه‌ای، ۱۳۰گ،۲۱سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۱-۳۰]

● **بهارستان علوم** / چند دانشی / فارسی

bahārestān-e ʻolūm

طالقانی، محمد تقی قطب، ق۱۲ قمری

tāleqānī, mohammad taqī qotb (- 18c)

اهداء به: میرزا محمد باقر حسنی حسینی

کتابی است در کلیات علوم شامل سه «باب» در صرف و نحو و منطق و یک «خاتمه» در اشیاء متفرقه. مؤلف تصریح می‌کند که این کتاب را در زمان شاه سلطان حسین به‌نام میرزا محمد باقر حسنی حسینی که از علمای روحانی زمان بوده است پرداخته است. مؤلف در این کتاب برخی از اشعار فارسی خود را آورده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۱۸۷

آغاز: الحمدلله الذی خلق ماسواه بقدرته الکامله؛ **انجام:** .بهارستان علمش نام دادم.

خط: نسخ تعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۱۷ق؛ پایان آن رقم کرده: «قد فرغ ... مؤلفها الفقیر ... محمد تقی الطالقانی ... سنه ۱۱۱۷ ...»؛ کاغذ: امیری شکری آهار مهره، جلد: میشن تریاکی، ۲۱۱ص، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۶-۱۵۱]

← بهارستان معتمدی ⩥ مدایح معتمدیه

● **بهار سخن** / ادبیات / فارسی

bahār-e soxan

کنبو لاهوری، محمد صالح، ق۱۱ قمری

kanbū lāhūrī, mohammad sāleh (- 17c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۶۱۹/۷

آغاز: گویند مولاناء سوادی که سواد سخنش سرمه دیده اولی الابصار است از سواد احمد اباد خاسته؛ **انجام:** باین گویی وفا نکند

دو بند نثر است از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸ جمادی الاول ۱۱۴۰ق، جا: دولت خانه میرزا عیسی خان؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۳ص (۴۶۷-۴۶۹)، ۲۰ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۹-۱۴۸۹]

● **بهار عجم** / لغت / فارسی

bahār-e ʻajam

بهار، پیک چند، ق۱۲ قمری

bahār, peyk čand (- 18c)

تاریخ تألیف: «یادگار حقیر فقیر بهار» = ۱۱۴۹ق

در این فرهنگ که به ترتیب آغاز لغات در دو جلد تنظیم شده، واژه‌ها و الفاظ فارسی با شواهد شعری نسبتاً زیاد از شاعران فصیح فارسی قدیم و متأخر، گزارش داده شده است. مؤلف هنگامی که ۵۳ سال از عمرش گذشته بود، به نگارش این فرهنگ پرداخت و از شیخ علی حزین گیلانی در سر آغاز آن با تجلیل به‌عنوان استادی یاد نموده است.

آغاز: سپاس و ستایش داننده را که هر یکی از افراد انسان را باندازه استعداد بتشریف دانش و فرهنگ شرف اختصاص بخشید

چاپ: کانپور، سنگی، ۱۳۱۶ق/۱۸۹۸م، چاپ اول، وزیری بزرگ، ۴۰۶ص

[دنا ۵۴۶/۲؛ مشار فارسی، ج۲، ص ۱۹۰۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۴۷۲-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا .Or۲۵۹؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱ رمضان ۱۲۵۱ق؛ ۷۱۴گ [فیلمها ف: ۱-۲۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۰۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** دیل زبان دیلمز نمیدانی دلر چشمش حذر کنند

جلد اول کتاب و تا حرف دال می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۵۶۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۱۳-۲۵۹]

● **بهار معنی** / نامه‌نگاری / فارسی

bahār-e maʻnī

اندرجیت منشی، ق۱۲ قمری

andarjīt-e monšī (- 18c)

مکاتیب و منشآت اندرجیت دهرهندی متوطن قصبه بکودر که مدتی در لاهور سمت منشیگری محمد عالم خان را داشته و در اصل این نسخه را ضمیمه غزلیات خود کرده بوده است.

[دنا ۵۴۶/۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۱۳۳

آغاز: بسمله، جوهر تیغ زبانهای نغمه طرازان انجمن صورت و فروغ آینه دلهای پرده شناسان خلوتکده معنی؛ **انجام:** بدستیاری خامه اعجاز رقم از گلستان تفکر چیده برشته عبارت دلاویز و استعارت لطافت.

فقط شامل منشآت؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۸۳گ، ۱۳ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱/۸×۱۸/۴سم [ف: ۷-۲۲۱]

● **بهارنامه** / ادبیات / فارسی

bahār-nāme

وصاف الحضره، عبدالله بن فضل الله، ۶۶۳-۷۳۰؟ قمری

vassāf-ol-hazra, ʻabd-ol-lāh ebn-e fazl-ol-lāh (1265-1330)

آغاز: الحمد لله الذی یعید الخضرة فی العود الیابس من بعد فوتها و بآثار رحمته یحیی الارض بعد موتها یزین عرصات العالم بانوار انوار الربیع و یهیج البلابل من لواعج اشواق الورد البدیع ... اما بعد بر عاقله عقلای عالم پوشیده نماند که هر موجودی وحدانیت موجد را بنیتی وافی و مقیاسی کافی و دلیلی قاطع و برهانی ساطع است

چاپ: با تحقیق علیرضا قوجه زاده، در میراث بهارستان، دفتر دوم، صص۱۲۱-۱۵۴، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۸ ش

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۲/۵-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۶۲۰؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۷۴ق؛ ۲۷گ (۶۴-۹۰)، ۱۲ سطر [فیلمها ف: ۱-۴۱۱]

← بهار و خزان ⟩ پیر و جوان

● **بهار و خزان** / شعر / فارسی

bahār va xazān

مجتهد بروجردی، اسدالله بن زین العابدین، ق۱۳ قمری

mojtahed-e borūjerdī, asad-ol-lāh ebn-e zayn-ol-ʻābedīn (- 19c)

منظومه‌ای است در ۹۹ بیت

آغاز: دلا برخیز کایام بهار است ×× ترشحهای ابر از هر کنار است / صلا زن ای صبا یوسف رخان را ×× صلای عام زن پیر و جوان را

انجام: خزان بگذشت سالک لب فروبند ×× دل عشاق را بگذار خورسند

[دنا ۵۴۷/۲؛ فهرستواره ۳۷۶/۱۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۷۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الثانی۱۲۹۴ق؛ جلد: چرم قهوه‌ای روشن ضربی ترنج و سر ترنج دار، ۴گ (۹ر- ۱۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۳-۱۷۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۱۹۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: فضل الله بن آخوند ملازین العابدین بروجردی ملقب به شمس العلماء، تا: جمادی الاول ۱۳۱۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: قهوه‌ای لایی، ۲گ (۸پ-۹ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۷سم [ف: ۹-۲۴۵]

● **بهار و خزان** / شعر، تاریخ معصومین / فارسی

bahār va xazān

خوانساری، احمد بن محمد رضا، -۱۳۲۳ قمری

xānsārī, ahmad ebn-e mohammad rezā (- 1905)

در سوگواری و منقبت خاندان پیامبر آمیخته با داستان یوسف و زلیخا. در آغاز نسخه ما آمده: «المجلد الثالث من مجلدات تذکره المصائب فی المناقب و المصائب من آل ابی طالب و هو الموسوم بافارسیه بهار و خزان من مؤلفات و المتملکات اقل الذرات احمد بن محمد رضا الخوانساری المتخلص بمنظور»

آغاز: حمد بیحمد مرخدا ای را سزاست ×× کویری از صفات ناسزا است / خالقی کز کاف و نون کرده عیان ×× سطح ارض و طارم هفت آسمان

انجام: فرس(؟) بود سازم بیان آن داستان ×× از برای عاشقان صادقان

[دنا ۵۴۷/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۵۶۳/۳ و ۳۷۷/۱۰؛ الذریعه ۱۱۱۱/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۴۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مجدول؛ تاریخ تولد ۱۲۸۳ و ۱۲۸۶ در صفحه عنوان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۸گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۰-۱۶۸۵]

● **بهار هجران** / ادبیات / فارسی

bahār-e hejrān

اختر هوگلوی، محمد صادق خان، ق۱۳ قمری

axtar hūglavy, mohammad sādeq xān (- 19c)

از «مخزن الجواهر» و انشائی به نام «هفت اختر» و «نور الانشاء» و «آفتاب عالم تاب» او یاد شده است. در آغاز نام مؤلف و عنوان کتاب آمده است، در پایان آن از نواب غلام حسین خان بهادر سوگ جنگ متخلص به حسین شاه جهان نوری و شاه غلام اعظم محمدی افل پسر شاه اجمل الله آبادی ستایش شده است. در دو تقریظ و ستایش که از آن کرده‌اند (نسخه ما) دو ماده تاریخ دیده می‌شود: ۱. دیدمش چو بهار هجران گفت حسین سال تصنیف «ماه اوج اختر» (۱۳۵۷)؛ ۲. گزیی تاریخ ترتیبش رقم کن افضلا ×× ای بود قایم بهار هجران صادقی

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۰۱۲

آغاز: بسمله، چیدن گل خیر از بهارستان و ثنای نخل بند حدیقه کون و مکان که ذاتش چون بوی گل در پرده نمک نهان به صفاتش گلشن طراز میرمکی بزم امکان؛ **انجام:** امید از فیض و امتنان نخل بند حدایق امکان آنست که گلستان باطن ارباب ذوق ازین بهار هجران قضاوت پذیرد و بوستان دل اصحاب شوق از نسیم فرح افزایش طراوت گیر باد بحرمة سیدنا محمد الذی نور وجهه تجلیات الجمال و الحمدلله العزیز المتعال.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور عطف تیماج قهوه‌ای زرکوب نو، ۵۱گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۸)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۷-۷]

← بهاریات > مشابهات

← بهاریه > پیر و جوان

● **بهاریه** / شعر / فارسی

bahārīye

مختاری غزنوی، عثمان بن عمر، ۴۷۴-۵۵۴ ؟ قمری

moxtārī qaznavī, ‘osmān ebn-e ‘omar (1082-1160)

آغاز: بهار آمد و گل ز گلبن دمید ×× دگر تا به بلبل چه خواهد رسید

انجام: مبر نام من گفتی ای نامور ×× بیادم نماندست حرفی دگر

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۲۱/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق ریز متوسط، کا: فرج الله، تا: ۱۲۹۲ق؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: دو رویه، رو گل و بوته رنگ و روغنی، داخل گل و برگهای اسلیمی بر روی زمینه لاکی، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۲سم [ف: ۹-۲۵۹]

● **بهاریه = خزان و بهار** / شعر / فارسی

bahārīye = xazān va bahār

ظهوری ترشیزی، نورالدین محمد، -۱۰۲۶ ؟ قمری

zohūrī toršīzī, nūr-od-dīn mohammad (- 1617)

آغاز: شوق هر کس را که در راه طلب سر می‌دهد ×× گر در آید اول از پا آخرش سر می‌دهد

انجام: (ظهوری) زحد می‌برد گفتگو ×× موفق باتمام گفتار باد/ بیا ساقی ای تلخ شیرین زبان ×× بخال لبم مهر نه بر دهان / که

گردد بحرفت سخنها تمام ×× چو در آخر نامه از و السلام
[دنا ۵۴۷/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۷۹/۱۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۶۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سیاه، ۱۰۷گ، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۹)، اندازه: ۱۱/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۵-۳۰۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۲۱/۸
آغاز: بهار است و بی می‌حرامست زیست ×× بر احوال زهاد باید گریست؛ **انجام:** اگر چشم زاهد نمی‌بود شور ×× بمیخانه می‌بردم او را بزور
خط: نستعلیق ریز متوسط، کا: فرج الله، تا: ۱۲۹۲ق؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: دو رویه، رو گل و بوته رنگ و روغنی، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۲سم [ف: ۹-۲۶۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۸۱۴/۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۸ص (۱۶۹-۱۸۶)، ۱۴ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۲-۲۷۹۵]

● **بهاریه** / ادبیات / فارسی

bahārīye

محقق خوانساری، حسین بن محمد، ۱۰۱۶-۱۰۹۹ قمری

mohaqqeq-e xānsārī, hoseyn ebn-e mohammad (1608-1688)

فقره‌ای چند در تعریف بهار.
آغاز: باز این چه جوانی و جمال است جهان را ×× زین حال که نوگشت زمین را و زمان را. الحمدلله و المنة که این جان غمدیده سرد و گرم روزگار کشیده ... که مدتی مدید ... از بیداد شحنه دی چله نشین زاویه محنت و زندانی تنگنای مشقت گردیده بودند ... درین ایام سعادت فرجام که مرغان صبا ... آوازه نزول اجلال نوروز سلطانی در شش جهت در افکندند.
انجام: با عطر فروشی شاخ نسرین اگر کسی از عود قماری دم زند باخته است و در هوای فرح بخش این چنین هر کز باده خواری پرهیز نماید ساخته است. بیت: حاشا که من بموسم گل ترک می‌میکنم ×× من لاف عقل میزنم این کار کی کنم (تم)
[دنا ۵۴۷/۲ (۳ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۳۵۳۸/۵ که مؤلف آقا حسینا ذکر-شده؛ محقق خوانساری شرح حال و آثار ص ۱۴۸-۱۵۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۳/۵۶
آغاز: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول مذهب؛ جلد: گالینگور، سرخ عطف تیماج، ۳ص (۳۰۹-۳۱۱)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۳۶-۳۸۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۸۲/۱۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ سطور چلیپا؛ کاغذ: نخودی آهار مهره نازک، جلد: تیماج دو رو، بیرون قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج سجاف مشکی عطف میشن قهوه‌ای، ۳گ (۱۷۰ر-۱۷۲پ)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱-۵۵۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۰۸/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی با ترنج هشت ضلعی در وسط و جدول یک‌لا با مهر صحاف درون ترنج به نقش: «الهی بحق نبی و ولی / نظر کن سوی محمد علی ۱۱۷۱»، ۵ص (۴۲-۴۶)، سطور چلیپا (۶×۲۰)، قطع: بیاضی، اندازه: ۹×۲۴/۵سم [ف: ۲۹/۱-۲۹۴]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۷۱۰/۳۰
خط: نستعلیق، کا: نصیرالدین محمد رضوی، تا: بین سال‌های ۱۰۶۴ تا ۱۰۹۶ق؛ ۳ص (۱۴۸-۱۵۰)[ف: ۱۶-۳۳۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۳۵۶/۲۸ ض
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴-۱۷۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۶۰۹ ض
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مورب سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۳۱-۱۲]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۵۴/۱۳
در فهرست بدون نام مؤلف؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: تحسین، تا: ۲۴ جمادی الاول ۱۱۰۱ق، جا: دارابگرد شیراز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی ضربی گرد مشکی، ۲ص (۱۲۶-۱۲۷)، ۲۵ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۹-۱۱۸۹]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۸۶۵/۹
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه، ۱۵ سطر، قطع: بیاض رقعی، اندازه: ۷/۵×۱۴/۵سم [ف: ۹-۸۴]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۶۵/۲/۱۰
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج روغنی زرین با گل و بوته گرد، ۴ص (۱۰۶-۱۰۹)، ۲۹ سطر (۹/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۳۲سم [ف: ۹-۱۲۱۵]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۹۷/۱۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا عطف میشن، ۲گ (۷۵ر-۷۶پ)، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۸-۶۰۹]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۴۵۵/۹
آغاز: برابر
قسمتهای این نوشته پس و پیش است. در فهرست بدون نام مؤلف و با عنوان «منشآت» آمده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج یک‌لا قرمز، ۱۵ص (۱۳-۲۷)، قطع: بیاضی، اندازه: ۱۵/۵×۳۳سم [ف:

۱۰-۱۳۳۶]

● **بهاریه** / شعر / فارسی
bahārīye
بیدل دهلوی، عبدالقادر بن عبدالخالق، ۱۰۵۴-۱۱۳۳ قمری
bīdel-e dehlavī, ‘abd-ol-qāder ebn-e ‘abd-ol-xāleq (1645-1721)
آغاز: بیار باده که در صیدگاه عالم هوش ×× بهار می‌رسد از موج گل کمند بدوش
[دنا ۵۴۷/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۷۹/۱۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۲۰۹/۲۰۸
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ جلد: پارچه‌ای، سرخ، ۱ص (۵۳۴)، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۳۸-۳۰۳]

● **بهاریه = مسمط در مدح عباس افندی** / شعر / فارسی
bahārīye = mosammat dar madh-e ‘abbās afandī
نعیم سدهی، محمد، ۱۲۷۲-۱۳۳۴ قمری
na‘īm-e sadehī, mohammad (1856-1916)
در این «مسمط مخمس» ۴۱ بندی ابیاتی در وصف فصل بهار و دوران شکوفایی مجدد درختان و گیاهان آمده و در ادامه به مدح عبدالبهاء عباس افندی فرزند ارشد میرزا حسینعلی ملقب به بهاءالله رهبر فرقه بهائیان پرداخته است. سراینده خود یکی از بهائیان بوده است.
چاپ: دیوان سراینده در ۱۳۴۵ق در بمبئی هند به چاپ رسیده
[نسخه‌های منزوی ۱۷۵۶/۲؛ مؤلفین کتب چاپی فارسی و عربی: ۶۳۶/۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۸۰۵/۱۰
آغاز: فر جوانی گرفت طفل رضیع بهار ×× لب ز لبن شست باز شکوفه شیر خوار / باز درختان شدند بارور و باردار ×× سر نهان هر چه داشت کرد عیان روزگار- تو گوئی امروز شد سر خدا آشکار؛ **انجام:** نعیم وصف حبیب برای احباب گفت ×× چو بین الاحباب بود تسقط الآداب گفت / ولی بتوصیف حق هر چه ز هر باب گفت ×× بعجز ما للتراب و رب الأرباب گفت-بنده کجا پی برد بذات پروردگار
خط: شکسته نستعلیق، کا: سید الحکماء ابن حاجی میرزا علیمحمد حسینی لاریجانی، تا: غره صفر ۱۳۲۳ق، جا: طهران؛ در آغاز نسخه چنین آمده «بهاریه مسمط میرزا نعیم در مدح عباس افندی گفته همچه مسموع گردید»، پس از پایان مسمط در برگی عبارتی در مدح مدیر مالیه ورامین به خط کاتب نسخه (سید الحکماء لاریجانی) در ۱۸ ربیع الثانی ۱۳۲۸ و نیز عبارتی از کلام وثوق الدین درباره معتضدالملک در باغ شمران که «بفرموده آقا میر سید حسن خان و در حضور ... مالیه ورامین، افخم الملک آقا میرزا غلام رضا خان در ۲۶ حوت ۱۳۳۶ق در شهر ورامین» از سوی کاتب (سید الحکماء لاریجانی) آمده، همچنین پنج بیت از رشیدالدین وطواط با این مطلع آمده است: «درین برف و سرما دو چیز است لایق ×× شراب مروق رفیق موافق»؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۷۰ر-۷۲پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۵سم [ف: ۳۵-۳۸]

● **بهاریه** / شعر / فارسی
bahārīye
در ذکر اشیاء خداوند، عالمیان را.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۲۱/۶
آغاز: بازم اندر سر هوایی دیگر است ×× بازنایم را نوای دیگر است؛ **انجام:** ذات حق خود را صفاتش دور نیست ×× دور آن چشمی کورا نور نیست
خط: نستعلیق ریز متوسط، کا: فرج الله، تا: ۱۲۹۲ق؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: دو رویه، رو گل و بوته رنگ و روغنی، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۲سم [ف: ۹-۲۵۹]

● **بهاریه** / شعر / فارسی
bahārīye
این شعر هم که قصیده‌ای در وصف بهار است، گویا از همان سراینده منظومه قبلی [لیلی و مجنون که ناشناس است] باشد، زیرا در عنوان آن نوشته: «و له بهاریه، مجهول القائله». اشعار دیگری نیز از همو در ادامه آمده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۱۷۳/۹۹
آغاز: بهار آمد که از گلبن همی بانگ هزار آید ×× بهر ساعت خروش مرغ زار از مرغزار آید
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ راسته و چلیپا، دارای رکابه؛ کاغذ: نازک کاهی شکننده، جلد: تیماج قهوه‌ای دارای دو ردیف جدول ساده در اطراف، ۲ص (۲۶۵-۲۶۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱-۳۴۶]

● **بهاگوترا (ترجمه)** / کلام و اعتقادات / فارسی
bahāgūtrā (t.)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۷۰۲
آغاز: بسمله هنگامیکه راجه مرجهت نه دفتر از جمله؛ **انجام:** به اتمام رسید. نویسنده را نیست فردا امید
خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛کاغذ: نخودی سرخی، جلد: تیماج فرنگی، سطور چلیپایی تلفیقی (۸/۵×۱۸)، قطع:

وزیری کوچک، اندازه: ۱۳/۳×۲۱سم [رایانه]

● **بها گوت گیتا** / ادیان و مذاهب / فارسی

bahā gūt gītā

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۷۶۶

آغاز: گفت که ای راجه ... بخاطر آوردند که اوتار برای دور کردن ... زمین نمودیم؛ **انجام:** کماندار خواهند بود دنیا و ظفر و حکومت جاوید و عدل انجا خواهد بود ... او یکتا دکایتری و کوبند خاطر باشد

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱۶ سطر (۱۱×۲۰)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [رایانه]

← البهبهانیة ≻ اجوبة مسائل البهبهانی

← بهجات الارواح و فرحات الاشباح ≻ بهجة الارواح و فرحة الاشباح

● **البهجة** / فقه، شعر / عربی

al-bahja

عراقی، محمد

ʻerāqī, mohammad

کتابی است مختصر در فقه که به صورت منظوم آورده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۲۳۰

آغاز: فصل فی العقد و مقدماته: یندب للمحتاج ذی التأهب ×× ان ینکح الولود ذات النسب؛ **انجام:** قلت وعن حجة الاسلام روی ×× لایحصل العتق بدون ان نوی.

از باب نکاح تا عتق؛ خط: نسخ، کا: علی، تا: ۱۲۹۸ق؛ مهر: «محمد حسن ۱۲۸۶» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۷۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف مخ: ۱-۲۸۱]

● **البهجة** / منطق، شعر / عربی

al-bahja

از: صالح. منظومه‌ای است در دویست و نه بیت و دارای غلط‌های ادبی و وزنی، در قواعد کلی علم منطق.

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه: ۲۳۰/۱

آغاز: الحمدلله علی نعمائه ×× و الشکر لله علی آلائه / ثم الصلاة علی احمد المختار ×× و آله المنتخب الأبرار؛ **انجام:** ثم نصلی بالرسول المصطفی ×× و آله الاثنی عشر و المرتضی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره محرم ۱۲۱۸ق؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۳۶گ (۸پ-۴۳ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱-۱۸۱]

● **بهجة الاحباب** / شعر / فارسی

bahjat-ol ahbāb

خاموش یزدی، میرزا علیخان، -۱۳۷۹ قمری

xāmūš-e yazdī, mīrzā ʻalī-xān (- 1960)

مشتمل بر قصایدی است که اغلب مختوم به ماده تاریخ می‌باشد.

[دنا ۵۴۷/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۸۰/۱۰]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۵۶۴

آغاز: منت و حمد و سپاس ایزد یکتا ×× داور دانای بی معاون و همتا؛ **انجام:** خاموش به یادگار تاریخ سرود ×× آرامگهش مینوی بادرگاه است

خط: شکسته نستعلیق، تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۷۷ق؛ واقف: میرزا علی خاموش، مرداد ۱۳۴۵ش؛ جلد: مقوایی با عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۳۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۹-۹۳]

● **بهجة الاحباب و سرور الاصحاب = بهجة القلوب** / کلام و اعتقادات / فارسی

bahjat-ol ahbāb va sorūr-ol ashāb = bahjat-ol qolūb

ثقفی، علی بن محمد، ق۱۳ قمری

saqafī , ʻalī ebn-e mohammad (- 19c)

ترجمه و شرحی است بر منظومه غدیریه امیر محمد تقی حسینی که در اثبات امامت حضرت علی (ع) سروده است. اصل این منظومه به عربی است و شارح با آوردن یک بیت به ترجمه فارسی آن می‌پردازد و در اندک مواردی شرح مختصر نیز می‌دهد. این شرح را شارح در حال حیات ناظم نوشته است. وی در آغاز گوید: «امر فرمود استاد معظم و مولای مفخم ... امیر محمد تقی الحسینی ... که این ذره بیمقدار علی بن محمد تقی ... ترجمه نموده شود منظومه موسومه به مبارکه به زبان فارسی که تا هر فارسی‌زبانی نیز از او بهره ور گردد و چون این نسخه شریف در نزد احباب محبوب و مزید سرور و مبهج قلوب ایشان گردیده بود لهذا مسمی به بهجة القلوب گردیده».

آغاز: قصیده: الحمد لله و لا سواه ×× فلا اله مطلقا الاهو ... شرح: الحمد لله و الصلوة ... و بعد چنین گوید احوج ... بسوی پروردگار خفی علی بن محمد ثقفی ... بنام خداوند بخشاینده وجود بهمه اشیاء

انجام: انکاره انتقال سیدالرسل ×× وقوله یهذو و یهجر الرجل. انکار نمود موت پیغمبر را تا اینکه ... و نسبت حجر و هذیان داد به پیغمبر

[دنا ۵۴۷/۲؛ مجلس ۱۰۲/۹با عنوان «بهجة القلوب» که تحریر دیگری است از رساله با اندک تغییراتی در بعضی موارد؛ فهرستواره منزوی ۱۵۵/۹ و ۳۸۱/۱۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۸۸۲/۲

آغاز: آغاز منظومه: الحمد لله و لا سواه ×× قلا اله مطلقاً الا هو / اخترع الاعالم بانتظام ×× منظماً باکمل النظام. آغاز: الحمد لله و کفی و سلام علی عباده الذین اصطفی اما بعد امر فرمود استاداعظم و مولای افخم نحریر علما و صندید فضلا شیخ جلیل امیر محمد تقی الحسینی ادام الله افضاله بالنبی والوصی به ذره بی مقدار و فقیر خاکسار ... که ترجمه نموده منظومه مرسومه مبارکه را که رشحه ای از فیوضات خامه مشکین ختامه آن جناب بود؛ **انجام:** انجام منظومه: بلمحة من الولایات ختم ×× حق حقایق الهدایات وتم / و انما اودعت فی الکتاب ×× هدی و ذکری لاولی الباب. انجام: و هذا بصائر من ربکم و هدی و رحمة لقوم یؤمنون الحمد لله مصلیا علی رسول الله و آله الی الله و لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم

خط: نسخ، کا: ابوتراب حسینی، تا: چهارشنبه ۲۴ ربیع الثانی ۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۳۰گ (۷۲پ-۱۰۱پ) [ف: ۳۷-۴۵۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۷۴۵/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: گوناگون، جلد: تیماج عنابی مقوایی، ۱۶ص (۲۰۱-۲۱۶)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۹-۱۰۲]

● **بهجة الادیب و مهجة الاریب** / ادبیات / عربی

bahjat-ul adīb wa muhjat-ul arīb

در دو «باب»: ۱. منثورات، ۲. منظومات، هریک در چندین «فصل». جز «بهجة الاریب فی الکتاب العزیز الغریب» علاء الدین ابوالحسن علی بن عثمان بن ابراهیم ماردینی (-۷۵۰ق) است.

[بروکلمان ۶۴/۲، ذیل ۶۸/۲؛ دنا ۵۴۸/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۴۷۹

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی انزل الکتاب و علمنا الحکم و الاداب حمدا یوصل الی المرام ... اما بعد فلما کان فی الادب فائقا علی سایر المطالب واقعا منها موقع البدر من الکواکب؛ **انجام:** و لو لا کونکم فی الناس کانوا هذاء کالکلام بلا مغار.

خط: نسخ، کا: احمد وقار فرزند وصال شیرازی، تا: ذیحجه ۱۲۷۷ق؛ با کمند و جدول، با سرلوح زرین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه روغنی ترنج دار با گل و بوته درون گل نرگس، ۳۷۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۴سم [ف: ۱-۷۴]

↩ بهجة الارواح ← بهجت الروح و قوت الارواح

● **بهجة الارواح** / تاریخ معصومین / عربی

bahjat-ul arwāḥ

بحرانی، محمد بن عبدالله، ق۱۲ قمری

bahrānī, mohammad ebn-e ʻabd-ol-lāh (- 18c)

اخباری است در میلاد امام حسین (ع) و مختصری در شجره طیبه ایشان و ذکر بعضی کرامات و معجزات و فضایل ایشان با حذف بیشتر سلسله اسانید و در عنوان «قال صاحب الحدیث» و «قال الراوی» با ذکر اشعاری در مدح حضرت در جای جای مطالب کتاب. نام مؤلف در کتاب نیامده، لکن به قرینه شباهت سبک نگارش کتاب به نظر می‌رسد مؤلف کتاب همان ابوالعزیز محمد خطی نویسنده دو نسخه دیگر این مجموعه باشد. نام این کتاب در منابع ذکر نشده است لکن در ذیل کتب محمد خطی کتابی با موضوعی یکسان به نام «مولد الحسین» (ع) آمده است که شاید همین نسخه حاضر باشد، لکن آغاز این نسخه در الذریعه (۲: ۲۰۹) علیرغم مشابهت در بعضی کلمات با آغاز این نسخه تفاوت دارد. صاحب الذریعه در طبقات (ق. ۱۲، ص.۶۶۶) و (الذریعه ۲۳: ۲۷۵) به نسخه‌ای تحریر ۱۱۹۴ و ۱۱۹۵ق. اشاره می‌کند که در آن کتاب‌های «مولد الزهرا» و «مولد الحسین» و «مولد الحسن» یا «منیته الطالب» و «مولد الحجة» یا «الذخیرة» از همین مؤلف و احادیث دیگری همچون حدیث «معراج النبی» آمده است. همچنین از کتاب «مولد الامیر» نوشته همین مؤلف در کتابخانه اردوبادی نام می‌برد.

[دنا ۵۴۸/۲؛ الذریعه ۲۰۹/۲ و ۲۷۵/۲۳؛ طبقات اعلام الشیعه (ق. ۱۳ص. ۶۶۶)؛ معجم ما کتب عن الرسول (۹۸/۸)]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۲۰۹

آغاز: هذا مولد الامام الطاهر ... الحسین بن علی ابی طالب ... بسمله. الحمدلله القدیم فلا یقال منی کان العظیم فلا یحویه مکان المنزه عن الحدوث و الامکان احمد حمدا یملاء المیزان و صلی الله؛ **انجام:** و هذا خرما و ردناه و اردنا اثباته ... علی التمام و الکمال و نستغفرالله عن الزیادة و النقصان و السهو و الغلط و النسیان انه غفور منان ... و صلی الله علی محمد و اله الطیبین الطاهرین الی یوم الجزاء و الدین و قد وقف ...

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی خط‌دار، جلد: مقوایی، روکش کاغذی منقوش، ۳۹گ (۱۲۰پ-۱۵۸پ)، ۱۲-۱۴سطر (۱۳/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [رایانه]

● **بهجة الارواح و فرحة الاشباح = بهجات الارواح و فرحات الاشباح** / مواعظ / فارسی

bahjat-ul arwāḥ wa farḥat-ul ašbāh = bahajāt-ul arwāḥ wa faraḥāt-ul ašbāh

نصیرالاسلام، محمد علی بن حسین، ق۱۴ قمری

nsīr-ol-eslām, mohammad ʻalī ebn-e hoseyn (- 20c)

تاریخ تألیف: ۲۲ جمادی الثانی ۱۳۴۶ق (جلد دوم)

جنگی است منبری که به‌هنگام روضه‌خوانی و وعظ به کار

می‌رفته مطالب در مواعظ و نصایح و احادیث و مرثیه و اشعاری از خود او به صورت جدا. بعضی از آنها تحت عنوان «بهجة الارواح» و عده‌ای تحت عنوان «فرحة الاشباح».
[دنا ۵۴۸/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۵۵/۹]

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۱۳۳
آغاز: چنانچه حضرت صادق در مکالمه با زندیق می‌فرماید ...
آغاز: بسمله حمدله و بعد چون بعون الله الملك العلام از تألیف جلد اول بهجات الارواح و فرحات الاشباح فراغت حاصل آمد شروع رفت در تألیف جلد ثانی؛ **انجام:** و دیگر آیات از این قبیل والحمدلله رب العالمین تمام شد.
جلد دوم؛ خط: نستعلیق پست، کاتب = مؤلف، تا: ۲۲ جمادی الثانی ۱۳۴۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ بیاضی شکل؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای لایه‌ای، ۱۹-۲۰ سطر (۱۱/۵×۱۶/۵)، قطع: بیاض رقعی، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۳-۱۵۷۵]
مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۰۳۳
آغاز: بسمله حمدله بعد چنین گوید روسیاه بنده ملك علام میرزا محمد علی الشهیر بنصیر الاسلام؛ **انجام:** بهمین علامت آن گوسفند نتاج می‌دهد.
جلد اول؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۰۷ق؛ یادداشت صورت حساب نصیرالاسلام با حبیب الله بلوریان طبسی مورخ ۲۸ رمضان ۱۳۴۶ق الی اول ۱۳۰۷ شمسی، با مهر «بلوریان طبسی» (بادامی)؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج عنابی لایه‌ای دوستون ۲۵ سطر، قطع: بیاض رقعی، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف: ۳-۱۴۱۳]

● بهجة الاسرار و معدن الانوار / تراجم / عربی
bahjat-ul asrār wa ma‘dan-ul anwār

ابن جهضم، علی بن یوسف، ۶۴۴؟-۷۱۳قمری
ebn-e jahzam, ‘alī-e bn-e yūsof (644-713)

در مناقب گروهی از اقطاب و بزرگان صوفیه به روش روایتی با سلسله اسناد، مشتمل بر چهل و یک «باب» که باب اول آن در مناقب شیخ عبدالقادر گیلانی است که بیش از نیمی از کتاب را در برگرفته و باب آخر در مناقب امام احمد بن حنبل می‌باشد. این کتاب بنا بگفته کشف الظنون ۲۵۶/۱ نزدیک سال ۶۶۰ تألیف شده است.
آغاز: بسمله. الحمدلله و بالله التفتح، باب العون بابداء محامد الله کلها ... و بعد سئلت ان اجمع ما وقع لی من قول شیخنا شیخ الاسلام ... عبدالقادر الجیلی ... رسمیته بهجة الاسرار و معدن الانوار
چاپ: مصر، ۱۳۰۱ق و ۲۳۸ص، ۱۳۰۴ق.
[دنا ۵۴۸/۲ (۲ نسخه)؛ چلبی ۲۰۴/۱]

۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۴۳-ج
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو کتاب بهجة الاسرار و معدن الانوار فی مناقب سیدی الابرار ... محیی عبدالقادر الجیلی ... جمع ... علی بن حریز بن معضاد بن فضل الشافعی ... و لهم اجمعین تم الکتاب بعون الوهاب ... آمین
سرگذشت جیلی است که فصل نخستین آن باید باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح ؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی ضربی مقوایی با برگردان، ۲۲۵گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲۸۰]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۲۳۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم قال و الشیخ عبدالقادر حسرة لمن لم یره رضی الله عنه و أرضاه.
خط: نسخ، کا: حبیب الله بن نصرالله قاضی، تا: پنج‌شنبه از جمادی الاول ۱۰۰۲ق؛ مجدول جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۱۹-۳۹]

● بهجة الاسرار (ترجمه) / عرفان و تصوف / ترکی
bahjat-ul asrār (t.)

ادرنوی، حسین بن حسن، ق۱۱ قمری
adernavī, hoseyn ebn-e hasan (- 17c)

وابسته به: بهجة الاسرار و معدن الانوار؛ ابن جهضم، علی بن یوسف (۶۴۴-۷۱۳ق)
اهداء به: سلطان محمد خان بن مراد خان عثمانی و وزیرش حسن پاشا
بیوگرافی و مناقب شیخ عبدالقادر گیلانی، گرفته شده از کتاب «بهجة الاسرار» با افزودگی‌های لازم از مترجم. این کتاب مشتمل بر یازده «فصل» است: فصل: فی ذکر نسب الشیخ و ولادته و صفاته؛ فصل: فی ذکر بدئه؛ فصل: فی أخذه الخرقة؛ فصل: فی ذکر خلواته و تقیده و مجاهداته؛ فصل: فی ذکر اخبار المشایخ عنه؛ فصل: فی ذکر من حنا رأسه من المشایخ؛ فصل: فی ذکر تعظیم الاولیاء له؛ فصل: فی ذکر طریق الشیخ؛ فصل: فی ذکر اولاده و مشایخ عصره؛ فصل: فی ذکر نساء عارفات؛ فصل: فی ذکر کلمات أخبربها الشیخ.
[دنا ۵۴۸/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۴۲/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۸۵۹
آغاز: بحرینك بر قطره سیله عصاة مؤمنین مغفور او لمشدر و دخی آل عظام و اولاد و اصحاب؛ **انجام:** قل لهم اتبعونی أهدكم سبیل الرشاد اتصل ثم انقطع ثم اتصل ثم انقطع ثم أوصل
خط: نسخ معرب، کا: عمر وصفی خلوتی ازمیری، تا: رمضان ۱۲۷۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، پس از کتاب چند برگ در فضائل و عروج شیخ عبدالقادر؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۲۹۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۸-۶۲]

● **بهجت افزا** / داستان / فارسی
bahjat-afzā
جربادقانی، محمد مهدی
jorbādqānī, mohammad mahdī
داستان عاشقی بدیع الزمان نیشابوری و پری زاد دختر پادشاه چین است.
آغاز: طلوع صبح عبارات حکایات بهجة افزای نشاط ...
[فهرستواره منزوی ۲۹۳/۱]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۹۰۳
آغاز: طلوع صبح عبارات حکایات بهجة افزای نشاط؛ **انجام:** مصاحبان مشکل به شکل اصلی گشته در اطراف ...
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن لایی سیاه، ۶۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۲۰/۸سم [ف: ۲-۶۲]

● **بهجة الالباب فی علم الاسطرلاب** / اسطرلاب / عربی
bahjat-ul albāb fī ʻilm-il usṭurlāb
؟ ابراهیم افندی،
ebrāhīm afandī
گویا از ابراهیم افندی یا عبدالحلیم قیساری سلیمان زاده در یک «مقدمه» و هیجده «باب» و «خاتمه».
[بروکلمان ذیل ۴۸۷/۲ و ۱۰۱۷/۲ و ۱۰۲۱/۴۰]
شرح و حواشی:
۱- نضرة اللباب فی شرح بهجة الالباب فی علم الاسطرلاب؛ حمیدی، محمد بن علی

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۵۷۷/۳
خط:نستعلیق،کا:عبدالله بن ابی الخیر، تا: با تاریخ ۱۲۷۷ و ۱۲۷۸ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن لایی سیاه، ۱۹ سطر [ف: ۵-۲۹۸]

● **بهجة الأمان** / دعا / فارسی
bahjat-ol amān
در دعاهایی کوتاه که در کتاب‌های معتبر آمده و بعضی از تعقیبات نمازهای پنج‌گانه و اوراد و ختوماتی که برای رفع گرفتاری‌ها انجام داده می‌شوند در بیست و هفت «وسیله» و یک «خاتمه»: ۱. بعضی ادعیه به جهت قضا حوائج؛ ۲. بعضی ادعیه به جهت توسعه رزق؛ ۳. بعضی ادعیه به جهت قضای دین و قرض؛ ۴. استکشاف هموم و غموم و کروب؛ ۵. توبه و رد مظالم عباد؛ ۶. طلب عافیت؛ ۷. دفع اعادی و ظالمین؛ ۸. دفع خوف از اعداء و گرفتاری‌ها؛ ۹. دفع شر سلاطین؛ ۱۰. استخلاص مسجون و محبوس؛ ۱۱. استعاذه از شر شیاطین و جن؛ ۱۲. اصابت عین؛ ۱۳. دفع ضرر و ابطال اثر سحر؛ ۱۴. حفظ و حراست و استکفاء؛ ۱۵. دفع سباع و هوام و حشرات موذیه؛ ۱۶. ادعیه شب‌ها و هنگام خواب و نوافل شب؛ ۱۷. ادعیه صبح و شام و ساعت‌های روز؛ ۱۸. تعقیبات مشترکه نمازهای یومیه؛ ۱۹. سجده شکر و تعقیبات نماز صبح؛ ۲۰. تعقیبات فریضه ظهر؛ ۲۱. تعقیبات فریضه عصر؛ ۲۲. تعقیبات فریضه مغرب؛ ۲۳. تعقیبات فریضه عشا؛ ۲۴. اسماء حسنی و زیارات ائمه هدی؛ ۲۵. استشفا به تربت و ادعیه مرضی؛ ۲۶. طریقه و ادعیه استخاره؛ ۲۷. خاتمه: در ادعیه و فوائد متفرقه.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۸۸/۴
آغاز: الحمدلله و الصلاة علی عباده الذین اصطفی و بعد این رساله ایست مسمی ببهجة الامان در ایراد بعضی از ادعیه
از این کتاب فقط چهار برگ اول در این نسخه آمده؛ بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۴گ (۱۱۳پ-۱۱۶پ)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲۷-۶۲]

● **بهجة الانوار من حقیقة الاسرار** / تفسیر / عربی، فارسی
bahjat-ul anwār min ḥaqīqat-il asrār
سقسینی، سلیمان بن داود، ق۶ قمری
saqsīnī, soleymān ebn-e dāvūd (- 12c)
عنوان «مجلس و حکایه» دارد و در مجلس‌ها از ابوالعلاء حامد بن ادریس قاضی بلغاری از میمون بن محمد بن معتمد مکحولی نسفی و از ابوبکر محمد بن عبدالله سرخستکی روایت شده است، مجلس‌های وعظ عارفانه است و آیات هم در آن تفسیر شده و پر است از اخبار، نام کتاب در دیباچه دیده می‌شود و در پایان بدان نام «زهرة الریاض» داده شده است. به عربی است و در آن عبارت فارسی از «فقیه» دیده می‌شود.
شرح و حواشی:
۱- زهرة الریاض و نزهة القلوب المراض؛ سقسینی، سلیمان بن داود (-۶)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۸۲۳/۱
خط: نسخ، کا: حسن بن محمد طالقانی، تا: چهارشنبه پایان جمادی الاول ۱۰۲۸ق، جا: بندر مچلی پتن؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی، ۲۳ سطر (۸×۱۷)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۶-۳۷۰]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۶۷۳
آغاز: بسمله نقل من کتاب بهجه الانوار من خفیاه الاسرار؛ **انجام:** من الظالمین ببعید ... میرزا بابای انجدانی ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ کاغذ: الوان، جلد: میشن، ۱۶ سطر (۱۲×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [رایانه]

● **بهجة الاولیاء** / متفرقه / فارسی
bahjat-ul owlīyā’

الماسی، محمد تقی بن کاظم، ۱۰۸۹-۱۱۵۹ قمری
almāsī, mohammad taqī ebn-e kāzem (1678-1746)
شرح دیدار شرفیاب شدگان به محضر امام زمان (عج) را در یک «مقدمه» و سه «باب» و یک «خاتمه» برگزار نموده است.
آغاز: الحمدلله الذی وفق بعض عباده الاضاء لشرف لقاء خاتم الاوصیاء و بقیة خلفاء سید الانبیاء وحجة الله و نوره فی الارض و السماء و اظهر علی بعضهم من معجزاته و ایاته
انجام: چون نضله نزد سعد بن ابی وقاص آمد کیفیت حال را باز گفت سعدبه آن کوه رفت هر چند جست و جوی و تک و پوی نمود و بانک نماز گفت دیگر از زریب خبری نشیند و اثری ندید
[الذریعة ۱۶۰/۳؛ فهرستواره منزوی ۲۰۳۲/۳ و ۱۵۵/۹؛ ریحانة الادب ۱۶۸/۱]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۶۳۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ خط خوردگی دارد، مصحح؛ جلد: گالینگور سبز، عطف تیماج زرشکی، ۱۴۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۱-۲۸۲]

● **البهجة البهية فی اللغة الترکية** / لغت / عربی به ترکی
bahjat-ul bahīyya fi-l luġat-it turkīyya
لغت‌نامه‌ای است که مؤلف به سبک «فقه اللغة» ثعالبی در یک «مقدمه» و ده «باب» و «خاتمه» ای گردآورده و در هر باب اسماء اصناف را ذکر کرده و در زیر آن به ترکی ترجمه نموده است: المقدمة: فی ذکر اسماء الله تعالی و الانبیاء و الملائکه و ما یناسب ذلک فی الوجودات و المعادن و غیر ذلک؛ باب ۱. اسماء الآدمیین و الاقارب و الاعضاء؛ باب ۲. المآکل و المشارب و الفواکه و غیر ذلک؛ ۳. اسماء الملابس الموافقة للرجال و النساء؛ ۴. اسماء اله البیت و اله البحر و ما یناسب ذلک؛ ۵. اسماء الحیوانات من المرکوب و الوحوش و الهموم و غیر ذلک؛ ۶. اسماء الالوان و الصفات؛ ۷. اسماء الطیور الاهلیة و البریة؛ ۸. اسماء العدد و ترتیبه فی الکلام؛ ۹. الافعال الماضیة و المضارعة و الامر و الفاظ التی تدخل فی الکلام و یحتاج المتکلم الیها؛ ۱۰. اسماء ارباب الوظایف و الصفاع و الاسماء المتقاربة فی الالفاظ المختلفة فی المعنی و الکلام المرکب؛ الخاتمة: فی الاسماء المترکبة بین اللسان العربی و اللسان الترکی و هی الاسماء المشهورة.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۹۶۳/۱
آغاز: الحمدلله الذی خلق الخلق علی غیر مثال و جعل علی الوان المختلفة و الاشکال و افهم اهل کل لسان بمقال ... و بعد فهذه ترجمان قد عنیت لجمعه فی اللغة الترکیة؛ **انجام:** علی هذا القیاس ... فی سایر الاسماء الصنایع تذکر اسم صنفه و تزید علیه الجیم و الیاء فی جمیع الاسماء.
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای عطف تیماج، ۶۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۶-۴۴۲]

● **بهجة التواریخ** / تاریخ جهان / فارسی
bahjat-ot tavārīx
زکی، شکرالله بن احمد، -۸۹۴ قمری
zakī, šokr-ol-lāh ebn-e ahmad (- 1489)
اهدا به: سلطان محمد بن مراد خان عثمانی
تاریخ تألیف: ۸۴۱ یا ۸۶۱ یا ۸۵۲ق
تاریخ عمومی است آمیخته به مطالبی از دانش‌های مختلف، مشتمل بر سیزده «باب» و بعضی از آنها دارای چند «فصل»: باب ۱. بیان آفرینش جهان، در ۲ «گفتار»، یکم به گفته اهل تفسیر و حدیث، دوم از گفتار حکماء در چهارده «فصل» و دوازده «مقالت» در جهان‌شناسی و جغرافیا و مردم‌شناسی؛ باب ۲. تواریخ بعضی مشاهیر انبیا؛ ۳. نسب پیامبر گرامی اسلام؛ ۴. میلاد و احوال آن حضرت در هفت «فصل»؛ ۵. ازواج و خویشان آن حضرت؛ ۶. حالات عشره مبشره؛ ۷. حالات بعضی از صحابه؛ ۸. حالات ائمه مذاهب و بعضی امامان دیگر؛ ۹. مشاهیر مشایخ طبقات؛ ۱۰. تاریخ مشاهیر حکما یونان و سایر ادیان؛ ۱۱. تواریخ پادشاهان پیش از اسلام؛ ۱۲. تاریخ خلفای بنی امیه و عباسیه و علویه؛ ۱۳. تواریخ سلاطین آل عثمان.
آغاز: ۱. الحمدلله الذی برأ کل شیء ثم ارعاه و ذرأ کل حی ثم افناه ... اما بعد عرضه می‌دارد بنده ضعیف فقیر ... شکرالله بن الامام الاعز الاکرم شهاب الدین احمد ...
۲: بسمله، این کتابرا از تفاسیر کلام رب العالمین جل جلاله و عم نواله و از کتب سته احادیث نبوی ...
[دنا ۵۴۸/۲ (۱۲ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۴۰۹۸/۶-۴۰۹۹ (۸ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۵۶۸/۱؛ کشف الظنون ۲۵۷/۱؛ مشترک پاکستان ۱۳۴۹/۱۱؛ استوری ۹۱/۱، ۱۱۶۸؛ برگل، فارسی ۵۱۹/۲؛ حاجی خلیفه ۲۵۷/۱؛ بودلیان ۲۳/۱ش ۳۴؛ ازبکستان، تاشکند ۲۲/۶ (۲ نسخه)؛ مغنیسا ۴۱۳؛ توپکاپی ۳۹/۱ (۲ نسخه)]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۴۰-عکسی
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** خطا و خلل ظاهر گردد به ذیل عفو پوشند، و در آنچ قابل اصلاح است به اصلاح کوشند ...
نسخه اصل: بودلیان، ش ۶۲۸ (مارش) (بودلیان ۲۶/۱ ش ۳۴)؛ خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲۲۷گ، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۲-۴۳]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۰۵-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۲۴]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۶۴۳

آغاز: برابر۱
نسخه اصل: کتابخانه شخصی-ایران؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۶۱ق (آن‌گونه که در آغاز کتاب ثبت شده ولی تاریخ پایان نسخه به علت سیاه بودن کاغذ واضح نیست)؛ مجدول؛ ۶۲۷ص [عکسی ف: ۵-۸۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۴۸۷-ع و ۳۴۸۸-ع و ۳۷۶۷-ف
نسخه اصل: موزه آسیایی آکادمی علوم شوروی، لنینگراد OrC785 (رزن ۹)؛ خط: نسخ، کا: فرهاد بن شیرمرد خواجه، تا: پنج‌شنبه ۱۳ربیع الثانی ۹۳۸ق؛ ۲۲۰گ [فیلمها ف: ۱-۲۴ و ۲-۲۴۵]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: عکسی بدون شماره
نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [نشریه: ۳-۱۰۰]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۸۶۲-ف
نسخه اصل: ترکیه با شماره ۱۱۵؛ خط: نستعلیق، کا: حاجی یحیی بن ولی بن تلمیذ حاجی حسین بن عبدالحی، تا: محرم ۹۳۹ق [فیلمها ف: ۲-۲۷۲]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۷۶
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و هر آنچه قلیل صلاح است باصلاح کوشند و الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه
خط: نستعلیق، کا: فضل الله بن سفر بلغرادی، تا: شوال ۹۶۴ق؛کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای و دور آن تیماج سبز، مقوایی با ترنج کوبیده، ۱۸۳گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱-۳۶۴]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۸۶۲
آغاز: برابر۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: کاغذ فستقی، جلد: میشن قرمز مغزی میشن سبز، ۳۷۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۲سم [ف: ۲-۶۲]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۲۸۹
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** المخصوص بعنایة الملک الرحمن سلطان محمد خان بن مراد خان اقدام نمود بر آن ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نزدیک به عصر مؤلف، مجدول، دارای دو تقریظ بر کتاب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۹-۷۶]

● بهجة الجلساء فی تعریف الخمسة أهل الکساء /
فضایل و مناقب،شعر / عربی

bahjat-ul julasā’ fī ta‘rīf-il xamsat-i ’ahl-il kasā’

موصلی، خضر بن عطاءالله، -۱۰۰۷ قمری

mūselī, xezr ebn-e ‘atā’-ol-lāh (- 1599)

اهداء به : حسن بن محمد ابی نمی
تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۱۳ شوال ۹۹۶ق
ارجوزه‌ای است بیش از ۱۱۵۰ بیت در فضایل و مناقب پنج تن اهل کساء (پیامبر اکرم، فاطمه زهرا، امیر مؤمنان، امام حسن و حضرت سید الشهداء علیهم صلوات الله).
آغاز: الحمدلله الذی اجتبانی ×× بحب اهل البیت و اصطفانی / لان اکون مادحاً و خادماً ×× لهم و فیهم ناثراً و ناظماً

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۸/۱
آغاز: برابر
نسخه اصلی: کتابخانه سید محمد علی روضاتی -اصفهان؛ خط: نسخ، کا: احتمالاً علی عصامی، بی‌تا؛ دارای تقریظ منظوم قاضی علی بن جارالله ظهیری حنفی در ۶۰ بیت به تاریخ شوال ۹۹۶، تقریظ علی عصامی (؟) در ۱۲ بیت، شیخ محمد نهنسی مصری شافعی نقشبندی به تاریخ دوشنبه ۱۹ شوال ۹۹۶ در ۶۵ بیت؛ ۱۰۲ص (۴-۱۰۵) [عکسی ف: ۱-۴۱۶]

● بهجة الجمال و محجة الکمال فیما یجب علی الأئمة و العمال / اخلاق / عربی

bahjat-ul jamāl wa maḥajjat-ul kamāl fī-mā yajib-u ‘ala-l ’a’immat-i wa-l ‘ummāl

بهران، محمد بن یحیی، ۸۸۸-۹۵۷ قمری

bahrān, mohammad ebn-e yahyā (1484-1550)

کتابی اخلاقی مشتمل بر ذکر آیات و اخباری در تشویق والیان به رعایت آن و دارای هشت «باب»: ۱. ذکر آیات من محکم القرآن؛ ۲. بعض ماورد من الاحادیث النبویة؛ ۳. الاخلاق و الآداب التی لها مزید اختصاص باهل الولایات؛ ۴. طرف من احوال الرسول و کریم اخلاقه؛ ۵. طرف من اخبار الخلفاء الراشدین؛ ۶. طرف من مقامات العلماء و الحکماء عند الخلفاء و الامراء؛ ۷. ذکر قصص و حکم و آداب متنوعة؛ ۸. بعض ما ورد فی حق الامام علی الرعیة
[دنا ۵۴۹/۲؛ مؤلفات الزیدیة ۲۲۰/۱؛ اعلام المؤلفین الزیدیة ص ۱۰۱۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۶۱۲/۲
آغاز: الحمدلله الذی جعل ائمة الحق لدین الاسلام قواماً و لفرائد قلائد الاحکام و مصالح الانام نظاماً
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان -رم ۱۱۵۹؛ خط: نسخ، کا: هادی بن عبدالله بن داود بن محمد بن صلاح بن داود (کاتب تمامی نسب خود را تا امام هادی الی الحق یحیی بن الحسین آورده است)، تا: با تاریخ ۱۰۴۷ق؛ ۵۷ص (۱۰۱-۱۵۷) [عکسی ف: ۵-۲۷]

● بهجة الحدائق فی شرح کلمات کلام الله الناطق /
شرح حدیث / عربی

bahjat-ul ḥadā’iq fī š.-i kalamāt-i kalām-il lāh-in nāṭiq

گلستانه اصفهانی، محمد بن ابی تراب، -۱۱۱۰ قمری

golestāne esfahānī, mohammad ebn-e abī torāb (-1699)

وابسته به: نهج البلاغة؛ شریف الرضی، محمد بن حسین (۳۵۹-۴۰۶)
تاریخ تألیف: ۲۸ رمضان ۱۰۹۲ق
مؤلف دو شرح بر «نهج البلاغه» دارد: کبیر، موسوم به «حدائق الحقایق» و صغیر به نام «بهجة الحدائق». کتاب حدائق را تا «فی ذم البصرة و اهلها» به طور مفصل پیش برد، احساس کرد که این شرح مورد استفاده همگان نیست لذا این شرح را به طور اختصار نگاشت. نویسنده ابتدا بندی از متن را با عناوین «اصل» آورده و سپس با عناوین «شرح» به توضیح و بیان مطالب مهم آن پرداخته است.
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی ابلج نهج البلاغة مناهج البلاغ لیکون للمستبصرین ... اما بعد فیقول المرتجی صنع ربه و غفرانه علاء الدین محمد بن ابی تراب
[دنا ۵۴۹/۲ نسخه‌ها با حدائق الحقایق او که شرح مفصل اوست متاسفانه خلط شده؛ الذریعة ۱۶۱/۳؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۲۷/۲]

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ نسخه از فخرالدین نزد صدرالمحققین امانت بوده است؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ مقوایی، ۲۳ سطر (۱۱×۱۷/۵) [ف: ۷۵۲]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۱۳۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لعل الاول اظهر لفظاً و الشفق بالتحریک الخوف، و ارعدت الاسماع لزبره الداعی الی فصل الخطاب و مقایضة الجزاء و النکال و العقاب و نوال الثواب .
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۱ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری مشکی، ۱۹۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶/۳×۲۴/۲سم [ف: ۱-۷۴]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۳۷۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** تم الشطر الاول من کتاب بهجة الحدائق فی شرح کلمات کلام الله الناطق ... یا ارحم الراحمین
فقط «شطر اول» را که در ۱۹ ربیع الاول ۱۰۹۲ تألیف شده؛ خط: نسخ، کا: ملا حاجی محمد بن ملا علی حسن، تا: رجب ۱۱۳۶ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن لایی تریاکی، ۲۲۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷/۸×۲۳/۹سم [ف: ۱-۷۴]
۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۲۰۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** قبح الله المصقله فعل فعل الساده وفرفر العبید تم الشطر الاول من کتاب ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ق؛ مصحح، محشی با عنوان «لراقمه جعفر»؛ تملکی بدون نام با مهر «مرتضی بن آصف الحسینی» (بیضوی)؛ ۲۳۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵ سم [محدث ارموی مخ: ف:۱-۲۶۱]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۷۱۵
آغاز: باب المختار من کتب امیرالمومنین علیه السلام و رسائله الی اعدائه و امراء بلاده؛ **انجام:** و المراد الفصح و الشذوذ النفر و المراد عدم الاطلاع علیه قد اتفق الفراغ من تألیف کتاب بهجة الحدائق ... و تعاقبت الشهور و الاعوام
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: بیرون و درون میشن قهوه‌ای لبه‌دار، ۱۳۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴ سم. [ف: ۲۶ — ۱۴۰]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۷۶۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** قد ذکرها الشارح عبدالحمید بن ابی الحدید فیشرح قوله (ع) قبح الله مصقلة فعل فعل السادة و فر فرار العبید تم الشطر الاول من کتاب بهجة الحدائق
از آغاز کتاب تا خطبه «ومن کلام له و قد ارسل رجلاً ن اصحابه یعلم له علم قوم منجند الکوفه ... فقال بعداً لهم کما بعدت ثمود» را شامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۲۸۸ق؛ مهر: «محمد حسین گلستانه» (بیضوی)؛ جلد: تیماج سرخ سوخت ترنج با سر با نقش گل مجدول گرهی، ۲۴۱گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۳۷-۳۰۱]
۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۰۰۵
بخش اول؛ خط: نسخ، کا: اسماعیل بن ابراهیم عامری سبزواری چشمی، بی‌تا؛ روی برگ اول وقفنامه کتاب و اینکه بانی صحافی آن محمد باقر بن محمد حسن بیرجندی به تاریخ رجب ۱۳۵۱ بوده، دیده می‌شود؛ جلد: تیماج سبز، ۲۵۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۱۶-۷]
۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۱۳۷
آغاز: احصاؤها بثمن میسور قریب التناول لا یعدمه احد لعمومه الوارد مع قلة العوائق عن الوصول الی واحد من افراده
خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، کار مقابله آن توسط علاء الدین محمد بن سلیمان بسطامی به سال ۱۱۰۲ پایان یافته؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۹گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲۳-۲۷۱]
۹. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه: بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷-۵۳۲]
۱۰. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه: ۵۳۱۲
آغاز: الحمدلله ولی الالاء و کاشف الضراء ... اما بعد فهذه الجزء الثانی من کتاب بهجة الحدائق؛ **انجام:** و الشذود النفرر المراد عدم الاطلاع علیهت قد اتفق الفراغ من تألیف کتاب بهجة الحدائق
جزء دوم، خط: نسخ، کا: محمد صادق بن محمد علی کاتب، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی نازک، جلد: تیماج دو رنگ، ۴۹۱ص، ۲۳ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۹×۲۵ سم [ف: ۱-۱۹۲]
۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۸۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و بها سمیت شرط السلطان لانهم جعلوا لانفسهم علامات یعرفون بها کذا قال ابوعبید و حکی عن بعض.
قسمت اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک: محمد ابن رضی الدین هروی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز،

۲۷۰گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۳-۲۶۶]
۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۸۴۷
قسم اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۵-۲۳۲]

● بهجة الخاطر و نزهة الناظر / لغت / عربی

bahjat-ul xāṭir wa nuzhat-un nāẓir

بحرانی، یحیی بن حسین، ق ۱۰ قمری

bahrānī, yahyā ebn-e hoseyn (- 16c)

تاریخ تألیف: ربیع الاول ۹۶۷ق
رساله‌ای است مختصر در فرق بین کلماتی که در معنی ظاهراً مترادف اند ولی با یکدیگر متفاوت‌اند و ممکن است مورد اشتباه واقع گردند. پاره‌ای از فرق‌ها که در این رساله ذکر شده فرق‌های اصطلاحی است نه لغوی، و مجموع واژه‌های ذکر شده در این رساله چهار صد واژه می‌باشد. این رساله را «الفرق بین الکلمتین» و «الفروق اللغویة» نیز نامیده‌اند.
آغاز: بسمله حمدله ... فهذه رسالة فی الفرق بین الکلمتین المتقاربتین فی المعنی و المشتبهتین فیه معنی و ضعتها ... فیقول و بالله التوفیق الفرق بین التسمیة و البسملة ان البسملة علم علی ... الفرق بین الحمد و الشکر و الشکر ان الحمد لا یکون الا باللسان
[دنا ۲/ ۵۵۰ (۶ نسخه)]

۱. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه: نامعلوم
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الاول ۹۶۷ق؛ ۳۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [صد و شصت نسخه: ۸]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۴۶۳/۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** الفرق بین الاسف و الغضب ان الاسف اشد الغضب، قال تعالی فلما آسفونا انتقمنا ...
خط: نستعلیق، کا: علاء الدین محمد بن حسین حافظ قاری، تا: شعبان ۹۶۵ق؛ جلد: تیماج سبز، ۸گ (۹۴-۱۰۱پ)، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [ف: ۴-۲۹۷]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۸۳۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یرفع ماضیه الجمله اربعمائه فرق و الحمدلله رب العالمین.
در فهرست به نام الفرق بین الکلمتین آمده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: غره جمادی الاول ۱۰۸۵ق؛ کاغذ: حنایی سمرقندی، جلد: چرمی ضربی، ۲۴گ، ۱۷ سطر (۵×۱۱/۷)، اندازه: ۱۰/۶×۱۸/۲سم [ف: ۱۳-۵۹]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۴۳
نسخه اصلی: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۲۷۷]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۰۵۰/۶
آغاز: برابر؛ انجام: و منذ تجر ما مضی من الزمان و مذ تجر حاضر الزمان و یرفع ماضیه
در فهرست با عنوان «الفرق اللغویة» و ناشناس؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۳۱ق؛۲۳گ(۷۱ر-۹۳پ)،۱۷سطر،اندازه: ۱۱×۱۷/۵ سم [ف: ۸-۲۷۰]
۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۳۲/۶
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۲۶۳]
۶. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۲۵۲/۲
آغاز: الفرق بین المحال بالضم والمحال بالفتح ان المحال بالضم هو المستعمل فی الکتب وبالفتح بعمنی لاشک؛ **انجام:** هو سؤال عن الشخص تمام شد اپاک ابوک ابیک لالولی یعنی نه صاحب من.
در فهرست ناشناس، خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۵ق؛ مصحح، جلد: تیماج مشکی عطف پارچه‌ای، ۴گ، اندازه:۱۶×۲۱سم[ف مخ:۱۴۱]
۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۵۱۸۴/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الفرق بین مذومند ان مذمبنی علی السکون ... و منذجر ما مضی من الزمان و حاضره (و مذ) تجر الزمان الحاضر و یرفع ماضیه . الجملة اربعمأة مأة فرق . و الحمدلله رب ... المعصومین فقدتم هذه الفرق علی ید کلاب (؟) ائمة المعصومین حسین بن حیدر ... فی شهر محرم الحرام ۱۱۳۲ .
در فهرست ناشناس و با عنوان فروق اللغوية؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۳۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۱۸گ، (۲۵۳-۲۷۱)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴ سم [ف: ۵-۳۶۸]
۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۷۹۶/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** الفرق بین ان و أن فالاولی تعرف بنصب الفعل المضارع و الثانیة بجزمه.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ (۱۴۳پ-۱۷۱ر)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۷-۳۶۳]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۳۵/۶
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۲۶۷]
۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۵۳۸اض
در فهرست ناشناس، بی‌کا، بی‌تا [د.ث]

● بهجة الدارین فی الامر بین الامرین / فلسفه / عربی

bahjat-ud dārayn fi-l amr bayn-al amrayn

قمی، محمد طاهر بن محمد حسین، -۱۰۹۸ قمری

qomī, mohammad tāher ebn-e mohammad hoseyn (-1687)

تاریخ تألیف: ذیقعده ۱۰۵۵ق؛ محل تألیف: قم
پیرامون جبر و تفویض و دو شبهه مشکل فلسفی ترجیح بلامرجح و تخلف معلول از علت تامه، در یک «مقدمه» و دو «فصل» و یک «خاتمه»، با نقل بسیاری از گفته‌های فلاسفه و دانشمندان علم کلام.
آغاز: الحمدلله الذی هدانا بمنه سواء سبیل الیقین و دلنا بلطفه علی

أوضح طرق الدين و عصمنا من اتباع آراء المجادلين ... اما بعد، فهذا رسالة وجیزه فی ابطال الجبر و التفویض و اثبات الامر بین الامرین ... صنفها ... محمد طاهر بن محمد حسين و سماها بهجة الدارين فی الامربين الامرين ...
انجام: و لا ريب فی أنها متواترة تواتراً معنوياً فيما ادعيناه و دلالتها صريحة فيما اخترناه، الحمدلله رب العالمين.
[دنا ۵۵۰/۲ (۵ نسخه)؛ الذريعه ۱۶۲/۳؛ فهرستواره ۲۶۱۰/۴ «اوزان شرعيه»]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۲۹۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد علی، تا: پنج‌شنبه اواسط جمادی الاول ۱۰۷۲ق، جا: ابهر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ (۱پ-۲۴پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱۶-۲۶۲]

۲. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه: بدون شماره
آغاز: برابر
کا: محمد شفیع بن ناد علی قمی، تا: جمادی الثانی ۱۰۸۶ق؛ ۷۸ص (۲۱۴-۲۹۱) [ف مخ:-۳۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۵۷۸/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷-۱۶۸]

۳. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه: ۲۷۷/۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد کاظم حمامی پسر استاد میرزای اصفهانی، تا: سه‌شنبه ۲۷ ذیحجه ۱۱۱۱ق؛ ۸۲ص (۳۷۹-۴۶۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [نشریه: ۳-۳۵۴]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۹۸۰/۱-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: شنبه ۲۷ صفر ۱۳۱۶ق؛ ۸۸ص (۲-۸۹) [عکسی ف: ۱-۵۴]

● البهجة الرائقة فی شرح الزهرة البارقة / لغت / عربی

bahjat-ur rā'iqa fī š.-iz zuhrat-il bāriqa

امام الحرمين همدانی، محمد بن عبدالوهاب، -۱۳۰۳ ؟ قمری

emām-ol-harameyn-e hamedānī, mohammad ebn-e ʻabd-ol-vahhāb (- 1886)

وابسته به: الزهرة البارقة؛ امام الحرمين همدانی، محمد بن عبدالوهاب (-۱۳۰۳)
گزارش ارجوزه خود اوست در لغت عربی که در ۱۲۸۱ق سروده بود. این ارجوزه در ۱ «مقدمه» و ۷ «باب» و هر باب در چند «فصل» است: مقدمه در حد لغت و لفظ و جز آن؛ باب ۱. وضع ارکانه؛ ۲. المعارف الراجعة الى اللغة من حيث الاسناد؛ ۳. المعارف الراجعة الى اللغة من حيث الالفاظ؛ ۴. المعارف الراجعة الى اللغة من حيث المعنى؛ ۵. المعارف الراجعة الى اللغة من حيث لطائفها؛ ۶. فيما يرجع الى حفظ اللغة و ضبط مفاريدها؛ ۷. فيما يرجع الى رجال اللغة.
[الذريعه ۷۳/۱۲ «الزهرة البارقة»؛ دنا ۵۵۰/۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۰۱۹/۲-عکسی
آغاز: آغاز مقدمه: اللفظ عرفا صوت احتوى على ... الحمدلله الذی علمنا حقايق اللغات و الهمنا دقايق البلاغات، و الصلاة ... اما بعد، فيقول الفقير الى رحمة ربه الودود محمد بن تاج الحاج عبدالوهاب الهمدانی المعروف بين اصحابه به ابن داود؛ **انجام:** مما سيتلى عليك مفصلا انشاءالله. فهذه مقاصد هی مسايل هذا العلم.
خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳ یا آغاز ۱۴ق؛ افتادگی: انجام؛ ۶۲ص (۳۲-۹۳) [عکسی ف: ۱-۵۴]

● بهجة الراغب الى شرح بغية الطالب / فقه / عربی

bahjat-ur rāġib ilā š.-i buġyat-iṭ ṭālib

ربيعی نجفی، محمد بن يونس

rabīʻī najafī, mohammad ebn-e yūnos

وابسته به: بغية الطالب فی معرفة المفروض و الواجب؛ کاشف الغطاء، جعفر بن خضر (۱۱۵۴-۱۲۲۸)
شرحی مزجی و استدلالی بر کتاب «بغية الطالب فی معرفة المفروض و الواجب» شیخ جعفر کاشف الغطاء است. این شرح با عناوین «قال-قال» برگزار گردیده و در زمان حیات کاشف الغطاء نگاشته شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۴۱۶
آغاز: الحمدلله الذی جعل الكتاب حجة للانام و مرجعاً للخاص و العام؛ **انجام:** قال المنصف فالمتصل بالكر بمجرد زوال التغير لانه متى زال التغير حكمت المادة.
خط: تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ تقریظ مرحوم کاشف الغطاء تقریظی به این عبارت: «لقد اجاد و افاد و جاء بما فوق المراد السالك اوضح سبيل الرشاد الموفق لتأييد و السداد الطاهر المطهر صاحب المحل الازهر و المقام الانور فی شرحه لرسالة الاقل الاحقر الجنيجاوی المسمى لصغر قدره بجعفر فيا له من شرح قد اوضح مبهماتها و ابرز غوامض مشكلاتها مع لفظ كالدر النضيد و جواهر معان وقعت موقع القلادة من الجيد نفع الله به الطالبين و عم نفعه بجميع المؤمنين آمين»؛ جلد: مقوا، ۴۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۵-۳۹۷]

● بهجة الروح / اخلاق / فارسی

bahjat-or rūh

روحی نیشابوری

rūhī neyšābūrī

فصلی (در اخلاق و آداب معاشرت) از آن کتاب.

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۸۶۸/۱۱
آغاز: فصلی چند از کتاب بهجة الروح مولانا روحی نیشابوری مرقوم می‌شود. فصل اول در بیان سلوک بزرگی بی حسب و نسب و خودبینی و خودپسند و مقید به صدرنشینی؛ **انجام:** به غاية الغاية کریه و رکیک می‌باشد. زنهار بدان سلوک اندر عالم ×× تا ننشینی در پس زانوی ندم / زنهار سلوک آن چنان کن که به دهر ×× فارغ باشی زمحنت و غصه و غم
خط: نستعلیق، کا: حیدر بن علی بن اسماعیل کرکی، تا: قرن ۱۱؛ پس از برگ ۱۳ برگ یا برگ‌هایی از دفتر افتاده و در برگ ۱۴ چند حدیث و چند بیت از سید حمیری است که گردآورنده این جنگ می‌گوید از خط جد خویش شیخ علی نقل کرده، قطعه‌ای از حکیم رکنا و نیز یک صفحه از یکی از منشآت است با این آغاز: بارقه توفیق ازلی و شعشعه هدایت لم یزلی که چراغ افروز خاطر قدسی مناظر است»؛ کاغذ: اصفهانی آبی و زرد، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج گل و بوته دار و آب طلایی، قطع: نیم خشتی، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [نشریه: ۱۳-۲۴۶]

● بهجت الروح و قوت الارواح = بهجة الارواح /

موسیقی / فارسی

bahjat-or rūh va qovvat-ol arvāh = bahjat-ol arvāh

جرجانی ، عبدالمؤمن بن صفی الدین، ق۵ قمری؟

jorjānī, 'abd-ol-mo'men ebn-e safī-od-dīn (-11c)

نگارنده آن در دیباچه «عبدالمؤمن بن صفی الدین بن اعز الدین بن محی الدین بن نعمة بن قابوس بن وشمگیر جرجانی» یاد شده که این نامه را برای محمود غزنوی (۳۸۸-۴۲۱) به نام «بهجة الارواح» نوشته است. از خود نامه گذشته، از سبک پیداست که پس از آن روزگار نگاشته شده چه در آن از عطار نیشابوری (-۶۱۷) یاد می‌شود و از «منطق الطیر» او می‌آورد و از شیخ العارفین نجم الدین صاحب فصوص روحانی نام می‌برد. نگارنده از امام فخرالدین طاوس هروی و کتابش به نام «تهجی موسیقی» و از فرزند خود ضیاءالدین محمد یوسف و سعدالدین محیی ابادی و شمس الدین کازرونی و میر فخرالدین و اسحاق موصلی و سید حسین اخلاطی یاد کرده و همه را از استادان این هنر دانسته و همچنین از شیخ رئیس و غلام سلطان ملکشاه یاد کرده و در خاتمه بیتی به عربی از ارزقی شاعر آورده است و می گوید که باید این هنر را از بازاریان و پیشه‌وران و نادان‌ها و فقیهان و واعظان و زنان و غلامان درم خریده و احمقان مخنث و قرآن خوانان بد و مکاریان و قاضیان دور داشت و در پایان می گوید که این دانشمندان افزار موسیقی و طرب بساختند: افلاطون و ارسطو و جالینوس و بوعلی و اسحاق موصلی و ابن طائی و محمد امین طاوس. پیداست که نامه از صفی الدین عبدالمؤمن بن یوسف بن فاخر بلخی ارموی آذربایگانی (۶۱۳-۶۹۳) نیست. (دانش پژوه)

دکتر خانلری در پیشگفتار چاپی این کتاب می‌نویسد: «روزگار نگارش آن شناخته نیست، شاید از سده ۱۰ یا ۱۱ ق باشد. نام نگارنده و ممدوح آن هر دو ساختگی است» و سپس پیوندی میان این رساله و «رساله موسیقی» خواجه عبدالرحمان غزنوی از سده دهم نشان می‌دهد. در تأیید مطلب چند نکته اهمیت دارد: ۱. تاریخ فوت قابوس (-۴۰۳ق) و تاریخ فوت سلطان محمود (۴۲۲ق) است و اینکه عقب پنجم قابوس قبل از سال ۴۲۲ ق دست به تألیف کتاب بزند، غیرقابل قبول است؛ ۲. نثر فارسی متن کتاب، به هیچ وجه با نثر فارسی رایج در زمان غزنویان و بلکه بعد از آن، مطابقت ندارد؛ ۳. جو اجتماعی زمان در عصر صفویه، احتمالاً مؤلف را بر آن داشته تا تصنیف این کتاب را، مانند گناهی، به گذشتگان نسبت دهد! این کتاب ظاهراً از زبان عربی و یونانی به فارسی برگردانیده شده است. رساله‌ای است در علم موسیقی و دارای یک «مقدمه» و ۱۰ «باب» و «خاتمه»: مقدمه : در آنکه هر مقامی از چه استخراج کرده اند؛ باب ۱. مبداء این علم؛ ۲. اقاویل بعضی از حکماء؛ ۳. نسبت این علم به وجود انسان؛ ۴. نسبت این علم به کواکب سبعه؛ ۵. بخور اصول حرکات؛ ۶. بیان این علم فی النظم؛ ۷. ترکیب پرده به حسب میر عطارد؛ ۸. مناسبت هر چه که نغمه گوید؛ ۹. بیان اینکه هر پرده چند با تکه بود؛ ۱۰. سلوک صاحب این علم با عامه؛ خاتمه: در نسبت پرده‌ها به کواکب و عناصر و فصول اربعه.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه مظهر لطف حقه محمد و آله الطاهرین أما بعد فهذه رسالة شریفة و جیزة الباهرة فی العلوم الأدوار من قول الحکماء الفلسفة بدلایل المرضیة المطبوعة یعنی این رساله ایست بزرگ قلیل اللفظ کثیرالمعنی متبهر در علم موسیقی از کلام حکماء یونان ... اما بعد قال العبد الفقیر ... عبدالمؤمن بن صفی الدین بن عزالدین بن قابوس و شمگیر

چاپ: به تصحیح و مقدمه هـ ل. رابینو دی برگوماله، تهران، سلسله انتشارات بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۴۶

[دنا ۵۵۰/۲ (۲۶ نسخه)؛ الذریعة ۱۶۲/۳]

۱. تهران؛ مجلس شورا؛ شماره نسخه:۴۸۵۴/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** باب در بیان ادوات و آلات طرب که هر کس از حکما کدام آلت طرب ساخته ... فی غرة شهر ربیع الثانی سنة ستة و اربعین و الف .
خط: نستعلیق، کا: عین علی، تا: ۱۰۴۶ق؛ دارای ۶ شکل و یک جدول از انتها، مقام‌های موسیقی را در این اشعار شرح داده است و در پایان نام ۱۲ مقام از مقام‌های موسیقی ذکر گردیده است؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۲۴ص (۶۰-۸۴)، ۱۴سطر(۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳-۲۹۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۰۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** بی زمزمه عشق نخواهم بودن ×× تا دم زدن نفس مرا خواهد بود

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۷۹ق؛ مصحح، دو شکل نجومی مدور، خانه-خانه و مجدول، بعد از برگ‌های ۱۵ و ۱۸ افتادگی دارد؛مهر:«یا شفیع ... محشر» (بیضی)، «عمل دست محمد صالح» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۴گ، ۱۱ سطر (۹×۱۲/۵) ، قطع: ، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۹-۱۴۵]

۳. تهران؛ مجلس شورا؛ شماره نسخه:۱۵۱۵/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز ضربی و مقوایی، ۴۴ص (۱-۴۴)، ۱۷ سطر [سنا: ف: ۲-۳۱۱]

۴. تهران؛ مجلس شورا؛ شماره نسخه:۹۳/۳ سرود

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق [نشریه: ۱۳-۴۳۲]

۵. تهران؛ ملی ایران؛ شماره نسخه:۲۷۱۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** شش آواز و بیست و چهار بحر اصول است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز یک‌لا،۲۹گ، ۱۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۶-۳۲۰]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۴۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: ، کاغذ فستقی، جلد: لایی پارچه، ۱۴برگ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۰سم [ف: ۲-۶۳]

۷. مشهد؛ آستان قدس رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۴۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** این دایره از قول حکما در بیان دوازده مقام و بیست و چهار شعبه و چهل و هشت گوشه و شش آوازه و بیست چهار بحر اصول است .

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ کاغذ: فرنگی فستقی روشن، جلد: تیماج خرمایی، ۱۵ سطر ، قطع: ، اندازه: ۲۵×۱۶سم [ف: ۱۸-۱۱۴]

۸. مشهد؛ آستان قدس رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** تاقوت دم زدن مرا خواهد بود ... ذیحجه الحرام سنه ۱۲۹۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۱۲ سطر (۹×۱۶) ، قطع: ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [الفبائی: ۹۱]

۹. تهران؛ ملی ایران؛ شماره نسخه:۲۱۴۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** این دایره از قول حکماء در بیان دوازده مقام و بیست و چهار شعبه و چهل و هشت گوشه شش او از بیست و چهار بحر اصول است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی رویه کاغذی عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای، ۴۳ص، ۱۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۵-۲۰۲]

۱۰. تهران؛ ملی ایران؛ شماره نسخه:۲۳۰۷/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** مخالف مغلوب مرکب و بیات همایون و نهفت نوروز عرب نوروز عجم

خط: نسخ و نستعلیق، کا: کا: زین العابدین ابن احمد تبریزی، تا: ۱۲۸۲ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج مقوایی، ۳۴ص، ۱۴ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۵-۴۲۸]

۱۱. تهران؛ دانشگاه تهران؛ شماره نسخه:۱۹۹/۳

آغاز: برابر؛**انجام:** بوسلیک، حسینی، حجاز، نوا، کوچک، بزرک، رهاوی. تمت الرسالة بعون الملك الوهاب.

؛ خط: نستعلیق، کا: کا: محمد علی، تا: ۱۲۸۷ق؛ در پایان دارد: «این دائره از قول حکما در بیان دوازده مقام و بیست و چهار شعبه و هشت گوشه و شش اداره و بیست و چهار بحر اصول»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد مقوایی تازه، ۷۸گ، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۴-۸۳۹]

۱۲. تهران؛ سپهسالار (شهید مطهری)؛ شماره نسخه:۶۹۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۵ق؛ تصویر چند آلت موسیقی و یک دائرة مقام‌های موسیقی؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج، ۲۹گ (۲پ-۳۰ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳-۲۶۲]

۱۳. تهران؛ مجلس شورا؛ شماره نسخه:۳۷۸/۱

خط: نسخ، کا: رابینودی گوماله، تا: قرن ۱۴؛ در دو مجلد که برای چاپ آماده کرده بوده است؛ کاغذ: آبی خطدار، جلد: گالینگور، ۳۸برگ، ، ۲۳سطر۱۶×۲۷ سطر ، قطع: ، اندازه: ۱۹×۳۱سم [سنا: ف: ۱-۲۱۶]

تهران؛ دانشگاه تهران؛ شماره نسخه:۶۰۱۱-عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲-۲۳۷]

تهران؛ کتابخانه (پژوهشگاه) مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۶ و ف۷

همان نسخه بالا [فهرستواره مینوی: ۱۶۳]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۴/۵

آغاز: و بعد چنین گوید (نام مؤلف) که چون طبع سلطان السلاطین سلطان محمود غزنوی را راغب و مایل بعلم شریف موسیقی دید؛ **انجام:** و هر گاه استادان خواسته باشند آزمایش کنند و قوت و قدرت یکدیگر معلوم کنند از آن معلوم کنند و السلام علی من اتبع الهدی

خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن مشکی، ۳۸ص (۲۳۹-۲۷۷)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۶سم [ف: ۵-۴۵]

تهران؛ دانشگاه تهران؛ شماره نسخه:۳۰۱۱/۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۷۸۱]

۱۵. مشهد؛ آستان قدس رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۴۳/۴

آغاز: برابر ؛ **انجام:** و بیست و چهار بحر اصول است

خط: نسخ و نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: اسدالله منجم دودانگه هزار جریبی، تا: رجب ۱۳۰۶ق، جا: تهران؛ واقف: سید جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج ضربی، ۲۴ص (۸۵-۱۰۸)، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱۷-۴۷۹]

۱۶. تهران؛ دانشگاه تهران؛ شماره نسخه:۵۸۶۹/۱

خط: نستعلیق، کا: کا: معز سجادی، تا: ۱۳۱۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۰ سطر (۱۱×۱۶)، قطع: ربعی [ف: ۱۶-۱۱۵]

۱۷. تهران؛ مجلس شورا؛ شماره نسخه:۳۴۵۵/۳۰۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** نوروز عرب نوروز عجم ... تمت الرساله ۱۶جمادی الاول سنه ۱۱۳۹
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج یک‌لا قرمز، ۲گ (۴۳۹-۴۴۰)، قطع: بیاضی، اندازه: ۱۵/۵×۳۳سم [ف: ۱۰-۱۳۸۱]

۱۸. تهران؛ باقر رقت (ترقی)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱
بی‌کا،بی‌تا؛از زبان تازی و یونانی به لفظ مسلسل فارسی نقل کردم ... و به ده باب و مقدمه و خاتمه پرداختم [میراث اسلامی: ۵-۶۲۵]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۹۳/۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و چهل و هشت گوشه و شش آوازه و بیست و چهار بحر اصول است (سپس یک دایره)
خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ:فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۷گ (۱۸۸پ-۲۰۵پ) ، ۱۷ سطر ، اندازه: ۱۲×۱۷/۳سم [ف: ۹-۲۴۱]

۲۰. تهران؛ سپهسالار (شهید مطهری)؛ شماره نسخه:۲۸۶۹/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** نوروز عرب. نوروز عجم. شهناز. بی زمزمه عشق نخواهم بودن ×× تا دمزدن نفس مرا خواهد بود
در فهرست ناشناس آمده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در حاشیه صفحه نخستین اعتضاد السلطنه درباره ساختگی بودن این کتاب سخنانی دارد؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سبز زرکوب مقوایی، ۲۲گ (۱۵۸پ-۱۷۹پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۲×۱۵سم [ف: ۳-۲۶۱]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۳۳/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای نو، ۲۲گ (۱پ-۲۳پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۱/۷سم [ف: ۵-۲۰۴]

● **بهجة الروح (ترجمه)** / موسیقی / انگلیسی
bahjat-or rūh (t.)
جرجانی، عبدالمؤمن بن صفی الدین، ق۵ قمری
jorjānī, ʻabd-ol-moʼmen ebn-e safī-od-dīn (- 11c)
مترجم: رابینو ، یاسنت لویی ۱۸۷۷-۱۹۵۰ میلادی
وابسته به: بهجت الروح و قوت الارواح = بهجة الارواح؛ جرجانی، عبدالمؤمن بن صفی الدین (قرن ۵ قمری)
از رابینو در ۱۹۴۳

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۷۸/۲
خط: نسخ، کا: رابینودی گوماله، بی‌تا؛ دیباچه آن در آغاز چاپ تهران ترجمه شده است؛کاغذ:سفید، جلد: مخمل قهوه‌ای مقوایی، ۷۵گ، ۳۶ سطر (۱۸×۳۱)، اندازه: ۲۰×۳۳سم [سنا: ف: ۱-۲۱۶]

● **بهجة الرؤساء در علاج امراض النساء** / طب / فارسی
bahjat-or roʼasāʼ dar ʻalāj-e amrāz-e nesāʼ
باید ترجمه باشد از بهجة الرؤساء فی علاج امراض النساء احمد افندی بن حسن بن علی رشیدی حکیم مصری (-۱۲۸۲ق) که در بولاق در ۱۲۶۰ به چاپ رسیده است؛ مشتمل است بر: فصل اول، در بیان امراض فرج، مشتمل بر پنج «مقاله»: مقاله ۱. امراض شفرین کبیرین در ده «مبحث»: ۱) عدم شفرین کبیرین، ۲) التصاق شفرین کبیرین، ۳) جروح شفرین کبیرین، ۴) کوبیده شدن شفرین کبیرین، ۵) التهاب شفرین کبیرین، ۶) ادویماء شفرین کبیرین (قسمتی از استسقاء موضعی)، ۸) اکیاس شفرین کبیرین، ۹) اورام لیفیه شفرین کبیرین، ۱۰) دوالی شفرین کبیرین؛ مقاله ۲. امراض شفرین صغرین در چهار «مبحث»: ۱) طول مفرط شفرین صغرین، ۲) التصاق شفرین صغرین، ۳) التهاب شفرین صغرین، ۴) اورام فطریه در شفرین صغرین؛ مقاله ۳. امراض بظر، در سه «مبحث»؛ ۱) طول بظر بافراط، ۲) التهاب بظر، ۳) سرطان بظر؛ مقاله ۴. امراض مجرای بول در دو «مبحث»: ۱) انسداد مجرای بول، ۲) سرطان ابتدای مجرای بول؛ مقاله ۵. امراض عامه بر جمیع اجزاء فرج در چهار «مبحث»: ۱) حمره فرج، ۲) حکه فرج، ۳) قروح اکاله زهریه در فرج، ۴) تولدات زهریه در فرج؛ فصل ثانی در بیان امراض مهبل در نه مقاله: مقاله ۱. عیوب متکونه در مهبل در پنج «مبحث»: ۱) ضیق مهبل خلقا و یا بر سبیل عرض (بقیه را ناقص است).

تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه: ۵۴
آغاز: چون تما شد جمع نمودن و نوشتن این کتاب و تصحیح و پاکیزگی آن نامیده شد ببهجة الروسا در علاج امراض النسا؛ **انجام:** جدول است و آخرین کلمه آن: «سمیت و تریاقیست» می‌باشد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ بیست و هشت کتاب در جدول طلا و آبی؛ ۲۶۴ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [نشریه: ۳-۳۰۳]

● **بهجة السنية فی شرح دعوه الجلجلوتیه** / دعا / عربی
bahjat-us sanīyya fī š.-i daʻwat-il juljulwtīyih
اخلاطی، حسین بن علی، ق۹ قمری
axlātī, hoseyn ebn-e ʻalī (- 15c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: 16148
آغاز: بسمله هذه البهجه السنیه فی شرح دعوه الجلجلوتیه؛ **انجام:** هذا بیان الدعوه مع شرح کل بیت علی حدته بشرحه و منافعه
خط: نسخ، کا: محمد وسیم، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: اسقاطی، اندازه: ۱۳×۲۰سم [رایانه]

● **بهجة الشعراء** / تراجم / فارسی
bahjat-oš šoʻarāʼ
اسرار تبریزی، محمد کاظم بن محمد، ۱۲۶۵-۱۳۱۵ قمری

asrār-e tabrīzī, mohammad kāzem ebn-e mohammad (1849-1898)

تاریخ تألیف: بین سال‌های ۱۲۹۴-۱۲۹۹ق.
شرح اشعار و زندگی سرایندگان بذله‌گو و شوخ‌طبعان آذربایجان که به پیروی از «تذکره یخچالیه» میرزا محمد علی ندیم اصفهانی تألیف شده است. با آن که بیشتر این شعرا اشعار فارسی هم دارند اما «نگارنده این کتاب مبارک بنای این مجموعه را بر ترکی نهاده» است. مؤلف بر آن بوده که از شعرای معاصر خود یاد کند: «و مخفی نماند هر شاعری که نگارنده کتاب در این مجموعه مبارک نام برده از شعرای معاصرین ماست. بدین معنی که همه اینها در عهد دولت قاجاریه ظهور نموده اند و شعرایی که در عهد ماضیه هم تخلص شعرای معاصرین ماست خواهم نمود». از این رو مؤلف بسیاری از کسانی که از آنها یاد کرده را دیده و سروده‌هایشان را از خودشان گرفته است. مثلاً در شرح حال راغب می‌نویسد: «در حقیقة الامر نگارنده این کتاب مبارک که عمرم به مرحله سی چهار رسیده و با بسیار از صاحبان ذوق ملاقات و مباحثه نموده‌ام». نام شعرای این تذکره چنین است: آتشی مراغه‌ای؛ ارشاد، کربلائی علی؛ اسماعیل؛ افسر اردوبادی، میرزا عبدالله؛ اعمی؛ اشکریز، کربلائی حسینی؛ باقر دلاک؛ بلبل، کربلائی تقی دلال؛ پروانه، آخوند ملا تقی؛ بینوا؛ پرغم، میرزا احمد تبریزی؛ تالاندی مرندی؛ توپچی؛ ثاقب اهری؛ جودی، آخوند ملا ستار روضه خوان؛ جرتاب، صادق؛ حلیم هروی خلخالی، غفار؛ حسن سرابی؛ حقیر مرندی، حاجی میرزا عبدالغفار ماهوت فروش؛ خلیفه سرابی، محمد؛ خادم عطار؛ خیام ثانی؛ دلسوز تبریزی، کربلائی محمد امین؛ درویش بلبل؛ دلریش، کربلائی عسکر جورابچی؛ دلگیر، کربلائی محمد عطار؛ ذکری، کربلائی نجف بازارچی؛ راجی، حاجی ابوالحسن متوفی؛ ربیعی، میرزا عبدالعلی میانه ایی؛ راغب اهری، میرزا موسی اهری؛ رضا صراف؛ زهدی، کربلائی نوروز سبزی فروش؛ سرمست، آقا میرزا باقر کفری؛ سمطوری، سنتوری؛ سید نقاش، سید محسن؛ سلطان؛ ساقی قصه خوان؛ سروری، کربلائی شکرالله؛ شکری، کربلائی کریم حکم آبادی؛ ساعی، میرزا ابوالقاسم؛ شاهد کودوشچی، کربلائی حسین بابا؛ شکوهی، کربلائی مهدی آینه ساز؛ شیدا، لطف الله؛ شاکر تبریزی ؛ شیخ علی اکبر؛ شایق ذاکر؛ شهباز تبریزی؛ صابری؛ صبوری، آقا میر عباس متوفی ۱۲۹۳ق؛ صفا، سید حسن؛ ضیاء، کربلائی آقا عرقچین فروش پسر ملا محمد علی؛ طغرا، مشهدی حسین پسر محمد علی جورابچی؛ طلوعی، میرزا عبدالرسل؛ طالب محزون، ابوطالب؛ ظهوری، علی شهیر به عطار؛ عبقری، کربلائی رحیم امیر خیزی؛ عاجز مرندی، حاجی میرزا یوسف؛ غمدل دلمقانی؛ غشی چایچی؛ فدوی، ملا مهر علی؛ فنای خویی، میرزا عبدالرسول؛ فارغ؛ فاخر، مشهدی احمد آقا بزاز؛ فایض؛ قدسی، ملا محمد تقی مکتبدار؛ قصیر؛ قمری، میرزا محمد تقی؛ گلشن، حسین آقا ارموی؛ گنجی خویی، میرزا محمد صادق؛ کاشف؛ لعلی، آقا علی ایروانی تبریزی؛ لاطف، مشهدی عسکر؛ مظطر، آقا میر یحیی؛ میر خویی فرزند میرزا عبدالرسول فنا؛ موبد، کربلایی اسماعیل عرقچین فروش؛ مهجور، کربلایی عبدالعلی آهنگر؛ مجمر، میرزا محمد علی؛ ملا کریم؛ میرزا جبار؛ مظلوم، کربلائی ابراهیم؛ نباتی؛ ناجی؛ ناطق؛ هوشین؛ واقف، مشهدی محمد علی میناگر؛ یوسف پالوده پز
[تاریخ تذکره‌های فارسی، ج۱، ص۱۳۰-۱۳۶ (همین نسخه را دیده است)]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۱۷۴
آغاز: سعادت ابدی و دیباجه کرامات سرمدی پادشاهی راست که طوطی ناطقه انسانی را در محاذات تکلم به ادای انمن البیان لسحراً؛ **انجام:** زهر بادی چو کاهی گر بورزی ×× اگر کوهی به کاهی در نیرزی / سخن این بود دیگر جمله تزویر ×× تو خواهی رد کن خواهی که درگیر.
خط: نستعلیق، کا: حسن حسینی، تا: ۱۰ صفر ۱۲۹۹ق، جا: طهران؛ نسخه مغلوط است، مطالبی از کتاب به خط جعفر سلطان القرایی و چند سطر به لاتین، مصحح، این نوشته‌ها گاهی استحسانی و ذوقی در رد و قبول برخی ابیات است و گاهی اضافاتی درباره مطالب متن، در مواردی هم اشتباهات مؤلف بر شمرده شده است (مثلاً در وجه تسمیه تخلص عبقری در ص ۱۲۶ یا ص ۹ و ۱۹)، نویسنده این یادداشت‌ها مشخص نیست اما در یک جا تاریخ ۱۳۰۱ ق را پای نوشته‌های خود گذارده است (ص۱۷ و ۲۱)؛ خریداری از جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: صنعتی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج و جدول عطف چرمی، ۱۰۲گ، ۱۲سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۷×۲۲سم [ف: ۲۹/۲-۸۳۵]

● **بهجة الشعراء = گلهای رنگارنگ** / شعر / فارسی
bahjat-oš šo‘arā’ = gol-hā-ye rangārang
گزیده سروده هایی، بیشتر از فردوسی و نظامی گنجوی، سنایی و سعدی، سپس مجموعه سروده‌های تذکره گونه، کاری به مانند تذکره اسحاق بیگ عذری بیگدلی (مشترک ۱۰۶۵/۱) و بوستان خیال فخری هروی (مشترک ۲۰۵۶/۱۲).

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۷۱
آغاز: بسمله، حمدله، صلات. اما بعد، به موجب حکم همایون ... به داد و به دانش به تاج و به تخت ×× به فر و به مهر و به رای و به بخت؛ **انجام:** ای سنگدل صیاد من تا چند بر یاد قفس ×× سر زیر بال خود کشم در گوشه گلزارها
در دیباچه‌ای الحاقی و به خامه دیگر که به اصالت و درستی آن نمی‌توان اعتماد کرد، آمده که این مجموعه را علی اصغر متخلص به ملک الشعراء، به دستور شاه عباس صفوی، از کتاب‌ها برگزیده، بهجت الشعراء و گلهای رنگارنگ نامیده است؛ خط:

نستعلیق تحریری، کا: دوم داعی تبریزی، تا: پنج‌شنبه ۲ رمضان ۱۲۴۰ق؛ با یادداشتی مورخ ۱۲۴۴ق که نشان می‌دهد دارنده نسخه در خدمت فریدون میرزا و بهمن میرزا شاهزادگان قاجار بوده؛ کاغذ: آهار مهره، جلد: مقوا ابری، گوشه و عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۲۴گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱-۳۷]

● **بهجة الشیعة فی نصرة الطریقة البهیة** / کلام و اعتقادات / عربی

bahjat-uš šī'a fī nuṣrat-iṭ ṭarīqat-il bahīyya

اصول دین پنج‌گانه را با استدلال مختصر و استفاده از آیات و احادیث رابا استدلال مختصر و استفاده از آیات و احادیث اهل بیت (ع) نگاشته و بحث امامت را با تفصیل بیشتری بررسی کرده و در این بحث فقط از احادیث اهل سنت روایاتی آورده تا حجت بر همه مسلمانان تمام باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۴۱۵

آغاز: انموذجا لذلک العلم و احترز عن الاطناب بئلایمل الاحباب سوی مبحث الولایة؛ **انجام:** و ما فیها من انواع النعمة و النقمة و غیر ذلک و یجب الاعتقاد.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، گویا نسخه‌ای که در درست بوده افتادگی‌هایی داشته که در نسخه‌ها سرایت کرده است؛ جلد: تیماج قرمز عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۰۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۷-۲۲]

● **بهجة الصفا** / شرح حدیث / عربی

bahjat-uṣ ṣafā

محمد هادی بن محمد مهدی، قمری

mohammad hādī ebn-e mohammad mahdī

وابسته به: کتاب من لایحضره الفقیه = من لایحضره الفقیه شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱)

شرح مزجی است بر کتاب «من لایحضره الفقیه»شیخ صدوق.

تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه: ۲۳

آغاز: الحمدلله المتعالی عن صفات المخلوقین المنزه عن نعوت الناعتین؛ **انجام:** اربعة اشهر لم اصل نافلة فقال لیس علیک قضا ان المریض لیس کالصحیح کلما غلب الله علیه فالله اولی بالعذر فیه

جلد اول تا نیمه کتاب صلوة، از انجام ناتمام مانده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۹سم [اوراق عتیق: ۱-۹۰]

● **بهجة الطالبین = شرح الکبری فی المنطق** / منطق / فارسی

bahjat-ot tālebīn = š.-e al-kobrā fe-l manteq

حسینی یزدی، محمد بن محمود

hoseynī-ye yazdī, mohammad ebn-e mahmūd

وابسته به: کبری در منطق =الرسالة الکبری فی المنطق؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)

شرح مختصری است با عناوین «قوله — قوله» بر رساله «کبری» میرسید شریف گرگانی که به خواهش بعضی از دوستانش تألیف شده و توضیحی با نقل اختلاف نظرها در بعضی از مسائل و ذکر شقوق و انواع آنچه را که مؤلف از مطالب بدانها اشارت دارد

آغاز: بسمله الحمدلله الذی جعل المنطق آلة لابراز ما یعلم و صیر العقل ... این کلمات کلماتی است متعلق به رساله کبری به خواهش بعضی ... سمیته بالبهجة الطالبین ... قوله بدانکه آدمی

انجام: و اما از وضع احد الجزئین لازم نمی‌آید رفع دیگری زیرا که اجتماع هر دو با هم صحیح است

چاپ: در هامش کبری فی المنطق درسال ۱۳۱۷ چاپ سنگی شده.

[دنا ۵۵۲/۲ (۲۲ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۱۴۹۳/۲]

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۳۸۴/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی نرم، ۴۵گ، ابعاد متن: ۶×۱۰، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳-۹۴۴]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۸۰۸/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن محمد تبریزی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز بدون مقوا، ۲۴گ (۱پ-۲۴پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۵-۲۲۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۷۰۶

خط: نستعلیق، کا: عبدالمجید، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: کاغذ فستقی آبی، جلد: میشن سیاه لایی، ۴۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۶/۶سم [ف: ۲-۶۳]

۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۳۲۰/۲

کا: سید ابوالقاسم فرزند سید سامع نصرآبادی یزدی، تا: ۱۲۴۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۲ص (۲۶-۵۷)، اندازه: ۹×۱۳سم [ف: ۵-۱۶۱۴]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۵۵۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۷ جمادی الاول ۱۲۴۴ق؛ کاغذ: کبود، جلد: تیماج مشکی، ۸۶گ، ۱۲ سطر (۶×۱۱)، قطع: بغلی، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۱۶-۳۵]

۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۴۶۹/۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: ابراهیم شریف پسر حاج محمد علی یزدی، تا: ۱۲۵۷ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰ص (۱۱۳-

۱۵۲)، ۱۶ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۳-۹۶۷]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۵۷۷-۳۸/۱۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: میرزا رفیع بن محمد جعفر، تا: چهارشنبه جمادی الاول ۱۲۶۲ق؛ جلد: مقوا با عطف گالینگور قهوه‌ای، ۴۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۶۳۵]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۲۹۷/۳

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن قربانعلی بروجنی قهفرچی، تا: شنبه ۱۷ رجب ۱۲۷۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴گ (۱۴۱پ-۱۸۴ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۹-۸۹]

۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۵۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و از وضع تالی رفع مقدم از وضع تالی وضع مقدم

خط: نستعلیق پخته، کا: محمد تقی بن ملا ملك قاضی عسکر، تا: ۱۲۸۰ق؛ ۴۰گ (۱پ-۴۰پ) [ف: ۱-۳۷]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۸۰۸

انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج مشکی یک‌لا مجدول میان جداول بوته‌های ریسه‌ای، ۹۳گ (۳۳-۱۲۵پ)، ۸ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [رایانه]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۸۱۳/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالرزاق بن عبدالرحیم خلخالی، تا: دوشنبه محرم ۱۲۸۷ق، جا: زنجان مدرسه سید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳گ (۱۰۵پ-۱۲۷ر)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۸-۱۶]

۱۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۳۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حیران، تا: ربیع الثانی ۱۲۹۶ق؛ جلد: تیماج سبز، ۶۹گ، ۹ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳-۹۲۶]

۱۳. زهان؛ مدرسه جعفریه زهان؛ شماره نسخه: ۱۳۴/۱

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن ملامقدس بن محمد حسن بن عبدالنعیم زهانی، تا: پنج‌شنبه ذیقعده ۱۳۰۶ق، جا: قائن، مدرسه جعفریه؛ جلد: گالینگور مشکی، ۳۴گ (۳پ-۳۶پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۰۳]

۱۴. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه: ۱۹۸

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر، تا: ۲۷ شعبان ۱۳۱۸ق؛ ۴۰گ، قطع: بیاض رقعی [چند نسخه-ف: ۳۴۵]

۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۶۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: دبیر اعلم، تا: ۲۷ رمضان ۱۳۴۱ق؛ جلد: مقوایی عطف پارچه قرمز، ۲۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱-۲۳۵]

۱۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۴۰۴۸/۱

بی کا، بی تا [نشریه: ۱۳-۳۵۸]

۱۷. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه: بدون شماره

کا: محمد حسینی یزدی، بی تا [میراث اسلامی: ۵-۵۹۶]

۱۸. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه: بدون شماره

کا: محمد حسینی یزدی، بی تا [میراث اسلامی: ۵-۵۹۶]

۱۹. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه: بدون شماره

بی کا، بی تا [میراث اسلامی: ۵-۶۰۶]

۲۰. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه: ۴۹/۲

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن ابوالحسن مجومردی، بی‌تا؛ ۱۸گ (۷۱پ-۸۸پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱-۴۶]

۲۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۵۰۸/۳

بی کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [مروی: ف: ۲۸۳]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۳۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: نائینی؛ ۳۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۴-۳۶۸]

● **بهجة العالم** / جغرافیا / فارسی

bahjat-ol ʻālam

مهارت اصفهانی، -۱۱۲۴ قمری

mahārat-e esfahānī (- 1712)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۰۲۰/۱

خط: نستعلیق، کا: غلام علی بیک امیر بیک، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی [ف: ۵-۲۲۳]

۲. تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه: ۶۹عکسی

خط: نستعلیق روشن، کا: محمد امین بک، بی‌تا؛ ۲۴۸گ [جنگ: ۱-۴۴۵]

● **بهجة الفتاوی** / فقه / ترکی

bahjat-ul fatāwā

افندی یکیشهری، عبدالله

afandī-ye yekīšahrī, ʻabd-ol-lāh

تاریخ تألیف: گویا فراهم آمده ۱۱۳۰ تا ۱۱۳۴

کتابی فتوایی به صورت سوال و جواب است. مؤلف ابتدا به سؤالات اعتقادی و سپس به مسائل فقهی به ترتیب ابواب فقه عامه پاسخ داده است از زین الدین صدرالعلماء ناصر الشریعة ابوالفضل عبدالله افندی یکیشهری مفتی عثمانیه، تحریر و ترتیب محمد فقهی عینی از اعتقادات تا میراث. (دانش پژوه)

آغاز: الحمدلله الذی احکم احکام الشرع علی احسن الترتیب و النظام و جعل علماء الشریعة

[دنا ۵۵۲/۲ (۳ نسخه)؛ ایضاح المکنون: ج ۱ص۲۰۲؛ قرطای ۳۱۰؛ الاوقاف

العامة بغداد ۱/۵۶۶]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۸۵۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** ایتمد کلرینی آخره تفویضدن عمروی منعه قاسور اولومی جواب: اولماز

خط: نستعلیق، کا: حسن بن مصطفی روسجقی، تا: جمعه اواخر ربیع الثانی ۱۱۶۴ق، صفحه نخست مجدول به زر و تحریر، در حاشیه مصادر مطلب را با عبارت عربی نوشته؛ علامت وقف و مهر «محمد حسین» (بیضوی)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۱گ، ۳۵سطر، اندازه: ۱۶/۵×۱۸سم [اهدائی رهبر: ۳-۱۱۳]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۵۰۴

همان نسخه بالا [مؤید: ۳-۴۰۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۱۲۰

خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: ۲۱ ربیع الاول ۱۲۰۶ق، جا: کوی مدینة العشاق؛ تملک: سید مصطفی پسر ولی الدین ایجی ایلی در رمضان ۱۲۵۶؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مقوایی، ۳۴۱گ، ۲۱ سطر (۷×۱۵/۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۷-۲۹۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۱۲۷

خط: نستعلیق ترک، کا: سیف الله بن علی بن ابراهیم بن علی کمال ارکری روم ایلی نایب شهر خعیله، تا: ۱۰ محرم ۱۲۱۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، محشی؛ تملک: عبدالرحمن راتب در ۱۲۲۲؛ کاغذ: استانبولی، فاقد جلد، ۳۱۹گ، ۲۵ سطر (۹/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۹سم [ف: ۱۷-۲۹۹]

● بهجة الفتاوی / فقه / عربی

bahjat-ul fatāwā

تاریخ تألیف: ۱۱۶۶ق

تصحیحها و ارجاع مسائلها الی مآخذها و تعیین اسامی الکتب المرجوع الیها مع بیان ابوابها و فصولها کما فعله شیخ الاسلام و مفتی الانام عبدالله المفتی بمساعدة فقهاء جهبذة کانه فهرست مطالبها. نام آن در آغاز فهرست آمده است و در دیباچه، متن در ۱۱۶۶ به بیاض آمده است، در دیباچه آمده است: «اردت ان ارد المسائل الی مآخذها و اعین اسامی الکتب مع ابوابها و فصولها». ممکن است متن عربی کار عبدالله افندی باشد که در بالا معرفی شد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۴۴۹

خط: نسخ، کا: سید محمد امین بن سید عمر ایوبی، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۱۸۲ق؛ مجدول، با پیشانی زرین و رنگین؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج قهوه‌ای زرکوب ترنجی مقوایی با لولا، ۱۶۵گ، ۲۳ سطر (۷/۵×۱۵/۵)،قطع: ربعی، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۷-۳۷۱]

● البهجة فی المنطق / فلسفه / عربی

al-bahja fi-l manṭiq

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟-۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981-1038)

یا چنانکه بر حاشیه صفحه نوشته شده است «البهجة الظالة» خلاصه ای کوتاه در ۹ «باب» منطق است. مهدوی آن را ندیده و تنها از ارگین و قنواتی نقل کرده است. در منابع قدیمی معرفی آثار شیخ نیامده است.

آغاز: بسملة. خیر المبادی مازین بالحمد لواهب القوة علی حمده، و الصلاة علی نبیه محمد و آله. الکلام فی هذا الکتاب یشتمل علی معرفة المنطق ... و اقسامه تسعة: ایساغوجی، قاطیغو ریاس ... الشعر

انجام: یقول الخطیب فی التعظیم: هو اول من فعل و ما اکثر ما فعل ... یقول کأنی بعت یوسف بثمن بخس، و دللت علی المسیح بثلاثین درهماً. و قد ذکرنا کلیات الکتب السبعة (التسعة) فلنختم الکتاب

[دنا ۲/۵۷۰؛ مهدوی ص۵۳ش ۴۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۴۱/۹

خط: نستعلیق، کا: عبد الرشید، تا: چهارشنبه ۱۴ صفر ۱۰۵۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی ضربی زرکوب بیرون و درون، ۱۴ص (۱۰۶-۱۱۹)، ۲۵ سطر (۸/۵×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۹-۱۱۲۰]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۲۲/۶

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۹ ذیحجه ۱۳۱۰ق؛ کاغذ: فرنگی، زرد، ۱۴گ (۲۹پ-۴۲پ)، ۱۷سطر [ف: ۱۱-۵۸۰]

← بهجة القلوب ← بهجة الاحباب و سرور الاصحاب

● بهجة القلوب / کیمیا / عربی

bahjat-ol qolūb

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۹۳۷/۱۰

آغاز: بسمله. حمدله. و الصلوة و السلام الاتمان علی محمد و آله الطاهرین اما بعد انا ذکرنا لک المطلب فی کشف الاسرار؛ **انجام:** ان تجریة الاکسیر من الیسیر الی الکثیر لا بالعکس فانه امر عسیر و الله یصیر کل عسیر یسیر.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ رکابه دارد؛ جلد: مقوا عطف پارچه، ۳۱ص (۵۳۹-۵۶۹)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۴۴-۱۴۴]

● **بهجت القلوب** / فارسی
bahjat-ol qolūb

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۱۹۳
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رسول فروزان کیا؛ اندازه: ۱۷/۲×۲۲/۲سم [رایانه]

● **بهجة القلوب و سرور الفؤاد** / فقه / فارسی
bahjat-ol qolūb va sorūr-ol fo'ād
حسینی، محمد اسماعیل بن محمد باقر، ق۱۳ قمری
hoseynī, mohammad esmā'īl ebn-e mohammad bāqer (- 19c)
تاریخ تألیف: ۱۵ رجب ۱۲۳۳ق
کتابی مفصل است در مورد انتقال پیکر مردگان به اماکن و مشاهد مقدسه، و بنا به تقاضای برخی از مؤمنین، دوستان و طلاب نگاشته شده. وی در مقدمه چنین آورده است: «هر چند این اقل سادات از روی احتیاط راه ترجیح مسائل علیه دینیه را بر خود مسدود ساخته و طریقه تقلید را پیش نهاد خود گردانیده اما چون مسئول ایشان مد الله عمر هم بسرحد کمال رسیده لازم دانسته که در این مسئله جلیله و بعضی از متفرعات جزیله آن به قدر الوسع جد و جهد نموده آنچه راحج آمده در سلک تحریر در آورده تا آنکه همگی انام از خاص و عام از آن بهره مند گردند ...». این رساله در ۶ «فصل» و «خاتمه» ساخته شده: فصل ۱. بدانکه علامه حلی رحمه الله در منتهی فرموده اند ...؛ ۲. آنکه اخبارات و حکایات چند از ثقات بما رسیده ...؛ ۳. آنکه در سلف و خلف متقدمین و متأخرین دین مبین ...؛ ۴. آنکه حدیثی که از حضرت رسول (ص) ...؛ ۵. باید دانسته شود آنکه از جمله اموری که ...؛ ۶. آنکه از جمله چیزهایی که منشأ دارد ...؛ خاتمه: چون در دیباچه این رساله عرض شد که ... .وی در پایان نسخه، فهرست کتاب‌ها و منابعی را که از آنها سود جسته و نیز فهرست نام عالمان را آورده و از تمام آنها با عبارت «اعلی الله مقاماتهم و نور الله ضرایحم» یاد کرده، چون: علامه مجلسی (– ۱۱۱۰ق)، میرزا ابوالقاسم قمی «میرزای قمی» (– ۱۲۳۱ق)، ملا مهدی نراقی (–۱۲۰۹ق)، شهید ثالث، مسودات والد علامه‌اش، میر محمد اسماعیل جد علامه‌اش، میر محمد صادق برادر بزرگش (البته از او در متن با عبارت «دام عزه و عمره» یاد کرده) و دیگران. وی شعر نیز می‌سروده است. نامی از او و کتابش در منابع موجود یافت نگردید.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۰۹۷
آغاز: الحمدلله الذی ارشدنا طریق الرشاد و هدانا سبیل الارشاد ... اما بعد، پس بدرستی که بعضی از مؤمنین و برخی از مسلمین ... از این بنده خاکسار ... خواهش نمودند که چون درباره نقل نعش اموات بسوی مشاهد مقدسه و امکنه متبرکه بین الانام من الخواص و لعوام سخنها مذکور گردیده؛ **انجام:** بعد حمد خدا و شکر جلی ×× بر محمد درود لم یزلی / نعت بی حد و مدح بی پایان ×× بر علی و آل پاک علی.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۵ رجب ۱۲۳۳ق؛ محشی با نشان «منه و منه عفی عنه»، مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی ضربی با ترنج و لچک، ۹۲گ، ۱۴–۱۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۸-۲۶۰]

● **بهجة القلوب و قوت الارواح** / موسیقی / فارسی
bahjat-ol qolūb va qovvat-ol arvāh
شیرازی، عبدالحسین بن مهدی
šīrāzī, 'abd-ol-hoseyn ebn-e mahdī
گرفته از رساله ساختگی به نام صفی الدین در موسیقی.
[دنا ۵۵۳/۲؛ نسخه‌های منزوی ۳۸۸۸]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ مهر: محمد ابراهیم حسینی؛ محشی؛ کاغذ: سفید و آبی، جلد: تیماج حنایی یک لایی، ۸۲ص (۳۲–۱۱۳)، ۱۶ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [سنا: ف: ۱-۳]

● **بهجة القمر فی مدح خیر البشر** / شعر / عربی
bahjat-ul qamar fī madḥ-i xayr-il bašar
مقری، احمد بن اسماعیل، ق۸ قمری
maqarrī, ahmad ebn-e esmā'īl (- 14c)
این دیوان با تخلص «المقری» مشتمل بر چند مخمس و مسدس و قصاید و دوبیتی می‌باشد در مدح حضرت پیامبر اکرم (ص) و چند شعری در فضائل اهل بیت (ع). در زندگینامه ابن المقری گفته‌اند که دیوانی در مدح حضرت رسول دارد و باید تحقیق شود که این مجموعه دیوان همو است یا مقری دیگری است. این دیوان دارای دیباچه منثوری است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۰۹
آغاز: قلبی بحب رسول الله مجبول ×× و خاطری بمدیح فیه مجبول / مولی به نالنا عزو تفضیل ×× مدح الرسول لنا تاج و اکلیل ×× و حبنا نهجه السامی هو السول
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ فقط نیم صفحه آخر دیباچه منثور آن موجود است؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲-۱۱]

● **بهجة اللغات فی تلخیص لهجة اللغات** / لغت / ترکی و عربی
bahjat-ul luġāt fī talxīṣ-i lahjat-il luġāt

شیخ الاسلام رومی، محمد اسعد بن اسماعیل،-۱۱۶۶ قمری
šayx-ol-eslām rūmī, mohammad as'ad ebn-e esmā'īl (-1753)

اهداء به: محمود خان بن مصطفی بن محمد (۱۱۴۳-۱۱۶۸)
تلخیصی است از لهجة اللغات مؤلف که آن را به جهت سلطان محمود خان تألیف کرده و شامل منتخبی از لغات و معانی الفاظ فارسی و ترکی وعربی به ترتیب حروف تهجی است.
آغاز: بسمله سبحان من انطق مستحل السن اللمس ...
چاپ: استانبول، ۱۲۱۶
[بلوشه S۱۳۵۲؛ قرطای ۲۱۰۴ تا ۲۱۱۰؛ عثمانلی مؤلفلری ۱: ۲۳۸؛ ایضاح المکنون ۲۲۲/۱؛ دنا ۵۵۳/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۲۱۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** ناظرا فیه یخرج الطیبات من فیه بعون الاله.
خط: نسخ به شیوه ترکی عثمانی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ تملک: احمد صادق زیور کاتب حالت افندی به تاریخ ۱۲۲۹ق، عبدالحلیم بن احمد بن محمود؛ جلد: تیماج یشمی، سوخت، ترنج، ۳۱۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۷/۵سم [ف: ۲۷/۲-۱۶]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۱۳۵
در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نسخ به شیوه ترکی، کا: عثمان بن احمد، بی‌تا؛ مجدول، یک سرلوح مذهب مرصع به سبک ترکی، به‌سال‌های ۱۲۸۲ و ۱۳۲۲ به ترتیب از عرض کتابخانه مبارکه گذشته؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ تملک: سلیمان سالم افندی به‌تاریخ ۱۱۸۹ق، یوسف پاشا در ۱۲۰۰؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوای روغنی بوم قهوه‌ای سوخته زرک منقش به گل و بته الوان دو حاشیه زمینه مشکی دانه تسبیحی زرین، ۶۳۷ص، ۱۹ سطر، قطع: وزیری متوسط، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۷-۱۵۵]

← بهجة اللغة ‹ لغت اتراکیه

● **بهجة المباهج فی تلخیص مباهج المهج فی مناهج الحجج** / تاریخ معصومین / فارسی
bahjat-ul mabāhij fī talxīṣ-i mabāhij-il muhaj fī manāhij-il ḥujaj

شیعی سبزواری، حسن بن حسین،-۷۹۵ قمری
šī'ī sabzevārī, hasan ebn-e hoseyn (- 1393)

وابسته به: مباهج المهج فی مناهج الحجج؛ بیهقی نیشابوری کیدری، محمد بن حسین (-۶)
اهدا به: خواجه نظام الدین یحیی بن شمس الدین حیدر کرانی (۷۵۳-۷۵۹)
این کتاب ترجمه و خلاصه «مباهج المهج» قطب الدین کیدری و در سیره و مناقب و غزوات و معجزات پیغمبر اکرم و خاندان عصمت (ع) است و مترجم بر آن اخبار و مطالبی افزوده است. کتاب مرتب بر ۴۴ «فصل» است: فصل اول: «فی ولادة النبی (ص) روایت است از امام محمد باقر علیه السلم خازن علم نبوی و مبین حقایق دینی از پدرش و از جدش صلی الله علیه و آله فرمود من و برادرم علی علیه السلم از یک نوریم در حضرت عنایت الهی الخ»؛ فصل آخر کتاب راجع به حضرت صاحب الامر (عج) است: «فصل الرابع و الاربعون فی ذکر طرف من صفاته و منازله روایت کرد محمد بن عبدالله الجعفری الحمیری از پدرش الخ».
مؤلف خود در مقدمه گوید که مدتی بخاطر داشته که در فضایل ائمه (ع) کتابی گرد آورد و چون به کتاب «مناهج المهج» تألیف قطب الدین ... بن حسین کندری پی برده، کتاب خود را بنا بر آن ترتیب داده است. نام این کتاب، در کشف الحجب و الاستار (ص ۹۰ و ص ۵۵۷) «مناهج المنهج» ضبط شده ولی چون مؤلف، کتاب خود را به‌پیروی از آن کتاب اصل «بهجة المباهج» نامیده است پیداست که ضبط «مباهج المهج» درست است و مؤلف کشف الحجب و الاستار به شبهه رفته است. در نام مؤلف «مباهج المهج» اینکه مؤلف آن کتاب، قطب الدین کیدری است یا کندری، صاحب «روضات الجنات» سخنی مبسوط دارد و پس از نقل ادله هر دو نظر، خود کیدری (با یاء) را ترجیح داده و اقرب به صواب دانسته است. نسخه‌های بهجة المباهج در آغاز و انجام، تعداد فصل‌ها و حتی تعبیرات و کلمات، بسیار مختلف و متفاوت‌اند.
آغاز: بسمله. و به نستعین حمد بی حد و ثنای بی عد آن خدای را که رواق معلق آسمان برافراشته و برداشته حکمت او است و این بسیط هامون و بساط نیلگون باز کشیده و آرمیده صنعت اوست ... مدتی بود که در خاطر این ضعیف ابو سعید حسن بن حسین شیعی سبزواری ... میگوید که در فضائل و معجزات سید الانبیاء و اهل بیتش ع کتابی جمع کند و کثرت عیال و اشغال مانع میشد که اتفاق افتاد که مطلع شد بر کتابی درین فن که مشتمل بود بر عذر (؟) فواید که شیخ الامام علامه علماء الکرام قطب الدین و الاسلام محمد بن الحسین بن الحسن الکندری ... تصنیف کرده بود و آنرا مباهج المهج نام کرده از خدای توفیق خواست تا آنچه خلاصه آن بود از آن جمله که شبهه را مجال در وی محال بود اختیار کرد و از مکررات اجتناب نمود الا آنچه غرض از تکرار وی اظهار آن بود و این کتاب را بهجة المباهج نام نهاد و مفصل گردانید.
آغاز منظوم: الهی از دل من بند بردار ×× مرا در بند چون و چند مگذار / الهی ساز آسان مشکلم را ×× نما راهی به ملک جام دلم را
انجام: ویرا بنواخت و آن نسخه در جهان فاش شد و الحمدلله رب العالمین.
[الذریعة ۱۶۳/۳ و ۴۶/۱۹؛ روضات الجنات, ص ۱۷۰ و ۱۷۱ این کتاب را به

نام بهجة المناهج فی تلخیص کتاب مناهج البهج ضبط کرده است؛ نسخه‌های منزوی ۴۴۲۰/۶؛ ادبیات فارسی بر مبنای تألیف استوری، بریگل ۵۵۳/۱؛ فهرستواره منزوی ۱۵۶۳/۳؛ معجم التراث الکلامی ۹۳/۲؛ دنا ۵۵۳/۲–۵۵۴ (با دو عنوان)]

شرح و حواشی:

۱– کتیب معجزات = نظم بهجة المباهج؛ حیرتی تونی (–۹۶۲)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۰۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون همه حاضر شدند، بالشی از برای رضا [علیه السلام] گذاشتند و او بر آن نشست آنگه فرمود.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ در حاشیه کتاب خلاصة الاخبار (نسخه قبلی) نوشته شد و در اوایل نسخه، افتادگی بسیار دارد ولی از حیث متن، بسیار دقیق و صحیح‌تر از نسخه‌های موجود می‌باشد؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۱۳۷گ (۱–۱۳۷)، ۵۰ سطر (۱۶×۳۱)، اندازه: ۲۲/۵×۳۷سم [ف: ۳۱–۲۰]

۲. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه: ۲۶۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ هبه این نسخه توسط محمد باقر بن محمد حسینی به خواهرش، همراه با یک مهر به تاریخ ۱۲۳۱ آمده؛ ۳۶۸گ، اندازه: ۱۹/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱–۱۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۹۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [مختصر ف: ۱۱۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۵۸

خط: نستعلیق، کا: محمدرضا بن شمس الدین علی مداح تونی، تا: سه‌شنبه نیمه ذیقعده ۹۰۳ق؛ مجدول، مذهب، با سرلوح، در آن آمده: «از بابت اموال آقا محرم که بتاریخ ۲۶ شهر ربیع الثانی سنه ۱۱۰۵ داخل عرض شده؛ مهر محمد علی مورخ ۱۰۳۰»؛ کاغذ: سفید دولت آبادی، جلد: تیماج سبز مقوایی نو، ۲۱۳گ، ۲۳ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [سنا: ف: ۱–۳۵۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۶۸

آغاز: زده بودند درو جمع کرد این کتابرا بهجة المباهج نام نهاد و مفصل گردید و ما توفیقی الا بالله علیه؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ خوش، کا: امین بن حسن بن امین شعرانی، تا: ۲۰ رمضان ۹۳۵ق؛ افتادگی: آغاز (برابر با گ ۱ر ش ۶۰۳ و نزدیک به یک صفحه از دیباچه را ندارد)؛ مجدول زرین؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی، ۹۹گ، ۲۴ سطر (۵×۱۹)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵–۱۱۹۲]

۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۷۷۳

آغاز: فهرست کتاب بهجت المناهج و هو خمس و اربعون فصلا؛ **انجام:** تمام شد کتاب بجهت المناهج در فضائل و معجزات سید الانبیاء و اهل بیتش علیه و علیهم ... فی یوم الاحد بیست و هفتم شهر جمادی الاول سنه احدی و خمسین و تسعمائه علی ید العبد الضعیف ... . جمال الدین المشهور بحسین الفخار

خط: نسخ خوش، کا: جمال الدین مشهور به حسین الفخار، تا: ۲۷ جمادی الاول ۹۵۱ق؛ مجدول مذهب، دو صفحه تماماً مذهب مرصع ممتاز، دو ترنج لوزی دور کنگره مذهب، یادداشت: «بتاریخ شهر ربیع الاول سنه ۱۱۶۳ در دارالسلطنه اصفهان کمترین خلایق بدیع الزمان ترکمان این کتاب را ابیتاع نمود»؛ مهر: «المذنب بدیع الزمان»، «کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹ شمسی»؛ کاغذ: بغدادی نخودی رنگ، جلد: مقوای روکش تیماج گلی رنگ ساده وسط گل هشت پر و طرفین و چهار گوشه جلد شش گل کوچک منگنه‌ای زراندود با یک حاشیه، ۹۸۶ص، ۱۷ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱–۸۹]

۷. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۴۳۵

آغاز: برابر

کا: غیاث الدین بن علاء الدین بن شمس الدین، تا: ۹۷۳ق؛ ۳۸۸گ، قطع: وزیری [ف: ۸۰]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۴۴۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام (در فصل ۴۵ افتاده)؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی ترنجی مقوایی، ۷۸۳ص، ۱۷ سطر (۱۱×۱۶)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۷/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۶–۵۷۵]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۱۷۷/۵

بندی از آن؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد ضربی لایی، ۸گ (۴۰پ–۴۷پ)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۶–۴۷۵]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۴۲۳

انجام: و علی بن موسی بده خرکواران بر کنار آن مدفونست.

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [ف: ۲۴–۱۹۳]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۸۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و زنان به سیرت مردان شوند و زنا و ربا آشکارا شود و دانشمندان دروغ زن

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، عطف و گوشه میشن قهوه‌ای، ۲۷۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲۶–۱۴۱]

۱۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۸۴۸

آغاز: خادمان خانه را چیزی دادم تا تمکین آن دادند که جائی باشم که می‌بینم آن را که حجر بر جای خود نهد

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای، ۳۰۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۳۰سم [ف: ۵–۲۵۴]

۱۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۱۷۰

خط: نستعلیق، کا: کوچهر روحی کسوری، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛

کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲-۶۴]

۱۴. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۶۴/۶**

آغاز: من بهجة المباهج. ابوالفضل شبانی (کذا) روایت کرد که از عمار یاسر و ابورافع شنیدم که گفتند چون رسول می‌خواست که هجرت کند؛ **انجام:** و ترا بهشت بود خالص. گفتم بهشت بهتر است پس دست بر چشمم بود همچنان شد که بودم. تمت والسلام.

بخش کوتاهی از کتاب است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: الوان آهار مهره، جلد: میشن عنابی مجدول یک‌لا، ۵گ (۸پ-۱۲ر)، ابعاد متن: ۱۷/۳×۸/۶، اندازه: ۲۷/۹×۱۵/۶سم [ف: ۱/۲۹-۱۶۸]

۱۵. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۳۹۵**

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن گنابادی، تا: ۱۰۲۸ق؛ با سرلوح، مجدول به طلا؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن سیاه ضربی، ۳۰۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۲-۶۳]

۱۶. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۴۴۳**

آغاز: رسول در زیر درختی فرود آمد و موزه بکشید و چون خواست که موزه در پوشید؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: بهبود علی بن عطاء الله خبو شانی، تا: ۷ محرم ۱۰۴۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۲-۳۷]

۱۷. **مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۳۳۶**

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر حسینی، تا: ۱ جمادی الثانی ۱۰۵۱ق؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی با ترنج و حاشیه زنجیره ای زرین [ف: ۵-۶۹۰]

۱۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۶۵۶**

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد، تا: ۱۰۵۷ق؛ در سه برگ اضافی قبل از آغاز نوشته‌هایی است و از جمله یکی از کلبعلی نوری است مورخ ۱۰۹۹؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی قهوه‌ای با سجاف عطف، ۸۶۰ص، ۱۶ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷-۱۱۲]

۱۹. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۸۴۳/۲**

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد قلی صفوی موسوی حسینی، تا: شنبه ۳ ذیحجه ۱۰۹۰ق، جا: اردبیل؛ مصحح؛ مهر بیضی در پشت برگ آغازین با عبارت «چون حک و اصلاح بی شمار درین نسخه واقع شده بود، دوباره نسخه مذکوره قلم زده شده به تاریخ شب دوشنبه سنة ۱۰۹۹ به اتمام رسید و آزار و مشقت بسیار کشید تا واضح شد» [ف: ۳۷-۴۵۲]

۲۰. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۵۳۲۷**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی، ۳۰۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۳-۲۶۲]

۲۱. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۰۶۶**

آغاز: گوسفندان وی می‌گردید و ایشان را همی چرانید.؛ **انجام:** مامال را تسلیم نکنیم مگر بنشانهای (کذا) می‌شناخته ایم از سیدنا حسن (ع).

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز (۲۰ ورق) و انجام (۶ ورق)؛ یک چهارم نیز کسرنویسی شده؛ واقف: فاضلخان، ۱۰۶۵؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۲سم [ف: ۱۴-۱۲۱]

۲۲. **مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۳۹۴**

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج لایه‌ای مشکی، ۵۵گ، ۱۷ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱-۳۲۶]

۲۳. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۰۱۰**

آغاز: برابر؛ **انجام:** و باشارت و فرمان الهی ... [وصالی شده] کند انشاء الله تعالی. تمت الکتاب بعون الملک الوهاب و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین برحمتک یا ارحم الراحمین.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دارای رکابه، یکی از مالکان نسخه به خط جدید روی صفحه عنوان نوشته: «چون اسم این کتاب مجهول بود و من نمی‌دانستم بصلاح خود اسم این کتاب را مفتاح المناقب علی بن علی طالب علیه الصلوة و السلام نهادم»؛ جلد: تیماج مقوایی با عطف چرم قهوه‌ای، ۲۶۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۳/۸سم [ف: ۱/۲۷-۲۶]

۲۴. **مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه: ۴۱۱**

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام [اوراق عتیق: ۱-۲۴۲]

۲۵. **مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۸۸۶۷**

آغاز: برابر؛ **انجام:** و چون از مواقعه فارغ شد من نور فاطمه را در شکم خود یافتم و اما کیفیت ولادت آنحضرت و معجزاتی که در آن وقت ظاهر شد در ابواب دیگر احوال و معجزات آنحضرت بیان خواهد شد ...

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن خسرو، تا: محرم ۱۱۰۱ق؛ نسخه حاضر از آغاز تا ولادت حضرت فاطمه زهرا (ع) را دارد و پس از آن تفسیر بعضی از سوره‌های کوچک قرآن کریم آمده است که از تفسیر خلاصة المنهج نقل شده است وسیله ابراهیم بن خسرو متخلص به راقم در محرم ۱۱۰۱ق، یادداشت مورخ ۱۲ رمضان ۱۱۴۵ق؛ جلد: سوخته ضربی عطف میشن قهوه‌ای، ۱۲۲گ (۹۷+۲۱۸)، ۱۷ و ۲۲ و ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [ف: ۲-۲۷۶]

۲۶. **کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه: بدون شماره**

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۷۰ق؛ افتادگی: انجام؛ دارای یادداشت‌هایی

که قدیمی‌ترین آنها تاریخ یک‌شنبه ۱۹ ذیحجه ۱۱۷۰ را دارد [دلیل المخطوطات: ۱–۲۲۰]

۲۷. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه: ۷

آغاز: حضرة الهی پیش از آنکه آدم را آفرید بچهارده هزار سال چون حق تعالی آدم را بیافرید ... فصل فی ذکر من آیاته و دلایله (ص) روایت است از آمنه بنت ابی سعد السهمی که گفت چون ابوطالب؛ **انجام:** ظهور کند انشاءالله تعالی و تقدس». تمت الکتاب

خط: نسخ، کا: طاهر بن میر حاج بن علاءالدین بن امیر ... بن فصیح الدین بن علاءالدین حسینی ابهری جی اصفهان، تا: چهارشنبه ۸ صفر ۱۱۷۶ق، جا: جی اصفهان؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج و سر ترنج، عطف پارچه، ۲۲۰گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴سم [ف: ۲۴]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲-۶۰۰-۳۰/۷۲

آغاز: هو غنی لا یفتقر ... فصل فی ذکر طرف من آیاته و دلائله دوائیست از آمنه بنت ابی سعید السهمی که گفت جرف ابوطالب در نوبت نخستین که از شام باز آمد؛ **انجام:** فصل فی ولادت امام الثانی عشر حجة الله خلقه ... آواز داد و گفت یا عمه ویرا فرا گیر و به نزد پدرش بر بس او را پیش وی بردم و بردست

از «فصل فی ذکر طرف من آیاته و دلائله» تا «فصل فی ولادت الامام الثانی عشر حجة الله علی خلقه کلمة الباقیة لدیه و الموعود باستخلافه فی ارضه»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور، سرخ، عطف طوسی، ۲۴۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲–۶۳۶]

۲۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۰۸

آغاز: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ دارای یک سرلوح کمکار؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فستقی و حنایی، جلد: مقوا با روکش مشمع سرخ عطف و گوشه پارچه قهوه‌ای، ۳۳۲گ، ۱۸–۲۰ سطر (۱۲/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۱–۱۷۹]

۳۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۴۶۱

آغاز: آغاز کلام از آفریدن حضرت محمد (ص) عندلیبان بوستان غرائب حکایات؛ **انجام:** چونکه بدین پایه رساندی کلام ×× به که کنم ختم سخن و السلام. تم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۳۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف پارچه مشکی، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴–۲۰۳۲]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۲۱۳

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد تفلیسی، تا: شوال ۱۲۳۸ق، بخواهش ملک محمد سلطان ولد خداداد سلطان؛ تملک: ریحان الله بن جعفر موسوی به تاریخ دوم ذیحجه ۱۳۲۰ با مهر «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰/۵سم [ف: ۱۶–۲۰۸]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۰۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ درشت، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با سرلوح زیبا؛ تملک: معتمد الملک پسر محمد قاسمخان قاجار در تهران به سال ۱۲۵۴؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج زرد مقوایی، ۴۱۳گ، ۱۸ سطر (۱۶×۲۹/۵)، اندازه: ۲۳×۳۷/۵سم [ف: ۵–۱۱۹۱]

۳۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۱۸۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** که امام بر حق را باور نکند پس آن مرد عمانی عمود جهل من بر دست وی گوید معجز داود می‌خواهم فراری نماید گوید جادویی

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام (چند برگ)؛ واقف: عبدالجبار بن حاجی علی محمد خوئی، غره رجب ۱۲۵۴؛ جلد: تیماج، مشکی، ضربی، مجدول گرهی، ۴۲۹گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱–۱۵۰]

۳۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۲۴۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ از میان چند برگ کسر دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۴ سطر (۱۳/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۴–۱۸۷۰]

۳۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۹۴۰

آغاز: بسمله. و امت تو برخیزد گفتم چه نامی گفت محمود گفتم بچه کار آمده گفت بتزویج النور گفت آمده ام تا نوری را بنوری دهی؛ **انجام:** قایم قیام کند دست بر سر بندگان نهد ... پرسید که برج آسمان چند است گفت دوازده، گفت به حقیقت می‌دانستم ... تمام شد کتاب مناقب ائمه علیهم السلام.

در فهرست جدید به خطا «مباهج المهج» کیدری دانسته شده؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: یک‌شنبه غره ذیقعده ۱۲۷۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج مشکی عطف زرشکی ترنج و سر مجدول، ۵۶ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۴–۱۶۷۸]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۰۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵–۱۵]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** سلم تسلیماً دایما ابدا

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۵–۶۱]

۳۷. مشهد؛ اصغر زاده؛ شماره نسخه: ۴

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷–۷۶۹]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۲۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، در صحیفه اول تذهیب ممتازی از طلا و لاجورد و شنگرف، مجدول، مذهب؛کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج سرمه‌ای طلا کوبی، ۵۸۸ص، ۲۳

سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۶-۲۲۶]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۸۶۲
نسخه اصلی: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳-۵۱]
۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۵۵-ف
نسخه اصل: بادلیان ۲۱ و ینفیلد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۲۱گ، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۴]

← بهجة المجالس و نزهة المجالس ◄ دیوان ارجانی

● **بهجة المحافل فی السیر و المعجزات و الشمائل** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / عربی

bahjat-ul maḥāfil fi-s sayr wa-l mu'jizāt wa-š šamā'il

عامری، یحیی بن ابی بکر، ۸۱۶-۸۹۳ قمری

'āmerī, yahyā ebn-e abī-bakr (1414-1488)

تاریخ تألیف: ۱۴ شعبان ۸۵۵ق

کتاب مختصری است مشتمل بر سیره، و شمایل و فضایل پیامبر اکرم (ص). در سه «قسم» و هر قسم دارای چند «باب»: قسم ۱. تلخیص سیرته (ص) ...، در شش باب؛ قسم ۲. اسمائه الکریمة ... و معجزاته و با هر آیاته، در چهار باب؛ قسم ۳. شمایله و فضائله و اقواله و افعاله فی جمیع احواله، در سه باب.

آغاز: الحمدلله الواحد البر الرحیم الفاطر الصمد العلیم الذی بعث محمدا (ص) بالحنفیة السمحة والدین القویم ... و بعد فان من اجل ما ینبغی معرفته و تعریفه و ...

چاپ: السعودیة، دار المنهاج، تحقیق انور بن ابی بکر الشیخی، الطبعة الاولی، ۱۴۳۰

[دنا ۵۵۴/۲ (۲ نسخه)؛ کشف الظنون ۲۵۸/۱؛ بروکلمان، ذیل ۲۲۵/۲؛ مخطوطات المصورة کویت، احمد سعید ۲۶۰/۱؛ سرکیس ۱۲۶۱/۲ با عنوان «بهجة المحافل و بغیة الاماثل فی تلخیص السیر و المعجزات و الشمائل»]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۰۰عکسی
آغاز: الواحد البر التواب، و صلی الله علی سیدنا محمد الذی ... و ابصر به بعد العمی؛ **انجام:** قال المؤلف کان الله له: وهنا ... الکلام علی الوجه الذی شرطناة ... انه هو الرب المعبود لا رب سواه و لا معبود الا ایاه.
نسخه اصل: چستربیتی، ش ۴۳۸۲ (اربری، فهرست خطی عربی ۱۱۹/۵). تمام کتاب، الا اینکه مختصری از خطبه آن افتاده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ ۳۰۱گ، ۱۹سطر [عکسی ف: ۲-۱۸۴]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۱۲۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** انه هو الرب المعبود و الاله المقصود لارب سواه و لا معبود الا ایاه و هو حسبی و نعم الوکیل نعم المولی و نعم النصیر و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم.
خط: نستعلیق، کا: محمد برکت الله لکهنوی فرنگی محلی، بی‌تا؛ بعضی از عبارات خط خورده؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، عطف گالینگور، ۲۷۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۸-۱۶۱]

← البهجة المرتضویة فی شرح الدرة البهیة ◄ شرح الدرة البهیة
← بهجة المصطفی ◄ اشرف الانشاء

● **البهجة المرضیة = منظومه فی اصول فقه** / شعر، اصول فقه / عربی

al-bahjat-ul marḍīyya = manẕūmat-un fī usūl-i fiqh

آرانی کاشانی، علی بن حسن

ārānī kāšānī, 'alī ebn-e hasan

منظومه‌ای در اصول فقه و شامل بر ۵۲۱ بیت است که در مقدمه «البهجة المرضیة» نامیده‌اش. در الذریعه گفته که نامش «الدرة البهیة» است و خود او با نام «الغرة الجلیة» آن را شرح کرده است و محتملاً نام آن را از این شعر او برداشت کرده: «و بعد هذه درة بهیه ×× للطالبین بهجة مرضیة». ولی به قرینه نهایت آن باید نامش «البهجة المرضیة» باشد.

آغاز: یقول راجی الرب ذی الاحسان ×× علی بن الحسن الآرانی

[الذریعه ۴۵۹/۱؛ مکتبة امیر المومنین ۸۴/۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۳۷۸ ض
بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [د.ث. مجلس]

● **البهجة المرضیة فی شرح الالفیة = شرح الفیة ابن مالک = شرح الخلاصة فی النحو** / نحو / عربی

al-bahjat-ul marḍīyya fī š.-il alfīya = š.-u alfīyyat-i ibn-i mālik = š.-u al-xulāṣa fi-n naḥw

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹-۹۱۱ قمری

soyūtī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446-1506)

وابسته به: الخلاصة فی النحو = الفیه ابن مالک = الالفیة فی النحو؛ ابن مالک، محمد بن عبدالله (۶۰۰-۶۷۲)

شرح مزجی مختصر مشهوری است بر «الفیة» ابن مالک محمد بن عبدالله جیانی طائی است. این شرح را مؤلف خود «البهجة المرضیة فی شرح الالفیه» نامیده و میان طلاب و دانشجویان به مناسبت اشتهار مؤلف و شارح، به نام «سیوطی» مشهور گردیده و از شروح مزجی بسیار مفید می‌باشد و از بدو تألیف تاکنون تدریس و تعلیم آن معمول و بر آن حواشی متعدد نوشته شده است.

آغاز: بسمله، احمدک اللهم علی نعمک و الائک و اصلی و اسلم علی محمد خاتم انبیائک و علی آله و صحبه و التابعین الی یوم لقائک ... اما بعد، فهذا شرح لطیف مزجته بالفیة ابن مالک

انجام: وقد قال ابن عباس رضی الله عنه ما اوتی عالم علما الاو هو شاب فالحمدلله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لولا ان هدانا الله

... اللهم صل علی سیدنا محمد عبدک و رسولک النبی الامی وعلی آله ... کما بارکت علی ابراهیم و علی ال ابراهیم فی العالمین انک حمید مجید و اختم لنا و اصلح لنا شأننا کله و افعل باخواننا و سائر المسلمین و الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله اجمعین.

چاپ: مکرر در ایران و مصر و هندوستان چاپ شده است؛ تبریز، سنگی، ۱۲۹۲ق، وزیری، ۲۵۵ص؛ ۱۳۱۱ق، ۲۷۱ص؛ ایران، ۱۲۹۳ق؛ ایران، بی ناشر، ۱۲۸۶ق، ۲۵۷ص؛ ۱۳۰۴ق، رحلی؛ ۱۲۸۷ق؛ تهران، ۱۲۶۴ق، خشتی

[دنا ۵۵۴/۲ (۵۸۰ نسخه)؛ کشف الظنون ۱۵۱/۱-۱۵۵ و ۲۵۹/۱؛ مشار عربی ۱۳۴؛ ریحانة الادب ۱۴۹/۳-۱۵۱؛ معجم المطبوعات ۱۰۷۶]

شرح و حواشی:

۱- شرح شواهد البهجة المرضیة؛ سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر (۸۴۹-۹۱۱)

۲- حاشیة البهجة المرضیة فی شرح الالفیة؛ قزوینی، محمد بن مبارک (-۹۶۶)

۳- حاشیة البهجة المرضیة فی شرح الالفیة = التعلیقات الصالحیة علی شرح الالفیة؛ احسائی، محمد صالح بن ابراهیم (-۱۱)

٤- شرح شواهد البهجة المرضیة = شواهد سیوطی؛ اردبیلی، نظام الدین بن احمد (-۱۲)

۵- میزان الادب فی قواعد العرب؛ قزوینی، محمد یحیی بن محمد شفیع (-۱۲)

٦- شرح شواهد البهجة المرضیة = شرح شواهد السیوطی؛ طبسی، محمود بن غلام علی (-۱۲)

۷- حاشیة البهجة المرضیة فی شرح الالفیة؛ جیلانی، محمد رفیع بن فرج (-۱۱۶۰)

۸- شرح شواهد البهجة المرضیة فی شرح الالفیة = الشواهد الضیائیة بفرویی؛ یزدی، محمد باقر بن محمد حسین (-۱۳)

۹- حاشیة البهجة المرضیة فی شرح الالفیة؛ حسینی تنکابنی، محمد هاشم بن محمد حسین (-۱۳)

۱۰- واضح المشکلات؛ سبزواری، محمد رضا (-۱۳)

۱۱- حاشیة البهجة المرضیة فی شرح الالفیة؛ یزدی، محمد صادق بن محمد (-۱۳)

۱۲- شرح شواهد البهجة المرضیة = شواهد السیوطی؛ کرمانی، ابراهیم بن ابراهیم (-۱۳)

۱۳- حاشیة البهجة المرضیة فی شرح الالفیة؛ قزوینی، میرزا یحیی (-۱۳)

١٤- سر الصناعة؛ ابوالمخلد محمد بن یحیی (-۱۳)

۱۵- حاشیة البهجة المرضیة فی شرح الالفیة؛ یزدی، علی اکبر بن عبدالکریم (-۱۳)

١٦- شرح الفیة ابن مالک؛ لاهیجانی، ابوتراب بن محمد (-۱۳)

۱۷- اللطائف الابهیة فی شرح الالفیة؛ لاهیجانی، ابوتراب بن محمد (-۱۳)

۱۸- حاشیة البهجة المرضیة فی شرح الالفیة؛ کرمانشاهی، ابوالحسن بن حسین (-۱۳)

۱۹- حاشیة البهجة المرضیة فی شرح الالفیة؛ کرمانشاهی، محمد محسن بن محمد سمیع (-۱۲۲۳)

۲۰- حاشیة البهجة المرضیة فی شرح الالفیة؛ ابوطالب اصفهانی (-۱۲۳۷)

۲۱- حاشیة البهجة المرضیة فی شرح الالفیة؛ هرندی، محمد بن محمد علی (-۱۲۴۳)

۲۲- حاشیة البهجة المرضیة فی شرح الالفیة؛ جیلانی، محمد رفیع بن رفیع (-۱۲۴۵)

۲۳- حاشیة البهجة المرضیة فی شرح الالفیة؛ شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی (۱۱۷۵-۱۲۶۰)

٢٤- الحلیة اللامعة للبهجة المرضیة = شرح بهجة المرضة؛ شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی (۱۱۷۵-۱۲۶۰)

۲۵- شرح البهجة المرضیة فی شرح الالفیة؛ بناء یزدی، علی اکبر بن عبدالکریم (-۱۲۸۵)

٢٦- حاشیة البهجة المرضیة فی شرح الالفیة؛ سبزواری، هادی بن مهدی (۱۲۱۲-۱۲۸۹)

۲۷- جامع الشواهد؛ مجتهد، عبدالحسین بن اصغر (-۱۴)

۲۸- شواهد البهجة المرضیة؛ رضوی همدانی، حسین بن عبدالصمد (-۱۴)

۲۹- حاشیة البهجة المرضیة فی شرح الالفیة؛ هرندی، عبدالعلی (۱۲۲۲-۱۳۰۶)

۳۰- المختصر النکت فی شرح البهجة المرضیة؛ فاضل گروسی، عبدالحسین (۱۲۵۹-۱۳۲۴)

۳۱- حاشیة البهجة المرضیة فی شرح الالفیة؛ بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر (۱۲۷۷-۱۳۳۳)

۳۲- شرح البهجة المرضیة فی شرح الالفیة؛ بهبهانی ارگانی، محمود بن احمد (-۱۵)

۳۳- شرح سیوطی

٣٤- شرح شواهد البهجة المرضیة = شرح شواهد السیوطی

۳۵- شرح البهجة المرضیة فی شرح الالفیة

٣٦- شرح شواهد البهجة المرضیة

۳۷- شرح شواهد البهجة المرضیة

۳۸- شرح البهجة المرضیة فی شرح الالفیة؛ محمد بن الحاج

۳۹- حاشیة بهجة المرضیة

٤٠- حاشیة حکیم علی السیوطی

٤١- حاشیة ابوطالب علی السیوطی

٤٢- حاشیة البهجة المرضیة فی شرح الالفیة

٤٣- حاشیة البهجة المرضیة فی شرح الالفیة؛ سید ابوالقاسم

٤٤- حاشیة البهجة المرضیة فی شرح الالفیة؛ سامنی ملایری، قاسم

٤٥- البهجة المرضیة فی شرح الالفیة = سیوطی (ترجمه)

٤٦- تعلیقات بهجة المرضیة

۴۷- تعلیقة علی البهجة المرضیة فی شرح الالفیة
۴۸- شواهد البهجة المرضیة

۱. قم؛ مدرسه رضویه؛ شماره نسخه: ۶۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی، برگ انجام نونویس علی اکبر ولد آخوند ملاحمد خطیب تونی است در ۲۱ صفر ۱۳۳۷؛ یادداشت وقف بر مدرسه بلده تون مورخ ۱۱۸۰؛ ۱۲۰گ، ۲۲ سطر، قطع: ربعی [چند نسخه-ف: ۱۲]

۲. مشهد؛ مدرسه سلیمانیه؛ شماره نسخه: ۱۲۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: خشتی [چهار کتابخانه مشهد-ف: ۶]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۱
آغاز: احدها ... اسهل من حذف کل الثانی هی اخر العقل؛ **انجام:** و عدم تعرضه لتخصصها بالاوزان و المختصه بها عند تفصیل الاوزان
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، تیماج مشکی، ۳۰گ، ۱۹سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۷-۳۳]

۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۲۷۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی، ۱۵۵گ، ابعاد متن: ۹×۱۳، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳-۹۱۳]

۵. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه: ۱۹۵
آغاز: قصی ای الا بعد من غوامض المسائل فتیصر واضحا بلفظ موجز
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۱۷۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [کتابخانه‌های قائن: ف: ۱۶۸]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۵۸۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۱۳۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۳سم [ف:۱۲-۳۲]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۵۷۸
آغاز: اتصاله بها قد کاد من طول البلا ان یمسحا؛ **انجام:** ای علامة من علاماته اما وزنه او زیادته کتبع مثال نخلی من البیع اصله.
از اواخر قسم سوم از نواسخ تا اواسط باب ابدال؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی منقول از ابن مصنف و شواهد سیوطی؛ کاغذ: حنایی و شکری، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۹۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۲-۳۲]

۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۳۱۸۴
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ مهر: «عبده محمد سنجر الحسینی» (بادامی)، «عبده سنجرالحسینی ۱۱۰۶» (مربع)؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۳۵ص، ۱۵ سطر، قطع: ربعی، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۲-۳۳۹]

۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۰۳۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با حواشی «ابن المصنف» و دیگران؛ ۱۶ سطر، قطع: ربعی [چهار کتابخانه مشهد-ف: ۲۳۰]

۱۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۸۶۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۹ سطر، قطع: وزیری [چهار کتابخانه مشهد-ف: ۲۳۰]

۱۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۰۳۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد مؤمن حسینی ازغدی، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج سوخت قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج، ۱۵۰گ، ۱۴ و ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵-۴۱۶]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۴۷۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۲۱ق؛ محشی به زبان فارسی و عربی؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: تیماج مشکی ساده گوشه چرم، ۱۵۲گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۲-۲۴]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۶۵۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۲۷ق؛ محشی منقول از میرزا ابوطالب و ترکیب خالد و شواهد عینی؛ واقف: محمد مطهر، دی ۱۳۶۶؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۲گ، ۱۲ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۴×۲۱/۲سم [ف: ۱۲-۳۱]

۱۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۶۷۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: شاه هارون بن میر شاه حسین حسینی، تا: شوال ۱۰۶۱ق، جا: مدرسه مهر خواسقان؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۴۸گ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۱-۲۸۳]

۱۵. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۲۲۳
آغاز: قال فی شرح الکافیة والمراد سکوت المتکلم وقیل السامع ... وخرج به مالا یفید کان قام مثلاً؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن حسین هزارجریبی، تا: ذیقعده ۱۰۶۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۱-۷۶]

۱۶. اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه: ۱۷۴
خط: نسخ نازیبا، کا: موسی بن عبدالله بن خمیس بن داود جزایری، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۰۶۹ق؛ ۱۷سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۱۹]

۱۷. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۲۹۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج دورو، رو قهوه‌ای ضربی سوخته، ۱۵۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲-۴۱]

۱۸. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه: ۱۲۹

بی‌کا، تا: ۲۴شوال ۱۰۸۰ق [نشریه: ۵-۲۱۰]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۶۲۰

خط: نسخ، کا: محمد هاشم، تا: ۱۰۸۲ق، جا: مشهد مقدس؛ مصحح، محشی با نشانه‌های «شواهد»، «ابن عقیل»، «مکودی»، «شرح التسهیل»، «ابن المصنف»، «خالد»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج مقوایی، ۱۳۹گ، ۱۶ سطر، ابعاد متن: ۶/۵×۱۲/۵، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۶-۲۰۳]

۲۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۳۱۱/۱-۲۲/۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۸ جمادی الثانی ۱۰۸۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مجدول گرهی با ترنج و سرترنج، ۸۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۲-۶۳۸]

۲۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۵۲۹-۲۷/۱۹۹

آغاز: وخرج به ما لایفید کان قام مثلا و استثنی منه فی شرح التسهیل نقلاً عن سیبویه و غیره؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد تقی طبسی، تا: ذیحجه ۱۰۸۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی به نقل از ترکیب خالد و التصریح؛ جلد: مقوا، ۱۲۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲-۶۴۲]

۲۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۷۳۵

خط: نسخ، کا: قاضی سلطان محمد تقی ازغدی، تا: ۷ صفر ۱۰۸۶ق؛ اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [نسخه پژوهی: ۲-۱۱۹]

۲۳. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۶۶۸/۱

بی‌کا، تا: ۱۰۹۲ق؛ قطع: خشتی [ف: ۲۹۱]

۲۴. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۵۸۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۵ق [ف: ۳۹]

۲۵. مشهد؛ مدرسه میرزا جعفر؛ شماره نسخه: ۸۲/۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ قطع: خشتی [چهار کتابخانه مشهد-ف: ۴۰]

۲۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۵۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۱۹ سطر (۷×۱۶) [ف: ۷۵۲]

۲۷. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۳۹۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی قوله انه لیس بمبنی لعدم الشبه و لا معرب لعدم تغییر حرکته.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول مذهب، محشی؛ واقف: آیت الله مرعشی نجفی؛ جلد: تیماج مشکی مجدول، ۹۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱-۷۸]

۲۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۴۴۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، ؛ محشی با نشان «تصریح، مطول، خالد، شرح مواقف، شرح رضی، شواهد، زکریا، فوائد، ابن ناظم، ابن عقیل، شرح موصل، شیخ زین العابدین، شیخ الاسلام، شرح صد، شواهد عینی، ابی طالب، صمدیه، متوسط، توضیح»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۱۱۸گ، ۱۷ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴۷۷]

۲۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۷۸۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: محمد جواد علمیه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۱۸۰گ، ۱۳ سطر (۹×۱۴) [ف: ۳-۱۰۵۴]

۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۷۷۱-۳۹/۱۵۱

آغاز: وقال فی حدیث رواه الطبرانی ان الله اختار خلقه ... المستکملین الشرفا بفتح الشین بانتسابهم الیه؛ **انجام:** فقل فیه معدی بخلاف المبنی من المکسورها کمرضی و المعتل اللام

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوای سفید عطف گالینگور، ۱۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۴۴]

۳۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۷۴۴-۲۴/۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، جلد: تیماج مشکی ضربی مجدول گرهی، ۹۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۲-۶۳۸]

۳۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۷۰۹-۳۴/۷۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** قبل اربعة اصول کبیصور فاصلان و هکذا همزة میم یکونان زائدی ان سبقا ثلثة فقط

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی منقول از «شرح التسهیل» و دیگر شروح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲-۶۴۱]

۳۳. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه: ۱۸۷

آغاز: الدین محمد بن عبدالله بن مالک الطائی الاندلسی الجیانی الشافعی؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ تملک: «عبدالحسین» به سال ۱۱۲۳؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۱۵۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۲۴]

۳۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۷۲ صدر

آغاز: الرحمن الرحیم و زید وصه بمعنی طلب سکوت ما و مسلمات و حینئذ و کل و جوار. وقف صدر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۱۱۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳-۲۶۲]

۳۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۶۳۸/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۸۸گ (۴۷پ-۱۳۴پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳-۲۶۶]

۳۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۷۲۴/۲

خط:نسخ،بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۶۸گ (۱۲۹پ-۱۹۶پ) [ف: ۳-۲۶۶]

۳۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۴۰۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مشمع لاجوردی عطف و گوشه پارچه، ۱۸۰گ، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم

[ف: ۲-۵۱۶]

۳۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۹۸۹
کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، توسط محمد حسن بن ملاحسین سبزواری کسرنویسی شده؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ سطر (۱۲/۵×۶/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳-۱۳۵۶]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۴۴۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۲-۳۱]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۹۴۱
آغاز: مالك ای اصفه بالجميل تعظيما له؛ **انجام:** و ماضيين او مضارعين تلفيهما ای الشرط و جزاءه و محل الماضی.
از حدود سطر هفتم از ابتدای کتاب تا اواخر فصل مربوط به عوامل جزم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تاریخ وقف: فروردین ۱۳۱۵؛ کاغذ: فستقی و حنایی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی ساده، ۱۱۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲-۲۸]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۶۹۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۲۷۰گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۷سم [ف: ۱۲-۳۲]

۴۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۶۰۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۸گ، ۲۰ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲-۲۳۳]

۴۳. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه: ۲۲۵
آغاز: او هنا بفتح الهاء و تشديد النون؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۱۰۰ق؛ افتادگی: آغاز (از مبحث موصولات شروع می‌شود)؛ محشی؛ کاغذ: نخودی آهاری، جلد: تیماج خرمایی خوب، ۱۰۳ص (۱-۱۰۳)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۴۷]

۴۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۹۱۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** علی خير نبی ارسله، ای ارسله الی الناس ليدعوهم ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملك: «مرتضی موسوی»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۷۵گ، ۱۵ سطر (۱۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲-۷۵۶]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۲۶۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمدباقر، تا: اواخر قرن ۱۲؛ محشی؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج، ۱۱۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۲سم [ف: ۱۲-۲۵]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۳۲۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی منقول از شرح تصریح و شرح جامی و شرح ابن عقیل و میرشاهین شاه و غیره؛ واقف: حاذقی، آبان ۱۳۴۹؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه، ۱۸۹گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۲-۲۵]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۶۲۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ محشی منقول از شیخ بهائی و شرح تصریح و خفری و جامی و ابن عقیل و شرح شرح جامی؛ واقف: میر سیف الدین ترابی، آذر ۱۳۲۳؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۱۱۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۲-۲۴]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۹۹۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و فی القسم الاول بحث هل يلحق بما.
تا اوایل باب اماله؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ واقف: دکتر شمس الدین جزائری. تاریخ وقف: شهریور ۱۳۴۸؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا عطف و گوشه چرم، ۹۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۱۲-۲۶]

۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۸۸۲
آغاز: متفقی اللفظ بزيادة الف او ياء و نون فی آخره؛ **انجام:** و كان السابق او السكون عارض كرويه مخفف رؤيه و قوی مخفف.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواسط قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تاریخ وقف: بهمن ۱۳۵۹؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج یك‌لا، ۱۰۳گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۲-۲۷]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۷۵۰
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛ واقف: سید محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی بسیار، ۸۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۲-۲۹]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۹۶۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: سید محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی یك‌لا، ۱۴۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۲-۲۹]

۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۰۶۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۲؛ افتادگی: وسط؛ مصحح، محشی؛ تملك: «ملك عبدالله العرج العقيدی»؛ کاغذ: نخودی، اصفهانی، جلد: مقوایی، با رویه کاغذ آبی و ته گالینگور، ۹۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۱-۲۱۷]

۵۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۹۹۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با نشان «منه، خالد، توضیح، شواهد»؛ کاغذ: سپاهانی، فاقد جلد، ۱۳۶گ، ۱۵ سطر (۷×۱۱/۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۴/۵×۲/۵سم [ف: ۱۶-۷۵۸]

۵۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۱۳۸/۲

انجام: ملفوظ به او مقدر، لا لم ابتداء ...

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ ۳۲گ (۱۸ر-۴۹پ) [ف: ۲-۳۰]

۵۵. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه: ۱۴۳

آغاز: بقوله یعین المسمی و هو فصل یخرج النکرات؛ **انجام:** فصل طا مفعول ثان تا افتعال مفعول اول اقوی رد بمعنی

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ بدون جلد؛ کاغذ: آهار مهره، ۳۱۵ص، ۱۵ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۶/۵×۱۴سم [ف: ۱۱۳]

۵۶. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه: ۶۴

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف در فهرست ذکر نشده که به استناد آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۱۱۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۷۲]

۵۷. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه: ۲۴۸

آغاز: و منفصل فأشار إلی الأول بقوله و ذو اتصال منه ما کان غیر مستقل بنفسه و هو الذی لایصلح لأن یبتدأ به و لایصلح لأن یلی أی وقع بعد؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹ شوال ۱۱۰۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با امضاهای «ابن عقیل»، «من الدرة المضیئة»، «قاضی زکریا»، «مکودی»، «من الرضی»، «محمد حسین قاری» و «ابن نظام»؛ جلد: گالینگور، ۱۱۵گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۳۷]

۵۸. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه: ۲۵

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد صالح، تا: ۱۴ جمادی الثانی ۱۱۰۴ق؛ واقف: ملا مراد علی، شوال ۱۳۰۴؛ ۷ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۷×۱۳سم [تراثنا: س۶ش۱-۷۷]

۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۹۹۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد صالح، تا: ۱۱۰۴ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۶ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [رایانه]

۶۰. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۲۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمدعلی بن امر علی قوزبن نظام قوز، تا: چهارشنبه ۷ شوال ۱۱۰۷ق؛جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۳۰۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۲۴]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۹۴۹

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محب علی قاینی، تا: ۱۱۰۸ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج ضربی، ۱۵ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [رایانه]

۶۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۴۷۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابن خلیفه محمد بن محمد مقیم اهری، تا: ۱۱۱۴ق؛ مصحح، محشی با امضای «۱۲، خالد، محمد جعفر، ابن المصنف و ...»؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی مجدول ضربی، ۱۳۰گ،۱۷سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۹-۹۰]

۶۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۲۵۱۴

خط: نسخ، کا: علی اصغر بن محمد حسین سبزواری، تا: ۱۱۱۶ق؛ افتادگی: انجام؛ تملک: حسن بن کربلائی محمد شریف سبزواری در ربیع الثانی ۱۱۵۶ق؛ جلد: مقوا عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای، ۱۸ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲-۷۱۱]

۶۴. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه: ۱۴

خط: نسخ زیبا، کا: علی اصغر بن حسین سبزواری، تا: ۱۱۱۶ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵-۵۹۱]

۶۵. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۹۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم بن محمد یعقوب، تا: ۱۷ محرم ۱۱۱۹ق؛ واقف: حاج میرزا یوسف (حکیم باشی آستان قدس رضوی)، ۱۳۱۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۴گ، ۱۸ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۰۰]

۶۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۸۸/۱

خط: نسخ، کا: حسن بن محمد تقی بن مقدمی، تا: صفر ۱۱۲۰ق؛ محشی با نشانه شواهد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مقوایی، ۱۲۲گ (۱پ-۱۲۲پ)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۷۲۵]

۶۷. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه: ۱۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۲ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۷]

۶۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۷۰۴

خط: نسخ، کا: محمد جعفر طالقانی، تا: ۱۱۲۲ق، جا: بلده سید محله از محال تنکابن؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی آبی و نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای یک‌لا مجدول ضربی، ۱۱۵گ، ابعاد متن: ۱۳×۱۷، اندازه: ۱۸×۲۱/۵سم [رایانه]

۶۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۸۵۷

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن ابراهیم عامری سبزواری چشمی، تا: ذیحجه ۱۱۲۳ق، محمد سلیم خادم آن را مقابلت نمود، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی مقوایی کناره، ۱۳۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۳-۲۶۶]

۷۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۶۹۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی اصغر بن ملا حسن سبزواری، تا: ۱۱۲۳ق؛

مهر: احمد علوی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی مقوایی ضربی با ترنج و سر ترنج، ۱۴۰گ، ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۹-۳۶۲]

۷۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۳۶۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۶ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی یک‌لا ضربی مجدول، ۱۸۳گ، ۱۳ سطر (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۵-۱۷۶]

۷۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۳۸۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: یحیی بن ملاعلی اکبر لاهیجانی، تا: ۱۱۲۷ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای روشن، مقوایی، دارای ترنج و سرترنج با نقش گل و بوته مجدول، ۷۳ص (حاشیه۴-۷۶)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۱۸-۳۵۸]

۷۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۶۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: معصوم بن جعفر حسینی، تا: چهارشنبه ۲۹ رمضان ۱۱۲۷ق، جا: قریه جوارده؛ مصحح، محشی از تصریح و «ابن مصنف»؛ واقف: اشکوری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۱۹۴گ، ۱۲۰ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۴-۱۰]

۷۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۵۶۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سلطان احمد بن حاجی محمد بقمچی، تا: ۱۹ ذیقعده ۱۱۳۱ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: «ملا حسین بن ابوتراب» به سال ۱۲۵۵؛ یادداشتی درسال ۱۲۵۸ در مدرسه آقا بابا خان با مهر «عبده عبدالوهاب» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی مجدول، ۹۳گ (۱پ-۹۳پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۶۲]

۷۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۰۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: مهدیقلی، تا: ۱۱۳۱ق؛ محشی؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۰۸گ، ۱۸ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۱-۱۷۲]

۷۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۲۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ جلی،کا:قاسم بن فتاح،تا: ۱۱۳۱ق؛ کاغذ: حنایی روشن، جلد: پارچه، ۱۳۳گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲-۲۷]

۷۷. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۳۳۸

آغاز: بتبلیغه فان أمر بذلک فرسول أیضاً و لفظه بالتشدید من النبوة؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن ملا علی محمد، تا: ۲ ذیحجه ۱۱۵۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی به نقل از شرح ابن ناظم و ابن عقیل؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۱۱۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [ف: ۱-۷۷]

۷۸. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه: بدون شماره

کا: عبد علی بن محمد بن حسن بن ومضان العطار، تا: ۱۱ شعبان ۱۱۷۲ق [دلیل المخطوطات: ۱-۲۲۰]

۷۹. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۵۸۴

کا: محمد علی بن محمد یوسف مازندرانی، تا: ۱۱۷۶ق؛ قطع: خشتی [ف: ۸۰]

۸۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۰۳/۱

خط: نستعلیق، کا: علی محمد بن محمد عقیل فومنی، تا: ۱۱۷۸ق؛ افتادگی: وسط؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی مقوایی، ۳۹گ (۱پ-۳۹)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۲-۳۶۶]

۸۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۲۵۱

خط: نستعلیق، کا: عبد الله بن حسین شریف، تا: ۱۱۸۳ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۲۹۱]

۸۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۸۷۱-۲۹/۲۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: لطف الله بن زین العابدین شریف نیریزی، تا: جمعه ۲۷ رمضان ۱۱۸۸ق، ۱۲۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۲-۶۳۸]

۸۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۶۷۶-۲۳/۱۹۶

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،کا:ابن عبدالله،تا:غره ربیع الاول۱۱۹۳ق،جا:هرات؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲-۶۴۰]

۸۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۸۴۸

آغاز: اصفه بالجمیل تعظیما له؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ و نستعلیق زیبا، کا: محمد صالح بن امیر ابوطالب حسینی، تا: ۱۱۹۳ق؛ افتادگی: آغاز (یک برگ)؛ محشی با نشان ابن المنصف، شرح و بی نشان؛ تاریخ وفات سید محمد ابراهیم شب سه‌شنبه ۱۹ جمادی الثانی ۱۲۶۷؛ کاغذ: نخودی اصفهانی، جلد: مقوا، رویه شومیز قهوه‌ای، ته تیماج سرخ، ۱۶۷گ، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۷-۸۴]

۸۵. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه: ۶۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه از ذیحجه ۱۱۹۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۰۴گ، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۱-۱۵]

۸۶. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۱۵۷

خط:نسخ،کا:محمد حسین بن نظر علی همدانی،تا:۱۱۹۳ق[ف: ۳۹]

۸۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۲۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، کا: نادعلی مازندرانی، تا: ۱۱۹۳ق، جا: اصفهان، مدرسه نواب مستطاب حاجی محمدخان؛ مصحح، محشی با نشان‌های «شرح، تصریح، شواهد، منه، خالد، صحاح»؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: گالینگور مشکی، مقوایی، ۸۴گ، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [رایانه]

۸۸. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۱۴۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۱۹۴ق؛ مصحح، محشی با امضای «لمحرره حسن بن علی» و از دیگر شروح الفیه؛ واقف: علی حمیدی، ۱۳۳۸/۳/۵؛ جلد: تیماج مصنوعی قهوه‌ای ترنجدار، ۱۲۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱-۷۸]

۸۹. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: ۵س
خط: نسخ خوش، کا: محمد جعفر بن محمد تنکابنی، تا: ۱۱۹۴ق؛ اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۰۹۵]

۹۰. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۰۸/۲
خط: نسخ جلی، کا: ابوالقاسم بن شیخ صدرالدین بن ابی علی تنکابنی، تا: رمضان ۱۱۹۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۰۷]

۹۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۵۹۲/۲
انجام: برابر
خط: نسخ پخته، کا: حسن بن نقد علی، تا: شعبان ۱۱۹۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ آغاز در دیباچه افتاده: «یهدی من یشاء الی صراط مستقیم»؛ فاقد جلد، ۱۰۱گ (۸۴پ-۱۸۴پ)، ۱۸ سطر (۱۴×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲-۳۰]

۹۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۳۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۴ صفر ۱۱۹۷ق؛ مجدول، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۳گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۱-۲۴۵]

۹۳. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۱۰
بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «عبده عبدالعالی الموسوی ۱۱۷۸» (مربع)؛ جلد: تیماج [ف: ۴۲]

۹۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۶۰۰
خط: نستعلیق، کا: لطفعلی بن محمد مازندرانی، تا: ۱۱۹۹ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی از شریف حسینی و چلبی و جز آنها؛ کاغذ: سپاهانی زرد، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۹گ، ۱۶ سطر (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۸-۱۹۷]

۹۵. قائن؛ فرهنگ و ارشاد اسلامی قائن؛ شماره نسخه: ۱۲
آغاز: قیل انه لاسف له فی ذلک کالشبه الوضع بان یکون الاسم؛
انجام: ای بغیر مرة یحصل لبعضهم و ذلک لا یحصل الا بما فعل
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ جلد: مقوایی، ۱۳۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [کتابخانه‌های قائن: ف: ۲۱۹]

۹۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۱۲ ـ ج
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ضربی مقوایی، ۱۶۷گ، ۱۳ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱-۴۸]

۹۷. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۸۶۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲-۱۳؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی آبی رنگ ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۸۲گ، ۱۸ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۷×۲۱سم [نشریه: ۱۳-۲۲۸]

۹۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۰۰۹
آغاز: مضافه الی غیر یاء المتکلم بالو او و الالف؛ **انجام:** هل حروف الشرط ان ولو و اما لها صدر الکلام
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوا، رویه ابری گلگون، ۱۰۳گ (۷ر-۱۰۱پ)، ۵ سطر (۷×۹)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۷-۳۰۴]

۹۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۴۸۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۰ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، یک‌لا، ضربی، مجدول، ۱۰۹گ، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۵-۲۹۲]

۱۰۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۵۷۹-۲۳/۹۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** والعلم احکینه من بعد من وحذفها-ان عریت من عاطف بها اقترن-فقد لمن قال جاء زید من زید ولمن قال رأیت.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوای سبز و کرم عطف تیماج مشکی، ۱۰۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف: ۲-۶۴۱]

۱۰۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۷۵۴-۳۹/۱۳۴
آغاز: الساکنین و کانت فتحة للخفة ... و الرفع و النصب اجعلن اعرابا لاسم نحوان زیداً قائمٌ و فعل مضارع نحو یقوم و لن اهابا؛
انجام: فان کان فیها لاینصرف فبان یکون قبلهما اکثر من حرفین فان کان قبلهما حرفان ثانیها
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ جلد: مقوای سفید عطف گالینگور، ۹۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲-۶۴۳]

۱۰۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۱۰۶-۱۱/۲۰۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲-۶۴۰]

۱۰۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۲۸۰/۱-۳۷/۷۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** او خبراً مسنداً لذی خبر نحو زید ضارب عمرواً کان فلیس محباً ... ان زید مکرم عمرواً
خط: نسخ، کا: محمدعلی حسینی، تا: قرن ۱۳؛ محش؛ مهر: کاتب «عبده محمد علی الحسینی ۱۲۶۰» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی مجدول، ۸۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲-۶۴۰]

۱۰۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۳۱۰/۱-۳۷/۱۰۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** اذ تشکر وزاد فی التسهیل اسم فعل الامر کنزال وابوحیان فی الارتشاف اسم فعل
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول با ترنج و سرترنج، ۱۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۴۱]

۱۰۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۱۸۰-۲۱/۱۰۰
آغاز و انجام: برابر
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی عطف گالینگور قهوه‌ای، ۱۸۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲-۶۳۷]
۱۰۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۷۰۶-۳۴/۷۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲-۶۳۸]
۱۰۷. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۱۶۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی ضربی بدون مقوا، ۱۶۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف مخ: ۲۴]
۱۰۸. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۲۱۸
آغاز: وهو مبنی لشبهه بالحرف فی الوضع علی حرف واحد ونا ایضاً إسم لانه یسند الیه؛ **انجام:** أن لاتلحقه تاء التأنیث لا ماتلحقه من الصفات کارمل و هو الفقیر ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی بعضاً از «محمد علی وفقه الله»؛ از موقوفات «شیخ محمدرضا خدایی»؛ جلد: تیماج مشکی عطف قهوه‌ای ترمیم شده، ۱۴۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف مخ: ۲۴]
۱۰۹. سمنان؛ مدرسه صادقیه؛ شماره نسخه: ۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا ما ظهر لی فی شرح هذا البیت و لم ار من یتعرض لذلک فاحمدالله و اشکره.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۱۰۷گ،۱۶سطر،قطع: خشتی، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم[ف مخ]
۱۱۰. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۱۵۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: ملا اسحاق رباطی، ۱۲۸۸؛ جلد: تیماج مشکی ضربی، ۷۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۲۳]
۱۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۲۰۶/۱-۲۱/۱۲۶
آغاز: برابر؛**انجام:** کذلک الهاء من خلیته ونحوه فی اتصال ... اتضالا اختار تبعا لجماعة منهم الریانی اذا
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲-۶۴۰]
۱۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۰۱۷-۳۰/۸۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا باب جمع التکسیر و هو کما یؤخذ من الطافیه ما ظهر ... مع فاعل بکسرة نحو کاهل و کواهل و فاعل صفة المؤنث نحو حایض و حوایض و صفة مالایعقل نحو.
از اول تا باب جمع تکسیر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی به امضاء «کاتب» و «محمد باقر» به تاریخ ۱۳۱۷؛ ۱۰۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲-۶۴۱]
۱۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۰۰۹/۱-۳۰/۷۹
آغاز: سیبویه لانه طالب له و قیل بالابتداء لانه اقتضاهما فعمل فیهما ... و الخبر هو الجزء المتم الفائدة مع مبتداء غیر الوصف کالله؛ **انجام:** و الالف المبدلة محذوفة لالتقاء الساکنین بخلاف الساکن الالف کغلبان و نزوان والیا المشدده کغنوی و علوی و صح عین و مصدر علی فعل بفتح العین.
از بحث «مبتدا وخبر» تا «اعلال»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قسمت‌های مشکل در بین سطور ترجمه و شرح شده؛ جلد: مقوا، عطف گالینگور قهوه‌ای، ۹۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲-۶۴۳]
۱۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۱۴۶-۱۲/۳۶
آغاز: بالجمیل تعظیماً له واداء لبعض ما یحسب له والمراد ایجاده لا لاخبار انه سیوجد مصلیا بعد الحمد ای داعیا بالصلوة ای الرحمة علی النبی هو انسان؛ **انجام:** و شذ فیما استوفی شروط الادغام مثل ... و اذا کان المثلان یاءین لازما تحریک ثانیهما نحو حیی فایاه افککٔ و ادغم ای یجوز ذلک
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲-۶۴۳]
۱۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۸۹۶-۵۳/۱۰۶
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۳۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲-۶۳۹]
۱۱۶. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: ۴۰ب
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ اندازه: ۱۴×۲۰سم [رشت و همدان: ف: ۱۰۹۵]
۱۱۷. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۲۰۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: مرتضی قلی بن محمد زنوزی، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ جلد: گالینگور مشکی مجدول با ترنج و لچکی ضربی، ۹۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۱-۷۹]
۱۱۸. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۴۱۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** فحذفت اللام قلنا و ابنم هو ابن فزیدت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ واقف: شیخ هادی اسکویی حائری، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱-۷۹]
۱۱۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۰۷۷
نسخه کامل؛ خط: نسخ، کا: علی بن عبدالعظیم، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ مهر تملک: «یا ابا عبدالله»، «عبده میرزا عبدالله»، «غلام علی ابراهیم»، «محمد و علی ادرکنی»؛ اهدایی: علی رضا وثوق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۵۱گ، ۱۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳-۸۴۶]
۱۲۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۲۰۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: اخوان مصلایی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۱۰۵گ، ۱۸ سطر (۹×۱۵)،

اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳-۸۹۶]

۱۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۷۲۹/۱

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای سیر، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶-۱۰۴]

۱۲۲. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه: ۹۶

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای متفرقات به تاریخ ۱۲۰۲ ؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۸۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۹۱]

۱۲۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۸۷۴

آغاز: عدتها الف بیت اوالفان بناء علی انه کل سطر بیت؛ **انجام:** و افتح وضم و اکسر من فعل ثلاثی مع فتح اوله نحو ضرب

خط:نسخ،بی کا،تا:قرن۱۳؛افتادگی:آغاز و انجام؛اهدایی:حاج غلام حسین صالح زاده؛ کاغذ: کبود آهار مهره، جلد: تیماج تریاکی، ۱۴۷گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳-۱۰۸۱]

۱۲۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۹۲۹/۳

تا نزدیک به پایان کنایات؛ خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: مشکی لایی، ۹۶گ (۳۳پ-۱۲۸پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۶سم [ف: ۶-۱۶۶]

۱۲۵. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۴۱۵/۲

بی کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۱۰۶]

۱۲۶. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۲۹۷

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲-۴۴]

۱۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۵۴۸۵

آغاز: و الملحق به بعکس ذاک ای بعکس نون الجمع؛ **انجام:** متجربا اواخر العبارة و خیر ما قل و دل ...

خط: نسخ خفی، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: شکری سرخی، جلد: تیماج یکلا، ۱۳ سطر (۹×۱۴)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [رایانه]

۱۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۵۷۹۳

آغاز: الموصولات الحرقیة و ضعیفه فی الکافیة؛ **انجام:** بعد القلب فی الیاء الاخری ...

خط: نستعلیق خفی، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوا، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۴)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۴×۲۱سم [رایانه]

۱۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۱۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** انک انت الغفور الرحیم ... . و احسن الیهما و الیه

خط: نستعلیق خفی، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج ضربی، ۱۳ سطر (۸/۵×۱۴)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [رایانه]

۱۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۱۸۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** مخمس و عشار و معشر و اجاز الکوفین و الزجاج قیاسا ... و سباع و مسبح و ثمان

خط: نسخ خفی، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج ضربی قهوه‌ای و دارای ترنج و دو سرترنج با نقش گل و بوته، ۱۷ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۵×۲۱سم [رایانه]

۱۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۲۴۸

از اوائل باب نکره و معرفه تا اواسط مبحث مفعول مطلق؛ خط: نستعلیق جلی، بی کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه، ۴۶گ، ۱۲سطر، اندازه: ۹/۸×۱۶سم [ف: ۱۲-۲۸]

۱۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۷۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ محشی؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۱۳۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۲-۲۶]

۱۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۶۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ظلت بفتح الظاء فظلت بکسرها فی ظللت بفتحها و کسرلام الاولی الماضی.

خط: نسخ، بی کا، تا: اواسط قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ واقف: سید کاظم عصار، دی ۱۳۵۴؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱۱۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۲-۲۶]

۱۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۵۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولیکن زوجک او منصوبا نحو والذین.

خط: نسخ جلی، بی کا، تا: نیمه قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری و حنایی، جلد: مقوا، ۹۲گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۲-۲۳]

۱۳۵. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه: ۱۳۶

انجام: کما فی الصحاح قال الاسم

از اول تا باب ادغام و ابدال؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: فستقی آهار مهره فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج خرمایی و گوشه ها مشکی، ۲۱۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۴۸]

۱۳۶. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۵۲

آغاز: ای غیر ما ذکر معرفته و هی مضمرکهم و اسم اشارة نحو ذی و علم نحو دهند.؛

خط: نستعلیق، کا: عبدالنبی، تا: دوشنبه ۳۰ ذیقعده قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی بعضی از آنها به تاریخ ۱۲۲۵؛ ۱۶۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۴۴]

۱۳۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۷۰۱

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ فاقد جلد، ۸۲گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲-۳۴۳]

۱۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۴۹۵

آغاز:برابر؛**انجام:** فلا تقل فیه بصاری تمتنع العرب فی استعمالهم و

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۱۱۰گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۲-۳۰]

۱۳۹. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه: ۱۱۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ مهر: «الواثق بالله عبده عطاء الله» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی عطف و حواشی تیماج قهوه‌ای، ۱۱۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۷۱]

۱۴۰. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه: ۱۰۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ در برگ آخر مناجاتی از امام علی (ع) به خط «معصوم بن رضی حسینی» در ۲۳ شعبان ۱۳۳۳ با مهر وی «معصوم بن رضی الحسینی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [کتابخانه‌های قائن: ف:]

۱۴۱. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه: ۱۲۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ وقف کتاب از «عبدالله ساقدری»، در جمادی الاول ۱۲۹۲ و وقف کتاب از «سید محمد علی صدیقی» و تاریخ تولدی به سال ۱۳۴۰، دربرگ آخر مناظره ی رأس الجالوت با امام رضا علیه السلام به خط «محمد علی بن میرزا مصطفی بن میرزا صادق خان نوربخش قائنی خراسانی» به امر ملا محمد حسین درسال ۱۲۵۷؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [کتابخانه‌های قائن: ف:]

۱۴۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۳۱۲

آغاز: الرحمن الرحيم قال محمدهو الشيخ الامام ابو عبدالله جمال الدين محمد ابن عبدالله ابن مالك الطائى الاندلسى الجيانى الشافعى؛ **انجام:** قال اختاره الله تعالى يقال فلان خيره الله من خلقه وقدس الله كمال هذا الشرح المجرد موشحاً من التحف و التنقيح بالوشى

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی از «التصریح»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، با روکش کاغذ آبی، ۱۳۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱-۷۶]

۱۴۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۸۵۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۱۶۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۳-۲۶۶]

۱۴۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۸۵۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج مشکی فرسوده مقوایی، ۱۴۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳-۲۶۶]

۱۴۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۴۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** الاول فان كان خارجاً بان كان الاستثناء من موجب فما بعده كذلك ...

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۱-۲۸۴]

۱۴۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۲۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سبز، ۱۲۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۱-۲۸۴]

۱۴۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۴۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: بدون جلد، ۱۶۱گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱-۲۴۸]

۱۴۸. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۷۷۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: خشتی [ف: ۸۰]

۱۴۹. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۷۹۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: خشتی [ف: ۸۰]

۱۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۸۲/۱ کر

آغاز: برابر؛ **انجام:** تتمة: تبدل الجملة من الجملة نحو أمدكم ... انتم تقتلون و هل يقاس عليه أو يفتقر على السماع البصريون و المصنف على الثانى و الكوفيون عن الأول و أما من يمنعه سماعاً و قياساً ... على ذلك لأنه ...

خط: نسخ مایل به ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با نشان‌های «ترکیب خالد، حاجی سید محمد باقر رشتی الاصل اصفهانی المسکن و ...»؛ تملک: «محمد حسین» با تاریخ ۱۲۸۹ق؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای تیره، ۴۰گ (۱پ-۴۰پ)، ۱۵ سطر (۸×۱۱/۵)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲/۴۰-۲۸۱]

۱۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۹۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** برحمتك يا ارحم الراحمين و اغفرلنا يا رب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [رایانه]

۱۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۱۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** موحشا من التحقيق و القبيح ... هذا الفن بعون الله

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [رایانه]

۱۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۰۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و صلى الله على محمد و على آله و صحبه و سلم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: کالینگور، ۲۰ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [رایانه]

۱۵۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۱۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ جلد: میشن یک لای قهوه‌ای [ف: ۵-۵۱۶]

۱۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۲۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** الدوایق استعملنا الکفر فیما اذ ما اللیل ... و قد قال ابن عباس ما ارنی عالم العلماء ... علی سیدنا محمد (ص)
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۱۵۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۶۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱-۸۸۵]

۱۵۷. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه: ۷۴
خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن علی نقی حسینی، تا: قرن ۱۳؛ فاقد جلد، ۱۵۵گ، ۱۱سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: ۷۴]

۱۵۸. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه: ۲۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ فاقد جلد، ۵۳گ، ۲۱ سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: ۲۷]

۱۵۹. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۷۷۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی بعضاً با عناوین «حرره عبدالوهاب۱۲۸۹»، یادداشتی حدیثی در فضیلت عید غدیر به خط عبدالوهاب بن محمد مهدی موسوی به سال ۱۲۸۸ و یک رباعی به سال ۱۲۶۳، یادداشتی حدیثی به سال ۱۲۹۱ و یک بیت شعر فارسی به خط زین العابدین بن عبدالوهاب موسوی به سال ۱۳۰۳؛ مهر: «عبدالوهاب بن محمد مهدی الموسوی» (بیضوی)؛ اهدایی: سید علی نجف آبادی؛ جلد: بدون جلد، ۹۳گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳-۵۷۴]

۱۶۰. تهران؛ مدرسه قنبر علی خان (حضرت ولی عصر)؛ شماره نسخه: ۳۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی، یادداشت درباره فرق بین صفت و نعت، حدیثی به نقل از فاضل مترجم مازندرانی رحمة الله، و بندی درباره فعل مضارع چند بیت عربی، چندین یادداشت امانت وسایل و صورت آنها مربوط به روزهای مختلف سال‌های ۱۲۶۵ و ۱۲۶۴ ق به خط سیاق؛ تملک: میرزا کلبعلی خلف مرحوم میرزا نظر علی با مهر: «کلبعلی» (بیضوی)؛ مهر: «عبده الراجی فضل الله ۱۲۳۴» (بیضوی)؛ واقف: شیخ حسن علمی زنجانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، جدول دار، ۱۰۹گ، ۱۷ سطر [ف: ۵۴]

۱۶۱. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه: ۱۲۳
آغاز: صفة و صلة و حالا و خبرا تقول رکب رجل جاء نی هذا الذی رکب
کا: کاتب ابن طالب، تا: جمعه ۲۵ شعبان ۱۲۰۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۶۷گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۸۱]

۱۶۲. تهران؛ حوزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۶۸
انجام: اذا وقع خامساً عزل بمعنی حذف کقولک فی المعتدی
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ ۹۴گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۸]

۱۶۳. تهران؛ حوزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۷۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «عبده ابوتراب الحسنی الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول با ترنج و سرترنج، ۴۰گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۸]

۱۶۴. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه: ۱۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۰ص، ۱۵ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۹۲]

۱۶۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۶۳۹/۲
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج تریاکی، ۲۷گ (۲۷-۵۳)، ۱۲ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۱۶-۶۶۲]

۱۶۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۵۱۴
آغاز: منهم بنی هاشم ثم اختار بنی هاشم فاختارنی فلم ازل خیاراً من خیار و علی آله ای أقاربه المؤمنین من بنی هاشم و المطلب؛ **انجام:** مصلیاً و مسلماً علی محمد خیر نبی ارسلا ای ارسله الی الناس لیدعوهم الی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۸-۸۰]

۱۶۷. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۶۸۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی ضربی، ۸۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰×۳۳/۵سم [ف: ۲-۵۰۰]

۱۶۸. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه: ۲۵
آغاز: شرح الکلام ما یتألف منه و هو الکلم الثلاث کلامنا معاشر النحویین؛ **انجام:** و ربما نقصت حرفاً أو زدت حرفاً فحسبه الغبی اخلالاً ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی ضربی، عطف تیماج قرمز، ۱۲۴گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱-۲۷]

۱۶۹. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۵۹۲
آغاز: اعرابا و بناء و ما یعرف به ذواتها صحة و اعتلالا
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲-۳۷۳]

۱۷۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۳۶۱/1
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ ۱۴۷گ (۱ر-۱۴۷ر)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳-۱۰۱]

۱۷۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۴۹۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی ؛ ۱۹۳گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳-۱۴]

۱۷۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۵۰۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۵۴گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳-۱۴]

۱۷۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۱۹۶۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۳-۱۴]

۱۷۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۳۱۹۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: حیدرعلی، تا: ۱۲۰۱ق؛ محشی از میرزا ابوطالب و کتاب تصریح و جامع الشواهد و ابن عقیل و چلبی و بدون امضاء؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۲۷ص، ۱۶ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲-۳۳۸]

۱۷۵. کاشان؛ جعفری؛ شماره نسخه: ۵۷

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، کا: حسینعلی بن لطفعلی مازندرانی نوری، تا: ۱۲۰۳ق، جا: شیراز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ]

۱۷۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۳۶/۲

خط: نسخ و نستعلیق، کا: رمضانعلی ملقب به اسحاق، تا: با تاریخ ۱۲۰۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۵گ (۵۴پ-۱۰۸پ)، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۲-۴۱۱]

۱۷۷. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵-الف/۲۴۵

انجام: قد فرغت هذا الکتاب تراب اقدام المومنین ابن محمد علی تبریزی صادق فی شهر ربیع الثانی سنه ۱۲۰۵

خط: نسخ، کا: صادق ابن محمد علی تبریزی، تا: ربیع الثانی ۱۲۰۵ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی کلفت سفید، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای،۱۱۲گ، ۱۶ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱-۲۲۰]

۱۷۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۷۸۶

آغاز: مالک الطائی الاندلسی الجبانی الشافعی؛ **انجام:** الطیبین الطاهرین فی شهر رمضان المعظم سنه ۱۲۰۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۵ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۱۳ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [رایانه]

۱۷۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۱۰۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و من العلم العمل و جعلنا الله و ایاکم من الراسخین فی الامرین ... بنبیه خیر البریه اجمعین و اله و عترته الطاهرین تمت ۱۲۰۶

خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: ۱۲۰۶ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۱۶ سطر (۸×۱۳/۵)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [رایانه]

۱۸۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۳۶۸

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد رضا، تا: رجب ۱۲۰۶ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۲گ، ۱۹ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۹/۵×۱۸/۵سم [ف: ۴-۱۲۶۶]

۱۸۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۸۱۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۷ق؛ ۱۰۷گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱-۳۴]

۱۸۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۳۱۹۶

آغاز: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن محمد شریف، تا: ۱۲۰۷ق؛ محشی از جامع الشواهد؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی آبی رنگ، جلد: تیماج، ۱۸۲ص، ۱۵ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲-۳۳۸]

۱۸۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۱۷۰

آغاز: قال فی شرح الکافیة و المراد سکوت المتکلم و قیل السامع ... و خرج به ما لایفید کان قام مثلاً؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ جلد: تیماج تریاکی سوخته یک‌لا دارای جدول و منگنه ضربی، ۲۱۶گ، ۱۰-۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۴-۲۸۵]

۱۸۴. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۲۰۷

آغاز: سبقت الی وضع کتابه وتدم عصره حائز أی جامع تفضیلا لتفضیل السابق شرعاً وعرفاً

خط: نسخ، بی‌کا، تا: غره ربیع الثانی ۱۲۰۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ استکتاب شخصی است با مهر «عبده ابوالحسن» (مربع)، محشی؛ ۱۲۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۲۴]

۱۸۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۳۸۲

آغاز: الالیت مبطل اعمالا لزوال اختصاصها بالاسماء کقوله تعالی انما الله اله واحد

خط: نسخ خوانا، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۰۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ فاقد جلد؛ ۷۱گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱-۳۲۹]

۱۸۶. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه: ۳۸۶

انجام: فی وصف لمذکر عاقل علی فاعل معتل اللام نحو رام و قاص ذو اطراد فعله بضمة ففتحة کرماة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۹ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج عنابی سوخت، با ترنج با سر، مجدول گرهی، ۱۸۰گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۳۸]

۱۸۷. یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه: بدون شماره

آغاز: برابر؛ **انجام:** و صلی علی محمد و آله اجمعین آمین.

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۷ جمادی الثانی ۱۲۱۰ق؛ جلد: ضربی ساده، ۱۴گ، ۱۸ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۴سم [میراث اسلامی: ۸-۴۳۴]

۱۸۸. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۵-ش/۵۶

انجام: تمت هذه الرساله الموسومه بشرح سیوطی ...

خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالصمد حسینی، تا: یک‌شنبه ۲۷ صفر ۱۲۱۰ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۱۴۸گ، ۱۳ سطر (۶/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱-۵۲]

۱۸۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۲۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن محمد، تا: سه‌شنبه ۲۹ رجب ۱۲۱۰ق، جا: خوی، مدرسه فخریه؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج و

سر، مجدول،۱۹۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۱-۲۸۳]

۱۹۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۰۲۴

خط: نسخ خوب، کا: موسی الرضا بن ملا احمد، تا: سه‌شنبه ۱۷ ربیع الاول ۱۲۱۱ق؛ محشی با نشان‌های «تصریح»، «ض»، «ص»؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۱۱۸گ، ۱۷سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۱-۱۰۳]

۱۹۱. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۱۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن تقی کدوغندی، تا: ۲۸ صفر ۱۲۱۱ق، جا: تربت حیدریه؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۲۳]

۱۹۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۳۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۲ق؛ مصحح، محشی با امضای «شواهد، نظام الدین و ...»؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی سفید که روی آن مطالبی نوشته شده، عطف پارچه‌ای سرمه‌ای، ۱۷۲گ، ۱۳سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۸-۲۶۴]

۱۹۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۵۲۸

آغاز: بناء الفاعل سواء کانت لمتکلم ام مخاطب ام مخاطبة نحوفعلت و بتاء التأنیث الساکنة نحواتت؛ **انجام:** برابر

خط: ثلث، کا: حسین بن صفر، تا: ۱۲۱۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «عبده الراجی محمدکاظم الموسوی» (بیضوی)، «المتوکل علی الله عبده ابوالقاسم» (بیضوی)، «هوالعلی الاکبر» (بیضوی)، «محمد حسین» (مربع)؛ تملک: محمد حسن بن ابو القاسم؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۹گ، مختلف السطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۲-۱۴۶]

۱۹۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۱۸۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن ابراهیم عقیلی، تا: ۱۲۱۲ق؛ کاغذ: فستقی، ۱۵ سطر (۱۰×۱۵) [رایانه]

۱۹۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۲۹/۱

خط: نسخ، کا: محمد طاهر بن ملا علی اکبر سیری، تا: سه‌شنبه ۸ ربیع الاول ۱۲۱۳ق [ف: ۳-۳۶]

۱۹۶. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۸۴۸/۱

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۲۱۴ق؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳-۱۱۷]

۱۹۷. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه: ۲۰۲/۱

خط: نسخ، کا: رحیم بن عبدالکریم بن عبدالرحیم، تا: سه‌شنبه ۱۱ ذیقعده ۱۲۱۴ق،جا:رشت؛۱۸۴گ(۱پ-۱۸۴)، ۱۴ سطر [ف: ۱۳۸]

۱۹۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۰۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** تجاوز الله تعالی عن زلامه ... علیه و آله و سلم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۵ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [رایانه]

۱۹۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۸۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن دوست محمد، تا: محرم ۱۲۱۵ق؛ محشی اکثر منقول از شرح تصریح و شرح ابن ناظم؛ واقف: حاج سید محمد، ۱۳۰۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه، ۱۳۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۲-۲۴]

۲۰۰. فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه: ۴۵/۱

آغاز: و مختص و هو علی قسمین مختص بالاسماء نحو فی و مختص بالافعال نحو لم و الفعل ینقسم الی ثلثة اقسام ماض و مضارع و امر و ذکر المصنف علاماتها مقدماً المضارع؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن محمد صادق، تا: ۱۲۱۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۳۸گ (۱-۱۳۸ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ]

۲۰۱. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۳۵۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۶ق [ف: ۳۹]

۲۰۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۱۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الفا مفتوحة فیها جمعا فعلا اسما کان او صفته نحو ...

خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: ۱۲۱۷ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج ضربی، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [رایانه]

۲۰۳. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۲۰۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی اکبر بن کربلا علی عسکرده ملائی، تا: غره ذیقعده ۱۲۱۷ق، جا: استرآباد، مدرسه دارالشفاء؛ محشی؛ تملک: «ملا محمد تقی بن کربلایی آقا بابا دامغانی» در رجب ۱۳۱۴؛ ۱۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۲۴]

۲۰۴. کاشان؛ جعفری؛ شماره نسخه: ۷۹/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه۱۲۱۷ق؛ جلد: گالینگور سرخ با عطف وگوشه تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ]

۲۰۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۶۰۰/۲

خط: نسخ، کا: باقر بن محمد تونی، تا: ۱۲۱۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۱گ (۲۱-۱۲۱)، ۱۵ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲-۷۱۸]

۲۰۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۹۰۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: یوسف بن محمد شریف، تا: محرم ۱۲۱۷ق؛ محشی؛ واقف: سید محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: حنایی، ۱۰۸گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۷/۵سم [ف: ۱۲-۲۵]

۲۰۷. تهران؛ حوزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۷۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عز الدین بن مشهدی قربانعلی دارده کاشفی، تا: ۲۴ رمضان ۱۲۱۷ق؛ جلد: تیماج مشکی مجدول گرهی، ۲۰۰گ (۱ر-۲۰۰پ)، ۱۳سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۱۷]

۲۰۸. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۵۲۷/۱

آغاز: بالفعل من وجهین و علله ابن الحاجب فی امالیه بان السبه الواحد بالحرف؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: معصوم میمندی، تا: جمادی الاول ۱۲۱۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فستقی، فاقد جلد، ۹۲گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۴۳۵]

۲۰۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۲۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن محمد قلی، تا: ۱۲۱۸ق [رایانه]

۲۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۱۲۸

بی‌کا، تا: ۱۲۱۸ق؛ خریداری از آزیتا نامجو [رایانه]

۲۱۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۷۵۵/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۹ ذیقعده ۱۲۱۸ق؛ محشی؛ کاغذ: آبی و نخودی رنگ، جلد: تیماج لایه‌ای قهوه‌ای، ۱۸ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲-۸۶۴]

۲۱۲. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲-س/۵۷۸

خط: نسخ، کا: عبدالله بن غلامعلی، تا: پنج‌شنبه ۲۲ شعبان ۱۲۱۸ق، جا: اصطهبانات، مدرسه ملا علی شاه؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۱۵۰گ، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲-۱۶۶]

۲۱۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۶۲۸

خط: نستعلیق، کا: ابوتراب محمد بن صدرالدین فیضی مدعو به محمد فیضی، تا: پنج‌شنبه غره ذیقعده ۱۲۱۹ق؛ مصحح؛ جلد: عادی، ۱۳۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [مؤید: ۲-۱۳۸]

۲۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۱۶۷

بی‌کا، تا: ۱۲۱۹ق؛ محشی با نشان «شیخ رفیع» و غیره [د.ث. مجلس]

۲۱۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۶۱۳

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۲۰ق؛ دارای علامات بلاغ، مصحح؛ مهر: «یا ارفع من کل رفیع» (بیضی)؛ جلد: مقوا، عطف و حاشیه تیماج، ۱۳۰گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱-۵۲۱]

۲۱۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۴۳

خط: نسخ، کا: ملاحسین جیغانی، تا: ربیع الاول ۱۲۲۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۱-۲۴]

۲۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۷۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محسن فرزند عبدالرحیم، تا: ۱۲۲۰ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «الراجی علی بن حسین بن محمد الحسینی» (بیضی)، «یا علی بن الحسین» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای یک‌لا، ۱۰۲گ، ۱۹ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۹-۵۹۵]

۲۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۶۴۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۲۱ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه لایی، ۱۵۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۷سم [ف: ۱-۷۵]

۲۱۹. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۲۶۰/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۱ق [ف: ۱۰۲]

۲۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۳۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** لقد جاءک رسل ربنا بالحق ... کثر کثیرا

خط: نسخ و نستعلیق، کا: یحیی بن محمد کازرونی، تا: ۱۲۲۱ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی سوخت، ترنج با سر، مجدول، ۱۱۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۷/۲-۵۹]

۲۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۴۱۴

خط: نسخ، کا: محمد علی بن عبدالکریم، تا: ۱۲۲۲ق؛ مصحح؛ تملک: محمد جواد بن میر زین العابدین؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی مقوایی لبه‌ها تیماج زرشکی ضربی ترنج و سر ترنج لچک عطف تیماج سبز، ۱۶۹گ، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۵-۲۲۷]

۲۲۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۱۸۲-۵۶/۳۲

آغاز: برابر

از اول تا آخر؛ خط: نسخ، کا: محمد قلی بن حسین، تا: ۲۵ محرم ۱۲۲۲ق، ۱۳۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۲-۶۳۹]

۲۲۳. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۲۲۴/۱

آغاز: محمد بن عبدالله بن مالک الطائی الاندلسی الجیانی الشافعی أحمد ربی الله خیر مالک؛ **انجام:** خبر مؤخر وجوباً عن الذی حال کونه مبتدأ قبل استقر وسوغ ذلک.

تا اخبار به الذی و فروعه؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن ملا قربانعلی هزار جریبی ساکن چهار دانگه، تا: شنبه ۲۷ ذیقعده ۱۲۲۳ق، جا: مدرسه سعیدآباد؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «یا امام محمد باقر» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۱۲۰گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف مخ: ۲۵]

۲۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۳۶۴

خط: نسخ، کا: صفر علی بن ناد علی فتح آبادی، تا: ۱۲۲۳ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی ضربی، ۱۴۶گ، ۱۵ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۵-۱۷۴]

۲۲۵. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۱۳/۱

انجام: تم هذا الشرح المسمی البهجة المرضیه کا المشهور بالسیوطی ...

خط: نسخ، کا: قاسم، تا: جمعه آخر ربیع الاول ۱۲۲۳ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی نازک سفید، ۱۰۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۴سم [ف: ۱-۹۸]

۲۲۶. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۵۱۰

خط: نسخ، كا: شرف الدين على ابن مرحوم محمد حسن جهرمی، تا: دوشنبه ۲۳ جمادی الثانی ۱۲۲۳ق؛ محشی؛ ۱۳۲گ، اندازه: ۱۵/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳-۱۴]

۲۲۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۳۱۹۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۴ق؛ افتادگی: انجام، اصل این نسخه ظاهراً در قرن یازدهم نگارش یافته، چند ورق از اول و آخر آن افتاده به سال ۱۲۲۴ آن را نوشته اند، محشی از شرح تسهیل و ابن ناظم و ابن عقیل و ابوطالب و انموذج و کشاف و رضی و تصریح و اشباه و نظائر و غیر از اینها؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن، ۱۳۶ص، ۱۵ سطر، قطع: ربعی، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۲-۳۴۰]

۲۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۴۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، كا: محمد حسین، تا: ۱۲۲۴ق؛ محشی؛ واقف: سید محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۱۴۷گ، ۱۴و۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۲-۳۰]

۲۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۹۴۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۴۵ص (۱۳۲-۳۷۶)، ۱۶ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹-۶۶۰]

۲۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۲۸۹/۱-۲۶/۱۶۹

آغاز: قد خصص الفعل بان ينجز ما فلايجزم الاسم لامتناع دخول عامله عليه فارفع بضم وانصبن فتحا وجراً؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۷ جمادی الثانی ۱۲۲۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوای لایی عطف پارچه‌ای، ۱۳۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۶۴۲]

۲۳۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۹۹۸/۱-۲۵/۸۸

آغاز: كلامنا لفظ مفيد كاستقم ×× واسم وفعل ثم حرف الكلم. ماليس بلفظ من الدوال الاربع كالاشارة والخط و غيره؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه از ذیقعده ۱۲۲۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی جدول دار، ۱۱۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲-۶۴۲]

۲۳۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۸۲۸

خط: نستعلیق، كا: محمد نبی بن مشهدی ربیع اشتهاردی، تا: ۱۲۲۵ق، ۱۰۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱-۳۴]

۲۳۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۲۳۱-۱۲/۱۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه دهه سوم ربیع الاول ۱۲۲۶ق؛ با علامت بلاغ؛ جلد: مقوا عطف تیماج سبز، ۲۳۱گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۳۷]

۲۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۶۹۱-۲۹/۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، كا: علی بن عبدعلی هزار جریبی ساکن قریه کلیم، تا: ۱۲۲۶ق؛ جلد: تیماج مشکی ضربی مجدول گرهی، ۱۱۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۷سم [ف: ۲-۶۳۸]

۲۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۹۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [رایانه]

۲۳۶. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۰۷-ش/۴۱۳

انجام: برابر

خط: نسخ، كا: محسن بن عبدالرحیم لاری، تا: ۱۲۲۶؛ جا: شیراز قریه دشتک از محال ابرج؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۱۱۴ص، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲-۱۲]

۲۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۳۳۴

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۷ق؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: نو، ۷۵گ، ۱۴ سطر (۱۰×۱۴)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶-۵۱۵]

۲۳۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۷۵/۳/۴-۵۹۴۴

خط: نسخ، كا: محمد بن صادق خروکی فاروجی، تا: ۱۲۲۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی عطف تریاکی، ۱۹ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم:-۱۹۶]

۲۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۶۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ابن المرحوم المغفور محمد المنشی الكرمانی

خط: نسخ خفی، كا: ابن محمد منشی کرمانی، تا: ۱۲۲۷ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر (۱۶×۲۰/۵)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۶×۲۱سم [رایانه]

۲۴۰. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۲۶۷

کامل؛ خط: نسخ، كا: حیدر علی بن ملا سبز علی، تا: ۱ ذیقعده ۱۲۲۷ق؛ جلد: مقوا، ۱۵۱گ، ۱۷ سطر [ف: ۱-۴۷]

۲۴۱. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه: ۱۰۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸ جمادی الاول ۱۲۲۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۷۱]

۲۴۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۲۱۵

کامل؛ خط: نسخ، كا: احمد بن صالح، تا: محرم ۱۲۲۸ق، جا: قریه کله زرده مدرسه «افضل الفضلاء و اعلم العلماء شیخ الشیوخی شیخ عبد الصمد»؛ محشی؛ جلد: تیماج با مقوا، ۱۲۰گ، ۱۲ سطر [ف: ۱-۴۷]

۲۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۶۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فليس بالسائن شيئا له فقداتی المصنف فی ...

آمین یا رب العالمین
خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، تا: ۱۲۲۸ق؛ وقف حضرت علی بن موسی الرضا (ع) کتابخانه شخصی احمد شاهد؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج، ۱۷ سطر (۶×۹×۱۴/۲)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [رایانه]

۲۴۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۰۰۹/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۸ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶-۱۸۸]

۲۴۵. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۶۵۷/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۱۲۲۸ق، جا: قزوین، مدرسه پیغمبریه؛ ۱۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱-۷۸]

۲۴۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۰۲
خط: نسخ، کا: عبدالحی بن سید عبدالرحمن، تا: ۳ رجب ۱۲۲۹ق؛ محشی با نشانه «محمد علی، تصریح، شواهد نظام الدین، مطول»؛ مهر: کاتب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه یی ضربی مقوایی، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴) [ف: ۷۵۲]

۲۴۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۳۱
خط: نسخ، کا: حسینعلی دلازیانی پسر کربلائی مراغ، تا: ۱۲۲۹ق، جا: مدرسه صادق خان سمنانی؛ کاغذ: فرنگی سفید و آبی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر (۸×۱۲/۵) [ف: ۷۵۲]

۲۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۴۵۴
خط: نسخ، کا: محمد باقر بن علی اکبر بواناتی سوریه‌ای، تا: ۱۲۲۹ق؛ مجدول؛ مهر تملك: نجفعلی حسینی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی مقوایی ضربی جداول و منگنه، ۹۹گ، ۱۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۵-۱۶۸]

۲۴۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابوطالب بن ملا محمد قری، تا: یک‌شنبه ۲۴ ربیع الثانی ۱۲۲۹ق، جا: شیراز، مدرسه بابلیه؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی عطف پارچه قرمز، ۱۳۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱-۴۷۷]

۲۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۸۴۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۹ق؛ محشی؛ واقف: تاج ماه بیگم، ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: شکری، جلد: پارچه، ۱۱۰گ، ۱۵ سطر (۶/۲×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۲-۲۲]

۲۵۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۶۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و صلی الله علی محمد وآله اجمعین آمین یا رب العالمین
خط: نسخ، کا: محمد حسن بن ابراهیم خان رودی، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۲۲۹ق؛ کاغذ نخودی؛ جلد: تیماج لایه‌ای مشکی، ۱۴۱گ، ۱۶ سطر (۵/۵×۱۲)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱-۲۳]

۲۵۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۷۳۹
خط: نسخ، کا: ابن محمد کنگی، تا: رجب ۱۲۲۹ق؛ افتادگی: آغاز (برگ اول)؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی لایه ای، ۲۰ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲-۸۵۱]

۲۵۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۶۲۰/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۲۹ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۱۳۶گ (۲۵-۱۶۰)، ۱۲ سطر (۹/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲-۷۳۴]

۲۵۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۳۱۴
انجام: برابر
خط: نسخ، کا: میر اسمعیل بن میر علی حسینی ابرند آبادی، تا: شوال ۱۲۳۰ق؛ افتادگی: آغاز (یك برگ)؛ مصحح، محشی؛ مهر: کاتب «عبده الراجی محمد اسمعیل الحسینی» (بیضی)، «عبده المذنب محمد باقر» (مربع)، «جعفر قلی خان» (بیضی)؛ ۱۶۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۱-۲۸۳]

۲۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۶۴۸
آغاز و انجام: برابر
کامل؛ خط: نسخ، کا: سید محمد قیری، تا: پنج‌شنبه ۹ جمادی الاول ۱۲۳۰ق، جا: شیراز، مدرسه خانیه؛ محشی؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۷گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۲-۲۳]

۲۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۲۲۱
آغاز: بمعنی ظن نحو ضعیف النکایة اعداءه یخال الفرار.؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن ضربی، ۱۴۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۲۰/۷سم [ف: ۱۲-۳۱]

۲۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۳۵۱/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق؛ مصحح، محشی؛کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج تریاکی سوخته یك‌لا، ۸۰گ (۱پ-۸۰پ)، ۲۱ و ۲۳ سطر (۹/۵×۱۵ و ۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۸-۳۲۱]

۲۵۸. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۲۵۷
خط: نسخ، کا: خلیل بن سبز علی دماوندی، تا: ۱۲۳۰ق [ف: ۳۹]

۲۵۹. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۱۵۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق [ف: ۳۹]

۲۶۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۵۲/۱
خط: نسخ، کا: محمد علی بن شیر علی، تا: جمعه ۱۲ رمضان ۱۲۳۰ق؛ مصحح، محشی برخی با عنوان «محمد حسین شیرازی»؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۳۱گ (۲پ-۱۳۲پ)، اندازه:

۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱-۱۹۲]

۲۶۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۵۸/1

خط: نسخ، کا: محمد علی پسر شیرعلی، تا: ۱۲ رمضان ۱۲۳۰ق، برای فرزندش علی محمد؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱-۹۴۸]

۲۶۲. زهان؛ مدرسه جعفریه زهان؛ شماره نسخه: ۱۰۳/۲

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن حسن جلیانی، تا: یک‌شنبه ۸ محرم ۱۲۳۱ق، جا: مشهد، مدرسه نواب؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۱۰۵گ (۹۴پ-۱۹۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۸۳]

۲۶۳. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۲۵/۱

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن مهدی نوری دونایی، تا: ۱۲۳۱ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳۰۳]

۲۶۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۰۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۱ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی (آبی)، جلد: مقوایی، کاغذی، عطف تیماج زرد، ۱۱۰گ، ۱۶سطر کامل (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۹-۲۴]

۲۶۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۰۲۸/۱

آغاز: لغیره کجملة الصلة و الجزاء و اسم و فعل حرف الکلم التی یتالف منها الکلام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: شیخ محمد طاهری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی، ۷۸گ (۱-۷۸)، ۱۸ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۴-۱۱۳۳]

۲۶۶. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه: ۵۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۱ق [چند نسخه-ف: ۳۱۴]

۲۶۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۸۲۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۱ق؛ ۱۳۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱-۳۴]

۲۶۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۳۹۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن عبدالباقی حسینی اصفهانی، تا: پنج‌شنبه ۵ محرم ۱۲۳۱ق؛ محشی از ابوطالب در عصر وی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۶۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۴-۱۸۳]

۲۶۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۸۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابن کهف حاجی محمد علی زین العابدین، تا: ۱۲۳۲ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۸۰گ، ۱۸ سطر (۹/۵×۱۶) [ف: ۲-۷۱۹]

۲۷۰. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۴۲۶

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: جمعه ۲۵ رجب ۱۲۳۲ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۲۹۱]

۲۷۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۶۳۴/۳

خط: نسخ، کا: عبدالوهاب، تا: ۱۲۳۲ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سیاه ضربی با ترنج و سرترنج با گل و بوته یک‌لا، ۱۱۳گ (۱۱پ-۱۲۳)، ۱۵و ۱۶ سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶-۲۲۴]

۲۷۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۳۳۴-۲۲/۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ملک محمد بن کربلائی محمدعلی ساکن تفرش، تا: سه‌شنبه از ذیعقده ۱۲۳۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ضربی مجدول، ۱۶۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۳۸]

۲۷۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۹۸۶

آغاز: بسمله قال محمد هوالشیخ الامام ابوعبدالله جمال الدین؛ **انجام:** جرها الف سلام و تحیته فی ... سنه ۱۲۳۲

خط: نسخ، کا: محمد علی تودرواری، تا: ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [رایانه]

۲۷۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۱۹۶-۲۱/۱۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسن بن نصیر سمیرانی (سمیرمی)، تا: ۱۹ رجب ۱۲۳۳ق، جا: دارالسلطنه اصفهان؛ جلد: تیماج مشکی ضربی مجدول گرهی، ۲۰۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲-۶۳۷]

۲۷۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۰۱۰

آغاز: لرفعه رتبه النبی علی غیره من الخلق؛ **انجام:** اتفق الفراغ من تحریره للعبد المحتاج الی رحمة ربه ...

خط: نسخ، کا: محمد باقر موسوی، تا: ۱۲۳۳ق؛ محشی با نشان هـ اب، محمود موسوی، ابن عقیل؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: جلد سمت راست: چرم عنابی سمت چپ: تیماج قهوه‌ای ته چرم سیاه، ۱۳۱گ، ۱۷سطر (۶/۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۷-۳۰۵]

۲۷۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۰۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۳۳ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۶۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱-۲۸۴]

۲۷۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۳۷۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۳۴ق؛ محشی؛ واقف: شیخ محمد معصومی، آذر ۱۳۶۲؛ کاغذ: الوان فستقی، جلد: تیماج، ۱۰۰گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۲-۲۸]

۲۷۸. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۹۷/۱

خط: نسخ، کا: محمد رحیم بن محمد مراغی، تا: ۲۳ ربیع الاول ۱۲۳۴ق؛ محشی؛ تملک: رضا الموسوی به‌تاریخ نهم محرم ۱۲۹۹؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۱گ (۱پ-۱۰۱ر)، اندازه: ۱۸/۵×۲۶/۵سم [ف: ۷۷]

۲۷۹. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۱۹

خط: نسخ، کا: سید هادی بن میر محمد صادق حسینی رامشه، تا: ۱۰ جمادی الاول ۱۲۳۴ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی ضربی، ۹۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۳۴۲]

۲۸۰. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۳۳۷
کا: محمد اسماعیل نوری، تا: ۱۲۳۴ق، جا: ساکن قریه یالورود؛ [ف: ۴۲]

۲۸۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۶۷۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق [رایانه]

۲۸۲. زهان؛ مدرسه جعفریه زهان؛ شماره نسخه: ۱۳۳/۲
خط: نسخ، کا: عبدالله بن ملاحسن قائنی سرایانی، تا: ۱۹ شوال ۱۲۳۵ق؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۶۳گ (۶۴پ-۱۲۶پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۰۳]

۲۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۶۸۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** در روز۵شنبه در مدرسه امام حسن عسکری در حجره ملامحمدحیدر فرائی سنه ۱۲۳۵ تمام کننده را
خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن مهدی افرائی، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: الوان، جلد: اسقاطی، ۱۵ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [رایانه]

۲۸۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۸۰۹۷
خط: نسخ، کا: علی رضا بن ملا عبدالله، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی مقوا، ۸۹گ، ابعاد متن (۶/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۷سم [ف: ۳-۲۶۷]

۲۸۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۴۳۵-۵۷/۱۰۵
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق، ۱۵۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲-۶۴۰]

۲۸۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۲۲۵-۵۶/۷۵
آغاز: برابر
کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۵ صفر ۱۲۳۵ق، ۱۳۵گ، ۱۵-۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲-۶۳۹]

۲۸۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۶۵۶/۳
تا اوائل باب ابدال را بیشتر ندارد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ محشی؛ اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۱۲-۴۲۳]

۲۸۸. تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه: ۱-۴
خط: نسخ خوش، کا: ابوالحسن ابن علیرضا شهر بابکی (که به قول خود طلبه بوده)، بی‌تا؛ صفحه اول و دوم با حاشیه مذهب جدول بندی شده، محشی، با خط دستنویس به سال ۱۲۳۶ق؛ تملک: مرتضی فرزند محمد حسن در ۱۲۹۷ق؛ رکن الدین آشتیانی آن‌را به کتابخانه وزارت امور خارجه اهداء کرده؛ جلد: چرمی به رنگ سیاه [ف: ۴۵]

۲۸۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۴۰۳
خط: نستعلیق، کا: ملک محمد نوری ابن محمدکیا، تا: پنج‌شنبه از ذیحجه ۱۲۳۶ق؛ فاقد جلد؛ ۷۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۱-۳۴۰]

۲۹۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۶۸۸
خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن حاج محمد علی نخجوانی، تا: ۱۸ صفر ۱۲۳۶ق؛ محشی؛ ۹۷گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۳-۱۴]

۲۹۱. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه: ۴۶
آغاز: أی أصفه بالجمیل تعظیماً له واداء لبعض ما یجب له
خط: نستعلیق، کا: سید عبدالعاصی هاشمی، تا: محرم ۱۲۳۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ تملکی با مهر «محمدرضا» (مربع) و مهر «یا امام زین العابدین» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، عطف تیماج قرمز، ۱۵۶گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱-۴۴]

۲۹۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۰۱۴/۱
خط: نستعلیق ریز، کا: محمد علی بن محمد جعفر، تا: پنج‌شنبه پایان رمضان ۱۲۳۶ق، جا: مدرسه سیداحمد کزازی؛ کاغذ: فرنگی، فاقد جلد، ربعی، ۱۹ سطر (۹×۱۶)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۷-۵۲۵]

۲۹۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۳۳۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: غلامحسین الویری، تا: ۱۲۳۶ق. [رایانه]

۲۹۴. تهران؛ حوزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۵۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: احمد بن محمد رفیع نویسی، تا: محرم ۱۲۳۶ق، جا: همدان؛ مصحح، محشی به نقل از «شرح شواهد» «عبدالحکیم» و ...؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول گرهی، ۹۸گ (۱پ-۹۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۸]

۲۹۵. تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه: ۵۷۳۱
انجام: قد اتفق الفراغ عن تسوید هذه الرساله الوافیة بحل مشکلات الالفیة فی صبح یوم الاثنین العشرین من شهر محرم الحرام من شهور سنة ست و ثلاثین و مأتین بعد الالف المصطفویة علیه الف الثناء و التحیة فی سنة ۱۲۳۶ علی ید الاضعف الاحقر الی رحمة الله الملک المنان اقل الطلاب تراب نعال المحصلین بل لاشیء فی الحقیقة ابوالحسن ابن علیرضا الشهر بابکی
خط:نسخ،کا:ابوالحسن بن علیرضا شهر بابکی،تا: دوشنبه ۲۰ محرم ۱۲۳۶ق؛ محشی منقوله از ملا جلال و شواهد عینی و غیره؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۲گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [نشریه: ۱-۷]

۲۹۶. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه: ۲۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال۱۲۳۷ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۵ سطر (۹×۱۴) [تراثنا: س۶ش۱-۷۷]

۲۹۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۹۸۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** لاشجر نیست ... لاشجر ... تمت الکتاب بعون الملک الوهاب.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۱۶ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [رایانه]

۲۹۸. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه: ۱۴۷
آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن مشهدی جعفر مراغی، تا: ۱۲۳۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۱۱۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۱۸]

۲۹۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۶۴-طباطبائی

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن حاجی علی، تا: ۱۲۳۷ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۸گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۴-۳۵۹]

۳۰۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۹۸۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [رایانه]

۳۰۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۴۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ محشی از شرح ابن عقیل؛ جلد: مقوا با روکش کاغذی قرمز عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۰۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف مخ: ۱-۷۵]

۳۰۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۰۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا لذی فاق نظام الدر و الجوهر لاتعد حرفا منه او کلمة و للجیاب بل اظهرو روض الذهن اذا شکل یبدوا بافکار لاتبدر فلیس بالشاین شیئاً ... و حسبنا الله ونعم الوکیل و لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد امین وزوانی، تا: جمادی الثانی ۱۲۳۷ق؛ مصحح، محشی؛ یادداشتی از علی اکبر بن آقا حسین در ۱۲۷۸ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۱۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۱-۲۸۴]

۳۰۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۳۱۹۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن میر ذوالفقار کرمی، تا: ۱۲۳۸ق؛ کاغذ نسخه ساخت سال ۱۸۱۵م می‌باشد؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی آبی رنگ، جلد: تیماج، ۹۶ص، ۱۸ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۲-۳۳۹]

۳۰۴. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۳۷۵

خط: چاپی، کا: علی بن احمد موسوی، تا: ۱۲۳۸ق؛ مصحح، محشی با عبارت «باستعانة استادی ملا رمضان حفظه الله»؛ جلد: تیماج مشکی عطف پارچه‌ای، ۱۷۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۲-۶۵]

۳۰۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۴۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: غفار ابن سلطان احمد، تا: ۱۲۳۸ق، ؛ محشی؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۱۵۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲-۳۰]

۳۰۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۰۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: میرعلی اصغر موسوی، تا: ۱۲۳۸ق؛ مصحح، محشی با امضای حکیم؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، یک‌لا ضربی مجدول، عطف تیماج مشکی، ۸۱گ، ۲۰ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۷×۲۰/۷سم [ف: ۱۴-۱۲۰]

۳۰۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۹۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: ابن محمد علی محمد باقر، تا: دوشنبه ۲۸ رمضان ۱۲۳۸ق، جا: یکی حجره‌های مدرسه فاضلخان؛ محشی؛ کاغذ: فستقی سفید و آبی، جلد: تیماج مشکی مجدول یک‌لا، ۱۶۲ص، ۱۷سطر (۱۰/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲-۳۰]

۳۰۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۳۴۶

خط: نسخ، کا: ملا محمد حسین بن آقا محمد باقر بن حاجی قاسم، تا: ۱۳ رجب ۱۲۳۸ق، برای محمد مهدی بن استاد زمان مسکر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: نو، ۱۳۷گ، ۱۴ سطر (۹×۱۴)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۸×۲۱/۵سم [ف: ۱۶-۵۱۶]

۳۰۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۲۴۰

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن کربلایی ابراهیم زیاتی، تا: سه‌شنبه ۲۸ ربیع الثانی ۱۲۳۹ق، جا: استرآباد؛ با یادداشت ۲۷ ذیحجه ۱۲۷۹؛ کاغذ: فرنگی، جلد: نو، ۸۸گ، ۱۴ سطر (۶×۱۳)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۶-۴۹۶]

۳۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۶۵۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۸۵گ، ۱۳ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱سم[ف: ۱۶-۶۶۶]

۳۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۱۳۸/۱-۵۵/۱۰۸

آغاز: برابر

کامل؛ خط: نسخ، کا: بهرامعلی بن احمد علی قزنچاهی، تا: جمادی الثانی ۱۲۳۹ق؛ ۱۱۴گ، ۱۵ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲-۶۳۹]

۳۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۷۷۱-۵۲/۱۱۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد جعفر ولد مرحوم ملا عیسی افشار ساکن بلده هرات، تا: ۲۷ شوال ۱۲۴۰ق؛ ۱۰۵گ، ۱۸-۲۰-۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲-۶۳۹]

۳۱۳. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه: ۱۹۲

آغاز: ص قال محمد هو ابن مالک ×× احمد ربی الله خیر مالک ... ش الکلام المصطلح علیه عند النحویین عبارة عن اللفظ المفید فائدة یحسن السکوت علیها فاللفظ جنس یشتمل؛ **انجام:** فاحمد الله مصلیا علی ×× محمد خیر نبی ارسلا / و آله الغر الکرام البررة ×× و صحبه المنتجبین الخیرة

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: سیدصادق بن محمدکاشانی، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۲۴۰ق، جا: کاشان، مدرسه حاجی میرزا جانی؛ مصحح،

محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول ضربی، ۲۲۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ]

۳۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۴۴۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابراهیم بن سید کریم موسوی، تا: ۱۲۴۰ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی روشن، مقوایی با ترنج و نیم ترنج کوبیده، ۱۴۲گ، ۱۶سطر کامل (۷×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۹-۴۷۸]

۳۱۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابن میر اسدالله مراغی، تا: پنج‌شنبه ۲۹ جمادی الثانی ۱۲۴۰ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «عبده حسن ۱۲۶۳» (بیضی)؛ تملک: شهاب الدین بن رضی الحسینی الخلخالی که این نسخه را همراه با کتاب جامی که در مجلد واحد بوده در دوشنبه ۲۴ ربیع الثانی ۱۲۹۷ به چهارده شاهی سفید در تبریز خریداری کرده؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، مجدول، ۸۰گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱-۲۴]

۳۱۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۸۴۷/۲-۵۹/۶۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمدحسین بن محمد همدانی، تا: جمعه ۲۹ ذیقعده ۱۲۴۰ق، جا: کرمانشاهان، مدرسه شاهزاده والا؛ ۹۶گ (۵۰-۱۴۵)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۴۰]

۳۱۷. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۶۷۱

بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق، قطع: خشتی [ف: ۸۰]

۳۱۸. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۱۰۴

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمود، تا: ۱۰ رجب ۱۲۴۱ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده محمد تقی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱-۷۹]

۳۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۲۵۷

آغاز: فدل علی انها نزع منها ذالك ... البته وفی؛ **انجام:** اولو الالباب لما له ... صلی الله علی محمد و آله اجمعین انک انت الغفور الرحیم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق؛ کاغذ: ابی، جلد: تیماج ضربی، اندازه: ۱۵×۲۰سم [رایانه]

۳۲۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۴۳۶

خط: نسخ، کا: عبدالرحمن بن علی اصغر، تا: ۱۲۴۱ق، ۱۰۷گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۴×۲۷سم [ف: ۱-۳۴]

۳۲۱. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۲۰۴

خط:نسخ،کا:علی بن غلامرضا احمد آبادی،تا: ۲۳ رجب ۱۲۴۲ق؛ مصحح، محشی؛ یادداشت متفرقه به سال ۱۲۸۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱-۱۹۸]

۳۲۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۲۳۶

کامل؛ خط: نسخ، کا: اسدالله بن زین العابدین، تا: ۳ ربیع الاول ۱۲۴۲ق، جا: قزوین، مدرسه جدید دار السلطنه؛ فاقد جلد، ۱۲۰گ، ۱۶ سطر [ف: ۱-۴۷]

۳۲۳. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه: ۱۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مقیم بن مشهدی زین العابدین، تا: صفر ۱۲۴۲ق؛جلد:تیماج سوخت،۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۱۱۶]

۳۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۳۸۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و رزقنا بفضله وجوده سعاده الدارین بحق محمد خیر البریه و اله اجمعین و عترت الطاهرین

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن استاد علی تقی خیاط، تا: ۱۲۴۲ق [رایانه]

۳۲۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۷۷۲-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** یلوح الخط فی القرطاس دهراً. و کاتبه رمیم فی الترابی. محمد مهدی غفر ذنوبه و ستر عیوبه سنة۱۲۴۲ فی شهر جمادی الثانی (مهر).

خط: نسخ ثلث، کا: محمد مهدی، تا: جمادی الثانی۱۲۴۲ق؛ تملک: محمد صادق ۱۳۹؛ ۳۳۱ص، ۱۶ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱-۵۴]

۳۲۶. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۲۱

بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ جلد: تیماج [ف: ۴۲]

۳۲۷. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۱۹

کا: عزیز الله بن محمد، تا: ۱۲۴۲ق؛ جلد: تیماج [ف: ۴۲]

۳۲۸. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۱۳

کا: شفیع بن محمد، تا: ۱۲۴۳ق؛ جلد: تیماج [ف: ۴۲]

۳۲۹. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۶۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ملاصادق نیشابوری، تا: ۱۲۴۳ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۲گ، ۱۵ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۵۰۰]

۳۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۲۷۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد سلیم بن احمد تنکابنی، تا: ۱۲۴۳ق؛ جلد: گالینور قهوه‌ای،۴۶گ،۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲/۳۳-۵۹]

۳۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۴۴

بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق، قطع: خشتی [اهدائی ف: ۶۷]

۳۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۴۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی شهر ذی الحجه الحرام فی سنه ۱۲۴۳ فی البوات

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۴۳ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۱۷ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [رایانه]

۳۳۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۰۵۶/۲

خط: نستعلیق تحریری، کا: حسن بن محمد محسن، تا: ۲۵ ذیقعده

۱۲۴۳ق؛ با یادداشت صاحب الذریعه که نسخه به خامه عمویش محمد حسن بن حاج محسن تهرانی (د ۱۲۵۰ق) می‌باشد؛ اهدایی: علینقی منزوی؛ ۱۱۸گ (۵۴پ- ۱۷۱پ) [ف: ۲-۳۰]

۳۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۸۵۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق؛ واقف: سید محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۸۶گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۶×۲۹/۵سم [ف: ۱۲-۲۹]

۳۳۵. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۶۷۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،کا:عسکر،تا: شنبه ۳ جمادی الثانی ۱۲۴۳ق؛ مصحح، محشی؛ ۱۲۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱-۷۸]

۳۳۶. مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه: بدون شماره

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ملا صادق ولد حسین علی نیشابوری، تا: ۱۲۴۳ق؛ کاغذ:فستقی،جلد: تیماج مشکی، ۱۳۰گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [رشت و همدان: ف: ۱۷۲۴]

۳۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی ابان الشباب و تمیز عند صدور الوالالباب (کذا فی النسخه).

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق، جا: مسجد امام حسن عسکری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی میشن تریاکی با ترنج و نیم ترنج، ۱۷۲گ، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۰-۳۷۲]

۳۳۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۶۰۳-۲۸/۲۳-۲۸/۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمدعلی سیچانی ابن محمد شفیع آقاجانی، تا: غره رجب ۱۲۴۳ق؛ جلد: تیماج عطف تیماج مشکی ترنج و سرترنج و لچکی سوخت مجدول گرهی، ۸۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۲-۶۳۸]

۳۳۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۹۷۳/۲-۲۵/۶۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمدحسن بن کربلائی هاشم بروجنی، تا: دوشنبه ۱۱ ذیقعده ۱۲۴۳ق؛ جلد: مقوای لائی، ۱۱۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۳۸]

۳۴۰. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۷۰۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سید حسن برزون آبادی، تا: ۱۲۴۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ ۹۱گ (۷پ-۹۷ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱سم [ف: ۱-۷۸]

۳۴۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۲۱۰

کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بندر آبادی، تا: ۲۲ جمادی الاول ۱۲۴۴ق؛ محشی؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۲۳گ، ۱۵ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳-۸۹۶]

۳۴۲. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه: ۱۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: فتحعلی بن علی عسکر، تا: ۱۲۴۴ق؛ تملک: محمد حسین جلیلی در ۱۳۲۹؛ کاغذ: شکری آهار مهره فرنگی، جلد: تیماج عنابی ضربی، ۱۳۰گ،۱۵سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۴۶]

۳۴۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۳۱۹۵

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی بن حسین کزازی، تا: ۱۲۴۴ق؛ محشی از ابن عقیل و ابن ناظم و خالد ازهری و جامی و بدون امضاء؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۹۹ص، ۱۷ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۳۳۹]

۳۴۴. خوانسار؛ مدرسه علوی؛ شماره نسخه: بدون شماره

خط: نسخ درشت، کا: ابن محمد تقی، علی اکبر، تا: ۱۲۴۴ق؛ ۱۱۷گ، ۱۳ و ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [آینه پژوهش: سال۴ش۲۲-۹۹]

۳۴۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۸۷۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۴۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵سم [میراث اسلامی: دفتر دهم-۷۶۲]

۳۴۶. زهان؛ مدرسه جعفریه زهان؛ شماره نسخه: ۵۷

خط: نسخ، کا: احمد بن حاجی اسماعیل خراسانی قائنی، تا: شوال ۱۲۴۵ق، جا: تهران، مدرسه مادرشاه؛ وقفنامه کتاب از کاتب به سال ۱۲۴۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۱۳۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴۷]

۳۴۷. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۳۷۰

خط: نسخ، کا: محمد بن شهباز بروجردی، تا: ۱۱ ذیقعده ۱۲۴۵ق؛ مصحح، یادداشتی نحوی و خط محمد باقر بن ابو طالب همدانی به تاریخ ۱۲۵۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱-۲۲۲]

۳۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۷۱۱/۴

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: شکری آهاری، جلد: مقوا، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۲-۳۵۰]

۳۴۹. مشهد؛ مدرسه سلیمانیه؛ شماره نسخه: ۶۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ قطع: خشتی [چهار کتابخانه مشهد- ف: ۶]

۳۵۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۲۴۶۹

خط: نسخ، کا: محمد هادی، تا: ۷ محرم ۱۲۴۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۳-۱۴]

۳۵۱. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۲۹۵/۲

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمدرضا کجوری، تا: ۱۲۴۷ق؛ جلد: تیماج سیاه، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲۰۶]

۳۵۲. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۸۰

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ ربیع الثانی ۱۲۴۷ق؛ محشی؛

جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۶۸]

۳۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۵۴۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خفی، کا: محمد بن محمد رضائی روغنی، تا: ۱۲۴۷ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [رایانه]

۳۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۴۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ جلی خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ اهدایی: حاج شیخ محمد باقر سروقد رضوی؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج مزین به جداول خط کشی، ۱۳ سطر (۱۰/۴×۱۵)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۴/۶×۲۰سم [رایانه]

۳۵۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۶۲۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «یا علی» (خشتی)، دبیرستان ملی محمدیه قم؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج تریاکی ضربی جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای یک‌لا، ۱۲۰گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶-۲۱۶]

۳۵۶. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه: ۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن میرزا حسن، تا: ۱۲۴۷ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: «محمد باقر بن ملا عبدالنبی روضه خوان» در سال ۱۲۵۰، «محمدرضا بن میرزا ابوالقاسم طباطبائی» با مهر «محمد رضا الطباطبائی» (بیضی)؛ واقف: محمد ابراهیم بن حاجی ملا محمد حسن واقعی، ۵ رجب ۱۳۶۱، بر طلاب مدرسه؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج قرمز، ۱۲۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [کتابخانه‌های قائن: ف:]

۳۵۷. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۱۹۵

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ درصفحه اول سؤال و جوابی به نظم از رضاعی تونی در باره شعر خواجه حافظ که می‌گوید: «کشتی شکستگانیم ای باد شرطه برخیز» و چند بیت شعر عربی و فارسی دیگر، نوشته ای از علی الدامغانی به تاریخ ۱۲۴۷؛ مهر: «و رفعناه مکانا علیا» (مربع)؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، سوخت، ترنج با سر، با نقش گل و بوته، مجدول گرهی، ۱۶۷گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱-۱۶۵]

۳۵۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۹۱۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمدحسین بن علی عسکر، تا: یک‌شنبه جمادی الثانی ۱۲۴۸ق؛ مجدول؛ مهر: «محمد حسین بن علی عسکر» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، مجدول گره ای، ۱۶۱گ، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف مخ: ۱-۲۸۳]

۳۵۹. بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه: ۶۱

آغاز: من الاعراب المحلی هو الکلمة بتمامها کانا و انت ... البیان لرب لکونه اوضح من المتبوع او بدل ... تقدم علیهم اعرب بحسب العوامل؛ **انجام:** و هذا اخر ما ارادنا فی هذا المختصر و الحمدالله وکفی و صورة مؤلفة فتح الله ... وافق الفراغ منه

خط: نسخ، کا: علی بن ملا عبدالله نیگنانی، تا: ۶ رمضان ۱۲۴۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: کربلایی سید حسن خوشخوان بر مدرسه بشرویه، در ۱۲ جمادی الاول ۱۳۹۰ ق؛ جلد: تیماج حنایی، ۱۴۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف مخ]

۳۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۲۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد حسن تبریزی، تا: ۱۲۴۸ق، جا: شیراز، مدرسه منصوریه؛ مصحح، محشی با امضای سید محمد باقر، سید علیخان، ابن ناظم و ...؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی دارای ترنج و دو سرترنج با نقش گل و بوته و جدول و منگنه ضربی، ۲۱۹گ، ۱۵سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۸-۲۲۱]

۳۶۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۶۸۶-۱۴/۱۳۶

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق شکسته،کا:محمدبن محمد حسن بروجنی،تا: ۸ محرم ۱۲۴۸ق؛ جلد: تیماج مشکی ضربی با ترنج و سرترنج و جدول گرهی، ۱۱۴گ، ۱۴-۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲-۶۳۷]

۳۶۲. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۳۷۲

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن میر زین العابدین موسوی، تا: چهارشنبه ۳ ربیع الاول ۱۲۴۸ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «عبده محمد حسین الطباطبائی» (بیضوی)، «عبده محمد حسین» (شکل مرغ)، «عبده محمد علی»؛ جلد: تیماج مشکی ضربی، ۱۴۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۲۶۵]

۳۶۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۹۴۶

خط: نسخ، کا: آخوند ملا علی زرندکی، تا: ۱۲۴۸ق؛ محشی؛ مهر: محمد تقی بن محمد باقر شریف یزدی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۱۶۸گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۰×۲۲سم [ف: ۱۶-۴۰۷]

۳۶۴. شیراز؛ ثامنی، محمد رضا؛ شماره نسخه: ۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۸ صفر۱۲۴۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: میرزا بابا موسوی حسنی طباطبائی ابن سید محمد شفیع با مهر «میرزا بابا الموسوی» (بیضی) در ذیقعده ۱۲۹۸ق در حسینیه حاجی قوام الملک؛ جلد: تیماج مشکی ضربی، قطع: رقعی [اوراق عتیق: ۱-۲۶۸]

۳۶۵. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه: ۱۰۶

آغاز: الدین محمد بن عبدالله بن مالک الطائی الاندلسی الجیانی الشافعی؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن کربلائی محمد حسین بن حاجی محمد، تا: ۱۲۴۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ ۱۴۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف مخ: ۲۴]

۳۶۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۷۳۷
خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد کاظم بواناتی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۴۹ق؛ محشی؛ اندازه: ۱۵×۲۰سم [نسخه پژوهی: ۲-۱۱۹]

۳۶۷. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه: ۲۸
خط: نسخ، کا: رجبعلی بن صفر شیرازی، تا: ذیحجه ۱۲۵۰ق؛ محشی، این نسخه را کاتب برای مطالعه خودش نوشته؛ ۱۵۹گ، ۱۳ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱-۱۴]

۳۶۸. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: ۶س
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۰۹۵]

۳۶۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۸۳۹-۳۵/۱۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد حسن موسوی، تا: پنج‌شنبه جمادی الثانی ۱۲۵۰ق؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۲-۶۳۹]

۳۷۰. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۱
خط: نسخ، کا: محمد حسین، تا: ۱۲۵۰ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۷سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳۱۵]

۳۷۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۷۲۳
خط: نسخ، کا: حسن بن محمد قدیم ایروانی، تا: ۱۲۵۱ق؛ مصحح، محشی با نشانه‌های «ابن عقیل، ابن الحاج، میرزا رفیع، ابن ناظم، ملا محسن، جامی، عصام، قاسم و شواهد»؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی ضربی با ترنج و سرترنج با گل و بوته جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای مقوایی، ۱۲۶گ، ۱۵سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱۶-۳۳۸]

۳۷۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۳۰۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد طاهر بن محمد حسین، تا: ۱۲۵۱ق؛ مهر: «صح محمد حسین» (قطره‌ای شکل)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و با سر مجدول گرهی، ۱۷۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱-۲۸۳]

۳۷۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۵۶۷-۵۸/۱۷
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق، ۱۲۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۲-۶۴۰]

۳۷۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۶۷۸
خط: ثلث، کا: علی اکبر بن کربلائی یحیی، تا: ۱۶ رمضان ۱۲۵۱ق؛ محشی؛ مهر: «هو العلی الاکبر» (بیضوی)، «محمد الشریف» (مربع)؛ تملک: علی اکبر بن محمد صادق ۱۲۹۷؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۴گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۳۱۹]

۳۷۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۲۸۰
آغاز: اول بگوید الحمدلله الذی لا یبقی ... اصلی علی هذا المیت لوجوبه قربة الی الله. **انجام:** و سل ربنا بالحق اللهم و صلی الله علی محمد و آله اجمعین و الحمدلله رب العالمین سنه ۱۲۵۲
خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۱۳×۱۸)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [رایانه]

۳۷۶. تهران؛ حوزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۴۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱ ربیع الاول ۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۱۵۰گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۸]

۳۷۷. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۱۴۵
آغاز: برابر **انجام:** من صلصال کالفخار ... بلطفه الرضیة.
خط: نسخ، کا: علی اکبر بن ملا عبدالله ابوالمکارم هونجانی، تا: ۷ ربیع الثانی ۱۲۵۲ق؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج زرد مقوایی، ۵۵۲ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱-۱۶۵]

۳۷۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۸۶۴
آغاز و انجام: برابر
خط: تحریری، بی‌کا، تا: غره ذیحجه ۱۲۵۳ق؛ محشی؛ کاغذ: آبی و مغز پسته‌ای، جلد: روغنی، ۱۰۷گ، ۱۴سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲-۳۰]

۳۷۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۶۷۴
خط: نسخ، کا: علی رضا بن ملا رستم علی ساوشکلایی دو دانگه‌ای در ساوشکلا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ساوشکلا؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۲گ، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶-۶۶۸]

۳۸۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۲۹۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: نوآباد عشق آباد؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۰۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۹سم [ف: ۱-۷۵]

۳۸۱. بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه: ۴۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الجوهر لا تعد صرفاً مه او کلمة و للخبیثات به اظهر و روض الذهن انا مشکل و بالانکار
خط: نسخ، کا: ملا حمزه بن کربلایی ابوالحسن بن ملا محمد اسماعیل بشرویی، تا: جمعه ۲۸ ذیحجه ۱۲۵۴ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوای لایی با لبه تیماج قهوه‌ای، ۹۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ]

۳۸۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۸۸۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۷ ربیع الثانی ۱۲۵۴ق، بی‌کا، کاتب برای فرزندش میرزا محمد نوشته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲۶-۳۷۰]

۳۸۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۱۳۰
خط: نسخ، کا: حسن بن ابوطالب خراسانی، تا: ۱۲۵۵ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج تریاکی سوخته مقوایی عطف پارچه‌ای سرخابی، ۱۲۸گ، ۱۷سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه:

۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۴-۲۴۶]

۳۸۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۲۸۳-۳۷/۷۳

آغاز: برابر

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۶ ذیحجه ۱۲۵۵ق؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج زرین، ۱۷۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲-۶۳۹]

۳۸۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۲۷۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۵۵ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش تیماج تریاکی عطف تیماج زرد، ۱۸۳گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۱)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۵-۱۵۹۶]

۳۸۶. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۴۰۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن محمد قاسم خوانساری، تا: ۱۲۵۵ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «میرزا آقا بن محمد رضا» (بیضوی)، «الواثق بالله الغنی عبده مبین» (بیضوی)؛ یادگاری «محمد علی بن محمود رضوی خوانساری» و مهر «لا حول و لا قوة ال بالله استغفرالله» (مربع بزرگ)؛ تملک: «ملا محمد باقر بن ملا حسین خوانساری»؛ جلد: تیماج قرمز جگری، ۸۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف]

۳۸۷. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه: ۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عزیز الله بن اسمعیل بیگ خرقانی رودکی، تا: جمادی الاول ۱۲۵۵ق؛ جلد: روغنی و سوخت با ترنج وسط، ۱۱۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۸]

۳۸۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۲۸۴

کامل ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ صفر ۱۲۵۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ، ۱۳ سطر [ف: ۱-۴۷]

۳۸۹. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۷۴۳

انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق؛ محشی؛ جلد: مقوا با کاغذ ساغری، ۱۳۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۳۲۹]

۳۹۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۹۷۲

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حاج میرزا آقاسی، تا: ۱۲۵۶ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای یک‌لا، ۲۹۰ص، ۱۲ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۷-۳۵۳]

۳۹۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۴۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،کا: میرزا آقا ولد میرزا احمد قراباغی، تا: ۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۵۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۵-۴۵۴]

۳۹۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۶۱۴-۱۴/۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمدعلی بن میرزا مصطفی بن میرزا صادق، تا: دوشنبه ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۵۷ق؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۱۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۲-۶۴۰]

۳۹۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۵۶

خط: نسخ، کا: علی بن محمد بروجنی اصفهانی، تا: غره صفر ۱۲۵۷ق تا رجب ۱۲۵۸، جا: اصفهان، مدرسه چهار باغ؛ مصحح، محشی بعضی آنها از شیخ رفیع گیلانی، چند یادداشت با مهر «عبده علی مردان» (بیضوی) و «حسن بن ... علی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳-۲۸۸]

۳۹۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۸۲۸

آغاز: و المفرد الجامد فارغ و ان یشتق؛ **انجام:** اللهم اغفرلی و لوالدی و لجمیع المومنین ... رمضانعلی محمد علی شهیر باقابابا ساکن فروشان من ق

خط: نسخ، کا: محمد علی بن رمضانعلی آقا بابا، تا: ۱۲۵۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۱۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [رایانه]

۳۹۵. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه: ۱۵۷

خط: نسخ، کا: سید عبدالحمید بن سید حسین بن سید نقی، تا: ۱۲۵۷ق؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج مشکی، ۱۶۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۵۳]

۳۹۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۹۷۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** یعنی میان الف و همزه ... سنه ۱۲۵۸

خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ المکتبة الخاصة للسید کمال الدین الموسوی المرتضوی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۱۰×۱۶)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [رایانه]

۳۹۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۸۸۸/۱

خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم خوانساری، تا: ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای ضربی مقوایی، ۱۵۸گ (۱۸پ-۱۷۵ر)، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۲۱/۵سم [ف: ۶-۱۵۸]

۳۹۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۴۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۰ ربیع الاول ۱۲۵۹ق؛ محشی با نشان «عقیل»، «ابن عقیل»، «عبدالغفار» «شواهد»، «لمحرره ۱۲۶۲ و ۱۲۶۳»، «محمود الکرمائی ۱۲۶۳»؛ مهر: «ابن حسن الموسوی» (چهارگوش)؛ کاغذ: فرنگی سپید شکری، جلد: تیماج زرد یک‌لا با جدول ضربی، ۱۴۷گ، ۱۶سطر [ف: ۱۱-۶۳۳]

۳۹۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۰۳۱

خط: نسخ، کا: ابوالحسن بن آقا میرزا علی رضا، تا: ۱۲۵۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ سه برگ پایان از شواهد اشعار سیوطی تألیف نظام الدین بن احمد اردبیلی دیده می‌شود؛ اهدائی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی تیماج تریاکی، ۱۷۳گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳-۸۲۸]

۴۰۰. همدان؛ همراه، رضا؛ شماره نسخه: ۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۵۹ق؛ مهر: «علی اکبر»؛ کاغذ: فرنگی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [رشت و همدان: ف: ۱۶۸۸]

۴۰۱. سمنان؛ مدرسه صادقیه؛ شماره نسخه: ۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عباسعلی بن محمد، تا: ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج مشکی با روکش پلاستیک، ۱۰۱گ، ۱۴ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف مخ]

۴۰۲. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۲۹۷/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۶ جمادی الثانی۱۲۵۹ق؛ محشی؛ ۱۰۸گ (۱۸پ-۱۲۵پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱-۲۱۱]

۴۰۳. تهران؛ حوزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۶۳

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد باقر حسنی حسینی، تا: پنج‌شنبه ۶ محرم ۱۲۶۰ق؛ چند تاریخ مربوط به حکومت قاجاریان ثبت شده از جمله وفات عباس میرزا در مشهد به سال یازدهم جمادی الاولی ۱۲۴۹ و صدارت میرزا آقا خان در ۲۵ محرم ۱۲۶۹، وفات محمد خان امیر نظام در ۲۶ رمضان ۱۲۵۷ و ...؛ جلد: تیماج مشکی مجدول با ترنج و سرترنج، ۷۹گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۱۸]

۴۰۴. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه: ۱۹۸

خط: نستعلیق، کا: محمد علی سولدهی، تا: ۱۲۶۰ق، واقف: اسدالله مازندرانی نوری، غره شعبان ۱۲۶۲ق؛ جلد: تیماج تیماج قهوه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۳۷]

۴۰۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۳۷۸

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد، تا: ربیع الثانی۱۲۶۰ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷۱گ، ۱۵ سطر (۵×۷/۵)، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳-۹۴۳]

۴۰۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۰۴۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** باری بیادگار بماند خط سیاه

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن هاشم ادراکی، تا: ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا، ۱۵ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [رایانه]

۴۰۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۱۰۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۶۱ق؛ محشی با نشانه «زکریا» و «مرادی» و «میرزا ابوطالب» و «ازهری» و «سید علی خان»؛ مهر تملک «محمد باقر»؛ کاغذ: اصفهانی آهار مهره، جلد: مقوایی با تیماج مشکی درون کاغذ چهره‌ای، ۱۲۰گ، ۱۵ سطر (۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۵-۱۵۳۳]

۴۰۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۴۰

خط: نسخ، کا: گماشته سرکار آقا غلامرضا، تا: دوشنبه ۱۲۶۱ق؛ تملک: میرزا علی با مهر سیف الله الحسینی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۱۶۷گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۷۷]

۴۰۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۸۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ پخته، کا: محمد تقی دزفولی، تا: ۱۲۶۱ق؛ جلد: چرمی ضربی نرم، ۷۲گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲-۸۴۴]

۴۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۲۰۵/۱-۲۱/۱۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمدرضا بن حاجی قاسم خوانساری، تا: دوشنبه ۹ ذیقعده ۱۲۶۱ق؛ جلد: تیماج مشکی ضربی جدولدار، ۷۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲-۶۳۸]

۴۱۱. تهران؛ حوزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۴۲

خط: نسخ، کا: محمد قدیر بن ملا عبدالرحیم سولقانی، تا: جمادی الاول ۱۲۶۱ق؛ محشی به نقل از شروح الفیه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول با ترنج و سرترنج، ۱۹۵گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱۸]

۴۱۲. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۳۳۹/۱

خط: نسخ، کا: علی اکبر، تا: ۱۲۶۱ق؛ محشی؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۴سطر، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف: ۲۲۰]

۴۱۳. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه: ۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۶۱ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «محمد باقر» (بیضوی)، «محمد علی الحسینی» (بیضوی)؛ جلد: قهوه‌ای با ترنج و سرترنج ضربی، ۱۴۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۸]

۴۱۴. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه: بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق [تراثنا: س۱۳ش۱-۱۳۸]

۴۱۵. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم، تا: ۱۲۶۱ق، جا: بار فروشی مدرسه گلشن؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۹۹گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۸۰]

۴۱۶. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۸۲۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: مرتضی بین مصطفی بن علی اکبر بن حاجی عسکر بن صاروخان خویی، تا: دوشنبه ۲۵ محرم ۱۲۶۱ق؛ جلد: تیماج مشکی ضربی، ۱۵۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [میراث اسلامی: دفتر نهم-۸۵]

۴۱۷. خوانسار؛ مدرسه علوی؛ شماره نسخه: بدون شماره

خط: نسخ درشت، کا: ابن حسین، محمد موسوی، تا: ۱۲۶۲ق؛ ۱۱۸گ،۱۵سطر،اندازه:۱۵×۲۰/۵سم [آینه پژوهش: سال۴ش۲۲-۹۹]

۴۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۲۲۷/۱-۱۲/۱۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: رمضانعلی بن محمد مهدی (کاتب قسمتی از نسخه)، تا: پنج شنبه ۱۹ ربیع الثانی۱۲۶۲ق، ۲۱۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۳۷]

۴۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۳۵۰-۱۳/۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن حسن حسینی، تا: رمضان ۱۲۶۲ق؛

غزلی از حاج میرزا عبدالرحیم ششدهی فسائی حسینی متخلص به عشرت، تاریخ فوت ملا احمد اردبیلی وآقا سید ابراهیم بهبهانی در ۱۲۶۲ از مرض وبا، قطعه‌ای در جلوی فتحعلی شاه قاجار از فتحعلی صبا، قطعه‌ای در تاریخ فوت حاجی علی اکبر نایب الصدر؛ جلد: طبله رو تیماج مجدول گرهی ضربی طبله پشت مقوا عطف مشمای قهوه‌ای، ۱۵۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۳۷]

۴۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۳۶

خط: نسخ، کا: میرزا محمد ابراهیم محمود کردار، تا: ۱۲۶۲ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: گالینگور مقوایی عطف تیماج سرمه‌ای، ۱۹۹گ، ۱۴ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۳-۲۰۰]

۴۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۲۹۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شعبان علی سلطان آبادی، تا: ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: شکری، ۱۴ سطر (۹×۱۵) [رایانه]

۴۲۲. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۱۵۹

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۶۲ق [ف: ۳۹]

۴۲۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۵۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: میرزا محمد حسینی، تا: محرم ۱۲۶۲ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۷۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۱-۲۸۳]

۴۲۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۴۲۵/۱-۵۷/۹۵

آغاز: برابر

کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن عباس کازرونی، تا: جمادی الاول ۱۲۶۲ق، ۹۰گ (۱-۹۰)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۳۹]

۴۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۳۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** من الالف کبویع و باء الساکنة مفردة فی غیر جمیع کموس ...

خط: نستعلیق جلی ممتاز، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: الوان، جلد: گالینگور مزین به عطف و گوشه قهوه‌ای سوخته، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶/۷)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۹×۲۳سم [رایانه]

۴۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۸۱۶

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ صفحه آخر نونویس و به خط نسخ و مورخ به سال ۱۲۶۳؛ محشی؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۱۳۴گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۲-۲۳]

۴۲۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۶۱

خط: نسخ، بی کا، تا: جمادی الثانی۱۲۶۳ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «یا علی ادرکنی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا و فرسوده، ۱۰۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲-۳۶۸]

۴۲۸. دزفول؛ نبوی، سید محمد؛ شماره نسخه: بدون شماره

کا: یوسف بن احمد لکانی، تا: ۱۲۶۳ق [مخطوطات دزفول:-۱۱]

۴۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۶۰۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن محمد قاسم خوانساری، تا: جمادی الثانی ۱۲۶۴ق؛ مجدول، مصحح، محشی با امضای «تصریح»؛ تملک ۱۷ شعبان ۱۲۸۹ق؛ واقف: اشکوری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مجدول با ترنج و سرترنج و لچک، ۹۶گ، ۲۰ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۴-۱۲]

۴۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۱۶۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد نبی بن کل محمد استرابادی، تا: ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [رایانه]

۴۳۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۹۱۹

کامل؛ خط: نسخ، کا: علی بن ابوالحسن یزدی، تا: محرم ۱۲۶۴ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۵۳گ، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳-۱۰۹۵]

۴۳۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۸۲۱

خط: نستعلیق، بی کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۶۴ق؛ اهدایی: میرزا علی شریعتی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵-۱۸۰۹]

۴۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۴۳۲/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق؛ محشی از ابوطالب اصفهانی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی مقوایی ضربی با ترنج و سرترنج مجدول، ۱۱۰گ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [ف: ۱۵-۲۴۷]

۴۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۹۱۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق؛ محشی با نشان «شواهد»، اندکی به صورت نقاشی طغرا و سروی، گل و بوته دارد؛ کاغذ: اصفهانی نخودی،جلد:مقوا رویه تیماج سرخ، ۶۶گ (۳ر-۶۸پ)، ۱۷ سطر (۱۰/۷×۱۹/۲)، اندازه: ۱۸/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۷-۱۶۱]

۴۳۵. شیراز؛ مدرسه حکیم؛ شماره نسخه: بدون شماره

خط: نسخ، کا: آقا بابا موسوی، تا: ۷ ربیع الاول ۱۲۶۴ق؛ اندازه: ۱۵×۲۱سم [نسخه پژوهی: ۱-۴۴]

۴۳۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۰۶۸-۲۵/۱۵۸

آغاز: اقتضی تعجبا سواء کان بصیغة ما افعله وافعل به ام لامیز ناصباً کاکرم؛ **انجام:** برابر

خط:نسخ،بی کا،تا:چهارشنبه ۱۰شعبان۱۲۶۴ق؛افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲-۶۴۲]

۴۳۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۸۱۱

آغاز: کجد کل الجد و بعض کما فی الکافیة نحو ضربته بعض الضرب؛ **انجام:** برابر
خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۲۶۴ق؛افتادگی:آغاز؛اهدایی: اخوان مصلایی؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی عطف پارچه آبی کمرنگ لفاف کاغذ سفید، ۱۵۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲-۶۸۹]

۴۳۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۸۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** وآله الکرام البررة و صحبه المنتخبین الخیرة.
خط: نسخ، کا: غلامحسین بن حاج ملا کریم، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: کبود اصفهانی، جلد: تیماج ماشی مقوایی عطف تیماج قرمز و مشکی، ۱۶۶گ، ۱۲ سطر (۱۰×۱۵) [ف: ۲-۶۹۸]

۴۳۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۱۷۶-۲۱/۹۶

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمدباقر بن اسدالله حسینی، تا: شنبه ۱۰ صفر ۱۲۶۵ق، جا: قریه وزیا مخواست از توابع لنجان؛ جلد: تیماج سرخ ضربی سوخت مجدول گرهی با ترنج و سرترنج عطف پارچه مشکی، ۱۲۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲-۶۳۷]

۴۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۸۶۱/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تریاکی نو، ۹۶گ (۶۲ر-۱۵۷پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۵-۳۹۰]

۴۴۱. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه: ۱۵۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد علی بن فرج، تا: ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۲۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۸]

۴۴۲. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۳۳۵

آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن مختار، تا: ۱۲۶۵ق [ف: ۴۲]

۴۴۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۵۵۶/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ محشی؛ ۱۵۵گ (۱پ-۱۵۵پ)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲-۳۰]

۴۴۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۷۰۶

خط: نسخ، کا: محمد حسن، تا: ۱۲۶۶ق؛ محشی؛ مهر: «و افوض امری الی الله عبده ابو القاسم»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۴۰گ، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۴-۱۳۹۷]

۴۴۵. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱-س/۳۹

آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمد رونیزی، تا: پنج‌شنبه ۲۷ شوال ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۱۶۴گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱-۳۹]

۴۴۶. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۲۸۶-ج

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن ابی القاسم گلپایگانی، تا: ۱ جمادی الثانی ۱۲۶۶ق، جا: سپاهان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی مقوایی، ۱۲۳گ، ۱۶ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۸۱]

۴۴۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۱۶۴/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: یعقوب بن حاج ابراهیم، بروجردی، تا: ۲۸ محرم ۱۲۶۶ق؛ مصحح، محشی؛ ۶۹گ (۱-۶۹)، ۲۰ سطر، اندازه: ۹×۱۳/۵سم [ف: ۲۸-۲۳۳]

۴۴۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۱۵۴

آغاز: برابر
کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۱۳۸گ، ۱۶ سطر [ف: ۱-۴۶]

۴۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۴۵۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد رضا کرکی (منسوب به کرکر از محال مرند)، تا: ۱۲۶۶ق؛ محشی؛ واقف: شیخ غلامعلی فالقی، آذر ۱۳۳۲؛ کاغذ: حنایی و مقداری به رنگ آبی، جلد: تیماج دارچینی، ۱۵۰گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۴سم [ف: ۱۲-۲۷]

۴۵۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۳۷

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمدبن محمد خان موسوی هزار جریبی، تا: ۱۲۶۶ق، جا: بارفروش مدرسه حاجی ابراهیم تفلیسی؛ مصحح؛ مهر: «عبده الراجی محمد الموسوی ۱۲۶۵» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی، ترنج باسر، مجدول گره ای، ۱۲۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف مخ: ۱-۲۸۲]

۴۵۱. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه: ۳۱۳/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن محمد علی مازندرانی ساکن شوبکلا ملقب به لقب کیل، تا: ۱۲۶۶ق؛ محشی از ملا ولی الله مازندرانی؛ جلد: تیماج، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۲۳]

۴۵۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۳۰۰

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: لطفعلی بن محمد کریم، تا: ۱۲۶۷ق، جا: قزوین مدرسه جدید؛ مهر: کاتب «لطف نظر الهی لطف علی» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۱۰۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۱-۲۸۳]

۴۵۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۶۵۴-۲۸/۷۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی محمد بن حاجی احمد اشتهاردی، تا: غره محرم ۱۲۶۷ق؛ جلد: مقوایی لایی مشکی، ۱۰۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲-۶۳۸]

۴۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۰۰۰۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و السلام علی من اتبع الهدی ... بحق محمد و علی و فاطمه و الحسن و الحسین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق [رایانه]

۴۵۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۴۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۲ محرم ۱۲۶۷ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: شیخ علی اصغر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۱۷۶گ، ۱۳سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۵۶۸]

۴۵۶. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۲۳

کا: رجب علی بن محمد صادق، تا: ۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج [ف: ۴۲]

۴۵۷. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۲۰

کا: محمد ولی ملقب به نور، تا: ۱۲۶۷ق، جا: قریه پیمط؛ جلد: تیماج [ف: ۴۲]

۴۵۸. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه: ۲۷

خط: نسخ، کا: حسن بن ملا محمد خانی، تا: رجب ۱۲۶۸ق؛ واقف: محمد حسین صدر الحفاظ، ذیحجه ۱۲۸۵ق؛ ۱۶سطر (۱۰×۱۵) [تراثنا: س۶ش۱-۷۷]

۴۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۱۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: ملامیرزاخان، تا: ۱۲۶۸ق [رایانه]

۴۶۰. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه: ۱۳۲/۱

آغاز: الدین محمد بن عبدالله بن مالک الطائی الاندلسی الجیانی الشافعی؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سلخ ذیقعده ۱۲۶۸ق، برای ملا علی اکبر بن کربلایی قاسم دامغانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته، ۱۰۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف مخ: ۲۳]

۴۶۱. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه: ۲۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن کربلایی ابراهیم یزدی، تا: پنج‌شنبه ۲۳ ربیع الثانی ۱۲۶۹ق، جا: مدرسه حاجی ابراهیم بارفروش؛ جلد: تیماج قهوه‌ای روشن ضربی، ۱۶۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف مخ: ۲۴]

۴۶۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۴۵۶

خط: نسخ، کا: رضا حسینی، تا: ۱۲۶۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۶۰گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱-۳۵]

۴۶۳. تهران؛ حوزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۷۵/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول گرهی، ۸۸گ (۸۱پ-۱۶۸ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۹]

۴۶۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۰۸۲۹

بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ خریداری از محمد حسن نخعی مازندرانی [رایانه]

۴۶۵. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۲۲

کا: محمد نبی بن ملا مهدیی رودکی الاصل، تا: ۱۲۷۱ق، جا: تنکابن، مدرسه سلیمانیه؛ جلد: تیماج [ف: ۴۲]

۴۶۶. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه: ۲۹۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۳ ذیقعده ۱۲۷۱ق؛ مصحح، محشی، مقداری از رساله کبری در منطق به خط زین العابدین بن کربلایی عزیز خندایی به سال ۱۲۷۱ آمده؛ کاغذ: الوان، فاقد جلد، ۲۲۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۲-۲۴]

۴۶۷. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۲۴۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق [ف: ۳۹]

۴۶۸. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۳۳۸

بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: عبدالمناف بن یونس ساکن الیت کلارستاق، در ۱۲۷۱ق؛ مهر: «عبده الراجی عبدالجبار» (بیضوی)؛ جلد: تیماج [ف: ۴۲]

۴۶۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۲۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد صادق بن حاجی علی اکبر شاهرودی، تا: ۱۲۷۱ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی نخودی ساده، عطف تیماج مشکی، ۱۳۷گ، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱۸-۲۲۲]

۴۷۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۸۴۸/۱-۵۹/۶۸

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ ۸۴گ (۱-۸۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲-۶۴۰]

۴۷۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۵۶۳/۲

خط: نسخ، کا: عباس بن حسن دامغانی، تا: شعبان ۱۲۷۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج با سر با نقش گل و بوته مجدول، ۹۱گ (۴۷پ-۱۳۷پ)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱-۴۸۳]

۴۷۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۳۵۱-۱۳/۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و ثلث، کا: محمد بن حسن حسینی اصفهانی، تا: شوال ۱۲۷۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با جدول خطی و گرهی و ترنج و سرترنج ضربی، ۱۱۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۳۷]

۴۷۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۱۴۸

خط: نسخ، کا: محمد بن علی، تا: ۱۲۷۲ق؛ اهدایی: رسولیان؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۵۵گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۵-۱۵۵۰]

۴۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۶۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان التنوین اذا انفتح ماقبل ما تقلب الفا و اذا ظهر و انکسر تحذف نحو اصبت خیرا او اصابنی خیرا و ختموا الخیر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲۱ شوال ۱۲۷۴ق؛ مصحح، محشی؛ واقف: اشکوری، ۱۳۷۱ش؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، با ترنج و سرترنج و لچک و مجدول، ۲۹۶گ، ۱۸ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۴-۱۷]

۴۷۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۰۰۶-۵۴/۹۶

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه محرم ۱۲۷۵ق؛ محشی؛ ۱۳۲گ، ۱۴-۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۳۹]

۴۷۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۱۷۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن ابوالقاسم حسینی قزوینی، تا: ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۷۵ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۱۱۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۱-۲۸۴]

۴۷۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۹۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: مهدی قلی بن محمد تقی نوری، تا: ۷ شعبان ۱۲۷۷ق، جا: خرم آباد فیلی؛ محشی با نشان «محمد، ابن الحاج، عبدالله»، دارای شعری فارسی در ستایش نور علیشاه و شعری عربی از جرجانی در ستایش الفیه؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: جلد مقوا، رویه تیماج مشکی با جدول ضربی، ۲۳۶گ، ۹-۱۰ سطر (۷/۵×۱۳/۵ و ۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۷-۲۵۷]

۴۷۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۵۶۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج مشکی مقوایی فرسوده، ۱۷۳گ، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۷-۱۶۲]

۴۷۹. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۲۲۶

بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق [ف: ۴۲]

۴۸۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۷۰۸-۳۴/۷۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابوالصلاح محمدتقی بن مولانا محمدرضا گلپایگانی، تا: جمعه ۱۳ رمضان ۱۲۷۸ق؛ مصحح، محشی با امضای «محمدتقی عفی عنه» و «ط و ه» و حواشی دیگر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول با ترنج و سرترنج، ۱۴۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۳۹]

۴۸۱. سمنان؛ مدرسه صادقیه؛ شماره نسخه: ۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد اسماعیل مازندرانی، تا: غره محرم ۱۲۷۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، با روکش پلاستیک، ۹۵گ، ۱۶ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف مخ]

۴۸۲. فردوس؛ مکتب مفید؛ شماره نسخه: ۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن میرزا عبدالکریم تونی، تا: ۲۸ ذیقعده ۱۲۷۹ق؛ در برگ اول کتاب نوشته شده «این کتاب مستطاب حق و مال آقا شیخ علی اصغر وقف مدرسه حبیبیه تون»؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف مخ]

۴۸۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۲۲۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن علی اکبر، تا: پنج‌شنبه رجب ۱۲۷۹ق؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۸گ، ۱۲- ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۵-۵۹۳]

۴۸۴. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه: ۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بل خصاصة ای بغیر فقر یحصل لبعضهم و ذلک لا یحصل

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:انجام؛مصحح،محشی؛ تملک محمد حسین تهرانی در ۱۲۸۰ ق؛ مهر: «عبدالرزاق بن عبداللطیف ...» (بیضوی)؛ جلد: تیماج سیاه، جدول دار، ۱۱۷گ، ۲۱سطر [ف: ۶۷]

۴۸۵. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه: ۲۸۷

خط: نسخ، کا: محمد علی بن قدرة علی، تا: ذیقعده ۱۲۸۱ق، جا: سمنان؛ ۱۳ و ۱۴ سطر (۱۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [تراثنا: س۶ش۳-۱۱۷]

۴۸۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۵۸۵-۲۳/۱۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن علی حسینی، تا: ۲۳ ذیقعده ۱۲۸۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۳۸]

۴۸۷. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۳۶۸

خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن ملا محمد حسن هزار جریبی المسکن من قریه چرکست، تا: پنج شنبه ۱۲۸۳ق، جا: مدرسه مطلب خان؛ محشی؛ فاقد جلد؛ ۱۲۵گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱-۳۱۹]

۴۸۸. فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه: ۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد جعفر، تا: ربیع الثانی ۱۲۸۳ق، جا: بلده تون؛ جلد: تیماج مشکی مجدول گرهی، ۲۰۵گ، ۱۹-۲۱سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف مخ]

۴۸۹. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۱۷

کا: محمد هادی نوری، تا: ۱۲۸۳ق؛ جلد: تیماج [ف: ۴۲]

۴۹۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۲۷۰/۱

خط: نستعلیق، کا: غلامرضا بن میرزا عبدالنبی، تا: ۱۲۸۹ق، جا: مدرسه زهان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه لایی، ۱۴ سطر [ف: ۵-۴۵۶]

۴۹۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۹۳/۲

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن علی اصغر گلپایگانی، تا: ۲۷ جمادی الثانی ۱۲۹۰ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قرمز ضربی، ۶۱گ (۴۵پ-۱۰۵ر)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱-۲۲۳]

۴۹۲. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۱۸

کا: حسن بن حسین کلارنکائی، تا: ۱۲۹۲ق؛ جلد: تیماج [ف: ۴۲]

۴۹۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۰۷۴/۱

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن حیدر دهنوی، تا: قرن ۱۴؛ محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۰۹گ (۱پ-۱۰۹پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳-۲۲۷]

۴۹۴. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۲۲۱

آغاز: من بنی هاشم وقال فی حدیث رواه الطبرانی ان الله اختار خله فاختار منهم؛ **انجام:** رساله الزیدان الذین بلغت من الزیدین الیهم رسالة العمرون التی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ یا ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: آقا میر حسین طباطبائی حسن آبادی؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۸۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲۵]

۴۹۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۷۶۳
خط: نسخ، کا: ابوطالب بن ملا عبدالحمید، تا: ۱۹ ربیع الاول ۱۳۰۶ق؛ مهر تملک: «الراجی ابوطالب بن عبدالحمید»؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی با تیماج مشکی ضربی، ۱۹۱گ، ۱۴ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳-۱۰۴۷]

۴۹۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۵۱۴
آغاز: بسمله الحمدلله علی انعما و علم الانسان ما لم یعلما؛ **انجام:** و لم احد فیه دلالا وافیا و مدعی الاجماع لیس کافیا
خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد تقی آل عصفور، تا: ۱۳۲۴ق؛ افتادگی: انجام؛ ابعاد متن: ۱۰×۱۵؛ کاغذ: فرنگی [رایانه]

۴۹۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۶۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۲۵ق؛ کاغذ: آبی [نشریه: ۱۱-۸۸۵]

۴۹۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۸۵۶/۱
خط: نسخ، کا: باقر بن امام قلی نهاوندی، تا: ۲۲ صفر ۱۳۲۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۰۸گ (۲ر-۱۰۹پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳-۲۶۶]

۴۹۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۹۰۰۲-۵۹/۲۲۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمود موسوی، تا: ۱۳۲۸ق (تاریخ کتابت دو برگ جدیدتر آخر)؛ ۲۲۵گ، ۱۰ و ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲-۶۴۰]

۵۰۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۱۷۴-۲۱/۹۴
آغاز: والمراد سکوت المتکلم وقیل السامع وقیل کلیهما وخرج به مالا یفید کان تام مثلا واستثنی منه فی شرح التسهیل نقلاً عن سیبویه؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مجدول گرهی، ۱۶۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲-۶۴۲]

۵۰۱. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۲۵۳
خط: نسخ، کا: میرزا ابراهیم بن محمد حسین اردکانی، تا: جمعه ۲۵ جمادی الثانی ۱۳۴۲ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: کاتب به سال ۱۳۴۳؛ اهدایی: ورثه امام زاده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲-۶]

۵۰۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۶۶۷
انجام: اللهم صل علی سیدنا محمد عبدک.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، فاقد جلد، ۱۴۰گ، ۱۳ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴-۱۳۸۳]

۵۰۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۶۲۹
نسخه کامل؛ خط: نسخ، کا: میرزا محمد بن ملا محمد قاسم، بی‌تا؛ محشی؛ مهر: «بسم الله الرحمن الرحیم»؛ اهدایی: حسین مصباحی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: بدون جلد، ۱۰۰گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۴-۱۳۶۹]

۵۰۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۶۱۰/۵
بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: کبود اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ عنابی ابری عطف تیماج عنابی، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۴-۱۳۶۳]

۵۰۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۹۹۷/۱
آغاز: و ایها مبتداء اول؛ **انجام:** آن وثوب و ثیاب.
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ سبز عطف تیماج قرمز، ۳۱گ (۱-۳۱)، ۱۷ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴-۱۴۹۹]

۵۰۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۵۴۶۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** فیکره اجتماع الامثال ففعل به ما ذکر ...
خط: نسخ خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شکری، جلد: شومیز، ۲۰ سطر (۵×۱۲/۵)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۵×۲۱سم [رایانه]

۵۰۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۸۳۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی، جلد: ندارد، ۱۵ سطر (۱۰/۵×۱۴/۷)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [رایانه]

۵۰۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۹۹۲
آغاز: ای عطایا من فضله و فسره ای زائده؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد عامری فیروزابادی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۱۶ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۹×۱۶سم [رایانه]

۵۰۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۷۲۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش کالنگور تریاکی عطف تیماج قرمز درون کاغذ زرد، ۱۵۶گ، ۱۳ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵-۱۷۶۳]

۵۱۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۶۹۴
خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم بن رجبعلی، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ جلد: مقوایی، ۱۲۲گ، ۱۵ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳-۱۰۲۳]

۵۱۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۶۳۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی، ۱۲۳گ، ۱۴ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵-۱۷۳۰]

۵۱۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۳۹۶
آغاز: ما کان عاجله.؛ **انجام:** موجودک فیجوز اسکان.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، دارای کمند؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: مقوایی روکش کاغذ قهوه‌ای عطف تیماج عنابی، ۱۲۸گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۴-۱۲۷۸]

۵۱۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۴۴۱

انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با کاغذ رنگین عطف تیماج تریاکی، ۱۳۳گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۴-۱۲۹۵]

۵۱۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۳۵۸

آغاز: اویاء و نون مکسوره فی آخره؛ **انجام:** من لفظ افتعل و الحال واو سلمت

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری عطف پارچه سفید، ۱۹۹گ، ۱۱ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۵-۱۶۲۶]

۵۱۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۳۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** نحو ثلثها حجما

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی آهار مهره، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری عطف و گوشه ها تیماج قرمز، ۱۴۵گ، ۱۲ سطر (۸×۱۱)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵-۱۶۳۲]

۵۱۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۱۷۸

آغاز: فی التسهیل لکن لامطلقابل؛ **انجام:** و تصحب اللام الواسط بین الاسم

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی از میرزا ابوطالب وشمنی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری عطف تیماج قرمز، ۵۳گ، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۵-۱۵۶۱]

۵۱۷. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۳۹۴

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳۹]

۵۱۸. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۵۸۰

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳۹]

۵۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۷۹۴

آغاز: ابن مالک الطائی الاندلسی الجیانی الشافعی احمد ربی الله خیر مالک، ای اصفه بالجمیل تعظیما له؛ **انجام:** اذا صغرته نحو قضی فی تصغیر قذا و هو ما یسقط فی.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: دفه رویی: تیماج سیاه ضربی مقوایی دفه پشتی: مقوا با روکش پارچه‌ای زیتونی، ۱۵۶گ، ۱۵سطر (۵/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۶-۴۴۸]

۵۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۱۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ ۱۲۵گ، ۱۶-۱۷ سطر، قطع: ربعی، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۲-۱۸۲]

۵۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۲۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با امضای «علی ره، عقیل سنه ۱۲۲۱، سید محمد، ابن عقیل و ...»؛ یادداشتی مبنی بر وقف کتاب از طرف احمد بن مصطفی بن مشهدی مهدی و به تاریخ ۱۲۷۰ق ... ؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، مقوایی، دارای ترنج و شش سرترنج با نقش گل و بوته و جدول و منگنه، ۱۵۵گ، ۱۶سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱۸-۱۷۱]

۵۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۷۳۲/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد یجاوز سبعا بناء کفر عبد انه و قال بعضهم و لغیرها لقولهم کزید بان.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته ضربی مقوایی، ۱۱۵گ (۱۰۱پ-۲۱۵پ)،۱۶سطر(۹×۱۶)،اندازه:۱۶×۲۱سم [ف: ۱۶-۳۵۳]

۵۲۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۷۰۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱-۳۵]

۵۲۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۵۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: ۱۲۹۱]

۵۲۵. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه: ۵۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [چند نسخه-ف: ۳۱۴]

۵۲۶. قم؛ مدرسه رضویه؛ شماره نسخه: ۴۸/۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: الوان، ۹گ (۷۲پ-۸۰ر)، ۱۴ سطر، قطع: ربعی [چند نسخه-ف: ۴۸]

۵۲۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۲۶۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۲۹۱]

۵۲۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۸۱۵

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱-۳۴]

۵۲۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۸۱۹

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱-۳۴]

۵۳۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۸۲۶

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱-۳۴]

۵۳۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۸۲۷

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱-۳۴]

۵۳۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۸۹۱

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱-۳۵]

۵۳۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۹۴۰

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱-۳۵]

۵۳۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۹۴۶

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱-۳۵]

۵۳۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۳۰۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰۱گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱-۳۵]

۵۳۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۳۰۶

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن رجبعلی، بی‌تا؛ ۱۱۶گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱-۳۴]

۵۳۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۳۰۷

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ سطر [ف: ۱-۳۵]

۵۳۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۲۲۰-۱۲/۱۱۰

آغاز: اذا صار با دخال همزة التعدية عليهما ارى واعلما نحو اذ يريكهم الله فى منامك قليلاً و لو اريكهم كثيراً لفشلتم و اعلم؛ **انجام:** يا سيدا طالع هذا الذى فاق نظام الدر و الجوهر لاتعد حرفا منه ... و روض الذهن اذا مشكل يبدو و بالانكار لابتدر فليس بالشائن ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا عطف پارچه، ۱۰۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲-۶۴۳]

۵۳۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۰۱۷-۵۴/۱۰۷

آغاز: من النباء اى الخبر، لان النبى مخبر عن الله تعالى و المراد به نبينا محمد صلى الله عليه و آله المصطفى المختار

از اول کتاب تا شرح «ومثله برة للمبرة ×× كذا فجار علم للفجرة»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۱۴گ، ۱۶-۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲-۶۴۴]

۵۴۰. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه: ۳۰۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی عطف تیماج مشکی حاشیه تیماج قهوه‌ای، ۱۴۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف مخ]

۵۴۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۷۸۶-۱۰/۹۶

آغاز: اذا دعا بدء نفسه وله فى درجات الاخرة ... هذا باب شرح الكلام وشرح ما يتألف منه الكلام وهو الكلم الثلاث. كلامنا اى معاشر النحويين لفظ؛ **انجام:** برابر

از اول تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی از «ابوطالب»، «حکیم» و دیگران؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مایل به مشکی، شمسه، مجدول گرهی، ۱۰۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲-۶۴۲]

۵۴۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۸۸۳-۵۳/۹۳

آغاز: و المطلب «المستكملين شرفا» بفتح الشين بانتسابهم اليه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۵ ذیقعده، فی حین فوت سلطان الایران محمد شاه قاجار؛ افتادگی: آغاز؛ ۷۳گ، ۲۰-۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۴۳]

۵۴۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۰۱۸/۲-۲۰/۱۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولم ارمن تعرض لذلك فاحمد الله واشكره ... على محمد خير نبى ارسلا اى ارسله الله ... غير من يستثنى من الصحابة بمنزلة الفرس.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی ضربی مجدول گرهی، ۷۵گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲-۶۴۰]

۵۴۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۰۳۱/۲-۳۶/۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** وكذا مطلق فاء الى مفتوحها و مكسورها مع الفتح العين فعلاء اخذ انحو جفناء وظرفاء ونفساء

خط: نسخ خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ به صورت چلیپایی درحاشیه؛ محشی؛ جلد: گالینگورمشکی، ۵۶گ، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۲-۶۴۱]

۵۴۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۳۸۰

آغاز: و شبه ذين و به عشرونا ×× الواو عالمون عليونا؛ **انجام:** اعتلت نحو عين فهو عاين و عور فهو عاور و الاعلال اعطاء الكلمة حكمها

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ فاقد جلد؛ ۹۳گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱-۳۲۸]

۵۴۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۰۳۲۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۳×۲۱سم [رشت و همدان: ف: ۱۶۰۶]

۵۴۷. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۱۶۲

آغاز: نسخه: قد ركب زيد كما تقول رجل يركب جاءنى الى اخره و كانت فتحه؛ **انجام:** نسخه: نحو زال الشمس و لايلى العامل بالنصب اى لا يقع بعده معمول الخبر سواء تقدم الخبر على الاسم

خط: نستعلیق، شکسته نستعلیق، تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی به امضاء «حاجی محمد علی سلمه الله»؛ ۷۶گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱-۱۳۳]

۵۴۸. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۶۳۱

خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ فاقد جلد، ۱۳۴گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱-۵۳۷]

۵۴۹. مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه: ۵

آغاز: رب فجرت مضمرة بعد بل و هو قليل نحو بل بلد ملا الا كام؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی و فستقی، ۷۱گ، ۱۷ سطر، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۷۲۴]

۵۵۰. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۵۲۷

بخشی از باب مضاف و مضاف اليه تا باب تحذير؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی قهوه‌ای ضربی مجدول، ۳۳گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱-۴۵۳]

۵۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۲۱۶

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر تملک: «ابوالقاسم ارحی الحسینی»؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج تریاکی روشن مقوایی ضربی ترنج و دو سرترنج مذهب جداول و منگنه دارد، ۱۱۷گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۵-۲۳]

۵۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۰۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لقد جاءت رسل ربنا (افتاده برگ ۱۶۸پ)

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان: «مکروی، شرح، شواهد، نظام»؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا ته چرم قهوه‌ای، ۱۶۹گ، ۱۵ سطر (۱۴/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۷-۳۲۷]

۵۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۲۶۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق و نسخ خوش؛ مصحح، محشی با امضای عبدالله، ابن ناظم، شرح جامی و ...؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، مقوایی، ۱۸۳گ، ۱۵ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۸-۲۲۰]

۵۵۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۱۰۶

آغاز: و تقدم عصره حائزای جامع تفضیلا لتفضیل السابق شرعا و عرفا و هو ایض هو مستوجب لجمیلا علیه لانتفاعی بما الفه و اقتدائی به؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی دارای ترنج و سرترنج و بوته‌های ریسه‌ای ضربی، ۱۶۱گ، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۸-۱۲]

۵۵۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۱۰۷

آغاز: فاختار منهم بنی آدم ثم اختار بنی آدم فاختار منهم العرب ثم اختار العرب فاختار منهم قریش ثم اختار قریشا؛ **انجام:** فربما خالفت الشراح فی بیان حکم او تاویل او تعلیل فحسبه من لا اطلاع له و لا فهم سهوا او عدولا عن سبیل و ما درای انا فعلنا ذلک عمدا لامر مهم جلیل

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای یک‌لا، ۹۶گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۳سم [ف: ۱۸-۱۳]

۵۵۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۳۵۲/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای روشن مقوایی ضربی دارای ترنج و دو سر ترنج لچک و جداول، ۱۵۴گ، ۱۶ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۵-۱۶۳]

۵۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۱۱۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی یک‌لا جداول، ۱۰۱گ، ۱۸ سطر (۷/۵×۲۰)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۴-۲۳۶]

۵۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۴۴۵

آغاز: کسرا علی اصل التقاء الساکنین و ذو الضم نحو حیث و انما ضم تشبیها لها؛ **انجام:** کما هو بوبولطابر و وعوعا بمعنی صوت او تصدرت الو او

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی، روکش کالینگور قهوه‌ای، عطف تیماج قرمز، ۱۲۱گ، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۵-۲۵۹]

۵۵۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۴۸۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با امضای «عقیل»؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای روشن یک‌لا، ۱۳۵گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۱۵-۲۹۰]

۵۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۴۵۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی ضربی با ترنج و سر ترنج جداول، ۱۴۹گ، ۱۵ سطر (۵×۹)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۵-۲۷۰]

۵۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۴۶۰

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، مقوایی، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۶۲گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۵-۲۷۲]

۵۶۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۴۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل فی الحذف فامرا و مضارع من معتل الفاء ... فی ظللت بفتحها و کسر اللام الاولی.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، محشی از میرزا ابوطالب اصفهانی و برخی با امضای «ملا محسن، رضی الدین، محمد غفر الله له، و برخی دیگر بنقل از «حاشیه» خطایی و «تصریح» ازهری»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: بدون جلد، عطف تیماج مشکی، ۱۸۵گ، ۱۲ سطر کامل (۶×۱۱)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۲-۲۷۱]

۵۶۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۰۱۸/۱

کا: محمد بن عباس، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی مقوایی ضربی با ترنج و نیم ترنج و منگنه، ۱۰۱ص (۳-۱۰۳)، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۱۴-۱۲۹]

۵۶۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۸۱۷-۵۹/۳۷

آغاز: ان تخاطب باسمها و اخرن ذا ای اللقب ان سواه صحبا و المراد به الاسم کما وجد فی بعض النسخ

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۲۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲-۶۴۴]

۵۶۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۲۷۸/۴-۵۶/۱۲۸

آغاز: برابر

از اول تا شرح «بالباء استعن و عد عوض الصق ×× و مثل مع و من و عن بها انطق»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۸۰گ (۵۹-۱۳۸)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۴۱]

۵۶۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۲۴۸-۵۶/۹۸

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام (یک برگ)؛ ۱۱۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۲-۶۴۱]

۵۶۷. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه: ۱۶۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۱۷]

۵۶۸. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه: ۱۸۶/۶

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، مختلف السطر،

اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۲۹]

۵۶۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۴۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۳گ، ۱۴و۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱-۲۴]

۵۷۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۴۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۱-۲۴]

۵۷۱. فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه: ۶۶

آغاز: کانت فی الاصل مبتداً و خبراً و فعلاً و فاعلاً فتحکی کزید منطلق و تابط شراً و منه ما بمزج رکبا بان اخذ اسمان و جعلا اسما واحداً و نزل ثانیهما من الاول منزلة تاء؛ **انجام:** ثم قال ملتفتا من التکلم الی الغیبه احصی هو فعل بمعنی جمع مختصراً یکسر الصاد من الکافیه الشافیه

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ ۱۲۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ]

۵۷۲. قوچان؛ مدرسه عوضیه؛ شماره نسخه: ۴۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و وزن فعلی بفتحتین اسما کان نحو بردپی شهر بد بدمشق او مصدر

از اول کتاب تا بحث باب عدد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۳گ (۱پ-۱۰۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ]

۵۷۳. فردوس؛ قائم؛ شماره نسخه: ۱۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** یعود الضمیر علی متاخر لانه متقدم فی الرتبة و ذلک نحو خاف ربه عمر و شذ تقدیم الفاعل اذ اتصل به

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوای لایی با روکش پلاستیک آبی،۸۳گ(۱-۸۳)،۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ]

۵۷۴. تبریز؛ مدرسه ولیعصر تبریز؛ شماره نسخه: ۱۲

آغاز: یقضی بهبات ای عطایا من فضله وافرة ای زائده؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۹گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۳۱سم [ف:]

۵۷۵. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۳۱۰/۲

آغاز: بسمله احمدک اللهم علی نعمک و آلائک واصلی و اسلم علی محمد خاتم انبیائک وعلی آله ... و بعد فهذا شرح لطیف مزجته بالفیة ابن مالک؛ **انجام:** الخیرة بفتح الیا و یجوز التسکین کما فی الصحاح قال ... وقدمن الله تعالی ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از ابن عقیل و «التصریح»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول با ترنج وسرترنج سوخت، ۱۵۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱-۷۵]

۵۷۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۴۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، مجدول، ترنج با سر، ۱۲۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [ف مخ: ۱-۲۸۳]

۵۷۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۳۱۹۲

آغاز: برابر

شرح کلمه و آله الغر تا جمله و «یجوز ان یکون»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۹۶ص، ۱۳ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲-۳۴۰]

۵۷۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۳۱۹۱

آغاز: بما ذکر و قید التسهیل الحم و هو قریب الزوج؛ **انجام:** اذا ما اللیل جن متحریاً او جز العباره

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۰۶ص، ۱۷ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲-۳۴۰]

۵۷۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۳۱۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** مع ما ضاها هما ککوز و کیزان و تاج و تیجان و قل فی غیرهما کغزال و غزلان و فعلان بفتحة فسکون

تا اواخر مبحث جمع تکثیر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی به امضاء سید محمد و از ابن ناظم و جامی و غیره؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۶۴ص، ۱۹ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲-۳۴۰]

۵۸۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۷۲ صدر

آغاز: الرحمن الرحیم وزید وصه بمعنی طلب سکوت ما و مسلماتِ و حینئذِ و کلِ و جوار

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۱۱۴ص، ۱۹ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲-۳۴۱]

۵۸۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۴۰۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقل فیه معدی بخلاف المبنی من فعل مکسورها کمرضی و المعتل اللام بالیاء کمرمی کذاک ذا وجهین التصحیح والاعلال.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور سبز عطف تیماج زرشکی،۱۲۴گ،۱۷سطر،اندازه:۱۸×۲۲سم [ف مخ: ۱-۲۸۴]

۵۸۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۱۰۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱-۱۵۵]

۵۸۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۶۳۲-۵۸/۸۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام (یک برگ)؛ ۱۳۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲-۶۴۱]

۵۸۴. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۴۵ فیاض

خط: نسخ، کا: عبدالواحد بن غلام علی جزایری، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳ سطر (۷×۱۸)، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۶]

۵۸۵. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه: ۲۱۷

خط: نسخ روشن، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴۷گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳۵]

۵۸۶. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه: ۷۲

انجام: و الواحد اذکرنا سبأ للجمع إن لم یشابه واحداً.

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۷۶گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵۵]

۵۸۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۴۶۰

آغاز: فی الکافیه لان القول جنس قریب؛ **انجام:** و هو الفصل المضارع قل

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۴×۱۳)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [الفبائی: ۶۲۴]

۵۸۸. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه: ۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج وسط لچکی و لولادار، ۱۲۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۸]

۵۸۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** الی یوم الدین برحمتك یا أرحم الراحمین.

خط: نستعلیق، کا: حسین، تا: شنبه ۱۰ رجب؛ محشی؛ جلد: چرم مشکی، ۱۱۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [مؤید: ۱-۱۳۱]

۵۹۰. تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه: ۲-۷۲

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد علی تبریزی، بی‌تا؛ در ابتدای کتاب دستنوشته‌ای از سال ۱۲۷۱ هجری قمری موجود است که مالکیت کتاب را از آن «میرزا انور» اعلام می‌کند؛ مهر: «عبده میرزا انور»، «زین العابدین بن محمد علی»؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه‌ای منقوش، ۸۴گ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵۶]

۵۹۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۸۰۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** لقد جاءت رسل ربنا بالحق و صلی الله علی سیدنا محمد و آله وصحبه و سلم تسلیما کثیرا

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۶ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [الفبائی: ۹۱]

۵۹۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۵۷۱

آغاز: احمدك اللهم علی نعمك و آلائك؛ **انجام:** هو نهو عن المنکر فصل و و او یاء محرکة.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ایرانی، جلد: مقوایی، ۲۴۰ص، ۱۶سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲-۲۲۱]

۵۹۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۴۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** الخبر المقدم علی المبتدء و هو مالها ... التأنیث من حذف و قلب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج تریاکی، مقوایی، ۳۲۶ص، ۱۲سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲-۱۷۱]

۵۹۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۳۱۶

آغاز: قریشا و اصطفی عن قریش بنی هاشم؛ **انجام:** بتضعیف الباء هذا باب الاماله.

آغاز خطبه افتاده و تا باب اماله را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۷۱ص، ۲۱سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲-۵۵]

۵۹۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۶۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۵۹۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۹۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** اسم منادی لیخلص ... اویعین و لا مشقه خفضا اعرابا

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [رایانه]

۵۹۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۰۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** من العرب سما الجاء بالعصر ... للنقل

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ابعادمتن: ۱۰×۱۵، اندازه: ۱۷×۲۱سم [رایانه]

۵۹۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۳۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان لایکون الکلمه علی اوزان

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخو دی، جلد: میشن، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [رایانه]

۵۹۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۹۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و صلی الله علی محمد و آله الطیبین ... برحمتك یا ارحم الراحمین

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [رایانه]

۶۰۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۹۸۷

آغاز: الکلام و ما یتالف منه کلامنا لفظ مفید؛ **انجام:** اوحدیثا ... انما یکون اذا غیر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۱۳×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [رایانه]

۶۰۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۹۰۰

آغاز: بعد الحمد ای راعنا بالصلوه ای الرحمه؛ **انجام:** اذا ذکرت فلاجبذ اهیا و اول ذا

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: الوان، ۱۴ سطر (۶×۱۲) [رایانه]

۶۰۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۵۷۹

آغاز: اتصاله بها قد کاد من طول البلاء؛ **انجام:** اما وزنه او زیادته ... من البیع اصله تبیع

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [رایانه]

۶۰۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۸۹۳

آغاز: و انا قمت و لا یقدح فی ذاک وجودما؛ **انجام:** علی محمد صل علی خیر نبی ارسلا ای لمن ارسله

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۵ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [رایانه]

۶۰۴. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۱۰۹/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ما تعریف لما اخبر عنه ههنا قد حتما فلا یخبر عما لایقبل.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی و نخودی رنگ، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۰گ (۵۹-۱۴۸)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۱۱۰]

۶۰۵. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۱۴

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [ف: ۴۲]

۶۰۶. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۱۵

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [ف: ۴۲]

۶۰۷. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۱۶

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [ف: ۴۲]

۶۰۸. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه: ۲۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بهاءالدین موسوی اصفهانی، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۱۲۰گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳۸]

۶۰۹. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۱۱

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [ف: ۴۲]

۶۱۰. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۱۲

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [ف: ۴۲]

۶۱۱. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۲۴

کا: محمد قاسم بن هاشم خاری آدد کلائی من محال جلال ازرک، بی‌تا؛ جلد: تیماج [ف: ۴۲]

۶۱۲. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۲۶

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [ف: ۴۲]

۶۱۳. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه: ۲۸

خط: نسخ، کا: محمد تقی ابن ملا محمد عامری فیروزآبادی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۱۶سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [تراثنا: س۶ش۱-۷۸]

۶۱۴. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه: ۲۹

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۵ سطر [تراثنا: س۶ش۱-۷۸]

۶۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۰۸۳۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد حسن نخعی مازندرانی [رایانه]

۶۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۱۲۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از آزیتا نامجو [رایانه]

۶۱۷. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۲۷۷/1

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۰۰]

۶۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۷۱۰۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** لبعضهم ان الوقف علیها با النون و هو الذی احیل الیه ...

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ در انتهای این نسخه ۸ برگ از شرح شواهد البهجة المرضیه از نظام الدین بن احمد اردبیلی آمده: (انجام رساله دوم): «و این نیز نوعست از مبتداء سر بنا و نجم قد افناء فمن»؛ خریداری از صفرپور؛ کاغذ: فرنگی، فستقی الوان، ۱۱۳گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [رایانه]

۶۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۸۵۵

آغاز: انه خیر معین. قال الناظم. بسمله، قال محمد هو ... احمد ربی الله خیر مالک ای اصفه بالجمیل تعظیما له و اداء لبعض ما یجب له؛ **انجام:** اذا کان افعل مفضلا به کون فی الحال ای کون فی الحال ... مفردا انفع من عمر و معا.

تا اوایل باب الحال؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی یک لایی ضربی مجدول میان جداول با بوته‌های ریسه‌ای، ۷۶گ (۱-۷۶پ)، ۱۱-۱۵ سطر (۷/۵-۸×۱۵-۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [رایانه]

۶۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۸۱۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حوزه علمیه ولی عصر کرمان [رایانه]

۶۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۹۴۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حوزه علمیه ولی عصر کرمان [رایانه]

۶۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۹۴۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حوزه علمیه ولی عصر کرمان [رایانه]

۶۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۶۷۹

کا: ابن شمس الدین، بی‌تا؛ خریداری از محمد حسین علوی [رایانه]

۶۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۸۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و فی جزم ای مجزوم من المضارع و شبه الجزم و هو الامر تخیر بین الفلک و الادغام ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی قهوه‌ای، عطف و سجاف تیماج زرشکی، ۱۳۰گ، ۱۸ و ۱۹سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [رایانه]

۶۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۶۲۶۲

بی‌کا، بی‌تا؛ مجموعه آقا رفیع قزوینی استاد اخلاق و فلسفه امام خمینی؛ خریداری از منصوره تالهی معین الدین [رایانه]

۶۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۶۹۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از توحید صفر پورقادی [رایانه]

۶۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۰۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با نشان‌های «خالد، تصریح، عقیل، ابن الناظم، شمنی، جرجانی، شواهد، حاشیه، جامی، مغنی» و جز آن، یادداشت‌ها و فوائد و اشعاری با عنوان «مخاطباللنفس لمحرره»؛ مهر: «... الله الغنی عبده حسنعلی» (بیضوی)، «... صاحب طاهر علی» (خشتی)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی ضربی دارای ترنج و سرترنج

با نقش گل و بوته و جداول حاشیه‌ای با بوته‌های ریسه‌ای، ۱۳۶گ، ۱۴ و ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴ و ۱×۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [رایانه]

۶۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۲۱۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علیرضا طاهری یزدی [رایانه]

۶۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۰۸۲۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از هادی معرفت [رایانه]

۶۳۰. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۵۹۸/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج سیاه، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۳۱۹]

● **البهجة المرضیة فی شرح الالفیة = سیوطی (ترجمه)** / نحو / فارسی

al-bahjat-ul marḍīyya fī š.-il alfīya = suyūṭī (t.)

وابسته به: البهجة المرضیة فی شرح الالفیة = شرح الفیة ابن مالک = شرح الخلاصة فی النحو؛ سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر (۸۴۹-۹۱۱)

ترجمه‌ای است تحت اللفظی بر «البهجة المرضیة» جلال الدین سیوطی.

قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه: ۱۴/۱

آغاز: أحمدک اللهم علی نعمک و آلائک و أصلی و أسلم علی محمد خاتم أنبیائک ... چونکه در حدیث نبوی وارد شده است؛ **انجام:** بکت عینی الیسری فلما زجرتها.. یعنی گریست چشم چپ من زمانی که زجر دادم من آن چشم را از جهل.

خط: نسخ مغلوط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۸]

● **البهجة المرضیة فی شرح الالفیة = سیوطی (ترجمه)** / نحو / فارسی

al-bahjat-ul marḍīyya fī š.-il alfīya = suyūṭī (t.)

وابسته به: البهجة المرضیة فی شرح الالفیة = شرح الفیة ابن مالک = شرح الخلاصة فی النحو؛ سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر (۸۴۹-۹۱۱)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۵۶۹/۶

آغاز: بسمله احمدک اللهم علی نعمک والائک ... یعنی حمد میکنم من تو را بار پروردگارا بر نعمت‌های ظاهری دنیوی تو و بر نعمت‌های باطنی اخروی تو؛ **انجام:** از جمله جاهائیکه حذف خبر واجب است در وقتیکه واقع بشود بعد از واو بتحقیق معین بکند.

خط: نستعلیق شکسته، کا: ملا عبدالکریم بن ملا علی محمد قزوینی، تا: ۱۳۱۴ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: حنایی فرنگی، جلد: مقوا، ۲۹گ (۱۱۸-۱۴۶)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۷سم [ف: ۱۲-۴۱۸]

● **بهجة المؤمنین** / کلام و اعتقادات / فارسی

bahjat-ol mo’menīn

سیف الله بن کربلائی حاجی آقا

sayf-ol-lāh ebn-e karbalāīī hājī āqā

کتاب مشتمل بر پنج «باب» است: ۱. وصف پیغمبر و آفرینش نور آن بزرگوار و ...؛ ۲. شناختن نفس و آنچه برای تربیت او لازم است؛ ۳. بیان علم و عمل به آن؛ ۴. آداب نماز و اطاعت؛ ۵. ذکر علامت‌های آخر زمانه و قیامت. مؤلف درباره هر یک از موضوعات از آیات و روایات سود برده و ترجمه روایات و آیات را با نثری ادبی و روان برگزار کرده است.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۵۲۹

آغاز: الحمدلله الذی من علینا بکرامته و اصطفینا لدینه و امانته و احمده علی آلائه؛ **انجام:** اما اهل بهشت در تنعم و ناز و نعمت و حور غلمان جاویدان باشند جهت پنج روز زحمت عبادت و بچنان فیض بی نهایت فایز

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج با سر، مجدول، ۱۳۷گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱-۴۵۴]

● **بهجة المؤمنین** / تاریخ اسلام / فارسی

bahjat-ol mo’menīn

نائینی، عبدالرحیم

nā‘īnī, ‘abd-or-rahīm (-)

منظومه مفصلی است درتاریخ مختار و وقایع و جنگ‌های وی و چگونگی انتقام مختار از قاتلان حضرت سیدالشهداء (ع).

آغاز: بنام خداوند حی قدیر ×× حکیم و علیم و سمیع و بصیر / سبب ساز خلاق جان آفرین ×× زمین آفرین آسمان آفرین

انجام: پس از جنگ بسیار آن کینه ور ×× شد از رزم عبدالملک در سقر/ پس از کشتن مصعب نابکار ×× حجاج بن یوسف سگ کین شعار

[فهرستواره منزوی ۱۵۶۳/۳؛ که همین نسخه را معرفی نموده است]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۵۹۲-۲۸/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ضربی جدول دار، ۹۷گ، ۲۰ سطر چهارستونی، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۲-۶۴۴]

● **بهجة المهج فی الصلوة علی الحجج** / دعا / عربی

bahjat-ul muhaj fi-ṣ ṣalāt ‘ala-l ḥujaj

علم الهدی، محمد بن محسن، ۱۰۳۹-۱۱۱۵ قمری
'alam-ol-hodā, mohammad ebn-e mohsen (1630-1704)
آغاز: اللهم یامن حسرت عن ادراک سبحات جماله طروف عیون الناظرین.
[دنا ۲/۵۷۰]
شرح و حواشی:
۱- بهجة المهج (منتخب)؛ علم الهدی، محمد بن محسن (۱۰۳۹-۱۱۱۵)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۰۲۸/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و فی کل طرفة عین و رجعة بصر و فی کل حین محمد المدعو علم الهدی ... ببلدة قاسان المعروفة بدار المؤمنین سبحان ربک رب العزة عما یصفون و سلام علی المرسلین و الحمدلله رب العالمین
خط:نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۷ص (۶۶-۱۳۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲۵-۳۷]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۷۲۰/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** سبحان ربک رب العزة عما یصفون و سلام علی المرسلین و الحمد لله رب العالمین.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مؤلف چنین نوشته: «کتاب بهجة المهج فی الصلوة علی الحجج من املاء الفقیر الی الله فی کل موطن و کل منهج محمد المدعو علم الهدی عصمه الله من الزلل و الزلج و عجل له الفرج باقامه العوج و سلامة الفلج»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی دارای عطف دامن، ۶۱ص (۱-۶۱)، ۱۵ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۹-۴۴]

● **بهجة المهج (منتخب)** / دعا / عربی
bahjat-ul muhaj (mn.)
علم الهدی، محمد بن محسن، ۱۰۳۹-۱۱۱۵ قمری
'alam-ol-hodā, mohammad ebn-e mohsen (1630-1704)
وابسته به: بهجة المهج فی الصلوة علی الحجج؛ علم الهدی، محمد بن محسن (۱۰۳۹-۱۱۱۵)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۵۹۶/۱۰
آغاز: مما التقطه فی بعض تألیفاته تجاوز الله عن سیئاته و رجح کفة حسناته، بسمله، اللهم یا اجود من رفعت الیه ایدی السائلین و یا اکرم؛ **انجام:** و سلام علی المرسلین، و الحمدلله رب العالمین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قرمز زرکوب مقوایی، ۴گ (۶۷ر-۷۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶-۶۶]

● **بهجة الناظرین** / حدیث / عربی
bahjat-un nāẓirīn

کرمانشاهی، محمد حسین بن محمد محسن، ق۱۳ قمری
kermānšāhī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad mohsen (- 19c)
تاریخ تألیف: ۷ جمادی الثانی ۱۲۶۰ق
احادیث و روایات متفرقه‌ای است، بیشتر در پند و اندرز که بدون ترتیب مخصوص گرد آوری شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۹۰۷
آغاز: من ألفاظ رسول الله صلی الله علیه و آله الوجیزة التی لم یسبق الیها، الید العلیا خیر من الید السفلی؛ **انجام:** الرابع جرأتک علی المعاصی بقدر صبرک علی النار، قد فرغت من تسوید هذه الرسالة ...
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ محشی؛ تملک: حاج ضیاء الدین بن محمد مهدی بن محمد تقی بن محمد مهدی بن ملا محمد محسن بن ملا سمیع بن ملا حسین بن علم الهدی بن ملا محسن فیض کاشانی به‌تاریخ ۲۰ ذیحجه ۱۳۶۲؛ جلد: تیماج مشکی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۵۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۰-۲۸۶]

● **بهجة الناظرین** / امامت / فارسی و عربی
bahjat-un nāẓirīn
خوئی، مصطفی بن مرتضی، ۱۲۹۵-۱۳۷۰ قمری
xūī, mostafā ben morteżā (1878-1951)
تاریخ تألیف: ۲۰ جمادی الاول ۱۳۳۹ق
جلد سوم از کتاب مفصل مؤلف است در فضائل اهل بیت (ع)، این کتاب در فضائل حضرت امیر (ع) و مشتمل بر یک «مقدمه» و «خاتمه» و پنج «باب» است. مؤلف در این کتاب با استفاده از منابع شیعه و عامه، افضیلت حضرت امیر (ع) را در موارد مختلف به اثبات رسانیده است.

قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه: ۲۰۴
آغاز: الحمدلله الذی عرف نفسه لعباده بآثار و ملأ بأسباب معرفته أقطار أرضه و سمائة و قطع عذر الجاحدین لتوحیده ... و بعد میگوید اقل عبادالله؛ **انجام:** سعدی گفته: مجلس تمام گشت و بآخر رسید عمر ×× ما همچنان در اول وصف تو مانده ایم
مجلد سوم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۰ جمادی الاول ۱۳۳۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۸گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۰۵]

● **بهجة الناظرین و آیات المستدلین** / کلام و اعتقادات / عربی
bahjat-un nāẓirīn wa āyāt-ul mustadillīn

کرمی، مرعی بن یوسف،-۱۰۳۳ قمری
karamī, mar‘ī ebn-e yūsof (- 1624)
گزیده مرعی بن یوسف مقدسی حنبلی، با انداختن حکایت‌ها و روایت‌ها، در دیباچه آمده «زبدة کتاب المسمی بسیر الشام» و در ص ع آمده «الرقیة من العین و النظرة و فوائد فی الطب و منافع الاصناف العطریة باسانید صحیحة عن رسول الله». عویذها است با مطالب طبی خبری نبوی با اسناد.
[دنا ۵۷۰/۲؛ ایضاح المکنون ۱: ۲۰۳؛ بروکلمن ۲: ۱۰۳و ۳۶۹ و ذیل ۲: ۴۵۷ و ۴۹۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۷۹
آغاز: بعد بسمله و حمد ... و بعد فیقول احقر الوری و اذل الفقراء مرعی بن یوسف المقدسی الحنبلی اعلم ان من اجل العلوم فی القدرو الشان و اعظمها فی السر و البرهان علم النظر و الاستدلال و التفکر فی قدر الکبیر؛ **انجام:** و ان یفتح به اعینا ... و قلوبا غلفا و اذا ناصحا امین و الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: چهارشنبه شعبان ۱۰۲۲ق، جا: جامع ازهر؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ و مقوایی، ۲۷۵گ، ۲۱سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [سنا: ف: ۲-۲۰۸]

● **بهجت نامه** / شعر / فارسی
bahjat-nāme
شعری اصفهانی، طاهر بن رین الدین، ۱۲۱۴-۱۲۷۴ ؟ قمری
še‘rī ye-esfahānī, tāher ebn-e reyn-od-dīn (1800-1858)
منظومه مذهبی در شش دفتر اثر میرزا طاهر اصفهانی متخلص به شعری که آخرش در تعزیت ناصرالدین شاه و شرح سفر نور و کجور سراینده است.
آغاز: سپاس گویمت ای خالق زمین و زمان ×× بود ز رنج دو کون ازتو ام امید امان
انجام: شعری اگر بر آینه شعرت رقم کنند ×× زیبد اگر نهند به لوح زر آینه
[دنا ۵۷۱/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۵۶۳/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۸۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب۱۳۰۳ق؛ کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره، جلد: میشن زرد، ۱۴۶گ، ۴۸ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲-۶۴]

● **بهجت نامه** / شعر / فارسی
bahjat-nāme
کاشانی، اسدالله بن مهدی، ق۱۳ قمری
kāšānī, asad-ol-lāh ebn-e mahdī (- 19c)
دفتر سوم بهجت‌نامه شعرا می‌باشد. مثنوی است که درباره ازدواج خانم النبیین (ص) با ام المومنین صدیقه صغری و خدیجه کبری سروده شده است. ابتداء آن در حمد خدا و نعت پیغمبر و مدح علی بن ابی طالب و بعد ساقی نامه و از صفحه ۷ به بعد آغاز داستان خدیجه کبری است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۱۷
آغاز: بنام خداوند لیل و نهار ×× که چشمه زخارا گل آرد زخار؛
انجام: سخن با تو ماندار چه ام ناتمام ×× ولی قصه کوته کنم و السلام
دفتر سوم؛ خط: نستعلیق، کا: ابن ناظم محمود کاشانی، تا: ۱۲۹۸ق، حاجی میرزا شفیع؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۸۹گ، ۱۵سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴-۳۶۹]

● **البهجة النظر فی اثبات الوصیة و الامامة للائمة الاثنی عشر** / حدیث / عربی
al-bahjat-un naẓar fī iṯbāt-il waṣīyya wa-l imāma li-l-a’immat-il iṯnā ‘ašar
بحرانی، هاشم بن سلیمان،-۱۱۰۷ ؟ قمری
bahrānī, hāšem ebn-e soleymān (- 1696)
اهداء به: ابوالمظفر محمد امیناء نامی
تاریخ تألیف: ۱۱ جمادی الاول ۱۰۹۹ق
کتابی در کلام و در بیان نصوص وارده در امامت ائمه هدی (ع) است و مختصر و مأخوذ از کتاب «حلیه الابرار» و بر آن احادیث و مطالبی افزوده. مشتمل بر شانزده «فصل»: ۱. «فی نص الله جل جلاله علی الأیمة ع امام بعد امام»؛ ۲. «فی نص الله جل جلاله علی الایمة ع علی ان یودی کل سابق الی لاحقه الوصایه و الامامة»؛ ۳. «فی النص من رسول الله صلی الله علیه و آله علا الایمة الاثنی عشر ع بالوصایه و الامامة من طریق الخاصة و العامه»؛ ۴. «فی نص رسول الله صلی الله علیه و آله علی علی ابن ابی طالب امیرالمؤمنین بالوصایة و الامامة»؛ ۵. «فی نص امیرالمومنین ع علی ابنه الحسن ع بالوصایة و الامامة»؛ ۶. «فی نص الحسن ع علی اخیه الحسین ع بالوصایة و الامامة»؛ ۷. «فی نص الحسین ع علی ابنه علی بن الحسین زین العابدین ع بالوصایة و الامامة»؛ ۸ «فی نص زین العابدین علی ابنه محمد بن علی الباقر بالوصایة و الامامة»؛ ۹. «فی نص الباقر ع علی ابنه جعفر الصادق ع بالوصایة و الامامة»؛ ۱۰. «فی نص الصادق علیه السلم علی ابنه موسی الکاظم ع بالوصایة و الامامة»؛ ۱۱. «فی نص الکاظم ع علی ابنه علی بن موسی الرضا ع بالوصایة و الامامة»؛ ۱۲. «فی نص الرضا ع علی ابنه محمد بن علی الجواد بالوصایة و الامامة»؛ ۱۳. «فی نص الجواد علی ابنه علی بن محمد الهادی ع بالوصایة و الامامة»؛ ۱۴. «فی نص الهادی ع علی ابنه الحسن بن

علی العسکری ع بالوصایة و الامامة»؛ ۱۵. «فی نص الحسن العسکری علی ابنه محمد بن الحسن القایم المهدی المنتظر بالوصایة و الامامة»؛ ۱۶. «فی نص رسول الله صلی الله علیه و آله علی القایم المهدی ع آخر الزمان امام هدی العصر و الاوان و البشارة به من رسول الله صـ من طرق العامة».

[روضات الجنات و ناقلین از آن این کتاب را به نام بهجة المرضیه ضبط کرده‌اند]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۷۴۸

آغاز: الحمدلله الذی جعل الائمة الاثنی عشرا وصیاء الرسول؛ **انجام:** و قد عملت کتاباً فی جملة فیمن رای القایم ع و سمیته بتبصرة الولی فیمن رای القایم المهدی علیه السلم

خط: نسخ، کا: محمد بن یوسف بن احمد بن صالح نجیل جمبری بحرانی، تا: ذیحجه ۱۰۱۱ق؛ مجدول، شیخ علی بن سلیمان بحرینی این نسخه را با نسخه اصل مقابله نموده و گاهی مقابله و تصحیح در حضور مؤلف بوده در تاریخ: ۷ جمادی الثانی ۱۱۰۲؛ واقف: نائینی، ۱۳۱۱؛ کاغذ: آهار مهره نباتی فرنگی، جلد: مقوا با روکش پارچه، عطف و گوشه ها تیماج قهوه‌ای، ۵۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵-۶۲]

۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۱۲/۳

آغاز: الحمد لله الذی من اعتصم به فقد هدی الی صراط مستقیم و امنه من الزلل؛ **انجام:** الرابع و الاربعون و الخامس و الاربعون تقدمت فی الخطبه فی اول الکتاب

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: پارچه، ۲۷ص (۹۳-۱۱۹)، قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: ۱۳۷۵]

● البهجة الوردیة / فقه / عربی

al-bahjat-ul wardīyya

ابن وردی، عمر بن مظفر، ۶۹۱-۷۴۹ قمری

ebn-e vardī, ʻomar ebn-e mozaffar (1293-1349)

وابسته به: الحاوی؛ قزوینی، عبدالغفار بن عبدالکریم (-۶۶۵)

تاریخ تألیف: ۷۳۰ق

کتاب حاوی الصغیر نجم الدین قزوینی را در بیشتر از ۵۰۰۰ بیت به مناسبت خوابی که پیغمبر را در آن دیده به نظم آورده است.

چاپ: قاهره، مطبعة ابی زید الحجریة، ۲۳۶ص، ۱۳۱۱ق؛ دار احیاء الکتب العربیة، ۲۳۵ص، ۱۳۵۱ق.

[دنا ۵۷۰/۲؛ معجم المطبوعات ۲۸۳/۱؛ الاعلام زرکلی ۶۷/۵]

شرح و حواشی:

۱- النهجة المرضیة فی شرح البهجة الوردیة؛ ابن عراقی، احمد بن عبدالرحیم (۷۶۲-۸۲۶)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۰۰

آغاز: قال الفقیر عمر بن الوردی ×× الحمدلله اتم الحمد؛ **انجام:** و الآل و الصحب بهذا اختم ×× نظمی و الله تعالی اعلم

خط: نسخ معرب، کا: محمد بن احمد بن سلیمان انصاری مشهور به خطیب داریا، تا: چهارشنبه ۱۰ شوال ۷۶۸ق؛ مصحح، امضای تصحیح و مقابله کتاب از کاتب به اتفاق شیخ شمس الدین طرابلسی با نسخه مؤلف، دو امضای بلاغ به سال ۸۶۰ و ۸۶۱ق، محشی به نقل از نسخه مؤلف؛ جلد: مقوایی عطف و دور تیماج مشکی، ۲۲۸گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۸-۲۷۴]

● البهجة الوفیة فی شرح الالفیة / نحو / عربی

al-bahjat-ul wafiyya fī š.-il alfīya

غزی عامری، محمد بن محمد، ۹۰۴-۹۸۴ قمری

qazzī ʻāmerī, mohammad ebn-e mohammad (1499-1577)

وابسته به: الخلاصة فی النحو = الفیة ابن مالک = الالفیة فی النحو؛ ابن مالک، محمد بن عبدالله (۶۰۰-۶۷۲)

شرح منظوم مزجی است بر ارجوزه (الفیه) ابن مالک با همان بحر جز در حدود ده هزار بیت. در کشف الظنون (۱۵۳/۱) می‌گوید که شارح سه شرح بر الفیه نگاشته شرحی به نثر و دو شرح به نظم و گمان می‌رود که شرح حاضر، شرح مفصل منظوم وی باشد.

آغاز: قال محمد هو ابن الغزی ×× مرتجی الرضوان من ذی العز / الحمدلله الذی وفق من ×× نحی به نحو الخلاصة و من

[دنا ۵۷۰/۲؛ الاوقاف العامة الموصلی ۱۷۸/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۵۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** لعدم الورود و المبرد ×× یقیسه و ثالث اذ یرد / فهو بمعنی ذی کذا و هو طعم ×× و لبن و نهر منه نظم

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ یادداشت‌های مختلف و تاریخ تولدهای ۱۱۷۵-۱۱۷۹ ؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۷-۱۶۸]

● البهجة الوفیة لحجة المسائل الفقهیه / اصول فقه / عربی

al-bahjat-ul wafiyya li-ḥujjat-il masā'il-il fiqhīyya

آل عصفور، محمد علی بن محمد نقی، ۱۲۸۹-۱۳۵۰ قمری

āl-e ʻosfūr, mohammad ʻalī ebn-e mohammad naqī (1872-1932)

منظومه مختصری در عمده مباحث اصول و برخی عناوین آن عبارت است از: «الکلام فی موضوع الاصول، فی مبحث الالفاظ، القول فی المبادی اللغویه، فی المشترک و احکامه، الکلام فی الحقیقة و المجاز، الکلام فی حجیته الکتاب و عدم حجیته ظواهره، الکلام فی تحریف الکتاب و عدمه، القول فی الاجماع، فی ان العقل یحکم بالانشاء و الامضاء، فی العمل بالخبر

الضعیف، فی الخاص، فی جواز التقلید». ناظم در مقدمه درباره کتاب نگاشته است: «فهذه ارجوزة الاصول- و غایة المقصود و المامول؛ تکشف عن بدایع المعانی- بابلغ التوضیح و البیان؛ موفیا بالجمع و المحصول ... مستوفیا مقاصد الاصول». کتاب ناتمام و در مرحله اولیه تألیف مانده است.
[دنا ۵۷۰/۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۵۱۴
آغاز: بسمله، الحمدلله علی ما انعما- و علم الانسان ما لم یعلما؛ **انجام:** نسخه: و لم اجد فیه دلیلا وافیا- و مدعی الاجماع لیس کافیا
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۴ق؛ واقف: توسط سازمان حج و اوقاف از موقوفه آل عصفور، آبان ۱۳۶۹؛ کاغذ: فرنگی حنایی، ۱۸گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۸سم [ف: ۱۶-۵۶]

← بهداشت ← حمیات

● **بهداشت** / طب / عربی
behdāšt

می‌گویند که مأمون به بختیشوع طبیب نوشت و از او خواست تا مختصری در امهات امور صحی برای او مطلب نویسد. بختیشوع در جواب این رساله را پرداخت و در مقدمه آن مأمون را از کثرت در چهار امر منع کرد: کثرة نوم؛ کثرة اکل، کثرة کلام، کثرة جماع و سپس اطعمه و اشربه و ادویه مضره را بیان می‌دارد و بعد اعمال غیر بهداشتی را برشمرد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۶۰۳/۴
آغاز: بسمله ذکرو او الله اعمل و احکم ان المأمون کتب الی بختیشوع؛ **انجام:** من لحم الجمل مع البصل مغمیعلیه یزید فی الباه فافهم ذلک و الله اعلم.
خط: نسخ، کا: احمد بن حمدان جزائری، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۲ص (۱۰۹-۱۱۰)، ۱۸ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۰-۱۴۰]

● **بهداشت** / طب / فارسی
behdāšt

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۵۲۸
بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [د.ث. مجلس]

● **بهداشت** / طب / فارسی
behdāšt

در حفظ صحت و بهداشت و خواص خوردنی‌ها و نیمه دوم رساله در نسخه ما که خاتمه است و در بیان طبیعت و منفعت و مضرت و دفع مضرت از طعام‌ها و شراب‌ها و بوی‌ها و لباس‌ها و آنچه بدان محتاج است در جدول است و بسیار لطیف.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۹۳/۳
آغاز: در موضعی معین حرارت زیاد شود که هوا کند یا مخالف مزاج فصل بود؛ **انجام:** قولنج آرد ... بعسل خورند
خط: نستعلیق، کا: عباسعلی بن مشهدی زین العابدین صدقیانی، تا: ۱۳ شعبان ۱۲۴۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ تاریخ روز چهارشنبه ذیقعده ۱۲۴۲ در میانه رساله پیش از جدول‌ها دیده می‌شود؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰گ (۲۳۴-۲۸۳)، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۰-۱۷۳۸]

● **بهداشت** / طب / فارسی
behdāšt

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۹۲۵
آغاز: حفظا لصحه علمی است که بوسیله اجرای قوانین؛ **انجام:** نتایج بسیار خوبی داده است
جزوه درسی در طب؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: مریم میرهادی، تا: ۱۳۵۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۱۷ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [الفبائی: ۹۱]

● **بهدینان سنجان فارسی** / شعر، تاریخ ایران / فارسی
behdīnān-e sanjān-e fārsī

داستان زردشتیان است که از ایران به هند آمده‌اند. به نظم فارسی.
[فهرستواره منزوی ۸۳۱/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۳۹۳/۱-ف و ۱۲۹۱/۱-ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا .Add۲۴۴۱۳ (ریو ۵۰)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۷۹ق، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۹۸ و ۵۹۰]

● **بهدین بهمن اسفندیار** / فارسی
behdīn-e bahman-e esfandīyār

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۵۸۶
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۶۸گ، اندازه: ۱۹/۵×۳۰/۶سم [رایانه]

● **بهر النصاب** / تاریخ / فارسی
bahr-on nesāb

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۳۴۱

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین توپچی افشار بن شهریار خان، تا: ۱۶ صفر ۱۳۱۶ق؛ توضیح اینکه کتاب را در این نسخه به نام «کنز الانساب و بحر المصاب» نامیده است و ظاهراً اسم صحیح همین است زیرا اسم معروف معنی نمی‌دهد. در آخر این نسخه چند برگ به‌عنوان ملحقات ضمیمه شده است، که درباره سادات آمروهه هندوستان است، در آخر نسخه کتاب را به سید مرتضی علم الهدی منسوب می‌داند، مجدول؛ مهر: «محمد حسین ۱۳۰۹» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۰گ، ۱۳سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [مؤید: ۳-۲۸۰]

● **بهرامشاهیه = صلاتیه = تحفة الملوک** / عرفان و تصوف / فارسی

bahrām-šāhīye = salātīye = tohfat-ol molūk

همدانی، علی بن محمد، ۷۱۴-۷۸۶ قمری

hamadānī, ʻalī ebn-e mohammad (1315-1385)

گفتاری است عرفانی به نثر آمیخته به نظم، نخست منازل شش‌گانه سفر انسان را بر می‌شمارد: صلب پدر، رحم مادر، دنیا، لحد، عرصات، بهشت یا دوزخ، سپس دو اصل «التعظیم لامر الله و الشفقة علی خلق الله» را گزارش می‌کند. آن‌گاه اسرار نماز و تأویل عرفانی از آیه‌های سوره فاتحه و پند واندرز با عناوین «ای عزیز». آن را به بزرگی که نام وی در متن نیامده است نوشته و در پاسخ درخواست وی. جز آنکه از یادداشت هایی که در سرآغاز و یا در کناره‌های نسخه‌ها آمده به دست می‌آید، وی بهرام بدخشانی یا شیخ محمد شاه فرزند سلطان خان (بدخشان) می‌باشد و ما می‌دانیم بهرام شاه حاکم بلخ و بدخشان بوده است و همدانی «ذخیرة الملوک» و «واردات» خود را برای او نگاشته است و نامه‌هایی برای او نوشته است. (احمد منزوی)

آغاز: بسمله. رب انعمت فزد انک علی کل شئی قدیر. تا مهندسان کارگاه تقدیر نقوش صور الوان بر صفحات الواح وجود می‌نگارند، و خازنان خزانه ... ای عزیز بدان که ایزد تعالی نوع انسان را را سفری سفری بینهایت وراهی خطرناک بی غایت تعیین کرده

انجام: و فرودتر از این مقام به هیچ مقامی نیست مگر مقام اهل دوزخ أعاذنا الله منه بفضله و رحمته انه قریب مجیب و الحمد لله وحده و السلام علی من اتبع الهدی.

چاپ: به کوشش محمد ریاض، در مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران (سال ۲۱، شماره ۱، تیر ۱۳۵۳، ص ۴۴-۵۱

[دنا ۵۷۱/۲ (۲۰ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۱۰۶۵/۲ و ج ۲/۱ ص ۱۰۱۴ (۱۳ نسخه)؛ احوال میر سید علی همدانی ۱۲۸/-۱۲۹؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۱۰۳/۱؛ فهرستواره منزوی ۱۵۶/۷؛ مشترک پاکستان ۱۳۲۳/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۲۵۳/۴

خط: نستعلیق، کا: علی بن فخرالدین بن علی حسینی سبزواری خراسانی، تا: اواسط ذیقعده ۸۶۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۷۷پ-۸۴ر)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۱-۲۱۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۲۵۰/۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوذر بن عبدالله سبزواری، تا: ۹۰۷ق، جا: مشهد؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: رویه میشن سیاه ضربی، ۷گ (۳۶۰ر-۳۶۶ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۸سم [ف: ۷-۳۰۰]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۲۷۶/۴

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق، کا: رکن الدین بن سید علی مشهدیان حسینی، تا: ۹۷۴ق؛ کاغذ: ترمه ختائی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷گ (۴۶پ-۵۲پ)، ۱۸ سطر [ف: ۹-۳۰۳]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۲۷۴/۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** دیگر نیست مگر مقام اهل دوزخ ... علی من اتبع الهدی. چند جمله از میانه و از انجام بزیر وصالی رفته.

در خطرات سفر انسانی، و منازل شش گانه آن؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: رویه میشن سرخ تیره ضربی، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۵/۵سم [ف: ۷-۳۱۹]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۴۲۶/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۱۴گ (۱-۱۴)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، قطع: بغلی، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۶-۵۵۷]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۴۱۰/۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حسینی، تا: ۱۰۴۴ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۹۶ر-۹۹پ)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۹-۲۲۳]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۸۰/۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ ۶۵ص (۳۲۷-۳۹۱) [ف:۱۵-۳۳۵]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۶۱۹/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد نصیر فرزند ملا حسن، بالانکابی جیلانی، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، افزودگی‌هایی شامل حدیث و اشعار منقول از کشکول شیخ بهایی و جامع الأخبار و کتاب شواهد و غیره؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۵۳-۵۷)، ۲۲ سطر، اندازه: ۶×۱۵سم [ف: ۲۹-۳۶۹]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۹۷/۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و أخرجنا من تیه الحیرة و ظلمات الغفلة بفضله و رحمته انه قریب مجیب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ ۵گ (۱۶۳پ-۱۶۷پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۶۲]

۱۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۶۲۳/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۱گ (۱۲۷پ-۱۳۷ر) [نسخه پژوهی: ۳-۱۵۵]

۱۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۱۰/۶-عکسی
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: گنج بخش، ۵۴۱۷ (گنج ۶۶۰/۲)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۲ص (۱۸۷-۲۰۸)[عکسی ف: ۲-۴۳]

۱۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۴۱۲/۱۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۲۰۶پ-۲۰۹ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۶۳]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳۱/۸
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: الوان، ۱۵ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲-۳۹۲]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۹۴۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و نحمدالله وحده و السلام علی من اتبع الهدی.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۲۸ ذیحجه ۱۳۰۴ق؛ پس از این ضمن چهار برگ نیز نگارشی است از وی در پند و موعظت که کاتب تمام نکرده است، آغاز آن: «حمد و سپاس پروردگاری را که حقایق اثمار ارواح قدسی را در اشجار اشباع انس بکمال رسانید»؛ واقف: نائینی؛ ۱۱گ، ۱۵ سطر [ف: ۶-۴۲۷]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۷۲۴/۱۴
کا: مهدی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۵گ (۲۰۲ر-۲۰۶ر)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۲۰-۱۱۵]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۱۹۵/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** راضی باش و الا صابر باش.
کا: محمد شفیع بن حاج محمد سعید قراگوزلو، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای تیره، ۱۰گ (۲۲-۳۱)، ۱۶ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳-۳۱۶۴]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۸۸۱/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اخرجنا من تیه الحیرة و الظلمات الغفلة و رحمة (کذ) انه قریب مجیب و لحمدلله وحده.
نام مؤلف به قرینه آغاز ذکر شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مذهب؛واقف:نائینی؛۵گ،۲۳سطر، اندازه: ۲۶×۴۳سم [ف: ۶-۴۲۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۵۳/۶-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۶۵۸]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۳۹۶/۳
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سرخ [ف: ۵-۲۶۲]

۱۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۹۶۴/۴
آغاز: برابر
خط:نستعلیق،بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶ص (۳۲۳-۳۳۸) [عکسی ف: ۳-۱۹۱]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۲۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اخرجنا من تیه الحیرت.
در فهرست با عنوان «مکتوب برای شیخ محمد شاه فرزند سلطان» ثبت شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مذهب؛ واقف: نائینی؛ ۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۶-۴۷۴]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۳۶/۶۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اخرجنا من تیه الظلمة و الحیرة بفضله و رحمته انه قریب مجیب برحمتک یا ارحم الراحمین.
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۶ص (۳۳۱-۳۳۷)، چلیپا سطر (۹×۲۳)، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۱۴-۳۶۹۹]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۹۰۲/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** حضرت صمدیت ... توفیق طاعات و خیرات رفیق حال همگنان کناد بلطفه و کرمه انه قریب مجیب و الحمدلله وحده و السلام علی من اتبع الهدی
در فهرست «مشارب الاذواق» معرفی شده ولی آغاز و انجام با بهرامشاهیه هماهنگ است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد فاضل روضه‌ای، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی غضربی مقوایی با پوشه مخمل، ۱۰گ (۱۵۱پ-۱۶۰پ)، ۱۲ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۱۶-۷۲۹]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۲۸/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** مثل العالم بامر الله کمثل السراج یحرق نفسه و یضیء لغیره نقل من آداب المتعلمین.
در فهرست مؤلف به اشتباه عزیزالدین نسفی دانسته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ خطوط چلیپا؛ جلد: تیماج سیاه ساده، ۱۴گ (۱۳ر-۲۶پ)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱/۳۳-۷۸]

● بهرام گور / داستان / فارسی

bahrām-e gūr

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۵۷۶
بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

← بهرام نامه > هفت پیکر
← بهرام نامه > آسمان هشتم

● بهرام نامه / شعر / فارسی

bahrām-nāme

شهاب ترشیزی، میرزا عبد الله خان، -۱۲۱۵ ؟ قمری

šahāb-e toršīzī, mīrzā ‘abd-ol-lāh xān (- 1801)

در دیباچه دیوان او (نسخه ۳۲۱ مجلس) ضمن فهرستی از نگارشات خود نام بهرام‌نامه را آورده است. داستان باز آمدن بهرام است از یمن و پادشاهی او و عشق کنیزک چینی با دختر

پادشاه فرنگ. آغاز در دیباچه و انجام در خاتمت کتاب و تاریخ نظم آن افتاده است. نسخه حدود ۲۳۵۰ بیت دارد.
[الذریعة ۵۵۳/۹؛ دنا ۵۷۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۸۴/۱۰]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۷۰۹/۱
آغاز: (به زیر وصالی رفته است) ... ×× که عاجز بود پیش موری ضعیف؛ **انجام:** ترا بر ... از جای خواب ×× برندت بسوی لحد با شتاب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۰گ (۱ر-۸۰پ)، اندازه: ۱۷/۲×۲۶/۲سم [ف: ۸-۵۹]

● **بهرام نامه = بهرام و گلندام** / شعر / فارسی
bahrām-nāme = bahrām va golandām

تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه: ۵۸/۲
خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: قرن ۱۱]نشریه: ۱-۱۶]

● **بهرام نامه** / شعر / فارسی
bahrām-nāme

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۶۱۹/۳
آغاز: گوهر افروز گنج خانه راز ×× گنج گوهر چنین گشاید باز / کاسمان را ترازوی دو سر است ×× در یکی سنگ در یکی گهر است؛ **انجام:** گفت بر سر خواجه ای دارم کریم ×× هستم از انعام او غرق نعیم / خوان پر از نام خانه اش پر گندم است ×× قحط نان از خانمان او کم است
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسین بن کربلائی حاجی محمد جامعی، تا: ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۴۳گ (۱۱۱-۱۵۳)، ۲۰ سطر (۱۴×۲۵)، قطع: رحلی، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۱۶-۶۵۶]

● **بهرام و بهروز = باغ ارم** / داستان / فارسی
bahrām va behrūz = bāq-e eram

سنایی، مجدود بن آدم، ۴۷۳؟-۵۲۵ ؟ قمری
sanā'ī, majdūd ebn-e ādam (1081-1132)

همان‌که منسوب به سنایی غزنوی شده و یکی از مثنوی‌های «سته»ی او به حساب آمده است ولی استاد مدرس رضوی آن را از امامی هروی دانسته و می‌نویسد: شاید برای این به سنایی نسبت داده شده، که در آن تضمینی از «حدیقه» او آورده شده است، که در آن نام سنایی آمده است: «با بدان کم کن آشنایی را ×× گوش کن گفته ی سنایی را». نفیسی آن را از علی شیر بنایی هروی، از قرن نهم می‌داند، که نخست خیالی و سپس بنایی تخلص کرده است. که آن را به نام سلطان یعقوب آن قوینلو ساخته است و می‌افزاید هنگامی آن را سروده که هنوز «حالی» تخلص می‌کرده است و به علت شباهت تخلص منسوب به سنایی شده است. مثنوی ست فلسفی، در داستان بهرام و بهروز که در آن «بهروز» نماینده نیکی و «بهرام» نماینده بدی است به نام «باغ ارم» که به نام «بهرام و بهروز» شهرت یافته: «نام او شد نهال باغ ارم ×× تا که روشن کند چراغ ارم». (احمد منزوی)
آغاز: ۱. ای وجود تو اصل کل وجود ×× هستی و بوده ای و خواهی بود / ملك الملك جل سلطانه ×× خالق الخلق عم برهانه
۲. اینچنین گفت راوی همه دان ×× که بعهد قدیم در همدان
[دنا ۵۷۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۸۵/۱۰]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۰۳۶/۲
آغاز: برابر۲
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی تیماج مشکی ساده، ۲۹گ (۱۹-۴۷)، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۶-۸۳۴]

۲. همدان؛ آرامگاه بوعلی؛ شماره نسخه: بدون شماره
سنائی (؟)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۳ق؛ با سرلوح، مجدول زرین، با هفت مجلس تصویر [نشریه: ۵-۳۲۸]

● **بهرام و بهروز = باغ ارم** / شعر / فارسی
bahrām va behrūz = bāq-e eram

بنائی، کمال الدین بن محمد، -۹۱۸ قمری
banā'ī, kamāl-od-dīn ebn-e mohammad (- 1513)

این مثنوی شامل مسائل اخلاقی و تربیتی بوده اخلاق حمیده و کردار نیک را ستایش و خلق بد و رفتار ناشایسته را مذمت و محکوم می‌نماید.
چاپ: چاپ سنگی تاشکند

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۱۸۸/۱-ف
نسخه اصل: چاپ سنگی تاشکند؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالمنان حاجی بن عبدالوهاب، تا: ۱۳۲۶ق [فیلمها ف: ۳-۱۴۱]

● **بهرام و بهروز** / داستان / فارسی
bahrām va behrūz

مجموعه حکایات و داستان‌هایی به شیوه داستان در داستان و سبک قصه پردازی کلیله و دمنه است. یا عناوین «حکایت- حکایت».
[منزوی ۳۶۶۲/۵-۳۶۸۹؛ مشترک پاکستان ۱۳۱۸/۶؛ دنا ۵۷۲/۲-۵۷۳ (که چند روایت دیگر از این داستان معرفی شده)]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۶۴/۸

آغاز: هو العلیم. درکتب اصحاب تواریخ مسطور است و در صحایف ارباب حکایات منقول که وقتی در حدود طبرستان دو برادر بودند مشهور به کیاست و مذکور به فراست و موصوف به کثرت مال و معروف به بسیاری ملک؛ **انجام:** می گفتی کع چون بهوزارت رسی و مرا پای دار بینی باید که در استخلاص من سعی ننمائی. اکنون یقین دانستی که ثمره علم و در این منصبی ارجمند است و نتیجه جهل و غوایت دار بلند. والسلام علی من اتبع الهدی و نرک اللالة و القوی.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ پس از آن فایده‌ای درباره بهترین علم (۲۴ر)، و من مضحکات عبید زاکانی (۲۴ر)، اشعار مرحوم میرزا عبدالوهاب علیه الرحمه (۲۵ر حاشیه)؛ کاغذ: الوان آهار مهره، جلد: میشن عنابی مجدول یک‌لا، ۸گ (۱۶پ-۲۳ر)، ابعاد متن: ۸/۶×۱۷/۳، اندازه: ۱۵/۶×۲۷/۹سم [ف: ۲۹/۱-۱۶۸]

● **بهرام و بهروز** / داستان / فارسی

bahrām va behrūz

در آخر جلد اول تاریخ روضة الصفا آمده است که دو برادر به حدود طبرستان بودند در کمال عقل و بینش برادر بزرگتر را دختری بود جوهر نام و برادر کهتر را دو پسر بود یکی صالح و دیگری طالح؛ طالح را نام بهروز بود و طالح را نام بهرام. بهروز با پاکان نشستی و بهرام با ناپاکان درآمیختی این دو برادر را سر آن که با دختر عموی خود جوهر ازدواج کنند. این ازدواج داستانش به درازا کشید و آن در روضة الصفا مفصل آمده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۰۸۷/۳

آغاز: در کتب اصحاب تواریخ مسطور است؛ **انجام:** ببراهین قاطعه در مقابله سابقه اثبات نموده اید، انشاء الله تعالی

خط: نسخ، کا: محمد سعید قاجار آغچه قوینلو، تا: محتملاً قرن ۱۲،جا:قلعه ایروان؛کاغذ:فرنگی،جلد:تیماج،قرمز، مقوایی، ۱۵ص، ۳۵ سطر کامل (۱۲/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۵-۱۰۱]

● **بهرام و بهروز** / داستان / فارسی

bahrām va behrūz

وقار.

شیراز؛ وصال (دکتر)؛ شماره نسخه: ۴

وقار؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [نشریه: ۵-۲۹۰]

● **بهرام و بهروز** / داستان / فارسی

bahrām va behrūz

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۰۰۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [رایانه]

← بهرام و گلندام ≻ بهرام نامه

● **بهرام و گلندام** / شعر / فارسی

bahrām va golandām

کاتبی ترشیزی، محمد بن عبدالله، -۸۳۸؟ قمری

kātebī toršīzī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 1435)

یکی دیگر از مثنوی‌های عاشقانه و ادیبانه کاتبی است بر وزن خسرو شیرین نظامی در ۲۴۵۰ بیت مشتمل بر یک «مقدمه» منظوم در سبب تألیف و نظم اشعار و مختصری در شرح احوال شاعر که چگونه پیری را در خواب دیده و طوماری که داستان بهرام و گلندام بر آن نوشته شده بوده، بدو داده است این مقدمه ۶۸ بیت است. موضوع داستان، بهرام پسر کشور پادشاه روم است که در شکار گلندام دختر پادشاه چین را می‌بیند و بدو دل می‌بازد و در راه رسیدن به او با بهزاد پسر پادشاه بلغار می‌جنگد و بالاخره پس از سالها به سر بردن با گلندام در چین، به روم برمی‌گردد و پادشاه روم می‌شود.

آغاز: ۱. ابتداکردم به نام آن الهی

۲. چو سلطان گوش بر تدبیر او کرد ×× هزاران آفرین بر آن نکو کرد

[دنا ۵۷۲/۲ (۱۲ نسخه)؛ الذریعة ۱۶۵/۳ و ۱۳۰/۱۹؛ کشف الظنون ۲۵۶/۱؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۷۲/۴؛ فهرست مشترک پاکستان ۴۹۸/۷؛ مشار فارسی ۸۲۴/۱؛ فهرستواره منزوی ۳۹۲/۱۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۰۴/۲

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: رنگارنگ، جلد: تیماج مشکی مقوایی گرد تریاکی، ۱۲ص (۴۶-۵۷)، ۱۶ سطر ۴ ستونی (۳×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [سنا: ف: ۱-۱۵۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۶۱۷

آغاز: بملک روم شاهی بود باداد ×× در ایامش دل اهل جهان شاد؛ **انجام:** بتاریخ عرب گشتست مشهور ×× که شد از کعبه خطم روئی دور (کذا)

۲۳۵۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ بدون مقدمه منظوم و از پایان ناقص؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۲۸۱ص، ۱۴ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۸-۳۶۰]

۳. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه: ۴۳۷

آغاز: بجست از جای خود آن شیر خونریز ×× چه باد آشفته شد چون آتش تیز؛ **انجام:** بزد یکدست دیگر بر کمربند ×× بخواند از جان و دل نام خداوند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛

جلد: مقوایی عطف پارچه‌ای، ۶۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۱۲۲]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۸۶۸/۲

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ قطع: خشتی [نشریه: ۷-۲۶۰]

۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۵۲

آغاز: سپر چون تیزی شه یافت ×× چه ابر از باد سر تا پای بشکافت؛ **انجام:** در آرایش فراز بام سنجاب ×× شهنشه دیده وقت صبح در خواب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ فاقد جلد، ۶۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱-۲۵۳]

۶. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۱۷۵/۲

آغاز: الا ای آفتاب راه دانش ××؛ **انجام:** گهی با لشگر روم و مهندس ×× بروح افزا نهاده بزم مجلس

خط: نستعلیق، کا: ملا رضا بن ملا ابوطالب رشتی نزیل کومین از قرای دار السلطنه قزوین، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج، ۸۲گ، ۱۵ سطر [ف: ۱-۳۳۳]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۶۱۶

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** زیاد مرگ ایشانرا خبر نیست ×× حکایت را بپایان بسر نیست / بکردم نام در دفتر مجدد ×× امین الدین لقب نامم محمد

خط: شکسته نستعلیق بدخط، کا: محمد حسین سیل سپر، تا: ربیع الثانی ۱۲۷۶ق؛ یادداشت ملک الشعرا بهار روی برگ اول؛ مهر: احمد حسینی، محمد حسین ناصح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ترنج و سر ترنج منگنه، ۱۴۰ص، ۱۷-۲۲ سطر(۹×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۸-۳۵۸]

۸. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه: ۴۲۰

آغاز: برون آورد یک گوهر ز درجی ×× درخشان گشت رخسار چه برجی

خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، تا: شنبه غره جمادی الثانی ۱۲۸۲ق، برای ملک محسن؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۴گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۲-۱۰۹]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۵۸۷

آغاز: ... بود با داد ×× در ایامش دل خلق جهان شاد؛ **انجام:** دماغم را به معنی تازه داری ×× حدیثم را بلند آوازه داری ... چهار سرور ×× علی و فاطمه شبیر و شبر

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن ابراهیم، تا: ذیحجه ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۱۰۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۸/۳سم [ف: ۲-۶۴]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۰۳۴

خط: نستعلیق، کا: اسلام بن حاجی حبیب الله، تا: دوشنبه ۱۳۱۱ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی لایی، ۱۲۵گ، ۱۳ سطر (۱۰×۱۵)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶-۱۸۴]

۱۱. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه: ۳

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷-۵۶۶]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۴۳۸-۱۳/۱۱۸

آغاز: مشرف شد به نطق آدم به افلاک ×× وگرنه هست حیوان نیست از خاک / سخن بالاتر از عرش مجید است ×× در گنج معانی را کلید است؛ **انجام:** چنین گفتا به او کان شاه سرور ×× که عهدم بود از دادار داور/ که گر بینم دگر دیدار بهرام ×× نگیرم یک زمان بر تخت آرام

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ضربی، با نقش گل و بوته، ۹۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲-۶۴۵]

● بهرام و گلندام / داستان / فارسی

bahrām va golandām

داستان به شکار رفتن آن دو و بی‌اعتنایی گلندام به بهرام و خشم بهرام و دوباره بخشیدن و شادمانی ایشان.

[فهرستواره منزوی ۱/۲۹۵]

رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: ۸۱۱/۳م

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۲۳۱]

● بهرام و گلندام (قصه شاه) / داستان / فارسی

bahrām va golandām (qesse-ye šāh)

تبریز؛ نخجوانی، حسین؛ شماره نسخه: ۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ش ۱۷۳۶ [نشریه: ۴-۳۳۸]

← بهرامیه ≻ هشت بهشت

● بهروز و بهزاد / شعر، داستان / ترکی

behrūz va behzād

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۹۱۶۸/۳-۶۰/۱۰۸

آغاز: بوسوزیله واری قبرستانه اول ×× زاری قیلور اونده قالدی دللول / انه سسی تیرن قوجوین دلفکار ×× اغلرایدی حسرتیله زار زار

منظومه مفصلی است در داستان بهروز و بهزاد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۲۵گ (۲۶-۵۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۶۴۵]

● بهشت نامه = نقل جنت / کلام و اعتقادات، شعر / ترکی

behešt-nāme = naql-e jannat

نقل جنت و دوزخ و صراط و میزان بیان آمد به شعر ترکی از

خطایی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۰۱۰/۳

آغاز: یوردی کهنه در بو کهنه دوردن ×× کاه سرفرازا به درگاه سرنگون؛ **انجام:** اولدی تمام جنگ علی شباب ×× دیدی کیم و الله اعلم بالصواب

خط: نستعلیق، کا: قاسم پسر سوندوک اقاقیناق اوجاق اوغلی، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی لایی، ۴۳گ (۳۷ر-۷۹ر)، ۱۴ سطر (۶×۱۴/۵)، قطع: ربعی [ف: ۱۷-۲۷۳]

← بهشت و دوزخ ≻ جنت و نار

● **بهشت و دوزخ** / عرفان و تصوف / فارسی

behešt va dūzax

نسفی، عزیزالدین بن محمد، ق۷ قمری

nasafī, ʻazīz-od-dīn ebn-e mohammad (- 13c)

در بیان حقیقت بهشت و دروزخ و خوشی و ناخوشی و بهشت آدم و حوا به روش عرفانی با عناوین «ای درویش» در ۶ (۵) فصل: ۱. بهشت و دوزخ حالی آدم و حوای حالی؛ ۲. درهای دوزخ و درهای بهشت؛ ۳. مراتب دوزخ و بهشت؛ ۴. آدم و حوا؛ ۵. در بیان درخت؛ ۶. بهشت نهم که بعضی خبر می‌دهند و ما از آن بی خبریم.

آغاز: بسمله، حمدله، صلات. چنین گوید اضعف ضعفا ... که جماعت درویشان ... از این بیچاره درخواست کردند که می‌باید که در بهشت و دوزح رساله‌ای جمع کنید و بیان کنید که حقیقت بهشت و دوزخ چیست و حقیقبت خوشی و ناخوشی چیست

انجام: که موافق مصلحت و ناموافق مصلحت وی بود؟ «عسی ان تکرهوا شیئاً ... و هو شر لکم». و الحمد لله رب العالمین

چاپ: در کتاب الانسان الکامل، به تحقیق ماریژان موله (تهران، طهوری: ۱۳۷۹ (چاپ پنجم))

[دنا ۵۷۳/۲ (۱۱ نسخه)؛ فهرست مشترک پاکستان ۱۳۲۳/۳؛ نسخه‌های منزوی ۱۰۶۶/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۵۷/۷]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۷۶۲/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان الله یرزق من یشاء بغیر حساب اینست بهشت نهم.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای ترنج و نیم ترنج مقوایی لولادار، ۸ص (۴۶۶-۴۷۳)، ۱۷ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲-۲۸۷]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۵۳۸/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** از برکت صحبت دانا یافت. تمام شد منزل چهارم اهل تصوف ...

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ گزیده مطالب چاپ شده است؛ ۷گ (۴۴پ-۵۰پ) [ف: ۱-۹۲]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۱۳۴۴/۳

انجام: و بندگان محتاج خود عنایت فرماید و ارزانی دارد.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۰ق؛ این نسخه اندکی جدایی دارد؛ ۱۰ص (۲۶۲-۲۷۲) [ف: ۵-]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۱۳۱۶/۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و چون دانش بیشتر است باین سبب است.

خط: نسخ، کا: حیدر علی، تا: شوال ۱۲۸۰ق، جا: تهران؛ با این‌که تصحیح شده پر است از غلط؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: مقوایی، ۵گ (۲۲۳پ-۲۲۷پ)، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۵-۵۲]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۱۳۱۶/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** مواخذ باشد. حسنات الابرار سیئات المقربین و صلی الله علی محمد وآله.

خط: نسخ، کا: حیدر علی، تا: شوال ۱۲۸۰ق، جا: تهران؛ سه فصل است و انجام آن چنین است: «و بندگان محتاج خود عنایت فرماید و ارزانی دارد»؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: مقوایی، ۶گ (۴۳پ-۴۸ر)، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۵-۴۸]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۰۵/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** تمام شد منزل چهارم و اصل تصوف در این منزل اند و الله اعلم بالصواب

خط: تعلیق، کا: احمد بن عبدالعلی بیک بیوک ابادی همدانی، تا: زمستان ۱۲۸۳ق؛ ۶گ (۱۰۶پ-۱۱۱ر) [ف: ۳-۴۴۵]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۰۱۳/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا یک حرکت نه از سر حضور کرده آید مؤاخذه باشد حسنات ابرار سیئات المقربین

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۸۵ق؛جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۳۲پ-۳۶پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۱-۱۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۹۴۹/۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ایدرویش هر بهشت که آخر تراست دانش آن بهشت بیشتر است و الحمدلله رب العالمین

این گفتار با دگرگونی‌هایی در (ص ۲۹۳-۳۰۹) همان مجموعه چاپی آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد جواد بن محمد حسین طبیب طهرانی (نجم الحکماء)، تا: ۱۳۱۴ق؛ کاتب در مقدمه رساله می‌نویسد که دو رساله در بیان بهشت و دوزخ در مسوده اوراق دیده که مطالبشان با هم متفاوت بوده است لهذا هر دو رساله را نوشته است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ یک‌لا، ۳گ (۷۶ر-۷۸ر)، ۱۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۴-۲۲۱]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۹۴۹/۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** زیرا که حسنات الابرار سیآت المقربین است. قد تمت ... محمد جواد بن محمد حسین الطهرانی فی دارالخلافه طهران فی سنة ۱۳۱۴.
این تحریر دیگری است از رساله قبل (۲۲) با تغییراتی در متن و فصول که در (ص ۲۹۳-۳۰۹) مجموعه چاپی آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد جواد بن محمد حسین طبیب طهرانی (نجم الحکماء)، تا: ۱۳۱۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ یک‌لا، ۳گ (۷۸ر-۸۰ر)، ۱۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۴-۲۲۱]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۹۴/۲۴-طباطبائی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ از صفحه ۱۴۶ تا آخر خطبه کوتاه رساله‌ها؛ کاغذ: فرنگی، ۳ص (۱۴۵-۱۴۷)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳-۲۸۹]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۹۴/۴-طباطبائی
آغاز: برابر؛ **انجام:** تا به جایی میرسد که همیشه حاضر باید بود و یک نفس غایب نباید باشد و اگر یک طرفة العین غائب گردد ... مؤاخذ باشد. حسنات الابرار سیآت المقربین.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۵ص (۳۱-۳۵)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳-۲۸۱]

● بهشت و دوزخ این عالم است = تأدیب الرجال / داستان / فارسی

behešt va dūzax īn ‘ālam ast = ta’dīb-or rejāl

گرجی، والی بن سهراب، ق۱۳ قمری

gorjī, vālī ebn-e sohrāb (- 19c)

اهداء به: ناصرالدین شاه.
نویسنده می‌گوید در این روزگار که زمام شاهی به کف ناصر الدین شاه و وزارت در ید امین السلطان است برای آنکه باقیات صالحاتی از خود به جا گذارده باشم تا هر که بعد از من بر آن نظر افکند آن را نیکو یابد این کتاب را در حکایتی از جهنم و بهشت و زحمت و راحت به رشته تحریر کشیدم و امید است که صاحبان عقول را نیز مفید افتد. او سپس به تعریف و خواص بهشت و جهنم می‌پردازد. نویسنده، که ظاهراً از ریزه‌خوران دربار بوده است، در این رساله قصد آن دارد که بگوید بهشت و دوزخ مشهور بین مردمان نعمت و نکبتی است که در این عالم روی می‌نماید. اگر بدین جهان غرق در نکبت بودی به دوزخی و اگر مستغرق در نعمت بودی به بهشتی. او این نوشته را وسیله گدایی خود قرار می‌دهد و به اواخر کتاب از فقر خود می‌نالد و از شاه وقت تقاضای احسان و پاداش می‌کند.
آغاز: بسمله، محبوبی را سپاس که طایر قیاس بر مطلع جمالش نپرد
انجام: خداوند جان همه را تصدیق وجود مبارک فرماید بحق محمد و اله محمد (ص) امین رب العالمین

[دنا ۵۷۳/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۹۹/۱]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۴۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** بحق نبی مطلق خداوند وجود مبارک قبله عالم را محافظت فرمایند
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: اواخر قرن ۱۳، جا: محتملاً تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز یک‌لا، ۳۴گ، ۸ سطر کامل (۷×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱-۴۳۵]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۷۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: گرجی، والی بن سهراب، تا: قرن ۱۳، جا: طهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج یک‌لا تریاکی، ۳۸گ، ۸سطر کامل (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۶-۳۹۵]

● بهشت و دوزخ و اسماء درکات آن / کلام و اعتقادات / فارسی

behešt va dūzax va asmā’-e darakāt-e ān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۸۴۲/۱۰۴
خط: شکسته نستعلیق، کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳؛ ۲ص (۱۹۳-۱۹۴ در هامش) [ف: ۶-۱۳۷]

● بهگوت پوران = سکنده بهگوت پوران = سری بهاگوت = سری بهگوت گیتا / داستان / فارسی

behagwata pūrān = sekanda behagwata pūrān = serī behāgwata = serī behagwata gītā

فیضی، ابوالفیض بن مبارک، ۹۵۴-۱۰۰۴ قمری

feyzī, ab-ol-feyz ebn-e mobārak (1548-1596)

ترجمه فارسی ابوالفیض بن مبارک فیضی از افسانه‌های هندی
چاپ: دیوان هند چاپ جیبو در ۱۹۰۸

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۲۱۵-ف
نسخه اصل: بادلیان 74d؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۱۵گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۷۶۶-ف
نسخه اصل: دیوان هند چاپ جیو در ۱۹۰۸؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۶گ [فیلمها ف: ۱-۲۴]

● بهگوت پوران = سکنده بهگوت پوران = سری بهاگوت = سری بهگوت گیتا / داستان / فارسی

behagwata pūrān = sekanda behagwata pūrān = serī behāgwata = serī behagwata gītā

علامی، ابوالفضل بن مبارک، ۹۵۸؟-۱۰۱۱ ؟ قمری

ʻallāmī, ab-ol-fazl ebn-e mobārak (1551-1603)

از افسانه‌های هندویی، از متون دینی هندوان، درباره مترجم آن از سانسکریت سخن است: از ابوالفضل علامی (د ۱۰۱۱ق/ ۱۶۰۳م) با داراشکوه (۱۰۲۴-۱۰۶۹ق) نک: پیشگفتار چاپ او پانیشاد. تارچند: ۲۵۱ «بهگود گیتا» که می‌گوید بدون تردید از علامی می‌باشد. در چند «اسکندد» و بخش‌های کوچکتر. (احمد منزوی)

چاپ: چاپ شده

[نسخه‌های منزوی ۳۶۶۲/۵ «بهگوت پوران»؛ مشترک پاکستان ۲۱۳۹/۲ «بهگوت گیتا» همانجا ۲۱۶۴ «سری بهاگوت: بهکواد کیتا» همانجا، ۱۳۱۸ «بهگوت پوران» ۲۱۳۹ «بهگوت گیتا»، همانجا ۴۶/۵ علامی و منشآت او، همانجا ۸۰۲/۱ داراشکوه؛ صفا ۱۵۸۵/۳، ۱۷۶۸، ۲۰۸۰ داراشکوه]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۵/۱-عکسی

آغاز: سری کرشن حبوسها، اسکنده یازدهم، از «سری بهاگوت» روزی سریکرشن حبو بخاطر آوردند که اوتار برای درو کردن بار زمین.؛ **انجام:** راجه بر بجهت از آن روز که سری کرشن حبو رفتند دهرم دست بماند. تمام شد اسکنده اکادس.

نسخه اصل: بودلیان، ش ۱۳۱۷ (بودلیان ۸۱۳) نسخه در دست اسکنده ۱۱ می‌باشد؛ خط: نستعلیق تحریری آمیخته به شکسته به شیوه هندوستان، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۳۷گ (۲ر-۳۸پ) [عکسی ف: ۲-۴۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۲۲۹/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۵۸۲]

← بهگود گیتا ≻ مهابهارت

● **بهمن ماه** / فارسی

bahman māh

کسروی، احمد، ۱۲۶۹-۱۳۲۴ شمسی

kasravī, ahmad (1890-1945)

در ۱۳۲۳.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۱۲-۴۷۵۴-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۹۹]

● **بهمن نامه = داستان بهمن پسر اسفندیار و کتایون و لولو** / شعر، تاریخ ایران / فارسی

bahman-nāme = dāstān-e bahman pesar-e esfandīyār va katāyūn va lūlū

ایرانشاه بن ابی الخیر، ق۵ قمری

īrān-šāh ebn-e ab-el-xayr (- 11c)

اهدا به: محمد بن ملکشاه

تاریخ تألیف: ۴۹۵ق

در داستان پادشاهی بهمن پسر اسفندیار و کتایون و لولو و مرگ رستم و کینه کشی بهمن از خاندان او.

آغاز: چنین گفت دهقان موبد نژاد ×× که بر ما در داستان برگشاد

انجام: چنین است رسم سرای کهن ×× که بهمن شد و ماندش ایدر سخن

چاپ: بمبئی، ۱۳۲۵ق، بدون نام سراینده

[دنا ۵۷۳/۲ (۶ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۸۳۱/۲ و ۳۹۵/۱۰]

۱. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه: ۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۸۵ق؛ جلد: روغنی کم کار متوسط، قطع: رحلی [نشریه: ۶-۶۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۳۹-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 500؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۵۴گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۴۶-ف

نسخه اصل: پاریس P. 377؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳۵گ، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۴]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۵۹۱-ف

نسخه اصل: چاپ سنگی بمبئی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در مطبع فیض رسان به کوشش رستم پور بهرام سروش تفتی و رستم پور شاویر خسرو تفتی و موبد خدابخش خسرو مهربان از روی نسخه بندر سورت مورخ ۱۰۸۵ (۲۴۰ سال پیش از چاپ) و نسخه‌ای که در ایران بوده است در روز سروش ایزد بهمن ماه ۱۲۷۶ یزدگردی برابر با ۱۵ جمادی الاول ۱۳۲۵ هجری و ۲۷ جون ۱۹۰۷ م؛ ۵۲۲ص، قطع: وزیری [فیلمها ف: ۱-۲۴]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۱۴ و ۲۰۸۶-ف

آغاز: در خانه را بند کردند باز ×× بیامد پس آن دختر دلنواز / بباغ و سرای پدر بزمگاه ×× بیار است مانند آن جایگاه؛ **انجام:** ببخشد گناهش بخواهشگری ×× کز و مهتری آید و سروری / اگر روز بهمن بماتم نشست ×× یکی هفته باسوک رستم نشست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۲۲۴گ، ۱۷ سطر(۹×۲۰)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۹-۱۰۴۴] و [فیلمها ف: ۱-۲۵]

● **بهمن نامه** / شعر، تاریخ هند / فارسی

bahman-nāme

آذری طوسی، حمزة بن علی، ۷۸۴-۸۶۶ قمری

āzarī tūsī, hamzat-ebn-e ʻalī (1383-1462)

در تاریخ پادشاهان بهمنی به نظم و تا داستان همایون را سروده و پس از او نظیری که جز نظیری نیشابوری است و از مردمان

مشهد بوده (زنده ۸۶۵ق)، «بهمن نامه» او را دنبال کرده (نفیسی ۷۹۸/۲)، و پس از او سانعی که از سرایندگان دربار محمد شاه بهمنی دکن بود بخشی از بهمن نامه را سروده است. (احمد منزوی، احمد)
مقدمه نویسان بر تصحیح دیوان آذری معتقدند که این اشعار از آذری اسفراینی نیست و نسخه‌ای تا به حال از بهمن نامه او معرفی نشده است.
آغاز: سپاس از خدا ایزد رهنمای ×× که از کاف و نون کرد گیتی به پای–یکی کش نه یار و نها انبار بود ...
[فهرستواره منزوی ۱۱۴۸/۲ و ۳۹۵/۱۰؛ مقدمه دیوان آذری اسفراینی ص شصت و دو تا شصت و سه؛ دنا ۵۷۴/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۸۷۹/۳–ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 2780؛ کا: محمد بن سعید بن سعد حافظ قاری، تا: صفر ۸۰۰ق [فیلمها ف: ۱–۷۳۸]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۲۱۳/۳
نسخه اصل: بادلیان ۲۵۴۴، C. 26؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱–۵۸۱]

● **بهمن نامه** / کلام و اعتقادات / فارسی
bahman-nāme
انوشیروان پوران مرزبان، ق۱۱ قمری
anošīravān pūrān-e marzbān (- 17c)
تاریخ تألیف: ۱۰۳۶ق
منظومه‌ای است در عقاید زرتشتیان که شاعر برای بهمن نامی که در هند ساکن بوده است سروده است.
آغاز: بپرسید زرتشت از غیبدان ×× که ای دادگستر خدای جهان
انجام: انوشیروان کرد این را به نظم ×× که خلقان بخوانند و یا بند بزم
[دنا ۵۷۴/۲؛ فهرستواره ۳۹۵/۱۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۸۴۲/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۶ق؛ جلد: مقوایی ابی عطف پارچه، ۴گ (۱پ–۴ر)، ۱۸سطر [ف: ۳۷–۴۰۳]

● **بهمن و فرامرز** / فارسی
bahman va farāmarz

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۹۵۱/۳

آغاز: بنام خدایی که جز آن خدا ×× پرستیدن کس نباشد روا؛
خط: نستعلیق ناخوانا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۲۱ر–۲۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳۱–۱۴۷]

● **بهمن و فرامز** / شعر / کردی
bahman va farāmaz
کندوله ای، اسماس خان، ق۱۳ قمری
kandūleīī, esmās xān (- 19c)

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه: ۲۶۷
آغاز: سرداران واتن بنده فرمانیم ×× تو قصاب قصد ایمه قربانیم؛
انجام: هر چه موا چون اطاعت کرین ×× بلکم مالتان و دست باورین
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور سبز، ۴۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲–۲۰]

● **البهیمة الموطوءة** / فقه / عربی
al-bahīmat-ul mawṭū'a
بارفروشی مازندرانی، حمزه، ق۱۳ قمری
bārforūšī māzandarānī, hamze (- 19c)
تاریخ تألیف: دهه اول رمضان 1280ق، محل تألیف: نجف اشرف
رساله فقهی و استدلالی مشتمل بر احکام متعلق به حیوانات حلال گوشت که انسانی آنها را وطی می‌کند، در دو «مقام»: اول موضوع مسئلة، و دوم آحکام آن.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۳۷۹/۴
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... أما بعد فهذه رسالة فی مسألة البهیمة الموطوءة کتبها أقل الطلاب منزلا؛ **انجام:** و الصلاة و السلام علی محمد و آله ما تهب الریاح من الشمال الجنوب
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۶گ (۵۱۶پ–۵۴۱ر)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۴–۱۶۸]

● **بیاد خدا و روز جزا** / کلام و اعتقادات / فارسی
be-yād-e xodā va rūz-e jazā
کجوری، شمس الدین بن مهدی
kajūrī , šams-od dīn ben mahdī
مؤلف معتقد است که در قرن حاضر عدم اعتقاد به مبدأ و معاد سبب تمامی فسادها و تبه‌کاری و ستمگری و خونریزی‌ها است، لذا کتاب حاضر را در این موضوع نگاشته و آن را در سه «مطلب» تنظیم نموده است: ۱. امور مربوط به ذات حق و صفات آن، مشتمل بر ۲۵ «فصل»؛ ۲. امور مربوط به نبوت عامه و خاصه، مشتمل بر ۸ «فصل»؛ ۳. اثبات معاد جسمانی و روحانی، مشتمل بر ۱۴ «فصل».

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۷۶۴
آغاز: خداوند را ستایش سزاست که جان آفرید و کام جهان و

جهانیان را از جان آغاز فرمود و سراسر جهان و جهانیان را از شکوفه‌های رنگارنگ ماهیت به گل هستی آرایش داد
نسخه اصل: کتابخانه خاندان مؤلف-چالوس؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ ۱۹۸ص [عکسی ف: ۷-۳۵۷]

← بیاض ⋗ اشعار
← بیاض ⋗ جنگ
← بیاض ⋗ دخل و خرج (رساله)
← بیاض ⋗ سفینه نظم و نثر
← البیاض ⋗ السفینة
← بیاض ⋗ غزلیات صائب (منتخب)

● **بیاض** / ادبیات / فارسی

bayāz

انصاری، عبدالله بن محمد، ۳۹۶-۴۸۱ قمری

ansārī, ʻabd-ol-lāh ebn-e mohammad (1006-1089)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۲۰۰

آغاز: هو الله بموقف عرض تقدس تلامذه حضور ما هر النور؛
انجام: از اینکه نقش بتی در جهان نکو شبعد
خط: نستعلیق شکسته، کا: دبیر محمد حسین (ظاهرا)، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج [رایانه]

● **بیاض** / گوناگون / فارسی

bayāz

تاج الدین وزیر، احمد بن محمد، ق۸ قمری

tāj-od-dīn vazīr, ahmad ebn-e mohammad (- 14c)

منشآت و شعرهای بزرگان است و خط بسیاری از دانشمندان همزمان او که در آن صاحب اعظم خوانده شده است در آن هست و به خواهش او مطالبی در آن نوشته‌اند. این جنگ در شیراز گردآوری شده است.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۸۷

کاتب = مؤلف، تا: ۷۸۲ق؛ به چندین خط، خط ساعد بن محمد بن ساعد مورخ ۲۰ رمضان ۷۸۲ و حسن حسینی آملی مورخ شعبان ۷۸۲ در آن هست و همه مجموعه به خط نستعلیق از همین تاریخ‌هاست، عنوان جمع: معین الدین جنید واعظ، سید شریف جرجانی و قطب الدین محمد فالی و غیاث الدین لطف الله ابرقوهی و غیاث الدین منصور مهدی و شرف الدین زاهد قیری و عمادالدین قزوینی و دیگران در آن هست و یکی از رسائل آن غرایب الاخبار و نوادر الاثار منشی الممالک جمال الدین حاجی است، این مجموعه سودمند یکی از شاهکارهای زبان فارسی در آن است. منشآت جلال الدین فریدون عکاشه و رساله ربیعیه او در ستایش جلال الدین مسعود اینجوی و فتح نامه اصفهان مورخ ۱۷ ذیحجه ۷۶۸ ازجمال الدین حاجی منشی الممالک و ملمع ناصرالدین به خطیب در ستایش سلطان شبلی و شعرهای ابوسعید بهادر و عمید الملک و عزالدین مطهر و شاه شجاع و خواجه حافظ. خط شهاب الدین بن شمس الدین محمد شهاب در آن هست. دکتر قاسم غنی سوادی از این جنگ برداشته و در بحث در آثار و افکار و احوال حافظ جلد یکم ص یز، لد ریال سح ۹، ۲ و ... مطالبی از آن آورده است؛ قطع: وزیری [نشریه: ۱۱-۸۸۵]

اصفهان؛ شهرداری؛ شماره نسخه: ۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۴-۴۷۰]

● **بیاض** / گوناگون / فارسی

bayāz

محتشم، علی بن احمد، -۹۹۶ قمری

mohtašam, ʻalī ebn-e ahmad (- 1588)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۴۷۶

آغاز: بسمله باز این چه شورش است که در خلق عالم است؛
انجام: رضای جد من رضای اوست میدانم
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، ابعاد متن: ۱×۱، اندازه: ۶×۸سم [رایانه]

● **بیاض** / گوناگون / فارسی

bayāz

واعظ قزوینی، محمد رفیع بن فتح الله، ۱۰۲۷-۱۰۸۹ قمری

vāʻez-e qazvīnī, mohammad rafīʻ ebn-e fath-ol-lāh (1618-1678)

اهواز؛ دانشگاه اهواز؛ شماره نسخه: بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵-۵۸۸]

● **بیاض** / گوناگون / فارسی و عربی

bayāz

حسینی خاتون آبادی، محمد باقر بن اسماعیل، ۱۰۷۰-۱۱۲۷ قمری

hoseynī xātūn-ābādī, mohammad bāqer ebn-e esmāʻīl (1660-1715)

مجموعه‌ای است حاوی پنج بند از دوازده بند محتشم کاشانی و دیوان مقبل و زیارت عاشورا و ادعیه متفرقه.

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۲۶۳

آغاز: هر جا که بود آهوئی از دشت پا کشید ×× هر جا که بود

طایری از آشیان فتاد؛ **انجام:** این مختصری بود از تعقیبات مختصره مشترکه و مخصوصه که مطابق فرمان همایون اشرف اعلی سمت تحریر یافت و الحمدلله و الصلوة علی رسول الله و آله حجج الله فرغ من تحریره مؤلفه الراجی عفو ربه الغنی الغافر ابن میر اسمعیل الحسینی الخاتون آبادی محمد باقر حشر هما الله تعالی مع ائمتها لیلة الجمعة عاشر شهر الله المبارک سنه خمس عشر و مأئة بعد الالف الهجریة علی مهاجرها و آله الف صلوة و تحیة
خط: نسخ تعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۱۵ق؛ مجدول، مذهب، مؤلف در مقدمه تعقیبات گوید: «و بعد چون امر اشرف اعلی و فرمان عالم مطیع جهان پیما شرف صدور یافت که داعی دوام دولت قاهره محمد باقر بن اسمعیل الحسینی الخاتون آبادی ...»؛ جلد: چرمی تریاکی، ۱۴۷گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱-۱۴۰]

● **بیاض** / گوناگون / فارسی

bayāz

مرادآبادی، محمد انور بن محمد خان، -۱۱۵۱ قمری

morād-ābādī, mohammad anvar ebn-e mohammad xān (- 1739)

به نثرو نظم فارسی، گویا همان یک دل مرادآبادی محمد انور الدین پسر شیخ محمد خان درگذشته ۱۱۵۱ است.
[الذریعة ۱۳۱۵/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۰۵۲/۲-ف

نسخه اصل: از پاکستان؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۹]

● **بیاض** / فارسی

bayāz

بیدآبادی، محمد بن محمد رفیع، -۱۱۹۷ قمری

bīd-ābādī, mohammad ebn-e mohammad rafī‘ (- 1783)

اهواز؛ دانشگاه اهواز؛ شماره نسخه: بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵-۵۸۸]

● **بیاض** / متفرقه / فارسی

bayāz

لواسانی، ابوطالب، ق۱۲ قمری

lavāsānī , abū-tāleb (- 18c)

مشتمل بر نسخه‌های پزشکی و ادعیه وارده در این باب، حکایات، اشعاری از: میرزا همت، وحشی، محتشم، نظام استرآبادی، اشرف، کلیم، زلالی، جامی، سعدی، عراقی، قدسی، ملای روم، ابو سعید ابوالخیر، امیر خسرو دهلوی، مهری عرب، نظیری، عارض اصفهانی، رفیق، عاشق، مجنون جندقی، مختصری از تحفة الملوک در طب، طریقه ختم دعای یا من یحل به عقد المکاره، فصلی در محاوره و شرایط آن و حکایاتی درباره آن، منشئاتی از مؤلف و دیگران، نصایحی از مؤلف که به مطایبه بیان نموده، چندین معما، شرح دعای اعظم، فصلی در بیان اویه ای که مخصوص مو (شعر) و لطافت پوست بدن و صورت و رفع برص و ...

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۳۰

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ سه برگ پایانی به خط عبدالوهاب حسینی به سال ۱۲۶۰ نگاشته شده، مؤلف در برخی از مطالب اشاره کرده است که آغاز تحصیل را در تبریز بوده و سپس به اصفهان رفته و در برخی از مطالب به سال ۱۱۳۰ اشاره دارد؛ فاقد جلد، ۱۹۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۲-۳۴۹]

● **بیاض** / ادبیات / فارسی

bayāz

ساقی خراسانی، محمد زمان بن کلبعلی خان، -۱۲۸۶ قمری

sāqī xorāsānī, mohammad zamān ebn-e kalb-‘alī xān (- 1870)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۴۸۳

آغاز: من درین شیوه ازوی افزونم؛ **انجام:** و دو عالم بگسل پیوندش ... وی باشد و وی باشد وی
خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ابی، جلد: تیماج، ابعادمتن: ۸×۱۴، اندازه: ۹×۱۸سم [رایانه]

● **بیاض** / ادبیات / فارسی

bayāz

هدایت، رضا قلی بن محمد هادی، ۱۲۱۵-۱۲۸۸ قمری

hedāyat, rezā qolī ebn-e mohammad hādī (1801-1871)

کتاب شامل مطالب مختلف از جمله فواید گوناگون درباره خط و شعر و احجار و حیوانات، فصلی از مثنوی بحر الحقائق هدایت، اشعاری از مسعود سعد سلمان، عماد غزنوی، هدایت و ... مثنویات هدایت در وصف شیراز، منشورات هدایت به شیوه نشاط اصفهانی و غیره می‌باشد.

تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه: ۳

آغاز: بسمله علیه یتوکل و به نستعین رساله موسوم به انیس العاشقین ای عشق تو چون محیط و کل فلک؛ **انجام:** و از عقاید داهیه قوم کتاب خود را انباشته توضیح این معنی کتابی خواهد جداگانه این مایه تنبیه اینجا کافی است

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ تملک: «لطفعلی بن محمد کاظم تبریزی» با تاریخ رجب ۱۳۲۲ با مهر وی «عبده الراجی لطفعلی»؛ مهر: «رضا قلی» (بیضوی)؛ کاغذ: فرنگی حنایی و نخودی، جلد: تیماج یک لایی قهوه‌ای روشن، ۱۴۸گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲]

● **بیاض** / متفرقه / فارسی

bayāz

پزشک سپاهانی، محمد رضا بن رجبعلی، ق۱۳ قمری

pezešk-e sepāhānī, mohammad rezā ebn-e rajab-‘alī (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۷۵۴

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمدرضا بن رجبعلی، تا: ۱۲۰۵ق؛ جلد: تیماج فرنگی، ۱۱۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۴۴-۴۵]

● **بیاض** / دعا / فارسی

bayāz

دهقی، محمد علی بن ابراهیم، ق۱۳ قمری

dehaqī, mohammad ‘alī ebn-e ebrāhīm (- 19c)

مشتمل بر: چندین زیارت امیرالمؤمنین (ع)، فضیلت مسجد کوفه و اعمال آن، فضیلت مسجد سهله و اعمال آن، زیارات سید الشهداء (ع)، زیارت حضرت عباس (ع)، زیارت عاشوراء، زیارت اربعین، کیفیت زیارت امام حسین (ع) در ماههای رجب و شعبان و رمضان، زیارت کاظمین (ع)، زیارت امام رضا (ع)، زیارت امام علی النقی و امام حسن عسکری (ع)، زیارت صاحب الزمان (ع)، زیارت جامعه. مؤلف این بیاض را از «تحفة الزائر» مرحوم مجلسی انتخاب نموده است.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۹۷

خط: نسخ معرب، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۱ق؛ دارای سرلوح زرین، مجدول به اکلیل و مشکی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی بدون مقوا، ۱۹۲گ، ۶ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۲-۵۳۷]

● **بیاض** / دعا / فارسی

bayāz

طالقانی قزوینی، محمد جعفر بن محمد حسن، ق۱۳ قمری

tāleqānī qazvīnī, mohammad ja‘far ebn-e mohammad hasan (- 19c)

مشتمل بر: سوره انعام، سوره نبأ، سوره فتح، سوره واقعه، سوره ملک، سوره الرحمن، سوره جمعه، دعای کمیل، دعای جوشن کبیر، برخی از دعاهای صحیفه سجادیه، دوازده امام خواجه، دعای صباح، دعای عدیله کبیر، عدیله صغیره، دعاهای شبها و روزهای ماه مبارک رمضان، دعای توبه و اعمال آن، دعای نماز میت، دعای قاموس، آداب نماز عیدین.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۹۶

خط: نسخ معرب، کا: محمد جعفر بن محمد حسن طالقانی قزوینی، تا: ۲۲ رجب ۱۲۴۹ق، جا: منزل شیخ علی رضا؛ مجدول، مصحح؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۱۶۳گ، ۱۲سطر، اندازه: ۷/۵×۱۸سم [ف: ۲-۵۳۷]

● **بیاض** / گوناگون / فارسی

bayāz

گریان شهرابی، محمد حسین بن عبدالله، ق۱۳ قمری

geryān-e šahrābī, mohammad hoseyn ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 19c)

شامل: ۱. دیوان اشعار گریان: مدح و منقبت و مرثیه معصومین. ستایشنامه هایی از بزرگان هم عصر خود به خصوص مصطفی قلی خان سهام السلطنه؛ ۲. چند مجلس روضه، اشعاری از شعرای مختلف؛ ۳. غزل‌ها و شعرهایی از محتشم (۱۲ بند و مرثیه او ندارد)

تهران؛ رجائی زفره‌ای، محمد حسن؛ شماره نسخه: بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۱۰-۷۴۸]

● **بیاض** / متفرقه / فارسی و عربی

bayāz

رضوی خوانساری، زین العابدین بن حسن

razavī xānsārī, zayn-ol-‘ābedīn ebn-e hasan

مجالس پراکنده‌ای است در موضوعات مختلف دینی و در ضمن آن رساله «شهاب الأخبار» قاضی قضاعی آمده است.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۳

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۷ ذیقعده ۱۲۹۳ق؛ توسط مؤلف تصحیح شده است؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج مشکی، ۲۲۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲-۳۷۵]

● **بیاض = جنگ شیخ فضل الله** / گوناگون / عربی

bayāz = jong-e šeyx fazl-ol-lāh

نوری، فضل الله بن عباس، ۱۲۵۹-۱۳۲۷ قمری

nūrī, fazl-ol-lāh ebn-e ‘abbās (1843-1909)

بیاضی است که در آن داستان‌ها و کراماتی که از علمای بزرگ شنیده، گرد آورده است. بیشتر حکایات این دفتر مربوط به

ملافتحعلی سلطان آبادی و بحرالعلوم است که در سال‌های ۱۲۸۸ و ۱۲۸۹ و ۱۲۹۹ در نجف شنیده است و به مناسبت خلسه میرداماد و داستانی درباره ملامحمد تقی مجلسی را به نقل از «مرآة العقول» علامه مجلسی آورده است و داستان‌هایی نیز درباره سید محمد باقر قزوینی و علی شوشتری دارد. این مجموعه از جهت این‌که جامعش شیخ فضل الله نوری است و داستان‌ها و کرامات مطرح شده در آن صبغه معنوی جذابی دارد، قابل توجه و ارزشمند است.
چاپ: به صورت عکسی در پیام بهارستان ش ۴ به چاپ رسیده.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۳۷۷
آغاز: بسمله. الحمد لمن ازاح عن ابصار احبائه غشاوة الظلمة و تجلی لعارفیه بانواره القدسیة؛ **انجام:** اللهم العن عمر ثم ابابکر عمر ثم عثمان و عمر لعن الله عمر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرائی؛ جلد: تیماج سرخ، ۶۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳۰-۹۹]

● **بیاض** / متفرقه / فارسی
bayāz

اصطهباناتی، محمد رضا بن ابوالحسن، ق۱۴ قمری
estahbānātī , mohammad rezā ebn-e ab-ol-hasan (- 20c)
مشتمل بر: ترجمه قصیده فرزدق به نظم، اشعاری در وقایع کربلا، یادداشتی منثور در فضیلت امام حسن مجتبی (ع) به خط مؤلف به سال ۱۳۴۸، گفتگوی علامه دربندی با اهل تسنن به خط مؤلف سال ۱۳۴۸، یادداشتی در اخلاط اربعه، تقسیم خواب به شیطان و رحمانی، در خلقت جماد و نبات و حیوان و انسان، اشعاری عربی از امام حسین (ع) با ترجمه فارسی آن، مقداری از خطبه حضرت زهراء سلام الله علیها با ترجمه فارسی، نکاتی تفسیری، مطالبی به نقل از عدد السنة در ذکر سلطنت طالوت و قتل جالوت و تابوت سکینه به خط زین العابدین بن حاج حسن باقرزاده جهرمی کویتی به سال ۱۳۵۱، حکایت غدیر خم و فضیلت این روز، زندان مختار و اقسام زندان‌ها، حکایات و یادداشت‌های اخلاقی با استفاده از برخی سوره‌ها و آیات قرآنی، رباعیات بابا طاهر کتابت سال ۱۳۴۶، القاب ائمه (ع)، چندین خطبه پراکنده به خط سید حسن موسوی نائینی به سال ۱۳۵۲، حکایت حضرت خدیجه، چندین دعای متفرقه.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۴۰
خط:نسخ و نستعلیق،کاتب=مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۳۰۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۵۶۵]

● **بیاض** / گوناگون / فارسی
bayāz
احتمالاً به سفارش یا برای خوش آمد عبدالرضا خان شامل گلچینی از اشعار محمد حسن خان فرزند نصرالله خان، قضایی، سعدی، جلالی، عرفی، عاشق، اختر، محرم، عطار، مولانا راهوری که در مواردی اشعار غیر مشهور اما جالبی انتخاب شده است. به عنوان نمونه در صدر صفحه ۱۱۳ آمده: «خواجه آورد از برای اهل مجلس خربزه ×× تلخ بود و ترش بود وسست بود و بی مزه / تلخ چون شام فراق و ترش چون روی رقیب ×× سست چون عهد بنان»، چون پند ناصح بی مزه. در صفحه چهارده آمده: «حسب الفرموده عالیجاه ... عبدالرضا خان تحریر شد». همچنین در صفحه ۲۳ یک رباعی در مدح وی آمده است: «آنی تو که پیوسته در این توده خاک ×× آنی تو که همواره در اوج افلاک / از نعل سمندت بفغان است سمک ×× وز بیم سنانت بگریز است سماک». دیگر مطالب در این جنگ: نسخه برای درمان عقرب گزیدگی؛ نسخه برای در خواب دیدن افراد و پرسیدن سؤال و پاسخ دریافت کردن (در ذیل این نسخه بر تجربه کردن و دروغ بودن آن تأکید شده است.)؛ پیر و جوان اثر میرزا نصیر پزشک اصفهانی؛ یادداشتی توهین‌آمیزی نیز نسبت به افراد نامرد با تاریخ ۲۱ جمادی الثانی سال ۱۳۳۸.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۹۱۵
آغاز: از حوت چون رود بحمل جرم آفتاب باید کشید از رخ بنت العنب نقاب.؛ **انجام:** ز هجر یار بدانگونه زار بگرستم که نی بناله درافتاد و چنگ شد بخروش.
خط: شکسته، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۹۲ق؛ بیشتر این بیاض به خط شکسته خفی با عیار عالی و در مواضعی ممتاز کتابت شده و در آن نمونه‌های خطوط دیگر هم وجود دارد، مجدول؛ مهر: «ابن علی اکبر محمد صادق» (بیضی)؛ جلد: چرمی، ۸ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۷/۵×۱۴سم [ف: ۴۷/۱-۲۸]

● **بیاض** / گوناگون / فارسی
bayāz

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۷۲۹
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج ضربی، ابعادمتن: ۷×۱۴، اندازه: ۱۰×۱۸سم [رایانه]

● **بیاض** / گوناگون / ترکی
bayāz

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۷۱۱
آغاز: تعجیم که عروسان چرا کنند فغان؛ **انجام:** کم کو رسید رقیامه ... طویه کنما فی ترک ایدروی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، اندازه: ۱۱×۲۱سم [رایانه]

● **البیاض = السفینة** / گوناگون / عربی و فارسی
al-bayāḍ = as-safīna

دارای بندهایی بیشتر به نثر عربی و اندکی فارسی و نظم‌های عربی و اندکی فارسی. چنین است بندهایی که به خط تازه‌تری در آن آمده: ۱–نثر اللئالی؛ طبرسی، فضل بن حسن؛ ۲–القصیدة؛ ابن فارض، عمر بن علی؛ ۳–قصیده میمیه؛ نصیر اصفهانی، محمد بن عبدالله؛ ۴–قصیده لامیه؛ نصیر اصفهانی، محمد بن عبدالله؛ ۵–سه بیت به قافیه؛ نصیر اصفهانی، محمد بن عبدالله؛ ۶–قصیده نونیه؛ نصیر اصفهانی، محمد بن عبدالله؛ ۷–قصیده یائیه؛ نصیراصفهانی، محمد بن عبدالله. پس از این بندهای منثور است به‌خط کهن ۷۵۴ بدین‌گونه: الطواسین (۱۸ر)، فصول لابن العمید لبعض اهل نیشابور، مایجری مجری الامثال من کلام شمس المعالی قابوس الوشمگیر، مارای عبدالملک بن مروان فی قبة عظیمة مما کتب علیها و علی القبر من نظم و نثر من کلمات مسجعة مقفاة تشتمل علی الحکم و الآداب بترتیب الحروف، کلمات قصار من الزهاد و العلماء و المتصوفة و الحکماءالیونانیین و الرسول، کلام عشرة من الحکماء اجتمعوا عهد الاسکندر، کتب بعض البلغا و خطبهم، کلام ابی العلاء الحسین بن سهلویه الکاتب، الجاحظ، ابوحیان، وصیة ارسطو للاسکندر، امیروس الشاعر، وصیة لافلاطون فی تأدیب الاحداث، کلام رسول ارسطاطالیس عند الاسکندر، آداب ابن المقفع و وصایاه، کلام ابی نصر الفارابی، وصایا العامری و آدابه، خبر و دعاء، کلمات الموبذ و الحکماء و الجاحظ و العامری و السجستانی، و غیرهم، مستخرج من کتاب برء الساعة لمحمد بن زکریا، فوائد ملتقطات من کلام الحکماء الاربعةالمتقدمین: فیثاغورث و سقراط و افلاطون و ارسطوطالیس، اربعون اسما من اسماء الله تعالی و لکل اسم منها خاصیة، نسخة کتاب للشیخ ابی سعید بن ابی الخیر الی الشیخ الرئیس ابی علی بن سینا فی السلوک، کلام الشیخ رئیس ابی علی بن سینا حین شرب الشراب قال مناجاة وقت ضحوة: اللهم لیس شریک ...، فوائد من کتاب الاحیاء، کلام بطلمیوس، رسالة لابن سینا الی الکلیا ابی جعفر محمد بن الحسین بن محمد بن المرزبان، آداب العزلة من احیاء العلوم، مختارات من کتاب نثر الدرر تصنیف الامام منصور بن الحسین الآبی، نکت و نوادر للفلاسفة، نوادر للفرس، مواعظ للزهاد، رسالةعرفانیة فی فصول: «بسمک اللهم لا اله غیرک عز ثناؤک و تبارک کبریاؤک ... فهذه سوانح غیبیة و مواهب عینیة سخت من موهبة الکمال علی مذاق الوقت و الحال تذکرة لاهل العیان تبصرة لاهل البیان ... فصل الحقیقه رؤیة لارویة عیان کشف لا کشف مشاهدة لامواضعة (به خط نسخ کهن ریزتر در دو صفحه)، المختارات من ربیع الابرار، من دعوات افلاطن، من ربیع الابرار، مختارات من نوادر الفلاسفة، الخطبة الموقنة علی بروایة علی بن محمد بن ابی الحسن علی بن عبدالصمد بن محمد التمیمی السبزواری عن ابیه عن ابیه عن ابی البرکات علی بن الحسین الخوزی عن ابی جعفر محمد بن علی بن بابویه القمی عن الجلودی عن محمد بن زکریا الجوهری، من کلام فخرالدین الرازی فی التفسیر، ما کتب الرازی الی السید صدرالدین علی بن ناصر الحسینی السرخسی المقیم بنیشابور، خطبة افلاطون الحکیم الالهی التی ذکرها ابوبشر النوفلی فی نوادر الحکماء الیونانیین، فصول لابی منصور الحلاج، وصیت نامه حکیمی که پسر خود را گفت، من وصایا افلاطون، مواعظ مشتملة علی تزکیة النفس و تحذیرها من الاخلاق الردیة مستخرجة من کلام الحکیم افلاطون کلها علی طریق مخاطبة مع نفسه (معاذلة النفس هر مس نیمه فصل ۲)، اثنی عشرة کلمة من التوریة کتبها کعب الاحبار و علقها من عنقه و کان ینظر کل یوم فیها ثلث مرات، النمط التاسع فی مقامات العارفین مع شرح الطوسی، ایضا مع شرح الرازی، سئوال و جواب فی المزاج للکاتبی و الطوسی، رسالة الشیخ ابی علی ابن سینا فی النفس و المعاد فی سبعة فصول، فائدة من کتاب شرح عیون الحکمة، رسالة للشیخ الرئیس ابی علی ابن سینا قدس الله ضریحه الی بعض اخوانه ینصحه «لو طرق للعاقل الی صروف المعروف عن المعارف ... (فیه حجج عشرة) ... بفضله و احسانه» (مهدوی ش ۴۳)، قال دلربا حواردستانی (؟) سمعت هذا الدعاء من رتن ابن فیروز الهندی الاصل الساکن بهرسه (؟) سر ندیب، فی منزل العسکر للشیخ الرئیس، دعاء الصباح لعلی (ع)، العهد لابن سینا (مهدوی ش ۹۲/۱)، فصل وجد بخط الرئیس: «لیس یصح ان یقال لما تشاکلت الاجسام فی الجسیمة و اقترنت بانها تتحرک بالارادة أولا تتحرک فلها اختلف بمبدء هو النفس ... »، القول فی النفس المختصر من کتاب ارسطو و فلاطن و سائر الفلاسفة لابی سف یعقوب بن اسحق الکندی، رسالة العشق لابن سینا (نوشته فتح الله کاتبی قزوینی در قلعه «قلاة البندر» در ۷۵۴) معاذلة النفس هرمس المثلث بالحکمظ و الفضیلة یعنی انه یعرف الاشیاء و یعرف ما یعرف به الاشیاء و یعرف انه یعرفها (۱۳فصل)، من فوائد الشیخ الرئیس رحمه الله «و بعد فان اکمل الناس عقلا و اصوبهم را یا ... من سحن نظره لنفسه و عمل لمثواه فی رمسه ... و لاحکم النافعةو المعارف الناصعة و الحمدلله رب العالمین» (یک صفحه)، عهد بخط المأمون بن هارون لعلی بن موسی بن جعف رو لی عهده یوم الاثنین لسبع خلون م ن شهر رمضان سنةاحدی و مأتین، خط الرضا (ع) فی جوابه فی رمضان سنة احدی و مأتن مع شهادة الشهود، دعاء لعلی (ع)، ندبة لزین العابدین بروایةمحمد بن عل بن دقاق، فصل اخذ من جاویذان خرد، فوائد من تاریخ الکماء، تفسیر سورة الدهر (به عربی و ادبی و کلامی از آیه ۱۷ تا آیه ۲۱ و آغاز و انجام افتاده)

شعرهای این سرایندگان در آن هست به‌خط کهن: ابوجعفر، ابوالعتاهیة، یحیی بن معاذ، حسین بن منصور حلاج، احمد بن

خلف، معفید الدین ابوالمحاسن، علی (ع)، ابن المعتز، القسم، ابولاحسن علی بن عبد العزیز گرگانی، ابن سعید رستمی، ابن عباس ضبی، ابودلف خزرجی، ابوالفیاض سعد بن احمد الطبری، الشریف ابن الحسن الموسوی، ابن محمد بن احمد الخازن، المعری، ابوالفرج الساوی، ابوبکر بن شوذونه الفارسی، ابوبکر هبة الله بن الحسن الشیرازی المعروف بابن العلاف، القاضی ابوالحسن علی بن عبدالعزیز، صدیق لابن خلاد القاضی الرامهرمزی فی رثاه، القاضی ابوالحسن علی بن عبدالعزیز، ابوهاشم العلوی الطبری، ابوتمام، البحتری، المأمون، ابوالفتح البستی، انشاء الرضا علیه السلام اللمأمون، بشر بن حازم، الافوه الازدی، اسود بن یعفر، حاتم الطائی، افیون التفلیسی، لبید، کعب بن زهیر حسان بن ثابت، الشماخ، الحاسر، ابن مباله، ابونواس، مسلم بن الولید، العیسای، محمود الوراق، الباهلی، ابوسعد المخزومی، دعبل الخزاعی، علی بن الجهم، اشیح السلمی، ابن ابی فتن، یزید بن محمد المهلبی، ابن طباطبا العلوی، منصور العقیه، ابن بسام، کشاجم، ابو اسحق الصلدی، ابن نباتة، ابوطالب المأمونی، ابوبکر الخوارزمی، ابن لنگک البصری، ابو اسحق السلامی، السید الرضی، جمال الدین یاقوت الکاتب، الجوهری، المبرد، افضل الدین الماهابادی، الملک فنا خسرو، الوزیر المغربی، شهاب الدین المقتول، ابن نوح النصرانی، ابن هرمة، قصیدة وجدت فی خزانة المأمون سمیت بالیتیمة الحکمیة، ابوالحسن علی بن محمد التهامی، ابو فراس، دعاء عن الصادق، فرعون التمیمی، موسی بن عبدالله، مالک بن دینار، ابن الرومی، افضل الدین، الامام الکبیر العلامة زین العابدین سید الائمة محمد بن ابی نصر فی مرضه الذی توفی فیه فی التوسل بالائمة الاثنی عشر و المناجاة، الشیخ کما لالدین البحرانی، ابن المبارک، السید کمال الدین ابوالحسن علی بن محمد، علی بن محمد، علی بن ابی منصور الفراهانی البرزابادی، الکاظم (ع)، ابراهیم الخواص، الامام السعید قطب الدین الراوندی، الشافعی، محمد بن علی [بن] الحسن بن علی بن ابی طالب، المفید القاشانی، ابن نباتة السعدی، الباخرزی، الحلاج، الحبشی، حمیدالدین البلخی، ابوبکر الخباز الامی، ابو اسحق الصابی، ابوفراس، حمید الدین البلخی، السید مجدالدین، السری الکندی الرفاء، کامل الدین اللنبانی، بکر النطاح التهامی، شهاب الدین ابو الشرف الجربادقانی، العباس بن الاحنف، ابوبکر الشبلی، الخشیشی، ابن دوست، المکالی، المیکالی، علی بن ابی منصور الفراهانی، احمد الغزالی، ابونصر الفارابی، ابی عبدالله محمد بن الخفیف، الجنید البغدادی، قاضی نظام الدین، ابن سینا، ابن سمکة القمی و ابن العمید و مفاوضتهما، عزالدولة ابن کمونه، ابوعلی الرودباری، محمد الجنید، ابو یزید البسطامی، ابو محمد عبدالله الخوارزمی، فاطمه (ع)، عائشه، مجنون العامری، ابو علی بن الرشید، عزالدین الکاشی، ابن المقبل، مؤید بن امیل، ابی حنیفه، محیی الدین ابن العربی، ابو سعید المخزومی، العباس البکری، القاضی عبدالعزیز الجرجانی، عمرو بن معدی کرب، بندار رازی: بشهر ری بمنبر بر یکی روج ×× همی گت واعظی زین هرزه لایی / که هفت اعضای مردم روز محشر ×× ده بر کردهای خود گوایی / زنی بر بانه می‌زد دست و میگفت ×× و سه ژاژا که ته آن روج خایی؛ الحاجری، یونس بن خلیل، ابن سنائ الملک (ایندو بخط نستعلیق ریز تازه)، مولی جلال الدین، اوحد الدین الکرمانی، خواجه افضل الدین کاشی، جارالله العالمه، لمولای فخرالدین، الصاحب، بیتان للحکیم ابی العباس اللوکری و قد أمر ان یکتب علی قبره، حسین بن علی بن ابی طالب، ابو احمد عبیدالله بن عبدالله بن طاهر (به خط نستعلق ریز تازه)، بهاء زهیر (به نسخ دیگر و تازه تر)، الشیخ الکامل جمال الدین الگیلی و جوابه (شعر عربی)، شمس المعالی قابوس الوشمگیر، عین القضاة، المهبلی، بشار، ابن حمامه، احمد، القاضی، ابوعینیه، عبیدالله، الباخرزی، الصالح، ابن طباطبا، الشیخ العارف نجم الدین اسرائیل بن خضر بن اسرائیل الشیبانی، الصاحب شمس الدین الی ابنه بهاء الدین (شعر فارسی)، خواجه بهاء الدین (سعدی)، المرتضی، ابوالشبل البغدادی، یزید بن معاویة، ابوالحسن الاخفش النحوی (این چهارتا به خط نستعلیق ریز تازه‌تر)، زهیر المصری، مرتضی بن احمد المکی، القاضی الارجانی، الکافی العمانی، ابی الحسن البلخی، الاستاد اسماعیل، السری، ابوالفرج الببغاء ابن الفارض، احمد القاینی، ابو علی العثمانی، عمر بن عبدالله بن ابی ربیعه، حسین بن ضحاک، الجنید، رشید الدین الوطواط، الصابی، ابی الحسن علی بن حمزة الاندلسی الضریر، ابو سعد بن یرقم، الاستاذ ابوغالب القمی، المتنبی، عمر بن ابی ربیعه، ابی وردی، البهاء السنجاری، ابی جعفر الفیروزآبادی، اثیرالدین الابهری، السید عماد الدین، لوکری دعویدار. (دانش پژوه)

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۵۹۱

خط: نسخ، کا: فتح الله کاتبی قزوینی، تا: ۷۵۴ق، جا: قلاة بندر؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ نستعلیق قرن ۱۲؛ با یادداشت روز یک‌شنبه شوال ۱۲۸۲؛ کاغذ: فرنگی و سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۵گ، قطع: بیاضی [نشریه: ۲-۱۳۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۵۴۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۲۹۱]

● **بیاض** / دعا / عربی

Bayāz

مشتمل بر دعای جوشن کبیر و جوشن صغیر.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۳۲

خط: نسخ معرب زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای سرلوح زرین و رنگین با حاشیه سازی گل و بوته به نقش اسلیمی، مجدول؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۵۴گ، ۱۱سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم

[ف: ۲-۵۵۹]

● **بیاض** / گوناگون / عربی

bayāz

غیرهمانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۸۲۵

در این بیاض مطالبی بدین عناوین آمده است: اشعاری از: ابن السکیت، صلاح الدین صفدی، عنترة بن شداد عبسی، غزی، فرزدق، منازی، ابن سینا، کعب بن زهیر، ابوبکر، عبدالله بن زیعری سهمی، عمرو بن حارث بن مضاض جرهمی، مهلهل، شریف رضی، عمارة الیمن، ابوالعباس تغلب، نجدی، زین العابدین بکری، ابوالحسن علی بن محمد تهامی، سید سلیمان کاتب حموی، شیخ صادق خراط، محیی الدین عربی، شیخ عبدالغنی، قاضی محیی الدین بن کمال الدین، ابن المعتز، احمد عنایانی، نجم الدین ابوالغنائم محمد بن علی بن المعلم، احمد بن ابی القاسم خلوف، تلعفری، ابراهیم چلبی سفرجلانی، مبرد، شیخ عبدالسلام، منجک پاشا، وزیر ابواسحاق ابراهیم بن ابی الفتح بن خفاجه، باحرانی، ابوالبحر، حجازی، مضریه المعلمی، ابواحمد بن ابی بکر کاتب، بنت العرندس، ابوعبدالله شمس الدین محمد بن احمد بن جابر اندلسی، قاضی ناصرالدین، ابن الوردی، ابن زقاعه، شیخ برهان الدین قیراطی، ابن لولو ذهبی، فیومی، ابوعباده بحتری، نصرالله بن الخازن، ابن منصور، ابوعثمان الناظم، ابونواس، علی بن الهجم، دیک الجن، ابوعبدالله خلیع شامی، امیه بن ابی الصلت اندلسی، ابوبکر عطار، عمرو بن کلثوم، عمرو بن معدیکرب، کمال الدین شهرزوری، ابن الهباریه، ابن وکیع، جریر بن عبدالمسیح، ابن قزل، ظافر الحداد، شهاب الدین محمود، محمد بن تمیم، ابوعط سندی، محبوکه طغرائی، سیف الدین بن المشد، صابی، ابوعبدالله حسین بن احمد بن حجاج، ابن سودان، ابی العلاء معری، ابومدین، ابن الدمینه، لبید بن ابی ربیعه بن عامر بن مالک بن جعفر بن کلاب بن ربیعه، نواجی، ابن ادهم، ابن جابر اندلسی، عبدالقادر گیلانی، اصبغ بن محمد قرطبی، ابوالهیفا، ابن النقیب. و نیز مطالب و فوائد پراکنده ای به نثر از ابوالعباس مبرد، ارسطو، یحیی بن خالد برمکی، کتاب روض الانف، احمد ابن الجوزی و نامه ای از محمد طیلونی مصری به قاضی عمر مغربی و فوائدی پزشکی آمده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ تملک: جعفر السلطان القرائی؛ مهر: کتابخانه «سلطان القرائی»؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۲۵ سطر [ف: ۲۰-۲۸۷]

۲. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه: ۴۲۳

در برگیرنده ادعیه متفرقه مشهوره؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۳ [اوراق عتیق: ۱-۲۴۲]

۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۴۹۳

شامل تفسیر قرآن، حدیث و ادعیه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲۳گ، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [نسخه پژوهی: ۲-۱۲۰]

۴. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه: ۳۷۵

مجموعه‌ای از اشعار، مطالب دینی و تاریخی به عربی، جامع آن ظاهراً از علمای عامه است. این جنگ در خور تأمل و وارسی بیشتر است؛ بی‌کا، بی‌تا [اوراق عتیق: ۱-۲۴۲]

● **بیاض** / گوناگون / عربی، فارسی

bayāz

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۸۶۶

آغاز: جعفر عن قول الله سیطوقون ما بخلوا به یوم القیمة قال ما من عبد یمنع زکوة؛ **انجام:** و این هر دو بهم جمع شوند اینست که ما نه دین نه دنیا داریم ...

کشکولی است بیاضی شکل شامل فواید پراکنده در موضوعات مختلف بیشتر به نثر عربی و گاهی به فارسی و اندکی به نظم فارسی یا عربی. عناوین برخی از مندرجات: نقل از خط شهید اول که در آخرش آمده: «و کتب الفقیر الی عفو ربه الغنی محمد باقر بن محمد تقی عفی الله عن جرائمهما بمحمد و آله». تفسیر آیه «ربنا آتنا فی الدنیا حسنة و فی الآخرة حسنة و قنا عذاب النار، زیارت کاظمین (ع)، زیارت عسکریین، زیارت رجبیه، زیارت امام حسین (ع)، در شب و روز عرفه، زیارت العلماء، زیارت حضرت معصومه (ص)، به نقل از تحفة الزائر، زیارت هفتم امام حسین (ع)، نقلی از مصباح الشریعه، نقلی از کشکول ابیاتی از محتشم، ابیاتی با امضای «لمحرره احمد» روایات و حکایات مختلف، کلمات حکما، ابیاتی از شیخ بهایی، ابیاتی از ملا نظام استرآبادی، نامه غزالی به نظام الملک، فایده ای با عنوان «من خط جدی رحمه الله» نقلی از التلویحات، ابیاتی از قاضی میر حسین یزدی، نقلی از کتاب ورام، ابیاتی از دیوان منسوب به امیرالمؤمنین، ابیاتی از امیرخسرو، نقلی از مکارم الاخلاق، ابیاتی از سعدی و عطار و حسن دهلوی و مولوی و درویش علی؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج فرنگی، ۱۶۷گ، ۱۸سطر، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۴۴-۱۰۵]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۳۳

مشتمل بر دعاهایی بدین عناوین: دعای مجیر، دعای بزوبند اما حسن(ع)، شرح دعای مجیر، دوازده امام خواجه، طریقه نماز خسوف و کسوف و نماز میت، احکام ستاره سکزیولدوز از ماه‌های ترکی، طریقه ذبح گوسفند برای بیمار و عقیقه، دعای گندم، دعای تربت امام حسین(ع)، دفع شر جن و انس، برخی ازدعاها جهت بیماری، چند طلسم پراکنده، دعای عدلیه، ادعیه شبهای ماه رمضان، آداب قربانی نمودن، اعمال نوروز، دعاهای ایام هفته، تعقیبات نمازها، رؤیت هلال، اسناد مهر نبوت، دعای نادعلی، شرح دعای ماه مبارک رمضان، شرح دعای قدح، حرز

امام رضا (ع) دعای طیر اخضر و متفرقاتی دیگر؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۱۲۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۲-۳۵۰]

۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۳۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۸ صفر ۱۲۶۳ق، جهت سید حسینعلی بن عیدی بابا حیدری؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۱۶۰گ، ۹ سطر، اندازه: ۷×۱۶سم [ف: ۲-۳۵۰]

۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۱۳۴

آغاز: ۱- ادعیه-بالاحسان الی الفقراء ذکرکم بالجنة الماوی. ۲- رمل-باب رمل-مقدار صد بیست (کذا) عدد سنگ یا نخود یا هر چه باشد در کیسه کند.؛ **انجام:** ۱- ادعیه-علی ابن موسی الرضا علیه السلام و رحمة الله و برکاته؛ ۲- رمل-که در نوشتن این دو اسم بخواند با سلام دائم و السلام.

شامل: ۱- دعاهای مختلف ۲- خطبة البیان حضرت امیر المؤمنین (ع) ۳- زیارت نامه ۴- مطالبی در علم رمل؛ خط: نسخ و نستعلیق؛ جلد: مقوا با کاغذ لاکی، ۹۱بگ، عدد سطور و اندازه نوشته مختلف، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱-۲۶۰]

۵. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۱۳۸

آغاز: بسمله-یس و القرآن الحکیم

این بیاض کوچک که برگ‌هایش نامرتب صحافی شده شامل سوره یسن و مقداری اشعار فارسی و تعدادی دعا و طلسم است و چون بدون ترتیب صحافی شده آخر آن معلوم نشد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ چند جدول طلسمی؛ کاغذ: آبی، جلد: مقوا با کاغذ آبی،۲۵۶ص،مختلف السطر،اندازه:۸×۱۱/۵سم[ف:۱-۲۶۰]

۶. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۱۳۹

آغاز: هو الله تعالی شأنه العزیز-نسخه جات ملاعبدا (کذا) بسمله- قانون مداومت این ختم این چنین است: ؛ **انجام:** س ع ف ص-ق ر ش ت-ث خ.

این بیاض شامل مقداری ادعیه و طلسمات و جداول است برای برآمدن حاجات و دفع بلیات. مقداری هم اشعار فارسی دارد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با پارچه سبز، ۹۶گ، عدد سطور و اندازه نوشته مختلف، اندازه: ۱۰×۲۱/۵سم [ف: ۱-۲۶۱]

۷. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۱۷۹

آغاز: ۱- صلوات الله علیه و آله فرمود.۲- لطائف الله فی اسمائه اجتمعت.؛ **انجام:** ۱- بر او اعتماد کلی داشته و امیرالمؤمنین.۲- یکی از دوائر است.

شامل چند حرز است با نه دائره و مقداری اشعار عربی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید مهره خورده، جلد: مقوا با پارچه سبز، ۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [ف: ۱-۲۶۷]

۸. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۱۵۳

شامل دعاهای گوناگون است با مقداری اشعار فارسی و مطالب دیگر؛ خط: نستعلیق بد و نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید کثیف، جلد: مقوا با کاغذ لاکی، ۷۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۸×۱۲سم [ف: ۱-۲۶۶]

۹. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۶۸۵

آغاز: بسمله یا لال اله الا الله انت رب العالمین؛ **انجام:** ولیکن ایستادن او بر جنابت تاثیر نمی‌کند پادشاه و نه رعیت.

گویا جامع این بیاض سید ابوالقاسم حسینی باشد، شامل دعاها، اگر کسی را کار بسته باشد و تدبیر آن نداند ... پیداکردن جواب مجهول از طریق جفر، رساله در صناعت کوریه، صفت حلال نافع جهت جراحت، من کلام هرمس، من اعمال میرزا محمد صالح بن میرزا محمد مقیم اصفهانی سلمه الله. تدابیری چند، رساله روسم الی اوثاسیه، از محمد زکریا، شیخ مصری. رساله از سید بن طاووس در استخاره کردن از قرآن، در فال گیری، صفت تکلیس جسد، صفت آب زاج، اکسیر، صفت ماءالحاد، در تخمیر روح، وصیت پیرامون اکسیر، صفت ماءالحیوة، ماء الشب، عمل روغن ... جدول استخراج حروف اسامی به عمل رمل خواجه نصیر، بندی منقول از شیخ بهایی، در کیمیا به نظم و نثر. عمل استاد حسن حداد اصفهانی، عمل میرزا دروغگو کرمانی، رساله در علم معید فارسی، دستور شنگرف، کبریت احمر و ...؛ خط: نستعلیق راسته و چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: محمد بن حسن کرمانی در جمعه ۱۷ رجب ۱۲۳۱ق؛ فاقد جلد، ۱۱۱گ، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۵۴۱]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۷۱۱

آغاز: ذکر عن سیدی العربی الفشتالی؛ **انجام:** بینهما تشابها کثیرا و الله اعلم

خط: نسخ شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۲۳ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۱×۲۲سم [الفبائی: ۹۲]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۹۱۳

شامل: ۱- گلچینی از اشعار سعدی (ص ۱-۴) و (۲۴پ-۲۷پ). کتابت خفی در هر صفحه حدود چهل تا شصت بیت؛ ۲- شق القمر از ترکه اصفهانی؛ ۳- معنی ساعت از ترکه اصفهانی؛ ۴- در خواص حروف و کلمات؛ ۵- دیوان ابوتراب بیک کاشانی؛ ۶- دیوان بابا افضل کاشانی از بابا افضل کاشانی؛ ۷- دیوان انوری ابیوردی؛ ۸- دیوان سعدی شیرازی؛ ۹- دیوان حکیم شفائی اصفهانی؛ ۱۱- معنی «انا نقطة التی تحت الماء = شرح حدیث نقطه» از ترکه اصفهانی؛ ۱۲-فایده در حواس و ادراک با اشاره به نظرات صائن الدین علی ترکه اصفهانی (۲۳ پ)؛ ۱۳- اشعار؛ ۱۴- السیر الی الله؛ ۱۵-الاعتقادات = مختصر فی علم الکلام از محقق حلی؛ ۱۶- قواعد العقاید از نصیرالدین طوسی؛ ۱۷- رساله اعتقادات خواجه نصیر (۴۱ پ)؛ ۱۸- لغزی به اسم قمر (۴۲ ر)؛ ۱۹- مطالب پراکنده اعتقادی ادبی فلسفی و عرفانی بصورت جنگ (۴۲ پ-۴۵ر)؛ ۲۰- قضا و قدر (رساله در تفسیر) (۴۵ پ)؛ ۲۱- حکایتی از یک مدینه فاضله (۴۶ ر)؛ ۲۲- عرفانی (رساله)؛ ۲۳- خطبه‌ای از نهج البلاغه (۴۸ پ)؛ ۲۴- فایده در تعریف

تصوف (۴۸ پ)؛ ۲۵- مطالب متفرقه عرفانی از جمله مطلبی منقول از جامع الاسرار سیر حیدر آملی (۴۹ ر)؛ ۲۶- عرفانی (رساله)؛ ۲۷- فصل فی رسوم العشق و حدوده (۵۰ پ)؛ ۲۸- فی المطایبات و الاجوبه المسکته (جواب‌های دندان شکن) (۵۱ ر-۵۵ر)؛ ۲۹- روش پیدا کردن دزد (۵۵ر)؛ ۳۰- چند حدیث منقول از کتب فقهی (۵۵ پ)؛ ۳۱- مطایباتی منقول از اصمعی و دیگر اعراب (۵۶ پ-۵۸ پ)؛ ۳۲- گفتارهای عرفانی (۵۹ ر-۶۵ پ)؛ ۳۳- گفتارهای کلامی عقیدتی (۶۶پ-۶۷ پ)؛ ۳۴- گفتارهای عرفانی منقول از بابا افضل کاشانی (۶۸ ر)؛ ۳۵- گفتاری کلامی از خواجه نصیر (۶۸ ر)؛ ۳۶- گفتاری درباره عبادت منقول از المفاحص صاین الدین ترکه اصفهانی (۶۸ پ)؛ ۳۷- گفتارهایی از صاین الدین ترکه اصفهانی در موضوع دانش و ... (۶۹ ر-۶۹پ)؛ ۳۸- ترجمه فارسی وصایای ذهبیه از فیثاغورس (۷۰ ر که در ۱۱۵ پ نیز تکرار شده) (شاید همان ترانه زرین فیثاغورس باشد که در فهرستواره مجموعه مشکوه جلد ۱ صفحه ۳۰۳ طی شماره (۱۵/۱۰۳۵) مجموعه کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران معرفی شده است)؛ ۳۹- داستانها، حکمت ها، احادیث، و فوایدی در کیمیا عقاید و مطالب پراکنده دیگر (۷۰ ر-۷۴ ر)؛ ۴۰- اشعاری عربی از ابن منجم واعظ (۷۴ پ)؛ ۴۱- بخشی از نصیحه الملوک غزالی (۷۵ ر-۷۹ پ)؛ ۴۲- بخشی از کتاب السلوک (۸۰ ر-۸۱ ر)؛ ۴۳- ترجمه حدیثی مفصل از حضر رسول در خصوص آنچه مسلمانان در زندگانی روزمره باید رعایت کنند. (۸۱ پ)؛ ۴۴-وجه تخلف مخالفین از بیعت حضرت امیرالمؤمنین (۸۲ پ)؛ ۴۵- منقولاتی از فتوحات ابن عربی در معجزات پیامبران و وحدت وجود (۸۲ پ)؛ ۴۶- فصلی در اهمیت محبت و جماعت (۸۴ ر-۸۴ پ)؛ ۴۷- گزیده ای از جواهر التفسیر ملا حسین کاشفی (۸۵ ر-۸۶ پ)؛ ۴۸- حدیثی از حضرت رسول (۸۷ ر)؛ ۴۹- کلمات قصار و دیگر احادیث از امیرالمؤمنین (۸۷ پ)؛ ۵۰- شرح الاربعین (احتمالا از بهایی)(۸۸ ر-۹۶ پ)؛ ۵۱- گفتارهای فلسفی و عرفانی و اعتقادی (۹۷ر-۱۱۳ پ)؛ ۵۲- سؤالاتی که شخصی در هرات از صاین الدین ترکه نموده و او جواب فرموده (۱۱۴ ر-۱۱۴پ)؛ ۵۳- ترجمه فارسی وصایای ذهبیه از فیثاغورس (۱۱۵ پ که در ۷۰ ر نیز پیشتر آمده بود)؛ ۵۴- فصل در حب یحبهم و یحبونه (۱۱۶ ر)؛ ۵۵- فایده در نفخ و نفخت من روحی (۱۱۶ پ)؛ ۵۶- بخشی از تلویحات شهاب الدین سهروردی (۱۱۷ ر-۱۱۸ر)؛ ۵۷- المراشد؛ ۵۸- معنی احسان (رساله در)؛ ۵۹-روایاتی از امیر المؤمنین (ع) و پیامبر اکرم (ص) (۱۱۹پ- ۱۲۰ر)؛ ۶۰- جبر و اختیار از حسینی دشتکی؛ ۶۰- گزیده هایی از آثار غزالی از جمله کتاب الاربعین (در مورد تصقیل و تنویر و تعدیل قلب)، و ... (۱۲۱ ر-۱۲۱ پ)؛ ۶۱- اصول الدین از علی بن موسی (ع) امام هشتم؛ ۶۲- انواع علوم ادبیه (برگرفته از نفایس الفنون) (۱۲۳ر)؛ ۶۳-الکلام فی الطبیعة الاطعمة و الاشربة و الروایح و الالبسة و منافعها و مضارها و دفع المضار علی الاجمال (۱۲۳ر-۱۲۵ر)؛ ۶۴- اصطلاحات الطب (فصل فی)(۱۳۱پ-۱۲۵ر)؛ ۶۵- اصطلاحات علم النجوم (فصل فی) (۱۳۱ پ- ۱۳۳پ)؛ ۶۶- لمعه فی ... علم الخط العربی (۱۳۴ ر-۱۳۶پ)؛ ۶۷- مصطلحات علم الکلام (۱۳۷ ر-۱۳۹پ)؛ ۶۸- معرفت ایام و اسابیع (۱۴۰ پ-۱۴۰ر)؛ ۶۹- احادیث امامیه (۱۴۱ ر-۱۴۱پ)؛ ۷۰- الامامة = النصیریة فی الامامة از نصیرالدین طوسی؛ ۷۱- القطب و المنطقة از صدرالدین شیرازی؛ ۷۲- الجمع بین کلام النبی و قول الوصی و بین آیتین از علامه حلی، حسن بن یوسف؛ ۷۳- روایاتی منقول از ربیع الشیعه سید بن طاوس و دیگر منابع (۱۴۸ ر)؛ ۷۴- تحریم النظر (قاعدة فی)؛ ۷۵- نکته درباره شش همسر پیامبر (ص) منقول از تفسیر کشاف زمخشری (۱۴۸ پ)؛ ۷۶- احقاق الحق و اذهان الباطل از شوشتری، نورالله بن شرف الدین؛ ۷۷- چند حدیث نبوی (۱۵۳ر)؛ ۷۸- حدیث علوی منقول از قوت القلوب فی خلقه مثوبات و عقوبات (۱۵۳پ)؛ ۷۹- الاحادیث القدسیة منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول؛ ۸۰- مناجاتی از حضرت امیر منقول از جواهر (۱۵۳ پ)؛ ۸۱- گلچینی از احادیث امامیه منقول از کشف الغمه اربلی، کتاب المعیشه، من لا یحضر، محاضرات راغب اصفهانی، ارشاد شیخ مفید، زیارات سید بن طاوس (۱۵۴ ر-۱۵۵پ)؛ ۸۲- کلمات قصار امیرالمؤمنین (۱۵۷ ر-۱۶۱پ)؛ ۸۳- منتخبی از صحیفه سجادیه (۱۶۲ ر)؛ ۸۴- چند گلاک حکیمانه منقول از سقراط، افلاطون و دیگران (۱۶۲ ر)؛ ۸۵- الادب الوجیز للولد الصغیر (ترجمه) از نصیرالدین طوسی؛ ۸۷- تقدیم العقل علی النفس از ترکه اصفهانی؛ ۸۸-شرح رساله تجلی ذاتی از ترکه اصفهانی؛ ۸۹- خصائص عدد الاربعین از ترکه اصفهانی؛ ۹۰-مهر النبوة (رساله فی) از ترکه اصفهانی؛ ۹۱- الرسالة الانزالیة از ترکه اصفهانی؛ ۹۲- البائیة (رساله ...) از ترکه اصفهانی؛ ۹۳- مبداء و معاد (رساله) از ترکه اصفهانی؛ ۹۴- احادیث؛ ۹۵-وصایاء الرسول (۲۲۲ر-۲۲۴ ر)؛ ۹۶-اشعار؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۲۷گ، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۱/۴۷-۱۹]

۱۲. **یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه: ۲۵۸**

مشتمل بر: معراج نامه پیامبر اکرم (ص) به نثر، دوازده بند محتشم، ادعیه و طلسمات مختلف. اشعاری از سعدی، هاتف، جامی، صاحب خان، و دیگران؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد اسماعیل، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۱۰۲گ، مختلف و چلیپا سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱-۲۲۴]

۱۳. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۵۷۲**

مشتمل بر فوائد پراکنده‌ای در پزشکی با استفاده از کتاب‌های این فن. نام این اشخاص در آن دیده می‌شود: حکیم عمادالدین محمود، قلانسی، میرزا شریف طبیب، احمد بن حکیم سلمان، میرزا عبدالله طبیب، میرزا علی نقل، میرزا عبدالمطلب برادرزاده شیخ الاسلام ورامینی، ابوالفتح شیرازی، میرزا نعمت الله، حکیم محمد رضا، محمد صادق طبیب، حکیم سلمان جد مؤلف، محمد

محسن، ابومسلم، حکیم محمد باقر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ق ۱۲ یا اوائل قرن ۱۳؛ سطرها چلیپا و راسته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۳۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۲۰-۱۳۳]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۹۴۴

آغاز: ولی حضرت یزدان امیر عالم امکان ×× فلک جاه و ملک دربان خدم چرخ و حشم اختر

بیاضی است شامل مطالب گوناگون به نظم و نثر فارسی و عربی، از جمله: ابیاتی در معما، مناجات منظوم منسوب به امام سجاد (ع)، متنی به نظم و نثر فارسی آمیخته با آیات قرآنی که طرفین آن افتاده و ناقص است، خواص سوره ها، دوازده بند محتشم کاشانی در مرثیه امام حسین (ع)، فایده ای عربی در طریق حق در ریاضت از شیخ ادام الله ظله (احتمالاً شیخ احمد احسای)؟ (تاریخ کتابت این فایده، پنج شنبه ۱۹ رجب ۱۲۴۴هـ در قم) احادیث و ادعیه شیعی، قصیده عربی ملا جامی، خطبه نکاح، جواب مکتوب میرزا بوطالب، مرثیه معروف دعبل خزاعی، مرثیه عربی از سید مهدی نجفی، صلوات بر چهارده معصوم (ع)، بیات فارسی در مدح حضرت امیر (ع) و ... ، خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق، جا: قم؛ مهر: «احمد بن محمد» (بادامی)، «عبدالغفور ۱۲۲۰» (مضلع)، «یاتی من بعدی اسمه احمد» (مربع)؛ جلد: تیماج فرنگی، ۷۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۴-۱۴۹]

۱۵. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۷۷۸

چند شعر عربی و فارسی، تعدادی نامه و عریضه و چند حدیث؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷ شوال ۱۲۸۶ق؛ ۳۳گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳-۱۴]

۱۶. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه: ۳۰۵

مشتمل بر مطالب تاریخی، اشعار فارسی و عربی، روایات مختلف، مصائب ائمه (ع) و نقل قضایایی از کاتب نسخه، ادعیه متفرقه، مطالب تفسیری و متفرقاتی دیگر؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در پشت جلد رو نام «روضه خوان ملا احمد بن ملا غلامرضا» آمده که شاید جامع بیاض باشد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته بدون مقوا، ۹۴گ، مختلف و چلیپا سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲-۲۷]

۱۷. اهواز؛ شوشتری، محمد؛ شماره نسخه: بدون شماره

بیاض مجدول در دعا؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷-۷۹۶]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۳۹۰

آغاز: بسمله دخل المسجد قریبا من الصبح؛ **انجام:** در بزمگاه قتل عجیب آرمیده

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن، ابعادمتن: ۸×۱۶؛ اندازه: ۱۱×۱۸سم [رایانه]

● **بیاض** / گوناگون / فارسی

bayāz

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۹۱/۴۲-فیروز

آغاز: بسمله. در دشت نامه مقطرات جویبار خامه گل کاری تحریر حمدبهار آفرین

سفینه منشآت و منقولات پراکنده است با دیباچه ای متکلفانه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: مختلف آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۳۲ص (۱۱۵۵-۱۱۸۶)، قطع: رحلی، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۱-۲۸۲]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۰۱

مشتمل بر اشعاری از: سعدی، میرزا نصر، آذر، محرم، محتشم، سائل، عاشق، جامی، ندیم، مشتاق، وحشی، مخدوم، قاضی شریف، نظیری، حکم قاآنی، وصال؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا ۱۲؛ مجدول؛ جلد: تیماج دورو مجدول بدون مقوا، ۱۲۶گ، چلیپا و راسته سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲-۳۹۱]

۳. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه: ۲۳۱

در شرح وقایع کربلا و شهادت حضرت سید الشهداء (ع)؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [اوراق عتیق: ۱-۲۴۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۵۵۷

آغاز: ازگیل قابضتر و لذیذتر از کویج [کذا، کریج] است و درجه دویم سرد و خشک است و به جهت اقسام اسهال خصوصاً اسهال صفراوی نافع و بطی الهضم و نفاخ و بعد از هضم شدن مقوی معده». آغاز یکی از فصول: «فصل در ادویه مفرده مشهوره مستعمله. آبار. سرب سوخته است و طریق احراق آن آن است که آن را بزده کرده به آب نمک دو سه مرتبه بجوشانند و در کفچه آهنین بر آتش بگذارند؛ **انجام:** در درجه اول گرم و خشک و آن چه از درخت بلوط به هم رسد سرد و خشک و مجموع با قوت قابضه و محلله و ملینه و مفتح سده رحم و مدر حیض و مثوم فوی خصوصاً با شراب و مقوی باه و مفرح

از: میرزا معز. کتاب مختصری است در فواید پزشکی خوردنی‌ها و دواها. با این فصول: [فصل در میوه ها]، فصل در بقول و حبوب (۲۳ر)، فصل در منافع و امزجه و خواص گوشتها (۵۰پ)، فصل در امزجه و خواص شیرها (۵۱ر)، فصل در ادویه مفرده مشهوره مستعمله (۵۴ر). آن چه به عنوان نام کتاب و مؤلف آمد برگرفته از یادداشت ابتدای نسخه در گوشه بالای سمت چپ صفحه عنوان است که نوشته اند: «بیاضی کتاب میرزا معز»، و همچنین در عطف آمده است: «کتاب میرزا معز در طب». ولی به یقین نمی‌توان آن را درست دانست چه در مطالعه کتاب از نام و نشان مؤلف اطلاعی به دست نیامد. فقط می‌دانیم که خود طبابت می‌کرده و برخی از تجربیاتش را جا به جا ذکر کرده است (برای نمونه ۵۹پ) از کتاب تذکره (۱۴پ) ابن رضوان (۱۸پ) و بغدادی (۶۹ر) نام برده و در ۴۴ر هم نام «بستانی» را به ترکی و اصفهانی نوشته است: «بستانی صعب‌تر است و کوهی او را به ترکی ککلیک و در اصفهان اویشم گویند»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: دکتر حافظ

فرمانفرمائیان، دی ۱۳۶۹؛ جلد: تیماج سرخ با ترنج و لچکی ضربی مجدول زرین، ۱۰۵گ، ۱۲ سطر (۱۲/۵×۲۱)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۲۰-۱۸]

۵. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۷۵۴**

جنگ مطالب متفرقه است. (تاریخی، شعر، علوم غریبه)؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [مختصر ف: ۲۴۲]

۶. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۴۰۴**

آغاز: واقعه اهل بیت کرام رفتن از شام به مدینه: روایتست که گشتند اهل بیت کرام ×× بسان خیل کواکب روانه چون از شام / قد خمیده و پای پیاده زین عباد ×× هلال وار بسوی مدینه روی نهاد؛ **انجام:** در آن مقام شود نزد حضرت قادر ×× برای داد ز جلباب نور پس ظاهر

بیاض اشعار مراثی؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: احتمالا قرن ۱۲؛ اشعار مراثی و وقایع جانسوز کربلا و اسارت زنان حرم و رفتن آنها از شام به مدینه؛ جلد: چرم قهوه‌ای روشن ضربی ترنج و سر ترنج دار، ۷۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۳/۳سم [ف: ۴۳-۷۲]

۷. **تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۴۲۱**

بیاضی است با جلد چرمی تریاکی شامل صورت حسابهای روانه و تاریخ تولدها از تاریخ ۱۱۹۲ق الی ۱۲۳۹ق و چند زایچه تولد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «افوض امری الی الله الجلی عبده ایاز علی ۱۱۶۳» [ف: ۱-۱۳۸]

۸. **اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۱۱**

مشتمل بر اشعاری از: هلالی، قوامی، نقلی از حکما در انواع مصیبت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ ذیحجه ۱۱۷۹ق، به فرموده موسی سلطان (پایان اشعار قوامی)؛ ۴گ، چلیپا سطر، اندازه: ۹×۱۸/۵سم [ف: ۲-۴۷۴]

۹. **شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۷۳۲**

طلسمات و اشعار فارسی از جمله اشترنامه جناب قدوة العارفین مرحوم حاج محمد حسین که احتمالا حاج محمد حسین ذوالریاستین متخلص به حسینی و مؤلف خمسه حسینی است؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷۵گ، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳-۱۴]

۱۰. **کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه: ۱۱۲**

مشتمل بر اشعاری از قصاب کاشی، دعای روزهای هفته از صحیفه سجادیه، دعای جوشن صغیر و برخی از ادعیه روزهای ماه مبارک رمضان؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۳۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۸×۱۶/۵سم [ف: ۹۸]

۱۱. **اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۳۱**

خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: الوان، فاقد جلد، ۱۳۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲-۳۴۹]

۱۲. **اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۸۰**

مشتمل بر اشعاری در مدایح و مراثی ائمه معصومین (ع) خصوصا وقایع کربلا و اهل بیت امام حسین (ع)معنی برخی از اشعار حافظ، حل برخی از معمیات، نکات تاریخی و تفسیری و شرح برخی از احادیث، اشعاری از انوری، عطار، دعبل خزاعی، لسان الملک، سعدی و نجمی، مجالس پراکنده، برخی از خطبه‌ها از انشای مؤلف، برخی از ادعیه متفرقه و ...؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ فاقد جلد، ۱۴۲گ، راسته و چلیپا سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۲-۳۷۹]

۱۳. **اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۸۲**

مشتمل بر سوره یس و ملك و اخلاص، اعمال رجب و شعبان و رمضان که خلاصه ای از زادالمعاد مرحوم مجلسی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، لته پشت افتاده، ۱۰۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۹/۵×۲۰سم [ف: ۲-۳۸۰]

۱۴. **کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه: ۱۲۶**

مشتمل بر ادعیه متفرقه و طلسمات و اشعاری از: مترجم، اوحدی، ضیغم؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اشعار ضیغم به خط ناظم؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۱۰۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۷×۱۲/۵سم [ف: ۱۰۹]

۱۵. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۰۳۷**

آغاز: ز عشقت دیده نمناک دیرم ×× ز هجرت سینه غمناک دیرم از میرزا مهدی که نامش در (گ ۴ر) آمده؛ دارای: «رباعیت نوریه به سیاق باباطاهر»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ به خامه محمد امین مازندرانی ۱۲۳۰ق (گ ۱پ-۴ر) نسخه‌های پزشکی، طلسمات، عزایم، سیماب، دعا، خواص جانوران (گ ۳۴پ-۴۷پ) درمان گزیدگی، مجربات جناب کوثر علی شاه همدانی (گ ۵۸ر) فائده از جناب حاجی محمد جعفر همدانی (گ ۷۱ر) مرثیه کربلا؛ با یادداشت ۱۲۳۰ و ۱۲۵۲ ق؛ مهر: «اللهم صل علی محمد و آل محمد» (چهارگوش)؛ جلد: تیماج قهوای یک‌لا، مجدول، ۹۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۷×۱۵/۵سم [ف: ۲-۳۰]

۱۶. **اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه: ۷۵**

شامل مطالبی در علم اعداد و حروف و جفر و خواص آیات و سوره قرآن کریم؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در یکی از صفحات تاریخ وفات «شریعتمدار مقتدی الانام ملاذ الاسلام، عمدة العلماء العاملین، سند الفقهاء الراشدین، زین العارفین و نور حدیقة اهل الیقین، کاشف الرسوم، و الرموز آقای بحرالعلوم فروشانی در شب جمعه لیله ثالث شهر رمضان المبارک ۱۳۰۹» ذکر شده؛ جلد: مقوایی، ۴۷گ، مختلف السطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: ۷۵]

۱۷. **اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه: ۱۵۰**

شامل برخی احادیث و اشعار مصیبت و غیره؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۱۲۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۴۸]

۱۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۴۵۲**

مشتمل بر: مثنوی چاه وصال سند، قضا و قدر محمد قلی سلیم، خلد برین وحشی، قضا و قدر کلیم، قضا و قدر حکیم رکنا،

نرجس دان ذبیحی، اشعاری از حافظ، جامی، محتشم، برهمن، مشتاق، نظیری نیشابوری؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد رحیم، تا: ۲۵ جمادی الثانی۱۲۰۰ق، سطرها چلیپا و راسته، مصحح؛ مهر: «زد دست به دامان محمد، حسین» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۲۸-۵۱]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۹۲۳

آغاز: این نسخه از تجربیات حکمای قدیم است که منتخب شده است که صاحبان ادراک ناخوشی را بشناسد و دوا را در این نسخه پیدا کرده علاج کنند؛ **انجام:** خاکسترش را گرفته سیر را بکوبد در سرکه ممزوج کرده مثل حنا خمیر کرده در سر بندد نزله را ساکت کند مجرب است

در صفت گیاهان و طریق علاج بیماری‌ها بدان با استفاده از تجربیات حکمای قدیم، در چندین باب و فصل بدون شماره؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲۰-۳۴۶]

۲۰. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه: ۳۷۴

مجموعه‌ای از اشعار، ادعیه و به جز آن؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [اوراق عتیق: ۱-۲۴۲]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۸۳۵

آغاز: در مدح و منقبت حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام؛ **انجام:** جوانان ساز پند پیر دانا را

بیاض در مدایح معصومین (ع)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، اندازه: ۱۱×۲۲سم [رایانه]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۸۹۴

آغاز: حضرت فرمود ای سکینه فاطمه بیمار است و سفر کربلا مشقت بسیار دارد ای سکینه بهتر که ندانی ماندن فاطمه در مدینه بهتر است؛ **انجام:** کسی بجز تو غم بیکسی نمی‌خواند ×× بلی غریب که درد غریب می‌داند

بیاضی است از نوع آنکه مداحان و مرثیه خوانان برای مجالس روضه‌خوانی گرد می‌آوردند. شامل مصائب و مراثی ائمه اطهار (ع) به خصوص سیدالشهداء به نظم و نثر فارسی. این نسخه در قرن ۱۳ق گرد آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۶گ، ۲۲سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۴۴-۱۱۹]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۴۲۴

مجموعه‌ای از اشعار، سرودها و منظومات معروف فارسی (از جمله مثنوی ایاز محمود) به همراه برخی بیانات کوتاه نثر مانند: در بیان احکام فصد، معرفت تقویم، طالع نامه و برخی ادعیه و حرزهای ماثوره است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ سطور چلیپا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۰گ [ف: ۲/۳۳-۱۲۲]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۵۵۱

آغاز: دیباچه؛ سبحان الله این چه ساحر است که جمله (؟) جادو نگاه مسخر اویند و چه سخن گستر است که تمامی سخنوران فصیح زبان با او در گفتگو

مجموعه‌ای از مرسلات، اشعار و منظومات از شاعران معاصر و غیر آن که در یک دفتر گردآوری شده است. عناوین برخی قطعات: مراسله به یکی از احباب، دیباچه نکاح نواب حسین قلیخان قاجار، قصیده مدح علی (ع) و امام رضا(ع) و امام حسن (ع) از صباحی، قصیده مدح علی (ع) انوری، قصیده مدح علی (ع) از شکوهی، ماده تاریخ ضریح امیرالمومنین (ع) از صباحی، چند فرمان از شاه، صورت استشهاد میرزا اسماعیل در خصوص اسب، نحو نگارش قباله جات شرعی، مدح رسول اکرم (ص) از میرزا طوفان، ماده تاریخ زفاف میرزاابوالفتح خان و ...؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۵ق، سطور چلیپا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۷گ، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۲/۳۳-۱۷۶]

۲۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۵۰۰/۲

آغاز: نام پیغمبران این است یا [...] محمدبن عبدالله بن المطلب؛ **انجام:** و رهنمایی از جانب خدای تعالی لازم است که در میان خلق باشد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۳ جمادی الاول ۱۲۵۶ق، جا: خانه عباسعلی؛ خطوط سیاه؛ جلد: تیماج مشکی مجدول، ۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [ف مخ: ۱-۲۸۶]

۲۶. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه: ۲۲۶

آغاز: اسباب کدخدایی و جو کندن و عمارت و زراعت کردن و درخت نشاندن؛ **انجام:** اگر پا برهنه میان ... پایین بکشد خوب شود انشاءالله تعالی

مشتمل بر نسخه‌های طبی، طلسمات، اختیارات ایام و متفرقاتی دیگر؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ ۶۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۸×۱۷سم [ف مخ: ۲۶]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۲۱۴

آغاز: از سخنان عباس سیلاب اشک از دیدهای مبارک روان کرد؛ **انجام:** این کرب بلا یک پسری بود مرا.

نسخه ای است مشتمل بر نوحه و مرثیه و شرح وقایع عاشورا و داستان‌هایی در پند و اندرز از صدر اسلام؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریورماه ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی و آبی، جلد: اسقاطی، ۱۳۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۹/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷-۶۰]

۲۸. گلپایگان؛ امام جمعه، محمد حسن؛ شماره نسخه: ۳۵

بیشتر حساب و کتاب‌های شخصی است به روش سیاقی و اکثر اوراق آن سفید مانده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۱۷۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: ۱۴۷]

۲۹. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه: ۴۲۲

شامل اشعار فارسی، فواید سور قرآنی، ادعیه و به جز اینها؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴ [اوراق عتیق: ۱-۲۴۲]

۳۰. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه: ۴۲۴

شامل اشعار فارسی، نسخه ناتمام؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [اوراق عتیق: ۱-۲۴۲]

۳۱. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه: ۴۲۵

در مراثی حضرت سیدالشهداء (ع) و شامل اشعار و اخبار متفرقه؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [اوراق عتیق: ۱-۲۴۲]

۳۲. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۶۸۸

آغاز: الملک القدیم الحمید ذوالعرش المجید؛ **انجام:** و الحق حروف ابجد ...

نسخه ای است بدون اول و آخر که گویا متعلق به افسونگری بوده شامل ختم ها و عمل ملاحیدر و غیره، برخی طلسم‌ها؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج لایه‌ای عنابی، ۱۱۵گ، ۱۳ سطر(۶×۱۲) [ف: ۵۴۲]

۳۳. کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه: ۹۷

مشتمل بر چندین انشاء با عناوین: عریضه، تغزیت نامه، وصیت نامه، مصالحه، نامچه، وکالت نامه به سال ۱۲۴۲، مصالحه‌نامه‌ای به سال ۱۲۵۰، اقرار نامه، اجاره دادن گوسفند، مهر نامه، قباله مزرعه و آب، استفتاءات، شراکت نامه، چندین مهر نامه و دیگر عقود و ایقاعات شرعی، طریقه ختم سوره یس و متفرقاتی دیگر؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: از سال ۱۲۲۶ تا ۱۳۲۷ق؛ چلیپا یا راسته؛ جلد: آبی رنگ، ۵۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۱سم [ف: ۸۱]

۳۴. کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه: ۲۴

مشتمل بر متفرقاتی بدین عناوین: دعای قرثیا و طریقه خواندن آن، ساعات خوب و بد و احکام طوالع، برخی از طلسمات و نسخه‌های پزشکی در دفع برخی از حشرات و گزندگان، خواص برخی از آیات و ادعیه خواص سوره‌های قرآن و ...؛ خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد مهدی بن محمد جعفر کاشانی، تا: دوشنبه ۴ جمادی الاول ۱۳۲۷ق؛ جلد: تیماج قرمز بدون مقوا، ۲۱۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۸]

۳۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۴۹

مشتمل بر اشعاری از: انوری، خاقانی، عنصری، فتحعلی شاه، حافظ، عبدالوهاب خان معتمدالدوله، نشاط، قاآنی، فروغی، سعدی، حیرت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳ شوال ۱۳۳۴ق، جا: منزل حسن خان، به اتفاق امان الله (برگ ۳۵)، احمد (برگ ۴۷) اسدالله لنکرانی (برگ ۶۲)؛ دارای سرلوح رنگین، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۶۳گ، چلیپا سطر، اندازه: ۸/۵×۱۲/۵سم [ف: ۲-۴۹۹]

۳۶. کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه: ۸۳

مشتمل بر اسامی شاگردان مدرسه سرداریه، اشعاری فارسی از حداد به سال ۱۳۳۸، سرباز، بیدل، جوهری، وصال، کوثر، مبکی، ادیب، جودی، ملامحمود نراقی به سال ۱۳۳۹، ذاکر به سال ۱۳۴۰ و ۱۳۴۱، چندین مجلس پراکنده و چند نامه و مراسله و متفرقاتی دیگر؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۴۱ق؛ برخی از اشعار به خط علی بن جعفر، به سال ۱۳۳۸ تا ۱۳۴۱؛ راسته یا چلیپا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۲۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۷۳]

۳۷. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۱۵۰

شامل: ۱- مقداری دستورهای طبی است در ساختن داروها و معجون‌ها، ۲- مقداری اشعار فارسی، ۳- دعاها و طلسمات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: آبی و نخودی، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۱۴۴ص، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱-۲۶۵]

۳۸. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۱۵۴

این بیاضی است که اوراق آن نامرتب و پس و پیش صحافی شده و شامل قسمتی از یک رساله طبی است به ضمیمه ادعیه و طلسماتی برای دفع امراض و برآمدن حاجات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: آبی کثیف، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۵۶ص، مختلف السطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۱-۲۶۶]

۳۹. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۱۶۰

این بیاض شامل مقداری ادعیه و طلسمات و مطالب مختلف دیگر است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۲۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۱-۲۶۷]

۴۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۲۱۷

در بعضی از صفحات آن ادعیه و مطالب متفرقه و طلسم با مرکب و جوهر و مداد نوشته شده؛ خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید کثیف، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۲۲۸گ، عدد سطور و اندازه نوشته مختلف، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۱-۲۶۷]

۴۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۲۸۴

این بیاض شامل خواص بعضی ادویه و تعدادی ادعیه و طلسمات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نوع خط: نستعلیق معمولی؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۱۱۵ص، مختلف السطر، اندازه: ۸/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱-۲۶۸]

۴۲. کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه: ۴۹

صورت حساب و کتابهای شخصی است به سال ۱۲۹۸ تا ۱۳۲۰؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «محمد ناصح» (گلابی شکل)؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۲۱۰گ، مختلف السطر [ف: ۴۹]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۶۲۵

حکمت و عرفان؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۹۲]

۴۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۸۸۸۲

خط:نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ به طور چلیپا؛ جلد: تیماج لایه‌ای عنابی، ۲۰۶گ، ۱۲ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۲-۲۹۳]

۴۵. تهران؛ رجائی زفره‌ای، محمد حسن؛ شماره نسخه: بدون شماره

زیارت نامه، مرثیه هایی از شایق، شبان، کفاش، محمر، جودی ... مقام موسیقی چند بانگ است: عقدنامه، چند مرثیه دیگر. چند نفر

در سال ۱۲۷۸ قمری و اندکی قبل و سال‌های بعد ان مطالبی دارند و به خصوص ملامحمد علی بن حاج محمد اسماعیل زفره ای (فوت ۱۳۴۶ یا ۱۳۵۰قمری)؛ بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۱۰-۷۴۹]

۴۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۴۴۶

آغاز: و اهل المغفره؛ **انجام:** مادر چرا گلویت وای

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ مشکی عطف تیماج قرمز، ۷۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۶/۵×۱۵/۵سم [ف: ۵-۱۶۵۷]

۴۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۴۹۳

مشتمل بر دعا و طلسمات و طالعنامه و احکام سال‌های ترکی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «عبده میرزا حسین»؛ اهدایی: استاد محمد حسین جعفری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۲۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵-۱۶۷۳]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۶۹۷

آغاز: علی محمد و آله اجمعین مخترع این حکایت؛ **انجام:** بهرچه مقدور باشد

خط: نسخ شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج، اندازه: ۱۰×۱۹سم [رایانه]

۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۷۰۷

آغاز: میرزا شاه حسین نبود گریز از یکدگر؛ **انجام:** و کذلك ننجی المومنین

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ابعادمتن: ۶×۱۵، اندازه: ۷×۱۷سم [رایانه]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۷۵۰

آغاز: حین فطرالسموات و الارض؛ **انجام:** برحمتك یا ارحم الراحمین

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، ابعادمتن: ۶×۱۳، اندازه: ۷×۱۷سم [رایانه]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۷۴۹

آغاز: مرویست که چون اهل بیت را؛ **انجام:** حرمت جسده علی النار

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، مختلف السطر، اندازه: ۹×۲۰سم [رایانه]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۵۴۸

آغاز: سبحانك یا لا اله الا انت کل شی؛ **انجام:** کجاست منزل اصلی و در کجاست مقر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: الوان، جلد: پارچه‌ای، : ابعادمتن: ۱۲×۱۸؛ اندازه: ۱۶×۲۲سم [رایانه]

۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۵۱۶

آغاز: صاحب احسانا خدایت صاحب احسان کند؛ **انجام:** (صفحه ماقبل آخر) قول غزل به ساز

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا، اندازه: ۱۱×۱۵سم [رایانه]

۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۴۳۹

آغاز: خانه امیرکبیر گردید در بین راه سائله؛ **انجام:** آخر ای کافر بر تو مهمانیم

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج، مختلف السطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [رایانه]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۱۹۷

آغاز: مه نیسان شبیخون کردگوئی برمه کانون؛ **انجام:** ز آتش فکرت جز ز زر خرد را مگداز

ناظم: ناصرخسرو و مجدود بن آدم سنایی؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نباتی، جلد: میشن، ۲۴ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۷×۱۴سم [رایانه]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۳۹۶

آغاز: گوزنی بس قوی بنیاد باید؛ **انجام:** که برخورد ارباد از زندگی

بیاض اشعار؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ابعاد متن: ۸×۱۱؛ اندازه: ۶×۱۶سم [رایانه]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۵۳۱

آغاز: حسین حسین شهید کربلا حسین؛ **انجام:** دل کاتب از این معنی خراب است

شامل مراثی و نوحه؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، فاقد جلد، مختلف السطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۱/۳×۱۸/۲سم [رایانه]

۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۹۴۱

آغاز: شام شد خورشید خاور طیلسان بر سر کشید ×× زهره در خنیاگری از چهره برقع برکشید؛ **انجام:** در آستان تو هر کس رسید مطلب یافت ×× کی رواست که من نا امید برگردم

بیاضی است شامل اشعاری در مدایح و مراثی حضرات معصومین (ع) از شعرای مختلف همچون محتشم، جوهری و دیگران به مانند آنچه روضه خوانان برای مجالس خود تهیه می‌کنند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای، ۱۱۷گ، چلیپایی سطر، اندازه: ۸×۱۶/۵سم [ف: ۴۴-۱۴۸]

۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۵۱۸

آغاز: شیرخدا و صفدر میدان و بحر جود؛ **انجام:** که اگر قصبه اطلس ... منسبتان من چه ... شد

بیاض نظم و نثر؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، مختلف السطر، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۱/۲×۲۶/۵سم [رایانه]

۶۰. تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه: ۱۲۸عکسی

بیاض تاریخی شامل قراردادها و عهدنامه‌های دولت ایران و انگلستان در مورد طایفه افغان، صنایع کشتی سازی در سواحل خلیج فارسی، نکاتی در مورد اکراد ایرانی که به روم می‌رفتند

و..؛ بی‌کا، بی‌تا [جنگ: ۱-۴۴۵]

● **بیاض** / فارسی و ترکی

bayāz

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۳۸۷

آغاز: پیش واقعه من کلام مشفق، نرچکمش کوردن عالمده بنت مرتضا زینب

بیاضی است که روضه خوانی برای مجالس مرثیه و عزاداری سیدالشهداء گرد آورده است. در ابتدا وقایع و مصایب را به نثر بیان می‌کند و سپس اشعار مناسب با آن را می‌آورد. اشعار ترکی نوعا از سروده‌های این چند شاعر است: مشفق، میرفتاح مراغی، تائب و محزون خویی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۲۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۹۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۳۰-۱۰۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۸۸۲

آغاز: الصداع هرگاه در مقدم سر و طرف پیشانی بوده باشد از زیادتی خون است. علاج آن است که دفع خون نمایند به حجامت؛ **انجام:** بر راه رفتن باشد به شرطی که سایر اعضا را سوای از پا تا زانو نشوید

بیاض اشعار و طلسمات و ادعیه و نسخه‌های پزشکی است که بدون ترتیب خاصی کتابت شده‌اند. برگ‌های ۴۳ر-۴۴ر منتخباتی از «برء الساعه» محمد بن زکریای رازی به فارسی، برگ‌های ۴۴ر-۵۳ر بخش‌هایی از بخیه دوم و سوم کتاب خرقه مرتضی قلی خان شاملو. با این شعر در وصف آن: طبی که لباس جان بیمارانست ×× آن خرقه مرتضی قلی سلطان است. آغاز: «صف فرزجه. کندر گلنار جاذ شیر مرمی زاج سفید، از هر یکی کوفته با آب برگ». انجام: «جهت اعاده شهوت بی عدیل است. نخود سیاه قوی تر از سفید است». اشعار به فارسی و ترکی و از این شعراست: شاه عباس، صایبا، عرفی، نسیمی، خلیل بیگ شروانی، قصاب، فایض، شاهدا، ظهوری، نواب مستطاب علیقلی خان سلمه الله، نظیری، ترجیع بند میرزا قلی میلی، میرزا کافی، عادلی، افسری ملامیر حسین واعظ، حافظ، شاه نعمت الله؛ خط: نستعلیق و تحریری، کا: حسین خان لایق، تا: قرن ۱۳؛ سطور معمولی و چلیپا، مجدول، یادداشت‌های تولد در ۱۲۹۲ و ۱۲۹۴ و ۱۳۳۰ق و تاریخ وفات در ۱۲۹۳ق وتاریخ سفر گیلان در ۱۲۹۳ق؛ مهر: «عبده محمد تقی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی یک‌لا، بیاض، ۵۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۲۰-۴۵۸]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۴۱۵

آغاز: نوحه، کربلا یا کربلا یا کربلا.؛ **انجام:** این نعمت بی پایان از ما به تو ارزانیست.

شامل اشعار ترکی و فارسی در مصائب آل عباء (ع)؛ خط: نستعلیق تحریری زشت، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ نسخه نامرتب و بی آغاز و انجام است؛ کاغذ: نخودی بیاضی، جلد: میشن یک لای قهوه‌ای، ۸۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵-۷۴۳]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۸۴۳

آغاز: نوحه؛ یا کربلا هل تنظری، هذا حسین هذا حسین؛ **انجام:** اولیدیم دیرنده جان قرداش کیم اکلشوب یاشین اوسته.

مجموعه‌ای است به نظم و نثر به زبان ترکی و فارسی و عربی مشتمل بر مصایب از زبان حال ائمه (ع) و وقایع کوتاه به نثر از جمله: واقعه ابراهیم، واقعه سلمان و یهودی، واقعه پیغمبر (ص) و یهودی، واقعه خواب دیدن اعرابی، واقعه امام زین العابدین (ع) که مؤلف آن معلوم نشد. منتهی در یک رباعی نام «حسن» ذکر گردیده است که احتمال دارد ناظم چندی از اشعار باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: نخودی، ۸۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۵سم [ف: ۱۷-۶۰]

● **بیاض ابراهیم** / گوناگون / فارسی و عربی

bayāz-e ebrāhīm

رازی، ابراهیم، ق۱۱ قمری

rāzī, ebrāhīm (- 17c)

مجموعه‌ای است شامل مطالب و رسائل مختلف اغلب فلسفی و عرفانی که به درخواست محمد ابراهیم رازی نوشته شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۰۲۹

خط: نستعلیق، کا: مختلف، تا: قرن ۱۱، جلد: تیماج جگری، ترنج و سرترنج طلایی، ۲۱۵گ، مختلف السطر [ف: ۳۲-۳۶]

● **بیاض ابراهیمی = سفینة النجات** / کلام و اعتقادات / عربی، فارسی

bayāz-e ebrāhīmī = safīnat-un nijāt

ابراهیم خان بن علی مراد خان، ق۱۲ قمری

ebrāhīm xān ben ʻalī morād xān (- 18c)

احادیثی که از پیامبر اکرم (ص) در حق امیرالمؤمنین (ع) و اهل بیت ایشان در صحاح سته اهل سنت آمده، در این کتاب گرد شده است. مجموع گفته‌های شیخ آقا بزرگ تهرانی و سید اعجاز حسین در موارد این کتاب چنین است که: امیر ابراهیم خان بن علی مرادخان، والی کشمیر از طرف اورنگ زیب عالمگیر شاه سلطان هند (۱۱۱۸ق یا کمی پیش از آن)، در سال ۱۱۱۶ ق گروهی از علما را نزد خود فراخواند تا آنها از ۳۰/۰۰۰ کتابی که وی گرد کرده، مجموعه بزرگی در مناقب اهل بیت تألیف کنند. از میان این گروه جز یک نفری که سید اعجاز حسین از او یاد کرده کسی را نمی‌شناسیم: عبدالحمید سامانی که «حسن الخط و جید الضبط» بوده و بیاض جداگانه‌ای برگزیده از صحیح بخاری و مسلم و شفا در مناقب از آن او

کتابخانه پدر سید اعجاز به خط خودش موجود بوده است. همچنین وی نسخه‌ای از احقاق الحق را با نشان تصحیح و مقابله و حواشی این عبدالحمید سامانی در خزانه کتب آیت الله فی العالمین (؟) رؤیت کرده بود. بنا به نقل کتابی در امامت، که پیش از ۱۲۵۷ ق به فارسی از بیاض ابراهیم گزیده شده است، کار تألیف ۵ جلد تا سال ۱۱۳۳ ق پایان گرفت. و از آن به بعد ادامه کار به واسطه فتنه بزرگی که در همان سال در کشمیر روی داد، و در پی آن ۱۶۷۰ تن از شیعیان کشته شدند و کتاب‌های بسیاری از آنها سوزانده شد، متوقف ماند.

ولی صاحب کشف الحجب و الاستار تعداد مجلدات تدوین شده را ۷ جلد نقل می‌کند، بدین ترتیب: ۱- در آن چه که به ابوبکر تعلق دارد. با آغاز: «قد کفر الروافض و الخوارج بوجوه»؛ ۲- در آن چه که به عمر تعلق دارد. با آغاز: «الحدیث الثانی و الثلاثون. اخرج الخطیب عن انس ان النبی صل الله علیه و آله قال عنوان صحیفة المؤمن حب علی بن ابی طالب»؛ ۳- در آن چه که به عثمان تعلق دارد، با آغاز: «قد کفر الروافض و الخوارج بوجوه»؛ ۴- در آن چه که به عایشه تعلق دارد. با آغاز: «فائدة: قال ابن ابی شیبة و البخاری و ابن مردویه عن زید بن وهب فی قوله تعالی فقاتلوا ائمة الکفر»؛ ۵- در آن چه که به معاویه تعلق دارد. با آغاز: «قال البیهقی فی کتابه دلائل النبوة فی باب ما روی فی اخباره»؛ ۶- در آن چه که به امیرالمؤمنین و امامت و فضائلش و حسن و حسین و دیگر ائمه علیهم السلام تعلق دارد، با آغاز: «الحمدلله الذی هدانا صراطه المستقیم و نجانا بسفینته عن الهلاک العظیم». که نسخه حاضر ما همین جلد است. آقا بزرگ احتمال داده این قسمت جلد اول بوده باشد؛ ۷- در آن چه که به فروع دین تعلق دارد. با آغاز: «یجوز القنوت فی الصلاة مطلقا».

نسخه‌هایی هم که آقا بزرگ از آنها اطلاع یافته، چنین اند: ۱- کتابخانه راجه سید محمد مهدی در فیض آباد؛ ۲- کتابخانه شیخ علی اکبر نهاوندی در مشهد. بر روی آن آمده جلد هفتم کتاب است و با حدیث امر النبی صل الله علیه و آله بقتل ذی الثدیة آغاز می‌شود. به خط محمد عباس در سه‌شنبه ۲۷ جمادی الثانی ۱۲۳۵ق؛ ۳- کتابخانه آستان قدس رضوی، جلد دوم کتاب مطابق آن چه کشف الحجب آورده. با مقدمه مفصلی از عبدالرحیم بن حسن خراسانی در وصف کتاب، وقفی در ۱۲۰۷ ق. علاوه بر اینها دو گزیده نیز از این اثر تحریر شده: یکی کتابی در امامت، تألیف پس از ۱۲۵۷ ق که در بالا از آن یاد کردیم (برای اطلاعات بیشتر رک: الذریعة: ۱۶۶/۳ و ۱۱۱/۱۱)؛ و دیگری از سید محمد عباس بن علی اکبر موسوی شوشتری (۱۳۰۶ق) که مطالب مربوط به آتش زدن مصاحف به دست عثمان را با عنوان «الشعلة الجوالة» گزیده کرده است. (محمد حسین حکیم)

[الذریعة: ۱۶۶/۳-۱۶۸ و ۱۹۹/۱۲؛ کشف الحجب و الاستار: ۹۰-۹۱؛ اعیان الشیعة: ۱۹۶/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۵۶/۹]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۶۶۷

آغاز: بسمله الحدیث الثانی و الثلثون اخرج الخطیب عن انس؛ **انجام:** ما تقول انت فی ذلک قال غداء و عشاء فاخذ بذلک عمر

جلد ۲-۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا [رایانه]

۲. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه: ۸۳

آغاز: الحمدلله الذی هدانا صراطه المستقیم و نجانا بسفینته عن هلاک العظیم و اتم علینا نعمته ... اما بعد فاعلم ایها الاخ فی الدین ارشدک الله تعالی طریق الصالحین؛ **انجام:** انها لا توجد الا فی اکابر العارفین الائمة الوارثین فهؤلاء هم شیعته علی اهل بیته.

اسم کتاب به این صورت آمده است: «الجزء الاول مودة القربی من ... السن التقوی»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷ ربیع الثانی۱۱۴۴ق؛ مصحح، محشی، محمد هاشم نسخه را به قدر طاقت مقابله کرده؛ تملک: محمد بن عبدالنبی نیشابوری؛ مهر: «صلی علی محمد» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با روکش پارچه‌ای قرمز، ۲۵۵گ، ۱۷سطر [ف: ۹۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۳۳۲

آغاز: روضه الاحباب لجمال الدین المحدث؛ **انجام:** و انکحتک یا حسین الرباب بنت امرء القیس تمت

جلد ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: اسقاطی، ۲۲ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [رایانه]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۰۴۶

آغاز: بیاض ابراهیم جلد ثالث مطاعی عثمان بن عفان ... بسمله. قدکفروا الروافض و الخوارج؛ **انجام:** انفسهم فی سبیل الله اولئک هم الصادقون.

جلد۳؛ خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با عطف و گوشه تیماج، ۱۳ سطر (۹×۱۷/۵)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۹×۲۵سم [رایانه]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۳۴۲

آغاز: بسمله قدکفر الروافض و الخوارج بوجوه الاول؛ **انجام:** بغیر مدح سرائیم مدعا نبود خالق السواد و البیاض من وزیر علی

خط: نستعلیق، کا: وزیرعلی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ابعادمتن: ۲۱×۲۳؛ اندازه: ۲۰×۳۳سم [رایانه]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۲۹۶

آغاز: قد کفر الروافض و الخوارج بوجوه الاول؛ **انجام:** فی فضل انقیاد الحیوانات لامیرالمومنین علیه الصلوه و السلام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۲۲ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [رایانه]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۵۴۱

آغاز: بسمله، قد کفر الروافض و الخوارج بوجوه الاول ان القدح فی اکابر الصحابة الذین یشهد بهم القران؛ **انجام:** فخرج من مرو الی نیشابور و نظام الملک بها یومئذ فاکرمه و عظمته ثم عاد الی

مرو مستقرا علی مذهب الشافعی و صنف کتابا کثیرة تمت تمام شد ... سنه ۱۲۷۰

خط: نستعلیق، کا: وزیر علی، تا: ۱۲۷۰ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [رایانه]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۵۹۲

آغاز: قال البیهقی فی کتابه دلایل النبوة فی باب ماروی فی اخباره صلعم الرجل الذی وصف بالا جهاد؛ **انجام:** یذکرونه بارجلهم و یقولون بابن الحیض اطمعت ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج زرکوب [رایانه]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۵۹۲

آغاز: حدیث امر نمودن ... قال البیهقی فی کتابه دلایل النبوه؛ **انجام:** و هی نازلة فی حق المشرکین ... فی ضرب المثل. تمت بالخیر

خط: نسخ خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ مقابله شده به‌تاریخ ۲۰ جمادی الاول ۱۱۳۰ از روی نسخه میرزا محمد احسان؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا با عطف و گوشه تیماج. برون مقوای ماشی با عطف و گوشه تیماج خرمایی، ۲۶ سطر (۱۱×۱۲/۵)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۸/۵×۲۶/۷سم [رایانه]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۴۷۰

آغاز: مقاصد جامع الاصول فرع اول از فصل خامس؛ **انجام:** و یقولون باین الحیضص ... فی رؤیة.

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کتابخانه ناصریه لکنو قسم اول کتب وقف کرده ... بهادر محمد قلیخان؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا منقش رنگی با عطف و گوشه تیماج، ۱۵–۱۶ سطر (۱۲×۲۲)، قطع: وزیری بزرگ، اندازه: ۲۱×۳۱سم [رایانه]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۴۶۸

آغاز: بسمله قال الشیخ الامام الزاهد الکبیر قوام الدین نظام الاسلام؛ **انجام:** فقال اخبرنی عن عمر فقال انه افضل من ... لانه یزانی رفیقا.

جلد ۱ (مطاعن ابی بکر)؛ خط: نسخ و نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: میرسیدعلی؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوای یشمی با عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای، ۱۶ سطر (۱۰/۵×۲۲)، قطع: وزیری بزرگ، اندازه: ۱۷×۳۱سم [رایانه]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۴۸۲

آغاز: بسمله، الحدیث الثانی و الثلاثون اخرج الخطیب و قال الشیخ محمد یعقوب صرفی فی الاربعین؛ **انجام:** صفر بند کردن صفده ای او ثقه و شدة ۱۲ صراح

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا [رایانه]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۴۲۵

آغاز: بسمله الحمدلله الذی هدانا لتصدیق نبیه الکریم و ارشدنا الی اتباع دینه القویم و الصلوة و السلام علی سید المرسلین ... المطهرة الصادقة المصدقة؛ **انجام:** عن یوم المقادیر یوم ... بربکم و قد سمعتک یقول خبنه اشهد ان لا اله الا الله و ان محمد رسول الله

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۰۶۵

آغاز: الیه لترک کثیرا مما هو علیه و قد رحمه انا غضب علی رجل ارائی الرضا عنه؛ **انجام:** عنه ای اخی من سقاک فقال و ما ترید الیه اترید ان تقتله قال نعم قال لئن کان

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا با عطف و گوشه تیماج [رایانه]

● **بیاض ابراهیمی** / متفرقه / فارسی

bayāz-e ebrāhīmī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۵۳۱۷

آغاز: بسمله حدیث امر نمودن حضرت صلی الله علیه و آله؛ **انجام:** فی حق المشرکین من کتاب الاسل فی ضرب المثل (کذا)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

← بیاض ادبی ≻ جنگ شعر و نثر
← بیاض ادعیه ≻ ادعیه
← بیاض اشعار ≻ اشعار

● **بیاض الله ویردی = جنگ** / شعر / فارسی

bayāz-e al-lāh-vīradī = jong

گل احمد بن محمد، ق۱۱ قمری

gol ahmad ebn-e mohammad (- 17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۷۵ق

این کتاب را گل احمد بن محمد بامرالله ویردی بن کدخدا امام وردی گرد آورده است و شامل اشعاری از عرفی، حافظ، صائب و ... و چند مثنوی و ساقی نامه، رساله در طب، رساله حسنیه، اشعاری در انوری و ... است.

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۸۰ فرخ

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۰گ، ۲۱سطر(۱۰×۱۸)،قطع:مصری، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳۷]

● **بیاض خطوط** / فارسی

bayāz-e xotūt

سلطان العلماء، محمد بن دلدار علی، ۱۱۹۹–۱۲۸۴ قمری

soltān-ol-‘olamā’, mohammad ebn-e deldār ‘alī (1785-1868)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۴۱۲

آغاز: زبوق الاحباب الکرام نخبة الاصدقاء الفخام الالجعی اللودعی سلحه الله تعالی بعد سلام؛ **انجام:** تا خال برون اجازات یحه بر چنین امور مطلع نساخته

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج زرکوب، مختلف السطر (۱۰/۵×۳۰/۵)، قطع: بیاضی، اندازه: ۱۷/۴×۳۶/۳سم [رایانه]

● **بیاض خوشبویی** / ادبیات / فارسی

bayāz-e xošbūyī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۸۲۸/۱-ف

نسخه اصل: از دیوان هند. در هفده «فصل»؛ کا: خاکسار محمد اعظم، تا: ۶ شعبان ۱۱۰۹ق [فیلمها ف: ۳-۱۸۴]

↩ بیاض در طب فارسی ⪢ طبی

● **بیاض ریاض = ریاض طبع** / ادبیات / فارسی

bayāz-e rīyāz = rīyāz-e tab‘

تاریخ تألیف: ۱۰۹۰ق

از بنده هوادار اسکندر. مشتمل بر منشئات و اشعار بزرگان و جمع شده از آثار بزرگان ادب و دارای بخشی از اکبرنامه ابوالفضل بن مبارک و مکاتبات صغیر وی. آداب کتابت و نامه نگاری با سرآغاز: «اما بعد بدانکه کاتب باید که تعریف هر کس مناسب حال او ایراد کند» و مشتمل بر هشت «قسم»، منتخباتی از بدایع الانشاء، انتخاب انوار سهیلی، منتخباتی از معارج النبوة فی مدارج الفتوة از مسکین فراهی، مکتوبات شیخ یحیی منیری و متفرقاتی دیگر.

یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه: ۳۴

آغاز: دیباچه بیاض ریاض طبع ×× چون گشت نو شد این بیاضی چو ریاض / کرده قلمم سجده شکر فیاض ×× از لطف ریاض طبع نامش کردم؛ **انجام:** و این دو گانه علی حده که یادگار این گداست وظیفه خود سازد و بعد از نماز خفتن پیش از وتر بگزارد از بنده هوادار اسکندر.

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ خطوط چلیپا و راسته؛ جلد: گالینگور قهو ای، ۲۲۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۹/۵سم [ف: ۱-۴۵]

↩ بیاض شعر ⪢ مجمع العرفان
↩ بیاض شعر ⪢ اشعار
↩ بیاض علامه مجلسی ⪢ الخطب للجمعة

● **بیاض کلان** / کلام و اعتقادات / عربی

bayāz-e kalān

کنتوری، حامد حسین بن محمد قلی، ۱۲۴۶-۱۳۰۶ قمری

kantūrī, hāmed hoseyn ebn-e mohammad qolī (1831-1889)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۰۸۵

آغاز: روز دوشنبه ۱۷ ذی حجه سنه اثنی و سبعین ... وفات خواجه نصیر بود؛ **انجام:** و انما تزوج (ص) عائشه بمکه و قال ... هذا الحدیث کذب

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، مختلف السطر (۱۴×۲۷/۵)، قطع: سلطانی، اندازه: ۲۶/۵×۳۸/۸سم [رایانه]

● **بیاض منتخب مرثیه حایری (۱)** / شعر / فارسی

bayāz-e montaxab-e marsīye hāyerī

حائری حسینی، ق۱۴ قمری

hā’erī hoseynī (- 20c)

مرثیه‌هایی در مصیبت حضرت رسول، امام علی، حضرت زهرا، امام حسن، امام سجاد، امام صادق، امام کاظم، حضرت رضا و اهل بیت و یاران امام حسین (ع) از مرثیه سرایان مختلف از جمله ذاکر، شیدا، ریاض، عاصی، صالحی، خائف، صامت، سرخوش، عائذ، صامت، احمد ، نادب، سماک، فائق، مذنب، محبی، سراج، مجرم، خادم.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۰۱۴

آغاز: یوم دوشنبه شروع شد یوم ۱۰ ذالقعده الحرام ۱۳۴۱. التماس دعا که انشاءالله عاقبت بخیر باشیم و ممات بر حسب آل محمد (ص) باشد. در هر حال بنده را فراموش نخواهید کرد وقت ذکر مصیبت خامس آل عبا. راقم حایری. (ص ۲۱۶) (البته گرچه این آغازه را نوشته اما در ص ۲۳۹ نیز به تاریخ قدیمی تر ۱۳۴۰ به قلم حایری بر می‌خوریم.) مادرش لیلا با علی گفتا ... زین سفر بگذری.؛ **انجام:** مرثیه حضرت رسول: شورشی اندر جهان بر پاست شور محشر است.

کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۸-۱۳۴۱ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در صفحات ۲۱۶، ۲۳۹، ۲۷۱، ۳۱۸ و ۳۲۶ به نام کاتب اصلی بر می‌خوریم. هم چنین به خط کاتب دیگر مراثی معدودی در این جنگ نوشته شده که یکی از آن ها تاریخ سوم جمادی الثانی ۱۳۳۹ و نهم جمادی الثانی ۱۳۴۰ را دارد و کاتب سومی به نام علی اصغر بلور فروش در تاریخ ۱۳۳۸ از خوانندگان التماس دعا نموده است که حایری بیاض را به سفارش او نوشته است. بخش عمده این بیاض و تمام سه بیاض بعدی معرفی شده در این

فهرست به خط خاصی ما بین نسخ و کوفی مغربی نوشته شده که دارای ویژگی‌های خاصی است که در کمتر نمونه ای دیده شده و آن را از نظر رسم الخطی جالب توجه می‌کند از جمله سرکش‌های کاف به صورت نیم دایره کوچکی است، و دوایر حروف حالت شکسته و مثلثی شکل دارد، نقطه‌های دوتایی به شکل هفت کوچکی است و حرف «ر» شبیه «ی» و حرف «ز» شبیه «ذ» و در پایان کلمات «ت» به صورت «ه» نوشته شده است، الف ها و لام ها از حد معمول بلندتر نوشته شده، همچنین یای نشانه اضافه در اکثر موارد به کلمه بعدی وصل شده است و برخی دندانه ها به الف و یا لام شباهت دارد، مد الف ها با یک نقطه مشخص شده و تصحیف در نقطه گذاری حروف آن فراوان دیده می‌شود، واو عطف نیز در بسیاری از مواضع حذف گردیده است. غلط در املای کلمات هم کم نیست، گویی کاتب به زبان فارسی تسلط کافی نداشته و از روی نسخه هم نمی‌نوشته یعنی از شنیده به کاغذ منتقل می‌نموده یا شاید هم تعمد داشته در مواضعی رمزگونه بنویسد؛ مالک: احتمالا حایری این بیاض را مثل نسخه بعدی برای میرزا علی اصغر بلورفروش-که به خط او نیز چند مرثیه در این بیاض موجود است- نوشته است؛ جلد: چرم قهوه‌ای سوخته، ۳۸۸ص، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱/۴۷-۱۴۳]

● **بیاض منتخب مرثیه حایری (۲)** / شعر / فارسی

bayāz-e montaxab-e marsīye hāyerī

حائری حسینی، ق۱۴ قمری

hā'erī hoseynī (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۰۱۵

آغاز: بگفت زینب چنین ×× بصد نوا یا علی / بجانب کربلا نظر نما یا علی؛ **انجام:** وای بر من که این حسین من است ×× چاک چاک ز تیغ تمام تن است.

کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۵ق؛ با امضای کاتب با نشان «اقل الخاطی»، شبیه جنگ قبلی با سروده‌های برخی از همان مرثیه‌سراها و دیگرانی چون: ناظم، آغازه: «بسم الله. کیف اقول ملکی، و الملک لله الواحد القهار. غرض از این تحریر این بیاض مخصوص میرزا علی اصغر بلورفروش بتاریخ سیم شهر ذالقعده الحرام سنه ۱۲۲۵ [یا احتمالا ۱۳۳۵] بنظاره این اقل دعا گویان خادم الحرمین اقل الخاطی»؛ انجامه‌ها: ص ۸۹ که در پایان مرثیه احتمالا خطاب به سفارش دهنده یا مالک نسخه نوشته: «آ شیخ قدر این بیاض را بدان» و در صفحه ۱۰۸ هم تکرار کرده « ... قدر بدان بار دوم عرض شد» در ص ۱۶۸ نوشته «جناب آ شیخ با دقت بخوانید التماس دعا دارمو اقل الخاطی». در ص ۱۷۶ نوشته: «التماس دعا دارم از شما. دعا بفرما. و السلام علیکم. اقل الخاطی». صفحه ۲۶۶: «عزیز من قدر بدان. گفتم رفتم»؛ مالک: میرزا علی اصغر بلور فروش؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۷۶ص، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱/۴۷-۱۴۵]

● **بیاض منتخب مرثیه حایری (۳)** / شعر / فارسی

bayāz-e montaxab-e marsīye hāyer

حائری حسینی، ق۱۴ قمری

hā'erī hoseynī (- 20c)

برخی از مرثیه‌سراهای این بیاض: شوقی (که بیشتر مراثی این دفتر از اوست)، ذاکر، گلرخ، نادب، خادم، سراج، ناظم، صامت.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۰۱۶

آغاز: قاسم ای نو گل گلزار حسن یابن اخی؛ **انجام:** انجامه ها: التماس دعا دارم. حایری (ص ۱۶)؛ «تمت یوم ۷ ج ۲ (جمادی الثانی) سنه ۱۳۳۴. حایری» (۲۷)؛ «تمت بعون الله الملک الوهاب، اقل الخاطی حایری» (ص ۵۱)؛ «یوم ۲۲ ج ۲ سنه ۱۳۳۴، کاتب اقل الخاطی الحایری مقیم طهران» (ص ۹۱)؛ «حایری قلمی گردید» (ص ۱۰۳)

کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۴ق، جا: تهران؛ یادداشت تملک: «بسمه تعالی. کیف اقول ملکی و الملک الله الواحد القهار. اما بعد تصریحا عرضه میدارم این یک جلد بیاض شیشم که مشتمل بر مراثیه خاص آل عبا، المسمات بمنتخب از مال خاص خالص این دعی می‌باشد بتاریخ یوم غره شهر جمادی الثانی سنه ۱۳۳۴ در دارالخلافه طهران و انه الجانی اقل الذاکرین خادم الحرمین الحایری»؛جلد: چرم قهوه‌ای، ۳۷۸ص، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱/۴۷-۱۴۵]

● **بیاض منتخب مرثیه حاریری (۴)** / شعر / فارسی

bayāz-e montaxab-e marsīye hāyerī

حائری حسینی، ق۱۴ قمری

hā'erī-ye hoseynī (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۰۱۷

آغاز: بسر شوری ز سودای بلای کربلا دارم ×× بدل داغی ز مرگ قاسم نو کدخدا دارم؛ **انجام:** انجامه: «التماس دعا دارم در حیاه و در مماه در هر وقت ... الحقیر اقل الخاطی حایری» (ص ۳۳)؛ «التماس دعا دارم سنه سنه ۱۳۴۶» (ص ۱۷۷)

بی‌کا، تا: ۱۳۴۶ق؛ یادداشت و تملیک: «بسمه تعالی. کیف اقول ملکی و الملک الله الواحد القهار. مختفی نماید این یک جلد بیاض مسماه به جنگ راجع حاجی علی اصغر بلور فروش در تحت نظریاه این جانب می‌باشد. بتاریخ یوم ۱۷ ج ۲ سنه ۱۳۴۶ اقل الخاطی حایری»؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۳۷۸ص، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱/۴۷-۱۴۶]

● **بیاض مصور** / عکس

bayāz-e mosavvar

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۶۱۳
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد حسین علوی [رایانه]

← بیاض مکالمه شاه تهماسب ⩾ مقالات

● **بیاض منشآت** / ادبیات / فارسی
bayāz-e monšaʼāt
کاشانی، شهاب الدین علی، ۱۱ق۱۲ قمری
kāšānī , šahāb-od dīn ʻalī (17c-18c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۸۱۴
آغاز: بتاریخ سنه ۱۰۳۰ مولانا حسن حکم باخراج مرحوم؛ **انجام:** نظیر قمصر سازند زیاده تصدیع نمی‌دهد و السلا م علیکم و قلبی یدیکم
خط: مختلف، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۰ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

● **البیاض و السواد من خصائص حکم العباد فی نعت المرید و المراد** / عرفان و تصوف / عربی
al-bayāḍ wa-s sawād min xaṣā'iṣ-i ḥukm-il ʻibād fī naʻt-il murīd wa-l murād
سیرجانی، علی بن حسن
sīrjānī, ʻalī ebn-e hasan
کتاب در هفتاد و سه «باب» تنظیم شده و از آنچه که راجع به تصوف و عرفان است بحث می‌کند، و حالات و مراتب و اخلاق و آداب و عقاید و صفات پسندیده صوفیان را می‌آورد، و چگونگی خرقه و مشاهده و سماع و وجد و دیگر چیزها که از خصائص اهل عرفان است توصیف می‌نماید.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۷
آغاز: الحمدلله الذی منه بدو الکل و قیامها و علیه کفایتها و الیه مصیرها ... جمیع فی هذا الکتاب أبواب من حکم قوم قل فی الناس عددها؛ **انجام:** ما نفوس نعوتها نعت روح ×× طهرت بالمجاهدات الشدید / أفتنی هذه مسائل قوم ×× کل عبد أحبهم فسعید
خط: نسخ، کا: ابو محمد علی بن محمد بن محمد بن علی ملقب بعماد و خطیب در سیرجان (نوه مؤلف)، تا: عید شوال ۷۴۶ق، به‌جهت نقیب محمود بن محمود حسینی؛ با خط مؤلف مقابله شده؛ تملک: ابوالمعالی علاءالدین حسین بن محمد شریف، ابوالحسن به‌تاریخ ۱۰۷۷، عبدالرحمن بن محمود؛ مهر: «العبد رضی الله عن المؤمنین» (بیضوی)، «اللهم صل علی محمد و آل محمد» (بیضوی)، «لا اله الا الله الملک الحق المبین محسن» (بیضوی)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۱۴۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱-۱۴۱]

← بیان ⩾ علم بیان
← البیان ⩾ البیان و التبیان

● **البیان** / کیمیا / عربی
al-bayān
جابر بن حیان، ۱۲۰-۱۹۸ ؟ قمری
jāber ebn-e hayyān (739-814)
در کیمیا که در آن از ترتیب کتاب‌های خود یاد نموده و بیان‌های گوناگون را می‌آورد. در این کتاب معانی گوناگون واژه «بیان» از نظر دستوری، منطقی و فقهی آمده است. غیر از کتابی است با همین نام از او که در کتاب السبعون او قرار دارد.
چاپ: ضمن مجموعه رساله‌های یازده‌گانه او، بمبئی، ۱۸۹۲م
آغاز: الحمدلله الذی ببیانه اهتدی المهتدون و بعد له نجا المؤمنون و صلی الله علی نبیه ... اعلم انه لابد لنا فی ترتیب هذه الکتاب کما بینا، ان ندرج الی کل واحد منها تدریجا
انجام: فی قران القوس، فاعلم ذلک و قد اتینا علی ما فی البیان. فلیکن آخر الکتاب انشاءالله تعالی. تم کتاب البیان بحمدالله و عونه و حسن توفیقه و صلواته علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم تسلیماً کثیر
[دنا ۴۸۱/۸ (کتاب البیان)؛ الذریعة ۱۷۵/۳؛ معجم المؤلفین ۱۰۵/۳؛ ریحانة الادب ۱۰۸/۵]

۱. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۹۸۸/۱۳-عکسی**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: ۱۰۵۴ق؛ ۷ص (۱۴۱-۱۴۷) [عکسی ف: ۱-۵۵]

۲. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۲۰۶/۱۸**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴ص (۳۵۵-۳۵۸)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۹-۲۵۹]

۳. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۸۸۴/۱۵**
آغاز: برابر؛ **انجام:** و استوفینا وجوه الکلم فی الحجر بحسب ما قصدنا الیه هو لایق بکتابنا
خط: نستعلیق خفی شکسته، کا: علی اکبر، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج ضربی، ۱۶ سطر (۱۳×۱۷)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۷×۲۲سم [رایانه]

۴. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۹۱/۲۷**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جا: حیدراباد؛ در ۱۴۹پ-۱۵۱پ سخنانی

است از جابر و محمد بن زکریا و بقراط و طغرائی در کیمیا، با آغاز: «قال جابر ... اعلم ان تکلیس الفضة علی وجوه کثیره» و انجام «هذا اسهل التدابیر فی الرصاص»؛ ۳گ (۱۴۷پ-۱۴۹پ) [ف: ۴-۱۰۳۳]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۲۴۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علیرضا طاهری یزدی [رایانه]

● **البیان** / بهائیت / عربی

al-bayān

باب، علی محمد بن محمد رضا، ۱۲۳۶؟-۱۲۶۶ قمری
bāb, ʻalī mohammad ebn-e mohammad rezā (1821-1850)

با عنوان «الواحد الاول یا هو ... الواحد الحادی من بعد العشره».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۱۵۹/۵

آغاز: الواحد الاول یا هو بسم الله الامنع الاقدس انا الله لا اله الا اناوان مادونی خلقی قل ان یا خلقی ایای فاعبدون؛ **انجام:** یوم القیمه عند الله لتنجون.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج عنابی لایی، ۱۶ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، قطع: بغلی، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶-۴۶۹]

● **بیان** / بهائیت / فارسی

bayān

باب، علی محمد بن محمد رضا، ۱۲۳۶؟-۱۲۶۶ قمری
bāb, ʻalī mohammad ebn-e mohammad rezā (1821-1850)

محل تألیف: ماکو

در عقاید بابیه در ۹ واحد که هر واحد شامل ابوابی است؛ و تفسیری است از «بیان» عربی که با بیان آن را کتاب آسمانی می‌پندارند.

آغاز: بسم الله الا منع الاقدس، تسبیح و تقدیس بساط قدس عز مجد سلطانی را لایق که لم یزل و لا یزال بوجود کینونیت ذات خود بوده و هست

انجام: و اگر در آن روز هستی خواهی دید که کل ماهیان بحر بیان به آن ماء زنده ولی از آن محتجب و لتطهرن انفسکم علی حق ما انتم علیه مقتدرون

چاپ: چاپ شده.

[دنا ۵۷۸/۲ (۱۰ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۱۷۵۳/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۵۸/۷]

شرح و حواشی:

۱- شرح بیان

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۸۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۸ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [الفبائی: ۹۲]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۱۱۷

آغاز: و بسم الله الامنع الاقدس؛ **انجام:** ما انتم علیه مقتدون.

خط:نسخ،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: کاغذ آبی فرنگی، جلد: میشن تریاکی، ۲۳۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۰/۵سم [ف: ۲-۶۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۶۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ دارای سرلوح زیبای مرصع، با زمینه طلا و لاجورد، حواشی در برگ آغازین مرصع و رنگین، بین سطور با طلا دندان‌موشی شده، مجدول مذهب، با کمند طلائی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قرمز ضربی مجدول مطلا، ۲۰۷گ، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۷-۴۳]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۶۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری، جلد: اسقاطی، ۲۸ سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [رایانه]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۱۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: دکتر عطاءالله؛ کاغذ: سفید، جلد: گالینگور، عطف تیماج مشکی ضربی زرکوب، ۲۴۵گ، ۱۹ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [سنا: ف: ۲-۹۰]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۵۸ط

آغاز: بسم السبحان المنیع اللمیع بدیعا الهی انت؛ **انجام:** و تقدس آثارک عما انت ... و انک صادق بصیر.

بخش الواح و مناجات؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: مطرز الرضوان، تا: ۹ ربیع الاول ۱۲۷۲ق؛ در روی برگ اول آمده: «هذه کلمات ناجی بها عبدالله لاهل البیان مطرز الرضوان فی سنه ۱۲۷۲»؛ مهر: «مطرز الرضوان»؛ جلد: تیماج سرمه‌ای یک‌لا، ۳۳۳ص، ۱۲-۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۴/۳-۲۵]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۷۷۸/۱-ف

پاریس S. P. 1070 (بلوشه ۱۲۹/۱ ش ۱۶۴ و ۲۰۴/۴ ش ۲۲۵۵)؛ بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق، ۲۸۴گ (۱-۲۸۴پ) [فیلمها ف: ۲-۲۴۷]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۷۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۹ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [الفبائی: ۹۲]

۹. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه: ۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵-۶۱۹]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۷۱۰

آغاز: الباب المذکور فی بیان ان العباد ... جوهر این باب آنکه

سالکین سبل ایمان.؛ **انجام:** نغمة الورقاء فی سدرة المنتهی فسبحان ربنا الاعلی.
بخشی است از بیان (نسخه مفصل)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در فهرست رایانه‌ای مؤلف را میرزا حسینعلی نوری دانسته؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: تیماج سرخ ضربی عطف قهوه‌ای، ۲۲۴ص، ۱۳ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۷-۱۶۵]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۶۷۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** بلقاء الله توزقون و لدیه عفرون ... ۱۳۱۷
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۱۷ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [رایانه]

۱۲. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه: ۹۶
بی‌کا، تا: ۱۳۲۰ق [نشریه: ۵-۳۴۱]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۳۸۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** فی یوم چهارشنبه سیزدهم شهر جمادی الاول سنه ۱۳۴۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۴۶ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۲۰ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [رایانه]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۶۸۲
آغاز: بسمله الله الامنع الاقدس تسبح و تقدس؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۸ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [رایانه]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۳۸۳/۳
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۲۵۶
آغاز: بسمله الامنع الاقدس تسبیح و تقدیس بساط؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۲۰ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۸×۲۰سم [رایانه]

۱۷. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه: ۷۱
آغاز: اوست اول ... یظهره الله و اوست اول من آمن بمن ظهر و اوست شیء واحد ... و بعد مخفی نباشد بر ناظر این کلمات که خداوند خلق قرآن را عبور فرمود؛ **انجام:** و اگر در آنروز هستی خواهی دید که کل ماميان بحربیان بان مآء زنده ولی از آن محتجب و لتظهرن انفسکم علی حق ما انتم علیه مقتدرون
خط:نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی مایل به حنایی، جلد: مقوایی روکش تیماج تریاکی، ۱۴۶گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۶۵]

۱۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۷۳۳/۲
آغاز: قیامت آن چه کرده باطل نگردانی به زیارت نفوس ایشان [تأثیر] نکرده باطل می‌شود آن چه کرده‌ای و همچنین در قرآن مبین و اخذ ثمره و حکم کن و محتجب مشو از مبدء الوجود؛ **انجام:** در هر حال باید مراقب باشد که اگر ابتهاج نیاورد نفس را هم محزون نگردند و اگر نفسی نفسی را قدر ذکر شیئی حایل شود برآن حدود الهیه [...] می‌آید زیرا که هیچ عمل مثل این نبوده و نیست نزدخداوند در شدت
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۲۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف مخ: ۱-۲۸۹]

۱۹. یزد؛ فرهمند، محمد علی؛ شماره نسخه: ۲
کا: غلامعلی رئیس شیرازی، بی‌تا [نشریه: ۴-۴۶۳]

● البیان = بنیان البیان بهدایة الرحمن / بلاغت / عربی
al-bayān = bunyān-ul bayān bi-hidāyat-ir raḥmān
رستمی، ابوبکر، ق۱۳ قمری
rostamī, ābū-bakr (- 19c)

کتاب مختصری است در بیان اصول علم بیان و موضوعات اربعه آن از تشبیه و مجاز و کنایه و تعریض. سپس اقسام هر یک از این چهار موضوع به خصوص تشبیه را بیان نموده است.
آغاز: الحمد لمن لیس ابتداء الهیته آیساً و الشکر لمن آیس انتهاء الوهیته لیسا و الصلاة و السلام علی من عمت بعثته جناً و انساً علم البیان اصول و قواعد تتعلق باظهار المراد و بیان للمعنی الواحد بتراکیب بعضها اوضح دلالة علیه من بعض
انجام: کقولک-لمن اذاک -: اذ تاتینی فستعرف جزاء الایذاء، و انت ترید المخاطب و غیره لکن المخاطب مراد من نفس اللفظ، و غیره من سوقه و خارج من الکلام.
[دنا ۵۷۸/۲ (۶ نسخه)]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۵۳/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای،۱۱گ(۱پ-۱۱ر)،۷سطر،اندازه:۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۳-۲۸۶]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۱۹۱/۲
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به استناد نسخه مرکز احیاء جلد ۲۸۶/۳ تعیین شد؛ کا: محمدشریف سنندجی، تا: ۱۲۲۳ق، جا: قریه اکری تاس (من قری قصبه ساوج بلاغ)؛ محشی با امضای «عبدالحکیم، منه، حق چلبی، عبدالرحیم زیارتی، میرزاجان»؛ جلد: تیماج زرشکی با گوشه و با عطف پارچه، ۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱-۲۸۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۱۷۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۱ق [د.ث. مجلس]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۰۵۱/۳
آغاز و انجام: برابر
نام کتاب در فهرست «الاستعارة فی علم البیان» است که همراه نام مؤلف به استناد نسخه مرکز احیاء میراث جلد ۲۸۶/۳ تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: موسی بن عیسی، تا: ۱۳۲۰ق، جا: مسجد احمر در بلده ساوجبلاغ؛کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، عطف و گوشه چرم، ۱۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۲/۱سم [ف: ۱۲-۵۰۰]

۵. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۱۱۴/۲

آغاز و انجام: برابر

نام کتاب در فهرست «بنیان البیان بهدایة الرحمن» آمده که همراه نام مؤلف به استناد نسخه مرکز احیاء میراث جلد ۲۸۶/۳ تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی ضربی دارای ترنج، ۳گ (۳ر-۵پ)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱-۱۳۸]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۸۳۱/۷

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به استناد نسخه مرکز احیاء میراث جلد ۲۸۶/۳ تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: محمد صادق، بی‌تا؛ محشی با نشان «من تقریر الاستاد لکاتبه الحقیر الفقیر محمد صادق، منه ص، محمد صادق، عبدالحکیم، مطول» و در پایان بیشتر آنها جمله «آه من الموت و حالاته و عذابه» دارد؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۰گ (۴۶پ-۵۵ر)، ۱۱ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷-۶۴]

● **بیان (رساله در علم)** / ادبیات / فارسی

bayān (r. dar ʻelm-e)

تهرانی، جواد، ق۱۴ قمری

tehrānī, javād (- 20c)

تاریخ تألیف: ۵ محرم ۱۳۴۳ق

مؤلف محصل کلاس سوم علوم سیاسی است که در مدت پنج روز این جزوه را نوشته است.

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۷۵

خط:نسخ،کاتب= مؤلف، تا: ۵ محرم ۱۳۴۳ق؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۶۵گ، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۷]

● **بیان (منظومه در)** / معانی بیان، شعر / عربی

bayān (manzūme dar)

ملا محمد علی

mollā mohammad ʻalī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۴۱۷ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **البیان** / بلاغت / عربی

al-bayān

مؤلف این کتاب بدان عقیده است که باید علم بیان را آموخت تا بتوان به استدلال صحیح و احتجاج با دیگران پرداخت، چه اینکه شناخت مقدمات استدلالی متوقف است به شناخت دقائق ادبی استدلال کننده تا بتوان حق را از ناحق تشخیص داد. در این بخش کتاب، علم معانی و بدیع بررسی شده با نکاتی کلامی و عقلی و گویا بخشی از «مفتاح العلوم» سکاکی است.

قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۱۱۲

آغاز: الکلام فی تکملة علم المعانی و هی تتبع خواص تراکیب الکلام فی الاستدلال ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ مصحح، روی برگ اول کتاب را از علامه حلی دانسته‌اند و باید تحقیق دقیق شود؛ تملک: جمال الدین کربلائی و فرزندش علاء الدین علی بن جمال الدین کربلائی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای روشن، ۵۸گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۱-۷۴]

● **البیان** / فقه / عربی

al-bayān

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۲۹۷/۳

فقط مبحث ارث است؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عزالدین بن عبدعلی بن اسماعیل جزائری، تا: ۱۰۹۷ق، مصحح؛ ۱۶گ (۱۳۸-۱۵۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [نسخه پژوهی: ۳-۸۹]

● **بیان آداب المبتدی** / عرفان و تصوف / فارسی

bayān-e ādāb-el mobtadī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۳۲۰

آغاز: بسمله. حمد له، الذی ... دقائق العرفان؛ **انجام:** چو شمع ز آتش عشق تو جان گدازانند.

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ من متکلمات العبد الاقل امیر الزاهدی ... من متکلمات العبد الاقل الراجی عفو ربه الصمد علی محمد بن محمد بن اسماعیل عفی عنهم؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی زرکوب دارای ترنج و سرترنج، ۲۵ سطر (۱۱×۱۸/۳)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [رایانه]

● **بیان آسیا ؟** / فارسی

bayān-e āsīyā

رساله‌ای است در بیان آسیا و طریق گردش و استعمال آن.

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۹۸۲/۱

آغاز: حمد خداوندی را جلت عظمته ... اما بعد مختصری است در بیان آسیا

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳-۱۵۹]

● **بیان آنکه حاضر بودن به از غایب شدن (رساله در)** / عرفان و تصوف / فارسی

bayān-e ān-ke hāzer būdan beh az qāyeb šodan (r. dar)

جمالی اردستانی، جمال الدین محمد،۸۱۴-۸۸۳؟قمری
jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412-1479)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۳۲۶/۲۵
خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن میرزا زمان، تا: قرن ۱۳؛ ۲ص (۶۴۱-۶۴۲) [مختصر ف: ۱۱۴]

● **بیان آنکه در قیامت انبیا نفسی نفسی گویند (رساله در)** / عرفان و تصوف / فارسی
bayān ān-ke dar qīyāmat anbīyā nafasī nafasī gūyand (r. dar)
جمالی اردستانی، جمال الدین محمد، ۸۱۴-۸۸۳ ؟ قمری
jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412-1479)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۳۲۶/۲۹
خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن میرزا زمان، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۶۴۷) [مختصر ف: ۱۱۴]

● **بیان الآیات الناسخة** / علوم قرآن / عربی
bayān-ul āyāt-in nāsixa
قاجار، علی اصغر بن سنجر، -۱۳۷۷ قمری
qājār, 'alī asqar ebn-e sanjar (- 1958)
آیات ناسخ و منسوخ را در دو «قسم» جمع کرده است:: ۱. آنچه در احادیث شیعه آمده؛ ۲. آنچه در احادیث اهل سنت آمده. در ابتدا در مقدمه‌ای معنای نسخ را بیان می‌کند، سپس آیات در قسم اول و پس از آن آیات در قسم دوم را می‌آورد، و به دنبال هر آیه احادیث دال بر آن موضوع را با تحقیقاتی از خودش با عنوان «اقول» می‌آورد. این رساله گرچه مختصر است جامع است.

کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه: بدون شماره
آغاز: فیه تعریف النسخ و امکان وقوعه فی أحکام الله تعالی و بیان الآیات الناسخة، فائدة النسخ رفع الحکم الثابت فی الزمان السابق و ازالته
کاتب = مؤلف، بی‌تا [تراثنا: س۲ش۴-۲۶]

● **بیان ابنیه** / اسناد / فارسی
bayān-e abnīye
در این رساله ابتدا وقف نامه شاهزاده حسام السلطنه محمد تقی شاه قاجار هشتمین پسر فتحعلی شاه و فرمانروای دارالسرور بروجرد است. در روضة الصفای ناصری (پایان جلد ۹) در آنجا که از شاهزادگان یاد می‌شود نام او و به میان می‌آید. از این رساله بر می‌آید که او سودای پادشاهی در سر می‌پخت و از این رو است که مؤلف او را شاه می‌خواند، پس از وقف نامه ساختمان‌های شاهانه که این شاهزاده در بروجرد ساخته است در آن یاد شده بدین گونه: میدان، تالار، دیوان خانه، دفتر خانه، باغ جنت، برج اسد، تالار بهشت ایین، تالار خلدبرین، شمس العماره، قصورحور، عمارت دلگشا، عمارت فرح بخش خلوت قدیم، زین خانه خاصه، خفوت سمت شاه نشین، تالار دیوان خانه، خلوت سمت شمالی، عمارت خواجه سرایان، ناظر خانه و شربت خانه و آشپزخانه، حمام قدیم، حمام جدید، چارحوض، چاه منبع، انبار غله و غیره، جته خانه، قورخانه، باغات و عمارات دارالسرور، قصر خقان تپه غربی باغ شاه، بیدستان غربی تپه، عمارت نشاط قلعه بحرین. در آن از لطایف المدایح رساله که به نام شاه و در وصف عمارت‌ها و باغ‌ها نوشته شده یاد می‌شود. در صفحه عنوان نسخه ما کتاب به نام بالا خوانده شده است.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۵۳ ـ ج
آغاز: الحمد لله الذی وقف علی خلوص بعض الضمائر ... بسمله شاهد کلامی که مشاطه کلک فصاحتش در افاده معنی بدیعه هر هفت گروه؛ **انجام:** و رعایا و برایا گوار باد برب العباد ... تحریر فی شهر ربیع الاول ۱۲۳۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول۱۲۳۷ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی ضربی گرداگرد و عطف تیماج سبز، ۴۴گ، ۱۰ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱-۴۹]

← بیانات ⟵ رسالة البیان

● **البیانات** / فلسفه / عربی
al-bayānāt
اسعد، عبدالله، ق ۱۰ قمری
as'ad, 'abd-ol-lāh (- 16c)
تاریخ تألیف: سه‌شنبه شوال ۹۴۵؛ محل تألیف: رشت
رساله‌ای فلسفی است در بیان وجود و اقسام آن و با اشاره به اثبات واجب تعالی با دلایل فلسفی.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۶۴۱-۹/۱۹۱
آغاز: فی بساط عدالته الی یوم اراد ... و یأمر بقرائته حتی یتبین تفاوت آراء العلماء و تهافت انظار نقص الحکماء ... ان کتابی هذا یسمی بالبیانات ... و اعلم ان مفهوم الوجود المطلق لیس معنی مصدریاً یرادف الکون و الحصول؛ **انجام:** کالاجسام العنصریة خاصیة الافاضة من غیر ایضا وبها ولنکن مختصرین بهذا القدر من بیان الاحوال الاخرویة فی هذا المختصر حامدین لله و مصلین علی

نبیه وولیه افضل البشر و آله ... فان الحق احق بان یتبع و الیق بان ینصح و انا المؤلف عبدالله المشهور باسعد ...
خط: نستعلیق، کا: عزالدین محمدحسن بن محمدعلی استرآبادی نجفی حائری انصاری، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول،۶۱گ،۱۶سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۲-۶۵۳]

● **بیانات اهل شریعت** / عرفان و تصوف / فارسی
bayānāt-e ahl-e šarī‘at
مختصری است مشتمل بر چند «فصل» و «مقدمه» از بیانات و سخنان اهل شریعت و اهل حکمت و اهل وحدت درشناسایی عالم کبیر و مبدء و معاد و ارواح و مقامات آن ها و جزآن.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۷۴۵/۷
آغاز: بدان که مرکب چهار آمدند و تهجی بیست هشت و کلمه سه دور این هیچ سخن نیست که مفردات ملك و ملکوت بیست هشت می‌باشد؛ **انجام:** لایزال عبدی یتقرب الی بالنوافل حتی احببته فاذا احببته کنت سمعه الذی یسمع به و بصره الذی یبصربه و یده التی یبطش بها و رجله التی یمشی بها و مؤید این حدیث نیز این حدیث مبارك است العبودیة جوهرة کنهها الربوبیه
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ فوائدی در کلمات لطیفه در توحید، طریقه حکمت، در شناختن نفس، قوای نفسانی؛ جلد: گالینگور سبز، عطف تیماج زرشکی، ۱۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۱-۲۸۶]

● **بیانات شیبانی** / مواعظ / فارسی
bayānāt-e šeybānī
کاشانی، فتح الله بن محمد کاظم، ق۱۴ قمری
kāšānī, fath-ol-lāh ebn-e mohammad kāzem (- 20c)
به دستور: مظفر الدین شاه قاجار
خطابه‌های ادبی است که مؤلف به سبك «مقامات حمیدی» و «حریری» در دوازده «مقامه» انشاء و ایراد نموده: مقامه ۱. تطبیق این عصر مبارك به عهد ملك عادل کسری بن قباد در بیان برخی کلمات انبیا و حکما؛ ۲. بیان برخی کلمات تورات به روشی که بعضی از ائمه اسلام (ع) تفسیر فرموده؛ ۳. مقالات پیر فرزانه معتکف آستان قدس مرتضوی؛ ۴. مقالات درویش معتکف مسجد سهله؛ ۵. مقالات پیرمرد ملاح کنار دریای نجف؛ ۶. مقالات مجوس نو مسلمان؛ ۷. مقالات مرد مدنی؛ ۸ مقالات ساربان شوشتری؛ ۹. ذکر اکرام و احسان خسرو صاحبقران خلد الله ملکه به توسط وزیر دربار امین سلطان دام اجلاله؛ ۱۰. نصیحت فرزند خود نورعلی؛ ۱۱. مکارم اخلاق شاهنشاه؛ ۱۲. ختم عنوان. مؤلف از تألیفات دیگر خود بدین ترتیب نام برده است: خطاب فرخ، مقالات، جواهر مخزون، لآلی مکنون، درج درر، گنج گوهر، فتح و ظفر، مسعود نامه، کامرانیه، زبدة الآثار، یوسفیه، نصایح منظومه، شرف الملوك و دیوان اشعار.
آغاز: عنوان کتاب بیانات شیبانی. هو الله تعالی. بسمله، حمد و سپاس بی قیاس و ثنا و ستایش بی آلایش و درود نامعدود آفریننده را سزا است که بن و بود او را چنانکه اوست نتوان دانست. سر وحدت در نیابد هیچ کس ×× حیرت آمد حاصل دانا و بس.
انجام: تا سخن پارسی در میان است در زبانها جاری و در زمانها ساری بلکه از لغتی به لغتی دیگر ترجمه ها خواهد شد.
[دنا ۵۷۹/۲]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۸۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (ظاهراً)، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح زر و آبی، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، فلفل نمکی، جلد: ابره تافته سبز مقوایی، ۱۸۸گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱-۴۶۲]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۶۸۹
آغاز و انجام: برابر
خط:نستعلیق شکسته،بی‌کا،بی‌تا؛بی‌کا،بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ جلد: پارچه قرمز، ۱۶۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲۶-۱۸۴]

● **بیانات شیخ فضل الله درباره مشروطیت** / حکومت و سیاست / فارسی
bayānāt-e šeyx fazl-ol-lāh darbāre-ye mašrūtīyat
نوری، فضل الله بن عباس، ۱۲۵۹-۱۳۲۷ قمری
nūrī, fazl-ol-lāh ebn-e ‘abbās (1843-1909)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۷۹۴
نسخه چاپی منحصر به فرد؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **بیان الاجماع علی منع الاجتماع علی بدعة الغناء و السماع** / فقه / عربی
bayān-ul ijmā‘ ‘alā man‘-il ijtimā‘ ‘alā bid‘at-il ġinā’ wa-s samā‘
بقاعی، ابراهیم بن عمر، ۸۰۹؟-۸۸۵ قمری
beqā‘ī, ebrāhīm ebn-e ‘omar (1407-1481)
دارای چند «فصل» و «باب». مؤلف مطالب خود را ذیل عنوان «مطالب» به طریق سؤال مطرح و پاسخ داده است.
[دنا ۵۷۹/۲]

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۵ر۳۴۶۴
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و به ثقتی، الحمدلله الذی جعل

اولیاه یستمعون القول فیبتعون احسنه و خذل اعداه فتتبعوا السواد فکانت طریقتهم اقبح شیئی و احسنه و اشهد ان لا اله الا الله؛ **انجام:** و حسبنا الله و نعم الوکیل، هذا آخر ما اوردته من کتاب الاجماع علی منع الاجتماع فی بدعة الغنا و السماع، قدتم و لله الحمد قال ذلک جامعه سیدنا و مولانا الشیخ الامام العالم العلامة الحافظ المتقن ناصر السنة و قامع البدعة ابی الحسن الشیخ برهان الدین البقاعی الشافعی رحمه الله تعالی رحمة واسعة و اعاد من برکاته علینا و علی المسلمین آمین بمحمد و آله آمین و کان الفراغ من نسخ هذا الکتاب المبارک فی نهار الخمیس ثالث عشری شهر رجب الفرد الاصب المبارک من شهور سنة سبعة و اربعین و الف من الهجرة النبویة علی صاحبها افضل الصلوة و ازکی السلام و لله الحمد و المنة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۴۷ق؛ جلد: مقوا با ته چرمی، ۶۴گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱-۱۴۳]

● **بیان الاحسان لاهل العرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

bayān-ol ehsān le-ahl-el ʻerfān

علاء الدوله سمنانی، احمد بن محمد، ۶۵۹-۷۳۶ ؟ قمری

ʻalāʻ-od dowle-ye semnānī, ahmad ebn-e mohammad (1262-1336)

تاریخ تألیف: شب دوشنبه ۱۹ رمضان ۷۱۳ق

در یک‌شنبه ۱۳ ذیقعده ۷۱۲ ق در شهر مدینه به او الهام شده است که آن را برای فرزند خود محسن الدین بنگارد و به این نام بنامد. دارای چهار «فصل» است. ۱. آلهی؛ ۲. نبوت؛ ۳. ولایت؛ ۴. وضع الرسالة.

آغاز: سپاس نامتناهی پادشاهی را که به علم ازلی کل لطیف انانیت دارد. اما بعد چون به حکم قد علم کل اناس ... فرزند عزیز ابوالمواهب محسن الدین محمد را از راه تعارف در ترکستان روحاً با این بیچاره

[دنا ۵۷۹/۲؛ الذریعة ۱۷۵/۳؛ فهرستواره منزوی ۱۵۸/۷]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۸۴۴/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** بفضله العظیم غیرالممنون ... و جعله من العلماء صورة خط الشیخ ... و تعین نکند و الله الموفق ...

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مقوایی، ۵۲گ (۲۷۰پ-۳۲۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۳-۲۶۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۵۲۵/۱-ف

بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۲ص (۷۸-۱۲۹) [فیلمها ف: ۳-۱۶۵]

← بیان احکام الاخره ⟵ مسئله فی احکام الاخره

● **بیان احوال و هابیان** / تاریخ / فارسی

bayān-e ahvāl-e vahhābeeyān

قدسی، عباسقلی بن میرزا محمد ثانی، ق۱۳ قمری

qodsī, ʻabbās-qolī ebn-e mīrzā mohammad-e sānī (-19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۵۳ق؛ محل تألیف: تفلیس

ترجمه بخش وهابیان از جلد نهم کتاب لغات الفنون است. در ابتدا آورده است: «در مجلد نهم کتاب لغات الفنون روسی که بهترین مصنفات این طایفه به اهتمام مشترک حالا تألیف می‌سازند، بیان احوال وهابیان را خواندم که بسیاری از سیاحان انگلیس و فرنگ در مصر و عربستان فراهم آورده‌اند، چون این مقدمه غریبه بیان مجملی از اوضاع عربستان و اظهار بعضی از عقاید اسلام به سیاق تحریر آورد، پی می‌کند و هم چند گاهی پیش از این در مجلس شریف خدایگانی مورد فیوض ربانی جامع فضایل انسانی اخ العلوم و ابوالمعانی المجتهد عبدالفتاح الطباطبائی مد الله ظله العالی صحبتی رفته بود، فلهذا نوشته مذکوره را به زبان فارسی ترجمه نمودم که اهالی دیار ما نیز به احوال و عقاید آن طایفه اطلاعی بهم رسانند. امید از اهل کمال و اصحاب مقال آنکه اگر در سیاق ترجمه و بط عبارت نقصانی ملاحظه کنند، آن را به قلت استعداد و ضیق مجال حقیر حمل نموده، اصلاح فرمایند. بیت: پوشیدن عیب دگرن خصلت خوبست ×× وین خلعت فاخر همه را ستر عیوبست. در ۲۱ ذی حجه سنه ۱۲۵۳ مطابق ۶ مارت سنه ۱۸۳۸ مسیحیه در دارالسرور تفلیس ترجمه نمود عباسقلی بن میرزا محمد خان باکویی مذهب وهابی را که چند گاهی پیش از این، انقلابات دینیه در میان اعراب و آوازه شهرت در اکثر اقلیم افکنده بود».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۸۵عکسی

آغاز: در مجلد نهم کتاب لغات الفنون روسی ... بیان احوال وهابیان ... شیخ محمد در سنه ۱۶۹۱ مسیحیه؛ **انجام:** حالا مذهب وهابی در دیار یمن و عمان مجدداً قوت می‌یابد، چنان که بسیاری از سپاه محمد علی پاشا را در سال گذشته در یمن و حجاز ایشان تلف کرده اند.

نسخه اصل: آکادمی علوم جمهوری آذربایجان، باکو، شماره b-2482؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، ۲۵ص، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۴-۵۳۷]

● **بیان الادیان** / ادیان و مذاهب / فارسی

bayān-ol adyān

رازی علوی، محمد بن حسین، ق۵ قمری

rāzī aʻlavī, mohammad ebn-e hoseyn (- 11c)

تاریخ تألیف: ۴۸۵ق

متن کوتاهی است در شرح ادیان و مذاهب اسلامی و کهن‌ترین کتاب فارسی در زمینه ملل و نحل است که اکنون در دسترس

می‌باشد، مؤلف آن را در پنج «باب» نگاشته: ۱. اعتقاد اکثر خلق به صانع عزوجل؛ ۲. بیان مذهب‌هایی که پیش از اسلام داشته‌اند؛ ۳. بیان حدیث حضرت پیامبر اکرم (ص)؛ ۴. باین مذهب‌های اسلامی؛ ۵. یاد کردن حکایات و نوادر گروهی که دعوی‌های باطل کرده‌اند.

آغاز: سپاس و ستایش آفریدکاری راست، جلت قدرته که ما را بذات خویش شناس کرد و راه معرفت و شناخت خویش بر دلهای ما پیدا کردانید.

انجام: و این ملحدان فاسق و فاجر و کذاب و دشمن خدا و حضرات ائمه اند و در کفر ایشان شکی نیست، و الله اعلم

چاپ: به کوشش عباس اقبال از روی چاپ شفر، که از روی نسخه پاریس بوده و باب پنجم را نداشته چاپ شده، سپس باب پنجم آن را آقای دانش پژوه از روی نسخه آقای مهدوی در فرهنگ ایران زمین چاپ کرده اند؛ هاشم رضی با توجه به چاپ اقبال و افزوده‌هایی در سال ۱۳۴۲ش آن را چاپ کرد.

[دنا ۵۸۰/۲ (۹ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۱۷۲۲؛ فهرستواره منزوی ۲۰۳۳/۳ و ۱۵۶/۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۲۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر گاه که من بر «جولا مکان بر گذشتی فرا بیکدیگر بودند و گفتندی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ تملک: اسماعیل با مهر «بنده آل محمد اسماعیل» (بیضوی)؛ جلد: تیماج زرد بدون مقوا، ۷۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۴-۷۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۴۹/۷

نسخه اصل: پاریس S. P. 1356؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۷۷ق؛ ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۴۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۰۳۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اکنون از ایزد تعالی می‌خواهیم تا ما را براه راست نکاهدارد و از خذلالن معصوم دارد، فانه جواد کریم، تم الباب الرابع من کتاب بیان الادیان.

شامل چهار باب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ مهر: «محمد ابراهیم» (بیضی)، «العبد المذنب محمد ۱۲۳۰ (بیضی)، «المهدی من هدیت» (مربع)؛ کاغذ: شرقی آهار مهره، ۳۷گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۳-۷۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۳۷/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و با مردم به شمشیر می‌گفت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: «الواثق بالله الغنی علاء الدین بن منصور الحسینی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج کرم رنگ با عطف و گوشه تیماج مشکی، ۶ص (۱۲۷-۱۳۲)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۲-۱۷۵]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۱۰۸/۲

تا سبعیه و در پایان آمده که «نسخه همین بود ان شاء الله توفیق رفیق شود بدست آورده تمام کنیم»؛ خط: نستعلیق، کا: نورالدین محمد بن محمد تقی همدانی، تا: یک‌شنبه صفر ۱۵(=۱۰۰۵)ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ لایی، ۱۹ص، ۱۶ سطر (۳/۵×۸ و ۷×۱۷)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۶-۴۵۶]

۶. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه: ۳۵/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن الخطیب، تا: ۱۰۴۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۹گ (۴۰پ-۴۸پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۸]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۵۲۵/۴-ف

نسخه اصل: نسخه آقای بنی آدم. با باب پنجم و کامل ولی دیباچه‌ای ندارد. با آنچه چاپ شده مختلف است از جمله نامی از احسن الکبار در آن نیست ولی به جای آن مطالب بیشتری دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۸ ربیع الثانی۱۰۶۳ق، قطع: رحلی [فیلمها ف: ۲-۱۶۱]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۷۳۹

آغاز: بیان الادیان ۴۸۵ هجریه ... کتاب بیان الادیان؛ **انجام:** تمام شد در شهر صفر ۱۳۷۶ اصغر الموسوی غفر له

خط: نستعلیق تحریری، کا: اصغر موسوی، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا [رایانه]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱/۱۰۵۱۰

خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: وزیری [میراث شهاب: س۸ش۴-۴۹]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۹۳۵/۲-ف

نسخه اصل: مجلس؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲-۲۸۴]

● بیان الاسرار = شرح مصباح الشریعة /شرح حدیث/فارسی

bayān-ol asrār = š.-e mesbāh-oš šarī'a

زاهدی، حسین بن ابدال، ق۱۱ قمری

zāhedī, hoseyn ebn-e abdāl (- 17c)

وابسته به: مصباح الشریعة و مفتاح الحقیقة؛ جعفر بن محمد (ع)، امام ششم (۸۰-۱۴۸)

تاریخ تألیف: ۱۰۵۸ق

چهل باب از کتاب «مصباح الشریعة و مفتاح الحقیقه» که منسوب به امام صادق (ع) و مشتمل بر صد باب در موضوعات مختلف اخلاقی و اعتقادی می‌باشد را انتخاب و ترجمه و شرح کرده است. وی «مصباح الشریعه» را از سخنان امام صادق (ع) و گردآوری شهید ثانی معرفی نموده و در این مورد چنین می‌نگارد: «اما بعد بر سالکان عارف و عارفان موحد پوشیده نماناد که مضمون حدیث الشریعة اقوالی و الطریقة افعالی و الحقیقة احوالی بر عالمیان ظاهر است بناء علی هذا حضرت امام الناطق ... جعفرالصادق علیه السلام در صدد و تبیین وی در آمده معانی او را به عبارات مختلفه و اشارات لایقه بیان فرموده ... و شیخ زین الدین المشهور بشهید ثانی توفیق تألیف آن یافته به

مصباح الشریعه و مفتاح الحقیقه موسوم گردانیده‌اند و کمترین بی بضاعت شیخ حسین زاهدی ... چهل باب از ابواب که به سرحد انات رسیده است و محتاج الیه سالکان است ابراز نموده به عبارات فارسی و الفاظ قریب به فهم شرح نماید و در ذیل هر باب آنچه از مشایخ عظام بالاصالة و یا بالمشافهة معلوم او شده باشد بنابر مصلحت وقت معروض نموده آید ...». ابواب آن عبارت است از: معرفت، رضا، افتتاح الصلوة، صوم، حج ، جهاد و ریاضت، اقتدا، توبه، ذکر، عزلت، صمت، نوم، زهد، تقوی، صدق، ورع، اخلاص، توکل، تفویض، یقین، حب الله، شوق، راحت، حسن خلق، غض البصر، تکلیف، اخذ و عطایا، حزن، بر الو الدین، آفة العلما، معرفة الجمیل، مدح و ثناء، طمع، فساد، وسوسه، صفة الدین، حسد، خوف و رجاء و حقیقة العبودیة. وی نخست تمام متن یک باب را نقل می‌کند و با عنوان شرح به ترجمه آن و سپس با عنوان «بیان» به تفسیر و توضیح و نقل سخنان دیگران و روایات دیگر می‌پردازد. پس از پایان شرح و بیان چهل باب خاتمه‌ای در بیان مبدأ و معاد نهاده که ناقص است و ظاهراً بیش از این تألیف نشده است.

آغاز: حمد و ثنای که مقربان ملاء اعلی و منشیان عالم بالا و خلوت نشینان خطه غبرا نسخه ای از ادای آن عاجز آیند ... اما بعد سالکان و عارفان موحد پوشیده نماند که مضمون حدیث الشریعة اقوالی و الطریقه احوالی و الحقیقه حالی بر عالمیان ظاهر است بناء علی هذا حضرت امام ناطق ... جعفر الصادق (ع) در صدد تبیین وی در آمده و معانی او را با عبارات مختلفه و اشارات لایحه بیان فرموده اند و فتح الباب خزائن او نموده و اعظم الموحدین و قطب المجتهدین شیخ زین الدین المشهور شهید ثانی توفیق تألیف یافته ...

[دنا ۲/ ۵۸۰ (۱۱نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۱۰۶۶؛ رجوع شود به مقدمه آقای محدث بر شرح عبدالرزاق گیلانی بر مصباح الشریعه که با کوشش و تعلیقات ایشان چاپ شده و نیز لغت نامه دهخدا: زاهدی-شیخ حسین؛ الذریعه ۱۱۵/۲۶؛ فهرستواره منزوی ۱۵۸/۷]

۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۹۵

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۶ق؛ یادداشتی درباره کتاب و مؤلف که مؤلف مصباح الشریعه را شهید ثانی دانسته، در برگ پایانی یادداشتی در باره تاریخ کتابت از محمد در رمضان ۱۳۳۹؛ جلد:تیماج قرمز، ۱۴۰گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱-۲۱۶]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۳۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۶ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱-۹۰۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۶۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر چه هست عیان از فروع او ذرات ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: سیدعلی اصغر اصغر زاده موسوی، اردیبهشت ۱۳۳۸؛ کاغذ: نباتی آهاری، جلد: تیماج مشگی ضربی با ترنج و سرترنج، ۱۳۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۴-۱۲۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۰۹۳

آغاز: افتاده در دیباچه: و لکن الله رمی و مشار الیه و ما ینطق ... و معتمد علیه ابن هو الاوحی یوحی ... شاهابجها ... (پاره شده) وز معجزه جان دشمنان را خستی؛ **انجام:** بحق الحق و النبی المطلق. یا رب بکرم فعل بدم پنهان کن ×× رنج سکرات بر تنم آسان کن (دیباچه و پایان) و شعر او هم در آن هست (ص۲۸)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۳۶گ، ۱۴ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳-۳۰۷۱]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۰۸۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۴۹ق؛ کاغذ: پسته ای، جلد: میشن سیاه، ۱۸سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۵-۴۲۰]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۰۴۳/۱

آغاز: برابر؛ آغاز خاتمه: خاتمه در بیان مبدأ و معاد انسان موافق مذهب اهل شریعت و طریقت؛ **انجام:** پایان شرح: خواجه علی صفوی: دین میطلبی ز راه حق دور مشو ×× وز بهر جهان غافل و مغرور مشو / نور دو جهان طلب ز طاعت میکن ×× در راه تو ظلمت است بی نور مشو. پایان نسخه: و شک نیست هر که ذات واحد را محیط شناسد بمجموع مظاهره

خط: نستعلیق تحریری، کا: ابراهیم بن زین العابدین اصفهانی نعمة اللهی، تا: ۱۲۹۰ق؛ کاتب در دنباله خاتمه بدون اشاره به تمام شدن و یا نشدن کتاب شرحی جالب توجه و مشتمل بر نکات تاریخی نوشته که عیناً (با اغلاطی که دارد) نقل کرده می‌شود: «گر بهم بر زده بینی خط من عیب مکن ×× که مرا محنت ایام بهم بر زده است. در حالت بیحالی و افسردگی (..!) تمام از ناملایمات ایام بخصوص از باب بلیه عام که درین سال میشود (!) کم نام بر تمام اهل ایران واقع گردید و قحط عظیم رخ نمود که هیچ بیننده‌ای نبیند انشاءالله تعالی که نصف ممالک ایران از درد جوع مردند و نصف از نصف دیگر که ربع باشد بممالک فرنگستان و اروپا و انگلستان و روم و روس و افغانستان و طایفه ترکمانیه رفتند و بسیار دیگر بمرض حسبه (!) که اشد از طاعون بود مردند و در دارالخلافه طهران که مقر سلطنت عظما (!) بود در کوچه و بازار از مرده پشته ها و در خارج شهر قبرستان کوه و تلها و مناره ها بلند شده بود از بی کفایتی صدراعظم جدید ایران که میرزا حسین خان و مشیرالدوله قزوینی اصل است لیکن تمام ناس بقدر قوه هر یک نگاه داری و دفن و کفن اموات کردند بخصوص از رجال دولت و گرانی جنس در دارالخلافه بحدی شد که گندم خرواری پنجاه تومان و جو خرواری چل تومان شد لاکن (!) قلیل ایامی که گندم و آردیکه از آهک و گچ و زرت و بعضی چیزهای دیگر در آن بود از حاجی ترخان و سایر ممالک روسیه آوردند همین قدر بود که هر کس از آن نان خورد جان بدر نبرد و مرد بخصوص فقرائی که از بلاد متعدده بدربار معدلت مدار پناه

آورده بودند و از جانب دولت نگاهداری میکردند و از تمام تجار و متمولین پوله اعانت هواله (!) بودند بقدر صد هزار تومان پول اعانت فرستادند لیکن از این آرد و نان و آش در تمام مهمان خانه‌های دولتی روزی اقلا یکهزار نفر جان از ورطه دنیا بصاحل (!) آخرت میبرد و در سایر ولایات از قبیل خراسان و اصفهان و قم و کاشان و همدان کار مردم از گوشت حیوانات گذشت و بخوردن گوشت اطفال و اموات کشانید باری دریچه (!) حالتی با آنکه لله الحمد اسباب معیشت و گذران آماده و دلخاه (!) بود از افسردگی (!) ابنای جنس مشغول به تحریر این رساله شدم و شبها را اوقات صرف نویساندن یکهزار و دویست و نود هجری رخ نمود و گرانی بارزانی مبدل شد بقسمی که هیچکس تصور نمیکرد که باندك زمان این نعمت حاصل شود بلکه در چند سال دیگر محال می‌دانستند و الحال گندم خرواری چهار تومان و جو دو تومان و سایر حبوبات بهمین قیاس است و اینک پادشاه جمجاه ناصرالدین شاه روانه تماشا خانه‌های فرنگستان و اصلامبول(!) باشد و در بیست و دوم شهر حال که صفر المظفر ۱۲۹۰ میباشد نقل مکان بقریه کند (!) و در چهاردهم شعر ربیع الاول اخبار دولتی نموده اند که در انزلی گیلان وارد کشتی بخار شده از سمت ارسیه مهمان دولتین میباشند و باعتماد خود ششماه صفر (!) دو ساله میکنند تا چه مقدر شده باشد حرره اقل سادات حسینی ابراهیم بن زین العابدین اصفهانی (!) نعمت اللهی فی لیل سه‌شنبه شانزدهم شهر مذکور من شهور ۱۲۹۰»؛ کاغذ: فرنگی رگه دار و چهار خانه، جلد: مخملی بنفش داغ کرده، ۳۵۹ص (۱-۳۵۹)، مختلف السطر، قطع: نیم خشتی، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۰-۴۸۳]

۷. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه: ۱۳۲

آغاز: و من جزا می‌دهم به روزه، پس روزه داشتن؛ **انجام:** پس بر شما باد دوری از منافق صوری و همواره.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی رنگ، جلد: مقوا با روکش کاغذ ابری عطف مشمع، ۱۶ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰۷]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۱۸۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** من آن کرم کز من مسکین آمد ×× آنچه از کرم و فضل تو آید آن کن

خط: نسخ، کا: محمد رضا ویشلقی، تا: ۲۹ ربیع الثانی ۱۳۱۰ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۸-۳۱۷]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۲۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** اگرچه هست عیان از فروغ او ذرات ... ملتمس دعای خیراست فی سنه ۱۳۱۸

خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد رضا، تا: ۱۳۱۸ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۱۸ سطر (۷×۱۵) [الفبائی: ۹۲]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض ۱۴۷۸۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** واواست از عبادت نمودن تو و دعای تو و بدرستی که خوانده است ترا

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۵۲۴]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۰۵۷/۱۰۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و این آواره بیدای سرگردانی را باخلاص بارشاد فرمایند ... زبان حقایق ترجمان بطعن ورد او نگشایند

خط: شکسته نستعلیق، کا: حاج محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، بی‌تا؛ کاغذ: قورخانه، جلد: میشن قهوه‌ای ضربی، ۱۵گ (۱۷۵ر-۱۸۹ر)، اندازه: ۱۹×۲۳/۵سم [ف: ۷-۱۹۲]

● **بیان الاسرار** / عرفان و تصوف / عربی

bayān-ul asrār

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۷۲۳ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **بیان اسرار الطالبین بتوفیق رب العالمین = بیان الاسرار للطالبین** / عرفان و تصوف / عربی

bayān-u asrār-iṭ ṭālibīn bi-tawfīq-i rabb-il ʻālamīn = bayān-ul asrār li-ṭ-ṭālibīn

؟ کورانی، یوسف بن عبدالله، -۷۶۸ قمری

kūrānī, yūsof ebn-e ʻabd-ol-lāh (- 1367)

همان که برخی از محمد بن احمد مرسی (-۴۶۰ق) دانسته‌اند. در تشویق به تصفیه باطن تا انسان به مقام حقیقت بتواند رسیدن و بیان اعمال و عبادات ظاهر شریعتی و باطن حقیقتی و بعضی آداب مخصوص اهل حق و حقیقت به روش اهل تصوف و عرفان همراه با نقل بعضی از روایات و گفته‌های بزرگان عرفا در بیست و چهار «فصل» به عدد حروف «لا اله الا الله محمد رسول الله» و ساعت‌های شبانه روز: فصل ۱. بیان رجوع الانسان الی وطنه الاصلی؛ ۲. رد الانسان الی اسفل السافلین؛ ۳. حوانیت الارواح فی الجسد؛ ۴. بیان عدد العلوم؛ ۵. بیان التوبة و التلقین؛ ۶. بیان اهل التصوف؛ ۷. بیان الاذکار؛ ۸ شرائط الذکر؛ ۹. روية الله تعالی؛ ۱۰. الحجب الظلمانية و النورانية؛ ۱۱. بیان السعادة و الشقاوة؛ ۱۲. الفقر و التسمية بالصوفية؛ ۱۳. الطهارة الباطنة و الظاهرة؛ ۱۴. صلاة الشريعة و الطريقة؛ ۱۵. طهارة المعرفة فی عالم التجريد؛ ۱۶. زكاة الشريعة و الطريقة؛ ۱۷. صوم الشريعة و الطريقة؛ ۱۸. حج الشريعة و الطريقة؛ ۱۹. الوجد و الصفاء؛ ۲۰. الخلوة و العزلة؛ ۲۱. اوراد الخلوات؛ ۲۲. الواقعات فی المنام و السنة؛ ۲۳. بیان اهل التصوف (فرقهم)؛ ۲۴. الخاتمة.

آغاز: بسمله. الحمد لله القادر العليم الفاطر الحكيم الجواد الكريم الرب الرحيم منزل الذكر الحكيم و بعده فالعلم ان العلم اشرف منقلبة و اجل مرتبة و ابهى مفخرة و اربح متجرة به يتوسل الى توحيد رب العالمين

انجام: علمک کاف عن المقال و کرمک کاف عن السؤال صل علی سید المرسلین و آله اجمعین و اغفر لنا و لوالدینا و للمسلمین تمت الرسالة الشریفة بتوفیق الله و سمیت بیان الاسرار و الاسماء التسعة و هذا اصول الاسماء و لا نهایة لفروعها و الله اعلم.
[دنا ۲/ ۵۸۰ (۵ نسخه)؛ الاوقاف العامة موصل ۱۰۴/۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۹۴/۱
آغاز: برابر **انجام:** بالنبی العربی و آله الاخیار. یوم الجمعة الاخر من شهر ذی القعدة فی سنة تاریخ ثمان و ثمانین بعد الالف
بی‌کا، تا: آخر ذیقعده ۱۰۸۸ق؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: رویه میشن یک‌لا یشمی، ۶۰گ (۱پ-۶۰پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۱×۱۶/۲سم [ف: ۷-۲۵۳]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۶۲۳/۱
آغاز: برابر
خط:نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۵۸گ (۱-۵۸) [نسخه پژوهی: ۳-۱۵۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۹۵/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه صفر ۱۱۲۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۲۴گ (۵۷پ-۸۰پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱-۲۲۶]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۸۷۲/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد قزقز عجلونی، تا: جمعه ۲۵ شعبان ۱۲۷۴ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۳۲گ (۹ر-۴۰پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۷-۲۹۳]

۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۷۵۰
آغاز: بسمله. قوله تعالی ثم اورثنا الکتاب الذین اصطفینا من عبادنا فمنهم ظالم لنفسه و منهم مقتصد ... اما بعد فلما خلق الله تعالی روح محمد علیه السلام اولا من نوره کما قال الله تعالی خلقت روح محمد صلی الله علیه وسلم من نوری؛ **انجام:** برابر
نسخه حاضر خطبه کتاب را ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ فاقد جلد، ۳۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲-۳۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۷۱۱/۳
آغاز: برابر
در فهرست با دو عنوان «رساله در عرفان» و «بیان الاسرار» آمده و ناشناس و آنچه از آغاز رساله اول و انجام رساله دوم نقل کرده، آغاز و انجام این رساله است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: یحیی معرفت، ۱۳۶۵؛ ۳۵گ (۱۵پ- ۴۹ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۳۴-۵۱]

← بیان الاسرار للطالبین ⋗ بیان اسرار الطالبین بتوفیق رب العالمین

● **بیان الأسرار للطالبین** / عرفان و تصوف / عربی
bayān-ul asrār li-ṭ-ṭālibīn
رساله عرفانی کوتاهی است در چند «فصل»: ۱. بیان اهل تصوف که ۱۲ گروه اند؛ ۲. صفاتی که شایسته است سالک متصف بدان باشد.

تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۶۷۸/۲
آغاز: فصل فی بیان أهل التصوف و هم اثنی عشر نفراً أحدهم سنیون و هم الذین أفعالهم و أقوالهم موافقة للشریعة و الطریقة و هم أهل السنة و الجماعة؛ **انجام:** یا راحم المذنبین علمک کاف عن المقال و کرمک کاف عن السؤال و صلی الله علی سیدنا محمد و آله أجمعین فاغفرلنا و لو الدینا و للمسلمین أجمعین. تمت الرسالة الشریفة بتوفیق الله و سمیت بیان الأسرار للطالبین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ ۴گ (۵ر-۸ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱-۸۰]

← بیان الاسرار للطالبین و الاسماء التسعة للتصفیة ⋗ بیان اسرار الطالبین بتوفیق رب العالمین

● **بیان الاسفار الاربعة** / عرفان و تصوف / عربی
bayān-ul asfār-il arba'a
قمشه ای، محمد رضا بن ابوالقاسم، ۱۲۴۱-۱۳۰۶ قمری
qomše-ī, mohammad rezā ebn-e ab-ol-qāsem (1826-1889)
وابسته به: الحکمة المتعالیة فی الاسفار الاربعة العقلیة = اسفار اربعه؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹-۱۰۵۰)
رساله عرفانی فلسفی درباره معنی اسفار اربعه، که هنگام تدریس «اسفار» ملاصدرا نگاشته است.
آغاز: الحمد لمن لیس فی الوجود الا هو السبحان المنزه عن النقص و الشین حمدا مقسدا عن المین و الرین
انجام: هذا ما استفدت من ملاحظة کلمات القوم و تتبع مباحث الکتاب
[دنا ۲/ ۵۸۰]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۴۹۰/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: احمد بن محمد رضا بن فرج الله زنجانی، تا: ۱۳۱۹-۱۳۴۴ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۳گ (۵۳ر-۵۵ر)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴-۳۳۶]

۲. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه: ۳مجموعه بدون شماره
آغاز: اعلم ان السفر هو الحر کة عن الموطن او الموقف متوجها الی المقصد بطی المراحل و قطع المنازل؛ **انجام:** برابر
کا: محمود بن ابی الفضائل الحسینی، تا: دوشنبه ۲۳ ربیع الثانی

۱۳۴۷ق، جا: نجف [دلیل المخطوطات: ۱–۱۵۴]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۷۵۹/۳
آغاز: هذا ما کتبه الاستاد ... محمد رضا الاصفهانی بدایة شروعه مباحثة الاسفار. بسمله. السفر هو الحرکة من الموطن او الموقف متوجها الی المقصد؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق ریز، کا: محمود بن ملاصالح بروجردی شاگرد آقا محمد رضای قمشه‌ای، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن لیمویی ضربی، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۲۱/۸سم [ف: ۹–۲۳]

● **بیان الأسفار الأربعة** / عرفان و تصوف / عربی
bayān-ul asfār-il arba'a
زنجانی، احمد بن محمد رضا، ق۱۴ قمری
zanjānī, ahmad ebn-e mohammad rezā (- 20c)
وابسته به: الحکمة المتعالیة فی الاسفار الاربعة العقلیة = اسفار اربعه؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹–۱۰۵۰)
مانند رساله سابق به‌گونه دیگر که زنجانی از استاد خود شنیده و به‌عنوان تعلیق بر «اسفار» ملا صدرا نگاشته شده است.
[دنا ۲/ ۵۸۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۴۹۰/۸
آغاز: فی بیان الاسفار الاربعة کما سمعتها من الاستاد و اضبطها، السفر الاول من الخلق الی الحق؛ **انجام:** و فقنا الله و ایاک للسیر فی بعض مراتب الاسفار التی یمکن لامثالنا السیر فیها
خط: نسخ و نستعلیق، کا: احمد بن محمد رضا بن فرج الله زنجانی، تا: ۱۳۱۹–۱۳۴۴ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۲گ (۵۵ر–۵۶ر)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴–۳۳۶]

● **بیان الاشکال فیما حکی عن المهدی من الأقوال** / کلام و اعتقادات / عربی
bayān-ul iškal fī-mā ḥakā 'an-il mahdī min-al aqwāl
قاسمی، حمیدان بن یحیی، ق۶ قمری
qāsemī, hamīdān ebn-e yahyā (- 12c)
پاسخی است از نسبت‌هایی که به الامام المهدی لدین الله حسین بن القاسم عیانی داده‌اند. در این رساله بعضی از گفته‌های وی را نقل کرده و طی فصولی چند در آنها بحث می‌کند و همه گونه نسبت‌ها را با آوردن اقوال وی رد می‌کند.
[دنا ۲/ ۵۸۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۴۰۷/۱۰
آغاز: أما بعد حمدالله تعالی علی جزیل آلائه و صلواته علی النبی محمد خاتم أنبیائه و علی السابقین و المقتصدین من أبنائه؛ **انجام:** فان الله سبحانه لم یجعل حججه خبراً فاسداً و کتاباً مفرداً لیس معه من ذریة الرسول معین.
خط: نسخ، کا: حسین بن قاسم بن حسین الداعی، تا: ۱۳۳۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱۵۰پ–۱۵۶ر)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۹–۲۰۷]

← بیان اعتقاد ≻ اعتقادات
← بیان اعتقادات اهل سنت ≻ عقائد النسفی (ترجمه)

● **بیان الاعتقاد فی ما یکثر الیه احتیاج العباد** / کلام و اعتقادات / عربی
bayān-ul i'tiqād fī mā yakṯir ilay-h iḥtīyāj-ul 'ibād
عامری، یحیی بن ابی بکر، ۸۱۶–۸۹۳ قمری
'āmerī, yahyā ebn-e abī-bakr (1414-1488)
مصنف بعد از آنکه رساله‌ای به فارسی در بیان اعتقاد تألیف کرده بود به خواهش جمعی کتاب حاضر را در بیان عقاید به عربی جهت سهولت حفظ برای مبتدئین پرداخته و بیشتر آن گرفته شده از آثار ابوحنیفه و اصحاب وی بدون اظهار نظری از خود مؤلف است و آن را درسه «باب» قرار داده: ۱. مسائل الاعتقاد سی و دو فصل؛ ۲. مسائل الفاظ الکفر و کلمات الارتداد ده فصل؛ ۳. مسائل کتاب الاستحسان مما یکثر الیها احتیاج العباد شش فصل.
آغاز: الحمدلله المتوحد بازلی الوجود والذات و المتفرد بقدم النعوت و الصفات ذاته منزه عن التغیر و اختلاف الحالات.
[دنا ۲/ ۵۸۱ (۳ نسخه)]

۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۶۱۲/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** ان نقش خاتم رسول الله کان ثلثة اسطر الاول محمد و الثانی رسول و الثالث الله و کان نقش خاتم علی بن ابی طالب رضی الله عنه الملک لله تم المختصر فی بیان الاعتقاد.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۸۶ق؛ مهر: «محمد امین صلاحی» (کروی)؛ تملک: حسین الادیب اغریبوزی با مهر «عبده حسین» (مکعبی)؛ از موقوفات رمضانیه واقف: آقا ابراهیم، ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج روغنی، پشت جلد اسلیمی، ۳۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳۲۴]
قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۴۲/۲عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱–۳۹۳]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۸۹۵/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳–۹۴]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۴۱۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و من أنکر آیة من آیات القرآن او استهزأ بها.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۸گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۲–۱۵]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۲۷۶ ض
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **بیان اعداد** / علوم غریبه / فارسی

bayān-e a'dād

در بیان اعداد و وفق وروش آنها و نهادن الواح به طریقی که استادان این فن گفته‌اند، به طوریکه همه بتوانند از این علم استفاده کنند نه به روش رمز و اشاره چنانچه معمول استادان سابق بوده، با عناوین «ضابطه- ضابطه».

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۹/۱۱۰-۳۷۸۰/۱۰

آغاز: بسمله، الحمدلله لم یزل و لایزال و لایتغیر عن الحال الی الحال ... این رساله ایست دربیان اعداد و وفق و روش آن ونهادن الواح به طریقی که استادان این علم فرموده اند؛ **انجام:** واگر سه باشد در خانه یازدهم واگر دو باشد درخانه شانزدهم واگر یک باشد در خانه بیست و یکم و صورت شکل این است والله اعلم بالصواب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۴ ذیقعده ۱۲۸۸ق؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج قهوه‌ای، ۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۴۹]

← بیان افعال الحرارة و البرودة و خواصها و کیفیة تولد البیاض و السواد و سائر الالوان ⩤ مکاتبات الکاتبی و الطوسی (الحرار و البرودة)

● **بیان اقسام القضیة المحصورة** / منطق / عربی

bayān-u aqsām-il qaḍīyyat-il maḥṣūra

آمدی، محمد

āmedī, mohammad

رساله‌ای است، در بیان اقسام قضیه محصوره از مباحث منطق، مؤلف ضمن نقل نظریات دیگران، به شرح آن پرداخته است.

آغاز: بسمله، یقول الفقیر محمد الآمدی: ان القضیة اما علی ثلاثة اقسام: حقیقیة و خارجیة و ذهنیة، کما ذهب سید المحققین منهم الشریف الجرجانی، او علی قسمین، بان یکون الحقیقة اعم منها و لا یوجد بها قسم آخر.

[دنا ۲/۵۸۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۶۳۸/۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان الخارجیة سواء کانت کلیة او جزئیة موجبة او سالبة اعم من وجه من الذهنیة سواء کانت کلیة او جزئیة موجبة او سالبة، هذه جدوله ...

خط: نسخ، کا: اسماعیل حلبی، تا: نیمه دوم قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره زده، ۶گ (۸۷ر-۹۲ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۷×۱۶سم [ف: ۳۷-۸۱]

← بیان اقطاب ⩤ قطبیه

● **بیان الفاظ کفر و موهم خطر** / کلام و اعتقادات / عربی

bayān-e alfāẓ-e kofr va mūhem-e xatar

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۵۲/۴-ف

نسخه اصل: حسین چلبی ش ۱۱۸۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۵۶ق [فیلمها ف: ۱-۴۲۰]

● **بیان الامر بین الامرین علی ما هو علیه فی البین** / کلام و اعتقادات / عربی

bayān-ul amr bayn-al amrayn 'alā mā huwa 'alay-h fi-l bayn

مراغی، حسن بن عبدالرحیم، -۱۳۰۰ قمری

marāqī, hasan ebn-e 'abd-or-rahīm (- 1883)

رساله‌ای در موضوع جبر و تفویض که مفصل‌تر از رساله دیگر مؤلف می‌باشد که چند سطر از آغاز هر دو رساله یکی است.

آغاز: بسمله، الحمد لله الواحد بالتوحید الحاجزبین البحرین و الرب العادل بالامر بین الامرین. اقول لابد فی بیان المراد بحیث یطمئن الفؤآد ... منها ما ورد عن ابی الحسن علی بن محمد العسکری علیهما السلام فی تفسیر الجبر و التفویض ...

انجام: فقال علیه السلام لو قلت غیر هذا الضربت الذی فیه عیناک و لقد کتبنا فی بیان سر الخلقة و کشف ستر الخلیفة ما یثبت به حقیقة سر الحکمة و سریره المعرفة فمن اراد ذلک فلیر جع الیه فانه ام العلوم و الاسرار ... کتبه بالتائید والسدید من الائمة الاطهار ... و انا العبد ...

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۵۹/1

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان جبر و اختیار آمده است که به استناد فهرست مرعشی ۴۱۸/۳۸ تغییر یافت؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۵۹ق، ۱۰گ (۱پ-۱۰ر)، ۱۴ سطر (۸×۱۶) [ف: ۱۵-۲۴۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۱۳۶/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۱۹-۲۴)، ۲۰ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۳۸-۴۱۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۰۲۷/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: رستم بن بیجن، تا: ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۱۰گ (۲۷پ-۳۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۶-۳۳]

● **بیان الاوراد** / دعا / فارسی

bayān-ol awrād

نوری برزنجی، احمد، -۱۳۲۵ قمری

nūrī barzanjī, ahmad (- 1907)
در فضیلت و فواید بعضی از سور و آیات قرآنی و بعضی از اوراد کوتاه.
آغاز: بسم الله و الحمد لله و الصلاة و السلام علی رسول الله، برادران نزد صوفیه و فخر رازی حدیث هست.
انجام: لهذا بسیار می‌خواهند برای حفظ از آن آلام بیغایت عقبی مشقتها بکشیم.
[دنا ۵۸۱/۲, فهرستواره منزوی ۱۵۹/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۳۴۸/۴
آغاز: بسم الله و الحمد لله و الصلاة و السلام علی رسول الله، برادران نزد صوفیه و فخر رازی حدیث هست.؛ **انجام:** لهذا بسیار می‌خواهند برای حفظ از آن آلام بیغایت عقبی مشقتها بکشیم.
خط: نسخ معرب و نستعلیق، کا: ابراهیم بن حاج فیض الله سنندجی، تا: شنبه ۸ ذیقعده ۱۳۱۲ق؛ جلد: مقوایی عطف و حواشی تیماج قهوه‌ای، ۱۷گ (۷۷ر-۹۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۴-۱۳۹]

← بیان اوزان شرعی ≻ اوزان شرعیه

● **بیان الایمان** / عرفان و تصوف / فارسی
bayān-ol īmān
تألیف میر نعمت الله در تطبیق احکام شریعت به آداب طریقت.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۶۷/۹
انجام: چنگ در گفته یزدان و پیامبر زن و رو ×× کانچه قرآن نبود جمله فسونست و هوس / اول و آخر قرآن ز چه با آمد و سین ×× یعنی اندر ره دین رهبر تو قرآن و بس. ... تمت الرساله بتاریخ شهر ذیقعده الحرام ۱۰۸۳ در قصبه طیبه بهشت نشان ماهان حسب الامر ملازمان ذی شان نواب مستطاب فکلجناب مرتضوی انتساب مستغنی الالقاب مرتضی ممالک اسلام و مقتدای طوایف انام قطب فلک سیادت و نجابت و مهر سپهر هدایت و نقابت الشریف بتشریفات الطاف اله ثمره شجره سید نورالدین نعمت الله میرزای خدایگانی میرزا شاه ابوالمهدی اید الله ظلاله العالی مرقوم گردید. بنده زاده دولتخواه محمد هادی.
خط: شکسته نستعلیق عالی، کا: محمد هادی بن محمد صادق ماهانی، تا: ذیقعده ۱۰۸۳ق، جا: ماهان؛ کاغذ: ترمه بسیار نازک و ظریف اصفهانی، جلد: تیماج یک‌لا تریاکی، ۱۲ سطر، قطع: ربعی، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۷-۴۹۳]

← بیان اینکه انسان مرکب است از ده لطیفه ≻ ده لطیفه

● **بیان اینکه دلیل فرض است (رساله در)** / عرفان و تصوف / فارسی
bayān-e īn-ke dalīl farz ast (r. dar)
جمالی اردستانی، جمال الدین محمد، ۸۱۴-۸۸۳؟قمری
jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412-1479)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۳۲۶/۳۲
خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن میرزا زمان، تا: قرن ۱۳؛ ۲ص (۶۴۸-۶۴۹) [مختصر ف: ۱۱۵]

● **بیان البدیع** / بلاغت / فارسی
bayān-ol badī'
فندرسکی استرآبادی، ابوطالب بن میرزا بیگ، -۱۱۰۰ قمری
fendereskī estarābādī, abū-tāleb ebn-e mīrzā beyg (-1689)
کتاب در علم بیان و بدیع شامل یک «مقدمه» و دو «مقاله» و یک «خاتمه»: مقدمه: در تعریف علم بیان و علم بدیع؛ مقاله ۱. تشبیه و استعاره و کنایه دارای چند فصل؛ مقاله ۲. محسنات کلام (فن بدیع)؛ خاتمه: در سرقات شعری و مسائل نزدیک به این.
آغاز: بسمله، افتتاح بیان بدیع روشان ... چراغ دودمان امامت ... سلطان سلیمان پادشاه الصفوی الموسوی ... اما بعد چنین گوید ... ابوطالب بن میرزا بیک الموسوی الفندرسکی که این رساله‌ای است مختصر موسوم به «بیان بدیع» در بیان اقسام تشبیه و استعاره و کنایه و آنچه کلام را به حسب معنی حسن بخشد که محسنات معنوی گویند و آنچه به حسب لفظ حسن بخشد که محسنات لفظی گویند. در ضمن یک مقدمه و دو مقاله و یک خاتمه..
[الذریعة ۱۷۸/۳؛ دنا ۵۸۱/۲؛ ریحانة الادب ۲۳۲/۳؛ روضات الجنات ۱۱۴؛ کنی و القاب ۳۱]

۱. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۶۸۵**
آغاز: برابر؛ **انجام:** در مصنفات خویش گوید ... اللهم کما جعلت ... فانک الاول و انت المنتهی.
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۹ق؛ با سرلوح، مجدول مذهب، دارای یادداشت عرض ۱۱۰۵، ۱۸ شوال ۱۱۲۷ و ۱۶ ربیع الثانی ۱۱۱۵؛ تملک: سید مرتضی موسوی؛ کاغذ: کاغذ ترمه سمرقندی، جلد: پارچه قهوه‌ای، ۱۷۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۴×۱۹سم [ف: ۲-۶۵]

۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۹۸۰/۱**
آغاز: برابر؛ **انجام:** عن تشبیب الضلال بالرشاد و اختم عاقبة امورنا بالحسنی فانک الاول و انت المنتهی ... تحریرا بتاریخ ... سنه ۱۱۱۴، بگوید که یا رحم الراحمین بیامرز ذنب نویسنده
خط: نستعلیق خوش، کا: ابوطالب بن ملک جابر انصاری غوریانی، تا: ۱۱۱۳ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری در دو نوع، جلد:

تیماج سرخ ضربی، ۱۴۴ص (۲-۱۴۵)، ۱۷ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۷-۳۵۶]

● **البیان البدیع فی ابن بزیع** / رجال / عربی

al-bayān-ul badī‘ fī ibn-i bazī‘

صدر، حسن بن هادی، ۱۲۷۲-۱۳۵۴ قمری

sadr, hasan ebn-e hādī (1856-1935)

تاریخ تألیف: ۱۵ صفر ۱۳۳۸ق؛ محل تألیف: کاظمین

این رساله در این است که محمد بن اسماعیل که در صدر پاره‌ای از روایت‌های کافی آمده محمد بن بزیع می‌باشد نه برمکی یابندقی. رساله پس از هشت «مقدمه» کوتاه دارای دو «مقام» است: (دلیل اینکه این شخص ابن بزیع می‌باشد، دلیل اینکه کس دیگر نیست). دو وجه الحاقی بر این رساله از مؤلف برای شیخ علی زاهد قمی فرستاده شده و وی آنها را در پایان این نسخه افزوده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۱۰۹/۲

آغاز: الحمدلله الهادی لما اختلف فیه من الحق و الصلاة علی خیر الخلق محمد و آله ائمة الحق اما بعد فیقول العبد الراجی فضل ربه؛ **انجام:** فی بلد الکاظمین علی مشرفها من الصلاة و السلام ما یملأ الخافقین و یقربه العالمین

خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن احمد بن محمد جعفر موسوی جزائری، تا: ۱۳۶۰ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۴۲گ (۱۷پ-۵۸پ)، اندازه: ۱۰×۳۱سم [ف: ۲۶-۷۶]

● **بیان بشارات کتب سابقه بر پیامبر اسلام (ص)** / کلام و اعتقادات / فارسی

bayān-e bešārāt-e kotob-e sābeqe bar payāmbar-e eslām

ابوالحسن بن مهدی

ab-ol-hasan ben mahdī

تاریخ تألیف: ۱۳۰۱ق

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۷۹۲

آغاز: بسم الله و به ثقتی سبحان الذی اسری بعبده لیلا؛ **انجام:** شب سه‌شنبه از شهر رجب عام ۱۳۰۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۳ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [رایانه]

● **بیان بعضی حالات فرنگستان که نتیجه آن منجر به جنگ شد** / تاریخ / فارسی

bayān-e ba‘zī hālāt-e farangestān ke natīje-ye ān monjar be jang šod

ملکم، ۱۲۴۹-۱۳۲۶ قمری

malkam (1834-1908)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۴۵/۲

آغاز: بیان حالاتی که سبب جنگ فرانسه و پروس شد. سابقاً پولیطیک دول متفقه آلمانی؛ **انجام:** تفصیل آن به کتابچه علا حده لازم دارد و خارج از مقصود بود معروض نگردید

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج یشمی مجدول، ۱۲گ (۵۶پ-۶۷پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۷-۴۲]

● **بیان البیان فی شرح الاستعارة** / بلاغت / عربی

bayān-ul bayān fī š.-il isti‘āra

ممودی، محمود، ق۱۳ قمری

mamūdī, mahmūd (- 19)

شرح مختصر و مزجی است بر «رسالة الاستعارة» ملا ابوبکر میر روستمی هواری (قرن ۱۳ ق).

آغاز: بسمله اللهم یسرلنا ما نرید من نظم هذا الشرح فی سلک الاختتمام و انعم علینا بنعمة التوفیق علی الإتمام، الحمدلله الذی رشح کلامه بر وائع لطائف البیان

انجام: و المعنی المعرض المقصود من اللفظ سیاقا فهو نفی الاسلام عن الموذی المعین و هذا آخر ما یسر الله تعالی بمنه و لطفه

[دنا ۵۸۲/۲؛ مخطوطات مکتبة الاوقاف المرکزیة فی السلیمانیة ۱۸۱/۵ و ۱۸۲]

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۶۸۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، کا: حسن لاجل (عنایت گیان) سروری کاکه عنایة، تا: ربیع الاول ۱۳۳۹ق؛ جلد: مقوا، عطف و گوشه تیماج سرخ،۲۷گ(۱پ-۲۷پ)،۱۵سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱-۵۸۵]

← بیان بیماریها > علاج الامراض

← بیان التبیان و احتجاج موازین > دیوان

● **بیان التذکرة و تبیان التبصرة = شرح التذکرة النصیریة** / هیئت / عربی

bayān-ut taḏkira wa tibyān-ut tabṣira = š.-ut taḏkirat-in naṣīrīyya

وابسته به: التذکرة النصیریة = تذکره نصیریه؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲)

شرح مزجی نسبتاً مفصلی است بر کتاب «التذکرة»خواجه نصیر الدین محمد بن حسن طوسی (۶۷۲)که چون شارح دانشجویان و

آموزگاران را مشغول به حل معضلات و مشکلات این کتاب دیده و نیز بعضی از وی شرحی بر این کتاب خواسته بودند، تصمیم گرفته شرحی با حذف اغلب برهان‌های هندسی که در مجسطی مذکور است با لفظی آسان و بدون تطویل بیان کند و آن را به همان ترتیب اصل کتاب در چهار «باب» که هر یک دارای «فصولی» است مرتب گردانیده و شرح نموده است. این شرح با هیچیک از شروح تذکره مانند شرح عبدالعلی بیرجندی و شرح شمس الدین محمد خفری موسوم به تکملة تطبیق نمی‌کند. ولی محتمل است مؤلف آن نظام اعرج نیشابوری (-۷۳۰ق) باشد.

آغاز: الحمد لله الذی خلق السماء متحرکة علی القطب و المحور و الارض ساکنة علی شکل الکرة المدورة و صیر نور القمر مستفاداً من ضوء الشمس الازهر.

[دنا ۵۸۲/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** قطعت کلامی علی ذلک حامدا لله و مصلیا علی. تا ... سنة ثمان و عشرین و سبعمائة هجریه.

خط: نسخ کهن، کا: زین الدین یوسف بن حمزه، تا: ۸۱۹ق؛ کاغذ: ایرانی ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۱ص، ۲۱ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۴-۲۲۳]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۶۴

آغاز: برابر

نسخه اصلی: کتابخانه شخصی ـقم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی، در صفحه اول نام کتاب با عنوان «شرح تذکرة خواجه نصیر الدین طوسی» و امانت «سید علی محمد» نزد «عبد الله حسینی»؛ ۲۶۱ص [عکسی ف: ۳-۳۲۳]

● **بیان التنزیل** / عرفان و تصوف / فارسی

bayān-ot tanzīl

نسفی، عزیزالدین بن محمد، ق۷ قمری

nasafī, ʻazīz-od-dīn ebn-e mohammad (- 13c)

در دیباچه می‌نویسد: دوستان از من خواستند که کتابی جمع کنی که بزرگ‌تر از کتاب تنزیل باشد و خردتر از کشف الحقایق که تنزیل بسیار مختصر و معانی وی را در نمی‌توانیم یافتن و کشف الحقایق به غایت مطول و من این کتاب را در ده اصل ساختم و نام بیان التنزیل نهادم: ۱. معرفت خدا؛ ۲. معرفت عالم اصل؛ ۳. معرفت ملک؛ ۴. معرفت انسان؛ ۵. معرفت نبی و ولی؛ ۶. معرفت شریعت و صاحب طریقت و حقیقت (این شش اصل را در ولایت ماوراء النهر در شهر نسف که ولایت مؤلف است نگاشته)؛ ۷. معرفت معجزه و کرامت؛ ۸. معرفت وحی و الهام؛ ۹. معرفت حیات؛ ۱۰. معرفت معاد؛ ۱۱. معرفت شریعت و طریقت و حقیقت و ایمان و اسلام و احسان؛ ۱۲. معرفت عبارت (عبادت) و شرایط آن و ارکان آن (این اصل بدون شرح است)؛ ۱۳. معرفت معاملات و شرایط و ارکان آن مؤلف گوید: این دو اصل را بعد از ما برادر ما نویسد و سبب نوشتن و نانوشتن آنست که علم من علم وی است و اخلاق من اخلاق وی ... ؛ ۱۴. معرفت سلوک و شرایط و ارکان آن؛ ۱۵. معرفت خدمت و عزلت و صحبت؛ ۱۶. معرفت بالغ و حر؛ ۱۷. معرفت تقوی؛ ۱۸. معرفت شکر و صبر و رضا؛ ۱۹. معرفت قضا و قدر؛ ۲۰. بیان آنکه مقصود ازین توجه اصل چه بود. در آخر کتاب آمده است این ده اصل در خراسان در ولایت بخیرآباد بر سر تربت شیخ سعدی الدین حموی تمام ... چنانکه معلوم گردید در آغاز و در آخر اشاره به ده اصل کرده است و عملاً دارای ۲۰ اصل است که در هر اصل چند فصل می‌باشد.

آغاز: بنام خدائی که بود و هست و خواهد بود. حمد و سپاس بیغایت خدایراست جل جلاله و تعالی کبریا ... چون کتاب تنزیل بر اصحاب عرض کرده اند گفتند ما را کتاب تنزیل تمام نمیشود از جهت آنکه الفاظ وی اندک و معانی وی بسیار باین سبب این کتاب نوشته شد تا کتاب تنزیل را شرح باشد و این کتاب را بیان التنزیل نام نهاده آمده

انجام: چون به مبداء خود رسید بازگشت او به مبداء عام خواهد بود.

چاپ: چاپ شده

[دنا ۵۸۲/۲ (۱۰ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۱۵۹/۷]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۹۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** کار سالک آنست که از خلق کران گیرد و عزلت احتیار کند که در چنین وقت ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۱۷ق؛ کاغذ: ترمه بیاضی، جلد: رویه میشن یک‌لا آلبالوئی، ۲۶گ (۱۶ر-۴۱ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۵/۷سم [ف: ۷-۲۵۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۰۳۹/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: مقصود مسعود فشار ترکمان، تا: ۱۲۵۶-۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج ضربی با ترنج با سر مجدول، ۶۳ص (۱۴۱-۲۰۳)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲-۵۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۵۲-ف

نسخه اصل: بادلیان ۳۵e؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۱۳ محرم ۱۲۶۵ق؛ ۹۹گ، ۱۵ سطر [فیلمهای دانشگاه تهران-ف: ۱-۲۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۳۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۵۹گ (۲۰۱پ-۲۵۹پ)، ۱۵ سطر (۱۲×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۱۱-۱۳۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۳۰۴/۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴ص (۸۲–۱۲۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳۲–۳۱۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۳۶۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴ص (۶۵–۹۸)، ۱۶سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۲–۳۴۷]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۰۵/۲
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مقوایی ضربی، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳–۴۱۶]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۰۵۰–ف
نسخه اصل: ابراهیم دوزن ولی الدین ۱۷۶۷؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳–۸]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۵۲۹/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی ضربی لایی، ۶۴گ (۱۶۴ر–۲۲۷)، ۱۹ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶–۲۹]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۰۱۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قرمز، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۷سم [ف: ۷–۱۴۵]

۱۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۳۴۲/۹
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۲گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳–۸۴]

۱۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۱۹۷۲
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: هندی، جلد: مقوا عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای، ۸۷گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۲–۶۳۹]

● **بیان التواریخ و الکبائس** / تاریخ / فارسی و عربی
bayān-ut tawārīx wa-l kabā'is
محمد حسن بن محمد علی، ق۱۳ قمری
mohammad hasan ebn-e mohammad 'alī (- 19)
[دنا ۵۸۲/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۹/۳
کاتب = مؤلف، تا: سه‌شنبه ۵ صفر ۱۲۲۷ق؛ فیلم آن در دانشگاه تهران به شماره ۳۳۷۰ موجود است؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی ضربی و مقوایی، ۱۵ص (۲۶–۴۰)، ۲۱–۲۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [سنا: ف: ۱–۴۱]

← بیان توحید ⩤ اسرار التوحید

● **بیان ثقل اکبر و اصغر** / گوناگون / عربی
bayān-e seql-e akbar va asqar

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۰۴۴
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فیقول؛ **انجام:** و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [رایانه]

● **بیان الثوق فی الجواهر الهیولائی** / فلسفه / عربی
bayān-ut ṯawq fi-l jawāhir-il hayūlā'ī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۸۰۶
آغاز: بسمله و به نستعین اما بعد فانی لحفاظتی علی الادب مع؛ **انجام:** فهذا ... مضاعف الکمالات العقلیه
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: اسقاطی، ۱۹ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [رایانه]

● **بیان الجعفریة** / عربی
bayān-ul ja'farīyya
تهرانی، محمد جواد
tehrānī , mohammad javād

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: بدون شماره
کاتب = مؤلف، بی‌تا [میراث شهاب: س۵ش۳و۴–۱۴۹]

← بیان جوهر الثمین ⩤ جواهر الاجسام السماویة

● **بیان حال الکافی (رسالة فی)** / حدیث / عربی
bayān-u ḥāl-il kāfī (r. fī)
آقابزرگ طهرانی، محمد محسن، ۱۲۹۳–۱۳۸۹ قمری
āqā-bozorg-e tehrānī, mohammad mohsen (1876-1969)
وابسته به: الکافی؛ کلینی، محمد بن یعقوب (–۳۲۹ق)
تاریخ تألیف: شنبه ۲۵ ذیقعده ۱۳۷۴ق؛ محل تألیف: نجف اشرف (در منزلش)
شیخ عباسقلی واعظ چرندابی نامه‌ای به مؤلف نوشته و از وی پرسیده که آیا در کتاب کافی روایات ضعیف وجود دارد یا خیر؟ و در صورت وجود، چرا کلینی کتاب را به سفراء اربعه، که معاصر وی بودند نشان نداده تا روایات ضعیف را بیرون آورند؟ مؤلف با استفاده از خاتمه مستدرک استادش نوری که

فایده چهارم از فواید دوازده‌گانه آن به بیان حال کافی اختصاص دارد، در مقام پاسخ بر آمده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۸۱۸/۲

آغاز: بسمله. و به ثقتی و اعتصامی الحمد لولیه و الصلاة علی سیدنا محمد نبیه و علی المعصومین الاثنی عشر اوصیاء نبیه و بعد فقد کتب الی العالم الفاضل الخطیب البارع؛ **انجام:** هذا ما خطر فی نظری القاصر عاجلاً عصمنا الله من الزلل و الحمدلله أولاً و آخراً و کتبه فی السبت الخامس و العشرین من ذی القعدة ... آقا بزرگ الطهرانی عفی الله عنه.

نسخه حاضر با ماشین تایپ شده است؛ خط: نستعلیق، کا: محسن بن علی مشهور به آقا بزرگ طهرانی، تا: ۱۳۲۷ و ۱۳۲۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۳۷ر-۴۰ر)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴۴-۸۰]

← بیان حجیة الشهرة (رسالة فی) ⟵ حجیة الشهرة

● **بیان حدیث الطینة (رسالة فی)** / کلام و اعتقادات / عربی

bayān-u hadīṯ-i aṭ-ṭīna (r.-un fī)

ایروانی، مصطفی

īravānī, mostafā

رساله‌ای در کیفیت جمع بین احادیث طینت و مسأله اختیار در آدمی.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۸۲۹/۳

آغاز: الحمدلله الملک المختار و الصلاة و السلام علی سیدنا محمد و آله الاطهار؛ **انجام:** فالالتماس منک دعوة الخیر فی حق ذلک الغیر فانه قریب مجیب والسلام

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم مشکی، ۵گ (۷۳پ-۷۷پ)، مختلف السطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [مؤید: ۲-۲۷۱]

● **بیان حدیث «ان النظر الی الکعبة عبادة»** / حدیث / عربی

bayān-u hadīṯ-i «inna-n naẓar ila-l ka‘ba ‘ibāda»

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، -۱۱۷۳ قمری

xājū’ī, mohammad esmā‘īl ebn-e hoseyn (- 1760)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۴۷۵/۵

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن ابی الحسن حسینی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۱۰گ (۹۱-۱۰۰)، ۱۵ سطر (۶×۱۰)، قطع: جیبی، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶-۲۷۳]

● **بیان حدیث «خلع نعلی موسی»** / شرح حدیث / عربی

bayān-u hadīṯ-i «xala‘-a na‘lay mūsā»

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، -۱۱۷۳ قمری

xājū’ī, mohammad esmā‘īl ebn-e hoseyn (- 1760)

از کتاب کمال الدین و تمام النعمة ابی بابویه.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۴۷۵/۱

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن ابی الحسن حسینی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۴گ (۱-۴)، ۱۵ سطر (۶×۱۰)، قطع: جیبی، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶-۲۷۳]

● **بیان حدیث منقول از صفی الدین** /شرح حدیث/فارسی

bayān-e hadīs-e manqūl az safī-yod-dīn

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، -۱۱۷۳ قمری

xājū’ī, mohammad esmā‘īl ebn-e hoseyn (- 1760)

توضیح حدیثی است که از ملامحمدباقر مجلسی درباره شیخ صفی نقل شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۴۷۵/۲

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن ابی الحسن حسینی، تا: ذیحجه ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۴۲گ (۷-۴۸)، ۱۵ سطر (۶×۱۰)، قطع: جیبی، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶-۲۷۳]

● **بیان حرکت نقاط از میزان** / فارسی

bayān-e harekat noqāt az mīzān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۶۸۴/۱۳

آغاز: بباید دانست که نقاط چون از میزان حرکت کند به کجا می‌رود دست راست یا دست چپ تا محلی که منتهی شود و این چنان است که؛ **انجام:** هر نقطه که به آن جا رسد سرنگون می‌شود-در آن جا-می‌شود

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۱گ (۳۲ر)، ۱۵-۲۱ سطر (۱۲×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۲۰-۱۸۸]

← بیان الحروف ⟵ المقدمة فی بیان الحروف

● **بیان الحق** / عرفان و تصوف / عربی

bayān-ul ḥaqq

خبوشانی، محمد بن محمد، ق۸ قمری

xabūšānī, mohammad ebn-e mohammad (- 14c)

تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۱۳ صفر ۷۷۸ق؛ محل تألیف: یزد

اثری از محمد بن محمد خبوشانی مشتهر به شمس خراسانی به نام «بیان الحق» «لیطابق اسمه مسماه». با سربندهای «باب» و

«فصل»هایی: ۱. مقدمات الایمان؛ ۲. الحقیقة؛ ۳. متعلقاته. باب یکم در ۴ «فصل»: فصل ۱. در معنای لغوی ایمان ... ۴. در اقسام تصدیق. در انجامه نگارنده تاریخ به پایان رسیدن سه‌شنبه ۱۳ صفر ۷۷۸ (ثمان و سبعین و سبعمائة) در شهر یزد آمده است. پس طبیعی است که نگارنده جز حاج محمد خبوشانی نوربخشی قرن ۹ق (نفیسی ۶۱۰/۱) می‌باشد.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۰۰۵/۲-عکسی

آغاز: الحمدلله الذی یسبح له السماوات السبع و الارض و من فیهن بافصح لسان ... و بعد، فان اضعف عبادالله و احوجهم الی غفرانه محمد بن محمد الخبوشانی اصلح الله شانه؛ **انجام:** ما ذکرنا فی باب المومن به. و الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی خیر الانام محمد و آله الطیبین و عترته الطاهرین و اصحابه المنتجبین ... وقع الفراغ من تألیف الکتاب ... علی یدی اضعف عبادالله ... محمد بن محمد الخبوشانی المشتهر بشمس الخراسانی، ضمن یوم الثلثاء الثالث من صفر ختم بالخیر و الظفر لسنة ثمان و سبعین و سبعمائة بمدینة یزد. و فرغت من کتابته بعده بخمسة ایام. و سلم تسلیماً کثیراً ...

خط: تحریری شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۹ یاقرن ۱۰؛ ۷۶ص (۱۲۵-۲۰۰) [عکسی ف: ۱-۵۵]

● بیان الحق / متفرقه / عربی

bayān-ul ḥaqq

حسینی علوی ، محمد اشرف بن عبدالحسیب -۱۱۴۵ق

hoseynī a'lavī ،mohammad ašraf ebn-e 'abd-ol-hasīb

در یک «مقدمه» و یک «بیان» در پاسخ پرسش مولانا علی نقی از شیراز درباره لعن بر ابوحنیفه و نمازی که او ساخته است .

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۸۹۴/۵

آغاز: بسمله. بعد حمد الله علی جزیل آلاله و نعمائه ... چنین گوید ... احمد بن زین العابدین عاملی که بعضی از اخوان الصفاء و خلان الوفاء ... مولانا علیا نقیا مفاوضه گرامی باین مخلص نوشته؛ **انجام:** و بیم ضرر بسیار است که ان الثمرة تنبلی عن الشجرة و الحمد الله حق حمده و الصلاة علی و اهله.

خط:نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوایی، ۶ص، ۲۴ سطر (۸×۱۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶-۱۳۶]

● بیان الحق / کلام و اعتقادات / عربی

bayān-ul ḥaqq

شیخ الاسلام اصطهباناتی، احمد، -۱۲۵۴ قمری

šayx-ol-eslām estahbānātī, ahmad (- 1838)

این کتاب دارای دو «مقصد» است: در مقصد اول قصیده میمیه محی الدین بن عربی را شرح داده و گفته این شرح را جناب آقای ذوالریاستین از من خواسته و از نامه او یاد می‌کند آنگاه گوید که این قصیده در کتاب «ینابیع المودة» از عنقای مغرب شیخ عربی درباره حضرت مهدی نقل شده و ما از آن کتاب نقل می‌کنیم. در مقصد دوم به اثبات مهدویت خاصه پرداخته و بر سخنان بابیان و بهائیان اعتراض و خورده گیری بسیار نموده است.

آغاز: عینان عینان لم یکتبهما قلم ... هم کلمة الحمد

[دنا ۵۸۳/۲؛ الذریعه ۱۷۹/۳]

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۱۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** الاقی به الرحمان عند وفاتی.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۳۴۲ق؛ تقریظ مرحوم سید ابوالحسن اصفهانی مرجع شیعیان به خط و مهر او؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۴۷۰ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱-۱۵۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۴۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اللعنه علی اعدائهم اعداء ... فی ذی الحجه الحرام ۱۳۴۵

خط:نسخ،کا:محمد موسوی اصفهانی، تا: ۱۳۴۵ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۲۲ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [الفبائی: ۹۳]

۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۴۳/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انها قالت ... و غیر ذلک هذا فی اوائل الحال و اما فی الحال فلا تسئل عن الحال و بالجملة.

کا: ذوالریاستین، عبدالحسین، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تقریظی از مرحوم سید ابوالحسن اصفهانی مرجع شیعیان آن زمان درباره این کتاب در تاریخ جمادی الثانی ۱۳۴۷؛ کاغذ: فرنگی شطرنجی سفید، جلد: مقوایی، ۱۶۴ص (۲۸۰-۴۴۳)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱-۵۴]

● بیان الحق / کلام و اعتقادات / فارسی

bayān-ul ḥaqq

فارسی، محمد علی بن عبدعلی، ق۱۳ قمری

fārsī, mohammad 'alī ebn-e 'abd-e-'alī (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۶ جمادی الاول ۱۲۶۹ق

کتاب «الشیخیه» تألیف عبدالصاحب الدوانی(-۱۲۶۳ق) که در پاسخ سؤالات شیخ عبدالرحیم و بیان مسائل مهم کلامی و اعتقادی شیخیه نگاشته شده است. مترجم رساله حاضر را در ترجمه آن برای استفاده فارسی‌زبانان نگاشت.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی ازاح العلل فی التکلیف و سوی التوفیق بین الضعیف و الشریف مکن اداء المامور و سهل سبیل اجتناب المحظور و الصلاة و السلام علی وسائط الکائنات و علل الممکنات

انجام: و العن اعدائهم و مخالفیهم و غاصبی حقوقهم و موالی

اعدائهم و معادی اولیاء هم ابد الابدین و دهر الداهرین و السلام خیر ختام و افضل کلام
[دنا ۵۸۳/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۵۷/۹]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۴۰۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۲۶۹ق؛ دارای خط‌خوردگی و قلم‌زدگی است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۱۲۸گ، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۱-۲۸۷]

● **بیان الحق** / فارسی
bayān-ul ḥaqq
تهرانی، محمد جواد
tehrānī , mohammad javā

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: بدون شماره
جلد ۱و۲؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا [میراث شهاب: س۵ش۳و۴-۱۴۹]

● **بیان الحقایق** / عرفان و تصوف / فارسی
bayān-ol haqāyeq
رشیدالدین فضل الله همدانی، ۶۴۸؟-۷۱۸ قمری
rašīd-od-dīn fazl-ol-lāh-e hamadānī (1251-1319)
رشید همدانی فهرست جامع تصنیفات خود را با ذکر ابواب و فصول پرداخته است که به انضمام برخی نسخ خطی آثار او دیده می‌شود. (از جمله رجوع کنید به لطایف الحقایق، نسخه ملک، که آقای غلامرضا طاهر آن را به هنگام چاپ آن کتاب در مجلد دوم صص ۴-۲۱ گذاشته است). یکی از نگارش‌های او که در آن فهرست نام برده و جزئیات آن را شرح داده، بیان الحقایق است مشتمل بر هفده رساله بدین شرح: ۱. سؤال سلطان؛ ۲. نصیحت سلطان؛ ۳. سؤالات علماء؛ ۴. تفسیر آیه «ولو شئنا لأتینا»؛ ۵. تفسیر «و لو علم الله فیهم خیرا»؛ ۶. تفسیر سوره انا انزلناه؛ ۷. حقیقت الوان و تفسیر آیه الله نور السموات و الارض؛ ۸. حروف و تحقیق مباحث آن؛ ۹. فواید زیارت تربت بزرگان؛ ۱۰. نصیحت اخوان؛ ۱۱. تحقیق سبب جدری؛ ۱۲. بیان حرارت و انواع آن؛ ۱۳. دوام خلود در بهشت و دوزخ؛ ۱۴. بیان حقیقت خرقه و مناسبت نسبت به امیر المؤمنین کرم الله وجهه؛ ۱۵. شرح حدیث انا مدینة العلم و علی بابها؛ ۱۶. شرح معقول و منقول؛ ۱۷. ناسخ و منسوخ. این فهرست بر اساس نوشته خود رشیدالدین همدانی است که در فهرست «کتاب جامع التصانیف رشیدی» به آن توجه داده شده است. از بیان الحق جز این نسخه که از محتوای آن گزارشی نیامده، نسخه دیگری معرفی نشده جز آنچه مربوط به رساله نهم این رساله بوده و آقای مایل هروی آن را در «مجموعه رسائل خطی فارسی» دفتر دوم به چاپ رسانده است. حجم این تنها نسخه که فیلم آن در دانشگاه تهران است نشان می‌دهد که نسبتاً مفصل است و ممکن است همه مباحث را دربر گیرد.
چاپ: بخشی از آن که رساله نهم این رساله است در «مجموعه رسائل خطی فارسی» دفتر دوم، زمستان ۱۳۶۸، با تحقیق مایل هروی چاپ شده است.
[رک: مقدمه مایل هروی بر تصحیح قسمتی از این رساله در «مجموعه رسائل خطی فارسی»، دفتر دوم، بنیاد پژوهش‌های آستان‌قدس رضوی، بهار ۱۳۶۸ش]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۶۸-ف
نسخه اصل: قلیج علی پاشا ش ۸۵۳؛ خط: نسخ، کا: محمد بن سید اسفراینی، تا: چهارشنبه ۲۴ ربیع الاول ۷۱۱ق؛ ۵۲۴ص، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۹۲]

● **بیان حقایق احوال المصطفی** / عرفان و تصوف / فارسی
bayān-u ḥaqāyiq-i aḥwāl-al-muṣṭafā
جمالی اردستانی، جمال الدین محمد، ۸۱۴-۸۸۳؟قمری
jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412-1479)
دارای: رسایل منثور و منظوم جمالی اردستانی در ۷ بخش، مصباح الارواح، احکام المحبین، نهایة الحکمة، بدایة المحبة، هدایة المعرفة، فتح الابواب، شرح الواصلین، مهر قلوب، سپس قدرت‌نامه، نصرت‌نامه و فرصت‌نامه و مراة الحبیب است و چند رساله دیگر و رباعی عرفانی، سپس رباعیاتی در شرح شعری از افضل الدین کاشانی به نام صفوة اهل التحقیق و رباعیات و قصیده و یک مثنوی در شرح آثار اردستانی.
چاپ: عمده این رسائل جدا جدا در ضمن رسائل پیر جمال اردستانی چاپ شده است.
[دنا ۵۸۳/۲؛ فهرستواره ۳۰۴/۱۰]
شرح و حواشی:
۱- فتح الابواب و حقیقة الاداب؛ جمالی اردستانی، جمال الدین محمد (۸۱۴-۸۸۳)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۳۲۱-ف
نسخه اصل: پاریس S. P. 813 (بلوشه ۱۷۵۷)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۵۳گ، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۹۴]

● **بیان الحق بضمان الصدق** / فلسفه / عربی
bayān-ul ḥaqq bi-ḍimān-iṣ ṣidq
لوکری، فضل بن محمد، -۴۶۴ قمری
lawkarī, fazl ebn-e mohammad (- 1072)
اهدا به: آستان صدراعظم روزگار خویش
این کتاب مانند شفای ابوعلی سینا موسوعه‌ای فلسفی است که

مؤلف آن را به آستان صدر اعظم روزگار خویش ارمغان داد. بیشتر مطالب آن برگرفته از متون فارابی، ابن سینا و بهمنیار است. گاهی فصلی یا فصولی از متون ابن سینا یا فیلسوفی دیگر را گرفته و آن را بدون این‌که شرح یا تلخیص کند ــ با همان عنوان ــ فصلی از کتاب خود قرار داده است. وی در ایجاد ارتباط و انسجام بین مطالب تلفیقی از خود آن‌چنان مهارتی نشان می‌دهد که فقط از راه تسلط تضلع بر آثار ابن سینا می‌توان عبارت‌های وی را تجزیه و تحلیل کرد و مآخذ و منبع اصلی هر یک را مشخص ساخت؛ از باب مثال در موضعی دو سطر از کتاب النجاة و پنج سطر از کتاب الاشارات و التنبیهات و بیست سطر از کتاب منطق المشرقین و نیم صفحه از کتاب الشفاء و قسمتی از التحصیل را در یک موضوع نقل و مرتب کرده و از آنها فصلی ساخته است و از این قبیل نقل و اقتباس در کار لوکری و کتاب «بیان الحق» او بسیار است. مرحوم دانش پژوه در معرفی «بیان الحق» آن را در پنج بخش دانسته است بدین ترتیب: ۱. منطق، در نه فن و ۳۸ مقاله و درست برابر شفا است مگر در برخی جاها؛ ۲. طبیعی، که مانند منطق درازتر از بخش‌های دیگر و در هشت فن و ۳۵ مقاله و گزیده‌ای است از شفا و به روش آن؛ ۳. الهی، در یک فن و ده مقاله و ۵۴ فصل. در دیباچه آن می‌گوید که الهی دو بخش است یکی مابعدالطبیعه و علم کلی و دیگر علم الربوبیة و اثالوجیا؛ ۴- خداشناسی که در آن از دانایی و توانایی و بخشایش خدا و یکی بودن آفریده او (الواحد لا یصدر عنه الا الواحد) و از روان‌شناسی عقلی و رستاخیز گفتگو نموده و چنانکه خود در آغاز گفته است در اینجا رازها را آشکار بداشت و این بخش را به نام «الرسالة الملحقة بعلم الربوبیة» خوانده است؛ ۵. الفصول المنتخبة من رسالة الاخلاق، که در آن گزیده‌ای از اخلاق و تدبیر منزل و سیاست را در پنج باب آورده است. اما استاد عبدالحسین حایری در معرفی بیان الحق می‌نویسد: «دارای سه بخش (=جزء) است: منطق، طبیعی، الهی و جزء سوم خود دارای چهار بخش است (دو جزء و دو ملحق) بدن ترتیب: بخش اول: الهیات یا مابعدالطبیعة بالمعنی الاعم، این بخش دارای هفت مقاله است در ۴۱ فصل و مؤلف خود فهرست فصل‌های این بخش را در آغاز یاد می‌کند؛ بخش دوم: کتاب الربوبیة المسمی اثالوجیا ــ الهی بالمعنی الاخص، این بخش سه مقاله است در ۲۱ فصل و فهرست فصل‌ها را مؤلف در آغاز این بخش آورده است؛ بخش سوم: الرسالة الملحقة بعلم الربوبیة، دارای چهار باب و هر باب دارای چند فصل: باب ۱. صفات باری در یازده فصل، ۲. عقول در نه فصل، ۳. نفوس در هشت فصل، ۴. ولایت و نبوت دارای چهارده فصل؛ بخش چهارم: رسالة ملحقة فی الاخلاق = فصول منتخبة من رسالة الاخلاق، دارای پنج باب و هر باب در چند فصل. (حافظیان)

آغاز: الحمدلله رب العالمین. علیه اتوکل و به استعین و من وجوده استمد. الصلوة و السلام علی خیر خلقه سید الانبیاء و المرسلین و علی آله و اصحابه الاکرمین صلوة دائمة. و بعد فان افضل العلوم ما یمکن منه تحصیل الیقین و الاعتماد فیه علی الحجج و البراهین و هی العلوم الحکمیة الالهیة وصفها الله تعالی بقوله ... و الله الهادی الی الصواب و الوافی من الشک و الارتیاب و سمیته بیان الحق و لسان الصدق و رتبته علی الطرفین. الطرف الاول فی المنطق و یترتب علی ابواب: الباب الاول فی المقدمات و هی ثلثة المقدمة الاولی فی الحاجة الی المنطق

انجام: و استقصائها علی اللسان و اما متعین و هو المستعار و المشبه به و الرتبة لا ترکیب علی حروفها بل بما یقترن به من ... و لما کان صرف العنایة الی العلوم الحقیقیة أولی اقتصر من القول فی الشعر علی هذا القدر و الله الموفق و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد خاتم النبیین و آله و صحبه اجمعین.

چاپ: تهران، محقق: ابراهیم دیباجی، المعهد العالی العالمی للفکر و الحضارة الاسلامیة، مجموعة الفکر الاسلامی (۲)، ۴۶۴ص+م۹ص، ۱۴۱۴ق.

[دنا ۵۸۳/۲ (۶ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۵۰ و ۲۰۷۸-ف و ۲۳۳۱-ف

آغاز: بسمله هذه جمل و فصول منتخبة من علم الاخلاق یشتمل علی اکتساب فضائل النفس الانسانیة و الاجتناب عن رذائلها؛

انجام: آنچه که در نسخه ما خوانده میشود در مبحث دل و محبت: «فی ثلثة احدها فی المبدء و فی المنتهی و فیما بینهما و اتفاق الرأی فی المبدأ»

خط: نسخ خوش، کا: عثمان بن محمدبن عثمان شهرآبادی، تا: نیمه ربیع الثانی ۶۰۱ق، جا: اصفهان؛ مصحح؛ در دو جا (۸۷ر و ۱۷۱پ) از تاریخ‌های (۱۵ع ۲) و (روز پنج‌شنبه ۲۸ رمضان) همین سال یاد می‌کند؛ تملک: هبة الله یزدان بخش فرزند بدرالدین پسر آدم به سال ۸۳۱، فضل الله پسر محمد حسینی در ۹۸۷، عبدالله پسر شیخ محمد اردکانی یزدی در ۱۰۱۷ با مهر؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: تیماج ضربی، ۲۲۳گ، ۲۹ سطر (۱۵×۲۶)، اندازه: ۱۹/۵×۳۱سم [ف: ۳-۱۶۲] و [فیلمها ف: ۱-۲۹۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۸۶۲

بخش منطق؛ نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵-۲۸۰]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۸۶۳

بخش فلسفه؛ نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵-۲۸۳]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۶۹۵

آغاز و انجام: برابر؛ فرغ من تتمة تعلیقه عبده یعقوب النحیف الراجی الی رحمة الله تعالی ابن شیخ عثمان ساکن قصبه سوده اللهم اغفر لقارئه و لکاتبه و لمن نظر فیه و لجمیع المؤمنین و المؤمنات و المسلمین و المسلمات الاحیاء و الاموات و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المأب تم فی التاریخ الخامس العشرة من شهر جمیدی الاولی فی سنة خمس و تسعون و تسعمائة

از آغاز الهیات تا آخر کتاب اخلاق بند ۵۸ فصول مدنیه در عنوان «فصل العدل اذ لا یکون فی تسمیة الخیرات ... » و می‌رسد به عبارت «و الجور هو ان یخرج عن یده قسمة من» و دو نیمه بند از نسخه دانشگاه بیشتر دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «ش»؛ تملک: فاضل تونی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۸۶گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۴۷۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۲۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۲۹۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۴۱/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی مهره مشکری، جلد: تیماج قرمز، ۷۹ص (۱-۷۹)، ۱۳-۱۹ سطر، قطع: نیم خشتی، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۰-۲۰۶۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۶۸۳/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۱۷۶]

● بیان الحق فی سیرة آیة الله المطلق و کراماته / تراجم / فارسی

bayān-ol haqq fī sīrat-e āyat-el-lāh-el motlaq va karāmāt-e-h

محمد بن حمزه، ق۱۴ قمری

mohammad ebn-e hamze (- 20c)

رساله‌ای است در احوال آیة الله فقید مرحوم آقا سید ابوالحسن اصفهانی تألیف شیخ محمد بن حمزه که آخوند بیسوادی بوده و خیلی بدنوشته است.

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی افضل الانبیاء.

انجام: و اگر چیز دیگر هم بنظرم رسید بعدها خواهم ذکر کرد.

[دنا ۵۸۳/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۰۳۳/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۴۷۸

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی افضل الانبیاء؛ **انجام:** و اگر چیز دیگر هم بنظرم رسید بعدها خواهم ذکر کرد.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۷ ذیقعده ۱۳۵۲ق؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: مقوایی، ۹گ، مختلف السطر (۱۲×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۷-۲۴]

● بیان الحق و الصدق المطلق / کلام و اعتقادات / فارسی

bayān-ol haqq va-s sidq-el motlaq

فخرالاسلام، محمد صادق، -۱۳۳۰ ؟ قمری

faxr-ol-eslām, mohammad sādeq (- 1912)

در حقانیت دین اسلام و قرآن و رد یهود و نصاری. کتاب در ده مجلدست و مجلدات اول و چهارم طبع شده است.

چاپ: طهران، سنگی، بی ناشر، ۱۳۲۲ق، وزیری، ۳۴۶ص؛ تهران، سنگی، ۱۳۲۴، ۶+۶۷۰صص

[الذریعة ۱۸۰/۳؛ دنا ۵۸۳/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۵۷/۹؛ مشار فارسی، ج۱، ص ۸۳۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۳۵

جلد دوم؛ خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه کاغذ ابری فرنگی، ۲۰۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۲-۶۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۳۶

دنباله جلد دوم؛ خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۱ق؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: رویه کاغذ ابری فرنگی، ۴۴۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۳سم [ف: ۲-۶۵]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۱۰۲

جلد چهارم؛ خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۳ق؛ کاغذ: کاغذ فرنگی مغز پسته‌ای، جلد: ساغری عطف و گوشه میشن، ۴۵۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۱/۲سم [ف: ۲-۶۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۸۷۲ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● بیان الحق و تبیان الصدق / فقه / عربی

bayān-ul ḥaqq wa tibyān-uṣ ṣidq

علوی عاملی، احمد بن زین العابدین، -۱۰۵۴ قمری

'alavī 'āmelī, ahmad ebn-e zayn-ol-'ābedīn (- 1645)

رساله‌ای است در بیان انواع وقف و اقسام موقوف علیهم و بیان حکم وقف با انقراض موقوف علیهم. بحث در این است که اگر کسی اموال خویش را به اولاد ذکور نسلاً بعد نسل وقف نماید و به اولاد اناث چیزی ندهد بعد از انقراض اولاد ذکور، اموال به اناث صلبی واقف، تعلق خواهد گرفت و پس از انقراض آنان اولاد ذکوری که با واقف نزدیکترند نسبت به اموال وقفی حق اولویت پیدا می‌کنند. منظور از اقرب اولاد ذکور به واقف نوه‌های دختری او هستند که از اولاد ذکور برادر نزدیکترند و با وجود آنها نوبت به دیگران نمی‌رسد و اگر اولاد ذکور اناث منقرض شوند اموال، از آن اقرب اناث خواهد بود. (براتعلی غلامی مقدم)

[دنا ۵۸۳/۲؛ الذریعة ۱۷۹/۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۹

آغاز: بسمله، بالحکیم العلیم صدر کتاب النظام حمدالله الملک العلام؛ **انجام:** فما لکم کیف تجهلون تمت الرسالة الموسومة ببیان الحق و تبیان الصدق ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛

کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، رویه پارچه، ۷۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱/۲۱-۱۹۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۳۵۸/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲-۱۲۹]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۹۶۱

آغاز: صدر کتاب النظام حمد الله الملک العلام و الصلوة علی سودة الا نام محمد و عترته مصابیح؛ **انجام:** انتهت الصورة الوقفیة بعینها و الله یحق الحق و یهدی للسبیل.

خط: نسخ، کا: محمد محسن بن میر محمد سعید حسینی، تا: ۱۰۴۸ق؛ ۷گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱-۳۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۸۸/۲-طباطبائی

آغاز: فی رساله بیان الحق و تبیان الصدق الاجل السید احمد ... صهر السید الداماد وضعها لبیان حکم مسئله متعلقه بالوقف ... ورد عن الشعبی قال کنت عند الحجاج فاتی یحیی بن یعمر فقیه خراسان من بلخ مکبلا بالحدید؛ **انجام:** پایان: فتحیر الرجل فسئل الحسن (ع) ... عن فقال شفع ... و هو الفرد هو الذی لاشریک له

خط: نستعلیق متوسط، کا: سید محمد صادق طباطبائی، بی‌تا؛ کاتب نیای اهداء کننده این مجموعه اهدائی است، که نسخه به وسیله نوه او سید محمد صادق طباطبائی رئیس مجلس شورای ملی به کتابخانه مجلس اهداء شد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز،۳ص (۲۹-۳۱)، قطع: رقعی، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۳-۲۶۴]

● **بیان الحق و لسان الصدق** / منطق / عربی

bayān-ul ḥaqq wa lisān-uṣ ṣidq

سراج الدین ارموی، محمود بن ابی بکر، ۵۹۴-۶۸۲ قمری

serāj-od-dīn-e ormavī, mahmūd ebn-e abī-bakr (1198-1284)

[دنا ۲/۵۸۳؛ فهرس معهد المخطوطات ۲۰۲/۱]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۸۴۳

خط: نسخ، کا: یعقوب بن عثمان، تا: جمادی الاول ۹۹۵ق، جا: قصبه سو دره؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۱۹۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۱۱×۲۱/۶سم [ف: ۱-۷۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۲۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۲۹۲]

۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۱۸۷/۴۰

مقدمه پنجم در موضوع علم منطق؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱، با سرلوح‌های زرین؛ کاغذ: اصفهانی نازک، ۲گ (۲۰۱-پ۲۰۲)، ۲۴ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف: ۱۴۷۳]

● **بیان حقیقة التکلیف و تبیان خصوصیة من شرف بهذا التشریف** / فلسفه / عربی

bayān-u ḥaqīqat-it taklīf wa tibyān-u xuṣūṣīyyat-in min šaraf-i bi-hāḏa-t tašrīf

مراغی، حسن بن عبدالرحیم، -۱۳۰۰ قمری

marāqī, hasan ebn-e ‘abd-or-rahīm (- 1883)

تاریخ تألیف: ۱۲۵۹ق

در این کتاب تکلیف را به دو قسم تکوینی و تشریعی تقسیم نموده و از دید فلسفی در آنها بحث می‌کند و تمام موجودات را در تکلیف تکوینی شریک دانسته و انسان را به تکلیف تکوینی مخصوص می‌داند و در این موضوع از گفته‌های ابن سینا استفاده نموده است.

آغاز: الحمدلله الذی خلق العباد و اقدرهم علی طاعته و اتم لهم الحجج بالعقول ... اما بعد، فینبغی ان یعلم ان لا ریب فیا ن کلما یدرک فهو شیء و الا لم یدرک ...

انجام: و الشرع ظهور النبوة و عیانها و الکون ظهور الولایة و بیانها فصلی الله علی الاول بیاناً و الاخر عیاناً و الباطن سلطاناً و سائر اولی الامر و الحکم نصاً و تبیاناً

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۱۳۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۱۱-۱۵)، ۲۰ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۳۸-۴۱۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۰۲۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: رستم بن بیجن، تا: ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۸گ (۱۲پ-۱۹ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۶-۳۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۸۴/۳

این نسخه در فهرست معرفی نشده است و به استناد جلد ۴۱۵/۳۸ ذکر شد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳ص (۷۹-۸۱) [ف: ۳-۷۶]

← بیان حواس ≺ حواس

● **بیان خلود اهل جنة و النار** / کلام و اعتقادات / عربی

bayān-e xolūd-e ahl-e jannat va nār

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶-۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā‘ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753-1826)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۰۴۷

آغاز: بسمله اعلم انه قدثبت کما قررنا فی بعض؛ **انجام:** و دهرالداهرین بسم الله الرحمن الرحیم

خط: نسخ، کا: عبدالله خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخ، جلد:

مقوا، ۲۱ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [رایانه]

← بیان خودش ← بیان حواس

● **بیان دزد** / فارسی

bayān-e dozd

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۶۸۴/۱۰

آغاز: فایده در بیان دزد. بدان ای عزیز من که عاقل کامل به گرد پیدا کردن دزد نگردد چرا که چون دانستی که فلان دزد است؛ **انجام:** و شکل دزد را از اول سر او باشد و ۲ گردن تا آخر که پای اوست. و الله اعلم بالصواب

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۲گ (۳۰پ-۳۱ر)،۱۵-۲۱سطر (۱۲×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۲۰-۱۸۷]

● **بیان دعوی علی بن ابیطالب (ع) الامامة و ظهور المعجزة علی یده** / تاریخ معصومین / عربی

bayān-u da‘wī-yi ‘alī ibn-i abī-ṭālib al-imāma wa ẓuhūr-al mu‘jiza ‘alā yad-ih

در معجزات حضرت علی.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۱۰۱/۲۳

آغاز: قال و دعواه الامامة و ظهور المعجزه ... و دفع الصخرة و قلع باب الخیبر و کلام الحیتان؛ **انجام:** بسمله. هذا حدیث یونس النبی (ع) مع اهل نینوی. و اول الانبیاء آدم (ع) و قد خلقه الله من طین

خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن شجاع الدین نجفی، بی‌تا؛ جا: اصفهان؛ جلد: میشن زرد لایی، ۳۳ سطر [ف: ۹-۱۶۰]

● **بیان ذکر** / عرفان و تصوف / فارسی

bayān-e zekr

مظفر علیشاه الهی، ۱۲۰۷-۱۳۰۰ قمری

mozaffar ‘alī-šāh-e elāhī (1793-1883)

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۷۱/۷

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷]

● **بیان الذکر** / عرفان و تصوف / فارسی

bayān-ud ḏikr

رساله‌ای در بیان ذکر و مراتب حال، بیان وخامت الانکار و مضرت الانکار، در چگونگی منکرات، بیان حکم تکلم به شطحیات المشایخ، بیان مراتب الذکر شامة الانکار علی الاولیاء، بیان رقص الصوفیة، بیان شرائط صحة الفناء، بیان ذکر و مواجید المرید، بیان کتب ابن العربی، اثبات کرامات، تاویل قول حلاج، اذکار، کرامات شیوخ با ذکر نام آنها، پس از آن شطحیات.

همدان؛ جواهری، حبیب؛ شماره نسخه: ۲۷/۷

بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ: استانبولی، قطع: رقعی [رشت و همدان: ف: ۱۶۸۳]

● **بیان ذکر سلسله نعمت اللهی** / انساب / فارسی

bayān-e zekr-e selsele-ye ne‘mat-ol-lāhī

مظفر علیشاه کرمانی، محمد تقی بن محمد کاظم، ۱۱۵۰-۱۲۱۵ قمری

mozaffar-‘alī-šāh-e kermānī, mohammad taqī ebn-e mohammad kāzem (1738-1801)

صورت اجازه علی شاه به حاج محمد حسین شیخ رکن الدین است.

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۷۱/۷

خط: نستعلیق، کا: جمال الدین بن حاج محمد هادی شهیر به حاجی بابا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۱ص (۱۹۵پ)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۵۳]

← بیان رموز حی یقظان ← شرح قصة حی بن یقظان

← بیان رموز حی یقظان ← خاصیت آحاد اشکال در اعداد اوفاق

● **بیان زیارت عاشورا** / دعا / فارسی

bayān-e zīyārat-e ‘āšūrā

محلاتی، عبدالحسین بن علی، ۱۲۷۰-۱۳۲۳ قمری

mahallātī, ‘abd-ol-hoseyn ebn-e ‘alī (1854-1905)

رساله‌ای است در بیان خصوصیات و فضیلت زیارت عاشورا. مؤلف هر دو روایت «علقمه» و «صفوان» را از نقطه نظرهای مختلف مورد بررسی قرار داده و نسخه‌های گوناگون را بررسی نموده و راه اصلی را بیان می‌کند و آنگاه کیفیت صحیح این زیارت را مطرح می‌سازد.

[دنا ۵۸۴/۲؛ فهرستواره ۵۶۵/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۵۴۶

آغاز: مختصری است در بیان زیارت عاشورا، چون این عمل شریف چنانکه از نص؛ **انجام:** در این مختصر مجال تفصیل آنها نیست هر که خواهد رجوع کند به رساله فاضل.

خط: شکسته نستعلیق و نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی کلاسیک، جلد: تیماج زرشکی ضربی مجدول یک‌لا، ۷گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۹-۲۲۰]

● **بیان سر الخلقة و کشف سر الخلیقة** / فلسفه / عربی
bayān-u sirr-il xilqa wa kašf-u sirr-il xalīqa
مراغی، حسن بن عبدالرحیم، -۱۳۰۰ قمری
marāqī, hasan ebn-e ʻabd-or-rahīm (- 1883)
اهدا به: مؤید الدوله
گفتار کوتاه فلسفی است در بیان سر خلقت خلق و حقیقت نقطه علم و راز نور معرفت.
آغاز: الحمدلله الذی لامن شیء کان و لا من شیء خلق الامکان ... اما بعد، فقد اشار الی الامیر الاجل الافخم الاعظم ... ان ابین من سر الخلقة ما یجوز بیانه
انجام: فیجفل عنه الابدال اجفال الغنم و الحیوان لکنه یمدهم و یوفقهم للقبول و الاذعان صلی الله علیه و آبائه و ابنائه و شیعته و اتباعه مادام العلم و الامکان و الهیاکل و الاعیان.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۷۶/۲
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ محشی با نشان «منه، منه ایده الله»؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی یک لایی، ۱۴ص (۱۷۱-۱۸۴)، ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [سنا: ف: ۱-۲۷۷]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۷۸۰/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسن بن عبدالرحیم مراغی، تا: ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۶ص (۹۵-۱۰۰)، ۱۹ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵سم [ف: ۸-۲۸۲]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۰۲۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ زیبا، کا: رستم بن بیجن، تا: ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۱۱گ (۱پ-۱۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۶-۳۲]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۱۳۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۶-۱۱)، ۲۰ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۳۸-۴۱۳]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۸۹/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: رستم بن بیجن؟ مراغی، بی‌تا؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ جلد: تیماج مشکی، مجدول، ۱۵ص (۱۰۵-۱۱۹)، ۱۶سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۲-۲۲۸]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۸۴/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** فصلی الله علی الاول بیاناً و الاخر عیاناً و سلم علی الظاهر کیاناً و الباطن سلطاناً و سائر أولی الامر و الحکم نصاً و تبیاناً.
نام کتاب در فهرست «مختصر سرالخلقة» آمده که به استناد جلد ۴۱۴/۳۸ تصحیح شد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن احمد قراچه داغی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۶گ (۷۶پ-۸۱پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳-۷۶]

● **بیان السعادة فی مقامات العبادة** / تفسیر / عربی
bayān-us sʻāda fī maqāmāt-il ʻibāda
سلطانعلیشاه، سلطانمحمد بن حیدر، ۱۲۵۱-۱۳۲۷ قمری
soltān-ʻalī-šāh, soltān-mohammad ebn-e heydar (1836-1909)
تاریخ تألیف: ۱۴ صفر ۱۳۱۱ق
تفسیر مزجی عرفانی مختصری است و بنا به گفته مؤلف متضمن لطایف اشارات کتاب مقدس و تلویحات اخبار حضرات معصومین علیهم السلام که در هیچ کتاب و تألیفی نیامده است با چهارده فصل در آغاز کتاب درباره علم و جهل و شرافت علم و خساست جهل و فضیلت قرآن کریم و آداب تلاوت آن و چگونگی تفسیر و دارندگان این علم و کیفیت نزول قرآن کریم و جز اینها. راجع به این تفسیر و انتساب آن به گنابادی به الذریعه (۱۸۱/۳) و مقدمه چاپ حروفی «بیان السعادة» رجوع کنید.
آغاز: الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب و لم یجعله عوجا ... الذی تجلی علی ذاته بذاته فتنزه عن مجانسة مخلوقاته.
چاپ: چهار جلد، تهران، انتشارات دانشگاه تهران: ۱۳۸۵ق؛ (ج۲): [تهران]، سنگی، ۱۳۱۴، رحلی، ۴۵۱+۳۳۰+۶صص
[الذریعة ۱۸۱/۳؛ نسخه‌های منزوی ۸/۱؛ دنا ۵۸۴/۲]
شرح و حواشی:
۱- حاشیة بیان السعادة؛ کیوان قزوینی، عباسعلی (۱۲۴۰-۱۳۱۷)

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۱۳ و عکسی ۹۳۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** الحمدلله علی توفیقه للتدبر فی کتابه و التفکر فی احادیث خلفائه.
خط: چاپ سنگی، کا: عبدالخالق بن میرزا رضا لنجانی، تا: ۱۳۱۴ق؛ در چاپخانه سید رضا چاپ شده است، محشی از مؤلف و بخط وی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹۴گ، ۳۷ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۱-۴۱۷] و [عکسی ف: ۳-۱۴۰]
۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۶۰۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** افتتح بالم هو ذلک الکتاب اخبرت به موسی علیه السلام ومن بعده من الانبیاء و هم اخبروا بنی اسرائیل انی سأنزل علیک یا محمد باعتبار ان القران هو الکتاب الجامع لصور جمیع شئون تلک الحقایق و هذا الخبر یدل علی جعل ذلک الکتاب خبر الالم و قدسبق
مقدمه تا آیه اول سوره بقره را دارد؛ خط: نسخ جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۷۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۱-۲۸۸]

● **بیان السلوک** / عرفان و تصوف / عربی

bayān-us sulūk

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲–۱۲۵۹ قمری

raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798-1843)

[دنا 2/584]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: 5874/1

خط: نسخ، کا: غلام علی کرمانی، تا: ۴ صفر ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی ترنجی مقوایی، ۱۴ سطر (۶×۱۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۶–۱۱۷]

● **بیان السلوک** / عرفان و تصوف / فارسی

bayān-os solūk

سرهندی، محمد اعظم بن سیف الدین

sarhendī , mohammad a'zam ben sayf-od-dīn

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۳۰۷/۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... بدان ارشدک الله تعالی که ابتدا، معامله این بد (کذا) بزرگواران بذکر قلب و طریق ذکر آنست که طالب را باید که چشم بسته؛ **انجام:** و مولای حضرت محمد اعظم بن حضرت سیف الدین سرهندی قدسنا الله سرهما العزیز»

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۱۰۴–۱۰۶)، ۱۳ سطر، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: ۳۶–۱۴۸]

● **بیان السلوک الطریقة الی الله تعالی** / عرفان و تصوف / عربی

bayān-us sulūk-iṭ ṭarīqa ila-l lāh ta'ālā

رساله مختصر عرفانی است در بیان طریق سیر الی الله از نظر عرفانی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۱۴۹/۹

آغاز: اعلم ان الطریق إلى الله تعالی الذین سلکت علیهالخاصة من المؤمنین الطالبین نجاتهم و من العامة اللذین شغلوا انفسهم؛ **انجام:** و إذا غلبت القوى الروحانیة بظهور محبة العقبی نزل خاطر الملک فی صورة طاعة بمصاحبة محبة الآخرة، تمت.

خط: نسخ، کا: محمد بن حصار بک «لکی»، تا: ۸۵۵ق، جا: فلک آباد؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۴۶پ–۴۷ر)، مجموعاً ۳۳ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [ف: ۳۳–۲۸۷]

● **البیان الشافی فی حل احادیث کتاب الکافی** / عربی

al-bayān-uš šāfī fī ḥall-i aḥādīṯ-i k.-il kāfī

شرح کتاب عقل و جهل و توحید و حجت الکافی شیخ کلینی است. گویا توضیحات و تعلیقات استادش علی خان تبریزی هندی است. نیاز به بررسی بیشتری دارد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۳۵۷

جلد ۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ ذیحجه ۱۱۳۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی دارای ترنج با سر، عطف و حاشیه تیماج قرمز، ۴۱۶گ، ۲۳سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۳۲–۳۳۹]

● **البیان الشافی و الدر الصافی المنتزع من البرهان الکافی** / فقه / عربی

al-bayān-uš šāfī wa-d durr-uṣ ṣāfī al-muntaza' min-al burhān-il kāfī

حمدی، یحیی بن احمد، –۸۷۵ قمری

hamdī, yahyā ebn-e ahmad (- 1471)

فقه استدلالی مفصلی است با عناوین «فرع–مسالة» و در هر مساله، آراء ائمه زیدیه را به نحو اختصار مطرح کرده و سپس اجتهادات و نظرات خود را ضمیمه نموده است. این کتاب مشتمل بر دو مجلد بوده و مورد اعتماد علمای زیدیه است.

آغاز: جلد اول: الحمدلله رب العالمین فاطر السموات و الارضین و رازق الخلق اجمعین الذی خضع لعزته المتکبرون ... اما بعد فان طلب العلم اشرف المطالب و کسبه المکاسب ... فجمعت هذا الکتاب ... و سمیته «البیان الشافی المنترع من البرهان الکافی». ثم انی اقدم مسائل محتاج الی معرفتها فی بیان حال المجتهد و المقلدوما یتعلق بها مسئلة، المجتهد هو ...

آغاز جلد دوم: کتاب الشرکه، هی بکسر الشین اسم للحالة التی تقع الشرکة علیها کشرکة العنان و نحوها

[مؤلفات الزیدیة ۲۲۴/۱؛ اعلام المؤلفین الزیدیة ص ۷۰۵؛ دنا ۵۸۴/۲]

۱. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه: ۵۳۱۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** مسئلة، و اربعة لایبرؤن و لوشرطو الیه و هم الطیب المتعاطی کما هو و البایع من ضمان المبیع قبل تسلیمه و البایع من العیوب حمله عند الهادی کمامر و المرتهن رهناً صحیحاً فلا یصح ابرائه من ضمان الرهن ان ابری من عینه صار امانة، نجز الجزء الاول من کتاب البیان و الحمدلله رب العالمین.

جزء اول، از ابتدای مسائل اجتهاد و تقلید تا آخر کتاب الاجارات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ صورت اجازه نامه علی بن زید بن حسن برای شمس الدین احمد بن علی بن عثمان السامی جهت نقل کتاب مزبور و همچنین «تذکرة الفقه» و «کواکب النیره» که این دو کتاب نیز از تألیفات ابن المظفر می‌باشد نوشته شده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی سیاه ضربی، ۵۴۰ص، ۲۷ سطر (۱۳/۵×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱–۱۹۵]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۵۷۸

آغاز: برابر۲

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان–رم ۹۷۰. جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: عوض بن صالح بن سعید آنسی سلفی ملاحی زیدی، تا: ۱۳ رمضان ۱۰۶۲ق؛ محشی، کاتب به عنایت محمد بن عبد السلام بن

محمد بن عز الدین بن علی سلفی نوشته، و همو محمد بن عبد السلام با نسخه ای صحیح و قدیمی مقابله کرده به تاریخ پنج‌شنبه از محرم ۱۰۶۴، همو در پایان سماعی نگاشته بدین عبارت: «تم سماع هذا الکتاب المبارک علی سیدی السند العلامة شرف الاسلام الحسین بن محمد التهامی ... بتاریخ جمادی الاخری سنة ست و ستین و الف (۱۰۶۶)، کتبه الفقیر الی کرم الله تعالی محمد بن عبد السلام بن محمد السفلی»، یادداشت متفرقه و نام کتاب و مؤلف ابیاتی در مدح کتاب به سال ۱۰۶۲؛ تملک: «محمد بن عبد السلام بن محمد سلفی»، «علی بن محمد احمد بن عبد الرحمن بن احمد بن اسماعیل بن ابراهیم بن مهدی محمد بن مهدی احمد بن حسین بن امیر المومنین المنصور بالله قاسم بن محمد؛ ۴۰۸ص [عکسی ف: ۴-۴۳۳]

← بیان الشریعة و الحقیقة ⟵ الفرق بین علم الشریعة و الحقیقة

● بیان شهر وجود / ترکی

bayān-e šahr-e vojūd

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۴۱/۷

بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲، جا: ترکیه عثمانی؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۹ش۲-۴۱]

● بیان الصناعات / علوم غریبه / فارسی

bayān-os sanā‘āt

تفلیسی، حبیش بن ابراهیم، ق۷ قمری

taflīsī, hobayš ebn-e ebrāhīm (- 13c)

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم سپاس و شکر خدایرا که بیافرید هر دو عالم و اختیار کرد از همه جانوران مردم را و از خرد و دانش وی را بهره داد

چاپ: با تصحیح ایرج افشار، فرهنگ ایران زمین، ۵: ص ۲۷۹-۴۵۷

[دنا ۵۸۴/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: بدون شماره/ب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۹ [میراث شهاب: س۷ش۱-۲-۳۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۰۳-ف و ۲۴-عکس

نسخه اصل: ایا صوفیا ش ۳۵۷۴؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۸۸۴ق، جا: قسطنطنیه؛ ۱۰۲گ، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۵] و [فیلمها ف: ۳-۲۱۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۳۲۹ و ۲۷۷۳-ف

آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر ریوند چینی را بکوبند و در آب ریزند و سرش را مهر کنند چون روز دیگر شود سرش را بگشایند و اندر کوزه دیکر ریزند همچون شرابی صاف بیرون آید اگر مردار سنگ را کوفته در سر که ریزند در حال شراب شود.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: وسط وانجام؛ مجدول زرین؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۲۱گ، ۱۵ سطر (۱۴/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۸-۶] و [فیلمها ف: ۱-۲۵]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۸۷۴

آغاز: برابر **انجام:** و بعضی گفته اند که بحروفی این سه در سه را پر کند که مجربست و آزموده است و الله اعلم بالصواب و الله المرجع و الماب. سنه ۱۰۸۶

خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، تا: ۱۰۸۶ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۲۴ سطر (۱۶/۸×۶/۵)، قطع: بیاضی، اندازه: ۹/۶×۲۱سم [رایانه]

● بیان الصناعات (منتخب) / کیمیا / فارسی

bayān-os sanā‘āt (mn.)

گزیده‌ای است از فواید کتاب بیان الصناعات در کیمیا.

[دنا ۵۸۵/۲؛ هدیة العارفین: ۲۶۳/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۶۸۳/۲

آغاز: فصل بدانک اصل علم صناعت فی نفس االمر مشکل و نایافت است و کسانی که می‌کنند اکثر آنها تلویح باشد یا ترکیب.؛ **انجام:** مقداری سرب با قلعی بگدازند نرمی و سبکی از وی ببد و گران و سخت گردد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۱۰؛ مصحح، محشی، رکابه‌دار، ۳ برگ مطالبی در کیمیا به نقل از جابر بن حیان و دیگران در انجام آمده؛ کاغذ: شرقی، ۵ص (۱۴-۱۸)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۲-۲۵۱]

● بیان الصواب / کیمیا / عربی

bayān-uṣ ṣawāb

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵-۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810-1871)

رساله‌ای است که مؤلف در آن طریق حق را در علم کیمیا با رمز، بیان نموده است. او بنا داشته کتابش را در چند باب تنظیم نماید ولی موفق به تألیف بیش از چند فصل از باب اول نگردیده، عنوان این فصل‌ها عبارتند از: در بیان تدابیر: ذهب، فضه، نحاس، حدید، رصاص، قلعی، خار صینی و نفوس.

آغاز: بسمله. الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی. و بعد، یقول العبد الاثیم کریم بن ابراهیم ان هذه رسالة شریفة و عجالة لطیفة فی العلم المکنون

انجام: و جمیع ما سواه تمثیلات و تشبیهات لهذه الطریقة المستقیمة و الله یهدی من یشاء الی صراط المستقیم

[دنا ۵۸۵/۲؛ فهرست کتب مشایخ عظام ۲۳۷/۲]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۵/۶

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: پایان قرن ۱۳؛ ۲۶گ (۵۴پ-۷۹ر) [ف: ۱-۳۷]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۴۶۸/۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۱گ (۱۲۹-۱۳۹)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [نسخه پژوهی: ۳-۱۴۹]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ پخته، کا: یوسف شیرازی، تا: شنبه ۱۶ ربیع الاول ۱۲۸۱ق؛ ۳۶گ (۱۰۰پ-۱۳۵ر) [ف: ۱-۳۷]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۰۷۲۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم، تا: ۱۲۸۳ق، به نام شیخ حسنعلی؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با رویه پارچه و عطف و گوشه تیماج، ۱۸ سطر (۸×۱۵/۵)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [الفبائی: ۹۳]

۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۱۹۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، زیتونی، ۳۸گ (۱۴ر-۵۱ر)، ۱۲سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱-۱۵۸]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۳۰۱/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۰گ (۱۷۸پ-۱۹۷پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶-۳۶۴]

● بیان الصواب / تراجم / فارسی

bayān-uṣ ṣawāb

بهاءالدین، محمد بن سعید، ق۱۴ قمری

bahā-od-dīn, mohammad ebn-e sa'īd (- 20c)

نویسنده می‌گوید: «غرض از ترتیب این کلمات و تنمیق این عبارات آن است که در این ایام محنت فرجام به نظر رسید کتابی غیرمستطاب از فضائل مآب آقای میرزا محمد تنکابنی ختم الله له بالخیر که در تاریخ احوال علمای قدیم و جدید نگاشته و آن را قصص العلماء موسوم ساخته و در طی آن کتاب شرحی از احوال مشایخ ما (= مقصود مشایخ شیخیه) اجل الله شانهم و انار برهانیهم و شید ارکانهم مندرج گردانده و به خبرهای اراجیف و اکاذیب چندی که هیچ محل قبول ارباب عقل ورزانت و محط نظر صاحبان علم و متانت نیست در آنجا مذکور ساخت و نسبت‌های رکیک و نهایات سوء آداب را در آن تألیف ابراز داشت ...»، من چون چنین دیدم خورد و خواب را بر خود حرام یافتم و بر آن شدم که جواب او گویم. پس او در ضمن یک «مقدمه» و چند «فصل» جواب او را می‌دهد.

[دنا ۵۸۵/۲]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۹۳۸/۲

بآخر نسخه از ۱۸۶ تا ظهر برگ ۱۹۲ شرح عبارت «حسنات الابرار سیئات المقربین» می‌آید؛ کا: آقا مرتضی، تا: اواخر ۱۳۰۶ق؛ کاغذ: فرنگی (الوان)، جلد: تیماج مشکی مقوایی عطف تیماج مشکی، ۷۵ص (۱۱۲-۱۸۶)، ۱۶سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۶-۶۸۶]

← بیان طاعات و عبادات ⟵ موعظت

● بیان الطب / طب / فارسی

bayān-ot tebb

تفلیسی، حبیش بن ابراهیم، ق۷ قمری

taflīsī, hobayš ebn-e ebrāhīm (- 13c)

مؤلف آن را پس از «بیان الصناعات» در بیست «باب» نگاشته. علت تألیف را سه چیز بیان می‌کند: ۱. بهر آنکه مردمان از او منفعت و راحت یابند؛ ۲. آنکه توشه جام و روان بود به امر باری تعالی؛ ۳. آنکه از من یادگار بماند.

آغاز: بسمله شکر وسپاس مر خدایرا که آفریننده زمین و آسمان است ... چنین گوید ... که چون از تصنیف کتاب بیان الصناعات

انجام: وباب بسریشد و حب کند و هنگام حاجت دو درم بکار دارد و از طعام‌های سرد پرهیز کند و به شیرینی رغبت نماید طب علمی و عملی است.

[نسخه‌های منزوی ۴۸۳/۱؛ دنا ۵۸۵/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۳۲۳/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۹۲۰

آغاز: قول پیغمبر است صلی الله علیه و سلم العلم علمان علم الابدان و علم الادیان فرمود علم دواست؛ **انجام:** و در بستری سبز نگاه دارد و سر وقت ... به ناشتا بخور نافع بود نسخه سوزنجان خراسانی ... از هر یک مثقالی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، مصحح؛ تملکی با مهر مربع که کتاب را از میرزا محمد علی اصفهانی ساکن دهکرد خریده؛ جلد: مقوایی با روکش ابر و باد، عطف و گوشه‌ها تیماج قهوه‌ای سوخته، ۱۶۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۲۰-۳۴۵]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۸۸۳/۱-۱۵/۱۲۳

آغاز: بسمله بدانکه دانستن علم طب از ضروریات است که مداوا برای حفظ صحت بدن از جمله ملزومات است که طاعت بتوان به جای آوردن؛ **انجام:** خوردن ابرو صنم- سببش چون بنگ بود

علامتش سخت گران شود ... وغذا شور بای چرب خورد تا شفا یابد. خوردن

خطبه کتاب تحریر نشده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا عطف وگوشه تیماج قهوه‌ای، ۵۰گ، ۱۵-۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲-۶۵۰]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۲۳۵/۱-۲۶/۱۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۳، جلد: تیماج قهوه‌ای سوخت با ترنج با سر، مجدول، ۱۲۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف: ۲-۶۵۰]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۸۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی یک‌لا ضربی، ۲۳۱گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳-۲۶۹]

● بیان طوائف الذین اعتقدوا بان فی المسیح طبیعة واحدة و اختلافهم بها / کلام و اعتقادات

bayān-u ṭawā'if-il lad̲īn-a i'taqadū bi-ana-na fī-l masīḥ ṭabī'at-an wāḥida wa ixtilāf-i-him bi-hā

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۵۷۰/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی لایی، ۶گ (۹۹-۱۰۴)، ۱۳ سطر (۶×۱۰/۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱۲۶-۶۳۲]

● بیان ظهور عناصر که بافلاک عروج می‌کنند (رساله در) / عرفان و تصوف / فارسی

bayān-e zohūr-e 'anāsor ke be-aflāk 'orūj mī-konand (r. dar)

رساله عرفانی است در این‌که از ظهور عناصر انسان کامل به ظهور می‌آید.

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۷۱/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز مقوایی، ۱۱گ (۱۸پ-۲۸ر)، ۱۶ سطر (۵/۵×۱۰)، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳۳۳]

● بیان العلم / عرفان و تصوف / عربی

bayān-ul 'ilm

حکیم ترمذی، محمد بن علی، -۳۲۰ ؟ قمری

hakīm-e termezī, mohammad ebn-e 'alī (- 933)

وی متهم به مخالفت با فقیهان و علوم رسمی روزگار و معتقد به کشف بوده است و به این اتهام از شهر خود ترمذ رانده شده است. رساله در دست در دفاع از علم و اندیشه‌های خود اوست

آغاز: رب اعنی برحمتک. حمد له. صلاة. قال ابوعبدالله محمد بن علی الترمذی (رح). اما بعد فانک ذکرت اقواما نسبوا الی رفض العلم و تضییعه و ذکرت ان العلم انما هو هذا الفقه و به یطاع الله ...

انجام: و لهم فی الآخرة عذاب عظیم فکیف بقطاع طریق الآخرة و مسلبهم ادیانهم نجز کتاب بیان العلم بحمدالله و عونه.

[زرکلی ۲۷۲/۶ چند تاریخ برای زندگی او و نام چند کارش؛ معجم المؤلفین ۳۱۵/۱۰؛ سرکیس، معجم ۶۳۳/۱ که او را از قرن ۱۳ دانسته؛ دنا ۵۸۵/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۹۳/۲-ف

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: راشد افندی ش ۱۵۷۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۹۳ق؛ در مجموعه رساله‌های او ۱. ریاضة النفس، ۲. بیان العلم، ۳. مسایل فی النیة و غیرها، ۴. جواب کتاب من ری، ۵. الاکیاس و المغترین، ۶. اجوبة المسائل، ۷. الفرق بین الآیات و الکرمات؛ ۱۳گ (۱۲ر-۲۴ر)، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱-۴۵۱]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۲۴/۲-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا

● بیان علم الطریقة / عرفان و تصوف / عربی

bayān-u 'ilm-iṭ ṭarīqa

قراچه داغی، محمد علی بن احمد، -۱۳۱۰ قمری

qarāče-dāqī, mohammad 'alī ebn-e ahmad (- 1893)

رساله‌ای کوتاه در اصول عقاید دینی به روش عرفان شیعی که در یک «مقدمه» و رکن توحید نبوت امامت و معاد تدوین شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۷۰۹/۴

آغاز: بسمله و بعد فقد قال تعالی و ما خلقت الجن و الانس الا لیعبدون ما ایرد منهم فی رزق و ما ارید ان یطعمون؛ **انجام:** فکذلک صورة الصوم و الصلاة فتأمل.

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۷۸ص (۱۵۲-۲۲۹)، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱/۳۳-۱۸۶]

● البیان عن الفرق بین المعجزات و الکرامات و الحیل و الکهانة و السحر و النارنجات / متفرقه / عربی

al-bayān 'an-il farq bayn-al mu'jizāt wa-l karāmāt wa-l ḥīyal wa-l kahāna wa-s siḥr wa-n nāranjāt

باقلانی، محمد بن طیب، ۳۳۸-۴۰۳ قمری

bāqellānī, mohammad ebn-e tayyeb (950-1013)

چاپ: منشورات جامعة الحکمة فی بغداد، طبع فی بیروت بالکانولیکیة، ۱۹۵۸، نشره رتشرد یوسف مکارثی، مقدمة ۱۲-۳۶

+ النص ۱–۱۰۸ص، تعليقات اضافية ۱۰۹–۱۳۶ + الفهارس ۱۳۷–۱۸۰، مع مقدمة انكليزية

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۴۹۴/۲–ف

نسخه اصل: دانشگاه توبینگن MaVI 93؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳–۱۶۱]

● **بیان عوالم حس** / عرفان و تصوف / عربی

bayān-e ʻavālem-e hes

نوربخش خراسانی، محمد بن محمد، ۷۹۵–۸۶۹ قمری

nūrbaxš-e xorāsānī, mohammad ebn-e mohammad (1393-1465)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۰۵۷/۱۵۵

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۲۹۳ ر) [ف: ۷–۱۹۶]

● **بیان عوالم غیب** / عرفان و تصوف / ترکی

bayān-e ʻavālem-e qeyb

صبوحی، احمد بن محمد، –۱۰۵۷

sabūhī, ahmad ebn-e mohammad (- 1057)

رساله مختصری در بیان عوالم غیب، یعنی عالم ملکوت و عالم ناسوت است. این اثر در نسخه به «صبوحی دده» نسبت داده شده است، در کتب تراجم، تنها فرد مذکور به «صبوحی دده» مشهور است که ثبت گردید، لیکن در میان آثار وی، اثری با عنوان یاد شده گزارش نشده است؛ ممکن است بخشی از اختیارات مثنوی باشد که در شرح مثنوی معنوی ملای روم نوشته شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۰/۱۶ کر

آغاز: بیان عوالم غیب که آکه حضرات خمس الهیه دیرلر که مبدأ انواع انسان و مصدر جمیع کون و مکاندر یعنی حضرت عندیة که مبدأ تقینات و مرجع مکوناتدر بو مرتبه؛ **انجام:** ناسوته اول اماکن اصلیه دن سیر نزول ایلروینه اول حضراته طوعاً و یاکرهاً عروج ایلر فطوبی لمن رجع بمحبة و اختیار قبل الرجوع الاضطراری لأن حب الوطن من الإیمان

خط: نسخ تحریری نزدیک به نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲ یا اوایل قرن ۱۳؛ محشی به عربی و ترکی با لهجه عثمانی با نشان‌های «کذا قال شیخی حجابی افندی، تذکره صدر قنوی» در شرایط نقشبندیه و جز آن؛ کاغذ: فرنگی نخودی نازک، ۲گ (۴۷پ–۴۸ر)، ۲۰سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲/۴۰–۳۴۷]

● **بیان غراب** / داستان / فارسی

bayān-e qorāb

رجبعلی بیک بن فاضل بیک، ق۱۳ قمری

rajab-ʻalī beyk ebn-e fāzel beyk (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۰۰۰

آغاز: بسمه حمد بیحد و ثنای بیعد مر خالقی را رواست که از قدرت کامله او زمین و آسمان و جن و انسان و طیور؛ **انجام:** ار سه داد بلا مسکین گفت‌های نوجوان جان داد در مرض طحال

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

← بیان الغیب عن لسان الغیب ≻ لسان الغیب عن لسان الغیب

← بیان الفرقة الناجیة ≻ الفرقة الناجیة

● **البیان فی أخبار صاحب الزمان** / حدیث / عربی

al-bayān fī axbār-i ṣāḥib-iz zamān

کنجی، محمد بن یوسف، –۶۵۸ قمری

kanjī, mohammad ebn-e yūsof (- 1261)

اهداء به: غیاث الدوله (رضی امیرالمؤمنین)

روایات و احادیثی که درباره حضرت مهدی موعود (ع) از طریق اهل سنت وارد شده مشتمل بر بیست و پنج «باب: الباب الاول فی ذکر خروجه فی الآخر الزمان ...، الباب الخامس و العشرون فی الدلالة علی جواز بقاء المهدی علیه السلام مذ غیبته و لا امتناع فی بقائه بدلیل عیسی و الیاس و خضر.

آغاز: أما بعد حمدالله الذی هو فاتحة کل کتاب و خاتمة کل خطاب

انجام: و اذا کان بقاء الدجال ممکناً علی الوجه المذکور من غیر أحد یقوم بطعامه و شرابه فکذلک المهدی صلوات الله و سلامه علیه هذا آخر ابواب الکتاب.

چاپ: تبریز، سنگی، ۱۳۲۳–۱۳۲۴، خشتی، ۴۷ص؛ دارالسلطنه اصفهان، سنگی، ۱۳۵۲، رحلی، ۱۵ص؛ و اخیراً به تحقیق حسینی جلالی در قم چاپ شده.

[دنا ۲/۵۸۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۰۴۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۵–۴۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۳۲۰۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد خلیل بن محمد هاشم شیرازی، تا: ۲۰ ذیحجه ۱۳۰۷ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: آهار مهره نباتی، جلد: میشن عنابی، ۲۲گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار ۱–۱۷۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۵۵۳/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اذا کان بقاء الدجال ممکناً علی الوجه المذکور من غیر أحد یقوم بطعامه و شرابه فما المانع من بقاء المهدی.

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد جعفر همدانی بهاری، تا: رجب ۱۳۰۸ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸گ (۱۲۲ر-۱۳۹پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۷-۱۳۶]

● البیان فی اسرار الطب للعیان / طب / عربی

al-bayān fī asrār-iṭ ṭibb li-l-ʻiyān

حموی، محمد بن احمد، ق۹ قمری

hemavī, mohammad ebn-e ahmad (- 15c)

اهدا به: ابو المنصور یوسف بن عمر بن علی بن الرسول

تاریخ تألیف: شنبه ۱۱ ذیقعده ۸۰۸ق

درپنج «مقاله» ساخته و هر مقاله دارای چند «فصل» می‌باشد.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم، و به نستعین و صلواته علی سیدنا محمد خیر البشر، قال العبد الفقیر الی رحمة ربه محمد بن احمد بن علی الحموی المتطبب الحمدلله الاول بلا بدایة و الآخر بلا نهایة

[برو کلمان ۲: ۱۰۳۰ش۲۹]

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۶۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیکون من افراط الاسباب المذکورة لفساد الهضم

آخر کتاب ناقص و تا اواسط مقاله چهارم می‌باشد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ به قرار اظهار خود مؤلف در مقدمه ظاهراً برای خزانه ملک مظفر ثانی، تقی الدین محمود از ملوک ایوبی حماة تحریر یافته؛ جلد: چرمی تریاکی، ۱۸۸گ، ۲۹-۲۷سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱-۱۴۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ مقابله شده با نسخه اصل؛ تملک: عثمان ابن الشیخ ابراهیم الحلوی القحطانی الشافعی، احمد بن یحیی بن اسمعیل بن العباس بن علی ابن داود بن یوسف بن عمر بن علی، ابن حاج احمد طبیب، قاسم بن محمد علی در ۱۱۱۱؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج زرد مقوایی، ۳۳۷گ، ۲۵-۲۹سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [سنا: ف: ۱-۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۵۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و شربة الی مثقالین بماء الصول و الله اعلم. تمت المقالة الخامسة و بتمامها تم الکتاب.

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد بن طافر غسانی، تا: شنبه ۲۴ صفر ۹۹۶ق؛ مقابله شده؛ کاغذ: فستقی استانبولی، جلد: میشن قهوه‌ای ضربی، ۳۰۲گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۹/۷×۲۹/۴سم [ف: ۱-۷۶]

۴. شیراز؛ محلاتی، صدرالدین؛ شماره نسخه: ۴

کا: احمد بن عبدالرحیم بن عبدالله بکیکی، تا: چهارشنبه ۲۲ ذیحجه ۱۱۲۷ق، برای محی الدین بن حسین بن علی مجاهد [نشریه: ۵-۲۷۱]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۳۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** الاصول و الله تعالی اعلم و احکم ... آمین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۹ق؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۲۹ سطر (۱۶×۲۴)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [رایانه]

● البیان فی اصول الفقه / اصول فقه / عربی

al-bayān fī usūl-il fiqh

بهلولی یمانی، جعفر بن احمد، -۵۷۳ قمری

bohlūlī yamānī, jaʻfar ebn-e ahmad (- 1178)

شرحی مفصلی است بر ادله کتاب «عیون المسائل» حاکم جمشی با تفصیل بیشتر.

[دنا ۲/۵۸۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۲۲۴/۲

آغاز: الحمد الله القاهر سلطانه الباهر برهانه و صلاته علی محمد نبیه الذی هو من الشرف عنوانه و من الدین سیفه و سنانه

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۱۱۶۵؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: چهارشنبه آخر رجب ۵۶۴ق، جا: مسجد سباع؛ مصحح؛ ۲۵۷ص (۵۹-۳۱۵) [عکسی ف: ۴-۴۹]

● البیان فی الفقه / فقه / عربی

al-bayān fi-l fiqh

شهید اول، محمد بن مکی، ۷۳۴-۷۸۶ قمری

šahīd-e avval, mohammad ebn-e makkī (1334-1385)

از کتب معتبر فقهی شیعی است که مؤلف موفق به اتمام آن نگردیده است. جناب آقای رضا مختاری در کتاب الشهید الاول حیاته و آثاره (۱۴۵-۱۴۷) درباره این اثر چنین آورده است: «البیان، هو کتاب فی الفقه مختصر خال من الاستدلال، مشتمل علی کثیر من الاقوال جمع فیه من بین سهولة العبارة و متانتها و خرج منه کتب الطهارة و الصلاة و الزکاة و الخمس و شیء یسیر من الصوم؛ و استشهد الشهید-قدس سره-قبل إتمامه، و نسخه الموجودة کلها ناقصة ...؛ و اعلم أن الشیخ محمد رضا شمس الدین قال: "فرغ منه مؤلفه فی غرة الشعبان ۷۶۳ هـ"؛ و لم أقف علی مستنده و الظاهر أنه سهو، فان الشهید کان حیاً إلی عام ۷۸۶ هـ و من المستبعد جداً أن یترک الشهید إتمام مصنفه لمدة تربو علی ثلاثة و عشرین عاماً، بل یترک فصلاً شرع فیه دون أن یتمه؛ هذا بالاضافة إلی قرائن إخری منها عدم ذکره فی إجازته لابن نجدة، الصادرة عام ۷۷۰ هـ و عدم ذکره أیضاً فی إجازته لا بن الخازن، الصادرة عام ۷۸۶ هـ و منها أن الشهید أشار فی البیان ألی کتابه الذکری مراراً کما تقدم، و من المعلوم أنه ألف الذکری فی

أواخر عمره الشریف».
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین حمدا یستدرا خلاف کرمه و یستمطر شابیب نعمه حمدا یکون لنا فی الاخرة نهجا صنیعا الی امه وفی الدنیا حصنا منیعا من نعمه ... اما بعد فان الادلة العقلیة و النقلیة متطابقة علی شرف العلوم ...
انجام: الفصل الثانی فی الامساک و فیه مطالب الاول فیما یمسک عنه و هو اقسام الاول الابتلاء یجب (هذا آخر ما وجدناه بخط المصنف)
چاپ: این کتاب نخستین بار به سال ۱۳۱۹ق در تهران و بار دیگر همراه برخی تعلیقات و حواشی در سال ۱۳۲۲ق به صورت سنگی و نیز با تحقیق محقق فرزانه محمد الحسون به سال ۱۴۱۱ق همراه فهرست‌های متعدد و مقدمه در ۴۰۶ ص در قم به چاپ رسیده است.
[دنا ۵۸۶/۲ (۷۸نسخه)؛ الذریعة ۱۷۴/۳ و ۱۲۸/۱۳؛ کشف الحجب: ۹۱؛ معجم المطبوعات العربیة فی ایران ۴۷۲]

شرح و حواشی:
۱- رمز کاربردی نام برخی کتب فقه؛ منعل قمی، علی بن علی (-۱۰)
۲- حاشیة البیان؛ آملی، عطاء الله بن مسیح (-۱۰)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۳۵۸
آغاز: هدیة معه و الدعاله و یرغبهفی التوبة و یذکرهن بالوصیة فی التوبة ... الحکم الثانی التغسیل و اول الناس به اولادهم؛ **انجام:** و یجوز البناء الا مع الخروج عن الموالاة و لوارتد فی اثنائه فکذلک و فی المبسوط یستأنف و لوارتد ... ناتمام.
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴گ، ۱۷ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳۳-۶۲۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۰۸۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ [مختصر ف: ۱۱۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۷۵۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۹ ربیع الاول ۸۲۲ق، در پایان رساله دفتر تاریخ کتابت را ۷۲۲ نوشته و سپس روی شماره ۷۰۰ خط کشیده و پس از ان شماره ۸۰۰ را نوشته است؛ کاغذ: سفید کهنه، جلد: مقوایی با عطف تیماج، ۲۲۴ص (۲-۲۲۵)، ۲۰و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۹-۱۲۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۲۴۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن علی، تا: چهارشنبه ۱۶ ذیحجه ۸۳۵ق؛ از روی نسخه اصل که بیشتر آن توسط شیخ زین الدین بر مصنف قرائت شده، مصحح، اختلافات کتاب دروس با این کتاب در حاشیه تذکر داده شده، با حواشی از فخرالدین و شیخ حسن و مؤلف؛ در حاشیه مقصد ثانی از کتاب الزکاة چنین آمده: «حاشیة من منقولة من مقروة علیه هکذا، الی هنا انتهی قرائة الشیخ زین الدین علی المصنف رحمهما الله ...»؛ تملک: اسمعیل الموسوی البهبهانی در نجف اشرف در ۱۲۷۳؛ جلد: تیماج، مشکی، ضربی، ترنج باسر، مجدول گرهی، ۱۰۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۳۸-۳۵۶]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن حر عاملی، تا: ۱۸ صفر ۸۴۳ق؛ محشی؛ اجازه قرائتی که احمد بن محمد بن علی بن خاتون به تاریخ روز یک‌شنبه ۱۲ ذیقعده ۹۰۷ نوشته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۳گ (۲۸پ-۱۷۰ر)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱-۷۸]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۲۵۴۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** الا مع رخاوة الارض فالشق افضل و وصفه علی الأرض
از ابتدای طهارت تا دفن میت؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن علی بن احمد کشدیش، تا: ۸۴۹ق؛ افتادگی: انجام؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای سوخت، ۲۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۱/۱-۱۹۵]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۶۰۸
آغاز: کالمعمامة و الخف الا لضرورة و لا یضر روالها و التقیة مسوغة و لو دارت التقیة بین المسح علی الخف و غسل الرجلین وجب الغسل؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: علی بن عزالدین جرجانی، تا: ۸۶۰ق، جا: کرک، واقع در لبنان؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، مقابله شده همزمان با سال کتابت نسخه با عبارت: «تمت قرائة مقابلته بعون الله تعالی و تبارک فی اواسط شهر رمضان المبارک سنة ستین فثمانمأة فی بلدةالمعروفة ...»؛ وقف‌نامه نسخه به خط برادران حسین موسوی میرزائی و ابوطالب موسوی میرزائی به سال ۱۳۵۹ق؛ تملک: افضل حسینی و شیخ محمد علی به سال ۱۲۹۲ق، ملا محمد جعفر؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوای عطف تیماج قهوه‌ای لبه‌ها تیماج قهوه‌ای و مشکی، ۱۳۷گ، ۱۵ سطر (۹×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳۲-۲۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۱۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عماد بن علی استرآبادی، تا: سه‌شنبه ۵ شعبان ۸۶۱ق؛ تملک: محمد رضا حسینی کاشانی بن امیر محمد صفی با مهر مربع، سید محمد بن جمال الدین حسینی مازندرانی، محمد صادق بن ملا حسین گیلانی؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲۵-۱۲۶]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۷۶۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی، چند یادداشت متفرقه در خرید و فروش بعضی از املاک بعضاً به خط «علی بن

محمد بن الحرث» به سال ۹۹۱ و «مرشد بن ماحد خیقانی» به سال ۱۰۱۲ و شهادت «اسماعیل بن محمد» و «حسن بن علی» و «محمود بن جمعه صیمری» و«علی بن محمد آل ابوحسام» و«محمد بن حاجی حمد بن صالح» و«خسیس بن فرج الله صیمری» و«علی بن عبدالله بن ذیاب» به این معامله؛ تملک: «عبدالکریم بن محمد الحسینی»، «حیدر بن جمال الدین»، «غیاث الدین محمد سلمانی خادم عزی»، «علی بن محمد ثقفی»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۱۵۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۱۴سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۶۳]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۵۴۹-۳۳/۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، با علامت بلاغ قرائت، محشی؛ دارای اطلاعاتی درباره خاندان عبدالقادربن حسین علی بن رزی مربوط به قرن ۱۲، درآخر نسخه فوایدی از جمله به‌نقل از خط خواجه شمس الدین محمدبن معلی دام ظله؛ جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای لولادار، ۱۳۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۱×۱۵سم [ف: ۲-۶۵۲]

۱۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۴۷۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عدم الفائدة فی ذلک اختصاصه لهذین النوعین و اما المعادل الظاهرة و الباطنة فاشتبها من الانفال بعض الاصحاب و الوجه انه للمسلمین، کتاب الصوم.

از کتاب الطهارة تا ابتدای کتاب الصوم؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حاج ملا عبد الوهاب قزوینی، در شوال ۱۲۴۲ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج با سر و مجدول، ۱۹۵گ، ۱۵ سطر [ف: ۱-۴۸]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۷

انجام: و لو قال یا یحیی خذ الکتاب بقوة و قصد القراءة مع الافهام جاز.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ محشی، روی برگ اول سه تملک است بی نام و به تاریخ ۱۰۱۶ و ۱۱۹۹ و ۱۲۲۹؛ جلد: تیماج زرد بدون مقوا، ۹۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰×۱۵سم [ف: ۱-۱۴۹]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۳۵۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی، مقابله شده با نسخه مؤلف؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۴۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۵×۱۳سم [ف: ۱۴-۱۳۷]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۶

آغاز: هذه الاسباب بنیة الوجوب او الندب؛ **انجام:** کان جایزاً بشرط اجتماع صفات الحکم فیهم و یستحب توفیر بنی فاطمة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱×۱۵سم [ف: ۲۱/۱-۱۹۶]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۸۵۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شهاب بن کلیب نسبی نجفی، تا: قرن ۱۰؛ واقف: فاضلخان، ۱۰۶۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن مشکی، ۷۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰/۶×۱۵/۲سم [ف: ۲۱/۱-۱۹۴]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۶۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ دارای دو نوع بلاغ؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: متن حنایی و حواشی شکری، جلد: میشن مشکی، ۱۹۸گ، ۱۳-۱۶ سطر، اندازه: ۲۰/۷×۱۵/۳سم [ف: ۲۱/۱-۱۹۱]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۱۷۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن سلق، تا: پنج‌شنبه ۲ ذیحجه ۹۱۲ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای سوخت، ۹۱گ، ۲۴سطر، اندازه: ۲۵×۱۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۳-۱۱۳]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۴۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شمس بن شیخ علی مشهور به معلم، تا: جمعه ۶ صفر ۹۱۳ق؛ مذیل به مبحث مواریث از حبل المتین شیخ بهایی در چهار برگ؛ تملک: شجاع بن علی حسینی؛ وقف نامه حاج محمد حسن خراسانی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، عطف و گوشه میشن قهوه‌ای، ۱۱۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۴×۱۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۳-۱۱۴]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۶۰۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن محمد کمانگر استرآبادی، تا: چهارشنبه اواسط رجب ۹۱۹ق؛ کاتب نسخه را دوبار با دو شخصیت از فحول فقها تصحیح و مقابله نموده و انهاء مبارک آنان در پایان نسخه مشهود است. یکی از جناب شیخ حسن بن ابی جامع عاملی در یک‌شنبه هفدهم محرم ۹۲۱ که شیخ حر عاملی درباره ایشان فرموده است: «کان فاضلاً فقیهاً صالحاً صدوقاً معاصراً للشهید الثانی»، و دیگری از محقق عالی قدر شیخ علی بن عبدالعالی کرکی معروف به محقق ثانی در پنجم محرم ۹۲۳ که مرحوم شیخ حر نیز او را چنین می‌ستاید: «الشیخ الجلیل علی بن عبدالعالی العاملی الکرکی أمره فی الثقة و العلم و الفضل و جلالة القدر و عظم الشأن و کثرة التحقیق أشهر من أن یذکر و مصنفاته کثیرة مشهورة ... روی عنه فضلاء عصره و منهم الشیخ علی بن عبدالعالی العاملی المیسی، و رأیت إجازته له، و کان حسن الخط»، محشی، مذیل به «رساله لمعه» در تجوید؛ واقف: شکرالله فقیه نیا، آذر ۱۳۷۵؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، ۱۲۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۱۵سم [ف: ۲۱/۱-۱۹۰]

۲۰. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه: ۳۰۵۵

خط: نسخ کهن، کا: صالح بن عبداله بن شیخ احمد سعدی، تا:

۹۲۴ق؛ محشی با امضاء «م هـ»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: چرمی ضربی سوخته قرمز، ۳۳۲ص، ۱۵ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱-۱۹۴]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۸۰۰

خط: نسخ، کا: شیخ علی منشار، تا: یک‌شنبه ۲۸ ربیع الاول ۹۳۱ق؛ مقابله و تصحیح شده در روز دوشنبه ۲۶ جمادی الثانی ۹۳۲؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی ضربی مقوایی با لولا، ۱۶۲گ، ۱۷ سطر (۹×۱۲)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۸-۳۷۲]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۰/۱۰۰۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عطاء الله بن مسیح آملی (شاگرد محقق کرکی)، تا: شوال ۹۳۳ق؛ ۷۸ص (۲۵۶پ- ۳۳۳ر)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۳۲-۹۴]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۷۷

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن محروم بن یوسف اوالی، تا: ۹۴۰ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۵-۷۲]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۸۷

آغاز و انجام: برابر؛ (الی هنا انتهی خطه قدس روحه و فرغ من تعلیقة لنفسه فی غرة شهر شعبان المعظم احد شهور سنة ثلاث و ستین و تسعمائة من الهجرة النبویة علی مشرفها افضل الصلوة و اکمل التحیات.)

خط: نسخ، کا: محمد صالح بن احمد بن جلال الدین محمد پیشوا، تا: ۱۷ ربیع الثانی ۹۵۲ق؛ در گ ۱ر دارد: «الواثق بالله الغنی عبده یحیی» و نیز: «من منن ذی المنن ... بن مقبل بن حسن فی النجف الاشرف فی الرابع و العشرین من رجب الفرد سنة ۱۱۸۸» (یک کلمه خوانده نمیشود) و «بیان شهید اول قیمت ۵ قروش» و «کتاب بیان فی فقه الامامیة من مصنفات سیدنا و سندنا شیخ الشیعة محمد بن مکی الشهید رحمه الله تعالی» و «بسم الله خیر الاسماء قد صارفی ملکی حرره الاقل فی سنة ۱۳۲۰»؛ مهر: «صدرالدین عفی عنه» (گرد)، «عبده یحیی بن محمود ۱۲۹۶»، «بنصر الله القدیم لم یزل دخل فی نوبة شیخ العراقین ...» (زمینه سرخ) با شماره ۱۰۸۲، «موروثی قدیم» (چهارگوش)، «یحیی ۱۳۱۰»؛ تملک: کاتب در ۹۵۳، حسین بن حیدر حسینی کرکی در سپاهان، سلیمان بن احمد بن جلال الدین محمد بن شریف رکن الدین علی بن جلال الدین محمد ... شفروه سپاهانی با مهر کوچک و گرد؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۱۷۸گ، ۱۴ سطر (۷×۱۰/۵)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۵-۱۷۹۲]

۲۵. قم؛ مدرسه رضویه؛ شماره نسخه: ۷۹

کا: ابوالقاسم بن سلطان محمد بن محمد بن حاجی محمد اصفهانی، تا: جمعه ۱۰ شوال ۹۵۶ق؛ مقابله شده با نسخه‌ای درست از آغاز تا انجام وسیله اقل العباد محمد علی بن حاجی محمد تبریزی (یادداشت پایان نسخه) گویا در قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۱۴گ، ۱۵ سطر، قطع: ربعی [چند نسخه-ف: ۱۳]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۵۷/۲

خط: نسخ نازیبا، کا: نصرالله بن برقع طرفی، تا: غره شعبان ۹۶۳ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قرمز، ۹۵گ (۱۰۸پ-۲۰۲پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲-۶۰]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۱۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم مهدی، تا: چهارشنبه ۱۸ ربیع الثانی ۹۶۳ق؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۵برگ، ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۹/۲×۱۳سم [ف: ۲۱/۱-۱۸۹]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۶۷۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن یوسف بن سعید اوالی مقشاعی، تا: ۹۶۳ق؛ جلد: تیماج قهوای، ۱۳۵گ (۲پ-۱۳۶پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷-۲۳۸]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۱۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** الی هیهنا انتهی کلام المصنف روح الله روحه ... سنه ۹۶۷

خط: نستعلیق ممتاز، کا: بهلول بن تاج الدین، تا: ۹۶۷ق؛ تملک: مسیح بن احمد رضوی؛ کاغذ: حنایی آهاری، جلد: تیماج، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، قطع: رقعی، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [رایانه]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید هاشم بن سلیمان بن علی حسینی بحرانی، تا: ۲ ذیقعده ۹۶۷ق؛ محشی؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن مشکی، ۱۸۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۱/۱-۱۹۳]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۴۳۱/۲

خط: نستعلیق، کا: نورالدین محمد بن لطف الله مشهور به شاه ملا حافظ قاری، تا: ۱۷ شعبان ۹۶۸ق، جا: اصفهانی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۵۴گ (۸۲پ-۱۳۵ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۲۲-۲۵]

۳۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۳۲۴

خط: نسخ، کا: خضر بن هاشم بن محمد بن منصور بن احمد بن باقر بن حاتم بن شهاب سعدی معروف به مشورب، تا: ۱۵ رمضان ۹۶۹ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷۳گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۰/۳سم [ف: ۱-۷۵]

۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۴۱۵/۱

خط: نستعلیق، کا: محمود بن صدر الدین محمد سمنانی، تا: یک‌شنبه ۲۳ رجب ۹۷۳ق، جا: مشهد مقدس؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۵گ (۱پ-۵۵ر)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۲۴-۱۸۷]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسن بن حسین حسینی، تا: ۱۶ رمضان ۹۷۴ق؛ محشی؛ واقف: خواجه شیر احمد؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱-۲۱/۱۹۳]

۳۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۰۵۱

خط: نسخ، کا: حسین بن مراد علی بن یادگار رازی، تا: چهارشنبه ۲۳ ربیع الاول ۹۷۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با نشان «ذکری» و «عد»؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج سبز مقوایی، ۱۶۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳-۲۶۸]

۳۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۷۷۳

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن عبدالحسین حصری، تا: سه‌شنبه از ربیع الثانی۹۷۶ق؛ مصحح؛ تملک: «حسن بن ... حاج علی کاظمی» به سال ۱۲۲۳، «حسن بن سید محسن»، «حسین بن حسن عاملی»؛ مهر: «یا رفیع الدرجات» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی بدون مقوا عطف تیماج مشکی، ۱۲۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ:-۲۶۳]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۷۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن حسن بن علی بن محفوظ حسینی، تا: ۹۷۷ق؛ ضمیمه نسخه ش ۱۷۱۵۸، انتقالی از دانشگاه علوم اسلامی رضوی در مهر ۱۳۶۸؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای ضربی با ترنج و سر ترنج و لچکی، ۲۱۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱/۲۱-۱۹۵]

۳۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۹۴۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: مراد بن ناصر بن حسین، تا: محرم ۹۷۷ق؛ اهدایی: شیخ احمد شریعت عقدایی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی عطف و دوره تیماج تریاکی، ۱۳۸گ، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۲-۷۷۹]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۴۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شاه علی حسینی، تا: چهارشنبه آخر ذیقعده ۹۷۸ق؛ مذیل است به «الخلل فی الصلاة» ظاهراً از محقق کرکی، محشی با رمز «ع ل م»، مصحح؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: قهوه‌ای روشن، ۱۲۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱/۲۱-۱۹۱]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۷۱۳

آغاز و انجام: برابر

از اول تا کتاب الصوم «الفصل الثانی فی الامساک»؛ خط: نسخ، کا: زین العابدین بن امیر، تا: پنج‌شنبه ۲۳ ذیقعده ۹۸۰ق؛ تملک: علی اصغر موسوی به تاریخ ۱۲۸۵ با مهر وی؛ مهر: «افوض امری الی الله الغنی رفیع الدین محمد موسوی حسینی ۱۳۰۰» (کروی)؛ جلد: تیماج دو رو قرمز ضربی با ترنج با سر با نقش گل و بوته، مجدول لولادار، ۱۱۸گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲۶-۲۰۳]

۴۱. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۷۱۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله بن علی بن حسین بن خزعل حسینی بحرانی نجفی، تا: جمعه ۹ جمادی الثانی ۹۸۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ ۱۰۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱-۷۹]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و منع ابن ادریس من المساواة و لو تقدم المأموم بطلت ایتمامه

خط:نسخ،بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ واقف: امیر جبرئیل،۱۰۳۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای سوخت، ۱۱۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱/۲۱-۱۹۶]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۱۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** لروایة زرارة عن الباقر علیه السلام و یحمل علی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی با رمز «ح ع مدظله العالی»؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۶۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش گالینگور، ۶۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۱×۲۱/۵سم [ف: ۱/۲۱-۱۹۴]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۷۸۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی اغلب با رمز «خ ل»؛ واقف: استاد محمود شهابی، آبان ۱۳۶۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج روشن، ۱۶۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۲سم [ف: ۱/۲۱-۱۹۵]

۴۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۲۵

انجام: و لو تعینا وجوب السورة جاز ان یقرا ماعدا السجدة و لو جهر ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با نشان بلاغ، وقف‌نامه کتاب به‌خط ملا محمد تقی مجلسی اصفهانی؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۸۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۷-۳۳۶]

۴۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۶۴۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد جعفر بن محمد باقر بن علی اکبر حسینی استرآبادی؛ جلد: تیماج قرمز بدون مقوا، ۱۳۰گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۲۷-۱۰۴]

۴۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۸۱-۴/۱۵۱

آغاز و انجام: برابر

شامل کتاب‌های طهارت، صلاة، زکوة، خمس و مقداری از صوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲-۶۵۲]

۴۸. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۷۷۶/۲

آغاز: الطهارة و هی تطلق علی النزاهة من الادناس و علی رفع

الخبث و علی کل واحد من الوضوء و الغسل و التیمم؛ **انجام:** و لو فعله الانسان لم یأثم به غیر انه لیس من فضیلة الاذان
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۸۰گ (۱۸ر–۹۷پ)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳–۵۸۰]

۴۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۰۱۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و من حصول شرط الصحة و زوال المانع بالغسل. قال الشیخ فی المبسوط النیة.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ تملک: محمد شفیع موسوی با مهر او «الواثق بالله القوی محمد شفیع الموسوی» (چهارگوشه)؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی دار لولایی، ۱۴ سطر (۸×۱۱/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳–۱۳۸۱]

۵۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۴۴۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ نسخه را از ابوالقاسم موسوی در روز شنبه ۱۳ ربیع الاول ۱۲۷۷ خریده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۱۵۵گ، ۱۹ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۳–۳۴۰۶]

۵۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ از روی نسخه سال ۷۸۴ که به خط اسماعیل بن حسن بن علی بن راشد بن محمد هجری بوده کتابت شده، مصحح؛ تملک: عبدالواسع بن میرزا عبدالکریم حسینی؛ اندازه: ۱۲×۲۴سم [نسخه پژوهی: ۲–۱۲۰]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۷۴۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن حسین بن سلیمان، تا: ۱۶ شعبان ۱۰۰۳ق؛ مصحح، مقابله شده، دارای دو نوع بلاغ، محشی سید ماجد بحرانی با جمله دعایی «دام ظله»، احتمالاً یکی از بلاغ‌ها متعلق به ایشان باشد؛ تملک: صالح بن عبدالکریم بحرانی مورخ ۱۰۳۹؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، عطف و گوشه تیماج قرمز، ۲۰۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۳–۱۱۴]

۵۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۹۶۸/۲
خط:نسخ،کا:محمد رضا بن حسین،تا: چهارشنبه ۵ شعبان ۱۰۲۳ق؛ ۱۶۶گ (۲۰–۱۸۵)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳–۱۵۷]

۵۴. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه: بدونشماره
کا: عبد الله بن صفی الدین محمد بن عبد الله نوری، تا: ۱۰۲۳ق [دلیل المخطوطات: ۱–۹۶]

۵۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۴۸۳/۳
خط: نسخ، کا: عبد المهدی بن حسین بن عبدالحسین بن ابی سمیط سمیطی بحرینی شیرازی، تا: ۱۹ جمادی الثانی۱۰۳۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۲گ (۱۴۳پ–۲۴۴ر)، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [ف: ۹–۲۸۱]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۷۰۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالمجید بن مظفر بن حسن بن محمد بن مخزوم کوری، تا: چهارشنبه ۹ رجب ۱۰۳۷ق؛ دارای بلاغ، معلق به حواشی شیخ یوسف بحرانی؛ واقف: سید کاظم عصار، دی ۱۳۵۴؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۲۱۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۱۹سم [ف: ۱/۲۱–۱۹۲]

۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۹۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** محتدا یوم خامس عشرین شهر ذی القعده المبارک سنه و سبعین و ثمانمائه.
خط: نسخ، کا: محمد علی بن مهر علی، تا: ۱۰۴۱ق، جا: قریه السین؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز لولادار مقوایی، ۱۷۰گ، ۱۲ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۷–۸۹]

۵۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۱۷۸
خط: نسخ، کا: محمد قاسم، تا: ۱۰۴۵ق؛ تملک: پروانه بن الله قلی در ۱۰۳۹؟؛ ۱۹۷گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۱–۳۵]

۵۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۲۳
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۷ جمادی الثانی ۱۰۴۹ق؛ محشی؛ کاغذ: شکری رنگ، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۱گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱–۱۹۲]

۶۰. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه: ۳۰۵۰
خط: نسخ، کا: محمد بن علی حسینی، تا: ۲۳ ذیقعده ۱۰۶۰ق؛ کاغذ: فرنگی ضخیم، جلد: تیماج سیاه، ۲۶۳ص، ۱۸ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱–۱۹۴]

۶۱. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۸۵۹
آغاز: و ترک الکسوفین عمداً مع الاستیعاب و المولود حین ولادته و الاستقساء
از آغاز کتاب تا بحث معادن الخمس؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه از رجب ۱۰۷۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ تملک: شیخ قاسم بن صالح به سال ۱۰۹۱؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج قرمز، ۱۲۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳–۶۴۵]

۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۴۷۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوب، کا: محمد طالب بن محمد تقی جوقانی قهپایی، تا: ۱۰۷۲ق؛ مجدول، یادداشتی از محمد حسن بن عبدالغفار؛ تملک: تقی حسینی روندی مورخ ۱۰۷۴؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز حواشی تیماج مشکی، ۲۴۸ص، ۱۹ سطر، قطع: نیم خشتی، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۱۰–۱۴۳۳]

۶۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۹۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۸۱ق؛ تملک: «عبدالله بن حاجی اسماعیل حاجی نجفی»، «عبدالعال بن محمد مقیم فریدنی خوانساری»، «شاهرخ استرآبادی» با مهر «عبده الراجی شاهرخ» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۶۶گ، ۲۳ سطر، اندازه:

۱۷×۲۵/۵سم [محدث ارموی مخ:-۲۶۴]

۶۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۸۹۲-۵۳/۱۰۲

آغاز: و بالعکس و روی تحویله بعد صعود المنبر و قال جماعة یحوله ثلث مرات تفألا ... المقصد الثالث فی الجماعة و فصوله ثلثة الاولی یستحب فی الفرایض موکداً؛ از «صلاه الاستسقاء» تا الفصل الثانی فی الامساک از کتاب الصوم؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱ صفر ۱۰۸۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲-۶۵۳]

۶۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۵۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن صفر کمال هرجی، تا: جمعه ۱۴ رجب ۱۰۹۸ق، جا: حله ابی اصیبع از حلات بحرین؛ مهر: «ابراهیم بن عبدالله الموسوی» (چهارگوش)؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج تریاکی ضربی، ۱۵ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴-۲۱۱۹]

۶۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۱۹-۱/۱۱۹

آغاز: علما الخاصة و النظر فی اطراف خمسة. الطرف الاول فی ما تشرع له لا ریب فی توقؤ استباحة الصلوة وان کانت ندباً و الطواف الواجب خاصة؛ **انجام:** برابر

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ تملک: حسین بن حسن حسینی حسنی؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ضربی، مجدول، ۱۷۱گ، ۱۳-۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲-۶۵۲]

۶۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۵۷۸-۲۳/۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی لولادار، ۱۵۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۵۲]

۶۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۸۰۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شیخ اسماعیل بن عبدالوهاب بن سعید خراسانی هندی، تا: قرن ۱۲، جا: برهانپور در هند؛ مصحح، محشی، از روی نسخه‌ای که کاتب آن «اسکندر بن عابد بن خلیفه رومی» بوده، کتابت گردیده؛ تملک: «محمد رسول بن عبدالعزیز» در ذیحجه سال ۱۲۳۴ق با مهر «محمد رسول الله»، «محمد ...»، همراه «أفوض أمری إلی الله عبده محمد جعفر ۱۱۱۶»؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج زرشکی با روکش لاکی و ترنج گل و بوته، عطف و حاشیه تیماج مشکی مجدول به زرد، ۱۷۰گ، ۱۹ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۳۵-۱۱]

۶۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۰۲۹

آغاز: الخلاف ثم الرمان ثم شجر رطب طول کل واحدة قدر عظم الذراع؛ **انجام:** ففی وجوب اخراج فطرته علی الوارث و جهان مبنیان علی انتقال.

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با کاغذ ابری عطف تیماج قرمز، ۲۱۲گ، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۳-۸۲۷]

۷۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۶۹۲/۲

آغاز: وافعال الحج الباقیة والمذی والمدی التقبیل بشهوة ومس الفرج ومع الاغسال المستحبه والخروج بلل مشتبه بعد الاستنجاء للمتوضی قبله؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۸ رجب ۱۲۱۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ترنج و سر، مجدول گرهی، ۱۳۲گ، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف مخ: ۱-۲۸۹]

۷۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۰۹۸/۵

خط: نسخ، کا: احمد بن علی بن عباس کرزکانی بحرانی، تا: ۱۲۸۲ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، قطع: وزیری [میراث شهاب: س۸ش۲-۲۲]

۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۶۹۲

آغاز: الکثیرة الدم علی الغسل و کذا دخول المساجد و قراءة العزایم و الجوار فی المسجدین الاعظمین و التیمم بدلاً من الوضوء و الغسل؛ **انجام:** برابر

شامل: طهارت، صلاة، زکات، خمس و بخشی از صوم؛ خط: نسخ، کا: علی بن ابراهیم، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، مصحح، با علامت بلاغ؛ کاغذ: آبدیده، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۳گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۴-۴۴]

۷۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۲۸۸-۷/۱۸۸

آغاز: کتاب الطهارة وهی تطلق علی النزاهة من الادناس، وعلی رفع الخبث وعلی کل واحد من الوضوء والغسل و التیمم ... الطرف الاول فیما یشرع له؛ **انجام:** کتاب الصوم و هو لغة: الامساک المطلق وشرعا: إما الامساک ...

از کتاب الطهاره تا اول کتاب الصوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: روغنی، سرخ ضربی با ترنج با سر و مزین به گلهای الوان با حواشی تیماج مشکی و ضربی گرهی، عطف سرخ،۲۱۷گ،۱۲-۱۵سطر،اندازه:۱۴×۱۷/۵سم [ف: ۲-۶۵۳]

۷۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۵۸۸

خط: نسخ، کا: علی بن عبد الله جزائری، تا: ۶ رجب، جا: قریه اسفته از توابع اصفهان؛ مصحح؛ تملک: محمد مهدی حسنی حسینی و مهر «الواثق بالله الغنی محمد مهدی الحسنی الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [ف: ۱۲-۱۵۹]

۷۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۹۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لوعین آخر شعبان لنذر مثلاً ظهرانه من رمضان وحب هنا فیه التعیین لرمضان لیتمیز منه.

مشتمل بر کتب طهارت، صلات، زکات، خمس و روزه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج تریاکی دولایی مجدول با ترنج و دو سر ترنج زر و شنگرف، ۱۵۹گ، ۱۷ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۴-۸۳]

۷۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۳۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لو عین آخر شعبان لنذر مثلا ثم ظهرانه من

رمضان وجب هنا فیه التعیین لیتمیز منه
از کتاب طهارت تا پایان صوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته ضربی جداول و منگنه، ۱۶۳گ، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۵-۱۴۶]

۷۷. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۰۵/۱-طباطبائی**

انجام: او عاملتك او سلمتك هذه البستان لتعمل فیه مدة کذا.
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی آهار شده، جلد: مقوای سفید عطف و گوشه میشن مشکی، ۱۷۴گ (۱ر-۱۷۴پ)، ۱۵ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۲-۱۵۸]

۷۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۴۰۳**

از ابتدا کتاب تا بحث «الرکن الثانی فی الامساك» از کتاب الصوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جزو کتابخانه شیخ فضل الله نوری با مهر کتابخانه وی؛ تملك: محمد جعفر بن صفرخان قراگوزلو در اصفهان به تاریخ ۱۲۰۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای سوخت، ترنج با سر لولا دار، ۱۲۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۲۵-۳۸۴]

● البیان فی بیان الروح و الابدان / فلسفه / عربی

al-bayān fī bayān-ir rūḥ wa-l abdān

؟ ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟-۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981-1038)

رساله‌ای در روح متعلق به بدن؛ منسوب به ابن سینا.

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۶۸/۱۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ [نشریه: ۷-۲۲۶]

● البیان فی بیان الروح و الایمان / کلام و اعتقادات / فارسی

al-bayān fī bayān-er rūh va-l īmān

در این رساله سه نظریه درباره روح را یاد می‌کند: جسم، جسمانی، نه جسم و نه جسمانی. در پایان نسخه دارد، «من رساله البیان فی بیان الروح و ایمان» که تعبیری درست نیست گویا بخشی از رساله‌ای بدین نام بوده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۹۳۶/۱۶

آغاز: بسمله، در بیان روحی که متعلق است به بدن و تعریف حقیقت آن باید دانست؛ **انجام:** و نقل صریح بر آن دلالت ندارد، تم بالخیر رساله البیان فی بیان الروح و الایمان
خط: نسخ تحریری، کا: مهدی بن احمد لاهجی، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوا، رویه تیماج سرخ، اطرافش گل بوته فشاری با دو جدول، ۲گ (۱۴۳ر-۱۴۴ر)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷-۲۱۰]

● البیان فی شرح التبیان / کیمیا / عربی

al-bayān fī š.-it tibyān

قمری، محمد، ق۵ قمری

qomrī, mohammad (- 11c)

در اکسیر و دارای سه «مقدمه».

تهران؛ ملك؛ شماره نسخه: ۳۱۹۱/۱

آغاز: بسمله، الحمدلله خالق السبحان و اله الدیان، ذوالمن و الاحسان و الصلوة و السلام ... اما بعد اعلم ایها الاخ لما قال الله تعالی فی محکم کتابه و منزل خطابه الذین یکنزون الذهب و الفضة؛ **انجام:** فاحتفظ بما القیت الیك من هذه الوصایا و حسبنا الله و نعم الوکیل لا رب غیره و هو رب العرش العظیم و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قرمز، ۴۸گ (۱پ-۴۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶-۲۸۰]

● البیان فی عد آی القرآن (منتخب) / علوم قرآن / عربی

al-bayān fī ʻidd-i āy-il qurʻān (mn.)

دانی، عثمان بن سعید، ۳۷۱-۴۴۴ ؟ قمری

dānī, ʻosmān ebn-e saʻīd (982-1053)

رساله‌ای است بسیار مفصل مشتمل بر چندین «باب» در شمارش سوره‌ها، آیات، کلمات، حروف و اجزای قرآن و نظائر سوره‌ها و آیات و سوره‌های مدنی و مکی و نیز اخبار وارده در شمارش آیات. گزیده‌ای است از کتاب «البیان» دانی که شامل چند «باب» می‌باشد: ۱. باب ذکر المنزل من القرآن بمکة و المدینة؛ ۲. باب ذکر عدد سور القرآن و آیه و حروفه و خموسه و عشوره علی عدد اهل المدینة؛ ۳. باب ذکر عدد آی کل سورة فی العددین المذکورین؛ ۴. باب النظائر من السور فی العددین و فی احدهما دون الآخر؛ ۵. باب ذکر اجزاء القرآن (الانصاف، الاثلاث، الارباع، الاخماس ... اعشار)؛ ۶. باب ذکر اجزاء سبعة و عشرین؛ ۷. باب ذکر اجزاء ستین. (نسخه کامل این کتاب به شماره ۲۲۲۷۹ مورخ ۸۴۷ق در مکتبه الازهر و میکروفیلم آن در آستان قدس رضوی به شماره ۲۶۳۸۰ موجود است)
چاپ: رساله به تحقیق غانم قدوری حمد ناصری در مرکز مخطوطات و تراث کویت (۱۴۱۴ق.) و نیز در مرکز اطلاعات و مدارك اسلامی (۱۳۸۶ش.) به چاپ رسیده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۰۰۸۴/۵

آغاز: باب ذکر منزل من القرآن بمکه و المنزل منه بالمدینة حدثنا احمد قال؛ **انجام:** و جزء خمسة عشرین رأس کل اربعة اجزاء منها فاعلمه و بالله التوفیق ... العلی العظیم.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: نخودی آهار مهره لمینه شده، جلد: تیماج سبز فرنگی با حواشی

زرکوب [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن-۳۳۵]

● **البیان فی علم الرمل** / رمل / عربی
al-bayān fī ʻilm-ir raml

رساله‌ای با عنوان‌های «فصل»، «باب» و برخی از باب‌ها با خطبه‌ای جداگانه آغاز می‌شود.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۳۷۵

آغاز: بسمله، و له التوفیق و العون و صلی الله علی محمد و آله. الحمدلله و صلواته علی سیدنا محمد و آله و صحبه. کتاب البیان فی علم الرمل سأل من اوامره کالعروض الدینیة جمع فیما بین العلم و النبه؛ **انجام:** فهو لدیه. و الله اعلم و احکم و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و سلم و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۵۴ق؛ گویا نوشته دارنده نسخه محمد قاسم ابوکری در ۱۴ رجب ۱۰۵۴؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۱/۸سم [ف: ۱-۷۶]

● **البیان فی نزول القرآن** / تفسیر / عربی
al-bayān fī nuzūl-il qurʻān

نسوی، محمد بن علی
nasavī, mohammad ebn-e ʻalī

کتابی برگرفته از تفسیر اسماعیل بن زیاد شامی، با عناوین «قوله-قوله»، در اسباب نزول آیات قرآن به‌ترتیب سوره‌ها، با اشاره به عدد سوره‌ها و کلمات و حروف آنها و بیان ناسخ و منسوخ و داستان‌های کوتاه و نقل بعضی از اخبار غریبه.

آغاز: الحمدلله الخالق البدیع البصیر السمیع ذی العز المنیع و الطول الوسیع و المجد الرفیع و غافر الذنب القطیع

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۶۰۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** فبرأ النبی صلی الله علیه عند ذلک من وجعه و قام کأنما نشط من عقال و نزلت

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: علی بن محمد علی الحافظ، محمد الحبشی القادری، محمد مسیح بن محمد باقر الطبیب، ابی بکر بن محمد بن محمد بن فهد بن عبدالله، ابوبکر عبدالله بن احمد ابن الحسن بن علی الخالدی الاقلیدی؛ جلد:تیماج قهوه‌ای،۱۴۵گ،۳۴سطر،اندازه:۱۷×۲۵سم[ف: ۷-۱۹۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۶۸۷

نسخه اصل: همان نسخه [عکسی ف: ۲-۳۱۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۲۱۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۱۴۳]

● **بیان قاعدة «اجمعت العصابة علی تصحیح ما یصح عنهم» و تعیین اشخاصهم (رسالة فی)** / رجال / عربی
bayān-u qāʻidat-i «ajmaʻat-il ʻiṣāba ʻalā taṣḥīḥ-i mā yaṣiḥḥ-a ʻan-hum» wa taʻyīn-i ašxāṣ-i-him (r.-un fī)

آرانی کاشانی، محمد علی بن محمد حسن، ۱۱۷۷-۱۲۴۴ قمری
ārānī kāšānī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad hasan (1764-1829)

رساله‌ای تحقیقی است درباره قول کشی درباره جماعتی از راویان اخبار: «اجمعت العصابة علی تصحیح ما یصح عنهم» و بیان اختلاف و نظرات علماء در این باره.

آغاز: بسم الله ... فیقول الغریق ... ان من المهمات عطف عنان الهمة نحو تحقیق قول

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۲۲۵/۱۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۷ شعبان ۱۲۰۷ق؛ جلد: تیماج قرمز ضربی ترنج و سرترنج دار با لچکی، عطف تیماج شتری، ۲۱گ (۱۱۳-۱۳۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱-۱۸۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۵۶۷/۱۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۱۵۹]

← بیان القافیه > ترجمان القوافی

● **بیان الکسور** / ریاضیات / عربی
bayān-ul kusūr

دارندی، محمد بن عمر، -۱۱۵۲ قمری
dārandī, mohammad ebn-e ʻomar (- 1740)

رساله‌ای است در بحث کسور دارای یک «مقدمه» و «مقصد»: المقدمة: در سه «فصل»، ۱) اقسام الکسور، ۲) بیان مخارج الکسور، ۳) معرفة بسط الکسور؛ المقصد: فی معرفة ضرب الکسور. سال درگذشت مؤلف در برخی منابع ۱۱۴۰ق آمده که نادرست است، زیرا در پایان همین رساله، شاگرد وی به تاریخ دقیق درگذشت استاد خویش (۱۱۵۲ق) تصریح نموده است.
[دنا ۵۸۹/۲؛ هدیة العارفین ۳۴۲/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۶۳۸/۱۱

آغاز: قال الشیخ ... فی توضیح بحث الکسور: هذه مشتملة علی مقدمة و مقصد و فی المقدمة، ثلاث فصول، فصل فی اقسام الکسر، اعلم ان الکسر اما؛ **انجام:** و اقسم الاول علی الثانی یخرج واحد و سبعة اثمان و هو ... اعنی حاصل ضرب اثنین و ربع فی نصف و ثلث و قس علی ذلک ما شئت من امثاله ...

خط: نسخ، کا: اسماعیل حلبی، تا: نیمه دوم قرن ۱۲؛ ترقیمه: «و قد

مات مؤلف هذه الاوراق و هو استاذنا و استاذ الکل، مولانا محمد الدرندی رحمه الله تعالی و جعل الجنة مثواه، فی الساعة الثانیة و الربع من اللیلة الخامسة و العشرین، من ذی القعدة و هی لیلة و هی لیلة الثلاثا، التی هی من الرابع عشر من شباط من السنة التی هی من سنی اثنین و خمسین بعد المائة و الف، علی ید اسماعیل الحلبی ...»؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، ۴گ (۷۰پ-۷۳ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۷×۱۶سم [ف: ۳۷-۷۹]

● **بیان کشف الالفاظ = الاصطلاحات الاصولیة و الفقهیة** / اصول فقه / عربی

bayān-u kašf-il alfāẓ = al-iṣṭilāḥāt-ul uṣūlīya wa-l fiqhīya

آبذی، احمد بن محمد، ۸۰۰-۸۶۰ قمری

ābzī, ahmad ebn-e mohammad (1398-1456)

رساله مختصری در بیان معانی الفاظ مستعمله در متون فقهی است که فقها از آن الفاظ در بیان احکام شرعی استفاده می‌نمایند. مؤلف این رساله در فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه ظاهریه، شناخته نشده، از سوی دیگر در فهرست اوقاف سلیمانیه عراق، از حسن بن عمار شرنبلانی (- ۱۰۶۹هـ) دانسته شده، البته این انتساب به دلیل تاریخ کتابت نسخه مرعشی (حدود ۹۶۰ق) نمی‌تواند صحیح باشد.

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین، و العاقبة للمتقین و الصلاة و السلام علی رسوله محمد و آله اجمعین، لابد للفقیه من معرفَة الالفاظ المستعملة التی تجری علی السن الفقهاء

انجام: و خبر الآحاد و هو نقل واحد عن واحد و هو لم یدخل فی حد الاشتهار، و حکمه یوجب العمل دون العلم و لهذا، لایکون حجة فی المسائل الاعتقادیة، و الحمدلله ...

[فهرس المخطوطات المصورة الموجودة بمکتبة المخطوطات بجامعة الکویت ۲۷۱/۱؛ فهرس مخطوطات مکتبة الاوقاف المرکزیة فی السلیمانیة ۲۳۳/۱؛ معجم المؤلفین ۱۵۰/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۶۴۳/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۵۷پ-۶۰ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۷-۹۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۶۳۹۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن شیخ سعید، تا: ۱۰۸۳ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی یک‌لا با حواشی زنجیره‌ای ضربی، ۶گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۳-۶۹]

۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۴۲۷/۲

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس آمده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم مشکی، ۶گ (۷۱پ-۷۶پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [مؤید: ۱-۳۴۵]

● **بیان «کن فی الدنیا کانک غریب» (رساله در)** / عرفان و تصوف / فارسی

bayān-u «kun fi-d dunyā ka-anna-ka ġarīb» (r. dar)

جمالی اردستانی، جمال الدین محمد، ۸۱۴-۸۸۳؟قمری

jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412-1479)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۳۲۶/۳۷

خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن میرزا زمان، تا: قرن ۱۳؛ ۲ص (۶۵۴-۶۵۵) [مختصر ف: ۱۱۵]

● **بیان کواکب ثوابت** / ریاضیات / فارسی

bayān-e kavākeb-e savābet

رمال، حیدر بن محمد، ق۷ قمری

rammāl, heydar ebn-e mohammad (- 13c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۳۲/۵

آغاز: در بیا کواکب ثوابت بدان که ۱۰۲۲ برصد یافته اند؛ **انجام:** شصت و نه هزار و جهارصد ... شانزده و الله اعلم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۸۰ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج ضربی [رایانه]

← بیان کیفیة القیاس و کیفیة الاستدلال ← انالوطیقا الاولی (مختصر)

● **بیان کیفیت رویه الله (رساله در)** / کلام و اعتقادات / عربی

bayān-e kayfīyyat-i ru'yat-ul lāh (r. Fī)

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸-۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707-1791)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۵۱۰

آغاز: بسمله و به ثقتی الحمدلله رب العالمین وصلی الله علی محمد و آله الطاهرین؛ **انجام:** فنسئل الهدایه و العصمه ... الحمدلله اولا و آخرا تمت الرساله الشریفه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج، ۲۷ سطر (۱۳×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [رایانه]

● **بیان لا اله الا الله** / کلام و اعتقادات / فارسی

bayān-e lā elāh-a ella-l lāh

علاء الدوله سمنانی، احمد بن محمد، ۶۵۹-۷۳۶ ؟ قمری

'alā'-od dowle-ye semnānī, ahmad ebn-e mohammad (1262-1336)

منقول از کتاب فتح المبین او.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۶۹۴/۱۰

آغاز: بسمله حضرت عارف حقانی کمال الملة والدین شیخ علاء الدولة السمنانی در رساله فتح المبین چنین فرموده اند که شرط پنجم دوام ذکر لا اله الا الله است؛ **انجام:** که نمی‌خواهم هیچ چیز را مگر خدای را جل جلاله

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی و فستقی؛ جلد: تیماج عنابی، ۲گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱-۵۳۶]

● **بیان لتوصل المطالب علی طریق اللب و القشر**/عربی

bayān-un li-tawaṣṣul-il maṭālib 'alā ṭarīq-il lub-i wa-l qišr

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۸۴۱/۴

آغاز: التوصل الی المطالب النظریة و المعارف الاصولیة اما بطریق الفکر و هو مسلک المتکلمین و المشائین او بالریاضة و هو طریق الصوفیة و الاشراقین. مثل الفریقیین کمثل الاعمی و الاصم و البصیر و السمیع هل یستویان؛ **انجام:** و لذلک وقع فیه الاختلاف العظیم. و لقد در العارف الرومی بحیث یقول: پای استدلالیان چوبین بود ×× پای چوبین سخت بی تمکین بود / گر کسی از عقل باتمکین بدی ×× فخر رازی رازدار دین بدی. و لله در الفخر الرازی حیث یقول: نهایة اقدام العقول عقال ×× وغایة سعی العالمین ضلال/ لم یستفد یحثنا طول عمرنا ×× سوی ان جمعنا فیه قیل و قال

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی یک لا ضربی، با ترنج و سرترنج، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵ر)، ابعاد متن: ۹×۲۰، قطع: بیاضی، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲۰-۳۷۷]

● **البیان لحقیقة الایمان** / کلام و اعتقادات / عربی

al-bayān li-ḥaqīqat-il īmān

بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷-۱۳۳۳ قمری

bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja'far (1861-1915)

رساله‌ای در بیان حقیقت ایمان است دارای «مقدمه» و ۸ «فصل» و یک «خاتمه»: فصل ۱. معنی الایمان لغة، و فیه مقامان؛ ۲. الایمان الشرعی؛ ۳. جملة من حجج بعض هذه الاقوال و بعضها فیها علی وجه الاختصار؛ ۴. امور لها مزید ارتباط علی المذهب المختار و بیان المراد من التصدیق القلبی المعتبر فیه او فی غیره؛ ۵. ان الایمان بعد الایقاف به حیث یدخل العبد فی المؤمنین هل یقبل الزیادة و النقصان ام لا ؛ ۶. بیان الکفر نعوذ بالله منه؛ ۷. فی انه هل یکفر المؤمن ام لا؛ ۸. بیان معنی الاسلام؛ خاتمه: فیها امور.

[دنا ۵۸۹/۲؛ الذریعة ۱۷۳/۳؛ معجم المؤلفین ۹۲/۹]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۳۲۶

آغاز: الحمدلله الذی خلق الانسان و علمه البیان و هداه الی حقیقة الایمان و الصلاة و السلام علی المبعوث بخیر الادیان؛ **انجام:** ینبغی التنبیه علیها و ایضاحها الا انه یمنعنا عنها الشواغل و المشاغل

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: نیمه جمادی الاول ۱۳۱۰ق، جا: نجف اشرف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۷۵گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۱-۲۰۵]

← بیان لطائف آیة الکرسی ← تفسیر آیة الکرسی

● **بیان ما اخفاه صاحب المکتسب (فصل فی)** / کیمیا / فارسی

bayān-o mā axfā-ho sāheb-el moktasab (fasl-on fī)

آنچه را که صاحب کتاب «المکتسب فی زراعة الذهب» شیخ ابوالقاسم محمد سیماوی عراقی در کتاب خود نیاورده مؤلف به‌گونه‌ای مجمل در این فصل گرد آورده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۹۳۶/۱۷

آغاز: فصل فی بیان ما اخفاه صاحب المکتسب از آنجمله آن است که صاحب مکتسب اظهار کرده است جزوی از هیولی مقوم صورت اکسیر و اخفا کرده است بقیه اجزا را

نسخه اصل: کتابخانه نمازی ـخوی ۵۴۶ [در فهرست نمازی این قسمت فهرست نشده]؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رحیم بن حاجی رضی خوئی، بی‌تا؛ ۱۳ص (۳۳۸-۳۵۰) [عکسی ف: ۳-۱۵۱]

● **بیان ما لم یثبت فیه حدیث صحیح من الابواب** / حدیث / عربی

bayān-u mā lam yuṯbit fī-hi hadīṯ-un ṣaḥīḥ-un min-al abwāb

فیروزآبادی، محمد بن یعقوب، ۷۲۹-۸۱۷ قمری

fīrūzābādī, mohammad ebn-e ya'qūb (1329-1415)

احادیثی را که از نظر مؤلف جعلی یا منسوب به روایان است یا نیاز به توضیح دارد تحت عناوین «باب-باب» آورده است. ابواب آن عبارتند از: باب الایمان، باب کلام الله، باب خلق الملائکه،

باب طلب العلم، باب فضائل الصدیق ابوبکر، باب فضائل علی ...
آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام علی خیر خلقه محمد خاتم النبیین وعلی آله واصحابه اجمعین. هذه اشارة الی ابواب روی فیها أحادیث و لم یصح شیء عند جهابذة علماء الحدیث فی غایة الاختصار لکنها تشتمل علی علوم شتی فی نهایة الاکثار باب الایمان ما اشتهر فیه کالایمان قول و عمل.
انجام: و مذمة العلماء الذین یمشون الی السلطان و مسامحة العلماء و زیارة الملائکة قبور العلماء لم یثبت فی ذلک شیء و الله اعلم وصلی الله علی محمد وآله وسلم.

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۰۳۲/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف مخ: ۱-۲۹۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۸۶/۱۲عکسی
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال در اسپانیا، ش ۱۷۰۲؛ خط: نسخ، بی‌کا،بی‌تا؛مجدول،رکابه‌دار؛۵ص(۲۷۲-۲۷۶)[عکسی ف: ۴-۱۷۹]

← بیان المحمود ⟵ بیان محمود

● **بیان محمود = بیان المحمود** / تراجم / فارسی
bayān-e mahmūd = bayān-ol mahmūd
محمود میرزا قاجار، ۱۲۱۴-۱۲۷۱ ؟ قمری
mahmūd mīrzā qājār (1800-1855)

اهدا به: فتح علی شاه قاجار
تاریخ تألیف: ۱۲۴۰ق
تذکره‌گونه‌ای است شامل یک «مقدمه» و دو «قسمت»: مقدمه در ذکر مؤلف و سبب تألیف و مدح شاهنشاه؛ قسمت اول در ذکر احوال سیصد تن از شعرای معاصر و به ترتیب حروف تهجی؛ قسمت دوم انتخاب ابیات غزلی شعرای مذکور در فهرست کتاب با منظور داشتن حروف اول و آخر به‌طریقی که جوانان را در مشاعره به‌کار آید، و این قسمت مشتمل است بر یکصد و هشتاد «باب»: ۱. باب الف از ردیف الف: اشک را قاصد کویش کنم ای ناله بمان ×× زانکه صد بار برفتی اثری نیست ترا؛ ۲. باب با از ردیف الف: بیک نگاه تو دادیم هر چه باد اباد ×× جهان فانی و عقبای جاودانی را؛ و به همین ترتیب است تا باب یاء ردیف یاء: یکبار نخواندند و نگفتند کجایی ×× تا چند توان رفتن ناخوانده بجایی. در صدر هر باب اول شعر پدر خود «خاقان» را آورده و بعد ترتیب حروف را رعایت کرده است. نخستین شاعر مندرج در فهرست الفبایی «احمد علی میرزا» برادر مؤلف است، و آخرین شاعر «یوسف گرجی». در فهرست مزبور بعضی از شعرا را فقط به نام و تخلص و مولد و موطن مذکور داشته است و برخی را تا حدود بیست سطر شرح حال نگاشته است. (گلچین معانی)
محمود میرزا تمام آثار خود را در یک مجلد به نام «مجمع محمودی» جمع کرده و نسخه آن شامل سفینه محمود، منتخب محمود، گلشن محمود، مخزن محمود، نقل مجلس، سنبلستان، پرورده خیال، مقصود جهان، تذکرة السلاطین، محمود نامه، رساله در رؤیا، صادقه، نصائح المسعود، درر المحمود و بیان محمود می‌باشد.
آغاز: بیان محمود در ستایش خداوند معبود سبحان التحدید و الحدود و ستایش شایان بر واجب الوجود اقدس عن وصف التکثر و الشهود از ممکن محال خواهد بود.
انجام: زد به تاریخش رقم کلک همایون سپهر ×× کاین بیان از هر زبان محمود چون چارم کتاب / در جهان چندان بماند شاه کز غیبی سروش ×× هر زمان آید ندای ذلک یوم الحساب
چاپ: مشار فارسی: ۳۰۳۸
[الذریعة: ۴۲/۲۰ و ۱۷۷/۲۶؛ دنا ۵۸۹/۲ (۸ نسخه)؛ تاریخ تذکره‌های فارسی ص ۱۳۷؛ فهرستواره منزوی ۱۸۵۸/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۸۳۳
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک با این عبارت: «کتاب مستطاب جنگ اشعار ملک مخصوص این بنده درگاه آسمان جاه غلامحسین خان کاشانی نسخه‌ای است خاصه اعلیحضرت ناصر الدین شاه قاجار خلد الله ملکه و دولته، تحریراً فی دوشنبه ۲۳ شهر صفر المظفر ۱۲۹۸ در جاجرود که یکی از شکار گاه‌های مخصوص همایونی است، هزار و دویست و نود و هشت» با مهر «عبده غلام حسین بن هاشم الغفاری» (بیضی) و مهر «أفوض أمری الی الله عبده غلام حسین الغفاری» (مربع) و مهر «أمان الله» (مربع کوچک)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی با گل و برگ با زمینه طلایی و مجدول به طلایی مشکی عطف: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۲گ، ۲۰ سطر (۹/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۳۲-۵۸۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۴۶۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در پایان قطعه‌ای است از میرزا محمد تقی لسان الملک کاشی متخلص به سپهر صاحب کتاب عظیم ناسخ التواریخ متضمن ماده تاریخ که این است: «زد بتاریخش رقم کلک همایون سپهر ×× کاین بیان از هر زبان محمود چون چارم کتاب». علیرضا میرزای شهره (برادر مؤلف) در تذکره بستان العشاق که جلد اول از مجلدات خمسه بساتین الخاقانیه است، در ترجمه میرزا ابوالحسن خان امید نهاوندی می‌نویسند: «چندی در خدمت مطاع مکرم محمود میرزا بمنصب ندیمی مفتخر، تذکره بیان محمود را ایشان جمع نموده و ترتیب

داده اند».
واقف:نایینی؛کاغذ:نخودی فرنگی آهار مهره، جلد: چرمی ضربی، ۱۹۱گ، ۱۲ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [ف: ۷-۲۴]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۴۶۱

آغاز و انجام:برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد کاظم، تا: ۵ شوال ۱۲۴۴ق؛ واقف: نائینی؛ کاغذ: سفید فرنگی آهار مهره، جلد: روغنی زمینه مشکی و در وسط ترنج اکلیلی، ۱۹۹گ، ۱۶ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳/۲×۲۱/۸سم [ف: ۷-۲۶]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۳۷۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ دارای یک سرلوح مذهب، کتیبه دار ، مجدول، دارای تحریر و کمند؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوایی با روکش مشمایی و عطف چرمی، ۱۳۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۹-۴۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۰۹۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تریاکی ضربی لایی، ۲۶۲گ، ۱۶ سطر (۸×۱۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶-۱۹۷]

۶. تبریز؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲

بی‌کا، تا: ۲۱۴۲ق [نشریه: ۴-۳۲۳]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۵

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح کوچک، اطراف دو صفحه اول نسخه تذهیب، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی دو رو گل و بوته و نرگس، ۱۴۳گ، ۱۵ سطر، قطع: ربعی، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳-۱۳۸]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۶۶۵

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: کاغذ آهار مهره، جلد: روغنی زمینه نارنجی و گل و بوته، ۱۷۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۱×۱۹/۴سم [ف: ۲-۶۶]

● بیان المختصر فی شرح مختصر منتهی الوصول و الامل فی علمی الاصول و الجدل / اصول فقه / عربی

bayān-ul muxtaṣar fī š.-i muxtaṣar-i muntaha-l wuṣūl wa-l amal fī ʻilmay-il usūl wa-l jadal

اصفهانی، محمود بن عبدالرحمن، ۶۷۴-۷۴۹ قمری

esfahānī, mahmūd ebn-e ʻabd-or-rahmān (1276-1349)

وابسته به: مختصر المنتهی = مختصر الاصول = مختصر ابن حاجب؛ ابن حاجب، عثمان بن عمر (۵۷۰-۶۴۶)

شرحی است با عناوین «قال-اقول» (که با دو حرف ص-ش متمایز شده است) بر «مختصر منتهی السول و الامل فی علم الاصول و الجدل» ابن حاجب. شارح بعد از خطبه می‌نویسد: «فتصدیت کان اشرحه شرحا تبین حقایقه و توضح دقایقه و بذلک من اللفظ صعابه و یکشف عن وجه المعانی نقابه مقتصدا غیر مختصر اختصارا یودی الی الاخلال و لا مطنبا اطنابا یفضی الی الاملال ساعیا فی حل مشکلاته و فتح معضلاته و تقریر معاقده و تحریر قواعده و ادفع الشبهات الوارده علی مقاصده».
این شرح، یکی از هفت شرح است که کرمانی در شرح خویش بر مختصر (= النقود و الردود) از آن بهره برده و در مقدمه آن کتاب از آن یاد می‌کند. در شرح مبادی منطقی به تفصیل گراییده و مسائل قضایا و انواع قیاس تا مغالطات را به ترتیب و مشروح آورده و از اشارات شیخ یاد می‌کند در پاره‌ای از مسائل اصولی به عقاید علماء شیعه اشارت دارد. اصفهانی در دیباجه تصریح می‌کند به اینکه این شرح را «بیان المختصر» نام نهاده و به دستور وقت رشید الدین (که با تکریم بسیار از او یاد می‌کند) تقدیم داشته است. بروکلمان از شرح اصفهانی بر مختصر تنها یک نسخه (نسخه جامع زیتونه تونس) یاد می‌کند.

آغاز: الحمدلله الذی اظهر بدایع مصنوعاته علی احسن النظام ... اما بعد فقد تطابق قاضی العقل و هو لایبدل و لا یعزل ... علی ان ارجح المطالب ... هو العلم لانه عمل القلب ... و بما ضعف فیه من الکتب ... مختصر منتهی الوصول و الامل فی علمی الاول و الجدل ... فتصدیت لان اشرحه شرحا یبین حقاتقه و یوضح دقائقه. غیر مختصر اختصاراً تودی الی الاخلال ... ساعیا فی حل مشکلاته ... و تقریر ماقده و تحریر قواعده ... و اسمیه بیان المختصر و اخدم به خزانة من خصه الله بالسعادات المتظافره. و هو المولی الصاحب المعظم ... سلطان وزراء العالم ... رشید الحق و الدنیا والدین ... و ارجوان یلاحظه بعین الرضا ... وها انا اشرع فی المقصود ... قوله و ینحصر. ای المختصر لا الصول لان هذه القسمه قسمة للکل الی اجزائه و المبادی علی الوجه الذی ذکره لا یکون باقسامها من اجزاء الاصول.

انجام: و فیما ذکرنا من الجهات المفردة ارشاد لما یترکب منها و الحمدلله الذی و فقنا لاتمامه حمدا یوازی مزید افضاله و انعامه.

[فهرس المخطوطات المصورة ۲۴۲/۱؛ بروکلمان: ذیل یکم: ۵۳۷؛ کشف الظنون: ۱۸۵۵ و ۱۸۵۷؛ دنا ۵۸۹/۲ (۷ نسخه)]

۱. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه: ۱۶۷۸۷

آغاز: العلوم الخارج عن العلم و لم احدان الحکم؛ **انجام:** ان یکون الحکم خارجا عن التصدیق لان ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج ضربی، ۲۵ سطر (۱۳×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [رایانه]

۲. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۶۴۸

انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز [ف: ۳۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۸۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و تعلیق ونستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ این نسخه ظاهراً در زندگی مؤلف کتابت شده و شاید اصلاحات و قلم خوردگی‌های موجود در پاره‌ای از صفحات با دست و یا نظر خود او انجام یافته، در چند حاشیه - که به قلم کهن و شاید به خط کاتب متن است - چنین آمده «قال الشارح دام ظله» و در یکی از دو یادداشت موجود بر یک برگ اضافی اول نسخه چنین آمده: «قال افضل المحققین مولا عضد الدین اطال الله بقاه لابد من مستلزم للمطلوب و الالم ینتقل الذهن منه الیه ...» (بنابر این یادداشت این نسخه پیش از سال ۷۵۶ که سال در گذشت عضد الدین است نوشته شده)، محشی از شرح علامه حلی با نشان «حلی» و از شروح دیگری با نشان: «عض»، «قب» (یا ق ق ب) و جز اینها که برخی از آنها از نجم الدین سعید سعدی است که او از صدرالدین حدیثی نقل می‌کند، در یکی از این حواشی از امالی مصنف (ابن حاجب) یاد شده؛ تملک: سید محمد هاشم موسوی خوانساری؛ کاغذ: ضخیم شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱۰ص، ۲۹ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۵×۱۶سم [ف: ۱۰-۲۱۴۹]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۹۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابوالفضل بن ابی علی بن هارون خشکرودی، تا: سه‌شنبه ۷ محرم ۷۴۱ق، جا: مدرسه مستنصریه بغداد؛ محشی به حواشی شارح و دیگران با رموز «ق. هـ خ» و حواشی تصحیحی، و در آخر رمضان همان سال در مدرسه صادقیه شرقی بغداد توسط کاتب تصحیح شده، در برگ ضمیمه صدر نسخه ابیاتی از ابوالاسود دئلی «یعیبونها عندی و لا عیب عندها سوی ان فی العنین بعض التأخیر ...» و ابوحفص شطرنجی مولا مهدی با آغاز: «حمدت الهی اذ بلیت بحبها علی حول یغنی عن النظر الشزر نظرت الیها و الرقیب مخالفی نظرت الیه فاسترحت من العذر» و حسین بن داود جعفری: «حرام علی عینی اصابت مقاتلی باسمهما من مهجتی ما استحلت ...» و ابیاتی درباره ظهور ابومسلم در خراسان از نصر بن سیار لیثی امیر خراسان به مروان بن محمد و بیان منازعه امیر خراسان با جدیع بن علی الازدی الکرمانی و حبس نمودن وی و شمه ای از ترجمه جدیع کرمانی؛ تملک: جلال بن عبدالله تمیمی انصاری در ذیقعده ۹۷۸؛ واقف: فاضلخان، در ۱۳۶۳ به کتابخانه رسیده؛ کاغذ: آهار مهره حنایی، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۱۸۹گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۶-۵۶]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۴۸۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ نزدیک به تعلیق، کا: علی بن محمد بن حسن بسطامی شافعی، تا: جمعه ۱۸ ربیع الثانی۷۵۹ق؛ محشی؛ تملک: عیسی بن علی بن سیف صیمری، مسعود بن یوسف بن محمد بحرانی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن قهوه‌ای لبه‌دار، ۲۸۹گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۵/۵سم [ف: ۱-۷۷]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۰۷

آغاز: و متعلق العلم اما ان یکون قایما بذاته؛ **انجام:** اما اذا کان حلیا یجوز توافق

این نسخه قبلاً در جلد دوم فهرست آستان قدس با عنوان «شرح مختصر» بدون نام شارح معرفی شده، کاتب چند برگ اول کتاب را استنساخ ننموده و تا اواسط مبحث اجماع را نگاشته؛ خط: نستعلیق خوانا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ واقف: ملا موسی گیلانی؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: میشن مشکی، ۱۱۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۱۶-۵۸]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: اوحد بن امیر احمد، بی‌تا؛ مصحح، دارای علامت بلاغ و مقابله با نسخه اصل، اجازه‌ای که مؤلف به‌جهت شخصی به‌تاریخ ۲۴ ربیع الثانی ۷۲۴ نوشته؛ تملک: احمد ابن محتشم الحسینی به‌تاریخ ۱۲۵۳ در ارزنة الروم با مهر «عبده الراجی احمد الحسینی» (بیضوی)، یحیی بن نورالدین محمد لاهیجی، محمد حسین بن محمد صالح الحسینی المحسنی الخسروشاهی به تاریخ رجب ۹۵؟، امانت حاج میرزا احمد ساوجی نزد محمد رضا؛ جلد: دو رو تیماج قهوه‌ای ضربی، ۲۲۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳-۳۶۵]

● بیان المدات / تجوید / عربی

bayān-ul maddāt

پیر سروی، حسین بن حامد

pīr sarvī, hoseyn ebn-e hāmed

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۰۳/۱۳

به نظم و نثر؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمود نصیر طوسی، تا: قرن ۸ [ف: ۵-۱۵]

● بیان المذاهب / کلام و اعتقادات / عربی

bayān-ul maḏāhib

نسفی، عمر بن محمد، ۴۶۱-۵۳۷ قمری

nasafī, ‘omar ebn-e mohammad (1070-1143)

رساله‌ای است در باب فرق و مذاهب گوناگون اسلامی برگرفته از حدیث نبوی معروف که فرموده‌اند: یهود به هفتاد و یک فرقه تبدیل شدن و نصارا بر هفتاد و دو فرقه و مسلمانان بر هفتاد و سه فرقه تقسیم خواهند شد، مؤلف با شمارش این فرقه‌ها و توضیح اندکی در خصوص عقاید برخی از آنان به بحث پرداخته است. جز آن است که در فرهنگ ایران زمین (۴: ۱۵۹) آمده است.

آغاز: روی عن ابی هریرة و عایشة و جماعة من الصحابة رضی الله عنهم عن النبی (ص) انه قال افترقت الیهود علی احدی و سبعین فرقة کلهم فی النار الا واحدة و ستفترق امتی علی ثلث و سبعین فرقة

[نسخه‌های منزوی ۱۲۹۸؛ دنا ۵۹۰/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۶۷/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان اردت الدلایل فعلیک بکتاب الملکل و النحل فهذا اقسام الملیبین و اما غیر الملیبین فکثیرة منال الله تعالی الوفاة علی الاسلام و ان یحشرنا مع اهل الکرام بحرمة ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، عطف و دور تیماج تریاکی، ۴ص (۱۷-۲۰)، ۲۳ سطر [سنا: ف: ۲-۱۹۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۱۵۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما المباح فاستوی طرفاه یخیر بین فعله و ترکه و اما الحرام ما فی فعله عتاب و عقاب و اما المکروه ما ترکه اولی من اتیانه و اما الادب ما فعله ثواب و لیس فی ترکه عتاب هکذا نقل من شمس الدین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۱۷و ۱۸)، ۱۸ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۳/۵سم [ف: ۳۳-۲۹۳]

● بیان المذاهب / ادیان و مذاهب / عربی

bayān-ul maḏāhib

شیخ الاسلام دامغانی، محمد بن حسین، ق۱۳ قمری

šayx-ol-eslām dāmqānī, mohammad ebn-e hoseyn (- 19c)

در بیان ملل و نحل و فرق مختلف اسلامی که به درخواست کسی آن را در یک «مقدمه» و هشت «باب» و «خاتمه» جمع‌آوری نموده است.

دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۲۰۰/۱

آغاز: الحمدلله الهادی للعباد الی سبل السلام و مبلغهم بارسال الرسل الی غایته المرام و الصلاة و السلام علی مبلغ أحکامه؛

انجام: و النائله فی المروة الی ان کسرها النبی فی عام الفتح للمکة و ختم الله عواقب امورنا بالخیر و السعادة انه خیر موفق و معین

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ واقف: شیخ الاسلام دامغانی، ۱۲۷۱ق؛ جلد: تیماج کرمی بدون مقوا، ۲۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۲۷]

● بیان مراتب کمالات انسانی و بیان طریق التحصیل للکمالات / عرفان و تصوف / عربی

bayān-u marātib-i kamālāt-i insānī wa bayān-i ṭarīq-it taḥṣīl li-l-kamālāt

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟-۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ‘abd-ol-lāh (981-1038)

آغاز: حمدله. صلاة. و بعد، ان حقیقة الانسان متحصلة من جوهرین احدهما کثیف جسمانی و هو الهیکل الانسانی

[فهرست مصنفات ابن سینا، مهدوی: ۲۶۲؛ دنا ۵۹۰/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۲۸۳/۷۷

آغاز: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: ۱۰۹۴ق؛ ۲گ (۲۰۲ر-۲۰۳ر) [ف: ۱۶-۲۰۱]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۹۳/۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاجتهد ان تصیر اهل ذلک

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز مقوایی، ۳گ (۱۶۹پ-۱۷۱ر)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۲۰۲]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۵۵/۱۵

آغاز: برابر **انجام:** و لاتشرحها العبارة. فاجتهد ان تصیر اهل ذلک

خط: نستعلیق، کا: کرمعلی خراسانی، تا: قرن ۱۳ ؛ کاغذ: فستقی آبی، ۳گ (۱۱۹پ-۱۲۱ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۱۸/۵سم [ف: ۷-۴۵۷]

● بیان مراد الاحسائی / کلام و اعتقادات / عربی

bayān-u murād-il aḥsā’ī

قزوینی، عبدالوهاب بن محمد علی، ق۱۳ قمری

qazvīnī, ‘abd-ol-vahhāb ebn-e mohammad ‘alī (- 19c)

مؤلف می‌گوید: وقتی رساله منسوب به شیخ احمد احسائی در شرح حدیث مربوط به پوسیده شدن بدن اموات در زیر زمین بعد از دفن منتشر شد بسیاری از طلاب و اهل علم از آن معنایی فهمیدند که با مبانی و عقاید وی سازگار نبود ولی من چون مبانی وی را می‌شناختم رساله را با آن منافی ندیدم پس این رساله را در توضیح آن نگاشتم.

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۴۸۰/۱۰

آغاز: بسمله نحمدک اللهم یحیی و یمیت و یحیی ... و بعد فیقول ... انه لما ظهر الرسلة المنسوبة الی الشیخ الاعظم و المولی الاکرم ... فی جواب السوال عن حقیقة معنی الحدیث الذی رواه

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سیاه، ۱۰گ [ف: ۱-۳۹۲]

● بیان مرض ناشی از خوردن گوشت خوک و جراحی نظامی / طب / فارسی

bayān-e maraz-e nāšī az xordan-e gūšt-e xūk va jarrāhī-ye nezāmī

طبیب، باقر، ق۱۴ قمری

tabīb, bāqer (- 20c)

اهدا به: ناصرالدین شاه قاجار

تاریخ تألیف: ۱۳۰۰ق

از میرزا سید باقر طبیب و دکتر آلبو. قسمت اول کتاب که از مرض «طرشین» بحث می‌کند، یعنی مرضی که از خوردن گوشت خوک پیدا می‌شود، در دو فصل به‌وسیله میرزا سید باقر

طبیب به رشته تحریر کشیده شده است. قسمت دوم در جراحی نظامی است و حاوی جراحی اندام‌های انسانی و کمک به مجروحین نظامی و جراحی‌های فوری در مواقع غیر عادی است که به قلم دکتر البو و میرزا سید باقر می‌باشد. این کتاب در دوشنبه ۵ ربیع الاول ۱۳۰۵ ق در میدان مشق، روزسان، به ناصرالدین شاه تقدیم گردیده است. (انوار)

آغاز: بسمله، ان احق ما یفتح به الکلام حمدالله الملک العلام الذی اشرقت بانوار قدسه خواطر اولی الفکر و اضائت بمصالح الله بصائر اولی العبر صانعی که بقلم قدرت بر لوح فطرت نسخه وجود نقوش موجودات بنگاشت

انجام: که در تمام مدتی که جهت خروج آن قطعات لازم است یعنی دو سه ماه و گاهی بیشتر در سطح حلمه باقی مانند

[دنا ۵۹۰/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۳۹۹/۵ و ۳۵۶۱/۵]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمود عراقی، تا: ظاهراً ۱۳۰۵ق، جا: طهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول، مذهب؛کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مخمل سبز، گل و بوته ضربی، مقوایی، ۱۱۳گ، ۱۲ سطر کامل (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱-۳۰۴]

● **بیان المشکلات** / قرائت / فارسی

bayān-ol moškelāt

حسینی قاری، محمد علی بن محمد اسماعیل، ق۱۳ قمری

hoseynī qārī, mohammad ‘alī ebn-e mohammad esmā‘īl (- 19c)

در بیان واژه‌های مغلق و دشوار قرآن، به ترتیب سوره‌های قرآن از «بقرة» تا پایین.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی سهل لنا اداء الحروف من المخرج ... و بعد نظر بخواهش بعضی ... محمد علی بن محمد اسمعیل الحسینی المشتهر بالقاری ... چند کلمه از قرائت و قواعد آن بطریق اختصار نوشته شده بود مسمی بتحفة القراء ... لهذا بذکر و بیان آنها که اشکل و اصعب ... بود پرداختم ... و مسمی نمودم آن را به بیان المشکلات ...

انجام: بکسر میم قراات می‌شود. و الحمدلله اولاً و آخراً و الصلاة و السلام علی خیر خلقه محمد ...

[دنا ۵۹۰/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۶۱۱/۱۵

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۹ محرم ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مقوایی، ۱۰ص (۳۴۱-۳۵۰)، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۹-۱۴۷۲]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۸۰۹/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۰-۱۲۹۱ق، ۸گ (۱۱۴ر-۱۲۱) [ف: ۲-۳۱]

● **بیان المشکلات علی المبتدئین من جهة التجوید فی القرآن المبین** / تجوید / عربی

bayān-ul muškilāt ‘ala-l mubtadi’īn min jahat-it tajwīd fī-l qur‘ān-il mubīn

بوری نکده وی، محمد بن حسن، ق۱۲ قمری

būrī nakde-vī, mohammad ebn-e hasan (- 18c)

رساله‌ای در بیان احکام نون ساکنه و تنوین و قواعد متعلق به آن، همراه شواهدی از آیات و امثله است که در چند فصل نگارش یافته است. از این اثر نسخه‌هایی در کتابخانه راشد افندی در قیصری، دارالکتب ظاهریه در دمشق، کتابخانه ملی ازمیر، کتابخانه رمضان اوغلو (ضمن کتابخانه ملی آدانا) کتابخانه دولتی (سلطنتی) برلین، مکتبة الاوقاف العامه موصل و غیر آنها موجود است. باید افزود که رساله‌ای با عنوان «مرشدة المشتغلین فی أحکام النون الساکنة و التنوین» تألیف محمد بن سالم طبلاوی ازهری (- ۹۶۶ق) هست که علاوه بر اتحاد موضوع در آغاز نسخه نیز با اثر مورد بحث تشابه دارد.

آغاز: بسملة، الحمدلله الذی جعلنا من التالین بکتابة الذی أورثه من اصطفاه من عباده و احبابه نسئله بفضله و منه جزیل ثوابه و صلاته و سلامه علی خیر خلقه محمد و آله و أصحابه أجمعین، و بعد فقد شرعت فی کتابة نکات یسیرات فی بیان معرفة الممدودات و المقصورات التی فی کتاب الله ذی المتین و الانعامات و أضیف إلیها إنشاءالله تعالی فوائد مهمات أمرنی به بعض الأعزة علی المترددین إلی فأجبته مستعیناً بالملک العلیم ... و سمیته ببیان المشکلات علی المبتدئین من جهة التجوید فی القرآن المبین ... أقول معتصماً بالله تعالی

انجام: هذا اعتقاد باطل نعوذ بالله من ذلک فنبغی لهذا القائل ... انتهی و الحمدلله علی الإتمام و الصلوة و السلام علی رسوله خیر الأنام

[الاوقاف العامة ۱۸۶/۱ از ملا حسین اسکندر رومی متوفی حدود ۱۰۸۴ دانسته شده]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۸/۶ کر

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه در صفر قرن ۱۲؛ مصحح، در انجام در برگی فوائدی همچون: نوح علیه السلام نخستین ناسخ شرایع است و قبل از وی تزویج خالات و اخوات و عمات حرام نبوده، لطیفه‌ای در مناظره ابوحنیفه با یک معتزلی به نقل از شرح وصیة

الامام الاعظم، نیز مناقب ابوحنیفه به نقل از ابوسماک که گوید در پیشانی، دست راست، دست چپ و شکم آیاتی دیدم نوشته شده به نقل از شرح الأخبار، ابیاتی به عربی با مطلع: «سلام من الرحمن بحق جنابکم ×× فإن سلامی لایلیق ببالکم»، نیز حدیثی منسوب به حضرت امیرالمؤمنین (ع) آمده که نویسنده بخش‌هایی از آن را به غلط نوشته است: «قال علی کرم الله وجهه: طوبی لمن کان عیشه ککلب لأن للکلب عشرة خصال، الأول لیس له قدر عند الناس و الثانی فقیر لیس له مال و الثالث الأرض کلها له بساط و الرابع أکثر أوقاته جائعاً و الخامس ... [إذا] ضرب صاحبه ... لایترک صاحبه و السادس حفض! صاحبه و یأخذه عدوه و السابع ... لاینام فی اللیل و الثامن أکثر عمره السکوة! و التاسع راض بما یدفع صاحبه من الأطعمة و العاشر إذا مات لم یترک شیئاً ... فالمؤمن أحق بهذا الحال ...»، در پایان یک برگ الحاق شده که در واقع برگ نخست رساله‌ای ترکی با لهجه عثمانی با عنوان ترتیب کتاب سؤال بنا از مؤلفی ناشناخته با آغاز «بسملة س: باب لغنده نیه دیرلر قپویه دیرلر؛ س: اصطلاحده کتابک کتابک مشتمل اولدیغی بر طائفه الفاظه دیرلر، س: صرف لغنده نیه دیرلر؛ ج: تغییره دیرلر یعنی بر شیئی بوزمغه دیرلر ...»؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، ۱۶گ (۱۵۰پ-۱۶۵پ)، ۱۷سطر، اندازه: ۷/۵×۱۵سم [ف: ۲/۴۰-۷۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۷۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و فی هذا الکلام ما یغنی عن التطویل انتهی و الحمدلله علی التمام و الصلوة و السلام علی رسوله خیر الانام و آله و صحبه اجمعین.

در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۹گ، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۲-۲۷۵۳]

● **بیان مصقله قلب** / عرفان و تصوف / ترکی

bayān-e mesqale-ye qalb

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۸۱۸/۷

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶-۱۱۹]

● **بیان المعراج الجسمانی** / کلام و اعتقادات / عربی

bayān-ul mi‘raj-ul jismānī

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲-۱۲۵۹ قمری

raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798-1843)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۰۵۵

آغاز: بسمله الحمدلله ... فیقول العبد الجانی و الاسیر الفانی؛ **انجام:** و المرجع الی الله ... و دهر الداهرین تمت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۲۱ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [رایانه]

← بیان معنی الغناء و اللهو (رسالة فی) ← الغناء و اللهو

● **بیان المقاصد من عقلیة اتراب القصائد** / علوم قرآن / فارسی

bayān-ol maqāsed men ‘aqlīyat-e atrāb-el qasā’ed

حسین بن عثمان، ق ۱۰ قمری

hoseyn ebn-e ‘osmān (- 16c)

اختصاری است از کتاب «عقد الفرائد فی شرح عقلیة اتراب القصائد» خود او که شرح بر قصیده شاطبیه می‌باشد، در این شرح یک یا چند بیت از قصیده با عناوین «قوله» آورده شده و به اختصار گزارش می‌شود.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۱۹۶/۲

آغاز: الحمدلله الذی جعل محمد المصطفی عقلیة کل قبائل ... اما بعد بدان ای سالک طریق صواب رزقک الله حسن المعاش و المآب؛ **انجام:** یعنی اصل آن است که هر آنچه بسر خود کلمه ایست آنرا پیوسته بماقبل ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۸گ (۲۷۸پ-۳۲۵پ)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲۶-۱۶۱]

← بیان مقدار السنة و تعیین الایام الالهیة ← السنة السرمدیة و الایام الربوبیة

● **بیان مقدمتین مهملتی البیان استعملها ابلونیوس فی اواخر المقالة الاولی من المخروطات** / ریاضیات / عربی

bayān-u muqaddamatayn-a muhmalatay-il bayān ista‘mala-hā iblūnīyūs fī awāxir-il maqālat-il ulā min-al maxrūṭāt

عقیلی، موسی بن یونس، ۵۵۱-۶۳۹ قمری

‘aqīlī, mūsā ben yūnos (1157-1242)

وابسته به: مخروطات؛ ابلونیوس نجار

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۷۰/۱۷-ف

نسخه اصل: مانیسا گنل ش ۱۷۰۶؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۹۹ق، جا: تبریز؛ ۲گ (۲۵۵ر-۲۵۶ر)، ۱۸ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۲۲]

● **بیان مکاشفاتی که در مزار روزبهان رخ داده (رساله در)** / عرفان و تصوف / فارسی

bayān-e mokāšefātī ke dar mazār-e rūzbehān rox dāde (r. dar)

جمالی اردستانی، جمال الدین محمد، ۸۱۴-۸۸۳ ؟ قمری
jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412-1479)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۳۲۶/۱۸
خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن میرزا زمان، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سبز با ترنج و سرترنج زرین، ۲۱ سطر [ف: ۳۰-۷۴]

● **بیان منهج البیان و الیقین** / بهائیت / فارسی
bayān-o menhaj-el bayān va-l yaqīn
عبدالبهاء، عباس بن حسینعلی، ۱۲۶۰-۱۳۴۰ قمری
'abd-ol-bahā', 'abbās ebn-e hoseyn-'alī (1844-1922)
در این اثر افکار و عقاید بهائیان در نه واحد نوشته شده که هر واحد نیز مشتمل بر چند «باب» می‌باشد این کتاب در پشت صفحه آغازین آن به عباس افندی معروف به عبدالبهاء پسر ارشد حسینعلی بهاء نسبت داده شده ولی در ذیل آثار وی در کتاب‌های تراجم احوال و نیز در منابع دیگر نشانی از این اثر نیافتیم.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۵۷۴
آغاز: بسم الله ... تسبیح و تقدیس بساط قدس عز محد سلطانی را لایق مه لم یزل و لایزال بوجود کینو نیست ذات خود بوده؛
انجام: چنانچه در ظهور بیان دیدی و اگر در آن روز هستی خواهی دید که کل ماهیان بحر بیان به ان ماء زتنده ولی از ان محتجب و لنطران انفسکم علی حق ما انتم علیه مقتدرون
خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: علی محمد بن محمد حسین اصفهانی، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای روشن، مقوایی، ۱۳۸گ، ۱۹ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰/۳سم [رایانه]

● **بیان النجوم** / هیئت / فارسی
bayān-un nujūm
تفلیسی، حبیش بن ابراهیم، ق۷ قمری
taflīsī, hobayš ebn-e ebrāhīm (- 13c)
مؤلف آورده است: «چون از تصنیف کتاب تلخیص علل قرآن پرداختم نگاه کردم به کتاب‌هایی که به پارسی در علم نجوم هر کسی ساخته‌اند. کتابی ندیدم که اندرو علم هیئة افلاک زمن و صفت بروج و منازل و معرفت احوال ستارگان ثابته و متحیره و دلیل‌های دایره افق و استخراج موالیة و سهام و دانستن علم اصطرلاب ازین جمله به طریق اختصار درو جمع باشد چنانکه آموزیده را اندرین علم کفایت بود و به کتاب‌های دیگر محتاج نباشد پس چون بدین طریق که گفتیم کتاب‌ها بپارسی نیافتیم صواب دیدم که کتابی بسازم مختصر در علم نجوم از هر چیزی که یاد کرده شد بر طریق اعجاز اند و جمع کنم چنانکه هر که آن را بخواند و فهم کند از خواندن بسیار کتاب‌های بزرگ مستغنی شود و فایدها ازو بحاصل آید». کتاب حاضر در نه «باب» و فصل‌های بی شمار به شرح زیر آمده است: باب ۱. اندر دانستن هیاة افلاک و دایره معدل النهار؛ ۲. اندر دانستن احوال هیئة زمین و دریاها و منازل؛ ۳. اندر دانستن احوال بروج و دلیل‌ها؛ ۴. اندر احوال بروج و ستارگان و دلیل‌ها، ۵. اندر احوال ستارگان متحیره؛ ۶. اندر احوال فلك و دلیل‌ها؛ ۷. اندر طالع مولودها گرفتن؛ ۸ اندر سهام و دلیل‌هایش؛ ۹. معرفت اسطرلاب. سایر تألیفات مؤلف بدین قرار است: القوافی، تقویم الادویه المفرده، تلخیص علل القرآن، صحة الابدان، قانون الادب فی ضبط کلمات العرب فارسی، کامل التعبیر، مدخل الی علم النجوم، ملحمة دانیال و ... .
[دنا ۵۹۰/۲؛ کشف الظنون (۱: ۲۶۲)، فهرستواره (۴: ۲۸۲۸)، هدیة العارفین (۱: ۲۶۳)]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۷۰۴۲
آغاز: بسمله رب تمم بالخیر سپاس خدای را که یگانگی صفت و جمله مصنوعات مسخر قدرت اوست ... بدانکه علم نجوم علمی شریفست و بزرگوار است و دانش این علم نزد فضلا؛ **انجام:** چیزی افزون آید بحساب هر پنج درج را ثلث ساعت کیرد و دو درج و نیم را سدس ساعت ان شاالله تعالی و هو حسبی و کفی.
انجامه: «و فرغ من نسخ هذا الکتاب فی یوم الاحد سادس من شهر ذوالقعد سنه خمسه و خمسین سبعمائه من ید الضعیف المذنب الخیف سلیمان بن محمد بن احمد المعروف بصایع الغریب فی المدینة دارالملك اقسراء گلستان المعروف ...
خط: نسخ کهن، کا: سلیمان بن محمد بن احمد معروف به صایع، تا: یک‌شنبه ۶ ذیقعده ۷۵۵ق، جا: اقسراء گلستان؛ محشی، در پشت اولین برگ نام کتاب و نام تعدادی از گیاهان دارویی و نیز مطلبی از چندتن از علما همچون سلطان العارفین بایزید بسطامی و ... به ترکی، در ادامه این رساله از پشت برگ ۱۰۶ رساله‌هایی با عناوین مؤامره تقویم کید بزیج معتبر سنجری، تقویم کید بزیج علائی، طریق عمل منازل بدین جدول، استخراج ساعات روز بروز، استخراج ارتفاعات روز بروز، فصل در دیدن ماه نو، اتصالات کواکب، معرفة منازل قمر، روز بروز، فصل در دیدن ماه نو، اتصالات کواکب، معرفة منازل قمر، اسماء تعلق آتش، اسماء تعلق خاك، اسماء تعلق هوا، اسماء تعلق آب، باب در آتشی در بیان طبیعت، باب در بیان طبیعت خاکی، باب در بیان طبیعت باد، باب در بیان طبیعت آب تا برگ ۱۱۱ آمده؛ کاغذ: بخارائی آهار و مهره، جلد: مقوایی روکش کاغذ کرم رنگ دارای حاشیه تیماج سیاه رنگ، ترنج منقوش، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۰۶گ، ۲۳ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [رایانه]

● **بیان نظرات رمل** / رمل / فارسی
bayān-e nazarāt-e raml

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۶۸۴/۴
آغاز: بدان که نظرات بر پنج نوع است: ۱. تثلیث که تمام دوستی است ۲. تسدیس که نیم دوستی است ۳. تربیع که نیم دشمنی است؛ **انجام:** و میان ۱ و ۴ تربیع ایمن است و بیان ۱ و ۱۰ ایسر. این است بیان نظرات رمل
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۱ص (۲۴پ)، ۱۵-۲۱سطر (۱۲×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۲۰-۱۸۶]

● **بیان نظرهای عشق (رساله در)** / عرفان و تصوف / فارسی
bayān-e nazar-hā-ye ʻešq (r. dar)

جمالی اردستانی، جمال الدین محمد، ۸۱۴-۸۸۳ ؟ قمری
jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412-1479)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۳۲۶/۳۴
خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن میرزا زمان، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۶۵۰- همان) [مختصر ف: ۱۱۶]

← بیان نفس ⋗ نفس
← بیان نقطة التوحید و بیان خطة التفریة ⋗ التوحید

● **بیان نی** / شعر / فارسی
bayān-e ney

با اقتباس از مثنوی به همین وزن.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۱۱۵/۲
آغاز: بشنو از نی مشنو از نی گفته اند ×× گوهر بحر معانی سفته‌اند؛ **انجام:** در طریق عاشقان جان فشان ×× گفته ام من آشکارا و نهان
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: کبود سپاهانی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۲۲گ (۲۶ر-۴۷ر)، ۱۲ سطر (۶×۱۳)، قطع: جیبی، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۶-۲۰۰]

● **بیان الواضح المشهود من فضایح النصاری و الیهود** / کلام و اعتقادات / عربی
bayān-ul wāḍiḥ-il mašhūd min faḍāyiḥ-in naṣārā wa-l yahūd

صالح بن حسین
sāleh ebn-e hoseyn

کتابی در ده «مسئله» در بیان ابطال اعتقادات یهود و نصاری و اثبات نبوت خاتم الانبیاء (ص) به‌نقل فرازهایی از کتاب‌های آنان، گرفته شده از کتابش «تخجیل من حرف التوراة و الانجیل» که به دستور یکی از امامان (گویا امامان اسماعیلیه) تألیف شده است. عناوین مسائل: ۱. اثبات عبودیة المسیح بنص الانجیل الصریح؛ ۲. اثبات نبوته بنصوص کتابه؛ ۳. تأویل الظواهر التی غلط به الکافر؛ ۴. تناقض الاناجیل المؤدیة بالتحریف و التبدیل؛ ۵. فی أن المسیح ما قتل و ما صلب؛ ۶. أجوبة مسکتة عن اسئلة مبهتة؛ ۷. ابطال الاتحاد الذی یدعیه أهل الالحاد؛ ۸. الابانة عن تناقض الامانة؛ ۹. بیان فضایح النصاری و الیهود؛ ۱۰. البشائر الالهیة بالتسمیة المحمدیة.
[دنا ۵۹۱/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۹۴۵
آغاز: الحمدلله الموجود الذی لایسبقه وجود المعبود الذی لا یقلقه جحود الواحد الذی لا یندرج فی معدود؛ **انجام:** و المشیء علی الماء المغرق و دخول النار المحرق و الاخذ من الغیب ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه نوروز از ربیع الاول ۱۰۲۶ق، جا: حیدر آباد؛ وقف‌نامه کتاب با مهر «پیرو آل علی عاقبتش محمود است» (بیضوی) و «الواثق بعنایة الملك الودود عبده عبدالرحیم بن داود» (بیضوی) و «المتمسک بربه الودود کلب عتبة آل النبی محمود» (بیضوی) و «المتوکل علی الله الغنی جبرئیل الحسینی» (دایره)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۸۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۵-۳۲۸]

● **بیان الواقع** = **معادیة** / کلام و اعتقادات / فارسی
bayān-ol vāqeʻ = maʻādīye

شریف شیرازی، ق۹ قمری
šarīf šīrāzī (- 15c)

اهدا به: وزیر زین الدین شیخ علی
رساله مبسوطی است در معاد و اثبات جسمانی بودن آن، بر اساس عقل و نقل. در این رساله، عقاید و افکار بسیاری از حکما و فلاسفه نقد و بررسی شده و مناقشاتی با محیی الدین عربی دارد. در این رساله از آثار فضل الله حروفی مقتول مانند جاودان نامه، محبت نامه و غیر اینها بسیار نقل شده است و در لابه‌لای کتاب از سید نعمة الله ولی، استاد خالو سراج (مقیم شیراز و رفیق مؤلف)، سید نظام الدین احمد شیرازی و از استادش مولانا ابوبکر طبیب نام برده شده و در صلوات بر پیامبر همانند اهل سنت عمل کرده است؛ همچنین روایت زیادی از طرفین، اهل سنت و شیعه و اشعار عرفانی، از خود مؤلف و از «فضل الله» که «نعیمی» تخلص می‌کرده آورده شده است. در اثنای آن از کتاب‌ها، سخنان و اشعار بزرگانی چون شیخ مفید، ناصرخسرو، افضل الدین کاشی، شهاب الدین سهروردی، خواجه نصیر

طوسی، قونوی و ... استشهاد کرده است. از نام کامل مؤلف، آگاهی نیافتیم، مگر تخلص شعری و و موطن و روزگار زندگی او که معاصر با سید محمد بن میر سید شریف جرجانی بوده و از او نقل می‌کند: «روزی امیر محمد سید شریف الرحمة در حلقه درس، در شیراز نقلی از سید شریف ...»، «بر آر آه جگر سوز آتشین چو «شریف» ×× که سوزد آنچه حجابست از حمل تا حوت». بخشی از عناوین موجود عبارت است: هذه مقدمة فی تعداد المذاهب فی المعاد الجسمانی؛ هذه رسیلة لصورة تنوعاتهم و وسیلة فی الاحاطة لمخترعاتهم؛ هذه اختلافات المقالات فی المسالة المنامات؛ هذه مبدا الانتقال الی عالم المعاد و البحث عنه بحکم العود؛ هذه صورة نفس الاختلاف فی النفس بین الاختلاف و الاسلاف؛ هذه صورة الافادة فی مسالة الاعادة؛ هذه مسطورة مستورة عن فهم کثیر من الرجال علی قول من قال: ان المنام حضرة الخیال؛ هذه نیة حکمیة فی تاسیس قواعد العقائد النبویة فی مسالة المعاد و تعیین المعاد؛ هذه بقیة من المسالة (...) فی بیان الکلمة علی الروح بالمطابقة؛هذه خاتمة لفذلکة المباحث الماضیة التی ذکرت فی بیان النفوس الغاضیة و الارواح المتنعمة فی العشیة الراضیة.

حروفیان در آثار موجود درباره آنان اعم از کتب ویژه مقالات دائرة المعارف‌ها و هنگام یاد آثار آنان، در فهرست‌ها به همان عنوان روزگار تیمور لنگ، و به تعبیر بهتر، با همان اتهام بی‌دینی، الحاد، غلو، اباحه محارم و تاویل معتقدات بر اساس دانش ویژه‌ای از حروف که «فضل الله» بدعت آن را نهاده است، معرفی شده و می‌شوند؛ لکن، آثار موجود از حروفیان، خصوصاً این کتاب، چنین اتهامات را تأیید نمی‌کند، بلکه گرایش بیشتر مؤلف را در امر معاد، به ظاهر آیات و احادیث نسبت به آرا و عقاید حکما نشان می‌دهد. با این حساب، این فرقه مخترع تأویل بر اساس حروف هستند و نه پدیدآوران تعبیرات عرفانی و شطحیات، بلکه ویژگی اینان، در تعرض به حکومت است، آن هم حکومت تیمور و اعوان او و سوءاستفاده آنهایی که خصومت دیرینه‌ای با شیعه از سویی و با صوفیه و عرفا، از سوی دیگر داشته‌اند، باعث آن شده که این گروه، پیوسته با نشانی‌هایی از کفر و زندقه به مردم معرفی شوند.

آغاز: بسمله و به نستعین حمد حمید و شکر مجید مرآن مبدی معید را که مبدء و معاد سالکان مسالک معرفت مولی و سایران طریق مدارک ممالک معنی را مخصوص بصورت منصوص نفخت فیه من روحی

انجام: از برای خروج از ورطه قهر قادر علام و دخول در حظیره لطف مالک دارالسلام. بلبل گلزار و حدت گشت همچو گل شکفت ×× هر که این اوراق همچون برگ گل خندان کرد/ هر که را زین گونه نبود اعتقاد اندر معاد ×× گر همه خود بو علی سیناست بی شک خبط کرد. تمت الکتاب معادیة.

[فهرست متون حروفیه ص ۸۰ و ۱۰۵؛ نسخه‌های منزوی ۱۰۶۸/۲؛ لغت‌نامه دهخدا، «حروفیان»؛ العراق بین الاحتلالین ۲۴۶/۲؛ کشف الظنون ۶۵۰/۱-۶۵۱؛ فهرستواره منزوی ۸۷/۶ و ۱۶۰/۷ بدون نام مؤلف؛ دنا ۵۹۱/۲ (۶ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۰۹۶

آغاز: منجم آنست که اجساد محشور نمی‌شوند گفتیم مر ایشان هر دو را که اگر قول شما خواست من هیچ خاسر نیستم؛ **انجام:** چنان که یازده که می‌گوئی یکیست پس اضافه یکی ده کردی و دوازده اضافه دواست باده

خط: نستعلیق و ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۹، جا: شرقی؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی، حواشی موجود غالباً رساله‌هایی هستند که به علت پراکندگی برگ‌ها، قابل شناسائی نیست ولی احتمالا از حروفیه می‌باشند؛ کاغذ: شرقی، جلد: روغنی و لاکی گل بوته‌دار، عطف تیماج قهوه‌ای، ۸۲گ، ۱۵ سطر (۱۱/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۸-۱۴۶]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۹۸۵

آغاز: ای بسا کافر شده ازعقل خویش ×× هیچ دیدی کافر از دیوانگی. قال الله تعالی ویحسبون انهم یحسنون صنعاً وآدم وانبیاء می‌باید که واضع ادیان وملل بوده باشند؛ **انجام:** برابر

نام مؤلف به قرینه انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: درویش علی دوست بن مقصود خویی، تا: ۲۳ ربیع الثانی ۹۷۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سیاه ترنج و با سر لچکی، ۱۲۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف مخ: ۱-۲۹۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۴۲

آغاز: در تشخیص پیکر زیبای ... خود ساخت که من احب؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: شاید محمد صالح، تا: رجب ۹۷۱ق؛ افتادگی: آغاز؛محشی؛مهر«عبده محمد صالح»(بیضوی)؛جلد: تیماج زیتونی مجدول، ۱۲۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [ف: ۳۲-۱۷۶]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۵۹۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۷۹ق؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: ساغری کاغذی آلبالویی، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۴×۱۹/۳سم [ف: ۷-۴۳۸]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۵۵۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ (۱۱ر-۱۲۰ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۹-۳۵۷]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۶۳۶-۹/۱۸۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: مشهدی علی، تا: جمعه ۳ رمضان ۱۲۰۹ یا ۱۲۵۹؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۱۱۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲-۶۵۱]

● **بیان واقع** / ادبیات / فارسی

'bayān-e vāqe

کشمیری، عبدالکریم بن عاقبت محمود
kešmīrī, ʻabd-ol-karīm ebn-e āqebat mahmūd

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۷۰۱

آغاز: بسمله الحمدلله الذی علم الانسان ما لم یعلم ... و بعد بنده حقیر سراپا ... بواسطه توطن؛ **انجام:** روی توجه سمعت دارالسلطنة لاهور آورد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

↩ بیان واقعه ⪢ الواقعة الحقانیة

↩ بیان واقعه امیر تیمور ⪢ واقعه امیر تیمور

↩ البیان و الانشاء ⪢ اساس الاقتباس

● **البیان و التبیان** / کیمیا / عربی

al-bayān wa-t tibyān

جابر بن حیان، ۱۲۰-۱۹۸ ؟ قمری
jāber ebn-e hayyān (739-814)

مقاله هفتادم از کتاب «السبعون» اوست. این کتاب غیر از کتاب «البیان» او می‌باشد که در ضمن مجموعه رساله‌های یازده‌گانه او چاپ شده است.

آغاز: الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد وآله اجمعین قد سبق لنا هذا تسعة و ستون کتاباً کل کتاب منها فی فن من فنون الصناعة و نحن نذکر فی کتابنا هذا و هو السبعون و هو تمام کتبنا هذه الاشیاء من تفاسیر التدابیر المذکورة فی کتابنا هذه فنبدء من ذلک بالحیوان

[دنا ۴۸۱/۸ (کتاب البیان)؛ سزگین، تاریخ نگارشهای عربی ۴: ۲۸۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۴۶۷/۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** اضفنا الیه امر الجنس الاخیرین لیستکمل

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن یک‌لا قرمز، ۳گ (۷۸ر-۸۰ر)، اندازه: ۱۵/۶×۲۳/۲سم [ف: ۶-۴۵۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۰۱۱/۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فعلی من هو اعلم منه بحفظ ما فیها من معنی م اعمل بما فیها فوالله لقد قربت ما فیها تقریباً کثیراً و ینبغی ان استاده بدرسه لها النصب بها بدرسه ما یجب ان شاء الله عزوجل. انجامه: تمت المقالة السبعون بحمدالله و نعمه و هی آخرها و صلی الله علی سیدنا محمد نبیه و علی آله و سلم تسلیما کثیرا دائما ابداً فی شهر صفر من سنة۱۲۸۸. لعمرک ان جابر غیر واهٍ ×× باقول تبرهن للعقول / و اعمال مشرقة غوال ×× مصححة الروایة و النقولِ / فلم ینکر جلالتها لبله ×× سوی ذی ظلمة سفه جهول / و کیف یسوع دفع ضعیف رأی ×× و سبان الانام مع الکهول / نقول بان جابر نعم واهٍ ×× لما ملا الجبال مع السهول

خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج، ۳گ (۱۵۱پ-۱۵۳ر)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۷×۲۲/۳سم [ف: ۲۹/۲-۶۲۰]

● **البیان و التبیین** / ادبیات / عربی

al-bayān wa-t tabyīn

جاحظ، عمرو بن بحر، ۱۵۰-۲۵۵ قمری
jāhez, ʻamr ebn-e bahr (768-780)

چاپ: طبع مع شرح غریب الفاظه لحسن الفاکهانی والشیخ الزهری الغمراوی، جزء۱، المطبوعات العلمیه، ۱۳۱۱ق، وجزء۲، ۱۳۱۲و۱۳۱۳ق.

[الاوقاف العامة موصل۲۳۸/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۵۱-ف

نسخه اصل: اسعد افندی ش ۳۸۸۳؛ خط: نسخ، کا: حیدرة حسن دمشقی سراج، تا: ربیع الثانی ۴۵۳ق؛ ۱۲۷گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۹۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۳۲/۲۷

منتخب البیان و التبیین. شامل ابیاتی که عبدالله بن کثیر سهمی و خالد بن عبدالله قسری از امیر المؤمنین شنیده بودند؛ خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن علی بن حسن جباعی، تا: شنبه ۱۸ شوال ۸۵۲ق؛ در حاشیه آن نوشته شده: «بخط ابن مکی حاشیة»؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن بنفش، ۱ص (۷۴)، اندازه: ۱۸/۲×۲۸سم [ف: ۲۹/۱-۳۸۵]

● **البیان و التبیین = حل شکوک الرازی علی کتب جالینوس** / طب / عربی

al-bayān wa-t tabyīn = ḥall-u šukūk-ir rāzī ʻalā kutub-i jālīnūs

زهرالایادی، زهر بن عبدالملک، -۵۲۵ قمری
zahr-ol-ayādī, zahr ebn-e ʻabd-ol-malek (- 1132)

وابسته به: الشکوک علی جالینوس؛ رازی، محمد بن زکریا (۲۵۱-۳۱۳ق)

در میان تألیفات عدیده محمد بن زکریا رازی کتابی وجود دارد موسوم به «شکوک»، که موضوع آن اساساً اختصاص دارد به ذکر خطاها و تناقضات اقوال و آراء جالینوس طبیب در خصوص مباحث و مسائل مربوط به طب و فلسفه و الهیات و علوم طبیعی که بعدها یکی از مشاهیر علما و اطبای اندلس دفع و حل همه این شکوک را بر کتب جالینوس به عهده گرفت و کتاب خاص مستقلی در رد آن تألیف کرد که معروف است به حل شکوک رازی. در مقدمه این کتاب ابوالعلا می‌گوید که من مصنفات رازی را که همگی حاکی از وفور علم و قوت فهم و

کثرت مطالعه او در خصوص مسائل و مباحث فلسفی و علمی است دیده‌ام اما این کتاب را که سراسر مملو از افک و سفسطه و قول زور است ابدا گمان نمی‌کنم ریخته قلم او باشد و ظن غالب من آن است که به قلم یکی از سوفسطائیه است که خواسته است با انتساب آن به رازی او را در بین مردم بی‌اعتبار کند (به همین جهت اقوال او را در همه مواضیع با «قال السوفسطائی» نقل می‌کند) و مؤید بر صحت ظن من همانا اظهار شکر و قدردانی او نسبت به جالینوس است در مفتتح کتاب که با سایر مطالب آن که همگی طعن و اعتراض و رد بر او و تخطئه اوست ابدا نمی‌سازد و به فرض قبول صحت انتساب آن به رازی باید چنین فرض کرد که او لابد این کتاب را یا تألیف کرده که هنوز به غور مطالب کتب جالینوس و دقائق و رموز علم منطق که فی الواقع میزان معانی و ممیز متقاصر از متناصر است نرسیده و یا این که موقعی دست به تألیف آن زده که از علم طب به صناعت کیمیا توجه نموده و به سبب تأثیر روایح زرنیخ و کبریت و این قبیل مواد در مغز و دماغ او فسادی و خللی راه یافته بوده است و پس از تمهید این مقدمه منتهی قدری مفصل‌تر شروع می‌کند به شرح و بسط تمام به نقل یکایک اقوال سوفسطائی معترض تحت عنوان «مسئله» و رد و نقض و نقد آنها ذیل عبارت «قال ابوالعلا بن زهر» در دو سفر به قرار تفصیل ذیل: سفر اول مشتمل بر شکوک کتاب البرهان در دوازده مسئله، منافع الاعضا ایضا در دوازده مسئله، آراء بقراط و افلاطون در پنج مسئله، القوی الطبیعیة در هشت مسئله، الاسطقسات و طبیعة الانسان در دو مسئله، کتاب المزاج در دو مسئله؛ سفر دوم شامل شکوک ادویه مفرده در پانزده مسئله، کتاب المیامر در دو مسئله، کتاب قاطاجانس در یک مسئله، کتاب حیلة البرء در دو مسئله، کتاب اعضاء الالمة در بیست و یک مسئله، کتاب العلل و الاعراض در یک مسئله، کتاب البحران در دو مسئله، کتاب الصناعة الصغیرة در یک مسئله، کتاب تدبیر الاصحاء در دو مسئله، کتاب اغلوقن در سه مسئله، کتاب الذبول در چهار مسئله، کتاب المرة السودا در یک مسئله، کتاب حرکات العضل در یک مسئله، کتاب فی ان قوی النفس تابعة لمزاج البدن در سه مسئله، کتاب المنی در چهار مسئله، کتاب الاغذیة در یک مسئله، کتاب الفصول در ۳ مسئله. (غلامعلی عرفانیان)

[دنا ۵۹۱/۲؛ بروکلمان ۴۸۶/۱ و ذیل ۸۸۹/۱]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۹۹۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۶؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی دورو با ترنج و حاشیه ضربی، ۷۹گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۹–۱۶۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۹۹۸

آغاز: بسمله الحمدلله الذی اتقن کل شئی؛ **انجام:** و احسانا الینا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲۹ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [الفبائی: ۹۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۲۶۹–ف

نسخه اصل: نواب ش ۷ طب (فاضلیه ص ۲۳۸)؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ در ص ع آمده: «شرح شکوک الرازی علی الستة عشر لجالینوس تصنیف ابوالعلاء ابن رهر» و «کتاب الانتصار لجالینوس تصنیف ابوالعلاء بن زهر علی ما اخذ علیه فی جمیع کتبه» و «داخل عرض کتابخانه مدرسه فاضل خان شد به تاریخ شهر شوال ۱۲۷۳»، «به تاریخ دهم شهر ذی قعده سنة ۱۰۸۷ عرض دیده شد»؛ مهر: صدیق الملک، جبرئیل ۱۰۵۳، محمد عقیلی، «عبدالمنعم بن عبدالقاهر بن ابی الاسرائیلی المتطبب یبق بالله عزوجل»؛ تملک: محمد بن علی متطبب در شیراز، عرض سال ۱۲ با مهر محمد تقی و نام شرف متطبب و اینکه کتاب از حکیم جبرئیل بوده و تحویل شاه محمد شده و در ۲۸ رمضان ۳۸؛ کاغذ: سفید، جلد داخل سختیان سیاه، ۷۹گ، ۲۹ سطر، قطع: وزیری [فیلمها ف: ۲–۱۱۱]

● **بیان و بدیع** / معانی بیان / فارسی

bayān va badī‘

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۵۳۱

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی–مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۸/۵×۳۱/۲سم [رایانه]

● **بیان وجود** / عرفان و تصوف / عربی

bayān-e vojūd

قمشه ای، محمد رضا بن ابوالقاسم، ۱۲۴۱–۱۳۰۶ قمری

qomše-ī, mohammad rezā ebn-e ab-ol-qāsem (1826-1889)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۹۸۶/۲۵–ف

نسخه اصل: نسخه آقای شیخ آقا بزرگ تهرانی؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۳۵۰ق؛ ۲ص (۲۰۰–۲۰۱)، قطع: ربعی [فیلمها ف: ۱–۷۵۲]

● **بیان و عیان** / عرفان و تصوف / فارسی

bayān va ‘ayān

مشتمل بر پنج «لوح» در معرفت حق تعالی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳۱/۱۵

آغاز: سپاس بی قیاس معبود مطلق راست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: الوان، ۱۵ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲–۳۹۳]

← البیان الهادی الی حال المهدی (مختصر) ⟵ رسالة البیان الهادی الی حال المهدی (مختصر)

● **بیانی در باره شیخ عبدالغفار**/عرفان و تصوف، تراجم/فارسی
bayānī darbāre-ye šeyx ʻabd-ol-qaffār
اشقری، تاج الدین محمود
ašqarī, tāj-od-dīn mahmūd

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۰۵۷/۶۷
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷-۱۸۸]

● **بیانیه** / فلسفه / فارسی
bayānīye
کرمانی، محمد حسین بن محمد صادق، ق۱۳ قمری
kermānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad sādeq (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۷۹ق
نام رساله و نگارنده (بی نسبت) و تاریخ نگارش در انجامه آمده است. در دیباچه می گوید: در مجلس حاج میرزا قاسم خان، در کرمان، مسأله دشواری به میان آمد، چون وقت تنگ بود، بر این شدیم که پاسخ آن را در یک گفتاری بنویسم. نخست پرسش را می‌آورد و سپس با ۱ «مقدمه» و ۲ «فصل» به آن پاسخ می‌دهد. مسأله چنین است «شخص کوچک و پست چگونه معرفت پیدا می‌کند به حال شخصی عالی و بزرگ»: شناخت سلطان و بزرگان و خداوند و ارزش یابی شناخت. (احمد منزوی)
آغاز: حمد مخصوص خداوندی ست که پرورنده عالمیان است، و درود غیر محدود شایسته پیغمبری ست.. بعد، چون سوال فرمود از این ضعیف ...
انجام: و کتابی مفصل‌تر در مطالب حکمتی و میزان هر چیز در شرع و دین بحول الله نوشته ام و حاضر است و این رساله مسمی است به بیانیه وص لی الله علی محمد و آله الطاهرین. قد کتبه و صنفه العاصی محمد حسین بن محمد صادق ۱۲۹۷
[دنا۲/۵۹۱؛ فهرستواره منزوی ۸۸/۶]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۹۸۷/۱-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۷ق؛ این رساله همراه است با «مناقب النساء» در یک مجموعه؛ ۷۰ص (۲-۷۱) [عکسی ف: ۱-۵۵]

● **بیانیه‌ها و شب‌نامه سیاسی و جز آن** / حکومت و سیاست / فارسی
bayānīye-hā va šab-nāme-ye sīyāsī va joz ān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۰۶۰-عکس
نسخه اصل: مجلس شماره دفتر ۶۵۰۱/۲۶۷؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۲۷۶]

● **بی بی فاطمه** / داستان / فارسی
bī bī fāteme
داستانی است که برای پرورش دینی و فضایل اخلاقی نگاشته شده است.
[مشترک پاکستان ۱۰۸۰/۶ (۴ نسخه)، ۱۳۱۹ و ۱۳۹۹/۸ (۲نسخه) و ۳۵۰/۱۰، ۳۵۱ و ۱۶۵۹/۱۲؛ فهرستواره ۲۹۷/۱ «بی بی فاطمه»]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۰۲/۱۵-عکسی
آغاز: رساله حضرت بی بی فاطمه زهرا (رض). در خبر است که فردای قیامت، آمنا و صدقنا، جمله از خلایق از گور بیرون آیند، بعده فرمان حضرت عزت در رسد که ای جبرئیل که کسی در قبر مانده است یا نه ... جبرئیل گوید؛ **انجام:** رسول فرماید که رضای من این است که از سرخون پسران خود باز آی و بدل خون ایشان امر امتان بخواه. فاطمه گوید ... تمت ...
نسخه اصل: گنج بخش، ش ۷۴۵ (گنج ۲۰۸۸/۴)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۶ص (۲۱۵-۲۲۰) [عکسی ف: ۲-۴۴]

● **بی بی فاطمه** / شعر، داستان / فارسی
bī-bī fāteme
داستانی فرح‌بخش و دینی. اشعاری است در بیان داستان عروسی حضرت فاطمه زهرا (س). در فهرست دانشگاه تهران شماره ۹۵۹۶ (ضمن مجموعه است) از بیدلی یا آذر بیگدلی دانسته شده است. همین سرآغاز در نسخه‌ای در کتابخانه گلپایگانی به شماره ۱۷۰/۵۹ هست که در ضمن مجموعه اشعاری است.
آغاز: آمدن زنان قریش خدمت پیغمبر وبردن فاطمه به عروسی باز بطرف چمن از سرنوبهار ×× آنچه به دل غنچه داشت کرد همه آشکار
انجام: هست امید گدا آنکه به روز جزا ×× دست بگیرد مرا حیدر دلدل سوار
[فهرست مشترک پاکستان ۱۳۹۹/۸؛ فهرست دانشگاه تهران ۴۱۸/۱۷؛ فهرستواره منزوی ۲۹۷/۱؛ فهرست گلپایگانی ۱۲۳۸/۳]

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۶۶۸/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۲ جمادی الاول ۱۳۵۱ق؛ ۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف مخ: ۱-۸۸]

● **بیت الاحزان** / گوناگون / فارسی

beyt-ol ahzān

بروجردی طهرانی، محمد حسین، ق۱۳ قمری

borūjerdī tehrānī, mohammad hoseyn (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۱۹۴

آغاز: بسمله حمدله چون تراب اقدام علماء و مومنین و تبعیان ائمه طاهرین و خادم شرعیت؛ **انجام:** و میگفت کاش بزرگان بنی امیه حاضر میبودند و میدیدند که من انتقام ایشانرا

خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ در انتهای نسخه ۲۰ برگ به نام تعبیرنامه با چاپ سنگی آمده است؛ کاغذ: آبی، جلد: میشن، ۱۸ سطر (۱۰/۵×۱۵)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [رایانه]

● **بیت الاحزان** / فارسی

beyt-ol ahzān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۲۸۴

بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق، قطع: وزیری [د.ث. مجلس]

● **بیت الاحزان فی مصائب سادات الزمان الخمسة الطاهرة من ولد عدنان** / تاریخ معصومین / فارسی

bayt-ul aḥzān fī maṣā’ib-is sādāt-iz zamān-il xamsat-iṭ ṭāhira min wuld-i ‘adnān

یزدی، عبدالخالق بن عبدالرحیم، -۱۲۶۸ قمری

yazdī, ‘abd-ol-xāleq ebn-e ‘abd-or-rahīm (- 1852)

تاریخ تألیف: نیمه دوم قرن ۱۳

مؤلف بعد از آن که مقتل عربی خود موسوم به «مصائب المعصومین» را نگاشت برای استفاده فارسی‌زبان‌ها این کتاب را تألیف نمود و آن را در پنج عزاخانه در مصائب خمسة النجبا تنظیم کرده است. هر عزاخانه مشتمل بر یک «مقدمه» و چند «مجلس» است: عزاخانه ۱. شهادت سید انبیاء (ص)؛ ۲. بیان احوال شهادت سیده نساء عالمیان حضرت فاطمه زهراء (س)؛ ۳. بیان امیر مؤمنان (ع)؛ ۴. بیان احوال قرة العین مصطفی حضرت امام حسن مجتبی (ع)؛ ۵. بیان احوال حضرت امام حسین (ع).

در الذریعه نام کتاب حاضر چنین درج گردیده است: «بیت الاحزان فی مصایب سادات الزمان الخمسة الطاهرة من ولد عدنان». (حافظیان)

آغاز: الحمدلله الذی اعظم بلایا الانبیاء و المرسلین و احسن رزایا الاوصیاء المکرمین ... و بعد، چنین گوید بنده عاصی ... عبدالخالق

انجام: و بشارت باد ترا که چیزی چند مخصوص تو و شیعیان تو و دوستان تو گردانیده که به هیچ کس نداده، امیرالمؤمنین این بشارت شنید بسجده در آمد و شکر الهی را بجا آورد.

چاپ: تبریز، ۱۲۷۵ق، سنگی؛ دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۲۸۶، ۴۱۰+۱صص

[دنا ۵۹۲/۲ (۹ نسخه)؛ الذریعة ۱۸۵/۳؛ ریحانة الأدب ۳۸۹/۶؛ مشار فارسی ۸۳۸/۱ و ۲۴۷؛ مشترک پاکستان ۳۳۸/۱۰: نشانی ۳ نسخه؛ فهرستواره منزوی ۱۵۶۴/۳]

۱. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۳۴۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** بید مصنف عاصی بانجام رسید اللهم اجعله خالصاً لوجهک الکریم ...

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الاول ۱۲۶۴ق، جا: مشهد مقدس؛ مصحح، مقابله شده در ۱۲۶۹ق؛ مهر: کاتب «عبده الواثق عبد الخالق» (بیضی) و «عبدالخالق» (چهارگوش)؛ واقف: یزدی، عبدالخالق بن عبدالرحیم، جمادی الثانی ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴۸گ، ۲۵ سطر(۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۲۹۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۵۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** از دشمن کشیدن و سخنان درشت از سنگدلان شنیدن بیشتر از ان آه که

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج ضربی قهوه‌ای و دارای ترنج و دو سر ترج با نقش گل و بوته و حاشیه زنجیره‌ای، ۲۸ سطر (۹×۱۹)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۴×۲۴سم [رایانه]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۶۶۱

آغاز: بسمله و در جمله خدمات دیگر ملائکه این بود؛ **انجام:** الحمدلله رب العالمین ... عطا فرمود سنه ۱۲۶۶

مؤلف از رایانه آستان قدس؛ خط: نسخ، کا: سید علی عربشاهی، تا: ۱۲۶۶ق، جا: هرات؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [الفبائی: ۹۳]

۴. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه: ۷۲

آغاز: بسمله ... السلام علیکم یا امة محمد صلی الله علیه و آله و رحمة الله و برکاته.. سبحان الذی اسماؤه لاتعد و آلاؤه لاتحصی پاک و منزه است خداوندی که اسامی مقدسه او را نتوان احصاء نمود؛ **انجام:** می‌فرمود ای پسر برادر کاش مرده بودم و تو را به این حل مشاهده نمی‌کردم و ما الله بغافل عما یعمل الظالمون.

شامل پنجاه مجلس از کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ نام کتاب و مؤلف در صفحه عنوان نسخه چنین آمده است: «مصباح النجاة، ملا اسماعیل خاجویی»، با علامت بلاغ مقابله؛ جلد: تیماج سرخ مجدول گرهی با ترنج و سرترنج، ۲۴۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۱۷]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۹۵۰/۲-۱۱/۵۰

آغاز: مقدمه در فهرست آیات و احادیث و مطالب در مجالس آن نوشته‌ام تا هرکس که خواهد که بر آنها مطلع شود؛ **انجام:** مؤلف

گوید نمیدانم چگونه شد ناله‌ها و زاری‌های ملائکه در آن وقتی که در روز عاشورا ... فقال یا محمد بشر الزائرین له بعد مماته پس جبرئیل عرض کرد ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول گرهی ضربی، ۹۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۲-۶۵۴]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۶۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای حر دل خوش دار که ما هم از عقب سر می‌رسیم به جهت این کلام خروش ...
خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا تیماج قهوه‌ای پوشانده عطف تیماج مشکی، ۱۶۴گ، ۲۵ سطر (۱۲×۲۴)، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۲-۳۱]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱/۱۲۱۵۰

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰۶گ (۱-۱۰۶)، ۲۲ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۰-۶۳۰]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۰۱۹

آغاز: مجلس اول در احتضار رسول خدا صلی الله علیه و آله. السلام علیکم یا امه محمد (ص) ... و بعد سبحان الذی؛ **انجام:** و بهمراه سایرین اسیران بردند. ولا تحسبن الله غافلا عما یعمل الظالمون.
نسخه بدون طلیعه و دیباچه و تحمیدیه، مستقیماً با مجلس اول شروع می‌شود و مجلس مجلس ادامه می‌یابد تا مجلس چهل و نهم. این نسخه با نسخه چاپ شده این اثر تفاوت‌هایی دارد و گویا تحریر نخستین آن باشد چرا که اثر چاپ شده از عبدالخالق یزدی «بیت الاحزان فی مصائب سادات الزمان الخمسه الطاهره من ولد عدنان» مفصل‌تر و تا هشتاد و دو مجلس ادامه می‌یابد. عبارت‌های مجالس متناظر نیز با هم اندکی تفاوت دارد؛ خط: نسخ خوب، کا: ابراهیم بن ملا صفر، تا: ۱۰ ربیع الثانی ۱۲۶۴ق، برای حاج محمد رضا؛ دارای چند یادداشت و حاشیه: حاشیه مفصل بر مطالبی در مورد حضرت ابا عبدالله الحسین که در صفحات ۲۱۶-۲۸۵ این نسخه نوشته شده، به قلم مالک نسخه حاج میرزا ابوطالب رهبری زنجانی که از علما و شخصیت‌های صدر مشروطه بوده و خط و قلم خوشی داشته است، یادداشت خرید نسخه از حاجی محمد کاظم صراف به تاریخ ۱۳۳۲ با امضای ابوطالب زنجانی، یادداشت تقدیم نسخه از سوی میرزا ابوطالب رهبری به حاجی میرزا احمد که از علمای وقت بوده به تاریخ ۱۳۳۱/۹/۱۲، یادداشتی با تاریخ ۱۳۱۷/۶/۱۴ در خصوص عقاید شریعت سنگلجی در خصوص انکار معاد و رد آن از سوی ابوطالب رهبری زنجانی با استناد به عقاید دیروزیان و امروزیان از تمدن باستانی تا دانشمندان علوم نوین با ذکر نام، یادداشت دیگری به تاریخ ۱۳۴۳ با امضای ابوطالب رهبری زنجانی در خصوص حضور عده‌ای از علمای زنجان در مجلس مؤسسان برای دادن رأی به پادشاهی رضاخان، و ابراز نگرانی نگارنده از این اتفاق، درج دو رباعی از شیخ نجم الدین کبری و یک رباعی عرفانی از خود نویسنده (ابوطالب رهبری زنجانی) به تاریخ ۱۳۳۶ به این شرح: «ای من بفدای آن که محبوب من است ×× وز دیده ندانم ز چه محجوب من است / نی نی دائم حسن جمالش پیداست ×× محجوبی او ز چشم معیوب من است»، ابیاتی فارسی از احزن اردبیلی؛ تملک: ابوطالب زنجانی با تاریخ ۱۳۳۳؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۴۵۴ص، ۲۳ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۵۰-۴۷/۱]

۹. مشهد؛ امام هادی؛ شماره نسخه: ۴

خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۰گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۹سم [ف: ۶]

۱۰. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه: ۲۳۰

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ برگ‌ها در هم و نسخه ناتمام است؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲۰۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲۲]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۲۴۰-۱۲/۱۳۰

آغاز: برابر **انجام:** و دختران و عیال اشکبار بعد از اسیری کوفه و شام روانه مدینه طیبه شدند و سیعلم الذین ظلموا ای منقلب ینقلبون. مجلس دویم درشهید کردن آن حضرت است به زهر.
خط: نستعلیق شکسته وثلث، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: ساغری مشکی مجدول ضربی (خطی و گرهی)، ۱۱۹گ، ۱۹-۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲-۶۵۴]

● بیت الاحزان فی مصائب سیدة النسوان / تاریخ معصومین / عربی

bayt-ul aḥzān fī maṣā’ib-i sayyidat-in niswān

قمی، عباس بن محمد رضا، ۱۲۵۴-۱۳۱۹ شمسی

qomī, ‘abbās ebn-e mohammad rezā (1875-1940)

رساله‌ای کوتاه در احوالات و برخی از مناقب و مصائب فاطمه زهراست و آنچه پس از رحلت پدر بر او گذشته است، مستند به احادیث اهل بیت و مصادر تاریخی است، شامل چهار «باب» و یک «خاتمه»: ۱. ولادتها و اسمائها و کناها؛ ۲. فضلها و جلالتها؛ ۳. اخبار السقیفه؛ ۴. کثرة حزنها و بکائها علی ابیها؛ خاتمه: فی وفاتها علیه السلام.

آغاز: بسمله، الحمد لله ناصر المظلومین ... و بعد فیقول ... هذه رسالة مختصرة فی ذکر احوال سیدة نساء العالمین و بضعة خاتم النبیین و ام الائمة الطاهرین اطهر النساء

انجام: و مرضت مرضا شدیدا و لم تدع احدا من اذاها یدخل علیها الخ. تم الکتاب.

چاپ: با تحقیق باقر قربانی زرین، تهران، مؤسسه نبأ، ۱۳۱۴ق؛ طهران، سنگی، ۱۳۶۳ق، خشتی، ۸۶ص

[دنا ۵۹۲/۲ (۸ نسخه)؛ الذریعة ۱۸۵/۳؛ ریحانة الادب ۳۱۸/۳؛ رجال ایران ۲۱۵/۲؛ مشار عربی، ص ۱۳۸]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۹۱۶/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و صل علی البتول الطاهرة، الی قوله فاطمة بنت رسولک و بضعة لحمه و صمیم قلبه و فلذة کبده و التحیة منک له و التحفة و فی هذا الاعتزال
باب نخست کتاب ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمع شطرنجی قهوه‌ای، ۳گ (۲۲پ-۲۴پ)، ۱۹ سطر (۱۴/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۳۷-۵۵۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۶۰۴۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ محشی از مؤلف، اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای با مهر «صحافی مروی مشهد» روی طبله اول مجدول، ۹۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۱۷۱]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۸۳۰-۲۹/۱۷۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** قال لما استوثق الامر الابی بکر و نزل من السقیفة علی الصفة التی نزلها تکلم عمرو بن العاص ... و یستره من بعضهم فی رسول الله صلی الله علیه وآله.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: کاغذی، ۳۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۶۵۵]

۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۹۷۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ یادداشت مؤلف با این عبارت: «از کتب احقر عباس قمی است بدست آقای آقا مصطفی قمی» و قبل از آن نیز این یادداشت است: «از کتب احقر عباس قمی است نزد احقر علی القمی»؛ کاغذ: نخودی آهار مهره فرنگی، جلد: میشن یک‌لا قهوه‌ای، ۵۱گ، ۲۰ سطر، قطع: ربعی، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۵-۳۶۲]

۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۹۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محسن بن ابوالقاسم سبزواری، تا: سه‌شنبه ۴ محرم ۱۳۵۱ق؛ واقف: ظاهراً اشرف زاده سبزواری، ۱۳۵۱؛ کاغذ: فرنگی خط‌دار، ۳۳گ، ۱۷- ۲۸ سطر، قطع: خشتی کوچک، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۵-۳۰۲]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۱۶۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبد الله موسوی اشتهاردی، تا: سلخ ربیع الاول ۱۳۵۲ق؛ افتادگی: انجام؛ تقریضی شعری از میرزا فضل الله آل داود معروف به بدایع نگار بخط کاتب نسخه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۱۶-۱۵۸]

۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۷۶۷۸
خط: نسخ، کا: محمد بن عبد الله نقوی فامنینی، تا: ۲۷ ربیع الثانی ۱۳۵۹ق؛ افتادگی: انجام؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۲۹۱]

۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۲۹۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قرمز، ۹۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [مؤید: ۱-۲۵۸]

۹. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۱۶۳/۴-۵۸۲۴
خط: نسخ، کا: مصطفی بن احمد حسینی تهرانی مشهدی، تا: ۲۷ رمضان؛ با تقریظ میرزا فضل الله آل بدایع نگار، با اجازه مؤلف به نویسنده نسخه در ۱۳۴۶، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۳۳گ، ۱۲ سطر، قطع: جیبی [آستانه قم:-۸۴]

← بیت الشرف ⟩ مسالک النهج فی مناسک الحج

● بیت الصدیق / تاریخ / عربی

bayt-uṣ ṣiddīq

بکری، محمد توفیق، ۱۸۷۰-۱۹۳۲ میلادی

bakrī, mohammad towfīq (1870-1932)

شرح زندگانی اولاد و احفاد ابوبکر است که در مصر و جاهای دیگر سکونت داشته اند، در نه «باب»: ۱. توصیف خاندان بکری در مصر؛ ۲. نسب‌نامه آنها؛ ۳. احوال آنان تا ابوبکر؛ ۴. احوال آنانکه در مصر هستند؛ ۵. احوال اجداد مؤلف تا حضرت امام حسن (ع)؛ ۶. احوال اجداد مؤلف تا عمر بن الخطاب؛ ۷. وظائف رسمی که به خاندان بکری تعلق دارد؛ ۸. تکیه‌ها و خانقاه‌های منسوب به بکریها؛ ۹. برنامه‌های دینی که تعلق به این خاندان دارد.
چاپ: مطبوعات المؤ ید، ۴۱۶ص، ۱۳۲۳ق.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۲۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فهذا کتاب جمعنا منظومه و نظمنا منثوره من کتب کثیرة و أسفار عدیدة؛ **انجام:** و أعزالله حرمة الاسلام بجاهه المنیع علیه الصلاة و السلام و آله و صحبه بدور التمام.
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: پارچه سبز، ۲۱۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۳-۲۱۷]

← بیت القصید و در الفرید ⟩ مجموعه اشعار
← بیت المال ⟩ احوال بیت المال

● بیت المعمور / آداب و سنن / فارسی

beyt-ol maʻmūr

مشهدی، محمد اشرف بن پیر محمد،

mašhadī, mohammad ašraf ebn-e pīr mohammad

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۶۲۰

آغاز: پس بپرستید مرا و فرمود که بخواهند مرا تا اجابت شما نمایم؛ **انجام:** نماز فاطمه (ع) مفضل بن عمر از حضرت صادق (ع) روایت کرده که

خط: مختلف، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: حنایی اصفهانی، جلد: مقوایی با کاغذ ابری عطف تیماج قرمز، ۳۲۲گ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲-۵۲۸]

← بیت المقدس ⟵ بنای مکه و بیت المقدس

● بیج کنت بهاسکرا جارج (ترجمه) / ریاضیات / فارسی

رشیدی، عطاء الله بن احمد، ق۱۱ قمری

rašīdī, ‘atā’-ol-lāh ebn-e ahmad (- 17c)

در جبر و مقابله.

[نسخه‌های منزوی ۱۵۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۱۲۹-ف

نسخه اصل: مونیخ ۳۴۵؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۳۵]

← بیخ چینی ⟵ چوب چینی

● بیخ چینی = چوب چینی / طب / فارسی

bīx-e čīnī = čūb-e čīnī

عماد الدین شیرازی، محمود بن مسعود، -۹۸۴ ؟ قمری

‘emād-od-dīn-e šīrāzī, mahmūd ebn-e mas‘ūd (- 1577)

اهداء به: شاه سلیمان الزمانی

تاریخ تألیف: ۹۵۴ق؛ محل تألیف: هندوستان

رساله‌ای مختصر در خواص و آثار چوب چینی، دارای یک «مقدمه» و چند «فصل» و «تنبیه» (فصل‌ها در نسخه‌هایکسان نیست و ممکن است چند تحریر باشد): مقدمه: در پیدایش بیخ چینی؛ فصل ۱. تحقیق طبیعت او؛ ۲. منافع او؛ ۳. شرایط خوردن او؛ ۴. مقدمات خوردن؛ ۵. ترتیب خوردن؛ ۶. استعمال این بیخ بغیر طریق مذکور.

آغاز: ۱. بسمله الحمدلله علی نعمائه ... و بعد این رساله‌ای است مختصر و مقاله‌ای است معتبر در امور متعلقه به بیخ چینی که حسب الامر نواب جهانبانی

۲: سپاس و ستایش آفریدگاری را که انسان را به شرف نطق ...

انجام: مهارت حاصل نیاید و الله الموفق للصواب.

[دنا ۵۹۳/۲ (۲۱ نسخه)؛ الذریعة ۳۱۰/۵ و ۲۲۳۱/۳؛ نسخه‌های منزوی ۴۱۵/۱ (۶ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۳۸۲۶/۵ «چوب چینی»؛ مشترک پاکستان ۳۹۵/۱، ۴۱۹ (۱ نسخه) ۶۵۵؛ استوری، پزشکی ۲۴۲ «رساله در بیان خواص و منفعات چوب چینی» در ۹ «باب»، همانجا ۲۴۳ «رساله بیخ چینی» در «مقدمه» و ۶ «فصل» همانجا ۱۰۲ «رساله بیخ چینی»]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۲۴۶/۶

انجام: فصل در استعمال این بیخ به غیر طریق مذکور ... «سطر پنجم» و تسدید آن کمتر دیگر یافتند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۱۰گ (۷۷پ-۸۶پ)، ۱۹ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۸/۵×۱۴سم [ف: ۱۷-۸۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳۰۷/۲

آغاز: برابر ۱؛ **انجام:** برابر

کا: پزشک علی رضا بن حسن بن مسعود طبیب (برادر زاده عمادالدین مؤلف رساله)، تا: ۹۷۷ق؛ کاغذ: دولت آبادی شکری رنگ، جلد: مقوا با روکش کاغذ موجی با زمینه آبی، ۸۴ص (۴۹-۱۳۲)، ۱۵ سطر، قطع: خشتی کوچک، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۹-۲۸۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۳۸/۱۱۹

آغاز: برابر ۱؛ **انجام:** و بدترین اوقات آن زمانی است که برودة هوا کشف مسلم نماید و شاید که ظاهر عقلی مقتضی آنست که اسنان

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳گ (۴۷۶-۴۷۸) [ف: ۱۵-۱۸۹]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۸۸۷/۱۳

آغاز: از خز از بیرون آوردند زیرا که دوای امراض بیخ چینی و این دردمند بی نوا آرزو داشتم که طبیبی ... خبر رسانید که جوانی ... از طرف فرنگ آمده؛ **انجام:** بازخورد و شربت میانه روز و غذا به دستور

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج یک‌لا مشکی، جلد کوتاهتر از کتاب است، دور آن گل بوته فشاری، ۲گ (۷۱ر-۷۲پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۱۹/۲سم [ف: ۱۷-۱۴۰]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۷۱۰/۲۳

آغاز: بسمله. الحمد الله الذی اودع الشفاء فی الدواء ... اما بعد این رساله ایست معتبر در امور متعلقه به بیخ چینی

خط: نستعلیق ریز، کا: نصیرالدین محمد رضوی شاگرد آقا حسین خوانساری، تا: بین سال‌های ۱۰۶۴ الی ۱۰۹۶؛ مصحح، محشی کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی مقوایی درون سرخ با لولا، ۳گ (۶۹پ-۷۱پ)، ۴۲ سطر (۱۳×۲۳)، قطع: رحلی، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۶-۳۳۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۳۵۶/۲۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴-۱۷۴]

۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۴۵۱/۴

آغاز: برابر ۱؛ **انجام:** و بقول و نمک و آب و غیر از نان بی نمک و برنج و مرغ بی نمک بخورند و شربت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۱۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۲۲سم [ف مخ: ۲-۶۵۳]

۷. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه: ۱۹۷/۱۳

بی‌کا،تا:جمعه۲۳صفر ۱۰۰۷ق؛ ۶گ (۱۶۷ر-۱۷۲ر) [نشریه: ۳-۱۵]

۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۷۶/۳

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۱۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ (۴۹پ-۵۹پ)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲-۴۴۵]

۹. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه: ۲۸۷/۳

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: صفر ۱۰۲۷ق؛ ۳۹ص (۲۰۹-۲۴۷)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [نشریه: ۳-۳۶۱]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۵۶۳/۱

خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد تقی بن جمال الدین کرمانی، تا: ۱۰۳۷ق؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین زیبا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ (۱پ-۱۹ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۷-۱۴۷]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۸۶۷/۴

آغاز: أما بعد چنین گوید محرر این رساله و مقرر این مقاله خادم الحکما ... باید نوشت که قریب؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲ رمضان ۱۰۳۸ق؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی آهار مهره، ۱۱گ (۹۸-۱۰۸)، ۱۸ سطر، اندازه: ۸×۱۶/۵سم [ف: ۳۰-۱۳۷]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۱۳۸

آغاز: بسمله الحمدلله علی انعامه العمیم و الصلوه؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۹ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، اندازه: ۱۱×۱۸سم [رایانه]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۷۸/۳

خط: نستعلیق، کا: تقی الدین محمد موسوی، تا: پنج‌شنبه ۲۲ جمادی الاول ۱۰۸۹ق، زمانی که به اتفاق میرزا شاه ابوالمهدی عازم عتبات بوده در کرمانشاهان کتابت شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۶۹پ-۷۹پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲۰-۱۹۷]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۰۹۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مذیل است به ادعیه ایام هفته منقول از صحیفه سجادیه در سه ورق، منتخباتی در نه اصل به زبان فارسی در قلع آثاری که بر لباس و کاغذ مانده منقول از رساله‌ای که کندی در این خصوص نوشته بوده در یک ورق، رساله فارسی بلافاصله بعد از آن در مبحث وجود از کمال الدین عبدالرزاق کاشی ایضا در یک ورق، آغاز رساله اخیر: «بدان که وجود واجب وجود مطلق است اعنی وجود من حیث هو»، انجام: «پس هیچ چیز از عدم بوجود نیاید و وجود بعدم نشود»؛ واقف: آقا زین العابدین، ۱۱۶۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۸سم [ف: ۱۹-۲۲۰]

۱۵. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه: ۱۱۵/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا ۱۲؛ یادداشتی درباره کتاب به سال ۱۱۰۵؛ ۲۱گ (۳۰پ-۵۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱-۱۱۰]

۱۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۳۱/۶-عکسی

آغاز: بسمله. پوشیده نماند که ابن بیخ چینی که در این تاریخ مردم بدان اطلاع یافته اند

نسخه اصل: موزه بریتانیا، ش ۱۹۶۱۹ ؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: ۲۱ جمادی الثانی۱۱۰۳ق، ۳۱ص (۴۹۱-۵۲۱)، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۲-۹۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۹۴/۶-ف

همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۵۲۴]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۲۱۷/۴

در یک مقدمه و چند فصل و تنبیه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۱۴ق؛ با عنوان «لراقمه زاهد» مورخ ۱۱۱۴؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی ساده، ۹گ (۷ر-۱۵پ)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۵-۴۱۵۷]

۱۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۷۶۰/۲

آغاز: فصل درشرایط خوردن چوب چینی است، اما شروط منقسم است بدوقسم یکی آنکه متعلق است به نفس این بیخ، دویم آنکه متعلق است باستعمال آن؛ **انجام:** استعمال چند چیز باید کرد که موافق صحت و غرض مطلوب باشد و رافع این چنین غائلها کند

تنها بخشی از رساله؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۲-۶۵۳]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۴۵۳/۱۰

آغاز: طریقه آشامیدن بیخ چینی از حکیم محمد باقر قمی. چنین است که هر روز دو مثقال

خط: نستعلیق، کا: حسین بن علیمحمد رشتی، تا: ۱۲۲۶ق، جا: طهران؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۳گ (۹۸پ-۱۰۰ر)، اندازه: ۱۴/۶×۲۱/۷سم [ف: ۷-۴۰۸]

۲۰. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه: ۲۹۹/۳

خط: نستعلیق، کا: مرتضی بن میرزا جعفر، تا: ۱۲۸۷-۱۲۸۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۱۸گ (۱۰۸پ-۱۲۵پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۶۳]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۵۳۶/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج دو رو بدون مقوا، رو قهوه‌ای ضربی ترنج و سرترنج‌دار، ۷گ (۶۸پ-۷۴ر)، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۲۰-۱۱۰]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۵۶۵/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی ضربی مقوایی، ۲۷گ (۳۸-۶۴)، ۱۸ سطر (۴/۵×۱۳/۵)، قطع: بغلی، اندازه: ۸×۱۸/۵سم [ف: ۱۶-۶۳۰]

۲۳. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه: ۱۹۷/۱۳

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۳-۶]

● **بیخ چینی = چوب چینی = فوائد چوب** / طب / فارسی

bīx-e čīnī = čūb-e čīnī = favā'ed-e čūb

علاء طبیب، نورالله، ق۱۰ قمری

'alā'-e tabīb, nūr-ol-lāh (- 16c)

تاریخ تألیف: ۹۴۴ق

مؤلف در مقدمه می‌گوید: نزدیک بیست سال در هند بودم و با دانشمندان آنجا درباره بیخ چینی گفتگوها کرده‌ام. تا اینکه پزشکی ارسطو نام که از فرنگ آمده بود، در این باره سخنانی گفت که در اینجا می‌آورم. شاید مؤلف حکیم علاء تبریزی، پزشک روزگار شاه طهماسب صفوی (۹۳۰-۹۸۴ ق) باشد. این رساله را سروری به ترکی ترجمه کرده است.

آغاز: بسم الله. اما بعد چنین گوید محرر این رساله و مقرر این مقاله خادم الحکماء نور الله المشهور بعلا که قریب بیست سال در هند گذرانیدم و با حکماء آنجا در قواعد بیخ چینی می‌گفتم حکماء روشن ضمیر و محققان صاحب تجربه

انجام: و در اثنای وداع گفت باید که خورنده چوب چینی در آن ایام از یاد حق غافل نشود و صلوات بسیار بر پیغمبر و آل فرستد و در اذکار و تقوی و طهارت کوشد تا ببرکت آن الله تعالی شفاء تمام کرامت فرماید و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین اجمعین

[دنا ۵۹۳/۲ (۲۱ نسخه)؛ الذریعة ۳۳۰/۱۶و ۳۰۹/۵-۳۱۰؛ نسخه‌های منزوی ۴۰۰/۱؛ فهرستواره منزوی: ۳۸۲۸/۵؛ مشترک پاکستان ۴۱۹/۱]

۱. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۱۶/۴**

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۳گ (۳۴۰پ-۳۴۲ر)، ۲۷سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱-۸۱]

۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۳۸/۱۲۰**

آغاز: فصل در استعمال این بیخ بغیر از طریق مذکور که بعضی چوب چینی را جوشانده خشک میکنند و میکوبند و داخل حلوایی از دو روغن میکنند و میخورند؛ **انجام:** تا یکمن و نیم آب بماند هر شب بهمان وزن نیمه بسوزانند و دیک را فرو گیرند و بعد از نماز صبح سه پیاله قهوه آب گرم آنرا بطریق قهوه بیاشامند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱[ف: ۱۵-۱۹۰]

۳. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۲۲۵**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ضمیمه رساله، نسخه‌های نادر پزشکی است از پزشکان بزرگ قدیم تا عهد صفوی (ص۱۱-۱۵۸)؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج مشکی یک‌لا سجاف قهوه‌ای، ۱۵۸ص، مختلف السطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۹-۲۰۱]

۴. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۲/۲**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای یک‌لا، ۳ص (۲۸۳-۲۸۵)، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [سنا: ف: ۱-۸۵]

۵. **تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه: ۲۳۹/۵**

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و به نستعین اما بعد چنین گوید مفسر این رساله؛ **انجام:** شفا یابد انشاء الله

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳ص (۸۶-۸۸)، ۲۲-۳۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [نشریه: ۳-۳۳۳]

۶. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۳۸۵**

آغاز: چنین گوید محرر این رساله و مقرر این مقاله؛ **انجام:** انشاالله تعالی بسن شباب خواهد رسید و یکبار دیگر جوانی از سرگرفته بعیش و عشرت مشغول

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نباتی، جلد: پارچه‌ای [رایانه]

۷. **رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: ۱۵/۲ل**

آغاز: برابر؛ **انجام:** اینها ادوات و مسائل ظاهری بیش نیستند (تمت الرسالة فی رجب عشر و الف ۱۰۱۰)

خط: نستعلیق، کا: علی بن فتح الله خالسری، تا: رجب ۱۰۱۰ق؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۱۸۸]

۸. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۹۵۴**

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: ۱۰۴۰ق؛ مصحح، محشی؛ خریداری از مشیری؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی دامن دار، دارای ترنج و سرترنج با نقش گل و بوته مجدول ضربی عطف تیماج مشکی، ۴گ (۱۷۶پ-۱۷۹پ)، ۱۷ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [رایانه]

۹. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۴۵۷/۱**

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی لایی، ۶۸گ (۳پ-۷۰ر)، ۱۷ سطر (۹×۱۶)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱۷-۳۷۳]

۱۰. **تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۳۳۶/۳**

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۷-۲۳۳]

۱۱. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۹۷۷/۱**

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ پیش از این رساله یادداشت‌های طبی است و در پایان دارد: «تمت الرساله الدهنیه-یا - ذهبیه» و بندی در پزشکی نجومی هست: فصد یا دارو خوردن در ایام هفته و سپس لغات طبی هست؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: جلد مقوا رویه تیماج سبز تیره، ۲گ (۳پ-۴ر)، چلیپا سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۱۷-۲۶۴]

۱۲. **تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۷۰۷/۲**

آغاز: برابر؛ **انجام:** باید که خورنده بیخ چینی در ان ایام از یاد حضرت پروردگار جل جلاله غافل نشود و صلوات بسیار بر حضرت رسالت (ع) فرستد و در اوراد و اذکار و تقوا و طارت دین کوشند تا به برکت انشائ الله تعالی شفای تمام یابند.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ این رساله در میان نسخه اختیارات بدیعی درج شده؛ ۳گ (۱۷۴پ-۱۷۶ر)، چلیپایی سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱-۸۱]

۱۳. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۹۴/۷-ف**
نسخه اصل: موزه بریتانیا ش .Add۱۹۶۱۹ (ریو ۸۴۳)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۳ق؛ ۳گ (۲۶۲ر-۲۶۴پ)، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۲۴]

۱۴. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۴۴۲/۲**
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴ص [ف: ۷-۴۰۲]

۱۵. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۴۵/۱۹**
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، در حاشیه به چلیپا کتابت شده؛ جلد: تیماج تریاکی ترنج و سرترنج دار ضربی، ۶گ (حاشیه ۱۹۶-۲۰۱)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۰-۱۷۳]

۱۶. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۶۳/۴ و عکسی ۱۱۴۸/۵**
آغاز: اما بعد ... قریب بیست سال در هند بودم و با حکمای آنجا در هر باب سخن در منافع چوب چینی در ظلمات؛ **انجام:** با نیم سیر شیر خام و از ترشی و باید پرهیز کند.
خط: نستعلیق، کا: میرزا حبیب الله علوی، تا: چهارشنبه ۲۲ صفر ۱۳۴۰ق، جا: حیدر آباد؛ از روی نسخه مورخ جمادی الاول ۱۰۸۵؛ جلد: مقوایی عطف پارچه، ۱۵گ (۳۵ر-۴۹پ)، اندازه: ۱۹×۲۳سم [ف: ۴-۳۷۴] و [عکسی ف: ۳-۳۱۲]

۱۷. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۶۰/۶**
آغاز: برابر
خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۷۸گ، ۲۱سطر [ف: ۴-۷۲۵]

۱۸. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۱۸۶/۳**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۴گ (۵۹ر-۶۲ر هامش)، ۲۲ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۱۳-۳۱۵۴]

۱۹. **قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۵۲/۲**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ درحاشیه نگاشته شده؛ جلد: تیماج مشکی ترنج و سر، ۴گ، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف مخ: ۱-۲۹۲]

۲۰. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۹۳۶/۷**
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۲گ (۲۱۵پ-۲۱۶پ)، اندازه: ۲۰×۳۱/۵سم [ف: ۲۰-۲۶۹]

۲۱. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۵۷۳۱**
آغاز: برابر؛ **انجام:** جوشیده است ضبط نماید و چون بیست روز بگذرد در بیست روز دیگر آن تلف را بکار ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای تیره مقوایی، دور جلد زنجیره ای به زر، ۲ص (۳۲-۳۳)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [رایانه]

۲۲. **تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۳۲۸/۱**
خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷-۲۳۳]

● بیخ چینی / طب / فارسی

bīx-e čīnī

مسعود بن عبدالله

mas'ūd ebn-e 'abd-ol-lāh

رساله مختصری است در بیان خواص و فواید چوپ چینی که در یک «مقدمه»، هفت «فصل» و یک «خاتمه»: فصل ۱. خاصیت بیخ چینی؛ ۲. کیفیت و کمیت بیخ چینی؛ ۳. کیفیت پختن بیخ چینی؛ ۴. استعمال و خوردن دارو؛ ۵. اوقات خوردن دارو؛ ۶. غذا و شربت؛ ۷. شناختن دارو.
آغاز: بسمله، شکر و سپاس خالقی را که از بیخ گیاهی سوختگان آتش سوزان را شفا می‌دهد و از شاخ و برگ درختان دوای دردمندان ببلای امراض ... بنده کمترین مظفر الدین مسعود بن معز الدین عبدالله قریب نه سال ببلای آتشک گرفتار بود
[نسخه‌های منزوی ۴۰۰/۱؛ دنا ۵۹۴/۲]

۱. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۹۵۴**
آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر گوشت فربه با مرغ فربه باشد چربی آن بس است واگر احتیاج به روغن باشد مسکه ناگداخته کنند که گداخته نمک در رود و اگر شربتی میل شود ...
تا اواسط فصل ششم؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: ۱۰۴۰ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ خریداری از مشیری؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی دامن دار، دارای ترنج و سرترنج با نقش گل و بوته مجدول ضربی، ۵گ (۱۷۹پ-۱۸۳پ)، ۱۷ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [رایانه]

۲. **قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۵۲/۴**
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یک حصه ا زچهار حصه یکدرم و چون وزن درهم و مثقال طبی ظاهر شد وزن رطل و من باقی اوزان طبی ظاهر می‌شود
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ درحاشیه نگاشته شده؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج و سر، ۹گ، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف مخ: ۱-۲۹۲]

۳. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۱۸۶/۲**
آغاز: برابر؛ **انجام:** شربتی از شفاخانه الهی نصیب او شده و الله اعلم.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در متن نسخه (۵۷پ-۶۰پ) هفت فصل است و باید از همین رساله بیخ چینی باشد، در هامش گ ۵۹ر هم آمده «قبل از این آنچه در مقدمه چوب چینی بر حاشیه نوشته شده

موخر است بر آنچه در ذیل نوشته می‌شود»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۳گ (۵۷پ-۵۹ر هامش)، ۲۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳-۳۱۵۴]

● **بیخ چینی = چوب چینی** / طب / فارسی
bīx-e čīnī = čūb-e čīnī

رساله‌ای در خواص چوب چینی و روش مصرف آن در درمان بیماری‌های گوناگون. از مقدمه رساله برمی‌آید که مؤلف از پزشکان عصر صفوی بوده است؛ در دیباچه می گوید: چون در باره بیخ چینی کتابی کامل نبود ... و نیز داستان فالج حرم شاه اسماعیل را آورده و در فصل ۲ از رساله «افیون» خود نام می‌برد. در باره گیاه بیخ چینی است از پزشکی و طبیعی در ۸ «فصل»: ۱. طبیعت آن؛ ۲. منافع آن؛ ۳. موارد استعمال آن؛ ۴. شرایط خوردن آن؛ ۵. بیان مزاج‌ها در خوردن آن؛ ۶. مقدمات خوردن آن؛ ۷. ترتیب زدون زیان آن؛ ۸. چگونگی استعمال آن جز آنچه گذشت. (منزوی، احمد)

آغاز: بسمله در خواص بیخی که معروف است به چوب چینی و طریق معالجه و استعمال آن بدانکه چوب چینی تا چند وقت پیش از این معروف نبود و در کتب طبی ذکر آن نشده و در اوائل طلوع آفتاب منیر ... سلاطین صفوی مردم را اطلاع بر آن حاصل گردید

انجام: ودو دفعه طنج چینیرا بقدر یک فنجان تخمیناً یک مثقال او را جوشانیده باید داد و لهذا تعیین مدت استعمال آن نمی‌توان کرد.

[دنا ۵۹۴/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۷۹۷/۵]

همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۱۶۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر اسکندر همدانی، تا: ۱۲۵۰ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۱۰ص (۲۳۵-۲۴۴)، ۱۷سطر، قطع: رحلی، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [ف: ۱۹-۱۵۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۳۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،بی کا،تا:۱۲۶۱ق؛محشی؛کاغذ: فرنگی، جلد: مشمعی سورمه ای با مقوا، عطف: تیماج سورمه‌ای، ۴گ (۱۴۷ر-۱۵۰ر)، سطور چلیپا (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۳۲-۸۱۳]

● **بیخ چینی = چوب چینی** / طب / فارسی
bīx-e čīnī = čūb-e čīnī

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۹۲/۲۴

آداب بیخ چینی خوردن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۴ص (۱۹۰-۱۹۳ هامش) [ف: ۵-۴۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱/۱۰۲۱۰

آغاز: این مختصری است در فواید بیخ چینی از برای صحت دردمندان و مستمندان و عاجزان منقول از حکما؛ **انجام:** و انار شیرین و به شیرینی میل نماید اندکی شاید

بیست فائده از فواید بیخ چینی را شمرده پس از آن آداب جلاب خوردن را در دو دهه بیان می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوایی عطف تیماج سبز، ۲گ (۲ر-۳ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۶-۱۷۵]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۶۷/۱

آغاز: الحمدلله علی نعمائه.. اما بعد مقدمه پوشیده نماند که این بیخ در این تاریخ مردم بر آن اطلاع و از استعمال آن انتفاع یافته‌اند؛ **انجام:** و اگر تمام منافع نیابد بعضی از آنها لا محاله حاصل شود انشاءالله تعالی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۱۰۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۲۵گ (۳پ-۲۷ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۲۶۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۷/۵ سرود

خط: نسخ، کا: رضا قلی بن کربلائی اوجاق قلی، تا: با تاریخ ۱۲۴۰ق [نشریه: ۱۳-۴۲۰]

۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۴۷۲۲/۴

آغاز: فصل اول طبیعت بیخ چینی در ... حکمای فرنگ مذکور نیست اما بنا بر آنکه حضرت مغفور مسرور جالینوس زمانه حکیم عماد الدین بن محمود طبیب در رساله خود آورده ... و از جالینوس زمانه حکیم کمال الدین حسین شیرازی هم نقل می‌فرمود که طبیعتا گرم است؛ **انجام:** پس از نضج ماده و لطیف شدن خون فصد باید کرد اگر بدن بسیار ضعیف باشد و تاب مسهل نداشته باشد یا آنکه ماده فرض بسیار نباشد احتیاج نیست بمسهل.

در یازده «فصل»: فصل اول: طبیعت بیخ چینی در ... حکمای فرنگ مذکور نیست، فصل دوم: بدان که چوب چینی را رطوبت فضل بسیار است، فصل سوم: منفعت بیخ چینی در مرض آتشک کهنه ...؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۵۳۴]

● **بیخ چینی = قهوه و چای** / طب / فارسی
bīx-e čīnī, qahve va čāy

رساله‌ای در سه «باب».

شیراز؛ عینی (دکتر)؛ شماره نسخه: ۱۵/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [نشریه: ۵-۲۷۶]

● **بیدل** / مقتل / فارسی

bīdel

بیدل رودباری، قربان بن رمضان، ق۱۳ قمری

bīdel-e rūdbārī, qorbān ebn-e ramazān (- 19c)

کتابی متوسط در احوال و تاریخ و مصائب اهل بیت عصمت (ع) که در قصص العلماء برای مؤلف به جهت آن کتاب کرامتی نقل نموده است. در فهرستواره منزوی از این اثر «کتاب بیدل» و فهرست مجلس به «سی مجلس» یاد شده ولی آغاز آن با این رساله سازگار نیست ولی در الذریعه که از آن به «بیدل» یاد کرده آغازش همین گونه است که در اینجا آمده است، استوری نیز آن را «ماتمکده» شمرده در حالی که ماتمکده آغازش با آغاز فهرستواره یکسان است. (طیار مراغی)

چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۹۱

آغاز: نحمدک یا من نور قلوبنا بنور الایمان و شرح صدورنا بمحبة من نزل علیه الفرقان و طهر جناننا بولایة اولیائه ... نظم: بی مهر حسین بن مقصد دل نرسی؛ **انجام:** ایشان را بثوابهای جزیل تسلی بخشید و از روضهای مقدسه بیرون آورد و بهمراه خود بخانه برد و مشغول عزاداری گردید و بعد از آن کسی خانواده پیغمبر را خرم و شادان ندید

خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، تا: ۱۲۸۰ق؛ مهر: «عبده علی اصغر» (بیضی)؛ واقف: واقف حسنعلی، ۱۲۰۹؛ جلد: گالینگور آبی، ۱۲۵گ، ۲۹سطر، اندازه: ۲۲×۳۳سم [ف: ۴۳]

← البئر > احکام ماء البئر

← البئر > احکام البئر

● **البیزرة** / حیوان شناسی / عربی

al-bayzara

فاطمی، بازیار عزیز بالله، ق۴ قمری

fātemī, bāzyār ʻazīz-on-be-l-lāh (- 10c)

علم بیزرة، علمی است که درباره پرندگان گوشتخوار و راه نگاهداری و نیرو و ضعف آنها بر صید و تیمار داری آن گفتگو می‌کند (دهخدا، لغتنامه ۵۱۸/۱۰). در قدیم الایام شکار با این‌گونه پرندگان رایج بوده مخصوصاً در دربار سلاطین و خلفا از اهمیت بر خوردار بوده است، تا آنجا که اشخاصی که در این علم تبحر داشتند دارای منزلت خاصی در دربار می‌شدند. این‌گونه اشخاص را «بازیار» می‌نامیدند. از جمله آنان بازیار العزیز بالله خلیفه فاطمی بوده، که به نوشته «محمد کرد علی» احتمالاً نام وی «ابی عبدالله الحسن بن الحسن بن الحسین» بوده که این کتاب را برای خلیفه فاطمی تألیف نموده است.

چاپ: با تحقیقات «محمد کرد علی» در ۱۳۷۱ هـ توسط مجمع اللغة العربیة در دمشق چاپ شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۶۷عکسی

آغاز: الحمدلله الذی له فی کل لطیف من قدرته معجز یتفکر فیه، و خفی من صنعه یتنبه و یدل علیه؛ **انجام:** و قد وصینا بما فیه الصلاح لمن انتهی الیه و عمل به و بالله نستعین و علیه نتوکل، تم الکتاب ... وسلم تسلیماً.

نسخه اصل: چستربیتی، ش ۳۸۳۱ (اربری، فهرست خطی عربی ۲۴/۴)؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۴؛ تملک: حاج محمد بن احمد مغربی به‌تاریخ ۱۲۰۸ق؛ بعد از کتاب فوائدی در زمینه مطالب کتاب که شاید از مؤلف باشد در چهار برگ؛ ۱۵۴گ، ۱۳سطر [عکسی ف: ۲-۴۴۸]

● **بیژن نامه** / شعر, داستان / فارسی

bīžan-nāme

[فهرستواره منزوی ۸۳۲/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱/۱۵۰۰-ف و ۲۵۸۱-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا .2946Or؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۶۰۷] و [فیلمها ف: ۱-۲۵]

● **بیژن نامه** / شعر، داستان / فارسی

bīžan-nāme

[فهرستواره منزوی ۸۳۲/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۲۰۹-ف

نسخه اصل: بادلیان .14e؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۲۵]

← بیست باب > اسطرلاب کروی

← بیست باب > الاسطرلاب

← بیست باب > الربع المجیب

● **بیست باب** / هیئت / فارسی

bīst bāb dar estexrāj-e zamīr

در استخراج طالع و بروج، و آن از روی مسائل قصرانی باید ساخته شده باشد (منزوی ۲۴۸) بدین‌گونه: ۱. وجه خطا در مسائل؛ ۲. اندیشه کردن؛ ۳. پاییدن و بقاء دلیل مسأله؛ ۴. از یک طالع چند کس را سخن شاید گفتن؛ ۵. بیرون آوردن مستولی به رساله؛ ۶. جودت و ردائت و روا گشتن حاجات؛ ۷. استخراج وقت برآمدن؛ ۸. حکم راندن از طالع؛ ۹. برج دوم؛ ۱۰. برج سوم در سه فصل؛ ۱۱. برج چهارم دو فصل؛ ۱۲. برج پنجم سه فصل؛ ۱۳. برج ششم سه فصل؛ ۱۴. برج هفتم هفت فصل؛ ۱۵. برج هشتم دو فصل؛ ۱۶. برج نهم سه فصل؛ ۱۷. برج دهم سه فصل؛ ۱۸. برج یازدهم دو فصل؛ ۱۹. برج دوازدهم دو فصل؛ ۲۰. خبی سه فصل. در باب دوم می‌گوید: «خواجه ابوریحان این

را تارکست»، در باب چهارم: «و هرمس گفته است که بر نسق توالی بروج سخن باید گفتن»، در باب پنجم می‌گوید: «و این آن است که بطلیموس فرمود و استادان برین بیشتر اعتماد کنند»، در باب ششم می‌گوید: «استادان استاد محض (کذا) ابوالحسن علی السفری رساله کرده است در استخراج ضمیر بغایت اختصار و آنچه بکار باید بجای آوردن ضمیر اندرو نهاده، پس فصلی دو از آنچه او گفته بعینه درین گفتیم»

آغاز: بسمله، این عمل سخت نیکو طرفه است، و اندرین نوع کتاب وافر تصنیف کرده اند، از همه مشبع مسایل قصرانی است که هر چه یافت جمع کرد، و هر فصلی از چند وجه بگوید، اما من هم برین اقتصار و سبکی بروم، چه این کتاب قصرانی مقصود او ضمیر است مفرد. ازین کتاب بجملگی فروتر بود. و بضرورت آن بر اقتصار نتوانم گفت، و بدانکه خواص و عوام را بدین صنعت میل بسیار بود، که چون از نهاد دل و اندیشه خبر دهد شوقی خیزد عجب مانند، و چون از طالع ولادت درمانند بضرورت رجوع ضمیر کنند، و آنرا به بیست باب نهادم

انجام: اینست دلیلهاء برج و طالع و الله اعلم بالصواب

[دنا ۵۹۴/۲]

همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۲۷۹

آغاز و انجام: برابر

خطبه و دیباچه ندارد. مؤلف کتاب را در بیست باب آورده و بعضی از ابواب به دو یا سه فصل تفصیل یافته است؛ خط: نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: مقوایی، ۱۴گ، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۳×۲۰/۸سم [ف: ۸-۵۱]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۴۲۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ(۶۲ر-۷۱ر)، ۲۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۹۸]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۶۷۴/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۷۸ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای لایی، ۱۰گ (۱۳۴پ-۱۴۳ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۵-۳۳۱]

● **بیست باب = احوال ارض و سماء (رساله در)** / هیأت / فارسی

bīst bāb = ahvāl-e arz va samā' (r. dar)

رساله‌ای است در اخترشناسی که در بیست باب از سوی فردی ناشناخته نگاشته شده است علی رغم بررسی فراوان در منابع و مصادر موجود به نام نویسنده آن دسترسی نیافتیم مرحوم «میرزا عبدالله افندی» صاحب ریاض العلماء در برگ نخست همین نسخه چنین نگاشته شده است علی رغم بررسی فراوان در منابع و مصادر موجود به نام نویسنده دسترسی حاصل نشد. مرحوم «میرزا عبدالله افندی» صاحب ریاض العلماء در برگ نخست همین نسخه چنین نگاشته است: «شاید تألیف بعضی از علمای عصر ملوک خوارزم» و نیز ادبیات به‌کار رفته و سبک دستور زبان آن این نظر را تایید می‌نمایید البته نیاز به بررسی بیشتر دارد نیز همو در آغاز اثر آورده که نسخه‌ای از این رساله نیز در مدرسه فاضلخان مشهد (فاضلیه) ضمن مجموعه‌ای موجود می‌باشد لیکن در فهرست منتشر شده و دست‌نوشته مدرسه فاضلیه چنین نسخه‌ای یافت نگردید البته مجموعه‌ای در آنجا موجود است که نسخه‌ای از رساله بیست باب را نیز دارد لیکن مؤلف آن خواجه نصیر الدین طوسی (ره) است. ابواب این رساله چنین است: ۱. اندر پدید کردن برهان آنکه فلك مدور است نه مسطح و نه مثلث و نه مربع ...؛ ۲. اندر پدید کردن آنکه زمین مدور است ...؛ ۳. اندر پدید کردن چند بخش کردن فلك؛ ۴. اندر پدید کردن آنکه فلك معدل النهار و فلك البروج ...؛ ۵. اندر پدید کردن شمار و ستارهای فلك؛ ۶. اندر پدید کردن مساحت زمین؛ ۷. اندر پدید کردن صورت زمین و اقلیم ها؛ ۸ اندر پدید کردن شهرها که اندر هر اقلیم افتاده است؛ ۹. اندر پدید کردن شهرها که چرا بهری سردسیر است و بهری گرم سیر ...؛ ۱۰. اندر پدید کردن صورت هر فلکی ...؛ ۱۱. اندر پدید کردن روش همه سیاره‌ها سایره و ثابته که هر روز یا هر ساعتی یا هر ماهی یا هر سالی چند درجه بروند ...؛ ۱۲. اندر پدید کردن آنکه روی زمین تا آفتاب و ماه ... چند میل است ...؛ ۱۳. اندر پدید کردن دایره فلك همه ستاره‌ها که چند میل است ...؛ ۱۴. اندر پدید کردن مساحت آفتاب و ماه همه ستارها که هر یکی چندند ...؛ ۱۵. اندر پدید کردن آنکه چرا ماه هرگاه بآفتاب نزدیکتر باشد روشنایی او کمتر پیدا بود ...؛ ۱۶. اندر پدید کردن هرگاه که ارتفاع آفتاب نگریم چگونه کنیم تا بدانیم که بکدام شهر هنوز روز بر نیامده و بکدام شهر ارتفاع چند بوده باشد؛ ۱۷. اندر پدید کردن آنکه چگونه است که آفتاب منکسف شود ...؛ ۱۸. اندر پدید کردن آنکه سبب جسوف ماه چیست و چگونه ...؛ ۱۹. اندر پدید کردن آنکه چرا گاه بود که ماه مقابله آفتاب بود ...؛ ۲۰. اندر پدید کردن رجعت و استقامت همه ستاره‌ها و علت آن ... .

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۸۱۳/۱

آغاز: الحمدلله مستحق الحمد و ولیه و صلی الله علی محمد عبده و نبیه: آغاز کردیم بفرخی و فیروزی و بختیاری و روزگار گزیده و اختر خجسته ... و بنیاد این نامه بر بیست باب نهادیم؛ **انجام:** و علت این از آن پدید کردیم تا چنان دانیم هرگز هیچ ستاره ایستاده نباشد و راجع نبود ولیکن بدیدار جسم همی چنین نماید و الله أعلم بالصواب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی، بر برگ آغازین نسخه دستخط مرحوم میرزا عبدالله افندی إبن عیسی تبریزی اصفهانی (درگذشته بعد ۱۱۲۰ هـ) صاحب کتاب ریاض العلماء و حیاض الفضلاء چنین آمده است: «رساله فارسی در احوال ارض و سما و میائل جلیله در علم هیأت مشتمله بر بیست باب و مؤلف آن معلوم نیست و شاید تألیف بعضی علمای عصر ملوک خوارزم باشد فلاحظ و نسخه مغلوط است و یک نسخه سقیمه از این رساله در مجموعه [ای] هست که در کتابخانه مدرسه فاضلخان در مشهد مقدس می‌باشد»، در زیر عبارات مذکور دستخط مرحوم آیت الله مرعشی نجفی (ره) چنین آمده است «هذا خط ملینا المیرزا عبدالله أفندی صاحب ریاض العلماء» و نیز دستخط ایشان «أرسلت إلی صاحب الذریعة»؛ کاغذ: شرقی، ۳۹گ (۱پ-۳۹پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۵-۷۱]

● **بیست باب** / هیئت / فارسی

bīst bāb

تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه: بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق [میراث اسلامی: ۵-۵۹۶]

← بیست باب تشریح ≽ تشریح

● **بیست باب تقویم** / تقویم / فارسی

bīst bāb-e taqvīm

قائنی، محمد بن سلطان

qā’enī, mohammad ebn-e soltān

رساله مختصری است در معرفت تقویم مشتمل بر «مقدمه» و بیست «باب»: مقدمه در حساب جمل؛ باب ۱. ارقام ایام هفته؛ ۲. تاریخ عربی و اسم ماه‌های ایشان؛ ۳. تاریخ رومی؛ ۴. تاریخ فارسی؛ ۵. تاریخ ملکی؛ ۶. معرفت کواکب؛ ... ۱۸. بیان و احوال روزها؛ ۱۹. معرفت اصول که در اختیارات ضروریست؛ ۲۰. اشیاء متفرقه.

آغاز: الحمدلله الذی خلق الفلک الدوار و الکواکب السیار ... اما بعد این مختصری است در معرفت تقویم و مدخلی است در صناعت تنجیم، تألیف اقل ... قطب الدین ابن سلطان محمد قائنی، مشتمل بر مقدمه و بیست باب

انجام: و کوکب در حد خود و در وجه خود بقوت بود و جدول وجوه

[دنا ۵۹۵/۲؛ الذریعة ۱۸۸/۳؛ نسخه‌های منزوی ۲۷۴/۱؛ فهرستواره منزوی ۲۸۳۵/۴]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۵۲۵/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۵ق؛ کاغذ: اصفهانی زرد، جلد: تیماج سرخ مقوایی ضربی زرکوب، ۲۲گ (۱۰۳پ-۱۲۴ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۳-۲۷۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۷۲۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن آقا علی رایانی، تا: ۱۰۸۴ق؛ جلد: تیماج زرد بدون مقوا، ۱۳گ (۱۰۷پ-۱۱۹ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۵-۸۲]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۵۸۸۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد حسین، تا: پنج‌شنبه ۱۰ جمادی الاول ۱۱۹۸ق؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی؛ ۱۶گ، ۱۵-۱۷سطر (۱۱/۳×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [رایانه]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۴۵۶

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

← بیست باب در اسطرلاب ≽ اسطرلاب

← بیست باب در اسطرلاب ≽ اسطرلاب شمالی و جنوبی

● **بیست باب در اسطرلاب** / ریاضیات، اسطرلاب / فارسی

bīst bāb dar ostorlāb

جعفر اسطرلابی

ja‘far-e ostorlābī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۱۱۴

آغاز: بسمله الحمدلله حق حمده و الصلوه علی نبیه محمد و آله؛

انجام: که خط قبله راست باشد و الله اعلم بالصواب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول، دارای سرترنج و کتیبه، پیشانی مذهب؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۷ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [الفبائی: ۹۴]

● **بیست باب در اسطرلاب** / اسطرلاب / فارسی

bīst bāb dar ostorlāb

همانندی نامعلوم:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۴۳۶

آغاز: معدل النهار گویند و صغری را مدار رأس السرطان خوانند؛

انجام: و این قدر که نوشته شد درین مختصر کفایت بود، و کسی را که طبع مستقیم و خاطری سلیم بود و برین اطلاع یابد، بر حل اعمال بسیار که درین مختصر ذکر نکرده ام مطلع شود، و باید باضعاف آن فایده نیابد، والله اعلم، و قد نقله الفقیر الی الله الغنی محمد بن سدید الطبیب الکازرونی فی اواخر شعبان سنه ثلث و

سبعین و سبعمائة عن خط مؤلفه طاب مثواه
در آن آمده است که: «و آنچ بعد ازو بود، اول وقت عصر بود بمذهب امام اعظم شافعی رضی الله عنه، و سوم آخر وقت اختیار عصر باشد، و بروی نوشته بود آخر اوقات العصر، و آن از بهر اول وقت نماز عصر بود بمذهب امام اعظم ابی حنیفه رحمه الله ... و انواع دیگر اسطرلاب مثل هلالی و صدفی و زورقی و کری و صلیبی و غیرها در بعضی رسوم و خطوط و شکل مخالف این باشد که گفته آمد، حالیا آنها را ترک کرده شد، بسبب آن که میان مردم مشهور و مستعمل نیست، اگر باری سبحانه و تعالی توفیق دهد معرفتی دیگر نوشته آید که مشتمل بود بر جمیع انواع، انه الموفق والمعین»؛ خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن سدید کازرونی، تا: اواخر شعبان ۷۷۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ در آخر سی و یک سطر به عربی در معرفت قبله به خط همان کاتب که آغاز و انجامش این است: آغاز: «ایضا منقول من خطه: فی معرفت سمت القبله من الکتاب الکبیر فی معرفة الاصطرلاب لابی الحسین عبدالرحمن بن عمر المعروف بالصوفی، اذا اردت ذلک فخذ فصل مابین طول بلدک و طول مکه»، انجام: «فلما کان طول و عرض تبریز اکثر من طول و عرض مکه قسمت مکه فیما بین خط نصف النهار و المغرب هذا المعدله، وبالله التوفیق»؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه‌ای، ۸گ، ۲۷ سطر (۷×۱۹)، قطع: بیاض رقعی، اندازه: ۹/۴×۲۱/۵سم [ف: ۸-۵۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۱۶/۱-ف

نسخه اصل: پاریس P. 169 (بلوشه ۷۷۲)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۴۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۴۹۲/۳

آغاز: گذشته از روز و اگر چیزی باقی ماند که کمتر از پانزده باشد در چهار ضرب کند آنچه بر آید دقایق باشد ضم کند با ساعات که آن ساعات و دقایق باشد گذشته از روز؛ **انجام:** و کسی را که طبع مستقیم و خاطر سلیم باشد وبرین اطلاع یابد بر حل اعمال بسیار که در این مختصر ذکر نکرده ام مطلع گردد و به اضعاف آن فواید.

بیست باب و یک خاتمه مختصر است. در اسطرلاب که این عناوین در آن دیده می‌شود: ۵. معرفت قوس النهار و قوس اللیل، ۶. معرفت ساعات از طالع و طالع از ساعات، ۷. معرفت طالع تحویل سال آینده، ۸. تسویة البیوت، ۹. معرفت آنچه گذشته باشد از ساعات روز، ۱۰. معرفت طلوع کواکب و غروبشان، ۱۱. معرفت مطالع بروج در خط استوا و بلدان مایله، ۱۲. معرفت اجزای بروج از مطالع؛ ۱۳. معرفت میل آفتاب از معدل النهار، ۱۴. معرفت عرض بلد و طولش، ۱۵. معرفت خط نصف النهار و سمت قبله، ۱۶. معرفت وقت نماز ظهر و عصر، ۱۷. دانستن طلوع صبح روز به روز، ۱۸. دانستن عرض نهری یا مسافتی بر زمین که مانعی مساحت او و میان ماسح حایل باشد، ۱۹. معرفت عمق چاه، ۲۰. معرفت طول مناره یا دیواری یا عمود کوهی، خاتمه: در امتحان اسطرلاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی ترنج و سرترنج‌دار ضربی، ۵گ (۱۲۳ر-۱۲۷پ)، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۲۰-۷۰]

● بیست باب در تقویم / تقویم / فارسی

bīst bāb dar taqvīm

بیرجندی، عبدالعلی بن محمد، -۹۳۴ قمری

bīrjandī, ‘abd-ol-‘alī ebn-e mohammad (- 1528)

تاریخ تألیف: جمادی الاول ۸۸۳ق

رساله‌ای در تقویم در بیست «باب»:۱. معرفت حساب جمل؛ ۲. معرفت ایام و اسابیع و تواریخ مشهوره؛ ۳. معرفت بروج و کواکب؛ ۴. معرفت مسیرات کواکب؛ ۵. معرفت میل آفتاب؛ ۶. معرفت ساعات و غایت ارتفاع؛ ۷. معرفت نظر و تناظر؛ ۸. معرفت شرف و هبوط کواکب؛ ۹. معرفت طالع اجتماع و استقبال؛ ۱۰. نطاقات و ظهور نطاقات و ظهور و خفاء؛ ۱۱. معرفت انتقال قمر؛ ۱۲. معرفت منازل قمر و ساعات شب؛ ۱۳. معرفت اوقات صلوات و ارتفاع سمت قبله؛ ۱۴. معرفت تاریخ خطائیان؛ ۱۵. معرفت زوایدی که در تقویم بیارند؛ ۱۶. معرفت احوال بروج؛ ۱۷. معرفت خطوط کواکب؛ ۱۸. معرفت بیوت دوازده‌گانه؛ ۱۹. معرفت احوال انظار و آنچه بدان ماند؛ ۲۰. معرفت اصولی که در اختیارات به کار آید.

آغاز: بسمله اما بعد این مختصریست در معرفت تقویم تام مشتمل بر بیست باب باب اول در معرفت حساب جمل و نجوم ایشان اعداد را از جهت سهولت به ارقام حروف بیست و هشت‌گانه که به ترتیب ابجد است

انجام: این قدر در معرفت اختیارات اینجا و زیادت از این به تطویل مقتضی است. تمت الرسالة

چاپ: کتاب مکرر چاپ شده است

[دنا ۵۹۵/۲ (۵۷ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۷/۱؛ الذریعة۱۸۸/۳؛ مشار فارسی ۸۴۳/۱: نشانی ۵ چاپ؛ مشترک پاکستان ۲۴۷/۱؛ فهرستواره منزوی ۲۸۳۳/۴]

شرح و حواشی:

۱- شرح بیست باب در معرفت تقویم = شرح بیست باب = شرح بیست باب؛ بیرجندی گنابادی، مظفر بن محمد قاسم (۹۷۰-۱۰۳۱)

۲- معرفت تقویم؛ بسطامی، حسین بن اسماعیل (-۱۳)

۳- شرح بیست باب (منتخب)؛ بسطامی، اسماعیل

۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۳۲/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (احتمالاً)، تا: صفر ۹۵۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با روکش قرمز پارچه‌ای، ۱۶گ (۵۸پ-۷۳ر)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [مؤید: ۳-۵۷۶]

۲. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه: ۱۸۶۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** سال مفروض و مدخل آن سال را به تواریخ مشهور و تاریخ خطا بیارند
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: حنایی، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [رایانه]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۲۴۷

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سرکه‌ای، جلد: پارچه‌ای، ۱۶گ، ۲۰ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۲/۳×۱۷/۸سم [ف: ۸-۵۰]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۸۵۶

آغاز: و نون مفرد را بدین صورت؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز (صفحه اول)؛ گواهی نامه کمال الدین حسین واعظ کاشفی بر درستی جام ساعتی اختراعی محمد حافظ مخترع اصفهانی (صاحب کتاب نتیجة الدولة). این نامه ناقص است، پنج نامه از محمد حافظ مخترع اصفهانی (اولین نامه ناقص الأول است)، نامه تقریظی واعظ کاشفی بر آثار علمی محمد حافظ مخترع اصفهانی، تقریظ نامه امیر اختیار الدین بن غیاث الدین العریضی قاضی هرات بر رساله حل متشابهات تألیفی محمد حافظ مخترع اصفهانی؛ واقف: حسین کی استوان؛ کاغذ: حنایی روشن، جلد: مقوا عطف پارچه، ۲۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۸-۲۳]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۸۸/۱۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن یشمی، ۱۵گ (۲۰۳پ-۲۱۷ر)، اندازه: ۱۲/۸×۱۸/۴سم [ف: ۵-۱۵۰]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۶۳۳/۱

آغاز: همیشه منقوط سازند و با وجیم و زوایا را نقطه ننهند؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: بخارائی و اصفهانی، جلد: تیماج، قهوه‌ای یک‌لا، ۴۳ص (۱-۴۳)، ۱۲و ۲۰ سطر کامل (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۶-۱۸۹]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۲۴۲/۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۲۷ ربیع الثانی ۹۷۱ق؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای، ۱۸ص (۶۵-۸۲)، ۲۰ سطر (۱۲/۲×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶/۹×۲۴/۲سم [ف: ۸-۳۷۲]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۲۵۲/۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۹۷۱ق؛ کاغذ: حنایی آهاری، جلد: مقوا رویه پارچه، ۲۰ سطر (۱۲/۲×۱۶/۵)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۶/۹×۲۴/۲سم [رایانه]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۲۴۵

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد مومن، تا: ۹۷۵ق، جا: قائن؛ کاغذ: نخودی، ۱ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [الفبائی: ۹۴]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۰۹۴

آغاز: و طلوع مرکز آفتاب و بساعات شفق زمان ما بین غروب مراکز آفتاب ... باب چهاردهم در معرفت تاریخ خطائیان حکماء خطا شبانروز را بدوازده؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: موسی به علی در روز پنج‌شنبه ۱۰ رجب ۱۱۲۸ق با مهر «بحق النبی و الولی الطف بموسی بن علی ۱۱۲۷» (مضلع)؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۸گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴۴-۲۴۶]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶/۱۲۶۸۰

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه»، رکابه‌دار؛ کاغذ: فرنگی، ۱۴گ (۱۴۴-۱۵۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۲-۲۴۲]

۱۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۹۹/۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: کمال الدین بن محمد افضل یزدی، تا: یک‌شنبه دوم شوال قرن ۱۱؛ جلد: تیماج سبز بدون مقوا، ۱۷گ (۳۲ر-۴۸پ)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱-۲۹۰]

۱۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۰۸۳/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** بارقام هندسی و در جدول دوم.
تا مقداری از باب چهاردهم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج لایه‌ای سبز، ۱۰گ (۷۹-۸۸)، ۲۳ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۳-۱۴۹۵]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۹۱/۱

خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن بن علاءالدوله شریف رازی، تا: یک‌شنبه ۹ صفر ۱۰۰۶ق؛ تملک: محمد طاهر بن محمد طبیب در ۲۰ ربیع الثانی ۱۱۳۲؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی ضربی و مقوایی با ترنج، ۳۸ص (۱-۳۸)، ۶۱ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [سنا: ف: ۲-۶۱]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۴۰۶/۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۷-۲۳۸]

۱۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۲۶۰/۲

خط: نستعلیق، کا: جلال الدین محمد بن همایون شاه طالقانی، تا: ۲۴ رمضان ۱۰۲۳ق؛ اندازه: ۹×۱۵/۵سم [نسخه پژوهی: ۳-۱۴۳]

۱۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۵۲۵/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۰۲۵ق؛ با تاریخ ۱۰۲۷ و ۱۰۲۵، دارای اشکال؛ کاغذ: اصفهانی زرد رنگ، جلد: تیماج سرخ مقوایی ضربی زرکوب، ۳۴گ (۶۶-۹۹ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۳-۲۷۲]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۷۰۴/۱۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: میرزا جان بن امام قلی مروی، تا: ربیع الاول ۱۰۵۲ق؛ محشی؛ مجدول، افزودگی‌هایی در تقویم، معرفت سمت قبله، صور اقالیم سبعه، با اشکال هندسی و جداول حروف و حساب سیاق؛ کاغذ: شرقی، ۱۶گ (۱۴۶پ-۱۶۱ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۷-۲۲۷]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۶۳۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: حیدر بن علی بن اسماعیل بن عبدالعالی، تا: ۱۰۵۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیما تریاکی مجدول کوبیده یک‌لا، ۴۹ص (۸۲-۱۳۰)، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۰-۲۱۱]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۸۰۹/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۷ق، جا: برهانپور؛ دارای اشکال هندسی، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته ضربی ترنج و سرترنج و لچکی‌دار، ۱۷گ (۱۳۰پ-۱۴۶پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۲۰-۲۷۴]

۲۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۴۷۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۰۸۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹/۵سم [مؤید: ۳-۳۸۵]

۲۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۳۰۲/۱-ج
خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن بن محمد باقر فندرسکی، تا: چهارشنبه ۸ جمادی الثانی ۱۰۸۴ق؛ دارای اشعاری به فارسی درباره منازل ماه: «شر طین زن بمیر هم در آن سال ... هر آنچه یاد کرده در نوایح» گویا از طوسی باشد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی ضربی مقوایی، ۳۵گ (۱پ-۳۵پ)، ابعاد متن: ۷/۵×۱۴، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۳]

۲۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۵۴۹/۲
خط: نسخ، کا: علی رضا، تا: ۱۰۸۷ق، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [نسخه پژوهی: ۳-۱۰۶]

۲۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۸۹/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سلخ ذیقعده ۱۰۹۱ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: تیماج لایه‌ای قهوه‌ای، ۱۴گ، ۱۸ سطر (۷×۱۳/۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱-۴۱۳]

۲۴. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه: ۵/۳
در فهرست گویا از طوسی؟؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: شمیز، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [نشریه: ۳-۲۱۶]

۲۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۸۳۶/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** پس اگر ظهور یا خفا مشرقی باشد بر بالای آن ق نویسند و اگر مغربی باشد ب و در بعضی تقاویم ظهور و خفا بعضی ثوابت مشهوره را نویسند و به جای ظهور و خفا طلوع و سقوط نویسند اما رویت هلال تا اواسط دهم را در بردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی:انجام؛۱۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف مخ: ۱-۲۹۳]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۴۳۵
آغاز و انجام:برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمود طهرانی، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سرکه‌ای آهار مهره، جلد: پارچه‌ای، ۱۰گ، ۱۹ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۸-۵۱]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۹۴۲/۱
خط: نستعلیق، کا: مرتضی قلی، تا: ۱۱۵۷ق؛ مجدول؛ اشکال هندسی، محشی؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۵گ (۱پ-۲۵ر)، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۲۰-۳۵۶]

۲۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۹۵۰/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** باید که قمر دربرج ارض باشد متصل به کوکبه که در شرف باشد یا در برج هواء و زحل باید که توی حال باشد این قدر در معرفت اختیارات اینجا کافی است.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه شوال ۱۱۹۹ق؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۱۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف مخ: ۱-۲۹۳]

۲۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۶۲/۶
آغاز: بسمله. اما بعد، این مختصری است در معرفت تقویم نام مشتمل بر بیست باب. باب اول در معرفت حساب جمل اهل حساب نجوم؛ **انجام:** در معرفت اختیارات اینجا کافی است و زیاده بر این موجب تطویل. تم بالخیر.
خط: نستعلیق تحریری مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۷گ (۳۶۹پ-۳۸۵پ) [ف: ۱-۳۸]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۳۰۷/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ مقوایی، ۲۰گ (۲پ-۲۱ر)، ۱۹ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۹-۹۴۲]

۳۱. قائن؛ امام، سید حسن؛ شماره نسخه: ۲۱
آغاز: و در عقرب بیست و نه روز و ده ساعت و در قوس بیست و نه روز و دوازده ساعت تقریبا و در جدی بیست و نه روز و دوازده ساعت؛ **انجام:** یا در عاشر یا شرق خود بود و باید که زحل صالح الحال باشد و حذر باید کرد از اتصال زحل به کوکبی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ دارای اشکال هندسی، مجدول، مصحح، با تاریخ تولدهایی به سال ۱۲۰۶، ۱۲۱۲، ۱۲۱۴ آمده؛ جلد: تیماج قرمز، رو افتاده، ۱۲۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [کتابخانه‌های قائن: ف: ۱۹۶]

۳۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۴۹۲/۲-۱۳/۱۷۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج مشکی عطف گالینگور قهوه‌ای، ۶۸گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲-۶۵۷]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۴۲۲ ض

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [د.ث. مجلس]
۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۶۰۲/۴
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۲۱۹ق؛ کاغذ: فرنگی (الوان)، جلد: تیماج مشکی یک‌لا حاشیه منگنه ضربی مجدول ضربی، ۳۳ص (۱۴۲-۱۷۴)، ۲۰ سطر کامل (۱۱×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۰-۱۳۴]
۳۵. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ف۳۹۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عباس ابن محمد ازغدی، تا: ۱۲۲۰ق؛ ۳۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۲سم [ف: ۱-۳۷۲]
۳۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۱۷۷/۳
انجام: و در بعض ظهور و خفا بعض ثوابت مشهوره را بنویسند و بجای
خط: نسخ، کا: محمد صادق بن محمد تقی بن ملا سلطان محمد، تا: ذیحجه ۱۲۳۱ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: مختلف، جلد: مقوایی روکش کاغذ سبز عطف پارچه سبز، ۹گ (۶۴-۷۲)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۴-۱۱۹۲]
۳۷. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: ۲۸۷/۱ب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ دارای اشکال؛ جلد: چرمی سوخته، ۱۱ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۸×۳۳سم [رشت و همدان: ف: ۱۲۱۵]
۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۴۳/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** باید که قمر در برج ارضی باشد متصل بکوکبی که در شرف باشد یا در برج هوائی و زحل باید که قوی حال باشد
خط: نستعلیق نازیبا، کا: تقی، تا: سه‌شنبه ۲۶ جمادی الاول ۱۲۳۷ق؛ کاغذ: برنگ آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۳۷گ (۴۷ر-۸۳ر)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۲-۲۴۲]
۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۶۸
خط: نستعلیق، کا: کریم بن محمد، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۴۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی ضربی ترنجی، ۳۸گ، ۱۲ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۴-۳۸۱۶]
۴۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۳۷/۵
خط: نسخ، کا: محمد بن حسین خراسانی قرمیسینی، تا: ۲۹ صفر ۱۲۴۱ق؛ جلد: تیماج سبز، ۲۰گ (۱۲۳پ-۱۴۲پ)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲-۳۳۳]
۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۸۳۹/۱
خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم تویسرگانی، تا: شنبه ۲۴ ذیقعده ۱۲۵۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۱۸گ (۱پ-۱۸ر) [ف: ۱۸-۳۲]
۴۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۶۱۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن ملامحمد علی ارومجی، تا: ۱۳ محرم ۱۲۵۹ق؛ محشی؛ جلد: چرم زرد، ۲۹گ (۳۳پ-۶۱پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۲-۱۲۹]
۴۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۰۴۴/۱
آغاز: ایاز، حریران، تموز، آب، ایلول، ؛ **انجام:** و اگر صلاح حال قمر نشود
خط: نستعلیق، کا: احمد، تا: ۱۲۶۵ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ جلد: مقوایی عطف چرم قرمز، ۲۹گ (۱-۲۹)، ۱۷ سطر (۴/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳-۸۳۲]
۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۸۴۱/۲
خط: نستعلیق، کا: محمد یوسف، تا: جمادی الاول ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۵۳پ-۶۷ر)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲۰-۱۸۸]
۴۵. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۲۶
آغاز: هوز حطی کلمن ... وضع کرده اند و طریق وضع آن چنان است که از الف تا ط را به ترتیب ارقام آحاد گیرند؛ **انجام:** بعلامت روز یا شب پس علامات ساعات و دقایق گذشته از اول روز یا اول شب.
خط: نسخ، کا: سید حسن بن محمد نجف آبادی اصفهانی، تا: غره جمادی الثانی ۱۲۸۵ق، جا: نجف آباد (در دکان)؛ افتادگی: آغاز؛ فاقد جلد، ۸۴گ، ۸ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۳سم [ف: ۱-۳۳]
۴۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۷۹۹/۲
آغاز: باب دوم در احکام نظرات کواکب سبعه سیاره
تنها باب دوم است مشتمل بر هفت فصل؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی نخودی رنگ، جلد: گالینگور قرمز، ۸گ (۶۳-۷۰)، ۲۶ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۷×۲۲سم [نشریه: ۱۳-۱۷۵]
۴۷. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه: ۲۸۹/۲
خط: نستعلیق، کا: علی بن کربلائی قارداشخان صفی آبادی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۱۴ سطر (۵/۵×۹/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [تراثنا: س۶ش۳-۱۱۸]
۴۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۲۸/۲
آغاز: این مختصریست در معرفت مشتمل بر بیست باب، باب اول: در معرفت حساب جمل، اهل نجوم اعداد را جهت سهولت به ارقام حروف بیست و هشتگانه لغت عرب؛ **انجام:** و همچنین اگر دو کوکب بکوکب ثالث متصل بمنزله اتصال کوکب اول باشد.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ فاقد ندارد، ۲۷گ (۲۶پ-۵۲ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱-۴۳]
۴۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۲۴۸/۱
آغاز: از روزهای هفته نام اول هر ماهی بر جانب دست راست آنجا که اول ماه بود بنویسد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۲گ (۱ر-۱۲پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۲۴-۴۳]

۵۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۰۶۹/۷-۶/۱۵۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای فایده‌ای است در معرفت ستاره‌ای چند از ثوابت که بر اسطرلاب‌ها ثبت کنند؛ ۲۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲-۶۵۷]

۵۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۸۵۴/۲-۱۵/۱۱۴
آغاز: کوکب دیگر از آن تاریکتر همه از قدر ثالث بر این صورت. عین النور و بعضی آن را تشبیه کرده‌اند به صورت هفت از ارقام؛ **انجام:** زیرا که این وضع علامت قتل عام باشد و نعوذ بالله من هذا پس این مقولات بر دعا ختم کردیم
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا با روکش پارچه عطف تیماج قهوه‌ای، ۶۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲-۶۵۷]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳/ ۱۲۹۴۹
آغاز: و پنج‌شنبه و جمعه؛ **انجام:** احتیاج چندان بدان نیست والله اعلم بالصواب.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ تاریخ تحریر: ۱۲۳ (کذا)؛ کاغذ: فستقی فرنگی، جلد: مقوا عطف و گوشه ها قهوه‌ای تند، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۸-۱۴۱]

۵۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۵۷۰/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** اما رسیدن بدلایل اصلی چنان بود که چون ... بدلایل چند که در زایچه بوده باشد و در تقویم طلوع منازل را در صفحه یمنی در میان اتصالات
تا پایان دوازدهم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف مخ: ۱-۲۹۳]

۵۴. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۷ فرخ
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج عنابی لایه‌ای، ۲۴گ، ۱۶ سطر (۵/۵×۱۲)، قطع: جیبی، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۸]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۴۰/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** بعلامت روز یا شب پس علامات ساعات و دقایق گذشته از اول روز یا اول شب.
خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای اشکال نجومی و هندسی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی یک‌لا، ۳۱ص (۱۲۸-۱۵۸)، ۹ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱۹-۳۱]

۵۶. تبریز؛ محقق (آقای)؛ شماره نسخه: 11/1
در فهرست ناشناس آمده؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۴-۳۳۲]

۵۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۰۷۲/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۶-۱۹۹]

۵۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۱۵۲/۱
آغاز و انجام: برابر
در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: پسته ای، جلد: میشن لایی آلبالویی سیر، ۱۰و ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۶-۲۴۷]

۵۹. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳-س/۴۸۶/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** بهمان ترتیب که مذکور شد و لامحه در آن ماه که بعد از آن باشد باز چنان شود که مبدء.
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ این نسخه تقریباً تکرار نسخه شماره ۳۹۶ف ملی می‌باشد منتهی مفصل‌تر است و اضافاتی دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای سیر، ۷۸ص، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۸۲]

۶۰. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۶۶۰/۳
آغاز: سیوم تاریخ فرس قدیمست و ان را تاریخ یزدجردی نیز گویند ... باب سیوم در معرفت بروج و کواکب و تقاویم ایشان دور فلک را دوازده؛ **انجام:** باب بیستم در معرفت اصولی در اختیارات به کار آید ... قمر در برج قامت باشد بغیر از عقرب یا در یکی از خانهای عطارد.
شامل باب سوم تا بیستم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ مصحح، محشی؛ واقف: آیت الله مرعشی نجفی، ۱۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱-۸۳]

● بیست باب در معرفت اسطرلاب / اسطرلاب / فارسی

bīst bāb dar ma‘refat-e ostorlāb

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷-۶۷۲ قمری
nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201-1274)

یکی از کتاب‌های مشهور و مختصر در این فن در شناخت اسطرلاب و چگونگی عمل به آن، که گزیده‌ای از صد باب مؤلف است. مؤلف نامی بر آن ننهاده و چون این رساله بر بیست «باب» مرتب شده، بدین نام مشهور گشته است. ۱. القاب و خطوط و دایره اسطرلاب؛ ۲. معرفت ارتفاع گرفتن از آفتاب و ستارگان؛ ۳. معرفت طالع از ارتفاع درجه آفتاب را از منطقه طلب باید کرد؛ ۴. معرفت ارتفاع از طالع این باب عکس باب پیشین است؛ ۵. معرفت دایره و ساعات مستوی و معوج؛ ۶. معرفت میل آفتاب و غایت ارتفاع؛ ۷. معرفت مطالع بروج به خط استواء؛ ۸. معرفت خانه‌های دوازده‌گانه؛ ۹. معرفت ساعات صبح و شفق؛ ۱۰. معرفت استخراج ظل از ارتفاع و ارتفاع از ظل؛ ۱۱. معرفت طالع سال مستقبل از طالع سال ماضی چون طالع سال ماضی علوم بود؛ ۱۲. معرفت عرض بلد و تحقیق آن؛ ۱۳. معرفت طالع وقت در شهری که آن را صفحه جداگانه نبود؛ ۱۴. معرفت ارتفاع قطب فلك البروج؛ ۱۵. معرفت سمت از ارتفاع و ارتفاع از سمت اسطرلاب؛ ۱۶. معرفت تقویم؛ ۱۷. معرفت بالای اشخاص مرتفع از زمین و پهنای رودهای؛ ۱۸. معرفت عمل کردن بر صحیفه آفاقی؛ ۱۹. معرفت امتحان خطوط اسطرلاب؛ ۲۰. معرفت ستارگان چند از ثوابت که بر اسطلاب ها ثبت کنند

از جهت ارتفاع گرفتن به شب.
آغاز: الحمد لله حمد الشاکرین و صلوته ... بسمله ... و بعد این مختصری است در معرفت اسطرلاب مشتمل بر بیست باب. باب اول درالقاب آلات و خطوط و دوایر اسطرلاب آنچه علاقه دروی است حلقه بود و آنچه حلقه در ویست عروه، و آن بلندی که عروه برو بود آنرا کرسی خوانند و آنچه کرسی وی بود و بر صفایح و غیر آن مشتمل باشد آن را حجره و ام خوانند و صفیحها در حجره بود و بر روی صفیحها صفیحه مشبک بود و آن را عنکبوت و شبکه خوانند و دائره که بر روی حجره بود بسیصد و شصت قسمت کنند و ابتدا از خطی کنند که بر کرسی بگذرد
انجام: و بر بیشتر اصطرلابها این کواکب نقش کنند و هر که اینها را بشناسد چنان که در آن اشتباه نیفتد او را دراین باب کفایت باشد این است تمامی سخن در معرفت اسطرلاب. و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.
چاپ: این کتاب به کوشش آقای مدرس رضوی به سال ۱۳۳۵ شمسی به چاپ رسیده است؛ تهران، ۱۳۱۶، خشتی، ۱۹ص، (صص۱۴۸-۱۷۳)؛ تهران، سنگی، ۱۳۱۹، خشتی، ۱۸ص
[دنا ۵۹۷/۲ (۲۴۲ نسخه)؛ الذریعة ۱۸۷/۳؛ کشف الظنون: ۲۶۴/۱؛ فهرستواره منزوی: ۲۸۲۹/۴؛ مشترک پاکستان ۲۴۳/۱؛ آثار و احوال خواجه، چاپ دوم، ص ۴۱۴؛ الاسطرلاب گورگیس عواد: ۱۶۰؛ نسخه‌های منزوی ۱: ۲۴۴؛ مشار فارسی، ج۱، صص ۸۴۲-۸۴۳]
شرح و حواشی:
۱- مطلع الانوار = شرح بیست باب؛ نظامی بسطامی، فصیح بن عبدالکریم (-۹)
۲- مفتاح بیست باب؛ کیاء جرجانی، شمس المعالی محمد (-۹)
۳- شرح بیست باب در اسطرلاب؛ حسینی، امیر نظام الدین بن حبیب الله (-۹)
٤- شرح بیست باب در اسطرلاب؛ کوبنانی، ابواسحاق (-۸۸۶)
۵- شرح بیست باب؛ بیرجندی، عبدالعلی بن محمد (-۹۳۴)
٦- شرح بیست باب در اسطرلاب؛ الهی اردبیلی، حسین بن عبدالحق (۸۷۰-۹۵۰)
۷- شرح بیست باب
۸- شرح بیست باب؛ کرمانی، علاء الدین بن محمود

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۲۱۹/۲
از باب چهارم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۰ ربیع الثانی ۷۸۶ق، جا: حله؛ با اجازه قرائت و روایت از عبدالمهدی بن ابی عبدالله محمد بن شکر الله به بدیع الدین محمد بن شیخ حاجی هندو بن محمد بن محمود ضحاکی خراسانی هروی در ۱۸ جمادی الثانی ۷۸۶، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن سبز، ۱۱ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۶-۳۰۶]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۱۵/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح، رکابه‌دار؛ کاغذ: شرقی نخودی، ۲۰گ (۱۳-۳۲)، ۲۱ سطر، اندازه: ۵×۱۱سم [ف: ۳۲-۳۳]
۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۲۰۰/۴
انجام: برابر
کا: حسن بن محمد بن حسن اومینی، تا: ربیع الثانی۸۱۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با کاغذ ابری عطف تیماج قرمز، ۲۰گ، ابعاد متن: ۷×۱۴، اندازه: ۱۰×۱۲سم [ف: ۳-۸۹۴]
یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه: ۱۷۲/۴
همان نسخه بالا [نشریه: ۴-۴۰۶]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۷۸/۱
خط: نستعلیق، کا: احمد، تا: جمعه ۹ ج ۸۱۷ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی و مقوایی با ترنج زرکوب، ۵۰ص (۱-۵۰)، ۱۷ سطر [سنا: ف: ۲-۲۰۷]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۰۲۱/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد بن حسن جرجانی، تا: شنبه ۱۲ ذیحجه ۸۲۷ق، جا: یزد، مدرسه حافظیه؛ کاغذ: شرقی نخودی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸گ (۴۸پ-۷۵ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲۱-۳۳]
۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۲۶۱/۱
خط: نسخ، کا: غیاث الدین ابوسعید المتطبب، تا: ۸۴۴ق؛ مصحح، مدرس رضوی این نسخه را برای تصحیح خود برگزیده؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سبز یشمی، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۶-۳۳۹]
۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۴۵۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۸۵۵ق؛ افتادگی: آغاز [نشریه: ۷-۱۰۹]
۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۲/۱-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۶۲۰؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۷۴ق؛ ۲۳گ (۲-۲۴)، ۱۲ سطر [فیلمها ف: ۱-۴۱۰]
۹. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۳۰۵/۴
خط: نستعلیق، کا: جمال الدین بن جلال الدین سروی، تا: یک‌شنبه ۱۱ رمضان ۸۷۵ق؛ جلد: تیماج مشکی ضبی، پشت افتاده، ۱۶گ (۸۵پ-۱۰۰ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲-۴۹]
۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۱۱۴
آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلواته علی محمد و آله اجمعین این مختصریست در معرفت اسطرلاب از استاذ الدنیا علامة العالم نصیرالدین طوسی؛ **انجام:** قامت خویش بران افرابند ارتفاع شخص بوذ ... و الله اعلم بالصواب.
دارای دیباچه مختصر از کاتب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ضمیمه: «فصلی در معرفت بالاء اشخاص مرتفع از زمین بی اصطرلاب»، مجدول، دارای کتیبه بازوبندی کوچک نقش آن:

«بسم الله تیمنا بذکره»؛ واقف: فاضل‌خان؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن مشکی، ۱۷ سطر [ف: ۱۸-۲۱]

۱۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۴۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹-۱۰؛ کاغذ: ترمه و فرنگی، جلد: تیماج لایه‌ای قهوه‌ای، ۴۱گ، ۱۴ سطر (۴×۱۱)، قطع: ربعی، اندازه: ۸×۱۶/۵سم [ف: ۱-۲۵]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۰۱۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سلیمان موسوی، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: شرقی (سمرقندی) نخودی، جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۲۰گ (۱پ-۲۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۳سم [ف: ۲۳-۱۷۰]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۲۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قامت خویش بران افزایند ارتفاع شخص بود و الله اعلم بالصواب والیه المرجع والمآب

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۰۲ق؛ یادداشتی است از عبدالرحمن بن علی بن موید بن الشیخ پیرعلی بن سیاوش در روز جمعه یازدهم ربیع الثانی ۹۰۲ به محروسه قسطنطنیه؛ کاغذ: حنایی بغدادی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶-۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۰-۱۹۴]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۶۶/۱-طباطبائی

آغاز: قسم کرده باشند آنرا اجزاء ارتفاع خوانند و باشد که هر دو ربع را قسمت کرده باشند و بر ربعی از دو ربع که در شیب بود اجزاء رطل نقش کرده باشند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۰۶ق؛ افتادگی: آغاز (مقدمه و بخشی از باب اول افتاده)؛ کاغذ: اصفهانی نخودی رنگ، جلد: تیماج نیلی دارای ترنج و نیم ترنج ضربی، ۱۷ص (۱-۱۷)، ۱۵و ۲۸سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲۳-۴۹]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۶۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۹۳۴ق؛ با یادداشت مولانا خلیل الله منجم؛ تملک: محمد رضوی در ۱۱۷۴؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی و مقوایی نو، ۲۰گ، ۱۹سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [سنا: ف: ۲-۲۳۶]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۴۱۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۷-۱۰۹]

۱۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۳۲/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: درویش علی بن درویش محمود، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۹۵۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با روکش قرمز پارچه‌ای، ۱۸گ (۱۶پ-۳۳ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [مؤید: ۳-۵۷۴]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۱۵/۱

آغاز: بسیار بود از آن جمله سر دایره متوازی بود که مرکز هر سه مرکز صفیحه بود آنچه در میان باشد مدارأس الحمل و المیزان؛ **انجام:** و آن دایره بود که به نقطه تقاطع افق مشرق و مدار رأس الحمل گذشته باشد، اکر مطالع آفتاب ...

نام مؤلف به استناد کتاب‌شناسی شیخ بهائی ۶۴۸ تغییر یافت؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: لطف الله بن انوشروان، تا: ۹۷۰ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۷گ (۱ر-۷پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۸×۱۴/۵سم [ف: ۳۳-۴۰۱]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۲۴۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: جلال الدین محمد، تا: ۱۵ ربیع الاول ۹۷۱ق؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: پارچه یی، ۱۸ص (۱-۱۸)، ۲۰ سطر (۱۲/۲×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶/۹×۲۴/۲سم [ف: ۸-۳۷۱]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۱۰۶/۲

آغاز: اجزای ساعات شب بود و بر وجهی دیگر نظیر درجه آفتاب را یعنی درجه مقابل او بر خطی نهند از خطوط ساعات؛ **انجام:** برابر

از باب به بعد آغاز می‌گردد؛ خط: نستعلیق، کا: محمدی بن حسینی مازندرانی، تا: رجب ۹۹۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمعی، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۳۸پ-۵۲پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۵/۵×۱۱/۵سم [ف: ۳۳-۲۱۲]

۲۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر بیشتر اسطرلابهای این کواکب را نقش کنند

خط:نستعلیق پخته،بی‌کا،تا: ۹۹۶ق؛ ۲۳گ (۱پ-۲۳ر) [ف: ۱-۳۸]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۷۸۸/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۶ص (۱۴۳-۱۷۸) [ف: ۱۰-۱۶۴۰]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۴۳۷/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: رویه میشن سبز، ۲۲گ (۹۵پ-۱۱۶ر)، ۱۸ و ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۶-۴۱۶]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۵۶۶/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن زرد لایی، ۲ص، ۱۴ سطر [ف: ۵-۲۹۲]

۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۴۱۳

آغاز: این مختصریست در معرفت اسطر لاب از تضایف مولانا سلطان الحکماء؛ **انجام:** بالا ان شخص بودیم تم الکتاب فی علم الاسطرلاب.

خط: نستعلیق، کا: محمد بدیع بن محمد اکبر الجویمندی، تا: قرن ۱۱؛ دارای جداول نجومی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، قرمز، یک‌لا، ۶۶گ، ۱۲ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳-۴۷۰]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۱۷۶/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن لایی قرمز، ۳۴گ (۱۶پ-۴۹پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۹سم [ف: ۶-۲۵۷]

۲۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۴۲/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۱۶گ (۱۲۷پ-۱۴۲ر)، ۲۱ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۶۴]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۲۹۹/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: قاسم بن محمد حسین رشتی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: دو رو تیماج رو قهوه‌ای پشت مشکی، ۲۲گ (۱۱۶پ-۱۳۷پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲۱-۲۶۰]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲/۱۲۷۴۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: آهار مهره نخودی، جلد: میشنی دارچینی کم رنگ، اندازه: ۱۳/۴×۲۲/۵سم [ف: ۱۸-۱۳۴]

۲۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۰۸۳/۳
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی، مصحح؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج لایه‌ای سبز، ۲۳گ (۴۹-۷۱)، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۳-۱۴۹۴]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۳۹۱/۱۰
آغاز: برابر
کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰-۱۱؛ محشی با نشانه «۱ هـ ع»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوایی، ۱۸گ (۱۷پ-۳۴ر)، ۱۸ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۶-۲۹۸]

۳۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۴۹۰/۲-۱۳/۱۷۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** که کمتر از سی مانده باشد اگر مانده باشد در چهار ضرب کنی و مبلغ را برآن عدد و رقم افزائیم که نگاه داشته ایم و هفت
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مشکی سوخت با ترنج با سر، ۲۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲-۶۵۶]

۳۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۳۹۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با امضای «محمد باقر»؛ تملک: سید اسدالله موسوی طبرسی در ۱۳۱۰ ق با مهر «اسدالله الموسوی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف مخ: ۱-۲۹۴]

۳۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۱۱۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ ترمه، جلد: میشن قرمز لایی، ۲۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۳سم [ف: ۲-۶۶]

۳۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۲۳۷/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۷-۲۳۷]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۳۴/۲
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۱۱؛ قطع: جانمازی [میراث شهاب: س۹ش۲-۳۹]

۳۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۵/۲
بی‌کا، تا: قرن دهم یا قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته بدون مقوا، ۱۰گ (۲۷پ-۳۶ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱-۵۸]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۷۹۷/۵
آغاز: و ذنب الدجاجة خوانند و بعد از حجره چند ستاره در روشنی به یکدیگر نزدیک
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ دارای اشکال هندسی، مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷گ (۱۳۷پ-۱۶۳پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲۰-۲۶۶]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۵۲۹/۳۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا عطف، ۳۰گ (۲۲پ-۵۱ر)، اندازه: ۸/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲۰-۱۰۴]

۳۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۹۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره رمضان ۱۰۰۷ق؛ جلد: مقوایی عطف و گوشه ها تیماج مشکی، ۲۹گ (۶۵پ-۹۳ر)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۲-۱۱۴]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۲۹۸۴
کا: مبارک جونپوری، تا: ۱۰۱۱ق [الفبائی: ۹۳]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۵۴/۳ط
آغاز: بسمله. باب در معرفت ستاره چند که در اصطرلاب نقش کنند از جهة ارتفاع گرفتن شب؛ **انجام:** برابر
فقط باب بیست آن است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: معزالدین محمد بن مظفر حسین امامی، تا: ۱۰۱۶ق؛ جلد: تیماج عنابی با ترنج با سر، ضربی مجدول لولادار، ۲ص (۸۷-۸۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲۴/۳-۸۵]

۴۲. مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه: الف-۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۱۰۱۸ق، اهدایی: آقایان محمد و حسینعلی الهی؛ کاغذ: کاهی صیقلی سفید تیره، جلد: مقوای ساغری مشکی، ۴۲ص، ۲۲ سطر (۴/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۶۴]

۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۵/۸
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد باقر بن کامران تبریزی، تا: ۱۰۲۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ (۵۲ر-۶۳ر)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۶-۱۵۸]

۴۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۲۶۰/۳
خط: نستعلیق، کا: جلال الدین محمد بن همایون شاه طالقانی، تا: ۲۴ رمضان ۱۰۲۳ق؛ اندازه: ۹×۱۵/۵سم [نسخه پژوهی: ۳-۱۴۳]

۴۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۱۱۲/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۲۳ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد:

تیماج لایی، ۱۹گ (۲پ-۲۰ر)، ۱۹-۲۱ سطر (۸×۱۳)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۶-۴۵۷]

۴۶. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۲۴۶/۲

خط: نستعلیق، کا: نظام الدین بن احمد بفروئی، تا: اوایل رمضان ۱۰۳۳ق؛ جلد: تیماج زرشکی ضربی لبه دار، ۱۸گ (۳۷ر-۵۴ر)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱-۲۳۱]

۴۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۷۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد طاهر طباطبائی، تا: ۱۶ ذیحجه ۱۰۳۸ق، برای خودش [ف: ۳-۱۲]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۲۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** او را درینباب کفایت باشد

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۰۴۱ق، جا: مشهد؛ به طرز چلیپا؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی، ۷گ، ۲۴ سطر (۱۱/۳×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۵/۲سم [ف: ۸-۵۰]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۶۹/۴-طباطبائی

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن حاجی محمدرضا تاجر اصفهانی، تا: ۱۰۴۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۳۴ص (۸۳-۱۱۶)، ۱۸ سطر، قطع: رقعی باریک و بلند، اندازه: ۸×۱۷سم [ف: ۲۳-۵۶]

۵۰. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۳-ش/۵۰۴/۲

انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۸ ربیع الثانی ۱۰۵۰ق؛ کاغذ: نخودی قدیمی، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای سیر، ۳۹گ، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲-۱۰۲]

۵۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۹۶/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد محسن بن محمد حسین سلیمی مازندرانی، تا: ۱۰۵۵ق؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲گ (۸۱پ-۱۱۲پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۲-۲۹۱]

۵۲. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۴۹۴/۲

خط: نستعلیق زیبا، کا: شمس الدین محمد بن محمد حسین، تا: سه‌شنبه غره جمادی الثانی ۱۰۶۳ق، جا: مدرسه شیخ الاسلام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته ضربی، ۳۱گ (۲۳پ-۵۳پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۲-۳۵۹]

۵۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۳۹۲/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۶۵ق؛ مجدول؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج عنابی و لبه میشن قهوه‌ای، ۲۳گ (۱-۲۳)، ۱۹ سطر (۴/۵×۱۶/۵) [ف: ۱-۳۲۴]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۷۲۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** آنچه برون آید بالای آن تشخیص مجهول باشد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۶ق؛ محشی با امضای «عبد»، یادداشت «لطفعلی صدرالافاضل» که نام رساله‌های این مجموعه را نوشته و فائده‌ای در اسامی دانشمندانی که پسوند «زاده» دارند آورده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱گ (۳پ-۲۳پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۴۴-۲۷]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۲۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۱۰۶۸ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: میشن، ۱۵ سطر (۶×۱۴/۵)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [رایانه]

۵۶. زنجان؛ اخوان زنجانی-جلیل؛ شماره نسخه: بدون شماره

کا:نورا،تا:۱۰۷۰ق،به دستور میرزا اسماعیل [میراث اسلامی: ۵-۶۱۸]

۵۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۸۷۴/۴

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۷۳ق، جا: حیدرآباد؛ مهر: «محمد بن محمد ... و الحسینی» (چهار گوش)؛ ۲۲گ (گ ۵۱پ-۷۲پ)، ۱۷سطر، اندازه: ۷×۱۳/۵سم [ف: ۲-۳۱]

۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۷۸۱

انجام: برابر

خط: نستعلیق بد، کا: محمود بن علی حاجی حسن طبسی، تا: اواسط صفر ۱۰۷۴ق؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۳۸گ، ۱۲-۱۶ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳-۱۷۶]

۵۹. همدان؛ کمالی؛ شماره نسخه: ۷/۲

کا: لاریجانی، تا: چهارشنبه ۱۰۷۶ق، جا: اشرف [نشریه: ۵-۳۸۶]

۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۰۲۴/۲

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: شماخی (ماوراء ارس)، تا: ۱۰۸۴ق؛ دارای اشکال نجومی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی میشن عنابی نوسازی، ۲۴ص (۳۹-۶۲)، ۱۳ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۶-۸۰۲]

۶۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۹۳/۲ ـ د

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۰۸۶ق، ۴۷گ (۷۵پ-۱۲۱ر) [ف: ۱-۵۰]

۶۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۷۳۴

خط: نسخ خوش، کا: ابن امیر عبدالکریم محمد محسن حسینی، تا: ۲۵ جمادی الثانی ۱۰۸۶ق؛ محشی؛ مهر: «صراط علی حق نمسکه» (بیضی)؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای یک‌لا، ۱۹گ، ۱۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲-۳۱]

۶۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۷۰۰/۱

خط: نستعلیق درشت خط، کا: حسین بن موسی، تا: ۱۰۸۶ق، جا: کاستل بروسه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی، ۱۸گ (۳پ-۲۰پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳-۲۷۰]

۶۴. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۴۲۵/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۸ق؛ با اشکال هندسی؛ جلد:

تیماج مشکی ساده، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱۳]

۶۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۳۳۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد نصیر، تا: ربیع الاول ۱۰۹۱ق؛ از موقوفات حاج محمد رمضانی؛ مهر: «صراط علی حق نمسکه» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۲۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۱-۲۹۳]

۶۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۵۱۱/۲

بی‌کا، تا: ۱۰۹۱ق، جا: آستارا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۲۷ص (۲۲-۴۸)، ۲۱ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۲-۲۵۱۶]

۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۱۸۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم حسینی تبریزی، تا: محرم ۱۰۹۱ق؛ تملك: روح الامین حسین بن سید محمد بن روح الامین بن شمس الدین محمد حسینی مختاری؛ کاغذ: اصفهانی دو نوع، جلد: تیماج زرد، ۱۳ص (۱-۱۳)، ۱۳-۱۴ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۰-۷۶۸]

۶۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۲۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد صادق بن محمد رازی، تا: ۱۰۹۲ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۲۰ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [رایانه]

۶۹. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: ۱۲۰۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد جعفر بن محمد طبسی، تا: ۱۰۹۴ق؛ با جدول؛ جلد: چرمی، ابعاد متن: ۷×۱۳، اندازه: ۱۲×۱۹سم [رشت و همدان: ف: ۱۲۳۴]

۷۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۰۹۵

آغاز: و بر ظهر اسطرلاب یعنی پشت حجره دو خط مستقیم متقاطع بزوایا قایمه کشیده باشند یکی؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: ۱۰۹۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: احتجاب السلطنه؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مزین به ترنج و حواشی زنجیره‌ای ضربی، ۱۵ سطر (۷×۱۳/۵)، قطع: رقعی، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۸سم [رایانه]

۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۹۷۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** کف الخضیب بر بیشتر اسطرلابها این کواکب نقش کنند هر که اینها را شناسد چنانکه در آن اشتباه نیفتد او را این باب.

خط: نستعلیق، کا: ملایوسف پسر ملاحسن زاهدانی گیلانی، تا: ۱۰۹۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ یک‌لا، ۱۱سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۰-۴۲۴]

۷۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۲۹۶/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی، ۱۳گ (۱۶۰-۱۷۲)، ۱۹ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۳-۹۲۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۵۱۴/۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۷۰۸]

۷۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۶۳۴/۱

آغاز: آنرا فرس گویند و حلقه کنه در زیر فرس بود تا فرس از سطح عنکبوت مرتفع شده باشد.؛ **انجام:** در کمال سهولت و آسانی است و این رساله بر لفظ سهولت و آسانی سمت اختتام یافت. تمت الکتاب بعون الملك الوهاب

نام مؤلف به استناد کتاب‌شناسی شیخ بهائی ۶۴۸ تغییر یافت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ حاوی اشکال نجومی و هندسی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۵۵ص (۱-۵۵)، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۱)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۶-۱۹۲]

۷۴. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه: ۳۱۴۳/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن لایی سیاه، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۶-۲۴۴]

۷۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۹۵۹/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی ضربی گرد سبز، ۱۶گ (۵۱پ-۶۶ر با حواشی)، ۱۰ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲-۲۹۵۶]

۷۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۲۱۹/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تازه، ۳۳گ (۱پ-۳۳پ)، قطع: ربعی [ف: ۱۷-۳۲۴]

۷۷. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه: ۱۵۶/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴-۴۰۰]

۷۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۵۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: پارچه‌ای، ۲۳گ، ۱۲-۱۳ سطر (۱۰×۱۲/۵)، اندازه: ۱۵/۳×۲۱/۴سم [ف: ۸-۴۹]

۷۹. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۶/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱-۹۲۵]

۸۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۳۳۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ ۱۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۱-۲۹۴]

۸۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۹۳۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن شیخ عبداللطیف، تا: قرن ۱۲؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج عنابی لایه‌ای، ۲۶گ (۴۳-۶۸)، ۱۸ سطر (۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۳-۱۲۷۹]

۸۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۳۸۱/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۴۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۱-۲۹۴]

۸۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۷۳۸۶/۱
خط: نسخ، کا: ملا محمد طاهر، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۲۷گ (۳پ-۲۹ر)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۳-۲۷۱]

۸۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۴۳۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: پارچه یی، ۱۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲/۷×۲۴/۷سم [ف: ۸-۴۸]

۸۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۴۳۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: عماد فهرستی؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: پارچه‌ای، ۷گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳/۲×۱۸/۸سم [ف: ۸-۴۸]

۸۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۴۳۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: حاج وزیر وظایف؛ کاغذ: کاغذ شکری آهار مهره، جلد: پارچه‌ای، ۱۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۹/۵×۱۷/۳سم [ف: ۸-۴۹]

۸۷. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه: ۴۴۰/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** میان طلوع صبح و طلوع شمس همچنین نظیر درجه آفتاب
از اول تا اواسط باب نهم؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۰ص (۱-۱۰)، ۱۷ سطر [ف: ۲۷۱]

۸۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۳۸۷/۲
خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۷ ربیع الاول۱۱۰۱ق،جا: نجف [نشریه: ۷-۲۳۶]

۸۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۱۰/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۴گ (۱۵۵پ-۱۷۸پ)، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۶۹]

۹۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۸۸/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن حبیب، تا: ۱۱۰۴ق؛ ۱۶گ (۱پ-۱۶پ) [ف: ۴-۸۴۱]

۹۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۵۹۴/۲
خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمد سعید، تا: شوال ۱۱۰۸ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش تیماج مشکی ضربی عطف تیماج قرمز، ۲۵ص (۲۰-۴۴)، ۱۶ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۵-۱۷۱۳]

۹۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۳۵۸/۶-۸/۶۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: جبرئیل، تا: ۱۱۰۹ق، جا: تون؛ محشی از یزدی و بیرجندی و دیگران؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۲-۶۵۶]

۹۳. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۵۰۳/۳
آغاز: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: اسماعیل بن محمد رفیع دیهوکی طبسی گیلکی، تا: سلخ صفر ۱۱۱۵ق، جا: اصفهان؛ وقف شهید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ساده، ۳۸ص، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۵۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۸۹۳/۳
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳-۸۸]

۹۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۳۸۴/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۷ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمدنقی حسینی خلیفه در سلخ ذیحجه ۱۱۱۷؛ مهر: «الراجی محمد صادق الحسینی»(مربع)؛۳۸گ،۱۲سطر،اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۱-۲۹۴]

۹۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۲۰/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۰ ربیع الثانی ۱۱۱۸ق؛ دارای ضمیمه‌ای به فارسی در یک صفحه راجع به تعیین افق اصفهان با مهر «عبده احمد الطبیب»؛ تملک: احمد بن عبدالقادر طبیب در جمعه ۲۳ ذیقعده ۱۱۵۰ با مهری از او؛ کاغذ: اصفهانی و فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱-۴۵۹]

۹۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۰۸/۳
آغاز و انجام: برابر؛ تمت کتاب بیست باب اسطرلاب ... و چون بیست ستاره دیگر مولانا عبدالعلی البیرجندی در شرح علاوه نموده که در اکثر اوقات احتیاج باو می‌شود بنابراین هر چهل ستاره را با مواضع شان و عروض و غیره در جدول درج نموده شد.
خط:شکسته نستعلیق،کا: شریف رشتی، تا: ۱۱۱۸ق؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج یشمی، اندازه: ۱۷/۲×۲۳سم [ف: ۱۰-۱۰۰]

۹۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۸۰/۱-ف
بی‌کا، تا: ۱۱۲۳ق [فیلمها ف: ۱-۷۰۱]

۹۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۳۹۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱ شعبان ۱۱۲۴ق، جا: اصفهان؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷-۱۰۸]

۹۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۱۸/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، قرمز، مقوایی، ۳۹ص (۱۲۹-۱۶۷)، ۲۱سطر کامل (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۶-۲۲]

۱۰۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۴۳۶/۱

خط: نستعلیق، کا: حکیم باشی، تا: شنبه ربیع الاول ۱۱۳۲ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷-۲۳۹]

۱۰۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۷۶/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۱۵۵ق؛ کاغذ: اصفهانی سفید آهار دار، جلد: گالینگور مشکی عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۹ص (۱۰۲-۱۴۰)، ۱۴ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۹-۶۲]

۱۰۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۱۴۳/۱

خط: نستعلیق خوش، کا: علی اصغر تفریشی، تا: ۱۱۵۷ق، برای ملا محمود خراسانی؛ ۱۱ سطر، قطع: ربعی [چهار کتابخانه مشهد- ف: ۷۴]

۱۰۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳۴۲/۱

خط: نستعلیق، کا: تاری وردی، تا: ۱۱۶۷ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: یماج قرمز بدون مقوا، ۱۵ سطر [ف: ۱۹-۳۶۶]

۱۰۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳۴۲/۳

آغاز: بسمله انتخاب چند بابی از علم اسطرلاب از کتاب خواجه نصیر طوسی ... کرده میشود باب در معرفت دائره؛ **انجام:** بباید گردانید و تأمل کردن تا کدام جزء بر علامت افتد درجه تقویم آفتاب بود در آن روز.

شش باب است گزیده از رساله بیست باب، بدین ترتیب: ۱. در معرفت دائره و ساعات مستوی و معوجه (در اصل: باب ۳)، ۲. مطالع البروج (در اصل: باب ۱۵)، ۳. معرفت عرض بلد و تحقیقات آن (در اصل: ۸)، ۴. طالع وقت در شهری که او را صفیحه نباشد، ۵. معرفت سمت از ارتفاع، ۶. معرفت تقویم آفتاب؛ خط: نستعلیق، کا: تاری وردی، تا: ۱۱۶۷ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج قرمز بدون مقوا، ۱۱ص (۴۸-۵۸)، ۱۵ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۹-۳۶۶]

۱۰۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۷۶۱/۱

خط: نسخ، کا: محمد بن حاج طالب طاهر آبادی، تا: ۱۱۸۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد یک‌لا، ۶۹ص (۲-۷۰)، ۱۷ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱۰-۱۷۴۳]

۱۰۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۵۸۵۲

آغاز: النقطتین تعریف کرده اما مصنف در تحریر خود چنین فرموده که هر نقطه برو فرض کنند؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ تملک: محمد صادق الامامی سنه ۱۱۸۹؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: ساغری قهوه‌ای یک‌لا، ۷۶گ، ۲۳ سطر (۴/۸×۱۳)، اندازه: ۹/۳×۱۸سم [رایانه]

۱۰۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۴۹۰/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۷ شوال ۱۱۹۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۵۴گ (۱۹پ-۷۲پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳۱۲]

۱۰۸. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه: بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۱۹۲؛ شیخ محمد باقرا رونقی در مدرسه سلطانیه (چهارباغ) در اصفهان در ۲۷ صفر ۱۱۹۴ آن را تصحیح و مقابله کرده. [نشریه: ۷-۵۳۲]

۱۰۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱/ ۱۲۷۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۷ صفر ۱۱۹۶ق؛کاغذ: آهاری شکری، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱۸-۱۳۰]

۱۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۹۸۴

آغاز و انجام:برابر

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: حاج سید عبدالباقی آیت اللهی شیرازی، اسفند ۱۳۷۴؛ کاغذ: فرنگی آهاری نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۲۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۸-۲۲]

۱۱۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه: ۴۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد بن حسام الدین، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج ضربی خرمایی، ۲۱ص (۱-۲۱)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۲۷]

۱۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۲۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: تاجماه بیگم، ۱۲۶۲ ق؛ کاغذ: سفید فرنگی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای، ۱۹گ، ۱۷ سطر (۶×۱۳/۳)، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۳سم [ف: ۸-۵۰]

۱۱۳. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه: ۱۳۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۹۰]

۱۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۶۱/۳-۲/۱۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ ۲۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲-۶۵۶]

۱۱۵. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه: ۴۱/۳

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: کاغذی، قطع: ربعی [نشریه: ۳-۳۵]

۱۱۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۴۰۵/۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷-۲۳۸]

۱۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۷۲۴/۱۶

آغاز: حمد بی حد و ثنای بی عد، حضرت واجب الوجودی را که ذهن انسان و عقل ایشان را قوت داد ... و بعد بدان ای عزیز عارف، این مختصری است در علم اسطرلاب، مشتمل بر بیست باب؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با نشان «ع رحمه الله، عبدالعلی، س»؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، ۱۰گ (۲۷۳پ-۲۸۲ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۷-۲۸۳]

۱۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳/۲ سرود
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، قطع: رقعی [نشریه: ۱۳-۴۰۸]

۱۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۷۰۷/۴
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۴۵ص (۱۷۵-۲۱۹)، ۶ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۰-۱۶۸۰]

۱۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۳۹/۴-طباطبائی
خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ به جای سجع مهر مالک مجموعه محمد بن صادق الحسینی الطباطبائی (که در همه نسخ مجموعه طباطبائی به چشم می‌خورد) این بیت نوشته شده: «هذا الکتاب مال عبد مذنب ×× بالسم النبی المصطفی قد سمیا»؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار دار، جلد: تیماج قرمز، ۱۱گ (۸۴ر-۹۴ر)، قطع: رقعی بزرگ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲-۲۵۰]

۱۲۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۶۲/۲
آغاز: ... ربع که در شیب بود، اجزاء ظل؛ **انجام:** ضرب کنند و قامت خویش بر آن افزایند. تم بالخیر و السعادة
خط: نستعلیق تحریری مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۸گ (۳۳۰ر-۳۴۷پ) [ف: ۱-۳۸]

۱۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۰۷۷/۱۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** چون سرخ شد شنجرف مزبور را میان آن ریخته بهم بزنند و بدمد تا خوب قرمز رنگ شقایق نعمان
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۴گ (۸۱پ-۹۴ر) [ف: ۱۵-۴۴]

۱۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۴۵۳/۱
آغاز: بسمله و به نستعین بدان ای حافظ که این مختصریست در بیان؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، یک‌لا،۴۶ص،۱۷سطر(۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۳-۵۱۰]

۱۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۵۶۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ محشی از شرح بیرجندی و جز آن؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مقوایی، ۲۰گ، سطور چلیپا (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳-۳۵۰۵]

۱۲۵. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه: ۳۱۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲-۳۷]

۱۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۱۰۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** پس اگر کسی زیاده ازین خواهد با کتب این علم رجوع کند و السلام علی من اتبع الهدی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز یک‌لا، ۹۰گ، ۱۲سطر (۴×۱۰)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۵-۱۱۶]

۱۲۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۳۶۹/۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳-۹۴۰]

۱۲۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۱۱۸/۱
خط: نسخ، کا: محمد تقی بن حاج عبدالرضا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن لایی یشمی، ۱۵گ (۱پ-۱۵پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶-۲۳۱]

۱۲۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۷۲۷/۲
خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد صادق بن محمد کاظم خوینی، تا: شوال ۱۲۱۲ق؛ اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [نسخه پژوهی: ۳-۱۷۴]

۱۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۵۵۳/۲
خط: نستعلیق، کا: محمد زمان، تا: شنبه ۱۵ صفر ۱۲۱۶ق، جهت نصرالله خانا نوری خواجه؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸گ (۳۹ر-۵۶پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۰-۱۲۴]

۱۳۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۰۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۸ق [ف: ۳-۱۲]

۱۳۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۰۹۹/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن حاجی حسنعلی کابلی، تا: جمعه ۲۲ ذیحجه ۱۲۲۲ق؛ در میانه باب یکم افتاده؛ دارای جدول‌های نجومی؛ جلد: میشن سیاه لایی، ۲۳گ (۱ر-۲۳ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۳سم [ف: ۹-۱۵۰]

۱۳۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۹۰/۳
خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی حسینی، تا: محرم ۱۲۲۴ق، جا: مشهد، مدرسه نواب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۱۴گ (۵۲پ-۶۵ر)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۷۷]

۱۳۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۴۷۰/۲
آغاز و انجام: برابر
شامل هشت باب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۵ق؛ کاغذ: فرنگی نیلی، جلد: چرمی ضربی، ۶۲گ، ۱۱سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲-۷۷۳]

۱۳۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۳۸۷۷/۳
خط: نستعلیق، کا: حسن بن ابی جعفر طبرسی، تا: ۱۲۲۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۳گ (۲۴-۲۶پ)، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۳-۲۷۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۰۳۴/۳-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۱۲۵]

۱۳۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۹۵۷/۵
بی‌کا، تا: ۱۲۲۷ق، ۱۵گ (۱۰۵پ-۱۱۹پ) [ف: ۳-۲۷۱]

۱۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۰۸۴/۱
آغاز و انجام:برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۳۳ق؛کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، بوم سبز، مقوایی، ۲۰۷گ، ۱۹ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳-۱۰۲]

۱۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۰۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد، تا: ۱۲۳۴ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: ساغری قهوه‌ای، ضربی مجدول، ۶۹گ (۶۷-۱۳۵)، ۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۳۱-۳۶۶]

۱۳۹. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه: ۴۳/۲

خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن بن ابوالقاسم بن علی اشرف بن قاسم بن صالح اثنا عشری اصفهانی یزدی، تا: پنج‌شنبه ۲۶ شعبان ۱۲۳۵ق؛ جلد: گالینگور سرمه‌ای، عطف تیماج قرمز، ۱۳گ (۱۱۶پ-۱۲۸پ)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱-۴۳]

۱۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۰۹/۲

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۲۱ص (۱۴۷-۱۶۷)، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰-۳۰۱]

۱۴۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۳۵۹/۱

خط: نسخ، کا: محمد رضا، تا: ۱۵ ربیع الاول ۱۲۳۷ق [ف: ۳-۵۸]

۱۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۲۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج یک‌لا، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰-۱۹۲]

۱۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۲۰۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج، ۱۵ سطر (۱۰×۱۶)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۵×۲۱سم [الفبائی: ۹۳]

۱۴۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۷۷۴/۲

آغاز: بسمله، حمدله اما بعد بدان که این مختصری است در معرفت اسطرلاب از تصانیف محقق الحقایق؛ **انجام:** و مکان شطایای کواکب بطریقی که مشهور است ثبت نمایند.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ رمضان ۱۲۳۹ق؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج یک لا مشکی، قطع: جیبی، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۵-۱۹۴]

۱۴۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۷۱۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: نصرالله نوری، تا: ۱۲۴۳ق؛ جلد: میشن سیاه، ۲۷گ(۸۵پ-۱۱۱ر)،۱۴سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۱/۵سم [ف: ۸-۴۸۰]

۱۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۰۰۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اب المصطفوی بن احمد بن عبدالله بن محمد فسوی، تا: دوشنبه ذیقعده ۱۲۴۳ق؛ دارای کمند زرین و مشکی، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی با حاشیه زرین، ۷گ (۱۸۹پ-۱۹۵ر)، ۲۸ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۴-۲۹۷]

۱۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۳۸/۲

آغاز و انجام:برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۴ سطر [ف: ۱۸-۱۱۳]

۱۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۲۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ واقف: حاج آقا محمد ایرانی، ۱۳۵۰؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۴ سطر (۱۰×۱۵)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [رایانه]

۱۴۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۹۶۲/۵

خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۲۴۶ق؛کاغذ: پسته‌ای و آبی، جلد: میشن لایی یشمی، ۱۶گ (۱۱۰پ-۱۲۵پ)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶-۱۷۳]

۱۵۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۵۵۹/۲

آغاز: بسمله حمدله اما بعد این مختصریست در معرفت اسطرلاب از تصانیف استاد علامه

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن محمد محسن کاخکی گنابادی، تا: شنبه ۲۱ شعبان ۱۲۴۷ق؛ افتادگی: انجام؛ ناقص الآخر که بوسیله حسن بن محمد بن عبدالغنی طبسی متطبب معروف به مجدالاطباء در ربیع الاول ۱۳۴۰ هـق. کسر نویسی شده؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی لایه‌ای، ۲۸گ (۴۹-۷۶)، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۶۶۸]

۱۵۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۳۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۸ ربیع الثانی ۱۲۴۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی یک‌لا، ۵۹ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۳۷]

۱۵۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲/ ۱۰۶۲۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حیدر قلی، تا: سه‌شنبه ۱۹ شعبان ۱۲۴۹ق؛ ۶۴گ (۵۴پ-۱۱۷ر)، ۹ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۰-۹۳]

۱۵۳. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه: ۴۱۲/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ ۱۲گ (۱۳پ-۲۴ر)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۱۰۲]

۱۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۴۰۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالرحیم بن محمد کریم بغایری، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۱۲۵۰ق؛ کاغذ: مختلف، جلد: چرمی ضربی، ۴۴ص (۱-۴۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۸-۴۲۳]

۱۵۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۵۸/۴

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:جمادی الثانی۱۲۵۳ق،جا:مشهد؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱-۳۸۰]

۱۵۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴/ ۱۴۸۸۹

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج گل و بوته، ۲۱گ (۸۱پ-۱۰۱ر)، ۱۴ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۷-۵۲۶]

۱۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۴۹۵

آغاز: بسمله ... بعد فیقول مختصری است در معرفت اسطرلاب؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ ضمیمه نسخه ش ۱۴۴۹۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور سبز با عطف و گوشه تیماج سبز تیره دارای خطوط زرین زنجیره‌ای، ۱۹ سطر (۹/۸×۲۰)، قطع: وزیری بزرگ، اندازه: ۱۷/۹×۲۷/۵سم [رایانه]

۱۵۸. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۶۹۲/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگرزمان ساختن او قریب باشد شناختن باین طریق در کمال سهولت است و الله عالم بحقایق الاشیاء و فاعل ما یشاء.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سلخ صفر ۱۲۵۶ق؛ ۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱-۸۲]

۱۵۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۰۴۲/۱

خط: نسخ، کا: تبریزی، تا: شنبه ۱۱ صفر ۱۲۵۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تازه، ۱۹گ (۱ر-۱۹ر)، ۱۵ سطر (۹×۱۵)،قطع: ربعی، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۷-۲۸۰]

۱۶۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۵۷۷/۱۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: رجبعلی بن کربلائی ابی عبدالله نقنه‌ای، تا: جمعه ۵ شعبان ۱۲۵۹ق؛ محشی؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی لایه‌ای، ۱۵گ (۹۲-۱۰۶)، ۲۳ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۶۸۶]

۱۶۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۳۶۸/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** ربعی از آن شرقی شمالی و ربعی غربی جنوبی و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

خط: نستعلیق، کا: محمود کرکانی قمی، تا: سه‌شنبه ۱۲۶۰ق، جا: بروجرد، مدرسه صوفیان؛ مصحح؛ جلد: تیماج سرخ سوخت مجدول با ترنج عطف تیماج سرخ لولادار، ۱۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۱-۸۸]

۱۶۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۵۶۶/۵-۳۳/۱۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی مجدول با ترنج و سرترنج، ۱۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۵۶]

۱۶۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۴۱۶/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن مشهدی ابوالقاسم تبریزی، تا: ۱۲۶۳ق؛ جلد: تیماج سوخت قهوه‌ای مجدول با ترنج با سر، ۱۵گ (۱۷۱پ-۱۸۵ر)، ۱۵- ۱۷ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۲۸]

۱۶۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۳/۲-۷/۱۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۹ ربیع الثانی ۱۲۶۳ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۶۵۶]

۱۶۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۵۱۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: جواد بن صادق یزدی، تا: ذیقعده ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۳۰گ (۱پ-۳۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲۴-۲۷۱]

۱۶۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر بیشتر اسطرلابهای این کواکب را نقش کنند

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۶۸ق؛ ۱۶گ (۱۱۷پ-۱۳۲پ) [ف: ۱-۳۸]

۱۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۷۱۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ جلد: مقوایی با روکش کاغذی سرمه‌ای و عطف پارچه‌ای سبز، ۷۵گ (۶۵ر- ۱۳۹ر)، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۴-۵۴]

۱۶۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۵۹۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی بن میرزا ولی تفرشی، تا: جمعه شعبان ۱۲۷۰ق، به‌خواهش میرزا حسن حکیم؛ محشی با نشان «منه»، انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۷گ، ۵-۱۹ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [رایانه]

۱۶۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۳۳۶/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه جمادی الثانی ۱۲۷۱ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی آبی، مورخ ۱۸۵۳ میلادی، ۱۴گ (۶۴-۷۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۲۸-۵۵۲]

۱۷۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۶۷۶/۳

خط: نسخ، کا: محمد حسین، تا: ۱۲۷۵ق؛ بدیع الملک در عصر روز یک‌شنبه ۶ صفر ۱۲۷۶ نزد میرزا محمد جعفر صفاهانی خوانده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج گلی لایی، ۱۱ سطر (۵×۹)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶-۶۴]

۱۷۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۹۱۸/۲

خط: نسخ، کا: محمد کریم بن حاجی محمد ابراهیم قمی، تا: چهارشنبه ۲۹ رجب ۱۲۷۶ق، جا: اصفهان، مدرسه جده کوچک؛

کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۱۶ سطر (۶×۱۳)، قطع: جیبی، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۶-۱۵۲]

۱۷۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۱۱۷/۷

خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی‌کا، تا: سلخ شعبان ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: فرنگی آهار و مهره، جلد: میشن قهوه‌ای ضربی، ۲۰گ (۴۲پ-۶۱ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶-۲۲۹]

۱۷۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۹۸۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای روشن یک‌لا مجدول ضربی، ۲۰گ (۴۵پ-۶۴پ)، ۱۳ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۶/۳×۲۱سم [رایانه]

۱۷۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۱۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد باقر کاشانی، تا: ۱۲۷۹ق؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۲پ-۱۵پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳-۲۰۷]

۱۷۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۴۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حاجی محمد همدانی، تا: ۱۵ ذیقعده ۱۲۷۹ق؛ واقف: حاج عماد فهرستی؛ کاغذ: سفید فرنگی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای، ۳۰گ، ۱۵ سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۸سم [ف: ۸-۴۹]

۱۷۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۱۰۳/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق پست، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای لایه‌ای، ۱۸گ (۹۸-۱۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳-۱۵۲۳]

۱۷۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۶۷/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، کا: صالح حسینی، تا: ۱۲۸۴ق، جا: مدرسه صادق خان؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: تیماج ماشی، اندازه: ۱۰/۳×۱۷/۲سم [ف: ۱۰-۸۹]

۱۷۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۷۵۱/۱

انجام: برابر

هفده باب آن برابر «بیست باب» طوسی است، سپس باب ۱۹. در معرفت طالع وقت، ۲۱. در تسویة البیوت، ۲۲. در معرفت کجی و راستی اسطرلاب ۲۳. در بیان ستاره‌ای چند از ثوابت؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: عبدالوهاب نراقی، تا: ۱۲۸۴ق؛ ۷گ (۱۲ر-۱۸پ) [ف: ۲-۳۱]

۱۷۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۵۸۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج حنایی یک‌لا ضربی، ۳۷ص (۲-۳۸)، ۱۴ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۷-۴۳]

۱۸۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۵۹۲/۳

خط: نستعلیق، کا: عبدالشکور مرندی، تا: ۱۲ جمادی الاول ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن سیاه، ۱۷ سطر [ف: ۵-۳۰۰]

۱۸۱. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه: ۱۴۸/۱۱

آغاز: برابر

کا: علی حسینی یزدی میبدی، تا: ۱۲۸۳-۱۲۸۷، جا: کرمانشاه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۱۳گ (۱۷۰ر-۱۸۲ر)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۱۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۳۰۵/۱۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶-۳۵۲]

۱۸۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۲۷۰/۳-۳۱/۱۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۸ق؛ جلد: تیماج مشکی سوخت ترنج با سر، ۳۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲-۶۵۶]

۱۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۷۳۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: مختلف، کا: محمد علی بن حسن بن حاج عبدالقادر تبریزی، تا: دهه سوم صفر ۱۳۰۳ق؛ کاغذ: فرنگی آهاری حنایی، جلد: تیماج سبز، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۱-۳۶۷]

۱۸۴. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۲۸۲/۲۵

خط: نسخ، کا: محمد طاهر بن ولی محمد طبیب مشهدی، تا: ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: ترمه، ۱۲ص (۱۹۹-۲۱۰) [نشریه: ۲-۱۰۶]

۱۸۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۹۷/۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمدطاهر مشهدی، تا: ۱۳۰۹ق، جا: مشهد؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: تیماج ضربی زرکوب ترنج دار، ۱۸ص (۱۸۴-۲۰۱)، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰/۲×۳۳/۱سم [ف: ۱۰-۲۴۷]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۸۶/۱۷-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا

۱۸۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۳/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر بیشتر اسطرلابهای این کواکب را نقش کنند

خط: نستعلیق تحریری مخلوط به شکسته، کا: میرزا محمد بن شیخ الاسلام بهبهانی (سلطانی)، تا: جمادی الاول ۱۳۰۹ق، جا: شیراز؛ ۸گ (۲۶۲ر-۲۶۹ر) [ف: ۱-۳۸]

۱۸۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۲۱/۲ حکمت

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن شیخ صادق لاهیجانی، تا: یک‌شنبه ۱۸ شوال ۱۳۰۹ق؛ جلد: تیماج سرخ ضربی منگنه مقوایی، قطع: ربعی [ف: ۲-۴۲]

۱۸۸. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۶۱۰/۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: میرزا احمد بن میر فتاح خادمباشی، تا: ۱۳۱۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج نارنجی، یک‌لا، ۴۱ص (۸۸-۱۲۸)، ۱۴ و ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲-۲۵۷]

۱۸۹. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه: ۲۲۲/۴
خط: نسخ عالی، بی‌کا، تا: ۱۳۱۳ق؛ ۱۴گ، ۲۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۳۸]

۱۹۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۰۲۶
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسن تبریزی، تا: جمادی الثانی ۱۳۱۶ق؛ با سرلوح، مجدول؛ تملک: هادی بن مهدی موسوی در ۱۳۳۷؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی درون بنفش، ۲۷گ، ۱۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۳-۳۰۱۶]

۱۹۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۳۱۰
بی‌کا، تا: ۱۳۲۵ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۲۴گ، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [رایانه]

۱۹۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۹۹/۴
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن فتحعلی بن حاج محمد باقر ارغندی ترشیزی، تا: ۱۳۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز مقوایی، ۲۱گ (۱۴۰پ-۱۶۰ر)، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۵۴]

۱۹۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۰۴۰/۳
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، اصفهانی، جلد: مقوایی، رویه تیماج مشکی، ۲۱گ (۱۰۶پ-۱۲۶پ)، ۱۹ سطر (۵×۱۳/۵)، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۱۱-۱۴۳]

۱۹۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۰۸۰/۴
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج تریاکی روشن مقوایی، دامن دار ضربی مجدول ترنج و دو سرترنج، ۲۳گ (۷۰پ-۹۲)، ابعاد متن: ۸×۱۵، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [ف: ۱۴-۲۰۳]

۱۹۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۷۶/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یکی از آن کوکب روشن تر بود و آن را نرفکه گویند و چون فکه بمیان آسمان رسد.
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته، عطف تیماج تریاکی روشن یک‌لا، ۱۹گ (۱پ-۱۹پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۲-۵۱۴]

۱۹۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۳۳/۹
بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۱ص (۲۷۳-۳۱۳) [ف: ۵-۴۹۸]

۱۹۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۰۵۹/۳
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن قربانعلی مازندرانی بارفروشی، بی‌تا؛ جا: تهران؛ در زمان فتحعلی شاه؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج تریاکی ضربی، ۳۶گ (۹۵-۱۳۰)، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳-۳۰۴۳]

۱۹۸. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه: ۱۶۶/۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۵ جمادی الثانی، ۱۸گ (۶۸ر-۸۵پ)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۲۶]

۱۹۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۰۸۶/۵
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی مقوایی عطف سرخ، ۳۲گ (۱۹۳-۲۲۴)، ۲۱ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۱-۲۰۳۲]

۲۰۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۷۵/۱-ف
نسخه اصل: پاریس P. 169 (بلوشه ۷۲۲)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۲ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۳۸]

۲۰۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۰۶/۳-ف
نسخه اصل: بادلیان Marsh. 683 (۱۵۰۷)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۵۵۳]

۲۰۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۳۶۲/۳
آغاز: مدار رأس الحمل و المیزان باشد و آنچه بیرون بود مدار رأس الجدی و آنچه در اندرون بود؛ **انجام:** باب بیستم در معرفت سیاره ای چند ثابت که بر اسطرلاب ها ثبت کنند.
خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج آبی، ۱۶گ (۲۴۲ر-۲۵۷پ) [ف: ۲۵-۳۴۸]

۲۰۳. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ف۳۷۲/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** دو ستاره دیگر باریکتر بر مثال خط مستقیم باشد و عوام آنرا شاهین ترازو خوانند آن ستاره روش نسر طایر بود و کوکبی دیگر از جانب مشرق
کا: احتمالا نواب (بسمل)، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: ۱-۳۵۲]

۲۰۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۴۸/۲-۱/۱۴۸
آغاز: وسط السماء خوانند و خط دیگر را خط مشرق و مغرب و دایره‌ای که برکشیده باشند بدین خطها به چهار قسم متساوی شود و ربعی را از دو؛ **انجام:** برابر
از ماقبل «باب دوم در معرفت ارتفاع گرفتن از آفتاب و ستاره» تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۳۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲-۶۵۶]

۲۰۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۳۶/۲-۲/۱۵۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ ۲۰گ، ۱۴-۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲-۶۵۵]

۲۰۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۸۹۲/۵-۱۰/۲۰۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ ۲۹گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۶۵۶]

۲۰۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۲۱۵/۳-۱۲/۱۰۵
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: ساغری مشکی عطف

تیماج، ۱۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲-۶۵۶]

۲۰۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۰۷۹/۳-۶/۱۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای علامات بلاغ، مصحح؛ دارای جداول نجومی؛ ۱۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲-۶۵۶]

۲۰۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۰۷۲/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۶-۲۰۰]

۲۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۰۹۳/۳

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن لایی تریاکی، ۲۹گ (۵۸پ-۸۶پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۶-۲۱۰]

۲۱۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۰۵۶/۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی تیماج آلبالویی، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳-۸۳۷]

۲۱۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۲۳۲/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ (۱-۲۳)، ۱۷ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳-۹۰۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۶۴/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۶۹۸]

۲۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۲۰۸/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تریاکی، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶-۳۰۰]

۲۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۲۱۴/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: رویه کاغذ مغزی میشن قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۱۶سم [ف: ۶-۳۰۲]

۲۱۵. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۵/۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای اشکال هندسی؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا،۳۴گ (۸۰پ-۱۱۳ر)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۱-۵۶]

۲۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۴۰۲/۴

خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد ربیع سمنانی، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: رویه میشن سیاه ضربی مجدول، ۱۳گ (۷۷پ-۸۹پ) [ف: ۶-۳۹۷]

۲۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۳۸۲/۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر «الله، محمد، علی» (بیضی)؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای تازه، ۱۵گ (۱۵پ-۲۹ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۶-۳۸۸]

۲۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۸۵/۱۳

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، عطف و گوشه تیماج مشکی، ۱۵ص (۳۱۹-۳۳۳) [سنا: ف: ۲-۳۰]

۲۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۰۶/۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲-۱۱۶]

۲۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۶۷۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از احمد اقبالیان [رایانه]

۲۲۱. اصفهان؛ شهرداری اصفهان؛ شماره نسخه: ۱۸/۲

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵-۳۱۰]

۲۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳/۲ سرود

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری رنگ، قطع: وزیری [نشریه: ۱۳-۴۲۵]

۲۲۳. تهران؛ مدرسه قنبر علی خان (حضرت ولی عصر)؛ شماره نسخه: ۳۸/۴

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد کاظم بن ملا محمد حسین خویینی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، عطف مشکی، ۱۴گ (۹۱پ-۱۰۴پ) [ف: ۶۷]

۲۲۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۲۵۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** آن را اسطرلاب مسمت خوانند.

تا باب هفتم را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۲۰ص (۲-۲۱)، ۱۴ و ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲-۸]

۲۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۶۷۰

خط: نستعلیق، کا: غلام رضا، بی‌تا [الفبائی: ۹۴]

۲۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۲۸۰۲

بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۹۴]

۲۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۸۶۴/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آلبالویی ضربی لایی، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، قطع: بغلی، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶-۱۱۳]

۲۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۲۲۱/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی مقوایی، ۱۸ سطر (۱۱×۱۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۹×۲۲سم [ف: ۱۶-۲۲۱]

۲۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۴۶۰/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی مقوایی، ۱۶گ (۱پ-۱۶ر)، ۲۱ سطر (۵/۵×۱۲)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۷-۳۷۴]

۲۳۰. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۸۸۳

آغاز: و اگر مرکز کوکب تحت الارض بود قوسی را که میان او اوفق واقع شود انحطاط او گویند؛ **انجام:** و کواکب طایر آنچه داخل صورت است هفتده اند و آنچه خارجست دو و بعد از آن بر مجره چند کوکب در روشنی به یکدیگر نزدیک برمی آید بر صورت شتری

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی به امضای «منه مد ظله»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مجدول فاقد طبله دوم، ۹۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲-۱۴۵]

۲۳۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۴۶۲/۱
خط:نستعلیق،کا:علی بن محمد بن محمد رضا،بی‌تا [نشریه: ۲-۱۱۸]
۲۳۲. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه: ۴۱/۳
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۳-۶]
۲۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۹۸۱/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابن ابوالمعالی علم الهدی حسنی حسینی انجویی، بی‌تا؛ ۲۴گ، ۱۷-۱۸ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۰-۲۱۸]
۲۳۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۶۵۹/۳
خط: نسخ، کا: محمد تقی بن عبدالرحیم خان حسینی، بی‌تا؛ جلد: تیماج سوخت با نقش ترنج با سر، لچکی و نقش گل و بوته مذهب داخل آنها، ۳۲گ (۳۵ر-۶۶پ)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۲۹۵]
۲۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۵۰۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: میشنی خرمایی، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۳سم [ف: ۱۸-۱۲۲]
۲۳۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۷۷۲/۱۰
آغاز: بسمله. حمدله ... این نسخه مشتمل است بر بیست باب، باب اول در القاب آلات و خطوط و دوایر اسطرلاب آنچه علامة دروی است حلقه بود؛ **انجام:** پس با این تعریفات بیست و یک کوکب وصف کرده ... و آن عین الثور است، عیوق، ید الجوز الیمنی، رجل الجوز الیسری شعر الصور الیمانیه، شعر الشامیه، الغمیضا، رأس التوام المقدم، رأس التوام المؤخر، قلب الاسد، فرد، صرفه ... ردف، کف الخضیب
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه‌ای، ۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۲×۲۶سم [ف مخ: ۱-۲۹۴]
۲۳۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۹۲۵/۶
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۳۲ص (۸۵-۱۱۶)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۳-۲۷۱]
۲۳۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۹۸/۲
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج، ۲۸گ (۳۱پ-۵۸پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳-۲۷۰]
۲۳۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۶۵۹/۳
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴گ (۱۰۳پ-۱۲۶پ)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۲-۳۲۲]
۲۴۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۴۵۲/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج لایه‌ای مشکی، ۱۹ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱-۴۰۵]
۲۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۸۲۳/۳
خط: نسخ نازیبا، کا: ابراهیم بن سلمان حسینی، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج عنابی ضربی ترنج و سرترنج دار، عطف تیماج قرمز، ۲۰گ (۷۴پ-۹۳پ)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۰-۲۸۶]
۲۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۷۵۰/۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، عطف و گوشه‌ها تیماج قهوه‌ای،۱۲گ(۱۸۱پ-۱۹۲ر)،اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲۰-۲۳۶]
۲۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۵۹۰/۴
انجام: و اسطرلاب می‌گردانند چنانکه پهلوی اسطرلاب به آفتاب بود تا سایه.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ دارای اشکال هندسی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۷۱پ-۸۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۰-۱۴۱]
۲۴۴. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۸۶۴/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲گ (۱پ-۲۲پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [میراث اسلامی: دفتر دهم-۷۵۹]
۲۴۵. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه: ۹۱۵۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: شومیز، ۱۲ سطر ۹/۵×۱۵/۵، قطع: وزیری، اندازه: ۱۵/۲×۲۳سم [رایانه]
۲۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۸۲۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ضمیمه نسخه ش ۲۴۸۲۶؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا با عطف و گوشه تیماج، ۱۳ سطر (۷×۱۳)، قطع: رقعی، اندازه: ۱۲×۲۰سم [رایانه]

● بیست باب منظوم / شعر، اسطرلاب / فارسی

bīst bāb-e manzūm

وابسته به: بیست باب در معرفت اسطرلاب؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲ق)
تاریخ تألیف: ۱۱۰۴ق؛ محل تألیف: اصفهان
مؤلف بیست باب اسطرلاب خواجه نصیر طوسی به نظم در آورده است. سراینده پس از نخستین ابیات خطبه و دیباچه چنین گوید: «بعد حمد خدا و نعت رسول ×× میشود عرض نزد اهل قبول / کز برای معونت طلاب ×× نظم کردم به فن اسطرلاب / بیست باب محقق طوسی ×× خواجه فیلسوف قدوسی/ ... در صفاهان مقام اهل کمال ×× بهزار و چهار صد از سال / نظمش آمد ز اتفاق صواب ×× بعدد (بیست باب اسطرلاب)/ حفظش آسان بر آن پسندیده ×× که ببندد ز عیب آن دیده.» (عبدالحسین حائری)
آغاز: بسم الله الرحمان الرحیم ×× عروه و ثقای کتاب کریم / حمد مرصانع توانا را ×× مهر و ماه آفرین دانا را ... رفع سمکها فسواها ×× اخرج ماءها و مرعاها / تا کند حسن بی مثال ظهور ×× ساخت آینه دل پر نور / ساخت در سینه دل چو اسطرلاب

×× تا شود صاحبش دقایق یاب
انجام: این کواکب همین کنند اثبات ×× خاصه در اکثر سطرلابات / هر که اینرا شناخت از تحقیق ×× هست کافی و بالله التوفیق

همانند:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۶۶/۱۱-طباطبائی
انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی نخودی رنگ، جلد: تیماج نیلی دارای ترنج و نیم ترنج ضربی، ۱۱۹ص (۸۵-۲۰۳- حاشیه)، ۱۵و ۲۸ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲۳-۵۴]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۷۶۱/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن حاج طالب طاهر آبادی، تا: ۱۱۸۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد یکلا، ۴۵ص (۷۷-۱۲۱)، ۱۷ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱۰-۱۷۴۳]

← بیست فصل > معرفت تقویم
← بیست فصل > دین کابچاو

● **بیست فصل** / هیئت / فارسی

bīst fasl

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۰۸۶/۲
آغاز: مانند سی فصل طوسی؛ **انجام:** وحکم همه خانه ها در سعادت ونحوست موافق آنست که ذکر شد و الله اعلم بالصواب.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی مقوایی عطف سرخ، ۱۰گ (۳۶-۴۵)، ۲۱ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۱-۲۰۳۲]

● **بیست کلمه** / حکومت و سیاست / فارسی

bīst kalame

رساله مختصری است «مبنی بر بیست کلمه که سلاطین عدالت آئین را از مطالعه آن فوائد کلی است» و در خاتمه مواعظ خواجه عبدالله انصاری به نظام الملک آمده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲/۱۵۹۸۰
آغاز: بسمله. حضرت حکیمی را حمد و رواست که نفوس ناطقه را بزیور عقل آراست و از آن بعد بندگی خواست و تحیات لایعد و لایحصی بر خلاصه موجودات که ایجاد عالم طفیل ذات فایض البرکات و آل اطهار اوست صلوات الله علیه و علیهم اجمعین. اما بعد بدانکه این مختصر محتویست بر ... کلمه اول آنکه هر که را از چاکران خود؛ **انجام:** پانزدهم معاهدت بی مناقضت شانزدهم مراودت بغیر کلفت.
خط: نستعلیق خوش، کا: سید بهاءالدین حسین ولد مقرب الخاقان آقا میرزا سید رضی مستوفی، تا: ۲۷ ربیع الثانی ۱۳۱۲ق، جا: قریه جهره از توابع بلوک خنج از محال فارس؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج سرخ،۸گ(۱۳پ-۲۰ر)، ۱۱سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۴-۱۶۹]

● **بیست نامه و سند** / اسناد / فارسی

bīst nāme va sanad

شامل: ۱-۷. هفت طغرانامه درباره میرزا محمد حکیم باشی در ۱۱۹۸ و میرزا احمد علی مستوفی؛ ۸-۱۰. سه صورت تلگراف؛ ۱۱. صورت جمع و خرج مالیات ئیلان ئیل میرزا محمد حکیم باشی در ۱۲۹۹، با مهر جلال الدوله در یک برگ؛ ۱۲-۱۸. هشت طغرانامه از وزارت مالیه و به آن در ۱۳۰۹؛ ۱۹. مصالحه‌نامه خیرالله پیراشکفتی پسر حاجی فتح الله و حاجی میرزا محمد حکیم باشی همه روستای پیراشکفت را با دویست و هشت تومان در ۱۲۹۵؛ ۲۰. رونوشت سند مالکیت و تصرف میرزا محمد حکیم باشی و پسرانش میرزا احمد علی خان حشمة الممالک و حاج میرزا احمد علی خان حشمة الممالک و حاج میرزا ابراهیم اعتمادالاسلام چند روستا را در ۱۳۱۸ با سیاهه آنها.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۱۷۷/۴
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷-۳۱۰]

● **بیست و پنج باب** / هیئت / فارسی

bīst va panj bāb

مؤلف درمقدمه می‌گوید که در عصر یزدگرد ساسانی چهل کتاب در نجوم از علمای شرق و غرب به فارسی ترجمه شد و امهات آنها در بیست و پنج باب محور گردآوری شد که در این رساله در بیست و پنج «باب» تنظیم شده است: باب اول اندر صفت نهاد جهان وافی پیش از خلق.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۴۵۷/۳
آغاز: برای حکمتی آفرید، هیچ چیزی بی حکمت نیست و خدای عز وجل را منزه دانی و بچیزی مشغول ندانی و معلوم گردانی که اندر آفرینش آسمانها و زمین ها خدای را حکمتی بود؛ **انجام:** چون مریخ اندر برج بادی بود دلیل کند بر بادهای آشفته و آفت درختان و گرمی و تباهی
تا باب شانزدهم را دربردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ دارای جداول نجومی؛ ۳۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۱-۲۹۶]

← بیست و پنج میدان > صحت الفرس

● **بیست و چهار مجلس** / متفرقه / فارسی
bīst-o čahār majles

تبریزی، زمان
tabrīzī, zamān

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۲۵۹
آغاز: که آنحضرت وداع حیات و قطع زندگی خود؛ **انجام:** من الشاهدین و الشاکرین ... این کتاب ششم ماه صفر ... سنه ۱۱۵۸ بی‌کا، تا: ۱۱۵۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: حنایی، جلد: اسقاطی [رایانه]

● **بیست و سه پند** / مواعظ / فارسی
bīst va se pand

بزرگمهر
bozorgmehr

در این رساله بیست و سه پند از بوذرجمهر منقول است که به قول نویسنده انوشیروان آنها را به زر نوشته و در صندوق زرین نهاده و قفل زرین بر آن زده است. این بیست و سه اندرز بیشتر در آداب و روش تهذیب نفس انسانی است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۵۷۴/۴
آغاز: بسمله، اما بعد چنین روایت کرده اند دانایان اخبار که اهل روزگار پیشین را رسم و قاعده چنان بودی که هیچ امری را؛ **انجام:** و با بیمروت آمیزش منمایید که هر که مروت ندارد ایمان ندارد.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی (فستقی)، جلد: ابره پارچه مشکی مقوایی، ۹ص، ۱۵ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲-۷۲]

● **بیست و شش مسئله** / کلام و اعتقادات / فارسی
bīst -o šeš mas'ale

۲۶ مسئله که واجب است اهل تسنن آن را بدانند عبارتند از: اصول دین ۵ تا، فروع ۵، ارکان اسلام ۵ تا، ارکان ایمان ۶ تا و احکام اسلام ۵ تا است و همگی به اختصار توضیح داده شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۷۶۰۲
آغاز: بسمله. بیست و شش مسئله که در مذهب اهل تسنن واجب است همه کس آنها را بداند و به اهل و عیال و همسایه خود بگوید اینست که اصل دین پنجست و فرع دین نیز پنجست؛ **انجام:** پنج احکام اسلام واجب و حرام و سنت مکروه و مباحست ... تمت شد در حالت عجز و پریشانی روز کار آه صد آه از موت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ یا ۱۰۳۲ق؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج یک‌لا، ۶ص (۱۴۲-۱۴۷)، ۱۲-۱۴ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [رایانه]

← بیست و نه باب > ادویه مفرده

● **بیست و نه کلمه = ترجمه منظوم کلمات قصار علی (ع)** / شعر، حدیث / فارسی
bīst va nuh kalame = t.-ye manzūm-e kalamāt-e qesār-e 'alī

اسدی
asadī

متن از جاحظ، ترجمه منظوم بیست و نه کلمه از کلمات قصار حضرت علی (ع) است به ترتیب حروف تهجی. در هر حرف یک سخن و هر یک سخن با دو بیت گزارش شده است.
آغاز: قال علی (ع) بهترین سخن ز من بشنو ×× هست نام خدای عزوجل / آن که بی نام تو نخواهد شد ×× مشکل کارت ای برادر حل ... اشرف العبادة الاخلاص و الشهادة / همچو خورشید اگر شرف خواهی ×× آن شرف در عبادت خاص است / چون زبانت شود شهادت گوی ×× پس دلت را کمال اخلاص است
انجام: اسدی توبه کن که ناظر تو ×× مطلع بر گناه خواهد بود / بر بدو نیک تو بروز حساب ×× بی تردد گواه خواهد بود
[دنا ۶۰۳/۲ (۷ نسخه)؛ الذریعه ۷۱/۹؛ نسخه‌های منزوی ۱۴/۲؛ فهرستگان حدیث ۱۳۴/۳-۱۳۵]

۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۰۴۸/۸**
آغاز و انجام: برابر
مقدمه آغاز کتاب را ندارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: باتاریخ ۹۳۵ق؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن مشکی؛ ۴گ (۲۳۹پ-۲۴۲ر)،۱۷سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲/۲×۱۸/۶سم [ف: ۲۹/۲-۶۶۹]

۲. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۲۷۵/۱۸**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد سعید بن محمد تقی خاتون آبادی، تا: ۱۰۸۱ق؛ با یک سرلوح و دو پیشانی، جدول و کمند به زر؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: رویه روغنی گل و بوته زمینه قهوه‌ای، ۲گ (۸۷پ-۸۸پ، هامش)،۱۹سطر،اندازه:۱۶/۸×۲۴/۷سم [ف: ۷-۳۲۶]

۳. **مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۱۸۸/۳۶**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، کا: معز الدین محمد بن سلطان محمد قاری نیریزی، تا: ۱۰۸۵ق؛ صفحه اول دیوان الحسین (ع)، دارای سرلوح مزدوج مذهب مرصع، با یک سرلوح کوچک، دارای کمند؛ واقف: محمد حسام واعظی، ۱۳۹۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: بیرون تیماج ساده و درون تیماج با حاشیه عنابی مزین به

شاخه‌های گل زرین، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵-۵۶۵]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۶۴/۶
کا: محمد افضل پسر قیصر علی تفرشی، تا: ربیع الثانی ۱۰۹۸ق؛ کاغذ: آهار مهره سفید، جلد: تیماج قهوه یک‌لا، ۲۵ سطر (۱۴×۵)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۲-۲۳۰]
۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۱۳۳/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** تشنگی مال سخت تر است از تشنگی آب.
کا: اسماعیل بن هلال، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۵۱ص (۱۷۸-۲۲۸)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱-۱۵۷]
۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۳۷۹/۲۷
آغاز و انجام: برابر
کا: محمد تقی بن حسین خاتون آبادی اصفهانی، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری سیاه ضربی، ۳گ (۹۲پ-۹۴ر، هامش)، اندازه: ۲۱/۱×۳۵/۲سم [ف: ۷-۳۷۳]
۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۳۹۸/۳۵
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی ضربی درون سرخ زرکوب، ۷ص (۴۱۰-۴۱۶)، ۲۰ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۹-۱۰۰۹]
۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۲/۸۲-۲۱۹۲/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** زدن چشم وزشتی گفتار ×× راندن شهوت و خطای زبان / یا الها بی رضایت گر زبان و چشم و دل ×× زشت گوید یا ببیند یا رود جای مهل
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با جدول و ترنج و سرترنج ضربی، ۱۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۵-۲۷۸۴]
۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۵۶۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** این گناهان که یاد خواهم کرد ×× یا رب از ما به فضل درگذران / زدن چشم و زشتی گفتار ×× راندن شهوت و خطای زبان
بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زر و لاجورد و شنگرف؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷-۱۲۰]

● **بیست و هشت باب** / حیوان شناسی / فارسی

bīst va hašt bāb

در اسب‌شناسی و فرس‌نامه.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۰۱۵/۱۲
آغاز: بسمله. حمدله. این نسخه ایست از گفتار ارسطالیس حکیم که جمع کرده است در وصف اسبان و نیک و بد و هنرها و الوان و علامات هر یک و دردها و بیماریها و درمانهای ایشان این نسخه را تألیف کرده از برای ذوالقرنین که اسکندر رومی خوانند و از دست یکی از نزدیکان پادشاه بدست من افتاد ... و این موسومست به «بیست و هشت باب»؛ **انجام:** و بسیار رنجها حاصل شود والله اعلم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۸۹گ (۲۰۲-۲۹۰)، ۱۸ سطر (۷/۵×۱۹)، اندازه: ۱۰/۵×۲۱سم [ف: ۱۰-۱۹۵۵]

← بیست و هشت کلمه ← وصیت حکما

● **بی سر نامه** / شعر / فارسی

bī-sar-nāme

عطار، محمد بن ابراهیم، ۵۳۷؟-۶۲۷ ؟ قمری

ʻattār, mohammad ebn-e ebrāhīm (1143-1230)

در انتساب این رساله به عطار نیشابوری تردید وجود دارد و برخی این را به عطار تونی نسبت داده‌اند. ترجیع‌بندی است در نه بند حدود دویست بیت در مناجات به درگاه خداوند متعال و توحید به طریق عرفان و تصوف. بند ترجیع آن این است: «من خدایم من خدایم من خدا ×× فارغم از کبر و کینه وز هوا / سر بی سرنامه را پیدا کنم ×× عاشقان را در جهان شیدا کنم».
آغاز: من به غیر تو نبینم در جهان ×× قادرا پروردگارا جاودان / من تو را دانم تو را دانم تو را ×× خود تو را کی غیر باشد ای خدا
انجام: هر که او خود را فنا کلی شناخت [/ساخت / نساخت] ×× اندر آن جائی بقائی کل بساخت [/ یافت / نیافت]
چاپ: تهران، ۱۳۵۲ق، باهتمام میرکمالی خوانساری، رقعی، ۵۴ص، با کتاب ارواح شاه نعمت الله در یک جلد؛ در لکهنو و گانپور به صورت سنگی؛ به تصحیح احمد خوشنویس (عماد)، با چند اثر دیگر از عطار، تهران، انتشارات سنائی، ۱۳۶۲
[دنا ۶۰۴/۲؛ فهرستواره منزوی ۴۰۸/۱۰ که معتقد است از عطار تونی است؛ الذریعه ۱۳۱/۱۹ «مثنوی بیسرنامه» از عطار نیشابوری دانسته؛ اعلام ۱۴۶۸/۲ عطار تونی؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۷۵/۴: «بیسرنامه» از نیشابوری دانسته (نشانی ۱۴ نسخه)؛ مشترک پاکستان ۶۰۹/۷: از تونی دانسته (۳۶ نسخه)؛ مشار ۸۴۹/۱: از نیشابوری دانسته نشانی ۵ چاپ]

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۵۷۵/۳
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۰؛مجدول زر و لاجورد [نشریه: ۷-۲۱۱]
۲. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه: ۱۹۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ ۵ص (۶۶۴-۶۶۸)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [نشریه: ۳-۳۲۹]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۳۹۲/۲۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ قطع: رقعی بزرگ [میراث شهاب: س۸ش۴-۶۱]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۰۱۷/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** نه هیچ دیده بدیده، نه هیچ گوش شنیده.
در فهرست به عطار تونی نسبت داده؛خط:نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۷گ (۱۱۳پ-۱۱۹پ) [ف: ۲-۳۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۶۰۴/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی، ۱۰ص (۳۵-۴۴)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۴-۳۵۳۶]

۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۷۰۸/۶

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۳ق؛ اهدایی: نواب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۸گ (۱۰۰-۱۰۷)، اندازه: ۱۰/۵×۱۴سم [ف: ۴-۱۳۹۹]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۶۸۶/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق ترک، کا: سید عبدالصمد عصمت فرزند سید ولی زاده سلیم، تا: شوال ۱۲۵۰ق؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج قهوه‌ای زرکوب مقوایی با لولا، بغلی، ۶گ (۲پ-۷پ)، ۱۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۷-۴۵۱]

۸. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۲۲/۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن عبدالباقی، تا: ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج زرد مقوایی، ۱۶ص (۲۸۸-۳۰۳)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱-۳۰]

۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۰۲/۶

آغاز: من خدایم من خدایم من خدا؛ **انجام:** عاشقان را در فغان شیدا کنم
خط: نستعلیق هندی، کا: سید عبدالجبار قادری، تا: ۱۲۶۹ق؛ مجدول، کمنددار مشکی؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج عنابی ضربی، ۱۰گ، ۱۳ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱-۴۶۲]

۱۰. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه: ۲۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** من خدایم من خدایم من خدا ×× فارغم از کبر و کینه وز ریا
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق؛ مجدول؛ کاغذ: زرد آهار زرده، جلد: گالینگور ضربی، ۳۵گ (۳پ-۳۷ر)، ۱۵ سطر (۸/۳×۱۸)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۲۳]

۱۱. همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه: ۳۰/۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [نشریه: ۵-۳۷۶]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۸۰۶

آغاز: برابر
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۵ صفر۱۳۱۳ق؛ تملک: حسین حسینی نعمت اللهی به تاریخ ذیقعده ۱۳۴۹؛ اهدائی: سالک طریقت سرکار مصطفی خان؛ کاغذ: سبز رنگ، جلد: مقوا عطف پارچه قهوه‌ای، ۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱۳-۷]

۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۳۲۵/۳-۵۶/۱۷۵

آغاز: برابر۱
خط: شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ (۱۴۹-۱۵۵)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲-۶۶۷]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۴۳/۶

آغاز: برابر۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۵۰ سطر، قطع: رحلی، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۲-۲۶۰]

● بیضاء الناظرین فی تحقیق اصول فروع الدین / اصول فقه / عربی

bayḍā’-un nāẓirīn fī taḥqīq-i usūl-i forū‘-id dīn

[دنا ۲/۶۰۴]

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۳۳۶

آغاز: القول فی العموم و الخصوص و فیه مقدمة و مطالب؛ **انجام:** المطلب الثالث عشر فی ترک الا ستفصال ... المطلب الرابع عشر
از میرزای قمی نام می‌برد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۷۷گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۲×۱۵سم [ف: ۱-۳۶]

● البیضاء فی حاشیة الزهراء / نحو،شعر / عربی

al-bayḍā’ fī ḥāšīyat-iz zahrā’

شرحی است بر منظومه مسمی به الزهراء که عبارت باشد از یک قصیده لامیه مطول مفصل هشتصد و اند بیتی در بحر طویل (قافیه متدارک) که قائل در آن کافیه ابن حاجب را در نحو به رشته نظم درآورده است و آن که در حدود نیم قرنی پس از ابن حاجب یعنی بعد از سال ۶۴۶ که سال وفات اوست سروده شده پس از «وافیه فی نظم الکافیه» هر دو از ابن حاجب ظاهراً بل قطعاً قدیم ترین منظومه‌ای است (آن هم به صورت قصیده) که از کافیه صورت گرفته است. اینک برای نمونه چند بیت از آن: بدأت بحمدالله ذی الجود والالی ×× و شکر العطایا السابغات علی الولا. و منها:و سمیتها الزهراء فاسلک بنورها ×× لیهدی فی وادی الجهالة مشعلا/ علیک بها یا طالب العلم إنها ×× نسایم روض فاح مسکاً و مندلا. ومنها: و لا تک ممن یحسد الفضل أهله ×× و یکرم جهالاً و یحرم فضلا / ولا تعترض من غیر فکر معاندا ×× فتغوی من الفهم السقیم و تغفلا / و یارب وفقنی علی العمل الذی ×× تحب و ترضی کنت مرجی و موئلا / و لا تحزنی فیما تعاطیت نظمه ×× وحرک لسانی بالصواب تفضلا / و لا تخذلنی یا الهی و سیدی ×× إلیک رجائی مستعیناً مؤملا. و منها: و صل علی المهدی إلی الخق داعیاً ×× لناظمها بالعفو ینحو من الصلا / ثمانمات عدها مع نیف ×× و ان کان سهو فاعف عنه و افضلا.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۷۸۷

آغاز: و قال علیه السلام رحم الله امرا اصلح من لسانه و روی عن شیخین لبعض اعراب القرآن احب ... من تعلیم بعضه ... و کتب الی ابی موسی الاشعری خذ ... بالعربیة فانها تزید فی العقل و تنبت بالمروة؛ **انجام:** فانی الفتها علی سبیل السرعة من غیر ان اطالع جماً غفیراً من الکتب النحویة و العفو عند کرام الناس مأمول.

خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن نصرالله بن عبدالصمد، تا: شنبه ۲۱ جمادی الثانی ۷۲۰ق؛ افتادگی: آغاز (سه ورق)؛ این ابیات از اواخر نسخه است: «معما: خلیلان ممنوعان من کل لذة ×× یبیتان طول الدهر یعتنقان / اذا اعتنقا کانا علی الاهل حارساً ×× و عند طلوع الفجر یفترقان. معما: ثلاثة احرف سلبت فوادی ×× و سلبن السهادی علی الرقاد / فاول حاتم و تمام یمن ×× و اوسطهن حرف من سعاد / سلام الله کل صباح یوم ×× علی من عنده قلبی و روحی / و ان لقاءک المیمون عندی ×× فتوح فی فتوح فی فتوح / العلم تاج للفتی ×× العقل طوق من ذهب / الصدق نور واضح ×× و الکذب نار ملتهب / جمال الفتی علم و حلم و حکمة ×× و ما حازها الا النفوس الکوامل»؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۸گ، ۲۱ سطر، قطع: بیاض رقعی، اندازه: ۱۱/۵۳×۱۶سم [ف: ۱۲-۳۳]

● بیضاء للناظرین فی تذکرة الواعظین و الذاکرین / گوناگون / فارسی

bayḏā'-un li-n-nāẓirīn fī taḏkirat-il wā'iẓīn wa-ḏ ḏākirīn

منتجبی زنجانی، محمد تقی بن اسدالله، -۱۳۸۸ قمری

montajabī zanjānī, mohammad taqī ebn-e asad-ol-lāh (- 1968)

کتابی است فراهم‌آمده برای اهل وعظ و منبر، مشتمل بر مواعظ و بیان آداب و سنن اسلامی و تاریخ معصومین (ع) در پنج جلد و هر جلد دارای چندین «مجلس» که با ذکر مصایب امام حسین (ع) و شهادت آن حضرت ختم می‌شود: جلد ۱. فضایل و مناقب حضرات معصومین و بعضی از غزوات؛ ۲. ولادت و شهادت چهارده معصوم و پاره‌ای از حالات و معجزات آنها و تاریخ بعضی انبیا و اصحاب کبار؛ ۳. بعضی خطب امیرالمومنین و دعاهای سید الساجدین و مواعظ و نصایح دیگر و فضایل نماز و زکات و عقاب تارک آنها؛ ۴. خروج حضرت سید الشهداء از مدینه منوره تا ورود اهل بیت به آنجا؛ ۵. مواعظ و فضایل. این تقسیم که در آغاز جلد دوم کتاب آمده با دقت در تمام مجلدات رعایت نشده و بیشتر مجلدات در ۱۱۴ مجلس به شماره سوره‌های قرآن می‌باشد.

[دنا ۶۰۴/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۵۷۸

جلد اول و شب عید اضحی ۱۳۵۰ به پایان رسیده؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۵۰؛ تقریظی از سید مرتضی حسینی جعفری به‌تاریخ ۹ محرم ۱۳۶۵؛ جلد: تیماج مشکی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۹۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۷-۵۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۵۷۹

جلد دوم در پانزدهم ربیع الاول ۱۳۵۲ آغاز و سوم شعبان ۱۳۶۳ به پایان رسیده؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۶۳؛ تقریظی از سید مرتضی حسینی جعفری بتاریخ ۹ محرم ۱۳۶۵؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۴۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۷-۵۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۵۸۰

جلد چهارم و در پایان خاتمه‌ای بر آن افزوده شده است در پاره‌ای از ادعیه و نمازهای مستحبی و اشعار عربی و فارسی و ترکی؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ تقریظی از سید مرتضی حسینی جعفری به تاریخ ۹ محرم ۱۳۶۵؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۱۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲۷-۵۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۵۸۱

جلد پنجم؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ تقریظی از سید مرتضی حسینی جعفری به تاریخ ۹ محرم ۱۳۶۵؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۶۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲۷-۵۸]

● بیضة الاسلام = مختصر کنوز العبادات و الطاعات و رموز الواجبات و المهمات / عرفان و تصوف / عربی

bayḏat-ul islām = muxtaṣar-u kunūz-il 'ibādāt wa-ṭ ṭā'āt wa rumūz-il wājibāt wa-l muhimmāt

زین العابدین بن محمد علی

zayn-ol-'ābedīn ebn-e mohammad 'alī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۴۵۸

بی‌کا، تا: ۱۳۰۷ق [د.ث. مجلس]

● بیضة البیضاء / کلام و اعتقادات / عربی

bayḏat-ul bayḏā'

بافقی، محمد حکیم بن عبدالله، ق۱۱ قمری

bāfqī, mohammad hakīm ebn-e 'abd-ol-lāh (- 17c)

رساله‌ای مختصر و فلسفی در اصول دین و اثبات بعضی از مسائل اعتقادی دیگر چون حدوث و قدم و حسن و قبح و جبر و اختیار و جز اینها.

[دنا ۶۰۵/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۹۶۶/۲

آغاز: بیضة البیضاء للعقل الحکیم ... الحمدلله الحق المعبود علی

أعلی غایة الکمال و نهایة أقصی الجمال؛ **انجام:** اختیار المتقابلین فی وقت واحد بالشرطین علی السواء بحکم عقل تمام ذی الاراء
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۳گ (۱۸ر-۲۰پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱۰-۳۴۸]

← بیطار نامه ⩥ معرفة الخیل

● **بیطارنامه** / حیوان شناسی / فارسی

baytār-nāme

بیگدلی، عباسقلی، ق۱۱ قمری

bīgdelī, ʻabbās-qolī (- 17c)

اهدا به: شاه عباس ثانی صفوی (۱۰۴۳-۱۰۷۸ق)
تاریخ تألیف: رمضان ۱۰۷۰ق
کتابی در بیان اوصاف اسب و بیطاری و علامات امراض و کیفیت و طرق علاج آنها، که از متنی ترکی ترجمه نموده؛ دارای یک «دیباچه» و چهار «باب» و یک «خاتمه»: باب اول: در وصف اسبان و چگونه بودن رنگ و نگاه داشتن ایشان به طریق متقدمان، در ده «فصل»: ۱) در باب اسبان، ۲) لون اسب که چگونه به کار آید، ۳) نگاه داشتن اسب، ۴) حفظ اسبان از رهگذر جو و کاه و علف، ۵) نگاه داشتن اسب در فصل زمستان، ۶) محافظت کردن پشت اسب که ریش نشود و کوفت نیابد، ۷) فربه کردن اسب، ۸) هرگاه خواهند اسب را از خامی به در آرند، ۹) بدان که هرگاه سپاهی در روز مصاف، ۱۰) سواری کردن و تازیانه زدن؛ باب دوم: در اسباب علت و امراض و علاج ایشان؛ باب سیم: در شناختن بدی و عیب و هنر اسبان، مشتمل بر هشت «فصل»: ۱) شناختن نیکی و بدی اسب، ۲) شناختن خجستگی اسب، ۳) شناختن شبکوری، ۴) شناختن اسب اعمش، ۵) شناختن اصمی و ابکمی اسب، ۶) شناختن چپ دستی اسب، ۷) شناختن اسب ارجل، ۸) سیاه کردن سفیدی دست و پای اسب؛ باب چهارم: در خاصیت دماغ و دل و غیره اعضای اسب و استعمال نمودن آن به طریق حکمت؛ خاتمه: در نصایح استعمال و به موقع رسانیدن آن.
آغاز: سپاس بی قیاس لایق خالقی است که محبان آگاه و مخلصان درگاه را به اشاره بشارت اولئك هم المقربون بنوازد و به آرایش در خور قاهری است که طاغیان گمراه و بنده تباه را به آتش تقید یلعنهم الله بگدازد و کریمی که طلعت هر موجود از آثار اوست. ستایش کی شود یارا میسر ×× چرا احصی ثنا گوید پیمبر
انجام: و از همه سرمایه جز نابود و ذخیره دربار ندارد پرده پوشی با همه بینائی کار دیده دوربین حقیقت گزین است. پرده‌های چشم خود بر خویش می‌پوشم که نیست ×× عیب پوش مردمان جز دیده بینای من
چاپ: ضمن گنجینه بهارستان، علوم و فنون-۳، فرسنامه -۱، مسلسل ۱۶، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۷ش، با تصحیح سپیده کوتی
[دنا ۶۰۵/۲ (۱۰ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۳۸۰۵/۵]

۱. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۱۵
آغاز: برابر
خط:نسخ،بی‌کا،تا:شعبان ۱۱۱۱ق؛۶۲ص؛قطع: ربعی [نشریه: ۶-۶۳۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۷۸۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷-۳۷۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۰۸۰ ض
بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [د.ث. مجلس]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۷/۳ سرود
خط: نسخ، کا: رضا قلی بن کربلائی اوجاق قلی، تا: با تاریخ ۱۲۴۰ق [نشریه: ۱۳-۴۲۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۲۸۰/۱
خط: شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق، جا: صحرای مال امیر بختیاری؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، ۹۹ص (۲-۱۰۰)، ۹سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۹-۲۵۸]

۵. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه: ۳۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج تریاکی روشن، یک‌لا لبه منگنه‌دار، ابعاد متن: ۶/۵×۱۲، ۱۵۶ص (۱-۱۵۶) اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۶۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۵۷۴/۱-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲-۱۹۰]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۳۷/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** بپاشند خون بایستد و الله اعلم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره رمضان ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای یک‌لا، ۳۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۹-۶۱۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۰۸۲
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **بیطارنامه** / حیوان شناسی / فارسی

baytār-nāme

مؤلف در مقدمه نام خود را نیاورده و همین قدر گوید که در زمان اسکندر ذو القرنین در اسبان وی، وبا افتاد و ارسطاطالیس حکیم در آنجا حاضر بود و چون خبر طاعون به او رسید این کتاب را تصنیف کرد و به خدمت اسکندر فرستاد. به نظر این کتاب از روی کتاب دیگری که از زمان‌های قدیم رایج بوده است تألیف شده و شاید ترجمه باشد و سبک انشاء به قرن نهم می‌ماند.
[فهرستواره منزوی ۳۷۹۸/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۱۶۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین؛ **انجام:** و اگر صحت یافت فنعم المراد انشاء الله تعالی.

خط: تحریری متوسط، بی‌کا، تا: ۱۲۲۵ق؛ کاتب در آغاز نسخه نوشته: «کتاب بیطار نامه من تصانیف حکیم اعظم ارسطاطالیس رحمة الله علیه»؛ کاغذ: فرنگی آسمانی کلفت آهار مهره، جلد: میشن زرشکی پر رنگ داغ دار، ۱۰۳ص، ۱۰- ۱۱سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۳سم [ف: ۶-۱۳۱]

● **بیطاری اسب** / حیوان شناسی / فارسی

baytārī-ye asb

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۸۳۱/۴

بندی از بیطاری اسب؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۸۲ر-۸۳ر) [ف: ۶-۱۳۰]

● **البیطرة** / حیوان شناسی / عربی

al-bayṭara

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۵/۱۲۴-ف

نسخه اصل: حمدیه ش ۱۴۴۷. با عنوان «باب»؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۵ق؛ در هامش [فیلمها ف: ۱-۴۳۰]

● **البیطرة** / حیوان شناسی / عربی

al-bayṭara

در شناسایی و درمان اسبان و دیگر چهارپایان و در آغاز آمده که از منابع فارسی گرفته شده است.

آغاز: بسمله. عونک یا معین علی اتمام هذه الرسالة المنقولة عن کتب علماء فارس فی ذکر علاجات الداب مع سایر الحیوانات من الابل و البقرة و الغنم یسمونه بالبیطرة. صفة الدابة التی لایستبین.

انجام: للدایة الذی متوفیها و اذا رأیت انشاه فان دل علی شویها. و بالله التوفیق و المستعان، و علیه توکلی

[دنا ۶۰۵/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۲۷۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۸گ (۱۶۸ر-۱۷۵ر)، ۳۰ سطر (۱۲×۲۰) [ف: ۱۶-۹۶]

← بیطره ⩾ فرسنامه

← بیطره ⩾ اسب نامه

● **بیطره** / حیوان شناسی / فارسی

baytare

همانندی نامعلوم:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۱۶۰/۲

آغاز: فی علم البیطرة. بسمله. این مختصریست درعلم بیطره یعنی علم بیماریهای چهارپایان و درین نه بیماری ستوران یاد خواهیم کرد؛ **انجام:** و افسوس این است: یاساسما ... الاخسارا

در نه «فصل»؛خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی ضربی زرکوب مقوایی، ۳گ (۱۰۷ر-۱۰۹ر)، ۵ سطر (۷×۹)، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [ف: ۹-۸۵۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴/۲۰-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 27261؛ مختصر در علم بیطار؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ [فیلمها ف: ۱-۴۰۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۵۴/۵-ف

نسخه اصل: اونیورسیته ش ۱۴۱۸؛ بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۷ صفر ۸۱۴ق؛ در هامش [فیلمها ف: ۱-۴۴۴]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۸۱/۴

آغاز: سپاس و ستایش پادشاهی را سزاست ... و بعد این رساله‌ای است مختصر در بیان محامد و ذمایم و معالجات امراض اسب و این مشتمل است بر شش فصل. خط حاجی ابراهیم کندی

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد مومن، تا: شنبه ربیع الثانی ۱۲۱۶ق، جا: قریه رنگ سار گسکر گیلان در منزل حاج ابراهیم وزیر؛ کاغذ: فستقی آبی، جلد: میشن لایی مشکی، ۱۱ سطر [ف: ۵-۳۵]

۵. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه: ۲۵۰/۸

آغاز: در معالجات امراض چهار پایان؛ **انجام:** و باید آن رشته به قدر محکم باشد که در کشیدن گسیخته نشود و اگر اسب

گویا بندیست از کتابی و عنوان «باب چهارم در معالجه امراض باطنی، باب ششم در معالجه جوشش و خارش و سکته، باب دوم در معالجه امراض ختن و سینه» هم دارد؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۲ص (۴۱۵-۴۲۶)، ۱۹-۲۱ سطر (۱۲/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [نشریه: ۳-۳۳۹]

← البیع ⩾ احکام البیع

● **البیع** / فقه / عربی

al-bayʻ

حسینی نائینی، محمد بن محمد باقر، ۱۰۸۰؟-۱۱۴۰ ؟ قمری

hoseynī nāʻīnī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (1670-1728)

تاریخ تألیف: شب ۲۸ ربیع الاول ۱۱۲۸؛ محل تألیف: جعفرآباد

اصفهان
رساله‌ای در تعارض حق مشتری و بایع، دارای دو «عین» و چهار «تنبیه». نام رساله مشخص نیست (شاید نام این رساله «عین التحقیق» باشد).

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۳۸۲/۱
آغاز: غیره و قد علم بذلک أن حصر السببیة لضرر البائع فی نفسه کما فی الروضة و المسالک مستدرک ضائع؛ **انجام:** الی أن سقانا الله رحیق الحق من عین التحقیق و هدانا الی الصدق المحقق بنور التوفیق
خط: نستعلیق، کا: مختاری، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی پارچه، ۷گ (۱ر-۷ر)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۹-۱۵۸]

● **بیع** / فقه / فارسی
bey'
آباده ای، محمد جعفر بن محمد صفی،-۱۲۸۰ قمری
ābādeiī, mohammad ja'far ebn-e mohammad safī (-1864)
رساله‌ای در مسائل بیع و تجارت، تحت عناوین «مسألة، مسألة» به شکل فتوایی وبا اشاره مختصر به دلائل آورده است مؤلف شاگرد حجة الاسلام شفتی است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۸۴۶
آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلاة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین اما بعد غریق لجه معصیت و خاسر دنیا و آخرت ... عرض می‌نماید خدمت برادران ایمانی؛ **انجام:** و هم چنین شرط نشده باشد در حین عقد ایصال به مشتری و ظاهر این است که فرق نیست میان آن که ضمیمه متاع باشد یا نقد و میان آن که آن ضمیمه متحد باشد یا متعدد و میان آن که قصد بایع یا مشتری یا هر دو تعلق به ضمیمه فقط گرفته باشد یا به آبق و ضمیمه یا بلاقصد از هر دو
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۷۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۱-۲۹۶]

● **البیع** / فقه / عربی
al-bay'
عرب خوانساری، محمود، ق۱۳ قمری
'arab xānsārī, mahmūd (- 19c)
تاریخ تألیف: شنبه ۲۸ ربیع الاول ۱۲۶۰ق
تقریرات درس فقه مرحوم حجت است.

قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه: ۳۰
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ... فی البیع، مقدمة فی تعریفه اعلم ان الاعلام (قدهم)قد ذکروا له
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح [ف: ۳۵]

● **البیع** / فقه / عربی
al-bay'
گیلانی قزوینی، عبدالکریم، ق۱۳ قمری
gīlānī qazvīnī, 'abd-ol-karīm (- 19c)
کتاب فقهی استدلالی متوسطی است با نقل اقوال بعضی از فقها با عناوین «مسئلة-مسئلة». نام مؤلف از وقف‌نامه‌ای است که بر فراز برگ اول فرزندش سید جمال الدین قزوینی نوشته است. احتمال می‌رود که قزوینی تمام یا بعضی از ابواب فقهی دیگر را نیز نوشته باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۰۴۵
آغاز: کتاب البیع و هو علی ما یستفاد من کلام کثیر من الفقهاء نقل عین مملوکة من شخص الی غیره بعوض معین؛ **انجام:** و منها ان مالا مالیة له کحبة الحنطة أو شعیر أو نحو هما فالظاهر تعلق حق الاختصاص به.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ وقف‌نامه کتاب به‌تاریخ پنجم شعبان ۱۳۰۹؛ مهر: «جمال الدین ابن عبدالکریم الرضوی» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۷۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۶-۵۵]

● **البیع = شرح شرایع الاسلام** / فقه / عربی
al-bay' = š.-u šarāyi'-il islām
نجم آبادی، حسن بن ابراهیم، ق۱۳ قمری
najm-ābādī, hasan ebn-e ebrāhīm (- 19c)
وابسته به: شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)
گزارشی بر کتاب بیع «شرایع» (فصل دوم تجارت تا فصل پنجم در احکام) است.
[الذریعه ۱۹۱/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۲۸۹
آغاز: الفصل الثانی مما مر علیه کتاب التجارة فی عقد البیع و شروطه و آدابه؛ **انجام:** و منها ما نقل عن المجلس قدس روحه
نام کتاب و مؤلف به استناد فهرست مختصر مجلس ۶۴۲ ذکر شده است. به انضمام خلل الصلاة و فروع صوم؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: احتمالاً قرن ۱۲-۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۲۰۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲/۲۷-۵۲]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۲۶
آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... قال ره (الفصل الثانی) مما بنی علیه کتاب التجارة (فی عقد البیع و شروطه و آدابه. اما العقد

فهو اللفظ الدال علی انشاء نقل الملك من مالك الی آخر بعوض معلوم ... و یقوم مقام اللفظ الاشارة مع العذر) شرح هذا المقام یحتاج الی الکلام فی جهات؛ **انجام:** (و اما القول فی اقسام العیوب ...) یعلم زواله سریعا ... فلو فرض ان مقتضی خلقه شئی او ینتفع به مقدارا معلوما فنقصان منفعة فردمنه عن ذلك علیه سواء کان ذلك لامر داخل او لامر خارجی-هذا اخرما وجد من تصنیف المرحوم ... آقا حسن الطهرانی النجم آبادی ... و قد وقع الفراغ من نسخه و تنمیقه لیلة الخمیس لثمان بقین من جمادی الاولی لیلة تحویل الشمس الی الحمل فی المشهد المشرف المرتضوی حامدا مصلیا راجیا من الناظرین فیه ان یدعو الی بالخیر من شهور سنة ۱۳۰۱.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه (نوروز) ۲۲ جمادی الاول ۱۳۰۱ق، جا: نجف؛ فضل الله نوری که نسخه را داشته بود در ۱ر نوشته که این «کتاب البیع» از آقا حسن طهرانی نجم آبادی می‌باشد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۱۲۱گ، ۲۵ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۵-۱۹۳۸]

● **البیع** / فقه / عربی

al-bay‘

چابلقی بروجردی، رضا بن علی محمد، -۱۳۱۰ شمسی

čābalaqī borūjerdī, rezā ebn-e ‘alī mohammad (- 1931)

کتابی در بیع و احکام مربوط به آن و مرتب شده در چند «فصل» با عناوین «اقول»: الفصل الاول: له من بیان انواع التجارة و اقسامها و ما یتعلق بها، الفصل الثانی: و شرایط و آدابه العقد هو اللفظ الدال علی نقل الملك من مالك الی آخر بعوض معلوم.

اراك؛ دهگان؛ شماره نسخه: ۱۶۳

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی اشرف بریته محمد و آله الطیبة الطاهرین، القول فی البیع و احکامه قال؛ **انجام:** الوکالة موقوف علی بقاء الاذن و انه لایبقی وکالة بعد ارتفاع الاذن بالعزل ...

جلد دوم؛ خط: نسخ خوش، کا: میرزا احمد بدیعی، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ دارای تعلیقاتی از کاتب، دارای نشان «بلاغ»؛ از کتاب‌های مرحوم ابراهیم دهگان؛ کاغذ: وزیری، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مجدول، ۲۹۳گ، ۱۸سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱-۲۱۲]

● **البیع = شرح شرایع الاسلام** / فقه / عربی

al-bay‘ = š.-u šarāyi‘-il islām

تهرانی نجفی، هادی بن محمد امین، -۱۳۲۱ قمری

tehrānī najafī, hādī ebn-e mohammad amīn (- 1903)

وابسته به: شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)

شرح مبسوطی است بر کتاب بیع «شرائع الاسلام» که ناتمام مانده است از آغاز کتاب البیع است تا مسئله مقبوض به عقد فاسد. دور نیست این کتاب یکی از بخش‌های کتاب «ودائع النبوة» یا «ذخائر النبوة» مؤلف باشد.

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین ابد الأبدین و بعد فیقول المسکین المستکین محمد هادی ابن محمد امین حشرهما الله مع الائمة المعصومین سلام الله علیهم ان هذه جملة مما خطر بالبال فی کشف الغطا عما اشار الیه الاساطین قدس الله اسرارهم

انجام: قال فما ترید من الرجل قال ارید کرانتی فقد حبسه علی خمسة یوما فقال لی ما صنعت بالبغلة قلت رجعته تسلیماً

چاپ: تهران، سنگی، بی ناشر، ۱۳۲۰ق، وزیری، ۱۶۷+۱صص

[دنا ۲/۶۰۶؛ الذریعة ۱۳۱/۱۳؛ مشار عربی، ص ۹۸۸]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۹۵۰/۲

آغاز و انجام: برابر

کتاب التجاره؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با عطف از تیماج قرمز، ۷۹ص (۳۰۶-۳۸۴)، ۱۹ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۹-۶۶۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۷۱۷/۲

آغاز و انجام: برابر

تجارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مشکی تیماج، ۲۰۱ص (۲۲۶-۴۲۶)، ۱۹ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۹-۳۸]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۰۴۷-۱۶/۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، کا: محمود بن اسماعیل اصفهانی، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ تملك: عبدالستار ایروانی؛ جلد: تیماج سرخ ضربی با ترنج باسر و جدول، ۸۴گ، ۲۳-۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵-۲۶۰۰]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۷۴۴

آغاز: بسمله، فی امور الدنیا و الدین انه خیر معین ... و بعد فیقول المسکین؛ **انجام:** برابر

مشتمل بر «الفصل الثانی فی عقد البیع و شروطه و آدابه» از کتاب التجاره؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج عنابی ضربی مزین به ترنج و سرترنج، ۲۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۲۰-۲۸۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۱۳۸/۱

آغاز و انجام: برابر

ابواب المعاملات؛ خط: نسخ، کا: احمد حرائی عراقی، تا: شعبان ۱۳۱۵ق؛ مصحح، با علامت بلغ، محشی به امضای «منه دام ظله»؛ ابتدای نسخه مهر کتابخانه پیمان در خیابان خواجه نصیر در مراغه ۱۳۱۰؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: میشن عنابی ضربی، با ترنج و سرترنج زرین مجدول، ۶۹گ (۳پ-۷۱ر)، ۲۵ سطر (۱۱/۵×۲۱)،

اندازه: ۲۰/۶×۳۱/۹سم [ف: ۲/۲۹-۷۹۷]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۹۸/۱

آغاز: بسمله، الفصل الثانی فی ما یبنی علیه کتاب التجاة فی بیان العقد، هو البیع و شروطه و آدابه و اعلم ان العقد عبارة عن جعل الشیئ اذا عقد؛ **انجام:** برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: حسن بن عباس آقا، تا: محرم ۱۳۱۵ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۷۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۷-۵۳۶]

۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۲۰۵/۱

آغاز و انجام: برابر

بخش تجارة؛ خط: نسخ، کا: محمود بروجردی، تا: ۱۳۱۶ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج سرخ با ترنج و با سر مجدول، ۱۰۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۳-۱۲۱۵]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۲۷۶ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۹. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۲۷۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** لمطلق الشروط یحتمل عدم صلوح الصلح لجعلها لما فیه من الاستقلال والحمدلله تعالی عز اسمه.

کتاب البیع؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از مؤلف به لفظ «منه ادام اله ظله»؛ واقف: ساجدی؛ جلد: تیماج سرخ ضربی با ترنج با سر، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۴۰]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۷۵۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قدروی الشیخ قدس سره فی الصحیح عن ابی و لاد قال اکتریت بغلا الی قصر بنی هبیرة ذاهبا و جائیا بکذا و کذا الخبر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی کنار و عطف آن چرم مشکی، ۸۵ص (۸۳-۱۶۷)، ۱۹ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۳سم [ف: ۹-۱۳۸]

● **البیع** / فقه / عربی

al-bay'

تبریزی، صادق بن محمد، -۱۳۵۱ قمری

tabrīzī, sādeq ebn-e mohammad (- 1933)

گویا قطعه ای از کتاب باشد که در این نسخه آمده و مشتمل بر احکام شرائط عوضین و غرر می‌باشد و مخصوصا پیرامون نظریات شیخ مرتضی انصاری درکتاب مکاسب وی گفتگو می‌نماید.

مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه: ۵۳/۲

آغاز: ومن شرائط العوضین العلم بهما والمراد به حالة العوضین لاالشخصین

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲گ (۳۹پ-۷۰ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۵۲۴/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴-۳۴۲]

● **البیع** / فقه / عربی

al-bay'

خوانساری نجفی، موسی بن محمد، -۱۳۲۲ شمسی

xānsārī-ye najafī, mūsā ben mohammad (- 1943)

تقریرات بحث بیع قسمت خیارات استادش مرحوم نائینی را به رشته تحریر آورده است و مرحوم سید محمد حجت در صفحه اول کتاب به این مطلب اشاره کرده است.

قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه: ۳۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، استکتاب سید محمد حجت؛ افتادگی: آغاز و انجام [ف: ۳۶]

● **بیع** / فقه / عربی

bey'

میلانی، محمد هادی، ۱۲۷۴-۱۳۵۳ شمسی

mīlānī, mohammad hādī (1895-1974)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۸/۱

کا: آیت الله میرزا فتاح شهیدی تبریزی، تا: ۱۳۵۴ق؛ مصحح و بسیار نفیس، مطالب قلم خوردگی دارد، برگ‌ها پراکندگی دارد. [میراث شهاب: س۸ش۴-۶۵]

● **البیع** / فقه / عربی

al-bay'

خمینی، مصطفی بن روح الله، ۱۳۰۹-۱۳۵۶ شمسی

xomeynī, mostafā ebn-e rūh-ol-lāh (1930-1977)

از جمله تألیفات فقهی مرحوم حاج آقا مصطفی خمینی، دوره‌ای در فقه است که جلدهایی از آن به نام تحریرات فی الفقه به چاپ رسیده است: ۱. طهارت، ۲. الواجبات فی الصلاة، ۳. الخلل فی الصلاة، ۴. الصوم، ۵. کتاب البیع، از ابتداء تا مبحث تعاقب الایدی در دو جلد، ۶. کتاب الخیارات، جلدهای سوم و چهارم. همچنین بخشی از کتاب البیع به عنوان ولایة الفقیه به چاپ رسیده است و المکاسب المحترمة و تتمه کتاب البیع و جلد اول و دوم از کتاب الخیارات از این دوره، مفقود شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۳۱عکسی

آغاز: نسخه: ثالثها ما استظهره العلامة المحشی الیزدی (قدس سره) فقل ان الوجه فی جواز رجوع السابق الی اللاحق انه السبب فی ضمانه؛ **انجام:** و قد تقرر فی محله ان الحق هو المراجعة الی العام مطلقاً فلیتدبر جداً.

نسخه اصل: در کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی موجود است. در نسخه بخشی از کتاب البیع را دربر دارد و برخی از مباحث موجود در آن، چنین است: فی رجوع السابق الی اللاحق، حول ما اذا رجعت العین قهقری الی الید الاولی، حول بعض مسائل تعاقب الایادی، حول شبهات مسألة بیع المملوک مع ملک غیره، حول شبهة تخلف العقد عن القصد، حول اثبات عدم الفرق بین ما یملک و ما لا یملک، صور مسألة من باع نصف الدار، حول مقتضی القاعدة فی ولایة الاب و الجد، حول مسألة ضمان الآباء و الاجداد، حول کیفیة حکومة الاسلام و انحائها، حول المقدمة اللازمة لمسألة ولایة الفقیه، حول الاصل اللازم رعایته فی مسألة ولایة الفقیه، حول عویصة فی مسألة جعل الولایة العامة عقلاً، حول الاخبار المستدل بها علی ولایة الفقیه، حول الاخبار المستدل بها لحکومة الاسلام، حول التوقیع الرفیع و بعض الاخبار الاخر، حول الآیات المستدل بها لحکومة الاسلام، حول التوقیع الرفیع و بعض الاخبار الاخر، حول الآیات المستدل بها علی حکومة الفقیه، حول اسناد بعض ما یستدل به علی ولایة الفقیه، شبهة علی الحکومة الاسلامیة و حلها، ملخص البحث و ثمرة مسألة الولایة، حول مسألة مزاحمة فقیه لفقیه آخر، حول وجه بطلان بیع ما لایصح التکسب به شرعاً، حول حقیقة البیع و ما یتوجه الی القوم، حول اقسام الارضین و احکامها، حول مالکیة الامام للانفال و الاراضی الموات، حکم التصرف فی العامرة و التملک بالحیازة، احیاء الارض المعطله و حکمه، حکم الارض الخراجیة و ... . چنانکه گفتیم کتاب البیع ایشان که به همت مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، در سال ۱۳۷۶ ش، در دو جلد به چاپ رسیده، از ابتدای بیع تا بخشی از مبحث تعاقب الایدی را در بردارد و در پایان آن آمده است: «هذا آخر ما عثر نا علیه مما سطره یراع العلأمة المحقق الشهید طاب ثراه» و در مقدمه تحریرات فی الاصول مطرح شده که تتمه کتاب البیع مفقود است، این در حالی است که نسخه حاضر دقیقاً ادامه بخش چاپ شده از کتاب البیع است و مباحث آن تا حکم اراضی خراجیه ادامه دارد. البته چنانکه آوردیم بحث ولایت فقیه از همین بخش، به صورت کتابی مستقل به چاپ رسیده است؛ کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ متن خط خوردگی دارد، مطابق شماره‌گذاری مؤلف، این نسخه از صفحه ۵۲۱ شروع و به صفحه ۸۴۰ ختم می‌شود؛ ۳۲۰ص، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۳-۵۲۶]

● **البیع** / فقه / عربی

al-bay‘

حسینی اصفهانی، حسین بن رضا، ق۱۴ قمری

hoseynī esfahānī, hoseyn ebn-e rezā (- 20c)

وابسته به: المکاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۸۱-۱۲۱۴)

مباحث استدلالی مفصل و پراکنده‌ای است از احکام بیع که بیشتر آنها ناتمام مانده است. پاره‌ای از این مباحث به عنوان حاشیه بر کتاب مکاسب شیخ مرتضی انصاری می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۴۶۹/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... کتاب البیع و الکلام فیه یقع تارة فی ماهیته و تارة فی شرائطه

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: روز نوروز از ذیحجه ۱۳۲۰ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۹۵گ (۱پ-۱۹۵پ)، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۴-۲۵۴]

● **البیع** / فقه / عربی

al-bay‘

خوئی، صادق، ق۱۴ قمری

xū’ī, sādeq (- 20c)

تقریرات فقهی درس مرحوم سید محمد حجت (قد) است از ابتدای «بیع» تا «فی الاندار للظروف و تحقیق المطلب فیه».

قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه: ۲۹

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ... کتاب البیع قد عرفه الاعلام (رض) بتعریف کثیرة حیث عرفه بعض بأنه مبادلة مال بمال

خط: نستعلیق، کا: محمد تبریزی قراچه داغی، تا: ۲۵ ربیع الاول ۱۳۶۰ق؛ مصحح، در صفحه چهلم تاریخ ۵ شعبان ۱۳۵۷ مشهود است [ف: ۳۵]

● **البیع** / فقه / عربی

al-bay‘

زنجانی، احمد بن محمد رضا، ق۱۴ قمری

zanjānī, ahmad ebn-e mohammad rezā (- 20c)

تاریخ تألیف: ۲۳ شعبان ۱۳۱۹ق

تقریرات درس استادش میرزا عبد الله (هنگامی که استاد یک سال در زنجان اقامت داشت و به تدریس اشتغال می‌ورزید) است در معنی بیع و معاطاة یا عناوین «فائدة-قاعدة» و گویا تقریر یازده جلسه بحث استاد باشد و درس‌ها ناتمام مانده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۴۹۰/۱

آغاز: الحمدلله الذی امرنا بالعلم و العمل الصالح ... و بعد الکلام فی المتاجر، الملک عبارة عما یحصل من تبدیل المال بالمال

خط: نسخ و نستعلیق، کا: احمد بن محمد رضا بن فرج الله زنجانی، تا: ۱۳۱۹-۱۳۴۴ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۲۲گ (۲پ-۲۳پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴-۳۳۲]

● **البیع** / فقه / عربی

al-bay‘ (taqrīrāt-e sayyid muḥammad-e ḥojjat)

فاضل همدانی، یحیی بن علی اکبر، ق۱۴ قمری

fāzel-e hamedānī, yahyā ben ʻalī akbar (- 20c)
تقریرات درس فقه استادش مرحوم سید محمد حجت (قده) است.

۱. قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه: ۳۳
ظاهراً جلد اول کتاب البیع وی باشد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا [ف: ۳۶]
۲. قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه: ۴۹/۲
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا [ف: ۴۹]
۳. قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه: ۳۱
جلد دوم و از بحث «شروط متعاقدین» تا بیع «مایملک وما لایملک»؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح [ف: ۳۶]

● البیع / فقه / عربی

al-bayʻ

غیرهمانند:
۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۲۵
آغاز: الفصل الثانی مما بنی علیه التجارة فی بیان عقد هو البیع و شروطه و آدابه و اعلم ان العقد؛ **انجام:** قال فما ترید من الرجل قال ارید کراسی فقد حبسه علی خمسة عشر یوماً
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ با خط خوردگی و اضافات؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۳۴گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۳-۱۱۲۴]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۷۹۵
آغاز: فی عقدالبیع و آدابه، البیع لغة عبارة عن مبادلة مال بمال کما عن الفیومی فی المصباح المنیر؛ **انجام:** و ان اختل احد القیود لزمت و هل یدخلها خیار الشرط الاقرب ذلک و اما الکلام فی العقود الجائزة فلایبعد.
فقه استدلالی مفصلی است از احکام بیع تا خیارات، ولی پاره ای از مباحث ناتمام و صفحه ها سفید مانده است. گویا این کتاب تقریرات درس شیخ مرتضی انصاری باشد، زیرا در برگ اول جمله «نظرت فیه» و مهر ایشان دیده می‌شود؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، در صفحه اول خط شیخ انصاری دیده می‌شود؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۲۰۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۱۸/۵سم [ف: ۵-۱۸۱]
۳. رامسر؛ فرید تنکابنی، عبدالوهاب؛ شماره نسخه: ۴۹
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی هدانا علی المصالح و المفاسد لاصلاح امورنا فی الدینا و الاخرة و الصلاة علی من ارشدنا علی الاعمال الصحیحة المورثة للتجارة النافعة و السعادة الابدیة و علی آله اهل الشرف و الکرام. کتاب البیع-و اعلم ان المسائل المبحوث؛ **انجام:** و الاجماعات المحکیة عن جماعه من الماهرین المتقنین و الحمدلله اولا و آخراً و انه لا اله الا الله اللهم بحق من حقه علیک عظیم ان تغفر الخطاء و التقصیر و ان تجعله ذخیرة لمؤلفه الفقر و نصیبه فیما سیاتی فانک خیر معین و نصیر و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین.
البیع و لواحقه. بعد از مؤلف ریاض است چه او از ریاض نقل قول می‌کند؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با حواشی زیادی به خط مؤلف و قلمزدگی در کتاب، دو صفحه اخیر درباره اراضی موات؛ کاغذ: نستعلیق شکسته، جلد: مقوایی ته چرم، ۴۳۹گ، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۶/۵سم [نشریه: ۷-۷۸۸]
۴. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۵۹/۶ فیاض
شرحی است تحت عنوان «قوله»؛ بی‌کا، تا: ۱۸ ذیقعده ۱۰۹۰ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۹۴]
۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۲۹۹/۱
آغاز: الحمدلله ... اما بعد فقد التمس منی قرة الناظر و سرور الخاطر ... السید هادی ان اکتب رسالة مشتملة علی بیان احکام البیع لتمییز صحیحه من فاسده و لازمه من جایزه ... و رتبتها علی مقامات الاول، فی عقد البیع؛ **انجام:** رابعها: لایسقط خیار الرد بالتصرف فی الثمن قطعاً لابتناء الخیار علی التصرف فی الثمن وثبوت الرد له فی المدة المعینه اذا رده او رد مثله
در احکام بیع و متاجر که به‌صورت استدلالی و به‌خواهش سیدهادی تألیف و تنظیم شده است. تا پایان بحث خیار (مقام هجدهم) را دربردارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سرخ با ترنج و با سر و مجدول گرهی، ۱۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱-۲۹۶]
۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۸۶۱/۳
آغاز: کتاب البیع و هو فی الاصل، کما فی المصباح مبادله مال بمال؛ **انجام:** البحث الثانی فی المعاطات فی الایقاعات و الحق عدم جریانه لوجوه مذکوره فی کتب القوم
تقریر یکی از شاگردان شیخ مرتضی انصاری است که بخشی از آن به دستور مؤلف جداگانه نوشته شده است و باقی را خود مؤلف با خط بد خود نوشته است. در حاشیه برگ ۱۰۰پ نوشته شده است: «و شیخنا المرتضی»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، رویه تیماج مشکی، در میان ترنج با دو نیم ترنج بالا و پائین کناره گل و بوته منگنه ضربی، ۸گ (۳۹ر-۴۶پ)، ۱۸ سطر چلیپا (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷-۹۷]
۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۹۳/۱
خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن ۱۳؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۹ش۲-۳۴]
۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۹۳/۵
القول فیما یدخل فی البیع؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۹ش۲-۳۴]
۹. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۵۰۴/۱

بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق؛ قطع: وزیری [ف: ۲۸۲]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۴۸۷

آغاز: بسمله، حمدله، کتاب البیع فلیعلم اولاً ان الفقهاء قد قسموا الفقه الی عبادات و غیر عبادات ثم العبادات قد یفسر بما یتوقف صحتها علی قصد القربة؛ **انجام:** مما یکون فی نظر العرف من الآلات المتعارفة لانشاء المعنی العقدی به

در این کتاب به آراء بزرگانی چون شیخ طوسی، شهیدین، محقق کرکی، شیخ جعفر کاشف الغطاء، شیخ مرتضی، صاحب جواهر، سیدنا الاستاد و شیخ الاستاد استناد می‌نماید. منظور از دو نفر اخیر احتمالاً مرحوم سید کاظم یزدی و آخوند خراسانی (ره) باشند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، عطف و گوشه میشن زرشکی، ۷۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱/۲۱-۱۹۸]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۲۱۰/۲-۳۱/۹۰

آغاز: بسمله و به نستعین و نتوسل بمحمد و آله ... و هو یشتمل علی مقدمة و مسائل فی تعریف البیع اعلم ان العقد بحسب اللغة جعل الشی ذا عقدة و عقد الجعل جعله کذلک؛ **انجام:** بحسب اللغة بل غرضه تفسیر المعاطات المتداولة فی ایدی الناس الذین یعتقدون کونها بیعاً و قال تمت.

احتمالاً بخشی از «ودایع النبوة» ملا هادی طهرانی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج سرخ مجدول با ترنج وسرترنج، ۲۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲-۶۵۸]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۱۶۴/۱-۳۱/۴۴

آغاز: بسمله فی بیان عقد البیع و شرائطه و آدابه و فیه ثلاثة اقوال الاول فی عقد البیع الذی لیس المراد به ههنا معناه المصدری الذی هو؛ **انجام:** احدها فی ثمن رقبتها مع اعسار مولاها ... ثانیها اذا خبت علی غیر مولاها. الی هنا وجد من شرحها بخطه ثم جف قلمه فاغفر اللهم له و احشره مع محمد و آله الاخیار علیه و علیهم صلوات الله الملک الجبار.

شرح مزجی است بر متنی در فقه امامیه، به صورت استدلالی و با نقل ادله و اقوال و بررسی آنها، این شرح ناقص مانده و ناسخ در پایان آورد است: «الی هنا وجد من شرحها بخطه ثم جف قلمه»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۴۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲-۶۵۸]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۲۴۸/۲

آغاز: مسألة. اذا تعدد سبب الناقل للعین و المنفعة مدة معینة؛ **انجام:** و حققناه بین الاسباب فاضبط و اغتنم.

من تحریرات میرزا علی رضا در بیع-در حاشیه -: (۲۲ ص) تاریخ تحریر ۱۲۷۶ق؛ خط: نسخ، کا: عبدالوهاب تربتی، تا: ۱۲۵۳ق؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲ص، ۲۱سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۰-۲۰۸]

۱۴. مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه: ۳۱/۲

آغاز: قاعدة اعلم ان کون المملوکیة شرط فی المبیع بلاخلاف فیه و علیه الاجماع؛ **انجام:** من جانب ذلک الباقی القاعده فی المجلس باختیاره.

گویا شرح یا حاشیه ای باشد بر یکی از متون فقهی، عنوان در هامش چنین است «فی بیان صحة بیع بیوت مکة» و در متن آمده: «قوله و فی بیوت مکة تردد و المروی المنع اختلف کلمات الاصحاب فی صحة بیع بیوت مکة»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۶۶گ، ۲۳ سطر (۹×۱۵)،قطع: خشتی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [رشت و همدان: ف: ۱۷۸۱]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۴۶۷

کتاب البیع و ...؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۱۴۳گ، اندازه: ۱۷/۲×۲۱/۵سم [رایانه]

۱۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۹۸۶۱/۱

آغاز: الحمد لله رب العالمین الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد ... اما بعد فاعلم ان تحقیق الکلام فی تنقیح ما هو المرام و المقصود فی کتاب البیع؛ **انجام:** و الودیعة و العین المستاجره و الشیء الغایب و المغصوب اذا کان البایع قادرا علی انتزاعه فما لا یظهر له مانع مع وجود ... فی المقام تامل جدا.

تقریرات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۷×۲۲سم [رشت و همدان: ف: ۱۵۸۱]

● **بیع** / فقه / فارسی

bey‘

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۸۱۹/۷

تکه‌ای است در بیع؛خط:نسخ،بی‌کا،تا: شوال ۱۳۴۲ق [ف: ۵-۳۷۴]

● **بی عاران پاریس (ترجمه)** / داستان / فارسی

bī-‘ārān-e pārīs (t.)

ترجمه‌ای به است از رمان «بی عاران پاریس» یوفسون دوترای است.

[الذریعة ۱۹۴/۳؛ مشار فارسی ۵۶۱/۱]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۸۶۴

آغاز: پس از آن که کنت دومرانژی در زیرزمین قصر روشن نوار محبوس گردید و یک روز تمام با دهان روزه‌دار سرتاسر آن ظلمتکده هولناک بسر برد؛ **انجام:** شهود قرار گذاشتند که فاصله بین دو حریف رزم آزماسی قدم باشد و در پیش آمدن چند قدم نیز آزاد باشند به اشاره و اجازه رئیس شهود آقای دوگسکین دو قدم جلوآمده وسط دو ابروی باکسیم را نشان کرده آتش داد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۵۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱-۴۰۲]

● **البیع بشرط الخیار** / فقه / عربی

al-bay‘ bi-šarṭ-il xīyār

تنکابنی، محمد بن سلیمان، ۱۲۳۴-۱۳۰۲ قمری
tonekābonī, mohammad ebn-e soleymān (1819-1885)
تاریخ تألیف: ۷ ربیع الثانی ۱۲۸۳ق؛ محل تألیف: تهران
رساله استدلالی است، در این که اگر فروشنده‌ای شرط خیار نماید تا مدت معینی در حالی که خریدار در آن مدت مقداری از قیمت فروخته شده را برگرداند، آیا این شرط صحیح است یا فاسد؟
آغاز: نحمد الله و نشهد ان لا اله الا هو و ان خاتم السفراء محمد بن عبدالله حبیبه و نجیبه و صفیه و نصلی و نسلم علی ذلک السفیر.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۱۳/۲ و عکسی ۲۵۳۶/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا آخر الکلام فیما یتعلق بالمرام کتبتها علی وجه الاستعجال مع کسالة البال و اغتشاش الحال.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۵ر-۱۰ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳-۲۳۶] و [عکسی ف: ۷-۱۲۸]

● **البیع بشرط الخیار** / فقه / عربی
al-bay‘ bi-šarṭ-il xīyār

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲/۱۱۳۱۰
آغاز: بسمله الحمدلله و الصلوة علیهم محمد و آله اللهم اهدنا لما اختلف فیه من الحق؛ **انجام:** و عدم التضلع من اصوله و لا حول و لا قوة و ههنا نجس عنان البراعة حامدین لله مصلین علی رسوله
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ اهدایی: کتابخانه آیت الله شیخ محمد صالح علامه حائری، تیر ۱۳۵۱؛کاغذ: نخودی آهاری، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۱)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۱×۱۷سم [رایانه]

● **بیعة الافاخم = شرح عهدنامه مالک اشتر** / شرح حدیث / فارسی
bey‘at-ol afāxem = š.-e ahd-nāme-ye mālek-e aštar

رشتی، علی بن محمد، ق۱۳ قمری
raštī, ‘alī ebn-e mohammad (- 19c)
وابسته به: عهد نامه مالک اشتر؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)
اهدا به: فتحعلی شاه قاجار و برای محمد میرزا شاه والی رشت
تاریخ تألیف: ۱۲۳۴ ق [مطابق «بیان عهود امیر کل تمام شده»]
شرح مفصلی است بر عهدنامه حضرت علی (ع) به مالک اشتر.
آغاز: حمد و شکر و مدح بی قیاسی که شاهباز بلند پرواز عقول عالیه ... اما بعد چون حکمت بالغه الوهیت و غایت موهبت ربوبیت اقتضای افاضه جود
انجام: علیهم صلوات المصلین ابدالآبدین و اذ قد بلغ الکلام الی الله و الهیم فلا معدل و لامتجاوز فلنقطع الکلام علیه حامدین و مصلین و مسلمین قد تمت ... دست افتاده گیر
[دنا ۶۰۹/۲؛ نسخه‌های منزوی ۱۵۵۱/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۴۶/۶ نام مؤلف علی فرزند میرزا احمد]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۳۰رف
آغاز: برابر؛ **انجام:** لابراز ملابسة و مخالطه ارباب ظلمت و اهل حجابست و در آن انعکاس ظلمت فی الجمله بر حدود حقیقت نازله عابد.
خط: نسخ خوش، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳، جا: طهران؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز مقوایی، ۴۱۴گ، ۱۸ سطر (۹/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱-۲۳۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۵۴۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن محمد باقر اصفهانی، تا: پنج‌شنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۲۷ق؛ مصحح، محشی به امضاء «منه عفی عنه»؛ جلد: روغنی زمینه مشکی ترنج با سر با نقش گل و پرنده و زمینه زرین، جدول زرین، ۳۹۵گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۳۷-۳۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۷ سرود
خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم بن حاج محمد خلیل استرآبادی، تا: ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، قطع: رحلی [نشریه: ۱۳-۴۴۳]

● **بیعت نامه** / عرفان و تصوف / فارسی
bey‘at-nāme

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟-۸۳۴ قمری
ne‘mat-ol-lāh-e valī, ne‘mat-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-lāh (1330-1431)
[دنا ۲/۶۰۹؛ فهرستواره منزوی ۱۶۱/۷]

تهران؛ مجلس؛ شاره نسخه: ۱۴۹/۲۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی، ۱ص (۱۶۵)، ۲۰ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [سنا: ف: ۱-۷۵]

● **البیع الخیاری** / فقه / عربی
al-bay‘-ul xiyārī

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۲۹۰/۱۷
بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳-۷۶]

● **بیع شرطی پس از زمان خیار** / فقه / فارسی
bey'-e šartī pas az zamān-e xiyār
زواره ای اصفهانی، حسین بن مرتضی، ق۱۳ قمری
zavvāre-ī esfahānī, hoseyn ebn-e morteza (- 19c)
تاریخ تألیف: ۲۰ ذیقعده ۱۲۷۰ق
پاسخ استدلالی است در سه «مقام» همراه با نقل بعضی از گفته‌های فقها.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۵۵/۲
آغاز: الحمد لله الذی جعل الحکومة لخیار العباد ... سوال هر گاه زید ملکی یا خانه را بعمرو بفروشد بمبایعه شرطیه؛ **انجام:** و تم بفکری الناقص مع قلة الاسباب و الصلاة و السلام علی محمد و آله الانجاب
خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی،۳گ(۹ر-۱۲پ)،اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲۷-۲۷۰]

● **البیع الفضولی** / فقه / عربی
al-bay'-ul fuḍūlī
آقامحمد علی کرمانشاهی، ۱۱۴۴-۱۲۱۶ قمری
āqā-mohammad 'alī kermānšāhī (1732-1802)
رساله فقهی و استدلالی است در بیع فضولی در دو «فصل»: ۱. در بحث از اصل مسئله؛ ۲. در فروع متعلقه به بیع فضولی.
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی اشرف الانبیاء و المرسلین و عترته الغر المیامین و بعد فهذه الرسالة عویصة تتعلق بمسئلة البیع الفضولی افردتها بالذکر لکثرة ما فیها من الفروع الغامضه و عظیم ما یترتب علیها من الاحکام المعضلة و قد بسطت الکلام فی استدلال فیها اثباتا و نفیا بما لا مزید علیه و قد خلت مصنفات اصحابنا رضوان الله علیهم ... من معظمها

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲۹۹/۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد علی بن میرزا احمد اصفهانی مشهور به عقدائی، تا: دوشنبه ۱۷ شعبان ۱۲۷۳ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی ضربی، ۳۱گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲-۳۶۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۱۹۲/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و بیعه الا خیر یدل علی عدم الرضا بالاول فتدبر، هذا آخر ما أوردناه من مسائل الفضولی
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۴۲گ (۲۳۴ر-۲۷۵ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۸-۴۱۴]

● **البیع الفضولی** / فقه / عربی
al-bay'-ul fuḍūlī
میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن، ۱۱۵۱-۱۲۳۱ قمری
mīrzā-ye qomī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad hasan (1739-1816)
رساله مختصر و کوتاهی است در بیع فضولی دارای چند «مقصد» و «مطلب».
چاپ: دارالخلافه طهران، سنگی، بی ناشر، ۱۳۱۹ق، رحلی، ۲۳ص (جوامع الرسائل: صص۵۳۸-۵۶۰)
[ریحانة الأدب: ۷۱/۶]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۲۳۸/۵
آغاز: الفصل الثانی فی البیع و فیه مقاصد الاول فی حقیقته و شرائطه و فیه مطالب، الاول البیع، هو النقل المعهود لا خصوص الایجاب و القبول؛ **انجام:** و لا کنهم اشترطوا فی ذلک شرطین اولهما عدم علمه بالقیمة حین البیع سواء تمکن من معرفتها بالتوفیق أم لاوسواء کان البائع ایضاً جاهلا به او عالماً.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی، مقابله شده؛ کاغذ: فرنگی، ۱۵گ (۱۵۴ر-۱۶۸پ)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۳-۴۵۲]

۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۶۴۶/۲۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج شنبه جمادی الثانی ۱۲۱۴ق؛ ۲۲ص (۵۱۹-۵۴۰)، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۴۲۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۲۹۰/۱
آغاز: سؤال هل یصح بیع الفضولی ام لا ... جواب استقصاء الکلام فی هذا المرام لا یسعه المجال لکن نذکر کثیراً من أحکام الفضولی؛ **انجام:** و هو فی الحقیقة فی قوة وصیة جدیدة الی کل لفظ دل علیه و الامضاء من جهتها و لاینحصر فی لفظ مخصوص و هو کما ذکره.
خط: نسخ، کا: محمد حسن پودئی سمیرمی، تا: از عصر مؤلف؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹گ (۱پ-۲۹پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۴-۷۵]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۳۰۵/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: از عصر مؤلف؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶گ (۱پ-۲۶ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۴-۹۹]

● **البیع الفضولی** / فقه / عربی
al-bay'-ul fuḍūlī
عسکری، محمد حسن بن هدایت الله، ۱۲۱۱-۱۲۸۰ قمری
'askarī, mohammad hasan ebn-e hedāyat-ol-lāh (1797-1864)
به دستور: حجة الاسلام رشتی
از سید میرزا عسکری، محمد حسن بن میرزا هدایت الله بن میرزا

محمد مهدی شهید حسینی مشهدی.
آغاز: بسمله حمدله و بعد فیقول الفقیر الی ربه الغنی ابن هدایة الله الحسینی محمد حسن المدعو بالعسکری ان هذه رسالة فی ان الفعل یکفی فی اللفظ فی اجازة البیع الفضولی ام لا و هذه ما وعدنا ها فی اول رسالة قرائة خلف الامام التی التمس منی بهما السید السند و المأثر و المفاخر مولینا حاجی سید محمد باقر مدظله و کثیرا ما احببت ان احرر مسئلة بیع المعاطاة و الفضولی اولا و احرر هذه ثانیا لکثرة الارتباط بینها و بینهما لکن لما طال الزمان فی تأخیر ما التمس منی بسبب العوایق التی حررتها فی رسالة قرائة خلف الامام لا ینبغی ان اشتغل الی تحریر هما فیزداد طولا الی طول.

۱. قزوین؛ میر حسینا قزوینی؛ شماره نسخه: ۱۵۸/۲
کا: محمود بن حسین هروی، تا: یک‌شنبه ۲۸ شوال ۱۲۶۰ق، جا: مشهد [نشریه: ۶-۳۴۹]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۳۶۸۷/۲
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالمطلب، تا: محرم ۱۲۶۱ق، جا: مشهد مقدس؛ کاغذ: فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای لایه‌ای، ۱۴گ (۶۴-۷۷)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳-۹۷۳]

● البیع الفضولی / فقه / عربی

al-bay‘-ul fuḍūlī

قمی، محمد صادق، ق۱۳ قمری

qomī, mohammad sādeq (- 19c)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۷۴۵/۱۳-۳۴/۱۱۵
آغاز: بحث الفضولی مفتاح لابد فی کل من البایع او المشتری ان یکون مالکاً او ولیاً اجباریاً کالاب و الجد له او اختیاریاً کالوصی و الوکیل و المأذون؛ **انجام:** و یمکن الجواب عنه اولا بضعف السند مع عدم الجابر له کیف و الاجماع کما سمعت علی خلافه اذ لم اظفر فی جواز الرجوع الی الفضولی فی غیر ماحصل فی مقابله نفع للمشتری غیر المستدل المزبور
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۱ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با حواشی «منه»؛ جلد: تیماج مشکی مجدول، ۱۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۵۹]

● البیع الفضولی / فقه / عربی

al-bay‘-ul fuḍūlī

بروجردی، محمد رحیم بن محمد، -۱۳۰۹ قمری

borūjerdī, mohammad rahīm ebn-e mohammad(- 1892)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۸۴۹
آغاز: پس از خطبه: اما بعد فقد التمسنی بعض اعاظم اصحابی فی تصنیفی رسالة مبسوطة فی بیع الفضولی و کان ذلک عند قرائته مع جماعة من الفضلاء عندی تلک المسئلة؛ **انجام:** و استفادة ذلک من کلام ابن عباس لایخلو عن نظر بل منع
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: منتجب الدین رحیمی، ۱۳۱۷ش؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۱۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱سم [ف: ۵-۴۹۷]

● البیع المعاطات / فقه / عربی

al-bay‘-ul mu‘āṭāt

رضوی، محمد علی بن صادق، ۱۲۳۹-۱۳۱۱ قمری

razavī, mohammad ‘alī ebn-e sādeq (1824-1894)

آغاز: بسمله، بیع المعاطات قد اختلف الاصحاب فی المعاطات بقصد البیع فقال بعضهم انه بیع صحیح.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۷۳۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و علی هذا لاثمرة للنزاع فی انها بیع جایز و اباحة محضة.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۴۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۰-۶۵] و [ف: ۵-۴۹۷]

● بیع نامه / اسناد / فارسی

bey‘ nāme

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۹۰/۳
چند نمونه بیع نامه؛ بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، با ترنج و سرترنج زیتونی، مجدول گرهی، ۱گ (۷ر-۷پ)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۱۷/۵، اندازه: ۱۴/۶×۲۳/۳سم [ف: ۱/۲۹-۲۴۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۰۳/۲
مورخ ۱۰ محرم ۱۲۵۶ق برای خرید چهار راس اسب مادیان با قلون و یک عدد قنلج؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ محرم ۱۲۵۶ق؛ مهر: «الواثق الله الغنی عبده نقی ۱۲۴» (مستطیل)؛ کاغذ: فرنگی نخودی و حنایی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی ساده یک‌لا، ۱ص (۸)، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۱سم [ف: ۱/۲۹-۲۷۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۶۸/۴۲
مربوط به خرید و فروش مزرعه خانیه در آشتیان از توابع دارالمؤمنین قم در ۱۲۵۵ق؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ کاغذ: نخودی فرنگی و فستقی، جلد: چرم قهوه‌ای ضربی با ترنج منقش به گل و مرغ؛ ۱ص (۳۷۳)، اندازه:

۱۲/۶×۲۱/۸سم [ف: ۱/۲۹-۴۹۷]

● **بیع نامه فروش قریه برزدجرد قهپایه** / اسناد / فارسی و عربی
bey'-nāme-ye forūš-e qarye-ye barazdjerd-e qohpāye

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۷۴۳
خریدار: مولی عبدالوهاب بن عالیجناب. فروشنده: مولی عبدالصمد زاهدی؛ خط: نسخ، کا: شیخ علی بن اشرف بن شیخ علی، تا: ۵ ذیحجه ۸۹۷ق؛ ۱گ، اندازه: ۱۶×۹۳سم [ف: ۳۴-۵۹]

● **بیع نامه معاملات روستای آشنا خور** / اسناد / فارسی
bey' nāme mo'āmelāt-e rūstāye āšenā xor

۱. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه: ۷۳
آغاز: آغاز: بسمله-منظور از نگارش این اوراق شرح معاملات قریه آشناخور؛ **انجام:** پایان کتاب: کتبه العبد الحقیر الجانی ... فی الخامس من شهر شعبان المعظم من شهور سنه ثمان و سبعین و ماتین بعد الف.
در این نسخه شرح انتقالات شرعی این املاک آمده و از صفحه ۱ تا اوایل صفحه ۱۵ شرح معاملات و بعد از اوایل صفحه ۱۵ تا ۳۰ محاسبات قریه مزبور با اعداد سیاقی ثبت شده است همچنین در سه صفحه پایان کتاب سه شخص: آخوند ملا زین العابدین و آقا میرزا محمدرضا و سومی با مهر ابوالقاسم، صحت این معاملات را تصدیق کرده‌اند؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: ابوالقاسم، تا: ۱۲۷۸ق؛ بخش محاسبات به خط سیاق، با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج تریاکی روشن، یک لایی، ۳۳ص، ۸ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱۱۴]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۵۸۵-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲-۱۹۱]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۳۰۲
آغاز: منظوراز نگارش این اوراق، شرح معالمات قریه اشنا خور، من قری و بلوک سر لک بختیاری است؛ **انجام:** و قبالجات انها در نهایت اعتبار و صحت است و حقیر هم مهر نموده ام و صورت انها در همین کتابخانه ثبت است
شرح مسیر توارث و معامله روستای «آشناخور» از روستاهای سر لک بختیاری که به تایید تنی چند از شخصیت‌های وقت رسیده است؛ خط: شکسته و سیاق، بی‌کا، تا: ۵ شعبان ۱۲۷۸ق؛ مجدول، دارای کمند، چند تقریظ از: آخوند ملا زین العابدین گلپایگانی، میرزا محمد رضا گلپایگانی، میرزا ابوالقاسم گلپایگانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج شکلاتی یک‌لا، ۱۶گ، ۱۲ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۸-۴۵۷]

● **البیع و الخیارات (التقریرات)** / فقه / عربی
al-bay' wa-l xiyārāt (at-taqrīrāt)
همدانی، رضا بن محمد هادی، ۱۲۴۱؟-۱۳۲۲ قمری
hamadānī, rezā ebn-e mohammad hādī (1826-1904)
تقریرات بیع مرحوم، آیت الله میرزا محمد حسن شیرازی (-۱۳۱۲ق) است که از سوی مرحوم آیت الله حاج آقا رضا همدانی، مؤلف مصباح الفقیه تحریر شده است.
آغاز: بسمله الحمد لله رب العالمین ... کتاب البیع قبل الشروع فی المقصود لابد من بیان معنی البیع و انه هل للشارع او المتشرعه فیه اصطلاح خاص ... فنقول الظاهر انه مستعمل عند الشارع و المتشرعه فی معناء العرفی و لا اصطلاح لهما فیه

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۲۸/۴
آغاز: بسمله، الکلام فی شروط المتعاقدین منها البلوغ و اعتباره فی صحة العقد، مما لا اشکال فیه بل لا خلاف، کما صرح به بعضهم فیبطل بیع الصبی و سایر عقوده؛ **انجام:** و توهم جریان استصحاب الجواز فی صورة الشک، مدفوع بعدم احراز موضوع المستصحب، لاحتمال اختصاصه بالصورة المذکورة، کما لا یخفی ... ناتمام.
بخش اندکی از آن است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالکریم بن مهدی گزی اصفهانی، تا: اواخر قرن ۱۳، جا: نجف اشرف؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج دارچینی ضربی با ترنج گل و بوته، ۱۴گ (۳۷۶ر-۳۸۹ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۳۷-۵۸۰]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۲۲۸
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: ۲۹۸]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۱۹۴
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ وقرن ۱۴ [مختصر ف: ۱۹۴]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۸۵۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** ولکن المسألة بعد محتاجة الی مزید تأمل فلیتأمل.
از ابتدای کتاب بیع تا انتهای مبحث خیارات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: آقای حاج قطب المحدثین، بهمن ۱۳۳۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن زرشکی، ۲۱۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۰-۱۶۸]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۰۳/۳-طباطبائی
آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم ان جعل التصرف فی البیع ایضا کاشفا عن الرضا ء بالمعیوب لایخلو عن نظر و لو لبعد العلم بالعیب ایضا لو لم یعلم عدم جواز الارش فتامل انشاء الله تعالی. کاتبه عبد المجید الحسینی.
ترتیب مطالب کتاب از این قرار است: تعریف بیع، معاطات، لزوم تقدم ایجاب، لزوم تنجیز در عقد، قاعده ضمان، الکلام فی شروط المتعاقدین، عقد فضولی (که بسیار مفصل است) ... خیارات تا خیار عیب؛ خط: نسخ، کا: سید محمد طباطبائی و عبد المجید

حسینی، بی‌تا؛ دارای حواشی مؤلف که کاتب در بسیاری از موارد آن را در متن داخل کرده و خود این کار را توضیح داده است، چند برگ از اوایل کتاب به قلم سید محمد طباطبائی (پدر اهداء کننده مجموعه) است و او خود در ذیل صفحه ۱۵۸ می‌نویسد: «و الحمد لله کما هو اهله و مستحقه ... فرغ من تسویده العبد ... محمد بن صادق الحسینی الطباطبائی فی بلدة سامراء ... ۲۸ شعبان ۱۳۱۰ و النسخة المنقول عنها کان غیر مقرو غلطا اسئل الاغماض من الناظرین و الاستغفار لی و لوالدی و لمن یتعلق بی»؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج قرمز، ۲۴۴گ (۵۹ر– ۳۰۲)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۲–۱۵۷]

● **البیع و الخیارات** / فقه / عربی

al-bay' wa-l xiyārāt

قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه: ۳۴

و نیز در آخر کتاب مزارعه و کتاب قضاء و حدود و شهادات بتاریخ اول رجب ۱۳۳۳ مکتوب است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ صفر ۱۳۳۴ق؛ در چند برگ آخر بحث منجزات مریض به خط مرحوم سید محمد حجت ناقص آمده، در صفحه اول مرحوم حجت چنین تعبیر کرده اند: بیع و الخیارات من مصنفات بعض الاجلاء و در همان صفحه توضیحاتی از مرحوم سید حسن حجت درباره کتاب و مؤلف آن مشهود است، محشی، و نیز در آخر کتاب مزارعه و کتاب قضاء و حدود و شهادات به‌تاریخ اول رجب ۱۳۳۳ مکتوب است [ف: ۳۷]

● **البیع و الرهن** / فقه / عربی

al-bay' wa-r rahn

شرح کتابی است با عناوین «قوله–اقول» و پاره‌ای از مباحث با عنوان شرح نیست. قطعه‌هایی از این کتاب ناتمام مانده و در نسخه با کلمه «ساقط» بدین نکته اشاره شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۹۳۸/۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... کتاب البیع قبل الشروع فی المقصود لابد من بیان معنی البیع

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲۲ شوال، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۶گ (۱۰ر–۱۴۵ر)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲۰–۲۷۸]

● **البیع و القضاء** / فقه / عربی

al-bay' wa-l qaḍā'

تاریخ تألیف: ۱۷ جمادی الاول ۱۳۸۹ق

دو بحث استدلالی است در تعریف و بعضی مسائل بیع، قضاء.

قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۸۹

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۷ جمادی الاول ۱۳۸۹ق؛ ۲۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۷۳]

● **بیع الوقف** / فقه / عربی

bay'-ul waqf

قزوینی، حسین بن محمد ابراهیم، ۱۱۲۶؟–۱۲۰۸ قمری

qazvīnī, hoseyn ebn-e mohammad ebrāhīm (1714-1794)

اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۷۸۹/۲

آغاز: الحمدلله الذی وقف عقول العقلاء عن معرفة حقیقة ذاته و کماله و حبس احلام الازکیا، عن نیل حقائق صفات جلاله و جهاله؛ **انجام:** و علی القول الآخر فلاریب فی حجره فیحمل علی عدم تحصیل الاذن من سیده و الله تعالی یعلم حقائق الاحکام و حججه علیهم السلام.

خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن عبدالحمید حسینی، بی‌تا؛ مصحح؛ ۱۵گ (۱۴پ–۲۸ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳–۵۹۰]

● **بیع الوقف** / اصول فقه / عربی

bay'-ul waqf

صافی گلپایگانی، محمد جواد بن عباس، –۱۳۷۸ قمری

sāfī golpāygānī, mohammad javād ebn-e 'abbās (-1959)

رساله‌ای است در جواز بیع وقف و عدم جواز آن با استفاده از دروس و اقوال اساتیدش و ذکر اموری چند در مقدمه و پاره‌ای از روایات.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۱۱/۷

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... فی بیع الوقف و قبل الشروع فی اصل المقصود ینبغی تمهید امور الاول انه لا اشکال فی ان مقتضی الاصل عدم جواز بیع الوقف؛

نسخه اصل: کتابخانه شیخ لطف الله صافی ـقم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: با تاریخ ۱۳۱۵ق؛ ۲۳ص (۱۷۵–۱۹۷) [عکسی ف: ۳–۲۶۳]

● **بیع الوقف** / اصول فقه / عربی

bay'-ul waqf

صافی گلپایگانی، ابو القاسم بن عباس، ق۱۴ قمری

sāfī-ye golpāygānī, ab-ol-qāsem ebn-e 'abbās (- 20c)

تاریخ تألیف: ۲۸ جمادی الثانی ۱۳۱۷ق

رساله‌ای است در جو از بیع وقف و عدم آن و بررسی اقوال در مسأله و آوردن نظرات اساتیدش در این بحث با اشاره به ادله هر یک و رد و ایراد بسیار.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۱۴/۱

آغاز: فی بیع الوقف اختلفوا فی انه هل یجوز بیع الوقف ام لا علی اقوال یرتقی الی اربعین قولاً و عد بعضهم الاقوال فی المسألة اثنی عشر قولاً

نسخه اصل: شیخ لطف الله صافی ـ قم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ ۵۱ص (۱-۵۱) [عکسی ف: ۳-۲۶۶]

● **البیقونیة فی مصطلح الحدیث** / شعر، درایه، حدیث / عربی

al-biyqūnīyya fī muṣṭalaḥ-il ḥadīṯ

بیقونی، طه بن محمد، -۱۰۸۰ قمری

beyqūnī, tāhā ebn-e mohammad (- 1670)

منظومه‌ای است در ۳۴ بیت در مصطلحات علم حدیث.

آغاز: ابدا بالحمد مصلیا علی ×× محمد خیر نبی ارسلا / و ذی من اقسام الحدیث عده ×× وکل واحد اتی وحده

انجام: و قد أتت کالجوهر المکنون ×× سمیتها منظومة البیقونی / فوق الثلاثین بأربع اتت ×× اقسامها تمت بخیر ختمت

چاپ: مصر، ۱۲۷۳ و ۱۲۷۶ و ۱۲۹۷ و ۱۳۰۲ و ۱۳۰۶ و ۱۳۲۲ق؛ سنگی، ۱۲۸۱ق، رقعی، ۳ص (صص ۷۰-۷۲)

[دنا ۶۰۹/۲؛ دلیل مؤلفات الحدیث الشریف المطبوعة ۴۱/۱؛ الفهرس الشامل للتراث العربی الاسلامی المخطوط، الحدیث النبوی و علومه ۳۱۴/۱؛ الاوقاف العامة بغداد ۳۰۹/۱؛ بروکلمان ذیل ۴۱۹/۲؛ مشار عربی، ص ۹۲۲]

شرح و حواشی:

۱- تلقیح الفکر بشرح منظومة؛ الاثر حموی، احمد بن محمد (-۱۰۹۸)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۴۸/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: یحیی بن صالح بن حسین بن علی سراجی صنعایی یمنی، تا: ۵ جمادی الثانی ۱۳۹۵ق؛ ۲ص (۸۰-۸۱)، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۳-۵۵۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۸۷۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: مغربی، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، عطف تیماج سرخ، ۲گ (۵۳پ-۵۴پ)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۳۷-۴۵۰]

● **بیمارنامه** / علوم غریبه / فارسی

bīmār-nāme

در بیان دریافت کردن حال بیمار با حساب کردن عدد نام بیمار و مادرش به ابجد کبیر و عدد روزهای هفته.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۹۱۴/۱۵

خط: نستعلیق راسته و چلیپا، کا: غلام حیدر، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور مشکی مقوایی عطف و گوشه تیماج سرخ، ۱گ (۲۶۷ر-۲۶۷پ)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۶-۷۳۶]

● **بیمارنامه** / علوم غریبه / فارسی

bīmār-nāme

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۹۱۴/۱۶

نقش مکرم که در گلوی بیمار می‌اندازند؛ خط: نستعلیق راسته و چلیپا، کا: غلام حیدر، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور مشکی مقوایی عطف و گوشه تیماج سرخ، ۱ص (هامش ۲۶۷ر)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۶-۷۳۶]

● **بیمارنامه** / متفرقه / فارسی

bīmār-nāme

شامل بیمارنامه و طالع‌نامه است که غالباً با ادعیه و طلسمات همراه می‌باشد.

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۲۲۶/۱

آغاز: ثور ماده جوزا نر بود-سرطان ماده-اسد نر بود؛ **انجام:** انما امره اذا ارادله شیئاً ان یقول له.

خط: نستعلیق بد، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ به نظر می‌رسد که از سه رساله جداگانه بوده ولی در اینجا با هم صحافی شده‌اند؛ جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۳۲ص، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱-۲۵۰]

● **بیمارنامه دانیال نبی** / طالع بینی / فارسی

bīmār-nāme-ye dānīyāl-e nabī

در طالع بینی بیماران، چه روزی بیمار شده و سرنوشت آن چه خواهد شد؛ در دوازده «باب».

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۱۰۰۸/۱

آغاز: بسمله، بدانکه این رساله‌ای است در دانستن حال بیمار که آن بیمار چه روز بیمار شده است؛ **انجام:** اگر پنج بماند بیم بود و اگر شش بماند تقویت باید کرد و اگر هفت ماند بیم بود و الله یعلم.

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل همدانی، تا: ۱۰۴۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مجدول، ۱۹گ (۱پ-۱۹پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۲-۲۶۷]

← بیمار و طبیب ← داستان شبلی در بغداد

● **بیمار و طبیب = مناظره بیمار و طبیب = قصیده بیمار و طبیب = مثنوی بیمار و طبیب = منظومه بیمار و**

طبیب / شعر / فارسی

bīmār va tabīb = monāzere-ye bīmār va tabīb = qasīde-ye bīmār va tabīb = masnavī-ye bīmār va tabīb

قاضی شریف آملی، -۹۵۶ ؟ قمری

qāzī šarīf-e āmolī (- 1550)

مثنوی عاشقانه بیمار و طبیب در حدود ۹۰ بیت با تخلص «شریف» است. نام سراینده در فهرست‌ها به صورت‌های «قاضی شریف، سلیم شریف، ملا محمد شریف، قاضی شریف تبریزی، ملا محمد شریف آملی، جامی، وحشی بافقی، شریف آملی، شریف اصفهانی و ... » آمده است. استاد منزوی در فهرستواره کتابهای فارسی (ج ۱۰، ص ۴۱۴) درباره سراینده می‌گوید: «وی بایستی همان شریف ثانی، سید علی پس دختر میر سید شریف جرجانی باشد که قاضی بوده و در جنگ چالدران کشته شده است؛ وی پدر شریفی شیرازی بوده که به هند رفته و در ۹۴۴ق در گذشته است».(حسین متقی)

آغاز: سوی ویرانه ام آمد سحری جلوه کنان ×× بهر پرسیدن بیمار خود آن سرو روان / زلف و خالش زپی مرغ دلم دانه و دام ×× ابرو و غمزه به صید افکنی ام تیر و کمان / جیب تا دامنش از زلف پر از مشک و ختن ×× گوش تا گردنش آویزه پر از لعل چکان

انجام: سخت سودای من و یار گره گشته «شریف» ×× من گران جانم و ابروی کجش سخت کمان

چاپ: با تصحیح نیکی ایوبی زاده، ضمن گنجینه بهارستان، ادبیات فارسی-۲ (شعر)، مسلسل ۹، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامس، بهار ۱۳۸۴ش

[دنا ۶۱۰/۲ (۲۱ نسخه)؛ الذریعه ۵۱۹/۹-۵۲۰؛ مشترک پاکستان ۶۸۱/۷؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۷۵/۴؛ ادبیات ۶۳/۲، که نادرست از جامی دانسته؛ فهرستواره منزوی ۴۱۴/۱۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۰/۲۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سفید، اندازه: ۱۲×۲۱سم [سنا: ف: ۱-۲۳۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۷۱۹/۳۶

آغاز و انجام:

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: رویه میشن سیاه ضربی، ۲گ (۴۶ر-۴۷ر)، اندازه: ۱۷/۲×۲۸/۲سم [ف: ۸-۷۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۰۱۴/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: پارچه مشکی مغزی میشن قهوه‌ای، ۱ص (۴۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۰/۵سم [ف: ۸-۱۶۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۶۶۶/۸

۹۰ بیت؛ خط: شکسته خوش، کا: فضل الله، تا: ۱۱۷۱ق؛ در چهار ستون چلیپا، مجدول، دارای کمند؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۷گ (۴۲۰-۴۲۶)، ابعاد متن: ۹×۱۶، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۸-۴۲۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۱۸۱/۴۷

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد، تا: ۱۴ صفر ۱۱۹۲ق، جا: شیراز، آستانه شاهچراغ؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۳گ (۱۷۲ر-۱۷۴پ)، قطع: بیاضی، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۸-۲۳۸]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۳۲/۱۸ کر

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای تو سر دفتر حلقه جویا جهان ×× سو چون فاخته در حلقه زلفت حیران

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، مذهب، کمندکشی؛ کاغذ: ترمه نازک سبز مغز پسته‌ای، ۴گ (۹۵ر-۹۸پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۳/۵سم [ف: ۲/۴۰-۱۳۷]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۹۷۴/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸-۱۵۲]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۷۶/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** خواندم این تازه غزل را بنوایی در باغ ×× چاک زد غنچه گریبان و گل آمد بفغان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن زرد سیر مجدول، ۴گ (۱۴۱پ-۱۴۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۱۶/۵سم [ف: ۸-۲۰]

۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۷۲/۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای غزل‌هایی از: شرر، عاشق، هاتف، فیض کاشانی، جامی، مجمر، میرزا ابوالحسن یغمای جندقی، قانع، رباعیات یغما، غزل‌های حافظ، قابل، فتحعلی شاه، بلاک (؟)، آقا محمد زرگر، وفا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مینا کاری با گل و بوته‌های سبز و شنگرف و زرین و مشکی و عطف میشن، ۲گ (۱۸۳پ-۱۸۴پ)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱۳۸]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۰۹۱/۱۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ جمادی الثانی ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: روغنی گل و بوته درون گل نرگس، ۸ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۲۰/۸سم [ف: ۸-۲۰۳]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۶۷/۱۰۹

خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۲۰گ (۲۰۱ر- ۲۲۰ر) [مختصر ف: ۷۱۳]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۰۵۷/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق؛ ۴ص (۵۲-۵۵)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۳۲-۷۷]

۱۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۷۹۱/۳

خط: نستعلیق، کا: سرخوش هروی، تا: ۱۲۶۲ق؛ ۴گ (۱۰پ-۱۳پ)؛ ۴گ (۱۰پ-۱۳پ) [ف: ۲-۳۲]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۸۹۹/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق، جا: یزد؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن آلبالویی، ۴گ (۶۹ر-۷۲پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۹×۱۹/۲سم [ف: ۸-۱۱۷]

۱۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۸۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق پخته، کا: محمد باقر منشی مشهور به ندیم، تا: ۱۲۷۳ق؛ ۳گ (۱۹۷پ-۱۹۹پ) [ف: ۱-۳۸]

۱۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۳۴۹/۷ حکمت

در فهرست از جامی دانسته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ صفر ۱۲۸۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [ف: ۲-۶۳]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۱۷۳/۱۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** گفت گفتی تو که عیار نیم پس این چیست ×× که چنین وقت بدادت به چنین حیله نشان

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ راسته و چلیپا، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی شکننده، جلد: تیماج قهوه‌ای دارای دو ردیف جدول ساده، ۳ص (۵۷۶-۵۷۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۱/۲۷-۳۶۳]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۵۲۳ ض

منظومه؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۸۷۸/۴

خط: نستعلیق، کا: محمد یحیی سیستانی، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی مقوایی، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۱۶-۷۲۳]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۴۶۳/۶۳ حاشیه

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ بی کاتب؛ جلد: تیماج، مشکی سوخت ترنج با سر و لچکی زرین لولادار، ۷ص (۳۹۷-۴۰۳)، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۳۶-۴۱۵]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۱۸۳/۱۹

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین و محرر؛ جلد: تیماج دورو مشکی عطف و حاشیه تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۵۵پ-۵۶پ)، سطور چلیپا، قطع: بیاضی، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۳۸-۲۴۳]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۶۷۵/۱۸

آغاز و انجام: برابر

۹۵ بیت؛ کا: محمد علی شیرازی، بی‌تا؛ مجدول الوان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۶۶۲-۶۶۵)، ابعاد متن: ۱۷×۲۹، اندازه: ۲۱/۵×۳۳/۵سم [ف: ۸-۴۴۰]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۳۲۹/۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای ترنج و نیم ترنج و سر ترنج ضربی، ۳گ (۶۸۸-۶۹۰)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸-۳۳]

● **بیماری بدن** / طب / فارسی

bīmārī-ye badan

رساله در بیماری‌ها و آفت‌های اندام ها از سر تا به پا. گرفته شده از ذخیره خوارزمشاهی.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۹۲/۲۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: رویه میشن ضربی قرمز، پشت معرق قدیمی، ۴۰ص (۱۹۴-۲۳۳ هامش)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۲۰/۷سم [ف: ۵-۴۲]

● **بیماری پوست** / طب / فارسی

bīmārī-ye pūst

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۹۲۰

آغاز: امراض جلدی از روی معرفت؛ **انجام:** هر چه زودتر بایستی اقدام شود

جزوه درسی؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: مریم میرهادی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ابعاد متن: ۹×۱۳ اندازه: ۱۰×۱۷سم [الفبائی: ۹۴]

↩ بیماری وبا ⩾ معالجه مرض وبا (رساله)

● **بیماری وبا** / طب / فارسی

bīmārī-ye vabā

رساله بسیار مختصری است در پزشکی عمومی است برای جلوگیری از طاعون و وبا، آمیخته به مطالبی عرفانی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۴۲۴/۳

آغاز: اللهم لاتشمت اعدائی بدائی و اجعل القرآن العظیم شفائی ... چون دأب و عادت فقرا یعنی کافه اطبا؛ **انجام:** شراب و مفرح تسلیم آن مفرح که اولیا سازند، و صلی الله علی السید السند الشفیع فی یوم المحشر.

کا: سید محمد حسینی نوربخشی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۳۶۸پ-۳۶۹پ)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۱۹-۲۳۶]

● **بیماریها و داروها** / طب / فارسی

bīmārī-hā va dārū-hā

همانندی نامعلوم:

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۶۵۴
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۹۴گ، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [رایانه]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۱۰۶
نسخه‌ای ناقص؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲/۳×۱۹سم [رایانه]
۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۱۲۴
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۸/۶×۱۹/۸سم [رایانه]
۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۸۲۸
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۱۹۹گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [رایانه]
۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۹۸۷
در بیماریها و درمان به نظم و نثر؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۷۷گ، اندازه: ۱۱/۸×۱۸/۱سم [رایانه]
۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۸۸۸
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۱۰۰گ، اندازه: ۱۸/۸×۲۴/۱سم [رایانه]
۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۰۸۵
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۹/۵×۱۵سم [رایانه]
۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۸۶۶
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۲۴گ، اندازه: ۱۳/۲×۲۰/۷سم [رایانه]

● بیماریها و علاج آن / طب / فارسی
bīmārī-hā va ʻalāj-e ān

نفیسی، علی اکبر بن محمد حسن، ۱۲۶۳-۱۳۴۳ قمری
nafīsī, ʻalī akbar ebn-e mohammad hasan (1847-1925)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۴۲۳
کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۷ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۳۴۹گ، اندازه: ۱۷×سم [رایانه]

● بیماریهای پرندگان / حیوان شناسی / فارسی
bīmārī-hā-ye parandegān

[فهرستواره منزوی ۳۷۹۴/۵ با عنوان «بازنامه»]

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۷۶۰/۲
آغاز: پوشیده نماند که علمای این صنعت و فضلای این علم بسیار قلیلند
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹گ (۷۸-۸۶)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳-۱۲۹]

← بیماریهای چشم و درمان آنها ⟩ امراض چشم

● بیماریهای چشم و درمان آنها / طب / فارسی
bīmārī-hā-ye češm va darmān-e ānhā

شاید از مقاله نهم «نور العیون» یا از «الاغراض» یا «ذخیره» گرفته شده باشد.

تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه: ۲۵۰/۶
بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ ۱۶ص (۳۶۵-۳۸۰) [نشریه: ۳-۳۳۹]

← بیماریهای زنان ⟩ امراض نساء

● بیماریهای سینه و شکم / طب / فارسی
bīmārī-hā-ye sīne va šekam

گویا از کتاب‌های شاگردان دارالفنون باشد در بیماری‌های سینه و شکم و کیفیت علاج آنها را بنابر قواعد پزشکی جدید؛ در دو «مقاله» دارای فصول: مقاله اول: در اجزاء قواعد در انسان صحیح؛ مقاله دوم: در بیان اجزاء عمل اسکل.
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد این رساله ایست در بیان قواعد جدید که اهل فرنگستان در امراض صدری و بطنی اختراع نموده اند
انجام: و به چه وضع در رحم قرار دارد و به چه طریق متولد خواهد شد
[دنا ۶۱۱/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۳۲۵/۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳/۱۰۱۸۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قرمز بدون مقوا،۷گ(۱۱۵پ-۱۲۱ر)،اندازه:۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲۶-۱۴۴]

● بیماری‌های گوش و گلو و بینی / طب / فارسی
bīmārī-hā-ye gūš va galū va bīnī

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۹۳۰
آغاز: بینی عضو مهمی است در مرض شناسی؛ **انجام:** (لاتین)
جزوات درسی؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: مریم میر هادی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن ضربی، ۱۵ سطر (۹×۱۲)، اندازه: ۹×۱۶سم [الفبائی: ۹۴]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۹۳۲
آغاز: گلو یا حلق، حنجره، لوزتین؛ **انجام:** اگر تو مر روی ... باشد
جزوات درسی؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: مریم میر هادی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۸ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم

[الفبائی: ۹۴]

● **بیماریهای مفاصل و درمان آنها** / طب / فارسی
bīmārī-hā-ye mafāsel va darmān-e ānhā

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۳۳۷/۱۰
آغاز: اضمده اوجاع مفاصل حلبه در سرکه و عسل بجوشانند تا مهرا شود.؛ **انجام:** بر آن ورم مینهند یا می‌مالند نافع آید.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۱۸۴-۱۸۸)، ۲۷ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۱-۲۳۲۲]

● **بیم و امید** / کلام و اعتقادات / فارسی
bīm va omīd
شهابی، محمود، ۱۲۸۲-۱۳۶۵ شمسی
šahābī, mahmūd (1903-1986)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۴۴۴
نوشته‌های پراکنده (۱۷)؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ خریداری از کیومرث محمودی [رایانه]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۴۴۳
رساله بیم و امید؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ خریداری از کیومرث محمودی [رایانه]

← البینات فی تحریر المواریث ← التبیینیات فی الارث و التوریثات
← البینات فی علم المواریث ← التبیینیات فی الارث و التوریثات

● **بین السیدین** / فقه / عربی
bayn-us sayyidayn
زنجانی، احمد بن عنایت الله، ۱۳۰۸-۱۳۹۳ قمری
zanjānī, ahmad ebn-e ʻenāyat-ol-lāh (1891-1973)
کتابی است در نقل موارد اختلاف در نظر و فتوا میان دو فقیه مشهور مرحوم سید محمد کاظم یزدی در عروه و مرحوم سید ابوالحسن اصفهانی در حاشیه آن. مؤلف ضمن نقل دلایل طرفین، حق در مسأله به نظر خود بیان کرده است. کتاب در دو جزء است که هر دو در یک مجلد گذارده شده است. جزء نخست از آغاز تا پایان حج در آغاز رجب ۱۳۸۰ و جزء دوم تا پایان در عید قربان ۱۳۸۸ پایان یافته است.

قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه: ۱۳۰
آغاز: بسمله. حمدله. و بعد لما کان کتاب العروة الوثقی کتابا شریفا و سفرا منیفا لم یعمل فی الفقه مثله فی الجامعیة و سهولة العبارة الفه السید السند العلامة التی انتهت الیه رئاسة الفرقة المحقة مولانا السید محمد کاظم الیزدی اعلی الله مقامه لعمل مقلدیه به و حیث انه احسن تألیف لهذا الغرض استحسنه الفقهاء الذین صاروا مرجعا بعده و علقوا علیه حواشی فیما خالف انظاهم الشریفة نظره الشریف لیعمل به من یقلدهم مع مراعات الحواشی، و ممن علق علیه مولانا العلامة الذی انتهت الیه ایضا رئاسة الفرقة المحقة السید ابوالحسن الاصفهانی قدس سره فاجبت ان اجمع موارد (اختلاف) انظارهما فی اوراق خاصة مشیرا الی دلیل کل منهما مع بیان ما هو الحق فی نظری القاصر لعله ینتفع به بعض طلبة العلم و لذا نقلت عبارتهما و لکن عبارة المتن نقلتها بالمعنی ملخصا لها مقتصرا علی محال الحاجة منها و اما عبارة الحاشیة نقلتها بعین العبارة التی برزت من قلمه الشریف فصار هذا هو ما بین یدیک ان شئت سمه بین السیدین ... الحمدلله علی نعمه
خط:نسخ،کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ قطع: وزیری [چند نسخه-ف: ۲۴۴]

● **بینش غرض آفرینش** / کلام و اعتقادات / فارسی
bīneš-e qaraz-e āfarīneš
فاضل هندی، محمد بن حسن، ۱۰۶۲-۱۱۳۷ قمری
fāzel-e hendī, mohammad ebn-e hasan (1652-1725)
اهداء به: شاه سلطان حسین صفوی
تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۷ شعبان ۱۱۱۵ق
رساله مختصری است به صورت «سئوال-جواب»، در اصول اعتقادات مشتمل بر توحید و مختصری در نبوت و معاد و امامت و نقض بر عامه.
آغاز: حمد و سپاس بی قیاس حکیمی را سزاست که قطره ای از بحر وجودش مجموع کونین است و دو مصراع یک باب از قدرتش همگی نشأتین.
انجام: و چگونه حکم به اجماع بر مسأله می‌کنید با مخالفت ایشان و السلام علی من اتبع الهدی.
چاپ: دو بار چاپ شده: نخست به کوشش سید جواد مدرس یزدی و بار دیگر از سوی رسول جعفریان به ضمیمه زندگینامه مؤلف به سال ۱۳۷۴ شمسی در اصفهان
[دنا ۶۱۱/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد هادی ابن محمد زمان گلپایگانی، تا: ۱۹ ذیحجة ۱۱۱۶ق؛ مجدول؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵ق؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج عنابی یک‌لا، ۵۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱-۵۵]
۲. یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه: بدون شماره/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** لعنة الله علی من امتطی الجمل و غوی و اقتعد غارب الهوی.

خط:شکسته نستعلیق،کا:محمد سامع ابن محمد نصیر، تا: ۶ ذیحجه ۱۱۳۶ق؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۵گ (۱-۱۵)، ۲۱ سطر (۱۱×۱۸)، قطع: بیاضی، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [میراث اسلامی: ۸-۴۵۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۸۸۱/۵

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،بی کا،تا: ۱۱۵۰ق؛مجدول،مذهب؛کاغذ:شرقی،۲۶گ (۱۲۹ر-۱۵۴ر)، سطور چلیپا، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳۷-۵۱۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۶۴۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۱۷ق؛ کاغذ: آهار مهره شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۱-۳۳۰]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۰۶۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ مصحح؛ یادداشت از جمال الدین موسوی در اصفهان و تاریخ ۱۱ رجب ۱۲۳۴؛ جلد: تیماج مشکی ضربی، ۴۱گ (۱پ-۴۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۶۴]

↩ بی نظیر و بدر منیر ← بدر منیر و بی نظیر

↩ بینوایان ← داستان ژان والژان

● **بینوایان (ترجمه)** / داستان / فارسی

bīnavāyān (t.)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۸۷۷

چاپ نشده؛ بی کا، بی تا [د.ث. مجلس]

● **بینوایان (ترجمه)** / داستان / فارسی

bīnavāyān (t.)

مترجم: شیخ ابراهیم زنجانی، ق۱۴ قمری

šeyx ebrāhīm-e zanjānī (-20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۳۶۵

بی کا، بی تا [د.ث. مجلس]

● **البینة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-bayyina

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵-۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810-1871)

تاریخ تألیف: شب شنبه ۲۵ جمادی الثانی ۱۲۷۸ق

کتابی در چند «فصل» در توحید و نبوت و چگونگی اجتهاد و استنباط احکام از آیات و روایات.

آغاز: الحمدلله الذی هدانا للاسلام و أکرمنا بالایمان و عرفنا الحق الذی عنه یؤفکون و النبأ العظیم الذی هم فیه مختلفون

انجام: و ان أردت التفصیل فعلیك بسائر کتبنا الاصولیة ففیها غنیة و کفایة و بلاغ

[ریحانة الادب ۵/۵۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸/۱۱۳۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ مصحح، در پایان دو صفحه مطالبی از کاظم بن قاسم حسینی رشتی «سید کاظم رشتی معروف» متوفی به سال ۱۲۵۹ق در رابطه با مصنفات حاج کریم خان بن ابراهیم خان کرمانی آمده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مجدول با ترنج و سرترنج، ۶گ (۲۹۹-۳۳۴)، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲۸-۵۴۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۹۰ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۵۷گ (۱۷پ-۷۳ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱-۵۷]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۴۱۳/۴

بی کا، بی تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۴۲گ (۳۷-۷۸)، ابعاد متن: ۶×۱۲، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳-۹۵۳]

● **بینه** / گوناگون / فارسی

bayyene

احمد بن محمد رضا، ق۱۳ قمری

ahmad ebn-e mohammad rezā (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۵۰ق؛ محل تألیف: مشهد مقدس

مطالب مختلفی است در پنج «مقاله» در اخلاق، اقوال عرفا و حکما، اصل و نسب خلفای ثلاثه مقاله ای از کتاب شرح الزیارة درکفر و فسق خلفای ثلاثه که مراسله علمای ماوراء النهر به مشهد مقدس وجواب آن و نیز مکتوب غزالی در پاسخ به عین القضاة نیز درآن آمده است و مقاله در مبدأ ومعاد و وحدت وجود می‌باشد. مؤلف می گوید: در اوقاتی که در آستانه علی بن موسی الرضا بودم می‌دیدم که مردمان چه ناله‌ها می‌کنند و چه دعاها می‌نمایند که اگر خیلی کمتر از آن را از انسانی بخواهند آناً دعای آنها مستجاب می‌شود در حالی که خدا بالاتر است ولی به هیچ یک جواب نمی‌دهد و همین طور سایر اعمال مذهبی که می‌نمایند هیچکدام حاصلی ندارد و در این سرگردان بودم و علت عدم استجابت را پرسا تا آنکه دانستم دعای واقعی از دل ما برنمی‌آید و ما را به دعای واقعی دسترسی نیست پس بر آن شدم که ببینم چگونه می‌توان به حق دست یافت و او را بندگی نمود. او بعد از این قول مباحثی در معرفت حق و بندگی و جبر و تفویض و نفس اماره و طبیعت و ارسال رسل و مقام

یقین و اظهار مرتبه یقین و بروز کرامات و سبب آنها و نیز در ارشاد پیر و مرید و در ارادت بر پیر و اطاعت از پیرو فرق میان اثر حق و باطل و در احتیاج به مرشد و در حقیقت طریقت و در ظهور نور در قلب و در احوالات پیرو علما ودر علم و عالم و دراینکه علم عبارت از چیست و در اوصاف علمای ظار و در مذمت دنیا می‌گوید.
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین ... در اوقاتی که در آستانه مبارکه علی بن موسی الرضا علیه التحیه و الثناء معتکف و مجاور بودم شبی از شبها به خیالم رسید

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۶۱۵/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** که ایشان چگونه بندگی نموده اند و بچه مقامات و کرامات رسیده اند.
کا: احمد مهندس، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی تیماج تریاکی با ترنج و نیم ترنج، ۷۰ص (۲۰۳- ۲۷۲)، ۲۴ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۰-۱۵۹]
۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۹۳۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** لیکن با تربیت و ریاضت ترقی حاصل می‌شود و نطق هم کرامت دیگر است که در حیوان نیست پس وجود همان یک وجود است تجلی به صفت فعل از باطن به ظاهر و از غیب به شهادت دارد وحدت به کثرت دارد
خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم سعدی، تا: ۱ ذیحجه؛ تملک: شمس الدین فدائی؛ جلد: گالینگور مشکی عطف پارچه مشکی، ۱۷۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف مخ: ۱-۲۹۷]

● **بیوتات الشیعة** / رجال / عربی
buyūtāt-uš šī‘a

قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۵۸۱/۲
آغاز: من ارفع بیوت الشیعة بنیانا ... ابو رافع مولی رسول الله
خط: نسخ، کا: حاج احمد بن علی اکبر خادمی بروجردی، تا: پنج‌شنبه ۱۹ ربیع الاول ۱۳۵۲ق؛ جلد: تیماج زرد، ۴۶گ (۱۲۹پ-۱۷۴ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲-۳۶۴]

● **البیوتات العلویة** / انساب / عربی
al-buyūtāt-ul ‘alawīyya

قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۵۸۱/۳
آغاز: الحمد لله الذی خلق من الماء بشرا
خط: نسخ، کا: حاج احمد بن علی اکبر خادمی بروجردی، تا: ۵ شوال ۱۳۵۲ق؛ جلد: تیماج زرد، ۹۶گ (۱۷۵پ-۲۷۰ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲-۳۶۴]

← بیوت الرمل ≻ الرمل

● **البیوع** / فقه / عربی
al-buyū‘
کاظمی نجفی، محمد ابراهیم بن قاسم
kāzemī najafī, mohammad ebrāhīm ebn-e qāsem
مؤلف می‌گوید پس از آنکه از تحریر ابواب «کتاب طهارة و کتاب صلاة و کتاب زکوة و کتاب صیام و کتاب حج و کتاب مزار و کتاب جهاد و کتاب دیون و کتاب شهادات و کتاب قضایا و الاحکام» فراغت یافتم زمان آن رسید که به کتاب مکاسب و کتاب بیوع بپردازم. مؤلف که در آخر قاسم بن محمد کاظمی معرفی شده می‌گوید کتاب نکاح دنبال این مجلد خواهد آمد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۴۳۶
آغاز: بسمله و به نستعین. الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله و بعد فیقول المتوسل بالخمسة و بینهم ... محمد بن القاسم الکاظمی الشهیر بمحمد ابراهیم؛ **انجام:** تم کتاب البیوع الذی عقد الشیخ ... علی ید جامعه اقل الاقلین القاسم بن محمد الکاظمی نزیل النجف علی مشرفه صلوات و یتلوه کتاب النکاح کما ذکره الشیخ.
خط: نسخ، کا: خلف بارمانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مقوایی ماشی، ۲۹۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۱۲-۱۲۱]

● **بی وفائی دنیا = پند خسرو پرویز** / شعر / فارسی
bī-vafā’ī-ye donyā = pand-e xosro parvīz

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۲۵/۲۲
خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن محمد علی خواجوئی، تا: ۱۲۱۶ق؛ ۱گ (۷۷۲) [مختصر ف: ۶۳۲]

● **بیوگرافی اطباء و پزشکان اردستان** / تراجم / فارسی
bīografī-ye atebbā’ va pezeškān-e ardestān
شفیعی اردستانی، مرتضی بن احمد، ق۱۴ شمسی
šafī‘ī ardestānī, morteza ebn-e ahmad (- 20c)
شرح حال گروهی از طبیبان و پزشکان اردستان از قرن هشتم تا عصر مؤلف در پنج «بخش»: ۱. اطبای قدیمی؛ ۲. اردستانی‌هایی که از دارالفنون و دانشگاه تهران و خارج کشور تا سال ۱۳۳۰ش فارغ التحصیل شده‌اند؛ ۳. بانوان پیشگام در تحصیل علوم پزشکی؛ ۴. دانشجوی ممتاز پزشکی؛ ۵. طبیبان سنتی. در پایان یاد خیری است از چند پزشک.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۵۵۴

این نسخه بخش اول کتاب و در تهران به تاریخ خرداد ماه ۱۳۷۳ تحریر شده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: خرداد ۱۳۷۳ش، جا: تهران؛ جلد: گالینگور سبز، ۷۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲۷-۳۹]

← بیولوژی ≻ معرفة الحیاة

● **پاپریه در موجزی از اقوال نحویه بزبان پارسیه (رساله)** / نحو / فارسی

pāperīye dar mūjezī az aqvāl-e nahvīye be-zabān-e pārsīye (r.)

طوسی، علی بن محمد تقی

tūsī, ‘alī ebn-e mohammad taqī

اهداء به: مظفرالدین ولی عهد

در یک «مقدمه» و پنج «باب» به‌روش پرسش و پاسخ و به فارسی بسیار بد و عرب منش.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۲۴۶

آغاز: بسمله. حمد منزه از ادراک و قیاس ملیک غربی مثالی را سزاست؛ **انجام:** تا از نوشندگان سلسبیل و العافین عن الناس شمرده شوند بفضل الله وجوده علی عباده تم بالخیر فی شهر ذی الحجه سنة ۱۲۹۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۹۲ق؛ مجدول، خط مورخ شعبان ۱۳۰۴؛ مهر: یحیی خان مشیر الدوله وزیر امور خارجه دولت ایران که می‌نویسد به فرزندم میرزا حسین آقا محمد الملک بخشیدم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۴۰گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۱-۲۲۰۵]

● **پاتو بیولوژی** / طب / فارسی

pāto-bīoložī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۴۷۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از سهیلا چاره دار [رایانه]

← پاتولوژی ≻ شفائیه
← پاتولوژی ≻ علم الامراض

● **پاتولوژی = خمسه ناصری** / طب / فارسی

pātoložī = xamse-ye nāserī

طبیب قوچانی، میرزا نصرت، ق۱۴ قمری

tabīb-e qūčānī, mīrzā nosrat (- 20c)

اهدا به: ناصر الدین شاه

در اصول علم و عمل طب جدید در یک «مقدمه» و شش «مقاله»: مقدمه در فضیلت علم طب و تشریح و معالجات و نکات لازم؛ مقاله ۱. علم انساج و تولید جنین، در دو فصل؛ فقره ۲. تشریح بدن انسانی، شامل هشت فصل؛ فقره ۳. فیزیولوژی؛ فقره ۴. معالجه امراض مشتمل بر دوازده فصل که دو فصل آن بدون شماره‌گذاری است. چنین معلوم می‌شود که ترجمه‌گونه است زیرا در اواخر فصل هفتم از فقره چهارم آمده: «مترجم در مریضخانه دولتی ایران چندین نفر مریض حمره چشم را دیده‌ام که بکلی کور شده اند ...»

آغاز: حمد بی پایان و ثنای فراوان سزاوار حکیمی است جلت و عظمت شأنه که دست حکمتش تن موجودات را به تشریف وجود آراسته ...

[دنا ۶۱۶/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۳۲۶/۵]

۱. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه: ۱۴۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: پنج‌شنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۳۱۶ق؛ قبل از کتاب فهرست و بیوگرافی مؤلف آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۷۴]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۴۰۶

آغاز: کرمش از دوا مستغنی اند و رنجوران بیمارستان رحمتش از شفا بی نیاز ... کمترین در عهد جوانی ترک وطن مألوف نموده در این خطه مینو نشان مسکن گرفتم به بینوای ساختم و با بی برگی بسر بردم، مدت سی سال در این مدرسه خالی از وسوسه تحصیل نمودم ... در این اواخر بخیال افتادم که نسخه از ماحصل تحصیلهای خود از طب جدید که معمول به اطبای بزرگوار این روزگار است

خط: نسخ، کا: صادق طبیب دامغانی الاصل تهرانی المسکن، تا: ۱۳۱۴ق، فقره دوم در شنبه ۱۲ ربیع الاول ۱۳۱۴ق در عهد مظفرالدین شاه و فقره چهارم در ۱۳۱۶ق؛ یادداشتی به خط مؤلف که کاتب نسخه سید صادق حافظ الصحه تمام آن را بر مؤلف خوانده و مؤلف به او اجازه طبابت داده است مورخ ۱۴ جمادی الاول ۱۳۱۷ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۴گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۸/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲-۵۱۴]

● **پاتولوژی = العلل و الامراض = کتاب امراض** / طب / فارسی

pātoložī = al-‘elal va-l amrāz = k.-e amrāz

کریزل، ۱۸۱۱-۱۸۷۲ میلادی

kerīzel (1811-1872)

مترجم: علی آبادی ، میرزا رضا ق۱۴ قمری

تاریخ تألیف: ۱۳۱۸ق

چند ترجمه از کار کریزل فرانسوی معرفی شده که ترجمه علی آبادی و تنکابنی معروف است و از کسان دیگری به صورت نامشخص نامبرده شده که بیشتر باید از دانش‌آموختگان دارالفنون باشند. نسخه‌ها نیز به جهت شباهت سرآغاز ها اختلاط دارد. کتابی است در بیان تقسیم و اسباب و علامات و رفتار و دوام و نکس و عود امراض مشتمل بر ده «کتاب»: در حمیات، در امراض حاصله از تغییرات ترکیب خون، در اورام، در اقسام نزف الدم، در ترشحات مرضی، در امراض حاصله از سموم، در امراض حاصله از تغییر تغذیه الات، در امراض حاصله از تغییر الات و حصول اشیاء غیر طبیعی در بدن، در امراض عصبانی، در امراض مخصوصه به هر آلت و هر عضو.

آغاز۱: بسمله. اما بعد بدانکه علم بطبایع امراض علمی است که شناخته می‌شود از او اعمال بدن انسانی در حالت مرض، چنانکه علم باعمال بدن حیوان علمی است که شناخته می‌شود

آغاز۲: بسمله پاتولوژی علمی است که در او گفتگو می‌شود از حال بدن انسان از حیث مرض همینکه در فیزیولوژی گفتگو می‌شود از احوالات بدن انسان و حالت صحت

[دنا ۶۱۵/۲ (۱۶ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۴۸۵/۱؛ فهرستواره منزوی: ۳۳۲۶/۵ و ۳۵۹۱/۵؛ کتاب‌شناسی نسخ خطی پزشکی ایران: ۴۲؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۱۳۱/۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۵۷۸

آغاز: برابر۱

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه به دست آمد؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر متطبب علی آبادی، تا: ۱۹ جمادی الاول ۱۰۳۳ق [این تاریخ نباید صحیح باشد چون با تاریخ ترجمه ناهماهنگ است]؛ در انجام نسخه می‌رسد به نضج پری کارد یعنی غشاء مجلل قلب، کتاب ۱ قسم اول از اقسام امراض در حمیات تا پایان مجلد پنجم است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی ضربی مقوایی، خشتی، ۴۶۵گ، ۱۶سطر (۹/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷-۴۱۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۱۳۴

جلد یکم کتاب؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفیدکار، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۱۷ص، ۱۹سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۱۹-۱۲۶]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۷۷

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** ولی از تجربه معلوم گشته است که یک طریق مخصوص جهت امراض علمی است.

در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی مقوایی، ۳۳۳گ، ۲۰سطر کامل (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۶-۳۹۸]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۲۰۳

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** سبب اصلی او را یافت خواهد نمود و چون از جمیع تغییرات دم کم شدن.

خط: نستعلیق مخلوط بشکسته کم اعجام، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: حاج قائم مقام، بهمن ۱۳۱۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی آهاری، جلد: تیماج، ۳۶۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۴×۲۴سم [ف: ۱۹-۶۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۱۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** بخودی خود جذب شود. قد تم المجلد الاول من کتاب العلل و الامراض فی یوم الاثنین (۱۸ رجب ۱۲۹۱ بید ... این کتاب شانزده هزار و دویست و پنجاه الی چهارصد بیت کتابت دارد)

جلد یکم؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب بن میرزا محمد حسن وقایع نگار شیرازی، تا: دوشنبه ۱۸ رجب ۱۲۹۱ق؛ دو فهرست یکی به فرانسه و دیگری به فارسی در آغاز دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۴۰۴گ، ۱۸سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۱-۱۰۷]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۴۷۹

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** مثال دویم بعکس می‌باشد

خط: نسخ، کا: ابراهیم اصفهانی، تا: ۵ ربیع الاول ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: شکری آهاری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۳۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۹-۶۸]

۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۳۳۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** زیرا که از افتادن اسکار مورث بروز نرف الدم شود و چون اغلب این مرض بلغمی مزاج ... و مبتلی گردند استعمال مقویه و اغذیه مقویه و شراب کهنه کهنه و غیره نافعست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ ربیع الاول ۱۲۹۷ق، حسب فرمایش آقا میرزا علی آقا حکیم باشی حضرت ولیعهد؛ مصحح، یادداشتی از علی نقی بن حسن بن رحیم بن رضی متطبب در ۱۲۹۷ق با مهر «عبده علی» (بیضوی)؛ مهر: «الراجی علی بن علینقی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج بزرگ زیبا مجدول، ۳۷۸گ، ۱۴ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱-۲۹۸]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۶۴۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** مورث اختناق گردد و خطر زیاد است و چون هنو موتراکس.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۹۷ق، (پایان کتاب سوم)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲۰-۴۴]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۴۹/۱

خط: نستعلیق، کا: تقی بن ملا کاظم لاهیجانی، تا: سه‌شنبه غره ذیحجه ۱۲۹۸ق، برای مقرب الخاقان حاج میرزا حبیب الله حکیم باشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵۸گ (۱پ-۴۵۸ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲۶-۳۶۹]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۸۲۳۰

آغاز: بسمله، الکتاب السادس من کتب العشره من کتاب العلل و المراض فی الامراض الحاصله من السموم امراض سمی امراضی

هستند که منتج شوند بواسطه دخول چیزی در بدن از هر یک از مجازی؛ **انجام:** و استحمام در ماء فاتر و قلیایی و گوگردی نمایند و نیز نافع است حمام بخار و دوش
در نسخه نامی از مترجم نیامده و به علت عدم دسترسی به نسخه‌ای کامل از این کتاب، معلوم نشد ترجمه میرزا رضا پزشک فرانسوی مسلمان شده است یا سید حسن تنکابنی؛ کتاب ششم مشتمل بر امراض حاصله از سموم می‌باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: یوسف بن محمود، تا: یک‌شنبه ۱۷ جمادی الاول ۱۲۹۸ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی مجدول ضربی، ۸۳گ (۳پ-۸۶)، ۱۸ سطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [رایانه]

۱۱. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۶۶۱/۷

آغاز: برابر۲ **انجام:** بعض این علامات میل دارند که با یکدیگر بروز نمایند بواسط این ...
بخش اندکی از کتاب را در بردارد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱-۸۵]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۸۴۴/۲-۲۹/۱۸۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** بروز این حمی درسن ودوسالگی تا ۴۵ سال به ندرت عارض می‌شود ... ولیکن نوشته اند که پسرها با استعداد این مرض بر دختران وامزجه قویه بیشتر مستعدند اما
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۶۶۱]

۱۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۴۸۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** گاهی دیگر چندین سال طول می‌کشد ولی اغلب از ۹ الی ۱۵ ماه طول مرض است چنین مینماید که مرگ منتهی الیه اوست
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: از اوایل قرن ۱۴؛ اهدایی: دکتر معتمد ریاضی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی، ۴۸۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱-۴۲۳]

۱۴. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: نامعلوم

آغاز: این جلد مشتمل بر پنج مقاله. مقاله اول که عبارت از مقاله ششم از مقالات عشره هر دو جلد است، دران پوازن ها یعنی معالجه سمومات و امراض سمیه، و مشتمل است بر مقدمه و چهار باب اما مقدمه در تعریف عمومی مسموم؛ **انجام:** مرض سیفلیس مزاجی است که در آلات تناسل به صورت و سیر آبله بروز می‌نماید و مخصوص است به یکی از بلاد اروپ و ارض جدید و لهذا در اینجا ایراد آن را ننمودیم.
نیمه دوم است؛ خط: نستعلیق، کا: عباس قلی خان قاجار قزوینی طبیب، تا: ۱۶ ذیقعده ۱۳۰۳ق؛ جلد: چرمی، ۲۴۱ص، ۲۴ سطر (۹×۱۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۰۹۵]

۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۵۸۹-۵۸/۳۹

آغاز: فهرست: جنس ششم از امراض در امراض حاصله از اثر سمومات. سموم و تعریف آن. آغاز: بسمله، جنس ششم از امراض در امراض از اثر سمومات. امراض حاصله از اثر سموم امراضی هستند که عارض شوند به واسطه دخول اجزاء؛ از اول جنس ششم تا آخر جنس هشتم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق؛ ۱۶۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲-۶۶۰]

۱۶. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۲۷۷

جلد دوم ؛ خط: نستعلیق، کا: علی محمد حسینی، تا: ۱۳۰۸ق، به درخواست سید احمد حکیم باشی؛ تملکی بدون نام به‌تاریخ ۱۳۰۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱-۱۵۹]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۲۷۹

آغاز: در حمیات. پاتولوژی ترجمه میرزا علی رضا. بسمله پات لژی patologie علمی است که دراو گفتگو می‌کنند از احوال بدن انسان در حالت مرض مثل اینکه در فیزیولوژی گفتگو می‌کنند از حالت بدن انسان در حالت صحت؛ **انجام:** ذات الجنب مزمن. خارج نمودن نفس که رطوبت خارج می‌شود ... که زودتر علاج گردد. این کتاب در کمال عجله و اختلال حواس در حین درس خواندن قلمی شد. روز پنج شنبه چهاردهم شهر ذیحجه این اعمال یدی ذات الجنب مزمن را در خدمت میرزا سید حسین خان نظام الحکما و جمعی از شاگردان بودیم که این اعمال یدی را کردند چونکه مریض ضعیف طاقت نداشت آن روز بقدر سه چارک ریم آمد. حرر عبدالله طبیب ۱۳۱۸
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد مقوایی، ۱۸۸گ، ۱۵ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۲۱×۲۷سم [ف: ۷-۲۶۲۲]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۱۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و ذات الجنب مرکب با ذات الریه است، باید در صدد رفع آنها کوشید. که کار بخودی خود جذب شود
جلد ۱؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳-۱۴؛ در آخر فهرستی دیگر به زبان و خط فرانسه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد،۵۲۴گ،۱۷سطر(۹×۱۶)،اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۱-۱۰۸]

۱۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۵۲۳

آغاز: نوع پنجم از امراض در تفسیر ترشحات طبیعی، در ترشحات مرض: این امراض عبارتند از عللی که موصوف بودند به یکی از رطوبات طبیعی یا از بروز ترشحی اتفاقی بدون اینکه هیچ علتی در آلت مترشحه نمودار گردند؛ **انجام:** اشتباهی در تشخیص بهم رسد باید صبر نمود تا از وسایط دیگر بلکه تمیز دهند [...] تمیز داده نشوند که آنها ثبوراتی هستند دانه‌ای و مملو، علی العجاله تمام شد بعون الملک المنان
نوع پنجم تا هشتم؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: محمود، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج عالی و بزرگ مجدول گرهی، ۳۱۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱-۲۹۸]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۴۵۰

جلد دوم ؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «بهمن رهنما» (بیضوی)؛ جلد: تیماج نیلی، ۳۱۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۲۶-۳۷۰]

● **پاتولوژی = علم الامراض = علل الامراض** / طب / فارسی

pātoložī = al-‘elal va-l amrāz = k.-e amrāz

کریزل، ۱۸۱۱-۱۸۷۲ میلادی

kerīzel (1811-1872)

مترجم: تنکابنی ، حسن بن ابی الحسن ق۱۳ قمری

ترجمه کتابی از کریزل فرانسوی به قلم سید حسن تنکابنی، کتابی جامع است در شناخت امراض انسان (پاتولوژی) با شیوه‌ای نو و مؤلف بر خلاف پزشکان پیشین که بیماری‌ها را به ترتیب حروف الفبا و یا به ترتیب اندام بیان می‌کردند، تمام را به ده جنس، بخش کرده بدین ترتیب: ۱. تبها، ۲. بیماری‌های ناشی از تغییر (اختلال) خون، ۳. اورام، ۴. نزف الدم، ۵. ترشحات، ۶. مسمومیتها، ۷. بیماریهای ناشی از تغییر تغذیه به اعضا، ۸. تغییر پذیرفتن آلات (اختلالات در اعضاء داخلی بدن)، ۹. امراض عصبانی، ۱۰. بیماری‌های خاص هر یک از اندام و اعضاء بدن. این کتاب در دوران ناصر الدین شاه قاجار دوبار ترجمه شده: یک‌بار به دست دکتر رضا (ظاهراً همان مسیو ریشارد ژول فرانسوی (۱۸۱۶-۱۸۹۱) که در خدمت دربار محمد شاه و ناصر الدین شاه بوده و پس از پذیرفتن کیش اسلام، میرزا رضاخان نام یافت). بار دیگر به دست سید حسن بن ابی الحسن تنکابنی یکی از پزشکان عصر قاجار. ترجمه دکتر رضا در ۱۳۱۸ انجام شده اما تاریخ دقیق ترجمه تنکابنی و تقدم و تأخر هر یک از دیگری دانسته نیست.

آغاز: بسمله. الحمدلله و الصلاة علی رسول الله وعلی آله آل الله. اما بعد علم بطبایع امراض علمی است که شناخته میشود از او احوال بدن انسان در حالت مرض ...

[نسخه‌های منزوی ۵۶۸/۱؛ فهرستواره منزوی ۳۵۹۲/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۵۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** رنج و ایذاهای مریض از بخار.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با مهر و امضای مؤلف (ص ۶۳۹) و با فهرست در آغاز، در پایان یادداشتی است از حسن طبیب (مؤلف) که در دو ساعت به ظهر روز پنج‌شنبه ۲۸ محرم ۱۲۹۳ در بند دیلم کنار نزد «جناب آقا» افسرده نشسته بود چون چهارماهی بود که از تهران آگاهی نداشته است. همچنین می‌نویسد که در ۱۳ رمضان ۱۲۹۸ در بروجرد و در ۲ ذیقعده ۱۳۱۲ در کردستان بوده‌ام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی مقوایی،۲۴۷گ،۱۸سطر(۹×۱۵)،اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۸-۱۵۳]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۸۱۹-۱۵/۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و مریض باید ادرار در مثانه نگاه ندارد که مثانه متسع شود و اگر منع در خروج ادرار باشد چندین دفعه در او میل زنند و وقتی که فقط در حفظ صحت رفع مرض ... و نطرون و تربانیین استعمال نماید

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۳۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۵-۲۹۲۰]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۹۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** باید در علاج این امراض کوشید که بخار بخودی خود جذب شود.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۹۱ق؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۷۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵-۳۵۶]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۶۰۳/۱-۳۸/۲۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** واز برای اسهال ادویه اخیونی خواه از دهان وخواه اماله به کار برند با تدبیر قایفات تمام شد کتاب حمیات

جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: موسی، تا: غره ربیع الاول ۱۲۹۴ق؛ جلد: مقوای عطف گالینگور، ۹۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۲-۶۶۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۲۹۸

شامل جنس ۶-۸ (سموم، امراض تغییر اغذیه-تبدل انساج)؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسین تفرشی، تا: ۱۲۹۵ق؛ نام فرانسوی بیماری‌ها نیز گاه ثبت شده مقاله ۴ ناقص است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۴۹۴ص، ۱۷ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۹-۲۷۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۲۵-فیروز

بخش دوم است از ترجمه کتاب علل و امراض شامل جنس ۶-۸؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: عبدالکریم اشکوری گیلانی، تا: ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: فرنگی رنگین، جلد: تیماج یشمی با عطف و گوشه، ۴۱۰ص، ۱۹ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۸/۵×۲۱/۴سم [ف: ۲۱-۲۰]

۷. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه: ۲۳۳

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان۱۲۹۶ق؛ مالک کتاب خود را لعنت می‌کند اگر به کسی کتاب به عاریت دهد و این لعنت نامه را در تاریخ ربیع الاول ۱۳۰۲ نوشته؛ جلد: تیماج سبز، ۱۷۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۲۳]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۷۹۲-۱۰/۱۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و چون زیاده از خوصله مریضه خون خارج شود بواسطه معالجات مذکوره درکتاب چهارم در مبحث نزف الدم و حمی او را مسدود نمایند.

خط: نسخ، کا: محمدکاظم کرمانشاهی حسب الامر آقا میرزا اسماعیل حافظ الصحة، تا: شنبه ۱۶ جمادی الثانی ۱۲۹۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۵-۲۹۱۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۲۹۷

جلد اول شامل چهار جنس (یا مقاله) ۱. حمیات، ۲. تغییر ترکیبات خون، ۳. اورام، ۴. نزف الدم (و مقاله آخر ناقص است)؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن قرن ۱۴ یا اواخر ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۴۳۲ص، قطع: خشتی، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۹-۲۷۵]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۹۰۴-۱۵/۱۴۴

آغاز: بسمله در ناخویشهای مخصوص به آلات هاضمه در نبت اسنان و عوارضی که بروز می‌نماید در این وقت. خروج دندان در اطفال از پنج الی دوازده ماه بعد از تولد؛ **انجام:** واکتفا به استعمال آبهای گوگردی از داخل و در مدت هفته دو سه حمام گوگردی به کار برده و گاه گاهی مسهل برفقی تجویز نموده اند تمت الکتاب بعون الملك الوهاب.

جنس دهم از امراض مخصوصه به آلات هاضمه تا امراض مخصوصه به جلد؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین، تا: جمعه ۱۷ ذیقعده ۱۳۰۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول ضربی، ۷۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲-۶۶۱]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۵۵۴-۵۱/۱۴

آغاز: جلد دوم از پاتولوژی موسیو کریزل، مقاله سادسه در امراض حاصل از سموم

جلد دوم، مقاله سادسه و سابعه؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۳۴ص، ۲۲ سطر، قطع: رحلی، اندازه: ۲۲×۳۶سم [ف: ۲-۶۶۰]

● پاتولوژی = پاطولوژی (ترجمه) / طب / فارسی

pātoložī = pātoložī (t.)

از سیدرضا، به نام ناصرالدین شاه (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق/۱۸۴۸-۱۸۹۵م) و مظفرالدین میرزا ولیعهد، از زبان فرانسوی به فارسی در آورده است. در دیباچه از نگارنده متن نام نبره است. «از تصرفاتی که مترجم در این رساله نموده» سخن رفته است. با سربندهای «فصل»: ۱. در امراض عمومی، ۲. حمیات، ۳. امراض مجاری تنفسی، ۴. امراض مجاری تغذیه، ۵. امراض دماغ و اعصاب، ۶. امراض جلدی، ۷. فن ترکیب ادویه.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۷۶۷

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی جعلنا من امة محمد خیر المرسلین و شیعة علی ... اما بعد در این اعصار خجسته آثار که ممالك محروسه ایران؛ **انجام:** رفع جرب بلکه در اکزیمای مزمن و حادهم مجرب است. تمام شد پاطولوژی مختصر روز جمعه (۶ محرم ۱۳۱۶ق).

خط: نستعلیق شکسته تحریری، کا: جلیل طبیب، تا: ۶ محرم ۱۳۱۶ق؛ کاغذ: فرنگی صورتی، جلد: مقوایی تیماج قهوه‌ای روشن پوشانیده مجدول، ۲۲۶گ، ۱۴سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲-۳۳]

● پاتولوژی / طب / عربی

pātoložī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۵۰۳

نسخه نادر؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● پاتولوژی / طب / فارسی

pātoložī

ترجمه هایی است که مترجم آن مشخص نشده است و ممکن است یکی از ترجمه‌های شناخته شده باشد و یا جز اینها.

۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲

آغاز: علم به طبالع و معالجه، پاتولوژی علمی است که شناخته می‌شود از احوال بدن انسان

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام (دو سه برگ) [نشریه: ۱۱-۸۸۵]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۰۲۸-۱۱/۱۲۸

آغاز: الحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام علی خیر خلقه محمدوآله اجمعین ... این رساله‌ای است درتقسیم امراض. بدانکه قسمت امراض را اگر چه به دلخواهی که منظور است نتوان نمود؛ **انجام:** شك نیست علاوه بر آنکه اهل آن بلد علامات مخصوص دارند که دلیل ازبرای آنهانیست مگر تاثیر هوای آن بلد

رساله پزشکی است ترجمه شده از زبان خارج به فارسی در دو «مقاله» و هر مقاله چند «باب»؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول خطی و گرهی ضربی، ۲۰۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲-۶۵۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۶۰۳/۱

آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد این رساله ایست در علم امراض بطور عموم که بزبان فرانسه «پات الژی ژن رال» نامند و مشتمل است بر مقدمه و سه باب؛ **انجام:** که بفرانسه پرویز گویند تمام شد در روز شنبه ششم ربیع المولود سنه ۱۲۷۷.

گویا تقریر درس با ترجمه کتابی است از «حکیم پولاك»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی ضربی ترنجی مقوایی، ۴۱ص (۱-۴۱)، ۱۹ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۱۴-۳۵۳۵]

۴. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه: ۱۷۴

جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: نصرت خراسانی (نصرت الملك قوچانی)، تا: شعبان ۱۲۸۶ق؛ جلد: تیماج سبز، ۲۱۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۸۷]

۵. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه: ۱۵۷

جلد دوم و گویا خمسه ناصری باشد؛ خط: نستعلیق، کا: نصرت طبیب قوچانی «نصرت الملك»، تا: سه‌شنبه ۱۶ ربیع الاول ۱۲۹۳ق؛ جلد: تیماج سبز، ۲۱۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم

[ف: ۷۹]

همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه: ۲۰۱

خط: نستعلیق، کا: نصر طبیب (نصرت الملک)، تا: ۱۲۹۴ق؛ جلد: تیماج سبز، ۲۶۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰۵]

۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۹

آغاز: علم به طبایع و معالجه امراض پاتولوژی علمی است که شناخته می‌شود از احوال بدن انسان در حالت مرض؛ **انجام:** بواسطه مجذوب شدن رطوبت غشاء لحمانی اغشیه لحمانی جمیع بدن هزال یابد جمیع ترشحات بدن چه طبیعی و چه طبیعی کم یا بکی

ظاهراً یکی از ترجمه‌های کتاب کریزل فرانسوی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱-۹۰]

۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۱۴۴/۴-۸۳۵۴

در دستورات طبی احوال بدن انسان، از کتابهای دارالفنون باید باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۵۷۸گ، ۱۷ سطر، قطع: خشتی [آستانه قم:-۸۴]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۲۷۴

آغاز: دهم در امراض مخصوصه هر آلت و عضوی، جنس اول در جسمیات اگرچه بعضی از؛ **انجام:** که عفونت رطوبت را برده و تغییری در آلت داده بقسمی که زودتر علاج گردد ... سنه ۱۳۱۱

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۱۳۱۱ق؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا باع طف و گوشه پارچه، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵)، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [رایانه]

۹. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه: ۱۹۱

جلد دوم کتاب است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۰ صفر (پایان کتاب سوم)؛ هر بخشی از این جلد دارای فهرست جداگانه می‌باشد؛ جلد: تیماج سبز، ۳۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۹۸]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۲۴۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [رایانه]

۱۱. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه: بدون شماره/۶

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷-۵۲۰]

← پادزهر ⋚ فادزهر

● **پادزهر** / طب / فارسی

pādzahr

عماد الدین شیرازی، محمود بن مسعود، -۹۸۴ ؟ قمری

ʻemād-od-dīn-e šīrāzī, mahmūd ebn-e masʻūd (- 1577)

گویا نسخه‌ها با هم جدایی دارند. در نسخه دایرة المعارف آمده: «پادزهر جسمی است کانی و از ایران (فارس) می‌آورند و فادزهر گاو از ولایت تلنگانه (هند) می‌آورند». چند جا از «نورس شاهی» یاد می‌کند که در پزشکی است و خواص دارویی سنگ‌های گرانبها و برخی خوراکی ها را در بر دارد. در آن آمده: «اقل العباد محمود گوید». (منزوی، احمد)

آغاز: رساله فادزهر، بسمله و سلام علی عباده الذین اصطفی، در معالجات بقراطی آورده که از فارس چیزی می‌آورند که آن را حجر التیس می‌نامند.

[فهرستواره منزوی ۳۳۲۷/۵؛ استوری، پزشکی ۲۴۳ «رساله در پادزهر»]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۲۴۶/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و گویند به وزن آن موم و به وزن آن زیت بود و الله اعلم و احکم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۳گ (۶۲پ-۶۴پ)، ۱۹ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۸/۵×۱۴سم [ف: ۱۷-۸۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۱۱۲/۹

بخشی از آن رساله است منقول از خط عمادالدین؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی آهار و مهره، جلد: تیماج قرمز یک‌لا، ۵ص (۵۸۳-۵۸۷)، قطع: نیم خشتی، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۹-۱۰۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۹۴/۸-ف

آغاز: برابر؛ **انجام:** و گویند به وزن آن موم و به وزن آن زیت بود و الله اعلم و احکم.

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش .19619Add (ریو ۸۴۳)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۳ق؛ ۱۷گ (۲۶۴پ-۲۸۰پ)، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۲۵]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۳۱/۸-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۴۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۵۶۵/۵

آغاز: طریق خوردن فادزهر و شناختن آن منقول از خط حکیم کمال الدین حسین قدس الله روحه بدانکه بهتر فادزهر شبانکاره است و فادزهر هیدی خوب نیست؛ **انجام:** و بعد از فراغ آن حرارت و اضطراب عظیم پیدا شد و الله اعلم بالصواب.

خط: نستعلیق، کا: کمال الدین حسین، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی ضربی مقوایی، ۵گ (۶۵-۶۹)، ۱۸ سطر (۴/۵×۱۳/۵)، قطع: بغلی، اندازه: ۸×۱۸/۵سم [ف: ۱۶-۶۳۰]

● **پادزهر (رساله در بیان)** / طب / فارسی

pādzahr (r. dar bayān)

جیلانی، حسن

jīlānī, hasan

رساله در یک «مقدمه» و سه «مقاله» و یک «خاتمه»: مقدمه: در بیان شرافة اعلم طب؛ مقاله ۱. بیان شرافت پادزهر و خواص آن؛ مقاله ۲. منافع و مضار پادزهر؛ مقاله ۳. بیان طرق شرب آن؛

خاتمه: در بیان ورد آن فصول اربعه و شب و روز.
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصوة و السلام علی محمد و اله اجمعین قال النبی (ص) ان الحکمه لتنزل من السماء.
انجام: بهذ العبارة ایشان شاکر و کمتر
[دنا ۶۱۷/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۳۲۷/۵]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۶۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: سید محمد حسینی، تا: ۱۰۵۰ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج یکلا تریاکی، ۲۳ص (۱-۲۳)، ۱۷سطر کامل (۹×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶-۳۸۲]

● **پادزهر** / طب / فارسی

pādzahr

در فواید پزشکی پادزهر و چگونگی به دست آوردن و استعمال آن، در پنج «فصل»: ۱. بیان ماهیت آن؛ ۲. کیفیت امتحان آن؛ ۳. منافع آن؛ ۴. کیفیت استعمال آن؛ ۵. ذکر نسخ فادزهر.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۹۳۶/۸
آغاز: باب در اموری که متعلق بفادزهر است که حجر التیس نامند و در او پنج فصل است؛ **انجام:** و در سه صباح بپوشند که نافع است.
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۲۱۶پ-۲۱۷پ)، اندازه: ۲۰×۳۱/۵سم [ف: ۲۰-۲۶۹]

← پادزهر نامه > تحفه خانیه

● **پادزهرنامه گزین** / طب / فارسی

pādzahr-nāme-ye gozīn

کاشانی، محمد تقی بن محمد هاشم، ۱۲۵۶-۱۳۱۹ قمری

kāšānī, mohammad taqī ebn-e mohammad hāšem (1840-1902)

اهدا به: ناصرالدین شاه قاجار (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق)
نویسنده در مقدمه می‌گوید: این کتاب از پادزهر نامه مهین خلاصه شده است. شامل: ۱. لغت‌های غیر مشهور در این رساله؛ ۲. بخش زهرها. در بخش لغت‌های غیر مشهور، لغات مندرج در رساله بر حسب حروف الفباء مرتب شده است. در بخش زهرها انواع زهرها و نشانه‌های آنها و پادزهرهای لازم در مقابل هر زهر آمده است. (عبدالله انوار)
آغاز: بسمله، حمداً لمن لیس لاولیته ابتداء و لا لازلیته انتهاء و الصلوة والسلام علی اشرف الانبیاء و علی عمه سید الاوصیاء و علی آله و عترته افضل النقباء و الاصفیاء و بعد چنین گوید: بنده در گاه عرض اکتناه حضرت اقدس همایون شاهنشاهی ناصرالدین غازی روحی و روح العالمین فداه لا زال سیفه قاطعا و امره نافذا ابن محمد هاشم بن محمد حسین الانصاری محمد تقی الطبیب الکاشی مترجم مجمع الصحه دار الخلافه طهران که دار الشورای حفظ صحت مملکت ایران است چون چندی گذشت که مشغول به تصنیف و تألیف کتاب پادزهر نامه مهین بود و هر مرضی را که سبب بروز آن یکی از اقسام شرنگها بود بر وجه اکمل در آنجا یاد کردم شایسته چنان دیدم که مختصری از آن کتاب بیرون آورده رساله جداگانه شود که هر کس بتواند آن را فهمید و همه مردمان از آن توانند بهره مند شد لهذا این مختصر رساله را مرتب نموده امراض و زهرهای غیر مشهور و علاجهای مختلفه را که در پادزهر نامه مهین گفته شده بود ترک کردم و آن را پاد زهر نامه گزین نامیدم و برخی از لغتهایی که معروف همه کس نبود پس از دیباچه یاد نمودم تا فهمیدن عبارات این رساله آسان شود و الله الموفق و المعین.
انجام: باید آن بخش را پس از گذاردن مرهم با پارچه پیچید تا آنکه از کژی و بدشکلی دور ماند.
[دنا ۲/۶۱۶۲۱؛ فهرستواره منزوی ۳۳۲۸/۵]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۵۹۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، شکری، جلد: تیماج آبی، گل و بوته زر، کوبیده مقوایی، ۸۲گ، ۱۱ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۲-۱۰۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۱-فیروز
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: آهار مهره شکری رنگ، جلد: تیماج قهوه‌ای روشن، ۸۶ص، ۱۱ سطر، قطع: نیم خشتی، اندازه: ۱۵×۴۳سم [ف: ۲۱-۲۱]

● **پادشاهان دهلی** / تاریخ / فارسی

pādešāhān-e dehlī

درباره پادشاهان دهلی از شهاب الدین غوری تا بابر و کرسی نامه صاحب قران امیر تیمور گورکان و نام پادشاهان و پیغمبر از آدم تابوبیان و نام پادشاهان مغول و افغان.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۳۳۸/۴۱-ف
نسخه اصل: بادلیان ۶۹Add اوزلی (ش ۱۲۴۱)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۵۸۵]

● **پادشاه مصر و پسر آهنگر** / شعر / فارسی

pādešāh-e mesr va pesar-e āhangar

شعله گلپایگانی، محمد، ق۱۲ قمری

šo‘le-ye golpāygānī, mohammad (- 18c)
مثنوی کوتاهی است در داستان پادشاه مصر و حکایت پسر آهنگر. در پایان نسخه حاضر، تاریخ تألیف کتاب ۱۰ جمادی الثانی ۹۸۸ ذکر شده است.
[دنا ۶۱۷/۲]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۴/۲۴-۴۷۲۴/۳
آغاز: به نام آنکه جان را زندگی داد ×× بقا را سرخط پایندگی داد / خداوندی که جانها داده اوست ×× بلندی ها همه افتاده اوست؛ **انجام:** به حمد الله که بر مطلب رسیدم ×× گل باغ وصال هر دو چیدم / خداوندا جمیع شیعیان را ×× محبان علی وخاندان را
خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز عطف وگوشه تیماج نارنجی، ۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲-۶۶۲]

← پادشاه نامه ⩾ جنگ نامه
← پادشاه نامه ⩾ ظفرنامه شاه جهانی

● **پادشاه نامه = شاهجهان نامه** / شعر، تاریخ هند / فارسی
pādešāh-nāme = šāh-jahān-nāme
کلیم کاشانی، -۱۰۶۱ ؟ قمری
kalīm-e kāšānī (- 1651)
منظومه‌ای قریب پانزده هزار بیت در فتوحات شاه جهان پادشاه هند است. دنباله «ظفرنامه شاهجهانی» استادش قدسی مشهدی است و دربرگیرنده ده سال نخستین پادشاهی اوست و بیشتر «پادشاه نامه» امینای قزوینی که به نثر بوده، مایه این مثنوی است. «شهنشاه نامه» نیز گفته شده (مقدمه دیوان کلیم چاپ حسین پرتو بیضائی، تهران، ۱۳۳۶). (احمد منزوی)
آغاز: به نام خدائی که از شوق جود ×× دو عالم عطا کرد وسایل نبود
[فهرستواره منزوی ۱۲۸۲/۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۷۰۱
آغاز: به خود یک دم ار وا گذارد ترا ×× ... دود از جان برآرد ترا؛ **انجام:** خبر هم ز اموال آن تیره روز ×× گرفتی بماندی اگر چند روز
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب ؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای ضربی، ۴۲۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۸]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۶۹۹-ف
نسخه اصل: دیوان هند ۱۳۶۷؛ خط: نستعلیق، کا: سید قاسم، تا: سه‌شنبه ۲۴ رمضان ۱۰۸۲ق [فیلمها ف: ۳-۸۹]

● **پادشاه نامه** / تاریخ / فارسی
pādešāh-nāme
قزوینی، محمد امین بن ابوالحسن، ق۱۱ قمری
qazvīnī, mohammad amīn ebn-e ab-ol-hasan (- 17c)
کتابی در تاریخ ده ساله نخستین شاهی شاهجهان پادشاه (۱۰۳۷-۱۰۶۸ق) است که در بیستمین سال پادشاهی او، در یک «مقدمه» و یک «مقاله» و یک «خاتمه» نگاشته است. مقدمه در زایش و شاهزادگی او، مقاله در تاجگذاری و ده ساله نخستین پادشاهی او، خاتمه در مشایخ و دانشمندان و سرایندگان روزگار او. (احمد منزوی)
آغاز: طراوت چمن الفاظ و تازگی گلشن معانی به شبنم حمد بهار پیرایی ست
[دنا ۶۱۷/۲؛ نسخه‌های منزوی ۴۵۹۰؛ تاریخ تذکره‌های فارسی ۴۸۹/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۲۷۸۷۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ب قله قدرت بر صفحه حال آن حضرت که بهترین شاه شاهان را قطعه بود کلک ید اللهی را
فقط دو برگ اول کتاب است که به اشتباه در آغاز عالم آرای عباسی صحافی شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ جمادی الثانی ۱۲۰۲ق، جا: لاهور، حسب فرمایش بهادرخان والد صفدر خان؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: کشمیری نخودی، جلد: تیماج فرنگی سرخ مجدول زرکوب، ۲گ (۱پ-۲پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۶۴]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۲۲۴-ف
نسخه اصل: کتابخانه عمومی پنجاب ۲۳۵؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۵۶ق [فیلمها ف: ۳-۲۱۱]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۵۶۰
آغاز: وقایع راجع کرده به ترتیب جلد دوم پردازد، فرد: من هم انگشت هادم بقبولش بر چشم ×× دیده چون شمع هنوزم بسر انگشت نگر؛ **انجام:** توبه نمودن حضرت شاه بلند اقبلا از شرب خمر ... افعال حسنه و اعمال صالحه فرصت جود
در فهرست تفصیلی ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: کاهی، جلد: چرم قهوه‌ای روشن ضربی ترنج دار، ۱۹۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۴۳-۱۶۳]

● **پادشاه نامه** / تاریخ / فارسی
pādešāh-nāme
علاء الملک فاضل خان
‘alā‘-ol-molk fāzel xān
نویسنده، معاصر شاه جهان پادشاه هندوستان بوده و وقایع آن روزگار را نوشته است.

تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه: بدون شماره عکسی

● **پادشاه نامه** / تاریخ / فارسی

بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۲۲گ [جنگ: ۱-۴۴۵]

● **پادشاه نامه** / تاریخ / فارسی

pādešāh-nāme

کتابی دارای سه «گفتار» و یک «فصل». در آخر دیباچه در سبب تألیف آورده است: «و از گفتارها گفتار صدق و سودمند را گزیده‌تر یافتم از سخن دروغ و گفتار ناسودمند و از سخن سودمند آن شریفتر بود که سودش به شریفترین مردم رسد از آن سخن سودمند که سودش به فرومایگان مردم رسد و شریفترین مردم سروران و شاهان بودند و چون این مراتب را بشناختیم خواستیم که یادگاری سازیم از بهترین سخن راست و گفتار سودمند برای بهترین صنفی از اصناف مردم ... و دستوری ساختیم سرجمله مکارم اخلاق که شاهان را بکارست تا صورت نامه را برابر دیده دارند».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۲۱/۱۴

آغاز: آغاز گفتاران کنیم که آغاز و انجام هر کردار ازو بدوست و ستاینده باشیم وی را چون از وی نیکوئی شناس شدیم

مشتمل بر سه گفتار و یک فصل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ قطع: رحلی، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۲-۳۷۸]

● **پادشاه نامه لاهوری = شاه جهان نامه** / تاریخ هند / فارسی

pādešāh-nāme-ye lāhūrī = šāh-jahān-nāme

لاهوری، عبدالحمید، -۱۰۶۵ قمری

lāhūrī, ʻabd-ol-hamīd (- 1655)

تاریخ تألیف: ۱۰۵۸ق

مؤلف از «پادشاه‌نامه»نگاران تیموریان هند است که پس از محمدامین «امینا»ی قزوینی به این کار گماشته شده است. در تاریخ و سرگذشت ابوالمظفر شهاب الدین محمد شاهجهان (۱۰۳۷-۱۰۶۷ق)، از آغاز پادشاهی او در ۱۰۳۷ق تا ۲۰ سال پادشاهی او، در ۲ «دور»: ده ساله نخستین و ده ساله دومین. با مقدمه‌ای کوتاه در پدران شاه و دنباله‌ای در سرگذشت پیران و دانشمندان و پزشکان و سرایندگان دربار شاهجهان در ۱۰۵۸ جلالی به انجام رسیده است. در این کتاب رویدادهای روزگار شاهزادگی و ده ساله نخست پادشاهی او از «پادشاه‌نامه» امینای قزوینی گرفته شده است و چون عبدالحمید لاهوری در ۱۰۶۵ق درگذشت، شاگرد او محمد وارث جای او را گرفت و ده ساله واپسین شاهجهان را این یکی به روش استاد خود ساخت. (احمد منزوی)

آغاز: دوره ۱: نگارین کلامی که گزارش آن دامن سامعه را جواهر آگین کند

دوره ۲: سپاس والا اساس دادار کار ساز و کردگار بی نیاز

انجام: بر مفارق جهانیان مبسوط و ممدود باد

چاپ: در کلکته در سه جلد به سال‌های ۱۸۶۶-۱۸۷۳

[دنا ۶۱۷/۲ (۴ نسخه)؛ استوری ۱/۶-۵۷۵؛ فهرستواره منزوی ۱۱۵۲/۲؛ الذریعه ۱۴/۱۳ «شاهجهان نامه»؛ نسخه‌های منزوی ۴۵۹۰/۶ (۲۱ نسخه)؛ مشترک پاکستان ۴۴۰/۱۰ (۱۴ نسخه)؛ تاریخ تذکره ها ۴۹۰/۲]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۵۳-عکسی

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: گنج بخش ش ۴۸۶ (گنج ۲۰۲۷/۴)؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ منقش، با چاپ بنگاله ۱۸۶۷م جدایی هایی دارد و کمی مفصل تر است، در دو مجلد: ۱- گ۱-۲۸۱، ۲- ۲۸۲-۵۶۲؛ ۵۶۲گ [عکسی ف: ۲-۴۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۱۹۴/۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۲۰۸]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۰۱

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد صالح، تا: اواخر قرن ۱۱؛ دارای یک سرلوح مذهب، ؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای سیر مغزی دار، ۴۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۸/۱سم [ف: ۲-۶۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۷۷۴

از «ذکر سطوع نیر جاه و جلال و طلوع کوکب دولت و اقبال یعنی ولادت ... چراغ افروز دومان گورکانی شاه جوان بخت» تا سرگذشت شیدا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، جلد: تازه، ۱۷۴گ، ۲۵ سطر (۱۴×۲۹)، قطع: رحلی، اندازه: ۲۰×۳۷سم [ف: ۱۶-۶۹۵]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۱۹-ف

نسخه اصل: دیوان هند ش ۳۱۷ اته ۳۲۵؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۲۵]

← پادشاه و حیات ≺ حکایت پادشاه و گزیدن لب حیات، همسرش

● **پادشاهی طغا تیمور بن سودای کاون بن بابا کاون** / تاریخ / فارسی

pādešāhī-ye toqā teymūr ebn-e sūdā-ye kāvan ebn-e bābā kāvan

حافظ ابرو، عبدالله بن لطف الله، ۷۶۳؟-۸۳۴ ؟ قمری

hāfez abrū, ʻabd-ol-lāh ebn-e lotf-ol-lāh (1362-1431)

بخش‌بندی نشده، با سربندهای «ذکر»: ذکر کشته شدن پادشاه طغا تیمور، پادشاهی امیر ولی هندو، محاربه امیر ولی با سلطان اویس، جنگ امیر ولی با سید عماد و عاقبت کار او ... واپسین سربند: ذکر وفات صاحبقرانی.

[فهرستواره منزوی ۸۳۳/۲ «پادشاهی ... »؛ مشار فارسی ۹۴۸/۱ «پنج رساله تاریخی» که نخستین آنها همین رساله است.]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۴۰/۵-عکسی

آغاز: بعد از وفات سلطان سعید ابوسعید انارالله برهانه، و در ایام هرج و مرج، در هر گوشه ای متغلبی رایت استبداد بر افراشت؛ **انجام:** و راستکاری سبب رستکاری دانند. ایزد تعالی جله را توفیق رفیق گرداند. بحمد و آله الطاهرین اجمعین.تمت

نسخه اصل: ملک ش ۴۱۶۴ (ملک ۲۲۲/۷) [رساله‌های این مجموعه در فهرست اصل و این فهرست عکسی به صورت متفاوت فهرست شده‌اند]؛ خط: نسخ پخته، کا: ابن محمد مهدی آقا بابا شهمیرزادی، تا: رمضان ۱۲۷۱ق؛ ۵۲ص (۲۲۳-۲۷۴) [عکسی ف: ۲-۴۶]

● **پارسی نامه** / دستور زبان / فارسی

pārsī-nāme

ساغر اصفهانی، محمد ابراهیم بن محمد اسماعیل، -۱۳۰۲ قمری

sāqar-e esfahānī, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad esmā‘īl (- 1885)

دستور زبان فارسی را به طور مختصر در چند بخش بیان نموده است. فهرست مطالب: آغاز اول: در عذر به هم آمیختن سخنان و الفاظ پارسی و تازی است؛ آغاز دوم: در پیدایش زبان پارسی و زمان آن است؛ آغاز سوم: در گزارش جا به جا شدن و پیوستن حرف‌های پارسی است به یکدیگر؛ آغاز چهارم: در بیان اصل سخن و نام اصل سخن است که در زبان تازی مصدر و اسم مصدر است؛ گفتار ۱. در نگارش سخنان گذشته است که عرب آن را ماضی گوید؛ گفتار ۲. در آینده است که عرب آن را مستقبل و مضارع گوید؛ گفتار ۳. در بیان‌کننده است که آن را اسم فاعل گویند؛ گفتار ۴. در کرده‌شده است که آن را اسم مفعول نامند؛ گفتار ۵. در فرمودن است که امر باشد؛ گفتار ۶. در باز داشتن است کسی را از کاری که عرب آن را نهی گوید؛ گفتار ۷. در نیست کردن است که نفی گویند؛ گفتار ۸. در انکار کردن است و آن را جحد گویند؛ گفتار ۹. در طلب آگاهی و فهمیدن است که به زبان عرب آن را استفهام گویند؛ مطلب اول: در قواعد صرف؛ مطلب دوم: در قانون نحو.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۱۷۱/۱

آغاز: رب اشرح لی صدری و یسر لی ... نخستین آغاز نگارش این سخن و آرایش گذارش نو و کهن در هر زبان و در هر زمان سپاس و ستایش و پرستش و نیایش؛ **انجام:** و خطایی اگر رفته عفو نمایند که فنون علوم به مرور و دهور و تدریج زمان محکم و مضبوط و بی عیب و مبسوط شده است و الله المستعان و رجائی منه الغفران.

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن میرزا احمد عقدائی، تا: پنج‌شنبه ۱۵ ربیع الاول ۱۲۹۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۹گ (۱پ-۵۹پ)، ۱۳ سطر [ف: ۳۶-۲۶۱]

● **پاره‌ای از مسائل عارفان** / عرفان و تصوف / فارسی

pāre-ī az masā’el-e ‘ārefān

اصفهانی، نصرالله بن محمد رضا، ق۱۴ قمری

esfahānī, nasr-ol-lāh ebn-e mohammad rezā (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۰۱ق

نویسنده از عارفان و صوفیان بوده است پس از حمد خدا و نعت پیغمبر پاره‌ای از عقاید صوفیان را چون «شناخت پیر» و «رؤیت حق به چشم دل» را پیش کشیده و با استفاده از آیات قرآنی و احادیث تعبیرات دینی برای آنها کرده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۴۳۲

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد و اله و اصحابه اجمعین هذا الکتاب؛ **انجام:** و هو السمیع البصیر نعم المولی و نعم النصیر اغفرانک ربنا و الیک المصیر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، قرمز، مقوایی، ۱۲۲گ، ۱۶ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۵-۵۷۲]

← پازند > متون پازند
← پاس انفاس > طریق خواجگان

● **پاس انفاس** / عرفان و تصوف / فارسی

pās-e anfās

دهلوی، فریدالدین مسعود بن سلمان، -۶۶۵ ؟ قمری

dehlavī, farīd-od-dīn mas‘ūd ebn-e salmān (- 1267)

رساله‌ای است در بیان تحولات قلب و عرفان و معرفت آن.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۳۷۵/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلاة و السلام؛ **انجام:** استاد تو عشق است چو آنجا برسی ×× او خود بزبان حال گوید چه کسی

خط: نستعلیق، کا: محمد سلطان بابری قادری پیشاوری، تا: ۱۹ شعبان ۱۲۷۹ق؛ جلد: معمولی، ۷گ (۱۹ر-۲۵ر)، ۱۳سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [مؤید: ۳-۳۱۱]

● **پاسخ** / نامه‌نگاری / عربی

pāsox

کمال اصفهانی، اسماعیل بن محمد، ۵۶۸؟-۶۳۵ قمری

kamāl-e esfahānī, esmā‘īl ebn-e mohammad (1173-1238)

پاسخ کمال اصفهانی به یکی از صواحب عظام.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۵/۲۰-ف
نسخه اصل: حمیدیه ش ۱۴۴۷؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۷۵ق [فیلمها ف: ۱-۴۲۳]

● **پاسخ ابن سینا** / پاسخ پرسش‌ها / عربی
pāsox-e ebn-e sīnā
ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟-۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981-1038)
توضیحی از آن گزارش نشده است.

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۱۸۷/۱۷
آغاز: وصل کتاب الشیخ اطال الله بقائه و ادام تاییده و تمهیده و نعمته دالا علی سلامته و علی ما خلص الیه من البهجة؛ **انجام:** و مجالا فیما بعد ذلک غیر ضیق و معرفة بما لا اعرفه بلغه و الله اعلم و احکم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ با سر لوح‌های زرین؛ کاغذ: اصفهانی نازک، ۲گ (۱۰۵پ- ۱۰۶)، ۲۴ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف: ۱۴۶۹]

● **پاسخ ابوالسعود چلبی** / عرفان و تصوف / فارسی
pāsox-e ab-os-soʻūd-e čalabī
چلبی، ابوالسعود، ق۱۰ قمری
čalabī , ab-os-soʻūd (- 16c)
درباره اهل طریقت و تعریف شریعت در زمان سلطان مرادخان در ۹۸۶.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۷۷۴/۱۱-ف و ۳۷۷۳/۱۱-ف
نسخه اصل: پاریس .S. P ۱۷۶۹ (بلوشه ۱۰۶/۴ ش ۲۱۴۹). خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۶ق [فیلمها ف: ۲-۲۴۷]

← پاسخ ارسطو به اسکندر ← الحدود
← پاسخ استرابادی به عاملی ← جواب مسائل ظهیری

● **پاسخ استفتاء** / فقه / عربی
pāsox-e esteftā'
دزفولی، محمد طاهر، -۱۳۱۵ قمری
dezfūlī, mohammad tāher (- 1898)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۴۵/۲
آغاز: مسئلة استفتاها بعض طلب العلوم من جناب استاذن الاکرم ... الشیخ محمد طاهر صوره السئوال ما یقول العلماء رضوان الله علیهم فی المسافر ... هل له الخروج فی اول العشرات؛ **انجام:** اذ لا اقامة بعد الوصول ولا قصد مع الذهول ولکن بعد فی ذلک للنظر مجال وللشعر مقال والله العالم بحقایق الاحوال
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲ص (۳۴-۳۵) [سنا: ف: ۲-۱۸۰]

● **پاسخ امیر المومنین علی (ع) به این سوال: کیف دفعکم عن هذا المقام** / حدیث / عربی
pāsox-e amīr-al-moʻmenīn ʻalī be īn soāl: kayfa dafaʻa-kum ʻan hāḏa-l maqām
نقل از شرح ابن ابی الحدید در شرح این قطعه از نهج البلاغه «و من کلام له لبعض اصحابه و قد سئله کیف دفعکم عن هذا المقام و قد کنتم احق بها». در این بخش زوجات و فرزندان آن حضرت را به شرح یاد می‌کند.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۳۱/۳-طباطبائی
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲ص (۱۷-۱۸) [ف: ۲۳-۵۷۵]

● **پاسخ امین الدین تبریزی** / پاسخ پرسش‌ها / عربی
pāsox-e amīn-od-dīn-e tabrīzī
حاج بله تبریزی، امین الدین، -۷۲۰ قمری
hāj bale tabrīzī, amīn-od-dīn (- 1321)
پاسخ دیگری است به سؤال عضدالدین ایجی از امین الدین تبریزی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۳۱/۴۷-طباطبائی
آغاز: ان قیل ما وجه تخصیص الضمیر بالعبد علی تقدیر تعلق من مثله بفاتوا مع تجویز کونه له و للمنزل علی تقدیر تعلقه بالسوره قلنا الجواب یقتضی مقدمتین؛ **انجام:** فیکون القسم الرابع فاسدا علی الوجهین و الله اعلم و احکم
خط: نسخ، کا: شیخ محمد علی بن محمود تبریز، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی نخودی رنگ، جلد: تیماج قهوه‌ای تیره، ۱ص (۱۳۰پ)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۳-۸۳۲]

● **پاسخ بدخواهان** / فارسی
pāsox-e badxāhān
کسروی، احمد، ۱۲۶۹-۱۳۲۴ شمسی
kasravī, ahmad (1890-1945)
تاریخ تألیف: ۱۳۲۳

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۳۰-۴۷۵۴-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۰۰]

● **پاسخ بعضی اخبار مشکله** / کلام و اعتقادات / عربی
pāsox-e baʻzī axbār-e moškele
چنین می‌نمایاند که سؤال‌کننده برخی از اخبار مشکله‌ای که

سید کاظم رشتی (-۱۲۵۹ق)، در آثارش آورده ندانسته است و از یکی از شاگردان سید در زمان حیات سید از معنی آنها پرسیده و او جواب داده است. در برگ ششم آمده: «قال سلمه الله ما معنی کلام مولینا جناب الحاج السید کاظم سلمه الله فی رسالة السلوک و الان انت بیده محفوظ المراتب فی کل العوالم ... اقول المراد من الدرة البیضاء.»

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۲۷۲۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ فرنگی آهار مهره؛ جلد: تیماج عنابی لایه ای، ۳۰گ، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۳-۸۶۴]

← پاسخ به اعتراضات ⟵ الاعتقادیة

← پاسخ به پادری ⟵ اثبات نبوت خاصه

● **پاسخ به پاسخ آقای جهاندار عضو حزب توده ایران** / حکومت و سیاست / فارسی

pāsox be pāsox-e āqā-ye jahāndār ʻozv-e hezb-e tūde-ye īrān

آزاد، ق۱۳ قمری

āzād (- 19c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۵-۴۷۵۴-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۰۲]

● **پاسخ به پرسش شیخ شرف الدین قونوی** / فلسفه / فارسی

pāsox be porseš-e šeyx šaraf-od-dīn-e qūnavī

شیخ صدرالدین

šayx sadr-od-dīn

پرسش از شیخ شرف الدین قونوی پاسخ از شیخ صدرالدین، درباره اینکه از کجا آمده‌ایم و به کجا می‌رویم و ما الحاصل؟

آغاز: گویند شیخ شرف الدین قونیوی از شیخ صدرالدین قدس سرهما پرسید که من این الی این و ما الحاصل فی البین یعنی درین که موجودیم اول کجا بودیم

انجام: که چنین انتظار استعداد او را نیز باطل کند و امت را محقق و زاد و توشه را نیست گرداند ... و انه ولی الخیرات و مفیض السعادات

[فهرستواره منزوی ۹۱/۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۹۴۲/۳۲

آغاز: گویند شیخ شرف الدین قونیوی از شیخ صدرالدین قدس سرهما پرسید که من این الی این و ما الحاصل فی البین یعنی درین که موجودیم اول کجا بودیم؛ **انجام:** که چنین انتظار استعداد او را نیز باطل کند و امت را محقق و زاد و توشه را نیست گرداند ... و انه ولی الخیرات و مفیض السعادات

خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج کبود، ۲گ (۹۶پ-۹۷)، ابعاد متن: ۱۲×۲۲، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۴-۱۸۶]

← پاسخ به پرسش عبدالوهاب (نشاط) ⟵ رد صوفیان

● **پاسخ به پرسشهای کلامی** / کلام و اعتقادات / فارسی

pāsox be porseš-hā-ye kalāmī

نوری، علی بن جمشید، -۱۲۴۶ قمری

nūrī, ʻalī ebn-e jamšīd (- 1831)

پاسخ به ۳۵ پرسش گوناگون است که به مباحث گوناگون کلامی و فلسفی می‌پردازد. در الذریعه از این رساله با نامهای گوناگون یاد کرده در جلد دوم (ص ۸۵) با نام «الاسئلة السلطانية» آمده که پرسش‌ها را از فتحعلی شاه و پاسخ‌ها را از حکیم نوری دانسته است؛ در جلد ۵ (ص ۲۱۰) با عنوان «جوابات سلطان آقا محمد خان» که پرسش‌ها را از آقا محمد خان قاجار فرض نموده است؛ در جلد ۱۲ (ص ۲۴۶) با عنوان «سؤال و جواب» که در حاشیه کشف الفوائد علامه حلی چاپ شده که تقریباً یک سوم از این نگاشته است. برخی پرسش‌ها را از میرزای قمی دانسته‌اند که با توجه به مضمون عامیانه برخی پرسش‌ها این انتساب بسیار بعید است. پرسش‌ها عبارت است از: ۱. تجرد نفس؛ ۲. جایگاه روح نسبت به بدن؛ ۳. چگونگی ورود حضرت ادریس و عیسی به بهشت با بدن جسمانی یا غیر آن؛ ۴. چگونگی بدن میت و صدق و کذب اخبار میت؛ ۵. فنای بهشت و دوزخ؛ ۶. سبب تسمیه حواریون حضرت عیسی؛ ۷. حقیقت خواب؛ ۸ خلقت بالفعل بهشت و دوزخ؛ ۹. خوردن و آشامیدن و ازدواج بهشتیان؛ ۱۰. مرا از قالب مثالی و ...؛ ۱۱. جبر و اختیار؛ ۱۲. دلیل بر نبوت خاصه در مناظره با نصارا؛ ۱۳. خلقت روح و علم بدان؛ ۱۴. جایگاه بهشت دنیا؛ ۱۵. عذاب قبر؛ ۱۶. صدقه و دعا رافع اجل محتوم است؟؛ ۱۷. ملائکه و بیان ذکوریت و اناثیت آنها؛ ۱۸. علت سرخی آسمان و ...؛ ۱۹۰ تجرد روح؛ ۲۰. ارتباط روح و بدن؛ ۲۱. قالب مثالی و پرسش از معراج جسمانی؛ ۲۲. جایگاه بهشت و دوزخ حقیقی؛ ۲۳. چگونگی حضور پیامبر و ائمه در نزد محتضر؛ ۲۴. خلقت روح و تفضیل ائمه بر یکدیگر؛ ۲۵. تاثیر لعن بر اشقیاء و صلوات بر اولیاء؛ ۲۶. شرح فقره‌ای از دعای کمیل؛ ۲۷. رجعت، سؤال قبر، لوح محفوظ و محو و اثبات؛ ۲۸. قضای الهی؛ ۲۹. علم حق در عالم ذر؛ ۳۰. فوت پیامبران و اولیاء؛ ۳۱. حقیقت خواب و اخبار میت؛ ۳۲. جبر و اختیار؛ ۳۳. پرسش از حدیث قرب نوافل و انتساب تردد به خداوند؛ ۳۴. تأویل ابیاتی از شیخ بهائی و ملای روم؛ ۳۵. علم

امام و تنافی آن با وقوع در تهلکه بویژه در اخبار حضرت رضا و حضرت علی علیه السلام.
آغاز: سوال علمای امامیه و فقهای اثنی عشریه رضی الله عنهم چه میفرمایند در این مسئله شرعیه که آیا روح انسانی مجرد است یا مادی برای او فانی شدن هست یا نه اگر بفرمایند مجرد است و فانی نمیشود چه میفرمایند در خصوص آیه شریفه کل شی هالك الاوجه
انجام: بحلاوت بچشم زهر که شاهد ساقی است ×× به ارادت بکشم درد که درمان هم از اوست. تا پا از دائره قسمت سراسر رحمت پر حکمت حق بیرون ننهادیر خودسری و خود رائیکه محض و بال است برزخ خود نگشاده باشند. در دائره قسمت ما نقطه تسلیمیم لطف آنچه تو اندیشی حکم آنچه تو فرمائی. در باب بلا نسبت ببعض لا تلقوا فرمودند و نسبت ببعض دیگر در سارعوا بر رخ تمنای ایشان گشودند در حق او مدح در حق تو ذم و در حق او شهد و در حق تو سم فافهم. رضا بداده بده وز جبین گره بگشا ×× که بر من و تو در اختیار نگشاد است. مجمل و ملخص سخن اینست که عصمت مانع از ارتکاب معاصی است و السلام
چاپ: به کوشش حامد ناجی اصفهانی، در گنجینه بهارستان، حکمت (۱) (تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۷۹)
[دنا ۶۱۸/۲؛ فهرستواره منزوی ۹۳/۶ و ۱۶۰/۶ با عنوان «روح»]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۲۱۳/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و خلافت حضرت رسالت بعداز رحلت آن حضرت منحصر به حضرت علی بن ابی طالب است پس خلافت حقه بلافصل خاصه وحق اوست.
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: فضلعلی بن درویش محمد تقی نوری، تا: رمضان ۱۲۱۱ق، جا: اصفهان؛ مصحح؛ مهر: کاتب «عبده الراجی فضلعلی» (بیضوی)، «العبد المذنب فضلعلی» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۱۹گ (۵۵پ-۷۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۴۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۷۸۳/۹
آغاز: سئوال در احادیث هست که وقت سکرات موت پیغمبر ... و ائمه هدی و جبرئیل ... بنزد میت حاضر میشوند؛ **انجام:** عصمت مانع از ارتکاب مناهی است و السلام و الاکرام.
از سؤال ۲۳ تا آخر؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد بن میرزا مهدی نوری، تا: ۱۲۴۳ق؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج مشکی، ۳۰ص (۹۳-۱۲۲)، ۱۸ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۲-۲۷۷۱]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۸۹۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: حاج محمد خلیل فرزند محمدحسین قاینی، تا: ربیع الثانی ۱۲۷۷ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی کاغذ ابری عطف پارچه مشکی، ۲۸گ، ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲-۷۴۲]

۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۹۲۸۳/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ به طور چلیپا؛ جلد: مشمع مشکی، ۴۷گ، ۱۳ و۱۴ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲-۳۴۷]

۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۱۴۳/۳
آغاز: برابر
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد. تا سؤال و جواب دوازدهم؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳-۵۹]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۱۹/۱۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نازك اصفهانی، جلد: تیماج قرمز سیر، ۲۶ص (۳۴۳-۳۶۸)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۹-۲۶۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۹۰۹/۱۵
آغاز: لك الحمد اللهم ملهم الصواب و علی نبیك الأواب الصلاة المستجاب و السلام المستطاب و علی اتباعه من الآل و الاصحاب
نسخه اصل: همان نسخه بالا؛ تذکر۱: در فهرست این شماره بازیابی آمده است اما عکس حاضر مطابق با نسخه شمار ۱۷۱۹ مجلس است. تذکر۲: این نسخه در فهرست که با عنوان «اجوبة المسائل» معرفی شده است در واقع در ابتدای خود رساله دیگری را دارد از جلال الدین دوانی در شرح بیت حافظ «پیر ما گفت خطا ...» و آغازی که فهرست‌نگار ذکر کرده است آغاز همان رساله دوانی است. لازم به تذکر است این تفکیك در فهرست مجلس (۹: ۲۶۲) که اصل نسخه در آنجا معرفی شده است به درستی انجام شده است.) [عکسی ف: ۳-۱۱۵]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۷۱/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** ویکفیك لبیان اوصافه لقبه بالنوری (چهاردهم شهر جمادی الثانی یوم الاحدسنة۱۲۴۷)
خط: نستعلیق، کا: محمد محسن بن آقا میرزا محمد حسین پسر میرزا عبدالغنی طبیب کرمانی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی کبود و سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴گ (۲پ-۲۵ر) [ف: ۱۰-۱۷۱۵]

● پاسخ به پرسشهای هراسکانی / فلسفه، اخلاق / فارسی
pāsox be porseš-hā-ye harāskānī

بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، -۶۶۷ ؟ قمری
bābā afzal-e kāšānī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1269)

منتخب یا منتخب الدین هراسکانی که از شاگردان و پیروان بابا افضل کاشانی بوده است چون از استاد دور شده بود یازده پرسش در عرفان و اخلاق از استاد کرد و پاسخ خواست و این بازپسین سخنانی بود که بابا به نگارش در آورد تا اینکه درگذشت و از مرق برای هراسکانی فرستادند و گفتگوی ۷ و ۸

آن درباره گفته‌های غزالی است در کیمیای سعادت که در آنجا آمده که خدا در این جهان دانستنی و در آن جهان دیدنی ولی نه با دیدار این‌جهانی و همین را مردم نپسندیدند و گوینده را بدکیش خواندند. هراسکانی از استاد که کیمیای سعادت را گزین نموده بود می‌خواهد روشنش سازد. در همین جا است که هراسکانی از استاد تفسیر چند آیه و خبری را می‌خواهد و او می‌گوید سخنی را که بر زبان من نرفته تفسیر گفتن گزاف است مگر اینکه من آنچه از این سخنان دریافتم بر گویم. (دانش پژوه)

آغاز: سؤال: آدمی چون از مادر می‌زاید طالع او همی گیرند و بران حساب هست و سعد و نحس و رنج و راحت بیرون می‌آورند

انجام: و هر چه از حاجت وقت برگذشت جمله ناسزا و ناشایست شمر و دران سعی کردن ضایع کردن عمر خود دان. این جوابها آخر سخن خواجه بود. چون به جوار رحمت حق پیوست از مرق به منتجب الدین هراسکانی فرستادند که سائل بود.

چاپ: در مصنفات افضل الدین محمد مرقی کاشانی، به تصحیح مجتبی مینوی و یحیی مهدوی (تهران، خوارزمی: ۱۳۶۶ (چاپ دوم)) (صص ۷۲۸-۷۱۷)

[فهرستواره منزوی ۶: ۹۳]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۴۵/۱۵ حکمت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ جلد: تیماج مشکی یک‌لا، قطع: وزیری [ف: ۲-۴۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۴۵۶/۸

آغاز: منتخب اشکالی چند که ازو شخصی سئوال کرد و او جواب آنها نوشت و این سخنهای اخر سخن او بود تا بجوار ایزدی پیوست. سؤال نماید؛ **انجام:** جواب به سؤال ۳: همچنین نفس بهیمی و سبعی تا سحر نفس انسانی باشد نباشد و هیچ سبع بد بیند مردم بهیمه طبع و سبع خواهد بود.

پس از سؤال سه در دفتر حاضر سؤال ۱۰ و با نسخه چاپی متفاوت است. اینک آغاز سؤال ۱۰ (که در این دفتر شماره ۴ هست): رقعه از آن او-دعاگوی مولانا روز و شب مرید و هواخواه است اما عاجز و بیخبر بازمانده است از آنکه هوی بر خرد مستولی شد و پای ... سؤال آخر در این دفتر همان هفتم مجموعه مصنفات است در معنی روح؛ انجام سؤال ۷: تلك امة قد خلت لها ما کسبت و لکم ما کسبتم و لاتسالون عما کانوا یعملون

بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی نباتی رنگ، جلد: مقوایی آبی رنگ با عطف گالینگور قهوه‌ای و گوشه‌های مشکی، ۱۵ص (۱۷۵-۱۸۹)، قطع: نیم خشتی، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۰-۱۳۸۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۸۲/۱۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با نسخه چاپ شده در مجموعه مصنفات اختلافات بسیار دارد؛ کاغذ: اصفهان شکری آهار مهره، جلد: تیماج قرمز، ۲۱ص (۲۹۱-۳۱۱)، ۱۶ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۰-۲۱۴۶]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۹۱/۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و فایده بار ندهد. تلك امة قد حلت لها ما کسبت

در نسخه هشت پرسش و پاسخ دیده شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، ۶گ (۱۷۳پ-۱۷۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۸/۸سم [ف: ۷-۲۴۷]

۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۴۲/۵۳

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ مقوایی، ۹گ (۲۲۷پ-۲۳۵ر)، ۲۴- ۳۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۱۴۷]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۵۸۱/۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: شیخ علی بن محمود کاتب، تا: دوشنبه ۲۶ شوال ۱۰۶۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آبی ضربی مقوایی، ۱۸ص (۲۰۹-۲۲۶)، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۹-۱۳۸۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۸۰/۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و چون خرد غالب شد ارزوهای تن و کام و مراد وی کم شوند و مغلوب کردند

تنها ۵ پرسش و پاسخ است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ ۳گ (۲۷۱-۲۷۳) [ف: ۱۵-۳۲۹]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۲۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و از جهان نام گذشتگان بردن خاصه جز پند و فائده بار ندهد تلك امة قد خلت ... عما کانوا یعملون

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرد ساده، ۴گ (۱۰ب تا ۱۴ب)، ۱۷ سطر (۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳-۱۹۲]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۰۳۰/۳

آغاز: منتخب اشکالی چند که از او شخصی سوال؛ **انجام:** چنانکه روشن شده است بر علماء و مردم بگفته بنموده تمام شد سخن در میان

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن امیر محمد قاسم حسینی، تا: ۱۱۵۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، عطف میشن مشکی، ۶ص (۳۸-۴۳)، ۱۶سطر کامل (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۶-۸۱۳]

۱۰. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۷۲/۱۰-ب

به ترتیب چاپی نیست؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن حاجی ملا عبدالغنی تفرشی، تا: ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ مقوایی، ۴گ (۱۳۱ر-۱۳۴ر)، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲۳]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۳۱/۷

خط: تعلیق، کا: محمد علی، تا: ۱۳۰۲ق، جا: تهران، مدرسه سپهسالار تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی، ۹گ (۱۲۴ر-۱۳۲پ)، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۳-۱۹۳]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۴۵۴/۶/۱۱

خط:شکسته نستعلیق،کا:محمد خان،تا: ۱۳۳۳ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵-۵۹۶]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۰۳۱/۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** لمع المحسنین. این جوابها آخر سخن خواجه بود چون بجوار رحمت حق پیوست از مرق بمنتجب الدین هراسکانی فرستادند، که سؤال کرده بود. و السلام علی اهل السلام

خط: نسخ خوب، کا: محمد علی متخلص بعبرت نائینی، تا: دوشنبه ۱۳ ذیقعده ۱۳۴۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۱۳ص (۶۲-۷۰پ)، ۱۸ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۴-۳۴۵]

۱۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۹۱۲/۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** از مجاهدت مبارک تر نیست. و الذین جاهدوا ... المحسنین (برابر ص ۷۲۱ مصنفات) این جوابها آخر سخن خواهد بود. چون به جوار حق پیوست. از مرق به منتجب الدین هراسکانی فرستادند که سایل بود (ص ۷۲۸ مصنفات)

بی‌کا، بی‌تا؛ ترتیب پرسش و پاسخها در نسخه ما مانند دیگر نسخه‌ها با چاپی یکی نیست؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج حنایی ضربی مقوایی، ۲گ (۱۳۷ر-۱۳۸پ)، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۳-۲۸۴]

۱۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۴/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بگریزید و دور شوید از هر چه به خود بد می‌شناسید که از مجاهده مبارک ترین است قال تعالی و الذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا ... و این جوابها آخر سخن خواجه بود چون به جوار حق پیوست

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای روشن مجدول عطف تیماج زرشکی مذهب، ۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف مخ: ۱-۲۹۹]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۶۷/۷/۳

بندها در این نامه در مقایسه با چاپی بدین ترتیب آمده است: ۱، ۲، ۹، ۷، ۸، ۵، ۱۰، ۴؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی گرد، ۴گ (۱۹پ-۲۲پ)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵سم [ف: ۹-۹۱۹]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۹۱۹/۴

آغاز: سئوال چون خواهند که خرد بر هوا مستولی باشد چه عمل باید کرد و بر چه طریق زندگانی باید کرد پیوسته. جواب هوا آرزوی کارهای ناپاینده بود و چون بسیار شوند؛ **انجام:** و چون خرد غالب شد آرزوهای تن و کام و مراد وی کم و شود و مغلوب گردد.

سوال دهم چاپی را دارد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهان نخودی، جلد: مقوای مشکی با عطف از کالینگور آبی، ۱ص (۴۰)، چیلپا سطر، قطع: بیاضی، اندازه: ۱۳/۶×۲۵سم [ف: ۹-۶۱۸]

۱۸. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۸۵۱/۱۱

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رقعی [ف: ۳۱۵]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۹۰۳/۱۰

تا نیمه پرسش و پاسخ هشتم همان شماره پنجم چاپی در ۷۲۱؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: پارچه ترمه ای مقوایی، ۷ص (۲۸-۳۴)، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۲-۲۸۹۲]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۸۰۵/۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و دور شوید از هر چه بخود بد میشناسید ... جوابها از سخن خواجه بود چون بجوار حق پیوست.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قرمز، ۳ص (۴۶-۴۸)، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۱۳-۲۰۷]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۹۷۴/۳

آغاز: و من مکاتبه کلماتی چند از اقلام مبارک آن خلاصه احباء عصر نو باوه بوستان خرد و اتاه من فضله؛ **انجام:** ساعات شب روز خویشتن را به مجاهده مستغرق گرداند تا بر جاده که از ازل سوی ابد است مستقیم گردد انشاءالله تعالی و الذین جاهده اقینا لنهدینهم سبلنا و ان الله لمع المحسنین.

در مجموعه مختصریست شامل بر تعدادی از افادات بابا افضل کاشانی: ۱-پاسخ به نامه شیخ شمس الدین (به شماره ۵۹۷۴ ثبت شده) ۲-گفتاری در توحید ۳-پرسش و پاسخ از طالع موالید ۴-باز پرسش و پاسخ از طالع موالید ۵- پاسخ و پرسش از هوای نفس ۶- در بقاء روح ۷- غلبه بر هوای نفس ۸- گفتاری حکمتی در تقسیم موجودات ۹- گفتاری در نفس. که از شماره سه تا هفت به پاسخ پرسشهای هراسکانی مربوط می‌شود و شماره نه مربوط به فایده جدائی روح از تن است؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ در فهرست با شماره ۵۹۷۵ آمده است. بطور چلیپا؛ مجدول به طلا و تحریر؛ واقف: نائینی؛ ۱گ، اندازه: ۲۶×۴۳سم [ف: ۶-۴۰۴]

● **پاسخ به پزشکی** / عرفان و تصوف / فارسی

pāsox be pezeškī

نوربخش خراسانی، محمد بن محمد، ۷۹۵-۸۶۹ قمری

nūrbaxš-e xorāsānī, mohammad ebn-e mohammad (1393-1465)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۱۳/۲۴-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۷۹۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۵ق؛ ۴گ (۲۳۰-۲۳۳)، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱-۴۱۳]

● **پاسخ به جمعی از افاضل ابهر** / فلسفه / فارسی
pāsox be jam‘ī az afāzel-e abhar
صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹-۱۰۵۰ قمری
sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572-1641)
این رساله ، پاسخی است که ملاصدرا به جمعی از افاضل ابهر در خصوص یک مسئله حکمتی داده است. اصل جواب به عربی است ولی بعد از آن شرحی به فارسی در توضیح مطلب داده شده است.

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۵۴-الف/۴۹۲/۲
آغاز: بسمله-کتب بعض الافاضل من سکان الابهرالی جدی العارف العلامه رفع الله قدره و اعلی مقامه لیسأله عن هذه المسئله؛
انجام: و هو یوم لقاء الله و کان فی هذا المعنی ما قاله العارف الشیرازی این جان عاریت که به «حافظ» سپرده دوست.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا با تیماج سرخ، ۴ص، ۱۷ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲-۹۰]

● **پاسخ به چند سؤال** / کلام و اعتقادات / فارسی
pāsox be čand so’āl
همدانی شیخی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۳۹-۱۳۱۹ قمری
hamadānī šayxī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja‘far (1824-1902)
تاریخ تألیف: دوشنبه ۲۳ محرم ۱۲۷۸ق
رساله کوتاهی است در پاسخ به چند سؤال اعتقادی از جمله: ۱. معنی اینکه حضرات ائمه علل اربع هستند؛ ۲. معبود حضرات چه چیز است مخاطب در قرائت حضرات ایاک نعبد کیست؛ ۳. ایشان با خداوند عالم متحدند یا مغایر هستند؛ ۴. معرفت امام زمان که از اصول مذهب است چیست مراد از امام زمان؛ ۵. علل اربع مرکب اند یا بسیط.

تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۶۰۲/۱۷
آغاز: حمدله ... و بعد این چند کلمه ای است در جواب چند مسئله که بعضی سؤال کرده بودند ... سؤال معنی این که حضرات ائمه علل اربع هستند چه چیز است ؟؛ **انجام:** و همچنین در سایر اسباب و مسببات آن ها و ذات مقدس او رطوبت و چربی و گرمی و سایر اسباب و آلات نیست. و السلام علی من اتبع الهدی.
خط: نسخ، کا: احمد بن ابی القاسم مازندرانی، تا: ۱۲۹۸ق؛ ۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱-۸۵]

● **پاسخ به حاکم لاهیجان** / پاسخ پرسش‌ها
pāsox be hākem-e lāhījān
شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳-۱۰۳۰ قمری
šeyx-e bahā’ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547-1621)

تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه: بدون شماره
بی‌کا، تا: ۱۰۹۸ق [میراث اسلامی: ۵-۶۰۳]

● **پاسخ به دو پرسش** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی
pāsox be do porseš
تهرانی نجفی، هادی بن محمد امین، -۱۳۲۱ قمری
tehrānī najafī, hādī ebn-e mohammad amīn (- 1903)
پاسخ به دو پرسش است که شخصی درباره دو شبهه از شبهات شیخیه از مؤلف پرسیده و وی آنها را پاسخ گفته است: ۱. المعرفة فرع ادراک المعروف؛ ۲-کلام کرمانی در ارشاد که امام غائب به کار مردم نمی‌خورد و احتیاج به امام حی حاضر معصوم دارند.
آغاز: حجة الاسلاما ... چه می‌فرمائید در جواب این دو شبهه که بعضی از اشخاص در ذهن بعضی از عوام مرکوز نموده اند
انجام: این مجملی است از احوال دشمنان دین و تفصیل را در رساله بیان کردیم

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۲۶۵/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۱۷۸پ-۱۸۷ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۶۴]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۳۰۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: اکبر بن فیض الله بدررنجبر، تا: ۱۱ جمادی الاول ۱۳۱۴ق، جا: کربلا؛ از روی نسخه عبدالعلی آقا برادر میرزا صادق شاگرد مؤلف به تاریخ دوشنبه ۱۱ جمادی الاول ۱۳۱۴ در کربلا نگاشته، ۲۰/۴/۴ جهت کتابخانه محدث؛ جلد: مقوایی، عطف پارچه‌ای، ۱۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۶۵]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۱۳۵/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن حسین غروی، تا: چهارشنبه ۱۶ ربیع الثانی ۱۳۲۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰گ (۱۵۲پ-۱۶۱ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸-۳۶۴]

● **پاسخ به دوستی** / پاسخ پرسش‌ها
pāsox be dūstī ...
کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵-۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810-1871)

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۸۱/۳ ـ د

پاسخ به دوستی درباره گرفتاری قوم لوط و رهیدن خاندان او در آن شهر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی ضربی، ۱۸گ (۲۸پ-۴۵پ)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲/۵) [ف: ۱-۲۹۳]

● **پاسخ به رساله فراموشخانه** / تاریخ ایران، حکومت و سیاست / فارسی

pāsox be r.-ye farāmūš-xāne

وابسته به: فراموشخانه = اسرار فراموش خانه؛ ملکم (۱۲۴۹-۱۳۲۶ق)

گویا از علی منشی تبریزی در خرده گیری از آن رساله.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۲۵۷/۶

آغاز: جوابی است که یکنفر از اهل تبریز بکتابچه فراموشخانه نوشته است بسم الله و الحمد الله و الصلوة علی محمد و آله در این تاریخ کتابچه ای از میرزا ملکم در باب فراموشخانه بنظر رسید که بیکی از علماء نوشته.؛ **انجام:** و تخلف از قول او را

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج تریاکی، ۹گ (۱۷۲-۱۸۰)، ۱۳ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۱-۲۲۱۴]

● **پاسخ به سؤالات اهالی رشت** / کلام و اعتقادات / فارسی

pāsox be so’ālāt-e ahālī-ye rašt

همدانی شیخی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۳۹-۱۳۱۹ قمری

hamadānī šayxī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja‘far (1824-1902)

تاریخ تألیف: 15 ذیحجه ۱۲۹۸ق

پاسخ به چند سؤال است درباره عقاید شیخیه و اظهاراتی که همدانی در مجالس درس نموده و مورد سؤال عده‌ای از اهالی رشت واقع شده است.

تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۶۰۲/۱۹

آغاز: الحمد لله و سلام علی الذین اصطفی و اللعنة علی من سلك سبیل الروی و بعد چون بعضی از برادران دینی ... از محال رشت بعضی سؤالات فرموده بودند. سؤال در یکی از مجالس درس فرموده اید که انداختن سنگ به هوا؛ **انجام:** اما از برای غیر علقا که اعتنایی نیست و از برای آن ها خود را به زحمت نمی‌اندازیم و الحمد لله رب العالمین.

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛۴گ،۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱-۸۷]

● **پاسخ به سؤالات عباسقلی میرزا** / کلام و اعتقادات / فارسی

pāsox be so’ālāt-e ‘abbās-qolī mīrzā

همدانی شیخی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۳۹-۱۳۱۹ قمری

hamadānī šayxī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja‘far (1824-1902)

تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۷ ذیحجه ۱۲۹۷ق

شاهزاده عباسقلی میرزا سؤالی نموده درباره ایه شریفه «ان الذین آمنوا و الذین هادوا والنصاری و الصائبین من امن بالله و الیوم الآخر و عمل صالحاً فلهم اجرهم عند ربهم ... » و اینکه خلفای مسیحی جلفای اصفهان ادعا کرده اند که: طبق آیه مذکور، ما ایمان به خدا داریم و از اهل فلاح هستیم شما چرا ما را کافر و مخلد در نار می‌دانید؛ ، مؤلف در این رساله به این شبهه پاسخ داده است.

تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۶۰۲/۱۱

آغاز: الحمد لله و سلام علی الذین اصطفی و بعد ون سر کار نواب مستطاب اشرف امجد والا شاهزاده عباس قلی میرزا ... مرا امر فرموده بودند به جواب مختصری به زبان فارسی از برای فرمایشی.؛ **انجام:** شما نمی‌توانید او را بشناسید و تکلیف ما لا یطاق از برای احدی نیست والسلام علیکم و رحمة الله ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، با علامت بلاغ؛ ۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱-۸۷]

● **پاسخ به سؤال حاج آقا محمد قوانینی درباره مؤلف جامع الاحادیث** / پاسخ پرسش‌ها

pāsox be so’āl-e hāj āqā mohammad-e qavānīnī darbāre-ye mo’allef-e jāme‘-ol ahādīs

طباطبائی بروجردی، محمد حسین، ۱۲۵۳-۱۳۴۰ شمسی

tabātabā’ī borūjerdī, mohammad hoseyn (1874-1961)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۲۱۱۳۵

کا: سید مصطفی صفائی خوانساری، تا: ۱۳۶۸ق؛ ۱ص، قطع: وزیری [اهدائی ف: ۳۳۶]

← پاسخ به سؤال حسین بن عبدالقادر بحرانی درباره فناء فی الله ◄ البحرانیة

← پاسخ به سوال درباره معلول ◄ اجوبة مسائل محمد مهدی بن شفیع استرآبادی

← پاسخ به سؤال ملا علی اصغر ⟵ شرح خطبة البیان

● **پاسخ به سؤالی از اسلامبول درباره طالع عقرب** / پاسخ پرسش‌ها
pāsox be so'ālī az eslāmbool darbāre-ye tāle'-e aqrab

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۰۴۳/۱۷
خط: نستعلیق شکسته تحریری، کا: جامع، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج عنابی ضربی با ترنج و سر ترنج و جدول گرهی یک‌لا، ۲گ (۶۴پ-۶۵ر)، اندازه: ۱۰/۶×۱۵/۹سم [ف: ۲۹/۲-۶۵۹]

● **پاسخ به سؤالی درباره عمل به فتاوای کتب فقهی** / فقه / عربی
pāsox be so'ālī darbāre-ye 'amal be fatāvā-ye kotob-e feqhī
حر عاملی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳-۱۱۰۴ قمری
horr-e 'āmelī, mohammad ebn-e hasan (1624-1693)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۶۷۱/۲
آغاز: بسمله. الحمدلله علی افضاله و الصلوة و السلام علی محمد و آله و بعد فقد سأل بعض فضلاء الصلحاء عمن له معرفة بالعربیة هل یجوز له ان یعمل بما یفهمه من فتاوی الکتب الفقهیة ام یجب علیه ان یعمل بما یفهمه من احادیث الکتب الاربعة و نحوها من الکتب المعتمدة و الجواب و بالله التوفیق انه ینبغی للانسان؛ **انجام:** بکتاب واحد معتمد لکن یعمل بما فیه من الحدیث الصریح و الله ولی التوفیق
خط: نستعلیق، کا: عبدالرحمان، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۱گ (۳۱ر- ۳۱پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۶سم [ف: ۳۱-۴۴]

● **پاسخ به شبهات سلمان از سماء رحمن نازل** / بهائیت / فارسی
pāsox be šobahāt-e salmān az samā' rahmān nāzel
بهاء الله، حسینعلی بن میرزا بزرگ، ۱۲۳۳-۱۳۰۹ قمری
bahā'-ol-lāh, hoseyn-'alī ebn-e mīrzā bozorg (1818-1892)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۵۶۷/۲
آغاز: السلمان از شهر جان بنسایم قدس رحمن بر اهل اکوان و امکان مرور نما و بقدم استقامت؛ **انجام:** و البهاء علیك یا سلمان و علی الذین ما باعوا کلمات الله بتوهمات مردود.
خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج یشمی، ۹گ (۴۳پ-۵۱پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۱سم [ف: ۴۱-۵۲]

← پاسخ به شبهات نبوت ⟵ رساله کلامی

● **پاسخ به شبهه‌ای درباره رد شمس** / کلام و اعتقادات / فارسی
pāsox be šobhe-ī darbāre-ye radd-e šams
همدانی شیخی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۳۹-۱۳۱۹ قمری
hamadānī šayxī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja'far (1824-1902)
تاریخ تألیف: شنبه ۱۳ ذیقعده ۱۲۹۰ق؛ محل تألیف: کربلا
مؤلف گوید: چون بعضی از اکابر دولت ایران معاشرت دارند با بعضی از منافقین که ظاهراً اظهار تشیع می‌کنند و باطناً از نصاری بدترند و ایشان به خیال خودشان ایرادی وارد آورده‌اند بر رد شمس از برای حضرت امیر المؤمنین (ع)، و آن جناب عبارات ایشان را فرستاده و جوابی خواسته‌اند، پس آن عبارات را ذکر می‌کنم و جواب آن را عرض می‌کنم.
آغاز: حمدله. و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین ... و بعد چنین گوید بنده خاکسار خاسر ابن محمد جعفر، محمد باقر ... که چون بعضی از اکابر دولت ایران معاشرت دارند با بعضی از منافقین.
انجام: و همین قدر بیان از برای صاحبان شعور و متدینان بی غرض و منظور کافی است و صلی الله ... و چون در سفر کتاب همراه نبود از ذکر کردن اصل حدیث و بعضی از واقعات این قضیه محروم شدم تمام شد.
[فهرستواره منزوی ۹/۳۶۶]

تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۶۰۲/۸
آغاز: حمدله. و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین ... و بعد چنین گوید بنده خاکسار خاسر ابن محمد جعفر، محمد باقر ... که چون بعضی از اکابر دولت ایران معاشرت دارند با بعضی از منافقین؛ **انجام:** و همین قدر بیان از برای صاحبان شعور و متدینان بی غرض و منظور کافی است و صلی الله ... و چون در سفر کتاب همراه نبود از ذکر کردن اصل حدیث و بعضی از واقعات این قضیه محروم شدم تمام شد.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با علامت بلاغ؛ ۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱-۸۹]

● **پاسخ به شبهه قائلین به وحدت وجود** / فلسفه / عربی
pāsox be šobhe-ye qā'elīn be vahdat-e vojūd
تنکابنی، محمد بن عبدالفتاح، ۱۰۴۰-۱۱۲۴ ؟ قمری
tonekābonī, mohammad ebn-e 'abd-ol-fattāh (1631-

1712)

در نظریه قائلان به وحدت وجود، قول به وحدت از آنجا ناشی می‌شود که وجود ممکنات را یا اعتباری می‌گرفت یا اصیل در اعتباری. اعتباری مخالف در بداهت می‌شد و در شق ثانی اثبات وحدت می‌گشت. محمد بن عبدالفتاح بر این قول ایراد گرفته است که فرق است بین امور اختراعی و امور اعتباری. در اختراعی این قول صحیح است ولی در اعتباری لازم نیست که وجود اعتبار صرف باشد بلکه از آنچه منشاء انتزاع دارد اگر وجودی اخذ و اعتبار شود بدون آنکه آن امر صرف اختراع ذهن باشد باز اعتباری است پس با این قید دیگر مسأله اعتباری مخالف با بداهت نیست. نویسنده پس از این ایراد خود به پاسخ برمی‌خیزد و مسأله امکان را در وجود با امکان در ماهیت فرق می‌گذارد و سپس به سایر مسائل می‌پردازد. (انوار)

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمد لله رب العالمین و الصلوه علی سیدنا و افضل الانبیاء المرسلین محمد و آله الطیبین الطاهرین قوله.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۸۹/۱۲

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمد لله رب العالمین و الصلوه علی سیدنا و افضل الانبیاء المرسلین محمد و آله الطیبین الطاهرین قوله؛

انجام: علی العوارض الاعتباریه النفس الامریه یصدق

خط: نستعلیق، کا: نورالدین محمد شفیع، تا: ۱۱۲۱ق، جا: اصفهان، خاتون آباد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی یک‌لا، ۲۹ص (۱۶۷– ۱۹۵)،۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۰–۵۴۰]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۵۱۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علیرضا طاهری یزدی [رایانه]

● پاسخ به شیخیه / کلام و اعتقادات / فارسی

pāsox be šeyxīye

رساله‌ای است در جواب یکی از پیروان فرقه شیخیه که مدعی بود کامل ناطق در هر عصری باید یکی باشد و همه باید از او پیروی کنند، اما مؤلف معتقد است که در هر عصری ممکن است یک نفر باشد یا متعدد باشد و با مقدمه کوتاهی در اثبات نبوت پیامبر و امامت حضرت علی (ع) و یازده امام بعد از ایشان، بحث را خطاب به شیعیان اثنی عشری ادامه می‌دهد که متأسفانه از اینجا به بعد از انجام افتادگی دارد که بدین ترتیب معلوم نشد مؤلف از علمای شیخیه است که در این رابطه نظری دیگر دارد یا از مخالفان شیخیه.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۹۵۶

آغاز: بسمله و صلی الله علی محمد و اله الطاهرین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین چون در این شبها در مجلسی اتفاق افتاد حاضر بودم شخصی مدعی این بود که کامل ناطق در هر عصری باید منحصر بفرد باشد و زیاده از یک نفر جایز نیست و استدلالش این بود که ضرورت مذهب شیخیه این است که؛ **انجام:** پس احتیاج به ابطال فرقی که غیر که غیر از اثنا عشری عستند نیست چرا که خداوند باطل کرده باینکه حق نیستند و عجالة حال هم روی سخن با آن جماعت هم نیست روی سخن با شیعه اثنی عشری است

خط: نستعلیق تحریری بد و ناخوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ خریداری از مشیری؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای یک‌لا مجدول میان جداول بوته‌های ریسه‌ای ضربی، ۴گ (۱۰۴پ–۱۰۷پ)، ۲۰ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۱×۱۷/۸سم [رایانه]

● پاسخ به عارف / فلسفه / عربی

pāsox be ʻāref

سبزواری، هادی بن مهدی، ۱۲۱۲–۱۲۸۹ قمری

sabzevārī, hādī ebn-e mahdī (1798-1872)

اسماعیل متخلص به عارف از استاد خویش ملا هادی (گویا حاج ملا هادی سبزواری) درباره زندگی کنونی صاحب الزمان و مطالب دیگر پرسیده و وی بدان پاسخ گفته است و در آن از فیض یاد می‌کند.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۹۹۲/۱

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی هدانا لهذا و ما کنا ... و بعد فیقول اسماعیل المتخلص بعارف ملتمسا عن الاستاد ... مولانا الهادی؛

انجام: فمن رفعه یلزم وضعه ...

خط: نستعلیق، کا: حسن بن نصرالله، بی‌تا؛ کاتب گویا شاگرد ملا هادی سبزواری است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۷گ (۱پ–۲۷ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۳–۲۷۹]

● پاسخ به کسرویان / کلام و اعتقادات / فارسی

pāsox be kasravīyān

دعوتی، میر ابوالفتح، ق۱۴ قمری

daʻvatī, mīr ab-ol-fath (- 20c)

از میر ابوالفتح دعوتی با مقدمه ناصر مکارم شیرازی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۱۲-۴۷۵۴-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۰۲]

● پاسخ به محمد شفیع بن محمد مقیم کاشانی / فقه / فارسی

pāsox be mohammad šafīʻ ebn-e mohammad moqīm-e kāšānī

فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶–۱۰۹۱ قمری

feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598-1680)

رساله‌ای است بسیار کوتاه، در پاسخ پرسش میرزا محمد شفیع بن محمد مقیم کاشانی، از نجاست و حرمت عصیر عنبی و تمری. این رساله، ظاهراً در آثار فیض، ثبت نشده است. میرزا محمد شفیع، شاگرد فیض و نوه ملاصدرا و صاحب کتاب انیس الاسفار و جلیس الابرار است و نخبه فیض را، در همین مجموعه، در سال ۱۰۸۱ق مقابله و تصحیح کرده. وی تا سال ۱۱۲۰ق در قید حیات بوده است.

[الذریعة ۴۵۲/۲؛ ریحانة الادب ۳۶۹/۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۲۹/۲

آغاز: رقیمه کریمه قرة العینی میرزا محمد شفیع وفقه الله لما یحب و یرضی رسید و بر مضمون آن مطلع گردید از نجاست و حرمت عصیر عنبی و تمری سؤال نموده بودند؛ **انجام:** تا محتاج به تحلیل شود بکم آمدن و العلم عندالله

خط: نستعلیق، کا: ظاهراً محمد شفیع بن محمد مقیم، کاشانی، تا: قرن۱۱؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمعی مشکی، عطف: تیماج مشکی، ۱گ (۱۲۰)، ۱۹ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۹×۱۱سم [ف: ۳۴-۷۶]

● **پاسخ به محمد قاسم خراسانی** / فلسفه / فارسی

pāsox be mohammad qāsem-e xorāsānī

فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶-۱۰۹۱ قمری

feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598-1680)

تاریخ تألیف: رجب ۱۰۸۷ق

پاسخ به نامه یکی از دوستان خراسانی مسأله مولانا محمد قاسم درباره مسئله اشتراک لفظی یا معنوی و وجود و صفات.

[الذریعه ۱۹۳/۵]

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۳۶۴/۱۶

کا: علی بن احمد رشتی، بی‌تا؛ جا: یزد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی ضربی مقوایی، ۱۹ سطر، قطع: جیبی [نشریه: ۲-۱۷۹]

● **پاسخ به مسائل** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

pāsox be masā’el

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳-۱۰۳۰ قمری

šeyx-e bahā’ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547-1621)

جواب مسائلی که به نظر بندگان اشرف به دفعات از مجتهد عصر شیخ بهاءالدین علیه الرحمة سؤال فرموده نزدیک به آنچه که در نسخه سپهسالار (۲۷۶/۳ ش ۸۱۵۰/۳، با عنوان: اجوبة مسائل شاه عباس) آمده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۰۱۳/۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی لایی، ۳گ (۴۱پ-۴۳پ)، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶-۴۲۹]

● **پاسخ به ملا جلال دوانی** / نامه‌نگاری / فارسی

pāsox be mollā jalāl-e davvānī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۷۱/۳۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱[ف: ۷-۲۲۶]

● **پاسخ به مهذب الدین** / نامه‌نگاری / فارسی

pāsox be mohazzab-od-dīn

عزیزالدین عدیل

‘azīz-od-dīn ‘odayl

پاسخ عزیزالدین عدیل به مهذب الدین فهرجی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۵/۲۵-ف

نسخه اصل: حمیدیه ش ۱۴۴۷؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۵ق [فیلمها ف: ۱-۴۲۳]

● **پاسخ به نامه امیر خسرو دهلوی** / نامه‌نگاری / فارسی

pāsox be nāme-ye amīr xosro dehlavī

باوردی، شعبان، ق۸ قمری

bāvardī, ša‘bān (- 14c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۶۶/۱۲۰

خط: نستعلیق، کا: نظام الدین احمد بن خواجه محمد علی اخی مازندرانی، تا:۲۴ذیحجه۱۰۳۹ق؛۵ص(۲۵۰-۲۵۴) [مختصر ف: ۱۱۹]

● **پاسخ به نامه حاج محمد علی بن آقا عبدالواحد یزدی امام جمعه** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

pāsox be nāme-ye hāj mohammad ‘alī ebn-e āqā ‘abd-ol-vāhed-e yazdī emām jom‘e

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۸۱۵/۲۲

آغاز: صورت کتابتی که مخدوم مطاع حاج محمد علی خلف المرحوم آقا عبدالواحد الیزدی امام جمعه ...

آغاز پاسخ: بسمله و الحمدلله و سلام علی عباده ... که طالب صادق ... منال پیدا کرد؛ **انجام:** و الاعتساف فی الامور الدنیا و الدین بحق آل طه و یس سلام الله علیهم اجمعین آمین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن لایی سیاه، ۶گ(۱۴۳پ-۱۴۸پ)، ۲۱سطر، اندازه:۱۵×۲۱سم[ف: ۶-۱۱۶]

● **پاسخ به نامه کاشانی** / نامه‌نگاری / فارسی
pāsox be nāme-ye kāšānī
علاء الدوله سمنانی، احمد بن محمد، ۶۵۹-۷۳۶؟قمری
ʻalāʻ-od dowle-ye semnānī, ahmad ebn-e mohammad (1262-1336)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۶۵۴/۱۷
خط: نسخ، کا: علی عسکر بن مؤمن تولمی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی ترنجی مقوایی، ۳گ (۴۷پ-۴۹ر)، ۲۹ سطر (۱۲×۲۳) [ف: ۱۲-۲۶۶۴]

● **پاسخ به هفت پرسش** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی
pāsox be haft porseš
تبریزی، عبدالرحیم بن ولی محمد
tabrīzī, ʻabd-or-rahīm ebn-e valī mohammad
تاریخ تألیف: ۱۲۵۸ق
یکی از اهالی قراباغ در باب برخی مسائل اعتقادی از آخوند ملامحمد ممقانی سؤالاتی نموده که ایشان به جهت اشتغال به تدارک سفر و سایر مشاغل پاسخ به این سؤالات را به مؤلف محول کرده است.
آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد بنده خاکسار عبدالرحیم بن ولی محمد التبریزی بر صفحه ضمایر صافیه برادران صافی طویت می‌نگارد که یکی از طالبان عرفان از ... زنجان ... مسائل چند ... عنوان کرده و حل آنها را از جناب ... الآخوند الملا محمد الممقانی ... در خواسته بود و آنجناب ... بعهده این خاکسار واگذار فرمودند.
[فهرستواره منزوی ۹/۱۶۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۹۸/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و این فقیر در شرح کتاب مشارق الانوار ... ربیع المولود سنه ۱۲۵۸
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، مجدول، ۴۷ص (۱۵۳-۱۹۹)، ۱۶-۲۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۳۲-۳۰۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۰۷۲/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و آنچه ذکر شد برای اهل معرفت و بصیرت کافی است و السلام ... و الحمد الله رب العالمین [العالمین]
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سپاهانی و فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ (۲۰۰-۲۲۲)، ۱۷ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱۱-۲۰۱۷]

● **پاسخ به هفت سؤال** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی
pāsox be haft so’āl
همدانی شیخی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۳۹-۱۳۱۹ قمری
hamadānī šayxī, mohammad bāqer ebn-e mohammad jaʻfar (1824-1902)
مؤلف مسائل مزبور را یکایک طرح کرده و پاسخ گفته موضوع این سوالات نیز عقائد شیخیه است.
آغاز: چنین گوید این خاکسار تبه روز گار محمد باقر عفاالله عنه که در این اوان محنت اقتران مسائلی چند رسید از بعضی از اعاظم و اعیان که پایه شرافت ظاهر و باطن ایشان بیش از آن بود که در بیان آید پس مبادرت در امتثال فرمایش ایشان نمودم هر یک از مسائل را مصدر ساخته جواب را تلو آن عرض میکنم

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۷۶۹/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** کتبه تراب اقدام المومنین اقل العباد المکرمین صلوات الله علیهم اجمعین فی یوم اتب احد عشر شهر رمضان المبارک من شهور سنه ۱۲۹۶. انا لله و انا الیه راجعون و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین
خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن علی اصغر، تا: ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی آهاردار، جلد: تیماج قهوه‌ایی کمرنگ، ۳۳ص (۱۹۳-۲۲۵)، ۱۶ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۹-۱۹۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۵۹۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** واری القلوب عن الحجه فی العمل و لقد عجبت ... و السلام علی من اتبع الهدی
در فهرست با نام «جواب مسائل و شبهات». نام کتاب با توجه به آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: ابوالقاسم، تا: ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج ضربی مزین به جداول خط‌کشی و حواشی زنجیره‌ای ضربی، ۵۷گ، ۱۲-۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۱۶/۳سم [رایانه]

● **پاسخ به یک ایرانی** / فارسی
pāsox be yek īrānī
جهاندار، ق۱۴ قمری
jahāndār (- 20c)
از جهاندار عضو حزب توده ایران، ۱۳۲۴.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۶-۴۷۵۴-۴۷۵۴-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۰۲]

● **پاسخ به یک نامه** / نامه‌نگاری / عربی، فارسی
pāsox be yek nāme
نویسنده پاسخ یکی از صاحب منصبان حکومت (گویا) قاجاریه است. این نامه پاسخی است به نامه درخواست پاداش برای کتابی که مسائل عرضه کرده است. نویسنده این نامه در پاسخ

درخواست آن شخص در ضمن نامه خود چنین نوشته است: «حضرت صاحب رقعه که خود را در عقل و ادراک از اوج افلاک برتر شمارد همان بهتر که از کتاب خود به جواب حقیر کفایت کند و مکتوب مرسل را مکتوم و مهمل گذارد تا ارباب نظر از مطالعه آن به معاتبه برنخیزند و هر دو از لوم لاوم در امان مانیم سبحان الله اگر این مرد عزیز را عقل و تمیز بودی چگونه از چون من که ارجح فلسی علی نفسی و حسی علی قلبی و عینی و فضتی علی مهجتی آمل کرم می‌شد و سائل درم می‌گشت و العجب ثم العجب ... بنده حقیر که در جرکه عمال ممالک محسوبم و در حضرت نائب السلطنت بجای عمل منسوب است که از دربار والا به درگاه اعلی مامور گشته سهام چند در عمده اللنام دارم که ضروری چند نمره فرق جواب فرستم یا بر رقعه مجهولی صره معلوم فشانم ...»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۸۳/۱۱

آغاز: جاء الکتاب نجائل روح و ریحان و مراحته مما حوبل نکت البراعه و البلاغة و الفصاحه جمعت صحیفتک الشریفة بالکتابه بین اللطافة و الظرافة؛ **انجام:** و حالتکم و عرفت مکنون مقالتکم و الله خیر ختام

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسین بن اسماعیل بن حسین تفرشی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۶۱۲-۶۱۳)، ۱۹ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۹-۲۸۶]

● **پاسخ پرسش اهل مولتان = جواب پرسش اهل مولتان** / کلام و اعتقادات / فارسی

pāsox-e porseš-e ahl-e mūltān = javāb-e porseš-e ahl-e mūltān

فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶-۱۰۹۱ قمری

feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598-1680)

پاسخ پرسش صوفیان اهل مولتان است که می‌پرسند از دلیل بر حقیقت مذهب شیعه و جواز سب بعض صحابه چیست. این پرسش توسط عبدالسلام تاجر اصفهانی به‌فیض تقدیم شده است.

آغاز: اما بعد غرض ازاین نوشته بیان آنست که طایفه‌ای از صوفیان شهر مولتان که از خانواده مشایخ کبار آن بلاد بودند مکتوبی به شخصی از قوم خودشان عبدالسلام نام که در شهر اصفهان بتجارت مشغول بود فرستاده بودند ... الحمد لله و سلام علی عباده ... اما بعد طالبان راه حق باید بدانند که براهین عقلیه

انجام: و این سخنان را بمشافهه بیان توان نمود و بنوشتن بیش از این نتوان و العلم عندالله

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۲/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۱؛ برای محمد هادی بن شاه مرتضی ثانی ابن محمد مؤمن کاشانی نوه برادر فیض کاشانی و در حیات فیض کتابت شده و دستخط وی در آغاز مجموعه آمده، مصحح؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۳۸پ-۴۱پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱-۱۰۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۲۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الصلوةعلی رسول الله و اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۴۰ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا [رایانه]

● **پاسخ پرسش بهادرخان** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

pāsox-e porseš-e bahādor-xān

اسلمی هندی، محمد سعید، ق۱۳ قمری

aslamī hendī, mohammad sa‘īd (- 19c)

پاسخ پرسشی است در موضوع شفاعت پیغمبر اکرم (ص)، این پرسش در اطراف گفته‌های خود اسلمی در کتاب «سفینة النجاة» می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۵۰/۲

آغاز: سؤال نواب مستطاب سراج الامراء عظیم جاه بهادر ادام الله اقباله و أحسن الله حاله و مآله؛ **انجام:** وامعان نظر ضروری است و آن عزیز الوجود است، و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۷ ذیحجه ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۱۵گ(۵ر-۱۹ر)،۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲-۲۴۷]

● **پاسخ پرسش حاج ملاحسین بن ملاعلی یزدی** / پاسخ پرسش‌ها / عربی

pāsox-e porseš-e hāj mollā-hoseyn ebn-e mollā-‘alī yazdī

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۶۰۴/۳

خط: نسخ، کا: حسین بن عبدالحسین ماهانی، تا: ۱۸ رمضان ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مقوایی، ۳۳گ (۵۴پ-۸۶پ)، ۱۸ سطر (۹/۵×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۵۵۳]

← پاسخ پرسشهای آقا رضا شش انگشتی ⟵ پاسخ پرسشهای اعتقادی

● **پاسخ پرسشهای ارومی** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

pāsox-e porseš-hā-ye orūmī

ارومی، محمد بن فضعلی، ق۱۳ قمری

orūmī, mohammad ebn-e faz-'alī (- 19c)

تاریخ تألیف: شنبه غره رمضان ۱۲۷۳ق

پاسخ‌های استدلالی است با شواهدی از آیات و احادیث بر پرسش‌های آخوند ملا عباسقلی امجد ارومی که بهصورت متن و شرح نگاشته شده درباره: صفات الهی، معنی تفویض، تفسیر آیه «الخبیثات للخبیثین» و آیه «و لا یجعل الله للکافرین علی المومنین سبیلا» سعادت و شقاوت. بعضی فرازهای پاسخ عربی است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۸۳/۱

آغاز: احمدک یا من یستجیب لدعوة الداعین و یجیب لمسئلة السائلین و اصلی و اسلم علی نبیه و رسوله محمد الذی جعله رحمة للعالمین؛ **انجام:** و اذکر بدعاء الخیر حین مطالعتها و الله خلیفتی و هو خالقی و رازقی و حمیتی و محیی و بیده حشری ونشری

خط: نستعلیق، کا: ارومی، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: مقوایی عطف و حواشی تیماج مشکی، ۲۸گ (۲پ-۲۹پ)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۷-۳۹۴]

● **پاسخ پرسشهای اصلان خان** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

pāsox-e porseš-hā-ye aslān xān

کرمانی، محمد بن محمد کریم، ۱۲۶۳-۱۳۲۴ قمری

kermānī, mohammad ebn-e mohammad karīm (1847-1906)

پنج پرسش است از امیر اصلان خان همدانی درباره روح و بدن انسان پس از مرگ وی، و نظر حاج کریم خان و آنچه در کتاب «ارشاد العوام» خود درباره این موضوع گفته است. پاسخ‌ها در این رساله نسبتاً مختصر و مؤلف گفته‌های پدر را تأیید و تثبیت می‌کند.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... عالیجاه سعادت همراه مخدوم مکرم و مطاع مفخم مقرب الحضرة العلیة و صاحب المکارم السنیة

انجام: بلکه دهنه آتش کشیده است تا به این دنیا و هرکس در حد خود می‌ایستد و همین قدر در جواب کافی است..

[فهرستواره منزوی ۲۴۹/۹]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۰۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد سنقری، تا: رمضان ۱۳۰۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۸۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱-۲۹۳]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۸۵۰/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد بن جواد قزوینی طهرانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰گ(۱پ-۲۰ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳-۶۲]

● **پاسخ پرسشهای اعتقادی = اجوبة الاسئله** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

pāsox-e porseš-hā-ye e'teqādī = ajvebat-ol as'ela

میرزا بابا شیرازی، ابوالقاسم بن عبد النبی، ۱۲۱۲؟-۱۲۸۶ قمری

mīrzā bābā šīrāzī, ab-ol-qāsem ebn-e 'abd-on-nabī (1798-1870)

مشتمل بر دوازده پرسش و پاسخ در معارف و اعتقادات: صلوات بر خاندان عصمت مکمل آن ذوات قدسیه است یا مکمل صلوات فرستنده؛ معنی حدیث قصر صلوة؛ ابدان عنصری حجج الهیه؛ وجه تسمیه امام هشتم به قبله هفتم؛ تهالک سالک؛ معنی حدیث «کنت کنزاً مخفیا» اخوت پیغمبر (ص ع) با امیر مؤمنان و اخوت دادن اصحاب با یکدیگر؛ اختلاف نظر عرفاء با شیخ احمد احسائی در علت العلل اشیاء؛ آخرین مقام صاحب ولایت جزئیه؛ ادوار در لسان شریعت و عرفاء؛ معنی حدیث شریف «انا و علی ابو هذه الامة» و هم منظومه عربی در مسئله «ربط حادث به قدیم» که پنداشته نام آن «منهاج الهدی» باشد. در آن از قوائم الانوار و طوالع الاسرار و تباشیر الحکمه یا تحفه ناصریه او یاد شده است.

آغاز: الحمد لولیه مبدأ خلقه و منشأ لواء رحمته و آخر دعوی اهل حبه و الصلوة ... اما بعد فاعلم ایها الولد الحنان البار الشفیق المستمسک بزمام التوفیق

انجام: بقوله صلی الله علیه و آله علماء امتی کانبیاء بنی اسرائیل او کافضل و تفصیل این مطلب شریف را در کتاب مذکور طلب فرمایند تمت اجوبة الاسؤلة بتوفیق الله.

[دنا ۶۲۱/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۹/۷ (۱ نسخه) و ۱۶۰/۹]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۴۰۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و سموها بمنهاج الهدی للعلم تکمیلا

تذکر: نام مؤلف به قرینه اغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۸۲ق؛ واقف: شمس الدین پرویزی؛ کاغذ: فستقی، ۳۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۱-۱۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۰۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۱ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [الفبائی: ۲۱]

۳. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۵۳۱/۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۸۴ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷گ [ف: ۲۷۷]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۸۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در پایان این نسخه قصیده‌ای از جلال الدین و چکامه‌ای از عشقی افزوده شده، گویا در مدح میرزا ابوالقاسم ذهبی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۵-۲۳۷]

۵. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۶۱۸/۸
آغاز و انجام: برابر
مؤلف در فهرست شناسایی نشده که با توجه به آغاز آن تعیین گردید؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، کا: اسماعیل راثی، تا: ۱۳۱۰ق؛ کاغذ: آبی و خاکستری، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۵۱ص، ۱۹سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲-۳۱۹]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۶۳۴/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** علما امتی کانبیاء بنی اسرائیل او افضل، تفصیل این مطلب شریف عزیز را در کتاب قوائم الانوار طلب فرمایید.
خط: نستعلیق، کا: محمدرضا ویشتعلی، تا: ۲۵ محرم ۱۳۱۹ق؛ جلد: مقوا، ۴۵ص (۷۳-۱۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳۳/۱-۱۴۰]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۳۵۴/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: حاج محسن مدرس خوشنویس بن ملا حسنعلی اردبیلی ملقب به عماد الفقراء، تا: ۱۳۶۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ (۱۸ر-۳۵پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۹-۱۵۴]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۴۷۶/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** زیرا که در ظهور ایشان از این دو نور مبارک با این امت مرحومه مساوق و همدوشند پس انبیا و رسل نیز دو پدر هستند..
خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن ملا محمد مازندرانی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۳۳گ (۱پ-۳۳پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴-۳۱۲]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۸۸۷/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محسن موسوی سپاهانی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی، ۳۹گ (۱۲۳پ-۱۶۱پ)، ۱۴ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۲-۲۸۷۴]

● پاسخ پرسشهای اعتقادی / کلام و اعتقادات / فارسی
pāsox-e porseš-hā-ye e‘teqādī

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵-۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810-1871)

تاریخ تألیف: اواسط صفر ۱۲۹۳ق
مؤلف که خود را منتسب به طباطبا معرفی می‌کند، می‌گوید: «بعضی از اکابر سؤالاتی برای جناب قبلگاه فرستاد و چون ایشان فرصت پاسخگویی بدانها را نداشت، من از زبان ایشان جواب عرض می‌کنم» و این مختصر مشتمل بر سؤالات رسیده و پاسخ‌های طباطبایی است و در موضوعات مختلف عقاید شیخیه در آن بیان شده است. (حافظیان)
آغاز: حمدله. و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین و رهطه المخلصین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین. و بعد چنین گوید العبد المنتمی الی الطباطبا من آل عبا که جناب قبلگاه بعض الحواج و المعتمرین فرمایش فرمودند که بعضی از اکابر ...
چاپ: تبریز، سنگی، ۱۳۳۵، خشتی، ۱۸ص

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۹۰۸/۱-۵/۱۹۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** هر کافر ومنافقی والانصاف افضل الاوصاف کائنة ما کانت وبالغته ما بلغت تمام شد جواب این سؤالات
نام مؤلف به قرینه آغاز و کتاب‌شناسی ذکر شد؛ خط: نستعلیق، کا: صادق نراقی سلطانی، تا: شنبه ۴ ربیع الثانی ۱۲۹۳ق؛ مصحح؛ جلد: پارچه، قهوه‌ای، ضربی، مجدول، ۲۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴-۲۳۳۵]

۲. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه: ۲۷۷/۲
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: ملا علی مؤذن، تا: ۱۲۹۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷گ (۹پ-۲۵ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۴۶]

۳. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۶۰۲/۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و به بی انصافی کافر و منافق شده و می‌شود هر کافر و منافقی و الانصاف افضل الاوصاف کائنة ما کانت و بالغة ما بلغت. تمام شد جواب این سؤالات ...
نام مؤلف در فهرست محمد طباطبائی آمده است؛ خط: نسخ، کا: محمد بن احمد مازندرانی، تا: ۱۳ محرم ۱۲۹۸ق، علامت بلاغ دارد؛ ۲۱گ (۷۱ر-۹۱ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱-۸۶]

۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۹۶۷/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** کافر و منافق شده هر کافر و منافقی و الانصاف افضل الاوصاف کائنة ما کانت و بالغة ما بلغت تمام شد جواب این سئولات.
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا نائینی، تا: ۱۳۰۴ق؛ ۲۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف مخ: ۳-۱۱۱۸]

۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۰۰/۴
آغاز: برابر
در فهرست به نام «پاسخ پرسشهای آقا رضا شش انگشتی» آمده است؛ کا: عبدالحسین بن عزیز بن حسن بن منصور همدانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ساغری، ۱۷گ (۷۰پ-۸۶پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱-۱۴۸]

● پاسخ پرسشهای اهل قفقاز / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

pāsox-e porseš-hā-ye ahl-e qafqāz

مامقانی، حسین بن محمد، ق۱۳ قمری

māmaqānī, hoseyn ebn-e mohammad (- 19c)

پاسخ‌های استدلالی بر نه پرسش است درباره: آیا نبوت مقارن خلقت حضرت پیامبر بود، خبث در ابتدای خلقت بوده یا بعد قبول شده، سگ و خنزیر از آغاز خلقت نجس بوده‌اند، مشیت با چه چیز خلق شده، معنی امام حاضر است و ناظر، وجود حضرت امیر در جاهای مختلف در یک وقت، حضرت جبرئیل و سوال از امیر (ع)، علم حضرت امیر به این که سائل خاتم جبرئیل است، بخشایش گناهان عزاداران امام حسین (ع).

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۷/۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... بعضی از طالبین حق و یقین و جمعی از محبین و موالین از اهل قفقازیه در باب چند مسئله دینیه.؛ **انجام:** و در زمره اصحاب آنجناب محشور فرموده در دار رضوان خود ساکن گرداند، اللهم ارزقنی شفاعة الحسین علیه السلام.

خط:نستعلیق،کا:محمد جعفر قراچه داغی،تا: ۱۲۹۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۲گ (۵۹پ-۱۲۰پ)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱-۴۶۷]

● **پاسخ پرسشهای ترمذی** / عرفان و تصوف، پاسخ پرسش‌ها

pāsox-e porseš-hā-ye termezī

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟-۸۳۴ قمری

ne‘mat-ol-lāh-e valī, ne‘mat-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-lāh (1330-1431)

در آغاز از صد و پنج پرسش او و پاسخ ابن العربی (مقدمه ختم الاولیاء چاپ عثمان یحیی) یاد شده آنگاه به چند پرسش: منازل اولیاء، ختم الاولیاء، مقام الاولیاء، وحی، خلق الله فی الظلمة، صفة آدم، پاسخ داده شده است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۲۶۲/۱۲

خط: نستعلیق، کا: میرغلام محی الدین، تا: ۴ شوال ۱۱۰۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای ضربی، ۶گ (۹۱ر-۹۶ر)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴-۶۷۲]

● **پاسخ پرسشهای حسین خان قونسول** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

pāsox-e porseš-hā-ye hoseyn-xān-e qonsūl

کرمانی، محمد بن محمد کریم، ۱۲۶۳-۱۳۲۴ قمری

kermānī, mohammad ebn-e mohammad karīm (1847-1906)

تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۲۶ ربیع الثانی ۱۳۰۹ق

دو پرسش است از حاج میرزا حسین خان قونسول ایران درباره اینکه: با وجود ثبوت لوح محفوظ مقصود از «انشاءالله» چیست، بساط قدیم چگونه بلوث حدوث ملطخ می‌شود؟ کرمانی به تفصیل به روش مخصوص شیخیه پاسخ گفته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۷۶۷/۴

آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی ... چندی پیش از این رقیمه کریمه عنبر شمیمه زیارت شد؛ **انجام:** و همین قدرها هم در جواب این مسئله کافی است انشاءالله.

خط: نسخ، کا: محمود بن غلامعلی اصفهانی، تا: ۱۳۰۹ق، جا: کرمان، مدرسه ابراهیم خان؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۳گ (۱۸۴ر-۱۹۶پ)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۲-۳۰۲]

● **پاسخ پرسشهای شاه بخارا** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

pāsox-e porseš-hā-ye šāh-e boxārā

دهلوی، عبدالعزیز بن احمد، ۱۱۵۹-۱۲۳۹ قمری

dehlavī, ‘abd-ol-‘azīz ebn-e ahmad (1746-1824)

پاسخ ده پرسش پادشاه بخارا است که غالباً فقهی و عقیدتی می‌باشد. اما مسائل: ۱. طریق اسلام فرقه امامیه، ۲- قصاص قتل آنکه سب صحابه کند، ۳- تفضیل الشیخین، ۴- امامت تفضیلیه، ۵- سب مروان و معاویه، ۶- رفع یدین، ۷- تحصیل علم منطق و زبان، ۸- استماع غنا، ۹- نکاح خنثی، ۱۰- تحقیق حدیث متعه.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... سؤال اول آنکه فرقه امامیه که فی زماننا مذهب ایشان مروج است

چاپ: با عنوان «جوابات سؤالات عشره شاه بخارا» همراه «وسیلة النجات» مؤلف چاپ شده است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۴۹۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** مطلقا ممنوع نیست زیرا که آلة عذاب قوم نوح علیه السلام آب طوفان بود

در نسخه حاضر به جای سؤال دهم چنین آمده: «کل دخان حرام» حدیث نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۱ق؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج ماشی فرنگی، ۹گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۳-۱۹۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۲۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** گفت که پیغمبر خدا ما را امر کردند که امام را جواب سلام بدهیم و با همدیگر محبت داریم و یکی بر دیگری سلام گوید

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحمن، تا: ۲۷ محرم ۱۲۷۳ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۳گ (۱پ-۱۳ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۱۲۷]

● **پاسخ پرسشهای عباد** / عرفان و تصوف / عربی

pāsox-e porseš-hā-ye ‘abbād

پاسخ چند پرسش است که عبدالرحمان بن عبدالله عباد تقدیم نموده است، این پاسخ‌ها عرفانی و در موضوع معنی «لا اله الا الله» و معنی حضور و کشف و حالات سماع و علم بچیزی و رؤیا و جز اینها بحث می‌کند، این پاسخ‌ها در چند «فصل» تنظیم شده و دارای مقدمه ای است در فائده پرسش، در آخر قصیده لامیه ابن عید روس را شرح مینماید. گمان می‌رود که این کتاب از ابو محمد عبدالله علوی حسنی باشد.
آغاز: الحمد لله الذی لا یخیب من أمله و لا یرد من سأله و لا یقطع من وصله و لا یبخس من عامله و لا یسلب من شکره

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۵۵/۳
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳گ (۵۸پ-۸۰ر)، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲-۵۸]

● **پاسخ پرسشهای عرفانی** / عرفان و تصوف / عربی
pāsox-e porseš-hā-ye ʻerfānī

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۳۸۷۵/۵
آغاز: بسمله. الحمدلله حمد الشاکرین ... سألت رحمک الله و ایانا، هذه الاسئلة و نحن انشاء الله نجیب عن بعضها ... ما الفرق بین الفترة و الوقعة ... (جواب سفید) و بالله التوفیق و الفترة فی الاعمال؛ **انجام:** عن شأن الشیخ و حقیقة تحت الاجوبة.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی، کناره حنایی، ۴گ (۴۷ر-۵۰پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳-۲۷۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۶۰۳/۵-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۶۱۴]

← پاسخ پرسشهای کاشی ≻ تشکیک در ذاتی

● **پاسخ پرسشهای محمد مهدی میرزا = غیبت** / اخلاق، کلام و اعتقادات، پاسخ پرسش‌ها / فارسی
pāsox-e porseš-hā-ye mohammad mahdī mīrzā = qeybat

همدانی شیخی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۳۹-۱۳۱۹ قمری
hamadānī šayxī, mohammad bāqer ebn-e mohammad jaʻfar (1824-1902)

به‌خواهش: نواب والا محمد مهدی میرزا
چهار پرسش است راجع به احکام غیبت نمودن بدین قرار: چند حدیث راجع به غیبت، معنی غیبت، در غیبت عنوان واجب و مستحب و مکروه و مباح و حرام می‌آید یا نه، کفاره غیبت. در گلپایگانی تعداد پرسش‌ها ۵ و در مجلس ۶ پرسش دانسته شده است. مؤلف پاسخ این پرسش‌ها را ضمن «فصل» نوشته است. این رساله در نسخه مرعشی و دانشگاه تهران از محمد کریم بن ابراهیم کرمانی (۱۲۲۵-۱۲۸۸ق) دانسته شده است. همچنین در نسخه مجلس و گلپایگانی موضوع آن غیبت ولی عصر دانسته شده است نه غیبت به معنای اخلاقی. قراین دلالت بر آن دارد که این رساله در سال ۱۲۹۰ق نگاشته شده است و نسخه‌ای پیش از این تاریخ از آن موجود نیست که اگر این تاریخ تألیف درست باشد انتساب آن به کرمانی منتفی است.
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد چون در این اوان سعادت اقتران رقیمه کریمه بجهت افتخار این خاکسار از مصدر جلال و جمال و منبع فوال ... محمد مهدی میرزا لازال محمدا کاسمه محموداً کصفته صادر گشته فرمایشات ایشان را مصدر و مقدم داشته و جواب آن را متأخر نگاشت
[آغاز نام محمد مهدی میرزا: بسمله حمد و سپاس بی قیاس خداوندی را سزاست که پیغمبر عربی ... و بعد چون دوستدار اولیاء
آغاز مطالب رساله: عرض می شود که چون از برای این مسئله شئون و شعب است ... فصل در معنی غیبت است]
انجام: و بهمین قدر در این مختصر اکتفا می‌کنم چرا که از برای طالبان حق کافی است.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۵/۳
آغاز و انجام: برابر
در فهرست از محمد کریم بن ابراهیم کرمانی دانسته شده است. چهار پرسش؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۰ق، جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۱۸گ (۷۵پ-۹۲ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱-۵۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۷۶۹/۴
آغاز و انجام: برابر، و فارغ شدم از نوشتن پنجشنبه بیست و هشتم شهر جمادی الاخره از شهور سنه ۱۲۹۰ حامداً مصلیاً مستغفراً تمت.
پاسخ به شش سؤال در شش فصل؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن علی اصغر،تا:۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی آهاری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲ص (۱۱۳-۱۴۵)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۹-۱۹۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۵۷۲/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و فارغ شد از نوشتن آن بتاریخ یوم سه‌شنبه بیست و هفتم شعبان ... ۱۲۹۵ ... مستغفرا.
در فهرست از محمد کریم بن ابراهیم کرمانی دانسته شده است؛ خط: نستعلیق، کا: میر علی اکبر کاشانی لاجوردی، تا: ۱۳۱۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی ضربی مقوایی، ۳۸ص (۱-۳۸)، ۱۵ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۲-۲۵۸۸]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۰۴۳/۱۴-۶/۱۳۳
آغاز و انجام: برابر

در ۵ فصل؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴-۲۱۰۹]

← پاسخ پرسشهای ملا خلیل قزوینی ← طریق حقه

● **پاسخ پرسشهای ملا زین العابدین کرمانی** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

pāsox-e porseš-hā-ye mollā zayn-ol-'ābedīn-e kermānī

همدانی شیخی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۳۹-۱۳۱۹ قمری

hamadānī šayxī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja'far (1824-1902)

بیست و نه پرسش و جواب‌ها بسیار کوتاه می‌باشد، درباره مسائل اعتقادی و بعضی از مطالب متعلق به روابط بین همدانی و حاج کریم خان.

همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه: ۲۷۷/۴

آغاز: سؤالات آخوند ملا زین العابدین ... بعرض اقدس عالی می‌رساند ... که از عتبات عالیات آمده ام بهمدان

خط: نستعلیق، کا: یوسف بن حیدر، تا: ۱۲۹۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۱۳۳پ-۱۴۵ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۴۷]

● **پاسخ پرسشهای میرزا اسحاق خان** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

pāsox-e porseš-hā-ye mīrzā eshāq xān

همدانی شیخی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۳۹-۱۳۱۹ قمری

hamadānī šayxī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja'far (1824-1902)

تاریخ تألیف: چهارشنبه اواسط جمادی الاول ۱۲۹۵ق

پاسخ به سؤالات میرزا اسحاق خان است با عناوین «قال سلمه الله-اقول» در موضوعات مذهبی. پاسخ‌ها مفصل و در تثبیت مبانی شیخی‌ها و مخصوصاً رکن رابع می‌باشد که میرزا اسحاق یزدی از یزد فرستاده و همدانی به آنها جواب می گوید.

آغاز: الحمد لله الذی هدانا للاسلام و وفقنا بالوصول الی دلائله بالتمام باقامة الدلیل و انارة البرهان ... اما بعد فقد جائنا کتاب کریم و خطاب جسیم من بعض الاعاظم ... المیرزا اسحق خان

انجام: در یک بلد یک مطلب را بگویند و اگر احیانا در بلادی متباعده واقع شدند و باید چیزی گفت خواهند گفت و صلی الله علی محمد و آله الطیبین و اولیائهم المکرمین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین و قدتم.

۱. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه: ۹۷/۲

آغاز: برابر

نام مؤلف به قرینه همخوانی آغاز نسخه با نسخه دانشگاه بوعلی تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: بیاض رقعی [چند نسخه-ف: ۲۳۲]

۲. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۶۰۱/۲

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه همخوانی آغاز نسخه با نسخه دانشگاه بوعلی تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه اواسط جمادی الاول ۱۲۶۵ق؛ ۷۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱-۱۸۵]

۳. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه: ۲۷۷/۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: یوسف بن حیدر، تا: ۱۲۹۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۵گ (۱۶۳پ-۲۳۷پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۴۸]

۴. اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه: ۳۹/۱

آغاز: برابر

نام مؤلف به قرینه همخوانی آغاز نسخه با نسخه دانشگاه بوعلی ص ۱۴۸ تعیین شد؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: ابراهیم بن علی اصغر، تا: محرم ۱۲۹۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۹گ (۱پ-۷۹ر)، ۱۶ سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: ۱۲۲]

● **پاسخ پرسشهای میرزا کریم** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

pāsox-e porseš-hā-ye mīrzā karīm

همدانی شیخی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۳۹-۱۳۱۹ قمری

hamadānī šayxī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja'far (1824-1902)

تاریخ تألیف: جمعه ۵ جمادی الثانی ۱۲۹۲ق

بیشتر این پرسش‌ها که چهارده پرسش است مربوط به سلوک شخص همدانی و اعتراض بر بعضی از خصوصیات دینی و اخلاقی وی می‌باشد.

همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه: ۲۷۷/۵

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... در این اوان محنت اقتران تعلیقه‌ای از کرمان از بعضی اخوان رسید

خط: نستعلیق، کا: یوسف بن حیدر، تا: ۱۲۹۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷گ (۱۴۵ر-۱۶۱ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۴۸]

● **پاسخ پرسشهای نذر علی = ترجیح بلامرجح = الرسالة القمیة = القمیة = جواب المسائل القمیه** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

pāsox-e porseš-hā-ye nazr 'alī = tarjīh-e be-lā-morajjeh = ar-r.-ol qommīya = al-qommīya = javāb-ol masā'el-el qommīya

قزوینی، خلیل بن غازی، ۱۰۰۱-۱۰۸۹ قمری
qazvīnī, xalīl ebn-e qāzī (1593-1678)

تاریخ تألیف: قرن ۱۱
پاسخ به چند پرسش شخصی به نام نذرعلی است و ایشان به اختصار جواب آنها را گفته که سه سؤال پرسیده: ترجیح بی‌مرجح و تخلف معلول از علت و توقف علم بر فکر حتی در انبیا و اولیاء. مؤلف بیشتر به توضیح «ترجیح بلا مرجح» پرداخته و قائل به جواز آن شده و همچنین «تخلف معلول از علت» را قبول کرده است و جایز می‌داند.
آغاز: بسمله عرضه داشت کمترین نذر علی بر لوح عرض می‌نگارد که بنده را قوت مطالعه حاشیه عده که عالیحضرت مخدومی نوشته اند نیست استدعا آنکه شفقت نموده در تحت مسایل معروضه ذیل شرح فارسی که فهم کمترین دریابد قلمی نماید اول آنکه جمعی مذکور می‌سازند که خدا ترجیح بلا مرجح را جایز می‌دانند ... الثقة بالله وحده تبارک و تعالی بدای ای برادر ایدک الله تعالی که توضیح این بمقدمه و مسأله می‌شود **انجام:** و در کافی مذکور است و ما در شافی ذکر کرده‌ایم شرح آنها را و دفع کرده‌ایم خیالات مخالف آنها را لایعلم الغیب الا الله تمت

[ریحانة الأدب ۴۵۰/۴؛ الذریعة ۲۳۰/۵ «جوابات المسائل القمیة» و ۱۴۴/۱۱؛ دنا ۶۲۲/۲، دنا ۱۰۳۲/۳ «۱ نسخه با عنوان جواب المسائل»؛ فهرستواره منزوی ۱۵۸/۶ و ۱۶۰/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۰۶/۶-طباطبائی
آغاز: از فضیلت پناه ملا خلیل قزوینی پرسیدند آن که خدام قائلند به تخلف معلول از علت تامه توجه نموده حقیقت آن را توضیح نمایند-الثقة بالله و حده و جل قدرته بدان ای برادر-توضیح این مقدمه در دو مقدمه و یک مسئله می‌شود مقدمه اولی در بیان معنی تخلف معلول از علت؛ **انجام:** ما در کتاب شافی در شرح باب بداء تفصیل این را ذکر کرده‌ایم می‌فهمد آن را کسی که خواهد.
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی شکری رنگ، جلد: تیماج قهوه‌ای سیر عطف و حاشیه تیماج قرمز، ۵گ (۳۰ر-۳۴پ)، قطع: رقعی، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲۲-۷۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۵۲۰/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالعظیم فرزند عاشور، تبریزی، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ مهر: «عبده أروج» (مربع)، «محمد میثم شرع ۱۲۱۷» (مربع)؛ کاغذ: شرقی، ۸گ (۱۱۶-۱۲۳)، ۱۷ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۲۹-۱۶۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۰۸/۶
آغاز: از فضیلت پناه ملا خلیل قزوینی پرسیدند آن که خدام قائلند به تخلف معلول از علت تامه توجه نموده حقیقت آن را توضیح نمایند. الثقة بالله وحده و جل قدرته بدان ای برادر، توضیح این مقدمه در دو مقدمه و یک مسئله می‌شود مقدمه اولی در بیان معنی تخلف معلول از علت؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸ص (۱۰۸-۱۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱/۳۳-۱۸۳]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۵۴۳/۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: کرم الله بن عطاء، تا: دوشنبه ۱۸ شوال ۱۰۸۳ق، جا: مکه؛ جلد: تیماج قرمز عطف و حاشیه تیماج سبز، ۳گ (۸۰پ-۸۲ر)، اندازه: ۲۳×۳۶/۵سم [ف: ۱۷-۱۲۶]

۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۵۹۲/۱۸
خط: نسخ، کا: محمد اسمعیل بن عبدالنبی نصیری، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۷گ (۲۲۳ر-۲۲۹پ)، قطع: خشتی [نشریه: ۲-۱۲۶]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۲-۳۵/۳۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج دورو، ۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۹سم [ف: ۴-۲۰۲۷]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۰۷۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد رضا بن محمد هاشم منجردین جی، تا: ۲۵ ذیحجه ۱۱۲۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۸گ (۲پ-۹ر)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۱-۸۱]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۴۸۰
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۶ق [رایانه]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۴۳۲
آغاز و انجام: برابر
مشتمل بر پنج مساله؛ خط: نستعلیق، کا: نصیر، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، با امضای «بلغ المقابلة»؛ جلد: تیماج یشمی، ۱۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۲۱/۴سم [ف: ۴۳-۸۷]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۵۶۲/۲
خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد رضا اصفهانی مشهور به ارباب، تا: ۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج قرمز عطف تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۷۵پ-۸۱ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۴-۳۰۴]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۸۶۵/۳
خط: نستعلیق، کا: علی بن اسد بیک فراش خلوت ناصرالدین شاه، تا: ۱۹ صفر ۱۲۸۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی ضربی مقوایی، ۱۵گ (۶۷-۸۱)، ۱۵ سطر (۶×۱۴)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶-۱۱۳]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۴۵۶
آغاز: تحقیق معنی ترجیح بلا مرجع؛ **انجام:** لا یعلم الغیب الا هو.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۶۶۸/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای زرکوب مقوایی با لولا، ۲۰ص (۴۴۰-۴۵۹)، ۱۹ سطر (۴×۱۱)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱۴-۳۶۱۸]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۵۱۶/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن میرعبدالله حسینی دریاباری، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۱۵۵ر-۱۶۳پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۳۰-۱۸۸]

۱۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۷۶۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف مخ: ۴-۱۵۳۳]

۱۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۴۹/۱۵

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مقوایی، ۶گ (۱۶۸ر-۱۷۳ر)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳۸۰]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۰۷/۵

آغاز: سئوال در جواز ترجیح بلامرجح جواب بدان ای برادر ایدک الله تعالی توضیح؛ **انجام:** برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۹ص (۳۸-۴۶) [ف: ۵-۵۰۱]

۱۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۷۹۹/۲۲

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۵ص (۱۶۰-۱۶۴)، ۲۱-۳۴ سطر و برخی چلیپا، اندازه: ۲۴×۳۸سم [ف: ۳-۲۸۳]

● پاسخ پرسشی از توحید / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

pāsox-e porsešī az towhīd

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵-۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810-1871)

پاسخ پرسش یکی از اعیان نظام است درباره جمله «من سأل عن التوحید فهو جاهل و من اجاب فهو مشرک و من یعرف فهو ملحد و من لایعرف فهو کافر».

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۰۰/۷

آغاز: الحمدلله ... و بعد این کلمه ای چند در جواب یکی از برادران دینی که به اشاره یکی از اعیان عظام سؤال نموده عرض می‌کنم

کا: عبدالحسین بن عزیز بن حسن بن منصور همدانی، تا: ۱۰ رجب ۱۳۰۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ساغری، ۵گ (۱۸۰ر-۱۸۴ر)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱-۱۴۹]

● پاسخ پرسش یکی از بزرگان / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

pāsox-e porseš-e yekī az bozorgān

عبدالرزاق کاشی، عبدالرزاق بن احمد، -۷۳۶ ؟ قمری

'abd-or-razzāq-e kāšī, 'abd-or-razzāq ebn-e ahmad (-1336)

به درخواست: مولانا محمود فضل

آغاز: بسمله، حق ــ تعالی ــ بالهام تحقیق حجاب تقلید از ضمایر همگان مرفوع گرداناد و بانعام توفیق غطاء تلبیس از بصائر سالکان مکشوف ... موجب تحریر این کلمات آن بود که در بعضی از محاورات یاران و دوستان ثابت قدم سلسله اطناب سخن بدان کشید که بزرگی از بزرگان روزگار

انجام: این امانت جز بأهل آن نسپاری و این سر از عوام نگه داری. إن الله یأمرکم أن تؤدوا الامانات إلی اهلها الله نعما یعظکم به إن الله کان سمیعا بصیرا

چاپ: در مجموعه رسائل و مصنفات کاشانی (تهران، میراث مکتوب)

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۴/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و از غوغای عوام و جهال نگهداری و الله اعلم بالصواب

آغاز شباهت تامی به رساله یوحناییه دارد؛ خط: نسخ، کا: محمد عرب، تا: ۳ ذیحجه ۱۰۳۷ق، برای آخوندی خود در قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مقوایی، ۴گ (۳۸۱پ-۳۸۴ر)، اندازه: ۱۳×۲۷/۵سم [ف: ۱۵۲]

● پاسخ پسکویچ به نایب السلطنه / اسناد / فارسی

pāsox-e peskovīč be nāyeb-os-sāltane

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۶۸۲/۶

خط: شکسته نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷-۲۳]

● پاسخ تهرانی به داماد / فقه / عربی

pāsox-e tehrānī be dāmād

شیخ العراقین، عبد الحسین بن علی، -۱۲۸۶ قمری

šayx-ol-'erāqayn, 'abd-ol-hoseyn ebn-e 'alī (- 1870)

آقا میرزا سید صالح داماد عرب تهرانی (- ۱۳۳۰) از شیخ العراقین، سؤالی از وکالت در طلاق ضمن عقد لازم پرسیده و او پاسخ داده است.

[دنا ۶۲۳/۲؛ مستدرک ۸۷۷: ۳؛ ریحانة الادب ۲: ۴۰۱ و ۷۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۷۰/۱

آغاز: بسمله. السئوال: هل القائل بان وقوع الوکالة فی ضمن العقد اللازم یوجب عدم انعزال الوکیل بالعزم و عدم صحة العزل یقول

بالتفصیل ... الجواب: بسم الله تعالی. نعم یمکن الفرق بین الطلاق و غیره؛ **انجام:** اذ لاتعقل النیابة عن المیت. فتأمل. انتهی کلامه اطال الله بقائه.
خط: نسخ ریز و درشت، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۳گ (گ ۲ب-۵ب)، ۲۱ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵-۱۷۹۸]

● **پاسخ تیره سخنان** / کلام و اعتقادات / فارسی
pāsox-e tīreh soxanān
بروجردی، بیان الحق، ق۱۴ قمری
borūjerdī , bayān-ol haqq (- 20c)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۵۸۰۶
آغاز: بسمله. در پاسخ از خورده گیریهای این مرد بی خرد (کذا)؛ **انجام:** با خلافت اسلامی می‌کردند و پاسخ آن ۱۹۱
جلد۲؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۴ق؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا [رایانه]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۵۷۴۹
آغاز: بسمله. د. گفتار است گفتار نخستین در رنگهائیکه بعد از پیغمبر؛ **انجام:** آشتی بدهد و بیان هوده آن
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: مشقی، جلد: کالینگور با عطف و گوشه تیماج [رایانه]

● **پاسخ چند پرسش** / پاسخ پرسش‌ها، عرفان و تصوف / فارسی
pāsox-e čand porseš
نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟-۸۳۴ قمری
ne‘mat-ol-lāh-e valī, ne‘mat-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-lāh (1330-1431)
شامل ۱۲ سؤال که در مسائل مختلف تصوف از او کرده‌اند و وی پاسخ نوشته است.
آغاز: سؤال-ما الانسان الجواب طائفه گفته اند که مسمای انسان لطیفه ایست ربانی ...
انجام: قبول عارفان و عاشقان باد، بمحمد و آله الامجاد.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۰۶۷/۸۷
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ مجدول، مذهب؛ کاغذ: فرنگی نازک شکری آهارمهره، جلد: تیماج مشکی، ۵ص (۴۰۸-۴۱۲)، ۲۵ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰-۶۱۰]
۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۱۸/۱۵
آغاز و انجام: برابر
کا: دکتر جواد نوربخش، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۹ص (۴۸۸-۴۹۶)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱-۲۶]

● **پاسخ چند پرسش** / پاسخ پرسش‌ها، کلام و اعتقادات / فارسی
pāsox-e čand porseš
کرمانی، محمد قاسم بن کریم، ق۱۴ قمری
kermānī, mohammad qāsem ebn-e karīm (- 20c)
تاریخ تألیف: عصر سه‌شنبه ۲۲ شوال ۱۲۹۴ق
پاسخ چند پرسش اعتقادی است پیرامون مرام شیخی‌ها و اعتقاد آنها نسبت به رکن رابع و مشایخ خود که بعضی از برادران ایمانی از حاج کریم خان پرسیده و وی پاسخ را به فرزندش واگذار کرده است.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۰۲/۱
آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین ا صطفی ... چون یکی از دوستان ایقانی و برادران ایمانی سوالی چند نموده بود؛ **انجام:** و از این جهت ما فارغ البال تقلید می‌کنیم و همین قدر در این مقام کافی است
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد ابراهیم، تا: ذیحجه ۱۲۹۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۳۹گ(۲پ-۴۰ر)،اندازه:۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱-۲۹۲]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۸۵۰/۲
خط: نستعلیق،کا:محمد بن جواد قزوینی طهرانی،بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ (۲۱پ-۴۹ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳-۶۲]

● **پاسخ چند مسأله** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی
pāsox-e čand mas’ale
رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲-۱۲۵۹ قمری
raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798-1843)
در معنی قاب قوسین و جز آن.

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۵۹/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی حاشیه سبز، ۱۶گ (۲۰پ-۳۵ر)، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳۲۸]

● **پاسخ حاجی بکتاش ولی** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی
pāsox-e hājī baktāš valī
حاجی بکتاش ولی
hājī baktāš valī

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۱۹۹/۳بخش۳ و ۲۰۰/۳بخش۳
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۲۴]

● **پاسخ حقیقت** / فارسی

pāsox-e haqīqat

کسروی، احمد، ۱۲۶۹-۱۳۲۴ شمسی

kasravī, ahmad (1890-1945)

گویا گفتاری از پیمان چاپ ۱ در ۱۳۲۳ و چاپ ۲ در ۱۳۴۲.

چاپ: چاپ ۲ در ۱۳۴۲.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۳۱-۴۷۵۴-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۰۰]

● **پاسخ درباره کسی که ادعای وکالت صاحب الزمان را می‌کند** / پاسخ پرسشها، کلام و اعتقادات

pāsox darbāre-ye kasī ke edde'ā-ye vekālat-e sāheb-oz-zamān rā mī-konad

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶-۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753-1826)

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۶/۶

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛ اندازه: ۱۳×۲۱سم [رشت و همدان: ف: ۱۵۹۳]

● **پاسخ دوازده پرسش** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

pāsox-e davāzdah porseš

تابنده، سلطان حسین، ۱۲۹۳-۱۳۷۱ شمسی

tābande, soltān hoseyn (1914-1992)

پرسش‌های دانشجویی کرمانشاهی است درباره بعضی آیات و روایات و عقیده و روش صوفیان و پاسخ‌ها بسیار کوتاه و گذرا می‌باشد و راجع به آیات به تفاسیر حوالت شده است.

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه: ۴۸۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ گویا به خط تابنده، در این نسخه مقدمه‌ای از جناب میبدی (مؤسس کتابخانه) و عکس تابنده و عکس حاج شیخ مرتضی اردکانی افزوده شده است؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۱×۲۹/۵سم [ف: ۲-۱۵۸]

● **پاسخ دوانی به ترکه** / معانی بیان / عربی

pāsox-e davvānī be torke

دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰-۹۰۸ ؟ قمری

davvānī, mohammad ebn-e as'ad (1427-1503)

مؤلف به شبهه‌ای که جمال الدین ترکه درباره حاشیه مطول تفتازانی یاد کرده است پاسخ می‌دهد.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۹۱۹/۹

آغاز: بسمله. ربنا افتح بيننا ... ذكر خاتمة المحققين ... التفتازاني ... ان اختصاص جنس الحمد بالله تعالى يستلزم اختصاص جميع المحامد

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی کناره مشکی، ۱۱گ (۲۲ر-۳۲پ)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۴×۳۵سم [ف: ۳-۲۷۸]

● **پاسخ دو سؤال** / کلام و اعتقادات / عربی

pāsox-e do so'āl

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶-۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753-1826)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۶۱۹

آغاز: بسمله ... حمد له ... اما بعد فيقول انه قد ارسل الى بعض الاخوان؛ **انجام:** لانه قال محدث غير مخلوق و غير ازلي مع الله تعالى ذكره ، انجامه: ۲۶۶۱۹ و الضيق الوقت

خط: نسخ، کا: موسوی، یحیی بن محسن، تا: قرن ۱۳؛ وقف مؤبد و حبس مخلد نمودند، جمادی الثانی سنه ۱۳۱۹؛ جلد: تیماج برون جلد تیماج خرمایی، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۶)، قطع: رقعی، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [رایانه]

● **پاسخ رساله دربندی** / کلام و اعتقادات / فارسی

pāsox-e r.-ye darbandī

استرآبادی، محمد ابراهیم بن محمد خلیل، ق۱۳ قمری

estarābādī, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad xalīl (- 19c)

مؤلف می‌گوید در بندی رساله‌ای درباره تقویت کیش نصرانیان نوشته و به گیلان فرستاده بود که دانشمندان گیلانی اگر بتوانند آن را پاسخ گویند ولی دانشمندان آن دیار به جهت کمال وضوح بطلان آن کیش درصدد پاسخ‌گویی برنیامدند و مردم مسلمان ولایت حاجی طرخان خواستار پاسخ رساله شدند لذا این بنده به نوشتن پاسخ آن پرداختم و برادر ایمانی من آمیرزا مهدی مقدس نوری مرا در اینکار تشویق و ترغیب نمودند. وی نیز گوید کتابی که من در پاسخ دربندی تهیه نمودم مفصل بود ولی به راهنمایی همین نوری مذکور آن را مختصر نمود که به نظر ناصرالدین شاه برسانند و سپس به چاپ آن اقدام نمایند. وی در مقدمه از میرزا آقاخان صدراعظم یاد می‌کند.

[فهرستواره منزوی ۹/۱۵۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۹۰۵/۵

آغاز: بعد از حمد و ثنا و سپاس یگانه بی همتا و درود بی نهایت بر روان پاک انبیا و اولیاء بر صاحبان عقول صافیه و ادراکات عالیه مخفی و مستور نماند که چون در زمان ... ناصرالدین شاه ... جماعت اسلامیان که در ولایت حاجی طرخان سکنی دارند رساله

را که مرتد منفر دربندی در تقویت طریقه نصاری نوشته است بمت ولایت گیلان ارسال نموده که جوابی نوشته؛ **انجام:** و سابقاً مذکور شد که در تورات مذکور است که از بنی اسرائیل پیغمبری مثل موسی نخواهد آمد و ایضاً عیسی فرموده است که رئیس جهان خواهد آمد و مانند آنها از آنچه مذکور شد سابقاً و انصاً در کتابهای انبیای سلف مذکور اسن که آن پیغمبر موعود دوازده امیر از او حاصل شود و از عیسی فرزندی حاصل نشد که امیر یاغیر امیر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی یک‌لا، ۳۳ص (۴۴۴-۴۷۶)، ۱۵سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۲×۱۹/۶سم [ف: ۱۰-۳۰۲]

● **پاسخ رشتی** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

pāsox-e raštī

رشتی، علی بن محمد، ق۱۳ قمری

raštī, ʻalī ebn-e mohammad (- 19c)

مؤلف در آغاز این با روش عرفان شیخی از صوفیان نکوهیده و دشنام‌ها به‌آنها داده سپس به این پرسش پاسخ می‌دهد که اگر دختر را برای صغیری در نود و نه سال عقد ببندند و دختر پس از آن پسر را نپسندد آیا می‌توان با رعایت صرفه پسر مدت را بخشید یا نه؟ این را حاج محمد حسن معروف از میرزا ابوالقاسم هم پرسیده بود و پاسخ گرفت. مولی محمد تقی هم بدان پاسخی داده است. رشتی در این میانه می‌خواهد داوری کند و از آن برمی‌آید که محمد جعفر نجفی می‌گوید که می‌توان مدت را بخشید ولی حاجی محمد ابراهیم کرباسی این بخشش را ناروا می‌داند. رشتی در آغاز آن می‌گوید که من در نگارش‌هایم تصوف را تباه ساختم به‌ویژه در گزارشی که در ۱۵ هزار بیت برای سفارش‌نامه امیر مؤمنان برای اشتر نوشته‌ام و نیز در رشحات علویه درباره شبهه آکل و مأکول و در منتخب الرشحات و در فاتحة الکتاب که گزارشی است بر نامه شیخ احمد احسائی به خود من. این نامه از گ ۱۳پ نسخه ما فارسی می‌شود و پیش از آن به تازی است نام رشتی هم در آن یاد شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۶۵

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله الطیبین الطاهرین لا سیما وزیره و اخیه ... علی امیرالمؤمنین الذی هو منه کالضوء من الضوء؛ **انجام:** و یبدلوا السیئات بالحسنات و الصلوة و السلام علی محمد و علی و آلهما و قد بلغ الی هنا بمیسور النظر ظاهرا اولا و آخرا (کتبه العبد ... محمد حسین ابن عبدالله بامر صاحب المعظم اللهم وفقه ... بجاه محمد و عترته الطاهرة).

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن عبدالله، بی‌تا، به‌دستور «صاحب المعظم»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی، ۶۳گ (۱پ-۶۰ر)، ۱۸سطر (۶×۹/۵)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۵-۱۷۹۹]

● **پاسخ سلطان محمد به شاه عباس** / اسناد / فارسی

pāsox-e soltān mohammad be šāh ʻabbās

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۹۷۵/۷

آغاز: عالیحضرت گردون سطوت، خورشید طلعت، جمشید فطنت

که همراه ذوالفقار خان فرستاده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، رویه میشن قهوه‌ای یک‌لا، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷-۹۳]

● **پاسخ سنائی به سلطان سنجر = حکایت سلطان سنجر و حکیم سنائی** / شعر / فارسی

pāsox-e sanāʼī be soltān sanjar = hekāyat-e soltān sanjar va hakīm sanāʼī

سنایی، مجدود بن آدم، ۴۷۳؟-۵۲۵ ؟ قمری

sanāʼī, majdūd ebn-e ādam (1081-1132)

قصیده است در پرسش از مذهب حق و پاسخ سنایی.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۰۵۳/۶۰

آغاز: کار عاشق نیست از دل مهر دل بر داشتن

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن لایی زرد سیر، ۱۰۰گ (۶۵ر -۱۶۴پ)، اندازه: ۱۰×۲۴/۲سم [ف: ۹-۱۲۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۶۸۹/۵

آغاز: کار عاقل نیست در دل مهر دلبر داشتن ×× جان نگین مهر مهر شاخ بی بر داشتن یا می‌گوید: گر همی خواهی که مهرت را بود مهر قبول ×× مهر حیدر بایدت با جان برابر داشتن

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: شب یک‌شنبه ۳۰ جمادی الثانی ۱۳۱۰ق، جا: دارالسلطنه قزوین؛ کاغذ: خط‌دار، جلد: تیماج قهوه‌ای روشن ضربی، ۳گ (۹۶ر-۹۸ر)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۷سم [ف: ۴۱-۱۶۰]

● **پاسخ سؤالات** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

pāsox-e soʼālāt

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۰۰۴/۳

آغاز: دیگر را فلک اسمش گویند و آسمان دیگر را فلک الزهره و آسمان دیگر را فلک العطارد؛ **انجام:** و آسمان دیگر را فلک المریخ گویند.

در جواب سؤالات متفرقه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری

عطف تیماج قرمز، ۱۶گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴-۱۱۲۴]

⟵ پاسخ سؤال درباره امر به معروف و نهی از منکر ⟵ اجوبة مسائل محمد مهدی بن شفیع استرآبادی
⟵ پاسخ سؤال سید حسین بن سید عبدالقادر بحرانی ⟵ البحرانية

● **پاسخ سؤال نظام الملک** / نامه‌نگاری / عربی
pāsox-e so'āl-e nezām-ol-molk
غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰-۵۰۵ قمری
qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059-1112)

پاسخ کوتاهی است از غزالی به نظام الملک که در این پاسخ وعظ‌گونه، غزالی مردم دنیا را به سه گروه تقسیم می‌کند: ۱. العوام: الذین قصروا نظرهم علی العاجل من الدنیا؛ ۲. الخواص: المرجحون الآخرة؛ ۳. الأخص: هم الذين علموا أن كل شيء فوقه شيء.
[هدية العارفين ۷۹/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۵۸۹/۲۰
آغاز: هذا الجواب من الغزالی من طوس إلی الوزیر السعید نظام الملک لکل وجهة هو مولیها فاستبقوا الخیرات، اعلم أن الخلق فی توجههم إلی ما هو قبلتهم ثلاث طوائف إحدیها العوام؛ **انجام:** و الطریق إلی الله تعالی من بغداد و من طوس و من کل الواضع واحد لیس بعضها أقرب من بعض و أسأل الله تعالی أن یوقظ من نوم الغفلة لینظر فی یومه لغده قبل أن یخرج الأمر من یده، و السلام
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، ۱گ (۵۹ر)، سطور چلیپا، اندازه: ۱۰/۵×۱۴سم [ف: ۳۱-۶۹۰]

● **پاسخ سه پرسش** / تفسیر / عربی
pāsox-e se porseš

نخست شرحی است درباره آیه «و ما انزل علی الملکین» دومی در تفسیر آیه «ربنا انی اسکنت ذرینی بواد غیر ذی ذرع فی بیتک المحرم» در شرح بیتک المحرم، سومی آیه افک.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۱۸۲/۱۶
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳گ (۱۵۵پ-۱۵۷ر) [ف: ۵-۴۴۴]

● **پاسخ سه نامه** / نامه‌نگاری / فارسی
pāsox-e se nāme

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۳۲/۲
۱-نامه محمد صادق خان، ۲ -پاسخ ملا محمد جواد اردبیلی، ۳-پاسخ به همین اردبیلی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ در برگ ۲۸ر اشعار فارسی در مصایب اهل بیت از آخوند ملا اسماعیل؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز مقوایی، ۷گ (۲۴ر-۳۰ر)،۱۶ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۲۱]

● **پاسخ سید داماد در این مساله که زنا حق خداست یا خلق** / کلام و اعتقادات / عربی
pāsox-e seyyed-e dāmād dar īn masale ke zenā haqq-e xodāst yā xalq
میرداماد، محمد باقر بن محمد، -۱۰۴۱ ؟ قمری
mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (-1632)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۵۵۰/۱۴
خط: نستعلیق چلیپا، کا: محمد بن ابی الفتح تنکابنی، تا: قرن ۱۱؛ راسته و چلیپا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی ضربی مقوایی، ۱ص (۴۸)، ۲۸ سطر (۱۰/۵×۲۰/۵)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۱۶-۶۲۴]

● **پاسخ سید محمد کاظم رشتی** / پاسخ پرسش‌ها
pāsox-e seyyed mohammad kāzem-e raštī
رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲-۱۲۵۹ قمری
raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798-1843)

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۲۶۱/۱۰
خط: نستعلیق، کا: علی بن احمد همدانی، تا: دوشنبه ۱۵ شوال ۱۲۶۸ق، در تابستان در خانه ملک آرای یک سال و نیم گذشته از فرمان روایی سیف الله میرزا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷-۲۷۴]

● **پاسخ شاگردش** / پاسخ پرسش‌ها
pāsox-e šāgerd-aš
غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰-۵۰۵ قمری
qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059-1112)

تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه: بدون شماره/۲
رساله غزالی در پاسخ شاگردش؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷-۵۳۹]

● **پاسخ شاه به پادشاه ترکستان** / تاریخ ایران / فارسی
pāsox-e šāh be pādešāh-e torkestān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۳۱۸/۱۶
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷-۳۴۱]

● **پاسخ شاه به محمودخان خواندگار روم** / تاریخ ایران،

اسناد / فارسی
pāsox-e šāh be mahmūd-xān xāndegār-e rūm

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۳۱۸/۱۵
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷-۳۴۱]

● **پاسخ شاه به محمودشاه افغان** / تاریخ ایران، اسناد / فارسی
pāsox-e šāh be mahmūd-šāh-e afqān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۳۱۸/۲۱
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷-۳۴۱]

● **پاسخ شاه طهماسب به عبیدالله خان اوزبک** / اسناد / فارسی
pāsox-e šāh tahmāsb be ʻobeyd-ol-lāh-xān-e ozbak
طهماسب صفوی اول، شاه ایران، ۹۱۹-۹۸۴ قمری
tahmāsb-e safavī-ye avval, šāh-e īrān (1514-1577)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۹۷۵/۱۳
آغاز: مکتوب بدایع املای، غرایب انشائ که از قلم شکسته رقم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، رویه میشن قهوه‌ای یک‌لا، ۴گ(۵۰ر-۵۳پ)، ۲۲سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷-۹۴]

← پاسخ شبهات پادری ← رد پادری

● **پاسخ شیخ محمود افندی** / فقه / ترکی
pāsox-e šeyx mahmūd afandī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۸۱۸/۲
آغاز: بسمله، بعد السلام انها اولنوب اعلام اولنوب که طریق حق اعز طرق و اشرف سبل او لمغین برسالك؛ **انجام:** بودر بوندن غیری حقیقته یول اولماز، و الله اعلم بالصواب
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته ای، جلد: کاغذ ساغری سیاه فرنگی، ۳گ (۱۰۵ر-۱۰۷پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۶-۱۱۸]

● **پاسخ شیرازیان به پرسش کرمانیان** / فلسفه / فارسی
pāsox-e šīrāzīyān be porseš-e kermānīyān
درباره ایمان، و از رهگذر فلسفی درآن گفتگو شده است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۹۱۹/۷
آغاز: علماء اسلام و فضلاء انام چه فرمایند در این مناظره که درویشی سؤال کرد که ایمان موجود است یا معدوم
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ از روی خط دوانی نوشته شده؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج سرخ ضربی، مقوایی کناره مشکی، ۲گ (۲۰پ-۲۱پ)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۴×۳۵سم [ف: ۳-۲۸۰]

● **پاسخ طوسی به پرسش شمس الاسلام** / فلسفه / عربی
pāsox-e tūsī be porseš-e šams-ol-eslām
نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷-۶۷۲ قمری
nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201-1274)
چاپ: در سال ۱۳۳۵ خ در سه گفتار خواجه طوسی (۲۹۶ انتشارات دانشگاه) چاپ شده

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۲۵۷/۳۱
کا: ساروی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مقوایی ته آن گلی، ۳۹گ (۱۲۹ر- ۱۶۷ر)، ۲۶ سطر (۹× ۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۷-۲۶۷۵]

● **پاسخ طوسی به پرسش کیشی** / فلسفه / فارسی و عربی
pāsox-e tūsī be porseš-e kīšī
نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷-۶۷۲ قمری
nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201-1274)
شمس الدین محمد کیشی از معاصران خواجه و خواجه نصیر مراسلاتی به فارسی دارد و این یکی از نامه‌های اوست که از اصفهان به خواجه نگاشته است. از مفاد دیباچه نامه کیشی بر می‌آید که مواصلات و مراسلات وی با خواجه با این نامه آغاز شده، زیرا که پیش از ذکر سؤال نخستین گوید «سه مسئله القاء میفتد تا ابتداء مواصلت از استفاده علمی عاطل نماند». کیشی پاسخ سه مسئله را که در این نامه مفصل نوشته از خواجه خواسته: ۱. شیخ رئیس روح رمسه ... فرق میان موجبه معدوله و سالبه بسیطه بیان کرده ...؛ ۲. شیخ به برهان ثابت کرده است که صور نوعی بسائط نزد امتزاج باقی اند، پس لازم آید که مواد ایشان همچنان که در حالت انفراد متحصل الوجود بوده‌اند به صورت نوعی در حالت امتزاج متقوم الوجود باشند ... ؛ ۳. وجود خاص که حاصل است مر جوهر مفارق را که بدان وجود موجود است در عین خود همان است که خود بدان معقول است ... و این شک را بزیادت ملاحظه مخصوص نمایند. خواجه پس از نقل سؤالات کیشی یکایک آنها را پاسخ گفته است.
آغاز: کتبه الاستاد ... شمس الملة و الدین ... الکیشی ... حین کان باسفهان الی ... الطوسی ... پرتو خورشید ضمیر منیر مخدوم ... که سبب اهتداء سالکان طریقت.. است ... بواسطه دریچهای حواس بر محبوسان چهار دیوار طبایع فایض باد ... سه مسئله القا میافتد تا ابتدا مواصلت از غایت آنکه استفادت علمی است

عاطل نماند ...
(آغاز پاسخ خواجه به سؤال کیشی:) تا ذکر مناقب و فضائل ذات شریف و نفس نفیس خداوند ملك الحکماء و العلماء سید الاکابر ... مفخر ایران ادام میامن ایامه و حصل جوامع مرامه بمسامع دعاگوی مخلص او محمدالطوسی رسیده است مرید صادق بل محب و عاشق شده است ... سؤال اول فرموده است: که شیخ رئیس فرق میان موجبه معدوله و سالبه بسیطه آن کرده است

انجام: (انجام نامه کیشی به خواجه:) از کمال فضل و تمام افضال مخدومی بدیع نباشد. توقع آن است که این تصدیع را تحمل فرماید و خادم داعی را از جمله مستفیدان شمرد و مجامع خاطر را ملازم حضرت علیا زاده الله علاء داند حق تعالی از همه مکاره حارس و در همه مطالب معین باد بمنه و سعة لطفه و جوده.
(انجام پاسخ خواجه:) اینست آنچه برین سئوالها در خاطر آمد انشاالله که پسندیده باشد و اگر بمعاودت محتاج باشد توقع است که اعلام فرماید ... فیما بعد اگر خدای تعالی فراغتی کرامت کند آن خدمت بجای آورده شود ان شاء الله و هو ولی التوفیق و ملهم التحقیق. کامرانی و شادمانی و حصول امانی میسر باد با بقاء جاودانی و صلواته علی سیدنا محمد و آله ... الطاهرین

چاپ: در احوال و آثار خواجه مدرس رضوی؛ نیز در اجوبة المسائل النصيرية (تهران، پژهشگاه علوم انسانی: ۱۳۸۳)، به اهتمام عبدالله نورانی
[دنا ۶۲۴/۲ (۸ نسخه)]

شرح و حواشی:
۱- نامه کیشی به خواجه؛ کیشی، شمس الدین محمد بن احمد (۶۱۵-۶۹۵)

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۳۷۷/۸
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش کاغذ عنابی عطف تیماج قرمز، ۴گ (۱۰۴-۱۰۸)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴-۱۲۶۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۸۱/۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد قاسم بن بهزاد، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن زرد سیر، ۲گ (۴۲ر-۴۳پ)، اندازه: ۱۶/۶×۲۵/۲سم [ف: ۸-۲۵]

۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۱۸۷/۵۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ با سرلوح‌های زرین؛ کاغذ: اصفهانی نازك، ۴گ (۲۳۴-۲۳۷)، ۲۴ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف: ۱۴۷۶]

۴. شیراز؛ محلاتی، صدرالدین؛ شماره نسخه: ۱۷/۱۸
بی‌کا، تا: ۱۰۵۶ق، جا: اصفهان [نشریه: ۵-۲۷۳]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۸۶/۱۸
آغاز: جواب له: تا ذکر مناقب و فضایل ذات شریف و نفس نفیس خدام ملك الحكماء و العلماء سید الأكابر و الفضلاء قدوة المبرزین و المحققین كاشف أسرار المتقدمین و المتأخرین شمس الملة و الدین أفضل و مفخر ایران، أدام الله میامن أیامه و حصل جوامع مرامه بمسامع، دعاگوی مخلص او محمد الطوسی رسیده است؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: شاه مراد بن نقد علی فراهانی ورامینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: دورو تیماج، برون مشکی، درون زرشکی، ۳گ (۵۲پ-۵۴ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم
[میراث شهاب: ۴۲-۱۲۲]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۳۵/۲۶
آغاز و انجام: برابر
خط: تعلیق، کا: شهاب الدین علی حسنی حسینی دیباجی، تا: با تاریخ۱۰۹۹ق، جا: کرمان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی طلاکوب، ۴ص (۲۳۹- ۲۴۲)، سطور چلیپا (۱۱/۴×۲۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳-۱۸۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۳۰/۲۷
آغاز: تا ذکر مناقب و فضائل ذات شریف و نفس نفیس خداوند ملك الحکماء و العلماء سید الاکابر ... مفخر ایران ادام میامن ایامه و حصل جوامع مرامه بمسامع دعاگوی مخلص او محمدالطوسی رسیده است مرید صادق بل محب و عاشق شده است ... سؤال اول فرموده است: که شیخ رئیس فرق میان موجبه معدوله و سالبه بسیطه آن کرده است؛ **انجام:** برابر
این نسخه فقط قسمت پاسخ خواجه طوسی است؛ کا: محمد میر حسین استرابادی، بی‌تا؛ متن سؤال‌های کیشی را که خواجه نقل کرده با آنچه ما در نامه کیشی می‌بینیم متفاوت است و نیز نسخه ما با نسخه‌ای که استاد مدرس رضوی هر سه سؤال را نقل کرده‌اند، به طوری که از ذیل سخنان ایشان پیداست مرجع ایشان در این باب یکی جنگی است حاوی رسائل متفرقه و این دو نامه متعلق به کتابخانه ملك (تهران) و دیگری مجموعه‌ای در کتابخانه مجلس جزء کتب مرحوم تنکابنی، نسخه حاضر نیز جزء مجموعه‌ای است از کتب تنکابنی بنابراین یا ایشان سئوالات را از نسخه ملك نقل کرده‌اند یا در کتب تنکابنی نسخه متعدد است و نگارنده هنوز از آن اطلاع ندارد؛ ۷ص (۱۵۶-۱۶۲) [ف: ۹-۴۶۶]

۸. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۳۶۴/۲۶
کا: علی بن احمد رشتی، بی‌تا؛ جا: یزد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی ضربی مقوایی، ۱۹ سطر، قطع: جیبی [نشریه: ۲-۱۷۹]

← پاسخ طوسی در باره تنفس ≻ الاسئلة و الاجوبة (امین الدوله)

● پاسخ طوسی درباره سخن حنین و ابن سینا درباره نضج و بول / طب / عربی

pāsox-e tūsī darbāre-ye soxan-e honayn va ebn-e sīnā darbāre-ye nazj va bowl

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷-۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201-1274)

پرسیده اند که چرا شیخ رئیس در قانون درباره بول سخنی گفت که با گفتار حنین در کتاب المسائل نمی‌سازد و گویا خواجه طوسی است که بدان پاسخ گفته است.

آغاز: قال حنین فی المسائل «ان النضج یفعل فی صبغ البول او لاثم فی قوامه» و قال الشیخ الرئیس فی الفصل الثالث من التعلیم الثالث فی قام البول « ... یعلم ان صبغا لیس عن نضج» ... کیف یری الرای العالی فی دفع هذا الاشکال ... و لرأیه مزید السمو ... الجواب اقول کل واحد من الصبغ و القوام قد یکونان طبیعین.

انجام: و لیس بین الکلامین تناقض فهذا ما عندی فیه. و الله اعلم.

چاپ: در ضمن اجوبة المسائل النصیریة، به اهتمام عبدالله نورانی، ۱۳۸۳ش، چاپ شده است.

[دنا ۲/۶۲۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۷۹/۸

آغاز و انجام: برابر

طوسی در اینجا مانند گفتار دیگر خود (ش ۱۰۷۹/۱۲) درباره علت‌ها و معلولها به روش ریاضی گفتگو نمود. پیش از این در همین دفتر (۱۰۷۹) پاسخی است از طوسی درباره گفتار شیخ (۱۰۷۹/۷) و همه اینها می‌رساند که پاسخ‌دهنده باید همو باشد به ویژه آنکه شماره‌های ۱ تا ۴ همین دفتر هم سخنان خواجه می‌باشد. گویا اینها همان گفتگوهای دبیران و طوسی است که شیرازی از آنها بهره برده و در دیباچه شرح کلیات یاد نمود. خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲ص (۲۰-۲۱) [ف: ۴-۷۲۵]

● **پاسخ طوسی درباره مزاج اندامها** / طب / عربی

pāsox-e tūsī darbāre-ye mezāj-e andām-hā

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷-۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201-1274)

شیخ رئیس در فصل ۲ تعلیم ۳ در مزاج اندام‌ها از قانون چهار دلیل برای خشکتری بودن مو از استخوان آورد و دانشمندی (گویا دبیران کاتبی) این را از خواجه می‌پرسد و او پاسخ می‌دهد و می‌خواهد که او بدان بنگرد و اندیشه خویش را برگوید.

آغاز: سئوال بعض الافاضل من ... الطوسی ... استدل الشیخ الرئیس ... فی الفصل الثانی من التعلیم الثالث فی امزجة الاعضاء ... ان ینعم بیان هذه الشبه ... پاسخ طوسی: وقف الداعی و المخلص علی هذا السئوال و اجاب عنه.. اما فی الاستدلال فمعلوم. ان الدم السودائی.

انجام: فهذا ما حضرنی فیه و لینعم النظر فی ذلک و یخبر بما یخطر بباله علی ذلک انشاالله و هو ولی التوفیق.

چاپ: ضمن اجوبة المسائل النصیریة، عبدالله نورانی، ۱۳۸۳ش

[دنا ۲/۶۲۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۷۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در دنبال آن گفتاری است درباره «نشف» که در سخن شیخ در اینجا آمده و آنهم پرسش و پاسخ گونه است و نیز درباره «مخ» ص ۶؛ ۳ص (۴-۶) [ف: ۳-۱۸۵]

● **پاسخ عاملی به پرسش طوسی از خسروشاهی** / فلسفه / عربی

pāsox-e ʻāmelī be porseš-e tūsī az xosrošāhī

علوی عاملی، احمد بن زین العابدین، -۱۰۵۴ قمری

ʻalavī ʻāmelī, ahmad ebn-e zayn-ol-ʻābedīn (- 1645)

مؤلف شاگرد و شوهر دختر میرداماد است که به‌دستور محمد صالح کرامی به‌سه پرسشی که خواجه طوسی از خسروشاهی کرده بود پاسخ گفت و در آن از شرح اشارت طوسی (نمط ۵ فصل زمان) و مقاله ۲ الهی شفا (بحث عقل و نفس) و تعلیقات ابن سینا و تعلیقات خود بر جواهر و اعراض تجرید یاد نموده است.

[دنا ۲/۶۲۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۷۹/۲۹

آغاز: بسمله الحمدلله علی الائه ... فیقول ... احمد بن زین العابدین (بریده شده) انه لما صدر عن منبع زلال الافاضل ... مولانا محمد الصالح الکرامی.. مخلصه الداعی یتصدی للجواب عن الاسئلة التی ارسلها نصیر ... (بریده شده) الی ... شمس الدین (ابو) محمد الخسروشاهی.. الاولی لما امتنع وجود حرکة من غیر ان یکون علی حد معین من السرعة و البطوء؛ **انجام:** فان الفاعل الواحد قد یفعل بسبب اختلاف امور عقلیه او عدمیه افعالا کثیرة.

خط: تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ (ص ۱۷۸-۱۸۱). [ف: ۳-۱۸۹]

● **پاسخ عبدالمومن خان به شاه عباس** / اسناد / فارسی

pāsox-e ʻabd-ol-mo’men xān be šāh ʻabbās

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۹۷۵/۱۵

آغاز: نامه محبت فزون و مراسله مودت نمون که مبنی بر اصلاح جانبین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، رویه میشن قهوه‌ای یک‌لا، ۲گ(۵۴ر-۵۵پ)، ۲۲سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷-۹۴]

● **پاسخ عبدالمؤمن خان به شاه عباس** / اسناد / فارسی
pāsox-e ʻabd-ol-mo'men xān be šāh ʻabbās

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۹۷۵/۱۶
آغاز: عالیجناب، سلطنت پناه
همراه امامقلی بیک؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، رویه میشن قهوه‌ای یک‌لا، ۲گ (۵۵پ-۵۶ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷-۹۴]

● **پاسخ عبیدالله خان به شاه طهماسب** / اسناد / فارسی
pāsox-e ʻobeyd-ol-lāh xān be šāh tahmāsb

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۹۷۵/۱۲
آغاز: نامه نامی و صحیفه گرامی که از جانب سلطنت و نصفت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، رویه میشن قهوه‌ای یک‌لا، ۱۰گ (۴۱پ-۵۰ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷-۹۴]

● **پاسخ عزل نامه** / نامه‌نگاری / فارسی
pāsox-e ʻazl-nāme

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۹۹۶/۲۸
از قاضی قیر به مولانا علی نقی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۸ یا ۱۱۰۰ق؛ ۳ص (۱۰۴-۱۰۶) [ف: ۱۷-۳۷۳]

● **پاسخ عزیز الدین به سیاوش** / عرفان و تصوف / فارسی
pāsox-e ʻazīz-od-dīn be sīyāvaš

نسفی، عزیزالدین بن محمد، ق۷ قمری
nasafī, ʻazīz-od-dīn ebn-e mohammad (- 13c)
فردی به نام سیاوش، پرسش‌هایی عرفانی از سید عزیزالدین نموده و او پاسخ گفته است.
آغاز سؤال: آیا داننده رمز معانی ×× که در سر حقیقی راز دانی
انجام جواب: سیاوش از درت دریوزه دارد ×× کرم فرما بلفظ درفشانی
آنجام سؤال: آیا داننده سر معانی ×× بگویم با تو من اسرار جانی
انجام جواب: بیان از سید عزت پدید است ×× همه دم می‌کند این درفشانی
[دنا ۶۲۵/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۳۴/۷]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۵۵۳/۹
بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ:سپاهانی نخودی،جلد: تیماج سرخ حنایی یک‌لا، ۲گ (۵۷ ر-۵۸ ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳/۵سم [ف: ۳-۲۸۲]

● **پاسخ عضدالدین** / کلام و اعتقادات / عربی
pāsox-e ʻazod-od-dīn

عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد، ۷۰۰؟-۷۵۶ قمری
ʻazod-od-dīn-e ījī, ʻabd-or-rahmān ebn-e ahmad (1301-1356)
پاسخ به اعتراضی است که خود او طرح کرده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۳۱/۴۸-طباطبائی
آغاز: هذا الجواب لعضد الدین حشره الله مع من احبه اذا کان الضمیر عایداً الی المزل و من صلة فاتوا
خط: نسخ، کا: شیخ محمد علی بن محمود تبریز، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی نخودی رنگ، جلد: تیماج قهوه‌ای تیره، ۱ص (۱۳۱ر)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۳-۸۳۳]

● **پاسخ عضدالدین به جاربردی** / کلام و اعتقادات / عربی
pāsox-e ʻazod-od-dīn be jārbardī

عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد، ۷۰۰؟-۷۵۶ قمری
ʻazod-od-dīn-e ījī, ʻabd-or-rahmān ebn-e ahmad (1301-1356)
مؤلف اعتراض جاربردی را با ده وجه پاسخ گفته است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۳۱/۴۴-طباطبائی
آغاز: ثم کتبه عضدالدین علی الجواب للجاربردی اقول و اعوذ بالله من الخطاء و الخطل ... الکلام علی هذا الجواب من وجوه عشره الاول انه کلام یمجه الاسماع و ینفر عنه الطباع ککلمات المبرسم غیر منظوم و کهذ یان المحموم لیس له مفهوم؛ **انجام:** فاقبل النصیحه و اتق الفضیحه و لا ترجع بعد الی مثل هذا فانه عارفی الاعقاب و نار یوم الحساب
خط: نسخ، کا: شیخ محمد علی بن محمود تبریز، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی نخودی رنگ، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۲۸پ-۱۲۹پ)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۳-۸۳۱]

← پاسخ علوی به استرآبادی ﴾ نجاست خمر

● **پاسخ غزالی به پرسشهای پیروان سنت** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی
pāsox-e qazzālī be porseš-hā-ye peyrovān-e sonnat

غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰-۵۰۵ قمری
qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059-1112)
در سال ۵۰۳ تنی چند از پیروان ابوحنیفه و مالک و شافعی چون دیدند غزالی (۴۰۵-۵۰۵) در «المنخول» از ابوحنیفه بد گفت و به

پیروی صوفیان و فیلسوفان سخنانی بیاورد گردهم آمده و از «مشکوة الانوار» و «کیمیای سعادت» این گفتارها: «لا اله الا الله توحید العوام» و «لا اله الا هو توحید الخواص» و «الله هو النور» و «روان مردمی در اینجهان بیگانه استو شیفته جهان بالا» و «افشاء سرالربوبیة کفر» را در آورده و گفته‌اند از اینجا چه می‌خواهی، و در اینکه خدا را به روشنی مانند ساختی مجوس شدی و درباره روان آنچه گفتی به ترسایان و فیلسوفان نزدیک گشتی. آنها این سخنان را به شاه (محمد سلجوقی ۴۹۸-۵۱۱) رساندند غزالی که در این هنگام پنجاه و سه سال داشت و گوشه گزیده بود به دستور او ناگزیر به لشگرگاه طوس رفته و به همه خرده‌گیری‌ها پاسخ داد و به دانشمندان طوس گفت که در معقولات تنها برهان می‌پذیرم و در شرعیات پیرو کسی نیستم و قرآن را به کار می‌بندم. شاه همین‌که پندهای غزالی را بشنود و سخنان او را استوار بدید نوازشش نمود و به دشمنانش ارجی ننهاد.
چاپ: این گفتگو در «فضائل الانام من رسائل حجة الاسلام» چاپ هند دیده می‌شود.
[دنا ۶۲۵/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۹/۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۴۰/۲
خط: تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ تملک و مهر: محمد باقر پسر ابراهیم حسینی لواسانی رازی تهرانی، شیخ العراقین؛ کاغذ: ترمه سمرقندی رنگارنگ، جلد: تیماج ضربی، ۱۱گ (گ ۲۷ب-۳۷ب)، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳-۱۹۰]

● **پاسخ غزالی به صدرالاسلام** / نامه‌نگاری / فارسی
pāsox-e qazzālī be sadr-ol-eslām
غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰-۵۰۵ قمری
qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059-1112)
به صدرالاسلام در نپذیرفتن تدریس در نظامیه

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۴۳۰/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [نشریه: ۷-۲۸۰]

● **پاسخ فراهانی به فتحعلی شاه** / تاریخ ایران / فارسی
pāsox-e farāhānī be fath-'alī šāh
قائم مقام، ابوالقاسم بن عیسی، ۱۱۹۳-۱۲۵۱ قمری
qā'em-maqām, ab-ol-qāsem ebn-e 'īsā (1779-1836)
تاریخ تألیف: ۱۲۲۷ق
پاسخ ابوالقاسم قائم مقام فراهانی است به فتحعلیشاه در چهار «فصل»
آغاز: بسمله و حمدله، داعی بی ریب ریا و سعادت جوی نشأتین اولی و اخری
انجام: والمطاع امره الاعلی و السلام علیکم و رحمة الله برکاته

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۱۰/۲ ـ د
آغاز: بسمله و حمدله، داعی بی ریب ریا وسعادت جوی نشأتین اولی و اخری؛ **انجام:** والمطاع امره الاعلی و السلام علیکم و رحمة الله برکاته
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ (۳۱پ-۵۳پ) [ف: ۱-۵۱]

● **پاسخ قاضی شرف الدین** / نامه‌نگاری / فارسی
pāsox-e qāzī šaraf-od-dīn
مجدالدین بغدادی، محمد، ۵۴۴؟-۶۰۷ قمری
majd-od-dīn-e baqdādī, mohammad (1150-1211)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۶۲/۳۲(آ)-۴۶۳/۳۲(ب)-ف
نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۴ق؛ ۱گ (۴۱۸ر-۴۱۸پ) [فیلمها ف: ۱-۴۸۱]

● **پاسخ قاضی محمود به شیخ علی نقی**/نامه‌نگاری/فارسی
pāsox-e qāzī mahmūd be šeyx 'alī naqī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۷۱/۶۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱]ف: ۸-۹]

● **پاسخ قصیده بال مرصع** / شعر / فارسی
pāsox-e qasīde-ye bāl-e morassa'
انوری، محمد بن محمد، -۵۸۵ ؟ قمری
anvarī, mohammad ebn-e mohammad (- 1190)
وابسته به: قصیده نونیه = قصیده بال مرصع؛ فاخر رازی، ابوالمفاخر (-۶)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۵۹۶/۸
آغاز: صبح زر افشان چو دید درج عقیق یمن ×× ریخت ز صندوق رخ شده در عدن
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷-۴۱۶]

● **پاسخ قصیده بال مرصع** / شعر / فارسی
pāsox-e qasīde-ye bāl-e morassa'
خواجوی کرمانی، محمود بن علی، ۶۸۹-۷۵۳ قمری
xājū-ye kermānī, mahmūd ebn-e 'alī (1291-1353)
وابسته به: قصیده نونیه = قصیده بال مرصع؛ فاخر رازی، ابوالمفاخر (-۶)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۵۹۶/۵
آغاز: قرطه زر چاک زد لعبت سیمین بدن ×× اشک ملمع فشاند شمع مرصع لگن

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷-۴۱۶]

● **پاسخ قصیده بال مرصع** / شعر / فارسی
pāsox-e qasīde-ye bāl-e morassa'
ابیوردی، سودایی، -۸۵۳ قمری
abīvardī, sowdā'ī (- 1450)
وابسته به: قصیده نونیه = قصیده بال مرصع؛ فاخر رازی، ابوالمفاخر (-۶)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۵۹۶/۶
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷-۴۱۶]

● **پاسخ قصیده بال مرصع** / شعر / فارسی
pāsox-e qasīde-ye bāl-e morassa'
ابن حسام، محمد بن حسام الدین، -۸۷۵ ؟ قمری
ebn-e hosām, mohammad ebn-e hosām-od-dīn (- 1471)
وابسته به: قصیده نونیه = قصیده بال مرصع؛ فاخر رازی، ابوالمفاخر (-۶)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۵۹۶/۷
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷-۴۱۶]

● **پاسخ قصیده بال مرصع** / شعر / فارسی
pāsox-e qasīde-ye bāl-e morassa'
هلالی جغتایی، بدر الدین، -۹۳۵ ؟ قمری
helālī joqatāyī, badr-od-dīn (- 1529)
وابسته به: قصیده نونیه = قصیده بال مرصع؛ فاخر رازی، ابوالمفاخر (-۶)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۵۹۶/۹
آغاز: تخت مرصع گرفت شاه ملمع بدن ×× جیب مرقع درید شاهد گل پیرهن
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷-۴۱۶]

● **پاسخ قصیده بال مرصع** / شعر / فارسی
pāsox-e qasīde-ye bāl-e morassa'
اطحمه، نظام الدین احمد
athame, nezām-od-dīn ahmad
وابسته به: قصیده نونیه = قصیده بال مرصع؛ فاخر رازی، ابوالمفاخر (-۶)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۵۹۶/۱۴
آغاز: قلیه شامی کشید صبح ملمع بدن ×× هاون زرینه گرفت مطبخی سیم تن
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷-۴۱۶]

● **پاسخ قصیده بال مرصع** / شعر / فارسی
pāsox-e qasīde-ye bāl-e morassa'
خاوری قزوینی، آقا معصوم
xāvarī qazvīnī, āqā ma'sūm
وابسته به: قصیده نونیه = قصیده بال مرصع؛ فاخر رازی، ابوالمفاخر (-۶)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۵۹۶/۱۱
آغاز: خسرو خاور چو کند جوشن زرین ز تن ×× گشته پلگینه پوش سحنه دیر کهن
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷-۴۱۶]

● **پاسخ قصیده بال مرصع** / ادبیات / فارسی
pāsox-e qasīde-ye bāl-e morassa'
شوقی نراقی
šowqī narāqī
وابسته به: قصیده نونیه = قصیده بال مرصع؛ فاخر رازی، ابوالمفاخر (-۶)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۵۹۶/۱۰
آغاز: مشعب گیتی فروز صبح چو شد شعله زن ×× داد جهان را فروغ شمع لکن؟
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷-۴۱۶]

● **پاسخ قصیده بال مرصع** / شعر / فارسی
pāsox-e qasīde-ye bāl-e morassa'
کاشی، رسول
kāšī, rasūl
وابسته به: قصیده نونیه = قصیده بال مرصع فاخر رازی، ابوالمفاخر (-۶)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۵۹۶/۱۲
آغاز: رفت چو در آشیان طوطی شکر شکن ×× جلوگه زاغ شد عرضه این نه چمن
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷-۴۱۶]

● **پاسخ قنبر به سؤال** / متفرقه / عربی، فارسی
pāsox-e qanbar be so'āl

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۰۲/۶۲-طباطبائی

آغاز: در کتاب رجال کشی مسطور است از قنبر پرسیدند که مولی و غلام کیستی در جواب گفت: انا مولی من ضرب بسیفین
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۵۹ر) [ف: ۲۳-۷۳۳]

⟵ پاسخ قونوی به طوسی ⟵ الرسالة الهادية

● **پاسخ کامران بیک به شاه گیلان** / اسناد / فارسی
pāsox-e kāmrān beyk be šāh-e gīlān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۹۷۵/۲۲
آغاز: مکتوب شریف اعلیحضرت سلطنت پناهی عالیجاهی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، رویه میشن قهوه‌ای یک‌لا، ۲گ(۶۳ر-۶۴ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷-۹۵]

⟵ پاسخ کسروی ⟵ مفتاح بیان

● **پاسخ محمد صادقا به نامه میرزا علی بیک درباره جعل فلسفی** / فلسفه / فارسی
pāsox-e mohammad sādeqā be nāme-ye mīrzā ‘alī beyk darbāre-ye ja‘l-e falsafī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۶۳۱/۹-ف
نسخه اصل: مجلس ۱۲۹۰۹ (۲۲۱)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۶۲۴]

● **پاسخ مصطفی علی شاه** / نامه‌نگاری، شعر / فارسی
pāsox-e mostafā ‘alī šāh
پاسخ به نامه آقا میرزا هادی قدرت علی شاه صدر ثانی هر دو به نظم.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۰۵۶/۵
خط: نستعلیق، کا: غلامحسین عباداللهی، تا: سه‌شنبه ۱ محرم ۱۳۴۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز مقوایی، ۶گ (۱۶۰ر-۱۶۵پ)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱۵-۴۰۹۹]

● **پاسخ مقابی** / کلام و اعتقادات / عربی
pāsox-e maqābī
مقابی بحرانی، محمد بن علی، ق۱۲ قمری
maqābī bahrānī, mohammad ebn-e ‘alī (- 18c)
پاسخ سؤالی است در باره عذاب قبر.
[دنا ۲/۶۲۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۹۵/۲
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... فیقول شیخنا الشیخ محمد بن علی البحرانی انه قد وردت علی من بعض منکری عذاب القبر مسئلة اراد الجواب عنها فلما وردت علیه هذه الرسالة استحسنها فاذعن بالحق بعد الانکار؛ **انجام:** کالکفار یخدلهم خدالی النار التی خلقهاالله فی المشرق و فیها کمل کفایة و الله ولی الهدایة. و الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ، کا: بازیاری، تا: نزدیک ۱۱۶۹ق؛ دنبال آن (در گ ۳۷۲پ-۳۷۷ر) رساله‌ای است در سرگذشت چهارده معصوم در ۱۴ «باب»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی کهنه ضربی مقوایی، ۹گ (۳۶۴پ-۳۷۲پ)، ۱۷ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۹×۲۱سم [ف: ۳-۵۴۶]

⟵ پاسخ ملا علی نوری ⟵ مسائل احتیاط

● **پاسخ ملکشاه به عریضه خواجه نظام الملک** / نامه‌نگاری / فارسی
pāsox-e malek-šāh be ‘arīze-ye xāje nezām-ol-molk

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۴۵۵/۱۳۸
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۰-۱۳۴۹]

● **پاسخ مولانا عبدالله درباره وضو گرفتن با آب غصبی** / فقه
pāsox-e mowlānā ‘abd-ol-lāh darbāre-ye vozū gereftan bā āb-e qasbī

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۴۲۴/۷
به پرسشی که نویسنده نسخه از او شنیده بود؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن مقصود علی طالقانی، بی‌تا؛ محشی؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷-۲۷۹]

● **پاسخ میرزا تقی کرمانی** / نامه‌نگاری / فارسی
pāsox-e mīrzā taqī-ye kermānī
کرمانی، میرزا تقی، ق۱۳ قمری
kermānī, mīrzā taqī (- 19c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۴۸۱/۱۲
کا: محمد رفیع طبسی، بی‌تا؛ در ۲۸۰ر تا ۲۸۱پ تعریف عشق و ایمان است و سرگذشت پادشاهان روزگار پیامبر به فارسی [ف: ۵-۲۷۳]

● **پاسخ میرزا زین العابدین طبیب** / طب / عربی
pāsox-e mīrzā zayn-ol-‘ābedīn-e tabīb

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵-۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810-1871)

تاریخ تألیف: ۲۰ جمادی الثانی ۱۲۶۵ق
در شرح عبارات قانون «ان فی النبض طبیعة موسیقاریه»، در پاسخ سؤال میرزا زین العابدین طبیب.
[فهرست مشایخ ص ۵۰۲؛ دنا ۶۲۶/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸/۲ سرود
خط:شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۴ق [نشریه: ۱۳-۴۱۴]

● **پاسخ نامه** / عرفان و تصوف / فارسی
pāsox-e nāme
علاء الدوله سمنانی، احمد بن محمد، ۶۵۹-۷۳۶ ؟ قمری
'alā'-od dowle-ye semnānī, ahmad ebn-e mohammad (1262-1336)

در آن به شیخ محیی الدین عربی تاخته است.
[نسخه‌های منزوی ۱۴۳۱؛ دنا ۶۲۶/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۹۰/۱۴
آغاز: بزرگان دین و روندگان راه یقین باتفاق گفته اند از معرفت خود برخورداری کسی یابد که دارای طیب لقمه و صدق لهجه ... باشد، چون هر دو مفقود است از این طامات و ترهات چه مقصود؛ **انجام:** دریغ باشد که در این قیال و قال که مثمر جدال است با زمانی، و السلام علی من اتبع الهدی.
کا: محمد بن غیاث الدین النوربخشی، تا: ۸۷۶ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن یشمی لایی، ۴گ (۱۱۵پ-۱۱۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۱۷/۶سم [ف: ۷-۲۴۱]

● **پاسخ نامه** / کلام و اعتقادات / فارسی
pāsox-e nāme
عصار، محمد بن محمود، ۱۲۶۴؟-۱۳۵۶ ؟ قمری
'assār, mohammad ebn-e mahmūd (1848-1937)
تاریخ تألیف: شب ۷ ربیع الثانی ۱۲۳۳ق
در بیان ۲۱ مسئله از مسائل دینی و اعتقادی است که در پاسخ پرسش از آنها تألیف نموده است.
[دنا ۶۲۶/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۶۲
آغاز: فدایت شوم رقیمه کریمه و رسیله جمیله؛ **انجام:** یارب دعای خسته دلان مستجاب کن
خط: نستعلیق و شکسته، کاتب = مؤلف، تا: شب ۷ ربیع الثانی ۱۳۳۳ق؛ واقف: محمد عصار؛ ۱۶۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۴-۳۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۶۹۱
آغاز: بسمله فدایت شوم رقیمه کریمه و رسیله جمیله؛ **انجام:** نبرده از من آشفته ضعیف سبق
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۲ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۷×۲۷سم [الفبائی: ۹۵]

● **پاسخ نامه**
pāsox-e nāme
پاسخ آن بسیار دراز و مفصل، در فهرست (ص ۸۱) آمده است: «رساله ملازین العابدین نجف آبادی و جواب آن».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۹۸۹/۲-ف
نسخه اصل: دانشگاه کمبریج .۶۴f) ۷)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲-۲۹۰]

● **پاسخ نامه امیر تیمور گورگان** / تاریخ ایران,اسناد / فارسی
pāsox-e nāme-ye amīr teymūr-e gūrgān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۳۴۱/۲۱
خط: نستعلیق، کا: میر علی اکبر ولد میر محمد محسن زکی حسینی، تا: قرن ۱۳، جا: محمد آباد بیدر [ف: ۷-۳۶۱]

● **پاسخ نامه باب** / بهائیت / فارسی
pāsox-e nāme-ye bāb
باب، علی محمد بن محمد رضا، ۱۲۳۶؟-۱۲۶۶ قمری
bāb, 'alī mohammad ebn-e mohammad rezā (1821-1850)
در پاسخ اینکه چرا از برادر بزرگ خود میرزا یحیی صبح ازل که سرور گروه بهائیان بوده است برگشتید و همه در اسلامبول انجمن کردید و او را عزل نمودید و حروف علیین به سجین مبدل شد. نکات بسیاری درباره این گروه دارد و پیداست که نزاع رهبران آنها بر سر ریاست بوده است. نام آن در فهارس گوناگون آمده است.
آغاز: هو المجیب. نامه آن جناب بین یدی العرش حاضر و بر مقر انه لا یعرف بما سواه و ما فیه بلحاظ الله ملحوظ آمد
[نسخه‌های منزوی ۱۷۳۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۲۳۰ و ۴۹۹۴-ف
آغاز: برابر؛ **انجام:** الناظر الکریم بتاریخ سلخ شهر شعبان المعظم قلمی شد سنه ۱۲۹۷
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف؛ مذهب؛ کاغذ: فرنگی،

جلد: تیماج تریاکی مقوایی، ۱۲۸گ، ۱۲ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳-۳۲۰۴] و [فیلمها ف: ۳-۱۲۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۹۸۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۱۲۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۵۶۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انک انت الغفور الرحیم المعطی العزیز الباذل الناصر الکریم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج یشمی، ۴۳گ (۱پ-۴۳پ)، ۱۸سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۱سم [ف: ۴۱-۵۲]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انک انت الغفور الرحیم المعطی العزیز الباذل الناصر الکریم.

خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن ملا محمد باقر، تا: جمعه ۲۱ شعبان ۱۲۹۱ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قرمز مقوایی، ۹۲گ، ۱۵ سطر کامل (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۱۷۳]

● **پاسخ نامه شاه جهان از طرف شاه عباس** / تاریخ ایران،اسناد / فارسی

pāsox-e nāme-ye šāh jahān az taraf-e šāh ʻabbās

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۳۴۱/۲۷

خط: نستعلیق، کا: میر علی اکبر ولد میر محمد محسن زکی حسینی، تا: قرن ۱۳، جا: محمد آباد بیدر [ف: ۷-۳۶۱]

● **پاسخ نامه شاه عباس به عبدالمؤمن خان** / اسناد / فارسی

pāsox-e nāme-ye šāh ʻabbās be ʻabd-ol-mo’men xān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۵۷۱/۳

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سیاه لایی، ربعی، ۵گ (۸۶ر-۹۰پ)، ۱۵ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۱۷-۴۰۹]

● **پاسخ نامه شیخ محمد بن نویسنده** / عرفان و تصوف / عربی

pāsox-e nāme-ye šeyx mohammad be nevīsande

نامه‌ای است در پاسخ نامه‌ای از شیخ محمد بن نویسنده در لطایف و نکات عرفانی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۰۶۲/۲

آغاز: مخلص نوازی و پرسش حالات و اظهار دلبستگی و موالات که حضرت ملاذ مخدوم محب الدنیا و الدین شیخ محمد حماه الله لحفظه

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، مشکی، ۴ص (۱۰-۱۳)، ۱۴سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۵-۷۴]

● **پاسخ نامه عبدالمؤمن خان** / اسناد / فارسی

pāsox-e nāme-ye ʻabd-ol-mo’men xān

عباس صفوی، شاه ایران، ۹۷۸-۱۰۳۸ قمری

ʻabbās-e safavī, šāh-e īrān (1571-1629)

که همراه امامقلی بیک فرستاده است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۹۷۵/۱۷

آغاز: بسمله، و من یتوکل علی الله فهو حسبه ... خطاب عتاب آمیز و صحیفه شور انگیز

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، رویه میشن قهوه‌ای یک‌لا، ۲گ(۵۶ر-۵۷ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷-۹۴]

● **پاسخ نامه عبدالمؤمن خان اوزبک** / نامه‌نگاری، اسناد / فارسی

pāsox-e nāme-ye ʻabd-ol-mo’men-xān-e ozbak

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۳۴۱/۱۹

اسکندر بیگ منشی در مجلس پادشاه ایستاده مسوده نمود؛ خط: نستعلیق، کا: میر علی اکبر ولد میر محمد محسن زکی حسینی، تا: قرن ۱۳، جا: محمد آباد بیدر [ف: ۷-۳۶۱]

← پاسخ نامه ملا عبدالخالق ⟵ جواب مسائل الملا عبدالخالق الیزدی

● **پاسخ نامه ملا عبدالخالق** / نامه‌نگاری، کلام و اعتقادات

pāsox-e nāme-ye mollā ʻabd-ol-xāleq

؟ کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵-۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810-1871)

پاسخ نامه ملا عبدالخالق که بابی شده و دونامه به نگارنده این پاسخ که گویا همان حاج کریم خان باشد نوشته بود و او نامه نخست را در چهار هزار بیت پاسخ داده و این که در نسخه ماست پاسخ نامه دوم است. پاسخ‌گو، وی را از پیروی باب برحذر می‌دارد و به گفته خود این نامه را به منظور «اتمام حجت» برای وی می‌نگارد.

قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۳۳۷/۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق، جا: ماهان کرمان؛ سطر، قطع: خشتی [ف: ۱۰۵]

● **پاسخ نامه میرزا براری** / نامه‌نگاری / فارسی
pāsox-e nāme-ye mīrzā barārī
در تاریخ نامه میرزا براری (محمد براری امی پسر محمد ...) که کتاب عشره و کتاب مجمل مفصل از تألیفات خویش را برای نویسنده این نامه فرستاده است. دنباله نامه از این مجموعه افتاده و نام نویسنده را ندارد. در این نامه آمده است: «کتاب مستطابی که مسمی به عقول عشره گردیده صادریست نادر ... جلد دوم که موسوم به مجمل مفصل شد مفصل مجمل این مجمل است». این دو بیت را که می‌گوید «مناسب مقام به خاطر مستهام رسیده بود» درباره کتاب عشره آورده است: از تو آباد شد جهان سخن ×× به سر معنی و به جان سخن / زاده طبع عیسوی نفست ×× خلف الصدق خاندان سخن / جز خیال تو در صف معنی ×× که تواند کشد کمان سخن

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۲۸/۴-فیروز
آغاز: نامه: حواب نامه میرزا براری بعد از تمهید قوافل اخلاص ... گرامی نامه عطوفت شمامه با دو جلد کتاب حکمت آمیز
تقریظ کتاب عقول عشره و مجمل مفصل؛ کا: سید علی، بی‌تا؛ جلد: تیماج سیاه یک‌لا، ۱گ (۱۷)، قطع: بیاض رقعی، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۲۱-۲۹۵]

● **پاسخ نامه میرزا سید علی بروجردی** / نامه‌نگاری، عرفان و تصوف / فارسی
pāsox-e nāme-ye mīrzā seyyed ʻalī-ye borūjerdī
درویش شیرازی، محمد هاشم بن اسماعیل، ۱۱۱۰؟-۱۱۹۹ قمری
darvīš-e šīrāzī, mohammad hāšem ebn-e esmāʻīl (1699-1785)
درباره درویشی

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:930/۶
آغاز: جواب مراسله میرزا سید علی بروجردی که ... آقا محمد هاشم درویش ... نوشته اند: سلام علیك ای نژاد رسول ... الحمدلله الذی انزل الکتاب ... سلامی که روایح عنبرین فوایح آن؛
انجام: به صفت درویشان حقیقت نشان متصف سازد، درویشی به صفات است نه قول، السلام علیکم و علی من اتبع الهدی
بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۲گ (۱۸۳ر-۱۹۴ر در متن و هامش)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵-۲۱۷]

● **پاسخ نامه نجاشی** / نامه‌نگاری / عربی
pāsox-e nāme-ye najāšī
منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، -۴۰ قمری
(mansūb be) ʻalī ebn-e abī tāleb, emām-e avval (- 661)
توسط امیرالمؤمنین (ع) به امر پیامبر اکرم (ص).

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۰۴/۷۳
خط: نسخ، کا: شمس الدین محمد بن علی بن حسن جباعی، تا: قرن ۹ [ف: ۵-۱۱۰]

● **پاسخ نامه والی بغداد به حضرت والا** /نامه‌نگاری/فارسی
pāsox-e nāme vālī baqdād be hazrat-e vālā

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۰۵۶/۱۰
مورخ محرم ۱۲۴۶؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۹ر-۱۰ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۰/۱×۳۰/۷سم [ف: ۸-۱۷۹]

● **پاسخ نامه یزدی** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی
pāsox-e nāme-ye yazdī
اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸-۱۲۳۲ ؟ قمری
axbārī, mohammad ebn-e ʻabd-on-nabī (1765-1817)
از مقدمه رساله معلوم می‌شود که حاج محمدعلی بن عبدالواحد یزدی امام جمعه یزد این نامه را برای کسی یا از طرف کسی که از او خواسته است را به میرزا محمد اخباری نوشته و از او خواسته است تا دلیل حکم به لزوم جهر در تسبیحات اربعه (در رکعات ۳ و ۴ از نمازهای یومیه) را که خلاف مشهور و روش علماء و مجتهدان است، بیان دارد. نویسنده نامه (حاج محمدعلی) ادله قائلان بوجوب اخفات را نیز نقل کرده و خواسته است اخباری درباره آنها نیز نظر بدهد. میرزا محمد اخباری که در آن زمان در سفر بافق بوده در جواب پیش از این‌که به رد دلیل‌های او و اثبات مقصود خود بپردازد، می‌گوید: اگر با پاسخ‌هایی که در این نامه داده شده موافقت دارید، زهی وفاق و اگر آنها را کافی نمی‌دانید، پس از باز گشت از سفر، به‌ملاقات من بیایند تا بتفصیل سخن بگوییم. عین عبارت اوست: «اگر منظور استیفاء کلام در این مرام باشد حقیر عنقریب عازم تخفیف تصدیعات دوستان بافق است، از باب الحکمة ضالة المؤمن اگر در ضمن صله اخوت ایمانی و خلت روحانی طلب ضاله خود فرمایند، دور از شیوه مرضیه نخواهد بود. نشان گم شده خود بجوز خرد و بزرگ ×× سراغ یوسف خود کن زبنده و آزاد. و گویا حقیر بیست و هفتم روانه باشم بشرط الاستخاره و له الحکم.» (عبدالحسین حائری)
انجام: آتش بشکوه در دل اندوهگین مزن ×× حسنت سرشته نفس آتشین مزن / ترسم که نازنین دلت اندوهگین شود ×× پس بر غباز خاطر ما آتشین مزن

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۷۹۷/۴
آغاز: نامه سؤال: بذروه عرض مقدس عالم میرساند احقر داعی

محمدعلی که در این اوان مذکور شد که ملازمان سامی، بنایشان در رکعت آخر مغرب و دو رکعت آخر عشاء در تسبیحات آنها اخفات است و چون مخلص حقیر میخواهد که در عملیات بدون دلیل و برهان اقدام نکرده باشد ... آغاز پاسخ: بسمله، الحمدلله و سلام علی عباده، گر طالب صادقی ز نایاب منال پیدا گردد و آن عقده که بسته است و هست و با خیال هم و اگر «... مخدما: سئوالی کن زمن امروز تا غوغا بشهر افتد ×× که اعجاز فلانی کرد گویا بی زبانی را. در خصوص جهر تسبیحات استفسار دلیل فرموده اند ... حقیر اول آنچه در خصوص ادله سرکار در نظر داشت عرض میکند و آخر آنچه در این خصوص دیده و بر آن اعتماد است؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ متوسط، کا: محمد ابراهیم طبسی خراسانی، تا: ۱۲۲۳ق؛ در صدر نسخه نوشته شده: «صورت کتابتیکه مخدوم مطاع حاجی محمد علی خلف المرحوم آقا عبدالواحد الیزدی امام جمعه و جماعة خاکسار نوشته»؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: میشن خرمایی بی مقوا، ۹ص (۱۵۵-۱۶۳)، ۲۳سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰-۷۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۱۵۶/۴

آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی، گر طالب صادق ز نایاب منال پیدا گردد؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۵۸پ-۶۹پ)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۸-۲۹۹]

● **پاسخ و پرسش** / عرفان و تصوف / فارسی

pāsox va porseš

چشتی، عبدالرحیم

čaštī, ʻabd-or-rahīm

گویا از: شه عبدالرحیم چشتی مرید امین الدین، محمد حسینی، علی میران باشد. در مقدمه چنین آمده: الوف دعوات و صنوف تحیات از شاه عبدالرحیم که خاك آستانه محمد حسینی، امین الدین علی میران قدس الله سره است به کرم قبول فرماید.

[دنا ۶۲۷/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۶۴/۷]

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۳۰۴/۴

آغاز: مکتوب چهارم. خود را شناسد و خدا را شناسد؛ **انجام:** همت مردان دل همین است که بیعت نفس را کردن.

خط: مختلف، کا: نصیرالدین محمد، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترکی، جلد: تیماج سرخ مقوایی دارای حاشیه و ترنج، ۱۱ص (۱۹۲-۲۰۲)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲-۴۷]

● **پاسخ و پرسش** / عرفان و تصوف، پاسخ پرسش‌ها / فارسی

pāsox va porseš

آقامحمد علی کرمانشاهی، ۱۱۴۴-۱۲۱۶ قمری

āqā-mohammad ʻalī kermānšāhī (1732-1802)

پاسخ پرسش‌هایی است که از او کرده‌اند.

[فهرستواره ۳۹۸/۷]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۵۵۸/۲

آغاز: بسمله. حمدله ... سؤال در معنی قول رسول خدای حسین منی و انا من حسین؛ **انجام:** بقوة و کن من الشاکرین.

خط: نسخ، کا: محمد رضای شیرازی، تا: ۲۰ رجب۱۲۵۸ق، ۶گ (۳۵پ-۴۰ر) [ف: ۵-۱۹]

● **پاسخ و پرسش** / گوناگون / فارسی

pāsox va porseš

کوثر همدانی، علی نقی بن محمد رضا، -۱۲۹۶ ؟ قمری

kosar-e hamedānī, ʻalī naqī ebn-e mohammad rezā (-1879)

سؤال و جواب از مسائل متفرقه است و در مجلسی که به دستور عزالدوله عبدالصمد میرزا و با حضور حاج محمد کریم خان کرمانی تشکیل شده بود تقریر یافته است.

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۶۶

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و بعد معروض می‌دارد؛ **انجام:** غیر این منطق لبی بگشا دمی.

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم، بی‌تا؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج یشمی یک‌لا، ۱۰۰ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱-۹۸]

● **پاسخ و رد بر کسروی** / کلام و اعتقادات / فارسی

pāsox va rad bar kasravī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۷-۴۷۵۴-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۰۲]

● **پاسخ و گفتار سبزواری** / فلسفه / عربی

pāsox va goftār-e sabzevārī

سبزواری، هادی بن مهدی، ۱۲۱۲-۱۲۸۹ قمری

sabzevārī, hādī ebn-e mahdī (1798-1872)

در این گفتار پاسخ‌ها و سخنانی است از فیلسوف سبزواری درباره ازل، جهان مثالی، هستی، حدیث طینت و حدیث‌های دیگر که نویسنده نسخه (فیروزکوهی) آورده و چنین بر می‌آید که از شاگردان او بوده و در زندگی استاد این سخنان را گرد آورده است. در بند آخرین شعرهای فارسی دیده می‌شود و بند پیش از آن به فارسی است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۲۴/۳

آغاز: قال الشارح ره فی شرح رسالة العلم للعلامة الکاشی ... و قال استادنا ... زبدة متالهة الاسلام الهادی الی دارالسلام؛ **انجام:** و بین القلة و الکثرة المدلول علیها بلفظ قدیما فعل کما بین الادبار
خط: تعلیق و نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۹گ (۱۲۰ ر-۱۲۹پ). [ف: ۳-۱۷۸]

● **پاسخهای سید کاظم رشتی (منتخب)** / پاسخ پرسش‌ها / عربی
pāsox-hā-ye seyyed kāzem-e raštī (mn.)
رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲-۱۲۵۹ قمری
raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798-1843)
گزیده ای است از پاسخ‌های سید کاظم رشتی

تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۱۸۴/۵-ج
آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد فهذه خمسة مسائل انتخبها من اجوبة مسائل ... السید کاظم الرشتی سلمه الله تعالی؛ **انجام:** مع انی ما ترکت شیئاً منها و السلام
کا: مهدی بن زین العابدین، بی‌تا؛ ۶گ (۵۴ر-۵۹پ) [ف: ۳۵۲]

← پاسخهای کرکی ⩤ اجوبة المسائل

● **پاسخهای همدانی** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی
pāsox-hā-ye hamadānī
همدانی شیخی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۳۹-۱۳۱۹ قمری
hamadānī šayxī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja‘far (1824-1902)
پاسخ در برابر پرسشی است که پیروان کتاب کرده و از قرآن و غیبت امام خرده گرفته بودند.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۳۲
آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... اما بعد چنین گوید این بنده خاکسار محمد باقر ... که در این اوان محنت اقتران سئوالاتی چند رسید از بعضی از اشکالات که رفع آنها را خواسته پس عنوان سئولات را سئوال و عنوان جوابها را جواب قرار داده؛ **انجام:** و رد شمس و شق قمر هدایت نکردند فما تغن الآیات و النذر عن قوم لایؤمنون ... و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین قد تم فی الثانی عشر من شهر ذی القعدة الحرام من شهور سنة ۱۲۹۹ حامداً مصلیاً مستغفرا (تمت)
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۹ق؛ همانند نسخه اصل است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد تازه، ۲۲گ، ۶ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۶-۲۱۵۱]

← پاسخ همدانی برازی قزوینی ⩤ الواحد لا یصدر عنه الا الواحد

● **پاسخی از سلطان محمد پادشاه روم به شاه عباس** / اسناد / فارسی
pāsoxī az soltān mohammad pādešāh-e rūm be šāh ‘abbās

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۹۷۵/۸
آغاز: منت خدای را که به تایید ذو المنن
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، رویه میشن قهوه‌ای یک لایی، ۳گ (۴۲پ-۴۴ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷-۹۳]

← پاطولوژی (ترجمه) ⩤ پاتولوژی

● **پاکتهای خالی سندهای امیرخان سردار** / اسناد
pākat-hā-ye xālī-ye sanad-hā-ye amīr-xān sardār

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۱۳۸
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷-۳۰۱]

● **پاکجویی کسروی** / فارسی
pākjū’ī-ye kasravī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۸-۴۷۵۴-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۰۲]

● **پاکخویی** / فارسی
pākxū’ī
کسروی، احمد، ۱۲۶۹-۱۳۲۴ شمسی
kasravī, ahmad (1890-1945)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۱۳-۴۷۵۴-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۹۹]

● **پاک کردن رنگها** / صنعت / عربی
pāk-kardan-e rang-hā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۰۲/۲۰-طباطبائی
آغاز: فی قلع الاصباغ یقلع السواد بغسله بماء الاترج؛
قلع آثار دستور علمی و تجربی پاک کردن انواع رنگها و لکه‌ها؛
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۲گ [ف: ۲۳-۷۲۱]

● **پاکی** / فقه / فارسی

pākī

رساله در پاکی به روش پرسش و پاسخ.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۲۹۸/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی لایی، ۴۲گ (۱۷۵پ-۲۱۶پ)، ۱۰ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، قطع: بغلی، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۱۷-۳۴۲]

● **پانزده صلح نامه و اجاره نامه و بیع نامه** / اسناد / فارسی

pānzdah solh-nāme va ejāre-nāme va bey‘-nāme

شامل: ۱- صلح نامه (۱۳۱۰ق) (۱۳۰۸ق) دو صلح نامه است که به یکدیگر منضم شده است؛ ۲- بیع نامه (۱۲۸۸ق)؛ ۳- دو بیع‌نامه منضم به هم (۱۳۰۱ق) (۱۳۰۰ق)؛ ۴- بیع نامه (۱۳۱۰ق)؛ ۵- بیع‌نامه (۱۲۴۶ق)؛ ۶- بیع‌نامه (۱۳۱۳ق)؛ ۷- صلح‌نامه (۱۳۱۷ق)؛ ۸- اجاره‌نامه (۱۲۰۸ق)؛ ۹- بیع‌نامه (۱۳۱۳ق)؛ ۱۰- اجاره‌نامه (۱۳۱۰ق)؛ ۱۱- بیع‌نامه (۱۳۱۲ق)؛ ۱۲- صلح‌نامه (۱۲۴۹ق)؛ ۱۳- بیع‌نامه (۱۳۱۵ق)؛ ۱۴- بیع‌نامه (۱۳۱۳ق)؛ ۱۵- صلح‌نامه (۱۲۸۳ق).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۷۸۱

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵گ [ف: ۳۱-۶۶]

← پانصد رباعی (سفینه تبریز) ≻ خلاصة الاشعار

● **پایان نامه دکتری** /

pāyān-nāme-ye doktorī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۱۸۴-ف

دور سوم سیماکوبان حافظی چاپ ۱۹۷۵ پاریس به نام yazd face a la modernisation؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۴۱]

● **پایداری روان پس از مرگ = حال نفوس جزوی بعد از فساد تنها** / فلسفه / فارسی

pāydārī-ye ravān pas az marg = hāl-e nofūs-e jozvī ba‘d az fesād-e tan-hā

بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، -۶۶۷ ؟ قمری

bābā afzal-e kāšānī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1269)

در اینکه نفس درک‌کننده کلیات و جزئیات است و از آنجا که درک کلیات به وسیله آلتی صورت نمی‌پذیرد، از بین رفتن تن یابندگی کلی از بین نمی‌رود، در حالی که درک جزئیات با آلت جزئی و محسوس ممکن می‌شود و لذا با از بین رفتن جسم این گونه ادراک نیز از بین می‌رود.

آغاز: موجودات یا کلی اند یا جزوی؛ و نفس یا متصرف امور کلی بود بهمگی خود، یا متصرف امور جزوی بجملگی

انجام: که نیز آسیب هیچ تغیری بوی نپیوندد و زوال و فساد نپذیرد. تلك الجنة التي نورث من عبادنا كان تقيا في مقعد صدق عند مليك مقتدر.

چاپ: در مصنفات افضل الدین محمد مرقی کاشانی، به تصحیح مجتبی مینوی و یحیی مهدوی (تهران، خوارزمی: ۱۳۶۶ (چاپ دوم)) (ص ۶۴۱-۶۴۳)

[دنا ۶۲۸/۲ (۱۱ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۸۹/۶]

۱. **تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۴۵/۱۷ حکمت**

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ جلد: تیماج مشکی یک‌لا، قطع: وزیری [ف: ۲-۴۳]

۲. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۱۲۱۵/۲**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۲ص (۸۰-۸۱) [ف: ۵-۴۶۱]

۳. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۹۱/۳**

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، ۲گ (۳۱پ-۳۲پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۸/۸سم [ف: ۷-۲۴۳]

۴. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۰۱/۱۶/۳**

خط: نستعلیق، کا: رضا بن موسی کشمیری، تا: قرن ۱۱، جا: طوس؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی ضربی زرکوب مقوایی، ۲۸ سطر (۱۳/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۹-۱۰۱۵]

۵. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۰۱/۱۹/۲**

خط: نستعلیق، کا: رضا بن موسی کشمیری، تا: قرن ۱۱، جا: طوس؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲۸ سطر (۱۳/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۹-۱۰۱۵]

۶. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۹۴۲/۳۳**

آغاز: برابر؛ **انجام:** که وجود ضروری و ذاتی اوست باقیماند و این یافت مستدام گردد و تمام نشود ... که نیز آسیبی بوی راه نیاید و السلام

خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج کبود، ۱ص (۹۷ر)، ابعاد متن: ۱۲×۲۱، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۴-۱۸۶]

۷. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۸۰/۲۴**

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ ۲گ (۲۷۳-۲۷۴) [ف: ۱۵-۳۳۰]

۸. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۲۸/۱**

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ق؛ ۲گ (۲ر-۳ر) [ف: ۳-۳۲۷]

۹. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۸۶۸/۷**

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مقوایی مشکی، ۳۴گ، ۲۷سطر، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: ۱۳-۳۰۹]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۳۱/۶

خط: تعلیق، کا: محمد علی، تا: ۱۳۰۲ق؛ ۲گ (۱۲۲پ-۱۲۳پ) [ف: ۳-۳۲۷]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۴۵۴/۶/۳

خط:شکسته نستعلیق،کا:محمد خان،تا: ۱۳۳۳ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵-۵۹۶]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۰۳۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** عند ملك مقتدر ... شخص جزوی بحقیقت کلی وجود آرد و داننده معنی ... و حکم کننده مرصدق این گفتار

خط: نسخ خوب، کا: محمد علی متخلص به عبرت نائینی، تا: دوشنبه ذیقعده ۱۳۴۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۳ص (۳-۵)، ۱۸ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۴-۳۳۷]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۶۷/۶/۴

شماره ۱۷ چاپی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی گرد، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵سم [ف: ۹-۹۱۸]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۸۰۵/۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** شخص کلی بحقیقت کلی وجود دارد و داننده معنی این کلمه نه شخص جزئی بود بلکه حقیقت کلیست داننده این و حکم کننده بر صدق این گفتار.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱گ (۴۹-۴۹)، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۱۳-۲۰۸]

۱۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۹۱۲/۳۶

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۱۴۰پ) [ف: ۵-۴۶۰]

۱۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۵۷۳/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج تریاکی، مقوایی، ۳ص (۲۶۸-۲۷۰)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲-۲۲۴]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۹ /۳۴۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** آخرین: و سخاوت تبع شجاعت و جواز داشتن دنیا اینست اصول سیاست و اخلاق که گفته شد و السلام و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین.

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی نباتی رنگ، جلد: مقوایی آبی رنگ با عطف گالینگور قهوه‌ای و گوشه‌های مشکی، ۳ص (۲۴۶-۲۴۸)، قطع: نیم خشتی، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۰-۱۳۹۲]

● **پتیت بوفن** / حیوان شناسی / فارسی

petīt būfan

کتابی در شناخت انواع حیوانات اهلی و وحشی و خصایص و ویژگی‌های زندگی هر یک از آنها، فراهم آمده برای مبتدیان و آنان که می‌خواهند کلیاتی از این علم بدانند، ترجمه شده از کتاب‌های اروپایی است؛ مشتمل بر ۱۲ «طبقه» و هر طبقه دارای ابواب و فصول و شعب: طبقه ۱. پستانداران، دارای دوازده باب؛ ۲. انواع طیور، دارای شش باب؛ ۳. حیوانات فقری، دارای سه باب؛ ۴. حیوانات باتراسین، دارای چهار طبقه؛ ۵. انواع ماهیها، دارای ده شعبه؛ ۶. حیوانات ذو مفاصل، دارای دو شعبه؛ ۷. حیوانات وحشی، دارای دو شعبه؛ ۸. حیوانات ریه دار، دارای دو شعبه؛ ۹. حشرات ذره بینی، دارای پنج شعبه؛ ۱۰. حیوانات بدون استخوان، دارای چهار شعبه؛ ۱۱. حیوانات نباتی، دارای چهار شعبه؛ ۱۲. حیوانات آبی ذره بینی.

[دنا ۶۲۸/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۷۹۹/۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۶۶۸

آغاز: بعد از آنکه تلامیذ ما مشغول به تحصیل و مطالعه تاریخ طبیعی شوند از وضع تکوین حیوانات و وظایف اعمال آنها؛ **انجام:** و انسان را بانفراد که امر به ستایش و بندگی خالق یکتا و معبود حقیقی شده است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۷۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۵-۶۷]

● **پختن حلوا** / آشپزی / فارسی

poxtan-e halvā

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۹۲/۳۲

آغاز: حمدله ... این رساله ایست در بیان پختن حلواها که مصالح آن بوزن در آمده و در پختن تجربه نموده؛ **انجام:** و در ظرفی پهن کنند تا خشک شود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: رویه میشن ضربی قرمز، پشت معرق قدیمی، ۲۲ص (۳۶۴-۳۸۵ هامش)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۲۰/۷سم [ف: ۵-۴۳]

● **پختن حلوا** / آشپزی / فارسی

poxtan-e halvā

روش تهیه چند نوع حلوا در رساله حاضر گرد آمده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۴۵/۹

آغاز: الحمدالله رب العالمین ... اما بعد این رساله‌ای است در پختن حلواها که مصالح ان به وزن در آمده و تجربه نموده اند؛ **انجام:** و مغز پسته و مغز بادام مقشر بر آن ریزند و بر هم زنند و در ظرفی پهن کنند تا خشک شود.

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج تریاکی ترنج و سرترنج دار ضربی، ۶گ (۱۴۴پ-۱۴۹پ)، ۱۸

سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۰-۱۷۱]

● **پختن شیرینی = تهیه انواع مرباها و حلواها** / آشپزی / فارسی

poxtan-e šīrīnī = tahīye-ye anvā'-e morabbā-hā va halvā-hā

چند فصل است از کتابی (شاید فصل ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰) در تهیه مرباها و حلواها و پروده ها ... مانند: (در فصل هفتم): مرباء بالنگ، پروردن نارنج و آلوی بخارا و تمرهندی، مربای انار، مربای هلیله کابلی، مربای زنجبیل، پروردن سیر در عسل و زعفران؛ (در فصل هشتم): حلوای صابونی، حلوای عنبر، حلوای کلاج و لوزینه؛ (در فصل نهم): انواع حلوای عسل؛ (در فصل دهم): حلوای دوشابی، زلوبیا، حلوای سوهانی، حلوای ارده، حلوای ترک،

چاپ: به کوشش مهبانو علیزاده، در میراث بهارستان، دفتر دوم، صص ۷۸۷- ۸۲۴، تهران، ۱۳۸۸ش، کتابخانه مجلس شورای اسلامی

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۳۸/۶-طباطبائی

آغاز: فصل در مرباها و آن انواع است. نوع اول در پروردن بالنگ؛ **انجام:** حلوای حلبه دوشاب دومن و حلبه شیرین کرده برو ریزد و پخته سازد ... و به آب صافی نشوید و به ظرفی کند و بنهد و دستمال نم کرده بر وی اندازد تا برود و بکار برد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ص (۳۵۸-۳۷۲)، ۱۹سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۶/۵×۲۹سم [ف: ۲۳-۱۳۳]

● **پختن طعام** / آشپزی / فارسی

poxtan-e ta'ām

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۹۲/۳۱

انجام: و بیرون آرند و با عسل بخورند [تمام شد] کتاب طباخ نامه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: رویه میشن ضربی قرمز، پشت معرق قدیمی، ۱۵ص (۳۴۹-۳۶۳ هامش)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۲۰/۷سم [ف: ۵-۴۳]

● **پدماوت (دیوان اشعار)** / ادبیات / اردو

padmāvat (d.-e aš'ār)

جایسی، ملک محمد، ۹۰۶-۹۹۶ قمری

jāīsī, malek mohammad (1501-1588)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۶۷۲

آغاز: بسمله، آوا یک کرتارو جهنه جنود سه (کذا)؛ **انجام:** کاری رام جوادی ... کی کهنی مارهی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [رایانه]

● **پدوماوت** / شعر / پنجابی

padomāvat

جایسی، ملک محمد، ۹۰۶-۹۹۶ قمری

jāīsī, malek mohammad (1501-1588)

داستان راجه‌های هند است. در این منظومه داستان پدماوت از راجه‌های هند به تفصیل توصیف شده است.

[مشترک پاکستان ۲۱۴۴/۴؛ موزه سالار ۷۰۶/۳؛ فهرستواره ۴۱۸/۱۰]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۹۶۴-۱۱/۶۴

آغاز: بسمله. در توحید باری تعالی عز اسمه: سنورون آدایک کرتارو ×× جن جیو دینهه کینهه سنسارو؛ **انجام:** سیت بند کیلاس سمیرو ×× گیون الکه پور جهان کبیرو/ پتن پورگهرگهرنه هیر پهری سینسار ×× هیرت کهون نه پیوملا ناکوئی ملا انهار

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح مزدوج مرصع؛ جلد: مقوا قرمز ومشکی عطف پارچه، ۲۵۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲-۶۶۳]

● **پراکنده اولیاء** / متفرقه / فارسی

parākande-ye owlīyā'

اولیاء، حسین بن اسماعیل، ۱۲۶۵-۱۳۱۱ شمسی

owlīyā', hoseyn ebn-e esmā'īl (1886-1932)

مجموعه‌ای است متفرقه در پنج جلد.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۲۹۰

آغاز: ستایش و پرستش مرذات خالقی را؛ **انجام:** و حشرنا فی زمرته و تحت لوائه آمین یا رب العالمین ... رجب المرجب ۱۳۴۷/ق

جلد ۱؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۴۹-۱۳۴۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ساغری، ابعادمتن: ۱۳×۲۵، اندازه: ۲۰×۳۲سم [الفبائی: ۹۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۲۹۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** انعام را در مطلق مواشی استعمال میکند ... شهر صفر المضفر سنه ۱۳۴۹

جلد۲؛خط:نسخ،کاتب=مؤلف،تا: ۱۳۴۹-۱۳۵۱ق؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن، ابعادمتن: ۱۵×۲۶، اندازه: ۲۲×۳۵سم [الفبائی: ۹۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۲۹۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** که باو ایمان نیاورده است ... رمضان المبارک سنه ۱۳۴۹

جلد۳؛خط:نسخ،کاتب=مؤلف، تا: ۱۳۴۹-۱۳۵۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ابعادمتن: ۱۵×۲۵، اندازه: ۲۲×۳۴سم [الفبائی: ۹۵]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۲۹۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** و بحرالعلم المتلاطم ... چنین بود ۱۰۱۳

جلد۴؛خط:نسخ،کاتب=مؤلف، تا: ۱۳۴۹-۱۳۵۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ابعادمتن: ۱۴×۲۳، اندازه: ۲۲×۳۵سم [الفبائی: ۹۵]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۲۹۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** بملاقات نجس نجس میشود

جلد۵؛ خط:نسخ،کاتب=مؤلف،تا: ۱۳۴۹-۱۳۵۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ابعادمتن: ۱۴×۲۴، اندازه: ۲۲×۳۴سم [الفبائی: ۹۵]

← پراکنده ها ≻ متفرقات

● **پراکنده هایی در علم کیمیا و وصیت جلدکی** /-

parākande-hā-ī dar ʻelm-e kīmīyā va vasīyyat-e jaldakī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۷۹۲/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۴ق، جا: دارالسلطنه اصفهان؛ در جلد: تیماج مشکی،۲گ(۴۱ر-۴۲ر)،اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۰-۲۶۱]

● **پرتو اندیشه** / شعر / فارسی

partow-e andīše

بقائی نائینی، جلال، ۱۲۸۷ شمسی

baqā'ī nā'īnī, jalāl (1908 -)

قطعات شعرهای اوست با عنوان‌های گوناگون.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۷۱۴-ف

نسخه اصل: نسخه خود او؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۷۷]

● **پرتو انوار** / عرفان و تصوف / فارسی

partow-e anvār

گیلانی، حسین بن محمد بشیر، ق۱۳ قمری

gīlānī, hoseyn mohammad (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۱ محرم ۱۲۲۱ق؛ محل تألیف: کربلا

کتابی است کلامی مرتب بر پنج «لمعه»: ۱. اشاره به فرط ظهور نور هستی حق و عدم خفای جناب واجب مطلق الا من حیث النقص و القصور من الخلق؛ ۲. اثبات صفات و بیان بودن صفات کمالیه عین ذات؛ ۳. بیان احتیاج به سفرا و امنای حضرت اله و اثبات نبوت جناب رسالت و ختمی پناه؛ ۴. بیان احتیاج به وجود امام برای نوع انسان از خواص و عوام ...؛ ۵. اثبات معاد و حشر نفوس و اجساد و ...

آغاز: سبحانك یا الهی لا احصی ثناء علیك ... در آغاز حمد تو ای ذوالجلال، جواهر حمد و سپاس و ظواهر

[دنا ۶۲۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۶۴/۷]

۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۵۷۱/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ ۱۱۳گ (۱-۱۱۳)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳-۱۱۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۸۹۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و تحیة حامداً مصلیاً و السلام

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن تریاکی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۶-۱۵۹]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۵۷۸

آغاز: لمعات انوارش کوه هستی فرو ریخته، ساکنان صوامع قدس از شهود اشعه لوامع جمال باکمالش پیوسته بی هوشند ... اما بعد برصفحه توصیف چنین نگارش می‌دهد فرسوده بادیه عجز ونادانی، حسین بن محمد جیلانی؛ **انجام:** یا عیب و نقص آن را به آستین عفو و اغماض پوشند که انسان مساوق سهو و نسیان و غبار آلود حدوث و امکان است و قد وقع الفراغ من تألیفه فی مشهد سید الشهداء علیه و علی آبائه الف الف تحیة و سلام.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱ محرم ۱۳۲۱ق، جا: کربلا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سیاه بدون مقوا، ۹۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف مخ: ۱-۲۹۸]

۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۲۵۵۸

آغاز: تا نه نظر بر قدش انداختند ×× قائمه عرش نیفراختند / قامت طوبی ز قدش سایه ایست ×× سدره ز کاخ شرفش پایه ایست ... و سلام نا معدود بر آل طاهرین و عترت طیبین او باد ... اما بعد بر صفحه ترصیف چنین نگارش می‌دهد فرسوده بادیه عجز و نادانی حسین بن محمد بشیر جیلانی بشر هما الله الرحمن باالمغفرة ... لهذا آن را مرسوم بر پرتو انوار ساخت و مطالب آن در سلك پنج لمعه انسلاك و انتظام یافت؛ **انجام:** بلکه کلام کلیم مشتمل است بر معانی ظاهره و باطنه و باطن آن نیز مشتمل است بر بطون بسیار کما و رد فی الاخبار و الاثار و الحمد لله العلی الغفار علی ختم الرسالة المرسومة به پرتو انوار و الصلوة و السلام

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بیاضی [رشت و همدان: ف: ۱۲۴۴]

● **پرتونامه** / عرفان و تصوف / فارسی

partow-nāme

؟سهروردی، یحیی بن حبش، ۵۴۹؟-۵۸۷ ؟ قمری

sohravardī, yahyā ebn-e hebaš (1155-1192)

اهدا به: رکن الدین سلیمانشاه بن عز الدین قلیج ارسلان بن مسعود

به شهاب الدین یحیی سهروردی نسبت داده شده. مؤلف

می‌گوید: آن را به حکم ملک عادل عالم مؤید رکن الدین سلیمانشاه بن سلطان عزالدنیا و الدین قلج ارسلان بن مسعود ساختم و نامش، پرتو نامه سلیمانشاهی کرده آمد. رکن الدین سلیمانشاه از ۵۹۷ تا ۶۰۰ ق سلطنت کرده است (لین پول، ۱۳۷) پس بایستی این کتاب، میان همان سال‌ها تألیف شده باشد، بنابراین نسبت آن به شهاب الدین یحیی سهروردی (۵۴۹-۵۸۷ق) دچار تردید می‌شود. البته در دو چاپ انجام شده از آن نام این پادشاه نیامده است. ساخته شده در ۱۰ «فصل»: ۱. شرح بعضی اصطلاحات و تعریف جسم و بعضی احوال او؛ ۲. نهایت محدود و مکان و اشارتی به کون و فاسد؛ ۳. استبصار؛ ۴. قوای نفس؛ ۵. ذات واجب الوجود و صفاتش؛ ۶. فعل واجب الوجود؛ ۷. غایت ترتیب وجود؛ ۸. اسباب حوادث، خیر و شر، و قضا و قدر؛ ۹. بقای نفس و سعادت و شقاوت و مانند آن؛ ۱۰. نبوات و مقامات و مانند آن.

آغاز: بدانکه این مختصریست که ساخته شده بحکم اشارت بعضی از محبان فضیلت و نامش «پرتو نامه» کرده آمد. و بعضی مواضع که اصطلاحات علماء مشائین در آنجا صعوبتی داشت تا مفضی بود بتطویل اصطلاحی نزدیکتر کردیم.

انجام: و أجعل الفتوه حلیتنا و الأشراق سبیلنا. والحمد لله أولا و آخرا و ظاهرا و باطنا و صل علی نبیک محمد و آله و صحبه اجمعین.

چاپ: مجموعه مصنفات شیخ اشراق، جلد سوم، تصحیح و تحشیه و مقدمه سید حسین نصر (تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی: ۱۳۸۰ (چاپ سوم)

[دنا ۶۲۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۹/۶]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۲۲۵/۶

خط: نسخ، کا: صدرالدین محمدبن ابراهیم بن یحیی شیرازی، تا: شوال ۱۰۰۶ق، جا: قزوین؛ کاغذ: سپاهانی، فاقد جلد، ۴۰ص (۱۴۲پ-۱۸۱ر)، ۱۵ سطر (۴/۵×۱۰)، قطع: ربعی، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۱۷-۶۱]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۵۵/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و خواب و الهام او به کمال رسد. و الله اعلم و من الله التوفیق ...

در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق پخته، کا: عبدالغنی حسینی تفرشی، تا: ۱۰۰۶ق، جا: دارالسلطنه قزوین؛ ۱۹گ (۲۹پ-۴۷ر) [ف: ۱-۳۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۶۱۶/۱۷

خط: نسخ، کا: احمد سروی، تا: ۱۰۷۱ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی ضربی مقوایی، ۱۶گ (۴۷پ-۶۲پ)، ۲۷ سطر (۱۰×۲۱)، قطع: رحلی، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱۶-۳۱۰]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۸۶۵/۵

خط: نستعلیق، کا: علی بن اسد بیگ فراش خلوت ناصرالدین شاه، تا: صفر ۱۲۸۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی ضربی مقوایی، ۶۵گ (۱۲۰-۱۸۴)، ۱۵ سطر (۶×۱۴)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶-۱۱۳]

۵. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه: ۹۱/۶

آغاز: این مختصری است که ساخته شد به حکم اشارت ملک عادل عالم مؤید الدین رکن الدین سلیمانشاه

خط: نستعلیق، کا: شاه محمد بن محمد زمان میبدی، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج دو رو بدون مقوا رو قهوه‌ای ضربی، پشت و دور قرمز، ۲۷گ (۱۲۰پ-۱۴۶ر)، ۱۸سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱-۷۶]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۲۵۷/۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و جماعتی از حکیمان روشن روان ... و نور عالم

در نیمه فصل نهم پایان می‌یابد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مقوایی ته آن گلی، ۱۴گ (۱۹۰ر-۲۰۳پ)، ۲۶ سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۷-۲۶۷۶]

● پرچم / فارسی

parčam

کسروی، احمد، ۱۲۶۹-۱۳۲۴ شمسی

kasravī, ahmad (1890-1945)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۱۴-۴۷۵۴-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۹۹]

● پرده برانداخت و پردگی شناخت / عرفان و تصوف / فارسی

parde bar-andāxt va pardegī šenāxt

عین القضاة، عبدالله بن محمد، ۴۹۲-۵۲۵ قمری

ʻayn-ol-qozāt, ʻabd-ol-lāh ebn-e mohammad (1100-1132)

رساله عرفانی مختصری است در اصول طریقت و تقسیم علم به دو قسم اعتقادی و عملی که هر کدام در ضمن چندین «فصل» توضیح داده شده‌اند.

[مشترک پاکستان ۱۳۲۸/۳؛ فهرستواره منزوی ۱۶۴/۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۰۱۳

آغاز: اقرب طرق طریق توحید است هر که از ابتداء علم توحید را رفیق خود ساخت شیطان که تعمیر عالم کفر و جحود یاد فرموده

نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه کراچی-پاکستان ۲۱۳۴؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۹ص [عکسی ف: ۶-۲۹]

● **پرده حجاب** / عرفان و تصوف / فارسی
parde-ye hejāb
انصاری، عبدالله بن محمد، ۳۹۶-۴۸۱ قمری
ansārī, ʻabd-ol-lāh ebn-e mohammad (1006-1089)
به نظم و نثر.
آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلوة علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین. اما بعد این مختصریست از مقولات قدوة المحققین ... خواجه عبدالله انصاری ... بدانکه خدای تعالی این جهان را محل اسرار گردانیده و ودیعت هر سری به مکنونات رسانیده
انجام: الهی به لطف ما را دستگیر و پایدار و دل در قرب گرم و جان در انتظار و در پیش حجاب بسیار الهی حجابها از راه بردار و ما را به ما مگذار برحمتك یا عزیز یا غفار.
چاپ: در مجموعه رسائل فارسی خواجه عبدالله انصاری، ج۲ (تهران، انتشارات توس، ۱۳۷۷ (چاپ دوم))، با تحقیق محمد سرور مولایی
[فهرستواره منزوی ۱۶۵/۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۱۷/۴-ف
نسخه اصل: شهید علی پاشا ش ۱۳۸۳؛ کا: درویش حیدر قلی، تا: ۹۰۶ق؛با شعر فارسی؛۲گ(۱۱۷-۱۱۸)،۱۱سطر [فیلمها ف: ۱-۵۱۳]
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۳۸/۱۲۷
آغاز و انجام: برابر
با عنوان «مقولات». نام رساله با توجه به آغاز آن تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۵۰۷) [ف: ۱۵-۱۹۴]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۴/۱-فیروز
آغاز: برابر؛ **انجام:** عذر بسیار خواستن بی مروتی است عذر ناقبول کردن بی فتوتی است تمام شد رساله ندیم حضرت باری خواجه انصاری الموسوم به پرده حجاب در دار السلطنه اصفهان. کتبه ابو الحسن ابن سید محمد الحسینی. سنه ۱۱۳۴
در فهرست با عنوان «مقولات». نام رساله با توجه به آغاز آن تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: ابو الحسن بن سید محمد، تا: ۱۱۳۴ق، جا: اصفهان؛ فقراتی از الهی نامه خواجه نیز در اواخر این نسخه دیده می‌شود. تفاوت‌های دیگر نیز با نسخه چاپ وحید دارد، کاتب نسخه در رقم خویش از این رساله با نام پرده حجاب یاد می‌کند، در حواشی صفحات یک فقره حاشیه است از کاتب نسخه و شعری به خط محمد علی؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز یک‌لا، ۴۱ص (۲-۴۳)، ۹ سطر، قطع: نیم خشتی، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۱-۲۱۶]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲/۱۴۱۹۰
آغاز و انجام: برابر
نام رساله با توجه به آغاز و انجام آن تعیین شد؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن خرمایی ضربی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۳سم [ف: ۱۷-۸۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۱۰۲/۴-ف
نسخه اصل: دانشگاه بمبئی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۵]
تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۱۳۹/۴بخش۳ و ۱۳۸/۴بخش۳
نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا؛ ۱۲گ (۵۹-۷۰) [ف: ۱۱۱]

← پرسپکتیو ≻ مفتاح الناظرین

● **پرستاری و خواهران پرستار** / زبان فرانسه / فارسی
parastārī va xāharān-e parastār
شروین، محمود، ۱۲۸۹ شمسی
šervīn, mahmūd (1910 -)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۲۷۴
حروفچینی؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [مختصر ف: ۱۱۹]

← پرسش از خواجه طوسی ≻ اسئلة قاضی القضاة هرات

● **پرسش از خواجه نصیر** / مواعظ / فارسی
porseš az xāje nasīr
نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷-۶۷۲ قمری
nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201-1274)
بندی بدین‌گونه «از خواجه نصیر طوسی رحمه الله پرسیدند که چه فرمایی در حق دنیا؟ گفت: چگویم در حق چیزی که با محنت بدست آرند ... در خانه اگر کس است یک حرف بس است»

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۰۴۳/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز ضربی مقوایی، ۳ ص، ۷۱ سطر (۴×۱۲)، قطع: بیاضی، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۱۶-۴۳۷]

● **پرسش از سعدی و پاسخ او** / عرفان و تصوف / فارسی
porseš az saʻdī va pāsox-e ū
سعدالدین نطنزی، ق۷ قمری
saʻd-od-dīn-e natanzī (- 13c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۵/۱۵۲-ف
نسخه اصل: حمدیه ش ۱۴۴۷. پرسش او از ملك الحکماء سعدی شیرازی و پاسخ او؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۵ق؛ در هامش است. [فیلمها ف: ۱-۴۳۲]

● **پرسش امیر مرتضی از سید نعمة الله کرمانی و**

پاسخ او / عرفان و تصوف / فارسی
porseš-e amīr morteza az seyyed ne'mat-ol-lāh-e kermānī va pāsox-e ū

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟-۸۳۴ قمری
ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1330-1431)

پرسش امیر مرتضی از سید نعمت الله [کرمانی] و پاسخ او هر دو به نظم فارسی در نه بیت است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۳۱/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سفیدترمه، جلد: مشکی مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۹۰پ)، ۲۳ سطر (۶×۹)، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [سنا: ف: ۱-۳۳۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۴۹۷/۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲-۱۵۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۲۶۲/۷۰

خط: نستعلیق، کا: میرغلام محی الدین، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای ضربی، ۱گ (۳۶۳پ)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴-۶۷۷]

● **پرسش بوذرجمهر از استادش** / اخلاق / فارسی
porseš-e būzarjomehr az ostād-aš

بزرگمهر
bozorgmehr

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۶۶/۱۷۶

به نقل از نگارستان معین الدین جوینی؛ خط: نستعلیق، کا: نظام الدین احمد طبیب غفاری مازندرانی، تا: صفر ۱۰۴۰ق؛ ۱ص (۳۷۲ – همان) [مختصر ف: ۱۱۹]

● **پرسش زرتشت** / شعر / فارسی
porseš-e zartošt

پرسش زرتشت از جهت یوزد اثر کر و برشنوم و پاسخ یزدان از فرکرد نهم از روایت بهمن پونجیه

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۷۴۱/۳

آغاز: بپرسید زرتشت از غیبدان ×× که ای دادگستر خدای جهان / بخواهم که دانم همه رازها ×× یکایک بگویم همه خلق را؛ **انجام:** اگر نام کاتب بخواهی بدان ×× انوشیروان پوران مرزبان / انوشیروان کرد این را به نظم ×× که خلقان بخوانند یا بند بزم

خط: نسخ، کا: فریدون بن مرزبان، تا: ۱۱ بهمن ماه الهی ۹۹۶ یزدجرد بن شهریار سنه ۱۰۳۶ق؛ جلد: پارچه‌ای (برزنت) مشکی عطف و گوشته تیماج، ۶گ (۳۱۱ر-۳۱۶ر) [ف: ۳۷-۲۷۲]

● **پرسش شیخ ابو علی** / فقه / عربی
porseš-e šeyx abū-'alī

پرسشی است که شیخ ابو علی پرسیده و پاسخی در اینجا دیده نمی‌شود: «صورة ما استفتاء عنی الحبر الوفی الشیخ ابو علی وفقه الله تعالی: هو الحکم العدل. ما قول مدعیه الاقتصار علی العمل بالاخبار فی الخبر الوارد عن الصادق ع فی امرة لیس لها الاقمیص و لها مولود فیبول علیها و قوله ... تغسل القمیص فی الیوم مرة فهل یقتصرون علی امرءة ام یعمون الحکم ... و مع فقده یجب الوقوف علی ظاهره انتهی صورة الخط».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۲۲/۱۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد ضربی مقوایی، ۲گ (۱۵۴پ-۱۵۵ر)، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۵-۱۶۹۲]

● **پرسش عرفانی** / عرفان و تصوف / فارسی
porseš-e 'erfānī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۲/۶-ف

نسخه اصل: ملت افندی علی امیری ش ۱۰۱۷؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۵۵ق؛ ۲گ (۲۷ر-۲۸پ) [فیلمها ف: ۱-۴۸۷]

● **پرسش کسری و پاسخ ارسطو** / اخلاق / فارسی
porseš-e kasrā va pāsox-e arastū

از ناشناسی که پس از دیباچه کوتاه آن می‌گوید: این رساله در پرسش شاه کسری و پاسخ ارسطو در برگیرنده شرایطی چند که بزرگان را بدان حاجت و منفعت می‌یابند. (احمد منزوی)
[فهرستواره منزوی ۴۲۱/۱۰]

رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: ۱۲۶/۲خ

آغاز: بسمله تبارک و تعالی. بدانکه این رساله ایست که پادشاه کسری سوال کرد از حکیم ارسطو در باب شرایطی چند که بزرگان را بدان حاجت و منفعت می‌یابند بنابراین نظم شد تا بفهم نزدیک تر آید. بدان ای هنرمند نیکوسیر ×× که ... خیری رسانی ز شر / که در دوری کسری که او شاه بود ×× زهر نیک و بد جانش آگاه بود / مر اورا اگر زحمتی رخ نمود ×× که آسان طریق علاجش نبود؛ **انجام:** زنی کر نزاید ز فرزند هیچ ×× مر او را مبین آرزو به هیچ / بشوره زمین تخم آدم مکار ×× که شوره زمین ناورد هیچ بار

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رشت و همدان: ف: ۱۲۰۴]

● **پرسش مأمون از برادران بنی موسی درباره گردش کره زمین** / ستاره‌شناسی / عربی

porseš-e ma’mūn az barādarān-e banī mūsā darbāre-ye gardeš-e kore zamīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۲۵/۲۶

خط: نستعلیق، کا: سید محمد طباطبایی طبیب یزدی، تا: با تاریخ ۱۲۸۶ق، جا: درالخلافه تهران؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهارمهره، جلد: میشین قهوه‌ای مجدول، ۱گ (۱۰۴ر)، اندازه: ۲۲×۳۵/۳سم [ف: ۱/۲۹-۶۰]

● **پرسش محمد ولی میرزا** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

porseš-e mohammad valī mīrzā

پرسش محمد ولی میرزا و پاسخ او از آقا ابومحمد مشهدی، پسر شیخ حسین عاملی. نام پرسش‌کننده در نسخه سفید مانده است. هفت نامه است و در هریک چند پرسش و پاسخ.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۲۴۰/۱۲

آغاز: بسمله، در بیان سئوالاتی که سرکار نواب مستطاب ... از جناب آقا ابومحمد مشهدی فرموده‌اند ... سئوال چه می‌فرمایند آیا طالع جلوس ولایت را هم طالع تحویل می‌باشد، که شمس وقتی که برسد بموضع وقت جلوس؛ **انجام:** بر موضع کسوف و خسوف و غیره. تمت، هو المستعان

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: پسته ای، جلد: رویه میشن سیاه ضربی، ۹گ (۲۰۸ر-۲۱۶پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۲۱/۵سم [ف: ۶-۳۲۳]

← پرسش و پاسخ ← اسکندریه
← پرسش و پاسخ ← لعان
← پرسش و پاسخ ← فالنامه
← پرسش و پاسخ ← اجوبة المسائل
← پرسش و پاسخ ← علت آفرینش
← پرسش و پاسخ ← مناظره میرزا یوسف علی

● **پرسش و پاسخ** / پاسخ پرسش‌ها، اخلاق / فارسی

porseš va pāsox

غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰-۵۰۵ قمری

qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059-1112)

نامه از پادشاهی به حجة الاسلام غزالی که از او طلب نصیحت می‌کند و چون این نامه به حضرت رسید حسب الالتماس این چند اوراق را نوشته بدو فرستاد. با عنوان‌های «ای عزیز» و «فصل».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۸۹۳/۳

آغاز: بسمله. دو کلمه یکی از ملوک جهان بحضرت خواجه انام محمد غزالی نوشته و از او طلب نصیحت کرده

آغاز نامه دوم: بسمله. حمدله. والصلاة و السلام علی محمد وآله اجمعین، اما بعد بدان و آگاه باش ای عزیز روزگار حال تو از دو وجه بیرون نیست. یا اینست که از زمره گرویدگان و معتقدان؛ **انجام:** کای عزیز روزگار و ای گزیده پروردگار، التماس که از ما کردی اگر از سر صدق و رغبت است زینهار الف زینهار که از هفته یک روز ... بندگی خدای کنی ...

خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۱۰۳ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: کاغذ ابری فرنگی عطف و گوشه میشن قهوه‌ای، ۱۳ سطر [ف: ۹-۹۱]

● **پرسش و پاسخ** / فلسفه / فارسی

porseš va pāsox

بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، -۶۶۷ ؟ قمری

bābā afzal-e kāšānī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1269)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۴۹۶

آغاز: لفظ توحید را چون مترجم کنند به لغت؛ **انجام:** عندملیک مقتدر من فوائده قدس سره

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **پرسش و پاسخ** / فقه / فارسی

porseš va pāsox

؟ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628-1699)

رساله‌ای است فقهی به شیوه سؤال و جواب، منسوب به ملا محمد باقر مجلسی.

[الذریعة ۱۸۷/۵؛ نسخه‌های منزوی ۹۰۱/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۹۰۳/۲۰

آغاز: بسمله. هذه اسئلة ینسب الی بعض الاذکیاء و اجوبة ینسب الی مولینا محمد باقر بن محمد تقی سؤال: آب چاه بملاقات نجاست نجس میشود یا نه؟ جواب: نجس میشود؛ **انجام:** موجب کفر نمیشود اما جز ایت بر خدای و ائمه هدی علیهم السلام است. تمت تحریراً فی شهر ذیقعدة سنة مائة و تسع بعد الالف من الهجرة النبویة

خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن بن علینقی باکی، تا: ذیقعده ۱۱۰۹ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ یک‌لا، ۵گ (۱۸۸ر-۱۹۲پ)، ۴۸ سطر (۹×۲۳)، اندازه: ۱۴/۵×۳۰سم [ف: ۱۴-۱۲۷]

● **پرسش و پاسخ** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

porseš va pāsox

دهلوی، عبدالعزیز بن احمد، ۱۱۵۹-۱۲۳۹ قمری
dehlavī, 'abd-ol-'azīz ebn-e ahmad (1746-1824)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۲۴/۲

آغاز: سؤال اول چه میفرمایند علمای اهل سنت کثرهم الله تعالی در باب تعزیه داری و ساختن قبور و ضرایح؛ **انجام:** و ذلک فی الیوم السابع أو الرابع عشر أو الحادی و العشرون و یحلق رأس المولود و یتصدق بوزنه ورقاً

بیست و نه پرسش و پاسخ کوتاه است در موضوعات فقهی و اعتقادی و فلسفی که دهلوی بجهت شخصی نگاشته است، و در آخر متفرقاتی است که گویا کاتب نسخه اضافه نموده است؛
خط: نستعلیق، کا: عبدالرحمن، تا: ۲۷ محرم ۱۲۷۳ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۶۳گ (۱۳پ-۷۵ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۱۲۸]

۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۳۷۵/۱

آغاز: بعد حمد رب العالمین و نعت سید المرسلینی صلوات الله علیه و آله؛ **انجام:** ملکت کونین و مکان بر درت-ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء و الله اعلم بالصواب

سؤال و جوابهایی در امور فقهی است که در سال ۱۲۲۹ شخصی از اطراف بنارس هند به شاه جهان آباد آمده و این سؤالات را از عبدالعزیز دهلوی نموده است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد سلطان بابری قادری پیشاوری، تا: ۱۹ شعبان ۱۲۷۹ق؛ جلد: معمولی، ۱۹گ (۱پ-۱۹ر)، ۱۳سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [مؤید: ۳-۳۱۰]

● **پرسش و پاسخ (سؤال و جواب)** / فقه / فارسی

porseš va pāsox-e (so'āl va javāb)

انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴-۱۲۸۱ قمری
ansārī, morteza ebn-e mohammad amīn (1800-1865)

رساله صورت سئوالات و جواب‌های شیخ است در مسائل عملیه مبتلا به مکلف که توسط محمد یوسف استرآبادی گردآوری شده است.

چاپ: دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۲۷۱، خشتی، بدون شماره صفحه

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۷۶۳۴

آغاز: بسمله. حمدله چنین گوید احقر عبادالله فقیر مضطر ... محمد یوسف استرآبادی حائری ... که علاوه بر اجابت التماس جمعی از اخلاء؛ **انجام:** تا این ناخوشی از او بر طرف شود و الله العالم تمام شد کتاب رساله حاج شیخ مرتضی

خط: نستعلیق خوش، کا: محمدرضا بن محمد علی شیرازی، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره فرنگی، جلد: تیماج، ۱۴۲گ، ۱۰سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم

[اهدائی رهبر: ۳-۱۱۴]

● **پرسش و پاسخ** / فقه / عربی و فارسی

porseš va pāsox

حائری، محمد بن محمد ابراهیم، ق۱۳ قمری
hā'erī, mohammad ebn-e mohammad ebrāhīm (- 19c)

پرسش و پاسخ‌هایی است فقهی پراکنده به فارسی یا عربی بعضی به طور مختصر و بعضی به طور استدلالی مفصل.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۷۴

آغاز: مسئله ربا حرام است یعنی معامله نمودن در مکیل و موزون با زیاداتی از یک طرف حرام است؛ **انجام:** و یلزم ایضاً الحکم بفسق کل من الاشخاص العاصین و عدم جواز الاقتداء بهم و عدم جواز قبول شهادتهم.

خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱-۱۹۰]

● **پرسش و پاسخ** / فقه / فارسی

porseš va pāsox

تنکابنی، محمد بن سلیمان، ۱۲۳۴-۱۳۰۲ قمری
tonekābonī, mohammad ebn-e soleymān (1819-1885)

رساله مختصری در پاسخ سؤالاتی است که «سید محمد هاشم تنکابنی» از دارالخلافه طهران برای وی فرستاده است.

چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۴۲۶/۳

آغاز: ستایش و سپاس بی قیاس سزای حکیم علیم علام عالم است که مبدع و خالق عالم است و درود غیر معدود بر روان احمد و امام معصوم مسعود باد و بعد؛ **انجام:** چه این تکلیف نماز خواننده بترسد یا نه و اگر این شخص بترسد و غالب مردمان نترسند نماز برای آن لازم نیست

بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۳۰۱ق؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۳۹]

● **پرسش و پاسخ** /-فارسی

porseš va pāsox

کسروی، احمد، ۱۲۶۹-۱۳۲۴ شمسی
kasravī, ahmad (1890-1945)

در سال ۱۳۲۴

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۱۵-۴۷۵۴-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۹۹]

● **پرسش و پاسخ** / کلام و اعتقادات / فارسی

porseš va pāsox

شیخ الاسلام رشتی، حسن بن مرتضی، ق۱۴ قمری

šeyx-ol-eslām-e raštī, hasan ebn-e morteza (- 20c)

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۹/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد این بنده راجی رحمة ربه حسن بن مغفور مبرور حاج شیخ مرتضی حلی معروف برشتی؛ **انجام:** و در خاطر و خیال خود این گونه حرفهای بی معنی راه نده و السلام.

پاسخ از پرسش‌هایی است راجع به بعضی از مسائل اعتقادی که از مؤلف نموده اند و بنا به گفته الذریعه ۳۱/۱۳ به نام رکن الدین محمد تقی میرزا برادر ناصرالدین شاه قاجار در ایام حکومتش در مشهد مقدس به سال ۱۲۹۹ نوشته است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۲۸گ (۲۳۶پ-۲۶۳ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱-۱۷۹]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۰/۱

آغاز: الحمدلله الذی خلق العقل ابتداءً نقطة للامکان و خط منه تمام ما ی الازمنة و الدهور و الاکوان؛ **انجام:** و بیان این کلیه دلیل از برای صدق آن مثال سنگ و چقماق است.

پاسخ پرسشی است در چگونگی عقل بالتفاوت نزد اشخاص؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰ شوال ۱۳۰۸ق؛ جلد: مقوایی ابر و باد، عطف تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۱پ-۹پ)، ۱۱سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱-۲۸]

۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۰/۲

آغاز: الحمدلله علی اهداء عباده و اولیائه ... اما بعد این مطالب سؤال شده را از بادکوبه خدمت جناب معارف آداب حقایق نصاب؛ **انجام:** ربنا اغفرلنا و اسرافنا فی امرنا و ثبت اقدامنا و انصرنا علی القوم الکافرین.

پاسخ پرسشی است که اهالی بادکوبه از حاج محمد جعفر بادکوبه‌ای نموده‌اند و وی پاسخ آن را به مؤلف سپرده است. سؤال در مورد پیامبر و ائمه (ع) می‌باشد که زمان شروع پیامبری و علامت پیغمبری و بیان معجزه‌ای از آن حضرات و تفصیل آنان بر سائر پیامبران و خواب و حیات آنان بعد از فوت می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۸ شوال ۱۳۰۸ق؛ جلد: مقوایی ابر و باد، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۱۰پ-۱۹پ)، ۱۱سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱-۲۸]

● **پرسش و پاسخ** / کلام و اعتقادات، پاسخ پرسش‌ها / فارسی

porseš va pāsox

درباره روح و مراتب ائمه و روز الست و جز اینها.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۸۱۴/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۰ سطر [ف: ۵-۳۷۳]

● **پرسش و پاسخ** / گوناگون / عربی

porseš va pāsox

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۵۷/۱

آغاز: الثلاثة فهو المطلوب و هو الذی نسمیه بالروح؛ **انجام:** و أما ذلک الموجود و ماهیته لا یعلمه الا الله سبحانه و تعالی

پرسش و پاسخ‌های پراکنده‌ای است در موضوعات مختلف فقهی و گاهی اعتقادی که از علامه حلی و فرزندش فخرالمحققین شده است، پاسخ‌ها نسبتاً مفصل و استدلالی می‌باشد؛ خط: نسخ نازیبا، کا: نصر الله بن برقع طرفی، تا: غره شعبان ۹۶۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰۵گ (۱ر-۱۰۵پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲-۵۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۱۱۵/۵

آغاز: سئل احد من الطلاب من مسئلة استفهامات القرآن. بسمله. الحمدلله الذی ابدع جوهریات ذوات اهل انشاء ... و بعد لما سئل احد من الطلاب؛ **انجام:** سبحان الله رب العرش عما یصفون، و السلام علی المرسلین، و الحمدلله رب العالمین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۴گ (۲۰ر-۶۳ر)، ۱۹ سطر [ف: ۹-۱۷۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۶۵

پرسش ابن کمونه از طوسی و پاسخ او؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۳۹پ-۴۱پ) [سنا: ف: ۱-۱۴۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۷۰/۴۴-طباطبائی

آغاز: ان قلت ما اسم ام موسی علیه السلام قلت الروایات فی ذلک مختلفه

درباره چند حدیث مشکل. چند پرسش است و از آن جمله از حدیث «الحمام یوم و یوم لا ... » با عنوان سؤال و جواب و یا ان قلت و قلت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۰گ (حاشیه)، ۱۹، ۲۰ و ۲۷ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۲۳-۷۱]

● **پرسش و پاسخ** / گوناگون / فارسی

porseš va pāsox

غیر همانند:

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۲۳۶

آغاز: زیر سایه شاخها همی نشینند چون بید و زیتون و نی و ماننده آن زیرا که ایشانرا فرموده آمد که نشینید زیر بامهای خانه و سایه شاخ رادارید تا یادگار باشد از سایه ایزدی؛ **انجام:** و صواب

آنست که اندر جدول نهیم همچنانکه بروج را و کواکب را کردیم و جنس از جنس جدا تایافتن آن بجستن و اندر یافتنش بدانستن آسانتر باشد ان شاءالله تعالی.
پرسش‌هایی است در مسائل نجومی با پاسخ آنها و در آن مفصل به تشریح اسطرلاب پرداخته و جدولهای بسیاری درباره نجوم و اختیارات ایام آورده و در آغاز مفصلاً به اعیاد پارسیان و ایام سال ایشان پرداخته و متن آن از پارسی سده ششم یا هفتم می‌باشد که چون آغاز و انجام کتاب افتاده معلوم نشدکه چیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ دارای اشکال هندسی، مصحح؛ تملك با مهر «یاعلی الاعلی» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۶۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۶۶]

۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۱۰۷/۱

پرسش و پاسخ میان مردی صاحب دل و چنگ و اجزای چنگ؛ خط: نسخ، کا: شیخ محمود، تا: ۸۶۴ق، جا: شیراز؛ برای ابوالفتح پسر بوداق بهادر خان پسر جهانشاه پسر قره یوسف ترکمان قرقوینلو نقل شده است. گردآورنده حسام محمد رشید خوارزمی است از قرن ۸ و ۹. از روی نسخه ش ۱۳۴ چستر بیتی (۶۴/۲) [نشریه: ۶-۶۸۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۸۴۲/۳۳

آغاز: مشرفه مهرداد و شریف سلاطغ لطیف
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۶ق؛ جلد: مقوایی آبی عطف پارچه، ۴گ (۲۲۸ر-۲۳۱پ)، ۱۸سطر [ف: ۳۷-۴۰۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۹۵۰/۸۲

آغاز: شرطین.
سئوال کردی از برآمدن کار بدان عدد صفحات و سطور بشمار نیست کردی از جای بجای نقل کردن بشارت باد که مبارکست؛ **انجام:** نیست کردی از بهر شرکت عاقبت خیر و خوبی یابی.
درباره ۲۴ منزل ماه. برای هر منزلی پنج سطر در ده بند که بند یکم سطر یکم «سئوال کردی ... بشمار» است و آغاز دیگر بندها «نیست کردی»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی ضربی مقوایی، ۵گ (۴۷۷-۴۸۱)، ابعاد متن: ۱۱×۲۲، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۰-۱۸۴۴]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۵۹۷/۳

درباره خبر «لو علم ابوذر ...»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۵-۳۰۲]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۰۳۲/۳

آغاز: ما قول الائمة رحمهم الله تعالی در اینکه مسلمین دیار هند و بنگاله ظرف‌های پر از اطعمه و فواکه گوناگون را در ایام معدوده نسخه اصل: کتابخانه گنج بخش-پاکستان ۳۱۴۸. بعضی از اهل هند و بنگاله بر ظروف غذا و میوه فاتحه و دیگر آیات قرآنی خوانده و ثوابش را بر اموات می‌بخشند. سپس صدقه داده آن ماکولات را می‌خورند، آیا این کار جائز است؟ و نیز سؤالاتی از این قبیل و نیز جواز روغن مالیدن بر بدن به چه صورت است؟ شخصی به روش اهل سنت بدین سؤالها پاسخ گفته و عده‌ای نیز آن را تایید کرده‌اند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ ذیقعده ۱۲۵۶ق؛ ۹ص (۱۷۴-۱۸۲) [عکسی ف: ۶-۵۰]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۰۶۱

آغاز: این مختصر رساله ایست در سئوال و جواب که انتخاب شده است از عقاید عملیات دین عیسویان و مبتنی است بر پانزده فصل؛ **انجام:** و بدینواسطه با وجود عنایت الهی حیات جاودانی را دریابند. تاریخ فراغت از تحریر مطابق سنه مسیحی سال ۱۸۴۶ بود در بیان عقاید و عملیات عیسویان (جماعت کاتولیک). از کشیش استپانوس کاتلیك بن آراطون بن کشیش یوحنا، ساکن جولاهه دارالسلطنه اصفهان، که آن را برای کودکانیه در مدرسه وی تحصیل می‌کرده‌اند نگاشته، و در ۱۸۴۶ میلادی به‌پایان برده است: دارای ۱۵ «فصل» که ۵ فصل افزوده شده، در بیان: ۱. نشان عیسویان، ۲. آنچه لازمست بر عیسویان که بدانند، ۳. معنی اسرار، ۴. دین، باقی معنی اسرار دین، ۵. عملیات و بیان ده حکم الهی، ۶. احکام کلیسا، ۷. مناجاتیات، ۸. دعایی که آنرا سلام ملائکتی می‌گویند، ۹. توجه بحباب مریم و عزت صورتها، ۱۰. هفت اسرار مقدس متعارف در کلیسای مقدس، ۱۱. فضایل نیکوئیها، ۱۲. عطایای روح القدس و سعادتمندیها، ۱۳. کارهای رحمت، ۱۴. گناههای کبیره و معالجه آنها، ۱۵. چهار چیز واپسین (افزوده شده): عمل اعتقاد، عمل امید، عمل محبت، عمل پشیمانی، عمل توبه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ با سرلوح که تصویر کشیشی است در محراب که کتابی را می‌نمایاند، سؤال و جوابها «س» و «ج»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج نخودی، ۱۱۶گ، ۹ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۱-۵۹]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۶۹/۱

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... قد ارسل الی جناب العالم ... الشیخ محمد بن المرحوم الشیخ امام الدین الکردستانی ... بمسائل معضلة و قد امرنی ... ان اجیب عنها بلسان الفرس؛ **انجام:** و در اینجا بهمین قدر اکتفا میشود.
در این که نمی‌شود بهشت و دوزخ همیشگی و نامتناهی باشند و آن را محمد بن شیخ امام الدین کردستانی پرسیده و پاسخ گرفت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ ربیع الثانی۱۲۷۲ق، ۳۴گ (۱پ-۳۴ر) [ف: ۳-۵۴۶]

۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۸۷۲

آغاز: فرموده بودند و جواب آن فی هذه الرساله علی سبیل الاقتصار عرض شد ... بسمله. التقدیس لجلالك اللهم یا قدوس یا باری العقول و النفوس ... از آنجا که قلب منیر انور خاطر خطیر اطهر شاهنشاه جمجاه؛ **انجام:** مظهر قدوس اشرف است. و الله عالم بسرایر الامور. هذا ما کتبته علی ما امرت به واسئل الله ان یجعله مقبولا فی حضرته ...
پاسخی است درباره تأویل آیه شریفه «خلق السماوات و الارض

فی ستة ایام» و آیه «و وعدنا موسی ثلاثین لیلة و اتممناها بعشر ...» و اینکه چگونه جهان را در شش روز آفرید و افاضه تورات بر موسی را در چهل روز. از نگاشته‌های روزگار ناصری (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق). پاسخی عرفانی، به شیوه کهن آن روزی؛ خط: ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ فاقد جلد، ۲۰گ، ۱۱سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۲-۳۳]

۱۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۶۵/۱۳

آغاز: بسمله تیمنا و تبرکا این جواب و سئوال که در زمان دولت شاه درویش خصال شاه عباس صفوی موسوی حسینی در وقتی که عبدالمؤمن خان ... سلطان ماوراء النهر و ترکستان مشهد مقدس را محاصره داشت ...

همانست که در مجالس المؤمنین قاضی نورالله چاپ شده است.؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: احمد بن آقا حیدر خوانساری، بی‌تا؛ جلد: تیماج ضربی نیلی، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲-۱۷۲]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۱

این مجموعه دارای دو قسمت است که به دو خط روی دو نوع کاغذ نوشته شده و در صحافی با هم جلد شده است. در قسمت اول پرسش‌هایی است بیشتر فقهی که از گروهی از دانشمندان شده و به نام آنها تصریح می‌کند، و پس از آن پاسخی که داده شده عیناً می‌آورد، و بنا به‌عقیده حضرت آیة الله مرعشی مؤلف از دانشمندان بزرگ و از شاگردان حاج سید محمد باقر گیلانی می‌باشد. نام پاسخگویان به قسمت اول: سید محمد مجاهد طباطبائی، ملا محمد تقی برغانی، ملا محمد صالح برغانی، میرزا ابوطالب قمی، میرزا علی رضا طاهری قمی، آقا محمود پسر صاحب مقامع، سید نصرالله استرآبادی، ملا ابوالحسن طهرانی، ملا محمد کاظم مازندرانی هزار جریبی، ملا محمد تقی مازندرانی، حاج ملا حسین یزدی، شریف العلماء مازندرانی، ملا محمد جعفر استرآبادی، ملا اسماعیل کاشی معروف به عرب، ملا محمد بن ملا احمد نراقی، شیخ علی بن جعفر کاشف الغطاء، شیخ عبدالله مامقانی، ملا احمد تجریشی، حاج ملا رفیع گیلانی، حاج میرزا مهدی رشتی، آقا محمد مهدی کرباسی، حاج سید تقی قزوینی، سید صدرالدین عاملی اصفهانی، سید اسماعیل بهبهانی طهرانی.

در قسمت دوم بیشتر پرسش‌ها از معنی پاره‌ای از روایت‌هاست. پرسش‌ها در متن نوشته شده و پاسخ‌ها در حاشیه، و بسیاری از پرسش‌ها بدون پاسخ مانده است، و بنا به عقیده آیة الله مرعشی پرسش‌ها از بعضی معاصرین شیخ احمد بن اسماعیل جزائری صاحب آیات الاحکام می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: ریحان الله بن جعفر موسوی و تاریخ ۱۳ شعبان ۱۳۲۲ و مهر «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضوی)؛ در حاشیه برگ ۶۲ گواهی است به اجتهاد میرزا محمد تقی نوری با مهر «جلال الدین الحسینی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱-۱۷۲]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۶۹/۲

آغاز: بسمهل. الحمدلله رب العالمین ... انه قد ارسل الی ... جناب الشیخ یوسف بن الشیخ محمد حسن الکردی ... بمسائل مشکله؛

انجام: و بدا در آن راهبر نیست و ممتنع است وقوع بدا در آن.

در این که «ام الکتاب» چیست و پرسش شیخ یوسف بن شیخ محمد حسن کردی در کرمان این پاسخ به نگارش درآمد و نگارنده در دومی و سومی و چهارمی این پاسخها می‌گوید که به درخواست پرسندگان به پارسی نوشتم و گرنه مطلب‌های علمی را به پارسی دشوار توان نوشت؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴گ (۳۵پ-۴۸پ) [ف: ۳-۵۴۷]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۶۹/۳

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... چنین ... (سفید است) که در ساعتی میمون و زمانی برکت مشحون که در گوشه انزوا غنوده بودم.؛ **انجام:** تعلیقه سامی در ششم ماه ذی حجه بحقیر رسید ... و اینک صبح هشتم است که با وجود اشتغال بمشاغل عدیده انجام یافت بقلم مصنفش در سنه هزار و دویست و هفتاد هجری حامد او لاقوة الا بالله العلی العظیم

درباره چند مسئله از کلام و فقه و پرسش امان الله خان دوم فرمانروای کردستان که در ۱۲۷۰ پاسخ داده شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۵گ (۴۹پ-۷۳پ) [ف: ۳-۵۴۷]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۶۹/۴

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... چنین گوید بنده ... (سفید است) که در بهترین ازمنه و خوشترین آونه وارد شد؛ **انجام:** فارغ شدم از تحریر این اجوبه در شب ششم شهر ربیع الثانی سنه ۱۲۷۲ هزار و دویست و هفتاد و دو هجری حامدا مصلیا مستغفرا.

در کلام؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ دو برگ بریده است؛ ۲۶گ (۷۴پ-۹۹ر) [ف: ۳-۵۴۷]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۶۹/۵

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... انه قد اتانی جناب الحاج المعظم ... الحاج محمد صادق بمسائل من اصبهان؛ **انجام:** فارغ شد از تسوید این اوراق مصنفش ... (سفید است) ابراهیم در عصر یوم الثلثا هشتم شهر شوال سنه هزار و دویست و هفتاد هجری حامدا مصلیا مستغفرا.

در پاسخ پرسش سپاهانیان درباره قرآن که حاج محمد صادق آورده بود؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۹گ (۱۰۰پ-۱۲۸پ) [ف: ۳-۵۴۷]

● پرسش و پاسخ انوشیروان عادل و حکیم ابوذرجمهر / اخلاق / فارسی

porseš va pāsox-e anūšīravān ʻādel va hakīm abūzarjomehr

بزرگمهر

bozorgmehr

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۵۲/۲۸

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: اوایل رجب ۱۰۹۸ق، جا: قریه دوزال قراجه داغ؛ کاغذ: نخودی آهار مهر؛ جلد: میشن قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج و جدول، ۱ص (۲۱۹)، اندازه: ۱۶/۱×۲۷/۸سم [ف: ۱/۲۹-۱۲۷]

● **پرسش و پاسخ پادشاه روم و دختر قیصر با پادشاه روم** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

porseš va pāsox-e pādešāh-e rūm va doxtar-e qeysar bā pādešāh-e rūm

چهار پرسش پادشاه روم است و پرسش دختر قیصر و بحث آنها با پادشاه عراق به تفصیل با چند پرسش و پاسخ دیگر و همه ریاضی است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۱۸۶/۲

آغاز: سؤال اول که پادشاه روم از پادشاه عراق نمود. سلطان جلال دولت و دین شاه شرق و غرب ×× پیوسته باد دولت و جاه و جلال تو؛ **انجام:** و آنکه ده و دو روز آمد وزن خطیر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۳۵ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی ضربی مقوایی، ۸گ (۴پ-۱۱ر)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۲/۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱۵-۴۱۴۱]

● **پرسش و پاسخ (ترجمه پنج)** / کلام و اعتقادات / فارسی

porseš va pāsox (t.-ye panj)

رساله حاوی پنج پرسشی است که در راه میان مکه و مدینه از تاج الدین اسنوی شده و او پاسخ داده. در نسخه نام صریحی از مترجم نیست فقط در دیباچه خود را از مریدان عبدالسلام کاموسی معرفی نموده و هم به مترجمی کتاب عوارف المعارف سهرودی شناسانیده. کشف الظنون مترجمین فارسی آن کتاب را یکی به نام ظهیرالدین عبدالرحمن بن علی شیرازی و دیگری را به اسم شیخ عزالدین محمود بن علی کاشانی نطنزی یاد کرده و در آخر نسخه هم مسطور است: «تمام شد این رساله علی ید العبد الفقیر احمد بن محمد حاجی کاموسی فی تاریخ محرم سنه سبعمائه» پنج پرسش این است: ۱. تعریف و ماهیت نفس؛ ۲. تعریف دل و حقیقت او؛ ۳. حد سر چیست؛ ۴. فرق نفس و روح و دل؛ ۵. رتبت سر و روح.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۹۱۶

آغاز: پس از تسمیه و تحمید: بدانک این ضعیف لهیف اسیف بنده خدا و محب رسول و اهل بیت رسول؛ **انجام:** از بهر قصور ادراک آفریدگان و نیز از بهر استبقاء ایمان اهل زمان و الحمدلله رب العالمین

خط: نسخ، کا: کاموسی، احمد بن محمد، تا: محرم ۷۰۰ق؛ کاغذ: نخودی، ۱۹ و ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۴-۴۴]

● **پرسش و پاسخ در توحید** / عرفان و تصوف / عربی

porseš va pāsox dar towhīd

کورانی، یوسف بن عبدالله، -۷۶۸ قمری

kūrānī, yūsof ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 1367)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۷۷۳/۵-ف و ۳۷۷۴/۵-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. ۱۷۶۹ (بلوشه ۱۰۶/۴ ش ۲۱۴۹)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۶ق [فیلمها ف: ۲-۲۴۷]

● **پرسش و پاسخ فقهی** / فقه / فارسی

porseš va pāsox-e feqhī

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، -۱۱۷۳ قمری

xājū’ī, mohammad esmā‘īl ebn-e hoseyn (- 1760)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۶۰۶/۳۰

خط: نسخ، کا: محمد کاظم پسر میرزا محمد، تا: ۱۲۷۴ق، جا: اصفهان، مدرسه جده؛ ۳گ (۲۹۸ر-۳۰۰ر) [ف: ۵-۳۰۶]

● **پرسش و پاسخ میان مرد صاحبدل با چنگ** / عرفان و تصوف / فارسی

porseš va pāsox mīyān-e mard-e sāhebdel bā čang

کمال الدین مراغی

kamāl-od-dīn-e marāqī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۴۷۱/۴

آغاز: اصحاب حقیقت و فراست و ارباب طریقت و کیاست آورده اند که وقتی صاحبدلی بی حاصلی را دید که از بهر رونق بزم معاشران چنگی می‌ساخت؛ **انجام:** مرد صاحب دل چون این مقالت استماع کرد با دیده پر آب و جگر از غم کباب قصد وداع کرد و برفت و از این درد هم چون داغ بتفت.

خط: نستعلیق، کا: لطف الله، بی‌تا؛ مجدول؛ در کتاب شکل حیوانات و گیاهان و حبوبات ترسیم شده و از این جهت حائز اهمیت است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی ترنج و سرترنج دار با لچکی، ۳گ (۳۰۲ر-۳۰۴ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۵/۵×۳۵/۵سم [ف: ۲۰-۴۹]

● **پرسش و پاسخ نوشیروان و یونان** / شعر، پاسخ پرسش‌ها / فارسی

porseš va pāsox-e nūšīrvān va yūnān

به نظم فارسی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۲۹۱/۷-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش .Add۲۴۴۱۳؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲ ذیقعده-۱۵ خرداد ۱۱۷۹ق، به دستور میجر مالکم [فیلمها ف: ۱-۵۹۰]

← پرسش و پاسخهای اعتقادی > عقائد

← پرسش و جواب > سؤال و جواب

● پرسشها و اشکالات / اصول فقه / فارسی

porseš-hā va eškālāt

طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری

tavārī yazdī, ‘abbās-e bn-e mohammad (- 21c)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۹۹۴

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳-۳۵۳]

● پرسشها و پاسخها / گوناگون / فارسی

porseš-hā va pāsox-hā

تعدادی پرسش و پاسخ در موضوعات مختلف از جمله راجع به فصل‌ها و کواکب، حیوانات، مسائل دینی و مذهبی، تولد و وفات پیامبران و امامان و ... با عناوین «اگر پرسند» می‌باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۵۶۱۰

آغاز: بسمله. اگر پرسند که فایده این چهار فصل چیست بگو که فایده هر یک از این چهار فصل بسیار است؛ **انجام:** بمقدار گناه عذاب کشند و آنگاه از جهنم نجات یافته به بهشت داخل شوند

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، روکش کاغذ، عطف پارچه، ۸۶ص (۴۷-۱۳۲)، ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [رایانه]

← پرسشها و پاسخها از بزرگمهر > ظفرنامه

● پرسشهای امیر حسینی / عرفان و تصوف / فارسی

porseš-hā-ye amīr hoseynī

شبستری، محمود بن عبدالکریم، ۶۸۷-۷۲۰ ؟ قمری

šabestarī, mahmūd ebn-e ‘abd-ol-karīm (1289-1321)

۱۷ پرسش عرفانی امیر حسین بن عالم هروی (زنده در ۷۲۹ق) از شیخ محمود شبستری است که شبستری چند بیتی در پاسخ او سرود و پس از مدتی به دستور بهاءالدین یعقوب تبریزی بر تعداد ابیات افزود و منظومه گلشن راز را ساخت. این قسمت سؤال و جواب‌های اولیه این دو نفر است. (حکیم)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۴۱/۳۲

آغاز: آغاز سؤال: زاهل دانش و ارباب معنی ×× سؤالی دارم اندر باب معنی / ز اسرار حقیقت مشکلی چند ×× بگویم در حضور هر خردمندی ... آغاز جواب: جواب ابیات سید حسنی سادات که شیخ محمود شبستری علیمها الرحمة: بزرگی از بزرگان خراسان ×× زمان پرسید مشکلهای آسان؛ **انجام:** که صاحب دولتی راهی نماید ×× به همت بندها را برگشاید / جوابی گفته شد نی بیش و نی کم ×× سخن را ختم کن و الله اعلم. انجام سؤال: سخنهای حسینی حسب حالست ×× زبهر امتحانش این سؤال است. انجامه: «به تاریخ دهم شعبان المعظم سنه ۱۱۰۸ روز دوشنبه به خط جمال الدین محمد در قندهار اتمام یافت و الحمدلله حق حمده کتاب ... (بقیه در وصالی و پارگی از بین رفته است)»

خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: ۱۰ شعبان ۱۱۰۸ق، جا: قندهار؛ کاغذ: چند نوع بیشتر شرقی نخودی آهار مهره، جلد: میشین مشکی ساده عطف چرم قهوه‌ای، ۱ص (۲۲۷)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱-۹۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۱۲۴/۷

آغاز: ز اهل دانش و ارباب معنی ×× سؤالی دارم اندر باب معنی؛ **انجام:** جوابی گفته شد نه بیش و نه کم ×× بدینجا ختم شد و الله اعلم

در فهرست بدون نام مؤلف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ محرم ۱۲۵۲ق، جا: کاشان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز ضربی مقوایی، ۴گ (۱۴۴ر-۱۴۷پ)، ابعاد متن: (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۵-۴۱۲۰]

● پرسشهای سلیمان و پاسخ بدو / اخلاق / فارسی

porseš-hā-ye soleymān va pāsox bedū

در حکمت از حکماء و پرسش‌های سلیمان و پاسخ بدو درباره سترونی زن.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۵۶۵/۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی ضربی مقوایی، ۳گ (۷۶-۷۸)، ۱۸ سطر (۴/۵×۱۳/۵)، قطع: بغلی، اندازه: ۸×۱۸/۵سم [ف: ۱۶-۶۳۰]

● پرسشهایی در طریقه علیم اللهی / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

porseš-hā-ī dar tarīqe-ye ‘alīm-ol-lāhī

اسلمی هندی، محمد سعید، ق۱۳ قمری

aslamī hendī, mohammad sa‘īd (- 19c)

چهل و هفت پرسش است راجع به طریقه میر احمد شاه علیم اللهی؛ در این پرسش‌های عرفانی گویا اسلمی می‌خواهد طریقه علیم اللهی را رد کند و نادرست شمرد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۵۰/۳

آغاز: حامداً لله تعالی و مصلیاً علی رسوله ... أما بعد این سؤالاتیست چند از شبهات ناپسند؛ **انجام:** شفیع اهل الکبائر و الاثام و علی آله و اصحابه أولی الفضل و الاحترام
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۷ ذیحجه ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۱۹گ(۲۱ر-۳۹ر)،۱۱سطر،اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲-۲۴۸]

● پرسشی از فخرالمحققین محمد حلی و پاسخ او درباره برتری علی ع بر دیگر پیامبران / کلام و اعتقادات

porsešī az faxr-ol-mohaqqeqīn mohammad-e hellī va pāsox-e ū darbāre-ye bartarī-ye ʻalī ʻ bar dīgar payāmbarān

فخرالمحققین، محمد بن حسن، ۶۸۲-۷۷۱ قمری
faxr-ol-mohaqqeqīn, mohammad ebn-e hasan (1284-1370)

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۳۵/۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ [نشریه: ۷-۲۳۰]

● پرکار التام / ریاضیات / عربی

parkār-ut tām

ابوسهل کوهی، ویجن بن رستم، -۴۰۵ ؟ قمری
abū-sahl-e kūhī, vayjan ebn-e rostam (- 1015)

مشتمل است بر دو «مقاله» و ۲۵ شکل هندسی: ۱. البرهان علی انه یمکن بهذا البرکار رسم الخطوط القیاسة؛ ۲. علم رسم احمد الخطوط التی ذکرناها علی وضع معلوم».
آغاز: بسمله، قال ابوسهل ... بن رستم القوهی هذا کتاب فی الالة التی سمیناها البرکار التام وهو مقالتان
چاپ: مجلة معهد المخطوطات، محقق: احمد سعید الدمرداش، جلد۲۲، جزء۱، ص ۳۲۱-۳۴۳، ۱۳۹۵ق.
[التراث العربی العلمی از قدری طوغان ۲۴۹-۲۵۱؛ ابن القفطی ۱۳۰]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۵۲۱/۱۰
آغاز: پس از بسمله: المقالة الاولی منها فی البرهان علی انه یمکن بهذا البرکار رسم الخطوط القیاسیة اعنی المستقیمة؛ **انجام:** و خط ترتیبه مساویة لزاویة المعلومة و ذلک ما اردنا ان نبین. تمت المقالة الثانیة من کتاب ابی سهل القوهی فی الپرکار التام و هی آخر الکتاب و الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آهارمهره حنایی، جلد: ساغری مشکی ضربی دارای ترنج و دو سرترنج و چهار ابرو و حاشیه قلمدانی، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۸-۱۲۹]
۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۸۰۵/۱
آغاز: برابر
کا: میرزا عبدالله منجم، تا: قرن ۱۳؛ ۲۲گ، قطع: رقعی [ف: ۳۱۰]

۳. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه: ۱۱۷/۹
بی‌کا، تا: دهه سوم ذیحجه ۱۲۶۳ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نشریه: ۳-۲۲۸]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۹۲/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو آخر الکتاب. پایان رقم کا: بدون تغییر در عبارت بعبارت فارسی مسطور شد ... در دارالخلافه تهران باتمام رسید.
خط: نسخ، کا: اسدالله منجم مازندرانی هزار جریبی، تا: ۱۳۱۰ق؛ کاغذ: فرنگی نباتی تیره ضخیم، جلد: تیماج عنابی ضربی، ۱۱۹ص (۱۰-۱۲۸)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۹-۷۵]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۸۷/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** خطوط فصول مشترکة للسطح المخروطی وای سطح کان
خط: شکسته، کا: میرزا عبدالله طبری، بی‌تا؛ دارای اشکال نجومی؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج، اندازه: ۱۵×۲۱/۲سم [ف: ۱۰-۱۶۳]

● پرکار القطوع (رسالة من) / ریاضیات / عربی

parkār-ul quṭūʻ (r.-un min)

اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر، -۶۶۰ ؟ قمری
asīr-od-dīn-e abharī, mofazzal ebn-e ʻomar (- 1262)

اثیرالدین ابهری آن را از حاصل بحثی که حین قرائت «رسالة الپرکار التام» بر شیخ کمال الدین بن یونس پیش آمد نگاشته است.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۷۰/۱۲-ف
نسخه اصل: مانیسا گنل ش ۱۷۰۶؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۹۹ق، جا: تبریز؛ ۵گ (۲۳۴پ-۲۳۸ر)، ۱۸ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۲۲]
۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۶۸/۶بخش۲
خط:تعلیق،کا:قطب الدین محمود بن مصلح متطبب، بی‌تا [ف: ۸۱]

● پرگار = رساله در معرفت ساختن پرگار / ریاضیات / فارسی

pargār = r. dar maʻrefat-e sāxtan-e pargār

یزدی، محمد رضا بن محمد هاشم، ق۱۳ قمری
yazdī, mohammad rezā ebn-e mohammad hāšem (-19c)

دارای یک «مقدمه» و ده «فصل».
آغاز: الحمدلله الذی خلق السموات و الارضین. و الصلوة و السلام علی موازین القسط محمد و عترته الطاهرین. سیما الاربعة المتناسبة اصحاب الأحیاء و خیر الموازین و بعد میگوید احقر عباد الله الهادی محمد رضا بن محمد هاشم الیزدی که این رساله

ایست در معرفت ساختن پرکار متناسبه
انجام: خط اظلال را و آنرا با پرکار متعارف بصد و بیست قسم متساوی کنیم. تم الکتاب بعون الملك الوهاب
[فهرستواره منزوی ۲۶۱۹/۴]

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۲۱۰/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۳گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲-۷۶۰]

← پرگار اربعه متناسبه ← رفیعیه
← پرگار متناسبه ← تشریح الاعمال

● **پرگار متناسبه = طرز ساختن و موارد استعمال پرگار** / ریاضیات / فارسی
pargār-e motanāsebe = tarz-e sāxtan va mavāred-e este'māl-e pargār

طبیب، خلیل
tabīb, xalīl

ترجمه از فرانسه به فارسی توسط میرزا خلیل که در طهران معلم طب و ریاضی بوده، ترجمه شده است. شامل دو «فصل»: ۱. طرز ساختن پرکار؛ ۲. قواعد اعمال پرکار متناسبه.
آغاز: رساله در طرز ساختن ... پرکار متناسبه یکی از اسباب و آلات ریاضی است.
انجام: وزن مواد مختلفه را در یک قدم و یک ابهام مکعب آوردیم.
[فهرستواره منزوی ۲۶۱۹/۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۳۸۸
آغاز: رساله در طرز ساختن ... پرکار متناسبه یکی از اسباب و آلات ریاضی است؛ **انجام:** وزن مواد مختلفه را در یک قدم و یک ابهام مکعب آوردیم.
خط: نسخ، کا: اسد الله منجم (شاگرد مترجم)، تا: سه‌شنبه ۹ جمادی الثانی ۱۳۰۸ق، جا: طهران؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۱-۳۸۹]

● **پرگار متناسبه** / ریاضیات / فارسی
pargār-e motanāsebe

مختصری است در طریقه ساختن پرگار متناسبه و موارد استعمال آن.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۳۳/۳
آغاز: پرگار متناسبه یکی از آلات ریاضی است و وجه تسمیه آن اینست که بجهت تعیین نسبت و مقادیر متحد الاجناس بکار میرود؛ **انجام:** که وزن آن چنانچه سوال شده بود ۱۵ لیور است
خط: نسخ، کا: اسدالله منجم دودانگه هزار جریبی، تا: ۱۳۱۹ق؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: تیماج، ۵۲ص (۷۷-۱۲۸)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰-۹۸]

● **پرنسس دوکنتی (ترجمه)** / داستان / فارسی
peranses dokontī (t.)
مترجم: حشمت السلطان، محمد علی بن رکن الدوله، -۱۳۳۴ قمری
hešmat-os-soltān, mohammad 'alī ebn-e rokn-od-dowle

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۴۰۷
کاتب = مترجم، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **پروانچه به خواجه امیر بیک** / اسناد / فارسی
parvānče be xāje amīr beyk
طهماسب صفوی اول، شاه ایران، ۹۱۹-۹۸۴ قمری
tahmāsb-e safavī-ye avval, šāh-e īrān (1514-1577)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۹۷۵/۱۱۶
آغاز: فرمان همایون شد آنکه خواجه امیر بیک بداند که جمعی از مردم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، رویه میشن قهوه‌ای یک‌لا، ۲گ (۱۰۴ر-۱۰۵ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷-۱۰۵]

● **پروانچه خواندگار روم که به عثمان پاشا به شیروان نوشته است** / اسناد / ترکی
parvānče-ye xāndegār-e rūm ke be 'osmān pāšā be šīrvān nevešte ast

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۹۷۵/۳۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، رویه میشن قهوه‌ای یک لایی، ۲گ (۸۶پ-۸۷پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷-۹۶]

● **پروانچه شاهرخ پادشاه** / اسناد / فارسی
parvānče-ye šāhrox-e pādešāh

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۹۷۵/۱۰۷
آغاز: ملک سلطان عزیز به همه جهت بداند که ملک سلطان محمود عرضه داشت به پایه سریر اعلی فرستاد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، رویه میشن قهوه‌ای یکٔ لایی، ۲گٔ (۱۹۴پ-۱۹۵پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷-۱۰۴]

● **پروانچه قاضی عبدالله خویی برای ملا محسن مذهب** / نامه‌نگاری / فارسی

parvānče-ye qāzī ʻabd-ol-lāh-e xūīī barāye mollā mohsen-e mazahheb

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۹۷۵/۴۰

آغاز: چون لوح پرداز صفایح ابداع و صفحه طراز صحایف ایجاد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، رویه میشن قهوه‌ای یکٔلا،۲گٔ(۸۹ر-۹۰ر)،۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷-۹۷]

● **پروانچه کلیدداری آستانه رضوی برای امیر نظام الدین قاضی عبدالله** / اسناد / فارسی

parvānče-ye kelīd-dārī-ye āstāne-ye razavī barāye amīr nezām-od-dīn qāzī ʻabd-ol-lāh

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۹۷۵/۱۱۷

آغاز: فرمان همایون شرف نفاذ یافت آنکه چون حضرت خداوند کریم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، رویه میشن قهوه‌ای یکٔلا، ۱گٔ (۱۰۵ر-۱۰۵پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷-۱۰۶]

● **پروتکل سرخس** / اسناد / فارسی

porotokol-e saraxs

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۳۲۶/۳۸

آغاز: بنا بعهدنامه منقعده فیما بین دولتین.. روسیه و ایران در ۲۷ ماه ... مطابق ۲۳ ذیقعده ۱۳۱۰؛ **انجام:** امضاء محمد صادق قاجار امین نظام.

در چهار فصل، مورخ ۲۷ ذیحجه ۱۳۱۱؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ارقام سیاق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن سبز، ۲گٔ (۱۳۲ر-۱۳۳ر)، اندازه: ۲۱/۹×۲۵سم [ف: ۷-۳۵۲]

● **پروتکل شماره ۴** / اسناد / فارسی

protokol-e šomāre-ye 4

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۳۲۶/۳۹

آغاز: بنا بر تعلیقات مطابقه موصوله بموکل؛ **انجام:** تا اوایل جوزا طول میکشد.

در دو فصل، مورخ ۲ محرم ۱۳۱۲؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ارقام سیاقه؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: رویه میشن سبز، ۱ص (۲۳۳ر)، اندازه: ۲۱/۹×۲۵سم [ف: ۷-۳۵۲]

● **پروتکل قانون نامه در باب حق تملک در ممالک عثمانی** / قانون / فارسی

protokol-e qānūn-nāme dar bāb-e haqq-e tamallok dar mamālek-e ʻosmānī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۵۲/۸۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۵ص (۱۹۴۱ – ۱۹۴۵) [مختصر ف: ۱۱۹]

● **پرورده خیال** / ادبیات / فارسی

parvarde-ye xīyāl

محمود میرزا قاجار، ۱۲۱۴-۱۲۷۱ ؟ قمری

mahmūd mīrzā qājār (1800-1855)

اهدا به: تاج الدوله از بانوان درباری

تاریخ تألیف: ۱۲۴۱ق

نویسنده می‌گوید روزی یکی از زن‌های فتحعلی شاه که از فاضلان زمان بود از من خواست که رساله‌ای تألیف نمایم و «در وی جمع باشد چندین نامه که همه نوشتجات و مراسلات عاشقانه و معشوقانه باشد». من هم قلم به دست گرفتم و این رساله پرداختم. رساله‌ای است به نظم و نثر شامل یکٔ «مقدمه» و ده «باب»، که نه باب آن هر یکٔ مشتمل است بر پنج نامه از عاشق به معشوق در حالات مختلف و باب دهم در خاتمه کتاب است. فهرست باب‌های آن: ۱. عشق و اشتداد محبت در پنج «نامه»: اشتعال نایره فراق، شبان تنهایی، بی‌تابی در محبت، غمخواری و بیکسی، طلب مرگٔ از کثرت اندوه؛ ۲. مهاجرت مطلوب در پنج «نامه»: سرزنش رقیبان، شرح حال خود با معشوق، فغان و زاری و حسرت و بی قراری، اینکه هرگز خبری و پیکی از تو نرسید، شرح حال خود به باد صبا؛ ۳. گله‌گزاری از معشوق در پنج «نامه»: اینکه چرا مرا به شکار نبردی، اینکه چرا جواب نامه‌ام ننوشتی، چرا فلاطون را نوازش [کردی و مرا] نوازش نکردی و بر من ننگریدی، چرا احوال مرا نپرسیدی، چرا به تماشای باغ رفتی و مرا نبردی؛ ۴. تعریف ایام وصل و تأسف از آن روزها در پنج «نامه»: رازگزاری‌های خود به معشوق در آن روزها، اینکه با هم به باغ و بستان می‌رفتیم، از گفته من بیرون نبودی، چرا مرا دیدی که چنین و چنانم چرا مفارقت کردی، حسرت که خوشا وقتی که چنین و چنان بودیم؛ ۵. بیماری معشوق، در پنج «نامه»: رسیدن خبر بیماری و مغموم شدن، اینکه خدا درد تو را نصیب من کناد، چرا از عناب لب و بنفشه سر زلف مرا دوا نمیکنی، مناجات می‌کنم با خدا از برای طلب

شفای تو، شکرگزاری که معشوق شفا یافته؛ ۶. رسیدن خبر بیماری عاشق، در پنج نامه: اینکه ترا گفتند فلان بیمار است احوال نپرسیدی، اینکه بر زیردستان رحم کن، در وصیت‌ها که من ازین رنج جان نبرم و بعد از من چنین و چنان کن؛ ۷. در اینکه شب‌ها به کوی تو پنهان می‌آیم، در پنج «نامه»: اینکه غیر از من شکایت می‌کرد و تو گوش می‌دادی، راز مرا از برای دیگری می‌گفتی، با فلان در عیش بودی و از من غافل بودی، چیزی به تو داده بودم دیدم که به غیر می‌نمودی، مرا در بزم خواندی و التفات نکردی؛ ۸ یار تازه گرفتن معشوق، در پنج نامه: اینکه یار نوت مبارک باد، شکایت از بیوفائی، اینکه خدمت دیرین مرا فراموش کردی، در حضور من با یار نو نوازش‌های لطف‌آمیز کردی، در انعام و بخشش با یار نو؛ ۹. نوازش عاشق، در پنج نامه: در شکرگزاری از رأفت‌ها و احوال‌پرسی، شکرگزاری که مدعی را خوار کردم، فردا به باغ می‌روم تو هم بیا، ۱۰- در خاتمه کتاب و بیان اینکه به این سیاق مامور بودم.

آغاز: پرورده خیال نازک خیالان و نتیجه نکته دانیهای خردمندان حمد و مدح قادر بیچو نیست.

انجام: همچنانکه نعمت دنیا را برو تمام کرد، نعمت آخرت را برو تمام نماید.

[دنا ۶۳۴/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۴۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۶ محرم ۱۲۴۱ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای یک‌لا، ۴۰گ، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۷-۲۲۷]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۰۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** که هستی را نمی‌بینم بقائی.

خط: شکسته نستعلیق، کا: نجفعلی نهاوندی، تا: ۱۲۴۳ق، جا: خرم آباد؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، قرمز، یک لائی، ۵۴گ، ۱۱سطر (۵×۹)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۶-۲۸۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۶۸۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و گرنه مرا بتماشای گل و لاله احتیاج نیست.

تا آخر باب نهم دارد؛ بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی سفید و آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای ترنج و سر ترنج و گوشه ضربی، ۴۸گ (۲۰۸-۲۵۵)، ۱۵-۱۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸-۴۵۲]

۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۴۵/۲ حکمت

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۸ق؛ جلد: تیماج سرخ مجدول مقوایی، قطع: بیاض رقعی [ف: ۲-۵۳]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط:شکسته نستعلیق،کا:غلامحسین سالک،تا: ربیع الاول ۱۲۹۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی ضربی مقوایی گرد و عطف قهوه‌ای، ۸۳گ، ۷ سطر (۴×۸)، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۱۴-۳۶۴۴]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۶۸۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج یشمی یک‌لا مجدول، ضربی، ۲۱گ (۵-۲۵پ)، ۲۲-۲۸ سطر (۱۰×۲۰ و ۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۵سم [رایانه]

● پرورش دبیر و معلم در انگلستان و ایران / تعلیم و تربیت / انگلیسی

parvareš-e dabīr va mo‘allem dar engelestān va īrān

قاضی، قاسم

qāzī, qāsem

پایان نامه است به انگلیسی به نام:

The Training and Supply of Teachers in England and Iran with Special Reference to Primary School Education.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۱۶۶-ف

نسخه اصل: از روی اصل؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۱۰ص [فیلمها ف: ۲-۸۸]

● پرورش نطفه / طب / فارسی

parvareš-e notfe

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۵۹/۸-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۵۶۲]

● پروگرام مدرسه مبارکه صنایع / صنعت / فارسی

porogrām-e madrese-ye mobārake-ye sanāye‘

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۰۳۳

آغاز: پروگرام مطالب و طبقات عملی مدرسه مبارکه صنایع پروگرام عملی صافی خانه؛ **انجام:** ممتاز باید بسازد.

تألیف: ۱۲۹۹ شمسی. در این کتاب برنامه کامل مدرسه صنایع آمده است: ۱. عمل صافی خانه، ۲. عمل آهنگر خانه، ۳. عمل ریختن خانه، ۴. عمل صنایعخانه خشبیه، ۵. شعبه خاتم‌سازی، ۶. شعبه خراطی، ۷. شعبه منبت کاری؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۹ش، جا: طهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه‌ای مقوایی قرمز، ۷گ، ۱۴ سطر (۱۴×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۳-۴۰]

● پرهیزگاری از دیدگاه قرآن / اصول فقه / فارسی

parhīzgārī az dīdgāh-e qor’ān

طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری

tavārī yazdī, ‘abbās-e bn-e mohammad (- 21c)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۴۲۲۹
کاتب = مؤلف، تا: ۱۴۰۹ق [نشریه: ۱۳–۳۷۸]

● **پریخانه** / ادبیات / فارسی

parī-xāne

طغرای مشهدی، –۱۱۰۰ قمری

toqrā-ye mašhadī (- 1689)

در وصف شاه عباس دوم (۱۰۵۲–۱۰۷۷ق) به نثر آمیخته به نظم.
آغاز: پریخانه طغرا. چون بنام خدیو ایران زمین تازگی رقم بنا گردید در قصر شهر سبابه جهت بلقیس ... ای راقم فرد رزق چه صبح و چه شام ×× طراح وجود خلق چه خاص و چه عام ...
[دنا ۶۳۴/۲ (۶ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۳۵۳۹/۵ (۴ نسخه)؛ مشترک پاکستان ۱۶۱/۵ (۶ نسخه)؛ شعرای کشمیر ۷۴۶/۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۶۷۹/۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه نازک، جلد: میشن سیاه لایی، ۱۵ سطر [ف: ۴–۶۶۱]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۷۶۹/۱۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** ای تازه مرقعی سراپا زینت ×× از چشم بد کسان میساد گزند
خط: نستعلیق پخته تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۴گ (۱۳۲پ–۱۴۵ر) [ف: ۲–۳۴]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۰۰/۲۵–عکسی
نسخه اصل: گنج، ش ۲۰۸۶ در فهرست نیامده است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [عکسی ف: ۲–۴۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۸۶۱/۲۷–ف
نسخه اصل: دانشگاه پنجاب در لاهور شماره ۸۷۴/۹ فارسی؛ کا: ظهیرای تفرشی، تا: چهارشنبه ۱۲۴۵ق [فیلمها ف: ۳–۱۸۸]

۵. تهران؛ بانکی پور؛ شماره نسخه: بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵–۶۲۷]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۰/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** آن تازه مرقع سرا پا زینت ×× از چشم بد کسان مبیناد گزند
حدود ۲۴۰ بیت نوشته دارد و نسخه مجلس آن را ندارد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: تیماج سرخ مقوایی زرکوب کهنه، ۱۵ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [ف: ۲–۱۹۶]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۲۱۵/۱۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح، مجدول، دارای کمند؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج تریاکی یک‌لا، ۱۰ص (۱۱۶–۱۲۵)، ۳۲ سطر (۹×۲۷)، اندازه: ۱۶×۳۲/۵سم [ف: ۱۰–۷۹۵]

● **پریشان = گلستان قاآنی** / ادبیات / فارسی

parīšān = golestān-e qāānī

قاآنی، حبیب الله بن محمد علی، ۱۲۲۳–۱۲۷۰ ؟ قمری

qā’ānī, habīb-ol-lāh ebn-e mohammad ‘alī (1808-1854)

اهداء به محمد شاه قاجار(۱۲۵۰–۱۲۶۴)
تاریخ تألیف: ۲۰ رجب ۱۲۵۲
به روش «گلستان» سعدی، دارای نثری روان و شیرین آمیخته با نظمی شیوا. در انشاء، پیرو سبک گلستان سعدی است ولی رعایت فصول و ابواب در آن نشده و تابع نظم و ترتیبی نیست چنان که می‌گوید: در این کتاب پریشان نبینی از ترتیب ×× عجب مدار که چون نام خود، پریشان است.
آغاز: توانا خدایی که بیخودان بزم محبت، گاهی مست قدرت اویند و گاهی هست رحمت او ... بیت: جنبش مژگان دلیل جنبش جان است ×× جنبش جان چیست، پیک قدرت یزدان
انجام: هر که از این غم بدلش پرتویست ×× در نظرش ملک دو عالم یکی است / یارب از اینغم دل من شاد کن ×× وزغم دنیا دلم آزاد کن
چاپ: تهران، ۸–۱۳۲۷ شمسی؛ هند، سنگی، ۱۲۸۸، وزیری بزرگ، ۸+۱۲۲صص؛ طهران، سنگی، ۱۲۷۱، جیبی، ۱۸۰+۱صص
[نسخه‌های منزوی ۳۵۴۰/۵؛ الذریعة ۱۹۷/۳؛ دنا ۶۳۴/۲ (۲۷ نسخه)]

۱. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۴۰۴
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی مجدول، ۶۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲–۸۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۶۰۹/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** چو روستایی خر کز برای صره زر ×× رود بمسجد و بر سقف دیده وقف کند
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: تیماج سیاه، ۴۹گ (۴۳۰–۴۷۸)، ۲۰ سطر متن (۱۴نیم سطر حاشیه سطر)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۸–۳۴۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۹۷۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** که امردی از امارد که در معصیت و نافرمانی تالی شیطان مارد بود.
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ واقف: سید محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری، ۱۴۰۵ هـق؛ کاغذ: حنایی کمرنگ، جلد: میشن دارچینی، ۹۰ص، ۱۰–۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۱۶/۶سم [ف: ۱۷–۶۱]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۷۶۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** تیره و تفته، همچو ساک شود، لاجرم هر چه در جهان.
خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام (حدود ۱۰۰ برگ)؛ واقف: مرحوم حاج آقا محمد ایرانی

مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: الوان، جلد: پارچه‌ای خاکی، ۴۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۱۷-۶۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۲۸۱/۳

آغاز: حکمتش نهانست و از هر غنچه هزار گلشن ابداعش عیان، در هر قطره هزار نیل رحمتش نهفته و در پشه هزار پیل غضبش خفته، برهر وجودی قاهر است.؛ **انجام:** ولی صد شکر یزدان را که ترسند ×× خداوندان دولت از زبانت / تو خود از کس مکن پروا که نبود ×× زیانت تا بسر آید زمانت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مجدول با ترنج و سرترنج گل و بوته، ۳۱گ (۱۳۶پ-۱۶۶پ)، ۲۵ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۳۳-۵۰۳]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۹۴۴/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی ضربی لایی، ۱۵ سطر (۸×۱۳)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶-۱۶۳]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۷۰۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر که از این غم بدلش پرتویست ×× در نظرش ملك دو عالم جویست

خط: نستعلیق، کا: ابن محمد محمد کاظم، تا: ۱۲۶۲ق؛ تاریخ فوت میرزا محمد علی مشیر الملك ۱۲۶۱ به شعر؛ یادداشت تملك به‌تاریخ ۱۲۷۳؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قرمز مقوایی، ۵۷ص(۱-۵۷)، ۱۴ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۱۳-۸۶]

۸. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۷۵/۱ فرخ

منتخبی از دیوان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ محرم ۱۲۶۴ق؛ کاغذ فرنگی آهار مهره؛ جلد: تیماج سبز، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، قطع: پستی، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۹۸]

۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۳۳۴/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** تن تو پوست است و جان تو مغز ×× مغزت ار آرزوست بفکن پوست

خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ ۵۵گ (۸۴پ-۱۳۸ر) [ف: ۱-۳۹]

۱۰. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۳۷۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی رشتی، تا: ۱۲ صفر۱۲۷۵ق؛ در نظم ابیات حروف آخر به ترتیب حروف الفبا رعایت شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای روشن روغنی ضربی، ۳۰گ (۱پ-۳۰ر)، ۲۱ سطر متن (۴۲ سطر حاشیه)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱-۳۵۴]

۱۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۸۴۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: حاج احمد شریف شیرازی (که به جای نام احمد رقم ۵۳ نهاده)، تا: ۱۲۸۳ق؛ کاغذ: فرنگی آبی و زرد و سفید، جلد: تیماج قرمز روشن، ۵۱گ (۱-۵۱)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۴×۲۰سم [نشریه: ۱۳-۲۱۴]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۶۸۴۶

کا: علی اکبر کرکانی، تا: ۱۲۸۶ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی- مجموعه نوازی؛ ۲۹۸گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۳سم [رایانه]

۱۳. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه: ۸۹/۳

خط: نستعلیق، کا: احمد، تا: چهارشنبه ۱۹ ربیع الاول ۱۲۸۶ق؛ قطع: بغلی [نشریه: ۵-۶۳۹]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۰۰۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ با سرلوح زرین، مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۱۰۸گ، ۱۲ سطر (۸×۱۳)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶-۱۷۶]

۱۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۷۹۹/1

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [نشریه: ۷-۲۱۲]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۱۱۸/۳

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف و گوشه تیماج سرخ، ۲۶گ (۱۶۴-۱۸۹)، ۲۰ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۱۱-۲۰۷۲]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۷۳۳/۲-۲۹/۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** دیده حق شناس اگر دارید لب ببندید یا اولوا الابصار فتبارك الله احسن الخالقین که به امری این همه خلق کرد که به عمری تحریرش ندانند

خط: نستعلیق چلیپایی در حاشیه، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ ۴۷گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: ۲-۶۶۳]

۱۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۳۰

خط: نستعلیق زیبا، کا: محمدرضا بن محمد مهدی ضرابی تهرانی مشهور به میرزا آقا، تا: ۲۱ ربیع الثانی ۱۳۰۷ق؛ دارای سرلوح رنگین ضعیف، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۴۳گ، ۱۹سطر، اندازه: ۲۱×۳۳/۵سم [ف: ۱-۹۵]

۱۹. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷

خط: نستعلیق، کا: میرزا آقامحمد رضا پسر آقا محمد مهدی ضرابی تهرانی، تا: ۲۱ ربیع الثانی ۱۳۰۷ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱-۸۸۵]

۲۰. شیراز؛ ثامنی، محمد رضا؛ شماره نسخه: ۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ قطع: وزیری [اوراق عتیق: ۱-۲۶۸]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۵۴۶ ض

قسمتی از آن؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۵۷۹

نسخه خوش خط؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۶۵۲

بی‌کا، بی‌تا؛ همراه با قطعات، خریداری از عبدالمجید فرائی [رایانه]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۰۱/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** حکایت علوی زاده را یاد دارم که که ظلمتی داشت گلگون ... با قدحی باده بیالین علوی زاده رفتم ساق و ساعدش مالش دادم تا سر از بالش برداشت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۴گ (۱۰۱پ-۱۵۴پ) [ف: ۶-۲۱۵۲]

۲۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۶۲۴/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۲گ (۱-۳۲) [ف: ۱-۳۵۱]

۲۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۱۶۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ دنبال آن نامه‌ای از نواب وزیر علوم است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی زرکوب، ۵۴گ (۴پ-۵۷ ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳-۲۸۸]

۲۷. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه: ۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** کلیه فتح الباب القصه روزی باده و قلاش در بستند و به عشرت نشستند لختی نگذشت که ... با کمال عجز و لابه

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ دارای تفریظی به خط همدانی متخلص به ریاض؛ ؛ کاغذ: فرنگی مایل به حنایی، جلد: تیماج ضربی مجدول قهوه‌ای، ۴۰گ، ۱۸ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۶۱]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۴۰۲/۱-۸/۱۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲-۶۶۳]

← پریشان نامه ﴾ دیوان ملا پریشان

← پریشان نامه ﴾ رمل

● **پریشان نامه** / کلام و اعتقادات، شعر / فارسی و لری

parīšān-nāme

؟ پریشان قراگزلو، مرتضی قلی بیک، ق۱۳ قمری

parīšān qarāgozlū, morteza qolī beyk (- 19c)

منظومه‌ای است در اعتقادات به شیوه سیر و سلوک که به بحر مختصر سروده شده است.

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه: ۱۸

آغاز: من ز بسم الله من ز بسم الله ×× ابتداء حکم من ز بسم الله؛ **انجام:** کس باعث قتل امامل ×× [جای مصراع خالی است]

بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ اشعار دوستونی، از کتاب‌های مرحوم ابراهیم دهگان؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوای نازک، ۱۶گ، ۱۲ سطر، قطع: نیمه رقعی، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱-۳۱]

● **پریشان نامه** / شعر / ترکی

parīšān-nāme

ملائی، یوسف

mollā’ī, yūsof

منظومه‌ای است در معارف دینی و اخلاق و عرفان اسلامی و فضایل و مناقب اهل بیت مخصوصاً حضرت امیر المؤمنین (ع).

آغاز: من ز بسم الله من ز بسم الله ×× ابتدا میکنم من ز بسم الله / پریشان نامه ذکر تکم الله ×× نه آراء هر کس پی فنا فی الله

[دنا ۶۳۵/۲]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۸۲ ـ ج

آغاز: برابر؛ **انجام:** بسا پی تنبیه هر صاحب شعور علی الی الله تصیر الامور

خط: نستعلیق، کا: یحیی، تا: ۲۳ صفر ۱۳۱۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف پارچه، ۲۱گ، ۱۶ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۱-۵۲]

۲. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه: بدون شماره

کا: نصرالله سعدونд، تا: ۱۲ ربیع الثانی ۱۳۴۴ق، به طلب من میرزا رحیم مساح باشی [تراثنا: س۲ش۴-۲۶]

۳. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه: بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱-۲۲۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۷۹۹/۱

آغاز: دست ید قدرت قلم پیغمبر ×× سوی الله مطلق خطوط و دفتر؛ **انجام:** پس معنای آیه چنش و قیاس ×× الکاظمین الغیظ و العافین عن الناس

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳گ (۱ر-۳۳ر)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۵-۱۲۹]

● **پریشان نامه** / ادبیات / فارسی

parīšān-nāme

نامه‌ای است طنزآمیز که بعضی از حروف کلمات آن را تبدیل به حروف دیگر نموده چون کلمه وصول که تبدیل به «وئول» شده و انگیزه نگارش این بند نامه‌ای است که مریضی تحریر نموده و به جای «قربانت شوم» غربانت شوم نوشته بود احتمالاً این پریشان‌گویی‌ها نیز از حجة الاسلام نیر است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۹۵/۲

آغاز: احوالات است که یک نفر ناخوش صاحب کمال حرف قاف را با غین نوشته بود یعنی لفظ قربانت شوم غربانت شوم برشته تحریر آورده بود

خط: نستعلیق، کا: علی آقا بن علی اکبر شعار تبریزی مشهور به

مسگر اوف، تا: ذیحجه ۱۳۲۱ق؛ ۴گ (۳۱پ-۳۴ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲-۱۱۳]

● **پری نامه** / طالع بینی-فارسی

parī-nāme

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۹۶۳/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا سفید عطف پارچه، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲-۲۲۸]

● **پزشکنامه** / طب، شعر / فارسی

pezešk-nāme

قصیده‌ای است در ۷۰ بیت که شاعری خراسانی مسکن به تعریض مردم زمان و خطاب به پزشکان شاه در تهران می‌کند.
آغاز: ای طبیبان پیشگاه حضور ×× ای بدانش علاج هر رنجور
انجام: از تن و جان خسته مردم ×× این بلا را خدا نماید کم
[فهرستواره منزوی ۳۳۲۸/۵]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۵۲/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۲)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱-۵۰۱]

← پزشکی > طبی
← پزشکی > منظومه طبی
← پزشکی > مجربات
← پزشکی > کفایه منصوری
← پزشکی تازه کیمیائی > کیمیای طبی
← پزشکی تازه کیمیائی > طب جدید کیمیاوی

● **پزشکی نامه (منتخب)** / طب / فارسی

pezeškī-nāme (mn.)

گزیده‌هایی است از کتاب «پزشکی نامه» ناظم الاطبا علی اکبر خان نفیسی. در آغازین این اثر مقدمه مختصری در مورد مؤلف و زمان تألیف آن نیز نوشته شده است.
چاپ: متن کامل این کتاب به سال ۱۳۱۷ق در تهران به چاپ سنگی رسیده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۸۰۵

آغاز: پزشکی نامه در علم دواسازی ادویه قدیمیه و جدیده و ماهیت و خواص و ترکیبات و مقادیر شربت و مصالح و طریق استعمال آنها در امراض ذکر نموده؛ **انجام:** همین قدرها کافی است مختصر دانستن اوزان زیاده بر این باید رجوع به کتاب‌های طبیو دواسازی بشود

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای روشن مقوایی، ۹گ (۲۴۴-۲۵۲پ)، ۱۰سطر (۶×۹)، اندازه: ۹/۲×۱۱/۴سم [رایانه]

● **پزشکی و دعا** / طب، دعا / فارسی

pezeškī va do‘ā

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۷۷۰۲/۱۱

آغاز: در علاج کوفت این دوا مجرب است طوطیا هندی، هلیله سیاه، مویز بی دانه اینها کوفته حب نموده؛ **انجام:** به عرض می‌رساند که مخلص را چیزی ضرور شده که رنگ او چون خال بتان است چهره از آن دلبران است محرم بزم خوبان است ... نام نامیش ارزان است باقی ایام بکام دوستان است، نه طاقت وصلت مرا تاب در هجران تو ... بسی خوشنودی آمد بسویم قاصدش گویا ×× که غیر از نامه حرفی از زبان یار هم دارد / نگذاشتمت که پای بر خاک نهی ×× خاک قدمت بدیده برداشتمی

پزشکی و دعا؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۵۷۶]

● **پزشکی و کیمیایی** / کیمیا، طب / فارسی

pezeškī va kīmīyāyī

رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: ۶۵۱ر

آغاز: آهنین بگدازند و با گوگرد بیامیزند پس بندقی سازند سرکه با خود دارد عجایب بیند و اگر پیه او در خود مالند دد و دام نزدیک وی نتوانند شد و اگر بر دست و پای مالند سر ما بار دارد ... باب اول اندر موامره کتاب و دلایل مزاجها بدانکه آن کسانی که درین باب قوی تر باشند و درین کار حریص تر مردمی باشند که گندم گون و به سرخی زند و گوشت اندامهای ایشان تازه باشد؛ **انجام:** اگر در زیر آب رود علاج زن کنند که خطا از زن است دامی را بدانند وانگه تجربه به اودیه کنند و السلام تمت هذه النسخة الشریفة.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: گویا در رجب ۱۰۷۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۷۴گ، قطع: نیم خشتی باریک [رشت و همدان: ف: ۱۱۲۵]

● **پژواک ابتذال** / متفرقه / فارسی

pežvāk-e ebtezāl

مایل هروی، نجیب، ۱۳۲۹- شمسی

māyel heravī, najīb (1950 -)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۹۱۶

آغاز: بنام خدا ... در جهان کمند ملتهایی که؛ **انجام:** ۱۳۵۹

هجری شمسی در مشهد رضوی
خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۵۹ش، جا: مشهد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کالینگور، ابعاد متن: ۱۴×۱۷؛ اندازه: ۱۶×۲۲سم [الفبائی: ۹۵]

● **پژوهشی در امامزاده سهل بن علی** / جغرافیا / فارسی
pažūhešī dar emāmzāde sahl ebn-e ʻalī
عباسی، حجت الله، ق۱۴ قمری
ʻabbāsī, hojjat-ol-lāh (- 20c)
تاریخ تألیف: شهریور ۱۳۷۴ش
رساله مختصری است همانند پایان نامه‌های دانشجویی که در آن تحقیقاتی درباره زیارتگاه سهل بن علی ارائه شده است. زیارتگاه سهل واقع در شهر آستانه، از توابع شهرستان سربند در ۴۰ کیلومتری جنوب غربی اراک، مدفن چهار تن از امامزادگان است: ۱. سهل بن علی، ۲. طالب بن علی، ۳. جعفر بن علی، ۴. فضل بن جعفر. درباره آستانه امامزاده سهل بن علی پیش از این نیز رساله هایی نگاشته‌اند، همچون رساله‌ای از افضل الملک غلام حسین شیرازی (- ۱۳۴۸ق) که نسخه‌ای از آن به شماره «۹۴۵۲» در کتابخانه مجلس موجود است و رساله‌ای دیگر از سید محمد صادق فراهانی که به شماره «۹۴۵۰» در همان کتابخانه نگهداری می‌شود. مهندس عباسی در این رساله با استفاده از منابع تاریخی، کتاب‌های انساب و اطلاعات محلی و افواهی، دیدگاه‌های مختلف درباره شجره نسب سهل بن علی را مورد بررسی قرار داده و گزارشی از بنای امامزاده و بازسازی آن در دوره‌های مختلف ارائه داده است. همچنین درباره بناهای وابسته به زیارتگاه سهل، همچون بقعه طالب بن علی، جعفر بن علی، فضل بن جعفر، پیر اسماعیل، طرغان ترک و آقا پیر، مطالبی آورده است. کرامت‌های امامزاده‌های آستانه و مراسم‌های مذهبی، ملی و منطقه‌ای، بازارهای اطراف زیارتگاه، وضعیت صنایع و اقتصاد مردم منطقه، از دیگر مباحث این رساله است. کمیسیون پژوهشی اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان مرکزی که این رساله تایپ شده را تکثیر کرده، پیش گفتاری بر رساله نوشته است. تنظیم این اثر در شهریور ۱۳۷۴ به انجام رسیده و فهرست مطالب در ابتدای آن درج شده و پانوشت ها در آخر رساله آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۸۴عکسی
آغاز: زیارتگاه سهل بن علی (ع) و سایر زیارتگاه‌های شهر آستانه علی رغم سابقه دیرینه و کهن مذهبی و تاریخی؛ **انجام:** کارکردهای مهم زیارتگاه مقدس سهل بن علی (ع) در توسعه بخش‌های مختلف شهر آستانه توجه به این موارد ضروری است.
بی‌کا، بی‌تا؛ جزوه تایپ شده است که اداره ارشاد استان مرکزی در شهریور ۱۳۷۴ آن را تکثیر کرده؛ ۴۶ص، ۲۷ سطر [عکسی ف: ۳-۶۳۸]

● **پس از بیست سال** / تاریخ / فارسی
pas az bīst sāl
دوما، آلکساندر، ۱۸۰۲-۱۸۷۰ میلادی
dūmā, aleksānder (1802-1870)
مترجم: محمد طاهر قاجار ۱۲۵۰-۱۳۱۷ قمری
تاریخ تألیف: ۱۳۰۶ ه.ق
این کتاب همان کتاب «بیست سال بعد» است که محمد طاهر میرزا در جلد دوم سه تفنگدار نوید ترجمه آن را داد و در آن وقایع قرن هفدهم میلادی فرانسه به صورت داستان آمده است.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۶۲۵
آغاز: بسمله، قسمت اول. از کتاب پس از بیست سال، فصل اول ... ریشلیو کاردینال. در یکی از اطاقهای کاردینال؛ **انجام:** و حال آنکه تقصیر او از شماها کمتر نبود پس از گفتن این سخنان از اطاق بیرون آمد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق، جا: دارالسلطنه تبریز (محتملا)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی با گل و بوته زر مقوایی، ۹۴گ، ۱۹ سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۴-۱۰۸]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۶۲۶
آغاز: بیرون رفت و از پله ها در کمال آرامی پائین آمد ... که حاضر و آماده است؛ **انجام:** از برای من داشته باش زیرا کسی چه می‌داند که آخر چه خواهد شد
جلد دوم، حاوی بقیه کتاب «پس از بیست سال» است که الکساندر دوما آن را نوشته و در حقیقت جلد چهارم کتاب سه تفنگدار می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۹ رمضان ۱۳۰۷ق، جا: دارالسلطنه تبریز؛ کاغذ: فرنگی، ۱۹۴گ، ۱۹سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۴-۱۰۹]

← پسر نامه ﴿ پندنامه
← پسند الاحرار ﴿ کلیات میر مختوم نیشابوری

● **پطر کبیر** / تاریخ / فارسی
petr-e kabīr

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۷۹۳
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مریم ادریس پور [رایانه]

● **پلتیک انگلیس** / حکومت و سیاست / فارسی
poletīk-e engelīs
در این کتاب سیاست‌بازی‌های دولت انگلیس با دیگر کشورهای خارجی از جمله آلمان، فرانسه، افغانستان، مراکش،

مصر، جزیره هاتی، سودان، هند و ترکیه را در دوازده «فصل» توضیح می‌دهد. در پایان کتاب نگارنده بنا به درخواست ظل السلطان تاریخچه مقداری از مدارس علمیه اصفهان را در ۱۸ «باب» توضیح می‌دهد.

اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه: ۱۰۷۴

آغاز: به تحقیق تحفه فرستاده است به ستودن و ثنا؛ **انجام:** میرزا باقر از اعیان شهر بوده است

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: اکبر مسعود، ۱۳۴۴ش؛

جلد: مقوایی با روکش تیماج قهوه‌ای ضربی، ۸۶ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۳۰سم [ف: ۱۶۶]

● **پنج آهنگ** / متفرقه / فارسی

panj āhang

غالب دهلوی، اسدالله بن عبدالله، ۱۲۱۲-۱۲۸۶ قمری

qāleb-e dehlavī, asad-ol-lāh ebn-e ʻabd-ol-lāh (1798-1870)

منشآتی است که به‌مناسبت‌های گوناگون ساخته و میرزا علی بخش خان رنجور فرزند الهی بخش خان آنها را با‌اضافه دستور نامه‌نگاری در پنج «آهنگ» گرد آورده است: ۱. القاب و آداب و مراتب متعلقه آن؛ ۲. مصادر و مصطلحات و لغات فارسی؛ ۳. اشعار مکتوبی منتخب از دیوان غالب؛ ۴. خطب و کتب و تقاریظ و عبارات متفرقه؛ ۵. مکاتبات.

چاپ: حیدرآباد دکن، ۱۳۲۸ق، سنگی، رقعی، ۱۵۲ص

[دنا ۶۳۶/۲؛ مشار فارسی ۱۲۴/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۱۸۵

آغاز: بعد تقدیم نیایش داد جهان آفرین و تمهید ستایش حضرت سید المرسلین. افتاده: آمدند و آن گرم و سرد روزگار نادیده و بی سعی و تلاش بدولت رسیده را برنگ خود آوردند؛ **انجام:** و هر ساز آهنگ دیگر دارد از دیده و دانست دیگران چشم پوشند و در افزون آگاهی خویش کوشند

خط: نستعلیق، کا: سرفراز علی، تا: ۲۴ رجب ۱۲۷۸ق، جا: مقام بنارس؛ به‌دستور میرزا محمد سعید الله صاحب؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۸۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۸-۴۰۷]

● **پنجاتنترا** / ادبیات

panjātantarā

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۳۶۶بخش۳ و ۳۶۷بخش۳

تأثیر آن در ادب و فلکلر از بنفی Benfey ترجمه Dean S. Fasnsler. چاپ۱۸۵۹(عکس نسخه ماشینی)؛بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۵۴]

← پنجاه باب در اسطرلاب ≻ ارشاد در علم اسطرلاب

● **پنجاه باب سلطانی** / اسطرلاب / فارسی

panjāh bāb-e soltānī

رکن الدین آملی، رکن الدین بن اشرف، ۸۰۰-ق۹ قمری

rokn-o-dīn-e āmolī, rokn-o-dīn ebn-e ašraf (1398-15c)

اهدا به: ابوالقاسم بابر بهادر بن بایسنقر بن شاهرخ بن تیمور گورکان

تاریخ تألیف: ۶ ربیع الثانی ۸۴۰ق؛ محل تألیف: دار السلطنه هرات

در دو «مقالت» و ۵۰ «باب»، در اسطرلاب و استخراج تقویم. مؤلف در دیباچه از چند کار پیشینیان در اسطرلاب نام می‌برد و می‌نویسد که خود چند اسطرلاب تمام و غیر تمام جهت امرا و سلاطین ساخت و کره فلك را با اسطرلاب کری و ربع مجیب و مقنطرات و اسطرلاب مسطح به طریقه اختراع ... نوشت و زیج مفتاح الاعمال را به رصد مراغه و افق شیراز تصنیف کرد ... و مدت بیست سال است که رساله کره مرکب و زیج مذکور به اتمام رسیده است. سپس از سفر خود به هند و اینکه از محنت آباد رهایی یافته و آنگاه از سفر به کرمان و دولت آباد هرات یاد می‌کند. فهرست مقالات و باب‌ها: مقالت یکم، در ذکر مسائل و اعمال اسطرلاب بر صفایح بلاد، در سی و هشت «باب»: ۱. تعریف القاب آلات و خطوط و دوایر اسطرلاب، ... ۵. معرفت ارتفاع کواکب از طالع وقت، ... ۱۰. استخراج تقویم قمر و زحل و مشتری، ... ۱۵. معرفت تسییرات، ... ۲۰. بیان ساعات مستوی و معوج و اجزای آن، ... ۲۵. معرفت درجات طلوع و غروب و مطالع کواکب به بلد، ... ۳۰. معرفت ارتفاع قطب فلك البروج و جهات آن، ... ۳۵. معرفت خط نصف النهار و سمت قبله و مساحت آن، ... ۳۸. معرفت پهنای رود و خندق؛ مقالت دوم، در ذکر مسائل و اعمال گذشته بر صحیفه آفاقی، در دوازده «باب»: ۱. سبب وضع صحیفه آفاقی، ... ۵. معرفت طالع از دایره ساعات، ... ۱۰. معرفت طلوع و غروب معکوس و مقدمات آن، ... ۱۲. معرفت بعضی از کواکب ثابته از جهت ارتفاع گرفتن. (احمد منزوی)

آغاز: بسمله، و به ثقتی، است و ثنای بی عد حضرت واجب التعظیمی راجل جلاله که آسمان ... اما بعد چنین گوید محرر این رساله و مقرر این مقاله افقر عبادالله الولی رکن [الدین] بن شرف الدین الحسینی الآملی.

انجام: هم توان شناخت چنانکه در اشتباه نیفتد و جدول اینست و الله اعلم بحقایق الموجودات.

[الذریعة۱۹۸/۳؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۹/۱ (۱۳ نسخه)؛ مشترک پاکستان ۲۵۱/۱؛ فهرستواره منزوی ۲۸۳۷/۴؛ دنا ۶۳۶/۲ (۳۲ نسخه)]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۲۲۸/۳

خط: نسخ، کا: احمد بن محمود بن مجدالدین حسینی، بی‌تا؛ جا: هرات؛ آغاز تازه نویس و پایان مورخ شنبه ۱۲ رجب ۸۶۱؛ جلد: میشن لایی قهوه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۰/۳سم [ف: ۶-۳۱۰]

۲. تهران؛ باقر رقت (ترقی)؛ شماره نسخه: بدون شماره/۱

بی‌کا، تا: قرن ۹ [میراث اسلامی: ۵-۶۲۵]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۰۱۶/۳

خط: نستعلیق، کا: سلیمان موسوی، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۴گ (۷۷ر-۱۳۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۳-۱۷۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۶۶/۵-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: اصفهانی نخودی رنگ، جلد: تیماج نیلی دارای ترنج و نیم ترنج ضربی، ۲۶ص (۱۰۹-۱۳۴)، ۱۵ و ۲۸ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲۳-۵۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا اوایل ۱۱ق؛ کاغذ: شکری ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۹سم [ف: ۱۹-۳۳]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۹۵

آغاز: اسطرلاب و بلندی اشخاص مرتفع که بمسقط الحجر آن توان رسیدن بی اسطرلاب و آفتاب، مقاله دوم؛ **انجام:** برابر

دارای مقاله دوم است که دوازده باب می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: سالک الدین محمد بن مؤید حموی، تا: شنبه ۶ شعبان ۹۸۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ از روی نسخه‌ای که از نسخه اصل نوشته شده بود؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۶۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۴-۱۶۸]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۰۸۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۱۰۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۲سم [ف: ۲-۶۸]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۲۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: محمد امین بن محمد علی استرابادی در ذیقعده ۱۰۹۷؛ از ۱۱۹۶ تا ۱۲۸۹ هشت نوبت داخل عرض شده است؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: پارچه یی، ۵۱گ، ۱۶ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵/۹×۲۴/۵سم [ف: ۸-۵۴]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۴۲۷/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج یک‌لا آلبالویی، ۱۷سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۶-۳۳۲]

۱۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۵۶۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۱۶گ، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [نسخه پژوهی: ۲-۱۲۰]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۴۴۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۵۸ق؛ در آغاز نه صفحه تتمه رساله‌ای است در تقویم کواکب مشتمل بر دوازده جلوه، آغاز موجود: «متحیره متحرکست و حرکت او در اعلی بخلاف توالی اسرع از حرکت حامل نیست»، انجام: «و از وسط هر اقلیمی تا طرفش ربع الاول اول و آخر آخر»، و از صفحه دهم پنجاه باب سلطانی شروع می‌شود؛ واقف: حاج عماد فهرستی، تیر ۱۳۱۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۸۴گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴/۴)، اندازه: ۱۳×۲۰/۷سم [ف: ۸-۵۶]

۱۲. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه: ۸۳

خط:نستعلیق خوب،کا:محسن صوفی تبریزی،تا:۱۰۷۲ق [ف: ۲۱۶]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۷۴۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسدالله مشهور بامیر بیک بن مرتضی حسینی سلامی عریضی، تا: چهارشنبه ۹ شعبان ۱۰۷۶ق، جا: کازرون؛ دارای جدول نجومی؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن لایی تریاکی، ۱۶ سطر [ف: ۹-۱۸]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۴۳۷/۲-۲۲/۱۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** معلوم شد که از چه علت صبح کاذب بر این وجه ظاهر می‌شود و سبب استطالت نیز از آنجا معلوم شد ... عرض تراکم ظلمت زیادت شود والله اعلم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ رمضان ۱۰۷۹ق؛ جلد: مقوای کرم عطف پارچه، ۸۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲-۶۶۵]

۱۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۸۴۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسن بن رفیع الدین عسگری رضوی، تا: ۱۰۸۸ق؛ دارای جداول نجومی؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳-۱۱۴۴]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۰۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: آهاری شکری، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱۸-۱۳۱]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۹۵۹/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با حواشی وابکنوی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی ضربی گرد سبز، ۴۹گ (۲ر-۵۰ر)، ۱۰ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲-۲۹۵۶]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۰۸/۴

آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد چون پاره اعمال محتاج الیه را مولانا نصیرالدین طوسی در بیست باب بیان فرموده بود؛ **انجام:** و طلوع

و غروب کواکب بحرکت خاصه باشد نه بحرکت یومی والسلام علی من اتبع الهدی
این رساله که قسمتی از آنست فقط آن فقراتی را شامل است که ملا عبدالعلی بیرجندی در شرح خود بر بیست باب خواجه متعرض ذکر آنها شده و بشرح آنها پرداخته است؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: شریف رشتی، تا: ۱۱۱۸ق؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج یشمی، اندازه: ۱۷/۲×۲۳سم [ف: ۱۰-۱۰۰]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۰۸/۳

آغاز: بسمله. حمدله، اما بعد چون پاره اعمال محتاج الیه را مولانا نصیرالدین طوسی در بیست باب بیان فرموده بود؛ **انجام:** و طلوع و غروب کواکب به حرکت خاصه باشد نه به حرکت یومی و السلام علی من اتبع الهدی.
خط: نستعلیق شکسته، کا: رشتی، شریف، تا: ۱۱۱۸ق، متن: خفی؛ ممتاز، نستعلیق شکسته؛ برخی اشکال نجومی به شنگرف، ضمیمه نسخه شماره ۱۲۲۰۸؛ کاغذ: شکری، فرنگی، جلد: گالینگور، ۱۹ سطر (۱۵/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۷/۲×۲۳سم [رایانه]

۲۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۵/۲

خط: نسخ، کا: محمد شفیع هروی، تا: ۱۰ رمضان ۱۱۳۷ق؛ جلد: تیماج قرمز ضربی عطف قهوه‌ای، ۳۲گ (۱۷۱ر-۲۰۲ر)، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [ف: ۱-۱۷۵]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۲۱/۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱-۹۴۰]

۲۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱-پ/۴۰۸/۱

آغاز: مثل استیعاب ابوریحان و کامل فرغانی و مطولات که مولانا شمس الدین مصنف زیج سلطانی در اعمال اسطرلاب نوشته است مطالعه کرده؛ **انجام:** هم توان شناخت چنانچه در اشتباه نیفتد و آن جدول این است تمت الرساله فی یوم الاربعاء سادس شهر محرم الحرام سنه ۱۱۶۳. المذنب محمد امین ابن مرحوم حاجی فرج الله شوشتری.
خط: نستعلیق، کا: محمد امین ابن حاجی فرج الله شوشتری، تا: چهارشنبه ۶ محرم ۱۱۶۳ق، جا: هرات؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ دارای جدول؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای سیر، ۳۴ص، ۲۳ سطر (۱۴/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۲-۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۶۶۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵-۱۱۰]

۲۲. شیراز؛ وصال (دکتر)؛ شماره نسخه: ۶

بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۱۸۰ق [نشریه: ۵-۲۹۰]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۷۹/۵

آغاز: باب هجدهم در معرفت مطالع البروج ببلد و به خط استواء و به فلک مستقیم محسوب من اول الجدی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی، عطف پارچه‌ای خاکستری، ۴۰گ (۵۸ر-۹۷ر)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲۰-۱۹۸]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۴۸۳/۱

آغاز: تمسک به این آیه کرده ان فی خلق السموات ... و مقرر است که ثمره این علوم بعد از وسیله به معرفت الله احکام و معرفت اوقات است .
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ یا ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ دارای اشکال هندسی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج زرشکی، ۵۸گ (۲ر-۵۹ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۰-۵۸]

۲۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۲۱۵/۴-۱۲/۱۰۵

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: سید محمد معبر کرمانی، تا: ۱۴ جمادی الثانی ۱۲۳۱ق؛ جلد: ساغری مشکی عطف تیماج، ۵۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲-۶۶۵]

۲۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۵۱/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری مخلوط به شکسته، کا: محمد نقی بن محمد مهدی قزوینی، تا: ۲۷ شعبان ۱۲۳۶ق؛ ۵۴گ (۶۲پ-۱۱۵پ) [ف: ۱-۴۰]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۷۶/۲-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد هاشم بن محمد حسین کاشانی (پزشک عصر ناصری)، تا: ۲۹ شعبان ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۶ص (۱۴-۳۹)، ۱۳ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۳-۸۳]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۴۲/۸

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق؛ قطع: رحلی، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۲-۴۰۹]

۲۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۳۷۵/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۹۳ق، برای میرزا رحمت الله؛ کاغذ: ترمه سپاهانی، جلد: میشن قهوه‌ای ضربی، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶-۳۸۷]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۴۴۵/۵

آغاز: باب سی و پنجم در معرفت خط النهار؛ **انجام:** از سبب اختلاف ذراع و اصابع است چنانچه در معینه مذکور است و الله اعلم
باب سی و پنجم از پنجاه باب اوست؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن علی گنجوی تبریزی، بی‌تا؛ دارای صورت دایره جهت‌یابی بنا بر افق مکه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۲گ (۱۲۶-۱۲۷)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶-۳۴۷]

۳۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۳۸۲/۵

خط:نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای تازه، ۴۴گ (۳۱پ-۷۴پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۶-۳۸۹]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۲۱/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ؛ لواحق آن عبارت است: الف–نکاتی چند از شخصی عطاءالله نام در مباحث نجومی در چهار صفحه، ب–سواد مکتوب مولانا عبدالرحمن جامی در عزانامه مرحوم خواجه قطب الدین که چون مختصر است عینا نقل می‌شود: باسمه سبحانه. رفت آنکه یگانه بود در عالم خویش ×× گاه از غم او گریم و گاه از غم خویش / شد یاد ده ماتم من ماتم او ×× هم ماتم او دارم و هم ماتم خویش. هر عزیزی ک ازین نشیمن فنا رخت بندد و برفتگان عالم بقا پیوندد وظیفه آگاهان آنست که از حاوی وی عبرتی گیرند و پیش از موت طبیعی بموت داترای بیمرند چه از مرگ بمرگ توان رسد و از فنا ببقا توان پیوست. سرمایه راه عشق در دست ای دل ×× خوش آنکه بدرد رده نور دست ای دل / مردی کن و از هستی خود پاک بمیر ×× تا مرد نمردست نه مردست ای دل. معلوم نیست که مدت حیات چند خواهد بود و از ان ترا چه پسند خواهند نمود هر روز را روز آخر شمار و روز آخر چنان دار که بنابایست نیامیزی که چنانچه روی برخیزی. کم شود زامل فراخ میدان ×× هر دم که رسد دم پسین دان / دل پاک کن از وجود محدث ×× زیرا که کما تموت تبعث / روی همه در ره بقا باد ×× وز هر چه خدا نه، دل جدا باد. والسلام والاکرام، ج–بحثی در باب حروف و خواص آن در یک صفحه منقول از فتوحات مکیه؛ کاغذ: حنایی بغدادی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶–۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۰–۱۹۴]

۳۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۵۰۳/۱
خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲–۱۲۰]

● پنجاه خاصیت کیمیای سعادت / دعا / فارسی

panjāh xāsīyat-e kīmīyā-ye sa‘ādat

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۸۰۷
به روایت از پیامبر، دعا است و افسون و جادو؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، در پایان طریق حاجات شیخ معروف کرخی است که سلطان الاولیاء شیخ نظام الدین آزموده است؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۵۶ص، ۱۰ سطر (۶×۱۱)، قطع: بغلی، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۱۷–۴۸۷]

● پنجاه سال نفت ایران / تاریخ ایران / فارسی

panjāh sāl naft-e īrān

فاتح، مصطفی

fāteh, mostafā

[مشار ۹۵۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۰۹۷–ف

نسخه اصل: چاپ شرکت سهامی چهره در ۱۳۳۵، ج ۱؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳–۱۴]

● پنجاه فرض / شعر / فارسی

panjāh farz

لطفی، ق۸ قمری

lotfī (- 14c)

تاریخ تألیف: ۷۴۷ق
مثنوی کوتاهی است در بیان پنجاه فریضه ای که بر هر مسلمان واجب و لازم است. در آخر گوید: هفتصد و چل رفته بود و هفت سال ×× او وفات سید صاحب کمال / نا که شد منظوم این عقده گهر ×× معنی بسیار و لفظ مختصر

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۵/۶
آغاز: بعد حمد خالق و نعت رسول ×× بشنو از لطفی و ازجان کن قبول / هست بر هر مؤمنی پنجاه فرض ×× جمله را حالی نمایم بر تو عرض؛ **انجام:** بر همه رحمت کن و بر بنده هم ×× زانکه غفاری و بخشاینده هم / هر که سازد بر من مسکین دعا ×× رحم کن بر وی تو در روز جزا
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۳گ (۶۳پ–۶۵ر)، ۱۵سطر [ف: ۳۷–۳۹۳]

● پنجاه موعظه از تورات و انجیل / حدیث / فارسی

panjāh mo‘eze az towrāt va enjīl

منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، -۴۰ قمری

(mansūb be) ‘alī ebn-e abī tāleb, emām-e avval (- 661)

پنجاه موعظه بروایت امیرالمومنین (ع) از تورات و انجیل است که گفته شده آن حضرت انتخاب و به عربی نقل کرده است. رساله حاضر ترجمه فارسی آن است که مترجمان آن شناخته نشده است.
آغاز: بسمله. پنجاه موعظه که حضرت امیر از تورية و انجیل جمع نموده. حمدله اما بعد بدانکه از کلام امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع) که از توراة و انجیل آنحضرت جمع نموده و این پنجاه موعظه است که حق تعالی بفرزند آدم نموده است. موعظه اول: عجب دارم از کسیکه یقین داند مردن را پس چگونه ...
[دنا ۶۳۷/۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۲۰۲/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** بر عذاب ایشان بر بالای عذاب، و الله اعلم بالصواب.
خط: نسخ، کا: ابوالحسن حسینی، تا: با تاریخ ۱۱۹۰ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۲۷سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۵–۴۴۵]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۵۸۲/۱

آغاز: بسمله حمدله اما بعد بدانکه این رساله ایست از کلام معجز نظام حضرت امیرالمؤمنین ... که از تورات و انجیل جمع نموده ... موعظه اول پروردگار عالم می‌فرماید که ای فرزند آدم؛ **انجام:** داستان حاتم اصم است ... و اوجاع روحانی خلاصی یابی بعون الله تعالی.

فارسی همان احادیث قدسی معروف است که چاپ شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی لایه‌ای، ۱۸گ (۱-۱۸)، ۲۲ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴-۲۱۳۱]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۷۹۰/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۴۹ق؛ کاغذ: آهار مهره، جلد: تیماج مشکی لایه‌ای، ۲۹گ (۲۸-۵۶)، ۱۳ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲-۹۰۰]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۴۵۷/۴

خط: شکسته، بی‌کا، تا: چهارشنبه آخر رجب ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۲۳گ (۱۹ر-۴۱پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۹-۴۰۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۴۳/۳

حدیث قدسی (ترجمه)، پنجاه موعظه است از تورات و انجیل و گردآوری علی (ع) به فارسی؛ خط: نسخ، کا: اسمعیل الدزفولی، تا: ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، عطف تیماج سبز تیره، ۱۰۱ص (۱۲۸-۲۲۸) [سنا: ف: ۲-۱۷۹]

۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۰۴۷/۳

آغاز: بسمله، یا ارحم الراحمین الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین ... بدان که رساله‌ای است از کلام حضرت ... این پنجاه موعظه را از تورات و انجیل ضبط نمودند که مؤمنان و شفیعان آن سرور مستفیض شوند؛ **انجام:** اول آن که گناه تو پوشیده است از مردمان.

موجودی تا فصل سی و هفتم می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵-۴۲۶]

● **پنجاه موقف** / کلام و اعتقادات / فارسی

panjāh mūqef

مجلسی، محمد تقی بن مقصود علی، ۱۰۰۳؟-۱۰۷۰ قمری

majlesī, mohammad taqī ebn-e maqsūd ʻalī (1595-1660)

ترجمه و شرح دو حدیث است که مرحوم کلینی درکافی شریف به نقل از امام صادق (ع) درباره مواقف قیامت روایت کرده است.

آغاز: بسمله ثقة الاسلام و رئیس المحدثین محمد بن یعقوب کلینی رضی الله عنه روایت کرده است بسندی که معتبر است از حضرت جعفر صادق علیه السلام که آن حضرت فرمودند که هر که خواهد که چنین شود که آنچه از جناب اقدس الهی

انجام: بطمع دوزخ بجای آورد مزدوری کرده باشد چنانکه گفته اند: تو بندگی چو گدایان به شرط مزد مکن ×× که دوست خود روش بنده پروری داند. تمت ترجمه الحدیث

[دنا ۲/۶۳۷-۶۳۸؛ فهرستگان حدیث ۲/۴۶۸]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۱۲/۴

آغاز: و روایت کرده است در صحیح از حضرت امام محمد باقر صلوات الله علیه که فرمودند که از حضرت سید المرسلین صلی الله علیه و اله سوال کردند از تفسیر آیه کریمه ... یوم نحشر المتقین الی الرحمن و فداً؛ **انجام:** ولیکن حدیثی بدین جمعیت ندیده ام. می‌باید که عرب عربی را حفظ کند و عجم این شرح را تا سبب ازدیاد شوق ایشان گردد به بهشت و همچنین حدیث سابق را که در پنجاه موقفست می‌باید که حفظ نمایند تا سبب خوف ایشان باشد از عقوبات الهی و فی نفسه خوف و رجا مطلوبست هر چند مطلوب نیست که بنده عبادات و طاعات را از جهة خوف جهنم و طمع بهشت به جا آورد. توبندگی چو گدایان به شرط مزد مکن ×× که دوست خود روش بنده پروری داند. مترجم هذین الحدیثین الشرفین العالم الفاضل الصالح قدوة المحدثین المغفور مولانا محمد تقی المجلسی تغمده الله بغفرانه.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ چلیپا و معمولی؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: زیتونی مقوایی ضربی با ترنج و سرترنج مجدول عطف چرم قهوه‌ای، ۹ص (۱۷۳-۱۸۱)، اندازه: ۸/۹×۱۴/۳سم [ف: ۱/۲۹-۳۰۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۹۱۵/۵

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «رساله اعتقاد» آمده؛ بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: مقوایی، تیماج مشکی، ترنج و نیم ترنج کوبیده، ۷ص (۱۵۸-۱۶۴)، ۲۱سطر کامل (۷/۵×۱۸)، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۶-۶۳۸]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۵۳۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد رضا، تا: ۷ رجب ۱۲۳۵ق، بخواهش برادرش محمد ظاهر شاطر خباز؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی عطف میشن سرخ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۶۴۳]

۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۱۳۸/۲

آغاز: بسمله حمدله بدانکه محمد بن یعقوب کلینی رضی روایت کرده است؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی لایه‌ای، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه:

۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۳-۱۵۸۲]
۵. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۴۳۰/۵
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ضربی، مجدول گرهی، ۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف مخ: ۱-۱۱۴]

← پنج باب ⩽ صحیفه عدلیه

● **پنج بیت از ابوحنیفه** / شعر / عربی
panj beyt az abū-hanīfe

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۴۸/۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ق ۱۲ و ۱۳؛ جلد: مقوا عطف پارچه، ۱گ (۳۱ر)، ۱۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴۴-۱۵۱]

● **پنج تفضیح** / کلام و اعتقادات / فارسی
panj tafzīh

اهدا به: نصیرالدین حیدر سلیمانجاه
تاریخ تألیف: ۱۲۵۳ق
یکی از عامه در اثر ریاضات بعضی مردم را اغوا می‌کرده و اخباراتی می‌نموده است و به کمک آن به ترویج مذهب سنی می‌پرداخته است. مصنف این کتاب را به پنج قسمت تقسیم نموده و در هر قسمت یکی از اصول دین پنج‌گانه را طبق عقیده عامه بیان نموده و بطلان آن را روشن کرده است. هر یک از پنج «تفضیح» به چند تذلیل قسمت شده است.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۱۸۰
آغاز: الحمدلله الملک الجبر القهار خالق الجنة و النار محرک الارض و السماء؛ **انجام:** و علی المرتضی و الائمة الطاهرین من آله و لعن الله اعدائهم اجمعین الی یوم الدین
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۵۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ، ۱۱سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [مؤید: ۳-۱۵۳]

● **پنج تقریر** / فلسفه / فارسی
panj taqrīr

بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، -۶۶۷ ؟ قمری
bābā afzal-e kāšānī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1269)

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۱۶/۴
خط: نستعلیق، کا: محمد اسماعیل حسینی، تا: پایان ذیحجه ۱۳۹۱ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۶-۶۷۳]

● **پنج تن (جدول)** / متفرقه
panj tan (jadval)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۷۸/۸-طباطبائی
جدولی است از هر طرف ده خانه دارد و در آن نام پنج تن (= خمسه آل عبا-ع) پر شده است؛ کا: زین العابدین بن حاج علیرضا، تا: ۱۰۷۶ق؛ افزودگی: خواص بعضی آیات، آزادنامه قنبر؛ تملک: کاتب؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سیاه، ۱گ (۱۳ر)، قطع: رقعی، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲۲-۱۳۲]

● **پنج رقعه** / ادبیات / فارسی
panj-e roq‘e

واضح ساوجی، مبارک الله بن اسحاق، -۱۱۲۸ قمری
vāzeh-e sāvajī, mobārak-ol-lāh ebn-e eshāq (- 1716)
مجموعه رقعات و منشأتی است از واضح ساوجی که به غلط به ظهوری ترشیزی نسبت داده‌اند. شامل شش «نامه»: ۱. شهید تبسم ایست عشوه خون بها، ۲. فرقنامه یا آب از فرق گذشته، ۳. زیبا عروس دولت را از روز ...، ۴. قربانی چشم بسته عید قربان ... ۵. پشت بدیوار شش کدورت، ۶. در اظهار مسکنت چشم افکنده نگاه آشنا. در بعضی از نسخ پنج رقعه می‌باشد که بدین نام مشهور شده است. پنج رقعه‌ای است که مؤلف برای نشان دادن توانایی نویسندگی خود نوشته است. در فهرست مشار جلد اول صفحه ۹۴۹ هشت چاپ از آن معرفی کرده که شش چاپ آن را زیر این نام و دو چاپ را به نام ظهوری آورده است.
چاپ: مشار فارسی؛ ج۱؛ ص۹۱۴۹-۹۵۰؛ گانپور؛ سنگی؛ ۱۸۸۹م (چاپ یازدهم)؛ وزیری؛ ص۴۸
[مشترک پاکستان ۲۸۲/۵؛ نسخه‌های منزوی ۳۵۴۰/۵]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۷۰۴۵
آغاز: شهید تبمس ایست عشوه ی خون بها، مقتول رنگین مطلب شیرین مدعا؛ **انجام:** در خیال وصال آن تو نگر کنج حسن محو تماشاست، نگاه گرسنه چشمم سر خیل یکجهان نادیده گذاشت.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن Y۱۳ دارای سرلوح، مجدول، یادداشت مالکیت کتاب بدین مضمون «هذا الکتاب جهانگشای خاقانی و در اوست انشاءات و رقعه جات و معروف و مشتمل است بر هفت داستان و بسمه تعالی من عواری الدهر لدی الجانی عبدالرزاق بن علیرضا اصفهانی الحایی»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: روکش تیماج سیاه رنگ نقوش لوزی جدول حاشیه‌ای، ۳۱گ، ۱۴ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۳/۶×۲۰سم [رایانه]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۱۵۲/۲-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۲۰۳]

● **پنج شأن** / بهائیت / فارسی

panj ša'n

باب، علی محمد بن محمد رضا، ۱۲۳۶؟-۱۲۶۶ قمری

bāb, 'alī mohammad ebn-e mohammad rezā (1821-1850)

آغاز: بسم الله الاعلم الاعلم. تسبیح و تقدیس ذات قیوم لم یزلی را سزاوار بوده و هست که لم یزل به استجلال استقلال ذات مقدس خود بوده

چاپ: چاپ شده

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۷۸۶/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** از معرفت حروف حی و کل ما یتفرع علی الدین فی البیان و الله یختص بفضلک من یشاء انه هو الوهاب الکریم

بخش‌هایی از کتاب پنج شأن است که در حاشیه جای آنها در نسخه چاپی مشخص شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج عنابی مجدول، ۲۳گ (۶۴پ-۸۶پ)، ۱۹ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲۰-۳۲۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۷۸۶/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و مستغنی از هر شیء و کل مفتقر بوده اند بر او و خواهند بود و اوست غنی متعال

بخشهایی از کتاب پنج شأن است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج عنابی مجدول، ۱۱گ (۹۶ر-۱۰۶پ)، ۱۹ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲۰-۳۲۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۶۷۳

آغاز: بسمله الله اله الا الله انی انا الله لا الا الا انا الاله؛ **انجام:** طوبی لهم وللذین هم بمثلهم یستحکیون

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۳۶ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۷ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۰سم [رایانه]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۶۶۹

آغاز: بسمله، انا الله اله الا انا الا له بسم الله؛ **انجام:** رب العزه عما یصفون و سلام علی المرسلین

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، ۱۹ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

● **پنج غزل در مدح فرخ خان حاکم کاشان** / ادبیات / فارسی و عربی

panj qazal dar madh-e farrox-xān hākem-e kāšān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۰۴۷/۱

آغاز: به جز خدای که یکتا شده است و بی همتا ×× هر آن چه همت مر او را بود دویی دور؛ **انجام:** بگو چو رفت ز هجر نبی دو ششصد و شصت ×× فتاد ظل ظلیل تو بر سر کاشان / هزار سال بمانی به جاه و دولت و مال ×× ولی دقیقه هر سال تو هزاران سال

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ ۱گ، ۵۸ سطر (۹×۶۰/۵)، اندازه: ۱۲×۸۲/۵سم [ف: ۲۰-۵۹۳]

● **پنج فصل = بحرانیه** / طب / فارسی

panj fasl = bohrānīye

شفائی، محمود بن محمد، ق۱۱ قمری

šafā'ī, mahmūd ebn-e mohammad (- 17c)

در ۵ «فصل»: ۱. سبب ایام بحران و تحقیق ادوار آن ...؛ ۲. ترسیم دوایر و انقسام فلک و ...؛ ۳. تحقیق ایام واقع فی الواسط؛ ۴. شدت و ضعف بحران؛ ۵. تحقیق ابتدای بیماری.

[فهرستواره منزوی ۳۳۲۹/۵]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۴۸۵۷/۲

آغاز: بسمله بدان ایدک الله بعلم الابدان که آدمی را صحت بدن که اتم نعم الهیست ... (پس از تمام شدن ۵ فصل) که این رساله هم تمام میشود رساله دیگری در ۶ برگ ضمیمه دارد که مکمل پنج فصل میباشد ... آغاز ضمیمه: یا وهاب چون دأب اطبا آنست که مباحث نکس و نقاهت را بعد از مبحث بحران تحقیق و تبیین مینمایند ازاین جهت چند کلمه در تنقیح هر یک از آنها

خط: نستعلیق خوش، کا: اسماعیل بن محمد مهدی جرفادقانی، تا: قرن ۱۱؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج عنابی، ۱۸گ، ۱۲ سطر (۴/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲-۱۶۰]

● **پنج کشتی** / شعر / فارسی

panj keštī

تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه: ۲۰۰

آغاز: جواهر سنج عمان عنایت ×× کهن مشاطه بزم روایت؛

اشعاری است در بیان برخی از معجزات امیر مومنان علی (ع)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ق، ۲۲گ، قطع: بیاض رقعی [چند نسخه-ف: ۳۴۶]

← پنج گنج > اشعار

← پنج گنج > خمسه نظامی گنجوی

← پنج گنج > اکسیر اعظم

← پنج گنج > خمسه حسینی

← پنج گنج > خمسه خواجو

← پنج گنج > خمسه (خسرو دهلوی)

● **پنج گنج** / شعر / فارسی

panj ganj

حسینی هروی، امیر حسین بن امیر عالم، ۶۷۱-۷۱۷ ؟ قمری

hoseynī heravī, amīr hoseyn ebn-e amīr ‘ālam (1273-1318)

تاریخ تألیف: ۷۰۷ق

پنج قصیده است در موضوعات مختلف اعتقادی.

آغاز: ۱-مرا ز عالم توفیق مژده می‌رسد اهلا ×× برانم زورق تحقیق بسم الله مجریها؛ ۲- رفت روز نشاط و عیش و سرور ×× وقت عذر آمد ایها المغرور؛ ۳-طلب ای سالکان راه وفا ×× طرب ای ساکنان ملک بقا؛ ۴-چو تقدیر و قسمت خدا می‌کند ×× مگو آن چه کرد این چرا می‌کند؛ ۵-ای ترا از روز فطرت با بنی آدم خطاب ×× چند باشی همچو حیوان در هوای خورد و خواب

[شرح حال و آثار امیر حسینی غوری هروی از مایل هروی ص ۵۳؛ فهرستواره ۴۵۷/۱۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۱۶۷/۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** جز بیان راه معنی هر چه یاد آری خطاست ×× جز برای قوت دین هر چه گویی ناصواب / هان حسینی، نیمه مست عمر خود را دم مده ×× شرط نبود کاهلی چون می‌کند همره شتاب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۹؛ دارای کتیبه‌ای مرصع و مذهب، جلد: مقوایی با روکش پارچه گل دوزی شده ماشینی عطف و لبه‌های تیماج سبز سیر با جدول گرهی ضربی، ۶گ (۱۰۲پ-۱۰۷ر)، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۲۷/۱-۳۰۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱/۲-عکس

آغاز: برابر

نسخه اصل: ایا صوفیا، ش ۴۷۹۲؛ خط: نسخ، کا: اسعد بن احمد بن محمد کاتب، تا: ۸۱۶ق، جا: شیراز [فیلمها ف: ۳-۲۱۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۲۰۶/۱

نسخه اصل:همان نسخه اصل بالا؛۱۱ص(۱-۱۲)[عکسی ف: ۴-۱۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۶۴/۲

آغاز: برابر

از آخر یک یا دو برگ افتاده و اینک در حدود ۲۷۰ بیت است؛ خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۲۴ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: بالغ، ۱۷ص (۸۱-۹۷)، ۱۷ سطر، قطع: بغلی، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳-۴۴۳]

۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۲۰/۶ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج سرخ مقوایی، قطع: ربعی [ف: ۲-۵۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۷۴/۲

از گنج دوم دارد تا پنجم (۱۱ر- ۱۶پ)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مقوایی زرکوب با ترنج، ۱۱ص(۲۲-۳۲)،۲۱سطر(۶×۱۶)،اندازه:۱۲×۲۱سم[سنا: ف: ۱-۳۶۴]

● **پنج گنج** / صرف / فارسی

panj ganj

اودهی، سراج الدین عثمان، -۷۷۳ قمری

owdehī , serāj-od dīn ‘osmān (- 1372)

رساله‌ای است در صرف شامل پنج «باب» و هر باب دارای پنج «فصل»: (تنها دو باب در نسخه دیده می‌شود) باب ۱. در شناختن مجاری صرف افعال و اسماء؛ باب ۲. در شناختن اجناس افعال و اسماء و حروف آن.

چاپ: این رساله در کانپور به چاپ رسیده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۷۰۵/۱

آغاز: بسمله. الحمدلله علی ما خلق الانسان و انطق له اللسان بکلمات موتلفة من لغات مختلفة ... بدانکه این کتابی است مبوب و مفصل در تصریف سخن عرب که جمله وی پنج باب است و مضمون هر باب بر پنج فصل است و نام وی پنج گنج است و؛

انجام: و صبب الکلب و قطط الشعر، تمام شد نسخه پنج گنج عرف تصریف

خط: نستعلیق، کا: غلام معین الحق انصاری چشتی قدوسی، بی‌تا؛ رکابه‌دار؛ جلد: مقوا رویه کاغذ عطف تیماج، ۳۷گ (۱پ-۳۷پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۴۴-۱۲]

● **پنج گنج = خمسه** / شعر / فارسی

panj ganj = xamse

جامی، عبدالرحمن بن احمد، ۸۱۷-۸۹۸ قمری

jāmī, ‘abd-or-rahmān ebn-e ahmad (1415-1493)

پنج مثنوی از هفت مثنوی موسوم به «هفت اورنگ» جامی که برخی از نویسندگان، این پنج مثنوی را جداگانه نوشته‌اند و به نام «پنج گنج» موسوم گردیده است و آنها عبارتند از: تحفة الاحرار، سبحة الابرار، یوسف و زلیخا، لیلی و مجنون و خردنامه اسکندری. جامی دو مثنوی دیگر دارد به نامهای سلسلة الذهب و سلامان و ابسال که با این پنج به نام «هفت اورنگ» شناخته می‌شود.

آغاز: ۱- تحفه الاحرار؛ آغاز دیباچه: بسمله حامداً لمن جعل جنان کل عارف ... آغاز مثنوی: بسم الله الرحمن الرحیم ×× هست صلای سر خوان کریم؛ ۲- سبحة الابرار: آغاز دیباچه: المنة لله که بخون گر خفتم ×× یک چند چو غنچه عاقبت بشکفتم؛ آغاز مثنوی: ابتدای بسم الله الرحمن ×× الرحیم المتوالی الاحسان؛ ۳- یوسف و زلیخا: الهی غنچه امید بگشای ×× گلی از روضه جاوید بنمای؛ ۴- لیلی و مجنون: ای خاک تو تاج سربلندان ×× مجنون تو عقل هوشمندان؛ ۵- خردنامه اسکندری: الهی کمال الهی تراست ×× جمال جهان پادشاهی تراست

انجام: ۱- مهر نه خاتمه این خطاب ×× شد رقم خاتم تم الکتاب؛ ۲- انجام: ختم الله لنا بالحسنی ×× و هو مولانا نعم المولی؛ ۳- زبان را گوشمال خامشی ده ×× که هست از هر چه گویی

خامشی به ؛ ۴- پاکان به نیاز صبحگاهان ×× آمرزشی از خدای خواهان؛ ۵- که تا پنبه از گوش دل بر کشیم ×× همه گوش گردیم و دم در کشیم
چاپ: مکرر چاپ شده است.
[دنا ۶۳۸/۲؛ فهرستواره منزوی ۴۲۸/۱۰]

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۳۲۲
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر۱؛ بسرحد اتمام رسیده شد و در رشته انتظام کشیده آمد این مهرهای خراشیده از صدف و خذف تراشیده هر چند چون عقد لولو آبدار گردن بند سروران و گوشوار هنرپروران را نشاید امید است که سبحه وار دست آویز از پای افتادگان و انشگت نمای سررشته از دست دادگان باتمام و انتظام این سبحه در ماه تسبیح و شهر تراویح منتظم در سلک شهور سنه ست و ثمانین و ثمانمائه لازال مبارکا علی کل فیه اتفاق افتاد و الحمدلله الکریم الجواد و صلوات علی محمد و آله خیر العباد و السلم تسلیما کثیرا
مرکب است از پنج مثنوی عبدالرحمن جامی بدین شرح: مثنوی سبحة الابرار با مقدمه منثور ، یوسف و زلیخا ، لیلی و مجنون، اسکندرنامه، تحفة الاحرار با مقدمه منثور که خارج از متن در حاشیه نوشته شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۸۶ق؛ مجدول، با ۵ سرلوح کتیبه‌ای مرصع سبک هرات، مجدول مذهب؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹، «وفی الکتاب له اسمعیل ۱۱۱۸»؛ کاغذ: سمرقندی نخودی رنگ، جلد: مقوای روکش تیماج قهوه‌ای لولادار وسط ترنج دو نیم ترنج چهار لچک ترنج ضربی، ۴۲۲ص، ۱۹ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۳-۱۷۸]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۳۲۳
آغاز و انجام: برابر
شامل تحفة الاحرار، سبحة الابرار، یوسف و زلیخا، لیلی و مجنون و خردنامه اسکندری؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ق؛ مجدول، به دارای ۵ سرلوح کتیبه‌ای مذهب مرصع ممتاز به سبک هرات؛ این نسخه نفیس و یگانه که جامع نمونه‌های بسیار عالی و ارزنده خط، میناتور، تجلید، تذهیب از استادان بنام اوایل قرن دهم هجری است؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۲، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: بخارائی، جلد: مقوای روکش تیماج سرمه‌ای حاشیه مذهب گل‌دار، ۳۷۹ص، ۲۱ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳-۱۷۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۶۹
بابا شاه اصفهانی پاره‌ای از این مثنوی‌ها را برگزیده و در این دفتر نوشته؛ خط: نستعلیق، کا: بابا شاه اصفهانی، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با سرلوح؛ مهر: «یا مهدی لمن هدیت» از محمد مهدی استرآبادی منشی نادر شاه؛ خریداری میرزا محمد علی پسر حکیم یوسف قزوینی در ۲۵ ذیقعده ۱۱۴۵؛ کاغذ: سفید دولت آبادی افشان حاشیه کشمیری نارنجی، جلد: ساغری مشکی دایره زرکوب زنجیره طلاکاری ضربی مقوایی با ترنج و نیم ترنج با لولا، ۱۱گ، ۸ سطر (۴×۸)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [سنا: ف: ۱-۱۳۰]

۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۷۰۹
آغاز: قبله همت خدای شناس ×× هست بر نعمت خدای سپاس / خاصه بر نعمتی که دیر بقاست ×× در جهان تا جهان بجاست بجاست ... اما بعد این پنج مثنوی است نمودار پنج گنج. نی نی پنجه ای است از گنجهای اسرار گوهر سنج اول تحفة الاحرار که چون انگشت ابهام از آن پنجه سرحلقه افتاده ... دوم سبحة الابرار که سبحه وار بنکتهای وحدت اشارت نمایست ... سوم یوسف و زلیخا که چون انگشت وسطی از همه سربلندتر است ... چهارم لیلی و مجنون که چون بن صر از میان برکنار است ... پنجم خردنامه اسکندری که چون خنصر عقد پنجم را مقحتستم است؛
انجام: برابر
پنج گنج شامل: تحفة الاحرار، سبحة الابرار، یوسف و زلیخا، لیلی و مجنون و خردنامه اسکندری؛ خط: نستعلیق رقاع عالی، کا: علی حسینی هروی، تا: ۹۲۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ این نسخه نفیس و یگانه که جامع نمونه‌های بسیار عالی و ارزنده خط، میناتور، تجلید، تذهیب از استادان بنام اوایل قرن دهم هجری است، سلطان محمد شاهی، حیدر علی خواهرزاده استاد بهزاد، قاسم علی چهره گشای، مظفر علی برادرزاده استاد بهزاد، مقصود شاگرد استاد بهزاد، ضمن مثنوی‌های مزبور در مواضع مناسب اشعار را با طرح و نقش میناتورهای بسیار زیبا صد چندان گویا تر جلوه داده‌اند. این نسخه به امر سلطان حسین بایقرا به وسیله استادان وقت تهیه و تنظیم گردیده، مجدول و کمندکشی زرین و فیروزه ای، حواشی تماما مذهب و تشعیر سازی، دارای چهار کتیبه مذهب مرصع مزدوج به خط رقاع، دارای ۴ سرلوح مذهب مرصع مزدوج ممتاز، دارای ده مجلس میناتور ممتاز؛ کاغذ: متن و حاشیه. متن بخارائی نخودی غبار زرافشان، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی قابسازی وسط ترنج دو سرترنج و لچکی‌هایی در گوشه و متن سوخت تحریر طلاپوش با گل و برگها و اسلیمی‌های بند رومی برجسته، ۴۰۵ص، ۲۰ سطر در دو بیت کتابت شده است، قطع: نیم ورقی حجیم، اندازه: ۲۳/۵×۳۴/۲سم [ف: ۳-۱۷۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۰۹۷
شامل: تحفة الاحرار، سبحة الابرار، یوسف و زلیخا، لیلی و مجنون و خردنامه اسکندری؛ خط: نستعلیق، کا: محمود بن نظام، تا: ۹۳۷ق، مجدول، مذهب، دارای ۴ سرلوح مذهب؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج با ترنج و چلیپای مذهب، ۳۸۲ص، ۲۱ سطر (در ۴ ستون)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۰/۲- ۶۴۸]

۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۴۱۱
شامل: تحفة الاحرار، سبحة الابرار، یوسف و زلیخا، لیلی و مجنون و خردنامه اسکندری؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی، تا: ۱۱ رجب ۱۲۲۹ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج ضربی دار قهوه‌ای،

۱۷ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴-۱۹۹۲]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۵۹-ف

نسخه اصل: فاتح ش ۳۷۴۴. شامل: تحفة الاحرار، سبحة الابرار، یوسف و زلیخا، لیلی و مجنون و خردنامه اسکندری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸۲گ، ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۵]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۹۴۹

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۲۱۳گ، اندازه: ۱۵/۷×۲۲سم [رایانه]

● **پنج گنج = خمسه** / شعر / فارسی

panj ganj = xamse

روح الامین، محمد امین، ۹۷۱-۱۰۴۷ قمری

rūh-ol-amīn, mohammad amīn (1564-1638)

اهداء به محمد قلی قطبشاه (۹۸۹-۱۰۰۲ق)

پنج مثنوی به تقلید از خمسه نظامی: ۱. خسرو و شیرین، ۲. مطمح الانظار؛ ۳. لیلی و مجنون، ۴. آسمان هشتم (بهرام نامه)، ۵-جواهر نامه که دیده نشده است.

آغاز: آغاز ۱: ای روان آفرین دل آرای ×× وی خرد را به خویش راهنمای

آغاز ۲: ای روان آفرین گردون ساز ×× وی غنی از شریک و از انباز

[فهرستواره منزوی ۴۳۶/۱۰]

۱. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه: ۱۱۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ با سرلوح، مجدول؛ هر یکی با مقدمه ای به نثر؛ گویا پنجمی را نسروده است؛ قطع: رحلی [نشریه: ۵-۶۱۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۲۲۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲-۱۰۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۱۸۲

آغاز: مطمح الانظار: مقدمه منثور: ای از تو چراغ آفرینش روشن ×× وز خرمن تو چرخ بود یک ... (پارگی) / با روح امین قرین شده آتش عشق ×× خواهم که زند بدان جمالت دامن / مشرق زبان را به نور خورشید حمد خدای بی زوال ×× چون رشک خاور ساختم ندای و اذکروا الله». آغاز منظومه: بسم الله الرحمن الرحیم ×× مطلع آیات کلام حکیم / فاتح گنج سخن آمد نخست ×× هر چه نه با اوست نباشد درست. خسرو و شیرین: مقدمه: ای بسته به دست جود تو قطب کمر ×× وای مکرمتت نهاده تاجش بر سر ... خطیب زبان را بر منبر دهان عصای بیان به دست ×× دادم وخود در پای منبر ذاکرانه نشسته به او گفتم». منظومه: خداوندنا به عشقم راه بنمای ×× دری بر رویم از تأیید بگشای / زبانم را شهادت گوی خود کن ×× رخم را از دو عالم سوی خود کن. لیلی و مجنون: ای قادر بی شریک و انباز ×× خاک از تو شده سپهر اعجاز / ای نام تو مطلع هر امید ×× سرلوح کتاب تست خورشید. آسمان هشتم (بهرامنامه): ای روان آفرین دل آرای ×× وی خرد را بخویش راهنمای / ای سبب ساز و کار ساز همه ×× وی روانبخش و دلنواز همه؛ **انجام:** مطمح الانظار: بار خدایا ز ره عدل و داد ×× خاطر ناظم کن از عشق شاد/ عفو کنش جرم که شرمنده است ×× مرده به تن لیک به دل زنده است. خسرو و شیرین: منظومه: درود از حد برون آن پاک بنیاد به اولاد عظامش هم فرستاد-بزد بر مخزن اسرار پس چنگ ×× چو باطن ظاهرش گردید یکرنگ. لیلی و مجنون: غم را ز دلم جدا میناداز ×× در بر رخ من ز شوق کن باز / بفشان به سرم ز ذوق گردی ×× بر درد دلم فزای دردی . آسمان هشتم (بهرامنامه): بار الها به حق چار کتاب ×× که کلام توشان شدست خطاب / که کتاب مرا عزیز نما ×× به سر دست شه نمایش جا / مکنش خار پیش ناکس و کس ×× سخن این جا رسید و کردم بس

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مذهب و نفیس، با کتیبه‌های زرین، مجدول، با ۶ سرلوح مذهب و مرصع نفیس، رکابه‌دار، جزوها ۸برگی؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ خریداری از جعفر سلطان القرایی در آذر ۱۳۴۸ش؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: روغنی با نقوش گل و بوته در متن و حاشیه با زمینه سبز مجدول عطف تیماج مشکی، ۳۰۶گ، ۲۳ سطر (۹×۱۷/۸)، اندازه: ۱۵×۲۸/۲سم [ف: ۲۹/۲-۸۴۴]

۳. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه: ۱۱۶/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [نشریه: ۵-۶۱۹]

● **پنج گنج** / شعر / فارسی

panj ganj

منزوی، سدیدالدین، ۱۱۰۷ق- ۱۲ قمری

monzavī, sadīd-od-dīn (1696-18c)

پنج منظومه در ستاره‌شناسی و به قول خود ناظم پنج گنج است در پنج مطلب: «بود گنج اول بدانش بهار ×× ز احوال مولود آئینه وار/ دوم گنج این نسخه دل نشین ×× بود نقش راز نفس را نگین / سیم گنج معیار دانش عیار ×× ز علم قیافه بود راز دار / بود چارمی گنج دانش نورد ×× ز اسرار خط کف دست مرد / بود گنج پنجم باسلوب پنج ×× ز احکام دانشوری راز سنج

آغاز: پنج گنج، حمد، بسم الله الرحمن الرحیم: کنم حمد رب السموات را ×× نماینده نور و ظلمات را

انجام: الهی بپاکان درگاه تو ×× بمردان رو کرده در راه تو / باین نسخه زیوری از قبول ×× باعزاز آل کرام رسول

[فهرستواره منزوی ۲۸۳۷/۴]

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۴۲۶

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۵۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳۱گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱-۱۵۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۰۸۴/۲-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲-۶۲]

● **پنج گنج** / شعر / فارسی
panj ganj
نامی اصفهانی، محمد صادق، -۱۲۰۴ قمری
nāmī esfahānī, mohammad sādeq (- 1790)
چهار مثنوی به تقلید و اوزان پنج گنج نظامی شامل: خسرو شیرین، لیلی و مجنون، درج گهر، وامق و عذراء سروده و ظاهراً به نظم پنجمی موفق نگردیده و چهارمی نیز ناقص مانده است.
[دنا ۲/۶۳۹]

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۵۹۴
خط: نسخ تعلیق، کا: ظاهراً خود شاعر، بی‌تا؛ تملک: غلامحسین بن محمد حسنخان به‌تاریخ ۱۳۱۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی سوخته ۲۵×۱۶، ۲۱۴گ، متن ۱۲ (حاشیه ۱۱ سطر)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱-۱۵۴]

● **پنج گنج** / گوناگون / فارسی
panj ganj

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۱۷۶/۳-ف
ش ۱۷۸، گنج بخش. نام حق یا مقدمة الصلاة یافته منظوم: شرف بخارایی، کریما یا نصیحة الملوک سعدی، پندنامه عطار، رساله فقهی قاضی قطب (منزوی ۳۶۵ و ۱۸۳۳)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۲۰۵]

● **پنج گنج** / کیمیا / فارسی و اردو
panj ganj

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۹۱/۱
آغاز: بسمله. حمد بیحد و ثنای بیعد مر قیومی را که عجز عقول در باب آدم از ادراک کنه؛ **انجام:** یکی بر سیصد دیگر طرح شود عمل المعمول شد تمت الکتاب
باب اول از حمید الدین فاکوری و باب دوم از کیان ناتهه جوکی و باب سوم از شیخ سلیمان و باب چهارم از میران سید هاشم و باب پنجم از میران سید طبیب اودهی می‌باشد ضمنا در آغاز رساله به این نکته اشاره شده که این رساله به پنج احباب و پنج احباب و پنج طبقه مشهور است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه نسخه ش ۱۰۹۹۱؛ اهدائی: مرحوم حاج آقا محمد ایرانی، ۱۳۵۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۱۰ سطر (۶/۵×۱۲)، قطع: بیاضی، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [رایانه]

● **پنج گنج** / صرف / فارسی
panj ganj
تاریخ تألیف: احتمالاً قرن ۸
احتمالاً از سراج الدین عثمان (سراج الدین بن عثمان) اودهی اودلوی (-۷۷۳ق). صفی الدین بن نصیرالدین دهلوی، در دیباچه دستور المبتدی خود که در ۸۱۹ ق نوشته است، از این کتاب که به فرزندش ابوالمکارم اسماعیل آموخته، یاد می‌کند. این سابقه کابرد درسی این کتاب را نشان می‌دهد، در ۵ «باب» و هر باب در ۵ «فصل».
[مشترک پاکستان ۲۵۷۵/۱۳: نشانی ۹ نسخه، ۲۵۷۷/۱۳: تکمله و شرح؛ مشار فارسی ۹۵۱/۱: نشانی ۶ چ]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۹/۱
آغاز: بسمله. الحمدلله علی ما خلق الانسان و انطق له اللسان بکلمات مؤتلفة ... این کتاب است تصریف سخن عرب و جمله وی پنج باب است و مضمون هر باب پنج فصل است و نام وی پنج گنج است؛ **انجام:** اعتور و اجتور ... و استصوب ... و صیب البلد. تمت الکتاب پنج گنج
خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: ۱۰۵۶ق؛ ۷۷گ (۱پ-۴۹ر و ۱۲۰ر-۱۲۷ر) [ف: ۱-۴۰]

● **پنج گنج (گزیده)** / شعر / فارسی
panj ganj (gozīde)
اهلی شیرازی، محمد بن یوسف، ۸۵۸-۹۴۲ قمری
ahlī šīrāzī, mohammad ebn-e yūsof (1454-1536)
وابسته به: خمسه نظامی گنجوی = پنج گنج؛ نظامی، الیاس بن یوسف (۵۳۰-۶۱۴)
با دیباجه‌ای به نثر که می‌نویسد سی چهل سال است از شعرهای خوب برمی‌گزینم و اینک از خمسه نظامی ۱۴۰۰ بیت برگزیدم.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۹۵۰/۳۱
بی‌کا، تا: نیمه‌های ربیع الثانی ۱۰۵۸ق، جا: سرخه سمنان [ف: ۱۰-۱۸۳۷]

● **پنج گنج (منتخب)** / شعر / فارسی
panj ganj (mn.)
وابسته به: خمسه نظامی گنجوی = پنج گنج نظامی، الیاس بن یوسف (۵۳۰-۶۱۴)
پنج گنج نظامی گنجوی در هزار بیت.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۶۶/۱۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی زرکوب مقوایی با لولا، ۱۱ص (۵۴۱-۵۵۱)، ابعاد متن: ۱۴×۲۴، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۹-۱۲۳۴]

● **پنج منزل عارفان** / عرفان و تصوف، شعر / فارسی

panj manzel-e ʻārefān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۵۷۱/۳۶

آغاز: گوش کن اب عارف صاحب کمال ×× پنج منزل از زبان اهل حال

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶-۵۳]

● **پنج نامه** / اسناد / فارسی

panj-nāme

محمد شاه قاجار

mohammad šāh-e qājār

از محمد شاه قاجار به تاج الدوله طاوس خانم اصفهانی همسر فتح علی شاه قاجار درباره سیف الدوله سلطان محمد میرزا فرزند او که محمدشاه در آن وی را به احترام «والده مهربان» خوانده است چون همسر نیای او بوده است یکی از آنها مورخ ۹ ذیحجه ۱۲۵۳ و یکی مورخ ۱ محرم ۱۲۵۴ و یکی مورخ رجب ۱۲۵۴ و یکی مورخ ربیع الاول ۱۲۵۴، با مهر محمد شاه در برخی از آنها.

[راهنمای کتاب ۹: ۷۰۵ تا ۷۰۸ و ۹۲۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۵۵۴

کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ ۵گ [ف: ۱۷-۴۰۴]

● **پنجه آفتاب عالمتاب = پنجه خورشید** / کلام و اعتقادات / فارسی

panje-ye āftāb-e ʻālam-tāb = panje-ye xoršīd

بافقی، محمد حکیم بن عبدالله، ق۱۱ قمری

bāfqī, mohammad hakīm ebn-e ʻabd-ol-lāh (- 17c)

اهدا به: میرزا بدیعا محمد رضوی متولی روضه مطهره رضوی

تاریخ تألیف: نوروز ۱۰۹۰ق

در بیان پنج مسئله اختلافی عقلی است: ۱. دانستن کنه ذات انسان؛ ۲. دانستن حدوث کنه ذات و طبیعت عالم امکان؛ ۳. دانستن کمال قدرت و اختیار؛ ۴. دانستن حسن و قبح اشیاء؛ ۵. دانستن وحدت وجود و مسئله فقهیه نماز جمعه در عصر غیبت و خاتمه در بیان اسرار آفرینش است. تمام عبارت و جملات کتاب به روی و قافیه حرف «الف» انشاء شده است.

آغاز: ۱: بسمله پنجه خورشید کمال علیم ... امل بعد استدعای نماید ذره خاکسار و بنده کم مقدار از علماء خدام و فضلاء کبار که در افاده بیان نمایند ...

۲: لوح عطایای علی عظیم- فیض هدایای علیم و حکیم الحمدلله الواهب للعطایا العلیم العظیم

انجام: حقه دل سر بمهر پنجه مهر علی است / پنجه خورشید حق حلال مشکل می‌شود

[دنا ۶۳۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۹۴/۶]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۱۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** بنوعی باشد مستلزم اجماع جمع علماء

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: رمضان ۱۰۸۸ق؛ پس از این ضمن ۲۶ صفحه مطالبی است راجع به عقاید و غیره از مؤلف که آن را ملحق به رساله نموده است، مجدول، مذهب، دارای دو سرلوح مذهب؛ واقف: نادرشاه، ۱۱۴۵؛ ۷۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۴-۳۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۳۳۳

آغاز: بسمله، خیر اساسی ز اصول علیم؛ **انجام:** صلوات الله و سلامه علیهم فی درجه العلیا.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۸۸ق؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ابعاد متن: ۸×۱۳، اندازه: ۱۲×۲۰سم [رایانه]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۲۵/۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۲ق؛ جلد: تیماج زرد، ترنج با سر زرین، طبله دار، ۵۰ص(۱-۵۰)،۱۷سطر،اندازه:۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۳۲-۱۵۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۳۰۰ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

← پنجه خورشید ﴿ پنجه آفتاب عالمتاب

● **پند** / اخلاق / فارسی

pand

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۵۷/۹-ف

نسخه اصل: کتابخانه وزیری جامع یزد، ش ۵۲۹۳. نیمه دوم آن؛ بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۷ ربیع الثانی ۹۸۲ق [فیلمها ف: ۱-۶۹۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۵۷/۱۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا. نیمه دوم آن، مانند رساله شماره ۹ همین مجموعه [فیلمها ف: ۱-۶۹۷]

● **پند** / شعر، اخلاق / فارسی

pand

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۳۴/۳

منظومه بدیهه یمینه در پند است؛ کا: محمد احمد کرخی، تا: ۱۲۹۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی زمینه سبز با گل و بوته سرخ و زرد و زرین و عطف تیماج سرخ، ۱۳ص (۲۵۷-۲۶۹)، ۱۱ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۴-۳۶۸۸]

● **پند ارسطو و بزرگمهر به فرزند خود** / اخلاق / فارسی
pand-e arastū va bozorgmehr be farzand-e xod
ارسطو، ۳۸۴-۳۲۲ ؟ قبل میلاد
arastū (-384--322)

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۵۴۱/۳
خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالعلی کرمانی، تا: شوال ۱۳۰۱ق [نشریه: ۲-۱۲۱]

● **پندارها** / فارسی
pendār-hā
کسروی، احمد، ۱۲۶۹-۱۳۲۴ شمسی
kasravī, ahmad (1890-1945)
در ۱۳۲۲.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۱۶-۴۷۵۴-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۹۹]

● **پند افلاطون به اسکندر** / اخلاق / فارسی
pand-e aflātūn be eskandar
افلاطون، ۴۲۷؟-۳۴۷ ؟ قبل میلاد
aflātūn (-427--347)
خطبه افلاطون خطاب به اسکندر است و نکوهش پادشاهان فارس، به عربی، باید همان باشد که به ارسطو نسبت داده‌اند.
چاپ: مشار فارسی، ج۵، ص۵۲۲۱؛ دارالسلطنه تبریز، سنگی، ۱۳۰۲ق، وزیری؛ ۱۳۱۸ق، ۷ص (صص۳۳۶-۳۴۲)؛ ۱۳۲۷ق، خشتی، ۱۱ص (صص۱۴۰-۱۵۰)، در هامش شرح نهج البلاغة قاضی تبریزی

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۵۴۱/۲
خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالعلی کرمانی، تا: شوال ۱۳۰۱ق [نشریه: ۲-۱۲۱]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۸۰۷/۶
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۶۱پ-۶۲ر) [ف: ۵-۱۸۸]

← پند اهل دانش و هوش به زبان گربه و موش ← جواهر العقول فی مناظرة الفار و السنور

● **پند بزرگمهر** / اخلاق / فارسی
pand-e bozorgmehr

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۱۱۶/۵
آغاز: ابوذر جمهر حکیم فرموده است: از استاد خود شنیدم که از خدا چه بخواهم که همه نیکیها خواسته باشم؟ گفت: تندرستی و ایمان؛ **انجام:** گفتم: عاقبت را چه بهتر؟ گفت: خوشنودی خدای.
خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳گ (۱۳۰پ-۱۳۲پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳-۳۰۹۵]

● **پند به فرزند** / مواعظ، اخلاق / فارسی
pand be farzand

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۳۹۶/۲۶
آغاز: حمد و سپاس بی قیاس و درود بی حد و نهایت ... این رساله‌ای است که این فقیر حقیر به جهت فرزند در سلک تحریر آورده ... ای فرزند غرض ازین نوشته این است که معلوم تو شود که در حیات عالیه است ... ای فرزند بدان که پیش از این که پا به عرصه این بساط بگذاری
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۵-۲۶۳]

● **پند پیامبر به امت** / اخلاق / فارسی
pand-e payāmbar be ommat
بندی به فارسی در پند پیامبر به امت که در خواب و بیداری او بدو گفته بود بدین گونه: «این نامه از مدینه مصطفی است (ص و س) به جمله مسلمانان ... باید که این نامه را به شهرهای مسلمانان ببرند تا هرکس سواید بگیرند ... این نامه را بدیدم بر کف دست من نهاده ... این نامه نوشته شد در روز آدینه وقت الضحی فی عشر جمیدی الاولی سنة ستین و ستمائه علی ید ... علی بن محمد بن علی الغجدوانی غفرالله له ... الراحمین.»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۰۱/۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۱۰ق؛ کاغذ: سفید سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای و مقوایی زرکوب با لولا، ۲ص (۶۲-۶۳) [سنا: ف: ۲-۳۰۳]

← پند خسرو پرویز ← بی وفائی دنیا

● **پند عرفانی** / عرفان و تصوف / فارسی
pand-e ʻerfānī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۷۰/۶
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمدصادق امام جمعه بروجرد، تا: ۱۲۷۱ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی و فستقی مهره کشی شده، جلد:

تیماج قهوه‌ای مجدول، ۱گ (۴۷پ)، ۱۳-۱۹ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱/۳×۱۸سم [ف: ۱/۲۹-۱۹۱]

● **پند فرزانه به فرزند** / اخلاق / فارسی

pand-e farzāne be farzand

در این گفتار فرزانه‌ای به فرزند خود اندرز می‌دهد و باید از متاخران باشد.

آغاز: این وصیت نامه حکیمی است که پسر خود را گفت: بدان ای فرزند که خالقی است که ترا و همه خلق را مرجع با او است.

انجام: مرگ را باید آر و در هر چه باشی خدایرا فرومگذار. تمت الوصیة و الحمدلله اولا و آخرا.

[دنا ۶۴۰/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۵۲/۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۳۵/۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، کا: ناصرالدین حسین بن نورالدین محمد کرمانی، تا: ۱۰۹۷ق، جا: کرمان؛ در دنبال ۵ بیت است از فارابی: نظرت بنور العقل (الله) اول نظرة ×× فغبت عن الاکوان و ارتفع اللبس / و ما زال قلبی لائذا بجالکم ×× و حضرتکم حتی فنت فیکم النفس / و زیتونة الفکر الصحیح اصولها ×× مبارکة اوراقها الصدق و القدس / فروحی زیتی و الخال زجاجتی ×× و عقلی مصباحی و مشکاته الحس / فصار بکم لیلی نهارا و ظلمتی ×× ضیاء و لاحت من جنابکم (خیامکم) الشمس، و شش بیت از حسین منصور حلاج ره: قل لاخوانی روانی میتا ×× فرثونی و بکوالی حزنا / اتخالونی بانی میت ×× لست ذاک المیت و الله انا / انا فی الصورة هذا بدنی ×× کان لبسی و قمیصی زمنا / انا کنز و حجابی طلسم ×× من تراب فتنحی للفنا / انا عصفور و هذا قفصی ×× کان سجنا فالفت السجنا / اشکرالله الذی سرحنی ×× و بنی لی فی المعاد و لنا؛ و سه بیت از شیخ رئیس ره: لو کنت تعلم کلما علم الوری ×× حقا لکنت صدیق کل العالم / لکن جهلت فصار عندک کل من ×× یهوی خلاف هواک لیس بعالم / و العقل اضحی ضاحکا متعجبا ×× مما تقول و انت شبه النائم، و دو بیت از ابی العباس لوکری که دستور داده بر سنگ آرامگاهش بنویسند: الجسم یبلی اذاطال الزمان به ×× و النفس تبقی و هذا غایة الناس / لاتیسأسن عن النفس التی بقیت ×× ان کنت عن جسمک البالی علی باس؛ و دو بیت از عضدالدوله: و قالوا افق عن لذة اللهو و الصبی ×× و قد لاح شیب فی دجاک عجیب / فقلت اخلائی ذرونی و لذتی ×× فان الکری عند الصباح بطیب، و دو بیت از گمنام: «لغیره فی هذا المعنی». و قائلة خل التصابی لاهله ×× فان الصبا بعد المشیب جنون / فقلت لها کفی عن اللوم و اقصری ×× لذیذ الکری عند الصباح یکون؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی طلاکوب، ۱ص (۱۶۳)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳-۶۵۳]

← پند نامه > سیف الملوک و بدیع الجمال

← پندنامه > نصایح

← پندنامه > کتاب شاه نوشیروان عادل

← پندنامه > وصیت

← پند نامه > کلیات سعدی

← پندنامه > پند فرزانه به فرزند

← پندنامه > نصیحت نامه

← پند نامه > دستور الوزاره

← پندنامه > نصایح و موعظه و پند

← پندنامه > داستان دخمه نوشیروان

← پندنامه > کریما

● **پندنامه = صد پند = نصایح لقمان = اندرزنامه** / اخلاق / فارسی

pand-nāme = sad pand = nasāyeh-e loqmān = andarz-nāme

لقمان

loqmān

پندهایی منسوب به لقمان حکیم که به فرزندش با عناوین «ای پسر» داده است. نسخه‌های آن از جهت آغاز و اندازه و محتوا با هم دگرگونی دارد.

آغاز: بسمله این پند و نصایح لقمان حکیم است که پسر خود را ... ای فرزند خدای عزوجل را بشناس و هر چه از پند و اندرز و نصیحت گویی نخست خود بدان کارکن

انجام: و کاری که بخواهی کردن مگو چون وعده کنی زود وفا کن. هیچ کس را مترسان تا ایمن شوی ان شاء الله.

چاپ: این رساله به دو نام «صد پند» و «نصایح لقمان» به چاپ رسیده است؛ کانپور، سنگی، ۱۲۷۵، وزیری بزرگ، ۶ص، (صص۷-۱۲)؛ کانپور، سنگی، ۱۳۲۳، وزیری، ۵ص(صص۸۴-۸۸)؛ ایران، سنگی، ۱۳۱۵، جیبی، ۵ص(صص۹۱-۹۵)؛ ایران، سنگی، ۱۳۰۲، جیبی، ۶+۱ص (با احادیث قدسی: صص۹۰-۹۵)

[نسخه‌های منزوی ۱۶۴۱/۲؛ الذریعة ۲۶/۱۵، ۴۷۰/۳: به عنوان تحفة الملوک و ۲۶/۱۵؛ مشترک پاکستان ۲۳۷۴/۴؛ فهرستواره منزوی ۵۱۵/۶؛ در دنا پراکنده شده ۶۴۴/۲ (۱۷ نسخه) با عنوان «پندنامه» و ۱۰۹/۷ (۶ نسخه) با عنوان «صد پند» و ۷۰۶/۱۰ (۱۵ نسخه) با عنوان «نصایح لقمان»؛ مشار فارسی، ج ۳، صص ۳۳۷۷-۳۳۷۸]

شرح و حواشی:

۱- تحفة الامراء؛ مقبول طفیلی (-۱۳)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۶۵۴/۱۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۱ص (۷۳پ) [ف: ۶-۸۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۰۰۴/۲۲

آغاز: در اخبار آمده است که لقمان حکیم بپسر خود را بدین چند کلمه پند میداد که یاد گیرد و بدان کار کند و خردمند و زیرک گردد؛ **انجام:** بر دوستی زنان اعتماد مکن. ناشمرده بکار مبر. از غیبت کسان یاد مکن.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج مجدول، ۱گ (۲۳۸ر-۲۳۸ر)، ابعاد متن: ۹/۵×۲۰، اندازه: ۱۳/۲×۲۳/۱سم [ف: ۲۹/۲-۶۰۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۴۰/۱۳-ف
نسخه اصل: پاریس ۱۲۵S. P. (بلوشه ۱۵۱)؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۰۵۲-۱۰۵۷ق [فیلمها ف: ۱-۵۳۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۴۸/۱۳
خط: نستعلیق شکسته، کا: خلیل ذوالقدر، تا: با تاریخ ۱۰۵۳ق، جا: احمدآباد گجرات؛ کاغذ: الوان آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج، ۱گ (۱۱۳ر)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۲۳/۵، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱-۴۳۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۵۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** بقضای الهی رضا ده بتعظیم سلطان غره مشو
خط: نستعلیق، کا: علی حسینی، تا: ۱۰۹۷ق؛ مجدول مذهب، دارای سرلوح مذهب مرصع، دارای سه تصویر مینیاتوری، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج مشکی ترنج‌دار، ۵گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۰-۱۴۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۵۲/۲۹
خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: اوایل رجب ۱۰۹۸ق، جا: قریه دوزال قراجه داغ؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج و جدول، ۱ص (۲۲۱)، اندازه: ۱۶/۱×۲۷/۸سم [ف: ۲۹/۱-۱۲۷]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۳۴۱/۲
آغاز: بدان که این چند پند سودمند است که لقمان حیکم به پسر خود وصیت کرده، و فرموده که هر که این سخنان را یاد گیرد ... ای پسر خدای عزوجل را بشناس بوحدانیت؛ **انجام:** اسراف در هیچ کار مکن تا ذلیل و خوار نگردی. انشاءالله تعالی ...
خط: نستعلیق، کا: میر علی اکبر ولد میر محمد محسن زکی حسینی، تا: ۹۱-۱۱۹، جا: محمد آباد بیدر؛ جدول و کمند بندی شده، محشی؛کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالوئی، ۱گ (۲۵ر-۲۵پ متن و سپس هامش)، ۱۳ سطر، اندازه: ۲۲/۳×۳۴سم [ف: ۷-۳۵۷]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۳۴/۲-عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۱۸۳]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۶۹/۴
آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد این صد پند دلبند سودمند لقمان حکیم است؛ **انجام:** با صالحان صحبت داشتن پیوسته با وضو بودن
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، ضمیمه نسخه ش ۱۱۰۶۹؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: میشن [رایانه]

۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۰۹۰/۲
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷-۲۶۷]

۱۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۸۶۷/۱۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای کرم رنگ عطف تیماج قرمز، ۳گ (۷۱ر-۷۳ر)، قطع: جیبی، اندازه: ۹×۱۹/۵سم [نشریه: ۱۳-۲۴۱]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۱۴۴ ض
بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [د.ث. مجلس]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۳۹۶/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** ۹۹ فروتن باش، ۱۰۰ زندگانی کن بخدای عزوجل بصدق.
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سبز، ۳گ (۸۲پ-۸۴پ)، ۹ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۸سم [ف: ۸-۳۲۹]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۱۶۷/۳
آغاز: بسمله، الحمدلله ... این چند پند سودمند دلپسند است؛ **انجام:** برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: اصفهان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲ص، ۱۱ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵-۲۳۷]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۰۸/۲-طباطبائی
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز یک‌لا، ۲گ (۵۹ر-۶۰ر)، قطع: رقعی، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۲۲-۲۰۴]

۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۱۴۴/۱-۳۶/۱۴۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** دل گفت مرا علم لدنی هوس است ×× بر کوی به من اگر تو را دست رس است / گفتم که الف گفت دگر هیچ مگوی ×× درخانه اگر کس است یک حرف بس است
خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن حسینی تبریزی، تا: شنبه ۱۵ جمادی الاول ۱۲۱۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۰سم [ف: ۲-۶۶۶]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۷۶/۳ط
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۱ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای یک‌لا، ۲ص (۱۹۸-۱۹۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۴/۳-۱۹]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۴۱۲
آغاز: بسمله، اما بعد این صد پند دلبند سودمند است که لقمان حکیم پسر خود را وصیت کرده و فرموده؛ **انجام:** لقمه خود را بردار و نیک بجای و فرو بر و السلام علی من اتبع الهدی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ ضمیمه نسخه ش ۱۶۰۹۸؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج ضربی مزین به جدول خط‌کشی و حواشی زنجیره‌ای [رایانه]

۱۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۸۷۲/۳
انجام: کسی که علم را بخود می‌بندد عالم نیست

خط: نسخ، کا: محمد حسین، تا: ربیع الاول ۱۲۵۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ص (۲۵-۳۵)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۳-۱۰۸۰]

۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۸۹۰/۱-۲۴/۱۹۰

آغاز: بسمله بسند معتبر از حضرت صادق (ع) منقولست که فرمود بخدا قسم خدا حکمت را بلقمان نداد برای؛ **انجام:** آنچه نمی‌دانی از علما یادگیر وآنچه دانستی بمردم یاد ده. قدری از نصایح لقمان تمت

خط: تحریری، کا: علی نقی موسی آبادی، تا: ۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۸-۴۷۹۵]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۲۳۶/۲

آغاز: پندیات لقمان، بسمله، الحمد لله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلوة علیخیر خلقه و مظهر حقه و معدن سره محمد و اله و عترته و اصحابه اجمعین ! اما بعد این چند دلپسند است؛ **انجام:** درخانه اگر کس است یک حرف بس است.

حاوی نصایح چندی است از لقمان حکیم به فرزند خود. معروف است که «لقمان حکیم فرزند خود را وصیت کرده فرموده است که هر که این سخنان را یاد گیرد و بدان عمل نماید خردمند و زیرک گردد.»؛ خط: نستعلیق بسیار خوش، کا: حکیم شیرازی بن وصال شیرازی، تا: ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: متن دولت آبادی، حاشیه فرنگی آهار مهره، جلد: رنگ و رغن، بوم سیاه، ترنج داخل گل و بوته زر و شنجرف و لاجورد و سبز، ۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳-۲۸۹]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۲۶/۳

آغاز: بسمله. حمدله. اما بعد بدانکه این صد پندی است که لقمان حکیم با پسر خود کرده است و فرموده است؛ **انجام:** طعام گرم بنفس سرد مکن، دست در کاسه میفشان.

خط: نستعلیق، کا: سید حسن حسینی متخلص به ثریا، تا: ۱۲۷۱ق؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷ص (۴۳-۴۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۱×۱۷/۳سم [ف: ۵-۵۹]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۶/۳-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۱۸۳]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۷۰/۲

آغاز: صد پند لقمان. بسمله. حمدله. این صد پند سودمند که حضرت لقمان پسر خود را ... وصیت کرده قبلة الکتاب ملامیر علی ... صورت کتابت آن باین ترتیب بجهت یادگار نوشته. ای پسر خدای ... را بشناس.؛ **انجام:** و نجات بخشنده هر بنده (کتبه ... هدایت الله شیرازی فی شهر رجب ۱۲۸۵).

خط: نستعلیق، کا: هدایت الله شیرازی، تا: رجب ۱۲۸۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی مقوایی، ۴گ (۱۴۰پ-۱۴۳پ)، ۹ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۸-۵۸۳]

۲۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۴۷۸/۳

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد این پند دلپسند لقمان حکیم است که مر پسر خود وصیت فرموده؛ **انجام:** بدانکه میان فرق آدمیان و بهایم بدین ادب است، سخن بسیار است لیکن در خانه اگر کسی است یک حرف بس است.

خط: نستعلیق، کا: اسد الله تنکابنی، تا: ۲۷ صفر ۱۲۸۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ضربی، ۷گ (۶۶پ-۷۲پ)، ۱۱ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲-۸۶]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۹۹/۵

آغاز: در اخبار آمده است که لقمان حکیم مر پسر خود را وصیت کرده است بدین کلمات که هر که این کلمات را یاد گیرد؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: سیف الدین بن شمس الدین، تا: ۲۱ شعبان ۱۲۹۱ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۴گ (۷۹ر-۸۲ر)، ۱۲ سطر (۹/۶×۱۴/۴)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۳سم [ف: ۲۹/۱-۲۶۵]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۹۸/۵-فیروز

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن زین العابدین اصفهانی، تا: ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: فرنگی خط دار، جلد: مخمل بنفش با ترنج، ۴ص (۲۸۹-۲۹۲)، ۱۲ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲۱-۲۸۵]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۶۱۴/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** سعادت دنیا و آخرت در صحبت دانا شناس از نادان دامن درکش

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۵؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج ضربی ساده پسته‌ای، ۷ص (۲۱۹-۲۲۵)، اندازه: ۱۱/۴×۱۸/۲سم [ف: ۴۳-۱۹۲]

۲۷. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۷۰۷/۲

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... اما بعد این است صد پند دلبند سودمند که حضرت لقمان حکیم فرزند خود را وصیت؛ **انجام:** طعام بسیار مخور که دل سیاه کند و از عبادت باز دارد تمت ... حرره ... رضاقلی ادیب شیرازی

خط: نستعلیق، کا: رضاقلی ادیب شیرازی، تا: ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا با روکش قرمز مجدول با کاغذ طلایی عطف پارچه سبز، ۸گ (۷-۱۴)، ۶ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [نشریه: ۱۳-۸۱]

۲۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۳۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: محسن، تا: یک‌شنبه ۲۵ شعبان ۱۳۰۰ق؛ مجدول، مذهب، دارای سرلوح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱-۴۳۷]

۲۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۵۴۱/۱

خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالعلی کرمانی، تا: شوال۱۳۰۱ق [نشریه: ۲-۱۲۱]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۷/۱۷-فیروز
کا: میر سید علی تفرشی لشکر نویس ملقب به موثق لشکر، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۱۳۸-۱۳۹)، قطع: نیم خشتی، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۱-۲۰۶]

۳۰. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۶۱۰/۳
آغاز: در اخبار آمده است که لقمان حکیم مر پسر خود را وصیت کرده بدین کلمات که هر که این کلمات را یاد گیرد و بدین کار کند خردمند و زیرک گردد، ای پسر خدای عزوجل را بشناس؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ پس از رساله قطعه ای از «نصایح الملوک» درج شده؛ ۴گ (۱۹پ-۲۲ر)، ۱۱سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۶۴۷]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۴۸/۲
آغاز: الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله اجمعین این صد پند سودمند که حضرت لقمان پسر خود را بارتکاب آن وصیت کرده؛ **انجام:** و اوست رستگاری دهنده و نجات بخشنده هر بنده.
خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد تقی بن محمد حسن شیرازی، تا: ۲۴ ذیقعده ۱۳۰۷ق؛ کاغذ: فرنگی، نوع جلد: تیماج زرشکی مجدول ضربی، ۲ص (۸۱ر- ۸۲ پ)، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳۵-۱۹۵]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۹۵/۶
آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلوة و السلام علی خبر خلقه محمد و آله اجمعین. اما بعد این چند کلمه‌ای است به غایت مفید و سودمند که لقمان حکیم پر خود را وصیت فرموده است در باب پند و نصیحت ... اول آن که ای پسر خدای عز وجل را بشناس؛ **انجام:** برابر
شامل صد نصیحت؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محمد بن حاجی محمد قلی قزوینی اشوری، تا: با تاریخ۱۳۱۱ق؛ کاغذ: فرنگی نازک حنایی و نخودی آهار مهره، جلد: گالینگور مشکی، عطف چرم با نقوش زرین طلاکوب. آستر بدرقه کاغذ ابرو باد مرمری. قطر: ۴/۴، ۴ص (۷۳۰ – ۷۳۳)، ۱۸ سطر (۱۲/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۰/۳×۳۲/۳سم [ف: ۲۹/۱-۵۸۰]

۳۳. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه: بدون شماره/۷
خط: نستعلیق خوش، کا: حسین بن ابی تراب حسینی، بی‌تا؛ ۱۶ص [نشریه: ۷-۷۵۴]

۳۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۸۸۹/۱
آغاز: الحمدلله رب العالمین والسلام علی سید الانبیاء و المرسلین محمد وآله اجمعین اما بعد دراخبار آمده است که لقمان حکیم پسر خود را وصیت می‌کرد به این کلمات؛ **انجام:** طعام تنها مخور که بدترین خلق باشی آب بسیار درمیان طعام مخور سخن بسیار است درخانه کس است یک حرف بس است
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان، جلد: مقوا، ۱پ-۸۰ر، ۸گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۵-۲۲۷۸]

۳۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۰۸۳/۲
آغاز: بسمله. حمدله. و الصلاة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین ... این صد پند سودمندیست که لقمان حکیم پسر خود را وصیت فرموده؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن قهوه‌ای روشن ضربی، ۵گ (۱۶ر-۲۰پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۸/۳سم [ف: ۸-۱۸۹]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۹-فیروز
آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین اما بعد؛ **انجام:** و تنها مخور که بدترین مردم باشی کتبه العبد الحقیر الفقیر عبدالکریم.
خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم، بی‌تا؛ دارای کتیبه مذهب، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی شکری روشن، جلد: تیماج قرمز بدون مقوا، ۲۲ص، ۶ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲۱-۱۳۳]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۱۱۶/۴ و ۲۷۲۰-ف
آغاز: بعضی از نصایح لقمان حکیم است که پسر خود را وصیت فرموده است. ای فرزند خدای ... را بشناس؛ **انجام:** و هر چه بکار نیاید نیاموز.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۴گ (۱۲۷پ-۱۳۰ر)، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳-۳۰۹۴] و [فیلمها ف: ۱-۱۳۶]

۳۸. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۱۱۱/۲۶-ب
خط:نستعلیق ریز و چلیپا؛بی‌کا،بی‌تا؛۲گ(۳۴۱ر-۳۴۲پ) [ف: ۲۴]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۶۰۷/۵
آغاز: پندیات لقمان علیه الرحمه. بسمله. این صد پندیست که لقمان حکیم علیه الرحمه پسر خود را وصیت فرمود؛ **انجام:** و توکل بخود تا در دست عارضه عصیان در نمانی.
خط: نستعلیق، کا: تقی حسینی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج یک لایی خط کشی شده زرد، ۴گ (۷۶ -۷۹ر و پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۲سم [ف: ۱۲-۳۱۹]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۳۳۸/۴۴-ف و ۱۲۳۶/۴۴-ف
نسخه اصل: بادلیان Add. 69 اوزلی (ش ۱۲۴۱)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۵۸۵]

۴۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۱۱/۲۶-ب
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۳۴۱ر-۳۴۲پ) [ف: ۴۴۹]

● **پندنامه** / اخلاق / فارسی

pand-nāme

مارکوس اورلیوس، ۱۲۱-۱۸۰ میلادی

mārkūs orelīūs (121-180)

مترجم: طالبوف ، عبدالرحیم بن ابوطالب ۱۲۵۰-۱۳۲۹ قمری

تاریخ تألیف: آغاز ۲۵ شعبان ۱۳۱۰ق
از مارکوس اورلیوس قیصر و امپراطور روم است و طالب‌اف میرزا عبدالرحیم بن ابی طالب نجار زاده تبریزی برای ولیعهد از روسی به فارسی درآورده و دوازده فصل در آن هست هر یک چند بند.
آغاز: افاده مخصوصه مخفی نماند که تاثیر وقوف کلام تنها مایه فصاحت و بلاغت آن نیست ...
چاپ: در تهران دوبار چاپ شده؛ استانبول، ۱۳۱۰ق
[مشار ۲۷۸؛ الذریعة ۱۹۹/۳؛ دنا ۶۴۰/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۵۵/۶]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۰۰۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** مملو از رحمت و برکات است. تمام شد پندنامه قیصر.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۸۹گ، ۱۲ سطر (۱۰/۵×۱۶)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۵-۴۰۸۳]
۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۶۴۹
بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۲ صفر ۱۳۲۸ق (شروع کتابت)؛ نسخه به آقای محمد مهدی تقدیم شده؛ ۶۸گ، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳-۱۵]

● **پندنامه** / اخلاق / فارسی

pand-nāme

محمود غزنوی، شاه ایران، ۳۶۰؟-۴۲۱ قمری
mahmūd-e qaznavī, šāh-e īrān (972-1031)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۸۸/۶-ف
خط: نستعلیق، کا: زمان رضا قلی خان بهار، بی‌تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۴۵]

● **پندنامه = نصیحت نامه = نصایح خواجه عبدالله انصاری به خواجه نظام الملک طوسی** / عرفان و تصوف، اخلاق / فارسی

pand-nāme = nasīhat-nāme = nasāyeh-e xāje ‘abd-ol-lāh-e ansārī be xāje nezām-ol-molk-e tūsī

انصاری، عبدالله بن محمد، ۳۹۶-۴۸۱ قمری
ansārī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad (1006-1089)

از نصیحت‌های خواجه عبدالله انصاری به خواجه نظام الملک طوسی می‌باشد. نسخه‌های این نصیحت‌نامه در آغاز و بندها گوناگون است.
آغاز: در رعایت دلها کوش و عذر بنیوش و عیب مردم بپوش و دین بدنیا مفروش یا نظام هر که ده خصلت شعار خود سازد در دنیا و آخرت کار خود سازد. با خدای خود به صدق، با خلق به انصاف، با نفس خود به قهر، با درویشان به لطف، با بزرگان به خدمت، با خردان به شفقت با دوستان به نصیحت، با دشمنان به حلم، با جاهلان به خاموشی، با عالمان به تواضع ... الی آخر.
[دنا ۶۴۱/۲ (۳۴ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۶۷۰/۶]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۴۱/۷-ف
نسخه اصل: نسخه اصل: بایزید ولی الدین ش ۱۸۱۹؛ بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ ۱گ (۴۸) [فیلمها ف: ۱-۴۷۳]
۲. تهران؛ ذکاء، یحیی؛ شماره نسخه: ۲۴
آغاز: نصیحت پیر هرات نور قبره مر نظام الملک طوسی را. هر که ده خصلت شعار خود سازد؛ **انجام:** الهی اگر خارم از بوستانم اگر گلم در نظر دوستانم
خط: نستعلیق خوش، کا: محمد محسن هروی خوشنویس، تا: قرن ۱۰؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی متن و حاشیه، جلد: تیماج مشکی سوخت با لچک و ترنج [نشریه: ۳-۱۴۰]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۹۲/۳۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۹۶ص (۳۳۴-۴۲۹ هامش) [ف: ۵-۴۳]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۵۷۳/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** الهی بحق آنکه ترا حاجت نیست رحمت کن بر آنکه او را حجت نیست.
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با سر لوح زیبای مذهب، کتیبه مکتب خراسان، مجدول، وقف نامه «محمد علی» که این نسخه را بر فرزندش خواجه عبدالله وقف کرده است به سال ۱۲۳۵ق همراه مهر «عبده الراجی محمد علی» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، ۶گ (۳۴-۳۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۲۹-۲۷۳]
۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۱۸۲۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** سعادت دنیا و آخرت در دست دانا دان از نادان دامن درکش انشاء الله توفیق رفیق باشد.
آغاز نسخه با پندنامه خواجه عبدالله انصاری مطابقت دارد بنابراین آنچه در فهرست به نام نصایح لقمان آمده صحیح نیست، حاوی بعضی از سخنان و نصایح و مواعظ اخلاقی از خواجه نظام الملک طوسی است؛ خط: نستعلیق ممتاز، کا: علی سلطانی، تا: ۹۳۵ق، جا: بخارا؛ مجدول، با کتیبه مذهب زمینه لاجوردی بسیار عالی طرح کار هرات؛ مهر: علی اکبر بن الحسینی، محمد رضا الحسینی، منشی الممالک، حسین بن هدایت الله، مشیر السلطنه؛ کاغذ: متن و حاشیه شده متن خانبالغ نخودی رنگ حواشی اصفهان، جلد: مقوای روکش چرم مشکی ساغری مجدول کمند دار زرین، ۱۸ص، ۷ سطر، قطع: ربعی، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۷-۷۶۴]
۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۴۷/۴
آغاز: فرزند با حق بصدق باشد با خلق بانتصاف با نفس خود؛ **انجام:** و کار دنیا مکن در مسجد آب دهن میانداز
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای

مقوایی، ۴ص (۹۸-۱۰۱)، اندازه: ۹/۸×۱۸/۷سم [ف: ۵-۶۶]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۵۹۶/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** از نادان دامن درکش ان شاءالله تعالی حق سبحانه و تعالی توفیق رفیق گرداند بحرمة محمد و آله الامجاد

خط: نستعلیق، کا: عنایت الله، تا: ۱۰۸۶ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۲۷۸-۲۸۰)، ۱۵ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۹-۱۴۴۰]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۰۳/۳-ف

نسخه اصل: نافذ پاشا ش ۱۰۵۹؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۰۸۷ق؛ ۲گ (۱۸۰ر-۱۸۱پ) [فیلمها ف: ۱-۵۰۹]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۵۹۸/۴

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: ۱۰۹۲ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۲گ (۱۹-۲۰)، ۱۷ سطر (۱۱×۱۸/۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۹/۵×۲۴سم [ف: ۱۶-۶۴۷]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۴۱/۱۱۶

آغاز: خواجه عبدالله انصاری رحمة الله علیه می‌فرماید که عاشق خدا باش نه بسته هوا. نقل است که روز جزا پرسیده شوند هر چه مستوجب آن باشند

از سخنان خواجه عبدالله انصاری؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: پنج‌شنبه ۲۰ شوال ۱۱۱۷ق، جا: مشهد مقدس؛ کاغذ: چند نوع بیشتر شرقی نخودی آهار مهره، جلد: میشن مشکی عطف جرم قهوه‌ای، ۱ص (۷۰۲)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۱/۲۹-۱۰۵]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۵۳۴/۱۱

خط: نستعلیق، کا: قزوینی کلوسجودی، محمد معصوم، تا: ۱۱۶۴ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای زرکوب ترنجی سوخت مقوایی، ۱۳ سطر (۶×۱۳)، قطع: بغلی، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱۶-۶۱۳]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۳۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** من سگ صفت و سنگدل از همت تو ×× نومیدنیم که سنگ و سگ را باراست.

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز یک‌لا، ۱۴گ، ۱۰ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳-۴۵۸]

۱۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۷۹۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** گذشتن از خود رسیدن به حق دان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی شکری رنگ آهار مهره، جلد: تیماج سبز، ۴گ (۱-۴ر)، ۶ و ۱۶ سطر، قطع: جیبی، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۱۳-۱۷۳]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۱۲/۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز زرکوب مقوایی، ۵گ (۲پ-۶پ)، اندازه: ۱۲×۱۳سم [ف: ۹-۸۸۹]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۴۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** خجل و شرمسار کردی توفیق و رفیق باد.

خط: نستعلیق و شکسته خوش، کا: معصوم بن محمد گرمرودی، تا: ۱۲۴۰ق؛ اوراق دارای کمند، مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نباتی آهار مهره، جلد: تیماج ماشی یک‌لا جدول بندی به زر، ۴۶گ [ف: ۱۷-۵۲۷]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۷۹۵/۶

آغاز: دنیا همه تلخ است بسان زهره ×× خصمی است که در جگر نشاند دهره

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن حاجی تراب شیرازی، تا: ۱۲۳۹-۱۲۴۰؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۴گ (۱۳۴ر-۱۴۷ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۵-۱۸۲]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۴۸۲/۱

آغاز: نصایح عبدالله انصاری. بسمله. و به نستعین، این چند کلمه ایست از نصایح و اشعار ندیم بارگاه حضرت جباری خواجه عبدالله انصاری ... رباعی: ای ز دردت خستگان را بوی درمان آمده ×× یاد تو مر عاشقان را مونس جان آمده ... الهی دلی ده که در کار تو جان بازیم و جانی ده که کار آن جهان سازیم؛ **انجام:** فرقه بی گبر و فرو و زمره دل ساده اند. این نسخه سخنهای خوش دلخواه است، پیوسته نصیب آگاه است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دو شنبه ۱۸ جمادی الاول ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی، ۱۴گ (۱پ-۱۴ر)، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳-۳۴۳۰]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۶۸/۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد پیر هراتی عبدالله انصاری قدس سره میفرماید هر که این ده خصلت را شعار خود سازد در دنیا و آخرت کار خود سازد؛ **انجام:** الهی عمر بر باد کردم و بر تن خود بیداد کردم الهی تو عمر طویل بده قائم آل محمد صلی الله علیه و آله ظهور فرماید آمین یا رب العالمین تم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱ رجب ۱۲۵۱ق؛ جلد: تیماج مشکی مجدول، ۴گ (۶۹پ-۷۳پ) [ف: ۳۷-۴۳۵]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۳۴۳/۱۲

آغاز: نصایح عبدالله انصاری. بسمله. و به نستعین، این چند کلمه ایست از نصایح و اشعار ندیم بارگاه حضرت جباری خواجه عبدالله انصاری ... رباعی: ای ز دردت خستگان را بوی درمان آمده ×× یاد تو مر عاشقان را مونس جان آمده ... الهی دلی ده که در کار تو جان بازیم و جانی ده که کار آن جهان سازیم؛ **انجام:** فرقه بی گبر و فرو و زمره دل ساده اند. این نسخه سخنهای خوش دلخواه است، پیوسته نصیب آگاه است.

نصایح و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه محرم ۱۲۵۵ق، ۳گ (۴۷ ر - ۴۹پ) [مختصر ف: ۸۶۰]

۲۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۰۷۰/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة علی نبیه محمد صلی الله

علیه و آله؛ **انجام:** فرقه ای بی کبر و فر و فرقه ای دل ساده اند
خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن احمد کتابفروش، تا: ۱۲۶۹ق، جا: مدرسه اکبریه لاهیجان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۴۵پ-۵۳ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [مؤید: ۳-۷۴]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۷۳۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** بتعظیم سلطان غره مشو بد کس پیش او مگوی بقضا رضا ده.
خط: نستعلیق خوش جلی، کا: عبدالله حسینی، تا: ۱۲۸۶ق؛ مصدر به ترجمه چهل حدیث جامی (۸۱۷-۸۹۸ق)، مجدول، دارای سرلوح منقش و مذهب، دارای کمند؛ واقف: محمود قهرمانی، تیر ۱۳۶۳؛ ۷گ، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۱۷-۶۳]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۹۱۷/۲
خط: نستعلیق، کا: رضای قاجار، تا: ۱۰ رجب ۱۲۹۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، عطف تیماج تریاکی، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، قطع: جیبی، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۱۶-۱۵۲]

۲۳. همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه: ۴۰/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [نشریه: ۵-۳۷۷]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۷۰۵
آغاز: بیک چشم از تو قانع نیستم؛ **انجام:** ما در خاک تیره و شما در خواب غفلت
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۷۸۵/۷
آغاز: الهی چون توانستم ندانستم و چون دانستم نتوانستم ای اهل جاه ببازار و بمسجد بی گاه؛ **انجام:** این مذهب خواجه عبدالله انصاریست دنیا را اگر دوست میداری بده تا بماند و اگر دشمنم میداری بده تا نماند.
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری رنگ، جلد: تیماج خرمائی طلاکوب، ۳ص (۵۹-۶۱)، ۲۳ سطر، قطع: نیم خشتی، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰-۲۸]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۸۳/۱۰-ف
آغاز: اذا دخل عنده قال: دل کوش و عیب پوش
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مراد ملا ش ۱۷۹۶؛ ۹گ (۲۴۵-۲۵۳) [فیلمها ف: ۱-۴۹۱]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۴۶/۳-ف
نسخه اصل: بادلیان 2691) 37 e و ۲۶۸ و ۲۶۸۱)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۵۷۰]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۲۳۶/۳۹-ف و ۱۳۳۸/۳۹-ف
نسخه اصل: بادلیان Add. 69 اوزلی (ش ۱۲۴۱)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۵۸۵]

۲۹. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه: ۳۶۱/۲
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد این سخنانیست که حضرت قطب الاوتاد الشیخ الکبیر ... در هر بابی فرموده اند تا هر کس از سخنی در خور مشرب خود بهره گیرد فی حق اهل الدنیا و احوالنا، رباعی: دنیا همه تلخست بســـان زهره ×× خصمسیت که در جگر نشانده دهره / انکس که ازو گرفت امروزنصیب ×× فردا ز بتول حق ندارد بهره. ای درویش بدانکه دنیان جهان غرورست و شهرستان شرور است عنا آن غر پیشه است؛ **انجام:** بنهجی سؤال کردند که درویشی کدامست فرموده درویشی خاکیست پخته آبکی برو ریخته نه کف پا را ازو دردی ونه پشت پا را از او گردی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف مخ]

۳۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۶۹۴/۷۹
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی و فستقی؛ جلد: تیماج عنابی، ۳ص، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱-۵۴۹]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۵۲۳/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** از نادان دامن درکش
خط: نسخ، کا: مذنب شاعر، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی مقوایی، ۳ص (۵۱-۵۳)، ۱۰ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۹-۱۳۲۰]

۳۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۸۸۷/۱۰
آغاز: نسخه: بسمله، شیخ بنظام الملک نوشته است: که ای عزیز زندگی تو وقتی از مرگ به بود که تا به یازده خصلت مخصوص گردی.؛ **انجام:** علم آن بود که حق سبحانه و تعالی در دل بنده مومن ریزد.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۹۵ر-۱۰۰ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲-۱۵۱]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۷۵/۷
آغاز: اذا دخل عنده قال: دل کوش و عیب پوش
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۳۶پ-۳۷ر) [ف: ۳۷-۴۴۳]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۵۶۶/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی، ۱ص (۳۴)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۵)، قطع: بغلی، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۶-۶۳۱]

● پندنامه = نصایح = ولدنامه = پسرنامه / شعر / فارسی
pand-nāme = nasāyeh = valad-nāme = pesar-nāme

عطار، محمد بن ابراهیم، ۵۳۷؟-۶۲۷ ؟ قمری
‘attār, mohammad ebn-e ebrāhīm (1143-1230)

منظومه اخلاقی است بر وزن مثنوی مولانا اثر مشهور شیخ فرید الدین محمد عطار نیشابوری که در حدود ۸۵۰ بیت است و بیش از هر کتاب دیگر عطار به طبع رسیده و به عربی و ترکی و هندی نیز ترجمه شده است. نام این منظومه در برخی نسخه‌ها «ولدنامه» است، ولی به این نام معروف نیست، امین احمد رازی نیز در تذکره هفت اقلیم «ولدنامه» ذکر کرده و حاجی خلیفه در کشف الظنون «پسرنامه» نوشته است. اختیار این نام از آنجاست

که در این مثنوی ابیات زیادی خطاب به پسر وجود دارد و عطار هم در سایر منظومات خویش از آن نامی نبرده است. از این رو بعضی «ولدنامه» نوشته‌اند و برخی «پسرنامه» ولی آنچه معروف است «پندنامه» است. در این مثنوی هم عطار مانند سایر مثنوی‌های خود به مدح خلفای سه گانه و ستایش ابوحنیفه و شافعی پرداخته و تسنن خود را ثابت کرده است، ولی ناشران به منظور این‌که وی را شیعه وانمود سازند ابیات مزبور را حذف کرده‌اند. ابیات محذوفه این است که در دنبال نعت سیدالمرسلین آمده است: آنکه شد یارش ابابکر و عمر ×× از سر انگشت او شق شد قمر / آن یکی او را رفیق غار بود ×× و آندگر لشکرکش ابرار بود / صاحبش بودند عثمان و علی ×× بهر او گشتند در عالم ولی / آن یکی کان حیا و حلم بود ×× و آندگر باب مدینه علم بود / آن رسول حق که خیرالناس بود ×× عم پاکش حمزه و عباس بود. در مناقب ائمه دین رضوان الله علیهم اجمعین: آن امامانیکه کردند اجتهاد ×× رحمت حق بر روان جمله باد / بوحنیفه بود امام اصفیا ×× آن سراج امتان مصطفی / باد فضل حق قرین جان او ×× شاد بادا روح شاگردان او / صاحبش بویوسف القاضی شده ×× وز محمد ذوالمنن راضی شده / شافعی ادریس و مالك با زفر ×× یافت زیشان دین احمد زیب و فر / روحشان در صدر جنت شاد باد ×× قصر دین از علمشان آباد باد. در فصل تفرید و تجرید تخلص خود را تلویحاً چنین آورده است: هر که گرد کوره انگشت گشت ×× جامه از دودش سیاه و زشت گشت / وانکه با عطار می‌گردد قریب ×× او همی یابد ز بوی خوش نصیب. (گلچین معانی)

عنوان‌های آن عبارتند از: در منقبت ائمه، در عذر گناه، در مذمت نفس اماره، در سبب نجات، در بیان فضیلت ذکر، در بیان سلوك با مردم، در بیان علامات مدبری، در بیان احتراز کردن از چهار چیز.

آغاز۱: حمد بیحد مر خدای پاك را ×× آنکه ایمان داد مشت خاك را / آنکه در آدم دمید او روح را ×× داد از طوفان نجات او نوح را

۲. ابتداکردم بنام کردگار ×× خالق خلق از صغار و کبار

انجام: ۱. گر بخوانی ور برانی بنده ایم ×× هر چه حکم تست از آن خرسنده‌ایم / رحمت حق باد بر روح آن کسی ×× کین نصایح را بخواند او بسی

۲. هر که اینها را بداند عاقل است ×× و آنکه اینها کار بندد کامل است / در جوار انبیا دارالسلام ×× همنشین اولیا باشد مدام / چون ندارم در دو عالم جز تو کس ×× هم تو میباشی مرا فریاد رس

چاپ: ایران، سنگی، بدون تاریخ، وزیری، (صص۱۴۷-۱۸۴)؛ کانپور، سنگی، ۱۳۲۳، وزیری، ۸۴ص(صص۱-۸۴)

[نسخه‌های منزوی ۲۶۹۷/۴ و۳۲۷۷ و ۲۷۰؛ الذریعة ۲۰۰/۳؛ فهرستواره منزوی ۴۶۳/۱۰]

شرح و حواشی:

۱- سعادت نامه؛ شمعی برزینی، مصطفی (-۱۰۰۰)

۲- پندنامه (ترجمه)

۱. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۰۴/۲۱-ف**

نسخه اصل:بادلیان Land Or. 224؛ خط: نسخ، کا: درویش حسن، تا: جمعه پایان ربیع الثانی ۸۸۶ق؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۵۳]

۲. **تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۵۷۵/۵**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول [نشریه: ۷-۲۱۱]

۳. **تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه: ۵۵/۲**

خط: تعلیق، کا: امرالله بن حاج شیخ اویس نخجوانی، تا: ۹۰۱ق [نشریه: ۱-۱۵]

۴. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۵۹۹/۷**

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** هر که آرد این وصیتها بجای ×× در دو عالم راحتش بخشد خدای

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی بوم نارنجی با گل کوکب الوان، ۱۸گ (۷۳۹-۷۵۶)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۸-۳۳۶]

۵. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۲۸۲/۲**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: استانبولی، جلد: مقوا عطف پارچه، ۴۶گ (۱۲پ-۵۷پ)، ۹ سطر (۴/۵×۸)، قطع: بغلی، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۱۷-۳۳۹]

۶. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۶۱۳/۲**

آغاز: گر بهر چوبی کنی دندان خلال ×× بینوا گردی و افتی در و بال؛ **انجام:** هر که آرد این وصیتها بجای ×× در دو عالم راحتش بخشد خدای

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ کنار و عطف تریاکی درون تریاکی، ۴۷ص (۱-۴۷)، ۱۱ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۹-۱۴۷۴]

۷. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۹۷۲**

خط: نستعلیق بسیار خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۴۸ق؛ که عماد الکتاب در سال ۱۳۴۲ آن را از میر عماد نشناخته است و یادداشت دیگری را باطل کرده، به علت آنکه بیست سال پس از میر عماد کتابت شده، مجدول، با یک سرلوح مذهب؛ تملک: آقا میرزا محمد گلپایگانی با مهر «محمد البهائی مورخ ۱۲۹۵» (بیضی)؛ کاغذ: کاغذ دولت آبادی، جلد: میشن قرمز، ۳۱گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۷/۴×۲۶سم [ف: ۲-۶۸]

۸. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۸۰۵**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی ترنجی مقوایی، ۴۰گ، ۱۱ سطر (۵/۵×۱۱)، قطع: بغلی، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۷-۴۸۶]

۹. **شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه: ۱۶/۴**

آغاز: برابر۱

در فهرست نام مؤلف نیامده و به استناد آغاز آن تعیین گردید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در آغاز آمده: «کتاب نصایح الولد مولانای روحی علیه الرحمه»؛ ۲۹گ (۴۳پ-۷۱پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۸/۵سم [ف: ۳۳]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۴۹/۵

آغاز: برابر۲

در حدود هشصد بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۶ق؛ ۱۷ص (۲۷۵-۲۹۱) [ف: ۳-۴۰۵]

۱۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۶۸۵/۲

آغاز: برابر۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: مرحوم ذوالریاستین مورخ ۱۳۵۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۶گ (۳۱پ-۶۶پ)، قطع: رقعی، اندازه: ۱۱×۱۸سم [نشریه: ۱۳-۶۵]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۶۶۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: استانبولی، فاقد جلد، ۲۳گ، ۲۴ سطر (۱۰×۱۶/۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۷-۴۴۷]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۳۹۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح مذهب؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۳۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۳سم [ف: ۲-۶۹]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۳۹۶/۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سبز، ۴۴گ (۳۹ر-۸۲ر)، ۹ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۸سم [ف: ۸-۳۲۸]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۶۲۸/۶

خط: نستعلیق، کا: ملا شریف پسر محمد کریم مزاری، تا: ۱۸ جمادی الاول ۱۲۲۳ق، جا: هند هزاری بلخ؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۲۰گ (۶۴پ-۸۳پ)، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۶)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۷-۴۳۹]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۵۶۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۱

خط: نستعلیق، کا: احمد حامد مشهور به نظیف زاده، تا: اواسط محرم ۱۲۲۷ق؛ با سرلوح زرین، مجدول، در ابتدای نسخه معرفی کاتب و تاریخ وفات او که ۱۲۴۸ بوده آمده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه مشکی مقوایی، ۲۷گ، ۱۸ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۱۲-۲۵۲]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۸۰/۹

انجام: پند گیرند این نصیحت را بجان ×× در دو عالم راحتی بخشد بدان / ور نیاری این نصیحت را بجای ×× دور مانی بیکشی نو از خدای

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق؛ کاغذ: فرنگی پوسیده، جلد: تیماج، مشکی، مقوایی، ۴۷ص (۱۷۷-۲۲۳)، ۱۷سطر کامل (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۶-۱۰۹]

۱۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۳۳۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۱

خط: نسخ، کا: سید احمد معروف به خواجه موسی نکاتی، تا: ۱۲۴۲ق، جا: قصبه یوزغادی؛ مجدول؛ محشی؛ جلد: معمولی، ۳۳گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [مؤید: ۳-۲۷۶]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۶۸۶/۲

خط: نستعلیق ترک، کا: سید عبدالصمد عصمت فرزند سید ولی زاده سلیم، تا: چهارشنبه ۲۳ شوال ۱۲۵۰ق؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج قهوه‌ای زرکوب مقوایی با لولا، ۲۲گ (۱۱پ-۳۲پ)، ۱۹ سطر (۷×۱۳)، قطع: بغلی، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۷-۴۵۱]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۰۲۲

آغاز: آنکه در آدم دمید او روح را ×× داد از طوفان نجات او نوح را؛ **انجام:** هر که آرد این وصیت ها بجای ×× در دو عالم راحتش بخشد خدای

خط: شکسته نستعلیق، کا: لاجوردی، شکرالله بن حسن، تا: غره جمادی الاول ۱۲۷۱ق، جا: تهران؛ افتادگی: آغاز (بیت اول) و انجام (سیزده بیت)؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: فرنگی الوان و آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۳۶گ، ۱۲ سطر (۶×۱۲/۴)، اندازه: ۱۱/۳×۱۹/۷سم [ف: ۷-۲۲۸]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۰۶/۱

آغاز: برابر۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۵ق؛ با سرلوح ظریف و زیبا، مذهب، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج سبز یشمی، ۵۳گ، ۱۱سطر، اندازه: ۱۲/۳×۱۹/۸سم [ف: ۴۱-۱۶۸]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۲۷۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۱

خط: نستعلیق، کا: محمد جواد، تا: ۲۷ شوال ۱۲۹۷ق؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: کاغذ آهار مهره فرنگی، جلد: میشن قرمز لایی و مجدول، ۴۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۲/۴سم [ف: ۲-۶۸]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۴۲۳

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** الهی عاقبت محمود گردان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۸ق؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج ضربی، ۱۱ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۲۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۹۷۵/۷-۱۵/۲۱۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** چون ندارم دردو عالم جز تو بس ×× هم تو می‌باشی مرا فریاد رس / هر که خواند دعا طمع دارم ×× زانکه من بنده گنه کارم

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۸ رمضان ۱۳۰۳ق؛ جلد: مقوا مشکی روغنی با ترنج و سرترنج با جدول زر، ۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۶۶۷]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۱۷۰

خط: نستعلیق، کا: درویش محمد ابراهیم بهلول ذهبی پسر آقا

مشهدی محمد رضا، تا: چهارشنبه ۲۵ رجب ۱۳۰۹ق، به دستور آقا کربلایی علی صحاف تبریزی؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج مشکی، ۶۵گ، ۷ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳-۳۱۳۷]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳/۱۵۹۸۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۲

خط: نستعلیق خوش، کا: سید بهاءالدین حسین ولد مقرب الخاقان آقا میرزا سید رضی مستوفی، تا: ۲۷ ربیع الثانی۱۳۱۲ق، جا: قریه جهره از توابع بلوک خنج از محال فارس؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج سرخ،۴۵گ(۲۱پ-۶۵پ)،۱۱سطر،اندازه:۱۱×۱۸سم[ف:۴۴-۱۶۹]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۸۹۲/۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** این مبارک نامه را کردم تمام ×× بعد از آن دیگر نگویم، والسلام / هر که آرد این وصیتها بجای ×× در دو عالم رحمتش بخشد خدای

خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد نجار التجار، تا: ۱۳۱۶ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: کاغذ سبز ضربی، ۱۸ سطر [ف: ۹-۹۰]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۶۰۷/۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۱

۶۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: محسن فرزند ملا حسینعلی خوشنویس، تا: ۱۳۳۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ترنج و سرترنج و لچکی منگنه، ۷۰گ (۹۷-۱۶۶)، ۱۲ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۲/۵سم [ف: ۸-۳۴۴]

۲۹. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۴۸۴/۲

خط:نسخ و نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛راسته و چلیپا؛قطع:خشتی[ف: ۱۱۰]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۵/۱۹

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** هر که این نسخه کند تکرار ×× با دل و جان در آورد از کار

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۲۹گ (۸۶پ-۱۱۴ر)، ۱۶سطر [ف: ۳۷-۳۹۵]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۸۹/۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** شاد گر داری درون خسته را ×× باز یابی جست درب بسته را / هر که دارد این وصیت ها بجای ×× در دو عالم راحتش بخشد خدای

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، قهوه‌ای، عطف تیماج، ۳۰گ (۷۵ر-۱۰۴ر)، ۱۵ سطر [ف: ۳۶-۳۲۳]

۳۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۸۱۹/۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** آنکه در آدم دمید او روح را ×× داد از طوفان نجات او نوح را

خط: نسخ، کا: یحیی، بی‌تا؛ یادداشتی از یحیی حسینی قندهاری مورخ ۱۸ محرم ۱۰۳۳؛ اهدایی: وزیری؛ جلد: مقوایی با تیماج قرمز، ۲۱گ (۸۹-۱۰۹)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲-۶۹۶]

۳۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۸۰/۱-۴/۱۵۰

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛۳۴گ (۱پ-۳۴ر)، ۱۳ سطر [ف: ۲-۶۶۷]

۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۸۲۶۵

آغاز: مطابق نسخه ۸۲۶۲ ملی؛ **انجام:** منزلت دور است و بارت بس گران ×× کوششی کن پس نمان از دیگران

در تطبیق با نسخه چاپ سنگی شماره ۶-۶۷۱۴ ابیات برگ آخر این اثر مربوط به بند «در بیان فقر» است که در نیمه اول نسخه آمده؛ خط: نستعلیق بد، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی سبز، عطف تیماج سرمه‌ای، ۸گ (۱۸-۲۵پ)، ۱۳ و ۱۴ سطر (۱۰×۱۹- ۱۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۸سم [رایانه]

۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۵۵۳

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۳۴گ، اندازه: ۱۰/۴×۲۰/۱سم [رایانه]

۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۸۲۶۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** کین همه درها به نظم آورده است ×× غوطه ها در بحر معنی خورده است. انجامه: تمام شد نسخه شیخ عطار بروز جمعه بوقت چاشت در قریه رامور.

خط: نستعلیق بد، بی‌کا، بی‌تا؛ جا: قریه رامور؛ خریداری از بهزاد زارع؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی سبز، عطف پارچه سرمه‌ای، ۲۹گ (۲۲-۵۰)، ۱۵ سطر (۱۰×۱۹/۵) اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [رایانه]

۳۷. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه: ۶۳/۲

آغاز: بسمله-ذکر شیخ فریدالدین عطار علیه الرحمه و هو محمد؛ **انجام:** برابر۱

در آغاز دارای مقدمه ای است در احوال شیخ فریدالدین به نثر (از صفحه ۶۹ مجموعه تا اوایل صفحه ۷۸)، بعد از آن پندنامه عطار می‌آید؛ کا: علی اکبر، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: مقوایی رویه کاغذی الوان عطف تیماج تریاکی، ۹۱ص (۶۹-۱۵۹)، ۱۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰۳]

۳۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۳۲۵/۲-۵۶/۱۷۵

آغاز: برابر۱

خط: شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۹گ (۱۲۰-۱۴۸)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲-۶۶۷]

۳۹. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه: ۲۶/۳

کا: علی اکبر، بی‌تا [نشریه: ۷-۳]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۳۳۱/۳

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: نو، ۳۳گ (۳۲ز-۶۴پ)، ۱۶ سطر (۸×۱۵)، قطع: بغلی، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۶-۵۱۴]

● **پندنامه** / اخلاق / فارسی

pand-nāme

عبید زاکانی، عبیدالله، -۷۷۲ قمری

ʻobeyd-e zākānī, ʻobeyd-ol-lāh (- 1371)

در ۷ «باب»

آغاز: شکر و سپاس خالقی را که کثرت مخلوقات بر وحدانیت او دلیلی واضح و برهانی ساطع است.
[فهرستواره منزوی ۳۴۹/۶ آغاز از آنجا]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۲۹/۲۶-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۷۹۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۵ق؛ ۲گ (۲۴۱-۲۴۲)، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱-۴۱۳]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۴۲/۲
خط: نستعلیق، کا: حاج سید احمد لاهیجانی، تا: ۱۳۱۵ق، جا: همدان؛ کاغذ: فرنگی سفید و کبود و نخودی، جلد: تیماج کرمی زرکوب مقوایی، ۴گ (۱۷ر-۲۰ر)، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۲۱]

● **پندنامه** / اخلاق / فارسی

pand-nāme

شاشی، یحیی بن حسین، ق۸ قمری

šāšī, yahyā ben hoseyn (- 14c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۵۹۵/۲-ف
نسخه اصل: آلمان Or Quart 2132؛ کاتب = مؤلف، تا: پنج‌شنبه ۱۰ جمادی الثانی ۷۳۶ق؛ ۲۵گ [فیلمها ف: ۳-۷۶]

● **پندنامه = نصیحت نامه** / شعر / فارسی

pand-nāme = nasīhat-nāme

جامی، عبدالرحمن بن احمد، ۸۱۷-۸۹۸ قمری

jāmī, ʻabd-or-rahmān ebn-e ahmad (1415-1493)

قطعه‌ای است شامل ۹۴ بیت و برخی نسخه‌ها ۹۸ بیت در اندرز به فرزند خود که در پایان «یوسف و زلیخا»ی اوست.

آغاز: بسمله تولاک الله ای فرزانه فرزند ×× نگهدار تو باد از بد خداوند / زهر پندت دهاد آن بهره مندی ×× که وقت حاجت آن را کار بندی / مرا هفتاد شد سال و ترا هفت ×× ترا اقبال می‌آید مرارت

انجام: همان به کاندرین دیر مجازی ×× کند فضل خدایت کارسازی

[دنا ۶۴۴/۲؛ فهرستواره ۴۶۲/۱۰]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۹۷۸
خط: نستعلیق خوش، کا: میر عماد، تا: ۱۰۰۸ق، راسته چلیپا به صورت مرقع، با سرلوح مذهب و مجدول و هامش زرافشان؛ جلد: معرق طلا پوش ممتاز، ۱۳گ، اندازه: ۱۳×۲۱/۹سم [ف: ۲-۶۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۲۰۳
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح، مجدول، مذهب؛ کاغذ: متن کاغذ خان بالغ شکری آهار مهره، جلد: میشن خرمایی تیره، ۱۱ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۶-۱۶۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۵۵۷
آغاز و انجام: برابر
۹۸ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد باقر خان قاجار، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، مذهب، با سرلوح مذهب مرصع؛ یادداشت نصر الملک مبنی بر اینکه نسخه متعلق به کامران میرزا نایب السلطنه بوده، به تاریخ ۱۳۴۰؛ کاغذ: مقوای فرنگی متن سفید و حاشیه آبی زرفشان، جلد: روغنی بوم زرشکی با گل کوکب و پرنده، ۱۰۱ص، ۱۰ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۸-۲۶۱]

۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۵۰۰
آغاز و انجام: برابر؛ مشق کرد از روی خط استاد الکل فی الکل میر عماد الحسنی خانه زاد حقیقی علینقی ۱۲۷۰
خط: نستعلیق بسیار خوب، کا: علینقی، تا: ۱۲۷۰ق؛ مجدول، مذهب، کمنددار زرین، یک سرلوح مذهب مرصع مزدوج ممتاز؛ مهر: حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، مشیرالسلطنه ۱۳۲۲؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره دولا، جلد: مقوای دولا روکش تیماج گلی رنگ مجدول کمنددار با ترنج و دو سرترنج و چهار لچکی مذهب، ۹ص، ۱۲ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۵/۹×۲۶سم [ف: ۳-۲۶۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۲۰۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تعلیق، کا: محمد باقر خان ولد مرحوم حاجی بیگلر بیکی، بی‌تا؛ مجدول، مذهب، با سرلوح متوسط؛ یادداشت مالک در تاریخ ۷ صفر ۱۲۸۵؛ کاغذ: متن کاغذ فرنگی آبی و حاشیه کاغذ فرنگی پشت گلی آهار، جلد: میشن آلبالویی داغ دار، ۹ص، ۱۱سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۶-۱۶۳]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۳۶۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوش، کا: محمد باقر خان قاجار، تا: ۱۳۰۴ق؛ با یک سرلوح مذهب، مجدول با کمند؛ کاغذ: کاغذ متن ترمه و حاشیه ترمه ختایی، جلد: میشن قهوه‌ای مغزی یشمی، ۷گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۳/۵سم [ف: ۲-۶۹]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۹۷۷
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر قاجار، تا: ۱۳۲۱ق؛ با سرلوح، مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۴گ، ۱۰ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱۶-۷۵۳]

۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۹۶۲/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** بحمد لله که بر رغم زمانه ×× به پایان آمد این دلکش فسانه
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین محمد شفیع، بی‌تا؛ ۵ص، ۱۵سطر،

اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳-۴۴]

● **پندنامه** / شعر، اخلاق / ترکی، عربی و فارسی

pand-nāme

نابی رهاوی، یوسف بن عبدالله، -۱۱۲۴ قمری

nābī rahāvī, yūsof ebn-e ʻabd-ol-lāh (- 1712)

با آن که متن اصلی به زبان ترکی است سرفصل‌ها و مطلع هر فصل در این نسخه معمولاً به زبان فارسی آمده است، ابیات فارسی همه حالت خطابی دارد و به نظر می‌رسد این منظومه را خطاب به فرزند خود سروده است. نمونه: ای چراغ طرب افروز امل ×× هبه حضرت حق عزوجل/ ای سهی سرو خیابان شهود ×× نو خرامنده بستان وجود / ای نهال چمن افروز ادب ×× ای فرح بخش دل و دیده آب. مؤلف که متولد روهای ترکیه است و مدتی را در ادرنه استانبول سپری نموده به شرح احوال خویش در این منظومه اشاره می‌کند و سپس مضامین دینی و اخلاقی می‌پردازد با این سرفصل‌ها: شکرنامه نابی افندی با خدای متعال جل شانه بدادن پسر، دعانامه و مدح برای پسر خویش و تعریف حسب حال، تعریف پنج ارکان اسلام و فضایلش بالتمام، اولا تعریف فضائل کلمه شهادت، ثانیا تعریف فضائل وضوء و شروط صلاه، ... در بیان فضیلت زکوه اموال، در بیان فضیلت علم شریف، در بیان صفت علم شریف، در بیان مح استنبول، در بیان ستایش نظر احسن الوجه بچشم اعتبار، در بیان مذمت سؤال، در بیان ترهیت هزل و فرح، در بیان حق نوازش همسایگان، در بیان حسن اخلاق، در بیان ترهیب من الحیل، در بیان تحریز از رمل، دربیان تحریز شرب خمر می، در بیان تحریز آرایش، در بیام تحریز از اعیان، در بیان تحریز من الذنب، در بیان ترغیب تماشای صنع باری، در بیان فی حق نظم و اشعار، در بیان ستایش صبر و تأنی، در بیان ستایش زاعت و منع، در مذمت اسراف و مدح اعتدال، در بیان تحریر قسام نائبی، در مذمت لعب و لهو، در بیان ترهیب از قضا در، در بیان مذمت کیمیا بدبخت، حکایت شوت، در مذمت سخن چین، در بیان طبیب حاذق، در بیان دعا و ختم کتاب.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۹۱۸

آغاز: دوشنوب عالمه قالیچه خاک ×× اوستنه دوندتپ قباب افلاک؛ **انجام:** چون ابوالخیر قونلدی نامک ×× خیر ایده حضرت حق انجامک.

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ذیحجه ۱۱۳۷ق؛افتادگی:آغاز؛ مصحح؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه‌ای، ۷۵گ، ابعاد متن: ۷×۱۱، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱/۴۷-۳۱]

● **پندنامه** / اخلاق / فارسی

pand-nāme

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲-۱۲۵۹ قمری

raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798-1843)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۹۶۵/۹

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: آهار مهره، جلد: تیماج زرشکی، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۱-۳۶۵]

● **پندنامه** / اخلاق / فارسی

pand-nāme

جهانگیر میرزا، ۱۲۲۲؟-۱۲۶۹ قمری

jahāngīr mīrzā (1807-1853)

مجموعه‌ای است از مواعظ و نصایح اخلاقی و حکیمانه در دوازده «پند» که هر پندی شامل یک حکایت می‌باشد.

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی خیر خلقه محمد و آله و اهل بیته الطاهرین المعصومین. اما بعد حکایتی است چند که بقلم شکسته بسته بطریق نصیحت و پند در سلک تحریر کشیده شده امید آنکه مطالعه نمایندگان را بهجتی افزاید و بصیرتی روی نماید و طلب مغفرتی برای مؤلف حاصل آید [دنا ۲/۶۴۴]

۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۹۳۷/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: حاج اقا سر کشیک آستانه قم، تا: ۱۲۸۹ق؛ یادداشت از علی اکبر فیض بر برگ آغاز: «این رساله پندنامه از نواب امیر زاده جهانگیر میرزای اعمی خلف مرحوم شاهزاده مینو و ساده عباس میرزای نایب السلطنه برادر پادشاه جنت آرامگاه محمد شاه که هم آن پادشاه چشم عالم بین او را حدقه بر کنده بود در ایام توقف در دار الایمان قم بر نگاشته بودند. چون خالی از مزه نبود آن را به خط مرحوم مبرور حاجی آقا سر کشیک سر کار فیض آثار نویسانیدم و انا العبد الاقل آلائم الخاسر علی اکبر متولی مزار خاقان خلد مکان فتحعلیشاه فی شهر رجب ۱۲۸»؛ ۵۶گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳-۱۵۲]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۸۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** پند دوازدهم در موعظه و نصیحت و نظر نمودن بمأل احوال خود چون ادیب فاضل بدیع الزمان همدانی را در مقامات خود درین باب مقاله مذکور بود و بسیار پسندیده آمد لهذا بطریق ترجمه ... بآن اکتفا نمودیم ... الی آخر.

خط: شکسته نستعلیق خفی خوش، کا: علیمحمد متحلص بحکیم، تا: رجب ۱۲۹۰ق، جا: قم؛ کاغذ: فرنگی لبه طلائی، جلد: تیماج دولا سورمه‌ای و لاکی، ۱۳۶ص، ۱۰ سطر، قطع: ربعی، اندازه: ۱۵×۲۲/۸سم [ف: ۷-۱۸۱]

● **پندنامه** / اخلاق / فارسی

pand-nāme

قاری، عبدالرحمن، ق۱۳ قمری

qārī, ʻabd-or-rahmān (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۵۵۵

آغاز: در بیان پند و نصیحت یکی بینی که اومست غرورست یکی مست جوانی پست دو روز پست؛ **انجام:** بکاهی نگران است از آن سبب زرد است

خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ضمیمه نسخه ش ۱۶۲۷۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با عطف و گوشه تیماج مزین به ترنج و دو سرترنج و حواشی زنجیره‌ای ضربی، ابعاد متن: ۱۶/۳×۸/۵، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۲×۲۰/۷سم [رایانه]

● **پندنامه = مثنوی عرفانی** / شعر، اخلاق / فارسی

pand-nāme = masnavī-ye ʻerfānī

مدهوش گلپایگانی، محمد صادق بن فتحعلی، ق۱۳ قمری

madhūš-e golpāygānī, mohammad sādeq ebn-e fath-ʻalī (- 19c)

مثنوی عرفانی، در چهار «باب»: ۱. المتقابلات؛ ۲. التنبیهات؛ ۳. مراتب العشق؛ ۴. الصفات المحمودة.

آغاز: بسمله آغاز همه کارها ×× بلکه کلید همه اسرارها / چون در رحمت برخم باز به ×× زان پسم از حمدله آغاز به

[دنا ۶۴۴/۲؛ نسخه‌های منزوی ۳۱۳۴/۴؛ فهرستواره منزوی ۴۸۹/۱۰]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۰۵۶/۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون خود بطمع در احتیاجند ×× پیوسته بخلق در لجاجند

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۰گ (۱۰۹پ-۱۳۸)، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۰/۱×۳۰/۷سم [ف: ۸-۱۸۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۱۷۴/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق، بی کاتب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ (۳۰-ر۵۳پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲۵-۱۷۹]

● **پندنامه** / شعر، اخلاق / فارسی

pand-nāme

افسر، محمد هاشم بن نورالله، ۱۲۵۷-۱۳۱۹ شمسی

afsar, mohammad hāšem (1878-1940)

آغاز: پند نامه افسر. انتخاب دوست: بروزگار جوانی بیازمای کسان ×× ببین فرشته خصالند یا که دیو و ددند

[دنا ۶۴۵/۲؛ فهرستواره منزوی ۴۶۱/۱۰]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۱۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا هست این خرافات بر عقل حکم فرما ×× افسر بساحت حق کی میتوان رسیدن

قطعات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی سبز، جلد: مقوا ابره مخمل سبز، ۱۵ص، ۱۸ سطر (۸×۱۶)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱۵-۴۱۱۳]

۲. مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه: الف-۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** جز آب تمیز بهر شستن میسند ×× خواهی تو اگر خوب در آئی از آب

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ در مقدمه نسخه شرح احوال شاهزاده افسر میرزا نقل از تذکره عبرت نوشته شده است و متن آن پندنامه و منظوم است و گویا آخر آن ناقص باشد. در ظهر صفحه عنوان نوشته شده است «بسمله تعالی حسب الامر حضرت اقدس و الا شاهزاده افسر دام اقباله برای استفاده عموم از طرف حضرت معظم له تقدیم قرائتخانه نادری گردید بتاریخ نیمه رجب المرجب ۱۳۵۰ امضاء ۴ / ۹ / ۱۰»؛ کاغذ: کاهی صیقلی سفید تیره، جلد: مقوای ساغری، ۱۵ص، ۲۰ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۸۱]

● **پندنامه** / اخلاق / فارسی

pand-nāme

آصف بن برخیا

āsef ebn-e barxīyā

از آصف بن برخیا مر فرزند خویش را.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۹۰۲/۱۱

آغاز: بسمله. چنین آورده اند که آصف ابن برخیا مر فرزند خویش را پند می‌داد و نصیحت می‌کرد؛ **انجام:** و بهر چیز از دوستان حاجت می‌خواهد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی غضربی مقوایی با پوشه، ۳گ (۱۹۱پ-۱۹۳ر)، ۱۲ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۱۶-۷۳۰]

● **پندنامه** / شعر، اخلاق / فارسی

pand-nāme

امان الله

amān-ol-lāh

منظومه‌ای است از وصایای انوشیروان خسرو ایران همان که بوذرجمهر حکیم وزیر بود را در ۲۳ کنگره گرد آورده است.

آغاز: یکی پادشه بودنوشیروان ×× جهان دار ودانا روشن روان / یکی تاج بودش عجب شاهوار ×× نمودی به خلق جهان روزبار

انجام: نمودم به تو جملگی بندها ×× که تا در نمانی تو دربندها /

بدین پندنامه نگه کن مدام ×× بدو کار کن روز وشب والسلام
[نسخه‌های منزوی ۲۶۹۶/۴؛ الذریعة ۱۹۹/۳؛ دنا ۶۴۵/۲؛ فهرستواره ۴۶۱/۱۰]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۹۰/۲
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: موزه بریتانیا ش ۱۶۷۲ (فهرست ریو ۷۷۶/۲)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد ادیب القاضی، تا: ۲۵ شوال ۱۱۸۵ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز ضربی، ۲۲گ (۲۱پ-۴۲ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۴-۱۶۴]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۷۷۷/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: پارچه، ۱۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۱-۳۰۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۸/۲-ف
نسخه اصل: راشد افندی ش ۱۲۸۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲ سطر [فیلمها ف: ۱-۴۵۰]

● **پندنامه** / شعر، اخلاق / فارسی

pand-nāme

ملافیروز فروغ دهر تاسپان دستور داراب

mollā fīrūz forūq-e dahr tāspān dastūr-e dārāb

حکایت شاه نظام و مسأله نظام و مماله دین، به کوشش سیروس آذرمی فرزند تیرانداز خدا مراد حسینی سلطانی، به نظم فارسی.
چاپ: چاپ چاپخانه بمبئی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۱۴۷-ف
نسخه اصل: چاپ چاپخانه بمبئی؛ بی‌کا، تا: اورمزد شهریور ۱۳۱۸ یا ۱ ژانویه ۱۹۴۹؛ ۲۵۸ص [فیلمها ف: ۳-۲۱]

● **پندنامه** / اخلاق / عربی و فارسی

pand-nāme

چهار رشته نگارشی است در موعظه و سلوک: اول نامه‌ای است عربی که حجة الاسلام ابوحامد محمد غزالی به شیخ ابوالفتح احمد بن سلامة لدممی نگاشته و با نام «وعظیه» دارای چند نسخه است و ضمن رسائل غزالی چاپ شده، آغاز آن: «قال الشیخ رحمه الله لقد بلغنی علی لسان من اثق با من حسن سیرة الشیخ الامام الزاهد حرس الله توفیقه و تشمیره فی مهم دینه ما قوی رغبتی فی مواخاته فی الله رجاء لما وعدالله عباده «المتحابین فیه»، انجام آن «و انا علی هذالاعتقاد علیه احیی و علیه اموت و علیه ابعث حیا انشاءالله تعالی و الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه محمد و آله و اصحابه اجمعین»؛ دوم مقالی است عربی در فقر و مکاید و غرور نفس از شهاب الدین سهروردی، که نسخه از آن با عنوان «العرفان» در مدرسه سپهسالار است و به شیخ اشراق نسبت داده شده، آغاز مقال: «قال الشیخ الشیوخ شهاب الحق والدین السهروردی رضی الله عنه سالنی بعض اصدقائی وفقهم الله عزوجل عن شرح الفقر و مکاید النفس و غرورها فقلت طفت بعض الدنیا و جربت الامور و رکبت العظام و صحبت الرجال» انجام: «و المواخاة مع ابناء الدنیا و کثرة المریدین و زیارت النسوان»؛ سوم گفتاری است عربی در آثار بد مناظره. جملات آغاز آن: «اعلم ان المناظرة الموضوعة لقصد الغلبة و اظهار الفضل و التشرف عندالناس و قصد المباهاة و للماراة و استمالة وجوه الناس هی منبع الاخلاق المذمومة» در آخر این مقال نوشته شده: «نقل هذا من خط نقل من خط ملك العلماء عمادالدین میان (کذ) سعدالله»؛ چهارم رساله‌ای در آداب سلوک از عبدالرحمان جامی عارف و شاعر نامی که با نام‌های «طریق خواجگان = نوریه = سررشته = پاس انفاس = طریق صوفیان = طریق توجه خواجه ها = شرایط ذکر = نقشبندیه = طریق واجب در معنی حضور» نسخه بسیار دارد. آغاز آن: «سر رشته دولت ای برادر بکف آر ×× وین عمر گرامی بخسارت مگذار».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۵۱۴
آغاز: قال الشیخ رحمه الله لقد بلغنی علی لسان من اثق به من حسن سیرة الشیخ الامام الزاهد حرس الله توفیقه و تشمیره فی مهم دینه ما قوی رغبتی فی مواخاته فی الله رجاء لما وعدالله عباده «المتحابین فیه»؛ **انجام:** و وجدان حلاوت عظیمه بر آن مرتب.
خط: نستعلیق، کا: عبدالحکیم (دو مقاله اول)، بی‌تا؛ واقف: خواجه شیراحمد؛ ۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۶-۳۹۵]

● **پندنامه** / اخلاق / فارسی

pand-nāme

غیر همانند:

۱. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه: ۲۶۸/۳
آغاز: در پندنامه خواجه نصیرالدین طوسی علیه الرحمه می‌فرماید که خود را بشناس و خدای خود را بشناس؛ **انجام:** هر که دو درم زعفران بخورد چندان بخندد که بیهوش شود
همان که در پایان اخلاق ناصری دیده می‌شود؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، ۸ص (۱۳۲-۱۳۹)، ۱۳ سطر (۸/۵×۹)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نشریه: ۳-۳۴۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲/۱۰۷۹۰
آغاز: داور داد آفرین کسری را زرین افسری بود بسنگ پنجاه من گوهر آذین ده پهلوی و بر هر پهلوی آن بند؛ **انجام:** آن جهان را بدین جهان مفروشید
ده (پهلوی) است دارای پندها و اندرزهای اخلاقی کوتاه منسوب به یکی از افسران کسری انوشیروان و بیشتر آنها درباره چگونگی مردم داری و نگهبانی اجتماع به کار آید؛ خط: نستعلیق خوش، کا: صدر الشعراء، تا: دوشنبه ۲۵ جمادی الاول ۱۲۹۰ق؛ مجدول به

زر و شنگرف و لاجورد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۰پ-۱۳پ)، اندازه: ۲۲×۳۴/۵سم [ف: ۲۷-۲۰۶]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۰۸۳/۱۰

آغاز: نصیحتی که یکی از اکابر بفرزند خود کرده است. بسمله. ای فرزند خدای را بشناس، و از خدا بترس و سخن باندازه

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ سپس بندهایی است به نظم و نثر در همین زمینه از کتاب‌هایی گوناگون؛ جلد: میشن قهوه‌ای روشن ضربی، ۱۰گ (۵۱پ-۶۰پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۸/۳سم [ف: ۸-۱۹۱]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۰۹۶۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۸۶۶

آغاز: و علیه السلام ظاهر شد؛ **انجام:** آنحضرت صبر نمود تا آنکه خلافت

مشتمل بر چهل اشراق. در تمام عناوین مجالس، آیه «و استعینوا بالصبر و الصلاة» دارد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر «یا امام حسین»؛ اهدایی: حاج شیخ علی اکبر مهریزی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج زرد، ۱۵۴گ، ۱۱ سطر (۱۱/۵×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۵-۱۸۲۶]

۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۸۰۴/۷

آغاز: همی خواهم که من از نوک خامه ×× نگارم صورت این پندنامه

خط: نسخ مایل به نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری عطف وگوشه ها تیماج قرمز، ۸ص (۶۹-۷۶)، ابعاد متن: ۱۰×۱۵، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵-۱۸۰۲]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۶۷/۲۱

پندهایی عارفانه؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: آبی رنگ، ۳ص (۲۶۸-۲۷۰)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۵×۱۷/۱۰سم [ف: ۲-۷۲۸]

۸. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۸۸۷/۸

آغاز: بسمله، حمد له فرموده است که رستگاری آدم در آن است که به اندرون بیدار باشید و به بیرون نیکوکار؛ **انجام:** فرمود که رحم مبرید و حق به مستحق رسانید و همت بر کسب آخرت موصوف دارید.

پندهای اخلاقی و فلسفی آمیخته به عرفان است برای طی طریق عبودیت و کمال؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۸۹ر-۹۴ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲-۱۵۰]

● پندنامه انوشیروان = راحة الانسان / شعر / فارسی

pand-nāme-ye anūšīravān = rāhat-ol-ensān

بدیع بلخی، ق۴ قمری

badī'-e balxī (- 10c)

به گفته هدایت در «مجمع الفصح» از محمد فرزند محمود بدایعی بلخی (قرن ۴ق) و به نوشته نفیسی در مجله مهر نمی‌تواند از وی باشد زیرا سراینده، سروده‌ای از عنصری (سده ۵ق) را در کار خود آورده است. در هشتاد بند با سربندهای: مرگ را فراموش نکنید، دنیا را به نادانی مگذرانید، با اندوه کسان شاد مشوید، بر ریخته و سوخته غم مخورید، از بلای کسان عبرت گیرید، در کارها مدارا کنید، با کسی ستیزه و لجاج مکنید و ... و هر عنوان با ۴ بیت همراه است.

چاپ: تهران، ۱۳۱۲خورشیدی، سربی. در پاریس ۱۸۸۳میلادی، شارل شفر آن را به نام «راحة الانسان» چاپ کرده است. این چاپ مقدمه‌ای به نثر دارد که در آن سراینده نام خود را «شریف» یاد کرده است. به گفته نفیسی، شاید «شریف مجلدی گرگانی» باشد.

[فهرستواره ۴۹۲/۱۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۱۰/۱۵-ف

آغاز: دیباچه: شکر و سپاس آفریدگار هر دو جهان را به اضعاف ریگ بیابان و قطره‌های باران ... گفته آمد این کتاب ره توفیق خداوند اندر شرف مردمان و لفظ حکیمان و کتاب بزرگان و وصیت دانایان ... آغاز: سپاس از خداوند چرخ بلند ×× که در دل نگنجد ازو چون و چند / جهان آفرین کردگار سپهر ×× فروزنده پیکر ماه و مهر

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 5321. نام مؤلف به استناد فهرستواره منزوی ۴۹۲/۱۰ تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۰۱ق، جا: ابرقوه؛ ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۲۶]

● پندنامه انوشیروان / اخلاق / فارسی

pand-nāme-ye anūšīravān

[فهرستواره منزوی ۳۴۸/۶]

همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۷/۱۴۵۹۰

آغاز: چنین گویند کی نوشروان عادل را تاجی بود

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۵ جمادی الثانی ۷۲۱ق؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۳ص (۶۲۴-۶۲۶)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱-۹۹]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۳۴۳/۵

آغاز: چنین گوید که کسری انوشیروان عادل را تاجی بود و دوازده کنگره داشت و بر هر یکی پندی و نصیحتی بنبشته و هر هفته آن تاج بر سر نهادی

نسخه اصل: کتابخانه ملی بریتانیا -لندن ۵۳۲۱. در ۱۲ کنگره؛ بی‌کا، تا: ۸۰۱ق، جا: ابرقوه؛ مجدول؛ مصحح؛ ۶ص (۱۷۲-۱۷۷) [عکسی ف: ۶-۴۴۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۹۰۲/۱۰

آغاز: پندنامه انوشیروان عادل، بسمله، خداوند اخبار چنین گوید

که انوشیروان عادل را تاجی بود از زر سرخ مکلل کرده به جواهر قیمتی و آن تاج را بیست و دو گوشه بود، بر هر گوشه ای چند کلمه ای از حکمت نوشته؛ **انجام:** و هیچ توانگری نیست چون خود سندی و الله اعلم بالصواب
خط: نستعلیق، کا: محمد فاضل روضه ای، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی غضربی مقوایی با پوشه مخمل، ۸گ (۱۸۵پ-۱۹۲ر)، ۱۲ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۱۶-۷۳۰]

● **پندنامه انوشیروان** / اخلاق / فارسی
pand-nāme-ye anūšīravān
این کتاب در لابه‌لای خواب نامه واقع شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۵۲۲/۳
آغاز: در روزگار انوشیروان عادل هیچ چیز عزیزتر از حکمت نبود و هیچکس بزرکتر از حکیمان؛ **انجام:** کار به اخلاص کن و حیلت و قلب و دغل رها کن تا رستگار شوی
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول شنگرف؛ جلد: تیماج آبی، ۷گ (۸ر-۱۴ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۳/۵سم [ف: ۳۷-۲۳]

← پندنامه بزرگمهر ⩾ ظفرنامه

● **پندنامه به مهاذر فروخ برادر سلمان** / اخلاق / عربی
pand-nāme be mahāzar farrūx barādar-e salmān
محمد (ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل هجرت
mohammad, payāmbar-e eslām (570 -)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۰۹۰/۵
بی‌کا، بی‌تا؛ ۳ص (۲۷ر-۲۹ر) [ف: ۱۵-۵۵]

● **پندنامه جهانگیری** / عرفان و تصوف / فارسی
pand-nāme-ye jahāngīrī
شاید از میر اشرف جهانگیری سمنانی (-۸۰۸ق) و یا برگرفته از کارهای او باشد. که عبارات آغاز نسخه این گمان را تقویت می‌کند. برای نمونه و نشانی: با خداوندان نعمت کینه مورزید، از سلطان بر حذر باشید، با پادشاهان اگر چه نزدیک باشید دوری نمایید، هر که پادشاه نیست کامران نیست، هر که را فرزند نیست دل خوش نیست، هر که این هر سه نیست، هیچ غم نیست. در پایان «لطایف اشرفی» که حالات و گفته‌های همان جهانگیری سمنانی را در بردارد (مشترک ۳/۱۸۳۴) چند اثر کوتاه او آمده است. یکی هم به نام «حجة الذاکرین» معروف به «نصیحت نامه» و نسخه ما می‌تواند تحریری از همین کار سمنانی باشد. (احمد منزوی)

[الذریعه ۲۷۰/۲۳ «موعظه جهانگیری»؛ نسخه‌های منزوی ۱۶۹۶/۲ «موعظه جهانگیری»؛ مشترک پاکستان ۲۶۶۰/۴ «پندنامه جهانگیری»، همانجا ۱۸۳۴/۳ «لطایف اشرفی»؛ نشریه ۱۹۰/۸ نسخه بنیاد خاورشناسی فرهنگستان تفلیس، که در آنجا نیز نام مؤلف نیامده است؛ فهرستواره منزوی ۳۵۳/۶]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۷۴۹/۲
آغاز: پندنامه جهانگیری، شرح دستخط خاص شریف مبارک به مریدان بر آن لطف نمودیم که فرزندان کامکار و مریدان اخلاص شعار راجوکی بر آن لطف نمودیم که فرزندان کامکار و مریدان اخلاص شعار راجوکی به جوکی رسانند، که مضمون این را دستور العمل روزگار خود ساخته سرمایه سعادت جاوید داند. اینت بدانید که هر کسی ناپایدار است؛ **انجام:** سوگند دروغ نخورید این جهانرا.
خط:نستعلیق پخته،بی‌کا، تا: قرن ۱۲، ۲گ (۷۳ر-۷۴ر) [ف: ۲-۳۴]

← پندنامه داذبه ⩾ الادب الوجیز للولد الصغیر (ترجمه)

● **پندنامه غزالی برای شاه** / اخلاق / فارسی
pand-nāme-ye qazzālī barāye šāh
غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰-۵۰۵ قمری
qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059-1112)
چاپ: در۱۳۱۱شمسی درتهران در ۴۶ ص بغلی به چاپ رسید.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۱۶۶/۷
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف میشن، ۱۰گ (۱۴۴ر-۱۵۳ر)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۹-۸۶۳]

← پند نامه لقمان ⩾ صد پند
← پندنامه منظوم ⩾ نصیحت حکماء
← پند نامه یحیوی ⩾ اندرز نامه

● **پند و اصول دین و عرفان** / اخلاق / فارسی
pand va osūl-e dīn va ‘erfān
در پند و اصول دین و عرفان.

همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه: ۳۸/۲
بندهایی از چند رساله فارسی؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵-۳۷۷]

● **پند و اندرز** / اخلاق / فارسی
pand va andarz
تبریزی فراهانی، محمد بن ابراهیم، ق۱۲ قمری
tabrīzī farāhānī, mohammad ebn-e ebrāhīm (- 20c)
تاریخ تألیف: جمعه ۲۲ ربیع الثانی ۱۱۷۵ق

قطعه‌ای به نثر در پند و اندرز از محمد بن ابراهیم تبریزی فراهانی که به درخواست میرزا سید محمد نوشته است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۱۴۸/۳۰

کاتب = مؤلف، تا: ۲۲ ربیع الثانی ۱۱۷۵ق؛ ۵گ (۱۰۸ر-۱۱۲ر)؛ افتادگی: انجام [ف: ۳۸-۱۸۶]

● **پند و اندرز** / اخلاق / فارسی

pand va andarz

اصفهانی، محمد شریف بن عبدالحسین

esfahānī, mohammad šarīf ebn-e ʻabd-ol-hoseyn

رساله‌ای در آداب دینی و پند و اندرز، گرفته شده از آیات و احادیث اهل بیت علیهم السلام و حکایات تاریخی با اشعاری مناسب موضوعات. در چند «باب» است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۹۲۴/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد این رساله ایست در باب پند و نصیحت و موعظه و اشعار ملوک و حکایات و روایات چند؛ **انجام:** عواقب امور جمیع مسلمین را بروفق رضای خود گرداند بمحمد و آله الامجاد.

خط: نستعلیق، کا: احمد بن فتاح ایروانی قزوینی، تا: ۱۲۶۷ق، به دستور ولی اسدالله خان بن نجفقلی خان ایروانی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶گ (۶۵ر-۹۰پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۲۳-۱۰۰]

● **پند و اندرز** / مواعظ / فارسی

pand va andarz

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۵۹۸/۲۱

پندی از علی (ع) به فارسی و پندی از حکیمی و سخنی از انوشیروان و گفتار صوفیان درباره جن به عربی و نقلی از کشکول بهایی و از تفسیر کبیر؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: ۱۰۹۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۳گ (۹۶-۹۸)، ۱۷ سطر (۱۱×۱۸/۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۹/۵×۲۴سم [ف: ۱۶-۶۴۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۴۰۸/۵

آغاز: از لقمان حکیم برسیدند که از آدمیان داناتر کیست گفت: انک از مخالفت روزگار دلتنگ نشود؛ **انجام:** بایزید بسطامی فرمود که تفسیر قرآن جهار جیز است ... و مادر و بدر را خشنود کردن

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی ترنج و سر ترنج دار، ۴گ (۴۶پ-۴۹پ)، ۱۳ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷/۷سم [ف: ۴۳-۷۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۰۱/۳۱-طباطبائی

آغاز: من کلام بعض العرفاء. تقوی آنست که در قیامت هیچکس دامن تو نگیرد و جوانمردی آن که تو دامن هیچ کس نگیری

مضمون رساله بیان این نکته است که: فریب دنیا خود فریبی و از خود فریب خوردن است. نویسنده این شعر را از ظهوری در تأیید گفتار خود آورده و نیز سخنی از بابا افضل کاشی می‌آورد. شعر ظهوری این است: چه رحم است بر حال آن ناشکیب ×× که می‌بایدش خوردن از خود فریب؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج طلایی و با نقاشی گل و بوته، ۲۳۳گ، قطع: وزیری، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۲۳-۲۱۳]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۷۶۹/۲

آغاز: و من عمره الله ستین سنة فقد اعذر الیه فی عمره، اگر نه آنستی که سینه عمر آن خلاصه عصر عمره الله بألطافه؛ **انجام:** و ألطاف هر روز بر فزون بمنه و فضله.

پند و اندرزهای اخلاقی و عرفانی است که برای بزرگی نگاشته شده با تضمین بعضی آیات و احادیث کوتاه، به نثر ادبی و ابیاتی فارسی و عربی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره محرم ۱۰۸۹ق؛ افتادگی: آغاز، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۵۴ر-۶۳پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵-۱۸۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۳۴۱/۷

سخنان نصیحت آمیز است. نامبوب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۹ شوال ۱۱۸۲ق؛ کاغذ: فرنگی [ف: ۱۶-۲۵۳]

۶. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: ۴۶پ

آغاز: بسمله، کردگاری را بنده و پروردگاری را پرستنده ایم که از آشکاری و ظهور از دیده ها ناپدید و مستور است و از زیاد نزدیکی این همه دور است؛ **انجام:** معلوم گردد گاهی زمانه را چنین جوانهای بادانش و تیرهای در ترکش بوده است.

در آن این بیت‌ها آمده است: سحر گهان چو غراب شب شبه پیکر ×× ز روی بیضه بیضا به باختر زد پر / ز در در آمد ماهی به جلوه طاوس ×× به خنده مهر فزا و به غمزه جان پرور ... / چنانکه شادی جانها بود به خلعت جود ×× شوند حافظ جانش همی شبیر و شبر. نظم: از دست فتاده در خلایق همه شور ×× درویش و توانگر در پیشش عور؛خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، مجدول، مذهب، با سر لوح؛ کاغذ: آهار مهره، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۰۹۶]

۷. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه: ۶۷/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [نشریه: ۳-۲۲۳]

۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۷۴/۱۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۹ص، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۱-۵۲۲]

۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۵۴/۷
آغاز: نصایحی که تمیم ... بدانکه تمیم گفت از مصطفی (ص) شنیدم؛ **انجام:** و طعام که به جهت ایشان می‌فرستند بدیشان می‌رسد و بدان فرح و شادی می‌کنند.
در آغاز این رساله که دارای ۲۶ عنوان پند می‌باشد نام تیمم بن حبیب یاد شده و رساله را بدو نسبت داده است که وی از پیامبر شنیده و نقل نموده است؛ بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۶ص (۳۵۸-۳۶۳)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱-۸۰]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۸۵/۳-طباطبائی
آغاز: شخصی پسر خود را پند گفت که هیچ از سخنان رنگین و دلاویز ناصحان در تو اثر نمیکند؛ **انجام:** پایان: لابد باید یکی حکیمی حاذق ×× مملکتی را که شد مزاج پریشان
پند و حکایتی است برداشته شده از سخنان سعدی در گلستان و شعر و نثری از ابن یمین و غیره بر آن افزوده شده است؛ بی‌کا، تا: ۱۳۳۳ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای رنگ، ۳ص (۱۵-۱۷)، قطع: رقعی، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۳-۲۵۹]

۱۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: جنگ۴۸۲
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲-۷۹]

۱۲. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ف۳۹۲/۲
آغاز: بدانکه این چند سودمند دلبند است که لقمان حکیم به پسر خود وصیت کرد؛ **انجام:** پس اگر صورت را بدبیند باید که سیرت را بد نکند تا دوبدی در او جمع نشود-تمام شد
شامل چند اندرز و روایت است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴ص، ۱۶ سطر [ف: ۱-۳۶۹]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۵۵۷۶
آغاز: بسمله. درس اول. روزی بود که روز نبود جز روز افرین احدی نبود؛ **انجام:** اگر من عالم بشوم برای پدرم رحمت ایدی هم و اگر جاهل نمایم ... ایدی هم
شامل نود و نه درس که احتمالاً صد درس بوده که آخرین درس افتاده و هر درس شامل ده پند می‌باشد که مؤلف آنها را خطاب به خودش نوشته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه فاقد جلد می‌باشد و اوراق ابتدا و انتها نسخه جدا شده است؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۵۱گ، ۱۱ سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [رایانه]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۶۶۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۹۶]

۱۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۳۴۳/۲
رساله در نقل و گفتگویی به عنوان پند و اندرز، بین اویس قرنی و راهبی از رهبانان؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید-آبی، جلد: میشن مشگی و مقوا، قطع: خشتی، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [فهرست عراقی: ۱-۴۴۷]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۹۱۹
کتابی در پند و حکمت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۷×۲۱/۹سم [رایانه]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۱۳۲
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۱۵۷گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [رایانه]

● **پند و دعا** / بهائیت / عربی، فارسی

pand va do‘ā

ابتدا در این قسمت پندی است به فارسی و در آن خطاب است به اینکه جز در محل صدق در محل دیگر نباید نظر کرد و عاشقانه باید کوشید بعد دعایی به عربی است که از خداوند نصرت و یاری می‌جوید چه دنیا را پرفتنه می‌بیند.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۵۴۵/۴۰
آغاز: اول سخن دوست این است ای بلبل معنوی.؛ **انجام:** وانک علی کل شیء رقیبا.
بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، رویه کاغذی گل و بوته رنگی، عطف تیماج مشکی، ۲ص (۳۹۷-۳۹۸)، ۱۹ سطر کامل (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱۰-۶۶]

← پند و موعظه ⩤ اخلاق

● **پند و موعظه = هدایت نامه** / اخلاق / فارسی

pand va mo‘eze = hedāyat-nāme

نورعلیشاه، محمد علی بن عبدالحسین، ۱۱۶۰؟-۱۲۱۲ قمری

nūr-‘alī-šāh, mohammad ‘alī ebn-e ‘abd-ol-hoseyn (1747-1798)

گفتاری کوتاه در پند و اندرز. شاید هدایت نامه نامیده شده باشد. در آن آمده است: «این هدایت‌نامه‌ای است از کلب آستان ...»

[فهرستواره منزوی ۳۵۱/۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۵۸/۷
خط: نسخ، کا: محمد علی بن سید عرب حسینی، تا: ۱۲۳۱ق؛ ۱۱ص (۳۱۲-۳۲۲) [ف: ۳-۴۳۲]

● **پندهای اخلاقی = حکایات** / اخلاق / فارسی

pand-hā-ye axlāqī = hekāyāt

حکایات و داستان‌هایی از زندگی پیامبر اکرم (ص) و اولیای دین همراه با آیات و روایات.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۴۲۱

آغاز: چون [از جهت] ایمان بر همه کس سابق بود سبقتکم بالاسلام لا جرم ولایتش بر همه کس واجب گرداند؛ **انجام:** فاطمه عرض کرد که ابتا مرد اعرابی بر در خانه ایستاده.
مؤلف و عنوان نسخه نامعلوم است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوا، ۸۷گ، ۱۱–۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹/۶سم [ف: ۵–۷۴۷]

● **پندهای ارسطو** = **اندرزنامه ارسطو** / اخلاق / فارسی
pand-hā-ye arastū = andarz-nāme-ye arastū
ارسطو، ۳۸۴–۳۲۲ ؟ قبل میلاد
arastū (-384--322)
[نسخه‌های منزوی ۱۵۵۲/۵؛ که در آن دو نسخه در مجلس معرفی شده است]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۷۷۷/۹
کا:محمد کاظم،تا:۲۰ ربیع الاول ۱۱۱۴ق؛ چلیپایی؛ مجدول زرین و مشکی؛ جلد: گالینگور مشکی، ۳ص (۴۳–۴۵) [ف: ۳۷–۳۱۵]

← پندهای پنج گنج ⟵ خلاصه خمسه نظامی

● **پندیات شاه عبدالسلام** / اخلاق / فارسی
pandīyāt-e šāh ʻabd-os-salām
از «شاه عبدالسلام شاه مستنصر بالله امام زمان صلوات الله علیه» که بایستی اسماعیلی باشد. پندهای است با دید اسماعیلی، بخشبندی نشده.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۸/۸–عکسی
آغاز: اللهم یا مولانا ... پندیات شاه عبدالسلام شاه مستنصر بالله امام زمان صلوات الله علیه. خداوند زمین و زمان حضرت مولانا می‌فرمایند، که مؤمن آن است که حال واجبات را رسانید، رزق و روزی او را؛ **انجام:** و خنده کم کند، دایم خدایرا یاد.
نسخه اصل: نزد شادروان استاد محمد تقی مدرس رضوی بوده؛ خط:نسخ خوش،بی‌کا،بی‌تا؛ ۴ص (۱۴۹–۱۵۲) [عکسی ف: ۲–۴۷]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۳۵/۷
نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [فیلمها ف: ۱–۷۳۵]

← پوران سری بهاکوت ⟵ سری (شری) بهاکوت

● **پورنامه** / عرفان و تصوف، اخلاق / فارسی
pūr-nāmeh
تفرشی خسروی، محمد علی بن اسماعیل، ق۱۴ قمری
tafrešī xosravī, mohammad ʻalī ebn-e esmāʻīl (- 20c)
کتاب ویژه‌ای در توصیه‌های اخلاقی و عرفانی است با عناوین «ای پورمن» و «ای یگانه پورمن» و «ای فرزند». در نوشتن کتاب املای مخصوصی به کار رفته و فاصله‌گذاری‌های خاصی هم بین جملات و کلمات لحاظ شده است. وی در کتاب خود ادعاهای عجیب و گاه گزافی می‌کند و از رسیدن خود به حقیقت محمدی و عرش سخن می‌گوید. (حکیم، محمد حسین)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۹۲۱
آغاز: مقدس اس گوهر فروزاننده. ای آگاهی بخش دلهای روشن رو آوردم و توسل جستم در وسعت رحمانیت و حفظ ستر تو پس پناه ده مرا از تنگی و کسالت خلق؛ **انجام:** گوش فرا ده که از مطلب دور افتادیم. ای فرزند صاحب سر باش تا معدن وحی گردی. لب فرو بند و دم نگاهدار
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در ابتدای نسخه چنین نوشته اند: «این کتاب پورنامه است فرموده سیدنا و مولانا و حبیبنا و قرة عیوننا روحی و روح العالمین فداه جناب حاجی علوی صلوتنا و سلامه و علیك متوالیاً. علی العجاله بر حسب جزو پانزده جزو می‌باشد فی ۱۳۸»؛ جلد: گالینگور توسی، عطف تیماج مشکی، ۱۲۸گ، ۹ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۰–۴۹۸]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۹۴۱
آغاز: که مرکز آب است و مدتی هم در آن جا صبر و دوام لازم است تا خمیره نضج یابد پس می‌خرامی به سوی حیوان غیر ناطق که انسان است؛ **انجام:** دنیا را آب گرفت من و تو هنوز خشک لب و تشنه جگر ماندیم و به این واسطه نه ثمری از درخت عمر و نه نباتی از ارض وجود می‌روید
ترتیب صفحات به هم خورده مثلاً برگ اول کتاب به جای برگ ۲۵ قرار گرفته و برگ‌های قسمت‌های پایانی مربوط به ابتدای نسخه است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با خط خوردگی و افزودگی فراوان در متن و حاشیه. احتمالاً به خط مؤلف این نسخه پیش نویس کتاب است، بالای برخی صفحات نوشته اند: «صحیح است»؛ ۲۷گ، ۱۸ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲۰–۵۲۹]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۹۴۵
آغاز: مقدس است گوهر فروزاننده. مفرح و منزه باد هواهای هیاکل نورانی و قوائم زبر جدی پس از آن که فرمان رسید این بود که چه بسیار عالی و بلند است غرفات فردوس و چه بسیار صاف و روشن و روح پرور است هواهای آن؛ **انجام:** و قدرت و اختیاری بر کام و نفس خود نداده ام احدی را جز بر کام و نفس ایمنی یافتگان با درایت
این شماره شامل دو نسخه پیش نویس و پاکنویس کتاب است که با هم آمیخته شده‌اند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ خط‌خوردگی و افزودگی در متن و حاشیه دارد؛ ۲۵۵گ، ۹ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۰–۵۲۱]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۹۴۶
آغاز: خوشا شمار یافتگان به عدالت قدسی. خوشا حال کسانی

که یافتند بخشش و عطایای قدس عظیم را اگر چه بوده باشد کفی آب یا قرصی نان؛ **انجام:** بی شرمانه ژاژ و یاوه آغازیدند حتی رنگ نمودند دست و صورت خود را از خون حضرتی. می‌فرمایند آیا چه گرفته است ای قوم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در حاشیه بعضی صفحات نوشته‌اند: «مقابله شد» یا «تا اینجا مقابله شد»؛ ۴۰گ، ۱۱سطر(۸/۵×۱۴/۵)،اندازه:۱۳/۵×۲۲سم[ف: ۲۰-۵۳۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۴۵/۱۲

آغاز: زیرا هوا گرفته ای از بحرهای سبز و دریاهای روشنند. ابرهای اردی رحمت بلند گردیده و رعدها و برقهای متواتر جهان را ملمع؛ **انجام:** چگونه اختیار می‌نمایند بازرگانان خدمت و خربندگی ستوران را از ورود در غرفات امن و بالش آسایش همانا

بخش کوتاهی از کتاب است. جدا شده از نسخه‌هایی که پیشتر ذکرشان گذشت؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۶گ (۳۲ر-۳۷پ) [ف: ۲۰-۵۴۱]

● **پوزش نامه = داروی پوزش** / کلام و اعتقادات / فارسی

pūzeš-nāme = dārū-ye pūzeš

رضوی، حسن، ق۱۴ قمری

razavī, hasan (- 20c)

مؤلف که از عالمان هندی ساکن قم بوده در رساله حاضر اعتقادات و مسایل دینی را به زبان ساده بیان نموده است. او در این رساله از مشکلات مسلمانان و ضعف اعتقادات دینی گله می‌کند و رساله حاضر را در جبران آن ضعف‌ها نگاشته و به همین دلیل نام آن را پوزش نامه نهاده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۵-۳۰-۱۶/۶۵

آغاز: بسمله. بار الها سپاس و ستایش تو را سزد که هر ممکن را از نیستی به هستی وهر هستی را به لباس رسایش آراستی و درود بی پایان ... و پیشوایان دوازده گانه؛ **انجام:** و ما از اشاره به آنها جهت اختصار خود داری نمودیم تا ملال خواطر خواننده نباشد و السلام علی من اتبع الهدی.

خط: نسخ و نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: گالینگور سرخ (دفتر سیمی)، ۶۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴-۱۷۸۴]

● **پوشیدن جامه** / شعر / فارسی

pūšīdan-e jāme

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۶۵۳/۳

آغاز: به حکمت چون رقم کردم به جامه ×× نوشتم حکمتی از بهر جامه؛ **انجام:** که تا آن جامه نو در برت هست ×× بباشی شاد و زیبایی دهد دست

منظومه‌ای در ۱۱ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۰ شعبان ۱۲۹۵ق؛ جلد: مقوا، ۱ص (۱۰۹پ)، قطع: ربعی [ف: ۱۷-۱۸۷]

● **پوشیدن لباس مذهب** / فقه / فارسی

pūšīdan-e lebās-e mozzhab

نوری تهرانی، محمد رضا بن محمد اسماعیل

nūrī tehrānī , mohammad rezā ben mohammad esmā'īl

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۸۵۵

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی تذهب الممکنات بتذهیب الوجود؛ **انجام:** و السلام علی من اتبع الهدی. تمام شد.

کامل؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ کتابخانه: یا حفیظ کتابخانه ناصریه لکهنو ... قسم دوم کتب وقف کرده علامه حامد حسین صاحب؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: مقوا، ۱۷ سطر (۷×۱۴/۵)، قطع: رقعی، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [رایانه]

● **پول، ارز و اعتبارات** / اقتصاد / فارسی

pūl, arz va e'tebārāt

دادبخش، محمد، ق۱۴ قمری

dādbaxš, mohammad (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۴۸ق

در این کتاب مباحث مختلفی در علم اقتصاد با استفاده از درس دکتر مشکوة مورد بررسی قرار گرفته است، مطالب بدین شرح است: ۱. پول و ارز و اعتبار؛ ۲. قیمت؛ ۳. حسابداری؛ ۴. نظامها و بنیانهای اقتصادی؛ ۵. اقتصاد خاور میانه؛ ۶. اقتصاد اجتماعی؛ ۷. حقوق جزای عمومی.

[دنا ۶۴۷/۲]

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۴۳۳

آغاز: پول یک نهاد تاریخی است که نقش اساسی آن همیشه یکی بوده و لیکن با گذشت زمان تحت اشکال گوناگون نمایان شده است ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ دارای جداول و نقشه‌های مختلف؛ کاغذ: خط دار معمولی، جلد: مقوایی، ۱۵۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۲-۱۰۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۱۵۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳-۴۳۹]

← پولتیک ایران ◄ پولتیکهای دولتی

● **پولتیک ایران در عراقین** / حکومت و سیاست / فارسی

poletīk-e īrān dar 'erāqayn

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی، ۱۲۵۹-۱۳۱۳ قمری
e'temād-os-saltane, mohammad hasan ebn-e 'alī (1843-1896)

تاریخ تألیف: محرم ۱۳۰۹ق
شامل مطالب: لزوم انتظامات مقتضیه در اعطای تذکره مرور به مسافرین در نقاط سرحدیه عرایض و اخطارات متنوعه راجعه به وجوب اعطای نظم و قراری به جهة حجاج و زوار انتظامات بحریه و نهریه در خلیج فارس و توابع.
[دنا ۶۴۷/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۵۵/۶]

تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه: ۶۲۸۹
آغاز: یکی از اعمال مفیده و اجراآت نافعه برای دولت علیه ایران التزام یک مسلک و پولیتیک مخصوص است که در اقطار حجاز و عراق عرب مجری گردد؛ **انجام:** و این حسن حال و سعادات جاویدی را حائز و دارا شدند. فدوی محمد حسن
خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مخمل سبز، ۱۴گ، قطع: خشتی [نشریه: ۲-۲۵۹]

● **پولتیک خسروان و فرماندهان و صنایع آنان در لشکرداری و کشور گیری** / فنون نظامی، حکومت و سیاست / فارسی
poletīk-e xosravān va farmāndehān va sanāye'-e ānān dar laškardārī va kešvar-gīrī

خلج، محمود، ق۱۳ قمری
xalaj, mahmūd (- 19c)

اهداء به: ناصرالدین شاه قاجار
تاریخ تألیف: ۱۲۸۷ق
نویسنده که از محصلین ایرانی در فرانسه بوده با مساعدت وزیر مختار ایران از امپراطور فرانسه اجازه تحصیل در رشته نظام می‌گیرد و شش سال در این قسمت تحصیل می‌کند. او چون به ایران می‌آید این کتاب را که حاوی آداب مملکت‌داری و حفظ قشون و شیوه فرمانروایان اروپایی، به خصوص شیوه لشگرکشی ناپلئون است به رشته تحریر درمی آورد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۳۶
آغاز: این صنعت بر دو قسمت منقسم است که در آن دو قسمت کتب متعدد نوشته شده است؛ **انجام:** با پولیتیک و نیرنگهای سایر دول بتفصیل بعرض خواهد رساند کتاب پنجم پولتیک خسروان و صفت فرماندهان کل.
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۷ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز یک‌لا، ۴۸گ، ۱۳ سطر (۱۱/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲-۱۴۴]

● **پولتیک روس در ایران** / حکومت و سیاست / فارسی
poletīk-e rūs dar īrān

ملکم، ۱۲۴۹-۱۳۲۶ قمری
malkam (1834-1908)
گفتاری است در مورد رقابت‌های دول روس تزاری و انگلیس در ایران و هند.
[دنا ۶۴۷/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۵۵/۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: 5154/15
آغاز: در مذاکره و تحقیق پولتیک روس و انگلیس در ایران یکی از مسائل لطیفه بین المللی نزدیک میشویم؛ **انجام:** و قدرتی داده باشد بر اینکه بتوانند کوشش قوی دلیرانه برای رفع ظلم و تحصیل حریت و آزادی بنمایند
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ (۱۷۳پ-۱۷۹پ) [ف: ۱۵-۲۲۹]

● **پولتیک روس و انگلیس** / حکومت و سیاست / فارسی
poletīk-e rūs va engelīs

ملکم، ۱۲۴۹-۱۳۲۶ قمری
malkam (1834-1908)
[نسخه‌های منزوی ۱۵۵۵/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۶۰۴/۶
خط: شکسته، نستعلیق، کا: ابوالقاسم، تا: شوال ۱۳۰۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول گرهی، ۳گ (۹۳ر-۹۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۷-۱۱۹]

● **پولتیکهای دولتی** / حکومت و سیاست / فارسی
poletīk-hā-ye dowlatī

ملکم، ۱۲۴۹-۱۳۲۶ قمری
malkam (1834-1908)
از رسائل مؤثر و معروف میرزا ملکم خان ناظم الدوله ارمنی، از رجال مشهور عصر ناصری است.
آغاز: پولتیک ایران چیست؟ کشتی دولت کجا می‌رود؟ در این دریای حوادث از برای ما خطری هست یا نیست؟ اگر هست تدارک ما چیست؟
انجام: ولی می‌ترسم پولتیک دول بخصوص کفایت بعضی از وزرای ما مرا مهلت ندهد و آخر الامر مجبور بشوم که طرح خود را در آرزوی اعتبارات مذکوره دفن کنم.
چاپ: در کلیات او در بمبئی، صص ۱۴۸-۲۰۰
[دنا ۶۴۷/۲ با عنوان پولتیک ایران و ۶۴۸/۲ با عنوان «پولتیکهای دولتی»؛ نسخه‌های منزوی ۱۵۵۶/۲؛ اصول تمدن ۱۲۵؛ مشار فارسی ۱۲۷۷؛ کلیات ملکم ۱۲۵؛ فهرستواره منزوی ۳۵۵/۶]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۸۶۷/۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن لایی قهوه‌ای نو، ۱۴ سطر [ف: ۵-۲۱۲]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۰۸۰/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ محرم ۱۲۹۰ق، جا: قونسولگری تفلیس؛ جلد: مقوایی محکم با روکش تیماج عنابی دارای ترنج ضربی با طرح گل و مرغ و سرترنج مجدول عطف نسخه تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ (۱۰۰پ-۱۳۹ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱/۲۷-۱۴۴]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۹۳۲
خط: نستعلیق، کا: علی قلی گماشته، تا: ۱۲۹۷ق، که توسط میرزا یوسف خان مستشار الوزاره به یار محمد خان ایلخانی بجنورد تقدیم شده؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۴۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۷سم [ف: ۲-۷۰]
۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۹۹۸/۱
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال۱۲۹۷ق [ف: ۶-۱۸۶]
۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۷۸۴/۲
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی منشی کوچک تفرشی، تا: ۱۲۹۷ق [ف: ۷-۳۸]
۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۵۳۹/۴
تذکر: در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۵-۲۸۶]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۲۳۰/۶
انجام: با وصف این اولیای دولت بقیه دارد
خط: نستعلیق، کا: میرزا هادی خان، تا: قرن ۱۴؛ این عبارت آمده: «کلیه این اوراق خط فرزندی میرزا هادی خان است جز چند صفحه بتاریخ ۲۳ ذیقعده الحرام ۱۳۲۳»، مصحح؛ جلد: گالینگور قرمز و عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۹۶-۱۰۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲/۲۷-۲۰]
۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۴۹/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته خوش، کا: ابوتراب طباطبائی، تا: ۱۳۰۱ق، جا: تبریز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، مقوایی ضربی، ۴۵ص (۱۰۳- ۱۴۷)،۱۶سطر(۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۱-۱۴۷]
۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۵۴/۶
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۸ شوال ۱۳۰۴ق؛ ۲۱گ (۵۲پ-۷۲پ) [ف: ۱۵-۲۲۵]
۱۰. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه: ۳/۱
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق [نشریه: ۶-۵۹۳]
۱۱. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه: ۳/۵
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق [نشریه: ۶-۵۹۳]
۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۶۰۴/۱
آغاز: برابر
خط: شکسته، نستعلیق، کا: ابوالقاسم، تا: ۵ جمادی الثانی ۱۳۰۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول گرهی، ۳۹گ (۱پ-۳۹پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۷-۱۱۸]
۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۸۴۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، تحریری، بی‌کا، تا: ۲۹ صفر ۱۳۱۸ق، جا: گنبد قابوس؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، جدول دار، ۲۱گ (۵۵پ-۷۵ر)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۲۰-۴۱۶]
۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۴۵۵/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۳ق [ف: ۶-۱۹]
۱۵. آشتیان؛ حوزه علمیه؛ شماره نسخه: ۱۳/۶بخش یکم
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: مرتضی ابن مرحوم میرزا صادق، تا: جمعه صفر ۱۳۲۸ق؛ کاغذ: خارجی، ۳۳گ (۹۶پ-۱۲۸پ)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۸×۳۳سم [ف: ۴۲]
۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۲۵۷/۷
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج تریاکی، ۶۲گ (۱۸۱-۲۴۲)، ۱۳ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۱-۲۲۱۴]
۱۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳ر۲۶۴۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** اولیای دولت انگلیس بر اینحالت ایران کاملا واقف هستند و در باطن بهتر از همه کس میدانند که توسل ما باسباب خارجه حاصلی نخواهد داشت مگر تعجیل قصد روس، بعد از وزرای ما از این
خط: شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ هیچ نوع آرایش و یادداشت ندارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۵۹گ، ۱۴-۱۵سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲-۴۸۷]
۱۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۵۶۳/۲
آغاز: برابر
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید و سبز، جلد: مقوا، ۱۸گ [ف: ۳-۱۲۳۲]
۱۹. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: ۲۴۶/۴م
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جا: رشت؛ جلد: مقوایی، ۹۱گ (۱۵۶-۲۴۶)، ۱۴ سطر (۹×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [رشت و همدان: ف: ۱۲۱۵]

● **پهلا حصه** / کلام و اعتقادات / اردو

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۵۸۶
آغاز: بسمله، کهاهی ده منهه لادن حس سی ابنی خدای صادق و عادل کی حمد و ستایش کردن او کهانسی اتنی؛ **انجام:** مباحثه کی متعلق تهین کیا لکهون زیاده نیاز محرره ۲۲ تمت.

خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با عطف و گوشه پارچه، ۱۶ سطر (۱۲×۲۳/۳)، قطع: وزیری بزرگ، اندازه: ۱۹/۸×۳۱/۳سم [رایانه]

↢ پهلوی ⋗ لغة البهلوی
↢ پهلوی نامه ⋗ شاه نامه نوبخت
↢ پهلوی نامه ناصری ⋗ تاریخ سلاطین عجم

● **پیاده نظام** / فنون نظامی / فارسی
pīyāde-nezām

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۳۷۳/۱
چاپ سنگی ۱۲۶۸ با تصاویر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۵۲ص، ۲۸ سطر (۱۱×۲۴)، قطع: رحلی [ف: ۱۷-۱۲۴]

● **پیاله‌های دوازده گانه فقرا** / عرفان و تصوف / فارسی
pīyāle-hā-ye davāzdah-gāne-ye foqarā
در باره قدرت نور، آسمان، زمین، عشق، عقل، شریعت، طریقت، حقیقت، عهد، مرشد، باگواه آوردن آیتی از قرآن برای هر یک.
[فهرستواره منزوی ۱۶۷/۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۶۶۶/۱۲
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ گزیده‌ای از کیمیای سعادت غزالی در (۱۶۷-۱۷۱)؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز ضربی ترنجی، ۲۹۷ص (۱۷۱- ۴۶۷)، ۲۱ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۰×۲۲سم [ف: ۱۴-۳۶۱۴]

↢ پیامبر ⋗ اخبار مولد النبی (ص)
↢ پیامبر ⋗ احوال حضرت رسول (ص) (منتخب)
↢ پیامبر ⋗ اخبار نبوی
↢ پیامبر ⋗ تاریخ النبی (ص)
↢ پیامبر ⋗ احوالات پیامبر
↢ پیامبر اکرم ⋗ احوال پیامبر اکرم (ص)

● **پیامبران اولوا العزم** / تاریخ پیامبران / عربی
payāmbarān-e olo-l-‘azm

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۲۵/۱۴
پیامبران اولوا العزم و اختلاف آرا در ذکر اسامیشان؛ خط: نستعلیق، کا: سید محمد طباطبایی طبیب یزدی، تا: با تاریخ ۱۳۰۱ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: میشین قهوه‌ای مجدول، ۲گ (۶۲پ-۶۳ر)، اندازه: ۲۲×۳۵/۳سم [ف: ۲۹/۱-۸۵]

● **پیامبران اولوالعزم** / ادیان و مذاهب / فارسی
payāmbarān-e olo-l-‘azm
این رساله در معرفی و مشخصات پیامبران اولوالعزم با کتب آسمانی آنان با روایاتی از آن کتب.

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه: ۱۳۵/۱۵
آغاز: بسمله، بدانکه خداوند عالم و پادشاه بنی آدم کتابها که فرستاده است از جهت پیغمبران؛ **انجام:** صد و بیست و چهار نقطه نبوت را دریافته باشد ... . و هو الموفق المعین
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: نخودی آسمانی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۳گ (۵۴۰ر-۵۴۲ر)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱-۱۵۹]

● **پیامبران و امامان** / تاریخ معصومین، تاریخ پیامبران / عربی
payāmbarān va emāmān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۶۲۶/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۶ق [ف: ۵-۳۱۲]

● **پیامبر و امامان** / تاریخ معصومین / فارسی
payāmbar va emāmān

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۷۱۲
درباره پیامبر و ائمه؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۲۱۹گ، اندازه: ۲۱/۷×۳۲/۸سم [رایانه]

● **پیامبری و پیشوائی** / عرفان و تصوف / فارسی
payāmbarī va pīšvā’ī
نسفی، عزیزالدین بن محمد، ق۷ قمری
nasafī, ‘azīz-od-dīn ebn-e mohammad (- 13c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۰۵/۵
آغاز: بسمله و حمد اما بعد چنین گوید شیخ عزیز بن محمد نسفی طاب ثراه که جماعت درویشان از این بیچاره التماس کردند که در نبوت و ولایت و وحی و الهام و خواب راست رساله جمع کن؛ **انجام:** اگر قدر نعمت بدانی توانی که آن نعمت را بغنیمت داری و الحمدلله رب العالمین.
خط: تعلیق، کا: احمد بن عبدالعلی بیک بیوک ابادی همدانی، تا: زمستان ۱۲۸۳ق؛ ۴گ (۸۸ر-۹۱پ) [ف: ۳-۴۴۴]

● **پیدا شدن حروف و خواص آن** / هیئت / فارسی
peydā šodan-e horūf va xavas-e ān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۴۶۹/۹
آغاز: مقالات ارسطو در پیدا شدن حروف و در خواص او، و بلیناس حکیم گوید از اجتماع انقلاب در مواضع مخصوص متولد شد روحانیات مدبرات سالم که ایشان را احداث و معطیات گویند؛ **انجام:** و در تکثیر و شمار در می‌آید زیرا که اگر آن را تکثیر کنند حروف مکرر شود و معلوم نگردد که از نام طالبست یا مطلوب و الله اعلم بالصواب.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: مقوایی با روکش ابر و باد و سرطبل دار، عطف و دور تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۶۱پ-۶۹پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲۰-۴۷]

● **پیدا کردن سهام از زایچه = سهام السعادة** / هیئت / فارسی
peydā kardan-e sahām az zāyče = sahām-os sa'āda

۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۰۹/۱-طباطبائی**
آغاز: بسمله طریق پیدا کردن سهام آن است که نظر کنند در صورت زایجه تحویل سال یا طالع موجود
بخشی از کتابی (ظاهرا) در احکام نجوم درباره طریق استخراج سهم السعاده و سهم الغیب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی زرد و آبی، جلد: تیماج سرمه‌ای، ۲گ (۲پ-۳پ)، ۱۴ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۲-۱۶۳]
۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۹۱۹/۵**
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول ضربی، ۲گ (۳۶پ-۳۷پ)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۰-۳۴۴]

● **پیدایش آمریکا** / تاریخ جهان / فارسی
peydāyeš-e āmrīkā
کسروی، احمد، ۱۲۶۹-۱۳۲۴ شمسی
kasravī, ahmad (1890-1945)
تاریخ تألیف: ۱۳۲۴.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۱۷-۴۷۵۴-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۹۹]

● **پیدایش پزشکی و تحقیق در الهام و لذت عقلی** / طب / فارسی
peydāyeš-e pezeškī va tahqīq dar elhām va lezzat-e 'aqlī
نظام الدین گیلانی، احمد بن محمد، -۱۰۵۹ قمری
nezām-od-dīn-e gīlānī, ahmad ebn-e mohammad (-1649)
دارای سه «فصل». درپایان آمده «چنانکه امیر کل امیر در کتاب مستطاب نهج البلاغه که فقیر آن را ترجمه به فارسی کرده و شرح عربی نموده است».
[فهرستواره منزوی ۳۳۲۹/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۲۲۳/۵
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوایی آراسته عطف تیماج مشکی، ۷گ (۵۶-۶۲)، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۱-۲۱۸۳]

● **پیدایش دیوان و برهمنان** / داستان / فارسی
peydāyeš-e dīvan va berahmanān
از افسانه‌های هند است.
[فهرستواره منزوی ۴۱۰/۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۵۹۷/۱
آغاز: بدانکه چون تقدیر خدای تعالی نوبت دیوان در عالم رسانید و دیوان را پدید آورد اول دیو که آفریده شد مارج نام بود؛ **انجام:** ایشان این نوع در مذهب خویش درست گرفته و روا داشته اند و آن باطل است
خط: نستعلیق، کا: محمود بن خضر حسینی بخاری، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی گرد و عطف سرخ، ۱۷ص (۴-۲۰)، ۲۵ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۹-۱۴۴۴]

● **پیدایش موسیقی** / موسیقی / فارسی
peydāyeš-e mūsīqī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۵۸۳/۳
آغاز: بدانکه در پیدا شدن علم موسیقی اختلافاست؛ **انجام:** راست للمفارج، تمت الکتاب.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سبز لائی، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۲سم [ف: ۷-۴۳۴]

← پیدایش ینگی دنیا ＜ کشف امریکا

● **پیرامون ادبیات** / ادبیات / فارسی
pīrāmūn-e adabīyāt
کسروی، احمد، ۱۲۶۹-۱۳۲۴ شمسی
kasravī, ahmad (1890-1945)
تاریخ تألیف: ۱۳۲۳ق

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۳۲-۴۷۵۴-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۰۰]

● **پیرامون اسلام** / کلام و اعتقادات / فارسی
pīrāmūn-e eslām
کسروی، احمد، ۱۲۶۹-۱۳۲۴ شمسی
kasravī, ahmad (1890-1945)
در سال های: ۱۳۲۰ و ۱۳۲۳ و ۱۳۳۲.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۳۳-۴۷۵۴-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۰۰]

● **پیرامون اصلاحات** / حکومت و سیاست / فارسی
pīrāmūn-e eslāhāt
کسروی، احمد، ۱۲۶۹-۱۳۲۴ شمسی
kasravī, ahmad (1890-1945)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۳۴-۴۷۵۴-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۰۰]

● **پیرامون جانوران** / حیوان شناسی / فارسی
pīrāmūn-e jānevarān
کسروی، احمد، ۱۲۶۹-۱۳۲۴ شمسی
kasravī, ahmad (1890-1945)
تاریخ تألیف: ۱۳۲۴

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۳۵-۴۷۵۴-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۰۰]

● **پیرامون خرد** / فارسی
pīrāmūn-e xerad
کسروی، احمد، ۱۲۶۹-۱۳۲۴ شمسی
kasravī, ahmad (1890-1945)
تاریخ تألیف: ۱۳۲۲.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۳۶-۴۷۵۴-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۰۰]

● **پیرامون رمان** / ادبیات / فارسی
pīrāmūn-e romān
کسروی، احمد، ۱۲۶۹-۱۳۲۴ شمسی
kasravī, ahmad (1890-1945)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۳۷-۴۷۵۴-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۰۰]

● **پیرامون روان** / فارسی
pīrāmūn-e ravān
کسروی، احمد، ۱۲۶۹-۱۳۲۴ شمسی
kasravī, ahmad (1890-1945)
تاریخ تألیف: ۱۳۲۴.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۳۸-۴۷۵۴-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۰۰]

● **پیرامون شعر و شاعری** / ادبیات / فارسی
pīrāmūn-e še‘r va šā‘erī
کسروی، احمد، ۱۲۶۹-۱۳۲۴ شمسی
kasravī, ahmad (1890-1945)
تاریخ تألیف: ۱۳۲۵

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۳۹-۴۷۵۴-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۰۰]

● **پیر مرتضی علی اردستانی** / تراجم / فارسی
pīr morteza ‘alī ardestānī
شفیعی اردستانی، مرتضی بن احمد، ق۱۴ شمسی
šafī‘ī ardestānī, morteza ebn-e ahmad (- 20c)
تاریخ تألیف: ۱۷ شوال ۱۴۲۳ق؛ محل تألیف: تهران
رساله کوتاهی است در شرح زندگانی پیر مرتضی علی اردستانی که یکی از عارفان قرن نهم هجری بوده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳/۱۵۲۹۰
آغاز: دوران حیات پیر مرتضی علی با قسمتی از زمان امیر تیمور گورکانی «ف-۸۰۷ه-ق» و با سلطنت امیر شاهرخ میرزا تیمور « ۸۰۷-۸۵۰-ه-ق» و جانشیانان او مقارن بوده است؛ **انجام:** در پایان، توفیق روز افزون برادرم مهدی شفیعی اردستانی و فرزندم مهندس محمود رضا شفیعی اردستانی را که داوطلبانه هزینه‌های تایپ و تکثیر این شرح حال را تقبل نموده اند از خداوند بزرگ خواهانم. بار دیگر فرصت را غنیمت می‌شمارم و از محققان و پژوهشگران ارجمند استدعا دارم که برای پربار شدن این شرح حال، نگارنده را از مراحم و ألطاف خویش محروم [نکنند] و با ارسال مطالب تحقیقی خود درباره پیر مرتضی علی، این خدمتگذار کوچک و دوستدار فرهنگ اردستان را جهت کمال بخشیدن به کاری که کرده است یاری فرمایند.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۴۲۳ق؛ ترقیمه: «اول دی ماه

سال یکهزار و سیصد و هشتاد و یک خورشیدی برابر با هفدهم شوال یکهزار و چهار صد و بیست و سه هجری قمری، تهران، کوی نصر، خیابان ۱۵، پلاک ۵۱، طبقه اول، کد پستی ۱۴۴۷۶، مرتضی شفیعی اردستانی»؛ مجدول مشکی؛ کاغذ: جدید، ۷گ (۳۰-۳۶)، ۲۱-۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۳۸-۸۱۰]

● **پیرنامه** / عرفان و تصوف / فارسی

pīr-nāme

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟-۸۳۴ قمری

ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1330-1431)

آغاز: ای سالک راه حق تو را هرگاه این درد دین و محبت پیدا شود

انجام: که هفتاد دو فرقه امت محمد صلی ا ... شده اند همه باطل است.

[دنا ۲/۶۴۹؛ فهرستواره ۱۶۷/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۹/۲۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی، ۳ص (۱۶۳-۱۶۵)، ۲۰ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [سنا: ف: ۱-۷۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۵۹۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: اسماعیل بن محمد جعفر، تا: ۱۲۳۷ق؛ کاغذ: آبی و شکری فرنگی، جلد: مقوایی، ۵ص (۹-۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۷سم [ف: ۱۷-۴۳۲]

● **پیر و جوان = بهار و خزان = بهاریه** / شعر / فارسی

pīr va javān = bahār va xazān = bahārīye

نصیر اصفهانی، محمد بن عبدالله،-۱۱۹۱ قمری

nasīr-e esfahānī, mohammad ebn-e 'abd-ol-lāh (- 1777)

یکی از مثنویات مشهور میرزا نصیر در ۲۰۲ بیت است که آن را «بهار و خزان» نیز گفته‌اند. از وصف بهار آغاز می‌شود. ظاهراً دوبار تحریر شده است.

آغاز: شبی با نوجوانی گفت پیری ×× کهن دردی کشی صافی ضمیری / چو خم صاحبدلی روشن روانی ×× درین دیر کهن پیر مغانی

انجام: اگر دست علی دست خدا نیست ×× چرا دست دگر مشکل گشا نیست / به حق جویان حق را رهنما اوست ×× ز کار اهل دل مشکل گشا اوست

چاپ: بمبئی، سنگی، ۱۳۱۸، رقعی، ۱۵ص؛ تهران، سنگی، ۱۳۳۸، جیبی، ۳۴ص؛ ایران، سنگی، ۱۳۲۵، جیبی، ۲۷ص(صص۸-۳۴)؛ به کوشش مهدی ولائی، نامه آستان قدس، ج۲ ش۲: ۵۹-۶۲.

[دنا ۶۴۹/۲ (۶۲ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۲۷۰۰/۴؛ مشترک پاکستان ۱۱۳۹/۸؛ مشار ۲۳۹/۱؛ فرهنگ سخنوران ۳۵۵؛ الذریعة ۱۵۸/۳و ۱۱۹۷/۹ و ۱۳۲/۱۹؛ فهرستواره منزوی ۴۹۷/۱۰و۴۹۷/۹-۵۰۰]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۹۳۲/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی، ۶گ (۱۳۳ر-۱۳۸پ)، اندازه: ۱۵/۶×۲۲/۸سم [ف: ۸-۱۳۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۶۵۲/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ز ویرانیش ویران است ایران.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: کشمیر، نخودی و آبی و حنایی، جلد: میشن دارچینی، ۱۵-۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۲۰/۳سم [ف: ۱۷-۶۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۶۵۲/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** هزاران رحمت حق بر سلامش ×× برو باد [و] بر اصحاب کرامش

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: کشمیر، نخودی و آبی و حنایی، جلد: میشن دارچینی، ۱۵-۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۲۰/۳سم [ف: ۱۷-۶۸]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۷۱۹/۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** کتابش معجز روشن بیان را ×× وصیش حاکم مطلق جهان را

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، حسب الخواهش دوست معنوی برسم یادگار قلمی شد ۱۲۰۷؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: رویه میشن سیاه ضربی، ۲گ (۶۵پ-۶۶پ)، اندازه: ۱۷/۲×۲۸/۲سم [ف: ۸-۷۱]

۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۵۶۶/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۰ق [نشریه: ۷-۲۴۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۱۸۱/۳۱

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد، تا: ۱۴ صفر ۱۱۹۲ق، جا: شیراز، آستانه شاهچراغ؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۵گ (۱۰۳ر-۱۰۷پ)، قطع: بیاضی، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۸-۲۳۶]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۳۹۹/۶

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱۵پ-۲۱ر) [ف: ۳۶-۳۳۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۵۱۲/۴

آغاز: برابر

کا: سید محمد رضوی قمی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج یشمی، ۶ص (۲۸-۳۳)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم

[ف: ۱۰-۱۴۶۴]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۲۳۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: محتملاً از اولاد وصال، تا: قرن ۱۳، جا: شیراز؛ کاغذ: فرنگی، الوان، جلد: تیماج قرمز مقوایی، ۲۲ سطر (۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳-۲۸۰]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۱۳۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** کتابش معجز ... بیان را (!) ×× وصیش حاکم مطلق جهان را

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای لایی، ۱۰گ (۱پ-۱۰ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷سم [ف: ۸-۲۲۱]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۱۰۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** عیان نور خدایی از جبینش ×× برون دست خدا از آستینش

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی یک‌لا مجدول، ۸گ (۳۲ر-۳۹پ)، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۴×۱۶/۲سم [ف: ۲۹/۲-۷۶۱]

۱۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۸۶۶/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول زر و لاجورد، قطع: بیاضی ربعی [نشریه: ۷-۱۳۵]

۱۳. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه: ۶۵/۵

آغاز: برابر

خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد کاظم بن محمد متخلص به ناظم، تا: قرن ۱۳؛ ۷گ (۱۰۶ر-۱۱۲پ)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۸۸]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۵۸۱/۲

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن تریاکی لایی، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۰/۶سم [ف: ۷-۴۳۴]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۰۱۲/۲

خط: شکسته نستعلیق بدخط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، دارای رکابه؛ مهر: «کتابخانه باقر ترقی»؛ جلد: مقوایی ساده بدون روکش با عطف تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱ر-۸پ هامش)، اندازه: ۱۹/۹×۳۰/۱سم [ف: ۲۷/۱-۳۳]

۱۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۹۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: رمضان قرن ۱۳؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ زرکوب، ۲۲گ، ابعاد متن: ۵/۵×۱۰، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [ف: ۱۲۱]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۳/۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول زر؛ کاغذ: سفید و زرد و آبی و صورتی، جلد: تیماج قهوه‌ای، گرد تیماج زرد، ۱۱ص (۲۴۴-۲۵۴)، ۱۰-۲۰ سطر (۴×۹)، قطع: بیاضی، اندازه: ۷×۱۵سم [سنا: ف: ۱-۲۴]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۰۷۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** که در علم نبی دانای هر راز ×× ربانش راز حق را نکته پرداز

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح، مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی تیماج مشکی، ۳۷گ (۹۱-۱۲۷)، ۱۰ سطر (۴×۸)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۶-۸۷۵]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۹۹۲/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، قطع: بغلی، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶-۱۷۵]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۹۸۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۲ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن،۶گ(۶۲پ-۶۷)،۱۲سطر،اندازه:۱۳/۸×۲۱/۵سم[ف: ۸-۱۵۴]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳/۱۳۴۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد ملازم، تا: ذیحجه ۱۲۱۹ق، جا: قزوین؛ مجدول؛ جلد: پارچه، پشت جلد و عطف تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۸۹پ-۹۴پ)، ۱۶ سطر [ف: ۳۶-۳۴۸]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۸۰۸/۴

خط:شکسته نستعلیق خوش،کا:سید محمد صادق، تا: ۱۲۳۳ق؛ در حاشیه؛ کاغذ:فرنگی آهار مهره، جلد:ساغری سیاه ضربی ترنجدار گل و بوته الوان، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۹/۹×۳۱/۶سم [ف: ۸-۹۹]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۰۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خفی، کا: علی محمد نوری، تا: ۱۲۳۳ق؛ دارای سرلوح مزدوج مذهب؛ کاغذ: نخودی، جلد: مشمع، ۱۱ سطر (۱۰×۱۸)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۶×۲۵سم [رایانه]

۲۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۲۴۳/۱

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ در متن و هامش، مجدول [نشریه: ۷-۲۷۳]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۵۸/۱۹

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق چلیپا،کا: محمد ولی، تا: ۱۲۳۵ق؛ مجدول مذهب مرصع؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۷گ (۱۵۳پ-۱۶۹ر) [ف: ۳۶-۲۴۰]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۶۷/۱۰۸

خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۵گ (۱۹۷پ- ۲۰۱پ) [مختصر ف: ۷۱۳]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۹۰/۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳ ذیقعده ۱۲۴۳ق؛ کاغذ: فرنگی

نخودی آهار مهره، جلد: مخملی بنفش با نقوش فرنگی و جدول درون کاغذ ابرو باد، ۱۶ص (۲۵-۴۰حاشیه)، سطور چلیپا (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۳/۹×۲۱/۵سم [ف: ۲۹/۱-۵۷۱]

۲۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۵۶/۶

آغاز: برابر **انجام:** چنان زد بر بساطش پشت پایی ×× که هر خاشاک او افتاد جایی

خط: شکسته خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ ۳گ (۶۸پ-۷۰پ) [ف: ۱-۴۰]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۹۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** خموشی به در این سربسته داراست ×× سخن کوتاه کن احسان دراز است.

خط: شکسته نستعلیق عالی، کا: میرزا سید علی نیاز شیرازی، تا: ۶ جمادی الاول ۱۲۵۴ق؛ سطور چلیپا، مذهب؛ دارای ۳۴ قطعه (به شکل مرقع صحافی شده)؛ واقف: علی اصغر حکمت، مهر ۱۳۴۰؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوای ماشی جدول بندی به زر، ابعاد متن: ۵×۶، اندازه: ۱۳×۱۹/۷سم [ف: ۱۷-۶۴]

۳۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۷۳۲/۵

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:شنبه۱۴جمادی الثانی۱۲۵۴ق؛با چهار سرلوح با یک ترنج مجدول زر و لاجورد؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷-۲۵۵]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۰۶۱/۴

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: مهدی بن محمد شیرازی متخلص به صابر برای مهر علی خان نوری، تا: باتاریخ ۱۲۵۶ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهارمهره، جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۱۶۰پ-۱۶۵پ)، ۲۱ سطر (۷/۳×۱۵/۹)، اندازه: ۱۱/۹×۲۰/۷سم [ف: ۲۹/۲-۶۸۷]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۰/۵

خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم ابن محمد، تا: ۱۲۵۶ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز مقوایی، ۱۳ص (۱۶۱-۱۷۳)، ۱۸ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [سنا: ف: ۱-۴۹]

۳۳. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه: ۱۱/۳

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق بدخط، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق [نشریه: ۱۱-۹۵۳]

۳۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۳۶۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** چه خوش گفت این سخن را نکته دانی ×× سخن گو عارفی شیرین زبانی

بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: ترمه مغزی میشن قهوه‌ای، ۱۰گ (۱۰۳پ-۱۱۲پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۸-۳۱۲]

۳۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۸۹۹/۸

آغاز: برابر

حدود ۲۳۰ بیت، گویا نسبت به برخی از نسخه‌ها افزودگی‌هایی دارد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق، جا: یزد؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن آلبالویی، ۹گ (۶۰ر-۶۸پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۹×۱۹/۲سم [ف: ۸-۱۱۷]

۳۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۶۰۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد رضا بن ضیاء الدین، تا: شعبان ۱۲۶۶ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: دو رو روغنی دارای نقاشی، ۱۱گ (۵۵ر-۶۵ر)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۵-۶]

۳۷. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه: ۳۳۶/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۷ رمضان ۱۲۷۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۵گ (۳۱ر-۳۵پ)، ۱۶ سطر [ف: ۱۸۰]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۱۶/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: صادق شیرازی، تا: ۱۲۸۱ق؛ مجدول زر و شنگرف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی ضربی، ۲۶ص (۹۷-۱۲۲)، ۹ سطر (۵×۹)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۴-۳۶۶۳]

۳۹. شیراز؛ میر (دکتر)؛ شماره نسخه: ۲۲/۴

بی‌کا، تا: ۱۲۸۲ق؛ با تتمه وصال [نشریه: ۵-۲۸۴]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۹۱۵ض

بی‌کا، تا: شعبان۱۲۹۲ق، ۸ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۷/۵×۱۴سم [ف: ۲۸-۴۷/۱]

۴۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۳۶۶-۱۷/۱۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** چراغ افروز راه اهل بینش ×× محمد شمع بزم آفرینش / کتابش معجز روشن بیان را ×× وصیتش حاکم مطلق جهان را

خط: شکسته، نستعلیق، کا: فضل الله بن یوسف مذهب باشی شیرازی، تا: شعبان ۱۲۹۲ق؛ مجدول مذهب؛ جلد: مقوا طلایی با عطف تیماج قرمز، ۱۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۲-۶۶۸]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۲۱/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق ریز متوسط، کا: فرج الله، تا: ۱۲۹۲ق؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: دو رویه، رو گل و بوته رنگ و روغنی، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۲سم [ف: ۹-۲۵۹]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۵۷۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق؛ جلد: چرم قهوه‌ای روشن ضربی ترنج و سرترنج‌دار، ۸گ (۱ر- ۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۳-۱۷۰]

۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بتاریخ شهر ذی الحجه الحرام سنه توشقان ئیل حاجی خان ۱۳۰۰

خط: نستعلیق، کا: احمد کنک بن نجفعلی، تا: ذیحجه ۱۳۰۰ق؛ مجدول لاجورد و قرمز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی پارچه آبی، ۱۵گ، ۸ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۶-۳۷۰]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۱۷۳/۱

انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ راسته و چلیپا، دارای رکابه؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸ص (۱-۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۳۱۷-۲۷/۱]

۴۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۱۷۷

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ سطور چلیپا، صفحات زرین؛ کاغذ: کاغذ ترمه اصفهانی، جلد: میشن قرمز لایی، ۱۳گ، ۸ سطر، اندازه: ۵/۴×۹/۱سم [ف: ۲-۷۰]

۴۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۱۱۸

خط: شکسته، نستعلیق، کا: صادق شیرازی، تا: سلخ صفر ۱۳۱۳ق؛ مجدول با کمند اکلیل؛ کاغذ: کاغذ آهار مهره فرنگی، جلد: میشن یشمی، ۱۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۸/۲سم [ف: ۲-۷۰]

۴۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۱۹۶/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** عیان نور خدایی از جبین اش ×× از او روشن جهان آفرینش
خط: شکسته نستعلیق، کا: فضل الله بن آخوند ملازین العابدین بروجردی ملقب به شمس العلماء، تا: محرم ۱۳۱۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: قهوه‌ای لایی، ۳گ (۹پ-۱۱ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۷سم [ف: ۹-۲۴۵]

۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** هزاران رحمت حق ×× بر او باد و بر اولاد کرامش
خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: عبدالله حسینی، تا: ربیع الاول ۱۳۱۹ق؛ مجدول، دارای سرلوح مزدوج مذهب، دارای کمند؛ واقف: سید جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی سبز ماشی با عطف و گوشه میشن، ۱۹گ، ۸ سطر، اندازه: ۵/۵×۱۱/۵سم [ف: ۱۷-۶۳]

۵۰. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه: ۲۷

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد حسن، تا: رجب ۱۳۱۹ق؛ مجدول به زر و مشکی؛ جلد: تیماج قرمز بدون مقوا، ۱۶گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۱]

۵۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۶۰۶/۱

حدود ۲۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: محمود بن محمد علی، تا: ۱۳۲۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه ضربی، ۱۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۸-۴۳۳]

۵۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۱۷۹

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: شوال ۱۳۲۴ق، برای تقدیم به خبیرالدوله، رئیس تلگرافخانه؛ با سرلوح، مذهب، مجدول با کمند؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن قرمز ضربی، ۱۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲-۷۰]

۵۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۵۰۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** زما نتواند او را کس ثنا گفت ×× که در تعریف او حق لافتی گفت / هزاران رحمت حق با سلامش ×× بر او بادا بر اولاد گرامش
خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: رمضان ۱۳۲۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۱۳گ (۱-۱۳)، ۱۱ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳-۳۴۵۰]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۳/۳۹حاشیه

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی سوخت ترنج با سر و لچکی زرین لولادار، ۱۸ص (۲۹۰-۳۰۷)، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۳۶-۴۱۳]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۳۰۷/۵

آغاز: برابر
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی قهوه‌ای عطف تیماج سرخ،۶گ(۳۳ر-۳۸ر)،۱۶سطر،اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۳۸-۴۳۴]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۳۰۹/۱۱

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۸گ (۴۹ر-۵۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۸-۴۴۰]

۵۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۹۹۳/۵-۶/۸۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲-۶۶۸]

۵۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۸۷۲/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** کلید گنج حق در پرده اوست ×× قضا بازو قدر سرپنجه اوست / عیان نور خدائی از جنابش ×× برون دست خدا از آستینش
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ درادامه، مثنوی دیگری در ۱۷۲ بیت با مطلع «آتشی می‌بینم ای یاران زدور ...» و نیز چند غزل و رباعی از نشاط اصفهانی، دراین نسخه از مثنوی طبیب با عنوان «بهاریات» یاد شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، مجدول گرهی، ۳گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۴-۱۶۸۵]

۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۳۴۴/۳

آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، چلیپا و دو ستونی؛ کاغذ: فرنگی الوان و آهار مهره، جلد: تیماج یک‌لا، ۸ سطر (۵×۹/۸)، اندازه: ۷/۸×۱۴سم [ف: ۷-۲۲۳]

۶۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۴۰۲/۲-۸/۱۱۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲-۶۶۸]

۶۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۹۳/۳-۳/۱۱۳

آغاز و انجام: برابر
خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛۵گ(۱۰۹ر-۱۱۳ر)،۱۳ سطر [ف: ۲-۶۶۸]

۶۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۰۸۵/۳۷
آغاز: برابر
خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛ جلد: میشن سیاه ضربی، ۳گ (۳۳ر–۳۵ر متن و هامش دوم)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۸/۶سم [ف: ۸–۱۹۶]

۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۶۷۵/۱۲
آغاز و انجام: برابر
۱۸۳ بیت؛ کا: محمد علی شیرازی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۶۳۴–۶۴۰)، اندازه متن: ۱۷×۲۹، اندازه: ۲۱/۵×۳۳/۵ سم [ف: ۸–۴۴۰]

۶۴. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: ۸۰۷م
آغاز: برابر
خط: شکسته خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور، ۲۷ص، ۸ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۰۹۶]

۶۵. شیراز؛ عینی (دکتر)؛ شماره نسخه: ۲
آغاز: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بیاضی [نشریه: ۵–۲۷۵]

۶۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۷۱۹/۷
آغاز: برابر
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛جلد: مقوا، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۶–۲۱۰]

۶۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۱۵/۲
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی [نشریه: ۱۱–۹۴۹]

۶۸. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه: بدون شماره/۱
خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب، قطعه آذر در عروسی ابوالفتح خان، اشعاری از جامی و سعدی، چندین غزل از محتشم، بحر طویل سید علی مهری عرب، قصیده موشح از عبداللطیف بن علی واعظ، زیارت نامه و اشعار و مطالب متفرقه، نویسنده قسمتی «رافع» نامی است که قصیده‌ای نیز سروده؛ جلد: گالینگور آبی، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [نشریه: ۷–۷۵۵]

● **پیر و جوان** / شعر / فارسی

pīr va javān

فقیر اصطهباناتی، علی، ۱۲۵۶؟–۱۳۱۰ شمسی

faqīr-e estahbānātī, ʻalī (1877-1931)

[دنا ۶۵۱/۲؛ فهرستواره ۴۹۷/۱۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۲۲۷
آغاز: ای به جوانی شده پیر از جهان ×× گوش کن افسانه پیر و جوان / ای شده از پیر و جوان فقیر ×× در پی علم و هنر از پند پیر / از تو جهان تا ابد آباد باد ×× جان فقیر از هنرت شاد باد؛ **انجام:** طبع وی از کلک چو شهپر زاغ ×× سر بردار منگر طاوس باغ
خط: نستعلیق، کا: علی محمد معینی فرزند معین الشریعة اصطهباناتی، تا: ۱۳۴۷ق؛ مجدول سرخ؛ در پایان آن آمده است «اصل آن در رمضان ۱۳۴۹ به طبع رسیده و کمیاب است مطابق بهمن ماه ۱۳۰۹ خورشیدی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳۲گ، ۱۰ سطر (۹×۱۳)، قطع: جیبی، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۷–۶۲]

● **پیر و جوان** / داستان / فارسی

pīr va javān

ناصرالدین قاجار، شاه ایران، ۱۲۴۷–۱۳۱۳ قمری

nāser-od-dīn-e qājār, šāh-e īrān (1832-1896)

تاریخ تألیف: ۱۲۸۹ ق

ناصرالدین شاه بر اثر خواندن رمان‌های فرنگی بر آن می‌شود تا خود رمانی بنویسد و در این نسخه او رمانی به طرز رمان‌نویسان فرنگی در مدح بهار و توصیف فصول دیگر می‌نویسد و ضمناً حکایتی راجع به پیر و جوان می‌آورد که حاکی از علاقه‌مندی او به خواندن رمان‌های فرنگی است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۹۲
آغاز: هو الله تعالی. تفصیلی است در درک بهار نوشته می‌شود با اینکه طبایع ناس مختلف است و هریک بوضع و طور و قسمی درک بهار می‌کنند؛ **انجام:** پیر گفت همین جا مسکن بلکه مدفن من است بزیر آرید مرا با مستحفظ کمک کرده پیر را بزمین گذاشته وداع کرده رفتم بمنزل خود
خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالکریم منشی طهرانی، تا: ۴ ربیع الثانی ۱۲۸۹ق، جا: طهران؛ باسرلوح، مجدول، مذهب؛ کاغذ: فرنگی، لب طلائی، جلد: مخمل بنفش با گل و بته ضربی مقوایی، با شیر و خورشید و تاج فلزی ملحق به آن، ۳۵گ، ۹ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱–۴۷۲]

← پیروز نامه ← ظفرنامه
← پیروزی نامه ← ظفر نامه

● **پیروزی و مقاله نوروزی** / ادبیات / فارسی

pīrūzī v maqāle novrūzī

نجاتی نیشابوری، محمود بن عمر، –۷۲۸ قمری

nejātī neyšābūrī, mahmūd ebn-e ʻomar (- 1328)

وابسته به: صنایع الاسحار فی بدایع الاشعار = القصیدة المصنوعة = بدایع الاسحار فی صنایع الاشعار = بدیعیه منظوم = قصیده قوامیه؛ قوامی گنجوی (–۵۷۶)

رساله شرح قصیده بدیعیه قوامی گنجوی است و ظاهراً از محمود نجاتی نیشابوری. آقای بهروز ایمانی در مقدمه‌ای که بر تصحیح این رساله نگاشته، نسبت آن، به نجاتی نیشابوری را نفی می‌کند.

چاپ: چاپ شده

[الذریعه ۸۹/۱۵؛ فهرستواره منزوی ۵۰۰/۱۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۱۰۲/۲
آغاز: این قصیده است که افصح المتکلمین ... جمال المله و الدین قوامی گنجه ای گفته و آنرا صنایع الاسحار ... نام کرده. ترجیع: ای فلك راهوای قدر تو بار ×× وی ملك را ثنای صدر تو کار؛ **انجام:** چنانکه صاحب قصیده ادا کرد و این حواشی از کتب متقدمان و متأخران استنباط نمود بازای هر بیت مسطور گردانید.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مشکی با سجاف عطف و حواشی با تیماج قهوه‌ای، ۳۶ص (۴۰-۷۵)، قطع: نیم خشتی، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۹-۸۶]

● **پیزری اردستانی** / تراجم / فارسی
pīzarī-ye ardestānī
شفیعی اردستانی، مرتضی بن احمد، ق۱۴ شمسی
šafī'ī ardestānī, morteza ebn-e ahmad (- 20c)
تاریخ تألیف: ۲۵ دی ۱۳۸۳ش؛ محل تألیف: تهران
رساله کوتاهی است در شرح حال حسن بن حسین بن عسکر اردستانی متخلص به پیزری. آقای شفیعی در کتاب سخنوران اردستان نیز از وی نام برده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۲۹۰/۱۰
آغاز: حسن بن حسین بن عسکر از مردم محله راه میان شهر اردستان است که از اواخر سلطنت محمد شاه تا اواخر سلطنت ناصرالدین شاه قاجار در آن محله می‌زیسته؛ **انجام:** پیزری در اواخر سلطنت ناصرالدین شاه فوت نموده ودر قبرستان محله راه میان اردستان به خاك سپرده شده است.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جا: تهران؛ ترقیمه: «تهران، کوی نصر...، مرتضی شفیعی اردستانی، ۱۳۸۲/۱۰/۲۵ خورشیدی»؛ کاغذ: جدید، ۲گ (۶۵-۶۶)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۳۸-۸۱۵]

● **پیشاهنگ صاحب الزمان** / متفرقه / فارسی
pīšāhang-e sāheb-oz-zamān
بنارش، یوسف
banāraš, yūsof

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۷۲۵
آغاز: اعوذبالله بسمله. الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** زندگانی خود را خوش و خرم سازد ... باید در راه خدا.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۰ سطر (۱۶×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [الفبائی: ۹۶]

● **پیشگویی** / علوم غریبه / فارسی
pīšgū'ī
بزرگمهر
bozorgmehr
در پیشگویی و اختربینی به درخواست انوشیروان.
[فهرستواره ۲۸۴۴/۴-۲۸۴۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۰۴۹/۵
آغاز: شکرو سپاس بی قیاس حضرت پادشاهی را که ذات انسانی را مدرك جمیع علوم و مصرعات گردانیده ... این کلمات عجایب از برای قرار بدن نوشیروان عادل ابوذرجمهر انشاء فرموده بو و معنی آن که مردم هر چه در دست یا در دل نشان کنند از روی کواکب پیدا کرده است. فلك اعظم: آهن برنج روی ارزیر مسی سیم سرب زر؛ **انجام:** ای ز روی تو نور برده قمر ×× چه نهان می‌کنی بگویم پسر ی‌ر/ ای مه عید عالم ابرویت ×× در کف دست هست دارویت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج منقش و جدول؛ ۶گ (۷۹پ-۸۴پ)، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۹×۱۹سم [ف: ۲۹/۲-۶۷۱]

● **پیشگویی** / پیشگویی / فارسی
pīšgū'ī

غیر همانند:
۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۶۵۳/۲
آغاز: و السادس و الثانی عشر یحصل من السابع و الثامن و الثالث عشر و الرابع عشر؛ **انجام:** فیه شکل نحس فاحکم علی سوء عقیدته
یک سلسله مطالب نجومی آمده مطالبی که برای پیش‌گویی حوادث آتی و اطلاع بر خفایای امور لازم است به قول نویسنده با این کتاب و استفادت از این مسائل نجومی ما می‌توانیم پی به بسیاری از مطالب خفیه بریم و از حال مردمان و امور مخفیه آگاهی یابیم؛ خط: نسخ، کا: محمد طاهرین مرحوم بن علی اکبر تبریزی، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۸۰ص (۲۸۵-۳۶۵)، ۲۱سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۶-۲۱۶]
۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۹۹/۹
آغاز: هرگاه خواهند که از وفق از اوفاق سال بر حال خود یا کسی اطلاع یابد که در این سال؛ **انجام:** و بما جری به القلم من عندالله و بلا حول و لا قوة الا بالله
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن فتحعلی بن حاج محمد باقر ارغندی ترشیزی، تا: ۱۳۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز

مقوایی، ۴گ (۲۰۱ر-۲۰۴ر)، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۵۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۰۴۹/۶

آغاز: اول: ای زلف سیاه تو چو زنجیر ×× لعل لب تو چو شکر شیر / شیرینی شکر تو دارد ×× در دست گرفته تو انجیر؛ **انجام:** سی و یکم: دل از سر سوز درد بلبل ×× می‌گفت به باغ از غم گل / پر شد چمن از فغان بلبل ×× در دست گرفته ای تو سنبل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج منقش و جدول، ۵گ (۸۴پ-۸۸پ)، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۹×۱۹سم [ف: ۲۹/۲-۶۷۲]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۹۷۸

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۶سم [رایانه]

● **پیشگوئیهای شاه نعمت الله ولی** / شعر، پیشگویی / فارسی

pīšgū’ī-hā-ye šāh ne‘mat-ol-lāh-e valī

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟-۸۳۴ قمری

ne‘mat-ol-lāh-e valī, ne‘mat-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-lāh (1330-1431)

پیش‌گویی حوادث است در بیش از ۵۰ بیت فارسی.

آغاز: قدرت کردگار می‌بینم ×× حالت روزگار می‌بینم

انجام: نعمة الله نشسته در کنجی ×× از همه بر کنار می‌بینم

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۷۷۹/۳-۲۴/۷۹

آغاز: ای عزیزان شور و غوغا در جهان خواهد گرفت ×× کلفت و غم در دل پیر وجوان خواهد گرفت / شرم ناموس از خلایق خواهد شدن ×× پس نفاقی درمیان مردمان خوهد گرفت؛ **انجام:** خوش گلستان خرم خندان ×× همه درفصل چار می‌بینم / ای خوشا حال دوستانش را ×× که در آن روزگار می‌بینم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: کاغذ کرمی، ۳گ، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲-۶۶۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۱۹۰/۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲گ (۱۹ر-۲۰ر) [ف: ۳۸-۲۵۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۲۴/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: شمیز قهوه‌ای عطف پارچه سبز، ۳ص (۴۷-۴۹)، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۴-۳۶۷۰]

۴. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه: ۱۵/۲

آغاز: قدرت کردگار می‌بینم ×× حالت روزگار می‌بینم. جنگ: ملهمه شاه نعمت الله : ای عزیزان شور و غوغا در جهان خواهد گرفت ×× فتنه و غم از زمین تا آسمان خواهد گرفت؛ **انجام:** برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، عطف تیماج سرخ، ۱گ (۹۳ر-۹۳پ)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۴]

● **پیش نویس یک نامه از قرن ۱۱** / نامه‌نگاری / فارسی

pīš-nevīs-e yek nāme az qarn-e ۱۱

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۸۰/۱۷

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۱ص (۱۱۳-همان) [مختصر ف: ۱۲۱]

● **پیشنهاد کمیسیون مطالعات نظام** / حکومت و سیاست / فارسی

pīšnahād-e komīsīyon-e motāle‘āt-e nezām

طرح آئین‌نامه تشکیلات نظامی ایران است پیشنهاد شده به‌وسیله انجمنی انگلیسی و ایرانی. این انجمن با ریاست عباس میرزا سالار لشکر و عضویت: عبدالحمید خان غفاری سردار منصور، عباس قلی خان مدحت الممالک سردار، کلنل فضل الله خان منشی، کلنل عزیز الله خان ژاندارمری، دکتر مهدی خان ملک زاده، زمان خان از نظمیه، ژنرال دیکسن، ژنرال هادویس، ژنرال لامنت، کلنل فوریسکتو، کلنل فریزر، کلنل دیسکام، کلنل هواپیما تشکیل شد. در مقدمه (پیش از ذکر اسامی اعضاء کمیسیون) چنین آمده: «کمیسیون مطالعات نظام جهت تدوین راپرت خود، بدوا اوضاع کنونی ایران را در مد نظر گذرانیده و نظرات خود را در پنج «فصل» به قرار ذیل شرح نموده است: مخاطرات داخلی و خارجی ایران. قوای نظامی موجود. قوانین و تشکیلات وسائل ارتباطیه و محصولات مملکت. وضعیت مالی در قسمتی که به قوای نظامی مربوط است. در فصل ۶ کمیسیون نقشه‌ای برای تشکیلات قشون ایران موافق احتیاجات نظامی مطرح نموده در فصل هفتم عملیاتی را که باید شروع نمود تا نایل به تشکیلات موافق فصل ۶ بشود پیشنهاد می‌شود.». در این دفتر نام شاه قاجار و تاریخ تشکیل انجمن و انجام یافتن مطالعات و تدوین این دفتر یاد نشده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۹۵-فیروز

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳ یا اوایل قرن ۱۴؛ درجات نظامی و تقسیماتی در آن نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی خط‌دار سفید، جلد: شمیز، ۱۴۸ص، ۲۷ سطر، قطع: رحلی، اندازه: ۲۱×۳۳/۵سم [ف: ۲۱-۲۲]

● **پیشوایان چهارگانه اهل سنت** / تراجم / فارسی

pīšvāyān-e čāhār-gāne-ye ahl-e sonnat

شهابی، محمود، ۱۲۸۲-۱۳۶۵ شمسی

šahābī, mahmūd (1903-1986)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۴۲۰

نوشته‌های پراکنده (۳)؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ خریداری از کیومرث محمودی [رایانه]

● **پیشوای بزرگوار امام نهم (ع)** / تاریخ / فارسی

pīšvā-ye bozorgvār emām-e nohom

تهیه شده توسط صندوق پس انداز بانک ملی ایران.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۴۴۶

آغاز: بسمله، قال تاسع الائمه علیه آلاف الثناء و التحیه ... نهمین پیشوای دین مبین؛ **انجام:** وصلی الله علی محمد و آله الطاهرین، بخطا حمد نجفی زنجانی.

خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسین امیرخانی و احمد زنجانی، تا: ۱۳۵۳ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمع، ۱۶ سطر (۳۰×۴۳)، اندازه: ۳۴×۴۹سم [الفبائی: ۹۶]

● **پیشه وران در ایران باستان** / تاریخ ایران / فارسی

pīše-varān dar īrān-e bāstān

پورداود، ابراهیم، ۱۲۶۴-۱۳۴۷ شمسی

pūrdāvūd, ebrāhīm dāvod (1885-1968)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۱۹۵

کا: ابراهیم پورداود، بی‌تا؛ ۶گ، اندازه: ۲۱×۳۳سم [رایانه]

● **پیشی چیز بر هست = وجود و ماهیت** / منطق، فلسفه / فارسی

pīšī-ye čīz bar hast = vojūd va māhīyat

بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، -۶۶۷ ؟ قمری

bābā afzal-e kāšānī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1269)

در باب تفاوت معنای الفاظ «چیز» («شیء») و «هست» («موجود») و اینکه معنی لفظ چیز عامتر از معنی لفظ موجود است.

آغاز: بدانکه نخست لفظی که معنی وی بر همه معانی عام بود لفظ چیز و هست و موجود است.

انجام: و نخست ترین چیزی که نادانستها را بوی توان یافت معنی لفظ شیء بود، و چون نخستین معلوم نبود بازپسین را نتوان دانست. و السلام.

چاپ: در مصنفات افضل الدین محمد مرقی کاشانی، به تصحیح مجتبی مینوی و یحیی مهدوی (تهران، خوارزمی: ۱۳۶۶ (چاپ دوم)) (صص ۶۵۲-۶۴۷)

[نسخه‌های منزوی ۸۶۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۹۱/۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، ۳گ (۱۸۱ر-۱۸۳پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۸/۸سم [ف: ۷-۲۴۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۰۳۱/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، کا: محمد علی متخلص به عبرت نائینی، تا: دوشنبه ۱۳ ذیقعده ۱۳۴۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۵ص (۱۲-۱۶)، ۱۸ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۴-۳۴۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۶۷/۶/۱۱

شماره ۲۲ چاپی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در هامش جایی بین ۱پ-۶ر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی گرد، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵سم [ف: ۹-۹۱۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۲۸

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۸ر-۱۰ر) [ف: ۳-۳۲۸]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۹۱۲/۴۷

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۱۴۴ر) [ف: ۵-۴۶۱]

● **پیکره روسای مدرسه سیاسی و دانشکده حقوق دانشگاه تهران** / عکس

peykare-ye ro’asā-ye madrese-ye sīyāsī va dāneškade-ye hoqūq-e dānešgāh-e tehrān

عبارت از: ۱- عبدالحسین شیبانی رئیس مدرسه علوم سیاسی (۱۲۹۹-۱۲۹۰)؛ ۲- محمد علی فروغی ذکاء الملک رئیس مدرسه سیاسی (۱۲۸۷-۱۲۸۹)؛ ۳- علی پرتو اعظم رئیس مدرسه عالی علوم سیاسی (۱۲۸۹-۱۲۹۰)؛ ۴- مصطفی عدل منصور السلطنه (۱۳۲۰-۱۳۲۱)؛ ۵- میرزا عبدالکریم محقق الدوله؛ ۶- دکتر قاسم زاده (۱۰ آذر ۱۳۲۱ خ -۱۳۲۳خ)؛ ۷- عبدالحمید زنگنه (۱۳۲۵-۱۳۲۹)؛ ۸- علی اکبر دهخدا (۱۲۹۹-۱۳۲۰)؛ ۹- محمد مظاهر صدیق حضرت (چند روزی در ۱۳۲۱)؛ ۱۰- حسن افشار (۱۳۴۲-۱۳۴۲)؛ ۱۱- موسی عمید (۱۳۳۰-۱۳۴۲)؛ ۱۲- حسن پیرنیا رئیس مدرسه سیاسی (آذر ۱۲۷۸-۱۲۸۳)؛ ۱۳- حسین پیرنیا (۱۲۸۳-۱۲۸۷)؛ ۱۴- محمد علی هدایتی (۱۳۴۵خ-۱۳۴۷)؛ ۱۵- عکس دسته جمعی یازده نفر: مخبر الدوله و ممتاز الدوله و دیگران.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۹۲۸-عکس

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۲۶۵]

● **پیل و پشه** / شعر / فارسی

pīl va paše

کشوری

kešvarī

قصیده‌ای است نونیه در ۶۲ بیت در مدح امیر مؤمنان حضرت علی بن ابیطالب (ع) با عنوان «پیل و پشه» و در واقع، آن حضرت و صفات بزرگ او را به پیل و مابقی را به پشه نموده. در بیشترین مصرع‌ها، کلمه پیل و پشه به کار رفته، «علی پیل مهابت که پشه غضبش ×× چو پای شکسته است پیل را گردن / بمدحت تو شها پیل و پشه گویانند ×× منم که مانده چو پیل و چه پشه ام الکن / تو زنده پیلی و من بنده کشوری پشه ×× چو پیل پشه بر این سایه ضعیف افکن». در فرهنگ سخنوران از فردی به نام کشوری اردوبادی یا رودباری قزوینی از شاعران قرن دهم هجری و نعمت الله کشوری دیلمقانی یاد شده است.

[الذریعة ۹۱۱/۹ و ۹۱۲؛ فرهنگ سخنوران ۴۸۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۹۱/۳ و ۲۴۹۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹/۱۲

آغاز: تنم چو پشه ضعیف است و پیل مرگ دمن ×× چون پیل کرده بدین ... ضعف بدن؛ **انجام:** تو زنده پیلی و من بنده کشوری پشه ×× چو پیل پشه بر این سایه ضعیف افکن

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد معین بن عبدالرزاق کاشانی، تا: نیمه نخست قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۴۴-۴۶)، ۱۲سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۳۴-۲۴۶]

● **پیمان بازرگانی** / اسناد / فارسی

peymān-e bāzargānī

سندهای ۱۷۰۸ تا ۱۷۱۵ و سندهای سال ۱۸۰۸، با فهرست آنها، در آن تاریخ ۱۳۲۳ دیده می‌شود.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۵۱۹-ف

نسخه اصل: مونیخ ۲۳۴ (فهرست اومر ۳/۱ ص ۸۲)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۵گ [فیلمها ف: ۳-۶۷]

← پیمان بازرگانی درباره ورشکستگی اتباع ایران و روس > عهدنامه ایران و روس (قرارنامه افلاس)

← پیمان بازرگانی میان ایران و روس > عهدنامه ایران و روس

← پیمان ترکمانچای > عهدنامه ترکمانچای

← پیمان تشریفات سفیران ایران و روس > عهدنامه ایران و روس (تشریفات)

← پیمان چین با انگلیس و فرانسه > عهدنامه چین با انگلیس و فرانسه

← پیمان گلستان > عهدنامه گلستان

← پیمان نادرشاه و سلطان محمود عثمانی > عهدنامه ایران و عثمانی (میان نادرشاه و سلطان محمود)

← پیمان نامه پلژیک در استانبول > عهدنامه بلژیک در استانبول

● **پیوستن قمر در بروج اثنی عشریه** / هیئت / فارسی

peyvastan-e qamar dar borūj-e esnā ʻašarīye

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۲۲۳/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۰ق [ف: ۶-۳۰۸]

● **پیوستن مشتری به زحل** / هیئت / فارسی

peyvastan-e moštarī be zohal

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۵۰/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی ضربی یک‌لا، ۷ص (۶۴-۷۰)، ابعاد متن: ۷×۱۱، اندازه: ۱۳×۱۸سم [سنا: ف: ۲-۷۵]

● **پیوستن وجود جسمانی به وجود روحانی** / فلسفه / فارسی

peyvastan-e vojūd-e jesmānī be vojūd-e rowhānī

بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، -۶۶۷ ؟ قمری

bābā afzal-e kāšānī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1269)

گفتاری کوتاه در باب اینکه چگونه موجود با طی مراتب جسم، طبع، نفس و عقل به وجود روحانی می‌پیوندد.

آغاز: موجود یا آگه بود یا نه. آنچه نه آگه بود پایه جسم است و مرتبه طبع.

انجام: وجود جسمانی پوشیده برخیزد و بوجود روحانی روشن پیوندد و پیدا شود. و السلام علی من اتبع الهدی.

چاپ: در مصنفات افضل الدین محمد مرقی کاشانی، به تصحیح مجتبی مینوی و یحیی مهدوی (تهران، خوارزمی: ۱۳۶۶ (چاپ دوم)) (ص ۶۳۸)

[دنا ۶۵۲/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۶۷/۶/۱۳

شماره ۱۴ چاپی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی گرد، در هامش جایی بین ۱۱پ-۱۴ر، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵سم [ف: ۹-۹۱۸]

● **پیوند** / کشاورزی / فارسی

peyvand

فلاح، حسن

fallāh, hasan

از میرزا حسن فلاح است، وی آن را در فرانسه به خواهش باغبان‌های ایرانی نگاشته است. او از پیوند و اقسام آن مفصل

بحث می‌کند و ضمن ارائه تصاویری از انواع مختلف پیوند آنها را نشان می‌دهد.
آغاز: شاخ بی بر اگر همه طوبی است ×× به بریدش به میوه پیوندید. حمد بی حد احدی را سزا است که ریاحین بدن را ...
انجام: چنانچه اغلب اوقات اتفاق می‌افتد
[دنا ۶۵۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۸۰۰/۵]

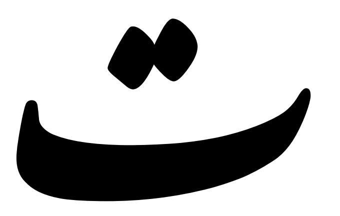
۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۸۵۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: شوال۱۲۸۴ق؛ تملک: اعتضادالسلطنه در ۱۲۸۴ ق؛ کاغذ: فرنگی نازک رنگارنگ، جلد: مقوا، ۱۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳–۲۸۹]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۸۵۸/۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۱۵۷گ (۱۵ر–۱۷۱پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۳–۲۸۹]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۵۵۳/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ حاوی پیکره‌های از تنه درختان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز با گل و بوته زر کوبیده مقوایی، ۱۹ص (۲۶۸–۲۸۶)، ۲۳سطر کامل (۱۲×۲۳)، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [ف: ۴–۵۰]

● **پیوند حروف با ستارگان** / هیئت / فارسی
peyvand-e horūf bā setāregān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۸۰۷/۶
در جدول؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۵–۱۸۸]

● **تئاتر** / داستان / فارسی

te'ātr

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۳۸/۳

حاجی آقا و فریدون پسر بزرگ او و جمشید پسر کوچک او و نوروز سیاه و نوکر او و فروردین و گل چهره و ناصرخان ارباب گل چهره؛ خط: نستعلیق، کا: گویا خط نفیسی، تا: قرن ۱۴؛ شش صفحه به انگلیسی نوشته شده است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۰گ، ۲۲ سطر (۱۴×۱۸)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۰۸]

● **تئاتر کاترین هوارد** / داستان / فارسی

te'ātr-e kātrīn havārd

مترجم: اعتصامی، یوسف، ۱۲۵۳ – ۱۳۱۶ شمسی

e'tesāmī, yūsof

در پنج پرده یا فصل با ترجمه شعرهای انگلیسی آن به شعر فارسی، داستان مربوط به دربار هانری هشتم است در سال ۱۵۴۲.

[دنا ۶۵۵/۲؛ رجال ایران ۴۹۳/۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۳۰

خط:نستعلیق،بی کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۷۳گ، ۱۶ سطر (۹/۵×۱۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۶۱۲]

● **تئاتر کریم شیره** / داستان / فارسی

te'ātr-e karīm šīre

نمایش‌نامه‌ای است انتقادی از وضع دولت وقت. در عهد ناصرالدین شاه نوشته شده است.

]دنا ۶۵۵/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۹۸/۱]

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۱۹

آغاز: بسمله، شرحی از بدبختی اهالی ایران و مجمعی از سختی و زبونی این ممالک ویران بجهة عبرت و اطلاع مطالعه کنندگان در لباس قصه و طرز طیاطر فرنگیان در چند مجلس قلمی گردید، اسامی اجزای مجلس شاه وزیر مخصوص، امین الدوله؛ **انجام:** به بینید ایران چگونه ویران و ایرانیان چه قسم پریشان و بی سامان نگاه بکنند و از این صدر اعظم بازیها را یاد بگیرند. گر ملك این است در این روزگار –من بتو ویرانه دهم صد هزار، فی شهر جمادی الاول سنه ۱۳۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی سرخ، ۵۴گ، ۱۰سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ – ۳۱۰]

● **تئاتر گفتگوی شیخ شریعت با میرزا خلیل الله** / هنر / فارسی

te'ātr-e goftogū-ye šeyx šarī'at bā mīrzā xalīl-ol-lāh

داستان گفتگویی است که بین شیخ محمد تقلی ملقب به شیخ شریعت با میرزا خلیل طلبه در مدرسه اتفاق افتاده و به صورت که در فرنگستان به عنوان تئاتر معروف است، تنظیم شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۵۴

آغاز: حکما و دانایان فرنگستان چون خواهند حکایتی را بیان نمایند که در طبایع انزجاری حاصل نشده آن مطلب هم چنانچه بایست بررسی منکشف شود؛ **انجام:** تا وقتی که بخواهند بحقیقت رسیدگی شود. این زمان بگذار تا وقت دگر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۷۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۱ – ۳۵]

● **تئودریخ** / داستان / فارسی

te'odrīx

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۰۹
آغاز: فصل بیست وسوم چندین روز به طول انجامید تا اینکه ملکه ما تا سوین تا قادر گردید که از زیر بار حزیان واز خوابهای بدیکه دربین بی هوشی درجلو نظرش؛ **انجام:** طوطیا نالان می گفت: برادر شجاع وقوی پنجه ام را به تزویر کشتند خوب تعریف کن که واقعه از چه قرار بود
از فصل ۲۳ تا ۲۹؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ عناوین سیاه؛ جلد: مشمای سرمه ای، ۴۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۱ - ۳۱۷]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۳۶
آغاز: فصل پنجم: پر واضح است برای تسریع [...] خیال باطنیش (سه ته گوس) در دربار (مرادنا) بودنش وشهر (رخ) راعجالتاً ترک نمودنش واجب تر واصلح تر بود؛ **انجام:** ملکه گفت پس از این قرار می خواهید مرا سلطنت فولاتا نشناسید ... فراموش نموده وانکار داری که من دختر ولی نعمتت (ته اوردیخ) می باشم.
از فصل تا دهم جلد دوم و از فصل اول تا سوم جلد سوم کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ خط‌خوردگی و قلم‌زدگی در صفحات؛ جلد: مشمای آبی، ۷۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف مخ: ۱ - ۳۱۷]

● التائات و الیائات و الواوات و الهمزات من الکلمات القرآنیة / تجوید / عربی

at-tā'āt wa-l yā'āt wa-l wāwāt wa-l hamazāt min-al kalamāt-il qur'ānīya

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۵۸/۱
مانند نعمت و کلمت، اخشونی و اتبعونی و ... ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی زرکوب ترنجی مقوایی، ۱۱گ (۱-۱۱)، ۱۵ سطر (۴/۵×۹)، قطع: بغلی، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۵۷۷]

● التاء فی قولنا «ذات القدیم» / ادبیات / عربی

at-tā' fī qawl-i-nā «ḏāt-ul qadīm»

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری
'alam-ol-hodā, 'alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

در مورد « تا » در کلمه ذات باری جل اسمه از نظر ادبی بحث می‌کند و می‌گوید که این «تا» در جمیع حالات اعم از مذکر و مؤنث و معدومات و اعراض به کار می‌رود و برای تأنیث نیست.
آغاز: سئل «رضی الله تعالی» عن التاء فی قولنا ذات القدیم تعالی فی قولهم صفات الذات الباری، فقیل هل التاء فی ذات للتأنیث کقولنا حائنی امرأة ذات جمال.
انجام: فلو لم تکن للتأنیث لما اختلفت مع التذکیر و لا تخالف المذکر و المؤنث فی الوصف بانه ذات علی ما بیناه و الله أعلم بالصواب.
چاپ: ضمن مسائل المرتضی، در بیروت به چاپ رسیده است.
[دنا ۲/۶۵۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۹۲۳/۲۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۷۷پ-۷۸ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۳۲ - ۷۶۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۴/۱۱۳۴۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: شرقی آهار مهره، ۲گ (۱۷۶ و ۱۷۷)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۲۸ - ۵۷۴]

← التائیة فی التصوف ⩾ القصیده التائیة

● تابلوی دعای جوشن کبیر / مرقعات / عربی

tāblo-ye do'ā-ye jowšan kabīr

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۳۲/۳
تابلوی دعای جوشن کبیر در صد فصل به نسخ مشکی و شنگرف و لاجورد و زعفرانی و اکلیل در روی پوست با قاب ۵۷۴۷، در جدول با چهار دائره و خانه های دارای رقم؛ بی‌کا، بی تا [ف: ۱۷ - ۱۳۴]

● تابلوی نقاشی شاه عباس بزرگ / عکس

tāblo-ye naqqāšī-ye šāh 'abbās-e bozorg

تابلوی نقاشی شاه عباس بزرگ، از روی قصر چهل ستون، کارخاچاطوریان.

اصفهان؛ موزه کلیسای ارمنیان در جلفا؛ شماره نسخه:۳
بی‌کا، بی تا [نشریه: ۵ - ۳۲۳]

● تابیة الکاتب / ادبیات / فارسی

tābīyat-ol kāteb

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۵۹
آغاز: بسمله، ستایش خدایرا سزاست که پروردگار جهانیان است؛ **انجام:** و از برای او در نزد پروردگار جلوه نور.
خط: نسخ، کا: محمدهادی بن محمدتقی کوسوی، تا: ۱۲۶۰ق

[رایانه]

● **التاتارخانية = الفتاوی التاتارخانية = زاد المسافر /** فقه / عربی

at-tātārxānīya = al-fatāwa-t tātārxānīya = zād-ul musāfir

عالم بن علاء حنفی اندریتی، ق۸ قمری

'ālam-e-bn-e 'alā' hanafī-ye andarītī (- 14c)

کتابی است مبسوط شامل تمامی مباحث فقهی در چندین جلد بزرگ که مسائل فقهی را به روش ابواب هدایه به‌طور بسیار مفصل با ذکر اقوال مؤلفان فقه گرد آورده است. مطالب آن برگرفته از کتاب مسایل «المحیط البرهانی فی الفقه النعمانی» و «الذخیرة البرهانیة» تألیف برهان الدین محمود بن احمد بخاری حنفی (-۶۱۶ هـ.ق.) و «الفتاوی الظهیریة» نوشته ظهیرالدین ابوبکر محمد بن احمد قاضی بخاری حنفی (-۶۱۹ هـ.ق.) و «الفتاوی الخانیة» را و ... است و مؤلف برای هرکدام رمزی قرار داده و در مآخذ دیگر عنوان آنها را آورده است.

آغاز: نحمد ربنا علی ما أسبغ علینا من العطاء و أسبل من الغطاء و هدانا الی منهج السواء و دعانا الی المحجة البیضاء.

[دنا ۶۵۵/۲؛ الاوقاف العامة موصل ۱۷۰/۲؛ الاوقاف العامة بغداد ۴۹۷/۱؛ خزانه مفتی ۵۱/۵ و ۹۱/۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۹۹۵

آغاز: برابر **انجام:** القعدة الاخیرة فی حقهما و منک هذه الصلوة یصیر ... بالعلم یهتدی و الله اعلم بالصواب ... و یتلوه کتاب الزکوة.

از اول کتاب الطهارة تا کتاب الصلوة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح، مجدول؛ کاغذ: شرقی، نوع جلد: تیماج زرشکی مجدول با ترنج و سرترنج و لچک، ۵۰۰گ، ۲۵ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۵/۵×۲۷/۵سم [ف: ۳۵ - ۴۵۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۷۰

آغاز: بسمله، کتاب المزارعة و المعاملة هذا الکتاب یشتمل علی ستة و عشرین فصلاً؛ **انجام:** و ان تبین انه انثی یوحد منه (کذا) ما یتان و خمسون و الله اعلم

از ابتدای «کتاب المزارعة و المعاملة» تا انتهای «کتاب الخنثی»؛ خط: نسخ، کا: ابوالبرکات بن یعقوب بن ابراهیم، تا: دوشنبه ۲۲ ربیع الاول ۹۷۴ق؛ مجدول، مصحح؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای، ۳۸۴گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۲×۳۱سم [ف: ۲۱/۱ - ۱۹۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قال الشیخ الامام الفقیه ... هذا علی احدی الروایتین عن علمائنا فأما علی الروایة الاخری السجدتان للثانیة.

جلد اول، تا احکام نماز جمعه؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۴۰۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۴ - ۲۰۲]

● **تأثر الاخیار** / تاریخ معصومین / ترکی

ta'assor-ol axyār

اسیری، حاج علی

asīrī, hāj 'alī

کتابی در مقتل حضرت ابا عبدالله الحسین (ع) و شهادت اهل بیت و یاران آن حضرت، بیشتر آن گرفته شده از مقتل ابومخنف و لهوف سید ابن طاوس (که در کتاب مصرع طاوسی نامیده شده) و روضة الشهدای کاشفی و بعضی از تواریخ و تفاسیر معتبر دیگر با نکات مختصری که خود مؤلف استفاده کرده است. در آغاز آن نه «باب» در مصایب بعضی انبیاء از حضرت آدم تا خاتم (ع) افزوده شده و اشعاری از خود مؤلف با تخلص «اسیر» دارد.

[دنا ۶۵۶/۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۵۱

آغاز: الحمدلله الذی خلق الانسان فی احسن تقویم ... و ثنای لایعد و لا یحصی اول معبود واجب الوجود بارگاهش سزاوار

جلد اول کتاب و دارای نه باب آغاز و چند فصل در شهادت عبیدة بن حارث و حمزه و جعفر طیار و ابراهیم فرزند پیامبر اکرم (ص)؛ خط: رقعی، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مهر: مؤلف «علی» (دائری)؛ جلد: مقوائی عطف تیماج مشکی، ۷۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۲۸۴]

● **التأثير** / کیمیا / عربی

at-ta'ṯīr

جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱۱/۴۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی الله ... للمتقین و سلم. قد تقدم لنا قبل کتابی هذا ثلاثة کتب فی التفسیر لمامضی من کتب هذه السبعین و قد سرحت فی هذه الثلاثة المتقدمة شیئاً من امر الماء و الدهن و انا اتمم باقی ما یحتاج الیه الماء و الدهن من التدبیر فاعمل به؛ **انجام:** و یؤخذ الوصل فیما بین القرعة و بین القضبان و یحکم ثم یقطر کذلک.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۸۸ق؛ افتادگی: انجام؛ مقاله ۴۵ نوشته نشده؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج، ۳گ (۱۰۹پ-۱۱۱ر)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۷×۲۲/۳سم [ف: ۲۹/۲-۶۱۷]

● **تأثیرات حروف جمل وقت حلول قمر به منازل (مقالی در)** / دعا / فارسی
ta'sīrāt-e horūf-e jomal vaqt-e holūl-e qamar be manāzel (maqālī dar)

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۴۶/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: حاج سید سعید؛ این مقاله در هامش رساله سوم آمده؛ جلد: تیماج عنابی، ۱ص، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۱-۲۱۴]

● **تاثیر الاسم الاعظم و تسخیر الکواکب و الارواح و العلویات** / علوم غریبه / عربی
ta'ṯīr-ul ism-il a'ẓam wa tasxīr-ul kawākib wa-l arwāḥ wa-l 'ulwīyāt

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۷۷/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی لایی، ۴۰گ (۱۴۱-۱۸۰)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۶-۵۸۵]

● **تأثیر الدعاء علی ترتیب الکواکب** / هیئت / عربی
ta'sīr-ud du'ā' 'alā tartīb-il kawākib

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۲۵۸
آغاز: بسمله. قال هذا اسعدک الله من المسایل ... . علی الروحانیین؛ **انجام:** و الحمد لله رب العالمین و الصلاة علی رسوله محمد و آله الطیبین الطاهرین.
کامل؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ضمیمه نسخه ش ۵۵۰۴؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۱۴ سطر (۱۸/۵×۷/۵)، قطع: رقعی، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [رایانه]

← تأثیر کسوف > احکام کسوف

● **التاج** / اخلاق / عربی
at-tāj

جاحظ، عمرو بن بحر، ۱۵۰-۲۵۵ قمری
jāhez, 'amr ebn-e bahr (768-870)
اهداء به: امیرفتح بن خاقان مولی امیرالمؤمنین
این کتاب به نام «التاج فی اخلاق الملوک» نیز خوانده شده و در آن وجوب تعظیم ملوک و شاهان و طریقه برخورد مردم با ملوک و نیز طریق برخورد با پادشاهان با مردم آمده است. مؤلف آن را بعد از کتابی که در «اخلاق الفتیان و فضایل اهل البطالة» نوشته بوده تنظیم کرده است. دارای چهار «باب» که در هر باب حکایات مناسب با آن آورده شده است.
آغاز: الحمد لله الذی له ما فی السماوات و ما فی الارض و له الحمد فی الآخرة و هو الحکیم الخبیر احمده علی تتابع الآیة و تواتر نعمائه و ترادف مننه.
چاپ: مصر، محقق: علامه احمد زکی باشا، جزئ۱، رقم۵۲۰.
[دنا ۶۵۶/۲؛ ذخائر التراث العربی الاسلامی ۴۳۲/۱]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۳۱/۳
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه احمد ثالث، ترکیه ش ۲۴۱۷؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۱۵۸ص [عکسی ف: ۳-۲۸۹]
۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۶۹/۴بخش۳ و ۷۳/۳بخش۲
نسخه اصل: در موزه طوپقیو سرای (قرطای ۸۲۱۹)؛ بی‌کا، بی تا [ف: ۱۳۴ و ۸۲]

● **تاج الاخبار و سراج الآثار** / تاریخ جهان، تاریخ ایران / فارسی
tāj-ol axbār va serāj-ol āsār

شیرازی، محمد حسین بن علیرضا، ق۱۳ قمری
šīrāzī, mohammad hoseyn-e-bn-e 'alī-rezā (-19c)
اهدا به: فتح علی شاه قاجار
در تاریخ عمومی ایران از پیامبران تا سال ۱۲۴۵ ق است، در ۱ «فاتحه» و ۲ «مقاله» و ۳۳ «فصل» و ۱ «خاتمه» ساخته شده است.
آغاز: فهرست صحایف کتب و اسفار و عنوان مکاتیب سیر و اخبار حمد و ثنای پروردگاری است
[دنا ۶۵۶/۲؛ فهرستواره منزوی ۵۶۹/۱]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۸۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** سنه ۱۲۴۵ ... است بسمت سردارآباد نزول نموده بودند ... (نانوشته)
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: کاغذ فستقی، جلد: میشن مشکی، ۲۸۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳/۲سم [ف: ۲-۷۱]

← تاج الاسامی > تهذیب الاسماء
← تاج الاسامی > تاج المصادر
← تاج الاشعار > سلوة الشیعة

● **تاج التراجم** / تراجم / عربی
tāj-ut tarājem

ابن قطلوبغا، قاسم بن قطلوبغا، ۸۰۲-۸۷۹ قمری
ebn-o qotlūbaqā, qāsem-e-bn-e qotlūbaqā (1400-1475)
برگزیده «طبقات الحنفیة» مقریزی در شرح حال علمای حنفی مذهبی است که تألیفی داشته‌اند. آن را در زمان حیات مقریزی

(۸۴۵ق) نوشته همان‌گونه که خود در مقدمه اشاره کرده است: «لما وقفت علی تذکرة شیخنا الامام ... شهاب الدین احمد بن علی عبدالقادر بن محمد المقریزی امتع الله بحیاته ... رأیت ما کتبه من تراجم الائمة الحنفیة فاحببت ان الحق بکل اسم ما تیسر لی من تراجم من یسمی به منهم علی نحو ما قصد من الاقتصار علی ما ذکر من له تصنیف حیا لاتباعه و صبرا لقصر باعی». در این کتاب شرح حال حدود ۳۳۰ تن از علمای حنفی آمده است.
چاپ: بغداد، مکتبة المثنی، ۱۹۶۲م، نقلت عن الطبعة الاروبیة؛ دمشق، دار القلم، تحقیق محمد رمضان یوسف، ۱۹۹۲م
[الاوقاف العامة موصل ۲۱۱/۲؛ کشف الظنون ۲۶۹/۱؛ فهرست المخطوطات المصورة، قاهره، جزء۲، قسم ۴، ص ۷۲؛ فهرس دارالکتب قاهره ۱۱۶/۱؛ دایرة المعارف بزرگ اسلامی ۴۸۲/۴؛ فهرست ظاهریه، تاریخ، ۹۲/۲–۹۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۷۷۰
آغاز: الحمد لله تعالی و سلام علی عباده الذین اصطفی و بعد فیقول الامام العالم الحافظ العلامة ابو الفضل قاسم بن؛ **انجام:** الهاشمی عبدالمطلب. الوالجی عبد الرشید. الیزدی مسعود بن الحسین.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: کشمیری حنایی آهار مهره، جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای مجدول زرکوب، ۴۶گ (۵۶پ–۱۰۱پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۸–۱۷۲]

● تاج التراجم فی تفسیر القرآن للاعاجم = تفسیر اسفراینی / تفسیر / فارسی

tāj-ot tarājem fī tafsīr-el qor'ān le-l-a'ājem = tafsīr-e esfarāyenī

اسفراینی، شهفور بن طاهر، –۴۷۱ قمری

esfarāyenī, šahfūr-e-bn-e tāher (-1079)

ترجمه و تفسیری است به نثر فارسی کهن که در آغاز هر سوره به مکی و مدنی بودن سوره، تعداد آیات، کلمات، حروف و اختلاف قرائت آن اشاره نموده و سپس حدیثی در ثواب قرائت سوره آورده است. مفسر در این در تفسیر، بیشتر بر اخبار تکیه می‌کند و در برخی موارد حکایات تاریخی نیز بدان افزوده است. پیش از آغاز به تفسیر ۴ «فصل» دارد: ۱. فضیلت ترجمه کردن قرآن و وجوب آن در برخی از احوال؛ ۲. اعتقاد اهل سنت و جماعت در اصول دیانت؛ ۳. معانی اسمای خدای؛ ۴. بیان ترجمه برخی از صفات وی. در بعضی از قسمت‌ها مطالب را در حدود دو یا چندین برابر آیات تفسیر و شرح کرده‌اند و از ذکر اخبار عامی وکیفیت عبارات و مطالب تأیید می‌شود که مؤلف از علماء عامه است.
آغاز: الحمد لله الذی خلق السموات و الارض ... سپاس و ستایش مر خدای را که آن خدای جل جلاله بیافرید
انجام: و الجن و از هر دو به خداوند سبحانه و تعالی باید گروید و استعانت بوی کردن والله تعالی ولی الصواب والعصمة من کل بلاء و بدعه و الحمدلله رب العالمین
چاپ: با تصحیح نجیب مایل هروی و علی اکبر الهی خراسانی در سال ۱۳۷۴، میراث مکتوب
[کشف الظنون ۲۶۸/۱؛ هدیة العارفین ۴۳۰/۱؛ استوری (۱) ۱۱۹۰/۳؛ نسخه‌های منزوی ۹/۱ (۷نسخه)؛ دنا ۶۵۶/۲ (۴۳ نسخه)؛ مشترک پاکستان ۱۲/۱ (۱ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۶–ف و ۱۰۵۷–ف
نسخه اصل: فاتح. نیمه دوم، از سوره ۲۸ تا سوره ۱۱۴؛ خط: نسخ، کا: ابومنصور مظفر بن احمد بن حمدان، تا: ۲۰ ذیحجه ۵۰۶ق؛ ۱۲۷گ (۱–۱۲۷) [فیلمها ف: ۱–۲۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۵۱–ف
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: کتابخانه غازی خسرو بیک در سرای (سراویو) در یوگسلاوی ش ۳۸۹ (فهرست کتابخانه غازی خسرو بیک در سرای از قاسم دوبراچا، ص ۲۲۹ شماره ۳۸۹). جلد ۳ و در پایان آن آمده «یتلوها الرابعة»؛ خط: نسخ درشت، کا: ابراهیم بن عثمان نلهیجی سکلی، تا: پنج‌شنبه پایان ربیع الثانی ۵۷۹ق؛ ۵۴۷گ [فیلمها ف: ۱–۲۷]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۲–عکسی
نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [عکسی ف: ۲–۴۹]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۴ و ۱۵بخش۳
نسخه اصل:همان نسخه اصل بالا.از آیه۱۰۲سوره اعراف [ف: ۹۳]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۲۹–عکسی
نسخه اصل: گنج بخش ش ۵۲۵ (گنج ۸/۱). در چهار مجلد، تا میانه های سوره یوسف را دارد؛ خط: ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۶ و ۷؛ افتادگی: آغاز؛ ۵۶۴گ [عکسی ف: ۲–۴۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۳
از میانه قرآن است و آشفته؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۶ و ۷؛ با ترجمه فارسی زیر متن به نستعلیق؛ کاغذ: سفید، جلد: روغنی با گل و بوته رنگارنگ زمینه سرخ، ۱۴۸گ، ۲۱–۱۶ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [سنا: ف: ۱–۱۶۹]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۷۷–ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا .Or۱۱۰۱۸. از سوره ق تا نصر؛ بی‌کا، تا: قرن ۷؛ ۴۲۶ص [فیلمها ف: ۲–۱۱۳]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۱ و ۲۲ و ۲۳بخش۳
نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا گویا از سده ششم (فهرست مردیت اونس ص ۲) [ف: ۹۴]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۱–عکسی
آغاز: من الناس فمن تبعنی فانه منی؛ **انجام:** خدای عز و جل ...
نسخه اصل: گنج بخش ش ۱۳۸۰۹ هنوز فهرست نشده. در دو

مجلد، از آیه ۳۶ سوره ۱۴ (ابراهیم) تا آیه ۲۱ سوره ۲۳ (المؤمنون)؛ خط: نسخ و ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ ۴۷۸گ [عکسی ف: ۲-۴۹]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷-ف

نسخه اصل: موزه قونیه ش ۲۳۲. از حجرات تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۴۸ق؛ با یادداشت عروسی خواهر عزیزه ستیره مسعوده خاتون در روز دوشنبه رجب ۷۷۷؛ تملک: امین الدین ... ابی الرشید مسعود بن ابی بکر دویی کتابگو؛ وقف جماعت خانه درویشان حضرت مولانا؛ ۵۶۰ص [فیلمها ف: ۱-۲۶]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۵ تا ۲۸ بخش۳

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [ف: ۹۴]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۷

آغاز: و لا توتوا السفهاء چنانچه یاذ کردیم و بدانگه مردی که ویرا رفاعة خواندندی فرمان یافت اندر وقت مصطفی صلی الله علیه و سلم؛ **انجام:** مقاتل گوید فریشتگان خذای عزوجل بر صراط بیستند و با ایشان ... آتشین و نگذرند که کافران بر صراط گذر کنند این است که همی گوید «إن ربک لبالمرصاد»

آغاز آن چند آیه از سوره نساء و بعد سوره لقمان تا نمل و بعد از سوره مائده تا سوره نور و سپس از سوره عبس تا بخشی از سوره فجر را دارد؛ خط: نسخ و ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی شاید پشتو با نشان‌های «۱۲»، «حسینی» و «مولانا حسین»، مجدول طلایی، در بیشتر برگ‌ها شمسه‌های طلایی و لاجوردی؛ کاغذ: شرقی؛ نوع جلد: تیماج زیتونی با ترنج و سرترنج طلایی، عطف: تیماج زرشکی، ۴۹۵گ، ابعاد متن: ۱۵/۵×۲۱، مختلف السطر، اندازه: ۲۳×۳۳/۵سم [ف: ۳۵-۴۸۲]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۷۸-ف

نسخه اصل: نسخه آقای دکتر مهدی بیانی ش ۴۵. از میانه قرآن است و نسخه آشفته ای است از مقابله با نسخه ش ۲۳۲ موزه قونیه (فیلم ۷۷ع ۷-۲۰۹۵) دریافتم که این کتاب است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹ [فیلمها ف: ۱-۲۷]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۸بخش۳

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [ف: ۹۳]

۱۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۱۹

آغاز: جلد الثانی من تفسیر الاسفرائینی. این سوره مکی است و نود و هشت آیت است مگر در عدد اسمعیل که نود و هفت است و کلماتش هزار و صد و شصت و دو است؛ **انجام:** برابر

جلد دوم، مشتمل بر تفسیر از سوره مریم تا آخر قرآن؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ دارای یک سرلوح خیلی خوب و نود و شش سر سوره ظریف می‌باشد که اسامی سور بر آنها نوشته شده، مجدول به طلا و زنگار و شنگرف؛ تملک: اعتضادالسلطنه، ۱۲۷۳؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: ساغری ضربی طلایی،۳۶۶ص،۲۳سطر،قطع:رحلی، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۱-۷۹]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۵-ف

نسخه اصل: پاریس p. 12 (بلوشه ش ۲۶). آخر سوره ۹ و ۱۰ تا ۱۳ و آغاز سوره ۱۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تاریخ وقف: ۹۰۶ق [فیلمها ف: ۱-۲۶]

۱۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۷بخش۳

نسخه اصل: قونیه. از مریم تا پایان قرآن؛ کا: حبیب الله اصفهانی، تا: ۹۴۳ق، جا: بغداد [ف: ۹۳]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۲-ف

نسخه اصل: بادلیان Marsh 169 (اوری شماره ۲۰). چنان که استوری می‌نویسد نسخه بادلیان نیمه دوم قرآن است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۷ق؛ ۵۴۷گ، ۲۳ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۷]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۴-ف

نسخه اصل: بادلیان Marsh 168. جلد ۲، از سوره ۱۹ تا پایان؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: حبیب الله بن جمال الدین اصفهانی، تا: ۹۴۷ق؛ ۶۳۳ص، ۲۳ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۷]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۰بخش۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۹۴]

تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ع۱۸۴ تا ۱۸۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۱۶۳]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۱-ف

نسخه اصل: بادلیان Marsh 168. جلد ۱ (اوری ش ۱۹)؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: حبیب الله بن جمال الدین اصفهانی، تا: محرم ۹۴۸ق، جا: بغداد؛ ۷۰۸ص، ۲۳ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۷]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۹بخش۳

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [ف: ۹۴]

تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ع۱۸۴ تا ۱۸۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۱۶۳]

۱۶. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ش۳

از حجر تا حج. هفت یک چهارم؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۱۷گ، ۲۳ سطر، قطع: وزیری [ف: ۱۸۹]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸۵۸

از سوره مریم تا صافات؛ بی‌کا، بی‌تا؛ نسبتاً کهنه [د.ث. مجلس]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۷-ف

نسخه اصل: احمد پاشا در افیون قره حصار Abyon Ged. Ahm ش ۱۳۳. از انعام تا یونس؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ؛ ۲۲۷گ، ۱۶ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۶]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۶بخش۳ و ۲۴بخش۳

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [ف: ۹۳ و ۹۴]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۷۸-ف

نسخه اصل: ملافیض الله ش ۶۱. از انفال تا آخر؛ بی‌کا، بی تا؛ وقف شیخ الاسلام فیض الله افندی در ۱۱۱۲ [فیلمها ف: ۲-۱۱۳]

۲۰. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۹ تا ۳۴ بخش۳

نسخه اصل: فیض الله ملت ۶۱ (۱۶۲۲) در شش بخش؛ بی‌کا، بی‌تا؛ برگ‌های ۶۵۲ و ۶۵۴ و ۹۵۶ و ۶۵۸ و ۶۶۰ و ۶۶۲ و ۶۶۴ از

پایان یوسف و آغاز رعد افتاده است؛ ۱۶۲۴گ [ف: ۹۵]

۲۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۳-عکسی

نسخه اصل: پاکستان، پیشاور میردادخان افغان. در دو مجلد، از سوره «مریم» آغاز می‌شود؛ خط: نسخ و ثلث، بی‌کا، بی‌تا؛ با رسم الخط کهن (چ=ج، گ=ک ...)، ترجمه‌ها چلیپا؛ ۴۷۱گ [عکسی ف: ۲-۴۹]

۲۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۱-عکسی

نسخه اصل: در پیشاور پاکستان میردادخان افغان. دنباله شماره پیشین تا «الناس»، در دو مجلد؛ خط: نسخ و ثلث، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۱۵ص (۴۷۲-۹۸۶) [عکسی ف: ۲-۴۹]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳-ف

نسخه اصل: موزه قونیه ش ۱۱۵. از انعام تا حجرات؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۲۴ص [فیلمها ف: ۱-۲۶]

۲۴. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۳۵بخش۳

نسخه اصل: گوتا. آیه ۲۰ مریم (۱۹) تا میان ۲۷ زمر (۳۹) با افتادگی آیه ۹۵ طه (۲۰) تا آیه ۶۸ انبیا (۲۱) و آیه ۱۲ تا ۳۹ سبا (۳۴)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۶۶گ (۱-۳۶۶) [ف: ۹۵]

● تاج التواریخ = خواجه تاریخی = تاریخ خواجه / تاریخ / ترکی

tāj-ot tavārīx = xāje tārīxī = tārīx-e xāje

سعدالدین، محمد بن حسن، ۹۴۳؟-۱۰۰۸ قمری

sa'd-od-dīn, mohammad ebn-e hasan (1537-1600)

وابسته به: مرآة الادوار و مرقاة الاخیار؛ لاری انصاری، محمد بن صلاح (-۹۷۹)

تاج التواریخ که به «تاریخ خواجه» و «خواجه تاریخی» مشهور شده، تلخیصی از کتاب دهم از کتاب «مرآة الادوار و مرقات الاخبار» مصلح الدین لاری است، باب‌های یکم تا نهم آن را هم او ترجمه کرده و کتابی است جدا. این کتاب تاریخ عثمانی‌هاست از ابتدای دولت شان تا آخر عصر سلطان سلیم (۹۲۶ق). حاجی خلیفه در «کشف الظنون» می‌نویسد: «هو تاریخ ترکی مشهور لخص فیه تواریخ آل عثمان بانشاء لطیف و کتب من أول الدولة الی آخر عصر السلطان سلیم القدیم و روی ممن انتمی الیه انه سوده الی زمانه لکنه لم یخرج سوی ما هو المتداول» به نوشته عثمانلی مؤلفلری، مؤلف در این کتاب، ضمن نگارش وقایع اتفاقیه عصر هر پادشاه، به شرح حال علما و مشایخ هر عصر نیز توجه کرده و ترجمه آنان را آورده است. نسخه‌های متعددی از تاج التواریخ در آذربایجان، ترکیه و مصر موجود است. این کتاب به زبان ایتالیایی ترجمه شده و در سالهای ۱۶۴۶م و ۱۶۵۲ م در وین و مادرید به چاپ رسیده است.

چاپ: استانبول، ۱۲۷۹ و ۱۲۸۰ق

[عثمانلی مؤلفلری: ۳/۶۶-۶۷؛ فهرس المخطوطات الترکیة العثمانیة: ۱/۹۰-۹۱؛ فهرس المطبوعات الترکیة العثمانیة: ۲/۳۴۸؛ فهرست نسخه‌های خطی تاریخ و جغرافی در کتابخانه های استانبول: ۲۴۲-۲۵۱؛ فهرست نسخه‌های خطی ترکی کتابخانه موزه طوپ قاپی سرای استانبول: ۱/۲۱۱-۲۱۲؛ کشف الظنون: ۱/۲۶۹؛ هدیة العارفین: ۲/۲۶۴؛ دنا ۲/۶۵۸؛ فهرستواره منزوی ۱/۵۶۹]

۱. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۲۳۸

کا: درویش احمد کاتب، تا: نیمه های جمادی الثانی ۱۰۱۳ق، جا: مصر؛ مجدول زر و لاجورد [نشریه: ۵-۳۴۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۷عکسی و ۱۶۲۴ عکسی

آغاز: بیان کیفیت لطلوع آل عثمان و بیان اصو و فروع این شجره طیبه سلطنت جهانبانی و ذکر مأثر و مفاخر صدرنشینان بخت سلطانی ابدالله هذه الدولة بمراسم سلامی؛ **انجام:** و گزیده علمای روم و مربی ارباب فهوم مولانا لطفی بو تاریخ لطیفی دمشدر تاریخ: هست تاریخ بهترین او را ×× نورالله قبره نورا ۸۶

نسخه اصل: کتابخانه آکادمی علوم آذربایجان، باکو، شم C۲۳۶ (فهرست کتابهای خطی شرقی در آکادمی علوم آذربایجان: ۱/۳۳)؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ ۶۰۴ص، ۲۱سطر [عکسی ف: ۳-۴۴۸ و ف: ۵-۳۶]

● تاج التواریخ = تاریخ عثمانی / تاریخ / ترکی

tāj-ot tavārīx = tārīx-e 'osmānī

افندی، محمد راشد، ق۱۲ قمری

afandī, mohammad rāšed (-18c)

اهداءبه: سلطان احمد بن سلطان محمد خان غازی

تاریخ سلطان احمدخان بن سلطان محمد خان غازی از سلاطین آل عثمان تألیف محمد راشد افندی است به ترتیب سنوات به نام سلطان مذکور و شامل وقایع سال هزار و صد و شانزده هجری قمری تا وقایع و حوادث سال هزار و صد و سی و چهار می‌باشد. [دنا ۲/۶۵۸]

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۹۳

آغاز: آغاز فهرست: نشر مراسله های دعوت-جلوس احمدخان علیه الرحمه و الغفران. آغاز تاریخ: ای خامه مهمساز سر مصلحت اول ×× مدحتگر کارخانه منقبت اول ... سخن نقص علیك احسن القصص منوالی او زره دیباح باف دیباچه تحقیقی اولوب محرم اسرار اخبار؛ **انجام:** همان خداوند کار ساز حضر تلری بویله بر پادشاه عظمت پناه قدر آگاه دام محفوظاً ... تمت بالخیر قلم اینجا بشکست.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ پشت صفحه اول نوشته شده: «تاریخ رومی ترکی عثمانی پیشکش نواب اسمعیل میرزا امیر اخور در کرج بتاریخ جمادی الثانی ۱۲۹۶»، مجدول، یك سرلوح مذهب مرصع کار عثمانی؛ کاغذ: ترکی، جلد: مقوای روکش چرم قهوه‌ای با ترنج و سرترنج و گل و برگ برجسته، ۱۲۷۳ص، ۳۱ سطر، قطع: وزیری باریک، اندازه: ۱۸×۳۲سم [ف: ۵-۲۹۲]

● **تاج الحکمة لاکمال النعمة** / عرفان و تصوف / فارسی

tāj-ol hekma le-ekmāl-en ne‘ma

در آن از ملامحراب گیلانی در اصفهان و سید محمد مهدی بحرالعلوم بروجردی و شیخ جعفر نجفی و شیخ احمد احسائی و آقا محمد هاشمای شیرازی و شیخ عبیدالله کرد و پیشگویی قطب و میرزا فضل الله منشی خاوری و میرزا شفیع نوری و صدراعظم فتح علی شاه ... یاد شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۵

آغاز: بسمله. به ثقتی. چون همواره حق تعالی از بدو خلقت آدمی و عالم واقعی و اشیاء المکانیة جهت معرفت و شناسائی خود؛ **انجام:** نام نهادم او را به مقدمه تام الحکمة لاکمال النعمة، وفقنی الله و ایاکم بالثبات فی الصراط المستقیم بحوله و قوته.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی ضربی یک‌لا، ۳۳گ، ۲۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۵×۲۱سم [سنا: ف: ۱-۲۷۶]

● **تاج الدرة فی شرح قصیدة البردة** / ادبیات / عربی

tāj-ud durra fī š.-i qaṣīdat-il burda

رومی، محمود بن احمد، ق۹ قمری

rūmī, mahmūd-e-bn-e ahmad (-15c)

وابسته به: الکواکب الدریة فی مدرح خیر البریة = قصیدة البردة = برده میمیه؛ بوصیری، محمد بن سعید (۶۰۸-۶۹۶ق)

اهدا به: شمس الدین علی بن مختار حسینی

سال تألیف: ۸۳۷ق

در شرح قصیده برده. در کشف الظنون و ذیل آن و فهرست بروکلمان و الذریعه از چنین شرحی یاد نشده است. در آن این عنوان‌ها به چشم می‌خورد: «اللغة»، «الصرف»، «الاعراب» و «المعنی». شارح در پایان سیزده بیتی را که در برخی از شروح آمده است آورده و شرح کرده با اینکه آنها را از ملحقات دانسته است نه از ناظم قصیده برده.

آغاز: بسمله. نحمدالله کما حمد لذاته بالمحامد المتکاثرة المتوافرة و نوحده کما شهد لنفسه بالوحدانیة الظاهرة القاهرة ... و بعد فیقول ... محمود بن احمد بن مصطفی بن ابراهیم الصوفی المدعو ببدرالدین الرومی ... لما دعانی داعی الوداد الی التلقی بسعادة الانقیاد بامتثال امر ... شمس الحق والدین علی ابن المختار الحسینی ... فی اوان اشتغاله بمطالعة القصیدة المعروفة بالبردة ... بان املی لها شرحا ... و سمیته بتاج الدرة فی شرح قصیدة البردة. **انجام:** و لیقبل معذرتی آخرا کما سبق اولا الحمدالله علی الاتمام و علی رسوله افضل التحیة و السلام و آله الکرام. و لست اری کسب الدراهم نافعی ×× اذا لم یکن لی فی المکارم مکسب / ولی همة لاتطلب المال للغنی ×× و لکنها منک المودة تطلب

[دنا ۲/۶۵۸]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۳۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: امیر محمد بن نصرالله بن حسین مزینانی، تا: صفر ۸۴۳ق؛ از روی نسخه مؤلف، تمام آن بر مؤلف قرائت شده و قرائت در رمضان همان سال پایان پذیرفته؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۱ص (۸۲)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۲-۲۵۵۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۴۹

آغاز: در دیباچه: علی الصرف و النحو مشیرا الی بعض مزایا علم البلاغة مع ذکر حاصل معنی البیت ... و سمیته بتاج الدرة فی شرح قصیدة البردة؛ **انجام:** برابر؛ قد فرغ المصنف من تجرید هذا الشرح فی شهور سنة سبع و ثلثین و ثمانمائة. و قد فرغ الکاتب ... مجدالدین بن شرف الدین الاصفهانی عن تحریر هذه النسخة الشریفة المنقولة عن نسخة هی منقولة عن نسخة المصنف رحمه و قرات علی المصنف من اولها الی آخرها فی شهر صفر سنة سبع و اربعین تسعمائة (تراشیدند و «سبعمائه» کردند).

خط: نسخ ریز، کا: مجدالدین بن شرف الدین اصفهانی، تا: صفر ۹۴۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ با یک واسطه از روی نسخه مؤلف نگاشته شده، محشی با نشان «م، ص، ش»؛ در دارالسلطنه اصفهان خریداری شده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۱گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۵-۴۱۲۶]

۳. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۰۵/۱

آغاز: لها شرحا یوضح ما فیها من حقائق معانی اللغة و دقائق علم الصرف و النحو مشیرا الی بعض مزایا علم البلاغة

خط: نسخ، کا: ی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، عطف تیماج قرمز، رو افتاده، ۹۰گ (۱ر-۹۰ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱-۱۸۹]

● **تاج دوازده ترک** / عرفان و تصوف / فارسی

tāj-e davāzdah tarak

برای هر یک از دوازده ترک کلاه درویشان تأویلی کرده است.

[دنا ۲/۶۵۸؛ فهرستواره منزوی ۱۶۸/۷]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۰۶/۴

آغاز: بسمله. اما بعد، در بیان تاج دوازده ترک، بدان ای درویش که تاج دوازده ترک را طلب ۹۹۹ دوازده ترک است و دوازده طلب فی المثل در آسمان بروج دوازده است؛ **انجام:** تاج سرما بر سر فارغ شود، از دردسر هر دو سر. تم بالخیر و السلام.

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی و آهار مهره و فستقی، ۳گ (۸۸پ-۹۰ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۳سم [ف: ۷-۱۴۲]

● **تاج الرؤس و عز النفوس** / لغت / فارسی

tāj-or ro’ūs va ‘ez-on nofūs

بقال قیصری، احمد بن اسحاق، ق۷ قمری
baqqāl-e qeysarī, ahmad-e-bn-e eshāq (-13c)

فرهنگ فارسی است در پنج «باب»: باب نخستین در اسماء ذوات است و دیگر باب‌ها باید در افعال و حروف و متصرفات آنها باشد. مؤلف می‌گوید چون دیدم که کسی قواعدی برای زبان‌های جز عربی نهاد شده است من این کتاب را نوشتم و قواعدی بهتر و خوب‌تر از آنچه که برای عربی نهاده شده است در آن آورده‌ام.

[دنا ۶۵۸/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۱۶/۱۰-ف

نسخه اصل: آغاز و انجام چند نسخه از کتابخانه های یوگسلاوی؛ بی کا، بی تا [فیلمها ف: ۱-۶۳۶]

● تاجر و غلام / شعر / فارسی

tājer va qolām

ذوالریاستین، عبدالحسین، ۱۲۵۱-۱۳۳۲ شمسی
zo-r-rīyāsatayn, ‘abd-ol-hoseyn (1872-1953)

سال تالیف: ۱۳۴۸ق

مثنوی تاجر و غلام، وی داستانی از تاجری با غلامش مطابق اوضاع و احوال روزگار خود به شعر ساخته است.

[فهرستواره منزوی ۵۰۲/۱۰]

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۴

آغاز: دارم از دور زمان یک قصه ای؛ **انجام:** زامر حق مونس بگفت این سرگذشت.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۲۲ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱-۱۰۴]

● تاج العروس الحاوی لتهذیب النفوس / اخلاق / عربی

tāj-ul ‘urūs-il ḥāwī li-tahd̲īb-in nufūs

ابن عطاءالله اسکندری، احمد بن محمد، -۷۰۹ قمری
ebn-e ‘atā’-ol-lāh-e eskandarī, ahmad ebn-e mohammad (-1310)

پند و اندرزهایی است عرفانی با شواهدی از آیات قرآنی و احادیث نبوی و گفته‌های اقطاب و بزرگان عرفا و اساتید مولف.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... ایها العبد اطلب التوبةمن الله فی کل وقت فان الله قد ندبک الیها.

چاپ: مطبوعات شرف، ۱۳۰۴ق؛ مطبوعات عثمان عبد الرازق، مصر، ۴۷ص، ۱۳۰۵ق.

[کشف الظنون ۲۶۹/۱؛ معجم المطبوعات ۱۸۴/۱؛ الاعلام ۲۲۲/۱؛ الاوقاف العامة موصل ۲۸۹/۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۲۲/۴ و عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** فتحققت عظمة الاسرار کیف تخفی و انت الظاهر کیف تغیب و أنت الرقیب الحاضر.

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ ۳۹گ (۷۲ر-۱۱۰پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۶۹] و [عکسی ف: ۶-۲۱۳]

← تاج العروس و قمع النفوس ← تاج العروس الحاوی لتهذیب النفوس

● تاج العروس و محلل الکعوب (ترجمه) / فقه / فارسی

tāj-ul ‘urūs wa muḥallil-ul ku‘ūb (t.)

رساله‌ای است در شرایط و مسائل عقد ازدواج که اصل عربی آن از شیخ موسی بن حیدر علی بن ولی بن فیروز اردبیلی است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۶۹۴/۲

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... این مختصریست از ترجمه تاج العروس و محلل الکعوب و آن مشتمل است بر یک مقدمه و چند فصل ام مقدمه بدانکه اجراء عقد بی معرفت انشاء باطل است؛ **انجام:** امیرالمومنین در وقت تزویج نمودن یکی از زنان بنی عبدالمطلب این خطبه را انشاء فرمودند الحمدلله العزیز الجبار ... ثم اوصیکم بتقوی الله فانها وصیة الله فی الماضین و الغابرین

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، در حاشیه شرح شده، اوراق کتاب به هم ریخته است؛ ۷۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۳۴-۴۵]

● تاج العقائد و معدن الفوائد / کلام و اعتقادات / عربی

tāj-ul ‘aqā’id wa ma‘dan-ul fawā’id

قرشی، علی بن محمد بن الولید، -۶۱۲ قمری
qorašī, ‘alī ebn-e mohammad ebn-el valīd (-1216)

کتابی در اعتقادات به روش مذهب باطنی اسماعیلی، در توحید و نبوت و امامت با بحث‌های مربوط به امور اعتقادی از معاد و آجال و جز اینها، این کتاب به درخواست شخصی که نامش نیامده، ساخته شده است.

[دنا ۶۵۸/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۴۵

آغاز: الحمدلله الذی کحل بأئمد محبته مقل العارفین و أبصر بنور هدایته نواظر المهتدین؛ **انجام:** و قلع جرثومة الشیطان و سلم تسلیماً و حسبنا الله و نعم الوکیل نعم المولی و نعم النصیر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۸۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۸-۴۰]

● **تاج فرخی** / شعر / فارسی

tāj-e farroxī

نواب، محمد یوسف،-۱۲۸۱ قمری

navvāb, mohammad yūsof (-1865)

مجموعه دیوان اشعار نواب محمد یوسف علی خان صاحب بهادر است و نام دیوان تاریخ تدوین و کتابت آن است.

آغاز: نباشد چون منی در ملك هستی کامل و یکتا ×× ذلیق وارشد و از کن طلیق و عاقل و دانا

چاپ: به همین نام دیوانی از کلبعلی خان فرخی تاجی قزوینی در ۱۳۲۳ق در تهران چاپ شده است.

[دنا ۶۵۸/۲؛ فهرستواره ۵۰۳/۱۰]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا بود اتصال جسم و روان ×× نشود رنج و کلفت هجران

خط: نستعلیق جلی، کا: محمد کریم الله، تا: ۱۲۹۴ق؛ دارای دو سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: مشمع قرمز، ۱۲۴گ، ۹ سطر، اندازه: ۲۴/۳×۳۵/۲سم [ف: ۲-۷۲]

● **تاج القصائد** / شعر / فارسی

tāj-ul qaṣā'd

عالی شیرازی، محمد،-۱۱۲۱ قمری

'ālī-ye šīrāzī, mohammad (-1710)

قصیده‌ای است در ۸۰ بیت، در ستایش حضرت علی (ع). در پایان آن گوید: «و این همه حسن و بیان، دارم از الطاف «خان» ... تا وطن آنجناب شیراز شد.» (احمد منزوی)

چاپ: بمبئی، سنگی، ۱۲۸۷ق، رحلی (مطارح الانظار: صص۲۹۴-۲۹۷)

[مشترک پاکستان ۲۵۴/۵ نعمتخان و نام کارهایش به تفصیل، همانجا ۱۰۰۳/۸ «دیوان عالی»؛ فهرستواره منزوی ۱۴۴۶/۲ نعمتخان؛ مشار فارسی ۲۳۸۳/۲ «دیوان نعمتخان عالی» (نشانی ۳ چاپ)]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۴۱/۳۰

آغاز: سینه من گلشنی است، خاك خیابان او ×× هر الفی در فراق، سرو نمایان او؛ **انجام:** تا که فضای جهان عرصه جولان بود ×× باد فلك همچو گوی در خم چوگان او

قصیده‌ای است از او؛ خط: نستعلیق، کا: میر علی اکبر ولد میر محمد محسن زکی حسینی، تا: ۱۲۱۹ق، جا: محمد آباد بیدر؛ ۴گ (۱۳۷پ-۱۴۰پ) [ف: ۷-۳۶۱]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۴/۲۱-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۴۹]

● **تاج القصص = انیس المریدین و روضة المحبین /** تاریخ پیامبران / فارسی

tāj-ol qesas = anīs-ol morīdīn va rawzat-ol mohebbīn

ارفنجی بخارائی، محمود بن حسن، ق۵ قمری

arfanjī boxārāīī, mahmūd ebn-e hasan (-11c)

سال تألیف: ۴۷۵ق؛ محل تألیف: بلخ

متن اصلی آن از ابوالقاسم محمود فرزند حسن جیهانی است که در شهر بلخ به سال ۴۷۵ق، داستان یوسف را در ۴۰ «مجلس» برای شاگردان خود ساخته است. این متن را شاگردش ابونصر ارفنجی تحریر و «مطول‌تر و مشبع‌تر» کرده است و در جای تاریخی خود، در «تاج القصص» که داستان‌های سرتاسری قرآن است جای داده است. نسخه‌های «تاج القصص» معمولاً حاوی این داستان نیز هستند. (منزوی، احمد)

نام مؤلف در منابع و بالاخص در فهرستواره منزوی مشوش ضبط شده در جلد ۱۵۵۶/۳ «جیهانی، ابوالقاسم محمود -ارفنجی- ابونصر (زنده ۶۸۵ق/۱۰۸۲) که که محتملاً همان ۴۷۵ق است» و در جلد ۲۹۸/۱ «ابونصر احمد بن محمد بن نصر بخارائی ارفنجی» و استاد او را «ابوالقاسم محمود جیهانی» دانسته است. نام کتاب و موضوع آن با کتابی دیگر به نام «انیس المریدین و شمس المجالسین» تشابه دارد که برخی آن را از خواجه عبدالله انصاری دانسته‌اند با این که اشعاری از سعدی در آن است ولی نیازمند تطبیق کامل است. در فهرست فیلم‌ها (۵۳۲/۱) کتابی به نام «تنبیه المریدین» بدون هیچ توضیحی معرفی شده و مؤلف را ابونصر احمد بن محمد حدادی دانسته که به نظر می‌رسد همین مؤلف است گرچه درباره کتاب و موضوع آن هیچ نیامده ولی محتمل است که کتاب هم همین باشد. در همین فهرست (۱۵۴/۱) در معرفی «تاج القصص» که از همین مؤلف دانسته شده، نام او امام محمد مراد بن نصر بخاری ثبت شده است.

[نسخه‌های منزوی ۱۰/۱ و ۴۴۲۲/۶؛ کتاب‌نامه بزرگ قرآن کریم ۱۱۸۷/۴؛ برگل ۱۰۹/۱؛ استوری ۱۵۹/۱؛ فهرستواره منزوی ۲۹۸/۱ و ۱۵۶۶/۳ (از بخارائی ارفنجی- جیهانی- محمود بن حسن دانسته)، ۲۸۳/۱ (از ابوالقاسم محمود جیهانی دانسته است)؛ دنا ۶۵۸/۲]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۰-عکسی

آغاز: الحمدلله الذی توحد بالملکوت و تعزز بالجبروت و هو الذی لا یموت ... سپاس و ستایش براستی آفرین بتمامی مر خداوند جهان آفرین

نسخه اصل: گنج بخش ش ۸۰۷۳ (مشترک، ۱۴/۱)؛ خط: نسخ خوش، کا: عبدالکریم، تا: ۲۴ ربیع الثانی ۹۹۱ق؛ در دو مجلد؛ ۵۱۱ص [عکسی ف: ۲-۵۰]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۰-عکسی

نسخه اصل: گنج بخش ش ۸۰۷۴ (مشترک۱۴/۱)؛ خط: نسخ خوش، کا: عبدالکریم، تا: ۲۴ ربیع الثانی۹۹۱ق؛ در دو مجلد؛ ۵۳۰ص (۵۱۲-۱۰۴۲) [عکسی ف: ۲-۵۰]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۰-عکسی
نسخه اصل: گنج بخش ش ۹۴۳۴ (مشترک، ۹۲۶/۶). آغاز در آفرینش و پایان در خاتمه چند سطری افتاده؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ در دو مجلد؛ ۷۱۲ص [عکسی ف: ۲-۵۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۷۷۹
آغاز: قال الشیخ الامام ... شاگردان از من درخواستند تا ایشان را در قصه یوسف علیه السلام تصنیفی سازم؛ **انجام:** اینجا گفت ان الله اشتری من المؤمنین
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی بدون مقوا، ۱۵۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۵-۱۱۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۵۴-ف
بادلیان ۱۹۳ اوزلی (۳۴۲)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ؛ ۲۸۸گ، ۲۳ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۷]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱-عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۵۰]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۷-ف
نسخه اصل: بادلیان Bodl Or 649. به نام تاج القصص امام محمد مراد بن نصر بخاری؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ؛ ۱۲۰گ، ۱۸ سطر [فیلمها ف: ۱-۱۵۴]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۲۷
آغاز: صلوة الله و سلامه علیهم اجمعین بدان که هیچ درجتی و منزلتی و رتبتی نیست چنان که نیکو درجه آدم صفی را بود علیه السلام چنان که خدای تعالی فرمود؛ **انجام:** معجزه-روزی رسول ... باهلی درآمد سنگی بر رسول علیه السلام سلام گفت و گفت ... حالی مرا از سنگ‌های دوزخ نگرداند رسول علیه السلام بر وی دعا ...
دیباچه مصنف را فاقد است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی عطف گالینگور، ۳۶۷گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۳۸-۳۳۶]

← تاج اللغة و صحاح العربیة ⟵ صحاح اللغة

● **تاج المآثر** / تاریخ هند / فارسی

tāj-ul ma'āṯir

نظامی نیشابوری، حسن بن محمد، -۶۲۶ ؟ قمری
nezāmī neyšābūrī, hasan ebn-e mohammad (-1230)

اهدا به: محمد بن حسام و ایبک سلطانی
تاریخ تألیف: اندکی پیش از ۶۰۲

این اثر به جهت موقعیت نویسنده در دربار شاهان هند و دسترسی وی به اطلاعات صحیح، منبعی در خور اعتبار از دوره شاهان دهلی به شمار می‌آید. «تاج المآثر» در میان آثار کهن از جهت اشتمال بر سروده‌های عربی و فارسی، به ویژه از سرایندگان برجسته پیش از قرن هشتم هجری، مانند عنصری، مسعود سعد سلمان، سنایی، منوچهری، خاقانی، فخر گرگانی و رابعه بلخی، کم مانند و ارزشمند است و مورد استفاده مؤلفان تاریخ الفی، طبقات اکبری، منتخب التواریخ، آیین اکبری و تاریخ فرشته قرار گرفته است. مرحوم ملک الشعرای بهار در کتاب «سبک‌شناسی» خود (ج ۳ ص۱۰۷-۱۱۱) راجع به شیوه نثر آن بحثی مستوفا دارد. عباسقلی سپهر این کتاب را تحریر و تلخیص کرده است. فهرستی از مهم‌ترین عناوین آن: حضور تاج الدین در کرمان؛ مراجعت تاریخ الدین به دهلی؛ حرکت او به قلعه کول و بنارس در سنه ۵۹۰ق؛ استخلاص حصن کول؛ جنگ بنارس؛ حرکت به طرف کول و تفویض ولایت آنجا به حسام آغابیک؛ فتح اجمیر، دفعه دوم، سنه ۵۸۹ق؛ فتح نهنگر؛ تفویض ایالت نهنگر، به بهاءالدین طغرل؛ فتح کالیور؛ جنگ بهرواله سنه ۵۹۱ ق؛ فتح کالینجر؛ ذکر نام شمس الدین؛ تفویض قلعه کالنجر به هژیر الدین حسین ارنب؛ ذکر مراجعت سلطان السلاطین از خوارزم سنه ۶۰۰ ق؛ ذکر شهادت معز الدین محمد بن سام؛ ذکر مرتب شدن امرای اطراف و مسلم شدن ممالک هند و سند؛ ذکر وفات سلطان سعید قطب الدین؛ جلوس شمس الدین (بخاری قطب الدین) سنه ۶۰۷ ق؛ شکست حشم غزنین و گرفتار آمدن تاج الدین کرمانی؛ جنگ انهزام ناصرالدین و فتح کوپیور؛ ذکر ایالت لاهور باسم خداوند زاده ناصرالدین سنه ۶۱۲ ق؛ ذکر توقیر و تبجیل سادات و استدلال به آیه تطهیر و مدح ائمه؛ فصل، در محاسن این کتاب.

آغاز: حمد و سپاس بی قیاس کی قدم شهسوار عقل دو اسبه بسرحمد عد و احصاء آن نرسد و چشم و هم دروبین صورت حصر و شمار آن در آئینه خیال بخواب نه بیند ...
انجام: یرید المرء ان یعطی مناه ×× و یابی الله الا ما یشأ

[دنا ۲/۶۵۹-۶۶۰ (۵۰ نسخه)؛ الذریعة ۲۰۷/۳ و ۲۱۶/۷ و ۱۳۱/۳؛ نسخه‌های منزوی ۴۵۹۳/۶؛ استوری ۴۹۴/۱و ۱۳۱۰/۱؛ کشف الظنون ۲۶۹/۱ و ص ۲۱۱؛ سبک شناسی، بهار ۲۸۳/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۱۵۵/۲-۱۱۵۶]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۹-ف
نسخه اصل: فیض الله افندی ش ۱۴۰۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۶۹۴ق؛ ۳۲۰گ، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۷]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۲۰۰۲/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۷۲گ (۹۱-۱۶۲)، ۱۵سطر، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: ۳-۱۶۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴-ف و ۱۱۵-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ۲۷۴۷ و ۲۷۴۸؛ خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن جلال جمالی، تا: ۷۱۶ق؛ ۲۵۴گ، ۲۳ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق هندی، کا: محمد داود فلکی، تا: ۱ شعبان ۷۲۶ق؛ مصحح، واژه‌های دشوار در کرانه گزارش شده؛ تملک: حسین

پسر علی پسر الیاس حسینی (مجدالدین استرآبادی)، پسر هندو پسر محمود شاه پسر عبدالله پسر محمد بافقی در محرم ۸۱۸، نورالله بن محمد شریف الحمدی در ۹۸۳؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج حنایی، ۲۲۲گ، ۲۶ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [ف: ۲-۵۱۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۱

خط: نسخ تحریری، کا: محمدعلی بن احمد جوینی، تا: ۱۰ شوال ۷۲۹ق، جا: کرمان؛ در ص ع سه بیت شعر فارسی خواجه طوسی؛ در پایان چند بیت فارسی است یکی به خط عمادالدین محمد بن احمد الشهید، با یادداشت ۲۷ شوال ۸۵۷ در مرغزار ... به خط محمد بن نظام الدین شهیدی و دیگری مورخ روز چهارشنبه ۵ ربیع الاول ۸۵۸؛ تملک: محمد بن مبارک شاه منشی شوشتری، ابوالوفاء حسن جوینی؛ مهر: مصطفی، بیان السلطنه؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی ضربی با ترنج و نیم ترنج.، ۲۹۱گ، ۲۱ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [سنا: ف: ۱-۱۳۱]

۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۸۴

آغاز: برابر، **انجام:** و الحمدالله علی افضاله و نواله و حسناالله و نعم الوکیل. کتبه العبد احقر عبدالعبد الحسین ... فی ۴ رمضان ۷۴۸.

خط: نسخ، کا: عبدالحسین، تا: ۴ رمضان ۷۴۸ق؛ در ۱۲۹۷ از ورثه مرحوم طهماسب میرزا موید الدوله خریداری شده و داخل کتابخانه موزه سرکاری گشته و در سال ۱۳۲۲ از عرض گذشته است؛ کاغذ: کشمیری نخودی رنگ، جلد: مقوای روکش چرم قهوه‌ای با ترنج ضربی، ۶۴۱ص، ۲۵ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۵-۳۹]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۹۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۷۵۴ق؛ محشی، مجدول، مذهب، یادداشت علی بن محمد بخاری در صفر ۷۶۳؛ تملک: محمود بن احمد بن حیدر، یادداشت تملک در رمضان ۸۲۴ در شیراز؛ کاغذ: کاغذ ختایی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۸۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۹×۳۲/۴سم [ف: ۲-۷۲]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و جواب من با هر غرابی که از آن جانب آمده است یا ویلتا اعجزت ان اکفر مثل هذا الغراب و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب و الیه التفویض انه لبصیر بالعباد.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۹؛ تملک: ام الکتاب بنت مولانا قریب در ۱۰۰۶ق؛کاغذ: بخارایی، جلد: مقوایی عطف تیماج سیاه، ۲۱۷گ، ۱۸ سطر (۱۴/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۹/۱×۲۷/۵سم [ف: ۵-۱۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۵۶

خط: نستعلیق، کا: نظام بن رضی نقاشی، تا: دوشنبه ۱۰ رجب ۸۲۸ق؛ مجدول، دارای سرلوح مرصع و مذهب، دارای کتیبه‌ای مرصع، دو مجلس نقاشی آبرنگ زرین سبک تیموری، یادداشتی از مهدوی که به سال ۱۳۰۱ق مخبر الدوله کتاب را به وی هدیه داده، در هفت برگ پایانی انشای ادیبانه‌ای به نام ضیاء القلوب با اشعاری از کاتب با تخلص «نظام» در چگونگی کتابت کتاب و اهدای آن به غیاث الدین و پدرش نورالدین آمده، یادداشتی از رضا قلی هدایت به سال ۱۲۷۰ق؛ مهر: «هو العلی عبده رضا قلی» (مربع)، «رضا قلی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج، ۸۲۸گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲۸-۱۱۳]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۵۷

خط: نسخ مایل به نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ مصحح، محشی، مجدول، دارای سرلوح مذهب مرصع؛ تملک: عبدالحسین بن محمد بن حسن؛ مهر: «المتوکل علی الله الغنی عبده محمد زمان الصفوی ۹۹۴» (دائری)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج، ۳۷۱گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۲۸-۱۱۳]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۲۳

آغاز: یکاد یصیب الشئی من قبل رمیه و یمسکه فی سهمه المرسل الرد و ینفذه فی العقد و هو اضیق من الشعرة السوداء فی اللیلة السوداء؛ **انجام:** و داغ حسرت بر دل نقاشان روم و صورتگران چین مینهاد زعم القبیح انه کعذاره حسنا ... من قفاء لسانه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج زرد ضربی، ۳۶۰ص، ۲۱ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۱۷-۲۴۰]

۱۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۶ ـ ج

انجام: بسادانا کزین سرمایه سازید ×× عروس طبع را پیرایه سازند / نگاری گردد ان بر روی ایام×× که از جیبش خجل گردند ایام .و الحمد لله علی افضاله و نوراله ... و السلام علی من اتبع الهدی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ یادداشت مورخ ۱۲۶۴ فرهاد میرزا در تهران؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی ضربی، ۴۰۵گ، ۱۷ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱-۵۵]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با سرلوح مختصر؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۸۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۲۰-۲۱۷]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: ابوسعید بن حسن حسینی، تا: ۱۰۰۰ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم‌ترنج ضربی، ۳۳۱گ، ۱۵ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۹×۳۱/۵سم [ف: ۳-۸۸]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۲۰

خط: نستعلیق و نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ گرد مشکی، ۱۷۸گ، ۲۲ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۲-۲۶۲۲]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،بی‌کا،تا:محتملاً قرن۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۴۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۶-۳۸]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۹/۱۸

آغاز: برابر

تنها دیباچه کتاب که از انجام ناقص است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۱ص (۳۶۸)، اندازه: ۱۳/۱×۲۴/۳سم [ف: ۲۹/۱-۱۸۶]

۱۸. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۳۶

خط: نستعلیق ترک، کا: سید شرف الدین بن سید طاهر حسینی لالوی، تا: آغاز ربیع الثانی۱۰۱۰ق، جا: دمشق؛ کاغذ: بغدادی [نشریه: ۲-۶۵]

۱۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** در بهترین زمانی و خوشترین اوانی تمام شد کتابت کتاب تاج المأثر علی یدا ضعف العباد و احقر العباد الواثق بلطفه الصمدی محمد بن احمد التونی در روز شنبه نهم رجب المرجب سنه اثنی عشر و الف من هجرة البنویه و الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه محمد و وصیه علی و آله اجمعین الطیبین الطاهرین المعصومین.

خط: نسخ، کا: محمود بن احمد تونی، تا: ۱۰۱۲ق؛ مجدول، یک سرلوح مذهب سبک اصفهان؛ مهر: «عیسی ربک مقاماً محمودا»، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش چرم تریاکی با طرح گل و بوته و انواع حیوانات به طرز مشبک کاری درون جلد، ۴۳۴ص، ۲۴ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۵-۴۰]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۷۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: غیاث الدین محمود، تا: پنج‌شنبه ۲۶ ذیقعده ۱۰۱۹ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج بنفش، ۲۱۱گ، ۲۲ سطر (۸/۵×۱۹)، اندازه: ۱۷×۳۰/۲سم [ف: ۷-۲۷]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۱ق؛ ۲۱۳گ، ۲۰ سطر، قطع: رحلی، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۲-۱۲۴]

۲۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۰۶

خط: نستعلیق، کا: محمد مقیم بن عزیز بیگ سرور رشتی، تا: ۱۰۵۷ق، برای محمد شریف؛ مجدول، با یک سرلوح کوچک؛ تملک: اعتضاد ۱۲۷۳ق. واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷؛ کاغذ: سپاهانی سفید، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۱۵۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۳-۲۹۰]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** بسا دانا کزین سرمایه سازد ×× عروس طبع را پروانه سازد

نسخه اصل: انستیتوی نسخ خطی آکادمی علوم جمهوری آذربایجان در باکو، نسخه شماره M-۲۵۲؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد مقیم بن عزیز بیگ سردار، تا: ۱۰۷۵ق؛ از روی نسخه مورخ ۸۰۳ق، مجدول، یک سرلوح مزدوج مذهب، مصحح؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: ساغری، ۳۰۷ص، ۲۰ سطر [عکسی ف: ۵-۳۶]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۰۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶۹گ، ۲۵ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۷-۱۷۳]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۷۹

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۱۵۱گ، ۱۲ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۴-۳۸۲۴]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۶۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ (نیمه نخستین)؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی، جلد: تیماج مشکی لایی، ۱۴۴گ، ۱۹ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۷-۱۴۰]

۲۷. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۱۴گ، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۲۹]

۲۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۲۷

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، محشی؛ کاغذ: کاغذ فستقی، جلد: ساغری سیاه ضربی طلائی، ۲۳۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۲-۷۲]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۱۴

آغاز: برابر **انجام:** و خوندر تجاویف ... لبان شیره

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۲۷/۲-۶۱]

۳۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۶۴

خط: شکسته، نستعلیق، کا: عبدالرزاق، تا: یک‌شنبه ۱ رمضان ۱۲۰۷ق؛ کاغذ: کاغذ قورخانه‌ای، جلد: پارچه مغزی میشن یشمی، ۲۰۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۴×۲۱/۹سم [ف: ۲-۷۲]

۳۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۹۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: آخر ربیع الثانی ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی سیاه، ۲۰۷گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱-۱۵۹]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۷۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن سبز علی اصفهانی، تا: ۱۵ محرم ۱۲۳۵ق؛واقف:نائینی؛کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج بنفش، ۲۰۰گ، ۲۰ سطر (۶×۱۴/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۳سم [ف: ۷-۲۷]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله علی افضاله و نواله و صلی اله علی نبینا محمد و اله و حسبنا الله و نعم الوکیل.

خط: نسخ، کا: ابن محمد باقر خوسکاراتی، تا: رمضان ۱۲۳۵ق، جا: دارالسلطنه اصفهان؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی بوم مشکی با ترنج و نیم ترنج و گل بوته نقاشی، ۲۱۶گ، ۲۳ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳-۱۳۹]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۴-فیروز

خط: نسخ و نستعلیق، کا: موسی بهشتی، تا: ۱۲۵۵ق؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی شکری رنگ، جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم و لچکی مذهب، ۴۹۲ص، ۲۱ سطر، قطع: نیم خشتی، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۲۱-۲۳]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: عبدالحسین بن عبدالوهاب، تا: چهارشنبه ۲۸ رمضان ۱۲۶۱ق، به درخواست میرزا ابوالحسن خان؛ جلد: تیماج مشکی،۳۱۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۲۷/۲-۱۴]

۳۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۵۵

آغاز: شکم کوه پر پشم است و پشت دشت پر مرمر، لبس الشتاء من الجلید جلودا؛ **انجام:** برابر

خط: شکسته نستعلیق و نسخ، کا: نظر علی بن محمد تقی زهرائی، تا: رمضان ۱۲۶۴ق، حسب امر نایب الصدر؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۲۰۷گ، ۱۵ سطر (۱۱×۲۲/۵)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۲۸-۸۰]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۱۹

آغاز: شکسته و همای روحانیت در پرتو خورشید الوهیت؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ چلیپا، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۷/۲-۶۳]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۷۱

خط: نسخ و نستعلیق، کا: موسی بن علی بن سلیمان بهشتی، تا: پایان جمادی الاول ۱۲۶۶ق؛ در دیباچه آن قصیده عینیه ابن سینا را گذارده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲۳۴گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۸/۵)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۱۵-۴۱۰۳]

۳۹. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۹۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۶۶ق؛ جلد: تیماج کبود ضربی مقوایی، رحلی [نشریه: ۳-۷]

۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۱۷

خط: شکسته، نستعلیق، کا: جلال الدین قزوینی، تا: ربیع الاول ۱۲۷۱ق، جا: قریه ورگیل رودبار قزوین؛ کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره، جلد: میشن لایی یشمی، ۱۶۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۱/۷سم [ف: ۲-۷۲]

۴۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۸ ـ ب

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرکوب، ۱۶۸گ، ۱۷ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۱-۵۵]

۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۲۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله بن ابراهیم، تا: ۱۲۸۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۸۳ص، ۲۵ سطر (۱۰/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰×۳۲/۵ سم [ف: ۳-۳۸۵]

۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۶۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸ ربیع الثانی ۱۲۸۵ق (نیمه دوم)؛ کاغذ: فرنگی رنگارنگ آهار مهره، جلد: تیماج سرخ ضربی ترنجی مقوایی، ۲۷۱گ، ۱۱ سطر (۷×۱۲)، قطع: ربعی [ف: ۱۷-۱۴۰]

۴۴. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۱۵

خط: نستعلیق، کا: میرزا صادق خان مشار دیوان، تا: ۱۲۸۵ق؛ با تصحیحات و تفاسیر لغات از حاجی میرزا علی ولد یادداشت کننده: میرزا حسن انصاری، مورخ ۱۳۲۴، یادداشت صلح کتب به اولاد و مهر صدر الادباء [نشریه: ۶-۵۹۴]

۴۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۱۱

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق و نسخ، کا: امین الله المحرر، تا: شنبه ۲۲ شوال ۱۲۸۷ق؛ مجدول، دو کتیبه، یک نیم ترنج لچکی مذهب مختصر به سبک هند، این نسخه به سال‌های ۱۲۸۲ و ۱۳۲۲ به ترتیب از عرض گذشته؛ مهر: میرزا محمود، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوای روکش چرم لاکی رنگ، ۵۱۰ص، ۱۹ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۷×۳۱سم [ف: ۵-۴۲]

۴۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۳۱۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سر، مجدول، ۱۶۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف مخ: ۱-۳۰۱]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۰۱/۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: تفرشی، بی‌تا؛ در حاشیه و متن، راسته و چلیپا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با عطف تیماج زرشکی، ۹۹ص (۲۰۶-۳۰۴)، قطع: رحلی، اندازه: ۳۰×۴۱سم [ف: ۱۰-۷۸۴]

۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۵-ف

نسخه اصل: رئیس الکتاب ش ۶۰۱؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱۰گ [فیلمها ف: ۱-۲۷]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۸۷۵/۱۸

بخش هایی منتخب از این کتاب، با این موضوعات: فی صفت، اللیل، گرما، سحابو رعد و برق و مطر، الصیف و الحرارة، المغنی، الصبح، طلوع شمس، الربیع والریاحین و الازهار، خریف، روضه، رمح، القمه، عطارد، شمس، زهره، مریخ، مشتری، در بیان محاسن کتاب تاج المآثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای، ۲۰گ (۷۲پ-۹۱ر) [ف: ۳۷-۴۴۵]

۵۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۸۳

آغاز: نه دست مهندس فکر و نظر بد لعن کبریا و علا آوردند و نه پای طلب سیاح وهم و خیال بساحت عز و جلال او راه یابند؛ **انجام:** و روی آینه مقرون از زنگ و غبار خطر سیاه و تاریک دید و راه خلاص و نجاة ضیق من بیاض المیم و صدر البیم یافت و ببدیهة رای بی اعمال فکرت دانست که در میدان جنگ تاب مقاومت ندارد ... از ابتدا و انتهای نسخه صفحاتی ساقط است.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، یک نیم ترنج لچکی مذهب مختصر به سبک هند، بسال‌های ۱۲۸۲ و ۱۳۲۲ به ترتیب از عرض گذشته؛ مهر: میرزا محمود، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: کشمیری ضخیم نخودی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی با ترنج و سرترنج و شاخ و برگ زرین، ۴۶۵ص، ۲۰ سطر، قطع: وزیری کوچک، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۵-۳۶]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۰۳/۱ ط

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی تا [ف: ۲۴/۲-۲۰۱]

۵۲. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه:۵

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷-۵۶۶]

● **تاج المآثر (مختصر)** / تاریخ اسلام / فارسی

tāj-ul ma'āṯir (muxtaṣar)

سپهر کاشانی، عباسقلی بن محمد تقی، ۱۲۶۸-۱۳۴۲ قمری

sepehr-e kāšānī, 'abbās-qolī ebn-e mohammad taqī (1852-1924)

وابسته به: تاج المآثر؛ نظامی نیشابوری، حسن بن محمد (-۶۲۶)

اهدا به: مظفرالدین شاه

تاریخ تألیف: ۱۳۱۴ق

مؤلف پس از تلخیص تاریخ اکبری در ۱۳۱۲، بر حسب فرمان مظفرالدین به تحریر تاج المآثر حسن نظامی (تاریخ سلسله غوریان) پرداخت و در مدت هیجده روز آن را به‌پایان رسانید و (مانند کتاب سابق) انگشتری برلیان دیگری پاداش گرفت. در آغاز این تلخیص، تاریخچه کوتاه و مختصری از حالات فرمانروایان غور به نقل از مراصد الاطلاع یاقوت حموی ثبت کرده است. سپهر پیش از آغاز در پیشگفتار تحریر تاج المآثر گفتاری به مناسبت تلخیص این کتاب و کتاب اکبر نامه دارد و در این گفتار شیوه خود را در تلخیص تاج المآثر و نیز ارزش ادبی آن کتاب را باز می‌کند. اینک بخشی از سخن او: «بفرمود کتاب ... تاج المآثر را که از تألیفات ... ادیب جامع ... شیخ حسن نظامی نیشابوری و محتوی بر مجاری ایام ... بعضی از سلاطین غور است که در پاره ای از صفحات هندوستان ... بوده و در سال شش صد و دوازده هجری نگارش آن شروع شده و در مراسم عدل و داد ... و رموز مملکت داری و رعیت نوازی و رسوم رزم و بزم ... و طرق معرفت و توحید ... و بلاغت و انشاء پردازی و سخن سازی را نمودار ساخته و سخن خود را در آن اندراج داده بعباراتی روشن و آشکار در حیز تحریر و اختصار ... و از اشعار فصاحت آثار مسطوره اش نیز آنچه شاهد مطلوب ... رقم بدارد تا مطالب تاریخی آن که در بحار درر الفاظ بدیعه ... و تلفیقات انیقه و تنمیقات رشیقه مستغرق افتاده چون گوهر از صدف و لعل از کان بیرون آرد تا اهل مطالعت را بدون زحمت و تعطیل وقت و ذهاب فرصت بچنگ آید ... در مدت هیجده روز ... فراغت یافت».

آغاز: آغاز مقدمه: بسمله بیان عزیمت ابوالمظفر معزالدین محمد بن سام ... به فتح ممالک هندوستان بنده خداوند ماه و مهر چاکر شاهنشاه تابنده چهر عباسقلی سپهر که حسب الامر به.. خلاصه ... کتاب مستطاب. تاج المآثر مامور و مفاخر است از نخست به مختصری از حالات فرمانگذاران غور اشارت می‌نهد.

آغاز تلخیص: اکنون بخواست خدای قادر به خلاصه تاج المآثر شروع میشود بیان حرکت موکب معزالدین ابوالمظفر محمد بن سام بن حسین بعز و اجمیر جهانیان به مشاهدت و معاینت دریافته اند که تا ممالک جهان بعز سلطنت سلطان السلاطین ... ناصر امیرالمؤمنین زیب و آیین بگرفته ملک و ملت را پایه جاه و جلال و عز و اقبال بر تارک کیوان جای داده.

[دنا ۶۶۰/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۳۵/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۵۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلک خواند مدیح او چو گیرد جام در مجلس×× ملک سوزد سپند او چو بازد گوی در میدان / گهی از مشتری بازد بدولت گوی و چوگان را ×× گهی از ماه نو سازد بهمت گوی را چوگان. لله الحمد و المنه که در نیمه روز جمعه بیست و پنجم شهر شعبان سال یکهزار و سیصد و چهارده ... که چهل و هشت روز بعید نوروز ... امانده است این کمتر بنده ... عباسقلی سپهر بر حسب فرمان ... مظفرالدین پادشاه قاجار ... از نگارش خلاصه کتاب المآثر فراغت یافت و چنین کتابی بلاغت آیت را ... به آنطور که از مصدر سلطنت اشارت یافت در چنین مدتی قلیل که اغلب اوقاتش به دیگر مشاغل ... میگذشت در حیز اختصار درآورد بیشتر اشعار شاهوارش را که از فصحای شعراء عجم است ... و پاره ای از مضامین ... مؤلف را مرقوم ... نمود.

خط: شکسته تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۴ق؛ کاغذ: فرنگی

شکری، جلد: تیماج سبز ضربی، ۸۹ص (۲۹۶-۳۸۴)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۱۷-۱۹۷]

← تاج محل ⩤ تاریخ روضه تاج محل

● **تاج محل = احوال تاج بی بی بیگم ممتاز محل /** تاریخ / فارسی

tāj mahal = ahvāl-e tāj bī bī beygom momtāz mahal

زندگی‌نامه بانوی ایرانی شاهجهان و تاریخ ساختمان خاکجایش که نام خود او «تاج محل» نامیده شد، و اینکه مصالح ساختمان از کجا آورده شد، هزینه آن و معماران: امانت خان طغرانویس شیرازی، محمد حنیف، استاد عیسی محمد شریف، اسماعیل خان گنبدساز ساکن روم، محمد خان خوشنویس ساکن بغداد، موهن لال ساکن روم، منون لال ساکن لاهور و ناموران دیگر و هزینه‌های ساختمان. (احمد منزوی)

[نسخه‌های منزوی ۳۹۳۷/۶-۳۹۳۸؛ فهرستواره منزوی ۱۷۵/۱-۱۷۶؛ مشترک پاکستان ۳۹/۱۰ و ۱۲۳۵/۱۱]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۱۴/۲-عکسی

آغاز: بسمله. خلاصه احوال بانو بیگم مخاطب به ممتار محل عرف تاج بی بی، اهلیت شاهجهان پادشاه غازی و بنت نواب آصف خان وزیر و پسرزاده نواب اعتماد الدوله بودند. و احوال سکندره و قلعه اکبر آباد و دیگر موتی مسجد که در قلعه آگره است؛ **انجام:** و کرایه‌های هر یک رقم سنگ که از هر ملک آمده بود (شمار سیاقی). تمت. تمام شد.

نسخه اصل: گنج بخش، ش ۳۷۳ (مشترک۳۹/۶)؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۵۴گ [عکسی ف: ۲-۵۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۴۵۸

آغاز: آورده اند که شاه جهان بادشاه غازی کشور ستانی عالیجاه بلند آرام گاه فیاض زمانی غریب پرور مستمندان ... از بیک مصاحب چهار پسر داشتند یکی داراشکوه پسر کلان ولی عهد سلطان دویم شاه شجاع فرزند دلبند جگر پیوند؛ **انجام:** میزان کل مبلغهای مصروفه روضه منوره (اعداد به سیاق)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ شوال ۱۲۵۱ق (= ۳ فوریه ۱۸۳۶م)؛ پیش از شروع کتاب این عبارت نوشته شده: «خلاصه احوال بانو بیگم عرف تاج بی بی مخاطب به ممتاز محل بنت نواب آصف خان ولد نواب اعتماد الدوله برادر زاده نور بیگم اهلیه شاه جهان بادشاه غازی بن جهانگیر شاه بن اکبر شاه»؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: کشمیری نخودی آهار مهره، جلد: مقوا با روکش کاغذ ابر و باد، ۸۹گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۹/۵سم

[اهدائی رهبر: ۸-۳۶۵]

● **تاج المداخل** / هیئت / عربی

tāj-ul madāxil

حکیم شریفی، محمد بن عبدالله، ق۷ قمری

hakīm-e šarīfī, mohammad ebn-e ʻabd-ol-lāh (-13c)

اهدا به: تاج الدین سپهسالار معتزین طاهر

کتابی است در علم نجوم که اقول علمای اوایل را در سه «مقاله» و هر مقاله در ۱۸ «باب» مجموعاً ۵۴ باب آورده است. به نام مؤلف و کتاب در مقدمه تصریح شده است و در آغاز فهرست ابواب کتاب را آورده است: مقاله اولی باب اول فی تحمید علم النجوم و بیان الرخصة فی تعلیمه؛ باب هجدهم فی معرفة خواص الکواکب السیارة؛ مقاله ثانیه باب اول فی معرفة سبب وضع البیوت و مواضع الشرف و الهبوط؛ باب هجدهم فی معرفة ارباب الایام و الساعات؛ مقاله ثالثه باب اول فی معرفة الطوالع و الاوتاد و دلالات البیوت؛ باب هجدهم فی معرفة شرایط السائل و المسئول ... . گویا شریفی کتاب را به فارسی نگاشته و فرد دیگری آن را تعریب کرده است. تعریب این اثر توسط غیاثی نامی در سال ۸۷۹ یاد شده که ممکن همین نسخه باشد.

[مخطوطات الفلک و التنجیم فی المتحف العراقی ص ۲۶]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۱۳/۱-۳۴/۱۸۳

آغاز: بسمله الحمدلله الملک الجبار العزیز الغفار الکریم الستار ... وبعد قال الشیخ الحکیم ابوجعفر محمدبن عبدالله الشریفی ... و جعلنا بناء هذا الکتاب علی ثلاث مقالات کل مقالة ثمانیة عشر باباً ... و سمیناها تاج المداخل؛ **انجام:** فهو خمسة فکان سبعة فوافق المحفوظ الاول فعلمنا ان العمل صحیح و الله اعلم بالغیب و احکم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۱ جمادی الثانی ۱۲۵۹ق؛ مصحح؛ مهر: الواثق بالله عبدالرزاق بن علیرضا (بیضوی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۲-۶۷۳]

● **تاج المدایح** / تراجم / فارسی

tāj-ol madāyeh

طغرای مشهدی، -۱۱۰۰ قمری

toqrā-ye mašhadī (-1689)

نثر آمیخته به نظم در ستایش شاهزاده مراد بخش (م۱۶۵۷/۱۰۶۸) پسر شاه جهان است. (احمد منزوی)

آغاز: چون این نسخه زیب لوایح شده- مخاطب به تاج المدایح شده ... سرخی روی قلم به نگارش ثنای شهنشاهی است که تاجداران

انجام: رو بهر جانب که آرد در بهارستان ... صد هزارش بلبل طغرا لقب همراه باد.

چاپ: در چاپ نولکشور ۱۸۸۵م از مجموعه رسایل او ص ۷۴-۸۹ جای دارد؛ گانپور، سنگی، ۱۲۶۶ق، وزیری بزرگ، ۱۶ص (رسائل طغرا: صص۷۴-۸۹)؛ لکهنو، سنگی، ۱۲۸۱، وزیری بزرگ، ۱۶ص

[دنا ۶۶۰/۲ (۹ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۳۵۴۱/۵ (۱۲ نسخه)؛ مشترک پاکستان ۱۶۲/۵ (۲۰ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۲۰۳۵/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۷۱/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۹ق؛ ۱۲ص (۱۸۵-۱۹۶)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۲-۲۰۴]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۵۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۹گ (۱۸پ-۲۶پ) [ف: ۲-۳۶]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۶۹/۳
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۴گ (۲۷پ-۴۰پ) [ف: ۲-۳۶]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۷۹/۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه نازک، جلد: میشن سیاه لایی، ۱۵ سطر [ف: ۴-۶۶۱]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۰/۳-عکسی
نسخه اصل: گنج بخش، ش ۲۰۸۶ (گنج، ۱۲۵۷/۳)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۹ص (۵۰-۶۸) [عکسی ف: ۲-۵۰]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۵۸/۲-عکسی
نسخه اصل: کتابخانه شخصی میردادخان افغان در پیشاور پاکستان؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۹گ (۱۲-۲۰) [عکسی ف: ۲-۵۰]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۱۴/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، ۱۷گ (۳۳-۴۹)، ۱۲ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۳۸-۳۱۹]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۲۷۴/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۷گ (۴۱-۴۷)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۳۸-۷۷۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۲۹۶/۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** از طفیل نسبت نامش نشان را مژده باد.
خط: شکسته نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی شکری، جلد: مقوای چینی با عطف از تیماج مشکی، ۸۴ص (۱۰۹-۱۹۲)، ۱۳ سطر، قطع: نیم خشتی، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱۰-۹۴۳]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۶۱/۲-ف
نسخه اصل: دانشگاه پنجاب در لاهور شماره ۹/۸۷۴ فارسی؛ کا: ظهیرای تفرشی، تا: چهارشنبه ۱۲۴۵ق [فیلمها ف: ۳-۱۸۷]

۱۱. تهران؛ بانکی پور؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی تا [میراث اسلامی: ۵-۶۲۷]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: تیماج سرخ زرکوب، (۹-پ)، ۱۵ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [ف: ۲-۱۹۶]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۱۵/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح، مجدول، دارای کمند؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج تریاکی یک‌لا، ۳ص (۳۴-۳۶)، ۳۲ سطر (۹×۲۷)، اندازه: ۱۶×۳۲/۵سم [ف: ۱۰-۷۹۴]

● تاج مرصع / کیمیا / فارسی

tāj-e morassa'

تنکلو شاه کبیر تبریزی

tanaklū šāh kabīr-e tabrīzī

نسخه در دست تنها یک برگ آن را دارد: باب در عمل کمر زر.

[دنا ۶۶۰/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۹۴۳/۵]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۸/۳
آغاز: بسمله. و به نستعین. این است تنقیه زیبق با نوشادر و تصعید کردن زیبق با نوشادر و جسد زر و جدا کردن دو روح از هم ... در شمس و قمر. یک عمل در شمس و یک عمل در قمر؛ **انجام:** و نوری و لطافتی و صفایی در وی ...
خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ ۱گ (۷۱ر-۷۱پ) [ف: ۱-۴۱]

● تاج المصادر = تهذیب الاسماء = تاج الاسامی / لغت / عربی به فارسی

tāj-ul maṣādir = tahḏīb-ul asmā' = tāj-ul asāmī

بیهقی، احمد بن علی، ۴۷۰؟-۵۴۴ قمری

beyhaqī, ahmad ebn-e 'alī (1078-1150)

واژه‌نامه‌ای است شامل مصادر زبان عربی و معانی فارسی آن در دو بخش: ۱. مصادر ثلاثی مجرد، در شش «باب»؛ ۲. مصادر ثلاثی مزید. در هر باب نخست به ذکر مصادر صحیح و سالم سپس مصادر مضاعف و معلول پرداخته و همه کلمات بر حسب ترتیب تهجی از حرف آخر مصادر نگاشته شده است. تحریر کامل شده مصادر ابو عبدالله حسین بن احمد زوزنی (- ۴۸۶ق) است. بیهقی بدون این‌که از مصادر زوزنی نام برد، مطالب بسیاری بر آن افزوده است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین حمداً یفوق حمد الشاکرین نحمده علی السراء و الضراء و نشکره ... اما بعد فان هذه مصادر هذبت فارسیتها و عرضت علی اللکتب الائمة عربیتها

انجام: و الصحیح ان الطمأنینة اسم اقیم مقام المصدر الاقبئنان الاکبئنان الاقسئنان سخت تاریک شدن شب و اقسأن الرجل کبر و عسا الاکبئنان واهم آمدن.

چاپ: بمبئی، سنگی، ۱۳۰۱-۱۳۰۲، رقعی، ۲۲۹+۳صص؛ به تصحیح و با پیش‌گفتاری از هادی عالم زاده (تهران، ۱۳۶۶ ش)، ۲ جلد، ۱۱۸ص

[دنا ۶۶۰/۲ (۴۷ نسخه)؛ الذریعة ۲۰۷/۳؛ نسخه‌های منزوی ۱۹۶۵/۳ (۲۲ نسخه)؛ عالم زاده، پیش گفتار تاج المصادر؛ فرهنگنامه‌ها ۴۸-۴۹؛ کشف الظنون ۱: ۲۶۹؛ لغت‌نامه دهخدا ۷/۳؛ مجمل فصیحی ۲۴۲/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۴۴-ف

نسخه اصل: لالا اسماعیل ش ۶۴۳ (یا ۴۴۳)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه شوال ۵۳۶ق؛ ۲۷۲گ [فیلمها ف: ۱-۲۸]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۵۷بخش۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۹۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۹ ط

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ [مختصر ف: ۱۲۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۹-طباطبائی

آغاز: الغابر یجلب. الحلب چیزی با خویشتن؛ **انجام:** فی الحدیث ما از لجف ما تنحی و ما تباعد

خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۱گ، ۲۳ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۴-۱۵۰]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود اوایل قرن ۷؛ واقف: خواجه شیراحمد تونی، اواسط قرن ۱۲؛ کاغذ: حنایی سمرقندی، جلد: چرمی، ۳۳۲گ، ۱۹ سطر (۱۲/۷×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۱/۱سم [ف: ۱۳-۱۷]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ پخته، کا: شمس الدین محمد بن علی کاشغری، تا: صفر ۶۰۳ق؛ تملک: علی بن حسن ابن جبریل ... ملقب به شمس در ۶۱۵ق، محمد علی بن عمر بن محمود ... الملقب به سیف خطیب در ۶۹۲ق، جمال الدین بن پیر محمد اردستانی در ۱۰۴۷ق، محمد رشید مازندرانی در ۱۰۵۲ ق با نشان مهر او، محمد علی بن محمد نصیر اردستانی در ۱۰۶۹ ق؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الغنی عزالدین بن ... الحسینی» (دایره)؛ کاغذ: حنایی ضخیم، جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۹۱گ، ۲۵ سطر (۱۴/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۳×۳۰سم [ف: ۱-۴۱]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۵۹-عکس

نسخه اصل: بادلیان ۱۸۳۵ (۲۸۳ اوسلی)؛ خط: نستعلیق، کا: محمود بن مسعود، تا: ۱۵ رجب ۶۶۱ق؛ از روی اصل مصنف، مقابله شده؛ خریداری روز یکشنبه ۲۴ شوال ۶۹۲؛ ۱۹۹گ، ۳۰ سطر [فیلمها ف: ۳-۲۶۳]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۳۲۹بخش۳

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [ف: ۱۴۳]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۲بخش۲

نسخه اصل: الازهر ۱۹۱ [در فهرست چنین آمده اما مشخصات آن با همان نسخه اصل بالا مطابقت دارد] [ف: ۶۴]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۷-ف

نسخه اصل: طرخان والده ش ۳۱۲؛ خط: نسخ، کا: مسعود بن محمد بن عمر ملقب به برهان اندکانی، تا: ۲۷ شوال ۶۶۳ق، جا: خجند؛ ۱۹۹گ، ۲۸ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۶]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۶۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۱۷۵گ، ۱۶ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۳×۲۷سم [ف: ۱۷-۲۱۷]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۸۹

آغاز: بسمله، باب الافعال، هو مما زیدت الهمزه فی اوله، ب، الاتراب توانگر شدن؛ **انجام:** الا کویلال، کوتاه شدن.

نیمه دوم کتابست ازباب افعال تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود اواخر قرن ۸؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵ق؛ کاغذ: حنایی سمرقندی، جلد: چرمی، ۸۲گ، ۲۳ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۱۸/۷×۲۵سم [ف: ۱۳-۱۷]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۰۵

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ تملک: محمد علی اسلامی؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۲۲۷گ، ۲۵سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [سنا: ف: ۲-۱۱۹]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۱۸

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی ترنجی، ۵۴گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۷-۱۵۱]

۱۲. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۰۱

آغاز: یفعل و یفعل العتبان بر سه قوائم رفتن اشتر و به یک پای جستن مردم ... العذب باز داشتن از کاری

خط: نسخ، کا: علی بن محمد الشیخ، تا: شنبه ۸ شوال ۷۰۵ق، جا: مشهد؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «عالما بحالی علیک نکالی و انا الفقیر مسعود بن عبدالله الحسنی» (بیضوی)؛ ۲۵۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [ف: ۲-۲۸۶]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۲-ف

نسخه اصل: مرادملا ش ۱۷۲۴؛ خط: نسخ، کا: صالح بن یعقوب، تا: پنج‌شنبه ۱۸ ذیحجه ۷۰۸ق، جا: جامع مطربی؛ ۱۴۵گ، ۲۷ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۸]

۱۴. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۳۴۸

بی‌کا، تا: ۷۵۱ق، جا: هرات [اوراق عتیق: ۱-۲۴۲]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۷

خط: نسخ، کا: محمد پسر عمر پسر محمد پسر عمر حافظ، تا: جمعه ۱ شعبان ۸۴۷ق؛ مصحح، مقابله شده در رمضان همان سال، محشی با نشان «خ»، محمد رضا یزدی فهرستی در شوال ۱۲۴۴ق

بر آن نوشته؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: تیماج حنایی، ۱۷۲گ، ۲۳ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۲-۳۳۵]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۹

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد صوفی، تا: ۸۴۸ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۱۲گ، ۲۵سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۷×۲۷/۱سم [ف: ۳-۸۱]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۹۷ و ۲۴۶۶-ف

خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن خلیفه بن یونس، تا: ۳ ذیقعده ۸۴۹ق؛ مقابله کرده عبدالعلی بن محمد بن حسین [بیرجندی] در ربیع الاول ۹۰۴، مصحح، بندی به عربی به خط نسخ از عبدالحق بن بهاء الدین جعفر قاینی که در روستای پژد بیرجند در روز سه شنبه ۷ شوال ۸۹۵ نوشته؛ تملک: عقیلی ۱۰۸۹؛ مهر: محمد علی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۱گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۹)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۶-۳۳۵] و [فیلمها ف: ۱-۲۸]

یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۹

همان نسخه بالا [نشریه: ۴-۴۳۷]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۶۶

خط: نسخ، کا: نورالله بن نعمة الله حسینی، تا: سه شنبه ۲۴ ربیع الثانی ۹۱۱ق، جا: هرات؛ مصحح، محشی از بهار در ۱۳۱۶ق، یادداشت‌های پراکنده لغوی و صرف و اشعاری فارسی و عربی از سعدی و امام زین العابدین و خواجه یوسف بخاری و ابوحامد غزالی و ماده تاریخ وفات ملا حسنعلی، وقف‌نامه کتاب از محمد اسماعیل بن شمس الدین محمد حسینی متطبب در ۱۲۷۶ق، تاریخ وفات ملامحمد مؤمن بن زین العابدین بن ملک عزالدین بن عبدالمؤمن؛ تملک: عبدالوهاب با مهر «پیرو دین نبی عبدالوهاب ۱۱۴۲» (مربع)، ابن الله قلی (که نام وی پاک شده) که کتاب را خواجه محبتا به وی هبه نموده به سال ۱۰۳۶ق؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده محمد علی ۱۱۸۴» (مربع)، «العبد محمد اسماعیل الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج، ۱۸۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [ف: ۲۸-۱۹۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۵-بهار

همان نسخه بالا [نشریه: ۵-۶۵۹]

۱۹. یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۱۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: میانه‌های ربیع الاول ۹۵۷ق؛ قطع: وزیری [نشریه: ۴-۴۳۷]

۲۰. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۸۸/۱

خط: نستعلیق، کا: شکرالله بن ظهیر الاسلام شیرازی، تا: یک‌شنبه ۲ رمضان ۹۷۰ق؛ جلد: تیماج مشکی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۴۲گ (۳پ-۲۴۴پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم[ف:۱-۱۷۸]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۴۸۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج عنابی، ۲۲۱گ، ۱۷ و ۱۸ سطر (۱۰×۱۴/۴)، اندازه: ۱۵×۲۰/۹سم [ف: ۱۳-۱۶]

۲۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۸۹

انجام: و منه الحدیث لتغلقه ای لتوجبه. و فی حدیث آخر ...

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: حیدر قلی بن محمد خان کابلی ۱۷ ربیع الاول ۱۳۳۹ (که همان سردار کابلی است)؛ مهر: «عبده ... کاظم رضا» (بیضی)؛ کاغذ: حنایی روشن، جلد: تیماج عنابی یک‌لا، ۱۱۱گ، ۲۲ سطر (۷/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱-۴۱]

۲۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۴۷

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: «غلام حسین»؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا تیماج مشکی پوشانیده مجدول، ۱۷۸گ، ۲۱سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۲-۳۶]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸۰۵

بی‌کا، تا: ۱۰۰۵ق [د.ث. مجلس]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۱۲/۲-ف

کا: شیخ محمود پتنه‌ای، تا: ۲۲ جمادی الاول ۱۰۴۰ق؛ ۲۳۰ص (۱۸۷-۴۱۶) [فیلمها ف: ۳-۱۴۲]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۱ق؛ تملک: شریف الپژوالی در ۱۲۴۹؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۱۸۲گ، ۲۲ سطر (۷/۵×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱۵-۲۷۶]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۳/۱

خط: نستعلیق، کا: غیاث الدین محمد رزه، تا: ۱ شعبان ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: عطف و گوشه میشن رویه ساغری فرنگی، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۴/۵سم [ف: ۵-۱۷]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۹۶۹-۱۱/۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد شریف بن ابوالحسن ساوجبلاغی، تا: سه‌شنبه ۱۵ ذیقعده ۱۰۷۹ق؛ جلد: تیماج سرخ با ترنج وسرترنج ضربی، ۲۲۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۴سم [ف: ۲-۶۷۴]

۲۹. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه:۶

بی‌کا، تا: ۱۰۸۴ق [نشریه: ۷-۵۶۶]

۳۰. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** الاصمیلال سخت شدن و بهم درشدن ... تم الکتاب

خط: نسخ، کا: رفیع الدین علی بن محمد سعید جنابذی، تا: قرن ۱۲؛ جلد: روغنی با ترنج و سرترنج و نقش گل و بوته، ۲۷۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف مخ: ۱-۸۹]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۴۵/۲-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1763 (بلوشه ۳۴۲/۴ ش ۲۴۱۶)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۲۱]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۹۷-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1764 (بلوشه ۳۴۲/۴ ش ۲۴۱۶)؛ بی‌کا، بی تا [فیلمها ف: ۳-۴۳]

۳۳. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۴۶

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سبز تیره ضربی [نشریه: ۳-۷]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۲

آغاز: الحمدلله المحمود بجمیع الاوصاف و الاسماء الممدوح

در فهرست ناشناس؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، ۳۰۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [سنا ف:۲-۲۷۲]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۳۴

آغاز: دوختن (الشطور) دور شدن (الشطر) به دو نیم کردن (الشطارة) در بدی دور در شدن و فعل لغة فیها و (شطر بصر الرجل شطرا و شطورا) و هو الذی کانه ینظر الیک و الی آخر؛

انجام: و بهم در انجمن نشستن (التهادی) ... رفتن یکدیگر، هدیه فرستادن

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا بنفش، ۲۵۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲۶-۴۱۴]

۳۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۸۲۸

آغاز: الاخذ، گرفتن؛ **انجام:** المسبوت المیت لمسحوت الجایع.

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ آبی عطف تیماج عنابی،۳۸گ،۱۵سطر(۱۵/۵)،اندازه:۱۳×۲۴سم[ف: ۴-۱۴۴۳]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۷-ف

نسخه اصل: یوسف آغا ش ۴۰۷۸؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷۹گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۸]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۵۳-ف

نسخه اصل: کتابخانه ملی آنکارا، ش دفتر ۲-۴۷۰۸/۱ ش ترتیب ۱۵۶؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۱۲ص [فیلمها ف: ۱-۲۸]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۴۸۰

آغاز: بسمله، و به افتتح الحمدلله رب العالمین.؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۸ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [رایانه]

۴۰. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۴۲

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ امضای عاریه کتاب به سال ۱۰۳۱؛ وقف کتاب به تاریخ ۱۲۸۵؛ ۲۰۴گ، ۲۰سطر [ف: ۳۹]

۴۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۷۳

آغاز: منها یطمس معا-العطاس-؛ **انجام:** الشتی زمستان.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۴۳گ، ۱۵ سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۴-۱۲۲۷]

۴۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ چند برگی نونویس علی بن کربلائی عبدالله تورانی؛ اشعار فارسی کلیم همدانی و جامی و سید احمد هاتف اصفهانی و طفیلی لاهیجی و شعرای دیگر؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن لایی مشکی، ۱۲۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵-۲۵]

۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۹۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۱۲۱]

۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۰۴۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از عبدالله مسعودی؛ اندازه: ۱۷×۲۳/۶سم [رایانه]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۴۹

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ابعاد متن: ۱۳×۲۲، اندازه: ۱۹×۳۱سم [رایانه]

● تاج المصادر / لغت / عربی به ترکی

tāj-ul maṣādir

تبریز؛ نخجوانی، حسین؛ شماره نسخه:۶

بی‌کا، تا: ۱۱۲۰ق؛ ش۲۱۳. [نشریه: ۴-۳۳۸]

● تاج المناقب فی فضایل الائمة الاثنی عشر / کلام و اعتقادات، فضایل و مناقب، تاریخ معصومین / فارسی

tāj-ol manāqeb fī fazāyel-el a'emmat-el esnā 'ašar

الهی اردبیلی، حسین بن عبدالحق، ۸۷۰-۹۵۰ ؟ قمری

elāhī ardabīlī, hoseyn ebn-e 'abd-ol-haqq (1466-1544)

اهدا به: شاه اسماعیل صفوی (۹۰۵-۹۳۰ق)

کتابی است در شرح مناقب و وصف مراتب و بیان کرامات و ذکر معجزات و مقامات و فضایل حسبی و شمایل نسبی دوازده امام علیهم السلام در ۱۲ «جوهر».

آغاز: بسمله-پاکا پروردگاری که نقاب رخسار کمال او نیست مگر کثرت نور و حبذا کردگاری که حجاب انوارحَسن و جمال او نیست بغیر از شدت ظهور رباعی ای گشته بذات خود هویدا چون نور

انجام: هریک از شما هشت پاره خورده باشید پس مهمان از نه پاره تو یک پاره خورده باشد از پانزده پاره هفت پاره پس او را هفت درهم باشد و ترا یکی

[دنا ۶۶۲/۲ (۴ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۱۵۶۶/۳]

۱. فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه:۲۰/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: معین شیرازی، تا: ۹۰۹ق، جا: تبریز؛ جلد: تیماج مشکی مجدول،۶۶گ(۵۰۹پ-۵۷۴ر)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف مخ]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۷۵/۲۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد سعید بن محمد تقی خاتون آبادی، تا: ۱۰۸۱ق؛ با یک سرلوح و دو پیشانی، مجدول، کمند به زر؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: رویه روغنی گل و بوته زمینه قهوه‌ای، ۵۶گ (۱۰۶پ-۱۶۱ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۴/۷سم [ف: ۷-۳۲۸]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۱۸۸/۴۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: معزالدین محمد بن سلطان محمد قاری نیریزی، تا: ۱۰۸۵ق؛ دارای سرلوح مزدوج مذهب مرصع، یک کتیبه منقش، مجدول؛ واقف: محمد حسام واعظی، ۱۳۹۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج ساده، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵-۵۶۷]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۷۹/۴۲

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد تقی بن حسین خاتون آبادی اصفهانی، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری سیاه ضربی، ۸۳گ (۱۷۸پ-۲۶۰ر)، متن و هامش، سطر، اندازه: ۲۱/۱×۳۵/۲سم [ف: ۷-۳۷۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۹۸/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** آنچه تکذیب کرده اند از حالت ارباب رشاد و اصحاب سداد و الله اعلم بحقیقة احوال العباد و الختم بالصلوات علی محمد و آله و عترته الی یوم التناد (در پایان حل مسئله ریاضی است از علی در چند سطر بفارسی)

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۸۴ص (۱۳۵-۲۱۸)، ۲۰سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۹-۱۰۰۰]

● **تاج المواليد** / تاریخ معصومین / عربی

tāj-ul mawālīd

طبرسی، فضل بن حسن، ۴۶۸؟-۵۴۸ ؟ قمری

tabarsī, fazl ebn-e hasan (1076-1154)

این کتاب به دو نفر نسبت داده شده است: طبرسی، فضل بن حسن صاحب مجمع البیان و طبرسی، احمد بن علی(- ۶۲۰ ؟) صاحب کتاب الاحتجاج. مرحوم شیخ آغا بزرگ انتساب به فضل بن حسن را ترجیح می‌دهد (الذریعة ۲۰۸/۳و ۲۰۹). فهرستن‌گار مرعشی انتساب به فضل بن حسن را نادرست می‌داند. تاریخ زندگی و انساب ائمه طاهرین است در یک «مقدمه» و چهارده «باب»، هر باب به نام مبارک یکی از چهارده معصوم و هر بابی در پنج «فصل» آمده است: ۱. الاسماء و الالقاب؛ ۲. وقت الولادة؛ ۳. مبلغ العمر و بیان مقدار ما صحب بعضهم بعضاً؛ ۴. وقت الوفاة و الاشارة الی سببها و تعیین مواضع القبور؛ ۵. ذکر عدد الاولاد و امهاتم.

آغاز: الحمد لله حق حمده و الصلاة علی خیر خلقه محمد و اهل بیته الطیبین الاخیار الذین اذهب الله عنهم الرجس و طهر هم تطهیراً و بعد: لما رأیت رغبات جماعیة من اخواننا حاظهم الله الی عمل مختصر فی ذکر مولد النبی و موالید الائمة

چاپ: قم، انتشارات کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، ۱۴۰۶ق، به صورت تصویری؛ بیروت، «دار القاری»، ۱۴۲۲ق، ضمن مجموعه نفیسه فی تاریخ الائمة

[دنا ۶۶۲/۲ با انتساب به دو نفر]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۶۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** برحمتک یا ارحم الراحمین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۰۴ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج ضربی، ۱۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [رایانه]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳/۱۲۸۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** الفصل الخامس فی ذکر ولد و اما الولد لصاحب الزمان فقد وردت الروایات عنهم بانه یولد له الاولاد و غیر ممتنع ان یکون له فی الوقت اهل و ولد و جایز أن یکون ذلک بعد خروجه و فی ایام دولته و لا قطع علی أحد الامرین و اللهاعلم ... و هو حسبنا و نعم الوکیل.

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۱۳۹۲ق؛ مقابله شده «قد قابلت مع النسخة التی کانت عندی بقدر الامکان و الطاقة الا ما زاغ عند النظر و حناً عنه البصر فی یوم عاشوراء سنة ۱۰۸۸ ثمان و ثمانین بعد الألف فی قصبة قرمیسین المعروف بکرمانشاهان صانها الله من الحدثان و أنا الاقل ابن جابر محمد غفر الله ذنوبهما»؛ کاغذ: فرنگی زرد، ۴۰گ (۴۳پ-۸۲ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۶×۹/۵سم [ف: ۳۲-۶۸۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** قد وفینا بما و عدنا فی اول هذا المختصر من تضمین کل فصل ما یلیق به و الاشارة الی شیء من النکت و الطرف علی وجه الاجمال و تجنبنا فی ذلک الاهمال و لم نأت بشیء من الاسانید فیه طلبا للاختصار ... تمت.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مقابله شده با عبارت «قد قابلیت مع النسخة التی کانت عندی بقدر الامکان و الطاقة الا ما زاغ عنه و خسأعنه البصر فی یوم عاشورا سنة ثمان و ثمانین بعد الالف فی قصبة قرمیسین المعروف بکرمانشاهان صانها الله من الحدثان و أنا اقل الاقلین ابن جابر محمد»، نسخه موجود با نسخه دیگر مرعشی در یک زمان و از سوی یک فرد در کرمانشاه مقابله شده؛ کاغذ: شرقی، جلد: میشن نخودی ضربی مجدول، ۹۴گ، ۹ سطر (۴/۵×۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۳۳-۶۴۰]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** من اهل بیته و الحمد لله وحده و صلوه علی سیدنا محمد و آله قد تم بالخیر.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی بوم تریاکی با گل و بوته، ۵۷ص (۱-۵۷)، ۱۶سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۷-۴۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۸۹/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن حاج ابراهیم، تا: شنبه ۱۵ ذیحجه ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ترنجی زرکوب مقوایی، ۲۷گ (۲پ-۲۸ر)، ۱۵ سطر (۶×۱۴)، قطع: بغلی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶-۱۳۲]

● **تاجنامه** / عرفان و تصوف / فارسی

tāj-nāme

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟-۸۳۴ قمری

ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1330-1431)

گفتاری است در خصوص دوازده ترک کلاه درویشان.

آغاز: الحمدلله علی کل حال و الصلوة و السلام ... علی احسن مقال. بیت: تاج سر عارفان آگاه ×× فرزند رسول نعمة الله

انجام: هر که او گشت نعمة اللهی.

[دنا ۲/۶۶۲؛ فهرستواره منزوی ۱۶۸/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۱۹/۸۸

خط: نسخ ریز، کا: عباس بن محمد شیرازی الاصل همدانی المسکن، تا: ۱۲۶۴ق؛ ۲ص (۴۸۵-۴۸۶)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۳۲-۱۵۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۵۳۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی همدانی، تا: سلخ رمضان ۱۲۶۴ق؛ جلد: گالینکور مشکی، ۲گ (۲۳۹-۲۴۰)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۸/۵×۴۰سم [الفبائی: ۹۷]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰/۸۶ عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۳-۱۳۱۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۶۷/۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی نازک شکری آهارمهره، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۴۰۳-۴۰۴)، ۲۵ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰-۶۰۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۲/۸۴

خط: نستعلیق، کا: محمد مظفر بن محمد حکیم، بی‌تا؛ ۳۳ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [سنا: ف: ۱-۲۱۲]

● **تاج‌نامه پیامبر** / علوم غریبه، اسطرلاب / فارسی

tāj-nāme-ye payāmbar

تاج‌نامه پیامبر و همه آفریدگان که هر که با خود دارد از همه آسیب‌ها به دور باشد.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۴۲/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود ۹۶۰ق؛ ۲گ [ف: ۵-۲۰۳]

● **التاج و خلقة المولود** / کیمیا / عربی

at-tāj wa xilqat-ul mawlūd

قبطی، ماریة بنت ساما، ق۳ میلادی

qebtī, mārīya bent-e sāmā (-3c)

کیفیت خلق و زاد و ولد از دید کیمیاگران در این رساله توسط ماریه برای شاگردانش توضیح داده شده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۰۷/۱۱

آغاز: قالت ماریةلتلامیذها: اعلموا ان الاب و الام هما علة کل منتوج فالاب یولد ما جعل فی طبعه و الام تقبل ذلک

نسخه اصل:کتابخانه دانشگاه کراچی-پاکستان۱۹۹۹۱؛ خط: نسخ، کا: محمود حمدی، بی‌تا؛ ۴ص (۱۵۸-۱۶۱) [عکسی ف: ۶-۱۸]

● **تاج و هاج تارک دادار** / تاریخ پادشاهان . فارسی و عربی

tāj va hāj-e tārak-e dādār

نائینی، محمد هادی بن محمد شریف، ۱۲۵۰

nā'īnī, mohammad hādī ebn-e mohammad šarīf (1250-)

رساله‌ای است در شرح حالات محمد شاه قاجار به انشائی مقید و مصنوع منظوم و منثور. مؤلف تاریخ جلوس محمد شاه قاجار را که در سال ۱۲۵۰ق که با حساب ابجد مطابق کلمه (ظهور الحق) بوده است با اسم «تاج و هاج تارک دادار» مطابقت داده و رساله مورد بحث را که در مدح و ذکر احوال محمد شاه است به همین نام نامیده است.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۸۵۴

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی بعث محمداً ارحمته للعالمین ... و بعد تحریر کشان رسائل قضا و قدر صفایح صفحات و سطور طروس هفت دفتر را بذکر ماثر فاخره و مفاخر ظاهره و مدایح لایحه و مناقب واضحه خسرو نامدار و شهریار کیهان مدار بدین دستور بلیغ بیاراسته مشتری بلاغت بیان بر هفتم پایه منبر آسمان بافشای انشای مدایحش بر خواسته است ... بنده وضیع ضعیف ابن محمد هادی النائینی محمد الشریف هداه الله تعالی ... بر طبق تارخی که ظهور الحق مطابق یافته است تاج و هاج تارک دادار مسماست بسطر شطری و شرح بسرخی وسعت سعی بر افراخت؛ **انجام:** لمحرره فحکم العدل قد عادا وای الجود قدبا داوصار الدهر مطواعاً و هذعاناً و مشقاداً.

خط: نستعلیق جلی و خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، کمند، دارای یک سرلوح مذهب مرصع، محشی؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: ترمه آهار مهره، جلد: مقوای روغنی بوم گل ماشی منقش به گل و بوته،۱۳۲ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۷-۱۸۵]

● **تأجیج نیران الاحزان = جامع الاحزان = مؤجّج الاحزان فی وفات غریب خراسان** / تاریخ معصومین / عربی
ta'jīj-u niyarān-il aḥzān = jāmi'-ul aḥzān = mu'ajjaj-ul aḥzān fī wafāt-i ġarīb-i xurāsān

اوالی، عبدالرضا بن محمد، ق۱۲ قمری
avālī, 'abd-or-rezā ebn-e mohammad (-18c)

رساله مختصری است در تاریخ وفات حضرت امام علی بن موسی الرضا (ع) که به درخواست یکی از دوستانش نگاشته است. وی در دیباچه توضیح می‌دهد که بعد از جستجو در کتب و اقوال گذشتگان، روایات و احادیث پراکنده در کتاب‌های گوناگون را به صورت این تألیف کنار هم گرد آورده است. مؤلف در این کتاب به وقایع بعد از وفات امام موسی کاظم (ع) و به امامت رسیدن امام رضا (ع) و مرگ هارون الرشید و حرکت امام به طوس و کیفیت برخورد مأمون با ایشان و داستان اقامه نماز عید قربان و چگونگی مسمومیت و شهادت امام به دست مأمون و به اشعار ابونواس و قصیده تائیه دعبل خزاعی و اشعاری دیگر اشاره کرده است.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی زین اقطار ابوع السماوات والارضین بمصابیح انوار الائمة الطاهرین ... وبعد فقد سألنی بعض اخوانی ... اؤلف کتاباً یتضمن وفات سیدنا ... الامام علی بن موسی الرضا ... وانا عبده عبدالرضا ناصر بن محمد الاولی نسل محمد الموالی ... المسومة بتاجیح نیران الاحزان

انجام: و ما الله بغافل عما یعمل الظالمون و هذا ما انتهی الینا من خبر وفات سیدنا و مولانا و امامنا علی ابن موسی الرضا (ع) علی التمام و الکمال و نستغفرالله عن الزیادة و النقصان و السهو و الغلط و النسیان انه غفور منان و الحمدلله حق حمده و الصلوة و السلام علی من نبی بعده محمد و اله الطاهرین.

[دنا ۶۶۲/۲ (۷ نسخه)؛ الذریعة ۲۰۹/۳ و۲۴۷/۲۳: نام دوم؛ اعلام ۱۳۳۲/۲؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۴۴/۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۰۲۵/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۵۶گ (۱۷۰پ–۲۲۶ر) [مختصر ف: ۱۲۳]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۲۱
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و اله اجمعین و لعنة الله علی اعدائهم و مخالفیهم؛ **انجام:** سیعلم الذین ظلموا ای منقلب ینقلبون و الحمدلله رب العالمین
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی یک‌لا، ۶۰گ، ۱۱ سطر (۵/۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵-۵۶۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۴۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ جلّی، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۴۴ق؛ واگذاری سازمان حج و اوقاف در آبان ۱۳۶۹؛ کاغذ: حنایی، ۸۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۴-۵۸۷]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۰۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۲۵ق؛ تملک: بی بی خدیجه؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۳۷گ (۶۶-۱۰۲پ)، ۱۹-۲۱ سطر (۱۱/۵×۱۸ و ۱۲×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸×۲۳/۷سم [رایانه]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۲۱/۲-عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** السلام علیك یا من قتل بالسم ظلما و اعتدی. السلام علیك یا من لم یخالط الدناسة و الردی. اشهد یا مولای.
خط: نسخ پخته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۱۸ص (۱۱۹-۲۳۶) [عکسی ف: ۱-۳۸۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۶۸
بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

۷. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۶۹/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** دعبل وبعد ذلك تقدم علی جدی رسول الله صلی الله علیه وآله دایة ثالثة بیضاء مشرقة وجوههم بالنور تحتها رجال بیض الوجوه
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱-۹۲]

● **تاجیه** / عرفان و تصوف / عربی
tājīye

عثمانی، تاج الدین بن زکریا، –۱۰۵۰ قمری
'osmānī, tāj-od-dīn ebn-e zakaryīā (-1641)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۲۲/۴
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلواة و السلام علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه اجمعین اعلم وفقنا الله تعالی و ایاك ان معتقد السادة النقشبندیه قدس الله تعالی، ارواحهم هو معتقد ... فصل طریق الوصول الی الله
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج عنابی لولایی، ۹گ، ۱۹ سطر، قطع: پستی [ف: ۲-۱۲۳]

● **تاجیه** / عرفان و تصوف / فارسی
tājīye

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹/۱۳
سید عزت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی، ۲ص (۷۵-۷۶)، ۲۰ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [سنا: ف: ۱-۷۴]

● **تأخیر بیان الحاجة** / اصول فقه / عربی

ta'xīr-u bayān-il ḥāja

مدرس یزدی، محمد بن مرتضی، -۱۳۲۳ قمری

modarres-e yazdī, mohammad ebn-e mortazā (-1905)

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)

شرح نسبتاً مفصلی است با عناوین «قال-اقول» بر عبارت مرحوم صاحب معالم: «انا لا نتصور مانعاً من التأخیر سوی ما تخیله الخصم من قبح الخطاب معه ...»

آغاز: بسمله. الحمدالله و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین قوله رحمه الله انا لا نتصور مانعا ... اقول و کأن صاحب المعالم علیه الرحمه تمسک فی جواز تدخیر بیان المجمل عن وقت الخطاب

انجام: الی ان یحصل لنا مجال لتحقیقه و الحمدالله اولا و آخرا.

[دنا ۶۶۳/۲]

یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ق؛ جلد: مقوایی، ۹گ (۱۰۲-۱۱۰)، ۲۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [میراث اسلامی: ۸-۴۵۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۴۰/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵-۳۶۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۵۸/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵-۲۱۳]

● تأدیب الاطفال / داستان / فارسی

ta'dīb-ol atfāl

مازندرانی، محمود بن یوسف، ق۱۳ قمری

māzandarānī, mahmūd ebn-e yūsof (-19c)

حکایت‌های اخلاقی است. گویا جر «تعلیم الاطفال» اوست.

آغاز: بر آیینه ضمیر هوشمندان روزگار ظاهر و آشکارست که خواطر اطفال.

انجام: و همیشه مادرخودش را راضی نگاه میدارد.

چاپ: تهران، ۱۲۹۳ق، سنگی.

[دنا ۶۶۳/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۹۹/۱ و ۳۵۶/۶]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۱۴۰/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: علیمحمد کرمانی، تا: ۲ جمادی الثانی ۱۲۷۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۲۲ص، اندازه: ۱۱×۱۷/۳سم [ف: ۷-۷۸۶]

۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** «و در دست شستن سبقت نکند بر دیگران» و بعد بعضی از نصایح لقمان حکیم را آورده و با عبارات «... تمام شد کتاب تأدیب الاطفال و ملحقات آن بعون الله تعالی و حسن توفیقه فی شهر رجب المرجب سنه ۱۳۱۷ محمود منشی رموز» کتاب خود را خاتمه داده است

خط: نسخ، کا: محمد باقر شیرازی، تا: رجب ۱۳۱۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی سرخ، ۱۰۳گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱-۱۸۷]

● تأدیب البنات / تعلیم و تربیت / فارسی

ta'dīb-ol banāt

کتاب درسی سال چهارم و پنجم مدارس دخترانه بوده در ۳۵ (یا ۹۸) درس که به اختصار برگزار شده است.

آغاز: بسمله. ۱- تأدیب البنات از اهم ضروریات است ۲- تأدیب البنات یعنی تربیت کردن دختران به آدابی که درخور وشأن است ۳- دختران هر ملت را باید تربیت نمود به آداب آن ملت

انجام: دختر که با رخت چرکین به مدرسه نمی رود چگونه با کتاب کهنه ومندرس به مدرسه می‌رود. اعتبار دختر در این است که گر همه لباسهایش مندرس است اسباب درسش نظیف است

[فهرستواره منزوی ۳۵۶/۶]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۹۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۱-۳۰۲]

← تأدیب الرجال ≻ بهشت و دوزخ این عالم است

● تادیب زنان / متفرقه / فارسی

ta'dīb-e zanān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۷۰/۳

بندی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی مقوایی، ۱۲ص (۱۹۳-۲۰۴)، ۱۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۲-۲۹۶۸]

● تأدیب النساء / اخلاق / فارسی

'ta'dīb-on nesā

جویاری، محمد علی بن علینقی، ق۱۴ قمری

jūpārī, mohammad 'alī ebn-e 'alī-naqī (-20c)

رساله‌ای است در آداب و رفتار زنان توام با طنز مشتمل بر یک «مقدمه» و ده «فصل» و یک «خاتمه»: مقدمه در سبب تالیف کتاب؛ فصل ۱. سلوک زن و رفتار زن؛ ۲. حفظ زبان؛ ۳. گله کردن؛ ۴. قهر کردن؛ ۵. راه رفتن؛ ۶. آداب غذا خوردن؛ ۷. پاکیزه داشتن تمام بدن و استعمال بعضی عطریات؛ ۸. آداب

لباس پوشیدن؛ ۹. اداب خوابیدن؛ ۱۰. آداب صبح از خواب بیدار شدن؛ خاتمه در خطبه نکاح علی السبیل المزاح. مؤلف در مقدمه می‌گوید میرزا محمدحسن بن مهدیقلی بن عباس میرزا اوراقی چند در مسوده داشت و به من داد و من با حکایاتی مناسب فصول و تصرفاتی این رساله را تالیف نمودم وی در لابه‌لای کتاب اشعاری با عنوان لمؤلفه سروده و آن را نگاشته است. عناوین فصول آن شباهت تام به رساله «تادیب النسوان» عبید زاکانی دارد و باید تطبیق شود که همان است یا خیر.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۶۵

آغاز: یارب به سنای خود سخن سازم کن ... حمد و سپاس معبودی را سزاست که قامت قابلیت انسان را به کسوت بشریت آراست؛ **انجام:** ای داد ای بیداد که نمی رفتم از یاد ... ملتفت باشی که ... خوب خورد شد تمت.

کا: محمد ... طباطبایی، تا: پنج‌شنبه ۲۰ رجب ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی مجدول ضربی، ۶۰گ، ۱۲ سطر (۱۴×۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۵-۷۴۱]

● تأدیب النسوان / ادبیات / فارسی

ta’dīb-on nesvān

عبید زاکانی، عبیدالله، -۷۷۲ قمری

‘obeyd-e zākānī, ‘obeyd-ol-lāh (-1371)

از کتب ظریفانه و طنزگونه در آداب و اخلاق زنان، در ده «صل»: ۱. سلوک زن و رفتار زن؛ ۲. حفظ زبان؛ ۳. گله کردن؛ ۴. قهر کردن؛ ۵. راه رفتن و حرکات در محبت؛ ۶. آداب غذا خوردن؛ ۷. پاکیزه داشتن بدن و استعمال بعضی از عطریات؛ ۸. آداب لباس پوشیدن؛ ۹. آداب خوابیدن؛ ۱۰. آداب صبح از خواب بیدار شدن. (حکیم)

آغاز: معشوق را سپاس در خور که بی شائبه غرض او بی احتمال مقصود محض پدید آوری ...

انجام: من آنچه شرط بلاغست با تو میگویم ×× تو خواه از سخنم پند گیر و خواه ملال

چاپ: گویا در ۱۳۰۹ش چاپ سنگی شده است.

[نسخه‌های منزوی ۱۸۸۱؛ فهرستواره منزوی ۳۵۶/۶؛ الذریعة ۳۱۱/۳؛ دنا ۶۶۳/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خریداری از اسماعیل قوام شهیدی؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج مشکی عطف میشن زیتونی، ۲۷گ، ۱۲ سطر (۱۰×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷/۲×۲۴سم [ف: ۲۹/۱-۶۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۵

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: آسیه دختر حسین حسینی، تا: ۲ شعبان ۱۳۱۳ق؛ مهر: عفت السلطنه؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۱گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳/۹×۲۱/۲سم [ف: ۲-۷۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۱۲/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ خرداد ۱۳۱۷ش؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۶۱ص (۲۱۷-۲۷۷)، ۱۴ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۰-۱۰۱]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۳۴/۱۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۱۷۲]

● تأدیب الولد العاق / مواعظ / عربی

ta’dīb-ul walad-il ‘āq

سموقی، علی بن احمد، ق۵ قمری

sammūqī, ‘alī ebn-e ahmad (-11c)

نصایحی است دینی اخلاقی که مؤلف به فرزند گمراه خود نموده و او را به سلوک طریق موحدین ترغیب می‌نماید.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۸۲/۸

آغاز: بسم الاله العالم بسرایر الخلق الفاضح لضمیر من دلس علی اهل الحق من الوالد الحنین الشفیق

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۹۱۲؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۰گ (۹۹-۱۰۸) [عکسی ف: ۲-۴۶۶]

● التاریخ / تاریخ / عربی

at-tārīx

ابوزرعه، عبدالرحمن بن عمرو، -۲۸۰ ؟ قمری

abū-zor‘a, ‘abd-or-rahmān ebn-e ‘amr (-894)

مشتمل بر حوادثی از تاریخ اسلام در قرن‌های اول و دوم هجری است. ابوزرعه در این کتاب از سیره پیامبر (ص) آغاز کرده و از تاریخ زندگی خلفا و شرح وقایع زمان آنان به تفصیل سخن گفته و از دوره خلافت امام علی (ع)، تنها به شرح جنگ‌های جمل و صفین بسنده کرده و آن‌گاه به ذکر نام خلفای بنی امیه با قید تاریخ خلافت هر یک و به اختصار به بعضی حوادث زمان آنان و نام خلفای بنی عباس تا زمان هارون الرشید پرداخته است. (حافظیان)

چاپ: در دو جلد، به کوشش شکرالله بن نعمت الله قوچانی، دمشق، ۱۴۰۰ق؛ بخش مربوط به قضات دمشق آن، ذیل کتاب قضاة دمشق ابن طولون، به کوشش صلاح الدین منجد منتشر شده است.

[معجم المؤلفین ۱۶۳/۵؛ مجلة معهد المخطوطات ۶۵/۲ تا ۶۷؛ الأعلام ۳۲۰/۳؛ تاریخ نگارش‌های عربی ۴۲۹/۱-۴۳۰؛ دائرةالمعارف بزرگ اسلامی ۴۹۱/۵-

۴۹۲؛ دلیل مؤلفات الحدیث الشریف المطبوعة ۱۵۸/۱؛ سیر أعلام النبلاء ۳۱۱/۱۳-۳۱۶؛ فهرس مخطوطات کلیة الآداب فی جامعه بغداد ۱۵۴؛ الفهرس الشامل للتراث العربی الاسلامی المخطوط، الحدیث النبوی ۷۰۵/۲ و ۱۴۵۱/۳؛ نوادر المخطوطات العربیة فی مکتبات ترکیا ۲۴۱/۱-۲۴۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۳۴

آغاز: لا اله الا الله عدة للقاءالله الرحمن الرحیم لا حول و لا قوة الا بالله العظیم، أول کتاب التاریخ ذکر مولد النبی صلی الله علیه، أخبرنا أبومحمد عبدالله بن محمد بن سعید البزاز قال أخبرنا أبوالمیمون عبدالرحمن بن عبدالله بن عمر بن راشد الجبلی فیما قری علیه و أنا أسمع، قال: حدثنا أبوزرعه عبدالرحمن بن عبدالله بن عمر و بن عبدالله بن صفوان النصری ... عن أبی اسحق عن سعید بن جبیر عن ابن عباس قال ولد النبی صلی الله علیه و سلم یوم الفیل؛ **انجام:** سمع علی بن الحسن بن شقیق یقول اسم أبی حمزة السکری محمد بن میمون، آخر الجزء الأول من أجزاء أبی زرعة و یتلوا هذا أول الجزء الثانی من أجزاء آبی زرعة و أوله من أخبار عبدالله بن ... .

نسخه اصل: کتابخانه بایزید در ترکیه، شماره ۱۰۴۷. جزء اول؛ خط: نسخ کهن، کا: عبدالله بن احمد بن حسن نیشابوری، تا: قبل از ۴۰۱ق؛ دارای چند یادداشت سماع در آخر نسخه از جمله: «سمع کتاب التاریخ لأبی زرعه عبدالرحمن بن عمر و وهو عشره أجزاء ابوعبدالله احمد بن علی ... و أبوالحسن و ابواسحق علی بن ابراهیم النیسابوران بقراء محمد بن محمد بن عبدالله الشاشی و کان الفراغ فی ذی القعده سنة احدی و أربع مائه و کتب عبدالله بن محمدبن سعید بیده فی تاریخه و الحمدالله»، «سمع الجزء الأول من التاریخ و هو تاریخ أبوزرعة من الشیخ ابومحمد عبدالعزیز بن أحمد ... الصوفی أصحاب هذا الجز و هم عبدالله أبوالحسن و عبدالرحمن ... بقراء الشیخ علا فی مسجدالجامع و ذلک فی ذوالحجه من سنه ست و خمسین و أربعمائة ...»، «سمع الجزء الأول من التاریخ و هو تاریخ أبی زرعة علی الشیخ أبی الحسن عبدالرحمن بن الحسن محمد الحفای (؟) رضی الله عنه ابنه ابوالبیان موسی و ابوالحسن علی بن الحسن الکفانی ... کاتب الأسماء عبدالرحمن بن احمد بن علی بن صابر السلمی فی یوم الجمعة و یوم السبت النصف من شهر ربیع الآخر من سنة أربع و تسعین و أربع مائة فی المسجد الجامع بدمشق ...»، «سمع الجزء الأول من التاریخ و هو تاریخ أبی زرعة علی الشیخ الأمین الفقیه جمالأمناء أبی محمد هبة الله بن أحمد بن محمد الاکفانی رضی الله عنه مع المعارضة بکتابه الذی کان نسخه أبی محمد عبدالعزیز بن آحمد الکنانی (؟) فیه ذکر سماعه منه ... أحدهما فی ذی القعده سنة تسع و خمسین و أربعمائة و الأخری فی شعبان من سنة ثلث و ستین و اربعمائة الشیوخ أبوالمکارم عبدالواحد بن محمد بن المسلم بن هلال و ... کاتب الأسماء عبدالرحمن بن أحمد فی ذی القعده سنةتسع ئ خمسمائة و سمع جمیع هذا الجزء مع الجماعة الشیخ أبوالمفضل محمد بن محمد بن المسلم ین هلال فی التاریخ»؛ ۳۹ص، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۵-۵۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۵۷-ف

نسخه اصل: استانبول فاتح ۴۲۱۰ (فهرست ص ۲۴۱). جزو یکم، در ده جزو و ۲۵ مطلب؛ بی‌کا، بی تا [فیلمها ف: ۳-۳۸]

● **تاریخ** / تاریخ / عربی

tārīx

سماهیجی، عبدالله بن صالح، ۱۰۷۶؟-۱۱۳۵ قمری

samāhījī, ʻabd-ol-lāh ebn-e sāleh (1666-1723)

مؤلف احتمالاً عبدالله بن صالح سماهیجی می‌باشد.کتاب در بیان عجایب و غرایبی است که در میان ملت‌های گذشته اتفاق افتاده و دارای یک «مقدمه» و شش «فصل» می‌باشد.

[دنا ۶۶۳/۲]

شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۳۹۲/۱

آغاز: الحمد لله القدیم الملک العظیم ابتدع الاشیاء ... هذه کلمات قد جمعتها فیما وقفت علیه من الاخبار من الامم السالفة و القرون الماضیة قد تضمنت العجائب و نطقت بالغرایب

خط: نسخ، کا: محمد صالح بن اسماعیل طباطبائی، تا: ۱۲۴۰ق؛ ۱۶گ (۱-۱۶ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱-۱۲۳]

● **تاریخ** / تاریخ / عربی

tārīx

تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۷۲

از «حدیث الهبوط» تا «خروج یاجوج و ماجوج»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۲۱ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۰/۵×۲۸سم [نشریه: ۳-۱۵۸]

● **تاریخ** / تاریخ / عربی

tārīx

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۶۲/۲۴-ف

نسخه اصل: کتابخانه آقای شیخ آقا بزرگ تهرانی. مجموعة المسائل المتفرقه فی تواریخ؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۷۵]

● **تاریخ** / تاریخ / فارسی

tārīx

غیرهمانند:

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۶۹۳

آغاز: موجود: من بر مدار عزرائیل گفت به آن خدای که تو مرا

بدو سوگند ... .ویک قبضه خاك بر گرفت ... انی اعلم ما لا تعلمون؛ **انجام:** ودر آن منزل دیری بود محکم رای ایشان بر آن قرار گرفت که دیر را پناه خود سازند که اگر کسی.
مؤلف نا شناخته (نظیر تاریخ گزیده یا لب التواریخ)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با پارچه آبی، ۲۰ سطر (۱۴×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: ۲-۵۹۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۱۴۹

آغاز: بتاریخ روز جمعه دوم ماه ربیع الاول سنه ثلاث و ستین و تسعمائة در ظاهر فصبه کلانور از اعمال لاهور به اتفاق بیرام خان خانان و امرا و اعیان که در ملازمات ایشان حسب الحکم همایون پادشاه متوجه دفع اسکندر افغان شده بودند بر تخت سلطنت جلوس نموده؛ **انجام:** بتاریخ یکهزار و هفت کسری روز چهارشنبه دوازدهم شهر جمادی الثانی هزار و چهارده اکبر شاه در اگر بجوار رحمت ایزدی پیوست و در شکندره دو کروهی اکنده مدفون گردید. تمت تمام شد
ذکر مجملی از وقایع جلوس اکبر شاه تا زمان مرگ او از تاریخ منتخب میرزا حسن خاکی نامبوب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۳گ (۶۱۴-۶۲۶) [ف: ۱۵-۲۰۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۷۸

آغاز: اسکانی نیست اردشیری است فرزند اردشیر را نباید کشتن و هم در زمان آلت خود را برید و در حقه کرد؛ **انجام:** و اقبال او را دست داده بود و می‌گفت ای مقربان ملاء اعلی بدانید که من از اهل بیت محمدم مرویست ...
تاریخ کوتاهی است همچون تاریخ حبیب السیر خواند میر که در آن به تاریخ پادشاهان ایران (اردشیر، شاپور، هرمز، بهرام و فیروز)، ملوك یمن (اصحاب اخدود، دوس بن ثعلبان، اصحاب رس، اصحاب کهف و سیف ذی یزن) پرداخته سپس تاریخ پیامبر (ص) با عناوین «فصل- فصل»: فصل ۱. نسب پیامبر (ص)، فصل ۲. فرزندان عبدالمطلب، فصل ۳. تزویج آمنه ... و در انجام تاریخ خلفا و برخی از صحابه را آورده است. مؤلف در آغاز کتاب از سیره ابن اسحق بسیار نقل نموده و به سیر الملوك نظام الملك، کتاب فقیه، مفتاح الجنان و ابوالقاسم نصرآبادی اشاره نموده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، نوع جلد: مقوایی سبز با ترنج و سرترنج، ۲۶۹گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۳۵-۷۵۳]

۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۲۸/۴

آغاز: موجود: مدت سلطنت سنه ۸ماه وفات سنه ۷۴۲؛ **انجام:** سلطان سلیم بن سلطان سلیمان جلوسش بر تخت سنه ۹۲۶
خط: نستعلیق، کا: محمود بن هدایت الله الشریف، تا: محرم ۱۰۱۶ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ چهره عطف پارچه مشکی، ۱۲ص (۲۰-۳۲)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۵-۱۷۶۶]

۵. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۱۹

آغاز: حمد و ثنا مرحضرت واجب الوجودی را که وجود با نهایت از عدم هر چه هست تاحد پادشاهی اوست؛ **انجام:** تیمور در خزانه بگشاد و با عیان لشکر داد هر یکی را ده چندان داد و فرمود بیرون شکار نکنند چنان کردند و خطبه و سکه بنام خود و بعدد تمام در مغرب تا روم بگرفت و تمامت ملك هندوستان را در ضبط آورد و پادشاه صاحب قران گشت و الله اعلم احکم.
از تاریخی عمومی انبیاء (ع) شروع و سپس به گزارش اجمالی پادشاهان پرداخته و تا سال ۵۶۵ قمری را گزارش کرده است. ظاهرا عنوان اصلی کتاب «قسم» و عنوان فرعی «باب» است: باب دوم از قسم اول: در معجزات انبیاء، باب سوم از قسم اول: در ذکر اولیاء و انبیاء قدس ارواحهم، باب چهارم: در ذکر ملوك عجم و عرب و سایر در تواریخ دولتشان. نویسنده از اهل سنت و شیعیان را روافض خوانده است؛ خط: نستعلیق، کا: جهجو ولد مولانا محمد قریشی سمنانی، تا: رجب ۱۰۲۷ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۲گ، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۳۴]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۳/۵

آغاز: بسمله. بچرخ تا اثر مهر و ماه بود ×× نگین سلیمان بدست شاه بود / ز راستی بجبین هر که نام شه ننوشت ×× رخش چو مهر خراشیده و سیاه بود / سجع نگین. پادشاه قلمرو بنیان نام خداوندی سزاست که فرمانروایی ملك سلیمان ... و بعد بر جواهر شناسان عین الیقین؛ **انجام:** و ستاره طالع ارجمند این زیبای مسند سروری و دارای مملکت ذره پروری از توفیقات حضرت ذوالجلال و توجهات پادشاه بیهمال در فلك کامیابی در این سپهر مقضی المرامی نشأتین ...
به نام شاه سلطان حسین صفوی و وزیر آصف رأی ارسطو تدبیر او. منشآتی است به نظم و نثر با این عنوان‌ها: تاریخ میرزا ابراهیم مجلس نویس، تاریخ میرزا وزیر، تاریخ میرزا ربیع، در تعریف مستوفی خاصة، در تعریف عمارت محمد قلیخان تفنگچی، در خرابی سیلاب (نوشته شده در سال ۱۱۱۰) تاریخ فوت مولانا محمد باقر (۱۱۱۰)، و جز آنها؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن بن علینقی باکی، تا: قرن ۱۲، جا: اصفهان؛ افتادگی: انجام؛ یادداشت و ماده تاریخ مرگ محمد باقر مجلسی در ۱۱۱۰ [از جهان رفت رهنمای جهان ۱۱۱۰] جالب توجه است؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ یك‌لا، ۱۸ص (۴۳-۶۰ر)، ۴۸ سطر (۹×۲۳)، اندازه: ۱۴/۵×۳۰سم [ف: ۱۴-۱۱۸]

۷. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۵۹

در تاریخ و در برگیرنده حکایات؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام [اوراق عتیق: ۱-۲۴۹]

۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۲۴

آغاز: جلوس امنافیس در مملکت مصر، سه هزار و نهصد و سی و یك سال بعد از هبوط آدم بود، امنافیس پسر رمسس میامم است

مبدا را هبوط آدم (ع) قرار داده و وقایع را به اعتبار وقوعشان بعد از هبوط آدم (ع) ذکر کرده و بیشتر زمان جلوس پادشاهان را گفته است؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [نسخه پژوهی: ۲-۱۲۰]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۴۴

آغاز: جلد دویم تاریخ جنگ چین و قشون ... فصل اول در باب محاصره شهر پکن اخبار غیر صحیح زیاد طبع و نشر شده؛ **انجام:** دیدم ایام تابستان من ضایع نشد جنگ فیما بین چین و قشون متحده را تماشا کردم تمام شد جلد دویم تاریخ جنگ چین و قشون ملل متحد.

بخش دوم کتاب تاریخ جنگ چین و ملل متحد در ۱۹۰۰ میلادی برابر با ۱۳۱۸ق این بخش دارای ۶۷ «فصل» است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی پسته‌ای، جلد: ماهوتی مقوایی، ۱۸۰ص، ۱۶ سطر، قطع: رحلی، اندازه: ۱۷/۵×۲۹سم [ف: ۱۰-۷۱۶]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۰۲۹

آغاز: بسمله، اما بعد در کتاب استظهار چنین روایت میکند؛ **انجام:** بعذاب حریق گرفتار نمود جماع ثانی را بر ایشان

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: اسقاطی، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵) [رایانه]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۲۰

خط: نستعلیق تحریری، کا: گویا عبدالحسین هژیر، تا: قرن ۱۴ [مختصر ف: ۱۲۴]

۱۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۵۲/۱

آغاز: حالت سواری اشاره کردند؛ **انجام:** بر روی تخت خود نشسته بود و عروسی داشت

خط: نستعلیق، کا: محمدرحیم، تا: ۱۳۰۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری عطف تیماج قرمز، ۹۱ص (۱-۹۱)، ابعاد متن: ۸×۱۵، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵-۱۶۹۴]

۱۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۷۰/۲

از نویسنده شیعی؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی و اصفهانی، ۱۰۰گ (۹۹ر-۱۹۸پ)، ۱۶ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۷۰]

۱۴. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۰۱

شاید قطعه‌ای از تاریخ وصاف باشد؛ بی‌کا، بی‌تا [چند نسخه-ف: ۳۴۶]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۰۳۰

جزوه تاریخ-کتاب درسی، بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از بیژن پاینده آزاد [رایانه]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۵۱۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از میردادخان [رایانه]

۱۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۸۶۷/۵

آغاز: و این باد بی نیازی هیچ چیز ما را برقرار خود نمی گذارد؛ **انجام:** درماندگان کنون ز که خواهند یاوری.

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ قهوه‌ای عطف تیماج عنابی، ۲۸گ (۷۸-۱۰۵)، اندازه: ۲۳×۳۶سم [ف: ۴-۱۴۵۵]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۳۰

کا: محمد حسن، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۹×۲۸سم [رایانه]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۶۶

نسخه‌ای در تاریخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [رایانه]

۲۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۹۳۱۹/۴

آغاز: ذکر اول مخلوقات الهی و بیان توفیق میان احادیث رسالت پناهی متون کتب سیر مشحونست باین خبر که جابر انصاری رضی الله عنه روزی

تاریخ جامع و گزینه‌ای است که کاتب آن را به آخر نرسانده است و بدون دیباچه می‌باشد، در شش «مقاله»: ۱. ذکر مخلوقات الهی و آفرینش آسمان‌ها و زمین‌ها و تاریخ پیامبران از حضرت آدم تا حضرت خاتم، ۲. ذکر حکما، ۳. نانویس، ۴. ذکر حالات و غزوات حضرت رسول (ص) که در این مقاله اشاره اجمالی به غدیر خم می‌کند، ۵. ذکر خلفاء راشدین و ائمه اثنی عشر (ع) و جنگ‌های صفین، خوارج، شهادت امام حسین (ع)، خروج مختار و ... می‌کند، ۶. ذکر خلفاء بنی امیه و گفتار در بیان حکومت معاویة بن ابی سفیان تا ذکر سلطنت هشام بن عبدالملک را دارد. در این تاریخ از کتابهای روضة الصفاء و روضة الاحباب، تاریخ جعفری، تاریخ حافظ ابرو، تاریخ گزیده یاد شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی و فستقی و نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰ -۳۳ سطر (۶×۱۷)، اندازه: ۹×۱۹/۵سم [ف: ۲-۳۸۵]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۳۴/۱۴

منقولاتی از تاریخ ابن هلال که بنام شاه شجاع آل مظفر نوشته‌اند و دنبالش فوائدی از سعدی و جواب ملا محمد رستمداری به دانشمندان ماوراء النهر؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای یک‌لا، ۵گ (۲۲۵پ-۲۲۹ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶-۳۳۷]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۲۹۶

آغاز: در اصفهان بودند و باز روی به سبزوار نهادند و مردمان سبزوار آن را رعایت بسیار کردند؛ **انجام:** از دنیا سفر کرد و به جوار حق پیوست بعد از پانصد ...

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: اسقاطی، ۱۴-۱۶ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۸×۲۱/۵سم [رایانه]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۸۰۳

آغاز: اما بعد چنین گوید راوی حکایات گذشته؛ **انجام:** زهی وجود تو بر صنع کردگار گواه

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج ضربی، ۱۷ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [رایانه]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۴۲۰

آغاز: باب احتیاج نهم، رعایت قربا و فقرا؛ **انجام:** خداوند تعالی میان من و آن کارحایل پدید آورد.

تاریخ = سلطانها و خلفاء؛خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نباتی، جلد: اسقاطی، ۲۳ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۱۴×۲۷سم [رایانه]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۵۱

آغاز: ذکر مجملی از وقایع پادشاهی داراب؛ **انجام:** و چون حسن دلبران (ناقص)

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: پارچه‌ای، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [رایانه]

● **تاریخ آدورسوس پاگنوس** / تاریخ / عربی

tārīx-e ādaversūs pāgnūs

آدورسوس پاگنوس (Adaversus Pagnus) از پاولوس اوروسیوس یا هروشیوش (Paulus Orosius) مورخ اسپانیایی زنده در قرن ۴ و ۵ میلادی ترجمه از لاتین به عربی (دیباچه طبقات الاطباء و الحکماء ابن جلجل ص کط).

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۷۱-ف

نسخه اصل: دانشگاه کلمبیا در نیویورک ش 712H1898 X893؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۵۹گ، ۲۶ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۹۲]

● **تاریخ آستانه عراق** / جغرافیا / فارسی

tārīx-e āstāne-ye ʿarāq

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی، ۱۲۵۹-۱۳۱۳ قمری

eʿtemād-os-saltane, mohammad hasan ebn-e ʿalī (1843-1896)

اهداء به: ناصرالدین شاه قاجار

تاریخ تألیف: ۱۳۰۵ ق.

رساله‌ای مفصل در جغرافیای آستانه (= فعلا از دهستان‌های اراک است) و تاریخ آن بحث می‌شود و نیز از اقوال دیگران درباره این دهکده شرح مجملی می‌آید. ظاهراً نگارنده آن محمد حسن خان اعتماد السلطنه رئیس دارالترجمه ناصری است که به امر ناصرالدین شاه دست به تحریر آن زده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۹

آغاز: بسمه تبارک و تعالی. چون امر جهانمطاع همایون اعلیحضرت قویشوکت شاهنشاه صاحبقران روحنا و روح العالمین فداه شرف صدور یافت؛ **انجام:** این آب تا ده پانزده روز بهمین شدت جریان داشته بعد کم کم رو بانتقاص می‌گذارد و بیک سنگ و نیم سنگ میرسد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۳۰۵ق، جا: تهران؛ آخر نسخه: «خانه زاد بی مقدار محمد حسن مترجم رجب ۱۳۰۵ق»؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فلفل نمکی، جلد: کاغذی قرمز مذهب، ۱۲گ، ۱۰ سطر (۱۱/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [ف: ۱-۲۷۲]

● **تاریخ آسیای وسطی (ترجمه)** / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e āsīyā-ye vostā (t.)

؟ آشتیانی، محمد حسن بن یوسف، ق۱۴ قمری و سرتیپ میرزا احمد خان ق ۱۴ قمری

āštīyānī, mohammad hasan ebn-e yūsof (-20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۲۱ق

کتاب تألیف فرنسیس هنری اسکرین و ادوارد دنیس راس معلمین زبان فارسی درالعلوم لندن (اصل کتاب به زبان انگلیسی در سال ۱۸۹۹م مطابق با ۱۳۱۷ قمری طبع شده)، مشتمل بر جلد اول و دوم. ترجمه جلد اول این کتاب توسط محمد حسن بن یوسف آشتیانی (پیشخدمت سرکاری و یاور توپخانه) به امر ظل السلطان در ربیع الثانی ۱۳۲۱ انجام شده (صفحه ۱۴۳ کتاب) و جلد دوم آن نیز به امر ظل السلطان به‌وسیله میرزا احمدخان سرتیپ مترجم مخصوص وی در ذیحجه ۱۳۲۰ ترجمه گشته است (صفحه ۲۳۹ کتاب). در جلد اول از تاریخ ترکستان روسیه و سلسله خان‌های آسیای وسطی از زمان باستان بحث می‌شود و در بیست و نه «فصل» خاتمه می‌یابد و در جلد دوم از تاریخ و شرح احوال بلاد و ممالک آسیای مرکزی در ضمن یازده «فصل» و دو «لاحقه» گفتگو می‌شود.

آغاز: جلد اول: فصل اول زمانهای سلف تاموت اسکندر تاریخ آسیای وسطی تاریخ اصل آدمیان است

جلد دوم: فصل اول ایجاد روسیه در ازمنه سالفه و در تمادی قرون و سنواتی که احوال و وقایع آن در صفحات تاریخ عالم پوشیده و نامرئی است

انجام: جلد دوم: هنگام فتح فرعانه ریاست قراولان پیش رو با من بود و در هشتاد و یک به ریاست دسته قشون از ترکستان به معاونت جنرال اسکوبلف رفته

[دنا ۶۶۵/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۳۵/۲]

۱. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۱۹

آغاز: برابر جلد دوم؛ **انجام:** برابر جلد دوم

جلد دوم و سه فصل از جلد اول. مترجم علاوه بر ترجمه جلد دوم سه فصل از جلد اول را (۲۶-۲۹) نیز ترجمه کرده و بدین لحاظ عبارات فصول سه‌گانه این شماره با جملات جلد اول مذکور مختصر اختلافی دارد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا احمد خان سرتیپ (محتملاً مترجم)، تا: ذیحجه ۱۳۲۰ق؛ کاغذ: فرنگی

نازک، جلد: مقوائی با روکش کاغذ الوان، عطف تیماج قرمز، ۲۴۲ص، ۱۵سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۵۴]

۲. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۱۸

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** دیگر چیزی که داریم این است به منشأ سلطنتی که مقدر شد باول درجه اشتهار در تاریخ آسیای وسطی گوید بزند

جلد اول؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: آشتیانی، محمد حسن بن یوسف (مترجم)، تا: ربیع الثانی ۱۳۲۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش کاغذ الوان، ۱۵۸ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۵۳]

۳. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۱۷

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** برابر جلد دوم

خط: نستعلیق، کا: عبدالجواد حسینی، تا: ۱۳۲۱ق (جلد اول) و محرم ۱۳۲۳ (جلد دوم)؛ دارای سرلوح مذهب بسیار عالی؛ کاغذ: فرنگی شمعی نخودی، جلد: مقوایی با روکش تیماج قرمز با ترنج و سرترنج، ۳۳۹ص، ۱۷ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۳سم[ف: ۵۲]

● تاریخ آل برامکه / تاریخ / فارسی

tārīx-e āl-e barāmakeh

نام چهار سلسله پادشاهی که او مدعی است از تبار برامکه‌اند چنین است: طبقه ۱. تا قباد برمک، ایشان چهار نفرند؛ طبقه ۲. اخشیدیه، در تاریخ جهان نما دولت اخشیدی را به معنی ملک الملوک مرقوم کرده‌اند. ایشان هشت نفر پشت بر پشت به سلطنت مصر و شام و کردستانات یزدان پرستان را داشتند. یکصد و پنجاه سال حکمران بوده به آل ایوب دیالمه معاصر بوده اند. بعد باز به شام و درزی را نصرت داشته تا در سال پانصد و شانزده برقرار بوده‌اند. بعد از آن به دیار بکر آمدند به قلعه پرودین ادر سکنا کرده اند. سلاطین پرویان مشهور است تا به ارض آذربایجان حکمرانی کرده‌اند؛ طبقه ۳. پرویان می‌باشد که نژاد جعفر شمس الملک ابن ملک عیسی پدر او ملقب به ابابکر کرد که سلطان صلاح الدین باشد. ایشان را شمسکانلو اردشیر گویند. سیزده نفر می‌باشند. مدت ملک ایشان دویست و چهارده سال بود در کردستانات و آذرباجان و دیار بکر و بعضی از ارمن حکمران بوده اند. به جهت مأمن قلعه دنبل بوده و به قلعه پرو سکنا داشتند و ایل اکراد دنبلی منسوب به ایشان است؛ طبقه ۴. از برمکیان دولت اخشید مشهور شمسگاه نلو و پرویان دنبلیان امیرانلو که از ملک امیر احمد ملقب به عزالدین این طرف امرای اکراد دنبلی مشهور شدند به جهت فخریت و زیادتی قبایل ... این طبقه امرای دنبلیان دوازده نفر پشت بر پشت به جای پدران خود ... در تمامی کردستانات و آذربایجان و بعضی از ارمن منصب سرداری و سپهداری و بیگلربگی گری و والی گری داشته‌اند. مدت ملک ایشان سیصد و پنجاه و دو سال تمام بود. آخرین امیری که از و یاد شده امیر حسین خان است که هفتاد هزار تومان خرج عمارت عسکریین نمود و پس از ۱۴ سال حکمرانی در سن ۳۵ سالگی در ۱۲۱۱ق وفات یافت.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۹۵۶/۴

آغاز: خلاصه تاریخ پادشاهان عجم، در ذکر آل برامکه که بعد از دولت اسلام سلطنت کرده و وزارت و حکمرانی نموده از ابتدای خلیفه ثانی الی تاریخ چنانچه گفته اند. این سلسله برامکه چهار طبقه می‌باشند چهل پشت در مدت هزار و دویست و دو عام؛ **انجام:** و بعد از آن امیر پسرش شریف بک همان تیولات را مالک شده. بعد آقا محمد پسر شریف بک، بعد جناب فتحعلی خان ملک الشعرا، حال سرکار محمود خان مالک می‌باشند. سلسله عظیمی شده اند و السلام

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ یک یا دو برگ از این رساله بین برگ‌های ۵۰ و ۵۱ افتاده است. برگ ۴۸ هم اضافی است و ارتباطی بدان ندارد؛ ۳۴گ (۱۸پ-۳۹پ و ۴۴ر-۵۵ر)، ابعاد متن: ۸/۵×۱۴، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۰-۵۴۶]

← تاریخ آل برمک ← اخبار برمکیان

← تاریخ آل سبکتکین ← تاریخ بیهقی

← تاریخ آل سلجوق ← العراضة فی الحکایة السلجوقیة

● تاریخ آل سلجوق / تاریخ / ترکی

tārīx-e āl-e saljūq

یازیجی زاده، علی، ق۹ قمری

yāzījī-zāde, 'alī (-15c)

تاریخ تألیف: ۸۲۷ ق

درروزگار سلطان مراد (۸۳۴-۸۵۵) آن را «آغوزنامه» یا «مغول نامه» یا «سلجوق نامه» هم خوانده‌اند .

[فهرست فلمینگ ۷۷/۱ ش ۱۰۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۴۹-ف

نسخه اصل: روان کوشکوه ۱۳۹۰ (قرطای ۶۱۶)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مانند ف ۵۸۴۶. [فیلمها ف: ۳-۱۸۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۴۶

نسخه اصل: روان کوشکو ۱۳۹۱ (قرطای ۶۱۵)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمهای دانشگاه تهران-ف: ۳-۱۸۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۵۰-ف

نسخه اصل: توبینگن Or Quart 1823؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مانند ف ۵۸۴۹ [فیلمها ف: ۳-۱۸۷]

● تاریخ آل سلجوق / تاریخ / فارسی

tārīx-e āl-e saljūq

اهدا به: علاء الدین کیقباد (۶۹۶-۷۰۰)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۹-ف
نسخه اصل: پاریس S. P. ۱۵۵۶. در تاریخ سلجوقیان روم بسیار کوتاه و کوچک؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۹گ، ۲۶ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۸]

● **تاریخ آل سلجوق** / تاریخ / فارسی
tārīx-e āl-e saljūq

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۸-ف
گویا کتابخانه سی، شماره آن باید ۳۱ باشد. گویا گزیده‌ای است از الاوامر العلائیة فی الاوامر العلائیه ابن بیبی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با یادداشت ۱۱۲۰؛ ۸۲گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۸]

● **تاریخ آل عبا** / تاریخ معصومین / فارسی
tārīx-e āl-e ‘abā

مصطفی بن محمد علی
mostafā ben mohammad ‘alī
در زندگانی حضرت پیامبر اکرم و حضرت زهرا و امیرالمؤمنین و امام حسن و امام حسین (ع) را در پنج «مطلب» و هر کدام دارای «مقدمه» و چهار «باب» و «خاتمه». بیشتر روایت‌ها با متن عربی آنها آورده شده است.
[دنا ۶۶۵/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۵۶۷/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۲۴
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... این مختصری است و منتخب از کتب معتبره در فضائل و مناقب خمسة النجباء النقباء؛ **انجام:** نسیبک من آسی یناجیک طیفه ×× و لیس لمن تحت التراب نصیب.
مقداری از حالات امام حسن و تمام حالات امام حسین در این نسخه نیامده است؛خط:نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶-۳۰۳]

● **تاریخ آل عثمان** / تاریخ / ترکی
tārīx-e āl-e ‘osmān

رمضان زاده، محمد توقیعی، -۹۷۹ قمری
ramazān-zāde, mohammad tawqī‘ī (-1572)
اهداء به: سلطان سلیمان
سال‌نامه و کرونولژی فرمان روایان عثمانی است با یاد کردن فرزندان و وزیران و کارهای آنان. از سرگذشت پیامبران آغاز می‌شود و می‌رسد به ۱۵ ربیع الاول ۹۷۴؛ به نام تاریخ کچوک نشانچی و نشانچی تاریخی و جریده جدید و تواریخ رمضان زاده هم خوانده می‌شود و او از خود به نام کمینه یاد می‌کند. در آغاز آن تاریخ پیامبران است.
[دنا ۶۶۵/۲؛ فهرست کتابخانه بنیاد مردم آسیا در مسکو ش ۸ تا ۱۱) و ۳۹۷/۱؛ قرطای ۲۸۸۹/۳- فلوگل ۲:۲۰۷-بلوشه 59S]

۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۴**
از فصل سابع در احوال و لید بن یزید تا فصل ۲۷ در احوال ملک صالح، جلد سوم؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی ضربی با ترنج، ۸۱گ، ۳۱ سطر (۱۴×۲۳)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [سنا: ف: ۱-۳۹۷]
۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۱**
آغاز: مالک الملک لاشریک لک وحده لا اله الا هو
خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ یادداشت محمد درویش المشتهر به تفنگچی باشی؛ مهر: محمد حسین بن سلیمان؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج آلبالویی با ترنج، ۱۸۰گ، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [سنا: ف: ۱-۳۹۶]

● **تاریخ آل عثمان** / تاریخ / فارسی
tārīx-e āl-e ‘osmān

اسدالله، ق ۱۰ قمری
asad-ol-lāh (-16c)
هنگامی که مؤلف در روم به اجبار اقامت داشت، تاریخی برای سلاطین عثمانی‌ها دید که با عباراتی سست نگاشته شده بود، بر آن شد که این تاریخ را با عبارت‌های نیگو بنگارد. این تاریخ بسیار مختصر و تا حالات سلطان سلیم خان عثمانی را دارد. (احمد اشکوری)
آغاز: بسمله، حمد و سپاس و ستایش پادشاهی را سزاست که سلاطین جهان
انجام: در سرای سرور با عظمت موفور و شوکت غیر محصور نزول اجلال فرموده. الله اعلم.

۱. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۱۰/۲**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین ابن آقا جمال الدین حسینی شیرازی، تا: ۱۰۳۰ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: ساغری سیاه، ۶۴ص، ۱۷ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۵-۱۱]
۲. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۸۱/۲**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: شیخ امین الدین نصیرالدین محمد خفرکی، بی‌تا؛ سطرها چلیپا، مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ (۵۱ر-۶۱ر)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۴-۶۶]

● **تاریخ آل عثمان = فتح نامه** / تاریخ / فارسی
tārīx-e āl-e ‘osmān = fath-nāme

منشی، علی بن ملوک

monšī, ʻalī ebn-e molūk

برای محمد فاتح درباره فتوحات محمد (چهارم) بن مراد.

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۲۴بخش۳

نسخه اصل: دارالکتب المصرية ۳۸-م تاریخ فارسی. در فهرست طرازی (۱۶۵۳) به نام فتح نامه یا ظفرنامه (فیلمها ۲۸/۱ به نام تاریخ آل عثمان)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۸گ، ۹ سطر [ف: ۱۰۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۷۶/۴-عکس و ۹۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۲۶۳ و ف: ۱-۲۸]

● **تاریخ آل عثمان** / تاریخ / عربی

tārīx-e āl-e ʻosmān

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۳عکسی

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد: فهذا کلام اجمالی فی تواریخ السلاطین العثمانیه المتحلین بالعدالة العمرية.؛ **انجام:** قلت هذا الفتحه تاریخ ابد الله عمر فاتحها

نسخه اصل: امانت خزینه سی (طوپ قاپی) ش .H۱۵۸۶ (فهرست خطی عربی طوپ قاپی ۴۷۵/۳). تاریخ کوتاهی است درباره سلسله سلاطین عثمانی از آغاز مهاجرت این طایفه به سرزمین آناتولی تا حوادث سال ۸۸۴ق به طور بسیار مختصر؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: سلخ شوال ۹۶۲ق؛ ۲۸گ، ۱۱سطر [عکسی ف: ۲-۴۰۴]

← تاریخ آل محمد ≻ تشریح و محاکمه در تاریخ آل محمد علیهم السلام

● **تاریخ آل محمد** / تاریخ معصومین / فارسی

tārīx-e āl-e mohammad

فاضل، سید یوسف

fāzel, seyyed yūsof

تاریخ مفصل حضرات معصومین علیهم السلام را که بیشتر مورخین مهمل داشته در این کتاب بازگو نموده و در آغاز فضائل و مناقب اهل بیت را از کتابهای علمای اهل سنت نقل کرده تا منزلت آنان آشکار گردد. باید در چند مجلد باشد.

آغاز: بر عموم واضح و معلوم است که محبت و مودت خانواده عصمت و طهارت کما آنکه بافراد امت فرض و واجب است.

[دنا ۶۶۶/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۵۶۷/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۹۸

آغاز: برابر

این دفتر جزء اول کتاب و مشتمل بر پاره ای از فضائل می‌باشد؛ خط: نستعلیق و نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ شاید بخط مؤلف؛ برگ‌ها یک رو نوشته شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۹-۴۱۰]

← تاریخ آل مظفر ≻ مواهب الهی

● **تاریخ آل مظفر** / تاریخ ایران-فارسی

tārīx-e āl-e mozaffar

حافظ ابرو، عبدالله بن لطف الله، ۷۶۳؟-۸۳۴ ؟ قمری

hāfez abrū, ʻabd-ol-lāh ebn-e lotf-ol-lāh (1362-1431)

بایستی بخشی از «مجمع التواریخ» او باشد. در دیباچه نسخه ملک می‌گوید: این اوراق مشتمل است بر احوال و اوضاع آل مظفر که مدت شش سال در فارس و بعض عراق و کرمان فرمانروایی کردند. در دیباچه از شاه روزگار-که بایستی شاهرخ باشد- و تاریخ نگارش یادی نکرده است. نامبوب، با سربندهای «ذکر»: ذکر نسب آل مظفر، ذکر توجه محمد مظفر به اردوی اولجایتو، منازعت عضدالدین یزدی و میر محمد مظفر ... «منزوی، احمد»

آغاز: شکر و سپاس صانعی را که به کرم عمیم و نعم جسیم از خزانه ... اما بعد چنین گوید ... عبدالله بن لطف الله المدعو به حافظ ابرو ...

[دنا ۶۶۶/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۳۷/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۶۴/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا چشم زدیم بر هم، آثار نماند. آنچه از اخبار و آثار آل مظفر بتقریر ناقلان معتبر و راویان معتمد معلوم و مفهوم گشت به عبارتی که خاطر عقیم و طبع سقیم.

خط: نسخ، کا: آقا بابا شهمیرزادی، تا: ۱۸ شعبان ۱۲۷۱ق؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: ساغری سیاه، ۲۷ص (۱۷۰-۱۹۶)، ۴۳ سطر، اندازه: ۲۶/۵×۴۱/۹سم [ف: ۷-۲۲۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۴۰/۳-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۵۰]

● **تاریخ آل مظفر** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e āl-e mozaffar

کتبی، محمود، ق۹ قمری

kotobī, mahmūd (-15c)

وابسته به: مواهب الهی = تاریخ آل مظفر = تاریخ مظفری = تاریخ معینی؛ معین الدین یزدی، علی بن محمد (-۷۸۹)

تاریخ تألیف: ۸۲۳ق

گزیده‌ای است از مواهب الهی معین الدین یزدی و کتبی آن را میان کتاب ۴ و ۵ تاریخ گزیده مستوفی قزوینی گذارده است.

آغاز: بسمله. و به نستعین در ذکر پادشاهان آل مظفر هفت تن بودند ... مولانا افضل سعید مغفور مولانا معین الدین یزدی ...

بعضی از تاریخ ایشان تألیف فرموده ... در تاریخ شهور سنه ثلث و عشرین و ثمانمائة که بنده ... محمود کتبی ... بر حسب اشاره علیه بسعادت کتاب تاریخ گزیده که ... حمدالله مستوفی ساخته و پرداخته مشرف شد ... تاریخ آل مظفر را ... داخل این نسخه میباید گردانید.

انجام: ملك خداست ثابت و باقی و بعد ازان ×× آثار خیر و نام نکو و دگر هبا است. بعد ازین تتمه تاریخ گزیده قزوینی است که در قلم میآمد ... و علیه التکلان

چاپ: در دنبال تاریخ گزیده، لندن، ۱۹۱۰، ص۶۱۳-۷۵۵؛ تهران، ۱۳۳۵، ۱۲۶

[دنا ۲/۶۶۶؛ فهرستواره منزوی ۸۳۷/۲]

تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۳۵-ج

آغاز و انجام: برابر

دیباچه نسخه ما در چاپ لندن نیامده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۲ صفر ۱۳۲۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۸۴گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۲۴]

← تاریخ الائمة ⟵ الهدایة

← تاریخ ائمه ⟵ تاریخ چهارده معصوم

● **تاریخ الائمة** / تاریخ معصومین / عربی

tārīx-ul a'imma

ابن ابی الثلج، محمد بن احمد، -۳۲۵ قمری

ebn-e abe-s-salj, mohammad ebn-e ahmad (-938)

تاریخ مختصر رسول الله (ص) و ائمه طاهرین و اولاد شریف آن بزرگواران است که در ضمن آن اسامی مادران ائمه و القاب آنان و ابواب رسول الله و ائمه طاهرین بیان شده است.

آغاز: اخبرنا الامام الفاضل العلامة محب الدین ابو عبدالله محمد بن محمود بن الحسن بن النجار البغدادی المحدث بالمدرسة الشریفة المستنصریة قال: أخبرنا المشایخ الثلاثة ابو عبدالله محمد بن عبد الواحد بن الفاخر القرشی.

چاپ: قم، انتشارات بصیرتی، ضمن مجموعه نفیسه؛ تبریز، توسط شهید محمد علی قاضی طباطبائی؛ ضمن مجموعه به صورت تصویری از سوی کتابخانه آیت الله المرعشی؛ بیروت، ۱۴۲۲ق

[الذریعة: ۲۱۸/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱/۱۲۸۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** قتل العباس و عثمان و جعفر و عبدالله الاکبر مع الحسین و قتل یوم المختار لیلة الدار و کان مع مصعب بن الزبیر فقال مصعب یا له فتح لو لا قتل و لیس بشیء تم الکتاب بحول الله و قوته.

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: شعبان ۱۳۹۳ق؛ محشی با علامت «ع، م، ق»؛ کاغذ: فرنگی زرد، ۱۸گ (۵پ-۲۲ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۶×۱۹/۵سم [ف: ۳۲-۶۸۶]

۲. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷-۵۲۱]

● **تاریخ الائمة = حالات و کرامات چهارده معصوم** / تاریخ معصومین / فارسی

tārīx-ol a'emme = hālāt va kerāmāt-e čahārdah ma'sūm

علوی، محمد بن تقی، ق۱۱ قمری

'alavī, mohammad ebn-e taqī (-17c)

اهدا به: شاه طهماسب (۹۳۰-۹۸۴ق)

در چهارده یا سیزده «باب».

آغاز: بسمله، الحمد لمن فضل العالمین بمحبة نبیه محمد ... بیت: حمدی و شکری تا ابد مر خالق لوح و قلم ...

انجام: بر تو و احباب تو باد اتمام، خلصنا الله تعالی من نوائب الزمن ... بعون الملك العلام.

[فهرستواره منزوی ۱۵۶۷/۳]

۱. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۳۷۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۹۸ق؛ مجدول، با سرلوح دارد؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۱۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۲۰/۸سم [ف: ۲-۲۰۵]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۳۱/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و خطوب الاعوام بحرمة محمد ... بعون الملك العلام سنه ۹۹۸.

بی‌کا، بی‌تا؛ از روی نسخه ۹۹۸ق نوشته شده؛ ۷۶گ (۳۴۵پ-۴۲۰پ) [ف: ۳-۲۹۲]

● **تاریخ ائمه (ع)** / تاریخ معصومین / عربی و فارسی

tārīx-e a'emme

خراسکانی، محمد شفیع، ق۱۳ قمری

xarāskānī, mohammad šafī' (-19c)

رساله مفصلی است در تاریخ ائمه مشتمل بر چند «فصل» و هر فصل در چند «مجلس»؛ احوال سیدالشهدا (ع) مفصل است و پس از آن شهادت امام سجاد و امام باقر و امام صادق و امام موسی بن جعفر (ع) بیان شده پس از آن مجلسی در وفات حضرت معصومه (ع) در قم و در پایان کیفیت شفاعت حضرت فاطمه در قیامت بیان شده است. مؤلف در اثنای کتاب اشعار زیادی در نوحه و مرثیه می‌آورد که گویا سروده خود اوست.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۳۹۳-۲۷/۶۳

آغاز: تاخت وگفت من بهشت را اختیار کردم ودست

برسرگذاشت وگفت اللهم الیك تبت فتبت علی فقد ارعب؛ **انجام:** ایاشمر حسین من کو، عابد بیمار درتب آزار، باغل وزنجیر، یاران، خفته به بستر، ایاشمر حسین من کو. تمت
خط: نسخ، کا: کریم بن قاسم سبحانی برای سید محمدباقر کلیشادی، تا: ۱۲۴۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۷۶]

● **تاریخ ائمه (ع)** / حدیث، تاریخ معصومین / عربی
tārīx-e a'emme
به نقل از برخی منابع چون: النصوص، کتاب سلیم بن قیس هلالی، کشف الغمه و سیر الائمه (ع)، به تاریخ زندگی، به امامت رسیدن و معجزات ائمه اطهار (ع) پرداخته است، به علت افتادگی برگهای آغاز و انجام، به نام کتاب و مؤلف آن دست نیامد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۷۲۴/۳۲
آغاز: قد روی منقذ بن ابتع الاسدی، کنت واحدا من اللیالی فی خدمة علی (ع) و نصف شعبان، و قد رکب علی بغل و کان ذاهبا بحسب مهم؛ **انجام:** و من معجزاته (ع) فی بعض کتب المعتبرة، قد روی ابوحمزة الثمالی قال: کنت فی طرق ما بین المکة و المدینة فی خدمته (ع) فاذا رایت کلبا مسارعا الیه ... فاذا رایت الکلب طائرا الی السماء.
گزیده ای از تاریخ ائمه طاهرین (ع) است که با نقل احادیث از طریق شیعه و اهل سنت. از زندگی امیر المومنین علی (ع) آغاز و تا حضرت امام صادق (ع) پایان می‌گیرد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، ۱۵گ (۳۵۵ر-۳۶۹پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۷-۲۹۴]

● **تاریخ ائمه (ع)** / تاریخ معصومین / فارسی
tārīx-e a'emme
غیر همانند:
۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۱۶/۲
آغاز: واعقاب اولاد ایشان و مقابر و مشاهد هریك در این اوراق؛ **انجام:** نام او منصور بن عبدالرحمان بن قاسم بن اسحاق بن عبدالله بن موسی بن جعفر الصادق علیهما السلام
رساله‌ای در بیان تاریخ معصومین (ع) و اولادشان، در ابتدای آن ذکر شده است مطالب آن منقول از نسخه‌ای است که در مسجد الاقصی به خط موسی بن جعفر بن ابی جعفر بن هارون وجود داشت و در سال ۳۳۹ از روی نسخه‌ای در دارالنقابة در مدینه به خط شریف بن جعفر بن محمد بن حسن بن ابی البرکات مدنی تألیف کرده است؛ خط: نستعلیق، کا: امة الفاطمة شهربانو دخت ملاخدابخش، تا: ۱۰۳۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: چرم زرد، ۱۴گ (۳۱ر-۴۴ر)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [مؤید: ۲-۱۸]

۲. شیراز؛ مدرسه منصوریه؛ شماره نسخه:بدون شماره
شامل: باب ۲. جفای قریش و سایر کفر با حضرت سید ابرار، ۳. وفات حضرت سید مرسلین (ص)، ۴. بعضی حالات حضرت فاطمه زهرا (ص) از ولادت تا زمان وفات، ۵. طرفی از اخبار حضرت امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع) از زمان ولادت تا هنگام شهادت، ۶. فضائل حضرت امام حسن (ع) و بعضی احوالات وی از ولادت تا شهادت، ۷. مناقب امیرالمؤمنین (؟) حسین (ع) ...، ۸. شهادت مسلم بن عقیل بن ابی طالب و شهادت بعضی از فرزندان او ...، ۹. رسیدن امیرالمؤمنین حسین(ع) (؟) به کربلا و محاربه کردن ...؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۷۰گ، اندازه: ۱۴×۲۳سم [نسخه پژوهی: ۱-۵۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۱۵۴
آغاز: آن مور و دوسداران نخصود و طلع آن منضود و آنحضرت جمیع فرموده میان اشتات؛ **انجام:** از صفات دانستیم علی الجمله که کراین آیات را وجوه صحیحه است بخلاف ...
خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۲۳)، اندازه: ۱۶/۷×۲۷/۵سم [رایانه]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۱۲-۲۳/۱۳۲
آغاز: نهروان گویند نزول کردند و چون خبر خارجیان و آمدن لشکر نهروان معلوم امیرالمؤمنین شد در حال پای مبارك در رکاب ... نقل است که عاصم از وی بر مرکب تیزگام کوه اندام؛ **انجام:** یك بار به عنف درآمدند سردابه ای بود در آنجا پر از آب و بر کنار آن ... در کمال خوبی در آن صفه به نماز مشغول بود و اصلا التفات نشده ... و به قدرت الهی در آب فرورفت ... از این اندیشه درگذشتیم و گفتیم
بخشی از کتابی است در تاریخ، این بخش در تاریخ ائمه دوازده‌گانه امامیه است. مؤلف ابتدا توضیح کوتاهی درباره تاریخ ائمه آورده و پس از آن معجزات ائمه را با عنوان «و از آن جمله است» می‌آورد. مؤلف تصریح می‌کند که مقصود وی از تألیف این کتاب ذکر کرامات و خوارق عادات ائمه (ع) است. در آن از خواجه محمد پارسا مطلبی را نقل نموده است. عنوان بخش‌های آن چنین است: ذکر اخبار حیدر کرار از زمان ولادت تا هنگام شهادت، ذکر امام حسن (ع)، ذکر امام حسین (ع)، ذکر آدم آعبا پسر سید الشهدا علی بن الحسین زین العابدین علیه الصلوة و السلام، ذکر امام محمد باقر، ذکر امام دین و مدار و مقتداء مغارب و مشارق حضرت امام جعفر صادق (ع)، ذکر امام موسی کاظم، ذکر سید ثقلین و مقتداء مشرقین علی بن موسی الرضا (ع)، ذکر امام محمد تقی، ذکر امام تمام علی نقی (ع)، ذکر امام حسن عسکری، ذکر امام مهدی. این کتاب در قرن دهم تألیف شده و مؤلف از عارفان ماوراء النهر می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲-۶۷۷]

۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۵۴/۷

تاریخ ائمه (جدول)؛ خط: نسخ، کا: علی بن صالح بن یوسف بحرانی، تا: ۱۴ جمادی الثانی ۱۲۲۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۲۰۵ر-۲۰۸ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱-۳۸۱]

۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۶/۶

مختصری است در ذکر نام و سال ولادت و وفات و نام اولاد و ...؛ خط: نسخ، کا: علیمراد بن علی محمد، تا: ۱۲۲۵ق؛ اندازه: ۱۰×۱۵سم [نسخه پژوهی: ۳-۷۴]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۴۸۱/۳

آغاز: سپاس متواتر خدایرا که هر یک از آحاد موجودات و افراد مخلوقات ... بدانکه اگر چه حضرت خیر البشر و ائمه اثنا عشر در عالم ظاهر از انبیای سابق مؤخرند؛ **انجام:** چه صلوات بر محمد و آل محمد در حجاب نمیماند و در معرض قبول می‌افتد ... ببخشی بدیع جمع حضار یا رب ×× تو بر عاصیان گنه کار یکسر / الهی ببخشی به بیچاره جامی ×× تو بر بندگان دگر روز محشر.

رساله مفصلی است در تاریخ، فضایل، معجزات و شرح حالات ائمه (ع) که مؤلف به شیوه پند و اندرز و خطابه تحریر و از ذکر منابع و مآخذ خودداری نموده است؛ خط: نسخ، کا: محمد حسن، تا: چهارشنبه ۲۶ شوال ۱۲۴۲ق، جا: کرمانشاهان؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج با سر، ۷۸گ (۱۴۶پ-۲۲۳ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۸-۶۳۴]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۱۷۷-۱۶/۱۸۷

آغاز: بسمله ابن بابویه روایت کرده است از عبدالله بن مسعود و کلینی در کتاب طرف و شیخ ابوالحسن بکری در کتاب انوار که در تاریخ ولادت سید ابرار؛ **انجام:** در کشف الغمه از صادق (ع) روایت کرده‌اند که عمر آن جناب پنجاه و هفت سال بود و بعد از پدربزرگوارش پنجاه و پنج سال زندگانی کرد و الله اعلم

بیاضی است که در آن تاریخ ائمه (ع) به صورت منبری تحریر شده است؛ خط: تحریری، کا: سید طبیب و بعداً سید محمد حسن حسینی مطالبی را اضافه نموده است، تا: ۱۲۶۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۶گ، ۲۵-۲۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۲-۶۷۴]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۰۰-۲۳/۱۲۰

آغاز: به ضرب تیغ آبدار شهید شود و در وقت رفتن رخساره مبارکش از خون او سرخ خواهد شد ... بسمله نحمدك یا من اعظم مصیبتنا بمصیبة صاحب الاحزان و الاشجان و سید ولد عدنان؛ **انجام:** و آل رسول الله تسبی نساؤهم و من حولهن استر یهتك و الخدر زنان اهل بیت پیغمبر را اسیر کردند و پرده‌های ایشان را دریدند و خیمه‌های ایشان را آتش.

مقتلی است به نظم و نثر در مراثی ائمه (ع) مشتمل بر چند «مجلس» که نسخه حاضر تا مجلس هشتم را دارد، مؤلف در اول هر مجلس خطبه‌ای ایراد می‌کند. اوراق نسخه در صحافی جابجا شده و عنوان مجالس موجود چنین است: ۱. وفات حضرت پیامبر(ص)، ۲. وفات خیرالنساء فاطمه زهراء (ع)، ۳. ذکر شهادت سید اوصیاء، ۴. شهادت امام حسن مجتبی، ۵. رفتن خامس آل عبا جناب سیدالشهداء از مدینه به مکه و ...؛ خط: شکسته، نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛افتادگی:آغاز و انجام؛جلد:مقوا با روکش پارچه کرم، ۱۱۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲-۶۷۸]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۷۰۴-۱۴/۱۵۴

آغاز: از مسجد بیرون آمده به انتقام ابوجهل روان شد چون به در خانه ابوجهل رسید آن ملعون نشسته بود و جمعی از اشراف عرب باوی بودند و کمانی دردست حمزه بود؛ **انجام:** و نیزه از دست اسد بیفتاد و خواست که تیغ برکشد و دستش کار نکرد و بعد از آن ازرق بنی هاشم درآمد و به یک ضربت تیغ کار اسد تمام کرد اما عبدالله.

رساله مفصلی است در تاریخ آل کسا (پیامبر، فاطمه، علی، حسن و حسین علیهم السلام) بدون فصول و ابوابی، مؤلف مطالب را به صورت داستانی و مناسب عامه مردم آورده و از ذکر مآخذ خودداری نموده است. او در اثنا ابیاتی به فارسی می‌آورد که گویا سروده خود وی هستند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی ضربی با ترنج با سر، ۱۷۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲-۶۷۶]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۳۴۲-۲۲/۶۲

آغاز: گریستن بر حسین و اهل او نقل می‌گردد و در آنروز ماتمی بر پاشد که بیان کردنی نیست آری ثواب گریستن بر حسین علیه السلام. مجلس دوازدهم در شهادت حضرت عباس (ع) بسمله الحمدلله الذی اعظم؛ **انجام:** به زیارت پیغمبر آمد و او را تهنیت داد و خبر کشته شدن حسین علیه السلام را در کربلا باو دادند و او را تعزیت دادند و قدری از خاک کربلا

مجالسی است در مقتل و تاریخ ائمه، خصوصاً حضرت سید الشهداء (ع) به نظم و نثر که در نسخه حاضر هیجده «مجلس» آن درج شده است. در آغاز هر مجلس مؤلف خطبه‌ای می‌آورد و پس از آورد مطالب را ذکر می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۹۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۷۸]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸۸۱-۲۹/۲۲۱

آغاز: که حجت نزدکسی نماند و جمعی را همراه کرد که بدرقه باشند تا بمأمنی برسند و چون دعبل؛ **انجام:** انیس به کسی اش بود ناله‌های سحر ×× به غیر ناله نباشد کس آشنای غریب / به درد جوهری خسته مرگ درمان است ×× به مرگ چاره شود درد بی دوای غریب.

بیاضی است که در آن داستان‌هایی در مورد ائمه (ع) به نقل از مصادر مختلف که نامشان در اول هر داستان ذکر گردیده جمع آوری و تحریر شده است در آن داستان‌هایی درباره کسانی‌که امام زمان (عج) را ملاقات نموده‌اند به نقل از ماخذ آمده است؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا با عطف گالینگور قهوه‌ای، ۱۵۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲-۶۷۵]

۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۷۶۲-۲۴/۶۲

آغاز: شدم یک نیمه ازآن بریده بودند و ستون چرخ چاهی کرده بودند بعد از آن یکی آمد که امیرزا می‌خواند یعنی عبدالله زیاد لعنة الله علیه چون به نزدیک در کوشک رسیدم ... روایت است از ابن عباس که رسول (ص)؛ **انجام:** وهم بدین اسناد از ابی عبدالله البلخی از محمد بن صالح بن علی بن محمد بن قنبر الکبیر مولاء الرضا (ع) که گفت صاحب الامر بیرون آمد بر جعفر الکذوب از موضعی که وی ندانست آنگاه که وی در میراث منازعت

رساله مفصلی است در تاریخ ائمه (ع)، مشتمل بر چند «باب» (۱۲یا ۱۴) و هر باب در چند «فصل»، مؤلف در هر باب ابتدا تولد هر امام را ذکر و سپس معجزات، ازدواج، اولاد، مدت حیات و امامت، زیارت و وداع را ذکر نموده است. این کتاب غیر از تذکرة الائمة، جلاءالعیون و راحة الارواح شیعی سبزواری است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲-۶۷۷]

۱۴. **اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۰۳**

آغاز: خود معزول می‌ساختند و تمکین پیغمبری ایشان نمی نمودند و نقصی به پیغمبری ایشان نداشت و نقصانی به مرتبه و حال ایشان نمی رسید؛ **انجام:** پس ناچار است که امت متفرق شوند به فرق مختلفه و از همه البته ناجی و رستگار یک فرقه ...

در شرح حال مختصری از معصومین (ع) با استفاده از کتب عامه و خاصه. نسخه حاضر از امام نهم تا امام دوازدهم علیهم السلام را دارا است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۲۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۵سم [ف: ۱-۱۴۳]

۱۵. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۰۲-۱۶/۲۱۲**

آغاز: سینه‌اش شکافته شد درآن وقت فریاد برآورد ادرکنی یابن رسول الله روایت صدوق آن حضرت خود به زودی به بالین آن بزرگوار رسانید در حالتی که خون از؛ **انجام:** مروی است در بحار حدیثی که خلاصه‌اش این است که در مدینه زلزله در قبرستان بقیع رسید در عهد عمر بن خطاب ... و دعا کردند که آن زلزله ساکن شود زیادتر می شد تا آنکه

بیاضی است متفرقه از آن یکی از واعظان که در آن مطالبی در تاریخ ائمه (ع) و حکایاتی در پند و اندرز تحریر نموده است؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۶گ، ۱۷-۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲-۶۷۵]

۱۶. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۵۹-۲۹/۹۹**

آغاز: و مرا چنین پدرزنی نیست و زوجه مثل دخترم فاطمه بتو داده و مرا چنین زنی نیست ... معجزه در کتاب روضة الواعظین مسطور که پیغمبر (ص) و آله فرمود حلقه در بهشت از طلاست؛ **انجام:** از طرایف امور آنکه اهل سنت را عقیده آن است که اولی الامری که حق تعالی کافه عباد را ... و پادشاه اوزبک و سایر خلفای جورند بارک الله آفرین بر علمای اسلام ... ولم یعرف امام زمانه مات میتة جاهلیة و چون

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوای سفید عطف گالینگور قهوه‌ای، ۱۱۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲-۶۷۵]

۱۷. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۸۲-۱۱/۱۸۲**

آغاز: بستردنی است آنچه بنکاشته ایم ×× بفکندنی است آنچه بر داشته ایم / سودا بوده است آنچه پنداشته ایم ×× دردا که به هرزه عمر بگذاشته ایم؛ **انجام:** با سوز دل سینه سوزان رفتند ×× مانند گل ازصحن گلستان رفتند/ رفتند رفیقان همه از جا بر خیز ×× ...

بیاضی است متعلق به یکی از مداحان و ذاکرین اهل بیت (ع) او در این جنگ مطالبی را به نظم و نثر در تاریخ و مرثیه و مدح ائمه (ع) تحریر نموده است؛ خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: ساغری سرخ مجدول ضربی، ۹۶گ، ۲۰-۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲-۶۴۷]

۱۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۳۷/۱**

آغاز: الحمدلله علی نواله و الصلوة علی محمد و آله و بعد فهذا مختصر یشتمل علی ذکر معرفة اسماء الائمة الاثنی عشر و اسماء آبائهم و امهاتهم و تاریخ موالیدهم و مبلغ اعمارهم ... الامام الاول اسمه علی کنیته ابوالحسن و ابوتراب اسم الیه ابوطالب؛ **انجام:** الامام الثانی عشر اسمه محمد کنیته ابوالقاسم الحجة المهدی القائم ... نقش خاتمه العلم عندالله لایعلم الغیب الا الله قبره حیث الله تعالی تمت.

در بیان اجمالی از تاریخ و مشخصات هر یک از ائمه دوازده‌گانه در کنار آن حاشیه‌هایی با نشان «من اخری» نوشته شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم‌ترنج، ۳ص (۴-۶)، ۱۲سطر، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [ف: ۱۰-۳۴۶]

۱۹. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۴۱**

آغاز: که ناکثین و قاسطین و مارقین اند چنانچه آنحضرت خود فرمودند که انا دابة الارض یعنی همچنانکه دابة الارض باعث امتیاز مسلمانانست از کفار؛ **انجام:** گفت این پسر آن امام رافضیان حسن بن علیست که بابن الرضا مشهور است ... از اهل مجلس کسی گفت حال او.

رساله مفصلی است در تاریخ امامان دوازده‌گانه (ع). نسخه حاضر از زندگانی حضرت علی (ع) تا زندگانی امام حسن عسکری (ع) را شامل است. مؤلف شرح حال هر امام را با عنوان «ذکر امام ...» آورده و در تاریخ حضرت امیر (ع) آیات و روایات وارده در فضایل آن حضرت را از منابع اهل سنت به طور مفصل نقل نموده است. هم چنین در اثنای مطالب، اشعاری از شاعران فارسی زبان بدون ذکر نام شاعر می‌آورد. مؤلف عبارت‌های عربی متن را با لفظ «یعنی» به فارسی ترجمه کرده است. در آن مطالبی از «فصل الخطاب» خواجه پارسا، «تاریخ الخلفا» سیوطی، «مجالس المؤمنین» قاضی نورالله شوشتری با لفظ «نورالله مرقده» و شعری از شیخ آذری نقل شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی الوان، عطف گالینگور قهوه‌ای،

۲۰۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲×۳۶سم [ف: ۳۸-۵۸۰]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۳۲۴/۷

آغاز: شکر و سپاس و حمد بی قیاس مر آن خدای را عزوجل که انبیاء را واسطه گردانید ... و بعد این رساله‌ای است مشتمل بر احوال حضرت رسالت پناه علیه افضل الصلوات و اکمال التحیات و احوال هر یک از ائمه دین

در فهرست با عنوان «رساله‌ای در امامت» آمده است. رساله مختصری است در تاریخ ائمه اطهار (ع) مشتمل بر چهارده «باب» و هر باب مشتمل بر شش «فصل»، نسخه حاضر فقط سه باب اول آن را شامل است: ۱. احوال پیغمبر ما (ص)، ۲. احوال فاطمه زهرا (س)، ۳. احوال امیرالمؤمنین (ع)؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ص (۲۲۹-۲۴۲)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳۵-۲۸۵]

۲۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۶۲-۳۹/۱۴۲

آغاز: یا جابر آن که اول بانگ کرد شکایت کرد از جفت خود که سه روز بود که اوغایب بود گفتم جفت خود را حاضر کن رفت و آورد گفتم؛ **انجام:** دوستی من وتولای من و سخن آن مرد شنیدم چون بدان رسیدی لب بجنباندی و دیدم آنچه

قطعه‌ای از کتابی است در تاریخ معصومین (ع) این بند شامل شرح حال و معجزات امام حسن مجتبی(ع)تا امام صادق(ع) است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا عطف گالینگور قهوه‌ای، ۳۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۲-۶۸۳]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۶۳۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امان الله [رایانه]

● **تاریخ الائمة علیهم السلام = المواليد و الوفيات للائمة المعصومين عليهم السلام** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / عربی

tārīx-ul a'imma 'alay-him-us-salām = al-mawālīd wa-l wafayāt li-l-a'imat-il ma'ṣūmīn 'alay-him-us-salām

تاریخ تألیف: ۱۰۹۲ق

کتابی است در بیان تواریخ و موالید اهل البیت (ع) در ۱۲ «نجم» و هر نجم در ۵ «فصل». در آغاز نسخه به خطی جدید نوشته شده النجم اللامع و در انجام (هامش) نیز به خطی نسبتاً جدید نوشته شده «المؤلف الفاضل الکانل المحقق میرزا محمد الاخباری الخراسانی النیسابوری و هذه الرسالة المسمی بنجم اللامع بخط یده الشریفة المبارکة رضی الله تعالی عنه»که به هیچ وجه نمی‌تواند صحیح باشد زیرا قتل میرزا محمد اخباری در سال ۱۲۳۲ق رخ داده است و جالب اینکه جاعلی سال ۱۰۹۲ق را در انجام نسخه با قلم جدیدتر دست برده و ۱۱۹۲ق کرده است غافل از اینکه متن درون نسخه بر تاریخ ۱۰۹۲ق گواهی دارد و تردیدی در آن وجود ندارد. در این کتاب از آثاری چون الکافی کلینی، مجموع الرائق سید هبة الله موسوی، کتاب الموالید ابن الخشاب، الارشاد مفید، صفوة الصفوة، کشف الغمه و نیز از سرور اهل الایمان فی علائم ظهور صاحب الزمان سید بهاءالدین نیلی نجفی (استاد ابن فهد حلی) که از مصادر بحار الانوار بوده است و کسان دیگر چون ابن طلحه شافعی (۷ الف)سود جسته است. عناوین دوازده گانه این اثر عبارتند از: نجم ۱. ذکر الإمام امیرالمؤمنین صلوات الله علیه؛ ۲. ذکر الامام الثانی (ع) ...؛ ۱۲. ذکر الامام الثانی عشر ... . بخش مربوط به حضرت ولی عصر (ع) به تفصیل آمده و در آن به علائم ظهور بیشتر پرداخته و در ادامه خطبه حجة الوداع و خطبه البیان نیز آمده است. متأسفانه علی رغم بررسی بسیار در مصادر به آگاهی‌های بیشتری دسترسی نیافتیم.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۸/۱

آغاز: خلیل الله علی نبینا و علیهماالسلام و أئمة آمنه بنت وهب ... (۲ر) النجم تأول فی ذکر الإمام الأول أمیرالمومنین صلوات الله علیه جمسة فصول الفصل الاول فی اسمه و کنیته و لقبه ... هو أول ائمة المومنین و؛ **انجام:** و أنذر الناس یوم یأتیهم العذاب و العذاب ظهور قائمنا المتغیب لأنه عذاب علی الکفارین و شفاء و رحمة للمومنین و یظهر و له من العمر أربعون عاماً و یمکث فی القوم ثمانون عاماً و قیل لهم سلاماً سلاماً تم علی ید مؤلفه حامداً لله و مصلیاً علی رسوله و آله.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۹۲ق؛ افتادگی: آغاز (یک یا دو برگ)؛ احتمال این‌که نسخه خط مؤلف باشد بسیار است، مصحح، ۱۸ بیت از اشعار بابا فغانی آمده با مطلع: «چمن شکفت و جهان پر ز سوسن و سمن است ×× بصد هزار زبان روزگار در سخن است»، در انجام قصیده‌ای یائیه به عربی در مدح اهل البیت (ع) آمده با این مطلع: «سلام بالبکور و بالعشی ×× علی ترع حوی قبر النبی»؛ کاغذ: فرنگی، ۳۰گ (۲ر-۳۱ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [ف: ۳۵-۱۵۰]

● **تاریخ ائمه معصومین** / تاریخ معصومین / عربی

tārīx-e a'emme ma'sūmīn

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۲۱۵

آغاز: و یا آنکه بر دیگری همچنان یکی ره بنفرین کشاید نهان؛ **انجام:** بدانچه آن مرا هست درشر همی یک از باب موسی بن جعفر همی ...

خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، ۲۳ سطر (۱۴×۱۷)[رایانه]

● **تاریخ الأئمة المعصومین علیهم السلام** / تاریخ معصومین / عربی

tārīx-ul a'immat-il ma'ṣūmīn 'alay-him-us-salām

طباطبائی بروجردی، محمد بن عبدالکریم، ق۱۲ قمری

tabātabā’ī borūjerdī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-karīm (-18c)

تاریخ تألیف: شوال ۱۱۲۶ق
رساله در تاریخ وفات، موالید و همچنین انساب پیامبر و اهل بیت که مورخین در آنها اختلاف بسیار دارند و چگونگی جمع بین آنها و تمییز صحیح و نا صحیح از نقل‌ها و گفته‌ها با اشاره به مجملی از احوال آن حضرات.
آغاز: اعلم أرشدک الله تعالی إلی طریق الحق أنه لابد فی کمال المعرفة بحال النبی و الأوصیاء من بعده معرفة أنسابهم و موالیدهم و تواریخ وفاتهم ...
[الذریعة ۲۱۸/۳ و ۲۱۰۸/۱۶؛ دنا ۶۶۷/۲؛ طبقات اعلام الشیعة (قرن ۱۲ق): ۶۴۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۹۹۷/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** کما یظهر لمن راجع الروایة ثم یقول القیامة القیامة فیحدث فیها ما یحدث عصمنا الله و سایر المؤمنین من أهوالها ... آخر ما أردنا إیراده فی هذه الرسالة الوجیزة.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه عفیعنه»، «منه طاب ثراه» که از خود مؤلف نقل گردیده (استثناءً یک مورد در «برگ ۸۲ر» در حاشیه عبارت «... یذکر المصنف دام ظله» آمده که قطعاً منقول از عبارت نسخه مؤلف می‌باشد چه آنکه این نسخه به طور قطع و یقین بعد از درگذشت مؤلف که متوفای قبل از سال ۱۱۶۸ق است، نگاشته شده)، در آغاز یک فائده مختصر در شرح حدیث «إن الله تعالی قسم الشهوة عشر اجزاء، تسعة فی النساء و واحدة فی الرجال و لولا ما جعل الله فیهن من الحیاء لکان لکل رجل تسعة نسوة ...» آمده، در انجام دو برگ «۹۴پ-۹۵پ» فوائدی در فضائل حضرت فاطمه به نقل از من لایحضره الفقیه شیخ صدوق توضیحی درباره حدیث معروف: «أن شره رمضان لا ینقصی أبداً ...» و نیز تفسیری مختصر از آیه شریفه «فانطلقا حتی إذا أتیا اهل قریة ...» از سوره کهف، همچنین مطلبی درباره حدیث «من مات یوم الخمیس بعد زوال الشمس إلی یوم الجمعة ...» آمده؛ کاغذ: فرنگی، ۲۲گ (۷۳پ-۹۴ر)، ۱۷ سطر (۱۴/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۳۲-۹۶۹]

۲. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۱۶۴/۲
آغاز: برابر
خط: نسخ زیبا، کا: موسی بن محمد خوانساری، تا: ۱۳۲۳ق؛ مصحح، محشی با عبارت «منه ره»؛ جلد: تیماج قرمز مجدول، ۲۶گ (۷۶-۱۰۱)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱-۱۴۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۰۷/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۳۴۷]

۳. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۹۹/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم تقوم القیامة فیحدث فیها ما یحدث، عصمنا الله و سائر المومنین من اهوالها و خطراتها ...
خط: نسخ، کا: احمد بن علی اکبر بروجردی (حاج احمد خادمی)، تا: ۱۳۵۱ق، به دستور آیة الله حاج آقا حسین طباطبائی بروجردی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ (۵۵پ-۷۳ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱-۶۵]

← تاریخ ابراهیمی > تحفة التواریخ
← تاریخ ابن اسفندیار > تاریخ طبرستان
← تاریخ ابن حیان > ثقات

● تاریخ ابن خلکان / تاریخ / عربی

tārīx-e ebn-e xallekān

ابن خلکان، احمد بن محمد، ۶۰۸-۶۸۱ ؟ قمری
ebn-e xallekān, ahmad ebn-e mohammad (1212-1283)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۷۳
آغاز: قالو و قد شنو علیه غارة اصلاب جودام قضاء دیون؛ **انجام:** من متزع اعضایه المیر الصافی انشاء الله
خط: نسخ، کا: محمد بن ... سلیمان، تا: سه شنبه محرم ۷۵۶ق؛ با یک ابرو زرین؛ ۱۴۶گ [ف: ۱۶-۹۳]

● تاریخ ابن الفرات / تاریخ / عربی

tārīx-e ebn-el forāt

ابن الفرات، محمد بن عبدالرحیم، ۷۳۵-۸۰۷ قمری
ebn-ol forāt, mohammad ebn-e ‘abd-or-rahīm (1335-1405)

تاریخ مفصل خلفا و پادشاهان است در شش جلد و به ترتیب سال‌ها، و درآن به شرح حال افراد نیز می‌پردازد.
چاپ: البصرة، دار الطباعة الحدیثة، تحقیق حسین محمد الشماع، ۱۹۶۹-۱۹۷۰م
[کشف الظنون ۲۷۹/۱؛ فهرست کتابهای عربی واتیکان ۶۹/۱؛ اعلام ۲۰۰/۶-۲۰۱؛ ذخائر التراث العربی ۲۰۲/۱-۲۰۳؛ دنا ۶۶۸/۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۵۵
آغاز: و الوجه القلبی و ذلک فی یوم الجمعة عاشر شهر ربیع الخر من هذه السنة کتب السلطان الملک صالح
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۷۲۶. جلد دوم از حوادث سال ۶۳۹ تا ۶۵۹ می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، از صفحه ۳۰۵ تا آخر نسخه دیگری به همین کتابت بوده که در کتابخانه واتیکان به یک شماره تبدیل شده‌اند، لذا انتهای صفحه ۳۰۴ ناقص است؛ ۵۸۴ص [عکسی ف: ۴-۸۰]

● تاریخ ابوالخیر خانی / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e ab-ol-xayr-e xānī

کوهستانی، مسعود بن عثمان، ق ۱۰ قمری
kūhestānī, mas‘ūd ebn-e ‘osmān (-16c)

اهدا به: ابوالغازی عبداللطیف بهادرخان اوزبک (۹۴۷–۹۵۹ق) ابوالخیر خان پسر دولت شیخ اوغلان فرزند ابراهیم سلطان از نوادگان جوجی فرزند چنگیز مغول است، که کتاب به‌روزگار او پایان می‌یابد. کتاب بخشبندی درستی ندارد: از تاریخ پیامبران و آدم آغاز می‌شود، سپس پیامبر اسلام، آنگاه طبقه یکم در چهار خلیفه و دوازده امام، طبقه دوم خاندان امویان، سوم عباسیان، پادشاهان ایران باستان از کیومرث تا یزدگرد، صفاریان، سامانیان، غزنویان، سلجوقیان، چنگیز ... . (احمد منزوی)

آغاز: جواهر حمد و سپاس بیقیاس که شهسوار عقل به سر حد

[استوری ۱۱۰/۱؛ فهرستواره منزوی ۵۷۰/۱؛ بر گل، فارسی ۵۷۰/۲؛ نسخه‌های منزوی ۴۱۰۰/۶ (۵ نسخه)؛ مشترک پاکستان ۱۳۵۰/۱۱؛ دنا ۶۶۸/۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۱-عکسی

آغاز: برابر

نسخه اصل: موزه بریتانیا ۲۶۱۸۸؛ خط: نستعلیق پخته، کا: محمد شریف، تا: قرن ۱۱، جا: دهلی؛ در ۴ مجلد: ۱-(گ۱–۹۰)، ۲-(گ۹۱–۱۸۰)، آغاز: «و طراوت ها ابری نماند»، ۳-(گ۱۸۱–۲۷۰)، آغاز: «آزرده با کلید خزاین به نواب»، ۴-(گ ۲۷۱–۳۶۵)، آغاز: «کین شیری بود غران» (عکس)؛ ۳۶۵گ، ۱۸ سطر [عکسی ف: ۲–۵۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۹۹-ف

همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱–۲۹]

● تاریخ ابوالخیر خانی / تاریخ / فارسی

tārīx-e ab-ol-xayr-e xānī

اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۲۵

آغاز: نائره جنگ و جدال را به امر ملک متعال بر افروختند؛ **انجام:** کاشغر نسبت بدشت قبچاق و قلمان و مغولستان شباهتی به شهرها دارد و کم حاصل اما اهل قناعت و خداوندان سامان را مامنی است

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: خاندان مسعود میرزا (صارم الدوله) در سال ۱۳۴۴؛ جلد: مقوایی با روکش کاغذ الوان و عطف تیماج زرد، ۱۶۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۵۸]

← تاریخ ابوالفداء ← المختصر فی تاریخ اخبار البشر

● تاریخ ابی مسلم مرغزی من شرح شرف الدین علی التبیان / تاریخ / عربی

tārīx-u abī-muslim-i marġzī min š.-i šaraf-id-dīn ‘ala-t tibyān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۵۳(آ)-۴۶۳/۵۳(ب)-ف

نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۴ق؛ در هامش، ۲گ (۱۰۱پ–۱۰۲پ) [فیلمها ف: ۱–۴۸۳]

● تاریخ احمد شاه درانی / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e ahmad šāh-e dorrānī

حائری صدرالمعالی، حسین بن رضا، -۱۳۳۶ قمری
hā’erī sadr-ol-ma‘ālī, hoseyn ebn-e rezā (-1918)

اهدا به: ناصر الدین شاه

تاریخ تألیف: ۱۳۰۳ق

ترجمه از هندی، او در دارالترجمه خاصه همایونی بود و دیده بود که این کتاب را از هندی به فارسی درآورده‌اند ولی به هندی مانندەتر است و او دوباره آن را به فارسی ترجمه کرده است. در وقایع سلطنت احمد شاه صدوزائی درانی پادشاه افغانستان تا سلطنت شاه شجاع بن تیمور شاه و مجملی در جغرافیا و اسامی منازل و معابر مملکت افغان و احوال ترکستان.

آغاز: بسمله، افغان ز قضا کم کن گر شد یله در آنی ×× هم سلطنت افغان هم دولت درانی / در کار گه امکان چون کار به تقدیر است ×× صد حشمت درانی گردد یله در آنی /گر مملکت هند است در ناحیه افغان ×× ایمن نتوان بودن از لطمه ویرانی ... تاریخ احمد شاه درانی بسمله تبالک و تعالی آنچه از اخبار اسلاف و سیر متقدمین معلوم می‌شود قیس عبدالرشید نامی بوده

[دنا ۶۶۸/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۳۷/۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** همه صاحب حسن و جمال می‌شوند.

خط: نستعلیق خوش، کا: هدایت الله منشی، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: کاغذ فرنگی فلفل نمکی و آبی، جلد: میشن قرمز با دو سرلوح مذهب، ۱۳۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۰/۲×۳۲/۴سم [ف: ۲–۷۳]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و گاهگاه که فراغتی بافته نظم می‌سرود ابکار افکار و اشعار آبدارش با اساتید سلف همسری داشت

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد صادق تویسرکانی، تا: دوشنبه ۲۸ ذیحجه ۱۳۰۳ق، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مخمل آبی ضربی، ۱۹۵گ، ۱۵ سطر (۱۰/۲×۱۸)، اندازه: ۱۹×۳۰ سم [ف: ۱–۵۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۴۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱–۲۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و زنان آنها بر خلاف مردان ایشان همه صاحب حسن و جمال می‌شوند.

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حاجی محمد قلی قزوینی عاشوری،

تا: جمعه غدیر ۱۳۰۳ق، جا: دارالترجمه خاصه همایونی؛ تقدیم به موتمن السلطان میرزا اسماعیل خان امین الملک در شوال ۱۳۰۳، مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ با گل و بوته، ۴۰۹ص، ۱۴ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۶–۳۰۰]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** همه صاحب حسن و جمال می‌شوند.

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق تویسرکانی، تا: ۱ محرم ۱۳۰۴ق، در «دارالترجمه خاصه»، مجدول به اکلیل؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی، جلد: میشن قرمز با سرلوح تذهیب، ۱۹۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸/۹×۲۹/۵سم [ف: ۲–۷۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۱

آغاز: افغان ز قضا کم کن گر شد یله درآنی هم سلطنت افغان هم دولت درانی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۵ق؛ ۱۹۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۲–۱۲۴]

۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۲۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فتحعلی خان و جعفر علیخان در قندوز و حصار کولاب و غیره بسیار بودند ... تمت بعون الله بیداقل الکتاب محمد بن حاج محمد قلی القزوینی الاشوری فی غره شهر شوال المکرم سنه ۱۳۱۹.

حاوی نسب خانواده احمد شاه درانی، در بیان تسخیر خراسان بوسیله نادرشاه آغاز سلطنت احمد شاه درانی، ذکر توجه احمد درانی بطرف هندوستان، ذکر مختصری در احوال ترکستان و مطالبی راجع به شهرها و بلاد مشرق ایران است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن حاج محمد قلی قزوینی آشوری، تا: ۱۳۱۹ق؛ مجدول زرین، با دو سرلوح مذهب منقش؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوای روکش مخمل گلی رنگ، ۲۸۵ص، ۹ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵/۳سم [ف: ۵–۶]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** خود را محفوظ میداشتند ... محرم الحرام سنه ۱۳۲۰هجری قمری

خط: نستعلیق، کا: محمد قزوینی، تا: ۱۳۲۰ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۱۷ سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [الفبائی:–۹۷]

● تاریخ احمد شاه درانی / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e ahmad šāh-e dorrānī

شرح حال احمد شاه درانی، از قوم افغان که نادرشاه افشار پس از فتح قندهار و دهلی او را به مازندران تبعید کرد و او پس از قتل نادر به قندهار بازگشت و به سلطنت رسید.

تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۹عکسی

بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۵گ [جنگ: ۱–۴۴۵]

← تاریخ احمد شاهی > احمد شاه نامه

← تاریخ احمد کوفی > تاریخ فتوح ابن اعثم کوفی (ترجمه)

← تاریخ احمد کوفی > تاریخ قرون وسطی

● تاریخ احوال ولیعهد نایب السلطنه / تاریخ / فارسی

tārīx-e ahvāl-e valī‘ahd nāyeb-os-sāltane

انصاری، مسعود بن عبدالرحیم، ۱۲۰۵–۱۲۶۵ قمری

ansārī, mas‘ūd ebn-e ‘abd-or-rahīm (1791-1849)

تاریخ جنگ‌های ایران و روس است، مؤلف بعد از قتل الکساندر سرگیویچ گریبایدوف سفیر فوق العاده دولت روسیه در ایران به همراه هیئتی برای عذرخواهی عازم دربار روسیه گردید این سفر ده ماه و پانزده روز به طول انجامید. رساله حاضر گویا بخشی از یادداشت‌های آن سفر است. در آغاز رساله آمده: «در ذکر خصومتی که فیما بین دولت ... در ایام سفارت چنانکه سبق ذکر یافت». از این عبارت استفاده می‌شود که این رساله جزئی از کتاب بزرگ‌تری بوده و همچنین مؤلف نیز مدتی عنوان سفیر داشته است. در این رساله وقایع جنگ‌های ایران روس از آغاز حرکت علما از عزاق و شروع جنگ تا سال‌های ۱۲۶۰ق ذکر شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۹۸۴/۱

آغاز: در ذکر خصومتی که فیمابین دولت ابد مدت قاهره و دولت بهیه روس اتفاق افتاده یرملوف که از جانب دولت روسیه به حکومت گرجستان؛ **انجام:** نواب امیرزاده عزم معاودت کرد یسکویچ و دیگر بزرگان روسیه نواب را تا منزل مشایعت کردند انواع حلویات و مربیات و انحای فواکه

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۱۲۱ص (۲–۱۲۲) [ف: ۳۷–۵۷۹]

● تاریخ اخباری و اصولی / تاریخ / فارسی

tārīx-e axbārī va osūlī

مدرس گیلانی، مرتضی بن شعبان، ق۱۴ قمری

modarres-e gīlānī, morteza ebn-e ša‘bān (-20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۴۷

بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

● تاریخ ادب عربی / ادبیات / فارسی

tārīx-e adab-e ‘arabī

اقبال آشتیانی، عباس، ۱۲۷۶–۱۳۳۴ شمسی

eqbāl-e āštīyānī, ‘abbās (1897-1955)

وجیزه‌ای است در تاریخ ادبیات عرب که ظاهراً تقریرات درسی بوده است و از بحث ریشه تاریخ و ادب و خصایص لغت عرب

و شعرای دوره جاهلیت شروع و به تقسیم قبائل عرب به اسماعیلیه و غساسنه و مناذره و آل کنده ختم می‌شود. به نظر می‌رسد که از تألیفات عباس اقبال آشتیانی باشد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۰۲

آغاز: قبل از تحصیل و تعلم هر فنی باید آنرا شناخت؛ **انجام:** اهمیت غساسنه و مناذره را ندارند آخرین پادشاه سلسله ایشان امرء القیس معروف است. تاریخ متوسط تألیف عباسقلیخان اقبال.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: میرزا اسدالله فاضلی موسوی سبزواری، تیر ۱۳۶۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای قهوه‌ای، ۴۳گ، ۱۹–۲۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۳سم [ف: ۱۷–۶۴]

● تاریخ ادبیات / ادبیات / فارسی

tārīx-e adabīyāt

تدین، محمد حسین، ق۱۴ قمری

tadayyon, mohammad hoseyn (-20c)

تاریخ متوسطی است در ادبیات فارسی و درس‌های استاد بدیع الزمان فروزانفر در دانشکده ادبیات دانشگاه تهران سال سوم که مؤلف آنها را جمع‌آوری کرده و چهار دوره ادبیات را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد: دوره ۱. دوره عرب و علوم اسلامی؛ ۲. از صفاریان تا عصر غزنوی؛ ۳. سلجوقیان؛ ۴. مغول. [دنا ۲/۶۶۸]

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۲۸

آغاز: تعریفات ادبیات لفظی است مجعول که قدما آنرا بهیچ وجه استعمال نکرده اند و این کلمه هم از جهت لفظ غلط است و هم از حیث معنی

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی مشکی ضربی، عطف پارچه‌ای قهوه‌ای، ۱۴۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲–۳۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱–۴۰۷]

● تاریخ ادبیات / ادبیات / فارسی

tārīx-e adabīyāt

میرهادی، مریم، ۱۲۹۵ میلادی

mīrhādī, maryam (1295-)

جزوه درسی در تاریخ ادبیات فارسی.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۹۲۳

آغاز: فصل اول تعریف ادب و ادبیات قبل از شروع به تاریخ ایران لازم است؛ **انجام:** به شهریاری و فیروزی ارچمیدبچر

خط: شکسته نستعلیق، کا: مریم میرهادی، بی‌تا؛ جلد: میشن، ۱۹ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [الفبائی: ۹۷]

● تاریخ ادبیات ایران = تاریخ شعراء / تاریخ / فارسی

tārīx-e adabīyāt-e īrān = tārīx-e šo‘arā’

امیرخیزی، اسماعیل بن محمد تقی، ۱۲۵۵–۱۳۴۴ شمسی

amīr-xīzī, esmā‘īl ebn-e mohammad taqī (1876-1965)

یک دوره تاریخ ادبیات و به خصوص شعر ایران است در چند مجلد، مؤلف از نظر تاریخی چند دوره برای ادبیات ایران تعریف کرده و در هر دوره، مقدمه‌ای کوتاه و سپس اسامی شاعران و شمه‌ای از شرح حال و نمونه‌ای از اشعارشان را می‌آورد. بخش‌های شش‌گانه کتاب: ۱. ادبیات دوره سامانی، در پنج فصل؛ ۲. ادبیات در دوره غزنوی، در چهار فصل؛ ۳. احوال ادبیات فارسی در دوره سلجوقی و خوارزمشاهی، در پنج فصل؛ ۴. ادبیات ایران در دوره مغول، در چهار فصل؛ ۵. احوال ادبیات ایران در دوره صفوی، در چهار فصل؛ ۶– ادبیات ایران در دوره افشاریه و زندیه و قاجاریه و مشروطیت، در چهار فصل. گویا امیر خیزی این مطالب را برای تدریس در دوره متوسطه آماده کرده است.

آغاز: بسم الله تعالی تاریخ ادبیات ایران. برای اینکه بتوانیم بطور تحقیق از کیفیت تاریخ ادبی ایران مطلع باشیم لازم است که نخست در خصوص زبان هایی که تا امروز در ایران با آنها تکلم شده آشنایی پیدا کنیم

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۴۴

آغاز: پنجم دوره صفویه و زندیه تا ابتدای تاسیس دولت قاجاریه (۹۰۵–۱۲۱۰) ابتلای چند صد ساله چنگیزیان و تیموریان اثرات خود را راجع؛ **انجام:** هر چند بجهد لاغرش می‌دارم ×× از یک سخن فضول فربه گردد.

دوره پنجم (صفویه و زندیه تا ابتدای تاسیس دولت قاجاریه ۹۰۵–۱۲۱۰)؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۳۱–۱۱۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۴۶

آغاز: ناصر خسرو حکیم ناصر بن خسرو بن حارث القبادیانی البلخی مکنا به ابومعین و

از ناصر خسرو تا جعفر برمکی و در نیمه دوم نسخه، یادداشت‌های پراکنده امیر خیزی است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۴۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۱–۱۱۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۴۷

آغاز: عصر صفاریان و سامانیان تا زمان غزنویان. این دوره شروع می‌شود از سال ۲۵۳ یعنی از زمان جلوس یعقوب بن لیث صفاری

و منتهی می‌شود به ابتدای تاسیس دولت غزنوی ۳۶۶؛ **انجام:** هر یک اطلاع صحیح درست نیست بهمین قدر قناعت شد
عصر صفاریان و سامانیان تا زمان غزنویان؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۲۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۳۱-۱۱۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۴۸
آغاز: قسمت هشتم، ادبیات ایران در دوره خوارزمشاهیان. در سنه ۴۹۰ امیر داد بگ؛ **انجام:** کمتر نیست و شیخ سعدی را در غزلیات خود بدانها نظر بوده است.
قسمت هشتم (خوارزمشاهیان) است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ تملک: حسینعلی سلطان زاده پسیان؛ مهر: «حاجی اسماعیل امیرخیزی»؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۴۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۱-۱۱۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۴۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** آن صافی که چون بکف دست برنهی ×× کف از قدح ندانی نی از قدح نبید.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۷۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳۱-۱۱۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۵۰
آغاز: تاریخ ادبیات ایران در عهد مغول. احوال مملکت ایران هنگام حمله مغول مملکت ایران و عموم ممالک اسلامی حال خوشی نداشت؛ **انجام:** بیان می‌کند چنان که بعد از این می‌گوییم اکثر طرق تمثیلات را برای
عهد مغول؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۱۰۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳۱-۱۱۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۵۱
آغاز: مقدمه، تاریخ ادبیات ایران را از سالهای گذشته از قدیمترین ادوار تاریخی تا دوره مغول خوانده و از چگونگی اوضاع و احوال ادبا در این ادوار آگاهی یافته‌ایم؛ **انجام:** خطرهای بزرگی هستند که هر کدام به تنهایی برای ناچیز و فاسد کردن زبان ملی کافی می‌باشند
خط:نسخ و نستعلیق،کاتب=مؤلف،تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۲۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۱-۱۱۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۵۲
آغاز: تاریخ شعراء ۳- عصر غزنویان و سلجوقیان تا غلبه مغول ۳۶۶-۶۱۷ ادبیات ایران در دوره سلطنت سامانیان نضج و جریان یافته در زمان سلاطین غزنوی بالخاصه در زمان حکمرانی سلطان محمود یمین الدوله
از عصر غزنویان و سلجوقیان تا غلبه مغول (۳۶۶-۶۱۷)؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ در چند صفحه آخر نسخه به انگلیسی مطالبی درج شده، متن خط خوردگی دارد؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۱-۱۱۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۵۳
آغاز: بسمله. تاریخ شعراء. ابن یمین فریومدی: امیر فخرالدین محمود معروف به ابن یمین بن امیر یمین الدین طغرائی یکی از چراغهای فروزانی است که در دوره تاریک استیلای مغول روشن شده است
از ابن یمین فریومدی تا جامی و پس از آن دوره صفویه و افشاریه و زندیه تا ابتدای قاجاریه را در بردارد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۵۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳۱-۱۱۳]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۵۵
آغاز: برابر
بخشی از مقدمه کتاب؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۴۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۳۱-۱۱۳]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۵۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** تمام شد جزوه تاریخ شعرای سال چهارم ادبی
بخشی از مقدمه کتاب را شامل است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۵۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۳۱-۱۱۳]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۶۰
آغاز: قرن دویم و سیم ابایزید بسطامی طیفور بن عیسی بن سروشان القوسی البسطامی یکی از عرفای عالیمقدار بود
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج مشکی فرنگی، ۳۲۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۳۱-۱۱۵]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۵۸
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۵ بهمن ۱۳۱۹ش؛ متن خط‌خوردگی دارد؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۲۵۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۳۱-۱۱۴]

● تاریخ ادبیات ایران / ادبیات / فارسی
tārīx-e adabīyāt-e īrān

نفیسی، سعید، ۱۲۷۴-۱۳۴۵ شمسی
nafīsī, sa'īd (1895-1966)

برای سال پنجم دبیرستان از سعید نفیسی، گزیده نثر و نظم فارسی است (ملحقات).

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۱۷
خط: شکسته نستعلیق اصل، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تازه، ۱۲۵گ، ۲۲ سطر (۱۹×۲۵)، اندازه: ۲۱×۲۷سم [ف: ۱۷-۲۹۷]

● تاریخ ادبیات ایران / ادبیات / فارسی
tārīx-e adabīyāt-e īrān

کتابی است در تاریخ ادبیات ایران که ابتدا درباره کلمه تاریخ،

ادب، تقسیم ادب و تاریخ عرب و عربستان توضیح می‌دهد و بعد از آن اصل کتاب شروع می‌شود که شامل مقدمه و تقسیم تاریخ ادبی ایران به دو قسمت، قسمت اول دور قبل از اسلام که شامل خط هخامنشی، زبان، خط، معماری، نقاشی، موسیقی، شعر، کتب و علوم دوره ساسانیان و قسمت دوم دوره بعد از اسلام که شامل سقوط دولت ساسانی و تشکیل سلسله‌های ایران و تشکیل خط و زبان جدید فارسی است و همچنین علما و دانشمندان دوره اول تا قرن ۴ق را معرفی کرده و بعد از آن به سلسله صفویه و افشاریه می‌پردازد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۶۹

آغاز: بنام ایزد یکتا. تاریخ ادبیات ایران بعد از اسلام. کلمه تاریخ-قبل از شروع در مقصود بر خواننده لازم است که معنی؛
انجام: که در حفظ استقلال خراسان بکوشد و با شاهرخ در دفع دشمنان او یاری کند. خاتمه.
خط: شکسته نستعلیق، کا: حسنعلی رفیعا، تا: قرن ۱۴؛ اهدایی: خانواده رفیعا، ۱۳۷۶؛ کاغذ: دفتری خط‌دار، جلد: مقوایی روکش کاغذ مشکی، ۶۰گ، ۲۵ سطر (۲۲/۵×۱۶/۳)، اندازه: ۲۱×۲۶/۳سم [رایانه]

● **تاریخ ادبیات ایران** / ادبیات / فارسی
tārīx-e adabīyāt-e īrān

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲۸۵

دستنوشته‌ای در تاریخ ادبیات ایران؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۱۰۴گ، اندازه: ۲۱×۲۹/۲سم [رایانه]

● **تاریخ ادبیات ایران** / ادبیات / فارسی
tārīx-e adabīyāt-e īrān

ادبیات طاهریان و صفاریان تا سامانیان را مشتمل است. جزوه درسی یکی از دانشجویان ادبیات فارسی است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۷۶/۳

آغاز: مؤسس این سلسله طاهر بن حسین ... که در ۱۵۹ هجری متولد گردید ودرسنه ۲۰۷ وفات یافت. ظاهراً اصلاً ایرانی بود؛
انجام: اسد بن سامان چهار پسر داشت: نوح واحمد ویحیی والیاس. چون فتنه رافع بن لیث درخراسان به پا شد ومأمون با پدرش هارون به خراسان آمد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز، عطف تیماج زرشکی، ۱۸گ (۷۵ر-۹۲پ)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف مخ: ۱-۳۰۲]

● **تاریخ ادبیات ایران برون (ترجمه)** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e adabīyāt-e īrān-e berawn (t.)

حکمت، علی اصغر، ۱۲۷۱-۱۳۵۹ شمسی
hekmat, ʻalī asqar (1892-1980)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۳۰

جلد سوم؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور، ۵۷ص، اندازه: ۲۲×۳۶سم [ف: ۱۷-۳۰۰]

● **تاریخ ادبیات زبان فارسی** / ادبیات / فارسی
tārīx-e adabīyāt-e zabān-e fārsī

اقبال آشتیانی، عباس، ۱۲۷۶-۱۳۳۴ شمسی
eqbāl-e āštīyānī, ʻabbās (1897-1955)

تاریخ تألیف: ۱۳۳۸ق
از عباس بن محمد علی اقبال آشتیانی است که در ۱۳۳۸ش بدان می‌پرداخت و می‌خواست در سه جلد آن را بنویسد.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۳ ـ ج

نسخه ما جلد نخستین و از زمان کهن است تا ۴۳۱ و در پایان از غضایری رازی یادکرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با حواشی خود اقبال؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۶۹گ، ۱۳ سطر (۱۵/۵×۹/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱-۵۶]

● **تاریخ ادبیات عرب** / ادبیات / فارسی
tārīx-e adabīyāt-e ʻarab

با مقدمه‌ای در صنعت شعر و اصطلاحات آن آغاز می‌شود.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۲۷۴

آغاز: بدء الشعر الصحیح-وشعری که روایتش صحیح است؛
انجام: وقتی خلیفه شد او را کاتب خود کرد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور مشکی، ۸۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف مخ: ۱-۳۰۲]

● **تاریخ ادوار مشروطیت در ایران (مختصر)** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e advār-e mašrūtīyat dar īrān (mx.)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۳۴-عکس

چاپ کاوه در برلین در۱۳۳۷؛بی‌کا،بی‌تا؛۹۵ص [فیلمها ف: ۳-۲۷۴]

● **تاریخ الادیان** / ادیان و مذاهب / فارسی
tārīx-ol adyān

دانیال خان، ق۱۳ قمری

dānīyāl xān (-19c)
تاریخ ملل و نحل قبل از اسلام است، شامل دو جلد. نسخه حاضر جلد دوم کتاب است در چند «فصل». فهرست فصول آن چنین است: ۱. تاریخ زرتشت؛ ۲. تاریخ برهما؛ ۳. تاریخ بودا؛ ۴. تاریخ خونک فوتسوپا کنفوسیوس شارع چینی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۷۵

آغاز: دین زرتشت پاکیش مازدیسنی، بنام یزدان مهربان، زردشت یا زرتشت اسم پیشوای پارسیان است که هم یزدان پرست و زردشتی نام دارند؛ **انجام:** و عدد اهل چین را چهار صد میلیون نفوس گفته اند از این جمله ۲۵۹ میلیون تابع کنفوسیوس اند.
خط: نسخ، کا: حبیب الله خان، تا: ربیع الاول ۱۳۳۱ق؛ برای احتشام الدوله سردار؛ با چهار تصویر سیاه قلم از بودا و برهما و کنفوسیوس و زردشت؛ جلد: تیماج سرخ مجدول، ۱۰۷گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵/۵سم [ف: ۲۶-۲۵۹]

● **تاریخ ادیان و مذاهب قبل و بعد از اسلام (رساله در)** / تاریخ / فارسی
tārīx-e adyān va mazāheb qabl va ba'd az eslām (r. dar)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۵۶۳

آغاز: بسمله. تاریخ ادیان و مذاهب قبل از اسلام و بعد از اسلام؛ **انجام:** ما همچنان در اول وصف تو مانده ایم
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ صورت خط اجازه نامه اجتهاد به واقف در پایان آمده؛ کاغذ: شکری؛ مشقی، جلد: مشمع، ۱۲ سطر (۸/۵×۱۲/۳)، قطع: خشتی، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [رایانه]

● **تاریخ اربل = نباهة البلد الخامل بمن ورده من الاماثل** / تاریخ / عربی
tārīx-u arbil = nabāhat-ul balad-il xāmil bi-man warada-hu min-al amāṯil

ابن مستوفی، مبارک بن احمد، ۵۶۴-۶۳۷ قمری
ebn-e mostawfī, mobārak ebn-e ahmad (1169-1240)
کتاب نسبتاً مفصلی است در چهار جزء در شرح احوال بزرگان و اخیار و صلحاء و محدثین که به اربل وارد شده‌اند به ترتیب اسماء.
چاپ: بغداد، محقق: سامی الصفار، وزارة الثقافة و الاعلام و بیروت، المرکز العربی للطباعة و النشر، ۱۹۸۰م.
[بروکلمان، ذیل ۱/۴۹۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۸عکسی

آغاز: الفصل الثانی فی ذکر الأخیار الصلحاء و المحدثین و المنتسبین بهم، انا ذاکر فی هذا الباب المنقطعین الی الزهادة و الموسومین بالعدالة و المعروفین بالروایة؛ **انجام:** ابن المکبر ابوالحسن علی ... المقدسی البغدادی ... ورد اربل غیر مرة و آخرها فی رجب من سنة ثمان و عشرین و ستمایه و سافر فیه ثم وردها فی رجب من سنة ثلاثین و ستمایه لما هو علیه.
نسخه اصل: چستربیتی، ش ۴۰۹۸ (اربری، فهرست خطی عربی ۳۱/۵). جزء دوم کتاب، با شرح حال زهاد و عرفا آغاز می‌شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۶۴۱ق؛ مصحح؛ ۲۳۱گ، ۱۹سطر [عکسی ف: ۲-۲۵۶]

● **تاریخ اردستان** / جغرافیا / فارسی
tārīx-e ardestān

شفیعی اردستانی، مرتضی بن احمد، ق۱۴ شمسی
šafī'ī ardestānī, morteza ebn-e ahmad (-20c)
تاریخ تألیف: ۱۳۶۵ش؛ محل تالیف: تهران
شامل اوضاع جغرافیایی و اماکن باستانی و شرح حال امامزادگان و عرفا و حکما و فلاسفه و اطبا و وزرا و معاریف و ریاضی‌دانان اردستان و حومه آن شهر.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۷۵

آغاز: سبحان خالقی که صفاتش ز کبریا ×× بر خاک عجز میفکند عقل انبیا
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف:۱۷-۳۱۹]

● **تاریخ اروپا** / تاریخ / فارسی
tārīx-e orūpā
در تاریخ کشورهای اروپایی و روابط فیمابین در قرن هفدهم میلادی.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۷۰

آغاز: تشکیل حکومت مقتدر درفرانسه: (۱۶۶۰-۱۶۰۳) ازمرگ الیزابت ملکه انگلستان ۱۶۰۳ تا صلح میرنه ۱۶۶۰ یعنی کمتر از ۶۰ سال سیاست اروپا بلکه سیاست جهان؛ **انجام:** با تمام این تفاصیل انگلیس درتمام مراحل مستعمراتی و بازرگانی از آنهایی که در میان هلندیها ... استفاده کرده اساس را بر روی آن بنا نموده بازرگانان انگلیسی تقلید از هلندیها در صورت امکان جلو افتادن از آنها بود
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج زرشکی عطف پارچه مجدول، ۱۰۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف مخ: ۱-۳۱۴]

● **تاریخ اروپا در قرن نوزدهم م.** / تاریخ / فارسی
tārīx-e orūpā dar qarn-e nūzdahum m.

مشتمل بر چهار «باب»: ۱. مشتمل بر چند «فصل»: ۱) حاوی جنگ ایران و روس در فتحعلی شاه، ۲) رابطه عثمانی با همسایه و روابط دول بزرگ همسایه عثمانی، ۳) رابطه عثمانی با روسیه در اواخر قرن نوزدهم میلادی، ۴) بقیه روابط عثمانی با دول همسایه؛ ۲. در چهار «فصل»: ۱) اوضاع روسیه در قرن نوزدهم، ۲) مسأله شرقی، ۳) وضع انگلیس و روسیه و اطریش و مجارستان و فرانسه، ۴) وضع عثمانی و دول همسایه در اواسط قرن نوزدهم؛ ۳. در سه «فصل»: ۱) (در متن به دست نیامد)، ۲) درباره تصمیمات روسیه درباره بابعالی و عکس العمل دول بزرگ درباره این تصمیمات، ۳) جنگ روسیه و عثمانی؛ ۴. فصل اول حاوی جنگ روسیه و عثمانی و عملیات فرانسویان و انگلیس‌ها.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۳۳۰

آغاز: بسمله، اجمال مطالب جلوس نیکلا عصیان عسکریه؛ **انجام:** و اروپا بعد از چهل سال صلح عمومی دوباره مبتلا ببلای عظیمی گردید

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: طهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ماشی مقوایی، ۱۶۱گ، ۱۷سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۵-۴۵۰]

● تاریخ اروپا و روسیه / تاریخ / فارسی

tārīx-e orūpā va rūsīye

شرح مختصری درباره کشورهای اروپایی و روسیه و چگونگی تشکیل آن کشورها.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۲۴۱

آغاز: بسم الله تعالی. درشرح مملکت فرانسه وکیفیت آن.لفظ فرانسه مشتق است از فرانک؛ **انجام:** خط تلگراف ۵۰۰ فرسنگ. ۱ متر نقدورن وطول وغیره مثل فرانسه است ولی به عوض فرانک، <لی> معروف است

خط: نستعلیق و تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مطلب ناتمام؛ جلد: مقوا، ۱۲۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف مخ: ۱-۳۰۳]

● تاریخ اروپا و هندوستان / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e orūpā va hendūstān

گزیده‌ای است از ترجمه تاریخ اروپا و اندکی از تاریخ هند، اصل تاریخ به زبان انگلیسی بوده و کاپیتان جوناتان (جوناتهان) اسکوت بهادر آن را به زبان فارسی برگردانده، مؤلف رساله حاضر گزیده‌ای از آن را آورده است، شامل احوال خلیفه پاپا، نورالدین محمد جهانگیر، محمد اورنگ زیب و دیگران و به سال ۱۱۹۸ق در سفر بنگاله در منزل راج محل بنا به فرمایش مسترجان به پایان برده است در آغاز نسخه با خطی غیر خط متن به عنوان (تاریخ سکهان) یا سیکها آمده و ظاهراً ارتباطی با این موضوع ندارد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۶۶۴/۱

آغاز: بحمد و تصلی و تسلم، اما بعد، بر مطالعه‌کنندگان این رساله که ترجیمه کتب تاریخ انگریزیست و اهل صاحب ترجیمه صاحب و الامناقب ... کپتان جونانهان اسکوت بهادر دام اقباله است که در فارسی نموده و محرر این سطور از آن ترجیمه نقل کرده پوشیده نماند که بعضی از آن؛ **انجام:** قدم جرأت پیش نهادند چنانچه نیز ظاهر است و احتیاج بیان ندارد

خط: نستعلیق، کا: دیال سنگهـ (سکه)، تا: ۲۶ جمادی الاول ۱۲۳۳ق، جا: کانپور هند؛ مصحح، دارای سرلوح، مجدول، ظاهراً مقابله شده؛ تاریخ تملکی به سال ۱۲۷۱؛ کاغذ: شرقی، ۳۸گ (۱-۳۸)، ۱۳سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۳۴-۵۵۹]

● تاریخ اروپای حاضر / تاریخ / فارسی

tārīx-e orūpā-ye hāzer

مختصری است در تاریخ معاصر اروپا از انقلاب فرانسه تا شکست ناپلئون و قضایای دیگر.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۷۴۷/۱۲

آغاز: در اثر تبلیغات مذهبی و تفسیر عقاید از استبداد اطاعت به پاپ ملاحظه نمودیم که وسائل ترویج ... فراهم گردد؛ **انجام:** اولین ملاقات در روی رودخانه، ۲۵ ژوئن در ... ۲۰ روز ملاقات دوستانه ... شاه پروس را ... رفتار شاه پروس را به طور واضح نفهمیده‌اند

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، عطف تیماج زرشکی، ۶۲گ، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: ۱-۳۰۳]

● تاریخ از آدم تا سال ۹۵۸ بطور سالشماری / تاریخ / فارسی

tārīx az ādam tā sāl-e ۹۵۸ be-towr-e sāl-šomārī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۲۳۶/۴-ف و ۱۳۳۸/۴-ف

نسخه اصل: بادلیان .Add۶۹ اوزلی (ش ۱۲۴۱)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۵۸۲]

● تاریخ ازمنه قدیمه شرق و یونان و روم / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e azmane-ye qadīme-ye šarq va yūnān va rūm

یک دوره تاریخ مفصل مصر کلده و آشور و بنی اسرائیل و جغرافیای آن نواحی را به دست می‌دهد و در آن از جغرافیا و تاریخ یونان و روم نیز به تفصیل سخن رفته و علاوه بر آن حاوی

مباحثی چند از اوضاع اجتماعی این کشورهاست.
آغاز: از منه قدیمه شرق–یونان–روم، فصل اور مصریها و مذهب آنها، مصر و نیل. مصر در زاویه شمال شرقی افریقا واقع و مجاور است.
[فهرستواره منزوی ۵۷۱/۱]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۲۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** در پول، نوموس ارئوس (طلا)، ۲۶۰۵۷.
کا: نستعلیق نسبهٔ خوش، تا: قرن ۱۴؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کاغذ قرمز عطف پارچه سیاه، ۲۹۸گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳-۳۲]

● **تاریخ اسپانیا و پرتقال** / تاریخ / فارسی
tārīx-e espānīyā va porteqāl
گروسی، عیسی، ق۱۳ قمری
garrūsī, ʻīsā (-19c)

اهداء به: ناصرالدین شاه
تاریخ تألیف: ۱۳۰۱ق
تاریخ و جغرافیای اسپانیا و پرتقال است و در آن نویسنده بعد از بحث در مطالب جغرافیایی این دو ناحیه به تاریخ شاهان این دو ناحیه می‌پردازد و پادشاهان آن دو کشور را شرح می‌دهد تا به سلطنت شارل چهارم (حدود قرن نوزدهم) می‌رسد. این کتاب در دو جلد تدوین شده است: ۱. از ابتدای کتاب تا سلطنت شارل دوم؛ ۲. از اواسط سلطنت شارل دوم تا شاهی شارل چهارم.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۷۷
آغاز: جلد اول قدیمی ها در زمان قدیم مکان این دو مملکت را شبه جزیره؛ **انجام:** (جلد دوم) و نقشه امالش را نقطه مرکزیه از همینجا قرار بدهد
جلد اول و دوم؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۰ق؛ با سرلوح گل و بوته زر، مجدول، در صفحه اول به خط ناصرالدین شاه آمده: «تماماً ملاحظه شده»؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز، ۵۸گ، ۱۵ سطر (۱۱×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۴-۲۳۵]

● **تاریخ استرالیا (ترجمه)** / تاریخ / فارسی
tārīx-e ostorālīyā (t.)
شرح و توصیفی است از وضعیت جغرافیایی و تاریخی استرالیا و و تفصیل شناسایی و مهاجرت و تصرف آن سرزمین به‌وسیله هلندی‌ها، پرتقالی‌ها و انگلیس‌ها از سال ۱۶۰۱ تا سال ۱۸۸۸ میلادی که در شانزده «فصل» نگاشته شده است. این کتاب از زبان اصلی انگلیسی به فارسی ترجمه شده نام مترجم و مصنف و کاتب مشخص نیست.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۲۶۱
آغاز: هو الله تعالی–بسم الله الرحمن الرحیم. الحمدالله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و اله اجمعین. اما بعد در بیان انکشاف اوسترالی و معموریت آنجا. فصل اول. در بیان وضع اوسترالی و امتداد وسعت آن مملکت و فرق این اقلیم با سایر اقالیم کره ارض و آب و هوای آنجا؛ **انجام:** لهذا بر حسب ظاهر اوسترالی باز هم مدتی مهاجر انگلیسی باقی خواهد ماند و السلم قد تمت.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوای روکش چرم لاکی رنگ، ۲۱۳ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۳۳سم [ف: ۵-۱۲]

● **تاریخ اسکندر** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e eskandar
حکیم بالک حکیم باشی
hakīm bālak hakīm-bāšī

اهدا به: ناصرالدین شاه قاجار
ترجمه تاریخ اسکندر و شرح فتوحات اوست که به دستور ناصرالدین شاه قاجار از کتاب تاریخ مسیو (رالن) یونانی به فارسی ترجمه و کتابت شده است.
آغاز: فصل اول در بیان تولد اسکندر و آتش گرفتن بقعه خدای (دیانا) در (افزوز) در روز تولدی وی و قابلیت و استعداد و کیاست او از بچگی در هر چیز و در بیان معلم شدن حکیم ارسطو بجهة تربیت او و آرام نمودن اسکندر اسبی را که (بربوکفالوس) موسوم بود ... اسکندر سیصد و پنجاه و شش سال پیش از تولد حضرت عیسی علیه السلام متولد شد
انجام: بالجمله بعد از مرگ اسکندر نزاع و جدال بزرگ میان رجال دولت و ارکان ملت و سران سپاه و سرکردگان واقع گردید که کرا ولیعهد نمایند و منازعه که درین باب اتفاق افتاده است در کتاب دیگر برشته تحریر و تألیف خواهد آمد ... بتاریخ پنجم شهر ربیع اول ۱۲۷۳.
[فهرستواره منزوی ۸۴۰/۲]

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۹۲۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: رضا قلی تاریخ نویس، تا: ۵ ربیع الاول ۱۲۷۳ق؛ به‌سال‌های ۱۲۸۲ و ۱۳۲۲ به ترتیب از عرض کتابخانه مبارکه گذشته؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: مقوای روغنی مشکی منقش به گل و بوته الوان، ۲۰۹ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۵-۱۶]

● **تاریخ اسکندر رومی (ترجمه)** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e eskandar-e rūmī (t.)

حسین بن نظام السلطنة

hoseyn ebn-e nezām-os-saltane

جز آنچه که در فهرست مشار (۲۹۵) آمده است، ترجمه‌ای هم در تهران در ۱۲۸۲ق به چاپ رسیده است.

آغاز: تاریخ اسکندر، طفولیت اسکندر، تمام عالم می‌دانند اسکندر سلطان ماسدوان یکی از فاتحین برزگ زمان قدیم بوده است.

انجام: اسکندر کسی است که فواید و نیکیهایش بر ضرر و بدیهایش تفاوت دارد. انتها.

[استوری ۱۷۱/۱ و ۴۳۰؛ فهرستواره منزوی ۸۴۰/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ ربیع الاول ۱۳۱۳ق؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی زرکوب و مقوایی، ۶۳ص، ۹ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۶-۵۹]

● **تاریخ اسکندر مقدونی** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e eskandar-e maqdūnī

کمل، جیمز

kamel, jeymz

به‌امر: عباس میرزای نایب السلطنه
تاریخ تألیف: ۱۲۲۸ق

تاریخی است به ترجمه جمز کمل انگلیسی از نزدیکان شاهزاده عباس میرزا که در مقدمه می‌نویسد: «غرض از تسوید این اوراق آن است که در تاریخ هزار و هشتصد و سیزده عیسوی مطابق سال هزار و دویست و بیست و هشت هجری اوقاتیکه صحنه آذربایجان در فر وجود میمنت نشان نواب مستطاب ... شاهزاده جوانبخت در دریای خسروی عباس ... همیشه خاطر ملکوت ناظر اقدسش متعلق بر این بود که در اوضاع و اطوار گذشته و آینده روزگار مستحضر دارد. وقایعی که اتفاق افتاده باشد مطلع باشند. این بنده کمترین جمز و کمل انگلیسی که از جمله خاکساران سرکار و در سلک جان نثاران شاهزاده اعظم الشأن ... بود و تاریخی که مشتمل بر احوال و اوضاع اسکندر بود بعضی دیگر بلغت انگلیسی مرقوم و در [میان] اهل ایران متداول نبود، بر آن گردید که تاریخ مزبور را بلغت فارسی ترجمه و بنظر فیض منظر گماشته، باعث اطلاع و استحضار خاطر مبارک گردیده شود. چون تاریخ مبسوطی که مبنی بر گزارش مفصل احوال اسکندر بوده باشد در دست نبود. در نوشتن وقایع همه جا رسم ایجاز و اختصار را مرعی داشته». (مایل هروی)

آغاز: کتاب فتوحات اسکندر مشهور به‌ذی القرنین: الحمدالله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و اله اجمعین و بعد غرض

انجام: والی مدتهای مدید هیچ تزلزلی درعقیده هیچ یک از رعایا و برایا بظهور نرسید

چاپ: تهران، سنگی، ۱۲۶۳ق؛ ایران، سنگی، ۱۳۱۵، جیبی، ۱۱۹ص

[مشترک پاکستان ۱۴۴۸/۱۱؛ دنا ۶۷۰/۲ (۷ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۸۳۹/۲ و ۱۰۴۰/۲؛ مشار ۱۰۲۹/۱ (۴ چاپ)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: الوان آبی فرنگی، جلد: میشن یک‌لا، ۵۲گ، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۹-۱۴]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۳۴/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد اسماعیل بن محمد ابراهیم کاشانی، تا: غره محرم ۱۲۶۰ق، جا: طهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی ترنج و نیم‌ترنج، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳-۲۸۶]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۷۹/۳-۱۹/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی بن نصرالله خان مشهور به سیف الله خان خوانساری، تا: پنج‌شنبه ۲۴ ربیع الاول ۱۲۶۶ق، بنا به درخواست اسدالله خان؛ مجدول مشکی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲-۶۷۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۲/۱-فیروز

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۴۳ص (۲-۴۴)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۲۱-۲۷۰]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: فضل الله بن عبدالله خراسانی، تا: چهارشنبه ۲۳ رجب ۱۳۰۳ق؛ ۶۱گ (۲۲۴پ-۲۸۴ر) [ف: ۱-۴۱]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۰/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: خلیل الله قرگوزلو، تا: ۱۳۰۹ق؛ مجدول، با سرلوح مذهب؛ کاغذ: فرنگی (فلفل نمکی)، جلد: تیماج مشکی با گل و بوته، ۳۵ص (۱-۳۵)، ۲۵ سطر (۱۳/۵×۲۴/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۳سم [ف: ۴-۱۵۵]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۷۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج مشکی، ۸۹ص، ۲۰۰ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۵-۳۹۸]

● **تاریخ الاسلام** / تاریخ / عربی

tārīx-ul islām

آنقره وی، عثمان دده، -۱۲۰۰ قمری

ānqarah vī, ʻosmān dada (-1786)

تاریخ عام مختصری است از عصر حضرت پیغمبر اکرم (ص) تا دولت سلطان مراد خان عثمانی. تاریخ صدر الاسلام را مفصل‌تر و تاریخ عصور متأخره را بسیار مختصر می‌آورد. در نام کتاب و انتساب آن به عثمان دده تردید است و این دو موضوع را حضرت آیت الله مرعشی روی برگ اول کتاب مرقوم فرموده‌اند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۶

آغاز: فأدرکوهم و رکبوهم و اردفوهم علی خیلهم و ردواالابل و لم ... واحدة من لقاحه صلی الله علیه و سلم.؛ **انجام:** و توفی اثنتین و ثمانین و تسعمائة و تولی ولده السلطان مرادخان نصره الله فی التاریخ و الله أعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

خط: رقعی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی کالینگور، ۲۵۶گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳-۱۴۴]

● **تاریخ اسلام** / تاریخ اسلام / فارسی

tārīx-e eslām

مؤیدالدوله، عبد الصمد بن طهماسب میرزا، ق۱۴ قمری

mo'ayyed-od-dowle, ʻabd-os-samad ebn-e tahmāsb mīrzā (-20c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۰۸

بخش سوم؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۸ شوال ۱۳۳۰ق؛ این نسخه را ظاهراً برای چاپ سنگی در همان سال آماده کرده بودند؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۸ش۲-۱۸]

● **تاریخ اسلام** / تاریخ اسلام / فارسی

tārīx-e eslām

طباطبائی، محمد صادق

tabātabā'ī, mohammad sādeq

ترجمه سید محمد صادق طباطبائی به فارسی از ترکی از آلمانی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۰۷

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف پارچه، ۳۴گ، ۱۸ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۷-۴۳۴]

● **تاریخ اسلام** / تاریخ / عربی

tārīx-e eslām

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۸

آغاز: و انا کذلک قالت فما یمنعک من ذلک قال اخاف ان تمنع؛ **انجام:** و لیس للمغاربه من طبقه لا من ... و لا من متاخریهم بل هو الشعر.

این کتاب که صدر و ذیل آن افتاده از خلافت الواثق بن المعتصم شروع می‌شود و تا حوادث حدود چهارصد بعد از هجرت می‌آید و در آن به غیر از تاریخ خلفا شرح حال بزرگان و وزیران و ادیبان و نویسندگان عالم اسلام همگی آمده است و نیز از اقوام و شاهانی که بر بغداد دست یافته‌اند ذکری رفته است و علاوه بر آن در آن از شکل اقامه عدالت و رعایت حقوق مردمان به زمان خلفاء و وزیران آنها وصف زیادی شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی ابره کاغذی سفید، ۲۰۰گ، ۲۰ سطر (۱۱×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۷-۱۷۸]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۶۴

آغاز: الموطن العاشر ... من قدوم عدی بن حاتم و بعث ابی موسی الاشعری و معاذ بن جبل الی الیمن

تاریخ زندگی پیامبر اسلام (ص) و خلفاء بعد از ایشان، ظاهراً مرتب بر ۱۱ «موطن» و یک «خاتمه»: الموطن العاشر: فی حوادث السنة العاشرة، الموطن الحادی عشر: فی وقائع السنة الحادیة عشر، الخاتمة: و بها فصلان، الفصل الاول: من رفقائه (ص) و حرسه و خدمه و من کان یضرب الاعناق بین یدیه و ...، الفصل الثانی: فی ذکر الخلفاء الراشدین و خلفاء بنی امیة و العباسین. در پایان ذکر خلافت امیرالمومنین علی (ع) آمده: «ذکر الائمة الاثنی عشر من اولاده علی طریق الاختصار، اولهم علی بن ابی طالب (رضی الله عنه) و قد سبق ذکره، الثانی حسن ...» و پس از ذکر نام دوازده امام و بیان بسیار مختصری از حیاتشان روایات مختلفی از اهل سنت در مورد ظهور امام زمان (عج) بیان کرده است و در انجام آمده: «و فی سنة اثنتین و عشرین و تسعمائة انتقل ملک مصر الی ملوک بنی عثمان فاول من ملکهم منهم و هو عاشرهم السلطان سلیم بن سلطان ابا یزید بن السلطان محمد ...» آخرین سلطانی که نام برده، سلطان مراد خان پسر سلطان سلیم (-۹۸۲ق) است؛ خط: نسخ، کا: محمد رزق شبولی شافعی، تا: یک‌شنبه ۲۹ شعبان ۱۰۶۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ اندازه: ۲۱×۳۰سم [نسخه پژوهی: ۲-۱۲۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۹۹-ف

نسخه اصل: برلین Or. Oct. 3361. از سرگذشت آدم تا گشوده شدن مصر به دست عمر خطاب با جغرافیای کشورها و پاره‌ای از عجایب و غرایب دریاها و جزیره ها و جز آنها؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷۰گ، ۱۶ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۹۳]

● **تاریخ اسلام** / تاریخ اسلام / فارسی

tārīx-e eslām

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۹/۱۱

تاریخ پیامبر و خلفاء و ائمه شیعه تا عضدالدوله. رساله مانندی است. در آن آمده در خلافت فاروق اعظم به مرتبه‌ای قوت و شوکت اسلام شده گویند سی و شش هزار شهر و قصبه مفتوح شد و چهار هزار کنشت خراب گشت و بجای آن مسجد و منابر بنا شد. مؤلف آن باید از سنیان دوازده امامی باشد؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج آلبالویی ضربی مقوایی با ترنج، ۱۰ص (۲۲۷-۲۳۶)، ابعاد متن: ۸×۱۳، اندازه: ۱۵×۲۳سم [سنا: ف: ۱-۳۲۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۵۰

آغاز: که پاره ای از پیغمبر باشند و خدای عزوجل؛ **انجام:** نباید این سخن معزالدوله را معقول

قطعه ای در تاریخ ائمه و خلفای عصر ایشان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز [الفبائی: ۹۷]

۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۴

نخستین عنوان آن «ذکر شعیب» است و می‌رسد به عنوان «جلال الدین منکبرنی» و در همین جا از جنگ سیف الدین و ملک هرات در رجب ۹۱۸ یاد می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی [نشریه: ۱۱-۸۸۵]

۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۹

آغاز: راویان اخبار هدایت آثار چنین روایت کرده‌اند که روزی سید عالم پیشوای بنی آدم محمد مصطفی ... باصحابه کبار در مسجد نشسته وعظ می‌فرمودند؛ **انجام:** که این سوار که بود که اکنون آمد؟ امیر گفت: پیغمبر است.

در آن از جنگ‌ها و دلاوری‌های حضرت علی و دیگر سرداران صدر اسلام یاد شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، ۶۴ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱-۲۷]

۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۸۲۲

برخی از فهرست مطالب پس از اسامی و معرفی آباء و اجداد نبی اکرم (ص) چنین است: گفتار در بیان بشارت کتب آسمانی و اشارت سعادتمندان دو جهانی به لغت و وصف حضرت خاتم الانبیاء علیه التحیة و السلام، ذکر رسیدن تبع به مکه مشرفه و مدینه محترمه و فایز شدن او به دولت ایمان قبل از بعثت سال‌های فراوان، ذکر ابو عامر راهب و استماع نمودن آواز جنیان اقوال وهن و کاذب، ذکر صور انبیاء علیهم السلام، ذکر بعضی حکایات و روایات که قبل از تولد محفل نشین قافله سالار انبیاء علیهم الصلوات و السلام به ثبوت پیوسته، گفتار در میلاد با صفای آن شفیع روز معاد و بیان بعضی حوادث که در آن شب دست داد، شمه‌ای از غرائب که آمنه و غیر او در شب ولادت مشاهده کردند، گفتار در معنی تسویة البیوت و تصور از آنچه طالع همایون آن محبوب حضرت حی لا یموت ...، ذکر کفایت شر مستهزئان و رسیدن مهم ایشان به خسران و زیان، ذکر وفات ابوطالب و موت خدیجه کبری رضی الله عنها، ذکر رفتن حضرت نبوی صلوات الله و سلامه علیه به طائف ...، ذکر عروج حضرت مقدس نبوی بر معارج قدس ...؛ خط: نستعلیق عالی، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول دارای کمند؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا رویه گالینگور دارچینی، ۱۶۳گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۶/۵×۴۱سم [ف: ۵-۲۳۴]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۹/۶۱

آغاز: لمعه اول. در احوال حضرت خاتم الانبیاء علیه التحیة و الثنا. نسب شریفش بدین موجب است: محمد بن عبدالله؛ **انجام:** و این اول غیبت کبری است.

گفتاری کوتاه است در دو «لمعه»: لمعه یکم نسب و سرگذشت پیامبر از جنگ‌هایش تا وفات، لمعه دوم در سرگذشت امامان تا غیبت کبری؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق، جا: طهران، مدرسه صدر اعظم؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: رویه میشن سیاه، ۲گ (۱۵۸ر-۱۵۹پ)، اندازه: ۱۷/۲×۲۸/۲سم [ف: ۸-۷۵]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۲۶-۱۱/۱۲۶

آغاز: به سند معتبر از جناب صادق (ع) روایت شده است که چون حضرت رسول خدا از آمنه متولد شد؛ **انجام:** ناگهان چشم فکندند به آن صحن سرا ×× هر دو دیدند که شد نور محمد پیدا / مضطرب گشته دویدند بزورید و کد ×× تا رسیدند بر فاطمه بنت اسد

تاریخ عمومی است از صدر اسلام شامل داستان‌هایی از زندگی حضرت علی (ع) و حضرت پیامبر (ص) و دیگر امامان که بدون سند و مآخذ برای استفاده عامه مردم تحریر شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۴ ذیحجه ۱۲۶۲ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در دو برگ اشعاری از حاج سلیمان صباحی کاشی تحریر شده؛ جلد: تیماج مشکی مجدول، ۱۶۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۷۹]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۹۱

آغاز: و در حوالی شهر سوس جنگ دیگری کرده باز غالب شد؛ **انجام:** سنه سیصد و پنجاه فوت عبد الرحمن الناصر لدین الله اموی خلیفه اسپانیول

مختصری است در تاریخ اسلام از سال ۶۲ تا سال ۳۵۰ق بر اسلوب تاریخ نویسانی همچون طبری، احتمال می‌رود که از آثار زمان قاجار باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج شکلاتی، ۳۵گ، ۱۳ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۲۸-۶۵۶]

۹. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۵

تازگی‌ها به نگارش در آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱-۸۸۵]

۱۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۵

تازه است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی [نشریه:

۱۱-۸۸۵]

۱۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۶

در آن از قمقام فرهاد میرزا و مجمع النورین و جز اینها آورده شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [نشریه: ۱۱-۸۸۵]

۱۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۳/۲

تازه است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱-۹۴۹]

۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۹/۴-۱/۱۲۹

آغاز: شکایت می‌کنم غم و اندوه خود را به خدای ما ابن ضحاك اگر نه این بودی به اندك زمانی پریشان می‌ساختم جمع شما را ونرم می‌کردم گردنهای شما را ابوبکر؛ **انجام:** اگر نه چنین بودی نمی گذاشتم احدی را از اعدای رسول و آنان که منافق بودند به رسول خدای ونمی گذاشتم یکی از منکران ولایة خود را و هر آینه

بخشی از کتابی است که به تاریخ اسلام اختصاص داشته، در این بخش وقایع بعد از ارتحال نبی اکرم (ص) و جریان انتخاب خلیفه و تهاجم به بیت حضرت امیر(ع) درج شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲-۶۸۰]

۱۴. اصفهان؛ شهرداری اصفهان؛ شماره نسخه:۲

آغاز: نخستین عنوان: فرستادن آن جناب بار دیگر جمعی از اصحاب را به رفاقت جعفر طیار ... و از آن جمله بد جعفر نامور ×× ازانش فرستاد خیر البشر؛ **انجام:** بازپسین عنوان: آخرین وداع سید انبیاء اهل بیت را و سپردن اسرار ربانی به شاه اولیاء و رحلت فرمودن از عالم فانی بسردای جاودانی. پس آل عبا را به حسن خطاب ×× طلب کرد بهر وداع آن جناب.

مثنوی است؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵-۳۰۸]

۱۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۳۵۸

آغاز: گذشت امام تفصیل مأثر ایشان این است که والد خجسته آثار فرخنده اطوار محمد؛ **انجام:** واجب بود که دست به آمین برآورند.

کتابی است با عناوین «ذکر-ذکر» و در آن سرگذشت بزرگان اسلام از روز تولد تا هنگام وفات آمده است. پایان نسخه افتاده و تا درگذشت حضرت علی (ع) را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج یشمی با ترنج، ۹۱۸ص، ۱۴سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲-۸۵]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۹۴۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۷۷

به نظم؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۰۷

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۵/۸×۲۴/۴سم [رایانه]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۸۵/۶

آغاز: و میانه حرب خبر وفات ابوبکر و خلافت عمر خطاب و عزل خالد ولید رسید و امارت ابوعبیده جراح پوشیده داشتند تا لشکر اسلام مظفر شد و رومیان بعد از قتل بسیار منهزم شدند بعد از فتح، خبر آشکارا کردند لشکر بفرمان عمر خطاب و در امر ابوعبیده جراح درآمدند؛ **انجام:** و از جانب حضرت امیرالمؤمنین علی (ع) عبدالله عباس، شامیان راضی نشدند و گفتند او عمزاده تست و بقرابت نگرد ابوموسی اشعری قرار افتاد چون او حاضر نبود تا مدت ششماه وعده حکمین معین شد و از همدیگر بر گشتند مرتضی علی بکوفه رفت و معاویه بشام چون وعده منقضی شد عمر و عاص و ابوموسی اشعری ...

بخشی است از تاریخ خلفای اسلام و در آن قسمتی از تاریخ روزگار ابوبکر تا حضرت علی (ع) یاد شده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی؛ گوناگون، جلد: تیماج مشکی یك‌لا، ۱۸ص (۵۱-۶۸)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۱۰-۲۷۲]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۱۹

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی مجموعه نوازی؛ ۱۰۴گ، اندازه: ۱۶×۲۰/۳سم [رایانه]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۵۳

آغاز: و بقولی این واقعه عظمی در اوایل ربیع الاول سنه مزبوره و بعقیده حمدالله در صفر سنه ۴۹ روی داده؛ **انجام:** سید علی شوشتری ولد میر اسدالله شوشتری بود که چندین سال در خدمت شاه ...

تاریخ مختصری است از دولت‌ها و رویدادهای کشورهای اسلامی با ذکر بعضی از بزرگان دولتی و علمی. در حالات سلطان مراد خان عثمان حالت تحریر کتاب را سال ۱۰۹۵ ثبت کرده است. این کتاب بنا به نوشته رضا قلی خان هدایت روی برگ اول نسخه از یکی از سادات مرعشی مازندران است. فهرست اجمالی کتاب جز حالات ائمه (ع) که در آغاز آن آمده، چنین است: ذکر مجملی از احوالات و حکومت و ایام سلطنت بنی امیه، بیان وقایع زمان خلافت بنی عباس، شرفا و حکام مکه معظمه، بعضی از سلاطین معاصر بنی العباس، ذکر مجملی از اخبار سلاطین ولایت ملتستان، مجملی از احوالات سلاطین کجرات، مجملی از احوال سلاطین مالوه و ماند، مجملی از احوالات سلاطین دکن، مجملی از ذکر سلاطین جونپور، مجملی از احوال ملوك دیلم، مجملی از احوالات سلاطین سلاچقه، ظهور اقاصره آل عثمان؛ اسامی جمعی از ولات موصل، بعضی از حکام مصر طولونیه اند، فرمانفرمایان طبقه اسماعیلیه، ابتداء دولت حسن الصباح الحمیری، سلاطین جبل که مشهورند بگاو پاره، مجملی از ملوك مازندران، ذکر بعضی از سلاطین اندلس، ذکر بعضی از حکام و ولات افریقیه، ذکر حکام و ولات مصر از آل ایوب، ذکر بعضی از حکام سیستان و نیمروز، در مبادی احوال ملوك خوارزم،

مختاری از احوال ترک و تاتار، مختاری از ملوک طوایف، مجملی از احوال ملوک قراقوینلو و آق قوینلو، مختاری از احوالات سلاطین نامدار صفویه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ چند یادداشت از رضا قلی خان هدایت به تاریخ ۱۲۷۶ با مهر «رضا قلی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱۵-۱۴۴]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۳۰/۲-ف

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی تا [فیلمها ف: ۲-۲۵۴]

۲۳. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۸۱/۱

بخشی از یک کتاب تاریخ. یکی از عناوینش این است: «فصل ثانی در بیان کیفیت خلافت و حالات و اقعات و حروب و غزوات حضرت امیرالمومنین با حزب ناکثین و قاسطین و مارقین ...»؛ بی‌کا، بی تا [چند نسخه-ف: ۳۷۰]

۲۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۹۹۷/۲

آغاز: فرمود که در ذیل آنچه نوشته شده؛ **انجام:** که آری ای عزیزان این خود چه باشد.

مشتمل است بر احوالات عمر و عثمان و حضرت علی (ع)؛ بی‌کا، بی‌تا؛افتادگی:آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ سبز، ابعاد متن: ۹×۱۵، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴-۱۴۹۹]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۰۸۴

آغاز: جامع از اسماع آن لذت دیگر یابد و هر چند پیگر دلکش موزون در لباس پاکیزه ... جلوه گرآید؛ **انجام:** گفت که همان لحظه بگفتن این کلمات مشغول شدم ... هرگز از من زابل نشد از او پرسیدند که در لیلة الهر ترک آن نکردی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا با عطف پارچه، ۲۵ سطر (۱۵×۲۴)، قطع: سلطانی، اندازه: ۲۳/۵×۳۳/۵سم [رایانه]

← تاریخ الاسلام للذهبی ← تاریخ الاسلام و طبقات مشاهیر الأعلام

● **تاریخ اسلام (مختصر)** / تاریخ / فارسی

tārīx-e eslām (mx.)

تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۲۵

آغاز: عربستان شبه جزیزه بزرگی است به مساحت تقریبا

تاریخ اسلام نگارش دکتر فیاض را بانو هاشمیان نژاد کوتاه کرده؛ خط:نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۰گ، قطع: ربعی [چند نسخه-ف: ۳۵۴]

● **تاریخ اسلام (مختصر)** / تاریخ / فارسی

tārīx-e eslām (mx.)

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۶۴۵/۲

آغاز: جزیرة العرب یا عربستان فلاتی است مسطح؛ **انجام:** مروان که آخرین خلفای بنی امیه است ملقب به حمار می‌باشد

خلاصه‌ای از تاریخ اسلام تا پایان حکومت بنی امیه؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۳-۱۵]

● **تاریخ اسلام و ایران** / تاریخ / فارسی

tārīx-e eslām va īrān

غیر همانند:

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۳۳-۳۹/۱۱۳

آغاز: جوار و دوستی که پدرش با اونگ خان او را اعزار و احترام نموده فرزند می‌خواند و چند مرتبه او را بر سر مخالفا فرستاده ظفر یافت؛ **انجام:** شنبه ۴ شعبان داخل مشهد شدند و خیابان ... و آب میان خیابان مشهد وصحن آستانه

کتابی است در تاریخ صدر اسلام و پس ازآن احوال سلاطین ایران تا اواخر قرن ۱۱ هجری، در ابتدای شرح حال هر یک از سلاطین یا بیان حوادث تاریخ حادثه را درج می‌کند و مباحث موجود در نسخه از حوادث سال ۳۵ ق تا ۱۰۶۱ق را شامل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ برگ‌های نسخه جابجا شده؛ جلد: مقوا عطف گالینگور قهوه‌ای، ۱۱۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲-۶۸۱]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۷۴-۳۸/۹۴

آغاز: الغرض چون این امر بسعی مالک اشتر وسرکردگی اشعث بن قیس شد بعضی از اهل کوفه ... مخفی نیست که درابتدا وانتها جنگ صفین اختلاف است که چند وقت بود عبدالله درحبیب السیر آورده که؛ **انجام:** وروس بسیار اسیر وقتیل وسالهای دراز وقرنها گذشت که روسیه یادایران زمین وتسخیر آن نکردند لقدکان فی قصصهم عبرة لاولی الباب

کتاب مفصلی است در تاریخ اسلام و ایران تألیف یکی از مورخین قرن ۱۳ هجری، به دلیل افتادگی آغاز نسخه نام مؤلف به دست نیامد، نسخه حاضر از جنگ صفین را در بردارد، در بیان تاریخ خلفا و سلاطین به مسائل اجتماعی و حوادث عجیبی که در آن اعصار اتفاق افتاده اشاره می‌کند و شمه‌ای از صفات سلاطین را بیان می‌نماید تاریخ ایران را تا اوایل قرن یازدهم و سلطنت شاه عباس می‌آورد و در اواخر کتاب متن مصالحه نامچه‌ای را که به تاریخ ۱۲۴۷ نگاشته آورده است مصالحه مذکور فیمابین حشمت الدوله و آقا محمد جعفر مجتهد است در مورد مزارع دارالدولة کرمانشاهان. مؤلف از روضة الصفا و حبیب السیر مطالبی نقل می‌کند؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول با ترنج و سرترنج، ۳۶۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲-۶۸۰]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۱۷۳/۱

آغاز: عربستان شبه جزیره‌ای است که از جنوب به خلیج عدن و

تنگه باب المندب و اقیانوس هند و از مشرق به بحر عمان؛ **انجام:** اشرف افغان در این موقع با کمال درایت و زیرکی کارها را انجام داد و قبل از هر چیز مدعیان خود را از قبیل الیاس که یکی از دوستان محمود بود.
احتمالاً یکی از دست‌نوشته‌های دانشجویان است که مختصراً تاریخ اسلام و ورود آن به ایران و ایران اسلامی را بررسی کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز، عطف تیماج زرشکی، ۱۱۹گ (۱ر-۱۱۹پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف مخ: ۱-۳۰۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۰۷/۱۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی کبود و سفید، جلد: مقوا عطف تریاکی، ۲گ (۷۳-۷۴)، ۱۸ سطر (۱۰×۲۵)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶-۶۰۰]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۰۷/۱۳
با عنوان باب دوم بیان احوال خاقان اوزبک و مغول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی کبود و سفید، جلد: مقوا عطف تریاکی، ۲گ (۷۳-۷۴)، ۱۸ سطر (۱۰×۲۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶-۶۰۰]

● **تاریخ الاسلام و طبقات مشاهیر الأعلام = تاریخ الاسلام للذهبی = تاریخ ذهبی** / تاریخ اسلام / عربی
tārīx-ul islām wa ṭabaqāt-u mašāhīr-il a'lām = tārīx-ul islām li-ḏ-ḏahabī = tārīx-i ḏahabī

ذهبی، محمد بن احمد، ۶۷۳-۷۴۸ قمری
zahabī, mohammad ebn-e ahmad (1275-1348)

کتاب مفصلی است در تاریخ اسلام، به‌ترتیب سنوات از سال اول هجری تا آخر سال ۷۰۰ق. مؤلف کتاب را به ۷۰ طبقه تقسیم کرده و هر طبقه را در ۱۰ سال قرار داده است و اسامی هر طبقه را به ترتیب حروف هجاء مرتب کرده است. مؤلف چند بار این کتاب را مختصر کرده است. تجزیه کتاب به حسب نسخ موجود آن متفاوت است. حاجی خلیفه آن را در دوازده مجلد و کحاله آن را در بیست و یک مجلد نوشته است. پس از وی دیگران کار او را دنبال کرده ذیل‌هایی برای آن ساخته‌اند.
چاپ: قاهرة، مکتبة القدسی، ۱۹۵۴م، الجزء الخامس، نشره: حسام الدین القدسی، ۳۵۲ص
[دنا ۶۷۲/۲ (۱۰ نسخه)؛ کشف الظنون ۲۹۵/۱؛ معجم المؤلفین ۲۸۹/۸؛ معجم المطبوعات ۹۰۱/۱ «دول الاسلام»؛ پیشگفتار چ «تهذیب الکمال فی اسماء الرجال» از بشار عواد معروف]

شرح و حواشی:
۱- تاریخ دول الاسلام علی الولاء و خلفاء الامة و ملوکها و اعلامها؛ ذهبی، محمد بن احمد (۶۷۳-۷۴۸)
۲- غربال الزمان المفتتح بسید ولد؛ عدنان عامری، عبدالله

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۷-عکسی
آغاز: المجلد الثانی عشر من کتاب تاریخ الاسلام تالیف محمد بن احمد بن عثمان الذهبی. من هذه الطبقة (۳صفحه بعد). بسمله الطبقة السادسة و الثلاثون. سنة احدی و خمسین و ثلاثمائة. احمد بن محمد بن خلیج البغدادی نزیل مصر، و واپسین کس: محمد بن ابی موسی عیسی بن احمد بن موسی بن محمد بن ابراهیم ... الشریف واپسین عنوان (کس): محمد بن ابی موسی عیسی بن احمد بن موسی بن محمد بن ابراهیم ... الهاشمی است
نسخه اصل: ایاصوفیا، ش ۳۰۰۸. جلد ۱۲، طبقه ۳۶، از سال ۳۵ ق؛ خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۸؛ در ۳ مجلد عکس؛ ۲۷۹گ، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۲-۵۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۲-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۲۹۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۲۴عکسی و ۶۲۵عکسی
آغاز: الطبقة الحادیة و الأربعون، ذکر سنة احدی و أربعمایه و من توفی فیها. احمد بن عبدالملک بن هاشم ... الاشبیلی المالکی؛ **انجام:** اسماعیل ... ابو غالب الاسکافی النحوی
نسخه اصل: ایاصوفیا-استانبول، ش ۳۰۰۹. مشتمل است بر ذکر حوادث و وفیات از ابتدای سال ۴۰۱ تا مقداری از سال ۴۵۰ق؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف (ظاهراً)، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ روی صفحه عنوان «المجلد الحادی عشر» ثبت شده، مصحح، محشی؛ ۲۴۷گ، مختلف السطر [عکسی ف: ۲-۱۰۸ و ۱۰۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۲۱
آغاز: بسمله. حوادث سنة احدی و خمسین و خمسمائه قدم فی اواخر سنة خمسین الی بغداد السلطان سلیمن شاه بن محمد بن ملکشاه؛ **انجام:** مات قبل الستمائة آخر الطبقة و لله الحمد اولا و آخرا
مجلد دوم از سال ۵۵۱ تا ۵۸۶ سپس طبقه ۵۹ از احمد تا قاضی خان و طبقه ۶ از احمد تا یوسف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۴ شوال ۱۰۶۱ق؛ مجدول، رکابه‌دار؛ دارای چند یادداشت تملک به تاریخ‌های ۱۱۰۰ و ۱۱۲۷ و ۱۲۴۰، چند یادداشت تاریخ تولد به تاریخ‌های ۱۳۳۹-۱۳۴۴؛ جلد: مقوای رویه پارچه سبز عطف تیماج آبی، ۲۳۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۳۰-۱۹۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۰۴-عکس
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۲۷۱]

۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۰۵۱/۲-عکسی و ۱۰۵۲/۲-عکسی
آغاز: واشتهروا حج معادلا للنفی احمد العز مکان یمشی کثیرا لطلب السماع فی الاماکن؛ **انجام:** محمد الشیخ جمال الدین الساوجی الزاهد شیخ الطائفة القلندریة قدم دمشق و ... ثم ان الساوجی حلق وجهه و راسه فابطل علی ذلک حاله.
بخش بسیار کوتاهی از تاریخ الاسلام از سال ۵۵۵ به بعد تا سال ۵۹۲ق؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: آقای حاج محمد کلاهی؛ جلد: گالینگور مشکی، ۹گ (۶-۱۴)، ۲۵ سطر، اندازه:

۱۸×۲۳سم [ف: ۲-۳۰۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۹۹-ف

نسخه اصل: پاریس A. F. 1214؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲-۲۵۰]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۸-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 23280؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹۰گ، ۲۳ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۹۳]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۰-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 250. از سال ۴۵۱-۴۹۰ (این هم باید از ذهبی باشد)؛ خط: نسخ، کا: محمد بن ابراهیم بن محمد نیلی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [فیلمها ف: ۱-۲۹۳]

● **تاریخ اشکانیان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e aškānīyān

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۸۱

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از مبادلات در تاریخ ۸۷/۳/۲۵ [رایانه]

← تاریخ اصفهان ⪫ محاسن اصفهان

● **تاریخ اصفهان = ترجمه محاسن اصفهان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e esfahān = t.-ye mahāsen-e esfahān

آوی، حسین بن محمد، ق۸ قمری

āvī, hoseyn ebn-e mohammad (-14c)

وابسته به: محاسن اصفهان = تاریخ اصفهان؛ مافروخی، مفضل بن سعد (-۵)

اهدا به: وزیر غیاث الدین محمد بن رشید الدین فضل الله

تاریخ تألیف: ۷۲۹ق؛ محل تألیف: اصفهان

ترجمه‌ای است با افزودگی‌هایی، در ۸ «ذکر»: ۱. وصف اصفهان به اجمال؛ ۲. وصف اصفهان و نواحی به تفصیل؛ ۳. حدیث گاوخانی و نوادر نواحی اصفهان؛ ۴. محاسن داخلی و خارجی شهر؛ ۵. بزرگانی که از آن شهر بیرون آمده‌اند؛ ۶. وصف اصفهان و اهل آن؛ ۷. صفت فصول آن شهر؛ ۸. وصف مصلی و کوهچه و نام ابدال و بزرگان آن سامان. (احمد منزوی)

آغاز: شکر این غم خوارگی بهر دعای دولت×× نسخه دارد زهی از طرز حسان یافته / گر اجازت باشد از حضرت فرو خواند دعا ×× رسم آمین در پیش از لطف یزدان یافته

انجام: مبارزان طریقت که نفس بشکستند ×× بزور بازوی تقوی و للحروب رجال.

چاپ: تهران، به کوشش عباس اقبال آشتیانی، ۱۳۳۸ش، ۵+۱۶۸ص.

[دنا ۶۷۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۹۳۰/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۲۳-ف

نسخه اصل: انجمن آسیایی همایونی P. 180؛بی‌کا، تا: ۸۸۴ق [فیلمها ف: ۳-۱۲۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۰۵

آغاز: عرب را که تو دیدی بر ما دوش ×× امروز همانست عجم وار بر آمد؛ **انجام:** فمل حل جیاًلیس یثنی رحالها×× و أنسی ...

خط: شکسته نستعلیق و نسخ، کا: ظهیر جرفادقانی (گلپایگانی)، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح با رمز ۱۲ و ۵؛ مهر: «عبده صادق ۱۱۷۸» (مربع)؛ کاغذ: سمرقندی تحریری، جلد: تیماج قهوه‌ای یک‌لا، ۸۱گ، ۱۸ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲۹-۱۴۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۰۵

آغاز: اما بعد چنین گوید محرر این کلمات و مقرر این ملکات؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد باقر، تا: شوال ۱۲۷۹ق، جا: تهران؛ افتادگی: آغاز [الفبائی:-۴۹۹]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۴۹

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ از زمان مترجم و تا س ۴س۱۴۵ چاپی را دارد و یک صفحه نونویس است؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۷۰گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۸-۲۷۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز ضربی طلایی، ۱۳۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴-۳۴۵]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۲۶۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۷۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۶-۲۵۲]

● **تاریخ اصفهان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e esfahān

طرفه اصفهانی، فرج الله، ق۱۳ قمری

torfe-ye esfahānī, faraj-ol-lāh (-19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۶۶ق

تاریخ رویداد شورش اصفهان در سال ۱۲۶۶ق است که همان سال نگاشته است و سفرنامه مانندی است به اصفهان که برای بررسی شورش آن از سوی سپهدار از تهران رفته بود و از ۱۴ رمضان ۱۲۶۶ق تا ۱۸ محرم را دارد. (احمد منزوی)

آغاز: پس از بدرود سرکار سپهدار کثیرالاقتدار از دارالخلافه طهران و ورود فین کاشان اعیان دارالسلطنه اصفهان کم و بیش ... روان آمدند ...

انجام: بتاریخ ۱۲۶۶ صورت اتمام پذیرفت.

[دنا ۶۷۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۴۰/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۲۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۶گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۷/۶سم [ف: ۲-۷۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۸۱-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۱۳۱]

● **تاریخ اصفهان** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e esfahān
ارباب اصفهانی، محمد مهدی بن محمد رضا، ۱۲۳۴-۱۳۱۴ قمری
arbāb-e esfahānī, mohammad mahdī ebn-e mohammad rezā (1819-1897)

شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره
خط: شکسته، کا: علی اکبر حسینی تفرشی، تا: رمضان ۱۳۳۰ق [میراث اسلامی: ۵-۵۶۷]

● **تاریخ اصفهان** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e esfahān
جابری انصاری، حسن بن علی، ۱۲۸۷-۱۳۷۶ قمری
jāberī ansārī, hasan ebn-e ʻalī (1870-1957)
چاپ: اصفهان، سنگی، ۱۳۳۳ق، خشتی، ۲+۱۶۳صص
[دنا ۶۷۳/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۴۰/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۰۵
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه چاپ سنگی کتاب است که مؤلف به‌تاریخ ذیحجه ۱۳۳۷ به شیخ محمد علی (معلم) حبیب آبادی اهداء نموده و او حواشی نیکویی به خط خود بر آن نوشته و در دوازدهم ذیقعده ۱۳۵۳ نسخه را به کار گذاردن کتابخانه میرزا عبد الرزاق خان سر تیپ مهندس بخشیده است. صفحه‌ها در دو بخش بالا تاریخ اصفهان و پائین تاریخ عمومی سنواتی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۰۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷-۲۶۳]

● **تاریخ اصفهان** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e esfahān
فخرالادباء اصفهانی، حیدر علی بن محمد مهدی، ق۱۴ قمری
faxr-ol-odabā' esfahānī, heydar ʻalī ebn-e mohammad mahdī (-20c)
اهداء به: صارم الدوله و فرزند ظل السلطان

تاریخی مختصر و کلی است در باب اصفهان که در قرن چهاردهم تألیف شده است. تاریخ تالیف آن را ۱۳۴۲ (ملک) و ۱۳۵۳ (فرهنگ ایران زمین) هم نوشته‌اند.
آغاز: بسمله، الحمد و الصلوة در سال ۱۳۴۵ هجری این بنده بیمقدار حیدرعلی بن محمد مهدی اصفهانی ملقب به ندیم الملك رساله مختصری در تاریخ شهر اصفهان که از بلاد اصفهانی ملقب به ندیم الملك رساله مختصری در تاریخ شهر اصفهان که از بلاد معظم قدیمه ایران است نوشته مشتمل بر اصول و مهمات تاریخی و شرح ابنیه قدیمه ایران است
انجام: ولی نهایت مورد تکریم و احترام سلسله صفویه است و متعلق است به هشت قرن قبل
چاپ: به کوشش ایرج افشار، در فرهنگ ایران زمین، ۱۲: ۱۴۵-۱۷۳
[دنا ۶۷۳/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۴۰/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۴۳
کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴ [د.ث. مجلس]
۲. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۱۱۴۶۵
کاتب = مؤلف، تا: جمادی الثانی ۱۳۴۰ق [نشریه: ۵-۳۱۵]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۴۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اینك از صاحبان خط در اصفهان کسی باقی نیست. و السلام علی من اتبع الهدی.
خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الاول ۱۳۴۴ق؛ رکابه‌دار؛ جلد: مقوا رویه مخمل بنفش، ۴۹گ، ۱۱سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۴۴-۱۵۱]
۴. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۹۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الاول ۱۳۴۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش کاغذ الوان، ۶۶ص، ۱۱ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۱۰]
۵. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۰۳
آغاز: این بنده بی مقدار حیدر علی بن محمد مهدی اصفهانی تاریخ مختصری در شرح اصفهان که از بلاد مهمه قدیمه ایران است نوشته، مشتمل بر مطالب عمده تاریخی و ابنیه قدیمی مهمه بطور ایجاز و اختصار و رعایت مدرك، امید است نزد ارباب خرد مقبول افتد
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با یادداشت اهداء نسخه به ابوالقاسم خان سعید از مؤلف؛ ۲۷گ، قطع: ربعی [چند نسخه-ف: ۳۴۶]
۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۱۳
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: شمیز، ۳۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۴×۱۷/۹سم [ف: ۲-۷۴]
۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۲۸-ف

نسخه اصل: کتابخانه حسین ثقفی اعزاز پسر دکتر خلیل خان اعلم الدوله؛ کا: حسین مرندی، تا: ۱۰ مهر ۱۳۱۴ش، به دستور صور اسرافیل فرمانروای سپاهان؛ از روی خط مؤلف؛ ۶۲ص [فیلمها ف: ۱-۲۹]

↩ تاریخ الاصمعی ⩾ نهایة الإرب فی أخبار الفرس و العرب

● **تاریخ الاطباء** / طب / عربی

tārīx-ul aṭibbā’

حنین بن اسحاق، ۱۹۴-۲۶۰ قمری

honayn ebn-e eshāq (811-875)

گویا از حنین.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۴۹/۶-ف

بی‌کا، بی تا [فیلمها ف: ۲-۲۱۰]

↩ تاریخ اعظمی ⩾ واقعات کشمیر

↩ تاریخ اعظمی ⩾ وقایع شورش شیخ عبیدالله

↩ تاریخ افضل ⩾ المضاف الی بدایع الازمان فی وقایع کرمان

● **تاریخ افغانستان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e afqānestān

اعتضادالسلطنه، علیقلی بن فتحعلی، ۱۲۳۴؟-۱۲۹۸ قمری

e‘tezād-os-saltane, ‘alī-qolī ebn-e fath-‘alī (1819-1881)

نویسنده که ناظر حوادث هرات در زمان صدارت میرزا آقا خان نوری بوده و جدا شدن هرات از ایران را دیده این کتاب را نوشته است.

چاپ: تهران، ۱۲۷۳ق، چاپ سنگی؛ به کوشش هاشم محدث، تهران، ۱۳۶۵ش، تحت نام «تاریخ وقایع و سوانح افغانستان»

[دنا ۶۷۳/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۴۱/۲ و ۹۱۵/۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۷۷/۵

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲۳ سطر [ف: ۵-۲۵۴]

۲. تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۲۵عکسی

نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه علیگر هند؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۵گ [جنگ: ۱-۴۴۸]

● **تاریخ افغانستان** / تاریخ / فارسی

tārīx-e afqānestān

بارکزائی، عبدالرحمان بن محمد افضل، ق۱۳ قمری

bārkazā’ī, ‘abd-or-rahmān ebn-e mohammad afzal (-19c)

نویسنده که از شاهان افغانستان و پسر محمد افضل خان و پدر حبیب الله می‌باشد، این کتاب را (یعنی جلد دوم تاریخ افغانستان را) می‌پردازد و با مسأله تعیین ولیعهد و جانشین خود آغاز سخن می‌کند و بعد به مسائل داخلی و ترقیاتی که افغانستان باید بکند می‌پردازد و از کارخانه‌ها و وسایل تمدنی که باید افغان‌ها در مملکت خود ایجاد کنند صحبت می‌نماید سپس از روابط خارجی افغانستان و قشون‌های انگلیس و روس سخن می‌گوید. در بین قسمت‌های این تاریخ فصلی است راجع به وضع زندگانی خود امیر عبدالرحمن خان که بسیار جالب توجه است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۸۱

آغاز: فصل اول: در باب جانشین امیر افغانستان بتخت کابل؛

انجام: و فتح با انگلیسها خواهد بود چنانچه همیشه در هر جنگ بزرگی که دولت انگلیس با دولت روس و فرانسه یا سایر دشمنان نموده است فتح با مشارالیها بوده است.

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد ملقب به نبیل خانی، تا: ۱۳۲۱ق، جا: تبریز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی میشن تریاکی، ۱۷۸گ، ۱۴سطر (۱۲×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۶-۷۳۳]

● **تاریخ افغانستان** / تاریخ / فارسی

tārīx-e afqānestān

غیر همانند:

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۶۵

آغاز: بسمله. افغانستان مملکتی است وسیع و با تحدید مردم یوروپ طول آن از سوی مشرق به طرف مغرب هزار میل مسافت است؛ **انجام:** از قبل امیر دوست محمد خان به حضرت دارالخلافه آمد، و شاهنشاه امیر. (ناقص است)

تاریخ این کشور را پس از آمدن انگلیس‌ها و گریختن دوست محمد خان و رسیدن کهن دل خان به تهران. ترجمه‌ای است از انگلیسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی نازک آهار مهره، جلد: تیماج سرخ، ۳۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۵×۳۳/۵سم [ف: ۳-۲۹۲]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۹۱۵

بی‌کا، تا: ۱۳۳۱ق؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۲/۱

در ذکر سلطنت احمدشاه و تیمور شاه و شاه زمان و شاه محمود و غیره؛ بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲-۳۸۱]

↩ تاریخ افغانی ⩾ بدایع الاخبار

● **تاریخ اکبرشاه** / تاریخ هند / فارسی

tārīx-e akbar-šāh

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۱

آغاز: سخن تازه سازم بنام خدای ×× که نامش به معنی بود رهنمای؛ **انجام:** نظام سخن از کلام تو باد ×× طراز معانی به نام تو باد

ازسال ۱۷ تا ۴۷ پادشاهی اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح زرین؛کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱-۸۸۵]

● **تاریخ اکبرشاه** / تاریخ هند / فارسی

tārīx-e akbar-šāh

تاریخچه‌ای است در زندگی جلال الدین محمد اکبرشاه هندی نوه بابر شاه از دودمان امیر تیمور کورگانی که در اوایل قرن یازدهم هجری قمری در هندوستان سلطنت می‌کرده است. شرح سوانح زندگی و وقایع و حوادث سلطنت اکبرشاه است از بدو طفولیت تا فتح (قلعه سورت) که مفصلاً به توصیف آمده است.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۲۵۳

آغاز: آنان آرامی شعف دست فکرت از دامن هودج کبریا کوتاه داشته تشنه لب و آبله پای هزاران جوش و خروش فرو خروده مهر خاموشی بر لب نهاده اند ... آسمان جلوه زمین و نگین ×× صاحب عقل کل جلال الدین / نور خورشید ذات و ظل اله ×× گوهر تاج و بخت اکبر شاه؛ **انجام:** آنچه بر زبان قلم میاید و بر صفحه بیان رقم می‌پذیرد روز بروز بسمع همایون میرسد دست آویز آفرین روز افزون و نوازش گوناگون میگردد و سعادتمند بنده که خدمت او پسند شاهنشاه افتد ... بتاریخ شهر جمادی الاول سال یکهزار و دویست و سی هشت هجری نبوی صلی الله علیه و اله و سلم مطابق یونت ئیل خیریت دلیل در دارالخلافه طهران صانها اله من طوارق الحدثان ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق؛ افتادگی: آغاز (صفحه اول)؛ مجدول، یک سرلوح مذهب مرصع بسیار خوب، دارای دوازده مجلس نقاشی آب و رنگی شیوه کار هند، نام نقاشان: لعل، هند کوالیاری، هم حیو چهره نامی مسکین، سینگر،کریمدد افغان، طرح جکن عمل السیر، طرح بساول عمل چهتره. از کتب مسروقه و اکتشافی است که نظمیه وقت کشف دوباره بکتابخانه عودت داده؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: ختایی ضخیم حنایی، جلد: مقوای روکش چرمی تریاکی با ترنج و حواشی طرح کتیبه‌ای، ۶۶۶ص، ۲۵ سطر،قطع: تیموری حجیم، اندازه: ۲۶/۵×۳۶/۵سم [ف: ۵-۲۲]

← تاریخ اکبر شاهی ⟵ تاریخ اکبری

← تاریخ اکبر شاهی ⟵ مرآت الصرف

← تاریخ اکبری ⟵ تاریخ الفی

● **تاریخ اکبری = محمدت نامه ایزدی = اکبرنامه = تاریخ اکبر شاهی = آئین اکبری** / تاریخ هند / فارسی

tārīx-e akbarī = mahmadat-nāme-ye īzadī = akbar-nāme = tārīx-e akbar-šāhī = āyīn-e akbarī

علامی، ابوالفضل بن مبارک، ۹۵۸؟-۱۰۱۱ ؟ قمری

ʻallāmī, ab-ol-fazl ebn-e mobārak (1551-1603)

تاریخ تألیف: ۱۰۰۴ق

مؤلف برادر ابوالفیض فیضی شاعر است. تاریخ مفصل و سال‌شمار دوران سلطنت جلال الدین اکبر شاه بابری گورکانی (۹۶۳-۱۰۱۴ق) است، در یک «مقدمه» و سه «دفتر»: ۱. ولادت اکبر شاه و زایچه و طالع او و ذکر دایگان وی و نیز تاریخ اجداد او؛ ۲. تاریخ اکبر شاه از جلوس (۹۳۶ق) تا اواسط سال هفدهم پادشاهی (۹۷۹ق)؛ ۳. تاریخ وقایع از سال ۹۸۰ق تا سال ۴۷ پادشاهی اکبر شاه (۱۰۱۰ق). تألیف کتاب در ۹۸۲ق آغاز و جلد دوم آن در شعبان ۱۰۰۴ق پایان یافته است. پس از آن مؤلف تا سال ۱۰۱۰ق به تحریر جلد سوم اشتغال داشت اما در این زمان با قتل او کار نگارش کتاب ناتمام می‌ماند. برخی از محققان آیین اکبری را جلد آخر اکبرنامه دانسته‌اند. ولی این نظر درست نیست و آیین اکبری اثر مستقل و جداگانه و دائرة المعارف‌گونه‌ای است که ابوالفضل علامی آن را در شرح نهادها و آیین‌های دوران اکبر شاه و دربار او در ۱۰۰۶ق تألیف کرده است. (حافظیان و حکیم)

آغاز: بسمله، الله اکبر این چه دریائیست ژرف و شناختنی شگرف که حقیقت پذیران دقیقه رس و روشن ضمیران صبح نفس که باریک بینان جدول آفرینش و پرگار کشان لوحه دانش و بینشند

[آغاز قسمت دوم: جلوس مقدس حضرت شاهنشاهی بر اورنگ فرماندهی جهانبانی سلسله انتظام کارگاه آفرینش که مظاهر حقیقت نمای شهود شواهد قدرت واجب الوجود است وابسته بفرمانروایی بزرگ نهادی باید که بار عالم و عالمیان را ببازوی تأیید الهی بر سر تواند گرفت]

انجام: قسمت اول: الحمدلله که ذکر این سلسله رفیعه ... انتظام یافت و بنگارش این فهرست رفعت و عنوان دولت ذره هوا سرشت ابوالفضل سعادت پذیر شد..کلکم که سرش زبان غیب است ×× گنجینه گشای کان غیب است / زانکس که نگه کند بتمکین ×× انصاف طلب کنم نه تحسین / این نامه سزای آفرین باد ×× انشاء الله که اینچنین باد.

قسمت دوم: باین جنبش کلک گردون خرام ×× به پایان برم این گرامی کلام.

چاپ: -کلکته، ۱۸۷۷ تا ۱۸۸۶م، سربی، وزیری؛ لکنهو، ۱۳۱۰ق، سنگی؛ لکنهو، ۱۳۳۱ق، سنگی؛ دهلی، به اهتمام میر سید احمد خان بهادر، ۱۲۷۲ق، قطع بزرگ؛ لکهنو، ۱۸۸۲م

[دنا ۶۷۳/۲ (۴۹ نسخه)؛ الذریعة ۲۷۶/۲؛ نسخه‌های منزوی ۴۵۷۰/۶؛ فهرستواره منزوی ۱۱۳۱/۲-۱۱۳۳؛ مشترک پاکستان ۴۰۲/۱۰؛ دائرة المعارف

بزرگ اسلامی، ج۹، ص ۷۲۰-۷۲۲؛ دانشنامه ادب فارسی، ج۴، ص۲۴۲]

شرح و حواشی:

۱- دیباچه تاریخ اکبری = دیباچه اکبرنامه؛ علامی، ابوالفضل بن مبارک (۹۵۸-۱۰۱۱)

۲- مختصر مظفری = تحریر و تلخیص تاریخ اکبری؛ سپهر کاشانی، عباسقلی بن محمد تقی (۱۲۶۸-۱۳۴۲)

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۹۰

آغاز: درین هنگام که عشرت ابتسام، که موکب مقدس شاهنشاهی؛ **انجام:** تمام شد دفتر تاریخ اکبر نامه در سنه ۴۰ جلوس والا. نظام سخن از کلام تو باد×× طراز معانسی بنام تو باد جلد سوم و چهارم، از سال سیزدهم الهی آغاز و به سال ۴۷=۱۰۱۰ق آن پایان می‌یابد؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، یک سرلوح؛ تملک: اعتضاد السلطنه در ۱۲۹۳ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: هندی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۳-۲۹۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۵۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛کاغذ: کاغذ فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۳۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۶×۲۸/۳سم [ف: ۲-۷۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۲۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ یادداشتی از عباس قلی سپهر که کتاب را از فرزندش لسان السلطنه به سال ۱۳۲۵ق در تهران خریده؛ مهر: «مشیر افخم» (بیضوی)، «هو مشیر افخم وزیر تألیفات»، «بنده آل محمد اسماعیل» (بیضوی)، «از جان و دل هستم غلام علی» (بیضوی)، «عبده محمد علی» (مربع)، «به روز قیامت بلرزد جسد محمد بفریاد حسن رسد» (مربع)، «عبده الراجی غلام علی» (بیضوی)، «بنده آل محمد یوسف» (مربع)، «منتظر لطف الهی یوسف» (مربع)، «شرف یافت نامم ز نام محمد» (مربع)؛ جلد: تیماج سبز ضربی با ترنج و سرترنج، ۲۸۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲۸-۸۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۲۸

آغاز: و بالجمله بعد فراغ از مراسم سپاس گذاری این عطیه کبری روز اسفندار پنجم بهر ماه الهی موافق چهارشنبه نهم جمادی الاولی نهضت موکب شاهنشاهی شد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: کتابخانه سعید نفیسی؛ مهر: «ابوالقاسم» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۵۲۰گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۷سم [ف: ۲۸-۱۷۱]

۵. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۸۳۰الف

جلد ۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا عطف پارچه، ۲۶۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۹/۴×۱۹سم [رشت و همدان: ف: ۱۰۹۲]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱

آغاز: (نسخه از تولد همایون آغاز می‌شود): ... بدایع حضرت جهانبانی؛ **انجام:** (در سال دهم جلوس اکبر افتاده است): ... سطوت موکب والا روی به فرار آورده ...

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج یشمی، ۲۳۵گ، ۲۲ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۱-۲۴]

۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۸

تا سال ۴۸ الهی را داراست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، دارای سرلوح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۲۲۲گ، ۲۹سطر، اندازه: ۲۱/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱-۲۱۱]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۲۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر قسمت دوم

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ چند تاریخ تملک، منجمله: «تاریخ اکبری در اصفهان ابتیاع گردید و ملحق به کتابخانه سرکار نواب مستطاب اشرف امجد والا احتشام الدوله شد.» و «هو. دخل فی نوبتی و انا العبد العاصی فرهاد بن ولیعهد طاب ثراه بالبیع الشرعی فی ۱۸ شهر جمادی الآخره سنه ۱۲۷۹هجری»؛ کاغذ: حنایی سمرقندی، جلد: میشن عنابی ضربی عطف خرمایی، ۳۷۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۳×۳۴سم [ف: ۹-۸]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۸۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر قسمت اول

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: شرقی، جلد: چرم مشکی، ۱۷۴گ، ۲۱ سطر (۱۴/۵×۲۵)، اندازه: ۲۲×۳۳سم [ف: ۳۶-۱۰۹]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۳۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۹ جمادی الثانی ۱۰۱۶ق؛ تملک: صفی قلی فرمانروای پیشین ایروان در جمادی الاول ۱۰۸۶؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۳گ، ۲۳ سطر (۱۱×۱۹/۵)، اندازه: ۱۹×۲۳سم [ف: ۸-۶۵۶]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر قسمت دوم

خط: نستعلیق، کا: امین الدین محمد پسر نظام الدین احمد پسر ضیاء الدین خلیل الله، تا: ۱۰۲۰ق، جا: هند؛ مجدول، چند زایجه مانند زایجه محمد هاشم در ۲۶ جمادی الاول ۱۱۷۶ و نیز چند برادر او در تاریخ‌های بعد از او؛ تملک: محمد هاشم پسر میر محمد رضی؛ کاغذ: ترمه نخدی، جلد: تیماج مشکی، ۳۳۵گ، ۲۳ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۲-۵۱۷]

۱۲. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۱۰ت

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۲۱ق؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۷۸۹ص، ۲۵ سطر (۱۲×۲۰)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۸×۲۷سم [رشت و همدان: ف: ۱۰۹۲]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۳ق؛ ۴۱۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۲-۱۲۲]

۱۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۵۸۱

آغاز: سر اعظم و خدمت زحل و وجه در سبحان مریخ و نه مشتری و آذرجان و مست بعد مریخ و اثنا عشر با قمر؛ **انجام:** برابر قسمت دوم

جلد اول و دوم؛ خط: نستعلیق، کا: حاجی قطب الدین، تا: چهارشنبه ۳ ذیحجه ۱۰۲۵ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج با سر، ۹۰۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف مخ: ۱-۱۹۶]

۱۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۸ ـ ب

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن سید محمد شاه حسینی شوشتری، تا: پنج‌شنبه شعبان ۱۰۳۲ق؛ خط حاج زین العابدین بن اسکندر شیروانی سیاح مورخ ۱۲۲۵ در پایان هست (به گواهی قزوینی)؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: پارچه‌ای عطف تیماج سرخ، ۳۲۴گ، ۲۳ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۹/۵×۳۳سم [ف: ۱-۵۷]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر قسمت اول

جلد اول؛ خط: نسخ، کا: امین الدین محمد کرمانی، تا: رجب ۱۰۳۴ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۲۵۰گ، ۱۹ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۷-۱۰]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۵۳

آغاز: خواب سعادت احتجاب که خلوتخانه غیب عبارت از آنست مشاهده فرمودند که حق سبحانه و تعالی خلقی؛ **انجام:** برابر قسمت دوم

خط: نستعلیق، کا: میر حبیب بن میر حاتم گیلانی لاهیجی، تا: ربیع الاول ۱۰۳۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ یادداشت از استاد جلال الدین همایی؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج نارنجی، ۵۹۴ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۱۰-۱۵۱۳]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۲۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر قسمت دوم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۱ق؛ مجدول؛ واقف: علامه حائری؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن ضربی، ۶۰۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۹-۹]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر قسمت دوم

خط: نستعلیق، کا: صدرای بن ملا خلیل لاهیجی، تا: یک‌شنبه ۴ ذیحجه ۱۰۴۲ق؛ توضیح: در دفاتر اموالی کتابخانه ملی این نسخه به اشتباه «محامد ایزدی» ثبت شده است؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۵۲۵گ، ۱۵ سطر (۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۱-۱۱۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۱۶]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۸۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۸ق؛ یک سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۳۸۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۳-۲۹۳]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر قسمت دوم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۴ق؛ کاغذ: متن کاغذ اصفهانی و مقدمه کاغذ فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۵۲۲گ، ۱۷ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۱-۱۶۴]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۷۷

خط: نستعلیق، کا: قوام الدین بن خلیفه کازرونی، تا: ذیحجه ۱۰۵۶ق؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن قرمز طلاکوب، ۳۵۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۲-۷۴]

۲۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر قسمت دوم

خط: نستعلیق خوش، کا: مرتضی قلیخان درانی، تا: رمضان ۱۰۷۷ق، به خواهش امیر زاده اعظم افخم اکرم؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور ضربی، ۳۸۴گ، ۲۵ سطر (۹/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۷×۳۱/۵سم [ف: ۱-۲۴]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۵/۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** از رموز نکات عالی اشارات این اسم بدیع خبر دار گشته از فیض سعادت و کرامات مسمی بهره مند گردند.

مقدمه کتاب؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ شعبان ۱۰۸۵ق، جا: قزوین؛ کاغذ: الوان آهار مهره، جلد: گالینگور بنفش، ۱۲ص (۳۰۷-۳۱۸)، اندازه: ۱۵/۶×۲۷/۸سم [ف:۲۹/۱-۴۲۷]

۲۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۸۸ مکرر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۶ ذیحجه ۱۰۹۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه سفید سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۳۴۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۳-۲۹۴]

۲۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵۸ ـ ب

خط: نسخ، کا: محمد بن اسد الله، تا: چهارشنبه ۱۷ محرم ۱۰۹۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴۰گ، ۲۲ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱-۵۶]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۷-فیروز

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دارای نوشته‌ای از محمد مومن ایشک آقاسی محتوی نقل رویای عجیب مورخ یکهزار و سیصد و اندی؛ کاغذ: فرنگی ضخیم، جلد: تیماج قرمز ترنج دار، ۶۵۴ص، ۲۳ سطر، قطع: رحلی، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲۱-۱۲]

۲۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۲۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۳۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۷×۳۲/۳سم [ف: ۲-۷۴]

۲۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر قسمت دوم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی، ۴۷۶گ، ۲۰ سطر (۹×۱۸)، قطع: رحلی، اندازه: ۱۷/۵×۲۹سم [ف: ۱۹]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۰۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج حنایی، ۱۷۶گ، ۲۰ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷/۵سم [ف: ۱۰-۱۵۸۵]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۷۰

آغاز: در اختیار این طالع سعادت مطالع بدایع لطایف ملحوظ شده؛ **انجام:** از گلخن بیم و بستانچه امید و تا پشگاه بستگی و نزهت جای

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۲۳۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳۰-۱۵۸]

۳۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۴۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: کاغذ فستقی سفید، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۸۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۹/۱سم [ف: ۲-۷۴]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر قسمت دوم

جلد اول و دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، مجدول؛ اهدایی: رهبری، تیر ۱۳۸۱؛ کاغذ: کشمیری نخودی، جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای مجدول زرکوب، ۵۰۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۳۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۲۵۹]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۳۶۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر قسمت دوم

جلد اول و دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای مجدول زرکوب، ۴۸۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۳۲سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۶۰]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۳۵۸

آغاز: چون حقیقت حال به مسامع اقبال رسید بر خلاف فهم‌های ناقص زمانیان؛ **انجام:** مسافران ابد را سبیل قافله چیست ×× اگر جنازه آن رهنمای کل بگذشت

جلد سوم. ادامه نسخه ۳۵۳۶۴؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ جمادی الاول قرن ۱۲؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: کشمیری نخودی، جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای مجدول زرکوب، ۴۹۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۳۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۶۱]

۳۶. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۳۶

آغاز: بعد از دو سال و چهار ماه تعبیر رویای صدق پیرای بظهور پیوست تبارک الله و هی اسم سامی و طلسم کرامی؛ **انجام:** پایه دولت در رکاب سعادت آورده توسن شیر صد آهو خرا مرا در نخجیرگاه جلوه دادند.

تاریخ هند و سلسله گورکانیان هند پرداخته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج مقوایی با ترنج و نیم ترنج، ۳۷۸ص، ۲۷ سطر (۱۵×۲۵)، اندازه: ۲۴×۳۶/۵سم [ف: ۱۷۰]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر قسمت دوم

خط: نستعلیق، کا: محمد زمان بن محمد اکبر جنابذی، تا: قرن ۱۲ [رایانه]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۷۴

آغاز: چون مرکز این خانه این جور است و صاحبش در دوم ... به تدبیراتی که در مال؛ **انجام:** و قلاوز مقصود پدیدار آمد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۴۳۹

آغاز: اگرچه در قوس است اما به حست تسویة البیوت به خانه ششم نثار سعادت جاوید می‌کند؛ **انجام:** و بر بالای ساباط منازل دلگشا ساخته شد و آن حضرت پیش از اتمام آن دوست دیگر در همان جا بوده

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۸۱؛ کاغذ: کشمیری نخودی، جلد: تیماج فرنگی زرشکی با نقش گل و بوته، ۲۷۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۶۱]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۷۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و به دست خود تیشه بر پای خود می‌زد این جا بزرگان دینی را بسیار خطا می‌افتد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح مزدوج و مرصع، مجدول، دارای دو رباعی از خواجه میر درد و میر حسین؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای زرکوب، ۱۶۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۷سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۶۱]

۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بیست و دویم ذی قعدة سنة سبع و تسعین و تسعمائة کابل محل نزول رایات جلال گشت حکیم همام و میر صدر جهان که به ایلچی گری به ماوراء النهر ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمع قهوه‌ای عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۵۳گ، ۲۱ سطر (۱۱×۲۳/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۳۷-۴۵۰]

۴۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰

خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن ملامحمد حسین دماوندی، تا: دهه سوم ۱۱۰۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی آهار مهره [نشریه: ۱۱-۸۸۶]

۴۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲

آغاز: بدر آسمان قدر پایه عزت این سلسله از حضیض افلاک تصاعد نموده دیگر از راست کیشان درست اندیش معلوم شده

خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن ملامحمد حسین دماوندی، تا: دهه آخر ربیع الاول ۱۱۰۷ق، جهت احمد بیگ غلام سرکار عالی؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰۸گ، ۱۸سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱-۶۹]

۴۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۲۹۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱ ذیقعده ۱۱۱۷ق، پنجاه و یکمین سال اورنگ زیب؛ مجدول؛ کاغذ: هندی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی، ۴۸۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۳-۱۸۱]

۴۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۱۵۹

آغاز: صورت زایچه طالع جلوس اقدس نقش پذیر پرکار صدق و رقم آرای خامه سداد ساختن از لوازم وقت است تا بینا دلانرا مستوجب مزید روشنائی کرد وکوتاه بینانرا چشم دوربین؛ **انجام:** مرا چون هاتف دل دیده دمساز ×× برآورد از زبان همت آواز / بهار نوبر آر از چشمه نوش ×× سخن را ... تازه درگوش.

از ابتدا تا پایان دفتر دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۱۱۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۲۴۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف مخ: ۱-۱۹۶]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۹۳

آغاز: سلسله انتظام کارگاه آفرینش که مظاهر حقیقت نمایی شهود و شواهد قدرت واجب الوجود است؛ **انجام:** برابر قسمت دوم

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کا: غلام محی الدین، تا: ۱۵ ذیقعده ۱۱۵۳ق؛ تملک: شیخ محمد حسین؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۶۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۲۵-۲۸۵]

۴۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۷۸

خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۴۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۳سم [ف: ۲-۷۴]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۳۹۹

آغاز: چهلم سال الهی دو هزار و هفتصد و سی و هفت قصبه از صد و پنج سرکار در فلم رو بود چون جمع ده ساله قرار گفت ... آن را دوازده بخش بر ساخت و هر یک را صوبه نام نهاد؛ **انجام:** و از الیاس قبض و از خضر بسط خوانند

بخش جغرافیای آن (دفتر سوم و مفصلترین بخش کتاب) شامل معرفی این دوازده صوبه هند (بخش) است: الله آباد، آگره، اوده، اجمیر، احمد آباد، بهار، بنگاله، دهلی، کابل، لاهور، ملتان و مالوه؛ خط: نستعلیق، کا: سید نجف علی غلام جناب پاک مرتضی علی، تا: ۱۲۳۹ق؛ اهدایی: رهبری، تیر ۱۳۸۱؛ کاغذ: کشمیری نخودی آهار مهره، جلد: مقوا رویه مشمع آبی عطف تیماج سرخ، ۱۰۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۵۵]

۴۹. یزد؛ آصف پور؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد اول از آخر ناقص و دوم و سیم از اول و آخر ناقص است؛ مجدول [نشریه: ۷-۷۱۱]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۹۳۷

آغاز: بادشاه باشد که نواب بیرم خان بهادرلو خود را از آن سلسله می‌گوید و حیدرسلطان شیبانی مع فرزندان؛ **انجام:** و میان کرباسی طبسی و بالا مثقالی اصفهانی که درین ایام اتمام داده عرض نمود ترتیب دهند و ملاحظه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: کشمیری نخودی آهار مهره، جلد: تیماج فرنگی زرشکی زرکوب، ۱۵۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۶۲]

۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۹۰۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی اکبر سلطانی [رایانه]

۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۶۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

۵۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۴۵

آغاز: نیکوست حال ما به هوای خیال کل. ازآن بازکه افراد انسانی در بازار حدوث وچارسوی کون پیکار آر شده اند ارباب عقیدت که باطن ایشان به نیات خیر آراسته؛ **انجام:** نیک بسیجی وخوب کرداری را به جستجوی بخت ویاوری اقبال از آشوب خود بینی و ورطه ریا برکناره دارند.

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور سبز عطف تیماج زرشکی، ۶۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف مخ: ۱-۱۹۶]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر قسمت دوم

دو جلد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب مرصع، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع؛ جلد: تیماج دورو سوخت شمسه، ۳۴۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۲۵-۴۳۹]

۵۵. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۲۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ مقوایی، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۲۲)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [نشریه: ۳-۱۴۹]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** حضرت به دولت و سعادت از خانه زین فرود آمده روی یاز بر زمین

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح مزدوج مذهب مرصع با گل‌های الوان، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج سرخ، ۴۳۳گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۷-۱۶۲]

۵۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر قسمت اول

تاریخ پادشاهان هند-مشتمل بر دو قسمت. نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۴۰۱گ، ۲۲ سطر (۱۱×۱۹) [ف: ۵-۱۷۵۶]

۵۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۰۷

آغاز: گرفت در هر کس؛ **انجام:** گروه گروه مردم کامیاب

آمدند و نثارها بر افشاندند
جلد سوم کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛مجدول؛کاغذ: اصفهانی حنایی، جلد: مقوایی با تیماج قرمز، ۳۹۲گ، ۱۹ سطر (۱۲×۲۵)، اندازه: ۱۵×۲۹سم [ف: ۵-۱۷۵۷]

۵۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر قسمت دوم
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: میر عبدالله کشمیری؛ جلد: مقوایی عطف پارچه قرمز، ۳۴۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۱۴-۷۰]

● **تاریخ اکتشاف آمریکا** / تاریخ / فارسی
tārīx-e ektešāf-e āmrīkā

فلک المعالی، محمد حسین، ق۱۴ قمری
falak-ol- ma'ālī, mohammad hoseyn (-20c)

به امر: میرزا فتح الله خان بیگلر بیکی (امیرتومان)
تاریخ تألیف: ۱۳۱۳؛ محل تألیف: رشت
ترجمه از متن عربی پطرس افندی الیاس شحاده لبنانی در زمان ناصرالدین شاه قاجار، در یک «مقدمه» و یازده «فصل».
[دنا ۲/۶۷۵؛ استوری ۴۲۸ و ۱۱۶۰]

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۲۲

آغاز: بسمله. تذکره ستایش بی منتهی و تأدیه نیایش لا تحصی حضرت واجب الوجودی را سزاست که کتابخانه ممکنات؛ **انجام:** در بدبختی و حرف و خطر و عدم مساعدت اهل زمان با او این است عاقبت کار هر شخص (انتهی)
خط: نستعلیق خوش، کا: عیسی بن جواد، تا: جمعه ۷ ربیع الثانی ۱۳۱۳ق، جا: رشت؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز مقوایی، ۱۱۴گ، ۱۳ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲۰]

● **تاریخ اکتشافات** / جغرافیا / فارسی
tārīx-e ektešāf

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۱۳

آغاز: بسمله کره ارض که مادر آن مسکون هستیم؛ **انجام:** و هو ولیهم بما کانوا یعلمون و هو الله لا اله الا هو
خط: نستعلیق تحریری، کا: بهاءالدین، تا: ۱۳۴۹ق؛ کاغذ: مشقی، جلد: تیماج، ۲۰ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

● **تاریخ اکراد** / تاریخ ایران، تاریخ / فارسی
tārīx-e akrād

تاریخ تألیف: غره ربیع الاول ۱۲۹۹ق؛ محل تالیف: تبریز
از: نظیری؛ تاریخ مختصری از شورش شیخ عبیدالله کرد و جنگ دو ساله او با اهالی ارومیه و بناب و اطراف زنجان و ساوجبلاغ و میان دو آب اطراف مراغه، می‌باشد که مؤلف از جمله محصورین در این جنگ بوده و نظیری تخلص دارد (عهد کل را از نظیری بشنوید).

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۷۷۷

آغاز: حمد و ثنا خداوندی را سزاوار است که آفرینش کل ممکنات در ید قدرت اوست و شکر بیحد از قیاس خالقی را سزاوار است؛ **انجام:** و این تاریخ اکراد را بنده درگاه علی در دارالسلطنه تبریز
از: نظیری؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۵-۱۱۵]

← تاریخ اکراد اردلان و بابان ⟵ سیر الاکراد
← تاریخ الاکراد ⟵ شرفنامه

● **تاریخ الفی = تاریخ اکبری** / تاریخ جهان / فارسی
tārīx-e alfī = tārīx-e akbarī

تتوی، احمد بن نصرالله، -۹۹۶ ؟ قمری
tatavī, ahmad ebn-e nasr-ol-lāh (-1588)

تاریخ تألیف: از ۹۹۳ق
کار گروهی از دانشمندان روزگار اکبرشاه. اکبر شاه (۹۶۳-۱۰۱۴ق) در سال ۹۹۳ق به گروهی دستور می‌دهد که تاریخ عمومی از اسلام تا سال ۱۰۰۰ق را بنگارند. نقیب خان، میرغیاث علی فرزند عبداللطیف قزوینی (-۱۰۲۳ق) و قاضی احمد تتوی (کشته در لاهور به سال ۹۹۶ق /۱۵۸۸م) و میر شاه فتح الله شیرازی (-۹۹۷ق/۱۵۸۹م)، تاریخ دو ساله نخستین پس از مرگ پیامبر را نوشتند. حکیم همام فرزند عبدالرزاق گیلانی (-۱۰۰۴ق/۱۵۹۶م) و حاجی ابراهیم سرهندی (-۹۹۴ق/۱۵۸۶م) و خواجه میرزا نظام الدین احمد نگارنده «طبقات اکبر شاهی» و عبدالقادر بدوانی و جز آنان تاریخ ۳ تا ۳۵ پس از مرگ پیامبر را نگاشتند. قاضی زاده احمد تتوی (-۹۹۶ق) از سال ۳۶ تا غازان خان را در دو جلد به‌تنهایی نگاشت و از غازان خان تا سال ۹۹۷ق را آصف خان میرزا قوام الدین جعفر بیگ قزوینی (-۱۰۲۱ق/۱۶۱۲م) نگاشت. (احمد منزوی)
ثبت نسخه‌ها به نام احمد تتوی از باب کثرت نقش او و نسبت به دیگران است.
آغاز: ۱. بسمله. تمامترین نعمتهای یزدانی و بهترین عنایتهای سبحانی مر بندگانرا نهادن زمام اختیار ایشان را در قبضه اقتدار پادشاهی عادل عاقل با انصاف است ... حکم کرده شد که رؤس مسائل عقلی مذاهب و ملل مختلفه را ارباب لغات بزبان یکدیگر ترجمه کنند و گلستان مسائل نقلی را ... از خار دست نشان متعصبان پاک سازند ... بعد از جمع ما یحتاج فن تاریخ از کتب معتبره ... بفضیلت دستگاه مرحوم حکیم احمد حکم شده که

تاریخی از ابتداء رحلت ... مشتمل بر تحقیق احوال جمیع اطراف و اکناف عالم لغایت حال در قلم آورده بموجب فرمان در عرض سه سال تاریخی مبسوط لغایت احوال غازان خان نوشته بود و بحسب تقدیر حکیم مذکور بر دست یکی از امر ازادگان ایل و الوس در شب پانزدهم صفر ۹۹۶ هجری زخم خورده قاتل خود را شناخت کشنده خود را کشته دید جان فدای عدالت عادل حقیقی کرده درگذشت و بنده درگاه از خاک برداشته این درگاه باین خدمت مأمور شد و توفیق اتمام از ملك علام میکنند انشاالله اثراجابت بزودی ظاهر شود.

۲. بسمله، آغاز کتاب در بیان اموریکه واقع شد در سال اول رحلت خاتم النبین (ص) نقل است که چون حضرت خاتم النبین رحلت فرمودند اهل بیت آغاز گریه و زاری کردند و مردمی که درمسجد بودند چون او از اهل بیت شنیدند اضطراب و افغان در میان ایشان افتاد و سراسیمه و حیران شدند و گویا اجسادی بودند بی ارواح و عقول ایشان بر طرف شده بود و بعضی از سخن گفتن باز ماندند مثل عثمان عفان و بعضی بفساد گرفتار شدند

انجام: وقایع سال نهصد و هشتاد و چهارم از هجرت پیغمبر صلی الله علیه و اله موافق سال بیست و دوم الهی آنچه در ایران در این سال سانح شده اینست که در اوائل صفر این سال شاه طهماسب پهلو بر بستر ناتوانی نهاد و در ایام بی حضوری هم چنان به سرانجام امور ملك و مال مشغول مینمود و چون بواسطه مرور شهور و سنین در عیار زر رایج ایران نقصان پیدا شده بود در این ایام اکثر اکابر و اعیان ممالك ایران را به مجلس حاضر میساخت و در باب زرهای تا تمام عیار و شکستن بنوعی که به تجار و ... نقصانی عاید نشود مشورت میکرد ... سید عبدالله خان بخان جهان فرستادند که سبب خوشحالی و تحرك او بر جنگ گردد و در وقت رخصت سید عبدالله خان بر زبان الهام بیان گذشت که خبر فتح ولایت بنگاله باینجا خواهی آورد و همچنان شد و بعد از رفتن سید عبدالله خان دیگر باره خبر رسید که چون مظفر خان عازم بنگاله شد ... نوازش بسیار یافت و فرحت خان و فرهنگ خان پسرش و قراطاق خان که جا گیر داران حدود بودند با کجر جنگ بی صرفه کرده کشته شدند و در آن صوبه فتنه بلند شد ...

[تاریخ نظم و نثر در ایران و در زبان فارسی تا پایان قرن دهم هجری از سعید نفیسی، ص ۳۵۶-۳۵۷؛ الذریعة ۲۸۸/۱؛ دنا ۶۷۵/۲ (۳۳ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۴۱۰۰/۶ -۴۱۰۲ (۳۷ نسخه)؛ مشترك پاکستان ۱۱۵/۱۰ (۲ نسخه دیگر)؛ فهرستواره منزوی ۵۷۱/۱ «تاریخ الفی»]

شرح و حواشی:

۱- احسن القصص؛ تتوی، احمد بن نصرالله (-۹۹۶)

۲- احسن القصص و دافع الغصص = حشمت شاهی؛ شریف حائری، احمد بن ابوالفتح (-۱۳)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۶-فیروز

جلد اول است، از حوادث روز دهم جنگ صفین تا سال ۵۸۸ از رحلت پیغمبر (ص)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی نازك، جلد: تیماج زرد، ۱۲۹۴ص، ۳۰ سطر، قطع: رحلی، اندازه: ۲۳×۳۶سم [ف: ۲۱-۲۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۴۵

آغاز: بسمله. وقایع سال ششصد و یکم از رحلت حضرت خیر البشر صلوات الله علیه و آله در اوایل این سال چنگیز خان ساجوقه بهادرا بایکتومان لشکر مفعول؛ **انجام:** از پشت اسب برداشته پیش زین خرد بنشانید

از وقایع سال ششصد و یکم از رحلت پیامبر (ص) تا وقایع سال ششصد و نود و نهم از رحلت پیامبر؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، کمندکشی شده، دارای سرلوح مذهب، رکابه‌دار؛ جلد: مقوا با رویه مشمع مشکی عطف تیماج مشکی، ۲۶۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۲×۳۳سم [مختصر ف: ۳۰-۱۳۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۵۴

آغاز: برابر۱

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ در چهار جلد: ۱) ۵۳۹گ، از ۵۷۳ تا ۹۸۴، آغاز افتاده، ۲) ۲۷۷گ، از ۲۸۸ تا ۵۵۰، ۳) ۴۵۰ گ، از ۱ تا ۲۸۷، ۴) ۵۳۵، از ۱ تا ۵۷۱؛ جلد ۱ و ۲ گالینگور مشکی زرکوب، جلد ۳ و ۴ تیماج سرخ ضربی ترنجی، قطع: رحلی [ف: ۱۶-۱۰۷]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۵۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۷

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ رکابه‌دار، با این یادداشت‌ها: یادداشت معرفی مؤلفان کتاب بدین صورت: «یا هو، مولانا احمد قاضی زاده تتوی تاریخ الفی را که ابتدای او رحلت حضرت رسول است تا سنه ۶۸۴ نوشت و به دست یکی از امرازادگان مقتول گردید و بعد از قتل او اکبر شاه هندی اتمام این تاریخ را در عهده اهتمام آصف خان هندی که از ملازمان شاه مذکور بود گذاشت و او تا سنه ۹۸۷ نوشت»، یادداشتی از عزالدوله عبدالصمد خان در ۴ شعبان ۱۳۴۵ق که نوشته: «بسیار خوب تاریخی است»، یادداشت دیگری از او در شعبان ۱۳۰۷ق در طهران؛ مهر: «طرازنده بارگاه قضا» (مستطیل بزرگ)، مهر برج شاهی محمدرضا که در سال ۱۲۴۶ ضبط کتابخانه مبارکه گردید؛ خریداری از احتشام نصیری؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج، ۴۸۶گ، ۵۰ سطر (۱۸/۵×۳۴)، اندازه: ۲۵×۴۲/۳سم [ف: ۲۹/۱-۴۹۳]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۰۲

آغاز: نسخه‌ایست از کلمات اکابر دین و بعضی از ملوك و سلاطین که از تواریخ الفیه اکبری نوشته شده. بسمله در سنه سی و نه از رحلت جناب رسول ... که حضرت امام حسن ... بدرجه

رفیعه شهادت رسیدند و وجه شهادت آن جناب را چنین تصریح نموده اند؛ **انجام:** صد و سی نهم از رحلت سید بشر در این سال عباس بن محمد ... بعد از فوت ابوعمر عیسی آن بخشی را.
حوادث سال‌های ۳۹ و ۱۳۵ است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ گرد و عطف قهوه‌ای، ۴۲۵گ، ۱۷ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۴-۳۶۴۷]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۲۰

جلد سوم، از سال ۷۰۱ تا ۹۹۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۷۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۲۱-۱۸۶]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۲۱

جلد دوم، سال‌های ۴۰۱ تا ۷۰۰؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۴۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۲۱-۱۸۷]

۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵/۱

از رحلت تا ۵۵ هجری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح با گل و بوته زرین؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج کبود ضربی مقوایی، ۵۴۳گ، ۳۰ سطر (۱۴/۵×۲۵/۵)، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۲۰]

۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵/۲

سال ۵۵۲ تا ۹۸۴ق؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج کبود ضربی، ۵۲۷گ، ۳۰ سطر (۱۴/۵×۲۵/۵)، اندازه: ۲۱×۳۵/۵سم [ف: ۲۰]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۷۵

جلد اول تا سال ۵۰۰ هجری؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد حسن بروجنی، تا: قرن ۱۳، برای سلطان حسن میرزا؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۳۴گ، ۳۸ سطر، اندازه: ۲۲/۳×۳۶سم [ف: ۲-۷۵]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۷۶

جلد دوم از سال ۵۰۱ تا سلطنت شاه اسمعیل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: کاغذ فستقی، جلد: میشن سیاه ضربی، ۷۰۱گ، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰/۵سم [ف: ۲-۷۵]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۱

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** پایان سال ۳۹۸ در تاریخ ابن کثیر آورده که بعد از فوت حاجب سعید جماعتی. بر سر قبر او رفته ... و چون شب بمنزل آمدند عجوزه که نوحه خوان بود در خواب دید که شخصی ... از قبر حاجب سعید بیرون آمده ... و گرز بآن پیره زن حواله کرد. زن ... از خواب بیدار شد و دیگر از نوحه گری توبه کرد. (و در سال سیصد و نود و نهم) از رحلت
فقط یک سوم کتاب را دربر دارد یعنی از سال یکم مرگ پیغمبر تا سال سیصد و نود و نیم، دیباچه را ندارد، از سال یکم آغاز شده، پایان نیز ندارد و سیزده سطر از سال ۳۹۹ را نوشته و باقیمانده را که در صفحه پسین بوده در این جلد جا نداده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: گویا ۱۲۳۸ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: سفید آهار مهره فرنگی، جلد: روغنی زرد و سرخ، ۴۱۳گ، ۳۱ سطر (۱۴×۲۵)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۲-۵۲۰]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۰-عکسی و ۴۱۳-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۵۲]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۷۹

آغاز: بسمله جلد ثانی از کتاب تاریخ الفی در ذکر وقایع سال پانصد و یکم از رحلت خیرالبشر علیه؛ **انجام:** داود افغان را جمیعه تما با خود جمع کرده تا ده
خط: نسخ، کا: احمد، تا: ۱۲۳۸ق، جا: کرمانشاهان؛ افتادگی: انجام [الفبائی: ۶۴]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۷۸

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** بعضی از امرا خود مقرر نمود تمام شد ... ثانی عشر شعبان المعظم من شهور سنه ۱۲۳۸
خط: نسخ، کا: احمد، تا: ۱۲۳۸ق، جا: کرمانشاهان [الفبائی: ۶۴]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۲

آغاز: برابر۲
جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ ۶۰۹گ، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۲-۱۲۵]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴۰

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** آن کوهستانرا بجاگیر بعضی امراء خود داد و السلام من فضله العمیم و لطفه الجسیم
جلد اول؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: احمد بن ابوالفتح شریف حائری اصفهانی، تا: ۱۲۴۵ق، جا: کرمان؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم‌ترنج، ۳۴ سطر (۱۰×۲۳)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۴-۲۰۱]

۱۷. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۰۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** شاه قصد فارس کند از بغداد به اصفهان آمد و از وقایع ایشان انکه یحیی بن عثم بن مغربی
جلد اول؛ خط: نسخ، کا: احمد بن ابوالفتح اصفهانی، تا: ۱۲۴۶ق، جا: کرمانشاه؛ ۱۲۵۲ص، ۲۸ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۴۲]

اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۱۳۷۹

همان نسخه بالا [نشریه: ۵-۳۱۶]

۱۸. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۰۵

آغاز: بسمله، وقایع سال پانصد و یکم از رحلت سید بشر علیه و آله التحیة من الملک الاکبر؛ **انجام:** برابر
جلد دوم، خط: نسخ، کا: احمد بن ابوالفتح اصفهانی، تا: جمادی الثانی ۱۲۴۶ق، جا: کرمانشاه؛ ۱۴۰۶ص، ۳۴ سطر (۱۰×۲۳)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [عمومی اصفهان (فرهنگ سابق): ف: ۱-۱۹]

اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۱۲۸۰

همان نسخه بالا [نشریه: ۵-۳۱۶]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۲۹

آغاز: بسمله. ذکر وقایع سال پانصد و یکم از رحلت سید بشر علیه و آله التحیة من الملك الاکبر. در اوایل اینسال سلطان سنجر لشکرهای خراسان را جمع آورده بخاطر بهرام شاه بن مسعود شاه غزنوی متوجه غزنه شد؛ **انجام:** برابر

جلد۲، از سال ۵۰۱ رحلت یعنی از عزم سلطان سنجر برای حمله به غزنین و جنگ با ارسلانشاه را تا سال ۹۸۲ هجری مطابق با ۹۷۲ رحلت مقارن با پنجاه و چهارمین سال سلطنت شاه طهماسب صفوی (۹۳۰-۹۸۴)؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ قبل از آغاز کتاب آمده است: «در روز سه‌شنبه پانزدهم شهر جمادی الاول یکهزار و دویست و نود و چهار هجری مطابق سال خیریت مآل اودئیل سرکار مستطاب اشرف والا شاهزاده بهمن میرزا این جلد دوم کتاب تاریخ الفی را بنواب غلام شاه میرزا بخشیدند که ملك مخصوص او باشد و علی الدوام مطالعه و مذاکره نماید والسلام ۱۲۹۴». در پایان آمده است: «حسب الحکم نواب اشرف ارفع والا صاحب اختیار کل ممالك آذربایجان بهمن میرزا حرسه الله که ولیعهد مغفور نایب السلطنه العلیه عباس میرزا ابن سلطان فتحعلیشاه قاجار طاب الله ثراه را بهمین فرزند و پادشاه جمجاه انجم سپاه محمد شاه غازی خلد الله ملکه را کهین برادر است بتاریخ سنه هزار و دویست و شصت و یك هجری که در دارالسلطنه تبریز تشریف داشتند استنساخ جلد ثانی این نسخه شریفه که موسوم بتاریخ الفی است انجام پذیرفت و بتصحیح جمعی از فضلاء بقدر وسع بصحت پیوسته داخل کتابخانه مبارکه گردید والسلام»، دارای کمند، مجدول؛ واقف: محمد بریمانی، خرداد ۱۳۵۱؛ کاغذ: نباتی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۴۹۶گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۹-۱۶]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۵۰

جلد اول، از آغاز مرگ پیامبر تا سرگذشت طغتکین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۵۱۱گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۳-۲۹۳]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۳

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** (سال ۷۸۴) چنانکه دو روز دکان و بازارها بسته ماند و روز سیم سلطان فرمود تا منادی کردند که مردم بحال خود باشند (بتاریخ شهر محرم الحرام پیچی ئیل سنه ۱۳۱۴ بجهت تقدیم کتابخانه بندگان جناب مستطاب اجل اکرم افخم آقای (پاك کردند) مد ظله العالی بید اقل بندگان میرزا حیدر علی بن مرحوم آقا میرزا زین العابدین علی آبادی طاب ثراه تحریر شد.

از آغاز تا رویدادهای ۷۲۲ (سلطان ابوسعید)؛ خط: نستعلیق خوش، کا: میرزا حیدر علی بن آقا میرزا زین العابدین علی آبادی، تا: ۱۳۱۴ق، برای تقدیم به کتابخانه جناب مستطاب اجل اکرم (پاك کرده اند). با سرلوح و جدولبندی چند راه؛ مجدول، یك سرلوح آراسته و رنگارنگ؛ کاغذ: ترمه آهار مهره، جلد: مقوای مشکی ته میشن، ۲۷۰گ، ۱۵ سطر (۱۴/۵×۲۲)، اندازه: ۲۲×۳۰سم [ف: ۶-۲۴۴۶]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۵۲]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۸۹

آغاز: بسمله، جلد ثانی از تاریخ الفی وقایع سنه ۴۰۱ از رحلت حضرت خیرالبشر (ص). که در اوایل این سال سلطان سنجر بن سلطان ملك شاه سلجوقی؛ **انجام:** چون خزانه را تسلیم چنگیزخان کرد از نزد وی مرخص شد و بملازمت التاخان رفت. جهة تقدیم کتاب خانه مبارکه حضرت مستطاب اجل اکرم افخم آقای سعد الملك روحنا فداه بید اقل العباد بهاءالدین علی آبادی اتمام پذیرفت فی شهر صفرالمظفر سنه ۱۳۱۳.

جلد دوم، شامل وقایع تاریخی سال‌های ۵۰۱ تا ۶۰۱ق؛ خط: نستعلیق خوب، کا: بهاءالدین علی آبادی، تا: ۱۳۳۱ق؛ این نسخه را برای کتابخانه سعدالملك نوشته، یك سرلوح مذهب، با نقاشی با آب طلا و لاجورد، مجدول؛ کاغذ: شکری رنگ فرنگی نازك، جلد: گالینگور مشکی عطف تیماج، ۴۱۲ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۲×۲۹/۵سم [ف: ۱۰-۱۵۵۸]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۳

جلد دوم، در اخبار و سوانح دوره سلاطین مغول تا ایام سلطنت شاه طهماسب صفوی، از سال ۶۸۷ تا سال ۹۳۶ رحلت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۴۷۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲/۵سم [ف: ۲-۱۲۵]

۲۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۹۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** سال چهار صد و نود و نهم از رحلت سید بشر علیه واله التحیه من الملك الاکبر از جمله وقایع اینسال آنکه چون سلطان محمد از یاغی شدن ایلغاری و اتابك طغتکین و اتفاق ایشان با فرنگ خبر یافت صاحب همدان امیر بر سق بن برسق راه سپهسالار لشگر گردانیده بجنگ ایلغاری و اتابك طغتکین فرستاد ... و از جمله وقایع اینسال آنکه فرنگیان شهر دفینه که از شهرهای ولایت شام بود از دست عمال و نواب اتابك طغتکین گرفته بواسطه ...

از سال اول رحلت تا سال نهصد و هشتاد و سه بعد از رحلت است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ از کتب مرحومه مهد علیاست و به سال ۱۳۲۲ق از عرض کتابخانه مبارکه گذشته، مجدول، مذهب، یك سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: ترمه اصفهانی آهار مهره، جلد: مقوای روغنی بوم طلائی منقش به گل و بوته الوان با تزیینات، ۶۸۷ص، ۴۱ سطر، اندازه: ۲۹/۵×۴۲/۵سم [ف: ۵-۲۵]

۲۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۹۵

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مذهب، یك سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: ترمه اصفهانی آهار مهره، جلد: مقوای وکش چرم پشت گلی رنگ، ۱۴۹۷ص، ۴۱ سطر، اندازه: ۲۸/۷×۴۲/۵سم [ف: ۵-۲۸]

۲۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۹۶

آغاز: وقایع سال چهارصد و نود و نهم از رحلت سید البشر (ص) من ملك الاکبر از جمله وقایع این سال آنکه چون سلطان محمد از یاغی شدن ایلغاری و اتابک طغتکین و اتفاق ایشان با فرنگ خبر یافت؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مذهب، یک سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: ترمه اصفهانی آهار مهره، جلد: مقوای روغنی بوم طلائی منقش به گل و بوته الوان با تزیینات، ۷۸۷ص، ۴۲ سطر، اندازه: ۳۰×۴۲سم [ف: ۵-۳۰]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۲۹

آغاز: و گفت از رسول خدا ... شنیده که فرمود والی این امر قریش اند سعد گفت آری زید بن ثابت انصاری برخاست (سال یکم)؛ **انجام:** پس امام حسین علیه السلام فرمود سبحان الله بنده مؤمن پیش حضرت حق ... عزیزتر است از آنکه روح او را در حوصله مرغ سبز کند ای یونس هر گاه قبض روح مؤمن شد خدای تعالی او را در قالبی
از سال وفات، سال ۱۱ هجری تا ۴۹ هجری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی کلفت، جلد: تیماج سرخ ضربی، ۳۷۰گ، ۱۱ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۹/۵×۲۵سم [ف: ۶-۲۴۴۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۵۲]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۰

آغاز: در قالبی مثل این قالب در می‌آورد پس میخورند و مینوشند (دنباله شماره پیش، درباره سال ۲۶)؛ **انجام:** ذکر وقایع سال چهل و یکم از رحلت ... و وظیفه آنکه بقول جمعی سفها که طالب فتنه اند عمل ننمایند و السلام امام حسین علیه السلام در جواب نوشت.
جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۴۴گ، ۱۱ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۹/۵×۲۵سم [ف: ۶-۲۴۴۵]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲-عکسی و ۳۸۲-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۵۲]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۱

آغاز: و خصومت افتد تا او فارغ البال باشد مروان گفت والله یا سعید که تو بهتری از من پس مروان از سعید عذر خواسته بازگشت (سال ۴۳)؛ **انجام:** و علی بن عیسی را که قبل از این بمدتی مدید از ایالت دیار خراسان عزل شده باز بامارت آن دیار نصب فرمود و از آنجا باز بجانب بغداد مراجعت نمود و چون (سرگذشت رشید)
درون جلد دارد که آغاز این جلد دنباله سرگذشت معاویه است و صحاف جابجا کرده و باید به جلد رحلت تا ۳۹ پیوست شود و سپس تا سال ۷۷ را ندارد و از ۷۸ دارد تا پایان خلافت هرون؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۲۰گ، ۱۱ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۹/۵×۲۵سم [ف: ۶-۲۴۴۵]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۲

آغاز: و برای او استمالت نامه فرستد و او را بموقف خلافت طلب دارد باین عنوان که باو نویسد که ای برادر بوجود توجهت تمشیت مهات خلافت و انتظام امور مملکت ... احتیاج تمام است (داستان امین و مأمون)؛ **انجام:** ذکر سلطنت منصور بن نوح بن نصر بن احمد سامانی ... . و البتکین در غزنین مستقل گشت و در محرم اینسال (سال ۳۴۰ مرگ پیامبر).
از دنباله سرگذشت معاویه آغاز می‌شود تا پایان کار هارون الرشید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۶۴گ، ۱۱ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۹/۵×۲۴سم [ف: ۶-۲۴۴۵]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳-عکسی و ۴-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۵۲]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۴

آغاز: وقایع سنه هشتصد از رحلت خیر البشر ... صاحبقران گیتی ستان در دوازدهم محرم از آب سند عبور نمود؛ **انجام:** از رحلت حضرت خیر البشر ... میرزا سلطان ابوسعید پادشاه ایران امیر احمد برلاس را بفارس در گزین و امیر فرمان شیخ را بیزد و امیر حاجی یساولرا بابرقوه و اسکندر رکابدار را بقم تعیین نمود ... و پسران امیر علی شکر با او نیز بیوفائی کرده در همدان او را بقتل آوردند را میرزاده حسین علی (بجهت تقدیم کتابخانه حضرت مستطاب اجل اکرم افخم آقای ... (پاک شده) روحی فداه بیداقل چاکران عباس بن ابوالحسن منشی باشی علی آبادی سمت تحریر یافت فی شهر شعبان سنه ۱۳۱۳)
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با سرلوح آراسته؛ کاغذ: فرنگی کلفت، جلد: تیماج سرخ ضربی گرد آن مشکی و مقوائی، ۲۳۲گ، ۱۵ سطر (۱۴/۵×۲۲)، اندازه: ۲۲×۳۰سم [ف: ۶-۲۴۴۶]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۵۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۳۰-ف

نسخه اصل:نسخه‌های بالا(دانشگاه ۱۲۲۹-۱۲۳۴) [فیلمها ف: ۳-۴۶]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۱۴-عکسی

نسخه اصل: نسخه‌های بالا [عکسی ف: ۲-۵۲]

● تاریخ الکساندر اول امپراطور روس / تاریخ پادشاهان / فارسی

tārīx-e aleksānder-e avval emperātūr-e rūs

مترجم: ماردروس ق۱۹ میلادی
ترجمه: ۸ ذیقعده ۱۲۸۳ ق

در زمان ناصرالدین شاه قاجار یک دوره تاریخ روسیه به فارسی ترجمه شد که جلد چهارم آن این کتاب است. در این کتاب به طور مفصل شرح حال الکساندر اول امپراطور معروف روسیه از زمان خردسالی تا آخرین روزهای زندگی او آمده است. ترجمه آن سلیس و خالی از اغلاق می‌باشد ولی متن فارسی آن از اغلاط املایی بر کنار نیست.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۷۴

آغاز: تاریخ جدید. باب پنجم، شرح حال الکساندر اول. ذکر خدمات الکسندر اول، نمره ۹۶ در روز دوازدهم ماه مارت فی سنه ۱۸۰۱ هنگامی که الکسندر به تخت روسیه برقرار گردید؛ **انجام:** که تدبیر عظیم پطر کبیر و مساعی کاطارینای دویم و الکسندر بحد تکمیل رسد

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: جمعه ۸ ذیقعده ۱۲۸۳ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی لب‌طلایی، جلد: تیماج سیاه با گل و بته زر، ۲۲۴گ، ۱۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱-۴۵۸]

● **تاریخ امامان و شاهان و فیلسوفان** / تاریخ / عربی

tārīx-e emāmān va šāhān va fīlsūfān

در دو «باب»: ۱. دوازده امام، ۲. پادشاهان و فیلسوفان. پادشاهان هند را از تاریخ أکبری نقل کرده است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۲۵

آغاز: بسمله. بر دقیقه شناسان دفاتر معرفت کردگار ... پوشیده نماناد که در اول این کتاب سمت گزارش یافته که دنیا مقر طوایف؛ **انجام:** محمد خان رابع بن ابراهیم خان به تاریخ سنه ۱۰۵۸ به سلطنت رسیده و مدت سلطنت و ارتحال او و سلاطین بعد چون معلوم نتوانست نمود، لذا به همین اکتفا نمود. در سلخ ذیقعده ۱۱۲۲ به اتمام رسید. و موقع است که ... یاد بنمائید.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱ ربیع الثانی ۱۲۲۸ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج حنایی ضربی یک‌لا، ۱۵۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۳-۲۹۴]

● **تاریخ امام حسن مجتبی (ع)** / تاریخ معصومین / فارسی

tārīx-e emām hasan-e mojtabā

رساله مختصری در شرح زندگانی امام ابو محمد حسن بن علی (ع) شامل صلح آن حضرت تا شهادت است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱۷/۱۰

آغاز: شافیه بیان حسب و نسب و جلالت خود فرمود و در ضمن آن مفاخرتها گفت؛ **انجام:** بر پشت جنازه آنحضرت پای برهنه می‌آمدند و میکریستند و روایت کرده است.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، آهار مهره، جلد: مقوایی سفید، ۲۸گ (۴۹-۷۶)، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۹-۳۶۲]

● **تاریخ امام حسین (ع)** / تاریخ معصومین / عربی

tārīx-e emām hoseyn

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۲۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حوزه علمیه ولی عصر کرمان [رایانه]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۱۷-۱۶/۲۲۷

آغاز: برو بریز زمرگم به فرق خاک سیاه×× اجل رسید ان لا اله الا الله / همان امین خداوند مهربان است این ×× یقین بدان ملک الموت قبض جان است این؛ **انجام:** پرسید یکی زمن که تصدیق تو چیست ×× این هست علی و آن عمر حق با کیست / گفتم به جواب من یقین دانم و بس×× این شیر خداست عمر ندانم ... . کیست

به نقل از عین البکاء بروجردی و محرق القلوب نراقی و دیگران به نظم و نثر؛ خط: نسخ، کا: براتعلی بن نوروز علی، تا: پنج‌شنبه ۲۷ جمادی الثانی ۱۲۵۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۲۲سم [ف: ۲-۶۹۱]

۳. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۲۵۳

آغاز: حضرت فاطمه فرمود تا حسین و حسن علیهما السلام را بخواند و گفت ای جانان مادر؛ **انجام:** مرا هست جانی که کردم فدا ×× در این ره برای رضای خدا

متفرقاتی است در تاریخ امام حسین (ع) و وقایع کربلا و دارای اشعار بسیار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱۶۹]

۴. ؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۲۹-۱۵/۶۹

آغاز: حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وآله فرمود که حق تعالی را ملکی هست که دردائیل می‌گویند و او ... ده هزار بال داشت واز میان هر بالی تا بال دیگر؛ **انجام:** فصل دربیان آنچه از غرائب معجزات بعد ا زشهادت آن حضرت به ظهور آمد ... حضرت صادق علیه السلام عرض کردم که من حاضر می‌شدم در

مانند جلاء العیون علامه مجلسی ولی غیر از آن، مؤلف این رساله را در چند «فصل» قرار داده که در نسخه ها تا فصل شانزدهم موجود است. مؤلف در این رساله وقایع کربلا و عاشورا را به تفصیل بیان نموده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج مجدول، ۱۱۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۸۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۵۹/۶

آغاز: حمد و ثناء مخصوص شاهنشاهی است که در دار دنیا و دوستانش مقهور؛ **انجام:** غبار سرخی پیدا شد ... عذاب الهی بر زمین نازل می‌شود آه واویلا

مؤلف برای منبرهای خود تهیه نموده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ (۴۵ر-۶۳ر) [ف: ۳۷-۲۹۴]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۷۵

آغاز: هیچ قربتی در سفر و همنشینی در حضر برابر ذکر و شکر او نیست دوم اذا وقعت فی بلیة فاستعن بالله اگر ببلایی درمانی و عافیت از تو کناره گیرد؛ **انجام:** در کنز الغرایب آورده که مهتر و

بهتر و بزرگتر همه یاران دوزخ مایست او را شدید گویند ... محاربان کوفه و شام که در آن معرکه حاضر بوده اند.

مقتلی است در شرح حال و وقایع اهل بیت (ع) خصوصاً وقایع جان‌گداز کربلا. مؤلف کتابش را در چند باب ترتیب داده و در آغاز آن، از ابتلائات پیامبران قبل از اسلام شمه‌ای بیان نموده و بعد از آن اندکی از مصایب حضرت پیامبر (ص) و حضرت فاطمه زهرا (ع) ذکر نموده و پس از آن وقایع کربلا را مفصل به صورت مقتل، بدون ذکر مأخذ بیان نموده است. مؤلف در اثنای کتاب مکرر اشعاری به فارسی از شاعران ذکر می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۹×۲۳سم [ف: ۳۸-۵۰۵]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۷۹

واقعات و حالات شهادت امام حسن؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۹/۹×۳۳سم [رایانه]

● تاریخ امام رضا (ع) / تاریخ معصومین / فارسی

tārīx-e emām rezā

مؤلف می‌گوید: محمد حسین خان اظهار نمود که همیشه در سویدای خاطر برادرم مرحوم علی رضا خان بود که به سعی وی کتابی به لغت فارسی در ذکر احوال و معجزات و مدت عمر و کیفیت شهادت و محل دفن امام رضا (ع) به نحوی که در اخبار و آثار معتبره وارد شده، تألیف شود تا آنکه آن مرحوم داعی حق را لبیک گفت و خان از من خواست تا کتاب مذکور را بنگارم و من این کتاب را در ۱۵ «فصل» نگاشتم. غالباً از قدما چون ابن شهر آشوب، مفید، اربلی، راوندی ... و کتب آنان نقل می‌کند و در موارد اندکی با عنوان «مؤلف گوید» توضیحی مختصر می آورد. عنوان «فصل»ها چنین است: ۱. احوال والده آن حضرت وکیفیت ولادت و اسم و لقب و کنیت و نقش خاتم آن جناب؛ ۲. نصوصی که بر امامت آن حضرت به خصوص واردشده است؛ ۳. معجزات و غرایب حالاتی که ازآن سرور اهل سعادت مشاهده شده است در دو بیان؛ ۴. محاسن اوصاف و مکارم اخلاق و جوامع سنن و آداب و خصال آن برگزیده خداوند متعال؛ ۵. مجملی از احوال آن حضرت از وقت ولادت تا زمان شهادت و مدت عمر؛ ۶. احوال آن حضرت در زمان هارون؛ ۷. معجزات و احوالی که در حال رفتن آن حضرت به جانب خراسان اتفاق افتاد؛ ۸. ورود آن حضرت به مرو و ملاقات با مأمون و تکلیف نمودن مأمون آن جناب را به قبول ولایت عهد؛ ۹. آنچه در میان آن حضرت و مأمون بعد از ولایت عهد واقع شد؛ ۱۰. احتجاجاتی که مأمون خود برای تقرب به آن حضرت با مخالفان می‌کرد؛ ۱۱. خروج آن حضرت به نماز عید و طلب باران و غیر آن به خواهش مأمون؛ ۱۲. اموری چند که ذکر آن در این مقام مناسب است؛ ۱۳. اخباریکه از رسول خدا (ص) و ائمه طاهرین (ع) در خصوص شهید شدن آن حضرت وارد شده است؛ ۱۴. کیفیت شهادت آن حضرت؛ ۱۵. ذکر ازواج و اولاد و اخوان و اصحاب و اقارب آن جناب؛ خاتمه در ذکر معجزات و کراماتی که در نزد ضریح مقدس به ظهور رسیده است.

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۸۴

آغاز: مخادیم لازم التکریم یعنی ثمره شجره رفعت وعظمت ونورحدیقه مردمی ومکرمت.. محمد حسین خان ... اظهار نمود که همیشه در سویدای ... تألیف این کتاب بهمان نحو که درخاطر غفران مآب مخمر ومصور بوده است نمود و مشتمل است بر پانزده فصل؛ **انجام:** قلنق تاش می‌گفتند واو با جمع دیگر در آنجا بودند و آن کیسه را کسی از من دزدید و من ملتفت نبودم و چون

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز (یک صفحه) و انجام؛ مصحح، خط خوردگی دارد؛ ۱۲۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱-۹۰]

● تاریخ امپراطوران آلمان و پاپهای رم / تاریخ / فارسی

tārīx-e emperātūrān-e ālmān va pāp-hā-ye rom

ولتر، فرانسوا ماری آروئه دو ۱۶۹۴-۱۷۷۸ میلادی

volter, ferānswā mārī āro’e do (1694-1778)

ترجمه‌ای از فرانسوی به فارسی از کتاب ولتر، نویسنده و شاعر معروف فرانسه، است. این ترجمه تا وقایع سال ۱۱۶۴ میلادی رسیده و ناتمام مانده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۴

آغاز: پس از سپاس و ستایش خداوند جهان و جهانیان و درود خاتم پیغمبران

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰۸گ، ۱۰۸ سطر، قطع: رحلی، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۲-۱۲۶]

● تاریخ امپراطور نیکولا و وقایع سی سال سلطنت او / تاریخ / فارسی

tārīx-e emperātūr nīkolā va vaqāye‘-e sī sāl saltanat-e ū

مترجم: ریشارخان ، یوسف ۱۸۶۸-۱۹۳۵ میلادی

تاریخ ترجمه: ۱۲۷۵ق

مترجم: موسیو ریشار خان فرانسوی با تصحیح دوستعلی خان معیر الممالک. این کتاب قسمتی از تاریخ روسیه است، در چند «فصل»: ۱. از تولد گران دوک نیکولا تا مکتوب او به خلیفه مسکو؛ ۲. از تفصیل حالات و امپراطوری الکسندر تا بروز اغتشاش در مسکو؛ ۳. از رسیدن میشل به شهر پطر تا توبه و اطاعت سربازان یاغی؛ ۴. از گرفتن پرنس تروید سکائی تا گرفتن بزرگان اغتشاش در ولایات؛ ۵. از حرمت داشتن اهالی سفارتخانه تا انتقال جنازه امپراطور؛ ۶. از آمدن دوک ولین تان

به شهر پطر تا اخراج بلد شدن مفسدین؛ ۷. از آمدن چند نفر متشخصین به شهر پطر تا تهیه و تدارک جنگ؛ ۸. از اعاده جنگ ایران تا صدور دستخط؛ ۹. از اعلام جنگ به دولت عثمانلو تا فتح لشکر فرانسه در ولایت پلاستر؛ ۱۰. از اعاده جنگ تا ناخوش شدن امپراطور؛ ۱۱. از رفتن سفیر روم به پطر تا وفات یافتن گران دوک قسطنطن؛ ۱۲. از نزول بلا در ولایت ورشو تا بستن عهد نامه پنهانی دولت عثمانلو با دولت روس؛ ۱۳. از اغتشاش جدید در مملکت له تا سفر نیکولا بدول خارجه؛ ۱۴. از پیدا شدن بلای هولناک تا ظلم دولت روس به ملت کاتولیک؛ ۱۵. از امور شرقی تا کم کردن لشکر؛ ۱۶. از جواب و سؤال دولت روس با پاپ تا توجه امپراطور بامپراطریس؛ ۱۷. از اغتشاش ماه فوریه در پاریس تا سال بیست و پنجم جلوس امپراطور؛ ۱۸. از ایام بخت برگشتگی امپراطور نیکولا تا اعلام نامه چهار دولت و نامه کنت نسل و رد جواب دولت انگلیس؛ ۱۹. از دورویی دولت روس تا جنگ در شهر الم؛ ۲۰. از غروب کردن کوکب بخت امپراطور نیکولا تا وفات یافتن امپراطور نیکولا؛ ۲۱. در اوصاف امپراطور نیکولا. در این کتاب بیش از بیست و یک فصل دیده نشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۵

آغاز: پس از فهرست فصل اول: مورخ می‌گوید بتاریخ سیزدهم ماه دسامبر ۱۵۵۳ عیسوی مطابق سنه ۹۶۱؛ **انجام:** مختصر گویم مردان بزرگ نمی میرند تمت (تم) الکتاب بعون الملك الوهاب سنه ۱۲۷۵

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق، جا: تهران؛ محشی، به خط ناصرالدین شاه چنین آمده: «ترجمه تاریخ نیکولای امپراطور روس مرحوم است که داده بودیم موسیو ریشار فرانسوی ملقب به میرزا رضا ترجمه کند به توسط دوستعلی خان معیر الممالك روز چهارشنبه ۱۴ شهر جمادی الثانی (الثانیه) بحضور آوردند یونت ئیل سنه ۱۲۷۵ در طهران»؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز مجدول زر ضربی، ۴۰۱گ، ۱۷ سطر (۱۷/۵×۹/۵)، اندازه: ۱۷×۲۴/۳سم [ف: ۱-۱۳۹]

● **تاریخ امیرالمؤمنین علی (ع)** / تاریخ معصومین / فارسی

tārīx-e amīr-al-mo'menīn 'alī

جمال حسینی، عطاءالله بن فضل الله، -۹۳۰ ؟ قمری

jamāl hoseynī, 'atā'-ol-lāh ebn-e fazl-ol-lāh (-1524)

تاریخ مختصری است در زندگانی امیرمؤمنان علی (ع) با استفاده از کتب تاریخی نظیر فتوح ابن اعثم و مستقصی.

اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۷۱۷/۴

آغاز: فرموده از این خطب جلیل از ایشان هر دو لابد است پس مالك اشتر و حکیم بن جبله به نزد هر دو رفتند و گفتند؛ **انجام:** التقی المنتجب الولی المعرب سلیل عبدالمطلب و سید العجم و العرب صلی الله علیه و سلم کثیراً پس از ... فرود آمد و امر

خط: نسخ، کا: امیر محمد معصوم بن میر ابوالخان حسینی کرمرودی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۷۵گ (۱۲۱ر-۱۹۵پ)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳-۵۳۳]

← تاریخ امیر تیمور گورکان ⟨ سعادت نامه

← تاریخ امیری ⟨ کاخ کیوانی

● **تاریخ الأمیر یشبك الظاهری و رحلة من القاهرة الی آسیا الصغری** / تاریخ / عربی

tārīx-ul amīr yašbak az-zāhirī wa raḥla min-al qāhira ilā āsīyā aṣ-ṣuġrā

مؤمنی، محمد بن بهادر، ق۹ قمری

mo'menī, mohammad ebn-e bahādor (-15c)

[فهرس المخطوطات المصورة (معهد المخطوطات العربیة)، التاریخ 1/76]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۷/۲

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی نصر عباده المؤمنین و أیدهم بکلمة التقوی و جعلهم ... أما بعد فلما کان نهار الاثنین العاشر من شهور شوال سنة خمس و سبعین و ثمان مائة توجه المقر الأشرف الکریم العالی الأمیری الکبیری ... یشبك الظاهری ثم الأشرفی؛ **انجام:** و جمع بعض المتأخرین سیرته فی مجلد کبیر الی آخر أیام ولده شاه رخ الذی طال مدته الی سنة ۸۵۰ اللهم اختم لنا بخیر و للمسلمین آمین و الحمدلله وحده ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰۷ص (۱۰۷-۲۱۳)، ۱۲ سطر [عکسی ف: ۳-۵۲۲]

● **تاریخ امین و مأمون** / تاریخ / فارسی

tārīx-e amīn va ma'mūn

قاجار، عبدالحسین بن مؤید الدوله

qājār, 'abd-ol-hoseyn ebn-e mo'ayyed-od-dowle

اهداء به: به نام میرزا عبدالوهاب خان جلال الملك

تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۳۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، قطع: خشتی [نشریه: ۵-۶۱۹]

● **تاریخ الأنبیاء الأکابر و بیان أولی العزم منهم** / تاریخ پیامبران / عربی

tārīx-ul 'anbīyā'-il akābir wa bayān-u uli-l-'azm-i min-hum

ابن وزیر، عبدالباسط بن خلیل، ۸۴۴-۹۲۰ قمری

ebn-e vazīr, ‘abdolbāset ebn-e xalīl (1441-1515)
رساله مختصری است در تاریخ پیامبران، در مقدمه گوید:«هذه لطیفة مختصرة ظریفة مبارکة شریفة تشتمل علی تاریخ ما بین الانبیاء الأکابر من المدد و السنین و الأعوام و بیان اولی العزم منهم ... جمعتها من کلام العلماء الأعلام و الائمة فی هذا الشأن من آدم الی نبینا محمد علیهما الصلاة و السلام».
دکتر محمد کمال الدین عزالدین این رساله را تحقیق و آماده چاپ کرده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۹/۲
آغاز: بسمله. قال العبد الفقیر الی الله تعالی الحفی عبدالباسط بن خلیل الحنفی عنه عفی أما بعد حمدالله تعالی علی جزیل نواله ... آدم صفی الله (ع)، هو أبوالبشر و یکنی أبو محمد و أبو صالح أیضا؛ **انجام:** الکریم من النقص هذا آخر ما فتح الله تعالی به من الکلام فی هذا المقام و السلام
خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ ؛ ۱۷ص (۲۹–۴۵)، ۹ سطر [عکسی ف: ۳–۵۶۰]

● **تاریخ انبیاء** / تاریخ پیامبران / ترکی
tārīx-e anbīyā’
امیر علیشیر نوائی، علیشیر بن کیچکنه، ۸۴۴–۹۰۶ ؟ قمری
amīr ‘alī-šīr-e navā’ī, ‘alī-šīr ebn-e kīčakne (1441-1501)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۸۸
آغاز: بسمله کنون وقت است کزکلك سخن گوی؛ **انجام:** شیوه خفیه تقدیردن مستبعد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲۳ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [الفبائی:–۹۸]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۱۹۲۳
خط: شکسته نستعلیق، کا: مریم میرهادی، بی تا [الفبائی: ۹۸]
۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۸۲/۱۷
آغاز: بسمله. آدم صلوات الله علیه خلقتی. آدم نینک کنیتی ابوالبشر در؛ **انجام:** نو شیروان عادلین وزیری ایردی آنینک سوزلرلاریدین دور ... چون انبیا علیه السلام سوزی و عباد و حکما تاریخی علی الاجمال مذکور بولدی ایمدی عجم ملوك ذکریکا شروع قیلای ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ابریشمی و ترمه، جلد: چرمی سیاه و باسمه منقش، ۲۵گ، اندازه: ۲۳/۵×۳۴سم [ف: ۳–۱۱۱۱]

● **تاریخ انبیاء** / تاریخ پیامبران / فارسی
tārīx-e anbīyā’
شیرازی، محمد حسین بن فخرالدین، ق۱۴ قمری
šīrāzī, mohammad hoseyn ebn-e faxr-od-dīn (-20c)
گزیده‌ای از تاریخ پیامبران از حضرت آدم تا وقایع سال ۳۵ بعد از هجرت پیامبر اکرم (ص) ظاهراً بر گرفته از ناسخ التواریخ.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵
آغاز: تشخیص مساحت زمین و قسمت ارض ربع مسکون فسحت زمین از کران تا کران صد و نود و شش ملیان میل در میل بود
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ از کتاب‌های عبدالحسین سپنتا؛ جلد: تیماج سبز بدون مقوا.، ۲۴۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۱–۸۲]

● **تاریخ انبیاء** / تاریخ پیامبران / فارسی
tārīx-e anbīyā’

همانندی نامعلوم:
۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۸۶۳
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حوزه علمیه ولی عصر کرمان [رایانه]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۲۱
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از پروین محمودیان [رایانه]
۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴۶۳
تاریخ انبیاء؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ اندازه: ۱۳/۲×۲۱/۴سم [رایانه]
۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۸۱۴
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از قربان بالازاده [رایانه]

● **تاریخ انبیاء** / تاریخ / عربی
tārīx-e anbīyā’

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۸۷۳
آغاز: الحمدالله الذی انبت الخلق نباتا وجعلهم حیاء؛ **انجام:** یدفن الی جنب قبرنبینا محمد برحمتك یا ارحك الراحمیم
احادیث خلف (عنوان شناسه)، تا احوال ذوالقرنین؛ خط: نسخ، کا: عبدالوهاب بن ابراهیم، تا: ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: شکری، جلد: اسقاطی، ۱۴ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [رایانه]

← تاریخ انبیاء و اوصیاء و ملوك ایران ≻ تاریخ انبیاء و سلاطین

● **تاریخ انبیاء و ائمه** / تاریخ معصومین / فارسی
tārīx-e anbīyā’ va a’emme
فسائی، حسن بن حسن، ۱۲۳۷–۱۳۱۶ قمری
fasā’ī, hasan ebn-e hasan (1822-1899)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۹۹۳

آغاز: بوحدانیتک عما یلیق بذاتک مما؛ **انجام:** البته که تو را خواهد کشت اما آنکه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۲۵ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [رایانه]

● تاریخ انبیاء وائمه (ع) / تاریخ معصومین / فارسی

tārīx-e anbīyā' va a'emme

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۱۷۹

آغاز: بسمله، حمد له، بدان ای فرزند صالح که آنکه حضرت عزت جل و جلاله و عظم نواله وقع شانه فرمود؛ **انجام:** امام دوازدهم محمد بن حسن العسکر کنیت او مولانا ابوالقاسم المهدی مولو سامره.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با عطف پارچه، ابعاد متن: ۷/۵×۱۵/۵، اندازه: ۱۳×۲۰/۸سم [رایانه]

← تاریخ انبیاء و پادشاهان ≺ تحفه سلیمانی

● تاریخ انبیاء و سلاطین / تاریخ پیامبران، تاریخ پادشاهان / فارسی

tārīx-e anbīyā' va salātīn

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۲/۲۲

آغاز: حمدله ... اما بعد این کتابیست در ذکر مجملی از احوال پیغمبران که نام ایشان در قرآن و حدیث صریحا آمده است؛ **انجام:** طبقه آق قوینلو بنهایت انجامید

تاریخ عمومی ایران است و تا شاه اسمعیل می‌رسد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا،تا:قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن قرمز، ۱۲۵ص (۴-۱۲۸ هامش)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۲۰/۷سم [ف: ۵-۴۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۴۶

آغاز: که گفت رب لاتذر علی الارض ... طوفان فرستاد و نوح با این هشتاد تن در کشتی نشستند؛ **انجام:** پادشاه مغفور ابوسعید ... در حال حیات ارپاخان را ولی عهد خود گردانند و الله اعلم بالصواب.

زمان سلطان محمد خدابنده و سلطان ابوسعید گورگانی، قسم دوم آن در ملوک فرس و مشاهیر انبیاء است، در چند طبقه تا می‌رسد به طایفه هشتم مغول از قسم چهارم در ذکر سلاطین معاصر بنی عباس؛ خط: نستعلیق، کا: کمترین مریدان حضرت شاه محیی الدین بنده الدین (؟)، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: گالینگور، ۳۸گ، ۱۵ سطر (۶×۱۶)، قطع: بغلی، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۶-۸۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۷۸

آغاز: حضرت ابوالبشر علیه السلام، ابوالبشر لقب شریفش صفی الله است؛ **انجام:** پاکویه از اقلیم پنجم است هوایش بگرمی مایل است.

در این کتاب فاتحه و خاتمه‌ای وجود ندارد و از آخر هم دنباله مطلب ناتمام مانده است، به همین جهت مؤلف شناخته نمی‌شود. تاریخی است مختصر که از احوال آدم ابوالبشر آغاز شده و به وقایع زمان شاه عباس ثانی تا سال ۱۰۶۷ق پایان می‌پذیرد، و در آخر لاحقه‌ای دارد مشتمل بر جغرافیای ربع مسکون در سه صفحه با یک صفحه نقشه اقالیم سبعه که در اصل کروی بوده. مؤلف این کتاب تاریخ صفویه و بالاخص تاریخ شاه عباس ثانی را که خود معاصر وی بوده است به تفصیل بیشتر نوشته و وقایع سنواتی زمان او را از شب جمعه شانزدهم صفر ۱۰۵۲ که در کاشان جلوس کرده است تا ربیع الاول ۱۰۶۷ به قلم آورده، نیمی از ان پاره شده و از میان رفته است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۱۱؛ تملک: مرحوم تقی دانش تهرانی (مستشار اعظم) که در ۱۳۴۷ ق، مالک این نسخه بوده نوشته است که خط شفیعاست. و خطاست چه کاتب این نسخه را نمی‌توان در شمار خوشنویسان آورد تا به شفیعا چه رسد؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۴۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۴/۸×۳۷سم [ف: ۷-۲۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۴۵/۱۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد این کتابی است در ذکر مجملی از احوال پیغمبران که نام ایشان در قرآن و حدیث صریحا آمده است؛ **انجام:** و در سنه عشرین و تسعمائة بار دیگر آمده آنجا به دست لشکر ظفر اثر به قتل رسید و دولت طبقه آق قوینلو به نهایت انجامید.

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، در حاشیه به چلیپا؛ جلد: تیماج تریاکی با ترنج و سرترنج، ۱۳۰ص (حاشیه ۱-۱۳۰)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۰-۱۷۳]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۲۶

آغاز: و همین عین جبر است. جواب گوئیم که جبر نیست بلکه عین اختیار است؛ **انجام:** و اما احوال بعضی از پادشاهان عرب و اهل جاهلیت انشاءالله تعالی در کتاب احوال رسول خدا محمد مصطفی مذکور خواهد شد

تألیف ۱۲۵۸ قمری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۵۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۲۹۵گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵-۱۵۴۱]

۶. اصفهان؛ شهرداری اصفهان؛ شماره نسخه:۳

در ذکر شمه‌ای از اخبار سید المرسلین است و می‌رسد به تاریخ اهل بیت و امویان و عباسیان و سپس ذکر ملوک و سلاطین که در زمان خلفای بنی عباس در ممالک اسلام سلطنت می‌نمودند، عنوان «ذکر شعب» دارد و می‌رسد به عنوان «جلال الدین منکبرنی» و «حکومت آل صفویه در میان اکراد»؛ بی‌کا، بی تا

[نشریه: ۵-۳۰۸]

● **تاریخ انتقادی** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e enteqādī

رساله که ابتدایی ناقص دارد با انتقاد به شیوه حکومتی شاه (ظاهراً تمامی شاهان قاجار تا زمان نویسنده) شروع می‌شود که اکثراً از او با عنوان «ریاست کلیه» یاد می‌کند. عمده انتقادات نویسنده به جز شخص شاه متوجه متولیان امور اقتصادی از جمله مستوفیان است. وی به توصیف جامعه‌ای می‌پردازد که مردمش از تفاوت عمل و شاریط نابسامان اقتصادی که ظلم عمال دولت ناشی می‌شد به جان آمده‌اند. اما از آنجا که شخص شاه یا همان ریاست کلیه واکنشی از خود نشان نمی‌دهد، او را هم شریک می‌دانند. او همچنین به دو گروه به شدت حمله می‌کند که عبارت از عمال ظالم و مستبد دولتی به همراه علمای درباری هستند که هر دو یکسره در خدمت منافع شاه و دربار قدم برمی‌دارند. این رساله یکی از رساله‌های مهم انتقادی عصر قاجار است که می‌تواند از جمله آثاری تلقی شود که باعث پیدایش اندیشه مشروطه‌خواهانه در ایران گردید.

آغاز: که اگر در رفع ظلم و بدعت جدید که ضرر آن به ملت و دولت ایران می‌رسد خلق را ناچار می‌کند که برای اموال و واولاد خود غارتی ها به وصایت انتخاب کنند

انجام: وجود این جانورها اختیار را از ید قدرت پادشاه بیرون برده اطمینان مالی و جانی را از جمیع خلق ایران سلب کرده است.

چاپ: با تصحیح دکتر میترا مهرآبادی، گنجینه بهارستان، تاریخ ۲ (قاجار)، مسلسل ۱۲، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۴ش

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: آبی خط دار، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۲گ، ۹ سطر (۴×۹)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [سنا: ف: ۲-۵۹]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۱۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۷-۱۰۹]

● **تاریخ انتقال شهور اولیای کرام** / تراجم، تاریخ پیامبران / فارسی

tārīx-e enteqāl-e šohūr-e owlīyā-ye kerām

نجیب خان، محمد

najīb xān, mohammad

تصنیف محمد نجیب خان (آغاز نسخه) در ص آمده «کتاب فاتحه از آدم ع تا ختم الانبیاء حضرت رسول (ص س) و همه اولیاء الله و اصفیاء الله و اتقیاء الله و جمیع شهیدان و عارفان و اصلان و عالمان و زاهدان زمان که تصنیف محمد نجیب ... مرحوم ...». در آن کسانی که در روزهای ماه‌های عربی از ۱ ربیع الاول سال ۱ (محمد) تا ۳۰ صفر سال ۳۰ (شیخ احمد کابلی و مسور) درگذشته‌اند بر شمرده شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۴۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ مهر: «میرزا بیک اسیر ولد میرزا اکرم»؛ کاغذ: هندی، ۷۲گ، ۱۵ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۷-۱۴]

● **تاریخ انطاکیه** / تاریخ / عربی

tārīx-e antākīye

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۳۰/۵

خط: نسخ، کا: قاسم عبدالله، بی تا [ف: ۷-۷]

● **تاریخ انقراض صفویه** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e enqerāz-e safavīye

ابراهیم بن علیرضا

ebrāhīm ebn-e ʻalī-rezā

اصل کتاب تألیف یک سیاح مسیحی است که از عصر سلطان سلیمان تا ورود اشرف افغان به اصفهان بیست و شش سال در اصفهان بوده است. کتاب او به استانبول می‌رسد و از زبان انگلیسی به ترکی ترجمه می‌شود و به نام نصرت نامه چاپ می‌شود. بعد در ایران در سال ۱۲۷۴ توسط عبدالرزاق بن نجفعلی از ترکی به فارسی ترجمه می‌شود. در نهایت سید ابراهیم آن ترجمه را بازنویسی می‌کند و به فارسی فصیح برگردانده می‌شود.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۹۸

آغاز: حمد و سپاس بیرون از ادراک و هم و قیاس سزای ذات مقدس خداوندی است؛ **انجام:** عمارت اشرف باره اشرف گویند این باره را شش ماه باتمام رسانیده است

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۳۴ق؛ تملک: سید ریحان الله بن جعفر موسوی در ۱۳۲۳ با مهر «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضوی)؛ مهر: سید محمد باقر بروجردی؛ در آخر نوشته‌ای به‌تاریخ ۱۳۲۱؛ جلد: تیماج گلی، ۱۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [مؤید: ۳-۹۶]

● **تاریخ انقلاب ایران** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e enqelāb-e īrān

تاریخ نیکویی است درباره بیداری ایرانیان و نهضت ملی آنان در سال‌های اخیر و بیان علل و عواملی که این جنبش را به وجود

آورد، با بعضی از اسناد و مدارک مربوط به عصر ناصری و پس از آن. ترجمه‌ای است از کتابی خارجی و در بسیاری از فرازها به مانند مقدمه کتاب «تاریخ بیداری ایرانیان» ناظم الاسلام محمد بن علی کرمانی (۱۳۳۷) می‌باشد، مشتمل بر ده «فصل»: ۱. سید جمال الدین نخستین هواخواه اتحاد اسلام؛ ۲. امتیاز تنباکو و نتایج آن؛ ۳. کشته شدن ناصر الدین شاه؛ ۴. مظفر الدین شاه و اعطای مشروطیت؛ ۵. محمد علی شاه و قانون اساسی؛ ۶. معاهده دولتین روس و انگلیس؛ ۷. به هم خوردن مجلس اول؛ ۸. وقایع تبریز؛ ۹. سقوط تبریز و هیجان ایالات؛ ۱۰. غلبه بیت و خلع محمد علی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۶۰

آغاز: فصل اول سید جمال الدین ... مؤلف گوید در تابستان۱۹۰۲ میلادی زمانی که دارالعلم کمبریج بقدوم هیئت هواخواهان توسعه مدارس

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۴۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲۳-۴۵]

● **تاریخ انقلاب تبریز** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e enqelāb-e tabrīz

ویجویه، محمد باقر

veyjūye, mohammad bāqer

خلاصه‌ای است از تاریخ انقلاب تبریز و مبارزه مشروطه‌طلبان (سردار ملی، سالار ملی) با مستبدین، مربوط به ۱۳۲۵-۱۳۲۶، به گفته نویسنده: در طول این چهارماه جنگ و آشوب، سیصد هزار تومان مخارج دعوا شده و چهار هزار و سیصد و دو توپ شلیك گردیده و تحقیقاً چهار هزار نفر از طرفین کشته شدند و علاوه گرسنگی و گرانی و ... سرانجام قصیه به پیروزی مشروطه طلبان و مردم در ذیحجه ۱۳۲۶ خاتمه یافت، نویسنده که شاهد وقایع و حوادث حساس و پرآشوب بوده با نگارش ساده و روان خود تصویر صحیح و دقیقی از انقلاب مردم ارائه داده است، به‌ویژه حقایقی از شجاعت، اتحاد، میهن پرستی، وحدت و یکپارچگی مسلمین و آیات عظام و دیگر طبقات را در آن ولایت روشن ساخته است.

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۹۹

آغاز: همه روزه خیالشان فاسد و مملکت ایران را بکلی نا امن نمودند؛ **انجام:** الفاظ غیر مرغوب را درجه قبول نخواهند گذاشت و نکته نخواهند گرفت

خط: تحریری، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ از کتاب‌های مرحوم ابراهیم دهگان؛ کاغذ: سفید خط‌دار، جلد: مقوایی با رویه نایلون صورتی، ۱۲۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱-۱۱۰]

● **تاریخ انقلاب مشروطیت ایران** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e enqelāb-e mašrūtīyat-e īrān

محیط مافی، هاشم، ق۱۴ قمری

mohīt-e māfī, hāšem (-20c)

تاریخ مفصلی است با تکیه بر کتاب‌های تاریخی و اسناد و یادداشت‌های تاریخی برخی از افراد در زمامداری سلاطین قاجار و چگونگی سقوط و علل آن و اوضاع سیاسی دوران قاجاریه و بیان عهدنامه‌ها و جنگ‌های واقعه در آن ایام و بررسی اوضاع کلی مملکت ایران و آنچه موجب انقلاب مشروطه شد. این کتاب در چند فصل مفصل تنظیم شده که عناوین آنها در آغاز هر جلد آمده است.

[دنا ۶۷۸/۲؛ فهرستواره منزوی ۹۰۲/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۱۰

جلد اول؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، با افزودگی‌ها در حاشیه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۲۸-۲۱۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۱۱

جلد دوم، از فصل هفتم تا فصل دهم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۲۸-۲۱۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۱۲

جلد سوم، از فصل ۱۱ تا فصل ۱۸؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۲۸-۲۱۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۰۹

جلد چهارم، از سال ۱۲۹۳ تا ۱۳۳۲ق و کودتای ایران؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۲۸-۲۱۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۱۳

جلد پنجم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ در چند برگ آغازین مقدمه مؤلف که باید در جلد اول باشد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۱گ، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۲۸-۲۱۹]

● **تاریخ انکشافات و اختراعات** / صنعت / فارسی

tārīx-e enkešāfāt va exterā‘āt

منوچهر، ق۱۳ قمری

manūčehr (-19c)

اهدا به: ناصر الدین شاه (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق)

در این کتاب به‌تفصیل از اختراعات زمان نویسنده سخن رفته که از جمله آن اختراع بالون به سال ۱۷۸۱م و ساختن ویولون است. علاوه بر اختراعات، این کتاب حاوی انکشافات جغرافیایی متعدد و اطلاعات زیادی در کشاورزی مدرن است و مجموعاً

کتابی است حاوی اطلاعات جالب توجهی درباره مطالب علمی و مفید زمان نگارش آن. در این کتاب اسماء فرانسوی اختراعات مقابل نام کلمه فارسی آنها آمده است.
[دنا ۶۷۸/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۸۰۰/۵]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۵
آغاز: هو اله تعالی شأنه. این کتاب موسوم بتاریخ انکشافات و اختراعات که بفرانسه ... موسوم است ترجمه خانه زاد دولت جاوید آیت قاهره منوچهر است؛ **انجام:** و در قرن هجدهم متداول شد این ساز غالباً در تماشا خانها استعمال میشد. تمت بالخیر و السعادة
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ سرفصل‌ها با لاتین؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز، ۴۸گ، ۱۸ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱-۴۵۰]

● **تاریخ انکشاف اوسترالی و معموریت آنجا** / تاریخ / فارسی
tārīx-e enkešāf-e ostorālī va ma‘mūrīyat-e ānjā
تاریخ تألیف: ۱۳۰۶ق/۱۸۸۹م
ترجمه «کمترین غلام جان نثار، انتوان». نام کتاب و نگارنده و تاریخ در صفحه عنوان به خامه کاتب آمده است. از کارهای روزگار ناصری است. در ۱۶ «فصل»: ۱. بیان وضع و امتداد و وسعت آن کشور و فرق میان این اقلیم با دیگر اقلیمها؛ ۲. بیان انکشاف اول استرالیا؛ ۳. بیان انتظام سیدنی؛ ۴. بیان زمستان اول که در سیدنی ملاحظه شد؛ ۵. بیان تأخیر در رسیدن مدد و آذوقه از اروپا ... ؛ ۱۰. بیان کارکنی و دولتمندی مهاجران ... ؛ ۱۶. بیان حالت اهالی مملکت استرالیا از جمله بومی‌ها و مقصران نفی بلد.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۰
آغاز: هو الله تعالی، انکشاف اوسترالی و معموریت آنجا. فصل اول. در بیان وضع اوسترالی؛ **انجام:** اوسترالی باز هم مدتی مهاجر انگلیس باقی خواهد ماند
خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق؛کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج قرمز مجدول، ۱۵۸گ، ۱۵ سطر (۱۲×۲۴)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۱-۴۲]

● **تاریخ انکشاف چای و مصرف آن در فرنگ** / کشاورزی / فرانسوی
tārīx-e enkešāf-e čāy va masraf ān dar farang

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۳/۱۷
برگی از یک روزنامه؛بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۲۸۳۹) [مختصر ف: ۱۲۴]

● **تاریخ انگلستان (ترجمه)** / تاریخ / فارسی
tārīx-e engelestān (t.)
صحافباشی، اسماعیل بن ابراهیم، ق۱۳ قمری
sahhāfbāšī, esmā‘īl ebn-e ebrāhīm (-19c)
تألیف لئونهارد اسکمیز، ترجمه میرزا اسماعیل پسر ابراهیم صحاف باشی شاگرد دارالفنون، از آغاز تا پادشاهی ملکه ویکتوریا در دوازده «فصل» و یک «خاتمه»: ۱. برتان در ابوابجمعی نورمان؛ ۲. زمان هتپارکی تا زمان ایجاد انگلستان در تحت سلطنت اکبرت؛ ۳. از جلوس اکبرت تا زمان تسخیر نورمان؛ ۴. زمان سلاطین نورمان؛ ۵. زمان سلاطین پلانتا جنست؛ ۶. زمان سلاطین پلانتا جنست؛ ۷. زمان سلاطین لانکاستر؛ ۸ زمان سلسله یورک؛ ۹. زمان سلسله استوارت؛ ۱۰. زمان سلسله استوارت؛ ۱۱. ایضاً زمان سلسله استوارت؛ ۱۲. زمان سلسله هانور؛ این کتاب به زمان ملکه ویکتوریا از انگلیسی به فارسی ترجمه شده است.
[استوری ۴۲۹/۱؛ دنا ۶۷۸/۲]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۲
آغاز: بسمله، طراز عنوان هر دفتر و دیوان حمد یزدان پاکی است جلت قدرته که نه او را آغاز است و نه انجام و آغاز صحیفه هر بیان شکر پادشاهی علت کلمته؛ **انجام:** در عهد سلطنت ویکتوریا گینا موقوف شد فلورین نقره که دو شیلنگی باشد با پول سه پنی رایج گردید و بجای پنی و نیم پنی‌های مسی قدیمی و زین پول مفرق (=مفرغ) قشنگتر و سبکتر رواج یافت.
خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مخمل سبز، ۱۷۴گ، ۱۸ سطر (۱۱×۲۰/۳)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱-۶۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۰۵-ف
همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۲۹]

● **تاریخ انگلیس (ترجمه)** / تاریخ / فارسی
tārīx-e engelīs (t.)
شیخ رضا اخوی حاج محسن خان، ق۱۳ قمری
šeyx rezā axavī-ye hāj mohsen xān (-19c)
تاریخ دولت انگلیس و حوادث ایام آن دولت از زمان تسلط رومی‌ها تا سال ۱۸۱۵م که سال شکست ناپلئون بناپارت می‌باشد. گرچه حوادث موجود در آن به نحو مختصر آمده ولی همین حوادث مختصر از مطالب مهم تاریخ انگلیس است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۰
آغاز: ترجمه: هو اله الملك المنان. حمد بیحد و ثنای بیعد مر خداوندیرا سزاست که از صنع قدرتش جهانی فانی و عالمی باقی و از قلم همت و مشیتش بمجرد صفحه؛ **انجام:** بامیدی چند از

آنجا که بر حسب عنایات و ترقیات هریک از آنها که پیوسته باعمال و ضایعات مرتکب و متحمل بوده و منتهای عنایات را مرعی دارد
خط: نستعلیق، کا: شیخ رضا اخوی حاج حسن خان، تا: قرن ۱۳، جا: محتملاً تهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول، مذهب؛ کاغذ: فرنگی، لب طلایی، جلد: تیماج بنفش، گل و بته زر، ۸۹گ، ۱۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۱-۲۹۳]

● **تاریخ اوده** / تاریخ / فارسی و اردو

tārīx-e ūde

تاریخ منطقه اوده در شمال شبه قاره هندوستان و نوابان آن منطقه است که به دو زبان فارسی و اردو نوشته شده و نام مؤلف آن به دست نیامد.
[دنا ۶۷۸/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۱۶۰/۲؛ دائرة المعارف بزرگ اسلامی ۴۱۷/۱۰-۴۱۸]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۳۴
آغاز: سزاوار حمد و ثنا خالق ارض و سما جل و اعلی صانع بیچون و چرا
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: حنایی، ۱۶۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۶۶]

● **تاریخ اورنگ زیب** / تاریخ هند / فارسی

tārīx-e owrang zīb

نخستین عنوان «متوجه شدن اورنگ زیب سمت دکن جهت تنبه مخالفان درین ضمن هرج و مرج واقع شدن در بنگاله» و بازپسین عنوان «مسلط شد مهابت جنگ بر صوبه بنگاله و بهار ... است.
[دنا ۶۷۸/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۱۶۰/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۱۰
آغاز: حاتم جود مسیح اخلاق داور انجم سپاه اسپهبد آسمان خرگاه هلاک رکاب مشتری طلعت بدر قباب بهرام صولت فلک جاه؛ **انجام:** و خان مذکور را به نیابت آنجا مقرر ساخت و از مهم فارغ البال شده به سیر و شکار پرداخت و در سنه یک هزار و یک صد و شصت و دو هجری به مرض استسقاء رحلت نمود و سراج الدوله به مسند نظامت جانشین او شد به تاریخ بیست و دوم شهر شوال سنه ۱۲۰۰ مطابق سی و دوم ماه ساتون سنه ۱۲۲۹ ... بنگاله تحریر یافت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سبز، جلد: تیماج، ۹۰گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۶-۳]

● **تاریخ الاوصیاء** / اخلاق / فارسی

tārīx-ol awsīyā’

فراهانی، مهدی، ق۱۳ قمری

farāhānī, mahdī (-19c)

نویسنده که از منشیان دربار فتحعلی شاه قاجار است چون به دربار محمد شاه راه می‌یابد این کتاب را به امر محمد شاه قاجار در اخلاق در پنج «صحیفه» نگاشته است: ۱. حکمت، مشتمل بر یک «مقدمه» و چهار «باب»: مقدمه: در مناجات، باب اول: در سیر و عادات پیغمبر اسلام، باب دوم: در ذکر احوال و اعمال صالحه جمعی از صحابه، باب سیم: در ذکر قصص و حکایات جمعی که علو منزلت آنها بواسطه دانش بوده است، باب چهارم: در ذکر احوال وزراء و خاصان درگاه حضرت ظل اللهی؛ ۲. شجاعت؛ ۳. عفت؛ ۴. عدالت؛ ۵. حکایات ظریف و تمثیلات

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۶
آغاز: بسمله، سپاس و ستایش آنرا که بستودن سزاست و بر بخشش و بخشودن توانا؛ **انجام:** بردرش خسروان خراج گذار ×× همه افرنج و روم باج گذار
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳، جا: طهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم ترنج، ۲۳۱گ، ۱۷سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۳/۵سم [ف: ۴-۳۲۷]

← تاریخ الاولاد الحضرة المصطفوی ← تاریخ محمدی

● **تاریخ اولجایتو** / تاریخ / فارسی

tārīx-e oljāytū

؟ کاشانی، عبدالله بن علی، -۷۳۸ قمری

kāšānī, ‘abd-ol-lāh ebn-e ‘alī (-1338)

تاریخ تألیف: ۷۰۳-۷۱۶ق
تاریخ اولجاتیو غیاث الدین سلطان محمد خدابنده.
[دنا ۶۷۸/۲؛ استوری ۲۶۷/۱و۱۲۷۲؛ بلوشه ش ۴۵۰]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۷/۳-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۳۰۱۹؛ خط: نستعلیق، کا: احمد بن حسین ساناق هروی، تا: ۷۵۲ق؛ ۶۷ص (۶۸-۱۳۴)، ۲۵ سطر [فیلمها ف: ۱-۴۱۱]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:عکسی بدون شماره
همان نسخه بالا [نشریه: ۳-۱۰۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۳-ف
نسخه اصل: پاریس S. P. 1419؛ خط: نستعلیق، کا: محمد یوسف بن حضرت قلی تبریزی، تا: ۱ جمادی الاول؛ ۱۶۲گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۹]

● **تاریخ أهل بیت علیهم السلام** / تاریخ معصومین / عربی
tārīx-u 'ahl-i bayt 'alay-him-us-salām
جهضمی، نصر بن علی، -۲۵۰ قمری
jahzamī, nasr ebn-e 'alī (-865)
روایاتی است در تاریخ ولادت و وفات و انساب و اسماء و کناء و القاب و قبور ائمه (ع) که نصر بن علی جهضمی از امام رضا (ع) پرسیده و آن حضرت به طور مختصر بدان پاسخ گفته‌اند. به روایت: محب الدین محمد بن محمود بن حسن بن نجار بغدادی.
آغاز: بسمله: اخبرنا الامام الفاضل العلامة محب الدین ابوعبدالله محمد بن محمود بن الحسن بن النجار البغدادی المحدث بالمدرسة الشریفه المستنصریة قال اخبرنا المشایخ الثلثة ابوعبدالله محمد بن عبدالواحد ابن الفاخر القرشی و ابوماجد محمد بن حامد بن عبدالمنعم بن عزیز الواعظ و ابومحمد اسعد بن احمد ابن حامد الثقفی اجازة قالوا جمیعا اخبرنا ابومنصور عبدالرحیم بن محمد بن احمد بن الشرابی الشیرازی اذناً قال اخبرنا ابومسعود احمد بن محمد بن عبدالعزیز بن شاذان الجبلی بخطه قال اخبرنی ابوعلی احمد بن محمد بن علی العمادی النسوی بنساء قرائة علیه اخبرنا ابوالعباس احمد بن ابراهیم بن علی الکندی بمکة سنة خمسین و ثلاثمائة اخبرنا ابوبکر محمد بن احمد بن محمد بن عبدالله بن اسمعیل المعروف بابن ابی الثلج حدثنی عتبة بن سعد بن کنانه عن احمد بن محمد الفارثانی عن نصر بن علی الجهظمی قال سئلت اباالحسن علی بن موسی الرضا
انجام: و هی الکلمة التی الزمها الله فمن احبه فقد احبنی و من ابغضه فقد ابغضنی فبشره بذلک.
چاپ: کتاب در قم ضمن «مجموعه نفیسه» و در تبریز توسط شهید محمد علی قاضی طباطبائی چاپ شده، با تحقیق استاد سید محمد رضا حسینی جلالی، ضمن سلسله مصادر بحارالانوار چاپ شده
[دنا ۶۷۸/۲ (۱ نسخه)]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۷۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح از عبدالله بن محمود شوشتری؛ ۳گ (۹۲پ-۹۴پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۶۹]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۳/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم بطل الباب. ولد أمیرالمؤمنین (ع) ... و فی روایة قتل یوم صفین و لیس بشئ. تم الکتاب.
خط: نسخ، کا: علی بن عبدالله جزایری، تا: پنج‌شنبه ۱۷ صفر ۱۰۲۶ق، جا: قریه طیب آباد در زمان شاه عباس حسینی؛ ۶ص (۱-۶)، ۲۷ سطر [عکسی ف: ۳-۲۹۸]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۸۶۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی آهار مهره، جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۷گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱-۱۷۶]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۱۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسن، تا: ۶ ربیع الاول ۱۳۱۹ق؛ از روی نسخه حاجی نوری مورخ ۸ شوال ۱۲۷۹؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی عطف قهوه‌ای، ۴گ (۵ر-۸ر)، ۲۳ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۸-۷۵۸]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۷۱۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای، ۹گ (۲۱پ-۲۹ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۴۴-۱۹]

↩ تاریخ ایام مسار الشیعه و عمالها من القرب فی الشریعة ⪢ مسار الشیعة فی التواریخ الشرعیة عن الائمة المهدیة
↩ تاریخ ایران ⪢ تاریخ سلاطین عجم
↩ تاریخ ایران ⪢ تاریخ پادشاهان ایران

● **تاریخ ایران** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e īrān
برکشاطی، محمود بن آقاخان، ق۱۲ قمری
barkšātī, mahmūd ebn-e āqāxān (-18c)
از محمود شیرازی نقاش پسر آقا خان برکشاطی بهارلو است در وقایع زمان خود او با تصویر معاصران تصویر خود او هم در این نسخه که به خط او است هست پدرش نوکر فرمانفرمای فارس بوده است. پاسخ شاه سلیم به شاه عباس دوم در ربیع الاول ۱۱۷۰ در آن دیده می‌شود.
[فهرستواره منزوی ۸۴۶/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۱۷
آغاز: حضرت امام رضا ... بجلوه ظهور بطور ظاهر آمد؛ **انجام:** مدرسه سید میرزا محمد بست نشسته بودند
با ۴۹ تصویر کار خود او؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی ضربی، ۱۳۹گ، ۱۲ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۹-۱۳۰۹]

● **تاریخ ایران** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e īrān
هروی، عبدالرحیم بن حسینعلی، -۱۲۸۶ قمری
heravī, 'abd-or-rahīm ebn-e hoseyn-'alī (-1870)
تاریخ تألیف: ۱۲۸۳- ۱۲۸۴ق
جلد یکم در تاریخ ایران پیش از اسلام بر حسب طبقات و

سال‌های پس از هبوط آدم و تاریخ اسلام تا عروج پیامبر. مؤلف در آن از «ناسخ التواریخ» خرده گیری نموده است، او مؤلف «طرائف الحکمه» است. وعده داده که جلد دوم پس از هجرت را بیاورد.
آغاز: بسمله. ذکر عقیده متقدمین مورخین در امتداد زمان و مدارستاره گان آسمان.مردم عجم که در مملکت ایران زمین از ین پیش سکون داشته اند
[دنا ۶۷۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۴۶/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۲۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** وقایع بعد از هجرت را در جلد ثانی باختصار نگارش خواهد شد انشاء الله تعالی هذا آخر المجلد الاول (قد تمت بید مؤلفه ... ابن حسینعلی عبدالرحیم فی حادی عشرشهر ربیع من شهور سنة ۱۲۸۴)
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ محشی از خود مؤلف؛ خط حسین قلی بن دیوان بیگی در برگ ۱۷۷ر هست؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۰۰گ، ۲۷ سطر (۱۴×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۱۰-۱۶۰۲]

● **تاریخ ایران** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e īrān
دولت آبادی، یحیی، ۱۲۴۱-۱۳۱۸ شمسی
dowlat-ābādī, yahyā (1862-1939)
مقدمه: سابقه احوال ایرانیان، اخلاق و عادات ایرانیان.

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۹۴بخش۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۲۸ق؛ ۲۳ص [ف: ۸۶]

● **تاریخ ایران** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e īrān
اقبال آشتیانی، عباس، ۱۲۷۶-۱۳۳۴ شمسی
eqbāl-e āštīyānī, ‘abbās (1897-1955)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۳۴
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شطرنجی، جلد: گالینگور، ۲۶۳گ، اندازه: ۲۲×۲۸/۵سم [ف: ۱۶-۸]

● **تاریخ ایران** / تاریخ / فارسی
tārīx-e īrān
عرب باغی، حسین بن نصرالله، ۱۲۹۴-۱۳۶۹ قمری
‘arab bāqī, hoseyn (1877-1950)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۲۰
آغاز: درس اول بسمله و به نستعین، تاریخ چه گونه چیزیست؛
انجام: سه روز و سه شب کشید و سردار ایران کشته و درفش گاویان بدست اعراب افتاد
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۵۷ق؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [رایانه]

● **تاریخ ایران** / شعر، تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e īrān
حکیم، میرزا تقی، ق۱۴ قمری
hakīm, mīrzā taqī (-20c)
تاریخ تألیف: ۱۳۰۶ق
تاریخ مختصر ایران از آفرینش تا کشته شدن الب ارسلان سلجوقی.
آغاز: به نام جهاندار کل جهان ×× بنام خداوند کون و مکان
انجام: بسی شاعران گفته شعر و غزل ×× به هر رنگ و هر بوی و ز هر محل
[دنا ۶۷۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۴۵/۲ و ۵۰۵/۱۰]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۹۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: میشن زرد سیر، ۱۱۹گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱/۸×۳۵/۶سم [ف: ۲-۷۶]

● **تاریخ ایران** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e īrān
شریف صفوی، زین العابدین بن فتحعلی، ق۱۴ قمری
šarīf-e safavī, zayn-ol-‘ābedīn ebn-e fath-‘alī (-20c)
رساله در تاریخ و نسب دودمان صفوی است.
[دنا ۶۷۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۴۶/۲]

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰۷ ـ ج
آغاز: بسمله، مختصر تاریخی است که نگاشت آن را بنده ... زین العابدین الشریف الرضوی؛ **انجام:** و تاریخ کشته شدنش: «نادر بدرک رفت»
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: امیر فیروز کوهی در ۱۳۱۷؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۸گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱-۵۷]

● **تاریخ ایران** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e īrān
شیرازی، محمد حسین بن فخرالدین، ق۱۴ قمری
šīrāzī, mohammad hoseyn ebn-e faxr-od-dīn (-20c)
تاریخ مختصر پادشاهی ایران است از سلسله پیشدادیان تا قبل از

اسلام.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱

آغاز: ایران حدود آن از جانب جنوب به خلیج فارس و دریای هند و از سمت مشرق و شمال و مشرق به آب سند و رود جیحون منتهی می‌شود

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ از کتاب‌های عبدالحسین سپنتا؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۵۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱-۸۰]

● **تاریخ ایران** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e īrān

غیر همانند:

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵۴ ـ ج

آغاز: یزدجرد یعنی پسر و بعضی برادر بهرام گفته‌اند؛ **انجام:** صبح روز دوشنبه دوازدهم شهر صفر در دار المؤمنین مذکور (مشهد) به جوار رحمت ایزدی پیوست نعش آن پادشاه ... بدارالمؤمین قم برده در جوار معصومه گذاشته عمارت عالی ساختند و موقوفات مقرر شدند همه روزآب و آش بمستحقین داده میشود امید که عمر بدولت این پادشاه عالم پناه در تزاید باد برب العباد. تم تم تم

از یزدگرد آغاز و می‌رسد به ولادت شاه صفی بن صفی میرزا بن شاه عباس و جلوس وی و در پایان کامل است و خندانهای شاهان ایران را تا ۱۰۵۱ دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۳۹گ، سطور چلیپا (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۱-۵۸]

۲. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۷/۳

در زمان صفویان ساخته شده و به نثر و نظم تا اندازه‌ای شیوا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زرین [نشریه: ۳-۳۲]

۳. میبد؛ مخطوطات و اسناد میبد؛ شماره نسخه:۱۷

آغاز: از تأثیر تیغ عالم گیر از پیش مردم دیده و دیده مردم نهان کرده

از تواریخ مربوط به دوران صفویه است که در آن از شیخ زاهد و شیخ صفی الدین کتاب صفوة الصفا نام برده شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۲۴گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۵]

۴. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۵۲

تألیف ۱۰۱۸ (گ ۱۹۳ر و پ ۱۶۴پ) در این سه جا این کتاب «مجمل» خوانده شده: «۲پ ۱۶۴پ ۱۹۳پ» مؤلف پس از دیباچه‌ای در آفرینش و تاریخ و سالشماری می‌گوید که «این بی مقدار در اول سال تألیف این مجمل از زیج الغ بیکی برسم کتابخانه ... محمد قلی قطبشاه والی تلنگانه در مکه معظمه تقویم تامی بافق حیدر آباد گلکنده استخراج نمود که نوروز سلطانی در شنبه چهاردهم ذی الحجة الحرام سنه ۱۰۱۷ اتفاق افتاده ...»، کتاب در هفت «فصل» است: ۱. سرگذشت پیامبران، ۲. سرگذشت محمد و امامان، ۳. پادشاهان ایران پیش از اسلام، ۴. امویان، ۵. عباسیان، ۶. پادشاهان معاصر عباسیان، ۷-صفویان؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام [نشریه: ۲-۶۵]

۵. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۴۸/۱

آغاز: از ماوارالنهر و ترکستان باتفاق یکدیگر قصد خراسان کردند؛ **انجام:** سپهر بفرمان جهانش به کام ×× دعا کوی اوانس و جان و السلام رحمت الله ابن عبدالله نوسی

شامل مطالب تاریخی در مورد ایران است و سلسله‌های پادشاهی آن شامل ابواب و فصول مختلف که که آغاز آن افتاده است از تاریخ غزنویان را دارا می‌باشد ذکر غزنویان و عدد ایشان، ذکر غوریان، آل بویه، سلجوقیان، خوارزمشاهیان، اتابکیان، اسمعیلیان، و ... ؛ خط: نستعلیق خوب، کا: رحمت الله ابن عبدالله نویسی، تا: محرم ۱۰۳۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: محمد علی فرزند آقای علی اکبر نصر آبادی؛ کاغذ: اصفهانی و فرنگی حنایی، جلد: مقوایی روکش تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۸۸ص (۱ر-۸۸ر)، ۱۷ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۱۳۶]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۸۹-۳۹/۶۹

آغاز: تربیت کشیده بلکه آنچه مطلوب است از کتب معتبره این فن چون تاریخ طبری محمد بن جریره بترجمه ابوعلی محمد بیغمی وزیر آل عباسیان ... دیگر روضة الصفای محمد بن امیر خاونده شاه خارزمی دیگر حبیب اسیر ... و غیرهم منشرح ومنبسط است؛ **انجام:** تا تاریخ تألیف این مختصر که شهر رمضان المبارك سنه تسع وخمسین وتسعه مائة صد و هشتاد و هشت سال و از ایشان تا غایت بیست و یك تن سلطنت رسیده آمد اول امیر تیمور گورکان ... بیستم میرزا همایون بن میرزا بابر که الحال در هند بپادشاهی ممکن است ... سلطان احمد جلایر ...

کتاب مختصری است دربیان تاریخ ایران از صدراسلام تا اواسط قرن ده با عنوان «حکایت- حکایت» که به سال ۹۵۹ ق تألیف شده و در آغاز منابعی را که از آنها نقل نموده اسم می‌برد تاریخ طبری با ترجمه ابوعلی محمد بیغمی، تاریخ مروج الذهب مسعودی، و تاریخ فتوح کوفی با ترجمه احمد بن محمد مستوفی تاریخ منتظم ابن جوزی، تاریخ آل عباس با ترجمه یحیی جرپادقانی کشف الغمة علی بن عیسی اربلی، جامع الحکایت عوفی، مرات الجنان عبدالله نافعی یمنی، جامع التواریخ خواجه رشید، تاریخ قوام الملکی قاضی ابرقی، طبقات ناصری منهاج من سراج جورجانی، تاریخ فخرالدین داود، مجمع النوادر احمد نظامی تاریخ وصاف شیرازی، ظفرنامه یزدی، جهانگشای جوینی، مطلع السعدین سمرقندی، روضة الصفا، حبیب السیر، تذکرة الشعرا، دولت شاهی و مجالس النفایس امیر علیشیر و ...؛ خط:

نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: مقوا عطف گالینگور قهوه‌ای، ۱۱۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲-۶۸۴]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۷۸

آغاز: کیومرث لفظی است سریانی و معنی وی زنده گویا باشد؛ **انجام:** وقتست که کمیت خوشخرام قلم بذکر ملوک انعطاف نماید ... و مامول از عنایت کردگار.

سرگذشت پادشاهان ایران و پیامبر است و نسخه از کیومرث است تا خالد بن سنان و در پایان آن از «امیر مؤید جوانبخت» و «مخدومی حقایق پناهی طیب الله صدرالعارفین» یاد شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی زرد، جلد: تیماج حنایی ترنجی، ۳۶۵گ، ۱۹ سطر (۱۰×۲۱/۵)، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۱۵-۴۱۰۶]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۷۱/۵

آغاز: اول پادشاه که بهم رسید کیومرث برادر شیث بود.؛ **انجام:** از وسطام اثری نیست شهر زرو از اقلیم چهارم است.

یک‌دوره تاریخ ایران از زمان کیومرت تا پادشاهی شیرویه بنا بر مدارک داستانی و حماسه فردوسی و سایر تاریخ‌نویسان گذشته گرد آوری شده است و در آخر آن یک صفحه در مطالب جغرافیایی آمده است؛ خط: نستعلیق، کا: قوام الدین محمد بن الحاجی مولانا عبدالاحد همدانی، تا: ۱۱۷۱ق، جا: بلده نجنکر من بلدو کج؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج سیاه با ترنج و نیم‌ترنج، ۱۲۰گ، ۱۷ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳-۲۰۳]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۲۳۸-۳۷/۲۸

آغاز: رسیدن شکست اشرف بموجب اعلام او ومعتبرین بلد را که در میانه ارک کنار شهر احداث کرده بودند جمع ... در بیان محاربه سردره خار وکسر رایت شوکت افغانی بعنایت سبحانی؛ **انجام:** وقایع تنکوزئیل موافق سال هزار و صد و پنجاه و شش هجری شبی که بیست و چهارم ماه محرم الحرام بود ... و هرکس که باین جماعت اظهار عداوت نماید خارج از دین و محروم از شفاعت حضرت خاتم النبیین ...

بندی از کتابی است در تاریخ ایران در عصر نادرشاه، بین سال‌های ۱۱۴۴ تا ۱۱۵۶ در نسخه حاضر موجود است و بیشتر به جنگهای افاغنه با ایران پرداخته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۹۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۲-۶۸۴]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۴۱

آغاز: بسمله. باب اول در بیان حدود کوهستان و کمیر (کویر) و جنگل و رودخانه ها و هوای دولت علیه ایران است

تاریخ عمومی ایران است، در آخر افتادگی دارد، شیوه کتابت و ذکر حدود ایران نشان می‌دهد که مؤلف معاصر است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۱۴گ، ۱۴سطر [ف: ۱۱-۲۵۷]

۱۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۹ ـ ب

آغاز: ذکر باقی حالات و واقعات تنگوزئیل سنه سته و تسعین و تسعماة سال اول جلوس سعادت مأنوس حضرت اعلی شاهی و بیان فتنه ای که در گاه معلی میانه امرا وقوع یافته جمعی از اعاظم امرا بقتل رسیده اند چون خطه اعلی شاهی ظل الهی د راوان طفولیت در دارالسلطنه هرات نزد علیقلی خان لله و طایفه شاملو نشوو نمایافته؛ **انجام:** در نسخه ما افتاده و تا عنوان «ستة و ثمانین و ثمانمأة» را دارد

در این نسخه «عنوان دوم تاریخ شاه عباس و وقایع سیچقان سال ۹۹۷» است سپس درباره «توجه موکب همایونی بصوب خراسان»، عنوان چهارم در «ذکر گرفتاری علی خان لیلی» و «فتح قلعه اولاد مازندران» سپس «سوانح ایام ۱۰۰۷» پس از این «قضایای ماوراء النهر واحوال عبدالله خان و سلاطین اوزبک» است سپس از مرگ عبدالله خان و فرمانروایی و به تخت نشستن عبدالرحمان خان و مرگ او و بتخت نشستن پیر محمد خاندر بخارا و عبد الامین خان در بلخ یاد می‌شود پس ازین تاریخ خراسان است و از تخت نشستن دین محمد خان در هرات یاد می‌گردد و آغاز داستان گشودن خراسان و جنگ با دینمحمد خان اوزبک است. در نیمه دوم نسخه داستان نخستین گشودن قسطنطنیه است و حوادث تاریخی از سال ۸۷۵ آغاز می‌گردد خاتمه آن در «اخبار وآثار جهانبانی خسرو سلاطین روزگار»است و آخرین تاریخ سال ۸۸۶ می‌باشد و رویهم ۲۲ داستان دارد. عنوان «خاتمه کتیبه» در پایان هست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آبی، ۱۸۸گ، ۱۵ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱-۵۸]

۱۲. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره

جنرال سایکس، ترجمه فارسی، در بیست «فصل»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج تریاکی، مقوایی، رحلی [نشریه: ۷-۵۴۴]

۱۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۶۱/۲

آغاز: لآلی ثنا می‌زند مخزن دارا و فزون از مخزن دریا

گزارشی از لشکرکشی فتحعلی شاه در سال ۱۲۲۵ در حدود آذربایجان؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: میرزا قاسم بن کربلائی محمد باقر شیرازی، تا: ۲۹ شوال ۱۲۷۲ق؛ مجدول؛ ۶گ (۸پ-۱۳ر)، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۳-۱۰۷]

۱۴. اصفهان؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳

آغاز: پیرایه رخسار نیکو عذار معانی و الفاظ دلفریب و حلیه گرانبهای سراپای عروسان زیبا روی و حوراوشان مشکین موی؛ **انجام:** جهانرا بانصاف آباد کن.

ساخته زمان ناصرالدین شاه «از روی تاریخ پادشاهان عجم» از پیشدادیان تا یزدگرد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: فضل الله بن عبدالله، تا: شنبه ۱۵ رمضان ۱۲۷۶ق، در زمان ناصرالدین شاه؛

مجدول؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴-۴۷۵]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۴۳-ف
همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۳۰]
۱۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۱۴
آغاز: پس از استیلای عرب و انقراض سلسله ساسانی مملکت ایران طرف تعرض اقوام وحشی و بدوی متعدد قرار گرفت و در نتیجه صدمات کلی یافت و بسیاری از بلاد؛ **انجام:** مجلس مؤسسان بعد از آنکه کار خود را به آخر رسانید و استدعایش مورد توجه شخص شاهنشاه واقع شد منحل و از این تاریخ بود که سلطنت رسمی اعلیحضرت همایون شاهنشاه رضا پهلوی سردودمان پهلوی آغاز می‌شود.
تاریخ ایران به اختصار از انقراض حکومت افاغنه تا مشروطه (۱۱۴۲-۱۳۲۴) را در یازده «فصل» نوشته است. ظاهراً دروس تحصیلات متوسطه است که درسال ۱۳۱۷ شمسی در دفتر کلاسور نوشته شده است؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۱۷ق؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۱۱۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف مخ: ۱-۳۰۵]
۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۹۲۷
آغاز: پس الرشید خلیفه عباسی؛ **انجام:** به بهشت و به ثواب و به فراوان کردار
جزوات درسی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: مریم میرهادی، تا: ۱۳۲۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن ضربی، ۲۱ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [الفبائی:-۹۸]
۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۸۱
بی‌کا، تا: ۱۳۲۴ق، خریداری از رضا غیبی [رایانه]
۱۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۷۴۷/۱۱
آغاز: نادر با آن وقایعی که البته ... جاده را صاف کرد و کاملاً آسوده خیال گردید به خیال سلطنت افتاد چون امراء و قشون؛ **انجام:** دست یافتن روس وتفلیس به تبریز- عباس میرزا در خوی بود ... بعضی ازاکابر اساسا از صحت عمل و [ممانعت] عباس میراز ناراضی بودند ...
مختصری است در تاریخ دوره نادری و پس از او تا جنگ‌های ایران و روس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول لاجوردی؛ جلد: مقو ا عطف تیماج زرشکی، ۳۶گ، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: ۱-۳۰۵]
۱۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۱۶۸/۱
آغاز: ابتدا با عثمان پاشا ایرانیها جنگ کردند وعمال پاشا فرار کرده‌اند؛ **انجام:** مستعمرات انگلیس در آمریکا عبارت است از کانادا و در اقیانوسیه، تمام استرالیا و چند جزیره بزرگ دیگر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور با عطف پارچه‌ای، ۱۷۳گ، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۱-۳۰۴]
۲۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۳۳/۲
آغاز: از قصد او ایمنی نداشت راه کرنر پیش گرفت و ترکستان رفت و بلاش بغایت عدل گستر و رعیت پرور بود و در انواع هنر بصیرتی کامل و در فنون آداب ذهنی صافی داشت؛ **انجام:** و بهرام در قفای ایشان می‌باخته و بنه و اثقال و امتعه و احمال به تاراج می‌داد تا به کلی چون هبا از مهب صبا متفرق و اداره شدند و از حدود خوارزم مراجعت کرد با نجح مرام و پیروزی نادر باکان
تاریخ پیشدادیان و کیان ایران زمین است. از مثنوی هایی شبیه «شاهنامه» یاری گرفته است و عبارات عربی نسبتاً فراوان و در برخی مواضع، آیات مبارکه قرآن مجید به چشم می‌خورد. از ابن ابی مقفع، ابوعلی مسکویه و کتابش «آداب العرب و الفرس» یاد کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور سبز عطف تیماج زرشکی، ۹۷گ (۲۵ر-۱۲۱پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف مخ: ۱-۳۰۴]
۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۴۸-ف
نسخه اصل: کتابخانه دکتر اصغر مهدوی ش ۳۵۲. تاریخ ایران = مجمل؛خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛ ۲۲۸گ، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱-۳۰]
۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۹۵-ف و ۱۷۱۸-ف
نسخه اصل: کتابخانه دولت علیه ایران ش ۱۱۷۰ (کتابخانه ملی ۲۴۶) به نام ترجمه تاریخ مملکتی ایران. مارکهام (مارخام)
Cl. R. Markham: A. General Sketch of the history of Persia
تاریخ دولت شاهنشاهی ایران است از پیشدادیان تا سال ۲۵ سلطنت شاهنشاهی که به دستور او به فارسی ترجمه شده است؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۳۰]
۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۳۹
صفاریان و سامانیان و غزنویان و زندیان؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۸۷گ، ۱۱ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶-۹]
۲۴. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۷/۳
بی‌کا، بی تا [نشریه: ۳-۷]
۲۵. فردوس؛ قائم؛ شماره نسخه:۲
آغاز: سرخای را مسدود ساخت و چون سرخای لکزی در جمعیت از حاجی داود پیش و بحسب قوت در پیش بود شیروان را به فرمان قیصری متصرف شد؛ **انجام:** و علیشاه را کور ساخت امیر اصلان خان از انجام کار علیشاه با جمعیت خود روانه تبریز و ابراهیم خان روانه همدان شد چون امیر اصلان
کتابی است در تاریخ که از بیان وقایع برخی حمله‌ها به اصفهان در سال ۱۱۳۳ شروع و به بیان وقایع سال ۱۱۵۹ پایان می‌یابد. برخی عناوین آن چنین است: در بیان احوال محمود غلجه و آمدن او بر سر کرمان و اصفهان، در بیان آمدن روسیه به گیلان و وقایع آن زمان، در بیان چند نفری که در زمان فطرت ایران به ادعای شاهزادگی اظهار خودسری و آزادگی کردند، در بیان نسب و مولد حضرت ظل اللهی، در بیان آغاز محاربه ظل سبحانی با ملک محمود سیستانی، در بیان نصب رضا قلی خان از دربار

شاهی به امر سرداری، در بیان سرداری محمد خان ترکمان، در بیان محاصره قلعه قوزغان و تنبیه تاتار مرد، در بیان ورود کوکبه والا به اصفهان و خلع سلطنت از شاه طهماسب، در بیان آمدن عثمان پاشای سر عسکر به جانب قرا تپه، انقلاب اوضاع در بند و شیروان و توجه موکب شاهزاده نصرالله میرزا به عزم تسکین فتنه آن دیار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: فاتحی؛ جلد: مقوای لایی با روکش آبی، ۱۴۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱/۵سم [ف مخ]

۲۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶

آغاز: ناله و زاری خطاب آمد زچرخ ×× کای خداوندان جاه الاعتبار

تاریخی است مختصر در ذکر پادشاهان و دانشمندان و عرفا و شاعران ایران از اوایل قرن هشتم تا اواسط قرن یازدهم. مؤلف بیشتر به تاریخ ولادت و وفات آنان نظر داشته و اشعار و ماده تاریخ‌های فراوانی در اثناء از خود یا شاعران ذکر می‌کند. نسخه حاضر از پادشاهی سلطان ابوسعید و درگذشت او به سال ۷۳۶ و جانشینی ملوک طوایف (فرزندان هلاکوخان و تولی خان) شروع شده و به وفات حضرت عالم شیخ عزیزان (از عرفای سده یازدهم) پایان می‌یابد؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ ۵۰۰ص [عکسی ف: ۱-۵۰]

← تاریخ ایران از زمان بسیار قدیم تا انقراض دولت ساسانی ≻ ایران باستان

● تاریخ ایران باستان / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e īrān-e bāstān

تاریخ پادشاهان ایران قبل از اسلام است از پادشاهی هوشنگ تا نیمه پادشاهی یزدجرد بن بهرام، مؤلف در اثنا مثال‌های عربی به نثر و نظم و همچنین اشعاری به فارسی می‌آورد.

آغاز: به دانش کیومرث را ثانی است ×× حقیقت سزاوار سلطانی است. ذکر پادشاهی هوشنگ و کیفیت سلطنت او

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۱۳۲-۶۰/۷۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ ۱۱۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲-۶۸۵]

● تاریخ ایران باستان و اسکندر / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e īrān-e bāstān va eskandar

در تاریخ باستان است از ذکر ملوک و جنگ‌های ایشان همراه با ذکر فتوحات اسکندر و جانشینان وی. از مروج الذهب و تاریخ ملکم انگلیسی نام برده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۳

آغاز: پس از داراب پسر بزرگش اردشیر ثانی که یونانیان او را از راس گویند و منسومون لقب داده‌اند به تخت نشست چون بسی با هوش و درایت و خیلی فطن بود؛ **انجام:** و بنا بر قول فردوسی غباد پسر پیروز داخل اُسرا بود که سوخزا با لشکری گران از زابل آمده او را رها کرد و سلطنت پیروز بیست سال طول کشید.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور سبز، عطف تیماج زرشکی، ۵۴گ (۸۴ر-۱۳۷پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف مخ: ۱-۳۰۵]

● تاریخ ایران (ترجمه) / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e īrān (t.)

ملکم، جان، ۱۷۶۹-۱۸۳۳ میلادی

malkom, jān (1769-1833)

مترجم: حیرت، اسماعیل بن محمد علی-۱۲۸۷ ؟ قمری

ترجمه فارسی اثر سرجان ملکم سفیر فرمانروای انگلیس در هند نزد فتحعلی شاه در دو جلد از پیشدادیان تا قاجاریان. ترجمه دیگری از آن را شیخ محمد اصفهانی دارد.

چاپ: چند بار چاپ شده است

[فهرستواره منزوی ۸۴۵/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۱۴

جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد علی شیرازی، تا: ۱۲۸۷ق، به دستور محمد نبی خان شیرازی؛ تملک: یوسف خان مستشارالدوله که در ۱۲۹۳ آن را به میرزا محمد مستوفی بخشیده؛ کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره، جلد: میشن آلبالویی سیر، ۱۹۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۴/۸×۳۲/۹سم [ف: ۲-۷۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۵۴

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق؛ اهدایی یوسف مستشار الدوله به میرزا محمد مستوفی در ۱۲۹۲؛ کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره، جلد: میشن آلبالویی طلا کوب، ۲۰۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۴/۸×۳۳/۲سم [ف: ۲-۷۵]

● تاریخ ایران معینای اردوبادی / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e īrān mo'īnā-ye ordobādī

تاریخ تألیف: ۱۰۷۵ق

از آغاز اسلام تا زمان شاه عباس دوم و سال ۱۰۷۵ که فهرست خوبی است از شاهان ایران و سال‌ها به سیاق است.

[دنا ۶۸۱/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۹۱/۷

آغاز: بسمله: احوال سلاطین زمان و خواتین دوران که از زمان هجرت پیغمبر که الحال یکهزار و هفتاد و پنج سال است، سلاطین

هر کدام چند سال سلطنت کرده اند؛ **انجام:** سلاطین صفوی ... (سیاق است)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲ص (۸۰۰–۸۱۱)، سطور چلیپا (۱۴/۵×۲۵)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۹–۱۴۲۰]

● **تاریخ ایران و ایرانیان (ترجمه)** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e īrān va īrānīyān (t.)

خواجه نوریان، ابوتراب، ۱۲۳۷–۱۳۰۶ شمسی

xāje nūrīān, abū-torāb (1858-1927)

به دستور: حاج علیقلی خان سردار اسعد بختیاری

ترجمه است از کتاب ژورف آرتور گوبینو در تاریخ ایران.

چاپ: فهرست فارسی مشار ۱/۱۰۴۳

[دنا ۶۸۱/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۴۹/۲]

۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۶

جلد اول و دوم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی تفرشی، تا: چهارشنبه ۱۲ صفر ۱۳۳۳ (پایان جلد دوم)؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی.، ۳۶۸گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۱–۲۲۶] و [نشریه ۱۱–۸۸۶]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۷

جلد سوم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی تفرشی، تا: ربیع الثانی ۱۳۳۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹۶گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۱–۲۲۶]

● **تاریخ ایران و جهان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e īrān va jahān

تاریخ جدیدی است در پادشاهان ایرانی و ارتباط آنان با ممالک دیگر و نیز تاریخ اسلام. از شخصی به نام «سید جمال الدین» با عنوان «استادنا» یاد کرده است. از شیوه تاریخ‌نویسی ایرانی انتقاد و تاریخ‌نویسان یونانی را ستوده است. عناوین آن «گفتار» و «مجلس» است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۶۶/۵

آغاز: زاماسب همین که به تخت نشست سال (۴۹۶) از میلاد گذشته بود با بزرگان ایران در باب کار قباد گنکاش نمودن گرفت؛ **انجام:** دریازدهم شهر ربیع الاول که ارتحال آن حضرت به دار بقاء به وقوع پیوست به محض استماع این خبر لشکر اسامة بن زید از راه برگشته در مسجد مدینه مشغول سوگواری حضرت سید المرسلین گشتند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور سبز، عطف تیماج زرشکی، ۴۳گ (۱۳۵ر–۱۷۷ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱–۳۰۶]

● **تاریخ ایران و خلفا** / تاریخ / فارسی

tārīx-e īrān va xolafā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۵۱/۵

تا معتصم و فتح بغداد به دست هلاکو؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول محرر، کمندکشی شده، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۶ص(۲۱۳–۳۲۸)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۴۴–۱۵۲]

● **تاریخ ایران و عربستان و روم** / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e īrān va ʻarabestān va rūm

ترجمه از یکی از زبان‌های فرانسه یا انگلیسی است و تاریخ مختصر ایران و عربستان و روم را قبل از اسلام بیان می‌کند.

[دنا ۶۸۱/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۴۹/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۰۸

آغاز: بسمله، بطوری که در تاریخ ایران دیده‌ایم بعد از اسکندر ایران و شام و آسیای صغیر؛ **انجام:** ظهور حضرت مسیح. بطوری که گفتیم مذهب قدیم رومی دارای جنبه اخلاقی و روحانی ... (پس از دو صفحه و نیم) و کسی که از تمام دارائی خود صرف نظر نکند پیرو و شاگرد دینی نیست.

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: مقوای رویه ابری، ۵۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲–۷۶]

● **تاریخ ایل بختیاری** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e īl-e baxtīyārī

اهدا به: حاج علی قلی خان سردار اسعد

در چگونگی پیدایش این ایل از زمان قدیم که بنا به گفته مؤلف اینان اصل ایرانیان اند و اقوام دیگر به این سرزمین کوچ کرده‌اند. این جزوه را یکی از ملازمان حاج علی قلی خان سردار اسعد نگاشته و به وی تقدیم نموده است.

[دنا ۶۸۱/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۴۴

آغاز: الحمدلله الذی خلق الانسان علمه البیان ... بر ارباب خرد و بینش و صاحبان بصیرت و دانش واضح و مبرهن است؛ **انجام:** ما بقی امم یا ترکند یا عرب یهود هم از فصیله اعراب قدیم است

خط: نستعلیق، کا: ع–ا–ح–ش، تا: ربیع الثانی ۱۳۲۸ق؛ جلد: تیماج سبز، ۲۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۱–۳۰۴]

← تاریخ ایلچی نظامشاه ≻ خلاصة التواریخ

● **تاریخ بابرشاه** / تاریخ / ترکی، فارسی

tārīx-e bāber-šāh

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:بدون شماره

عکس نسخه کتابخانه سلطنتی بی فیلم و هنوز هم شماره‌گذاری نشده است. از آغاز پادشاهی او و در ماه رمضان ۸۹۹ تا ۹۳۵، متن ترکی با ترجمه فارسی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۳۰]

● **تاریخ بابیان** / تاریخ / فارسی

tārīx-e bābīyān

در آغاز این تاریخ مختصر، گفتاری از اتحاد وحدت و نهضت آمده پس از آن رویدادهای آغاز ظهور بابیان و مخصوصاً آزارهایی که به اتباع این مسلک وارد شده گزارش شده و مؤلف خود را یکی از خارجیان غیرایرانی معرفی کند که طالب اصلاح و ترقی مملکت است.

[دنا ۶۸۱/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۵۹

آغاز: خرده بینان خردمند بفر فراست دریافت کنند و دانشمندان بصیر بعین الیقین ببینند و هوشمندان خبیر بنور کیاست و دانش دانند؛ **انجام:** قبر اخوی مرحوم علی بسته اند.

خط: نستعلیق، کا: نور محمد بن محمد، تا: ۴ رجب۱۳۴۰ق؛ تملک: جواد حسین زاده دانشوری نژاد؛ جلد: مقوائی عطف پارچه، ۲۴۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۴-۵۳]

● **تاریخ بافق** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e bāfq

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۸۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۱۵۰گ، اندازه: ۱۹/۸×۲۹/۳سم [رایانه]

● **تاریخ بانک** / اقتصاد / فارسی

tārīx-e bānk

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۱/۳۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۷ص (۱۳۴۰-۱۳۴۶) [مختصر ف: ۱۲۵]

● **تاریخ بایزید خواندگار روم** / تاریخ / فارسی

tārīx-e bāyazīd xāndegār-e rūm

[دنا ۶۸۲/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۷۷ و ۳۶۷۸عکس

نسخه اصل: موزه آسیایی آکادمی علوم شوروی CCC. II؛ خط: نستعلیق، کا: علی رضا عباسی، تا: ۱۰۱۰ق؛ واقف: شاه عباس برای آستانه شاه صفی؛ ۱۴۵گ [فیلمها ف: ۱-۳۰]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:عکسی بدون شماره

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [نشریه: ۳-۱۰۰]

● **تاریخ بجوی** / تاریخ / ترکی

tārīx-e bajavī

ابراهیم افندی

ebrāhīm afandī

تاریخ مفصل عصر سلطان سلیمان خان عثمانی است که مؤلف از افراد مورد اعتماد شنیده و درباره گفته‌ها بررسی کرده و در این کتاب تدوین نموده است. در آغاز این کتاب خاندان سلاطین عثمانی با اختصار پس از آن صدر اعظم‌های سلیمان خان و وزرای او و رجال درباری و مشاهیر علما و فضلا و مشایخ آن عصر نگارش یافته پس از آن از سال ۹۲۶ تا سال ۱۰۴۹ تاریخ سنواتی است با فواید تاریخی متفرقه‌ای که به مناسبت مطالب اضافه شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۸۸

آغاز: حمداً لرب من عبد ذلیل ... اما بعد خلال صفا و اخوان با وفاية خفی و پوشیده اولمیه؛ **انجام:** بلکه لطف و احسانیکه معامله ایدوب طریق عدلیه کتمیه بمنه و لطفه

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: عثمان کاتب مصرف به‌تاریخ ۱۴ ربیع الاول ۱۱۶۸، سید مصطفی مسعود سر اطبا خاصه به‌تاریخ ۱۲۲۷؛ جلد: تیماج قرمز عطف تیماج قهوه‌ای، ۵۰۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۷-۲۴۹]

● **تاریخ بحر الانساب در شرح حال شیخ احمد جام** / تراجم / فارسی

tārīx-e bahr-ol ansāb dar š.-e hāl-e šeyx ahmad-e jām

حکیم جامی نامقی، محمد

hakīm jāmī nāmeqī, mohammad

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۲۷

بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

● **تاریخ البحرین و تراجم أعلامه = الذخائر فی جغرافیا البنادر و الجزائر** / جغرافیا، تراجم / عربی

tārīx-ul baḥrayn wa tarājim-u a‘lām-ih

آل عصفور، محمد علی بن محمد نقی، ۱۲۸۹-۱۳۵۰ قمری

āl-e ‘osfūr, mohammad ‘alī ebn-e mohammad naqī

(1872-1932)

تاریخ تألیف: جمعه ۱۲ شعبان ۱۳۱۹ق

تاریخ بحرین و بیان وضعیت جغرافیایی این منطقه و شرح حال علمای بحرین است در یازده «باب»: ۱. مشتمل علی عدد قریها و أسامیها و غیر ذلک من المطالب؛ ۲. أقسام فواکها و رطبها و تمرها؛ ۳. عیونها؛ ۴. ذکر ملوک البحرین و ما وقع علیها؛ ۵. ما وقع علیها بعد ظهور الاسلام؛ ۶. ذکر مشایخ آل مذکور؛ ۷. نبذة من مکاتبات السلاطین مع مشایخ آل مذکور، فصل فی أسماك البحرین و حوتها، فصل فی ذکر تکون الؤلؤة؛ ۸. ذکر مواضع البحرین التی ضبطها صاحب القاموس؛ ۹. ذکر الوقعات البحرین و ما صدر علیها من کلام علی (ع)؛ ۱۰. قصة الوزیر مع أهل البحرین بالرمانة؛ ۱۱. ذکر محاسن أهل البحرین و شعرائها. مفصل‌ترین بخش کتاب به شرح حال علمای بحرین اختصاص دارد و در این باب ترجمه جمعی از علمای آل عصفور نیز درج شده و در خاتمه، شرح حال و آثار مؤلف به عنوان «حالات مؤلف الکتاب» آمده است و از تألیفات خود نام برده است از آن جمله: جلاء الضمیر فی حل مشکلات آیة التطهیر؛ جلاء الضمایر فی انتصار ابن عامر؛ تحف الخواص فی شرح سورة الاخلاص؛ طبقات النحاة؛ حاشیة علی الألفیة؛ دقایق الحقایق فی انتصار صابح الحدائق؛ الفواید الجمیلة فی الرسائل الجلیلة.

آغاز: الحمدلله الذی فاوت بین العباد و فضل بعض خلقه علی بعض حتی فی الأمکنة و البلاد

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۵۴۹

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی خلق کره الارض علی وفق؛ **انجام:** جهه الشمال ۲۰ دقیقه و طوله ۵۰ درجه ۲۰ دقیقه جهه الشرق.

خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۹عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** انما شهرة العالم بمصنفاته و مؤلفاته و کان ذلک فی یوم الجمعة ...

نسخه اصل: کتابخانه سید هادی آل بالیل موسوی دروقی در قم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: جمعه ۱۲ شعبان ۱۳۱۹ق؛ تملک: هادی بن سید یاسین آل بالیل موسوی در شعبان ۱۴۰۹ و مهر مکتبه وی؛ ۲۷۸ص، ۱۵سطر [عکسی ف: ۴-۱۸۲]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۴۵ص [عکسی ف: ۱-۳۹۹]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انما شهره العالم بصنفاته و مؤلفاته سنه ۱۳۱۹

خط: نسخ شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۱۹ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۷ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [رایانه]

● **تاریخ بخارا (ترجمه)** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e boxārā (t.)

ابونصر بخاری، احمد بن محمد، ق۶ قمری

abū-nasr-e boxārī, ahmad ebn-e mohammad (-12c)

تاریخ تألیف: ۵۲۲ق

کتاب تألیف ابوبکر محمد بن جعفر نرشخی (۲۸۶-۳۴۸) است که به نام ابومحمد نوح بن نصر بن احمد سامانی (۳۳۲) ساخته و این کتاب را ابونصر احمد بن محمد بن نصر قباوی از عربی به فارسی ترجمه کرده است.

آغاز: چنین گوید ابونصر بن احمد

چاپ: ترجمه فارسی این کتاب توسط مسیو «شارل شفر» مستشرق فرانسوی در ۱۸۹۲ در پاریس چاپ شده است؛ مدرس رضوی در سال ۱۳۱۷ش در تهران چاپ کرد.

[استوری ۳۷۰ و ۱۳۰۰؛ دنا ۶۸۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۴۹/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۲-ف

نسخه اصل: بغدادلی وهبی ش ۱۱۳۰؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۱۱۱گ [فیلمها ف: ۱-۳۱]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۴۲/۲

خط: نستعلیق، کا: سناء الملة بن ضیاء الحق بن حاج مولوی، تا: ۱۲۳۵ق؛ ۷۴گ (۳۷پ-۱۱۰ر) [ف: ۳-۲۹۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۵/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۰۱ق؛ کاغذ: فرنگی مخطط، ۱۵ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [ف: ۲-۱۲۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۲۶-ف

نسخه اصل: پاریس شماره ۱۵۱۳ فارسی؛ بی‌کا، بی تا [فیلمها ف: ۱-۳۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۲۷-ف

نسخه اصل:پاریس ش۱۵۲۲ فارسی؛ بی‌کا، بی تا [فیلمها ف: ۱-۳۱]

● **تاریخ بخارا (تخلیص)** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e boxārā (talxīs)

محمد بن زفر، ق۶ قمری

mohammad ebn-e zofar (-12c)

وابسته به: تاریخ بخارا (ترجمه)؛ ابونصر بخاری، احمد بن محمد (قرن ۶)

تاریخ تألیف: ۵۷۴ق

تاریخ بخارا به عربی تألیف ابوبکر محمد بن جعفر نرشخی (۲۸۶-۳۴۷) می‌باشد ترجمه آن به فارسی از ابونصر احمد بن محمد بن نصر قباوی است. تلخیص ترجمه از محمد بن زفر بن عمر می‌باشد که همین کتاب است.

چاپ: ترجمه فارسی این کتاب به توسط مسیو «شارل شفر» مستشرق فرانسوی در ۱۸۹۲ در پاریس چاپ شده است.

[دنا ۶۸۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۴۹/۲]

۱. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۵۹

آغاز: بسمله، سپاس و ستایش خدای تعالی جل جلاله که آفریننده جهان است و داننده نهان است و روزی دهنده؛ **انجام:** و زمین و آسمان را یک معبودی علیحده است اما معبود آسمان در دیگران بزرگتر است

در این نسخه علاوه از ترجمه تاریخ بخارا از صفحه ۸۶ به بعد قسمت‌هائی از کتاب مجمل التواریخ و تاریخ گزیده در ذکر امراء آن دیار و سپهسالار تاش و آمدن بفراخان به بخارا و ذکر ابوالقاسم سیمجور و امیر عبدالملك بن رضی بن نوح و وقایع فیما بین اسمعیل بن نوح و ایلك خان و تعریف شهر بخارا و سمرقند و فاریاب و دیگر شهرهای آن سامان اضافه شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۵۵ص، ۱۸ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۸۷]

۲. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۷۵

خط: نستعلیق، کا: مسیح، تا: ۸ رجب ۱۲۹۲ق؛ ۱۳۸ص، ۱۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶۷]

۳. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۸۸۳

آغاز: بسمله، چنین گوید ابونصر احمد بن محمد بن النصر القبادی که ابوبکر محمد بن جعفر النرشخی کتابی تالیف کرده است. باهتمام امیر احمد بن نوح بن نصر بن اسماعیل اشرافی؛ **انجام:** او را در سرخس بند کردند و ملك ان سامان از دست ایشان بیرون رفت

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد بن حاجی محمد قلی، تا: ۱۳۱۰ق؛ ۱۴۶ص، ۱۳ سطر (۱۴×۲۵)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۲۵]

● تاریخ بخارا = مزارات بخارا = تاریخ ملا زاده /

تراجم، تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e boxārā = mazārāt-e boxārā = tārīx-e mollā-zāde

ملازاده هروی، احمد بن محمود، ق۸ قمری

mollā-zāde-ye heravī, ahmad ebn-e mahmūd (-14c)

تاریخ تألیف: ۲۱ رمضان ۸۲۴ق؛ محل تألیف: بخارا

در ذکر مشاهد و مزارات و اسامی علماء و مشایخ بخارا که در آن بلد وفات یافته‌اند. در دو «قسم»: ۱. ذکر اکابری که در نفس شهر و در فناء شهر مدفونند تا مقدار نیم فرسنگ؛ ۲. ذکر عزیزانی که در حوالی شهرند، ورای حد مذکور. پس از خطبه می‌گوید: اینان گروهی از متقدمان و متأخران هستند که من خود گور آنان را بررسی کردم و آثارشان را دیدم. سپس در فضیلت شهر بخارا و تاریخ گشودن آن در ۵۴ق سخن می‌گوید و در اینجا از ربیع الابرار کشاف، تاریخ بجعیگیر نامه، جهانگشا و انساب فرشجی نقل می‌کند.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی تفرد بالبقاء و توحد بالعز و الکبریاء ... اما بعد هذا ذکر طائفه من اهل بخارا و نواحیها من العلماء و الکبراء ... بدانکه تقرب بارواح طیبه و مشاهد مقدسه علمای دین و مشایخ روی زمین ... هر اینه سبب مزید برکات است ...

چاپ: به کوشش احمد گلچین معانی به نام «تاریخ ملازاده»، تهران، ۱۳۳۹ ش

[دنا ۶۸۲/۲؛ ؛ فهرستواره منزوی ۱۷۷/۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۵۰-ف

نسخه اصل: موزه آسیایی آکادمی علوم شوروی A. 223؛ بی‌کا، تا: جمادی الثانی۹۷۳ق [فیلمها ف: ۱-۱۹۳]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۴۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و وفات او در ۲۱ رمضان ۸۱۴ بوده است. یا ربنا بلغ منك تحیة و سلاماً الی ارواحهم.

خط: نستعلیق، کا: سناء الملة بن ضیاء الحق بن حاج مولوی، تا: شعبان ۱۱۰۶ق، مجدول؛ از روی نسخه خط محمد شفیع بن ملا نظر محمد در شعبان ۱۱۰۶ نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: روغنی زرد مقوایی، ۳۶گ (۱پ-۳۶پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۳-۲۹۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۷۰-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۳۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۳۰/۲۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق [ف: ۷-۳۵۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۵/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۰۱ق؛ کاغذ: فرنگی مخطط، ۷۲گ، ۱۵ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [ف: ۲-۱۲۶]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۴۶/۱-ف

نسخه اصل: موزه آسیایی آکادمی علوم شوروی ۲۳۰۷B.؛ بی‌کا، بی تا [فیلمها ف: ۱-۶۲۴]

۶. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۳۷۴/۶

آغاز: برابر

در فهرست تصور شده که ملازاده کاتب این رساله است و این رساله بدون نام مؤلف آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز ضربی، ۲۴ص (۱۵۶-۱۷۹ر)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۲-۸۱]

● تاریخ بخارا (ترجمه) / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e boxārā (t.)

وامبری، آرمین، ۱۸۳۲-۱۹۱۳ میلادی

vāmberī, ārmīn (1832-1913)

اصل کتاب به زبان انگلیسی است و در سال ۱۸۷۳ م در لندن چاپ شده و از زبان انگلیسی به فارسی ترجمه گردیده و شامل دوره قبل از اسلام تا ۱۸۷۳م می‌باشد.

آغاز: بسمله، فصل دوره قبل از اسلام، بنام خداوند جان آفرین

... در موقعی که با اهمیت ترین زمینهای (آسیا) پنهان کرده‌اند
انجام: حالا تمام شد تاریخ بخارائی من وقتیکه بیدق روسها را علم نمودند در روی قلعه سمرقند و بازگمان میتوان برد که اگر چه امروز نمیشود ولی روزی بیاید
[دنا ۶۸۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۴۹/۲]

اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۰۸
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: چاکر خانه زاد امیر، تا: ۱۴ ذیحجه ۱۳۲۲ق؛۳۰۷ص،۱۵ سطر (۱۴×۱۸)، اندازه: ۲۱×۲۷/۵سم [ف: ۴۵]
اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۱۱۳۸۳
همان نسخه بالا [نشریه: ۵-۳۱۶]

● تاریخ بخارا (ترجمه) / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e boxārā (t.)

تاریخ تألیف: ۱۴ صفر ۱۳۲۱ق
ترجمه حیدرخان سرتیپ و مترجم روسی و حاجی حسن خان یاور معلم محرر و روزنامه روسی از روسی به فارسی برای ظل السلطان، اصل تاریخ حکم‌رانان بخارا و کاشغر و خوقند است ساخته میرزا شریف (شمس) بخارایی در ربیع الثانی ۱۲۸۶.

تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۸۵
از امیر میر حیدر و پسر امیر شاه مراد گرفته تا می‌رسد به جهانگیر خواجه کاشغری؛ خط: نستعلیق، کا: حاجی حسن خان یاور معلم، تا: ۱۴ صفر ۱۳۲۱ق، قطع: ربعی [نشریه: ۵-۶۱۹]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۵۸-ف
همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲-۸۶]

● تاریخ بخارا (ترجمه) / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e boxārā (t.)

بخشی از تاریخ بخاراست که از روسی ترجمه شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۷۹/۱
آغاز: ابتدای تواریخ عمده ممالک آسیا قبل ازبعثت حضرت پیغمبر (صلی الله علیه وآله) به طریق حکایت وافسانه بوده. لهذا بخارا هم شروع می‌کند تاریخ حال سلطنتی خود را؛ **انجام:** و این موانع برای خیالات وی کافی است ناچار به دربار اوکتای قاآن پادشاه با قدرت ترکان که درکوه‌های (التائی) یا به ساحل جیحون مقام داشت ملتجی شد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور سبز، عطف تیماج زرشکی، ۱۰گ (۱پ-۱۰پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۱-۴۰۳]

● تاریخ برامکه = اخبار برامکه = ترجمه تاریخ برامکه

/ تاریخ پادشاهان / فارسی

tārīx-e barāmake = axbār-e barāmake = t.-ye tārīx-e barāmake

هروی، محمد بن حسین، ق۵ قمری

heravī, mohammad ebn-e hoseyn (-11c)

کتاب تاریخی است به نثر فارسی بسیار خوب که گویا ترجمه‌ای باشد از اصل عربی، نوشته ابوالقاسم بن غسان که مترجم به پیروی از سبک انشای او چنین نگاشته. حکایاتی است به نقل از ابوالقاسم بن غسان درباره برمکیان و از آمدن برمک به دمشق نزد سلیمان بن عبد الملک خلیفه اموی آغاز می‌گردد.
آغاز: بسمله، و به نستعین الحمد لله رب العالمین و الصلاة علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین روایت کرد ابو القاسم بن غسان گرد آورنده اخبار آل برمک گفت برمک مردی بود از فرزندان وزرای ملوک اکاسره
انجام: غلام از پیش او فرار نمود، خلیفه بطلب غلام کس فرستاد و او را گرفته بیاوردند و خلیفه گفت ای عبد صاحب تو کیست و چرا از پیش من فرار نمودی و غلام همین جواب داد. گویند غلام را بکشت. تمت و الله اعلم و احکم بالحق و الحمد لله رب العالمین
چاپ: تهران، به کوشش میرزا عبدالعظیم قریب، ۱۳۱۳ش؛ به کوشش رضا مایل هروی، خراسان، ۲ (۱۳۶۱) ش۲.
[دنا ۶۸۳/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۵۱/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۸۲
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به استناد نسخه ش ۸۲ ادبیات مشهد ذکر شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۲۵۵) [ف: ۱۵-۱۶۹]
۲. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۲ فرخ
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ از صفحه ۱۴۹ به بعد با حواشی و تعلیقاتی از مرحوم قریب به خط ابراهیم شاملو در اردیبهشت ۱۳۴۴ش؛ کاغذ: مشقی، جلد: پلاستیک، ۷۷گ، ۹ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۹]

● تاریخ بزرگان عرب / تاریخ / عربی

tārīx-e bozorgān-e ʻarab

شرح حال بزرگان عرب از معاویه بن ابی سفیان تا سلطان الغرب مولای رشید بن علی الملک الموید الشریف الحسینی را با احراز مدارک تاریخی و کتب رجال می‌آورد ... ابتدا نام شخصی را ذکر می‌کند و سپس سال تولد او را بیان می‌دارد و بعد پاره‌ای از حوادث مهم ایام او را ذکر می‌کند. در این مجموعه تواریخ بیشتر تکیه بر خلفای اموی و عباسی شده و مستند نویسنده نیز

بیشتر نوشته‌های ابن خلکان است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۱
آغاز: معاویه بن ابی سفیان صخر بن حرب ابن امیه بن عبد الشمس؛ **انجام:** واستنام فی السلطنه سبع سنوات و توفی فی سنه ثمان و ثمانین ... بعض المغاربه ....
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز یک‌لا، ۲۳۹گ، ۲۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۷-۷۸]

● تاریخ بعد النبی (ص) / تاریخ اسلام / عربی

tārīx-u ba'd-an nabī

تاریخ تألیف: قرن ششم
تاریخ مختصری است به‌ترتیب سنوات، مؤلف، کتاب را با ولادت پیامبر اکرم (ص) شروع نموده و تا سال۵۲۶ق یعنی تا زمان خودش ادامه داده است. فهرست نگار طوپ قاپی، نام کتاب را «حوادث السنین» ثبت کرده، لیکن روی برگ عنوان چنین آمده «تاریخ بعد النبی (ص) الی تمام الخلفاء العباسیه»، که شاید این هر دو نیز نام اصلی کتاب نباشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۲عکسی
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فهذه نبذة من التاریخ لخصتها و جمعتها علی سنین الهجره النبویة ... الی ما انتها الیه زماننا؛ **انجام:** سنة ست و عشرین و خمس مایة ... و قدتم ما اردناه من هذا التاریخ المبارک ... و حسبنا الله و نعم الوکیل.
نسخه اصل: سلطان احمد ثالث-استانبول، ش ۲۹۸۱ A (فهرست خطی عربی طوپ قاپی ۵/۳-۳۴۴)؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۷؛ مصحح؛ ۱۶۹گ، ۱۷سطر [عکسی ف: ۲-۳۲۹]

● تاریخ بلده نور / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e balade-ye nūr

اعتمادالسلطنه، محمد حسن بن علی،۱۲۵۹-۱۳۱۳قمری
e'temād-os-saltane, mohammad hasan ebn-e 'alī (1843-1896)

تاریخ تألیف: در سال‌های ۱۳۰۳ و ۱۳۰۴ق
این کتاب از تالیفات محمد حسن خان صنیع الدوله وزیر علوم و انطباعات دوره ناصری می‌باشد.
آغاز: بعد الحمد الله خالق الظلمات و النور و جاعل الظل و الحرور
انجام: چون بتوفیق رفیع موشح و مطلع گردند اعتماد نمایند و انحراف نجویند بر این جوانب نروند تا به مجدت و ارتضا معروف گردند.
[دنا ۶۸۳/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۵۱/۲]

ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۱۸۹
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا،بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۲ص، ۱۹ سطر (۱۷×۲۱) [نشریه: ۶-۶۱۳]

● تاریخ بلعمی = ترجمه تاریخ طبری = تاریخ نامه / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e bal'amī = t.-ye tārīx-e tabarī = tārīx-nāme

بلعمی، محمد بن محمد،-۳۶۳ قمری
bal'amī, mohammad ebn-e mohammad (-974)

وابسته به: تاریخ طبری؛ طبری، محمد بن جریر (۲۲۴-۳۱۰)
به دستور: منصور به نوح سامانی (۳۶۶ق)
تاریخ عمومی است از آغاز جهان تا روز نگارش. کار بلعمی با اصل کتاب تفاوت‌های بسیار دارد و ترجمه‌ای متصرفانه است. او زنجیره اسناد را انداخته و مطالبی درباره روزگار پیش از چیرگی اسلام بر آن افزوده است و مطالب را به‌گونه دیگر در «باب» و «فصل»ها مرتب کرده است. این ترجمه به دستور منصور به نوح سامانی (۳۶۶ق) انجام یافته است.
آغاز: ۱: سپاس و آفرین مر خدای کامکار کامران ... اما بعد بدانکه این تاریخ نامه بزرگ است. گردآورده ابوجعفر محمد
۲: شکر و سپاس حضرت خالقی را که انوار دقایق حکمت او از هر ذره از ذرات
چاپ: جلد اول، به تصحیح مرحوم ملک الشعراء بهار و اهتمام آقای پروین گنابادی، اداره کل نگارش وزرات فرهنگ، ۱۳۴۱ش، ۱۲۳۲ صفحه، قطع وزیری، طبع سربی؛ گانپور، سنگی، ۱۳۳۴ق/۱۹۱۶م. (چاپ پنجم)، وزیری بزرگ، ۲+۸۰۰ص
[کشف الظنون ۲۹۷/۱؛ فهرستواره منزوی ۵۷۹/۱؛ تاریخ ادبیات در ایران ۶۱۹/۱، نیز رک به مقدمه مرحوم پروین گنابادی بر تاریخ بلعمی چاپ تهران؛ رک: مجله دانشکده ادبیات مشهد ش ۳ سال دوازدهم ص ۵۵۰؛ ریحانة الادب ۲۸۰/۱؛ الذریعه ۸۶/۴ و ۲۲۲/۳ ؛ دنا ۶۸۳/۲ (۶۹ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۴۸۱
آغاز: بقیة من فتح حاضریه و قرنسرین-گفتا و خالد سیف الله روی بقر نسرین نهاذ بس مردمان قر نسرین بسیار کار زار کردند؛ **انجام:** و علم و جامه سبیذ کردند تا سفاح را از آنجا لشکر بایست فرستاذن تا همه را بکشد. والله اعلم بالصواب.
جزء دوم از جلد دوم. و مشتمل بر وقایع دوران خلافت عمرست تا کشته شدن مروان یعنی حوادث سال‌های ۱۵ تا ۱۳۲ هجری با تشویش و سقطی در اوراق چنانکه استاد مجتبی مینوی در مقدمه چاپ عکسی آن که از طرف بنیاد فرهنگ ایران در سال ۱۳۴۴ شمسی نشر یافته است توضیح داده‌اند؛ خط: نسخ، کا: اسحق بن محمد بن عمر بن محمد شروانی، تا: محرم ۵۸۶ق، جا: زنجان؛ در ستون آخر فهرست به خطی همزمان نسخه و شاید اندکی پس از

آن چنین مسطورست: «الله المعین، لخزانة کتب الملک العالم العادل المؤید المظفر المنصور المجاهد المرابط محیی العدل فخر الدنیا و الدین عز الاسلام و المسلمین شاه غازی ابوالمظفر بهرامشاه بن داود نصیر امیرالمؤمنین مدالله ظله»، به همان خط نوشته شده است: «یادگار بنده مخلص اسمعیل بن ابی القاسم المستوفی المعروف بضیاءالدین تغمده الله برحمته»؛ کاغذ: نخودی ضخیم، جلد: تیماج ضربی مشکی، ۲۴۴گ، ۲۱ سطر (۱۵×۲۰)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۷-۳۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۰۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۳۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۵۶

آغاز: خدای عز و جل کس نداند اما آنک محمد بن جریر گوید ما از پس این یاد کنیم اگر خدای توفیق دهد ان شاءالله در پیدا کردن خدای تعالی این خلق را از پی چه آفریده است؛ **انجام:** آن روز آیت فرستاد الیوم اکملت لکم دینکم و اتممت علیکم نعمتی و رضیت لکم الاسلام دینا پس خلق را بدرود کرد و بگفت که من ...

جلد اول؛ خط: نسخ ریحان، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، محشی با عناوین «مسعود بن ابراهیم عفی عنهما» و «م بهار»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۳۶۷گ، ۱۹سطر، اندازه: ۲۱×۲۸/۵سم [ف: ۲۸-۱۸۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۰۵

آغاز: خدای عزوجل با بندگان خویش عتاب کند؛ **انجام:** پیغامبر او را پرسید

خط: نسخ، بی‌کا، تا: در اواخر قرن ۶ یا اوایل قرن ۷؛ افتادگی: انجام؛ این نسخه با تاریخ بلعمی چاپ تهران تفاوتهایی دارد که عبارت است از: (۱) صفحه اول و دوم حاوی سؤالاتی است که از پیامبر اکرم کرده‌اند، و ظاهراً مربوط به تاریخ بلعمی نیست، (۲) پس از صفحه دوم، اوراقی از نسخه ما افتاده است که تقریباً برابر با ۳۰ صفحه تاریخ بلعمی طبع تهران است، (۳) هم بعد از صفحه ۱۶۸ نسخه حاضر افتادگی دارد که برابر است با صفحه ۴۰۱ نسخه چاپی، (۴) نیز نسخه حاضر از صفحه ۳۴۶ افتادگی دارد که برابر است با صفحات ۸۵۱ تا ۹۰۶ نسخه چاپی، (۵) آغاز «اخبار پیغامبر ما محمد مصطفی علیه السلام» که در نسخه ما عنوان قرار گرفته و مطالبی به دنبال دارد، برابر است با پایان تاریخ بلعمی چاپ تهران؛ مجدول؛ واقف: علی اکبر عبدالحسینی؛ کاغذ: دولت آبادی خوش قلم آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۶×۳۲سم [ف: ۹-۱۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۷-بهار

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶ و ۷؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول [نشریه: ۵-۶۵۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶-بهار

از سرگذشت محمد تا المهتدی؛ خط: نسخ درشت، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ با تملک ۱۲ ربیع الثانی ۹۵۶ در سبزوار و تملک ۱۰۸۶؛ قطع: رحلی بزرگ [نشریه: ۵-۶۵۹]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۸-ف

نسخه اصل: موزه انجمن همایونی آسیایی لندن R As ش ۲۲؛ خط: نسخ، کا: محمد شاه بن علی بن محمود شاد بخت حافظ اصفهانی، تا: شنبه ۱۸ شوال ۷۰۱ق؛ ۳۷۳گ، ۳۳ سطر [فیلمها ف: ۱-۳۷]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۳۵-ف

نسخه اصل: فاتح ش ۴۲۸۵. در هفت مجلد؛ کا: احمد بن نجم خطاط اخلاطی، تا: یک‌شنبه ۱ شوال ۷۰۲ق؛ ۳۶۸گ [فیلمها ف: ۱-۳۸]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۳۰۵۰؛ خط: نسخ، کا: عثمان بن احمد بن ابی بکر معروف به خالویه، تا: رجب ۷۱۳ق؛ فتح الله بن نظام الدین شیروانی ۲۷ رمضان ۸۰۲؛ ۴۴۷گ [فیلمها ف: ۱-۳۷]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰-ف

نسخه اصل: ایاصوفیه ش ۳۰۵۱؛ خط: نسخ، کا: محمود بن محمد بن ابی بکر بن احمد معروف به خالویه، تا: اواخر ذیقعده ۷۱۸ق؛ ۳۳۰گ، ۳۵ سطر [فیلمها ف: ۱-۳۷]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۹-ف و ۳۲۷۲-ف

نسخه اصل: فاتح ش ۴۲۸۱؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن سعدالله بن ابی غالب اصفهانی، تا: پنج‌شنبه ۲۱ ربیع الاول ۷۲۵ق، جا: فیروزان در خانه دارنده نسخه امیر نظام رکن الدین امیر غازان؛ واقف: سلطان محمود غازی [فیلمها ف: ۱-۳۸ و ۲-۱۱۳]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۶-ف و ۱۰۷۶-ف

نسخه اصل: پاریس P. 63؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۷۲۷ق؛ ۳۹۶گ، ۳۷ سطر [فیلمها ف: ۱-۳۷ و ۳۸]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۱-ف

نسخه اصل: بادلیان ۳۷۶ الیوت eliot؛ خط: نسخ، کا: اسمعیل بن محمود بن محمد بن مسعود بن محمد انسی جبریانی، تا: چهارشنبه ۱۵ صفر ۷۴۴ق؛ ۳۸۸گ، ۲۷ سطر [فیلمها ف: ۱-۳۷]

۱۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۴۷۳

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** که این کتاب تمام کند که فرمان یافت از آغاز بعثت تا کشته شدن متوکل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ با حاشیه‌هایی از زین العابدین حسنی عفی عنه؛ ۲۹۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۳۳سم [ف: ۲-۳۰]

۱۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۵۲

هر دو جلد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سپاهانی و فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۶۳۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۳سم [ف: ۳-۴۰۲]

۱۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۸۱

آغاز: تاریخ طبری-بسمله-شکر و سپاس بی حد و قیاس آفریننده زمین و آسمان را آنکس که نه ممتاز و نه انبازو نه دستور و نه یار

و نه زن و نه فرزند همیشه بوده همیشه باشد و بر هست او نشانهای آفرینش او پیداست آسمان و زمین و شب و روز و آنچه در آن اندر است؛ **انجام:** خلافة مستظهر بالله. بعد از مقتدی خلیفه مستظهر بود و نام وی احمد بود و کنیت وی ابوالعباس بود و مدت عمر وی چهل و یکسال و شش ماه و شش روز بود و بیست و پنج سال و سه ماه و یازده روز خلیفتی کرد ... تمام شد کتاب تواریخ روزگار عالم از احد آدم و احیا پیغمبران و ملکان و تازیان و پارسیان و گردش روزگار ایشان .... و این کتاب که گرد آورده ابوجعفر بن محمد بن جریر بن یزید بن خالد الطبری رحمة الله علیه (مقداری از سطور در اثر وصالی از بین رفته است) در زمان منصور بن اسمعیل سامانی (در این موضع هم جملات محو شده است) روز پنج شنبه ششم ماه (محو شده) اول سنه احد عشرین و ثمانمائه ۸۲۱ کاتب (محو شده) محمود بن محمد ...

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمود بن محمد، تا: ۸۲۱ق؛ در آن نوشته شده «ابتیاعی از ورثه مرحوم طهماسب میرزا مؤید الدوله بتاریخ شهر محرم الحرام ۱۲۹۷ داخل کتابخانه مبارکه موزه سرکاری شد»؛ مهر: «الحاج مصطفی صدقی»؛ کاغذ: بخارایی نخودی، جلد: مقوای روکش چرم سبز، ۸۶۶ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۶/۸×۳۴/۲سم [ف: ۵-۲۵۱]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۷۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و لجمیع الخلایق بفضل رحمتک الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله الطیبین الطاهرین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۲۴ق؛ مجدول، مذهب؛کاغذ: شکری نازک سمرقندی، جلد: تیماج فیلی تیره ضربی، ۱۱۱۸ص، ۲۴ سطر، قطع: رحلی، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۷-۳۸]

۱۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۹

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و مدت خلافت المتقدر بالله بیست و چهار سال و یازده ماه بود. و السلام. تم کتاب محمدی ...

خط: نسخ و نستعلیق، کا: تاج الدین احمد (نیمه دوم)، تا: بخش آغازین از قرنهای ۷ و ۸ ق و نیمه دوم اواسط صفر ۸۳۸؛ شیوه نوشتن کهن (ذ = د، ج = چ، ك = گ، ...)، با یادداشت سعید نفیسی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴۵۰گ، مختلف السطر (۱۶/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۳×۳۲سم [ف: ۱-۴۲]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۳۰۴۹؛ خط: نسخ، کا: یعقوب بن حسین مهاجری، تا: دوشنبه ۲۳ صفر۸۴۶ق، جا: اصهفان، مسجد جامع؛ ۴۸۶گ [فیلمها ف: ۱-۳۷]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۲۱

آغاز: برابر۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ ذیقعده ۸۴۸ق؛ مجدول زر و لاجورد، دارای کتیبه‌های مذهب و مرصع؛ تملک: رضا قلی هدایت مورخ ۱۲۶۲ق؛ مهر: «الفقیر عبدالحمید» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج با سر، ۴۴۴۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۲/۲۷-۱۷]

۲۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۸۷۲

با جدول صور اقالیم سبعه و طبقات ملوک در ۱۲ گ تا ملحدان الموت، خط عباسقلی سپهر پسر میرزا محمد تقی لسان الملک کاشانی مورخ ۱ صفر ۱۳۱۱ ئیلان ئیل در ص ع هست؛ خط: نسخ، کا: شهاب احمد بن محمد بن یعقوب بن احمد بن الحاج علی دهقلی، تا: ۹ محرم ۸۵۲ق، ۱۶ شعبان ۸۵۲ در نیمه ۲؛ مجدول زر و لاجورد، با سرلوح؛ کاغذ: ترمه، ۴۱۴گ، ۲۹ سطر (۱۵/۵×۲۱)، اندازه: ۲۲/۵×۲۷/۵سم [نشریه: ۲-۱۷۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۹۰-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۳۸]

۲۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۱۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و ملک آل سلجوق در روم هنوز باقیست اما طبقه ملاحده و خوارزمیان در تاریخ جوینی مذکور است تم التاریخ الموسوم بتاریخ الطبری فی ۵ محرم الحرام سنه اثنی و خمسین و ثمانمائة هجریه ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۵۲ق؛ مجدول؛ تملک: عنایت الله احمد افندی به تاریخ ۱۱۹۸ق با مهر «عنایت الله ۱۱۴۷»؛ جلد: چرمی ضربی، ۳۱۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۳/۵×۳۱/۵سم [ف: ۱-۲۴۷]

۲۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۸۲

آغاز: ما یشاء و بیت الا اربعه اشیا الرزق و الاجل و السعادة بس جهودان گفتند ای محمد بتورته اندر همچنین نوشته است؛ **انجام:** فی تاریخ غره رجب المرجب سنه تسع ثمانین و ثمانمایه الهجریه آمرزیده باد که از برای نویسنده این کتاب فقیر گناه کار ... سعدالدین بن تاج الدین بن علی بن محمد بن نجیب الکازرونی سوره فاتحه الکتاب بخواند و دعاء آمرزش از حضرة الله سبحانه و تعالی طلب کند ... علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین و سلم تسلماً دائماً ابداً کثیراً.

از آغاز خلقت تا خلافت المستظهر بالله. مطالب مندرجه مانند نسخه شماره دفتر ۴۸۱ می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: سعدالدین بن تاج الدین بن علی بن محمد بن نجیب کازرونی، تا: ۸۸۹ق؛ افتادگی: آغاز (یک صفحه)؛ پشت صفحه اول نوشته شده «ابتیاعی از ورثه مرحوم طهماسب میرزا مؤیدالدوله بتاریخ شهر محرم الحرام ۱۲۹۷ داخل موزه کتابخانه اقدس ظل اللهی شد»، یک یادداشت در مورد وبای هولناک سال ۱۲۶۷ق نوشته شده که از کشتار این مرض پناه بر خداوند عالمیان برده و بکرمش امیدوار شده‌اند، یادداشت دیگری از زلزله مهیب شهر شیراز به سال ۱۲۶۹ق نوشته شده که دوازده هزار کس بهر رسم و اسم از دارفانی بسرای بقا شتافتند-بامضای فتح الله شیرازی؛ مجدول؛کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: مقوای روکش چرم لاکی رنگ، ۹۹۸ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۴/۵سم [ف: ۵-۴۸۱]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۶۰

آغاز: مکه در رودخانه ای افتاده است و آنجا زرع نمیباشد و او را

بکه نیز گویند و بارو دارد و هر که نوبت اول بکعبه رسید البته بخندد از غایت خرمی؛ **انجام:** که چگونه کشته شد و ملک عجم از دست وی برفت ابتدای آن از انساب پیغامبر صلی الله علیه و سلم.

بخشی است از آغاز همین ترجمه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، رقم کاتب در پایان نسخه: «تمام شد نصف اول از تاریخ محمد بن جریر بن یزید الطبری علیه الرحمة ... و صحبه اجمعین»، یادداشت‌هایی از ملک الشعراء، چند جمله‌ای را میر محمد باقر در رمضان ۱۱۸۱ از باب سیاهه مشق نوشته؛ تملک: علی اصغر بن محمد ابراهیم در ۱۲۹۲ با مهر بیضی شکل او؛ کاغذ: اصفهانی مایل به زردی، جلد: تیماج سبز، ۴۱۰ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۱۰-۷۴۳]

۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۰

آغاز: برابر۱ **انجام:** کیست آن جز خدای در دو سرای ×× کامتره بود ز سهو و خطای

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج مشکی، ۷۷۸گ، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۸)، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۶-۸۹]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۱۴

از آغاز کتاب تا تاریخ خلافت المسترشد بالله عباسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول به زر و مشکی، مصحح، دارای سرلوح رنگین مختصر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۴۶۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸/۵سم [ف: ۱۰-۱۹۲]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۰۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** وصیت می‌کنم شما را که فرمان برید آنرا که امیر شماست و خیانت مکنید و آن غنیمت مدزدید ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۹۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۳×۳۳سم [ف: ۸-۱۷۹]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۵۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخرقرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز (ورق اول)؛ تملک: مرتضی قلی در ۱۲۹۵؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: مرغش آلبالویی، ۵۰۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹/۸×۳۱/۲سم [ف: ۲-۷۷]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۱۳

خط: نستعلیق، کا: برهان بن وحید الدین بن نورالدین هروی، تا: ۹۳۳ق؛ با یک سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی آهاردار شکری، جلد: روغنی تیره رنگ با ترنج و نیم ترنج دور خط کشی، ۹۲۸ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۴سم [ف: ۱۷-۶۷]

۲۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۰۶

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد بن احمد کاتب افزری جهرمی، تا: ۱۲ صفر ۹۴۱ق؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن سیاه ضربی، ۵۰۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰/۲سم [ف: ۲-۷۶]

۳۰. مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه:ج-۱

آغاز: بسمله و به نستعین آغاز جلد دوم از تاریخ ابو جعفر بن محمد بن جریر الطبری رحمة الله علیه که در اول بزبان تازی بود؛ **انجام:** و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین و سلم تسلیما دائما حمدا کثیرا تمام شد کتاب طبری بعون الله تعالی.

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا علی بن مظفر بن محمود خاتون آبادی، تا: ۹۹۹ق؛ بعضی از صفحات را آقای محمد ملک زاده با نسخه دیگری مقابله و تصحیح کرده‌اند، مرحوم ملک الشعرای بهار این نسخه را تصحیح کرده و در حواشی بعضی از صفحات توضیحاتی داده‌اند، در حاشیه صفحه اول این کتاب آقای محمد ملک زاده نوشته‌اند: «هنگامیکه مرحوم ملک الشعرا از طرف وزارت فرهنگ مامور اصلاح و تصحیح ترجمه تاریخ طبری بود و نسخ خطی را نزد خود جمع نموده بود این نسخه نیز از طرف فرهنگ خراسان نزد آن مرحوم فرستاده شد و چندین ماه مورد مطالعه و استفاده آن مرحوم قرار گرفت و یادداشت‌هایی بخط خود در حواشی این نسخه مرقوم داشت این خود یادگاری است از مرحوم ملک الشعرا بهار که در کتابخانه فرهنگ خراسان نگاهداری می‌شود روز یک‌شنبه ۲۶ اردیبهشت یادداشت شد ۱۳۳۳ امضاء محمد ملک زاده؛ اهدایی: دکتر سید موسی خان حجازی به کتابخانه؛ کاغذ: کاهی صیقلی زرد، جلد: مقوای ساغری مشکی، ۷۲۴ص، مختلف السطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱۰۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۶۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۳۸]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۱۸

درباره شامل احوالات حکمای طبرستان؛ خط: نستعلیق، کا: حسن اسفندیار، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۴۷۲) [مختصر ف: ۹۲۰]

۳۲. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۷۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: رحلی [نشریه: ۳-۷]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۹۱

آغاز: الحمدلله العلی الاعلی الولی الاولی؛ **انجام:** آله اجمعین الطیبین الطاهرین.

خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ آغاز این نسخه با آغاز چاپ لکنهو و نسخه خطی دیگری که به شماره ۲۳۱ در این کتابخانه هست اختلاف دارد. بدینگونه که در آغاز این نسخه خطبه و دیباچه‌ای به زبان عربی هست که تا سطر ۸ صحیفه ۲ می‌رسد و بجای آن در دو نسخه دیگر مقدمه‌ای به زبان فارسی آمده که در بیشتر از نسخه‌های معتبر هم هست و تنها پس از آن مقدمه عربی که مطابق سطر ۱۵ صحیفه ۵ نسخه چاپی است، این نسخه با دو نسخه دیگر تطبیق می‌شود. در این مقدمه عربی که اندکی از آن پاره شده و وصالی کرده‌اند نام پادشاهی که به فرمان او این کتاب ترجمه شده «امیر السید الملک المظفر ابی صالح منصور ابن احمد بن اسماعیل بن احمد بن سامان بن ... (پارگی) الرازی الاصفهد المرزبان» آمده و پیداست که این نسب به

هیچوجه درست نیست. سپس در این مقدمه گفته شده که فایق الخاصه در سال ۲۶۱ به‌ترجمه این کتاب فرمان داده است و حال آنکه فایق امیر ترک معروف به فایق الخاصه از امرای معروف دربار نوح بن منصور (۳۶۵–۳۸۷) بوده و اگر به فرمان او این کتاب ترجمه شده است می‌بایست لااقل در ۳۶۱ باشد نه ۲۶۱ (احدی و ستین و مأتین) که در این نسخه نوشته شده. منصور نام در میان پادشاهان سامانی دو تن بوده‌اند یکی منصور بن نوح بن نصر بن احمد بن اسماعیل بن احمد که از ۳۵۰ تا ۶۵ سلطنت کرده و دیگر منصور بن نوح بن منصور بن نوح بن نصر بن احمد که از ۳۸۷ تا ۳۸۹ سلطنت کرد و منصور بن احمد نامی که کنیه او ابوصالح بوده باشد در میان سامانیان نبوده و ابوصالح کنیه همان منصور بن نوح اول است. لذا مطالب این مقدمه عربی به کلی نادرست و ساختگی است و معلوم نیست به چه اندیشه آن را ساخته‌اند؛ کاغذ: امیری شکری آهار مهره، جلد: روغنی، ۱۱۳۳ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۰/۵سم [ف: ۶–۲۴۴]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۲۶

خط: نسخ، کا: عبدل اول پسر مولانا لطف الله، تا: قرن ۱۱؛ مهر: امیر سیف الدین گویا مورخ ۱۱۰۶؛ واقف: احمد والی رقه؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ ترنجی، ۲۷گ، ۲۳ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۱۷–۳۲۵]

۳۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۰

آغاز: (برابر ص ۶۹ چاپی) گریید بی مادر و پاشنه پای بر زمین مالید چنانکه رسم کودکان بود؛ **انجام:** (در «خبر الوقعة ببغداد و خلع الامین و مقتل حسین بن علی بن عیسی» افتاده است): ... و چون به رقه رسید بیمار شد و حسین بن علی ...

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز، از مرگ هاجر و آوردن اسماعیل آغاز می‌گردد؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲۶۰گ، ۳۱ سطر (۱۷×۲۶)، اندازه: ۲۳×۳۵سم[ف:۱–۴۲]

۳۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۳۶

از داستان تعبیه عرب و حرب کردن خالد بن ولید با ایشان تا المستظهر بالله؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شریف، تا: اواخر جمادی الثانی ۱۰۱۴ق؛ مجدول؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن یشمی طلاکوب، ۴۳۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸/۴×۲۵/۳سم [ف: ۲–۷۶]

۳۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۷۲

نسخه منتخب؛ خط: نستعلیق، کا: نجف قلی بن میر اشرف، تا: شنبه ۱۱ جمادی الاول ۱۰۴۹ق؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن نارنجی، ۲۶۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸/۴×۲۵/۳سم [ف: ۲–۷۷]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۰۷

آغاز: بدانکه این تاریخنامه بزرگست؛ **انجام:** و در دویست و نود و چهار سمت اتمام پذیرفت

خط: نستعلیق، کا: محمد قاسمین استادی، تا: ۱۵ شعبان ۱۰۵۴ق، جا: دژ پنجده؛ واقف: نائینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی، ۴۱۴گ، ۲۵ سطر (۱۴/۵×۲۶)، اندازه:۲۳×۳۷/۵سم [ف: ۷–۳۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۴۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا[فیلمها ف: ۱–۳۸]

۳۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۸

آغاز: چنین گوید وهب بن منبه که از پیغامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) شنیدم که فرمود؛ **انجام:** دیدند که ایشان حرب را ساخته بودند پس حرب اندر گرفتند

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن حسین جرمغانی، تا: پنج‌شنبه ۱۸ رجب ۱۰۶۱ق؛ مجدول، با سرلوح مذهب؛ تملک: فرهاد میرزا بن ولیعهد در ۱۳۰۲، و نیز تملک به بیع از کتب حسام السلطنة از حاج بابا کتابفروش؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۴۱گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [مؤید: ۳–۴۶۹]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۴۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و آن کسی که از پس این زمان ما باشد بی این تاریخ خلفا و سلاطین خود می‌نویسند تم الکتاب بحمد الله تعالی و حن توفیقه.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۲۷ صفر ۱۰۹۳ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۵۴۹گ، ۲۱ سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۲۰×۳۲/۵سم [ف: ۳–۱۶۵]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۴۶

آغاز: هر جایی طلب کسی همی کردند این خبر یزدجرد بن شهریار شد ... آغاز اخبار پیغامبر محمد مصطفی؛ **انجام:** خبر خلافت المستظهر بالله ... اندر پهلوی پدر خویش دفن کردند رحمة الله و الحمدلله.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ کاغذ: کشمیری نباتی، جلد: مقوا با روکش کاغذی عطف گالینگور سبز، ۱۸۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [اهدائی رهبر: ۸–۳۸۷]

۴۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:1551

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و محمد جریر الطبری خواست که این کتاب تمام کند فرمان یافت.

هر دو جلد ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی با ترنج، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۳–۴۰۲]

۴۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۱۴

آغاز: بسمله–روایت کند محمد بن اسماعیل بن ابراهیم بخاری ... و سلم نشسته بودم جابر بن عبدالله انصاری در آمد و بنشست؛ **انجام:** برگ نونویس: ... گفت روزی پیش حضرت رسول صلی الله علیه و علی آله و اولاده الطیبین الطاهرین و سلم نسخه: ... و دوشنبه از مکه بمدینه هجرت کرد و اندر روز دوشنبه وفات یافت تمت الکتاب بعون الله ... الوهاب ...

قسمتی از ترجمه تاریخ طبری؛ خط: نستعلیق، کا: مامد ابن محمد بیگ، تا: ۱۱۸۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی نخودی، جلد: چرمی، ۱۷۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف:۳–۱۰۲۱]

۴۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۳۹

آغاز: برابر ا؛ **انجام:** اندر این آیت زیراکه اگر پیغمبر راسهو افتاد تانماز ازوقت شدی ...

از آغاز کتاب تا اواخر قصه حضرت سلیمان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ یادداشت تاریخ فوت به سال‌های ۱۲۹۱ و ۱۲۹۳ و ۱۳۳۱ آمده؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۱۷۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱–۲۷۰]

۴۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۱

آغاز: برابر ا؛ **انجام:** که این کتاب تمام کند که فرمان یافت

خط: تحریری، کا: محمد علی بن محمد حسین حسینی قزوینی، تا: ۱۲۴۰ق؛ ۴۲۵گ، ۱۹سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲–۳۰]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۲۵۰

آغاز: چنین گوید وهب بن منبه که از پیغامبر صلی الله علیه و سلم شنیدم که فرمود: خدای عزوجل زودتر چیزی که بیافرید از خلقان دیوان آفرید؛ **انجام:** چون به مسلمانان رسیدند دیدند که ایشان حرب را ساخته بودند پس حرب اندر گرفتند

از آغاز تا خلافت امیرالمؤمنین (ع) بدون مقدمه؛ خط: نسخ، کا: زین العابدین بن حسین چرمغانی، تا: پنج‌شنبه ۱۸ رجب ۱۲۶۱ق؛ مجدول، با سرلوح و کتیبه کم کار؛ تملک: فرهاد میرزا به تاریخ چهارشنبه ۹ شوال ۱۳۰۲؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۴۴۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۸–۳۸۸]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۳۳۴

آغاز: رس سجود کنند و گویند یا رب زینهار به گناه خلق (کذا)؛ **انجام:** چهار سال و یازده ماه بود و الله اعلم ... محمد بن جریر الطبری.

خط: نستعلیق خوش، کا: قزوینی، محمد حسن، تا: ۱۲۶۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا با عطف و گوشه تیماج، ۲۳ سطر (۱۲/۵×۲۴/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۴سم [رایانه]

۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۵۷

خط: نستعلیق، کا: محمد رحیم بن محمد حسن کوهبنی تفرشی، تا: دوشنبه ۲۵ رجب ۱۳۱۰ق، برای میرزا احمد خان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی مقوایی، ۳۹۳گ، ۲۲ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۱۶–۲۲۸]

۴۹. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۰۶/۲

مستخرجات و گزیده‌هایی از تاریخ طبری ترجمه بلعمی از روی نسخه موزه بریتانیاOr. 7524؛کا:مجتبی مینوی،بی‌تا [نشریه: ۶–۶۸۱]

۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۱

آغاز: سپاس و آفرین مر خدای جهانیان و آفریننده زمین و زمان آنکس نه همتا و نه انبار و نه دستور و نه یار و نه زن و نه فرزند و همیشه بود و همیشه باشد

مجلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای سرلوح ممتار، اطراف دو صفحه اول تذهیب و ترصیع قدیمی اعلی؛ کاغذ: نباتی و حاشیه کاغذ زرد و سرخ، ۲۹۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲–۱۲۹]

۵۱. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۱۹۰

بی‌کا، بی تا [ف: ۱۹۱]

۵۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۶۳–ف

نسخه اصل: کتابخانه ملی ونیز LXXXIIGod CXXXXLL or ۱۲۸؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [فیلمها ف: ۳–۱۸۸]

۵۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷–ف

نسخه اصل: ونیز کتابخانه ملی سن مارکو ونیسیا، نسخه خطی شرقی ش ۱۲۸ پرو ونینزا، مانی ژیا کومو، ش ۷۷ کلکسیون ش ۱۷۱ نسخ در ۷۲۴ گ (در دو قسمت عکس شده: بخش نخستین ۳۷۱۵–۳۷۲۳، نیمه دوم ۱۴۷۹–۱۴۸۵)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [فیلمها ف: ۱–۳۷]

۵۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۸

آغاز: سپاس و آفرین مر خدای کامکار و کامران و آفریننده زمین و آسمان و آنکس نه همتا و نه انباز و نه دستور و نه یارو و نه زن و نه فرزند؛ **انجام:** ذکر خلافت الناصر لدین الله ابوالعباس احمد بن المستضی بامر الله غره ذی القعدة سنة خمس و سبعین و خمسماة بخلافت بنشست.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ مهر: «محمد علی۱۲۵۹» (شش ضلعی)؛ جلد: تیماج زرد مایل به حنایی ضربی، ۵۹۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۱–۸۶]

۵۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۵۴–ف

نسخه اصل: دیوان هند ۳۳۱۵ اته ۸؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۲۲گ، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱–۳۸]

۵۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۵۵–ف

نسخه اصل: دیوان هند ۱۹۳۸ اته ۹؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۱۸گ [فیلمها ف: ۱–۳۸]

۵۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۵۶–ف

نسخ اصل: دیوان هند ۲۶۶۹ اته ۲؛ بی‌کا، بی تا [فیلمها ف: ۱–۳۸]

۵۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۵۸۳

آغاز: خداوندی است که بیافرید پس خدای تعالی طبع توحید و معرفت خود در دل او پیدا کرد بی آن که کاری کرد یا کسی او را بیاموخت و حکما ایدون گویند که مثل ابراهیم اندر آن وقت چنان بود؛ **انجام:** چون کیخسرو از جایگاه خویش با این لشکر بیامد آن دایه بیامد نام او سومهار و همه اهل بیت خویش را گرد کرد و پیش کیخسرو آمد و دستوری خواست که ایشان را بدان جنگ بیرون برد تا [نگین] سیاوش بخواهد کیخسرو آن زن را نیز برد پس آن

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: گالینگور سیاه،۱۱۱گ،۱۹سطر،اندازه: ۲۳×۳۶سم [ف مخ: ۱–۴۰۳]

۵۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۷–ف

نسخه اصل: بادلیان Land Or 323؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۱۱گ، ۳۱ سطر [فیلمها ف: ۱-۳۷]

۶۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۳-ف

نسخه اصل: مونیخ ش ۲۰۳ فارسی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۱۵گ [فیلمها ف: ۱-۳۸]

۶۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۵-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 7324؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴۱گ، ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱-۳۷]

۶۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۵-ف

نسخه اصل: کتابخانه ملی وین Cod Mict؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۰۶گ، ۲۷ سطر [فیلمها ف: ۱-۳۷]

۶۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۵۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** قبل از این آنحضرت چند درجه از مدارج عمر طی کرده بود که وحی نازل شد ... / در وفات حضرت نبی اکرم ص ...

انجامه: ... زاد آنجمان از دنیا به نیکو کاری بردارید، گوشه گیر از جهان مجاز توشه آنجمان درین میاز.

ترجمه بخشی از تاریخ طبری است؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: ایراندوه صفویه، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح مذهب ناتمام، کتیبه رنگه نویسی، مجدول، از معدود نسخه‌های خطی ترجمه تاریخ طبری اثر ابی عداله صالح بن محمد که به تصریح مقدمه و خطبه کتاب و با توجه به بررسی منابع و مآخذ، نسخه نادر است، انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ کاغذ: سپاهانی فرنگی نخودی، جلد: فرنگی الحاقی یکپارچه مقوایی با رویه تیماج، ۲۴۶گ، ۲۰سطر اندازه سطور: ۹۰، اندازه: ۱۵×۳۰/۶سم [رایانه]

● **تاریخ بلغراد** / شعر / ترکی

tārīx-e belqerād

به نثر و نظم ترکی از منیف افندی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۹۵/۳

خط: نستعلیق ترک، کا: محمد سعید، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج مشکی زرکوب مقوایی، ۲گ (۷۳پ-۷۴ر)، ۲۹ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۷-۴۵۳]

● **تاریخ بلوای اصفهان** / شعر، تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e balvā-ye esfahān

منشی، عبدالحسین بن محمود، ۱۲۵۰-۱۳۳۶ شمسی

monšī, ‘abd-ol-hoseyn ebn-e mahmūd (1871-1957)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۳۷ ض

بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق [د.ث. مجلس]

● **تاریخ بنادر خلیج فارس** / جغرافیا / فارسی

tārīx-e banāder-e xalīj-e fārs

کازرونی، ابراهیم بن اسماعیل، ۱۱۷۵-۱۲۶۰ ؟ قمری

kāzerūnī, ebrāhīm ebn-e esmā‘īl (1762-1844)

تاریخ تألیف: ۱۲۵۳ق

نویسنده این کتاب از شاعران، عارفان، پزشکان و ادیبان عصر قاجار است که به «نادری» تخلص می‌کرده است. وی که در میانسالی سفری به هند کرده و از آن ثروتی به دست آورده بود، پس از بازگشت به شیراز به سبب آگاهی از اوضاع جنوب کشور، از طرف محمد شاه قاجار (۱۲۵۰ق) مأمور به نگارش کتابی در شناخت بنادر و جزایر خلیج فارسی می‌شود. در آن آمده: «حکم محکم جهان مطاع ... رف صدور پذیرفته؛ مشعر بر این که شخصی کارآگاه را مأمور به سیاحت مساحت ساحت بنادر و جزایر بحر العجم و خلیج دریای فارس فرمایند که عرض و طول و فراسخ و جبال و جنوب و مال صبا و دبور و خراب و معمور و کثرت و قلت و پریشانی جمعیت و مرب و ملل و عامل و عمل و مبذر و بساتین و مذهب و آیین و میاه و آبار و فرضات و بازار و مزرعه و انهار از کم و بسیار بنادر و جزایر دریابار اطلاع کلی حاصل نمود [ه] در کتابچه مفصل و مشروح نگاشته به درگاه جهانیان امیدگاه منظور نظر انوار اولیا ... سازد. امتثالاً لفرمان واجب الاذعان ... این هیچ کس هیچ مدان محمد ابراهیم الشهیر بکازرونی المتخلص بنادری را منظور نظر آفتاب اثر هیچمدانش از یک نظر مرحمت اثر همه دان و رخام خام وجود نابود را جلوه مهر درخشان و فروغ گوهر رخان ارزانی داشت اگر چه به نحوی که از غم مرحوم و والد مغفور این سراپا قصور مشهود ... گردیده که آباء و اسلاف ایشان از نژاد مرحوم مغفور میرزا اشرف بن ... میرزا حفیظ ... بن میرزا اشرف بن ... میرزا حسیب بن ... میرزا محمد اشرف بن میرزا احمد ابن عم و داماد سلطان المحققین ... استاد میر محمد باقر داماد المتخلص به اشراق بوده اند». سپس به صورت مفصل شرح حال خاندان و مهاجرت آنها به هند و بازگشتشان را نقل کرده است. سر آخر هم از پدرش میرزا اسماعیل می‌گوید که در قصبه گازران فارس اقامت می‌گزیند و مؤلف نیز در همان جا می‌ماند. تنظیم شده در دو «باب»: ۱. حقیقت و چگونگی بنادر واقعه در سواحل دریای فارس از بندر محمره که در کنار شط کاران واقع به فاصله سه فرسخ به دریا مانده بندر مذکور وقوع یافته؛ ۲. چگونگی و حقایق جزایری که در خلیج بحر فارس واقع است و ذکر هر جزیره را در مقابل هر بندر که واقع است متعرض می‌گردد، و هر یک از این دو باب تقسیم می‌شوند به فصول متعدد به قدر آبادی و خرابی و جمعیت و پریشانی آن بندر و جزیره؛ از آن که بندر محمره از سمت شمال تقدیم دات بر جمیع بنادر و بندر مینا و از جانب جنوب و داعی دولت قاهره از طرف مال حسب الامر متوجه دم از این جهت ابتداء به بندر محمره نموده و ابواب

حقایق و چگونگی آن را بر چهره ناظر این کتاب گشود. با مقدمه‌ای دراز دامن در توصیف محمد شاه قاجار و گزیده‌ای از تاریخچه قاجاریه از رساله ملوک الکلام. با عناوین «حقایق نگاری فلان هر» و «حقایق نگاری فلان جزیره».

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی خص محمدا ابا السلطنة الکبری و سلطه سلطانا علی بسیط ... و جعله مبعوثا علی کافة الدنیا و تلاطم فی لجج معرفته ... و بعد پس از حمد خداوند که ناخدای هستی قدرت بالغه اش فلك فلك دوار را به بادبان اراده

چاپ: تاریخ بنادر و جزایر خلیج فارس در زمان محمد شاه قاجار، محمد ابراهیم کازرونی متخلص به نادری، با تصحیح و تحشیه منوچهر ستوده، تهران، موسسه فرهنگی جهانگیری، چاپ اول، ۱۳۶۷، ۱۷۷ص + یازده ص.

[دنا ۶۸۵/۲؛ فهرستواره منزوی ۱: ۱۷۷؛ نسخه‌های منزوی ۶: ۴۲۳۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۴۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و جمیع فراسخی که در کنار دریا از سامان بندر محمره تا هنگامی که به بندر مشعور می‌رسد که اول بنادریست که در کنار دریا واقعست بیست و دو فرسنگ راه است و از بندر مشعور تا مینا و مضافات آن، آنچه بحساب آمده صد و چهل و هشت فرسنگ که تمامی آنها چهارصد و هفتاد فرسنگ با مضافات مینا تحریر یافت.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ رکابه‌دار، مصحح؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج مشکی با ترنج و سرترنج، ۹۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۰/۸سم [ف: ۱/۲۷-۲۶۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۵۲

آغاز: برابر؛**انجام:** و از بندر معشور تا مینا و مضافات آن آن چه به حساب آمده چهار صد و چهل و هشت فرسنگ که تمامی آنها چهارصد و هفتاد فرسنگ با مضافات مینا و تحریر یافت که بر خواننده مجهول نماند.

خط: نستعلیق، کا: محمد علی حسینی، تا: ربیع الثانی۱۲۵۵ق؛ با سرلوح مذهب و مرصع با کتیبه قلمدانی زرپوش، مجدول، مذهب، کمند کشی شده، رکابه‌دار؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ خریداری از جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: روغنی نفیس عطف تیماج قهوه‌ای، ۱گ، ۱۵ سطر (۶/۳×۱۲/۵)، اندازه: ۹/۳×۱۶/۹سم [ف: ۲۹/۲-۸۱۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۷۳-ف و ۴۷۲۵-ع

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۴۰ و ف: ۱-۳۱]

← تاریخ بناکتی ≻ روضة اولی الالباب فی معرفة التواریخ و الانساب

● **تاریخ بناکتی و تاریخ گزیده مستوفی** / تاریخ / فارسی

tārīx-e banāketī va tārīx-e gz.-ye mostawfī

وابسته به: تاریخ گزیده = شرفنامه؛ حمدالله مستوفی، حمدالله بن ابی بکر (-۷۵۰)

روضة اولی الالباب فی معرفة التواریخ و الانساب = تاریخ بناکتی؛ بناکتی، داود بن محمد (-۷۳۰)

تهران؛ صنعتی‌زاده، همایون؛ شماره نسخه:بدون شماره

منتخب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۷-۷۹۹]

● **تاریخ بنای آتشگاه و رهرام** / شعر، تاریخ / فارسی

tārīx-e banā-ye ātašgāh va rahrām

تاریخ تألیف: ۱۲۰۰ق

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۷۷/۶

سروده سال ۱۲۰۰ در ۱۰۵ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۸ص (۴۴۱-۴۴۸)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۹-۱۳۷۹]

● **تاریخ بنای خانقاه سلطان الب** / شعر / فارسی و ترکی

tārīx-e banā-ye xāneqāh-e soltān alb

منظومه‌ای است فارسی و ترکی در تاریخ بنای خانقاه سلطان الب که مطابق شعر «مثال باغ جنان» سال تاریخ آن می‌شود. در این نسخه ۲۰ بیت از اشعار موجود است.

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۳۵/۲

آغاز: زهی خجسته مکانی منزل پاکان ×× مطاف اهل جهان جای مرشد کامل / ایماس عجیب دیسام قبله بنی آدم ×× مزار عارف کامل طواف کعبه دل؛ **انجام:** دلی بگفت حزد وف ثانهان اینجا ×× کدام دیده بدیده چنین مکان شریف زهی بنای امین بیک عالیشان اینجا.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۴سم [ف مخ: ۱-۹۰]

● **تاریخ بنای قلعه صالح آباد** / شعر / فارسی

tārīx-e banā-ye qal‘e-ye sāleh-ābād

داعی دزفولی، عبدالله بن محمد باقر، ۱۱۵۸-۱۲۵۶ ؟ قمری

dā‘ī dezfūlī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad bāqer (1745-1840)

پنجاه و پنج بیت شعر فارسی است درباره تاریخ قریه صالح آباد دزفول که صالح خان در سال ۱۲۳۶ ق بنا نموده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۱۱۷/۲

آغاز: باز از مکرمت خسرو خورشید نگین ×× صاحب افسر و

اورنگ و سلیمان امین / شاه بن شاه شهنشاه نشان ×× حامی بیضه اسلام و همه کشور دین؛ **انجام:** خواستم ماده تاریخ من از پیر خرد ×× تا دهم دفتر ایام بذکرش تزیین / زد رقم خامه داعی ز پی تاریخش ×× صالح آباد بود «طعنه زن خلد برین»
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای ترنج با سر، ۲ص (۲۶۷-۲۶۸)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۳۵-۱۲۲]

● **تاریخ بنگاله** / تاریخ / فارسی

tārīx-e bangāle

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۲۸/۵-ف

نسخه اصل: بادلیان ۳۷۸ اوزلی (ش ۲۸۰)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۷ق [فیلمها ف: ۱-۵۸۱]

● **تاریخ بوشهر** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e būšehr

سعادت، محمد حسین بن محمد علی، ق۱۴ قمری

sa‘ādat, mohammad hoseyn ebn-e mohammad ‘alī (-20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۴۰ق
تاریخ بوشهر و بندرهای جنوبی ایران است.
آغاز: حمد له. بر ارباب بصیرت و دانش مستور و پوشیده نیست که امروزه شناختن علم تاریخ و دانستن فن جغرافیا
[دنا ۶۸۶/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۵۱/۲]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۵ حکمت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: خشتی [ف: ۲-۵]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۵ حکمت

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، قطع: رحلی [ف: ۲-۶]

● **تاریخ بهادرشاهی** / تاریخ / فارسی

tārīx-e bahādor-šāhī

عالی شیرازی، محمد، -۱۱۲۱ قمری

‘ālī-ye šīrāzī, mohammad (-1710)

واقعات عالم گیری: عالی، در آن آمده است: «بیا ای ساقی میخانه عالی×× یکی از درد نوشان زلالی». مربوط به قطب الدین شاه عالم بهادرشاه (۱۱۱۹-۱۱۲۴) که در شب پنج‌شنبه پایان رجب ۲۱ مهرماه الهی در برهان پور از مادرزاده است و چنانکه در متن آمده است در ۱۱۱۹ با این ماده تاریخ «در عام رحمت عالم آمده» بر تخت شاهی نشسته است. باز در آن آمده: «ازین عهد بهادرشاه غازی ×× به فعل آید هوسهای هواخواه». درباره دو سال نخستین پادشاهی بهادرشاه است. (دانش پژوه)

آغاز: هوالله الکریم. بسم الله الرحمن الرحیم دست بر آورد به جود کریم. ناز و نعیم دو جهان در کفش ×× خلق ازل تا به ابد مصرفش. افسر سلطان سخن حمد مالک الملکی است که سریر شاهنشاهیش به جواهر کلمات معجز آیات فتعالی الله الملک الحق ... الکریم ترصیع پذیرفته
انجام: و جمعی کثیر از بندگان عاطفت خلقت و اضافه و خدمت به مراد رسید الحمدلله رب العالمین و الصلاة علی سید المرسلین محمد و آله و سلم.
[فهرستواره منزوی ۱۱۶۳/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۰۷/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج سرخ ضربی، ۹۶گ (۳ر-۹۸ر)، ۹ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۷-۶]

● **تاریخ بهارستان تهماسبی = جهانگشای نادری** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e bahārestān-e tahmāsbī = jahāngošā-ye nāderī

وقایع نگار، عبدالعلی، ق۱۳ قمری

vaqāye‘-negār, ‘abd-ol-‘alī (-19c)

تاریخ سقوط صفویه و استیلای افشاریه از زمان جلوس شاه سلطان حسین صفوی در میانه سال‌های ۱۱۲۶ و ۱۱۳۵ق و تا سرگذشت فرزندان رضا قلی میرزا و ایلچی گوی می‌رسد. نسخه از سال ۱۱۶۰ق به بعد در خاتمه کار خاقان مغفور و کیفیت قتل اولاد و احفاد آورده شده که به نظر می‌رسد از الحاقات قاجاریه باشد. این کتاب با جهانگشای نادری، تألیف میرزا مهدیخان منشی الممالک، «منشی دربار نادرشاه» مطابقت زیادی دارد که اگر اختلافات اندک در کلمات و عبارات را در نظر نیاوریم، می‌توانیم بگوییم که، این همان کتاب جهانگشای نادری است و غیر از این هم نیست. مؤلف فهرست کتب خطی فارسی مدعی شده است که کتابی به نام تاریخ بهارستان وجود ندارد و کسی که خطبه کتاب جهانگشای نادری را تعویض نموده، خواسته است که تألیف آن را به خود نسبت بدهد ... . به نظر ما این احتمال وجود دارد که نام مؤلف اصلی همان عبدالعلی وقایع‌نگار باشد که زحمت ملازمت پیوسته رجال سیاست و رزم را بر خود هموار نموده و به عنوان کارگزار «میرزا مهدی منشی استرآبادی» کار می‌کرده و میرزا مهدی به دلیل شهرت منشی‌گری خود استفاده را می‌برده است و نظیر این امر بسیار اتفاق افتاده است که عموم از آن بی‌اطلاع می‌باشند ولی به عنوان مثال کتاب «الماثر و الاثار» تألیف اعتماد السلطنه که در اصل، تالیف ملا عبدالوهاب قزوینی، پدر شادروان علامه محمد قزوینی است و اعتماد السلطنه خود در منتظم ناصری بدان

اعتراف نموده، و از شیوه نگارش او انتقاد کرده است. (سید محمود مرعشی)
آغاز: بسلمه سپاس خداوند یرا سزاست که پروردگار جهانست ... .و بعد چنین گوید ... عبدالعلی و قایع نگار در سنه تنگوزئیل یکهزار و صد و بیست و شش پس از رحلت شهنشاه سعید وجلوس ... شاه سلطان حسین بهادرخان
[دنا ۶۸۶/۲؛ نسخه‌های منزوی ۴۲۲۴/۶؛ فهرستواره منزوی ۸۳۱/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۷۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** علی شاه میرزا تمامی نقود و اسباب(افتاده در دنبال عنوان:اولاد شاهزاده نصرالله میرزا)
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی،۱۲۸گ، ۲۰سطر(۱۲×۲۱)،اندازه:۱۹×۲۹سم[ف: ۱۰-۱۶۲۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۰۵
آغاز: هنگام صبح اهل مشهد بر مخالف ملك اتفاق کرده دروازها را گشوده؛ **انجام:** علی شاه میرزا در روز بقصاص خون شاهزادگان با دیده نابینا سر در زیر با دیده پی روان از عقب برادران دوان شد
خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ در آن نام ملا محمد رفیعای گیلانی آمده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرم مشکی، عطف: چرم قهوه‌ای، ۱۲۴گ، ۲۱ سطر (۱۳×۲۷)، اندازه: ۲۰×۳۲/۵سم [ف: ۲۸-۲۹۳]

● **تاریخ بهرام میرزا صفوی** / تاریخ / فارسی
tārīx-e bahrām mīrzā safavī
بافقی، محمد مفید بن محمود، ق۱۱ قمری
bāfqī, mohammad mofīd ebn-e mahmūd (-17c)
تاریخ تألیف: ۱۰۷۵ق
زندگانی و احوال بهرام میرزا پسر شاه اسماعیل صفوی و فرزندان آن شاهزاده است. جد مؤلف همراه بهرام میرزا بوده و بعضی از وقایع و احوالات زندگی او را به رشته تحریر در آورده بود که مؤلف آن نوشته‌ها را به همراه اطلاعات دیگری در این کتاب تدوین کرده است. تحریر نهایی کتاب هم زمانی که مؤلف عازم هندوستان بود به دستور شاه عباس ثانی در ۱۰۷۵ق به انجام رسید. از کتابی با نام تاریخ بهرام میرزا در زمره تألیفات محمد مفید مستوفی یاد نشده است. اما از او کتاب دیگری با نام جامع مفیدی در تاریخ یزد در ۳ جلد می‌شناسیم: جلد اول: تاریخ یزد از عهد اسکندر تا امیر تیمور گورکان؛ جلد دوم: تاریخ یزد پس از آن دوران تا شاه سلیمان صفوی که معاصر مؤلف بوده است؛ جلد سوم: شرح احوال رجال و وصف نواحی یزد.
با قراینی که در کتاب دیده می‌شود به احتمال فراوان نسخه ما بخشی از پایان جلد دوم کتاب است. متأسفانه متن کامل این جلد هنوز به دست نیامده و فقط بخش‌هایی از آن در دو کتابخانه سالار جنگ هندوستان و موزه بریتانیا موجود است. بنا بر این امکان مقابله برای اطمینان بیشتر فراهم نشد.
جلد اول و سوم جامع مفیدی به کوشش ایرج افشار چاپ شده است. (در تهران، کتابفروشی اسدی، ۱۳۴۰-۱۳۴۲ش، و تجدید چاپ آن در تهران، اساطیر، ۱۳۸۵ش) جامع مفیدی بین سال‌های ۱۰۸۲-۱۰۹۰ق. در مولتان هند تحریر شده و مؤلف در پایان کتاب شرح حال مفصلی از خود آورده است.
[فهرستواره منزوی ۹۳۸/۲-۹۳۹]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۴۰۱
آغاز: تزئین این صحیفه بلاغت آئین به ذکر بعضی از صادرات افعال و واردات احوال شاهزاده بلند قدر عالی تبار؛ **انجام:** شرح حالات و کیفیت فتوحات آن حضرت ولایت مرتبت و شاهزادگان کیوان منزلت بر سبیل تفصیل و تبیین به امداد ... سحاب قلم فیروزی رقم در مجلد دیگر نگارش یابد ان شاءالله تعالی وحده العزیز
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۶۲ق؛ در برگ اول نوشته شده: «تاریخ بهرام میرزا و سلطنت قندهار، ۸۶ ورق» با فهرست مطالب کتاب در اول نسخه، ابتدای فهرست نوشته شده: «فهرست مطالب تاریخ پادشاهان بهرام میرزا برادر اعیانی پادشاه شاه طهماسب تصنیف محد مفید مستوفی»، در پایان فهرست هم تاریخ کتابت آن ذکر شده است: «اتمام در ۱۲ ربیع الاول روز یک‌شنبه سنه احمد احمد شاه»؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۸۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا رویه کاغذ ابر و باد، ۸۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم
[اهدائی رهبر: ۸-۳۶۷]

← تاریخ بیت المقدس و ذکر بناه > فضائل القدس

● **تاریخ بی دروغ = ماجرای قتل ناصرالدین شاه** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e bī-dorūq = mājarā-ye qatl-e nāser-ed-dīn šāh
ظهیرالدوله، علی بن محمد ناصر، ۱۲۸۱-۱۳۴۲ قمری
zahīr-od-dowle, 'alī ebn-e mohammad nāser (1865-1924)
مؤلف که از دراویش و درباریان ناصرالدین شاه قاجار و داماد وی (شوهر فروغ الدوله ملکه ایران) بوده، در کتاب حاضر کیفیت قتل ناصرالدین شاه را با ذکر جزئیات دقیق حادثه گزارش نموده است. در ۷ «فصل»: ۱. جشن قرن سال پنجاهم، ۲. میرزا رضا کرمانی، ۳. سوء اتفاق، ۴. روز دوم، به خاک سپاری، ۵. تخت‌نشینی مظفرالدین شاه، ۶. قصاص، ۷. تا چند توان وضع مکرر دیدن عزلی، نصبی، قیامتی، آشوبی.
آغاز: فصل اول-جشن قرن سال پنجاهم سلطنت ناصرالدین شاه

قاجار دهم ماه ذیقعده ۱۳۱۳ هجری محمدی (ص) با جمعی از احباب و رفقا به رسم همه سال رفتیم به باغ قصر قاجار.
انجام: و تقریبا به نظر غیر ممکن می‌آید بلاتردید قبول و یقین کردم و در این تاریخ مختصر یادداشت نمودم و عنان قلم را در کشیدم.
[رجال بامداد ۳۶۷/۲-۳۷۰؛ دنا ۶۸۶/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۵۲/۲؛ الذریعه ۲۲/۲۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۰۰
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: ظهیرالدوله، تا: ۱۳۱۴ق [الفبائی: ۵۹۸]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۶۰/۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: تحریری، کا: وحید اشراقی، تا: آخر جمادی الثانی ۱۳۱۴ق؛ جلد: مقوا عطف تیماج، ۶۰ص (۴۱۴-۴۷۳)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲۶-۴۴۰]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۲۹/۴-ف
نسخه اصل: ملکی آقای عبدالله انتظام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ ذیحجه۱۳۲۴ق [فیلمها ف: ۲-۱۲۵]

● تاریخ بیزمارک / تاریخ / فارسی

tārīx-e bīzmārk

بارن نرمان، ق۱۳ قمری

bāron normān (-19c)

از: دکتر موریتس بوش؛ مترجم: بارون نورمان؛ سال ترجمه: ۱۲۹۸ق

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۵
آغاز: ترجمه: جلد دوم تاریخ کنت دو بیزمارک و همراهانش در اوقات جنگ فرانسه با پروس؛ **انجام:** در اینمدت آنچه که ممکن بود بشود شده و بانجام رسیده است
این نسخه جلد دوم تاریخ بیزمارک است و از فصل پانزدهم متن اصلی شروع میشود و تا آخر کتاب می‌آید. در این نسخه وقایع آلمان و جنگ‌های پروس و فرانسه و سایر وقایع اتفاقیه این دوره بیان می‌شود. این نسخه از زبان آلمانی ترجمه شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمود بن رشید مدرس عراقی، تا: ۱۲۹۸ق، جا: تهران؛ مجدول؛ به خط ناصرالدین آمده: «تماماً ملاحظه شد اما حقیقتاً بی مزه و بی معنی نوشته بود نه تاریخ است نه حکایت نه روزنامه هیچ نمیدانم مرد که بنگ خورده بوده است که اینطورها نوشته است تمام شد»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل آبی با گل و بوته، ۲۳۶گ، ۱۱سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۴-۳۴۲]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۲
آغاز: مقدمه، وقایعی که بیست سال قبل ازین در اولین و آخرین؛ **انجام:** که ظاهراً ما به صاحب آن بهیچوجه اذیتی نرسانده بودیم
جلد اول، در جنک ۱۸۷۰ و ۱۸۷۱ میلادی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمود بن رشید مدرس عراقی، تا: ۱۲۹۸ق، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول، به خط ناصرالدین شاه آمده «تماماً ملاحظه شد اما جلد آخر را هم خاندیم (خواندیم) بی معنی نوشته شد»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل آبی با گل و بوته، ۱۴۹گ، ۱۱سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۹/۵×۳۲/۵سم [ف: ۴-۳۳۲]

● تاریخ بیست ساله نفت ایران / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e bīst sāle-ye naft-e īrān

مکی، حسین، ۱۲۹۰ شمسی

makkī, hoseyn (1911-)

چاپ: چاپ ۱۳۲۳ خ در ۲۷۲ و ۳۸۲ در دو جلد.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۹۶-ف
نسخه اصل: چاپ محمد علی علمی در ۴-۱۳۲۳، ج ۱ و ۲؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۴]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۵۲-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۸۴]

● تاریخ بیست و شش سال حکومت الکساندر دویم (ترجمه) / تاریخ / فارسی

tārīx-e bīst va šeš sāl hokūmat-e aleksānder-e doyyom (t.)

آوانس

āvāns

اهداء به:مظفرالدین میرزای ولیعهد
سال ترجمه: ۱۳۱۲ق
الکساندر دویم پادشاه معروف روسیه مدت بیست و شش سال سلطنت کرد و از سلسله تسارها بود. در این کتاب شرح حال او می‌آید. ابتداء مقدمه‌ای در شرح حال نیکلای اول است و بعد شرح حال الکساندر دوم می‌آید. اصل کتاب به زبان فرانسوی بوده و از آن زبان به فارسی برگردانده شده است

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۳۲
آغاز: مقدمه تاریخی نیکلای اول از سنه ۱۸۲۵ تا سنه ۱۸۵۵؛ **انجام:** چند صد نفر اسیر ... و عثمان پاشا مجروح و دستگیر شد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۳۱۲ق، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، آبی، جلد: تیماج ماشی با گل و بوته زر، ۲۰۶گ، ۱۳سطر (۱۱/۵×۲۳)، اندازه: ۲۰/۵×۳۳سم [ف: ۴-۲۸۰]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۲ و ۱۳۱۳ق؛ دارای سرلوح مذهب؛ ۵۰۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۲-۱۲۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۷

خط: تایپی، بی‌کا، تا: ۱۳۱۲ و ۱۳۱۳ق؛ دارای سرلوح مذهب؛ ۵۰۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۲-۱۲۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۲ و ۱۳۱۳ق؛ دارای سرلوح مذهب؛ ۵۰۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۲-۱۲۷]

● **تاریخ بیهق** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e beyhaq

بیهقی، علی بن زید، ۴۹۹-۵۶۵ قمری

beyhaqī, ʻalī ebn-e zeyd (1106-1170)

تاریخ خراسان بزرگ، طاهریان، سامانیان، غزنویان و سلجوقیان. در آن از سال‌های ۵۶۱ و ۵۶۱ یاد شده است.

چاپ: چاپ بهمنیار در تهران به سال ۱۳۱۷ با دیباچه قزوینی.

[معالم العلما ش ۳۳۴؛ بیست مقاله قزوینی ۲/۷۶-۸۶؛ سبک شناسی ۲/۳۶۵؛ استوری ۱/۳۵۴-۱۲۹۵؛ دنا ۲/۶۸۶؛ فهرستواره منزوی ۲/۸۵۲]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۵-عکسی

نسخه اصل: نسخه لندن؛ بی‌کا، تا: ۸۳۵ق [نشریه: ۲-۲۷۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۳-عکسی

نسخه اصل: نسخه برلین؛ بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق [نشریه: ۲-۲۷۱]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۶-عکسی

نسخه اصل: موزه بریتانیا؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲-۲۷۱]

۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰عکسی

نسخه اصل: لندن Or. 3585؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸۰گ [ف: ۱-۵۲۹]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۲-عکسی

نسخه اصل: کتابخانه دولتی برلین شماره ۷۳۷ با مقدمه محمد قزوینی؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲-۲۷۱]

● **تاریخ بیهقی = تاریخ ناصری = تاریخ آل سبکتکین = تاریخ مسعودی** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e beyhaqī = tārīx-e nāserī = tārīx-e āl-e saboktakīn = tārīx-e masʻūdī

بیهقی، محمد بن حسین، ۳۸۵-۴۷۰ قمری

beyhaqī, mohammad ebn-e hoseyn (996-1078)

در میان سال‌های ۴۵۰-۴۵۱ نگاشته است، رویدادهای روزگار سلطان مسعود پسر محمود سبکتکین غزنوی است. میرخواند گوید: در ۳۰ جلد بوده که «تاریخ بیهقی» بخشی از آن است که باقیمانده که سال‌های ۴۲۱-۴۳۲ را دارد؛ یعنی از به تخت نشستن سلطان مسعود تا شکست او از سلجوقیان.

آغاز: ۱: بسمله، الحمدلله رب العالمین. اما بعد چنین گوید گوینده داستان باستان ابوالفضل بیهقی که چون سلطان محمود ۲:گوینده تاریخ ابوالفضل بیهقی گوید: که چون سلطان غازی محمود بن سبکتکین رحمه الله علیه در غزنی گذشته شد ...

انجام: و خردمندان را د راین باب عبرت بسیار است و چون از این فارغ شدیم بابی دیگر پیش گیریم تا آنچه وعده کرده ایم به اتمام رسانیم انشاء الله تعالی

چاپ: طهران، سنگی، ۱۳۰۷ق.، وزیری، ۶۹۰+۳صص؛ تهران، دانشگاه تهران، تصحیح سعید نفیسی، ۱۳۱۹-۱۳۲۲ش، ۳ج؛ مشهد دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه مشهد، تصحیح علی اکبر فیاض، ۱۳۵۰ش، ۱۰۹۰ص

[فهرستواره منزوی ۲/۸۵۲؛ الذریعة ۳؛ نسخه‌های منزوی ۶/۴۲۳۶ (۲۹ نسخه)؛ مشترک پاکستان ۱۱/۱۴۵۹؛ استوری ۲۵۳, ۱۲۸۱؛ مشار فارسی ۱/۱۰۴۹ (۵ چاپ)؛ اعلام زرکلی: ج۶ ص ۱۰۰؛ دنا ۲/۶۸۶-۶۸۷ (۳۶ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۶۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: وسط؛ با سرلوح، مجدول زر و لاجورد و زنگار؛ با تاریخ تملک ۷ شوال ۱۴ (۱۰۰۴)؛ نسخه در لاهور بوده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج روغنی سبز، ۳۲۶گ، ۱۸ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۶-۲۹۹]

۲. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۱۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زرین؛ جلد: گالینگور [نشریه: ۳-۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۰۲

انجام:.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، محشی؛ مهر: «عبده عبدالکریم الموسوی» (بیضوی)، «المتوکل علی الله عبده محمود» (مربع)؛ جلد: تیماج سرمه‌ای، ۳۵۶گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۲۸-۷۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۸۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۳۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۳۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با تکمیل نفیسی؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج تریاکی ضربی، ۲۲۱گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱۶-۱۶۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۲۷-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲-۲۵۴]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۱۸۹

آغاز: زندگانی خداوند عالم سلطان اعظم ولی النعم دراز باد؛

انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ رمضان ۱۲۰۷ق؛ مصحح، تملک: محمد علی ناصح به تاریخ ۱۳۴۵؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۶۸]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۰۹

همان نسخه بالا [مؤید: ۳-۱۰۴]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۲۲

آغاز: بسمله زندگانی خداوند عالمان سلطان اعظم ولی النعم؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله بن میرزا محمد رضا اصفهانی، تا: شوال ۱۲۰۸ق؛ جلد: روغنی با نقش گل و بوته، ۳۷۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲۷/۲-۱۷]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۹۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ زیبا، کا: عبدالوهاب، تا: ۱۲۰۹ق؛ دارای یک سرلوح مذهب، مجدول، مذهب، دارای کمند؛ کاغذ: فرنگی آبی کمرنگ خیلی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰۲ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۱۷-۴۸]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۶۶

آغاز: گوینده این داستان بوالفضل بیهقی ... زندگانی خداوند عالم سلطان اعظم ولی النعم دراز باد؛ **انجام:** برابر

قطعه ای از آن تاریخ می‌باشد شامل احوال سلطان محمود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۴ رمضان ۱۲۵۹ق؛ تملکی بدون نام به تاریخ ۱۲۸۷ در دارالسلطنه تبریز؛ جلد: تیماج ضربی مشکی، ۲۱۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۹-۳۷۱]

۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۴۱

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۶ جمادی الثانی ۱۲۶۰ق؛ اندازه: ۱۶×۲۶سم [نسخه پژوهی: ۲-۱۲۱]

۱۰. خوی؛ نمازی؛شماره نسخه:۸۸۰

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۱ شعبان ۱۲۶۴ق؛ جلد: تیماج نارنجی، ۲۶۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [میراث اسلامی: دفتر دهم-۷۶۳]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۹

آغاز: برابر۲

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: الوان، ۲۱۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۲-۱۲۷]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۶۳

آغاز: چون سلطان محمود در غزنین گذشته شد پسر بزرگ ولیعهد او؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۵۸گ، ۲۱سطر (۱۰/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [ف: ۴-۱۳۹]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۷۳

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله الطاهرین اما بعد؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۲ق؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی مخمل عنابی، ۱۷۱گ، ۲۵سطر (۱۴×۲۲)، اندازه: ۲۲×۳۲سم [ف: ۶-۸۷۰]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۸۲-ف

نسخه اصل:پاریس.S. P ۱۰۵۴؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: یک‌شنبه ۵ ربیع الثانی۱۲۷۴ق،به فرمایش وزیر مختار فرانسه [فیلمها ف: ۱-۳۱]

۱۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۷۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: ثلث، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۲ جمادی الاول ۱۲۷۴ق؛ جلد: مقوایی تیماج مشکی پوشانیده، ۱۶۳گ، ۲۵ سطر (۱۴×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۲-۳۶]

۱۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۳۵۰

آغاز: زندگانی خداوند عالم سلطان ولی النعم دراز باد و در بزرگی و دولت پادشاهی و نصرت و رسیدن؛ **انجام:** برابر

از آغاز آمدن برادر حاجب علی تا جنگ شاه ملک؛ خط: نستعلیق، کا: فتحعلی شیرازی پسرخان جان، تا: شوال ۱۲۸۴ق، حسب الامر حاجی میرزا محمد خان مجدالملک متولی باشی آستان قدس رضوی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ مقوایی، ۴۹۰ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲-۸۱]

۱۷. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۴۵

خط: نستعلیق، کا: میرزا صادق خان مشار دیوان، تا: ۱۲۸۶ق [نشریه: ۶-۵۹۷]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۷۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۷ ذیقعده ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۲۶۳گ، ۱۸ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۶-۶۶۸]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۲۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و اگر هریکرا شرح دهم علی حده کتابی است از خبر راستی بیرون نباشم و خردمندان را در این باب عبرت بسیار است اگر مطالعه کنند.

خط: نستعلیق خوش، کا: صادق بن کاظم شیرازی، تا: پنج‌شنبه ۹ محرم ۱۲۹۱ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آبی با گل و بوته، ۳۶۶گ، ۱۸ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۳-۱۴۰]

۲۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۲۴-۳۶/۲۴

آغاز: چنانکه چون لشکر سوی هرات کشید باز به شراب درآمد ... نویسند چون بوسعد نام سلطان بگفت همگان پیاده شدند و باز برنشستند؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ یادداشتی از ابوالحسن قاجار شیخ الرئیس که این نسخه را استکتاب نموده و به امیر حسن خان اهداء کرده با مهر وی؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۲۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲-۶۸۵]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۱۰۵

آغاز: بسمله الحمدالله رب العالمین؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: سید محمد، تا: ۱۲۹۶ق؛ توسط داود همدانی کسر نویسی شده؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲۳ سطر

(۱۰×۲۲)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [الفبائی: ۹۸]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۳۹

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: داود، تا: جمادی الثانی ۱۲۹۶ق، جا: مشهد مقدس؛ افتادگی: آغاز؛ کاتب فرزند میرزا محمد تقی همدانی، که بر حسب فرمایش سید محمد لشکر نویس باشی خراسان نوشته، این نسخه را ملک الشعراء بهار در سوم فروردین ۱۳۱۶ش خریده، آن را خوانده و تصحیح نموده و در کنار برگ‌ها تصحیحات خود را نوشته؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۶۳۰ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۱۰-۷۰۹]

۲۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۵۸۷

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷ ذیحجه ۱۲۹۷ق، جا: تهران؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف مخ: ۱-۳۰۶]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۸۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ رجب ۱۲۹۹ق، مجدول، با سرلوح زرین و آراسته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۲۸۳گ، ۲۱ سطر (۱۱×۲۲)، اندازه: ۱۸/۵×۳۲سم [ف: ۱۰-۱۸۹۶]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۶۵

خط: نستعلیق، کا: میرزا علی بن محمد هادی استرابادی، تا: چهارشنبه ۲۰ رجب ۱۳۳۹ق، جا: قم، برای میرزا مهدی خان اعتضاد الدوله؛ متن و هامش؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۳۶۹گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۱/۱سم [ف: ۲-۷۷]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۸۷-ف

نسخه اصل: مدرسه نواب ش ۸۳۱؛ بی‌کا، بی تا [فیلمها ف: ۱-۳۱]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۲۰-ف و ۲۶۲۱-ف

نسخه اصل: دیوان هند ش ۳۷۳۶؛ بی‌کا، بی تا [فیلمها ف: ۱-۳۱]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۳۰-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or 1925؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۳۱]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۳۱-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or 1926؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۳۱]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۳۲-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or 1927؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۳۱]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۱۹-ف و ۲۶۳۵-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 1928؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۳۲]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۱۸-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or 45576؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۳۲]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۷۲

آغاز: بسمله الحمدالله رب العالمین و الصلوه و السلام خیر خلقه محمد و آله اجمعین؛ **انجام:** و عجائب این باب خوارزمشاه بپایان آمد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۲۱ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [رایانه]

← تاریخ پادشاهان ≻ تاریخ سلاطین

● **تاریخ پادشاهان = تقویم تاریخ** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e pādešāhān = taqvīm-e tārīx

تاریخ پادشاهان ایران باستان و پس از اسلام است به شیوه تقویم التواریخ چلبی و با جداول مرتب. در آغاز، تاریخ و احوال پیغمبر (ص) است با خلفاء راشدین تا امام حسین بن علی (ع) و پس از آن فهرست: پیشدادیان، کیانیان، طبقه اسکندر رومی (که به گفته مؤلف از بین طبقات پادشاهان افتاده)، اشکانیان، ساسانیان، سامانیان، آل بویه، سبکتکینیان، سلجوقیان، خوارزمشاهان، ملاحده و در آخر طبقه بنی امیه و بنی عباس. نویسنده در آغاز پادشاهان نخست فهرست اجمالی طبقات آنها را یاد می‌کند. در جداول برای هر یک از افراد طبقات، این عناوین یاد شده: کنیت‌ها، نام‌ها، پدران، مادران، توقیعات، لقب‌ها، مدت عمر، مدت پادشاهی (یا خلافت). این عناوین گاه در طول جداول است و گاه در عرض آنها.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۶۳/۷

خط: نستعلیق، کا: محمد اسماعیل بن محمد صادق شیرازی، تا: ۱۲۵۱ق، جا: بغداد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ص (۲۰۷-۲۲۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۹-۴۲۲]

● **تاریخ پادشاهان انگلستان** / تاریخ پادشاهان / فارسی

tārīx-e pādešāhān-e engelestān

قاجار، اسماعیل میرزا بن فتحعلی، -۱۲۷۹ قمری

qājār, esmā'īl mīrzā ben fath-'alī (-1863)

در حالات پادشاهان انگلستان از ادوارد اول تا ملکه ویکتوریا و مهمترین رویدادهای تاریخ آنان و آنچه تعلق به خاندان‌های سلطنتی دارد، ترجمه شده از فرانسوی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۰۸

آغاز: وقتی که هنری سیم بدبخت مرد پسر ارشدش ادوارد بود در خارج و جنگ می‌کرد در شام

خط: نستعلیق، کا: محمد علی منشی آشتیانی، تا: ذیحجه ۱۳۱۹ق؛ بیست و هفت عکس از نسخه ای چاپی الصاق شده؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۲۶-۲۴۶]

← تاریخ پادشاهان ایران ≻ تاریخ سیاقی
← تاریخ پادشاهان ایران ≻ تاریخ سلاطین ایران
← تاریخ پادشاهان ایران ≻ مجمل التواریخ

● **تاریخ پادشاهان ایران = تاریخ ایران = خلاصة التواریخ** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e pādešāhān-e īrān = tārīx-e īrān = xolāsat-ot tavārīx

ادیب کاشانی، احمد بن ابوالحسن، ق۱۳ قمری

adīb kāšānī, ahmad ebn-e ab-ol-hasan (-19c)

اهدا به: ناصرالدین شاه

تاریخ تألیف: ۱۲۶۵ق

نام پادشاهان ایران و توران و عثمانی و هند و مدت فرمانروایی آنها را به سیاق آورده است. منابع او در دیباچه یاد شده و از آنها است دساتیر و تاریخ الفی. تاریخ اجمالی سلاطین عجم که در ملك اسلام حکومت کرده‌اند، از پادشاهان قبل از اسلام پشدادیان شروع و به شاه سلیمان صفوی (۱۰۷۷-۱۱۰۵) ختم می‌کند، اول نام پادشاه را می‌آورد بعد سال جلوس و و قایع مهم دروه سلطنت وی را به طور فهرست‌وار و بعد وفات را با حساب سیاق ذکر و در آخر آثار باقیمانده از دوره هر پادشاه را فهرست‌گونه می‌آورد به ضمیمه جدولی در کنی و القاب و اعقاب ائمه اطهار علیهم السلام.

آغاز: بسمله. احمد اللهم مالك الملك ... و بعد چون علم تاریخ و اطلاع بر احوال سلاطین سالفه و اوضاع ماضیه علمی است شریف ... بخاطر ابن بنده ... احمد الادیب الکاشانی رسید که خلاصه‌ای از کتب تواریخ ... از سلاطین ایران و توران و روم و هند را ... از ...کیومرث الی یومنا هذا که یکهزار و دویست و شصت و پنج است که زمان دولت شهنشاه اعظم افخم [است] ذکر نمایم.

انجام: ناصرالدین شاه بن محمد چهارده سال.

[دنا ۶۸۷/۲-۶۸۸؛ فهرستواره منزوی ۸۴۴/۲ و ۸۵۳]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جا: تهران؛ با سرلوح، مجدول، مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۳۴گ، ۱۴ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲-۲۶۱]

۲. خوی؛ نمازی؛شماره نسخه:۳۱۷/۵

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن محمد حسن حسینی زنوزی خویی، تا: ۱۲۴۳ق، واقف: شهید؛ جلد: تیماج ضربی با ترنج، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۵۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول، یادداشت‌های تاریخی ۱۲۶۴ و ۱۳۱۳ و ۱۳۲۹ق و ۱۲۹۹ و ۱۳۰۴ش در پایان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ زرکوب عطف و درون سبز، ۴۷گ، ۱۲ سطر (۵/۵×۹/۵)، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۱۱-۲۰۷۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۴۰/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** سلطان العصر محمد شاه قاجار انشاءالله تعالی بعمر طبیعی برسد.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز عطف تیماج مشکی، ۱۶گ (۴۴پ-۵۹پ)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۹-۱۳۳]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۱۹/۱

خط: نسخ، کا: ابن ملا محمد مهدی آقا بابا شهمیرزادی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز تیره، ۱۸گ (۱پ-۱۸ر)، ۱۹ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶-۲۷]

● تاریخ پادشاهان ایران / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e pādešāhān-e īrān

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۸۱/۸

تاریخ پادشاهان روزگار عباسی از طاهریان تا مغولان؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آهار مهره قورخانه‌ای، جلد: میشن یشمی، ۵گ (۲۵۲ر-۲۵۶ر)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۵-۲۷۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۸۱/۹

تاریخ پادشاهان ایران پیش از یورش از سامانیان و اشکانیان و کیان؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در ۲۶۲پ سرگذشت فریدون و ضحاك و جمشید است؛ کاغذ: آهار مهره قورخانه‌ای، جلد: میشن یشمی، ۷گ (۲۵۶پ-۲۶۲پ)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۵-۲۷۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۵۲/۱

آغاز: بعد از تقدیم حمد و ثنای، نظم پادشاهی که پادشاهان را ×× پادشاهی بمحض قدرت اوست؛ **انجام:** درود از فضل حق بادا مکرر ×× بر او و اولاد او تا روز محشر

تاریخ مختصری است از پادشاهان پیشدادیان و کیانیان و اکشانیان و ساسانیان و ملوك تابع خاندان اخیر قبل از ظهور اسلام. این قطعه بخش دوم از کتابی است بزرگ که به بخش چهارم آن نیز حوالت داده شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ ربیع الثانی ۱۲۶۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۶گ (۱پ-۶۶پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲۰-۲۸۷]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۰۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ روی برگ اول یادداشتی است به‌تاریخ جمعه هشتم ذیقعده ۱۲۶۴؛ جلد: تیماج آبی، ۱۲۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴-۲۴۲]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۵۴

آغاز: از آغاز جهانگیری چنگیزخان و تاخت و تاز لشکر مغول تا انجام شهر یاری زندیان که پانصد و شصت و نه سال است؛ **انجام:** پس از این داستان کیخسرو خان بخونخواهی برادرش گماشته شده او نیز کشته گردید پس از آن محمد زمان خان.

تاریخ نسبتاً مختصر و نیکویی است از پادشاهان و حکمفرمایانی که در ایران حکومت داشته اند از آغاز پادشاهی مغولیان (سال ۶۳۶) تا حکومت زندیان (سال ۱۲۰۵)، که مجموعاً، بنا به نوشته

مؤلف این کتاب شانزده گروه می‌باشند. در هر گروه پادشاهان و حکمرانان آنها به ترتیب تاریخی ذکر می‌شوند و رویدادهای عصر هر یک را می‌آورد و بزرگان و علمای آن روزگار را برمی‌شمارد. این نسخه تا آغاز گروه نهمین (افغانان) را دارد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ یادداشتی روی برگ اول به‌تاریخ چهارشنبه یازدهم شعبان ۱۳۲۰ می‌نویسد که کتاب را در مقابل اجاره اطاقی نوشته است؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۷۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳-۲۸۷]

← تاریخ پادشاهان عجم ⊳ تاریخ سیاقی
← تاریخ پادشاهان عجم ⊳ مجمل التواریخ

● **تاریخ پادشاهان عجم = مجمل التواریخ** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e pādešāhān-e ‘ajam = mojmal-ot tavārīx

محمد ابراهیم بن اسماعیل، ق۱۱ قمری

mohammad ebrāhīm ebn-e esmā‘īl (-17c)

مجمل تواریخ پادشاهان ایران است از کیومرث تا شاه صفی اعداد و رقمها به سیاق است. نویسنده این تاریخ ریزه‌کاری‌های جالب و نکته‌های تاریخی سودمند در این کتاب خود گنجانیده و نیز روشی خاص و غریب دارد. از عنوان‌ها چنین فهمیده می‌شود که کتاب دارای هفتاد «مجمل»، پنجاه و هفت «حرف» و چند «دفعه است». مؤلف در ذیل تاریخ شاه اسماعیل اول، فهرست اسامی سادات، فضلا و شعرای معاصر آن پادشاه را یاد می‌کند و القاب «مولانا» «قاضی» یا «امیر» را بالای نام‌ها چنان می‌نویسد که در نظر اول شبیه به اعداد سیاق است. اینک آن فهرست: سادات عظام و فضلاء کرام و شعرا که معاصر آن حضرت بوده اند: صدرالدین محمد، غیاث الدین منصور، جلال دوانی، نورالدین سعید، ابو یزید، شرف الدین علی، عبدالله، اهلی شیرازی، نعمة الله ثانی، تاج الدین کرمانی، میر حسین یزدی، غیاث الدین محمد، توانا اصفهانی، قوام الدین حسین، معز الدین محمد، نورالدین، اسمعیل شنب غازانی، عبدالوهاب، صفی الله، مسافر، مسیح، بغدادی، عبدالصمد، بیک قناد، علاءالدین، حسین، ابراهیم علی، محمد، زین الدین علی، نعمة الله حلی، ضیاء الدین، نور الدین عبدالله، دهکی، شهیدی، شمس الدین محمد، جعفر، قاسم نور علی، قوام الدین شمس الله بن علی، بهاء الدوله، امیری، رکن الدین محمد، قاسم نجفی، سلطان حسین، شمس الدین علی سبزواری، ابوالقاسم، جعفر، زاده محمد، علی اکبر، غیاث الدین محمد، محمد مولوی، نظام الدین علی استرآبادی، علاءالدوله ثانی، ابوالحسن رازی، کمال الدین حسین، عبدالحسین مصری، سید احمد قاسم، محمد مؤمن، عبدالمؤمن، خاطر واعظ، نظام الدین بیک، نظام الدین احمد جیلانی.

[استوری ۱۲۷۱/۱؛ فهرستواره منزوی ۸۵۴/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۹۸

آغاز: از تاریخ پادشاهان عجم که در مملکت ایران سلطنت کرده اند از ابتداء سلطنت کیومرث ... الی جلوس شاه عباس (گویا منظور شاه عباس ثانی است که پس از شاه صفی جلوس کرده است).؛ **انجام:** در لوی ئیل سنه ۱۰۴۹ ییلاق و غشلاق در دارالسلطنه اصفهان واقع شد ... و در سنه ۱۰۵۰ نواب رضوان جایگاه همایون بعزم یورش دارالقرار قندهار ... در ... کاشان مریض شد بتاریخ ... ۱۸ صفر ... انتقال فرمودند. مدت سلطنتش بیست و دو عام (بسیاق) و ۷ ماه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: «عبده محمد ابراهیم بن اسماعیل» (بیضی) و به نظر می‌رسد نویسنده کتاب او باشد؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۴ص، مختلف السطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱۷-۱۵۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۳۱

آغاز: مجمل از تاریخ پادشاهان عجم که در مملکت ایران سلطنت کرده اند از ابتداء سلطنت کیومرث تا شاه صفی

از کیومرث تا حوادث سال ۱۰۵۰ و ذکر فوت شاه صفی صفوی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۳سم [ف: ۴۱-۲۳۵]

۳. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۸۴

آغاز: بسمله، مجمل التاریخ پادشاهان عجم که در ملک ایران سلطنت کرده اند از ابتدا کیومرث که بعضی او را آدم علیه السلام؛ **انجام:** منوچهر خان حاکم مشهد مقدس شد بمدافعه او رفته ابوالغازی گرفتار شد و سیچقان ئیل و اودئیل ۱۰۴۶ اردوی معلی در اصفهان نزول اجلال داشته

در فهرست ناشناس است. از کیومرث تا قسمتی از شاه عباس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش تیماج سبز، ۱۷۲ص، ۱۳ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۰۵]

● **تاریخ پادشاهان عجم** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e pādešāhān-e ‘ajam

۱. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۴

آغاز: اول احوال پادشاهان که قبل از ظهور اسلام پادشاهی کرده اند، دفعه اول احوال پیشدادیان و آثار و اختراع ایشان

تاریخ بسیار مختصری است از پادشاهانی که بر ایران حکمرانی کرده اند، از پیشدادیان تا صفویان (شاه صفی)، تاریخ ها سیاق و در آن بعضی از خصوصیات جغرافیائی ایران نیز آمده است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد محسن بن مرتضی ساکن اشرف مازندران، تا: ۲۸ شعبان ۱۰۷۸ق، جا: دارالفتح اوجین، به دستور مرتضی قلی

خان بیک؛ ۳۹گ، مختلف السطر (۱۸×۳۴) [ف: ۱۴]

۲. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۱۹

همان تاریخ سیاقی است؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۸۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۴۶]

۳. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۱۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۳-۱۱۹]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰/۱۵۰-عکسی

آغاز: مختصری از پادشاهی ملوك عجم. بدانکه پادشاهان کیان چهار (طبقه) کرده اند. اول پیشدادیان بوده اند؛ **انجام:** و کسی نام دین کیان نتوانستی بردن، که در حال او را بکشتندی، و السلام و الاکرام.

تاریخ ایران باستان است، در چهار طبقه: پیشدادیان، کیانیان، اشکانیان و چهارم ساسانیان. که می‌رسد به توراندخت و بر افتادن ساسانیان؛ خط: نستعلیق آمیخته به شکسته، بی‌کا، تا: ۲ صفر ۱۲۱۸ق؛ ۱۰ص (۳۳۸-۳۴۷) [عکسی ف: ۲-۵۳]

۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۱۱۹

آغاز: بایسته بود همیشه، هست بی شد یسه ودادار را درآغاز هر کار یاد کردن هنر است که فر فروزه گانش اروند پاك گوهر است؛ **انجام:** وهر سال صدهزار خائیه زرین از روم به ایران می‌فرستاد، چون ناهید را دهان بوی بد می‌داد داراب را

تاریخ مختصری در شرح حال و چگونگی حکومت یافتن پادشاهان عجم. نام کتاب با توجه به مطالب کتاب در عنوان آورده شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ بعضی لغات در حاشیه توضیح داده شده؛ جلد: تیماج و عطف تیماج مشکی، ۲۹۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۵/۵سم [ف مخ: ۱-۳۰۷]

۶. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۰۴

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۳۹گ [چند نسخه-ف: ۳۴۷]

۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۶۹

آغاز: (بعد از دو برگ فهرست و ضبط آغاز و مدت عمر و سلطنت کیومرث با سیاق) کیومرث بن انوش بن شیث بن آدم نخستین سلاطین جهان اولین ملوك پیشدادیان است؛ **انجام:** و بعد از گیرودار بسیار او را منهزم و پیر قلیخان قاجار را مأمور بمجادله مصطفی خان شیروانی نموده معاودت به تبریز نمود» و در برگ آخر «تاریخ پادشاهان عجم، از ابتدای سلطنت کیومرث الی انتهای دولت فتحعلیشاه قاجار، سلاطینی که بعد از ظهور اسلام سلطنت کرده اند، از خلافت خلفای بنی امیه الی قاجاریه، فتحعلی شاه قاجار» و پشت این برگ «در دوم شهر ذی حجة الحرام بعد از کشته شدن مرحوم آقا محمد خان الی ۱۹ محرم الحرام ۱۲۱۲ که یوم ورود آنحضرت بطهران و جلوس اوست ...»

تاریخی است جدولی و سیاقی از اول تاریخ اساطیری ایران (سلطنت کیومرث) تا حوادث سال ۲۱۱۹ق اواسط سلطنت فتحعلی شاه قاجار؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی سیاه، ۱۰۱گ، ۱۳-۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۱-۱۶۰]

۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۹۷

آغاز: بعد از جدول و تاریخ بطرز سیاق «اول احوال پادشاهان که قبل از ظهور اسلام پادشاهی کرده اند مشتمل بر چهار دفعه؛ **انجام:** در لوی ئیل سنه ۱۰۳۷ امام قلیخان اراده تسخیر بصره نموده و نواب همیون را عارضه روی داده مدبر طبیعت دست از قوای نامیه بدن برداشت و در شب پنج‌شنبه ۲۴ شهر جمادی الاول ۱۰۳۷ هنگام طلوع صبح مرغ روحش بریاض رضوان خرامید انا الله و انا الیه راجعون مدت سلطنت آن یگانه سلاطین ایام ... و اختراعات او زیاده از آن است که تحریر توان نمود و این مجمل را گنجایش آن نیست لهذا قلیلی از آن ... میشود، عباس آباد اصفهان، جامع اصفهان که از عجایب روزگار است، زاینده رود ... که مشهور به پل و رود مصیب خان، فرح آباد مازندران، شرف آباد، شارع مازندران.

از ابتدای تاریخ اساطیری ایران (سلطنت کیومرث) تا حوادث سال ۱۰۳۷ق و واقعه وفات شاه عباس کبیر، تاریخی است جدولی و سیاقی؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی سیاه، ۵۵گ، ۱۳-۱۷سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱-۱۶۱]

۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۷۸

آغاز: کیومرث بن قینان بن انوش بن ... سلاطین جهان اولین ملوك در ایران؛ **انجام:** آن حضرت را مسخر و مسلم، و توضیح این مقال علی سبیل الایجاز و الاجمال آنکه

تاریخ پادشاهان عجم را از زمان کیومرث تا محمدشاه قاجار نوشته و هر کدام را به طور مختصر بیان کرده و سال سلطنت آنها را گفته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۳-۱۵۵]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۷۶

تاریخ پادشاهان عجم؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۱×۲۰/۳سم [رایانه]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۱۴۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری؛ اندازه: ۱۰/۳×۱۷/۲سم [رایانه]

● تاریخ پادشاهان عجم به سیاق / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e pādešāhān-e ʻajam be sīyāq

از کیومرث تا فتحعلی شاه قاجار. در آغاز، فهرست طبقات سلاطین ایران پیش از اسلام را آورده‌اند. در این نسخه آغاز سلسله قاجایه و سلطنت آقا محمد خان و فتحعلی شاه با تفصلی بیشتر یاد شده. این کتاب را به «سیاق التواریخ» هم نام برده‌اند و نسخ آن از حیث انجام با هم اختلاف‌ها دارد.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۲۲

انجام: (ذیل فتح علی شاه) و در سال پیچی ئیل ۱۲۱۵ والده آن حضرت عازم عتبه بوس ... شده ... به غارت رفت و طالب آنان شدند.

تا وقایع سال ۱۲۱۵؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره، جلد: میشن لاجوردی لایی، ۹۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۴×۲۱/۹سم [ف: ۲-۷۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۱۲

تا وقایع سال ۱۲۲۰؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: کاغذ فستقی، جلد: میشن یشمی مغزی قرمز، ۷۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۷/۴×۳۸/۲سم [ف: ۲-۷۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۳۲

تا وقایع سال ۱۲۲۰؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛کاغذ: کاغذ آهار مهره فرنگی، جلد: میشن سیاه ضربی، ۷۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰/۴×۳۲/۴سم [ف: ۲-۷۷]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۷۵

تا وقایع سال ۱۲۱۲؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: کاغذ فستقی، جلد: میشن لایی یشمی مغزی دار، ۹۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰/۸×۲۹/۹سم [ف: ۲-۷۸]

۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۸

از پیشدادیان تا قاجاریه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین محمد بن جعفر» (مربع)؛ جلد: تیماج زرشکی، ۷۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۳سم [ف: ۱-۲۳۲]

۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۰۴/۱

بر خلاف برخی از نسخ، دانشمندان و فضلا و عصر ان پادشاه یاد نشده؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، مختلف السطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [نشریه: ۱۳-۱۸۰]

۷. تهران؛ صنعتی‌زاده، همایون؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۲ق [نشریه: ۷-۷۹۹]

۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۴۲

تا پایان پادشاهی فتحعلیشاه قاجار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۲گ، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۲-۱۷]

۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۶۶۶

تا پایان پادشاهی فتحعلیشاه قاجار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ این نسخه با نسخه شماره ۴۲ مدرسه فیضیه تفاوتهایی دارد ولی با نسخه‌ای که در سال ۱۲۶۲ چاپ شده برابر است؛ ۱۷۲گ، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲-۱۷]

● تاریخ پادشاهان عجم (مختصر) / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e pādešāhān-e ‘ajam (mx.)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۴

رساله‌ای است به قاعده و قانون اهل سیاق مشتمل بر خلاصه تاریخ پادشاهان عجم پیش از اسلام و پس از آن، از پیشدادیان تا فتح علی شاه قاجار مبتنی بر آثار و ابنیه و اختراعات غریبه و وقایع اتفاقیه زمان هر یک از ایشان، شماره و تواریخ به خط سیاق؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز ضربی و مقوایی، ۸۵گ، ۱۸-۲۹سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [سنا: ف: ۲-۱۳۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۰

به ترتیب علم سیاق از زمان پیشدادیان تا دوره فتحعلی شاه و هنگام محاربه دولت ایران با روسیه (۱۲۱۸)؛ خط: شکسته تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۸۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۲-۱۳۹]

● تاریخ پادشاهان و امراء / تاریخ / فارسی

tārīx-e pādešāhān va omarā’

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۹۰

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:شعبان۱۰۴۱ق؛ ۱ص (۱۹۴) [مختصر ف: ۱۲۵]

● تاریخ پادشاهی طهماسب یکم / تاریخ پادشاهان / فارسی

tārīx-e pādešāhī-ye tahmāsb-e yekom

افسانه وار و داستان مانند.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۹۰-ف

نسخه اصل: مجلس. افسانه‌وار و داستان مانند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [فیلمها ف: ۲-۱۷]

● تاریخ پچوی / تاریخ / ترکی

tārīx-e pačavī

به ترکی عثمانی.

چاپ: چاپ استانبول در مطبعه عامره در ۱۲۸۳.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۶۵-ف

ج ۱ و ۲؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲-۲۴۵]

● تاریخ پرتقال / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e porteqāl

اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۱۱۴۴۸

از ۱۰۹۲ تا ۱۸۶۲؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵-۳۱۶]

● تاریخ پرتقال (ترجمه) / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e porteqāl (t.)

گروسی، عیسی، ق۱۳ قمری

garrūsī, ʻīsā (-19c)

ترجمه عیسی مترجم مخصوص ظل السلطان، از جنگ اوریک الی یومنا هذا به‌طور خلاصه.

۱. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۸۸۸

آغاز: در سنه هزار و نود و دو مسیحی که شهرها و بلوکات نورنتانی در تصرف خلفای ملوك کرد و بود و فقط چند بلده و بلوکی که عبارت از منهو وتر الشمت و قسمتی از بعیره باشد در ید تمالك عیسویان باقی مانده بود؛ **انجام:** بواسطه این وصلت و سرپرست شخص خودش تعهد کرد که بسیره برادرش رفتار نماید و یکی از حافظ و نگاه داران قویم استقلالات و ایمنهای مملکتش باشد

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الثانی ۱۳۰۲ق؛ دارای جداول متداخل؛ ۶۵ص، ۱۲سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۲۹]

۲. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۷۳

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۵۸ص، ۱۲ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۹۸]

۳. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۰۳/۳

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۳۴ص (۲۴۰-۲۷۳)، ۱۹ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۴۱]

۴. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۰۱/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد حسن طباطبائی محرر نائینی، تا: قرن ۱۴؛ ۳۴ص (۲۳۶-۲۶۹)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۹×۳۰سم[ف: ۳۹]

● تاریخ پسندیده / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e pasandīde

لاری شیرازی، روح الله، ق۱۰ قمری

lārī šīrāzī, rūh-ol lāh (-16c)

وابسته به: ظفرنامه تیموری = فتح نامه صاحبقرانی؛ شرف الدین علی یزدی (-۸۵۸)

گزیده‌ای است از «تاریخ تیموری» شرف الدین علی یزدی.

آغاز: بسمله. حمد و ستایش بی آلایش بر پادشاهی که پادشاهان جهان سر بر خط بندگی و فرمان او دارند ... خاك راه بندگان درگاه عالم پناه روح الله منشی از تاریخ تیموری تألیف ... شرف الدین علی یزدی ... و ابیات عربیه ... بیرون کرده ... آن را «تاریخ پسندیده» نام نهاد

انجام: بعدلش جهان یکسر آراسته×× ز عالم رسوم بدی کاسته / خلایق مرفه ز احسان او ×× زمین و زمان زیر فرمان او (تمت)

[دنا ۶۸۸/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۵۵/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۹۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲-۱۱؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۲۵۱گ، ۱۹ سطر (۱۲/۵×۱۳)، اندازه: ۲۱/۵×۳۵/۵سم [ف: ۱۱-۸۷]

● تاریخ پطر کبیر / تاریخ / فارسی

tārīx-e peter-e kabīr

ولتر، فرانسوا ماری آروئه دو ۱۶۹۴-۱۷۷۸ میلادی

volter, ferānswā mārī āro'e do (1694-1778)

ولتر می‌گوید پس از تدوین کتاب شارل دوازدهم دست به تحریر شرح حال پطر کبیر زدم چه پطر کبیر از چهره‌های درخشان زمان خود بود و در قیاس با شارل دوازدهم، که پادشاهی مشهور و بر اثر جنگ‌های متعدد خود شهرت بسزایی یافته بود، بسیار برتر آمد زیرا پطر کبیر از آنجا که منجی ملت روس و نشان‌دهنده زندگی نو به آنها بود کارهایی کرد که کمتر پادشاهی می‌کند و در حقیقت یکی از پادشاهان بزرگ عالم است. در این کتاب ولتر با قلم موشکاف خود نکات تاریک زندگی پطر را روشن می‌کند و اعمال او را یک یک شرح می‌دهد. مترجم در ترجمه رعایت سادگی نکرده و با اخلاق و تکلف نثر بعد از دوره صفوی این مطالب را ترجمه نموده است. جلد اول این کتاب دارای هیجده «فصل» و بیشتر جنبه تاریخ شخصی پطر را دارد و جلد دوم دارای سیزده «فصل» و بیشتر جنبه تاریخ عمومی روسیه را دارد.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۷۶

آغاز: هو الله الموفق المعین. ترجمه تاریخ پطر کبیر که در عهد سلطنت کترین مشهور بخورشید کلاه حکیم والتر مشهور نوشته. حکیم والتر می‌گوید؛ **انجام:** در سنه ۱۱۳۸ کترین را به پادشاهی اختیار کرده زمام مهام دولت بکف اقتدار و ذمه اهتمام او سپردند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: محتملاً تهران؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز با گل و بته و منگنه زر، ۱۲۰گ، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱-۴۵۹]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۷۹/۱-۱۹/۹

آغاز: بسمله، حکیم والتر می گوید که صد وپنجاه سال قبل از این اهل اروپ براین بودند که در میان سلاطین اهل مشرق کسیکه در امور لشکر کشی ومهام کشور گشائی مهارت تام؛ **انجام:** در سنه ۱۱۳۸ کترین را بپادشاهی اختیار کرده زمام مهام بکف اقتدار او سپردند.

در حاشیه صفحه اول این نسخه احتمال داده شده که این تاریخ میان سال‌های ۱۱۸۳-۱۱۸۴ تألیف شده باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۶۶ق؛ مجدول مشکی؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲-۶۸۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۷۱

آغاز: بسمله. از قرار تحریر مؤرخین سوید چنین مفهوم می‌شود که باعث قتال؛ **انجام:** بعد از آنکه مردم با دل دردناک و گریبان

چاک پطر را دفن کردند در سنه ۱۱۳۸ کترین را بپادشاهی اختیار کرده زمام مهام بکف اقتدار او سپردند
جلد دوم. در سیزده فصل. فصل اول در بیان جنگ دولت عثمانیه با دولت روسیه و احوالات لوئی دوازدهم و تفصیل احوالات قترین زن پطر؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۴۴گ، ۱۵ سطر (۱۱/۵×۲۲)، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [ف: ۱۱–۶۸]

● **تاریخ پطر کبیر** / تاریخ / فارسی

tārīx-e peter-e kabīr

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۴۸۳/۱۰

آغاز: فصل پنجم در خصوص سلطنت الکسی، الکسی بعد از پطر بزرگ یکسال در سلطنت پدر خود میشل گذشته بنای عروس گذاشت و دختر یکی از نجبای روسیه را بعقد خود درآورد؛ **انجام:** مکرر اسمش مذکور شد و او باعث جنگ سویه گشته بود از اوضاع پادشاه نویسند مایوس شده نزد پطر کبیر آمد خدمت و ملازمت ...

تاریخ مفصل و داستان وار پطر کبیر امپراطور تزاری روسیه و سرزمین روس و نقل جریانات و حوادث بسیار که در چند فصل تنظیم شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تمام کتاب در هامش و لابه‌لای سطور رساله‌ها نگاشته شده و چندان قابل استفاده نیست؛ ۱۵۷گ، چلیپا سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف مخ: ۱–۳۰۷]

← تاریخ پنجاب ‹ تاریخ هندوستان

● **تاریخ پنج سلطان عثمانی** / تاریخ / فارسی

tārīx-e panj soltān-e ʻosmānī

از: هانری ماتیه؛ مترجم: زکی. مترجم می‌گوید دهامر (مقصود هامر آلمانی نویسنده معروف تاریخ سلاطین عثمانی است) تاریخ مفصل شاهان آل عثمان را از آغاز تا سلطنت سلطان حمید اول تألیف کرده است و من آن را ترجمه نموده‌ام ولی وقایع ایام پنج سلطان دیگر را یعنی: عبدالحمید اول، سلطان سلیم ثالث، سلطان مصطفی رابع، سلطان محمود ثانی و سلطان عبدالمجید اول را ذکر نکرده است لذا من برای تکمیل کار او و رفع نقص به ترجمه حال این پنج سلطان از کتاب هانری ماتیه پرداختم گرچه کار هانری ماتیه مختصرتر از کار دهامر است ولی برای رفع نقص چاره‌ای جز این ترجمه نبود خاصه آنکه ماتیه نیز معظم کار این پنج سلطان را آورده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۵۴۷

آغاز: بسمله تبارک و تعالی شأنه العزیز: چون دهامر صاحبمنصب معروف آلمان؛ **انجام:** یک دولت بزرگی حاضر و ناظریم خداوند متعال صلح عمومی برهم نزند

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۴۸گ، ۲۰ سطر (۱۴×۲۶/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۴–۳۹]

● **تاریخ پیامبر (ص)** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / عربی

tārīx-e payāmbar

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۱۲۲

آغاز: الکهنه عن علمهم وفی تلک اللیل تساقطت الاصنام؛ **انجام:** و احمد و اخوه و ابوالحسن و من اصفهان

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۹ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [الفبائی: –۹۸]

● **تاریخ پیامبر (ص) = سیرة المصطفی** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / فارسی

tārīx-e payāmbar = sīrat-ol mostafā

رساله مفصلی است در تاریخ حضرت پیامبر (ص) مشتمل بر چندین «باب» و هر باب در چندین «فصل»، در نسخه حاضر ۲۶ باب کتاب موجود است: ۱ و ۲. ندارد؛ ۳. تعاقب ولات به خانه کعبه وترتبت ولایت ازیشان؛ ۴. ظاهر شدن چاه زمزم؛ ۵. ذبح عبدالله پدر پیغمبر (ع)؛ ۶. مولود پیغمبر (ع)؛ ۷. رضاع حضرت پیغمبر (ع)؛ ۸. کفایت ابوطالب سید را علیه السلام؛ ۹. اوصاف و اخلاق پیغمبر (ع)؛ ۱۰. تقدیم داشتن قریش سید را علیه السلام از مبعث تا حجر الاسود؛ ۱۱. خبر دادن یهود و نصاری و کهنه عرب از مبعث حضرت پیغمبر (ع)؛ ۱۲. مبعث پیغمبر (ع)؛ ۱۳. اسلام حمزه عبدالمطلب کرم الله وجهه؛ ۱۴. ماجراء میان پیغمبر (ع) و قریش رفت؛ ۱۵. عنوانش خالی مانده است؛ ۱۶. معراج پیغمبر (ع)؛ ۱۷. ندارد؛ ۱۸. رفتن پیغمبر (ص) به سوی طائف؛ ۱۹. عرض دادن پیغمبر خود را در موسم حاج به قبیله عرب؛ ۲۰. بیعت کردن انصار با پیغمبر (ع)؛ ۲۱. هجرت صحابه به مدینه؛ ۲۲. هجرت پیغمبر (ع)؛ ۲۳ تا ۲۵. عنوانش خالی مانده است؛ ۲۶. غزاهای پیغمبر (ص). در اول باب دوازدهم آمده که «المجلد الثانی من جملة السیرة المصطفی (ع)» و گویا نام کتاب سیرة المصطفی است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۹۴۳–۲۵/۳۳

آغاز: و پوشانیدن وی جامه در کعبه چنین گویند که نخست کسی که جامه در خانه کعبه پوشید تبع بود و تبع دو بودند یکی؛ **انجام:** یکی را از قوم خزاعه بکشتند و قوم بنی خزاعه هم عهد پیغمبر صلوات الله علیه بودند و قریش بیاری بنوبکر رفتند و بنی خزاعه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۱۳۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲-۶۹۱]

● تاریخ پیامبر (ص) / تاریخ پیامبران / فارسی
tārīx-e payāmbar

ظاهراً غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۴/۲۵

آغاز: فصل ششم در بیان ملاقات عبدالمطلب با بوئک شوم من الابرهة الاشرم در وقت آمدن او بقصد تخریب خانه کعبه و درین فصل چند از قضیه مبین می‌گردد ... وهب این منیة (کذا) روایت می‌کند که چون ذونواس ملک یمن بود و کیش یهودی را نصرت می‌کرد؛ **انجام:** فصل دهم در بیان ذکر عبدالله ابن عبدالمطلب و واقعات او و تزویج آمنه خاتون و حمل او به حضرت سید المرسلین ... که در جمال و کنال یگانه روزگار بود و در استحضار صحائف آسمانی نشان داشت و در.

بخشی از کتابی است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: الوان آهار مهره، جلد: میشن عنابی، ۵گ (۷۹ر-۸۳پ متن و حاشیه)، ابعاد متن: ۸/۶×۱۷/۳، اندازه: ۱۵/۶×۲۷/۹سم [ف: ۲۹/۱-۱۷۰]

● تاریخ پیامبر (ص) / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / فارسی
tārīx-e payāmbar

۱. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۱۲۹

جلد دوم کتاب است و در آن تاریخ حضرت پیامبر اکرم (ص) در شش «جهت» بیان شده، با این عنوان‌ها: جهت ۱. ظهور نور وجود مقدس آن حضرت، در دوازده «فائده»، ۲. طلوع آفتاب عالمتاب سرور کاینات، ۳. بیان لفظ و معنای نبی و رسول و اولوالعزم در ده «فائده»، ۴. بیان بعثت و رسالت حضرت سید المرسلین، ۵. بیان اسامی، القاب، شمایل و ...؛ ۶. بیان احوال باقی انبیا و رسل که در سلسله نسب آن حضرت داخل نیستند؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: گالینگور، ۲۲۵گ، ۲۷سطر، اندازه: ۲۱×۳۷سم [ف: ۱۰۶]

۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۷۶۱

زندگی پیامبر اسلام (ص). باب دوم: در بیان بشاراتی است که انبیاء و اوصیاء و غیر ایشان برای بعثت و ولادت پیغمبر آخر الزمان داده اند ... باب پنجاه و نهم: در بیان فضائل سنیه و اخلاق علیه و رفعت شأن و سایر احوال حضرت سلمان رضی الله عنه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۴۶۵گ، اندازه: ۲۰×۲۸/۵سم [ف: ۳-۱۵]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۳۶۹-۲۲/۸۹

آغاز: بسلمه، اعوذ بالله ... وقل رب ادخلنی ... نصیراً. در مکه معظمه چون کار بر پیغمبر تنگ شد یعنی به قسمی که این چهار نفری که اسلام آورده بودند از دست کفار قریش نمی توانستند؛ **انجام:** من بات وفی یده غمر فعرض له عارض ... یعنی کسیکه با دست نشسته بخوابد ... اتته امرءة فقال ألك بعل قال نعم قال كيف انت له قالت ما آلوه قال هو جنتك ونارك قال ان الله عز وجل يبغض الشيخ الغريب.

رساله مفصلی است در تاریخ حضرت پیامبر (ص) و وقایع صدر اسلام که از کتاب‌های ناسخ التواریخ و حیات القلوب انتخاب و نقل شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: میر محمدحسین بن محمد اسماعیل اصفهانی، تا: یک‌شنبه ۲۹ جمادی الاول ۱۳۰۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲-۶۹۰]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۵۸۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امان الله [رایانه]

۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۱۶

آغاز: نکشم طعام بگذاشت و گمان برداشت و بطلب محمد پیروز آمد آنحضرة را دید پیش خانه کعبه که بصد فکر و اندیشه؛ **انجام:** اگر شیر نر بود از پنجه مردی می‌دریدند و اگر پلنگ ... بزور بازو سرش از تن جدا می‌گردانید

مؤلف در این کتاب وقایع و تاریخ حضرت پیامبر را به ترتیب سال‌ها بیان نموده است. مؤلف از ذکر مصادر و منابع خودداری نموده و در دو مورد از کتاب سیر مولی جمال الدین حسین (حسن) خوارزمی مطالبی را نقل نموده است. این کتاب غیر از روضة الصفا و حبیب السیر است، در نسخه حاضر وقایع از پناه بردن مسلمانان به شعب ابی طالب شروع و تا وقایع سال هفتم از هجرت را شامل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «یا شفیع المذنبین» (بیضوی)؛ جلد: مقوا عطف پارچه، ۱۴۳گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱-۱۸۵]

۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۹۶

آغاز: بود مرا گفت ترا سوگند می‌دهم بخدای تعالی ای ابوبکر؛ **انجام:** پدر و مادرت مسلمان شده اند می‌خواهی که ترا

کتابی است در تاریخ پیامبر (ص) که به‌حسب سال‌های حیات آن حضرت تنظیم شده و عناوین آن فصل است و در هر فصلی واقعه‌هایی ذکر کرده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: سید ریحان الله موسوی در ۱۳۱۲ با مهر «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضوی)؛ مهر: سید محمد باقر بروجردی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [مؤید: ۳-۹۵]

● تاریخ پیامبر و ائمه (ع) / تاریخ معصومین / فارسی
tārīx-e payāmbar va a’emme

ظاهراً غیر همانند:

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۳-۲/۶۳

آغاز: از حضرت اله دستوری خواست چون دستوری یافت دست برداشت ودعا کرد خدای تعالی ماه به دو نیمه کرد؛ **انجام:** به امر الهی غایب شد وحی و موجود است و به اشارت و فرمان الهی جل جلاله ظهور کند ان شاء الله تعالی وحده العزیز تمت الکتاب بعون الله.

کتابی است در تاریخ پیامبر اکرم (ص) و بیان فضائل آن حضرت و تاریخ اسلام پس از رحلت آن حضرت و تاریخ ائمه اطهار تا امام زمان (عج) و بیان فضائل و معجزات معصومین (ع) دارای فصول، که برای پیامبر (ص) و امام علی (ع) فصول متعددی را اختصاص داده اما درباره هر یک از امامان بعد از علی (ع) تا امام زمان (عج) یک فصل اختصاص داده در ولادت و بخشی از معجزات و فضائل و وفات آن حضرات. شباهت دارد به «احسن الکبار» ورامینی (نک: فهرستواره کتابهای فارسی، منزوی ۱۵۳۶/۳ و ۱۷۴۹) و یا «لوامع الانوار» زواره‌ای که تلخیص «احسن الکبار» است. از «فصل فی ذکر مغازی النبی صلی الله علیه وآله» تا آخر کتاب؛ خط: نستعلیق، کا: شاه علی بن عماد الدین شیعی زوارئی، تا: چهارشنبه ۱ ربیع الاول ۹۸۴ق، جا: قریه محمدی از قراء نائین؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ مجدول؛ جلد: مقوا با عطف پارچه‌ای، ۱۸۷گ، ۱۹–۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲-۶۸۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۷۲/۱

آغاز: بسمله حمد و ثنای واجب الوجودی را سزاست که غواص فکرت را از دریای حیرت در کف اندیشه در آرد حکیمی که به موجب حکمت تامه و به مقتضای مصلحت عامه

رساله‌ای است مشتمل بر احوال حضرت پیامبر (ص) و احوال هر یک از ائمه دین صلوات الله و سلامه علیهم از مولود و اعمار و وفات و موضع قبور و فضل زیارت و کیفیت زیارت روضات مقدسه ایشان، مشتمل بر چهارده «باب» و هر باب در چند «فصل». مؤلف در فصل دوم از باب چهاردهم در عمر حضرت صاحب الزمان علیه السلام گوید: «عمر آن حضرت در حین تحریر این رساله [که] از تاریخ هجرت نهصد و بیست سال گذشته بود و در روز ولادت حضرت صاحب الزمان محمد بن حسن صلوات الله علیه از هجرت دویست و پنجاه و پنج سال رفته پس عمر آن حضرت از روز ولادت تا حین تحریر این رساله ششصد و هفتاد و چهار سال باشد». بنابراین توضیح تألیف کتاب در سال ۹۲۰ق صورت گرفته است. در آن از شیخ طوسی و شیخ صدوق و ابن طاووس نقل قول نموده است؛ خط: نستعلیق، کا: شرف الدین، تا: ۱۰۴۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱گ (۱–۳۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۶-۴۵۱]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۷۶-۱۴/۲۶

آغاز: و برادر او علی بن ابی طالب که هیچ پیغمبری را چنین معجزه نبود ... فصل دوم در بیان کیفیت معراج و آن را به روایات مختلفه؛ **انجام:** و روایت به اسناد از مولی نبی ... از ابی جعفر (ع) که گفت چون قائم ... کند دست خود را بر سر بندگان نهد پس عقلشان ... . و در کتاب مونس الحزین آورده که روایت کرده‌اند که چون قائم ...

رساله مفصلی است درتاریخ حضرت پیامبر (ص) و دوازده امام مانند حیات القلوب علامه مجلسی ولی غیر ازآن، مؤلف در اغلب موارد مصادر خود را ذکر نکرده و روایات را با حذف سند و با ترجمه فارسی آورده است. او کتابش را در چهل «فصل» قرار داده که عنوان برخی از آنها چنین است: فصل ۱. ندارد، ۲. کیفیت معراج، ۳. ذکر خواب کردن امیرالمؤمنین علی (ع) در مقام پیامبر (ص)، ۴. معجزات شامل ۵۳ معجزه از حضرت، ۵. ذکر مغازی، غزوه بدر، ۶. احد، ۱۳. بیان نصوصی که در بیان ائمه اثنی عشر واقع است، ۱۴. ذکر ولادت حضرت امیر، ۱۵. معجزات حضرت علی، چهل معجزه، ۱۶. ذکر بعضی از قضایای حضرت امیر، چهل قضیه، ۱۷. ذکر بعضی مناقب حضرت امیر، ۱۸. ذکر خبر سقیفه؛ ۲۹. ذکر ولادت حضرت ابی جعفر محمد باقر؛ ۳۴. ولادت امام علی النقی (ع)؛ ۳۵. ولادت امام محمد ابی الحسن. مؤلف درآن از شیخ صدوق با تعبیر ابوجعفر قمی مطالب زیادی نقل نموده است. همچنین در آن از کتاب مونس الحزین شیخ صدوق نیز مطالبی را نقل نموده است. این کتاب غیر از شواهد النبوه جامی، معارج النبوه مسکین فراهی، حیاة القلوب مجلسی، حدیقة الشیعه مقدس اردبیلی و مجمع الهدی زواره‌ای است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالقادر بن ملا علی لنگرودی، تا: ۱۰۶۰ق، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۲۴۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۲-۶۸۶]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۹۸۹

آغاز: و نه بودند و از زنان دوازده کس بودند؛ **انجام:** و اعتماد کلی بر عصمت حق تعالی بوده ...

در این نسخه که صدرا و ذیلاً ناقص و مؤلف آن اهل تسنن است حالات نبی اکرم (ص) و زوجات و فرزندان بلافصل آن حضرت و ائمه اطهار و معجزات آنها را از منابع اهل سنت نقل کرده است؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۲۶-۱۴۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۳۰

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین اما بعد، رشحه اول، در بیان نسب و ولادت و رضا ع حضرت خاتم النبیین صلی الله علیه و آله؛ **انجام:** آنچه برایشان لازم است گفت خلافت و پادشاهی را بعد از خود برای من قرار ده حضرت فرمود که این به دست من.

تاریخ مفصلی است در شرح حالات چهارده معصوم (ع). مؤلف آن را از کتاب‌های شیعیان از جمله «بحارالانوار» و «حیات القلوب» علامه مجلسی جمع‌آوری نموده و از علامه مجلسی با دعای «رحمه الله» یاد می‌کند. او کتابش را در دو «لجه» و هر لجه را در ده «موج» و هر موج را در ده «رشحه» تنظیم نموده است.

نسخه حاضر که نسخه مؤلف است ترتیب فصول و ابواب آن نامنظم و این مطالب و فصول را شامل است: لجه اول: در حالات اصحاب کسا شامل ده موج با این عناوین: موج ۱ و ۲. حالات حضرت پیامبر (ص)، ۳ و ۴. حضرت فاطمه زهرا (ع)، ۵ و ۶. حضرت امام علی (ع)، ۷ و ۸ امام حسن (ع)، ۹ و۱۰. امام حسین (ع). لجه ثانی: در غزوات حضرت پیامبر، شامل ده موج: موج اول غزوه بدر و احد. بعد از آن فهرست ابواب و فصول نامرتب و بدین صورت است: باب ۳۳. غزوه حمراء ثلاثل اسد، باب ۳۴. بیان وقایعی که در ما بین جنگ احد و غزوه احزاب واقع شد، شامل چند فصل، ۳۵. بیان جنگ خندق که آن را غزوه احزاب می‌نامند، ۳۶. غزوه بنی قریظه، ۳۷. بیان غزوات و وقایعی که در ما بین غزوه احزاب و غزوه حدیبیه واقع شده، شامل چند فصل، ۳۸. غزوه حدیبیه، ۳۹. بیان فتح خیبر و قدوم جعفر طیار از حبشه، ۴۰. بیان عمره قضا و نوشتن نامه‌ها به پادشاهان و سایر وقایع تا غزوه موته، ۴۱. بیان غزوه موته است، ۴۲. بیان غزوه ذات السلاسل است، ۴۳. بیان فتح مکه معظمه، ۴۴. بیان غزوه حنین و سایر وقایع که پیش از آن و بعد از آن به وقوع پیوسته، ۴۵. بیان غزوه تبوک و قصه عقبه و مسجد ضرار، ۴۶. بیان نزول سوره برائت، ۴۷. بیان مباهله؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوا عطف و گوشه تیماج سرخ، ۴۲۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۳۶-۲۸۸]

۶. سمنان؛ مسجد اعظم شهمیرزاد؛ شماره نسخه:۲۳

آغاز: رسول الله من بعد ازاین مرا دشمن دارد رسول ص از دست وی فراستد و در چشمش نهاد ... السادس و الثلثون روایت کردند از عبدالله بریده که گفت؛ **انجام:** روایت کرد مخزوی که گفت ابوالحسن موسی کسی فرستاد و موالی و شیعه را جمع کرد و گفت می‌دانید که شما راه مرا جمع کردم ... که گفت ابوجعفر علی بن موسی را گفتم بدرستی که قومی

کتابی است در تاریخ پیامبر (ص) و امامان (ع) شامل چند «فصل». فصول موجود در نسخه: معجزات پیامبر اکرم شامل ۶۰ معجزه، فصل فی ذکر مغاذی النبی (ص)، فصل فی غزوة الرقاع، فصلی فی غزوة الخیبر ... فصل فی ذکر طرف نص النبی (ص) علی امامة اثنی عشر من عترته و ذریته ... فصل فی ذکر خبر السقیفة ... فصل فی ذکر جمع آمدن خوارج بنهروان ... سپس ولادت‌ها و وفیات ائمه را می‌آورد و از کتب مختلفی چون کفایة الاثر و روضة الصالحین و ... نقل می‌کند. این کتاب حیات القلوب مجلسی نیست، از معجزات پیامبر (ص) تا وفات امام موسی (ع)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۳/۵سم [ف مخ]

۷. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۰۲

اوراقی از آن است و اشعار فارسی زیاد دارد؛ بی‌کا، بی‌تا [چند نسخه-ف: ۳۴۶]

۸. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۷

آغاز: آنحضرت فرمود ای عزرائیل میخواهم بملاقات پروردگار خود فایض شوم؛ **انجام:** که وقت شامی بود که سکینه بر در خیمه ایستاده بود و میدید که مردم بسیار از آ نجا عبور می‌کنند از زینب خاتون پرسید

مجالسی است در ذکر ولادت و شهادت و وفیات معصومین علیهم السلام دارای ابواب و فصول متعدد، مؤلف از اشعار سروده خود بسیار استفاده می‌کند با عنوان «لمؤلفه» شرح حال امام حسین (ع)، و جریان عاشورا مفصلترین بخش کتاب را تشکیل می‌دهد از «تحفه المجالس» و کتب دیگر نقل می‌کند. تاریخ فاطمه (س) تا پایان نهضت حسینی (ع)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف مخ: ۱-۹۱]

← تاریخ پیامبر اکرم ← تاریخ النبی (ص)

● تاریخ پیامبران و اسلام / تاریخ پیامبران / فارسی

tārīx-e payāmbarān va eslām

رساله مفصلی است تألیف شده در اواخر قرن سیزدهم، مؤلف در آن تاریخ پیامبران را به صورت مختصر و پس از آن تاریخ حضرت پیامبر (ص) و غزوات آن حضرت و تاریخ فاطمه زهرا و پس از آن وقایع دوران خلافت سه خلیفه را ذکر نموده است. او از علامه مجلسی و کتاب بحر المصائب در موارد متعدد مطالبی را نقل کرده است. این کتاب به سبک منبر تألیف گردیده و مؤلف اغلب از ذکر مصادر و مآخذ خودداری نموده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۹۱-۱۶/۱

آغاز: و کیفیت حضرت یونس بدین قسم است که آن پیامبر در سن سی سالگی مبعوث شد و مدت سی سال قوم خود را دعوت نمود. در آن مدت دو نفر متابعت او نمودند؛ **انجام:** اما بدن عزیز زهرا را عمداً بیرون خاک گذاشت و منظور آن حرامزاده این بود که درندگان صحرا بیایند آن ابدان مقدسه را پاره پاره نمایند و آثاری از آن ابدان باقی نماند.

خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج زرد، ۲۷۷گ، ۱۷-۱۸ سطر، اندازه: ۲۲×۳۶سم [ف: ۲-۶۸۷]

● تاریخ پیامبران و سلاطین / تاریخ

tārīx-e payāmbarān va salātīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۱/۱۱-فیروز

بخش از نفائس الفنون آملی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: مختلف آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۳۱ص (۲۷۴-۳۰۴)، اندازه: ۲۲×۳۵سم

[ف: ۲۱-۲۷۴]

● تاریخ پیدا شدن سیب زمینی / تاریخ / فارسی

tārīx-e peydā šodan-e sīb-zamīnī

مستشار الدوله، یوسف بن کاظم، -۱۳۱۳ قمری

mostašār-od-dowle, yūsof ebn-e kāzem (-1896)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۳۸ ض

ترجمه از فرانسه به فارسی، نسخه بسیار نادر؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● تاریخ پیدایش مشروطیت ایران = انقلاب طوس / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e peydāyeš-e mašrūtīyat-e īrān = enqelāb-e tūs

ادیب هروی، محمد حسن بن محمد تقی، ۱۳۰۲-ق۱۴ قمری

adīb-e heravī, mohammad hasan ebn-e mohammad taqī (1885-20c)

شامل سه جلد و هر سه جلد تألیف محمد حسن ادیب هروی خراسانی است که خلاصه آن را به نام انقلاب طوس به سال ۱۳۳۶ و تمام آن را به عنوان تاریخ پیدایش مشروطیت ایران به سال ۱۳۷۲ق، به طبع رسانیده و پس از چاپ نسخه دستنویس خود را وقف کتابخانه آستان قدس کرده است.

آغاز: بسمله. و تحسبونه هیناً و هو عندالله عظیم. چنین گوید نگارنده این اوراق احقر عباد محمد حسن بن محمد تقی خراسانی اقل خدام دربار فیض آثار چون واقعه توپ بستن روس باستان عرش بنیان

[دنا ۲/۶۹۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** اللهم عجل فرج ولیك المنتظر الامام الثانی عشر.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: چهارشنبه ۸ محرم ۱۳۳۸ق، جا: مشهد، مدرسه فاضلیه؛ در ابتدای نسخه تصویر مؤلف آمده؛ مهر: مؤلف؛ جلد: تیماج، ۷۸گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۴۴-۵۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۴۸۶

آغاز: بسر نیامده عمر عزیز جهدی کن ×× که چون قلم ز تو در هر قدم اثر ماند؛ **انجام:** در قصر سلطنتی ایران، رجوع شود بکتاب اختناق ایران مصور ص ۴۰۱.

جلد اول است با ۸۷ قطعه عکس که بیشتر آنها از روزنامه ها بریده شده است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: چرمی، ۱۲۲گ، ۱۷ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۷/۷×۲۳/۵سم [ف: ۷-۱۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۴۸۷

آغاز: فهرست مندرجات متن: در دوره دوم مجلس شورای ملی؛ **انجام:** محرر این سطور در جلد متمم این نسخه موجوده ایراد نموده است و الحمدلله علی ما ختم.

جلد دوم. دارای ۵۸ قطعه عکس؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: چرمی، ۲۷۳گ، ۱۷ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۷-۱۶]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۴۸۸

آغاز: فهرست مندرجات متمم جلد دوم: مقبره مرحوم شیخ بهائی؛ **انجام:** امیدست پس از طبع این دو جلد در آتیه نزدیکی بجمع و تألیف مجلد ۳ نیز موفق شویم.

جلد سوم یا متمم جلد دوم است با نوزده قطعه عکس؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: مؤلف، آبان ۱۳۳۵؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: چرمی، ۱۳۰گ، ۱۷ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: ۷-۱۷]

۵. مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه:الف-۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** الحمد لله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لولا ان هدانا الله قد وقع الفراغ عن تسوید ...

خط: مختلف، بی‌کا، تا: ۱۳۳۹ق؛ اهدایی: آقای شمس الدین طباطبائی؛ مهر: مؤلف به نام «محمد حسن»؛ کاغذ: فرنگی وسط سفیدتیره خطدار، جلد: مقوای چاپی، ۲۴۰ص، مختلف السطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۰۴]

● تاریخ پیش از هبوط آدم (ع) / تاریخ عمومی / فارسی

tārīx-e pīš az hobūt-e ādam

امیر علی، ۱۸۴۹-۱۹۲۸ میلادی

amīr ʻalī (1849-1928)

کتابی است در تاریخ پیش از هبوط آدم و انبیاء در پنج «باب» و «خاتمه»: باب ۱. که عنوانش مشخص نیست در تاریخ هبوط آدم است؛ ۲. ذکر نسب حضرت پیغمبر و حضرت ائمه اطهار و عدد اولاد و مدت اعمار ایشان؛ ۳. بیان غزوات سید کائنات و باعث ایجاد موجودات است؛ ۴. ذکر خلفا؛ ۵. معرفت کیفیت طرق و مذاهب و ملل خلق است؛ خاتمه در بیان مواعظ و نصایح مجمله که فی الجمله مورث تنبیه برادران دینی است. مؤلف کتابی در «تاریخ اسلام» به زبان انگلیسی تألیف کرده که در الذریعه معرفی شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۷۰

آغاز: بسمله. بعد ازحمد و ثنا حضرت ... و درود نامعدود بر خاتم الانبیا ... چون این نسخه مختصری از احوالات جان و خلقت انسان؛ **انجام:** هزار حیله توان ساخت وز همه آن به که هم ز صلح و هم از چنگش احتراز کنی. تمت الکتاب ... سنه ۱۲۲۱ هجری

نبوی فی مجهلی بندر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۵۷گ، ۱۹ سطر (۸/۳×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [رایانه]

● **تاریخ تأتر** / متفرقه / فارسی
tārīx-e te'ātr
سیما، حسین، ق۱۴ قمری
sīmā, hoseyn (-20c)
کتاب مختصری است در تاریخ تأتر اروپا و برخی از نمایشنامه‌نویسان آن.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۷۱۷
آغاز: در سال ۱۴۰۰ میلادی یعنی اواخر قرن چهارم فلورآنس دارای یک جمهوری بود بسیار علامانه و با سیاست کامل ومقتدر مردم هم کاری و با صنعت بودند؛ **انجام:** و در اغلب آنها نیز تأثیرات آثار کرنی وراسین به خوبی معلوم است ولی از طرف دیگر بدون اینکه خود او متوجه شود تجددهایی در تراژدی آورد که حیات تراژدی را کاملا به خطر انداخته است
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۸ش؛ قلم خوردگی؛ جلد: مقوا، ۱۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱-۳۰۸]

← تاریخ تاج محل ← احوال بانو بیگم (مختصر)

● **تاریخ تاج محل** / جغرافیا / فارسی
tārīx-e tāj mahal
تاریخ عمارت مقبره تاج محل (۱۰۰۰-۱۰۴۰ق) دختر نواب آصف خان و همسر شاه جهان پادشاه (۱۰۳۷-۱۰۶۷ق) و گزارش ساخت مقبره و هزینه به کار رفته و مهندسان ساختمان است.
[فهرستواره منزوی ۱۷۵/۱-۱۷۶و۱۱۶۷/۲؛ نسخه‌های منزوی ۳۹۳۷/۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۶۱
آغاز: طاقچه ۱۲ بابت باله تتمه گلدسته؛ **انجام:** مبلغهای کلیه میزان کلی
نسخه اصل: کتابخانه ندوة العلماء، لکهنو، هند، شماره ۱۰ (ردیف ۳۴)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تصویر حاضر از صفحه ۸۰ تا ۹۸ نسخه اصل را دربردارد؛ ۳۸ص، ۸ سطر [عکسی ف: ۵-۲۰۹]

● **تاریخ تازی** / تاریخ / عربی
tārīx-e tāzī
رصاصی، علی بن صلاح، ق۱۱ قمری
rasāsī, 'alī ebn-e salāh (-17c)
این کتاب که قسمت اول آن در این نسخه افتاده و نام تاریخ عربی بر حسب ثبت پشت جلد گرفته است تاریخ ولاتی است که بر یمن حکم رانده و مذهب زیدیه داشته‌اند. در ابتدا سلاطین چرکس و ترک می‌آیند و سپس وقایع به شکل وقایع السنین تا ۱۰۵۵ق ثبت می‌شود.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۹
آغاز: فاصلحه کله و اتقن عمله و عم ما فی صحن المسجد؛ **انجام:** لاستفتاح تهامه الکره الثانیه.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ صفحه اول امضاء و خط فرهاد بن ولیعهد (شاهزاده فرهاد میرزای معتمد الدوله)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۴۶گ، ۳۱ سطر (۱۵×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۱۰-۹۷]

● **تاریخ تبت = مسافرت نامه** / سفرنامه / فارسی
tārīx-e tabbat = mosāferat-nāme
صحافباشی، اسماعیل بن ابراهیم، ق۱۳ قمری
sahhāfbāšī, esmā'īl ebn-e ebrāhīm (-19c)
از پطرزبورغ تا هند تا چین تا تبت در پنجاه «فصل»، ترجمه از انگلیسی به فارسی از متن سوبج هنری لاندور.
آغاز: ترجمه: بسمه تعالی شأنه العزیز. بر حسب امر اعلیحضرت قدر قدرت اقدس همایون شهریاری ابوالمظفر و المنصور مظفرالدین شاه قاجار خلدالله ملکه و دولته و حشمته و جلاله و قدرته بسیاحت نامه
[دنا ۶۹۱/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸-بهار
نام مترجم به استناد فهرستواره منزوی ۱۵۱/۱ ذکر شد. جلد ۱؛ خط: نستعلیق، کا: عزیز الله، تا: ۱۶ ذیقعده۱۳۲۲ق؛ قطع: وزیری [نشریه: ۵-۶۵۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** اجزائی که بنا شده همراه من بیایند منحصر شده به چهار نفر متعهد شدند باتفاق من تا تنگه مسیوم بیایند. آخر نسخه: تمام شد جلد اول مسافرت نامه سویج هنری لاندور ترجمه غلام خانه زاد لسان السلطان پسر مرحوم صحاف باشی فی شهر رجب المرجب سنه یکهزار و سیصد و بیست و دو هجری ۱۳۲۲.
جلد اول؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۳۲۲ق، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مخمل آبی با گل و بته، ۱۲۵گ، ۱۴ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱-۲۷۰]

● **تاریخ تبریز** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e tabrīz
ثریا قاجار، نادر میرزا بن میرزا صاحب اختیار،

۱۲۴۴ق-۱۳ قمری

sorayyā qājār, nāder mīrzā ebn-e mīrzā sāheb-e extīyār (1829-19c)

تاریخ تألیف: آغاز ۱۲۹۹ق و انجام ۱۳۰۲ق

مجموعه‌ای است پراکنده از مطالب تاریخی و شرح جامعی است در خصوص شهر تبریز با ذکر اسامی مساجد و ابنیه تاریخی و اماکن قدیمی و جدید آن زمان اسامی قنوات و همچنین نام مشاهیر و بزرگان و شعرا و عرفای تبریز و شمه‌ای در احوال حکمرانان و امیرانی که در تبریز حکومت داشته‌اند و خلاصه‌ای از عهدنامه و شرح جنگ‌ها و مبارزات بین ایران، روس و عثمانی با ذکر تاریخ و نیز شرحی راجع به حفر کانال سوئز با قید و ذکر تاریخ و صورت مخارج و معائدات مربوطه بین سعید پاشا از کشور مصر و ناپلئون از کشور فرانسه و چگونگی احوال مسیو لسپس مهندس و رئیس کمپانی حفر کانال سوئز به اضافه اینکه مؤلف این کتاب تاریخچه‌ای از دوران نادرشاه افشار، کریم خان زند و اوایل سلطنت سلسله قاجاریه و شرح مبسوطی از حالات نیاکان و احوالات خویش را به رشته تحریر کشیده است. در انتها فصلی درباره عشیره دنبلی و فصلی در شورش بابک خرم دین اختصاص داده شده است. در ۱۲۹۹ بدان آغاز و در ۱۳۰۲ق به پایان رسانده است. تاریخ آغاز در الذریعه ۱۳۰۲ق به نام میرزا کاظم طباطبائی تبریزی و انجام آن ۲۲ محرم ۱۳۱۴ق ذکر شده است.

آغاز: آغاز مقدمه: بسمله به نستعین: بسی نامه خواندم بسی رنج بردم ×× ز گفتار تازی و هم پهلوانی / بچندین هنر شصت دو سال بودم ×× که توشه برم ز آشکار و نهانی / بجز حسرت و جز و بال گناهان ×× ندارم کنون از جوانی نشانی. ایدوست آنگاهم بنواختی و کار فرمودی که پیر دریافته دست و دیده از کردار مانده و موی سپید و از جهان نا امید ... ای دوست آن گاه هم بنواختی و کار فرمودی که پیری دریافته است

انجام: این فصل بیاوردم که به تاریخ‌های پارسی بدین شرح نبود.

چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۲۳ق.، رحلی، ۳۹۷ص

[دنا ۶۹۱/۲؛ الذریعه ۲۴۵/۳؛ فهرستواره منزوی ۹۱۴/۲ «تاریخ و جغرافیای دارالسلطنه تبریز»]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۰۹

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: ۱۲۵]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۸۸

آغاز: تبریز-اکنون مصر اعظم ایران و قاعده آذربایجان و متبحر این اقلیم است و این شهر بنائی است که پس از بعثت پیغمبر صلوات الله و سلامه علیه نهاده اند و بتحقیق ندانیم که بانی کیست و بکدام روزگار آباد شده اکنون سزاوار است که سخن‌های کوتاه از گفتار مورخین بیاوریم تا آیندگان نه پندارند که با آن یادداشت ها نه دیده و نه دانسته ایم فی بناء التبریز و باینها و الاختلاف بین المورخین؛ **انجام:** یکی از اکراد عثمانی از شیخ مفارقت کرده میخواهد بخاک عثمانی عبور کند در آنجا دستگیر شده محافظین سرش را بریده مالش را ضبط میکنند. قد تم بعون الله الملک المنان.

خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۰۲ق؟؛ کاغذ: اصفهانی آهار مهره، جلد: مقوای روکش چرم لاکی، ۴۶۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴/۵سم [ف: ۵-۴۳]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۳۱۴ق، جا: تبریز؛ کاغذ: کاغذ فرنگی آبی، جلد: میشن قرمز، ۱۰۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱سم [ف: ۲-۷۸]

● **تاریخ تبریز** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e tabrīz

فیلسوف الدوله، عبدالحسین بن محمدحسن، ۱۲۷۷-۱۳۶۰ قمری

fīlsūf-od-dowle, ʻabd-ol-hoseyn ebn-e mohammad-hasan (1861-1941)

رساله کوتاهی است در تاریخ شهر تبریز، و شامل: وجه تسمیه تبریز، محصول و صنایع آن، آب و هوا، تعداد جمعیت، آداب و رسوم، آثار عتیقه، اخلاق و طرز معاشرت، مذاهب، شعرا و فضلای معروف، مقابر، مزارات متبرکه و محلات معروف شهر، که به صورت گزیده، به معرفی آنها پرداخته شده است.

آغاز: در وجه تسمیه تبریز ما بین مورخین اختلاف است، به عقیده حمد الله مستوفی زبیده زن هارون الرشید، در سال یکصد و هفتاد و پنج هجری، بنای این شهر نموده.

انجام: مسافت از تبریز تا نقاط دیگر آذربایجان، بنا به قول مرآت البلدان، تا اوجان ۸ فرسخ، اردبیل ۳۰ ... مراغه ۱۸، میاندوآب ۲۰، ساوجبلاغ ۳۰

[دنا ۶۹۱/۲؛ ریحانة الأدب: ۳۸۴/۴-۳۸۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۰۰۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالله موسوی اشتهاردی، تا: ۱۳۵۸ق، جا: قم؛ مصحح، کتابت این نسخه به دستور آیت الله مرعشی نجفی صورت گرفته؛ کاغذ: فرنگی خط دفتری، ۸گ (۱پ-۸ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۳-۱۴]

● **تاریخ تبریز = زلزله‌های تاریخی تبریز** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e tabrīz = zelzele-hā-ye tārīxī-ye tabrīz

تاریخچه تبریز است. در آن از بنیاد تبریز به دست وهسودان پس از ویرانی بزرگ که از زلزله رخ داد و از اینکه به دعوت وهسودان چهارتن از مشایخ هر یک در یکی از چهارگوشه شهر، سنگی و نیز از این‌که پیش‌بینی کردند که محال است دیگر تبریز به زلزله یا سیل خراب گردد، یاد شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۱۴

آغاز: بنیاد تبریز در زمان خلافت هرون الرشید زن او زبیده خاتون فرمود

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۷ ربیع الاول ۷۲۳ق، جلد: تیماج کرم قهوه‌ای،۱ص(۴۳۹)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱-۹۳]

← تاریخ تحریم تنباکو > تحریم تنباکو

● **تاریخ تحولات اقتصادی ایران** / اقتصاد / فارسی

tārīx-e tahavvolāt-e eqtesādī-ye īrān

دادبخش، محمد، ق۱۴ قمری

dādbaxš, mohammad (-20c)

در تحولات اقتصادی ایران از زمان صفویه تا دوران ملی شدن صنعت نفت با استفاده از درس دکتر رشیدی. مؤلف از سال ۱۳۵۰ شروع به تألیف آن نموده است.

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۴۳۱

آغاز: مسائلی که باید برای آن گزارش تهیه شود:۱ـنقش دولت و سازمانهای دولتی در تحولات اقتصادی ایران

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در پایان کتاب تئوری اقتصاد ضمیمه شده است؛ کاغذ: کاهی خط‌دار، جلد: مقوایی، ۱۵۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۴/۵×۳۰سم [ف: ۲-۹۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۴۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳-۴۳۴]

● **تاریخ ترک** / تاریخ / فارسی

tārīx-e tork

علی آبادی مازندرانی، زکی بن مقیم، ق۱۴ قمری

ʻalī-ābādī māzandarānī, zakī ebn-e moqīm (-20c)

ترجمه‌ای است از فرانسه. مترجم گویا میرزا زکی خان سرهنگ است که تاریخ گل را به فارسی گردانیده است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۲

آغاز: طائفه ترگ از طوایف قدیم اند و از آن منشعب شده است سلاطین عثمانلو؛ **انجام:** و قلعه را که مسخر شده بود آتش زده ویران نمود (ناقص مانده).

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سبز تیره، ۸۰گ (۶۱پ-۱۴۰)، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۳-۲۹۶]

● **تاریخ ترکستان** / تاریخ / فارسی

tārīx-e torkestān

ترجمه ای از یک متن روسی در تاریخ ترکستان در زمان قاجار.

تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۹۳عکسی

بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق [جنگ: ۱-۴۴۶]

● **تاریخ ترکمانیه** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e torkamānīye

نیشابوری، محمود بن عبدالله، ق۱۱ قمری

neyšābūrī, mahmūd ebn-e ʻabd-ol-lāh (-17c)

اهدا به: امیر قرا محمد ترکمان

در دودمان قراقوینلو: قرامحمد پایه گذار دودمان (-۷۹۲ق) و پسر او قرایوسف (-۸۲۳ق) و در پایان سلطانقلی قطب الملک پایه گذار قطبشاهان هند.

[دنا ۶۹۱/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۵۵/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۸۶-ف

نسخه اصل: دیوان هند ش ۳۰۲۲ (اته ۵۷۳)؛ کا: منشی میرزایی بیک، تا: ۱۹ جنوری ۱۲۳۰ق، جا: کلکته، به دستور کرنل مکانر صاحب بهادر [فیلمها ف: ۱-۳۲]

● **تاریخ ترکی (ترجمه)** / تاریخ / فارسی

tārīx-e torkī (t.)

سلانیکی، مصطفی افندی،-۱۰۱۰ قمری

salānīkī, mostafā afandī (-1602)

تاریخ تألیف: ۱۲۸۲ق

تاریخ و حوادث روزگار و واقعات دوران سلطنت سلطان سلیمان عثمانی است که به امر ناصرالدین شاه قاجار به فارسی ترجمه شده است و به نظر می‌رسد که کاتب همان مترجم نسخه است.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۲۸

آغاز: آغاز مقدمه: بسم الله الرحمن الرحیم-الحمدالله الذی لم یورخ قدم ذاته و لم ینسخ عظم صفاته ... اما بعد در این اوان.. ناصرالدین شاه قاجار ... حسب الامر اقدس اعلی ... این جان نثار ... حسن ابن علی را فرمان داد که این تاریخ ترکی العباره بعبارت فارسی ... ترجمه نماید ... الی آخر.

آغاز متن تاریخ: بسمله-دفتر حوادث روزگار و واقعات دوران که در زمان سلطنت سلطان سلیمان خان خلدالله خلافته واقع شده در

این پریشان اوراق ثبت نموده ... حرره فی اوائل شهر صفر ۹۷۱ در تاریخ سلخ محرم الحرام و غره صفر المظفر نهصد و هفتاد و یک؛ **انجام:** چاپ کننده تاریخ یغما با تفصیل محرر است از طبع باقی دیگر صرف نظر گردید ... تمة الکتاب بعون الله الملک الوهاب فی پانزدهم شهر رمضان المبارک ۱۲۸۲.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۲ق؛ مجدول، مذهب، کمنددار، سه سرلوح، دارای تذهیب و ترصیع ممتاز؛ کاغذ: فرنگی نخودی رنگ آهار مهره، جلد: مقوای روکش چرم مشکی، ۳۲۱ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۶سم [ف: ۵-۴۹]

← تاریخ تقویمی ⟵ تاریخ سیاقی
← تاریخ تقویمی ⟵ تقویم التواریخ (ترجمه)
← تاریخ تقویمی ⟵ مجمل التواریخ

● **تاریخ تمدن** / تاریخ / فارسی
tārīx-e tamaddon

ایمن، ایرج
īman, īraj

یادداشت‌هایی است از درس جناب آقای رهنما برای کلاس ششم ادبی دبیرستان فیروز بهرام سال ۱۳۲۴-۱۳۲۵ شمسی.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۸۵۴
آغاز: بطوری که آگاهیم بیداری افکار در اروپا خیلی زودتر از سایر نقاط عالم شروع گردیده ودرنتیجه پیدایش صنایع و کارخانه جات جدید تحولاتی تازه دراوضاع اجتماعی دول روی داده؛ **انجام:** در همین دوره به تدریج قبائل مختلف به داد وستد پرداختند و همچنین دهات و قصبات کوچکی بنا نهادند که مرحله شهرنشینی دنباله همان تمدن کشاورزی است که در این دوره بشر برای رفت وآمد و استفاده از افکار
خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۴-۱۳۲۵ش؛ جلد: مقوا، ۵۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱-۳۰۸]

● **تاریخ تمدن جدید اروپا و ایران** / تاریخ / فارسی
tārīx-e tamaddon-e jadīd-e orūpā va īrān

جزوه درسی یکی از دانش‌جویان که در زمینه تمدن جدید، آزادی افکار، سرمایه‌داری و مسائل مربوط به پول و بانک و انجمن‌ها و مجلات علمی اروپا، بحران‌های سیاسی و اقتصادی دنیا و تاریخ معاصر ایران نگاشته شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۳۲۰
آغاز: تاریخ تمدن: تعریف تاریخ: تاریخ عبارتست از شرح وقایع گذشته و اتفاقاتی که برای نوع بشر رخ داده؛ **انجام:** قابل خواندن نیست

جزوه درسی؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۷ق؛ جلد: مقوا آبی با عطف پارچه سیاه، ۲۶۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱-۳۰۹]

● **تاریخ تنباکو = تاریخ تحریم تنباکو = تاریخ الدخانیه** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e tanbākū = tārīx-e tahrīm-e tanbākū = tārīx-od doxānīye

کربلائی، حسن، -۱۳۲۰ ؟ قمری
karbalā'ī, hasan (-1902)

تاریخ تألیف: ۱۳۱۰ق؛ محل تألیف: سامره
گزارشی از جریان امتیاز تنباکو دادن ناصرالدین شاه قاجار در سال ۱۳۰۹ به انگلیس‌ها و تحریم نمودن میرزا محمد حسن مجدد شیرازی استعمال دخانیات را که منجر به لغو امتیاز گردید. این کتاب اسناد و مدارک مهمی از این قضیه در بردارد و شایان تحقیق و بررسی تاریخی می‌باشد.
آغاز: یا مبتدئاً بالنعم قبل استحقاقها لک الحمد کثیرا ... ای خدای بخشنده مهربان چون من نادان و ناتوانی را کجا سزد پیرامون ستایش و ثنای تو گردد
انجام: انجام رساله را نیز بنقل یکچند آیت و روایت مسکی الختام گردانیم ...
چاپ: چاپ دهکان، ۱۳۳۳ش؛ به کوشش رسول جعفریان، سده تحریم تنباکو، تهران، ۱۳۷۳: ص ۱-۲۲۹ (قسمت دوم از کتاب)
[دنا ۶۹۱/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۵۶/۲ و ۸۶۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۳۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد رضا طباطبائی تبریزی، تا: شعبان ۱۳۴۶ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج زرد بدون مقوا، ۱۲۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۹-۳۳۶]

۲. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۰۸
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: شریف الکتاب علی رضوی قمی، تا: یک‌شنبه هفته دوم ذیحجه ۱۳۴۷ق، به دستور حاج میرزا عبدالحسین (صاحب الداری)؛ مجدول؛ تملک: عبدالحسین بن علی بن محمد علی بروجردی صاحب الداری عراقی؛ جلد: مقوایی عطف پارچه، ۱۱۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲-۲۵۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۰۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: جمال الدین بن محمد حسن نجفی نائینی، تا: چهارشنبه ۲۶ صفر ۱۳۵۶ق؛ جلد: مقوایی عطف پارچه قرمز، ۸۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۷-۳۲۲]

● **تاریخ تنزل و خرابی دولت روم** / تاریخ جهان / فارسی
tārīx-e tanazzol va xarābī-ye dowlat-e rūm
مهندس تبریزی، محمد رضا، -۱۲۹۹ قمری
mohandes-e tabrīzī, mohammad rezā (-1882)
تاریخ تألیف: ۱۲۴۷ق
از: گیبان (=گیبون). این کتاب که از معروف‌ترین تاریخ‌های راجع به روم قدیم است با تشریح وضع جغرافیایی روم آغاز می‌گردد و پس از شرح مفصلی از تاریخ آن کشور به ذکر قحطی‌ای که در آن سرزمین اتفاق افتاده می‌پردازد و با ذکر آن نسخه انجام می‌پذیرد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۶
آغاز: جلد اول تاریخ تنزل دولت روم مشتمل است بر ده فصل فصل اول در بیان وسعت و لشکر مملکت روم در عهد سلطنت این دو سلطان عادل؛ **انجام:** خلاصه کلام باین طریق دولت و مملکت روم روز بروز روی در تنزل نهاده بود. آخر نسخه: جلد اول بعون ملک ازل و ابد در دویم شهر رمضان المبارک من شهور سنه هزار و دویست و چهل و هفت هجری در دارالصفای خوی باتمام رسید.
جلد اول؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲ رمضان ۱۲۴۷ق، جا: خوی؛ قبل از فهرست یک صفحه وجود دارد که می‌رساند صفحه قبل آن افتاده است و در این صفحه مترجم سبب آشنایی خود را با عباس میرزا ذکر می‌کند و می‌گوید: «من بنده و خدمتگزار شاهزاده جهانگیر میرزا بوده‌ام و در زمان حکومت جهانگیر میرزا در خوی این کتاب از انگلیسی ترجمه شد و بصحابت محمد حسن بیک بخراسان نزد ولیعهد فرستاده شد»؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۲۶۷گ، ۱۶ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۱۹/۲×۲۹/۲سم [ف: ۱-۵۶]

● **تاریخ تولد** / تاریخ / فارسی
tārīx-e tavallod

غیر همانند:
۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۵۵/۲
تاریخ تولد شیخ بهائی در غروب آفتاب روز چهارشنبه ۲۷ ذیحجه ۹۵۳ به نقل از روی خط پدر او و تاریخ مرگ او در ۱۱ شوال ۱۰۳۰ و تاریخ تولد شهید ثانی در ۹۱۱ و مرگش در ۹۶۵ به نقل از خط پدر بهائی و تاریخ تولد پدر بهائی در روز ۱ محرم ۹۱۸ و مرگش پس از ۶۶ سال و دو ماه و هفت روز در ۱۸ ربیع الاول ۹۸۴ از روی خط شیخ بهائی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آلبالویی مقوایی عطف مشکی، ۱۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۶-۴۰۹]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۱/۲۰
سه تاریخ تولد، مربوط به سه فرزند محمد رحیم خان بن حاجی اسمعیل خان قاجار به نام‌های محمود و محمد حسن و محمد محسن در سال‌های ۱۲۴۶ و ۱۲۴۸ و ۱۲۵۴ق، با شرح و توضیح احوال اجرام آسمانی و زندگی اجتماعی خودش. نوشته شده در شنبه ۵ صفر و ۱۸ شوال ۱۲۵۵ق به خط محمدرحیم خان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: میشن مشکی، ۱گ (۴۳ر)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۲×۲۶/۱سم [ف: ۲۹/۱-۵۰۳]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۵/۱۱-طباطبائی
تاریخ تولد نور چشمی زهرا بیگم ملقب به سلطنت بیگم؛ کا: سید محمد بن صادق طباطبائی (سنگلجی)، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱ص (۳۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۳-۳۴۶]

● **تاریخ تولد ام الائمة (ع)** / تاریخ / فارسی
tārīx-e tavallod-e omm-ol a'emme
تولد سیدة نساء العالمین زهرای بتول علیها السلام را با استفاده از روایات و کتب بیان کرده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷۸۷/۳
آغاز: درتولد ام الائمة النقباء النجباء فاطمة الزهراء وصاحب کتاب عدد رحمه الله روایت کرده است که پنج سال بعد از بعثت حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وآله حضرت فاطمه سلام الله علیها از خدیجه متولد شد؛ **انجام:** دیدم که احدی را دوست تر از علی بن ابیطالب نمی داری با این سبب تکلم نمودم به لغت علی بن ابیطالب علیه السلام تا موجب زیادتی محبت تو وقلع هموم وغموم تو شده
خط: نسخ، کا: محمد حسین لنگرودی، تا: رجب ۱۲۹۵ق؛ فائده در مجلس روضه امام حسین (ع)؛ جلد: مقوا، ۱۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۱-۵۱۳]

● **تاریخ تهران** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e tehrān
مشکور، علاءالدین بن محمد حسن، ق۱۴ قمری
maškūr, ‘alā’-od-dīn ebn-e mohammad hasan (-20c)
تاریخ تألیف: ۱۳۴۳ق
کتابی در رویدادها و تاریخ و جغرافیای ری و تهران و زندگی نامه گروهی از بزرگان معاصر مؤلف در تهران و ذکر چهل تن علاءالدین نام (به‌مناسبت نام مؤلف که علاءالدین می‌باشد). مشتمل بر یک «مقدمه» و سه «مقاله» و یک «خاتمه»: مقدمه: در معنی تاریخ و لفظ «طهران» و جغرافیای آن؛ مقاله ۱. تاریخ طهران قبل از اسلام؛ مقاله ۲. تاریخ ری از زمان فتح تا خرابی آن؛ مقاله ۳. تاریخ طهران تا اوان مشروطیت؛ خاتمه: در ذکر گروهی از بزرگان معاصر.

[دنا ۶۹۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۵۶/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۹۷

آغاز: سپاس بی قیاس حضرت لم یزل و لا یزالی را سزاست که از جمله آثار قدرتش تغییر و تبدیل در این عالم ناسوت ثابت و برقرار است

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ یادداشت‌های درهم است و به دفترهای دیگر احالت می‌دهد که ظاهراً در آنها تحقیقات مؤلف نگاشته شده؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۵۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۸-۴۲۰]

● **تاریخ تیمور** / تاریخ / فارسی

tārīx-e teymūr

اقبال آشتیانی، عباس، ۱۲۷۶-۱۳۳۴ شمسی

eqbāl-e āštīyānī, ʻabbās (1897-1955)

از ظهور او در سال ۷۳۶ آغاز می‌شود.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۴۰

آغاز: اوضاع ایران مقارن استیلاء تیمور؛ **انجام:** تمام تابستان سال ۷۸۷ را در سمرقند و زمستان در بخارا بسر برد.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۱۶گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف:۱۶-۹]

● **تاریخ تیمور** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e teymūr

شرح حال تیمور گورکان.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۱/۲۱

آغاز: تیمور خان گورکان پسر طراغای از نسل قراجارنویان بود و ایام عمرش چون به بیست رسد دغدغه جهانگیری بر مزاج مبارکش راه یافت و در آن زمان امیرحسین از نسل چنگیز خان پادشاه بلخ بود؛ **انجام:** تا خود را به ترکستان رسانید و اراده کرد که به جانب خطا رود چون ابتداء یراق سفر کردند و لشکری را فرمود تا اختیار وازق راه نمایند تب کرده فوت شد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: میشن مشکی، ۸گ (۴۳پ-۵۰پ)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۲×۲۶/۱سم [ف: ۲۹/۱-۵۰۳]

● **تاریخ تیموری** / تاریخ / فارسی

tārīx-e teymūrī

تاریخ روزگار و رویدادهای عصر سلطان حسین بایقرا، با انشائی ادبی نیکو ولی پرتملق در چند گفتار که به نسب وی شروع شده و با ذکر اولادش ختم می گردد، نگاشته شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۵۳

آغاز: مشاطه رخسار ابکار سخن و پیرایه بند عذار حکایات نوو کهن جواهر اخبار خاقان منصور ظهور می‌آورد؛ **انجام:** هست درر ار کفش ابروار نیست ولی چون کفش ابر بهار

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل، تا: ۱۲۳۳ق؛ نشانی تعارف ملا آقای شهمیرزادی با مهر «محمد هادی بن محمد ابراهیم» (مربع)؛ تملک: زین العابدین بن میرزا اخوی اشتهاردی اصفهان با مهر «الواثق بالله الغنی عبده زین العابدین» (مربع)، تملکی بدون نام به تاریخ رمضان ۱۲۹۲ با مهر «عبده علی اصغر بن محمد ابرهیم» (بیضوی)؛ جلد: تیماج سبز، ۱۲۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲۰-۲۸۸]

● **تاریخ تیموریان و مغول** / تاریخ / فارسی

tārīx-e teymūrīyān va moqol

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۵۳-ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۱۸۸ اوزلی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰۳گ، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱-۳۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۵۳-ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۱۸۹؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰۳گ، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱-۳۲]

● **تاریخ تیموری (جهانگیری)** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e teymūrī (jahāngīrī)

شرح احوال و بیان حسب و نسب خاندان امیر تیمور کورگان است با ذکر و توصیفی از جنگ‌ها و فتوحاتش و شمه‌ای از محاسن و خصایص آن امیر

آغاز: بسمله-بیام خدائی که از نام اوست ×× که ما را توانائی و گفت و گوست ... گفتار در خصایص این تألیف و ذکر مزیتی چند که بدان مفردست در بیان اشباه و نظایر تاریخ مفاخر و مأثر حضرت صاحبقرانی بروجهی که مسوده آن مکمل شده و بی تغیری در آن بزیادتی و نقصان به بیاض خواهد رفت

انجام: خاتمه مقاله در ذکر خصایصی که صاحب قران ... الی آخر ... قد فرغ عن تحریر الکتاب فی شرح الشباب لکنی عن توارد الا حزان و الا لم لم قریب عن المشیب و الهرم.

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از قصر بلور؛ مجدول، کمند کشی، یک سرلوح مرصع مذهب منقش خوب؛ مهر: دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای روکش جرم ساغری مشکی، ۶۱۰ص، ۲۵ سطر، قطع: وزیری [ف: ۵-۵۴]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۶۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: حسین بن لقمان مختاری کوبنانی، تا: ۸۶۳ق؛ این نسخه در سال ۱۲۹۹ هجری متعلق به فرهاد میرزا معتمدالدوله بوده و سپس به سال ۱۳۲۲ هجری داخل کتابخانه موزه سرکار شده؛ مجدول، با یک سرلوح کتیبه‌ای سبک کار هرات، یک سرلوح مرصع مذهب منقش خوب؛ کاغذ: ختایی، جلد: مقوای روکش چرم مشکی با ترنج، ۷۹۸ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [ف: ۵-۵۸]

← تاریخ الثقیفة ← سقیفه بنی ساعده

● **تاریخ ثورة نجف اشرف** / تاریخ / فارسی
tārīx-e sawrat-e najaf-e ašraf

امام جمعه خوئی، محمد امین بن یحیی، -۱۳۶۷ ؟ قمری
emām jom‘e xūī, mohammad amīn ebn-e yahyā (-1948)

تاریخ روزانه حرکت و جنگ نجفی‌هاست ضد انگلیس‌ها به سال ۱۳۳۶ق و چگونگی حصار نجف و مقاومت اهالی، با پاره‌ای از تلگراف و نامه‌هایی که بین دو طرف رد و بدل شده است. آن‌گونه‌که در مقدمه نسخه چاپی آن آمده با توجه به اینکه کار مرحوم صدر الاسلام امام جمعه خوئی فراتر از یک استنساخ صرف می‌باشد و ضمناً چند بار نیز در متن کتاب نامش آمده و خودش نیز در واقعه مذکور در نجف حضور داشته و از سوئی اگر شخص، اندکی تأمل کند، در سه نسخه‌ای از این رساله به خط آن مرحوم موجود است، متوجه می‌شود که نسخه‌ها اندکی با یکدیگر متفاوت است و بر اساس «خاطرات ذهنی» نگاشته شده است و کامل‌ترین نسخه همان نسخه شماره ۹۳۲۲ می‌باشد که چاپ شده است. با توجه به این دلائل خدشه‌ناپذیر، به احتمال قوی این تاریخ مختصر، از جمله تألیفات خود مرحوم صدرالاسلام، امام جمعه خوئی است، چنانچه در نسخه چاپ شده این رساله هم در مقدمه‌اش آن را ترجیحاً از آن مرحوم دانسته‌اند «و الله العالم» ضمناً در یکی از کتاب‌های خود (آثار و تألیفات خوئی) صریحاً در ضمن تألیفات نام این کتاب را آورده است.
آغاز: روز سه‌شنبه ششم جمادی الاخری که دو روز به تحویل شمس و عید سلطانی مانده بود سنه هزار و سیصد و سی و شش هجری (۱۳۳۶) اول فجر جماعتی از اهالی
انجام: انسان با حشرات و حیوانات نباید این معامله را بکند فضلا از نوع خود
چاپ: به کوشش احمد حسینی اشکوری، میراث اسلامی ۳ (۱۳۷۵): ۲۵۷-۳۱۰.
[دنا ۶۹۲/۲؛ معجم المؤلفین ۸۱/۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۵۹/۱
آغاز: شب سه‌شنبه ۶ جمادی الثانیة است ۱۳۳۶ هجری قمری مطابق ۲۹ حوت ۱۲۶۶ شمسی نزدیک فجر دفعة صدای تیر و تفنگها در فضای نجف بلند شد و غلطیدن گرفت؛ **انجام:** و بعضی را عقیده بر آنست که نظر سیاسی بوده و این اقدام در نتیجه روابطی بوده که در بین اعراب نجف و عجمی
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ نسبت به نسخه شماره ۹۳۲۲ اختلافات جزئی و جابجایی جملات و کلمات دیده می‌شود؛ کاغذ: مشکی، ۹گ (۱-۹)، ۲۰ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۱-۱۰۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۵۹/۲
آغاز: شب سه‌شنبه ۶ جمادی الثانیة است ۱۳۳۶ هجری قمری مطابق ۲۹ حود ۱۲۹۶ شمسی نزدیک فجر دفعة صدای تیر و تفنگها در فضای نجف بلند شد احدی انتظار این صدا را نداشت؛ **انجام:** نسبت به قضایای آتیه تاریخ و جغرافی دارالحکومة حالیه نجف را نیز مقدمه بطور خیلی اختصار به عرض ایشان برسانم
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی خط‌دار، جلد: تیماج عسلی با ترنج گل و بوته، ۴گ (۱۰-۱۳)، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳۱-۱۰۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۲۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ ۳۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۴-۱۱۳]

● **تاریخ جاهلیت** / تاریخ / فارسی
tārīx-e jāhelīyat

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۷۳
بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: مهدی سراج انصاری [رایانه]

● **تاریخ جائس** / تراجم / فارسی
tārīx-e jā’es

جائسی، عبدالقادرخان، ق۱۳ قمری
jā’esī, a‘bd-ol-qāderxān (-19c)

عبدالقادر از علاقمندان به تصوف و از مریدان شیخ غفور اشرف اشرفی جائسی بود و در این اثر شرح حال بزرگان صوفیه در جائس را به تفصیل آورده است. مؤلف برای کتاب نام خاصی انتخاب نکرده است ولی در فهرست کتابخانه ندوة العلماء به عنوان «تاریخ جائس» معرفی شده است. نسخه منحصر به فرد تاریخ جائس در کتابخانه ندوة العلماء در لکهنو نگهداری می‌شود.
[دانشنامه ادب فارسی ۱۸۹۱/۴-۱۸۹۲؛ فهرستواره منزوی ۱۱۶۹/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۲۸

آغاز: بسمله. حمدله. و الصلوة و السلام علی رسوله محمد و آله و اصحابه اجمعین، اما بعد در اوائل ورود مسعود که قصبه جایس بقدوم کرامت لزوم جناب سیادت مآب قطب الاقطاب غوث الصمدانی ... میر سید اشرف جهانگیر سمنانی قدس الله سره العزیز رونق پذیر گشت، شرفا و اکابر خیلداران که عبارت از منصب داران صاحب؛ **انجام:** بیان حضرت مرشدی بواسطه میان منگری مرحوم شنیده ام می‌نویسم فقط، تمت.

نسخه اصل: کتابخانه ندوة العلماء، لکهنو، هند، شماره ۱۱ (ردیف ۱۰۶)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ انجامه کاتب: «تمت تمام شد-کار من نظام شد، از رساله مولوی شیخ عبدالقادر خان صاحب بنارسی مدفن جایسی موطن، تحریر شد»؛ ۱۱۰ص، ۱۴ سطر [عکسی ف: ۵-۱۶۶]

● **تاریخ (جدول)** / تاریخ / ترکی، فارسی

tārīx (jadval)

یک دوره تاریخ عالم است که از ابتدای هبوط آدم شروع و تا حوادث سال ۱۱۷۵ق وقایع عالم علی التوالی می‌آید و در ضمن تعدادی از این وقایع که وابسته به دوران سلاطین عثمانی می‌باشد به زبان ترکی آمده است. حوادث مندرج در آن ضمن جداولی بیان که به ابتدای آن جداول سال مورد بحث نیز ذکر شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۲

آغاز: ظاهر میگردد از آن کیفیت تعلیم و امیدوار است از کاملین و مطلعین؛ **انجام:** ال کیومرث ... و طبرستان سنه ۹۵۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۲۴سطر (۹/۵×۱۹)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۵-۸۱]

● **تاریخ جدید** / تاریخ ایران، بهائیت / فارسی

tārīx-e jadīd

همدانی، میرزا حسین، -۱۲۹۹ قمری

hamadānī, mīrzā hoseyn (-1882)

تاریخ باب و بهاست. چون مؤلف تقلید در مذهب و دین را جائز نمی‌دانسته در سفری که به ایران آمده وقایع اتفاقیه خود را آورده تا عبرتی برای دیگران باشد، مؤلف پس از سیاحت در جمیع فرنگستان و اروپا و هندوستان و بررسی ملل و ادیان این ممالک، به ایران رسیده و قصد ماندگاری نداشته، ولی پس از اقامت با طایفه بابی‌ها ارتباط برقرار کرده و نسبتاً مفصل به حالات و عقاید و شرح حال علمای آنان پرداخته است. مؤلف این کتاب که خود را سیاح فرانسوی معرفی کرده است تألیف خود را در دو دفتر تنظیم نموده است: دفتر اول: در تاریخ این فرقه؛ دفتر دوم: در بیان عقائد این فرقه. (سید جعفر حسینی)

برون آن را به انگلیسی برگردانده است (چاپ کیمبریج در ۱۸۹۳).

آغاز: خورده بینان به فر فراست دریافت کنند و دانشمندان بصیر به عین الیقین بینند و هوشمندان خبیر به نور کیاست و دانش دانند

[نسخه‌های منزوی ص ۱۷۳۶؛ فهرست نیکولسون ص ۷۷؛ ذیل ریو ش ۱۵؛ فهرستواره منزوی ۸۵۷/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۵۰-ف

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶ ذیقعده ۱۳۲۹ق [فیلمها ف: ۲-۱۲۸]

۲. زهان؛ مدرسه جعفریه زهان؛ شماره نسخه:۱۲۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه از ذیحجه ۱۳۳۱ق؛ دو برگ آخر لوح جابر در فضائل فاطمه زهراء (س)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۹۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۴۶/۱-ف

نسخه اصل: کیمبریج (9) F56(7), F55؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۸]

● **تاریخ جدید** / تاریخ / فارسی

tārīx-e jadīd

معتمد الملک

mo‘tamed-ol-molk

تاریخ جدید اروپا را در سه «قسمت» گزارش کرده است: کیفیت تأسیس یا تشکیل دول امروزه اروپا، کشف اراضی جدید و نتایج حاصله آن، اختراعات مهمه و ترقی مادی و معنوی اورپ.

آغاز: تاریخ عمومی و خصوصی هر ملتی را بمناسبت وقایع عمومی و خصوصی هر ملتی تقسیم و تنظیم می‌توان کرد.

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۶۰/۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمود خان دانشجوی کلاس چهارم مدرسه سیاسی، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۸۳گ (۱۳۹پ-۴۲۱ر)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۲-۱۳۹]

● **تاریخ جدید (ترجمه)** / تاریخ / فارسی

tārīx-e jadīd (t.)

ماردروس، ق۱۹ میلادی

mārdrūs (-19c)

معتمد الملک

تاریخ تألیف: ۱۵ محرم ۱۲۸۷ق

از: لامه فلوریه، مترجم: ماردروس داود خانف و معتمد الملک.

شامل تاریخ اروپا و وقایع کشورهای اروپایی تا سال ۱۷۷۴م است مترجم با کمک معتمد الملک آن را به سبک خاصی از فرانسه به فارسی برگردانده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۰

آغاز: تاریخ جدید که مختصراً نقل شده. مستدعی از دوستان چنانم که اگر نقشه جغرافیایی اروپا حاضر داشته باشند کمال ملاحظه و دقت را در سمت شمالی آن نقشه نمایند؛ **انجام:** فهرست وقایع تاریخ فرانسه که مقارن این گزارشات مشروح می‌باشد در سنه ۱۷۷۴ فوت لوی پانزدهم و جلوس لوی شانزدهم بر تخت سلطنت فرانسه

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ محرم ۱۲۸۷ق، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ در صفحه دوم نوشته شده: «تماماً ملاحظه شد»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه با گل و بته زر، ۱۶۸گ، ۱۲ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۹×۲۶/۵سم [ف: ۱-۲۱۳]

● **تاریخ جدید** / تاریخ / فارسی

tārīx-e jadīd

تاریخ قرن جدید است که در مدرسه سیاسی قدیم خوانده می‌شده است.

تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۸۴-د

آغاز: بسمله. تاریخ جدید ۱۴۵۳-۱۷۸۹، تاریخ عمومی و خصوصی را هر ملتی ... تنظیم میتواند کرد؛ **انجام:** کار را منجر بانقلاب تغییر حکومتی فرانسه مینماید

خط: نستعلیق، کا: حسین بن علی بن عبدالجلیل، تا: پنج‌شنبه ۱۳ قوس اول ربیع الاول ۱۲۹۷/۱۳۳۷؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۹۵گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم[ف:۲۵]

● **تاریخ جدید یزد** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e jadīd-e yazd

کاتب یزدی، احمد بن حسین، ق۹ قمری

kāteb-e yazdī, ahmad ebn-e hoseyn (-15c)

اهدا به: جهانشاه قره قویونلو (۸۳۹-۸۷۲ق)

تاریخ تألیف: ۸۸۱ق؛ محل تألیف: یزد

کتاب در ۸۸۱ ق به‌انجام رسیده، در آغاز کتاب از تاریخ ۸۵۰ یاد شده است پس کتاب میان این‌دو تاریخ ساخته شده است. در دوازده «مقاله»: ۱. سلطنت اسکندر فیلفوس؛ ۲. ملوک فرس از اردشیر بابکان تا یزدگرد بزه‌کار و ساختن کثه و بیده و عقدا؛ ۳. عمارت‌هایی که در یزد شده در اسلام؛ ۴. آمدن جلال الدین شاه سلجوقی به سپاهان و علاءالدوله بیرد؛ ۵. اتابکان یزد پس از باکالنجار تا سلغرشاه؛ ۶. بنی مظفر؛ ۷. عمارت‌ها که در یزد شده از زمان تیمور گورکان تا زمان مؤلف؛ ۸. مساجد و مدارس و مزارت و مقابر و سرگذشت برخی از مشایخ و تاریخ مرگ آنها؛ ۹. باغستان و محلات آن و باغ‌های اهرستان و کثنویه و مریا باد و یعقوبی و سلغرآباد و آسیاهای اهرستان؛ ۱۰. آبها و کاریز ها و چاه‌های یزد؛ ۱۱. مرک خاقان معینی شاهرخی و سلطنت سلطان محمد؛ ۱۲. سلطنت جهان شاه تا سال ۷۶۲. (دانش پژوه)

آغاز: ۱: بسمله، برفت رسم تمیز و نماند عرض و وقار نه عزت فقرا و نه حرمت مهمان

۲: بسمله، حمد و ثنا و سپاس سزاوار پروردگار یست که عالم و آدم را آفریده و آسمان و زمین اثری از آثار کبریا و عظمت و جلال اوست ... چنین گویند مؤلف این رساله ... احمد بن حسین بن علی الکاتب ... بدان ای عزیز من که این رساله ایست موسوم بتاریخ جدید منسوب بتاریخ ... یزد

چاپ: مشار ۱/۱۰۶۴ (۳ چاپ)

[دنا ۶۹۳/۲؛ دیباچه تاریخ یزد آیتی چاپ ۱۳۱۷ در یزد ص۱۷؛ مشار ۳۱۰؛ تاریخ یزد جعفری ص ۱۷۱؛ نسخه‌های منزوی ۴۲۴۰/۶؛ فهرستواره منزوی ۸۵۸/۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۷۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۴۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۱/۷سم [ف: ۲-۷۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۸۱

آغاز: بسمله هست در چارسوی کون و فساد؛ **انجام:** که چون برخواند این گوید دعائی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ از ص ۲۸۰ تا ۲۹۵ گویا نونویس و به خط محمد ابراهیم سنه ۱۲۲۸؛ مصحح؛ جلد: رونی گل و بوته، ۲۹۵ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۲-۴۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۷۴

آغاز: هست در جار سوی کون و فساد؛ **انجام:** و برنج زرد و سفید و فالوده زعفرانی

خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی شکری آهار مهره، جلد: تیماج عنابی بی مقوا، ۳۲۷ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۶-۲۲۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۲۱-عکس و ۴۷۸۷-عکس و ۴۷۸۸-عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۲۳۱ و ۲۳۲]

۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۷۰۹

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** که چون بر خواند این گوید دعا. تمام شد کتاب تاریخ جدید.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ رجب ۱۰۹۸ق؛ اهدایی: عباس جواهری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی کاغذ رنگین عطف تیماج تریاکی، ۱۱۰گ، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۳-۱۰۳۳]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۵۷

آغاز: در خطبه است؛ **انجام:** به نیم دانگ سیاه به کس طمع

نکرده و رعایت رعایا واجب شناختی اما خرابی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: کاغذ فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای سیر، ۲۰۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۱۴/۶سم [ف: ۲-۷۹]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۸۰

خط: نسخ، کا: عبدالحی بن محمد معز عبدالحسنی ، تا: ۱۴ رجب ۱۱۷۹ق؛ قسمت افتاده در خطبه توسط آقای حاج حسین ملک واقف کتابخانه در اوراق جداگانه کامل شده؛ کاغذ: کاغذ فستقی، جلد: ساغری کاغذی فرنگی، ۱۴۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۹×۱۹/۶سم [ف: ۲-۷۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۵۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۳۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۷۴

آغاز: برخیز من برخاستم آن فالج از من برفت شیخ صالح از طرف کرد رو بر در مسجد مقیم بود در آن شب که سید وفات کرد گفت دیدم؛ **انجام:** و مجوسیان بسیار از آن ... و باغها و کشخوان ها ساختند و به غایت باغستانی خرم روح.
قسم نهم: ذکر باغستانها» و یک صفحه از قسم دهم: ذکر میاه و کاریزها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشین سرمه‌ای، ۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۳۶-۳۲۰]

۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۱۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و مفصل تر ازین نسخه تاریخ جدید نسخه دیگر را نیافتم تحریراً فی ...
خط: نسخ، کا: حسن حسینی، تا: ۱۳۳۰ق، اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۲۱۳گ، ۱۷ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳-۹۲۵]

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۴-۳۷۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۹۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۳۹]

۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۴/۲ـ د

آغاز: نقل از تاریخ مختصر جعفری چنین گوید مؤلف این رساله ... جعفر بن محمد بن حسن یعرف بجعفری ... این رساله موسوم بتاریخ یزد در زمان ... ابوالمظفر شاهرخ بهارد خان تألیف نموده م در ده قسم قرارداد (هامش آغاز) بدان ای عزیز که این رساله مبتنی بردوازده مقاله است ده مقاله از احوال و اوضاع قدیم و دومقاله مشتمل بر تاریخ جدید از زمان وفات خاقانی متصل شاهرخی و آنچه از صادرات و واردات در بلاد واقع شدی مجملا و آنچه در یزد واقع شدی مفصلا؛ **انجام:** و بذیل عفو و مرحمت بپوشانند ... بآمرزش رساد آن آشنایی ×× که چون برخواند این گوید دعایی
از دیباچه یک صفحه و نیمی پیش از نام جهانشاه بهادر خان را دارد و می‌رسد تا به دو صفحه‌ای از مقاله ۱۱ درباره صادرات و واردات یزد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ درهامش آغاز آمده که نسخه نزدیک ۱۳۱۲ نوشته شده؛ ۸۵ص (۴۴ر-۱۲۹ر)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳/۵) [ف: ۱-۶۳]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۹۸/۲-ف و ۲۱۹۹/۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۶۴۹]

● **تاریخ جرجان** / تاریخ / فارسی

tārīx-e jorjān

جرجانی، حمزه بن یوسف، ۳۴۰-۴۲۷ قمری

jorjānī, hamze ebn-e yūsof (952-1037)

در شناخت علمای جرجان و تاریخ و اخبار ایشان بر اساس حروف معجم.
چاپ: در بادلیان آکسفورد چاپ شده؛ حیدرآباد دکن، ۱۹۵۰م

۱. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۸۲بخش۳

نسخه اصل:بادلیان آکسفورد،لاودlavd۲۷۶؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۳۶]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۴-عکسی

نسخه اصل: از کتابخانه بادلیان اسکفورد ۱۷۶-۵۸؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲-۲۷۱]

● **تاریخ جزری** / تاریخ / عربی

tārīx-e jazarī

ابن جزری، محمد بن محمد، ۷۵۱-۸۳۳ ؟ قمری

ebn-e jazarī, mohammad ebn-e mohammad (1351-1430)

نویسنده پس از آنکه به‌تفصیل از فوائد تاریخ سخن می‌گوید و بیان می‌دارد که تاریخ چه اثری در تحول افکار دارد بر آن می‌شود که حوادث مهم زمان را بر حسب تاریخ وقوع آنها بنگارد. وی ابتداء چهار مبداء تاریخ را شرح می‌دهد یعنی «تاریخ سکندری» و «تاریخ دقلطیانوس» و «تاریخ هجره النبی» و «تاریخ یزدجردی» و سپس یکایک حوادث زمان را از زمان پیغمبر شرح می‌دهد تا واقعه سال هفتصد هجری و بدین ترتیب نخستین واقعه ذکر شده بعثت عم رسول (حمزه سید الشهداء) است برای جنگ و آخرین واقعه آمدن غازان خان است با قشونش به طرف فرات وقصد حلب کردن. (انوار)
[دنا ۶۹۳/۲؛ ریحانة الادب: ۲۶۵/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۸۵/۲

آغاز: بسمله. قال شیخنا و سیدنا اما الائمة ... الجزری ... و بعد فهذا شهر مولد سید الانبیاء و خیر رسل الله؛ **انجام:** یا رب من فتنة الذبح و درک الشقاء و سوء القضاء و اعف عنا و اغفرلنا و تکرم انت مولی الوری الجزیل العطاء و قد تم
خط: نسخ، کا: احمد بن علی بن عبدالرشید اصفهانی، تا: ۸۴۳ق،

جا: ابرقوه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۴۵گ (۴۱پ-۸۵ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۲-۲۸۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۹

آغاز: قال العبد الفقیر محمد بن محمد بن محمد بن الجزری عفا الله عنه و رحمه و لطف به.الحمد لله الذی جعل الحوادث؛ **انجام:** و هذا آخر ما لخصه من تاریخ حافظ الاسلام ابی عبد الله محمد بن عثمان الذی رحمه الله و فرغت منه فی یوم الجمعه رابع عشر شهر رجب ثمان و تسعین و سبعمائه بمدینه انطاکیه حرس الله ثغرها و ذلک ... و الرومیه المحروسه نصرا لله تعالی ملکها العادل السلطان ابا یزید خان بن مراد خان بن اور خان بن عثمان بن اردکرل ...

خط: نسخ، کا: عبد القادر بن احمد فقیه، تا: ۹۱۰ق، جا: ادرنه؛ مجدول، با یک واسطه منقول از خط مصنف است؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: میشن قهوه‌ای با ترنج، ۲۰۸گ، ۲۱ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۷-۳۹۱]

● **تاریخ جزیره قشم** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e jazīre-ye qešm

رحیمی کاشانی، محمد حسن، -۱۳۶۸ قمری

rahīmī kāšānī, mohammad hasan (-1949)

رساله کوتاهی است در تاریخ و جغرافیایی جزیره قشم از جزایر ایران در خلیج فارس، مؤلف در این رساله به بیان مذهب، محصول، تجارت، صنعت، رسوم و عادات مرمان این جزیره پرداخته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۶۳

آغاز: بسمله، مذهب عموم سکنه جزیره، در عداد اهل سنت و طریقه شافعی دارند، و شیعه آنجا انگشت شمار است، صنعت جولا بافی است، منسوجات پنبه بافند، از قبیل؛ **انجام:** عده رجال آنجا به ششصد و هفتاد نفر، و کشتی غوص به هفتاد و سه فروند خانه هائی که از گل و سنگ نباشد، به دویست و پانزده باب رسیده است.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۶۸ق؛ کاغذ: خطدار دفتری، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج، ۱۴گ، ۱۸ سطر (۱۸/۵×۲۲)، اندازه: ۲۲×۲۷سم [ف: ۳۷-۳۵۶]

← تاریخ جعفری ⟵ تاریخ یزد

● **تاریخ جعفری** / تاریخ / فارسی

tārīx-e ja'farī

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۰۷بخش۳

آغاز: نخستین عنوان پس از افتادگی: ذکر ابتداء سلطنت عالی حضرت سلطان اعظم غیاث الحق و السلطنة والدین سلطان محمد بهادر.

نسخه اصل: گویا از لنینگراد (دیباچه تاریخ یزد چاپ افشار ص ۱۹۵-یزدنامه او ۵۳-۶۰). تاریخ خلفا را هم دارد و می‌رسد به قسم چهارم ذکر سلاطین زمان بنی عباس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ در دو نیمه با یادداشت‌های تاریخ ۱۹ رمضان ۱۲۴۰، ۱۴ ذیقعده ۱۲۵۸، سیچقان ئیل شعبان ۱۲۱۹، ۱۶ ذیقعده ۲۱۸، ۱۲۲۱/۲۴، ۱۲۴۰، با یادداشت‌های ترکی مورخ ۲۴۱، ۱۲۱۸، ۱۲۲۱ [ف: ۱۰۶]

● **تاریخ جلال الدین خوارزمشاه (ترجمه)** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e jalāl-od-dīn xārazm-šāh (t.)

اصل از نامق پاشا دانشمند عثمانی در ۱۶ «فصل» و مترجم فارسی آن دانسته نشده کیست.

[فهرستواره منزوی ۸۵۸/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۴۴

آغاز: هو الفتاح العلیم. بسمله. و به نستعین. الحمد لله رب العالمین ... بهتر آن است قبل از شروع به تحریر کتاب اسامی سلاطین خارزمی را بقارئین محترم معرفی نموده؛ **انجام:** جان را بجان آفرین تسلیم نمود فسبحان الذی من لایموت

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن غلامعلی، تا: ۱۷ جمادی الاول ۱۳۴۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۱۰۴گ، ۲۹ سطر (۱۳/۵×۲۹)، اندازه: ۲۲/۵×۳۵/۵سم [ف: ۱۰-۱۵۱۹]

● **تاریخ جلوس سلاطین** / شعر، تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e jolūs-e salātīn

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۸۰/۵

به نظم؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا حسن کرمانی، تا: قرن ۱۲ [ف: ۷-۱۹]

● **تاریخ جنگ آلمان و فرانسه** / تاریخ / فارسی

tārīx-e jang-e ālmān va farānse

ترجمه تاریخ جنگ آلمان و فرانسه در سال ۱۸۷۰ میلادی است که مختصراً به زبان فارسی نگاشته شده بدون ذکر نام مترجم و کاتب و دارای ۲۴ قطعه عکس چاپی فرنگی است از مناظر مختلف مربوط به این تاریخ که از تابلوهای اصل نقاشی عکس گرفته شده است.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۹۱۲

آغاز: صورت اول ورود پادشاه پروس به برلین در پانزدهم ژولیه

۱۸۷۰ یعنی ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۸۷. بر اشخاص با ادراک پوشیده نماند که رافت و مرحمت خداوندی در حق ملت پروس و پادشاهان اندائمی بوده است چنانچه از تاریخ این سنوات مجدداً معلوم کردند. پس از آنکه اهالی قدیم رومن طایفه شاهزادگان هوهن اشتوفن را مضمحل نموده و مملکت آلمانی را ویران نمودند باز رعایای این مملکت بزیر سایه طایفه شاهزادگان هوهن سولرن روزگاری گذرانیدند؛ **انجام:** تا شب صورت فردریک از اطفال احاطه بود و احسنت احسنت نسبت بپادشاه و بخصوص بعیال او و علی الدوام بلند میگشت. خوشی قلب و مهربانی ملکه اکوستا و امداد او در هر چیزیکه باعث آبادانی ملت است و معرفت او باختراعات در صنایع و در علوم در هزار و هزار قلوب ابدالمدت یاد خواهد ماند ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: فرنگی کبود رنگ، جلد: مقوای روکش میشن سرمه‌ای با ترنج، ۹۵ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۵-۹۰]

● **تاریخ جنگ استریا** / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e jang-e āsterīyā

مشتمل بر وقایع جنگی که در سال ۱۷۰۵ م مطابق با ۱۲۲۰ قمری فیما بین دولت فرانسه و نمسه (وین) و روس در استریا (اطریش) واقع شده و به فارسی ترجمه شده است.

اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۸۳

آغاز: بسمله، ترجمه بیان از جانب جناب ناپلئون امپراطور فرانسه باهل مجلس سناست که مجلس؛ **انجام:** اگر آرام نگیرند زیاده از آن تأدیب خواهیم کرد و ین کیفیت را باهل عالم ظاهر خواهیم ساخت.

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش تیماج عنابی با ترنج و سرترنج مذهب، ۱۴۱ص، ۱۴ سطر (۱۴/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۰۵]

● **تاریخ جنگ ایران و ترک** / تاریخ / فارسی

tārīx-e jang-e īrān va tork

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۵۸-ف

در ۱۵۷۶-۱۵۸۶ از جوتو مازومینادوی از مردمرودی و پزشک چاپ ۱۵۸۸ (ش ۸۸ همان فهرست)؛ بی‌کا، بی تا [فیلمها ف: ۳-۲۳]

● **تاریخ جنگ بلوچستان** / تاریخ / فارسی

tārīx-e jang-e balūčestān

تاریخ نفیس و باارزشی برای محققان و پژوهشگران منطقه بلوچستان، می‌باشد، این کتاب صورت گزارش یکی از صاحب‌منصبان دولتی است در خصوص جنگ‌های سال ۱۳۰۷ شمسی به بعد که از ناحیه طایفه «باران زائی» و سایر طوائف محلی بلوچستان با دولت مرکزی صورت گرفته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۵۷

آغاز: سالهای متمادی است که منطقه بلوچستان از تحت سلطه و نفوذ حکومت شاهنشاهی بکنار آمده؛ **انجام:** دوست محمد خان قبول ننموده روز چهارشنبه در میان هزاران مرد و زن که عموماً جدا از حرکت او و ممانعت داشته اند حرکت مینماید

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ خط مرحوم صدرالاسلام محمد امین بن میرزا یحیی امام جمعه خوئی در آغاز نسخه در سال ۱۳۱۲ شمسی آمده؛ کاغذ: معمولی خطدار، جلد: تیماج مشکی با ترنج گل و مرغ و گوزن، ۶۱گ، ۶۱ سطر (۱۳×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۱-۹۸]

● **تاریخ جنگ چین و قشون متحده ملل اروپا** / تاریخ / فارسی

tārīx-e jang-e čīn va qošūn-e mottahede-ye melal-e orūpā

صحافباشی، اسماعیل بن ابراهیم، ق۱۳ قمری

sahhāfbāšī, esmā'īl ebn-e ebrāhīm (-19c)

تاریخ ترجمه: جمادی الاول ۱۳۲۱ ق

اصل از: هنری سوج لاندر. مترجم: اسمعیل پسر مرحوم صحاف‌باشی. در این کتاب ابتداء از اقوام چینی معروف به «بوکسور» (=مشت زن) بحث می‌شود و سپس از جنگی که ممالک متحده اروپا در ۱۹۰۰ میلادی با چین کرده‌اند که سرانجام به شکست چین و از بین رفتن امپراطوری آن کشور می‌کشد به‌طور مفصل سخن به میان آید.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۶

آغاز: تاریخ جنگ چین و قشون متحده ملل اروپ سال ۱۹۰۰ میلادی مطابق سال هزار و سیصد و هیجده هجری. فصل اول: در مملکت چین از قدیم؛ **انجام:** برویم به بینیم در ضمنی که ما بطرف پکن هجوم می‌بریم برای استخلاص سفارات چه حادثه در سفارات محصور رخ نمود ؟. آخر نسخه: تمام شد جلد اول تاریخ جنگ چین و سیاحت نامه هنری سوج لاندر ترجمه غلام خانه زاد اسمعیل پسر مرحوم صحاف باشی مترجم مخصوص همایونی روحی فداه فی شهر جمادی الاولی ۱۳۲۱.

جلد اول؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۳۲۱ق، جا: تهران؛ مجدول، مذهب، با سرلوح مذهب، به‌خط مظفرالدین شاه نوشته شده: «هو الله تعالی شأنه امروز که روز جمعه ۱۵ شهر جمادی الاولی است در قصر صاحب قرانیه هستم ناخوشی وبا هست این کتاب که جلد اول تاریخ جنگ چین با دول اروپا است با حضور فخر الملک و سیف السلطان و نظام السلطان و ناصر خان

و بصیر السلطنه و حکیم الملک، دکتر خلیل خان که از حکمای مخصوص خودمان است در حضور در وقت ظهر تمام کرد ۱۳۳۲»؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مخمل آبی، ۱۴۲گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۱-۲۳۳]

● **تاریخ جنگ روس و عثمانی** / تاریخ / فارسی
tārīx-e jang-e rūs va ‘osmānī

کتابی مفصل و شرح کاملی است از عملیات نظامی که از جانب سپاه امپراطوری روسیه در جنگ سال ۱۸۷۷ میلادی با دولت عثمانی شده است. ظاهراً از یکی از زبان‌های اروپایی ترجمه شده و بیشتر بدان می‌ماند که از روی اسناد نظامی روسی ترجمه کرده‌اند. نام مؤلف و مترجم معلوم نیست و چون خط و کاغذ آن خط از اوایل قرن حاضر است پیداست که در اواخر قرن سیزدهم یا اوایل قرن چهاردهم ترجمه کرده و نسخه برداشته‌اند.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۷۵

آغاز: فصل نهم-فهرست جنگ آسیا. حرکت چهارستون از سپاه روس؛ **انجام:** جنگ در قراطاغ بمتار که انجامید و زمین آزاد شد.
ظاهراً مجلد دوم از کتاب است و از فصل نهم تا فصل هیجدهم را دربر دارد و به وقایع یازدهم سپتامبر ۱۸۷۷ منتهی می‌شود؛ خط: نسخ تعلیق، کا: محمد علی حسینی تفریشی، بی‌تا؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: تیماج خرمایی، ۵۷۴ص، ۱۲سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۶-۲۳۰]

● **تاریخ جنگ روس و عثمانی** / تاریخ / فارسی
tārīx-e jang-e rūs va ‘osmānī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۷۶

آغاز: جلد سیم. مشرق زمینی؛ **انجام:** وضع جدیدی بظهور رسید.
خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۷ ربیع الثانی؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: تیماج خرمایی، ۷۰۴ص، ۱۳سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۶-۲۳۱]

● **تاریخ جنگ روس و عثمانی (ترجمه)** / تاریخ / فارسی
tārīx-e jang-e rūs va ‘osmānī (t.)

محلاتی، محمد کاظم بن احمد، ۱۲۵۰-۱۳۱۳ قمری
mahallātī, mohammad kāzem ebn-e ahmad (1835-1896)

از مسیو آمدلفر (لوفر)؛ سال ترجمه: ۱۲۹۸ق
در قرن سیزدهم دو جنگ مهم فرانسه و آلمان به سال ۱۲۸۷ق و روس و عثمانی به سال ۱۲۹۴ق درگرفته و مسیو امدلفر فرانسوی تاریخ این دو جنگ را نگاشته است، ناصرالدین شاه قاجار به مخبرالدوله دستور ترجمه این کتاب را در مدرسه دارالفنون داده و مترجم آن را در دو جلد ترجمه کرده است. مترجم که معلم طبیعی مدرسه دارالفنون است این کتاب را که شامل جنگ‌های دولتین عثمانی و روس و مجملی از جغرافیای عثمانی و تاریخ و جغرافیای قره طاغ و قشون آن ولایت و نیز تاریخ و جغرافیا و قشون سرب است از زبان فرانسوی به فارسی برمی‌گرداند.
آغاز: بسمله، فصل اول: فهرست دولتین عثمانی و روس مجملی از تاریخ جنگهای این دو دولت

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۸۱/۴

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۰گ (۵۱ر-۸۰پ) [ف: ۵-۲۷۲]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** با کمال مشقت و شدت مواظبت دیده بودند مانعی باقی نماند
جلد اول؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۸ق، جا: طهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، آبی، جلد: تیماج قرمز، ۱۸۴گ، ۱۷سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۴-۱۴۴]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** برای تدارکات زیادی که روسها با کمال مشقت و شدت مواظبت دیده بودند مانعی باقی نماند
جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: اسدالله محلاتی، تا: ۱۲۹۸ق؛ مجدول؛ خط ناصرالدین شاه: «جلد اول تاریخ جنگ عثمانی و روس تماماً ملاحظه شد»؛ کاغذ: فرنگی، آبی، جلد: تیماج ماشی با گل و بوته، ۱۸۷گ، ۱۵سطر (۱۲×۲۴/۵)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۴-۳۵]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۴۴

آغاز: بسمله، فصل نهم. فهرست. جنگ آسیا. حرکت چهار ستون سپاه روس؛ **انجام:** جنگ در قراطاغ بمتار که انجامید و زمین آن آزاد شد
جلد دوم از فصل نهم کتاب اصلی شروع می‌شود و شامل: جنگ روس‌ها و ترک‌ها در آسیا، جنگ جلو باطوم، حمله و تسخیر اردهان، استحضارات جنگی از قارص، تسخیر بایزید و قراکلیسا، جنگ اطراف قارص، حرکت ژنرال ترکو کاشف، اماکن ساخلوی عثمانیان، شورش قفقاز و سوخوم قلعه؛ خط: نستعلیق، کا: محتملاً اسداله محلاتی، تا: ۱۲۹۹ق، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ خط ناصر الدین شاه: «تماماً ملاحظه شد»؛ کاغذ: فرنگی، آبی، جلد: تیماج قرمز با گل و بوته، ۲۶۷گ، ۱۵سطر (۱۲×۲۴/۵)، اندازه: ۲۱×۳۳/۶سم [ف: ۴-۳۶]

۵. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۸۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و شهر مزبور معظم ترین ولایتست که از سمت گرجستان در دهنه ارمنیان متعلق بروس واقع است
خط: نستعلیق خوش، کا: محمد کاظم بن احمد محلاتی، تا: رمضان ۱۲۹۹ق؛ ۳۳۲ص، ۱۷ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۳۱]

۶. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۸۹۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** در پانزدهم ماه ژون آب رودخانه دانوب شروع به تنزل سریع نمود و پس از چند روز دیگر برای تدارکات زیادی..
جلد اول؛ خط: نسخ عالی، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ ۲۴۵گ، ۲۴ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۳۳]

۷. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۸۹۱
آغاز: بسمله، فصل اول، فهرست وضع سپاه در آسیا دستور العمل مختار پاشا؛ **انجام:** جنگ سخت تری که برای ممالک اروپا اهمیت و اعتبار نامه داشت باید عما قریب شروع شود و یحتمل بعدها سوانح آنجنگ را ما در رشته تحریر در آوردیم
جلد دوم: مشتمل بر وقایع مذکور در سال ۱۸۷۷ ال ۱۸۷۸ شامل ۱۵ «فصل» و هر فصلی محتوی چند مطلب؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: فرج الله تفرشی محرر تلگرافخانه، تا: ۱۴ صفر ۱۳۰۱ق؛ دارای سرلوح مذهب، جداول متداخل، دارای انجامه گل و بوته به زر؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مقوایی با روکش تیماج سبز، ۷۴۷ص، ۱۷ سطر (۱۴×۲۵)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۳۲]

۸. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۸۵
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... چون در این قرن اخیر در بسیاری از نقاط معتبره کره زمین جنگهای مهمه عظیمه رویداد و در وضع ممالک تغییرات کلیه پدید آمد
خط: نستعلیق، کا: محمد رضا پیشخدمت سرکار حضرت اشرف، تا: جمعه ۲۳ ذیقعده ۱۳۰۲ق، به دستور شاهزاده عبدالله میرزا حشمت الدوله؛ جلد: تیماج سبز ضربی، ۴۵۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۲-۱۷۷]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۵۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و شهر مزبور معظم ترین ولایتیست که از سمت گرجستان در دهنه ارمنیان متعلق بروس واقع است.
تذکر: در فهرست با عنوان ظاهر، نام کاتب به عنوان مترجم آمده است؛ در این کتاب از جنگ سال ۱۸۷۷م. که بین دو دولت روس و عثمانی اتفاق افتاده و از عهدنامه ای که پس از پایان این جنگ میان طرفین منعقد گردیده است بحث می‌شود؛ خط: نسخ، کا: محمد علی، تا: ۱۳۰۴ق، جا: محتملاً تهران؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم‌ترنج، ۱۶۰گ، ۱۲ سطر (۹/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۱۵۸]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۳۷
آغاز: بسمله، فصل نهم. فهرست. جنگ آسیا. حرکت چهار ستون؛ **انجام:** جنگ در قراطاغ بمتار که انجامید و زمین آن آزاد شد
جلد دوم؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: عبدالغفار همدانی، تا: ۱۳۰۵ق؛ کاغذ: فرنگی، آبی، جلد: تیماج، قرمز، ۲۵۵گ، ۱۷سطر (۱۲/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۱×۳۲/۵سم [ف: ۴-۲۸۷]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۱۱
آغاز: بسمله، حمدله ... چون در این قرن اخیر در بسیاری از نقاط معتبره کره زمین جنگهای مهمه عظیمه روی داد؛ **انجام:** می‌گوئیم جنگ مشرق زمین تمام شد.
جلد دوم؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: سید جواد کاشانی، تا: فطر ۱۳۰۷ق؛ کاغذ: کاغذ فلفل نمکی آبی فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۲۶۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۱×۲۷/۲سم [ف: ۲-۱۸۹]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۰۱
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... چون در این قرن اخیر در بسیاری از نقاط؛ **انجام:** با مصالحه نامه به انجام رسید و میگویم جنگ مشرق زمین تمام شد، تمام شد جلد دوم جنگ مشرق زمین ۱۳۰۰-هـ
جلد دوم و اواخر جنگ روس و عثمانی است با ذکر کامل وقایع؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم بن میرزا محمد علی گیلانی، تا: ۱۳۱۱ق، به امر شاهزاده امیر بیک ملقب به حشمت الدوله؛ کاتب متذکر شده که نسخه را در نهایت دقت مقابله و تصحیح کرده است؛ کاغذ: فرنگی نازک آهاردار شکری، جلد: تیماج سرخ، ۶۲۲ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۱۷-۵۷]

۱۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۰۸
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... چون در این قرن اخیر در بسیاری از نقاط معتبر کره زمین جنگهای مهمه عظیمه رو داد؛ **انجام:** و یتحمل بعدها سوانح آن جنگ را ما در رشته تحریر در آوریم ولی کوشش ما امروز با مصالحه تامه بانجام رسیده.
جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: محمد حسن، تا: پنج‌شنبه ۱۸ صفر ۱۳۱۹ق، برای شاهزاده عبدالله میرزا حشمت الدوله؛ کتاب را غلامحسین بختیار به تاریخ ۱۲ مرداد ۱۳۲۷ به فرزندش یحیی خان بخشیده؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۱-۴۱۴]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۲۳
خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ برای محمد ابراهیم خان پیش خدمت خاصه و پسر فرخ خان امین الدوله در ۶ شوال ۱۳۰۱ در دو جلد؛ اهدایی: آقا حسن علی غفاری معاون الدوله کاشانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۶۰گ، ۲۹ سطر (۱۵×۲۳)، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۱۶-۷۱۵]

۱۵. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۸۹۳
آغاز: بسمله، فصل اول فهرست، وضع سپاه در آسیا دستور العمل مختار پاشا؛ **انجام:** جنگ سخت تری که برای ممالک اروپا اهمیت و اعتبار نامه داشت باید عما قریب شروع شود
جلد دوم؛ خط: نسخ عالی، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۳۲ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳۳]

● **تاریخ جنگ سودان** / تاریخ / فارسی

tārīx-e jang-e sūdān

مجیر شیبانی، علی محمد، ۱۲۲۹-۱۳۰۷ شمسی

mojīr-e šeybānī, ʻalī-mohammad (1850-1928)
تاریخ ترجمه: ۱۳۰۸ق
به درخواست: اعتماد السلطنه
اهدا به: ناصر الدین شاه قاجار (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق)
تاریخ جنگ‌های مصریان و انگلیسی‌ها با شورشیان سودان و تاریخچه سودان از ابتدای استیلای خانواده محمد علی پاشا و احوال محمد احمد سودانی معروف به متمهدی از سال ۱۸۱۹ تا ۱۸۸۵م است که از مجله اللطائف قاهره ترجمه شده است. مترجم که نایب وزارت انطباعات بوده می‌نویسد: «واقع شده با مقدمه مختصری در تاریخ سودان از ابتداء استیلاء خانواده محمد علی پاشا بر سودان الی یومنا هذا که از جریده عربیه موس.م به اللطائف منطبعه قاهره مصر ترجمه و نقل و نگارش می‌شود». مشتمل بر سیزده «فصل»: ۱. غلبه و استیلاء خانواده محد علی پاشا بر مملکت سودان؛ ۲. جغرافیای بلاد و احوال عباد سودان؛ ۳. خلاصه احوال گردون پاشا؛ ۴. ذکر حکومت رؤوف پاشا در سودان و قیام متمهدی؛ ۵. حکومت عبدالقادر پاشا در سودان؛ ۶. جنرال هکس؛ ۷. وقایع احوال شورشیان و هل عصیان در سواکن؛ ۸ اعاده جنرال کردون از انگلیس به طرف سودان؛ ۹. حمله انگلیس بر سواکن؛ ۱۰. حرکت عساکر انگلیس از سواکن؛ ۱۱. وقایع احوال قشون جنرال هربرت استورت؛ ۱۲. احوال سپاه جنرال ارك و بیرون کشیدن سپاه انگلیس از خاك سودان؛ ۱۳. واقعه جنس. (حافظیان و حکیم)
آغاز: بعد بسمله. این تاریخ مشتمل است بر تفصیل معارك و حروبی که میان مصریان و انگلیسیان با شورشیان سودان واقع شده، با مقدمه مختصری در تاریخ سودان از ابتداء استیلاء خانواده محمد علی پاشابر سودان الی یومنا هذا که از جیده عربیه موسوم به اللطایف منطبعه قاهره مصر ترجمه و نقل و نگارش می‌شود ...
[فهرست تاریخ و سفرنامه سلطنتی ص۹۲-۹۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۵
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف ، تا: شب صفر ۱۳۰۸ق؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی ضربی و مقوایی، ۱۰۹گ، ۱۱سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۲-۱۷۰]
۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و از هفوات آن اغماض فرمایند. فسبحان من تفرد بالعصمة و الکمال
خط: نستعلیق،کا:علی کاشانی، تا: پنج‌شنبه ۲۸ ربیع الاول ۱۳۰۷ق؛ اهدایی: سید عبدالوهاب مهدوی اصفهانی، ۱۳۰۷ش؛ جلد: تیماج زرد، ۴۰۰گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [مؤید: ۳-۵۸۷]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۱۴۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** حسن شیم خویش اقالت کنند و از هفوات آن اغماض فرمایند فسبحان من تفرد بالعصمة و الکمال
خط: نستعلیق شکسته، کا: علی کاشانی، تا: پنج‌شنبه ۲۸ ربیع الاول ۱۳۰۷ق؛ یادداشت سید عبدالوهاب مهدوی اصفهانی در ۱۳ مرداد ۱۳۰۷؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی مجدول، ۱۹۶گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۶۹]
۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۷۱
آغاز: بسمله، تاریخ حروب سودان و ترجمه حال محمد احمد سودانی معروف بمتمهدی که از روی اسناد صحیحه در جراید عربیه منطبعه مصر در ظرف چند سال بطبع و انتشار رسانیده اند این بنده درگاه جهان پناه علیمحمد مستوفی خادم وزارت انطباعات و اداره روزنامجات بر حسب اشارت جناب جلالتماب اعتمادالسلطنه وزیر انطباعات و دارالترجمه دولتی و مترجم مخصوص حضور همایونی از عربی بفارسی ترجمه نموده و نسخه از آنرا بامید اینکه در پیشگاه آستان مبارك شرف قبول یافته ... تقدیم خاکپای همایون داشت؛ **انجام:** با این حالت حکومت مصر پلتیك حزم پیش گرفته برای خاموش کردن آتش فتنه و شورش سودان بتدبیر صواب پرداخت ... و فواید اینکار در تسکین حرکات و اسکات نعره و فریاد اهل شورش ... روزبروز ظاهرتر و بیشتر میگردد. و انه علی کل شیئ قدیر. تم تحریر فی شهر شعبان المعظم بارس ئیل سنه ۱۳۰۸.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۸ق؛ مجدول مذهب، دو کتیبه منقش مذهب؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی، جلد: مقوای روکش مخمل زنگاری، ۳۲۰ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۲×۳۳سم [ف: ۵-۹۲]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۷۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** از هفوات آن اغماض فرمایند فسبحان من تفرد بالعصمة و الکمال انتهی.
خط: نسخ تعلیق، کا: اسدالله بن هاشم ملایری، تا: ۱۳۰۹ق؛ دارای ۲ تذهیب بسیار متوسط از طلای بدل، مجدول؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج خرمایی، ۳۳۷ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۶-۲۳۱]
۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵۸
آغاز: هو الله تعالی دیباچه کتاب تاریخ سودان بسمله و به نستعین، الحمدلله المدرك الغیب و الشهود؛ **انجام:** با رعایت شرائط استقصاء و استکمال در مجلدی دیگر بپردازد و محقر هدیتی تقدیم آستان اعلی سازد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۵ق، جا: تهران؛ با سرلوحه مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، فلفل نمکی، جلد: مخمل بنفش با گل و بوته، ۱۱۲گ، ۱۵ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۲×۳۳سم [ف: ۴-۳۲۱]

● **تاریخ جنگ شرق اقصی** / تاریخ / فارسی
tārīx-e jang-e šarq-e aqsā

ثمر انصاری، حسین بن محمد علی، ۱۲۸۴-۱۳۴۴ قمری
samar-e ansārī, hoseyn ebn-e mohammad ʻalā (1868-1926)

به دستور: میرزا فضل الله خان لواء الملک رئیس قشون اصفهان
تاریخ تألیف: از ۱۳۲۸ق
تاریخ مفصل جنگ‌های ژاپن و روس می‌باشد که طی فصول در چند جلد نگارش یافته و گویا ترجمه از کتابی به روسی باشد.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۷۵
جلد دوم کتاب و فصل‌های ۱۳-۲۰؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ شاید به‌خط مؤلف؛ جلد: مخمل قرمز، ۲۰۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۲۰-۳۰۱]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۱
آغاز: دراوایل ماه ژویه با وجود فتوحات جزئیه ساخلو و اقدامات مجدانه فرمانده قلعه وضع پرت آرتور ظاهرا رو به نومیدی می‌رود؛ **انجام:** صورت کشتی‌های مضمحل شده و نابود شده از این قرار است: بوردنیو، اسکندر سیم، کیناز سوارف ارل
جنگ منچوری را دربردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز، عطف تیماج زرشکی، ۴۶گ (۱پ-۴۶ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف مخ: ۱-۳۰۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۷۶
جلد چهارم، مشتمل بر فصل‌های ۲۴-۲۸؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۲۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۲۰-۳۰۲]

● تاریخ جنگ مشرق زمین / تاریخ / فارسی
tārīx-e jang-e mašreq zamīn

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۵
آغاز: طرح جنگهای روس بعد از تسخیر پلونا. اعمال جنگی ژنرال کور کو؛ **انجام:** می‌گوئیم جنگ مشرق زمین تمام شد، ترجمه جلد اول جنگ مشرق زمین.
قسمتی از جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی حسینی تفرشی، تا: دوشنبه ۲۷ رمضان ۱۳۰۵ق، کاغذ فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۲۰۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷/۱×۲۱/۶سم [ف: ۲-۱۸۹]

● تاریخ جنگهای ایران و روس / تاریخ ایران / ترکی، فارسی
tārīx-e jang-hā-ye īrān va rūs

شرح بخشی از جنگ‌های ایران و روس به زبان فارسی و ترکی است که بیشتر راجع به جنگ‌آوری‌های علیمردان خان سرهنگ فوج گروس از سرداران عباس میرزا (نایب السلطنه) و جعفر قلی خان صحبت می‌کند.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹۲۴
آغاز: بنده بر حسن خان گفتم که من بر سردار آباد می‌روم بنده هشت ساعت از شب؛ **انجام:** کتور بالازانی صابور بالا قازانی ×× یمان قون شوید قوهوم باش بلاقازانی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی؛ کاغذ: فرنگی فستقی و نخودی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابر و باد، ۵۰ص (۱۶-۶۵)، ۱۴ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [رایانه]

● تاریخ جواهرات در ایران / تاریخ / فارسی
tārīx-e javāherāt dar īrān

اقبال آشتیانی، عباس، ۱۲۷۶-۱۳۳۴ شمسی
eqbāl-e āštīyānī, ʻabbās (1897-1955)
از یادداشت‌های اقبال آشتیانی با سیاهه جواهرات آستان قدس رضوی در پایان.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۳۲/۱۰
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف ، بی‌تا؛ ماشین شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور مقوایی، ۳۵گ (۱۶۹-۲۰۳)، قطع: رحلی، اندازه: ۲۳×۲۹سم [ف: ۱۶-۷]

● تاریخ جودت = تاریخ عثمانی / تاریخ / فارسی
tārīx-e jawdat = tārīx-e ʻosmānī

ارونقی، محمد حسین بن سلطان محمد، ق۱۳ قمری
arūnaqī, mohammad hoseyn ebn-e soltān mohammad (-19c)

اهداء به: ناصرالدین شاه قاجار
تاریخ تألیف: ۱۲۷۴ق
این کتاب تاریخ دودمان عثمانی است تا کریمخان زند. مترجم آن را از کتاب احمد جودت افندی (-۱۲۸۳ق) از ترکی به فارسی برگردانده است. او می‌نویسد که من سی و دو جلد تاریخ خیر الله افندی را به فارسی درآوردم. احمد جودت به‌فرموده عبدالمجید خان این کتاب را ساخته و در آن یک «مقدمه» و دوازده «مقاله» گذارده و از وقایع سال ۱۱۸۸ آغاز نموده است.
آغاز: بسمله، حمد و سپاس بیقیاس سزاوار معبود بحق شایسته مالک الملک مطلقی است جلت عظمته و عظمت قدرته ...

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۵۸
آغاز: سپس سپاس خالق بیچون تالی حمد بیقیاس قادر کن فیکون تعالی شأنه؛ **انجام:** و از تجار ایشان در ممالک عثمانیه گمرک و باج و سایر رسومات معاف باشد.
جلد سوم؛ خط: نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف (احتمالاً)، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج مقوایی قرمز، ۱۳۶گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۴)،

اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲-۴۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** باعث ریختن خون بیگناه

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (گویا)، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج تریاکی مقوایی، ۸۸گ، ۲۱ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۱×۲۴سم [ف: ۱۳-۳۳۳۷]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اوراق رسمیه و مجلدات سایره و معلومات و ذوات معارف سمات بختام رسید.

جلد اول؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد حسین مترجم خوئی، تا: ۱۲۷۴ق، جا: تهران؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، آبی، جلد: تیماج قرمز، ۲۵۰گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲-۴۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۸۰

آغاز: مجلد اول (ص ۴-۹۵): «بعد از حمد و سپاس بی قیاس جناب رب العزه ...»، مجلد دوم (ص ۹۶-۱۶۰): «پس از حمد و سپاس بی قیاس خالق بی همتا ...»، مجلد سوم (۱۶۲-۲۴۱): «حمد لایعد و لایحصی مختص خداوند بی همتا ...»، مجلد چهارم (ص ۲۴۳-۳۱۹): «حمد و شکر بی عد و شمار سزاوار کردگار لا یزالی است ...»، مجلد پنجم (ص۳۲۳-۳۸۸): «حمد و سپاس فزون از قیاس مختص ذات بی همتای معبود مطلق ...»، مجلد ششم (ص ۳۹۱-۴۷۴): «حمد بی نهایت سزاوار شهنشاه قلمرو حکومت ...»؛

انجام: مجلد اول: «استقلال کلیسیای شرق را ادعا میکردند. مجلد دوم: «مدت چهل و پنج اتفاق افتاده بود در این مجلد دوم درج نمود.»، مجلد سوم: «مشتمل است بر غزوات و فتوحات خداوندگار او رخان غازی و السلام»، مجلد چهارم: «بقیه وقایع و احوالات حواله بجلد خامس کرده بتتمیم پرداخت.»، مجلد پنجم: «... توقف اناطولی بلاموجب دانسته عود کرد.»، مجلد ششم: «چنانکه تفصیلش در جلد هفتم و هشتم مسطور خواهد شد».

شامل شش مجلد از کتاب است از آغاز تاریخ عثمانی تا پایان سلطنت سلطان محمد خان در سال ۸۲۴؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ این نسخه جزو کتابخانه صنیع الدوله محمد حسن خان بوده؛ کاغذ: فرنگی سفید شکری آهار مهره، جلد: میشن حنایی، ۴۷۴ص، ۲۱سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۶-۲۳۳]

● تاریخ جوک = هربنش نامه / داستان / فارسی

tārīx-e jok = harboneš-nāme

فیض محمد، ۱۸۶۲-۱۹۳۰ میلادی

feyz mohammad (1862-1930)

تاریخ ترجمه: ۹۸۵ق؛ محل تالیف: کلکته

ترجمه کتاب «تاریخ جوک» است. اصل کتاب به زبان است. رمانی است که قصه هربنس یکی از برهمن‌های هندی را بیان می‌کند. در اول آن چنین آمده است: «و می‌گویم وقتی در نیم کهار سونک نام برهمنی بود بزرگ از پرسوت پرسید و گفت شما با من سخنان شیرین داستانهای اولاد بهرت و قصه‌های دیوتها و دانو و کند هرت و مارد دراجهس و دیلت و سده و کشجک گفتید درس اعما ایشان نیز به تفصیل فرمودید و ابتدای خلقت کوران از شما شنیدم ولیکن از پیدا شدن خانواده جاودنان بمن نگفته‌اید بگوئید بعد از آن یسر سرت گفت که چندان ثواب که درصد جک اسمیده و صد جک راج سوی و قصد جک باج پی است هر کس این کتاب هربنس را بشنود یا بخواند یا بنویسید ... و این کتاب را چنانچه بی سیتا بن باراخه ختمچه گفته بود من با تو می‌گویم بشنو ...» و بعد از آن تاریخ آنان را به صورت رمان افسانه ای مفصل تا آخر کتاب آورده است. (عبدالحسین حائری)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۶۸

آغاز: اول نویس دارالعیار معانی حقیقت نگار که میزان پرکار محاسبه حواس را که صاحب توجه دفترخانه وجود نمود کریمی که ارباب مناصب عرفان را هر روزه؛ **انجام:** و هر کس خیراتی که در هربنس گفته شد بدهد ثواب جک اسمید بیاید این سخن را بپاس گفته است تمت.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۹۸۵ق، جا: کلکلته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج با،۲۵۸گ،۱۸سطر،اندازه:۱۷×۲۸سم [ف: ۲۵-۱۷۴]

● تاریخ جوک / اخلاق / فارسی

tārīx-e jok

از: پادهری زیرونیموشویر. نویسنده می‌گوید کتابهای بسیار در اخلاق و آیین ملکداری خوانده‌ام و معرفت بسیار در این زمینه آموخته‌ام لذا بر آن شدم که عصاره خوانده‌های خود را بنگارم و به خدمت شاه وقت عرضه دارم و «چون پادشاه این ضروریات را رعایت فرمود مقتضیات سلطنت را به خوبترین وجهی به تقدیم رسانید». دارای چهار «فصل» و یک «خاتمه» است: فصل ۱. بیان عزت که پادشاه بخدا خواهد داد و مشتمل است به عجز و نیاز و عزت که به الله و به چیزهای الهی بجا خواهد آورد؛ ۲. بیان اصلاح پادشاه بنفس نفیس خود؛ ۳. بیان تعلیم عهده‌داران؛ ۴. محبت رعایا و پناه گرفتن ایشان را؛ خاتمه: در سخنان مسینس حکیم که به او گوستو قیصر گفته است. این کتاب در هند نوشته است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۹۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج آبی مقوایی، ۲۵۹گ، ۱۹ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۴-۵۰۳]

● تاریخ جونپور / تاریخ / فارسی

tārīx-e jonpūr

زیدی جونپوری، غلامحسن

zeydī jonpūrī, qolām-hoseyn

تاریخ کوتاه جونپور است با گزارش بیشتر درباره سلاطین شرقی در دو «فصل» و یک «تتمه». تتمه آن در سرگذشت دانشمندان جونپور است. مؤلف در مقدمه گوید: «چون به خدمت منشی گری ... مستر چارلس جیزم صاحب بهادر دام دولته که صاحب رجستر بلده جونپور بود سرفراز شد روزی صاحب ممدوح ازین راقم فرمود که احوال جونپور و عمارت این شهر و کیفیت سلاطین شرقیه آنچه راستی و دوستی باشد به عبارت مختصر برنگار ... فصل اول در بیان بناء جونپور و احوال سلاطین شرقیه که در جونپور سلطنت کردند، فصل دوم در عمارت شهر و تتمه در بیان احوال بزرگان جونپور ...». نام مؤلف در برخی منابع، غلام حسین جونپوری ثبت شده، ولی در نسخه حاضر «غلامحسن» آمده است. مؤلف از استادان خود، «محمد عسکری» را نام برده که در سال ۱۱۸۹ق وفات یافته است.

[فهرستواره منزوی ۱۱۶۹/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۵/۱

آغاز: بسمله. بر صاحبان دانش مخفی نماند که راقم این اوراق یعنی سید غلام حسن جونپوری ... فصل اول در بیان بناء جونپور و احوال سلاطین گذشته. در تاریخ جهان آرا می‌نویسد که آغاز بناء جونپور از سلطان فیروزشاه است؛ **انجام:** در همه علوم قدرت داشته باشد در جونپور نیست، الله تعالی آن جناب را تا دیر سلامت دارد.

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: قرن ۱۳؛ ۲۰ص (۱-۲۰) [عکسی ف: ۳-۳۰۳]

● **تاریخ جهان** / تاریخ / فارسی

tārīx-e jahān

دردی اصفهانی، اسمعیل، ق۱۴ قمری

dordī esfahānī, esmāʿīl (-20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۰۵ق

تاریخ اجمالی است از اوضاع جهان در نیمه دوم قرن نوزدهم میلادی، و مخصوصاً به هند و ایران عنایت بیشتر داشته و اوضاع اجتماعی و اقتصادی این دو کشور را با تفصیل زیادتری بیان می‌کند، ضمناً تصریح می‌کند که این جلد اول عنوان مقدمه را دارد و اصل مطلب مقصود در جلد دوم بیان می‌شود. در این کتاب از روزنامه‌ها و اطلاعات خبرگزاری‌ها استفاده بسیار شده و گاهی بعضی از فرازهای مهم و سندهای تاریخی را با همان لغت انگلیسی نقل کرده و به فارسی ترجمه می‌کند و از این رهگذر بر اهمیت نوشته‌های خود می‌افزاید. برق ترقی روس و جرمن و انگلیس چشم مؤلف را پرکرده و از فعالیت‌ها و اصلاحات انگلیس‌ها در هند تمجید می‌نماید و آرزو می‌کند هموطنان عزیزش (ایرانیان) همان راه را بپیمایند و جداً مانند آنان خودسازی کنند. ولی در عین حال از سیاست انگلیس نکوهش کرده و جابجا از آنها خرده‌گیری می‌کند. مؤلف از مردم اصفهان است و بیست و پنج سال قبل از تألیف این کتاب به هند (ظاهراً حیدر آباد) مهاجرت کرده و در فقر و فلاکت می‌زیسته و از این جهت در پاره‌ای مطالب اظهار ناراحتی می‌کند و دو کتاب «امراض مسلمانان» و «رساله در تغییر رسم الخط مسلمانان» را از خود یادآوری می‌کند. به وطن خویش ایران علاقه فراوان دارد و آرزوی جشن بسیار مفصل پنجاهمین سال سلطنت ناصرالدین شاه قاجار را در دل خود می‌پروراند و به وسیله انتقاد شدید می‌خواهد اسباب ترقی و تعالی کشورش را فراهم سازد. در این کتاب برای بار دوم تجدید نظر شده و تاریخ ماه رمضان ۱۳۰۵ در صفحه ۵۸۰ به همین منظور دیده می‌شود، و صفحه‌های آخر را با خبری به‌تاریخ پنجم ذیقعده ۱۳۰۵ به پایان برده است. عناوین مهم کتاب: حالات استریا و هنگاری؛ حالت فرانس؛ حالت جرمن؛ حالت ملک ایتالیا؛ حالت انگلستان؛ حالت یونیتد استیتس در امریکا؛ حالت ملک هندوستان؛ فقرات و کیفیات مختلفه؛ حالت چین؛ حالت چپان؛ حالت ملک عثمانی؛ حالت ایران ویران ما؛ حالت حیدر آباد؛ حالت ملک هند قدیم و جدید؛ فقرات مختلفه؛ شرح حال پارسیان (زردشتیان) هند؛ قونسل جنرال ایران و پارسیان؛ نکته چینی و ملاحظه این کیفیت؛ تحریف الفبای مسلمانان؛ معاملات ایران و دول خارجه.

[دنا ۶۹۵/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۳۹

آغاز: حالت استریا و هنگاری، ۱ در علم، تا در این سنوات اخیر حالت علم و تربیت بسیار بد بود؛ **انجام:** خدایا به پاکان درگاهت اثری بخش میوه این محن خالصانه ارادت مندانه مصنف را.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ شاید به خط مؤلف؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۲۹۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۲سم [ف: ۷-۳۶]

● **تاریخ جهان** / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e jahān

تاریخ اسلام و اروپا است از استیلای قوم بربر تا پادشاهی هانری سوم.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۲۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جزوه درسی مدرسه‌ای را می‌ماند؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۸۳گ، ۲۰ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۴-۳۸۵۲]

● **تاریخ جهان** / تاریخ / فارسی

tārīx-e jahān

تاریخ عمومی اتفاقاتی است که از عصر پادشاهی سلطان حسین میرزا بایقرا گورکانی (۸۷۵-۹۱۱ق) تا اواخر سلطنت اکبر شاه (۹۶۳-۱۰۱۴ق) در هندوستان رخ داده است. مؤلف ضمن بیان تاریخ هجری به وقایع آن سال پرداخته و جزئیاتی از تاریخ زندگانی پادشاهان را آورده است، نام کتاب و مؤلف را نیافتیم.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۹۶

آغاز: و امیرزاده حسینعلی درینوقت بموجب حکم در تبریز بود و حال لشکر پادشاه دگرگون شد و بواسطه صلح امیر غیاث الدین محمد پادشاه زاده ساری را به اردوی امیر حسن بیگ فرستاده؛

انجام: تا مجموع لشکرهای آن حدود را بی توقف به مددخان جهان روانه شوند و با نسیک و اصفخان با لشکری ک بدفع رانا تعیین یافته بود تا حدود کوکند بی توقف رفتند.

خط: نستعلیق زیبا، کا: یوسف بن ابوالحسن منشی باشی علی آبادی، تا: شعبان ۱۳۱۳ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، دارای سرلوح زیبای مرصع با زمینه طلا و طرح‌های اسلیمی با رنگ‌های گوناگون، مجدول به طلا؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمعی مشکی عطف تیماج مشکی، ۲۵۹گ، ۱۵ سطر (۱۴×۲۱/۵)، اندازه: ۲۲/۵×۳۰سم [ف: ۳۳-۵۲۲]

● تاریخ جهان آرا / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e jahān-ārā

تهرانی، ابوبکر، ق۹ قمری

tehrānī, ābū-bakr (-15c)

این تاریخ در شرح حال و نسب شاه اسماعیل اول صفوی و کیفیت جلوس او براریکه سلطنت و فتوحات و کشورگشایی‌های آن سلطان است و سپس مختصری به دوران شاه طهماسب اول می‌پردازد و بعد با دعای خیر درباره او کتاب به پایان می‌رود. از آنجا که نویسنده به دوره شاه اسماعیل بوده است، کتاب او حاوی مباحث جالبی از اوضاع دربار شاه اسماعیل صفوی است.

در ابتدای صفحه اول کتاب نویسنده ملا ابوبکر طهرانی ذکر شده، اگر این ملا ابوبکر طهرانی همان مؤلف تاریخ دیار بکریه باشد که معاصر اوزن حسن است چنین شخصی ممکن نیست که بتواند نویسنده این کتاب باشد و اگر ملا ابوبکر طهرانی جز او باشد آن هم بعید می‌نماید که به دوره شاه اسماعیل، با گرمی بازار تشیع، ابوبکر نامی نویسنده تاریخ شاه متعصب شیعه باشد بی‌شک نویسنده کس دیگر است و انتساب کتاب به ابوبکر طهرانی از سهوهای کتاب یا اغلاط عمدی است شاید از قاضی احمد غفاری باشد. (عبدالله انوار)

مسلم از احمد غفاری نیست.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی اشرف الانبیاء و المرسلین.

انجام: که ویرا هیچ امید عافیت نیست ... ظلم بر مظلوم.

[فهرستواره منزوی ۹۴۴/۲]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن بن نور، تا: ۱۰۹۹ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، مشکی با ترنج و نیم ترنج، ۳۳۵گ، ۱۷ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۳-۵۴۸]

● تاریخ جهان آرا = رطب اللسان / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e jahān-ārā = ratb-ol lesān

همای مروزی، محمد صادق، ق۱۳ قمری

homā-ye marvazī, mohammad sādeq (-19c)

اهدا به: فتحعلی شاه قاجار (۱۲۱۲-۱۲۵۰ق)

تاریخ بیست ساله نخست سلطنت فتحعلی شاه قاجار را (۱۲۱۲-۱۲۳۳) از ابتدای جلوس او تا سال ۱۲۳۲ق با انشایی ادبی نگاشته است. این تاریخ در دو جلد تألیف شده: ۱. در وقایع ده ساله اول حکومت فتحعلی شاه قاجار؛ ۲. اختصاص بوقایع ده ساله دوم فتحعلی شاه دارد و در آن از وقایع مربوط به‌جنگ‌های ایران و روس مفصل سخن می‌رود.

آغاز: جلد اول: نحمدک اللهم یا من لک الامر و لک الملک ... حمد خداوندی را رواست که خاک تیره را منبت لاله و گل گردانیده ...

جلد دوم: بسمله-الحمدلله رب العالمین حمد و سپاس و ثنا و ستایش مر خداوندیرا رواست که ما سوی خود بابداع و اختراع از عدم بوجود آورد و از روی رحمت بمحض قدرت عالم و آدم موجود نمود ... آغاز بهار آرائی یازدهم سال جلوس میمنت مأنوس موافق یکهزار و دویست و بیست و دو هجری مطابق سال فرخ فال توشقان ئیل خیریت دلیل ترکی

انجام: منت خدایرا که بمیامن بخت فیروز اعلیحضرت خلافت پناهی وقایع عشره ثانیه دولت ابد آیت ... اتمام و انجام پذیرفته ... یا رب اندر دهن روح الامین آمین باد. اللهم ابد دولته العلیه و خلد خلافته البهیه بمحمد و آله خیر البریه، الحمدلله اولا و آخراً و ظاهراً و باطناً و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین و سلم تسلیماً کثیراً کثیرا

چاپ: با نام تاریخ جنگهای ایران و روس: یادداشتهای میرزا محمد صادق وقایع نگار هما مروزی، گرد آورنده: حسین آذر، به تصحیح امیر هوشنگ آذر، ناشر: مصحح، تهران، ۱۳۹۶ش

[دنا ۶۹۵/۲ (۲۷ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ج ۴۳۰۵/۶؛ ریحانة الادب ج ۳۲۱/۴؛ الذریعه ۲۴۷/۲ و ۲۹۸/۵؛ فهرستواره منزوی ۹۴۴/۲ و ۹۷۳/۲]

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۹۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۲-۷۲]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۲۴۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا جه کند شاه و چه گوید قضاء ×× یا چه بود حکم وچه سازد قدر

فقط تاریخ قاجار را دربردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۴گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۹/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۴-۱۳۰]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۰۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: کاغذ فستقی، جلد: رویه کاغذی ساغری قرمز فرنگی، ۲۷۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹/۱×۲۸/۲سم [ف: ۲-۱۹۷]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۲۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یک سرلوح مذهب؛ کاغذ: کاغذ فستقی، ، جلد: روغنی گل و بوته زمینه طلایی، ۳۶۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹/۹×۲۰/۶سم [ف: ۲-۱۹۷]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۹۹

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: کاغذ فستقی، جلد: میشن قرمز، ۳۶۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۲سم [ف: ۲-۱۹۷]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۰۰

آغاز: برابر جلد۲؛ **انجام:** برابر

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: طهران؛ مجدول، با سرلوح مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی بوم سبز با گل و بوته، ۱۶۶گ، ۱۵ سطر (۱۲×۱۸/۵)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳-۵۴۹]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵

آغاز: برابرجلد ۲؛ **انجام:** برابر

جلد دوم، حاوی وقایع ده ساله دوم سلطنت فتحعلیشاه قاجار و آخرین فصل آن در «تتمیم ذکر رکضت شاهزاده آزاده بولایت تربت و خاتمه کار محمد خان قرائی»؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: فستقی، جلد: روغنی مقوایی با گل و بوته، ۱۷۰گ، ۱۴ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱-۱۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۹۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۳۲]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴

آغاز: و در عین عزت ذلیل آرد جز حریم بارگاهش کسی را پناهی نیست و در آن بارگاه احدی را بگستاخی راهی؛ **انجام:** و خاطر ارادت ذخایر همای شکسته بال از عنایات گوناگون شاهنشاهی خرم و مسرور. تا چه کند شاه و چه گوید قضا ×× تا چه بود حکم و چه سازد قدر

تاریخ ده ساله اول سلطنت فتحعلی شاه است و ابتدا از نسب طائفه قاجار آغاز سخن می‌کند و پس از بحث در حوادث ایام ده ساله اول سلطنت فتحعلی شاه سخن را در «ذکر عمارت سپهر برین که در چمن سلطانیه بحکم سلطانی معمور آمده» به پایان می‌برد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۲۴گ، ۱۶ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱-۳۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۱۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۳۲]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** همای شکسته بال از عنایات گوناگون شاهنشاهی خرم و مسرور

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم ترنج، ۳۳۵گ، ۱۹سطر (۱۱×۲۰/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۰سم [ف: ۵-۳۷۹]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۶۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** باغوای خالد پاشا بابان قدم ازمرز خویش فراتر نهاد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی با ترنج و نیم‌ترنج، ۱۶۳ص، ۱۵ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۵-۳۸۲]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۴۸۱

آغاز: چون سر کوز اوزلی ایلچی دولت انگلیس در چمن سلطانیه به استدعا و تمنای رویش جوف سردار روس از حضرت خلافت رخصت انصراف به دارالسلطنه تبریز حاصل نموده با جناب قائم مقام میرزا ابوالحسن خان سفیر دولت علیه وارد تبریز گردید؛ **انجام:** شاهنشاه اسلام پناه بر گشاد مکارم خسروانه به اقتضای مروت شاهانه از خونش در گذشته

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ مجدول، به خطی جدید در ابتدا نام آن را این چنین نوشته‌اند: «چهان گشای فتحعلیشاه قاجار المتوفی ۱۲۵۰ و مؤلف آن وقایع نگار می‌باشد که از رجال دولت بوده و ادیب بوده و این کتاب نسخه دره نادری می‌باشد که کتابی ادبی است»؛ تملک: «سید مصطفی صفایی خوانساری» به تاریخ رمضان ۱۴۰۲ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۹۵]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۲۳

انجام: و اکنون شروع به ترتیب وقایع عشره ثانیه کرده شود و شواهد معانی از پرده فکرت به بهترین صورتی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، دارای سرلوح مرصع مذهب، مجدول؛ تملک: محمد حسین جلیلی کرمانشاهی به سال ۱۳۲ق؛ جلد: روغنی با ترنج و سرترنج، ۲۷۳گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۲۸-۱۶۸]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۷۱

آغاز: برابر

جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی، تا: شنبه ۲۰ صفر

۱۲۲۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۲۱-۱۵۳]

۱۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۲۱

آغاز: برابر جلد ۲؛ **انجام:** ذکر محاصره خبوشان و انجام مهام رضا قلیخان ... این کتاب مستطاب مسمی بجهان آرا در مدت ده روز بخامه ارادت ختامه کاتب حضرت سلطانی محمد مهدی حسینی فراهانی صورت تحریر پذیرفت بتاریخ روز چهارشنبه هفتم شهر رجب المرجب سنه ۱۲۳۳.

خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی حسینی فراهانی ملک الکتاب کاتب حضرت سلطانی، تا: چهارشنبه ۷ رجب ۱۲۳۳ق؛ مجدول، کمندکشی، یک سرلوح مذهب؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: مقوای روغنی بوم سرنجی رنگ منقش به گل و برگ، ۳۵۶ص، ۱۴ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۲۰/۹×۲۹/۸سم [ف: ۵-۳۱۷]

۱۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۲۰

آغاز: بسمله تاریخ جهان آرا مشتمل بر فتوحات و وقایع سی ساله دولت علیه صاحب قران گیتی ستان خلدالله ملکه؛ **انجام:** ذکر عمارت سپهر برین که در چمن سلطانیه بحکم سلطانی معمور آمده ... این کتاب مستطاب که روزنامه مأثر حضرت صاحبقران گیتی سنان وقایع سی ساله دولت ابد نشانست به تصنیف و انشای بنده وقایع نگار دولت علیه شاهنشاه قاجار محمدصادق مروزی و اهتمام در استکتاب عالیجاه مقرب الخاقان عمده السادات العظام ملک الکتاب میرزا مهدی فراهانی در روز شنبه بیست و دویم شهر ذی حجة الحرام یکهزار و دویست و چهل و دو صورت اتمام و سمت انجام پذیرفت امید که مستحسن خاطر آفتاب مظاهر شاهنشاه اسلام پناه افتاده از راه مرحمت گستری و ذره پروری بقبول آن ابواب اعتبار و افتخار بر چهره فدویان دولت ابد آیت گشاده آید اللهم ابد دولته العلیه و خلد خلافته البهیه بمحمد و آله خیر البریة.

وقایع سی ساله سلطنت فتحعلیشاه قاجار است؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا مهدی فراهانی ملک الکتاب، تا: شنبه ۲۲ ذیحجه ۱۲۴۲ق؛ مجدول، کمندکشی زرین، یک سرلوح مذهب؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: ترمه فرنگی، جلد: مقوای روغنی بوم سبز چمنی مذهب به اسلیمی و گل و برگ زرین، ۵۳۲ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۵/۵×۴۲سم [ف: ۵-۳۲۶]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۰۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** از عنایات گواگون شاهنشاهی خرم و مسرور

خط: نستعلیق، کا: میرزا مهدی حسینی فراهانی، تا: شنبه ۲۲ ذیحجه ۱۲۴۳ق؛ با سرلوح مذهب منقش زیبا، مجدول، مذهب؛ جلد: مقوای روغنی منقش به گل و برگ الوان، ۴۹۹ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۶/۵×۴۲سم [ف: ۲۷/۲-۱۰]

۱۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۳۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ذکر عمارت سپهر برین که در چمن سلطانیه بحکم سلطانی معمور آمده ... این کتاب مستطاب که روزنامه مأثر حضرت صاحبقران گیتی سنان ... به تصنیف و انشای بنده وقایع نگار ... . در استکتاب عالیجاه مقرب الخاقان ... میرزا مهدی الحسینی الفراهانی بتاریخ روز شنبه بیست و دوم شهر ذیحجة الحرام ۱۲۴۳ صورت اتمام و سمت انجام پذیرفت ...

خط: نستعلیق، کا: میرزا مهدی حسینی فراهانی ملک الکتاب، تا: شنبه ۲۲ ذیحجه ۱۲۴۳ق؛ مجدول، کمنددار زرین، یک سرلوح مذهب مرصع، یک سرلوح مختصر اکلیلی؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوای روغنی بوم قهوه‌ای منقش به سه دسته گل الوان با تزیینات بسیار دیگر، ۵۹۴ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۶/۷×۴۲/۴سم [ف: ۵-۳۲۹]

۱۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۴۹

آغاز: برابر جلد۲؛ **انجام:** ذکر محاصره خبوشان و انجام مهام رضا قلیخان ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، کمندکشی زرین، و رنگین، یک سرلوح مذهب مرصع منقش؛ ۳۰۶ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۹/۸سم [ف: ۵-۳۲۸]

۱۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۵۲

آغاز: دریغا که از دور گردون فتاد ×× چنان سلک جمعیتی ز انتظام؛ **انجام:** زماه رجب تا به سلخ صیام ×× مرین نامه نامور شد تمام ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۳۶گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲-۴۵]

۲۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** منت خدایرا ازیمن اقبال بیزوال خسرو عدیم المثال وقایع و آثار ده ساله خلافت کبری ... انجام پذیرفته آمد ... . اکنون شروع به ترتیب وقایع عشره ثانیه کرده شود ... امید ... که از عنایت گوناگون شاهنشاهی خرم و مسرور. تا چند کند شاه و چه گوید قضا ×× یا چه بود حکم و چه سازد قدر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ به سال‌های ۱۲۸۲ و ۱۳۲۲ به ترتیب از عرض گذشته، یادداشتی راجع به تألیف این تاریخ به امضای عباسقلی سپهر، مجدول، کمندکشی زرین، یک سرلوح مذهب مختصر؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: مقوای روغنی بوم گلی رنگ منقش به گل و برگ‌های مختلف الوان و تزیینات بسیار دیگر، ۵۶۹ص، ۱۵ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۲۰/۸×۳۰/۵سم [ف: ۵-۳۲۳]

۲۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** منت خدایرا ازیمن اقبال بیزوال خسرو عدیم المثال وقایع و آثار ده ساله خلافت کبری ... انجام پذیرفته آمد ... . اکنون شروع به ترتیب وقایع عشره ثانیه کرده شود ... امید ... که از عنایت گوناگون شاهنشاهی خرم و مسرور. تا چند کند شاه و چه گوید قضا ×× یا چه بود حکم و چه سازد قدر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار، مشیر السلطنه ۱۳۲۲ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوای روغنی بوم

گلی رنگ منقش به گل و برگ‌های با تزیینات بسیار دیگر، ۶۱۶ص، ۱۵ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۲۰×۳۰/۳سم [ف: ۵-۳۲۵]

۲۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۵۰

آغاز: برابر جلد ۲؛ **انجام:** ذکر محاصره خبوشان و انجام مهام رضا قلیخان ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای یادداشت: «جلد ثانی تاریخ جهان آرا که در سنه ۱۲۳۴ هجری باتمام رسیده بنظر اشرف شاهنشاه عالم پناه روحی رسیده است»، یادداشت دیگر «این دو جلد کتاب را مرحوم میرزا محمد صادق وقایع نگار که از قاجار مرو شاهجهان هستند تألیف کرده‌اند. غلام زاده عباسقلی سپهر ثانی»،مجدول،کمندکشی زرین،یک سرلوح مذهب منقش؛کاغذ: فرنگی آهار مهره،جلد:مقوای روغنی بوم سرنجی رنگ با تزیینات بسیار، ۲۳۴ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰/۹×۲۹/۸سم [ف: ۵-۳۱۹]

۲۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۸۲۵

آغاز: برابر جلد۲؛ **انجام:** ذکر محاصره خبوشان و انجام مهام رضا قلیخان

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، کمندکشی، یک سرلوح مذهب؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: مقوای روغنی بوم سرنجی رنگ منقش به گل و برگ الوان و تزیینات دیگر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۳سم [ف: ۵-۳۲۲]

۲۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۶۲

آغاز: برابر جلد۲؛ **انجام:** ذکر محاصره خبوشان و انجام مهام رضا قلیخان

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوای روغنی بوم سرنجی رنگ منقش به گل و برگ با تزیینات بسیار، ۳۳۰ص، ۱۵ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۲۰/۸×۲۹/۵سم [ف: ۵-۳۲۰]

۲۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۸۰۳

آغاز: برابر جلد۲؛

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی، اندازه: ۲۰/۳×۲۹/۵سم [ف: ۵-۳۲۱]

● تاریخ جهان گشا = تاریخ جهانگشای = جهانگشای جوینی / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e jahān-gošā = tārīx-e jahāngošāy = jahāngošā-ye joveynī

؟ جوینی، عطا ملک بن محمد، ۶۲۳-۶۸۱ ؟ قمری

joveynī, ʻatā malek ebn-e mohammad (1227-1283)

تاریخ تألیف: ۶۵۸ق

در تاریخ مغول و سلاطین خوارزمشاهیه و دیگر وقایع تا سال ۶۵۵ و تا گشودن بغداد در ۶۵۶ق، در سه جلد. شامل اخبار و وقایع دروان چنگیز و هلاکو خان مغول به زبان فارسی که لغات مغولی و ایغوری بسیار در آن به کار رفته ولی دارای انشائی منشیانه و نثری قابل توجه است به اضافه آنکه کم و کیف اتفاقات و رویدادهای آن زمان بخوبی نمایان است.

آغاز: بسمله. سپاس و ثنا معبودی را که واجب الوجودست بسجودی کی وجود او واهب انوار عقل وجود است ... چنین گوید چون در شهور سنه خمسین و ستمائه بخت مطاوعت نمود و سعادت مساعدت کرد ... مع هذا چون بچند نوبت دیار ماوراءالنهر و ترکستان تا سرحد ماچین و اقصی چین که مقر سریر مملکت ... چنگیزخان است و واسطه عقد ملک ایشان مطالعه افتاد و بعضی احوال معاینه رفت و از معتبران و مقبول قولان وقایع گذشته را استماع افتاد از التزام اشارت دوستان ... مقرر و محقق گشت در قید کتابت کشید و مجموعه این حکایات را بتاریخ جهانگشای جوینی موسوم گردانید ...

چاپ: تهران، به کوشش علامه قزوینی و ادوارد براون، ۱۳۵۵ق؛ تهران، به کوشش سید جلال الدین تهرانی، ۱۳۱۲ش

[دنا ۲/ ۶۹۶ (۴۵ نسخه)؛ الذریعة ۲۴۷/۳ و ۲۴۸ و ۳۰۰/۵؛ فهرستواره منزوی ۹۴۵/۲ و ۹۴۶؛ نسخه‌های منزوی ۴۳۰۶/۶؛ مشار ۱/ ۱۰۶۸]

شرح و حواشی:

۱- فرهنگ لغات ترکی جغتایی جهانگشای جوینی

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۲-ف

نسخه اصل: عمجه حسین پاشا ش ۳۵۹؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۴ شعبان ۶۹۸ق [فیلمها ف: ۱-۳۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۲۵/۱-ف

نسخه اصل: کتابخانه مجتبی مینوی ۷۷؛ خط: نسخ، کا: محمد شاه بن علی بن محمود بن شاد بخت شیخ حافظ اصفهانی کرانی، تا: ۶۹۸ق [فیلمها ف: ۳-۴]

۳. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۷۷/۱

هر سه بخش؛ خط: نسخ، کا: محمد شاه بن علی بن محمود بن شاد بخت معروف به شیخ حافظ اصفهانی، تا: نیمه ذیقعده ۶۹۸ق، جا: محله کران؛ جلد: تیماج عنابی مقوایی [نشریه: ۶-۶۷۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۲۷

بی‌کا، تا: ۸۱۴ق؛ قطع: وزیری [د.ث. مجلس]

۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۶۷/۱

هر سه جلد در متن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۴۹ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲-۹۵]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۳۱ صدر

کمی از دیباچه افتاده. از چنگیزخان شروع شده. پس از پایان جلد اول هشت برگ از «مشارب التجارب» بیهقی و «جوامع العلوم» رازی در سرگذشت بلکاتکین به فارسی هست و پس از آن اندکی از جلد سوم است که فقط هفت برگ اول آن باقی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با یک سرلوح، مجدول؛ واقف: محمدتقی تهرانی، وصی حکمی، در ۱۳۴۳ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ مقوایی، ۷۶گ، ۲۳ سطر (۱۲×۲۴)، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۴-۱۳۱]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۰۵
جلد اول و دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۵-۲۲۵]

۸. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۰۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۱ق، تاریخ پایان جلد دوم جمادی الثانی ۱۱ (گویا ۱۰۱۱ یا ۱۰۰۱)؛ جلد: تیماج مشکی یک‌لا، قطع: خشتی [نشریه: ۳-۷]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۲۲
انجام: و نوروز عالم افروز ازین کار بازیب و تزیین فقطع دابر القوم الذین ظلموا.
نیمه دوم از جلد سوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۲۳۲گ، ۱۶ سطر (۸×۲۱)، اندازه: ۱۴/۶×۲۳سم [ف: ۷-۲۹]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۶-فیروز
خط: نسخ، کا: غلامحسین ابو القاسم گلپایگانی، تا: ۱۲۰۸ق؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج قرمز، ۴۲۰ص، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۳سم [ف: ۲۱-۶۱]

۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۹۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** ازین فتح مبین است و نوروز عالم افروز ازین کار بازیب وتزیین فقطع دا بر القوم الذین ظلموا.
خط: نستعلیق، کا: احمد اصفهانی، تا: ۱۲۱۱ق، برای یکی از سلاطین؛ مصحح، مجدول، دارای سرلوح رنگین، در برگ آخر تاریخ جلوس بعضی از سلاطین عثمانی و مدت سلطنت آنان آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۲۱۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۷۰]

۱۲. قم؛ مدرسه رضویه؛ شماره نسخه:۹
خط: نستعلیق، کا: عبدالمطلب شیرازی، تا: دهه دوم ربیع الثانی ۱۲۲۳ق؛ تملک: «افوض امری الی اله عبده محمد صالح»؛ جلد: سوخته زرکوب، ۱۶۲گ، قطع: رحلی [چند نسخه-ف: ۵]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۳۳
آغاز: برابر **انجام:** غریق رحمت یزدان کسی باد ×× که کاتب را بالحمدی که ...
جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق، جا: محتملاً تهران؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ساغری سیاه، زر و سیاه، ۲۲۹گ، ۱۹ سطر (۱۵/۵×۱۸)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۲-۲۷]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۵۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** در مضیق زندان از ترس ایشان پیمانه بود که بسر آمد و باری که بسته شد و ذلک ذکری للذاکرین.
خط: نستعلیق، کا: محمد مومن جابر می‌گرایلی، تا: ۱۲۳۰ق، جا: خراسان؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز یک‌لا، ۱۹۷گ، ۲۱ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [ف: ۵-۵۲]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۸۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و نور عالم افروز ازین کار با زیب و تزیین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی تمام میشن تریاکی، ۱۷۸گ، ۲۰ سطر (۱۳/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۶-۷۴۲]

۱۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۲۷
خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی‌کا، تا: ۱۷ رمضان ۱۲۳۷ق؛ با سرلوح زرین، مجدول [نشریه: ۷-۱۱۰]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۱۸
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۱ ربیع الثانی ۱۲۳۹ق؛ دارای یک سرلوح مذهب، یادداشت محمد بن کاظم بروجردی در ۱۳۲۳؛ کاغذ: کاغذ ترمه اصفهانی، جلد: میشن سیاه ضربی، ۱۹۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۷×۲۸/۵سم [ف: ۲-۱۹۹]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و تشویق در دل تمامت خلق عالم تا به چه حد کشیده و از مخاصمت ایشان شب و روز در مضیق زندان از ترس کارد زنان ایشان. تاریخ جهانگشا تمام شد تاریخ جهانگشای جوینی بتاریخ یوم الخمیس فی خامس عشرین ذی القعده الحرام سنه خمس و اربعین و مأتین بعد الالف، کاتب الحروف الاثم الجانی محمد تقی ابن محمد کاظم الهمدانی، امید اگر سهوی یا خطائی باشد در اصلاح او کوشند
سه جلد در یک مجلد؛ خط: نسخ خوش، کا: محمد تقی بن محمد کاظم همدانی، تا: پنج‌شنبه ۲۵ ذیقعده ۱۲۴۵ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج مقوایی، ۱۹۹گ، ۲۲ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۱-۴]

۱۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۴۱
هر سه جزء دریک جلد؛ خط: نستعلیق، کا: ابوطالب، تا: ۲۱ جمادی الاول ۱۲۴۹ق، برای کتابخانه شهریاری؛ یک سرلوح؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج مشکی ضربی با ترنج زرد، ۲۴ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۱۹/۵×۳۱سم [ف: ۴-۱۳۱]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۸۲
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ شعبان ۱۲۵۲ق، برای عزالدوله حاکم همدان؛ مجدول؛ کاغذ: کاغذ فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۷۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۵/۱سم [ف: ۲-۱۹۹]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۲۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** سپاهیان و ترکان بعضی بگریختند و بعضی کشته شدند و بهری ایل گشتند و بکوفه و بصره نرفته ایل شدند و السلام.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۴۱گ، ۲۱سطر (۸/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۵-۲۲]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۱۶
جلد اول؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۷گ، ۲۴ سطر (۱۲×۲۲/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۹-۱۴۷۶]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۳۹

جلد ۱و۲؛ خط: نستعلیق، کا: سید حسن تحیت پسر آقا میر عبدالمجید واعظ اصفهانی، تا: دهه یکم جمادی الاول ۱۲۶۷ق، برای اتابک میرزا میرزاآقا؛ با حواشی قزوینی؛ تملک: عباس اقبال در ۲۸/۱۰/۲۷، خریداری قزوینی از او؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی ضربی، ۱۵۶گ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۲)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۷-۱۱۳]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۱۵

خط: نستعلیق ممتاز، کا: محمد حسین بن علی علیبادی، تا: ۱۸ ذیحجه ۱۲۷۳ق؛ نسخه هنری، مجدول، دارای سرلوح مرصع؛ قطع: رقعی کوچک [میراث شهاب: س۹ش۲-۵]

۲۵. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۲۹

خط: نستعلیق، کا: حاجی میرزا علی انصاری، تا: ۱۲۷۴ق [نشریه: ۶-۵۹۶]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و نوروز عالم افروز ازین کار با زیب و تزیین یبقطع دابر القوم الذین ظلموا و الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: روغنی زمینه طلائی حاشیه سرخ و سبز و مشکی، ۲۲۶ص، ۲۶ سطر، قطع: رحلی، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۱۷-۱۵۷]

۲۷. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۱۲۲

خط:نسخ خوب،بی‌کا،تا: ۱۲۸۰ق، جا: همدان، به دستور عزالدوله عبدالصمد میرزا؛ دارای سرلوح دقیق، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۷۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۳/۵سم [ف: ۱۰۱]

۲۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۴۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان۱۲۸۰ق، جا: اصفهان؛ به فرمان نظام الملک نوری؛ مجدول؛ کاغذ: کاغذ آهار مهره فرنگی، جلد: میشن زرد، ۱۷۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۸×۲۸/۴سم [ف: ۲-۱۹۹]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۲ط

آغاز: برابر؛ **انجام:** تو چنان زی که بمیری برهی ×× نه چنان زی که بمیری برهند ... نوروز عالم افروز ازین کار با زیب و تزئین فقطع دابر القوم الذین ظلموا و الحمدلله رب العالمین و صلی ...

خط: نستعلیق، کا: حسن بن عبدالمجید حسینی واعظ اصفهانی، تا: ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره زر افشان، جلد: تیماج عسلی با ترنج، ۲۰۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۲۴/۲-۵۹]

۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و سپاهیان و ترکان بعضی بگریختند و بعضی کشته شدند و بهری ایل گشتند و بکوفه و بصره نرفته ایل شدند.

از ورق ۱ تا ۱۳۶ جلد اول، از ورق ۱۳۷ تا ۲۸۹ جلد دوم، از ورزق ۲۸۹ تا ۳۸۶ جلد سوم، از ۳۸۷ تا ۳۹۱ شرح فرستادن ایلچی به بغداد از طرف هلاکو برای سر کوبی ملاحده؛ خط: نستعلیق خوش، کا: میر علی شیرازی، تا: ۱۲۸۸ق، جا: محتملاً طهران؛ با سرلوح زر، مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۹۱گ، ۱۴ سطر (۱۲×۲۵/۵)، اندازه: ۲۱×۳۵/۵سم [ف: ۳-۷۶]

۳۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام: ...** ذکر تتمه احوال رکن الدین و انتهاء کار ایشان ... نمقه الداعی ... محمود بن الغفور الحاج محمد خوئی الاصل تبریزی الوصل فی شهر ذیقعدة الحرام من شهور سنه ست و تسعین بعد ماتین و الف من الهجرة ...

خط: نستعلیق، کا: محمود بن حاج محمد خوئی، تا: ۱۲۹۶ق؛ مهر: کتابخانه علیه دولت ایران ۱۳۲۹؛ مجدول، کمندکشی، یک سرلوح مذهب؛ کاغذ: فرنگی نباتی رنگ، جلد: مقوای روکش تیماج قهوه‌ای، ۵۳۴ص، ۱۹ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۹/۵×۲۶/۵سم [ف: ۵-۹۷]

۳۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۸/۱ ــ ج

سه جلد جهانگشای جوینی است با گفتار خواجه طوسی درباره گشودن بغداد؛ کا: اسدالله بن میرزا عیسی تفرشی، تا: دوشنبه ۱۵ صفر ۱۳۰۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی ضربی، ۳۰۷گ، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱-۶۱]

۳۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۳۸/۱ ــ ج

از سرگذشت منکوقا آن است تا پایان کار نزاریان؛ خط: نستعلیق، کا: مجتبی مینوی، تا: فروردین ۱۳۰۳ق؛ از روی نسخه نوشته سید اسدالله بن میرزا عیسی حسینی تفرشی در ۱۳۰۳ قمری از روی نسخه مورخ ۱۵ ذیقعده ۶۹۸ نوشته شیخ حافظ محمد شاه بن علی بن محمود بن شاهد بخت کرانی سپاهانی از روی نسخه صاحب دیوان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کالینگور مقوایی، ۸۵گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱-۶۱]

۳۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۲۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** پیمانه ای بود که بسر آمد و بادی که می‌وزید بسته شد.

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن میرزا احمد مستوفی تفرشی، تا: ۲۲ شوال ۱۳۰۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۷۲۵ص (۲-۷۲۶)، ۱۶سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۲-۱۸۲]

۳۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۲۰/۳

آغاز: و ان یمسسک الله بضر ... به حکم آنکه به هر وقتی و زمانی؛ **انجام:** و امانی عزیزان و دوستان را زندگانی باد و السلام.

خلاصه تاریخ جهان گشا؛ خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن میرزا احمد مستوفی تفرشی، تا: ۲ ذیقعده ۱۳۰۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۳ص (۷۳۲-۷۶۴)، ۱۶سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۲-۱۸۳]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بسر آمد وبادی می‌نمود که نشسته شد ذلک ذکری للذاکرین و کذلک الله یفعل بالظالمین

خط: نسخ، کا: محمد بن حسین تبریزی، تا: ۱۳۰۷ق؛ مصحح، رکابه‌دار، فرهنگ لغات ترکی به کار رفته در کتاب ضمیمه نسخه؛ جلد: تیماج مشکی مجدول، ۲۶۲گ، ۱۹ سطر، اندازه:

۱۳×۲۸/۵سم [ف: ۳۰-۶۸]

۳۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴۹ ـ ج

از جهانگشای چنگیز خان است تا پایان کتاب؛ خط: نستعلیق، کا: محمد برکات الله بهوپالی هندی، تا: ۱۳۱۹ق، جا: لندن، برای ادوارد برون؛ از روی نسخه مورخ ۶۵۸/۱۴ و مقابله شده با نسخه‌های موزه بریتانیا ش Or 155 (ریو صفحه ۱۶۰) و دیوان هند؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی عطف تیماج سبز، ۳۷۴گ، ۲۲ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۱-۶۱]

۳۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۱/۲ ـ ب

جلد دوم ؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالوهاب قزوینی، تا: ۲۳ جمادی الثانی۱۳۲۵ق؛ ۱۵۵ص [ف: ۱-۶۱]

۳۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۱/۱ ـ ب

جلد یکم؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالوهاب قزوینی، تا: ۱۲ ذیقعده ۱۳۳۴ق، برای چاپ آماده کرده بود و دیباچه وحواشی او را دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۸۳+۱۴۳ص، ۳۸ سطر (۱۵×۳۰)، اندازه: ۲۷×۳۷سم [ف: ۱-۶۰]

۴۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۱/۳ ـ ب

جلد سوم؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالوهاب قزوینی، تا: ۵ ذیحجه ۱۳۵۱ق؛ ۲۲۸ص (۴۶+۳۰۱- ۴۳۵+۴۷) [ف: ۱-۶۱]

۴۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ذکر تتمه احوال رکن الدین و انتهای کار ایشان ... و از مخاصمت ایشان شب و روز در مضیق زندان ... پیمانه بود که بسر آمد و بادی می‌نمود که نشسته شد ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: بغدادی، جلد: مقوای روکش میشن مشکی، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۵-۹۴]

۴۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و جمال الدین تفرسی که یکی از اکابر عراق جمعی معارضان او سبب حد یا از روی حقیقت او را بشئامت قدم موسوم کردند ...

خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه متعلق به کتابخانه سلاطین تیموری هندوستان بوده و در حواشی اغلب صفحات حکایات کوتاه و اشعار و احادیثی به قلم‌های مختلف یادداشت شده به سنوات ۱۱۴۸-۱۱۵۵ق، دارای دو سرلوح مذهب مرصع کار کشمیر، مجدول؛ کاغذ: کشمیری، فاقد جلد، ۴۳۹گ، ۱۹ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۴/۷×۲۳سم [ف: ۵-۹۶]

۴۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۷۱

هر سه جلد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۴۸ [۸]؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲-۶۵]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** تشویش در دل تمامت خلق تا به چه حد کشیده و از مخاصمت ایشان شب و روز در مضیق زندان از ترس کار دزدان ایشان تم.

از اول کتاب تا وقایع سال ۶۵۵ق؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول زرین و لاجوردی و محرر؛ تملک: بهمن میرزا فرزند عباس میرزا نایب السلطنه با دو مهر «یگانه گوهر دریای خسروی بهمن ۱۲۴۱» (مربع) و «بهمن بن نایب السلطنه عباس میرزای قاجار ۱۲۵۱» (مربع)؛ یادداشتی از محمد کبیر موسوی مبنی بر هدیه نسخ از طرف فرزند بهمن میرزا به وی با مهر «محمد کبیر الموسوی ۱۳۰۹»؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۸-۲۵۰]

← تاریخ جهانگشای ≻ تاریخ جهان گشا
← تاریخ جهانگشای نادری ≻ جهانگشای نادری
← تاریخ جهانگشای نادری ≻ وقایع الایام و ...

● تاریخ جهانگشای نادری (منتخب) / تاریخ / فارسی

tārīx-e jahāngošā-ye nāderī (mn.)

وابسته به: جهانگشای نادری = تاریخ جهانگشای نادری = تاریخ نادری = وقایع نادری؛ استرآبادی، محمد مهدی بن محمد نصیر (۱۱۰۰-۱۱۸۰)

ظاهرا غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۴۴/۲

آغاز: در روز فلان، خسرو سیارگان رخت به شهرستان حمل کشید شاهد گل پیرهن بهار در شبستان چمن و دامن جویبار آغاز جلوه گری کرد؛ **انجام:** متقبل مال و خراج گردید و ساحت گلزار از رستن گلهای لاله عباسی بندر عباس شده ... ناتمام.

بیشتر بخش‌های ادبی تاریخ جهانگشای نادری در این نسخه انتخاب شده است. از وقایع سال ۱۱۴۳ق ورود نادر به مشهد رضوی تا وقایع سال ۱۱۴۷ق را شامل است؛ خط: شکسته خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ برخی از نامه‌ها و منشآت نگارنده ظاهراً در حاشیه آمده؛ کاغذ: فرنگی کلاسیک آهار مهره، ۹گ (۵-۱۳)، ۱۲ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [ف:۳۰-۶۰۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۴۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با نسخه ۱۷۴۴ اندکی جدایی دارد، یادداشت محمد علی بن عباس بن یحیی بن یعقوب مورخ ۱۲۵۶ در پایان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۲۸گ، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۲۱)، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۸-۲۶۹]

۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۶۲/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین محمد شفیع، تا: ۱۲۲۹ق؛ ۱۵سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳-۴۴]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۴۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ ربیع الاول ۱۲۴۴ق، جا: طوس؛ مجدول سرخ و لاجورد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲۲گ، ۲۱ سطر (۱۴×۲۳)، اندازه: ۲۰/۵×۲۳/۵سم [ف: ۸-۲۶۹]

● **تاریخ جهانگیر = مقدمه ظفرنامه تیموری** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e jahāngīr = moqaddame-ye zafar-nāme-ye teymūrī

شرف الدین علی یزدی، -۸۵۸ قمری

šaraf-od-dīn ʻalī-ye yazdī (-1454)

اهدا به: شاهرخ میرزا (۸۰۷-۸۰۵ق)

تاریخ تألیف: ۸۲۲ق

مقدمه بر ظفرنامه اوست در آفرینش جهان و تاریخ انبیاء و پادشاهان مغول.

آغاز: افتتاح تاریخ جهانداری و ابتدای نامه ظفر و بختیاری سپاس حضرت

انجام: هنگام آن آمد که در اصل تاریخ حضرت صاحبقرانی شروع کرده شود و هذا آخر مقدمة.

[دنا ۶۹۷/۲ (۵ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۸۵۹/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۸۲

بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۱۰؛ مجدول [میراث شهاب: س۸ش۴-۵۷]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۳۵ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز مقوایی، ۴۵گ، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳-۴۰۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** در جنب مسجد جامع واقع است تا معلوم باشد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۵۱گ، ۲۵ سطر (۵×۱۶)، اندازه: ۲۳×۳۴سم [ف: ۱۶-۳۰۱]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۶۹-عکسی

آغاز: برابر

نسخه اصل: گنج بخش، ش ۳۳۰ (مشترک ۱۰/۱۶۱). تنها مقدمه است؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۷۸گ (۱-۷۸) [عکسی ف: ۲-۱۹۱]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۰۵

آغاز: برابر **انجام:** و نسب قیان ناله آدم ... سبق ذکر یافته. (ناقص، در سرگذشت خانهای توران).

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، یک سرلوح؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۸۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳-۲۹۷]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۵

آغاز: بی منتهای اوست طاوس بوستان؛ **انجام:** که نسبت خرقه اش

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۷ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [الفبائی:-۹۸]

● **تاریخ جهانگیر شاهی = فرهنگ بدیع لغات جهانگیری** / ادبیات / فارسی

tārīx-e jahāngīr-šāhī = farhang-e badīʻ-e loqāt-e jahāngīrī

خواجه زاده ولی سرهندی، ق۱۱ قمری

xāje-zāde valī sarhendī (-17c)

اهداء به: نورالدین محمد جهانگیر

تاریخ تالیف: ۱۰۱۳ق

در یک «مقدمه» و فهرست و یک «مقاله» به نام نورالدین محمد جهانگیر، ساخته در چهل سالگی در ۱۰۱۳، در پایان نسخه آمده: «المنتخب فرهنگ بدیع اللغات جهانگیری» نام دیگر آن تواریخ جهانگیر شاهی است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۳-ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۳۱ Seld Sup 23؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ چند صفحه در پایان شعر است در قصیده و لغز به خط چلیپا؛ ۴۵گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱-۱۴۷] و [فیلمها ف: ۱-۳۳]

● **تاریخ جهانگیری = نسخه زیبای جهانگیر** / تاریخ / فارسی

tārīx-e jahāngīrī = nosxe-ye zībā-ye jahāngīr

مطربی اصم سمرقندی، ق۱۱ قمری

motrebī asam-e samarqandī (-17c)

اهداء به: جهانگیر پادشاه بابری هند (۱۰۱۴-۱۰۳۷ق)

تاریخ تالیف: آغاز: رجب ۱۰۳۴ق، پایان: جمادی الثانی ۱۰۳۶ق؛ محل تالیف: هند

کتابی است درباره پادشاهان جغتایی و ازبک و شعرا و دانشمندان عهد ایشان و نیز شاهانی که با ایشان پیوستگی داشتند. مؤلف در این تذکر شرح احوال شعرایی را که از ماوراءالنهر به هند رفته اند و تا ۱۰۳۴ با آنها ملاقات کرده، آورده است. کتاب در یک «مقدمه»، دو «سلسله» و یک «خاتمه» است: سلسله اول در ذکر سلاطین چغتای و شعرای بلاغت شعاری که در زمان ایشان خلعت ظهور و اشتهار پوشیده‌اند و دیوان اشعار ایشان در ماوراءالنهر رواج داشته است؛ سلسله دوم در ذکر سلاطین اوزبکیه و افاضلی که در ایام دولت ایشان خلعت اشتهار پوشیده اند، و این سلسله مشتمل بر دو «طبقه» است: طبقه اول در ذکر سلاطینی که نسبت پیوستگی به این خاندان عالی شأن دارند و افاضلی که در ایام دولت به ایشان بوده اند، طبقه دوم در ذکر سلاطینی که نسبت ایشان به پادشاه چنگیز خان می‌رسد و افاضلی که در ایام ایشان خلعت اشتهار پوشیده‌اند؛ خاتمه در

ذکر ملازمت خلیفه الهی ضل اللهی و وقایع وارده در ایام ملازمت و لیالی. مطربی در آن شرح ملاقات‌های خود با جهانگیر را به نسخه منضم ساخته است. نام کتاب در منابع «تاریخ جهانگیری» ضبط شده است ولی به نام «نسخه زیبای جهانگیر» به چاپ رسیده است؛ چون مؤلف ماده تاریخ تألیف این اثر را «نسخه زیبای جهانگیر» سروده است.

چاپ: این کتاب به کوشش اسماعیل بیگ جانوف و سید علی موجانی در سال ۱۳۷۷ ه.ش، به اهتمام کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی ره به چاپ رسیده است.

[تاریخ تذکره‌های فارسی ۵۲۶/۲–۵۳۰؛ دانشنامه ادب فارسی ۲۵۵/۱ و ۲۶۹ و ۸۲۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۸۱

آغاز: ای نام تو افتتاح هر دیوانی ×× وز نام تو آرایش هر عنوانی / در کنه کمال تو کی تندیشه رسد ×× در راه تو عقل کل بود حیرانی. بعد از تذکره حمد الهی تعالی و تعظیم و پس از تبصره نعمت رسالت پناهی ... بنده کمتر از هر کم مطربی الأصم؛ **انجام:** و در اختتام این رباعی ذو فاقتین گفته شد، رباعی: صد شکر که این نامه باتمام رسید ×× و آغاز کتاب ما بانجام رسید / نقشی که مراد مطربی بود بدهر ×× آمد زپس پرده ایام پدید، تمت.

نسخه اصل: ایندیا آفیس لندن، شماره ۳۰۲۳؛ خط: نستعلیق، کا: محمد امین حسینی، تا: سه‌شنبه ۲۳ ربیع الاول (برابر با ۲۰ اسفند) ۱۰۷۵ق، هنگامی که بندگان حضرت خلافت پناهی ابی الظفر محی الدین اورنگ زیب بهادر عالم گیر پادشاه غازی فروغ بخش اورنگ شاه جهان آباد بودند؛ مصحح؛ ۴۸۱ص، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۵-۱۰۱]

← تاریخ چراکسه ➢ بدائع الزهور فی وقائع الدهور
← تاریخ چغتایی ➢ تاریخ نادرشاهی

● **تاریخ چلبی** / تاریخ / فارسی

tārīx-e čalabī

چلبی زاده، اسماعیل عاصم، ق۱۲ قمری

čalabī zāde, esmāʻīl ʻāsem (-18c)

وابسته به: تاریخ؛ راشد افندی، محمد (–۱۱۴۸ق)

اهدا به: سلطان احمد خان غازی بن سلطان محمد خان بن سلطان ابراهیم خان عثمانی

ذیلی است بر تاریخ راشد افندی تألیف اسمعیل عاصم چلبی‌زاده شامل وقایع و سوانح سنواتی از ۱۱۳۵ تا ۱۱۴۱ هجری.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۷۹

آغاز: حمدی که بنور قدس آراسته اند×× حمدی که چو بزم قدس پیراسته اند / حمدی که بدان حمد تقرب جویند ×× آنها که زهر دو کون برخاسته اند؛ **انجام:** اوامر جهان مطاع ارسال اولندی.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ شیوه عثمانی، با یک سرلوح کوچک، مجدول؛ واقف: نائینی؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج ضربی مشکی در وسط ترنج طلایی، ۲۳۶گ، ۲۹ سطر (۱۰/۲×۲۲/۲)، اندازه: ۱۵×۲۶/۸سم [ف: ۷-۲۹]

● **تاریخ چلبی برهان الدین در فتح قلعه «معن»** / تاریخ

tārīx-e čalabī-ye borhān-od-dīn dar fath-e qalʻe-ye «maʻn»

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۳/۳۸-ف

نسخه اصل: لالا اسماعیل ش ۴۸۷ر؛ بی‌کا، تا: صفر ۷۹۲ق؛ ۱گ (۲۸۲) [فیلمها ف: ۱-۵۰۴]

● **تاریخچه = تاریخ عمومی** / تاریخ جهان / فارسی

tārīxče = tārīx-e ʻomūmī

مختصری است در تعیین تواریخ انبیا و بزرگان و پادشاهان وقایع و حوادث تا قرن ۱۰ که نویسنده خود زندگی می‌کرده و مؤلف تاریخ بسیاری از وقایع قرن ۹ و ۱۰ و وفیات معاریف را بسیار دقیق یاد کرده است. به هنگام نوشتن این رساله از ولادت پیغمبر (ص) ۹۳۴ سال می‌گذشته است.

[دنا ۶۹۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۵۷۵/۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۸۵/۵

آغاز: بسمله، تواریخ انبیا و اولیا و الملوک و السلاطین و الحوادث الواقعه فی العالم. ابتداء آفرینش عالم چنانچه در تواریخ ... مشهور است و بزرگان اعتبار کنند؛ **انجام:** وفات میر اعظم ملک الامراء المعظم امیر نظام الدین اشرف بیک ولد یار علی بیک ... در قزوین فی شهر ربیع الاول سنه مذکوره، وفات امیر اعظم ابوالفتح ولد سلطان حسین بایندر فروردین ماه جلالی در حوالی شیراز و کشته شدن امیر اعظم شیخ علی بیک ولد یار بیک ... فی یوم الاثنین ۱۹ذی القعدة الحرام سنة ۹۸۸هجریه. تمت الرساله بعون الملک الوهاب.

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری رنگ، جلد: تیماج خرمایی طلاکوب، ۷ص (۴۹–۵۵)، ۲۳ سطر، قطع: نیم خشتی، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰–۲۶]

← تاریخچه احوالات پسرهای خاقان ➢ تاریخ ملکزادگان تخمه خاقان مغفور

● **تاریخچه احوال علماء و مشاهیر** / تراجم / فارسی

tārīxče-ye ahvāl-e ʻolamā’ va mašāhīr

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۴۹
بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

← تاریخ چهارده معصوم > تاریخ معصومین (ع)
← تاریخ چهارده معصوم > زندگی نامه معصومین (ع)

● **تاریخ چهارده معصوم** / تاریخ معصومین / فارسی
tārīx-e čahārdah ma'sūm
خیرآبادی، امان الله، ق۱۳ قمری
xarābādī, amān-ol-lāh (-19c)
تاریخ تألیف: ۱۲۲۲ق
رساله‌ای است مختصر در احوالات چهارده معصوم (ع) که در ذیل نام شریف هر یک از معصومین (ع) این مطالب به صورت اختصار آورده شده است: اسماء شریفه، کنیه، القاب، مکان ولادت، روز و ماه و سال ولادت، نام پدر و مادر، نقش نگین، تعداد دختران و پسران و همسران، تاریخ وفات و شهادت و سبب شهادت، محل وفات و شهادت، مکان مرقد مطهر، نام سلطان زمان وی، نام نائب و وصی و نام دربان درگاه.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹۹۵/۴-۳۰/۶۵
آغاز: بسمله، از کتاب مستطاب مسمی بالسفینه اینست که ... و جلاء العیون و از بعضی کتب معتبره دیگر غلام درگاه آل رسول سید امان الله خیرآبادی برای تسهیل مرام محبان خاندان علی؛ **انجام:** معصوم چهاردهم اسم شریف امام محمد بن حسن (ع) کنیت شریف ابوالقاسم ... نام دربان درگاه عثمان بن سعید نام اوصیاء العلم عندالله تمام شد.
از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در آخر نسخه در دو صفحه انواع خبر «متواتر، آحاد، صحیح، حسن، موثق، ضعیف، مقبول، مشهور، مضمر و ...» توضیح داده شده؛ جلد: مقوای سفید، عطف گالینگور، ۱۳ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲-۶۸۹]

● **تاریخ چهارده معصوم** / تاریخ معصومین / فارسی
tārīx-e čahārdah ma'sūm
خوانساری، ولی الدین علی
xānsārī, valī-od-dīn 'alī
رساله‌ای است در شناختن القاب و انساب و مبدء نشو و نما و عدد اولاد ازدواج و مدت عمر ائمه (ع)، مشتمل بر ۱۴ «نور».
آغاز: حمد خداوندی را سزاست که سمند خیال را در بیابان بی پایان تصورات به جلوه ظهور در آورده و شکر معبودی را سزد
[دنا ۲/۶۹۸]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۱۱۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** در دانستن بعضی از عبارات ضروریه. خدا یکی را از شر شیطان و دیو نفس اماره نجات دهد بحق محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ مجدول؛ مهر: «الراجی محمد باقر بن محمد حسن» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲گ (۱پ-۲۲پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۱۷۳]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۸۳/۱
همان نسخه بالا [مؤید: ۳-۳۹۰]

● **تاریخ چهارده معصوم** / تاریخ معصومین / عربی
tārīx-e čahārdah ma'sūm
تاریخچه موالید و وفیات و زندگی پیغمبر (ص) و امامان (ع) است مستخرج از مقنعه شیخ مفید محمد بن محمد بن نعمان بغدادی (م-۴۱۳). نویسنده در پایان این تاریخچه از رجال میرزا محمد استر ابادی یاد کرده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۵/۴۲
آغاز: تاریخ ولادت رسول الله و الائمه علیهم السلام و وفاتهم و موضع و فاتهم و مدة عمر هم علی ما ذکره المفیده فی المقنعه، محمد بن عبد الله (ص) و لدبمکة یوم الجمعه السابع عشر من شهر ربیع الاول فی عام الفیل؛ **انجام:** یرمی فقال لله امر هو بالغه و مات رحمه الله سنة تسع و عشرین و ثلاثمایه قوقعت الغیه الکبری رجال میرزا محمد
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۷۹ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز ضربی، ۴ص (۳۰۴-۳۰۷)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۹-۳۶۳]

● **تاریخ چهارده معصوم** / تاریخ معصومین / فارسی
tārīx-e čahārdah ma'sūm

غیر همانند:
۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۳۳
آغاز: آنحضرت است، بدانکه اشهر میان علمای امامیه آنست که؛ **انجام:** و باطل را به او سرنگون سازم و دینت حق برای من خالص باشد، باینجا ختم کردم این عجاله
کتابی است در تاریخ چهارده معصوم (ع) است که بر ۱۴ «باب» مرتب است و هر بابی دارای فصولی است. تاریخ تألیف ۶ محرم ۱۰۸۹ است. از تاریخ امام حسین (ع) شروع می‌شود؛ خط: نسخ، کا: ملا ربیعا بن محمد صادق، تا: چهارشنبه ۵ جمادی الثانی ۱۱۱۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ کتابت از روی خط مصنف ظاهراً، مصحح، با علامت بلاغ؛ مهر: «المذنب عنایت الله» (بیضوی)؛ جلد: معمولی، ۲۵۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [مؤید: ۳-۱۹۸]
۲. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۵۷
آغاز: افکند برای نثار ولادت آن حضرت و شیعیان را به زنجیر

بستند و چهل روز در قلعه ای محبوس کردند؛ **انجام:** و یرقان است بر بنی آدم و علت گرفتن محصولات و اشجار و طاعون عظیم است در روم مکرر و خرابی اکثر امصار

کتابی است مختصر در حالات چهارده معصوم در چهارده «باب»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: ورثه امام زاده؛ کاغذ: الوان، جلد: پارچه‌ای چهار خانه، ۷۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱-۱۴۰]

۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۷۴/۲

جدول «معرفت احوال» چهارده معصوم است با تشجیر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۷۳پ-۸۰)، ۱۸ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [نشریه: ۱۳-۱۵۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴/۱-فیروز

جدولی است با ۲۱ خصوصیت برای هر یک از ۱۴ معصوم؛ خط: نستعلیق، کا: علی پناه سالکی، تا: ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم ترنج، ۲ص (۱-۲)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۱-۲۳۰]

۵. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۰۵

آغاز: و تلقای نفس خود چیزی نمی گفت فائده جبرئیل و میکائیل دو اسم عجمی اند که ... کرده اند جبر در لغت سریانی به معنی عبد است؛ **انجام:** و کفرها که از ایشان صادر شده و تا حال بحمدالله جمعی از ایشان شیعه و مومن شدند و الله یهدی من یشاء الی صراط المستقیم

احوالات و تاریخ زندگانی چهارده معصوم را به‌گونه‌ای بسیار مختصر گزارش کرده و در تاریخ حضرت حجت به تفصیل پرداخته و چون از آغاز نسخه افتادگی دارد نام کتاب و مؤلف باید تحقیق شود؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن سید مهدی اردستانی طباطبائی، تا: ربیع الثانی ۱۲۶۰ق، جا: اردستان؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۰۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۰سم [ف: ۲-۱۲۹]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۷۸/۲-۵۳/۸۸

آغاز: رفتند که حقیقت واقعه را معلوم کنند ایشان را به تیرهای شهاب زدند برای دلالت پیغمبری آنحضرت

بخشی از کتابی است در تاریخ ائمه. در نسخه حاضر تاریخ حضرت پیامبر و حضرت علی (ع) موجود است. گویا بخشی از کتاب حیوة القلوب علامه مجلسی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲-۶۸۸]

۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۱۲۹

آغاز: الاسم رجب المرجب بعد عام الفیل بسی سال گویند؛ **انجام:** و جوانی را دید نیکو روی گندم گون با دو ذوابه.

کتابی مشتمل بر تاریخ چهارده معصوم (ع) و بعض از معجزات؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: مقوایی روکش کاغذ مشکی، ۲۱۲گ، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴-۲۱۱۷۳]

۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۰۷۴

بی‌کا، بی تا [نشریه: ۱۳-۳۶۲]

● تاریخچه استفاده از چای و شکر در ایران / تاریخ ایران / فارسی

tārīxče-ye estefāde az čāy va šekar dar īrān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۸/۳۸

آغاز: چای اگر چه قبل از ظهور این دولت وارد ایران گردیده است اما مثل اغلب طیبات و مواد تنعم

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی نخودی و فستقی، جلد: چرم قهوه‌ای با ترنج منقش به گل و مرغ، ۲ص (۳۶۸-۳۶۹)، اندازه: ۱۲/۶×۲۱/۸سم [ف: ۲۹/۱-۴۹۶]

● تاریخچه افکار سیاسی / تاریخ / فارسی

tārīxče afkār-e sīyāsī

میرحسینی، یدالله، ق۱۴

mīrhoseynī, yad-ol-lāh (-14c)

تاریخ تألیف: ۱۳۲۰-۱۳۲۱ش

پژوهشی است فلسفی تاریخی درباره افکار سیاسی و چگونگی تشکیل دولت‌ها از دید فلاسفه یونان و رم، در دو بخش (فصل)، و نوشته ک. ر ماریس و ماری ماریس که میرحسینی در سال تحصیلی ۱۳۲۰-۱۳۲۱ ش آن را به فارسی برگردانده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۶۷

آغاز: فصل اول یونانیان جمهوری افلاطون، زمانی که یونانی جهان را از نظر می‌گذراند می‌دید که قابل فهم و ادراک است؛ **انجام:** و دنیا ناچار بود جریمه آنرا بصورت هفتصد سال جهل جهل و تاریکی بپردازد.

خط: نستعلیق زیبا، کا: میرحسینی، یدالله، بی‌تا؛ نسخه را مترجم به آقای دکتر صورتگر تقدیم داشته؛ جلد: گالینگور سبز، ۴۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۱-۱۷۹]

● تاریخچه الماسهای بزرگ / طبیعیات / فارسی

tārīxče-ye almās-hā-ye bozorg

اعتمادالسلطنه، محمد حسن بن علی، ۱۲۵۹-۱۳۱۳قمری

e'temād-os-saltane, mohammad hasan ebn-e 'alī (1843-1896)

تاریخچه هجده قطعه از الماس‌های بزرگ و مشهور جهان است که از روزنامه انگلیسی ترجمه شده و مترجم علی الظاهر محمد حسنخان اعتماد السلطنه است.

[دنا ۶۹۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۸۰۰/۵]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۸۷

آغاز: ترجمه روزنامه انگلیسی است که در باب الماسهای بزرگ نوشته‌اند؛ **انجام:** خوبست که کتاب او را گرفته و بفرصت مطالعه نمایند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ با سرلوح گل و بوته اسلیمی زرین، مجدول؛ واقف: اشرف السلطنه همسر اعتماد السلطنه، سوم شعبان ۱۳۳۴؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۳گ، ۱۰ سطر (۹/۸×۱۶)، اندازه: ۱۵/۸×۲۱/۵سم [ف: ۷-۳۰]

← تاریخچه بنی شیبان > طایفه شیبانی

● تاریخچه جنگ ارامنه و مسلمانان قفقاز (ترجمه) / تاریخ / فارسی

tārīxčhe-ye jang-e arāmane va mosalmānān-e qafqāz

نبیل خانی تبریزی، محمد بن علی

mohammad-e bn-e ʻalī nabīl xānī tabrīzī

تاریخچه جنگ ارامنه و مسلمانان قفقاز در ۱۹۰۵ از اردوبادی، محمد سعید، ترجمه فارسی از محمد بن علی نبیل خانی تبریزی. از روی نسخه چاپی بادکوبه.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۴۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۳۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روی ابری فرنگی، ۱۵۴ص (۱-۱۵۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۷-۳۴]

● تاریخچه خراسان / تاریخ ایران / فارسی

tārīxčhe-ye xorāsān

سیفی، عبدالحسین بن ملا علی جان، ق۱۴ قمری

seyfī, ʻabd-ol-hoseyn ebn-e mollā ʻalī jān (-20c)

جغرافیای شهر مشهد و تاریخ روضه مطهره حضرت امام رضا (ع) را از کتاب «زندگانی حضرت رضا» تألیف ابوالقاسم سحاب انتخاب کرده با افزودگی‌هایی در ماده تاریخ‌های بعضی از وقایع و شخصیت‌ها، به اضافه فرازی از ناشر جریده «تمدن اسلام» سید علی رضا حسینی شهرستانی که به مناسبت فجایع مشهد درباره زناشویی و حجاب نگاشته بود.

[دنا ۶۹۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۶۰/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۲۵۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد چنین گوید حقیر بی بضاعت خادم درگاه حضرت ابی عبد الله

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج قرمز ضربی، ۷۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱۶-۲۳۸]

● تاریخچه خروج چراکسه / تاریخ / عربی

tārīxčhe-ye xorūj-e čarākese

عبدالآوی

ʻabd-ol-āvī

رساله‌ای است در تاریخ حمله دولت عثمانی به بلاد شام و خروج چراکسه شام علیه آنان و بیرون راندن آنها توسط سلطان سلیم خان بن بایزید خان عثمانی که مؤلف از او در مقدمه به احترام یاد نموده است.

آغاز: بسمله، الحمد لمن تنزه سلطان عزه عن سمات الزوال و تقدس کبرباء ملکه عن شرابب الانتقال الذی قصم بسیف نقمته رقاب الجائرین ... اما بعد فانه کان فی التفکر فی سیر الامم الماضیه. التدبر فی قصص القرون الخالیه

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۸۲/۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی کل ما اقول و اعمل و کیف لاونعتی عجز و فتور و صفتی نقص و قصور و ان لم یتفق الامر کما هو المرام فلیس هذا اول قارورة کسرت فی الاسلام و السلام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۵۷ق؛ کاغذ: ترکی ضخیم، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳ص (۷۱۷-۷۳۹)، ۱۳، ۱۵، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۴۱/۵سم [ف: ۱۰-۲۶۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۲۵/۱۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵-۳۸۵]

● تاریخچه دودمان قاجار / تاریخ ایران / فارسی

tārīxčhe-ye dūdmān-e qājār

شرح دودمان قاجاریه و چگونگی سلطنت آقا محمد خان و فتحعلیشاه قاجار در پنج «فصل» گزارش شده؛ به اضافه پنج «مقاله» در بیان وضع جغرافیای خلیج فارس و حکمرانان مملکت عمان؛ وضع جغرافیای ممالک وسط آسیا و خیوق و بخارا و افغانستان؛ صورت عهدنامه‌ای که ما بین دولت علیه ایرانش و دولت بهیه انگلیس منعقد شده است؛ صورت عهدنامه‌ای که مابین دولت علیه ایران و دولت بهیه روس انعقاد یافته؛ اسامی سفرای کبار و وزرای مختار دولت انگلیس و دولت روس و دولت فرانسه که به دربار دولت علیه ایران مأمور شده‌اند.

[دنا ۶۹۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۶۰/۲]

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۳۱۴

آغاز: مصنف تاریخ پادشاهان هوشنگ نشان سلسله جلیله را به پنج قسمت منقسم ساخته و هر قسمتی را در تلو فصلی مندرج نموده و بعضی مطالب را که راجع بتاریخ مملکت ایران و سلطنت سلسله جلیله میباشد در پنج مقاله بیان نموده ... . جلوس آقا محمدشاه غازی بتخت سلطنت در سنه یکهزار و دویست و ده هجری نبوی ... مطابق سنه یکهزار و هفتصد و نود و پنج عیسوی

واقع شد؛ **انجام:** اسامی سفرا و وزرای مختار دولت روس مأمور دربار دولت علیه ایران جنرال برمول اوف در ۱۲۳۳ هجری مطابق ۱۸۱۷ مسیحی ... موسیوبل شارژ دفر در ۱۲۸۹ هجری مطابق ۱۸۷۱ مسیحی ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی چهره‌ای رنگ، جلد: مقوای روکش مخمل آبی، ۴۷۳ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۹×۲۱سم [ف: ۵-۳۳۱]

← تاریخچه زوجات خاقان ⟵ تاریخ عضدی
← تاریخچه کشف آمریکا ⟵ کشف الغرایب

● **تاریخچه مالیه ایران** / اسناد / فارسی
tārīxčhe-ye mālīye-ye īrān

جزوه‌ای است در تاریخچه مالیه ایران در ابتدای سلطنت ناصرالدین شاه تا اوایل سلطنت پهلوی و مقایسه اوضاع مالی انگلیس، فرانسه، آلمان و ایتالیا در دوازده «فصل» که نسخه حاضر تا آخر فصل هفتم را دارد. برخی از عناوین بدین تفصیل می‌باشد: فصل ۱. تاریخچه مالیه ایران از ابتدای سلطنت ناصرالدین شاه تا سلطنت پهلوی؛ ۲. خالصجات دولتی و خالصجات انتقالی؛ ۳. مالیاتهای مستقیم؛ ۴. مالیات مستقیم بر عایدات؛ ۵. مالیات غیر مستقیم گمرکات و عوایدی را که این اداره وصول می‌کند ...

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۷۳

آغاز: مقدمه: چون دروه اول سال درس علوم مالیه اصول و قواعد کلی این علم را دیدیم حال لازمست وضعیت مالی؛ **انجام:** ۹ گذرنامه-۲۰۰۰۰۰۰ ریال ۱۰- عایدات متفرقه و غیر مترقبه - ۱۵۰۰۰۰۰۰ریال
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: دفتری خطدار، جلد: مقوا روکش کاغذ زرشکی عطف پارچه سرمه‌ای، ۹۳گ، ۱۹ سطر (۱۴×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [رایانه]

● **تاریخچه مدرسه دارالفنون** / تاریخ ایران / فارسی
tārīxčhe-ye madrese-ye dār-ol-fonūn

مهندس، آقاخان، ۱۲۷۴-۱۳۵۶ قمری
mohandes, āqā-xān (1858-1937)

همراه با شرح حال مختصری از جمع‌آورنده کتاب.
[دنا ۶۹۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۶۱/۲]

اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۳۸۷۳

آغاز: در موضوع مدرسه دارالفنون اگر بخواهم شرحی بنویسم باید مقدمه مختصری از حال مرحوم مغفور رضا قلیخان امیر الشعرا متخلص بهدایت رحمة الله شروع نمایم؛ **انجام:** حالا دیگر بواسطه ضعف قوا گوشه انزوا اختیار کرده حتی المقدور کمتر رفت و آمد دارم و منتظرم که چه وقت این جان نا قابل را تسلیم کنم و بگذرم خداوند انشاءالله عاقبت را خیر کند.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کاغذی، ۱۵ص، ۱۳ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [عمومی اصفهان (فرهنگ سابق): ف: ۱-۴۶]

● **تاریخچه مشروطیت** / تاریخ ایران / فارسی و عربی
tārīxčhe-ye mašrūtīyat

تویسرکانی، ضیاءالدین بن حاجی آقاسی، ق۱۴ قمری
toyserkānī, zīyā-od-dīn ebn-e hājī āqāsī (-20c)

[فهرستواره منزوی ۸۶۱/۲ با عنوان «تاریخچه مشروطیت»]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۶۰

در فهرست با عنوان «جنگ». گردآورده ضیاء الدین تویسرکانی به نظم و نثر خود او و پدرش حاجی محمد نبی و تاریخ مشروطیت است به فارسی و عربی بدینگونه: ۱. بلوای تهران در ۱۳۲۳ و تحصن بازرگانان و پیشه وران در سفارت انگلیس و شعرهایی که آنها در جلو چادرهای خود نوشته بودند (۹۳)، ۲. مرگ مظفرالدین شاه و پادشاهی محمد علی شاه (۱۰۱)، ۳. حوادث نهاوند و تویسرکان در ۱۳۲۶ و داستان شیخ فضل الله نوری و ملا محمد آملی و دیگران در برابر مشروطه‌خواهان (۱۰۷)، ۴. حوادث پس از رفتن محمد علی میرزا بفرنگستان در ۱۳۲۹ در ایران (۱۱۸)، ۵. تاریخ در گذشت دانشمندان و بزرگان (۳ و ۱۵۰-۱۵۱ و ۱۹۳)، ۶. شورش سالار الدوله و آشوبهای ولایات ثلاث (۱۶۹)، ۷. شورش دودمان سکوند در تویسرکان و ریشه کن ساختن آنها در ۱۳۱۳ (۱۸۰)، ۸. شورش رجبعلی سرابی در تویسرکان در ۱۳۲۰ (۱۹۶). در پایان نسخه یادداشت ۱۳۱۶ و ۱۳۱۷ از خود گردآورنده هست و در ص ۱۹۱ یادداشت ۱۳۲۶ دارد. چنین است نام سرایندگانی که شعر آنها در این جنگ آمده است: رباعی روی سنگ قبر ابن سینا که نگار خانم دختر عباس میرزا نایب السلطنه در ربیع الثانی ۱۳۱۶ تعمیر کرده بود گویا از خود او، شعر: هلالی، ضیاء الدین تویسرکانی، ملا نقی کرهرودی، قاضی میر حسین یزدی، ناصر خسرو، میر فندرسکی، جمال الدین محمد اردستانی، آقا حسین خوانساری، خلیفه سلطان، سنایی، آگهی یزدی، اوحدی مراغه‌ای، خواجه نصیر طوسی، ذهنی کاشانی، ابن یمین فریومدی، میرزا یوسف مرندی، عشرت تویسرکانی، کیوان تویسرکانی، بحر العلوم، ابی الفتح برهانی، جامی، شیخ بهائی، حاجی آقا نبی تویسرکانی، میرزا اشرف، ناصرالدین شاه قاجار، میرداماد، علیقلی میرزای اعتضاد السلطنة، شیخ آذری، قاضی میر حسین میبدی؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز ضربی مقوایی، ۱۰۲گ، ۱۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۱-۲۴۶۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۰۶

گردآورده ضیاء الدین بن حاجی آقاسی تویسرکانی زنده در ۱۳۰۹ و گذشته از نکات تاریخی و ادبی شعر عشرت تویسرکانی، خرم تویسرکانی، خود ضیاء الدین تویسرکانی، مصور تویسرکانی و مجنون تویسرکانی حاج حسین قاری در آن هست و در آن یاد شده از: ۱. نزاع متشرعه و شیخیه در همدان در ۱۳۱۵، ۲. پیدا شدن خشت کاشی در رود آور تویسرکان در ۱۲۹۲ که در آن شعری بوده است، ۳. سفر ناصرالدین شاه به تویسرکان و برخورد مؤلف با او با علما در ۱۳۰۹، ۴. سجع مهر چند پادشاه و تاریخ جلوس و مرگ آنها، ۵. واقعه امتیاز و انحصار تنباکو به انگلیسیها و شورش مردم در شهرها در ۱۳۰۹، ۶. سفر ناصرالدین شاه به عتبات در ۱۳۰۹؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد ضربی، ۹۰گ، ۱۸ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۱-۲۴۱۳]

● **تاریخچه مکه** / تاریخ

tārīxčhe-ye makke

سؤال و جوابی درباره تاریخ مکه.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲/۸ خوئی

خط: نسخ تحریری، کا: شاه رضا حیدر کهنموئی، تا: قرن ۱۰ [ف: ۷-۲۸۷]

← تاریخچه منظوم ⟵ تاریخ مشروطیت

● **تاریخچه منظوم عروسی شاه با فوزیه** / شعر / فارسی

tārīxčhe-ye manzūm-e ‘arūsī-ye šāh bā fūzīye

تجلی سبزواری، رجبعلی، ۱۲۶۱-۱۳۱۹ شمسی

tajallī sabzevārī, rajab-‘alī (1882-1940)

مثنویی است که شاعر در تهنیت ازدواج محمد رضا پهلوی با فوزیه سروده و در آن مفصلاً هیئت اعزامی ایران به مصر و عراق و سایر اموراتی را که در مراسم ازدواج صورت گرفته تعریف و مدح نموده است. تخلص شاعر تجلی می‌باشد از همین شاعر کتاب «تجددنامه» به چاپ رسیده است.

[الذریعة ۱۶۷/۹؛ فرهنگ سخنوران ۱۱۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۵۰

آغاز: ساقی گلچهر من ای رشک مه ×× ای به دو رخ ماه شب چارده؛ **انجام:** هر دو رسد نصرتشان از خدا ×× از حق اجابت ز تجلی دعا

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ بی‌تا؛ مجدول محرر؛ جلد: گالینگور آبی عطف تیماج، ۲۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲۶-۱۴۶]

● **تاریخچه میرزا کوچک خان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīxčhe-ye mīrzā kočak-xān

موسوی برغانی، محمد بن هبة الله، ق۱۴ قمری

mūsavī baraqānī, mohammad ebn-e hebat-ol-lāh (-20c)

تاریخ تألیف: ۲۵ ربیع الثانی ۱۳۷۰ق

در تاریخچه میرزا کوچک خان جنگلی پسر میرزا بزرگ فرزند میرزا یونس، کیفیت قدرت یافتن میرزا کوچک و جنگ‌ها یا سازهاش وی را با بعضی از حوادث مربوط به روس‌ها و بالشویک‌ها نقل کرده است. مؤلف دل خوشی از میرزا ندارد و می گوید: آنچه نقل می‌کنم یا خود شاهد بوده‌ام یا از مدارک معتبره به زحمت به دست آورده‌ام و بدون مرض و اعمال غرض ثبت می‌نمایم.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۱۵

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... تاریخچه میرزا کوچک خان، سوم ربیع الاول در این روز از سال یکهزار و سیصد و چهل(هـ) سر میرزا کوچک خان از تن جدا گردید؛ **انجام:** و اعمال غرض ثبت نمود تا مغرضین چه بگویند و چه بنگارند.

خط: نستعلیق زیبا، کاتب = مؤلف، تا: ۲۵ ربیع الثانی ۱۳۷۰ق؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹×۲۳/۳سم [ف: ۴۳-۱۳۵]

● **تاریخچه نادرشاه** / تاریخ ایران / فارسی

tārīxčhe-ye nāder-šāh

مینورسکی، ولادیمیر فئودوروویچ، ۱۸۷۷-۱۹۶۶ میلادی

mīnorskī, velādīmīr fe’odorovīč (1877-1966)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۲۳

خط:تحریری،کا:رشید یاسمی،تا:۲۰آبان۱۳۱۳ش[مختصر ف: ۱۲۶]

● **تاریخچه وهابیها از روزنامه تجدد** / تاریخ

tārīxčhe-ye vahhābī-hā az rūznāme-ye tajaddod

تاریخچه وهابیها از روزنامه تجدد، ش ۱۵۷ و ۱۵۹ مورخ ۲۱ و ۲۹ مرداد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۷۷/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف گالینگور، ۲۸ص (۱-۲۸)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۷-۳۵۸]

● **تاریخ چین** / تاریخ / فارسی

tārīx-e čīn

ندیم السلطان شیرازی، محمد خلیل بن محمد هاشم، ق۱۴ قمری

nadīm-os-soltān-e šīrāzī, mohammad xalīl ebn-e mohammad hāšem (-20c)

از: محمد خلیل بن محمد هاشم و محمد هادی دامغانی؛ زمان تألیف: ۱۳۲۲ق

محمد هادی دامغانی می‌گوید به سال ۱۳۲۲ق در کربلا بودم و در آنجا به حاجی میرزا خلیل نام برخوردم که ایرانی بود و به زبان‌های هندی و عربی و انگلیسی آشنایی داشت. او روزی به من می‌گفت که در هند کتابی یافته‌ام که حاوی اطلاعات جامع و مانعی در تاریخ چین است و من آن را از زبان اردو به فارسی برگردانده‌ام. دامغانی می‌گوید من این کتاب را دیدم و کتابی بسیار پریشان یافتم که فقط شامل یک سلسله مطالب تاریخی چین بود چون مترجم را چنین دیدم که قصد چاپ آن را دارد دریغ آمدم که به تنقیح آن دست نیازم پس منقحش کردم و به آن ملحقاتی از وقایع کشور چین تا سال ۱۳۳۰ق به اضافه جنگ ژاپون و روس افزودم و چون از کربلا به تهران آمدم نسخه را برای چاپ آماده کردم. این نسخه در سال ۱۳۲۴ق به نام تاریخ چین و ماچین به مترجمی ندیم السلطان محمد خلیل بن محمدهاشم شیرازی به چاپ رسیده است. توضیح: تاریخ چاپ یعنی ۱۳۲۴ق با تاریخ ۱۳۳۰ق که وقایع چین تا آن تاریخ می‌آید قابل تطبیق نیست. در دو جلد: جلد دوم حاوی سه «دفتر» می‌باشد: ۱. مشتمل بر یک «مقدمه» و هفده «باب» و یک «خاتمه» و یک «تکمله» که از نسب اهل چین شروع می‌شود تا تأسیس جمهوریت؛ ۲. دارای یک «مقدمه» و هفده «باب» است که در این مقدمه و ابواب از تجارت چین صحبت می‌شود؛ ۳. دارای یک «مقدمه» و پنج «باب» و یک «خاتمه» است و در آن از اوضاع ترکستان و حکومت آن صحبت می‌شود؛ جزء دوم: در شش «باب»: که در این باب‌ها از: جزیره فارموسا، مملکت کورتا، چین، تبت، ملک حامی، جزایرلوچو و انقلابی که بعد از جمهوریت روی نموده است، سخن می‌گوید. (عبدالله انوار)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۲۶

آغاز: بسمه تعالی شأنه العزیز، جلد دوم از کتاب تاریخ چین و آن مشتمل است بر سه دفتر؛ **انجام:** آلمان و اطریش و ایطالیا که مدتی است مذاکره می‌کند تعجیل نماید

جلد دوم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۰ق، جا: تهران؛ در صفحه ۵۵۹ باب ششم جزء دوم دفتر سیم خاتمه می‌پذیرد بعد از صفحه ۵۶۰ تا ۵۶۵ به خط نستعلیق وضع جمهوریت چین و حوادث بعد آن می‌آید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز مقوایی، ۲۸۳گ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴-۳۸۴]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۱۸

خط: نسخ، کا: محتملاً محمد هادی دامغانی، تا: قرن ۱۴، جا: کربلا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز با گل و بوته، ۱۵۱گ، ابعاد متن: ۱۰×۱۶، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۴-۳۷۰]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۷

آغاز: جلد دویم از کتاب تاریخ چین، احوالات کنک تسو کنفسیوس؛ **انجام:** و اسم تسی بخانواده خود داد

جلد دوم، در احوال کنفسیوس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۴ق، جا: تهران؛ با سرلوح گل و بوته زر، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، فلفل نمکی، جلد: مخمل آبی با ترنج و نیم ترنج، ۱۶۰گ، ۱۶ سطر (۱۳/۵×۲۵)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۴-۲۴۴]

● تاریخ چین / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e čīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۳۶

کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: خشتی [د.ث. مجلس]

● تاریخ چین / تاریخ / فارسی

tārīx-e čīn

تألیف الیس که توسط ادوارد برجیس با همکاری میرزا صادق برای بهمن میرزا ترجمه شده است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۱۴

خط: نستعلیق، کا: میرزا صادق، تا: ۶ شعبان ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۷۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۱/۵سم [ف: ۲-۷۹]

● تاریخ چین / تاریخ / فارسی

tārīx-e čīn

این کتاب ترجمه‌گونه‌ای است از تاریخ باستان چین و وقایع قبل از میلاد مسیح آن دیار به ابتدای خود شمه‌ای از جغرافیای آن مرز و بوم را نیز حاوی است. در آن بزرگان و شاهان باستانی چین آمده و سرانجام با ذکر کنفوسیوس کتاب به پایان می‌رود.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۴

آغاز: بسمله، بهترین آثار تاریخی که مایه دقت و توجه انسان و موجب کشف؛ **انجام:** آنحقایق و افتخارات همیشه پایمال عیب و فساد می‌گردد

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۳۲۲ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، فلفل نمکی، جلد: مخمل آبی با گل و بوته، ۱۲۴گ، ۱۹ سطر (۱۴×۲۶)، اندازه: ۲۲×۳۵/۵سم [ف: ۴-۱۵۸]

● تاریخ چین / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e čīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۵-بهار

تاریخ چین و قشون ملل اروپ در ۱۹۰۰؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ به همان خط سفرنامه یا تاریخ سیاست تبت. [نشریه: ۵-۶۵۹]

← تاریخ حافظ ابرو ≻ مجمع الفنون

← تاریخ حافظ ابرو ≻ تاریخ شاهرخ

← تاریخ حافظ ابرو ≻ مجمع التواریخ السلطانیه

← تاریخ حب الوطن ≻ حب الوطن (مثنوی)

● **تاریخ حجاج بن یوسف** / تاریخ / اردو

tārīx-e hajjāj-a bn-e yūsof

میرسیادت علی خان

mīr-sīyādat ʻalī xān

تاریخ حکومت حجاج بن یوسف (۹۵ق) والی عراق و خراسان در زمان عبدالملک بن مروان است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۷۱۴

آغاز: واقعات بیان توکئی جاتی هین لیکن اس طریقی پر که معلوم هوتاهی که حجاج هی زیاده بری خصلت اور بری؛ **انجام:** خراج دیتی آرهی تهی اس لئی ان کی لئی به کوهی نی بات تهین تهی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۱۶۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۶۹]

← تاریخ حزین ≻ تذکره انطاکی

← تاریخ حزین ≻ تذکرة الاحوال

● **تاریخ حسن بیک ترکمان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e hasan beyk-e torkamān

مقیمی ترکمان، حسن بیگ، -۱۰۰۹ ؟ قمری

moqīmī torkamān, hasan beyg (-1601)

نویسنده این تاریخ یعنی حسن بیک از نبائر امیر سلطان روملوست او این کتاب را به نام یکی از شاهزادگان نوشته و در آن حوادث بین اوایل قرن دهم هجری تا اواسط همان زمان را به رشته تحریر کشیده است و آن حاوی وقایع زمان شاه اسماعیل اول صفوی و شاه طهماسب اول و شاه اسماعیل دوم است و در این وقایع جنگ‌های شاه اسماعیل اول بسیار جالب توجه می‌باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۰۵

آغاز: بسمه و به سقتی (=ثقتی، کذا فی الاصل) حمد و سپاس و شکر بیحد و قیاس سلطانی را سزاست که؛ **انجام:** آنحضرت از غایت ... . سخن دان تر و ایشان فرستاده ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: بخارائی، جلد: روغنی بوم تریاکی با گل و بوته، ۳۲۶گ، ۱۵سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵×۱۶سم [ف: ۵-۵]

● **تاریخ حضرت آدم (ع)** / شعر، تاریخ پیامبران / فارسی

tārīx-e hazrat-e ādam

قادری، محمد عثمان بن محمد، ق۱۳ قمری

qāderī, mohammad ʻosmān ebn-e mohammad (-19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۴۲ق

شاعر در این منظومه مفصل تاریخ حضرت آدم (ع) را از اخراج از بهشت، توبه و وقایع بعدی تا درگذشت حضرت آدم و وصیت وی بیان نموده است. در پایان نسخه محمد گیسو دراز دو بیت در ماده تاریخ تألیف کتاب (۱۲۴۲ق) سروده: «چو آن سالک راه خیر الانام×× بیان ساخته حال آدم تمام / خردسال تألیف وتصنیف او ×× بگفت ذکرآدم علیه السلام»

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۰۲/۱-۱۵/۴۲

آغاز: ای کلید باب علم آن علـیم ×× هست بسم الله الرحمن الرحیـم / هست بسم الله کلید گنج هو×× گنج هوراکی رسی بی عشق او؛ **انجام:** با ثنای حق ونعت مصطفی ×× منتظم شد ذکر آدم هم حوا / ربنا هر دم رسان از ما سلام ×× بر محمد آل وصحبش تاقیام

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲-۶۹۰]

● **تاریخ حضرت آدم و پیامبر اکرم (ص)** / تاریخ پیامبران / فارسی

tārīx-e hazrat-e ādam va payāmbar-e akram

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۳۶

آغاز: بتقدیم رسانیدند؛ **انجام:** و چند گاو و گوسفند.

اشعاری از مؤلف دارد که تخلص او «واعظ» است. (صاحب ابواب الجنان؟)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۸گ، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۴-۱۲۱۳]

● **تاریخ حضرت سید المرسلین و ائمه معصومین** / تاریخ معصومین / فارسی

tārīx-e hazrat-e seyyed-ol-morsalīn va a’emme-ye maʻsūmīn

عبداللطیف

'abd-ol-latīf

مشتمل بر دو «فصل»: ۱. ذکر پیغمبر اکرم؛ ۲. ذکر ائمه معصومین.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱۳۴/۳

آغاز: شکر و سپاس مر خدای را که سلاطین جهان بر آستانه عظمتش؛ **انجام:** در ماه صفر بیمار شدند و بدو از دهم ربیع الاول.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سرکه یی، جلد: پارچه‌ای، ۱۳ص، ۱۵سطر (۱۵/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۶سم [ف: ۷-۱۶۴]

← تاریخ حفیظ الله خانی ← شرفنامه
← تاریخ الحکماء ← نزهة الارواح و روضة الافراح
← تاریخ حکماء ← خلاصة الحیات فی احوال الحکماء و الاعیان
← تاریخ حکماء ← خلاصة الخمسة

● تاریخ الحکماء = اخبار العلماء باخبار الحکماء /

تراجم / عربی

tārīx-ul ḥukamā' = axbār-ul 'ulamā' bi-axbār-il ḥukamā'

قفطی، علی بن یوسف، ۵۶۸-۶۴۶ قمری

qeftī, 'alī ebn-e yūsof (1173-1249)

شرح حال فلاسفه و حکما و پزشکان پیش از اسلام و دانشمندان معروف اسلامی است، به‌ترتیب حروف آغاز نام آنها با ذکر آثار تألیفی و امتیازات علمی هر کدام و در پایان معروفین به کنیه را نیز آورده است. این کتاب در فن خود بسیار مشهور و آخرین شخصی که در آن شرح حالش بازگو شده ابن رضوان متوفای سال ۴۶۰ می‌باشد. (سید احمد اشکوری)

آغاز: الحمدلله خالق الکل و عالم ما قل و جل و واهب العقل و باعث مخلوقاته یوم الفصل و صلی الله علی أنبیائه الاکرمین
چاپ: مصر، مطبوعات السعاده، ۲۸۸ص، ۱۳۲۶ق.

[دنا ۲/۷۰۰]

شرح و حواشی:

۱- تاریخ الحکماء (ترجمه)؛ زوزنی، محمد بن علی (-۷)
۲- تاریخ الحکماء (ترجمه)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۰۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۹۷۰ق؛ در پایان سرگذشت ابن سینا است از تتمة صوان الحکمة بیهقی و سرگذشت خود قفطی از تاریخ ذهنی از گفته برادرش که در حلب در ۶۴۸ نوشته؛ تملک: میرزا محسن منشی، احمد بن محمد مدرس یکی از مدارس هشت گانه قسطنطنیه، محمد بن محمد شاهی، یحیی بن محمد؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج حنایی مقوایی، ۱۲۱گ، ۲۳ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۷-۳۴۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کان الفراغ منها فی یوم الجمعة النصف من شعبان سنة ۴۲۲ للهجرة النبویة صلی الله علی مهاجرها
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: محمدطاهر بن محمد باقر حسینی طبیب خورزنی عرشی افطسی به تاریخ ۱۱۳۹، مصطفی کاشانی به تاریخ ۱۲۹۰ در اصفهان؛ جلد: تیماج سبز، ۲۱۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۱-۲۴]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۸۰

دیباچه مختصر فی ذکر بعض الحکماء الیونانیین و الملیین؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن طالب ابهری اصفهانی، تا: شنبه ۳ جمادی الاول ۱۰۸۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۰۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۱سم [ف: ۱-۱۹]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کتب فی آخره و کتبه علی بن رضوان بن علی بن جعفر الطبیب لنفسه.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۹ شعبان ۱۲۹۳ق؛ در برگی سید محمد باقر حسینی موسوی فاطمی به تفصیل تاریخ تولد خود را می‌نویسد و روی برگ اول تملک وی به تاریخ ۱۳۹۵؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۱۵۸گ،۱۹سطر،اندازه:۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۵-۲۳۶]

۵. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲

آغاز: بسمله-رب وفق ویسر-المنتخبات الملتقطات من کتاب تاریخ الحکماء تالیف الوزیر جمال الدین ابن الفقطی وزیر السلطان بحلب و هو علی الاحیاء الی سنه سته و اربعین و ستمائه هجریه-الحمد الله خالق الکل عالم؛ **انجام:** و آخره و کتب ... علی بن جعفر الطبیب ... و کان الفراغ منها فی یوم الجمعه هذا.
(منتخبات)؛ خط: نسخ شکسته، کا: علی بن جعفر طیب، بی‌تا؛ کاغذ: کلفت نخودی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۱۶۵گ، ۲۳ سطر (۱۰/۵×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱-۴۱]

● تاریخ الحکماء / تراجم / عربی

tārīx-ul ḥukamā'

رساله‌ای است در تاریخ حکمای یونان و اسلام. در آغاز خواب دیدن مأمون ارسطو را می‌آورد، که پس از بیداری به دنبال کتاب‌های او در شهرهای روم و اسلام به جستجو می‌پردازد، تا اینکه به راهبی برمی‌خورد و جای نگارشات ارسطو را به مأمون نشان می‌دهد و او پنج بار شتر از آن کتاب‌ها را حمل می‌کند و مترجمین را به ترجمه آنها وا می‌دارد. سپس دهریون و طبیعیون و الهیون و ریاضیون و منطقیون را یاد می‌کند. سپس سرگذشت‌هایی است برگزیده از نزهة الارواح شهرزوری همچون: ابرخیس شاعر یونانی (اخوان الصفا و خلان الوفاء)،

جبرائیل بن بختیشوع، جعفر بن المکتفی، الحکم بن ابی الحکم دمشقی الطبیب، ذیمقراطیس، ذیوجانس الکلامی، رزق الله المنجم، النحاس المصری، سنان ثابت بن قرة الحرانی، صالح بن بهلة الهندی، عبدالله بن ابی سهل بن نوبخت المنجم، عبید الله بن الحسن المعروف بغلام زحل المنجم، غراب الخطیب الصقلی.
آغاز: من تاریخ الحکماء فی ترجمه ارسطو طالیس حکی محمد بن اسحق الندیم فی کتابه ان المامون رای فی منامه کان رجلا ابیض مشربا حمرة واسع
انجام: اذا قد نشات تلمیذاً یستظهر علی معلمه، فقال من حضر بیض ردی الغراب ردی ای تلمیذ نکد و معلم نکد

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۵/۴۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۷۹ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۳۲۱-۳۲۲)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۹-۳۶۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۰/۶۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۷۹ق؛کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای مغزی‌دار، ۷گ (۱۶۶پ-۱۷۲ر)، ۲۵ سطر (۱۵×۲۹)، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۱۴-۸۱]

● **تاریخ الحکماء** / تراجم / عربی

tārīx-ul ḥukamā’

شرح حال بزرگانی چون: جالینوس، جعفر بن عمر بلخی، ابراهیم بن سیار بصری نظام، بطلیموس ثانی، حارث بن کلده، حنین بن اسحاق طبیب عبادی، بقراط، فیثاغورس، اسحاق بن ماهان موصلی، محمد بن زکریا رازی، خواجه نصیرالدین طوسی، بختیشوع بن جبرئیل طبیب، علی بن عیسی طبیب، ابوالهذیل علاف، علی بن احمد غزالی مغربی و عمرو بن عبید در این اثر آمده است. ظاهراً، جدیدترین تاریخی که در این کتاب بیان شده، تاریخ درگذشت قطب الدین محمود بن مسعود شیرازی (۷۱۰ ق) است. عناوین کتاب به صورت «الحکیم» آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۴۴۲/۴
آغاز: کلنا و قلنا دونه و تفسیر بقراط ضابط الخیل ... الحکیم جالینوس، هو آخر الحکماء المشهورین و یسمی خاتم المعلمین؛
انجام: الحکیم الزاهد عمرو بن عبید ابن باب الزاهد المشهور ... لو کان هذا الدهر ابقی صالحاً ×× ابقی لنا عمرو بن عثمان
شاید بخشی از کتابی است در تراجم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ مهر: آیة الله مرعشی نجفی؛ واقف: محمد مکی بن محمد ضیاءالدین مکی عاملی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج سبز مجدول، ۱۶گ (۱۴۱-۱۵۶)، ۱۵سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۴-۱۱۷]

● **تاریخ الحکماء** / تراجم / عربی

tārīx-ul ḥukamā’

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۱/۴-فیروز
آغاز: اعلم ان ایجاد الحکمه نشات اولا من آدم صفی الله
بخشی است از تاریخ حکماء؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج زرد، ۴ص (۱۲۱-۱۲۴)، اندازه: ۲۱×۳۹سم [ف: ۲۱-۲۶۸]

● **تاریخ حکماء** / تاریخ / عربی

tārīx-e hokamā’

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۵/۲۶۸
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم حکیم هرمس العظیم المحمودة آثاره المرضیه اقواله الذی یعد من الانبیاء الکبار و یقال له ادریس؛
انجام: انه لائقة بشئ من امر الدنیا القی منها ما منه بدو اقتصر علی ما لابد منه و عمل یما یوثق به بابلغ ما قدر علیه.
سرگذشت و آراء عقاید و سخنان جمعی از حکمای قبل از اسلام یونان است در آغاز هرمس و در پایان ذیمقراطیس یاد شده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۸ص (۳۷۴-۳۸۱)، اندازه: ۱۵/۵×۳۳سم [ف: ۱۰-۱۳۷۲]

● **تاریخ الحکماء** / تراجم / فارسی

tārīx-ul ḥukamā’

غیر همانند:
۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶۶۵-۳۴/۳۵
آغاز: کتاب مستطاب تاریخ الحکما را ... و این مجموعه ان شاء الله به مقدمه و چند باب خاتمه صورت تمامت خواهد پذیرفت مقدمه اول در تعریف علم و مذمت جهل و به جهت همین؛
انجام: الامام فخر الدین محمد بن علی الرازی تصانیف بسیار دارد ودر اکثر علوم روز ... گفت صاحب
کتابی است در حکمت و تاریخ حکما شامل «مقدمه» و چند «باب» و «خاتمه»: مقدمه اول در تعریف علم و مذمت جهل ... مقدمه سوم در دیدن ماهها، مقدمه چهارم در دوستی و دشمنی ... مقدمه ششم در بیان سخنی چند که در سلوک با دوست و دشمن بکار آید ... مقدمه یازدهم در صبر و پس از آن شرح حال حکمای متقدم همچون سقراط و افلاطون و فیثاغورث و ارسطو و لقمان و جالینوس و سپس شرح حال حکمای متاخر چون اسحاق بن حسین و یعقوب بن سفید دمشقی و ابونصر فارابی و در نسخه تا شرح حال امام فخر رازی موجود است. مؤلف گوید چون جنگی نگاشته بود مناسب دید که کلمات اکابر را از مکارم

الاخلاق و احیاء العلوم و کشف الغمه و ربیع الابرار و اخوان الصفا و دیگر کتابها انتخاب نموده و تاریخ حکما را بیاورید. این رساله به میر محمد سعید حمدة الملک تقدیم شده است؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول محرر مذهب مشکی؛ جلد: مقوایی، ۱۱۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۴سم [ف: ۲-۶۸۲]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۶۱

آغاز: الحمدلله الأول و الآخر و الظاهر و الباطن ... و بعد پوشیده نماند که این کلمات چند است از احوال حکما؛ **انجام:** و پیش بعضی چیزی خوانده که بعضی را شاگرد و بعضی را مصاحب و آشنا بود

در تاریخ و بیوگرافی گروهی از حکما و فلاسفه اسلامی و پیش از اسلام، بدون مراعات ترتیب مخصوص و بیشتر شرح حالها بسیار کوتاه می‌باشد و در سال ۱۰۵۰ نگارش یافته است؛ خط: نستعلیق، کا: سید علی حسینی، تا: رجب ۱۰۸۷ق، به جهت میرزا محمد رفیع؛ جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۲پ-۳پ)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۵-۲۷۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۹۱/۷

آغاز: فیثاغورس حکیم فرماید: و از سخنان اوست که بالای علام طبیعت عالم نورانی است که عقل؛ **انجام:** و این همه آثار از مبدء که به مؤثر خود دارند برگردان ... باشند.

شامل شرح حال و سخنان این کسان: فیثاغورس، جاماسب، زردشت، انکساغورس، سقراط، اسقلینوس، سولون، افلاطون، هرقل، ارسطاطالیس، برقلس، اقلیدس، دیو جانس، افلاطن، فرفوریوس، ثامسطیوس، نیقوماخس، ابلونیوس، افیقورسف ذیمقراطیس، ثالیس، از شرح حال فرفوریوس به بعد (صصفحه ۴۸۹ تا پایان) متن بسیار مختصر می‌شود. کتابت این صفحات چلیپا است و آن را بعدا به متن اصلی افزوده‌اند؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی و شکری آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای ضربی با ترنج، ۱۱۴ص (۳۷۹-۴۹۲)، ۱۵-۱۷ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲/۴سم [ف: ۲۹/۱-۲۴۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۲/۲۵

آغاز: بقراط شاگرد اسقلیوس ثانی است و از فرزندان اسقلیوس اول است

تاریخچه اجمالی چند تن از اطباء و فیلسوفان یونان و شاید خود فقره‌ای از کتاب انتخاب طبری مزبور باشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۱۹۱-۱۹۲)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۹-۴۲۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۸/۶-فیروز

بخشی است از کتابی در تاریخ که در آن در ذیل تاریخ اسکندر ترجمه عده ای از حکما و فیلسوفان باستانی آمده است و مؤلف در پایان شرح حال اسکندر می‌گوید: «بر ضمائر ارباب بصائر پوشیده نماند که جامع این کلمات پریشان و متردد می‌بود که حالات اصحاب حکمت را در چه محل از این اوراق ثبت نماید تا در نظر مقیمان خطه بلاغت نامناسب ننماید ... صورت حال برrای آفتاب ... معروض گرداند بر زبان گوهر افشانش جریان یافت که چون اکثر ... حکما مثل افلاطون و ارسطو و غیرهما معاصر اسکندر بودند و بعضی از ایشان نیز ملازمت او می‌نمودند .... در ذیل قضایای این سعادتمند شمه‌ای از صادرات اقوال و افعال ایشان در سلک تحریر در آید شاید ... قلم مشکین رقم بر موجب اشارت در آن باب شروع نمود و از روی جرت بر ایراد دو بیتی که از نتایج فکر این بنده کم بضاعت است ... اقدام نمود. در سکه گر چه نیست ولی نقش نام تو ×× بر لوح خاطر همه چون سکه بر زر است / ذکر جمیل تست بر اطراف بر و بحر ×× بی منت خطیب که بر چوب منبر است»، این فیلسوفان شرح حالشان در این نسخه یاد شده است: سقراط، دیو جانس، فلاطون، بقراط، ارسطو، سلیوس، بطلمیوس، جالینوس؛ کا: سید علی، بی‌تا؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۶گ (۳۸-پ۴۶ و ۱۱۰پ-۱۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۲۱-۲۹۶]

۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۵۲۶/۲

آغاز: این طایفه جلیل الشان به دیده بصیرت اسرار آفرینش را مشاهده فرموده و بروحدت آفریدگار و سرکار واقف گشته خود را به هدایت دیگری محتاج نداستند و مقلد دینی نگشتند؛ **انجام:** سزاوار بزرگی به فروتنی است که خدای تعالی او را عزیز گردانیده [است] او را بر عالمیان دراز کرده ذکر پادشاهی بهمن بن اسفندیار

مختصری درتاریخ حکیمان از لقمان و فیثاغورث و ... و نیز پادشاهان ایران که به قلمی شیوا نگاشته شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۹گ، اندازه: ۱۷×۲۰سم [ف مخ: ۱-۳۱۰]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰

بخشی از تاریخ الحکماء؛ بی‌کا، بی تا [ف: ۲-۶۸۲]

● تاریخ الحکماء (ترجمه) / تراجم / فارسی

tārīx-ol hokamā' (t.)

وابسته به: تاریخ الحکماء = اخبار العلماء باخبار الحکماء؛ قفطی، علی بن یوسف (۵۶۸-۶۴۶)

اهداء به: شاه سلیمان صفوی (۱۰۷۷-۱۱۰۵ق)

تاریخ تألیف: ۴ جمادی الاول ۱۰۹۹

در اخبار مشاهیر حکماء و اطباء متقدمین و متأخرین از یونانی و ایرانی و عرب و اسامی تصانیف آنان. این کتاب تألیف جمال الدین ابوالحسن علی بن یوسف قفطی مصری وزیر و موسوم به «اخبار العلما باخبار الحکما»ست، محمد بن علی خطیبی زوزنی (-قرن ۷) یکسال پس از وفات ابن قفطی در ۶۴۷ با عنوان «المنتخبات الملتقطات من کتاب اخبار العلماء باخبار الحکماء» آن را مختصر کرده و به «تاریخ الحکماء» مشهور گردیده؛ این

گزیده زوزنی را کسی به‌دستور میرزا محمد ابراهیم مستوفی به پیشنهاد برخی از بزرگان در روزگار بهادرخان شاه سلیمان صفوی حسینی (۱۰۷۷-۱۱۰۵) به فارسی در آورد که کتاب حاضر است.
آغاز: قیمتی تر گوهر سخنی که غواص قوت نطق و بیان از تک عمان تعمق و امعان در صدف کف جستجو و بر ساحل لب گفتگو آرد نثار درآمد حمد و ثنای یگانه ایزد قدیم ... مصنف بعد بعد از حمد و ثنا میگوید علما را اختلاف است در آنکه کی است اول کسیکه در حکمت نظری ... . سخن کرد
انجام: خطی واضح بود و در آخر آن به عبارت نوشته کتب علی بن رضوان بن علی بن جعفر لنفسه و الحمدالله وقع بتیسیرالله تعالی ولی کل حول قوة الفراغ عن اخراج تلك الترجمه من السواد الی البیاض علی ید مترجمها لیلة الاحد الرابع من شهر جمادی الاولی سنه تسع و تسعین بعد الف فالحمدالله حمدا کثیرا والصلوة علی محمد و اله و تسلیما شایعا متسطیرا
چاپ: به همت دکتر بهمن دارائی، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۴۷ش
[دنا ۷۰۱/۲ (در ان جا به نادرست نویسنده کتاب محمد بن علی زوزنی مترجم دانسته شده است)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۹ق؛ ۶۹گ، ۲۷ سطر، قطع: رحلی، اندازه: ۲۲/۵×۳۵/۵سم [ف: ۲-۳۱۷]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۴ و ۲۶۴۳-ف
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مقابله شده با دو نسخ؛ جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۱۷۱گ، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۴-۶۹۳] و [فیلمها ف: ۱-۳۳]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۵
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۲۷۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۲-۳۱۶]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جزء کتابخانه سارو خان قورچی باشی بوده. بر پشت برگ آغاز؛ یادداشتی درباره این کتاب به قلم سید جلال الدین طهرانی، دارای کتیبه‌ای است مذهب، دارای سرلوح و کتیبه مذهب و مرصع، مجدول، در پایان نسخه، ترجمه شرف الدین اسماعیل جرجانی به خط نستعلیق ممتاز که الحاقی است؛ تملك: شجاع الدین ولد ساروخان قورچی باشی مورخ ۱۴ ربیع الاول ۱۱۰۵ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج زرد با ترنج و نیم ترنج، ۱۹۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۲۴-۱۳۴]
۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۶۸-۳۶/۶۸
آغاز و انجام: برابر
از اول تا آخر؛ خط: نسخ، کا: آقا بابا بن ملامحمد هادی شاهمیرزایی؟، تا: چهارشنبه ۱۶ ذیقعده ۱۰۹۹ق، حسب الامر ساروخان قورچی باشی برای کتابخانه وی؛ از روی مسوده مترجم، مجدول زرین، درپایان نسخه شرح حال اسماعیل جرجانی صاحب ذخیره خوارزمشاهی درج شده؛ جلد: تیماج زیتونی، سوخت، با ترنج و سرترنج، ۲۴۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲-۸۷۸]
۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۵۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در پایان سرگذشت سید اسماعیل گرگانی نگارنده «ذخیره خوارزمشاهی» نوشته شده؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج زرد، ۲۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۳-۴۰۱]
۷. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۳۸۹۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دارای چهار یادداشت عرض قرن دوازدهم؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن قرمز، ۲۰۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۴/۹سم [ف: ۲-۱۲۹]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۷۰-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۳۳]
۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۸۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، با بلاغ مقابله، رکابه‌دار؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۱۸۴ص، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۶×۲۳/۹سم [ف: ۲۹/۱-۲۳۹]
۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۹۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۰گ (۱پ-۱۳۰ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۵-۳۲۳]
۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۸۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** فی طرفك و تسلم و تدق و لاشد فی شوال المکرم سنه۱۲۹۶
خط: نستعلیق، کا: سید ولی، تا: شوال ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۵ سطر (۱۴×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [الفبائی:-۹۸]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۷۱-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۳۳]
۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۲۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ برای امیر ساروخان قورچی باشی ایران؛ مجدول؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۱۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۹-۳۳۳]

● **تاریخ حکما و علما** / تراجم / فارسی

tārīx-e hokamā va ʻolamā

شیرازی، محمد حسین بن فخرالدین، ق۱۴ قمری

šīrāzī, mohammad hoseyn ebn-e faxr-od-dīn (-20c)

خلاصه‌ای است در شرح حال حکمای بعد از هبوط آدم و پس از هجرت و ترجمه شعرای سبعه معلقه و برخی از راویان و بزرگان علما در علوم مختلف و برخی از خوشنویسان.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶

آغاز: آمون حکیم ظهور او ۱۶۹۴ سال بعد از هبوط آدم این لفظ لقب اوست اسم وی ثیلوخس از شاگردان ادریس حضرت ادریس او را به یک ربع زمین حکومت داد

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: عبدالحسین سپنتا؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۰۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱-۸۳]

● **تاریخ حکمای طبرستان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e hokamā-ye tabarestān

مختصری است در بیان سلاطین ولایت طبرستان و وقایع دوران حکمرانی آنها و چگونگی به حکومت رسیدن و فوت آنان و ...

دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۲۵۱/۲

آغاز: اما بعد در کتاب استفسار چنین روایت کرده اند که حاکم بن عزیز بن مغیر بن منصور بن قاسم بن مهدی که از خلفای بنی اسماعیل؛ **انجام:** و فاطمه خاتون مادر خواجه معزالدین ملک حسین هم بود و زبیده خاتون زن خواجه عمادالدین ملک است که مادر امیر نظام است .

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۸ شوال ۱۲۲۱ق؛ ۱۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف مخ: ۲۷]

● **تاریخ حکمرانان اردلان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e hokmrānān-e ardalān

در این رساله که در دو بخش تدوین شده، تاریخ وقایع حکمرانان اردلان بیان شده است. در بخش اول حکمرانان این منطقه از آغاز صفویه تا سال ۱۲۲۸ به ترتیب تاریخی با ذکر مختصری از جنگ‌ها و وقایع هر سال بیان شده است. این حاکمان اغلب در سنندج بوده و اغلب آنان با حکومت‌های عصر خود همکاری داشته‌اند و در جنگ‌های ایران با سایر کشورها نقش داشتند که در این تاریخ به صورت مختصر بیان شده است. در این تاریخ اغلب وقایع حکمرانی خان احمد خان و فرزندش خسروخان بیان شده است؛ در بخش دوم احکام و منشآتی که از طرف این حاکمان صادر گردیده تحریر شده است. ماه شرف خانم مستوره کردستانی را کتابی است در همین موضوع که با عنوان «تاریخ اردلان» با مقدمه آقای ناصر آزادپور، در کرمانشاه سال ۱۳۳۲ش در ۲۲۵ صفحه به قطع رقعی، منتشر گردیده و بخش‌هایی از آن در گفتار بیست و هفتم «امرای اردلان» کتاب تاریخ مشاهیر کرد بابا مردوخ کردستانی بخش دوم (جلد سوم) ص ۲۳۰-۳۰۰ به چاپ رسیده، رساله حاضر گویا همان تاریخ اردلان مستوره کردستانی است.

[نسخه‌های منزوی ۸۳۹/۲؛ مشار فارسی ۱۰۲۶/۱]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۵۶-۱۲/۴۶

آغاز: طهماسب برادرش ساخت سرخاب بک نیز عریضه به خدمت شاه طهماسب نوشت گزارش القاضی میرزا آنچه گذشته بود تفضلا عرض واستدعای عفو او را کرد؛ **انجام:** نظر وقال ولاتنظر الی من قال رشته ای ومرا به همه جهت درهای معانی باز است، لیکن اطالت کلام موجب ملال است باقی ایام ولایت به کام باد برب العباد.

خط: نستعلیق شکسته، کا: صوفی محمد ویس محمدی بن محمد زمان، تا: جمعه ۱۷ ربیع الاول ۱۲۸۷ق، جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۱۴۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲-۶۹۲]

● **تاریخ حکومت تاتارها در قریم** / تاریخ / فارسی

tārīx-e hokūmat-e tātār-hā dar qoraym

زمان تألیف: ۱۲۹۳ق

پس از انحلال دولت چنگیزیان طایفه‌هایی از تاتارها به سوی قریم (کریمه کنونی) روی آوردند و سلسله‌ای بدانجا تشکیل دادند که در تاریخ به نام خان‌های قریم معروف اند (رجوع به طبقات سلاطین اسلام لین پول شود). چون عهدنامه روسیه و عثمانی در قینارجه امضاء شد روس‌ها روی به کریمه نهادند و خاندان تاتاری را از هم پاشیدند و سرزمین آنها را در قلمرو خود آوردند. این کتاب حاوی تاریخ حکمرانی این تاتارها بر قریم است با انتقاداتی بر عثمانیان بواسطه مصالحه قینارجه.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۲۷/۳

آغاز: در بیان کیفیت مملکت قریم و انقراض دولت سلسله چنگیزیه؛ **انجام:** درین دو سه سال جنگهای عظیم در ما بین ... که عبارتند از سلطان مرحوم و امپراطور فرانسه و پادشاه انگلیس باشد در آن مملکت واقع شده.

خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالستار گرگانی، تا: ۱۳۰۰ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز مقوایی، ۵۰ص (۵۱۸-۵۶۷)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳-۲۷۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۱/۳

نگارش دیگری از مجموعه ۱۲۲۷ کتابخانه ملی. شماره‌های ۲، ۳ و ۴ مجموعه حاضر مطابق با شماره ۳ مجموعه کتابخانه ملی می‌باشند که در مجموعه حاضر تفکیک شده‌اند و در مجموعه ملی تفکیک نشده‌اند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۳۰۶ق؛

کاغذ: فرنگی خط‌دار، جلد: میشن زرد، ۱۷ و ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۷-۱۱۲]

← تاریخ حلب ← بغیة الطلب فی تاریخ حلب

● تاریخ حمله مغول به ایران / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e hamle-ye moqol be īrān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۸۷۸

بی‌کا، تا: ۱۳۳۴ق [د.ث. مجلس]

● تاریخ حمیدی = ترجمه شرح حال سلطان عبدالحمید ثانی / تاریخ / فارسی

tārīx-e hamīdī = t.-ye š.-e hāl-e soltān ‘abd-ol-hamīd-e sānī

سردار اسعد بختیاری، علیقلی بن حسینقلی، ۱۲۷۴-۱۳۳۶ قمری

sardār as‘ad-e baxtīyārī, ‘alī-qolī ebn-e hoseyn-qolī (1858-1918)

مؤلف این اثر ژرژ دوریس یونانی الاصل است که به زبان فرانسه آن را نگاشته و پیر کی لارد (یا کییارد) بر چاپ پاریس این اثر دیباچه‌ای نوشته است. این اثر در سال ۱۳۱۷ق= ۱۲۷۸ در طهران از سوی مطبعه مبارکه شاهنشاهی تحت سرپرستی عبدالله قاجار با عنوان «تاریخ زندگانی سلطان عبدالحمید پادشاه عثمانی» با مقدمه آرشاک خان آجودان همایون و به صورت چاپی سربی منتشر شده است و در آن مترجم را به اشتباه همان مقدمه‌نویس دانسته‌اند در صورتی که در دیباچه به صراحت نام مؤلف آمده است. همچنین پشت کتاب چاپی مزبور و نیز در توضیحاتی که از سوی نوادگان مترجم و پرویز صدیقی روی برگ نخست نسخه آمده این اثر با عنوان «تاریخ حمیدی» معرفی شده است. بیشتر این کتاب شرح بیدادگری‌ها و خونخواری‌های سلطان عبدالحمید عثمانی است و شرح بیماری‌های جنون‌آمیز روانی او در مراقبت از خود در برابر خطرات موهوم و ترس و نگرانی از اطرافیان.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۰۵

آغاز: دیباچه کتاب شرح حالات سلطان عبدالحمید پادشاه عثمانی. مورخین آینده پریشان خاطر خواهند بود برای آن که انتخاب نمایند یکی از القاب مختلفه را که برای سلطان عبدالحمید مذکور شد.؛ **انجام:** و ظلم‌های او را ملتعثمانی هرگز فراموش نخواهند کرد و در تواریخ او را سلطان خونریز باید نوشت.

انجامه: کتاب شرح حالات سلطان عبدالحمید پادشاه مملکت عثمانی که بزبان فرانسه در پاریس بطبع رسیده بود. در جوشقان چهارمحال، اواسط شهر ذی قعده الحرام شروع بترجمه آن نموده الحمدلله بدون علت مزاج در ششم شهر محرم الحرام هزار و سیصد و بیست و یک (۱۳۲۱) فراغت حاصل شد.

کامل؛ خط: نسخ ممتاز، کا: به احتمال عین الملک منشی مترجم، تا: ۶ محرم ۱۳۲۱ق، جا: جوشقان چهارمحال؛ تملک: ابوالقاسم اسعد بختیاری نواده مترجم؛ جلد: چرم یشمی، ۳۵۷ص، ۱۰ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۴۷/۱-۱۲۵]

● تاریخ حیا / شعر / فارسی

tārīx-e hayā

سی و شش ماده تاریخ منظوم فارسی است سروده حیا گویا همان شیورام حیای اکبر آبادی از مردم کایتهه و شاگرد بیدل و سراینده گلگشت بهار ارم و درگذشته ۱۱۴۴: ۱. تاریخ عطای شمشیر و علم از جناب رسول الله (۱۲۰۳)؛ ۲. تاریخ رحلت مسکین (۱۱۸۶)؛ ۳. تاریخ گنبد متولی مسکین (۱۲۰۳)؛ ۴. تاریخ رحلت مکه مان صاحبه (۱۱۹۶)؛ ۵. تاریخ ثانی مکه مان صاحبه (۱۱۹۵)؛ ۶. تاریخ رحلت میر امام (۱۲۰۱)؛ ۷. تاریخ نسبت پسر اکمل شاه (۱۲۰۱)؛ ۸. تاریخ کتخدایی شاه محمد خلف اکمل شاه (۱۲۰۳)؛ ۹. تاریخ کتخدایی انورخان (۱۲۰۳)؛ ۱۰. تاریخ کتخدایی قاردخان (۱۲۰۳)؛ ۱۱. تاریخ تولد پسر معزالدین خان (۱۲۰۳۹؛ ۱۲. تاریخ عمارت محمد نو احداث معمور خان (۱۲۰۳)؛ ۱۳. تاریخ خطاب صدر جنگ (۱۱۹۱)؛ ۱۴. تاریخ رحلت عبدالولی عزلت (۱۱۸۹)؛ ۱۵. تاریخ عنایت پالکی به حکیم قطب الدین خان از پیش کار محمد رنمست خان بهادر ساکن، گرنول عرف قمرنگر (۱۲۰۱)؛ ۱۶. تاریخ تولد برخوردار خواجه غلام حیدر (۱۱۹۰)؛ ۱۷. تاریخ تولد خواجه ابراهیم (۱۲۰۳)؛ ۱۸. تاریخ ثانی (۱۲۰۳)؛ ۱۹. تاریخ فتح نرمل (۱۱۹۷)؛ ۲۰. تاریخ رحلت احمد علی خان خلف محمد ندوله خان بهادر (۱۲۰۱)؛ ۲۱. تاریخ رحلت میرزاخان (۱۱۷۵)؛ ۲۲. تاریخ ثانی (۱۱۷۵)؛ ۲۳. تاریخ خدمت قضای قاضی معین الدین (۱۱۹۹)؛ ۲۴. تاریخ رحلت والد مرحوم (۱۱۹۷)؛ ۲۵. تاریخ ثانی (۱۱۹۷)؛ ۲۶. تاریخ مردن کهتامل بریت (۱۲۰۲)؛ ۲۷. تاریخ حوض دیوان خانه رنمست خان بهادر (۱۱۹۹)؛ ۲۸. تاریخ عمارت نواب مشیرالملک بهادر (۱۱۹۸)؛ ۲۹. تاریخ قلعه عمارت پاکتور که امین خان عرب نموده (۱۲۰۱)؛ ۳۰. تاریخ ثانی (۱۲۰۱)؛ ۳۱. تاریخ فرزند میرزا بقابیک (۱۲۰۲)؛ ۳۲. تاریخ رحلت والده مرحومه (۱۱۹۹)؛ ۳۳. تاریخ رحلت برخوردار خواجه فتح الله (۱۲۰۰)؛ ۳۴. تاریخ نسبت شادی اسماعیل خان بهادر (۱۲۰۳)؛ ۳۵. تاریخ تولد صبیه حیدرخان (۱۲۰۳)؛ ۳۶. تاریخ رحلت ابراهیم صاحب (۱۲۰۳).

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۳۸

آغاز: رب یسر و تمم بالخیر، بسمله. تاریخ عطای شمشیر و علم از

جناب رسول الله ص.خدیو دو جهان رنمست خان را ×× مدارج‌های علیا از کرم داد / قبول بارگاه مصطفی کرد ×× علو دین و دنیا را بهم داد / لوای حمزه و صمصام پردم ×× برای کثرت فوج و حشم داد / به فراشی روضه کرد ممتاز ×× باین خدمت شکوه محترم را؛ **انجام:** تاریخ رحلت ابراهیم صاحب مرحوم.پیر آگاه دل خلیل الله ×× بود اسم مبارک ابراهیم / کرد او را ندای ایتونی ×× از جهان فضا خدای کریم / کرد رحلت ز صدمه اش یکسر ×× گشت دلها برنگ پسته دونیم / جوش دریای غم تلاطم کرد ×× بهر سالش حیا به قلب سلیم / از بکا گفت ملهم فیاض ×× جای آسودنش ریاض نعیم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: هندی رنگارنگ، ۲۶ص، ۱۱ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷-۱۲]

● تاریخ حیات لرد کلیو / تاریخ / فارسی

tārīx-e hayāt-e lord kelīv

ملکم، جان، ۱۷۶۹-۱۸۳۳ میلادی

malkom, jān (1769-1833)

مترجم: صحافباشی ، اسماعیل بن ابراهیم، قرن ۱۳ق

تاریخ زندگانی لرد کلیو می‌باشد که سبب استیلای انگلیس بر هند گردید. این تاریخ به وسیله ارال اف پویس از روی روزنامه‌های داخلی تدوین و توسط سرجان ملکم تألیف گردیده و ماکولی در سال ۱۳۸۶ ق آن را حک و اصلاح نموده است. این تاریخ به صورت رمان برگزار شده و توسط اسماعیل فرزند صحاف باشی دولت علیه ایران به فارسی ترجمه شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۹۰

آغاز: تاریخ حیات لرد کلیو را که سبب استیلای انگلیس شد بر هند ارال اف پویس از روی روزنامجات داخله تدوین و سرجان ملکم تألیف و ماکولی سنه ۱۳۸۶ حک و اصلاح نموده، می‌نگارد؛ **انجام:** که فرانسویان به ترکت می‌گذارد بوی ارزانی دارد و هم حصه از آن عزت و حرمت که آخرین سلسله هنود به تمثال لرد ویلیام بنتیک می‌نمودند بوی بکنند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز مذهب، ۱۱۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲۶-۱۸۵]

● تاریخ حیات و ممات پادشاهان صفویه / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e hayāt va mamāt-e pādešāhān-e safavīye

ذوالقدر، خلیل، ق۱۱ قمری

zo-l-qadr, xalīl (-17c)

لیست کوتاهی از سال ولادت و جلوس و وفات پادشاهان صفوی است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۲۰

خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: حدود۱۰۵۴ق، جا: احمدآباد گجرات؛ کاغذ: الوان آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج، ۲گ (۲۵۶پ- ۲۵۷ر)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱-۴۴۱]

← تاریخ حیدری ⟵ زبدة التواریخ

● تاریخ حیدری = زبدة التواریخ = مجمع التواریخ

/ تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e heydarī = zobdat-ut tavārīx = majma'-ot tavārīx

رازی، میرحیدر بن علی، ق۱۱ قمری

rāzī, mīrheydar ebn-e 'alī (-17c)

تاریخ تألیف: آغاز ۱۰۲۰ق (در بیست و پنج سالگی مؤلف) و انجام ۱۰۲۸ق

تاریخ عمومی از آغاز تا روزگار نگارش. جلد دوم آن در سرگذشت فرزانگان و سرایندگان است و در ۵ «باب» است: ۱. جهان عرب، ۲. ایرانیان، ۳. آسیای مرکزی و خاوری، ۴. غرب (اروپا)، ۵-هند. (احمد منزوی)

[فهرستواره منزوی ۶۴۶/۱؛ تاریخ تذکره‌های فارسی ۷۶۹/۲-۷۷۲؛ نسخه‌های منزوی ۴۱۹۴/۶؛ دنا ۷۰۲/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۳۹

آغاز: باب دویم ذکر ملوک عجم و سلطنت کیامرث. پوشیده نماند که مؤیدان عجم را گمان آن است که مدتی مدید و عهدی بعید عالم از فرمان فرمای خالی بود. آخر مردم کیامرث را بر خود پادشاه ساختند؛ **انجام:** بعد از هفت سال که حکومت کرد خوارزم شاهیان بر خراسان مستولی شدند و دولت از آن سلطنت بیرون رفت. ذکر حکومت هلاکوخان و اولادش در ایران

باب دوم (سلسه‌های ایرانی)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول به شنگرف و لاجورد، کمندار، مصحح؛ کاغذ: فرنگی نازک نخودی آهار مهره، جلد: روغنی زمینه مشکی با ترنج و سرترنج، ۲۱۲گ، ۳۵سطر (۱۳×۲۴/۵)، اندازه: ۲۱/۸×۳۴/۱سم [ف: ۲۹/۱-۸۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۴۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کامل کرده سعید نفیسی از روی نسخه مجلس و با فهرست او؛ کاغذ: مقوایی، جلد: تیماج مشکی، ۷۱۶گ، ۲۵ سطر (۱۹×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۱۶-۱۰۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۷۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹ ربیع الاول ۱۲۷۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور، ۱۴۹گ، ۳۶ سطر (۱۳×۲۵)، اندازه: ۳۲×۳۴سم [ف: ۱۶-۳۰۰]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۷۰-ف

بی‌کا، بی‌تا؛ کتابخانه سعید نفیسی ش ۳۴۴ [فیلمها ف: ۱–۳۳]

↩ تاریخ خاجهانی و مخزن افغانی ⟵ مرآت الافاغنه

● **تاریخ خاندان حکمت** / تاریخ / فارسی

tārīx-e xāndān-e hekmat

جابری انصاری، حسن بن علی، ۱۲۸۷–۱۳۷۶ قمری

jāberī ansārī, hasan ebn-e ʻalī (1870-1957)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۲۵

آغاز: بنام بخشنده مهربان، مجملی از ماثرخاندان تیمسار هنرپرور جناب اکرم افخم؛ **انجام:** بتفصیل حالش را بنگارم

خط:نستعلیق،کاتب=مؤلف،تا:۱۳۱۴ق،جا:اصفهان؛کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ابعاد متن: ۹×۱۷، اندازه: ۱۸×۲۶سم [الفبائی: ۹۸]

● **تاریخ خاندان صفویه** / تاریخ پادشاهان / فارسی

tārīx-e xāndān-e safavīye

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۸۸۲

آغاز: بکاخ دماغ راه داده دیگری را بنظر در نمی آورد، و شاه دین ... در باب مهم او آغاز می‌شود فرمود در آن اثنا ... عطر فشانی خامه مشکین سواد در گلزار اخبار شیخ صدر الدین موسی و اولاد:شیخ صدر الملة و الدین پس از انتقال شیخ صفی الدین به بهشت برین در آن زاویه عرش پیرایه به تمهید بساط هدایت و ارشاد پرداخت ... بگسترد شیخ معارف پناه×× بساط بزرگانه در خانقاه؛ **انجام:** و آن حضرت از جمله سادات مختاریه است و علوی نسب و سمو حسب نبی مختار ...

تاریخ اعقاب صفویه است. شاید مختصر «عالم آراء» باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی با ترنج، ۲۶۹گ، ۱۹ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲–۷۳۲]

↩ تاریخ خاندان طاهری ⟵ جستجوی تاریخی درباره خاندان طاهری

● **تاریخ خاندان مرعشی مازندران = مشجر سادات مرعشی** / انساب / فارسی

tārīx-e xāndān-e marʻašī-ye māzandarān = mošajjar sādāt-e marʻašī

فهرست مختصری شامل: گفتار در خبردار شدن میر عبد الکریم و مردم مازندران و جمعیت ایشان و امداد درویشان؛ گفتار در آمدن میر مقل ترکمان با خیل و حشم به مازندران و نهیب و غارت نمودن؛ گفتار در ذکر خروج درویشان و آوردن سید عبد الکریم و سید ابراهیم آملی نوبت دیگر؛ گفتار در حکومت میر زین العابدین و قضیه سانحه او و جلوس میر شمس الدین به مسند سلطنت در شهور سنه اربع و تسعین و ثمانمائه؛ گفتار در بیان سلطنت میر سمی الدین و وقایع زمان حکومت او؛ گفتار در وقایعی که از زمان میر شمس الدین سانح گردید و آمدن میر عبد الکریم نوبت دیگر به مازندران ...

چاپ: چاپ بنیاد فرهنگ

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۶۴۲/۱

آغاز: بسمله و به ثقتی، شاداب ترین گلی که در چمن فصاحت و بیان و خوشاب ترین لؤلؤی که در بحر بلاغت و تبیان؛ **انجام:** پدر چون قرض بسیار و کلفت بسیار داشت و مدار خود را در اردوی معلی به لیت و لعل می‌گذرانید و قادر بر چیزی نبود لمحه سر در پیش انداخته وبه دریای.

خط: نستعلیق، کا: ابو تراب بن تیمور ابن ...، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج تریاکی، ۱۸۲گ (۱–۱۸۲)، ۱۸ سطر (۱۱/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۲–۵۴۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۰۱/۱–ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳–۷۷]

● **تاریخ خانی** / تاریخ / فارسی

tārīx-e xānī

لاهجی، علی بن شمس الدین، ق ۱۰ قمری

lāhejī, ʻalī ebn-e šams-od-dīn (-16c)

اهدا به: سلطان احمد خان

تاریخ تألیف: از محرم ۹۲۱ق تا ۱۵ صفر ۹۲۲ق

به نام احمد خان حسینی آخرین پادشاه گیلان که یک‌بار از ۹۴۳ تا ۹۷۵ق و بار دیگر از ۹۸۵ تا ۱۰۰۱ق پادشاهی کرده است. در تاریخ گیلان و مرعشیان مازندران و دانشمندان آن سرزمین. در سه «باب».

[دنا ۷۰۳/۲؛ نسخه‌های منزوی ۴۲۴۲.؛ فهرستواره منزوی ۸۶۲/۲]

۱. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۸۹

نسخه اصل: خاورشناسی لنینگراد 94D عکس نسخه پاریس (بلوشه ۳۰۶/۱ ش ۴۹۹) (239Sp)؛ بی‌کا، تا: ۸ ربیع الاول۹۷۸ق [ف: ۱۶۴]

تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:ف۸۹

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱–۹۹۲]

۲. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۹۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ 491C، از محرم ۹۲۱ تا نیمه صفر ۹۲۲ نوشته شده است. دارای یادداشت روز شنبه ۲۱ ذیقعده ۱۱۹۹ و ۳ رجب ۱۲۵۰ [ف: ۱۶۴]

تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:ف۹۰

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱-۹۹۲]

↩ تاریخ خرابی دهلی < وقایع خرابی دهلی

● **تاریخ خراسان** / تاریخ / فارسی

tārīx-e xorāsān

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۵۰

آغاز: و (بغلان) و (والحج) و بدخشان؛ **انجام:** در ماه رجب به مشهد معاودت نمود

ناقص؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: معارق (احتمالا)، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: کاهی، اندازه: ۲۱×۲۸سم [رایانه]

↩ تاریخ خسروی < زبدة التواریخ

↩ تاریخ خط و نقاشی < قلمیه

● **تاریخ خلافت امیر المؤمنین (ع)** / تاریخ معصومین / فارسی

tārīx-e xelāfat-e amīr-al-mo'menīn

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۵۶۰

آغاز: بسمله، خلافت حضرت امیر المومنین علی بن ابی طالب رضی الله عنه ... چون عثمان را بکشتند مردمان؛ **انجام:** ترا خاطری دراک و بلاغتی کامل و عبارتی بارع و فصاحتی شامل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۹۶۶ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی کاغذ آبی، ۲۴۰گ، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۲۱)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲-۴۷۸]

● **تاریخ خلفاء** / تاریخ / فارسی

tārīx-e xolafā'

ابرقوهی، اسماعیل، ق۷ قمری

abarqūhī, esmā'īl (-13c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۹۲/۲-ف

نسخه اصل: مجلس؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کاتب سجستانی، بی‌تا؛ جا: سجستان [فیلمها ف: ۲-۹۶]

● **تاریخ الخلفاء** / تاریخ / عربی

tārīx-ul xulafā'

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹-۹۱۱ قمری

soyūtī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446-1506)

کتابی است مشهور در شرح حال خلفا از دوران ابوبکر تا زمان مؤلف که به شرح حال المتوکل علی الله ابوالعز عبدالعزیز بن یعقوب (۸۱۹-۹۰۳ق) پایان می‌پذیرد. سیوطی ضمن یاد کرد از هر یک از خلفا چکیده‌ای از وقایع مهم دوران آنها و زندگی بزرگان دین و دانش معاصرشان را ذکر کرده است. در پایان هم منابع تألیف و ارجوزه‌ای در نام خلفا و تاریخ وفاتشان آمده است.

آغاز: أما بعد حمد الله الذی وعد فوفی و اوعد فعفا ... فهذا تاریخ لطیف ترجمت فیه الخلفا امرا المؤمنین القائمین بأمر الامة من عهد أبی بکر الصدیق رضی الله عنه إلی عهدنا هذا علی ترتیب زمانهم الأول فالأول و ذکرت فی ترجمة کل منهم ما وقع فی أیامه من الحوادث المستغربة و من کان فی أیامه من ائمة الدین و أعلام الامة.

چاپ: القاهرة، المکتبة التجاریة، تحقیق محمد محیی الدین عبدالحمید، الطبعة الثالثة، ۱۹۶۴، ۵۳۵ص؛ السعودیة، دار المنهاج، الطبعة الاولی، ۱۴۳۰ق، ۷۰۰ صحیفة

[دنا ۷۰۳/۲؛ الاوقاف العامة موصل ۲۱۲/۲؛ کشف الظنون ۲۹۳/۲؛ دلیل مخطوطات السیوطی ص ۲۲۲۱-۲۲۲]

شرح و حواشی:

۱- میزان الدین فی معرفة الیقین؛ سپهر، عبدالحسین (۱۲۵۰-۱۳۱۲)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۶۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فتنة التتار علی اعظمها و اسئل الله ان یقضینا الی رحمته الواسعة قبل وقوع فتنة المأة التاسعة بجاه نبیه محمد صلی الله علیه و سلم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱ محرم۹۹۰ق؛ از روی نسخه مورخ ۸ جمادی الاول ۹۸۷ق، مجدول، با سرلوح زرین و مرصع نفیس، با کتیبه؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ کاغذ: سمرقندی حنایی آهار مهره، جلد: مقوا رویه کاغذی عطف میشن قهوه‌ای، ۲۰۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۷۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۲۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** لا تعدوه فصرفت عنه الی عثمان فلما قتل.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ دارای یک سرلوح؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی ضربی، ۹۸گ، ۱۹ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۷-۳۰]

۳. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۳۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: خشتی [ف: ۸۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۹-فیروز

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۶۰۲ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۳۱×۳۳/۵سم [ف: ۲۱-۳۳]

۵. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۰۱ت

خط: نسخ خوش، کا: محمد بن محمد حسین حسینی رشتی، تا: ۱۲۳۶ق؛ تملک: دولت شاه محمد علی قاجار پسر فتح علی شاه؛ ۴۹۹گ [رشت و همدان: ف: ۱۰۹۷]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۴/۲عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** إلى رحمته الواسعة قبل وقوع فتنة المایة التاسعة بجاه محمد صلی الله علی و سلم و آله و أصحابه تم التاریخ المبارک بحمد الله و منه و عونه وحسن توفیقه والحمد لله رب العالمین.
نسخه اصل: کتابخانه روان کوشکی در ترکیه، شماره ۱۵۵۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با سرلوح مذهب؛ ۱۹۹ص (۳۷-۲۳۵)، ۲۵ سطر [عکسی ف: ۴-۴۶۶]

● **تاریخ الخلفاء** / تاریخ / عربی

tārīx-ul xulafā'

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۸۸/۱

از ابوبکر تا المعتصم، مؤلف معاصر قلاون باید باشد؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳-۶۰]

● **تاریخ الخلفاء** / تاریخ / عربی

tārīx-ul xulafā'

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۳۰/۱

کتاب فیه تواریخ ذکر الخلفاء و الملوک و سیرهم و احوالهم و ما کانوا علیه؛ خط: نسخ، کا: قاسم عبدالله، بی تا [ف: ۷-۷]

● **تاریخ خلفاء** / تاریخ / فارسی

tārīx-e xolafā'

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۷۷/۲

آغاز: شده و به او عود می‌کند خون شهدا تمام در گردن اوست و چه خوب گفته اند.؛ **انجام:** خاشاک کفر و شرک زبرق غضب بسوخت ×× لبریز کن زگلبن دین دامن و بغل
در تاریخ خلفای بعد از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله از مصادر شیعه و اهل سنت. و چون این کتاب از آغاز و اواسط و آخر افتاده دارد معلوم نشد که چیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام و وسط؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۸گ (۱۹۴ر-۳۶۱پ)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۶-۳۶۰]

● **تاریخ الخلفاء و الائمة** / تاریخ / عربی

tārīx-ul xulafā' wa-l a'imma

وابسته به: الصواعق المحرقة علی اهل الرفض و الزندقة؛ ابن حجر هیثمی، احمد بن محمد (۹۰۹-۹۷۳ق)
از روی کتاب »صواعق محرقه« ابن حجر در پنج «باب» گرد کرده است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۵۲۷/۲

آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد فهذه رسالة جمعت فیها ما ذکره ابن الحجر فی صواعقه من احوال الخلفاء و الائمة؛ **انجام:** و لا یصح الاعتقاد بمجرد الامکان. تمت الرسالة فی یوم الاثنین فی بلدة کاظمین فی ج ۲-۱۲۳۵ ق.
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۳۴ر-۴۲پ) [ف: ۳-۲۹۸]

● **تاریخ خلفای اسماعیلی مصر و قیروان** / تاریخ / فارسی-عربی

tārīx-e xolafā-ye esmā'īlī-ye mesr va qīrvān

چهارده تن بوده‌اند ۶۵ سال در رفاده و قیروان و دویست سال در مصر فرمان رانده اند که روی هم می‌شود ۲۷۰ سال.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۸۲/۱۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۱۳۰ر-۱۳۳ر) [ف: ۵-۲۷۵]

● **تاریخ خلفای بنی امیه** / تاریخ اسلام / فارسی

tārīx-e xolafā-ye banī-omayye

سپهر کاشانی، عباسقلی بن محمد تقی، ۱۲۶۸-۱۳۴۲ قمری

sepehr-e kāšānī, 'abbās-qolī ebn-e mohammad taqī (1852-1924)

اهدا به: مظفر الدین شاه
سپهر در مقدمه گوید در روز سه‌شنبه دوم ذیقعده ۱۳۱۹ که شرفیاب حضور شدم شاه به نگارش تاریخ سلاطین اسلامیه امر مقرر فرمود.
آغاز: سپاس خداوندی را که اخبار مردم بر گذشته روزگاران را موجب بصیرت و عبرت دانشمندان حال و هوشیاران استقبال گردانید ... بنده درگاه الله و چاکر پیشگاه جهان پناه عباسقلی سپهر وزیر تألیفات و دارالشورای کبری معروض میدارد بر دانایان بصیر و بینایات خبیر معلوم باد ...
[دنا ۷۰۳/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۵۷۱/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون معاویه بهوش آمد و یزید را بدید گفت ای پسرک من چه کردی گفت بمسجد شدم و خطبه بخواندم و مردمان با کمال رغبت با من بیعت کردند و خرسند بازگشتند و بمنازل خود باز شدند و بعضی مکالمات او با او
خط: نستعلیق، کا: محمد تقی خان کمال السلطنه، تا: ۱۳۲۱ق؛ یادداشت به خط مؤلف (عباسقلی سپهر): «این چند حرف خط فرزندی میرزا محمد تقی خان کمال السلطنه پیشخدمت حضور مهر ظهور همایونی است. حرره العبد الجانی عباسقلی سپهر کاشانی فی سنة ۱۳۲۱»؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مقوایی با عطف

تیماج نارنجی، ۷۲ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۰-۶۶۸]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۱۹

آغاز: بسمله، بیان پاره حکایات و مکالمات عبدالملک بن مروان با ادبای زمان؛ **انجام:** و بتوفیق کردگار لم یزل بنگارش جلد پنجم شروع میشود

جلد چهارم شامل التواریخ؛ خط: نستعلیق، کا: محمود نوری، تا: ۱۳۲۳ق، جا: تهران؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مخمل قرمز با گل و بوته، ۲۴۳گ، ۱۷ سطر (۱۱×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۱/۵سم [ف: ۴-۱۰۲]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انشاء الله تعالی بعون خدا و توجه خدا بنگارش جلد دوم که بدولت بنی مروان بدایت و نهایت می گردد شروع میشود

جلد اول شامل التواریخ؛ خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد رضا متخلص به صفا و ملقب به سلطان الکتاب لشکر نویس محلاتی، تا: جمعه ۷ رجب ۱۳۲۹ق، جا: تهران؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مخمل قرمز با گل و بوته، ۴۱۵گ، ۱۷ سطر (۱۱×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۴-۱۰۳]

← تاریخ الخلیقة ← التاریخ العبرانی
← تاریخ الخمیس ← الخمیس فی احوال نفس النفیس
← تاریخ خواجه ← تاج التواریخ

● تاریخ خوارزم / تاریخ / عربی

tārīx-e xārazm

عباسی خوارزمی، محمود بن محمد

ʻabbāsī xārazmī, mahmūd ebn-e mohammad

آغاز: تاریخ خوارزم شاه. بسمله من تاریخه خوارزم للحافظ الرجال محمود بن محب ابن عباس بن ارسلان الخوارزمی من مجلد کتاب نقل علیه من اوله الی آخره ساق ثلثة احادیث باطلة فی فضل خوارزم علقتها فی فضائل البلدان. اخبرنا شیخ القضاة ابوعلی ابن اسماعیل بن احمد بن الحسین البیهقی انا ابی الی ابوعبدالله الحافظ

انجام: بعث الیها اثنین من الخوارزمیین تم تاریخ خوارزم بالتمام و الکمال بعون الملک الوهاب لیراجع عند الاحتیاج الیه برسم مولانا قاضی القضاة قدری افندی الحاکم الشرعی بفوه (؟) دامت فضائله

[دنا ۷۰۳/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۶۳/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹-ع

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ درهامش بندی است از احیاء غزالی و محاضرات راغب اصفهانی ابوالقاسم حسین بن محمد. در پایان تفسیر سورة فاتحه الکتاب است از «الجلالین»؛ ۴گ (۹۴پ-۹۷)، ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۹۳]

● تاریخ خوزستان / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e xūzestān

شوشتری جزایری، نورالدین بن محمد، ۱۳۱۶-۱۳۶۴ قمری

šūštarī jazāyerī, nūr-od-dīn ebn-e mohammad (1899-1945)

در ۳ مجلد؛ ۱. جغرافیا، ۲. تاریخ سیاسی و امیران، ۳. زندگی نامه.

[دنا ۷۰۴/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۶۳/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۱

آغاز: مقدمه تاریخ و منابع آن، کاوشها و اعصار قدیمه؛ **انجام:** عضو اداره کل فلاحت و تجارت خاتمه به کمک او آمدند

خط:نستعلیق تحریری،کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج ضربی، ابعاد متن: ۱۴×۱۸، اندازه: ۱۸×۲۱سم [الفبائی: ۹۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۳۲

آغاز: ذکر خروج قلندرد رکوه کیلویه؛ **انجام:** بطرف روسیه پرواز می‌کنند

بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۷ سطر (۷×۷)، اندازه: ۲۱×۳۵سم [الفبائی: ۹۹]

● تاریخ خوزستان مظهر الدولة / تاریخ / فارسی

tārīx-e xūzestān-e mozher-od-dowle

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۹۶/۲-ف

نسخه اصل: دانشگاه لوس آنجلس M۱۱۸۲؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۳۳]

● تاریخ خوی / جغرافیا، تاریخ / فارسی

tārīx-e xoy

امام جمعه خوئی، محمد امین بن یحیی، -۱۳۶۷ ؟ قمری

emām jomʻe xū'ī, mohammad amīn ebn-e yahyā (-1948)

گزیده‌ای از تاریخ شهر خوی است که علاوه بر تسمیه شهرخوی و اوضاع تاریخی آن، به موقعیت جغرافیایی آن نیز پرداخته، عناوین رساله بدین شرح است: ۱. مقدمه: در سبب تألیف کتاب؛ ۲. وجه تسمیه کلمه خوی؛ ۳. وضعیت تاریخی شهر خوی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۳۳/۵

آغاز: تابستان سال پیش (۱۳۱۵ هـ) یکی شبی در دربند شمیران که هوا در نهایت صافی و اعتدال بوده و قرص عالم ارای قمر نور پر ابتهاج و ذرات اشعه مهیجه خود؛ **انجام:** فاصله آن با نهر ارس که حد فاصل ما بین خاک ایران فعلی و بلاد قفقازیه روس است مطابق تعیین نقشه مرسومه ... کیلومتر است

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۵ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: دفتری خط‌دار، جلد: تیماج مشکی ضربی با ترنج گل و بوته، ۱۵گ (۴۵پ-۵۹ر)، ۱۸ سطر (۱۳/۵×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۰سم [ف: ۳۳-۵۷۳]

● **تاریخ خوی** / تاریخ / فارسی

tārīx-e xoy

خوئی، ابوالقاسم بن اسدالله، ۱۲۷۷ق۱۴ قمری

xū'ī, ab-ol-qāsem ebn-e asadollāh (1861-20c)

تاریخ و جغرافیای شهر خوی و آثار مهم تاریخی آن شهر و بیشتر به شرح حال خود مؤلف که هدف اصلی از تألیف این تاریخ بوده می‌پردازد و ضمناً وقایع بسیاری از رویدادهای عصر خویش را آورده و از جنبه تاریخی اهمیت دارد.

[دنا ۷۰۴/۲؛ سخنوران آذربایجان ۸۲۵/۲؛ تاریخ خوی (آقاسی) ۴۸۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۳۰

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد این مختصری است.. در بیان حسب و نسب حود و شرح گزارشات و وقایع عمر و زندگانی؛ **انجام:** و هی می‌گفته است که این حاجی حیدر خان است.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۲۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۲۲-۱۱۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۶۰

آغاز: الحمدلله المتفرد بالعز و البقاء المتنزه بصفات القدس و الکبریاء ... و بعد این صحیفه نیفه (کذا) خود مختصری است؛ **انجام:** و بهر طلبه که قرض میداند اگر نداشت طلب خود را از میرزا میگرفتند

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ در تطبیق با نسخه ۸۵۳۰ این نسخه، جز چند برگ آغازین، موجود نیست و مقدار قابل توجهی از آن افتاده است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی با ترنج گل و بوته، ۳۰گ، ۱۸ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۱-۱۰۲]

● **تاریخ خیرات = اصح التواریخ = احسن التواریخ** / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e xayrāt = asahh-ot tavārīx = ahsan-ot tavārīx

موسوی خراسانی، محمد بن امیر کبیر، ق۹ قمری

mūsavī xorāsānī, mohammad ebn-e amīr kabīr (-15c)

اهدا به: شاهرخ (۸۰۷-۸۵۰ق)

تاریخ ایران است از آفرینش تا مرگ تیمور ۸۰۷ و رویدادها را تا ۸۵۰ نیز بر آن افزوده است. در ۱ «مقاله» و ۳ «قسم» و ۱ «خاتمه»: قسم اول از کیومرث تا یزدگرد، در ۴ «طبقه» (باب)؛ دوم از شیث تا المعتصم ۸ «طبقه»؛ سوم پادشاهان روزگار عباسیان، ۱۳ (۱۲) «طبقه». در آن از ۴۹ کتاب بهره برده، از آن میان از «تاریخ حافظ ابرو» و «تاریخ وصاف» نیز یاد کرده است. (احمد منزوی)

آغاز: حمد بی حد و ثنای بی عد حکیمی را ... که گوهر وجود انسان را ... به صحرای وجود آورد

انجام: و در دهم رمضان سنه خمس و عشرین و ثمان مأة براه آمدند و الله اعلم بالصواب

[دنا ۷۰۴/۲؛ استوری ۸۹/۱ و ۱۳۲۶؛ ذیل ریوش ۴۲۳؛ فهرستواره منزوی ۵۷۵/۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۲-ف

نسخه اصل:بادلیان ش۲الیوت(اته ۳۲)؛خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: نیمه‌های ذیحجه ۸۴۳ق؛ ۴۳۶گ، ۳۵ سطر [فیلمها ف: ۱-۳۴]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۱ ـ ب

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۲۴۳ق؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۴گ، ۲۱ سطر (۱۳×۲۱/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱-۶۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۷۶

خط: نستعلیق، کا: علی اصغر رودباری، تا: ۱۲۶۷ق؛ با یادداشت ۱۱ ذیحجه ۱۲۶۸ که نسخه را اسحاق میرزا پسر رئیس الدوله از قزوین برای نویسنده یادداشت فرستاده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز تیره ضربی مقوایی، ۱۵۶گ، ۲۶ سطر (۱۲×۲۲)، قطع: رحلی، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۶-۳۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۷۱-ف و ۲۷۹۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۳۴]

● **تاریخ دار الایمان قم** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e dār-ol-īmān qom

ارباب، محمد تقی بیک بن حسنعلی بیک

arbāb, mohammad taqī beyk-e bn-e hasan-'alī beyk

اهدا به: میر سید مهدی موتمن السلطان حکمران قم

بعد از تصمیم امنای دولت، بر تألیف کتاب «مرآت البلدان فی احوالات بلاد ایران» از حکام ولایات خواسته می‌شود که از اشخاص خبیر و بصیر هر ولایت بخواهند تا احوالات آن ولایت را تحریر و تألیف نماید. لذا مؤلف به‌خواسته «میر سید مهدی موتمن السلطان» حکمران قم این تاریخ را تألیف نموده است در یک «مقدمه» و چند «باب». عنوان مطالب:در ذکر قم، در ذکر عدد نفوس اشراف و اعیان و علما و سادات قم، اماکن و

عمارات عالی درجات که اول به قم آمدند، در ذکر باره بلده قم و انهار و رباغات و مستقلات و مساجد و مدارس در دوباره قم و محلات شهر، در ذکر اصناف بازار قم و مالیات قدیم و جدید، در ذکر دهات و مزارع.
آغاز: بعد بسمله و حمد. و بعد چون رأی بیضا ضیای امنای دولت قاهره و اولیای سلطنت باهره بر تألیف و تصنیف کتاب مرآت البلدان فی احوالات بلاد الایران ... قرار گرفته بود که در شهری بصیری و چیزی از اهل ولایت باشد احوالات آن ولایت را بقدر قوه دانش خود بنگارد و اتمام این عمل را در دارالایمان قم از بندگان ... میرزا سید مهدی حکمران این ولایت خواسته ... بعهده این بنده گذارده ...
چاپ: به کوشش حسین مدرسی طباطبائی، فرهنگ ایران زمین، مجلد ۲۲، ۱۳۵۶ش، ۱۷-۶۶
[دنا ۷۰۴/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۶۳/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** دیگر کوه و برادران است که دو کوه لمعی هم است ... انشاء الله بنظر بینش قبول ارباب دانش شود حرره و صنفه چاکر جان نثار دربار معدلت مدار محمد تقی بیک ولد حسین علی بیک قمی میرآب قنات ناصری ...
خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم تفرشی، تا: محرم ۱۲۹۵ق؛ کاغذ: رنگارنگ، جلد: ساغری سبز، ۱۰۲گ، ۹سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [سنا: ف: ۲-۲۲۵]
قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۴عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۴۰۳]

← تاریخ دارالمؤمنین قم ⪢ تاریخ قم (ترجمه)
← تاریخ داغستان ⪢ گلستان ارم

● تاریخ دانشمندان گمنام / تراجم / فارسی

tārīx-e dānešmandān-e gomnām

امام جمعه خوئی، محمد امین بن یحیی، -۱۳۶۷ ؟ قمری
emām jom'e xū'ī, mohammad amīn ebn-e yahyā (-1948)

زندگی‌نامه ۳۴ تن از علما و دانشمندان و مفاخر علمی و ادبی خوی می‌باشد که در استدراک بر کتاب «دانشمندان آذربایجان» تألیف «محمد علی تربیت» نگاشته شده است و ضمن آن از تاریخ و جغرافیای منطقه خوی نیز سخن به میان آمده است. این کتاب برای پژوهشگران تاریخ خوی اثر بدیع و در خور توجه می‌باشد. مؤلف، در مقدمه آن گوید:«زحمتی که نگارنده برای تألیف این وجیزه برخود هموار کرده‌ام خیلی پیش از آن ست که قطر این وجیزه آن را نشان می‌دهد.»

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۷۴/۱
آغاز: چندی پیش یک شبی در دربند شمیران در کنار بوستان حلقه از دوستان در هوای صاف و مهتاب؛ **انجام:** ابو عمران مظفر بن الحسبن بن المهند السلماسی الخوئی
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛کاغذ: فرنگی خطدار، ۳۶گ (۱-۳۶)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۱۴سم [ف: ۳۱-۱۱۹]

● تاریخ دانی / تاریخ / فارسی

tārīx-dānī

قراچه داغی، محمد علی بن احمد، -۱۳۱۰ قمری
qarāče-dāqī, mohammad 'alī ebn-e ahmad (-1893)

در چگونگی پیدایش تاریخ امری رمضانی و تاریخ هجری و تاریخ سلطانی است و پیروی از شاهان مخصوصاً شاه عصر خود، ناصرالدین شاه قاجار را لازم می‌داند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۴/۱۵
آغاز: الحمدلله الفرد البدیع الملک المنیع ذی العرش الرفیع الذی دل علی احدیة ذاته بواحدیة صفاته؛ **انجام:** از فروغ عارضش خرم بهار ملک باد باغ گیتی تا بود خرم زفصل نوبهار
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن احمد قراچه داغی، تا: سه‌شنبه ۲۶ شعبان ۱۲۸۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۳۵ر-۱۳۸پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳-۸۱]

← تاریخ دخانیه ⪢ دخانیه
← تاریخ الدخانیه ⪢ تاریخ تنباکو

● تاریخ دکن / تاریخ / فارسی

tārīx-e dakan

تنها بخشی از یک کتاب تاریخ است. با سربند: باب سیم در احوال نواب آصف الدوله امیر الممالک صلابت جنگ. مشتمل بر سه فصل: ۱. در احوال مشمول رحمت الله از ابتدا تا ارتقا به معارج جاه با تمکین بر مسند ریاست و آنچه بعد از آن تا رحلت؛ ۲. در بیان واقعه‌ای که بعد از فوت امیرالامرا فیروز جنگ، در عهد امیر الممالک آصف الدوله به معرض وقوع در آمد ... . در آن از ۱۲ محرم ۱۱۶۵ق یاد شده که بایستی پس از این تاریخ نگاشته شده باشد.
[فهرستواره ۱۱۷۵/۲-۱۱۷۶]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۳۱/۱-عکسی
نسخه اصل: گنج بخش، ش ۷۸۴۸ (گنج ۲۰۳۰/۴)؛ خط: نستعلیق شکسته آمیز، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۶گ (۱-۱۶) [عکسی ف: ۲-۵۳]

● **تاریخ دکن هند** / تاریخ هند / فارسی

tārīx-e dakan-e hend

احمدی خیشکی خورجوی، عبدالعلیم نصرالله

ahmadī xīšakī xūrjavī, ʻabd-ol-ʻalīm nasr-ol-lāh

تاریخ مفصل پادشاهان دکن هند است شامل تاریخ سلسله‌های: عادلشاهیان، قطب شاهیان، برید شاهیان، نظام شاهیان، عماد شاهیان و در پایان ذکر مزارات مشایخ دکن.

آغاز: سپاس خداوند صمد راست که سفر را وسیله ظفر گردانید درود فرسته آخر زمان محمد (ص) راست ... الحمد لمن هو محمود فی کل شأن و الصلوة علی رسوله.

چاپ: چند بار در هند به چاپ رسیده است.

[فهرستواره, منزوی ۱۱۷۶/۲؛ مشار فارسی ۱۰۷۶/۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و دهم مزار حضرت مولانا شاه سعدالله صاحب مجددی مظهری نقشبندی است ... سر ما خاک ره پیر مغان خواهد بود الحمدلله ... بر احوال بزرگان طریقت ختم گردید رحمهم الله. بس کن ز حدیث عشق بس کن ×× ای سوخته ترک این نفس کن.

خط: نستعلیق، کا: میر کریم الدین تلمیذ سید محمد حسین بن حسن بن سعید علوی هراروی نقشبندی قادری، تا: جمعه ۷ جمادی الثانی ۱۲۸۵ق؛ مجدول؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۹۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۴×۳۲سم [ف: ۳۸-۱۹۵]

← تاریخ دلگشای شمشیرخانی ⊳ تاریخ شمشیرخانی

← تاریخ دمشق ⊳ تاریخ مدینة دمشق

● **تاریخ دمشق** / تاریخ / عربی

tārīx-e damešq

بدرالعینی، محمود بن احمد، ۷۶۲-۸۵۵ قمری

badr-ol-ʻeynī, mahmūd ebn-e ahmad (1361-1452)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۶-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 22360. از سال ۷۱۷ تا ۷۹۸؛ خط: نسخ، بی کا، بی تا [فیلمها ف: ۱-۲۹۳]

● **تاریخ دمشق (مختصر)** / تاریخ / عربی

tārīx-e damešq (mx.)

ابن منظور، محمد بن مکرم، ۶۳۰-۷۱۱ قمری

ebn-o manzūr, mohammad ebn-e mokarram (1233-1312)

وابسته به: تاریخ مدینة دمشق؛ ابن عساکر، علی بن حسن (۴۹۹-۵۷۱)

کتاب «تاریخ دمشق الکبیر» حافظ أبو القاسم علی بن حسن بن هبة الله شافعی، معروف به ابن عساکر را در حدود سی جزء مختصر نموده است.

چاپ: دمشق، محقق:روحیة النحاس، و ریاض عبد الحمید، و محمد مطیع الحافظ، دارالفکر، مطبعة العلمیة، مجلد۱-۲۹، ۱۴۰۴و۱۴۰۹ق.

[دنا ۷۰۴/۲؛کشف الظنون ۲۹۴/۱؛ معجم المؤلفین ۴۶/۱۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۰عکسی

آغاز: ناخوانا: باب اشتقاق اسم للتاریخ و الفایدة بالعنایة به؛ **انجام:** ثم قضی من ساعته، نجز الجزء الاول و یتلو فی الثانی ... باب صفة خلقه و معرفة خلقه صلی الله علیه و سلم.

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث، استانبول، ش ۲۸۸۸/۱ A (فهرست خطی عربی طوپ قاپی ۲/۳. ۵۴۱). جزء اول؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف،تا:شنبه۲۲ صفر ۶۹۰ق؛ ۱۵۱گ، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۲-۶۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۱عکسی

آغاز: من اسم ابیه علی حرف الالف: احمد بن احمد بن ورکشین و یقال بر کشین؛ **انجام:** نجز الجزء الثالث و یتلوه فی الرابع ان شاء الله تعالی: ابراهیم بن احمد بن الحسن ابو اسحق القرمسینی المقری الصوفی.

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث، استانبول، ش ۲۸۸۸/۳ A (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۵۲/۳). جزء سوم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: سه‌شنبه ۲۸ جمادی الاول ۶۹۰ق؛ ۱۶۲گ، ۲۱سطر [عکسی ف: ۲-۶۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۲عکسی

آغاز: اشعث بن جبیر و یعرف بابن ام حمیدة.؛ **انجام:** کان ممن اهدر رسول الله (ص) دمه یوم فتح مکه و کان ... لله و رسله.

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث، استانبول، ش ۲۸۸۸/۵ A. جزء پنجم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۶ رمضان ۶۹۰ق؛ مصحح؛ ۱۷۶گ، ۲۱سطر [عکسی ف: ۲-۶۴]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۳عکسی

آغاز: جبیر بن مطعم بن علی بن نوفل ابن عبد مناف بن قصی؛ **انجام:** الحسن بن علی بن شبیب ابو علی المعمری البغدادی ... نجز الجزء السادس من مختصر تاریخ دمشق، ویتلوه فی السابع ان شاء الله عزوجل الحسن بن علی بن ابی طالب.

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث، استانبول، ش ۲۸۸۸/۶ A (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۵۲/۳). جزء ششم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: یک‌شنبه ۲۱ محرم ۶۹۱ق؛ مصحح؛ ۱۵۹گ، ۲۱سطر [عکسی ف: ۲-۶۵]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۴عکسی

آغاز: الحسن بن علی بن ابی طالب ابو محمد سبط سیدنا رسول الله (ص) و ریحانته واحد سیدی شباب اهل الجنة.؛ **انجام:** خالد بن المهاجر بن خالد ... نجز الجزء السابع من مختصر تاریخ دمشق

و یتلوه فی الجزء الثامن انشاء الله عزوجل، خالد بن الولید سیف الله)

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث، استانبول، ش A ۲۸۸۸/۷ (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۵۳/۳). جزء هفتم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: شب ۱ ربیع الاول ۶۹۱ق؛ مصحح؛ ۱۶۵گ، ۲۱سطر [عکسی ف: ۲-۶۵]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۵عکسی

آغاز: خالد بن الولید بن المغیره بن عبدالله؛ **انجام:** الزبیر بن الاروح التمیمی عراقی من التابعین ... نجز الجزء الثامن و یتلوه فی التاسع ان شاء الله عزوجل، الزبیر بن جعفر بن محمد بن هرون بن محمد بن عبدالله بن المعتز بالله.

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث، استانبول، ش A.۲۸۸۸/۸ (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۵۳/۳).جزء هشتم؛خط:نسخ،کاتب=مؤلف، تا: جمادی الاول ۶۹۱ق؛ مصحح؛ ۱۶۷گ، ۲۱سطر [عکسی ف: ۲-۶۶]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۶عکسی

آغاز: الزبیر بن جعفر بن محمد بن هرون بن محمد بن عبدالله؛ **انجام:** و صوابه: ابن غنیم بغین معجمه و نون، و الله اعلم، نجز الجزء التاسع و یتلوه فی العاشر ان شاء الله عزوجل سعید بن الفضل.

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث، استانبول، ش A.۲۸۸۸/۹ (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۵۳/۳). جزء نهم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: سه‌شنبه ۷ رجب ۶۹۱ق؛ مصحح؛ ۱۵۹گ، ۲۱سطر [عکسی ف: ۲-۶۷]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۷عکسی

آغاز: عبدالله بن محمد بن ابی یزید ... القاضی، ول قضاء الکرخ ببغداد و قیل: ول قضاء دمشق؛ **انجام:** عبد الرحمن بن الغاز بن ربیعة الحرشی من اهل دمشق ... نجز الجزء الرابع عشر من مختصر تاریخ دمشق بحمد الله و عونه.

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث، استانبول، ش A ۲۸۸۸/۱۴ (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۵۴/۳). جزء چهاردهم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: شب اول رمضان ۶۹۲ق؛ مصحح؛ ۱۵۶گ، ۲۱سطر [عکسی ف: ۲-۶۷]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۸عکسی

آغاز: عروة بن الزبیر بن العوام بن خویلد ... الاسدی القرشی الفقیه.؛ **انجام:** فقال ابوبکر انا هویا رسول الله، قال: لا ... نجز الجزء السابع عشر من مختصر تاریخ دمشق ویتلوه فی الجزء الثامن عشر ان شاء الله تعالی بقیة ترجمة علی بن ابی طالب (ع) ...

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث، استانبول، ش (A ۲۸۸۸/۱۷) (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۵۴/۳). جزء هفدهم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: نیمه جمادی الثانی ۶۹۳ق؛ مصحح؛ ۱۵۵گ، ۲۱سطر [عکسی ف: ۲-۶۸]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۹عکسی

آغاز: عون بن عبدالله بن عتبة بن مسعود ... الهذلی؛ **انجام:** فتیلة بنت واثلة ... تم الجزء العشرون من مختصر تاریخ دمشق ویتلوه ان شاء الله عزوجل حرف القاف، قابیل بن آدم.

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث، استانبول، ش A ۲۸۸۸/۲۰ (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۵۴/۳). جزء بیستم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: یک‌شنبه ۲۲ محرم ۶۹۴ق؛ مصحح؛ ۱۵۷گ، ۲۱سطر [عکسی ف: ۲-۶۹]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۰عکسی

آغاز: محمد بن عبدالرحمن ابن اشعث بن نافع ابن عبدالله العجلی امام جامع دمشق؛ **انجام:** مالک بن ادهم بن محرز ... نجز الجزء الثالث و العشرون من تاریخ دمشق و یتلوه فی الرابع و العشرین ان شاء الله عزوجل، مالک بن اسما بن خارجة.

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث، استانبول، ش A ۲۸۸۸/۲۳ (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۵۴/۳). جزء بیست و سوم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۰ رجب ۶۹۴ق، مصحح؛ ۱۵۶گ، ۲۱سطر [عکسی ف: ۲-۷۰]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۱عکسی

آغاز: هارون الرشید ابن محمد المهدی بن عبدالله المنصور بن محمد بن علی؛ **انجام:** یزید بن القعقاع ابو جعفر المخزومی ... نجز الجزء السابع و العشرون من مختصر تاریخ دمشق ویتلوه فی الجزء الثامن و العشرین ان شاء الله ...

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث، استانبول، ش A ۲۸۸۸/۲۷. جزء بیست و هفتم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: جمعه ۵ ربیع الاول ۶۹۵ق (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۵۵/۳)؛ مصحح؛ ۱۵۶گ، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۲-۷۰]

● تاریخ دنابله / تاریخ / فارسی

tārīx-e danābele

دنبلی، بهاء الدین

donbalī, bahā’-od-dīn

تبریز؛ نخجوانی، حسین؛ شماره نسخه:۹

بی کا، بی تا [نشریه: ۴-۳۳۸]

● تاریخ دنبلی / تاریخ / فارسی

tārīx-e donbalī

دنبلی، ابن حسین قلی

donbalī, ebn-e hoseyn-qolī

نویسنده شیعه، شرح حال قبیله دنبلی را که از اکراد بوده و در آذربایجان و شمال عراق می‌زیسته اند، نگاشته است.

تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۴۵عکسی

خط: نسخ روشن، کا: محمد حسین بیجانی، تا: ۱۲ جمادی الاول ۱۲۸۶ق؛ ۴۶۱گ [جنگ: ۱-۴۴۶]

● **تاریخ دنبلیان** / تاریخ / فارسی
tārīx-e donbolīyān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۹۵۶/۹
پراکنده‌هایی است درباره تاریخ دنبلیان که همه آن به یک خط است ولی صحافی آنها منظم نیست؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۲۰گ (۴۱پ-۴۳ر و ۴۸ ر-۴۸پ و ۵۸پ-۶۱پ و ۶۸ر-۷۹پ)، ابعاد متن: ۸/۵×۱۴، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۰-۵۴۸]

● **تاریخ دنیای قدیم از آغاز خلقت** / تاریخ / فارسی
tārīx-e donyā-ye qadīm az āqāz-e xelqat

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳/۱ سرود
ناقص؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳-۴۲۴]

← تاریخ دوازده امام > تاریخ محمدی

● **تاریخ دودمان دنبلی** / تاریخ / فارسی
tārīx-e dūdmān-e donbalī
مفتون دنبلی، عبدالرزاق بن نجفقلی، ۱۱۷۶-۱۲۴۳ قمری
maftūn-e donbalī, ‘abd-or-razzāq ebn-e najaf-qolī (1763-1828)
نخست تاریخ و آئین ایران است (۱-۹۳) سپس شرح فرمانروایی دنبلی‌ها (۹۵-۲۱۰) و در پایان زایجه رستم خان پسر احمد خان دنبلی است مورخ روز دوشنبه ۱ رجب ۱۲۶۶ در خوی در ص ۱۰۴ از تاریخ ریاض الجنة نقل شده است و در ص ۱۵۴ آمده: «در تاریخ آقای عبدالرزاق بیگ ابن نجفقلی خان بیگلر بیگی» با اینکه در ص ۵۹ آغاز بخش دوم آمده: «یقول حاوی الاوراق ... ابن نجفقلی الدنبلی عبد الرزاق عفی الله تعالی» در ص ۱۲۰ و ۱۲۴ آن از تاریخ سلاطین اگراد نقل شده است. پیداست که کسی این کتاب را درباره این دودمان نوشته و از ریاض الجنة بهره برده و این کتاب را گویا پس از مرگ مفتون و پس از ۱۲۶۶ ساخته است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۲۱۰
آغاز: بسمله. و به نستعین. ذکر طبقه سلاطین پیش دادیان کیومرث ... نخستین سلاطین جهان.؛ **انجام:** چنانکه گفت از نم آن بحر آب بهم رسید قد تم بالخیر و السعادة (سپس زایجه است)
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز تیره، ۱۰۶گ، ۱۹ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۱۱-۲۱۶۶]

● **تاریخ دول الاسلام علی الولاء و خلفاء الامة و ملوکها و اعلامها** / تاریخ / عربی
tārīx-u duwal-il islām ‘ala-l wilā’ wa xulafā’-il umma wa mulūk-i-hā wa a‘lām-i-hā
ذهبی، محمد بن احمد، ۶۷۳-۷۴۸ قمری
zahabī, mohammad ebn-e ahmad (1275-1348)
وابسته به: تاریخ الاسلام و طبقات مشاهیر الأعلام = تاریخ الاسلام للذهبی = تاریخ ذهبی؛ ذهبی، محمد بن احمد (۶۷۳-۷۴۸)
گزیده التاریخ الکبیر خود اوست از آغاز تا سال ۷۱۵ با ذیلی از گمنام که تاریخ را تا به سال ۷۴۴ رسانده است.
چاپ: قاهره، الهیئة المصریة العامة، محقق: فهیم محمد شلتوت و محمد مصطفی ابراهیم، چاپ جدید، دوجزء، ۱۳۹۳ق.
[آربری ۹۴؛ بروکلمان ۴۷/۲ و ذیل ۴۵/۲؛ فهرست المخطوطات المصورة التاریخ ش ۶۶۲ و ۱۰۴۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۳۰۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ از روی نسخه نوشته محمد بن علی الکتب انصاری سخاوی عصفور در ۲۷ رمضان ۷۵۵؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۲۶گ، ۱۹ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۱۵-۴۱۹۹]

● **تاریخ دولت روم = تاریخ قیاصره = تاریخ قیصر** / تاریخ / فارسی
tārīx-e dowlat-e rūm = tārīx-e qayāsere = tārīx-e qeysar
شیرازی، محمد ابراهیم، ق۱۳ قمری
šīrāzī, mohammad ebrāhīm (-19c)
مؤلف بنا بر خواهش دوستان خویش تاریخ رم را از هفتصد سال پیش از میلاد مسیح تا ششصد سال پس از ظهور اسلام در این کتاب نگاشته و سیزده سال به تألیف مشغول بوده است. ترجمه محمد ابراهیم شیرازی و میرزا رضا مهندس باشی.
آغاز: خدایا خالقا پرورده گارا اصح تواریخ کلام و کتاب مجید تو و اصدق و افصح مورخین حبیب و پیغمبر برگزیده تواست
[دنا ۷۰۵/۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۸۷۷
آغاز: که در شهر گذشته بوده بدیشان رسانیدند؛ **انجام:** به دام عشق خود در آورده
در فهرست با عنوان «ژولیوس قیصر» آمده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ تملک: فرهاد میرزا در ذیقعده ۱۲۷۶؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن یشمی مغزی دار، ۶۲۹گ، ۱۳ سطر (۱۶/۶×۲۲/۳) [ف: ۳-۴۴۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** چنانچه بعد از این به تفصیل مرقوم خواهد شد. و الله اعلم.
جلد اول ؛ خط: نسخ، کا: آقا بابا شهمیرزادی، تا: ۷ شوال ۱۲۷۴ق، برای بهاء الدوله؛ تملک: بهاء الدوله در ۱۲۷۴، آجودان مخصوص در ۱۳۰۹، مهدی خان غفاری در ۱۲۸۸؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن نارنجی سیر، ۲۲۰گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۱/۸×۳۵/۲سم [ف: ۲-۸۹]

۳. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۸۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** ذکر طاعون و قحط که در ولایت روم اتفاق افتاد ... و بعد از آن نوشته اند در مملکت روم مخلوق خدا بحدی کم شد که ...
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۳۱۰ق، جا: اصفهان، به‌دستور ظل السلطان فرماندار اصفهان؛ خطوط مختلف جلد اول سید علی ۱۳۰۹ و جلد دوم محمد علی منشی محرم الحرام ۱۳۱۰، دارای جداول متداخل نیلی و قرمز، مصحح؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مقوایی با روکش تیماج عنابی، ۴۲۳ص، ۲۴ سطر (۱۶×۲۸)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۰

آغاز: برابر
تا معاشقه آنتوان با کلئوپاتر ملکه مصر رسیده و در اینجا ناتمام مانده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۳۱سم [ف: ۲-۱۲۸]

● تاریخ دولت عثمانی = تاریخ سلاطین عثمانی = سلطان التواریخ / تاریخ / فارسی

tārīx-e dowlat-e ʻosmānī = tārīx-e salātīn-e ʻosmānī = soltān-ot tavārīx

علی آبادی مازندرانی، زکی بن مقیم، ق۱۴ قمری

ʻalī-ābādī māzandarānī, zakī ebn-e moqīm (-20c)

از هامر پورگشتال (1856-1774) (Hammer Furgstal) ترجمه مسیو دوشز (Dochez) فرانسوی از آلمانی به فرانسه، ترجمه میرزا محمد زکی خان پسر حاج میرزا مقیم مستوفی علی آبادی مازندرانی طبری یاور و سرهنگ و سرتیب توپخانه و ژنرال آجودان مخصوص همایونی که از شاگردان اعزامی زمان محمد شاه قاجار به اروپا بوده و پس از باز شدن دارالفنون مترجم کریشیش اطریشی شده بود و سپس سرهنگ یکی از فوج‌های تهران. برادرش میرزا رضا دکتر در پاریس درس خوانده و زنی فرانسوی داشته به نام مارگریت که معلم ظل السلطان بوده است (گفته آقای حسین محبوبی اردکانی از تاریخ مسعودی و جز آن) از فرانسه به فارسی به دستور ناصرالدین شاه در سال‌های ۱۲۷۷-۱۳۱۳ در تهران با افزودن ترجمه فارسی تاریخ هانری ماتیه، روی هم ۷ مجلد. شامل یک دوره تاریخ عثمانی است. مترجم در مقدمه ترجمه خود گوید: «در این کتاب مستطاب که تاریخ دولت سلاطین جلالت آئین عثمانی است مسیو دوهامر دانشمند معروف آلمان پس از آنکه سال‌های بسیار زحمت کشید و در حقیقت عمر خود را صرف مطالعه تواریخ سلاطین ممالک شرقیه نمود از روی دویست مجلد کتاب تواریخ ایران و ترک و عرب و به علاوه تواریخ دول اروپا و راپورت‌های وزرای مقیم دربار عثمانی که به دولت‌های خودشان نوشته بودند تتبع نموده این تاریخ مفصل و مبسوط را در احوالات سلسله جلیله عثمانی و وقایع اتفاقیه دولت آنها تألیف کرد، مسیو دوشز فاضل فرانسوی آن را از زبان آلمانی به فرانسه ترجمه نمود و این بنده بی‌مقدار ... برحسب امر ... شاهنشاه ... آن را از فرانسه به فارسی ترجمه نمود ... انا العبد الاقل الاحقر زکی الطبری العلی آبادی».
[دنا ۷۰۵/۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۶۸

آغاز: جلد اول ترجمه تاریخ دولت عثمانی که سلطان التواریخ نامیده شده بسمله. باب اول در اصل و مملکت اتراک و تاریخ طوایف ترک. طایفه ترک از طوایف قدیمه اند و از آن منشعب شده است شعبه سلاطین عثمانلو و ترکی که عثمانلوها اصل خود را بدو منسوب میدارند؛ **انجام:** از برخوردن به برج و باره وین درهم شکستند. تمام شد جلد اول تاریخ دولت عثمانی بتاریخ مهر صفر ۱۳۰۰ ترجمه بنده درگاه میرزا زکی خان سرتیپ علی آبادی.
جلد یکم و در ۲۶ باب (مانند س ۲۲۸۱)؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۰ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سبز، ۴۶۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۲/۲×۳۳/۷سم [ف: ۳-۴۷۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۴۹

آغاز: ترجمه جلد دوم تاریخ دولت عثمانی موسوم به سلطان التواریخ. باب بیست و هفتم. فرستادن مأمور به دولت وندیک؛ **انجام:** در این وقت عنان اختیار دولت به دست رذل ترین و بی رتبه ترین موجود است که خواجه‌های سفید و سیاه باشند در افتاده و نتایج و عواقب امور و اعمال آنها در جلد سیم ان شاءالله تعالی مذکور خواهد شد.
جلد دوم از باب بیست و هفتم تا باب پنجاه و یکم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: صفر ۱۳۰۷ق؛ کاغذ: فرنگی آبی و سفید، جلد: میشن پرتقالی، ۶۵۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۳/۷×۳۴/۹سم [ف: ۳-۴۷۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۷۱

آغاز: طایفه ترک از طوایف قدیمه اند و از آن منشعب شده است شعبه سلاطین عثمانلو و ترکی که عثمانلوها اصل خود را بدو منسوب میدارند؛ **انجام:** آنچه از این قبیل اخبار باو میرسید جمیعاً را در دفاتر خود یادداشت میکرد و در نقشهائی که در پیش چشمش علی الدوام حاضر بودند نشان میگذاشت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، بی‌کا؛ جلد: تیماج بنفش، ۸۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۵-۸۱]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۸۶

آغاز: ترجمه؛ بسمله حمد و سپاس فزون از قیاس؛ **انجام:** دیگر توقف آناطولی را بلا موجب دانسته بنا را بعودت گذاشت

جلد پنجم تاریخ دولت عثمانی یعنی وقایع کشور عثمانی از سال ۷۹۱ق تا سال ۸۰۵ق می‌آید، در این مدت سلطان کشور عثمانی ایلدرم بایزید خان است و این جلد به طور دقیق و مفصل حوادث ایام او را از زمان جلوس او یعنی سال ۷۹۱ق مورد گفتگو قرار می‌دهد و تا زمان محاربه با امیر تیمور و شکست او از امیر تیمور و علاوه بر آن در این تاریخ محاربه قوصوه بوجه کامل آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی رویه کاغذی مشکی، ۸۹گ، ۱۱ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۵-۲۶۸]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۳۰

آغاز: بسمله تبارک و تعالی شأنه العزیز، جلد سیم، تاریخ دولت عثمانی، باب پنجاه دویم، عزل سیاوش پاشای صدر اعظم؛ **انجام:** اقبال روسیه از بالا بزیر منحد رشد و هرچه در معبر آن واقع باشد در محل خطر است

جلد سوم؛ خط: نستعلیق، کا: علی ابن هدایت اله بن نصیر الملک علی آبادی مازندرانی، تا: ۱۲۱۳ق؛ کاغذ: فرنگی (فلفل نمکی)، جلد: تیماج قرمز، ۷۷۹گ، ۲۱ سطر (۱۳×۲۶)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۴-۱۱۳]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۴۸

آغاز: باب اول در ذکر انساب اتراک و بیان اجداد ابن طایفه و مجملی از حالات سلاطین آل عثمان. طایفه ترک از طوایف قدیمه اند و از آن منشعب شده است شعبه سلاطین عثمانلو؛ **انجام:** از شدت نومیدی چنان دست از جان شیرین شستند که به دست خود خانه‌ها را آتش زدند دست عیال و اطفال خود را گرفتند و زنده در میان آتش رفتند ... قلعه را آتش زده ویران نمودند.

جلد ۱: در هفت «باب» از باب یکم و آغاز کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: فرنگی آبی آهار مهره، جلد: کاغذ ساغری سیاه، ۷۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵/۹سم [ف: ۳-۴۷۳]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۶۹

جلد سوم تا پنجم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۴؛ در پایان آن مانند نسخه متن ۲۲۸۵ مجلس ۹۱ صفحه از تاریخ هازی ماتیه در احوالات پنج سلطانی عثمانی اخیر را افزوده اند؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی آبی،۹۰۱گ،۲۰سطر،اندازه:۲۳/۹×۳۵سم [ف: ۳-۴۷۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۸۱

آغاز: طایفه ترک از طوایف قدیمه اند و از آن منشعب شده است؛ **انجام:** از برخوردن برج وباره وین در هم شکستند.

ترجمه قسمتی از مجلد اول از آغاز تاریخ عثمانی تا پایان باب بیست و ششم در سلطنت سلیمان اول و محاصره شهر وینه؛ خط: نسخ، شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ گاهی مترجم یادداشت‌هایی در توضیح مطالب متن در حاشیه نوشته، از صحیفه ۵۰۴ تا ۵۹۹ را شماره گذاشته و اشتباهاً از ۵۰۸ تا ۶۱۴ شماره کرده‌اند و سپس از ۸۱۴ تا ۸۶۲ را نیز اشتباهاً ۸۸۷ تا ۸۹۹ شماره گذاشته‌اند؛ کاغذ: روسی سفید، جلد: تیماج سرخ، ۸۸۳ص، ۱۹سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۵سم [ف: ۶-۲۳۵]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۲۲

آغاز: ترجمه: در اصل و نسب اتراک و تاریخ از غوزها و ترکمانان و سلاجقه روم و ایران، بسمله، باب اول در اصل؛ **انجام:** که هوای فرو برون مملکت المان را بر سر داشتند از برخوردن ببرج و باره وین درهم شکستند

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۳ق، جا: طهران؛ دارای دو صفحه مقدمه در اول کتاب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۷۵گ، ۲۰سطر (۱۴×۲۶/۴)، اندازه: ۲۲×۳۵/۵سم [ف: ۴-۱۰۵]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۸۲

آغاز: در باب گذشته اشارتی شد بر اینکه پولتیک سلیمان و صدراعظم او چگونه ببذل انعامات؛ **انجام:** که کردستان باشد داشتند و در جزیرة العرب.

مجلد دوم و شامل باب بیست و هفتم تا قسمتی از باب چهلم، در صحیفه ۲ نوشته شده: «صفر المظفر سنه ۱۳۰۷»؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۷ق؛ از ص ۵۸۰ تا ۶۲۱ را اشتباهاً در اصل از ۶۱۱ تا ۶۵۲ شماره گذاشته‌اند، گاهی یادداشت‌هایی از جانب مترجم در حاشیه نوشته شده؛ کاغذ: روسی سفید، جلد: میشن زرشکی، ۶۲۱ص، ۱۹سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۶-۲۳۷]

۱۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۲۹۱

آغاز: فرستادن مأمور بدولت وندیک-عیش ختنه سوران شاهزاده‌ها - آمدن سفرای فردیناند و زاپولیا و لهستان و روسیه و فرانسه - محاصره گونس و مراجعت از مملکت اسیتری - یورش پنجم گورون-طالب صلح شدن فردیناند از باب عالی - وقوع مصالحه اول فیما بین اطریش و دولت عثمانی؛ **انجام:** در اینوقت عنان اختیار دولت بدست رزل ترین و بی رتبه ترین موجودات که خواجه‌های سفید و سیاه باشند در افتاد بتاریخ و عواقب امور و اعمال آنها در جلد سیم انشاءالله تعالی مذکور خواهد شد. تمت یزدان یکتا و خداوند بی همتا را سپاس که ترجمه جلد ثانی تاریخ سلاطین ... آل عثمان که بر حسب امر قدر اعلیحضرت ... ناصرالدین شاه قاجار ... در چهاردهم شهر صفرالمظفر ۱۳۰۷ تقریباً سه هفته قبل از ورود موکب همایون در مراجعت از سفر سیم فرنگستان بدارالخلافه باهره طهران به اتمام رسانیدم و انا العبد الفقیر ... زکی ابن الحاجی میرزا مقیم العلی آبادی المازندرانی ... کتبه الفقیر ... علی ابن مرحوم میرزا هدایت اله مستوفی علی آبادی مازندری ۱۳۰۷.

خط: نستعلیق، کا: علی ابن مرحوم میرزا هدایت الله مستوفی علی

آبادی مازندری، تا: ۱۳۰۷ق؛ مهر: اعتماد حضور، علی اکبر بن حسین الحسینی؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی رنگ، جلد: مقوای روکش چرم گلی رنگ، ۱۴۵۶ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۳/۸سم [ف: ۵-۲۹۴]

۱۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۸۵/۱**

آغاز: مجلس دیوان روز یک‌شنبه میخواست ختم شود خبر فوت سلطان احمد ثانی را بصدر اعظم رساندند؛ **انجام:** از بالا بزیر منحدر شد و هر چه در معبر آن واقع باشد در محل خطر است

جلد پنجم (ص ۱-۹۰۳) از آغاز باب شصتم که در مجلد پیشین نیز کاتب نوشته تا پایان کتاب. در پایان کتاب (ص ۹۰۲) نوشته شده: «از وقتی که مامور این خدمت شدم تا این زمان که به پایان آمد سالهای دراز طول کشید اولا بزرگ بودن کار و کوچک بودن کارگر یک سبب بود ثانیا موانع روحانی و جسمانی زیاده از اندازه تاب و توانائی این بنده موجود بودند ثالثا معین و یاوری در ترجمه این تاریخ که تقریبا صد هزار بیت می‌شود نداشتم مترجم و منشی و نسخه نویس و پاکنویس خودم بودم و مهما امکن بعبارت فارسی ساده روان نوشتم ... در ترجمه بخلاصه و اختصار نکوشیدم و بهر تفصیلی که مؤلف نوشته بود ترجمه کردم ... فی الواقع این تاریخ از برای ادبای ایران در این وقت گوهر یک دانه است و نظیر و شبیه ندارد ... انا العبد ... زکی بن المقیم العلی آبادی المازندرانی ژنرال آجودان مخصوص همایونی غره ربیع المولود ۱۳۱۳»؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۳ق؛ با آنکه مترجم تصریح کرده که نسخه نویس و پاکنویس وی بوده است این نسخه که به خطوط مختلف است ظاهراً بخط او نیست و چند کاتب آن را نوشته زیرا که در بالای صحایف ۴۹۳ و ۴۹۶ به خط زیر نوشته شده «خط سید جعفر شیرازی»؛ ۹۰۳ص (۱-۹۰۳) [ف: ۶-۲۳۸]

۱۳. **مشهد؛ دانشکده ادبیات مشهد؛ شماره نسخه:۱۷۳ فرخ**

خط: نستعلیق، کا: علی بن هدایت الله بن نصیرالملک علی آبادی، تا: ربیع الاول ۱۳۱۳ق، کاغذ فستقی؛ جلد: تیماج خرمایی، ۷۶۳گ، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۲۵)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۹]

۱۴. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۸۳**

آغاز: بصره و بغداد ورقه و موصل و دیار بکر را متصرف بودند؛ **انجام:** اعمال آنها در جلد سیم انشاء الله تعالی مذکور خواهد شد.

جلد سوم، شامل قسمتی از باب چهلم تا پایان باب پنجاه و یکم؛ خط:نسخ تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در اصل از ص ۱ تا ۱۱۸ [ف:۶-۲۳۷]

۱۵. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۸۴**

آغاز: دوستی آغا سلیمان خواجه با سیاوش پاشای صدر اعظم طولی نکشید؛ **انجام:** تاریخ عثمانی را بحوادث و تقدیرات اروپا ثابت مینماید.

جلد چهارم از آغاز باب پنجاه و دویم تا پایان باب ششم؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ از صحیفه ۱ تا ۵۵ را در اصل شماره گذاشته اند و سپس از صحیفه ۱۰۰ تا ۱۵۵ را اشتباهاً از ۱۰۴ تا ۱۵۹ و از ص ۱۵۶ تا ۱۶۳ را از ۶۰ تا ۶۷ و از ص ۱۶۴ تا ۲۱۹ را از ۱۶۷ تا ۲۲۲ و از ص ۲۷۴ تا ۴۲۵ را از ۲۷۷ تا ۴۲۸ و از ۴۲۶ تا ۶۶۰ را از ۴۲۸ تا ۶۶۲ شماره گذاشته اند، گاهی یادداشت‌هایی از جانب مترجم در حاشیه نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی آسمانی رنگ، جلد:میشن سیاه، ۶۶۰ص،۲۱سطر،اندازه: ۲۱×۳۳/۵سم [ف: ۶-۲۳۸]

۱۶. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۸۵/۲**

آغاز: عبدالحمید آخرین پسر احمد سیم وقتی که به تخت سلطنت جلوس کرد؛ **انجام:** لیکن به نظر من چنان می‌آید که به حالت سکرات یک دولت بزرگی حاضر و ناظریم خداوند متعال صلح عمومی را برهم نزند

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ در پایان نسخه نوشته شده: «تمام شد تاریخ هانری ماتیه چاکر بی مقدار زکی»، یادداشت‌هایی از جانب مترجم در حاشیه نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی آسمانی رنگ، جلد: میشن عنابی، ۸۹ص (۹۰۸-۹۹۶)، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۶-۲۳۹]

← تاریخ دولت علیه عثمانی ﴿ تاریخ عثمانی (ترجمه)
← تاریخ دیار بکر ﴿ تاریخ سلاطین ترکمان

● تاریخ ذوالقرنین = تاریخ نامه خاقان = رساله صاحب قرانی / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e zo-l-qarnayn = tārīx-nāme-ye xāqān = r.-ye sāheb-qerānī

خاوری شیرازی، فضل الله بن عبد النبی، ۱۱۹۰-۱۲۶۷ قمری

xāvarī šīrāzī, fazl-ol-lāh ebn-e ʻabd-on-nabī (1776-1851)

تاریخ تألیف: ۶ ربیع الثانی ۱۲۴۹ و ۱۳ ربیع الثانی ۱۲۶۳ق

نویسنده که در ابتداء متولی شاهچراغ بوده و در این شغل عمر می‌گذرانده ولی بعد به خدمت فتحعلی شاه قاجار می‌رسد و به منشی‌گری او برگزیده می‌شود. روزی فتحعلی شاه به او می‌گوید از تو تاریخی خواهم که وقایع ایام حکومت من در آن مضبوط باشد بدون حشو و زواید یا عبارت‌پردازی‌های سست و بارد. پس او این امر را می‌شنود و در پی نگارش این تاریخ می‌رود و آن را در دو جلد و یک «خاتمه» می‌پردازد: جلد ۱. در وقایع قرن اول از دولت ابد مدت خسروانی موسوم به «نامه خاقان»؛ جلد ۲. در ایراد اوضاع قرن ثانی از شوکت جاوید مبانی موسوم به «رساله صاحبقرانی»؛ خاتمه: در ذکر شمائل و مآثر و تعداد اولاد امجاد و نبایر و نتایج حضرت صاحبقرانی. (عبدالله انوار)

آغاز: جلد۱: فتح الباب نامه خاقانی و فصل الخطاب رساله صاحب قرانی سپاس افزون از قیاس شاهنشاهی راست که ساعات فتح المناجات خداوندیش بری از حوادث زوال است.

جلد ۲: عنوان رساله صاحب قران حمد خداوند ذوالجلال است جل شانه که فرمان خلافت سلاطین صاحب قران را به طغرای غرای التفات بی کران موشح داشت ...
آغاز خاتمه: روزنامچه همایون: خاتمه هر کلام صد ملک علامی است که سلطنتش را بدایتی نیست و مملکتش را نهایتی نه.
انجام: ۱: شکر مرخدای را که جلد اول این روزنامه همایون که مسمی به نامه خاقان و حاکم بر جمیع وقایع یک قرن از دولت جاوید ارکان است ... به انجام رسید و این گوهر آبدار آویزه گوش مشممان روزگار گردید. امید چنانکه ... وقایع قرن ثانی نیز به آسانی بر ورق تحریر کشیده آید و بر رای مشکل پسند شهریار جهان پسندیده گردد تحریر فی پنج‌شنبه ششم شهر ربیع الثانی ۱۲۴۹ (نسخه مهدوی نوشته سه‌شنبه ۸ ذوق ۱۲۵۲ در تهران).
انجام۲: نسخه مهدوی: این بنده مدحت گزار بعد از اوقات آن خسرو عالی تبار ... به ... اصفهان شتافتیم هفت ماهه وقایع هذه السنة یونت ئیل یا در آن دیار ... شرح دارم و این روزنامه با شرح و بسط را در روزگار بیادگار نهادم.
انجام۲: نسخه مجلس: و خارستان روزگار را از آبیاری ابر همت سرشار رشک گلستان ارم گردانید ... قصیده طریقت ملک جاوید بعون الله و توفیقه به اتمام رسیدن این کتاب
[استوری ۳۳۷/۱ و ۱۲۸۵؛ فارس نامه ناصری ۴۰/۲؛ منتظم ناصری ۱۱۲/۳؛ مهدوی ش ۲۴۴ اصل و ناتمام (نشریه ۶۵/۲)؛ فهرست نیکولسون ص ۱۱۶ ش 12H) ۱۱ مورخ ۱۰ شعبان ۱۲۵۷ و اصل و دارای دو جلد و خاتمه)؛ فهرست ریو ۲۹۲/۱ ش .Or۱۳۶۱ نزدیک ۱۸۵۵ دارای تنها خاتمه؛ دانشگاه لنینگراد ۱۱۶۴ ص ۴ فهرست رماسکویچ؛ فهرست طاهر جانوف ص ۲۰۱ همان ش ۱۱۶۴ در دو جلد و خاتمه ج ۱ نامه خاقان (۱–۱۳۷) تاریخ ۱۲۴۱–۲۴۹ ج ۲ رساله صاحب قران (۱۳۸پ) تاریخ ۱۲۴۲؛ بریگل ۹۵۲؛ فهرستواره منزوی ۸۶۴/۲ و ۹۱۱/۲؛ الذریعه ۴۴/۱۰ «ذوالقرنین»، همانجا ۲۸۸/۹ «دیوان خاوری»؛ اعلام ۷۶۸/۱ خاوری شیرازی؛ نسخه‌های منزوی ۴۲۴۲/۶ (۱۰ نسخه)؛ مشترک پاکستان ۱۴۶۸/۱۱؛ دنا ۷۰۶/۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۰۲
آغاز و انجام: برابر جلد اول
در ۳ مجلد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۲ق، جا: شیراز؛ با وقف نامه او در ص ۱ با تولیت میرزا آقا بابای راز ذهبی در جمادی الاول ۱۲۶۲؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۳۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱/۳×۳۰/۷سم [ف: ۲–۳۸۹]
تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۸۳-عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲–۵۴]
۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۴۴
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ناتمام [نشریه: ۲–۶۵]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۳۳-ف
همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲–۲۳۴]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۰۸
آغاز و انجام: برابر جلد ۲
جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: فرنگی برنگ شکری، جلد: پلاستیک مقوادار به رنگ سبز تیره، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۳×۳۶سم [ف: ۱۰–۷۸۸]
۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۴۱
آغاز: برابر جلد ۱؛ **انجام:** دهم اللهوردی خان یازدهم ذوالفقارخان دوازدهم بهرام خان
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم ترنج، ۲۲۲گ، ۳۰سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۵–۳۶۴]
۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۴۴
آغاز: برابر جلد ۱؛ **انجام:** امامقلی خان دهم اللهوریردی خان خان یازدهم ذوالفقارخان دوازدهم بهرام خان
از صفحه یک تا ۲۶۶ جلد اول و از ۲۶۷ تا ۴۵۳ جلد دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ مجدول، با نسخه خط مصنف مقابله شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی با ترنج و نیم ترنج، ۲۲۷گ، ۲۷ سطر (۱۲/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۶–۲۰۵]
۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۷۱
آغاز: برابر جلد ۱؛ **انجام:** شاید شنود یا رو بیاید بهوا×× زن نای تو در راه صبا ای نائی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق، جا: شیراز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی با ترنج و نیم ترنج، ۴۴۳گ، ۲۳سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۲۱/۵×۳۰/۵سم [ف: ۴–۲۲۹]
۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۱۹/۲
شرح نسب و حسب و شمایل و اولاد فتح علی شاه؛ خط: نسخ، کا: ابن ملا محمد مهدی آقا بابا شهمیرزادی، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز تیره، ۹۸گ (۲۳پ–۱۲۰ر)، ۱۹ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶–۲۷]
۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۰۳
آغاز: بسمله خاتمه هر کلام حمد ملک غلامیست که سلطنتش را بدایتی نیست و مملکتش را نهایتی نه بنبوت حقه را بخاتمیت جناب خاتم پیغمبران ختم ساخت و از ظهور شاهنشاهی عادل و ظل اللهی باذل بختم سلطنت پرداخت–لمؤلفه. محمد شه نبیره خسرو دوران که میباشد ×× فلک طیش و ملک جیش و قضا حکم و قدر فرمان. اما بعد–چنین گوید بنده احقر فضل الله الحسینی الشیرازی متخلص بخاوری که از قراریکه بکرات در روزنامچه دولت روز افزون تحریر یافته این بنده ... بر حسب امر صاحبقران ... مأمور بود که خاتمه بر آن روزنامچه همایون افزاید و این کتاب مستطاب را بذکر ... ایام دولت شاهنشاه مغفرت مرار نورالله مضجعه آراید؛ **انجام:** حسینقلی خان ... اکنون نیز در دارالخلافه طهران مقیم است و سبب افراط در استعمال شراب

ناب پیوسته سقیم اللهم اصلح اموره چهارم محمد کاظم خان پنجم فضلعلی خان مردی صاحب ذوق ... دوازدهم بهرام خان. تم الکتاب فی شهر رجب سنه ۱۲۹۱.
خط: نستعلیق عالی، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۹۱ق؛ مجدول، کمندکشی زرین، یک سرلوح کتیبه ای مذهب منقش؛ کاغذ: فرنگی کبود رنگ، جلد: مقوای روکش چرم سرمه‌ای، ۱۹۰ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۰/۳سم [سلطنتی -ف: ۵-۳۵۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۰۷

آغاز: برابر جلد ۱؛ **انجام:** به انجام رسید و این گوهر آبدار ... تا اینجا صورت خط مؤلف طاب ثراه بود و این نسخه از کتابی که بخط خود مؤلف مرحوم مبرور ... میرزا فضل الله خاوری بود استنساخ شد و در شهر ذی حجة الحرام سنه ۱۳۲۵ یکهزار ۱۳۲۵ اختتام یافت اللهم اجعل عواقب امورنا خیرا بمحمد و آله الاطهار
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۵ق؛ درباره این کتاب شرحی به تاریخ ۱۳۲۶ به خط عنایة الله دست غیب نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی زرد، جلد: تیماج قرمز، ۳۹۸ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۶سم [ف: ۱۰-۷۸۸]

۱۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۲۲

آغاز: برابر جلد۱؛ **انجام:** گفتار در خاتمه کار شاهنشاه صاحبقران و رحلت آنحضرت در دارالسلطنه اصفهان ... روز پنج‌شنبه نوزدهم شهر جمادی الثانی سنه یکهزار و دویست و پنجاه مطابق با سال نکبت مآل یونت ئیل سه ساعت بغروب مانده در عمارت قزل اوطاق هفت دست سعادت آباد واقعه در خارج شهر اصفهان از جامه خواب استراحت برخاست و پس از صرف غذای شوربا و ادای فریضه بدرگاه ایزد بیهمتا تا بجهت اطمینان خلق بسرا پرده همایون خرامید قامت قیامت علامت را بجامه خلافت بیاراست در هنگامیکه ایستاده بند قبا را می‌بست ضعفی بر مزاج همایونش مستولی گشته بی اختیار بر زمین نشست آغا بهرام قراباغی را که یکی از خواجه سرایان محرم بود طلب کرد و از فرط ضعف و بیحالی باو تکیه فرمود و نفسی چند گسیخته کشیده و طایر روح پر فتوحش بر شاخسار درخت طوبی آشیان نمود ... تاریخ تولدی که در صدر کتاب ذکر شده فرمایشی است و اعتباری ندارد مدت سلطنتش سی و هفت سال و نیم شمسی و عمر مبارک آن حضرت هفتاد سال بود ... این بنده مدحت گزار بعد از وفات بجهات بی شمار قدرت همراهی با اردو را نیافتم ... بدارالسلطنه اصفهان شتافتم و هفت ماهه وقایع هذه السنه یونت ئیل را در آن دیار شرح دادم و این روزنامچه با شرح و بسط را در روزگار بیادگار نهادم تحریراً فی التاریخ یوم الاثنین پانزدهم شهر رجب المرجب سنه خمسین و ماتان بعد الالف. تمت تمام شد.
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ با امضای سیدعلی مستوفی، محمدرضا الحسینی، حسین بن هدایت الله؛ یادداشتی بدین شرح: «این کتاب از اول تا بآخر خانده شد ابتدا ز عراق شد بروجرد و توسرکان تا مراجعت سلطنت آباد فرمودند در شب بیست و هفتم شهر صفر المظفر سنه ۱۳۱۰ لوی ئیل در حضور مبارک حضرت اقدس شهریاری فاطمه سلطان کتابخوان باتمام رساند»، مجدول، مذهب، کمندکشی، یک سرلوح؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: مقوای روکش چرم لاکی رنگ با ترنج، ۴۴۰ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۷/۲×۳۳سم [ف: ۵-۳۴۷]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۷۶۳

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۱/۷×۳۵/۳سم [رایانه]

← تاریخ ذهبی ⩾ تاریخ الاسلام و طبقات مشاهیر الأعلام

● تاریخ راجه‌های هندی / تاریخ هند / فارسی

tārīx-e rāje-hā-ye hendī

علی ابراهیم خان، -۱۲۰۸ قمری

ʻalī ebrāhīm xān (-1794)

مؤلف در این رساله بخشی از تاریخ راجه‌های هند را برای کورنر جنرل چارسی ارل کارن باجی راو، جمع‌آوری نموده و از حکمرانی ساموجی از قوم هوسله وباجی راد شروع و راجه‌های بعد از وی را ذکر نموده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۵۱/۴-۱۱/۱۵۱

آغاز: الحمد لله علی نعمائه و الصلاة علی نبیه و اوصیائه این وقائع بدائع، بدائع آثار عبرت نامه اولی ... که در عهد حکومت امیر والاجاه فلک بارگاه مرکز دائره اقبال نکوخواه؛ **انجام:** اگر چشم حقیقت بین گشاده وآئینه انصاف از ظلمت ... این نکته روشن تر از آفتاب است که چرخ ستیزه کام به جرم بد اندیشی اولاد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۵۶گ، ۱۲-۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲-۶۹۲]

● تاریخ راشد / تاریخ / ترکی

tārīx-e rāšed

ملطیوی، محمد بن مصطفی

malatyavī, mohammad ebn-e mostafā

اهداء به: سلطان احمد بن محمد غازی (سلطان احمد سوم / ثالث)

تاریخی بسیار مفصل به زبان ترکی که به دستور سلطان احمد بن محمد غازی (سلطان احمد سوم / ثالث) در تاریخ پادشاهان عثمانی از ۱۰۷۱ تا ۱۱۳۴ق نگاشته است. مؤلف در پایان، فصلی مختصر نیز در احوالات خود دارد. به جز نسخه‌ای که از آن در موزه بریتانیا به شماره Add. 23585 موجود است.

چاپ: نخستین بار در سه جلد به سال ۱۱۵۳ق در قسطنطنیه و سپس در ۱۲۸۲ق در همانجا (استانبول) و این بار در پنج جلد چاپ شده است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۵۷

آغاز: بسمله-حمد اول مبدع کارگاه ایجاد و تکوین جنابنه که متتبعان صفحات تواریخ و ازمان وقوف زمان ازل عنوان وجودنده حیران و متصفحات طبقات حوادث و اکوان ... اما بعد، بو پی سپر منزل رسان مناهج و مراشد ابوالمکارم محمد المدعو براشد لنک و لوک وادی عریض البوادی نظم و انشایه؛ **انجام:** بو عبد فقیر کبی پخه بیچارگان بیسیرو سامانی مکار مبذوله لریله پی در پی مسروز و شادکام ایلیه. امین. [رقم:] تمت.

خط: نسخ ترکی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، با سرلوح مذهب، مصحح، محشی با علامت «ط» و «ه»، باعلامت «بلغ»، نسخه در برگ ۲۷۵ر به پایان کتاب اول (جلد اول) می‌رسد و پس از دو صفحه سفید، کتاب دوم شروع می‌شود. در برگ ۴۸۴پ کتاب دوم پایان می‌یابد و از برگ ۴۸۶پ پس از سه صفحه سفید، کتاب سوم آغاز می‌شود. اوراق ۵۳۴ تا ۵۴۳ وارونه صحافی شده؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج آبی، ۵۷۳گ، ۳۷ سطر، اندازه: ۱۹/۳×۳۰/۷سم [ف: ۱/۲۷-۲۸۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۱۷

آغاز: این خامه مهمساز سر مصلحت اول ×× مدحتگر کارخانه منقبت اول. نحن نقص احسن القصص؛ **انجام:** و بوعبد فقیرکی ... مکارم مبذوله ایله پی در پی مسرور و شادکام ایله آمین

در فهرست از حسن بن راشد دانسته شده، از آغاز کتاب دوم را دارد؛ خط: نسخ بشیوه ترکی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دارای یک سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: ترکی، جلد: گالینگور عنابی، ۹۹۴ص، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۱۷-۳۰۵]

● تاریخ راقم = تاریخ راقمی = تاریخ سید راقم = تاریخ نامه راقم = تواریخ میر سید راقمی = تاریخ کثیره / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e rāqem = tārīx-e rāqemī = tārīx-e seyyed rāqem = tārīx-nāme-ye rāqem = tavārīx-e mīr seyyed-e rāqemī

راقم سمرقندی، میر شرف الدین شریف بن نورالدین، ق۱۲ قمری

rāqem-e samarqandī, mīr šaraf-od-dīn šarīf ebn-e nūr-od-dīn (-18c)

تاریخ تألیف: ۱۱۱۳ق

این کتاب تاریخ کوتاهی است در شرح رویدادهای تاریخی پادشاهان شیبانی و خانان ازبک ماوراء النهر و شرح جنگ‌های آنان با تیموریان و صفویان و نیز تاریخ درگذشت بسیاری از دانشمندان، ادیبان، شاعران، امیران، وزیران، پادشاهان و دیگر نامداران ایران و ماوراء النهر به ترتیب سال با شرح کوتاه احوال هر یک از آنان. در آن شرح رویدادها از تولد امیر تیمور (۷۳۶ق) تا شاهی عبدالعزیز بن ندر محمد خان از جانیان استراخان بخارا در سال ۱۰۵۴ گزارش شده است. مشابهت فراوان میان این اثر و تاریخ ترکستان محمد امین بخارایی سبب گردیده که برخی پژوهشگران گمان برند که یکی از این دو کتاب مطالبش را از دیگری گرفته است. این کتاب به نام تاریخ راقمی و تاریخ نامه راقم و تواریخ میرسید شریف راقم و تاریخ تیمور و چنگیز میرشریف راقم و تاریخ نامه کثیره هم خوانده می‌شود.

آغاز: بر ضمایر ارباب دانش و خاطر اصحاب بینش واضح و لایح است که در تواریخ حوادثات ایام علمای عظام و فضلای کرام لئالی نظم وجواهر نثر وانموده اند

انجام: رفت یوسف زبده یعقوب تارخی تألیف تاریخ نامه راقم تاریخ: هزار و صد گذشته سیزده هم ×× ز سال هجرت سلطان عالم / بنوک خامه اش راقم رقم کرد ×× تواریخ چنین خوب و مکرم.

انجام۲: که در عالم فقر و فنا غم را براحتی و الم را..

چاپ: تاشکند، ۱۳۳۲ق، در حاشیه «تحفة الاحباب فی تذکرة الاصحاب» قاری رحمت الله واضح بخارایی، چاپ سنگی

[فهرستواره منزوی ۲/۸۶۴]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۲۲ ـ ب

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا عطف تیماج آبی، ۲۲۸گ، ۱۵ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۷/۵سم [ف: ۱-۶۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۱۲/۱

خط: نستعلیق، کا: میرزا ابوالحسن قورتی، تا: جمعه ۲۲ ذیقعده ۱۳۰۸ق، جا: کابل؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۱۵ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۱۶-۷۳۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۷۴/۲-ف

نسخه اصل:چاپ سنگی طاشکند؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالمنان حاجی بن عبدالوهاب، تا: ۱۳۳۲ق [فیلمها ف: ۳-۱۴۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۲۹

آغاز: ناله و زاری خطاب آمد ز چرخ ×× کای خداوندان جاه الاعتبار. و ابن یمین نیز در فوت سلطان گوید: چون گذشت از سال هجرت هفتصد با سی و شش ×× وز ربیع الآخرین هم سیزده بگذشته بود؛ **انجام:** تاریخ وفات حضرت عالم شیخ عزیزان قدس سره قدوه علمای زمان مرجع مشایخ اهل عرفان ... شهاب الدین سهروردی صدیقی قدس سرهما تمت.

از وقایع سال ۷۳۶ (سال فوت سلطان ابوسعید) تا وقایع سال ۱۰۴۵؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین؛ جلد: مقوایی قهوه‌ای، عطف گالینگور قهوه‌ای، ۲۵۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۳۸-۵۶۷]

← تاريخ راقمی ≺ تاريخ راقم

● **تاريخ راه آهن** / تاریخ / فارسی

tārīx-e rāh-āhan

بارن نرمان، ق۱۳ قمری

bāron normān (-19c)

مترجم: میرزا هارتون مترجم ق۱۳ قمری

ترجمه‌ای است از میرزا هارتون مترجم از کتاب:

Historique des chemins de fer, application de chemins de fer

از بارون نورمان مهندس مخصوص دولت ایران.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۱ ـ ب

آغاز: تاریخ مخترعات راه آهن مشعر است بر تتبعات طرق و شوارعی که راه آهن کار کرده میشود؛ **انجام:** فارسی: خوشوقتی و خورسندی داریم

در نسخه ما متن فرانسه و ترجمه فارسی هر دو هست و نقشه هم دارد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل قرمز، ۱۴ سطر (۱۴×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۲/۵سم [ف: ۱-۶۶]

← تاريخ رستم ≺ داستانهای شاهنامه

● **تاريخ رستم خان و عصر او** / تاریخ / فارسی

tārīx-e rostam xān va ʻasr-e ū

بیجن، ق۱۲ قمری

bījan (-18c)

تاریخ تألیف: ۱۷ربیع الاول ۱۱۸۱ق

تاریخ صفوی خان؛ به نام رستم خان پسر قراخان و پسرش سلیمان زمان سپهسالار و بیگلر بیگی آذربایجان، از آنچه بیجن (بیژن) از زبان خان شنیده بود. در ۳ «فصل» و «خاتمه». بیجن گویا همان نگارنده «تاریخ شاه اسماعیل» باشد.

[دنا ۷۰۶/۲؛ استوری ۳۱۸/۱ و ۳۰۴ و ۱۲۷۹؛ فهرستواره منزوی ۸۶۵/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۲۷-ف

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ موزه بریتانیا .Add۷۶۵۵؛ در ص ع عبارت «کتاب جلوس شاه صفی» و نام «محمد رحیم بک» با تاریخ ۴ رمضان ۱۱۸۸ و تاریخ ۷ ذیقعده ۱۱۸۸، همچنین عبارت «آقاجعفر خراسانی خانه اش به شماعی خانه حضرت پیوسته» و «سپه سالاری رستم خان ۱۷ شعبان ۱۰۴۰ و شهادت او ۱۰۵۱» [فیلمها ف: ۲-۲۸۳]

● **تاريخ الرسل و الملوك** / تاریخ / عربی

tārīx-ur rusul wa-l mulūk

طبری، محمد بن جریر، ۲۲۴؟-۳۱۰ قمری

tabarī, mohammad ebn-e jarīr (840-923)

نمونه: ثم دخئت سنة ثلث و ثلثين فی هذه السنة كانت عزاه معاويه حصن المراء من ارض الروم بناحيه ملطبة و فيها كانت غزاه عبدالله بن سعد.

چاپ: قاهره، دار المعارف، ۱۹۶۰؟، اعاد نشره: محمد ابوالفضل ابراهیم،

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۰۳-ف

آغاز: بسمله ذكر قصة صاحب شعيامين ملوك بنی اسرائيل و سنحاريب ... ذكر من كان علی ثغر العرب من ملوك الحيرة عمر بن هند ... يتلوه فی الذی بعد ذكر نسب رسول الله و ذكر بعض اخبار آبائه و اجداده «با عبارت» قال ابوجعفر در جای جای آن؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۶۳]

← تاريخ رشيدی ≺ تاريخ محمدی

● **تاريخ رشيدی (ترجمه)** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e rashidi (t.)

گورکان، محمد حیدر بن محمد، ۹۰۵-۹۵۸ قمری

gūrkān, mohammad heydar ebn-e mohammad (1500-1551)

مترجم: سرتیپ ، میرزا احمد خان-۱۳۱۵ قمری

اهدا به: عبدالرشید خان پسر ابوالفتح سلطان سعید خان

تاریخ مغولستان و کاشغر است از روزگار تغلق تیمور (۷۴۸-۷۶۴ق) تا بابر (۹۳۳-۹۳۷ق). در اصل «بابرنامه» است که آن را تحریر تازه کرده و بر آن افزوده. زندگی‌نامه دانشمندان و سرایندگان و موسیقیدانان و مذهبان را نیز دارد. بر اساس آنچه در آغاز نسخه شماره ۸۰۴۳ مجلس شورا آمده اصل این کتاب به فارسی و بعضاً ترکی بوده که توسط مستر الیاس با همکاری مستر راس به انگلیسی ترجمه و منتشر شده و به جهت کمی نسخه، مجدداً با دستور ظل السلطان توسط میرزا احمد خان سرتیپ از انگلیسی به فارسی ترجمه می‌شود. نسخه‌های داخل ایران اکثراً ترجمه از انگلیسی است.

آغاز: دیباچه مترجم: بسمله و به نستعین-بعد الحمد و الصلوة، این کتاب مستطاب ابتدا به لسان فارسی و ترکی نگاشته شده بواسطه مرور دهور نسخه آن بکلی در صفحات ایران و ترکستان معدوم و مفقود الاثر می‌شود. سپس از روی یک نسخه که در کتاب خانه دولتی انگلیس ضبط بود مستر الیاس، جنرال قونسول دولت معظم الیها، مقیم خراسان و سیستان از دولت متبوعه خود تحصیل اجازه نموده به معاونت و دستیاری مستر دنیزن راس که از دانشمندان معروف است آن را از زبان فارسی بزبان انگلیسی ترجمه می‌نماید و در سال ۱۸۹۵ میلادی بحلیه طبع می‌رسد.

چون تحصیل نسخه فارسی غیر ممکن بود لهذا بر حسب امر وارده سنیه بندگان حضرت مستطاب اشرف اسعد امجد ارفع والا شاهنشاه زاده اعظم افخم «ظل السلطان» روحنا فداه، این چاکر بی مقدار میرزا احمد خان سرتیپ، مترجم مخصوص سرکاری که از خانزادان آستان ملایک پاسبان است با عدم لیاقت و قابلیت، اقدام به ترجمه و تالیف نسخه انگلیسی نموده به لسان ساده فارسی نگارش کرد

ترجمه متن: پس از حمد و ستایش حضرت رب العزه، بر رای منیر ارباب خرد و دانش مخفی و پوشیده نیست که یکی از علوم مهمه که تحصیل آن برای بنی نوع انسان فرض و لازمست همانا علم شریف تاریخ می‌باشد ... لهذا این اقل عبادالله محمد حیدر ابن محمد کورکان با قلت دانش و ...

آغاز در فهرستواره منزوی: افتتاح تاریخ جهانداری و ابتدای نامه ظفر و بختیاری ...

انجام: ترجمه متن: مولانا یوسف، خطیب کشمیر بملاحظه آنکه این مرتبه دوم بود که برای ما در کشمیر فتح و ظفر دست داده بود «فتح مکرر» را تاریخ این واقعه دانست. از خوانندگان محترم ملتمسیم که از نواقص و خطاهای مسطوره غمض عین فرموده بر نگارنده خورده نگیرند. تمت.

چاپ: تاریخ رشیدی، محمد حیدر میرزا دوغلات، تصحیح دکتر عباسقلی غفاری فرد، میراث مکتوب، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۱۰۸۰ص.

[فهرستواره منزوی ۸۶۵/۲؛ استوری ۲۷۴/۱ و ۱۲۷۳؛ دنا ۷۰۷/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۷۳

از میانه کتاب، نخستین عنوان «ذکر ملاقات سلطان سعیدخان با منصورخان بار دویم» بازپسین عنوان «ذکر توجه مؤلف کتاب از تبت به جانب بدخشان» در میانه آمده (۱۳ب) «فرار نمودن پدرم محمد حسین گورکان انارالله برهانه از پیش شاهی بیگ خان به خراسان و تذکره چند» سرگذشت هنرمندان را دارد همانها که محمد شفیع در مجله مدرسه خاوری چاپ کرده است و میان برگ‌های ۱۵ و ۱۶ هم افتاده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: بخارایی، فاقد جلد، ۳۴گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷-۱۹۱]

۲. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۳۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵-۶۲۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۱۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲-۱۰۲]

۳. تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۴۳عکسی

جزء سوم کتاب، شامل گروهی از عرفا، ادبا، امرا و کلماتی از آنان؛ کا: بهاء الدین، تا: ۱۲۷۲ق؛ ۵۶گ [جنگ: ۱-۴۴۶]

۴. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فراونه به لغت قدیم مغول به معنای تیرانداز است و بمعنی شکم پرست هم آمده از توجیهات مهمه آنکه این طایفه هم اکنون وجود دارند

خط: نسخ، کا: عنایت الله اصفهانی، تا: سه‌شنبه ۲۹ شعبان ۱۳۲۲ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۴۳۵ص، ۲۱سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۲۱×۲۸سم [ف: ۴۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۴۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید احمد چالشتری، تا: پنجشنبه ۱۷ ذیقعده ۱۳۴۵ق، مطابق با ۲۸ برج ثور توشقان ئیل؛ ترجمه حاضر از روی ترجمه انگلیسی راس انجام شده که شرح آن را در «آغاز» نقل شده. پس از دیباچه مترجم، فهرست مندرجات آمده و پس از آن ترجمه مقدمه انگلیسی راس در حدود پنجاه برگ است و ارزش دارد که جدا نشر نشود. پس از آن، از برگ ۵۸ تا ۲۲۰ ترجمه فارسی متن از روی ترجمه انگلیسی است. بخش آخر، ترجمه لاحقه‌ای است از «راجرز»، دارای رکابه، در حواشی مطالبی با عنوان «مترجم گوید» آمده که به نظر می‌رسد آنها را بعداً افزوده است و این شاید نشانگر این باشد که نسخه در محیطی کتابت شده که مترجم نیز در آن حضور داشته و می‌توانسته بعداً این حواشی را بنگارد. نام کتاب در برگ دوم به خط همان کاتب چنین است: «مجلد تاریخ رشیدی در تعریف احوال مغولان آسیای وسطی»؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه‌ای مخمل به رنگ بنفش سیر، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰/۴×۲۷/۲سم [ف: ۱-۲۷-۸۴]

● تاریخ رضوی / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e razavī

میرعوض بن یوسف خان بن احمد، ق۱۱ قمری

mīr-ʻavaz ebn-e yūsof xān ebn-e ahmad (-17c)

تاریخ خاندان خود اوست به ترتیب سنواتی. نگارنده در دیباچه بلند خود آغاز می‌کند از زایش میرزا یوسف خان در ۹۳۰ق در مشهد خراسان، و این‌که در ۳۲ (چنین) در ۹۶۸ق (چنین) پدرش میرزا احمد درمی‌گذرد. در این هنگام زیستن وی در مشهد دشوار شده به قصبه «اخلوبد» (اخلوبد، دهی ست در راه مشهد-قوچان. معین) پناه می‌برد، دلتنگی رفع نشده به سفر هندوستان می‌پردازد و در ملتان که آن روز در حکومت قاسم خان نیشاپوری بود فرود می‌آید. در ۱۲ شعبان ۹۶۸ق به قریب دارالخلافه می‌رسد. اکبر به پیشواز او می‌فرستد و از آنجا فتوحات میرزا یوسف آغاز می‌گردد. نام نگارنده که تبار خود را به موسی مبرقع و حضرت جواد می‌رساند، در دیباچه آمده است. همانجا دو بار از کتاب به «شکرف نامه» تعبیر می‌کند ولی خود آن را صراحتاً «تاریخ رضوی» می‌نامد. در ص ۶۷۶ از درویش محمد امن آبادی (نک: قامع الامراض؛ طب اورنگ

شاهی، مشترک ۶۲۲/۱) یاد می کند که کتاب «مفتاح الحکمت» (مشترک ۷۴۰/۱) را سروده به وی داه است. در ص ۴۶۴ آمده: «دفتر دوم از تاریخ رضوی در ذکر احوال خیر مآل نواب صف شکن خان می‌پردازیم» و اینجا سفارش پدرش را به نگارش «تایخ رضوی» یاد می کند.
آغاز: تاریخ رضوی. بسمله. و له الکبریاء فی السماوات و الارض و هو العزیز الحکیم. ابیات: لله الحمد قبل کل کلام–به صفات الجلال و الاکرام–حمد او تاج تارک هر سخن است ... (۸۸ سطر بعد): قطعه. سپهر دانش و بینش یگانه اکبر شاه–که همچو صبح بروی جهان گشاده جبین–شهی که دیده ز آموزگار دل تعلیم–شهی که یافتم از مرشد خرد تلقین. اما بعد، مؤلف این اصول و مصنف این فصول ... میر عوض بن میرزا یوسف خان بن میرزا احمد بن میرزا بیگ.
انجام: در این وقت ساجده ماجده قبله و کعبه بیگم آنچه خانم بدیدن راقم تشرف ارزانی فرمودند و بگونه مهربانی و عنایت مراسم طبابت به تقدیم رسانیدند، از آزار و بیماری بنده بسیار دلگیر شدند و در باب طلب حکیم تاکید فرمودند لهذا معتمد نور محمد را روز پنج‌شنبه برای آوردن حکیم کدا کمبلاسکی جیم فرستاد.
[دنا ۷۰۷/۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۵۵-عکسی
آغاز و انجام: برابر
نسخه از زایش میرزا یوسف خان و مرگ پدرش و کوچ او به هندوستان آغاز می‌شود و به جنگ‌های دارا شکوه و غره محرم ۱۰۶۹ق و بیماری نگارنده می‌رسد، و بی انجامه ای به پایان می‌رسد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ چند صفحه پایانی با دستی لرزان نوشته شده، با خط‌خوردگی‌ها که می‌تواند نسخه به خامه نگارنده و از روزهای واپسین او باشد، یادداشت هایی از ۱۱۵۳ و غره رجب ۱۲۲۹ق؛ ۶۹۸ص (۱–۶۹۸)، ۲۲ سطر (۲۱/۵×۱۲)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱–۵۷]

● تاریخ رفعتی / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e raf‘atī

افشار، یوسف بن خداداد، ق۱۴ قمری

afšār, yūsof ebn-e xodādād (-20c)

تاریخ و جغرافیای مختصر جهان است با انشایی زیبا و روان در ۱۴ «باب» که هر باب به اقتضای مقام دارای چند «فصل» است با تطبیق تواریخ هجری قمری با تواریخ میلادی، و به سال ۱۳۲۰ بدان اشتغال داشته است. فهرست ابواب کتاب: ۱. حکمت عملیه و سیاست مدنیه و اندرز پادشاهان ایران؛ ۲. جغرافیا و شناسائی سطح کره زمین؛ ۳. حالات پادشاهان ایران؛ ۴. ذکر ممالک فرنگ؛ ۵. اسامی ملوک و رؤساء تمام کره زمین؛ ۶. حالات سکندر و سایر قیاصر روم؛ ۷. حالات بعضی از مردان کاردان جهان؛ ۸. شرح اکشاف ینگی دنیا؛ ۹. حوادث غریبه عالم؛ ۱۰. شرح مملک ژاپون و تعریف پادشاهان آنجا؛ ۱۱. ذکر پادشاهان ایران؛ ۱۲. شرح حالات بعضی از نسوان بزرگ؛ ۱۳. شرح انکشاف قطب شمال؛ ۱۴. حالات اساتید خط اساتید خط و مکاتیب سلاطین.
آغاز: حمد بیحد مالک الملکی را سزد که شاه باز بلند پرواز اندیشه بساحت فضای کبریائی او طیران نتوان نمود
انجام: و با قباد ساسانی و انوشیروان معاصر بود و در پانصد و شصت و پنج وفات یافت
[فهرستواره منزوی ۵۷۶/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۲۷۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق نازیبا، کاتب = مؤلف (شاید)، بی‌تا؛ مصحح، شخصی کتاب را خوانده و چند یادداشت در آغاز نسخه نوشته؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۸۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۹–۶۲]

● تاریخ الرقة / تاریخ / عربی

tārīx-ur raqqa

قشیری، محمد بن سعید، -۳۳۴ قمری

qošayrī, mohammad ebn-e sa‘īd (-946)

تاریخ مختصری است از شهر رقه و کسانی که از اصحاب رسول خدا (ص) و تابعین و فقهاء و محدثین در آنجا زیسته‌اند، مؤلف آنها را در سه جزء جمع‌آوری نموده و ابو احمد محمد بن عبدالله بن احمد بن قاسم بن جامع دهان آن را از قشیری روایت نموده است.
چاپ: سورية، طبع بحماة، ۱۹۶۰م، نشره: طاهر النعسانی
[کشف الظنون ۲۹۵/۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۱۲/۱
آغاز: أخبرنا الشیخ الجلیل ... الأصل بدرالدین احمد ... بن یوسف بن هبة الدین
نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهرية (مدرسه عمریه)، دمشق ۳۷۷۱؛ کا: محمد بن داود، بی‌تا؛ با سماعی از وی، در ابتدای هر رساله نام آن و مؤلف و کسانی که از مؤلف روایت کرده اند آمده، ابتدای هر جزء از رساله اول علامت سماعی از «احمد بن محمد بن ...» که کتاب را نزد «بدرالدین ابوالقاسم عبدالرحیم بن یوسف دمشقی» به همراهی کاتب در سال ۶۳۱ خوانده، و نیز صورت سماع «ابوطاهر احمد بن محمد بن احمد سلفی اصفهانی» در سال ۵۷۳ در اسکندریه و نیز سماعی به سال ۷۱۹ مندرج است؛ ۸۰گ (۲–۸۱) [عکسی ف: ۲–۲۲۰]

● **تاریخ رم** / تاریخ / فارسی

tārīx-e rom

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۶۴۵/۱

آغاز: فصل شانزدهم جنگ دوم پونیک از ۲۱۸ تا ۲۰۱ (پیش از میلاد)؛ **انجام:** و اثر جزئی که در دولت باقی مانده بود معدوم ساخت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۴ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۷۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۳-۱۵]

● **تاریخ روابط بین ایران و ونیز** / تاریخ / فارسی

tārīx-e ravābet-e beyn-e īrān va venīz

موسیو لوکو مادر کیوم برشه

tārīx-e ravābet-e beyn-e īrān va venīz

مترجم: ریشارخان ، یوسف ۱۸۶۸-۱۹۳۵ میلادی

این کتاب ترجمه تاریخ و روابط بین ایران و ونیز است که از زبان ایتالیایی به توسط دکتر کاستالدی به زبان فرانسه ترجمه شده و ریشاردخان مؤدب الملک آن را جهت مظفرالدین شاه قاجار در سفر فرنگستان در شهر ونیز به سال ۱۹۰۲ میلادی به زبان فارسی ترجمه نموده است که محتوی مطالب تاریخی و روابط بین دولت ایران و ونیز است در زمان سلطان اوزون حسن آق قوانلو تا انقراض سلسله صفویه.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۸۱۴

آغاز: بسمله، در سنه ۱۹۰۲ موقع تشریف فرمائی اعلیحضرت ... مظفرالدین شاه بشهر ونیز در قصر (وژها) و در قصر (سن ماز) و نظر بالتفات و افتخار نسبت باین جانب فرمودند که کتاب مسیو (لوکو مادرکیوم برشه) مصنف که مشتمل بر روابط سلاطین قدیم ایران و جمهوری ونیز است برای اعلیحضرت همایونی ترجمه نمایم ... فصل اول. اسم مملکت ایران در عهد خلفا ۱۲۵۸-۶۵۲- تقریباً معدوم شده بود و بعد مدتی هم بتصرف اعراب و مغولها و تاتار و ترکمانها افتاد و در مائه پانزدهم عیسوی اوزون حسن نامی مملکت اجدادی کیانیان و ساسانیان را دو مرتبه باسم ایرانی خود پایدار نمود؛ **انجام:** اهالی ونیز همیشه در ایران محترم بودند بهمان قسم که ایرانیها در ونیز محترم و معزز هستند. شهر میلان ۳ مارس ۱۹۰۴. مترجم دکتر (کاستالدی) قنسول اعلیحضرت اقدس شهریاری-نویسنده میر مجتبی.

خط: نستعلیق خوش، کا: میر مجتبی، تا: اوایل قرن ۱۴؛ مجدول زرین، سرلوح مذهب منقش مرصع، در صفحات ۴۲ و ۴۴ عکس دو نامه از شاه سلطان حسین به فرمانفرمای ونیز به زبان ترکی و فارسی است که حاوی الطاف و اظهار دوستی فیمابین است، در صفحات ۴۱-۴۳ دو عکس چاپی یکی از کاسه فیروزه‌ای است که سلطان اوزون حسن برای رئیس جمهوری ونیز فرستاده و دیگر از مجلس معارفه سفیر فوق العاده ایران است به نام فتحی بیک که به حکم رئیس جمهور ونیز نقاش معروف ایطالیائی به نام کابریل کالاری به تاریخ پنجم مارس ۱۶۰۳ نقاشی کرده؛ مهر: شاه سلطان حسین صفوی «وارث ملک سلیمان جهان سلطان حسین»؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره.، جلد: مقوای روکش مخمل، ۴۴ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۶سم [ف: ۵-۱۶۷]

● **تاریخ روابط سیاسی افغانستان** / تاریخ / فارسی

tārīx-e ravābet-e sīyāsī-ye afqānestān

فرخ، مهدی، ۱۲۶۵-۱۳۵۲ میلادی

farrox, mahdī (1265-1352)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۷۹۹

بی‌کا، تا: ۱۳۱۴ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۲/۱×۲۹/۳سم [رایانه]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۷۵

بی‌کا، تا: ۱۳۱۷ق؛ ۱۷۶گ، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [رایانه]

● **تاریخ روسیه** / تاریخ / فارسی

tārīx-e rūsīye

ابکاریوس، اسکندر بن یعقوب، -۱۳۰۳ میلادی

ābkārīyūs, eskandar ebn-e ya‘qūb (-1303)

مترجم: میرزا آبکار ارمنی با تصحیح محمد علی متخلص به مسکین. میرزا آبکار خان مترجم که در جولاهه اصفهان دیده به دنیا می‌گشاید و در مدرسه لازروف مسکو زبان روسی فرامی‌گیرد، چون به ایران بر می‌گردد عهده‌دار ترجمه این کتاب و کتب دیگر می‌شود. در ترجمه این کتاب محمد علی مسکین علاوه بر کتابت دست به عبارات نیز می‌برد و به زیبایی لفظی آنها توجه می‌کند منتهی از این بابت، چنانکه در کتاب نیز آمده، توفیق چندانی نمی‌یابد. این کتاب حاوی وضع سیاسی روسیه از سال ۸۶۲ م تا ۱۵۴۰م است و در آن از سلاطین متعدد و شهرهای مختلف روسیه شرح مفصلی آمده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶

آغاز: باب اول در ذکر بنیان طائفه روسیه از سنه ۸۶۲ الی سنه ۱۵۴۰ اصل بنای سلطنت آنها از چند طائفه می‌شود که آن بمرور دهور؛ **انجام:** ذکر اجتماع فلرنطنیسک ذکر مطرا پلید ویلنا ذکر حالات جمعیت لیوانیا و السلام خیر الختام

جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی مسکین، تا: ۱ ذیقعده ۱۲۸۲ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: فرنگی فستقی لب طلایی، جلد: تیماج قهوه‌ای با گل و بته، ۱۶۵گ، ۱۲ سطر (۱۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱-۱۴۱]

● **تاریخ روسیه** / تاریخ / فارسی

tārīx-e rūsīye

سالاویوف، ولادیمیر سرگی یویچ، ۱۸۵۳-۱۹۰۰ میلادی

sālāvyūf, velādīmīr sergīyevīč (1853-1900)

مترجم: ماردروس ق۱۹ میلادی

زمان ترجمه:۱۲۸۲ق؛ اهداء به:ناصرالدین شاه

در این کتاب تاریخ روسیه از سال ۸۶۲ میلادی شروع می‌شود و تا سال ۱۸۲۵ میلادی وقایع مهم آن می‌آید. سال شروع تاریخ زمانی است که هنوز روسیه متدین به دین مسیحی نبوده و مردم صحرانشین و بت‌پرست داشته است و سال ۱۸۲۵ میلادی زمانی است که دولت نیکلا بر روسیه حکمفرما بوده است گرچه ترجمه به وسیله مادروس خان به عمل آمده ولی عبدالرحیم افسر عبارات فارسی آنرا تصحیح کرده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۱۶

آغاز: هو الله تعالی شانه، دیباچه ترجمه کتاب بهیه روسیه. تاریخ دولت؛ **انجام:** و آن کتاب را با کمال تدقیق و تحقیق در اول قرن نوزدهم استکتاب و چاپ کرد

خط: نستعلیق، کا: شاید عبدالرحیم افسر، تا: محتملاً ۱۲۸۲ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، لب‌طلایی، جلد: تیماج قرمز با گل و بوته، ۴۰۳گ، ۱۶ سطر (۱۱×۲۴)، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۴-۱۸۴]

● **تاریخ روسیه** / تاریخ / ترکی

tārīx-e rūsīye

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۱۶

خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یک نقشه به اندازه رحلی بزرگ [نشریه: ۲-۶۵]

● **تاریخ روسیه** / تاریخ / فارسی

tārīx-e rūsīye

ظاهرا غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۴۰

آغاز: اجمال مطالب جلوس نیکولا ... صلح ترکمان چای، تسلط و نفوذ دولت روس در طهران. الکساندر اول اکبر اولاد ذکور امپراطور پل در ۱۳ ماه دسامبر سنه ۱۸۲۵ میلادی در شهر ... فوت کرد؛ **انجام:** بعد از چهل سال صلح عمومی دوباره مبتلی به بلای عظیم گردید.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: کاغذ فرنگی آبی، جلد: میشن نارنجی سیر، ۲۸۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۲۱/۲×۳۳/۴سم [ف: ۲-۸۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۴۰/۲

آغاز: بیان مجملی از کیفیت اوضاع ممالک روسیه ... طایفه روسیه که مشهور به بنی الاصفر و مملکت ایشان؛ **انجام:** و طهمورث میرزا پسر او از گرجستان گریخته و روی نیاز بدرگاه شاهنشاه مظلوم نواز آوردند و خانمان چندین ساله.

تاریخ مختصری است از پادشاهی روسیه با اشاره به رویدادهای آنکشور و چگونگی مداخله آنها در گرجستان؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سبز عطف تیماج مشکی، ۵گ (۱۲پ-۱۶پ)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۹-۱۳۲]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۵۹۷

آغاز: در اثنای تدارکات جنگ در یک قسمت فرنگ تغیرات بی حد نسبت به روسیه ظاهر گردیده بود و مخصوصاً شخص امپراطور نیکلا طرف عداوت و تهمت‌های آنها واقع شده و سبب این جنگ؛ **انجام:** مملکت مغشوشی که استقلال خود را از دست داده و به واسطه ضعف خود اسباب دست اندازی همسایه‌های خود گردیده است زندگی کند.

از فصل دوم تا فصل شانزدهم را دربردارد و خود فصل شانزدهم دارای چند باب است که این نسخه تا باب نهم آن را دارد پس باب هیجدهم آن که در تاریخ عصیان لهستان است آمده که دارای هشت «فصل» می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۳۴۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف مخ: ۱-۳۱۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۱۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [مختصر ف: ۱۵۸]

● **تاریخ روسیه برای اطفال دبستان (ترجمه)** / تاریخ / فارسی

tārīx-e rūsīye barāye atfāl-e dabestān (t.)

محمود میرزا بن بهمن میرزا، ق۱۴ قمری

mahmūd mīrzā ben bahman mīrzā (-20c)

از: سالاویوف، ولادیمیر سرگی یویچ؛ ترجمه محمود میرزا فرزند بهمن میرزا به مراقبت و جمع‌آوری و نگارش علی محمد بن محمود متخلص به طغرل و ملقب به شمس الشعرا. نگارنده کتاب را به امر ظل السلطان جمع آوری و به نگارش درآورده مشتمل بر: «مقدمه» و دو «بخش» و «متفرعات» دیگر: مقدمه: در بیان نگارش و تألیف و ترجمه کتاب؛ بخش اول: تاریخ روس برای اطفال دبستان؛ بخش دوم: شرح حل و تاریخ نیکلای اول از سنه ۱۸۲۵-۱۸۵۵م؛ متفرعات: شامل مطالب متفرقه دیگری است در تاریخ روس جهت بصیرت خواننده.

۱. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۴۷

آغاز: قوشن روس که امروز عالم را متزلزل و قانون نظام و انتظامشان اهل کره رامات و حیران دارد یکی از طوایف و قوام

تاجگذاران تاتاران شمالی بوده اند؛ **انجام:** و فایده از آمدن من به بلاد هند حضور تو بوده و این فایده تمام دارد
مشتمل بر نظام لشکر روسیه و غیره؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ به مراقبت و نگارش علی محمد شمس الشعرا از صفحه اول تا اواسط ص ۷۲ این کتاب برابری می‌کند با ص ۴۳۲ تا ۴۶۳ کتاب شماره ۲۱، از اواسط صفحه ۷۲ تا پایان کتاب وصایا و نصایا و حکایات از تاریخ روضةالصفا نقل شده؛ ۱۲۹ص، ۱۵ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۷۴] و [عمومی اصفهان (فرهنگ سابق): ف: ۱-۳۵۲]

۲. **اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۸۹۲**
آغاز: بخش اول: تاریخ روس برای اطفال دبستان که در سال ۱۸۸۰ در مطبع مدرسه م کاتکوف طبع شد؛ **انجام:** دولت روس از چهار طرف اقدام بکار کرد یکی از طرف ایرانی یکی از طرف آسیایی مرکزی دیگری از طزرف ببیر و چچین دیگری از طرف قفقاز
خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۴؛ علی محمد بن محمود ملقب به شمس الشعراء متخلص به طغرل؛ ۷۸۷ص، ۲۴ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۳۲]

۳. **اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۴۸**
آغاز: فصل دوم فهرست مطالب ... در اثنای تدارکات جنگ در یک قسمت فرنگ تغییرات بیحد نسبت به روسیه ظاهر گردید؛ **انجام:** با اینکه دائما در یک مملکت مغشوش که استقلال خود را از دست داده و به واسطه ضعف خود اسباب دست اندازی همسایه‌های خود گردیده است زندگی کند.
جلد دوم از ابتدای فصل دوم باب چهارم تا فصل شانزدهم و فصل شانزدهم (در آزادی دهاقین) مبوب بر نه باب است پس از پایان ابواب نه‌گانه باب هجدهم متضمن هشت فصل؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ ۵۳۸ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۷۵] و [عمومی اصفهان (فرهنگ سابق): ف: ۱-۳۳]

۴. **اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۸۹۵**
آغاز: امپراطور بعد از کلمات مزبوره اظهار مینمود ما به خوبی می‌دانیم اجرای قوانین جدید چقدر اشکالات خواهد داشت؛ **انجام:** دولت روس از چهار طرف اقدام بکار کرد یکی از طرف ایران یکی از طرف آسیای مرکزی دیگری از طرف سپر و چین دیگری از طرف قفقاز
از اواخر باب هفتم فصل شانزدهم شروع و تا آخر فصل اول باب بیست و سیم خاتمه پیدا می‌کند (مطالب از فصول و ابواب متفرق نوشته شده)؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۳۱۲ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴/۵سم [ف: ۳۴]

۵. **اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۸۹۸**
آغاز: اصل ولایت روس نشین یعنی وطن اصلی روسها چنان که در نقشه مملکت روس دیده می‌شود؛ **انجام:** با سی هزار قشون و یکصد و بیست ارابه توپ تسلیم ژنرال روس (ردکر) گردید
بخش اول: تاریخ روس برای اطفال دبستان؛ خط: نسخ عالی، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ ۴۲۸ص، ۱۵ سطر (۱۳/۵×۱۹)، اندازه: ۲۱×۲۷سم [ف: ۳۶]

۶. **اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۱۱۴۲۰**
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم مقدمه تاریخی نیکلای اول از سنه ۱۸۲۵ الی سنه ۱۸۰۰ عیسوی، باب اول فصل اول ... آلکساندر اول ارشد اولاد ذکور امپراطور پل؛ **انجام:** از قرار این اصول برای تنظیم وضع آینده رعایای مملوک و نوکر و حقوق و تکالیف مالک و مملوک و فرایض ذمه رعایا نسبت بدولت و ملاکین از روی دقت قوانین مفصله تاسیس شده است.
باب اول تا قسمتی از باب ششم فصل شانزدهم (آ زادی دهاقین)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۲۷۹ص، ۲۷ سطر (۱۸×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰×۲۵/۵سم [عمومی اصفهان (فرهنگ سابق): ف: ۱-۳۲]

۷. **اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۴۶**
آغاز: بسمله، اجمالی مطالب جلوی نیکلا عصیان عسکریه در سنت پطرز پورغ بظهور رسید؛ **انجام:** و اظهار تألف نمود خلاصه بدیع وضع ها جنگ اعلان شد و اروپا بعد از چهل سال صلح عمومی دوباره مبتلا بر بلای عظیمی گردید.
مشتمل بر چهار باب و هر باب دارای چند فصل است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ ۳۲۲ص، ۱۷ سطر (۹/۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۷۳]

۸. **اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه: ۱۱۴۲۵/1**
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ساغری قرمز ضربی گل و بوته دار، ۱۳ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [عمومی اصفهان (فرهنگ سابق): ف: ۱-۳۵۳]

← تاریخ روسیه (کاترین دوم) ≻ تاریخ قترینه
← تاریخ روسیه و احوال کاترین دوم ≻ شرح حال کاترین دوم

● تاریخ روضة الصفاء (منتخب) / تاریخ / فارسی
tārīx-e rowzat-os safā' (mn.)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱/۱۴۸۲۰
بخش‌های اخلاقی آن گزیده شده؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن مشکی، ۱۵ سطر (متن و حاشیه)، قطع: پستی [ف: ۲-۱۱۹]

● تاریخ روضه تاج محل / تاریخ / فارسی
tārīx-e rowze-ye tāj mahal

[نسخه‌های منزوی ۱۹۳۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۱۳/۲-ف

نسخه اصل: کتابخانه گنج بخش؛ بی کا، بی تا [فیلمها ف: ۳-۲۱۰]

● **تاریخ روم** / تاریخ / فارسی

tārīx-e rūm

در تاریخ روم است از وضع اداری و حکومت امپراطور آقسس آغاز و پس از بحث مفصل درباره سپاه روم و آداب و سنت رومیان و ذکر نام شاهان بعد از اقسس و پیدایی کانسل در حکومت رومی و جنگ‌های رومیان با ایرانیان و اسارت والرین امپراطور روم با ذکر طاعون و قحطی در روم کتاب بپایان می‌رود. ظاهراً این کتاب باید ترجمه تاریخ روم گیبون (=تنزل و خرابی دولت روم) باشد که در زمان عباس میرزا از انگلیسی به فارسی ترجمه شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۶۶

آغاز: بسمله در تنزل و خرابی دولت روم و آن مشتمل است بر چند فصل؛ **انجام:** چنانچه بعد ازین بتفصیل مرقوم خواهد شد و الله اعلم تمت جلد اول

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳، جا: محتملاً تبریز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی با ترنج و نیم ترنج، ۳۵۰گ، ۱۶ سطر (۱۱×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۳سم [ف: ۴-۱۴۳]

● **تاریخ روم (ترجمه)** / تاریخ / فارسی

tārīx-e rūm

تبریزی، میرزا ابراهیم

mīrzā ebrāhīm tabrīzī

ترجمه میرزا ابراهیم تبریزی به دستور محمد شاه از روی متن انگلیسی.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۷۱

آغاز: فصل اول در بیان اصل و نسب رومیان و وجه تسمیه شهر روم؛ **انجام:** که در شهر گذشته بود به ایشان رسانیدند.

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: فرهاد میرزا در ذیقعده ۱۲۷۶؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کاغذ ابری فرنگی، ۱۶۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۰/۵سم [ف: ۲-۸۰]

● **تاریخ روم (ترجمه)** / تاریخ / فارسی

tārīx-e rūm

زیرک زاده، غلامحسین

zīrak zāde, qolām-hoseyn

اصل کتاب از آلبر ماله و ژول ایزاک.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۲۵

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، بی تا [مختصر ف: ۱۲۶]

● **تاریخ روم و شهریاران آن مرز و بوم** / تاریخ / فارسی

tārīx-e rūm va šahrīyārān-e ān marz va būm

محمد حسن میرزا مهندس، ق۱۳ قمری

mohammad hasan mīrzā mohandes (-19c)

اهداء به: ناصرالدین شاه قاجار

در شرح سلاطین عثمانی که توسط حاج میرزا مهندس به نام ناصرالدین شاه در زمان محمد خان سپهسالار وزیر جنگ از فرانسه ترجمه شده است. مؤلف از پدرش محمود میرزا نام می‌برد.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۰۰

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۶ ربیع الاول ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن لایی یشمی، ۴۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۴×۱۷/۳سم [ف: ۲-۸۰]

● **تاریخ روم و قیاصره** / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e rūm va qayāsere

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۲۷۲

آغاز: فهرست جلد اول از مجلدات تاریخ روم و قیاصره. عهد اول. ذکر سلاطین باستان روم و بدو تشکیل نژاد رومیان از سنه هفتصد و پنجاه و سه الی پانصد و ده قبل از میلاد مسیح علیه السلام؛ **انجام:** زیرا که فتح زاما هنوز جنگ ثانی رم و کرتج را تمام نکرده بود بلکه فتح جهان در اینوقت آغاز میافت.

کتاب حاضر جلد اول از تاریخ قیاصره رمیة الکری (ایتالیا) است با ذکر نام سلاطین باستان روم و بدو تشکیل نژاد رومیان از هفتصد و پنجاه و سه الی سال پانصد و ده قبل از میلاد مسیح که در بیست و پنج «فصل» به تفصیل آمده است؛ خط: نستعلیق خوب، بی کا، بی تا؛ مجدول، کمندکشی، یک سرلوح؛ کاغذ: فرنگی بخور رنگ، جلد: مقوای روکش مخمل گلی رنگ با ترنج، ۷۰۳ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۳۲×۳۵/۵سم [ف: ۵-۳۶۵]

← تاریخ رویان > تاریخ طبرستان

● **تاریخ رویان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e rūyān

اولیاء الله آملی قرن ۸ قمری

owlīyā' lāh āmolī

به دستور شهریار ابوالمعالی فخرالدوله شاه غازی پسر زیار پسر کیخسرو اسپهبد طبرستان (۷۶۱-۷۸۰ق). در ۷۶۳-۷۸۰ق در یک «مقدمه» و ده «باب» [هشت باب]: ۱. ابتدای عنارت رویان، ۲. ملوک استندار، ۳. حکام بیگانه در رویان، ۴. تصحیح نسب پادشاهان استندار، ۵. پادشاهان گذشته، ۶. پادشاهان صد سال

نزدیک به او، ۷. باقی ملوک، ۸. در ذکر واقعه مازندران. از ترجمه آلمانی و انگلیسی و فرانسوی آن یاد شده است.
آغاز: بسمله و به نستعین، محامدی که محدود اوهام بشر نگردد و مدایحی که معدود افهام ارباب فکر و نظر نشود حضرت واجب الوجود علی الاطلاق و مالک الملک بالاستحقاق را
چاپ: تهران، ۱۳۱۳شمسی، به کوشش عباس خلیلی؛ تهران، ۱۳۴۸شمسی، با تحقیق و پیشگفتار منوچهر ستوده

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۷۵
آغاز و انجام: برابر
در یک مقدمه و هشت باب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی آبی عطف و گوشه تیماج، ۵۰گ، ۲۵ سطر (۱۴×۲۲)، اندازه: ۲۳×۳۴سم [ف: ۱۱-۷۱]
۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۴ ـ ج
خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ نسخه در پاریس در ۱۳۲۸/۱۰/۲۷ نزد اقبال بوده است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۲گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱-۶۷]

● **تاریخ زردشت و قسمتی از زند** / ادیان و مذاهب / فارسی
tārīx-e zardošt va qesmatī az zand
در مقدمه مختصری از تاریخ زندگی زردشت آمده و سپس قسمتی از زند و پازند نقل و همراه آن شرح آنها به فارسی آمده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۲۴
آغاز: بنام ایزد بخشاینده بخشایشگر مهربان، عرضه داشت اینکه چون سی سال بر پادشاهی شاه گشتاسب گذشت پیغمبری پدید آمد زراتشت نام که عرب او را ابراهیم خوانند؛ **انجام:** آگاه دهید انجمنیان نران و مادگان بزم امشا سفندان چه نرایشان ده اند مادعج ایشان ده.
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج یک‌لا، ۲۵گ، ۱۱ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲-۲۲۹]

● **تاریخ زفره** / تاریخ / فارسی
tārīx-e zefre
رجایی زفره ای، محمد حسن، ۱۳۱۰ شمسی
rajāyī zefre-ī, mohammad hasan (1931-)
مؤلف خلاصه تاریخ زفره را به ضمیمه نمونه اشعار رجاء زفره‌ای در ۱۳۴۵ش به چاپ رسانده و در کتاب حاضر مفصل تاریخ زفره و از قلم افتاده‌ها را آورده است. وی مطلبی درباره وضعیت جغرافیایی زفره و فرهنگ مردم آن و شرح حال عده‌ای از بزرگان آن دیار آورده و در پایان فهرستی از کتاب‌های خطی و چاپی کتابخانه خود به دست داده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۷۸
آغاز: زفره جزو بخش کوهپایه اصفهان و دارای هوائی سالم و آبی گواراست؛ **انجام:** فهرست کتابخانه دانشکده الهیات تهران که به جای شماره اول سال ۸ مجله همان دانشکده منتشر شده
خط:نستعلیق تحریری،کاتب=مؤلف،تا: ۱۳۴۵ق؛ جلد: مقوا عطف پارچه، ۵۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰-۱۶۰]

● **تاریخ الزمان و سبب تفرق الناس فی البلدان** / تاریخ / عربی
tārīx-uz zamān wa sabab-u tafarruq-in nās fī-l buldān
کبسی، محمد بن اسماعیل، -۱۳۰۸ قمری
kabasī, mohammad ebn-e esmā‘īl (-1891)
سبب متفرق شدن مردم بعد از طوفان حضرت نوح (ع) در بلاد مختلف و پادشاهان حمیری، ساسانی، رومی، عربی، غربی و شرقی قبل از اسلام تا اوایل اسلام در این کتاب با ذکر اشعاری به مناسبت‌های مختلف جمع‌آوری شده، به‌درخواست والی و مشیر آن بلاد (یمن) محمد عزه که کتابی در این باره می‌خواسته و چون کتابی موجود نبوده خود به تألیف این کتاب همت گماشته و تاریخ ملک یمن را در زمان اسلام به کتاب دیگر خویش که در ایام مشیر سابق مصطفی عاصم نوشته ارجاع داده است.
[مؤلفات الزیدیة ۲۳۴/۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۳
آغاز: الحمدلله الملک الکریم المعبود الصمد المقصود الرؤوف الرحیم المحمود الکثیر الانعام الوافد الجود
نسخه اصل: کتابخانه آکادمی لینچی -رم۳ Ansaldi۳۵۸؛ خط: نسخ، کا: یحیی بن علی بن احمد (یا حمید) آنسی زیدی عدلی، تا: یک‌شنبه ۱۹ رجب ۱۳۵۰ق؛ ۱۴۲ص [عکسی ف: ۱-۳۹۳]

● **تاریخ زمین** / زمین‌شناسی / فارسی
tārīx-e zamīn
تاریخ ترجمه: رمضان ۱۲۹۲ق
از: برتیر، لئون، مترجم: کرمانشهانی.
در تاریخ احوالات کره زمین و مشتمل بر یک «مقدمه» و دو «مبحث» و «خاتمه» می‌باشد و هر مبحث شامل چند «فصل».

تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۸۴/۳
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد این رساله‌ای است در تاریخ احوالات زمین؛ **انجام:** تکمیل جنس انسان را از موهبت و فیوضات خود را در او خواهد نمود به تکمیل قسمت با افتخار وی
خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی حنایی و مایل به حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای روشن مجدول، ۸۰ص

(۲۳۳ر-۳۱۲ر)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۷۹]

● **تاریخ زندگانی پیامبر اسلام و ائمه معصومین علیهم السلام** / تاریخ / فارسی

tārīx-e zendegānī-ye payāmbar-e eslām va a'emme-ye ma'sūmīn 'alay-hem-os-salām

تاریخ تألیف: ۱۳۰۳

تاریخ زندگانی پیامبر اسلام و ائمه معصومین است. مؤلف، در پایان زندگانی حضرت امام حسین بن علی چنین نوشته: «بتاریخ سلخ ماه شوال در طهران در [مدرسه] مرحوم جنبت مکان [حجة الاسلام] آقای آقا سید صادق، در روز [یک‌شنبه] این چند کلمه تحریر گردید، و کان ذلک فی تاریخ سنة ۱۳۰۳» وی اشعاری به فارسی نیز سروده و در چند مورد از کتاب «کشف الغمة» نقل کرده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۱۹۱/۳

آغاز: در اخلاق حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سنتهای آنحضرت که مشترکست در میانه آنحضرت و سایر ائمه. اخلاقه. سخن نمیگفت در جایی که بکار آید؛ **انجام:** یوم زیارته. روز جمعه تعلق بحضرت صاحب الامر صلوات الله [علیه] دارد ... السام علیك یا مولای یا صاحب الزمان أنا مولی لك.

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جا: تهران؛ مصحح، محشی، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، ۱۲گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۸-۵۶۷]

● **تاریخ زندگانی فوبلاس (ترجمه) = ترجمه حیات فوبلاس** / تراجم / فارسی

tārīx-e zendegānī-ye fobelās (t.) = t.-ye hayāt-e fobelās

علی بخش میرزا قاجار، ۱۲۵۴ ق-

'alī baxš mīrzā qājār (1838-)

مترجم می‌گوید: در سال ۱۲۹۲ق به مشهد رفتم و پس از بازگشت به تهران دو جلد کتاب به نامهای: تشریح الابدان و کتاب لیوردور که را از زبان فرانسه برگرداندم و آن را به خدمت شاه تقدیم کردم. پس از احسان شاهانه قصد ترجمه کتبی در جراحی داشتم که مرا به ترجمه حیات فوبلاس تشویق کردند. من هم با وجود آنکه سنم از ترجمه این گونه کتب گذشته بود دست به ترجمه این کتاب زدم در این کتاب از رفتار و کردار و هوسرانی‌های فوبلاس بحث شده است.

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله رب العالمین و جاعل الانسان من طین

جلد دوم: بسمله. جلد دویم واقعات شش هفته از تاریخ حیات شوالی و فوبلاس. بیا تا گل برافشانیم و می‌در ساغر اندازیم×× فلك را سقف بشكافیم و طرح نو براندازیم

انجام: صد هزاران گل شکفت و بانگ مرغی بر نخواست ×× عندلیبان را چه پیش آمد هزاران را چه شد. سبحان من هوحی لا یموت و الصلوة علی محمد و آله الطیبین الطاهرین.

[دنا ۷۰۹/۲ (۱۵ نسخه)]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷

آغاز: برابر جلد ۲؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۲۲ صفر ۱۲۹۶ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مقوایی، ۲۲۵گ، ۱۶ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱-۲۰۴]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** علامت سوال است که متکلم از مستمع سوال نمود

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۲۰۱گ، ۲۰ سطر (۱۱×۲۲/۶)، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۴-۳۰۲]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر چه اول ادعا نمود که حسود نیست اما الی در مضیف مادام لین پول ما را ترک نکرد و با ما آمد.

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۹۴ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج زرد مقوایی، ۴۲۱گ، ۱۳ کامل سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲-۴۰۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۵۵

آغاز: این کتاب ترجمه تاریخ و روزنامه موسیو شوالی دو فبلاس است که یکی از نجباء فرانسه و بسیار خوشگل بود برای حاصل نمودن تجربه مطالعه‌کنندگان خوب است که عبرت گیرند و بدانند که هرزگی چه مفسده‌های عظیم دارد و حاصلش جز بدنامه و تلف کردن عمر چیزی نست؛ **انجام:** برابر

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، برای عبدالحسین بن سردار محمد حسن خان در هشت ماه نوشته شده؛ تملک: عبدالحسین بن سردار محمد خان ۲۰ صفر ۱۲۹۶؛ جلد: مقوا، عطف تیماج، ۱۸۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۶-۳۳۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۰۶

آغاز: برابر جلد۲؛ **انجام:** و شمشیر خود را از نیام کشید من نعره زده گفتم آه این شمشیر ... همان

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرائی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۲۸۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۳۰-۶۶]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۲

آغاز: برابر جلد۲؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: علی اکبر، تا: جمادی الاول ۱۳۰۱ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم ترنج دار، ۲۵۱گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۹/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۲۷سم [ف: ۱-۲۱۵]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** اللهم اغفرلی و لمن طالع کتابی بحق محمد و آله علیهم السلام، فی شهر صفر المظفر من شهور سنه ۱۳۰۱

جلد اول، از ص ۱ تا ۳ سبب ترجمه کتاب و نام کتب دیگری که مترجم آن را ترجمه کرده یاد شده است و از ۳ تا ۴۶۱ شرح حال فوبلاس و نشیب و فرازهای ایام او آمده؛ خط: نسخ خوش، بی کا، تا: صفر ۱۳۰۱ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۲۳۰گ، ۱۷ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [ف:۱-۱۸]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۱۸

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد چون در سنه ۱۲۹۲ به آستان بوسی حضرت ثامن ضامن علیه السلام؛ **انجام:** و هر جا (؟) این نشان هست علامت سؤال است که متکلم از مستمع سؤال نموده.

جلد اول؛ خط: نسخ، کا: علی اکبر (میرزا علی اکبرخان شاعر)، تا: ۶ شعبان ۱۳۰۵ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۱۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۷-۱۷]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۵

آغاز: برابر جلد۲؛ **انجام:** برابر

جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: علی اکبر، تا: ۱۳۰۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور عطف تیماج مشکی، ۱۱۳گ، ۲۰سطر (۱۱×۲۳/۵)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۴-۱۵۱]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۵۶

آغاز: ترجمه تاریخ فوبلاس به طریق زبان فرانسه، اتفاقاتی که در مدت یک سال به فوبلاس روی داده است. به من گفته که اجداد تو در وطن خود همیشه با عزت و نعمت بوده اند؛ **انجام:** و هر جا که این نشا است علامت سؤال است که متکلم از مستمع سؤال نموده؛ اللهم اغفرلی و لمن طالع کتابی بحق محمد و آله.

خط: نستعلیق شکسته، کا: ظاهراًبه خط مترجم، تا: ۱۳۰۶ق؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای ترنج با سر با نقش گل و بوته مذهب، ۲۳۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲۵-۶۷]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۷۱

آغاز: برابر جلد۲؛ **انجام:** برابر

جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: محمدعلی، تا: ۱۳۰۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز مقوایی، ۵۶۲گ، ۱۳ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳-۴۲۹]

۱۲. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۴۵۸

آغاز: بسمله ترجمه تاریخ حیات (فوبلاس) بطریق زبان فرانسه اتفاقاتیکه در مدت یکسال رویداده است؛ **انجام:** و هر جا (؟) این نشان هست علامت سوال است که متکلم از مستمع سوال نموده

جلد اول؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسن یوسف آشتیانی، تا: ذیحجه ۱۳۰۹ق، برای ظل السلطان؛ ۴۵۸ص، ۱۴ سطر (۱۴×۲۱)، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف: ۵۴]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** اما الی در مضیف (مادام لین پول) ترک نگردد با ما آمد.

جلد اول؛ خط: نسخ خوش، بی کا، تا: ذیحجه ۱۳۱۱ق، جا: دارالسلطنه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز مقوایی، ۳۰۶گ، ۱۷ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳-۲۲۵]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۱۹

آغاز: که صندوقی چرمین در عقب کالسکه بنهادند

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی حسینی فراهانی قائم مقامی، تا: غره رمضان ۱۳۳۱ق؛ افتادگی: آغاز، به دستور حضرت اشرف سردار اسعد؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۵۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲/۵سم [ف: ۷-۱۸]

۱۵. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۲۱

آغاز: برابر جلد۲؛ **انجام:** برابر

جلد دوم؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسن آشتیانی، بی‌تا؛ ۱۰۶۰ص، ۱۳ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۵۵]

← تاریخ زندگی پیامبر (ص) ← تاریخ پیامبر (ص)
← تاریخ زندگی شاه طهماسب ← شاه نامه قاسمی

● تاریخ زندگی و مقاصد ارامنه / تاریخ / فارسی

tārīx-e zendegī va maqāsed-e arāmane

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۴۳/۲

از روی جریده «آچیق سوز» چاپ بادکوبه؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: شعبان ۱۳۳۴ق [ف: ۷-۳۴]

← تاریخ زندیه ← تاریخ لطفعلی خان زند
← تاریخ زندیه ← ذیل تاریخ گیتی گشای

● تاریخ ژرمن و رم (ترجمه) / تاریخ / فارسی

tārīx-e žerman va rom (t.)

قاجار، حسینعلی بن ناصرالدین شاه، ق۱۴ قمری

qājār, hoseyn-ʻalī ebn-e nāser-od-dīn šāh (-20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۰۰۱

ترجمه از اصل کتاب اثر فلیکس و آن؛ خط: تحریری، بی کا، تا: ۱۴ صفر ۱۳۴۰ق [مختصر ف: ۱۵۸]

● تاریخ ساختن بقعه امام رضا در سناباد طوس / تاریخ / فارسی

tārīx-e sāxtan-e boqʻe-ye emām rezā dar sanābād-e tūs

تاریخ تألیف: ۱۳۱۲ق

دارای مطالب تاریخی مهم از آنها است تخریب و ویران کاری میرزا فضل الله وزیر متولی و برادر میرزا آقا خان نوری صدر

اعظم.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۳۵/۵۶

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، نستعلیق راسته و چلیپا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل آبی، ۱۴ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۶-۶۱۷]

● **تاریخ سپه** / تاریخ / فارسی

tārīx-e sepah

جاوید، حسن

jāvīd, hasan

تاریخ تألیف: ۱۳۴۲ق

در تاریخ عمومی ملل و دولت‌های روی زمین از آغاز ظهور تا سال تألیف (۱۳۴۲)، مشتمل بر سه جلد که اکثر آنها ترجمه‌ای است از مصادر تاریخ خارجی و داخلی که نظرات خود را نیز بدان افزوده است. این کتاب دارای مقدمه‌ای است در اهمیت علم تاریخ و قوانین ویرایشی که در زمان تألیف کتاب در کشورهای اروپایی مرسوم بوده و مؤلف آنها را در کتاب حاضر رعایت نموده است.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۶

آغاز: حکمت علی الاطلاق و وجود هستی بخش دائمی و سرمدی فی ازل الآزال الی ابد الآباد سزاوار ذات قادر متعال حکیم مطلق و علیم اعلم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ برگ‌های پایانی به خط مؤلف، ظاهراً جهت چاپ سنگی آماده شده؛ ۳۰۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۲-۳۶۴]

● **تاریخ سرحدات ترکیه و ایران** / تاریخ، اسناد / فرانسوی

tārīx-e sarhaddāt-e torkīye va īrān

اعتلاء الملک، نصرالله، ق۱۴ قمری

e‘telā-ol-molk, nasr-ol-lāh (-20c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۳۴

آغاز: اغاز به لاتین؛ **انجام:** انجام به لاتین

ج ۱؛ کا: اعتلاء الملک نصرالله، تا: ۱۳۲۹ق؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۱۳۱گ، ۲۵ سطر (۱۴×۱۴)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [رایانه]

● **تاریخ سرگذشت مسعودی = تاریخ مسعودی** / سفرنامه / فارسی

tārīx-e sargozašt-e mas‘ūdī = tārīx-e mas‘ūdī

ظل السلطان، مسعود میرزا بن ناصر، ۱۲۶۶-۱۳۳۶قمری

zel-os-soltān, mas‘ūd mīrzā ben nāser (1850-1918)

اهدا به: بدرخواست فرزندش اسماعیل میرزا

تاریخ تألیف: ۱۳۲۳ق؛ محل تألیف: ییلاق قمشلو

سرگذشت پنجاه و هشت ساله ظل السلطان است که به درخواست فرزندش اسماعیل میرزا هنگام اقامتش در ییلاق خود (قمشلو) به سال ۱۳۲۳ تنظیم کرده و در آن مخصوصاً به سفرهای خود پرداخته و پاره‌ای از حوادث عصر خود را نیز افزوده و در پایان ضمایمی بر آن اضافه کرده است. این کتاب دارای شش «باب» است: ۱. مختصر تاریخ خودم؛ ۲. سفرنامه مازندران و استرآباد؛ ۳. سفر فارس؛ ۴. سفر اصفهان؛ ۵. سفر عراق؛ ۶. سفر لرستان و بروجرد.

آغاز: بتاریخ هزار و سیصد و بیست و سه در برج اسد که در ییلاق خودم قمشلو بودم و یادداشت سفرهای خودم را ترتیب می‌دادم

چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۲۵ق

[فهرستواره منزوی ۸۶۹/۲؛ الذریعه ۲۸۶/۳ «تاریخ مسعودی»]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۹۶

آغاز: بتاریخ هزار و سیصد و بیست و سه در برج اسد که در ییلاق خودم قمشلو بودم و یادداشت سفرهای خودم را ترتیب می‌دادم

خط: نستعلیق، کا: محمد علی آشتیانی منشی خلوت، تا: صفر ۱۳۲۴ق؛ مجدول، کاتب نسخه و فتحعلی آشتیانی سرتیپ توپخانه و محمد حسن سرتیپ توپخانه کتاب را مقابله کرده‌اند، دارای عکس ظل السلطان؛ جلد: مخمل قرمز، ۳۷۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۲۶-۶۵]

● **تاریخ سزار (ترجمه)** / تاریخ / فارسی

tārīx-e sezār (t.)

محسن بن حاج شیخ کاظم، ق۱۳ قمری

mohsen ebn-e hāj šeyx kāzem (-19c)

شرح فتوحات ژول سزار، سردار و سلطان معروف روم، در سرزمین گل (=فرانسه کنونی) است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۹۹

آغاز: بسمله، حمد و ستایش بی حد و حصر و شکر و نیایش خالی از آلایش نقص و کسر مر خداوندیرا شاید و کردگاری را باید که؛ **انجام:** در آنسرزمین بفراغت و رفاهیت احوال بحکمرانی اشتغال نمود. تم بالخیر و السعاده و الاقبال.

خط: نستعلیق، کا: محتملاً مترجم، تا: قرن ۱۳، جا: محتملاً طهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ابره کاغذی، ۶۷گ، ۱۱ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲-۴۳۵]

← تاریخ سعید علاء الدین محمد بن تکش بن ایل ارسلان و

جلال الدین مینکبرنی ⟵ سیرت جلال الدین مینکبرنی
⟵تاریخ سلاطین ⟵ خلاصة التواریخ

● **تاریخ سلاطین** / تاریخ / فارسی

tārīx-e salātīn

فهرستواره‌ای است از خاندان‌های سلاطین عجم و خلفای اسلام و مدت حکمفرمایی هریک از آنها، بدین ترتیب: فرع بنی امیه، آل عباس، ملوک صفاریه، آل سامان، آل سبکتکین، سلاطین غور، آل بویه، سلاجقه، خوارزمشاهی، آل اسماعیلیه، سلاطین ایلکانیه، فرقه چوپانیه، آل مظفر، ملوک کرت، سلاطین کورکانیه، سلاطین قراقویونلو، سلاطین آق قویونلو.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۲۳/۲

آغاز: فرع فراعنه بنی امیه چهارده نفر بوده اند بدین موجب ... بودند از سگان امیه چهارده ×× بگرفته اند عرصه آفاق سر بسر؛ **انجام:** پنجم سلطان مراد بن یعقوب بیک پانزده سال.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۸ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۸گ (۵۴پ-۷۱ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۳-۱۷۶]

● **تاریخ سلاطین اسلامی در هند** / تاریخ / فارسی

tārīx-e salātīn-e eslāmī dar hend

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۴۸

آغاز: دو رکعت نماز گذاردم؛ **انجام:** رمضان سنه ۹۸۴ بفتحپور سیکری رسیدند

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج ضربی، ۱۵ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [الفبائی: ۹۹]

● **تاریخ سلاطین ایران** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e salātīn-e īrān

احسان الله خان، محمد

ehsān-ol-lāh xān, mohammad

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۰۶

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ قطع: وزیری کوچک [میراث شهاب: س۹ش۲-۵]

● **تاریخ سلاطین ایران** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e salātīn-e īrān

غیر همانند:

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۴۴

آغاز: وی بوده و درباره او چکامه ها گفته است بیست و شش سال پادشاهی کرد؛ **انجام:** تیزهوشی وی چنین بود که ده دوازده چکامه را به یک بار شنیدن یاد می‌گرفت خواجه حافظ روزگار

تاریخ بسیار مختصر خاندان‌های سلطنتی و حکمفرمایان ایران می‌باشد و در این نسخه بدون آغاز و انجام از «آل مظفر» تا زندیه آمده است. خاندان‌ها جدا از یکدیگر ذکر شده و رویدادهای عصر هر یک از آنها را می‌آورد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲-۳۰۴]

۲. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۲۶

آغاز: کردند گویند از پادشاهان ترک اول کسی که از فرات عبور کرده او بود؛ **انجام:** قبول فرزندی یافته، سیم ابراهیم، چهارم میرزا بدیع الزمان.

نام کتاب و نام مؤلف معلوم نیست ولی معلوم می‌شود که تاریخ سلاطین ایران بوده تا زمان شاه طهماسب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۷ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۰۷گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۰×۱۲سم [ف: ۳۱]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۳۴۴-۱۷/۱۲۴

آغاز: تواریخ متعلقه به جبل یامدی یاعراق وعجم مقدمه مخفی نماند که درکتب تواریخ وسیر عرب وعجم ازطبقات سلاطین که قبل از طبقه ساسانیان؛ **انجام:** این بود عقیده واقوال مورخین قدیم یونان درباره مدی یا جبل یا عراق عجم تا زمان غلبه کیخسرو برمد وقرار دادن مدوپارس را تحت سلطنت واحده

تاریخ مفصلی است از شاهان ایران در قبل از ساسانیان، مؤلف در اثنای رساله به اشعار شاهنامه نیز استناد کرده است؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، جلد: مقوای سرخ با عطف و گوشه پارچه، ۵۹گ، ۱۱-۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲-۶۹۳]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۹-۲/۳۹

آغاز: بیست ونه سال ونیم. بیستم و طایع بن مطیع هفده سال و دو ماه. بیست و یکم قادر بن اسحاق بن مقتدر چهل و یک سال و چهار ماه ... و من بدایع الاتفاقات. ابوسعید بن کلثوم بن ثابت نقل کرد که من در زمان مأمون صاحب برید خراسان بودم و ... تمثیل. مشهور است که چو ارسلان سلجوقی در منتصف جمادی الاخر سنه احدی و سبعین و خمسمائة در گذشت.؛ **انجام:** و من البدایع شاه شجاع چون بعد از فوت سلطان ... و فرمان فرمای سلطانیه است قصدی به خاطر آوردم لاجرم.

کتابی است شامل حکایات و وقایع تاریخی با عنوانهای: من بدایع الاتفاقات، تمثیل، نظم، من النوادر، من التدابیر، القصه، من مکارم الاخلاق، نکته، حکمت، من مأثر الاقبال، من الغرایب، من السوانح، من مأتر التقوی، طبقات سلاطین سلجوقی و خوارزمشاهی و اتابکان و آل عبد المؤمن و خلافت اسماعیلیه و ... را آورده و از روضة الصفا نقل می‌کند و گاهی به مناسبت احادیثی را می‌آورد که نشانگر شیعه بودن مؤلف است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج سرخ،

ضربی، ۱۰۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۲-۶۹۳]

● **تاریخ سلاطین ترکمان = دیار بکریه** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e salāṭīn-e torkamān = dīyār bakrīye

تهرانی، ابوبکر، ق۹ قمری

tehrānī, ābū-bakr (-15c)

اهدا به: ابوالنصر غیاث السلطنه
تاریخ تألیف: ۸۷۵ یا ۸۷۶ق
تاریخ دودمان آق قوینلو است. گویا همان «تاریخ احوال سلاطین ترکمان» باشد که در عالم آرای عباسی (ص ۱۹ چاپ دوم) از آن یاد شده است.
چاپ: آنقره، ۱۹۶۲، دو جلد، ۶۳۴ص
[فهرستواره منزوی ۹۶۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۵۹-ف
نسخه اصل: نزد محمد احمد خان بهادر المحامی در بصره است؛ کا: عدنان ارزی، تا: ۱۳۶۳ق (۱۹۴۴م)، برای مکرمین خلیل اینانج استانبولی با نسخه بدل ص ۱-۴۱۳ (نیز نسخه دکتر والتر هینتس W. Hinz در گوتینگن) [فیلمها ف: ۱-۸۷]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴ عکسی حکمت
عکس نسخه‌ای تازه‌ای است (شاید همان نسخه بالا)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی به خط فرنگی، در پایان نامه اوزن حسن است به سلطان محمد از مجموعه کتبخانه اسعد افندی ش ۳۳۶۹ ص ۲۸۳-۲۸۱ گویا از قرن ۹؛ ۴۱۵ص (۱-۴۱۵) [ف: ۲-۱۶]

● **تاریخ سلاطین روسیه (ترجمه)** / تاریخ / فارسی

tārīx-e salāṭīn-e rūsīye

محمود، ق۱۴ قمری

mahmūd (-20c)

از: سیرقی سالادیف، مترجم: محمود؛ این کتاب شامل ۵۳ «باب» است و در این ابواب از وضع سرحدات روسیه گفتگو می‌شود و نیز تاریخ روسیه، از قرن نهم بعد از میلاد تا پادشاهی امپراطوری نیکولای پاولوویچ (=سنه ۱۸۵۰م) می‌آید.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۵
آغاز: ترجمه: کتاب تعلیم تاریخ روس انشاء سیرقی-سالادیف کتاب هشتمین است مسکو در چاپخانه مدرسه (م کات کوف) سنه ۱۸۸۰ باب اول بعد البسمله وضع اطراف که حالا معلوم است با اسم روس الی به نصف قرن ۹ بعد از تولد حضرت عیسی ع نگاه کنیم بنقشه روسیه این است؛ **انجام:** تسلیم شد به جنرال روس رد قربا ۳۰۰۰۰ نفر قشون و ۱۲۰ عراده توپ
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۵ رجب ۱۳۰۰ق؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی، جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم‌ترنج، ۳۲۷گ، ۱۳ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱-۲۸۹]

● **تاریخ سلاطین روم** / تاریخ / فارسی

tārīx-e salāṭīn-e rūm

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۶۶/۱-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۰۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۶۶/۳-ف
ترجمه از فرانسه شاید از سلطان التواریخ؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۰۴]

● **تاریخ سلاطین روم (ترجمه)** / تاریخ پادشاهان / فارسی

tārīx-e salāṭīn-e rūm (t.)

به دستور: محمد خان امیرکبیر
تاریخچه سلاطین عثمانی از سال ۷۲۳ عثمان خان اول تا سال ۱۱۹۸ سلطان عبدالحمید خان و سپس سلطان مصطفی خان رابع ذکر شده است. اصل این کتاب به زبان فرانسوی بوده است. اصل فرانسوی کتاب در کتابخانه محمد خان است.
آغاز: بسمله، حمدی که مقبول پیشگاه ساکنان ملاء اعلی و مطبوع مقیمان بارگاه عالم بالا باشد
انجام: سلطان متغیر شد او را محبوس کرده و بسبب اغتشاش .... او را در حبس گشتند تمام شد.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۴۱
آغاز و انجام: برابر
خط:شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۳۷گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳-۲۹۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۱۷۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق زیبا، کا: رضا قلی سرابی، تا: ۱۲۵۳ق، به امر محمد قلی خان؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۷۵]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۱۵
همان نسخه بالا [مؤید: ۳-۲۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۹۴/۲
آغاز و انجام: برابر
ازعثمان خان است تا مصطفی چهارم در ۱۲۳۱، به دستور میرزا احمد خان امیر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ شعبان ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: فستقی اسلامبولی، جلد: میشن آلبالوئی ضربی، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۳×۲۷/۶سم [ف: ۷-۲۰۹]

● **تاریخ سلاطین صفویه** / تاریخ پادشاهان / فارسی

tārīx-e salātīn-e safavīye

رساله‌ای است مختصر در تاریخ پادشاهان صفوی که از شاه اسماعیل تا سلطان حسین و آغاز دوره نادری را داراست.

اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۸۳/۱

آغاز: شاه اسماعیل اول پادشاه است از سلسله صفویه پسر سلطان حیدر نواده شیخ صفی الدین که از اولاد حمزه بن موسی کاظم علیه السلام است؛ **انجام:** و در مقام قلع و قمع افاغنه برآمد و آنها را مغلوب و مطرود کرد و پس از فتوحات بسیار طهماسب را هم از سلطنت خلع و خودش مستقل گردید.

خط:نستعلیق،کاتب = مؤلف، تا: غره ذیقعده ۱۳۴۰ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۲پ-۱۵پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲-۳۴۷]

← تاریخ سلاطین عثمانی ⟵ تاریخ دولت عثمانی

● **تاریخ سلاطین عثمانی** / تاریخ / فارسی

tārīx-e salātīn-e ʿosmānī

سلطانی کرمانشاهی، حسینقلی بن مصطفی، ۱۲۴۷-۱۳۰۳ قمری

soltānī kermānšāhī, hoseyn-qolī ebn-e mostafā (1832-1886)

تاریخ تألیف: ۱۲۸۶ق

از احوال عثمان بن ارطغرل تا سلطان سلیم خان سوم را شرح داده؛ و از ترکی ترجمه شده است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۷۴

آغاز: گفتار در تأسیس مبانی پادشاهی دوره عثمانی. بدان که مورخین را در تأصیل نسب آل عثمان اختلاف است، بجهة آنکه طبقه مرقومه قدیم العهدند و در بلاد بعیده نشو و نما یافته‌اند. پس برخی این طایفه را بسلاله؛ **انجام:** قرار گرفت ولی در اجرای حکم خویش ضعف بهم رسانید. تا این مقام نسخه اصل عربیه نزد نگارنده بود ... هنوز نسخه منحصر به همین مجلد است بجهة تعدد تا کنون کتابی دیگر از آن نگاشته نشده تا مقام فرصت.

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ ربیع الاول ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره، جلد: میشن زرد سیر، ۱۷۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۷سم [ف: ۲-۸۲]

● **تاریخ سلاطین عثمانی** / تاریخ پادشاهان / فارسی

tārīx-e salātīn-e ʿosmānī

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۰۸

آغاز: تاریخ اصل ملت ترک روم از بدو دولت آنها. شرح سلطنت سلطان عثمان. سلطان عثمانی را مدققاً و محققاً ... ملاحظه کرده اند که در آغاز کار و رئیس قبیله کثیره بی شماری از اهل سواحل شرقی بحر خزر می‌بود؛ **انجام:** آنها را متعاقب نموده این چنین در بحر جنگ می‌نمایند و همچنین اهل سوئد درکشتی تیراندازان خوب دارند که غفلتاً از جلو کشتی از کمین در می‌آیند و محاربه می‌نمایند و بعد نزدیک بر سفاین دشمن می‌شوند، از برای اطلاع حرکت آنها و خبر دادن از اوضاع آنها ... ظاهراً ترجمه از کتابهای فرانسوی است؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۳۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۲سم [ف: ۲-۸۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۷۶/۲

آغاز: هو، بسمله، حمدیکه مقبول پیشگاه ساکنان ملاء اعلی و مطبوع طبع؛ **انجام:** او را محبوس کرد و بسبب اغتشاشی او را در حبس کشتند.

در شرح حال و گزارش ایام سلاطین عثمانی است و شامل وقایع سالهای هفتصد و بیست و سه هجری تا هزار و دویست و سی و هشت هجری یعنی از وقایع سلطنت عثمان خان اول تا سلطان محمود خان غازی ثانی می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: شکر اله علی آبادی، تا: ربیع الاول ۱۲۷۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۸۵گ، ۲۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۳-۹۶]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴۰

آغاز: تفصیل حالات و وقایع سلاطین عثمانی که نسلا بعد نسل سلطنت کرده اند خصوصاً در خاتمه و مآل سلطنت و عاقبت هریک از آنها از عثمان اول؛ **انجام:** ابتدای این اقامت و نقل باین مقر سلطنت در سنه ۱۴۵۳ مسیحی مطابق سنه ۸۰۷ هجری بوده است

در این رساله اسامی شاهان عثمانی، از عثمان اول که به سال ۱۲۵۹م (=۶۵۸ق) به دنیا آمده تا خلع سلطان عبدالعزیز خان و به سلطنت رسیدن سلطان مراد خان پنجم که در اواخر قرن سیزدهم هجری قمری اتفاق افتاده است، می‌آید و نویسنده برای هر پادشاه با عبارت مختصر، مطالبی که حاوی اهم وقایع عهد اوست، می‌آورد؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۹۳ق، جا: تهران؛ آخر نسخه: «ترجمه خانه زاد دولت روز افزون محمد حسن مترجم رجب ۱۲۹۳»؛ کاغذ: فرنگی لب‌طلائی، جلد: مقوایی تیماج سیاه، ۷گ، ۱۵ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱-۴۲۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۲/۳

آغاز: حمدی که مقبول پیشگاه ساکنان ملاء اعلی

از سلطان عثمان خان اول (۷۲۳) تا سلطان مصطفی خان رابع (۱۲۳۱). ترجمه از فرانسوی و انگلیسی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲-۳۸۱]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۸۲/۱۱

با یادداشت از تاریخ هشت بهشت و از عثمان بیگ پایان ۵۶۷،

سالی که آنها پادشاهی کردند؛خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا[ف:۵-۲۷۵]

● **تاریخ سلاطین عجم = تاریخ ایران = پهلوی نامه ناصری** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e salātīn-e ʻajam = tārīx-e īrān = pahlavī-nāme-ye nāserī

وقار شیرازی، احمد بن محمد شفیع،۱۲۳۲-۱۲۹۸قمری
vaqār-e šīrāzī, ahmad ebn-e mohammad šafīʻ (1817-1881)

اهداء به: ناصرالدین شاه قاجار

تاریخ تألیف: ۱۲۸۱ق

تاریخ ایران باستان از پیشدادیان تا پایان ساسانیان، آغاز آن درست برابر «تاریخ ایران» اوست. نویسنده که از خاندان فضل و علم شیراز بوده می‌گوید سال‌ها سر آن داشتم که نامه شگفت به زبان پهلوی برنگارم که «اندر آن نامه نغز از گفتار تازی هیچ نشان نبود و هیچگونه سخن نرود و در خور چنان دیدم که این نامه پهلوی را روزنامه خسروان پارس سازم تا در جهان یادگاری گذارم». متأسفانه حوادث ایام به او فرصت نمی‌دهد و بدین جهت او در مقدمه پوزش ازین ناکامی می‌خواهد گرچه مناقبی از کتاب خود بر می‌شمارد.

آغاز: بسمله، سپاس بی کران و ستایش بی پایان خداوندی را سزاست

چاپ: به اهتمام دکتر محمد علی صادقیان، شیراز، انتشارات دانشگاه شیراز، ۱۳۵۷

[دنا ۷۱۱/۲؛ فرهنگ سخنوران ۶۵۲؛ ملی ۵۰/۴؛ فهرستواره منزوی ۸۳۴/۲]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۵۴

آغاز: هو الله کتاب پهلوی نامه ناصری که بپارسی صرف نوشته شده و گفتار سلاطین عجم بنظم آمده من تألیف السعید وقار شیرازی؛ **انجام:** امید که روزگار پادشاه آئین پناه بانجام نرسد و کارهای نیکو بانجام رساند

خط: نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳، جا: شیراز؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم ترنج، ۸۹گ، ۲۹سطر (۱۰/۵×۲۴)، اندازه: ۱۹×۳۹سم [ف: ۴-۵۰]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴ حکمت

؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج سرخ مقوایی، سطر، قطع: ربعی [ف: ۲-۵]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴ حکمت

تاریخ کیانیان است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج سرخ مقوایی، سطر، قطع: ربعی[ف:۲-۵]

۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵ حکمت

تاریخ کیانیان است؛خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، قطع: ربعی [ف: ۲-۵]

۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۳ حکمت

تاریخ پادشاهان اشکانی و ساسانی است، گویا از وقار؛ خط: نستعلیق، کا: یوسف فسائی بفرمایش آقا میرزا محمد باقر، تا: جمادی الثانی۱۳۲۷ق؛ جلد: تیماج سرخ مقوایی، سطر، قطع: ربعی [ف: ۲-۵]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بپارس. بدخمه پادشاهان فرستاد و روزگار ساسانیان نیز سر آمده و نامه انجام رسید.

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین، تا: ۱۳۳۱ق، جا: شیراز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی سیاه عطف تیماج سیاه، ۳۰۵گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۳-۲۴۵]

← تاریخ سلاطین کرمان ≻ سمط العلی للحضرة العلیا

● **تاریخ سلاطین گجرات** / تاریخ / فارسی

tārīx-e salātīn-e gojarāt

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۰۸

بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۴۰۹ص، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رایانه]

← تاریخ سلاطین گورکانی ≻ اکبر نامه

● **تاریخ سلاطین مصر** / تاریخ / فارسی

tārīx-e salātīn-e mesr

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۸

آغاز: در زمان خلیفه ثانی دیار مصر و بلاد شام بدست عمر و عاص مفتوح شد؛ **انجام:** و عموشان قطب الدین موسی احدی از اولاد او را نگذاشت که مستبد به امر باشند.

اخبار سال ۵۵۹ (رفتن شیر کوه به مصر) تا وفات ملک فضل الدین پسر صلاح الدین در ۶۲۲ را در بردارد؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر، تا: دوشنبه ۱۷ ربیع الاول ۱۳۰۴ق؛ دارای یک سرلوح، مجدول به طلا؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی، جلد: میشن سیاه ضربی، ۱۹۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۱×۲۲/۵سم [ف: ۲-۸۲]

● **تاریخ سلاطین هند (مختصر)** / تاریخ هند / فارسی

tārīx-e salātīn-e hend (mx.)

خلاصه‌ای از تاریخ سلاطین مغول که در هند حکومت کرده‌اند تا عهد نادرشاه و سپس شمه‌ای از تاریخ نادرشاه را آورده است. در دیباچه مصادر و مدارک خود را ذکر می‌کند.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۸۶

آغاز: از آنجا که این قبیل تصنیفات همیشه مطبوع عامه است؛ **انجام:** نسخه‌ای از این تاریخ صحیح که بقدر ذره‌ای به این اتفاقات که قلمی گردید پس و پیش ندارد تحریر شد که تاریخ صحیحی در دست باشد

خط: نستعلیق، کا: احمد تفرشی، تا: ذیقعده ۱۳۲۰ق، به امر ناظم السلطان در عهد مظفرالدین شاه؛ مجدول، نام محمد علی ناصح دیده می‌شود؛ جلد: تیماج سرخ، ۸۷گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [مؤید: ۳-۳۱۷]

● **تاریخ سلاطین هند و افغان** / تاریخ هند / فارسی

tārīx-e salātīn-e hend va afqān

کتابی است در تاریخ سلاطین هند و افغانستان و داستان جنگ‌ها و حوادث تاریخی آنان که به‌جهت افتادگی طرفین نسخه نام دقیق کتاب و مؤلف به دست نیامد. شروع نسخه با حکایت شورش میرزا کامران است در قرن دهم هجری، سپس به تفصیل وقایع سال اول سلطنت تا سال چهاردهم سلطنت یکی از پادشاهان را آورده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۲۲-۳۲/۳۲

آغاز: این حرام نمک را از دروازه آهنین کابل بیاویزند که موجب عبرت خودسران نفاق پیشه گردد؛ **انجام:** امید ایشان بجواهر مکارم گران شد وخلعت عفو پوشیده کامیاب آمال پیش پدر شتافتند.

از اختصاص یافتن خرج بحضرت شاهشناهی تا آغاز سال چهاردهم از جلوس شاهنشاه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا عطف و گوشه گالینگور قهوه‌ای، ۲۱۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۲-۶۹۴]

● **تاریخ سلانیکی = تاریخ سلطان سلیمان خان** / تاریخ / ترکی

tārīx-e salānīkī = tārīx-e soltān soleymān xān

سلانیکی، مصطفی افندی، -۱۰۱۰ قمری

salānīkī, mostafā afandī (-1602)

وقایع و حوادث روزگار سلطنت سلیمان خان و سلاطین عثمانی پس از او است و حوادث سال‌های ۹۷۱ تا ۱۰۰۱ ق (یا ۱۰۰۸ق) را دربر می‌گیرد. این تاریخ به زبان ترکی است و مؤلف آن مصطفی افندی سلانیکی کاتب دربار و سپاه عثمانی است. مؤلف در برخی موارد، اشعار فارسی و ترکی نقل کرده است.

چاپ: در سال ۱۲۸۱ ق در مطبعه عامره استانبول، در ۳۵۱ صفحه

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۵عکسی

آغاز: دفتر حوادث روزگار و واقعات دوران که در زمان سلطنت حضرت سلطان سلیمان خان جوزی-بالرحمة و الرضوان-واقع شده در این پریشان اوراق را ثبت نموده شد، اگر به مرور ایام به نظر آید، امید که سبب دعا شود و بالله التوفیق. تاریخ هجرت نبویه نک علی صاحبها افضل التحیة سنه احدی و سبعین و تسع مائة، ده واقع سلخ محرم الحرام و غره صفر المظفرک دوشنبه کوننده سحردن حضرت پادشاه دین پناه اید الله و قواه؛ **انجام:** اواخر شهر بیع الآخر در دیار برک بیکلر بکیسی دیوانه ابراهیم پاشا عزل اولنوب.

نسخه اصل: در کتابخانه اسعد افندی به شماره ۲۱۴۴، منتقل شده به کتابخانه سلیمانیه در استانبول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با سرلوح؛ تملک: سید محمد شریف صاحب الحاج خزه حامد پاشازاده؛ ۲۹۶ص، ۲۵ سطر [عکسی ف: ۴-۴۵۵]

← تاریخ سلجوقیان > ذکر سلاطین آل سلجوق

● **تاریخ سلجوقیان کرمان = تاریخ کرمان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e saljūqīyān-e kermān = tārīx-e kermān

خبیصی، محمد ابراهیم، ق۱۱ قمری

xabīsī, mohammad ebrāhīm (-17c)

تاریخ سلجوقیان کرمان و کمی درباره سلجوقیان عراق تا روی کار آمدن قره ختائیان در ۶۱۹ق است.

چاپ: به کوشش هوتسمان، لیدن، ۱۸۸۶م؛ سپس استاد پاریزی، تهران، ۱۳۴۳ش

[فهرستواره ۸۷۱/۲ «تاریخ سلجوقیان کرمان»؛ نسخه‌های منزوی ۴۲۴۶/۶؛ استوری ۳۵۸/۱ «تاریخ سلجوقیان کرمان»؛ برگل، روسی، ۲۰۵۹/۲؛ پیشگفتار چ پاریزی؛ نفیسی ۱۱۸/۱؛ مشار ۱۰۱۶/۱ «تاریخ آل سلجوق کرمان»؛ دائرة المعارف اسلامی ۵۷/۱]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۹۴/۱-عکسی

آغاز: بسمله. دادار جهان اگر دو بودی نه یکی-دادار بودی لشکرستان دکی. و با بهرام قومی دیلم بودند؛ **انجام:** در سنه ۶۱۹ از تملک زوزن گرفته بر مسند ایالت متمکن شد، و چون احوال قتلغ سلطان در کتب تواریخ مذکور است عنان قلم ...

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز (گویا بسیار)؛ گویا از روی نسخه چاپ فرنگستان؛ ۱۳۱ص (۲-۱۳۲) [عکسی ف: ۱-۵۷]

● **تاریخ سلطان = قصص الانبیاء** / تاریخ / فارسی

tārīx-e soltān = qesas-ol anbīyā‘

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۶۹

آغاز: بسمله، افتتاح سخن آن به کند اهل کمال ثنای ملک الملک خدای متعال پادشاهی که؛ **انجام:** بر چهار مذهب شوند مذهب

شیعه امامیه از اول تا بحال برقرار خود است الحمد ... رب العالمین.
کامل؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ واقف: کتابخانه شخصی احمد شاهد؛ کاغذ: نباتی سرخی، جلد: تیماج، ۲۰ سطر (۹/۳×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۴سم [رایانه]

● **تاریخ سلطان ابراهیم** / تاریخ / فارسی
tārīx-e soltān ebrāhīm

ملا عزیزالله، ق۱۰ قمری
mollā ʻazīz-ol-lāh (-16c)
سرگذشت و جنگ‌های سلطان ابراهیم فرمانروای عثمانی و عزل و کشته شدن او است و از عنوان «ذکر لشکر کشیدن روم بجزیره جریده و کیفیت آن» (تاریخ ۱۰۵۹) آغاز می‌شود و شعرهای فارسی بسیاری در آن آمده است.
آغاز: بر ضمایر واقفان آثار امم و عارفان اخبار عالم روشن است که طراوت شجره دولت از آبیاری سحاب عدالت خسروان معدلت آثار است و نضارت بوستان مملکت بدهقانی شفقت و انصاف سلاطین نصف شعار اقامت معالم شریعت مثمر استقامت احوال عباد است و اضاعت مراسم دین و ملت منتج تخزیب بلاد.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۳۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** زمزمه سنجی مرغان روحانی بر سر ... فصاحت بر گلبن ... (پاره شده).
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۱گ، سطور چلیپا (۹×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۴-۳۸۵۷]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۷/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** سر بصحر او جنگل نهاده در رفتند فقطع دابر القوم الدین ظلموا و الحمدلله رب العالمین
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۳۰گ (۵۳پ-۸۲پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲-۹۷]

● **تاریخ سلطان حسین میرزا بایقرا** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e soltān hoseyn mīrzā bāyqarā
شرح مجملی است از اوصاف و احوال سلطان حسین میرزا بایقرا از ابتدای ولادتش که در ماه محرم ۸۴۲ در دارالسلطنه هرات اتفاق افتاد و تاریخچه‌ای است از روزگار نوجوانی و آغاز جهانگیری و سلطنت و مبارزاتش و همچنین ذکر شمه‌ای از احوالات اولاد و امجاد آن سلطان و نیز شرح احوال بعضی از علما و فضلا و شعرا و سادات و مشایخ معاصر آن زمان با انشائی تفننی ضمن ابیاتی چند به رشته تحریر در آمده است. ابوالغازی سلطان حسین بایقرا از نوادگان امیر تیمور (۸۴۲-۹۱۱ق) بوده است. مشارالیه بعداز مبارزات و کشمکش‌های طولانی که با ابوسعید داشت بالاخره در سال ۸۷۲ق به پادشاهی قسمتی از خراسان بزرگ رسید و شهر هرات را پایتخت خویش قرار داد. سلطان حسین بایقرا پادشاهی ادیب و فاضل و ادب پرور و شیفته هنر بود و در شعر به (حسینی) تخلص می‌کرد. دربار این پادشاه مامن و ماوای جمع کثیری از فضلا و دانشمندان و خوشنویسان و نگارگران بنام از جمله امیر علیشیر نوائی وزیر دانشمند، استاد کمال الدین بهزاد، سلطان علی مشهدی کاتب السلطانی بوده که به خلق آثار علمی و ادبی و هنری می‌پرداختند که هم اکنون بقایای این آثار بدیع و نفیس زینت بخش بعضی از موزه‌ها و کتابخانه‌های جهان می‌باشد.
آغاز: ذکر مجملی از اوصاف و احوال خاقان منصور مظفر معزالسلطنة و الخلافه ابوالغازی سلطان حسین میرزا. مشاطه آبکار سخن و پیرایه بند غدار حکایات نو و کهن جواهر مأثر خاقان منصور برین منوال بر منصه ظهور می‌آورد که آن سالک طریق پادشاهی مؤید بود بتائیدات الهی و موافق بتوفیقات نامتنهای در سپهر جود و سخا ... در هفته دو نوبت بروز شنبه و پنج‌شنبه قضاة و علما را به مجلس اشرف اعلی طلبیدی و مهمی که روی نمودی بمقتضای فتوی ائمه دین بفیصل رسانیدی و بصحبت درویشان و گوشه نشینان و مجالس وعظ بسیار تشریف بردی ...
.ذکر مجملی از اوصاف و احوال خاقان منصور مظفر معزالسلطنة و الخلافه ابوالغازی سلطان حسین میرزا. مشاطه آبکار سخن و پیرایه بند غدار حکایات نو و کهن جواهر مأثر خاقان منصور برین منوال بر منصه ظهور می‌آورد که آن سالک طریق پادشاهی مؤید بود بتائیدات الهی و موافق بتوفیقات نامتنهای در سپهر جود و سخا ... در هفته دو نوبت بروز شنبه و پنج‌شنبه قضاة و علما را به مجلس اشرف اعلی طلبیدی و مهمی که روی نمودی بمقتضای فتوی ائمه دین بفیصل رسانیدی و بصحبت درویشان و گوشه نشینان و مجالس وعظ بسیار تشریف بردی
انجام: سیر فلک باد بکامش مدام ×× نامه امید بنامش تمام. پایان ... امید آنکه بمساعدت بخت بیدار و معاضدت عنایت آصف جم اقتدار از خط زلل مصون مانده کیفیت فتوحات شاه اسکندر صفات را در حسن مدارات و ایمن استعارات بمسامع دور و نزدیک و ترک و تاریک رساند. مثنوی ... .
چون بعنایات خداوندگار ×× بخت موافق شد و توفیق یار / ... سیر فلک باد بکامش مدام ×× نامه امید بنامش تمام.تمة الکتاب بعون الملک الوهاب.
[فهرستواره منزوی ۸۷۱/۲]

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۶۰۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، یک سرلوح مذهب؛ کاغذ: بخارائی، جلد: مقوای روکش چرم لاکی، ۲۲۹ص، ۲۳ سطر،

اندازه: ۲۱/۷×۳۳سم [ف: ۵-۲۳۵]

● **تاریخ سلطان حسین میرزا بایقرا** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e soltān hoseyn mīrzā bāyqarā

به نثر و نظم
آغاز: حضرت با نصرت پادشاه اسلام ظل الملک العلام
[فهرستواره منزوی ۹۳۲/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۳۷/۴۴
آغاز: حضرت با نصرت پادشاه اسلام ظل الملک العلام
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن یشمی ضربی، ۱ص (۶۵ر)، اندازه: ۱۵/۹×۲۹/۵سم [ف: ۷-۲۱۵]

← تاریخ سلطان سلیمان خان ⋗ تاریخ سلانیکی

● **تاریخ سلطانعلی بن امام باقر علیه السلام** / تاریخ / فارسی
tārīx-e soltān-'alī ebn-e emām bāqer 'alay-he-e-salām

در حکایت نامه نگاشتن جمعی از اهالی چهل حصار فین کاشان به امام محمد باقر (ع) که یکی از پسران خود را بر ایشان پیشوا نماید و رفتن قاصد به مدینه و آمدن آن شاهزاده به کاشان و شهادت وی.

۱. کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه:۷۹/۱
آغاز: کنم حمد خدای حی یکتا ×× کنم مدح نبی ای حی دانا. راویان اخبار چنین کرده اند که جمعی از شیعیان چهل حصاران فین خصوصاً سعید بن جلال الدین فینی و علی بن قوام الدین چهل حصاری
خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن محمد مهدی، تا: قرن ۱۴، جلد: مقوایی عطف پارچه‌ای، ۱۵گ (۱پ-۱۵ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۶۷]

۲. کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه:۸۰
خط: نسخ، کا: محمد، تا: ۱۳۰۰ق؛ فاقد جلد، ۲۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۶۸]

● **تاریخ سلطان محمد قطب شاه** / تاریخ هند / فارسی
tārīx-e soltān mohammad qotb-šāh

در یک «مقدمه» (سرگذشت قرایوسف ترکمان) و چهار «مقاله» و یک «خاتمه» تألیف شده است: مقاله ۱. احوال شاهزاده سلطان قلی قطب الملک (۹۱۸-۹۴۰ق)، ۲. جمشید قطب الملک (۹۴۰-۹۵۷ق) و پس او سبحانقلی (۹۵۷-۹۵۷ق)، ۳. ابراهیم قطبشاه (۹۵۷-۹۸۹ق)، ۴. محمد قلی قطبشاه (۹۸۹-۱۰۲۰ق).
[فهرستواره منزوی ۱۱۸۱/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۸۵
آغاز: از مهر ولای آن حضرت والاست ... اما بعد بر ضمیر مهر تنویر ارباب درک و دانش که گلدسته باغ آفرینش اند مستور نماند؛ **انجام:** امیر فصیح الدین محمد سرخیل قطب شاه ... دولته و حشمته و اقباله الی یوم الدین بحرمة سید المرسلین و عترته الطاهرین.
خط: نستعلیق، کا: نظام بن عبدالله شیرازی، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، دارای سرلوح؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن یشمی، ۲۳۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۱×۲۴/۹سم [ف: ۲-۸۳]

← تاریخ سلطانی ⋗ تاریخ قاجاریه

● **تاریخ سلطانی** / تاریخ جهان / فارسی
tārīx-e soltānī

حسینی استرآبادی، حسن بن مرتضی، ق۱۲ قمری
hoseynī estarābādī, hasan ebn-e morteza (-18c)

اهدا به: سلطان حسین صفوی
تاریخ تألیف: ۱۱۱۵ق
تاریخ عمومی است از بدو خلقت تا عصر صفویه در سه «باب»: ۱. تاریخ جهان قبل از آدم تا حضرت خاتم؛ ۲. تاریخ انبیا و پادشاهان و سلاطین؛ ۳. تاریخ خاندان صفوی.
آغاز: افتتاح سخن آن به که کند اهل کمال ×× بثنای ملک الملک خدای متعال. صحایف حمدی که مستوفیان خیال در استیفای آن عاجز آیند
[دنا ۷۱۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۵۷۶/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** دگر بشاه رسل مصطفی رسول الله ×× دگر بحیدر صفدر علی ولی الله.
خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن محمد ابراهیم اصفهانی، تا: پنج‌شنبه ۲۰ رجب ۱۲۲۲ق، جا: اصفهان؛ تملک: محمد بن هادی حسینی ساکن قریه اسفیه واجان و مهر «محمد بن هادی الحسینی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۷-۱۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۲۴۳
خط: نسخ، کا: حاجی محمد نجف آبادی، تا: جمعه ۴ رجب ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۷۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۹-۳۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۸۰
مشتمل بر تتمه باب دوم در احوال معصومین (ع) می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: سلخ ذیقعده ۱۲۵۵ق؛ مجدول؛ تملک: سید علی بن ابراهیم و مهر «حسین الحسینی» (بیضوی)، محمد حسین بن محمد سمیع؛ مهر: «هو الله الخالق عبده محمد صادق» (مربع)؛

جلد:تیماج قهوه‌ای،۲۴۸گ،۱۶سطر،اندازه:۱۷×۲۴سم[ف: ۸-۴۰۳]

● **تاریخ سلطانی = تاریخ قاجاریان** / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e soltānī = tārīx-e qājārīyān

صاحب مازندرانی، محمد تقی بن محمد زکی، -۱۲۵۶ قمری

sāheb-e māzandarānī, mohammad taqī ebn-e mohammad zakī (-1840)

[فهرستواره منزوی ۸۹۱/۲]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۴۳

آغاز: بعد البسمله، خاقان هو البحر من ای النواحی اتیته، فلجته المعروف و البر ساحله، تراه اذا ما جئته مستهلا، کانک تعطیه الذی انت سائله؛ **انجام:** خطا و ربطاً استاد زمانست قولا و فعلا استاد اقران از جواهر منظومه و در اری منثوره کتاب مستطابش بعضی را زیور این کتاب ساخت و بالله التوفیق

خط: نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۳۴ق، اهداء به فتحعلی شاه؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج سیاه، ۲۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱-۲۴۵]

● **تاریخ سلطانی** / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e soltānī

؟ سپهر کاشانی، عباسقلی بن محمد تقی، ۱۲۶۸-۱۳۴۲ قمری

sepehr-e kāšānī, ‘abbās-qolī ebn-e mohammad taqī (1852-1924)

استوری از آن یاد نکرده و در فهرست فارسی مشار هم نام آن نیامده است. در فهرست مؤلفین و الذریعه نیز یادی از آن نیست. در چند جلد: جلد ۱: در سرگذشت پیامبر و امامان، انساب و قبایل سادات، پادشاهان ایران از کیومرث تا یزدگرد، سرگذشت حکما و سخنان پند آمیز ایشان (از یونانیان)، گاه شماری انساب گورگانیان تا اکبر شاه، پادشاه عثمانی تا سلطان محمد چهارم.

آغاز: همه باب اول از تاریخ سلطانی فائده در ذکر احوال حضرات مطهرات سدره مرتبات عرش درجات ائمه اثنا عشر صلوات بسم الله الرحمن الرحیم بر وثیقه شناسان دفاتر معرفت کردگار و حق گزینان افراد جمع و خرج روزگار پوشیده نماناد

[فهرستواره منزوی ۵۷۶/۱]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بعد چون معلوم نتوانست نمود بهمین اکتفا نموده و الله الموفق و المعین

در فهرست ناشناس آمده ولی در معرفی نسخه عکسی آن از سپهر دانسته شده، جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۴۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹۵گ، ۲۳ سطر (۱۳×۲۱/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱-۷۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۰۴-ف

همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۳۴]

● **تاریخ سلطانی** / تاریخ / فارسی

tārīx-e soltānī

سلطان نواز خان بهادر قاهر جنگ

soltān navāz xān bahādor qāher jang

از شاه اسماعیل تا شاه صفی. استوری (۱۲۸۲/۱) از تاریخ سلطانی یاد می‌کند که در تاریخ صفویان است تا تاریخ ۱۱۶۳ (الیس ۵۹ مورخ ۱۲۰۵) و نیز (۱۳۴/۱) از یک تاریخ سلطانی دیگر.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۴۹-ف

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲-۱۰۷]

← تاریخ سلطنت سلسله قاجاریه > تاریخ قاجاریه

● **تاریخ سلطنت مظفرالدین شاه قاجار** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e saltanat-e mozaffar-ed-dīn-šāh-e qājār

قراجه داغی، علی بن حسین، ق۱۴ قمری

qarāje dāqī, ‘alī ebn-e hoseyn (-20c)

اهدا به: مظفرالدین شاه

نویسنده، که ظاهراً از متملقان درباری بوده، پس از ذکر نام سلاطین سابق بر مظفرالدین شاه به‌طور خلاصه، شروع به ذکر تاریخ مظفرالدین شاه می‌کند و با ستایش‌های مشمئزکننده‌ای از او، چنین می‌نماید که او با این تاریخ نگاری ملتمس پاداش و احسانی از شاه بوده است.

[فهرستواره منزوی ۸۷۲/۲]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۶

آغاز: بسمله. در بیان ابتدای ظهور سلطنت در سلسه قاجار جلالت و جلادت شعار اول سلطان مقتدر این طائفه آقا محمد خان است؛ **انجام:** تا بود ممکن عروج حمد بر اوج فلک ×× باد یا رب آفتاب سلطنتشان بی زوال. و صلی الله علی محمد و اهل بیته الطیبین الطاهرین المعصومین

خط: نسخ بدخط، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی قهوه‌ای، ۱۰گ، ۱۲ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱-۴۲۷]

● **تاریخ سمرقند** / تاریخ / عربی

tārīx-e samarqand

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۷-ف

نسخه اصل:پاریس ش ۶۲۸۴ عربی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۲۹۳]

● تاریخ سند = تاریخ معصومی / تاریخ / فارسی

tārīx-e send = tārīx-e ma‘sūmī

ترمذی سمرقندی، محمد معصوم، ۹۴۴-۱۰۱۹ قمری

termezī samarqandī, mohammad ma‘sūm (1583-1611)

اهدا به: اکبر پادشاه (۹۶۳- ۱۰۱۴ق)

در یک «مقدمه» و چهار «جزء»: ۱. گشودن سند به روزگار ولید پسر عبدالملک، گماشتگان امویان و عباسیان؛ ۲. پادشاهان هند که پس از عباسیان بر سند فرمانروایی کردند؛ ۳. ارغونیان و جنگ‌هایشان و در اینجا دو «فصل» در زندگینامه سادات و پیران و قاضیان و سرایندگان؛ ۴. انتقال فرمانروایی سند از سلطان محمود به تیموریان و اکبر پادشاه (۹۶۳-۱۰۱۴ق) و احوال حاکمان ایالت بهکر تا روزگار نگارش. (احمد منزوی)

آغاز: بر ضمایر صافیه کارآگاهان عالم بی اساس و خواطر زکیه هوشمندان سخن شناس

چاپ: در چهار جزء در بمبئی بسال ۱۹۳۸ با دیباچه‌ای در سرگذشت او بچاپ رسیده است

[دنا ۷۱۳/۲؛ مشار۳۴۱؛ ش ۲۹۰۷؛ آربری ۲۷۱؛ استوری ۶۵۲/۱ و ۱۳۲۴؛ فهرستواره منزوی ۱۱۸۲/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۰۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج سرخ ضربی زرکوب، ۱۸۰گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۱۰-۱۷۵۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۴۱

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول زر و لاجورد، با سرلوح آراسته [ف: ۱۵-۴۲۰۹]

← تاریخ سنواتی ‹ تاریخ سیاقی

← تاریخ سنواتی ‹ تقویم التواریخ (ترجمه)

● تاریخ سنواتی = تاریخ منظوم / تاریخ / فارسی

tārīx-e sanavātī = tārīx-e manzūm

مدحت، محمد بن احمد، ق۱۳ قمری

medhat, mohammad ebn-e ahmad (-19c)

تاریخ سنواتی منظوم است، با ماده تاریخ. نام و تاریخ او «ریاض النور» است؛ از درگذشت پیامبر(ص) تا روزگار نگارنده (قرن ۱۳ق) و نه آن‌چنان مرتب. بخش پایانی آن ارزشمند است: تاریخ رحلت حضرت پیامبر (ص)، ابوبکر، عمر، عباس، عثمان، علی (ع)، حسن (ع)، حسین (ع)، یزید پلید: شد ز دنیا یزید شیطان خوی ×× سال مرگش ز لفظ جانی جوی. حسن بصری حبیب عجمی ... ابوحنفیه، مال و می‌رسد به: غلام قدر رسول نگر ۱۲۹۱، غلام احمد سکنه کولو واله ۱۲۸۳، احمد الدین ساکن مکه شرییف ۱۲۶۲، مولوی علی محمد صاحب مکهد ۱۲۵۳، شیخ احمد مجدد الف ثانی ۱۰۳۳ و ناتمام.

آغاز: الحمدلله محیی الممیت الخالق الذی خلق اللیل و النهار لتعلموا عدد السنین ... اما بعد، بنده قلیل البضاعة.. اجیر الدین محمد المتخلص به مدعت بن المرحوم ظهیرالدین احمد.

[مشترک ۱۰۴۴/۱۱]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۳۱/۲-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** اکتب لعام رحلته «وارث الرسوم».

نسخه اصل: گنج بخش ش ۹۹۵۰؛ خط: نستعلیق پخته، کا: شیخ احمد، تا: ۱۳۱۲ق؛ ۶۴گ (۱۷-۸۰) [عکسی ف: ۲-۵۵]

● تاریخ سنواتی / تاریخ / فارسی

tārīx-e sanavātī

غیر همانند:

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۲/۱۰-عکسی

آغاز: تاریخ ششم در تاریخ ابتداء عالم و غیره. حکما چنان نوشته اند که از ابتدای آفرینش عالم تا سال اول که صکر خان به پادشاهی بنشست هشتهزار و هشتصد و شصت و سه.؛ **انجام:** روز شنبه ۸ ربیع الاول ۱۰۲۳ و کور شدن حضرت امامقلی خان در سنه ایلائیل و جلوس حضرت نذر محمدخان بر تخت سلطنت ماوراء النهر در سنه اسب و نشستن حضرت خلافت مرتبت بر تخت سلطنت حضرت عبدالعزیز بهادرخان در ماوراءالنهر در سنه ۱۰۵۱ق هجری و آن سال حمدونه بود. والله اعلم.

نسخه اصل: گنج بخش ش ۷۴۵؛ که بایستی ستاره‌شناسی از مردمان فرارود باشد. که به دنبال جدول‌هایی در ستاره شناسی با «مقدمه‌ای در بیان تواریخ ششگانه» پرداخته، تاریخ سنواتی را از آفرینش آغاز می‌کند، و می‌رسد به ۱۰۵۱ ق بخش‌های واپسین آنها برای تاریخ فرارود ارزشمند است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۱۳گ (۱۶۱-۱۷۳) [عکسی ف: ۲-۵۵]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۲/۴

آغاز: بسمله، این چند کلمه است در معرفت تواریخ افلاک و انجم و بعضی از حوادث ایام؛ **انجام:** رفتن حکام لاهیجان به جانب فومن و قتل که کد خلیفه و رستم سپهسالار ...

رویدادهای بزرگ جهان به ویژه ایران و گیلان و مازندران در آن آمده است که ۹۵۰ از هجرت گذشته است. مؤلف به خاندان کیا در مازندران و صفویان توجه ویژه داشته است؛ خط: نستعلیق تحریری مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۳۶۳پ-

۳۶۶ر) [ف: ۱-۴۲]

۳. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۹۷

آغاز: آغاز کتاب در بیان اموری که واقع شده در سال اول رحلت خاتم النبیین، نقل است که چون حضرت خاتم النبیین

از سال اول در گذشت پیامبر اکرم (ص) تا سال اول جلالی ملکشاهی. گاهی وقایعی در این نسخه ناتمام مانده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای نشانی عرض به تاریخ ۱۲۳۷؛ مهر: «عبده الراجی کیومرث» (بیضوی)، «افوض امری الی الله عبد الرحیم» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۳۷گ، ۳۱سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۲-۱۶۵]

● تاریخ سنواتی اسلام / تاریخ اسلام / فارسی

tārīx-e sanavātī-ye eslām

از سال اول هجرت تا سال ۷۳۶ق و در پایان فهرست مطالب به صورت سنواتی آمده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۸۸/۱

آغاز: هجرت جناب پیغمبر صلی الله علیه و آله بود از مکه به مدینه که چون آیه و اذا یمکر ... نازل شد و خدای تعالی حضرت پیغمبر را از مکر و حیله کفار که در دار الندوه اختیار کرده بودند اخبار فرمود؛ **انجام:** در قراباغ از سر سلطان اعظم بوسعید دست تقدیر الهی افسر شاهی ربود، و دولت مغول به آخر رسید.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، عطف تیماج قرمز، ۷۱گ (۱پ-۷۱ر)، اندازه: ۲۰/۵×۳۳/۵سم [ف: ۲۸-۲۶۲]

● تاریخ سنی ملوک الارض و الانبیاء / تاریخ / عربی

tārīx-u senī-yi mulūk-il arḍ wa-l anbīyā'

حمزه اصفهانی، حمزه بن حسن، ۲۸۰؟-۳۶۰ ؟ قمری

hamze-ye esfahānī, hamze bn-e hasan (894-972)

کتابی تاریخی است و اصل آن مشتمل بر ده «باب» است.

چاپ: لیبسک، ۱۸۴۴ و ۱۸۴۸م؛ کلکته، ۲۱۲ص، ۱۸۶۶م؛ برلین، ۱۳۴۰ق.

[دنا ۷۱۳/۲]

شرح و حواشی:

۱- سنی ملوک الارض و الانبیاء (ترجمه)؛ المعی نژاد، علی (-۱۴)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۹-عکسی

نسخه اصل: از ترکیه نسخه انقره ۲۸۵۱۷؛ بی‌کا، تا: قرن ۶ [نشریه: ۲-۲۷۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۸۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [فیلمها ف: ۲-۲۴۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۲۸-ف

نسخه اصل: لیدن ۷۶۷ وارن Warn۷۶۷. از آغاز تا فصل ۱۰ باب ۱۰؛ خط: نسخ روشن، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: محمد بن محمود خوارزمی قرافی شأدلی در ۸۳۱ و خوانده شده در این سال (۱۴۶/۲ ش ۷۵۳) [فیلمها ف: ۲-۱۴۰]

۳. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۳۴۵بخش۳

نسخه اصل: موزه، گویا شماره ۷۸۷؛ کا: ابوبکر بن شاوگیر بن عبدالله فقیهی، تا: شنبه ۲۰ ذیقعده؛ با تملک ۱۰۷۸ [ف: ۱۴۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۱-ف

نسخه اصل: اسماعیل صایب؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۲۹۴]

۵. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۰-ت/۵۶۶

آغاز: بسمله و به نستعین-الحمد لله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلوة علی نبیه و حبیبه محمد و آله اجمعین و هذا کتاب اودعته تواریخ سنی ملوک الارض؛ **انجام:** یوم الاحد التاسع من رجب سنه اثنتین و ستین و ماتین ماه اسفند مذروزدین و لما ورد محمد بن طاهر بغداد (کذا) اعاد المعتمد الی یده عمل الشرطه.

تا باب هشتم بیشتر ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای سیر، ۸۰گ، ۱۷ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲-۱۵۶]

← تاریخ سوادکوه ≻ التدوین فی احوال جبال شروین

● تاریخ سودان / تاریخ / فارسی

tārīx-e sūdān

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۷۹۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مریم ادریس پور [رایانه]

● تاریخ سیاح / تاریخ / ترکی

tārīx-e sayyāh

متفرقه، ابراهیم بن عبدالله، -۱۱۶۰ قمری

motefarreqe, ebrāhīm ebn-e ‘abd-ol-lāh (-1746)

تاریخ تألیف: ۱۱۴۱ق

در ظهور اغوانیان و سبب انهدام دولت شاهان که ابراهیم متفرقه در ۱۱۴۱ آن را از لاتینی به ترکی برگردانده است. در این کتاب تاریخ صوفیان از شاه اسماعیل اردبیلی تا شاه سلطان حسین و تاریخ تهماسب قلی یا نادرشاه هم هست و نیز یورش افغانها بر ایران و پادشاهی میراویس و محمود.

اصل لاتینی از Pere Judasz Tadeusz Krusiski است که به عنوان سیاح در زمان شاه سلطان حسین به اصفهان سفر کرده است و نزدیک ۲۶ سال در آن شهر مانده است و اوضاع زمان خود و مشاهدات خود در استیلای افغان‌ها را به زبان لاتین نوشته است.

از روی این ترکی به نام «عبرت‌نامه» یا «بصیرت‌نامه» به فارسی

ترجمه شده است. ژان ویکتور شوکه (Jean Victor Choquet) آن را از ترکی به فرانسه برگردانده و در استانبول در صفر ۱۱۴۲ چاپ شده است. از دیباچه نسخه حاضر برمی‌آید که دوبار آن را از لاتینی به ترکی ترجمه کرده‌اند و نویسندگان عثمانی چون آن را درست دیدند از آن خرده‌ای نگرفتند.

چاپ: استانبول، ۱۱۴۲

[دنا ۷۱۳/۲؛ استوری ۳۳۵/۱]

شروح و حواشی

۱- بصیرت نامه = عبرت نامه = نصرت نامه؛ مفتون دنبلی، عبدالرزاق بن نجفقلی (۱۱۷۶-۱۲۴۳)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۸/۱-ف

نسخه اصل: اسعد افندی ۲۱۷۸ (فهرست ترکی بلوشه ۲: ۸۲ و ۱۶۲ ش ۸۷۷ و ۱۰۹۵ مورخ شعبان ۱۱۹۳)؛ خط: نسخ، کا: شیخ احمد بن حاج محمد نشاطی، بی‌تا [فیلمها ف: ۲-۱]

● **تاریخ سیاسی اروپا** / تاریخ / فارسی

tārīx-e sīyāsī-ye orūpā

ارنست لادیس (گویا).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۲۱

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [مختصر ف: ۱۲۷]

● **تاریخ سیاسی ایران** / تاریخ / فارسی

tārīx-e sīyāsī-ye īrān

شوستر، ویلیام مورگان، ۱۸۷۷-۱۹۶۰ میلادی

šūster, vīlīyām morgān (1877-1960)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۹۷

آغاز: اگر بخواهیم شرح مفصل وقایع سیاسی ایران را؛ **انجام:** تا در کار خود موفق شویم باقی مطالب زیادی است خاتمه

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: نباتی، جلد: مخمل، ۱۸ سطر (۱۵×۲۲)، اندازه: ۲۱×۲۷سم [رایانه]

● **تاریخ سیاسی دوره رضاخان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e sīyāsī-ye dowre-ye rezā-xān

مجموعه‌ای است شامل مطالبی، مربوط به دوره رضاخان پهلوی بدین ترتیب: ۱- مذاکرات مجلس در تصویب لایحه خلع سلطنت قاجاریه، در این جلسه این افراد در موافقت و مخالفت، صحبت کرده‌اند: تقی زاده (مخالف لایحه)، سید یعقوب (موافق لایحه و در جواب سید حسن تقی زاده)، علائی (مخالف لایحه)، یاسائی (موافق و در جواب علائی)، مصدق (موافق)، داور، نائب رئیس. که متن مذاکرات هر کدام از آنها در این مجموعه درج شده است؛ ۲. مذاکرات مجلس در جلسه ۲۹ شهریور ۱۳۰۵ درباره قرار داده ۱۹۱۹ که متن قرارداد نیز در پایان این بخش آمده است؛ ۳. صلح دو کارنو به قلم مشفق کاظمی؛ ۴. تعلیمات مدنیه شامل تعریف دولت و فرق بین دولت مشروطه و مستبده قانون اساسی، مدت انتخابات وکلای مجلس شورای ملی و عده آنها، وظایف مجلس وظایف مجلس سنا، وظایف هیئت وزراء، انجمن ولایتی، وظایف وزیرامور خارجه، وزیر مالیه، عدلیه، وزیر علوم و اوقاف، وزیر پست و تلگراف، تعریف خانواده ملی (ملت)؛ ۵. افتراحات و انتقادات تعریف انتقاد و افتراح، نویسنده در آن گوید که از مطلبی که در مجله آینده منتشر کرده عده ای انتقاد کرده‌اند و او در اینجا به آن انتقاد پاسخ داده است؛ ۶. مقاله‌ای از حسن کاظم زاده ایران شهر؛ ۷. علمای معروف دوره تمدن اسلامی.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۲۲۲-۵۶/۷۲

آغاز: لایحه خلع سلطنت، مقام محترم مجلس مقدس شورای ملی نظر به این که عدم رضایت از سلطنت سلسله قاجاریه و شکایاتی که از این خانواده می‌شود بدرجه رسیده

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: وسط؛ ۳۲گ، ۲۲ و ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲-۶۹۵]

← تاریخ سیاقی ≻ تاریخ سیاقی

← تاریخ سیاقی ≻ مجمل التواریخ

← تاریخ سیاقی ≻ زبدة التواریخ

● **تاریخ سیاقی = سیاق التواریخ = تاریخ پادشاهان ایران = تاریخ پادشاهان عجم = تاریخ مجدول = تاریخ سنواتی = مجمل التواریخ = تاریخ تقویمی = تقویم التواریخ** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e sīyāqī=sīyāq-ot tavārīx = tārīx-e pādešāhān īrān

شیخ محمد ابراهیم

šeyx mohammad ebrāhīm

از محمد ابراهیم که به خواهش محمد امین خان از صورت سیاقی به طریق واضحی در رشته تحریر کشیده است. از کیومرث است تا شاه عباس دوم در دو مقدمه. صد و شصت و شش نفر در ۵۰۳۵ سال پادشاه شده‌اند با فهرستی از امیران قزلباش در آخر.

[استوری ۱۲۷۱/۱؛ منزوی ۴۱۰۷]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۰۷

آغاز: لئالی حمد بی منتها و ثنای لا یحصی نثار بارگاه کبریای مالك الملکی است؛ **انجام:** مدت سلطنت او سیزده سال و شش ماه است (سال ۱۰۵۱).

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه ختایی، جلد: میشن آلبالویی، ۲۰۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۰/۳×۲۶/۸سم [ف: ۳-۴۸۱]

● **تاریخ سیاقی = تاریخ پادشاهان عجم = خلاصة التواریخ** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e sīyāqī = tārīx-e pādešāhān-e ʻajam = xolāsat-ot tavārīx

سمنانی، مهدی، ق۱۳ قمری

semnānī, mahdī (-19c)

تاریخ کوتاه جهان و ایران است از پادشاهی کیومرث (برخی از آدم) که پایان آن بنا به اختلاف نسخ متفاوت است و این نسخه تا روزگار محمدشاه قاجار ادامه یافته است. عناوین و اعداد به خط سیاق و مطالب به شیوه دفاتر مستوفیان عهد قاجار نگاشته شده است. در نسخ گوناگون نامی از مؤلف کتاب به میان نیامده ولی در نسخه مورد سخن که تا روزگار محمدشاه قاجار را به صورت ناتمام دربر دارد در ذیل احوال محمدشاه، نام مهدی سمنانی دیده می‌شود که به ظاهر مؤلف کتاب است، عبارت او چنین است: «چنانچه فقیر حقیر مهدی سمنانی که قدمت خدمتم وسیله اعتبار آمده زیاده از توقع و چشم داشت خود مورد تفقد شاهانه ... گشته». در بخش مربوط به احوال فتحعلی‌شاه چندین برگ و در بخش محمد شاه یک برگ که برگ پایانی است نانوشته رها شده و چون عنوان مطالب در بالای برگ‌های یاد شده وجود دارد پیدا است که نویسنده قصد ادامه مطالب را داشته است.

[الذریعة ۷:۲۱۶؛ منزوی ۶: ۴۱۰۷]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۰-طباطبائی

آغاز: تاریخ پادشاهان عجم که در ملک ایران سلطنت کرده اند؛ **انجام:** توضیح این مقال علی سبیل الایجاز و الاجمال آنکه چون مرحوم فتح علیشاه در سنه ۱۲۴۹ بعزم سفر اصفهان از دارالخلافه نهضت و وارد اصفهان

خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ در حاشیه صفحه ۱۶۰، یادداشت مغرضانه‌ای در باب امیرکبیر و پایان کار او دیده می‌شود؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۸۲گ، اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [ف: ۲۴-۳۴۳]

● **تاریخ سیاقی = سیاق التواریخ = تاریخ پادشاهان ایران = تاریخ پادشاهان عجم = تاریخ مجدول = تاریخ سنواتی = مجمل التواریخ = تاریخ تقویمی = تقویم التواریخ** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e sīyāqī = sīyāq-ot tavārīx = tārīx-e pādešāhān īrān = tārīx-e pādešāhān-e ʻajam = tārīx-e mojadval = tārīx-e sanavātī = mojmal-ot tavārīx = tārīx-e taqvīmī = taqvīm-ot tavārīx

نسخه‌های این کتاب متفاوت است و نام‌های آن نیز متفاوت ثبت شده و شاید تحریرهای گوناگون باشند از نگارندگان مختلف. تاریخ کوتاهی است از ابتدای آفرینش تا روزگار گردآورندگان. مؤلف تصمیم گرفته حالات و مدت سلطنت هر یک از پادشاهانی را که بر ایران حکمرانی کرده و آثاری خیری به یادگار گذاشته‌اند به طریق سیاق به رشته تحریر درآورد. نسخه‌ای از آن به عنوان تاریخ پادشاهان عجم که از کیومرث آغاز شده و تا پایان روزگار فتحعلی شاه قاجار به انجام رسیده، در سال ۱۲۶۲ق در تهران به چاپ رسیده است.

آغاز: ۱. بسمله، تاریخ پادشاهان عجم و غیره که در ملک ایران سلطنت کرده‌اند در ذکر پادشاهانی که قبل از ظهور اسلام سلطنت کرده‌اند

۲. کیومرث اول پیشدادیان است و آن پادشاهی را در جهان گذاشت قبل از او هیچیک از فرزندان آدم (ع) بر مسند سلطنت متمکن نشده بودند

[دنا ۷۱۴/۲ (۶۸ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۸۵۴/۲ و ۸۷۳-۸۷۴؛ کشف الظنون ۴۷۳/۱؛ الذریعه ۷۰/۶ و ۱۹۲و ۲۰۲ و ۲۱۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۲۸

از پیش از سلام تا عصر محمد شاه قاجار؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (ظاهراً)، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۲-۲۵]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۶/۱

آغاز: بسمله، مجمل التاریخ پادشاهان عجم که در ملک ایران سلطنت کرده اند از ابتداء سلطنت کیومرث که بعضی او را آدم علیه السلام؛ **انجام:** یونت ئیل ۱۰۵۱ نواب همیون بعزم یورش قندهار از اصفهان بیرون آمده در دار المؤمنین کاشان مریض و در شب چهارشنبه ۱۸ شهر صفر بعالم جاودانی انتقال نمود. انا لله و انا الیه الراجعون (=راجعون) مدت سلطنت او سیزده عام و ششماه بود مشتمل بر وقایع تاریخی عالم از عهد کیومرث تا سال ۱۰۵۱ق است. مطالب بسیار مختصر و فهرست‌وار آمده و در ذکر حوادث فقط قناعت به نام حوادث و تاریخ آن شده است. در ذکر حوادث تاریخی ما قبل اسلام ایران تکیه بر شاهنامه و تاریخ گزیده گردیده و از مطالعه کتاب برمی‌آید که مؤلف آن مذهب شیعه داشته است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۹۱ق، جا: اصفهان؛ آخر نسخه: «مجمل التاریخ که متضمن حصول علم بر تعداد و افراد پادشاهان عجم است و سیاق کیفیت آن موافق صیغ علم سیاق وضع و در موازی (کلمه‌ای لا یقرء) حسب الفرموده عالی حضر [؟] میرزائی از روی افراد مذکور نقل شد که بقرینه فصول علم آن معلوم و وصول بادراک لذت اخبار ماضیه مفهوم گردد. بتاریخ شهر ربیع الاول ۱۰۹۱ مرقوم قلم شکسته رقم اقل عبادالله

الغنی میرزا محمد الحسینی البروجردی گردید»؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، ۶۸گ، ۱۷ سطر ، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۱-۴۲]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۸۷/۱

آغاز: بسمله و به نستعین، حمد و ثنائی که غایتی مراورا نیست بر پروردگاری؛ **انجام:** هرگاه مطالعه آن نمائی احوال سلف ... بر تو واضح ولایح خواهد شد و الحمدلله رب العالمین در بلده طیبه اجمیر در سنه ۱۰۹۱ هجری مطابق سنه ۲۴ جلوس میمنت مأنوس اورنگ زیب پادشاه در هنگامی که لشکر بر سر رایا کشیده بود

فراهم آورنده این کتاب به سال ۱۰۷۵ق وارد بغداد شده در آنجا کتابی مختصر در تاریخ از یکی از نویسندگان استانبول می‌بیند که او وقایع عالم را از هبوط آدم تا سال ۱۰۶۰ق علی التوالی به شکل تقویم ضبط کرده است بر آن می‌شود که آن را در ابتداء از ترکی به عربی ترجمه و سپس به فارسی برگرداند تا منفعت آن هم عرب را در برگیرد هم عجم را، نام مترجم در متن نیامده ولی در صفحه ۱۱۴ از شخصی به نام ایگنجی خلیفه ملقب به مصطفی نام برده می‌شود که خود را مسود این اوراق معرفی می‌کند ظاهراً این شخص بایستی نویسنده فهرست‌ها و جدول باشد. در آخر کتاب محل تسوید را بلده اجمیر و سال آنرا ۱۰۹۱ق می‌آورد باری در این کتاب حوادث فهرست وار آمده و دنباله حوادث از ۱۰۶۰ تا ۱۰۹۱ نیز از آن مترجم باید باشد؛ خط: نسخ، کا: محمد سعید قاجار آغچه قوینلو، تا: محتملاً قرن ۱۲، جا: قلعه ایروان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز مقوایی، ۱۱۴ص، ۳۵ سطر (۱۲/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۵-۹۹]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۸۹

آغاز: تشخیص فراسخ عالم نقل است از سلمان فارسی علیه الرحمه که حضرت امیر المومنین؛ **انجام:** بتاریخ شب چهارشنبه هجدهم شهر صفر بعالم بقا و جنت المأوی و فردوس اعلی انتقال فرمودند انالله و انا الیه راجعون

در این نسخه یک دوره تاریخ ایران از کیومرث تا حوادث ۱۰۵۱ ق آمده است. طرز تحریر مطالب چون نگارش سیاق است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مقوایی تریاکی ضربی، ۴۳گ، ۳۰ سطر (۱۲/۵×۲۲)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۶-۴۱۰]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۴۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و از سراسب بزیر آمده او را گرفته نزد آقا محمد خان بردند اولاً کور و آخر بقتل رسید.

به صورت مختصر و بر طریق سیاق نویسان تنظیم یافته یک دوره تاریخ داستانی و باستانی ایران را از کیومرث تا اوضاع ایران بعد از لطفعلی خان زند را آورده است. آن به ابتدا در یک صفحه فهرست و از خلفای سلسله آل عثمان را از عثمان اول تا سلطان عبدالمجید خان پسر سلطان محمود خان که سی و یک تن بوده‌اند بر شمارد و مدت عمر و سلطنت و تاریخ ولادت و جلوس آنها راذکر می‌کند و سپس به تاریخ می‌پردازد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج مشکی، ۶۳گ، ۳۵ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۶-۴۹۷]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۱۷

می‌رسد تا سال ۹۴۰؛ خط: نستعلیق سیاق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۳۵گ، ۲۲ سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۱۷-۱۵۱]

۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱-۹۰۲]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۴۳

آغاز: زمان هبوط آدم الی هجرت پیغمبر صلی الله علیه و اله که بحسب احادیث؛ **انجام:** جزیره خارک ۵۶، جزیره الان ۸ جزیره، ایروال ۷، جزیره قیش ۷

از هبوط آدم تا وقایع سال ۱۱۷۸ق را شامل است و علاوه بر آن در خاتمه نیز یک دوره جغرافیای سیاسی شهرهای ایران را آن هم به صورت سیاقی واجد است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷۸گ، ۲۸ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۵-۱۹۷]

۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۰۷

آغاز: برابر۱

از پادشاهی کیومرث نخستین شاه پیشدادی تا فتحعلی شاه قاجار، و در بخش تاریخ سلاطین ایران بعد از اسلام پس از یزدگرد به احوال خاتم پیامبران و خلفای راشدین و امامان دوازده گانه شیعه و خلفای اموی و عباسی نیز پرداخته پس از آن به سلاطین ایران؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مهر: حاج سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمع لاجوردی عطف پارچه سرخ، ۹۰گ، ۱۸سطر (۹/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲×۱۴سم [ف: ۲-۷۲۴]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۴۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** او را گرفته نزد آقا محمدخان بردند، اولاً کور و آخر بقتل رسید، مدت حکومت در شیراز دو عام.

از پیشدادیان تا قاجاریه، و چون فاقد مقدمه است مؤلف آن معلوم نیست ولی با اینکه بر صدر تمام صفحات نوشته شده است: «تاریخ پادشاهان عجم که در ملک ایران سلطنت کرده‌اند» بعد از یزدگرد بن خسرو پرویز احوال خاتم الانبیاء و خلفای راشدین و ائمه اثنا عشر و خلفای اموی و عباسی نیز در آن مسطورست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ نسخه ما تا احوال مصطفی خان بن جعفرخان زند بیشتر ندارد و صفحه آخر آن که خلاصه‌ای است از احوال قاجاریه تا ذکر سلطنت ناصرالدین شاه مربوط به اصل نسخه نیست و الحاقی است؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید آهار مهره، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۶۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۷سم [ف: ۷-۱۲۶]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۰۱/۲

فهرست اسامی و مدت عمر انبیاء و ائمه و سلاطین عجم به صورت جدول تا ناصرالدین شاه قاجار؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ:

آهار مهره فرنگی، جلد: میشن آلبالویی سبز، ۹ سطر، اندازه: ۲۱/۸×۱۴/۳سم [ف: ۷-۴۹]

۱۲. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۲۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در دو برگ آغازین نام کتاب مجمع التواریخ آمده؛ تملک: «حاجی ابوطالب» به سال ۱۲۷۰، «مهدی بن ابوطالب اردکانی»، «محمد حسین بن حاجی عیسی اردکانی»؛ تاریخ تولدی به سال ۱۳۲۳ به خط علی بن ابوطالب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته، ۸۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۱/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱-۱۱۱]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۱۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** دبیر خاقان قاجار را مأمور بمجادله مصطفی خان شیروانی نموده و معاودت بر تبریز نمود.

از زمان کیومرث تا وقایع اوایل دوران سلطنت فتحعلی شاه می‌باشد، نویسنده در این کتاب وقایع را بصورت حسابهایی که در دفتر داری قدیم برای مخارج تهیه می‌کنند در آورده و در آن هر حادثه‌ای را شرح داده است علاوه بر تاریخ ایران این کتاب تاریخ خلفای اموی و عباسی را نیز شامل است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۰۲گ،۲۴ سطر (۲۱/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۳۰×۱۹/۵سم [ف: ۳-۱۳۸]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۶۹

آغاز: تاریخ پادشاهان عجم که در ملک ایران سلطنت کرده اند از ابتدای سلطنت؛ **انجام:** تتمه سلاطین قاجار الاجل الاعظم الاکرم محمد شاه قاجار حفظه الله.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۹۶گ، ۲۸ سطر (۱۴×۸/۵)، اندازه: ۲۱×۱۳/۵سم [ف: ۳-۴۲۸]

۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۶۶

آغاز: تاریخ پادشاهان عجم که در ملک ایران سلطنت کرده‌اند به خاطر سرگردان وادی نادانی مرتضی مازندرانی رسیده

نسخه اصل: کتابخانه مسجد جامع چهل ستون تهران ـ ۸۳۸ از مرتضی مازندرانی دانسته شده؛ خط: نستعلیق و خط سیاق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷۸ص [عکسی ف: ۳-۵۵]

۱۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۰۷

آغاز: برابر۲

نسخه اصل: کتابخانه انجمن آثار ملی ـ تهران. از زمان کیومرث تا وقایع اوایل دوران سلطنت فتحعلی شاه می‌باشد، نویسنده در این کتاب وقایع را به صورت حساب‌هایی که در دفتر داری قدیم برای مخارج تهیه می‌کنند در آورده و در آن هر حادثه‌ای را شرح داده است علاوه بر تاریخ ایران این کتاب تاریخ خلفای اموی و عباسی را نیز شامل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در چند برگ آخر اضافاتی به خط دیگر و نونویس آمده و ادامه سلطنت ناصرالدین شاه تا پادشاهی محمد علیشاه را کتابت نموده است؛اهدایی:مرحوم عبد الحسین بیات؛۱۶۷ص[عکسی ف:۳-۱۰۷]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۰۸

نسخه اصل: کتابخانه انجمن آثار ملی ـ تهران. همان نسخه سابق است و فقط کاتب آن متفاوت بوده و در عبارات اندکی با یکدیگر اختلاف دارند؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تفرشی، تا: رمضان ۱۲۵۷ق، به امر وزیر لشکر منصور در زمان پادشاهی محمد شاه قاجار؛ ۲۷۵ص [عکسی ف: ۳-۱۰۸]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۷۳

آغاز: فهرست اسامی و عدد سنوات سلطنت و حکومت؛ **انجام:** و سابقاً متعهد شده بود بفرستد.

چون مؤلف در صحیفه ۱۶۸ کتاب را به وقایع سال ۱۲۱۳ به پایان رسانده است پیداست که در این سال به پایان رسیده؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید فرنگی رگه‌دار آهار مهره، جلد: کاغذ ابری آبی و سرخ و سفید و سیاه، ۱۶۸ص، اندازه: ۲۱×۱۳سم [ف: ۶-۲۲۹]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۸۰

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** ابراهیم او را با تفنگ ... بقتل رسانید و مدت حکمرانی اشرف پانزده سال است ... مقهور شدند.

از ابتدای سلطنت کیومرث تا پایان دولت فتحعلی شاه را به شیوه سیاق تاریخ‌نویسی کرده است و شرح مختصری درباره آنها داده است. هر بخش نسخه به یک سلسله اختصاص دارد به ترتیب تاریخی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر «حاج سید نصرالله تقوی»؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۸۶گ، ابعاد متن: ۸×۱۳، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۳-۶۲]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۳۱

از آغاز تا فتح علی شاه؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی ضربی ترنجی مقوایی، ربعی، ۸۰گ، ۲۰ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۷-۴۹۲]

۲۱. اصفهان؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۲

خط:شکسته و سیاق،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: رحلی [نشریه: ۴-۴۷۶]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸ ض سرود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۱۳-۴۳۱]

۲۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با برخی از حوادث روزگار باب؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱-۹۰۲]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۲۲۰

آغاز: تاریخ پادشاهان عجم از ابتدای کیومرث الی انتهای دولت فتحعلی شاه قاجار، سلاطینی که پیش از ظهور اسلام سلطنت کرده اند.؛ **انجام:** و اذربایجان و غیرها آن حضرت را مسخر و مسلم آمد توضیح این مقال علی سبیل الایجاز و الاجمال آن که

از کیومرث تا فتحعلی شاه قاجار در برگ پایانی نسخه سرگذشت مختصر محمد شاه قاجار (۱۲۵۰-۱۲۶۴ق) هم بدان افزوده شده ولی ناقص مانده است؛ خط: نستعلیق شکسته و سیاق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ:

فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۷۵]

۲۵. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۰۳-ب

آغاز: برابر ۱؛ **انجام:** اگر ولایت دیگر بمن مرحمت شود

از پادشاهی پیشدادیان آغاز شده و تا پادشاهی فتحعلی شاه پایان یافته است؛خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۷۶گ، ۳۱ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۷/۵×۲۸سم [ف: ۱۴۲]

۲۶. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۰۲

آغاز: در ذکر پادشاهانی که قبل از ظهور اسلام سلطنت کرده اند؛ **انجام:** در دارالایمان قم در جوار حضرت معصومه مدفون شد

از: محمد تفرشی محتملاً: زمان تألیف: ۱۲۵۷ق. از قبل از اسلام تا آخر دوره فتحعلی شاه است؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد تفرشی، تا: رمضان ۱۲۵۷ق؛ سنوات با اعداد سیاقی است؛ کاغذ: فرنگی، آهار مهره، جلد: تیماج تریاکی روشن با ترنج و نیم ترنج، ۲۶۷ص، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۴۱]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۸-فیروز

خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا عبدالله طبری منشی، تا: ۱۲۵۸ق؛ افتادگی: انجام؛ این نسخه در اواخر (مجمل ۶۶ در تاریخ ۱۰۴۳) به پایان رسیده است و پیداست کاتب دنباله سخن را نا تمام گذارده است و نیز این که نام محمد ابراهیم بن اسماعیل که در آخر تمام صفحات آن نسخه هست در نسخه حاضر در هیچ جا دیده نمی‌شود. یکی از امتیازات مهم نسخه جای سخن که در نسخه ۵۶۹۸ نیز هست (و در دیگر نسخه‌ها این کتابخانه نیست) فهرست اسامی علماء و شعرا و خوش نویسان معاصر هر یک از پادشاهان است در ذیل شماره ۵۶۹۸ در فهرست ۱۷ (ص ۱۵۴) آورد و اسامی علماء و اهل هنر یاد شده در بقیه کتاب را به ترتیب صفحات و با مقایسه میان هر دو نسخه در اینجا می‌آورد. کاتب نسخه چند برگ سفید است و بر چند صفحه اشعار مختلف و چند صورت محاسبه و در آخر یادداشت طبری درباره محمد زمان لشکر نویس آمده و نیز بر یکی از این برگهای سفید این یادداشت دیده می‌شود «تاریخ خلاصة التواریخ پادشاهان عجم را این بنده که میرزا حسن علی مستوفی می‌باشم به آقا میرزا بزرگ خان بخشیده ام. به تاریخ دهم محرم ۱۳۰۱». بر پشت نخستین برگ، نسبت کیومرث به آدم و به نوح به نقل از تاریخ گزیده و سپس شعر وصاف «نخستین خدیوی که کشور گشود ...» گویا به قلم عبدالله دیده می‌شود؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج زرد، ۱۴۶ص، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۲۱-۲۶]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۴۶

انجام: که سابقاً متهد شده بود بفرستد، مدت سلطنت چهل عام.

از پیشدادیان تا قاجاریه، و بعد از یزدگرد بن خسرو پرویز احوال خاتم الانبیاء و خلفای راشدین و ائمه اثنا عشر و خلفای اموی و عباسی نیز دران آمده؛ خط: نستعلیق، کا: فتح الله لاریجانی، تا: ۱۲۶۱ق؛ نسخه‌ای است بسیار مغلوط ولی کامل و به احوال فتحعلیشاه و زوجات و اولاد او پایان می‌یابد؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید آهار مهره، جلد: تیماج ضربی قهوه‌ای، ۸۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۲/۸سم [ف: ۷-۱۲۶]

۲۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵۸ ـ ج

آغاز: هو الله الموفق.بسمله. خلاصه تاریخ پادشاهان عجم و غیره که در ملك ایران سلطنت کرده‌اند؛ **انجام:** که سابقاً متعهد شده بود بفرستد (... این خط شکسته من کتابت کردم ـ کاندرپس مرگ یادگارم باشد ۱۱محرم تمام شد ۱۲۶۲)

تاریخ پادشاهان ایران پیش ایران پیش از اسلام است تا فتحعلی شاه؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج حنایی ضربی، ۲۱ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۳/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱-۳۲۰]

۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۷۸-۱۵/۱۱۸

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** السلطان العادل فتحعلی شاه قاجار ابن حسینقلی خان ... جسد منورش را به اعزاز تمام به دار الایمان قم آورده در آنجا مدفون است.

از کیومرث تا فتحعلی شاه قاجار، توضیحات در بخش صفویه، افاغنه، افشاریه، و زندیه نسبتا مفصل است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تاریخ بیعی به سال ۱۲۶۳ در پایان نسخه؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳-۱۷۳۳]

۳۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۲

آغاز: پیرایه رخسار نیکو عذار معانی و الفاظ دلفریب و حلیه گرانبهای سراپای عروسان زیبا روی و حورا و شان مشکین موی

از پیش از سلام تا عصر محمد شاه قاجار با مختصری از حالات پیامبر اسلام و ائمه طاهرین (ع) و خلفای بنی امیه و بنی العباس؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: فضل بن عبدالله، تا: شنبه ۱۵ رمضان ۱۲۷۶ق (در زمان ناصرالدین شاه)؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین مختصر؛ جلد: تیماج مشکی ضربی، ۱۷۵گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱-۱۰۳]

۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۳۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ تملک: علی اکبر بن غلامعلی مروج الاسلام به تاریخ ۶ شوال ۱۳۴۹؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷-۴۷]

۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۱۴۵/۷

آغاز: برابر ۲؛ **انجام:** نه هر کو زن بود نامرد باشد ×× زن این مرد است کو بیدرد باشد.

این کتاب نیز گویا از تألیفات علی بن عبدالعظیم خیابانی تبریزی واعظ (درگذشته: ۱۳۶۶ق) باشد که چند رساله از او در همین مجموعه آمده است و احتمال دارد همان مجالس الملوك محمد مفید بن محمود بافقی یزدی (در گذشته: پس از ۱۰۹۰ق) باشد که آغاز آن به نسخه موجود شباهت دارد. یادآوری می‌شود نسخه

موجود به نقل از کتاب لجه الاخبار است که از منابع برخی از کتاب‌های خیابانی تبریزی می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: علی بن عبدالعظیم خیابانی تبریزی واعظ، تا: قرن ۱۴؛ محشی، ۶ برگ، شامل مطالبی درباره چای، قهوه، چوب چینی و ... به نقل از لجة الاخبار و صورت مکتوب آقا میرزا علیخان یاور به خدمت آقای اقبال ... در باب مخابره قتل ناصرالدین شاه قاجار به سال ۱۳۱۳ق به خط همان خیابانی در پایان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۹گ (۱۴۴-۱۵۲)، ۲۰ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳۸-۴۴۴]

۳۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۹۱

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و تمام بزرگان و اصناف باستقبال ایشان رفتند تا آنکه روز شنبه ۵ ربیع الثانی بطهران رسیدند ۱۳۲۸.

گمان می‌رود که کتاب سیاق التواریخ باشد که به دستور میرزا عبدالحسین آقا اصفهانی برای وقایع تاریخی آن مجلس و تصویر ساخته اند. تاریخ مختصری است. شامل دو بخش است ۱- ذکر سلاطین قبل از اسلام از ابتدای سلطنت کیومرث تا ابتدای ظهور اسلام که در ایران سلطنت کردند، ۲- بعد از اسلام، از ابتدای ظهور خاتم الانبیاء تا احمد شاه قاجار. با سی مجلس و تصویر رنگی که برخی از آنها سیاه قلم است بدین ترتیب: تصویر مجلس کیومرث پادشاه، تصویر مجلس هوشنگ، تصویر جنگ طهمورث با دیوان، مجلس جمشید، ضحاک، جنگ منوچهر با سلم و تور، بلند کردن پوردستان افراسیاب را (عمل عباسعلی) بر تخت نشستن کیقباد، کیکاوش و شکار شیر، (عمل عباسعلی) کشتی رستم (عمل عباسعلی) سیاوش، فرامرز، کشته شدن اسفندیار، تصویر شاپور ذوالاکتاف که دور قلعه سیاحت می‌کند، کشتن بهرام شیر و گور را، کشته شدن شیرویه ، تصویر طاهر و عبدالله، امیر تیمور گورکانی، صورت عباس میرزای نایب السلطنه، صورت فتحعلی شاه قاجار، صورت محمد شاه قاجار،صورت میرزا تقی خان اتابک اعظم، صورت حاج میرزا حسین خان صدر اعظم، صورت ناصرالدین شاه، صورت مظفرالدین شاه، صورت محمد علیشاه، صورت ستارخان سردار ملی، باقرخان سالار ملی، احمد شاه نایب السلطنه و عضد الملک ...؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲ صفر ۱۳۳۱ق، حسب الفرموده میرزا عبدالحسین آقا اصفهانی؛ مجالس و تصاویر رنگی و سیاه قلم؛مهر:حاج سید سعید؛کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۶گ، ۱۴ سطر (۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲-۷۰۸]

۳۵. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۵۴

از کیومرث است تا ناصرالدین شاه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای تیره با ترنج و سرترنج، قطع: وزیری [نشریه: ۳-۲۱]

۳۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۱۴۶

از پیش از سلام تا عصر محمد شاه قاجار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: کتابخانه مهندس بغایری؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۲۳-۲۷۶]

۳۷. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۷۰ فرخ

آغاز: برابر۱

از پیشدادیان تا قاجاریه که در سال ۱۲۷۴ ق تالیف گردیده؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج عنابی، ۵۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۰۷]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۴۹

تا پایان زندیه، دارای اختلافاتی چند با نسخه‌های دیگر؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۷۳

آغاز: تاریخ پادشاهان عجم که در ملك ایران سلطنت کرده اند از ابتدا سلطنت کیان؛ **انجام:** آثار و اختراعات آنحضرت که به نظر احقر این بی بضاعت رسیده بنحویست که مرقوم کلك گردیده و الله اعلم بحقایق الامور.

از آغاز سلسله پیشدادیان تا اواسط سلسله قاجاریه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛جلد: تیماج قرمز، مجدول، ۱۲۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۲۶-۶۸]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۷

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** انجام در سال فرخنده فال ۱۲۲۰ بعد از جشن نوروزی بطرف سلطانیه نهضت و در آنجا خبر قتل ابراهیم خلیل خان و تفرقه ایلات

از آغاز پیشدادیان تا نادرشاه؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: تیماج حنایی یك لا، ۸۸گ، ۲۰ سطر (۱۵×۱۷)، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۲-۵۲۳]

۴۱. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۰۳

آغاز: خلاصة التاریخ از قرار تفصیل ذیل است؛ **انجام:** آنکه در اوایل ذیقعده جمع کثیری از او باش و بیعار شهر را ...

حوادث پادشاهان قبل از اسلام تا حکومت ناصرالدین شاه را داراست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در آخر کتاب، حوادث ایام مظفرالدین شاه و محمد علیشاه تا سال ۱۳۲۵ با قلم الحاقی؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: مقوایی رویه کاغذی عطف تیماج تریاکی، ۱۶۵ص، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱۴۱]

۴۲. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

از کیومرث تا شاه سلطان حسین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تریاکی لاکی، قطع: رحلی [نشریه: ۷-۵۵۰]

۴۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۴۵۳

آغاز: تاریخ پادشاهان عجم که درملک ایران سلطنت کرده اند از ابتداء سلطنت کیومرث؛ **انجام:** و در سمرقند با امام قلیخان محاربه نموده به قتل رسیده و در این سال فرح آباد بنا شد.

از آغاز سلسله پیشدادیان تا اواسط سلسله قاجاریه؛ خط: نسخ جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سر، ۱۳۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۱-۳۰۷]

۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۴۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۷۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۳–۲۳۹]

۴۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۶۰

پیش از اسلام تا عصر محمد شاه قاجار و فتحعلی شاه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۳–۱۸۱]

۴۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۴۴

از پیش از سلام تا عصر محمد شاه قاجار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۳–۲۴۰]

۴۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۹۱

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم–السلطان ناصرالدین شاه قاجار خلد الله ... مجمل التاریخ پادشاهان عجم که در ملك ایران سلطنت کرده اند از ابتدای سلطنت کیومرث که بعضی او را اولاد آدم علیه السلام و برخی فرزند هفتم نوح علیه السلام خوانده اند؛
انجام: ... . چون در این اوراق مراد بر اختصار بود ازین بیش نیفزود هرگاه منظور نظر کیمیا اثر بندگان ذیشوکت ... امیر معظم اتابک اعظم دام اجلاله العالی ... مقبول خاطر رأفت مظاهر افتد ... سایه مرحمت و عنایت سرکار عظمت مدار را بر سر عموم ... مستدام و پاینده دارد. العبد اقل السادات محمد جعفر الحسینی ...
خط: شکسته نستعلیق، کا: سید محمد جعفر حسینی متخلص به آصفی، بی‌تا؛ مجدول؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: اصفهانی شکری رنگ، جلد: مقوای روغنی بوم مرغشی قهوه‌ای، ۱۳۳ص، ۱۰–۲۱–۲۳ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۵–۳۹۶]

← تاریخ سید راقم ⟵ تاریخ راقم

● **تاریخ سیرة البرامکة** / تاریخ / عربی

tārīx-u sīrat-il barāmaka

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۵۳-ف

نسخه اصل: برلین , wetzeimn ii 381. peterman
peterman ii 75 fol 262 , i331 fol 74-109 . (فهرست اهلورت ۸ : ۵۵ ش ۹۰۷۶)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲–۱۷۸]

● **تاریخ سیستان** / تاریخ ایران / عربی

tārīx-e sīstān

ابن معتز، عبدالله بن محمد، ۲۴۷–۲۹۶ قمری

ebn-e mo'tazz, 'abd-ol-lāh ebn-e mohammad (862-910)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۲

خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ با یادداشت‌های غلام حسین در ۱۲۹۶ و سعد الدین ملا محمد کرکوکلی در ۱۲۴۳، با تصحیح ملك الشعراء بهار در هامش و تحقیق او در صفحه آخر با ۱۹ بیت شعر در ص ع؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج آلبالویی با ترنج و سرترنج، ۱۹۷گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [سنا: ف: ۲–۳۲]

● **تاریخ سیستان** / شعر، تاریخ / فارسی

tārīx-e sīstān

تاریخ تألیف: ۱۲۰۶ق

از ظهیر. منظومه‌ای است در تاریخ سیستان از روزگار باستان تا تاریخ ۱۲۰۶ که سروده شده است.

[فهرستواره منزوی ۲/۸۷۴]

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۱۹

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۲–۶۵]

● **تاریخ سیستان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e sīstān

در دو بخش جدا، یکم آن می‌رسد به ۴۴۴–۴۴۵ق (اوایل سلجوقیان)، بخش دوم کسی دیگر دنبال کرده رویدادها را به ۷۲۵ق رسانده است. در آغاز بنای سیستان و حدود شهر سجستان و احوال و انساب بزرگان و وقایع تاریخی آن سرزمین، گرفته شده از کتاب گرشاسب و کتاب فضایل سجستان هلال بن یوسف اوقی.

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و سبحان الذی احاط بکل شیی علمه و نفذ فی کل موجود حکمه و ظهر فی جمیع ... اخبار سیستان از اول که بنا کردند و انساب بزرگان و حد و شهر سجستان که از کجا بود، اندر ابتدا و فضائل آم بر دیگر شهرها
انجام: مقاومت و معاندت از میان بر گرفتند و با هم می گذراندند تا بآخر و بالله التوفیق و الاعانه
چاپ: در پاورقی روزنامه ایران به سال ۱۲۹۹–۱۳۰۲؛ به کوشش ملك الشعرای بهار، تهران، ۱۳۱۵

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۰-بهار

خط: نسخ، کا: ایرانی تیموری، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، ۳۹۲ص، قطع: ربعی [نشریه: ۵–۶۵۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۱۰

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: کتابخانه صنیع الدوله در ۱۲۹۸؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۱۱۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰/۴×۲۹/۴سم [ف: ۲–۸۳]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۲۹

آغاز و انجام: برابر
این نسخه تا آنجا که با نسخه چاپی مطابقت شد ظاهراً اختلافی بین آن دو نیست چه سقطات هر دو یکی و اسماء به همان شکل است که در نسخه چاپی است. ظاهراً باید این نسخه از روی روزنامه ایران استنساخ شده باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۹۶گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۴-۳۸۷]

۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴۶ ـ ج
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۹ق؛ از نسخ میرزا محمد خان قزوینی، از روی پاورقی‌های روزنامه ایران سال ۱۲۹۶-۱۳۰۲ نویسانده عباس اقبال آشتیانی برای میرزا محمد خان قزوینی در ۲۸ ربیع الاول ۱۳۴۵، با یادداشت‌های قزوینی در ص ع مورخ ۱۳۴۹ با نامه آقای سعید نفیسی به قزوینی که در ۱ رجب ۱۳۴۲ به او رسیده بود؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۸۱گ، ۱۳ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱-۶۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۲۷-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۳۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۳۷
آغاز و انجام: برابر
طبق یادداشتی روی برگ اول این نسخه کتاب حاضر میانه سالهای ۴۴۵-۷۲۵ تألیف شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۹۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۳-۱۹۴]

۶. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۶۲
نقل از روزنامه ایران؛ خط: نستعلیق، کا: آقای احمد مینوی برادر آقای مینوی، تا: ۱۳۰۵ق؛ مقابله شده با نسخه کهن ملك الشعراء بهار؛ ۶۹۶گ [نشریه: ۶-۶۴۰]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۳۶
در آغاز و انجام آن خط اقبال آشتیانی است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۲۳گ، ۲۳ سطر (۱۴×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۱۶-۸]

← تاریخ سیفی > تاریخ نامه هرات

● **تاریخ سیکها** / تاریخ هند-هندی

tārīx-e sīk-hā

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۲۸
از سرگذشت چارت سینگه Ghart Singh ۱۷۵۷ تا رنجیت Ranjit سینگه (پایان ماه می ۱۸۱۰ = پایان ربیع الثانی ۱۲۲۰)؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: پایان ربیع الثانی ۱۲۲۰ق؛ در نسخه دیباچه‌ای نیست و نام مؤلف در آن یاد نشده و گویا بخشی است از کتاب اقوال فرقه سیخان از خوشوقت رای؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قهوه‌ای زرکوب مقوایی، ۸گ، ۱۳ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۱۵-۴۲۰۵]

● **تاریخ شاپور (ترجمه)** / داستان / فارسی

tārīx-e šāpūr (t.)

زند، عبدالحسین، ق۱۴ قمری

zand, ‘abd-ol-hoseyn (-20c)

اهداء به: مظفرالدین شاه و عین الدوله
تاریخ تألیف: اردیبهشت ۱۳۲۱ تا ۱۳۲۳ق
کتاب مفصل و بسیار جالبی است در احوال شاپور فرزند هرمز فرزند گودرز که پدرش به دست اعراب قبیله بنو قیصر، به شیخوخیت حسان بن نعمان در حمله به جزیره خوشاب کشته می‌شود. مادر شاپور، پریچهر به کمک غلام خود فیروز، کنیزش گلنام و به همراهی خواهر بزرگتر خود، همایون دخت می گریزد و شاپور را در پناهگاهی دور از دسترس اعراب به دنیا می‌آورد. پس از چند روز، فیروز که در حال تلاش برای تهیه مایحتاج مخدومان خود است به دست اعراب که دیگر جزیره را تصرف کرده اند می‌افتد. اما با خوش برخوردی حسان بن نعمان مواجه می‌شود. رابطه اعراب و این چند فارسی پس از چند بار هدیه فرستادن و دید و بازدید، به نیکی می‌گراید. ایشان اسلام می‌آورند و شیخ بنوقیصر جنوب جزیره را در حکمی تحت اختیار همایون دخت و پریچهر و و فرزندانشان، شاپور و ماه آفرید (دختر تازه به دنیا آمده همایون دخت که در زمان حمله اعراب در شکم مادر بوده است) می‌گذارد. کل کتاب سرگذشت شاپور و ماجراهای وی است که سرانجام به حکمرانی او بر ولایت فارس و شهر شیراز در عهد هارون الرشید و برمکیان می‌انجامد. مترجم کتاب که در مقدمه، خود را عبدالحسین زند معرفی می‌کند ماجرای ترجمه کتاب را به این صورت شرح داده که در آغاز اردیبهشت ۱۳۲۱ هجری و در عهد مظفرالدین شاه قاجار و در روزگاری که تحت سرپرستی شاهزاده عین الدوله صدر اعظم، فضلا با فراغ بال به ترجمه و طبع افسانه‌های دلپذیر که در انتشار و اشاعه تهذیب اخلاق بی‌نظیرند می‌پردازند، وی نیز به پیشنهاد دوستی، چند ماهی را صرف ترجمه یکی از افسانه‌های نوشته شده به فرنگی می‌کند. مورد انتخابی وی ترجمه تاریخ شاپور از فرانسه به فارسی است. اصل کتاب به عربی است و به روایت محمد ابن نصر ابن بابک فارستانی، از ندمای شاپور تحریر شده است. در قرن ششم هجری یکی از موبدان فارسی در وسرات هند آن را از عربی به گجراتی برمی‌گرداند. سپس در ادوار بعد، دانشمند زبان‌های شرقی کاربن کایلوس آن را از گجراتی به فرانسه ترجمه می‌کند. همین ترجمه فرانسوی است که در اختیار عبدالحسین زند بوده و به فارسی برگردانده شده است. نثر کتاب ساده و دارای عناصری از تناسب‌سازی‌های غیرافراطی نثر گذشته است.

از ویژگی‌های کتاب، استفاده از ابیات فارسی به میزان بسیار کم در خلال نثر روان و ساده کتاب است. او خود در این باره در مقدمه‌اش نوشته: «هر کجا مترجم مذکور (کاربن کایلوس)، عبارات گجراتی را که معنی اشعار عربیه بوده ترجمه تحت اللفظی نموده این حقیر بر طبق همان معنی شعری انشا کرده و اگر تقریبا مطابق همان مطلب بیتی چند از شعراء سابقه به خاطر داشتم بنگاشتم، که لطافت و سلاستی در طی حکایت آشکار شود و طبع خواننده از قرائت آن دچار انضجار نگردد. و چون غرض این بنده نگارنده فهم عموم ناس بود، از اندراج لغات غریبه و عبارات غامضه اجتناب نمود». مترجم بر ساده بودن سبک نثر ترجمه خود تاکید دارد و در پایان همین مقدمه، خواهش کرده: «از دانشوران کرام و ادباء فخام متمنی آنم که بر عیب سادگی این ترجمه چشم اغماض فرا پوشند ... که این حقیر این لباس ساده را بجای جامه دیبا، محض فهم قاطبه هموطنان در اندام زیبای این داستان پوشانیدم». کتاب حاضر در دو جلد تدوین شده است. از تاریخ ذکر شده در بالای صفحه اول و نیز دیباچه مترجم در جلد نخست و نیز تاریخ نگارش پایان جلد دوم بر می‌آید که ترجمه این کتاب حجیم، از اردیبهشت ۱۳۲۱ تا ۱۳۲۳ق به طول انجامیده است. (جواد بشری)

آغاز: بسمله- گوهر حمد و جوهر ثنائی که از میامن برکات و قراین لمعات آن وجنات مقیمان صوامع ملکوت و سکان مواضع ناسوت بفروغ وجود و پرتو خلود منور و مصور گشته، نثار دربار پروردگار رحیم ...و بعد این حقیر فقیر مستمند، عبدالحسین زند در آغاز اردیبهشت سنه ۱۳۲۱ هجری که جهان از خرمی رشک بوستان بهشت بود با یکی از دوستان عزم بوستان کرده در باغی از خارج شهر که صفا و لطافتش از فردوس یاد می‌داد یتفرج مشغول و رشته کلام را در لآلی معقول و منقول بسط همی دادیم

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و آن شب را صحبتی جز دلیری و قوت بازو و چابکی و مردانگی ملکزاده شاپور در میان نبود و چون پاسی از شب برفت، رشید جعفر و شاپور را مصحوب خود بخیام حرم برده تا نیمه شب بعیش و طرب مشغول بودند پس هر یک برای استراحت بخیمه خود شدند و علی الطلوع رشید ببارگاه خرامیده جعفر را فرمود امروز نوبت حکایت با کدام یک از حضار است. عرض کرد با عبدالله ابن مالک. دردم عبدالله برخواسته زمین ببوسید و عرض کرد. تمام شد جلد اول کتاب شاپور.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (گویا)، تا: ۱۳۲۱ق؛ دارای رکابه؛ در آغاز صفحه نخست نوشته شده: «تاریخ سرگذشت شاپور بن هرمز که در سنه ۱۳۲۱ از فرانسه بفارسی ترجمه شده است و الحق که اگر افسانه است بهترین جمیع افسانه‌های روزگار است.»؛ جلد: مقوایی با روکش کاغذی دارای طرح ابر و باد، ۱۷۷گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۶/۳سم [ف: ۱/۲۷-۱۱۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۶۷

آغاز: بسمله-آورده اند که در مملکت مصر تاجری بود یعقوب نام که او را مکنت الی پایان و مال فراوان بودی در تمام نقاط عالم گماشتگان او تجارت کردندی و فرستادگان بهر طرف برای خرید امتعه در خور مصر گسیل داشته بودی؛ **انجام:** رشید برای دفع رافع که در سمرقند کوس طغیان زده و عمال و حکام اطراف را شکست فاحش داده بود بطرف خراسان عزیمت نموده در گرگان مریض گشته و در طوس وفات یافت و شاپور در فارس بحکومت و کامرانی می‌زیست تا در خلافت معتصم ... (؟) لذات وی را از تمتع دنیا محروم ساخت و اطفال و اعقابش از اندوخته پدر کامرانی همی نمودند تا باجداد ملحق شدند. فسبحان من لا یموت و هو الحی القیوم. سنه ۱۳۲۳.

جلد دوم و با داستان نقل شده عبدالله ابن مالک در بارگاه رشید آغاز می‌شود؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۳ق؛ دارای رکابه، روی برگ عنوان نسخه مطلب مهمی درباره تاریخ این نسخه نوشته شده: «این یادگاری احمد علی ناصر افشار یکی از بندگان آقای بهرام خان وارسته بتاریخ ۷ بهمن ۱۳۰۸. آژان نمره ۵۶۲. (امضا)»؛ کاغذ: خط دار چاپی، جلد: مقوایی با روکش کاغذ طرح ابر و باد، ۲۳۱گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۶/۳سم [ف: ۱/۲۷-۱۲۰]

● **تاریخ شارل دوازدهم** / تاریخ پادشاهان / فارسی

tārīx-e šārl-e davāzdahom

ولتر، فرانسوا ماری آروئه دو ۱۶۹۴-۱۷۷۸ میلادی

volter, ferānswā mārī āro'e do (1694-1778)

شرح احوالی است که والتر از شارل دوازدهم پادشاه سوئد نوشته و در فصول هشت‌گانه آن، تاریخ زندگانی شخصی شارل و تاریخ عمومی سوئد را گزارش می‌دهد.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۷۹/۲-۱۹/۹

آغاز: ممالک سوید و فینلند بقدر دویست لیو عرض و سیصد لیو طول دارد که هر فرسخ ایرانی یک لیو و نیم و دو فرسخ سه لیو می‌باشد؛ **انجام:** خواهر شرل پادشاه سوید کشته با جمیع دشمنان خویش قانون مصالحه پیش گرفت

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مشکی؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲-۶۹۵]

● **تاریخ شارل و خرابی دولت روم** / تاریخ / فارسی

tārīx-e šārl va xarābī-ye dowlat-e rūm

ولتر، فرانسوا ماری آروئه دو ۱۶۹۴-۱۷۷۸ میلادی

volter, ferānswā mārī āro'e do (1694-1778)

اثر ولتر که از فرانسه به نام محمد شاه قاجار توسط موسی

جبرئیل ترجمه شده است.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۶۱

جلد دوم کتاب که از سلطنت کلادیس شروع می‌شود و از آخر در ذکر جنگ ادرنه افتاده است؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فستقی آبی، جلد: میشن زرد، ۱۲۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۱/۶سم [ف: ۲-۸۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۵۴

آغاز: حکیم والتر شرح احوال شرل دوازدهم را در چند فصل ایراد کرده؛ **انجام:** مصالحه پیش گرفت.

خط: نستعلیق، کا: رضا قلی بن مهدی قلی سروری، تا: ۱۴ ذیحجه۱۲۶۱ق، مجدول به اکلیل؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۹۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۲۱/۸سم [ف: ۲-۸۳]

← تاریخ شاه اسماعیل ⟵ عالم آرای شاه اسماعیل صفوی

● **تاریخ شاه اسماعیل صفوی** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e šāh esmāʻīl-e safavī

امامقلی میرزا قاجار، ق۱۳ قمری

emāmqolī mīrzā qājār (-19c)

مؤلف از طرف برادر خود نادر میرزا قاجار مأمور شد در تکمله لیور دور (اسرار الوجود) ــ که تاریخچه چند تن از پادشاهان در آخر داشت ــ کتابی در تاریخ چند تن از پادشاهان ایران مانند امیر تیمور، شاه اسماعیل و نادر شاه، بپردازد، امامقلی میرزا این تاریخ را نوشته و نخست به تاریخ پادشاهی شاه اسماعیل اول آغاز کرده است. این که گفتیم همان است که در دیباچه کتاب آمده اما نسخه حاضر در پایان تاریخ زندگی و سلطنت شاه اسماعیل پایان یافته است. امامقلی میرزا در دیباچه، از ناصر الدین شاه و از علی بخش قاجار و ترجمه‌های او از فرانسه بخوبی یاد می‌کند.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد چون نوبت دارایی ولایات محروسه ایران–صانها الله عن الحدثان–به وارث ملک کیان و سلیمان زمان السلطان بن السلطان ناصرالدین شاه قاجار ...

انجام: خوردن جز بغض اهل بیت رسول خدا جهتی دیگر ندارد امر بر قتل او فرمودند قوم حیان در همان لحظه او را پاره پاره کردند.

چاپ: با تصحیح سید سعید میر محمد صادق، در میراث بهارستان، دفتر دوم، ص ۳۲۳ تا ۳۹۷

[فهرستواره منزوی ۸۷۵/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۱۴/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی اکبر، تا: ۱۲۹۸ق؛ کاغذ: فرنگی سفید و آبی، جلد: تیماج قرمز، ۶۵ص (۶۲۱-۶۸۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۳سم [ف: ۱۹-۳۰۲]

● **تاریخ شاه اسماعیل صفوی** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e šāh esmāʻīl-e safavī

کتابی است در تاریخ شاه اسماعیل اول صفوی با انشایی ادبی آمیخته به شعر مشتمل بر سه «حدیقه»: ۱. بیان شمه از فضایل امیرالمومنین علی بن ابی طالب؛ ۲. بیان فضایل ائمه طاهرین؛ ۳. بیان مجملی از حال شیخ صفی الدین اسحق که حدیقه سوم شامل چندین روضه می‌باشد. قسمت دوم این کتاب مربوط به یورش بر مشعشیان خوزستان، حمله بر اوزبک ها، فتح هرات و ... و در خاتمه احوال فضلای آن عصر را بیان کرده است.

آغاز: بسمله، گوشه نشینان خلوتخانه انس که راز دار آن خلوتخانه انس اند تا در دل نقش صورت

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و دور طبعش بنظم اشعار ملایمت تمام دارد و احیانا ابیات

خط: نستعلیق، کا: علیخان بن علی بیک، تا: ۱۰۳۹ق؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عنایت الله الرضوی» (چهارگوش)، «عبده محمد بن عبدالغفار» (بیضی)، «عبده محمدقلی» (چهارگوش کوچک)، «دارد امید شفاعت محمد عسکر» (بیضی)، «عبده علی الرضوی» «۱۱۹۰ عبدالله» (بیضی)، «دارد امید شفاعت ز محمد میرزا» (چهارگوش)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج اناری، ۳۶۰گ، ۱۵-۱۶ سطر (۸/۵×۱۷/۳، ۸×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [رایانه]

● **تاریخ شاه اسماعیل صفوی** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e šāh esmāʻīl-e safavī

تا پاره از جنگ سلیم پاشا با رومیان است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۴

آغاز: بعد بسمله و حمد. آورده اند که امام مفترض الطاعة حضرت امام موسی الکاظم علیه السلام جد ماجد سلطان فیروز شاه ... دارالارشاد اردبیل وطن داشت و خداوند تعالی از نور علوم غیبی و فیوض لاریبی شهریار فیروزمند و ارجمند و سربلند گردانیده بود؛ **انجام:** شاه فرمودند عده صوفی گری اینست سخن مرا بشنوی او سرفرود آورد حکم را برداشت و به جانب شیراز روان شد و شاه فرمود خود را به زودی به شیراز رسان که مبادا او داخل شود دو روز بود که آمده ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: ابراهیم موسوی؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۲۲گ، ابعاد متن: ۱۲×۲۳، اندازه: ۲۰×۳۲سم [سنا: ف: ۲-۲۶۴]

● **تاریخ شاه اسماعیل صفوی** / تاریخ پادشاهان / فارسی
tārīx-e šāh esmā‘īl-e safavī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۶۸-ف
دیوان هند ش ۱۸۷۷ (۵۳۶ اته)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲-۲۷۳]

● **تاریخ شاه اسماعیل و شاه تهماسب = ذیل حبیب السیر** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e šāh esmā‘īl va šāh tahmāsb = zeyl-e habīb-os seyr

هروی، محمود بن خواندمیر، ق۱۰ قمری
heravī, mahmūd ebn-e xāndmīr (-16c)

وابسته به: حبیب السیر فی اخبار افراد البشر؛ خواند میر، غیاث الدین بن همام الدین (۸۸۰-۹۴۲)
اهدا به: رکن السلطنه محمد خان بن شرف الدین فرمانروای هرات میان (۹۵۳-۹۵۷ق)
تاریخ تألیف: ۹۵۵ق
نخستین عنوان آن «ذکر بعضی از اوصاف پادشاه جمجاه ابوالمظفر نواب کامیاب سپهر رکاب شاه اسماعیل علیه رحمة الملك الجمیل». باز پسین عنوان آن: «تبیین کلام در رفتن شاه محمد سلطان بعزم تاخت و تاراج ولایات خراسان و بیان اختلال احوال سکنه و متوطنان آن بلاد از اعمال طایفه اوزبکیه و شرح کشته شدن سلطان مذکور».
آغاز: بسمله. و به نستعین. زیور افسر اخبار شاهان عالم مدار و حلیه تاج مآثر خسروان گردون اقتدار جواهر محامد مالك الملکی است که سرفرازی سلاطین ذی شوکت ... از تشریف الباس و تایید اجلاس او است.
انجام: مسود این اوراق از فایده پر فایده نعیم احسان این والی باستحقاق خلدالله ظله منتفع و بهره ور گردد من الله العون و المدد.
چاپ: به کوشش علامرضا طباطبائی مجد، تهران، ضمن انتشارات موقوفات دکتر افشار، ۱۳۷۰ش، به نام ایران در روزگار شاه اسماعیل و شاه تهماسب
[دنا ۷۱۷/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۷۶/۲]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۱۴
آغاز: لا علاج خود را به قافله رسانید تا بگویم که کی به خدمت آن شهریار خواهد رسید. و پس از ذکر خروج شاه اسماعیل در گیلان و بیرون رفتن با هفت نفر صوفی که همراه او بودند گوید: الحال از حالات شهریار زمان؛ **انجام:** شاه طهماسبی (کذا) را آوردند در دارالسلطنه تبریز بر تخت نشاندند. و السلام علیکم فی ۱۲۹ (شاید ۱۰۲۹).
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۳-۲۹۸]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۲۲-عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** سنة خمسة عشر و الف موافق یوئت ئیل.
نسخه اصل: گنج بخش، ش ۲۳۵۷ (گنج۲۰۳۱/۴)؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲-۱۰۱۵ق؛ ۱۰۶گ [عکسی ف: ۲-۵۵]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲ جمادی الاول ۱۰۵۰ق؛ مهر: «خاك راه علی بود بسحر»؛ اهدایی: استادان صنف خباز یزد؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی تیماج آلبالویی، ۲۰۷گ، ۱۷ سطر (۸×۱۹/۵)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱-۳۵۷] و [نشریه: ۴-۳۷۵]

۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۱۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و بداغ خان دانستکه استعداد حراست ارك ازو مسلوبست
از آغاز حال شاه اسماعیل صفوی تا وقایع عهد همایون پادشاه؛
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام، مجدول، مذهب، دارای سرلوحی با آب طلا و مینا؛ و در برگ ۹/۱ س۴ تاریخ تألیف و تحریر (۹۵۷ق) را ذکر میکند و در برگ ۹۱/۱ س ۱۲ از پدر خود و تألیف وی «حبیب السیر» سخن میراند؛ جلد: چرمی، ۱۴سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۲-۷۰۴]

● **تاریخ شاهان عجم** / تاریخ پادشاهان / فارسی
tārīx-e šāhān-e ‘ajam

وابسته به: حبیب السیر فی اخبار افراد البشر؛ خواند میر، غیاث الدین بن همام الدین (۸۸۰-۹۴۲)
تاریخ پادشان عجم است که مؤلف از حبیب السیر برای همت یارخان یکی از امرای هند تلخیص و تحریر نموده و در چهار طبقه قرار داده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۵۱/۱-۱۱/۱۵۱
آغاز: شه کلامی که سریر آرای فصاحت و ملاحت و دلاور مرامی که معرکه پیرای بلاغت و سلاست تواند بود ... حسب استعداد فهم خود از حبیب السیر به اخذ و ضبط؛ **انجام:** در سال ۳۱ از هجرت به وقوع انجامید و ایام دولت و اقبال ساسانیان به نهایت و اختتام رسید.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۵۸گ، ۱۲-۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲-۶۹۵]

← تاریخ شاهرخ ← مجمع التواریخ السلطانیه

● **تاریخ شاهرخ** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e šāhrox

حافظ ابرو، عبدالله بن لطف الله، ۷۶۳؟-۸۳۴ ؟ قمری
hāfez abrū, ‘abd-ol-lāh ebn-e lotf-ol-lāh (1362-1431)
قسمتی از مجموعه تاریخی حافظ ابرو است که به دوره پادشاهی شاهرخ تیموری اختصاص دارد. حافظ ابرو این تاریخ را به دستور شاهرخ نوشته و حوادث و وقایع دوره سلطنت وی را تا سال ۸۱۹ق آورده است.
آغاز: حمد و سپاس مبدعی را که بیک اشارت کن ابداع موجودات و اختراع مصنوعات کرد.
[استوری، ترجمه فارسی (ادبیات فارسی) ۴/۲-۵۰۳؛ فهرستواره منزوی ۸۷۸/۲؛ برگل، فارسی ۵۰۲/۲ «تاریخ شاهرخ» که می‌گوید تا سال ۸۱۶ق/۱۴۱۳م را دارد؛ دنا ۷۱۷/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۱عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** ذکر ... در آن ایام که رایات همایون حضرت سلطنت شعاری خلد الله تعالی ملکه و سلطانه به ممالک فارس در آمد ایلچی بجانب کرمان
نسخه اصل: کتابخانه دانشکده ادبیات-تهران، بشماره (۲-ب) [در فهرست ادبیات مجمع التواریخ معرفی شده]؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۷۷گ (۲۰۱پ تا ۲۷۸پ)، ۳۱سطر [عکسی ف: ۲-۳۵۹]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۴۰/۶-عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** در اوایل ربیع الآخر تسع عشر و ثمانمایة بدان حوالی رسیدند و اهالی به نهب و غارت و انواع عقوبت مبتلا و بلاد کرمان مجمع فتنه و بلا و مسکن رنج و عنا شد، سلطان اویس ... و لوله اخبار استماع کردند روی به قلعه نهادند.
نسخه اصل: ملک ۴۱۶۴ (ملک ۲۲۲/۷)؛ خط: نسخ پخته، کا: ابن محمد مهدی، آقا بابا شهمیرزادی، تا: ۱۲۷۱ق [عکسی ف: ۲-۵۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۲۳-ف
آغاز: برابر؛ **انجام:** خاص و عام و شیخ و شاب چند روز متعاقب قدم بر بساط نشاط نهادند و به تجرع رحیق ارغوانی با ... (یک کلمه خوانده نشده است) کامرانی مداومت و مواظبت نموده و به استماع اغانی از لحن غوانی نصیبی وافر و حظی کامل داشت.
بخشی است از زبدة التواریخ که ربع چهارم آن است و در «تاریخ شاه رخ» و جغرافیا؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲-۲۸۲]

← تاریخ شاهرخ میرزا ≻ مطلع السعدین و مجمع البحرین

● **تاریخ شاهزاده خانم بابلی = رمان ولتر** / داستان / فارسی

tārīx-e šāhzāde xānom-e bābelī = romān-e volter
ولتر، فرانسوا ماری آروئه دو، ۱۶۹۴-۱۷۷۸ میلادی
volter, ferānsvā mārī āro’e do (1694-1778)
شرح حال و وقایع ایام یکی از سلاطین بابل بنام «بلوس» است و در آن ولتر نشان می‌دهد که دربار این مرد، با اینکه خود را برترین مردان عالم می‌دانست، چگونه محل چاپلوسان شد و نابخردان و متملقین به آنجا نفوذ کردند و سرانجام به بدنامی شاه کشید ... در این کتاب از اثاثه و وسائل دربار نیز اسم برده شده است. این رمان یازده «فصل» دارد.
آغاز: فصل اول، بسمله، یکی از سلاطین قدیم بابل که او را بلوس می‌نامیدند
انجام: آنجشن چنان مفصل شد که هفتاد نفر از شعرای بزرگ مشغول قصیده سرائی و مداحی آن بزم بودند و تعریفات او را در کتاب‌های خود مینوشتند.
[دنا ۷۱۸/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۹۹/۱ و ۴۱۶؛ نسخه‌های منزوی ۳۷۱۹/۵ (۱نسخه)]

۱. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۶۳
آغاز و انجام: برابر
در فهرست به عنوان «تاریخ بابل» و بدون نام مؤلف آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۵۲ص، ۱۴ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۹۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ به‌خط ناصرالدین شاه نوشته شده: «تماماً در کلاردشت ملاحظه شد»؛ کاغذ: فلفل نمکی، جلد: تیماج مشکی، ۸۶گ، ۱۴ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۹×۲۷/۵سم [ف: ۱-۲۴۳]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۳۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن محمد شریف قزوینی، تا: ۱۳۱۳ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز، ۱۲۲گ، ۱۱ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲-۱۴۳]

● **تاریخ شاه صفی** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e šāh safī
حسینی تفریشی، ابوالمفاخر بن فضل الله، ق۱۱ قمری
hoseynī tafrīšī, ab-ol-mafāxer ebn-e fazl-ol-lāh (-17c)
اهداء به: شاه سلطان صفی صفوی
تاریخ عمومی ایران است در سال‌های ۹۹۵-۱۰۵۲ ق در تاریخ به سلطنت رسیدن و سوانحی که برای شاه سلطان صفی صفوی اتفاق افتاده است، مشتمل بر یک «مقدمه» و دو «باب»: مقدمه: در بیان چگونگی به سلطنت رسیدن شاه صفی؛ باب ۱. بیان سوانحی که بعد از جلوس وی رخ داده است؛ باب ۲. ذکر وقایعی که بعد از رجعت لشکر روم و قتل زینل خان به وقوع پیوسته است.
آغاز: سبحان الله زهی رتبه بیضا ساطعه ارجمد ابد پیوند جلال پادشاه حقیقی و جهتی مزیت ازل لامعه بی مانند متعال ایزد

تعالی
انجام: تا منقبت فکرت لالی صفات، صفات این خدیو دوران برشته ألفت انتظام داد.
[دنا ۷۱۸/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۷۷/۲]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۹۰
آغاز: برابر
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۹محرم ۱۰۷۸ق؛ ۲۶۹ص [عکسی ف: ۷-۱۷۷]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۸۵/۱
آغاز: یا ازلی الظهور یا ابدی البقا ×× نورک فوق النظر حسنک فوق الثنا / شاهد عرفان تست از همه کس بی نیاز ×× گو همه دلها بسوز گو همه جانها برآ
نسخه اصل: کتابخانه ملی وین-اتریش. تا ابتدای صدارت میرزا حبیب الله، ظاهراً ناتمام مانده است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد نصیر بن محمد جعفر نصیری طوسی، تا: ذیقعده ۱۰۸۷ق؛ مصحح [عکسی ف: ۷-۱۷۴]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۳۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** تا منقبت فکرت لالی صفات، صفات این خدیو دوران برشته ألفت انتظام داد.
خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن مولوی محمد جعفر، تا: ۲۵ ذیقعده ۱۱۳۱ق؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۰۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۶-۳۱۶]

← تاریخ شاه عباس ⟵ عباس نامه

● **تاریخ شاه عباس دوم** / تاریخ پادشاهان / فارسی
tārīx-e šāh ‘abbās-e dovvom

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۸۲-ف
در آن آمده است که در ۱۰۵۶ عمارت جهان نمای اصفهان نمودند؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲-۲۷۵]

● **تاریخ شاه عباس صفوی** / تاریخ / فارسی
tārīx-e šāh ‘abbās-e safavī

محمود بن عبدالله، ق۱۱ قمری
mahmūd ebn-e ‘abd-ol-lāh (-17c)

مؤلف، کارگزار دولت قطب شاهیان دکن در حیدرآباد بوده و در زمان سلطنت شاه عباس پس از سفر حج به اصفهان رفته است.

تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۲۴عکسی
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ ۱۷۳گ [جنگ: ۱-۴۴۷]

● **تاریخ شاه عباس یکم** / شعر، تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e šāh ‘abbās-e yekom

منظومه تاریخی است در حوادث و اخبار عهد شاه اسماعیل ثانی که بیشتر ناظر به وقایع جنگ‌های مازندران است و در آن از سنوات ۹۷۸ و ۹۹۶ یاد شده است. بنابراین وقایع تاریخی را تا آغاز سلطنت شاه عباس اول در بردارد.
آغاز: سزای سر حرف هر تاجدار×× بود آن سر ... / کز الماس انجم به فرق جهان ×× مرصع نمود افسر آسمان
انجام: ز چتر دل افروز سلطان حسین ×× جهان باد تا قاف روشن چو عین
[دنا ۷۱۸/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۷۸/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۶۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: سید احمد حسینی خلیفه نواده صدر خاصه شریفه، تا: ۲۱ ربیع الاول ۱۱۳۲ق؛ کاغذ: کاغذ سمرقندی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۹۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸/۷سم [ف: ۲-۸۴]

● **تاریخ شاه محمود** / تاریخ پادشاهان / فارسی
tārīx-e šāh mahmūd

تاریخ پادشاهی و سلطنت و جنگ‌های قطب الدین شاه محمود است با بیانی ادبی و با استفاده بسیار از اشعار فارسی و بعضاً عربی که مناسب با مقام است. در فهرستواره کتابهای فارسی منزوی ۸۷۲/۲ چند کتاب دراین موضوع معرفی شده روی جلد نسخه نوشته شده: «پس از فوت امیر مبارز الدین محمد مظفر پسرش امیر قطب الدین شاه محمود پادشاه شد و تاریخ را و زیرش نوشته در سنه ۷۷۵».

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۵-۲/۱۹۵
آغاز: بنابراین هرکه از این بحر غرفه کرامت گردد دلیل آن باشد که او مستحق نصیبی از مشرب انبیاست ولعمری انه شرب الصافی؛
انجام: در این ایام زینت گوش و گردن روزگار ساخته وبوصف الحال انشاء آن فرمود اثبات ... شعر ...
فماربحت تجارتهم ولیکن ×× سینمحی العزیز بادخلوها
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب؛فاقد جلد، ۴۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف:۲-۶۹۶]

● **تاریخ شاهی = تاریخ کرمان** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e šāhī = tārīx-e kermān

خواجه ابوسعید کرمانی، ق۷ قمری
xāje abūsa‘īd-e kermānī (-13c)

این تاریخ که قسمت اول آن افتاده پس از نعت پیغمبر اسلام، ابتدا امر سلطنت را به پیش می‌کشد و وجود سلطان را برای ملک لازم می‌داند و بعد به‌تفصیل از آداب ملک‌داری سخن می‌گوید و در ضمن آن آراء دیگران را در این زمینه بیان دارد. ادامه مطالب آن چنین است: فصلی با عنوان «آداب و خصال اتباع و حواشی ملوک» که در آن نشان داده می‌شود که حواشی سلطان بایست به چه آدابی متأدب باشند و چه کنند تا ملک روی سعادت ببیند؛ مسأله خصال وزراء و آداب وزیری و نیز مسأله «عدل» می‌رسد؛ رساله‌ای از خواجه نصیرالدین طوسی در مورد عدل و مؤلف می‌گوید که او چگونه عدل و آداب مملکت داری را به هلاکو آموخت در ذیل این مطلب مسأله خراج و حفظ اموال عمومی و خرج خاصه سلطنت و بیت المال را شرح می‌دهد؛ رقت و خداترسی پادشاهان که نویسنده آن را لازم خصلت ملوک و سلاطین می‌داند؛ «سیاست منزل و سیاست مدن» مربوط به شاه و قصه احوال جامع این تاریخ با این عنوان: «قصه احوال جامع این تاریخ و ذکر توقفی و تأخیری که در مجلد سیم افتاد». متأسفانه در همه موارد نویسنده نامی از خود نمی‌برد و در آن خود را «بنده نویسنده» ذکر می‌کند و در ذیل این عنوان می‌گوید وقتی ترکان خاتون گفت باید ترتیبی برای حفظ اموال اوقاف شود و به وجهی از آنها نام‌برداری گردد من چون به سابق حجابت مرحوم مجدالملک داشتم و در این کار وارد بودم قبول کردم که این کار کنم؛ «قصه احوال مهد اعظم عصمة الدینا و الدین قتلغ ترکان طیب الله ثراها و جعل الجنة مثواها»؛ واقعه بغداد به نقل از نسخه‌ای که به قلم خواجه نصیرالدین طوسی است و چگونگی حکومت قتلغ ترکان بر کرمان؛ صفت عدل و شفقت این معصومه جهان را در حق فقرا؛ قصه وقایع قتل اتابکان فارس و داستان وقایع فارس و آمدن لشکر حنیانوین به‌کرمان و رفتن ایشان به ولایت شبانکاره و شهید شدن ملک مظفرالدین مبارز؛ «قصه آمدن بیگی خاتون دختر ارغون اغا بکرمان و ذکر مناکحت و مزاوجت او با سلطان مظفرالدین»؛ قصه احوال تاج الدین ستلمش و پسران او؛ «مسلم شدن سیرجان و مضافات آن ترکان را»؛ «دی ... حالات و حوادث که بعد از مراجعت خداوند ترکان سمت ظهور یافت در آخر سالها آخر سنه سبعین»؛ «قصه آمدن سوار ده هزار لشکر نکودر قهر هم الله بولایت فارس و کرمان و هرموز و شبانکاره و ذکر خرابی ولایات و غارت و تاراج و کشتن مردم»؛ «وفات ملک هرموز محمود احمد و دیگر منازعتی که میان فرزندان او رفت و آمدن بنتی بنت ابی النصر بدارالملک و کشته شدن تهمتن بردست سیف الدین و فتنه‌ها که در آن ولایت هرموز انگیخت»؛ «قصه روان شدن موکب خداوند صفوه الدنیا و الدین پادشاه خاتون باردو پادشاه جهان اباقاخان»؛ «قصه حالات و حوادث که بعد از آن که خداوند عالم صفوة الدنیا والدین پادشاه خاتون خلدالله ملکها متوجه اردو گشت سمت وقوع یافت»؛ «قصه حوادث وقایع سال ششصد هفتاد و چهار»؛ دیگر موقوفات ترکان خاتون آمده؛ «قصه وقائع سال سال ششصد و هفتاد و پنج و از آنجمله کشته شدن مبارکشاه است»؛ «قصه رفتن سلطان مظفرالدین باردو اباقاخان و عزل خواجه شرف الدین حسن بوقت مراجعت»؛ «قصه بی‌ادبی‌ها و بی‌رسمی‌ها که خواص سلطان مظفرالدین اساس نهادند»؛ «قصه احوال سلطان مظفرالدین در غیبت خداوند ترکان»؛ «قصه رسیدن موکب خداوند ترکان به سرحد ولایت کرمان و گریختن تاج ستلمش و پسران از خدمت سلطان و رفتن به سیستان»؛ «قصه وصلتی که میان ملک شمس الدین محمد بیک و بین ترکان رفت و رفتن او به یزد»؛ «قصه جنگ براق و اباق خان که در گاز رگاه براه افتاد و ذکر رفتن سلطان مظفرالدین بمدد از کرمان و زخم خوردن او در آن جنگ و کشتن سلیمانشاه». نسخه ناتمام پایان می‌یابد. شاید این تاریخ همان تاریخ شاهی باشد که برای سلاطین قراختائی کرمان نوشته شده است.

چاپ: چاپ باستانی پاریزی در ۱۳۴۵ش

[فهرستواره منزوی ۸۷۹/۲؛ چاپ باستانی باریزی در ۱۳۴۵]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۷۸

آغاز: و آن شدند چون ایشان برفتند چشم باز کردم؛ **انجام:**چون کمر و سلاح از زر دید از خوف ...

در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی رویه بلغار مشکی با ترنج و نیم ترنج، ۲۷۷گ، ۱۱سطر (۱۱×۱۴/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۲۳/۵سم [ف: ۶-۵۵۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۴۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۳۵]

● **تاریخ شاهیه نیشابوریه** / تاریخ / فارسی

tārīx-e šāhīye-ye neyšābūrīye

همدانی، قاسمعلی

hamadānī, qāsem-ʻalī

تاریخ پادشاهان نیشابوری (اود) که در شمال هند سلطنت می‌کردند و پایتخت آنان لکهنو بود از سال ۱۱۱۸ که جد این خاندان امیر محمد از نیشابور به هند رفت تا زمان شکست آنها به دست انگلستان.

تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۱۹عکسی

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷۳ص [جنگ: ۱-۴۴۷]

● **تاریخ شرق** / تاریخ / فارسی

tārīx-e šarq

اقوام باستانی مشرق زمین گاهواره تمدن و نشانه‌های تمدن آنان

از جمله خط مصری‌ها و سومری‌ها را دراین جزوه درسی بیان کرده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷۹۳

آغاز: کشورهایی که به اسم تاریخ شرق قدیم معروف بوده ومهد تمدن اولیه بشر می‌باشند به نواحی جنوب شرقی مدیترانه اطلاق می‌شود؛ **انجام:** این ناحیه از پروش دام تأمین می‌شده واز محلی به محل دیگر کوچ می‌کردند. درارتفاعات این ناحیه رگهای معادن مانند معادن مس KOPTOS و سنگ‌های [لاق] و خارا

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۱-۳۱۱]

● **تاریخ شطرنج** / متفرقه / عربی

tārīx-e šatranj

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۲۵/۲۵

خط: نستعلیق، کا: سید محمد طباطبائی طبیب یزدی، تا: با تاریخ ۱۲۸۶ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: میشین قهوه‌ای، ۱گ (۱۰۳پ)، اندازه: ۲۲×۳۵/۳سم [ف:۲۹/۱-۶۰]

● **تاریخ شعرا** / تراجم / فارسی

tārīx-e šoʻarā

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۰۶۷/۲

آغاز: شعر در لغت دانش و ادراک معانی است به حدث صائب و اصطلاحا سخنی است اندیشیده و مرتب معنوی موزون مکرر مقفا. اولاً قید (اندیشیده) برای اخراج؛ **انجام:** سلطان بخندید و از خونش درگذشت. پس از آنکه به سحر گرفتار غزان شد و اکثر قسمت خراسان سوی جیش نمود و خواجه مجددا منش پیوست چند بیت از قصیده که در مدح کفه ثبت می‌شود. رشید الدین وطواط خواجه محمد علی

شرح حال شاعران معروف ایرانی را به اختصار آورده است؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۳۰ق، جلد: مقوا، ۳۹گ، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف مخ: ۱-۳۱۱]

۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۸۲-د

آغاز: بسمله. و به نستعین. شعر بمعنی دانش و ادراک معانی است بحدس صائب؛ **انجام:** و نیز فصیح العراقین شیرازی از شعرای معاصر میباشد

از شمس العلما است و در کلاس پنجم مدرسه سیاسی قدیم خوانده می‌شده است؛ خط: نستعلیق، کا: امرالله بن حسینعلی خان از ندریانی ملایری از خانهای ترکمان، تا: شنبه ۲۵ ربیع الاول ۱۳۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز مقوا، ۸۸گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۵]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:بدون شماره

در احوال شعرای پارسی‌گوی مشهور، از قرن دوم تا قرن چهاردهم ق، از شمس العلما که در روز دوشنبه ۴ ربیع الثانی سال ۱۳۳۲، آن را به پایان برده است؛ بی‌کا، بی‌تا [میراث شهاب: س۶ش۱-۱۱۲]

← تاریخ شعراء > تاریخ ادبیات ایران
← تاریخ شعرای فارسی > تذکره نفیسی

● **تاریخ شمس العماره** / شعر / فارسی

tārīx-e šams-ol-ʻemāre

فرهاد میرزا قاجار، ۱۲۳۳-۱۳۰۵ قمری

farhād mīrzā qājār (1818-1888)

با این مطلع: ناصرالدین شد آفتاب ملوک ×× شهریار زمانه ظل الله

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۱۰/۳

خط: نستعلیق، کا: علی رضا حسینی شیرازی، تا: یک‌شنبه ۶ جمادی الاول ۱۳۱۸ق، برای میرزا عمادالتولیه؛ مجدول مذهب محرر؛ جلد: پارچه قهوه‌ای، ۲گ (۱۰ر-۱۱ر)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۲۶-۳۹۱]

● **تاریخ شمشیرخانی = دلگشای شمشیرخانی = شاهنامه منثور = خلاصه شاهنامه** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e šamšīrxānī = delgošā-ye šamšīrxānī = šāhnāme-ye mansūr = xolāse-ye šāhnāme

حسینی، توکل بیک بن تولک بیک، ق۱۱ قمری

hoseynī, tavakkol beyk ebn-e tūlak beyk (-17c)

وابسته به: شاهنامه؛ فردوسی، ابوالقاسم (۳۲۹-۴۱۶)

اهدا به: محمد حیات شمشیرخان حاکم غزنین (۱۰۶۳-۱۰۶۹ق)

تاریخ تألیف: ۱۰۶۳ق

گزیده‌ای است از شاهنامه فردوسی به نثر فارسی از توکل بیک بن تولک بیک واقعه‌نویس و امین شهر غزنین که گویا همان توکل بیک کولالی پسر قوشچی اعتقاد خان فرمانفرمای کشمیر باشد، ساخته در ۱۰۶۳ سال ۲۶ جلوس شاه جهان شاه غازی هنگامی که شهر کابل به شاهزاده محمد داراشکوه سپرده می‌شده است و به نام شمشیرخان فرمانروای غزنین.

آغاز: ۱:بسمه گهر ریزی برگ ابر نسیان خامه به آرایش ستایش شاهنشاهی

۲:حمد بی غایت و ثنای بی نهایت مر حضرت کبریا واجب الوجودی را که جناب قدس موهبت جلالش

انجام: دلم سیر شد زین سرای سیم ×× خدایا مرا زود برهان رریم. تمام شد شاهنامه نثر پنج‌شنبه به ساعت نیک، ، ۱۲۱۳

هجری
چاپ: اسلام آباد، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، به کوشش طاهره پروین اکرم ۱۳۸۲ ش
[فهرستواره منزوی ۸۷۹/۲؛ نسخه‌های منزوی ۳۷۲۶/۵ «شاهنامه منثور» (۱نسخه)، همانجا ۴۲۵۱/۶ (۳۱ نسخه)؛ مشترک پاکستان ۱۴۷/۱۰ (۵۴نسخه)؛ صفا، حماسه سرایی ۳۱۶؛ استوری ۱۰۰۸/۱؛ الذریعه ۲۳۱/۱۴ «شمشیر خانی» با لغزش چاپی در نام کتاب؛ دنا ۷۱۹/۲]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۳۲-عکسی
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** فهرست پادشاهان عجم که فردوسی طوسی در شاهنامه گفته است تا همین جا، تمت تمام شد .
نسخه اصل: گنج بخش ش ۴۲۱۷ (گنج ۲۰۵۰/۴)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰ رمضان ۱۰۱۳ق؛ ۳۶۷ص (۱۶-۳۸۲) [عکسی ف: ۲-۵۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۰۷۶
آغاز: و عجم و سید ملک و آدم احمد مجتبی محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و اصحابه و سلم اما بعد این رساله مختصر در هنگام هزار و شصت و سه هجری مطابق سنه بیست و شش جلوس همایون صاحب قران ثانی شاه جهان ... دارا شکوه؛ **انجام:** فرخزاد بن انوشیروان یک ماه پادشاهی راند بعده یزد ابن خسرو بیست سال پادشاهی کرد.
خط: نستعلیق درشت خط، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب، ابیات داخل جدول‌های مذهب؛ اهدایی: رهبری، آبان ۱۳۷۲؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا، روکش مشمع قرمز، ۳۴۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۹سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۷۶]

۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۱/۳-۵۹۴۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ با تصویرهای رنگین؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۴۴گ، ۱۵ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: ۱۷۶]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۷۸۳
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** خدایا توئی داور و دستگیر ×× ببخشای تقصیر این مرد پیر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ صفحه پایانی نونویس در صفر ۱۲۳۳ق؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: کشمیری نخودی آهار مهره، جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای، ۱۸۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۷۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۷۶
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۳ق؛ کاغذ: فرنگی الوان ضخیم، جلد: تیماج عنابی، ۸۳۲ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۱۷-۱۲۷]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۴۰
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن ملا نادعلی چشمه ای، تا: جمعه ۱۱ رمضان ۱۲۶۴ق؛ قطع: رحلی [میراث شهاب: س۹ش۲-۵]

۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۱۴
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** اردوان آمده با وردشیر روبرو شد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی با گالنگور مشکی، ۲۱۰گ، ۱۳ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۵-۱۷۶۰]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۶۸
آغاز: برابر۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ بدستور حکیم قربانعلی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۱۷-۳۱۵]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۶۱
خط: نستعلیق هندی، کا: علم الله پرکنه ای سر دهنه ای، تا: ۷ ربیع الثانی، سال تخت نشینی شاه عالم؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۷گ، ۲۲ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۶-۶۱]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۹۷
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** بود خاک در دیده انباشتن.
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا؛ نوشته از روی چاپ ۱۱ رجب ۱۲۴۵، در مطبع قادری و گویا هم نسخه‌ای باشد که در همین تاریخ برای چاپ نوشته‌اند؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۰ص، ۲۳ سطر (۱۱×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۵-۴۱۹۶]

۱۱. مشهد؛ مدرسه حاج حسن؛ شماره نسخه:۳
آغاز: حاصل کلام بعد از دیر و انتظام بسیار مفهوم میشود ... اگر چه کسی ترجمه شاه نامه را به لباس نثر پوشانیده بعبارات ازو مختصر رابطه داده بیان نمایند نیکو باشد. یاران مجلس خاموش ماندند این خاکسار محض برای رضامندی و خورسندی منزلت و مرتبت خان مشارالیه این معنی را قبول نمود و محرر این نسخه گردید ... و این رساله را تاریخ دلگشای شمشیرخان نام نهاد؛ **انجام:** بابک دختر خود را باو داد و گفت تو خاطر جمع دار ازو فرزندی حاصل شد.
خط: نستعلیق بد، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فستقی، فاقد جلد، ۸۸گ، ۱۸ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [نشریه: ۷-۷۶۳]

۱۲. یزد؛ آصف پور؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام. [نشریه: ۷-۷۱۰]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۵۸
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۷/۴×۲۹/۴سم [رایانه]

● تاریخ شوالیه دنکیشت (ترجمه) / تاریخ جهان / فارسی
tārīx-e šovālīye donkīšot (t.)

جلال الملک قاجار

jalāl-ol-molk-e qājār

اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۷۵

آغاز: این قصر در یکی از نواحی اسپانیول که مانش نامند واقع است در قلیل زمانی قبل از این عصر نجیب زاده که در فن شکار قابل و ماهر بود سکنا داشت؛ **انجام:** رشپور برای توبه کردن و ریاضت کشیدن و چله نشینی بوده ... برای بجا آوردن اینگونه اعمال است نمیخواهم.

مقداری از جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ ۱۲۴ص، ۱۴سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۹۹]

← تاریخ شوشتر ⪢ تذکره شوشتر
← تاریخ شوشتر ⪢ مجموعه

● **التاریخ الشهابی و القمر المنیر** / تاریخ / عربی

at-tārīx-uš šahābī wa-l qamar-ul munīr

عینتابی، احمد بن ابی العباس، ق۹

ʻayntābī, ahmad ebn-e ab-el-ʻabbās (-9c)

کتاب مفصلی است در تاریخ در هفت «جزء» با عناوین «فصل، فصل» به ترتیب سنوات.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۰عکسی

آغاز: فصل فیما وقع من الحوادث فی السنة السابعة و العشرین بعد الاربعمائه؛ **انجام:** و بطل القتال ذلک الیوم، ثم صمم السلطان صلاح الدین علی البلد ففتحه.

نسخه اصل: از نسخه سلطان احمد ثالث، ش A ۶/۲۹۵۲ (فهرست عربی طوپ قاپی ۳۸۶/۳). جزء ششم، و از حوادث سال ۴۲۷، الی اثناء ۵۷۱ق؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، قبل از کتاب وقفنامه آن و شرحی راجع به نحوه استفاده از کتاب به خط مؤلف به تاریخ نیمه ربیع الاول ۸۳۴ق نوشته شده است؛ ۱۴۰گ، ۲۵سطر [عکسی ف: ۲-۱۲۱]

● **تاریخ شهداء اسلام** / تاریخ / فارسی

tārīx-e šohadā’-e eslām

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۱۲

آغاز: حمدیکه از رشحات فیض مزارع اعمال اهل ایمان بالیدن گیرد؛ **انجام:** فصل چهارم در عقب امام موسی کاظم ... ابوجعفر صورانی از اولاد او است

در ده «باب» و یک «خاتمه» باید باشد. در نسخه ما که افتادگی دارد کسی از روضة الصفا داستان کشته شدن هابیل به دست قابیل را گرفته و در آغاز آن تا ص ۱۱ گذارده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج حنایی، ۲۳۱گ، ۱۸ سطر (۱۲/۵×۲۴)، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۹-۱۲۹۲]

● **تاریخ شهداء یزد** / تاریخ / فارسی

tārīx-e šohadā’-e yazd

مالمیری، محمد طاهر

mālmīrī, mohammad tāher

به دستور محفل روحانی یزد و اجازه محفل روحانی مصر.

چاپ: چاپ نخستین فرج الله ذکی کردی در محرم ۱۳۴۷ در ۶۲۳ ص در قاهره.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۲۹۰

آغاز: ۱۳۰۹ مطابق نوروز مطابق ۱۵ خرداد ماه فارسی؛ **انجام:** گرفتاری جمعی از احباب در سنه ۱۳۰۰ بدسیسه ... علی اکبر شهمیرزادی

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۱۸ق؛ کاغذ: مشقی، ۱۹ سطر (۱۰×۱۷) [رایانه]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۶۳-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۸۵]

● **تاریخ شهر بسطام** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e šahr-e bastām

ده ملائی، اسماعیل بن حسین، ق۱۳ قمری

deh-mollā’ī, esmā‘īl ebn-e hoseyn (-19c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۳۰/۵

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷-۳۵۵]

● **تاریخ شهر قسطنطنیه و قیاصرة (ترجمه)** / تاریخ / فارسی

tārīx-e šahr-e qostantanīye va qayāsere

قاجار، محمد حسین بن رضا قلی، ق۱۳ قمری

qājār, mohammad hoseyn ebn-e rezā qolī (-19c)

سال ترجمه: ۱۲۶۱ق

نویسنده می‌گوید: پس از آنکه مدتی در روم (=ترکیه فعلی) به سر بردم روزی به خاطرم رسید که جزوه‌ای فراهم آورم در شرح حال قیاصره و تاریخ شهر قسطنطنیه، لذا دست به ترجمه این رساله زدم. این رساله شامل چهار داستان است بدین شرح: ۱. ذکر روملوس و چند نفر از اولاد او که به تخت حکومت و سلطنت تمکن داشتند؛ ۲. ذکر دولت جمهوری؛ ۳. ذکر قیاصره؛ ۴. ذکر قسطنطین و اولاد قیاصره یونانی و تعریف قسطنطنیه.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۷۷

آغاز: بسمله، حمد و ستایش کریمی راست که از وجود بیغایت مخلوقات عالم علوی و سفلی را خلعت وجود پوشایند.؛ **انجام:** با وجود کثرت مخارج آنچنان بنیان عالی ارکان و مروجات آن

مبالغی هر رساله از زواید خرج مخزون میگردانیدند.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۱ق، جا: طهران؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۶۶گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲-۴۱۱]

● **تاریخ شهر مشهد** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e šahr-e mašhad

قطعه‌ای از تاریخ شهر مشهد و افرادی که در این شهر حکمرانی کرده و یا تسلط یافته با ذکر تاریخ آن و تغییراتی که طی این تحولات در حرم امام رضا داده شده است.

تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۰۹

آغاز: بواسطه آن زلزله در کله مطهر پیدا شد؛ **انجام:** ظاهراً تاریخش مقدم باشد بتاریخ در ششماد دارالسیاده
خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی مایل به حنایی، جلد: الحاقی گالینگور آبی، ۱۳گ، ۲۰و۲۱ سطر (۱۲/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰۳]

● **تاریخ الشیخ الرئیس ابی علی بن سینا (مختصر)** / تاریخ / عربی

tārīx-uš šayx-ur ra’īs abī ‘alī ibn-i sīnā (mx.)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۶۸/۲-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۳۷۲۲؛بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۶۶۵]

● **تاریخ شیراز** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e šīrāz

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۹۹۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

● **تاریخ صاحبقرانی** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e sāhebqerānī

محمود میرزا قاجار، ۱۲۱۴-۱۲۷۱ ؟ قمری

mahmūd mīrzā qājār (1800-1855)

تاریخ تألیف: آغاز ربیع الثانی ۱۲۴۸ و انجام ۱۲۴۹ق
تاریخ خاندان قاجار است. در دیباچه می‌گوید: فتحعلی شاه تاریخ رویدادهای ۳۸ ساله پادشاهی خود را خواست، مترسلان درباری با الفاظ پیچیده پرداخته بودند. شاه از من خواست این کار را به شیوه درست انجام دهم. آنگاه از تبار این دودمان آغاز می‌کند و نام سران ایل قاجار تا آغا محمد خان را یاد می‌کند، سپس به سرگذشت آغا محمدخان می‌پردازد، آنگاه رویدادهای ۱۱۹۰تا ۱۲۴۹ق را سال به سال می‌آورد. (احمد منزوی)

آغاز: حمد پروردگاری‌را که بما بندگان قدرت حمد ذات و قوت ادراک آثار صفات عطا فرموده شکر آفریدگاری را که بما شکستگان توانائی شکر نعم فراوان روا دید. اگر با صد هزار زبان درود و ثنای واردات هر نفسی از عطای شایان و سخای بی پایان او گوییم هنوز سر عجز و قصور ... اما بعد چنین گوید محمود قاجار که کم ترین از چاکران پادشاهی
انجام: تورا صاحب سلامت گفتم و خود را دعا کردم. ثناجویی بر کافه انام و بر جمله اهل اسلام ... مادامی که ماه را نور است و مهر را ضیاء برقرار بدار اصل اورا مبارک کن نسل اورا.
چاپ: تصحیح نادره جلالی، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۹ش، ۳۵۲ص
[دنا ۷۱۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۸۱/۲]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** هماره دوست نواز و صید انداز باشند محمودش غلام باشد و ایامش بکام
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: احتمالاً ۱۲۴۸ق، جا: تهران؛ با سرلوح تاج زر، مجدول؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۱۶۲گ، ۱۵ سطر (۱۱/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف: ۱-۵۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۹۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۳۴]

● **تاریخ صدر اسلام** / تاریخ اسلام / فارسی

tārīx-e sadr-e eslām

غیر همانند:

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۴۷۶-۲۲/۱۹۶

آغاز: غروب کرد گفت غروب کننده را دوست ندارم و قابل را خدائی نباشد من به خدائی متوجه شوم که خالق زمین و آسمان است؛ **انجام:** از اجله ملائکند شیطان اول در زمره ملک بود از پای سجده
رساله‌ای است که از روی کتاب‌های دیگر با خط بد و ناخوانا تحریر شده و در آن وقایع اوایل پیامبری حضرت پیامبر و غزوات بدر و خندق و دیگر حوادث صدر اسلام بیان شده است؛ خط: تحریری بدخط و ناخوانا، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: کاغذی، ۱۳۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۶۹۷]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۳۵۲-۵۷/۲۲

آغاز: اندوه و کینه. بیت: سبب ان غزوه را گویند آن بود ×× که چون از بدر ابوسفیان مردود / گریزان رفت سوی ملک بطحا ×× به دل محنت، به جانش کرده غم جا
تاریخ مفصلی است شامل حالات و وقایع زمان حضرت پیامبر از بدو تولد تا رحلت و همچنین وقایع زمان حکومت حضرت علی و

شرح حال کوتاهی از امامان. بخش موجود، اندکی از مجموع کتاب است و از آغاز و اثنا و آخر آن مقدار معتنابهی افتادگی دارد و باقی اوراق نیز در صحافی جابجا شده اند. مؤلف شیعه محب اهل بیت بوده و وقایع مربوط به خاندان اهل بیت را با بسط و تفصیل بیشتری گزارش داده است. خصوصاً شرح حضرت علی و مبارزات آن حضرت را در جنگها او در اثنای مطالب به مناسبتی اشعار و ابیاتی به پارسی می‌آورد و معلوم نمی کند که اشعار از خودش است یا از دیگری نقل می‌کند. عنوان اصلی بخش‌های کتاب «گفتار-گفتار» است و هر گفتار شامل بخشهای کوچکی است که با عبارت «ذکر ...» شروع می‌شوند. این کتاب غیر از روضة الصفا و حبیب السیر است و به احتمال زیاد بعد از آنها تالیف شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ ۹۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۸سم [ف: ۲-۶۹۶]

۳. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۹۵/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... در خبرست از جابربن عبدالله انصار که روایت کرده است از ابن عباس؛ **انجام:** بعد از آن به اتفاق شاه ولایت با لشکر اسلام روی به مدینه نهادند و الله اعلم بالصواب

روایت از جابربن عبدالله انصار در مورد دعوت اهل (یهودیان) خیبر به اسلام توسط حضرت رسول (ص)؛ خط: شکسته نستعلیق متوسط، کا: گل محمد کیامرای الاصل، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: مقوایی روکش تیماج مشکی، ۳۰گ (۱۵۶پ-۱۸۵پ)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۸۸]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۳۷۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ ۱۱۳گ، اندازه: ۱۵×۲۰/۸سم [رایانه]

۵. خوی؛ نمازی؛شماره نسخه:۵۵

آغاز: و لحظه مناجات ورفع حاجات اشتغال نمود و از شراشر آن.؛ **انجام:** برادرش حمزه آهنگ.

وقایع صدر اسلام را از اصحاب فیل شروع و تا جنگ صفین به تفصیل بازگو می‌کند، شامل وقایع بعث، غزوات آن حضرت و خلافت خلفاء ...، مؤلف از عامه می‌باشد و گاه گاهی به مناسبتی ابیاتی به فارسی ازخودش می‌آورد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مرصع؛ واقف: ساجدی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج با سر، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۴۲]

● تاریخ صد ساله ممالک فرنگستان / تاریخ / فارسی

tārīx-e sad-sāle-ye mamālek-e farangestān

میرزا هارطون، ق۱۳ قمری

mīrzā hārton (-19c)

یک دوره تاریخ صد ساله کشورهای اروپایی است که به امر ناصرالدین شاه ترجمه کرده است. شامل تاریخ صنایع و فنون و ترقیات علوم و تعلیم و تربیت جدید در کشورهای اروپائی آن از ۱۷۵۰ میلادی تا ۱۸۵۰ میلادی، که در چند جلد تدوین شده است.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۶

آغاز: حالات دول اروپا در قرن هیجدهم بسمله، در سال ۱۷۱۳ عیسوی مطابق ۱۱۲۹ هجری؛ **انجام:** از عسرت و پریشانی مرفه الحال و آسوده احوال شده باشد

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق، جا: طهران؛ با سرلوح زر؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی عطف تیماج، ۲۳۲گ، ۲۱ سطر (۱۳×۲۶)، اندازه: ۲۳×۳۷/۵سم [ف: ۴-۱۶۸]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۲

آغاز: ذکر احوالات مملکت ایطالیا در قرن هیجدهم. مملکت ایطالیا در آن زمان از حرص و هوای خودسری؛ **انجام:** درحقیقت ناپلیان بی اختیار و بیجا اسباب تعدی و ظلم و آسیب دنیا گشته پادشاهی او را هرگز مستقر و معتبر نباید شمرد

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۲ق؛ مجدول؛ به‌خط ناصرالدین شاه آمده: «تماماً ملاحظه شد»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۵۶گ، ۱۹ سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۲۲/۵×۳۶/۵سم [ف: ۴-۷۲]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹۲

آغاز: ذکر احوالات لشکرکشی بزرگ ناپلیان نو به تسخیر مملکت روس و گرفتن دارالملک مسقو؛ **انجام:** خاصه جزایر متعدد. ممالک پولینزی و مالزی و ولایات معمور و ... کیفیت تغییر راه زیاد مستغنی و منتفع خواهند گشت

جلد سوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق، جا: تهران؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز با گل و بوته زر، ۱۹۰گ، ۱۹سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۲۲×۳۶سم [ف: ۴-۸۰]

← تاریخ صدور قاجار ⩤ صدور التواریخ

● تاریخ صفوی / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e safavī

تاریخ مفصلی است از دوران صفویه، از حدود سال هزار تا هزار و سی با رویدادهای آن دوران، و انشائی ادبی زیبا.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۸۹

آغاز: برگها: باب ششم در ذکر احوال شهر قزوین که مقام و مولد و منشأ مؤلف است و آن هشت فصل است

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۱-۹۱]

← تاریخ صفویه ⩤ عالم آرای شاه تهماسب

● **تاریخ صفویه** / تاریخ / فارسی

tārīx-e safavīye

هروی، محمود بن خواندمیر، ق۱۰ قمری

heravī, mahmūd ebn-e xāndmīr (-16c)

از محمود پسر خواند میر که در ص ع جهان آرای خوانده شده است. به نام شاه تهماسب و محمد خان.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۹۷/۱-ف

نسخه اصل: کتابخانه توبینگن MaIII43؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۹ رمضان ۱۰۴۲ق [فیلمها ف: ۳-۱۶۱]

● **تاریخ صفویه** / داستان / فارسی

tārīx-e safavīye

داستان‌سرایی و سخنوری نقالان روزگار صفوی است با عنوان‌های: «بشنو از اخترخان، بشنو از چاپارشاه، بشنو از بابا کلیم، بشنو از شاه عباس، بشنو از اصفهان، بشنو از درویش حسین، بشنو از اجاق زاده، بشنو از اردو، بشنو از کشمیر، بشنو از هند، بشنو از زاغ پیاده، بشنو از لالا، بشنو از هوشیار، بشنو از خان، بشنو از نسیم خان، بشنو از بنگاله، بشنو از غولان بهادر قلعه دار، بشنو از طوطولان بن پیران، بشنو از شاپور، بشنو از هیار، بشنو از کهزاد، بشنو از مشعل چی، بشنو از قمررخ، بشنو از لفاباد» تا می‌رسد به «بشنو از قافلان، بشنو از نایب». درویش در این کتاب گویا به نام درویش حسین باشد و گویا این کتاب را هم در هند ساخته‌اند. گذشته از این تاریخ افسانه‌ای که یاد شده است کتابی دیگر در دست هست به نام تاریخ عالم آرای شاه اسماعیل که در ۱۰۸۶ ساخته‌اند.

همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه:۷

آغاز: آغاز نسخه مفتاح: جنت مکان فردوس آستان شاه عباس ماضی غازی ماضی اعلی حضرت شاه عباس بن شاه سلطان محمد ... پشت بر پشت که نوشته شد نصب (نسب) نامه اعلی حضرت ... شاه سلیمان الصفوی موسوی الحسینی ... (ص ۱)؛ (ص ۲) تاریخ عالم آرای جلد اول شاه اسماعیل و ابتداء کار او تا انتها. بسمله پشت هشتم حضرت شیخ المحققین شیخ صفی الدین اسحاق است و از شیخ پنج پشت می‌گذرد شت ششم شاه اسماعیل بهادرخان است که از شاه اسماعیل تا سلطان فیروز شاه چهارده پشت است که اعلی حضرت مریخ صولت ... سلطان شاه اسماعیل صفوی الموسوی الحسینی بهادرخان علیه الرحمة و الغفران آورده اند که چون مفترض الطاعة.. حضرت امام موسی کاظم ... که جد ما جد سلطان فیروز شاه است و سلطان سید فیروز شاه در دارالارشاد اردبیل وطن داشت. خروج نمودن سلطان خواجه علی سیاه پوش ... رفتن تیمور به خراسان ... نامه میرزا جهان شاه به سلطان جنید ... خبردار شدن بجل پادشاه شیروان از سلطان جنید ... ذکر خروج شاه اسمعیل ... رفتن شاه اسماعیل به اصفهان و مولود شاه طهماسب ... رسیدن شاه اسماعیل بهادرخان وفرار نمودن سلطان سلیم قیصر از شاه.. جنگ کردن دیو سلطان باجانی بیک سلطان و عبدالله خان؛ **انجام:** رفتن مهتر شاه قلی شیروان و شیخ شاه او را گرفتن در زنجیر نمودن و به خدمت شاه فرستادن و شاه او را به دست ملازمان میرزا شاه حسین اعتماد الدوله دادن و او را پاره پاره کردن. و تعزیه کامل آن مرشد کامل آن سرور را گرفتند و آن شهریار نامدار را آوردند در جوار مرقد منور جد بزرگوارش مدفون نمودند و غریق رحمت حق سبحانه و تعالی کردند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳، به فرموده ادیب السالکین مرشد آداب طریقت درویش محمد حسین بحرآبادی؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۲۱گ، ۱۷ سطر، قطع: ربعی [نشریه: ۵-۳۷۲]

● **تاریخ صفویه** / تاریخ / فارسی

tārīx-e safavīye

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۵۷/۳

مختصری است در تاریخ صفویه از شاه صفی ابن سام میرزا ابن شاه عباس تا سال ۱۱۳۴؛ بی‌کا، تا: دوشنبه ۳ رجب ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۵گ (۷۱ر-۸۵پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۱-۱۵۰]

← تاریخ صفین ≻ الصفین

● **تاریخ صفین = صفین** / تاریخ اسلام / عربی

tārīx-e seffīn = seffīn

به نثر آمیخته به نظم، نامه‌هایی است میان حضرت علی به جریر بن عبدالله بجلی (: سلام علیک ... اما بعد، فان معاویة بن ابی سفیان کتب الی کتاباً و ارادان لایکون لی فی عنقه بیعة) و نیز نامه‌هایی از ایشان به معاویه، و معاویه به ایشان و به عمروعاص، و حضرت به عمر عاص. نامه‌ها به نثر و آمیخته به نظم.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۸۰-عکسی

آغاز: فقال الحمدلله الذی اختاره لنفسه فمولاه دون خلقه، لاشریک له فی الحمد و لانظیر له فی المجد و لا اله الا هو.. ثم قال: ایها الناس ان الناس بایعوا علیا (ع) بالمدینة من غیر محاباة بیعتهم ایاه لعلمه بکتاب الله عزوجل و سبق الحق و ان طلحة و الزبیر نقضا بیعته علی غیر حدث؛ **انجام:** ان تبعثوا غیر ابی موسی الاشعری حکما فابیتم.

خط: نسخ و ثلث، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: علی (علی نقی) بن الشیخ احمد بن زین الدین البحری (الهجری) با تاریخ ۱ ربیع الثانی ۱۲۳۶ق؛ ۵۱۲ص، ۱۹ سطر (۹×۱۵/۵)،

اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱-۵۸]

● **تاریخ صنعاء (تاریخ الرازی)** / تاریخ / عربی
tārīx-e san'ā' (tārīx-ur rāzī)
رازی صنعانی، احمد بن عبدالله، ق۱۰ قمری
rāzī san'ānī, ahmad ebn-e 'abd-ol-lāh (-16c)
تاریخ مختصر صنعاء یمن است در چند «فصل»؛ ابتدا به تاریخ مختصر حضرت آدم (ع) تا پیامبر اکرم (ص) پرداخته است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۱/۴
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قال وهب بن منبه: کان بین آدم و نوح عشرة آباء.؛
نسخه اصل: کتابخانه لینچی-رم۴۱ ۳۴۲roosi؛ خط: نسخ کم نقطه، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۰ ذیحجه ۱۰۷۰ق؛ ۷۲ص (۹۸-۱۶۹) [عکسی ف: ۱-۳۸۰]

← تاریخ طاهری ﴾ روضة الطاهرین

● **تاریخ طب ایرانی** / طب / انگلیسی
tārīx-e tebb-e īrānī
الگود
A medical history of Persia and the Eastern Caliphals from the earliest times until the year A. D. ۱۹۳۲, ۱۹۵۱
[فهرست کتابهای انگلیسی درباره ایران از محسن صبا ص ۳۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۷۶-ف
از روی چاپی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲-۱۴۹]

● **تاریخ طبرستان = تاریخ ابن اسفندیار = تاریخ رویان** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e tabarestān = tārīx-e ebn-e esfandīyār = tārīx-e rūyān
ابن اسفندیار ، محمد بن حسن،-۶۱۳ ؟ قمری
ebn-e esfandīyār , mohammad-e bn-e hasan (-1217)
تاریخ تألیف: ۶۰۲ – ۶۱۳ق؛
تاریخ رویدادهای طبرستان از بنیاد آن تا روزگار خود او و به مدت سی و هشت سال که معاصر رستم بن اردشیر از ملوک طبرستان بوده است و از ۶۰۲ تا ۶۱۳ ق بدان پرداخته است و در برخی از نسخه‌های خطی ذیلی از روی تاریخ رویان تألیف اولیاء الله آملی بر آن افزوده‌اند و تا وقایع سال ۷۵۰ را بر آن الحاق کرده‌اند. در سبب تدوین کتاب چنین نگاشته است: «روزی در دارالکتب مدرسه شهنشاه غازی رستم بن شهریار در میان کتب جزوی چند یافتم در ذکر گاو باره به خاطرم افتاد که ملک سعید حسام الدوله اردشیر ... به کرات اوقات از من پرسیده بود که می‌گویند وقتی به طبرستان گاوبان لقب پادشاهی بوده، در کتب تازی پارسی هیچ جا بر تو گذشت که از کدام رهطو قبیله بود من از آنکه دلی داشتم بولای او معمور ... گفتم جز از لفظ ... شهریار ... این لقب نشنیدم و تاریخ طبرستان جز باو نام ... از تکاذیب اهل قری و افواه عوام الناس به نظم کرده‌اند دیگری نیافتند از این اندیشه این اجزا بر گرفتم ... همگی همت ... بر آن مقصور گردانیدم که ترجمه آن سخن کنم.»
آغاز: بسمله، حمد و ثنا و مدح بی منتهی آفریدگاریرا سزاست
انجام: آخر ایشان ملک فخر الدوله حسن بود که واقعه او در سنه خمسین و سبعماة بود الملک الله تعالی الواحد القهار و الباقی و هو الله و الحکم عند الله.
چاپ: با اضافات، به کوشش عباس اقبال، ۱۳۲۰ش، در دو جلد.
[الذریعة ۲۶۲/۳و۴۸/۱۰؛ فهرستواره فارسی ۸۸۴/۲؛ نسخه‌های منزوی ۴۲۵۵/۶؛ فهرست مشار ص ۳۲۲؛ دنا ۷۲۰/۲]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴/۲ ـ ب
خط: نسخ، کا: عماد الدین محمودبن حافظ مسعودی سمنانی، تا: جمعه ۲۰ جمادی الثانی ۱۰۰۳ق؛ آقای سعید نفیسی بخش آخر را از روی نسخه اقبال به خط نستعلیق نوشته و شرحی نیز درباره نسخه نوشته؛ ۱۵۸گ (۱۲۷پ-۲۸۴) [ف: ۱-۷۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۷۱
خط: نستعلیق، کا: همت مازندرانی، تا: اواخر محرم ۱۰۲۸ق، جا: فرح آباد؛ دارای فهرست مورخ جمادی الاول ۱۳۰۳؛ کاغذ: کاغذ فستقی، جلد: میشن لیمویی، ۲۵۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۶×۲۵/۹سم [ف: ۲-۸۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: همت بن رستم تاق مازندرانی، تا: ۶ شوال ۱۰۳۴ق؛ با سرلوح زر، مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مقوایی قهوه‌ای، ۴۵۸گ، ۲۱-۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۴سم [ف: ۱۳-۲]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۰۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عباس بن محروم مرتضی همدانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۶۵گ، ۱۹ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳-۲۴۴]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۶۸
انجام: برابر؛ پس در این نسخه افزوده هایی است که پس از مؤلف بدان افزوده شده و شاید نسخه پیکه صاحب «التدوین» از آن نقل کند همین نسخه باشد
خط: نسخ، کا: آق بابا پسر ملا مهدی شهمیرزادی، تا: ۲۳ ربیع الثانی ۱۲۷۰ق؛ تملک: اعتضاد السلطنه در ۱۲۸۶ق؛ واقف:

سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۲۰۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳-۲۹۹]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۸۶

آغاز و انجام: برابر

شامل متن کتاب است و آن ذیل؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: فرنگی زرد رنگ آهار مهره، جلد: تیماج حنایی، ۴۴۱ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۶-۲۴۰]

۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱ ـ ج

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۷۵ق؛ تملک: اسماعیل خان افشار استرآبادی در ۱۰ ذیقعده ۱۳۲۴ و عباس اقبال در پاریس در ۱۲۲۸/۱۰/۲۷؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی مقوایی، ۱۲۷گ، ۲۱ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱-۷۱]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۱۷گ، ۱۹سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۵-۳۶۹]

۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۹۲۳

آغاز و انجام: برابر

در فهرست نسخه حاضر شامل دو اثر از تاریخ طبرستان است یکی تاریخ طبرستان ابن اسفندیار و دیگری تاریخ طبرستان ظهیر الدین مرعشی که فهرست‌نگار هر کدام را مجلدی برای دیگری فرض کرده و در یک مجموعه آورده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: عمادالدین محمود بن حافظ مسعود سمنانی، تا: ۱۲۸۰ق؛ تملک: مرحومه مهد علیا؛ سجع مهر مشیرالسلطنه؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوای روکش چرم لاکی رنگ، ۱۱۵۳ص [این تعداد شامل هر دو اثر است]، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۵-۲۵۶]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد تقی ساوجی بن حاجی عبدالرزاق، تا: ۱۲۸۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی با گل و بوته، ۱۵۴گ، ۲۱سطر (۱۰/۵×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۴-۲۷]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۰ ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۹۴ق؛ جلد: تیماج قرمز زرشکی، ۲۰۴گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۴/۲-۵۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۶۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۳۴]

۱۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۳ ـ ب

گذشته از اینکه از اصل کتاب بخشی از میان رفته و در آنها دیده نمی شود بخش‌هایی بر آن افزوده‌اند و دنباله وقایع را تا به سال ۷۵۰ کشانده‌اند، نسخه ما از سرگذشت حسام الدوله است تا پایان کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ از روی نسخه مدرسه سپهسالار (شماره ۱۴۶۸) نوشته آقابابا پسر ملا محمد مهدی شیرازی در ۲۳ ربیع الثانی و نسخه مجلس مورخ جمادی الاول ۱۲۷۲ و نسخه کتابخانه ملی مورخ پایان محرم ۱۰۲۸ در فرح آباد نوشته همت مازندرانی نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف پارچه، ۱۲۶گ، ۳۵ سطر (۱۹×۳۱)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۱-۶۸]

۱۳. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۵۳

نسخه می‌رسد به ملک فخرالدوله حسن درگذشته ۷۵۰؛ خط: نستعلیق، کا: غلام رضا بن محمد گرگانی، تا: ذیحجه ۱۳۳۸ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵-۶۲۰]

۱۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** الاصفهبد المعظم علاء الدوله حسن بن رستم بن علی باقر ب عهد مستور نمانده باشد که سخاوت و سیاست او از منزل کمال فرسنگ تا بحر وکان در جنب آن.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور سبز، عطف تیماج زرشکی، ۳۶گ (۴۸پ-۸۳پ)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف مخ: ۱-۳۱۲]

● تاریخ طبرستان = تاریخ مازندران / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e tabarestān = tārīx-e māzandarān

شیخ علی گیلانی، -ق ۱۱ قمری

šayx ʻalī gīlānī (- 17c)

اهدا به: خواجه محمد علی اشرفی مازندرانی

تاریخ تألیف: ۱۰۴۶ق

برای خواجه محمد علی (یا خلف محمد علی) اشرفی مازندرانی، هنگامی که پنج شش سال از هفتاد سالگی او گذشته بود، به سال ۱۰۴۶ق. در تاریخ طبرستان از آغاز آفرینش تا روزگار نگارنده، به ویژه روزگار پادشاهان مرعشیه. پادشاهان و ساختمان‌ها. (احمد منزوی)

آغاز: ۱: بسمله. دیباچه‌های کتب تواریخ و نباء و منشاء صحایف دعا و ثناء برای حصول رضای پروردگاری تواند بود

انجام: شمس الدین دیو بدان حدود رفته منصور بهرام را کشت. والسلام علی من اتبع الهدی.

[چاپ بنیاد فرهنگ در ۱۳۵۲؛ نسخه‌های منزوی ۴۲۵۴؛ فهرستواره منزوی ۸۸۴/۲ و ۸۹۹]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۸۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۲ ذیحجه ۱۱۱۴ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: میشن زرد، ۴۱گ (۱پ-۴۱پ) [ف: ۹-۳۰۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۵۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۲۳]

● **تاریخ طبرستان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e tabarestān

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۸۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **تاریخ طبرستان و رویان و مازندران** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e tabarestān va rūyān va māzandarān

مرعشی، ظهیرالدین بن نصیرالدین، ۸۱۵؟-۸۹۳ قمری

mar'ašī, zahīr-od-dīn ebn-e nasīr-od-dīn (1413-1488)

تاریخ تألیف: ۸۸۱ق

تاریخ عمومی طبرستان و مازندران و رویان در ذکر بنیاد طبرستان و ذکر ملوک و علما و زهاد و اکابر آن است، بخش ابتدایی این کتاب از احادیث و اشعار عربی و فارسی بسیار استفاده کرده است. در نیمه دوم کتاب به جزئیات بیشتری در مورد اسپهبدان و ملوک پرداخته است. او این کتاب را از روی تاریخ رویان اولیاء الله آملی و تاریخ علی بن جمال الدین بن علی بن محمود نجیبی رویانی که برای کار کیا میرزاعلی پسر کار کیا سلطان محمد (۸۸۳-۹۱۱) نوشته و تاریخ ابن اسفندیار ساخته است اگر چه در دیباچه نامی از تاریخ این اسفندیار نمی‌برد. مشتمل بر یک «مقدمه» و چند «فصل» می‌باشد.

آغاز: حمد بیحد و قیاس مالک الملکی را که ذات پاکش بصفت دوام و قدم موسوم و موصوف است

انجام: از کرده و حشر خود که موجب رضای تو در آن نبود پشیمانم، ربنا ظلمنا انفسنا و ان لم تغفرلنا و ترحمنا ...

چاپ: بکوشش برنهاد دارن، پترزبورگ، ۱۲۶۶ (۱۸۵۰م)؛ با پیشگفتار جواد مشکور و به کوشش عباس شایان، تهران، ۱۳۳۳ش

[دنا ۷۲۱/۲ (۱۷ نسخه)؛ الذریعة ۲۶۱/۳؛ ریحانة الادب: ۲۹۱/۵؛ کشف الظنون: ۲۹۷/۱؛ نسخه‌های منزوی ۴۲۵۶؛ فهرستواره منزوی ۸۸۵/۲]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴/۱ ـ ب

خط: نستعلیق، کا: عمادالدین محمود سمنانی، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سپاهانی فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۴گ، ۱۹ سطر (۱۶×۲۲)، اندازه: ۲۳×۳۴سم [ف: ۱-۷۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۰-۱۶۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۵۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ برگ آخر در شب چهارم جمادی الاول ۱۲۷۳ نوشته شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۳سم [ف: ۱۷-۱۳۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۷۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۴ صفر ۱۰۳۳ق؛ میان ص ۱ و۲ افتاده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰۳گ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۶-۶۵]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۵۱

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن اسماعیل بارفروش، تا: چهارشنبه ۸ محرم ۱۰۹۷ق، مجدول؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۶۴گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۷/۸سم [ف: ۲-۸۵]

۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۶۴۲/۲

آغاز: فصل در ابتدای عمارت ساری:روایتی است از طوس نوذر که سپهسالار کیخسرو بود در پنجاه هزار مه اکنون کوسان می‌نامند شهری بنیاد کرد و طوسان نام نهاد؛ **انجام:** گفتار در محاربه سید زین العابدین با سادات پازواری و لشکر گیلان (امیر شبلی ترکمان و منهزم ساختن ایشان) چون مدتی از آن بگذشت ... و صباح را سید هیبت الله با جمعی بقلعه رفت و لشکر گیلان را، تالان کرد ... تاریخی که حضرت مرحمت و غفران پناهی ... از کرده و گفته خود که رضای تو در آن نبود پشیمانم ... ولا تخزنا یوم القیمة انک لا تخلف المیعاد.تمت الکتاب ... الملک الوهاب ... دوشنبه ... ابوتراب بن تیمور ابن ...

خط: نستعلیق، کا: ابو تراب بن تیمور ابن ...، تا: دوشنبه قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳۶گ (۱۸۳-۳۱۸)، ۱۸ سطر (۱۱/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۲-۵۴۸]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۶۶

آغاز: که یکی از علماء شهر آمل حرسها الله تعالی بود تصنیف کرده است و دیگر آنکه مغفرت پناه علی بن جمال الدین محمود الحسنی رویانی غفر الله ذنبه و ستر عیوبه به اسم خزینه سیارک و کتب خانه تبارک حضرت سلطنت پناه اسلام ملاذی جمجاه خدایگانی؛ **انجام:** به طاعت کرا روز عصیان بتاب ×× مکن سوی آزار خلقان شتاب.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی از آیة الله مرعشی نجفی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای آبی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۱۹گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۳۲-۴۴۲]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۲۹

خط: نستعلیق، کا: عبدالباقی، تا: ۲۵ رمضان ۱۲۶۷ق، به دستور حاجی محمد اسماعیل طهرانی؛ جلد: تیماج سبز، ۵۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۱۹-۳۳]

۹. شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق [میراث اسلامی: ۵-۵۶۷]

۱۰. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۳۵

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۲۴ جمادی الاول ۱۲۷۵ق؛ تملک: رضاقلی خان هدایت؛ کاغذ: فرنگی، آهار مهره، جلد: تیماج مقوایی عنابی، ۲۶۳ص، ۲۳ سطر (۱۲×۲۳/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [ف: ۱۶۹]

۱۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۹۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** گفتار در ذکر سنوات حکومت سادات آمل و چگونگی ... چون در حین تألیف این نسخه سن این فقیر به شصت و شش رسیده است و قوای جسمانی و روحانی فتور و قصور یافته ... توقع عفو و اغماض است ... قد فرغت من تسوید هذا الکتاب علی حسب الحکم الاشرف الارفع المستطاب سرکار رکن الدوله ... اردشیر میرزا دام اجلاله ... اقل خلق الله میرزا اسمعیل سمنانی خلف الصدق مرحوم مغفور میرزا علی اکبر السمنانی المشهور بالیاهو ... من شهور سنه ۱۲۸۰.
خط: نسخ و نستعلیق خوش، کا: میرزا اسمعیل بن میرزا علی اکبر سمنانی مشهور به یاهو،تا:۱۲۸۰ق،۱۴سطر،۱۸×۲۸سم[ف: ۵-۲۵۶]

۱۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و چون در حین تألیف این نسخه سن فقیر بشصت و شش رسیده و قوای جسمانی فتور و قصور یافته ... اگر در انشای سهو و رکالتی بینند توقع عفو و اغماض است ... موجب تحریر کتاب. در سال گذشته امر قدر قدر همایون ... ناصر الدینشاه قاجار بعهده مقرب الخاقان موتمن السلطان صنیع الدوله محمد حسنخان مترجم مخصوص ... باستنساخ این کتاب مستطاب شرف صدور یافت و معزی الیه انجام این خدمت را ... باین چاکر جان نثار منشی روزنامجات رجوع نمودند ... سعی در تصحیح و تحریر و اتمام کتاب شد ... کتبه العبدالمذنب الحقیر الفقیر علی النائینی غفر ذنوبه ... یوم شنبه یازدهم شهر شوال المعظم سنه ۱۲۹۰ تخاقوی ئیل فرخنده دلیل.
خط: نستعلیق، کا: علی نائینی، تا: ۱۲۹۰ق؛ مجدول، کمند کشی زرین، دو سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: فستقی بخور رنگ، جلد: مقوای روغنی بوم مرغشی منقش به گل و بته، ۳۲۴ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۳×۳۵/۹سم [ف: ۵-۲۶۰]

۱۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۹۳

خط: نستعلیق، کا: رضا قلی خان هدایت، تا: چهارشنبه شعبان ۱۲۹۵ق؛ تملک: اعتضاد السلطنه در ۱۲۹۵ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج سرخ مقوایی، ۱۳۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۳-۳۰۰]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۶

خط: نسخ، کا: عباس بن مرتضی همدانی، تا: چهارشنبه جمادی الاول ۱۲۹۷ق؛ با یادداشت رضاقلی؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز ضربی، ۱۷۳گ، ۲۷ سطر (۱۱×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [سنا: ف: ۱-۳۷۸]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۳۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** هوا داری و دولت خواهی انهای ضمیر انور اعتکاف کیوان.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در آغاز نسخه خلاصه کتاب در پنج صفحه نوشته شده؛ واقف: محمد رضا بدخشان، اردیبهشت۱۳۱۹؛کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج بنفش، ۲۱۰گ، مختلف السطر (۱۰×۱۵/۸)، اندازه: ۱۷/۳×۲۲/۵سم [ف: ۷-۳۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۳۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۳۴]

۱۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۵۷۰

آغاز: السفلة الی مواضع العلیه فانصرف عن هذا الزامی معنی آن است که بدرستی که در عالم امم هر اقلیمی مخصوصند به فضیلتی وهنری وشرفی که اهل دیگر اقالیم ازآن بی بهره اند؛ **انجام:** ای مرگ تو آب روی عالم برده ×× خود را ومرا به خاک وغم بسپرده / کی بود یقینم که ببینم روزی ×× تو مرده و من نه مرده ونه زنده.
جلد اول و دوم است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۵۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف مخ: ۵-۱۹۳۷]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۰۱/۲-ف

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۲۶گ (۱۹۳-۳۱۸) [فیلمها ف: ۳-۷۷]

← تاریخ طبری ⟩ تاریخ بلعمی

● تاریخ طبری / تاریخ / عربی

tārīx-e tabarī

طبری، محمد بن جریر، ۲۲۴؟-۳۱۰ قمری

tabarī, mohammad ebn-e jarīr (840-923)

تاریخ طبری که یکی از کتب تاریخی معروف است.
چاپ: لیدن، ۱۸۷۶الی ۱۹۰۱م؛ مطبوعات الحسینیه، ۱۳۳۶ق.

شرح و حواشی:

۱- تاریخ بلعمی = ترجمه تاریخ طبری = تاریخ نامه؛ بلعمی، محمد بن محمد (-۳۶۳)
۲- تاریخ نامه = ترجمه تاریخ طبری
۳- تاریخ طبری (ترجمه)

تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه: ف۱۰۰

از خبر فتح خناصره و قنسرین رم تا خبر مقتل مروان (دو دوره)؛ کا: اسحق بن محمد بن عمر بن محمد شیروانی، تا: نیمه محرم ۵۸۶ق، جا: ارزنجان، خزانه شاه غازی ابوطالب بهرام شاه بن داود یادگار اسماعیل بن ابی القاسم مستوفی [ف:۱۶۳] و [نشریه:۱۱-۹۹۱]

● **تاریخ طبری (ترجمه)** / تاریخ / ترکی
tārīx-e tabarī (t.)
وابسته به: تاریخ طبری؛ طبری، محمد بن جریر (۲۲۴–۳۱۰)

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۶۲
آغاز: اما قیامت نه کون قوپا جغین حق تعالی کیمنسیه بیلدر مدی زیرابش درلونسنه واردرکیم؛ **انجام:** بواراده حبش سلطانی و ابوطالب داخی اولدی ایکسنک داخی اولومی برایلده اولدی.
ترجمه‌ای است از تاریخ ابوجعفر طبری (۳۱۰) به زبان ترکی که ازآغاز تا پایان حدیث نخستین هجرت و مسلمان شدن حمزه را داراست؛ خط: نسخ، کا: محمد صالح بن ملوانا درویش ابن میرزا شیخ طبقی، تا: ۱۰۲۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، در برگ آخر تاریخ زلزله تبریز به سال ۱۱۳۳ و رفتن عثمانلو به تبریز به سال ۱۱۴۳ آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۷/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱–۳۵۹]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۸۵–ف
نسخه اصل: باکو ش B-657/9028 2، ص ۱۳ فهرست؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲–۱۵۱]

● **تاریخ طبری (ترجمه)** / تاریخ / فارسی
tārīx-e tabarī (t.)
وابسته به: تاریخ طبری؛ طبری، محمد بن جریر (۲۲۴–۳۱۰)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۸۶–ف
نسخه اصل: باکو ش D-282/6512 1، ص ۱۳ فهرست؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲–۱۵۱]

● **تاریخ طبری (ترجمه)** / تاریخ / فارسی
tārīx-e tabarī (t.)
وابسته به: تاریخ طبری طبری، محمد بن جریر (۲۲۴–۳۱۰)

غیر همانند:
۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۶۸–عکسی
آغاز: ۱ صفحه نونویس: سپاس و آفرین مر خدای کامکار و کامران و آفریننده زمین و آسمان؛ **انجام:** فصل در ذکر خبر پرویز با بهرام شونین (چنین) ... ش صفحه بعد: فرود آمد بخانه زنی پیر، با غلامان خاصه خویش و آن زن ...
نسخه اصل: میرداد خان افغان که در پیشاور پاکستان به خرید و فروش کتاب می‌پردازد. در ۲ مجلد؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ افتادگی: انجام و وسط؛ ۵۶۸ص، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۲–۵۶]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۰۷–عکس
نسخه اصل: گوتا؛ کا: علی بن محمد بن علی سمنانی، تا: ۷۱۳ق، جا: اصفهان؛ ابراهیم بن حسن بسنوی بروسوی در مدرسه اینه بک در ۱۱۹۳ در روزگار عبدالحمید خان آن را خریده است با یادداشت او در پایان مجلد چهارم در ۱۱۹۴، در ص ع آمده که نام همین سمنانی در میانه در جلد سوم نیز هست؛ ۲۶۷گ [فیلمها ف: ۳–۲۷۱]
۳. تهران؛ خان ملك ساسانی؛ شماره نسخه:۲۸
خط: نستعلیق خوش، کا: حاجی حسن بن مظفر بن حاجی حسن کاتب، تا: ۱۵ ذیحجه ۸۸۱ق، جا: یزد [نشریه: ۵–۱۱۴]
۴. تبریز؛ نخجوانی، حسین؛ شماره نسخه:۱۴
بی‌کا، تا: ۱۰۸۷ق [نشریه: ۴–۳۳۸]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۶۳
با نثری متفاوت؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]
۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۴۶
آغاز: هر جائی طلب کسی همی کردند این جز؛ **انجام:** خلقه محمد و آله و اصحابه و ازواجه اجمعین برحمتك یا ارحم الراحمین.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۲۵ سطر (۱۱×۲۲)، اندازه: ۱۶×۲۸سم [رایانه]

● **تاریخ طبیعی** / طبیعیات / فارسی
tārīx-e tabī'ī
اشرفی، علیمحمد
ašrafī, 'alī-mohammad
مختصری است گویا از درس‌های دار الفنون ناصری در تهران، این بخش مربوط به مشخصات حیاتی جانداران می‌باشد، با اشکال و نقاشی‌های بیانی در بعضی مسائل.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۵۳
آغاز: تاریخ طبیعی، حیوان شناسی، تعریف: تاریخ طبیعی علمی است در آن بحث می‌شود از موجودات طبیعت
خط: نستعلیق، کا: حسین بن علی طهرانی، شیخ حسین بافقی، تا: دوشنبه ۱۶ شعبان ۱۳۴۵ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۵۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۴–۶۴]

● **تاریخ طبیعی حیوان‌شناسی** / حیوان شناسی / فارسی
tārīx-e tabī'ī-ye heyvān-šenāsī
از محمدخان مشهور به دکتر محمد (محتملاً)؛ شامل دو «فصل» است: فصل اول: حاوی تاریخ طبیعی حیوانات که از ترکیبات عمومی اجساد حیوانات و اعمالی که از اعضای مختلفه آنها ناشی شود در دو «مبحث»: مبحث اول: در اعمال تغذیه شامل یازده «فصل» و یک «فرع»: ۱) صورت و تشکیل کل اجسام ذیروح، ۲) اعمال تغذیه، ۳) عمل هضم که خود نیز شامل هشت فقره جداگانه است، ۴) عمل جذب، ۵) عمل عروق جذابه، ۶)

خون، ۷) دوران خون در داخل بدن، ۸) عمل تفنس، ۹) حرارت حیوانی، ۱۰) بدل ما یتحلل، ۱۱) دفع نشر بدن، فرع آن «تفریع در مختصراتی بیانات»؛ مبحث دوم: در قوای ربطی دارای یک «مقدمه» و چهارده «فصل»: مقدمه: «در اعمال و افعال حیوانات زنده»، ۱) بیان آلات حساس، ۲) حس، ۳) قوه لامسه، ۴) قوه ذائقه»، ۵) قوه شامه، ۶) قوه سامعه، ۷) بیان قوه باصره (عنوان فصل ذکر نشد است)، ۸) حرکت، ۹) اسکلت، ۱۰) عضلات، ۱۱) وضع، ۱۲) انتقال، ۱۳) آواز، ۱۴) عقل و شعور.

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۸

آغاز: مقدمه در تاریخ طبیعی، حیوانشناسی مشتمل بر دو فصل: فصل اول-اگر چه از تاریخ طبیعی بمعنی؛ **انجام:** این رساله بیاناتی که متعلق به طبیعت و صفات عمومی و عمده آنها ست و فی الحقیقه تذکره مانندی بجهة رؤوس مسائل. ۱۵ شوال المکرم ۱۲۹۳ هـ.ق.

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی روغنی، ۵۴۳ص، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴۶]

← تاریخ طغیان اکراد ← وقایع فتنه شیخ عبدالله

● تاریخ طغیان اکراد / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e toqyān-e akrād

قوریانس، اسکندر، ق۱۳ قمری

qūrīyāns, eskandar (-19c)

گزارش دقیق طغیان و فتنه شیخ عبدالله کرد است در سال ۱۲۹۷ که اسکندر قوریانس مترجم و منشی کمیسیون دولت ایران در اکسپوزسیون پاریس از سال ۱۸۷۸ (۱۲۹۵) در بازگشت از مأموریت دعیور از مناطق آذربایجان و کردستان خود شاهد و ناظر آن بوده و این گزارش را برای استحضار ناصرالدین شاه نوشته و مأمورین دولت را باعث این فتنه و فساد دانسته است.

آغاز: قربان خاکپای جواهر آسایت شوم. اگر فدوی جان نثار بعرض این مختصر وقایع اسف آمیز ... آغاز وقایع: حمزه آقای منکور پس از آنکه فرارا از خاك عثمانی مراجعت نموده و به ایل خود که از تبعه دولت علیه ایران است ملحق شد در اثنای دو سال چنان بنظر میآید که صدمه ای محبوسیت و ناملایمهای غربت او را بمعقولیت و انسانی دلالت کرده و او هم از خیالات وحشیانه خود برگشت کرده پس از این خیالش در این است که روزگار خود را صرف خدمت دولت کرده اسباب آسایش خویش را حاصل کند

انجام: ولی از عدم استطاعت چون ذره بیمقدار در زیر کرد خانها مانده اند قدم بعرصه ظهور گذاشته مظهر هزار گونه خدمات لایقه و مصدر اصدارات فایقه خواهند شد.

[دنا ۷۲۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۸۵/۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: باقر، تا: ۲۸ رمضان ۱۲۹۸ق؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲-۸۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۶۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۱۳۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۸۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۸۷گ، ۱۵ سطر (۱۴/۷×۸/۵)، اندازه: ۱۳/۷×۲۰/۵سم [ف: ۷-۳۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: میرعبدالله صمغ آبادی قزوینی، تا: ۲۸ جمادی الاول ۱۳۰۴ق، حسب الفرمایش عباسقلی خان سپهر؛ کاغذ: فرنگی اصفهانی، جلد: پارچه سبز مقوایی، ۱۵۰ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۰-۲۲۸]

● تاریخ طلوع باب / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e tolū'-e bāb

تاریخ تألیف: ۱۲۶۶ق

از آغاز کار سید علی محمد باب است تا کشته شدن او در ۱۲۶۶ق و مرگ حسین علی در ۱۳۰۹ق. تا اینجا به روش بهائیان و از این پس به روش ناقضین یعنی پیروان میرزا محمد علی فرزند کوچک حسین علی بهاء الله.

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی لیس له شبیه و لا نظیر و لا شریک و لا وزیر و لا تدرکه الابصار و هو اللطیف الخبیر

انجام: و معلوم است که اصدق الصادقین و اصدق القاتلین بوده ... لاحول و لا قوة الا بالله العلی العال العادل المقتدر العظیم

[دنا ۷۲۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۸۶/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۰۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: قهوه‌ای ساغری، ۸۰گ (۱پ-۸۰پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۹×۱۳/۵سم [ف: ۹-۱۶۱]

● تاریخ طم وری / داستان / عربی

tārīx-e tem-varī

از تواریخ افسانه‌ای پیش از اسلام.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۵/۲۷۳

آغاز: فصل فی السلكان فی الارض قبل بنی آدم ... روی مجاهد عن ابی عباس رضی الله عتهما قال كان فی الارض امم قبل الجن و البن فانقرضوا؛ **انجام:** و بعد هذا خلق الله آدم علیه السلام قال الله تعالی انی جاعل فی الارض خلیفة آدم علیه السلام. كاتب سپس افزوده: «كتبه احمد غلام خزانه عامره هنگام وحشت طرفین ایرانی و روی حق بخیر بگذارند ۲۵ صفر ۱۱۴۰»

كا: احمد غلام خزانه عامره، تا: ۲۵ صفر ۱۱۴۰ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۴۰۱-۴۰۲)، اندازه: ۱۵/۵×۳۳سم [ف: ۱۰-۱۳۷۵]

← تاریخ طوایف ⪪ كتاب اسكات

● **تاریخ طوایف بنی اردلان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e tavāyef-e banī ardalān

وقایع نگار كردستانی، علی اكبر بن عبدالله، ق۱۴ قمری

vaqāye'-negār-e kordestānī, 'alī akbar ebn-e 'abd-ol-lāh (-20c)

مؤلف درآغاز گوید: بر مرآت خواطر دوربینان پرتوافكن می‌شود كه طوایف بنی اردلان و حكام ذی شأن ایشان از ایام قدیم الی الان در ولایت موصل و دیار بكر كردستان و بابان متمكن مسند حكمرانی و معاصر چنگیزی و امیر تیمور كوركانی بوده ... كتابی مشتمل بر كیفیت احوال ایشان برشته تحریر برنیامده. بنابراین گزارش آن طایفه در پرده خفاست ... آنچه در شرف‌نامه به نظر رسیده و از دانشمندان شنیده یا در سایر كتب معتبر دیده به رشته تحریر و سلك تسطیر كشیده است.

آغاز: بسمله بهترین حمدی كه آغاز كلام را شاید شكر خالقی است ... و بعد بر مرآت خواطر دوربینان و ... كه طوایف بنی اردلان و ولات و حكام ذی شأن ایشان از ایام قدیم الی الان در ولایت موصل و دیار بكر و سایر كردستانات متمكن مسند حكمرانی ... ولی كتابی مشتمل بر كیفیت احوال ایشان برشته تحریر و سلك تسطیر برنیامده آنچه در شرفنامه بنظر رسیده و از دانشمندان شنیده یا در سایر كتب معتبر دیده برشته تحریر و سلك تسطیر كشیده. در بیان اكراد بنی اردلان ...

[دنا ۷۲۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۸۶/۲]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۳۷-۵/۱۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر قنبر علیخان را ندیدستی برو بشنو ×× كه قنبر چون ز جان و دل غلام شاه مردان شد / پی كوچ ارسنندج تا به اصلان بكاری ×× گران شد آنچنان كز بهر یك خر شد

در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق، بی‌كا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: وسط و انجام؛ قسمتی از نسخه به لاجورد تحریر شد، برگ‌ها از هم جدا شده؛ جلد: مقوا بنفش عطف پارچه سرخ، ۲۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲-۶۸۱]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱/۱۴۸۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** ذكر حكمرانی میرزا محمد ابراهیم خان نظام الدوله امیر تومان و واقعات ایام او مورخ گوید اكنون كه بیست و دویم شهر ربیع الثانی ۱۳۰۶ هـ است ...

خط: نستعلیق، بی‌كا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ كاغذ: فرنگی، جلد: تیماج خرمایی،۱۵سطر(۷/۵×۱۵)،اندازه:۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲-۱۰۷]

● **تاریخ طوس** / تاریخ / عربی

tārīx-e tūs

علوی سبزواری، محمد مهدی بن ابراهیم، ۱۳۲۶-۱۳۵۰ قمری

a'lavī sabzevārī, mohammad mahdī ebn-e ebrāhīm (1908-1932)

تاریخ تألیف: ۱۹ جمادی الثانی ۱۳۴۵ق؛ محل تألیف: سبزوار

رساله كوتاهی در تاریخ و جغرافیای طوس و زندگانی كوتاه امام رضا (ع) است.

آغاز: بسمله. بعد الحمد و الصلاة هذه رسالة و جیزة كتبتها للمؤلفین بقرائة المباحث التاریخیة ... طوس هی حاضرة ایالة خراسان و من امهات بلاد ایران.

چاپ: بغداد، مجله الرشد، ۱۳۴۶ق

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۹۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلم یجد احق بالخلافة من علی الرضا (ع) انتهی. هذا ما اردت ایراده فی هذه الرسالة الموجزة من الحقائق الناصعة ... و تخلیتها عن الخرافات و الاوهام التی لا تقبلها العقول السلیمة و من الله التوفیق ... سبزوار فی ۱۹ جمادی الاخره ۱۳۴۵ هجریة محمد مهدی العلوی.

خط: نسخ، كا: احمد صفایی خوانساری، تا: قرن ۱۴؛ محشی با نشانی «العلوی»، در دو صفحه پایانی شرح حال مختصری از مؤلف به قلم سید صالح شهرستانی مدیر مجله المرشد آمده است (۱۹۵ر-۱۹۵پ)؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ كاغذ: صنعتی جدید، جلد: مقوا روكش كاغذی بنفش، ۱۰گ (۱۸۶ر-۱۹۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۷۷]

● **تاریخ طهماسب قلی خان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e tahmāsb qolī xān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۲۷

خط: تحریری، بی‌كا، تا: قرن ۱۴ [مختصر ف: ۱۲۷]

● **تاریخ ظهور المنطق** / منطق / عربی

tārīx-u ẓuhūr-il manṭiq

علامه حائری مازندرانی، محمد صالح بن فضل الله، ۱۲۹۷-۱۳۹۱ قمری

ʻallāme hāʼerī māzandarānī, mohammad sāleh ebn-e fazl-ol-lāh (1880-1971)

تاریخ تألیف: دهه دوم ربیع الاول ۱۳۵۵ق

رساله‌ای است تحقیقی درباره منطق. قبل از دیباچه چنین آورده است: «هذه رسالة فی تاریخ فن المنطق و تشخیص مؤسسه المحقق تتضمن تاریخ افلاطون و ارسطو و زینون الیائی والرواقی و غیر هم و غیر ذلک من الفوائد المهمة الفناها فی العشر الثانی من ربیع الاول ۱۳۵۵هـ»

آغاز: نحمدک یا من وهب المنطق لا رسطو و وقاه ممن یبطش به او یسطو و نشکرک علی تعلیمک لنا المیزان و فضلک بالقول الفصل بین نوعی المغالطة و البرهان و الصلاة و السلام علی من تکاملت الانواع لوجوده

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۲۷۰۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قلنا عموم مستوعبة و هموم مغصوصة فالحمدلله علهذا القدر من التوفیق او اللعب الدقیق او التفریح الانیق ... و انا مؤلفها

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ اهدایی: کتابخانه آیةالله شیخ محمد صالح علامه حائری در تیر ۱۳۵۱؛ کاغذ: خط دار فرنگی، جلد: مقوا، ۲۳گ، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۲۴-۲۶]

● **تاریخ عالم** / تاریخ عمومی / فارسی

tārīx-e ʻālam

فروغی، ابوالحسن، ۱۲۶۳-۱۳۳۸ شمسی

forūqī, ab-ol-hasan (1884-1959)

مؤلف هنگامی که معلم دارالفنون و علوم سیاسی بوده خلاصه تاریخ اروپا و امریکا و خاور دور را (در قرن-۱۹م) در ۱۵ «فصل» و یک «خاتمه» نوشته است. خاتمه کتاب در اوضاع حالیه عالم است و گویا برای دانشجویان و دانش آموزان نگاشته باشد.

آغاز: بسمه تعالی مقدمه، مقدمات و علل انقلاب کبیر فرانسه شورش است که واقع شده است در آن واحد بر چند چیز یکی آثاریکه از اوضاع شوالیه باقی بود دیگر استبداد سلطنت که در قرون جدید تولید شده بود

انجام: و امروز فلسفه تکامل و ارتقاء مبنای تاریخ طبیعی و علوم راجعه باحوال انسان است حاصل آنکه نتیجه تحقیقات علمی جدید اعتقاد بیک ترقی قهری طبیعی در دنیا گردیده است باقی کیفیات از تمدن معاصر مشهورتر از آن است که قابل تذکار باشد.

[فهرستواره منزوی ۵۸۲/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته تحریری، کا: عبدالحسین هژیر، تا: شوال ۱۳۳۷ق؛ دو صفحه قبل از آغاز را مرحوم هژیر در مورد تاریخ‌نویسی و درباره وطن‌پرستی و نیز توصیف شخصیت علمی و سیاسی مؤلف کتاب (فروغی) اختصاص داده و در یک صفحه فهرست مندرجات نسخه را نگاشته است و مطالب نسخه به فضولی چند منقسم گردیده است اسماء اعلام خارجی را نیز به لاتین نوشته؛ کاغذ: سفید خط دار پستی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۹ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۰-۱۰۹۸]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۴۴-۲۴/۱۴۴

آغاز: بسمله (نژادهای انسان) برادر عزیز من- مردم روی زمین همه بیک ... و صورت نیستند واز جهت رنگ پوست بدن و حالت چشم و بینی؛ **انجام:** اورشلیم از دست مسلمین ... از فرانسه از راه قسطنطنیه عازم بیت المقدس شدند سنه ۱۰۹۶میلادی.

کتاب کوچکی است که برای تدریس تاریخ در مدارس ابتدایی کلاس‌های پنجم و ششم توسط ذکاء الملک تألیف شده است؛ خط:تحریری،کا:احمد صدرزاده مازندرانی،تا:۱۴رمضان ۱۳۴۰ق؛ از روی چاپ سنگی استنساخ شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۲۸۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۶۹۷]

● **تاریخ عالم** / شعر، تاریخ / فارسی

tārīx-e ʻālam

عنوان نگار، تقی بن محمد، ق۱۴ قمری

ʻonvān-negār, taqī ebn-e mohammad (-20c)

مثنوی بسیار مفصلی است از ابتدای خلقت حضرت آدم (ع) تا عصر سراینده با سرآغازی دارای ده «فایده» و شرایط تاریخ‌نویسی و نیاز حکام و زمامداران ممالک به خواندن تواریخ امتها. تخلص ناظم در پایان هر مقطع از این منظومه «دبیر اعلم» می‌باشد.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۰۰

آغاز: بشکر منعمی دیباچه آغاز ×× که نطق از حمد او گردیده ممتاز / بفهرست مفاخر انبیا را ×× بود حمد و ثنایش زینت افزا؛ **انجام:** خدا داند ز بدو و از نهایت ×× دبیر اعلم آرد بس حکایت / ز حق خواهد صلات و افره خوش ×× که دارینش کند خلاق دلکش

این نسخه که دارای حدود هجده هزار بیت است تا سلطنت یزدجرد گزارش شده و گویا نیمی از منظومه باشد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: مقوایی عطف پارچه، ۲۸۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲-۱۲۱]

← تاریخ عالم آرای عباسی > عالم آرای عباسی

← تاریخ عالی > کنه الاخبار

● **تاریخ عباسی = روزنامه ملاجلال** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e ‘abbāsī = rūznāme-ye mollā-jalāl
منجم یزدی، جلال الدین محمد، ق۱۱ قمری
monajjem-e yazdī, jalāl-od-dīn mohammad (-17c)
در اخبار سلطنت شاه عباس (۱۰۵۲-۱۰۷۷ق) دارای ده «فصل»: ۱. کراماتی که بزبان الهام بیان نواب گیت ستان جنت مکان جاری گشته؛ ۲. کلمات مستحسنه که به لفظ دربار به آن تکلم فرموده؛ ۳. رویای صادقه که آن حضرت را مشاهده شده؛ ۴. سؤال از مسائل شرعیه؛ ۵. بیان تدبیر و فراست و حدس آن حضرت؛ ۶. کمانداری‌ها که از آن جناب برای العین مشاهده شده؛ ۷. لطایف و ظرایف؛ ۸ ذکر بعضی از اشعار و تصانیف ترکی و فارسی؛ ۹. استخاره‌ها که بکلام مجید فرموده‌اند و آیات مناسب وارده شده؛ ۱۰. نقل احکام که از علم نحوم و رمل ملا جلال جد فقیره معروض داشته و مطابق آمده. همه کتاب درباره شاه عباس است. در آن از شیخ بهائی و صدرین و حکیم کاشف یزدی و از درویش یوسف ملحد و صاحب تصانیف بسیار در الحاد که در یکشنبه ۱۰ ذی قعده ۱۰۰۱ کشته شده و از میر جلال الدین حسین صدر خاصه و میر صدر الدین محمد محتسب الممالک یاد شده است. نسخه‌ها متفاوت است.
آغاز: بعد البسمله و به ثقتی، معلوم باشد که چون آفتاب وجود با جود او از مطلع ولادت فرخنده آثار مطالع گشت ماه غره عالم افروزش در شب غره ماه نهم از سال و غره هشتم از ماه دهم از برج حوت پایدار لامع گشت
چاپ: با مقدمه سیف الله وحیدنیا، وحید، ۱۳ (۱۳۵۴): ۶۲۹-۶۳۵؛ خاطرات، ش۱ (پاییز ۱۳۵۸): ۱۶ و ش ۲ (زمستان ۱۳۵۸): ۱۷-۳۲ و ش۳ (بهار ۱۳۵۹): ۳۳-۴۸.
[استوری ۳۰۸/۱؛ نسخه‌های منزوی ۴۳۳۱ و ۴۲۵۷؛ فهرستواره منزوی ۸۸۶/۲ و ۹۷۶/۲ با عنوان «روزنامه ملا جلال = تاریخ ملا جلال»]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۶۲
آغاز: فرخنده رعایات گردیده، چون زیاده از این گفتن موجب اطناب و عدم رضای صاحب است به این قدر اختصار رفت؛ **انجام:** روز پنج‌شنبه هفتم رجب المرجب سنه ۱۰۲۰ ولی محمد خان را دستگیر کردند و به فنا آوردند.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی:آغاز؛ مجدول به طلا؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه کاغذ، ۲۵۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۸×۲۱/۸سم [ف: ۲-۸۶]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۸۳-ف
همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۲۰۶]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** بجرأت تمام پیش آمده طرح جنگ انداخت روز پنج‌شنبه هفتم رجب المرجب سنه هزار و بیست ولیمحمد خان را دستگیر کرده به قتل آوردند انا الیه راجعون
خط: نسخ خوش، کا: ملا محمد مهدی آقا بابا شاهمیرزائی، تا: ۱۲۷۳ق، جا: تهران؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲۴۲گ، ۲۰سطر(۸/۵×۱۵)،اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱-۳۰۲]

● **تاریخ عباسیان** / تاریخ / فارسی
tārīx-e ‘abbāsīyān
گفتاری است کوتاه در تاریخ پادشاهان بنی عباس، با عنوان: «و من البدایع، فرع».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۹/۶۰
آغاز: و من البدایع. آورده اند که دولت بنی امیه بریختن؛ **انجام:** سی و هفتم مستعصم بن مستظهر یازده سال و هفت ماه. تمة الاسامی العباسیة فی یوم الخمیس من شهور ربیع الثانی فی دارالخلافة طهران سنة ۱۲۳۴.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق، جا: تهران؛ در متن و هامش؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: رویه میشن سیاه ضربی، ۱گ (۱۵۷ر-۱۵۷پ)، اندازه: ۱۷/۲×۲۸/۲سم [ف: ۸-۷۵]

● **تاریخ عباسیان** / تاریخ / فارسی
tārīx-e ‘abbāsīyān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۹۶۷/۶
آغاز: یحیی به مرتبه ای رسید که وزارت در چشم او حقیر نمودی. هارون مذهب مالک داشت بر نماز و روزه نافله مداومت نمودی و هر روزه هزار درم از مال خود زاد و راحله دادی ... الامین محمد بن هارون بعد از پدر در بغداد خلافت بر وی مقرر شد. از بنی عباس هیچ کس را به غیر از مادر و پدر عباسی نبود. بر زنان میلی داشت. آستین فراخ اختراع اوست
یک برگ از کتاب تاریخی مختصری است که زندگی سه خلیفه عباسی- امین و مأمون و معتصم- از آن به جای مانده، مؤلف شیعی است؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ گ، ۱۰ سطر (۱۷/۱۰)، اندازه: ۵/۵×۱۱/۵سم [ف: ۲۰-۵۶۰]

● **التاریخ العبرانی = تاریخ الخلیقة** / هیأت / عربی
at-tārīx-ul ‘ibrānī = tārīx-ul xalīqa
صوفی، محمد بن احمد، -۹۵۰ ؟ قمری
sūfī, mohammad ebn-e ahmad (-1544)
رساله مختصری است در استخراج تاریخ یهود که از «تورات» استخراج شده با شناخت اوایل سال و ماه و اوقات روزه و اعیاد ایشان بنا بر اصول احبار یهود که به نام «حساب قبیعوت» نامیده می‌شود. شاید رساله حاضر بخشی از کتاب «مختصر زیج الغ

بیگ» وی باشد که در «کشف الظنون» (۹۶۶/۲) معرفی شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۶۱/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین .... و بعد فهذه نبذة وجیزة و الفاظ غریزة فی الکلام علی التاریخ العبرانی المشهور بتاریخ الخلیقة و زعم احبار الیهود انه تاریخ آدم المستخرج من التورات؛ **انجام:** و رأس السنة دائما تشری شفط صوم یوم اثنین یکون فیما بین عاشره الی خامس عشرة و فی ثالث عشرینه صوم یوم الرجفه بطرقه و الله اعلم بالصواب.

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد حسین (حسن) منجم حسینی اصفهانی، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، دارای اشکال هندسی، محشی؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج مشکی، ۱۳گ (۲پ-۱۴ر)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۰-۴۰]

● **تاریخ عبرة لمن اعتبر** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-u ʻibra li-man iʻtabar

انارکی کرمانی، میرزا کریم، ق۱۴ قمری

anārakī kermānī, mīrzā karīm (-20c)

در وقایع درگیری دو طائفه شیخیه و بالاسریه در سال ۱۳۱۵ق در همدان، مؤلف در آن سال در آن جا بوده و مشاهدات خود را گزارش کرده است: «و سبب این فتنه و فساد و جمیع واقعات را بدون کم یا زیاد من اوله الی اخره به طرز روزنامه و تاریخ به قدری که از روی بصیرت و یقین چه خود دیده و چه از بی‌غرضان هر طایفه اهم از حضرات شیخیه و بالا سریه تا رجال دولت و رؤسای ملت و اهل جماعت و سنت و محققان یهود و ارامنه و دیگر عاکفان بلکه مدتی مدید تجسس و تحقیق نموده». مشتمل بر چهار «مقدمه» و شش «واقعه» و یک «خاتمه» و برخی از حکایات مناسب بعضی از حالات و اتفاقات، بدین ترتیب: مقدمه ۱. بیان سبب و اشخاصی که اسباب وقوع این فتنه و فساد گشتند؛ مقدمه ۲. شرح حالات و خیالات و گفتار و کردار ملا عبدالله بروجردی و اتباعش؛ مقدمه ۳. شرح حال بعضی اشخاص که از خود سلسله شیخیه خورده سبب این فتنه و هنگامه عظیمه گشتند؛ مقدمه ۴. شرح حال و گفتار شررانگیز و فتنه خیز سید محمد عباسی و سید فاضل واراذل در همدان و اشرار؛ واقعات ۱. روز سه‌شنبه غره شهر شوال و عید فطر سنه ۱۳۱۵ در همدان میان شیخیه و بالاسریه؛ واقعات ۲. در واردات روز چهارشنبه دویم شهر شوال سنه ۱۳۱۵ بعد از حرکت حاجی میرزا محمد باقر از همدان؛ واقعات ۳. قتل و شهادت جمعی از حضرات شیخیه بر دست اراذل و اشرار همدان به فتوی سید محمد عباسی و بعضی مفتیان بی ایمان؛ واقعات ۴. واردات روز پنج‌شنبه سیم شهر شوال سنه ۱۳۱۵ و گرفتاری جمعی از شیخیه به دست اشرار پلید برای تجدید مسلمانی و شرح حال بعضی که در فرار گرفتار بوده اند؛ واقعات ۵. شرح مأموریت زین العابدین خان حسام الملک به اخذ اشرار و استرداد اموال حضرات شیخیه و اخراج ساداة بنی عباس و حاجی میرزا مهدی و جمعی خدانشناس دیگر و طغیان گروه ستمگر به دولت و توپ بستن به همدان و گرفتاری اشرار بر دست مأمورین دولت قدر توامان و بیان واردات چندی که در آن اوقات برای جماعة حضرات شیخیه مظلومه از بعضی جهات روی داد؛ واقعات ۶. شرح دادخواهی شیخیه در دار الخلافه به دولت علیه و مقرر نمودن اسامی دولت جمعی را به حکومت و استعفای همگی ازین خدمت و تحکم حتمی اعلی حضرت شاهنشاهی حکمرانی جناب مظفر الملک را به همدان و فی الجمله شرحی از رفتار آن‌جناب در آن سامان و سرگذشت حضرات شیخیه اخر الامر در مجلس دیوانخانه عدلیه و ثبوت مظلومیت ایشان در حضور جمعی از امنای دولت جلالت توامان دولت ایران؛ خاتمه: در شرح بعضی از حالات حاجی میرزا محمدباقر بعد از حرکتش از همدان تا ورودش به طهران و مراسلاتش برای امنای دولت و رؤسای ملت اسلام و ایمان و عزیمتش به قریه جندق و ملحق گشتنش به دوستان آن سامان و فی الجمله شرحی از مولد و موطن و نسب و حسب و روزگار پررنج و تعب آن جناب از زمان ولادتش تا هنگام رحلتش اعلی الله مقامه و فهرست برخی از کتب و رسائلش که به دست آمده بعد از غارت همدان. نویسنده کتاب پیش از تألیف مدتی به «سیر و سفر» در «اغلب بلدان ایران» پی سپرد و طی چند سال به عتبات عالیات و مشهد و دارالخلافه و پس از آن در ۱۳۱۵ق به همدان سفر کرد. در پایان هر بخش عبارت: «ذلک عبرة لمن اعتبر» تکرار شده است. (حکیم)

آغاز: حمد و ستایش یزدان پاکی را سزاست که احد واحد است در ذات و صفات و افعال و عبادات ...

چاپ: اخیرا توسط شیخیه در مشهد و تهران چاپ شده است

[دنا ۷۲۳/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۰۲۸/۲ از محمد کریم خان کرمانی (۱۲۲۵-۱۲۸۸ق) دانسته که خطاست بلکه از انارکی کرمانی شاگرد اوست؛ مشار فارسی ۱۱۰۱/۱ (در این دو متبع نام مؤلف به اشتباه محمد کریم بن ابراهیم کرمانی(۱۲۲۵-۱۲۸۸ق) ثبت شده است)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ... رساله در جواب سؤالات متفرقه ملازمین العابدین کرمانی از پاره تهمتها که از معاندین شنیده. جلد

خط: شکسته نستعلیق عالی،کاتب=مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۴۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۸سم [ف: ۴۱-۲۳۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۸۶

آغاز: برابر؛ آغاز بخش افزوده: «چون بعضی از اکابر ذوالمجد و المفاخر بنده قاصر را امر فرمود که فی الجمله شرحی از مولد و موطن و نسب و حسب جناب حاجی میرزا محمدباقر و بعضی حالات آن جناب را»؛ **انجام:** و ختم این سخن است و سلام من

بر عبرت گیرندگان هر زمن و هر انجمن است. تمام شد تألیف تاریخ عبرة لمن اعتبر ... الطیبین الطاهرین از شهور سال فرخنده فال یکهزار سیصد و هجده هجری علی هاجرها الاف السلام و الصلواة والتحیات سنه ۱۳۱۸. انجام بخش افزوده: «رساله در جواب بعضی اخوان در ثمره خلقت نجبا و نقبای اخیار و تطبیق بعضی مستناقضات. جلد. رساله در جواب سوالات ملا زین العابدین کرمانی از پاره ای تمتها که از معاندین شنیده. جلد».

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: سید محمد بن میرزا محمد علی طباطبائی نائینی، تا: ربیع الاول ۱۳۲۱ق، برای آقا میرزا محمد حسین خان منشی باشی؛ پس از آن شرح زندگانی و تألیفات میرزا محمد باقر بن محمد جعفر همدانی (۱۲۳۹-۱۳۱۹ق) افزوده شده. بخش اصلی کتاب پایان یافته در یک‌شنبه ۱۷ ربیع الاول ۱۳۱۸ق. بخش الحاقی شرح حال افزوده شده در رمضان ۱۳۱۹ق، مصحح، رکابه‌دار، خریداری از باقر رقت؛ کاغذ: فرنگی نخودی و حنایی آهار مهره، جلد: میشن عنابی با ترنج و سرترنج، ۱۴۳گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۷×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱-۲۳۸]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۸۴۲/۱

آغاز: پس این ارازل از جوان جنگی گرفته سالخورده و خورد سال از زیرو ... و جوانی دیگر از حرص و نترسی که از آن تنگنای مخوف باپای شکسته خود را بیرون انداخته و در برف کوچه به رو درافتاده؛ **انجام:** و حاجی عبدالرحیم چند سفر به همدان ... صبیه خطیب همدانی را عیال گرفته ... و گاهی به خانه و مقر خویش می‌رفت روضه را مؤثر و محزون می‌خواند و اذان را به صوت حس فصیح و بلیغ می‌گفت و ظهر عید فطر در مسجد حضرات شیخیه و اقامه جماعت اوان ظهر و عصر را ادا نموده

در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۳۳گ، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف مخ: ۳-۱۳۶۸]

● **تاریخ عبیدالله غید** / تاریخ / فارسی

tārīx-e ‘obeyd-ol-lāh-e qīd

شیخ طه که از خاک عثمانی به ایران مهاجرت کرده و محمد شاه قاجار هفت قریه در «مرکور» از محال ارومیه بدو واگذار کرده بود، ادعای قطبیت داشت و پس از مرگش فرزندش شیخ عبیدالله غید به جای وی بر پوست تخت درویشی بنشست و پس از ورود ارتش روس به خاک عثمانی در سال ۱۲۹۵ شیخ به کمک عثمانیان برخاست و با ارتشی از اکراد ایرانی به آن سرزمین رفت و در چند برخورد جنگی بر روسیان پیروز شد و به مقر خود با اسلحه فراوان و غنایم جنگی بازگشت. شیخ در سال بعد (۱۲۹۶) به‌جهت مطالبه دولت عثمانی اسلحه و پرچم دولتی را، با عثمانیان به اختلاف برخاست و سلطان عثمانی و پادشاه ایرانی را تهدید نمود، عثمانیان صلاح را در صلح با وی دانستند و از درخواست خود صرف نظر نمودند. عبیدالله در سال ۱۲۹۹ به فکر خروج بر دولت ایران افتاد و گروهی از یاران و مریدان خود را گرد آورد و پس از جنگی در محال کردستان شکست خورد. این کتاب که با انشایی مغلوط نگارش یافته و مؤلف آن با گروه شیخ سخت دشمن بوده است، برای شناخت گوشه‌هایی از تواریخ کردها سودمند می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۴۶

آغاز: اول دفتر بنام خدا و نعت نبی صلوات الله و سلامه علیه و هدایت ائمه اطهار سلام الله علیهم؛ **انجام:** کدخدایان را اظهار مرحمت نمود یکان یکان را احوال پرسی نمودند و به آن نهج وارد دیوانخانه شدند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۸ ربیع الاول ۱۲۹۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۲۶-۳۶۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۱۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۱۰۳]

← تاریخ عتبی ← تاریخ الیمینی

● **تاریخ عترت = سیرت معصومین** / تاریخ معصومین / فارسی

tārīx-e ‘etrat = sīrat-e ma‘sūmīn

واعظ شامی، علی بن محمد نظام، ق۹ قمری

vā‘ez-e šāmī, ‘alī ebn-e mohammad nezām (-15c)

تاریخ تألیف: ۸۰۳ق؛ محل تألیف: حلب

رساله مختصری است در سیره عترت (ص) در دیباچه می‌نویسد «جلدی (است) در ذکر عترت مصطفی و جزوی (است) در محمدت و منقبت و کیفیت وضع و مولد و مسکن و مسقط و مدفن و حسن سیرت و فضل سریرت هر یک». در آن دارد که «لفظ بر طبق معنی پی در پی می‌رسید و شرطی که رفته در سطور مرعی است مگر در نقش نگین هر یک چون محل تغییر و تصرف نبود بر وضع خود مروی است». سرگذشت پیامبر و دوازده پیشوا در آن یاد شده است.

آغاز: بسمله. صنوف حمد بی حد و فنون شکر بیعد در نعت حضرت معبودیست که بیرنگ هستی بر لوح وجود کشیده بنده تصویرویست؛ و ضروب مدحت بی مر و شعوب منت بی کیفر وسیله قربت مقصودی که جبین هر موجود در محل سجود بر عتبه تقدیر وی ... و بعد سبب تحریر سطری چند که مرقوم میگردد و موجب تسطیر حرفی دو که مزبور میشود تقریر کرده تحریر میپذیرد که هر شغلی بسببی منوطست و هر عملی بموجبی مربوط در شهور رجب مورخ هشتصد و سه هجری.

انجام: وجودش در مکه طلوع کند و سیصد و سیزدهم کس بر عدد لشکر بدر بدو پیوندد و جنود ملکی و وفود فلکی معونتش کنند و عرصه کیتی در عهد وی بموجب فرموده رسول پر عدل

و خصب گردد. و الله اعلم تمت الرسالة.
[دنا ۷۲۳/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۵۷۳/۳ نامعلوم]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۸۴۴/۴
آغاز: دم فروکش که وقت دم زد نیست ×× خمشی هم بوقت خود بد نیست؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ در حاشیه مورب نگارش یافته، مرصع، مجدول با طلا؛ کاغذ: فرنگی، ۱۵گ (۱-۱۵ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۳×۱۶سم [ف: ۳۲-۶۰۴]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۶/۱
نام کتاب از فهرست مرعشی ۶۰۴/۳۲ تصحیح گردید؛ کا: محمد همام طبیب، تا: اواخر محرم ۸۱۲ق، جا: شنب غازانی؛ کاغذ: سفید سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۴ص (۱-۴)، ۲۴ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۸/۵×۱۶سم [سنا: ف: ۱-۱۴۵]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۶۴/۲
آغاز و انجام: برابر
در فهرست نام مؤلف نیامده است و به استناد فهرستواره ۱۷۰۰/۳ تعیین شد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱گ (۳۸پ-۴۸پ) [ف: ۶-۲۱۵۳]

● **تاریخ عترت** / تاریخ معصومین / فارسی
tārīx-e ʻetrat

حسینی حسنی، عبدالغفار
hoseynī hasanī, ʻabd-ol-qaffār

به روش عرفانی نگاشته شده و جز «تاریخ عترت» است که در (فهرست دانشگاه ص ۲۱۵۳) یاد شده است و در فضائل عترت است.
آغاز: بسمله الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب و لم یجعل ... اما بعد این چند کلمه ای است که ... عبدالغفار صدیقی حسینی حسنی خراسانی ... از منازل مطالعه و استفهام ... برچیده
[دنا ۷۲۳/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۵۷۳/۳]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۴۴/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هیئی لنا من امرنا رشداً.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشانه «منه غفرله»؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج سبز مقوایی، ۳۶گ (۱۵۲پ-۱۸۷پ)، ۱۹ و ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳-۳۰۰]

● **تاریخ عثمان** / تاریخ / عربی
tārīx-e ʻosmān

در خرده‌گیری از کردارهای او.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۸۶/۴
آغاز: بسمله. لما استخلف عثمان بن عفان آوی الیه عمه الحکم بن العاص
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ قطع: ربعی [چهار کتابخانه مشهد-ف: ۲۳۱]

↤ تاریخ عثمانی ← تاج التواریخ
↤ تاریخ عثمانی ← تاریخ جودت

● **تاریخ عثمانی (ترجمه) = تاریخ دولت علیه عثمانی**
/ تاریخ / فارسی
tārīx-e ʻosmānī (t.) = tārīx-e dowlat-e ʻellīye-ye ʻosmānī

افشار، محمود خان، ق۱۴ قمری
afšār, mahmūd xān (-20c)

تاریخ سلاطین عثمانی ترجمه از ترکی. اصل ترکی این کتاب که «تاریخ دولت علیه عثمانی» نام دارد تألیف خیرالله افندی (دانشمند و سیاستمدار ترک) و در ده [یا ۸] مجلد است. دو ترجمه به فارسی دارد یکی از محمد حسین خوئی که با عنوان «تاریخ جودت = تاریخ سلاطین عثمانی» معرفی شده و دیگری از محمود خان افشار که به نظر می‌رسد بعد از ترجمه خوئی بوده است. تفاوت میان این دو ترجمه در خصوصیات صدر و ذیل و در اجمال و تفصیل و در کیفیت و کمیت عبارات است و روی بر هم این ترجمه مفصل تر است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۷۸
آغاز: ج ۷: بعد از حمد و ثنای الهی و درود نامحدود حضرت رسالت پناهی مخفی نماناد که دفر ششم تاریخ دولت علیه عثمانیه ...؛ آغاز ج ۸: حمد و ثنای لایعد و لایحصی قادر قیومی او شایسته و سزاست که در سایه سلاطین عدل آئین ...؛ آغاز ج ۹: حمد نا معدود حضرت معبودیرا سزاست که مالك ملك ملوك و محیط بر کل وجود است ...؛ آغاز ج ۱۰: حمد و سپاس بشماره انفس ناس مر خالق عقول و حواس و مدبر انواع ... ؛ آغاز ج ۱۱: حمد فراوان و سپاس بی پایان صانع کون و مکان را سزاست ...؛ **انجام:** ج۷: اسلحه ... در جنگها بسیار کار دیده است در اینجا در سایه حضرت پادشاهی این دفتر هفتم بانجام رسیده شروع بدفتر هشتم می‌شود؛ انجام ج ۸: نام راهب یا پاپ آنوقت که لیون دهم نام داشت تقویت یافت که تفصیل آن در دفتر نهم مرقوم و مسطور است در زیر سایه هماوایه حضرت خلافت پناهی ... شروع بتسطیر دفتر نهم شد فی سنه احدی و سبعین و ماتین و الف فی اواسط ربیع الاول؛ انجام ج ۹: که باید زمام سلطنت بدست سلطان سلیم سپرده شود که تفصیل آن در دفتر یازدهم که عهد

سلطنت او را بیان میکند مذکور است در سایه همایون حضرت پادشاهی دفتر نهم تاریخ دولت علیه عثمانیه بانجام رسیده شروع به ترتیب دفتر دهم شد فی ۲۳ رجب سنه ۱۲۷۳؛ انجام ج ۱۰: و مجاهد و مرتاض بودنشان نیز از فتوحات جلیله که موفق گشته اند ثابت میگردد بعد از این شروع بتجریر دفتر یازدهم میشود که شامل و قوعات عصر حضرت سلطان سلیمان است؛ انجام ج ۱۱: باز رفع رنجش شده همیشه اتفاق سلطنت عظمی با دولت مشارالها هم قدیم و با اساس و مستحکم بود تم بتاریخ ۱۹ شؤال سنة ۱۳۰۲.

بخش‌های هفتم و هشتم و نهم و دهم و یازدهم تاریخ سلاطین عثمانی است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۲ق؛ مترجم در آغاز آن نوشته که ترجمه را در ۱۵ جمادی الاول ۱۳۰۲ شروع کرده و در ۲۹ شوال ۱۳۰۲ به پایان رسانیده، در پشت برگ نخستین کتاب نوشته: این جلد ۶۵ جزء ۱۰۲۵ صحیفه است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج نارنجی، ۱۰۲۵ص، ۱۴سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۰-۴۲۷]

۲. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۳۷

آغاز: پس از حمد و ثنای خالق و دود و درود نامحدود بر پیغمبر محمود صلی الله علیه و آله و سلم؛ **انجام:** تفصیل احوالش در دفترهای هفتم و هشتم مندرج است مراجعت شود.

کتاب ثانی؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۸ ربیع الاول ۱۳۰۲ق؛ در ۲۱ ربیع الاول ۱۳۰۲ تصحیح آن خاتمه یافته؛ ۵۴۹ص، ۱۵ سطر (۱۴×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۶۷]

۳. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۴۰

آغاز: آغاز دیباچه: فراید منظومه محامده سعوره ولائی منضوده اثنیه محموده نثار بارگاه حضرت کبریائی باد؛ **انجام:** و هیبت و محبت در قلوب عامه تجدد کرده بهارستان علم و هنر و صنایع رونق و طراوات تازه کسب نمود

مشتمل بر وقایع سلطان سلیم دوم تا سلطان محمد چهارم از دفتر دوازدهم الی هیجدهم بشرح ذیل، دفتر دوازدهم از ۹۷۴ق تا ۹۸۲ق، دفتر سیزدهم از ۹۸۲ق تا ۱۰۰۳ق، دفتر چهارم از ۱۰۰۳ق تا ۱۰۱۲ق، دفتر پانزدهم از ۱۰۱۲ق تا ۱۰۲۶ق، دفتر شانزدهم از ۱۰۲۶ق تا ۱۰۳۲ق، دفتر هفدهم از ۱۰۳۲ق تا ۱۰۴۹ق، دفتر هیجدهم از ۱۰۴۹ق تا ۱۰۵۸ق؛ خط: شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰ جمادی الاول ۱۳۰۳ق؛ ۸۰۱ص، ۱۳ سطر (۱۴×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶۹]

۴. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۳۹

کتاب ثانی: از دفتر اول تا آخر دفتر سوم؛ خط: نستعلیق عالی، کا: میر برغانی، تا: محرم ۱۳۰۴ق؛ در آخر صورت اسامی ۳۵ تن از سلاطین عثمانی به ترتیب آمده؛ ۲۲۳ص، ۱۵ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۶۸]

۵. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۳۸

آغاز: درود بی شمار نثار سرادق عظمت و جلال پادشاه بی زوال باد؛ **انجام:** و مفهوم وقایع مفصله که در این باب نوشته اند اخذ و استنباط نموده ایم

کتاب ثانی: دفتر چهارم؛ خط: نستعلیق بسیار خوب، کا: میر برغانی مرتضی حسینی، تا: ۱۳۰۴ق؛ ۱۲۴ص، ۱۵ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۶۷]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۶۵

جلد ۳ و ۴؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۱۸۳گ، ۱۱ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۶-۳۶]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹-فیروز

آغاز: آغاز دفتر دوم: بسمله. پس از حمد و ثنای خالق و درود نا محدود بر پیغمبر محمود صلی الله علیه و آله و سلم. مخفی نماناد که دفتر اول که قبل ازین سمت نگارش یافت. شامل مقدمه اعتلاء کوکب کوکبه دولت علیه عثمانیه بود ...ازخول طغرل غازی ... تا وفات او ... آغاز دفتر ۳: بسمله. پس از حمد خدا و درود خواجه هر دو سرا .... مخفی نماناد چون دفتر ثانی که قبل از این نگارش یافت در زیر سایه هما آیه پادشاهی و اصل حد ختام گردید. این دفتر ثالث نیز تفصیلات سی و شش ساله فتوحات ... و امورات داخله را از جلوس اورخان غازی بر تخت عثمانی مطابق ۸۶۶ الی وفات ایشان ... در ضمن آن احوال جمیع ملوک اسلامیه ... فصل اول در بیان احوالات مختلفه ملوک اسلامیه ... آغاز دفتر ۴: دفتر چهارم از وقایع دولت علیه عثمانیه از ۷۶۱ تا ۷۹۱ درود بی شمار نثار سرادق عظمت و اجلال پادشاه بی زوال باد ... اما بعد منت خدای را که دفتر ثالث در زیر سایه حمایت ملوکانه ... السلطان الغازی عبدالمجید خان به سر حد ختام رسید ... و دفتر چهارم ... در سه فصل شرح و بیان می‌گردد ... آغاز دفتر ۵: سپاس مر خداوندری را که از نیستی هستی پدید آورد. در زیر سایه ... السلطان عبد المجید غازی دفتر چهارم ... در اثناء شرح و قعه قصوه قرین ختام گشته این دفتر پنجم از جلوس یلدرم بایزید خان ... آغاز دفتر ۶: حمد بی غایت و درود بی نهایت نثار بارگاه ... .اما بعد دفتر پنجم این تاریخ ... که از کتب مختلف جمع و ترتیب می‌نمایم تا وقایع ۸۰۵ هجری ... قرین ختام گردید و دفتر سادس از ما بعد وقعه مشهوره ... شروع نمود.؛ **انجام:** پایان دفتر دوم: با وقایع عثمان خان غازی که بانی این دولت است داخل نموده این جلد دویم را ترتیب دادیم فنعم الخاتمه در روز چهارشنبه بیست و یکم شهر صفر المظفر سنه ۱۷۲ اختتام یافت ... پایان دفتر ۳:ان وقت کسانی که به دیده عبرت به این احوال نظر می‌کردند این را استدلال می‌نمودند که عن قریب عربها در آندلس محو و منقرض خواهند شد انتها. این دفتر ثالث و قوعات ۳۵ ساله ... سلطان مراد اول را شامل است و همه اش در جلد رابع نگاشته شده است. تمام شد دفتر ثالث. فی ۲۶ محرم ۱۳۰۲. پایان دفتر چهارم: و این حقیقتها را از مآل و مفهوم وقایع منفصله که در این باب نوشته‌اند اخذ و استنباط نموده ام. این دفتر چهارم که

وقایع عمومیه ... را جامع بود که قصه آن در دفتر خامس است ۱۲ صفر ۱۳۰۲. پایان دفتر ۵: برق که یلدرم باشد محو شد و آهی که کنایه از تیمور است باقی ماند. خاتمه دفتر پنجم ... در اینجا در زیر سایه شاهانه به حسن ختام پیوسته است به دفتر سادس که چگونگی احوال چلبی سلطان محمد خان و سایر شهزادگان را شامل است شروع می‌شود. پایان دفتر ۶: در این تاریخها بود که ناخدای مشهور کریستف کلمب در یکی از قریه‌های ژنوه متولد گشت تحصیل علوم و فنون نمود و بجای این که در عوض خدمتهای شایسته ... مظهر مکافات گردد ... مورد چندین زحمتا و فلاکتها گردید که تفصیل احوالش در دفتر هفتم و هشتم مندرج است مراجعت شود. تمام جلد اول کتاب تاریخ عثمانی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ق؛ دفتر دوم کاتب است؛ کاغذ: فرنگی شکری رنگ و آهار مهره، جلد: تیماج سرمه‌ای با ترنج و نیم ترنج، ۲۴۶ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۷×۳۳سم [ف: ۲۱-۳۳]

۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۰-فیروز**

فهرست مندرجات: دفتر دوم مشتمل است بر وقایع سال‌های ۷۸۰-۷۲۵ هجری و زمان حکومت عثمان غازی و چگونگی تأسیس دولت عثمانی و آغاز سلطنت غازی و احوال معاصرین وی از ملوک اسلامی و عیسوی (دفتر نخست شامل مقدمه‌ای درباره: تاریخچه و سابقه دولت عثمانی و وقایع سالهای ۶۲۰-۶۸۰ هجری = زمان سلطنت طغرل غازی است که در نسخه حاضر نیست)، دفتر سوم-از سال ۷۲۶ تا ۷۶۱؛ دفتر چهارم از سال ۷۶۱ تا ۷۹۱، دفتر پنجم-از سال ۷۹۱ تا ۸۰۵، دفتر ششم-از سال ۸۰۵ تا ۸۲۴؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در پایان چنین نوشته شده «در حضور مرحمت ظهور منور حضرت مستطاب اشرف اقدس شاهنشاه زاده اعظم ظل السلطان ... این غلام آستان مبارک فتح الله از بدو الی ختم قرائت نمود فی شهر جمادی الاول ۱۳۰۲» و شاید نسخه خط همین فتح الله است؛ کاغذ: فرنگی شکری رنگ آهار مهره، جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم ترنج، ۶۳۲ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷×۳۳سم [ف: ۲۱-۳۷]

۹. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۲۱**

آغاز: بسمله، حمد بیغایت و سپاس بی نهایت سزاوار شهنشاه قلمرو؛ **انجام:** بزحمت و فلاکت گرفتار گردید چنانکه تفصیلش در جلد هفتم و هشتم مسطور می گردد

جلد ششم، مؤلف درین جلد حوادث دولت عثمانی را بزمان شهزادگان ایلدرم بایزید خان و حکمروایی امیر تیمور بر آن کشور می‌آورد و درین بیان تنها وضع کشورهای اسلامی مذکور نمی افتد بلکه از وقایع بزرگ ملل اروپا و بقول نویسنده کتاب «حکمرانان عیسویه» و همچنین از کریستف کلمب و کشف قاره آمریکا سخنی چند مذکور می‌افتد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛کاغذ: فرنگی، جلد: ابره کاغذی مشکی، ۹۲گ، ۱۱سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۴-۳۷۹]

● **تاریخ عثمانی و صفوی و معاصران** / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e ʻosmānī va safavī va moʻāserān

تاریخ تألیف: ۹۷۸ق

تاریخ عمومی است تا ۹۷۸ که سال نگارش است. با سربندهای «صحیفه». صحیفه سوم در باره پادشاهان صفوی امامی و ذیل آن پادشاهان همروزگار صفوی در رم، مصر، شام، حجاز، عراق عرب و دیار بکر و موصل.

[فهرستواره منزوی ۵۸۲/۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۵۷-ف

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۳۵]

● **تاریخ عجم** / تاریخ / فارسی

tārīx-e ʻajam

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۹۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حسن صدیقی [رایانه]

● **تاریخ عرب** / تاریخ / فارسی

tārīx-e ʻarab

ضیا بخش، ق۱۳ قمری

zīyā baxš (-19c)

تاریخ تألیف: ۱۲ رجب ۱۲۴۶ق

تاریخ مختصری است دارای چهار «مقاله» و یک «تتمه»: مقاله ۱. اصل و منشا عرب؛ مقاله ۲. ادیان عرب قبل از اسلام؛ مقاله ۳. زبان عربی و بعضی از آراء در آن؛ مقاله ۴. علم ادب در میان عرب؛ تتمه: در تصانیف معتبره که مؤلف از آنها استفاده کرده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۶۴

آغاز: حمد بی حد و ثنای بی عد خداوندی را سزد که بنی نوع انسان را از سایر مخلوقات ممتاز فرموده؛ **انجام:** التماس صمیمی می‌رود که بقلم عفو هفوات آن را تصحیح و بمداد خطاپوشی سهوات آنرا تنقیح فرمایند

خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای تعالیقی است از خود مؤلف بر کتاب؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۷۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵-۱۴۶]

● **تاریخ عربستان** / تاریخ / فارسی

tārīx-e ʻarabestān

فروغی، محمد علی، ۱۲۵۴-۱۳۲۱ شمسی

forūqī, mohammad ʻalī (1875-1942)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۰۲
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **تاریخ عرب و عجم (منظوم)** / شعر / فارسی
tārīx-e ‘arab va ‘ajam (manzūm)
هجری تفرشی، محمد صادق بن فضل الله، -۱۱۶۰؟ قمری
hejrī tafrešī, mohammad sādeq ebn-e fazl-ol-lāh (-1747)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۹۳
آغاز: چرخ لوایی که نخستین گشود ×× بر سر اکلیل کیومرث بود؛ **انجام:** هر سخنی صورت راز دل است ×× هر دلی آیینه آب و گل است / ... چه ز گفتی بدل ×× دایره طی کرد که طی السجل
خط: نستعلیق،کا: محمد رحیم بن محمد حسن تفرشی، تا: جمادی الثانی ۱۳۲۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: عطف میشن سبز رویه کاغذ فرنگی، ۵۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۱سم [ف: ۲-۸۶]

● **تاریخ عرفا و حکما** / تراجم / فارسی
tārīx-e ‘orafā va hokamā
در سرگذشت کمیل، بشر حافی، بهلول، معروف کرخی، سقطی، شبلی، قونوی، عبدالرزاق کاشانی، سهروردی، نجم کبری، سعد حموئی، سنائی، حلاج، زین الدین تایبادی، صفی اردبیلی، صدرالدین موسی، قاسم انوار، قطب الدین حیدرتونی، حیدر علی بن سعید حسینی آملی، عطار، مولوی رومی، سعدی، محمد نوربخش، شمس الدین محمد لاهیجی نوربخشی، طاهر رضی الدین اسماعیلی اثنا عشردکنی، حافظ شیرازی، خواجه طوسی، فارابی، ابن سینا، سقراط، افلاطون، ارسطو، انکاغورس.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۷۷/۲
آغاز: بسمله. حمدله ... جمیع فرقه صوفیه صافی اعتقاد؛ **انجام:** نفس آدمی به دروازه اجل داخل نمی شود مرگ او رد میکند. والسلام
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با دو سرلوح؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قرمز ضربی، ۶۷گ (۹ر-۷۲ و ۱۷۷ر-۱۷۹پ)، ۱۶ سطر [ف: ۵-۱۷۳]

● **تاریخ عسگری عثمانی (ترجمه)** / تاریخ جهان / فارسی
tārīx-e ‘asgarī-ye ‘osmānī (t.)
حسن خان، ق۱۴ قمری
hasan xān (-20c)
به امر: ظل السلطان
مترجم که معلم سواره و محرر روزنامه روسی است آن را از ترکی به فارسی ترجمه نموده است. اصل کتاب تألیف احمد جواد بیک می‌باشد. مشتمل بر «مقدمه» و بیست و دو «فصل» است.

اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۳۶
آغاز: پس سپاس و محمد بیقیاس حضرت خداوندی و درود حضرت؛ **انجام:** بعضی کوته بینان مسئله القای یکچریها را ندانسته محاکمه مینمایند
این نسخه ترجمه کتاب اول تاریخ مزبور می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ رمضان ۱۳۱۵ق؛ ۲۹۵ص، ۱۸ سطر (۱۴×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۶۶]

● **تاریخ عصار** / تراجم / عربی و فارسی
tārīx-e ‘assār
عصار، محمد بن محمود، ۱۲۶۴؟-۱۳۵۶ ؟ قمری
‘assār, mohammad ebn-e mahmūd (1848-1937)
تاریخ تألیف: جمادی الاول ۱۳۴۹ق
تاریخ زندگانی مرحوم سید محمد عصار تهرانی است به قلم خودش که هفت سال پیش از فوتش نگاشته است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۸۱
آغاز: بعد الحمد و التحیة یقول العبد الجانی الفانی ... آغاز مطلب: ولدت فی طهران سنة جلوس السلطان ناصرالدین شاه؛ **انجام:** کتبه باقتضاء واحد الاعلام فی جمادی الاولی سنه ۱۳۴۹ من الهجرة.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۴۹ق؛ واقف: محمد عصار؛ کاغذ: مشقی، جلد: پارچه‌ای، ۲۱گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۷-۳۵]

← تاریخ العصامی ⩥ سمط النجوم العوالی فی انباء الاوائل و التوالی

● **تاریخ عضدی = خاقان نامه** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e ‘azodī = xāqān-nāme
احمد میرزا قاجار، ۱۲۳۴-۱۳۱۹ قمری
ahmad mīrzā qājār (1819-1902)
اهدا به: ناصرالدین شاه
تاریخ تألیف: جمادی الاول ۱۳۰۴ق؛ محل تألیف: همدان
تاریخی است در احوال همسران فتحعلیشاه قاجار و خواجه‌سراها و مراسم معمول با شرح اولاد و احفاد وی است که بنا به دستور ناصرالدین شاه و ابلاغ آن از طرف اعتماد السلطنه مأمور تدوین آن می‌شود. او این شرح را به هنگام فرمانداری خود در همدان می‌پردازد. در این کتاب شرح حال فتحعلی شاه و زوجات و

فرزندان و نزدیکان او می‌آید. گرچه نویسنده به وقت مرگ فتحعلی‌شاه بیش از ده سال نداشته ولی در تدوین کتاب تا آنجا که توانسته مطالبی از دیگران پرسیده و با این مسموعات آن را پرداخته است.

آغاز: زوجات خاقان خلد مکان چند نمره بودند-از خانواده سلطنت و سایر شعب قاجاریه و بزرگ زادگان معتبر ایران بودند که عدد آنها قریب چهل بلکه زیاده بوده سبک خاقان مبرور با این طبقه حفظ احترام کامل بود حتی در حضور آنها با سایر طبقات ابداً التفات نمی‌شد روزی یکساعت حق حضور داشتند مثل سلامهای رسمی بزرگ حاضر می‌شدند قاجاریه یک سمت می‌ایستادند مابقی در صف دیگر به ترتیب شئونات پدران خود می‌ایستادند ایجاد این سلام از زمان خاقان شهید آقا محمدشاه و یاسای آن حضرت بود در موقع سلام یک نفر یساول زنانه درب اطاقهای آنها به آواز بلند این عبارت ترکی را می‌گفت (خانم لارکلیر) خانمها منتظر وقت و گوش بر آواز یساول بودند و به سلام می‌آمدند و دیگران در آن ساعت حق حضور و تشریف نداشتند و بر هر یک اظهار مرحمت می‌فرمودند از بعضی تفقد احوال کسان آنها می‌شد اگر مطلبی داشتند عرض می‌کردند سر صف قاجاریه آسیه خانم مادر نایب السلطنه مرحوم خواهر امیرخان سردار بود که زن معقوده دائمه حضرت خاقان بود دیگر

انجام: حتی الامکان در انجام فرمایش اقدام شده باشد، بتاریخ شهر جمادی الاولی در زمان حکومت همدان نگارش یافت، مطابق اواخر ایت ایل سنه ۱۳۰۴ یکهزار و سیصد و چهار.

چاپ: بمبئی، ۱۳۰۶ق، ۱۵۸ص؛ تهران، به کوشش کوهی کرمانی، ۱۳۲۸ش

[الذریعه ۲۶۵/۳؛ فهرستواره منزوی ۸۶۰/۲ با عنوان «تاریخچه زوجات خاقان» و ۸۸۷ با عنوان «تاریخ عضدی»؛ دنا ۷۲۴/۲ (۷ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۴ق، جا: همدان؛ نسخه ما فاقد خطبه است و «سبب تألیف کتاب» که جزو مقدمه است در آخر آن نوشته شده است؛ واقف: نائینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۶۳گ، ۱۴ سطر (۱۳/۵×۷/۵)، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف: ۷-۳۵]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: ابوطالب الحسینی همدانی، تا: قرن ۱۳، جا: همدان؛ آخر نسخه: «بتاریخ شهر جمادی الاولی در زمان حکومت همدان نگارش یافت اواخر ایت ئیل و اتمه ابوطالب الحسینی الهمدانی»؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز ترنج و نیم‌ترنج، ۱۰۷گ، ۱۴ سطر (۱۵×۹/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱-۴۵۱]

۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** سبب تألیف کتاب-چون جناب فخامت نصاب ... اعتماد السلطنة ... و از تربیت و تشویق ... ناصرالدین شاه غازی خسرو صاحبقران ... از عنفوان شباب تا این زمان اوقات خود را مصروف نشر علوم و معارف نموده ... بر حسب امر قدر قدر همایون ... باین فدوی درگاه آسمان پناه ابلاغ فرمود که از واقعات زمان سلطنت خاقان ... آنچه شنیده و دیده بعرض برساند اگر چه هنگام سلطنت پدر تاجدار خود بیش از ده سال نداشتم لیکن هر چه در آن قلیل زمان دیده و در نظر بود یا در مدت عمر خود از بزرگان اناثاً و ذکوراً شنیده بودم در این مختصر تحریر نموده ارسال خدمت داشتم

خط: نستعلیق خوب، کا: غلامحسین همدانی، تا: ۱۲۴۰ق؛ کاغذ: فرنگی کبود رنگ،،جلد:مقوای روغنی نقاشی آب و رنگ شمایل نور علی شاه، ۲۱۱ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵-۳۳۳]

۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** اولاد مرحوم ولیعهد که در حیات ایشان عروس و داماد نشده بودند همه را شاهنشاه مانند عموها و عمه ها چنانچه شرح داده شد باز علی قدر مراتبهم آنچه از سیم و زر و گوهر مرحمت فرمودند. بتاریخ نوزدهم شهر رمضان اودئیل خیریت تحویل هزار و سیصد و شش در شیراز حسب الفرمایش سرکار مقرب الخاقان آقای میرزا ابوالقاسمخان یاور تلگرافخانه مبارکه دام مجده سمت تحریر پذیرفت کاتب الحقیر الفقیر محمد رضا ابن محمد علی خان کرجی و السلام

خط: نسخ تعلیق، کا: محمد رضا بن محمد علی خان کرجی، تا: ۱۳۰۶ق؛ تملک: «حاج محمد صادق ولد حاج محمد رحیم»؛ کاغذ: فرنگی، نیلی، جلد: چرمی سرخ، ۱۴۲گ، ۸- ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱-۱۷۰]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۸۷

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن حسین علی فرنقی کمره‌ای، تا: جمعه ۲۵ ربیع الاول ۱۳۱۹ق، برای امتحان الممالک؛ محمد وثوق معتمد السلطنه سبرادر قوام السلطنه از حراج نسخه‌های سپهدار اعظم رشتی در۱۵/۲/۵خریداری کرده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۵۱ص، ۱۵ سطر (۱۵×۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۶-۵۹۰]

۶. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۳۶۰-ج

آغاز: برابر؛ **انجام:** و درو گوهر مرحمت فرمودند. شکراً علی السلامة بر حسب امر ... معتمد الحرم آقا میرزا دائی ... این نسخه از روی نسخه خطی تألیف مرحوم سلطان احمد میرزای عضد الدوله ابن الخاقان المغفور استنساخ و در روز یک‌شنبه دوم شهر رمضان المبارک یونت ئیل سال ۱۳۲۴ ... بقلم ... محمد رضاء الشریف ابن المرحوم حسینعلی الشیرازی ... اختتام پذیرفت

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد رضا شریف بن حسنعلی شیرازی، تا: سه‌شنبه ۱۳ شعبان ۱۳۲۴ق، به دستور معتمد الحرم آقا میرزا دائی؛ از روی نسخه خطی سلطان احمد میرزای عضد الدوله

ابن خاقان مغفور؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج سرخ، ۱۳۰گ، ۱۱ سطر (۱۱/۵×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲۶]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۸۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴-۲۴۲]

● **تاریخ علمای خراسان** / تراجم / فارسی

tārīx-e ʻolamā-ye xorāsān

مدرس، عبدالرحمن بن نصر الله، ۱۲۶۸-۱۳۳۸ قمری

modarres, ʻabd-or-rahmān ebn-e nasr-ol-lāh (1852-1920)

اهدا به: علیقلی میرزا اعتضاد السلطنه وزیر علم وقت

محل تالیف: مشهد رضوی

کتابی است در شرح حال ۱۰۳ تن از مشاهیر علمای متأخر خراسان (از ۱۱۳۶ تا عصر مؤلف)

آغاز: بسمله، سپاس و ستایش و نیاز و نیایشی که فاتحه اظهارش رائحه بخش مشک تتار

انجام: این بنده حقیر را سنین عمر به بیست و شش سال و اند ماه رسیده خداوندم تعالی جده هفوات گذشته را بکرم خویش بیامرزاد و در آینده تأیید و تسدید کناد و توفیق خیر دهاد انه ولی التوفیق

چاپ: توسط محمد باقر ساعدی در مشهد (۱۳۴۱) چاپ شده

[دنا ۷۲۴/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۰۴۰/۳]

۱. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۳ فرخ

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: میرزا عبدالرحمن شیرازی مدرس متوفی ۱۳۳۷، تا: یک‌شنبه ۴ ذیقعده ۱۲۹۴ق؛ دارای یک سرلوح مرصع، مجدول، مذهب، کمند با طلا و مشکی و لاجورد و شنگرف؛ مهر: اعتضاد السلطنه؛ جلد: تیماج عنابی، ۷۷گ، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۵۲]

۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: سید مهدی حسینی، تا:۲۴ ذیقعده ۱۲۹۴ق؛ یادداشت‌هایی از شهاب الدین الحسینی نجفی مرعشی به تاریخ ۱۳۶۸ق در شهر قم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی نرم سبز، ۱۱۹گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱-۲۴۰]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۶۹

خط: نستعلیق، کا: فیض الله حسینی شیرازی، تا: ۱۳۰۰ق؛ دارای سرلوح مذهب و مجدول به طلا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز ضربی، ۹۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳/۹سم [ف: ۲-۸۷]

● **تاریخ علم حقوق** / حقوق / فارسی

tārīx-e ʻelm-e hoqūq

تاریخ مختصر علم حقوق را نوشته و بعضی اصطلاحات انگلیسی آن را ذکر کرده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۶۹۰

آغاز: هرگاه نظامات حقوقی را تحت مطالعه قرار داده وبخواهیم مقررات آن را به خوبی درک ومورد استفاده قرار دهیم ملاحظه خواهیم نمود که فقط ... کردن قوانین ومرکوز ذهن ساختن؛

انجام: خود را تا اندازه مالک کمک نر رونمی ... محسوب می‌کرد و این مالکیت در تقابل مالکیت اجتماعی قبیله عرض اندام نمود و از آن تا اندازه‌ای متمایز.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور عطف پارچه، ۲۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف مخ: ۱-۳۱۲]

● **تاریخ علوم محاربات** / فنون نظامی / فارسی

tārīx-e ʻolūm-e mohārebāt

در این کتاب مؤلف بحث مفصلی از تاکتیک قوای نظامی در میدان محاربه می‌کند و نیز از آرایش‌هایی که قشون‌های فاتح یونانی و رومی در میدان‌های جنگ به خود گرفته‌اند مطالبی می‌آورد و به آخر آن نقشه‌های جنگی آمده است. مؤلف آن شخصی فرانسوی و نایب معلم مکتب خانه حربیه است. به قرار معلوم این کتاب جلد اول تاریخ او و مشتمل بر اصول و قوانین فنون معمول در قوای یونانی و رومی است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۷

آغاز: ترجمه تاریخ علوم محاربات و اصول فنون نظمیه معموله لشکریان از لسان فرانسیزی از مصنفات روکانکور نایب معلم مکتب خانه مخصوصه حربیه. بعز عرض حضور خداوندگاری می‌رساند که جلد اول کتب علوم حربیه مشتمله بر اصول و قوانین فنون نظمیه معموله؛ **انجام:** و هر قدر در مطالعه دستور العملهای او تأمل و تفکر نمایند و بتدقیق و بتحقیق رسانند باعث زیادتی بصیرت و تجربت خواهد شد

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ دارای چهار نقشه؛ کاغذ: فرنگی لب طلائی، جلد: تیماج قرمز، گل و بته زر، ۱۷۱گ، ۱۶ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۱-۲۷۱]

● **تاریخ عماد الدین ابوالفداء** / تاریخ / عربی

tārīx-e ʻemād-od-dīn ab-ol-fedā

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

چند برگ از تاریخ عماد الدین ابوالفداء؛ بی‌کا، بی‌تا [میراث شهاب: س۷ش۱-۲-۴۰]

← تاریخ عمومی ⊱ تاریخچه

● **تاریخ عمومی** / تاریخ عمومی-فارسی

tārīx-e ʻomūmī

محمد حسن، ق۱۴ قمری

mohammad hasan (-20c)

اهداء به: سراج لشگری
تاریخ تألیف: ۱۳۲۵ق
تاریخ مختصری است از عصر قدیم، عصر وسط و عصر جدید در سه کتاب و هر کتاب شامل چند «فصل» می‌باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۵۷۰

آغاز: (۱) معریان-پنجهزار سال پیش ازین اروپا مسکون بود ولی سکنه انجا بهیچگونه نیست و؛ **انجام:** دولت مزبور تسالی را در ۱۸۷۸ متصرف شد ۲۶ یهود رجوع شود به نمره ۱۲ تمام شد
نام مترجم در مهر طباطبائی است ولی در جایی که خود نامش را نوشته ناخوانا است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «عبده حسن طباطبائی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل سبز ترنج و سرترنج، ۱۵۵گ، ۱۸ سطر (۱۷۵/۸۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [رایانه]

● **تاریخ عمومی** / تاریخ عمومی / ترکی

tārīx-e ʻomūmī

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۷۱

آغاز: کتاب ثانی ابتدای خلقتدن بوانه دک قبائل عربک شعوب و اجناسی و معاصر لری؛ **انجام:** مرو نام یلده ده عرب النده مقتول اوله رق ساسانیان دولتی هجرت سنیه نک او توزنجی سنه سنده منقرض اولدی
تاریخ مفصلی است برای امم و سلاطین و فرمانروایان عالم و رویدادهای جهان از آغاز خلقت آدم تا عصر سلاطین عثمانی در ترکیه. در اثنای کتاب، برای هر خاندانی از خاندانهای سلاطین و انساب امتها مشجری ساخته و ریشه و نسب آنها را بدینوسیله توضیح می‌دهد. نسخه حاضر کتاب دوم از این تاریخ می‌باشد؛ خط: نسخ زیبا، کا: یوسف مخلص، تا: یک شنبه ۴ صفر ۷۵۱ق؛ مصحح، محشی با نشانی «مترجم»؛ جلد: گالینگور نیلی، ۱۳۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۱۳-۲۶۳]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷۹۲

آغاز: بعد از اسکندر ممالک او به دست سردارانش افتاده ومدت بیست سال با هم دیگر کشمکش ونزاع داشته اند وعاقبت آن ممالک را به سه قسمت کرده که عبارت باشد از مصر وشام؛ **انجام:** امپراطوری که مشرکین را شکنجه وآزار نمود ... کبیر نام داشت که شرح حال او را خواندیم پس وقتی که دولت روم غربی بدست طوایف ... منقرض شد تمام رومیان عیسوی بودند
تاریخ مختصر ایران از دوره اشکانیان، تاریخ اسلام درصدر و سپس خلفا، تاریخ اروپا است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۳ق؛ جلد:مقوا، ۵۰گ،مختلف السطر،اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۱-۳۱۲]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۹۶

آغاز: بسمله، و از بعض ثقات به یک دو واسطه مسموع شد که در ایام حکومت و اخشتبوخان پهلوانی بازیگر ... وارد شوشتر گردید؛ **انجام:** فرزند که متولد شود پس چهار سال که رسید او را از مادر گیرند.
تاریخ هند و فرنگ؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۶ برگ در آغاز و ۱۸ برگ در پایان در هیئت و نجوم متفرقه ضمیمه است؛ اهدایی: وزیری موسس؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: مقوایی روکش تیماج تریاکی، ۸۷گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۴-۱۳۱۸]

۴. تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۵۷عکسی

مجهول المؤلف (ق۹). کتاب، یک دوره تاریخ عمومی است. این دفتر (دفتر دوم) از خلافت امیر المومنین (ع) تا خلافت عباسیان را در بر دارد. نویسنده کتابش را در دربار امیر علی شیر نوایی نوشته است؛ بی‌کا، بی‌تا [جنگ: ۱-۴۴۷]

● **تاریخ عمومی ایران و دنیا در قرن بیستم** / تاریخ / فارسی

tārīx-e ʻomūmī-ye īrān va donyā dar qarn-e bīstom

فرزاد عباس زاده، حسین، ق۱۴ قمری

farzād-e ʻabbās-zāde, hoseyn (-20c)

مؤلف اطلاعات تاریخی، جغرافیایی، سیاسی و اقتصادی را با مدارک و اسناد تاریخی از جرائد مختلف، مانند: طوفان (از شماره ۱۰۰ در سال ۱۳۰۵ق)، سهند، ایران و ... گرد آورده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱۱

آغاز: مناسبات و روابط پنج ساله ایران و روس نظری بگذشته، آینده روسیه در آسیاست پرنس کارچاکوف وزیر خارجه عصر حکمرانی و سلطنت امپراتور الکساندر دوم؛ **انجام:** در این صورت مجلس و پارلمانیکه از روی همین قانون باشد مورد اعتراض و فدیون خواهد بود.
خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: اوایل قرن ۱۴؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کاغذی مشکی عطف پارچه سبز، ۷۳گ، ۲۲ سطر (۱۲/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰سم [ف: ۲۹-۳۴۸]

● **تاریخ عمومی معاصر** / تاریخ / فارسی

tārīx-e ʻomūmī-ye moʻāser

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۱۶

آغاز: بسمله، تاریخ معاصر مقدمات شورش بزرگ فرانسه شورش کبیر فرانسه شورشی است؛ **انجام:** هر بدی که خوب نشد ناچار معدوم شود.

خط: نستعلیق شکسته، کا: علی بن حسینقلی تبریزی، تا: ۱۳۳۲ق؛ کاغذ: کاهی، جلد: مقوا، ۱۸ سطر (۱۴×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [الفبائی: ۶۲۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۲۰

آغاز: بموجب عهدنامه سالهای ۱۳۸۱ نام می‌برد؛ **انجام:** و عهدنامه ۱۸ ماده انجام خمسه ضمانت می‌نمایند.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: کاهی، جلد: مقوا، اندازه: ۱۷×۲۲سم [الفبائی: ۶۲۷]

● **تاریخ عهد باستان** / تاریخ / فارسی

tārīx-e ʻahd-e bāstān

طباطبائی، ابوالمحسن

tabātabā'īī, ab-ol-mohsen

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۰/۱ سرود

ذکر شمه‌ای از ...؛ خط: تایپی، بی‌کا، تا: ۱۳۱۴ق؛ قطع: خشتی [نشریه: ۱۳-۴۴۱]

← تاریخ عهد پهلوی > تاریخ مستور

● **تاریخ عهد قاجار** / تاریخ / فارسی

tārīx-e ʻahd-e qājār

تاریخ مفصلی است از حوادث، تاج‌گذاری‌ها، جنگ‌ها و اتفاقات عهد سلسله قاجاریه که از چندی قبل ازآن شروع شده و تا اواسط تاریخ جنگ‌های ایران و روسیه ادامه یافته است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۹۰

آغاز: بسمله، فصل در ذکر سلطنت امیرتیمور، ایشان بیست نفرند که در ایران سلطنت کرده‌اند و اول ایشان امیر تیمور گورکان است؛ **انجام:** و از تفلیس الی ایروان با آذوقه و جبه خانه فراوان در کنار رودخانه ارس بسمت سردارآباد ترول نموده بودند

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سیاه مجدول، ۱۲۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲/۳۳-۶۳]

← تاریخ عینی > عقد الجمان فی تاریخ اهل الزمان

● **تاریخ غفاری = اندرز نامه** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e qaffārī = andarz-nāme

غفاری کاشانی، محمد علی، ق۱۴ قمری

qaffārī kāšānī, mohammad ʻalī (-20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۰۱ق (۱۸۸۴)

سرگذشت میرزا محمد علی خان نایب اول پیشخدمت باشی ولی عهد مظفرالدین میرزا است از خود او با یادداشت‌های او و تاریخ سالانه است.

چاپ: تهران، ۱۳۶۱شمسی، در ۴۲۶ ص

[فهرستواره منزوی ۸۸۸/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۶۱-ف

نسخه اصل: نسخه آقای ابراهیم غفاری، ش ۱۲۸۸/۴؛ در دو جلد با عکس ولی عهد از عکاسی به نام منوچهر؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا محمد منشی تبریزی، تا: جمادی الثانی ۱۳۰۹ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۴۲۶گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱-۳۵]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶۲۱-۵۸/۷۱

آغاز: علیخان حضور داشته و مراتب درستکاری و بی طمعی دولت خواه را عرضه داشت ... از قرار تفصیل ذل دستخط صادر نموده، مقرب الخاقان میرزا محمد علیخان نایب اول پیش خدمت باشی ... منظور نظر مبارك والا از ماموریت آن مقرب الخاقان عمده گرفتن سربازان فوج مخبران شقاقی بود

بخشی از کتاب تاریخ غفاری مؤلف است. در این بخش سوانح سال‌های ۱۳۰۰ و ۱۳۰۱ و ۱۳۰۲ مندرج است. مطالب موجود در نسخه حاضر بدین قرار است: نامه به مقرب الخاقان میرزا محمد علی خان نایب اول پیش خدمت باشی، و چند نامه دیگر که باز به مؤلف نوشته شده؛ کتابچه برای تغییر حکومت شقاقی (نامه مفصلی است که مؤلف برای تغییر حکومت شقاقی در یازده فصل کوتاه و پنج بند نگاشته است)، نامه‌ای که اعتضادالسلطنه به مؤلف نوشته؛ ختم جلد اول با شعری از بونصر شیبانی؛ جلد دوم از وقایع سال ۱۳۰۱ شروع می‌شود و مؤلف در ۳۲ سالگی خود نوشته است او در آغاز این جلد از ناتوانی ولیعهد در اداره امور خبرداده ولی به جهت رعایت «غیرت نوکری» از درج آنها خودداری نموده است، فرمان برقراری مواجب مؤلف، فرمان نصب میرزا هدایت الله خان به نایب الحکومتی میاندوآب، وکالت نامه مؤلف از طرف اهالی میاندوآب، شرح درگیری اهالی میاندوآب و کردها؛ نامه صدیق الدوله به مؤلف در باب حوادث میاندوآب، مؤلف در ابن بخش جزئیاتی از حوادث درون دربار ولیعهد و خیانت خدمتگزاران وی از جمله صدیق الدوله می‌نگارد که جالب توجه است؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۴۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲-۶۹۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳-عکس و ۴۴-عکس

محتملا از همان محمد علی غفاری کاشانی باشد، نسخه ۲۳۹۷ بایزید (۲۶۶/۱ ف ۴۴۴)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۲۲۰]

● **تاریخ غوریان** / تاریخ / فارسی

tārīx-e qūrīyān

قطعه‌ای است از کتاب تاریخی که در آن وقایع از سال ۵۸۹ تا ۶۱۳ تحریر شده است. در این کتاب تاریخ شاهان غوری از سال ۵۸۹ تا ۶۱۳ با انشایی مسجع و مصنوع و با عبارات‌پردازی‌های متکلفانه درج شده و بخش اعظم آن اشعار عربی و فارسی است. مؤلف ابتدا بندهایی در پند و اندرز و نصیحت به سلطان می‌آورد و پس از آن به ذکر تاریخ می‌پردازد و در اثنا نیز عبارت‌هایی در تعریف اسب و مرکب و شمشیر و ... آورده است. فهرست بخش‌های موجود چنین است: فتح اجمیر کرت دوم در ۵۸۹، فتح تهنگر، ذکر تفویض ایالت تهنگر به امیر معظم بهاء الدوله طغرل، فتح کادیور هند در ۵۹۲، تعریف مسجد جامع دهلی، نهضت مبارک بر سمت قلعه کول و خطه بنارس در ۵۹۰، استخلامی قلعه کول که در ذیل آن آورده:«و چون رایات عالیه-لازلت محفوفة بالنصر و الظفر-از حضرت خوارزم اجلها الله در شهور سنه ست مائه مراجعه کردند. لشکر خطا-خذلهم الله و ایادیهم-جمعیتی کردند و خدایگان اعظم را-اعظم الله قدره و نظم امره-از آن طایفه که چون ستارگان آسمان بی نهایت بودند ... روی به ملتان آورد و به وقت رسیدن به امیر داد حسن میر علم بلعجبی آغاز نهاد ...»، بهاء الدین محمد، ابن سنکوان که در حدود ملتان اقطاع داشتند، و رایات دولت از دارالملک غزنه روان شد و امیر حاجب سراج الدین ابوبکر، ذکر تفویض ایالت قلعه کالنجر به هویز الدین حسن «... و عنوان شهنشاهی و صدر تاریخ جهانداری به ذکر آن بهجت و بها یافت هفت خوان و قصه مازندران در طی نسیان آمد ... به پیروزی به دار الملک غزنه روان گشت، نهضت مبارک به طرف قلعه کول و تفویض ایالت ابن موضع به ملک حسام الدین فتح کالنجر، ذکر شکسته شدن چشم عزنی و گرفتار شدن ملک تاج الدین در سنه ۶۱۲، ذکر وفات سلطان السلاطین قطب الدین، ذکر مرتب شدن امراء اطراف در سلک خدمت و مسلم شدن ممالک هند و سند، محمد کوفی و شیخ محمد سرزی. نمونه‌ای از نثر و نظم این رساله چنین است [ص ۸]: «فتح احمیر کرت دوم، و در شهور سنه تسع و ثمانین و خمسمائة بدرگاه همایون که قبله امانی و مقصد آمال است انها کردند که هراج والی احمیر رایت ضلال و لواء غوایت بر افراخت و نائره شر که در دل و چشم او روشن بود برافروخت و راه فتنه و فساد که پیوسته بسته داشت بگشاد و اثر عصیان و امارت طغیان پیدا کرد و از غایت خذلان عنان هوا پرستی بدست شیطان داد و سوداء ارتقاء مدارج سروری و معارج مهتری در دماغ گرفت و با مل مکذوب که حجاب تاریک عقل او بود مغرور گشت، شعر: ویل لمغرور عصاک فانه ×× متعرض لمخالب الضرغام. نظم: چنان غرور دهد دشمن ترا گردون ×× که ماه تاب بگیرد بنرخ پیرهنی / کسی که پیرهن کین تو فروپوشد ×× جهان چه گوید بدو زهی کفنی. وجیهی که روی لشکر وی است سپاه او بود شتابان بحدود دهلی آمد.»

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۹۸-۵۲/۳۸

آغاز: ملازمت این خصال مرضی اصلی معتبر شناسد و لطایف تنوق و دقایق تامل بر وجه استقصاء بجای آرد

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۹۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۲-۶۹۹]

● **التاریخ الغیاثی** / تاریخ / عربی

tārīx-ul ġīyāṯī

کاتب بغدادی، عبدالله بن فتح الله، ق۹ قمری

kāteb-e baqdādī, ʻabd-ol-lāh ebn-e fath-ol-lāh (-15c)

تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۱۵ ذیحجه ۸۸۳ق

او در این کتاب از تاریخ عراق از زمان سقوطش توسط مغولان تا زمان مؤلف سخن گفته و بیشتر از هر کتاب دیگر از خاندان قرافوینلو سخن داشته است او و چنانکه خود می‌گوید از نظام التواریخ بیضاوی و تاریخ ابی الفدا بهره برد و بیشتر مدرک‌های او برای زمان‌های بعدی روایت‌ها و اوراق و حواشی بوده که به او رسیده است. این کتاب در دست قاضی نورالله بوده و در مجالس المؤمنین در سرگذشت سید محمد مشعشی (جند ۱۶ مجلسی ۸) و جاهای دیگر از آن یاد کرده است. این کتاب در یک «مقدمه» و شش «فصل» است. کتاب با ذکر انبیاء و اولیاء آغاز می‌شود و پس از آن از ملوک فارس سخن می‌گوید. فصل سوم آن به ذکر خلفاء اختصاص دارد که در چهار «طبقه» مرتب شده است و پس از آن از خلفاء بنی عباس در ایران و اخبار ترک سخن گفته می‌شود.

آغاز: البسملة ... الحمدلله الباقی بعد فناء خلقه الدائم فلا فناء و لا زوال لملکه، و الصلاة علی سیدنا محمد خیر خلقه و آله و عترته أجمعین. و بعد: یقول کاتب هذه الأوراق أحوج الخلق الی الخلاق عبدالله بن فتح الله البغدادی الملقب بالغیاث، عفاالله عنهما: ان من کثرة الفتن و تواتر المحن التی جرت بأرض العراق، لم یضبط أحد تواریخها من دور الشیخ حسن الی یومنا هذا، أولاً: من عدم أهل هذا العلم و و من ینظر فیه. و ثانیاً: ان أکثرها تواریخ ظلم و عدوان ترکها خیر من ذکرها، لأن هذا الدور الذی نحن فیه یسمی دور الإدبار، و قد ابتدأ من حدود سنة ۶۱۶ قریب تاریخ انقراض دولة العرب و ابتداء دولة الترک. و مقدار مدته ۶۴۰ سنة، و یجی شرحه فی موضع آخر ... فخطر لی أن أکتب هذه الأوراق ببعض ما جری فی زماننا بأرض العراق، و أضم إلیه بعض أخبار الزمان الماضی علی سبیل الإختصار. فما کان من زمان آدم علیه السلام الی أیام السلطان أبی سعید، ملتقط من کتاب نظام التواریخ للقاضی ناصرالدین عمر البیضاوی، و غیره. و ما کان من زمان الشیخ حسن الی یومنا هذا، و لم أنقله من کتاب، بل أنقله من أوراق و حواشی، و أکثره من ألسن الراوین،

و بعض ما جری فی زماننا و کتابه عالمون. فکتبت ذلک و حویته فی هذه الأوراق ... و جعلته علی مقدمة وست فصول، و سمیته بالتاریخ الغیاثی

[دنا ۷۲۵/۲؛ الذریعه ۲۷۱/۳؛ تاریخی علم الفلک فی العراق از عباس غزاوی چاپ ۱۳۷۸ بغداد صفحه ۱۱۸؛ از التعریف بالمورخین ۲۴۹/۱–۲۵۱؛ ف فهرست گورگیس عواد ۴۹؛ مجله سومر ۲۲۰/۶؛ مجمع علمی عراقی ۲۴۵/۱]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۴ ـ ج

آغاز: بسمله و به نستعین الحمدلله الباقی بعدفناء خلقه ... و بعد یقول ... عبدالله بن فتح الله البغدادی الملقب بالغیاث ... و سمیة بالتاریخ الغیاثی؛ **انجام:** عزل کلابی و خرج

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ از روی نسخه کتابخانه عمومی بغداد که به دستور عباس عزاوی برای عباس اقبال نوشته شده؛ تملک: عباس اقبال: ۱۴ شهریور ۱۳۲۵؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۲۶گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱–۷۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۶۲–ف

نسخه اصل: متحف عراقی بغداد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۸گ [فیلمها ف: ۱–۲۹۴]

● تاریخ غیبت حضرت حجة (ع) / تاریخ معصومین / فارسی

tārīx-e qeybat-e hazrat-e hojjat

سپهر، عبدالحسین، ۱۲۵۰–۱۳۱۲ شمسی

sepehr, ‘abd-ol-hoseyn (1871-1933)

اهداء به: مظفرالدین شاه قاجار

تاریخ تألیف: ۱۳۲۰ق

تاریخ احوالات و ذکر کنیه و القاب و فهرستی جامع از نام نیاکان حضرت حجة (ع) است که عبدالحسین لسان السلطنة پیشخدمت همایونی و نایب اول وزارت خارجه از کتاب تاریخ ناسخ التواریخ استفاده و جمع‌آوری و تصنیف نموده است.

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۹۲۶

آغاز: دیباچه آخرین کتاب از مجلدات ناسخ التواریخ در احوال امام عصر عجل الله تعالی فرجه. بسمله–الحمدلله الذی تفرد فی وحدانیته و توحد فی صمدانیته لاتناله ظنون الفضلاء و لا تدرکه عیون العلماء ... چون فرمانش مرا وی آسمانی و امر و نهی یزدانیست خیل خوابم برمید ... نام مبارک و نام پدران بزرگوار امام دوازدهم علیهم السلام؛ **انجام:** شرح حال صفی بن ریاح از قبیله بنی اسد است دویست و هفتاد سال در این سرای زوال بماند ... قد تم هذا الجلد الاول من مجلدات ناسخ التواریخ فی یوم الحادی و العشرون من شهر رجب المرجب بیدالاحقر شیخ محمد نجفی ۱۳۲۰.

خط: نسخ، کا: شیخ محمد نجفی، تا: ۲۱ رجب ۱۳۲۰ق؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی، جلد: مقوای روکش مخمل نیلی رنگ، ۳۸۱ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۴×۳۵سم [ف: ۵–۳۰۶]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۹۲۵

آغاز: فهرست جلد اول و دوم کتاب غیبت نام مبارک و نام پدران کنیه و القاب آنحضرت از روی اختصار عنوانات آنحضرت سال ولادت نام مادر آنحضرت کیفیت خریداری نرجس خواتون؛ **انجام:** ناگاه عیسی با زبانی گویا فرمود منم بنده ای از بندگان یزدانی که کتاب آسمانی بر من نازل شد و رتبت رسالتم بخشید و در هرجا که باشم مبارکه و سعادتم خواست. تمام شد کتاب غیبت از کتب آخر ناسخ التواریخ بید احقر العباد محمد حسن الگلپایگانی سنه ۱۳۲۱.

جلد دوم، از تاریخ غیبت حضرت حجة (ع) است به شرح نسخه شماره دفتر ۹۲۶؛ خط: نسخ، کا: محمد حسن گلپایگانی، تا: ۱۳۲۱ق؛ کاغذ: فلفل نمکی فرنگی، جلد: مقوای روکش مخمل منقش گل، ۳۷۹ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۴×۳۵سم [ف: ۵–۳۰۸]

● تاریخ فارسی / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e fārsī

برگ‌های پراکنده است از کتابی در تاریخ عمومی قبل و بعد از اسلام، بسیار مختصر و مفید و گویا از تألیفات قرن هشتم و قطعه‌ای از آن مربوط به قزوین می‌باشد، ترجمه از کتابی است که مؤلف آن قزوینی است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۴۵

آغاز: اقبال که در آن اوقات بمنصه ظهور رسید آن بود که چون احمد بیک کرابینا؛ **انجام:** در فلان روز جنگ سلطانی انداخته از رخنهائی که بضرب توب در چند برج پدید آمده یورش ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۵۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۱۴–۳۰۸]

● تاریخ فارسیان و نوروز و مهرگان / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e fārsīyān va nowrūz va mehrgān

بیدل بن داراب پسر رستم

bīdel ebn-e dārāb pesar-e rostam

از پهلوی و فارسی

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹۱/۸–ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Add. 24413؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱–۵۹۰]

● تاریخ فال انبیاء / متفرقه / فارسی

tārīx-e fāl-e anbīyā’

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۵۰/۴-ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۸۲۷ وینفیلد ۸؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق، جا: لاهور [فیلمها ف: ۱-۵۷۱]

● **تاریخ فتح انگروس** / تاریخ / ترکی

tārīx-e fath-e angerūs

تاریخ تألیف: گویا ۱۰۰۵ق

از عندلیب؟ در بیان فتوحات سلطان محمد ثالث بن سلطان مراد سلطان (۱۰۰۳-۱۰۱۲ق) است و شرح جریان فتح انگروس مجارستان فعلی به دست سلطان محمد ثالث مشهور به فاتح اگری در این کتاب آمده است. مؤلف در یکی از ابیات، تخلص خود را عندلیبی ذکر کرده است. شرح حال مؤلف به دست نیامد. این کتاب فاقد ابواب و عناوین است و تنها در برگ ۲ عنوان «مجلس ثانی» دیده می‌شود. نسخه اصلی این کتاب در کتابخانه حالت افندی بوده و اکنون در کتابخانه سلیمانیه نگهداری می‌شود. در ترجمه فهرست کتابخانه ملی وین (ج ۱ ردیف ۹۵۵) کتابی به عنوان «نامه فتوحات ممالک آنگروس» از مؤلفی ناشناخته، تألیف اوایل ربیع الاول ۹۳۶ معرفی شده و در توصیف کتاب ذکر شده است: «این کتاب گزارشاتی مبنی بر فتح مجارستان می‌باشد که در دو قسمت جدا از هم، یعنی فتح بلگراد و فتح ممالک مجارستان و توابع آن نگاشته شده که نویسنده و زمان تألیف هر قسمت جدا بوده، به طوری که قسمت اول در تاریخ اول ربیع الاول ۹۳۶ و قسمت دوم در اواخر ذی قعده ۹۳۲ نوشته شده است». (حافظیان)

[فهرست نسخه‌های خطی تاریخ و جغرافی در کتابخانه‌های استانبول ۱۳۰-۱۳۱؛ لغات تاریخیه و جغرافیه، احمد رفعت افندی ۲۸۲/۱؛ میراث شهاب س۱۲ش۳و۴/ ۱۲۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۸عکسی

آغاز: بسمله. ان الله اشتری من المؤمنین أنفسهم آیات بیناتندن مراد و جاهدوا فی سبیل الله حق جهاده ایتنی مجاهدین غزا پیشه و خدیوان هدایت اندیشه یه اعلان و اعلام؛ **انجام:** عالم بربرینه کیروب ذخیره دن جمله عسکر زحیر زحمتنه کرفتار اولوب، تمت.

نسخه اصل: کتابخانه حالت افندی، نسخه شماره ۲۶۳ منتقل شده به کتابخانه سلیمانیه در استانبول ترکیه؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ در صفحه عنوان نام کتاب:«فتح بلاد انکروس» آمده، مجدول، دارای کتیبه مذهب؛ مهر: کتابخانه حالت افندی (بیضی)؛ ۱۱۲ص، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۴-۹۶]

● **تاریخ فتحعلی شاه = تاریخ قاجاریه** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e fath-ʻalī-šāh = tārīx-e qājārīye

بدایع نگار، محمد حسین بن ملک احمد، ق۱۳ قمری

badāye‘ negār, mohammad hoseyn ebn-e malek ahmad (-19c)

به امر: فتحعلی شاه قاجار

تاریخ تألیف: از جمادی الثانی تا شعبان ۱۲۴۸ق

تاریخ قاجاریه از شرح نسب طایفه قاجار تا وقایع سال ۱۲۳۹ق است.

[فهرستواره منزوی ۸۸۸/۲]

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۹۹

آغاز: بسمله. اختر آفتاب سنای سپاس و مهر ستاره فروغ ستایش که منجوق انور آن؛ **انجام:** بسکاویچ کار خود را آشفته تر از طره تر کان چین یافت ناچار دست از معادات و مضادات کشیده بسمت قراباغ بشتافت، چو صرصر که دنبال او کس نیافت. الحمدلله الکریم الوهاب قد وفقنی باتمام هذالکتاب لایخفی انی قد امرت فی غرة شهر ذیحجة الحرام من شهور سنه سبع و اربعین و مأتین بعد الالف بتلفیق هذا الکتاب و فارغت فی غرة شهر شعبان من شهور سنه ثمان و اربعین و مأتین بعد الالف عن تسویده و ما هذا الاذکر عجاب

خط: نسخ تعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۴۸؛ مجدول، مذهب، دارای سرلوح نفیس؛ جلد: روغنی با گل و بوته، زر افشان اصفهان، ۳۳۳گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [ف: ۱-۱۷۱]

● **تاریخ فتوح ابن اعثم کوفی (ترجمه) = ترجمه الفتوح = تاریخ احمد کوفی** / تاریخ اسلام / فارسی

tārīx-e fotūh-e ebn-e a‘sam-e kūfī (t.) = t.-ye al-fotūh = tārīx-e ahmad-e kūfī

مستوفی هروی، محمد بن احمد، ق۶ قمری

mostawfī-ye heravī, mohammad ebn-e ahmad (-12c)

وابسته به: الفتوح؛ ابن اعثم کوفی، احمد بن اعثم (-۳۱۴)

اهدا به: وزیر مؤید الملک قوام الدوله

تاریخ تألیف: ۵۹۶ق؛ محل تألیف: مدرسه تایباد نزدیک پوشنک

ترجمه تحت اللفظی مشهوری است از «الفتوح» ابومحمد احمد بن اعثم کوفی. برخی احتمال داده‌اند که کتاب حاضر دو مترجم دارد و پس از درگذشت محمد مستوفی، محمد بن احمد بن ابی‌بکر مابیژنابادی کار نیمه تمام او را ادامه داده است. مترجم پس از حمد خدا و مدح پیغمبر می‌گوید: «شبی در مدرسه «تایباد» از طریق دوستی حکایتی از کتاب فتوح خواجه احمد بن اعثم کوفی گفته آمده. چون کتاب مناسب دیده شد از من خواستند که آن را به فارسی برگردانم تا همگان را به کار آید من نیز با مشکلاتی که در پیش داشتم به تحریر و ترجمه آن دست زدم.»

آغاز: مقدمه مترجم: الحمد لله الملک الکریم و لا حول و لا قوة

الا بالله العلی العظیم. سزاوار شکر و ثنا خداوندی است که شکر به توفیق او متعلق است و ثنا به تلقین او منوط ...؛ متن: چنین گوید خواجه احمد بن اعثم الکوفی (رضی) چون اشرف کاینات و سرور موجودات و محرم قاب قوسین، مصطفی مجتبی ابوالقاسم محمد مصطفی (ص) ...

انجام: پس گفت بار خدایا تو اورا یار و معین باش که تو بر همه چیز توانا و قادری و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الاجمعین برحمتک یا ارحم الراحمین.

چاپ: با تصحیح غلامرضا طباطبائی مجد، تهران، ۱۳۷۲ش، انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی، ۱۰۸۶ ص.

[دنا ۷۲۶/۲ (۲۲ نسخه)؛ مشار ۴۰۹/۱ و ۲۰۰۹/۲؛ استوری ۲۰۷/۱، ۱۲۶۰؛ فهرستواره منزوی ۱۵۸۵/۳]

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۷۹

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم، الحمدلله الملک القدیم المنان الکریم الرؤوف الرحیم هو الاول و الاخر و الظاهر و الباطن و هو بکل شیئی علیم و الصلوة علی خیر خلقه محمدن الموصوف باوصاف انک لعلی خلق عظیم و علی آله و اصحابه المتحلین بحلل الرضا و التسلیم بعد هذا میگوید فقیر حقیر اضعف عبادالله القوی؛ **انجام:** رسول علیه السلام گفت ای امت من امروز بر این سخن میگرئید و فردا که روز واقعه او باشد او را مدد ندهید و یاری نکنید ای بار خدای تو او را یار و معین باش که تو بر همه چیزها توانا و قادری و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین برحمتک یا ارحم الراحمین

خط: نستعلیق، کا: لطف الله، تا: ۹۸۱ق، جا: شیراز؛ مجدول، مذهب، دارای سرلوح زیبا، یادداشت واقف جنت مکان مرحوم نخجوانی؛ تملک: «محمد تقی مورخ ذیقعده ۱۲۳۵»، «محسن آقا»، «حاج حسنعلی» که کتاب را به پنجاه روپیه خریده؛ جلد: چرمی، ۳۳۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۸/۵سم [ف: ۱-۲۴۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۹۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲-۷۴]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۸۵۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: روغنی گل و مرغ، اندازه: ۱۷×۲۸سم [نسخه پژوهی: ۲-۱۲۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۱۴

آغاز: که محمد رابحق خلق فرستاده که اکثر آنروز با دو برادر شما بیعت کردند و من چهل مزد یافتمی؛ **انجام:** در عراق سه سال طعام کم بودو مردم برنج باشند و پر بادیه سه سال اب زیاده.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول به شنگرف و سبز؛ جلد: تیماج مشکی ضربی، ۱۹۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲۴-۱۸۶]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۵۵

آغاز: بسمله، چون عثمان را بکشند مردمان پیاپی به خدمت امیرالمؤمنین آمدند و او را گفتند ابوالحسن این امرد بکشتند؛ **انجام:** و ایشانرا در مرافقت جماعتی از معتمدان خویش بجانب مدینه گسیل کرد تمام شد. پایان نسخه: ... و تاریخ ترجمه ست و تسعین و خمسمائه است فی التاریخ یوم الخمیس بیست و دویم شهر ربیع الاخر سنه اثنین و سبعین و الف ...

جلد دوم، شامل حوادث خلافت علی (ع) است تا قتل امام حسین و اسارت خاندان او بشام و سپس بازگشت آنها بمدینه بامر یزید؛

خط: نستعلیق، کا: محمد زمان ابن حاجی خانمیرزای مراغی، تا: پنج‌شنبه ۲۲ ربیع الثانی ۱۰۷۲ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز با ترنج، ۳۱۱گ، ۱۹ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۲-۴۹۳]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۵۷۷

آغاز: الحمد لله الملک القدیم و المنان الکریم و الرؤف الرحیم ... بعد هذا می‌گوید فقیر و حقیر اضعف عبادالله القوی محمد بن احمد المستوفی الهروی که چون در ایام جوانی؛ **انجام:** مظفر و منصور و مؤید و مسرور به جانب کوفه روان شد. الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله اجمعین. حرب جمل به آخر رسید و مجلد دوم از ترجمه فتوح احمد کوفی تمام شد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ نوشته‌ای به خط محمد علی در ۱۲۶۷ ق و نوشته دیگری به خط مازندرانی؛ تملک: ابوالقاسم در ۱۲۷۹ق با مهر: «ابوالقاسم ۱۲۴۴» (بیضوی) و «العبد ابو القاسم» (مربع)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: کشمیری حنایی آهار مهره، جلد: تیماج زیتونی با ترنج و سرترنج، ۲۰۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۹۴]

۶. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۴۴

آغاز: الحمدلله الملک القدیم و المنان الکریم؛ **انجام:** شیبة بن حریم الاسدی می‌گوید سخن زینب استماع کردم و گوش به مطالع و مقاصد او داشتم هیچ زن.

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ دارای دو سرلوح زیبا، قسمتی از آخر نانویس؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: چرمی ترنج‌دار عنابی، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [نشریه: ۶-۸۸]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۱

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله الملک القدیم و المنان الکریم- الرؤوف الرحیم؛ **انجام:** رو بساقی خویشتن کرده و گفت اسقنی شرب عظام بل اسق مثلها ابن زیاد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛کاغذ: ترمه، جلد: تیماج ماشی، ۲۳۴گ، ۲۲ سطر (۹/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۳۳/۵سم[ف:۴-۳۲۳]

۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۲۸

آغاز: الحمدلله الملک القدیم و المنان الکریم الرؤوف الرحیم هو الاول و الآخر؛ **انجام:** مظفر و منصور و مؤید و مسرور بجانب کوفه روان شد، الحمدلله رب العالمین

جلد دوم از تاریخ پیامبر تا پایان جنگ جمل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نوشته‌ای است با خط محمد علی در ۱۲۶۷ نوشته ای

دیگری در همین تاریخ به خط مازندرانی؛ تملک: به تاریخ ۱۲۷۹ با مهر «ابوالقاسم ۱۲۴۶» (بیضوی) و «العبد الآثم ابوالقاسم» (مربع)؛ جلد: تیماج زیتونی، ۲۰۶گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [مؤید: ۳-۴۱]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۳۴

خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن مرحوم ملا نجف قزوینی، تا: ۱۲ رجب ۱۲۶۶ق؛ مجدول، با سرلوح زر؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۸۸گ، ۱۹ سطر [ف: ۱۲-۱۲۰]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۹۸

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن ملا نجف قزوینی، تا: ۱۲۷۳ق، به دستور حاجی مفید شیخ الاسلام؛ مجدول؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی، جلد: میشن یشمی ضربی، ۳۰۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۸/۷سم [ف: ۲-۱۲۸]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۱۱۵

کا: محمد حسن بن مرحوم، تا: ۱۲۷۳ق؛ خریداری از امرالله صفری؛ اندازه: ۱۸/۲×۲۸/۴سم [رایانه]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۹۱

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۲۷ محرم ۱۲۷۴ق [مختصر ف: ۱۵۷]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۷۵

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله الملک القیم ... الرؤرف الرحیم هوالاول؛ **انجام:** که تو بر همه چیزها توانا و قادری و صلی الله علیخیر لقه محد و آله اجمعین.

خط:نسخ خوش،بی کا،تا:۱۲۷۸ق؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۴۰گ، ۲۳ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳-۲۰۷]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۳۲

خط: شکسته، نستعلیق، بی کا، تا: ۲ رمضان ۱۲۸۰ق، به دستور حسین خان حاکم سمنان؛ کاغذ فرنگی آهار مهره، جلد: میشن قرمز ضربی، ۲۷۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴/۳سم [ف: ۲-۱۲۹]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۸۳

آغاز: بسمله الحمدلله الملک القدیم المنان الکریم؛ **انجام:** بل اسق مثلها ابن زیاد ... شهر شوال المکرم من شهور سنه ۱۲۹۶

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۲۵ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [الفبائی: ۹۹]

۱۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۷۵ حکمت

تا بخشی از تاریخ ابوبکر؛ خط: نستعلیق، کا: فتح الله شیرازی، تا: ۱۳۲۱ق؛ جلد: مقوا عطف تیماج، قطع: رحلی [ف: ۲-۷]

۱۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۱۷۵

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۲۴۵]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۵-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا .Add۲۳۴۹؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ ۴۳۱گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱-۱۴۴]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۱۹-ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۵-۲۸۴ اوزلی؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ ۴۸۴گ، ۲۴ سطر [فیلمها ف: ۱-۱۴۴]

۲۰. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۸-ت/۴۴

آغاز: الحمدلله الملک القدیم و المنان الکریم الرؤوف الرحیم؛ **انجام:** ای بار خدای تو او را یار و معین باش که تو بر همه چیزها توانا و قادری و صلی الله علی خلقه محمد و آله اجمعین

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ با سرلوح، مذهب، محشی؛ کاغذ: نازک فرنگی، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای سیر، ۳۰۸گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱-۴۳]

۲۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر فوت امام حسین (ع) و دیگر عزیزان نوحها میکردند علی ابن حسین روزی ببازار دمشق میگذشت المنهال بن عمر و الصبافی او را پیش آمد پرسید

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، یک سرلوح کتیبه‌ای؛ کاغذ: بغدادی، جلد: مقوای روکش چرم تریاکی وسط ترنج و سرترنج، ۸۸۹ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۳/۵سم [ف: ۵-۱۸]

۲۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۹۲۰

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و به نستعین الحمدالله الملک القدیم و المنان الکریم الروف الرحیم هو الاول و الاخر و الباطن و الظاهر و هو بکل شیئ علیم ... بعد هذا میگوید فقیر و حقیر اضعف عبادالله القوی محمد بن احمد المستوفی الهروی که چون ایام جوانی و کهولت در خدمت اکابر وقت و اعاظم روزگار گذرانیده آمد و سرد و گرم و شیرین و تلخ ایام دیده و شنیده و چشیده شد و آفتاب عمر روی بافق مغرب و پیری نهاد و اندیشه یوم معاد سایه افکنده عزیمت انزوا و عزلت مصمم کرده آمد و دست از تتبع اشغال کشیده؛ **انجام:** ذکر سخن گفتن زینب دختر علی بن ابیطالب علیه السلام شیبة بن حریم الاسدی میگوید سخن زینب استماع کردم و گوش بمطالع و مقاصد کلمات او داشتم هیچ زن ...

نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز آن تعیین گردید؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ مجدول، کمنددار، یک سرلوح مذهب؛ کاغذ: ختائی، جلد: مقوای روکش چرم لاکی، ۵۵۹ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۸×۲۷سم [ف: ۵-۲۰]

● تاریخ فتوح ابن اعثم کوفی (ترجمه) / تاریخ اسلام / فارسی

tārīx-e fotūh-e ebn-e a'sam-e kūfī (t.)

وابسته به: الفتوح؛ ابن اعثم کوفی، احمد بن اعثم (-۳۱۴)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۲۴

آغاز: باطریق اطاعت و موافقت از بدو ترا این معنی معلوم شد؛ **انجام:** رو بساقی خویشتن او را گفت ... ثم مل مثلها ابن زیاد

این نسخه حاوی نصف آخر تاریخ اعثم کوفی است و از اول

خلافت حضرت امیر شروع می‌شود تا بردن اهل بیت سید الشهداء به شام؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مومن مشهدی، تا: ۱۰۲۴ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج و بنفش، ۲۴۵گ، ۲۳سطر (۱۵×۲۵/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [ف: ۴-۱۹۰]

● **تاریخ فتوح ابن اعثم کوفی (ترجمه)** / تاریخ اسلام / فارسی

tārīx-e fotūh-e ebn-e a‘sam-e kūfī (t.)

وابسته به: الفتوح؛ ابن اعثم کوفی، احمد بن اعثم (-۳۱۴)

مترجم ناشناخته ولی شیعه بوده است. از آغاز خلافت امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب (ع) تا ذکر آوردن اهل البیت امیرالمومنین حسین (ع) را به نزدیک عبیدالله زیاد علیه اللعنة. کاتب نسخه را به آخر نرسانده و شاید هم مترجم.

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵۲ فرخ

آغاز: بسمله چون عثمانرا بکشتند مردمان پیامی بخدمت امیرالمومنین علی علیه السلام؛ **انجام:** گفتند یا امیر دستوری فرمای تا کلمه چند بگوید باشد که از او چیزی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نوشته شده: «این کتاب از مال خالص ... حاج محمد عظیم ولد ... حاج یعقوب تاجر مروی در شعبان ۱۱۲۸»؛ کاغذ: شکری رنگ، جلد: تیماج تریاکی، ۲۱۶گ، ۲۲ سطر (۱۱/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [ف: ۲۷]

← تاریخ فتوحات ≻ حوادث نامه

● **تاریخ فتوح الشام** / تاریخ / عربی

tārīx-u futūḥ-iš šām

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۸۸

بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **تاریخ فتوح شام** / تاریخ / فارسی

tārīx-e fotūh-e šām

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۸۳-ف

نسخه اصل: دیوان هند ۲۴۸ اته ۱۳۴؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۴۶گ [فیلمها ف: ۱-۳۵]

● **تاریخ فرانسه** / تاریخ / فارسی

tārīx-e farānse

میرزا آقا بن میرزا بابا بیک، ق۱۴ قمری

mīrzā āqā ebn-e mīrzā bābā beyk (-20c)

اهداء به: ناصرالدین شاه

تاریخ تألیف: ۱۳۰۲ ق

مؤلف، که سمت کارگزاری کربلای معلی را داشته است، این کتاب را درباره تاریخ فرانسه از منابع مختلف جمع‌آوری کرده و ترجمه نموده است. این کتاب از ورود قوم «سلت» به «گل» آغاز سخن می‌کند و سپس شرح حال یک یک شاهان فرانسه را می‌آورد تا به لوی فیلیپ اول از طائفه اورلئان می‌رسد و در این جا کتاب را به پایان می‌برد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۵

آغاز: بسمله، از قراریکه مورخین می‌نویسند در سال هزار و پانصد و هشتاد قبل از حضرت مسیح قومی از طوائف آسیا موسوم به سلت آمده در طرف مشرق اروپا سکنا نمودند؛ **انجام:** در ماه (او) سلطنت فرانسه از طرف وکلای ملت به شاهزاده اورلئان واگذار شد که در تحت نام لوی فیلیپ بتخت سلطنت برقرار و زمام حکمرانی را بدست خویش گرفت

خط: نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف (محتملاً)، تا: ۱۳۰۲ق، جا: تهران؛ آخر نسخه: «برفته بود ز هجرت هزار و سیصد و دو ×× که اختتام پذیرفت این کتاب ز نو»، با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل سبز، ۸۱گ، ۱۳ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۱-۱۷۰]

● **تاریخ فرانسه (ترجمه)** / تاریخ / فارسی

tārīx-e farānse

ثمر انصاری، حسین بن محمد علی، ۱۲۸۴-۱۳۴۴ قمری

samar-e ansārī, hoseyn ebn-e mohammad ‘alā (1868-1926)

تاریخ تألیف: رجب ۱۳۰۸ق؛ محل تالیف: تهران

ترجمه ای است از تاریخ فرانسه به وسیله میر آقا خان حسین ثمر انصاری فرزند میرزا بابا خان صورت گرفته و در تهران به چاپ رسیده است.

[مشار فارسی ۱۱۱۲/۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۷۶

آغاز: یکهزار و پانصد و هشتاد سال قبل از حضرت عیسی علی نبینا و آله و علیه السلام طایفه ای از طوایف آسیا موسوم به ثلت به اروپ گذر نموده هوا را مساعد دیده در طرف مغرب سکنی کردند پس از چندی معروف به؛ **انجام:** تمام شد تاریخ سلاطین فرانسه از ابتدای توطن و تمدن ایشان در خاک اروپ تا زمان لوی فلیپ، ترجمه شده اقل چاکران و خانه زادان دولت ابد آیت قاهره میرزا آقا بن میرزا بابا خان در دارالخلافه الباهره در شهر رجب المرجب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول محرر، مذهب، با سرلوح

مزدوج مذهب مرصع؛ جلد: تیماج قرمز مجدول، ۹۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۶-۱۷۳]

● **تاریخ فرانسه** / تاریخ / فارسی

tārīx-e farānse

تاریخ فرانسه در دوران سلطنت لویی چهاردهم و پیش از انقلاب فرانسه است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۱۶۹

آغاز: در فصول سابقه دیدیم که عظمت داشته ... در عهد لوی ۱۴ به کمال رسید و حکومت استبدادی با همه صفات لازمه‌اش در فرانسه عرض وجود نمودند؛ **انجام:** ملکه فوراً مازارن را که ظاهراً با نظریات سیاسی اش مخالف بود ... تعیین نموده و مخالفین خود را به دین ترتیب ساکت می‌کند.

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛جلد:گالینگور سبز،عطف تیماج زرشکی، ۳۹۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف مخ: ۱-۳۱۳]

● **تاریخ فرانسه و ممالک دیگر** / تاریخ / فارسی

tārīx-e farānse va mamālek-e dīgar

مختصری است درتاریخ ممالک اروپایی که به قلم یکی از معاصرین نوشته شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۲۹۱

آغاز: با ثروت ترین ممالک اروپا در شانزدهم مملکت ایتالیا بود که از حیث آبادی و تمدن و ثروت طبیعی و علم و هنر؛ **انجام:** هنرمندان را تشویق کرده‌اند به طوری که عمارت ایشان مجموع هنرمندان وم حل تربیت جوانان با استعداد بوده است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۳۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۹×۲۳سم [ف مخ: ۱-۳۱۳]

● **تاریخ فرخ آباد** / تاریخ / فارسی

tārīx-e farrox-ābād

مولوی، محمد ولی، قرن ۱۳ قمری

mowlavī, mohammad valī

تاریخ تألیف: ۱۲۴۳-۱۲۴۵ق

تاریخ فرخ آباد و حکمرانان بنکش است از ۱۱۲۶تا ۱۲۴۳ ق در دو قسمت، یکم در شش و دوم پنج «مقاله». مقالات قسم یکم: ۱. محمد خان بهادر غضنفر جنگ بنگش (۱۱۵۶ق)؛ ۲. محمدخان قدیم جنگ (۱۱۶۱ق)؛ ۳. محمد احمد خان غالب جنگ (۱۱۸۵ق)؛ ۴. دلیر همت خان مظفر جنگ (۱۲۰۱ق)؛ ۵. عماد حسین خان نصیر جنگ (۱۲۲۸ق)؛ ۶. خادم حسین خان شوکت جنگ (۱۲۳۸ق) و پسرش تجمل حسین خان. قسم دوم، کسانی که به فرخ آباد آمده اند، شامل: ۱. پادشاهان و امیران؛ ۲. پیران و فقیران؛ ۳. دانشمندان و پزشکان؛ ۴. سرایندگان و خوشنویسان؛ ۵. زندگی‌نامه نگارنده. (حافظیان)

[فهرستواره منزوی ۱۱۹۴/۲-۱۱۹۵؛ فهرست مشترک ۵۶۱/۱۰؛ فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه رضا رامپور ۶۳۸/۱؛ فهرست نسخه‌های خطی فارسی کتابخانه ندوة العلماء لکهنو ۶۵۷]

۱. تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۱۱۳عکسی

بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ ۲۹۷گ [جنگ: ۱-۴۴۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۸۴

آغاز: ای نام تو تاج فرق آغاز ×× وز نام تو نامها سرافراز / عام است یکی زرحمت تو ×× خاص است وگر بخاص همراز. ستایش و نیایش بجانب مستطاب خداوندی سزد که افراد نوع انسان را بتشریف کریمه و لقد کرمنا بنی آدم امتیاز بخشید؛ **انجام:** اگر پرسند تاریخ وصالش ×× بگو با رحمت الله پیوست. رحمه الله واسعة و ختم الله لنا بالخیر. تمام شد تواریخ فرخ آباد

نسخه اصل: کتابخانه ندوة العلماء لکهنو، شماره ۱۶ (ردیف ۱۰۵)؛ خط: نستعلیق، کا: باقر حسین عرف پیاری (؟)، تا: ۱۹ جنوری [ژانویه] ۱۹۱۳ میلادی؛ از روی نسخه‌ای که به خط منور علیخان بنکش در چهاردهم جمادی الاول ۱۲۵۳ برای لعل صاحب کتابت شده بود؛ ۳۴۷ص، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۵-۱۰۶]

● **تاریخ فردریک (ترجمه)** / تاریخ / فارسی

tārīx-e fredrīk (t.)

شامل یک دوره تاریخ فردریک است که به زبان فارسی ترجمه شده و مطالب آن در پنجاه و یک «فصل» آمده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۴۳

آغاز: فصل اول در رفتن صوفی در ته بیک مجلسی که بحکم فردریک گیوم اول ترتیب داده شده بود؛ **انجام:** و ما بکلی منصب او را از میان برداشتیم تا اینکه بعد از بارون مسطور کسی در منصب او نباشد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: گالینگور سبز، ۳۴۰گ، ۱۱ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲-۱۵۰]

● **تاریخ فردریک کبیر پادشاه پروس** / تراجم / فارسی

tārīx-e fredrīk-e kabīr pādešāh-e perūs

گروسی، عیسی، ق۱۳ قمری

garrūsī, ʻīsā (-19c)

تاریخ تألیف: ۳ صفر ۱۲۹۶ ق

مشتمل است بر شرح حال فردریک کبیر از عهد کودکی و نیز متضمن حکایات و داستان‌هایی است نغز و دلنشین و بنا بر قول مترجم جلد اول این کتاب، شرح حال فردریک کبیر است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۷

آغاز: بسمله، تاریخ فردریک کبیر پادشاه پروس که منشیانه تصنیف شده است فی الواقع نخبه حکایات نغز آن را جمع کرده و برسم وعظ و نصیحت و ایهام وقایع مندرجه را نموده است بوضع خوش و طرز خاصی نوشته است، فصل اول یک شبی از شبها اطاقها بواسطه شمعهای بر افروخته؛ **انجام:** و ملکه را در این تفرج تنها نگذاریم شال و کلاهش را برداشت و پائین آمد

خط: نستعلیق شکسته خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۶ق، جا: تهران؛ در صفحه اول عکس فردریک پادشاه پروس، مجدول؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج مقوایی، ۱۲۴گ، ۱۶ سطر (۱۰×۲۵/۵)، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۱-۱۱۱]

● **تاریخ فرس قدیم و تاریخ یزدگردی** / ستاره‌شناسی، تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e fors-e qadīm va tārīx-e yazdgerdī

منجم اصفهانی، اسدالله

monajjem-e esfahānī, asad-ol-lāh

در ستاره‌شناسی است به دستور چند زردشتی پارسی هند، همراه چند فتوا در این زمینه.

[فهرستواره منزوی ۸۸۹/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۹/۲-ف

نسخه اصل: بادلیان ind ist. pers. 78 (۲۸۱۱ ج ۳ ص ۷۹)؛ بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق، جا: دربند بمبئی [فیلمها ف: ۱-۵۵۲]

● **تاریخ فرسیه** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e forsīye

مستوفی هروی، عبد الله

mostaofī-ye heravī, ‘abd-ol-lāh

کلمات چند از تاریخ اهل فرس جمع نموده و نام آن را «تاریخ فرسیه» نهاده است. (احمد منزوی)

آغاز: بسمله، سپاس و ستایش مر احدی را سزد که عالم گوناگون با چندین شؤون.

انجام: کشمکش هر چه دروزند گیست ×× پیش خداوندی او بندگیست / کشمکش هر چه دروزند گیست ×× پیش خداوندی او بندگیست

[دنا ۷۲۷/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۸۹/۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱۳۴/۱

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سرکه‌ای، جلد: پارچه‌ای، ۳۰گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۶سم [ف: ۷-۱۶۳]

← تاریخ فرشته ≻ گلشن ابراهیمی

● **تاریخ فرقه بابیه** / تاریخ / فارسی

tārīx-e ferqe-ye bābīye

رساله مختصری است در تاریخ باب و بابیان و چگونگی شکل گیری این فرقه.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۳۶۲

آغاز: بسمله. صلی الله علیك یا ولی العصر ادرکنی. خلاصه فهرست مطلب این بود در سنه ۱۲۳۵ متولد شد در شیراز و بعد در ایام شیرخوارگی پدرش مرد درتحت نظر دایی خودش؛ **انجام:** رفتند به طرف اردو، یکی ازلشکریان آقا رسول را کشت وباقی مانده را هم در قلعه کشتند

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۱۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف مخ: ۱-۳۱۳]

● **تاریخ فرهنگ معاصر** / تاریخ / فارسی

tārīx-e farhang-e mo‘āser

در ۱۲ «فصل» که بیشتر آن مربوط به تاریخ و انقلاب فرانسه می‌باشد با در نظر گرفتن اثرگذاری آن در فرهنگ عمومی اروپا و تمدن جهانی پس از آن.

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۶۰/۴

آغاز: ما این قسمت از تاریخ را در ضمن یک مقدمه و دوازده فصل شرح خواهیم داد

خط: نستعلیق، کا: محمود خان دانشجوی کلاس چهارم مدرسه سیاسی، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۶۴گ (۴۲۲پ-۵۸۵پ)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۲-۱۴۱]

● **تاریخ فریدریک ثانی** / تاریخ / فارسی

tārīx-e ferīdrīk-e sānī

قاجار، محمد حسین بن رضا قلی، ق۱۳ قمری

qājār, mohammad hoseyn ebn-e rezā qolī (-19c)

ترجمه فارسی از زبان فرانسه (این نسخه از زبان اصلی به توسط بارون ژومینی به زبان فرانسه ترجمه شده است). ترجمه و تصنیف این نسخه در زمان ناصرالدین شاه قاجار به سرپرستی یحیی خان مؤتمن السلطان آجودان مخصوص انجام شده است. مطالب این تاریخ در بیان احوال فریدریک ثانی پادشاه پروس است. از بدو سال ۱۷۴۰ میلادی تا ختم سال ۱۷۴۵ میلادی مطابق سنه ۱۱۵۳ -۱۱۵۸ هجری قمری و شرح و توصیف بعضی از جنگ‌های او با امیر اطریس ماری ترز پادشاه اطریش در یک «مقدمه» و سه «باب».

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۸۷۳

آغاز: بسمله. ترجمه کلامیکه مترجمان فصاحت قرین و متکلمان بلاغت آیین زبان از بیان آن به بی زبان گشوده ... گویند که چون فریدریک غلیوم پادشاه پروس جهان فانی را وداع گفته رخت بسرای باقی کشید فریدریک ثانی تاج سلطنت بسر بر نهاد و بجای پدر بنشست و آنزمان دول فرنگستان را از هر جهت کمال امنیت حاصل و هیچیک را مخاصمت و کینه دیگری در دل نبود جز دولت انگلیس و اسپانیول؛ **انجام:** و نیز باید از ترقیات صنعت حربیه و علم و آداب آن و از کار پولیطیکه چشم در پوشیده نا امید بود و بر اینکه ما را از کار آنها یکنوع مردیتی حاصل شده کمالیتی دست دهد امید نباید داشت و شاید که ما از مشاهده واقعات ازمنه (هون) و (واندال) و تاتار بی نصیب نمانیم. قد تم فی شهر رمضان المبارک ... در شهر ذی قعدة الحرام ۱۲۸۰ صورت اختتام یافت امید که این خدمت ناشایسته در معرض قبول پادشاهی در آید.

خط: نستعلیق، کا: علی محمد جرفادقانی منشی، تا: ۱۲۸۰ق؛ مجدول، مذهب، کمندکشی زرین، یک سرلوح مذهب مرصع ممتاز؛ کاغذ: فرنگی آبی رنگ، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۵۷۸ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۳×۳۵/۵سم [ف: ۵-۳۱۲]

● **تاریخ فوت محمد شاه** / تاریخ پادشاهان / فارسی

tārīx-e fowt-e mohammad šāh

اعتضادالسلطنه، علیقلی بن فتحعلی، ۱۲۳۴؟-۱۲۹۸ قمری

e‘tezād-os-saltane, ‘alī-qolī ebn-e fath-‘alī (1819-1881)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۵۱/۲۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۹-۱۹۶]

● **تاریخ فیروزشاهی** / تاریخ هند / فارسی

tārīx-e fīrūz-šāhī

برنی، ضیاءالدین، ۶۸۴-۷۶۰ ؟ قمری

baranī, zīyā-od-dīn (1286-1359)

تاریخ روزگار هشت پادشاه از پادشاهان دهلی است که طول ۹۵ سال بر دهلی حکمرانی کرده‌اند از تاریخ زندگانی سلطان غیات الدین بلبن (۶۶۲) آغاز و به شش سال از سلطنت سلطان فیروز شاه ختم می‌گردد.

آغاز: حمد و ثنا مرخدائی را که اخبار و آثار انبیا و مرسلین وحی سماوی بندگان.

[دنا ۷۲۸/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۵

آغاز: حمد و ثنا مرخدائی را که اخبار و آثار انبیا و مرسلین وحی سماوی بندگان؛ **انجام:** باری تعالی این تألیف را در دلها شیرین گرداناد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۹۸۳ق؛ مجدول، قبل از کتاب گفتاری است در پنج برگ در معرفی کتاب که ابوالمحامد عرشی حیدر آبادی به تاریخ ۲۱ محرم ۱۳۹۳ نوشته؛ جلد: گالینگور زرد، ۲۱۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف: ۳-۲۱۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۰۰

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **تاریخ فیض بخش** / تاریخ / فارسی

tārīx-e feyz-baxš

شیو پرشاد، ق۱۲ قمری

šīū paršād (-18c)

اهدا به: فیض الله خان

تاریخ تألیف: ۱۱۹۰ق

در تاریخ فرمانروایان رامپور یا Rohilla افغان.

[آربری ۲۹۴؛ استوری ۱/۶۹۵-۱۳۲۷؛ دنا ۷۲۸/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۰۵

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با تبدیل کلمات هندی متن به حروف لاتین در هامش، نسخه میانه کتاب است؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج تریاکی مقوایی، ۵۸گ، ۱۹ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۵-۴۱۹۸]

● **تاریخ فیل** / تاریخ

tārīx-e fīl

یزد؛ فرهمند، محمد علی؛ شماره نسخه:۳

سالک الدین محمد حموی یزدی هیکل فیل دارد (جامع مفیدی ۳:۴۰۷) آیا این تاریخ همان بوده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه آقای حاجی رئیس یزدی، ملک پدر آقای محمدعلی فرهمند که به‌گفته ایشان آن را پدر ایشان به آقای نخجوانی داده بودند و اکنون باید در کتابخانه مرحوم حاجی محمد آقای نخجوانی باشد. ولی نگارنده از آقای حاج حسین آقای نخجوانی در تبریز پرسیدم می‌گفتند که از آن آگاهی ندارم. [نشریه: ۴-۴۶۳]

← تاریخ قاجار > عقد اللآلی فی نقد المعالی

● **تاریخ قاجار** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e qājār

امامقلی میرزا قاجار، ق۱۳ قمری

emāmqolī mīrzā qājār (-19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۹۸ق
تاریخ قاجار است از طلوع ایل قاجار به نقل از کتاب «مأثر عبدالرزاق (دنبلی)» تا روزگار محمد شاه قاجار و کشتن میرزا آقاسی که بیشتر مطالب راجع به روزگار نویسنده به قلم اوست و کاتب نیز علت تحریر و مرگ نویسنده را در پایان نسخه ذکر می‌کند.
[دنا ۷۲۸/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۹۱/۲]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۱۴

آغاز: بسمله، حمداً کثیراً مبارکاً فیه تؤتی الملک من تشاء و تنزع الملک من تشاء؛ **انجام:** همین منزل است این جهان خراب ×× که دیده است ایوان افراسیاب؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: مرتضی قاجار، تا: یک‌شنبه ۳ جمادی الاول ۱۲۹۸ق، جا: دارالسطنه تبریز؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز مقوایی، ۱۹۳گ، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲-۴۴۹]

● **تاریخ قاجار** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e qājār

همای مروزی، محمد صادق، ق۱۳ قمری

homā-ye marvazī, mohammad sādeq (-19c)

باید یکی از کارهای او در این زمینه باشد: ترجمة الجنان فی خصایص السلطان (فتحعلی شاه)، رطب اللسان (دهساله شاهی فتحعلی شاه)، قواعد الملوک (در احوال عباس میرزا)، مآثر فتحعلی شاه و مجمع المآثر. (احمد منزوی)
[فهرستواره منزوی ۸۹۲/۲]

تبریز؛ نخجوانی، حسین؛ شماره نسخه:۸

بی کا، بی تا [نشریه: ۴-۳۳۸]

● **تاریخ قاجار** / تاریخ / فارسی

tārīx-e qājār

شیرازی، محمد حسین بن فخرالدین، ق۱۴ قمری

šīrāzī, mohammad hoseyn ebn-e faxr-od-dīn (-20c)

تاریخ مختصری است در سلسله پادشاهان قاجار و تقسیمات طوائف آن و گزیده‌ای از شرح حال آنان تا آغاز سلطنت فتحعلی شاه.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴

آغاز: ایل قاجار طایفه‌ای از طوایف ترکند گفته‌اند که چون از اولاد قاجار یونان بن سرتاق نویان بن سابایونان بن جلایر بن نیرون بوده اند بنام جد اعلی شهرت یافته اند
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ رباعیات باباطاهر افزوده شده؛ تملک: عبدالحسین سپنتا؛ جلد: گالینگور کرمی، ۷۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱-۸۲]

● **تاریخ قاجار** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e qājār

منشی رازی، احمد، ق۱۴ قمری

monšī rāzī, ahmad (-20c)

اهدا به: ناصر الدین شاه (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق)
در تاریخ این دودمان از آغاز تا ۱۲۷۱ق و از ۱۲۷۳ و ۱۲۷۵ق نیز در آن یاد شده است. در نسخه حقوق که دست‌نویس خود اوست دگرگونی‌هایی در آن داده و این دستبردگی او در ۱۳۰۴ق برابر ۴۰ سالگی شاهی ناصرالدین شاه انجام گرفته است. از دیباچه بر می‌آید که می‌خواهد به کتاب نام «بدیع التواریخ» یا «تاریخ بدیع» بدهد. (احمد منزوی)
آغاز: ۱: بسمله. الحمدلله الواهب المنان فایض الجود قدیم الاحسان ... فرخ نامه ای که کلک بدایع طراز عقول زیب دفتر اقبال و قبول سازد
۲:بسمله. الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه محمد و آله چون سال هجرت رسول ص بر یکهزار و دویست و هفتاد و پنج رسید و ده سال تمام از روزگار سلطنت پادشاه جهان خداوند منصور ابوالنصر قاجار بر آمد
انجام: و سه دیگر شاهنشاه جوان ناصر الدینشاه خلد الله ملکه که خاطر همایونش با ستاره همراز باد و روزگار همیونش با سیاره درتک و تاز (تم الکتاب)
[دنا ۷۲۸/۲؛ نسخه‌های منزوی ۴۲۶۱ و ۴۳۶۵؛ فهرستواره منزوی ۸۹۰/۲]

۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۲۲/۱-ب

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و ما الطول الا ان یطیل له العمرا
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مهر: «یا احمد ۱۳۰۷»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۶گ، ۱۸ سطر (۱۲/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۲×۳۴/۵سم [ف: ۲۸]

۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۲۲/۲-ب

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مهر: «یا احمد ۱۳۰۷»؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۵۵گ، ۲۱ سطر (۱۳×۲۵)، اندازه: ۲۲×۲۴/۵سم [ف: ۲۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۴۳-ف

همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۳۶]

← تاریخ قاجاریان ⟩ کلام الملوک ملوک الکلام
← تاریخ قاجاریان ⟩ تاریخ سلطانی

● **تاریخ قاجاریان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e qājārīyān

محمود میرزا قاجار، ۱۲۱۴-۱۲۷۱ ؟ قمری

mahmūd mīrzā qājār (1800-1855)

تاریخ تألیف: محرم ۱۲۵۶ق

پس از پرداختن از «تاریخ صاحبقرانی» که آن نیز در تاریخ این دودمان است، بدین یکی پرداخته است.

آغاز: محمود بن فتحعلی شاه قاجار در آغاز سال ۱۲۵۶ که نخست روز ماه محرم الحرام فی یوم جمعه است چنان می‌نگارد.

انجام: سال تاریخ دگر شاهد حال بنده با بخت محمد محمود

[فهرستواره منزوی ۸۹۱/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۴۲

آغاز: محمود بن فتحعلی شاه قاجار در آغاز سال ۱۲۵۶ که نخست روز ماه محرم الحرام فی یوم جمعه است چنان می‌نگارد؛ **انجام:** سال تاریخ دگر شاهد حال ×× بنده با بخت محمد محمود

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۶ ذیقعده ۱۲۶۰ق، جا: تبریز، به دستور محمود میرزا؛ دارای یادداشت مربوط به فوت عزیز خان سردار کل در چهارشنبه ۲۰ شوال ۱۲۸۷؛ کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای روشن، ۲۶۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۱/۶سم [ف: ۲-۸۷]

← تاریخ قاجاریه ≻ تاریخ ملک آرا

← تاریخ قاجاریه ≻ تاریخ فتحعلی شاه

● **تاریخ قاجاریه** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e qājārīye

میرزا فضل الله، ق۱۳ قمری

mīrzā fazl-ol-lāh (-19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۲۲/۵

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۸گ (۵۸-۷۵پ)

[مختصر ف: ۹۰۲]

● **تاریخ قاجاریه** / تاریخ / فارسی

tārīx-e qājārīye

امیرخیزی، اسماعیل بن محمد تقی، ۱۲۵۵-۱۳۴۴ شمسی

amīr-xīzī, esmā'īl ebn-e mohammad taqī (1876-1965)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۷۳

آغاز: در روز یک‌شنبه بیست و دوم محرم ۱۲۶۸ ناصرالدین شاه میرزا آقا خان اعتمادالدوله را بصدرات برگزید؛ **انجام:** افسوس که خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود.

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل امیرخیزی، تا: قرن ۱۴؛ متن خط خوردگی دارد؛ ۶۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۳×۲۷سم [ف: ۳۱-۱۱۸]

● **تاریخ قاجاریه = تاریخ سلطنت سلسله قاجاریه** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e qājārīye = tārīx-e saltanat-e selsele-ye qājārīye

ظاهراً غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۹۰

آغاز: بعد از حمد و الصلاة در صحایف تاریخ مملک ایران را بجزر و مد عدیده در اعصار کثیره در قطعه آسیا (آسیای وسطی)؛ **انجام:** ولی بعد از آن با اولادش سازش نکرده اب جعفر خان زند مخالف شد و جهت

جلد ۱، تاریخ سلسله قاجاریه می‌باشد ولی مؤلف آن را از پادشاهان صفوی آغاز نموده و تا عصر خود ادامه داده است. مؤلف از نمایندگان دوره دوم مجلس شورای ملی در زمان جنگ جهانی اول بوده است. بنا به نوشته روی جلد تالیف این کتاب در عراق انجام شده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۴ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی، دارای قلم خوردگی؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: کاغذی با مقوا، عطف پارچه‌ای، ۷۳گ، ۱۹ سطر (۱۳×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲۸-۶۵۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۱

آغاز: هوا لسلطان االعظم و الخاقان الاکرم الافخم ... ناظران به رأی العین شاهد و مستمعان را کمال قدرت پروردگار شاهد است که از صباحی که هاتف مشیت کامل از مکمن حکمت (در متن) با دیباچه‌ای در ستایش و سرگذشت فتحعلیشاه و خاندان قاجار. سپس عهدنامه‌های منعقده میان روس و ایران، و ایران با عثمانی آورده شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن زرد سیر ضربی، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰/۷×۳۴/۶سم [ف: ۷-۳۴۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۹/۲-طباطبائی

آغاز: آغاز تاریخ قاجاریه: بسمله قاعده کلیه و قانون عمومیه چنین است سخن صدق و حق در روی احدی نتوان گفت ... بنابراین اعتماد کلی بر قول تاریخ نگاران نتوان داشت ... و قیاس در عصری که در او زندگی میکنیم باید کرد ... پس بنا بر تحقیق ... احوالات دنیاکان قاجاریه را که از تاریخ نویسان این عهد نوشته‌اند ... اغراق و تملق است؛ **انجام:** بزرگ کاری کرد این بزرگ شاه ولی ×× چنین کنند بزرگان چو کرد باید کار

تاریخ مختصری است از سلسله قاجاریه با اشارت «به کیفیت سلطنت سلاطین صفویه» به عنوان مقدمه و درج مختصری از تاریخ عضدی درباره زنان درباره فتحعلی شاه قاجار. مؤلف از نام خویش یاد نمی‌کند اما از اشارات او چنین پیداست که از نزدیکان ناصرالدین شاه بوده و در مراسم و سلامهای خاص شرکت میکرده است [در ص ۱۸۹ آمده: این بنده نگارنده در موارد

سلامهای خاص که بعد از سلام عام منعقد میگردد حالتی ... دیده ام که گفتنی نیست.] از سپهر با عنوان «سپهر کجرفتار» و از ناسخ التواریخ و روضة الصفای ناصری یاد می‌کند و مؤلفان آنها را گزافه‌گو و اغراق‌نویس می‌خواند [در ص ۱۰۲ میگوید: چون غالب مردم منتهای میل را به دانستن تاریخ صحیح قاجاریه دارند و اطلاعات ایشان منحصر است به خواندن روضة الصفای ناصری و ناسخ التواریخ که آن دو مورخ یا از عدم علم از اصل مسئلهیا از راه تملق و اضطرار ... نوشته اند از صحت دور و به اغراق نزدیک است. هر چند اطلاع این احقر هم سطحی است و آنچه میدانم از مأخذ نگارش مورخین ... همین عصر است ولی از تتبع ... مرا از این تتبع ... و حصول اطلاعات خارجی می‌توان چیزی نوشت که صحیح تر از نگارش دیگران باشد ... مرا از این تحریر جلب منفعتی در نظر نیست ... به تصدیق و تکذیب هیچ کس کاری ندارم و نگارش خود را قابل ملاحظه اهل فضل و ادب نمیشمارم ...» در آغاز این قسمت چنین آرد: «اگر چه مقصود این گمنام از نگارش این منتخب بعضی دقائق و نکات بود که شاهزاده عضدالدوله در تاریخ نسوان خاقان ... نوشته بود ... لکن اختیار قلم با من نیست ...» در جای دیگر که به رفتار غیر انسانی آغا محمد خان با لطفعلی زند اشارت می‌کند، می‌گوید: «من مدعی درست نویسی هستم والا روضة الصفا و ناسخ ... مسجع و مقفاتر از این رساله است». مؤلف در اول این تاریخ مختصر درباره سپهر آرد: «سپهر کج رفتار میرزا تقی خان لسان الملک به اعتقاد عموم ... مورخ آگاه این دوره است و به قول خودش سطری به کذب نرانده ... منصفان دانند ... و عاقل از اوراق تألیفات وی چه خواند ... این بی دیانت ... منتهای خیانت ورزیده و زحمت خود را به هدر داده».] و خود ادعاء درست نویسی دارد و نویسنده مدعی است کوشش می‌کند از مآخذ معتبرتر نقل کند؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۶۲گ (۱۰پ-۱۹و ۴۴پ-۹۵ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳-۳۳۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۸/۲۰

آغاز: در کجلد اول ازین کتاب جملی از محامد مأثور و مواقف مشهور امیر تاج بخش فتحعلی خان و پادشاه جهان جهانگشا محمد حسین خان تولاهما الله برضوانه یاد رفت و ترجمه مآثر و تذکره مفاخر شاه شهید سعید آقا محمدشاه و خاقان مغفور میرور فتحعلی خان تغمدهما الله بغفرانه موشح و مذیل گشت درین مجلد بندی ازلباب حکایات و نقاوه روایات عهدماضی و روزگار سلطنت ... ناصرالدین شاه قاجار خلد الله ملکه نگاشته می‌آید؛ **انجام:** و غیث المحتاجین نمودار فره ایزدی ستوده عهد در مردی و تجردی در.

مقدمه کتابی است که جلد اول آن در شرح زندگی فتحعلی شاه (۱۲۱۲-۱۲۵۰ق) نوشته شده بود و مؤلف قصد داشته در جلد دوم حکایات عصز ناصری (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق) را تحریر کند؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: صنعتی نخودی و نیلی آهار مهره، جلد: مقوای سفید عطف میشن زیتونی، ۱گ (۷۶ر)، اندازه: ۱۱×۲۱/۴سم [ف: ۲۹/۱-۱۸۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۸/۱۳

آغاز: یادگار دودمان فریدون و جم فرزند ملک الملوک عجم شاهزاده معین الدین میرزا در سال ۱۲۶۸ چهار ساعت پیش از آن که آفتاب در جهت مغرب افول کند در طهران متولد گشت

مقدمه یکی از تواریخ قاجاریه است که در نسخه به نامش اشاره‌ای نشده. بخش موجود در نسخه ما ناقص است. آن چه از همین چند صفحه به دست می‌آید این است که کتاب شرح حال ناصرالدین شاه قاجار (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق) است و مجلد اولش تا وقایع جشن نصب ولیعهد همزمان با روز میلاد خاتم انبیاء، را دربر خواهد گرفت؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی نخودی و فستقی، جلد: چرم قهوه‌ای ضربی با ترنج، ۴ص (۷۶-۷۹)، اندازه: ۱۲/۶×۲۱/۸سم [ف: ۲۹/۱-۴۹۴]

۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۲

تاریخ سالانه است تا فتح علی شاه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱-۸۸۶]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۱۸/۴

آغاز: بذکر نسب این طایفه قاجار عمویی ما و حسب نسب جلیله جلادت شعار خدیو کامکار خصوصاً حکایت گذار و وقایع نگار است آنچه از تتبع سیر و اخبار معلوم و مستفاد است و دانشوران ترکمانیه دشت قپچان را نیز خلفا عن سلف در یاد این است که در نواحی ترکستان قصبه ای بود مسمی بترکستان این طایفه جلیله با اتباع خود در آنجای سکنا داشته اند و ایشان پنج برادر بوده اند و بمقتضای شهامت پیوسته زبان بمنظوم این مضمون میکشاد که: ما پنج برادری که از یک پشتیم ×× در پنجه روزگار پنج انگشتیم / چون فرد شویم در نظرها علمیم ×× چون جمع شویم در دهن ما مشتیم؛ **انجام:** یکی از از بار یافتگان دربار معدلت مدار به تبلیغ یر لیغ بلیغ و اتمام فحوای فرمان قضا تبلیغ در رکاب شاهزاده والا تبار پی سپار آمد و تتمیم این حکایت در موضع خود خواهد رفت اکنون مصراع: همانا فرض ترزین کار دارم ×× ذکر عزیمت جعفر قلی خان.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۲۸گ (۴۹۸ر-۵۲۵ر)، ۱۹ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۸-۶۳۶]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۳۶۰/۱-۲۷/۳۰

آغاز: ظهور گشت شانا بشان و حالا بحال تکمیل تربیت پذیرفت تفصیل این اجمال آنکه ایل جلیل قاجار از ارو میمون؛ **انجام:** ببخشائیم نعمت جاودان اللهم فتمم احسانک الی فیما بقی من عمری کما احسنت علی فیما مضی منه

به نام فتحعلی شاه (۱۲۱۲-۱۲۵۰) ساخته، و در تاریخ خاندان قاجاریه است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۸۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۲-۷۰۰]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۷۱/۴

آغاز: در بیان اجمال نسب سلسله قاجاریه. چون ششصد و پنجاه و سه سال قمری از هجرت نبوی گذشت، هلاکو خان بفرمان منکوقاآن؛ **انجام:** بعد از اطلاع آن ضعیفه را بخانه برادرش برد نسبنامه خاندان قاجاریه است و تاریخ آنان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای مجدول، ۲گ (۲۶پ-۲۷پ)، اندازه: ۲۰/۸×۱۳/۴سم [ف: ۶-۴۵۴]

۱۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۷۳

تاریخ قاجار است از آغاز سلطنت این سلسله تا فتح قلعه شوش و ظاهراً تحریر دیگری است از «مأثر سلطانی»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ ۲۹ گ، ۱۸-۱۹ سطر [ف: ۱-۱۷۳]

۱۱. تبریز؛ نخجوانی، حسین؛ شماره نسخه:۷

در یک «مقدمه» و هشت «فصل». در آن از قاآنی و مرآت البلدان یاد شده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ش ۴۸۸۳. [نشریه: ۴-۳۳۸]

۱۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۶ ـ ب

آغاز: ذکر سلطنت علی قلی خان و ابراهیم خان افشار و انطفاء مصباح دولت هر یک ... و نبذی از احوال شاهرخشاه بعد از اینکه چراغ سلطنت نادری د رمحفل ایران بتند باد حوادث زمان خاموش میگردید؛ **انجام:** هر فخریه ایست که ایشان راست پس از فرمانروایی علی قلی خان و ابراهیم خان افشار است تا فتحعلیشاه (نسخه ما)، و از آن برمی‌آید که مؤلف در ۱۲۲۳ یازده سال داشت (یک سال پیش از فرمانروایی فتحعلیشاه) سپاهانی و آخوند ملا ولی الله هزار جرینی مازندرانی و آقا محمد کاظم واله سپاهانی و از مادر پدر نواده مجلسی دوم و از پدر مادر از سیدهای گلستانه سپاهان و میرزا محمد باقر گلستانه ناظر سرکار اقدس همایون م مادر و میرزا محمد منشی دیوان عم خودش و پدر پدر او از نایین است ... و هنگام تالیف ازدربان محمد ولی میرزا شده بود. کتابی به سبک بدیع و صاف نوشته و در ۱۲۳۵ به عرض رساند؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: عطف میش زرد، ۴۰گ، ۲۱ سطر (۱۱×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۱-۷۴]

● تاریخ قائمه بانک / تاریخ / فارسی

tārīx-e qā'eme bānk

عارف منشی، محمد، ق۱۴ قمری

'āref-e monšī, mohammad (-20c)

۱. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۵۱/۱۲

خط: نستعلیق، کا: محمد قلی نوری، تا: ۱۸ محرم ۱۳۰۲ق، ۱۳ سطر [ف: ۸۱]

۲. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۵۰/۱۲

آغاز: قائمه‌های بانک که کاغذی است مطبوع با رنگهای مختلف و دارای قیمت متفاوته؛ **انجام:** که در این باب تقلب کنند و قلابی آنرا درست نمایند و رو نوشته شده و از جانب مأمورین خزانه بیانگ.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۹ق؛ ۲ص (۳۷-۳۸)، ۱۳ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۸۰]

● تاریخ قپچاق خانی / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e qepčāq-xānī

قبچاق خان بلخی، قلی بیک بن امام قلی بیک، ق۱۲ قمری

qebčāq-xān-e balxī, qolī beyk ebn-e emām qolī beyk (-18c)

تاریخ تألیف: ۱۱۳۸ق

خواجه قلی بیک قبچاق خان بلخی پسر قبچاق خان امام قلی بیک قوش بیکی سبحان قلی خان فرمانروای توران که در ۱۱۳۴ آن را به نگارش در آورده و در ۱ ربیع الاول ۱۱۳۷ دوباره بدان نگریسته و چیزهایی بر آن افزوده و در ۲۷ شوال ۱۱۳۸ به انجام رسانده است.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۹-ف

نسخه اصل: بادلیان ۱۸۴ اوزلی اته ۱۱۷؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۰۱گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱-۳۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۴۰-ف

نسخه اصل: بادلیان ۱۸۵ اوزلی؛ خط: نستعلیق، کا: سید حافظ معصوم ساقی، تا: چهارشنبه ۵ ربیع الاول سال: «تاریخ اتمام خاتمه کلام» [فیلمها ف: ۱-۳۶]

● تاریخ قترینه = تاریخ روسیه (کاترین دوم) = شرح حال کاترین دوم / تاریخ جهان / ترکی

tārīx-e qatrīyneh = tārīx-e rūsīye (kātrīn dovvom) = š.-e hāl-e kātrīn dovvom

کاسترا، ژان

kāsterā, žān

مترجم: یاکوواکی

ترجمه تاریخ کاترین است از اصل فرانسوی. مؤلف کتاب سفیر فرانسه در دربار تزار روسیه بوده است. در مقدمه کتاب تاریخچه گذشته کشور روسیه را (تا عهد کاترین دوم) دارد. مترجم دیباچه مفصلی دارد با اشاره به موضوعات کتاب.

شرح و حواشی:

۱- شرح حال کاترین دوم = تاریخ روسیه و احوال کاترین دوم؛ کاسترا، ژان، مترجم: دنبلی، سلیمان بن حسینقلی خان (قرن ۱۳)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵-فیروز
نام مؤلف و مترجم به استناد فهرست ملک (۷: ۷۷۳) تعیین شد؛ خط: نسخ ترکی، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ تملک: محمد حسن طباطبائی مورخ ۱۲۸۲؛ کاغذ: فرنگی نازک، جلد: تیماج یشمی عطف و گوشه مشکی، ۲۴۸ص، ۲۶ سطر، قطع: رحلی، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۲۱-۳۳]

← تاریخ قدیم ⟵ نقطة الکاف

● **تاریخ قرآن کریم** / علوم قرآن / عربی
tārīx-e qor’ān-e karīm
تاریخ جمع قرآن کریم و اعداد حروف و آیات و کلمات و اسماء انبیاء و غیر ذلک در قرآن کریم و مقدمه یکی از تفاسیر است و در آن، چند «فصل» آمده: فصل فی ذکر من جمع القرآن اولاً؛ فصل فی عدد سور القرآن و آیه و کلامه و جمیع حروفه؛ فصل فی ذکر الانصاف؛ فصل فی ذکر کلمات القرآن و ذکر جمیع حروفه؛ فصل فی عدد الالفات؛ فصل فی ذکر الانبیاء علیه السلام؛ فصل فی ذکر امالة ابی عمرو بصری؛ فصل فی المد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۱۶۳/۱۳
آغاز: بسمله فصل فی ذکر من جمع القرآن اولاً و من کتبه و ادخله بین اللوحین. ذکر ابوعبدالله المقری ... قال اول من جمع القرآن ابوبکر
خط: نسخ، کا: محمد بن سالم بن محمد بن سالم بن سعید بن عمر عذری عوسجی بلداً و شافعی مذهباً، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۱۳۰-۱۳۴)، ۳۱سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۳۵-۱۷۳]

● **تاریخ قراباغ** / تاریخ / ترکی
tārīx-e qarābāq
خزانی، محمد مهدی بن هاشم بیک، ق۱۳ قمری
xazānī, mohammad mahdī ebn-e hāšem beyk (-19c)
کتابی است در تاریخ شهر قره باغ آذربایجان، شامل یک «مقدمه» و ۲۴ «فصل» و یک «خاتمه» که به امر بزرگی نگاشته است. مؤلف، خود را در مقدمه چنین معرفی کرده: «الراجی الی الله آخوند السید میر مهدی بن مرحوم میر هاشم بیک بن میرزا محمد باقر الموسوی الرضوی وزیر ولایات الثلثة مشهد المقدسی الاصل و قراباغی المسکن المتخلص به خزانی» و گفته که بزرگی از او درخواست نموده که مجموعه‌ای مختصر به زبان ترکی در تاریخ قدیم و جدید قراباغ و انساب و احوال خوانین سابقین مرحومین پناه خان و ابراهیم خان و مهدیقلی خان و حکایات جنگهای ایران و روس بنویسد. مؤلف در ذکر وقایع مختلف از تاریخ هجری قمری و میلادی استفاده می‌کند و آخرین تاریخ ذکر شده در کتاب، ۱۸۳۸ میلادی است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۰عکسی
آغاز: حمد و ثنای بیحد و عدد اول مالک کل ممالک و خالق کل خلایق خداوند شایسته و لایقدور که تاج دولت و شرافتی.؛
انجام: مهدیقلی خان ایمپراطور ... و حرمت فرمانی ۱۸۳۸ ئیلنک اوکتبر آیی ننک اوتوز مجی گونی صادر اولوب یتشمشدی.
نسخه اصل: کتابخانه آکادمی علوم آذربایجان در باکو، شماره B۵۱۸ (فهرست کتابهای شرقی در آکادمی علوم آذربایجان: ۵۳/۱-۵۴)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی به امضای «منه»، در اول نسخه جدول تطبیق تاریخ هجری قمری با تاریخ میلادی دیده می‌شود که در آن تاریخهای: ۱۱۶۰ق سال وفات نادرشاه، ۱۱۶۱ جلوس پناه خان به حکومت قراباغ، ۱۱۷۰ بنای قلعه شوشی، ۱۱۷۴ وفات پناه خان و حکومت ابراهیم خان، ۱۲۱۰ وفات آقا محمد شاه و جلوس فتحعلی شاه، ۱۲۲۲ وفات ابراهیم خان و جلوس مهدیقلی خان، ۱۲۴۲ شاهزاده کلن و مصالحه دولتین و تطبیق این سالها با تاریخ میلادی ثبت شده؛ ۲۱۳ص، ۱۴ سطر [عکسی ف: ۳-۴۵۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۵۷
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵-۷۷]

● **تاریخ قراباغ** / تاریخ / فارسی
tārīx-e qarābāq
جوانشیر قراباغی، جمال
javānšīr-e qarābāqī, jamāl

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۸۸-ف
نسخه اصل: باکو ش 116 B-1150/11603، ص ۵۲ فهرست؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲-۱۵۲]

● **تاریخ قرون جدید** / تاریخ جهان / فارسی
tārīx-e qorūn-e jadīd
شاملو صدرزاده، علی، ق۱۴ قمری
šāmlū sadr-zāde, ‘alī (-20c)
تاریخ تألیف: دوشنبه ۱۴ ربیع الاول ۱۳۳۸ق
تاریخ قرون جدید را که بعد از فتح اسلامبول شروع می‌شود به طور مختصر در پانزده «فصل» نگاشته است. نامهای لاتین در این کتاب به فرانسوی در مقابل نام فارسی آنها آورده شده است.

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۹۹
آغاز: بالاخره دیدیم که در قرون وسطی دولت روم شرقی باقی ماند و مسلمین هم نتوانستند قسطنطنیه را بگیرند؛ **انجام:** دوران دم که از مقدمه تکمیل طب و تاریخ طبیعی یعنی حیوان شناسی است ظاهر شده.
خط: نستعلیق به رنگ لاجورد، کا: علی شاملو صدرزاده، تا:

دوشنبه ۱۴ ربیع الاول ۱۳۳۸ق؛ مصحح؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج زرد مجدول، ۲۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲-۸۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۸۵
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۴۴۲]

● **تاریخ قرون جدید** / تاریخ جهان / فارسی
tārīx-e qorūn-e jadīd
ماله، آلبر، ۱۸۶۴-۱۹۱۵ میلادی
māle, ālber (1864-1915)
آلبر ماله و ژول ایزاک

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۲۶
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴ [مختصر ف: ۱۲۸]

● **تاریخ قرون وسطی** / تاریخ جهان / فارسی
tārīx-e qorūn-e vostā
رجبعلی خان، ق۱۴ قمری
rajab-‘alī xān (-20c)
تاریخ تألیف: ۲۹ رجب ۱۳۳۳ق = ۱۹۱۵م (شروع)
مؤلف که معلم مدرسه علوم سیاسی بوده این رساله را درتاریخ ملل غربیه در قرون وسطی نگاشته است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۳۵۹
آغاز: قبل از شروع بمقصود اصلی یعنی بیان تاریخ قرون وسطی برای جلب توجه ازآن وتبیین مطالب مندرجه درفصل آتیه پاره توضیحات را لازم میدانیم لذا درقسمت اول این رساله بطور؛ **انجام:** ژوتی نین درجمع آوری قوانین وتدوین کتب مزبوره خدمت بزرگی به بقای اصول حقوقی روم قدیم نمود چنانکه امروز هم برای مطالعه تاریخ علم حقوق به همان کتب رجوع میکنند ولی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مجدول شنگرف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۵۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱-۳۱۴]

● **تاریخ قرون وسطی** / تاریخ جهان / فارسی
tārīx-e qorūn-e vostā

غیر همانند:
۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۸۵-د
آغاز: تاریخ قرون وسطی. بسمله و به نستعین. قبل از شروع بمقصود اصلی؛ **انجام:** و فتح ازیشان باشد
در مدرسه سیاسی قدیم خوانده می‌شده است؛ خط: نستعلیق، کا: امر الله خان دفتر دار مدرسه سیاسی که میرزا حسین خان بن علی بن عبدالجلیل آن را کامل نمود، تا: ۱ ربیع الاول (۱۳ قوس) ۱۳۳۷/۱۲۹۷؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۲گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۹]

۲. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۶۰/۲
آغاز: مقدمه، قبل از شروع به مقصد اصلی یعنی بیان تاریخ قرون وسطی برای جلب توجه از آن
تاریخ مختصر ممالک اروپایی است ضمن هجده فصل؛ با توضیحات در آغاز کتاب برای روشن شدن مطالبی که در آن مندرج است؛ خط: نستعلیق، کا: محمود خان (دانشجوی کلاس چهارم مدرسه سیاسی)، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۳۳گ (۶۰پ-۱۹۲پ)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۲-۱۳۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۲۸
آغاز: مورخین اروپا تاریخ عمومی عالم را به پنج دوره تقسیم کرده‌اند؛ **انجام:** با چشم اشکبار ترک می گفتند.
جزوه درسی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: مریم میر هادی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ابعاد متن: ۱۱×۱۸، اندازه: ۱۶×۲۰سم [الفبائی: ۹۹]

● **تاریخ قرون وسطی و ابتداء اعصار جدیده** / تاریخ جهان / فارسی
tārīx-e qorūn-e vostā va ebtedā’-e a‘sār-e jadīde
عماد الملک، احمد خان، ق۱۴ قمری
‘emād-ol molk, ahmad-e xān (-20c)
یک دوره تاریخ ممالک اروپا در قرون وسطی و ابتدای اعصار جدید بیان شده و اوضاع سیاسی و اقتصادی و مذهبی آن ممالک و اهمیت پاپ‌ها و به وجود آمدن دولت عثمانی و حمله آن دولت به کشورهای مجاور و نفوذ ترک‌ها در مردم اروپا شرح داده شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۳۴
آغاز: قرون وسطی و ابتداء اعصار جدیده فصل اول گول قدیم و مردمان آن با مذهب و اخلاق آنها؛ **انجام:** شورشهای اهالی آنجا و خوف دائمی اروپا هم از جنگلها جهتش همین است.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۹ جمادی الثانی ۱۳۳۶ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۰۴گ، ۱۶ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳-۴۰]

● **تاریخ قرون وسطی یا جنگ صد ساله** / تاریخ جهان / فارسی
tārīx-e qorūn-e vostā yā jang-e sad-sāle
ماله، آلبر، ۱۸۶۴-۱۹۱۵ میلادی
māle, ālber (1864-1915)

آلبر ماله و ژول ایزاک

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۲۲

خط: تحریری، کا: عبدالحسین هژیر، تا: قرن ۱۴ [مختصر ف: ۱۲۸]

● **تاریخ قره‌چیان (ترجمه)** / حدیث، تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e qara-čīyān (t.)

عارف منشی، محمد، ق۱۴ قمری

'āref-e monšī, mohammad (-20c)

متن از احمد مدحت افندی ترک. ترجمه گویا از محمد عارف منشی، در احوال کولیان خانه به دوش در ۷ «مبحث» و ۱ «تکمله» از مترجم. (احمد منزوی)

آغاز: قره چی ها که کولبارچه به دوش گدائی کرده کوه و صحرا و گرما و سرما نگفته در یک وضع عسرت و پریشانی اغلب جاهای کره زمین را زیارت کرده

[فهرستواره منزوی ۵۸۵/۱]

۱. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۵۱/۷

خط: نستعلیق، کا: محمد قلی نوری، تا: ۱۸ محرم ۱۳۰۲ق؛ ۱۳ سطر [ف: ۸۱]

۲. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۵۰/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** روزی دیده نشد که این قوم در اوبه‌های خود بیکدیگر نچسبیده و فحش نداده و کتک کاری نکرد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۹ق؛ ۶۲ص (۱-۶۲)، ۱۳ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۷۸]

● **تاریخ قریش و خلفای عباسی** / تاریخ / عربی

tārīx-e qorayš va xolafā-ye 'abbāsī

تاریخ نسب قریش و احوالات خانواده بنی هاشم و بنی امیه و شرح وقایع و حوادث دوران خلافت ۳۷ خلیفه عباسی است.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۳۳

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و هو ثقتی و کفی. اللهم صلی علی سیدنا محمد و علی اله و صحبه و سلم. کان لبنی عبد مناف فی قریش محل من العدد و الشرق لایناهضهم فیه احد من سایر یطون قریش دکان فخذ اهم بنی امیه و بنواهاشم؛ **انجام:** و الله یحفظ سیاج الدوله الاسلام و الامه و یمد القائمین بامور هم بمواد التائید و الاعانة من الله و فضله و صلی الله علی سیدنا محمد و علی اله و صحبه و سلم.

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: بغدادی، جلد: مقوای روکش چرم گل ماشی رنگ، ۴۱۱ص، ۳۶ سطر، اندازه: ۲۵×۳۵سم [ف: ۵-۳۰۱]

● **تاریخ قزلباشیان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e qezelbāšīyān

در دو بخش: قسم یکم در ذکر جماعتی که در دست راست می‌باشند، قوم شاملو؛ قسم دوم در ذکر اقوام آق قوینلو.

[فهرستواره منزوی ۸۹۳/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۸۴

آغاز: ستایش و سپاس بی اندازه و قیاس و حمد و ثنای قوس اساس خداوندی را سزاست که جوهر جان پاک ... اما بعد این کتابیست در ذکر طوایف قزلباش که بتاج و هاج شاهی مفتخر و مباهی اند و کمر خدمت خاندان عظیم الشأن صفوی بر میان بسته؛

انجام: و سلیمان بیک که در دارالسلطنه قزوین بوده، حرره محمد رشید ۱۳ (رقم مشکوک)

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد رشید، تا: ۱۰۱۳ق؛ نام کتاب به خط دیگر در صفحه عنوان چنین آمده: «تاریخ قزلباشیه»، با یادداشت تاریخ قزلباشیه به خط رشید؛ کاغذ: کاغذ ترمه ختائی، جلد: میشن مشکی، ۷۸گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲-۸۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۲۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۴]

← تاریخ قطبشاهی > تاریخ سلطان محمد قطب شاه
← تاریخ قطب شاهیان > حدیقة العالم
← تاریخ قطب شاهیه > خلاصة التواریخ

● **تاریخ قم (ترجمه)** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e qom (t.)

قمی، حسن بن علی، ق۹ قمری

qomī, hasan ebn-e 'alī (-15c)

اهدا به: برای خواجه فخرالدین وزیر

تاریخ تألیف: ۸۰۶ق

متن از حسن بن محمد شیبانی قمی، به سال ۳۷۸ق، برای صاحب بن عباد. ترجمه حسن بن علی قمی در ۸۶۵ یا ۸۰۵ و ۸۰۶ق. از متن عربی آن جز چند بند در دست نیست و فارسی آن بایستی در ۲۰ «باب» و ۵۰ «فصل» باشد. ولی اکنون بیش از ۵ باب آن در دست نیست، ولی نوری در «مستدرک» از نسخه ۸ بابی آن یاد کرده است. عناوین «باب»های موجود آن چنین است: ۱. ذکر قم و حدود شهری آن؛ ۲. خراج و توابع شهر قم؛ ۳. اشخاصی که در قم توطن کردند؛ ۴. آوردن اشعری‌ها به آوه و قم؛ ۵. تاریخ اشعری ها و عشایر ایشان.

آغاز: الحمدلله جاعل العلماء انجماً للاهتداء زاهرة و اعلاماً للاقتداء ظاهرة

چاپ: توسط سید جلال الدین تهرانی، در ۱۳۱۳ش

[الذریعه ۲۷۶/۳؛ فهرستواره منزوی ۸۹۳/۲؛ دنا ۷۳۰/۲ (۲۴ نسخه)]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و مرا از آن هیچ عذر نمی باید خواست
جلد اول؛خط:نستعلیق،کا:بهاء الدین حسن بن بهاء الدین بن حسن بن عبد الملک حافظ، تا: دوشنبه ۲۷، ۸۳۷ق، جا: قم؛ با سرلوح مذهب؛کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم‌ترنج، ۲۷گ، ۱۷ سطر (۱۸×۲۳)، اندازه: ۲۳×۳۲سم [ف: ۵-۶۴۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۰۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲-۲۵۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۱عکسی و ۴۵۲عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا، در دو قسمت [عکسی ف: ۱-۴۰۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۴۶-ف

انجام: و آن مسجد به ابوموسی اشعری منسوب است
نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 3391؛ خط: نستعلیق، کا: شاه حسین کاتب، تا: ۳ ربیع الثانی ۱۱۰۵ق؛ با تاریخ «خمس و ست و ثمانمائة»، مجدول، در ص ع آمده: «سنة ۱۱۵ (گویا ۱۱۵۰ یا ۱۱۰۵ یا ۱۰۱۵)، قیمت سیصد دینار»، نیز در آن آمده است: «سنه ۱۱۶۰ داخل عرض شد»؛ کاغذ: سمرقندی مجدول مذهب، جلد: تیماج ترنج‌دار مشبک طلاپوش [فیلمها ف: ۲-۲۵۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و جمعی از اینها که در کشتی نشسته اند و نام ایشان نبرده اند.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: میرزا عبدالوهاب خان بیان الملک که عباسقلی مشیر افخم کاشانی به تاریخ ۲۲ جمادی الاول ۱۳۲۶ نوشته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۹-۲۵]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۱۳

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: کتابخانه اعتماد السلطنه؛ کاغذ: کاغذ آهار مهره فرنگی، جلد: میشن سبز، ۱۳۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹/۳×۲۹/۵سم [ف: ۲-۸۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و مرا از صحبت داشتن با او هیچ عاری نیست و مرا از آن هیچ عذر نمی باشد.
خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول محرر مذهب، با سرلوح مزدوج مرصع مذهب؛ جلد: پارچه زرد، ۱۵۱گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۲۶-۱۶۸]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۸

خط: نستعلیق، کا: علی حسینی، تا: ۱۲۰۲ یا ۱۲۵۲؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۵گ، ۱۷ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۸سم [سنا: ف: ۲-۴۳]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۸۴

همان نسخه بالا [نشریه: ۷-۱۱۰]

۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۸۷

تاریخ تألیف در این نسخه ۸۶۵ است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۰ ذیقعده ۱۲۲۹ق [نشریه: ۲-۶۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۰۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲-۲۵۱]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۵۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و مرا از صحبت داشتن با او هیچ عاری نیست و مرا از آن هیچ عذر نمی باشد و الله اعلم بالصواب
خط: نسخ، کا: محمد کاظم مشهور به آقا جان بن ملا زین العابدین خادم سرکار فیض آثار، تا: پنج‌شنبه ربیع الاول ۱۲۳۷ق، حسب الفرموده میرزا اسد الله متولی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۲۰۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۹۰]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۵۵

همان نسخه بالا [مؤید: ۳-۲۱۴]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۵۱

خط: شکسته نستعلیق، کا: ابوالقاسم گلپایگانی، تا: ۱۲۷۵ق؛ مهر: محمد رضا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج عنابی با ترنج، ۲۷۶ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۳۷سم [ف: ۱۷-۱۰۶]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۴۰۵/1

آغاز: برابر؛ **انجام:** و أما کنیزک عقلیه نام آن کنیزکی است ملک بن و در حباله من مرا از صحبت داشتن با او هیچ عاری نیست و مرا از و هیچ عذری
خط: نسخ و شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ مصحح، محشی، بیع‌نامه‌ای به تاریخ ۱۳۲۳ که احمد بن محمود ضرابی نسخه را به مبلغ سی تومان به عمو اقلی حبیب الله خان فروخته، در پایان چنین آمده است: «در سنه تنگوزئیل ترکی مطابق یکهزار و دویست و هشتاد و یک که مرا شرف ... آستانه حضرت معصومه علیها السلام اتفاق افتاد، با دوستان آن بلد ذکری از تاریخ قم به میان آمد که آیا کسی چیزی نوشته یا نه، جناب مرتضوی انتساب حاج میرزا سید حسین متولی باشی که شخصی مستغنی از توصیف و جامع کمالات صوری و معنوی هستند، نسخه تازه نویسی که خود داشتند دادند، سلاله دودمان رسالت میرزا علی نقی هم نسخه کهنه قدیمی فرستادند هر دو را به اتفاق خود ببلده کاشان که موطن اصلی من است آورده با بذل جهدی در تصحیح بقدر امکان استنساخ شد، چون هر دو نسخه ناتمام بود و موافق فهرست مؤلف تا ابواب بیست گانه؛ پانزده باب باقی مانده اوراق سفید ر اضمیمه کتاب کردم تا اگر انشاء الله نسخه تمامی بدست آید، استکتاب و آن را تمام کنند، فی شهر شوال ۱۲۸۱ تحریر شد»، کاتب ظاهراً محمد کاظم خان فرزند محمد حسین خان کاشانی است؛ کاغذ: فرنگ، ۱۴۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۱-۳۶۰]

۱۱. قم؛ لاجوردی، سید مهدی؛ شماره نسخه:۱۲

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال۱۲۸۱ق؛ با رساله «علی آبادنامه» سرکار محمد کاظم خان کاشانی در پایان [چند نسخه- ف: ۱۰۶]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۶۷

خط: نستعلیق شکسته، کا: مهدی بن شیخ حسن قمی، تا: ۶ شوال ۱۲۹۵ق، به دستور علی اکبر فیض و به فرمان اعتضاد السلطنه؛ برابر چاپ سید جلال الدین تهرانی ۱۳۱۳ش است؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۲۱۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳-۳۰۱]

۱۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۰۱۰-۷۳/۴

تا باب پنجم است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ شوال ۱۳۰۰ق، به دستور فرزند سپهسالار اعظم آقای اعتضاد الدوله محمد مهدی خان که در ۱۲۹۹ تا ۱۳۰۴ حاکم قم بوده؛ تملک: محمد باقر حسینی متولی باشی در ۱۳۴۰؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷۰گ، ۱۳ سطر، قطع: خشتی [آستانه قم: ۸۵]

۱۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۲۲ ـ ج

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۳ شوال ۱۳۰۰ق؛ تملک: حاجی میرزا حسن نوری بوده، به دست قزوینی رسیده و او آن را خوانده و حاشیه بر آن نوشته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۰۳گ، ۱۸ سطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱-۷۵]

۱۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۲/۱ ـ ب

نیمه نخستین کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۸ق، جا: لندن؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۳۹۲ص، ۱۲سطر (۱۴×۲۴)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱-۷۶]

۱۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۲/۲ ـ ب

نیمه دوم کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸-۱۳۰۷ق، جا: لندن؛ نوشته از روی نسخه خلخالی نوشته بهاءالدین بن حسن بن بهاءالدین بن حسن بن عبدالملک حافظ در روز دوشنبه ۲۷ ذیحجه ۸۴۷، مقابله شده، نسخه را آقای مینوی بقزوینی بخشیده؛ این نسخه هم مانند چاپی است و نسخه اصل هم بیش از آن نبوده است. ۲۹ص (۳۹۴-۴۲۲) [ف: ۱-۷۶]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۲۵

آغاز: هذا کتاب تاریخ قم حسب الامر اقای (یک کلمه ساقط) در سه هزار و سیصد و سیزده هجری نسخه شد، بسمله، الحمدلله؛
انجام: و عذر غلط و اشتباه را مترجم این نسخه خواسته است ملتمس دعائی هستم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز با گل و بوته زر، ۲۱۸گ، ۱۵سطر (۱۱/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۵-۲۳]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** هیچ عذری نمی باید خواست ... و الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [الفبائی: ۴۴۹]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۴۳/۱-ف

با تاریخ تالیف «در شهور سنه ... و ست و ثمانمائه»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ از روی نسخه اصل نوشته در روز دوشنبه ۲۷ ذیحجه ۸۳۷ [فیلمها ف: ۲-۲۵۶]

● تاریخ قم / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e qom

قراچه داغی، محمد علی بن احمد، -۱۳۱۰ قمری

qarāče-dāqī, mohammad ʻalī ebn-e ahmad (-1893)

تاریخ تألیف: شعبان ۱۲۸۴ق

تاریخ مختصر قم و روایت‌هایی که در فضیلت این شهر آمده، در دو «مقام»: مقام ۱. بیان مجملی از کیفیت بنای قم؛ مقام ۲. بعضی اخبار وارده در فضیلت قم

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد محتاج لطف باری محمد علی بن احمد القراجه داغی الانصاری ... بر الواح قلوب صافیه و صحایف خواطر زاکیه اخوان صفا و خلان وفا می‌نگارد که چون حکمت بالغه خالق عالم از تکوین آدم و بنی آدم مقتضی این شده که از جهت مصالح کثیره

انجام: بعد از مراجعت از تبریز در همان سال که درخواست شده بود مشرف زیارت مکه معظمه و مدینه منوره شده و برگشتیم و الحمدلله أولا و آخراً

چاپ: به کوشش محمد باقر بدوی، میراث اسلامی ایران، دفتر دهم، صص ۴۹۹- ۵۲۰، ۱۳۷۸ش،

[دنا ۷۳۰/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۹۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷گ (۷۳پ-۸۹پ)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳-۷۳]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۷/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۸۹ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ (۳۹پ-۵۷ر)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱-۴۶۷]

← تاریخ قندهار ⩾ لطایف الاخبار

● تاریخ قوامی / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e qavāmī

قوام شیرازی، اسدالله بن ابراهیم، ۱۱۹۷-۱۲۸۰ ؟ قمری

qavām-e šīrāzī, asad-ol-lāh ebn-e ebrāhīm (1783-1864)

اهدا به: فتحعلی شاه قاجار (۱۲۱۲-۱۲۵۰ق)

تاریخ تألیف: ذیحجه ۱۲۳۹ تا ۱۲۶۳ق

مؤلف به دستور شاه در ۱۲۱۵ق کور شده و این کتاب را در زمان نابینایی تألیف کرده است. سرگذشت خانواده قوام شیرازی است و در آن از «بزم غریب» که سفرنامه مکه اوست و در ۱۲۲۱ق نگاشته یاد کرده است. در ۴ «باب»: ۱. کیفیت نسب؛ ۲. از ولادت تا اوان مغضوب شدن؛ ۳. در انحراف مزاج مبارک سلطانی؛ ۴. تفصیل احوال بعد از سیاست. یک دوره تاریخ ایران از پیشدادیان تا یزدگرد پسر شهریار واپسین ساسانی نیز هست. (احمد منزوی)

آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد چون چندی بود که بخاطر فاتر ... این بنده ... چنین می‌آمد که مجملی از ... کیفیت احوال خود ... مرقوم قلم شکسته رقم ... دارد.

انجام: و چشم از بهانه گویی و عیب جویی پوشند. مصرع: قلم اینجا رسید سر بشکست والسلام علی اشرف الانبیاء و سایر ائمة الهدی و رحمة الله و برکاته.(در پایان قصیده ایست از داوری در رثای مؤلف).

چاپ: به کوشش احمد شعبانی، مرز پرگهر، شیراز، ۱۳۷۲: ص۳۶۹-۴۴۴.

[دنا ۷۳۰/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۹۴/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۹۹

آغاز: شدن از سلطان جهانیان و قبله عالم و عالمیان باب سیم در انحراف مزاج مبارک سلطانی و اثبات حقیقت؛ **انجام:** قائده از مطالبه این ابواب و ثمره از بوستان این کتاب اقتطاب (کذا) نماید لاجل العذر هذا ... موعظة للناظرین و ما توفیقی الا بالله الملک المبین و الصلواة و السلام علی اشرف الانبیاء و المرسلین و علی آله الهادین المهدین.

نسخه مقدار زیادی افتادگی دارد: مقدمه کتاب (اولین برگی که در نسخه دیده می‌شود نیم صفحه آخر مقدمه و یک صفحه و نیم از آغاز باب اول را دارد) پس از برگ اول هم اوراق زیادی افتاده است و ادامه باب اول در نسخه نیست. آغاز باب دوم و بخش‌هایی از آن هم افتاده است. از برگ ۱۵ر به بعد باب سیم آغاز می‌شود. از برگ ۲۴پ باب چهارم که از آن جا تا پایان کتاب نسخه نقص ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ محشی، رکابه دار؛ خریداری از صادق عالم شناس؛ کاغذ: فرنگی نخودی و فستقی و شکری آهار مهره، جلد: مخمل صورتی، ۱۰۵گ، ۱۱ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۲۹/۱-۵۸۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با سرلوح زرین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۷۸گ، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×سم [ف: ۱۰-۱۹۵۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۹۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲-۲۴۹]

← تاریخ قیاصره ← تاریخ دولت روم

● تاریخ قیاصره = کتاب قیاصره ناصره همایونی /

تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e qayāsere = k.-e qayāsere-ye nāsere-ye homāyūnī

نائینی منشی، علیخان بن محمد، ق۱۳ قمری

nā‘īnī monšī, ‘alīxān ebn-e mohammad (-19c)

تاریخ تالیف: 1296ق

تألیف مسیو سوء تن، ترجمه علی منشی نائینی ابن حاج میرزا محمد مجتهد. تاریخ قیاصره دوازده‌گانه رومة الکبری از مصنفات مسیو سوء تن مورخ لاتینی بوده و مسیو دلاهازب فرانسوی آن را به زبان فرانسه ترجمه نموده و سپس در دارالترجمه همایونی ترجمه تحت اللفظی به فارسی شده و چون ترجمه مزبور عاری از بلاغت بوده لذا محمد حسن خان صنیع الدوله در ذیحجه ۱۲۹۵ به امر ناصرالدین شاه قاجار تألیف و تحریر تاریخ مزبور را به عهده مترجم مذکور محول می‌نماید و علی منشی پس از هفت ماه آن نسخه آشفته را با عباراتی سلیس و مضامینی بلیغ تلفیق داده و جلدین را به خط خود به اتمام رسانده و نام آن را «کتاب قیاصر ناصره همایونی» که به حساب ابجد مساوی با سال ۱۲۹۶ قمری است قرار داده است. (محمد علی هدایت)

[نسخه‌های منزوی ۳۱۷/۵؛ دنا ۷۳۰/۲]

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۸۷۲

آغاز: بسم الله تعالی شانه-مبارک خطبه ایست در تهنیت قرن ثانی اعلیحضرت قدر قدرت ... ناصرالدین شاه قاجار که جناب حاج میرزا محمد مجتهد نائینی والد کاتب و مؤلف کتاب کمترین چاکر آستان شاهنشاه مالک رقاب علی منشی پیرانه سر نگاشته ایفاد داشته اند تیمناً در صدر کتاب نگار می‌یابد تا بخاکپاشی اقدس .... بحلیه قبول متجلی و موصول آید و بر ترقب آن پیر دعاگو فزاید؛ **انجام:** سلطنت قیصر و سپازین و دو پسرش تیتوس و دمیسین معادل سلطنت قیصر کلد و قیصر نرن سی و دو سال بحساب آمده (و الله العالم). تاریخ کتاب بنام مبارک اعلیحضرت شاهنشاه مالک رقاب روح العالمین فداه ... . اسم کتاب مبارک ماده تاریخ بحساب آمد (کتاب قیاصره ناصره همیونی) ۱۲۹۶ ... کتبه العبد الحقیر المذنب ابن الحاج میرزا محمد مجتهد و ابن بنت المرحوم المغفور میرزا محمد المنشی علی النائینی غفر ذنوبه و ستر عیوبه فیمحروسه دارالخلافة الناصره ۱۲۹۶.

جلد دوم از تاریخ قیاصره روم است که مشتمل بر نه باب در شرح

احوال قیصر کایوس گالیگولا، قیصر کلد، قیصر نرن، گالبا، اتن، وتیلیوس، وسپارین، طیتوس، و باب نهم ذکر حالات قیصر دمیسین است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۶ق؛ مجدول، کمندکشی زرین؛ مهر: «علی اکبر بن حسین الحسینی- اعتماد حضور»؛ کاغذ: فرنگی کبود رنگ لبه طلائی، جلد: مقوای روغنی بوم سبز چمنی با تزیینات بسیار، ۳۰۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۵-۳۶۷]

۲. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۸۸۶

آغاز: آغاز دیباچه: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله المعصومین سیما ابن عمه ... اما بعد چنین گوید احقر ... آغاز جلد اول که مشتمل بر چهار باب میباشد: باب اول در شرح احوال قیصر ژول ... فصل اول در ذکر مبادی حالات و تفصیل اختلالات امور و پریشانی اوضاع قیصر ژو، قیصر ژول شانزده ساله بود که پدرش ... آغاز جلد دوم که مشتمل بر نه باب است: باب اول در بقیه شرح احوال قیصر کایوس کالیگولاکه چهار فصل آن در جزو جلد اول مرقوم گردیده بود؛ **انجام:** انجام جلد اول: کمینه چاکر حضرت علی نائینی ××که کس چه او نبود سر شکسته در امثال ... انجام جلد دوم: بلکه ترجمه را در هر باب با اصل نسخه که بخط فرانسه نوشته شده مقابله کرده معلوم شد که مکتوبات مترجم در این باب با مرقومات مورخ مطابق اس

خط: نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۱۴ صفر ۱۲۹۷ق، جلد دوم در لیلة الرغائب ۱۲۹۷؛ ۱۴ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۲۷]

۳. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۵۵

آغاز: آغاز جلد اول: باب اول در شرح احوال قیصر ژول ... آغاز جلد دوم: باب اول در بقیه شرح احوال قیصر کالیگولا؛ **انجام:** انجام جلد اول: کمینه چاک حضرت علینائینی، که کسی چه او نبرد سرشکسته در امثال. انجام جلد دوم: معلوم شد که مکتوبات مترجم در این باب با مرقومات مورخ مطابق است والا مبادرت در اینگونه عبارات نمی نمود، والله العالم

جلد ۱ و ۲. در خاتمه مترجم قصیده‌ای را در وصف ممدوح خویش سروده است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ق، ج اول در ماه صفر و ج دوم در لیلة الرغائب؛ دارای دو سرلوح زیبا همراه با تذهیب، مجداول متداخل به نیلی و شنگرف و سبز و زر؛ ۶۶۴ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۸۴]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۶۶

جلد دوم تاریخ قیاصره در نه باب و ترجمه سال ۱۲۹۶ است؛ خط: نستعلیق، کا: عباس بن مترجم، تا: ۴ صفر ۱۳۰۲ق؛ کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره، جلد: میشن زرد سیر، ۲۳۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۱/۸×۱۷/۲سم [ف: ۲-۸۸]

● **تاریخ قیاصره** / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e qayāsere

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی، ۱۲۵۹-۱۳۱۳ قمری

e'temād-os-saltane, mohammad hasan ebn-e 'alī (1843-1896)

ترجمه تاریخ قیاصره کشور روم (ایتالیا) است که در اصل به زبان لاتین بوده و سپس مسیو دلاهارپ به زبان فرانسه ترجمه کرد و محمد حسن خان صنیع الدوله رئیس دارالترجمه دستگاه ناصری به فارسی ترجمه نموده است که جلد اول آن مشتمل بر چهار «باب» و یک «مقدمه» در شرح احوال «ژول» قیصر روم و اکتاویوس و گالیکولا می‌باشد و در خاتمه قصیده‌ای است در مدیح ناصرالدین شاه قاجار و ماده تاریخ قرن مبارک همایونی که به وسیله کاتب این نسخه سروده شده است.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۸۷۱

آغاز: بسمله-الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله الطاهرین .... مقدمه ابتدای سلطنت رومه در شبه جریره ایطالیای حالیه بوده و این شبه جزیره را منقسم بسه قسمت نموده بودند قسمت شمالی که از رود (پ) و شعب آن مشروب و موسوم به (گالیای سیز آلپین) و مسکن طایفه گال بوده؛ **انجام:** فصل چهارم در خصوص مراتب قنسلی کایوس و بیان چگونگی حالات او در آن خصوص ... لمؤلفه الحقیر و کاتبه الفقیر اقل چاکران دولت علیه ... ابن الحاج میرزا محمد مجتهد و ابن بنت المرحوم المغفور میرزا محمد منشی نائینی الراحی علی المنشی غفرالله ... . بتاریخ یوم شنبه بیست و یکم شهر ربیع المولود روز اول هفته آخر سال خجسته مال پارس ئیل سنه ۱۲۹۶ هجری.

خط: نستعلیق، کا: علی نائینی، تا: ۱۲۹۶ق؛ مجدول، کمندکشی زرین، یک سرلوح مذهب منقش ممتاز؛ کاغذ: فرنگی کبود رنگ لبه طلائی، جلد: مقوای روغنی بوم سبز با تزیینات، در میان ترنج وسط نوشته شده «جلد اول از کتاب قیاصره»، ۲۶۳ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۵-۳۶۲]

← تاریخ قیصر ≻ تاریخ دولت روم

← تاریخ قیصر روم ≻ قیصرنامه

← تاریخ کاشان ≻ مرآة کاشان

← تاریخ کاشان ≻ کاشانه دانش

● **تاریخ کاشغر (ترجمه)** / تاریخ / فارسی

tārīx-e kāšqar (t.)

اسپناقچی پاشازاده، محمد بن محمد شریف، ق۱۴ قمری

espenāqčī pāšāzāde, mohammad ebn-e mohammad šarīf (-20c)

اهدا به: ناصرالدین شاه قاجار

تاریخ تألیف: شعبان ۱۳۰۵ق

اصل از: محمد عاطف بیک؛ مترجم: محمد عارف معروف به «اسپناقچی» ارضرومی منشی و مترجم لسان ترکی عثمانی در دارالترجمه مخصوصه شاهی به تصحیح میرزا محمد حسین اصفهانی متخلص به فروغی. این تاریخ مشتمل است بر احوال ولایات سبعه کاشغر از دوران قبل از اسلام تا زمان خود مؤلف که در کتابخانه ملت عثمانی کتابدار بوده است. این کتاب که بنا به نوشته مؤلف در سه جلد نگاشته شده است به زبان ترکی بوده و در زمان سلطنت ناصرالدین شاه قاجار در دارالتألیف و دارالترجمه وزارت مطبوعات دارالخلافه تهران به وسیله محمد عارف به زبان فارسی ترجمه گردیده است و مترجم خود اعتراف نموده که چون یک ترک زاده بوده است لذا ترجمه این تاریخ را از نظر تدقیق و تصحیح محمدحسین الاصفهانی متخلص به «فروغی» گذرانیده است.

آغاز: فهرست جلد اول تاریخ کاشغر ... حمد بیحد و شکر بیعد سزاوار است بآن احد و صمد و لم یلد و لم یولد (جل جلاله و عم نواله و لا اله غیره) از کفو و همتا مبرا و از سهو و خطا معر است ... باید دانست که مورخین چین خطه کاشغر را چهار مملکت تقسیم کرده باین قسم که مملکت ختن را (یلتین) و مملکت یار کند را (چائوچو) و مملکت کاشغر را (سوله) و مملکت آقصورا (تیانشان) مینامند

[فهرستواره منزوی ۸۹۵/۲؛ دنا ۷۳۱/۲]

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۲۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** علمای علم تاریخ هر قوم این کتاب را که موسوم به (عنوان العبر) است بزبانهای مختلف ترجمه کرده و بانظار مدققین راسانیده اند. انتهی خاتمه جلد اول. ترجمه جزو اول جلد اول تاریخ کاشغر بیاری خدای بی همتا بانتهی رسید ... العبد عارف. کتبه الحقیر ... میرزا رضا بن علی المعروف بجراح ساوجی غفرالله له ولدالدیه فی دارالخلافه الناصری فی الیوم الخامس و العشرین لسنه ست و ثلثمائه و الف من هجرة نبی الاشرف ۱۳۰۶.

خط: نستعلیق، کا: میرزا رضا بن علی معروف به جراح ساوجی، تا: ۱۳۰۶ق؛ مجدول، مذهب، دارای چند سرلوح؛ مهر: اعتماد حضور، علی اکبر بن حسین الحسینی؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی، جلد: مقوای روکش مخمل زنگاری رنگ، ۴۹۷ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۳سم [ف: ۵-۳۷۰]

۲. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و علمای علم تاریخ هر قوم این کتابرا که موسوم به «عنوان العبر» است بزبانهای مختلف ترجمه کرده و بانظار مدققین رسانیده اند

جزء اول از مجلد اول؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد علی آشتیانی (پیشخدمت منشی ظل السلطان)، تا: ذیقعده ۱۳۰۶ق، جا: اصفهان، به امر ظل السلطان؛ ۵۱۸ص، ۱۲ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۶۳]

۳. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۳۱

آغاز: (بعد ادای ما وجب علینا) چون ترجمه و تدوین (تاریخ کاشغر) من مؤلفات (محمد عاطف بیک)؛ **انجام:** چون مجلد ثانی جلد اول این کتابرا مؤلف در آخر این فصل بختام رسانیده بود فقیر نیز خط خاتمه بترجمه این مجلد کشید

جزء دوم از مجلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی آشتیانی، تا: شوال ۱۳۰۷ق، به امر ظل السلطان؛ ۲۰۴ص، ۱۲سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۶۲]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۰

آغاز: بعد ادای ما وجب علینا. چون ترجمه و تدوین (تاریخ کاشغر) من مؤلفات (محمد عاطف بیک)؛ **انجام:** ترجمه: چون مجلد ثانی جلد اول این کتاب را مؤلف در آخر بن فصل بختام رسانده بود فقیر نیز خط فاتحه ترجمه این کشید

خط: نستعلیق، کا: میرزا رضا بن علی الساوجی معروف به جراح، تا: ۱۳۰۷ق، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، فلفل نمکی، جلد: مخمل بنفش با گل و بوته، ۱۹۷گ، ۱۴سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۱/۵×۳۳سم [ف: ۴-۱۶۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲

آغاز: پس از مقدمه مختصر چنین شروع می‌شود: «انگاه که عطف نظر بمملکت بخارا مینمائیم میبینیم که هرچند این مملکت نزدیکتر بکاشغر بوده»

جلد سوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۴ق؛ بیست صفحه از ثلث اخیر کتاب نانوشته؛ ۱۳۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰/۵سم [ف: ۲-۱۳۰]

● تاریخ کامبج / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e kāmboj

تفرشی، زین العابدین، ق۱۳ قمری

tafrešī, zayn-ol-‘ābedīn (-19c)

در آن کامبج، از بلاد هند و چین، را وصف می‌کند و وصف آن به روزگاری است که کامبج یکی از مستعمرات فرانسه بوده است. مطالب آن در شش «فصل» است: ۱. وضع جغرافیایی (=جغرافیای طبیعی)؛ ۲. معدنیات و فلزات؛ ۳. مذاهب و اعتقادات باطله؛ ۴. حکومت پادشاه و طرز اداره کشور؛ ۵. زبان و ادبیات و هیئت و نجوم؛ ۶. وحشیان سامر ویرها و اقوام دیگر.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹۸

آغاز: بنظر ما می‌آید که باید در آنجا یک ... از اعتقادات براهمائی دید؛ **انجام:** بسمله، شرح احوالات مملکت کامبج که یکی از ممالک، چین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی (فلفل نمکی)، جلد: مخمل آبی با گل و بوته، ۳۶۰گ، ۱۶سطر (۱۳×۲۵/۵)،

اندازه: ۲۲×۳۵/۵سم [ف: ۴-۸۵]

← تاریخ الکامل > الکامل فی التاریخ
← التاریخ الکبیر > الاعلام بتاریخ الاسلام

● **تاریخ کبیر جعفری** / تاریخ / فارسی

tārīx-e kabīr-e ja'farī

جعفری، جعفر بن محمد، ق۹ قمری

ja'farī, ja'far ebn-e mohammad (-15c)

تاریخ تألیف: قرن ۹

تاریخ عمومی است از آغاز آفرینش تا روزگار امیر تیمور و کشورگشایی‌ها و فرزندان او تا سال ۸۴۵ق و سرگذشت مشایخ و فقیهان و قاریان و مفسران و فرزانگان و سرایندگان در شش «قسم»: ۱. شیوخ و پیامبران از آدم تا نوح، ... ۶. تیمور و جانشینان او تا روزگار نگارش. (احمد منزوی)

[دنا ۷۳۱/۲؛ استوری ۸۶/۱؛ بریگل ۳۵۱؛ نسخه‌های منزوی ۴۱۱۴؛ فرهنگ ایران زمین ۲/۶ و ۳؛ یغما ۷/۱۵؛ تاریخ یزد ۱۸۶؛ فهرستواره منزوی ۵۸۶/۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۷۵-ف

کتابخانه عمومی لنینگراد ۲۰۱ تازه (فهرست کاستیگوا ص ۲۹ ش ۸۹ P.N.S.20)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۰۵]

● **تاریخ کتاب «سیر العارفین»** / متفرقه / عربی

tārīx-u k.-i «sayr-ul 'ārifīn»

توضیح تاریخ پایان تألیف کتاب سیر العارفین است که با الفاظ سدس اول و ثانی و عشر الاول و ثانی و مانند آن بیان شده و شبیه به معما است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۸۸۶/۳۶

آغاز: قد وقع التاریخ من فراغ تحریر هذا الکتاب فی النصف الاول من السدس السادس من العشر الثانی ... هذا کلامه و انی کنت فارغ البال من هذه التأویلات

بی‌کا،تا:قرن ۱۱؛جلد:مقوا عطف تیماج،۱گ(۹۵پ) [ف: ۳۷-۴۷۴]

← تاریخ کترینه > شرح حال کاترین دوم
← تاریخ کثیره > تاریخ راقم

● **تاریخ کربلا** / تاریخ / فارسی

tārīx-e karbalā

در تاریخ امام حسین علیه السلام و حرکت وی از مدینه تا شهادت وی و یاران و قیام مختار، و از مسیب خزاعی بسیار نقل می‌کند و در هر بخش به اشعاری استشهاد نموده است.

دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۲۴۳

آغاز: عالم روشن در چشم من سیاه و تاریک می‌شود اگر خدایتعالی توفیق دهد من کاری با قاتلان امام حسین علیه السلام بکنم که تا روز قیامت باز گویند؛ **انجام:** سپهدار ایشان خاقان است صد و سی هزار پیادهء کماندار دارد و دیگر سپهدار زنگی صد و شصت هزار زنگی بجنگ آورده

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ از موقوفات شیخ محمد رضا خدایی، کاغذ الوان؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف مخ: ۲۸]

● **تاریخ کربلا** / شعر / فارسی

tārīx-e karbalā

واقعه کربلا و شهادت امام حسین (ع) را به صورت قصاید با وزن‌های مختلف به نظم کشیده است: از به تخت سلطنت نشستن یزید شروع کرده و به اسارت اهل بیت به شام پایان می‌دهد.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۶۴-۱۹/۹۴

آغاز: در شام جانشین پدر گشت چون یزید ×× شد والی مدینه بفرمان او ولید / فجار را به بیعت دست یزید خواند ×× اهل فجور دست سپردند بر یزید؛ **انجام:** شبانه برده بکنج خرابه جا دادند ×× نه آب ونه نان و نه فرش ونه بوریا دادند.

خط:نستعلیق،بی‌کا، بی‌تا؛ تملکی به تاریخ ۲۸ ذیحجه ۱۳۳۶؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴-۱۷۸۵]

● **تاریخ کربلا** / تاریخ / فارسی

tārīx-e karbalā

مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۳۲۷/۱

کتاب ناشناخته. وقایع کربلا، شاید مقتل آقا بن عابد شیروانی دربندی (۱۲۸۶ق) موسوم به إکسیر العبادات فی أسرار الشهادات باشد؛ بی‌کا، بی‌تا [اوراق عتیق: ۱-۲۵۵]

● **تاریخ کرد** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e kord

در آن ابتداء از طوایف مختلف کرد و اصل آنها و خصوصیات این طوایف بحث می‌شود سپس از حوادث تاریخی که بر این قوم از ابتدای زمان شاه اسماعیل اول صفوی تا زمان عباس میرزای نایب السلطنة رفته صحبت می‌گردد.

[فهرستواره منزوی ۸۹۵/۲]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۱۳

آغاز: بسمله، اصل اکراد بعضی از مورخان و ناقلان آنها را از نسل چند نفر؛ **انجام:** و پردگی تتق جاه و جلال اعنی شاهزاده بیهمال روانه عتبه بوسی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۶۲گ، ۱۵سطر (۱۱/۵×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵-۳۰۶]

● **تاریخ کرد** / تاریخ / فارسی

tārīx-e kord

تاریخ تألیف: احتمالاً ۱۲۰۰ق

در آن سلسله‌های کرد از برمکیان و اخشیدیان و دنبلیان و پرویان و امیران و پیربدان آمده تا می‌رسد به غیاث بک زنده در ۱۰۶۲ و ارقام در دنبال سرگذشت هر امیری به سیاق است در آن از شهنشه نامه صبا یاد شده است.

[دنا ۷۳۱/۲؛ فهرستواره منزوی ۸۹۵/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۶۱

آغاز: خلاصه تاریخ پادشاهان عجم و ذکر پادشاهانی که بعد از ظهور اسلام سلطنت کرده اند از ابتداء خلفا الی دولت قاجاریه. طبقه برامکه. وقایع برامکه و دولت اخشید؛ **انجام:** حال سرکار محمود خان ملک میباشند سلسله عظیمی شده‌اند والسلام از هجرت عام ۱۲۰۰ (بسیاق).

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ گویا نسخه اصل است؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی مقوایی زرکوب، ۳۲گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۰-۱۹۹۹]

← تاریخ کردستان ← شرفنامه
← تاریخ کردستان ← تحفه ناصری

● **تاریخ کردستان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e kordestān

قاضی، محمد شریف، ق۱۳ قمری

qāzī, mohammad šarīf (-19c)

تاریخ تألیف: نزدیک ۱۱۷۵ تا ۱۲۲۴

ماه شرف خانم مستوره کردستانی در تاریخ کردستان از آن آورده است.

[فهرستواره منزوی ۸۹۶/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۷۸

این نسخه از فصل ۴۰ در ذکر نسب اکراد و نسب ولات و حکام اردلان و ایام ایالت و حکومت ایشان است؛ خط: نستعلیق، کا: ایوب حبیب دوستدار، بی‌تا، برای نفیسی؛ از روی نسخه اصل آقای حمدی در سنندج؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۸گ، ۳۷ سطر (۱۸×۳۰)، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۱۶-۳۰۱]

● **تاریخ کردستان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e kordestān

بیابانی، عبدالقادر

bīyābānī, ʻabd-ol-qāder

کتابی جامع در مورد اکراد و رجال و مشاهیر آنها.

تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۹۷عکسی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [جنگ: ۱-۴۴۷]

● **تاریخ کردستان ایران** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e kordestān-e īrān

به امر: ناصرالدین شاه قاجار

کتاب تاریخ کردستان است که برای ثبت اسامی عشایر، ایلات و طوایف نگاشته شده است، شامل یک «مقدمه» در سه «مقصد» و نه «مطلب» بدین شرح: مقصد اول: در بیان مساکن و مواطن بزرگ اکراد و سایر طوایف؛ مطلب ۱. طوایفی که حرف اول آنها الف است؛ مطلب ۲. احشامی که حرف اول نام آنها ب است؛ مطلب ۳. طوایفی که اول اسم آنها حرف تاءاست؛ مطلب ۴. بیان طوایفی که اول اسم آنها حرف دال است؛ مطلب ۵. بیان طوایفی که اول اسم آنها زاء است؛ مطلب ۶. بیان طوایفی که اول اسم آنها حرف سین است؛ مطلب ۷. طوایفی که اول اسم آنها حرف شین است؛ مطلب ۸ بیان طوایفی که اول اسم آنها قاف است؛ مطلب ۹. طوایفی که اول اسم آنها کاف است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۲۱۳/۲

آغاز: حمد بی منتها خالقی را سزاست که از امتزاج آب و خاک فطرت پاک آدم را ... و بعد درین اوان میمنت تو أمان تویع رفیع همایون شاهنشاه عالم پناه ... شرف صدور و نفاذ یافت که اسامی عشایر و ایلات و طوایفی که در حدود خاک کردستان؛ **انجام:** هشتم کوهان این طایفه در محل کره زمن محل کردستان ایران هستند. افتاده.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی با ترنج گل و بوته، ۳۲گ (۱۷۱پ-۲۰۲پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۳-۳۹۹]

← تاریخ کرمان ← تاریخ و جغرافیای کرمان (ترجمه)
← تاریخ کرمان ← تاریخ و جغرافیای کرمان
← تاریخ کرمان ← تاریخ سلجوقیان کرمان
← تاریخ کرمان ← تاریخ شاهی

● **تاریخ کرمان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e kermān

شریف کرمانی، محمد حسین بن محمد علی، ق۱۳ قمری

šarīf-e kermānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad

ʻalī (-19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۳۱ق؛
در فرهنگ ایران زمین جلد ۱۲ دفتر ۱-۴ ص ۳۰۲ سال ۱۳۴۲ این نسخه وصف شده است. (از آن آقای منتظر صاحب کتابدار خانقاه است) از هموست «روضه حسینیه» در سوگواری.
[فهرستواره منزوی ۸۹۶/۲]

شیراز؛ منتظر (آقای)؛ شماره نسخه:۱
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵-۲۹۵]

● **تاریخ کرمان** / جغرافیا / فارسی

tārīx-e kermān

عراقی، محمد خان

ʻerāqī, mohammad xān

گزیده‌ای است از روی سالاریه احمد علی خان وزیری کرمانی در دو بخش: جغرافیای کرمان است و تاریخ کرمان.
چاپ: به کوشش باستانی پاریزی، ۱۳۴۰ش

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۷
خط: شکسته نستعلیق، کا: سید محمد هاشمی کرمانی، تا: قرن ۱۴؛ در پایان به خط دیگر آمده است «تاریخ احمد علی خان وزیری را که میرزا محمد خان عراقی مختصر کرده تا همین جا است که از روی خط عراقی نوشته شده ۱۳۱۸ هـ-ش هاشمی-اصل تاریخ وزیری تا ۱۲۹۲ هـ-ق بوده است» نسخه می‌رسد به نام علاءالملک که حکم ران کرمان و بلوچستان شده بود و از جغرافیای مملکت کرمان آغاز می‌شود؛ کاغذ: سفید خط دار، جلد: کالینگور، ۲۷۲گ، ۱۰ سطر (۱۰×۱۳)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [سنا: ف: ۱-۲۲۱]

● **تاریخ کرمان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e kermān

گزارش بسیار مختصری است از رویدادهای شهر کرمان و نواحی آن و احوال حکام آن سامان، از عصر تسلط افاغنه در روزگار شاه سلطان حسین صفوی تا سال ۱۲۶۹.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۹۱۷
آغاز: در زمان سلطنت شاه سلطان حسین صفوی در سال ۱۱۲۳ محمود افغان غلیجانی از راه سیستان بتسخیر کرمان و اصفهان کمر بست؛ **انجام:** بریدی سبک سیر به امامعلی خان سرتیب که در بم بود فرستاد
خط: نستعلیق، کا: زین العابدین مهرجی، تا: ۱۳۱۵/۳/۲۵ش؛ جلد: مقوایی عطف پارچه قرمز، ۷۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۵-۲۰۴]

● **تاریخ کرمان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e kermān

همانندی غیر معلوم:
۱. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۱۱۴۵۴
بی‌کا، تا: شعبان۱۳۲۲ق [نشریه: ۵-۳۱۶]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۶۳
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **تاریخ کرید = جزیره کرت** / جغرافیا، تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e kerīd = jazīre-ye keret

قراچه داغی، محمد جعفر بن محمد باقر، -۱۳۱۰ قمری

qarāče dāqī, mohammad jaʻfar ebn-e mohammad bāqer (-1893)

به امر: اعتضاد السلطنه
تاریخ تألیف: جمادی الاول ۱۲۹۴ق
در تاریخ و جغرافیای این جزیره دریای سفید است. اصل ترکی آن از حسین کامی خانیه وی، که به فارسی ترجمه شده است. وی این جزیره را کرتیس و «اقریطش» نامیده است و اصل ترکی آن به نام «کرید تاریخی» در استانبول به سال ۱۲۸۸ق چاپ شده است. یک نسخه از چاپی را منیف افندی به اعتضاد السلطنه اهداء کرده، و او دستور ترجمه آن را صادر کرده است. گویا فقط جلد نخستین آن به تهران رسیده و ترجمه شده است.
[دنا ۷۳۲/۲]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۳۰
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی هدانا للایمان ... اما بعد چنین گوید گوشه نشین بادیه گمنامی خانیوی حسین کامی: که جزیره کرید بزرگترین جزایر بحر سفید؛ **انجام:** یک کسی قره مرسل اسلام را گرفته آورده اند تمت الترجمه فی یوم الاربعاء تاسع شهر جمادی الاولی سنه ۱۲۹۴ و قد تم التحریر فی سابع عشر شهر رجب المرجب سنه ۱۲۹۴ ... قد بلغ قبالاً فی السبت اثنا و عشرون شهر رجب المرجب ۱۲۹۴.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: اعتضاد السلطنه در ۱۱۹۴ ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ مقوایی، ۱۱۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۳-۳۰۱]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۴
آغاز: ترجمه: هو الله تعالی شأنه العزیز. در اوائل شهر محرم الحرام که بدایت سنه ۱۲۹۴ هزار و دویست و نود و چهار هجری و نهایت سال خیریت مال سیچقان ئیل ترکی؛ **انجام:** در آنروز شش پاره کشتی وند یکی در پیشگاه حاینه از جای توپ نرسی می‌گذشته یک کشتی قره مرسل اسلام را گرفته آوردند
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۳ ربیع الاول ۱۲۹۵ق، جا: تهران؛ با

سرلوح زر، مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج آبی، ۱۱۸گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱-۲۷۶]

● **تاریخ کریمه** / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e kerīme

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۷۹

آغاز: شاهینگرای خان قریم به جهت کمال ساده لوحی و غفلت از مکر و حیله روسها؛ **انجام:** که به خلاف حسن مواسات و مصافات بین الدولتین باشد اصلاً تجویز نخواهد شد.

خط: نستعلیق، کا: اسدالله شیرازی، تا: شوال ۱۲۸۶ق، برای ناصرالدین شاه به نام «معاهدة القرم»؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: میشن سیاه، ۷۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۱×۲۴/۱سم [ف: ۲-۹۰]

● **تاریخ کشته شدن عمر خطاب** / تاریخ / فارسی

tārīx-e kešte šodan-e ʻomar-e xattāb

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628-1699)

در تعیین روز وفات خلیفه دوم و برخی از روایت‌های مربوط به این موضوع.

آغاز: الحمدلله الذی انار قلوب المؤمنین ببوار الکافرین و المنافقین و حمد نفسه علی قطع دابر الظالمین ... اما بعد چنین گوید تراب اقدام طالبان حق ویقین محمد باقر

انجام: و بعضی می‌گویند که عمر سعد علیه اللعنة دراین روز به جهنم واصل شده است اگر چنین باشد این شرافت نیز برای آن کافی است تمت الرسالة و الحمدلله ... و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین الی یوم الدین.

[دنا ۷۳۲/۲؛ کتابشناسی علامه مجلسی ص ۱۶۵]

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۸/۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۵گ (۱۰۰پ-۱۰۴ر)، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۷۱۲]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۴۴۵/۳-۲۲/۱۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، جلد: تیماج مشکی، ۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲-۹۶۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۳۹/۱۳ و عکسی ۱۱۸۶/۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۷۹پ-۱۸۲ر)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۲۳-۲۸] و [عکسی ف: ۳-۴۴۳]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۶۰/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و صاحب کتاب زوائد الفوائد گفته است که این حدیث را از خط علی بن محمد بن طی رحمة الله علیه نوشتم و در ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۵گ (۲۱۹پ-۲۲۳)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۳-۱۶۸۴]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۳۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱۱ر-۱۸پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳-۵۰]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۲۱/۳

خط: نسخ، کا: محمد صادق بن محمد علی، تا: اواخر قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۵۵پ-۶۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۵-۳۵۱]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۸۹۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق [الفبائی: ۴۴۲]

● **تاریخ کشف آمریکا (ترجمه)** / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e kašf -e āmrīkā

محبعلی خان

moheb-ʻalī xān

تاریخ ترجمه: ۱۳۱۵ق

این کتاب را محبعلی خان آجودان وزارت جنگ در زمان سلطنت مظفرالدین شاه قاجار بر حسب اشارت نیرالملک وزیر علوم از ترکی عثمانی به فارسی ترجمه کرده ولی ذکر نکرده است که ترکی آن ترجمه از چه زبانی بوده و مؤلف چه نام داشته است. [این کتاب غیر از «تاریخ کشف آمریکا» تألیف صنیع الدوله محمد حسنخان اعتماد السلطنه مراغی است که به سال ۱۲۸۸ق در طهران به چاپ سنگی رسیده است.] تاریخ مزبور شامل دو جلد در یک مجلدست: جلد ۱. مشتمل بر «مقدمه» و شانزده «فصل» و «خاتمه»؛ جلد ۲. مشتمل بر «مقدمه» و بیست و سه «فصل». (گلچین معانی)

آغاز: جلد اول: سپاس بی قیاس مالک الملکی را سزاست که در جهان هستی و عالم امر ... جلد دوم: ثنای حضرت عزت نیمتوانم گفت ×× که ره نمی برد آنجا قیاس و وهم و خیال

انجام: پس از آن بواسطه سیاح مذکور مجدداً کشف گردید. پس از چندی جنازه‌اش را نقل نموده در جزیره کوبا در شهر اونادا دفن نمودند.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۵ق، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مقوایی قرمز، ۶۵گ، ۱۴ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۶۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۸۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۵ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۹۷گ، ۱۶ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۷-۳۶]

● **تاریخ کشمیر** / تاریخ هند / هندی
tārīx-e kešmīr

نراین کاول
narāyen kāwl

پندیت بیربال
از نراین کاول (Narayan Kaul) عاجز زنده در ۱۱۲۲ از آغاز تا سال ۱۱۲۲ با ذیل پندیت بیربال (Pandit Birbal) تا سال ۱۲۶۷.
[آربری ۲۹۸؛ استوری ۶۸۱/۱ و ۱۳۲۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۲۷
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق (۱۸۵۱م=۱۹۰۸ سموات Samwat)؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی آهارمهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۷گ، ۱۴ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۵-۴۲۰۵]

● **تاریخ کشمیر** / تاریخ / فارسی
tārīx-e kešmīr

غیر همانند:
۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۹۸-عکسی
انجام: تاریخ رشیدی تألیف ازوست. به موجب فرمایش ولیم مور گرافت صاحب بهادر میر آخورباشی دولت انگلیسیه به اهتمام رسید. عزت الله خان صورت یافت. تاریخ یازدهم جمادی الثانی ۱۲۳۸ق.
نسخه اصل: گنج بخش ش ۳۶۴۳؛ دیباچه را ندارد. بیشتر آداب و رسوم و زندگی مردم را دربر دارد. هزینه بدست آوردن فراورده‌ها، بسیار ارزشمند است و تاریخ ۱۱۵۸ق را دارد، چند سربند: حقیقت ملک، اسکردو، حقیقت شکر، کرناخشو، طلتی. برای نشانی: حقیقت ملک اسکردو، حقیقت طول و عرض اسکردو که آن را مع جمیع جوانب تبت خورد (خرد) می‌نامند. اصل اسکردو از مشرق تا مغرب راه یک روزه، از شمال تا جنوب راه دو روزه، شهر در میان کوهها واقع است و پیش از این در عمل راجه‌ها سه هزار خانه بود. و حال از روی ظلم تهانه دار مهاراج کلاب سنکه چیزی کم شده باشد. و قبل بر این راجه علیشیرخان راجه آنجا بوده است؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۱۲۳۸ق؛ ۱۳۳ص، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۲-۵۶]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۱۷
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۱۴۷گ، اندازه: ۱۷/۲×۲۸سم [رایانه]
۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۵۷
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]
۴. تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۱۱۷عکسی
تاریخ کشمیر و شرق ایران در دو جلد مفصل؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۱۱گ [جنگ: ۱-۴۴۸]

● **تاریخ کشمیر (ترجمه)** / تاریخ / فارسی
tārīx-e kešmīr

شاه آبادی، ملاشاه محمد، ق ۱۰ قمری
šāh ābādī, mollā-šāh mohammad (-16c)

تاریخ ترجمه: ۹۹۸ق
به نام راج ترنگینی (Raja Trangini) ترجمه از هندی به فارسی، اصل به نظم است، ترجمه از ملاشاه محمد شاه آبادی در ۹۹۸ و تحریر از عبدالقادر بدائونی در ۹۹۹ برای اکبرشاه.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۲۲-ف
نسخه اصل:بی‌کا،بی‌تا؛موزه بریتانیاAdd. 24032(ریو ۲۹۶) [فیلمها ف: ۲-۲۰۱]

● **تاریخ کشمیر (ترجمه)** / تاریخ هند / فارسی
tārīx-e kešmīr (t.)

حیدر ملکشاه بن ملک حسن
heydar malekšāh ebn-e malek hasan

تاریخ تألیف: ۱۰۲۷ق
این تاریخ به ترتیب از اوایل قرن پنجم هجری آغاز می‌گردد و کسانی را که بر کشمیر حکومت رانده‌اند تا قرن دهم نام برده است و مدت امارت هر یک را ذکر می‌کند.
[دنا ۷۳۲/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۰
آغاز: بسمله، چنین گوید کمترین بندگان حیدر ملک و لد سعادت نصاب حسن بن عالی انتساب؛ **انجام:** بسی راندم زشاهان کافی سخن ×× که نو کردم این داستان کهن / ... نکهدار ز آسیب چشم بدش ×× تو پاینده داری بلطف خودش. حسب الامر الاعلی بتاریخ ۲۶ ذی الحجه ۱۱۸۸ با تمام رسید
خط:نستعلیق،کا:علی بن لطف الله هروی،تا: ۲۶ ذیحجه ۱۱۸۸ق؛ با یادداشتی مبنی بر این تصنیف کتاب در زمان حکومت ابوالمظفر نورالدین جهانگیر به تاریخ ۱۰۲۷؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مقوایی قرمز، ۱۵ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۵-۱۲۰]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۶۶/۱-ف
نسخه اصل: دیوان هند ش ۳۵۱۷ (۲۸۴۶ اته)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲-۲۷۲]

● **تاریخ کشیک خانه همایونی** / تاریخ / فارسی

tārīx-e kešīk-xāne-ye homāyūnī

نجیب کاشانی، نورا بن محمد حسین، ق۱۱ قمری

najīb-e kāšānī, nūrā ebn-e mohammad hoseyn (-17c)

تاریخ تألیف: ۱۱۰۹ق

مجموعه‌ای است در شرح احوال و بیان حوادث دوران سلطنت سلسله کورگانی هندوستان خاصه در ذکر احوال جلال الدین اکبر شاه هندی با شرح مبسوطی در تراجم احوال شعراء، علما و بزرگان و وزرای معاصر که به دستور وزیر اعظم شاه سلطان حسین صفوی محمدطاهر وحید (وحید الزمانی) مؤلف آن را به رشته تحریر کشید. در این تاریخ نورالدین محمد شریف کاشانی به فحوای مطالب و روایات مندرجه اشعار و ابیاتی به زبان عربی و فارسی و نیز چند بیتی به لهجه کاشی در مدح و توصیف بزرگان و امرای آن عصر سروده و ضمیمه نموده است. برخی عناوین آن: گزارش قطعه و تاریخ به پادشاه زاده هندوستان در مجلس اول؛ مختصری از احوال فیثاغورس و ابتدای به هم رسیدن علم موسیقی و ساز؛ تدبیر جهانگیر پادشاه جهت وصال نور جهان بیگم و شرح احوال او و غیره ... است و به نظر می‌رسد که کاتب نسخه حاضر خود مؤلف باشد. مؤلف علت اسم تاریخ کشیک خانه را چنین ذکر نموده است «چون حسب الفرمان همیون کمترین را در دربار ایشان کشیک به کشیک بار بود و تمامی وقایع مسطوره در کشیک صحبت آن همیون جناب روی داده لهذا این کتاب را به کشیکخانه همیون موسوم نمود».

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۲۳

آغاز: بسمله-گوش بر آوازان لألی ستایش را بشارت که غواص روزگار گوهر شاهواری از دریای نیایش برآورده که سنجیده گوهران کامل عیار و حلقه بگوشان سلسله افتخار در کوشش میدانند ... اما بعد حسب الفرمان ... شاه سلطان حسین الحسینی الموسوی الصفوی ... بتاریخ شوال ۱۱۰۹ و الدستور الاعظم ... وحید الزمانی ... مقرر شد که انبساط آرائی سخنان رنگین و خاطر فریبی عبارات دلنشین ... با خلف دودمان کورکانی ... شاهزاده و الاگهر سلطان جلال الدین اکبر از طرفین گذارش یافته باضافه آنچه از آنجناب در هر باب دیده و شنیده ... در سلک تحریر منسلک ... . و این کتاب را بکشیکخانه همیون موسوم نمود؛ **انجام:** چون حسب الامر شه تمامش کردم ×× خود را فارغ ز اهتمامش کردم / آغاز کشیکها بانجام رسید ×× تاریخ کشیکخانه نامش کردم / هشتاد و چهار روز از ایام فلک ×× بی آنکه معاونت بخواهد ز کمک / تألیف نجیب کرد و تاریخ نوشت ×× هشتاد و چهار روز اما بی حک. تمت الکتاب بعون الملک الوهاب غره شهر محرم الحرام سنه ۱۱۱۰.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۰ق؛ دارای یادداشت‌های متعددی است به سنوات ۱۱۶۲-۱۱۵۱ که از عرض کتابخانه دولت صفوی گذشته، به سال ۱۲۸۲ از عرض کتابخانه قاجار گذشته، مجدول، کمندکشی زرین؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش چرم مشکی، ۷۲۴ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۹/۲سم [ف: ۵-۳۷۷]

← تاریخ کعبه ⩾ مفرحة الانام فی تاسیس بیت الله الحرام

← تاریخ کلام الملوک ⩾ شرح دعاء السحر

← تاریخ کلام الملوک ⩾ کلام الملوک

● **تاریخ کلده و آشور** / تاریخ / فارسی

tārīx-e kalde va āšūr

سپهر، عبدالحسین، ۱۲۵۰-۱۳۱۲ شمسی

sepehr, ‘abd-ol-hoseyn (1871-1933)

اهداء به: مظفرالدین شاه و میرزا نصرالله مشیرالدوله

تاریخ تألیف: ۱۳۲۳ ق

مؤلف که به نقل خود از پیش خدمت‌های همایونی و نایب اول وزارت خارجه ایران بوده است، دست به تألیف تاریخ کلده و آشور می‌زند ابتداء از وضع جغرافیایی کلده و آشور شروع می‌کند و پس از نشان دادن مختصات اقلیمی این دو ناحیه به تاریخ این دو کشور از ادوار اولیه تا انقراض بابل می‌پردازد و در آخر نیز از اختراعات مردم بابل و معابد و ارباب انواع و علم نجوم و پیشگویی در این دو کشور سخن می‌راند. (انوار)

آغاز: بهترین کلام و برترین مرام سزاوار بارگاه خدائی است یگانه

[دنا ۲/۷۳۳]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** پس از آنکه زایجه طالع او معلوم میشد از حالات او خبر میدادند و می‌گفتند هر آدمی ستاره دارد که مادام العمر

خط:نستعلیق،کاتب=مؤلف،تا: اوایل قرن ۱۴، جا: تهران؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فلفل نمکی فرنگی، جلد: مخمل بنفش با گل و بته، ۱۵۴گ، ۱۲ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱-۳۰۳]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بضیافت خواسته بود فرمان پادشاه اجابت نکرد و خواجگان خبر با ملک بابل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴، جا: تهران؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: مخمل سبز، ۱۷۴گ، ۱۱ سطر (۱۳/۵×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۱-۲۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۱۸-ف

همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۳۶]

● **تاریخ کلکته** / تاریخ هند / فارسی

tārīx-e kalkate

زیدی جونپوری، غلامحسن

zeydī jonpūrī, qolām-hoseyn

[فهرستواره منزوی ۱۲۰۳/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۵/۲

آغاز: بسمله. بر متیقظ صاحب بصیرت و خبرت پوشیده که این ذره بی مقدار امیدوار شفاعت مصطفی و حیدر کرار ... وجه تسمیه کلکته به چند وجه می‌شود، اول آنکه کلکته در اصل کهال کته بوده است؛ **انجام:** این ماهی به تجربه دریافت شد که بسیار صفراخیز و شهوت انگیز است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸ص (۲۱-۳۸) [عکسی ف: ۳-۳۰۴]

● **التاریخ الکنایسی** / تاریخ / عربی

tārīx-ul kanāyisī

اورسی، کردینال

orsī, kordīnāl

تاریخ بسیار مفصلی است به ترتیب سنین برای دین مسیحی از عصر حضرت عیسی بن مریم (ع) تا عصر مؤلف در چندین جلد و هر کدام دارای چند کتاب. ضمن تشریح وقایع تاریخی سعی شده است که از دید تبلیغاتی نیز استفاده شود و لذا از جنبه مذهبی گفتگوهایی دارد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۵۶

آغاز: الکتاب الثالث من التاریخ الکنایسی ... فنقول ان ترایانوس تخلف لنیر فاالذی ملك سنة و أربعة أشهر

جلد دوم و مشتمل بر کتاب سوم و چهارم و پنجم از سال ۹۸ تا ۲۱۱ میلادی؛ خط: نسخ، کا: یوسف ابراهیم خوری، تا: ۱۲۷۷ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۰-۳۳۹]

● **تاریخ کوبند سنهکی** / تاریخ / فارسی

tārīx-e kūband-e sanhakī

وزیری مل کهتری، ق۱۳ قمری

vazīrī mel kehtarī (-19c)

تاریخ تألیف: حدود ۱۲۲۳؛ محل تألیف: قصبه بنلا صوبه لاهور

تاریخ سیک‌هاست که مؤلف آن را در ۱۸۶۵ بکرمی (حدود ۱۲۲۳ق/۱۸۰۸م) نگاشته است [دیباچه]. بخش‌بندی نشده. جنگ میان زمین‌داران با ذکر تاریخ دقیق روز و ماه و سال و ابزارهای جنگی آنان. در دیباچه از راجه رنجیت سنگها (۱۱۹۵-۱۲۲۵ق) به «ایدالله اقباله» یاد کرده است.

[مشترک پاکستان ۵۴۷/۱۰ ؛ فهرستواره ۱۲۰۵/۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۷۵-عکسی

آغاز: تاریخ خالصه. کنیش جی سهای سری کشن جیوسای. بعد حمد خالق که کشور وجود آدمی شعشعه نورآباد ساخته، و تمام مخلوقات برای خلق از کتم عدم به عرصه مشهود و ظهور؛ **انجام:** محتاج کردند آری که لشکر منعم حقیقی که ... ای زاغ در این باغ تماشا چه می‌کنی×× دنیا سرای فانی، غوغا چه می‌کنی

نسخه اصل: گنج بخش ش ۱۱۳۴ (مشترک ۵۴۷/۱۰)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق، جا: راولپندی (پاکستان)؛ ۵۹گ [عکسی ف: ۲-۵۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۷۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶-۱۰۶]

← تاریخ گردیزی > تاریخچه مالیه ایران
← تاریخ گردیزی > زین الاخبار

● **تاریخ گزیده = شرفنامه** / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e gz. = šaraf-nāme

حمدالله مستوفی، حمدالله بن ابی بکر، -۷۵۰ قمری

hamd-ol-lāh-e mostawfī, hamd-ol-lāh ebn-e abī-bakr (-1350)

اهدا به: خواجه غیاث الدین محمد بن رشیدالدین فضل الله همدانی

تاریخ تألیف: ۷۳۰ق

گزیده‌ای از تاریخ جهان است از آغاز تا سال «۷۳۰» که سال تألیف است، مشتمل بر یک «فاتحه» و شش «باب» و چندین «فصل»: فاتحه: در آفرینش جهان؛ باب ۱. پیامبران و دانایان، مشتمل بر دو فصل؛ ۲. شاهان ایران باستان تا اسلام، در چهار فصل؛ ۳. پیامبر اسلام (ص) تا عباسیان، در شش فصل؛ ۴. دودمان‌های اسلامی، در دوازده فصل؛ ۵. زندگینامه دانشمندان، در شش فصل؛ ۶. ویژه قزوین، در هشت فصل؛ خاتمه: در انساب. مؤلف، خاندان و نسب خویش را به حر فرزند یزید ریاحی می‌رسانند. برادر او خواجه فخرالدین احمد نیز از شاعران و نویسندگان قزوین به شمار است از حمدالله سه کتاب در دست است: ۱. «تاریخ گزیده»، ۲. «ظفرنامه»، ۳. «نزهة القلوب».

آغاز: بسمله، سپاس و ستایش پادشاهی را که ملك او بی زوال است و مملکت او بی انتقال

انجام: یادکرده، و تصحیح این ایشان از کتب معتمد علیه کرده شد و العلم عندالله

چاپ: بکوشش عبدالحسین نوائی، تهران، ۱۳۳۹ش، با پیشگفتار ایشان

[فهرست مشترک ۹۳/۱۰و ۹۴؛ نسخه‌های منزوی ۴۱۱۴/۶؛ الذریعة ۲۷۱/۳ و ۲۸۱/۳؛ تاریخ مفصل ایران ص ۵۲۳-۵۲۴؛ مشار ص ۳۳۴ ؛ استوری ۸۲/۱؛ فهرستواره منزوی ۵۸۶/۱-۵۸۷؛ دنا ۷۳۳/۲-۷۳۴]

شرح و حواشی:
۱- ذیل تاریخ گزیده؛ مستوفی، زین الدین بن حمدالله (-۸)
۲- تاریخ بناکتی و تاریخ گزیده مستوفی

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۸
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ گمان می‌رود پیش نویس اصلی به خط مؤلف باشد؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱-۲۵]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۴۸
همان نسخه بالا [نشریه: ۵-۱۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۶۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ در آخر نسخه شجره نامه‌ای در ذکر انساب انبیاء، اولیا، ائمه، پادشاهان وزرا و امرا در ۱۴ برگ ترسیم شده که مؤلف اظهار داشته این شجره اختراع خواجه رشیدالدین است و وی آن را از روی کتاب‌های معتبر اصلاح نموده است. این شجره نامه در نسخه چاپی وجود ندارد؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۳۶۲گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۳۷-۱۹۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۰۷
آغاز: با یمن شد حق تعالی بدین سبب برو خشم گرفت و دولت؛
انجام: صاحب دیانت بود تمیز میان حق و باطل بغایت کردی تحقیق در تزویرات و گواهی
از باب ۲ تا اواخر ۶، باب ۱ و خاتمه آن ساقط شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ به نظر می‌رسد نسخه حاضر، از مجموعه چندین نسخه ناقص عصر مؤلف تشکیل یافته و نواقص میان بخش‌ها، با خط جدیدتر، تکمیل شده؛ تملک: عباس اقبال آشتیانی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج آجری تیره، ۲۰۲گ، ۲۱ و ۲۲ سطر (۱۵×۲۱)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۲۹-۱۵]

۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۹۶/۳-۶۰۳۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ آغاز در دیباچه و انجام در «قتل شاه حسن و وزارت خواجه توران شاه و ذکر عصیان پهلوان اسد به طغانشاه در کرمان»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، عطف سرخ، ۲۲۵گ، ۲۲ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم:-۱۵۸]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۱۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ هفت صفحه پایان نسخه در تاریخ جمادی الاول ۱۲۹۷ ق. نوشته شده، مجدول، یک سرلوح؛ کاغذ: سمرقندی نخودی و فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۴۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳-۳۰۲]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۲۲-ف
نسخه اصل: مونیخ ۲۰۵؛ خط: نسخ، کا: محمد بن سعید بن عبدالله قادری، تا: ربیع الثانی ۸۲۳ق، برای خزانه مغیث الدین ابراهیم سلطان؛ تملک: احمد احمد جاوید در ۱۲۰۰. [فیلمها ف: ۳-۱۳۴]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۶۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ شعبان ۸۵۱ق؛ دو صفحه نخست مجدول، دارای کتیبه مذهب، رکابه‌دار، یادداشت امانت گرفتن آن از کتابخانه اعتضاد الممالک در شوال ۱۳۳۸ به خط احمد بن محمد علی قراچه داغی؛ تملک: حسین عارفی به خلیل بن محمد بن خضر در ۱۱۳۸؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۴۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۳۰-۹۵]

۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۸۶
آغاز و انجام: برابر؛ و قد فرغت من کتابته و اتمامة فی سلخ شهر ربیع الاول سنه ثلث خمسین و ثمانمائه الهجریه و الحمدلله رب العالمین. (و قد تمت المقابله و التصحیح الثانی).
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سلخ ربیع الاول ۸۵۳ق؛ مجدول زرین، یک سرلوح نیم ترنج مذهب، مصحح، مقابله شده؛ مهر: «بنام بنده آل محمد بهرام ۱۱۷۰»، «ان ربک سعیکم مقاماً محمودا»؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: کشمیری، جلد: مقوای روکش چرم لاکی، ۹۲۱ص، ۱۷ سطر، قطع: ربعی [ف: ۵-۳۸۰]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۴۲
آغاز: بن جعفربیک را بفارس فرستاد؛ **انجام:** سیدحسن غزنوی معاصر سلطان بهرامشاه
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: حنایی، ۱۷ سطر (۱۱×۱۷) [رایانه]

۱۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** (نونویس): ... ترتیب رفته انبیاء مرسل را
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰ق؛ ۱۷ برگ انجام نونویس قرن ۱۲ق؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۱گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱-۴۲]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۶۲
آغاز: برابر
تا پایان باب چهارم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۲۲-۲۱۵]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۸۵۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰؛ مجدول؛ واقف: محمد رضا بدخشان، خرداد ۱۳۱۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی، ۲۵۷گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۷-۳۷]

۱۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۰۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** من رابطه قدر فواق ناقة بقزوین فله الجنة ترجمه ظاهرست الثانی و الاربعون قال النبی صلی الله علیه و سلم شهداء قزوین سادة الشهدا ترجمه ظاهرست. تمت الکتاب بعون الملک الوهاب تحریراً فی شهر شوال ختم بالخیر و الاقبال سنه

۹۳۸.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۹۳۸ق؛ مجدول، مذهب، یک سرلوح مذهب، چند مهر از کتابخانه پادشاهان تیموری هندوستان به سنوات ۱۱۲۷–۱۱۶۰–۱۱۵۱ق، به سال ۱۳۲۲ از عرض کتابخانه سرکاری گذشته؛ تملک: فرهاد بن ولیعهد در ۱۳۰۴؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۷۲۴ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۵/۵سم [ف: ۵–۳۸۲]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۰۹۱/۱
خط: نستعلیق، کا: جمال الدین محمد بن ابواسحاق نیریزی، تا: ۱۰ صفر ۹۴۶ق؛جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۲۷۹گ (۱ر–۲۷۹پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۸–۱۱۷]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۳۳–ف
نسخه اصل: مونیخ ۲۰۶؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن علی رومی، تا: ۹۴۸ق [فیلمها ف: ۳–۱۳۶]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۴۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالرحمن بن محمود بن عبدالرحمن بن قاسم سعیدی،تا:۹۶۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج سیاه، ۲۷۵گ، ۲۵ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۳–۴۰۸]

۱۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۲۱۸
آغاز: و خلیفه و وزیر موسی بود؛ **انجام:** یعنی همچنان که مردن برادر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۳–۳۰۳]

۱۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۵ ـ ج
آغاز: انداز آدم ... تا زمان مبارک خاتم ... و آن دو فصل است. فصل اول در ذکر پیغمبران ... اکابر مورخان آورده‌اند؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: حسین قلی زنگنه، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (دیباچه و فهرست افتاده)؛ نسخه را کسی به دقت خوانده و عنوان‌ها را در کنار صفحه ها یاددشت کرده و یادداشت مورخ ۱۲۹۷ او در نسخه دیده می‌شود، یادداشت تملک ۱۱۶۴؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۳۴۵گ، ۱۵ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱–۷۸]

۱۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۳۳
آغاز: مذکور و چون در ایراد آن چندان فائده نبود خامه تیزکام راه بیان آن نپیمود.؛ **انجام:** در بیست و چهارم خلافت مقتضی سلطان عبدالمؤمن مهدیه را از تصرف فرنگ بیرون آورد ...
از حضرت شیث تا سال ۲۳ خلافت المقتضی بالله؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج سبز، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱–۲۷۱]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۵۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و صورت شجره اینست که بر صفحه ... ثبت میشود
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: روغنی بوم سیاه، ۲۲۰گ، ۱۹ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۵–۲۰۶]

۲۱. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۳۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: مصطفی بن گورشاه علی روملو، تا: سه‌شنبه ۲۶ رجب ۱۰۲۸ق، جا: قریه فرزاد شمیران؛ ۳۸۰ص، ۲۵ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۶۵]

اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۱۱۴۱۰
همان نسخه بالا [نشریه: ۵–۳۱۶]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۱۸
آغاز: در اکثر ایران چهارده تن مدت ملکشان از سنه تسع و عشرین و اربعمأیه تا ربیع الاول سنه تسعین و خمسأیه صد و شصت و یکسال. شعبه دوم بکرمان بازده تن مدت ملکشان از سنه ثلاث و ثلاثین و اربعمأیه؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: نوروز علی پسر دوستعلی شیخ حیواتی معلم، تا: سه‌شنبه ۷ ربیع الاول ۱۰۵۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ در کنار برخی از برگ‌ها حاشیه هایی از اسکندر میرزا پسر رکن الدوله نوشته شده و او در پاره‌ای از آنها به مؤلف کتاب (مستوفی) ناسزا گفته است؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج یشمی، ۵۸۵ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۴۵سم [ف: ۱۰–۴۶۶]

۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۷۶–۵۱/۳۶
آغاز: گفته اند و اهل نجوم از زمان طوفان تاریخی دارند و درین زمان که سنه ثمان و تسعین و ستمائه؛
خط: نستعلیق، کا: نقدعلی بن فضل علی عبدالملکی، تا: ۱۱۰۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۶۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۲–۷۰۱]

۲۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۹/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و چون بهزار رسد اجازت طلبد مستضی را سریتی بنفشه نام بود که معدن سخا و منبع خیرات ...
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد ابراهیم خزری، تا: از جمادی الثانی ۱۱۰۸ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی عطف تیماج عنابی، ۹۳گ، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۱–۳۰۲]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل چهارم از باب پنجم. در ذکر مشایخ از مسلمانان هر که صحبت رسول دریافته بود ... الثاثی قیقبه پسر سعد که مقدم است ذکر او ... ابی داود السجستانی صاحب الصحاح ابن ماجه الدارائی
متن تاریخ گزیده در دو بخش آمده و قسمت کمی از آن در نسخه ما نیست. ظاهراً کاتب برای آن که بعداً آن بخش را تکمیل کند دو صفحه و نیم سفید گذاشته بود اما بعداً متن دیگری در آن کتابت شد. تنها فصل پنجم از باب پنجم کتاب ناقص است؛ خط:

نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: با تاریخ ۱۱۱۰ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شرقی نخودی آهار مهره نازک، جلد: میشن مشکی عطف چرم قهوه‌ای، ۹۷ص (۲-۹۸)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۱/۲۹-۸۶]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۶

آغاز: جامع الاصول بود و معاصر ناصر خلیفه. علی بن محمد بن نصر الحسین الواقدی المفسر المشهور ... فصل ششم از باب در ذکر شعرا و ایشان دو کروه اند عرب و عجم؛ **انجام:** و از ایشان اهل بیت را نام به سبزی نوشت. پادشاهان را بر موجب قیل یاد کرد و آن چه مسلمان شدند نام برد». انجامه: «و الحمدلله کثیرا دایما ابداً ابداً که تمام شد کتاب گزیدة التواریخ از تصانیف محمد بن احمد بن حسن بن نصر مستوفی بتاریخ دهم رمضان المبارک سنه ۱۱۱۰ هزار و صد و ده از هجرت افضل البشر شفیع یوم المحشر علیه افضل الصلوة و التحیات و التسلیمات به خط بنده کمترین تراب اقدام العارفین جمال الدین محمد در فراء در ایامی که حضرت قبله عالم پادشاهزاده محمد اکبر خلق ابوالظفر محیی الدین محمد اورنگ زیب بهادر عالم گیر بادشاه غازی تشریف داشتند و بنده در رکاب نصرت اعتصام پادشاه عالمیان بود که از کابل آمدم که نشانها و توره و خلعت از عنایات بادشاه زاده به زوجه و پسر امیر خان ولد خلیل الله خان میر میرانی برده بودم آمده کتاب گزیده تمام کردم. نوشته سالها ماند زکاتب ×× نشان در خاک جوئی هم نیابی / شد ز فضل آن خدائی لا بنام ×× این کتابت روز آدینه تمام.

ادامه تاریخ گزیده است. در این بخش چند سطری از کتاب نوشته مانده و جایش سفید است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: با تاریخ ۱۱۱۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شرقی نخودی آهار مهره، جلد: میشین مشکی ساده عطف چرم قهوه‌ای، ۱۵ص (۱۰۱-۱۱۵)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۳-۸۷]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۴۱

آغاز: درود فراوان و تحیات بی پایان برو و بر اهل بیت و یاران و اتباع و اشیاع او باد؛ **انجام:** ایشان را نوشتم اختصار کردیم. خاتمه در ذکر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز (برگ اول) و انجام؛ یادداشتی درباره اهمیت کتاب از محمدباقر نواب متخلص به فدایی در سلخ ماه صفر ۱۲۹۵ با تصریح به اینکه کتاب را به مبلغ دو تومان و یکهزار خریده و در تاریخ ۲ ربیع الاول همان سال وارد کتابخانه اش گردیده با مهر «نواب» (بیضوی)؛ جلد: تیماج سبز یشمی، ۲۰۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۳/۵سم [ف: ۴۱-۱۳۹]

۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۲۴

آغاز: حکایت بر قیصر ظاهر خواهد شد گشتاسب؛ **انجام:** فصل دوازدهم از باب چهارم در ذکر احوال ترک و مغول

درین نسخه بر اثر صحافی بد پریشانی چند وجود آمده: صفحه اول و دوم این نسخه در ذکر لهراسب و گشتاسب متعلق به صفحات وسط کتاب می‌باشد و صفحه ۳ ابتدای نسخه است و آن نیز در ازاء اواسط صفحه ۴ نسخه چاپی (چاپ اروپا) است و مطالب تا صفحه ۴۱۶ ادامه دارد یعنی تا بغداد رفتن سلطان محمد بن ملکشاه بن الب ارسلان این مقدار ازین نسخه نسبتاً قدیمی و ظاهراً متعلق به قرن یازدهم می‌باشد از ۴۱۷ تا ۵۱۰ نسخه نونویس و متعلق به قرن سیزدهم و حاوی اغلاط املائی بسیار است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج قرمز، ۲۵۵گ، ۱۸سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۵-۳۳۱]

۲۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۱۲/۴

بندی از تاریخ گزیده؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳[نشریه: ۷-۲۴۵]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۸۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اصفهان و قم و کاشان و نطنز و جربادغان به مؤید الدوله ابونصر بویه داد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۶ق؛ واقف: خان بابا مشار؛ کاغذ: نباتی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۱۸سم [ف: ۹-۲۰]

۳۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۸/۲

فصلی از آن در آنچه به بلده قزوین تعلق دارد؛ کا: حسن حسینی، تا: ربیع الاول ۱۲۶۵ق، جلد: چرم زرد، ۱۵گ (۲۷۸ر-۲۹۲پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۷سم [مؤید: ۳-۵۹۴]

۳۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۰۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۶۷ق؛ با سرلوح، مذهب، مجدول، با کمند زر؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج سوخته‌ای با ترنج، ۷۹۸ص، ۱۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۲-۱۱۶]

۳۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۱۴

خط: نسخ، کا: محمود طباطبائی اردستانی سپاهانی، تا: جمادی الثانی ۱۲۹۶ق؛ تملک: اعتضاد السلطنه در ۱۲۹۶ ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۱۹۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۳-۳۰۳]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۵۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: اسد الله محلاتی، تا: ۲۰ صفر ۱۲۹۷ق؛ یادداشت عاریه بنام عباس قلی کاشانی؛ تملک: حاجی مخبر السلطنه؛ مهر: «مشیر افخم عباس قلی» (بیضی)، «عضد الدولة الشریف بن محمد تقی لسان الملک بن محمد بن رفیع الدوله بن محمد علی بن محمد رضا»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مقوایی قرمز، ۱۹۴گ، ۲۶ سطر (۱۱/۵×۲۴)، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۱۵-۲۲۲]

۳۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** سلطان عزیمت عراق کرد و لقب مؤید الملکی بشجاع الدین داد و قائم مقام خود کرد و روی به عراق ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی بعضاً با عنوان «صدرالعلماء»؛ مهر: «عبده الراجی آقابزرگ» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۷۱]

۳۶. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵۰ فرخ

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۰گ، ۲۵ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۲۰]

۳۷. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۲۳ فرخ

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی عطف میشن قهوه‌ای، ۳۰۷گ، ۱۹ سطر (۱۰/۲×۲۰/۵)، اندازه: ۱۴×۲۹سم [ف: ۲۱]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای یک سرلوح کوچک، مجدول؛ ۲۳۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲-۱۳۰]

۳۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۸۵/۲۸

گزیده‌ای از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: متن ترمه زرد، حاشیه ترمه سفید، ۱۱گ (۱۳۰ر-۱۴۰ر)، ۴۱ سطر، اندازه: ۹/۸×۲۲سم [ف: ۸-۴۶۲]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۰۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۰/۳×۳۱/۷سم [رایانه]

۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۰۸۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ شرح احوال ناتمام مؤلف در ابتدای کتاب و شرح احوال مؤلف از طاهر هاشمی در گ ۲ نوشته شده، توضیحات و تصحیحاتی از طاهر سید زاده هاشمی با تاریخ ۱۳۲۱ تا ۱۳۲۴؛ مهر: سید حسن سیدزاده هاشمی؛ تملک: طاهر سیدزاده هاشمی مورخ ۱۳۲۱ = ۱۳۶۲ق در کرمانشاه مبنی بر اهداء این کتاب از طرف پدرش به وی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۴۳گ، ۲۱سطر (۹/۳×۱۷/۲)، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [رایانه]

● تاریخ گزیده در «اهل التفسیر و الحدیث و الفقه و الحکمة و النجوم» (منتخب) / تاریخ

tārīx-e gz. dar «ahl-ot tafsīr va-l hadīs va-l feqh va-l hekma va-n nojūm» (mn.)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۱۱/۲

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن حاجی محمد علی، تا: پنج‌شنبه ۲ شعبان ۱۲۲۴ق، جا: مشهد، مدرسه خیرات خان؛ در «شعرای عجم» نسخ همو در همین شهر در روز جمعه شعبان ۱۲۲۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف میشن قهوه‌ای، ۷گ (۳۵پ-۴۱ر)، ۲۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶-۷۳]

● تاریخ گل / تاریخ / فارسی

tārīx-e gol

علی آبادی مازندرانی، زکی بن مقیم، ق۱۴ قمری

ʻalī-ābādī māzandarānī, zakī ebn-e moqīm (-20c)

این کتاب را میرزا زکی خان سرهنگ قورخانه، از فرانسه به فارسی ترجمه کرده و به هشت «کتاب» تقسیم نموده است. اول تاریخ گل.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۱

آغاز: در تعریف گل و محاربه با هلوثی که سویس باشد و محاربه با آریوویست؛ **انجام:** و در آنجا بیست روز به دعای جمهوری و شادمانی حکم داد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پایان قرن ۱۳؛ تملک: اعتضاد السلطنة؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ ق؛کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سبز تیره، ۵۵گ (۵پ-۵۹ر)، ۲۷ سطر (۱۱×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۳-۳۰۴]

← تاریخ گمنام > تاریخ مستور

● تاریخ گیتی‌گشا / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e gītī-gošā

نامی اصفهانی، محمد صادق، -۱۲۰۴ قمری

nāmī esfahānī, mohammad sādeq (-1790)

اهدا به: محمد جعفر خان زند

در تاریخ زندیه از کریمخان زند تا پایان کار لطفعلی خان زند. نامی به امر محمد جعفر خان زند تاریخ دولت زندیه را تا افتتاح قلعه طبرک اصفهان نوشته و در ۱۲۰۴ وفات یافته پس از وی به حکم میرزا محمد حسین وزیر فراهانی علیرضای شریف به اتمام تاریخ پرداخته، تتمه احوال لطفعلی خان زند تالیف آقا محمد رضای شیرازی است که ذیل دومی بر آن است و آن نیز در آخر کتاب است و با هر دو ذیل توسط سعید نفیسی چاپ شده است.

آغاز: ۱: تاریخ ایام سلطنت کریمخان زند و آن قوم سعادتمندظفر پیوند و آن سلطان خصم گیر عدوبند ...

۲: طراز کلام مورخان سخن پرور و زیور اقلام نگارندگان قصص و سیر حمد و ثنائی که پادشاهان تاجدار.

انجام: مقرر شد مسکن و سواران ایشان در سلک ملتزمان مرکب منصور منظم گشتند

چاپ: تهران، با دو ذیل آن به کوشش سعید نفیسی، ۱۳۱۷ش.

[نسخه‌های منزوی ۴۲۶۷/۶؛ الذریعة ۲۸۴/۳؛ فهرستواره منزوی ۸۹۷/۲؛ استوری ۳۳۱/۱؛ مشار فارسی ۱۱۲۶/۱؛ دنا ۷۳۴/۲ (۲۰ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۶۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۲۷گ، ۲۱ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۶-۳۵]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۴۹

آغاز: بسمله، تاریخ جلوس خدیو بی عدیل کریمخان وکیل؛ **انجام:** برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۳۲گ، ۱۶سطر (۱۳×۲۶)، اندازه: ۲۵/۵×۳۳سم [ف: ۵-۳۶۹]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۱۹

آغاز: تاریخ خاقان معدلت بنیان محمد کریم خان زند؛ **انجام:** از صاحبان ولایات بنزدیک و دور استمداد خواست

از اول تاریخ گیتی گشای تا «بیان توجه موکب آغا محمد بجانب عراق و مجادله با خسرو خان و اسماعیل خان ...»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، سیاه، مقوایی، ۱۸۱گ، ۱۶ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳-۲۵۴]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۳۷

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** بهنج دلخواه در جلد دیگر بر شته تحریر خواهد کشید و موسم بجلوس ثانیش خواهد ساخت.

خط: نستعلیق، کا: پیر مراد، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۹۰گ، ۱۹سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۶-۴۴]

۵. قم؛ مؤسسه آية الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۵۱

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** فاتحه فکرت و ختم سخن نام خدائی است برآن ختم کن.

خط: نستعلیق، کا: مهدی قلی نفر، تا: ۱ رمضان ۱۲۳۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۱-۱۰۲]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۳۷-۳۶/۳۷

آغاز: و تذکار انعام وافضال سرمایه بخش کنوز دفاتر ... اما بعد برضمایر ارباب بصایر و خواطر اصحاب ماثر ... زره بیمقدار محمد صادق موسوی متخلص به نامی که دلال متاع قلب؛ **انجام:** برابر

خط:نستعلیق،کا: غلامعلی، تا: ربیع الاول ۱۲۴۳ق، حسب الفرموده محمد حسن خان قاجار؛ افتادگی: آغاز (برگ اول)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲-۷۰۲]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۰۳

خط: نستعلیق، کا: محمد حسن اصفهانی، تا: ۱۲۴۳ق؛ مجدول به طلا؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: روغنی زمینه یشمی با قولق میشن سیاه، ۱۷۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۱×۲۰/۶سم [ف: ۲-۹۱]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۲۸

خط: شکسته، نستعلیق، کا: میرزا رحیم، تا: ۱۰ رمضان ۱۲۵۶ق، جا: اصفهان، برای میرزا ابوالحسن؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن یشمی، ۱۵۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۳۰/۱سم [ف: ۴-۷۰۳]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۷۴

خط: شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ با سرلوح، مجدول زرین ؛ کاغذ: فستقی، جلد: روغنی ضربی، ۱۶۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۳سم [ف: ۴-۷۰۳]

۱۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۶۲ ـ ج

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: عنابی ضربی، ۱۶۱گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱-۷۹]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۷

آغاز: بسمله و به نستعین، تاریخ جلوس خدیو بی عدیل کریم خان وکیل؛ **انجام:** ذیل: که از ایشان نیز در صفحه روزگار اسم و رسمی باقی نیست فاعتبر و ایا اولو لا الابصار (اولی الابصار)

تاریخ گیتی گشای نامی با ذیلی که آقا محمد رضای شیرازی در تتمه احوال لطفعلی خان زند نوشته (از صفحه ۳۱۴ به بعد)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۶۴گ، ۱۶سطر (۱۳/۵×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۴-۳۵۲]

۱۲. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۱۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** که از ایشان نیز در صفحه روزگار اسم و رسمی باقی نیست. تمت سنه ۱۲۶۱

با دو ذیل آن از میرزا عبدالکریم بن علی رضای شهاوردی شریف منشی و آقا میرزا محمد رضا شیرازی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛مجدول؛ تملک: فرهاد میرزا در محرم ۱۲۶۲؛ جلد: تیماج حنایی، ۲۰ سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۱۹/۵×۳۴سم [نشریه: ۳-۱۵۸]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۳۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: علی محمد بن میرزا محمد ابراهیم، تا: ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز مقوایی، ۱۴۹گ، ۱۶سطر (۱۲/۵×۲۳)، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴-۱۹۴]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۷۴/۱-۳۵/۵۴

آغاز: رعایا و مرلا و امنیت ... بیان مختصری از وقایع قبل از این دولت علیه که از ایراد آن ناگزیر و ناچار؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق شکسته زیبا، کا: اوایل نسخه به خط معتمدالدوله نشاط و چند برگ از آن به خط محمد تقی بن محمد اسماعیل، تا: نونویس در اواخر رجب ۱۲۷۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۳گ (۱ر-۱۰۳پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲-۷۰۱]

۱۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۶

خط: نستعلیق، کا: محمد اسماعیل بن محمد علی، تا: نیمه رجب ۱۲۸۴ق، به فرمایش میرزا محمد حسن خان؛ یک بیت شعر فارسی به خط خسروخان به سال ۱۳۰۹ و یادداشتی از شخصی که نگاشته نگارنده این بیت شعر همان خسرو خان سردار ظفر

بختیاری است، یادداشتی از تیمور اسفندیاری بختیاری در مطالعه کتاب به سال ۱۳۳۲ در اصفهان و نوشتن حواشی در معنای برخی از لغات توسط او؛ جلد: تیماج قرمز عمل صادق بن محمد باقر، ۱۸۳گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۳سم [ف: ۱-۱۹۴]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۴

آغاز: برابر۲

بی‌کا،تا:۱۲۸۴ق؛۱۸۵گ،۱۹سطر،اندازه:۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۲-۱۳۱]

۱۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۱

خط: نستعلیق، کا: محمد اسماعیل بن محمد علی، تا: نیمه رجب ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: آبی [نشریه: ۱۱-۸۸۶]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۳۶

خط: نستعلیق، کا: محمد اسماعیل بن سلطان بن محمد حسین خان سرتیپ فوج خلج، تا: جمعه ۴ ذیحجه ۱۳۱۴ق، جا: شیراز، به فرموده آقا میرزا فرج الله خان زند و نصیرالممالک؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۹۵گ، ۱۹ سطر (۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶-۵۷۰]

۱۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۸۳/۱

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

از آغاز تا رفتن آقا محمد خان از اصفهان به طهران؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسن متخلص به «دبیر» فرزند ابوالحسن شیرازی، تا: جمعه ۶ جمادی الاول ۱۳۲۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲-۱۶۱]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۶۷-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 23524؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵۵گ [فیلمها ف: ۱-۳۶]

● **تاریخ گیلان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e gīlān

مرعشی، ظهیرالدین بن نصیرالدین، ۸۱۵؟-۸۹۳ قمری

mar‘ašī, zahīr-od-dīn ebn-e nasīr-od-dīn (1413-1488)

اهدا به: کارکیا سلطان علی و پدرش سلطان محمد

تاریخ تألیف: ۸۸۰-۸۹۴ق

در ۷ «باب» و هر باب در چند «فصل» نگاشته است. آداب و رسوم مردم آن سرزمین را نیز دارد.

آغاز: شکر و سپاس بیحد پادشاهی را ...

چاپ: رشت، ۱۳۳۰ش، از روی نسخه بادلیان؛ به کوشش دکتر منوچهر ستوده، تهران، ۱۳۴۷ش.

[فهرستواره منزوی ۲/۸۹۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۸۷-ف

نسخه اصل: بادلیان Or. 156. با یادداشت مورخ ۹۰۵؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ ربیع الاول (۲ خرداد) ۹۳۰ق [فیلمها ف:۲-۹۳]

● **تاریخ گیلان** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e gīlān

فومنی، عبدالفتاح، ق۱۱ قمری

fūmanī, ‘abd-ol-fattāh (-17c)

تاریخ تألیف: حدود سال‌های ۹۲۳ تا ۱۰۳۸ق

کتابی است در تاریخ گیلان در زمان صفویه که در ۲ «فصل» و ۴ «مقاله» تألیف شده است: فصل ۱. در حالات ادبار و انکسار دولت مظفر سلطان مرحوم والی گیلان بیه پس رشت و انقراض دولت سلاطین اسحاقیه علیهم الرحمة که از آن زمان الی الآن مدت ممتد یکصد و چهل و دو سال مصروف شده؛ فصل ۲. در احوال جلای مغفوری خان احمد خان حاکم و والی ولایت بیه پیش لاهیجان و ابتلای پسران شاه جمشید خان علیه الرحمة و الرضوان و به قتل رسیدن امیر سیاوش خان حاکم گسکر و عصیان امیر حمزه خان طالش حاکم آستارا و به قتل رسیدن امیر سیاوش خان حاکم گسکر و عصیان امیر حمزه خان طالش حاکم آستارا و به قتل آمدن او در ولایت شیروان و استیصال ملوک مازندران به مدلول آیه کریمه: ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء و الله ذوالفضل العظیم؛ مقاله ۱. در بیان حال و شرح مآل امیر حمزه، خان طالش و فرزندان مشارالیه؛ مقاله ۲. در بیان یاغی شدن ملک جهان گیر ولد ملک سلطان محمد رستمداری و مآل حال او بتقدیر حضرت باری؛ مقاله ۳. در بیان ابتلای بوسعید میر فومنی و فرج بعد شدت او به موجب تقدیر قادر غنی؛ مقاله ۴. در بیان یاغی شدن میر حاتم سپهسالار شفت از علیخان و مآل حال او بطریق استحسان. مؤلف می‌نویسد: «پوشیده نماند که درین پنجاه سال که مملکت معموره دارالمرز به تصرف سلاطین اسحاقیه در آمده فترات و انقلابات و هجوم و ازدحام عوام کالانعام بل هم اضل سبیلاً مثل فتور غریب شاه مشاهده نشده بود این فقیر بی‌بضاعت عبدالفتاح فومنی را به گوشه دهقان (دهقانی) به عزلت و انقطاع بسر میبرد به خاطر فاتر خطور نمود که قضیه مذکوره را به نوعی که سانح شده بود تألیف نماید چون واقعات مذکوره حسب الواقع بتحریر واقع نشده بود به فکر آن افتاد که شمه ای از حالات ملوک و سلاطین مازندران و گسکر و آستارا و لنگرکنان که در عصر و زمان تسلط و استیلای سلاطین صفویه به وقوع رسیده بیان سازد ...». فتوحات دارالمرز نیز تحریر دیگری است از تاریخ گیلان عبدالفتاح فومنی، وی پس از رسیدن به مقام حکومتی در پی آن شد که تغییراتی در کتابش ایجاد نماید؛ اختلافات بین این دو تحریر در نسخه چاپ سال ۱۳۴۹ش بیان شده است. (سید محمود مرعشی)

این کتاب فتوحات هم نامیده می‌شود ولی در خود متن بدان نام «تاریخ گیلان» داده شده است.

آغاز: ای نام تو مطلع کلام همه کس ×× در نظم کلام تو نظام همه کس / بر صفحه هستی قلم تقدیرست ×× تحریر کند نشان و نام همه کس. حمد و بی ثنای بی عدد مالک الملک پادشاهی

را ... اما بعد، بر ضمیر اکسیر تأثیر ارباب خبرت
انجام: با چندین قافله دعای مردم گیلان عازم مقر سلطنت خویش گردید بعون الملک الوهاب.
چاپ: پطرزبورگ، به کوشش برنهاردان، ۱۲۷۴ق؛ رشت، ۱۳۱۴ش؛ تهران، به کوشش منوچهر ستوده، ۱۳۴۹ش؛ تهران، ۱۳۵۳ شمسی، با تحقیق عطاء الله تدین
[دنا ۷۳۵/۲ (۴ نسخه)؛ مشار فارسی ۳۳۵/۱؛ نسخه‌های منزوی ۴۲۶۸/۶ (۴ نسخه)؛ مشترک پاکستان ۱۴۸۹/۱۱؛ تاریخ گیلان، چاپ تهران: ۱۳۴۹ و ۱۳۵۳ ش؛ استوری ۳۶۳ و ۱۲۹۸؛ بریگل ۱۰۷۷؛ فهرستواره منزوی ۸۹۷/۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۷۷
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز (کمی در خطبه)؛ کاغذ: کاغذ فستقی آبی، جلد: ساغری پارچه، ۱۲۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۱۳/۳سم [ف: ۲-۹۱]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۶۱
خط: نستعلیق، کا: میرزا رضی تفرشی گیلانی، تا: جمعه ۱۹ رمضان لیلان ئیل ۱۳۱۰ق؛ مجدول سرخ و مشکی؛ جلد: تیماج مشکی ضربی مقوایی، ۸۲گ، ۱۱ سطر (۱۷×۱۲)، اندازه: ۲۲×۱۸سم [ف: ۱۳-۳۰۴۴]
۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق پخته، کا: میرزا رضی تفرشی الاصل گیلانی مسکن، تا: پنج‌شنبه ۲۶ محرم ۱۳۱۶ق، جا: رشت؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: مقوا ته پارچه مشکی، ۱۳۴گ، ۲۵ سطر (۲۴/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۳۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱-۴۳]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: محمود فراهانی، تا: سه‌شنبه غره ربیع الثانی ۱۳۲۵ق، جا: تهران، حسب فرمایش ادیب الممالک؛ از سوی معتمد السلطان آقا میرزا غلامرضا خان به همراهی آقا میرزا غلامحسین خان برادرش در سال ۱۳۲۵ق مقابله شده؛ مهر: ادیب الممالک به تاریخ ۱۹۰۷ میلادی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش کاغذ زرشکی، ۱۱۴گ، ۱۴سطر (۱۶×۱۱)، اندازه: ۲۱/۵×۱۷سم [ف: ۳۴-۶۶۵]
۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۴۷
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از عبدالمجید پژویان [رایانه]

● **تاریخ گیوم امپراطور آلمان** / تاریخ پادشاهان / فارسی
tārīx-e gīūm emperātūr-e ālmān

سیمون، ادوارد

seymūn, edvārd

مترجم: محمد طاهر ق۱۳ قمری
تاریخ تألیف: غره محرم ۱۳۱۲ق؛ محل تألیف: تهران

شرح زندگانی و سلطنت گیوم امپراطور آلمان از سال ۱۷۹۴-۱۸۴۷ میلادی است.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۲۷۱
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ترجمه کتاب کیلوم امپراطور آلمانی و شرح احوال زمان سلطنتش تألیف ادوارد سیمون ترجمه چاکر جان نثار محمدطاهر شروع بترجمه شده غره شهر محرم الحرام من شهور سنه اثنی عشر و ثلثمائه بعد الالف من هجره نبینا صلی الله علیه و آله فی دارالخلافه الباهره طهران صان الله عن الحدثان سنه ۱۳۱۲؛ **انجام:** اگر آخر عمر و دوره سلطنتش قدری بواسطه سوسیالیستها مکدر گردید بیم ندارد که اعقاب و اخلافش توفیق بر حشم ماده خلاف نیافته و بقطع جهة اختلاف موفق نکردند در اساطیر الاولین میگوید که نپطون رب النوع دریاها و حکم فرمان داد بر عنصر سرکش. انتهی-بحمدالله تعالی و یمن توفیقه که عمر بر اتمام این ترجمه نیز وفا کرد و با هزار گونه عوایق و ناسازگاری مزاج خاصه این نامه بپایان رسید و تقدیم خاکپای مقدس همایونی روحنا فداه گردید فی السابع من شهرالله المبارک من شهور سنه اثنی عشر و ثلاثمائه بعد الالف من هجره ... و انا العبد محمد طاهر کتبه الحقیر محمد تقی الطهرانی.
خط: نستعلیق، کا: محمد تقی طهرانی، تا: ۱۳۱۲ق؛ مجدول، کمندکشی زرین، به خط ناصرالدینشاه قاجار آمده: «این تاریخ گیوم را بواسطه اینکه چشممان درد میکرد خودمان نخواندیم ادیب الممالک و بعضی پیشخدمتها خواندند بعد انشاء الله در کالسکه شاید خودمان بخانیم شروع در صاحبقرانیه شد و حالا که از دریا برگشته‌ایم در دهنه نهر رودبار در سر نهار ادیب الممالک تمام کرد و تمام بعرض رسید ۱۳ شهر صفر سنه ۱۳۱۳»؛ مهر: اعتماد حضور، علی اکبر بن حسین الحسینی؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی، جلد: مقوای روکش چرم مشکی با تزیینات، ۶۳۳ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۳۳/۳×۲۱/۷سم [ف: ۵-۳۸۴]

● **تاریخ لامه فلوریه** / تاریخ پادشاهان / فارسی
tārīx-e lāme flowrīye

ماردروس، ق۱۹ میلادی

mārdrūs (-19c)

به امر: ناصرالدین شاه
تاریخ تألیف: ۱۵ محرم ۱۲۸۷ق
مؤلف ماردروس داود خانف است. تاریخ جدید از تألیفات «لامه فلوریه» از شرح حال پادشاهان فرانسه و اسپانی به سال‌های ۱۴۳۴ الی ۱۵۹۸ میلادی است در بیان سلطنت سلسله شارل هفتم تفصیل فوت حکمران دولت انگلیس در پاریس؛ مقرر داشتن کومپانی‌های رسمی؛ فتح طایفه فرانسه بر طایفه فرماندی؛ اخراج نمودن اهل انگلیس را از فرانسه ملجاء شدن لوئی یازدهم دوفین در نزد حکمران پورگن؛ فوت شارل هفتم و استقلال پسر اولوئی

یازدهم بر تخت سلطنت؛ محاصره شهر پاریس؛ ورود هنری چهارم بپاریس؛ حکم نانت ۱۵۹۸ میلادی.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۸۴۰

آغاز: تاریخ جدیدی که مختصراً مفیداً ذکر میشود. ای محبین و مطابعین بجهت آنکه کنه مطالب این تاریخ بر شما بوجه احسن معلوم شود باید در حین مطالعه این کتاب وقایع و کیفیاتی را که ابتدا از آخر تاریخ (رومن) که در مؤلفات مختلفه ما بسمت تحریر در آمده بر صفحه خواطر خود متصور دارید و یا آنکه همان گزارشات عمده قرون متوسطه را بخاطر آورید؛ **انجام:** آخرین واقعه که در قرن شانزدهم اتفاق افتاد فوت فلیب ثانی بود و سلاطین آن قرن در مدت صد سال تمام کره ارض آنچه صنایع و هنر بود تکمیل نموده و بیشتر پیدا شدن ینکی دنیا باعث ازدیاد میل ایشان در تکمیل صنایع و ترویج علوم شده ... بواسطه ادراک و عقل و اعمال عجیبه خود جمیع کرده را مملو از علم و هنر نموده و آزادی را در کل اروپا منتشر کرده ... ورود هنری چهارم بپاریس–حکم نانت ۱۵۹۸ میلادی.

خط: نستعلیق، کا: معتمد الملک، تا: ۱۲۸۷ق؛ مجدول، کمندکشی زرین، یک سرلوح مذهب؛ کاغذ: فرنگی نباتی رنگ لبه طلائی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، ۲۹۴ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۵-۳۸۶]

← تاریخ لب اللباب هند ⟵ لب التواریخ هند

● **تاریخ لطفعلی خان زند = تاریخ زندیه** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e lotf-ʻalī-xān-e zand = tārīx-e zandīye

شیرازی، علیرضا بن عبدالکریم، ق۱۳ قمری

šīrāzī, ʻalī-rezā ebn-e ʻabd-ol-karīm (-19c)

تاریخ سلاطین زندیه است از اواخر سلطنت کریم خان زند و پس از آن تاریخ حاکمان این سلسله به ترتیب: زکی خان زند، ابوالفتح خان، صادق خان، علی مراد خان، جعفر خان و لطفعلی خان زند. این رساله غیر از رساله تاریخ زندیه یا ذیل گیتی گشای عبدالکریم بن علیرضا است.

آغاز: ۱:بسمله–ستایش بی آلایش کریمی را سزد که زند قدرتش از قلم صنع رقم هستی بر لوح امکان زد و از کتاب مرصع تکوین و وجود نسخه ملمع انسان را بانتخاب تعیین فرمود .... در بیان سلسله زندیه این سلسله از اعاظم ایلات عراق و بمردی و مردانگی شهره آفاق اند در اواخر دولت شاه شهید صفوی الشاه سلطان حسین ... بحکم قضا و قدر طایفه افاغنه دست عدوان بر کشور ایران گشودند ... سلسله علیه زند را با آنکه مدتی ملایر مسکن بود و از دو طرف محصور این دو دشمن بودند بقوت دل و نیروی بازو راه عبور آن دیار بر ایشان بستند

۲: بسمله، بر ارباب خرد و دانش و اصحاب ذکا و بینش مخفی و مستور نخواهد بود که بمفاد ان الله رؤوف بالعباد ... ذکر وقایع انقراض دولت زندیه را احدی متعرض نشده بود. یکی از دوستان صمیم در جاده صداقت مستقیم خواهش نمود که این غبار قدوم راه روان طریق حکایت ... ابن عبدالکریم شیرازی به ذکر مجمل از وقایع اموری که بعد از فوت کریم خان تا انقراض دولت زندیه به مقتضای حکمت ازلی و قدرت لم یزلی به ظهور رسیده است، مبادرت نماید ...

انجام: و در انقراض لطفعلی خان دولت سلسله زندیه منقرض گردید. زیاده بر این اطناب ننمود، سایر وقایع امور دولت روز افزون سلسله جلیله قاجاریه، به نحوی است که مورخان سر کار پادشاهی به ضبط آن متوجه شده، به نظر طالبان و ناظران خواهد رسید.

چاپ: به تحقیق ارنست بیر آلمانی در لیدن سال ۱۸۸۸م

[دنا ۷۳۵/۲؛ استوری ۳۳۲/۱؛ ریو ۱۹۸؛ نسخه‌های منزوی ۴۲۶۶/۶؛ الذریعة ۵۳/۴؛ فهرستواره منزوی ۸۶۸/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۰/۱

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۵ شوال۱۲۳۲ق؛ از برگ ۱۱۶ تا ۱۲۷ فتح نامه هرات است که در ۱۳۱۴ق نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، ۱۰۸گ، ۱۱ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲-۵۲۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۷۹

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: میشن، ۵۸ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف:۶-۲۳۳]

۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۴۸/۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: حاج میرزا احمد شیرازی، تا: ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: فرنگی آبی و زرد و سفید، جلد: تیماج قرمز روشن، ۴۰گ (۶۰–۹۹)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [نشریه: ۱۳-۲۱۵]

۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۰۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** در خاتمه بیان وقایع و احوال آنان که با وجود دیدن احسان از این خاندان طریق خیانت گرفته و باندک زمان سزای اعمال بر ایشان مشهود گردید ... و انا العبد مؤلفه و ملتقطه و منتخبه و متصرفه علی محمد اللواسانی النظامی قد فرغت من تسویده و اتمامه و کتابته یوم الاثنین من شهر شوال المکرم رحمة الله فی دارالخلافه الناصریه سنه ۱۲۸۷.

خط: نستعلیق، کا: محمد لواسانی نظامی، تا: دوشنبه شوال ۱۲۸۷ق؛ مجدول، کمندکشی زرین، یک سرلوح مذهب مرصع نسبتاً خوب، بین صفحه اول و صفحات بعد صفحاتی ساقط دارد

به دلیل آنکه مطالب ناقص است؛ یادآوری: بنظر نگارنده کمترین مؤلف و کاتب نسخه حاضر (محمد اللواسانی النظامی) احتمالا این نسخه را از تاریخ زندیه تألیف علی رضا بن عبدالکریم الشیرازی بتاریخ ۱۱۶۳ هجری قمری انتخاب و تصرفاتی در آن کرده است؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۲۱۸ص، ۱۴ سطر، قطع: ربعی، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۵-۲۱۹]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۸۳عکسی

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

نسخه اصل: آکادمی علوم آذربایجان در باکو، شماره ۲۸۵۰-b؛ خط: نستعلیق، کا: مشهدی علی اکبر خلف مرحوم مشهدی حسینعلی تفلیسی توپچی باشوف، تا: یک‌شنبه ربیع الثانی ۱۳۳۲ق؛ مجدول، با سرلوح، در صفحه ای از آن، تصویر چند نفر به چشم می‌آید؛ ۷۵ص، ۲۰-۲۷ سطر [عکسی ف: ۴-۵۳۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۲

آغاز: دار المرز ایلغار و تا مازندران و استرآباد عنان باز نکشیده ... در بیان صادریات امور زکیخان زند و کیفیت قتل آن-چون در سال قبل فیمابین؛ **انجام:** انقراض دولت زندیه بود و در ... سلسله مذکور منقرض گردید زیاده.

از نیمه تاریخ زکی خان زند تا آخر تاریخ لطفعلی خان زند را شامل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۷گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۳۸-۲۳۹]

● تاریخ لوئی چهاردهم / تاریخ / فارسی

tārīx-e lū'ī-ye čāhārdahom

ولتر، فرانسوا ماری آروئه دو ۱۶۹۴-۱۷۷۸ میلادی

volter, ferānswā mārī āro'e do (1694-1778)

کاشانی، علیقلی بن محمد باقر، ق۱۳ قمری

kāšānī, 'alī-qolī ebn-e mohammad bāqer (-19c)

تاریخ ترجمه: ۱۲۸۹ق

اهداء به: ناصرالدین شاه

این کتاب سرگذشت لوئی چهاردهم پادشاه معروف فرانسه است که به قلم ولتر نویسنده معروف فرانسوی تحریر یافته است. ولتر که از بانیان شرح حال نویسی مستند است. در این کتاب سعی می‌کند که لوئی چهاردهم را از خلال مدارک تاریخی آن طور که بوده معرفی کند. نثر کتاب از شاهکارهای نثر فرانسه می‌باشد و انصافاً هم علیقلی خان مترجم با آنکه در روزگار نخستین عهد ترجمه بوده به خوبی از عهده ترجمه این نثر سنگین بر آمده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵۷

آغاز: کتاب لوئی چهاردهم پادشاه فرانسه من تألیفات حکیم ولتر فرانسوی بسمله؛ **انجام:** بالجمله لوئی چهاردهم یوم غره ماه سپتامبر سنه ۱۷۱۵ جهانرا وداع گفت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۹ق، جا: تهران؛ با سرلوح زر، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، آبی، جلد: تیماج ماشی با گل و بوته، ۲۰۳گ، ۱۳سطر (۱۱/۵×۲۱)، اندازه: ۲۱/۵×۳۳/۵سم [ف: ۴-۳۲۰]

● تاریخ لوئی چهاردهم / تاریخ / فارسی

tārīx-e lū'ī-ye čāhārdahom

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی، ۱۲۵۹-۱۳۱۳ قمری

e'temād-os-saltane, mohammad hasan ebn-e 'alī (1843-1896)

تاریخ تألیف: ۱۳۰۳ق

ترجمه محمد حسنخان اعتماد السلطنه و ناتمام است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۸۴

آغاز: شروع میکنم بتألیف و ترجمه جلد هشتم تاریخ لوی ۱۴ و برای تحریر این تاریخ اسباب زیادی حاضر نموده ام. متجاوز از چهل کتاب و کتابچه و نقشه و غیرها. در میان این چهل و اند نسخه دو نسخه را اصل و اساس قرار داده ام. یکی روزنامه روز اروزی است که مار کی دان ژو از خواص و نزدیکان و محارم لوی ۱۴ در ظرف سی و چهار سال از سلطنت این پادشاه منظماً برشته تحریر در آورده است، و دیگر تاریخ صحیح است که دوک سن سیمون که او نیز از رجال دولت و علمای عصر این پادشاه بزرگ بوده تصنیف و تألیف کرده است. و اینکه این مجلد را جلد هشتم نامیدم برای اینست که ذیل و دنباله تاریخی شخصی و رسمی لوی ۱۴ است که مادموازل منت پانسیر بطور روزنامه در ضمن شرح حال خود نوشته بوده است. روزنامه شرح حال منت پانسیر تا سنه ۱۶۸۶ ختم می‌شود. پس این بنده ذیل حسب الامر قدر قدرت اعلیحضرت صاحبقرانی ولی نعمت بی منت، روحی و ارواح العالمین فداه جلد هشتم و ما بعد را انشاءالله تعالی متدرجاً ترجمه و تألیف نموده بنظر کیمیا اثر ملوکانه خواهم رسانید. و از امروز که یوم شنبه ۲۸ شهر جمادی الاول قوی ئیل سنه ۳۰۳ است بمیمنت و مبارکی جلد هشتم را شروع نمودم؛ **انجام:** و از تو خواهشی دارم من بعد اسم شوهر.

جلد هشتم؛ خط: شکسته نستعلیق، تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ قلم خورده خود مترجم، محشی به قلم مترجم و احمد یمن الدوله و مهر منیر و مرتضی فرهنگ؛ واقف: مهر منیر خانم، دیماه ۱۳۱۳؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۳گ، ۲۱ سطر (۱۶×۲۹/۵)، اندازه: ۲۲×۳۵/۵سم [ف: ۷-۳۷]

← تاریخ مازندران > تاریخ طبرستان

← تاریخ مبارک غازانی > جامع التواریخ رشیدی

↩ تاریخ متنبئین ⋖ المتنبئین
↩ تاریخ مجدول ⋖ تاریخ سیاقی
↩ تاریخ مجدول ⋖ مجمل التواریخ

● **تاریخ مجدول** / تاریخ پادشاهان / عربی

tārīx-e mojadval

تاریخ ترجمه: ربیع الثانی ۱۰۷۵ق
نام مؤلف و مترجم آن معلوم نیست ولی اصل تألیف در اواخر عهد صفویه در ترکیه و به دست یکی از فضلای استانبول انجام یافته و در ربیع الثانی ۱۰۷۵ از زبان ترکی عثمانی به لغت عرب برگردانده شده است. این نسخه در دو قسمت است: قسمت اول مختصر و شامل ذکر سلسله ها با تعداد سلاطین و سال ظهور و انقراض و مدت ملک آنان در نه برگ دارای هفت جدول: ۱. جدول سلاطین العالم بنی آدم، جدول ملوک الامم قبل ظهور ملوک الاسلام، ۲. جدول خلفاء الراشدین، ۳. جدول الخلفاء و ملوک الاسلام، ۴. جدول سلاطین آل عثمان، ۵. جدول وزراء العظام، ۶. جدول مشایخ الاسلام، ۷. جدول نقباء الاشراف، و یک «خاتمه»؛ قسمت دوم پس از شش صفحه مقدمه دارای همان مطالب و جداول با تفصیل و ذکر افراد سلاطین و جلوس و مرگ آنان با شرح مختصری درباره هر یک پس از ذکر رؤوس تواریخ در ده فقره جدول به جداول وقایع از هبوط آدم تا سال ۱۰۷۷ سلطنت شاه صفی پرداخته و سه تاریخ دیگر ۱۰۷۸ و ۱۰۷۹ و ۱۰۸۰ ضبط ولی واقعه‌ای برای آنها ذکر نکرده است.

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۲۳

آغاز: قسمت اول: جدول سلاطین العالم و ملوک بنی آدم، جدول ملوک الامم قبل ظهور ملوک الاسلام ... الخ. (قسمت دوم:) بسمله الحمد و الثناء و الشکر الذی لیس له انتهاء للمبدی الاول جل و علا الذی احسن صنع الفلک الدوار؛ **انجام:** قسمت اول- پس از جدول نقباء الاشراف خاتمه ناقص با عبارات: «... و فی الانسان علامة الشیب بیاض عارضیه، کذالک الدول اذا شرعت فی الانحطاط علامة مشیبها اذا مال اصحابها الی الزینة فی الملبس» انجام می‌یابد. قسمت دوم: سنه ۱۰۷۷- شاه صفی الثانی بعد موت ابیه فی ربیع الثانی و توجه سلطان محمد الی ادرنه و ارسال الوزیر احمد پاشا الی حرب الکفار فی جزیرة چرید و موت الشریف رند و شرافت ولده الشریف سعد

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۷۵ق؛ مهر: «هو الکریم و انی عبدالکریم»؛جلد:پارچه سیاه،۷۵گ،اندازه:۲۰×۳۰سم [ف: ۱-۱۷۵]

● **تاریخ مجدول** / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e mojadval

تاریخ بسیار مختصر عالم از حضرت آدم تا خاتم (ع) و بعض از خاندان‌های سلاطین، در چند جدول. این کتاب در اصل ترکی بود و مترجم آن را اول به عربی [کتاب قبل نسخه کتابخانه ملی تبریز] پس از آن به فارسی برگردانده با تصحیح اشتباهات مؤلف و اضافه معلوماتی درباره صفویه.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۲۸

آغاز: بعد الالف منضبط ساخته که هر واقعه از وقایع مذکوره در کدام سنه واقع شده و نسبت ما بین الوقایع؛ **انجام:** حرب مسلم بن سعید با کفار اتراک در فرغانه و قتل خاقان ترک و موت سالم ...

خط: نستعلیق خوش، کا: سعید منشی شیرازی، تا: صفر ۱۲۶۱ق، جا: قریه سیجان از قرای اصفهان؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: میرزا ابراهیم شیرازی به تاریخ ذیحجه ۱۲۶۱ با مهر «افوض امری الی الله عبده محمد ابراهیم» (مربع)، رضا قلی قزوینی به تاریخ ۱۵ شعبان ۱۲۹۰ با مهر «رضا قلی» (بیضوی) و «عبده الراجی رضا قلی»؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۶-۱۹۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۶۱

آغاز: بعد الالف منضبط ساخته که هر واقعه از وقایع مذکوره در کدام سنه واقع شده و نسبت ما بین الوقایع؛ **انجام:** حرب مسلم بن سعید با کفار اتراک در فرغانه و قتل خاقان ترک و موت سالم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۸-۳۹۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۵۷

آغاز: بعد الالف منضبط ساخته که هر واقعه از وقایع مذکوره در کدام سنه واقع شده و نسبت ما بین الوقایع؛ **انجام:** حرب مسلم بن سعید با کفار اتراک در فرغانه و قتل خاقان ترک و موت سالم

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۸۹گ،مختلف السطر،اندازه:۱۶×۲۴سم[ف: ۱۷-۵۸]

● **تاریخ محاربات حضرت محمد** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / فارسی

tārīx-e mohārebāt-e hazrat-e mohammad

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۹۲۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از عباس محسنی [رایانه]

● **تاریخ محاربات فرانسه** / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e mohārebāt-e farānse

مهندس تبریزی، محمد رضا، -۱۲۹۹ قمری

mohandes-e tabrīzī, mohammad rezā (-1882)

اهداء به: فتحعلی شاه و عباس میرزا
تاریخ تألیف: ۱۲۲۲ق
با پادشاهان قرال نمچه و روس الموسوم به «حوادث نامه» ترجمه

محمد رضی تبریزی از ترکی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۳۰-ف

بی‌کا، بی‌تا؛ کتابخانه ملی ش ۱۱۵۰؛ ۱۱۳گ [فیلمها ف: ۱-۳۶]

← تاریخ محمد شاه ‹ تاریخ هند
← تاریخ محمدی ‹ احسن التواریخ

● **تاریخ محمدی = تاریخ دوازده امام = تاریخ رشیدی = فهرست ائمه = تاریخ الاولاد الحضرة المصطفوی = معرفت نامه** / تاریخ معصومین، شعر / فارسی

tārīx-e mohammadī = tārīx-e davāzdah emām = tārīx-e rashidi

؟ کاشی، حسن بن محمود، ق۸ قمری

kāšī, hasan ebn-e mahmūd (-14c)

اهدا به: جهان محمد اولجایتو
محل تألیف: بغداد

منظومه‌ای است کوتاه در ۳۲۴ بیت؛ ناظم ابتداءاً اشعاری در ستایش پروردگار و سپس مدح پیامبر و امیر مؤمنان علی و ائمه (ع) آورده و سپس موعظه و نصیحت نموده آنان را که به خواندن کتب قصص وامق و عذرا و رستم و زال و غیره وقت را بیهوده هدر می‌دهند، و چون مردم شعر را بیشتر از نثر می‌پسندند لذا کتابش را به نظم کشیده و آن را «معرفت نامه» نامیدند و چون آن را به نام «وزیر رشید» نظم کرده به «تاریخ رشیدی» نیز موسوم گردانده است. در آن آمده است: «این نامه که بنده می‌کند درج ×× نظمی است که بنده می‌کند خرج / تخریج کتاب تست یکسر ×× پاك آمده همچون درو گوهر / تاریخ رشیدی است نامش ×× از نام دوازده امامش»؛ و در آن آمده است: «نام او هست معرفت نامه ×× بلکه او هست فایدت نامه». او فهرست اسامی ائمه دوازده‌گانه (ع) را ابتدا مختصراً و بعد مفصل هر یك از آنان را در بخش‌هایی مشتمل بر: نام، کنیه، تاریخ ولادت و مکان آن، نام پدر و مادر، نقش نگین انگشتری، مدت عمر، سبب وفات و زمان و مکان آن، محل دفن، تعداد و نام اولاد آنان، غزوات و دیگر مطالب را به شعر آورده است. ناظم در حالیکه دو سه ماه سخت مریض بوده و در بستر بیماری افتاده شروع به نظم آن نموده و در «واسط» و «حله» به فکر سرودن آن افتاده و در شهر «بغداد» بدان پرداخته است. وی در میان اشعارش از اشخاصی چون: میر علی، ابراهیم، عبد اللطیف، تاج الوزرا، شهاب الدین، میر احمد، حسن، عز الوزرا نامبرده و اشعاری در مدح سلطان وقت «اولجایتو» آورده و بعد اشعاری در اصول و فروع دین. عناوین آن عبارت است:۱. و لذکر الله اعلی و اجل؛ ۲. گفتار اندر ستایش رسول؛ ۳. گفتار اندر ستایش امیرالمومنین علی بن ابی طالب؛ ۴. گفتار اندر موعظت و نصیحت؛ ۵. آغاز کتاب؛ ۶. گفتار کتاب از نظر؛ ۷. گفتار اندر نبوت حضرت رسالت؛ ۸. گفتار اندر اعواض؛ ۹. گفتار اندر اجل؛ ۱۰. گفتار اندر ارزاق؛ ۱۱. گفتار اندر وعد و وعید؛ ۱۲. گفتار اندر مرگ و قیامت. در انتساب این اشعار به حسن بن محمود کاشی تردید بسیار است و جناب آقای حسن عاطفی در مقدمه خود بر چاپ دیوان حسن کاشی با قطعیت این انتساب را نفی می‌کند و معتقد است شاعر این اثر معلوم نیست.

چاپ: همراه با هفت بند مولانا حسن کاشی با عنوان «تاریخ محمدی» و با انتساب به حسن کاشی، به کوشش رسول جعفریان چاپ شده

[دنا ۷۳۶/۲؛ الذریعه ۸۹۹/۹؛ روضات الجنات ۲۸۶/۲-۲۸۹؛ فهرستواره منزوی ۱۵۷۴/۳]

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۲۶

آغاز: مردان و محققان دیندار ×× یعنی که مهاجران و انصار / سردار که حمزه بود و عباس ×× با دانش و عقل اکمل الناس / بمانده بزمانه نام ایشان ×× بوده دو جهان بکام ایشان؛ **انجام:** اینست بدیعه ای که گفتم ×× این بود در سخن که سفتم

خط: نسخ تعلیق، کا: تورانشاه بن احمد بن تورانشاه، تا:۲۰ ذیقعده ۸۱۹ق، جا: دار السلطنه هرات؛ به نام جلال الدین سلطان با یزید کتابت شده؛ افتادگی: آغاز؛ اوراق نسخه آشفته و درهم تجلید گردیده و به این جهت آغاز در برگ ۹۶ قرار گرفته است و بعد شش بیت مناجات دارد در بحر هزج مسدس محذوف بوزن خسرو و شیرین نظامی که بیت آخرش: «مرا این نکته گفتن فرض عین است ×× که دوزخ جای اعدای حسین است» می‌باشد، مجدول، مذهب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۹۶گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴ [ف: ۱-۱۷۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۰۵/۱ و ۱۰۰۵/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳-۲۵۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۸۶/۴-ف و ۳۰۸۶/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲-۷۲ و ۶۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۵/۳۷

آغاز: آغاز سخن بنام یزدان ×× روزی ده انس و خالق جان. تا آنجا که: چون ساختی آنزمان تمامش ×× «تاریخ محمدی» بنامش / منقوش بدان صفت که نامش ×× خواند «دوازده امام»، ش. تا آنجا که:فهرست ایمه نام اینست ×× کز بعد رسول مرسلین است / تاریخ محمدی بگویم ×× زان پس بسوی ایمه پویم/ اسمه علیه الصلاة و السلام / نام است رسول را محمد ×× یك جای دگر خضابش احمد؛ **انجام:** غایب شدنش بعشر شوال ×× هشتاد و دو صد گذشته از سال / نابودن و بودنش عیانست ×× گویند بگشت در جهانست / اینجا است حدیث و قصه کوتاه ×× المقدرة و القضاء لله. و قدتم فی ۱۹ ذی القعدة الحرام سنة ۹۱۳.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۹ ذیقعده ۹۱۳ق؛ کاغذ: نخودی، جلد:

تیماج حنایی،۱۶گ(۱۳۰–۱۴۵)،اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲-۵۲۴]

● **تاریخ محمدی (منظوم)** / تاریخ پیامبران، شعر / فارسی

tārīx-e mohammadī (manzūm)

منظومه‌ای مبسوط و تاریخی که با استفاده از اشعار نغز و آبدار سیر خلقت آدم و حوا و اخراج آنها از بهشت تا جریانات بعثت پیامبر اکرم و جنگ‌های آن بزرگوار به نظم کشیده شده است. برخی عناوین کتاب عبارتست از: داخل نمودن جناب احدیت آدم و حوا را به بهشت و شفارش شدن به آنها که از میوه درخت نخورند ... رفتن شیطان بدستیاری مار و طاووس به بهشت ...

آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۹۳

آغاز: داخل فرمودن جناب احدیت آدم و حوا را به بهشت و سفارش شدن بآنها که از میوه یکدرخت نخورند ولاتقربی هذا الشجرةً ... بده ساقی آن جام یاقوت نام ×× که قوت دل و دیده گردد مدام / بده ساقی آن باده سلسبیل ×× که افشرده آن باده را جبرئیل / بده ساقی آن ساغر لعل رنگ ×× که شوید زدلهای شوریده زنگ؛ **انجام:** ... روشن شدن چشم معیوب مادر ابو ایوب از معجزه رسول علام الغیوب ... که مادر صاحب خانه بود ×× ازو دیده ها هر دو ویرانه بود / برآورد فریاد و احسرتاه ×× که ای کاش مقدور بودم نگاه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اشعار به صورت چهار ستونی؛ جلد: گالینگور آبی با عطف پارچه، ۱۶۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف مخ:–۱۶۸]

● **تاریخ محمود شاهی** / تاریخ عمومی / فارسی

tārīx-e mahmūd-šāhī

فیض الدین بن زین العابدین

feyz-od-dīn ebn-e zayn-ol-‘ābedīn

اهداء به: سلطان محمود شاه بن محمد شاه

تاریخ عمومی از زمان حضرت آدم (ع) به بعد شامل پیامبران، اصحاب، امویان، عباسیان، سلاطین و عالمان.

تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۸۶عکسی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۴۴گ [جنگ: ۱–۴۴۸]

● **تاریخ مختار (منظوم)** / شعر، داستان / فارسی

tārīx-e moxtār (manzūm)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۰۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

← تاریخ مختصر ⊁ لب السیر و جهان نما

● **تاریخ مختصر** / تاریخ / فارسی

tārīx-e moxtasar

شیرازی، محمد حسین بن فخرالدین، ق۱۴ قمری

šīrāzī, mohammad hoseyn ebn-e faxr-od-dīn (-20c)

تاریخ تألیف:شوال ۱۳۱۷ق؛ محل تألیف: تهران

مؤلف پس از تقسیم دولت‌ها به سه دولت اصلی: ۱. خلفای خمسه: ابوبکر، عمر، عثمان، علی، حسن، ۲. بنی امیه، ۳- بنی عباس؛ و سه دولت فرعی: ۱. علویان مصر، ۲. آل بویه ایران، ۳. سلجوقیان، به بیان تاریخ مختصر آنها جهت مراجعه خویش پرداخته است.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲

آغاز: بدانکه دولت ها بر دو گونه است اصلی و فرعی و مراد از دولت فرعی دولتی است که بر اصلی طاری شود

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: عبدالحسین سپنتا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۸۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱–۵۱]

● **تاریخ مختصر احزاب سیاسی، انقراض قاجاریه** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e moxtasar-e ahzāb-e sīyāsī, enqerāz-e qājārīye

بهار، محمد تقی، ۱۲۶۵–۱۳۳۰ شمسی

bahār, mohammad taqī (1886-1951)

جلد یکم در بر افتادن قاجاریان.

چاپ: مشار ۱۱۲۹/۱ (۳ چاپ، یکم: تهران، ۱۳۲۳ش)؛

[فهرستواره منزوی ۹۰۰/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۱۸-ف

ج ۱؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۸۱ص [فیلمها ف: ۳–۹۵]

● **تاریخ مختصر ادبیات ایران** / ادبیات / فارسی

tārīx-e moxtasar-e adabīyāt-e īrān

اقبال آشتیانی، عباس، ۱۲۷۶–۱۳۳۴ شمسی

eqbāl-e āštīyānī, ‘abbās (1894-1955)

برای دوره دوم مدارس متوسطه از قدیم‌ترین دوره‌های تاریخی تألیف میرزا عباسخان اقبال آشتیانی» که «در سه جلد منتشر» بایستی می‌شد: «جلد اول از ابتدای تاریخ ایران تا تشکیل سلسله سلجوقی، دوم از تشکیل سلسله سلجوقی تا ظهور امیر تیمور، سوم از ظهور امیر تیمور تایومنا هذا».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۰۵

نسخه تا عصر سامانی است، در ۲۵۶ ص؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب=مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز مقوایی تازه،

۱۳۰گ، ۱۹ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۴-۳۹۸۶]

← تاریخ مختصر اروپا ← جغرافیای اروپا

● **تاریخ مختصر اسلام** / تاریخ اسلام / فارسی
tārīx-e moxtasar-e eslām
شیرازی، محمد حسین بن فخرالدین، ق۱۴ قمری
šīrāzī, mohammad hoseyn ebn-e faxr-od-dīn (-20c)
تاریخ مختصری است از آغاز خلافت امیرمؤمنان علی (ع) تا حضرت حجت (عج) و سپس وقایع تاریخی برخی از حکمای بنی العباس برخی از امامزادگان و محل دفن آنها.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷
آغاز: خلافت علی علیه السلام ۳۵ هجری سنه ۶۵۵ مسیحی روز جمعه بیست و پنجم ذی حجه سال سی و پنجم هجری در بعضی اخبار است که بیعت با علی علیه السلام روز جمعه دهم ذی حجه مطابق روز دوم نوروز عجمان بوده و این درست نیاید
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ از کتابهای عبدالحسین سپنتا؛ جلد: تیماج مشکی.، ۲۱۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱-۵۴]

● **تاریخ مختصر اسلام** / تاریخ اسلام / فارسی
tārīx-e moxtasar-e eslām

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۷۹
بی‌کا، تا: ۱۳۰۱ق، خریداری از رضا شیخان [رایانه]

● **تاریخ مختصر بغداد** / تاریخ / عربی
tārīx-e moxtasar-e baqdād
ابن عمید، جرجس بن ابی یاسر، ۶۰۲-۶۷۲ قمری
ebn-e ʻamīd, jerjes ebn-e abī yāser (1206-1274)
[فهرس المخطوطات المصورة التاریخ ۹۴۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۱۸-ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 7564. الجزو الثانی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۲۰گ، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۹۴]

● **تاریخ مختصر پطر و روسیه** / تاریخ جهان / فارسی
tārīx-e moxtasar-e peter va rūsīye
میرزا اکبر، ق۱۳ قمری
mīrzā akbar (-19c)
اهداء به: ناصرالدین شاه
تاریخ ترجمه: ۱۲۸۳ق
در این تاریخ از زندگی پطر و دوران فرمانروایی و جنگ‌های او با ممالك همسایگان سخن رفته و نیز از شیوه مملکت داری او مطالب مشروحی آمده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۴
آغاز: تاریخ جدید در بیان حکایات و احوالات پطر کبیر و سرحدات روسیه میباشد؛ **انجام:** و مهما امکن در خدمت پطر اقدام داشته روزگار خود را بخوبی گذرانید.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰ ذیقعده ۱۲۸۳ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، لب طلائی، جلد: تیماج سبز گل و بوته زر، ۱۱۶گ، ۱۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲-۱۲۴]

● **تاریخ مختصر جهان** / تاریخ جهان / فارسی
tārīx-e moxtasar-e jahān
حکمت، علی اصغر، ۱۲۷۱-۱۳۵۹ شمسی
hekmat, ʻalī asqar (1892-1980)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۲۶
آغاز: ما با یکدیگر می‌گوییم الوار کوهستانی؛ **انجام:** چین قبای قیصر و طرف کلاه کی
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۱ق؛ کاغذ: آبی، جلد: مقوا، ۱۳ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۰سم [الفبائی: ۹۹]

● **تاریخ مختصر دزفول** / تاریخ / فارسی
tārīx-e moxtasar-e dezfūl
ذهبی دزفولی، عین الدین حسین، ق۱۴ قمری
zahabī dezfūlī, ʻayn-od-dīn hoseyn (-20c)
رساله مختصری است در موقعیت جغرافیایی و تاریخی دزفول از اواخر صفویه تا روزگار مؤلف.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲
آغاز: بسمله. یا قوت حموی در مراصد الاطلاع می‌گوید؛ **انجام:** وحشت بالمرة رفع شده.
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵-۷۳۶]

← تاریخ مختصر سلاطین ایران ← تاریخ پادشاهان ایران

● **تاریخ مختصر سلاطین قریم** / تاریخ / فارسی
tārīx-e moxtasar-e salātīn-e qoraym
تاریخ تألیف: ۱۲۷۳ق
مختصری از سلسله چنگیزیه قریم و انقراض آنها در ۱۱۹۷.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۱/۵

انجام: تمت تاریخ مختصر سلاطین قریم سنه ربیع الثانی ۱۲۷۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۳۰۶ق؛ نگارش دیگری از مجموعه ۱۲۲۷ کتابخانه ملی که رساله حاضر در آن مجموعه به صورت تفکیک نشده ضمن ش ۱۲۲۷/۳ آمده است؛ کاغذ: فرنگی خط دار، جلد: میشن زرد، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۷-۱۱۲]

● **تاریخ المختصر المصنف** / تاریخ / عربی
tārīx-ul muxtaṣar-il muṣannif

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۹
منتخب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳ص (۵۶-۵۸) [مختصر ف: ۸۰۹]

● **تاریخ مختصر ناپلئون بناپارت** / تاریخ پادشاهان / فارسی
tārīx-e moxtasar-e nāpel'on bonāpārt

ریشارخان، رضا، ق۱۴ قمری
rīšār-xān, rezā (-20c)

اهداء به: ناصرالدین شاه
تاریخ تألیف: ذیحجه ۱۲۷۹ق
این کتاب از نخستین روزهای ناپلئون بناپارت و مختصری از زمان لوئی شانزدهم و انقلاب کبیر فرانسه سخن آغاز می‌کند و بعد از امپراطوری و فتوحات خیره‌کننده ناپلئون مطلب سخن می‌راند تا آنگاه که به روزگار سختی و اسارت ناپلئون می‌رسد و کتاب را به پایان می‌برد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۶
آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی اشرف العباد محمد صلی الله علیه و آله الی یوم المیعاد و بعد چنین می‌نگارد مسود این اوراق رضا ریشار؛ **انجام:** این است مختصری که در احوال اعلیحضرت ناپلئون وعده بترقیم و تحریر دادیم. تمت (تم) الکتاب بعون ملك الوهاب فی شهر ذی حجة الحرام ۱۲۷۹
خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۷۹ق، جا: تهران؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز، ۸۹گ، ۱۱ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱-۳۴۵]

● **تاریخ مختصر یونان** / تاریخ جهان / فارسی
tārīx-e moxtasar-e yūnān

دوروی، ویکتور
dorūy, vīktor

ترجمه از اصل فرانسوی است در تاریخ یونان.
چاپ: تهران، ۱۳۱۹

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۴۲-۳۸/۶۲
آغاز: بسمله سپاس نامعود وستایش غیر محدود پروردگار یگانه معبودی را سزاست که خلقت انسانی را به خلعت علم ودانش ... وبعد درخجسته اوان جهانیان ... مظفر الدین شاه قاجار ... وزیر بی نظیر ... میرزا نصر الله خان مشیرالدوله ... تاریخ مختصر یونان (کوس) فصل اول درذکر مجملی از جغرافیا؛ **انجام:** وارث عقل و هوش وتمدن وعلم هلتی‌های قدیم واقع شده اند دوباره حاصل نماید باید بسی ترقیات تازه بکند.
فصل اول تا فصل ۳۶؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن میرزا حبیب الله، تا: سه‌شنبه ۲ صفر ۱۳۲۷ق؛ جلد: گالینگور زرشکی، ۳۲۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲-۷۰۲]

● **تاریخ مدرسه جدید** / شعر / فارسی
tārīx-e madrese-ye jadīd

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۵۱/۱۵
آغاز: در زمان شهنشه عادل ×× که بود از همه شهان ممتاز؛ **انجام:** ازهری گفت سال تاریخش ×× در جنت شده بعالم باز
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول محرر، کمندکشی شده، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۴۵۴)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۴۴-۱۵۳]

● **تاریخ مدفونین بلخ و حالات سمرقند** / تاریخ / فارسی
tārīx-e madfūnīn-e balx va hālāt-e samarqand
مجهول المؤلف. نویسنده ادعا می‌کند که پیکر مبارك امیر المومنین (ع) از کوفه به مزار شریف بلخ منتقل و در آنجا دفن شده است. وی درباره مزارات بلخ و سمرقند به تفصیل سخن گفته و شرح حال شخصیت‌های آنجا را بیان کرده است.

تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۳۱عکسی
نسخه اصل: اصل کتابخانه آصفیه، حیدرآباد هند؛ بی‌کا، بی‌تا [جنگ: ۱-۴۴۸]

● **تاریخ مدینة الاسلام فی الذیل علی تاریخ الخطیب = ذیل تاریخ بغداد** / تراجم / عربی
tārīx-u madīnat-il islām fi-d̲ d̲ayl 'alā tārīx-il xaṭīb = d̲ayl-e tārīx-e baġdād

ابن نجار، محمد بن محمود، ۵۷۸-۶۴۳ قمری
ebn-o najjār, mohammad ebn-e mahmūd (1183-1246)
از ابن‌نجار، مورخ و محدث و قاری که از مشاهیر علما و محدثین بوده است و تألیفات زیادی داشته از جمله کتاب حاضر که ذیلی است مفصل بر تاریخ بغداد خطیب بغدادی، احمد بن علی (۳۹۲-۴۶۳ق). ابن شاکر (۶۸۱-۷۶۴ق) در «فوات الوفیات»

(۲: ۲۶۴) می‌گوید «صنف التاریخ الذی ذیل به علی تاریخ الخطیب، و استدرک فیه علی الخطیب، فجاء فی ثلاثین مجلداً دل علی تبحره فی هذا الشأن وسعة حفظه»؛ ابن کثیر (۷۰۰-۷۷۴ق) در «البدایة و النهایة» (۱۳: ۱۶۹) می‌گوید: «انه أکمله فی ستة عشر مجلداً»؛ و حاج خلیفه در «کشف الظنون» (۱: ۲۸۸): «انه یتم فی ثلاثین مجلداً، و انه رأی المجلد السادس عشر منه فی حرف العین، یذکر تراجم الرجال کالطبقات»

چاپ: دکن، حیدر آباد، دائرة المعارف العثمانیة، مطبعة مجلس دائرة المعارف العثمانیة، ۴۵۵ص، ف۲۰ص، ۱۳۹۸ق.

[دنا ۷۳۷/۲؛ فهرست المخطوطات المصورة ش ۶۷۰ تاریخ؛ مجمع علمی عراقی ۲۵۷/۱ و ۲۵۹/۱ و ۲۶۰/۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۵۸-ف

آغاز: بسمله و ما توفیقی الا بالله علیه توکلت. قال. عبدالمغیث بن زهیر بن زهیر بن علوی؛ **انجام:** فارجع فاترک لهم ... فانی سمعت رسول الله صلی الله علیه و سلم یقول کفی بالمرء اثمان یضیع ... آخر المجلد العاشر من هذه النسخه و هو آخر المجلد العشرین من الاصل و نتلوه فی الذی یلیه ان شاالله تعالی علی بن الحسین بن ابی الحمراء و الحمدلله وحده و صلی الله علی محمد و آله و صحبه و سلم و لله الحمد و المنة و حسبنا الله و نعم الوکیل نعم المولی و نعم النصیر.

نسخه اصل: ظاهریه دمشق ۴۲ تاریخ ف ۲. از «عبدالمغیث بن زهیر» است تا پایان مجلد عاشر (آخر مجلد ۲۰ اصل) مجلد بعدی از «علی بن الحسین بن ابی الحمراء» باید آغاز شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاتب دوبار آن را در مکتبه عمومیه دمشق در ۱۳۲۸ و ۱۷ شعبان ۱۳۳۰ خوانده است؛ تملک: ابوبکر بن رستم بن احمد بن محمود شریفی، سید اسماعیل المعزی، علمر عرب، محمد در۱۲۰۹، حسین افندی اخی زاده مقتول، صادق در ۱۲۳۰ و ۱۲۸۷،محمد صادق بن سعد امین صالح؛جلد:گالینگور سبز عطف میشن، ۲۲۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [فیلمها ف: ۲-۲۱۵]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۳۶۰۵ عکسی

همان نسخه بالا [ف: ۳-۱۲۸۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۷۶۳

آغاز: بسمله. اخبرنا الامام الفاضل العلامه محب الدین ابوعبدالله محمد بن محمود بن الحسن بن النجار البغدادی؛ **انجام:** لولا قتل عبیدالله وفی روایه اخری قتل یوم صفین و لیس شئی قدتم هذه الرساله.

بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ضمیمه نسخه ش ۱۷۱۸۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج ضربی، ۲۱ سطر (۷/۳×۱۳/۳)، اندازه: ۱۱/۷×۱۸/۲سم[رایانه]

● **تاریخ مدینة دمشق** / تاریخ / عربی

tārīx-u madīnat-i dimišq

ابن عساکر، علی بن حسن، ۴۹۹-۵۷۱ قمری

ebn-e ʻasāker, ʻalī ebn-e hasan (1106-1176)

تاریخ تألیف: ۵۶۵ق

جامع‌ترین و بزرگ‌ترین کتابی است که در تاریخ دمشق نوشته شده است؛ مشتمل است بر ذکر احوال اشخاصی‌که به این منطقه وارد شده‌اند، از: اولیاء و هداة و خلفاء و ولاة و فقهاء و قضاة و علماء و بزرگان از قراء و رواة و ادباء و شعراء، و جرح و تعدیل آنان. مؤلف، کتاب را به ترتیب حروف معجم مرتب نموده است، الا اینکه تیمناً نام نامی و اسم گرامی پیامبر اکرم (ص) (احمد) و اشخاصی که به این نام بوده‌اند بر دیگران مقدم داشته است. همچنین در آغاز کتاب، ابوابی چند مشتمل بر اخبار در فضیلت شام، و مناقب اهل آن آورده است. حاجی خلیفه، و کحاله این کتاب را در هشتاد مجلد نوشته‌اند.

چاپ: دمشق، مطبوعات المجمع العلمی العربی؛ نشره: صلاح الدین المنجد ، بیروت.

[دنا ۷۳۷/۲؛کشف الظنون ۲۹۴/۱؛ معجم المؤلفین ۶۹/۷؛ بروکلمان ۳۳۱)/۱)۴۰۳؛ المخطوطات المصورة التاریخ ۱۲۵ و ۶۰۲ و ۹۶۴؛ سرکیس، معجم ۱۸۲/۱ «التاریخ الکبیر» و «تهذیب تاریخ ابن عساکر»]

شرح و حواشی:

۱- تاریخ دمشق (مختصر)؛ ابن منظور، محمد بن مکرم (۶۳۰-۷۱۱)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۹

نسخه اصل: کتابخانه سعیدیه حیدرآباد دکن در هند. جزءهای ۱۴۲ تا ۱۴۹ ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶، از عصر مؤلف؛ این نسخه را فرزند مؤلف (قاسم بن علی) بر مؤلف خوانده و در اجزاء مختلف آن سماع او بر مؤلف در تاریخ ۵۷۰ق ثبت شده، در ابتدا و انتهای اجزای مختلف نسخه گواهی سماع از افراد متعدد و در تاریخ‌های مختلف از جمله در سال ۶۱۶ و ۶۲۶ق ثبت شده، صفحات نسخه در این تصویر جابجا شده و کیفیت تصویر چندان مطلوب نیست؛ ۳۶۶ص، ۲۲سطر [عکسی ف: ۳-۲۸۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۰عکسی

آغاز: و ابوالحسن محمد بن احمد بن محمد ... عن ابی عبیدة بن حذیفه قال: کنت اسأل عن حدیث عدی بن حاتم؛ **انجام:** فقال ابو ذهیل لعبد الله بن صفوان فی وعیده لعمه ابی ریحانه و اسم ابی ریحانه علی ... کلاً و بیل.

نسخه اصل: چستربیتی، ش ۴۱۰۵ (اربری، فهرست خطی عربی ۳۳/۵). از اوایل ترجمه «عدی بن حاتم» تا اواسط ترجمه «علی بن أسید بن أحیحة بن خلف بن ذهب ابن حذافة أبو ریحانظ القرشی الجمحی»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۳۱۵گ، ۲۵سطر [عکسی ف: ۲-۲۳۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۷عکسی و ۸۱۴عکسی

آغاز: اخبرنا والدی الحافظ ابوالقاسم علی بن الحسن رحمه الله بقرأتی علیه قال: الحمدلله خالق الارواح و باری الاجسام؛ **انجام:** قال: کان اسحق یمیل الی قول مالک ... و الله سبحانه و تعالی اعلم

بالصواب و الیه المرجع و الماب، نجز الجزء الاول ...
نسخه اصل: سلطان احمد ثالث-استانبول، ش A.۲۸۸۷/۱ (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۴۸/۳). از اول تا اواخر ترجمه إسحاق بن إبراهیم بن مخلد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ تملک: فیض الیه المفتی فی السلطنة العثمانیة به تاریخ ۱۱۱۰؛ ۵۷۶گ، ۳۹سطر [عکسی ف: ۲-۸۶ و ۲۹۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۸عکسی و ۸۱۵عکسی

آغاز: اخبرنا ابو سعد المطرز و ابو علی الحداد و ابوالقسم غانم بن محمد بن عبدالله اجازة؛ **انجام:** اخبرنا ابوالقاسم ... انا ابو احمد قال: ابن ضمیره منکر الحدیث و صعفه ... اخر الجزء السبعین بعد المائة

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث-استانبول، ش A.۲۸۸۷/۲ (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۴۹/۳). از اواخر ترجمه إسحاق بن ابراهیم تا آخر ترجمه حسین بن عبدالله بن ضمیره؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ روی صفحه عنوان «الجزء الثانی» ثبت شده، مصحح؛ تملک فیض الله مفتی السلطنة العثمانیة به تاریخ ۱۱۱۰ق؛ ۵۲۶گ، ۳۹سطر [عکسی ف: ۲-۸۷ و ۲۹۱]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۰۵-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [عکسی ف: ۲-۵۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۹عکسی و ۸۱۶عکسی

آغاز: الحسین بن عبدالله بن محمد بن اسحاق بن ابراهیم بن زهیر المعروف بابن ابو کامل؛ **انجام:** قال یحیی الودیعة الحر الشدید، و الله سبحانه و تعالی اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب. نجز الجزء الثالث ...

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث-استانبول، ش A.۲۸۸۷/۳ (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۴۹/۳). از حسین بن عبدالله بن محمد تا اواسط ترجمه زیاد بن عبید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ تملک: فیض الله مفتی سلطنة عثمانیة؛ ۴۳۴گ، ۳۹ سطر [عکسی ف: ۲-۸۸ و ۲۹۱]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۱۷-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [عکسی ف: ۲-۵۳]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۰عکسی و ۸۱۷عکسی

آغاز: اخبرنا ابو القاسم بن السمرقند اخبرنا ابوبکر بن اللالکانی؛ **انجام:** ناخوانا.

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث-استانبول، ش A.۲۸۸۷/۴ (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۴۹/۳). از اواسط ترجمه زیاد بن عبید تا اواخر ترجمه شهر بن حوشب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ روی صفحه عنوان «الجزء الرابع» ثبت شده، مصحح؛ ۴۴۲گ، ۳۹سطر [عکسی ف: ۲-۸۹ و ۲۹۱]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۲۰-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [عکسی ف: ۲-۵۳]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۱عکسی و ۸۱۸عکسی

آغاز: اخبرنا ابو بکر محمد بن شجاع اخبرنا ابو صادق محمد بن احمدانا احمد بن محمد بن رنجویه؛ **انجام:** فی السنة التی قدم فیها رسول‌الله (ص) و فیها ولد ابن عباس رضی الله تعالی عنهما، تم هذا الجزء ...

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث-استانبول، ش A.۲۸۸۷/۵ (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۴۹/۳). از اواخر ترجمه شهر بن حوشب تا آخر ترجمه عبید الله بن عباس؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ روی صفحه عنوان «الجزء الخامس» ثبت شده؛ ۴۸۵گ، ۳۹سطر [عکسی ف: ۲-۸۹ و ۲۹۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۰۴-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [عکسی ف: ۲-۵۴]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۲عکسی و ۸۱۹عکسی

آغاز: اخبرنا ابوبکر محمد بن شجاع انا ابو عمر و عبدالوهاب بن محمد؛ **انجام:** فقال حین نظر الی الصنابحی: من سره این ینظر الی رجل کانما صعد الی السماء فهو یعمل بما یری فلینظر الی هذا، و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب، نجز الجزء المبارک

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث-استانبول، ش A.۲۸۸۷/۶ (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۵۰/۳). از عبدالله بن عبدالرحمن تا آخر ترجمه عبدالرحمن بن عسیله ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ روی صفحه عنوان «الجزء السادس» ثبت شده؛ تملک: فیض الله المفتی فی السلطنة العثمانیه به تاریخ ۱۱۱۰ق؛ ۴۴۱گ، ۳۹ سطر [عکسی ف: ۲-۹۰ و ۲۹۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۱۸-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [عکسی ف: ۲-۵۳]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۳عکسی

آغاز: اخبرنا ابو العز احمد بن عبید الله؛ **انجام:** قال سمعت محمد بن احمد المقدسی یقول: عدی بن حاتم الطای یکنی ابا طریف ... و الله سبحانه و تعالی اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب ...

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث-استانبول، ش A ۲۸۸۷/۷ (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۵۰/۳). از عبدالرحمن أعشی همدان تا ترجمه عدی بن حاتم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ روی صفحه عنوان «الجزء السابع» ثبت شده؛ ۴۷۶گ، ۳۹سطر [عکسی ف: ۲-۹۱]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۴عکسی

آغاز: اخبرنا ابوالحسن بن قبیس و ابومنصور محمد بن عبد الملک قالا قال لنا ابوبکر الخطیب؛ **انجام:** قال، قال رسول الله (ص) ان یطع الناس ... و الله تعالی اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب

نسخه اصل: از نسخه سلطان احمد ثالث-استانبول، ش A ۲۸۸۷/۸ (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۵۰/۳). از اواسط ترجمه عدی بن حاتم تا ترجمه عمر بن خطاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ روی صفحه عنوان «الجزء الثامن» ثبت شده، مصحح؛ تملک: فیض الله المفتی فی السلطنة العثمانیه به تاریخ ۱۱۱۰ق؛ ۴۴۸گ، ۳۹ سطر [عکسی ف: ۲-۹۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۹۳-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [عکسی ف: ۲-۵۳]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۱۹-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [عکسی ف: ۲-۵۳]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۵عکسی

آغاز: اخبرنا ابو عبد الله الخلال انا سعید بن احمد بن محمد العیار؛ **انجام:** اخبرنا ابو البرکات الأنماطی ... قال سمعت ابا نعیم یقول: اول من ولی القضا بالکوفة عروة بن الجعد ... و القاسم بن عبدالرحمن بن عبدالله ... و الله سبحانه و تعالی اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب

نسخه اصل: از نسخه سلطان احمد ثالث-استانبول، ش A.۲۸۸۷/۹ (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۵۰/۳). از اواسط ترجمه عمر بن خطاب تا اواخر ترجمه قاسم بن عبدالرحمن بن عبدالله؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ روی صفحه عنوان «الجزء التاسع» ثبت شده؛ تملک فیض الله المفتی فی السلطنة العثمانیه به تاریخ ۱۱۱۰ق؛ ۴۳۶گ، ۳۹ سطر [عکسی ف: ۲-۹۳]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۶عکسی

آغاز: اخبرنا ابو الحسن علی بن محمد الخطیب اخبرنا ابو منصور النهاوندی اخبرنا ابو العباس النهاوندی؛ **انجام:** اخبرنا ابو القاسم علی بن ابراهیم و ابوالحسن بن قبیس، قالا حدثنا و ابومنصور المقری اخبرنا ... من رجب سنة خمس و خمسین و ثلثمایة و دفن من غد ...

نسخه اصل: از نسخه سلطان احمد ثالث-استانبول، ش ۲۸۸۷/۱۰ A (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۵۰/۳). از قاسم بن عبد الرحمن تا آخر ترجمه محمد بن عمر بن محمد سلم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ روی صفحه عنوان «الجزء العاشر» ثبت شده، مصحح؛ تملک: فیض الله المفتی فی السلطنة العثمانیه به تاریخ ۱۱۱۰ق؛ ۴۴۵گ، ۳۹ سطر [عکسی ف: ۲-۹۳]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۷عکسی

آغاز: محمد بن عمر بن محمد بن ابی عقیل ابوبکر الکرحی الواعظ، سمع ابا بکر بن زید باصبهان؛ **انجام:** و قال ابو موسی و الهیثم: مات نافع مولی ابن عمر سنة سبع عشرة، و ذکر ان اباه اخبره عن ابیه عن ابی موسی ان اباه اخبره عن احمد بن عبید عن الهیثم، بذلک و الله سبحانه و تعالی اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب

نسخه اصل: از نسخه سلطان احمد ثالث-استانبول، ش ۲۸۸۷/۱۱ A (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۵۱/۳). از محمد بن عمر بن محمد بن ابی عقیل تا نافع؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ روی صفحه عنوان «الجزء الحادیعشر» ثبت شده؛ مصحح؛ تملک: فیض الله المفتی فی السلطنة العثمانیه به تاریخ ۱۱۱۰ق؛ ۵۱۳گ، ۳۹سطر [عکسی ف: ۲-۹۴]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۸عکسی

آغاز: اخبرنا ابو البرکات بن المبارک انا ابو الفضل بن خیرون انا ابو العلاء محمد بن علی ... قال: و نافع سنة سبع عشرة و مایة یعنی مات؛ **انجام:** و هذا آخر ما یسر الله جمعه من هذا الکتاب ... و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم علیه توکلت و هو رب العرش الکریم.

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث-استانبول، ش ۲۸۸۷/۱۲ A (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۵۱/۳). از نافع تا آخر کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ روی صفحه عنوان «الجزء الثانی عشر» ثبت شده، مصحح؛ تملک: فیض الله المفتی فی السلطنة العثمانیه؛ ۵۱۵گ، ۳۹سطر [عکسی ف: ۲-۹۵]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۲۱-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [عکسی ف: ۲-۵۴]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۳۸-عکس

نسخه اصل: از کتابخانه‌ای به شماره ۲۲۷۶. جلد ۲۵؛ کا: احمد بن شیخ سلیمان اجهوری، تا: شنبه ۲۴ جمادی الثانی ۱۲۱۸ق [فیلمها ف: ۳-۲۵۳]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۳عکسی

بی‌کا، بی‌تا [عکسی ف: ۳-۵۲۸]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۶

بی‌کا، بی‌تا [عکسی ف: ۳-۵۳۱]

۱۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۳۲-عکسی

خط: نستعلیق کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ هر برگ ۲ صفحه. عکس از استاد فروزانفر(عکس)؛ ۴۶۱گ، قطع: رحلی [عکسی ف: ۲-۵۴]

● تاریخ مراکش / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e marākeš

لئون کودار شانوان

le’on kodār šānovān

مترجم: معتمد السلطان ، حسن ق۱۴ قمری

اهداء به: مظفرالدین شاه

تاریخ ترجمه: ۱۳۱۶ق

تاریخ مراکش است که با اشاره نیرالملک وزیر علوم از زبان فرانسه به پارسی ترجمه گردیده است. مؤلف کتاب می‌نویسد که از اکثر کتب تاریخی که حاوی احوال مراکش بوده و به‌خصوص از تاریخ ابن خلدون استفاده نموده و در شرح احوال تقسیمات طبیعیه، مناطق اقلیمیه، تقسیمات دولتی، نقوس، نژاد (بربرها، اعراب، مورها) سخن گفته است.

[دنا ۷۳۸/۲]

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۸۶۳

آغاز: بسمله، شکر و سپاس فزون از اندازه و مقیاس کردگاریرا زیبنده و پروردگاریرا برازنده است که مساح اندیشه و فکر مساحت بپایان معرفتش را نتواند و سیاح عقل و ادراک از سیاحت بوادی ذات اقدسش فرو ماند ... قسمت اول در بیان شرح مراکش و جمعیت و وسعت و زراعت؛ در بیان شرح مراکش و جمعیت و وسعت و زراعت و صنعت و غیره؛ **انجام:** رهبانان مرسی (مرسی نام طبقه ایست مخصوص) علاوه بر تحمل فقر و اطاعت و

عصمت که از تکالیف آنهاست قوت قلب را چهارمین تکلیف خود قرار داده بمنتها درجه آنرا دارا بودند و اغلب اوقات خود را بقید اسیری مبتلا کرده اسرار و بیچارگان را خلاص میکردند تم الکتاب سنه ۱۳۱۶ ... خانه زاده دولت شاهنشاهی ابن حکیم الهی علینقی الملقب بمؤتمن دیوان منشی وزارت جلیله امور خارجه. ۱۳۱۶.

خط: نستعلیق، کا: علی نقی مؤتمن دیوان منشی وزارت خارجه، تا:۱۳۱۶ق؛ مجدول، کمندکشی، دو سرلوح منقش مذهب؛ کاغذ: فرنگی بخور رنگ، جلد: مقوای روکش کاغذ نقش جودانه گلی رنگ، ۴۵۹ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۶×۳۴سم [ف: ۵-۳۹۸]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴۴

آغاز: جلد دوم از تاریخ مراکش، بسمله، فصل اول، دودمان مرندی تا زمان جلوس؛ **انجام:** که بر متصرفات پرتقال با فی الجمله وسیله افزوده گردیده و آثارش از زبان مملکت هنوز بیرون نرفته است

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۶ق، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، آبی، جلد: گالینگور آبی عطف تیماج آبی، ۲۲۷گ، ۱۵ سطر (۱۲×۲۴)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۴-۲۰۵]

● **تاریخ مرشدان صفوی** / تراجم / فارسی

tārīx-e moršedān-e safavī

اهداء به: شاه تهماسب

درباره آغاز کار صفویان. این نسخه در بخش دوم آن از خواجه حبیب الله وکیل هرات با عبارت «حضرت ممالک پناهی حبیب اللهی» یاد شده است و این بخش همان حبیب السیر است چنانکه خواهیم گفت. در دیباچه بخش نخستین آن که به نام و به دستور شاه تهماسب ساخته شده است آمده است: «این تألیف در موسمی اتفاق افتاده که جهان از آرایش گلزار نمونه باغ فردوس شده بود و اطراف بساط غبراء از ریاحین درخشنده چون قبه خضراء پر کواکب شده» در آن آمده: «فرمان ... به نفاد اقتران یافت که بنده مستهام سهام لیام حیاتی تاریخی بر آن وقایع تالیفی نماید در افصاح مهمات و ایضاح معضلات آن به قدر کوشد ... [الهی جامع ذات و صفاتی، حیاتی راز تو باشد نجاتی، به اولاد علی کن حشر او را، که یاد بد در ابد از توحیاتی ... حیاتی پیرو آل رسول است، و به درگاه تو میخواهد نجاتی، ... نمود از سخن احیا مماتی، که خوش بنوشته تاریخ شهان، بیاید در ابد از نوحیاتی] (در هامش گویا به خط دیگر)». این کتاب مشتمل بر سه «حدیقه» است: ۱. بیان شمه‌ای از فضایل سلطان تخت اصطفاء پادشاه کشور «انما» شهسوار میدان «لافتی» مصدوقه «هل اتی» امیرالمومنین علی بن ابی طالب؛ ۲. بیان بندی از فضائل ائمه طاهرین؛ ۳. بیان مجملی از حال شیخ صفی الدین اسحق، و این حدیقه مشتمل بر هشت «روضه» است: ۱) خصوصیات حال آن حضرت، در نه «چمن»، ۲) بیان نسب عالی آن حضرت نسلا بعد نسل، ۳) بیان سلسله ارشاد واحدا بعد واحد، ۴) بیان مجمل از حال عارف ربانی ابوالفتح شیخ ابراهیم زاهد گیلانی، ۵) بیان مجمل از حال سلطان الاصفیاء و برهان الاولیاء سلطان صدرالدین موسی، ۶) بیان اولاد امجاد مرشد ان جنت مقام و اسماء و القاب و کنیات شریفه ایشان و محل ورد و فیض ارشاد و دیگر خصوصات، ۷) بیان بنای حظیره مقدسه و سایر بنیه عالیه آن روضه فلک رتبه، ۸) بیان مریدان این سلسله علیه و خلفاء ایشان. این بخش‌بندی در فتوحات شاهی و تاریخ شاه اسماعیل و تاریخ شاه تهماسب هروی نیست. در روضه پنجم که در تاریخ مرشدان است در دنبال آن از صفی الدین اسحاق و رضی الدین موسی و خواجه سلطان علی و شیخ شاه ابراهیم و شاه جنید و شاه حیدر و سلطان علی به اختصار یاد شده تا می‌رسد به شاه اسماعیل و ابوالفتح میرزا و شاه تهماسب و امام قلی میرزا، سپس داستان توجه شاه جنید صفوی است به دیار بکر تا می‌رسد به توجه رادیات گویا شاه اسماعیل به خوزستان. باز از گشودن بغداد یاد می‌شود و از رفتن به سوی شیراز تا در پایان می‌رسد به سرگذشت امیر غیاث منصور دوانی و سعدالدین اسعد و شرف الدین شیفکی و مرشد الدین عبدالله تا می‌رسد به نورالدین محمد و حسامی واعظ و نظام الدین مشنی و میرعلی و اینجا نسخه افتاده است. در این بخش نسخه ما برابر است با حبیب السیر (۴: ۵۳۰ تا ۶۰۳ تا ۶۱۸ چاپ تهران).

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۹۳

خط: نستعلیق، کا: علی خان بن علی بیگ، تا: ۱۰۳۹ق؛ یادداشتی مورخ ۲۳ رجب ۱۲۸۵؛ این نسخه کتاب تاریخ شاه اسماعیل خوانده شده [نشریه: ۷-۱۱۰]

● **تاریخ مزداپرستی** / تاریخ / فارسی

tārīx-e mazdā-parastī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۴/۶-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1022 (بلوشه ش ۲۰۹)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۴۷]

● **تاریخ مزدک** / کلام و اعتقادات-فارسی

tārīx-e mazdak

بخشی از یک کتاب زرتشتی است درباره تاریخ مزدک وچگونگی ظهور وخروج وی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۸۹/۲

آغاز: اندرین جا پیداست وچگونگی مذهب او و چگونه کشف و او را و اقوام او نوشیروان عادل؛ **انجام:** و این حکایت از وی

بیادگار بماند حکایت مزدک ... چنین بوده است
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۰گ (۱۸ر-۲۷پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۳/۵سم [ف: ۳۷-۱۰۳]

● **تاریخ مستور = تاریخ عهد پهلوی = تاریخ گمنام /**
تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e mastūr = tārīx-e ʻahd-e pahlavī = tārīx-e gomnām

امام جمعه خوئی، محمد امین بن یحیی، -۱۳۶۷ ؟ قمری
emām jomʻe xūīī, mohammad amīn ebn-e yahyā (-1948)

حوادث سلطنت عصر رضا خان پهلوی از سال ۱۲۹۹ شمسی تا ۱۳۱۵ شمسی مطابق سال ۱۳۳۹ تا ۱۳۵۶ق، به صورت مختصر و فهرست‌وار گزارش شده است. این کتاب از جهت تاریخ اجتماعی ایران در عصر رضاخان پهلوی حائز اهمیت فراوانی است. مؤلف در دیباچه نسخه دیگری از همین کتاب که در شماره ۱۲۲۷۳ مرعشی است، می‌گوید: «این تاریخ را به طور یادداشت برای آیندگان به یادگار می‌گذارم و در این اثر دارم که این یادداشت‌ها را بدون هیچگونه علامت و نشانه به طور گمنام و مستور بنویسم و تا خودم زنده‌ام به کسی ارائه ندهم و به این مناسبت آن را «تاریخ مستور» می‌نامم. تاریخ عهد پهلوی ممکن است که به‌وسیله اشخاص بسیاری از معاصرین، به رشته تحریر و تألیف درآمده باشد؛ ولی بسیار کم اتفاق می‌افتد که در بیان حقایق، از نیک و بد، راه حقیقت پیموده و از افراط و تفریط، بالمره مصون بوده باشد بنای قطعی دارم بر اینکه قلم روی کاغذ نگذارم مگر چیزی را که تا امروز کسی آن را ننوشته باشد، به‌قدری که این‌جانب واقف بوده و مستحضر شده‌ام ... نگاشته‌ام». ناگفته نماند که اساس این کتاب مشتمل بر دو بخش خواهد بود: ۱. ذکر قضایاو حوادث جاریه و ترتیب جریان آنها، ۲. قضاوت و اظهار عقیده در قضایا و ذکر علل و عوامل مؤثره موجبه.
[معجم المؤلفین ۸۱/۹؛ نقباء البشر ۱۸۳-۱۸۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۵۳
آغاز: بسم الله تعالی شأنه العزیز ... و بعد نظر به اینکه پس از طلوع کوکب درخشان پهلوی یک صفحه تازه؛ **انجام:** الا اینکه بواسطه محدود بودن روضه خوآنها نوعاً آقایان ذاکرین نمی توانستند بمجالسی برسند و مجالسی قهراً می‌افتاد
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ یادداشت درباره خدمت آقا نورالله (اصفهانی) و ناصر الملک در تهران به سال ۱۳۰۶ شمسی از مؤلف؛ کاغذ: فرنگی خط دار، جلد: تیماج مشکی با ترنج گل و بوته، ۸۰گ، ۱۹-۲۰ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۱-۹۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۷۳/۱
آغاز: چون پس از طلوع کوکب و کبکبه پهلوی از افق ایران یک طرز نوین و صفحه تازه در تاریخ ایران باز شد؛ **انجام:** ناتمام:گفتند که در معابر و بازارها روضه خانی قدغن است، بروند در مساجد و منازل و تکایا مجالس را ترتیب بدهند
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی خط دار، ۸۰گ (۱-۸۰)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۳۱-۱۱۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۷۳/۲
آغاز: مخفی و مستور نماناد که این نگارنده گمنام از اول عمر ضبط قضایا و آثار تاریخی مخصوصاً ضبط قسمت روحیات؛ **انجام:** ناتمام:ومدتی هم بر طبق آن عمل می‌شود پس ازآن صورت قانونی پیدا می کند
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی، قلم خوردگی‌های فراوان؛ گویا پیش نویس و مسوده مؤلف بوده و نسبت به سایر نسخه‌های موجود آن، در این کتابخانه که همگی نیز به خط مؤلف و برخی ناقص است، این نسخه افزودگی هایی دارد و هر نسخه مزیت خاص خود را دارد و دقیقاً متن ها یکسان نیست، احتمالاً بر اساس محفوظات و خاطرات خود نگاشته است؛ کاغذ: فرنگی خط دار، ۲۹گ (۸۱-۱۰۹)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۳۱-۱۱۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۷۳/۳
آغاز: نظر به اینکه پس از طلوع کوکب درخشان پهلوی یک صفحه تازه بر صفحات تاریخ ایران افزوده؛ **انجام:** ناتمام:بهر حال مردم مثل سابق در مضیقه و اضطراب نیستند
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی از سوی مؤلف؛ از برگ ۱۵۰ تا۱۵۷ یادداشت‌های خصوصی مرحوم صدر الاسلام خوئی مربوط به سال‌های ۱۳۱۴و ۱۳۱۵ شمسی نگاشته شده؛ کاغذ: فرنگی خط دار، جلد: تیماج عسلی با ترنج گل و بوته، ۴۰گ (۱۱۰-۱۴۹)، ۲۱ سطر (۱۴×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۳۱-۱۱۸]

← تاریخ مسعودی ≻ تاریخ بیهقی
← تاریخ مسعودی ≻ تاریخ سرگذشت مسعودی

● **تاریخ مسعودی = عبرة الناظرین** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e masʻūdī = ʻebrat-on nāzerīn

مسعود الملک، محمد علی، ق۱۳ قمری
masʻūd-ol-molk, mohammad ʻalī (-19c)

در تاریخ فارس و سرگذشت سیاسی حاجی میرزا علی اکبر خان قوام الملک کلانتر و بیگلر بیگی فارس پسر حاجی ابراهیم خان اعتماد الدوله صدر اعظم محمد شاه و فتح علی شاه، پسر حاجی هاشم کلانتر شیراز پسر حاجی محمود پسر محمد علی پسر علی

محمد تا برسد به حاجی قوام الدین که حافظ شیرازی اورا ستوده است، با آوردن سرگذشت پسرش صاحب دیوان. این کتاب برای تاریخ مشروطیت سودمند است. (دانش پژوه)
[دنا ۷۳۸/۲؛ فهرستواره منزوی ۹۰۱/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۶۱
جلد دوم است از این کتاب یا «شرح حال مسعودی و رمان مسمی به عبرة الناظرین» و در آغازش آمده که کتاب اول در ۱۳۱۶–۱۳۲۰ نوشته شده است. در این جلد دومی که عبرة الناظرین مسعودی خوانده شده است از حوادثی که رخ داده یاد شده است و در آن آمده که این سال ۱۳۱۹ است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۲ق؛ با بندی در ص ۵۱۹–۵۲۳ که پس از ۲۸ سال نوشته گشت، با نقشه دورنمای بندر دیلم مورخ ۱۸ شعبان ۱۳۲۱ به امضای «... شیرازی» چسبیده به صفحه ۴۴۸. [ف: ۱۷–۵۱۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۶۲
چهارم و پنجم است، در آغاز آمده که کتاب سوم را تمام کردم و امروز ۲۲ رمضان ۱۳۳۰ سیچقان ئیل این کتاب را آغاز کردم. کتاب چهارم در پایان یک‌شنبه ۱۲ ربیع الاول ۱۳۲۸ قوی ئیل در ص ۱–۲۴۲ و کتاب پنجم ساخته ۱۳۳۴–۱۳۳۶ و نوشته جمعه ۲۱ جمادی الثانی ۱۲۲۸ د ص ۱–۳۳۴، در پایان آمده کتاب ششم واقعات ۱۳۳۶ است و در ۱۰ محرم ۱۳۳۶ واقعه حاج مسعودالدوله رخ داده است. در آن از حبیب الله قوام الملك یاد می‌شود، نیز «ان شاء الله این کتب به طبع برسد» همچنین یاد می‌شود از نظام السلطنه وصولة الدوله و قوام الملك حاکم مستقل فارس در هنگام ساختن همین دفتر، در پایان یازده طغرا سند سیاسی جداگانه چاپی و خطی با نام رضاشاه و با تاریخ ۱۸ قوس ۱۳۳۸ و ۴ قوس ۱۳۳۴ و ۲۱ حمل ۱۳۳۴ و ۲۷ صفر ۱۳۳۴ و ۱۴ ثور ۱۳۳۴ و ۲۸ جمادی الثانی ۱۳۳۴ و یادداشت درباره «ایالت رضاقلی خان نظام السلطنه ما فی» در ۱۶برگ، یادداشت‌های «ایالت عزیزالله میرزا ظفرالسلطنه» در برگ ۳ و ۴؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در پایان امضای «محمد علی مسعود الملك»؛ کاغذ: فرنگی، ۲۰ص، ابعاد متن: ۷×۱۲، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۱۷–۵۱۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۶۳
در آن آمده که کتاب پنجم به واقعه تیرزدن به حاج مسعود الدوله رئیس نظمیه خاتمه یافت. در کتاب ششم پس از این واقعه تاریخ سه ساله از آغاز ۱۳۳۶ تا ۱۳۳۸ درج می‌شود، این دفتراز «حرکات قوام الملك به گرم سیراب در ۶ محرم ۱۲۲۶» آغاز و می‌رسد به «اسباب چینی علم الهدی برای امیرالامراء در باب تلگراف و پسر میرزا علی خان نوری تلگرافچی» و آن در پایان سال ۱۳۴۰ و آغاز ۱۳۴۱ساخته شده؛خط:نستعلیق،کاتب = مؤلف، بی‌تا [ف: ۱۷–۵۱۵]

● **تاریخ مشایخ بنی کعب** / تراجم

tārīx-e mašāyex-e banī-ka‘b

اهواز؛ دانشگاه اهواز؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵–۵۸۸]

← تاریخ مشجر ⩥ تحفه سلیمانی

● **تاریخ مشجر** / تاریخ / عربی

tārīx-e mošajjar

حنبلی، یوسف بن حسن،–۸۸۰ ؟ قمری

hanbalī, yūsof ebn-e hasan (-1476)

شجره نسب حضرت پیامبر و اسماء منسوبین به آن حضرت از قبیل: اولاد، ازواج، عمات، غلامان و ... به صورت مشجر رسم شده است.

چاپ: این کتاب همراه کتاب تحفة الخاقان به صورت افست از روی نسخه خطی در قم در سال ۱۴۰۴ توسط انتشارات ارومیه‌ای منتشر شده است

[هدیة العارفین ۵۶۰/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۶۷/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۱ق، جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۷سم [ف: ۲۵–۷۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۹۳
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با جداولی در هر صفحه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۹گ، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲۶–۹۲]

● **تاریخ مشروطه** / تاریخ / فارسی

tārīx-e mašrūte

امیرخیزی، اسماعیل بن محمد تقی، ۱۲۵۵–۱۳۴۴ شمسی

amīr-xīzī, esmā‘īl ebn-e mohammad taqī (1876-1965)

یادداشت‌های امیرخیزی است درباره تاریخ مشروطه و نیز اشاره‌ای به شرح حال خود و همراهی‌اش با ستارخان سردار ملی.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۷۵
آغاز: حقوق سردار و سالار پس از قضیه پارك در اثر اقدامات بنده و مساعدت حکیم الملك روز سه‌شنبه ۲۳ ذیقعده ۱۳۲۸ در مجلس شورای ملی با حضور ۶۸ وکیل
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۵۴گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۵/۵سم [ف: ۳۱–۱۱۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۹۷
خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ به صورت برگ‌های پراکنده است که داخل پوشه‌ای گذاشته‌اند؛ مختلف السطر [ف: ۳۱–۱۲۴]

← تاریخ مشروطیت < تاریخ انقلاب مشروطیت ایران
← تاریخ مشروطیت < تلگرافهای مشروطیت
← تاریخ مشروطیت < شرح حال رجال مشروطیت
← تاریخ مشروطیت < تاریخ پیدایش مشروطیت ایران
← تاریخ مشروطیت < سرگذشت کسانی که برای مشروطیت ایران کار کرده اند
← تاریخ مشروطیت < نامه ها و تلگرافهای علما و دربار درباره مشروطیت و تشکیل مجلس
← تاریخ مشروطیت < تاریخچه مشروطیت
← تاریخ مشروطیت < تنبیه الامة و تنزیه الملة فی لزوم مشروطیة الدولة
← تاریخ مشروطیت < روزنامه اخبار مشروطیت و انقلاب ایران
← تاریخ مشروطیت < آشوب آخر الزمان
← تاریخ مشروطیت < فهرست روزنامه‌های فارسی زمان مشروطیت در ایران
← تاریخ مشروطیت < کابینه‌های مشروطیت
← تاریخ مشروطیت < یادداشتهای آغاز مشروطیت
← تاریخ مشروطیت < مشروطیت ایران
← تاریخ مشروطیت < قانون اساسی مشروطیت و متمم آن
← تاریخ مشروطیت < اخبار مشروطیت
← تاریخ مشروطیت < تاریخ ادوار مشروطیت در ایران (مختصر)
← تاریخ مشروطیت < بیانات شیخ فضل الله درباره مشروطیت
← تاریخ مشروطیت < وقایع بیست ساله مشروطیت ایران
← تاریخ مشروطیت < فوائد مشروطیت
← تاریخ مشروطیت < تاریخ مفصل مشروطیت ایران

● **تاریخ مشروطیت** / شعر، تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e mašrūtīyat

وفا، حسینقلی بن علی اصغر، -۱۳۲۲ قمری

vafā, hoseyn-qolī ebn-e ʻalī asqar (-1904)

دو ساله اول مشروطیت ایران.
[فهرستواره منزوی ۹۰۲/۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۴۵/۱۱

آغاز: عدالت خواستند ایرانی از شاه ×× که عدلش اززمین گیرد الی ماه؛ **انجام:** شروعش بود اندر بیست باچار ×× به بیست و شش بشد او ختم ناچار

با عنوان «تاریخچه منظوم»؛ خط: نستعلیق و نسخ و شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف پارچه‌ای، ۱۰ص (۷۰-۷۹)، اندازه: ۱۵/۳×۲۳سم [ف: ۷-۸۲۲]

● **تاریخ مشروطیت ایران** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e mašrūtīyat-e īrān

شریف کاشانی، محمد مهدی، ق۱۴ قمری

šarīf-e kāšānī, mohammad mahdī (-20c)

تاریخ تألیف: ۱ ربیع الاول ۱۳۳۳ق

در یک «مقدمه» و چهار «تذکره» و هر تذکره در پنج «فصل» و در پایان یک «خاتمه»: مقدمه در سرگذشت خود و رویدادهای روزگار ناصرالدین شاه و آغاز مظفرالدین شاه، در مقدمه می‌گوید: پس از ختم جلد اول کتاب تاریخ شریف که وقایع ناگوار یک محاکمه تاریخی جهان را دربر داشت و به ملاحظاتی تعطیل شد، این روزها وقایع ناگواری پیش آمده و مردم و علما در مقام جلوگیری از تعدیات دولن برآمده، آنچه دیده بدون کم و بیش ثبت شد تا عبرت گیرند. در اکثر صفحات کتاب رقعه‌هایی شامل یک یا دو یا بیشتر از عکس‌های علماء و رجال و صاحب منصبان آن زمان می‌باشد. بعضی از این عکس‌ها در صفحات کتاب مکرر است. عکس نگارنده در صفحه آغاز و انجام نسخه چسبانده شده. این نسخه از حیث دارا بودن تصاویر علما و رجال و سران مشروطه ارزنده است. در خاتمه کتاب یادداشت مؤلف در موضوع جمع‌آوری عکس‌های مورد نظر توسط غلامرضا خان عکاس و چسباندن عکس مشارالیه بدین مناسبت در پایان کتاب آمده است.

آغاز: بسمله، حمد و سپاس مر ذات پاک یزدانی را لایق و سزاست که پیکر انسان را بحلیه عقل و دانش بیاراست ... و بعد چنین گوید عبد فانی جانی محمد مهدی شریف کاشانی ... در این ایام که بعضی وقایع ناگوار پیش آمده ... لذا خدا را حاضر و شاهد گرفته که آنچه دیده و شنیده و نوشته اند بدون کم و بیش نگاشته ...

انجام: الحمدلله و له الشکر که موفق گردیده آنچه در این چند ساله دیده و شنیده بدون کم و زیاد و تغییر و تبدیل ثبت و ضبط گردیده ... هرکس این سبک و طریقه را پسندید، پسندید و هر کس را بد آمد، بد آمد ... چون فاتحه تاریخ بتاج گذاری اعلیحضرت اقدس ملوکانه رسید شایسته دیدم که تاریخ را هم در این مقام ختم نمایم، لذا در این یوم که غره ربیع المولود ختم نمود فی غره ربیع الاول ۱۳۳۳، الاحقر مهدی شریف.

[نسخه‌های منزوی ۴۲۷۱؛ فهرستواره منزوی ۹۰۲/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۶۱۸ عکس و باسمه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای تازه، ۳۵۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۳×۳۶/۵سم [ف: ۲-۹۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۸۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۱۴۱]

● **تاریخ مشروطیت ایران** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e mašrūtīyat-e īrān
مستوفی، نصرالله، ق۱۴ قمری
mostawfī, nasr-ol-lāh (-20c)
تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۱۳۲۴ تا ۱۳۲۵ق
تاریخ مشروطیت ایران است، که میان ۱۳۲۴ق تا ۱۳۲۵ق نگاشته شده است. با یادداشت حاج آقا حسین ملک که نگارنده از گماشته‌های فرمانفرما فیروز میرزا قاجار و عبدالحسین میرزا قاجار بوده است، که با پدرم دشمنی داشته‌اند.
آغاز: بسمله، اما بعد این مختصر رساله در اوضاع داخله ایران و پیش آمد امورات و حرکات مردمان تهران و تولید کلمه مشروطیت و تغییر وضع
انجام: سمت اتمام و اختتام پذیرفت، و السلام خیر ختام.
[دنا ۷۳۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۹۰۲/۲؛ نسخه‌های منزوی ۴۲۷۱/۶؛ مشترک پاکستان ۱۴۹۲/۱۱]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۱۹
آغاز و انجام: برابر
در ۲ مجلد؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: ابن نصرالله مستوفی تفرشی (گویا)، تا: ۱۲ شعبان ۱۳۲۵ق؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: رویه ابری فرنگی، ۳۹۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۳سم [ف: ۲-۹۲]
تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۰۲-عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۵۷]

● **تاریخ مشروطیت ایران** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e mašrūtīyat-e īrān
گفتگویی است بین شماژفر دیوانه‌ای اروپایی و جمجائیل دیوانه‌ای ایرانی درباره مشروطیت و رویدادهایی که در ایران برای تحقق آن پیش آمده، به روش سؤال و جواب طنزآمیز که بین این دو شخص دیوانه بوده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۲۶
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و بعد چنین گوید شخص دانشمند که در جلد اول حکایات اقوال جمجائیل
جلد دوم و شب ۲۸ جمادی الثانی ۱۳۲۷ به پایان رسیده؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مهر: شریف الواعظین به تاریخ ۱۶ ذیقعده ۱۳۳۳؛ جلد: تیماج زرد، ۹۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۴-۱۲۰]

● **تاریخ مشروطیت ایران** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e mašrūtīyat-e īrān
تاریخ تألیف: رجب ۱۳۲۷ق؛ محل تألیف: تهران
جلد پنجم از مجموعه یادداشت‌هایی است که به نام «شرایط انسانیت و مراسم مدنیت و حفظ و حقوق آدمیت» تألیف شده و محتوی بر یادداشت‌هایی است در وقایع مشروطه و تشکیل پارلمان و وضع قانون اساسی و مجلس شورای ملی لغایت رجب ۱۳۲۷.
[فهرستواره منزوی ۹۰۲/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۷۷
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۳۲۸ق؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: عطف و گوشه میشن رویه ساغری پارچه ای، ۱۳۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۲۰/۶سم [ف: ۲-۹۲]

● **تاریخ مشعشعیان = الرحلة المکیة** / تاریخ ایران / عربی و فارسی
tārīx-e moša‘ša‘īyān = ar-riḥlat-ul makkīya
موسوی، علی بن عبدالله، ق۱۲ قمری
mūsavī, ‘alī ebn-e ‘abd-ol-lāh (-18c)
علی خان بن سید عبدالله خان بن سید علی خان موسوی والی عربستان در شرح سفر خود به مکه و عتبات با آوردن سرگذشت خود و نیاکانش و سادات مشعشعی. این کتاب همچنین مشتمل است بر احکام و فرمان‌هایی که به فارسی از دربار صفوی نوشته شده و مؤلف صورت آنها را به فارسی درج نموده است. در آن نامه‌ها و فرمان‌هایی به تاریخ ۱۱۲۸ق دیده می‌شود.
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی جعل لکل شیء سبباً و میز بین خلقه منزلة نسباً
[نسخه‌های منزوی ۴۲۷۲؛ دنا ۷۳۹/۲]
شرح و حواشی:
۱- تاریخ مشعشعیان (ترجمه)؛ جزائری، نورالدین محمد بن نعمت الله (-۱۳)

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم نرجع الی ما کنا فیه ... و اخذ و هن و اما العیال (پس از آوردن نامه مورخ «قد =۱۱۲۸») افتاده است.
کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ تملک: ابن المرحوم المبرور المولی فرج الله الموسوی که احتمالاً از فامیل مؤلف باشد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۲۲۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۳-۳۰۴]
قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۲عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۲۹۵]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۵۵-ف و ۴۹۶۴-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۱۸۰ و ۱۱۸]

● **تاریخ مشعشعیان (ترجمه)** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e moša'ša'īyān (t.)

جزائری، نورالدین محمد بن نعمة الله، قرن ۱۳ قمری
jazā'erī, nūr-od-dīn mohammad ebn-e ne'mat-ol-lāh (19c)

وابسته به: تاریخ مشعشعیان = الرحلة المکیة؛ موسوی، علی بن عبدالله (قرن ۱۲)

به دستور: محمد علی میرزا پسر فتحعلی شاه قاجار (۱۲۰۳-۱۲۳۷ق) حاکم وقت خوزستان

تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۲۷ ربیع الثانی ۱۲۳۴ق

ترجمه و ویرایش کتاب تاریخ مشعشیان اثر سید علی بن عبدالله بن علی خان مشعشعی حویزی (قرن ۱۲ق) است. در سفر محمد علی میرزا به خوزستان، ملاقات‌هایی بین وی و نعمة الله شوشتری (پدر مؤلف و نویسنده فریدة الاصقاع) صورت می‌پذیرد و در ضمن گفتگوهای این دو در خصوص تاریخ خوزستان، سادات مشعشع و حکام حویزه، متوجه می‌شوند که در این باره کتابی در دست نیست. مولی عبدعلی خان فرمانروای حویزه از مؤلفات یکی از نیاکان خویش نسختی نزد وی پیشکش آورده بود که همان نسخه اصل این کتاب است، اما آن کتاب به زبان عربی بود و نویسنده آن هم به این زبان تسلط نداشت، لذا کتاب شیوا و رسا درنیامده بود. لذا شاهزاده به پدر مترجم دستور داد که از آن کتاب برگزیند و سرگذشت مؤلف عربی و شرح سفرهای او و برخی از منشورها و ارقام پادشاهان که به پدران او نوشته بودند و پاره‌ای از قصاید و شعرهای فارسی و عربی را بیندازد و آن را به فارسی برگرداند. اما پس از آن که نعمت الله شوشتری چند ورقی از آن نوشت و موکب محمد علی میرزا به سمت دارالدوله کرمانشاهان حرکت کرد ناخوشی رمد به چشم او رسید و از خواندن و نوشتن عاجز شد لاجرم پسرش کتاب را به همان ترتیب به زبان فارسی ترجمه کرد. وی هر چه ترجمه می‌کرد به پدر نشان می‌داد و برخی از مطالب که در کتاب‌های دیگر می‌دید بر آن می‌افزود. در جاهایی که مترجم مطالبی از خود به کتاب افزوده، آنها را با عنوان «مترجم گوید» از اصل متمایز کرده است.

آغاز: بسمله. و به نستعین الحمدلله علی نعمه الفاضلة وله الشکر علی آلائه المتوافرة ... و بعد ... نورالدین محمد بن نعمة الله الموسوی الشوشتری برلوحه ضمیر منیر ارباب فطنت و اصحاب عرفان و خبرت می‌نگارد

انجام: مترجم کتاب گوید این خلاصه چیزی است که این حقیر در احوال متأخرین از عهد مصنف کتاب از موالی حویزه اطلاع به هم رسانده، بعضی از آن از تذکره شوشتری نقل و برخی از معمرین موثقین استماع نموده، در ترجمه ملحق ساخت. امید که مقبول طبع ارجمند مشکل پسند اقدس ارفع اشرف اعلی گردد

[دنا ۷۳۹/۲؛ نسخه‌های منزوی ۴۲۷۲/۶ «تاریخ مشعشعیان» ۲ عنوان یکی متن عربی آن و دیگری ترجمه فارسی آن؛ فهرستواره منزوی ۹۰۳/۲ «تاریخ مشعشعیان»]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۴

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، یادداشتی از محمد صادق بن محمد علی مازندرانی ملقب به ادیب حضور در جمعه ۸ روز باقیمانده از جمادی الاولی ۱۳۴۳ ق برابر ۲۷ برج قوس سیچقان ئیل ۱۳۰۳ ش کتاب را به میرزا ابو عبدالله شریف زنجانی هدیه کرده است، در کنار این یادداشت دستخط ابی عبدالله زنجانی در تایید این هدیه نوشته شده؛ مهر: «الراجی مرتضی قلی» (بیضوی)؛ خریداری از محمد صادق ضیائی؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی با ترنج و سرترنج، ۹۸گ، ۲۰سطر(۱۰×۱۹/۵)،اندازه: ۱۵/۳×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱-۳۹۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۳۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲-۳۶]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۰۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق [نشریه: ۷-۲۴۴]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۳۹-عکسی

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: گویا از دکتر مفتاح. در ۲ مجلد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۷ ربیع الثانی۱۲۳۴ق؛ ۱۰۳گ [عکسی ف: ۲-۵۸]

● **تاریخ مصر** / تاریخ جهان / عربی

tārīx-e mesr

زین الدین معروف افندی، ق۱۰ قمری
zayn-od-dīn ma'rūf afandī (-16c)

کتابی است در تاریخ مصر و پادشاهی که بر مصر حکومت کردند و ذکر ابنیه و مساجد و بیمارستان‌ها و مدارس و قصرها و پل‌ها و عجایب بحر نیل و جز آن، در ابواب و فصول متعدد. شباهت دارد با آنچه احمد مقریزی (۸۴۵ق) درباره مصر در «المواعظ و الاعتبار فی ذکر الخطط و الآثار» آورده است. افندی در این کتاب، تاریخ ملوک و سلاطین مصر را تا سال ۹۰۱ق آورده است. از این رو، فهرست‌نگاران او را از مردم قرن دهم هجری دانسته‌اند. دو نسخه از این کتاب شناسایی شده است: ۱- نسخه شماره ۲۲/۱ کتابخانه اوقاف موصل، کتابت شده در ۱۲۲۰ق. سالم عبدالرزاق احمد در فهرست کتابخانه مذکور، کتاب حاضر را با نام احوال مصر معرفی کرده و آن را تلخیص کتاب خطط مقریزی دانسته است؛ ۲. نسخه کتابخانه چستربیتی که به خط مؤلف است و از انجام ناتمام مانده و تصویری از آن در دانشگاه کویت موجود است. تصویر مورد بحث ما نیز از نسخه چستربیتی اخذ شده است. آغاز و انجام این نسخه با نسخه

قبلی متفاوت است. بروکلمان در ذیل تاریخ الادب العربی، این کتاب را با نام «عجائب الاخبار عن مصر الامصار» معرفی کرده است. افندی در ابتدا فرق و مذاهب موجود در مصر را معرفی کرده است. پس از آن حدود مصر را تعیین نموده و در ادامه، بابی به ذکر جوامع مصر اختصاص داده و مساجد جامع تاریخی و بزرگ مصر را برشمرده است. وی در باب‌های دیگر مدارس، بیمارستان‌ها و خانقاه‌های مصر را به تفصیل ذکر کرده و سپس باب هفتم را به آنچه در فضایل مصر گفته شده و باب هشتم را به آنچه در مذمت آن گفته‌اند، اختصاص داده است. در باب نهم، اخبار اهرام مصر را آورده، و در فصلی مستقل به ذکر برخی از خلیجها و قناطر و برکه‌های مصر پرداخته است. پس از آن، بابی شامل فصول، وقایع مصر در ابتدای ظهور اسلام و پس از آن را آورده و در باب بعدی شداید و محن و خرابی‌های رخ داده در آن کشور را برشمرده است. باب‌ها و فصل‌های پایانی به ذکر ملوک و سلاطین مصر، از ابتدای بنای آن تا عصر مؤلف اختصاص دارد؛ از جمله: باب فی ذکر ملوک مصر من ابتداء عمارتها قبل الطوفان و بعده، فصل فی ملوک القبط، فصل فی ملوک العمالقة ذکر من ملك مصر من بعد الاسکندر المقدونی، ذکر ملوك رومیة الذین ملکوا مصر، ذکر من ملك مصر من قسطنطنیة، ذکر ما ینسب الی بعض الملوك المتقدم، باب یتضمن ذکر من استقل بسلطنة مصر. مؤلف در به کار بستن الفاظی همچون «خلیفه»، «ملك» و «سلطان» دقت داشته و برای هر کدام، معنای خاصی در نظر گرفته است.

[فهرست آربری ۳۹/۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۴عکسی

آغاز: احمدك اللهم یا ذا العز الشامخ المتأزر بالعظمة و الجلال و یا ذا السلطان القاهر الباذخ ... أما بعد فهذه رسالة محکمة النظام واضحة السبیل رابحة المتجر؛ **انجام:** فأقام فی الملك ثلاثین سنة تنقص سبع شهور و توفی فی ثانی عشرین ذی قعدة سنة أحد و تسعمائة فقام بالأمر بعد ابنه السلطان الملك الناصر.

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ایرلند: ش ۳۸۵۸. نسخه حاضر مسوده مؤلف است که ناتمام مانده و تنظیم نهایی ابواب و فصول آن انجام نگرفته و برگهای نسخه نیز جابه جا شده است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف ، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، خط خوردگی دارد، چون این نسخه پیش نویس مؤلف بوده، اضافات در حاشیه دیده می‌شود و ابواب و فصول کتاب تنظیم نهایی نشده است، یادداشت‌های مختلفی درج شده، از جمله «... خط المرحوم شیخ الاسلام زین الملة و الدین معروف افندی قاضی القضاة قدس الله روحه»؛ ۲۶۸ص، ۲۵سطر [عکسی ف: ۳-۱۳۳]

● **تاریخ مصر** / تاریخ جهان / عربی

tārīx-e mesr

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۱۳

آغاز: ذکر فسطاطا مصر اعلم ان فسطاط مصر احتفظ فی الاسلام بعد ما فتحت ارض مصر و صارت دار اسلام و قد کانت بید الروم و القبط و هم نصاری ملکیه و یعقوبیه و منابیه و حین اختط المسلمون الفسطاط انتقل کرسی المملکة من مدینة الاسکندریة بعد ما کانت منزل الملك؛ **انجام:** و اما منازل الغز فاشتراها الملك المظفر تقی الدین عمر بن شاهنشاه نجم الدین ایوب بن شادی فی شعبان سنة ست و ستین و خمسأیه و جعلها مدرسة للفقهاء الشافعیة و اشتری و یتلوه الجزء الثالث دکر حارات القاهرة و ظواهرها.

بخش دوم کتابی در تاریخ مصر است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملك: عباسقلی سپهر ثانی در ۱۳۱۶ با مهر او «عباسقلی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج نیلی، ۳۰۶ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۰-۹۶۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۲۸/۴

آغاز: (بسمله) و بعد فان مصر شانها و شرها غریب خلقها اکثر من رزقها معیشتها اعزز من خلقها من لم یخرج الیها لم یشبع و من لم یدخل لم ینجع؛ **انجام:** فان فیه الخمیس یا اصحاب الفرار ... و هذه صورة صدر ملوك دیار المصریة و الشامیة

در تعریف مصر و آب و هوا و مردم و نعمت‌های آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید و زرد، جلد: تیماج سرخ، ۱۷ص (۵۴-۷۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۸سم [ف: ۹-۶۳]

● **تاریخ مصر پس از بازگشت ناپلئون** / تاریخ جهان/فارسی

tārīx-e mesr pas az bāzgašt-e nāpel’on

تاریخ نویس، رضاقلی بن مهدیقلی،۱۲۰۷-۱۲۸۳ قمری

tārīx-nevīs, rezā-qolī ebn-e mahdī-qolī (1793-1867)

اهداء به: ناصرالدین شاه

در وقایع مصر بعد از خروج ناپلئون از آنجا و وقایعی که بر سرکردگان آن دیار در غیبت ناپلئون گذشته است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۶۳

آغاز: بسمله، در تاریخ ناپلئون چنانچه بتفصیل سمت تحریر یافته است همان جهت مأموریت ناپلئون بمصر و کیفیت او مذکور است؛ **انجام:** باز اهل فرنس مصر و اسکندریه را متصرف شده آنجاها را مسدود نمایند. اینهمه بجهت مراعات مصالح خودشان بود و السلام.

خط: نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: ابره، کاغذ پشت گلی مقوایی، ۸گ، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲-۵۱]

● **تاریخ مصر (ترجمه)** / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e mesr (t.)

مهندس، آقاخان، ۱۲۷۴-۱۳۵۶ قمری
mohandes, āqā-xān (1858-1937)
از بارون دومالرتی. در این کتاب وضع مصر، از زمان محمد علی پاشا تا حدود سال ۱۸۸۳م.، به تفصیل آمده و ضمناً پرده از دخالت بیگانگان در آن کشور برگرفته شده است. نویسنده کارهای عمرانی که در آن دیار انجام شده برشمرده و با جدولی اوضاع اقتصادی و اجتماعی آن کشور را نمایش داده است، علاوه بر این شجره نامه اعقاب محمد علی پاشا نیز در کتاب ترسیم شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۱۲

آغاز: بسمله، در احوال محمد علی پاشا، ذکر اسم محمد علی در همه مقامات اسباب تعجب و حیرت است.؛ **انجام:** و عقیده آنست که دوستان ریائی و متقلب ملت خرابی مصر را بر ضرر خود ترجیح خواهند داد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ربیع الاول ۱۲۶۶ق [این تاریخ نه با تاریخ تألیف کتاب سازگار است و نه با تاریخ تولد مترجم، لذا قطعاً نادرست است]، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: بوم سبز گل و بوته، ۱۹۳گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲-۱۰]

● **تاریخ مصور** / تاریخ / فارسی

tārīx-e mosavvar
از مه آبادیان است تا پادشاهی محمد علی شاه در سه نامه. گویا کتاب درسی دبستان هاست.
[دنا ۷۳۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۵۹۰/۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۱۶

آغاز: تاریخ مصور. بنام ایزد بخشاینده مهربان ستایش شایان مر یزدان پاک را؛ **انجام:** در نامه‌های آیندگان بخوبی سمر گردد.
خط: نستعلیق، کا: محمد بن احمد سبحانی، تا: سه‌شنبه ۱ ربیع الثانی ۱۳۳۳ق؛ تصاویر شاهان مشکی، نسخه گویا برای چاپ سنگی برای مدارس ابتدائی نوشته شده؛ ۱۰۳ص، ۱۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۵-۴۱۱۷]

← تاریخ مظفری ‹ مواهب الهی

● **تاریخ مظفری** / تاریخ / فارسی

tārīx-e mozaffarī
انصاری پانی پتی، محمد علی بن هدایت الله، -۱۲۰۹ ؟ قمری
ansārī pānī patī, mohammad ʻalī ebn-e hedāyat-ol-lāh (-1795)

اهداء به: مظفر جنگ خان خانان معین الدوله محمد رضا خان
تاریخ تألیف: ۱۲۰۲ (برابر تاریخ مظفری)
تاریخ تیموریان هند، از تیمور گورکان (۷۷۱-۸۰۷ق) تا روزگار نگارش. خود مؤلف در آغازین جملات کتاب محتویات آن را این گونه به قلم می‌آورد:«راقم نیز بر طبق همان مثال استعداد ناقص مواد خود را صرف نظیر مجملی از احوال بانوی عصمت مآب النقوا و امیر تیمور صاحبقران و اولاد امجاد آن حضرت اعنی فخر الدین جهانگیر بادشاه و شاهجهان بادشاه و عالم گیر اورنگ زیب بادشاه و شاه عالم بهادرشاه بادشاه و محمد معز الدین جهاندار شاه بادشاه و شهید مرحوم محمد فرح سیر بادشاه و شمس الدین رفیع الدرجات بادشاه و شاهجهان ثانی رفیع الدوله بادشاه و نیکو سی پسر اکبر ابتر و بعد از آن مشروحا به نگارش وقایع سلطنت فردوس آرامگاه محمد شاه بادشاه و احمد شاه بادشاه بن فردوس آرامگاه محمد شاه و عالم گیر ثانی بادشاه و شاه جهان ثالث بادشاه انار الله برهانم و ذکر سلطنت حضرت جهانبانی و ظل سبحانی شاه عالم عالی گوهر بادشاه غازی که علت غایی تألیف این کتاب است نموده در سنه یک هزار و دو صد و دو هجری ۱۲۰۲ نبوی به سلک عبارت خالی از استعارات در آورده و به جهت مناسبت خطاب معلی القاب آن جناب به تاریخ مظفری مسما کرده». نسخه ما [نسخه آستان قدس] در وقایع سال ۱۲۰۲ ق تمام می‌شود اما احمد منزوی نوشته که بعضی از نسخه ها افزودگی‌هایی تا سال ۱۲۲۵ق دارند که کسی جزء مؤلف آنها را تنظیم کرده است. (حافظیان و حکیم)
آغاز: حمدی از حد اعتداد افزون نثار بارگاه شاهنشاهی است که تاجداران عرصه غبرا غاشیه اطاعت او بر دوش همت گذارند.
[ریو ۲۹۲ و ۹۲۵؛ نسخه‌های منزوی ۴۶۲۰؛ استوری ۵۲۲/۱؛ دنا ۷۴۰/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۲۰۹/۲-۱۲۱۰]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و در سخاوت نام حاتم طایی طی کرد و این چنین ثروت کیخسرو که کرد خدایش بیامرزد.
خط: نستعلیق، کا: راجه بکر ماجیت، تا: شنبه ۲۸ رمضان ۱۲۴۹ق، تاریخ تحریر برابر سنه ۲۹ جلوس اکبر شاه برابر ۲۷ فوروی [فوریه] سنه ۱۸۳۴ عیسوی موافق ۱۸۹۰ هندی، در ایام بی شغلی برای سید دوستان از کتاب منشی نهاکردانس نقل برداشته شد؛ مجدول، اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: کشمیری نخودی، جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای، ۳۵۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۷۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۰۳/۲-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 1764؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۸۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۶۷-ف

نسخه اصل: لاهور دانشگاه پنجاب، نسخه شیرانی ۳۷۱/۳۳۷۵ (۳۳/۱)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۹۶]

● **تاریخ مظفری** / تاریخ / فارسی
tārīx-e mozaffarī = tohfe-ye mozaffarī
سپهر کاشانی، عباسقلی بن محمد تقی، ۱۲۶۸–۱۳۴۲ قمری
sepehr-e kāšānī, ʻabbās-qolī ebn-e mohammad taqī (1852-1924)

به فرمان: مظفرالدین شاه
در بیان شرح حال و اسامی و عناوین اجداد ابوالمظفر جلال الدین اکبرشاه گورکانی هندوستان و نیز شمه‌ای از احوالات زندگی ظهیرالدین محمد بابرشاه مؤسس سلسله بابری یا گورکانی تا وقایع سال بیست و چهارم از سلطنت جلال الدین اکبرشاه است که حاوی ایراد و ذکر فتوحات و حوادث و اتفاقات رزمی و بزمی دوران مذکور می‌باشد. این تاریخ به فرمان مظفرالدین شاه قاجار به‌وسیله مورخ مشهور عباسقلی سپهر در مدت پنجاه و دو روز از اصل نسخه [تاریخ تاج المآثر] که چهل هزار بیت کتابت داشته استنساخ و به ده هزار بیت مختصر گشته و به نام تاریخ مظفری نامیده شده است.
آغاز: هو الله تعالی بسمله الحمدلله رب العالمین ... بعد از ستایش یزدان پاک ... معروض میدارد که چون ... مظفرالدین شاه قاجار شاهنشاه ... فرموده‌اند که تکمیل نفوس بشریه ... و کتب تواریخ و اخبار ... از همه چیز مفیدتر ... لهذا باین کهتر چاکر ... عباسقلی سپهر مستوفی اول دیوان اعلی و وزیر مجلس شورای کبری دولت علیه ... چنین کتاب را ... در چنین مدت قلیل ... باختصار و بعلاوه باستنساخ ... در آورد
[دنا ۷۴۰/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۲۱۰/۲ و ۵۷۵/۱۰]

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۲۹۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** آغاز سال بیست و چهارم الهی از جلوس اکبر شاهی یعنی سال اسفندار مذ از دور دوم ... آیات جود و افضال شاهنشاهی از ماه تا ماهی پدیدار گشت خسرو و فیروز جشن نوروز در سپرد و جهانیانی را باعطای دینار و درهم شادخوار و خرم فرمود.
خط: نستعلیق، کا: محمود نوری جلودار اصطبل خاصه همایونی، تا: ۱۳۱۴ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوای روکش کاغذ ابری آبی گلدار، ۴۳۸ص، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۵/۳سم [ف: ۵–۴۰۰]

● **تاریخ مظهر الدوله** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e mozher-od-dowle
داعی دزفولی، عبدالله بن محمد باقر، ۱۱۵۸–۱۲۵۶ ؟ قمری
dāʻī dezfūlī, ʻabd-ol-lāh ebn-e mohammad bāqer (1745-1840)

اهدا به: فتح علی شاه و محمد علی میرزا
تاریخ تألیف: ۱۲۲۶ق
در وقایع و اوضاع خوزستان و احوالات آن سامان و بقاع دزفول در ۳ «فصل» و ۱ «خاتمه». نام نگارنده و تاریخ نگارش در دیباچه آمده است.
آغاز: بسمله. نیر اعظم سپهر سلطنت و تاجداری و کامکاری دو جهانی و درخشنده اختر نیر جهانگیر صبح صادق ...
انجام: و گر دزدی کند قصد شکستش ×× شکست دست بادا مزد دستش
[دنا ۷۴۰/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۰۸/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ربیع الثانی، تا: ۱۳۰۶ق؛ جلد: میشن لایی تریاکی، ۱۹گ (۵۸پ–۷۶ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۹–۲۶۸]

← تاریخ معارف الامامیة ⟵ ظلامة العترة الطاهرة فی معارف الامامیة

● **تاریخ معارف امامیه** / کلام و اعتقادات / فارسی
tārīx-e maʻāref-e emāmīye
علامه حائری مازندرانی، محمد صالح بن فضل الله، ۱۲۹۷–۱۳۹۱ قمری
ʻallāme hā'erī māzandarānī, mohammad sāleh ebn-e fazl-ol-lāh (1880-1971)

وابسته به: ظلامة العترة الطاهرة فی معارف الامامیة؛ علامه حائری مازندرانی، محمد صالح بن فضل الله، ۱۲۹۷–۱۳۹۱ قمری
تاریخ تألیف: ذیقعده ۱۳۵۸ق؛ محل تالیف: سمنان
ترجمه کتاب «ظلامة العترة الطاهرة الی حضرة قادة الاسلام الباهرة» خود علامه سمنانی است که در دو بخش مفصل اصول عقاید شیعه و مشاهد خاندان نبوت و شعائر اجتماعی و عمرانی شیعیان را بررسی کرده و ضمناً از گفته‌های دشمنان آنها پاسخ می‌گوید. هدف مؤلف رفع شبهات و احیای معارف عترت پیامبر اکرم (ص) می‌باشد. نسخه حاضر ترجمه مقدمه بسیار مفصل کتاب می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۰۸
آغاز: تاریخ معارف امامیه ... کتاب ظلامة العترة یا تاریخ معارف امامیه کتابی است دینی مذهبی فلسفی اجتماعی
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۶۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۵سم [ف: ۲۶–۷۴]

● **تاریخ معارف جدید در ایران** / تراجم / فارسی
tārīx-e ma‘āref-e jadīd dar īrān
نفیسی، سعید، ۱۲۷۴-۱۳۴۵ شمسی
nafīsī, sa‘īd (1895-1966)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۷۹/۲
بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۶ص [ف: ۱۷-۲۶۸]

● **تاریخ معارف و فرهنگ اردستان** / تاریخ / فارسی
tārīx-e ma‘āref va farhang-e ardestān
شفیعی اردستانی، مرتضی بن احمد، ق۱۴ شمسی
šafī‘ī ardestānī, morteza ebn-e ahmad (-20c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۲۹
آغاز: اردستان، از روزگار کهن جایگاه فرهنگ و علم بوده؛ علماء، فضلاء، ادباء، حکماء، عرفاء، اطباء ... بسیاری از آنجا برخاسته اند؛ **انجام:** مرتضی شفیعی اردستانی بن شیخ احمد بن آخوند ملا غلامعلی اردستانی بخط این جانب مؤلف در تهران ... به پایان رسید.
خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: دوشنبه ۲۹ ربیع الاول ۱۴۱۸ق، جا: تهران؛ مصحح، مجدول؛ جلد: مشمعی سرمه‌ای، ۴۰گ، ۱۴ سطر (۱۵×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳۰-۵۷۷]

● **تاریخ معاصر** / تاریخ / فارسی
tārīx-e mo‘āser
تاریخ معاصری است که در مدرسه سیاسی قدیم خوانده‌اند.

تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۸۳-د
آغاز: بسمله. و به نستعین. تاریخ معاصر بطور نت. مسئله آزادی طلبی یکی از خصائص عمده اروپا است؛ **انجام:** که قابل تدریس باشد
خط: نستعلیق، کا: میرزا حسین خان محاسب و دفتر دار مدرسه علوم سیاسی، تا: دوشنبه ۶ رجب ۱۷ حمل ۱۲۹۸/۱۳۳۷؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰۳گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۲]

● **تاریخ معاصر اروپا** / تاریخ جهان / فارسی
tārīx-e mo‘āser-e orūpā
تاریخ معاصر فرانسه و انگلستان وچگونگی شکل گیری مشروطه درآنجا

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۰۶۷/۱
آغاز: ابتدای قرون معاصر روز انتضاد اناژترو در ۱۷۸۷ است وفرق حدود مملکت فرانسه در حالیه بین بورد وتمام اتراس مورن جزء فرانسه محسوب می‌شد؛ **انجام:** تاریخ طبیعی انگلیس بیان کرده است وحکیم ... که پیش ... تبریک ... انگلیسی است وباید دانست که صنعت کلی و و اعیار اسکناس و تمام ترتیبات ثروتی در سه دوره برقرار شده است.
خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۳۰ق، جلد: مقوا، ۸۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف مخ: ۱-۳۱۵]

● **تاریخ معاصر ایران** / تاریخ / عربی
tārīx-e mo‘āser-e īrān
امام جمعه خوئی، محمد امین بن یحیی، -۱۳۶۷ ؟ قمری
emām jom‘e xū’ī, mohammad amīn ebn-e yahyā (-1948)
کتابی است تاریخی که مجموعه رخدادهای اواخر دوره قاجاریه تا اواخر دوره سلطنت رضاخان سالهای ۱۲۸۵-۱۳۲۰ شمسی را بازگو می‌کند. مؤلف، بیشتر مطالب را پیرامون حکومت ۱۶ ساله سلطنت رضاخان پهلوی آورده و در آن از تغییر تحولات و حوادث این دوره مانند نهضت میرزا کوچک خان جنگلی نیز سخن به میان می‌آورد. مؤلف پیش از این کتابی به نام «تاریخ عصر رضاخان» به فارسی نگاشته است. این کتاب شامل نکات بسیار باارزش تاریخی دوره پهلوی اول می‌باشد و نقطه روشن این کتاب در این است که مؤلف خود در متن این حوادث قرار داشته و مطالبی راکه خود مشاهده نموده و یا مستقیماً شنیده، نقل نموده است. این اثر احتمالاً حدود سال‌های پایانی دوره سلطنت رضاخان نگاشته شده باشد.
[دنا ۷۴۰/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۶۷
آغاز: جلالة الملک الاعظم ... و لیعلم أنه لابد لنا فی المقام من تقدیم قطعة من تاریخ العهد و أوضاعها الاجتماعی؛ **انجام:** و لااقول ما اقول شططاً و غلطاً فلا تسمع إلا حاق حقیقة إن شاء الله تعالی
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، دارای استدراکات فراوان از مؤلف در حواشی و برخی با نشان «منه»، یک برگ الصاقی متضمن اشعار «محمد قاسم بن غلامحسین حرمی خوئی حائری» که در تاریخ ۱۳۶۴ق در مدح «حاج میرزا یحیی امام جمعه خوئی» پدر مؤلف سروده و مطلع آن چنین است: «چون آیة الله خوئی شد زین جهان سوی جنان ×× گفتی شکست ارکان دین فقدان آن قدس آشیان»؛ کاغذ: فرنگی خط دار، جلد: تیماج عسلی با ترنج گل و بوته، ۳۹گ، ۲۰ سطر (۱۴×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۳۱-۱۰۹]

← تاریخ معاصر ایران ⟩ تاریخ مملکت ایران و سلطنت سلسله

جلیله قاجاریه

● **تاریخ معاهدات قدیم** / اسناد

tārīx-e mo'āhedāt-e qadīm

Historie des ancients Traitez On Recueil et chronologique par Barleirag, 2 Vols Amsterdam 1739.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۳۷ تا ۳۵۴۵-عکس

نسخه اصل: از فیلم کتابخانه ملی از کتابخانه ملی پاریس F. 1797-8 (نشریه ۳/۱۰۴) از فیلم آن به شماره ۳۶۵۶ در فهرست (۲/۲۱۴) یاد شده است؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۲۲۶]

↜ تاریخ معجم ⩤ المعجم فی تاریخ ملوك العجم
↜ تاریخ معجم ⩤ شرح احوال شیخ نجم الدین رازی
↜ تاریخ معجم ⩤ کیمیاء

● **تاریخ معجم** / تاریخ

tārīx-e mo'jam

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۲۸

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۲سم [رایانه]

● **تاریخ معجم** / تاریخ

tārīx-e mo'jam

تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵-۶۰۵]

↜ تاریخ معصومی ⩤ تاریخ سند
↜ تاریخ معصومین ⩤ تواریخ المعصومین

● **تاریخ المعصومین = ارجوزة فی موالید الائمة و وفیاتهم و مناقبهم** / شعر، تاریخ معصومین / عربی

tārīx-ul ma'ṣūmīn = urjūza fī mawālīd-il a'imma wa wafayāt-i-him wa manāqib-i-him

حر عاملی، محمد بن حسن، **۱۰۳۳-۱۱۰۴** قمری

horr-e 'āmelī, mohammad ebn-e hasan (1624-1693)

منظومه‌ای است در حدود ۱۳۶۶ بیت با استفاده از کتب معتبر تاریخی و حدیثی که در آغاز به نام برخی از آنها اشاره کرده است: همچون ارشاد مفید، اعلام الوری، کشف الغمه، مطالب السؤل و ... را ذکر می‌کند و به مأخذ آنها همچون مسار الشیعه، توضیح المقاصد، التتمه و غیر آن؛ در ۱۴ «باب» در تاریخ ائمه (ع)، باب اول در شرح حال پیغمبر است و باب چهاردهم با شرح حال امام قائم. آن را ملا محمد اسماعیل در دوره فتح علی شاه شرح کرده است.

آغاز: الحمدلله علی الهدایة ×× الی سبیل الحق و الولایة / ابان اعلام الهدی للامة ×× و اوضح النص علی الائمة.

انجام: و الحمدلله علی الاتمام ×× فهو ختام أشرف الختام.

[الذریعة ۱/۴۶۶؛ دنا ۲/۷۴۰؛ الذریعة: ۱ /۴۶۵-۴۶۶]

۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱/۱ خوئی**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز روشن بدون مقوا، ۱۰۴ص (۲-۱۰۵)، ۱۲ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۷-۷]

۲. **خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۴۰/۸**

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد علی عاملی، تا: ۱۱۲۱ق؛ جلد: تیماج شتری مجدول، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱-۲۰۴]

۳. **قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۶۸/۷**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛جلد: تیماج قرمز ضربی، ۴۳گ (۱۰۳پ-۱۴۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۱۰۸]

۴. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۸/۶**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق؛ کاغذ: فرنگی، ۷گ (۱۰۶ر-۱۱۲ر)، اندازه: ۲۱/۵×۳۱سم [ف: ۳-۱۰۱]

۵. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۴۳/۱**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: میرزا همت زاده (نواده وصال)، تا: عید غدیر ۱۲۹۴ق، برای فرهاد میرزا فرمانفرمای فارس؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوایی، ۴۶گ (۲پ-۴۷پ)، ۱۴ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۵-۴۱۷۵]

۶. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۵۱**

آغاز: برابر؛ **انجام:** وضوه حیدره الاسلع ربیع المولودسنه

خط: نسخ، کا: علی شیرازی، تا: ۱۲۹۵ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [الفبائی: ۹۷]

۷. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۱۰/۴**

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد جواد بن آقا رضای گلپایگانی، تا: ۳ ربیع الاول ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد عطف مشکی، ۱۹گ (۱۴۳ر-۱۶۱ر)، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۸-۶۳۱]

۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۶۲/۱۸**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد وقار شیرازی، تا: ۱۲۹۷ق، جلد: تیماج قرمز، ۱۳گ (۱۵۸ر- ۱۷۰ ر)، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف:۲/۲۷-۴۰]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ ذیحجه ۱۳۰۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷گ (۱پ-۳۷پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳-۳۰۶]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سعید بن علی حسینی، تا: ۲۶ محرم ۱۳۰۶ق؛ یادداشت و خریداری امیرالشعراء محمد صادق حسینی فراهانی قائم مقامی که در کربلا شب جمعه ۱۳ ماه ... ۱۳۰۹ با مهر او؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قرمز، ۵۴گ، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [سنا: ف: ۲-۲۴۸]

۱۱. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۸۸

خط: نسخ، کا: محمد حسن طباطبائی بروجردی (فرزند آیة الله بروجردی)، تا: سه‌شنبه ۲۰ ربیع الاول ۱۳۸۵ق؛ مجدول؛ ۴۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲-۳۰۸]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۱۸

آغاز: اعنی النبی و علیا و الحسن و فاطمه ثم الحسین الممتحن؛

انجام: برابر

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (بین برگ ۱ و ۲ و بین برگ‌های ۲ و ۳، ۸ و ۹)؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۲گ (۱-۲۲)، ۱۷ و ۱۸ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [رایانه]

۱۳. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۵۹/۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱-۲۳۴]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۸۰/۴-۱۹/۱۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی جده افضل ساع حافداً ×× لسر من ینمی الیه صدقاً / لسطر تاریخ ائمة الهـــدی ×× فی رجب الاصـــب.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ، ۲۳ سطر چلیپایی، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱-۲۹۷]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۸۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در صفحات چهار ستونی؛ مهر: «محمدالموسوی» (بیضی)؛ ۲۲گ (۱پ-۲۲ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: ۱۵-۵۲]

● تاریخ المعصومین / تاریخ معصومین / عربی

tārīx-ul ma'ṣūmīn

بهبهانی، محمد جعفر بن محمد علی، ۱۱۷۸-۱۲۵۹ قمری

behbahānī, mohammad ja'far ebn-e mohammad 'alī (1765-1843)

تاریخ تألیف: ۱۲۵۹ق

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۰۰

خط:نسخ،کا:سید عبد الستار کاظمی،بی‌تا[رشت و همدان:ف:۱۲۹۲]

● تاریخ معصومین (ع) / تاریخ معصومین / فارسی

tārīx-e ma'sūmīn

رساله‌ای در شناخت پیامبر(ص) و ائمه اطهار (ع) در دوازده «فصل»: ۱. نسب پیغمبر؛ ۲. اخلاق پیغمبر؛ ۳. خواص پیغمبر؛ ۴. فضایل امیرالمؤمنین (ع)؛ ۵. مطاعن ابابکر و عمر و عثمان و دلیل بر بطلان امامت ایشان؛ ۶. امامت امیرالمؤمنین (ع)؛ ۷. امامت باقی ائمه (ع)؛ ۸. مسائل چند که میان عدلی و جبری واقع شده؛ ۹. مسائل شیعه؛ ۱۰. مسائل چند که امیرالمؤمنین (ع) آن را حل کرده؛ ۱۱. احادیث چند که حضرت رسالت (ص) در حق امیرالمؤمنین علی (ع) فرموده؛ ۱۲. مولود قائم آل محمد (ع) و علامات قبل از ظهور وی.

آغاز: شکر و سپاس مر آن خدای را جلت عظمته که خلق بیافرید و حق مبین ساخت و به جهت ارشاد خلق تعیین پیامبران نمود هر پیغمبری را به وصی مخصوص گردانید و همه را بر

انجام: و قل لمن افتخر بالملك لمن الملك الیوم لله الواحد القهار صدق رسول الله و صلی الله علیه و علی آله الطیبین الطاهرین اجمعین برحمتك یا ارحم الراحمین.

همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۷۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شرف الدین، تا: ۱۰۴۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷گ (۵۴ر-۹۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف:۲۶-۴۵۲]

۲. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۶۰۷۷/۱

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد اسماعیل بن محمد صادق اصفهانی، تا: چهارشنبه ۱۲ رمضان ۱۲۳۱ق، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۵گ (۱پ-۴۵ر)، ۱۲و۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۹×۲۱/۷سم [ف: ۹-۱۳۸]

۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۰۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کنیت امام محمد باقر و امام محمد تقی علیهما السلام ابوجعفر بود و کنیت صاحب الامر صلوات الله علیه ابوالقاسم بود

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۹گ (۱پ-۷۹پ)، ۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [مؤید: ۳-۱۷۹]

● تاریخ معصومین (ع) / تاریخ معصومین / عربی

tārīx-e ma'sūmīn

غیر همانند:

۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۳۲

آغاز: و هو یدعو هم الی الله وقاتل حمزة ابن عبدالمطلب فمر به سباع ابن عبدالعزی فقال له حمزة هلم اتی یابن مقطعة ... قال وثن العباس رجله عن فرسه ودفعه الی غلام له؛ **انجام:** قال ثم مضی حتی جزنا دور بنی عوف فاذا نحن عن ایماننا بقبور سبعة او ثمانیة فقال امیر المؤمنین ع ما هذه القبور

کتابی است شامل تاریخ پیامبر و امیرالمؤمنین (ع) و داستان جنگهای صدر اسلام و جنگهای زمان امام علی (ع) و شرح حال ائمه اطهار و خصوصاً جریان نهضت کربلا را به تفصیل بیان می‌کند به نقل از کتب شیعی و سنی و با آوردن اشعار عربی بسیار از شیخ کاظم ازری و هاشم کعبی و دمستانی و سید مهدی سید داود، شیخ حسن بن ملا محمد مقیم، شیخ صالح الکواز، شیخ هاشم بحرانی، سید حیدر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۱-۱۹]

۲. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۳۱۹

آغاز: بود که بدون شهادت به آن مرتبه نمی رسد و کوشش فرمود تا خود را به آن مرتبه عظمی رسانید و در اخبار است که آن ملاعین که در کربلا حاضر شده نبود مگر ببلایی گرفتار نشود؛ **انجام:** و عمر در وقت مردن از روی حسد می‌گفت که نبوت و امامت در یک خانه نمی توانم دید هر چند که علی مستحق امر امامت است و همچنین

کتابی متوسط در ذکر تاریخ و زندگی معصومین چهارده گانه (شاید هم امامان دوازده گانه) که بدون فصل بندی خاصی تنظیم شده و در میان زندگی امام صادق (ع) به تفصیل به رد صوفیه پرداخته است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱ محرم ۱۲۶۴ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ جلد: مقوای سفید، ۷۵گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ]

۳. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۲۱۱

آغاز: مدینه رسیده و اهل مدینه عزم کرده اند که از مدینه بیرون روند شاه مردان گفت؛ **انجام:** کسی گوید این جادویی است قائم علیه السلام گوید که ای آب این ملعون را.

چند «فصل» در بیان فضایل و مناقب و معجزات و موالید و وفیات ائمه (ع) با استشهاد به آیات و روایات و کتب اخبار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف مخ: ۲۸]

۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۴۹۷

شامل: مجلس ۴. ذکر شهادت امام حسن (ع)، مجلس ۵. ذکر شهادت مسلم بن عقیل، مجلس ۶. ذکر شهادت فرزندان مسلم بن عقیل، مجلس ۷. ذکر رسیدن امام حسین (ع) به کربلا و محاربه نمودن با اعدا، مجلس ۸. ذکر شهادت و محاربه نمودن اصحاب امام حسین (ع)، مجلس ۹. ذکر شهادت قاسم بن حسن و تتمه اولاد امام حسین (ع)، مجلس ۱۰. بردن سر مبارک امام حسین (ع) و سرهای باقی شهدا (ع) به شام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛افتادگی:آغاز و انجام؛۱۱۷گ،اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۳-۱۵]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۶۵

آغاز: باب پنجم در بیان تاریخ ولادت و شهادت حضرت سید شهدا و خامس آل عبا و پیشوای اهل صبر و ابتلا؛ **انجام:** و باطل را سرنگون سازیم و دین حق برای من خالص باشد، به این جا ختم کردم این عجاله کثیر الفائده را ...

قطعه‌ای از کتاب تاریخی است مشتمل بر چند «باب» از احوالات خاندان حضرت پیامبر (ص) و گویا ترجمه یکی از کتاب‌های عربی است و گاهی با عبارت «مترجم گوید» مطالبی بر اصل افزوده است. این ابواب موجود است: ۱. تاریخ امام حسین (ع)، ۶. تاریخ حضرت سجاد (ع)، ۷. تاریخ حضرت امام باقر (ع)، ۸ تاریخ حضرت صادق (ع)، ۹. تاریخ حضرت کاظم (ع)، ۱۰. تاریخ حضرت رضا (ع)، ۱۱. تاریخ حضرت جواد (ع)، ۱۲. تاریخ حضرت هادی (ع)، ۱۳. تاریخ حضرت عسکری (ع)، ۱۴. تاریخ حضرت حجت (ع)؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین بسیار زیبا؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی ضربی زرین، ۲۸۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۵-۲۴۷]

۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲

در اوایل کتاب درباره زند، زنادقه، قوم موسی، معنای نصاری و سایر ادیان و مذاهب بحث کرده است و سپس در زندگانی پیامبر اکرم، برخی از عناوین بدین قرار است: فصل ۲۸. بیان عدد اولاد و ازواج آن حضرت است، آن حضرت را هشت اولاد: چهار پسر قاسم و ابراهیم و طیب و طاهر و ایشان در حال حیات آن حضرت وفات کردند ...، فصل ۲۹. بیان اختلاف امت بعد از آن حضرت، امت هفتاد و دو فرقه شدند. اوراق کتاب کلا به هم ریخته و به طور اجمال در تاریخ معصومین است، در قرن اخیر نگارش یافته است، از خصوصیات کتاب: قاصر گوید، قاصر گوید باشد. پس از کتاب چند برگ افسانه است که احتمالا از داستان امیر حمزه صاحبقران باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۴×۳۷/۵سم [ف: ۱-۱۶]

۷. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۵۵

عنوان اصلی کتاب «مجلس» است و هر مجلس دارای چند «مجمع» می‌باشد: مجلس ۳. بیان شمه‌ای از احوال علی بن ابی طالب (ع)، مجلس ۴. بیان مختصری از اخبار ولادت و احادیث شهادت تلخ کام ... امام حسن مجتبی (ع)، مجلس ۵. ولادت سید الشهداء (ع)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ روی برگ دوم: «للمرحوم سید مهدی النجفی طاب ثراه: هذا مصاب الذی جبرئیل خادمه ×× ناغاه فی المهد اذ ینطت تمائمه / هذا مصاب الشهید المستظام و من ×× فوق السموات قد قامت ماتمه / سبط النبی ابو الاطهار والده ×× الکرار مولی اقام الدین صارمه / صفوا الزکی حفی قلب البتول له ×× اقسومة لیس فیها من یقاسمه /

لهفی علی الآل صرعی فی الطفوف و ما ×× غیر العلیل بهذا الیوم سالمه / حزن طویل ابی ان ینقضی ابدا ×× حتی یقوم بامر الله قائمه. یادگار محمد تقی نهاوندی در دارالسلطنه اصفهان قلمی شد بتاریخ سنه ۱۲۴۵»، پشت برگ آخر: «زاهد نکند گنه که قهاری تو ×× ما غرق گناهیم که غفاری تو/ زاهد قهارت خواند ما غفارت ×× ایا به کدام نام خوش داری تو / یک چشم برای فرقت یار گریست ×× چشم دگرم کرد حسودی نگریست / چون روز وصال شد قرارش دادم ×× گفتم نگریستی نباید نگریست / زینب زار کجا کوچه و بازار کجا ×× سینه زار کجا خرف دل آزار کجا / عابد زار کجا دیده خونبار کجا ×× ال اطهار کجا مجلس اغیار کجا / روی گلنار کجا سیلی کفار کجا ×× دل افکار کجا جور ستمکار کجا»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سر ترنج، ۱۷۴گ، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۷۳]

۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۲۶

آغاز: باب پنجم در بیان تاریخ ولادت و شهادت حضرت سیدالشهداء وخامس آل عبا و امام سعداء

کتابی در شرح تاریخ معصومین (ع) که ظاهراً در ۱۴ باب تنظیم شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (چهار باب) و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۰گ، ۱۷ سطر [ف: ۱-۴۸]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۰۹۱

آغاز: این چه نوراست حق تعالی وحی کرد؛ **انجام:** ای مهدی آل رسول ما پیش از

کتابی است نظیر جلاء العیون مجلسی و بیشتر از جلاء العیون نقل کرده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: مؤذن؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج قرمز، ۳۱۸گ، ۲۱ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۵-۱۵۲۹]

۱۰. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۰۲

آغاز: قلبی و نفسی بحب المرتضی بریئا ×× من المعائب و الامراض و العلل. یعنی دل و جانم به محبت مرتضی بری شده‌اند از عیبها و مرضها و علتها یعنی به برکت محبت حضرت مرتضی که باب مدینة العلم است؛ **انجام:** ولادت و وفات و مدت عمر و بعضی از معجزات حضرت مهدی و غایب شدن و علامات ظهور و بعضی از وقایع زمان

رساله‌ای متوسط در تاریخ و سرگذشت ائمه معصومین که در آن به مناقب و فضائل امامان شیعه پرداخته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۹]

● تاریخ معصومین (ع) (جدول) / تاریخ معصومین / عربی

tārīx-e ma‘sūmīn (jadval)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۵۲/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: ۲۲۴]

● تاریخ معمول و غیر معمول ایران / تقویم / فارسی

منظور تواریخی است که در ایران بدان عمل می‌کنند که شش تاریخ است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۳/۱۴ ط

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۷۰ق؛ ۲۰ص (۱۲۵-۱۴۴) [ف: ۲۴/۳-۹۷]

↤ تاریخ معینی ⟵ مواهب الهی
↤ تاریخ مغول ⟵ شجره ترک
↤ تاریخ مغول ⟵ شاه نامه چنگیزی

● تاریخ مغول = ابتداء تاریخ مغول / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e moqol = ebtedā’-e tārīx-e moqol

قطب الدین شیرازی، محمود بن مسعود، ۶۳۴-۷۱۰ قمری

qotb-od-dīn šīrāzī, mahmūd ebn-e mas‘ūd (1237-1311)

تاریخ مختصری است از فرمانروایی مغولان، از چنگیز خان تا جلوس ارغون شاه. نام این کتاب، در شمار تألیفات «قطب شیرازی» یاد نشده و نشان آشکاری نیز در برگ‌های پراکنده این مجموعه بیاضی، به دست نیامد؛ لیکن چون این نسخه به خط آن دانشمند کتابت شده او را لااقل به عنوان «راوی» به جای مؤلف، پیشنهاد می‌کنیم؛ اگر چه شواهد و دلایل خارجی فراوان، انتساب این کتاب را به ایشان تأیید می‌کند. (سید محمود مرعشی)

آغاز: ابتدا دولت مغول و خروج چنگیز خان بن ییسوکان بن قبلا بن سنقو بهادر در شهور سنه تسع و تسعین و خمسمائة هجری.

انجام: روز آدینه بیست و هفتم جمادی الاولی پادشاه جهان ارغون بمبارکی به تخت نشست بطالع قوس که بر جهانیان مبارک و میمون باد و دولت او در تزاید و عظمت و پادشاهی در تضاعف و ... عترته الطاهرین.

[دنا ۷۴۱/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۶۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۶۸۵ق؛ مصحح، مجدول؛ کاغذ: شرقی، ۱۸گ (۲۲پ-۳۹پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۴×۵/۵سم [ف: ۳۲-۶۳۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۷/۲

آغاز و انجام: برابر

در فهرست بدون نام مؤلف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۴ص

(۳۵-۶۸)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳۲-۱۴۳]

● **تاریخ مغول** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e moqol

شیرازی، محمد حسین بن فخرالدین، ق۱۴ قمری

šīrāzī, mohammad hoseyn ebn-e faxr-od-dīn (-20c)

تاریخ تألیف: ۱۹ ذیقعده ۱۳۱۷؛ محل تالیف: تهران

رساله مختصری است در تاریخ مغول از آغاز پیدایش تا پایان سلطنت میرزا ابابکر بن میرانشاه و بیان طبقه تراکمه قراقوینلو در پایان کتاب.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷

آغاز: ترک بن یافث بن نوح ابتدای ملوک ترک و جلوس او دو هزار و سیصد و چهل است بعد از هبوط

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: عبدالحسین سپنتا؛ جلد: مقوایی قرمز عطف تیماج قرمز، ۱۷۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱-۸۳]

● **تاریخ مغول** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e moqol

با این عنوان‌ها: ذکر توجه چنگیزخان به جانب ترمذ، ذکر توجه تولی خان به جانب خراسان، بیان خرابی بعضی دیگر از ولایات ایران، ذکر واقعه هرات، مراجعت چنگیزخان به جانب توران زمین، انتقال چنگیزخان از جهان گذران، ذکر او کدای قاآن.

[دنا ۷۴۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۹۰۵/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۸۵/۲۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه زرد و سفید، ۱۰گ (۳۱پ-۴۰پ)، ۴۱ سطر، اندازه: ۹/۸×۲۲سم [ف: ۸-۴۶۰]

● **تاریخ مغولها (مغولستان و ترکستان)** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e moqol-hā (moqolestān va torkestān)

قاجار، فریدون بن مسعود، ق۱۴ قمری

qājār, fereydūn ebn-e mas'ūd (-20c)

تألیف هانری هورف انگلیسی، ترجمه فریدون میرزا پسر ظل السلطان که به فرمان پدر از انگلیسی به فارسی ترجمه نموده است.

[دنا ۷۴۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۹۰۵/۲]

اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۶۰

آغاز: بسمله، کتاب تاریخ مغولها از قرن نهم الی قرن نوزدهم که هانری هورف انگلیسی به زبان انگزیز بحلیله طبع رسانیده، فصل هشتم تفصیل وقایع حالات (وای برد) و کوئیز قزاق و براک خان شرح و درج نموده؛ **انجام:** و تا زمانیکه محمد علی خان حیات داشت دویست جین مبلغ معاهد را بوی میداد و پس فوت او بسایر حکمرانان خوقند نداده

کتاب مزبور تا ص ۲۷۵ پایان می‌یابد و از ص ۲۷۶ قسمتی از تاریخ خراسان به قلم مترجم نوشته شده و صفحه آخر را مترجم به خط خود امضاء نموده؛ خط: نسخ، کا: حسن خان یاور، تا: رجب ۱۳۲۳ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مقوایی با روکش مخمل بنفش، ۲۷۵ص، ۱۱ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۸۸]

● **تاریخ مفصل مشروطیت ایران** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e mofassal-e mašrūtīyat-e īrān

فرزاد عباس زاده، حسین، ق۱۴ قمری

farzād-e 'abbās-zāde, hoseyn (-20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۱۰ شمسی

کتابی است در تاریخ مشروطیت ایران که اوضاع سیاسی و اقتصادی آن دوره، از آغاز سلطنت مظفر الدین شاه قاجار تا خلع محمد علی شاه و اخراج او از ایران را بررسی نموده و در پایان مطالبی در خصوص افتتاح مجلس دوم و اوضاع ایران را در سال ۱۳۲۸ق نیز مورد بحث قرار داده است. این اثر در یک «مقدمه» و چهار «باب» و هر باب دارای چند «فصل» تنظیم گردیده است. این کتاب در سه جلد بوده. (سید محمود مرعشی)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱۲

آغاز: بر ارباب علم و معرفت پوشیده نیست تا کنون در مملکت ما کتاب تاریخی؛ **انجام:** سردار اسعد (وزیر جنگ) وثوق الدوله (مالیه) صنیع الدوله (فوائد عالیه)، مشیر الدوله (تجارت)، سردار منصور (وزیر عدلیه) معتمد خاقان (وزیر پست و تلگراف)

بخش نخست از جلد اول؛ خط: شکسته نستعلیق تحریری و نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۰ق؛ کاغذ: معمولی خطدار، جلد: کاغذی، ۳۲گ، ۲۰ سطر (۱۴×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۲۹-۳۴۹]

● **تاریخ مقدس = ترجمه احوال حضرت ختمی مرتبت = سرگذشت پیامبر** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / فارسی

tārīx-e moqaddas = t.-ye ahvāl-e hazrat-e xatmī martabat = sargozašt-e payāmbar

شیرازی، محمد ابراهیم، ق۱۳ قمری

šīrāzī, mohammad ebrāhīm (-19c)

تاریخ ترجمه: ۱۲۷۱ق = ۱۸۵۴م

کتابی است در احوال و اطوار و اخلاق پیغمبر اسلام (ص) و احوال خلفا، و ترجمه ای است از کتاب انگلیسی Life of Mohamet (زندگی محمد) از واشنگتون ایروینک

(Washington Iruing) امریکایی (۱۷۸۳-۱۸۵۹م.) که میرزا محمد ابراهیم شیرازی به فارسی ترجمه کرده است. در چند «فصل»: ۱. تعریف عربستان؛ ۲. تولد و نسب محمد؛ ۳. مکه؛ ۴. سفر اول محمد به شام؛ ۵. ایام تجارت محمد؛ ... ۳۹. شمائل محمد (ص). خاتمه در شرایط اسلام .... .

آغاز: بسمله. شکر می‌کنم خدای قادر یگانه را که عهد دولت ناصر الدین شاه غازی ... این بنده ضعیف خود را بترجمه برخی از احوال و صفات حمیده و اخلاق و عادات پسندیده حبیب و پیغمبر برگزیده خود محمد مصطفی ... و بتذکره اسامی و اوصاف بعضی از صحابه کبار و ائمه اطهار ... این بنده محمد ابراهیم شیرازی می‌گوید که یکی از مشاهیر فضلای ینگی دنیا

انجام: یعنی محمد پیغمبر، ایام حیات و شریعت او.

چاپ: تهران، ۱۳۴۴ق

[دنا ۷۴۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۵۷۵/۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۰۵

آغاز و انجام: برابر

جلد اول، عبارت «ترجمه احوال حضرت ختمی مرتبت» عنوانی است که در کتابخانه به آن داده؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۴ ربیع الثانی۱۲۷۵ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: چرمی زرد، ۱۹۴گ، ۱۳ سطر (۱۰×۱۴/۲)، اندازه: ۱۸×۲۳/۳سم [ف: ۷-۵۴]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۴۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: اعتضاد السلطنه در ۱۲۸۴ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آبی، ۱۷۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳-۳۰۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** کسانیکه بخواهند بیش از این از کیفیت و تفاصیل سر گذشت پیغمبر آگاه شوند ... تمام شد کتاب ایرونیگ واشینگتون که در بیان احوالات جناب پیغمبر ... که از روی پنجاه و دو نسخه کتاب جمع کرده و غالبا از کتاب ابوالفداء مورخ نقل کرده در یوم چهارشنبه اول دیسمبر ۱۸۵۸ ... بیست و چهارم ربیع الثانی ۱۲۷۵ ... حسب الاشاره ... سید نصرالله الاخوی التقوی

خط: نسخ، کا: محمد علی بن عبدالخالق مصاحبی نائینی متخلص به عبرت، تا: جمعه ۲۶ ذیحجه ۱۳۳۸ق؛ سه صفحه آخر درباره نسخه فرهاد میرزا است که این نسخه از روی آن استنساخ شده، محشی از مؤلف، مترجم و نقیب زاده؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۰گ، ۱۹ سطر (۸×۶۵)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۲-۲۸۷]

● **تاریخ مقدماتی ایران** / تاریخ / فارسی

tārīx-e moqaddamātī-ye īrān

روئین فر، اسدالله، ق۱۴ قمری

rū'īn-far, asad-ol-lāh (-۲۰c)

رساله‌ای است مختصر مشتمل بر چهار «کتاب» و هر یک در چندین «فصل» و به صورت ۲۳۵ سؤال و جواب و از تاریخ پیشدادیان تا محمد علی میرزای قاجار را داراست.

یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۹۷

آغاز: تاریخ مقدماتی ایران کتاب اول تاریخ قدیم ایران فصل اول پیشدادیان سؤال یک: فائده علم تاریخ چیست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ ۳۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۲۳]

← تاریخ مقیم خانی ⟵ تذکره مقیم خانی

● **تاریخ مکاتبات علامی** / نامه نگاری / فارسی

tārīx-e mokātebāt-e 'allāmī

همشیره زاده فیضی ناگوری دکنی منشأت او را در این کتاب گردآورده است.

۱. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۶۷

انجام: منثور حضرت شاهنشاهی به قوام الدین شقدار ... که ترا اهل نوشته ام

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جدول زر و لاجورد؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵-۶۲۰]

۲. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۳۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز (یک برگ)؛ تملک: فرهاد میرزا در ۴ جمادی الاول ۱۲۸۷؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [نشریه: ۳-۱۵۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۹۵/۲-ف

نسخه اصل: دیوان هند ش ۲۹۸۵ (اته ۲۷۱)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲-۲۷۶]

● **تاریخ مکه** / تاریخ / عربی

tārīx-e makke

ازرقی، محمد بن عبدالله، -۲۵۰ ؟ قمری

azraqī, mohammad ebn-e 'abd-ol-lāh (-865)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۷۰/۱-ف

نسخه اصل: از دانشگاه توبینگن Ma VI 24؛ بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: محمد بن احمد بن علی بن قاسم ابوغنیم جعفری شافعی قادری در پایان محرم ۱۲۵۰ [فیلمها ف: ۳-۱۵۵]

● **تاریخ مکه** / تراجم / عربی

tārīx-e makke

عبدالله بن محمد عبدالشکور، ق۱۳ قمری

‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad ‘abd-oš-šakūr (-19c)

کتابی است در شرح حال شرفاء مکه معظمه به ترتیب سنوات. مؤلف، کتاب را از وقایع و حوادث سال ۱۱۴۳ق آغاز و به وقایع سال ۱۲۲۰ق به پایان آورده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۲عکسی

آغاز: و به الاعانه و نساله التوفیق ... یا موجد هذا الوجود من العدم، و مکون الکائنات و مخترع العالم؛ **انجام:** ثم هذا الجایر الجانی رفع یده و اطلق رقاب الناس من الاسر ... بعون الملک الغفار

نسخه اصل: مدینه خزانه سی (طوپ قاپی) استانبول، ش M.۵۱۱ (فهرست عربی طوپ قاپی۳/۴۴۶)؛ خط: نسخ، کا: محمد سعید حسینی مفتی زاده، تا: یک‌شنبه ۱۳جمادی الاول ۱۲۶۹ق، جا: آستانه؛ ۳۰۱گ، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۲-۸۱]

● **تاریخ مکة** / تاریخ / عربی

tārīx-e makke

تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۵۰

عنوان «الباب الثالث فی ذکر اول من ولی مکة الی یومنا هذا» را دارد و می‌رسد به تاریخ ۱۱۳۶؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ تملک: فرهاد بن ولیعهد در ۷ ذیقعده ۱۲۸۸؛ جلد: تیماج مشکی ضربی، قطع: ربعی [نشریه: ۳-۴۱۷]

● **تاریخ مکه** / تاریخ / فارسی

tārīx-e makke

به صورت جغرافیای تاریخی است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۴۶/۲

آغاز: آدم علیه السلام سنگها آورد برای وی در پنج جبل؛ **انجام:** ... میان این دوحد را بطن عرنه گویند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۶ جمادی الثانی ۱۲۵۴ق، جا: مکه؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱سم [ف: ۷-۳۴]

← تاریخ ملاجلال > تاریخ عباسی
← تاریخ ملا زاده > تاریخ بخارا

● **تاریخ ملا کمال** / تاریخ / فارسی

tārīx-e mollā kamāl

تاریخ تألیف: ۱۰۵۹ق

کتابی است در تاریخ، از صدر اسلام تا شاه عباس دوم با مختصری از احوال حاکمان و پادشاهان روم و ازبک، در صفحه اول نسخه چنین نگاشته‌اند: «به شرحی که عباس میرزا به شاهزاده فریدون میرزا می‌نویسد، قصص الخاقان است» و در موضعی دیگر تاریخ تألیف کتاب طبق گفته مؤلف، ۱۰۵۹ یاد شده است.

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۹۰/۱

آغاز: حضرت محمد مصطفی (ص) بن عبدالله بن عبدالمطلب بن هاشم بن عبدالمناف که جمهور مورخان برآنند؛ **انجام:** بانعام و زیادتی موسوم سرافراز گردیدند، تمة التاریخ بتاریخ سلخ شهر محرم الحرام سنة ۱۱۲۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۷۸گ (۱ر-۱۷۸پ)، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۱-۱۰۳]

● **تاریخ ملک آرا = تاریخ قاجاریه** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e molk-ārā = tārīx-e qājārīye

چلاوی، علیقلی بن محمد، ق۱۳ قمری

čalāvī, ‘alī-qolī ebn-e mohammad (-19c)

اهدا به: محمد قلی میرزا شاهزاده ملک آراء حاکم مازندران

تاریخ تألیف: ۱۲۴۵ق؛ محل تألیف: اصفهان

مؤلف که منشی محمد قلی ملک آرا حاکم مازندران بوده این کتاب را دردو «جلد» و یک «خاتمه» نگاشته است: جلد۱. انساب اتراک و طایفه قاجار؛ جلد ۲. پادشاهی فتح علی شاه قاجار (۱۲۱۲-۱۲۵۰ق)؛ خاتمه در سرگذشت شاهزادگان وی.

آغاز: بسمله الحمدلله خالق العباد و ساطح المهاد و مسیل الوهاد و مخضب النجاد ... مبدعی که خامه ابداعش صور آفرینش را جواهر معقوله ... به حیز وجود آورده

انجام: از دروازه خارج گشته در ظاهر قلعه مسافع مسافعت و مواقع مواقعت آراست. قد جف القلم المؤلف الی هنا.

[الذریعة ۲۱۸/۲۲؛ فهرستواره منزوی ۹۰۶/۲؛ دنا ۷۴۲/۲]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم ترنج، ۱۷۰گ، ۲۳سطر (۱۲×۲۴/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۵/۵سم [ف: ۴-۸۷]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا زمان محاصره پنج ماه کشید ... کرمانیان را زمان بحران رسید

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۹۷گ، ۵۱ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۵-۳۶۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۶۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ تملک: بهاء الدوله در صفر ۱۲۷۲؛ کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره، جلد: میشن یشمی، ۱۷۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰/۶×۳۳/۳سم [ف: ۲-۸۷]
۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۵۸۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** ابراهیم خلیلخان بعد ازآن که چند بار لشکر به بیرون باره فرستاد وشکستهای فاحش یافت در روز دوازدهم شهر محرم الحرام خود بالشکری بنام و ساز و برگی تمام از دروازه خارج گشته در ظاهر قلعه مسافع مسافعت و مواقع مواقعت آراست
جلد اول ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۲۱۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف مخ: ۱-۳۱۵]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۵
آغاز: برابر
این نسخه ناتمام و در حوادث سال ۱۲۰۹ هجری به خاتمه رسیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۸/۵سم [ف: ۲-۱۳۲]

● تاریخ ملکزادگان تخمه خاقان مغفور = شجره نامه قاجار / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e malek-zādegān-e toxme-ye xāqān-e maqfūr = šajare-nāme-ye qājār

انصاف، ایرج میرزا بن فتحعلی شاه، ۱۲۲۲-۱۲۹۵ قمری

ensāf, īraj mīrzā ebn-e fath-'alī-šāh (1807-1878)

اهدا به: ناصرالدین شاه
تاریخ تألیف: پس از ۱۲۸۹ق
از ملک ایرج قاجار رئیس الاطباء پسر خاقان خلد آشیان که در سه «نمره» و چهار «طبقه» نگاشته است: نمره ۱. متولدان پیش از سلطنت؛ نمره ۲. متولدان آغاز سلطنت از ۱۳۱۲ تا ۱۲۲۳؛ نمره ۳. متولدان سال‌های ۱۲۲۴ تا ۱۲۵۰؛ طبقه ۱. فرزندان خود خاقان؛ طبقه ۲. نواده او؛ طبقه ۳ و ۴. هر چه یافت شود. ترتیب شرح حال‌ها الفبایی است و در حسنعلی میرزا که شانزدهمین نفر است پایان می‌پذیرد. این رساله پس از سال ۱۲۸۹ ق تالیف شده چون در شرح حال داراب میرزا پسر سوم بهمن میرزا نوشته: «سنه ۱۲۸۹ در طهران مرحوم شد».
آغاز: بسمله، حمد و ستایشی که از اظهارش گلهای معارف از بوستان امل بصد آب و رنگ از خاک خیزد و استغاثه و استغفاریکه از گفتارش انواع ذنوب و معاصی از شاخسار وجود چون برگ رزان از باد خزان ریزد و ستارالعیوبی را جلت عظمته سزاست ... اما بعد چنین گوید فدوی آستان سلطان ... ملک ایرج ابن خاقان خلد آشیان ... که حسب الامر ... مأمور نوشتن تاریخ ملکزادگان تخمه خاقان مغفور ... شوم ... این بنده کتاب را به سه نمره و چهار طبقه نهادم ... و شرح احوال اولاد و نواده خاقان در این کتاب مستطاب عرض شده
انجام: پسر ششم: قهرمان میرزا سالهاست که در مشهد متوطن می‌باشد. خط نستعلیق را خوب می‌نویسد. سه پسر و چهار دختر و سه نواده دارد. پسر هفتم: ابوسعید میرزا وفات کرده
چاپ: با تصحیح میر هاشم محدث، گنجینه بهارستان، تاریخ ۲(قاجار)، مسلسل ۱۲، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۴ش
[فهرستواره منزوی ۸۶۰/۲ با عنوان «تاریخچه احوالات پسرهای خاقان» و ۹۰۶/۲ با عنوان «تاریخ ملکزادگان تخمه خاقان»؛ دنا ۷۴۳/۲]

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۱۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** حرره خانه زاد حضرت ظل اللهی سنجر بن ملک ایرج شهر ربیع الاول سنه ۱۲۹۲.
خط: شکسته نستعلیق، کا: سنجر بن ملک ایرج، تا: ۱۲۹۲ق؛ مجدول، کمندکشی زرین، یک سرلوح و دو کتیبه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای روکش چرم لاکی وسط گل ترنج، ۲۵۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۵-۳۱۵]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با کمند زر و لاجورد، با سرلوح؛ کاغذ: سفید، جلد: گالینگور، ۲۴گ، ۱۲ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [سنا: ف: ۱-۳۸۳]

● تاریخ الملك الظاهر / تاریخ / عربی

tārīx-ul malik aẓ-ẓāhir

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۷-ف
نسخه اصل: از ترکیه ش ۲۳۰۶. جزو دوم. در پایان این نسخه آمده که محمد شرف الدین مدرس جامعه استانبول در ۲۶ نیسان ۱۳ صفر ۱۳۵۶ آن را به ترکی در آورده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۲۹۴]

← تاریخ الملوک و الانبیاء ← تاریخ ملوک عجم
← تاریخ ملکوک کرت ← تاریخ نامه هرات

● تاریخ ملل قدیمه مشرق / تاریخ / فارسی

tārīx-e melal-e qadīme-ye mašreq

فروغی، محمد علی، ۱۲۵۴-۱۳۲۱ شمسی

forūqī, mohammad 'alī (1875-1942)

تاریخ تألیف: ۱۳۱۷ق
ترجمه میرزا محمد علی خان فروغی اصفهانی (۱۲۹۴-۱۳۶۱ق) از کتاب مسیوسن یوبس فرانسوی و انشاء پدرش میرزا محمد

حسین خان ادیب ذکاء الملک فروغی (۱۲۵۵-۱۳۲۵ق) در زمان وزارت خارجه میرزا نصرالله خان مشیرالدوله نایینی در ۱۳۱۷ برای مدرسه سیاسی.
چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۱۸ق.، رقعی، ۴۸۲ص؛ طهران، سنگی، ۱۳۲۸، رقعی، ۳۲۹+۱صص
[بامداد ۳۸۴/۳ و ۴۵۰؛ دنا ۷۴۳/۲؛ مشار فارسی ج۱، ص ۱۱۴۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۵۶
خط: نستعلیق، کا: حاج میرزا سید احمد تفرشی قمی، تا: ۳ صفر ئیلان ئیل ۱۳۲۳ق؛ با فهرست کتابهایی که خود او نوشته است در ص ع؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۵۷گ، ۱۸ سطر (۶×۹)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۷-۵۱۳]

● **تاریخ ملل قدیمه مشرق** / تاریخ / فارسی
tārīx-e melal-e qadīme-ye mašreq
فروغی، ابوالحسن، ۱۲۶۳-۱۳۳۸ شمسی
forūqī, ab-ol-hasan (1884-1959)
با مقدماتی درباره تاریخ و پس از آن تاریخ کوتاه تمدن‌های کهن مشرق زمین.

۱. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۶۸/۱**
آغاز: مقدمه. تعریف تاریخ. تاریخ عبارت است از شرح تغییرات راجعه به انسان که در اوضاع عالم حادث شده است؛ **انجام:** تاریخ فراعنه تقریباً در حدود ۵۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح شروع شده و مؤسس سلسله
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۲۰گ (۱ر-۲۰پ)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۰-۴۴۴]
۲. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۷۱/۱**
آغاز: تعریف تاریخ. تاریخ شرح وقایع و تغییرات گذشته است که در احوال انسان خصوصاً ملل متحده دارای خط و کتابت حاصل شده است؛ **انجام:** ولی در این مورد باید متذکر بود که حب پادشاه در میان ایرانیها منشأ دیگر داشته است یعنی به منزله حب وطن بوده است
خط: نستعلیق، کا: سید مرتضی خلف سید محسن تقوی رضوی اخوی، تا: سه‌شنبه ۲۳ شوال ۱۳۳۷ق؛ جلد: مقوا، ۱۶-۱۸ سطر (۱۰×۱۵/۵ و ۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۰-۴۵۱]

● **تاریخ ملوک اسلامی** / تاریخ / ترکی
tārīx-e molūk-e eslāmī

تاریخ تألیف: ۱۰۸۰ق
مشجراتی است در تاریخ ملوک اسلامی از صدر اسلام تا سال تالیف (۱۰۸۰). در متن شجره‌هایی است که سلسله‌های پادشاهان را نمایش می‌دهد و در حاشیه به نثر ترکی مطالب توضیحی می‌آید.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۶۹/۳
آغاز: بسمله. الحمدلله الاول قبل الاوائل و الاخر بعد کل زائل و الصلوة علی نبیه محمد ... اما بعد بو رساله که رسول اکرم صلی الله علیه و سلم دن باشلیوب الی یومنا هذا یعنی تاریخ محرتدن نبک سکسان بر سنه سنه کلنجه ملوک اسلامیه نک سلسله نسباری شجره طریقی اورره تحریر اولنوب و حاشیه
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ ترنج دار، ۱۶گ (۹۴پ-۱۰۹پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۳۱-۴۳]

● **تاریخ ملوک ایران** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e molūk-e īrān

غیر همانند:
۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۴۱/۴۵**
آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه و مظهر حقه و آله و اصحابه بعد باید دانست که از روزگار آدم صفی که پدر نخستین آدمیان بود بدین عصر
تاریخ مختصر پیش دادیان و کیانیان و اشکانیان و ساسانیان است با ذکر اسامی شاهان در جداول و ذکر سنت هر کدام و لقب و مدت پادشاهی هر یک؛ خط: نستعلیق، کا: فریدون بن مرزبان، تا: ۱۰۳۶ق (= ۱۱ بهمن ماه الهی ۹۹۶ یزدجرد بن شهریار)؛ جلد: پارچه مشکی عطف تیماج، ۴گ (۴۸۹پ-۴۹۲ر) [ف: ۳۷-۲۷۶]
۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۴۲/۳۸**
مختصری است درتاریخ پادشاهان ایران قبل از اسلام رسم شده در جداولی بدین ترتیب: طبقه اول پیش دادیان و طبقه دوم کیان و اسکندر رومی، طبقه سوم اشکانیان و طبقه چهارم ساسانیان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۶ق؛ جلد: مقوایی آبی عطف پارچه، ۳گ (۲۵۴ر-۲۵۶ر)، ۱۸سطر [ف: ۳۷-۴۰۷]

● **تاریخ ملوک عجم** = **کتاب تاریخ** / تاریخ ایران / ترکی
tārīx-e molūk-e ʻajam = k.-e tārīx
امیر علیشیر نوائی، علیشیر بن کیچکنه، ۸۴۴-۹۰۶؟قمری
amīr ʻalī-šīr-e navāʼī, ʻalī-šīr ebn-e kīčakne (1441-1501)
تاریخ پادشاهان ایران باستان است که پیش از ۸۹۰ق نگاشته شده است. در ۴ «طبقه»: ۱. پیشدادیان، ۲. کیانیان، ۳. اشکانیان، ۴. ساسانیان. نخست آن را در «خمسه» به زبان ترکی جغتائی نگاشته است، سپس به فارسی درآورده است. (احمد منزوی)
آغاز: عجم تاریخی دافرس سلاطینی نی تورت طبقه دیب دولار
انجام: قیامت قه چه حشمتینک مستدام سلامینک قلیب شاه لار و السلم

چاپ: پاریس، در سال ۱۸۴۱م /۱۲۵۷ق به کوشش کاترمر؛ تاشکند، به کوشش استاد خلیل اف، ۱۹۶۸م
[دنا ۷۴۳/۲؛ فهرستواره منزوی ۹۰۶/۲]

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۸۲/۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ابریشمی و ترمه، جلد: چرمی سیاه و باسمه منقش، ۱۶گ، اندازه: ۲۳/۵×۳۴سم [ف: ۳-۱۱۱۱]
۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۷۰/۱۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین و فیروزه‌ای، یک شمسه مذهب مرصع ممتاز، دو صفحه اول تمامی متن مذهب مرصع ممتاز به سبک کار هرات، به سفیداب چنین رقم رفته «کتاب کلیات افصح المتکلمین علامة الزمان و املح المتاخرین نادرة الدوران حضرت امیر علیشیر نوائی علیه الرحمة و الغفران»؛ تملک: سلیمان بن محمد خان قاجار بوده؛ کاغذ: عادلشاهی، جلد: مقوای روکش چرم مشکی ساغری با تزیینات، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۴×۳۵سم [ف: ۳-۹۰]

● تاریخ ملوک عجم / تاریخ / فارسی
tārīx-e molūk-e ʻajam

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۸۷
آغاز: بعضی چنین گفته اند کیومرث از اسباط؛ **انجام:** جهانرا به انصاف بادکن
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه‌ای، ۲۱ سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [الفبائی: ۱۰۰]

● تاریخ ملوک عجم / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e molūk-e ʻajam
بندی کوتاه در تاریخ پادشاهان ایران از کیومرث تا فرخ زاد و یزد گرد.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۸۵/۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه زرد و سفید، ۱گ (۱۷ر-۱۷پ)، ۴۱ سطر، قطع: اندازه: ۹/۸×۲۲سم [ف: ۸-۴۵۹]

● تاریخ ملوک عجم = تاریخ الملوک و الانبیاء / تاریخ / فارسی
tārīx-e molūk-e ʻajam = tārīx-e molūk va anbīyā'
گویا گزیده از «حبیب السیر» میرخواند و یا بخشی از «هفت اقلیم» رازی است. از روزگار شاه عباس (۹۹۶-۱۰۳۸ق).
[فهرستواره منزوی ۹۰۶/۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۸۵
آغاز: باب دوم در ذکر ملوک عجم و سلطنت کیامرث پوشیده نماند که موبدان عجم را گمان ان است که؛ **انجام:** و لو احق کرده به فراغت گذرانید (ناقص)
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۳۱ سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [الفبائی: ۱۰۰]

● تاریخ ملوک عجم و اولاد معصومین / تاریخ / فارسی
tārīx-e molūk-e ʻajam va owlād-e maʻsūmīn
چیزی مانند «بحرالانساب» و ساخته در طبرستان است. در آن یاد شده از: ابراهیم سپاه انگیز و پولاد کوشک و طلاکوب بن محمد بن خوب کار و منشور نامه جلال مورخ ۶۷۰ بر دست امیر حسن بن منوچهر از عصر ملک سعد الدوله بن اردشیر بن قباد بن دیوبند بن فروزین ...
آغاز: بسمه و الله المستعان. رب یسر و لا تعسر ان الله اصطفی آدم و نوحا..ملکا عظیما در تفسیر اهل بیت در این معنی چنین است که برگزیدم آدم را و نوح را ... اما بعد در این نامه از اخبار تاریخ چند از ملوک عجم و اولاد ائمه معصومین ذکر می‌رود تا هرگاه اولاد ائمه از تقیه بیرون آیند این سر رشته بر دست اولاد و اتباع اهل بیت باشد و بر طریق آباء و اجداد خود توانند بود
[فهرستواره منزوی ۹۰۷/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۱۷/۳-ف
نسخه اصل: کتابخانه سعید نفیسی، ش ۲۳۹؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [فیلمها ف: ۱-۷۳۴]

● تاریخ ملوک قاجار / تاریخ پادشاهان / فارسی
tārīx-e molūk-e qājār

بدایع نگار، محمد ابراهیم بن محمد مهدی، ۱۲۴۱-۱۲۹۹ قمری
badāyeʻ negār, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad mahdī (1826-1882)
مؤلف پیش ازاین رساله «هزار دستان» را در بدایع حکایات و روایع روایات نگاشت و نیز کتاب «بدیع البدایع فی محاسن الصنایع» را سامان داد و دو کتاب مذکور راتقدیم به پادشاه عصر خود نموده و مقرب خاقان شد، لذا تصمیم گرفت که رساله حاضر را در شرایف اطوار و لطایف اخبار ملوک نامدار که از ایل قاجارند بنگارد.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۳۲۵-۳۷/۱۱۵
آغاز: بسمله زیباترین کلامی که قائد زبان عنان بیان بدان معطوف سازد ودبیر خامه روان نامه از آن معشوف حمد خداوند تبارک و تعالیست؛ **انجام:** وازتف سخط شاهنشاهی برآسایند مگر هفت تن

ازین معنی ابا کردند و بر فساد نیت و سوء
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول محرر مذهب، مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۴۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲-۷۰۳]

● **تاریخ ملوک مصر** / تاریخ پادشاهان / عربی
tārīx-e molūk-e mesr

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۱۸
آغاز: استعین ذکر مولد النبی صلی الله علیه و سلم علی سبیل الاختصار قال ولد النبی ... عام الفیل؛ **انجام:** (افتاده در الوزیر ابو علی) و یقال انه کفن وحنط بما مبلغه عشرة الاف دینار.
عنوان‌های نسخه: فتح مکه، اولاده، الخلفاء تا القائم بامرالله، الخلفاء الفاطمیین، ذکر دولة بنی ایوب تا السلطان السادس و الثلاثون من ملوک الترک و الثانی عشر من الجراکسة هو ... سیف الدین ابی النصر (قلاون الفی منصور ۶۷۸-۶۸۹) ذکر نبذة من اخبار بعض الوزراء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۷۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۱۶/۷سم [ف: ۱-۷۸]

● **تاریخ الملوک و البلدان** / جغرافیا، تاریخ / عربی
tārīx-ul mulūk wa-l buldān

تاریخ تألیف: قرن ۱۱
کتابی است شامل ابواب با فصول متعدد در ذکر تاریخ پادشاهان ممالک مختلف از قاره‌های آفریقا و آسیا از جمله مملکت عثمانی را به تفصیل می‌آورد و در شمارش شاهان عثمانی تا سال ۱۰۱۲ق پیش می‌رود تقسیم اولیه کتاب «باب-باب» است که تا «باب الخامس و الخمسون (۵۵) فی ذکر الامم الماضیة والقرون الخالیة و الامور التالیة و عجایب الغرایب» شامل پنج فصل، در نسخه موجود است، سپس در بیان مدن و بلدان به ترتیب حروف معجم از الف تا یاء است حرف الف از ارم ذات العماد شروع می‌شود و تا حرف یاء که در نسخه به «یونان» ختم می‌شود. از تحفة الالباب وتاریخ البلدان، الجلیس والانیس ابوالفرج، تاریخ ابن ابی الدنیا، تاریخ حافظ ابوعبدالله محمد بن هیتم، خریدة العایب و ... نقل می‌کند و مؤلف باید اهل ترکیه باشد و معاصر با سلطان احمدخان بن سلطان محمد خان که در ۱۰۱۲ ق به تخت نشست و جریان وفات سلیم خان و به تحت نشستن سلیمان خان در ۹۲۴ق را به تفصیل ذکر می‌کند و جنگ سلیمان خان در ۹۵۵ با بلاد عجم و طهماسب را شرح می‌دهد. پس از آن مرگ سلیمان خان و سلطنت پسرش سلیم خان در ۹۷۷ را می‌آورد و پس از او فرزندش سلطان مراد خان و سپس فرزندش سلطان محمد خان که در ۱۰۰۳ به تخت نشست و پس از او فرزندش سلطان احمد خان که در ۱۰۱۲ به سریر سلطنت رسید.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹۴-۴/۶۴
آغاز: ... ابی تاسقین علی الاندلس وهو الذی رثاه الشاعر بقصیدته المشهورة بالعیه وفیه. بنو المظفر والایام مابرحت ×× مراحلا والوری منها علی حذر؛ **انجام:** و اما الالهیون قسمان منهم متقدمون ... و منهم متأخرون کبقراط استاد افلاطون وارسطا طالیس وهو الذی رتب المنطق وهذب ...
از الباب الرابع و العشرون فی ذکر ملوک الغرب عن الملتمین تا حرف الیاء (یونان)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور سرخ، ۱۹۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [ف: ۴-۲۰۴۹]

● **تاریخ مملکت ایران و سلطنت سلسله جلیله قاجاریه = تاریخ معاصر ایران** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e mamlekat-e īrān va saltanat-e selsele-ye jalīle-ye qājārīye = tārīx-e mo‘āser-e īrān

رحیم بن حکیم الممالک، ق۱۴ قمری
rahīm ebn-e hakīm-ol-mamālek (-20c)

اهدا به: ناصرالدین شاه
تاریخ ترجمه: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۰۱ق
متن از ماراخام نایب وزارت امور خارجه انگلیس. در ۲ «فصل» و ۳ «مقالت»: مقاله ۱. از حکومت آغا محمد خان (۱۱۶۰-۱۱۶۳ق) تا پایان فتحعلی شاه و وضع جغرافیایی قفقاز و برخی شیخ نشین‌های خلیج فارس؛ ۲. محمد شاه (۱۲۵۰-۱۲۶۴ق) تا ۲۵ سال شاهی ناصرالدین شاه (۱۲۹۰ق) و وضع جغرافیایی آسیای میانه، مرو، خیوه، هرات و ایل‌های این بخش و فرمانروایان افغان، نیز کشته شدن امیر کبیر؛ ۳. گزیده‌ای از پیمان‌ها میان ایران و انگلیس و ایران و روس و ایران و فرانسه، از کهن تا کنون. در پایان نام سفیران انگلیس، روس و فرانسه از ۶۸۹ق/۱۲۹۰م تا ۱۲۹۰ق/۱۸۷۳م در ایران را آورده است. (احمد منزوی)
متن انگلیسی کتاب در سال ۱۸۷۴ در لندن با این عنوان چاپ شده است:
A General Sketch of the History of Persia by Clements R. Markham, London, ۱۸۷۴.
مترجم فارسی تنها قسمت‌های ۱۲ تا ۲۰ کتاب که خاص دوره قاجاریه است ترجمه کرده است.
آغاز: تاریخ مملکت ایران و سلطنت سلسله جلیله قاجاریه. شرح سلطنت آقا محمد شاه غازی. بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی اشرف الخلایق محمد و آله الطاهرین المعصومین ... مصنف این مختصر تاریخ ماراخام که از اهالی انگلستان و نایبان وزارت خارجه ...
انجام: اسامی سفرا و وزرای مختار دولت فرانسه مأمور دربار دولت علیه ایران موسیو دوماسیناک در سنه ۱۲۸۳ هجری

(مطابق سنه ۱۸۶۶ مسیحی) کنت دو مونتی شارژدافر در سنه ۱۲۸۷ هجری (مطابق سنه ۱۸۷۰ مسیحی) موسیو بل شارژدافر در سنه ۱۲۸۶ هجری (مطابق سنه ۱۸۷۱ مسیحی)
[دنا ۷۴۳/۲ و ۷۴۰؛ فهرستواره منزوی ۹۰۷/۲]

۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۳۲۷-ج

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... مصنف این مختصر تاریخ نارخام که از اهالی انگلستان و نایبان وزارت امور خارجه دولت انگلیس است تاریخ دولت شاهنشاهی ایران را بطور اختصار از پیش دادیان تا سال بیست و پنجم سلطنت شاهنشاه ... ما ... بزبان انگلیسی نگاشته. این اقل خانه زادان و غلامزاد گان رحیم بن حکیم الممالک بر حسب امر قدر قدر شاهنشاهانه ... امروز فقط تاریخ سلطنت سلاطین نامدار ... سلسله جلیله قاجاریه میپردازد ... و شرح احوال مصنف و مترجم را ... در ابتدای جلد ثانی ... خواهد نگاشت؛ **انجام:** و باسلاف خویش تأسی نکرده باشد (سپس ملحقات است) ... موسیو بل شارژدافر در سنه ۱۲۸۹ هجری (مطابق سنه ۱۸۷۱ مسیحی) (فهرست سفیران)

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ تملک: مخبر السلطنه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۰۶گ، ۲۰ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳۲]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۳۰۱ق، جا: تهران؛ با سرلوح تاج و گل و بته زر، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز با گل و بته دار، ۲۴۱گ، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱-۲۰۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۸-فیروز

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۱ق؛ دارای سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی ضخیم، جلد: تیماج مشکی دارای کمند و منطقه و ترنج زرین، ۴۸۴ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲۱-۲۵]

● **تاریخ مملکت چین** / تاریخ جهان / فارسی
tārīx-e mamlekat-e čīn

صحافباشی، اسماعیل بن ابراهیم، ق۱۳ قمری
sahhāfbāšī, esmā'īl ebn-e ebrāhīm (-19c)

اهداء به: محمد علی میرزای قاجار
تاریخ ترجمه: ۱۳۲۲ق
تاریخ مختصری است از مملکت چین که از زبان انگلیسی به فارسی ترجمه شده و مشتمل است بر تاریخچه‌ای از کشور چین قدیم و شمه‌ای از احوالات و چگونگی جنگ و مخاصمه بین چین و ژاپن در سال ۱۹۰۰ میلادی که در پانزده «فصل» شرح گردیده است.

انجام: در مدت چند روز اواخر ماه اپریل ۱۹۰۱ دستخط امپراطوری صادر شده اقدامات لازمه را که مخصوص ترقی امور است منطبع کنند و عموماً را رأی بر اینست که مملکت چین از خرابی و انهدام متخلص میشود در صورتیکه آرای فرنگ را در انتظام امور دولت قبول کند

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۴

آغاز: بسمله تبارک و تعالی، بنام نامی و اسم گرامی حضرت قوی شوکت اسعد اقدس؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن مرحوم حاجی محمد قلی آشوری قزوینی، تا: ۱۳۲۳ق، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، فلفل نمکی، جلد: مخمل آبی با گل و بوته، ۲۱۴گ، ۱۴سطر (۱۲×۲۱/۵)، اندازه: ۲۲×۳۴/۴سم [ف: ۴-۳۳۴]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۸۷

آغاز: هو الله تعالی شانه. بر حسب امر مقدس ... مظفرالدین شاه قاجار ... تاریخ مملکت چین از زبان انگلیسی بکسوت پارسی درآمد فی شهر ذیحجه سنه ۱۳۲۲. تاریخ مملکت چین فصل اول. در تمام ممالک وسیعه قدیمه عالم فقط مملکت چین خود را در مقابل اتفاقات زمان و حملات دشمنان حفظ و حراست کرده؛ **انجام:** برابر ... ترجمه غلام خانه زاد لسان السلطان اسمعیل پسر مرحوم صحافباشی شهر ذیقعدة الحرام سنه ۱۳۲۲.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، کمندکشی اکلیلی و رنگین؛ کاغذ: فرنگی آبی رنگ لبه طلائی، جلد: مقوای روکش مخمل نیلی رنگ، ۳۳۱ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۵-۱۲۰]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۱

آغاز: تاریخ مملکت چین. بسمله. در تمام ممالک وسیعه قدیمه عالم فقط مملکت چین خود را در مقابل اتفاقات زمان و حملات دشمنان حفظ و حراست کرده است؛ **انجام:** برابر ... تمام شد ترجمه تاریخ چین که از زبان انگلیسی بفارسی نقل شد فی ۱۳۲۴ در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۴ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مقوایی مخملی، ۲۸۰گ، ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۶/۵×۳۱سم [ف: ۲۱]

● **تاریخ مملکت «ساووا» و «پی یمن»** / تاریخ / فارسی
tārīx-e mamlekat-e «sāvoā» va «pī yemn»

کاشانی، علیقلی بن محمد باقر، ق۱۳ قمری
kāšānī, 'alī-qolī ebn-e mohammad bāqer (-19c)

تاریخ ترجمه: ۱۲۸۸ق. اهداء به: ناصرالدین شاه.
این کتاب از متن فرانسه ترجمه شده و حاوی اطلاعات جغرافیایی و تاریخی دو کشور «ساووا» و «پی یمن» است، در شانزده «فصل» است که حوادث این دو کشور تا سال ۱۸۴۹م آمده است. وقایع این کتاب تا زمان پادشاهی ویکتور امانوئل ثانی می‌آید و در آن نشان داده می‌شود که چگونه امانوئل با

کمک فرانسه و پروس تمام ایطالیا را تصرف کرد و حاکم بر آنجا گردید.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۳۲

آغاز: توضیح القاب فرنگیه چون در میانه ملل اروپا بعضی القاب متداول است که در این کتاب مسطور خواهد شد؛ **انجام:** بتاریخ بیست و ششم مارس ماه سنه ۱۸۴۹ بر تخت نشسته با امداد دول فرانسه و پروس جمیع ایطالیا را بید تصرف درآورد.
پایان: در عهد سلطنت شاهنشاه جمجاه اسلام پناه ناصرالدین شاه قاجار خلدالله ملکه و سلطانه کمترین درگاه علیقلی بن محمد باقر کاشانی از زبان فرانسه بفارسی ترجمه کرد سنه ۱۲۸۸.
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۸۸ق، جا: محتملاً تهران؛ کاغذ: فرنگی، لب طلائی، جلد: تیماج بنفش با گل و بوته زر، ۱۳۳گ، ۹ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲-۲۶]

● **تاریخ مملکت هندوستان** / تاریخ هند / فارسی
tārīx-e mamlekat-e hendūstān

صحافباشی، اسماعیل بن ابراهیم، ق۱۳ قمری
sahhāfbāšī, esmā‘īl ebn-e ebrāhīm (-19c)

به‌امر: مظفر الدین شاه
ترجمه‌ای است از فرنگی در ۶ جلد، که نام‌های کمی متفاوت به خود گرفته ولی به نظر یک مجموعه چند جلدی است که کمی پراکنده شده است. تاریخ هندوستان است و وضع فرقه‌های مختلف هند و روابط اجتماعی این فرقه با هم و ورود انگلیسی‌ها به‌آن سرزمین و تحت سیطره انگلیس‌ها درآمدن آن می‌باشد. این کتاب به امر مظفر الدین شاه بفارسی برگردانده شده تا مورد استفاده اهل فن و شاگردان مدارس جدید قرار گیرد. (عبدالله انوار)
آغاز: جلد اول: بنام خداوند بخشنده مهربان، ترجمه تاریخ کل ممالک هندوستان مشتمل است بر
جلد دوم: سهمی که بنا بود بکمپانی داده شود چون سایر حقوق تجارتی در تغییر و تبدیل بود
[دنا ۷۴۴/۲ (۲ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۱۲۱۷/۲؛ ملی ۳۱/۴ با عنوان «تاریخ سلاطین مسلم هندوستان»]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۱۲

آغاز: ترجمه جلد سیم تاریخ کل ممالک هندوستان. فصل پانزدهم چون لرد تنموت؛ **انجام:** مترجم می‌نگارد: زنده است نام فرخ نوشیروان بعدل ×× گرچه بسی گذشت که نوشیروان نماند
جلد سوم از استعفاء لرد تنموت از حکمرانی مملکت بنگال شروع می‌شود و بعد از جانشین اوکرنوالیس سخن به میان می‌آید و حوادث هند و قیام‌های متعدد آن ناحیه بر شمارده می‌شود تا به حکومت مارکویس ولزلی می‌رسد؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: شعبان ۱۳۱۸ق، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، فلفل نمکی، جلد: مخمل سبز با گل و بوته، ۲۶۹گ، ۱۶سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۲/۵×۳۵/۵سم [ف: ۴-۱۸۰]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۳۲

آغاز: برابر جلد۲؛ **انجام:** و در سال ۱۷۹۷ هندوستانرا وداع گفت
جلد دوم تاریخ مملکت هندوستان است از فصل هشتم آن کتاب یعنی از وقایع سال ۱۷۶۶ میلادی که کمپانی هند شرقی دست خود را در گلوی کشور هند فرو می‌برد تا وقایع سال ۱۷۹۷ میلادی در بین حوادث این ایام وضع اجتماعی کشور هند و سلطان‌های نواحی متعدد آن کشور و نحوه استعمار انگلیس‌ها مفصل می‌آید؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۷ق، جا: تهران؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی، جلد: تیماج قرمز با گل و بوته، ۲۳۱گ، ۱۷سطر (۱۴×۲۲)، اندازه: ۲۲/۵×۳۶سم [ف: ۴-۱۱۴]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۵

آغاز: برابر جلد۱؛ **انجام:** اقدامات حکومت مزبور یا بواسطه طبیعت دشمنی آنها. تمام شد جلد اول تاریخ کل ممالک هندوستان
جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالغفار، تا: ۱۳۱۸ق، جا: تهران؛ با سرلوح، مجدول؛ دارای دو صفحه مقدمه؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مخمل حاشیه گل و بوته، ۱۹۸گ، ۱۷ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۰/۵×۳۲/۵سم [ف: ۴-۲۴۲]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۷۸

آغاز: جلد چهارم تاریخ کل ممالک هندوستان فصل بیست و یکم. مارکویس کورنوالیس در ورود بهندوستان؛ **انجام:** بعضی از خطایای او ازین دو چشمه بود خدمات او را باید همیشه در کمال حق شناسی بخاطر آورد
جلد چهارم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۰ق؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی، جلد: مخمل آبی با گل و بوته، ۱۷۳گ، ۱۷سطر (۱۲/۵×۲۰)، اندازه: ۲۲×۳۵/۵سم [ف: ۴-۲۳۶]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۹

آغاز: بسمه تعالی شأنه. جلد پنجم تاریخ کل ممالک هندوستان فصل بیست و یکم. مارکویس کرنوالیس در ورود بهندوستان مستعد شد هر قدر بتواند تمام فوائدی را که بحسن تدبیر و مراقبت مارکویس و لزلی فرمانفرمای پیشین برای انگلستان حاصل شده بود متروک نماید؛ **انجام:** بعضی از خطایای بزرگ او از این دو چشمه بود، خدمات او را باید همیشه در کمال حق شناسی بخاطر آورد
جلد پنجم. در این جلد از ورود مارکویس کرنوالیس به هندوستان و تدابیر او در مملکت داری صحبت می‌شود تا وداع و بازگشت مارکویس ولزلی از هندوستان در ژانویه ۱۸۲۳م. در ضمن مباحث کتاب از اعمالی که فرمانروایان انگلیسی هند در دوره تصدی خود در هندوستان کرده‌اند نیز بحث می‌گردد که

بعضی از آنها بسیار قابل توجه و دقت است؛ خط: نسخ خوش و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۲ق؛ آخر نسخه: تمت ترجمة الکتاب بعون الملک الوهاب ترجمه غلام خانه زاد لسان السلطان اسمعیل پسر مرحوم صحاف باشی مترجم مخصوص اعلیحضرت اقدس همایونی روحنا فداه فی شهر رجب المرجب ۱۳۲۲ و السلام؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مخمل آبی، گل و بته ضربی، مقوایی، ۲۱۸گ، ۱۶ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱-۲۵۶]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۴۰

آغاز: تاریخ سلاطین مسلم هندوستان. فصل اول: دخول اعراب در مملکت سند سال ۷۱۲ میلادی؛ **انجام:** این تسلط و اقتداریکه انگلیسها در آنجا دارند باز تغییر مهمی در طباع آنها داده نشد که بکلی ریشه کن بشود

احتمالا جلد ششم، در این جلد از ورود مسلمانان به هند و ابنیه‌ای که آنها در هند ایجاد کرده‌اند و پیشرفت‌هایی که اسلام در هند نموده تا زمان حکومت بابر پادشاه ترک نژاد هندی اطلاعات جامعی وجود دارد. ما در این کتاب درباره مساجد بزرگی که در هند ساخته شده و نیز از ورود نخستین قوم عربی به هند و حملات محمود و گرفتن آتشکده‌ها و از بین بردن بت‌ها، به مطالب جالب توجهی برخورد می‌کنیم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن حاج محمد قلی قزوینی اشوری، تا: ۱۳۲۳ق، جا: تهران؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، آبی، جلد: تیماج سبز با گل و بوته، ۱۷۳گ، ۱۴سطر (۱۱/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۴-۳۱]

● تاریخ منتخب / تاریخ / ترکی

tārīx-e montaxab

تاریخ بسیار مختصری است مشتمل بر احوال انبیاء و ملوک و مخصوصاً آل عثمان و آنچه مربوط به ترکیه است، به نام سلطان سلیمان خان عثمانی، و برای کسانی که اجمالی از تاریخ و قضایای آن بخواهند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۲۷

آغاز: ابتدا بر نام حق شد فتح باب این کتاب ×× ختم شد بر نام شه و الله اعلم بالصواب. ناظم جواهر اخبار راقم نوادر آثار اولان بنده خاکسار بوجریده خریده یی و بودزه فریده یی؛ **انجام:** شکر خدا که هرچه طلب کردی از خدا ×× بر منتهای همت خود کامران شدی.

خط: نسخ، کا: عبدالباقی بن علی قاضی قسطمونی، تا: غره شعبان ۹۹۵ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۴۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۸-۲۱۲]

← تاریخ منظوم ← تاریخ سنواتی

● تاریخ منظوم الهامی = مسعود نامه / تاریخ / فارسی

tārīx-e manzūm-e elhāmī = mas'ūd-nāme

اهداء به: امیر حسین خان حسام الملک امیرتومان

درباره شورش خاندان احمد و نه چلبی فهرست، عناوین مندرجات:۱. دنباله دیباچه در مدح ناصرالدین شاه؛ ۲. تعریف محمد حسین خان حسام الملک والی کرمانشاه؛ ۳. اشاره به کارهای ناهنجار ایل حماوند و جوانمیر رئیس آنها؛ ۴. در شرح اعمال طایفه طاغیه احمد وند چلبی «بنام مسعودنامه»؛ ۵. رزم طایفه احمدوند با عثمانیها و پناه آوردن بعضی از آنها با جوانمیر به خاک ایران؛ ۶. پناه دادن محمود خان ناصرالملک جوانمیر را و فرستادن او را به اصفهان نزد ظل السلطان؛ ۷. رفتن جوانمیر باصفهان و بخشیدن ظل السلطان جرایم او را و بازگشتن به سرحد کرمانشاهان با خلعت و لقب مواجب و منصب؛ ۸. مأمور شدن محمد حسین خان حسام الملک به حکومت کرمانشاه و ثابت شدن خیانت و نفاق جوانمیر و همدستانش به او؛ ۹. آمدن فقیه قادر به خاک ایران و متفق شدن جوانمیر با او و طایفه احمدوند؛ ۱۰. نامه نوشتن سلطان عثمانی «روم» به پادشاه ایران و فرستادن پیام سفیر و درخواست یاری برای رفع شرآن طایفه؛ ۱۱. نامه ظل السلطان به حسام الملک در دفع ایل احمدوند چلبی؛ ۱۲. لشکر آرائی حسام الملک و فرستادن خان علی خان یاور فوج ششم را با فوج به مقدمه سپاه به طرف سرحد؛ ۱۳. رفتن حسام الملک با اردو به طرف سرحد و منزل کردن در باغ نشاط؛ ۱۴. برقرار نمودن حسام الملک میرزا حسین خان مستوفی دیوان را به جای خود به نیابت حکومت و عزیمت به سوی ماهیدشت؛ ۱۵. رفتن اردو از ماهیدشت به منزل هارون آباد؛ ۱۶. رفتن سپاه از هارون آباد به کرند؛ ۱۷. رفتن سپاه از کرند به سرخه دز؛ ۱۸. رفتن سپاه از سرخه دز به پاطان؛ ۱۹. رفتن حسام الملک به سرپل ذهاب و سان دیدن از اردو؛ ۲۰. مشورت کردن جوانمیر با خلیفه و یاران خود؛ ۲۱. پاسخ خلیفه پیشوا و مرشد جوانمیر و راهنمایی مدبرانه؛ ۲۲. نامه جوانمیر به مهر علی خان پدرزن خود برای وساطت و تأمین؛ ۲۳. پاسخ مهر علی خان به جوانمیر و رفتنش به اردو؛ ۲۴. رفتن حسام الملک از پل ذهاب به قصر شیرین و استقبال اهالی از او؛ ۲۵. سان دیدن امیر از اردو و مأمور کردن جوانمیر برای طرد کردن فقیه قادر از خاک ایران به روم و اطاعت جوانمیر؛ ۲۶. انجمن کردن جوانمیر با یاران خود؛ ۲۷. مأمور کردن حسام الملک جوانمیر را به دستگیری حسن ابن رحیم و رفتن اسمعیل خان برادر جوانمیر با عزیز بیک شرف بائینی به گرفتن حسن؛ ۲۸. نامزد شدن شاه مراد خان احمدوند به جنگ حسن ابن رحیم و چگونگی این داستان؛ ۲۹. برگشتن شاه مراد خان به اردو و کشتن پلنگ در راه و آمدن به حضور حسام الملک؛ ۳۰. رفتن جوانمیر با برخی از فوج گوران به طرد کردن سواران احمدوند فقیه قادری و تار و مار کردن آنها؛ ۳۱. دعوت کردن محمد پاشا سرعسکر روم حسام الملک

را و نپذیرفتن و خواستن او محمد پاشا را و پذیرفتن او؛ ۳۲. بخشش کردن حسام الملک به مهمانان رومی خود هدایایی را؛ ۳۳. مراجعت محمد پاشا سرعسکر روم و مشایعت حسام الملک او را تا حوالی سرحد؛ ۳۴. رأی زدن جوانمیر با یاران در کار خود و بنای حیله گری نهادن و آگاه کردن یکی از جاسوسان حسام الملک را از عذر جوانمیر که به همدستان خود گرفته بود؛ ۳۵. فرمان حسام الملک به لشکر جهت محاصره قلعه جوانمیر و شروع به جنگ سخت از دو سو و بقیه وقایع؛ ۳۶. رفتن حسام الملک برای تسخیر قلعه و گشودن آن و شکرگزاری حسام الملک به خداوند از فتح و غلبه خود؛ ۳۷. به خاک سپردن کشته شدگان سپاه ایران و استمالت حسام الملک از رشادت آنان و دادن پاداش به سپاهیان و فرستادن محمود خان سنجابی را به سرپل ذهاب جهت دستگیری برادر جوانمرد و موفق شدن او به انجام فرمان؛ ۳۸. مدح و تعریف شاعر و مؤلف از رفتار حسام الملک؛ ۳۹. فرستادن حسام الملک کلب علی خان کشیک چی باشی را برای دستگیر ساختن جافهای برادی که خونی محمد پاشای سرعسکر رومی بودند و گرفتن آنها و آوردن نزد امیر؛ ۴۰. تلگراف ناصرالدین شاه به حسام الملک و امر به سیاست جوانمیر و کشتن اشرار و ارسال سرهای آنان به طهران.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۸

خط: نستعلیق، کا: گویا مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج، ۷۴گ، ۱۰سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۲-۱۳۸]

● **تاریخ منظوم ائمه** / شعر / فارسی

tārīx-e manzūm-e a’emme

؟ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷-۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201-1274)

۲۵ بیت است در تاریخ منظوم تولد و وفات و مدت امامت ائمه (ع) است با حروف ابجد و با استفاده از نام علی (ع). در جایی ندیدیم که چنین اشعاری را به خواجه نسبت داده باشند در آثار و احوال خواجه نیست و در کتاب شعر و شاعری، معظمه اقبالی هم به آن اشاره نشده است باید گفت که ابتدا دانش پژوه در فهرست دانشگاه گفته آن هم با استناد به عبارت اول نسخه که در یکی از نسخه‌های دانشکده الهیات مشهد بوده و به خواجه تصریح شده ولی در نسخه مجلس شورا قرینه‌ای دال بر انتساب آن به خواجه دیده نشد لذا می‌توان گفت که از اشعاری است که به خواجه منسوب شده و هیچ قرینه‌ای بر آن نیست گرچه استفاده از حروف ابجد با کاربست نام علی (ع) برای تاریخ ولادت و مدت امامت و سال وفات ائمه، هنری بوده که در این اشعار به کار رفته است گرچه ابدا دقیق به نظر نمی‌رسد.

آغاز: از علی گردد جلی تاریخ جمله اولیاء ×× هم ولادت هم زمان عمر هم فوت ای فنا / مدت عمرش بود تضعیف عشر مرکزش ×× بهر تاریخ وفاتش لام را بر یا فزا

انجام: فتح کن بر رویم این فتاح ابواب فتوح ××یا مفتح تب علینا ربنا فاغفر لنا

[دنا ۷۴۴/۲ (۵ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۱۵۶۷/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۲/۵۶

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: فرهنگستان علوم آذربایجان باکو، ش (۸۲۰۱) M ۱۴۰؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۱؛ ۱ص (۱۶۷) [عکسی ف: ۳-۴۲۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۷/۶

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «منظومه تاریخ تولد و وفات ائمه» آمده و بدون نام مؤلف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، ۱۹ سطر [ف: ۴۱-۱۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۲۷/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق چلیپا، کا: محمد حسن هزار جریبی، تا: ۱۲۹۵-۱۲۹۸ق؛ جلد: تیماج سرخ مجدول گرهی، ۲گ (۲۰۶ر-۲۰۷ر) [ف: ۳۷-۲۵۴]

۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۶۱/۶

آغاز: عن خواجه نصیرالدین طوسی ره: از علی گردد جلی تاریخ فوت مرتضی

در فهرست با عنوان «اشعاری در تاریخ» آمده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ ترمه، جلد: تیماج سبز ترنج دار، ۲ص، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱-۴۷۲]

۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۴/۶۷

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «قصیده» و بدن نام مؤلف آمده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی و فستقی، جلد: تیماج عنابی، ۱ص، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱-۵۴۷]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۵۴/۹

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۳۳۳-۳۳۴)، ۲۲ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱۳-۳۳۱۰]

● **تاریخ منظوم شاهان** / تاریخ / فارسی

tārīx-e manzūm-e šāhān

تاریخ منظوم است با وزن مثنوی از ابتدای حکومت کیومرث تا حجاج را به شعر کشیده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۱۹۲

آغاز: چرخ لوائی که نخستین گشود ×× بر سر اکلیل کیومرث بود؛ **انجام:** برد چه حجاج از این جنگ نام ×× کوکب او یافت عروجی تمام.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق، جا: سنندج کردستان؛ افتادگی: وسط؛ دارای لوح وکتیبه، مجدول وکمندکشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای عطف تیماج، ۳۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف مخ: ۱-۳۱۶]

← تاریخ الموالید ≻ تاریخ موالید اهل البیت

● تاریخ موالید اهل البیت = موالید الائمة و انسابهم و وفیاتهم / تاریخ معصومین / عربی

tārīx-u mawālīd-i ahl-il bayt = mawālīd-ul a'imma wa ansāb-i-him wa wafayāt-i-him

ابن خشاب یمنی، محمد بن احمد، -۶۵۰ ؟ قمری

ebn-e xaššāb-e yamanī, mohammad ebn-e ahmad (-1253)

تاریخ تألیف: ۶۱۶ق

در تاریخ ولادت و وفات و کنی و القاب و مدت عمر و محل دفن هریک از چهارده معصوم (ع). به روایت شیخ محمد عبدالله بن احمد بن خشاب از شیوخ خود. این کتاب که از مصادر بحارالانوار مجلسی محسوب می‌شود.

آغاز: بسمله. و صلی الله علی محمد و آله المعصومین اخبرنا السید العالم الفقیه صفی الدین ابوجعفر محمد بن سع الموسوی فی العشر الاخیر من صفر من سنة ست عشرة و ستماة قال اخبرنا الاجل العالم زین الدین ابوالعز احمد بن ابی المظفر محمد بن عبدالله بن محمد بن جعفر قرائة علیه فاقر به و ذلک فی آخر نهار یوم الخمیس ثامن صفر من السنة المذکورة بمدینة السلام بدرب الدواب قال اخبرنا الشیخ الامام العالم الاوحد حجة الاسلام ابومحمد عبدالله بن احمد بن محمد الخشاپ قال قرأت علی الشیخ ابی منصور محمد بن عبدالملک بن الحسن بن خیرون المقری یوم السبت الخامس و العشرین من المحرم سنة احدی و ثلاثین و خمسماة من اصله بخط عمه ابی الفضل احمد بن الحسن و سماعه عنه فیه بخط عمه فی یوم الجمعة سادس عشر شعبان من سنة اربع و ثمانین و اربعماة قال اخبرکم ابوالفضل احمد بن الحسن فاقربه قال اخبرنا ابوعلی الحسن بن الحسین بن العباس بن الفضل بن دوما قرائة علیه و انا اسمع فی رجب سنة ثمان و عشرین و اربعمائه قال اخبرنا ابوبکر احمد بن نصر بن عبدالله بن الفتح الذارع النهر و انی بها قرائة علیه و انا اسمع فی سنة خمس و ستین و ثلاثمأة قال حدیثا حرب بن محمد المؤدب قال حدثنا الحسن بن محمد القمی البصری قال حدثنی ابی قال حدثنی محمد بن الحسین عن محمد بن سنان عن محمد بن مسکان عن ابی بصیر عن ابی عبدالله الصادق جعفر بن محمد علیهما السلام. **انجام:** حدثنی محمد بن موسی الطوسی حدثنی عبیدالله بن محمد عن الهیثم عدی قال یقال کنیته الخلف الصالح ابوالقاسم و هو ذوالاسمین و صلی الله علیه و علی ابائه الطاهرین.

[دنا ۷۴۴/۲ (۵ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۶۷۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی با ترنج و سرترنج، ۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: ۲۶-۶۱۳]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۷۲/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، در پایان علامت بلاغی از عبدالله بن محمود شوشتری، یادداشتی از محمد ابراهیم موسوی به نقل از عمویش صاحب روضات درباره مصحح کتاب ملاعبدالله شوشتری؛ ۴گ (۱۰۱پ-۱۰۴ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۷۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن عبدالله جزایری، تا: پنج‌شنبه ۱۷ صفر ۱۰۲۶ق، جا: قریه طیب آباد در زمان شاه عباس حسینی؛ ۶ص (۲۳-۲۸)، ۲۷ سطر [عکسی ف: ۳-۲۹۹]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۸۶۷

آغاز و انجام: برابر؛ من نسخة بن محمد قلی ملا باقر البهبهانی النجفی و الحمدلله علی ذلک

خط: نستعلیق تحریری، کا: کنتوری، حامد حسین بن محمد قلی، تا: شنبه ۱۳ جمادی الثانی ۱۲۸۳ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی با ترنج و سرترنج، ۵گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱-۱۷۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۱۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسن، تا: ۱۴ صفر ۱۳۲۵ق؛ از روی نسخه پدرش محمد مهدی بن علی بن یوسف حسینی طباطبائی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی عطف قهوه‌ای، ۵گ (۱پ-۵ر)، ۲۳ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۸-۷۵۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۱۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای، ۱۰گ (۳۰پ-۳۹ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۴۴-۱۹]

← تاریخ موسوی ≻ اعجاز موسوی

● **تاریخ موسیقی** / موسیقی / فارسی
tārīx-e mūsīqī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۴۵
بی‌کا، تا: ۱۳۳۹ق، خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **تاریخ الموصل** / تاریخ / عربی
tārīx-ul mūṣil

ازدی، یزید بن محمد، -۳۳۴ قمری
azdī, yazīd ebn-e mohammad (-946)
در تاریخ موصل به ترتیب سنوات، مؤلف و قایع دیگری را که اتفاق افتاده در سال مربوط به‌آن واقعه ذکر می‌کند.
چاپ: القاهرة، المجلس الاعلی للشؤن الاسلامیة، تحقیق علی حبیبه، الطبعة الاولی، ۱۹۶۷م، ۵۲۶ص
[کشف الظنون ۳۰۷/۱؛ معجم المؤلفین ۲۳۸/۱۳؛ دنا ۷۴۴/۲؛ مجمع علمی عراقی ۲۵۱/۱ و ۲۵۲/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۶عکسی
آغاز: ثم دخلت سنة احدی و مایه فیها خرج یزید بن المهلب من سجن عمر بن عبد العزیز؛ **انجام:** تم الجزء الثانی من کتاب تاریخ الموصل روایة ابی زکریا یزیدبن محمد بن ایاس الازدی
نسخه اصل: چستربیتی دبلین به شماره ۳۰۳۰. مجلد دوم و مشتمل است بر وقایع سال ۱۰۱ تا ۲۲۴ق (اربری فهرست خطی همانجا ۱۱/۱)؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن جماعة بن علی، تا: ۱۶ ربیع الثانی۶۵۴ق؛مصحح،محشی؛۱۸۳گ، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۱-۳۹۵]

● **تاریخ مهابهارت** / تاریخ هند / فارسی
tārīx-e mahābahārat

تاریخ تألیف: ۹۹۵ق
مجموعه‌ای است از افسانه‌های و اسطوره‌های تاریخی مذهبی و فرهنگی باستانی هندی. مطالب این تاریخ در بیان پیکار بین دو طایفه و راجه‌های هندی بنام‌های (کوروان-پندوان)، تاریخی دینی و مذهبی هندوان، شرح احوال راجه‌ها و سلاطین هندوستان، توصیف بزم و رزم گذشتگان، شمه‌ای در کیفیت راز آفرینش، در بیان حکایات و روایات، در نصایح و حکمت و ریاضت است که ضمن هیجده «باب» تنظیم و تدوین شده و در تاریخ ۹۹۵ق از زبان هندی به زبان فارسی ترجمه شده است.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۵۱
آغاز: آغاز خطبه: ای مژده هزار عالم از شوق تو مست ×× سر در ره جست و جوی و جان بر کف دست .... بر نکته سنجان دقیقه رس و روشن ضمیران صبح نفس که راصدان دقایق عقول و نفوس و کاشفان عوامض معقول و محسوس اند پوشیده نماند ... کمترین مخلصان درگاه ابوالفضل ابن مبارک ... مأمور شد که خطبه ای برای این ترجمه بنویسد ... سخن را بر سعادت ختم کردم-ورق کاینجا رساندم در نوردم-قدم الخطبه روز آخر سه‌شنبه ... آغاز نسخه: راویان اخبار هندوستان در کتب خود چنین نوشته اند که (؟ ...) بود (لوم هرگن) نام و او پسری داشت نام او (کرسواو اوراسوت) پورانک هم میگفتند چرا که پران را خوب میدانست و آن پسر علوم هندویرا که آنرا بزبان هندو (پران) گویند بغایت خوب میدانست؛ **انجام:** من بآنجا نمیروم مرد گنه کاری که بجهت خاطر او تمام عالم همدیگر را کشتند و او اصلا صله رحم نگاه نداشت.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، یک سرلوح مذهب مرصع به شیوه هندی، باب هیجدهم در پایان کتاب افتادگی دارد؛ کاغذ: کشمیری ملون، جلد: مقوای روکش چرم قهوه‌ای، ۱۵۴۱ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۵-۴۱۵]

● **تاریخ میافارقین** / تاریخ / عربی
tārīx-e mayyāfāreqīn

از جنگ صلیبی در آن یاد شده و سرگذشت صلاح الدین ایوبی است و می‌رسد به عنوان «ذکر ولایة الملک نجم الدین ابن ابی سعید» و «ذکر عمارة میافارقین».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۲-ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 5803؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۲۹۴]

● **تاریخ نائین = تذکره نایین** / تاریخ / فارسی
tārīx-e nā’īn = tazkere-ye nā’īn

حسینی نائینی، حسنعلی بن محمد علی، ق۱۴ قمری
hoseynī nā‘īnī, hasan-‘alī ebn-e mohammad ‘alī (-20c)
کتاب بسیار مختصری است در تاریخ و آثار باستانی و رویدادهای مهم و فضلا و شعرای نائین تا کمکی برای تکمیل تاریخ حاج میرزا احمد ایشک آقاسی حسام السلطنه باشد. در چهار «باب» است: ۱.بنای آنجا و محال جغرافیائی آن شهر؛ ۲. صنایع آن ولایت؛ ۳. بزرگان نائین؛ ۴. شعرای آنجا.
آغاز: بعد از ستایش یزدان پاک و درود نا محدود بر سید لولاک و آل اطهارش که باعث هستی آب و خاک اند
انجام: تا باز جوان گردم و از سر گیرم ×× مدحتگری شاه جهان ای ساقی
چاپ: به کوشش محمود طیار مراغی، میراث اسلامی ایران، ۳ (۱۳۷۵): ۴۳۵-۴۹۲.
[دنا ۷۴۵/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۸۶۰/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۶۳/۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۶ ربیع الاول ۱۲۹۰ق؛ جلد: تیماج نیلی، ۲۹گ (۳۴پ-۶۲پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۷-۱۴۴]

← تاریخ ناپلئون ⟵ حوادث نامه

● **تاریخ ناپلئون** / تاریخ جهان / فارسی
tārīx-e nāpel'on

مشاورالدوله، عباس
mošāver-od-dowle, ‘abbās
مورخ ۱۵ اپرل ۱۸۲۱ ترجمه و نگارش عباس مشاور الدوله. در چهار جلد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۰۳
جلد ۴ آن با وصیت نامه او؛ خط: نستعلیق، کا: = مؤلف، بی‌تا؛ اصل مترجم با خط خوردگی، در چهار جلد هر یک در چند «فصل»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۰۵گ، ۱۲ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶-۴۴]

● **تاریخ ناپلئون** / تاریخ / فارسی
tārīx-e nāpel'on

همانندی غیر معلوم:
۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۹۵۴۱
خط: مختلف، کا: محمد کاظم، تا: ۱۲۶۵ق [الفبائی: ۱۰۰]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۴۷
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **تاریخ ناپلئون بناپارت** / تاریخ پادشاهان / فارسی
tārīx-e nāpel'on bonāpārt

مهندس تبریزی، محمد رضا، -۱۲۹۹ قمری
mohandes-e tabrīzī, mohammad rezā (-1882)
به دستور: محمد شاه قاجار (۱۲۵۰-۱۲۶۴)
تاریخ تألیف: ۱۲۵۳ق؛ محل تألیف: تهران
نوشته لوی د بوریین به نام Memories که در ۱۸۲۹م در پاریس منتشر شد. شرح حال ناپلئون به قلم منشی خصوصی‌اش بود و معروفیت بسیار پیدا کرد. این کتاب از فرانسه به انگلیسی در آمد و از آن زبان تحت عنوان «تاریخ ناپلئون» به فارسی ترجمه شد. ماجرای ترجمه از این قرار است که در اواسط جمادی الاول ۱۲۵۲ق محمد شاه قاجار که به عزم سفر به قصد جنگ با ترکمانان را داشته است مترجم را مأمور ترجمه این کتاب می‌کند. مترجم در این سفر شاه را همراه می‌کند و در ضمن سفر به ترجمه کتاب می‌پردازد. در سال بعد (۱۲۵۳) شاه بعد از فارغ شدن از کار ترکمانان عزم هرات و خوارزم می‌کند و از مترجم می‌خواهد که در تهران بماند و کار ترجمه را به اتمام برساند و مترجم نیز چنین می‌کند و ترجمه را در چهار جلد تدوین می‌کند. در خاتمه جلد دوم هم یادداشت مفصلی از محمد حسن عبدالکریم منشی درباره ویرایش دو جلد اول کتاب به دستور منوچهر خان ارمنی گرجی معتمدالدوله حاکم اصفهان (۱۲۶۳ق) در سال ۱۲۶۲ق آمده است. خلاصه مطلب آن این است که میرزا محمد رضا تبریزی در سال ۱۲۶۲ق جهت بازدید آب گرند وارد اصفهان می‌شود و کتاب مزبور را به خدام والامقام در مجلس منوچهر خان هدیه می‌کند. اما هر از چند گاهی که حاضران اقدام به خواندن آن کتاب در مجلس می‌کنند، لغات ثقیل و عجیبی که در کتاب به کار رفته بود، موجب ملالت و نفرت مستمعان می‌شود. از این رو احمد خان اصفهانی کتابی مستقل در توضیح و تشریح لغات آن کتاب به ترتیب حروف ابجد و تهجی تألیف می‌کند. پیش از این جلد سوم و چهارم کتاب توسط منشیان دربار «به سطور ایجاز و اختصار که روایات خالی از کنایات و عبارات عاری از استعارات است زیب و زینت یافته» بود، از این رو محمد حسن عبدالکریم منشی جلد اول و دوم را به همان سبک و سیاق در سال ۱۲۶۳ق بازنویسی می‌کند. به جز این میرزا رضا قلی تاریخ‌نویس هم در سال ۱۲۶۶ق بنا بر دستور ناصرالدین شاه عبارات دو جلد اول کتاب را اصلاح و آنها را تحریر کرده است. تاریخ ناپلئون کتاب شایعی بوده و نسخه‌های متعددی از آن باقیمانده است. اما متأسفانه در موارد متعددی فهرست‌نگاران در شناخت آن دچار سهو شده‌اند. این اشتباه بیشتر از آن جا ناشی شده که مجلدات دوم تا چهارم کتاب مقدمه مؤلف را نداشته‌اند یا حتی در بعضی از نسخه‌ها مقدمه آغازین مؤلف هم از ابتدای جلد اول کتاب افتاده است.کتاب در ۴ جلد تدوین شده است. با این توضیح که جلد اول دو بار ترجمه شده یک بار مختصر و پس از آن مفصل‌تر.
آغاز: جلد ۱. سالکان مسالک هنروری و گوی ربایان حلیه فصاحت گستری را سررشته آن و سران افواج ارباب درایت و صاحبان مناصب فطانت و کیاست را چنان است که تشید مبانی نظام بر کلام و تشدید ارکان بر افتتاح و اختتام ... فصل اول در بیان اصل و نسب و هنگام تحصیل و بدایت احوال ناپلیون بناپارت. شارح این وقایع مذکور می‌نماید که در باب تولد و اصل و نسب و نجابت ناپلیون اختلاف و گفتگوی بسیار است اصح همه اقوال این است که او
جلد ۲: جلد دوم تاریخ ناپلئون مشتمل است بر چند فصل و فصل اول در بیان تمهید مقدمه در فصول مصالحه که در مابین دولتین علیتین، نمسا و فرنس ... آغاز:چه بسیار اختلال و اختلاف که در کار اولی مملکت در زمان قلیل پدید آمد و زمان اندک تغییر کلی را کفایت کنند
جلد ۳: جلد سوم تاریخ ناپلیون مشتمل بر چند فصل. فصل اول

در بیان آمدن پادشاه سوری به حوالی شهر حمبرق و تهدیدات پادشاه
جلد ۴: در بیان تهیه و تدارک امپراطور ناپلیون جهت منع هجوم خصم بر مملکت فرنس و شرح شروح مصالحه
انجام: جلد ۱: که شهر را با ابرو تسلیم سپاه فرنس کرد و ملامت از جانب دولت برای او حاصل نگشت»
جلد ۲: به اول مرحله توصیف و تعریف زبانی قاصر و بیانی عاجز دارند. کتاب فضل تو را آب بحر کافی نیست×× گر تر کنی سر انگشت صفحه بشماری. ان شاء الله الملک العزه در زیر سایه بلند پایه اعلی حضرت شهریاری ایدالله ملکه قرون بی شمار و اعصار بسیار رعیت پرور و عدالت گر باد.
جلد ۳: که شاید مثمر ثمری برای امورات ناپلیون شود و احکام به احضار جنود به اطراف روان ساخت
جلد ۴: بناء علی هذا قرار چنان شد که قلب وی را در حقه نقره گذارند و جوهر شراب در آن ریزند

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۳۲
آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** پایان کتاب فتوحات اسکندر مشهور بذوالقرنین .... تمت الکتاب بعون الملک الوهاب فی ید الحقیر رضاقلی سرابی تاریخ نویس اعلیحضرت شهریاری ... فی اول شهر جمادی الاول سنه سادس و خمسین بعد الف و ماتین من الهجرة ... . ۱۲۵۶.
خط: نستعلیق، کا: رضاقلی سرابی، تا: ۱۲۵۶ق؛ چند تصویر سیاه قلم از ناپلئون سوار بر اسب و پیاده به قلم ناصرالدین شاه قاجار، در حواشی صفحه هفتم و هشتم اظهار نظر و یادداشت‌هایی راجع به تاریخ ناپلئون بخط ناصرالدین شاه قاجار است، در حاشیه صفحه ۱۲ شرحی است به قلم ناصرالدین شاه قاجار: «روز دوشنبه ۴ شهر ربیع الاول لوی ئیل ۱۲۷۳ چهار ساعت از دسته ساعت گذشته در بیرون بودم نهار تازه خورده بودم جناب صدراعظم هم در حضور نشسته بود یکدفعه یدالله خان پیشخدمت وارد شد و عرض کرد مژده فتح هرات آورده‌اند برخاستم غلام حسینخان یوزباشی شاهسون که در امورات وقایع نگار دولت بود نه (۹) روزه آمده بود و عرض کرد شهر را تسلیم قشون ظفر نمون کرده‌اند از توجه مرتضی علی (ع) فتح شایانی شد و چشم دشمنان خاصه انگلیس کور شد صد و ده تیر توپ هم مبارک حضرت علی انداخته شد نقاره خانه زدند هزار تومان به یدالله خان داده شد مژده از قضایای فلکی در همین ساعت ولیعهد که بسن شش سال بود بانو به غش جهان را بدرود گفت ما می‌دانستیم شادی کنیم یا گریه کنیم. انالله و انا الیه الراجعون»، مجدول، کمندکشی، با چهار سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش میشن لاکی رنگ با تزیینات، ۱۰۶۰ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۸×۳۰/۵سم [ف: ۵-۴۱۸]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۵۷
آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** و این وصیت نامه من که ناپلیونم بالتمام بدست خط خود نوشته و بدستهای خود در حال شعور و اختیار دستخط گذاشته ام و جمهور داشته ام و السلام.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱ صفر ۱۲۵۷ق، جا: محتملاً تهران؛ اهداء به بهمن میرزا ولد عباس میرزا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۵۲گ، ۲۲ سطر (۱۱/۵×۲۲)، اندازه: ۲۰/۵×۳۴/۵سم [ف: ۳-۷۵]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۵۳-ف
همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۳۷]
۳. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۹۳
آغاز: برابر جلد اول
خط: نستعلیق خوب، کا: محمد اسماعیل بن محمد ابراهیم کاشانی، تا: عید نوروز ۱۲۶۰ق، به دستور دوستعلی خان؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۳گ، ۲۷سطر، اندازه: ۲۸×۴۳/۵سم [ف: ۲-۱۶۲]
۴. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۲۴
آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** در آن مکان محقر جسد بزرگواری که صفحه ممالک فرنگستان بر وجود روی تنگ بود جای دادند. پایان وصیت نامه: با التمام (بالتمام) بدست خود نوشته و بدستهای خود در حال شعور و اختیار دستخط گذارده و ممهور داشته‌ام.
همراه با وصیت‌نامه ناپلئون؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد ابراهیم حسن کوهنی تفرشی، تا: ۱۲۶۲ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، آهار مهره، جلد: تیماج مقوایی تریاکی، ۷۷۸ص، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۶۱]
۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۱۵
آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** در مقام ضرورت که پیشرفت امر دولت مقتضی میشد بی اختیار هر چه مصلحت می‌دید معمول می‌داشت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی بوم قهوه‌ای با تزیینات، ۴۷۶گ، ۲۴ سطر (۱۵×۳۰)، اندازه: ۲۵/۵×۴۰/۵سم [ف: ۴-۹۹]
۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۳۲
آغاز: بسمله، فصل مشتمل است بر وقایع نتایج مصالحه امپراتور ناپلئون با امپراطور السکندر؛ **انجام:** جنگهای معتبر ناپلئون را در روی آن نوشته اند
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۴ رجب ۱۲۶۴ق، جا: تبریز؛ تملک: اعتضاد ۱۲۷۹ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۱۷۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳-۳۰۶]
۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۸
آغاز: برابر جلد ۱؛ **انجام:** برابر جلد ۱
جلد اول؛ خط: نستعلیق خوش، کا: میرزا رضا قلی تاریخ نویس، تا: جمادی الثانی ۱۲۶۶ق؛ آخر نسخه: «این تاریخ بناپارت ناپلئون را علاوه بر دو جلد دیگر که سی هزار بیت می‌باشد و بتاریخ بزرگ علاوه و افزوده گشته میرزا رضای مهندس حسب الامر

شهنشاه خلداشیان و خسرو فردوس مکان نورالله مرقده برد الله مضجعه جعل الله مع محمد و آله الطاهرین محشره از زبان فرنسی بزبان فارسی ترجمه کرده و حسب الحکم جهان مطاع اعلی حضرت قدر قدرت سلیمان حشمت سکندر شوکت حامی بیضه اسلام و ما حی زنگ ظلام از لوح خاطر انام اعلی حضرت ناصرالدین شاه غازی اطال الله ظلال شوکته و دولته الی یوم القیامه میرزا رضا قلی تاریخ نویس باصلاح عبارت و تحریر کتابت آن پرداخته تم فی شهر جمادی الثانیه من شهور سنه ۱۲۶۶»؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری سیاه با ترنج و نیم ترنج، ۱۲۹گ، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱-۱۱۸]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰

آغاز: برابر جلد دوم؛ **انجام:** که بعد از ورود و استقرار شاهراده در تخت سلطنت خویش، مملکت سپانیول را تخلیه کرده داخل خاک فرنس شوند و منتظر احکام مجدد باشند

خط: نستعلیق ریز، کا: رضا قلی تاریخ نویس، تا: ۱۲۶۶ق، جا: تهران؛ مجدول؛کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مقوایی، ۲۱۰گ، ۲۰ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱-۷]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۳۰

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ربیع الاول ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲۸۶گ، ۲۲ سطر (۱۳×۲۶)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۱۵-۴۱۲۱]

۱۰. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۱۴۳

آغاز: برابر جلد دوم؛ **انجام:** فصل بیستم در خاتمه جلد ثانی و سبب تألیف و ترتیب کتاب مزبور ... مستر بورین از محررین و مورخین خاص جناب ناپلئون ... عطوفت از معایب پوشیده و قلم عفو کشیده ...

جلد دوم ۲۰ فصل. نام مؤلف به استناد جلد ۲۰ دانشگاه تهران ص ۵۲۳ ذکر شد؛ خط: نستعلیق، کا: رجبعلی بن عباسعلی قزوینی، تا: دوشنبه ۶ ربیع الاول ۱۲۶۸ق؛ مصحح، با تاریخ اتمام مقابله به سال ۱۲۶۸ق؛ واقف: حسنعلی شاهرخی، ۱۳۳۲؛ جلد: تیماج مصنوعی قهوه‌ای، ۱۸۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱سم [ف: ۱-۹۲]

۱۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۳۶/۱

آغاز: بسمله مؤرخین نوشته اند که ناپلئون از بدو تمیز و رشد در فهم علوم و درک رسوم مصر و مبرم بود؛ **انجام:** برابر جلد ۱

جزء اول تنها، از آغاز تا فتح شهر مونتئو از شهرهای ایتالیا در بردارد. در فهرست نام کاتب به اشتباه مؤلف ذکر شده که به استناد فهرست دانشگاه ۵۲۴/۲۰ تصحیح شد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن عبدالله خان یوزباشی، تا: ۱۰ شعبان ۱۲۷۰ق، به امر علیقلی میرزا علی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۹۳گ (۱پ-۹۳پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۲×۳۳/۵سم [ف: ۳-۳۰۵]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۳۵

آغاز و انجام: برابر

تمام مجلدات را دارد، جلد اول دوبار ترجمه شده است که هر دو تحریر در این نسخه هست؛ خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۸۰ و ۱۲۷۰ق، انجامه ها: «تمت فی ۱۲۸۰» (جلد اول، ۷۴ر) «تمت المجلد الاول بعون الله الآخر الاجل و یتلوه المجلد الثانی بنفایسه السبحانی ۱۲۷۰» (جلد اول اقبض ۱۵۶پ) «تم المجلد الثالث فی شنبه سیم شهر جمادی الاخر من شهور سنة ۱۲۷۰» (جلد سوم ۴۰۳پ)؛ صفحه اول برچسب کتابخانه محمد حسن خان صنیع الدوله با این عبارات: «داخل کتابخانه صنیع الدوله محمد حسن خان ۱۲۹۸. نمره چهارم کتب تاریخ، تاریخ ناپلیون»، یادداشت: «از کتب مرحوم دبیرالملک فراهانی است که به توسط حاجی رضا کتابفروش کرمانی به مبلغ چهل و شش تومان ابتیاع گردیده داخل کتابخانه جناب جلالت مآب افخم آقای صنیع الدوله دام اقباله العالی گردید اللهم بارک بمحمد و آله تحریراً شهر رجب ۱۲۹۹»؛ جلد: تیماج زیتونی با ترنج، ۴۵۷گ، ۲۷ سطر (۱۳/۵×۲۶/۵)، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۲۰-۵۲۱]

۱۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۴۵

آغاز: برابر جلد اول

دارای همه چهار جزء کتاب؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین کرمانشاهی، تا: ۲۹ ذیقعده ۱۲۷۰ق، برای عماد الدوله امامقلی میرزا قاجار؛ در پایان جزء دوم تتمه‌ای است از محمد حسن بن عبدالکریم منشی اشتهاردی که به دستور معتمد الدوله منوچهر خان، از کنسولی اول ناپلئون تا نهایت امپراطوری و عاقبت و خاتمت روزگار وی، نوشته است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۴۷۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۵-۱۴۷]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۰۱

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** من که ناپلئونم و بالتمام را بدست خط خود نوشته خدژود در حال شعور و اختیار دستخط گذارده و مهر کرده ام معمول دارند.

نام مؤلف به استناد فهرست دانشگاه تهران ج ۲۰ ص ۵۲۳ ذکر شد؛ خط: نسخ خوش، کا: محمد تقی کازرونی، تا: ۱۲۷۱ق؛ سرلوحه سبز و بنفش و زر و گل و بوته قرمز و آبی و سفید، جدول خارجی زر و جدول دور سطور زر و آبی، دو صفحه اول بین سطور طلااندازی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی یشمی، ۱۶۹گ، ۲۹ سطر (۱۵×۲۶)، اندازه: ۲۳×۳۶/۵سم [ف: ۶-۴۱۸]

۱۵. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۱۱۱

آغاز: برابر جلد اول

خط: نستعلیق، کا: عبد الله متخلص به محجوب، جمعه غره رمضان ۱۲۷۱ (جزء اول)، جزء آخر را محمد کاظم بن محمد متخلص به ناظم در سه‌شنبه ۱۳ شوال سال ۱۲۷۲ نوشته؛ جلد: سبز و لاجورد، ۲۲۳گ، سطر، اندازه: ۱۹×۳۰/۵سم [ف: ۱-۱۸]

۱۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۳۵

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** بی اختیار هرچه مصلحت میدید معمول می‌داشت ...

خط: نستعلیق، کا: سلیمان بن سلیمان جدید الاسلام ابا و اما، تا:

شهر ذیقعده قوی ایل ۱۲۷۵ق، جا: قصبه بناب، به اشاره عبدالعلی خان سرتیپ توپخانه مبارکه؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳/۵سم [ف: ۳-۳۰۶]

۱۷. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۸۵**

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** وصیت می‌کنم که بانضمام منافع آن با نیمی از اسباب و متروکات مرا بسرکردگان ... و سپاه فرنس که از تاریخ سنه ۱۷۹۲ لغایت سنه ۱۸۱۵ عیسوی که بیست ... [ناقص رها شده، چند سطر به پایان مانده]

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴، جا: شیراز؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج سبز یشمی، ۲۲۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱/۳×۳۴سم [ف: ۲۷/۱-۴۴۴]

۱۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۲/۲-فیروز**

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۵۰۴ص (۴۶-۵۴۹)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۲۱-۲۷۱]

۱۹. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۹۲**

آغاز: تاریخ ناپلئون بر وجه مختصر که تصویر بعضی از حرکات و کارهای او را کشیده اند ... در باب تولد و اصل و نسب و نجابت ناپلئون اختلاف و گفتگویی بسیار داشت؛ **انجام:** صورت نودم نشان گاه دیگر است که در میلان مقبره ناپلئون ساخته اند و اسم جنگهای معتبر ناپلئون را در روی آن نوشته اند.

نیمه دوم نسخه قواعد نظام ناپلئون است (چاپی)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، از دو نویسنده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کاغذ سیاه، ۵۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۴×۲۱سم [ف: ۳-۴۵۵]

۲۰. **قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۶۰۷**

آغاز: برابر جلد اول

تذکر: نام مؤلف به استناد فهرست دانشگاه تهران ج۲۰ ص ۵۲۳ ذکر شد؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: روغنی معمولی، ۱۳۹گ، ۱۹سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲-۳۸۰]

۲۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۴۵/۱**

آغاز: برابرجلد اول؛ **انجام:** گرمی هنگامه طاقت و توان خصم بدسگال را از حدت سیف جرات و شدة تیغ غیرت.

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۱۰۱ص (۲-۱۰۲)، ۱۳ سطر، اندازه: ۲×۳۲سم [ف: ۱۰-۱۵۰۶]

۲۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۴۵/۲**

آغاز: مؤلف این اوراق و مرصف این اطباق بی زواید و اغراق بیان مینماید در اوقاتیکه فیما بین دولت؛ **انجام:** مأمور باتمام مصالحه شده بودند و مشارالیه هنوز در شهر قزوین که سواد اعظم ولایت.

جلد۲؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۹۱ص (۱۰۲-۱۹۲)، ۱۳ سطر، اندازه: ۲×۳۲سم [ف: ۱۰-۱۵۰۷]

۲۳. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۱۸۵**

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** و چون بیک نوبت نمیخواست او را از مرجعیت و احترام باز دارد لذا بمرور این کار را انجام داد.

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ مجدول بشنگرف و لاجورد؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای، ۱۹۲گ، ۲۰ سطر (۱۵/۷×۶/۲)، اندازه: ۱۴/۲×۲۲سم [ف: ۷-۳۹]

۲۴. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۱۴**

آغاز: ترجمه کتاب تاریخ ناپلئون که از فرانس با نگریزی و از انگریزی بفارسی ترجمه شده است؛ **انجام:** با وجود آنهمه خسارت. اهل خاندان داشته است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم ترنج، ۶۱۰گ، ۱۸سطر (۱۲/۵×۲۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۶/۵سم [ف: ۴-۱۸۲]

۲۵. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۸۵**

آغاز: جلد اول وقایع احوال ناپلیون که فرنگستان؛ **انجام:** به مرور این کار را انجام داد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه‌ای، ۲۰ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [الفبائی: ۱۰۰]

۲۶. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۹**

نام مؤلف به استناد فهرست دانشگاه تهران ج ۲۰ ص۵۲۳ ذکر شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۳۷۹گ، ۱۸سطر (۱۱×۱۲)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [سنا: ف: ۲-۷۸]

۲۷. **قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۵۶۵**

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** فقره سوم اولاً که بدانید نقد و جنسی که مال طلق من است هیچ یک از اهل فرانس نمی توانند آن را غصب نمایند حساب آن با گنجور حساب آن با گنجور من است ازوی محاسبه اموال خصوصی مرا مطالبه نمایید

جلد اول تا جلد چهارم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۳۰۰ق (جلد دوم)؛ مجدول؛ جلد: تیماج زرشکی با ترنج، ۲۹۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف مخ: ۱-۴۳۸]

۲۸. **مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۹۸**

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** در آن مکان محقر جسد بزرگواری که صفحه وسیع ممالک فرنگستان بر وجود وی تنگ بود جای دادند. (پس از این در سه صفحه وصیت نامه امپراطور ناپلئون در پانزدهم ۱۸۳۱ میلادی).

خط: نستعلیق زیبا، کا: شاهزاده جلال الدین ابن شاهرخ ابن حسنعلی ابن فتحعلی شاه قاجار، تا: ۱۳۰۳ق؛ مجدول به نارنجی و آبی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۳ سطر (۴/۵×۲۶)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۳-۱۶۶۱]

۲۹. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۵۴**

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** برابر جلد دوم

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۳۰۳ق، جا: شیراز؛ دارای یک

سرلوح و برگ دوم تمام زر و لاجورد، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قرمز،۱۲۱گ،۲۴سطر (۱۳×۲۶)، اندازه: ۲۰×۳۲/۵سم [ف: ۳۴-۳۲]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۷۸

خط: نستعلیق، کا: حسن بن مراد علی چهارمحالی، تا: شعبان ۱۳۱۴ق [مختصر ف: ۱۵۹]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۷۸

نفیس و کامل است. در چهار فصل و یک مقدمه؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: حسن بن مراد علی چالشتری چهار محالی از محال اصفهان، تا: ۱۳۱۴ق، حسب الامر آقا یوسفخان بختیاری؛ دارای سرلوح، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۵۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۴۳-۱۱۶]

۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۹۹

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** در آن مکان محقر جد بزرگواری را که صفحه و سبع ممالک فرنگستان بر وجود وی تنگ بود، بخاک سپردند. تم مجلد الرابع فی شهر ذی حجة الحرام سنة ۱۳۱۵

خط: نستعلیق ممتاز، کا: حسن چالشتری چهار محالی، تا: ۱۳۱۵ق، برای غلامحسین خان شهاب السلطنه؛ ترجمه وصیت ناپلئون آمده؛ مجدول چهار خطی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرم ساده لاکی، ۳۵۶گ، ۲۱سطر(۱۳/۵×۲۶/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۳۶-۱۳۲]

۳۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۵۰

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** تزلزلی در عقیده هیچ یک از رعایا به ظهور نرسید.

خط: شکسته، نستعلیق، کا: غلامرضا بن محمد حسین ادیب، تا: ۲۰ ربیع الاول ۱۳۱۶ق؛ تقدیمی محمد ناصر زعفرانلو به کتابخانه رکن الدوله فرمانروای خراسان؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، ۴۹۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۲/۸×۳۴/۴سم [ف: ۲-۹۳]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۵۷

وصیت نامه ناپلئون مورخ ۱۵ ماه اپریل ۱۸۲۱ در جزیره سنت هلن (حلینه) در کاخ لانق ود در سه بند (نوشته ذق ۱۳۱۶ هـ ق ص ۶۹۳-۶۹۶)؛ خط: نستعلیق، کا: حسن جاکشتری چهارمحالی، تا: ذیقعده ۱۳۱۶ق؛ مجدول، با شش سرلوح، گویا نسخه شاهانه باشد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۳۴۸گ، ۲۱ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۱۵-۴۱۲۹]

۳۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۴۸ حکمت

خط: نستعلیق، کا: عبدالعالی قاجار، تا: یک‌شنبه ۲۳ رجب ۱۳۲۰ق؛ جلد: تیماج مشکی مقوایی، قطع: رحلی [ف: ۲-۶]

۳۶. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۸۲

آغاز: برابر جلد اول

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۲۱ق؛ ۲۹۳گ، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۳-۱۹]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۲۷۳

آغاز و انجام: برابر جلد سوم

جلد سوم؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مقابله و تصحیح شده در جمادی الاول ۱۳۰۳ق، یادداشت مطالعه در ۱۳۰۵ق در طهران؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: تیماج زیتونی، ۲۵۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۷۹]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۶۲/۱

آغاز: بسمله، بعد از جنگ آسطر لیتند که تفصیل آن در اواخر جلد دویم گذشت؛ **انجام:** ناپلئون میشود و احکام باحضار جنود باطراف روان ساخت.

شامل بیست و هفت فصل است و بیشتر در ذکر وقایع جنگ و لشکرکشی‌های ناپلئون است. شامل جلد چهارم و سوم و ترجمه متن وصیت نامه ناپلئون؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی و ضخیم، جلد: تیماج سرخ، ۳۹۱ص (۲-۳۹۲)، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰×۳۵سم [ف: ۱۰-۱۵۲۴]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۶۲/۲

آغاز: در بیان تهیه و تدارک امپراطور ناپلئون جهت منع هجوم خصم؛ **انجام:** ممالک فرنگستان بر وجود وی ننگ بود جای دادند تمت الکتاب بعون الله.

مشتمل بر ۱۶ فصل است شامل تاریخ زمان جنگ و مصالحه متفقین است تا پایان دوران زندگی و مرگ ناپلئون. جلد ۴؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛کاغذ: فرنگی سفید و ضخیم، جلد: تیماج سرخ، ۲۰۲ص (۳۹۳-۵۹۴)، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰×۳۵سم [ف: ۱۰-۱۵۲۵]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۰/۲

انجام: بدستهای خود در حال شعور و اختیار دستخط گذارده و مهر کرده ام معمول دارند

خط: نستعلیق، کا: خلیل الله قرگوزلو، بی‌تا؛ مجدول، با سرلوح مذهب؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی، جلد: تیماج مشکی با گل و بوته، ۳۹۹ص (۳۶-۴۳۴)، ۲۵ سطر (۱۳/۵×۲۴/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۳سم [ف: ۴-۱۵۵]

۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵۴-ف

نسخه اصل: کتابخانه ملی ۱۱۲۱-۶۱۹. جلد ۱؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴۰گ [فیلمها ف: ۱-۳۷]

۴۲. شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵-۵۶۷]

۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۴۵۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از سهیلا چاره دار [رایانه]

● **تاریخ ناپلئون بناپارت** / تاریخ پادشاهان / فارسی

tārīx-e nāpel'on bonāpārt

مترجم: آنتوان ق۱۹ میلادی

āntūwān (19c)

متن از: روژر پیر؛ مترجم: میرزا انتوان خان

اهداء به: محمد علی شاه قاجار
تاریخ تألیف: ۱۳۲۲ق؛ محل تالیف: تبریز
این نسخه جلد اول تاریخ ناپلئون بناپارت امپراطور معروف فرانسه است و در آن زندگی ناپلئون از زمان خردسالی تا ایام بزرگی شرح داده شده و از فتوحات او و جنگ‌های معروفش آنچه می‌بایست نویسنده در این نسخه آورد، آورده شده است. در ابتدای این جلد دودمان ناپلئون شرح داده می‌شود و نیز ورود او به مصر و فرود آمدن او در اسکندریه از مطالب دیگر این نسخه می‌باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۴
آغاز: بسمله، فصل اول: سالهای اول ناپولیون، دودمان بو ناپارت، بچه کورس؛ **انجام:** که شمس و قمر در آسمان درخشان می‌باشند و این ...
جلد اول؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۲ق، جا: تبریز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کاغذی، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۶۰گ، ۱۵ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۲×۳۵/۵سم [ف: ۴-۲۴۱]

● **تاریخ ناپلئون بناپارت** / تاریخ پادشاهان / فارسی
tārīx-e nāpel'on bonāpārt

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۷۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲-۶۶]

● **تاریخ ناپلئون بناپارت** / تاریخ پادشاهان / فارسی
tārīx-e nāpel'on bonāpārt
از ناشناس، بایستی از ترجمه‌های روزگار ناصری (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق /۱۸۴۹-۱۸۹۵) باشد. در چند قسمت. یکم در ۲ «فصل»: فصل اول سال‌های اول ناپلئون، فصل دوم مقدمات تاریخی. قسمت دوم بوناپارت جنرال آن شیف، چند «فصل»: فصل اول جنگ ایتالیا، فصل دوم قسمت دوم جنگ ایتالیا.
[مشترک پاکستان ۲۰۳۱/۱۲ چند «تاریخ ناپلئون»]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۳۲
آغاز: فصل اول، سالهای اول ناپلیون، دودمان بوناپارت، بچه کورس، شاگرد مدرسه برین، صاحب منصب توپخانه، ایامی که ناپلئون در شهر اراکسیو در تاریخ پانزده ماه اوت ۱۷۶۹م ولادت یافت؛ **انجام:** و هم فریمر سال ششم ۳۰ ماه نوامبر سنه ۱۷۹۷م
خط: نستعلیق تحریری خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا تیماج زرد تند پوشانده، ۷۶گ، ۱۵سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۳۶-۲]

● **تاریخ ناپلئون بناپارت** / تاریخ پاداشاهان / فارسی
tārīx-e nāpel'on bonāpārt
تاریخ تألیف: ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۵۷ ق
این کتاب از «گذشتن بونپارت یعنی ناپلئون از کوه سنبر نار» تا آخرین روزهای او و شرح حال بعضی از سرداران او و گفتگو می‌کند. در این کتاب جنگ معروف واتر لوو شکست ناپلئون و نیز حوادث بعد از او بویژه کنفرانسهای صلح اروپا و زحمات تالیران مفصل آمده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶
آغاز: گذشتن بونپارت یعنی ناپلئون از کوه سنبر نار اروپا خیال می‌کردند که قونسول اول یعنی ناپلئون مشغول اتمام امر دولت است؛ **انجام:** در محاصره شهر کلراک و شهر منتوبان و سین تان تونین و مانت پلیسه سردار لشکر پادشاه بود در سال هزار و ششصد و سی و دو بسن شصت و سه سالگی فوت شد. آخر نسخه: تمة [کذا] الکتاب بعون الملک الوهاب بتاریخ بیست و پنجم شهر ربیع الثانی سال هزار و دویست و پنجاه و هفت هجرت جناب مصطفویه صلی الله علیه و آله و سلم مطابق اودئیل
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۵۷ق، جا: تهران؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، غیر مقوایی، ۵۳گ، ۱۶ سطر (۱۰/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [ف: ۱-۳۴]

● **تاریخ ناپلئون بناپارت = تاریخ ناپلئون (ترجمه)** / تاریخ پادشاهان / فارسی
tārīx-e nāpel'on bonāpārt = tārīx-e nāpel'on (t.)
ترجمه تاریخ زندگی و لشکرکشی و جهانگشایی ناپلئون امپراطور فرانسه است در نود صورت (فصل) و دارای نود قطعه عکس چاپی سیاه و سفید با زیرنویس فرانسه است که مربوط به حوادث و وقایع آن دوران است. نام مترجم در این نسخه نیامده است.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۷۶
آغاز: بسمله. مورخین نوشته اند که ناپلئون از بدو تمیز و رشد در فهم علوم و درک رسوم مصر و مبرم بود فی الحقیقه برای انسان بالاتر ازین صنعتی و مکنتی نخواهد بود که در دانستن مطلبی و فهمیدن مسئله جاهد و ساعی باشد تا همچو ناپلئون ممتاز گردد ... صورت اول جنگ پاریس است؛ **انجام:** صورت نودم نشانکاه دیگر است که در میان مقبره ناپلئون ساخته اند و اسم جنگهای معتبر ناپلئون را در روی آن نوشته اند.
حسب الحکم همایون اعلیحضرت شهریاری روحی و روح العالمین فداه در دست کمترین بنده درگاه عالمیان پناه رضاقلی کاتب شهریاری باتمام رسید تمام آنکه شود که در نظر همایون پسند افتد در نوزدهم شهر شوال ۱۲۶۰.
خط: نیم شکسته هندی، کا: رضا قلی کاتب شهریاری، تا:

۱۲۶۰ق؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوا روکش تیماج یشمی، ۱۰۰ص، ۳-۱۶ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۹سم [ف: ۵-۴۲۵]

● **تاریخ ناپلئون بناپارت** / تاریخ پادشاهان / فارسی
tārīx-e nāpel'on bonāpārt

تاریخ ترجمه: ۱۲۵۸ق
تاریخ مفصل و مبسوطی از زندگی، جنگ‌ها و سلطنت ناپلئون بناپارت امپراطور فرانسه است که از متن اصلی در دو جلد ترجمه شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۸۲
آغاز: فصل اول دربیان تولد و ... شارح این وقایع مذکور مینماید که درباب تولد واصل ونسب ونجابت ناپلئون بناپارت اختلاف وگفتگو بسیار است اصح اقوال این است که درپانزدهم ماه ... ؛ **انجام:** باکمال احترام مرخص فرمود وجوسف بناپارات را با عساکر فرنس احضار کرد که بعد از ورود واستقرار شاهزاده مزبور درتخت سلطنت خویش مملکت اسپانیول را تخلیه کرده داخل خاک فرنس شوند ومنتظر احکام مجدد باشند تم
شامل دوجلد و کامل است؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: محب علی یکانلو، تا: جمادی الثانی۱۲۶۲ق؛ جلد: تیماج سیاه سوخت، ۲۵۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۱-۳۱۶]

● **تاریخ ناپلئون بناپارت** / تاریخ پادشاهان / فارسی
tārīx-e nāpel'on bonāpārt
قسمتی از تاریخ ناپلئون است در کیفیت تسخیر مملکت اسپانیول و پرتقال و وقایع آنزمان با عناوین مکرر: «مورخ گوید» و چون دیباچه‌ای ندارد مؤلف و مترجم شناخته نمی‌شود.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۸۶
آغاز: فصل مشتمل است بر وقایع چند، اولا نتایج مصالحه امپراطور؛ **انجام:** در میان مقبره ناپلیون ساخته اند و اسم جنگهای معتبر ناپلیون را در روی آن نوشته اند
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: جمعه ۵ ربیع اول ۱۲۶۴ق، جا: طهران؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۶گ، ۱۷ سطر (۱۴/۵×۱۵/۲)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۷-۳۹]

● **تاریخ ناپلئون بناپارت** / تاریخ پادشاهان / فارسی
tārīx-e nāpel'on bonāpārt

به دستور: ناصرالدین شاه قاجار
تاریخ ترجمه: ۱۲۷۴ق
این نسخه ترجمه تاریخ ناپلئون از زبان فرانسه به فارسی است، مشتمل بر چهل و هشت «فصل» و هر فصلی محتوی است بر چند بیان در ذکر حالات و چگونگی جزیره کرس و مولد و منشاء ناپلئون و خانواده وی و شرح جنگ‌ها و فتوحات و بالاخره ذکر وقایع سال ۱۲۳۷ هجری و اسارت در جزیره سنت هلن و شرح وصیت نامه آن امپراطور.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۹۳۴
آغاز: تاریخ ناپلئون عظیم امپراطور فرانسه-بسمله-سپاس و ستایش آنچنانکه باید و بندگی و پرستش بد انسان که شاید پادشاهی را سزاست که بهرکاری تواناست و بهر زبانی دانا ... فصل اول مشتمل است بر هفت بیان. بیان اول در ذکر حالات جزیره کرس؛ **انجام:** ختم ترجمه این همایون کتاب ... پاشاخان پیشخدمت خاصه ... چون حکم ترجمه این کتاب رفته بود ... پرداخت ... قد فرغ من تألیفه و تسویده فی یوم الخمیس سابع و العشرین من شهر رجب المرجب سنه خمس و سبعین و ماتین بعد الف من الهجرة ۱۲۷۵ قد حرره العبد الداعی الدوام الدولة القاهرة الباهره محمد باقر گلپایگانی.
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر گلپایگانی، تا: ۱۲۷۵ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، کمندار، یک سرلوح مذهب، به‌خط ناصرالدین شاه قاجار آمده: «درختهای قصر قاجار ... درخت چنار و توت سوای درختهای دیگر روز چهارشنبه چهارم شهر ذیقعده شمرده شد از این قرار است. چنار (اک ماصه ک اصله ۱۱۸۵) درخت توت ماف اصله ۱۵۰)؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: فرنگی زنگاری رنگ لبه طلائی، جلد: مقوای روکش چرم لاکی رنگ، ۹۲۶ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۵-۴۲۲]

← تاریخ ناپلئون (ترجمه) ≻ تاریخ ناپلئون بناپارت

● **تاریخ ناپلئون (ترجمه)** / تاریخ پادشاهان / فارسی
tārīx-e nāpel'on

یحیی بن محمد نبی، ق۱۳ قمری
yahyā ben mohammad nabī (-19c)
اهداء به: ناصرالدین شاه قاجار (به دستور)
تاریخ تألیف: ۱۲۷۴ق
ترجمه یحیی بن محمد نبی از فرانسه به فارسی ترجمه شده، مشمل بر ۴۸ فصل و هر فصلی محتوی چند بیان.

اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۸۸۵
آغاز: سپاس و ستایش آنچنان که باید و بندگی و پرستش بد انسان که شاید پادشاهی را سزاست که بهر کاری توانا است؛ **انجام:** و چون حکم بترجمه این کتاب رفته بود و مقصود آنکه بدون کم و زیاد همان عباراتیکه مورخ بزبان فرانسه نوشته بود تسوید یابد

خط: نستعلیق عالی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در صفحه آخر نوشته: «این کتابرا از بدو تا ختم برای ظل السلطان قرائت نمودم شهر صفر المظفر ۱۳۰۲ فتح الله»؛ مهر: «فرج الله طباطبایی» (بیضوی)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی، با روکش چرم ساغری، ۶۱۵ص، ۲۱ سطر (۱۳×۲۵)، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۲۷]

● **تاریخ ناپلئون (ترجمه)** / تاریخ پادشاهان / فارسی

tārīx-e nāpel'on

علیخان بن محمد طاهر

'alī-xān mohammad ebn-e tāher

تألیف: کنت ولدسکاز، ترجمه از علیخان فرزند حاج محمد طاهر.

سرگذشت ناپلئون و از وقایع تاریخی زمان ناپلئون بناپارت.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۸۸

آغاز: مقدمه مقصود من در اینجا ثبت و ضبط جمیع اقوال و افعال اعلیحضرت امپراطور ناپلئون است که در مدت توقف من در نزد وی روزبروز از ایشان بروز و ظهور نموده است ولی قبل از شروع در زمان رولوسیون (شورش) فرانسه زیاده بر بیست و یک سال نداشتم و در همان اوان بمنصب نیابت کشتی که بر حسب درجه نظامی قرینه سر کرد کی دوم است مفتخر و سرافراز گردیدم؛ **انجام:** لاغر اندام و صاحب چهره سرخ و موی زرد مایل خرمایی با چشمی چون هنود غیر مستقیم ابروهای درشت خرمایی رنگ پر پشت و برجسته «امپراطور از حیث قیافه او را بسیار بد کل و بد شکل و از حیث مکارم اخلاق شخصی بسیار خوبی می‌یافت» دور نیست که مشارالیه با النسبه بآمیرال مشخص خوبی باشد.

خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۱۵ق، جا: تهران؛ شامل دو جلد است؛. مهر: «غلامحسین»؛ کاغذ: فرنگی سفید مارک دار، جلد: تیماج سرخ، ۴۷۵ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۰-۷۷۱]

● **تاریخ ناپلئون چهارم = ناپلیان چهار** / تاریخ / فارسی

tārīx-e nāpel'on-e čahārom (=nāplīyān čāhār)

مترجم: غفاری ، رضا ق۱۳ قمری

متن از: لانس دوپن، مترجم: رضا غفاری

در این رساله ابتداء از وضع فرانسه در دوران پیش از تولد ناپلئون چهارم بحث می‌شود و بعد از ناپلئون و طرز زندگانی و رشد و تربیت او سخن می‌رود که در قسمت تربیت آن ما بآداب خاص اشراف فرانسه بر می‌خوریم.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۵۱/۱

آغاز: بسمله، کتابچه سن رشد و بلوغ چهارم من تألیف لانس دو پن و ترجمه بنده درگاه جهان پناه رضای غفاری مترجم؛ **انجام:** خدعها (=خدعه ها) و تذویراتی (=تزویراتی) که وطن را از شأن و لیاقتش بیرون کرده است ترجمه.

خط: نستعلیق، کا: محتملاً مترجم، تا: محتملاً قرن ۱۳، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج آبی، ۶۵ص (۱-۶۵)، ۱۱ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲-۳۸۶]

● **تاریخ نادر شاه** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e nāder šāh

به زبان ساده است و در آن از این پادشاه به «نادر الهی» تعبیر شده است عنوان «فیروز تنگوزئیل سال ۱۲۴۴ در مشهد مقدس انقضاء یافت و روز بعد نوروز عازم هرات شدند» در آن آمده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۱

خط: نستعلیق درشت خط، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج سرخ، ۷۹گ، ۱۲ سطر (۱۳×۲۵)، اندازه: ۲۲×۳۸سم [سنا: ف: ۲-۶۹]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۱۹

همان نسخه بالا [نشریه: ۷-۱۱۲]

● **تاریخ نادرشاه** / تاریخ پادشاهان / فارسی

tārīx-e nāder šāh

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۴۳

آغاز: بسمله از انجا که این قبیل تصنیفات همیشه مطبوع عامه است؛ **انجام:** عظمت اوج خواهد گرفت ... میرزا عبدالرحیم خان تفرشی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۲ق، جا: تهران؛ کاغذ: آبی، جلد: میشن، ۱۷ سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [رایانه]

● **تاریخ نادر شاه** / تاریخ پادشاهان / فارسی

tārīx-e nāder šāh

از صفا (؟)، که در پایان آن آمده: صفا نوشت به امرت بدیع ملک ملک ×× به یادگار برایت همین کتاب بدیع.

آغاز: هو الله تعالی. تاریخ نادر شاه. نادر شاه که در اروپا معروف به قلی خان است در کلات واقعه در ایالت خراسان متولد شد. **انجام:** چنان شخص عالی همت و شجاع بچه اندازه در معارج بزرگی و عظمت اوج خواهد گرفت. الا که چهر تو باشد چو آفتاب بدیع ×× گفت به وجود بود هر زمان سحاب بدیع. به یادگار برایت همین کتاب بدیع حره العبد سلطان الکتاب محلاتی شهر شعبان المعظم سنه ۱۳۱۹

[فهرستواره منزوی ۹۰۹/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۳۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: سلطان الکتاب محلاتی، تا: شعبان ۱۳۱۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۵۴گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶-۳۰]

● **تاریخ نادر شاه افشار و کریم خان زند** / تاریخ پادشاهان / فارسی

tārīx-e nāder-šāh-e afšār va karīm xān-e zand

امیرخیزی، اسماعیل بن محمد تقی، ۱۲۵۵-۱۳۴۴ شمسی

amīr-xīzī, esmā'īl ebn-e mohammad taqī (1876-1965)

بخشی از کتابی است در تاریخ پادشاهان ایران، که این بخش شامل تاریخ نادرشاه افشار و کریم خان زند تا ابتدای قاجاریه است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۰۰
آغاز: و در دشت کرنال بیست و پنج فرسخی شاه جهان آباد که یک طرف آن رودخانه؛ **انجام:** که تا برای پختن آشی وقتشان ببطالت نگذرد
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۳×۳۰سم [ف: ۳۱-۱۲۵]

● **تاریخ نادر شاه (ترجمه)** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e nāder-šāh (t.)

قراگوزلو، ابوالقاسم، ۱۲۴۴-۱۳۰۶ شمسی

qarāgūzlū, ab-ol-qāsem (1865-1927)

به‌دستور: صدیق السلطنة
تاریخ تألیف: ۱۳۰۵ق
تألیف فریزر، جیمز بیلی (۱۷۸۳-۱۸۵۶م)؛ تاریخ کوتاهی از پادشاهان تیموری هند تا یورش نادر بدانجاست. در دو بخش: قسمت آغازین تاریخ سلاطین مغول و بخش دوم تاریخ نادرشاه شامل جنگ‌های او با محمد پادشاه تیموری و بازگشتش به ایران و دیگر وقایع عمرش پیش از مرگ. فریزر میان سال‌های ۱۷۳۰ تا ۱۷۴۰م در هندوستان بود و پس از بازگشت به انگلستان این کتاب را در لندن در سال ۱۷۴۲م به چاپ رساند که بخش اعظم احوال نادر در آن ترجمه نوشته میرزا زمان منشی سربلند خان (در روزنامه معاملات نادرشاه هندوستان) است. ناصر الملک هم در آغاز کتاب این چنین گزارش کرده است: «خلاصه تاریخ سلاطین مغول از روی ... (نام یک کتاب سیاه شده) وقعات بابری، سیر جهانگیری، پادشاهنامه و تاریخ عالم گیری و غیره نوشته شده است و صورت این کتاب در آخر کتاب مسطور است و با این کتب تواریخ مشرق زمین که برای نوشتن این تاریخ جمع کرده‌ام امیدوارم صحت آن محل تردید نباشد. فصل راجع به اوضاع سلطنت مغول در هندوستان قبل از ورود قشون ایران و اسبابی که باعث رفتن نادرشاه به هندوستان شد از روی یک نسخه ایرانی ترجمه شده است. نسخه مزبور را هوم فریزکول رئیس کارخانه انگلیس در پطنه برای دکتر مید فرستاده است. در این که وقایع مسطوره در این نسخه صحیح است شکی نیست زیرا که خود من بیش از ده سال در هندوستان مانده در اواخر مدت سه سال متصل با بعضی ایرانی و مغولها در آن جا مراوده و مکاتبه داشته‌ام و اغلب از قشون‌کشی نادر شاه مذاکره می‌کردیم. اما تفصیل اوایل حال نادرشاه از یک نفر شخص محترمی که حالا در انگلستان است به من رسیده است و خود او سال‌ها در ایران اقامت داشت. زبان فارسی می‌داند و مکرر با نادرشاه ملاقات کرده است. روزنامه وقایع و احوال بعد از ورود نادرشاه را به هندوستان را به نادرشاه منشی سربلند خان برای میرزا مغول پسر علی محمد خان به احمدآباد فرستاده بود. چون رابطه دوستی میان ما بود روزنامه مزبوره را به من داد. چون این بنده فقیر سراپا تقصیر این تاریخ را صحیح دانسته لهذا بر خود مخمر نموده که بر حسب امر مبارک جناب ... ناظم السلطان دام اقباله العالی یک نسخه از روی این تاریخ نوشته که یادگار بماند.» (حافظیان و حکیم)
آغاز: از آنجا که این قبیل تصنیفات همیشه مطبوع عامه است در اقدام بنوشتن این کتاب
انجام: در معارج بزرگی و عظمت اوج خواهد گرفت.
چاپ: کرمانشاه، مطبعه شرافت، ذیحجه ۱۳۲۷ق، ۱۷۳ص؛ تهران، ۱۳۲۱ ق، سنگی؛ بی ناشر، ۱۳۲۱ق.(چاپ دوم)، وزیری کوچک، ۱۱+۳۵۵+۱صص
[دنا ۷۴۶/۲؛ فهرستواره منزوی ۹۰۸/۲]
شروح و حواشی:
۱- تتمه تاریخ نادر شاه؛قائم مقام فراهانی،عبدالوهاب بن علی(قرن ۱۴)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۶۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۸۶گ، ۱۴ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۵-۳۸۷]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۲۰
آغاز: برابر
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول به سرخی، رکابه‌دار؛ جلد: مقوا عطف پارچه، ۹۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۳۰-۷۱]
۳. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۵۲-ج
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه رمضان ۱۳۰۵ق؛ مجدول، از محل هدیه جناب آقای دکتر مصدق خریداری شده؛ کاغذ: فرنگی،

جلد: مخمل مقوایی، ۱۲۲گ، ۱۱ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۳۳]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: سلمان شریف فراهانی، تا: صفر ۱۳۰۶ق؛ پس از کتاب سواد فرمان نادرشاه در باب فتح هرات و سواد فرمان معافی اهل ایران به خط کاتب نسخه افزوده شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳-۳۷۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۶

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: ۱۳۰۸ق؛ ۱۱۲گ، ۱۱ سطر، قطع: ربعی، اندازه: ۷×۱۴/۵سم [ف: ۲-۱۳۲]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: تقی قزوینی، تا: ۱۳۱۱ق؛ یادداشت خریداری میرزا رضی مذهب در ۱۳۱۲؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۱۲۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۹×۲۱/۲سم [ف: ۲-۹۴]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: نصرالله منشی همدانی، تا: ۱۳۱۱ق، جا: تهران؛ اهداء به میرزا احمد خان نصیر الدوله؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل سبز، ۱۰۳گ، ۱۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳-۲۵۸]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،کا:عبدالرحیم تفرشی،تا:ذیحجه۱۳۱۴ق؛ واقف: سردار کل یار محمد خان افشار؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی، جلد: تیماج یشمی، ۷۳گ، ۱۷ سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۵/۴×۲۶سم [ف: ۷-۴۰]

۹. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۷۷

آغاز: نادرشاه که در اروپا معروف به قلیخان است در کلات واقعه در ایالت خراسان متولد شد؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمدرضا سلطان الکتاب، تا: شوال ۱۳۱۷ق؛ عباراتی به خط ظل السلطان در مقایسه اوضاع و احوال زمان نادر با دوره خود حاشیه نویسی شده؛ ۱۰۳ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۰۱]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۷۷۵

آغاز: نادرشاه که در اروپا معروف به قلیخان است در کلات واقعه.؛ **انجام:** برابر

بیست ورق از آغاز که مشتمل است بر احوال تیمور و اولاد و احفادوی و اوضاع و احوال هندوستان نوشته نشده و از احوال نادرشاه شروع می‌شود؛ خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد رضای سلطان الکتاب، تا: ذیقعده ۱۳۱۹ق، کاتب متخلص به صفا؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: محمد علی شالچیان، ۱۸ تیر ۱۳۲۶؛ کاغذ: شکری فرنگی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای، ۶۵گ، ۱۲ سطر (۱۴/۲×۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۷-۴۰]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۰۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** که به قدر ذره‌ای با این اتفاقات که قلمی گردید پس و پیش ندارد تحریر شد که تاریخ صحیحی در دست باشد.

خط: نستعلیق شکسته، کا: احمد تفرشی، تا: ذیقعده ۱۳۲۰ق، به دستور ناظم السلطان؛ مجدول؛ یادداشت خریداری محمد علی ناصح به ۵ قران، یادداشت مطالعه نسخه از محمد بن حسن تبریزی در ۲۲ ذیقعده ۱۳۳۴ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: کشمیری الوان آهار مهره، جلد: تیماج سرخ، ۱۰۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۸۰]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۸۸

آغاز: تاریخ نادرشاه که موسوم به طهماسب قلی خان بوده؛ **انجام:** برابر

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: تحریری فرنگی سفید، جلد: میشن تریاکی،۲۳۵ص، ۱۳سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۶-۲۴۱]

● تاریخ نادرشاهی = تاریخ چغتایی / تاریخ / فارسی

tārīx-e nāder-šāhī = tārīx-e čoqatāyī

وارد، محمد شفیع بن محمد شریف، ق۱۲ قمری

vāred, mohammad šafī‘ ebn-e mohammad šarīf (-18c)

تاریخ تألیف: میان سال‌های ۱۱۵۰- ۱۱۵۲ق

در سرگذشت نادرشاه افشار (۱۱۴۸-۱۱۶۰ق) از جوانی تا درگیری او با پادشاهی تهماسب میرزای صفوی، جنگ‌هایش با اشرف افغان، پادشاهی نادر، لشگرکشی وی هند. و از هموست: مرآت صادق، مرآت واردات، تاریخ جغتایی، تاریخ محمد شاه، دیوان، و چهار مثنوی: گلستان نیرنگ، مرآت فرخی، چمن دیدار و ساقینامه. میان سال‌های ۱۱۵۰-۱۱۵۲ق ساخته است که در دیباچه آن تاریخ ۱۱۳۹ آمده، دو تحریر دارد، تحریر دومش همان «تاریخ جغتایی» است. (احمد منزوی)

آغاز: خداوندی که این نادر فسانه ×× بود از حکمت خاصش نشانه

چاپ: از روی تنها نسخه اش به کوشش دکتر علی اکبر شعبانی، در ۴۰۴ص چاپ شده است.

[استوری ۱۳۳/۱ و ۶۱۰ و ۱۳۱۹؛ ریو ۲۷۵ و ۹۷۵ و ۱۰۵۰ و ذیل ص ۲۵۷؛ الذریعة ۱۲۴۷/۹؛ فرهنگ سخنوران ۶۳۸؛ فهرستواره منزوی ۱۲۱۲/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۳۷-ف

آغاز: برابر

نسخه اصل: پاریس ش ۴۹۰ بلوشه S. P. 233 که گفته گویا از طاهر بیک است. (استوری ۳۲۸/۱)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲-۱۰۵]

↩ تاریخ نادری ⩤ [علم کوک]
↩ تاریخ نادری ⩤ جهانگشای نادری
↩ تاریخ نادری ⩤ وقایع الایام و ...
↩ تاریخ نادری ⩤ دیوان بیضا

● **تاریخ نادری** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e nāderī

از: شیخ یوسف. تاریخی است با انشائی ادبی و تضمین بسیاری از آیات و احادیث و امثال، از رویدادهای عصر نادرشاه افشار. نام کتاب و مؤلف روی برگی قبل از کتاب آمده. فهرست بعضی مطالب بدین تفصیل است: حال امیر ویس غلیجان و اسدالله ابدالی؛ در بیان استیلای افاغنه در اصفهان؛ در بیان خاتمه کار محمود و جلوس اشرف و قتل خاقان شهید؛ در بیان تدریج حال و ترقی نادرشاه؛ در سطوت لشکر نادری؛ در بیان نهضت همایون به جانب هرات؛ در بیان استیصال اشرف افغان؛ در بیان فتح ارومیه و تبریز؛ در بیان جنگ افاغنه با ابراهیم خان؛ در بیان انصراف موکب نادری به خراسان؛ در بیان عروسی رضا قلی میرزا؛ در بیان تسخیر هرات و قلع افاغنه؛ در بیان توجه طهماس به جانب ایروان؛ در بیان نهضت نادر به جانب بغداد؛ در بیان طغیان محمد خان بلوچ؛ توجه عبدالله پاشا با فوج رومی به جانب دیوان نادری؛ در بیان فتح و جلوس نادرشاه؛ در تسخیر قندهار؛ در بیان فتح بلخ و بخاری و کابل؛ در بیان تسخیر هندوستان؛ در تفویض سلطنت هندوستان به محمد شاه؛ در بیان تسخیر ممالک سند؛ در مجملی از وقایع شاه طهماس و رضا قلی میرزا؛ در بیان تسخیر خوارزم؛ در بیان تذهیب قبه نجف اشرف؛ در توجه نادرشاه به جانب داغستان؛ در طغیان و تمرد بزرگان لکزیه؛ در بیان فتح مسقط و تأدیب خوارج؛ در بیان سنوح رضا قلی میرزا و سقوط او؛ در بیان توجه به جانب روم؛ در تسخیر کرکوک و موصل و اردبیل؛ در بیان قتل نادرشاه با اولاد و اعقاب؛ در ذکر کلمات اساس به اقتباس؛ در بیان سلطنت علی شاه؛ در بیان جلوس شاه رخ میرزا در خراسان؛ در ذکر جلوس ابراهیم خان در تبریز.

[فهرستواره منزوی ۹۱۰/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۲۰

آغاز: نقص علیک من انباء ما قد سبق ... مصدوقه این سخن حال امیر ویس غلیجانی و اسدالله ابدالی است؛ **انجام:** و اختتام مرام بنام آن خدائی که نام او مصباح زجاجه روح است و پیغام او مفتاح دریچه فتوح

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۹۶ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۷۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱۰-۱۷]

● **تاریخ ناصرالدین شاه** / تاریخ پادشاهان / فارسی

tārīx-e nāser-ed-dīn šāh

منشی رازی، ابراهیم، ق۱۴ قمری

monšī rāzī, ebrāhīm (-20c)

اهداء به: ناصرالدین شاه قاجار

به نام همین شاه ساخته شده ولی ناتمام مانده است.

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۷۹

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه [نشریه: ۲-۶۶]

↩ تاریخ ناصری ⩤ تاریخ بیهقی

● **تاریخ ناصری** / تاریخ / فارسی

tārīx-e nāserī

حسینی منجم، محمد حسن بن محمد حسین، -۱۲۶۵ قمری

hoseynī monajjem, mohammad hasan ebn-e mohammad hoseyn (-1849)

اهداء به: ناصرالدین شاه

در استخراج تاریخ از سال ۱۲۶۴ قمری.

آغاز: بسمله، الحمدلله ذی المحامد الزاخرة ... اما بعد چنین گوید ... محمد حسن بن محمد حسین الحسینی المنجم که چون بزرگ شد بر من نعمت شاهنشاه روی زمین ... ناصرالدین ... و قریب یکصد سال گذشت که خود و آباء و اجداد و نیاکان این بنده عبودیت ارکان از خوان نعمت این دودمان که جاویدان باد پوشیده و نوشیده ...

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** اجمعین الی یوم الدین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح، مجدول به طلا؛ کاغذ: کاغذ ترمه اصفهانی، جلد: میشن سیاه، ۹گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰/۹×۱۷/۲سم [ف: ۲-۹۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۴۵

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن سیاه، ۱۶گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۰/۶سم [ف: ۲-۹۴]

↩ تاریخ نامه ⩤ تاریخ بلعمی

● **تاریخ نامه = ترجمه تاریخ طبری** / تاریخ / فارسی

tārīx-nāme = t.-ye tārīx-e tabarī

وابسته به: تاریخ طبری؛ طبری، محمد بن جریر (۲۲۴-۳۱۰)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۸/۱-ف

نسخه اصل: موزه انجمن آسمایی همایونی لندن s. a. r؛ خط: نسخ، کا: محمد شاه بن علی بن محمود شاد بخت حافظ اصفهانی، تا: شنبه ۱۸ شوال ۷۰۱ق؛ ۳۳ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۴۴]

↩ تاریخ نامه خاقان ⪢ تاریخ ذوالقرنین
↩ تاریخ نامه راقم ⪢ تاریخ راقم

● **تاریخ نامه هرات = تاریخ ملوک کرت = تاریخ سیفی** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-nāme-ye harāt = tārīx-e molūk-e kart = tārīx-e seyfī

سیفی هروی، سیف بن محمد، ۶۸۱ق۸ قمری

seyfī heravī, sayf ebn-e mohammad (1283-14c)

اهدا به: غیاث الدین محمد کرت (۷۰۸-۷۲۹ق)

تاریخ تألیف: ۷۲۰ق

تاریخ هرات و پادشاهان کرت است از ۶۱۸ تا ۷۲۱ق و از دو دفتر آن تنها یک دفتر در دست هست، که در ۱۳۸ بند به نام «ذکر».

چاپ: کلکته، ۱۳۶۲ق، به کوشش محمد زبیر صدیقی.

[دنا ۷۴۷/۲؛ نسخه‌های منزوی ۴۲۷۸؛ فهرستواره منزوی ۹۱۱/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۵۱

آغاز: کلام من بچه ارزد در آن جناب شریف ×× که دون صف نعالست موقف حسان ... بنابراین ابواب در تالیف این کتاب بر موجب المامور معذور شروع کردم ... و این تاریخ نامه را بر چهار صد ذکر ختم کردم؛ **انجام**: در باب ایشان مبذول داشت و هر یک را علیحده مثال عالم زال فی الاقطار.

نسخه حاضر یک برگ از آغاز افتادگی دارد و در انجام تا ذکر صد و سی و ششم را در بردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ تملک: فضل الله زنجانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای رویه پارچه قرمز، ۳۱۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۲×۳۲سم [ف: ۳۱-۳۳]

● **تاریخ نبوی** / تاریخ اسلام / فارسی

tārīx-e nabavī

تاریخ مفصل و مبسوطی از حوادث ولادت و سیر زندگی پیش از رسالت و جریانات بعثت پیامبر اکرم به نبوت، جنگ‌ها و غزوات آن حضرت، خلفا و جانشینان آن حضرت و فتوحات سرزمینهای اسلامی که بدون فصل‌بندی خاصی آورده شده و در لابه‌لای مطالب اشعاری نیز نوشته شده است.

آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۲۳۷

آغاز: ذکر رفتن عبدالله اینپس و کشته شدن سفیان بن خالد، سفیان بن خالد مزیلی با آنکه بعضی از صحابه را شهید ساخت و به تبع مهم برخی از آن دولتمندان پرداخت چنانچه رقمزده کلک بیان گشت و

خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول شنگرف و لاجوردی؛ جلد: گالینگور سیاه با عطف پارچه، ۲۵۵گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۴×۳۶سم [ف مخ:-۲۳]

● **تاریخ النبی (ص)** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / عربی

tārīx-un nabī

؟ رازی، احمد بن فارس، ۳۲۶؟-۳۹۵ ؟ قمری

rāzī, ahmad ebn-e fārs (939-1006)

در ذکر چیزهایی که دانستنش بر هر مسلمان واجب است از نسب رسول الله و محل تولدش و احوال او در جنگ‌هایش و اسامی فرزندانش.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۲۶/۲۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۴ق [ف: ۵-۳۱۳]

● **تاریخ النبی (ص)** / تاریخ پیامبر اکرم / فارسی

tārīx-un nabī

تاریخ زندگانی پیامبر اکرم (ص) است از نسب شریف آن حضرت و ولادت تا وفات ایشان و وقایعی که بعد از رحلت ایشان و در زمان امام علی (علیه) اتفاق افتاده است.

قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۱۰۸

آغاز: محمد بن عبدالله بن عبدالمطلب بن هاشم بن عبد مناف

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [کتابخانه‌های قائن: ف: ۹۵]

● **تاریخ نبیل زرندی (مختصر)** / بهائیت / فارسی

tārīx-e nabīl-e zarandī (mx.)

اشراق خاوری، عبدالحمید -۱۳۱۵شمسی

ešrāq-e xāvarī, ʻabd-ol-hamīd (-۱۹۳۶)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۲۳۸

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳-۳۷۹]

● **تاریخ نجف یا دانشگاه اسلامی** / تاریخ / فارسی

tārīx-e najaf yā dānešgāh-e eslāmī

مدرس گیلانی، مرتضی بن شعبان، ق۱۴ قمری

modarres-e gīlānī, morteza ebn-e šaʻbān (-20c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۳۲

جلد ۱؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۳۶

جلد ۲؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **تاریخ نخجیر ناصری** / تاریخ پادشاهان / فارسی

tārīx-e naxjīr-e nāserī

ناصرالدین قاجار، شاه ایران، ۱۲۴۷-۱۳۱۳ قمری

nāser-od-dīn-e qājār, šāh-e īrān (1832-1896)

شرح و توصیف شکارهای ناصرالدین شاه قاجار است در نواحی شهرستانک و شکارگاه‌های سلطنتی که روزانه به قلم خودش به انضمام وقایع روزمره و اتفاقات قاجاریه یادداشت می‌شده و سپس به امر وی محمد حسن خان محقق الملک آنها را جمع‌آوری و تنظیم کرده و با تذهیب و تزئینات تفننی آراسته است.

آغاز: بسمله، شکارهائیکه از ماه محرم ۱۲۷۹ ایت ئیل و ما بعدها میشود در این کتابچه ثبت و ضبط میشود بطور روزنامچه. روز شنبه چهاردهم شهر محرم الحرام از سلطنت آباد بعزم ییلاق شهرستانک حرکت شد از راه کوه البرز رفتیم راه را در کمال خوبی ساخته بودند که هیچ جا از اسب پیاده نشدیم. عین الملک در شمران ماند برای امر سواره کرد و ترک چهار شب بعد آمد شهرستانک .... امروز که این روزنامه را می‌نویسم روز شنبه بیست و یکم شهر محرمست تا اینجا مقدمات بود حالا باید تفصیل شکارهائیکه شده نوشته شود انشاءالله.

انجام: روز دوشنبه صبح رفتم حمام ... بعد سوار شده رفتم طرف رودخانه سرا پائین قرقی انداختم ساری اصلان امروز از شهر آمده بود کنار رود جائی از برای نهار پیدا نشد رودخانه ناران را گرفته رفتم زیر کلاک چمن و بیدی بود آفتاب گردان زده نهار خوردیم طربوزان روزنامه خواند بعد با امین الملک نشسته جواب عرایض سپهسالار را نوشتیم بعد از آن کتابچه مطالب مفصلی داشت کشیک چی باشی آورده خوانده جواب دادیم بعد قدری خوابیدیم محقق روضة الصفا خواند علیرضا خان محمد علیخان بودند ادیب الملک آقاعلی حاجی میرزا علی عکاس باشی موچولخان همه بودند ... روز یک شنبه بیست و هفتم مراجعت شد بسلطنت آباد ... امر و مقرر ... محمد حسن خان محقق الملک ... بسعی و اهتمام در انجام ترقیم و تصحیح و تذهیب آن مأمور فرمودند ... انا العبد کاتب الحضرة السلطان محمد حسین شیرازی فی شهر ذیقعده سنه ۱۲۸۲.

[دنا ۷۴۸/۲؛ فهرستواره منزوی ۹۱۲/۲]

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۸۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق بسیار خوب، کا: محمد حسین شیرازی (کاتب حضرت السلطان)، تا: ۱۲۸۲ق؛ یادداشت‌هایی به‌خط ناصرالدین شاه قاجار که نمایانگر خواندن و تصحیح نمودن این کتاب می‌باشد، مجدول، مذهب، کمندکشی زرین، چهار سرلوح مذهب؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: مقوای روغنی عکس چاپی ناصرالدین شاه، عمل آقا رضای عکاسباشی، ۵۰۳ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۵/۵×۱۷/۵سم [ف: ۵-۳۵۴]

● **تاریخ نژاد و صفات وکیلیه** / داستان / فارسی

tārīx-e nežād va sefāt-e vakīlīye

گفتگوی دونفره درباره میرزا مصطفی وکیل لشکر و طائفه وکیلیه و هجو ایشان است که به شیوه نمایش‌نامه (تئاتر) نوشته شده. مؤلف از خود یاد نکرده ولی درباره برگزیدن این روش نوشته است: «حکمای فرنگستان چون خواهند حکایتی را بیان کنند که طبایع را از آن انزجاری حاصل نشود و آن مطلب هم چنانجه هست به درستی منکشف گردد فقره ای طرح و به قاعده سؤال و جواب رسمی آن را نوشته علم تیاترش گویند. چون فیما بین جناب شیخ محمد تقی ملقب به شیخ شریعت و میرزا خلیل طلبه در مدرسه صحبتی واقع شده بود به قانون تیاتر نوشته می‌شود».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۱۱۱

آغاز: اعوذ بالله من غضب الله. حکمای فرنگستان چون خواهند حکایتی را بیان کنند که طبایع را از آن انزجاری حاصل نشود ... ملا محمد تقی شیخ شریعت در مدرسه کنار حوض نشسته میرزا خلیل طلبه وارد شده می‌گوید شیخنا سلام علیکم؛ **انجام:** را به رسیدگی تقلبات این علیه ما علیه انداخته وجود ذی جود مسعود قبله عالم را در کمال شادکامی و سلامتی بدارد

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ابتدای نسخه نام آن را چنین نوشته‌اند: «تاریخ نژاد و صفات وکیلیه علیه الهاویه»، ابتدای نسخه دو نامه اداری به ریاست شعبه نظام آمده است؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: مقوا رویه پارچه‌ای عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۱۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۲×۱۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۸۲]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۷۱

همان نسخه بالا [مؤید: ۳-۳۸۲]

● **تاریخ النصرانی (فصل من کتاب)** / ادیان و مذاهب/ عربی

tārīx-un naṣrānī (faṣl-un min k.)

خوی؛ نمازی؛شماره نسخه:۶۶۰/۱۳

خط:نسخ،کا:اسدالله بن ظهیرالدین علی دوانی،تا:قرن۱۱ [ف: ۳۵۸]

● **تاریخ نظام شاهی = وقایع دکن** / تاریخ هند / فارسی

tārīx-e nezām-šāhī = vaqāye'-e dakan

تجلی علیشاه حیدر آبادی، -۱۲۱۵ قمری

tajallī 'alī-šāh-e heydar-ābādī (-1801)

تاریخی است مشتمل بر شرح وقایع سلاطین سلسله نظام شاهیان حیدرآباد دکن هند، از وقایع عصر میر قمرالدین نظام الملک آصف جاه اول (۱۱۱۳-۱۱۶۱ق) مؤسس سلسله نظام شاهیان حیدر آباد دکن و پسر وی میر احمد نظام الدوله ناصر جنگ (۱۱۶۱-۱۱۶۴ق) و فرزند وی میر نظام علیخان نظام الدوله آصف جاه ثانی (۱۱۷۵-۱۲۱۸ق).

[دنا ۷۴۸/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۳۶۸/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۴۶

آغاز: اشعه ستایش بی آلایش مراحدی را سزد که ازخلوت خانه غیب هویت خود را به هویت غیب جلوه گر ساخت و به مضراب صورت سرمدی قانون ساز؛ **انجام:** انجام نسخه:نواب مدار المهام بمظفر الملک وملک عیسی تأکید بلیغ فرستادند که از آن گردیده بطرف

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح مزدوج مرصع، مجدول؛ جلد: تیماج یشمی، ۲۵۹گ، ۱۳سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۷-۲۸۱]

● **تاریخ نظام و قشون = کیفیت لشکر نظام** / فنون نظامی / فارسی

tārīx-e nezām va qošūn

در ابتداء از ظهور نظام و لشکر آرائی جدید که مطابق با روش‌های علمی است بحث می‌شود و ضمن این بحث از لشکرکشی‌ها سرداران بزرگ تاریخ سخن به میان می‌آید و به تاریخ پیدا شدن و کشف اسلحه‌های آتشین پرداخته شده.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۲۷/۶

آغاز: در بیان کیفیت ابتدای لشکر نظام بامروز زمان ترقی و بنظم آن؛ **انجام:** واز کثرت تجربه روز بروز در ترقی و کمالست.

خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالستار گرگانی، تا: ۱۳۰۰ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز مقوایی، ۹ص (۶۵۱-۶۵۹)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳-۲۷۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۱/۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۳۰۶ق؛ نگارش دیگری از مجموعه ۱۲۲۷ کتابخانه ملی؛ کاغذ: فرنگه خط دار، جلد: میشن زرد، ۱۷ و ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۷-۱۱۳]

← تاریخ نعیما ﹥ روضة الحسین فی خلاصة اخبار الخافقین
← تاریخ نگارستان ﹥ نگارستان قزوینی

● **تاریخ نگارستان (منتخب)** / تاریخ / فارسی

tārīx-e negārestān (mn.)

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۴/۳۱

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی و فستقی؛ جلد: تیماج عنابی، ۱گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱-۵۴۰]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۴/۲۹

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ فرنگی و فستقی؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۱ص، مختلف السطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱-۵۴۰]

● **تاریخ نو** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e no

جهانگیر میرزا، ۱۲۲۲؟-۱۲۶۹ قمری

jahāngīr mīrzā (1807-1853)

تاریخ تألیف: ۱۲۶۷ق؛ محل تألیف: تویسرکان

در ذکر وقایع ده سال اخیر سلطنت فتحعلی شاه و چهارده سال پادشاهی محمد شاه و اوایل زمان ناصر الدین شاه از ۱۲۴۰ تا ۱۲۶۵ هجری. دارای نثر ساده و روشن و فاقد استعارات ادبی و گاه حتی عامیانه است و بمنزله ذیل مآثر سلطانیه می‌باشد.

آغاز: بسمله. اما بعد چون اثبات حوادث روزگار در دفاتر آثار و اخبار امریست مرغوب برای آنکه عبرتی از گذشته در آینده حاصل آید و بصیرتی برای مطالعه نمایندگان فزاید لهذا این بنده درگاه الهی و دعاگوی دوام دولت پادشاهی امیرزاده جهانگیر میرزا خلف مرحوم نایب السلطنة عباس میرزا طاب ثراه را در این تاریخ که اول سنه ۱۲۶۷ هجری است در قصبه تویسرکانی من محال قلمرو همدان که بحکم پادشاه مرحوم محمدشاه طاب ثراه از سنه ۱۲۵۱ هجری متوقف است بخاطر فاتر رسید که وقایعی را که از سنه ۱۲۴۰ هجری الی حال تحریر از وقایعات کلیه در مملکت ایران صانها الله عن الحدثان روی داده برشته تحریر در آورد که برای خوانندگان و مطالعه نمایندگان تجربه حاصل آید ... چون عدد لفظ تاریخ نو مصادف با سال اختتام این کتاب آمد مسمی بتاریخ نو گردید

انجام: ذکر فتح مشهد مقدس پادشاه جهان ... قد فرغ من تحریر هذا التاریخ فی یوم الاربع من شهور ربیع الاولی سنه سبع و ستون ماتین بعد الالف الهجرة النبویه صلوات الله و السلام ۱۲۶۷.

چاپ: به کوشش عباس اقبال آشتیانی، تهران، ۱۳۲۷ش، ۳۴۷ص.

[دنا ۷۴۸/۲؛ رجال ایران ۲۸۴/۱؛ فهرستواره منزوی ۹۱۳/۲]

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۷ق؛ مجدول، کمندکشی، یک سرلوح منقش؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: فرنگی

آهار مهره، جلد: مقوای روکش چرم زنگاری، ۵۵۹ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۵-۳۵۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** بضاعت نیاوردم الا امید×× خدایا زعفوم مکن ناامید

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ یادداشتی به تاریخ غره رجب ۱۲۹۷ق در تبریز، یادداشتی از حبیب الله به تاریخ ۱۲۹۱ق، اظهار نظری از نادر میرزا، مطالبی درباره سید علی محمد باب؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰-۸۸]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۴۱

خط: شکسته، نستعلیق، کا: میرزا علی اکبر، تا: ۱۲۹۶ق؛ تملک: فرهاد میرزا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۳۲۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۹سم [ف: ۲-۹۴]

۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** بضاعت نیاوردم الاقبول ×× الهی زعفوم مکن نا امید

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه رجب ۱۲۹۹ق؛ کاغذ نخودی؛ جلد: تیماج سبز، ۲۰۹گ، ۱۹ سطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱-۲۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۰

خط: نستعلیق، کا: موسی علی آبادی، تا: ۲۱ شعبان ۱۳۰۵ق، به دستور معتمد الدوله فرهاد میرزا؛ مجدول لاجورد و شنگرف، با دو سرلوح مذهب؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ و مقوایی، ۱۸۲گ، ۱۹سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [سنا: ف: ۲-۵۶]

۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۱۴

خط: نستعلیق، کا: موسی علی آبادی، تا: ۲۱ شعبان ۱۳۰۵ق، به دستور حاجی فرهاد میرزا؛ با دو سرلوح، مجدول. [نشریه: ۷-۱۱۲]

۷. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۸۸

خط: شکسته نستعلیق، کا: حبیب الله پسر علی اکبر خان افشار خرقانی، تا: پنج‌شنبه ۱۴ ربیع الثانی ۱۳۰۸ق، برای غلام حسین خان صدیق السلطنه پیش خدمت خاصه اول حضور پسر آقا خان امین الصحة؛ ۳۳۲ص، قطع: خشتی [نشریه: ۶-۶۴۰]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۸

آغاز: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق؛ ۲۷۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲-۱۳۳]

● **تاریخ نو** / تاریخ / فارسی

tārīx-e no

انجدانی، یعقوب بن محمد ابراهیم، ق۱۳ قمری

anjodānī, ya‘qūb ebn-e mohammad ebrāhīm (-19c)

مؤلف چون در اکثر بلاد و امصار و اردوها و اسفار و میادین مجادله و گیر و دار سیر و سلوک، شاهد فراز و نشیب روزگار بوده، مشاهدات و ملحوظات خود را با قلمی روان و ساده به رشته تحریر کشیده و مشتل است بر مقدمه در: ۶۶ فصل.

چاپ: در سال ۱۳۳۲ توسط ابراهیم دهگان با تلخیص، تصحیح و به نام «مخلص تاریخ نو» در اراک به چاپ رسیده است.

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۹۶

آغاز: ستایش بی آلایش ... را سزاست جلت عظمته که از قدرت کامله اش سرادقات سماوات بر فراز عناصر اربعه بی عمود و ستون است.؛ **انجام:** او را در قبرستان ارامنه دفن کردیم، دگر لله الحمد کسی نمرده. گر نگهدار من ان است که من می‌دانم ×× شیشه را در بغل سنگ نگه می‌دارد.

خط: تحریری، کا: حسین فرزند حاجی آقا خلیل، تا: پنج‌شنبه ۲۶ شوال ۱۳۱۹ق؛ ۱۳۵گ، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱-۱۰۸]

← تاریخ نیشابور ← کتاب السیاق لتاریخ نیشابور (منتخب)

● **تاریخ نیشابور** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e neyšābūr

خلیفه نیشابوری، احمد بن محمد، ق۹ قمری

xalīfe-ye neyšābūrī, ahmad ebn-e mohammad (-15c)

متن از ابن البیع شیخ ابوعبدالله محمد فرزند عبدالله حاکم نیشابوری (-۴۰۵ق)، در ۱۲ «جلد». ترجمه گزیده آن است. در آن از ۸۰۸ ق و ۷۳۲ یاد شده است.

آغاز: حمد و سپاس و پاس لایق بعدد انفس و انفاس خلایق مر خالق را که جواهر روحانی و عناصر جسمانی از مکامن عدم

چاپ: تهران، فرهنگ ایران زمین، به کوشش بهمن کریمی، ۱۳۳۹ش،

[دنا ۷۴۸/۲؛ فهرست المخطوطات المصورة ش ۶۰۷؛ فهرستواره منزوی ۹۱۳/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۵-ف

آغاز: برابر

نسخه اصل: حسین چلبی ۱۸؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۷۸ق؛ ۷۴گ [فیلمها ف: ۱-۳۹]

● **تاریخ نیک پی** / تاریخ / فارسی

tārīx-e nīk-pey

نیک پی، بن مسعود، ق۸ قمری

nīk-pey, ben mas‘ūd (-14c)

وابسته به: تاریخ جهانگشا = جهانگشای جوینی؛ جوینی، عطا ملک بن محمد (۶۲۳-۶۸۱)

تاریخ بزرگی است. دنباله تاریخ «جهانگشای جوینی» در ۴

«قسمت» ۱ و ۲ در باره پادشاهان ایران پیش از اسلام؛ ۳- درباره عربستان پیش. پس از اسلام تا گشودن بغداد ۶۵۶ق؛ ۴- در باره دیگر پادشاهان اسلامی که به روزگار عباسیان بوده اند. بخش هائی از آن به فرانسوی چاپ شده است. «منزوی، احمد»
[دنا ۷۴۸/۲؛ فهرستواره منزوی ۵۹۲/۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۷۷-ف
پاریس ش ۶۱ بلوشه ج ش ۲۵۳؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۳۹]

● **تاریخ نیکلای اول** / تاریخ پادشاهان / فارسی
tārīx-e nīkolāy-e avval

تاریخ تألیف: قرن ۱۳
شرح حال نیکلای اول فرزند امپراطور پل است، که بعد از فوت برادرش الکساندر اول به تخت نشست. در آن از فتوحاتی که به زمان او و روس‌ها در آسیا کرده و از قراردادهایی که نیکلا با کشورهای دیگر بسته سخن رفته است.
آغاز: بسمله، مقدمه تاریخی، نیکلای اول از سنه ۱۸۲۰ تا سنه ۱۸ عیسوی، باب اول: اجمال وقایع-جلوس نیکلا

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۰۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** در عهد این پادشاه دولت روس از چهار طرف اقدام بکار کرد یکی از طرف ایران و دیگری در سمت آسیای مرکزی و دیگری از طرف سیبریه و چین و دیگری از جانب قفقاز.
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ اهداء به شاید ناصرالدین شاه؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قرمز، مقوایی، ۵۷۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲-۱۰۸]

۲. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۴۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** بموجب قوانین جدیده دهاقین که تا کنون به آب و ملک خود پابست بوده اند می‌توانند بعد از مدتی معینی دارای جمیع امتیازات زراع آزاد باشند
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۲۷۹ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۷۳]

● **تاریخ واسط جعفری** / تاریخ / فارسی
tārīx-e vāset-e ja‘farī

[تاریخ یزد جعفری ص ۱۸۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۱۱-ف
نسخه اصل: ملی تبریز مجموعه حسین نخجوانی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۱۴۷]

← تاریخ واسطی ≻ تاریخ یزد

● **التاریخ و اسماء المحدثین و کناهم** / رجال / عربی
at-tārīx wa asmā’-ul muḥaddiṯīn wa kunā-him
قاضی مقدمی، محمد بن احمد، -۳۰۱ قمری
qāzī moqaddamī, mohammad ebn-e ahmad (-914)
اسماء اصحاب رسول الله (ص) را که به کنیه مشهورند و یا کنیه آنانی که به اسم مشهورند در این رساله گرد آورده است. در برخی از نامها یا کنیه‌های مشترک عباراتی در جرح و تعدیل آنان با توضیحاتی در اسانید هر یک آمده تا از یکدیگر تمیز داده شوند.
[الاعلام زرکلی ۳۰۸/۵ با عنوان: اسماء المحدثین و کناهم، معجم المؤلفین ۳۱۹/۸ با همان عنوان]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۴۴
آغاز: أخبرنا الشیخ الفقیه أبوالقاسم سلیم بن أیوب الرازی رحمه الله و رضی عنه قال اخبرنا الشیخ ابونصیر طاهر بن محمد بن سلیمان بن یوسف الموصلی بالموصل
نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریة-دمشق؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۵؛ مصحح، دارای چندین سماع و اجازه به سال‌های ۵۷۱ و ۵۷۷ و ۴۷۶ و ۵۲۱ و ۵۲۲، وقفنامه کتاب از ابوالحسن علی بن محمد بن السلم المسلمی و یادداشت قرائتی آمده؛ ۸۷ص [عکسی ف: ۷-۲۴۵]

● **تاریخ واقدی** / تاریخ / عربی
tārīx-e vāqedī
واقدی، محمد بن عمر، ۱۳۰-۲۰۷ قمری
vāqedī, mohammad ebn-e ‘omar (749-823)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۲۰
آغاز: بسمله وبه نستعین، قال الشیخ الامام العلام العلامه ابو عبدالله بن عمر الواقدی؛ **انجام:** و حسبنا الله نعم الوکیل و لا حول و لا قوه الا بالله العلی العظیم و الله اعلم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، نو سازی، رویه گالینگور عطف میشن مشگی، ۳۶۹گ، ۲۳ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۰-۱۶]

← تاریخ واقعه بغداد ≻ ذیل تاریخ جهانگشای جوینی

● **تاریخ واقعه بغداد یا کیفیت واقعه بغداد** / تاریخ / فارسی
tārīx-e vāqe‘e-ye baqdād yā keyfīyat-e vaqe‘e-ye baqdād

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۲۵/۲-ف

نسخه اصل: کتابخانه مجتبی مینوی ۷۷؛بی‌کا، تا: ۶۹۸ق [فیلمها ف: ۳-۴]

● **التاريخ و الاعتقادات** / تاریخ / عربی
at-tārīx wa-l i'tiqādāt

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۸۳۴
آغاز: وجب علی حقك وارید نصیحتك؛ **انجام:** و اولی الامر منکم و لم ینف ذلك.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ آبی عطف تیماج عنابی، ۵۷گ، ۳۴ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۴-۱۴۴۵]

● **تاریخ و انساب مشجر** / انساب / عربی
tārīx va ansāb-e mošajjar
شجره نسب و تاریخ و انساب ائمه اطهار (ع) است از حضرت حجة بن الحسن (ع) آغاز و به نیای پیغمبر (ص) عدنان ختم گردیده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۵۳/۲
آغاز: الامام الحجة المنتظر محمد بن الحسن العسکری (ع) و علی و آبائهما الطاهرین ... المهدی کنیته ابوالقسم یولد فی آخر الزمان و یخرج حین باذن الله سبحانه فی خروجه و ینزل عیسی (ع)؛ **انجام:** عدنان متفق علی صحته روی النبی (ص) قال اذا بلغ ... شیث هبة الله بن آدم صفوة الله علیه و علی ابنائه الانبیاء افضل الصلوة و السلام قد تمت النمیقه فی مشهد سیدنا و مولانا الحسین (ع)
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: کربلا؛ کاغذ: فرنگی سفید ضخیم آهاردار، جلد: تیماج مشکی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۳ص (۲۰۲-۲۴۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۷-۳۳۸]

● **تاریخ و ترجمه جغرافیای عراق** / تاریخ و جغرافیا/ فارسی
tārīx va t.-ye joqrāfīya-ye 'arāq
عارف منشی، محمد، ق۱۴ قمری
'āref-e monšī, mohammad (-20c)
اهداء به: ناصرالدین شاه
تاریخ تألیف: ۱۳۰۱ق
نگارنده منشی و مترجم زبان عثمانی در دارالترجمه خاصه همایونی دوره ناصری است می‌گوید در ماه مبارك رمضان ۱۳۰۱ق، که فراغتی از کار رسمی حاصل شده بود، کتابچه حاضر را که مبتنی بر شرح احوال جغرافیایی و تاریخی ولایت عراق به زبان عثمانی بوده، لایق ترجمه و نگارش دیده، و پس از ترجمه آن را توسط محمد حسن خان صنیع الدوله (اعتماد السلطنه ۱۲۵۹-۱۳۱۳ق) وزیر انطباعات و رئیس دارالترجمه خاصه همایونی به ناصرالدین شاه تقدیم نموده است. به گفته نگارنده، این کتابچه بنا بر اشاره دربار عثمانی که بعد از عهدنامه برلن عمارت و احیای ولایت مذکور را از مقتضیات امور سیاسی خود قرار داده بوده، توسط جمعی از صاحبان علوم و فنون که سالها در ولایت مذکور در جرگه مأمورین کشوری و لشکری بوده‌اند، از سال ۱۳۰۰ تا ۱۳۰۱ به دربار دولت مشارالیه تقدیم گردیده است و بعد محض توسیع دایره معلومات و اطلاعات، از ۱۸ جمادی الاول به این طرف آن را در روزنامه «طریق» منطبعه اسلامبول پی در پی نگاشته‌اند.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۶۲
آغاز: بعد از ادای ما وجب علینا وارسته از عرض وایضاح است که تکلیف مترجمین فقط ترجمه بعض فقرات روزنامه‌های خارجه نیست؛ **انجام:** وهنا نام محل مستور با یک نوع ریگ نرم و قرمز رنگ است
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۳۰۱ق؛ مصحح، محشی با امضای مترجم؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۵۸گ، ۱۳ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [رایانه]

● **تاریخ و جغرافی** / تاریخ و جغرافیا / عربی
tārīx va joqrāfī
حکایات تاریخی است از مهدی عباسی، ابوالغارات طلایع بن زریك وزیر مصر (با قصیده‌ای که عماره فقیه در مرگ او سرود)، طاهر ذوالیمینین، از محقق شریف در شرح مواقف، احکام ذوات الذنب، محمد بن سلیمان بن قطرش (از ادیبان زمان)، از فراستهای ایاس بن معاویه، داستان والی اهواز، اسماء مکه و مدینه، ابیاتی از شریف نوبند جانی، لطائفی به نظم و نثر با عنوان «لبعضهم». سپس اشعاری است لطیف از شاعرانی ناشناس که از جمله این اشعار لطیف و پر مغز، این ۳ بیت است: «ان التصوف فی الزمان الاول ×× کان التخلق بالجمیل الافضل / ورع صحیح لایشاب بریبه ×× و زهادة مقرونه بتبتل / و الان مخرقة و لبس مرقع ×× و الرقص من حب الغزال الاکحل»، و چند مطلب از لقمان، یحیی بن زکریا و درباره افضلیت موسی یا عیسی و چند لطیفه منثور.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۹/۲۰-طباطبائی
کا: محمد بن میرزا محمد حسینی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی رنگارنگ، جلد: تیماج عنابی دارای ترنج و نیم‌ترنج، ۸ص (۶۷-۷۴)، اندازه: ۱۲×۲۰/۲سم [ف: ۲۳-۱۷۱]

● **تاریخ و جغرافیا** / تاریخ و جغرافیا / فارسی

tārīx va joqrāfīyā

مترجم، حسین، ق۱۴ قمری
motarjem, hoseyn (-20c)

تاریخ ترجمه: ۱۳۱۳ق
دارای مقدمه‌ای است از مترجم در وصف شهرهای بین طهران تا بروجرد و کتاب را در همین راه ترجمه کرده است. مطالب کتاب عبارت است از هفت فصل در تاریخ عالم، جغرافیای امریکا و فرنگ و آسیا و تاریخ طبیعی و فیزیک و نجوم و حساب. اصل فرانسه Alphabet Rouge نام داشته است.
چاپ: تاریخ ایران: ایران، سنگی، رقعی، بدون تاریخ، ۱۱۴ص، ۳۸ص، ۲۲ص، ۱۶ص، ۳۶ص،
[فهرستواره منزوی ۵۹۲/۱]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۰۱۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۲۱ محرم ۱۳۱۴ق؛ دارای دو سرلوح رنگی، مجدول با تزئینات طلایی؛ کاغذ: کاغذ آهار مهره فرنگی، جلد: میشن سبز، ۱۱۶گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۷/۵سم [ف: ۲-۹۵]

● **تاریخ و جغرافیا** / جغرافیا، تاریخ / فارسی
tārīx va joqrāfīyā

کشاورز، اصغر
kešāvarz, asqar

دفتری است متشکل از دو بخش: ۱. تاریخ ترکستان یا توران زمین و نیز شرح حالی از چنگیز خان مغول؛ ۲. مختصری است از جغرافیای عمومی.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۰۲۸
آغاز: سرزمین ترکستان یا توران مابین فلات ایران و دریای خز ر و سیبری و جبال میانشان واقع گردیده و در این جهت دریاچه‌های آرال و بالخاش و ایشیق قرار گرفته؛ **انجام:** و در جلگه حیوانات مخصوص به جلگه زیست می‌کنند و مثلاً میمون و سمور از حیوانات جنگلی هستند ولی گوره خر و گوزن از حیوانات جلگه و بنابر این تغییر اوضاع نباتی باعث تغییر اوضاع است.
خط: نستعلیق و تحریری، کا: اصغر کشاورز، بی‌تا؛ واقف: محمد رمضانی؛ جلد: مقوا، ۵۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱-۳۱۷]

● **تاریخ و جغرافیای آستان قدس رضوی** / تاریخ و جغرافیا / فارسی
tārīx va joqrāfīya-ye āstān-e qods-e razavī
نوبر، علی، ق۱۴ قمری
nowbar, ʻalī (-20c)

گزیده‌ای است در تاریخ و جغرافیای مشهد مقدس و گزارش اوضاع و احوال آستان قدس رضوی، همراه با شرح وقایع و مصائب وارده بر آن آستان مبارک، در طی قرون و اعصار گذشته.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۵۱
آغاز: کمترین علی نوبر در سنه (۱۳۱۰) که باتعتکاف آستان بوسی امام همام ابوالحسن علی بن موسی الرضا علیه آلاف التحیة و الثنا نایل آمد؛ **انجام:** تمام شد این نسخه شریفه جغرافیای ارض از تصنیفات پر عمه ام سرکار میرزا علی خان سرهنگ
خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن محمد نوری، تا: ۱۳۱۱ق؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی چاپی، ۳۸گ، ۱۶ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۳۶-۲۴۸]

← تاریخ و جغرافیای پنجاب ≻ تاریخ هندوستان

● **تاریخ و جغرافیای حافظ ابرو** / تاریخ و جغرافیا / فارسی
tārīx va joqrāfīya-ye hāfez abrū
حافظ ابرو، عبدالله بن لطف الله، ۷۶۳؟-۸۳۴ ؟ قمری
hāfez abrū, ʻabd-ol-lāh ebn-e lotf-ol-lāh (1362-1431)

۱. تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۹۹عکسی
اصل: کتابخانه ملک، تهران؛ کا: ملک محمد بن حمد بن بروجنی، تا: ۵ جمادی الاول ۱۲۷۲ق؛ ۲۵۲گ [جنگ: ۱-۴۵۶]
۲. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۱۹
نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 1987 (ریو ۹۹۱- دیباچه ذیل جامع التواریخ حافظ ابرو از خانبابا بیانی ص ۵۹) (ع۱۴)؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۶۴]
۳. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۲۰
نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 9316 (مردیت اونس ۱۵۵-نشریه ۶۵۰/۴) (ع ۱۷ تا ۱۹)؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۶۴]
۴. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ع۱۲ و ع۱۳
نسخه اصل: کتابخانه گلستان (ش ۲۵۷/۱۱۵۱ کتابخانه دولت) (همان دیباچه بیانی ص ۵۷-فیلمها ۶۶/۱)؛ بی‌کا، تا: یک‌شنبه رجب جمادی الثانی [ف: ۱۶۴]
۵. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ع۱۵ و ع۱۶
نسخه اصل: بادلیان ۱۳۵۷ الیوت (۳۳۲ اته). در آغاز آمده که در جمادی الاول ۱۰۴۴ به پایان رسیده است (فیلمها ۶۶/۱)؛بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۶۴]

← تاریخ و جغرافیای دارالسلطنه تبریز ≻ تاریخ تبریز

● **تاریخ و جغرافیای سیلان** / جغرافیا / فارسی

tārīx va joqrāfīya-ye seylān

حائری صدرالمعالی، حسین بن رضا، -۱۳۳۶ قمری

hā'erī sadr-ol-ma'ālī, hoseyn ebn-e rezā (-1918)

اهدا به: ناصرالدین شاه

تاریخ تألیف: ۲۳ جمادی الاول ۱۳۰۲ق

کتاب حاضر شامل پنج بخش متمایز است: ۱. جغرافیا و تاریخ سیلان، ۲. جغرافیا و تاریخ هندوستان، ۳. احوال مملکت نپال، ۴. مختصر جغرافیای کره ارض (نسخه کتابخانه ملی فاقد این بخش است)، ۵. احوال ایالات مستقله واقعه در سرحدات هندوستان (نسخه کتابخانه ملی فاقد این بخش است). دو اثر ترجمه‌ای در جغرافیا و تاریخ هند باقی است. یکی از آنها که دربر گیرنده کلیات جغرافیای تمام هندوستان است نسخه‌هایی در مجلس به شماره ۶۸۷، آستان قدس ۵۴۸۱ و کتابخانه عمومی اصفهان (رک: منزوی ۳۹۵۹/۶) دارد. اثر دیگر، همین نسخه پیش روی ماست که به دلیل نداشتن دیباچه و آغاز شدن با جغرافیای سیلان (سراندیب)، به اشتباه تک‌نگاری‌ای درباره سراندیب و سیلان دانسته شده است. حال آنکه حدود یک چهارم کتاب به سراندیب اختصاص دارد و از آن پس، این قسمت‌ها آمده است: تاریخ حالات لشکری و کشوری فرمانروایان بومی هندوستان؛ در احوال نواب و فرمانرواهای اسلامیه هندوستان؛ در بیان مجملی از تاریخ آباء و اجداد نظام دکن؛ سایر رؤسای اسلامیه؛ در باب رؤسای هنود مملکت هندوستان؛ رؤسا و فرمانرواهای هندوستان مرکزی؛ در احوال ایالات مستقله واقعه در سرحدات هندوستان؛ در بیان مختصر جغرافیای کره ارض؛ و در ذیل هر کدام از این قسمت‌ها، شرح ایالت‌هایی از هند آمده است. از این کتاب دو نسخه دیگر شناخته شده است که در فهرست‌ها به اشتباه جغرافیای سیلان معرفی شده. یکی از این نسخه‌ها در مدرسه علمیه کمالیه در خرم آباد نگهداری می‌شده است که منزوی به واسطه یادداشت اکبر ثبوت، آن را در فهرست نسخه‌های خطی فارسی معرفی کرده است. آغاز این نسخه و قسمت‌های برشمرده‌اش ما را به یقین می‌رساند که نسخه‌ای از همین کتاب ماست. نسخه دیگر نسخه کتابخانه ملی ایران است. این نسخه البته قسمت پایانی نسخه مجلس را که در جغرافیای کره ارض است ندارد. نسخه مجلس نام مترجم را ندارد ولی از طریق مقایسه آغاز آن با نسخه ملی، یقین شد که همان کتاب است. مترجم در پاره ای موارد توضیحاتی بر اصل کتاب افزوده و آن را با «مترجم گوید» متمایز کرده است. (جواد بشری)

آغاز: بسمله، این کتابچه عبارتست از جغرافیای جزیره سیلان و حالت حالیه سایر اقطاع هندوستان از اوضاع حکومتهای مستقله مملکت مزبوره و عده قشون آنها و استعداد و روابطی که با دولت انگلیس دارند و محارباتی که فیما بین ایشان و دولت انگلیس اتفاق افتاده و چون محتوی بر مطالب مفیده بود از روزنامجات هندی ترجمه و ترتیب نمود. جزیره سیلان: اگر چه در عالم جغرافیایی یک قسمتی از شبه جزیره هندوستان می‌باشد لیکن عموم اهالی هند از وضع و حالت طبیعی جزیره مزبور مستحضر نیستند

انجام: باید دانست که در سرحدات شمالی و مشرقی هند بعضی ایالات واقع است که در عالم جغرافیائی داخل ... همین قدر ذکر نیپال و بهوتان را می‌نمائیم.

چاپ: با تصحیح پروین استخری، گنجینه بهارستان، تاریخ۳- (تاریخ و جغرافیای شبه قاره هند)، مسلسل ۱۷، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۸ش

[دنا ۷۴۹/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** تعداد نفوس تمام اهالی روی زمین. موافق سرشماری سنه ۱۸۷۰ عیسوی تمام جمعیت کره ارض دوهزا و چهارصد و بیست و دو کرور بود و از روی سرشماری بعد بثبوت رسید که تقریبا دویست و بیست کرور دیگر جمعیت روی زمین ترقی کرده است.

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ دارای رکابه، نسخه بسیار هنری، دارای سرلوحی دقیق و مذهب؛ جلد: مقوایی باروکش تیماج قهوه‌ای روشن دارای تزیینات، ۱۱۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۲۰/۳سم [ف: ۱/۲۷-۲۶۰]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد صادق تویسرکانی، تا: ۲۳ جمادی الاول ۱۳۰۲ق، جا: تهران؛ آخر نسخه: «ترجمه چاکر دعا گوی دولت ابد مدت قاهره سید حسن شیرازی مترجم روزنامه جات هندوستان و تحریر جان نثار محمد صادق تویسرکانی بتاریخ بیست و سوم جمادی الاولی سنه ۱۳۰۲»، اهداء به ناصرالدین شاه؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی لب طلائی، جلد: مخمل بنفش با گل و بته، ۱۰ سطر (۱۳/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱-۳۷۳]

● **تاریخ و جغرافیای کرمان = سالاریه = تاریخ کرمان** / جغرافیا، تاریخ ایران / فارسی

tārīx va joqrāfīya-ye kermān = sālārīye = tārīx-e kermān

وزیری کرمانی، احمد علی بن علی محمد، -۱۲۹۵ قمری

vazīrī kermānī, ahmad 'alī ebn-e 'alī mohammad (-1878)

در یک «مقدمه» و چهار «تنبیه» و یک «خاتمه»: مقدمه در تسمیه و طول وعرض کرمان؛ تنبیه: ۱. تفصیل گواشیر و بلوکات شرقی آن؛ ۲. بلوکات شرقی جنوبی؛ ۳. صفحات غربی؛ ۴. ولایات

شمالی. خاتمه در تاریخ آن محال. گویا نگارنده تا پیرامون رویدادهای ۱۲۰۹ را نگاشته و درگذشته و کار ناتمام مانده است. آن‌گاه پسرش اقاخان آن را تا رویدادهای ۱۳۱۹ می‌رساند و به نام سالار لشکر فرمانفرما عبدالحسین میرزا «سالاریه» می‌نامد. (احمد منزوی)

آغاز: حمد له. صلاة. آنچه در تاریخ عرب و یهود و کلدانیان مسطور است کرمان منسوب به کرمابن هیتال بن سلام ... و بعضی ار کتب تواریخ مثل معجم البلدان و قاموس و غیره بفتح کاف

چاپ: توسط دکتر محمد ابراهیم باستانی پاریزی در دو جلد به نام‌های تاریخ کرمان (تهران ۱۳۴) و جغرافیای کرمان (تهران، ۱۳۴۶) چاپ شده است.

[دنا ۷۴۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۸۰/۱]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۵۹

خط: شکسته نستعلیق و نسخ، کا: سید علی بن محمد حسینی، تا: ۱۴ جمادی الثانی ۱۲۹۵ق؛ تملک: محمد حسن خان صنیع الدوله؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: میشن آلبالویی مغزی سیاه، ۳۰۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۶/۷سم [ف: ۲-۱۸۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۹۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۸۵ص، ۱۶ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۶-۹۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۰۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۱۹۵گ، ۱۴ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۶-۹۳]

۴. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۵۶-ج

آغاز: برابر؛ **انجام:** که اکنون معتنا نیست اعتنا نکردیم

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد محمد آبادی فرزند محمد حسین یزدی محمد آبادی، تا: ربیع الاول ۱۳۱۴ق، به دستور بهجت الملک امیر تومان؛ کاغذ: فرنگی سیر، جلد: تیماج حنایی ضربی، ۳۸۴گ، ۱۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۳۳]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۷

فقط مقداری از آغاز نسخه است؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: حسین توپچی، تا: ۱جمادی الاول ۱۳۱۶ق، جا: بم؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۳۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۸×۲۲سم [ف: ۲-۸۹]

۶. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۸۸۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فوراً حکمی و مأموری باو عنایت میکنند احکام مخالف یکدیگر بدست مدعی و مدعی الیه داده میشود تا که قبول افتد و چه در نظر آید.

خط:نستعلیق،کا:محمد یزدی،تا:۱۸جمادی الاول ۱۳۱۸ق [ف: ۲۴]

● **تاریخ و جغرافیای کرمان** / تاریخ ایران، جغرافیا / فارسی

tārīx va joqrāfīya-ye kermān

کرمانی، افضل الدوله، ق۱۴ قمری

kermānī, afzal-od-dowle (-20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۲۳ق

در اوضاع آن روز کرمان و مرگ حسن علی خان امیر نظام گروسی و دفن او در ماهان و تأسیس کنسولگری‌های انگلیس در ۱۳۱۲ و روس در ۱۳۲۱ در کرمان یاد کرده است. میکیلخوما کلاری (پیام نوین س۲ش۲ص۱۷) از این رساله نام برده است. در پایان «تظلم مملکت کرمان بخاکپای شاهنشاه ایران» آمده است و بدبختی آن‌روزه مردم کرمان از آن پیدا است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۵۶

آغاز: تاریخ و جغرافیای قدیم کرمان است از تواریخ قدیم و آثار میم استنباط می‌شود که مملکت کرمان بزرگ و عظیم بوده؛

انجام: استدعا چنین است که مهندس قابلی برای بازدید و ساختن این دو سد از دارالخلافه فرستاده شود شهر صفر ۱۳۲۳ قدوی افضل الدوله کرمانی

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل سبز، ۱۱گ، ۱۸ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۰-۱۶۹۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۵۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۱۸۷]

● **تاریخ و جغرافیای کرمان (ترجمه)** / جغرافیا، تاریخ / فارسی

tārīx va joqrāfīya-ye kermān (t.)

نواب شیرازی، نصرالله، ق۱۴

navvāb-e šīrāzī, nasr-ol-lāh (-14c)

تاریخ تألیف: ۱۳۲۲ق؛ محل تالیف: کرمان

متن از میجر سایکس امجی که در (۱۳۱۲ق/ ۱۸۹۵م) سرکنسول انگلیس در کرمان و بلوچستان بوده، سیاحت‌نامه‌ای به نام «ده هزار میل در خاک ایران» به انگلیسی نگاشته که بخشی از آن تاریخ و جغرافیای کرمان بوده است. این بخش را میرزا نصرالله خان نواب شیرازی مترجم کونسولگری کرمان به فارسی ترجمه کرده به تصحیح افضل الملک کرمانی به سال ۱۳۲۲ در کرمان پایان رسانده است. (احمد منزوی)

آغاز: ستایش خدایی را که کتاب آفرینش را تاریخ بینش ارباب دانش قرار داد

انجام: رتق و فتق اغلب امور بجناب اجل شهاب الممالک نایب الایاله سپرده است الحمدلله رعیت آسوده و مملکت منظم است.

[دنا ۷۴۹/۲؛ مشار فارسی ج۱ ص ۱۱۲۳ ترجمه از تاریخ کرمان مزبور به مستعان الملک ابوتراب قاجار کرمانی نسبت داده شده و از ترجمه مذکور ذکری نشده؛ فهرستواره منزوی ۸۹۶/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۰۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسینی محرر، تا: غره رجب ۱۲۲۳ق؛ واقف: اشرف السلطنه، شعبان ۱۳۳۴؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: روغنی گل و بوته دار، ۳۹گ، ۱۵ سطر (۱۵×۷/۷)، اندازه: ۱۳/۷×۲۱سم [ف: ۷-۵۶]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۹۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: رویه مخمل سبز مغزی میشن قرمز، ۳۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۱سم [ف: ۲-۸۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۵۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۱۳۲۲ق؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۴۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۱/۴سم [ف: ۲-۸۹]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: سلمان حسینی، تا: شعبان ۱۳۲۲ق؛ امضای افضل کرمانی (مصحح کتاب) در پایان نسخه؛ جلد: مخمل سبز، ۳۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۶-۱۳۱]

۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: شعبان ۱۳۲۲ق؛ جلد: تیماج با روکش مخمل سرمه‌ای با حاشیه گرهی زر وعطف تیماج سرخ.، ۳۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۱-۳۱۴]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۰۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسینی، تا: ۱۳۲۳ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: روغنی، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [الفبائی: ۱۰۰]

۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۰۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره ربیع الاول ۱۳۲۸ق؛ اندازه: ۱۴×۲۱سم [نسخه پژوهی: ۲-۱۲۱]

۸. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۹۲ فرخ

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان۱۳۳۳ق؛ کاغذ سپاهانی؛ جلد: مقوا با روکش مخمل سبز، ۳۸گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۰]

۹. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ عالی، بی‌کا، بی‌تا؛ در آخر کتاب عین عبارت و خط مؤلف به زبان انگلیسی و عربی بدین شرح نوشته شده «الجناب الافخم الممالک نایب الایاله کرمان من حبیبه میجرسایکس قونسل انگلیس فی کرمان»؛ ۷۳ص، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۰۲]

● **تاریخ و جغرافیای هند** / تاریخ هند / فارسی

tārīx va joqrāfīya-ye hend

بخشی است از آیین اکبری با عنوان‌های «صوبه دار الخلافه شاه جهان آباد» و صوبه زنده اوده» و «صوبه دارالملک کابل».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۶۳/۳

آغاز: از اکثر تواریخ هندی و فارسی جهان بمطالعه در آمده

خط: نستعلیق، کا: محمد اسماعیل بن محمد اسماعیل بن محمد صادق شیرازی، تا: ۱۲۵۱ق، جا: بغداد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲ص (۱۵۶-۱۶۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۹-۴۲۱]

← تاریخ و جغرافیای هندوستان ⟵ تاریخ هندوستان

● **تاریخ و جغرافیای هندوستان = گزیده تعلیمات خرد افروز** / جغرافیا / فارسی

tārīx va joqrāfīya-ye hendūstān = gz.-ye ta'līmāt-e xerad-afrūz

رساله متوسطی است در تاریخ و جغرافیا که برای کتاب درسی دانش‌آموزان هندوستان به دستور «اجماع اشاعت علوم» کلکته از منابع انگلیسی و بنگالی به پارسی ترجمه شده و در سال ۱۸۲۷م در کلکته به چاپ رسیده و این نسخه گویا از روی همان نسخه چاپی تحریر شده است. شامل ده «خزینه» است: ۱. ذکر یافتن ارض جدید؛ ۲. ذکر حدود کشور هند، اساس خطط و معمورات که در میان این حدود واقع شده؛ ۳. ذکر تجارت هند، اجناس تجارتی هند؛ ۴. ذکر سیاحت هوایی خواجه سید لر؛ ۵. ذکر کوه آتش فشان؛ ۶. ذکر نخستین سفر از یورپ به هندوستان؛ ۷. ذکر حاصلات طبیعی که خاص کشور هندوستان است.؛ ۸. ذکر سفینه بخاری؛ ۹. ذکر عنوان محمدت توامان پادشاه انگلستان؛ ۱۰. ذکر طیطس که یکی از قیاصره روم است

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۴۵۱-۵۷/۱۲۱

آغاز: بسمله، گزیده تعلیمات خرد افروز و تلقینات دانش آموز محتوی بر تخطیطات بلاد. آغاز: بسمله، خزائن طفلان نو آموز پر از جواهر تجارب دل افروز خزینه نخست در ذکر یافتن ارض جدید یاکیهان نو

این رساله بخشی از خزینه دهم همین کتاب است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲-۷۰۴]

● **تاریخ و جغرافیای یونان** / تاریخ جهان / فارسی

tārīx va joqrāfīya-ye yūnān

مختصری است در تاریخ و جغرافیای یونان که از کتاب‌های انگلیسی گویا در سر کلاس درس تحریر شده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۹۱-۵۹/۲۱۱

آغاز: جغرافیای مختصر یونان: یونان مملکت کوچکی است و شبه جزیره است که وسعت آن تقریباً به قدر پرتغال است
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۱۴گ، ۱۶ و ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲-۷۰۵]

● **تاریخ و الحکایات** / تاریخ / فارسی
tārīx va-l hekāyāt

منشی نائینی، محمد، ق۱۳ قمری
monšī nā'īnī, mohammad (-19c)

نام مؤلف در این نسخه مشخص نیست و احتمالاً همان میرزا محمد منشی نائینی است که از منشیان زمان فتحعلی شاه قاجار و از شاگردان معتمدالدوله نشاط منشی الممالک بوده است در اواسط قرن سیزدهم هجرت ۱۲۴۴. مجموعه‌ای است در پنج «صحیفه»: در بیان سیرت و عادات و احکام با هرات و معجزات پیغمبر اکرم (ص) و ائمه اطهار (ع) در ذکر احوالات جمعی از صحابه کبار؛ قصص و حکایات و تمثیلات؛ تراجم احوال وزراء و خواصان دربار فتحعلیشاه قاجار؛ بیان طبقه دانشوران و کارآگهان؛ در ذکر پرهیزکاری اسمعیل سامانی با یک «مقدمه» در توحید و نعت حضرت رسول خاتم النبیین (ص) و چهار «باب» در ذکر احوال مشایخ، در صفات پسندیده تواضع، شجاعت، فضیلت عفو، فضیلت عفت و عدالت. مؤلف در این نسخه ضمن مدیح و توصیف فتحعلیشاه قاجار از حاجی محمد حسین خان اعتماد السلطنه، معتمد الدوله نشاط، فتحعلی خان ملک الشعرا، میرزا محمد صادق وقایع نگار هم به وسیله اشعاری که خود سروده تعریف و تمجید نموده است.
آغاز: سپاس و ستایش آنرا که بستودن سزاست و بر بخشش و بخشودن توانا و پادشاه رحمتش بر غضب فایق و عفوش بر رحمت شایق دانش قدیم و فضلش عمیم کاینات جهان و ممکنات را در آن بی هیچ هیولا و صورتی و سابقه طاعت او طاعتی صرف جبلت جود بعرصه وجود آورد.
انجام: لمؤلفه. روزی دو سه با کام دل خویش بسر برد ×× تا چون دگران رخت از این ورطه بدر برد

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۶۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ در پشت برگ اول نوشته شده که کاتب این نسخه میرزا محمد منشی سرکار شاهنشاهی است، ولی به نظر می‌رسد که کتابت نسخه در زمان خود مؤلف بوده است، مجدول، کمندکشی زرین، یک سرلوح مذهب مرصع؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوای روغنی بوم زرک، ۵۴۸ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۶/۳×۳۸/۵سم [ف: ۵-۴۶۴]

● **تاریخ و حکایات مذهبی** / تاریخ / فارسی
tārīx va hekāyāt-e mazhabī

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۵۷۰
آغاز: نمود و گفت غایت نهایت تلهف شما بر فوات ادریس مرا معلوم شده است ... داستان چهارم: در کتاب ادیان العرب آمده است عمران بن الحصین مشرک بود رسول ع او را گفت اگر به بلایی مبتلا گردی رفع آن را از که داری؛ **انجام:** چون حرکت کردندی و در معرکه روان گشتندی گفتی که مگر قیامت آمده است.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی ابری مشکی عطف تیماج، ۹۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۳×۳۳سم [ف: ۲-۴۸۳]

← تاریخ وحید ≻ عباس نامه

● **تاریخ و روایت از بزرگان** / داستان / فارسی
tārīx va revāyat az bozorgān

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۲۳
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۰×۱۵/۲سم [رایانه]

● **تاریخ و روایت از بزرگان دین و غیره** / گوناگون
tārīx va revāyat az bozorgān-e dīn va qeyre
شبیه به آثار مجلسی.

کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره
خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ق (ظاهرا)؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور و سرمه‌ای، ۲۵۰گ، اندازه: ۱۰×۱۵سم [نشریه: ۷-۷۲۵]

● **تاریخ ورود و خروج پست** / تاریخ ایران / فارسی
tārīx-e vorūd va xorūj-e post
مربوط به خطوط شهرهای مختلفی مانند خراسان و کرمان و استرآباد و مازندران و هندوستان و فرنگستان و یزد و فارس و ...

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۸/۵۲
خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی نخودی و فستقی، جلد: چرم قهوه‌ای ضربی با ترنج، ۱ص (۴۰۰)، اندازه: ۱۲/۶×۲۱/۸سم [ف: ۲۹/۱-۴۹۷]

← تاریخ وزرا ≻ ذیل نفثة المصدور

← تاریخ الوزرا ≻ ذیل نفثة المصدور

● **تاریخ الوزراء** / تراجم / فارسی

tārīx-ol vozarā'

حسینی کاشانی، فرج الله بن هاشم، ق۱۴ قمری

hoseynī kāšānī, faraj-ol-lāh ebn-e hāšem (-20c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۵ش۳و۴-۱۵۱]

● **تاریخ وزرا** / تراجم / فارسی

tārīx-e vozarā

افضل الملک، غلامحسین بن مهدی، ۱۲۷۹-۱۳۴۸ قمری

afzal-ol-molk, qolām-hoseyn ebn-e mahdī (1863-1930)

شرح حال گروهی از وزرای قدیم و متأخر، از آصف بن برخیا وزیر حضرت سلیمان تا حسین بن قاسم وزیر المقتدر بالله عباسی، بیشتر آن گرفته شده از تجارب السلف و تاریخ الوزراء جهشیاری و تاریخ ابن خلکان با افزودگی‌هایی از مؤلف. در پایان فصولی در آداب وزارت و آنچه مربوط به این پست است.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۴۷

آغاز: باید ادب ورزم و بخداوند خود اعتماد داشته باشم که این کتاب را که هم تألیف است و هم تصنیف به انتها برسانم

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ تمام نسخه پیش نویس کتاب می‌باشد، در پایان چند برگ تفسیر بعضی کلمات قرآن کریم از مؤلف می‌باشد، یادداشتی از سعید نفیسی به تاریخ شنبه ۲۱ فروردین ۱۳۱۶ ش و فرزند مؤلف غلام رضا زندی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۴۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳-۲۸۱]

۲. تهران؛ سعید نفیسی؛ شماره نسخه:۶۳

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷-۶۸۹]

● **تاریخ الوزراء** / تراجم، تاریخ ایران / فارسی

tārīx-ol vozarā'

رساله مفصلی است در شرح حالات وزیران دوران اسلامی از صدراسلام تا صاحب دیوان محمد بن شمس الدین جوینی؛ این رساله غیر از تجارب السلف است. در شرح حال صاحب بن عباد نوشته: «ذکر وزرات الکفی الکفات الصاحب اسماعیل بن عباد و جنابش را صاحب ازال گفتند که در اوایل حال مصاحبت وزیر ابن العمید کردی و او را صاحب ابن العمید خواندند و مخایل، درباره صاحب دیوان ایران قصیده‌ای که درقبر وی در چرنداب الصاق بوده آورده است.»

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۹۷-۱۷/۷۷

آغاز: عهد نمودیم که بر آنچه فرمان دهند اطاعت کنیم و برای خود و رسول (ص) به عهد خود وفا نمائیم پس یاران من تقدم جستند و من باز پس ماندم برای آنچه خدا؛ **انجام:** و چندانکه ضراعت نمود و بار یافتگان حضرت را به شفاعت انگیخت سود نداد و سرانجام به تیغ قهر مقتول گشت سبحان من یبقی و یفنی کل شیء

خط:شکسته،تحریری،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛افتادگی:آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۸۲]

● **تاریخ الیمن و أنسابه** / شعر، تاریخ / عربی

tārīx-ul yaman wa ansāb-i-h

حمیری، نشوان بن سعید، -۵۷۳ قمری

hamyarī, našvān ebn-e sa'īd (-1178)

قصیده‌ای است یائیه در ۵۶ بیت در بیان مختصری از تاریخ یمن و قبایل و طوایف مختلف آن.

[مؤلفات الزیدیة ۲۳۹/۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۲۱/۱۲

آغاز: ذکرت دیارا دارسات خوالیا ×× رسوما و أطلالا عفت و مغانیا

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۱۱۳۱؛ کا: عبدالمغیث بن عزالدین بن هادی مسوری حمیری ملقب به توهمی، بی‌تا؛ ۳گ (۱۷۳-۱۷۵) [عکسی ف: ۲-۳۸۷]

● **تاریخ و سالهای زاد و مرگ** /تراجم / فارسی

tārīx va sāl-hā-ye zād va marg

پیران و مشایخ و دانشمندان و سرایندگان از محمد تا ارتضی علی خان خوشنود در ۱۲۷۰.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۰۵/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه عطف ترياکی، ۱۲ص (۱-۱۲)، ۱۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۷-۵]

● **تاریخ و سیر** / تاریخ معصومین / فارسی

tārīx va seyar

رساله‌ای ناقص در سرگذشت خاندان پیغمبر (ص) و به روش شیعی نگارش یافته و در آن از «شواهد النبوة» یاد شده است. آنچه در نسخه ما موجود است. مطالب آن دسته‌بندی خاصی ندارد و بیشتر مطالب و موضوعات با کلمه «ذکر» شروع می‌شود

و کلمات «راوی، قصه، حکایت، فی القصه، سر رشته سخن» و مانند آنها دیده می‌شود.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۹۵

آغاز: الا که نگو نسار شود و دریاچه ساوه آبش بزمین فرو رفت و خشک شد و آتش کران فارس همه بمرد. هذا نبی الهدی ×× هذا الشفیع الغدی؛ **انجام:** مثنوی: و احسرنا که سرو روان از چمن برفت ×× یعنی که نور دیده زهرا حسن برفت / یعقوب وار دیده نرگس سفید شد ×× کز مصر باز یوسف گل پیرهن برفت.

بخشی از زندگی عبدالمطلب است تا بخشی از سرگذشت حسین بن علی (ع)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج زرد ترنج و نیم ترنج، ۴۹۹ص، ۲۸سطر، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۱۰–۴۴۵]

← تاریخ وصاف ﴾ تجزیة الامصار و تزجیة الاعصار
← تاریخ وصاف ﴾ تتمة اللغات

● **تاریخ و طبقات سلاطین ایران** / تاریخ جهان / فارسی

tārīx va tabaqāt-e salātīn-e īrān

باب اول در تعریف تواریخ سال‌های ملوک فرس و طبقات چهارگانه آنها.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۳۳/۳

کا: عبدالوهاب، تا: ۱۲۹۶ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: گوناگون، جلد: میشن قهوه‌ای [ف: ۵–۲۸۵]

● **التاریخ و العلل** / تاریخ / عربی

at-tārīx wa-l ʻilal

بغدادی، یحیی بن معین، ۱۵۸–۲۳۳ قمری

baqdādī, yahyā ebn-e moʻīn (776-848)

کتاب رجالی است در ۱۱ جزء که ابوالفضل عباس بن محمد بن حاتم دوری بغدادی (۲۷۱ق) و ابوالعباس بن یعقوب بن یوسف اصم آن را از یحیی بن معین روایت کرده‌اند. نسخه‌ای از این کتاب در دارالکتب ظاهریه موجود است. یوسف العش در فهرس مخطوطات الظاهریة (التاریخ و ملحقاته: ص ۲۳۲)، این کتاب را چنین معرفی کرده است: «التاریخ و العلل، عن أبی زکریا یحیی بن معین روایة أبی الفضل العباس بن محمد بن حاتم الدوری عنه، فی أحد عشر جزءاً و هو أقوال عن یحیی غیر مرتبة ینقلها الدوری و قد یخالف أستاذه فیها و معظمها فی الرجال و وفیاتهم و نقدهم و من رووا عنه، و قد یختلط بذلک أخبار عن الخلفاء و أشعار قیلت أمامهم و فتاوی فی مسائل فقهیة». احمد محمد نور سیف در مقدمه تحقیق این کتاب، بحث مبسوطی راجع به مؤلف و کتاب ارائه کرده است، از جمله درباره نام کتاب می‌نویسد: در منابع کهن از آن به عنوان «التاریخ» یاد شده و نام «التاریخ و العلل» در اول نسخه درج شده است. همچنین در منابع و مصادر، گاهی تألیف کتاب به یحیی بن معین منسوب شده و گاهی از شاگردش عباس دوری که راوی، جامع و ترتیب دهنده کتاب است، دانسته شده است. (حافظیان)

چاپ: مکة، محقق: احمد محمد نور سیف، مرکز البحث العلمی واحیاء التراث الاسلامی، ؛ قاهره، مطابع الهیئة المصریة العامة للکتاب، ج ۱–۴، ۱۳۹۹ق.

[معجم المؤلفین ۲۳۲/۱۳۲؛ فهرست المخطوطات المصورة ۱۵۰/۲؛ بروکلمان ذیل ۲۵۹/۱؛ سزگین ۱۰۷/۱؛ فهرست ظاهریه، التاریخ ۶۰۹۰۲ و ۶۲۷ و ۶۸۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۵عکسی

آغاز: بسملة. و الحمد لله وحده و صلواته علی محمد و آله و سلم و لا قوة الا بالله العلی العظیم، سمعت یحیی بن [معین]، یقول فی الرجل یصلی خلف الصف وحده قال یعید، سمعت یحیی یقول فی الرجل یصلی و هو علی غیر وضو و هو جنب، قال یعید و لا یعیدون. قال یحیی فی زکاة الفطر؛ **انجام:** سمعت یحیی بن معین عن القراءة عند القبر ... ، انه قیل لبنیه اذ أدخلوه [فی القبر] ... و قولوا بسم الله و علی سنة رسول الله و سنوا التراب سناً و اقرواً عند رأسی أول البقرة و خاتمتها، فانی رأیت ابن عمر یستحب ذاک، سمعت العباس قال: و سألت أحمد بن حنبل ما یقرأ عند القبر فقیل ما أحفظ فیه شیئاً. اجزا التاریخ و الحمد لله وحده و صلی الله علی محمد و آله.

نسخه اصل: دارالکتب ظاهریه در دمشق، نسخه شماره: مجامیع ۱۱۲ (فهرس مخطوطات دارالکتب الظاهریة، التاریخ و ملحقاته، یوسف العش ۲۳۲؛ فهرس مجامیع المدرسة العمریة فی دارالکتب الظاهریة بدمشق ۶۰۳-۶۰۴). نیمه دوم کتاب و از جزء ششم تا یازدهم؛ خط: نسخ، کا: ضیاءالدین ابو عبدالله محمد بن عبدالواحد مقدسی (متوفی ۶۴۳ ق) (گویا)،تا: با تاریخ ۶۱۰ق؛ در آخر هر یک از اجزاء سماع همین مقدسی در مسجد جامع هرات در نزد قبر شیخ الاسلام انصاری به سال ۶۱۰ق بدین مضمون آمده: «سمع جمیع هذا الجزء علی الشیخ أبی روح عبد المعزبن محمد بن أبی الفضل الصوفی بسماعه، عن المضری، عن أبی سعد الاسفراینی، عن أبی الحسن الاسفراینی، عن الأصم، عن الدوری، هراة عبد الواحد المقدسی ... و ذلک فی رجب سنة عشر و ستمئة، بجامع هراة عند قبر شیخ الاسلام الأنصاری و لله الحمد و المنة ...»، با بلاغ قرائت بدین مضمون: «بلغت قراءة من البلاغ بخطی فی هذا الجزء الی آخره، علی والدی أبی عبدالله محمد بن عبدالرحیم بن عبدالواحد بن أحمد المقدسی، باجازته من عبدالمعز الهروی ... فسمع ابنتی امة الرحیم ... و ابنا خالی أحمد و عبدالرحمن، ابنا محمد بن احمد ... و صح ذلک یوم الاثنین تاسع عشر جمادی الآخرة سنة خمس و ثمانین و تسعمئة، کتبه أحمد بن عبد الرحیم- عفی الله عنه -»، در ابتدای هر جزء شماره جزء و اسامی راویان

بدین سبک: «الجزء ... من التاریخ عن أبی زکریا یحیی بن معین– رحمة الله علیه–روایة أبیالفضل العباس بن محمد بن حاتم الدوری عنه، روایة العباس محمد بن یعقوب بن یوسف الأصم عنه، روایة أبی الحسن علی بن محمد بن علی بن الحسین بن شاذان عنه، روایة أبی سعید حکیم بن أحمد بن محمد ببن اسماعیل السفراینی عنه، روایة أبی الفتح محمد بن علی المضری عنه، روایة أبی روح عبد المعزبن محمد بن أبی الفضل الصوفی عنه»؛ مصحح؛ ۱۸۸ص، ۲۵ سطر [عکسی ف: ۴-۲۴۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۲۴-ف

نسخه اصل:ظاهریه ش ۳۸۴۸ (۱-۱۶۶) و ش ۱۲۱۴؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۶۴گ [فیلمها ف: ۳-۶۸]

● تاریخ وفات / تاریخ / عربی

tārīx-e vafāt

تاریخ وفات محمد بن علی بن حسن بن محمد بن صالح لویزانی جباعی و پدر و مادر او و تاریخ عبدالصمد بن محمد بن علی بن حسن جباعی.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۴/۱۲

بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۱ص (۳۶) [ف: ۵-۱۰۶]

● تاریخ وفات / تاریخ / عربی و فارسی

tārīx-e vafāt

ظاهرا غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۴/۱۹

منقول از خط شهید اول. تاریخ وفات یعقوب بن اسحق بن سکیت، محمد بن سالم حجمی بصری مولای قدامة بن مظعون، و ابی بکر محمد بن درید زدی، و ابوعاشم جبائی، و محمد بن ادریس شافعی، و ابونواس و ابوتمام و ابوالعلاء معری و محمد حسن مولی ابن سنان و ابن سراج نحوی و خلیل بن احمد و ابوالفتح علی بن جنی و ابوالحسن ربعی؛بی‌کا،تا:قرن۹[ف: ۵-۱۰۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۴/۳۸

تاریخ وفات رضی الدین عمید و مؤید الدین علقمی؛ خط: نسخ، کا: شمس الدین محمد بن علی بن حسن جباعی، تا: قرن ۹؛ ۱ص (۲۱۴) [ف: ۵-۱۰۸]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۸۳

تاریخ وفات گروهی از علماء شیعه؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳؛ در هامش [ف: ۶-۱۳۶]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۸۱/۱۹

تاریخ وفات گروهی از بزرگان و علماء؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۳۰ق [ف: ۶-۱۵۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۲۷/۱۴

تاریخ وفات چند تن از قدمای شیعه (کلینی، شیخ صدوق، شیخ طوسی و ...)، سالهای عمر پیامبران، اقسام نفس انسانی(اماره، لوامه، مرضیه، مطمئنه، ملهمه)، حدیث فاصله مشرق با مغرب از حضرت علی (ع) اوصاف عوج بن عنق، راویت هایی از حضرت موسی وعیسی(ع) و چند حدیث از حضرت پیامبر (ص) و امام حسن(ع)؛ خط: نستعلیق چلیپا، کا: محمد حسن هزار جریبی، تا: ۱۲۹۵-۱۲۹۸ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۵گ (۲۰۷ر-۲۱۱پ) [ف: ۳۷-۲۵۴]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۷۶

تاریخ وفات میر سلطان مراد خان حسینی مازندرانی به نقل از آخوند مولانا قائمی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۵۵۳ – همان) [مختصر ف: ۱۲۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۰۴/۱۰

تاریخ وفات انوری و سلطان سنجر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی آهار مهر، جلد: میشن قهوه‌ای ضربی با ترنج و سر ترنج، ۱ص (۱۳۴ر)، ابعاد متن: ۹/۵×۲۰، اندازه: ۱۳/۲×۲۳/۱سم [ف: ۲۹/۲-۶۰۰]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۸۵/۲۹

تاریخ وفات سلاطین؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۳؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: میشن زیتونی، ۱گ (۳۲پ)، اندازه: ۱۵/۶×۲۵/۸سم [ف: ۲۹/۱-۲۳۳]

● تاریخ وفات جمعی از علما و فضلا / تاریخ / فارسی

tārīx-e vafāt-e jam‘ī az ‘olamā va fozalā

ذوالقدر، خلیل، ق۱۱ قمری

zo-l-qadr, xalīl (-17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۲۱

خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۵۴ق، جا: احمدآباد گجرات؛ کاغذ: الوان آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۱گ (۲۵۷ر)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۲۳/۵، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱-۴۴۱]

● تاریخ وقایع بابری / تاریخ / ترکی، فارسی

tārīx-e vaqāye‘-e bāberī

ظهیرالدین، محمد بن عمر، ۸۸۸-۹۳۷ قمری

zahīr-od-dīn, mohammad ebn-e ‘omar (1484-1531)

مجموعه‌ای است از تقریرات و یادداشت‌های بابرشاه که حاوی مطالب تاریخی، علمی و ادبی است با شرح و توصیف وقایع و حوادث دوران زندگی وی از ابتدای سلطنت تا هنگام مرگ به لغت ترکی جغتایی که سطر به سطر ترجمه فارسی تحت اللفظی دارد؛ شامل پنج «بخش»: ۱. دارای اشعاری به زبان ترکی در توحید پروردگار یکتا و در نعت و مناقب حضرت رسول اکرم

(ص) و ذکر واجبات و فروعات دین مبین اسلام با زیرنویس ترجمه تحت اللفظی زبان فارسی؛ ۲. دارای یک «مقدمه» کوتاه منثور، اوزان و بحور شعری به نظم آمده؛ ۳. شرح و توصیف اجزای مدار و اوزان شعری به نثر؛ ۴. شرح وقایع زندگی بابرشاه؛ ۵. چند قصیده در شکر و سپاس از خداوند متعال، در مناقب حضرت رسول اکرم (ص)، و یک رساله از احکام واجبات شرعی. بابرشاه از اولاد تیمور بوده است که در سال ۸۸۸ هجری قمری در فرغانه ترکستان متولد شده و در سال ۹۱۰ هجری قمری به افغانستان رفته و تا سال ۹۳۱ در آنجا فرمانروایی داشته و سپس در سال ۹۳۲ هجری قسمتی از هندوستان را فتح کرده و مؤسس سلسله بابری گورکانی تیموری گشته و تا سال ۹۳۷ هجری که حیات داشت پادشاه هندوستان بوده است و بعد از او ۱۷ نفر از اولادان و نوادگان وی تا سال ۱۲۷۵ هجری قمری در هندوستان سلطنت می‌کردند. به‌طور کلی خاندان سلسله بابری تیموری در هر سرزمینی که حکمروائی داشتند به ادب و فرهنگ زبان فارسی علاقه داشته و در ترویج و توسعه زبان و هنر فارسی کوشا بوده اند و اثار بی‌شماری در زمینه‌های هنر و ادب اصیل فارسی از آنان بیادگار مانده است.(بدری آتابای)
[دنا ۷۵۱/۲]

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۲۴۹

آغاز: بسمله–حق قه حمد و ثنا ادا قیلدیم ×× حق تعالی بیرله ابتدا قیلدیم / خدا را حمد و ثنا ادا کردم ×× نام خدا را همراه آوردم؛ **انجام:** اختتامی عه سیسی بو کلام ×× عامل ایل کا اوزینی معمول ایت / باختتامش رسید این کلام ×× بمردم عامل خودش را معمول کن. ئیل توقوز یوز ایدی و اوتورمش–سال نهصد و سی و پنج بود.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۲۲ق؛ مجدول زرین، در حواشی بعضی از صفحات معانی لغات مشکله متن را به زبان ترکی نوشته اند، یادداشتی است به‌تاریخ ۲۷ شهر ربیع الاول سال ۱۰۲۲، نسخه در نهم شهر شوال سال ۱۲۴۸ در تبریز ابتیاع شده و داخل کتابخانه (دارائی) شده و سپس در سال ۱۲۷۷ هجری قمری به توسط محسن میرزا میرآخور پیشکش حضور ناصرالدین شاه قاجار گشته؛ مهر: «عالمگیر شاه» نشان کتابخانه سلاطین تیموری هند؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش چرم سرمه‌ای، ۱۰۳۶ص، ۱۸ سطر (۹– سطر کتابت ترکی و ۹ سطر ترجمه به فارسی دار)، اندازه: ۲۶×۴۱سم [ف: ۵–۴۶۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۱۳ تا ۶۰۱۷–عکس

همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳–۲۳۷]

← تاریخ وقایع و سوانح افغانستان ⟵ تاریخ افغانستان

● **تاریخ ولادت ابراهیم** / تاریخ / عربی

tārīx-e velādat-e ebrāhīm

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۸۴–ف

نسخه اصل: حمدیه ش ۱۴۴۷؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۰ق؛ درهامش [فیلمها ف: ۱–۴۲۷]

● **تاریخ ولادت اکبرشاه** / تاریخ / فارسی

tārīx-e velādat-e akbar-šāh

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۱۶/۱۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی ضربی و مقوایی، ۵ص (۵۷۶–۵۸۰)، ابعاد متن: ۵×۱۱، اندازه: ۱۶×۲۸سم [سنا: ف: ۲–۱۲۲]

● **تاریخ ولادت پیامبر و امامان** / تاریخ معصومین / عربی

tārīx-e velādat-e payāmbar va emāmān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۰/۵۸

آغاز: محمد بن عبدالله ولد بمکة یوم الجمعة السابع عشرین من شهر ربیع الاول؛ **انجام:** و مات رحمه الله سنة تسع و عشرین و ثمانمایة فوقعت الغیبتا الکبری

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای مغزی‌دار، ۳گ (۱۵۶پ–۱۵۸پ)، ۲۵ سطر (۱۵×۲۹)، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۱۴–۷۹]

● **تاریخ ولادت محمد میرزا** / گوناگون / عربی

tārīx-e velādat-e mohammad mīrzā

تاریخ تألیف: ۱۰۹۱ق

مؤلف سید محمد بن میرزا محمد حسینی، این تاریخچه را برای تولد فرزند خویش محمد میرزا نگاشت و از اوصافی که برای او می‌آورد استنباط می‌شود که فرزند وی در این وقت در سن کمال به سر می‌برده است. ماده تاریخ تولد او را (غانم مطابق ۱۰۹۱) یاد می‌کند و در پایان به کیفیت استخاره‌ای که برای ازدواج با مادر این فرزند با قرآن کرده است اشاره و آن آیات قرآن را نقل می‌کند.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۹/۱۴–طباطبائی

آغاز: بسمله الحمدلله علی آلائه المتتابعه المتواتره ... و الصلوة و السلام علی اللطیف الحقیقی و المعروف التحقیقی محمد خاتم الانبیاء ... و بعد فان تاریخ ولادة الولد المیمون ... و الطفل المبارک المحمود العالم الفاضل و الدین التقی ... علم الهدی و ابوالشرف محمد میرزا وقاه خالقه اقسام الشرور ... و جعله خیر خلف و احسن عقب تقربه العین من الثقلین و تنتظم بوجود ذاته

الباقیه ما انتثر من عقد السنه النبویه و تفرق من سمط الشریعه الالهیه ... لیلة الاحد ۲۸ ربیع الآخر ... سنة تاریخ لفظها غانم ۱۰۹۱
کاتب = مؤلف، تا: ۲۸ ربیع الثانی ۱۰۹۱ق؛ کاغذ: اصفهانی رنگارنگ، جلد: تیماج عنابی دارای ترنج و نیم ترنج، ۱ص (۳۲ر)، اندازه: ۱۲×۲۰/۲سم [ف: ۲۳-۱۶۹]

● **تاریخ ولادت و شهادت ائمه معصومین(ع)** / تاریخ معصومین / فارسی
tārīx-e velādat va šahādat-e a’emme-ye m‘sūmīn
از امیرالمؤمنین(ع) تا امام صادق(ع)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۸۵/۲
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱و ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: میشن زیتونی، ۱گ (۲پ)، اندازه: ۱۵/۶×۲۵/۸سم [ف: ۲۹/۱-۲۳۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۸۵/۲۶
خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۳؛ ادامه مطلب برگ ۲پ است؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: میشن زیتونی، ۱گ (۲۳ر-۲۳پ)، اندازه: ۱۵/۶×۲۵/۸سم [ف: ۲۹/۱-۲۳۲]

● **تاریخ ولادت و وفات شیخ الاسلام احمد جام** / تاریخ / فارسی
tārīx-e velādat va vafāt-e šeyx-ol-eslām ahmad-e jām

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵۲/۶-عکس و ۳۷۵۳/۶-عکس
نسخه اصل: توبینگن Or. Oct 3784؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۱۶۴پ-) [فیلمها ف: ۳-۲۲۷]

● **تاریخ و مقتل** / تاریخ معصومین / فارسی
tārīx va maqtal

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۷۵
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **تاریخ و مناقب امیر المؤمنین** / تاریخ / فارسی
tārīx va manāqeb-e amīr-al-mo’menīn
کتابی در تاریخ خلافت حضرت امیرالمؤمنین علی و فضایل آن حضرت می‌باشد که در چند «مجلس» نگاشته شده است، مؤلف از کتاب‌های: نهایه ابن اثیر، شرح نهج البلاغة ابن أبی الحدید، عیون اخبار الرضا شیخ صدوق، مجالس المؤمنین قاضی نورالله مرعشی شوشتری و مثالب الصحابة و الزام النواصب نقل نموده و عنوان «فقیر گوید» را بسیار به کار برده، عناوین مجالس چنین است: ۲. حسب و نسب مخالفان حضرت امیر المؤمنین؛ ۴. بیان انساب برخی دشمنان اهل بیت؛ ۵. بیان مرگ ابوبکر؛ ۶. بیان مرگ عمر بن خطاب؛ ۷. اخبار شوری و روایات وارده در آن؛ ۸. بیان کیفیت برگ عثمان؛ ۹. اخبار جنگ جمل.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۸۷
آغاز: ... باتو و صاف بودی با ایشان و ایشان ناصاف بودند با تو و ایشانرا راضی و خوشنود ساختی؛ **انجام:** در مروج الذهب مذکور است در خریبه که حوالی بصره است واقع شده در روز پنج‌شنبه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با نشان «منه دام ظلله العالی»؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۶۵گ، ۱۴ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۳-۶۶۵]

● **تاریخ و موقوفات آستان قدس رضوی** / تاریخ / فارسی
tārīx va mowqūfāt-e āstān-e qods-e razavī
ادیب هروی، محمد حسن بن محمد تقی، ۱۳۰۲-ق۱۴ قمری
adīb-e heravī, mohammad hasan ebn-e mohammad taqī (1885-20c)
شرحی است از اقدامات میرزا فضل الله که از طرف حکومت به تولیت آستان قدس رضوی منسوب شده. مؤلف در این رساله از اقدامات انجام شده توسط وی در اصلاح امور آستانه و رسیدگی به موقوفات و همچنین تعمیرات مسجد گوهرشاد و جدا ساختن مردان و زنان در هنگام زیارت یاد می‌کند. همچنین در این رساله قسمتی از موقوفات بارگاه ملکوتی حضرت امام رضا (ع) ذکر شده است. مؤلف از اختلاط زن و مرد در هنگام زیارت را که موجب مفاسد است نقد کرده و گوید که حاکم وقت مقرر نموده که زنان قبل از ظهر در ساعات خاصی به زیارت بروند و در آن مدت مردان را حق رفتن به حرم نیست.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۸۲/۲
آغاز: حمد بیحد مبدعی را رواست که بجهت شیرازه بندی اوراق صحیفه عالم چه بسی کارکنان محقق گماشته؛ **انجام:** جزئی و کلی اموات را از وی دفاتر بجمعیت خواطر ملاحظه نموده و بمیزان عقل سنجیده در صدد این برآمدند
خط: ثلث معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ اوراق جابه‌جا شده، مجدول محرر مذهب مرصع؛ جلد: مقوا، زرد، ۵ص (۲۹-۳۳)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۵-۴۳۷]

● **تاریخ و نامهای بروج** / هیئت
tārīx va nām-hā-ye borūj
به هندی و تاریخ عربی و نام ماه‌ها و مباحثی نحومی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۹۶/۱۴

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱گ (۳۱۵پ-۳۲۵پ)، ۱۴ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۶-۷۰۵]

● **تاریخ ویلیوم اول پادشاه پروس** / تاریخ / فارسی

tārīx-e vīlīyom-e avval pādešāh-e perūs

افشار، محمود، ۱۲۷۲-۱۳۶۲ شمسی

afšār, mahmūd (1893-1983)

ترجمه از متنی انگلیسی است در تاریخ تولد ویلیام پروس و به شاهی رسیدن او و انتخاب بیسمارک به صدر اعظمی پروس و حمله او به فرانسه و شکست فرانسویان.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۱

آغاز: قیصر ویلیم ژرمنی. تفصیل عمر اعلیحضرت معظم له؛ **انجام:** دایم الایام در ترقی و پیش رفته بود هر صنف از اصناف ملت از آن با بودن صلح دائمی بهره یاب گردند

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۳۰۴ق، جا: تهران؛ اهداء به: ناصرالدین شاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل قرمز، ۵۷گ، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱-۳۹۶]

● **تاریخ هانری چهارم** / داستان / فارسی

tārīx-e hānrī čahārom

امین دفتر، محمد بن عبدالله، -۱۳۲۸ قمری

amīn daftar, mohammad ebn-e ʻabd-ol-lāh (-1910)

متن از: الکساندر دوما. ترجمه داستان دلدادگی پادشاه فرانسه هانری چهارم (۱۵۵۳-۱۶۱۰م) و ملکه مارگریت دو والوا است.
چاپ: جلد اول به صورت سنگی در تهران، شوال ۱۳۲۲ق، به خط مرتضی حسینی برغانی، در ۲۵۶ صفحه با مقدمه‌ای از تقی دانش ضیاء لشکر چاپ شده است.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۲۷

آغاز: خلاصی زنی فلورانسی اسباب اضطراب غریبی برای تمام ساکنین قصر لوور گردید بلکه همه خدام درباری از شاهزاده ها و شاهزاده خانمها متوحش و منقلب بودند؛ **انجام:** روزی چند در کمال مسرت به سر بردند که ناگاه شورشی سخت در میان کاتولیک و پروتستان در گرفت. شرح این شورش در جلد سیم ازین کتاب می‌آید

جلد دوم؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: شنبه ۱۵ ذیقعده ۱۳۲۵ق؛ در متن برخی از کلمات و جملات را خط زده و به جای آن چیز دیگری نوشته‌اند، در حاشیه هم اضافات زیادی دارد؛ جلد: مقوا با کاغذ ابر و باد، عطف تیماج مشکی، ۱۱۰گ، ۱۵ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۲۲×۳۲سم [ف: ۲۰-۵۰۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۴۴

آغاز: به نام خداوند بخشنده مهربان. در یکی از شبهای ماه تموز از سال ۱۵۷۲ دو نفر سوار از شهر (بو) به شهر نیراک از مستملکات فرانسه مسافرت می‌نمودند و این دو جوان هر یک قریب بیست مرحله از مراحل زندگانی طی نموده یکی را رنگ گندم گون و دیگری را گونه گلناری بود؛ **انجام:** فوراً مرد از جا جسته کلاه خود را برداشته دو زانو پیش صندلی هانری به زمین آمده گفت همان است همان است هانری

جلد اول از آغاز تا اواسط فصل پنجم. این نسخه با چاپ سنگی تفاوت‌هایی دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ بعضی از کلمات و جملات را به قلمی جدیدتر اصلاح و ویرایش کرده‌اند؛ ۳۸گ، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۲۰-۵۳۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۵۱/۱

آغاز: فردای شبی که سموئیل کشته شد و ساره خانم فرار کرد صبح زود شاه از خواب برخاسته عزیمت شکار فرمود؛ **انجام:** مسیو فورون رئیس مجلس رو به زنی نموده گفت چناب عالی را باید به کلیسا ببریم تا استماع

جلد اول، از فصل ۱۴ تا اواسط فصل ۱۹. با تفاوت‌هایی نسبت به چاپ سنگی کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ برگ‌های ۳ تا ۱۸ به خط مؤلف و بقیه به خط کاتب نسخه شماره ۱۰۹۴۴، با اضافات و خط خوردگیهای فراوان در متن و حاشیه که به احتمال زیاد از مترجم باشد؛ ۲۴گ، ۱۴-۱۸سطر (۱۱/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۳سم [ف: ۲۰-۵۳۶]

● **تاریخ هرودتوس (ترجمه)** / تاریخ / فارسی

tārīx-e herodotūs

مترجم، علی بن محمد اسماعیل، ق۱۴ قمری

motarjem, ʻalī ebn-e mohammad esmāʻīl (-20c)

ترجمه جزء یکم تاریخ اوست با سرگذشت و زندگی هردوتوس به دستور علی قلی خان سردار اسعد بختیاری.
[دنا ۷۵۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۵۹۲/۱]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵۱ حکمت

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ ربیع الثانی ۱۳۳۱ق؛ جلد: مقوا، ۳۴۰ص، قطع: خشتی [ف: ۲-۶]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵۲ حکمت

ترجمه این تاریخ است تا هشمین جزء آن؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی تفرشی، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۳۴۳ص (۳۴۱-۶۸۳)، سطر، قطع: خشتی [ف: ۲-۶]

← تاریخ همایونی ← تحفة التواریخ

● **تاریخ هند = طبقات اکبری** / تاریخ / فارسی

tārīx-e hend = tabaqāt-e akbarī

عبدالحق دهلوی، عبدالحق بن سیف الدین، ۹۵۸-۱۰۵۲ قمری

ʻabd-ol-haqq-e dehlavī, ʻabd-ol-haqq ebn-e sayf-od-dīn (1551-1643)

تاریخ پادشاهان دهلی است از معزالدین محمد بن سام تا اکبرشاه (۱۰۱۴ق)؛ مؤلف تاریخ و احوال سلطان معزالدین محمد بن سام تا سلطان غیاث الدین بلبن (۶۶۴-۶۸۶ق) تا سلطان فیروز ثانی (۶۸۹-۶۹۵ ق) را از تاریخ فیروزی و از بعد وی تا زمان بهلول لودی (۸۵۵-۸۹۴ ق) را از تاریخ بهادر شاهی و از بهلول لودی تا جلال الدین محمد اکبرشاه (۹۶۳-۱۰۱۴ق) را که عصر مؤلف می‌باشد، از سماع و مشاهده خود ثبت نموده است.

[دنا ۷۵۲/۲؛ نسخه‌های منزوی ۴۶۲۳/۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۰۱

آغاز: اللهم مالك الملك تؤتی الملك من تشاء ... منطوق آیه کریمه سایل است مر تمامت ملك ها را که مالك الملك علی الاطلاق جل جلاله و عم نواله مر بندگان خود را عموما و خصوصا عطا فرموده؛ **انجام:** آفتاب دولت غزنویان به غروب پیوست و خلافت از خانواده سبکتکین انتقال نمود.

نسخه حاضر جلد اول کتاب می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول محرر، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۲۶-۱۹۳]

● **تاریخ هند** / تاریخ هند / اردو

tārīx-e hend

از منشی نظام الدین. در برگ ۲ چنین دارد: مصنف منشی نظام هندوستان احوال هندوستان جنت نشان اسکابیان یون هی.

[دنا ۷۵۲/۲]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۲۵۸

آغاز: انشاء ثناء اس صانع کامل کی واسطی سزاوار هی که حسن؛ **انجام:** نظر اویی تو البمنصف کی خطاهی.

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: هندی سفید، جلد: تیماج قهوه مقوایی،۱۷گ،۱۶سطر،اندازه: ۲۲×۳۱سم [ف: ۳-۳۰۷]

● **تاریخ هند** / تاریخ هند / عربی

tārīx-e hend

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۴۸/۲

آغاز: من مباشری اعمالها فی الهند من قطع معاش سلطان دهلی و حرمانه من ولایة زکوره و ولایة الله آباد ... نحن بعد ما تأملنا و دققنا النظر فی هذه المعاهدة صوبنا الامضاء علی معاهده بنارس و التقریر علیها بالتصحیح. قال مستر ملز فی کتابه ان الانگلیس؛ **انجام:** الانگلیس جلبوا القوت من عموم الهند قبل ... و الشدة و احتکروه فی مخازنهم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در متن خط‌خوردگی دارد؛ جلد: تیماج فرنگی، ۶۲گ (۶۲ر-۱۲۳پ)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴۴-۴۱]

● **تاریخ هند** / تاریخ هند / فارسی

tārīx-e hend

غیر همانند:

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۰۹

آغاز: سازد اندر سایه او باز نصرت آشیان. شعر: یسیر حوالیها الملوك با وجه ×× تباهی ظبی اسیافهم صفحاتها؛ **انجام:** کلما رمت لونه منع الناظر موج کانه مسك حصار و دقیق قذ الهباء انیق متوال فی متمم مزهار

کتابی است مانند «تاج المآثر» و لیکن پس از آن نگاشته شده است. با این عناوین: سرگذشت ناصرالدین محمود سنه ۶۱۴ (مانند تاج المآثر در فصل آخر)، مرگ سلطان قطب الدین، جلوس سلطان شمس الدین در ۶۰۷ق، فتح جالیور، شکست غزنین و گرفتاری ملا تاج الدین یلدی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملك: اعتضاد ۱۲۸۴ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۳۱گ، ۲۵ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳-۳۰۷]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۳۷۴۲

آغاز: چینی و مس و طلا و آلات از قسم کمر مرصع و

نسخه‌ای است آشفته و چنین می‌نماید که شرح وقایع زندگی پسر جلال الدین اکبر شاه پادشاه هند (۱۰۲۹ق) می‌باشد. در صفحه ۱۴۳ نسخه آمده: «در تاریخ پنجم شهر ربیع الاول ۱۰۲۹ق، در دو منزلی لاهور نزول واقع شد و سرکار عمارت از لاهور بکورنش ما سرافراز گشت که عمارت باتمام رسده و دلخواه ساخته و در یکسال و نیم هزار و هشتصد لك روپیه خرج عمارت شده ...»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج سرخ، ۱۰۵گ، ۱۴ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳-۱۰۰۱]

۳. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۳۹۳۰/۱

آغاز: و چون ایام جوانی گذشته ... و این منقسم بر چهار فصل شده، والله اعلم بالصواب. فصل اول از تاریخ سنه ۹۴۹(و سال به سال است) از فصل اول تاریخ ۹۴۹ که حضرت همایون پادشاه به سبب بی مهری برادران از تبریز آمده متوجه خراسان و عراق و ملاقات حضرت شاه طهماسب شد؛ **انجام:** در سنه ۹۹۸ که در بلده لاهور فوت کرد و قبل از اینکه فوت کند خدمت مشارالیه را

به نواب محمد قلج محمد خان
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آغازقرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول شنگرف؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸/۸×۲۸/۶سم [ف: ۷-۱۱۱]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۷۰

آغاز: کس نامه انوار جلی ننویسد ×× تا بر سر او هو العلی ننویسد ... طلیعه صباح ستایش بی آلایش پرتو انگیز فضای دلگشای احدی یکتا و واحدی بی همتاست؛ **انجام:** و لهذا براین مقدار از گفتار اختصار افتاد بالنبی و آله الامجاد

سرگذشت و حوادث و وقایع هند و رویدادهای آن سرزمین است از سال ۵۸۷ با انشائی ادبی و ابیاتی به فارسی و عربی. این کتاب بر فراز صفحه اول به ابوریحان بیرونی نسبت داده شده و درست نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ برگ اول و آخر نونویس و به خط شاهرویردی بن جمال الدین می‌باشد؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۲۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۳/۵سم [ف: ۱۳-۵۴]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۴۱

آغاز: گوناگون خلقت و رنگارنگ آفرینش از مکامن خفا ... (پس از نه برگ موضوع کتاب اینگونه آغاز می‌شود): هندوستان ملکیست وسیع و ولایتی است بس فراخ که ولایات دیگر بعشر عشیر؛ **انجام:** سال چهل و نهم بلایی نورانی جمال ماه جمادی الاول آغاز سال ... بهادر زیب ارشاد شد که ولیعهد بهادر ...

از ابتدای راجه جد هشترپاندوان تا منتهاح راج پتهو که خاتمه سلطنت جماعت هنود است و سلاطین اسلام از ناصرالدین سبکتکین تا محمد اورنگ زیب. مؤلف این کتاب را در مدت دو سال از هزار و یکصد و هفت هجری از کتابهای مربوط بتاریخ هند گزین کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: کاغذ نوعی ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۷سم [ف: ۲-۹۵]

۶. تهران؛ باقر رقت (ترقی)؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: انتخاب صحایف ایجاد صوفیانه

در خطبه نام میرزا محمد کاظم عالمگیر نامه نویس آمده و گفته شده که خلاصه کتاب اوست؛ بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵-۶۲۳]

● **تاریخ هند = تاریخ محمد شاه** / تاریخ هند / فارسی

tārīx-e hend = tārīx-e mohammad-šāh

در این رساله تاریخ سلطنت محمد شاه که در بیجار پور بعد از مرگ پدرش اورنگ زیب به سلطنت رسیده بیان گردیده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲/۲۰۵۱-۱۱/۱۵۱

آغاز: مشاطه جادو نگار قلم کردن و گوش عرائس سخن را ... این سوراخ فرحت انگیز ... ابوالمظفر محی الدین محمد اورنگ زیب عالم گیر پادشاه؛ **انجام:** این است حقائق دو کان شاه کامد بقلم نظر زدلخواه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۱۴گ، ۱۲-۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲-۷۰۵]

● **تاریخ هند (ترجمه)** / تاریخ هند / فارسی

tārīx-e hend (t.)

فخر داعی گیلانی، محمد تقی، ۱۲۶۰-۱۳۴۳ شمسی

faxr dā'ī-ye gīlānī, mohammad taqī (1881-1964)

اصل کتاب از دولافوز ام. آی. آکسفورد

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۲۹

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴ [مختصر ف: ۱۵۹]

● **تاریخ هندوستان** / تاریخ هند / فارسی

tārīx-e hendūstān

طغرل، علی محمد، ق۱۴ قمری

toqrol, 'alī mohammad (-20c)

وابسته به: عالم نمای مسعودی؛ طغرل، علی محمد (-۱۴)
اهدا به: ظل السلطان (به‌امر)
تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۱۷ محرم ۱۳۱۴ق
تاریخی از ابتدای دورانی که هندوستان به چنگ انگلیس‌ها افتاد تا تاریخ تحریر. به نظر می‌رسد که این کتاب متمم عالم نمای مسعودی باشد. (محمد علی هدایت)
آغاز: اگر چه از این کتاب مقصود اصلی افتادن هندوستان بچنگ دولت قوی شوکت انگلیس و چگونه از دست دادن مسلمانان خارج شدنست در آن مقصد
انجام: مملکت موصوف دارای شش کرور جمعیت و دو کرور نیم تومان مالیات است اما معلومات از مملکت نپال سوای درالخلافه آنجا خبر نداریم
[دنا ۷۵۲/۲؛ فهرسنواره منزوی ۱۲۱۷/۲]

۱. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۰۳/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۴۷ص (۱-۴۷)، ۱۹ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۴۱]

۲. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۰۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد حسن طباطبائی محر نائینی، تا: محرم ۱۳۱۴ق؛ ۴۷ص (۱-۴۷)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۳۸]

● **تاریخ هندوستان = تاریخ پنجاب = تاریخ و جغرافیای مملکت پنجاب** / تاریخ هند / فارسی

tārīx-e hendūstān = tārīx-e panjāb = tārīx-e v joqrāfīya-

ye mamlekat-e panjāb

فارسی، حسین بن رضا، ق۱۴ قمری

fārsī, hoseyn ebn-e rezā (-20c)

اهدا به: ناصر الدین شاه قاجار (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق) و ظل السلطان مسعود میرزا (پسر او)

محل تألیف: اصفهان

مختصری است از تاریخ هندوستان شامل فواید جغرافیایی و مطالب تاریخی در زمان استیلای انگلستان بر هندوستان. حسین فارسی که مدتی برای تحصیل فنون و دانش و اطلاع بر السنه مختلفه هند در هندوستان می‌زیسته بعد از مراجعت به وطن در زمان سلطنت ناصرالدین شاه قاجار همت به ترجمه این تاریخ گماشته و تقدیم پادشاه وقت کرده است به اضافه عکس‌های بقاع و ابنیه تاریخی مملکت پنجاب.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی جعل اللسان ترجمانا للبیان و جعل البیان مفسراً عمانی الجنان ... چنین مینگارد ... العاصی سید حسین بن سید رضای فارسی ... بخاطر گذشتم که بتوفیقات یزدانی و تشویقات حضرت صاحبقرانی کتاب مؤلف مولوی سید محمد نصرت علیخان دهلوی ... جامع استقرای جغرافیای تمامت مساحت مملکت پنجاب ... اعداد اشخاص و نفوس و بیان مذاهب و ادیان و بنیان دور و قصور و قلاع و بقاع است ... بزبان فارسی و بیان پهلوی ترجمانی نماید ... بر ساکنان ربع مسکون ... مستور نماناد که از جمله شعب کشور هندوستان یکی مملکت پیج آبست که پنجاب نیز

انجام: زبان مردم اینجا اردو و پشتو و پنجابی است و این ممالک مذکوره در اقسام عشره کل در قبضه دولت انگلیس است.

[فهرستواره منزوی ۱۲۱۴/۲]

۱. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** بیان دو ضلع سیم از قسمت دهم مملکت پنچاب ...

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حاج محمد قلی قزوینی معروف به آشوری، تا: ۲۰ ذیحجه ۱۳۰۰ق؛ با سرلوحه مذهب بسیار ظریف، مذهب؛ ۱۲۴ص، ۱۲ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۵۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۸۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تعلیق، کا: محمد بن ... حاجی محمد قلی قزوینی معروف به عاشوری، تا: ۱۳۰۰ق؛ این نسخه متعلق بمرحوم حاج میرزا علی خان امین الدوله صدراعظم معروف ایران بوده و بخط خود نوشته: «دخل فی نوبتی» و مهر «امین الدوله» را زده؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج کبود، ۱۲۸ص، ۱۲سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [ف: ۶-۲۴۲]

۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۹۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حاجی محمد قلی قزوینی معروف به عاشوری، تا: ۱۳۰۱ق؛ مجدول، مذهب، کمندکشی زرین، با یک سرلوح مذهب مرصع کار هند، به خط ناصرالدین شاه قاجار نوشته شده «تماماً ملاحظه شد»، باضافه ۴۲ صفحه کاغذ دولای لاهوری شکری رنگ از تصاویر چاپ سنگی؛ کاغذ: فرنگی کبود رنگ، جلد: مقوای روکش مخمل سبز چمنی، ۱۲۴ص، ۱۲سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۹سم [ف: ۵-۳۳]

● **تاریخ هندوستان** / تاریخ هند / فارسی

tārīx-e hendūstān

جزوه کوچکی است از یادداشت‌ها برای آگاهی‌های شخصی، نخست جغرافیا، سپس تاریخ روزگار پادشاهان اسلامی، نامبوب.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۸۵

آغاز: هندوستان در ۳ حصه تقسیم شده است: اول هندوستان خاص، دویم دکن، سیم پنین شلاء ... هندوستان خاص مشتمل بر چهارده ولایت است؛ **انجام:** ملقب به سرفراز خان است که از وزرا و امرای افاغنه بود

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۷گ، ۱۹ سطر (۶×۱۴/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱-۴۳]

● **تاریخ هندوستان (تاریخ بنگال)** / تاریخ هند / فارسی

tārīx-e hendūstān (tārīx-e bangāl)

مختصری در تاریخ و احوال سلاطین هندوستان خصوصاً شاهان بنگال از قرن هفتم تا تسلط انگلیس بر هندوستان است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۱۹

آغاز: در بیان اعزالملک تاج الدین ارسلان خان سنجر خوارزمی است شخص مذکور؛ **انجام:** ومصلحت گذار او علی ویردیخان پسری نداشت و لیکن هر سه دختران او را پسران برادرش حاجی احمد به تزویج خود د رآورده بود حاکم جدیدمثل

وقایع شاهان هندوستان را از سال ۶۵۸ق (سلطنت تاج الدین ارسلان خان سنجر خوارزمی) تا سال ۱۱۳۹ (حکمرانی شجاع الدین سلطان ناظم در بنگال) را شامل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا:قرن۱۳؛افتادگی:آغاز و انجام؛در حواشی نسخه توضیحاتی به فارسی و هم چنین اسامی به انگلیسی نوشته شده؛جلد: مقوایی آبی عطف پارچه، ۱۶۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳۷-۲۴۵]

● **تاریخ هندوستان (ترجمه)** / تاریخ هند / فارسی

tārīx-e hendūstān (t.)

میرزا محمود خان، ۱۲۴۶-۱۳۳۳ شمسی

mīrzā mahmūd xān (1867-1954)

در تاریخ هندوستان است. نام مؤلف ذکر نشده ولی مترجم آن

میرزا محمود خان می‌باشد، در پایان آن را جزو دوم نامیده ولی معلوم نیست که جزو اول آن ضمیمه این رساله هست یا کتاب علیحده ای بوده است.

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷-ت/۶۸۰

آغاز: ابتدای مراوده انگلیسیان با ممالک هندوستان-قبل از آنکه شروع در مراوده انگلیسیان با ممالک هندوستان بنمائیم، لازم است در اینجا ذکر کنیم؛ **انجام:** در مسئله نیک بختی و سعادت هر یک از ممالک عالم مدخلیت کلی دارد-ترجمه جزو دویم (کذا) از کتاب تاریخ هندوستان بعون الله الملک المنان در یوم ۱۴ شهر محرم الحرام سنه ۱۳۱۷ باتمام رسید.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۳۲۷ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج سرخ، ۱۱۰گ، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲-۲۶۷]

● **تاریخ هندوستان (ترجمه)** / تاریخ هند / فارسی

tārīx-e hendūstān (t.)

اردشیر، ق۱۴ قمری

ardešīr (-20c)

به امر: ظل السلطان

از انگلیسی به فارسی ترجمه شده.

اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۸۰

آغاز: طوایف معظم و فرمانفرماهای هندوستان به راجپوتها موسوم هستند آنها طوایف جنگی هندوستان و بعلاوه جنگی بودنشان خیلی هم مغرور و ذوالحواس هستند؛ **انجام:** و از چندین هزارها عریضه که در هر ماهی از هندوها بفرمانفرمای انگلیس داده میشود فقط سه چهار عریضه شکایت از وکلا و رؤسای انگلیسی است و مابقی شکایت از رؤسای بومی خود.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش مخمل آبی رنگ، ۳۸۳ص، ۱۳ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۰۳]

← تاریخ یافعی > مرآت الجنان و عبرة القیظان فی معرفة حوادث الزمان و تقلب احوال الانسان

● **تاریخیة (مطالب)** / تاریخ / عربی

tārīxīya (maṭālib)

مطالب تاریخی است برگرفته از کتاب «نظم الجواهر» تالیف شخصی به نام «سعید ابن بطریق نصرانی» طبیب یکی از محلات شهر اسکندریه مصر که درتاریخ بنی اسرائیل است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۴۶/۲

آغاز: قال فی مفتتح کتابه بعد الدیباچة ان الله عزوجل خلق الدنیا بما فیها وآدم وحوا فی ستة ایام وکان خلق آدم فی الیوم السادس وبارک الله فی یوم السابع؛ **انجام:** وکان ابوقره ممن ثبت ایضا السجود للصرر و وضع فی ذلک کتابا سماه ممر السحود للصرر ومات تا وفیلس وملک بعده ابنه میخائیل فوثب علیه قایده یسمی باسیل فقتله وقام ملکا علی الروم وکان فی ایام المعتمد بالله.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف مخ: ۵-۲۰۲۷]

● **تاریخ یزد = تاریخ جعفری = تاریخ واسطی** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e yazd = tārīx-e ja‘farī = tārīx-e vāsetī

جعفری، جعفر بن محمد، ق۹ قمری

ja‘farī, ja‘far ebn-e mohammad (-15c)

اهدا به: شاهرخ (۸۰۷-۸۵۰ق)

تاریخ تألیف: ۸۴۵ق

تاریخ یزد است از پیش از اسلام و کسانی که این شهر را ساخته‌اند، فرمانروایان این شهر پس از اسلام تا آغاز روزگار تیموری و سال ۸۱۷ق، به نام شاهرخ (۸۰۷-۸۵۰ق)، به سال ۸۴۵ تا ۸۵۰ق. بخش آغاز آن نامعتبر ولی بخش‌های پسین آن بسیار سودمند است. بالاخص آن قسمت که از باغ‌ها و ساختمان‌های روزگار خود یاد می‌کند. (منزوی، احمد)

آغاز: تاریخ شهر یزد، بسمله، شکر و سپاس آفریدگاریرا که بفضل یزدانی زاویه ملکوت را دار العباده ملایک مقربین ساخت

انجام: سال تاریخ و نام بانی او×× میر چقماق شاملیست بدان

چاپ: تهران، ۱۳۳۸ش، با پیشگفتار ایرج افشار، ۱۳+۲۵۴ص.

[دنا ۷۵۳/۲؛ تاریخ یزد ص ۱۶۷؛ الذریعه ۴۷/۵؛ فهرستواره منزوی ۵۹۲/۱ و ۹۱۶/۲-۹۱۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۶۱-ف

نسخه اصل: کالج فورت ولیم ۱۸۰۹ ش D. 42؛ بی‌کا، تا: ذیقعده ۹۸۸ق [فیلمها ف: ۱-۳۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۷۴/۲

هشت صفحه از تاریخ یزد؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی شکری آهار مهره، جلد: تیماج عنابی بی مقوا، ۸ص (۳۲۸-۳۳۵)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۶-۲۳۰]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ آخر ناتمام صفحه اول نونویس؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، رویه کاغذ سفید، ۹۷گ، ۱۴سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۵-۱۸۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۵۵

خط: نسخ، کا: محمد بن حسین حسینی، تا: ۱۳۱۵ق، به فرمایش

سید محمد بن اسماعیل بن میر ابوطالب امام مسجد سرریگ و در ۶۰ سالگی کاتب؛ از روی نسخه‌ای به خط علی رضا بن حسین بن شمس الدین مهریجردی در ربیع الثانی ۱۳۰۷ق، مصحح، یادداشت تقدیم کتاب از سلطان علی شیخ الاسلامی به سال ۱۳۱۰ش؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴۰گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۸-۱۱۳]

۵. تبریز؛ نخجوانی، حسین؛ شماره نسخه:۱۰

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۴-۳۳۸]

● **تاریخ یزد** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e yazd

بروجردی، محمد بن کاظم

borūjerdī, mohammad ebn-e kāzem

[فهرستواره منزوی ۹۱۷/۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۴۵۲۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی:-۱۰۰]

● **تاریخی (مطالب)** / تاریخ / عربی

tārīxī (matāleb)

مطالب تاریخی در باب خلقت عالم و چگونگی آن و پیامبران آن دوره و حوادث و قصه طوفان و ذوالقرنین و داریوش که از کتاب« عنوان» بیوس نصرانی برگزیده شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۴۶/۱

آغاز: قال انه قدعلم ذوی الالباب واهل المعرفة من لامور التی یرونها تجری منذ البدء من اول العالم ان ... منه ومبتدأ الخلایق و نسق السنین و الایام من وقت استواء اللیل و النهار؛ **انجام:** وکذلک عامة الناس من النصاری الیوم فی المشارق و المغارب لایعرفون سبب لاختلاف للذی فیما بین التوریة السریانیة التی هی نسخة العبرانیة.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف مخ: ۵-۲۰۲۷]

● **تاریخ یمن** / تاریخ / عربی

tārīx-e yaman

رساله‌ای است در وصف یمن و شهر صنعا و بخش‌هایی از تاریخ آن و ذکر بناهای تاریخی همچون قصرها، سدها، مقابر و کنوز، با استفاده از اشعاری که شعرای عرب در این باره سروده‌اند، دارای ابواب است و حوادث تا سال ۱۱۱۷ق را آورده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۳۵۰-۳۲/۵۰

آغاز: بسمله باب ماجاء فی ذکر قصور الیمن و معاقلها اقدم شیء قصر غمدان قال الحسن الهمدانی اول قصور الیمن و اعجبها ذکراً و ابعدها صیتا قصر غمد ان و هو قصر از ال و هو فی صنعا؛ **انجام:** اقاویل حمیر قد تولوه ×× بعد عقد الامور منهم و تفض / الف ملک سقاهم الدهر کأساً ×× مرة زلزلت بهم کل ارض.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه عکسی است؛ مجدول، به همراه کتاب دیگری بوده در حساب به نام «معرفة الغالب و المغلوب و الطالب و المطلوب» که عکس آن در این نسخه موجود نیست؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۹۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲-۷۰۵]

● **تاریخ الیمن (منظومة فی)** / تاریخ / عربی

tārīx-ul yaman (mnẓ.-un fī)

منظومه‌ای است در ۲۸۶ بیت در تاریخ حکومت «مولانا رضوان» که به سال ۹۷۲ق از طرف حکومت عثمانی وارد یمن گردید. دارای ابوابی است: باب تقریر مولانا صاحب السعادة رضوان للأمیر محمد بن یحیی المغربی علی نیابته زبید و ماوالاها من البلدان، باب وصول رضوان الی مدینة تعز، باب ارسال رضوان الی الباب العالی یطلب الفسخ من مولانا السلطان، باب نزول رضوان من محروسة صنعا الی بندر البقعة و توجهه الی الأبواب الشریفة، باب خلاف القبائل علی مولانا الباشا مراد، باب تدبیر مولانا الباشا مراد و من حضر من اعیان العسکر لاجواد امر المسیر الی تعز، باب الواقعة التی وقعت لمولانا الباشامراد و من معه من العسکر، باب وصول الخبر الی محروسه زبید بقضیة مولانا مراد، باب قدوم مولانا حسن باشا بندر البقعه من ارض الیمن، باب مجئ اللهف الطمع الزیدی علی الشوع قاصداً قبض مدینة زبید و وقوعه فی مکره، باب قدوم شاوش باشا من قبل باشا عثمان، باب قدوم عثمان باشا الی بندر الصلیف، باب مصیر مولانا عثمان من حبس الی مدینة تعز، باب مجئ محمد بن شمس الدین الی تعز، باب وصول الوزیر سنان و اعانته لباشا عثمان، باب وقوع الوحشة بین الوزیر سنان و الباشا عثمان، باب مسیر الوزیر سنان الی القاعدة، باب وصول الخبر الی الوزیر بوصول بهر مراد بعد ان ظهر الخلاف من قبائل الیمن.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۳/۲

آغاز: بسمله. الحمدلله الکریم المنان ×× جاعلنا من حزب اهل القرآن / ثم صلوة الله کل الاحیان ×× علی النبی المصطفی من عدنان؛ **انجام:** ثم صلوتی و سلامی اتمام ×× علی رسول الله خیر من صام / و آله و الصحب حزب الاسلام ×× ما فتح الزهر طواء الأکمام. تمت.

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳ص (۳۱-۴۳)، ۱۳سطر [عکسی ف: ۳-۵۴۲]

● **تاریخ الیمینی = تاریخ عتبی = معجز الکتاب و محرز الاداب** / تاریخ / عربی

tārīx-ul yamīnī = tārīx-i ʻutbī = muʻjiz-ul kitāb wa muḥraz-ul ādāb

عتبی، محمد بن عبدالجبار، ۳۵۰؟-۴۲۷ ؟ قمری

ʻotbī, mohammad ebn-e ʻabd-ol-jabbār (962-1037)

اهداء به: یمین الدوله سلطان محمود بن سبگتکین غزنوی
تاریخ حوادث و جنگ‌ها و وقایع سلطنت ناصرالدین ابومنصور سبکتکین غزنوی از سال ۳۶۷ ق تا زمان مرگ وی به سال ۳۸۷ق و تاریخ اولادش تا سال ۴۲۱ق که با عباراتی فصیح و کلماتی بلیغ و رسا تألیف شده است، کتاب پس از تألیف به‌ویژه از جهت ادبی و لغوی مورد توجه ادیبان و نویسندگان واقع و شروح متعددی بدان نگاشته شده است. این تاریخ توسط ابواشرف ناصح بن ظفر جرفادقانی به فارسی ترجمه شده است. عتبی در عهد سلطان محمود غزنوی، متصدی دفتر و انشاء بوده و از ادبای زمان خود است، وی تاریخ آل سبگتکین را به نام یمین الدوله سلطان محمود بن سبگتکین غزنوی، تألیف نموده، لذا به نام «تاریخ الیمینی» و «سیرة الیمینی» و «الیمینی» معروف است و از آن به «تاریخ العتبی» هم نام برده‌اند.

آغاز: بسمله الحمدلله الظاهر بآیاته الباطن بذاته القریب برحمته البعید بعزته الکریم بآلائه العظیم

انجام: و قبح الله من نقص عمره علی زیادة الآثام و مساءة الأنام و حیازة الملام، و یرحم الله عبداً قال آمیناً.

چاپ: این کتاب، در دهلی، و قاهره، چاپ شده است؛ مشار عربی، ص۱۵۵؛ لاهور، سنگی، ۱۳۰۰ق.، وزیری، ۳۷۲ص

[الذریعة ۲۵۶/۳؛ دنا ۷۵۳/۲ (۲۸ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۴۲۲۱/۶ و ۴۲۹۴؛ کشف الظنون ۶۶۰/۲]

شرح و حواشی:

۱- جوامع العبر و لوامع الفکر؛ کرمانی، فضل الله بن عبدالحمید (-۷)

۲- تاریخ یمینی (ترجمه) = ترجمه تاریخ عتبی؛ جرفادقانی، ناصح بن ظفر (-۷)

۳- بساتین الفضلا و ریاحین العقلا (الفضلاء) = شرح تاریخ الیمینی؛ نجاتی نیشابوری، محمود بن عمر (-۷۲۸)

۴- الفتح الوهبی علی تاریخ ابی نصر العتبی؛ منینی، احمد بن علی (۱۰۸۹-۱۱۷۲)

۵- تاریخ یمینی (ترجمه) = ترجمه تاریخ عتبی؛ اهری، عبدالکریم بن محمد صادق (-۱۳)

۶- بث الشکوی = ترجمه تاریخ عتبی؛ ثقة الاسلام تبریزی، علی بن موسی (۱۲۷۷-۱۳۳۰)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد جرفادقانی، تا: ۵۲۴ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۱۸×۲۲)، اندازه: ۲۴×۳۲سم [الفبائی: ۱۰۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۱-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۹۴۹؛ خط: نسخ، کا: ابوالعلاء بن احمد بن مسافر سهروردی، تا: ۱۵ محرم ۵۷۳ق، جا: دمشق؛ با خط محمد بن احمد بن عبدالعزیز بن محمد العجمی الشافعی در ص ع؛ واقف: سلطان محمودخان به خط احمد شیخ زاده مفتش اوقاف الحرمین؛ ۲۳۲گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۹۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ یا اوایل ۸ ؛ محشی، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج سرخ با ترنج و نیم ترنج، ۵۴۲ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۵/۵×۲۴سم [ف: ۱۷-۲۰۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۱۸

آغاز: و یندبهم العقاب و لم یقتصر علی ما اقامه من الحجة و اوضحه من المحجة؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: مفرد الرستانی بن زین الدین محمد بن ابی بکر بن محمد بن سلمان، تا: ۲۲ ربیع الاول ۶۶۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۱۰۷گ، ۲۱-۲۲ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۲۵-۲۷]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۷عکسی

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: چستربیتی، ش ۴۲۶۰ (اربری، فهرست خطی عربی ۸۱/۵)؛ خط: نسخ، کا: ابوالعلاء بن منصور بن ابوالعلاء بن محمود بن منوچهر المصی، تا: جمعه ۸ شوال ۶۷۶ق؛ مصحح؛ تملک: احمد مختار مدرس مدرسه أیاصوفیه؛ ۲۴۲گ، ۱۵سطر [عکسی ف: ۲-۲۰۱]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الخلق فیها شرع و الاخرللاول تبع ... من البدو الی المال ۱۲۸۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱۷ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [رایانه]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۱۱

انجام: و ذلک لان شمس الکفاة ندبنی لمجاورته

خط: نسخ معرب، کا: محمد بن احمد قاضی زاده، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ تملک: جمال الدین یوسف بن عجمی؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۵۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰/۱×۲۶/۷سم [ف: ۱-۵۱۲]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ در پشت صفحه اول آمده: «از کتابخانه سلطان صفویه انار الله برهانهم بتاریخ ۲۶ ربیع الاول ۱۱۱۵»؛ مهر: «محمد صادق الحسینی»؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی، ۱۴۶گ، ۲۰ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۱۰-۲۱۷]

۹. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:۳

کا: محمدرضا ن اسماعیل آملی، تا: ۱۴ جمادی الاول ۱۰۶۶ق [نشریه: ۴-۳۲۵]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۹۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۰۸۲ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی عنابی، ۱۷۷گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۷-۴۳]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم ترنج، ۸۳گ، ۲۳ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۷-۲۴۶]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۱۱۳ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی با ترنج مذهب، ۳۳۸گ، ۱۵ سطر (۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۷-۲۱۱]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۱۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حبیب الله بن محمد علی متخلص به قاآنی، تا: ۱۲۴۹ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی با ترنج و نیم ترنج، ۲۷۵ص (۱-۲۷۵)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸-۳۲۱]

۱۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۶

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۵۰ق [ف: ۳-۷۸]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی کا، تا: ۱۲۵۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی،۱۵۸گ،۱۷ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۹-۲۹۸]

۱۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۹۳

آغاز: بتاتا و تنبع الملح الاجاج عذبا فراتا و تقذف الاکلین لحما طریا؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد مسیح بن میر عبدالحمید موسوی اصفهانی، تا:۱۲۵۸ق؛افتادگی:آغاز(چهارده سطر)؛کاغذ: فرنگی، نیلی، جلد: چرمی سیاه، ۱۴۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱-۱۸۵]

۱۷. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۸۱

خط: نستعلیق معرب، کا: محمد علی، تا: صفر ۱۲۷۰ق، جا: قریه میلان؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۹۱]

۱۸. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و البراءة من فوادح الاوزار قوادح النار و لیعلم ان الاساتذ تعقب علی الایام عناء ثقیلاً و عباء وبیلاً و خطباً جلیلاً و لساناً کالحسام صیقلاً ففاتح الله من نقص عمره علی زیادة ... انتهی بعون الله.

کامل؛ خط: ثلث جلی، کا: باقر بن شیخ احمد بن شیخ حسین عبدالعالی کاشانی، تا: شنبه ۲۵ ربیع الاول ۱۲۷۱ق، به‌خواهش سید فرج الله بن سید هاشم (میرزا سید)؛ جلد: تیماج سبز تیره با ترنج با سر، ۱۷۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف مخ]

۱۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۸۶/۱

خط: نسخ، کا: حاجی آقا بن عبدالله تبریزی، تا: ۱۲۷۱ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۸۴گ (۲پ-۸۵پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۳-۳۰۸]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۸۷

خط: نسخ، کا: مصطفی بن ملا زین العابدین منجم، تا: ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۳-۳۰۹]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۱۹

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱ ربیع الاول ۱۲۷۲ق؛ با سرلوح زرین، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن زرد سیر، ۲۰۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۷/۲سم [ف: ۱-۷۸]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۸۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: حاجی عبدالمجید بخرم، تا: ۱۲۷۲ق، جا: مشهد؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج تریاکی روشن با ترنج و نیم ترنج، ۱۶۹گ، ۱۷سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۹-۵۰۴]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۰۵

خط: نسخ، کا: محمد تقی ساوجی، تا: ۱۲۷۲ق، به فرمایش میرزا محمد تقی سپهر مستوفی دیوان اعلی؛ مصحح، محشی، یادداشتی از عباس قلی سپهر در ۱۳۲۳ق که نگاشته کتاب بعد از فوت پدرش به او ارث رسیده با مهر «عباس قلی» (بیضوی) و «مشیر افخم عباس قلی» (بیضوی)؛ تملک: محمد تقی ملک الشعراء بهار خراسانی به سال ۱۳۰۸ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۴۵گ، ۱۵سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۳سم [ف: ۲۸-۲۱۶]

۲۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۹۱

خط: نسخ، کا: حسین بن محمد قاری، تا: ۱۲۷۶ق؛ کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره، جلد: میشن پرتقالی، ۱۸۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۵/۶سم [ف: ۱-۵۱۲]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۲۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله بن ابراهیم، تا: ۱۲۸۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۹ص، ۲۵ سطر (۱۰/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰×۳۲/۵سم [ف: ۳-۳۸۵]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انفسنا خیر الغنیمة انها×× تؤب و فیها ماؤها و حیاؤها

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد موسوی بحرینی، تا: ۱۲۹۲ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۷۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۲۷-۱۳]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۳۷

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد بحرینی موسوی، تا: ۱۳۰۳ق؛ یادداشتی به خط خسرو میرزا بن محمد ولی میرزا از ۱۳۱۶ق در خدمت ابوالقاسم مجتهد و ملا محمدعلی حایری شهرستانی و ملا ابوالقاسم خوشنویس در منزل ملا محمد کاظم متخلص به صوری ملک الشعراء، نیز یادداشتی از ابوالقاسم مصحح کتابخانه مبارکه رضویه در اینکه یادداشت به خط کیست، یادداشتی از مهدی بیانی در معرفی ابوالقاسم خوشنویس، محشی با رمز «م.ب» (محمد تقی بهار)؛ جلد: تیماج قرمز ترنج و سرترنج دار، ۱۹۳گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۸-۲۳۵]

۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۰۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۲۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۹۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ یادداشت مرحوم واقف (حاج محمد نخجوانی) که خداوند غریق رحمتش فرمایاد بتاریخ «در ۲۵/جمادی الاول/۴۳ ...»، یادداشت تملکی به شرح «بتاریخ روز شنبه ۵ شهر شوال المکرم ایت ئیل سنه ۱۲۷۸ از شخصی بنام سید قزوینی توسط آخوند ملا احمد سلمه الله ابتیاع شده» و ممهور به مهر «قولا سلام من رب رحیم»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی ترنجی، ۱۴۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱-۱۸۶]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۳۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج مشکی ساغری،۱۷۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸/۷×۳۰/۳سم [ف: ۲۷/۱-۲۵۶]

● تاریخ یمینی (ترجمه) = ترجمه تاریخ عتبی / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e yamīnī (t.) = t.-ye tārīx-e ʻotbī

جرفادقانی، ناصح بن ظفر، ق۷ قمری

jorfādeqānī, nāseh ebn-e zafar (-13c)

وابسته به: تاریخ الیمینی = تاریخ عتبی = معجز الکتاب و محرز الاداب؛ عتبی، محمد بن عبدالجبار (۳۵۰-۴۲۷)

اهداء به: شمس الدوله غازی بیک ایدقمش از اتابکان لرستان

تاریخ تألیف: ۶۰۳ق

دانشمندان و ادیبان که در دربار ملکشاه و سنجر پرورش یافته بودند پس از واژگونی دربار سلجوقی پراکنده شدند، برخی به خوارزم و برخی به بغداد و برخی به سلجوقیان روم و برخی به دربار ناصرالدین قباچه به هند پناه بردند و برخی مانند ناصح جرفادقانی در عراق به گوشه‌ای خزیده و به گفته خویش پاره‌های جگر خود می‌خوردند. در ۵۹۲ق جمال الدین الغ باربیک آی ابه با اتابک ازبک همدست شده و در عراق درباری به راه انداخت و در این هنگام است که وزیر ابوالقاسم علی پسر حسن پسر محمد پسر ابوحنیفه به ناصح جرفادقانی دستور دارد تا به سال ۶۰۳ق تاریخ یمینی را به فارسی گردانید. صاحب الذریعه ترجمه «تاریخ آل عباس» را نیز که از مدارک تاریخ نگارستان است به این جرفادقانی نسبت داده است (الذریعه ۳: ۲۵۷).

ناصح جرفادقانی هنگام ترجمه تاریخ یمینی کتابچه‌ای را که عتبی در مرثیه امیر نصر پسر ناصر الدین نگاشته، ترجمه نکرد و متن عربی آن را در دنبال ترجمه یمینی نهاد، و پس از آن دنباله‌ای به فارسی برای کتاب یمینی (در ۲۸۰ بیت نوشته) بساخت که در همه نسخه‌های خطی ترجمه یمینی دیده می‌شود. سال ۱۲۷۲ق هنگام چاپ ترجمه یمنی در تهران این دنباله را انداختند و کتابچه مرثیه را نیز کسی به نام حبیب الدین محمد پسر علی اصغر جرفادقانی از عربی به فارسی ترجمه کرد و این ترجمه از ص۴۴۱ تا ص۴۶۰ پایان نسخه چاپی را گرفته است. بهمن میرزا پسر فتحعلی شاه پیشگفتاری برای این چاپ نگاشته و در آن گوید من از حبیب الدین جرفادقانی خواستار شدم تا نسخه ترجمه یمینی را با دو نسخه دیگر برابر و با دیدن شرح منینی و فرهنگ‌های فارسی آن را تصحیح نمود و سپس دستور چاپ آن را دادم. (علینقی منزوی)

آغاز: ۱: بسمله-سزاوارتر چیزیکه زبان گوینده بر آن مشعوف باشد و عنان جوینده بدان معطوف حمد و ثنای باری جلت قدرته ... اما بعد همی گوید بنده مخلص و دعا گوی قدیم ابوالشرف ناصح ابن ظفر بن سعد المنشی الجرفادقانی ... اکنون بر سر مقصود آیم و ترجمه کتاب آغاز نمایم بعون الله ... ذکر ناصرالدین سبکتکین ... امیر ناصر الدین سبکتکین غلامی بود ترک نژاد

۲: حمد و سپاس و ستایش بیقیاس مکنونی را که به ارادت بیچون

چاپ: تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، به اهتمام جعفر شعار ۱۳۴۵ ش، ۶۳۹ ص؛ دارالخلافه طهران، سنگی، بی ناشر، ۱۲۷۲ق.، وزیری، ۴۶۰ص

[دنا ۷۵۴/۲ (۴۶ نسخه)؛ الذریعة ۸۷/۴؛ درباره این کتاب و مؤلف آن و سبک نگارش وی مرحوم بهار خراسانی شرحی در جلد دوم کتاب سبک شناسی (ص ۳۸۶-۳۹۰) درج کرده است؛ فهرستواره منزوی ۹۲۷/۲؛ مشترک پاکستان ۱۵۲/۱۰]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۹۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۳ محرم ۶۱۸ق؛ مذهب؛ کاغذ: کاغذ دولت آبادی، جلد: میشن سیاه نو، ۲۱۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۳/۳×۳۲سم [ف: ۲-۹۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۹-ف

نسخه اصل: اسعد افندی ش ۲۲۲۵؛ خط: نسخ، کا: محمد بن

محمد بن عبدالرحمن رازی، تا: چهارشنبه ۲۲ ربیع الثانی ۶۳۶ق؛ ۲۰۲گ [فیلمها ف: ۱-۴۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۸-ف

نسخه اصل: شهید علی پاشا ش ۱۸۵۴؛ نام مؤلف در ص ع این نسخه «ابوالشرف ناصح منشی» و در پایان آن «محمد بن مهذب کاتب» یاد شده؛ بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۳ ذیقعده ۶۳۸ق؛ ۲۱۴گ [فیلمها ف: ۱-۴۰]

۴. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۵۰بخش۳

نسخه اصل: موزه بریتانیا .Add۲۴۹۶۰؛ کا: اسعد بن عثمان بخاری، تا: رجب۶۴۶ق؛ ۱۲گ (۲۶۲-۲۷۳+۱) [ف: ۱۱۳]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶-ع

نسخه اصل: موزه بریتانیا B221-B233، Add. 24950. پایان کتاب ذکر حوادث ایام در شهور اثنین و ثمانین و خمسمائه؛ خط: نسخ، کا: سعید بن عثمان بخاری، تا: سه‌شنبه ۵ رجب ۶۶۴ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱۳گ (۲۶۱ر-۲۷۳پ) [فیلمها ف: ۱-۳۹و ۳-۲۱۹]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۳۱۴۷؛ خط: نسخ، کا: قتلوجه بن عبدالله کاتب، تا: ۱۹رمضان ۶۹۶ق؛ افتادگی: انجام؛ ۲۸۴گ [فیلمها ف: ۱-۴۰]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۱

آغاز: برابر۱؛ آغاز دنباله: چون این ترجمه بآخر رسید طرفی از احوال روزگار و انواع فتنه و تشویشی که در ایام فتور و عجائب اتفاقات ... شکل حوادث ایام در شهور سنه اثنین و ثمانین و خمسمایه کواکب هفتگانه را در برج میزان اجتماع افتاد؛ **انجام:** انجام تاریخ یمینی و آغاز کتابچه مرثیه در نسخه دانشگاه (ص۲۶۸) چنین است: و جهان از فضل و معالی و معانی و مکارم خویش عاطل گذاشت، و عتبی در مرثیه او این رساله انشاء کرده است: آه من سفرة بغیر ایاب ×× آه من حسرة علی الادیاب. انجام کتابچه مرثیه: ثواباً یحفظ علیهم دینهم و یثقل فی موقف العدل موازینهم جعلنا من المستعدین لیوم الدین ان حکم الله یقری الجفلی و الخلق فیها شرع و الآخر للاول تبع. انجام: روز محشر و عرض اکبر بدان خرم و شادمان باشند انشاء الله تعالی. للذین احسنوا الحسنی ... اولئک اصحاب الجنة هم فیها خالدون

خط: نسخ نزدیک به ثلث، کا: ابن القاضی، تا: ۷۴۵ق؛ مصحح؛ تملک: «من کتب العبد الداعی عبد العلاء الرفاعی ... ربیع الآخر ۸۴۶»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج حنایی، ۱۴۶گ، ۲۱ و ۲۲ سطر (۱۴×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۲-۵۳۶]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۷۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** به خون و مال مسلمانان ابقانمی کردند و از احداث

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۸۶ص، ۲۴سطر (۱۳×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۵-۲۵۷]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۵۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** اولئک اصحاب الجنه ... دهم شهر جمادی الاول ۱۰۷۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [رایانه]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۴۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ انجام می‌رسد به سرگذشت نصربن ناصر الدین سبکتکین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی ضربی، ۱۵۶گ، ۱۷ سطر (۸×۱۸/۵)، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۰-۱۶۱۲]

۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۰۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** روز محشر و عرض اکبر بدان خرم و شادمان باشند ان شاء الله تعالی.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، مصحح؛ تملک: «علیقلی میرزا اعتضادالسلطنه، به سال ۱۲۷۴ و یادداشتی که وی کتاب را به مخبر الدوله به سال ۱۲۹۶، یادداشت وقف کتاب از «... بن محمد رضی»؛ جلد: تیماج قرمز، ۸۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۳۶۰]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۸۳

آغاز: آغاز نسخه برابر چاپی و نسخه دانشگاه است. در انجام آنچه آن نسخه دارد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ یک قصیده در ستایش سیدالوزراء در چهار صفحه به عربی در پایان؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۱۶۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳-۴۰۲]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۰۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن قهوه‌ای روشن، ۱۷۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۷/۲سم [ف: ۲-۹۶]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۷۴

آغاز: حیات روشن که گردانید و لمعه از فیض نور بحر است اساس و ایالت خطه وجود او که بازداشت و چون تخمیر طینت و تدبیر بنیت او بتمام رسید و هنگام رحلت و میعاد نهضت بفضای صحرا نزدیک شد بیشی منزلی لایق نهاد؛ **انجام:** روز محشر و عرض اکبر بدان خرم و شادمان باشد انشاء الله تعالی الذین احسنوا الحسنی ... اصحاب الجنة هم فیها خالدون.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ نوشته‌هایی از مرحوم بهار، این نوشته ها یا شرح و توضیح و معنی عبارت‌های متن است و یا اینکه تصحیح کلماتی‌که نادرست نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: روغنی گل و بوته دار، ۳۰۴ص، ۱۷سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۱۰-۲۲۹]

۱۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۷۶

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳-۱۲]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۹۹۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** خواستم تا هم بر ثنای او این کتاب ختم شود این قصیده در وصف حالی به خدمت او اصدار افتاده است ...
یستخبر الرکبان طول نهاره ×× عنکم و یخبر عنکم السولا
کامل به همراه خاتمه مترجم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ معنی لغات مشکل در حاشیه؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فرنگی نباتی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای ضربی با ترنج و سر ترنج،۱۹۱گ،۱۷سطر،اندازه:۱۳/۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۹۲]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۰۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عتبی رساله‌ای در مرثیه او انشا کرده است در اصل کتاب مسطور است.
خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا حسن بن علی محمد، تا: قرن ۱۳، بر حسب امر شاهزاده ملک محمود میرزا؛ تملک: محمد قوام حضور مشهد به مهندس وثوق، فرزند معتمد السلطنه به تاریخ ۲۷/۴/۱۹ و در انتها این یادداشت آمده از کتابهای مرحوم حاجی دبیرالدوله است، یادداشت از محمد وثوف مذکور مبنی بر اینکه این نسخه از کتب محمود میرزا پسر فتحعلیشاه به دست وی افتاده است؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲۷/۲-۱۲]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۰۹

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و السعادة العظمی و للرآی مزید العلو و الرفعة.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: روغنی روی جلد گل و بوته و مرغ، ۹۰گ، ۲۲ سطر (۱۲/۵×۲۲)، اندازه: ۱۹/۳×۲۹/۷سم [ف: ۷-۵۷]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۳۶/۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** ولی فی ذلک الشرف الاعلی و السعادة العظمی و للرای مزید العلو و الرفعة. [رقم:] الحمد لمن وفقنی لاتمامه و الشکر علی ما انعم بی فی ختامه فانما الدهر کسیل ثاعب و الزمان کماء داعب. لایقوم فی محطه شجر و لا حجر و لا یطیق مع نطه ورق و لا مدر و ان الاعمار سایرة فانیة و الآثار ثابته باقیة. فخیر ما یستوصله غابر عابرا و احسن ما یسترسله مذکور ذاکرا هی ازاهیر لآلی الضمیر اذا بان الباین او لطایف التنمیق و التصویر لو طبع بالبنان. فانی لما رایت هذا البحر المسجور و الجوهر المنثور الذی بلغ اقصی مراتب الفصاحة و علا اعلی مدارج البلاغة و هو مما انشاءه ابوالنضر عبدالجبار العتبی فی شرح اخبار السلطان محمود و لاقیت ترجمه علیه قد کلت الالسن عن تبیان نبذة منه و حارث الاوهام فی اتیان کلمة معه و هی مما املأه ابوالشرف المنشی الجرفادقانی فاردت ان اکتبها بیدی و اطیر فی ریاضها بجناحی حتی یکون منی خلفا لمن یسیقنی سلفا و لم اکن ممن اسرف عیشه تلفا و کان ذلک الکتاب اول ما ابتدرت بکتابته و استوفقت بختامته و انا العبد الخادم القائم فی خدمة السلطان الاعظم الاکرم و الخاقان الاجل الافخم السطلان الغازی محمد شاه قاجار خلدالله تعالی ملکه، محمد علی بن بیژن خان و قد اغتنمت به حین بعثت عن الحضرة العیة و ارسفت من سدة السنیة الی دارالمرز جیلان لایصال منال الدیوان و کنت واقفا فی ذلک البلد وقوف الرضوان فی الاعراف و عشت فیه کالذبیح فی الاسهاف کلما تفرست لم ار فیه احدا انیسا الا تعالبا و عیسا لن یقتربوا بی الا صدما و تضریسا فزهدت عنهم و اشتغلت بذلک بتوفیق اله و اتممته بغایته فی یوم السبت الثانی و العشرین من شهر محرم الحرام فی سنه ثمان و خمسین و مأتین بعد الالف من الهجرة النبویة المصطفویة صلوات الله علیه و علی آله اللهم اغفرلنا و لمن سلف و خلف. تم.
خط: نستعلیق خوش، کا: محمد علی بن بیژن خان، تا: شنبه ۲۲ محرم ۱۲۵۸ق، جا: گیلان؛ یک بار گویا توسط خود کاتب مقابله شده و در موارد متعدد نشانه بلاغ «بلغ» دارد، مجدول مذهب، با کمند زرین، در لابه‌لای سطور و نیز در حواشی لغات عربی شرح و معنی شده که به احتمال بسیار کار محمد حسین اصفهانی در ۱۲۵۸ق باشد که به خواهش کاتب آن را نوشته، وی به خط ثلث جلی خوش در پایان چنین نوشته: «حسب الفرمایش سرکار عالیجاه، معل جایگاه، عزت و سعادت همراه، مجدت و نجدت پناه، زبدة الاماثل و الاقران و قدوة الاکابر و الاعیان، صاحب الجود و الاحسان مقرب الخاقان آقائی، آقا محمد علی بیک-زید عزه العالی-حواشی نسخ این کتاب بخط این بنده محمد حسین اصفهانی سمت تحریر پذیرفت سنه ۱۲۵۸»، که این رقم با القابی که برای محمد علی بن بیژن خان آورده شده روشنگر بخشی از احوال کاتب نیز هست، روی برگ عنوان ابیاتی عربی آمده بدین شرح: چهار بیت عربی ابوالفضل میکالی در مدح ابونضر عتبی، دو بیت از ابونصر عتبی، ده بیت عربی با عنوان «لعلی بن فضل الله الحسینی علیه ما علیه»؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج مشکی ساغری، ۱۷۵گ (۱پ-۱۷۵پ هامش)، ۳۸ سطر، اندازه: ۱۸/۷×۳۰/۳سم [ف: ۲۷/۱-۲۵۷]

۲۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۲۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و معالی و معانی و مکارم خویش عاطل گذاشت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۶۱ق؛ این نسخه را اسماعیل تفرشی کاتب نسخه ش ۵۲۰ در تاریخ ۱۳۱۷ خریده و مدتی در تملک او بوده؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۴۰ص، ۱۵سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲-۱۸۳]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۸۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷ شعبان ۱۲۶۱ق، جا: تهران؛ کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای سیر، ۱۹۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۶سم [ف: ۲-۹۶]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و عتبی رساله در مرثیه او انشا کرده است در اصل کتاب مسطور است
خط: نستعلیق و نسخ خوش، بی‌کا، تا: جمعه ۲۳ ربیع الثانی

۱۲۶۱ق، جا: تهران؛ کاغذ: ترمه، جلد: ترنج دار، ۱۴۹گ، ۱۵ سطر (۱۱/۵×۲۱)، اندازه: ۱۹×۲۹/۴سم [ف: ۱-۷۴]

۲۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۷۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و عتبی رساله‌ای در مرثیه او انشاء کرده است در اصل کتاب مسطور است.

خط: نستعلیق، کا: امام ویردی بیک، تا: دوشنبه ۲۴ جمادی الثانی ۱۲۶۱ق؛ کاتب در ذیل برگ آخر نوشته است «سمت تحریر یافت فی عهد شهنشاه عالم پناه اعنی محمد شاه غازی ادام الله تعالی حرره امام محمد ویردی بیک ... ۱۲۶۱»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: زرافشان اصفهان، ۱۱۹گ، ۲۰سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱-۲۴۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۰۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۴۰]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۹۳

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** انشا کرده است در اصل کتاب مسطور است.

خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: ۲ رجب ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۱۹۲ص، ۲۳سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۶-۲۴۷]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۸۳۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** خرم و شادما باشند ان شاء الله تعالی للذین احسنوا الحسنی و زیادة و لا یرهق وجوههم قتر و لا ذلة اولئک اصحاب الجنة هم فیها خالدون

کامل به همراه خاتمه مترجم؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ مجدول، کمندکشی شده، با سرلوح مزدوج مذهب؛ تملک در ۱۲۷۸ و ۱۳۴۵ق؛ یادداشت خریداری امین پور محسن عراقی در ۸ ربیع الاول ۱۳۵۶ق مطابق چهارشنبه ۲۲ تیر ۱۳۱۱ش به مبلغ ۵ تومان؛ سه بیت شعر از شمس المعالی قابوس وشمگیر؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: اصفهانی نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی با ترنج و سر ترنج، ۱۶۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۹۱]

۲۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و لایرهق وجوههم قتر و لاذلة أولئک أصحاب الجنة هم فیها خالدون و السلام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ مجدول، با سرلوح؛ تملک: انیس پورمحسن عراقی در ۱۲۵۱؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۵۶گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [مؤید: ۳-۶۴۷]

۲۷. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۵۹

خط: نستعلیق، کا: میر عبدالمجید حسینی سپاهانی، تا: دهه سوم رجب ۱۲۶۵ق، جلد: تیماج تیره ترنج و سرترنج، قطع: وزیری [نشریه: ۳-۸]

۲۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۳۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره، جلد: میشن سیاه، ۱۷۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۱/۴×۳۳/۴سم [ف: ۲-۹۶]

۲۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۸۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۶ ربیع الثانی ۱۲۶۹ق؛ برابر نسخه ۱۴۸۳ است، به جز قصیده ستایش که در پایان افزوده نشده؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۱۶۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۳-۴۰۳]

۳۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۸۶/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد تقی حسنی حسینی، تا: ۱۲۷۱ق؛ مطابق چاپ تهران ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۲گ (۸۷پ-۱۹۸ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۳-۴۰۳]

۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۰۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و عتبی رساله در مرثیه او انشاء کرده است در اصل کتاب مسطور است

خط: نستعلیق، کا: سیف الملک عباسقلی خان میرپنج، پطرز بورغ، تا: ۱۲۷۱ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۱۶۴گ، ۱۶ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۴-۷]

۳۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵۷ حکمت

خط: نستعلیق، کا: محمد علی حسنی حسینی، تا: دوشنبه ۱۴ جمادی الثانی ۱۲۷۲ق، برای خداد خان،؛ مجدول، با سرلوح زیبا؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [ف: ۲-۸]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۸۷

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** در بلاد ایران و سایر امصار و دیار بوجه صحیح و مشتهر باشد و الله هو الموفق المعین

خط: نستعلیق خوش، کا: حبیب الله حسینی، تا: ۱۲۷۲ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۱۲گ، ۱۸ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۵-۲۶۹]

۳۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۹/۲

تتمه ترجمه تاریخ یمینی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد جرفادقانی، تا: دوشنبه ۲۸ رمضان ۱۲۷۲ق، جا: تهران؛ مصحح؛ بین رساله اول و دوم مقداری از رساله الانسان الکامل عبدالکریم جیلی، عریضه از نواب امان الله خان به احتشام الدوله خانر میرزا به سال ۱۲۷۳که به انشای حبیب الدین محمد بن علی اصغر گلپایگانی است، رساله نیمه تمام مفصلی در کیفیت استخراج مجهولات کمیه از معلومات مخصوصه در چهار وجه، یادداشتی در معنی بخارا، یادداشتی در واضعان خط و انواع خطوط و مخترعان هر یک از آنها و نسب پیامبر (ص)، یادداشتی در تفسیر آیه «و لکم فیها ما تشتهی انفسکم» از کاتب حبیب الدین محمد بن علی اصغر؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۴۹پ-۵۱پ)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲-۳۶۶]

۳۵. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۱۸۳

کا: بدیع بن مصطفی بن عبدالحمید موسوی اصفهانی، تا: ۱۲۷۳ق؛ مجدول [ف: ۱۹۴]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۴۷

خط: نستعلیق، کا: عبدالله حسینی، تا: ۱۷ شوال ۱۲۷۳ق؛ برای شجاع الدوله سام خان ایلخانی؛ محشی، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۸۷گ، ۱۵ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱۷-۴۹۵]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۹۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** ان الهدایا علی مقدار مهدیها برخواند و این کتاب مستطاب که در حقیقت گنجی است نایاب و از مؤلفات فاضل ادیب ابوالشرف ... کتبه الفقیر میر علی الشیرازی جمادی الاولی سنه ۱۲۷۷

خط: نستعلیق، کا: میر علی شیرازی، تا: جمادی الاول ۱۲۷۷ق؛ دارای یک سرلوح بسیار زیبا، مجدول، با کمند زرین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج لاجوردی، ۱۸۳گ، ۱۴ سطر (۱۳×۲۴) [ف: ۱۴-۲۸۶]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۸-فیروز

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ دارای کتیبه مرصع و مذهب، مجدول، باکمند زین و لاجورد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی سفید، ۴۵۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۲۱-۳۷]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۹۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و در موقف عدل سبب ثقل موازین گردد.

خط: نسخ متوسط، کا: حسن بن عبدالمجید حسینی واعظ اصفهانی، تا: جمعه سلخ رجب ۱۲۸۱ق؛ کاغذ: فرنگی راه کبریتی نیلی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۳۴۳ص، ۱۹سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۶-۲۴۶]

۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۳۷

خط: نستعلیق خوش، کا: علی نقی بن یوسف استاد المذهبین، تا: ربیع الاول ۱۲۹۸ق، برای فرهاد میرزا؛ از روی نسخه ۳ محرم ۶۱۸، دارای سرلوح مذهب و مجدول به طلا؛ کاغذ: کاغذ آهار مهره حنایی فرنگی، جلد: ساغری سیاه، ۱۴۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹/۳×۳۰/۸سم [ف: ۲-۹۶]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۲۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** یضم الی خفیف اوزانه ثقیلا اوالی علی شأنه عقیلا لزمته مساء صباح و خدمته کما یخدم الاجسام الارواح ولی فی ذلک الشرف الاعلی و السعادة العظمی و للرأی مزید العلو و الرفعة. [رقم:] تمت ترجمة ابی الشرف المنشی الجربادقانی علی تاریخ ابی النصر عبدالجبار العتبی فی شهر رجب ... [؟] من شهور سنه ۱۳۰۴.

بخش خاتمه یمینی اثر جرپادقانی (برگ ۳۲۲پ تا ۳۳۲پ) نیز آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۴ق؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج سرخ، ۳۳۱گ (۲ر-۳۳۲پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹/۳×۳۰/۵سم [ف: ۲۷/۱-۲۲۳]

۴۲. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۸۶

آغاز: پس از طراوات چمنستان سخن طرازی بآبیاری حمد و ثنای خلقی که؛ **انجام:** آمدن سلطان مجدالدوله خلف فخرالدوله آل بویه در بعضی از تواریخ روضة الصفا و تاریخ الحکماء شمس الدین ...

خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد عبدالجبار خان صاحب آصفی نظامی، تا: دوشنبه ۲۲ شعبان ۱۳۱۵ق؛ یادداشتی از کاتب مبنی بر نام کتاب و نام مترجم که امضای کاتب و تاریخ آن همزمان با تاریخ کتابت نسخه می‌باشد؛ مهر: کاتب «محمد عبدالجبار خان آصفی نظامی» (بیضوی)؛ کاغذ: فرنگی مایل به حنایی (هندی)، جلد: مقوایی روکش کاغذ آبی منقوش، ۲۳۳گ، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۲۶/۵)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۱۶۸]

۴۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۱۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در پایان آمده است: «چون این ترجمه بآخر رسید طرفی از احوال روزگار و انواع فتنه و تشویش که در ایام فتور و عجائب اتفاقات و سرهای بزرگان که بر سر کار شد و خرابی خطه عراق و حال جربادقان بر وجه ایجاز و اختصار آورده شود ان شاء الله تعالی ... این قسمت هفت برگ است»؛ ۱۸۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲-۱۸]

۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۴۷۷

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** از فضل و معالی و معانی و مکارم خویش عاطل گذاشت و عتبی رساله‌ای در مرثیه او انشاد کرده است و در اصل کتاب مسطور است.

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۹-۲۷۸]

۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۸-عکسی

نسخه اصل:از موزه بریتانیا ش .Or۸۱۹۴؛بی‌کا،بی‌تا [نشریه: ۲-۲۷۲]

۴۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۵۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** ذکر امیر صاحب الجیش ابوالمظفر نصر بن ناصرالدین ... بر هیچ خلق جور و جفا ناکرده و تقدیر باری تعالی او را امان نداد و او بجوانی فرو رفت و جهان از فضل و معالی و مکارم خویش عاطل گذاشت ... تم بحمدالله و منة و الصلوة و السلام علی محمد و آله صلوات الله و سلامه علیه.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، کمندکشی زرین، یک سرلوح مذهب مرصع خوب؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: ترمه دولا آهار مهره، جلد: مقوای روکش میشن گلی رنگ، ۳۳۳ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۵-۲۸۷]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۶۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** در مرثیه آن انشاء کرده است در اصل کتاب مسطور است تم الکتاب

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۴۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۷۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** یستخبر الرکبان طول نهاره-عنکم و یخبر عنکم السولا-حق اذا مد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ جلد: تیماج زرد، ۱۸۶گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۳-۱۵۳]

۴۹. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۹۲

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵-۳۴۲]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۲۰۶۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی:-۱۰۰]

● **تاریخ یمینی (ترجمه) = ترجمه تاریخ عتبی** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e yamīnī (t.) = t.-ye tārīx-e ʻotbī

اهری، عبدالکریم بن محمد صادق، ق۱۳ قمری

aharī, ʻabd-ol-karīm ebn-e mohammad sādeq (-19c)

وابسته به: تاریخ الیمینی = تاریخ عتبی = معجز الکتاب و محرز الاداب؛ عتبی، محمد بن عبدالجبار (۳۵۰-۴۲۷)

به‌دستور: بهرام میرزا فرزند عباس میرزا نایب السلطنه در آذربایجان

تاریخ تألیف: ۱۲۶۲ق

در دیباچه نام کتاب و مترجم و مهدی الیه و آغاز کار در ۱۲۶۱ آمده است. مترجم می‌نویسد که پس از آنکه از تبیین و توضیح تاریخ بیهق بپرداخت این ترجمه را آغاز کرده است.

آغاز: بسمله. الحمدلله علی آلائه و الصلاة علی نبیه و آله، بر آیینه ذهنهای صافی و مستقیم، صورت این مدعا ظاهر و متجلی است، که سلطنت و دین گوهران یک درجند

انجام: در مرثیه او انشا نموده است، که در اصل کتاب مسطور است

[دنا ۷۵۵/۲؛ الذریعة ۲۵۶:۳و ۸۷:۴؛ فهرستواره منزوی ۹۲۹/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۰۰

آغاز و انجام: برابر؛ در دهم صفر ۱۲۶۲ از شغل کتابت ترجمه تاریخ یمینی ... ابراهیم الاهری ... بتاریخ (۱۲۶۲) که صفحه ممالک آذربایجان بانوار ... بهمن میرزا فرزند ... آراسته بود. سرکار ... بنده دعا گو عبدالکریم اهری را مأمور فرمودند که تاریخ یمینی ترجمه نماید ... که بعین عنایت ملحوظ شود

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم اهری، تا: ۱۰ صفر ۱۲۶۲ق؛ بدستور بهرام میرزا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۱۸ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۷/۵×۲۸/۵سم [ف: ۱۱-۲۱۴]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۰۶۸

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **تاریخ یمینی (ترجمه) = ترجمه تاریخ عتبی** / تاریخ ایران / فارسی

tārīx-e yamīnī (t.) = t.-ye tārīx-e ʻotbī

وابسته به: تاریخ الیمینی = تاریخ عتبی = معجز الکتاب و محرز الاداب؛ عتبی، محمد بن عبدالجبار (۳۵۰-۴۲۷)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۸۹-ف

نسخه اصل: گویا از هند؛ بی‌کا، بی‌تا؛ با تملک ۱۱۶۹ [فیلمها ف: ۲-۲۴۹]

← تاریخ ینگی دنیا (ترجمه) ﴿ کشف امریکا

● **تاریخ یونان** / تاریخ جهان / فارسی

tārīx-e yūnān

منصورالملک، رجبعلی، ق۱۴ قمری

mansūr-ol-molk, rajab-ʻalī (-20c)

شامل ۲۰ «فصل»: ۱. جغرافیای یونان؛ ۲. نژاد و مذهب یونانیان؛ ۳. اعصار پهلوی و دوره ماقبل تاریخی یونان؛ ۴. بقیه اعصار پهلوی و دوره ماقبل تاریخی یونان؛ ۵. وقایع بعد از جنگ تراوا، حفریات و اکتشافات راجع به تاریخ یونان؛ ۶. تاریخ اسپارت از مراجعت هراکیدها تا جنگهای ندیک؛ ۷. تاریخ آتن تا جنگ‌های مدیک؛ ۸. دول کوچک یونان، مستعمرات یونانی؛ ۹. جنگ اول مدیک؛ ۱۰. دوره دوم جنگ‌های مدیک؛ ۱۱. عظمت و ترقی آتن؛ ۱۲. ترقی افکار و علوم و صنایع در آتن در قرن یا قرن پریکلس؛ ۱۳. جنگ‌های پلوپونز؛ ۱۴. نفوذ و قدرت اسپارت، حکومت جباران سی‌گانه در آتن؛ ۱۵. اقتدار طب؛ ۱۶. اوضاع یونان قبل از استیلای مقدونیه (قرن چهارم)؛ ۱۷. اقتدار و استیلای مقدونیه؛ ۱۸. اسکندر و فتوحات او از ۳۳۶ تا ۳۲۳؛ ۱۹. وقایع یونان بعد از اسکندر تا استیلای دولت روم؛ ۲۰. اطاعت یونان ومتملکاتش به دولت روم از ۲۵۵ تا ۱۴۱. (حکیم)

آغاز: فصل اول. جغرافیای یونان. یونان شبه جزیره ای است در جنوب شرقی اروپا که در بحر ابیض متوسط جلو آمده سکنه یونان در قریم خود را هلن ...

انجام: و مشار الیه در ۱۹۰۳ در سالونیک به دست یک نفر سوسیالیست کشته شد و پسرش Gilantin به جای او نشست و امروزه دارای افسر پادشاهی هلن است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالحسین خان (شاگرد مدرسه علوم سیاسی)، تا: جمعه ۳ ذیقعده ۱۳۳۵ق؛ برگ آغازین نسخه یادداشتی از کاتب که کتاب را معرفی کرده است و فائده آن و تاریخ را توضیح داده است با مهر او «عبدالحسین» (بیضوی) و مهر کتابخانه باقر ترقی به شماره ۲۶؛ خریداری از باقر ترقی؛ کاغذ: صنعتی نخودی خطدار، ۱۰۵گ، ۱۹ سطر (۱۵/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷/۶×۲۲/۵سم [ف: ۲۹/۲-۶۳۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۱۷

آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به استناد فهرست مجلس۶۳۸/۲۹ و آغاز و انجام ذکر شد؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: تبریزی، باقر خان، تا: ۱۳۴۲ق؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، اندازه: ۱۰×۱۷سم [رایانه]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** نتوانستند کما فی السابق در بلاد اقامت کرده کار و کسبی پیش گیرند بلکه سربازی را حرفه خود قرار داده خواستند ...
در فهرست بدون نام مؤلف. تنها ۱۳ فصل کتاب را دارد؛ خط: نسخ، کا: فضل الله، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور قرمز، ۱۸۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱-۴۶۲]

● **تاریخ یونان (ترجمه)** / تاریخ / فارسی
tārīx-e yūnān (t.)
مترجم: سید علی اصغر مستوفی اول، ماتن: مسیو آن دریوکس.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۴۲۶

آغاز: این مختصر تاریخ قدیم را که اصل آن بزبان فرانسه و از تصنیفات؛ **انجام:** برای آذوقه لشکر دیده نشد و این غفلت اسباب خرابی
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۲ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [الفبائی: ۶۲۷]

● **تازک = چراغ زمین = رساله در نجوم** / هیأت-فارسی
tāzak = čerāq-e zamīn = r. dar nojūm
نهروانی، صدیق بن یوسف، ق۸ قمری
nahravānī, seddīq ebn-e yūsof (-14c)
محل تألیف: هند
رساله‌ای است در نجوم، دارای چهل و هفت «باب»: ۱. معرفت افلاک؛ ۲. معرفت منازل و اتصالات؛ ۳. معرفت اجتماع؛ ۴. معرفت مذکر و مونث و لیل و نهاری کواکب؛ ۵. معرفت مذکر و مونث طبیعت عناصر ...؛ ۱۰. معرفت وجوه کواکب ...؛ ۲۰. معرفت اصل کواکب ...؛ ۳۰. معرفت جواب سائل در دهم خانه ...؛ ۴۷. معرفت اختیارات بر کواکب.
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و حمدالشاکرین و الصلوة و السلام علی خیر ... این مختصریست در علم نجوم صحیح است آغاز علم ازلی بدان ناطق است ...
[دنا ۷۵۶/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۸۳۸/۴ و ۳۰۸۲/۴؛ الذریعه ۸۰/۲۴]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۸۹/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** در چهارم خانه بود و رجعت بود و باقوی بود و درم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ تملک: توحید بن منصور مورخه ۱۱۵۱ در پنجاب هندوستان، میرزا محمد صادق منجم باشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۱گ، ۱۹-۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۱)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۱-۳۵۰]

← تازیانه سلوک ≻ العینیة

● **تأسیسات** / فقه / فارسی
ta'sīsāt
تنکابنی، محمد بن سلیمان، ۱۲۳۴-۱۳۰۲ قمری
tonekābonī, mohammad ebn-e soleymān (1819-1885)
تاریخ تألیف: ۴ شعبان ۱۲۹۲ق
رساله‌ای متوسط در بیان قواعد فقهی که در یک «مقدمه» و هفتاد و چهار «تأسیس» و یک «خاتمه» که در ۳۴ روز تالیف شده و بالغ بر شش هزار سطر می‌گردد.
آغاز: حمد و شکر و سپاس و ستایش حضرت یکتایی را سزد که شرع اطهر انور پیغمبر را به وجود علماء اعلام و فقهاء عظام در نهایت اتقان و احکام و مایه انتظام نظام مهام انام مقرر فرمود و صلوات و تسلیمات
[دنا ۷۵۶/۲؛ الذریعه: ۲۹۸:۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۸۷

آغاز: و طهارت هستند و نفرین بر دشمنان ایشان باد ... بر صفحه صحیفه اخلاء روحانی و دفتر دراکه برادران ایمانی؛ **انجام:** و اگر گویند که فقها اجماع کرده اند بر اینکه..
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۸۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۳-۷۶]

۲. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۵۳/۱

خط: نستعلیق، کا: مقصود علی بن حسین قلی کلاردشتی، تا: ۱۲۹۳ق؛ جلد: مقوا، ۱۵گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۵۰]

۳. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۲۵/۲

آغاز: برابر
کا: محمد صالح بن محمد رفیع کجوری، تا: صفر ۱۲۹۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۰۹]

۴. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۹/۲

آغاز: برابر
خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور آبی، ۴۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۸۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** صد و پنجم در تکلیف حاکم در مرافعه که مسئله آن خلافیه باشد.
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۷-۲۱۵]

● **تأسیسات اسلامی** / کلام و اعتقادات / فارسی
ta'sīsāt-e eslāmī
حکمت، علی اصغر، ۱۲۷۱-۱۳۵۹ شمسی
hekmat, 'alī asqar (1892-1980)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۸۵/۰۳
آغاز: تاسیسات اسلامی ۱- فصل اول ... هیچ یک از گروههای مختلفه اقوام اسلام.؛ **انجام:** ابوحنیفه یک اشتباه قائل شده است ... بر علیه تلفظ عرب
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، اندازه: ۱۳×۲۰سم [الفبائی: ۵۴۵]

● **تأسیس الاتقان و المتانة فی علل الکلی و المثانة** / طب / عربی
ta'sīs-ul itqān wa-l mitāna fī 'ilal-il kullī wa-l maṯānah
عنتابی، محمود بن احمد، ۸۱۲؟-۹۰۲ قمری
'antābī, mahmūd ebn-e ahmad (1410-1497)
تاریخ تألیف: ۸۸۷ق ؛ محل تالیف: مکه مکرمه
مؤلف آن را جهت ساکنان مکه مکرمه در موقعی که اکثر به امراض مربوط به کلیه و مثانه مبتلا بودند تألیف نموده است. موضوعات ابواب کتاب بعد از مقدمه‌ای که مؤلف در خصوص تشریح کلیه و مثانه و منافع آنها ترتیب داده بدین شرح است: باب ۱. ذکر امراض کلیه و اسباب و علامات آنها و طرق معالجه آن؛ باب ۲. ذکر امراض مثانه و علامات و اسباب و طرق معالجه آنها؛ خاتمه در سه «فصل»: الف) ذکر ادویه مرکبه نافعه، ب) بیان ادویه مفرده نافعه، ج) ذکر ادویه‌ای که به‌جهت معالجه این امراض عموماً مفید است و آنها را متقدمین از مشاهیر اطبا در کتاب‌های خود ذکر نموده‌اند.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۳۳۹
آغاز: بسمله الحمدلله الذی الان صم الحجر و اخرج منه الماء و فجر؛ **انجام:** بالرادعات الی عند الانتها ثم تقتصر علی المحللات و الله تعالی اعلم
خط: نسخ، کا: محمد بن احمد الاسری (کذا)، تا: ۲۷ ربیع الثانی ۱۰۲۹ق؛ کاغذ: آهار مهره، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۱۷گ، ۲۷ و ۲۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۹-۱۳۷]

● **تأسیس الاصول** / اصول فقه / عربی
ta'sīs-ul usūl
حسینی گیلانی، محمد یوسف بن محمد صادق، ق۱۴ قمری
hoseynī gīlānī, mohammad yūsof ebn-e mohammad sādeq (-20c)
رساله مختصری است در قواعد اصول فقه، با عناوین «اصل-اصل» بدون استدلال و گاهی با اشاره به اقوال بعضی از علماء و گویا مؤلف خواسته که کتاب درسی بنگارد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۳۹/۱
آغاز: الحمدلله الذی زین حقائق شقایق اغصان حدائق الفروع بایقان قواعد تأسیس الاول؛ **انجام:** المقتضی لتعدد الالة دون العکس کما لایخفی، هذا ما افاده الشهید فی التمهید.
خط: نستعلیق، عبارات عربی نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح و اضافه دارد؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۶گ (۱پ-۱۶پ)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۷-۲۱۲]

● **تأسیس الصحة فی شرح اللمحة** / طب / عربی
ta'sīs-uṣ ṣiḥḥa fī š.-il lamḥa
عنتابی، محمود بن احمد، ۸۱۲؟-۹۰۲ قمری
'antābī, mahmūd ebn-e ahmad (1410-1497)
شرحی است مزجی از ابن الامشاطی (مظفرالدین محمود بن احمد بن حسن بن اسماعیل بن یعقوب بن اسماعیل العنتابی) بر «اللمحة» از تألیفات ابن امین الدوله [حاجی خلیفه نام مؤلف لمحه را عفیف ابوسعد بن ابی سرور الساوی الاسرائیلی می‌نویسد و مشخص نیست که این شخص همان ابن امین الدوله است یا احتمالاً فرد دیگری است.] (ابن امیرالدوله در البدر الطالع ۲:۲۹۳ محرف است) که آن را بر اساس اقوال ابن سینا در قانون و رازی در حاوی و ابن هبل در المختار و ابن نفیس کرمانی در شرح اسباب و علامات و غیر هم تألیف نموده است. (غلامعلی عرفانیان). کتاب تأسیس الصحة از کتب نادر است و تنها نسخه‌ای از آن در یکی از کتابخانه‌های فرانسه موجود است.
شرح و حواشی:
۱- تأسیس الصحة (منتخب)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۴۹۶
آغاز: بسمله الحمدلله الذی شرح فی ادنی من لمحة المشکلات الادواء و الاسقام؛ **انجام:** قطع ذنبه و خلی فی البیت قبل البواقی من الفار و الله تعالی اعلم و احکم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جداول اوراق به سرخی و لاجورد؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۷۶؛ کاغذ: حنایی هندی، جلد: تیماج مشکی فرنگی، ۳۲۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۹-۱۳۹]

● **تأسیس الصحة (منتخب)** / طب / عربی
ta'sīs-uṣ ṣiḥḥa (mn)
وابسته به: تأسیس الصحة فی شرح اللمحة؛ عنتابی، محمود بن احمد (۸۱۲-۹۰۲)
این رساله مختصر، بخشی از کتاب تاسیس الصحة تألیف

مظفرالدین ابوالثناء محمود بن احمد معروف به ابن الأمشاطی است که آن نیز شرح اللمحة تألیف ابن امین الدوله می‌باشد. در بخش منتخب، «امراض آلات تناسلی و تشریح آن و آنچه که از قوانین، قواعد کلی و مسائل به تفصیل و اجمال لازم است» آمده است. (سید محمود مرعشی)

[دنا ۷۵۶/۲؛ دائرة المعارف بزرگ اسلامی ۳۸/۳؛ الضوء اللامع لأهل القرن التاسع عشر (سخاوی) ۱۲۹/۱۰؛ معجم المؤلفین ۱۴۵/۱۲؛ هدیة العارفین ۴۱۱/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۷۸/۲

آغاز: هذه المقالة من تأسیس الصحة للأمشاطی، أمراض آلات التناسل و تشریحها و ما یتعلق بذلک من القوانین و القواعد الکلیة؛
انجام: و یؤخذ منه نصف رطل یلقی علیه قولنجان نصف درهم و یشرب منه مقدار الاستمراء آخر لبن بقری و سمن و دهن
ناتمام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی، چند فائده طبی مختصر از مجربات «قطب الدین محمد جیلانی» و دیگران آمده؛ کاغذ: فرنگی قدیم و ضخیم، ۶گ (۳۳-۳۸)، ۲۱ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۳۰-۴۹۱]

● **تأسیس القوافی** / ادبیات / فارسی

ta'sīs-ol qavāfī

منشی، محمد رضا

monšī, mohammad rezā

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۰۹

خط: نستعلیق، کا: گویا کلهر، تا: ۱۲۹۸ق؛ مجدول زر و لاجورد؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷-۱۱۲]

← تاک تیک ≻ علم جنگ

● **تاکتیک** / فنون نظامی / فارسی

tāktīk

رساله‌ای است در فن نظامی که نام مؤلف آن در نسخه نیامده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۹/۳-طباطبائی

آغاز: بسمله تاکتیک فن بیرون کردن قشون است به جنگ و تعیین مقام آنها و نیز حرکت دادن لشکر است هر نوع که مقتضی شود و فن تاکتیک ... در تحت قاعده‌ای ... غیر متغیر نیست؛
انجام: شیخ میفرماید: چو در لشکر دشمن افتد خلاف ×× تو بگذار شمشیر خود در غلاف. و تفصیل این فقره ... از قراری است که نگاشته میشود ... به بعضی از آن واقعه اشارت میشود.
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۶ص (۱۴۴-۱۶۹)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳-۳۴۰]

● **تاکتیک جنگ** / فنون نظامی / فارسی

tāktīk-e jang

کتابی است در علم و آداب جنگ که در آن از استراتژی و تاکتیک و تاریخ جنگ بحث می‌شود، شامل مطالبی مانند: تاکتیک قبل از اسلحه آتشی، تاکتیک بعد از اختراع اسلحه آتشی، تاکتیک مقرری پیاده نظام، حرکت قشون، جنگ، علائم مناصب جنگی، دسته‌بندی‌های جنگی (گروهان و ...) و بعضی مطالب دیگر دارای نقشه‌های سلاح‌های مورد استفاده در جنگ‌ها.

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۸۱-۶/۱۷۱

آغاز: بسمله علم تاکتیک. علم جنگ درجه اعلی عبارت است از تاریخ جنگ استراتژی و تاکتیک علم جنگ داخلی عبارت است از علم اسلحه و قلعه‌سازی و نقشه برداری و جعرافیای جنگی و علم صرفه نظامی؛ **انجام:** و مرحمتش بیش است و سوای چند تیربا جعبه ساچمه نمی توان تیراندازی نمود و حال آنکه با ... می‌توان بهتر خود نگاهداری نمود.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ تملک: غلامحسین خلیفه اتاق ثوپخانه مدرسه دارالفنون؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای عطف تیماج، ۱۰۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲-۷۰۶]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۱۸

آغاز: بسمله، تاکتیک علم جنگ درجه اعلی عبارتست است از تاریخ جنگ و استراتژی و تاکتیک؛ **انجام:** بغیر ستونهای معمول در رژیمان ستون بندیهای ذیل نیز مجری و متداول است.
در این نسخه از تاکتیک نظامی و از آرایشی که قوای طرفین به هنگام جنگ باید بگیرند و بالاخره از صورت‌بندی ارتش‌ها در جنگ‌های اخیر (خاصه جنگ‌های معروف و نزدیک به‌زمان تحریر این کتاب) سخن رفته است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محتملاً نویسنده، تا: قرن ۱۳، جا: محتملاً تهران؛ حاوی تعدادی نقشه راجع به‌قسمت‌های مختلف قشون و عملیات و آرایش آنها؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۱۵۴گ، ۱۵ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۳-۱۷]

● **تاکتیک عملیات جنگی** / فنون نظامی / فارسی

tāktīk-e 'amalīyāt-e jangī

تاریخ تألیف: رجب ۱۲۸۴ق

ترجمه از زبان فرانسه. جزوه تاکتیک که جناب آجودان کماندان آقای علی خان از زبان فرانسه به فارسی ترجمه فرموده است. گویا این جزوه از امیر خان نامی بوده است. در دو کتاب است و دومی در تاکتیک سواره و توپخانه است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۰۶۴

آغاز: بجهت اینکه قشون پس از حرکت در رسیدن به نقطه مقصود مستعد جنگ باشد؛ **انجام:** ضرر و منفعت در کمی و زیادی او است.

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: کاغذ آهار مهره فرنگی، جلد: رویه ابری فرنگی، ۸۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۱×۱۷/۹سم [ف: ۲-۹۶]

● **تأکید قاعده اسطاطکو در مورد محلهای متنازع فیه میان دولت ایران و عثمانی** / اسناد / فارسی

ta'kīd-e qā'ede-ye estātko dar mowred-e mahalhāye motanāze' fyh mīyān-e dowlat-e īrān va 'osmānī

تاریخ تألیف: ۸ جمادی الثانی ۱۲۸۶ق

توسط علی اصغر خان صدر اعظم در زمان ناصرالدین شاه در هفت فقره و سواد رقیمه وزارت خارجه ایران به جهت تاکید قواعد اسطاطکو و رفع برخی مشاجرات سرحدی مورخ ۸ جمادی الثانی ۱۲۸۶ با قراردادی دیگر میان دولت ایران و عثمانی به ترکی نوشته داود بن محمد حسین بن علی مازندرانی در روز دوشنبه ۱۶ جمادی الثانی ۱۳۲۱.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۸۲/۳۶

خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، بی‌تا؛ ۶گ (۱۲۰ر-۱۲۵پ) [ف: ۷-۱۱۷]

● **تألیف الاحادیث** / گوناگون / عربی

ta'līf-ul aḥādīṯ

مؤلف مجموعه‌ای از روایات، قصص وحکایات، ادعیه و اشعار را در این اثر جمع‌آوری کرده و در انتهای کتاب نام کتب مورد استفاده را در جدولی ذکر نموده است در برخی صفحات از اشعار فارسی نیز بهره جسته است. نام مزبور در برگ اول نسخه نوشته شده است.

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۹

آغاز: بسمله یقول مؤلف هذاالکتاب یسرالله له، تیمناه و وفقه لما یحبه و یرضی ... هذه ابیات سمحت بها قریحتی و جادت بها رویتی متضمنة لما نطق بعض الایات و الاحادیث من فضائل سید المرسلین و مناقب امیرالمومنین و ... قال النبی ع ما خلق الله خلقا افضل منی و لااکرم علیه منی. دلا تا توانی به نعت پیمبر ×× بکش تارهای نفس را بگوهر / بمداحی سرور هر دو عالم ×× بر آور خطیب زبان را بمنبر؛ **انجام:** و لنختم هذاالتالیف فیما یفعل ... وان کتبتها فی رقعة و جعلها فی کفه الیسار عند رویة الهلال و یقول ما ذکرناه افضل ... لجامعه: همین وسیله مرا بس که هست در مشتم ×× زعقد انمله نام چهارده معصوم

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالعلی بن معصوم، تا: ۱۲۳۷ق؛ تملک: عبدالله بن حسن بن عبدالله در ۱۲۸۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ، ۳۱ سطر [ف: ۱-۴۹]

← تالیف شریفی ← طب شریفی
← تالیف المحبة ← تزکیة الصحبة

● **تألیفیه = تناسب تألیفی** / هیأت / فارسی

ta'līfīye = tanāsob-e ta'līfī

کوبنانی، ابواسحاق، -۸۸۶ قمری

kūbnānī, ābūeshāq (-1482)

وابسته به: حلل المطرز فی المعما و اللغز = حلل مطرز؛ شرف الدین علی یزدی (-۸۵۸)

تاریخ تألیف: رمضان ۸۶۲ق؛ محل تألیف: کرمان

گزارشی است بر مسأله ریاضی تناسب تالیفی «حلل مطرز» شرف الدین علی یزدی در ۱ «مقدمه» و ۳ «مطلب» و ۱ «خاتمه» نگاشته است.

آغاز: نقل از حلل مطرز در فن معمی و لغز روح مؤلفه معتبر در تناسب تالیفی حال فصل حدود است و حال طرفین ... مفتتح کلام و بجهت اقامه برهان برین معانی محکمة المبانی اقل خدام ابواسحق بن عبدالله الکوبنانی مقدمه و سه مطلب و خاتمه مرتب میگرداند

شرح: معتبر در مناسبات تالیفی حال فصل حدود است و حال طرفین و اما واسطه که در مناسبات عددی و هندسی تالی یک نسبت می‌باشد و مقدم آن دیگر ... هیچ یک از نسبتین نه مقدمست و نه تالی ...

انجام: و این مساوی ضرب اصغر است در فصل ثانی پس ضرب طرف اصغر در اوسط را با این ضم کنیم یک مسطح دیگر طرفین را حاصل شود تم و الحمدلله.

[دنا ۷۵۷/۲ (۱ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۲۶۲۰/۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۱۷/۵

آغاز و انجام: برابر

کاتب = مؤلف، تا: ربیع الثانی ۸۶۸ق، جا: جرون؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی زرکوب مقوایی، ۱۱ص (۴۲۵-۴۳۵)، ۱۴ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۹-۱۰۵۴]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۷۶/۶-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۵۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۲۱/۱۴

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قرمز، ۹۵ص (۱۴۸-۲۴۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۹-۳۱۷]

● **تامة الحكمة لاكمال النعمة = تام الحکمه** / عرفان و تصوف / فارسی

tāmmat-ol hekma le-ekmāl-en ne‘ma

مجدالاشراف، محمد بن ابوالقاسم، ۱۲۴۶؟-۱۳۳۱؟ قمری

majd-ol-ašrāf, mohammad ebn-e ab-ol-qāsem (1831-1913)

وی این کتاب را مقدمه کتاب «قوائم الانوار و طوالع الاسرار» پدر خود قرار داده و در آن از مسائل متفرق عرفانی به روش ذهبیه سخن گفته است. از کتاب «هادی المضلین» میرزا هدایت الله و تعلیقاتی که خود بر آن نوشته و نیز از رساله منامیه پدر خود و رساله عنقائیه خود یاد می‌کند. در بیان مراتب چهارگانه تکمیلیه تشریعیه و اطوار سبعه نشأت انسانی که در عالم خلقت آنها را طی می‌کند.

آغاز: چون همواره حق تعالی از بدو خلقت آدم حقیقی و عالم واقعی و اشیاء امکانیه بجهت معرفت و شناسائی خود

[دنا ۷۵۷/۲؛ الذریعة ج ۳۰۰:۳؛ فهرستواره منزوی ۱۶۸/۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۹۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** وفقنی الله و ایاکم بالثبات فی الصراط المستقیم بحوله و قوله

در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نسخ معرب و نستعلیق، کا: میرزا حسین عشقی، تا: ۲۴ جمادی الثانی ۱۳۰۱ق، جلد: تیماج قرمز، ۴۲گ (۱پ-۴۲پ)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱۸-۸۵]

۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۰۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** سروش غیبی نهفته به گوشم گفته ... فی الصراط المستقیم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ محرم ۱۳۰۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۷۱ص (۱۴-۸۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۲-۲۴۵]

← تام الحکمه ≻ تامة الحکمة لاکمال النعمة

● **التأملات** / فقه / عربی

at-ta’ammulāt

قزوینی، علی اکبر بن محمد باقر، ق۱۳ قمری

qazvīnī, ‘alī akbar ebn-e mohammad bāqer (-19c)

رساله‌ای است درباره بعضی از تأملات مندرج در کتاب ریاض.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۳/۹

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، میشن مشکی، ۶گ (۱۱۵-۱۲۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰-۳۶۸]

● **تأملات ریاض المسائل** / فقه / عربی

ta’ammulāt-u rīyāḍ-il masā’il

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۰۲/۱۷

این رساله چاپی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: ابراهیم بن محمد رضوی با مهر «العبد المذنب ابراهیم بن محمد الرضوی» مورخ ۱۲۹۶ق؛ کاغذ فرنگی مشقی و کاهی؛ جلد: تیماج عنابی لایه‌ای، ۹گ (۲۰۰-۲۰۸)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲-۷۰۲]

● **تأملیه = حاشية شرح الوقاية** / فقه / عربی

ta’ammulīyya = ḥāšīyat-u š.-il wiqāya

احمد غلام بن میر عبدالله

ahmad qolām ebn-e mīr ‘abd-ol-lāh

وابسته به: شرح وقایة الروایة فی مسائل الهدایة = شرح الوقایة؛ صدرالشریعة الثانی، عبیدالله بن مسعود (-۷۵۰)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۷۱۴

نسخه بسیار نادر؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **التأمین فی الصلاة** / فقه / عربی

at-ta’mīn fi-ṣ ṣalāt

حسین بن صارم الدین بن ابراهیم بن عبدالرحیم بن سلامه ؟

hoseyn ebn-e sārem-od-dīn ebn-e ebrāhīm ebn-e ‘abd-or-rahīm ebn-e salāme

از رسائل زیدی است در اینکه آیا «آمین گفتن» در نماز چنانچه اهل سنت انجام می‌دهند موجب باطل شدن نماز می‌شود یا نه؟

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۸۶/۲

آغاز: الحمد لله ... و بعد فانه بلغ الینا انه صدر منکم سؤال فی مسألة التأمین فی الصلاة فانه کان الجواب علیکم بوجوب الانکار لذلک؛ **انجام:** فان الامر عظیم و الخطب جسیم و لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم

خط: نسخ عربی، بی‌کا، تا: ۹ ربیع الاول ۱۰۴۶ق؛ از روی نسخه‌ای که چهارشنبه ۱۰ شوال ۱۰۴۳ در مدرسه شمسیه در شهر دمار (یمن) نوشه شده بود (شاید سال تألیف رساله اخیر باشد)؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۲گ (۱۰پ-۱۱پ)، ۲۴-۲۷ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۲/۷سم [ف: ۴۳-۲۴۱]

← تأویل الآیات ≻ التأویلات

● **تأویل آیات** / عرفان و تصوف / عربی

ta’vīl-e āyāt

تأویل عرفانی آیاتی از سوره نجم قرآن و بیشتر تأویلات درباره

حقیقت محمدی و ولایت است. نسخه موجود با تاویل آیه «فلما اتاها نودی یا موسی انا ربک» آغاز و با تأویل سوره توحید به نقل از تأویلات عبدالرزاق کاشی پایان یافته است و به نوشته مرحوم تنکابنی در حاشیه، ناقل شرح کاشی را بر بسمله فاتحة الکتاب (در کتاب تاویلات) به اینجا آورده و در آغاز تأویل سوره توحید قرار داده است. تنکابنی بخش آخر این تأویلات ــ تاویل سوره توحید ــ را که در نسخه ناقص است خود در حاشیه تکمیل و شاید از تأویلات مولی عبدالرزاق نقل کرده است. نویسنده این تاویلات، در تاویل آیه «اتی امر الله» می‌گوید ««کاکان» (ص) من اهل القیامه الکبری یشاهد احوالها فی عین الجمع کما قال بعثت انااا الساعة کهاتین. و لما کان ظهورها علی التفصیل بحیث یظهر لکل احد لایکون الابوجود المهدی قال «فلا تستعجلوه» لان هذا لیس وقت ظهوره».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۲۰/۱۷

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: آهار مهره شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹ص (۷۱۶-۷۲۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۰-۱۹۶۵]

● تأویل الآیات / تفسیر / عربی

ta'wīl-ul āyāt

از فاضل نیشابوری.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۶۱۲۴

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی:-۱۰۱]

● تأویل الآیات الظاهرة فی فضائل العترة الطاهرة / فضایل و مناقب، تفسیر / عربی

ta'wīl-ul āyāt-iẓ ẓāhira fī faḍā'il-il 'itrat-iṭ ṭāhira

استرآبادی، شرف الدین علی، -۹۶۵ قمری

estarābādī, šaraf-od-dīn 'alī (-1558)

استرآبادی در این کتاب به گردآوری آیاتی پرداخته است که محدثان و مفسران شیعی و سنی در کتاب حدیثی و تفسیری در مدح اهل بیت (ع) و مدح دوستان و ذم دشمنان ایشان به شمار آورده‌اند و تأویل و تفسیر کرده‌اند. وی این آیات را به ترتیب سوره‌های قرآن تنظیم کرده است. کتاب در دیباچه چنین توصیف شده است: «و بعد فانی لما رأیت بعض آیات الکتاب و تأویلها یتضمن مدح اهل البیت علیهم السلام و مدح اولیائهم و ذم اعدائهم فی کثیر من کتب التفاسیر و الاحادیث و هی متفرقة فیها صعبة التناول لطالبیها احببت ان اجمعها بعد تفریقها و اؤلفها بعد تمزیقها فی کتاب مفرد لتکون اسهل للطالب و اقرب للراغب و احلی فی الخاطر و اجلی للناظر المناظر و ابین للتحقیق و اهدی الی سواء الطریق و اخذت هذا التاویل و جله عن الراسخین فی العلم اولی التاویل و مما ورد من طریق العامه و هو من ذلک النزر القلیل و الحقت کل آیة منها بسورتها و جلوتها لاهلها فی احسن صورتها و سمیته تأویل الایات الظاهر فی فضائل العترة الطاهره».

علم بن سیف بن منصور نجفی حلی بخش‌هایی از این کتاب را با عنوان «جامع الفوائد و دافع المعائد» انتخاب کرده است. در بعضی نسخه‌ها عنوان این گزیده «کنز الفوائد و دافع المائد» یا «کنز جامع الفوائد و دافع المعاند» یا «کنز الفوائد و دافع المعاند» ثبت شده است. در پایان بعضی نسخه‌های «تأویل الآیات»، اضافاتی از علم بن سیف حلی آمده است. به نظر می‌رسد این زیادتی بخشی از اواخر «جامع الفواید» یا همان «کنز الفواید» باشد. مجلسی می‌گوید: «کتاب تاویل الآیات را اختصاری است به نام «کنز جامع الفوائد» و برخی مختصر را نیز به خود نگارنده نسبت داده‌اند». لیکن این نسبت صحیح نیست زیرا که مختصر آن به نام «جامع الفوائد» نگارش علم بن سیف بن منصور است و به سال ۹۳۷ آن را به پایان رسانیده و در الذریعه (ج ۵ ص ۶۶) یاد شده است. مجلسی همچنین می‌گوید: «بیشتر مطالب آن از کتاب «ما نزل من القرآن فی اهل البیت» نگارش محمد بن عباس بن علی بن مروان بن ماه یار، معروف به ابن جحام (ج خ) که ترجمه او در رجال نجاشی هست، گرفته شده»، لیکن این مؤلف به غیر از کتاب ابن ماهیار از کتاب‌های «کنز الفوائد»کراجکی (-۴۴۹) و «کشف الغمة» نگارش اربلی (-۶۹۲) و کتاب‌های علامه حلی (-۷۲۶) نیز نقل کند.

آغاز: ان احسن ما توج به هام الفاظ الکلمات و سطرته اقلام الکرام الحافظ فی صحایف اعمال البریات

انجام: و ینجینا من اهوال یوم القیامة بشفاعتهم و یدخلنا الجنة فی زمرتهم انه بالاجابة جدیر و هو علی کل شیء قدیر.

چاپ: با تصحیح حسین استاد ولی، تهران، ۱۳۶۷ش؛ قم، توسط مدرسة الامام المهدی و جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۴۰۹ق

[کشف الحجب و الاستار ص ۹۴؛ نسخه‌های منزوی ۲۴/۱؛ دنا ۷۵۹/۲ (۳۴ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- کنز جامع الفوائد و دافع المعاند = کنز الفوائد و دافع المعاند = منتخب تأویل الآیات الظاهرة فی العترة الطاهرة = جامع الفواید و دامغ المعاند؛ نجفی حلی، علم بن سیف (قرن ۱۰)

۲- تأویل الآیات الظاهرة فی فضائل العترة الطاهرة (خلاصه)؛ فضل الله (قرن ۱۲)

۳- تأویل الآیات الظاهرة (منتخب)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۱۱

از آغاز تا نیمه سوره احقاف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ نسخه را علی بن ابی طی دیده و خط او، یادداشت مورخ ۸۹۹ در ۲ر هست؛ تملک: محمد بن علی بن ابی طی و پدرش ، سردار کابلی در ۱۳۳۴ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۷گ، ۲۳ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۸-۶۳۱]

۲. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۹**

آغاز: برابر؛ **انجام:** و سلم تسلیما کثیراً کثیرا برحمتك یا ارحم الراحمین

خط: نسخ، کا: احمد بن سلیمان بن محمد حسینی، تا: ۲۸ جمادی الثانی ۹۹۵ق؛ در رمضان همانسال محمد علی قطیفی نسخه را مقابله و تصحیح کرده؛ واقف: ابن خاتون؛ ۲۴۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۴-۴۱۰]

۳. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۴۷**

آغاز: برابر؛ **انجام:** مطمئین الی النار فما شرابکم الا الجحیم فما تنفعکم شفاعة الشافعین

از سوره حمد تا سوره کوثر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ تملك: جلال الدین مؤرخ ۱۲۸۹، جعفر موسوی مؤرخ ربیع الاول ۱۳۱۶؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۰گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱۳-۲۷۸]

۴. **قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۷۰**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با عناوین «بهاء»؛ تملك: «بهاء الدین محمد بن محمد باقر حسینی» با مهر «بهاء الدین محمد الحسینی» (مستطیل)، تملك با مهر «محمد تقی بن محمد شفیع استرآبادی» (مربع)؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۸۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۶۸]

۵. **قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۲۷۳**

آغاز: و اعلم ایدك الله انه قد ورد من طریق العامه و الخاصه الخبر المأثور عن عبدالله بن العباس رضی الله عنه انه قال قال لی امیر المؤمنین صلوات الله علیه نزل القرآن ارباعاً ربع فینا و ربع فی عدونا؛ **انجام:** برابر

منتخبی از اصل کتاب است ولی آغازش (برگ دوم) با آغاز اصل کتاب یکسان است و غیر از «جامع الفوائد و دافع المعاند» است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (برگ اول)؛ تملك: صادق بن شیخ حسن لاهیجانی، محمود بن اصغر لنگرودی در ۱۳۰۲ ق؛ مصحح، با علامت مقابله؛ جلد: تیماج زرشکی با ترنج مجدول، ۲۵۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف مخ: ۱-۳۱۸]

۶. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۴۶**

آغاز: اعظام رحم محمد وان کل مؤمن و مؤمنة من شیعتنا هو من رحم محمد ... فالویل لمن استخف بشیء من حرمة رحم محمد؛ **انجام:** سروة الاخلاص ... سبحانه فی افرایت من اتخذ الهه هواه ... غشاوة فمن یهدیه من بعد ... بن سعید عن محمد.

از اوایل شرح سوره حمد تا اواسط سوره اخلاص؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، رکابه‌دار؛ مهر: «عبده الراجی نجف علی» (مربع)، «احمد ابن نجفعلی» (بیضوی)، کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ خریداری از جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوای سفید با عطف میشن قهوه‌ای، ۲۱۹گ، ۲۰ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۸/۳×۲۵/۲سم [ف: ۲۹/۲-۸۰۵]

۷. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۹**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ناصر بن محمد نجفی، تا: ۱۰۶۵ق، جا: مدرسه دارالعلم اصفهان؛ مصحح، نویسنده پس از انجام کتاب و ذکر تاریخ نوشتن به اشتباهی دچار شده و نوشته است: «این کتاب «کنز جامع الفوائد» نام دارد» و اشتباه نویسنده سبب گمراهی دیگری که آن را مطالعه نموده شده و او در کنار صفحه آخر نسخه، کتاب را نگارش علم بن سیف بن منصور معرفی کرده و تاریخ نگارش را «سنة سبع و ثلاثین و تسعمائه» معین نموده است. البته این حاشیه برای نامی که نویسنده به این کتاب داده صحیح است، ولی «جامع الفوائد» یا «کنز جامع الفوائد» نام مختصر این کتاب می‌باشد نه خود آن و نسخه این کتابخانه اصل کتاب «تاویل الآیات الظاهره» می‌باشد. در صفحه اول، معرفی این کتاب و مختصر آن را کسی از مقدمه بحار نقل کرده و همان شخص در صفحه آخر نسخه آن را مختصر تاویل الآیات معرفی کرده، در کنار صفحه اول نیز نوشته است: «این نسخه مختصر است نه اصل کتاب»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ روپوش پارچه، ۲۴۱گ، ۲۵ سطر (۶/۵×۱۷)، اندازه: ۱۱×۲۹/۲سم [ف: ۱-۲۳]

۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۳ط**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن داود مازندرانی، تا: ۱۰۶۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲۷ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۲۴/۲-۸۹]

۹. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۹**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ مایل به نستعلیق، کا: حسین مطر جزائری آل الحسینی، تا: جمعه ۲۷ رجب ۱۰۷۰ق، جا: نجف اشرف؛ روی برگ اول نسخه به خط سید نعمت الله جزائری چنین آمده است «تفسیر الایات الظاهرة فی فضائل العترة الطاهرة» بعد نوشته است: «تألیف محمد بن العباس من علماء الامامیة»، مصحح؛ تملك: سید نعمت الله حسینی جزائری، پس از آن اجازه‌ای است که فیض کاشانی به جهت ناسخ شیخ حسین جزائری به تاریخ رجب ۱۰۷۰ نوشته؛ ۱۰۰گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱-۲۹۰]

۱۰. **قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۷۱**

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۱ق؛ مصحح؛ تملك: «عبدالقیوم بارجینی یزدی» با مهر «لا اله الا هو الحی القیوم» (بیضوی)؛ جلد: تیماج سبز، ۲۵۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۶سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۶۸]

۱۱. **تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۷۷۵**

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱ ربیع الاول ۱۰۷۳ق؛ کاغذ: سمرقند [نشریه: ۲-۱۴۴]

۱۲. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۰**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۰۷۴ق؛ واقف: نائینی؛ ۲۱۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۴-۴۱۱]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۸

خط: نسخ، کا: شاه محمد بن مظفر حسین نیشابوری، تا: پنج‌شنبه ۱۱ جمادی الثانی ۱۰۷۴ق؛ مصحح؛ مهر: «عبده شمس الدین الحسینی» (مربع)، در صفحه آخر میرزا محمد (؟) نوشته است که کتاب را در مشهد مقدس به تاریخ چهارشنبه سوم ربیع الاول ۱۰۸۷ مقابله نموده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶/۵سم [ف: ۲-۱۴۱]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۰۲

خط: نسخ نازیبا، کا: علی بن سلیمان شامی غروی، تا: چهارشنبه ۵ ذیقعده ۱۰۸۶ق، جا: مشهد، مدرسه خیرات خان؛ مصحح، مقابله این کتاب دو مرتبه توسط کاتب نسخه انجام گرفته، اول با همان نسخه‌ای که از روی آن نوشته شده بود با شیخ عبدالنبی و برادرش عبدالمهدی فرزندان شیخ لطف الله بحرینی و شیخ احمد بن عبدالله جزائری، و بار دوم در رشت به تاریخ ۲۴ ربیع الاول ۱۰۸۷؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۵۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱۰-۱۸۴]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** موجودة و لقد علمت لمن نجا و قال مؤلف الکتاب ختمت کتابی فی مدایح سادة من الله رب الخلق جل جلاله

خط: نسخ، کا: طهماسب بن محمد بن حسین جزایری، تا: سه‌شنبه ذیحجه ۱۰۸۸ق، جا: شیراز، مدرسه خانیه؛ تملک به خط شیخ عیسی نجفی؛کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای آبی، ۳۸۶گ، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۶-۲۱۸]

۱۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۷۳۴

آغاز: الطریق و اخذت هذا التأویل و حله عن الراسخین فی العلم

خط: نسخ، کا: میرزا علی بن حاج نادعلی گلپایگانی، تا: ۱۰۹۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی، ۲۷۴گ، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۴سم [ف: ۳-۱۰۳۹]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۵۵

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد بن ابراهیم احسایی، تا: چهارشنبه ۶ رجب ۱۰۹۷ق؛ تملک: نجم الدین علی سپاهانی، عبدالله بن نجم الدین قندهاری، در ۶ ربیع الثانی سال ۱۰ با آگاهی محمد علی صحاف برای «خانه زاد پادشاه غازی محمد شاه: احمد حسین خان» (مهر مورخ ۱۱۳۳) خریده شده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی مقوایی، ۲۱۹گ، ۲۶ سطر (۱۱/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۲۸/۵×۳۰سم [ف: ۹-۹۶۲]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۰

آغاز: الطیبین منقاداً لامرهم مومناً بظاهرهم و باطنهم اعطاه الله؛ **انجام:** انی رسول الله الیکم فامن بی علی بن ابی طالب علیه السلام سراً و جهراً و حمانی ابوطالب جهراً.

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛افتادگی:آغاز و انجام؛ واقف: حاج سید محمد شوشتری، رمضان ۱۳۰۹؛ کاغذ: استانبولی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۴۳۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱-۴۱۸]

۱۹. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۹۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد امین، تا: ربیع الاول ۱۱۰۲ق؛ توسط ابراهیم بن جعفر عاملی فراهی مشهدی تصحیح و مقابله گردیده؛ تملک: محمد شفیع عاملی؛ واقف: ملا محمد کاظم وحید التولیه (فرزند میرزا محمد علی رضوی وکیل)، ۱۲۲۱ق در مشهد؛ جلد: تیماج عنابی، ۳۰۹ص، ۲۰ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۱۰۰]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۵۷

نسخه ما گزیده است و باید جامع الفوائدی و دافع المعاند علم بن سیف بن منصور نجفی حلی باشد که در ۹۳۷ آن را ساخته است؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد جعفر، تا: ۲۴ جمادی الثانی ۱۱۴۴ق؛افتادگی:آغاز؛کاغذ:فرنگی،نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۲گ، ۱۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۷-۱۸۸]

۲۱. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۰/۶

آغاز: برابر

از ابتدا کتاب تا اوایل سوره آل عمران، از آخر نسخه و همچنین چند سطری از آغاز کتاب افتادگی دارد؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ ۱۱گ (۱۶۲ر-۱۷۲ر)، ۲۹سطر [ف: ۱۰۶]

۲۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۳۴-۳۲/۱۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، با علامت بلاغ مقابله با نسخه اصل؛ جلد: تیماج سرخ مجدول، ۱۸۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۲-۶۷۱]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الصلوة علی خاتم النبیین محمد و اهل بیته الطاهرین سلم تسلیماً کثیراً.

آنچه مدرک این کتاب بوده تفسیر محمد بن عباس بن علی است؛ خط: نسخ، کا: خواجه علی بن مرحوم مولانا محمد علی، تا: ۱۲۱۰ق؛ کاغذ: دولت آبادی، ۲۶۵گ، ۲۲سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۸/۵×۲۳/۵سم [ف: ۹-۴۹۲]

۲۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۰۰۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: حسین یزدی، تا: ۱۱ شوال ۱۲۵۲ق، تملک: «محمد مهدی»، «محمد حسین بن محمد ابراهیم»؛ اهدایی: حاج میرزا تقی رسولیان؛ کاغذ: کبود اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی، ۲۴۶گ، ۲۲ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۵-۱۵۰۲]

۲۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۳۵

آغاز: برابر؛**انجام:** فقال النبی صلی الله علیه وآله لعلی علیه السلام

اقرأها علی الوتر فجعل امیر المؤمنین علیه السلام کلما قرءایة انحلت عقدة حتی فرغ منها وکشف الله علی نبیه ما سحر به وعافاه. رزقنا الله سبحانه الفوز ... فی اناء اللیل واطراف النهار.
خط: نسخ، کا: محمد باقر بن علی اکبر خوانساری، تا: یک‌شنبه شوال ۱۲۵۹ق؛ مجدول، مصحح؛ جلد: تیماج زرشکی، ۷۴گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف مخ: ۱-۳۱۸]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۴۰
آغاز و انجام: برابر؛ انجام اضافات: اذ اوصلت الی آیاته فیها تاویل کثیر اخذت موضع
خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن صادق آشتیانی، تا: ۱۲۶۸ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: کاتب، محمد ضرابی در ۱۳۸۰ق در آمل و کربلا، علی چوپان؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۸گ، ۲۲ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵/۳×۲۱/۵سم [رایانه]

۲۷. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۰۹/۱
خط: نسخ، کا: حسین بن عبدالله آشتیانی، تا: ۱۲۶۹ق، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۶گ (۱پ-۲۰۶ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱-۱۸۲]

۲۸. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۴۳
خط: نسخ، کا: احمد بن حسن بیرجندی یزدی، تا: ۱۰ ربیع الثانی ۱۲۷۱ق؛ تملک: رضا قلی بن محمد ابراهیم رهبر به تاریخ شوال ۱۲۸۱، تملکی بدون نام به تاریخ سلخ جمادی الاول ۱۲۸۰، تملکی بدون نام به تاریخ ۲۶ جمادی الثانی ۱۳۴۳ با مهر «محمد بن علی اکبر حسینی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۱گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۳۰]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۶۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خفی، کا: حسین، تا: یک‌شنبه ۱۲ محرم ۱۲۷۸ق؛ واقف: حاج محمد باقر کتابچی، تیر ۱۳۵۶؛ کاغذ: آهاری حنایی، جلد: تیماج زیتونی، ۹۹گ، ۲۹ سطر (۱۱×۲۳)، اندازه: ۱۹×۳۲/۵سم [ف: ۱۱-۵۳۹]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۴۴
خط: نسخ، کا: عبدالحسین قوچانی، تا: ۲۱ جمادی الثانی ۱۲۸۶ق؛ مهر اسدالله؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ مقوایی، ۴۵۹گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶-۴۰۷]

۳۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۵۴-عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** بعد شکرالله علی نعمه لسابقات علی من یحبه و یتولاه. الحمدلله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لولا ان هدانا الله و نسأله بعد موالاتهم بجاههم العریض و فضلهم المستفیض و قدرهم الغالی وجود ایادیهم ...
خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: جمعه ۱۰ جمادی الثانی ۱۲۹۹ق؛ ۳۰۹ص، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۰سم [عکسی ف: ۱-۵۸]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۰/۶
آغاز: برابر
کا: سید احمد صفائی خوانساری، تا: ۱۳۲۸ق [اهدائی ف: ۳۷۸]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۸۷۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** فجعل امیرالمؤمنین (ع) کلما قرأ آیة انحلت عقدة حتی فرغ منه و کشف الله علی نبیه ما سحر به و عافاه رزقنا الله سبحانه الفوز لمحبته التی هی نعم الذخر لدار القرار و وفقنا للعمل بطاعته فی آناء اللیل و اطراف النهار.
در فهرست به نام «کنز جامع الفوائد و دافع المعاند = جامع الفواید و دامغ المعاند» و مؤلف: نجفی حلی، علم بن سیف، معرفی شده است؛ خط: نستعلیق خفی، کا: احمد بن محمد رضا حسینی خوانساری، تا: ۱۸ شعبان ۱۳۲۸ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: میشن مشکی، ۱۰۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۲۲-۳۶۹]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۲۲
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ وقفنامه کتاب به تاریخ ماه رمضان ۱۲۹۸؛ جلد: تیماج سبز، ۱۴۲گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۱سم [ف: ۱-۳۵۹]

۳۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۱۳/۴-۵/۱۰۳
آغاز: یستمعون القول فیتبعون أحسنه و القول هو القرآن و یؤید هذا ما رواه الشیخ ابوجعفر الطوسی باسناده الی الفضل بن شاذان ... قال الله تعالی فأینما تولوا فثم وجه الله و نحن الإیات و نحن البینات؛ **انجام:** و ذریتک فی الدرجات العلی فی علیین و قلت بابی أنت وأمی یا رسول الله فشیعتنا قال شیعتنا معنا و قصورهم.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج با سر، ۱۹۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲-۶۷۱]

۳۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۶۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** قال: نزلت هذه الآیة فینا و فی شیعتنا و ذلک ان الله سبحانه.
نسخه اصل: کتابخانه کاشف الغطاء-نجف اشرف؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۱۹۹ص [عکسی ف: ۵-۳۲۹]

۳۷. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۲مجموعه بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [دلیل المخطوطات: ۱-۱۵۳]

● تأویل الآیات الظاهرة فی فضائل العترة الطاهرة (خلاصه) / تفسیر، فضائل و مناقب / عربی

ta'wīl-ul āyāt-iẓ ẓāhira fī faḍā'il-il 'itrat-iṭ ṭāhira (xulaṣa)

فضل الله، ق۱۲ قمری

fazl-ol-lāh (-13c)

وابسته به: تأویل الآیات الظاهرة فی فضائل العترة الطاهرة؛ استرآبادی، شرف الدین علی (-۹۶۵)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۸۶۷

آغاز: ذکر الشیخ العلامه الفهامه ... ابراهیم الدرازی البحرانی؛ **انجام:** وقع الفراغ من تسوید من الکتاب المستطاب ... و آله الطاهرین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱۵۰گ، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

● تأویل الآیات الظاهرة (منتخب) / علوم قرآن / عربی

ta'wīl-ul āyāt-iẓ ẓāhira (mn.)

وابسته به: تأویل الآیات الظاهرة فی فضائل العترة الطاهرة؛ استرآبادی، شرف الدین علی (-۹۶۵)

انتخابی است با حذف اسانید احادیث، از کتاب «تأویل الایات الظاهرة» شرف الدین علی استرآبادی، و چون آغاز نسخه افتاده است معلوم نشد از کیست «کنز جامع الفوائد» علم بن سیف نیست.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۵۹

آغاز: و قد ورد عن ابن عباس رضی الله عنه قال قال لی امیرالمؤمنین نزل القرآن ارباعاً؛ **انجام:** فمن اجل ذلک انه لا یحصی کثرة و لا یعلم به الا الله العلی العظیم و الحمدلله رب العالمین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه از صفر ۱۱۸۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، این کار توسط نصرالله بن الحسین موسوی حائری انجام گرفته و کتاب را به شخصی به نام حاج فضل الله نسبت داده؛ جلد: تیماج قرمز عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۱۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۴-۵۳]

● تأویل الآیات الظاهرة فی فضائل العترة الطاهرة / فضایل و مناقب، تفسیر / عربی

ta'wīl-ul āyāt-iẓ ẓāhira fī faḍā'il-il 'itrat-iṭ ṭāhira

طبسی، محمد بن محمود، ق۱۱ قمری

tabasī, mohammad ebn-e mahmūd (-17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۸۵ق

آن را پس از زبدة البیان خود ساخته و این جز تکمله زبدة البیان اوست و جز کتاب سید شرف الدین علی حسینی استرابادی است که به همین نام است.

آغاز: بسمله، الحمدلله و کفی. و الصلاة علی عباده الذی اصطفی محمد و عترته المعصومین ... و بعد فیقول ... محمد بن محمود الطبسی انی لما فرغت من کتاب زبدة البیان فی شرح آیات قصص القرآن ... و سمیته بکتاب تأویل الایات الظاهره فی فضائل العترة الطاهرة ...

[الذریعة ۴۱۴/۴ و ۲۱/۱۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۹۵

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ محشی، با یادداشت فرهاد میرزا، با مهر «یا علی بن موسی الرضا» (بیضی)؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۱۸/۸سم [ف: ۱-۷۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** والحمدلله رب العالمین، هذا ما قصدنا ایراده من ذکر الایات الدالة علی امامة امیرالمؤمنین و سایر اهل البیت (ع) ... فقد تم ذلک علی ید ... محمد بن محمود بن مولانا علی الطبسی فی اوایل ذی القعدة الحرام سنة ۱۰۸۵، و الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ پیشکش ملا محمد امین شوشتری در ۱۰۸۵ به کتابخانه یکی از پادشاهان هند با عرض‌های ۱۰۹۵، ۱۰۹۶، ۱۰۹۸، ۱۱۱۲ ، ۱۱۱۳ و ۱۱۳۱؛ کاغذ: فستقی هندی، جلد: میشن سبز، ۱۴۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۷/۳سم [ف: ۱-۷۹]

● تاویل آیات قرآنی / تفسیر / عربی

ta'vīl-e āyāt-e qor'ānī

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵-۴۳۶ قمری

'alam-ol-hodā, 'alī ebn-e hoseyn (967-1045)

این کتاب درباب تاویل و تفسیر مقداری آیات قرآن مجید است، مؤلف آن به طوری‌که در مقدمه ذکر شده السید الاجل المرتضی علم الهدی ابوالقاسم علی بن الحسین بن موسی بن محمد بن موسی الکاظم (ع) موسوی العلوی الحسینی می‌باشد.

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۱۸۱/۱۰

آغاز: بسمله- الحمدلله رب العالمین حمد العارفین الشاکرین و صلوته و تحیاته علی سید المرسلین؛ **انجام:** ان الرجال قد استلامو او لبسو السلاح و قوله و شکت الفسادسه (کذا) ای اتخذت

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۳/۵سم [ف: ۱-۱۶۱]

● تأویل آیه امانت / تفسیر / عربی

ta'vīl-e āye-ye amānat

مختصری است در بیان مقصود از عرض امانت بر انسان و اباء و اشفاق فرشتگان و تفسیر کلمه ظلوم و جهول به شیوه عرفان، پیوسته نسخه تفسیر آیه نور کاشانی است و شاید کاتب دفتر این را نیز از کاشانی دانسته است. سید حیدر آملی رساله‌ای در این باب دارد و در آغاز کتاب «جامع الاسرار» نیز درباره آن سخن گفته. علم الهدی در یادداشتی که در پشت گ ۲ دفتر دارد تنها از دو رساله (شماره ۱ و ۲ دفتر) یاد کرده و از دیگر رساله‌های موجود در دفتر با اینکه با همان خط و قلم‌اند و احتمال الحاق نمی‌رود نام نبرده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۳۶/۳

آغاز: بسمله، و به نستعین، انا عرضنا الایة المراد بالعرض التجلی و بالامانة الذات مع الصفات ای الاسماء الالهیه معنی تجلینا باسمائنا الحسنی لسموات العالم العلوی و ارض العالم السفلی و جبال الکاینات بینهما فا بین ان یحملنها؛ **انجام:** ترد نفسک الی طاهرة کما قبلتها منی طاهرة و الله المستعان و علیه التکلان تم.

خط: نسخ، کا: محمد بن جلال الدین محمد شهیر به مؤمن کاشانی، تا: ۱۰۲۸ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری رنگ، جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۲۲-۲۳)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۹-۶۴۷]

← تاویل آیه تطهیر ⊲ استخراج اسامی ائمه از آیه تطهیر

● **التأویلات = تأویل الآیات** / تفسیر / عربی

at-ta'wīlāt = ta'wīl-ul āyāt

عبدالرزاق کاشی، عبدالرزاق بن احمد، -۷۳۶ ؟ قمری

'abd-or-razzāq-e kāšī, 'abd-or-razzāq ebn-e ahmad (-1336)

تفسیر مزجی مختصری است مشتمل بر تأویل آیات به روش عرفا و صوفیان چنانکه خود کاشانی فهمیده، و اگر آیه‌ای احتیاج به تأویل نداشته یا تأویل آن را نمی‌دانسته، تأویل نکرده تا شاید دیگران بهتر بفهمند. به تصدیق شهید ثانی این کتاب در موضوع خود بی نظیر بوده و مثل آن تألیف نشده است.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی جعل مناظم کلامه مظاهر حسن صفاته و طوالع صفاته مطالع نور ذاته ... و بعد فانی طال ما تعهدت تلاوة القران و تدبرت معانیه بقوة الایمان ... و قهمت ان الظهر هو التفسیر و البطن هو التاویل ... و قد نقل عن الامام المحقق السابق جعفر بن محمد الصادق انه قال لقد تجلی الله لعباده فی کلامه و لکن لاتبصرون و روی عنه علیه السلام انه خرمغشیا علیه و هو فی الصلاة فسئل عن ذلک فقال ما زلت اردد الایة حتی سمعتها من المتکلم بها فرایت ان اغلق بعض ما یسنح فی الاوقات من اسرار البطون و انوار شوارق المطلعات و ما یتعلق بالظهور و الحدود ... فی تسوید هذه الاوراق ... مراعیا لنظم الکتاب و ترتیبه ...

انجام: و اما فی صورة غیره من صور الاسماء فلایتم ایضا الاستفادة منه الا بالله و الله العاصم.

چاپ: این کتاب در بیروت توسط انتشارات دار الیقظة العربیة در سال ۱۳۸۷ ق در دو جلد اشتباهاً به نام تفسیر القرآن کریم منسوب به محیی الدین بن عربی (۶۳۸ ق) به چاپ رسیده.

[دنا ۷۵۷/۲ (۳۸ نسخه)؛ کشف الظنون ۳۳۶/۱؛ معجم المطبوعات ۱۷۷/۱؛ الذریعة ۳۰۳/۳؛ معجم المؤلفین ۲۱۵/۵؛ هدیة العارفین ۵۶۷/۱؛ کشاف الفهارس ۸۹/۳-۹۳؛ مکتبة امیر المومنین ۱۹۵/۱؛ الاوقاف العامة بغداد ۵۴/۱]

شروح و حواشی:

۱- تأویل بسم الله الرحمن الرحیم = حاشیه تأویلات القرآن؛ قیصری، داود بن محمود (-۷۵۱ق)

۲- التأویلات (منتخب)

۱. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۹۸

انجام: یدلان علی ان المراد بهم هم الموحدون الکاملون الاستعداد الذین لاکمال فوق کمالهم فلایبقی شیء وراء مرتبتهم یریدون التحول الیه قل لو کان البحر

از آغاز فاتحة الکتاب تا پایان سوره مریم؛ خط: نسخ مایل به نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ صفحات آغازین مجدول، روی برگ اول نام کتاب و مؤلف و وقف بر صاحب الزمان؛ تملک: «عبدالله بن محمد عکاشی یزدی»؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۸۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱-۱۹۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۶۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۷۵۶ق؛ تملکی به تاریخ ۱۲۵۱ با مهر «امامقلی بن محمد علی بن شاه فتحعلی» (بیضوی)؛ مهر: کتابخانه میرزا ابوالفضل طهرانی؛ جلد: تیماج مشکی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۰۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۲۶-۲۲۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۸۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۸ جمادی الاول ۸۱۹ق، جا: نیشابور؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۳۰گ، ۲۴ سطر (۱۳×۱۷)، اندازه: ۲۱×۲۷سم [ف: ۱۷-۳۱۱]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۸۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم الکتاب و ربنا المحمود×× و له المکارم و العلی و الجود

خط: نسخ، کا: علی بن تاج الدین بن خلیل معلم سرانیساووری، تا: سه‌شنبه غره محرم ۸۲۹ق، برای سید تاج الدین بن شرف الدین بن تاج الدین بن شرف الدین الهادی حسینی؛ مصحح، محشی؛ تملک: میر عبد العظیم رضوی به تاریخ ۲۳ صفر ۱۳۲۷، سید محمد بن عبد الغفار رضوی به تاریخ رمضان ۱۱۷۳، عبدالحی بن امیر سید محمد رضوی، محمد یوسف بن زین العابدین طبیب رضوی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۱۷-۳۲۴]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵ جمادی الاول ۸۹۱ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن مشکی، ۲۷۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۲۱/۹سم [ف: ۱-۸۰]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۲۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱ ربیع الاول ۸۹۲ق؛ مهر: «محمد تقی بن عبدالغفور» (بیضوی)؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۱۸۹گ، ۲۷سطر، اندازه: ۱۷×۳۴سم [ف: ۳۵-۱۳۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۲۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ تملک: حسین بن حیدر حسینی کرکی در سال ۱۰۰۰ق با یادداشتی از وی که نسخه را به سید خلف هبه کرده، محمد بن علی بن حیدر بن حسن بن حیدر نعیمی بحرانی، علی نقی بن احمد بن زین الدین احسایی در ۱۲۱۶ق با مهر «علی بن احمد بن زین الدین»؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۷۰گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۴۴-۱۳۵]

۸. خوی؛ نمازی؛شماره نسخه:۱۷۹

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰ق؛ افتادگی: انجام؛ نزد حسینعلی ایروانی امانت بوده؛ ازموقوفات رمضانیه ۱۲۳۰؛ واقف: ابراهیم شریف حسینی، ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج ضربی با شمسه، ۵۱۷ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۹۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۲۲]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ هندوستان، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: امیر جبرئیل از حیدرآباد دکن، تاریخ وقف ۱۰۳۷ق؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد:تیماج مشکی،۳۸۲گ،۲۴سطر،اندازه:۱۶×۲۷سم [ف: ۱-۴۱۷]

۱۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۳۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۶ جمادی الاول ۹۱۱ق؛ با سرلوح، مجدول؛ تملک: اسماعیل با مهرش، فاضل تونی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۲۶۸گ، ۲۷ سطر (۱۲×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۴۸۰]

۱۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۹

خط: نستعلیق ترک، کا: مصطفی، تا: جمادی الاول ۹۸۸ق، جا: خانچه یا چاهیچه؛ جلد: مقوا، ۳۵۵گ، ۱۹ سطر به شیوه ترکی، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱-۲۷]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۸۵۲-۱۹/۱۸۲

آغاز: والملائکة التی بحضرته ینتقش بما لاینتقش هی فی غیر ذلك ... وقولهم سبحانك لاعلم لنا الا ما علمتنا شهادة وجوداتهم بالدلالة؛ **انجام:** برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۷گ، ۱۷-۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲-۶۷۲]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۵۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: هاشم بن حسین العمید، تا: جمادی الثانی ۱۰۱۴ق؛ اشتباهاً عنوان کتاب را چنین نگاشته‌اند: «هذا کتاب تأویلات القرآن المجید مما نقل عن شیخ المحققین من وراث سید المرسلین بهاء الدنیا و الدین العاملی»؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: الوان آهار مهره، جلد: تیماج، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱-۵۵۰]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۳۲/۲۲

گزیده از تاویلات (یک گفتار)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۳۵ق؛ ۱گ (۱۳۸ر) [مختصر ف: ۶۷۸]

۱۵. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۱۶۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۵ق [ف: ۴۲]

۱۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۹۱۹

خط: نستعلیق، کا: بهاء الدین بن محمد یوسف فراهانی، تا: ۲۳ جمادی الثانی ۱۰۶۳ق؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۲۹۱]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۹۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** فکان علمه بالحقایق عن علمه بذاته و الله اعلم

در دو جزء: اول از آغاز سوره فاتحة الکتاب تا ابتدای سوره کهف و جزء دوم از سوره الکهف تا آخر قرآن؛ خط: نستعلیق، کا: رضا بن حسن تنکابنی کریجانی، تا: ۱۲ رمضان ۱۰۷۹ق، جا: تهران؛ در برگ ۱۳۱پ من افادات بابا افضل و ۴۷۷ر من مناجات شیخ شهاب الدین سهروردی هست؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۷۷گ، ۲۴سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱۶-۳۰۳]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و سلم تسلیما کثیرا

خط: نستعلیق، کا: بنیاد بن بابا جان، تا: محرم ۱۰۹۲ق؛ پس از این وصیتی است از مؤلف به ناظرین این تفسیر در اهتمام و مواظبت به آداب شرع و بیان اقسام تاویل، دارای سرلوح کوچك مذهب، مجدول؛ واقف: نائینی؛ ۳۱۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴-۴۰۹]

۱۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۸۵/۲

از سوره فاتحه تا پایان سوره اسراء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۳۰۰گ (۲۰ر-۳۱۹پ)، ۲۱ سطر (۹×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۹۸]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۷۸۲

آغاز: حلفاً عن کل مافات و لا تموتن الا علی حال اسلام الوجوه له ای الکین موتکم؛ **انجام:** بحیث لم یصلوا الی طور من الروحانیات وراء فی القدرة

از آیه ۱۰۲ سوره آل عمران تا اول سوره یونس (آیه ۲)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن دارچینی، ۷۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۳سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن-۸۶]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۲۰/۷

آغاز: حم، ظهور الحق بالصورة المحمدیة، تنزیل الکتاب، الکل الجامع لجمیع الحقایق من الذات الاحدیة الموصوفة بالرحمة الرحمانیة التامة؛ **انجام:** کما قال کل من علیها فان و یبقی وجه ربك ذوالجلال و الاکرام

فقط تفسیر سوره فصلت یا حم سجده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۷۵-۷۸)، ۱۸-۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۴-۵۱]

۲۲. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۱۳۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا ۱۲؛ مجدول مذهب، با سرلوح مزدوج مذهب، مصحح؛ جلد: تیماج سرخ با ترنج و سرترنج، ۴۲۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۹۶]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۲۶
خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد باقر لاهیجانی، تا: چهارشنبه ۲۴ شوال ۱۱۸۰ق؛ مصحح؛ تملک: علی بن موسی به تاریخ نهم ربیع الثانی ۱۳۲۹؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۶-۲۳]

۲۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۸۹/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** تستمد من النفوس الخبیثة المظلمة الارضیة لمناسبتها ایاهم و مجانستها فی الظلمة الکدورة و الخبث فعجب رسوله صلی الله علیه وآله و سلم
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛افتادگی:انجام؛اشعاری از شیخ علی نقی کمره‌ای و مخمس جامی و ساقی نامه پرتوی و ترجیع بند ملاآنی و اشعاری از ابوالقاسم متخلص به صولت آمده؛جلد:تیماج قرمز بدون مقوا، ۵۹گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [محدث ارموی مخ:]

۲۵. ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۲۲۱/۱۴
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴ص، ابعاد متن: ۱۷×۲۱ [نشریه: ۶-۶۳۰]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۴۳۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و قبل هذه الوصیة و اتقی و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل و هو حسبی و نعم الوکیل.
خط: نسخ، کا: محمد جعفر، تا: ۹ جمادی الاول ۱۲۰۶ق؛ واقف: خان بابا مشار؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۲۴۴گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۱۱-۵۳۸]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۶۷
خط: نسخ، کا: عبدالرحمن بن جعفر پاراوی لاهیجانی، تا: شنبه ۱۵ شوال ۱۲۲۷ق، به خواهش میرزا طالع؛ کاغذ: فستقی قورخانه‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۳۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱/۳×۳۴سم [ف: ۱-۸۰]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۲۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** هذه الوصیة و اتقی و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل و هو حسبی و نعم الوکیل.
خط: نسخ، کا: آقا بابا بن ملامحمد مهدی شاهمیرزائی، تا: شنبه ۲۲ ذیقعده ۱۲۸۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۴۲گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۳۵-۲۲۱]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۵۲
آغاز: براب؛ **انجام:** علی ید اقل خلق الله محمد الخراسانی التربتی.
خط: نسخ، کا: محمد خراسانی تربتی، تا: ۱۳۴۷ق؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم ترنج، ۱۸۰گ، ۳۰ سطر (۱۱/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۹-۵۰]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۳۳/۹
آغاز: بسمله. اسم الشین ما یعرف به فاسماء الله تعالی هی الصدر النوعیة التی تدل بخصائصها و هویاتها علی صفات الله و ذاته؛ **انجام:** و کان عرشه الذی هو قلب المومن علی ماء، و مادة الحیة مستولیا علیه متعلقا به تعلق التصویر و التدبیر.
خط: نستعلیق، کا: احمد بن علی محمد رشتی، بی‌تا؛ آخر نسخه: «من تاویلات مولانا عبدالرزاق القاسانی رحمه الله تعالی»؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۹۱پ-۹۲پ)، ۲۰ سطر [ف: ۱۶-۲۴۴]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۳۵
آغاز: اعلم ان لله تعالی تجلیات غیر متناهیة تجلیین هما اصل التجلیات الاول تجلی الذات فی ازل الازال و ظهر منه وجود الصفات؛ **انجام:** سواه موجوداً بوجوده لیس بشی فی نفسه لان الامکان
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در نسخه حاضر اشتباهاً این کتاب را تفسیر «عرایس البیان» روز بهان بقلی پنداشته‌اند؛ جلد: تیماج سرخ، ۶۸۴گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۳۵-۱۳۴]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۳۳/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** لا یجب ان یکون حارا و اذا کانت النار
شامل دیباچه، سوره فاتحه و اوایل سوره بقره؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن علی واعظ حنفی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک: ریحان الله الموسوی و مهر بیضوی او، شرف الدین محمد مکی بن محد ضیاء الدین بن شمس الدین بن حسن بن زین الدین من ذریة الشریف ابی عبدالله الشهید شمس الدین محمد بن مکی مطلبی عاملی به تاریخ ۱۱۷۵ق؛ جلد: تیماج با روکش سبز، ۸ص (۱-۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳۲-۴۷]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۶/۱۶
آغاز: اعلم ان للغیب مراتب اولها غیب الغیوب و هو علم الله تعالی المسمی بالغایه الاولی
بخشی از تاویلات یا تاویل الایات در بیان مراتب غیب (به اصطلاح عرفا)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۹۹) [ف: ۹-۵۴۷]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۲/۱۶
تأویلات در تفسیر آیه «و اضرب لهم مثل»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲ص (۱۴۸-۱۴۹) [ف: ۵-۲۴۰]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۶۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و أما فی صورة غیره من صور الاسماء فلایتم أیضا الاستعاذة منه الا بالله تعالی.
نام کتاب و مؤلف باستناد جلد ۵۱/۳۴ مرعشی تعیین شد؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ تملک: آقا رضا به تاریخ ۶ ربیع الاول ۱۳۱۰ و مهر «الواثق بالله الغنی عبده محمد مهدی» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۷-۲۴۸]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۰۵۹

آغاز: آخر له شان و جنس براسه له برهان کجبریل من بین الملائکة؛ **انجام:** و مدرکاتهما تعظیما للانسان و اظهار الشرفه.
خط: نسخ خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج ماشی ضربی، ۵۵گ، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۱-۵۳۹]

۳۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۴/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ دارای یک سرلوح زمینه طلا، مجدول؛ جلد: مقوا، ۱۸۲گ، ۱۹ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۱-۳۰۹]

● **التأویلات (منتخب)** / تفسیر / عربی

at-ta'wīlāt (mn.)

šeyx-e bahā'ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547-1621)

وابسته به: التأویلات، عبدالرزاق کاشی، عبدالرزاق بن احمد، -۷۳۶ ؟ قمری

عنوان این بخش را با شنگرف چنین نگاشته اند: «آیات منتخبات من التأویلات مما نقل عن بهاء الدنیا و الدین الشیخ بهاء الدین العاملی». ولی در اصل منتخباتی از همان تأویلات ملاعبدالرزاق کاشانی است و نه شیخ بهائی.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۵۸/۲
آغاز: بسمله. الله لا اله فی الوجود الا هو فکل ما عبد دونه لم تقع العباده.؛ **انجام:** فتقرب و لا تخاف و اصعد علی الاعراف. تم الکتاب الموسوم بالتأویلات البهائیه علی ید افقر العبید ... من رجب.
در رایانه آستان قدس نام مؤلف شیخ بهائی آمده؛ خط: نسخ، کا: هاشم بن حسین العمید، تا: جمادی الثانی ۱۰۱۴ق؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: الوان آهار مهره، جلد: تیماج، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱-۵۵۱]

● **التأویلات** / تفسیر / عربی

at-ta'wīlāt

آملی، حیدر بن علی، ۷۲۰-۷۸۲ ؟ قمری

āmolī, heydar ebn-e 'alī (1321-1381)

تفسیر عرفانی و صوفیانه‌ای است بر سوره فاتحه (الحمد) و بیان اسرار آن. بنا به گفته مؤلف در سر آغاز آن به الفاظ و ظواهر و گفته‌های مفسران نمی‌پردازد و فقط بنا دارد که اسرار باطنی آن سوره را کشف کند.

۱. اصفهان؛ کتابی (آقای)؛ شماره نسخه:۱
بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [نشریه: ۵-۳۲۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۱۸
آغاز: و الکتمان و غلب بالتوفیق الا التی حکم الاخفاء علی الاعلان و لم یزل هذا حاله الی أن جدد الحق؛ **انجام:** و من بقی بحکم ذاتک و لم تستملکه و تعهده اصباغ ظهوراتک ثبت شهود
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۵۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۳-۲۱۹]

● **التأویلات** / تفسیر / عربی

at-ta'wīlāt

کاشانی، نورالدین علی، ق۸ قمری

kāšānī, nūr-od-dīn 'alī (-14c)

مأخوذ از تاویلات نورالدین قاشانی صاحب مصباح الهدایه است. ابتداء آیه «اذا نودی للصلوة یوم الجمعه» بحث می‌شود و خود تأویلات به تفسیر سوره جمعه مربوط است و در آخر تفسیر آیه فاذکروا الله کثیرا لعلکم تفلحون می‌باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۱۰/۱۲
آغاز: بسمله و به نستعین، اذا نودی للصلوة من یوم الجمعه؛ **انجام:** فوضوا امر الرزق الیه بالتوکل فان الله خیر الرازقین.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: مقوایی تیماج زرد، ۲ص (۱۲۹- ۱۳۰)، ۲۰ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰-۱۵۵]

● **التأویلات** / تفسیر / عربی

at-ta'wīlāt

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۹۱
آغاز: او هو غافل قوی یکتب علی البناء للمفعول، آثارهم بالرفع و کل شیء منصوب بعامل مضمر یفسره احصیناه ای و احصینا کل شیء احصینا، و قری کل شیء بالرفع علی الابتداء یجوزان یکون وصفه بالحکیم لکونه دلیلا ناطقا بالحکمة کالحی ... آغاز سوره الزمر: بسم الله الرحمن الرحیم تنزیل الکتاب من الله العزیز الحکیم انا انزلنا الیک بالحق ... لاجل مسمی الا هو العزیز الغفار قری نعبد بالضم النون اتباعا للعین کما تتبعها الهمزه فی الامر و التنوین فی ... آغاز سوره الناس: بسم الله الرحمن الرحیم قل اعوذ برب الناس .... من الجنة و الناس قرء فی السورتین قل عوذ بحذف الهمزة و نقل حرکتها الی اللام کما فی قوله فخذ ربعة، الوسواس بمعنی الوسوسة کالزلزال بمعنی الزلزلة؛ **انجام:** انجام سورة الناس: و لهذا قال الله تعالی قل ادعوالله و ادعوا الرحمن ایا ماتد عو فله الاسماء الحسنی. انجام: فهو موقوف علی حد علمه محجوب عن خفایا اسرار علمه به و استغفرالله لی و لکم و لمن سمع و وعی و قبل حکم هذه الوصیة والفی الله.
از یس تا آخر قرآن؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۲۹۱]

● **تأویلات القرآن = منتخب غرائب القرآن و رغائب الفرقان** / تفسیر / عربی

ta'wīlāt-ul qur'ān = mn.-u ġarā'ib-ul qur'ān wa raġā'ib-ul furqān

وابسته به: غرائب القرآن و رغائب الفرقان = تفسیر نیشابوری؛ نظام الاعرج، حسن بن محمد (-۷۲۸ق)

تأویلات عرفانی تفسیر «غرائب القرآن و رغائب الفرقان» در این کتاب، گرد آمده است.

آغاز: قوله تعالی و علم آدم الاسماء کلها، التأویل عن النبی صلی الله علیه و سلم ان الله خلق آدم فتجلی فیه ...

انجام: و نحن ایضاً نختم التفسیر بهذا التحقیق و الله ولی التوفیق و الهادی فی العلم و العمل الی سواء الطریق.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۷۶/۱

آغاز و انجام: برابر

نام کتاب به استناد نسخه ش ۱۵۱۶۷ همین کتابخانه تکمیل شد؛ خط: نسخ، کا: شعیب بن مسعود، تا: ۸۶۳ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۴۷گ (۱پ-۱۴۷ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۷-۲۵۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ زیبا،کا: ابن محمد رضوی، تا: رجب ۱۲۶۳ق؛ محشی با نشان «محمد حسین»، مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۱گ، ۱۹ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۳۸-۵۰۸]

● **تأویلات مشکلات الاحادیث** / حدیث / فارسی

ta'vīlāt-e moškelāt-ol ahādīs

فخر رازی، محمد بن عمر، ۵۴۴؟-۶۰۶ قمری

faxr-e rāzī, mohammad ebn-e 'omar (1150-1210)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۲/۲۷-ف

نسخه اصل: سلیمانیه ش ۱۲۰۸؛ خط: نسخ، بی کا، تا: ۸۳۹ق؛ ۲گ (۳۲۰ر-۳۲۱پ)، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۱۲]

● **تأویلات و مکاشفات** / تفسیر / عربی

ta'wīlāt wa mukāšifāt

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۳۲/۳۲

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۳۰۵ق؛ ۲۰گ (۱۷۷ر- ۱۹۶ر) [مختصر ف: ۱۳۰]

● **تأویل الاحادیث** / خوابگزاری-عربی

ta'wīl-ul aḥādīṯ

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵-۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810-1871)

اهداء به: محمد رحیم (فرزندش)

تاریخ تألیف: ۲۶ ربیع الثانی ۱۲۷۱؛ محل تالیف: خبیص (قریه)

این رساله در علم تعبیر خواب است که در پاسخ محمد رحیم خان (فرزندش) نگاشته، شامل یک مقدمه و شش «باب»: مقدمه در بعضی مقدمات لازمه؛ باب ۱. تقسیم رؤیاهای صادقه و کاذبه؛ ۲. اقسام رؤیا؛ ۳. سر اختلاف صورت بعض چیزها در عالم مثال با صورت آنها در این دنیا؛ ۴. کلیاتی در علم تأویل و تعبیر؛ ۵. ذکر بعض اخبار وارده در این باب؛ ۶. ذکر اقوال علما در امر رؤیا.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... قد سالنی قرة عینی و فلذة کبدی و ثمرة فؤادی ابنی محمد الملقب بالرحیم

انجام: و جعلها یخرج من قلمی خالصاً لوجهه مطابقاً لحکمة محمد و آل محمد علیهم السلام

چاپ: کرمان، ۱۳۵۲

[فهرست مشایخ ۲۴۰؛ ریحانة الادب ۵۱/۵؛ دنا ۷۶۰/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۳۰/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی،۱۰۶گ(۱۸۵-۲۹۰)،۱۷سطر،اندازه:۸×۱۴سم [ف: ۲۸-۵۴۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۹۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی اصغر بن محمد صادق موسوی، تا: ۱۲۷۱ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۰گ (۳پ-۱۰۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱۸-۹۲]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۷۶۵/۴

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵۹گ (۹۶-۱۵۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳-۱۰۴۷]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۱۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن حاجی چمن، تا: ۱۲۸۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ (۱پ-۱۲۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲-۳۷۱]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۲۴

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۸۵ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن سرخ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۴سم [ف: ۱-۷۹]

۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۶۶/۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و اوائل ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۶گ (۱۱۲-۱۷۷)، ۱۸ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲-۸۷۵]

● **تأویل الاحادیث** / شرح حدیث / عربی
ta'wīl-ul aḥādīṯ

رساله‌ای است در تفسیر و تأویل تعدادی از احادیث مشکله و برخی مباحث اعتقادی، فلسفی، فقهی و تفسیری که غالباً به صورت سؤال و جواب برگزار شده از پاسخ‌های مؤلف بر می‌آید که وی اخباری بوده و با فلسفه میانه خوبی نداشته است. برخی از مباحث کتاب چنین است: شرح حدیث من عرف الحق لم یعبد الحق، حکم تسمیة المهدی (ع)، معنی حدیث من عرف نفسه فقد عرف ربه، فی الترتیل بالصوت الحسن (بحثی است پیرامون غنا)، فی ان الارض لایخلو من حجة، فی التناقض بین الآیات فی سورة البقرة و السجدة و النازعات، فی حدوث العالم (که این بخش را در ذی حجه ۱۲۲۱نوشته است)، فی حال تفسیر العسکری (ع). در اول و آخر نسخه کسی احتمال داده این کتاب از رسائل شیخ احمد احسایی باشد ولی بعید به نظر می‌رسد. احتمال می‌رود «تسلیة القلوب» محمدبن عبدالنبی اخباری باشد.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۴۱-۱۰/۱۵۱

آغاز: المتوجهة الی غیره و الثواب العقاب الذین یستحقهما غیره و ان کان قصراً اضافیاً بالنسبة الی ما اضیف الیه؛ **انجام:** لذلک التفسیر علی الاقرب و احتمال کونهما سند الوضع اعنی انهما نقلاً کونه موضوعاً متجه ایضاً علی بعد فتدبر و الله اعلم بالصواب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: محمد جعفر خراسانی؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج با سر، ۷۹گ، ۲۰-۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲-۶۷۲]

● **تأویل اعمال وضو (بندی در)** / فلسفه احکام / عربی
ta'vīl-e a'māl-e vozū (bandī dar)

روزبهان بقلی، روزبهان بن ابی نصر، ۵۲۲؟-۶۰۶؟ قمری
rūzbahān-e baqlī, rūzbahān ebn-e abī-nasr (1129-1210)

بندی از ابومحمدبن روزبهان در تأویل اعمال وضوء.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۴/۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱ ص (۳۴۶) ،۲۵ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [سنا: ف: ۱-۲۹۴]

● **تاویل «افواجا» در قرآن کریم** / تفسیر / عربی
ta'vīl-e «afwājā» dar qor'ān-e karīm

تأویل و تفسیر کلمه «افواجا» در آیه شریفه «یوم ینفخ فی الصور فتاتون افواجا».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۲/۵۵-طباطبائی

آغاز: قال معذبین جبل قلت یا رسول الله اخبرنی عن قوله تعالی یوم ینفخ فی الصور ... فقال ... یا معاذ یحشرون لعشرة اصناف الغوج الاول فیحشرون ... و بطونهم من الحیات و العقارب؛ **انجام:** الامن تاب و عمل عملا صالحا فاولئک یبدل الله سیاتهم حسنات
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵۵گ [ف: ۲۳-۷۳۱]

● **تأویل اکثر اهل الجنة البله** / شرح حدیث-فارسی
ta'vīl-e aksar-o ahl-el janna al-bolah

جمالی اردستانی، جمال الدین محمد، ۸۱۴-۸۸۳؟قمری
jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412-1479)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۲۶/۳۵

خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن میرزا زمان، تا: قرن ۱۳؛ ۳ص (۶۵۰-۶۵۲) [مختصر ف: ۱۳۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۳۱

آغاز: بسمله. من کلمات قدوة العشاق سید اهل الاشتیاق الشیخ الموحد الشیخ مولانا احمد الملقب بجمالی قدس الله سره در بیان تاویل اکثر اهل الجنة البله ای عزیز اهل عافیت بلهند که در عافیت دوست دیدار نمی نما به این آیت بسیار خوانده باشی؛ **انجام:** و من اوفی بما عاهد علیه الله فسیوتیه اجرا عظیما توقع که یاران را بجمیع سلام رساند امکان دارد که اگر حیات باقی باشد باری دیگر صحبت اتفاق افتد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۴۲ق؛ در «ذح ۱۲۴۵ ضبط کتابخانه اشرف ارفع شد»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۳گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۷-۱۸۲]

● **تأویل بسم الله الرحمن الرحیم = حاشیة تأویلات القرآن** / فلسفه / عربی
ta'wīl-u bism-il-lāh-ir raḥmān-ir raḥīm = ḥāšīyat-u ta'wīlāt-il qur'ān

قیصری، داود بن محمود، -۷۵۱ قمری
qeysarī, dāvūd ebn-e mahmūd (-1351)

وابسته به: التأویلات = تأویل القرآن؛ عبدالرزاق کاشی، عبدالرزاق بن احمد (-۷۳۶ق)

تعلیقاتی عرفانی و حکمی بر «تأویلات» استادش ملا عبدالرزاق کاشی است. دارای دیباچه مبسوط و پنج «مقدمه» و موضوع آن بحث در حقیقت صورت نوعیه‌ای که فلاسفه و عرفا برای انسان و هر یک از انواع موجودات قائل اند و تأویل آیه «بسم الله الرحمن الرحیم» است به صورت نوعیه انسان. به‌طوری‌که خود در دیباچه این رساله تصریح کرده استاد وی، رساله‌ای در تأویل بسم الله به صورت کامله انسانیت نوشته بوده و چون مورد طعن بی بصران واقع گردید داود را مأمور توضیح و بسط آن رساله

کرده، وی به منظور امتثال امر استاد این تألیف را انجام داده است. وی در آن برخی از وجوه عرفانی را در مسئله علم الهی به اشیاء، وجودات خاصه، تعریف وجود من حیث هو هو، اسماء الحسنی آورده است.

آغاز: الحمدلله الذی خلق الانسان علی صورته و کرمه تکریماً و اسجد له الملئکة کلهم و عظمه تعظیما

انجام: من الآیات المبینة للتوحید الذاتی و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل هذا آخر ما اردنا بیانه و الحمدلله اولا و آخرا و الصلوة علی رسوله باطنا و ظاهرا.

[دنا ۷۶۰/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۸۸۹

آغاز: بسمله. قال الامام المرحوم المشار الیه فی اول کتابه الموسوم بالتأویلات؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع فیروز آبادی، تا: ۱۰۸۳ق، جا: حیدر آباد؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن-۹۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸۲۶ ض

بی‌کا، تا: با تاریخ۱۲۸۴ق [د.ث. مجلس]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۷۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: استانبولی، جلد: مقوا عطف تیماج تریاکی، ۷گ (۴۸پ-۵۴پ)، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۷-۳۷۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۵

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ به‌شکل بیاض دعا کتابت آن مشجر است؛ جلد: تیماج برنگ قرمز بدون مقوا، مختلف السطر، اندازه: ۶×۲۵سم [ف: ۴-۱۸۳]

● تأویل «جبل» در قرآن / تفسیر / عربی

ta'vīl-e «jabal» dar qor'ān

کوثر همدانی، علی نقی بن محمد رضا، -۱۲۹۶ ؟ قمری

kowsar-e hamedānī, 'alī naqī ebn-e mohammad rezā (-1879)

تاریخ تألیف: ۱۲۴۸ق

گفتار کوتاهی است درباره تفسیر و تأویل کلمه «جبل» که در آیه‌های «فلما تجلی للجبل» و «ان استقر الجبل» و جز آنها آمده است. این بیان را علی نقی بن الشیخ از پدر خود به‌طور شفاهی شنیده و در ۱۲۴۸ آن را یادداشت کرده است. در آغاز و انجام این گفتار، پدر را دعا کرده و در پایان رقم خود را آورده است. این علی نقی، گویا همان میرزا علی نقی همدانی پسر ملارضا همدانی است که از عارفان معروف زمان ناصرالدین شاه هستند و ترجمه آن در ریحانة الادب و لغت‌نامه دهخدا (زیبده) و خیرات حسان آمده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۱۳/۳

آغاز: بیان بعض ما تضمنه من الاشارة و التأویل علی سبیل التلویح و التمثیل و کان ایده الله قد ذکرلی مشافهة ان ثلث الجبل وقع فی البحر فکان طعام الحوت ولکن کلامک هذا حق و انا اشیر الیه و مراد سیدنا بیان تأویله لاتفسیر ظاهره؛ **انجام:** و اعذر یا سیدی فی الخطأ فی بسط الکلام و تسهیل العبارة فانی کتبتها لیلة اتانی امرکم بعد ما مضی و کر من اللیل علی غیر صحة و فراغ مع نعاس و دواع تمت الرسالة ۱۲۴۸.

خط: نستعلیق، کا: علی نقی بن شیخ، تا: ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۲۴۱-۲۴۲)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰-۳۱۱]

← تأویل الرؤیا ≻ تعبیر الرؤیا

● تاویل العرش و الکرسی / تفسیر / عربی

ta'wīl-ul 'arš wa-l kursī

حسنی، قاسم بن ابراهیم، ۱۶۹-۲۴۶ قمری

hasanī, qāsem ebn-e ebrāhīm (786-861)

رساله‌ای است در تاویل و تفسیر آیات مربوط به عرش و کرسی و پاسخ بر گفته‌های مشبهه که خدای تعالی را مانند سایر اجسام دانسته‌اند، به روایت علی بن محمد بن عبدالله از حسن بن قاسم از حسین بن قاسم.

[مؤلفات الزیدیة ۲۴۱/۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۱/۱۷

آغاز: قال علی بن محمد حدثنی الحسین بن القاسم، عن الحسین بن القاسم رضوان الله علیه قال سالت ابی رحمه الله و ارضاه عن تاویل

نسخه اصل: کتابخانه‌ای در یمن؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲ رجب ۱۰۶۴ق؛ ۲۵ص (۴۴۰-۴۶۴) [عکسی ف: ۱-۹۰]

● تأویل القرآن / علوم قرآن / عربی

ta'wīl-ul qur'ān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۷۲/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [مختصر ف: ۴۰۸]

● تأویل قراءات السبع / قرائت / عربی

ta'wīl-u qirā'āt-is sab'

بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، -۶۶۷ ؟ قمری
bābā afzal-e kāšānī, mohammad ebn-e hoseyn (-1269)
در اینکه هفت گونه قرائت، هفت مقام نفس است: امر، نهی، قصص، تمثیل، حکمت، موعظه، وحدت که وصول به کل و توحید کثرات است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱/۷
آغاز: القرآآت التی قیل هی سبعة من القرآن؛ **انجام:** و عددته واحد او هو الحق
بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۱۲۴ر) [ف: ۳-۳۳۳]

● تأویل قصص الانبیاء / داستان / عربی
ta'wīl-u qiṣaṣ-il anbīyā'
داستان‌های پیامبران گذشته و پاره‌ای از جزئیات آنها را، به‌روش اسماعیلیان تأویل و تفسیر کرده و آنها را از ظاهرشان منصرف می‌کند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۱۱/۲
آغاز: الحمدلله مؤید الحق و نصیره و مظهر الخلق بتدبیره و مقسم الارزاق بتقدیره و مدحض الباطل و مبیره؛ **انجام:** و حسبنا الله و نعم الوکیل نعم المولی و نعم النصیر
خط: نسخ، کا: احمد علی بن نور بهائی، تا: ۲۹ جمادی الاول ۱۳۱۸ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۸۴گ (۵۰۸پ-۵۹۱پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱۵-۱۱۲]

● تاویل کلمات ابی بکر / حدیث / عربی، فارسی
ta'vīl-e kalamāt-e abī-bakr
برای نتیجة السلاطین، با شعر فارسی در صد کلمه، شاید گرفته از رشید وطواط.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۷۰/۷
آغاز: الحمدلله الذی خلقنا للمعرفة و تحصیل الکمال و خلصنا بایقاف الحق من الجهل و الضلال ... فهذه رسالة کتبتها فی تاویل کلمات الامام ... امیر المومنین ابی بکر الصدیق؛ **انجام:** چو تاریخش ز هجرت صاد وفاء و زاء بگذشت (۸۸۷)، به اتمام آمد این نسخه که پیش عارفان خوب است. تمت هذه الرسالة الشمسیة بعون الله و حسن توفیقه فی آخر رمضان المبارک لسنه سبع عشر و قسعمائه.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: استانبولی، جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۵۱گ (۶۱پ-۱۱۱ر)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۱۷-۳۷۷]

● تأویل کلمات و آیات قرآن / تفسیر / فارسی
ta'vīl-e kalamāt va āyāt-e qor'ān
در آن ادعا کرده که باب تأویل کلمات و آیات قرانی که هیچ کس تا به حال آن را ندانسته است، ذکر خواهد کرد و مدعی است که در عالم رویا ازحضرت علی ولی الله افاضه شده است.

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۴۰۰/۲
آغاز: مخفی براخوان و دانشمندان نماناد که این کتاب را گفتگوئی علمی بوده باشد مراورا اشرف العلوم الادیانی و الابدانی؛ **انجام:** عالمان لغت عرب میت نکرد که نتواند در حق اوفتوی دهند که قول میت کالمیت بوده باشد
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۴گ، ۹ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۲سم [ف: ۱-۳۷۶]

● تأویل «لقد جائکم رسول من انفسکم» (رساله در) / تفسیر / فارسی
ta'vīl-e «laqad jā'a-kum rasūl-un min anfus-a-kum» (r. dar)
جمالی اردستانی، جمال الدین محمد، ۸۱۴-۸۸۳؟قمری
jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412-1479)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۲۶/۳۱
خط: نستعلیق، کا: محمد مریم بن میرزا زمان، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۶۴۸-همان) [مختصر ف: ۱۳۰]

● تأویل مشکل القرآن / علوم قرآن / عربی
ta'wīl-u muškil-il qur'ān
ابن قتیبه، عبدالله بن مسلم، ۲۱۳-۲۷۶ قمری
ebn-e qotayba, 'abd-ol-lāh ebn-e moslem (829-890)
ابن قتیبه در پیشگفتار این کتاب بحثی در امتیازهایی که دستور زبان و خط عربی دارد آورده است، حروف عربی ۲۸ است و دیگران کمتر دارند و اعراب کلمات عربی فاعل را از مفعول جدا می‌سازد. سپس در مجاز و استعاره سخن می‌گوید، و پس از آن از اعتراضاتی چون تناقض‌گویی که ملحدان بر قرآن وارد کرده یاد می‌کند و پاسخ می‌گوید و علت اختلاف قرائت‌هایی چون ابن مسعود و علت آمدن آیه‌های متشابه را بیان می‌کند برخی عنوان‌های کتاب چنین است: باب الرد علی اختلاف القرآآت؛ باب اللحن؛ باب تناقض؛ متشابهات مجاز؛ استعاره و تکرار مطالب؛ باب تأویل المشکل الذی ادعی القرآن؛ باب اللفظ الواحد للمعانی المختلفة. (علینقی منزوی)
آغاز: بسملة. قال ابو محمد عبدالله بن مسلم بن قتیبة رحمه الله. الحمدلله الذی نهج لنا سبیل الرشاد و هدانا بنور الکتاب و فضلنا علی سایر الملل من العباد ... لم یجعل له عوجاً فیما نزله قیما

مفصلاً ...

چاپ: قاهرة، دار احیاء الکتب العربیة، ۱۹۵۴م، نشره: سید صقر، مقدمة ۶۷ص + النص ۱-۴۴۱ص + الفهارس ۴۴۳-۵۳۶

[فهرس المخطوطات المصورة ۴۵/۱؛ دنا ۷۶۱/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۸-ف

نسخه اصل: ملت فیض الله ش ۲۳۲؛ خط: نسخ، کا: عبدالعزیز بن فتوح بن منصور بن صالح بن علی بن شعیب جدامی، تا: ۲۰ ذیحجه ۶۲۹ق، برای خودش؛ او در دهه سوم صفر ۶۲۰ آن را بر ابومحمد عبدالله بن عبدالمحسن بن عبدالاحد اسکندری مودب خوانده بوده؛ ۱۵۴گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱-۳۸۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۹۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و النجاد الطبیعة و الجوهر فأراد أن سماتها تدلک علی جواهرها، و الله أعلم.

خط: نسخ معرب، کا: علی بن سعید بن علی، تا: چهارشنبه ۸ ذیقعده ۷۰۴ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۸گ (۱۲۶پ-۲۴۳پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱۲-۲۷۶]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۲۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال قتاده فی قوله اتقوالله حق تقاته. قال أن یطاع فلا یعصا. قال ثم نسخها: اتقوالله ما استطعتم. و الله اعلم بالصواب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، نخودی، جلد: مقوایی رویه تیماج حنایی، ۱۲۱گ (۱-۱۲۱)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۱-۱۱۴]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** الیاء مکان اللام. قال ما خلقنا هم الا بالحق ای الا للحق.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: مشکاة الملک و مهر او به تاریخ ۱۳۰۱ و تملک دیگر بتاریخ ۱۲۶۷؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: تیماج سرخ، ۱۱۱گ، ۱۷ سطر (۷/۷×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱-۲۰۹]

● تأویل و تحقیق / متفرقه / عربی

ta'wīl wa taḥqīq

عبدالرزاق کاشی، عبدالرزاق بن احمد، -۷۳۶ ؟ قمری

'abd-or-razzāq-e kāšī, 'abd-or-razzāq ebn-e ahmad (-1336)

از شیخ عبدالرزاق الکاشانی، در آصف بن برخیا.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۰۸/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۱ص، ۱۸ سطر (۶×۱۲)، قطع: جیبی، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۶-۱۴۴]

● التأهیل الغریب / ادبیات / عربی

at-ta'hīl-ul ġarīb

ابن حجة، تقی الدین بن علی، ۷۶۷-۸۳۷ قمری

ebn-e hejja, taqī-yod-dīn ebn-e 'alī (1366-1434)

مجموعه‌ای است منظوم و منثور از شعرا و فضلای متقدم و معاصر عرب‌زبان تا زمان مؤلف در شرح غرایب شعر فی الخیل من المدح و الذم، باب المراتی فی الغزل البدیع الغریب، باب الربیعیات فی المواعظ، باب الخمریات و الساقی ما وقع لابی اسحاق الندیم من غرائب الاغزال المخمسه، قول غتر ابی دلف ارجانی اصمعی ابن اسحق ابراهیم بن خفاجه ابی نواس شمس الدین محمد الواسطی ... و غیره.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۳۳۹

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی هدانا لتاهیل الغریب فاکرمنا مثواه و ما کنا لنهتدی لولا ان هدانا الله فله الحمد علی هذه النعمه التی هی عن کثیر من الناس بمعزک اذ غریب الادب لم یتاهل بقفا بنک من ذکری حبیب و منزل بل و قرنی صدور هبت علیهما نسمات الالهام فتکلمت بالنفس العالی ... بعد فان غریب الادب قد مرقه الشباب اید سبا و نظمه بعد تاهیل غربته فی اسلاک الغربا و قد هزتنی حمیة الادب ال یلم شمله و اجتماعه بالنسبیب من اهله و لما جعلت له هذا الکتاب جامعا صلت اقلام التالیف فی قبلت و قد سمیته تاهیل الغریب؛ **انجام:** و لعجبنی هنا قول الصاحب فخرالدین معانش فی نصر عنه رحمة الله تعالی ... یا رب ان لم تغتفر اوزاری ×× لانافعی اهلی و لا زواری ... لکن تهتلی القدیم و کلته ×× یوم الحساب بحکمة الستار. آخر تاهیل الغریب للعلامه ابن حجة رحمة الله تعالی ... و سلم سنه ۸۶۲.

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۸۶۲ق؛ در سال‌های ۱۲۸۲ و ۱۳۲۲ هجری به ترتیب از عرض کتابخانه مبارکه گذشته؛ تملک: محمد الخلاصین در سال ۱۱۸۸ق؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: بغدادی ملون، جلد: مقوای روکش چرم قهوه‌ای با ترنج، ۴۲۳ص، ۲۰-۲۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۸سم [ف: ۷-۵۴]

● تأهیل الغریب / ادبیات / عربی

ta'hīl-ul ġarīb

نواجی، محمد بن حسن، ۷۸۸؟-۸۵۹ قمری

navājī, mohammad ebn-e hasan (1387-1455)

جنگی است از قصاید عربی شعرای متقدم و معاصر مؤلف که آنها را به خواهش یکی از دوستان خویش گرد آورده است. برخی از قصاید نیز از خود گرد آورنده است که غالباً در مدح حضرت رسول الله (ص) است. قصاید جنگ بر اساس حروف الفبا مرتب شده است. در فهرست دارالکتب نسخه‌ای با عنوان «تأهیل الغریب» به تقی الدین ابوبکر علی بن عبدالله معروف به ابن حجة حموی نسبت داده است و آغاز آن با این نسخه

متفاوت است. نام برخی از شاعران این جنگ عبارت است از: علی بن قزل المشد، شمس الدین محمد بن عبدالرحیم ابن اللبان المنهاجی، قاضی صدرالدین علی بن الادمی الحنفی، ابن الزین لبیکم، عبدالملك بن عبدالرحیم حارثی، احمد بن عبدالسلام الثارماجی، سعدالدین محمد بن محمد، ابوعمرو العربی القلعی، ابن الواعظ، ابراهیم بن سهل بن ابی العیش اسرائیلی اشبیلی، شیخ قطب الدین حنفی، اسعد بن مماتی، علی سبط الشیخ شرف الدین حنفی، اسعد بن مماتی، علی سبط الشیخ شرف الدین بن الفارض، شرف بن اسماعیل راجح حلی، امیر ناصرالدین بن النقیب، شرف الدین شعیب بن محمد بن میمون غربی، قاضی مهذب بن زبیر، قاضی عبدالوهاب مالکی، قاضی محیی الدین بن عبدالظاهر، الجلند البلدی، سید سیف الدین علی بن قول، نجم الدین محمد بن سوار بن اسرائیل شیبانی دمشقی، شیخ شرف الدین بن عنین، سعدالدین محمد بن عربی، شهاب الدین محمد بن عبدالمنعم معروف به ابن الخیمی، شهاب محمود، صدرالدین بن الوکیل، نجم الدین عماره یمنی، شمس الدین محمد بن فرا الضریر النحوی تاج الدین محمد بن عبدالمنعم بن حواری تنوخی دمشقی، ابواسحاق ابراهیم بن عثمان غزی کلبی، عرقله الدمشقی، مهذب الدین بن الدهان الموصلی مهذب الدین بن القیسرانی، شمس الدین بن صائغ عجمی، ابن المستوفی، نورالدین بن صاحب تکریت، شیخ المشایخ انصاری حموی، ابونصر احمد بن یوسف المنازی، ابن زقاق، ابوعلی بن الحماره اندلسی، شهاب الدین احمد بن یهوذا حنفی، شمس الدین محمد بن عبدالکریم موصلی.

[دنا ۷۵۷/۲؛ دارالکتب فؤادیه ۱۲۲/۱؛ معجم المؤلفین ۲۰۳/۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۷ ط

آغاز: بسمله و صلی الله ... قال الفقیر ... الحمدلله جامع الناس لیوم لاریب فیه، مدبر الخلق ببدیع حکمه البلیغه ... و بعد فقد سألنی من لا استطیع له ردا و لا اجد من امتثال او امره؛ **انجام:** یبلغ فی الاعداء ما یرید ×× و هو بری منهم فی اکید

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ دارای یادداشت: «هذا کتاب تأهیل الغریب تالیف راجی عفور به القریب محمد بن حسن بن علی النواجی رحمه الله تعالی و عفی عنه»، دارای شرح حال ابن سراج به نقل از ابن خلکان؛ تملك: عبدالمحسن مشغری بکیری با مهر او؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج، ۲۳۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۴/۲-۵۶]

● **تأییدات** / شعر / فارسی

ta'yīdāt

مجذوب تبریزی، محمد بن محمد رضا، -۱۰۹۳ قمری

majzūb-e tabrīzī, mohammad ebn-e mohammad rezā (-1682)

اهداء به: شاه سلیمان صفوی

تاریخ تألیف: ۱۰۸۸ق

منظومه‌ای است در حقایق و معارف و توحید و اخلاق مشتمل بر سیصد و چهارده بند هفت مصراعی بر وزن رباعی؛ تاریخ نظم «ودایع توفیقات» و «عواید توفیقات» است، برابر ۱۰۸۸.

آغاز: این درج پراز جواهر تحقیقات ×× باشد نام مبارکش تأییدات / بیچون چون بود پیش از ایجاد جهان ×× با خلق جهان نیز همانست همان / نفزود جهان ساختنش عزت و شان ×× او با همه و بی همه باشد سلطان / الان کماکان کماکان الآن ×× بیجا همه جا یکیست پیدا و نهان. اینست ره معرفت ذات و صفات.

انجام: هر دل غم دلبری بود دلبندش ×× هر دیده رخ کسی کند خرسندش / هر جبهه بسجده یی فرود آرندش ×× هر سجده بقبله یی بود پیوندش / هر فرقه رهی گزیده حق دانند ش ×× بامهر علی و یازده فرزندش. دین دین نبی است بر محمد صلوات

[دنا ۷۶۱/۲؛ نسخه‌های منزوی ۲۷۰۵/۴؛ فهرستواره منزوی ۵۰۹/۱۰]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۰۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون داشت ودیعها از اخبار ثقات ×× تاریخش شد ودایع توفیقات ×× تاریخ دگر عواید توفیقات

خط:نستعلیق،کاتب=مؤلف،تا:۱۰۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۴۵گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳-۱۲۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۶۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دو صفحه اول تمام تذهیب، دارای دو سرلوح، مجدول، محشی؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی، ۱۳۵گ، ۱۵ سطر (۸/۸×۲۰)، اندازه: ۱۷/۵×۲۹/۵سم [ف: ۷-۲۳۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۶۸/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالوهاب بن محمد صادق تبریزی، تا: دهه اول شوال ۱۰۹۸ق؛ مجدول، کمندکشی شده، دارای سه سرلوح مذهب، محشی، رکابه‌دار؛ تملك: لطفعلی بن محمد کاظم (صدرالافاضل) در صفر ۱۳۴۴ق با مهر وی؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۹۳گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۷/۵×سم [ف: ۴۴-۱۶۲]

۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد صادق بن زوار شعاری کربلائی رضاعلی، تا: جمعه ۱۶ جمادی الاول ۱۲۴۵ق؛ محشی؛ اندازه: ۲۰×۲۸/۵سم [نسخه پژوهی: ۲-۱۲۱]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: کاهی، جلد: مقوایی، ۸۴گ، ۱۸ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۷-۲۳۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۵۷/۱
آغاز و انجام: برابر
کا: نجفقلی بن محمد رضا ساکن قریه حاجی شاه، تا: شنبه ۱۷ شوال ۱۲۸۳ق؛ جلد: پارچه آبی، ۱۶۵گ (۱ر-۱۶۵ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲۶-۳۳۶]

● **تایید الحق** / کلام و اعتقادات / عربی

ta'yīd-ul ḥaqq

طباطبائی، محمد باقر، ق۱۳ قمری

tabātabā'īī, mohammad bāqer (-19c)

تاریخ تألیف: (تأیید الحق برحمة الله=) ۱۶ رجب- پایان ذیحجه ۱۲۸۰ق

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۳۳
آغاز: بسمله. الفصل الثانی فی ابطال التثلیث باقوال المسیح.؛ **انجام:** علی هاجرها الاف التحیة.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: دوشنبه ۱۶ ربیع الثانی ۱۲۸۵ق؛ کاغذ: فرنگی زرد، جلد: مقوا، ۶۱گ، ۲۲ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲-۲۸۱۹]

● **تأیید سید محمد حسن سلطان الواعظین کاشانی** / گوناگون / فارسی

ta'yīd-e seyyed mohammad hasan soltān-ol-vā'ezīn-e kāšānī

سید محمد حسن سلطان الواعظین کاشانی رساله‌ای درباره وظایف علما و سلاطین در عصر غیبت نوشته که این مسئله موجب گردیده عده‌ای از وی انتقاد و او را متهم به کفر و ارتداد نمایند. لذا تعدادی از علمای اسلامی برای رفع اتهام از وی تائیدیه‌ای نوشته‌اند که در رساله حاضر جمع‌آوری شده است. در این رساله تائیدیه این علما موجود است: از علمای خراسان: حاجی محمد ابراهیم، حاجی شیخ عبدالرحیم، میرزا احمد، حاج شیخ جعفر جیلانی؛ از علمای یزد: آقا میرزا محمد تقی، آقای شیخ محمد تقی، ملا محمد اردکانی، میرزا محمد حسین طباطبائی و ...؛ شیخ زین العابدین مازندرانی، میرزا حبیب الله رشتی، سید محمد حسین بحرالعلوم میرزا ابوالقاسم کربلایی طباطبائی، شیخ محمد فاضل شربیانی، شیخ عباس عرب ملا محمد ایروانی.
[دنا ۷۶۱/۲]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۹۶۰-۲۵/۵۰
آغاز: بسمله الحمدلله الذی جعل العزة فی ذریة رسوله الامجد ابی القاسم محمد صلی علیهم ملیک السماوات ... و بعد چون حضرات علماء اعلام؛ **انجام:** یکی هم اتمام حجت بر بعضی از عبادالله لئلا یقولوا یوم القیامة انا کنا عن هذا غافلین و السلام علی من اتبع الهدی
خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن آقا میرزا شریف قزوینی، تا: محرم ۱۳۰۸ق؛ چاپ سنگی است؛ جلد: گالینگور، ۱۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲-۶۷۳]

● **تأیید المنة فی تأیید السنة** / عرفان و تصوف / عربی

ta'yīd-ul minna fī ta'yīd-is sunna

بکری صدیقی، محمد بن ابی الحسن، ق۹۶۲ قمری

bakrī-ye sadīqī, mohammad ebn-e ab-el-hasan

تاریخ تألیف: ۲۵ محرم ۹۵۹ق؛ محل تألیف: مکه
در عرفان، دنباله ای در مکه بر آن افزوده است.
[دنا ۷۶۱/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۳۷/۴
آغاز: قال سیدنا و مولانا ... بسمله. بحمدک اللهم شرق انوار الجمال بمشاهدته المعانی؛ **انجام:** و علی آله و صحبه و سلم
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته ای، جلد: میشن سیاه ضربی [ف: ۵-۲۲۵]

● **تب** / طب / فارسی

tab

حکیم، محمد سعید

hakīm, mohammad sa'īd

رساله مختصری است در معالجه تب‌های شایع به دستور پادشاه ایران (شاید شاه عباس) ساخته؛ مشتمل بر یک «مقدمه» و پنج «فصل» (که فصل پنجم را ندارد) و یک «خاتمه»: مقدمه در تعریف تب و ذکر اجناس آن؛ فصل ۱. بیان اقسام مفرده تبهای خلطی و علاج تب صفراوی؛ فصل ۲. بیان تب دموی دائمی که داخل عروقی است؛ فصل ۳. بیان تب بلغمی غیر دائمی؛ فصل ۴. علامات تب سوداوی و علاج آن؛ خاتمه در ذکر نسخه‌هایی که در اثنای معالجات اسامی آنها ذکر کرده بود.
آغاز: و هو یشفی بلطفه الکریم ... به عرض اشرف اعلی میرساند که چون مقرر فرموده بودند که دستورالعمل مجمل در باب بعضی تبهای کثیرالوقوع که شایع و اکثری الوقوع است نوشته شود لهذا مختصری در کمال اجمال به موقف عرض میرساند و ترتیب میدهد این مختصر را بر یک مقدمه و پنج فصل و خاتمه ... مقدمه در تعریف تب و ذکر اجناس آن.
انجام: نسخه معجون حلتیث که به جهت تب ربع نافع است ... و در وقت احتیاج به قد یک مغز فندق کوچک می‌داده باشند که نافع است ان شاء الله تعالی هذا آخرما اردنا و السلام علی من اتبع الهدی
[دنا ۷۶۱/۲ (۱ نسخه)؛ مشترک پاکستان ۵۴۸/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۲/۱-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲۷گ (۱پ-۲۷)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۳-۵۲۵]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۱۶۵/۴-۱۶/۱۷۵
آغاز و انجام: برابر
در فهرست با عنوان «حمیات» و بدون مؤلف؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۸۴ق، جلد: مقوا عطف پارچه مشکی، ۱۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳-۱۶۸۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۴۲/۱
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا عطف تیماج حنایی، ۱۳گ (۳پ-۱۵ر)، ۲۱ سطر (۸×۱۶) [ف: ۱۷-۲۰۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۳۶/۷
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس آمده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم ترنج، ۳۵ص (۱۷۳-۲۰۷)، ۱۵و۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰-۲۰۵۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۹۶/۶-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۶۶۹]

● **تب** / طب / فارسی

tab

در این رساله از تب و نشانه‌ها و دارو و درمان آن گفتگو می‌شود.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۶/۳۷
آغاز: بسمله و حمد و صلوة. اما بعد طریق تدبیر آنستکه چون از تب بهم رسد خالی از آن نیست که سرفه دارد یا نه.؛ **انجام:** که منذر بسرسام است. حقنه اولی است خصوصاً وقتیکه شود. تم بعون الله و حسن توفیقه.
خط: نستعلیق، کا: رجبعلی بن جواد علی، تا: تقریباً ۱۰۷۱ق؛ ۳ص (۱۷۲-۱۷۴) [ف: ۴-۷۲۶]

● **التبادر (رسالة فی)** / اصول فقه / عربی

at-tabādur (r.-un fī)

آرانی کاشانی، ابوطالب بن محمد حسن، ق۱۳ قمری

ārānī kāšānī, abu-tāleb ebn-e mohammad hasan (-19c)

تاریخ تألیف: ۱۵ ذیحجه ۱۲۴۱ق

رساله‌ای کوتاه در مباحث مربوط به تبادر که با استفاده از نظرات استادش «سید علی طباطبایی حائری» (-۱۲۳۱ق) در شش «حدیقه» و یک «خاتمه» نگاشته: حدیقه ۱. تعریف التبادر؛ ۲. تقسیمه؛ ۳. محل البحث؛ ۴. حجیته؛ ۵. ثمرة التبادر؛ ۶. دفع الشبهات الواردة؛ خاتمة، ما صورة الجهل بالحال.
[دنا ۲/۷۶۲]

آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۷۱/۲
آغاز: فی التبادر و تحقیق الکلام فیه یتوقف علی التعرض لتعریفه واقسامه و حجیته و ... و غیر ذلک مما سیجیء فههنا عدة مطالب یتکفلها عدة حدائق الحدیقة الاولی فی تعریفه ففی المناهج انه فهم المعنی من اللفظ؛ **انجام:** و لذا هو علیه یقدم فالاوجه فی التعلیل ما ذکره الاستاذ نفعنا الله بما اثبتنا یوم التناد.
کامل ؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۵ ذیحجه ۱۲۴۱ق؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ص (۷۰-۸۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ:-۶۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۹۸/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا[عکسی ف: ۱-۳۵۲]

← التباشیر ≻ الطباشیر

● **التباعد بین البئر و البالوعة** / فقه / عربی

at-tabā‘ud bayn-al bi’r wa-l bālū‘a

حسنی حسینی، مسعود بن فضل الله، ق۱۱ قمری

hasanī hoseynī, mas‘ūd ebn-e fazl-ol-lāh (-17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۳۱ق

در این بحث بسیار کوتاه بیست چهار وجهی که تصویر می‌شود در روایت‌هایی که می‌گویند مستحب است بین چاه و بالوعه پنج ذرع فاصله باشد، تشریح شده و دائره‌ای برای مجسم نمودن موضوع ترسیم کرده است. آن را بدرخواست بعض الاخوان تالیف کرده است.
[دنا ۲/۷۶۲]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۸۲۶/۱۰-۱۹/۱۵۶
آغاز: بسمله. الحمدلله حق حمده و الصلوة علی من لانبی بعده و آله الاوصیاء بعده و بعد فاعلم ان التباعد بین البئر و البالوعة مستحب بقدر خمسة اذرع ان کانت الأرض صلبة أو کانت البئر فوقها أو کانت البئر الی جانب الشمال و بقدر سبعة اذرع ان لم یکن کذلک تنبیه الصور فی هذه المسئلة أربع و عشرون؛ **انجام:** **انجام:** توضیح فاعلم بعد النظر فی الجدول و تحقیق الصور بکیفیة تباعدهما فی کل واحدة من الصور.. لتبیین اقسام هذه المسألة اجابة بعض الاخوان و انا الفقیر اضعف عبادالله الغنی مسعود بن فضل الله الحسنی الحسینی فی سنة ۱۰۳۱
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۵۷ق، جا: دارالسلطنه اصفهان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ، ۱۹ سطر، اندازه:

۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲-۷۰۶]
قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۶/۱۶
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳-۶۶۴]

● **التباعد بین البئر و البالوعة** / فقه / عربی
at-tabā'ud bayn-al bi'r wa-l bālū'a

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۰۵/۷
خط: نسخ، کا: عبدالله دامغانی، تا: قرن ۱۱ [مختصر ف: ۱۳۰]

← التبانیات ⟵ اجوبة المسائل التبانیات فی حرمة العمل بأخبار الآحاد

● **تبدل رأی المجتهد** / اصول فقه / عربی
tabaddul-i ra'y-il mujtahid
انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴-۱۲۸۱ قمری
ansārī, morteza ebn-e mohammad amīn (1800-1865)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۸۴/۱۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود ۱۳۰۱ق؛ ۲ص (۱۶۹-۱۷۰) [مختصر ف: ۳۱۸]

● **تبدیل اکسیر و معرفت کیمیا** / کیمیا / فارسی
tabdīl-e eksīr va ma'refat-e kīmīyā

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۲۳/۳
بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷-۲۷۸]

● **تبرائیه (رساله)** / کلام و اعتقادات / فارسی
tabarrā'īye (r.)
اصفهانی، عبدالرحیم بن کرمعلی، ق۱۴ قمری
esfahānī, 'abd-or-rahīm ebn-e karam-'alī (-20c)
تاریخ تألیف: ۱۲۹۴ق
رساله‌ای است در پاسخ فردی در این که تبری از دشمنان خدا و اهل بیت (ع) مقدم است بر تولی و دوستی آنان.
[دنا ۷۶۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۶۹/۹ و ۳۲۱/۹]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۶۱/۴
آغاز: الحمدلله رب العالمین الذی وفقنا بالبراءة من اعداء آل محمد ... أما بعد پس چنین گوید عبدالرحیم؛ **انجام:** و شما باید همیشه باشید هزار سال طول کشید ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۵۱پ-۶۶ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۴-۲۴۳]

● **تبرانامه = الرسالة اللعنیة** / دعا / عربی
tabarrā-nāme = ar-r.-ul la'nīya
؟ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد،۵۹۷-۶۷۲قمری
nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201-1274)
رساله‌ای کوتاه و موجز در لعن و نفرین دشمنان اسلام و اهل بیت (ع) که در چهارده «فصل» تنظیم شده است، در منابع کتابشناسی نسبت این رساله به خواجه طوسی نامعلوم است بلکه می‌توان گفت که کاملاً مجعول است. دلیل روشن آن افزودگی و کاستی و تغایر بسیار در عبارات نسخه‌های موجود است و در برخی نسخه‌های دستورالعمل و شرح ختم لعن و آثار آن، منسوب به خواجه نیز آمده است که نسخه‌ای از آن در مجلس شوراست که قبل از لعنیه در یک صفحه به فارسی آمده است.
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم اعوذ بالله من النار ومن غضب الجبار ومن شر الکفار العزة لله الواحد القهار، الفصل الاول؛ اللهم العن اول ظالم ظلم حق محمد وآله و غصب حقهم
انجام: اللهم العن بنی امیه قاطبة و بنی عباس و خلفاءهم و من تابعهم و لعنة الله علی القوم الظالمین من الآن الی الیوم الدین.
چاپ: اصفهان، سنگی، ۱۳۶۰ق.، خشتی، صص۳۰۴-۳۰۷
[دنا ۷۶۲/۲ (۶ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۱۶۹/۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۷۸/۱۲
آغاز: الحمدلله علی عظیم نعمائه والشکر له علی جمیع افضاله ... فیقول محمد بن الحسن الطوسی قدس سره القدوسی، انی لما صرت مریضاً فی غایة الشدة نذرت لله سبحانه ان ارمی سهام اللعنة؛
انجام: والعن اعدائهم من الاولین و الآخرین لعناً وبیلاً و عذبهم عذاباً الیماً.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۷۳-۷۸)، ۱۲-۱۳ سطر، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: ۳۸-۲۰۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق زیبا، کا: ابراهیم بن احمد، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی، جلد: روغنی گل و بوته، ۷۶ص (۲-۷۷)، اندازه: ۱۴/۶×۲۳/۳سم [ف: ۵-۸۹]

۳. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۲۶۸/۱
آغاز: برابر
کا: غلامرضا بن محمدعلی آرانی کاشانی، تا: ۱۲۲۵ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۳گ، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف مخ:-۷۵]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۹
آغاز و انجام: برابر
این تبرا نامه در مقدمه خود چند بیت فارسی دارد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: کامران، تا: ۱۲۹۸ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج زر، ۹گ، ۱۰ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۷-۱۷۸]

۵. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۰۴
خط: نسخ، کا: محمود کتابفروش، تا: ۱۳۲۰ق؛ با سرلوح زرین؛ به انضمام زیارت‌نامه حضرت عباس که گویا انشاء یکی از علما باشد. [ف: ۴۰]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۱۸۲/۴
آغاز: اللهم العن (کذ) اول ظالم ظلم. نسخه: یس و القران الحکیم؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم بن زین العابدین خوانساری، تا: ۱۳۵۴ق؛ مجدول؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۵-۴۲۵]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۵۹/۱۲
سه لعن آخر موجود در این نسخه در نسخه ای دیگر نیست و به نظر می‌رسد افزوده جدید دیگران است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۵ص (۱۴۸-۱۵۲)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۳۵-۳۱۹]

● **التبر المذاب فی بیان ترتیب الاصحاب** / تاریخ معصومین / عربی
tibr-ul muḏāb fī bayān-i tartīb-il aṣḥāb
خوافی حسینی، احمد بن محمد
xāfī hoseynī, ahmad ebn-e mohammad
در فضایل و مناقب حضرت رسول اکرم (ص) و همچنین مناقب ائمه معصومین (ع) است، چنانکه در احادیث اهل سنت و صحاح و مسانید معتبرآنها آمده است، در نهایت شجره‌ای از نسب نبی اکرم و مختصری از تاریخ اجدادش. پس از خطبه نسبتاً مفصل، اشاره مختصری در چند سطر به تاریخ قتل عثمان دارد و سپس می‌گوید: «و یجب ان یعتقد ان الخلیفة بعد عثمان بن عفان رضه علی بن ابیطالب (ع) ابن عبدالمطلب جدالنبی (ص) بلا فصل فلأجل ذلک خص بعد من تقدمه بالفضل فهو اخو رسول الله (ص) ...». سپس فضائل آن حضرت را از کتاب‌های عامه نقل می‌کند و بعضی از خطبه‌ها و کلمات قصار علی (ع) به ترتیب تهجی.
آغاز: الحمدلله الذی لایبلغ مدحته القائلون و لایحصی نعماؤه العادون و لایؤدی حقه المجتهدون الذی لایدرکه بعد الهمم.
[ایضاح المکنون ۲۲۱/۱؛ دنا ۷۶۲/۲ (۷ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۱۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۸ ربیع الاول ۱۱۷۳ق؛ محشی گویا از کاتب آن؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۱-۱۱۳]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۴۷۶
آغاز: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: مقوا با روکش کاغذ ابری، ۶۵گ، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۵۸۲]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۰۹-۱۸/۱۲۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** جمعت فی هذا الکتاب مقدار مایستأنس بمدارسته العاقل الفقیه و یستوحش من مذاکرته الجاهل السفیه
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: چهارشنبه ربیع الاول ۱۲۷۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ضربی، ترنج باسر، مجدول، ۷۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۷۰۷]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۱۷۶-۳۶/۱۷۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یستوحش من مذاکرته الجاهل السفیه و الحمدلله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لولا ان هدانا الله قدتمت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ رمضان ۱۲۷۲ق؛ جلد: تیماج مشکی مجدول، ۸۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۶-۳۱۶۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۵۲/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو شاب مربوع حسن الوجه ... سواد شعره و لحیته و رأسه صلوات الله و سلامه علیه و علی آبائه ... آمین رب العالمین.
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد رضا تبریزی، تا: ۸ رجب ۱۲۸۵ق، جا: نجف اشرف؛ محشی یک مورد با نشان «حرره بیده الفانیة الجانیة محمدحسین بن محمدرضا»؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰۷گ (۱پ-۱۰۷پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۵-۷۲۲]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۰۲
خط: نسخ، کا: محمد بن نور محمد تبریزی، تا: ۲۳ جمادی الثانی ۱۳۰۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲۶-۴]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۷۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** حسن الثغریسیل شعره علی منکبیه و یعلو نور وجهه سواد شعره و لحیته و رأسه.
خط: نسخ، کا: علی بن عبدالعظیم تبریزی خیابانی، تا: ۱۶ ذیحجه ۱۳۱۱ق؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۷۳]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۳۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** حسن الثغر یسیل شعره علی منکبیه و یعلو نور وجهه سواد شعره و لحیته و رأسه.
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: علینقی بن محمد اسماعیل حسینی واعظ قاری اصفهانی، تا: ۲۹ جمادی الثانی ۱۳۱۶ق؛ جلد: تیماج قرمز عطف تیماج قهوه‌ای، ۷۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۹-۱۲۲]

← التبر المسبوک فی نصیحة الملوک ← نصایح الملوک
← التبصرة ← التثبیت عند التبییت

● **تبصره** / منطق / فارسی

tabsare

ابن سهلان ساوی، عمر بن سهلان، –۴۵۰ قمری

ebn-e sahlān-e sāvī, ʻomar ebn-e sahlān (-1059)

در منطق که برخی آن را به ابن سینا نسبت داده‌اند و در هفتاد و دو «فصل» است و فهرست آن در دیباچه کتاب آمده است. این کتاب در دفتر کتابخانه به نام «تبصره» یاد شده است. در بسیاری از نسخه‌ها پس از آن ترجمه بخش طبیعیات و الهیات اشارت و تنبیهات ابن سینا آمده است و همین موجب شده است که بسیاری این رساله را بخش اول (منطق) آن ترجمه بدانند. همچنین در برخی نسخه‌ها آن را به اشتباه دانشنامه علائی دانسته‌اند.

آغاز: سپاس مر خدای را که هستی همه حقائق از اوست و درود بر پیغمبران و پاکان و گزیدگان او ... اما بعد بدان که رستگاری مردم در شناخت خدای تعالی است

[دنا ۷۶۳/۲ (۱۱ نسخه)؛ مصنفات ابن سینا از مهدوی ۱۶۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱–ع

نسخه اصل: احمد ۳ ش ۳۴۴۷/۸۱. به نام دانشنامه علائی ابن سینا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۸ ربیع الثانی ۸۶۶ق؛ ۴۲گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱–۴۰ و ۳–۲۱۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۴۲/۱

آغاز: فصل بیست و یکم در پیدا کردن عکس فصل بیست و دوم در آغاز قیاس فصل بیست و سیم اندر پیدا کردن احوال قیاس؛ **انجام:** منطق: و هیچ لفظ مشترک بکار شده است یا نه و مقدمات راست هستند یا نه هر آینه دانسته شود که نتیجه راست هست یا نه و چون آنچه در این کتاب بیان خواستیم کرد تمام شد سخن را بسپاس خدای بخشنده خرد ختم کنیم.

این رساله در فهرست بخش اول (منطق) رساله دوم مجموعه که ترجمه اشارات و تنبیهات ابن سیناست دانسته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ در صفحه چهار حاشیه‌ای است به قلم ملا علی نوری؛ کاغذ: اصفهانی شکری رنگ، جلد: تیماج قرمز، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۳سم [ف: ۱۰–۱۳۰۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۵۱/۱

خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب بن محمد مومن خادم مشهدی، تا: ۱ ربیع الاول ۱۰۸۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن لایی مشکی، ۱۹ سطر [ف: ۵–۲۲۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۸/۱–ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱–۵۴۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۸/۲

آغاز: برابر

این رساله به اشتباه جزء نخست رساله بعد این مجموعه یعنی ترجمه اشارات و تنبیهات ابن سینا دانسته شده؛ خط: نسخ ریز، کا: میرزا عبدالخالق محمد علی نایینی مصاحبی متخلص به عبرت، تا: دوشنبه ۱۱ محرم ۱۳۴۲ق؛ ۲۴ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۲–۵۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۳/۱–ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱–۵۵۰]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۱۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** که نتیجه راست هست یا نه، و چون آنچه در این کتاب بیان خواستیم کرد تمام شد. سخن به سپاس خدای بخشنده خرد ختم کنیم، انشاء الله تعالی (در غره شهر رجب ۱۲۹۸ ... حسب الامر ... آقا میرزا صادق خان بروجردی الاصل طهرانی ... بید ... ابن میرزا عبدالخالق محمد علی صاحبی نائنی متخلص بعبرت فی (سه‌شنبه ۲۶ شعبان ۱۳۴۲)

خط: نسخ، کا: محمد علی متخلص به عبرت نائینی، تا: رمضان ۱۳۴۲ق؛ جلد: ابری عطف گوشه میشن سیاه، ۱۰۴ص (۲–۱۰۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۸سم [ف: ۹–۲۷۰]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۵۱/۱

آغاز: برابر

این رساله را فهرست‌نگار بخش اول (منطق) رساله بعدی مجموعه که ترجمه اشارات و تنبیهات ابن سیناست دانسته؛ خط: نستعلیق، کا: شرف الدین بن زین الدین بن نائینی، بی‌تا؛ مصحح در ۱۲۹۸ از میرزا عبدالله؛ مهر: «محمد علی حسینی»، «حاج سید نصرالله تقوی»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مشکی، ۱۷ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۲/۵سم [ف: ۱۱–۲۶۵]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹–عکس

نسخه اصل: ایا صوفیا ۲۵۴۰؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳–۲۱۹]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱–ف و ۱۰–عکس

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۵۳۰. به نام دانشنامه علائی ابن سینا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۰گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱–۴۰] و [فیلمها ف: ۳–۲۱۹]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۲–ف و ۱۲/۱–عکس

نسخه اصل: نور عثمانیه ش ۲۷۴۸. به نام دانشنامه علائی ابن سینا؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با رسالة الفصد ابن سینا و نامه کوتاهی از او (دیباچه تبصره ساوی ص ۵۰)؛ ۳۹گ (۱–۳۹)، ۳۷ سطر [فیلمها ف: ۱–۴۰ و ۳–۲۱۹]

● **التبصرة** / ریاضیات / عربی

at-tabṣira

ابراهیم بن ابی طالب، ق۱۱

ebrāhīm ebn-e abī tāleb (-11c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۳۷

آغاز: بسمله. نحمدک اللهم لک وحدانیه العداد؛ **انجام:** و الصلوه علی محمد و آله من غیر عدد.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [الفبائی: ۱۰۱]

● **التبصرة** / اخلاق / عربی

at-tabṣira

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۲

آغاز: الدعاء و نحن نسبح بحمدک و نقدس لک؛

در خطب و مواعظ حاوی هشتاد مجلس. دیباچه کتاب و قدری از مجلس اول افتاده، از مجلس چهل و چهارم تا پنجاه و دوم ۳۱ ورق شکسته و ترکیده، تالیف شیخ ابوبکر احسائی (؟)؛ خط: نسخ، کا: عبدالعزیز بن عبدالرحمن بن عبداللطیف، تا: ۱۲۷۰ق؛ افتادگی:آغاز؛۲۵۴گ،۲۳سطر،اندازه:۲۲/۵×۳۲/۵سم [ف: ۲-۴۷۴]

● **التبصرة** / شعر / عربی

at-tabṣira

عبارت است از ارجوزه سیوطی در صد و پنجاه بیت در سؤال و جواب در قبر باین مطلع: «الحمدلله علی الاسلام ×× و الشکر لله علی الانعام/ و افضل الصلوة و الثناء ×× علی النبی ختم الانبیاء».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۲/۲

انجام: فاحمد الله علی ما یلهم ×× ثم علی نبیه اسلم

خط: نسخ، کا: محمد بن مهدی، تا: ۱۲۸۱ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، اندازه: ۱۶/۷×۲۱سم [ف: ۱۲-۳۳۳]

● **تبصرة الاخوان فی بیان اکبریة القرآن** / کلام و اعتقادات / عربی

tabṣirat-ul ixwān fī bayān-i akbarīyyat-il qur'ān

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، -۱۱۷۳ قمری

xājū'ī, mohammad esmā'īl ebn-e hoseyn (-1760)

در تفضیل قرآن کریم بر عترت و رد بر آنان که می‌گویند عترت از قرآن افضل می‌باشند، در اثر مشاجره‌ای که بین گروهی از دانشمندان در این موضوع پدید آمده بود تألیف شده است. دارای یک «مقدمه» و دو «فصل» و یک «خاتمه»: المقدمة: فی ذکر رسوم القرآن و تعریفاته؛ فصل ۱. الاحادیث الواردة فی الباب من طرق الخاصة و العامة؛ فصل ۲. اجوبة الشکوک و الشبهات؛ الخاتمة: فی جملة من الاخبار.

[دنا ۲/۷۶۳]

شرح و حواشی:

۱- هدایة المؤمنین الی الصراط المستقیم فی تفضیل الام المبین علی القرآن العظیم؛ شریف، یحیی بن محمد شفیع (-۱۴)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۲۳

آغاز: الحمدلله الذی بعث محمداً بقرآن قد بینه و فرقان قد أحکمه لیعلم العباد ربهم بعد أن جهلوه و لیقروا به بعد أن جحدوه؛ **انجام:** و من الله الاستعانة فی جمیع الامور صعابها و سهالها و علیه الاعتماد و التکلان

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ مهر: «عبده محمد صادق بن محمد حسین الحسینی» (بیضوی)، «عبده محمد صالح» (مربع)؛ جلد: تیماج بدون مقوا قهوه‌ای، ۳۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۸-۲۰۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۰۶/۱۷

خط: نسخ، کا: محمد کاظم پسر میرزا محمد، تا: ۱۲۴۷ق، جا: اصفهان، مدرسه جده؛ ۴۶گ (۱۵۰پ-۱۹۵پ) [ف: ۵-۳۰۵]

● **تبصرة الادباء** / ادبیات / عربی و فارسی

tabṣirat-ul udabā'

طارمی، جلیل بن عباس، ق۱۳ قمری

tāramī, jalīl ebn-e 'abbās (-19c)

تاریخ تألیف: ۲۸ ذیحجه ۱۲۹۱ق

در شرح چند بیت دشوار عربی به عربی و در پایان به فارسی. از شاعری ناشناخته که بیت اول آنها این است: «أذاب التبر فی کأس اللجین ×× رشاً بالراح مخضوب الیدین». در آغاز مفردات و مسائل ادبی این ابیات را به عربی توضیح داده پس از آن مراد شاعر به فارسی بیان شده است.

آغاز: بسمله و به نستعین. الحمد لمن هو اولی به ... و بعد ... جلیل بن عباس بن سلیمان الموسوی الحسینی الطارمی ... لما کنت فی سنة احدی و تسعین بعد الالف و الماتین ... ساکنا فی مدرسة صدر ... الطهران مستقلا بالتدرس و التدریس فقد سئلنی ذات یوم من هذه السنة بعض اخوان الایمان ... عن توجیه ابیان کانت علیه مشکلة و عن کشف القناع عن وجوهها ... فلاجرم اجبت مسئلته.

انجام: و چگونگی و صورت واقعه را بجهت مبالغه در اثبات مدعای خود قد فرغت عن تالیف هذه النسخة المسماة بتبصرة الادباء فی یوم الثامن و العشرین من ذی الحجة الحرام من سنة احدی و تسعین بعد الالف و الماتین ... و تحیة.

[دنا ۲/۷۶۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۷۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حسین بن اسماعیل سبزواری، تا: ۱۲۹۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۶ر-۹پ)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم[ف:۱۵-۲۵۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۵۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی اکبر ورامینی، تا: ۱۷ رجب ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: فرنگی سفید و کبود، جلد: تیماج حنایی مقوایی، ۲۲گ (۱-۲۲)، ۱۳ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳-۳۱۲۷]

● **تبصرة الادلة فی علم الکلام** / کلام و اعتقادات / عربی
tabṣirat-ul adilla fī ʻilm-il kalām
نسفی، میمون بن محمد، ۴۱۸-۵۰۸ قمری
nasafī, maymūn ebn-e mohammad (1028-1115)
در اصول الدین. در برخی جاها دارد (مانند ۱۰۰پ) «قال الشیخ ابوالمعین» (قرطای ۴۷۳۰ نسخه مورخ روز پنج‌شنبه ۱۱ محرم ۵۹۵، بروکلمن در تبصرة الادلة، ۴۲۶/۱ ذیل ۷۵۷، دفتر فان اس «سرچشمه‌های بهره برده نشده درباره کرامیان» ص ۱۱ و ۱۲ و جاهای دیگر، ترجمه فارسی آن در معارف ۱/۹ ص ۳۴)، با عنوان‌های: القول فی تحدید العلم ... الکلام فی تفضیل علی. در فهرست ۴۶ بند مطالب کتاب شمرده شده است.
آغاز: الحمدلله علی منه التی لایحیط بها الحد و نعمه التی لایبلغها الاحصاء و العد

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۶۶/۲بخش۳ و ۲۶۷/۲بخش۳ و ۹۰/۲بخش۲
آغاز: برابر
نسخه اصل: احمد ثالث ش ۱۸۶۶؛ کا: محمد بن احمد بن ابی بکر نجم المالقی، تا: جمادی الثانی ۶۵۳ق؛ ۲۲۲گ (۲۴پ-۲۴۵ر) [ف: ۱۳۳ و ۸۶]

● **تبصره الاصول** / کلام و اعتقادات / فارسی
tabserat-ol osūl

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۸۸۹
آغاز: بسمله، الحمدلله ... مقدمه در بیان بعض فرق صوفیه؛ **انجام:** هو الزمان الذی ... فی البلاد المعتدله.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۲۷ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۹ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [رایانه]

● **تبصرة الاعیاد سلیمانی** / دعا / فارسی
tabserat-ol aʻyād-e soleymānī
شاهوردی، فضلعلی بیک بن شاهوردی، ق۱۲ قمری
šāhverdī, fazl-ʻalī beyk ebn-e šāhverdī (-18c)
اهداء به: شاه سلیمان صفوی (جلد ۱۰۷۷-۱۱۰۵ ق)
کتاب مشتمل بر قوالی لآلی مأثوره در آداب و شرایط اعیاد مرتب بر دو «مطلب»: اول در اعیاد و زینت در هشت «باب»: ۱) عید مبعث، ۲) عید غدیر، ۳) عید آل محمد، ۴) عید فطر و اضحی، ۵) عید نوروز سلطانی، ۶) عید محمد (ص) که جمعه است، ۷) بیان تزئینات، ۸) غسل اعیاد و زیارات متعلقه به آن؛ مطلب دوم در رویاهایی که در خاطر مانده.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۳۳
آغاز: با مرتبه پادشاهیش (کذ) بخدمت مهر داریش سرافراز است فصلوات الله علیهم مادامت الاعیاد موجبه للسرور اما بعد؛ **انجام:** و در کنز العمل و مفتاح الهدی و عروة الوثقی از آثار صحیحه صادقین جمع و ترجمه شده و الله یهدی من یشاء تمت الکتاب بعون الملک تحریرا بتاریخ شهر ربیع الاخر سنه ۱۱۰۵ مجموع نسخه شریفه هزار و هفصد بیت است.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ برگ اول نسخه افتاده و از باب هشتم به بعد کتابت نشده با این توضیح که بعد از اتمام بعد هفتم، زیارات اباعبدالله علیه السلام را تحت عنوان «باب پنجم» مرقوم و نسخه را به پایان رسانده؛ کاغذ: آهار مهره حنایی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۶۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱/۶×۲۰سم [ف: ۱۵-۱۳۴]

● **تبصرة اولی الالباب فی علم الحساب** / ریاضیات/ فارسی
tabserat-o ole-l albāb fī ʻelm-el hesāb
همام، محمد بن محمد، ق۹ قمری
homām, mohammad ebn-e mohammad (-15c)
تاریخ تألیف: ۸۱۳ق
در سن هشتاد و سه سالگی برای شاگردش نظام الدین محمود کاشی، در «مقدمه» و سه «مقاله» و «خاتمه»: مقاله ۱. اعمال حسابی دو باب؛ ۲. مساحت در مقدمه و چهار باب؛ ۳. طرق استخراج مجدولات و توابع آن سه باب؛ خاتمه در نوادر

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۷۶/۱
آغاز: الحمدلله المنزه عن ادراک عقول الانام ... اما بعد چون فرزند مولای اعظم؛ **انجام:** سنة ۸۱۳ هجریة
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ ذیحجه ۸۴۰ق؛ مجدول زرین؛ کاغذ: ترمه، جلد:میشن قهوه‌ای سیر،۱۷سطر،اندازه:۹×۱۴سم [ف: ۶-۲۰۰]

● **تبصرة البشر فی شرح الباب الحادی عشر** / کلام و اعتقادات / فارسی
tabesrat-ol bašar fī š.-el bāb-el hādī ʻašar
شانه تراش شوشتری، محمد باقر بن محمد رضا، ق۱۲ قمری
šāne-tarāš-e šūštarī, mohammad bāqer ebn-e mohammad rezā (-18c)
وابسته به: النافع یوم الحشر فی شرح الباب الحادی عشر = شرح باب حادی عشر؛ فاضل مقداد، مقداد بن عبدالله (-۸۲۶)
اهداء به: محمد علی غلام خاص سلطان حسین صفوی (۱۱۰۵-۱۱۳۵)
چون تمام افراد را قدرت بر استفاده از زبان عربی نبود و بسیاری از کتب نیز به این زبان نوشته شده لذا مؤلف به درخواست محمد علی بن فریدون بیگ غلام خاص سلطان حسین صفوی، کتاب «الباب الحادی عشر»علامه حلی(۷۲۶) را ترجمه و شرح

مختصری نموده است. مترجم ابتدا مقدمه‌ای ذکر می‌کند و سپس مطالب کتاب را ترجمه و بعضاً مطالبی را از خودش توضیح می‌دهد.
[الذریعه ۸۳/۴ شماره ۳۶۵؛ دنا ۷۶۴/۲]

خوی؛ نمازی؛شماره نسخه:۵۵۶/۲
آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعد واجب الوجودی را سزد که به ید قدرت بساط عدل رابه قانون حکمت بر ممکنات نامعدود منبسط گردانیده
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن مشهدی حسینی شبستری، تا: ۱۲۲۶ق؛ افتادگی: انجام؛ وقف شهید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۷ص (۸۵-۱۹۱)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۹۰]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۴۳/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳-۱۵۹]

● التبصرة الجلية و التذكرة الحسامية فی المسائل المهمة الرضاعية / فقه / عربی

at-tabṣirat-ul jalīyya wa-t taḏkirat-ul ḥisāmīya fi-l masā'il-il muhimmat-ir riḍā'īya

طریحی نجفی، حسام الدین، -۱۰۹۶ قمری

torayhī najafī, hosām-od-dīn (-1685)

تاریخ تألیف: جمعه ربیع الثانی ۱۰۹۴ق؛ محل تألیف: مشهد
رساله‌ای استدلالی در احکام رضاع به همراه با نقل بعضی از اقوال فقها معروف و توضیحاتی در حواشی، در یک «مقدمه» و پنج «فصل» و یک «خاتمه»: المقدمة: احاديث فی آداب الرضاع و المرضعة؛ فصل ۱. المحرمات من الرضاع؛ ۲. حد الرضاع الذی يحرم؛ ۳. اركانه؛ ۴. شروطه؛ ۵. احكامه؛ الخاتمه: فی جملة من احكام الرضاع و ثلاثين حديثا من نوادره.
آغاز: الحمدلله وحده و الصلاة علی من لا نبی بعده ... هذه يا اخوان الدين و خلان اليقين التبصرة الجلية و التذكرة الحسامية
[الذریعه ۳۱۷/۳؛ دنا ۷۶۴/۲]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹۸/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و علی آله الذين اذهب الله عنهم الرجس و طهرهم تطهيرا.
خط: نسخ، کا: محمد جعفر خورانی، تا: ۱۲۷۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی تیماج تریاکی با ترنج و نیم ترنج، ۶۴ص (۱۷۱-۲۳۴)، ۱۹ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۰-۱۲۹]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۵۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** فكتب عليه السلام فعل مكروه و لاباس به، و ليكن هذا آخر ما اردناه.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۵۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۴/۵سم [ف: ۲۳-۱۲۴]

● تبصرة الخواص / فقه / عربی

tabṣirat-ul xawāṣ

دوانی، محمد جعفر بن عبدالصاحب، ق۱۳ قمری

davvānī, mohammad ja'far ebn-e 'abd-os-sāheb (-19c)

رساله مختصری است با عناوین «مسألة-مسألة» از طهارت تا دیات، که آن را از دو کتاب «تذکرة الفقهاء» و «تحریر الأحكام الشرعیه» علامه حلی برگزیده و در پایان اغلب کتب، تاریخ تألیف را نیز به طور کامل ذکر کرده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۳۷
آغاز: كتاب الطهارة مسألة ماء المطلق هو فی الأصل طاهر مطهر اجماعا من الحدث و الخبث. مسألة ماء البحر طاهر مطهر.؛ **انجام:** و جنين الذمی عشر دية ابيه ثمانون درهماً ... و آله اجمعين.
خط:نستعلیق،کاتب= مؤلف، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۲۹۶ق، واقف: دکتر جعفر مهرداد، آذر ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی یک لا، ۴۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۰-۶۵]

● تبصرة الشعرا / ادبیات / فارسی

tabserat-oš šo'arā

مولی محمد سعید

mawlā mohammad sa'īd

در علم قوافی در یک «مقدمه» و ده «باب» و یک «خاتمه».
آغاز: بسمله، بعد از تحمید حضرت الهی که فاتحه کلام قافیه سنجان سخن پرور و ابتاء مقال هنر پروران نظم گستر است فقیر حقیر کثیر التقصیر محمد سعد مشهود ضمیر شعر فهمان شیرین زبان ... می‌گرداند که چون این احقر را بر اکثر نفائس فنون اطلاع و وقوف دست داد و خدای تعالی ابواب ادراک و وجدان سخنان صحیح از سقیم بر وجنات روزگارش پیش نهاد ... لهذا رساله‌ای در فن قوافی از روی کتب استادان و نسخ معتمدان در حیز تحریر آورده
انجام: هر لحظه سپاهی بر عشق من و حسن تو کو نکته نخواهد از ابن حسامت بر معجز موسی نبود دست عصارا حاجت بگواهی.
[الذریعة ۳۱۸/۳؛ دنا ۷۶۴/۲؛ نسخه‌های منزوی ۲۱۵۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۵۶/۲
آغاز و انجام: برابر
کا: غلامرضا متخلص به حیران، تا: ۱۲۷۸ق؛ کاغذ: فرنگی آهاردار، جلد: تیماج عنابی، ۵۶ص (۶۷-۱۲۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۰-۸۴۶]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۵۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: غلام رضای حیران، تا: ۱۲ صفر ۱۲۸۰ق؛ کاغذ:

فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۷گ (۵۱پ-۷۷ر)، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶-۲۹۶]

● **تبصرة الشیعة** / کلام و اعتقادات / فارسی
tabserat-oš šī'a

دیلارستاقی، علی بن سمیع، ق۱۳ قمری
deylārsetāqī, 'alī ebn-e samī' (-19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۴۰ق
رساله‌ای در امامت و وصایت از عهد انبیاء پیشین تا حضرت ختمی مرتبت و ذکر ادله فریقین از عامه و خاصه و همچنین در کیفیت اجتهاد اهل سنت و امامیه و بیان بعضی از مباحث فیما بین مؤلف در خطبه کتاب آن را به هشت «مسلک» و هر مسلکی را به سه «مرحله» تقسیم نموده است.
آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین، و بعد چنین گوید کمترین داعیان علمای امامیه و دوستاران ...

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۶۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** چنانکه حکم خدا و رسولش را در فدک رد و شهادت اعرابی را که بر پاشنه خود بول میکند قبول کردی پس خلایق بر هم خورند
تا مرحله سوم از مسلک ۵ را دارا می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ با توجه به سطر دوم در برگ ۷، تاریخ تالیف کتاب ۱۲۴۰ ق آمده، بنابر این آنچه مسلم است مؤلف تا این سال در قید حیات بوده است، مصحح، در آغاز فهرست موضوعات کتاب نگاشته شده، البته آن هم تا مسلک ۸ آمده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۱۳۷گ، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۸-۳۹۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۲۷۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** به مثل ارتکاب و ترک واجبات و در عصمت گویند که در عصمت نیز با نفس مفهوم
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ضمیمه نسخه ش ۱۹۲۷۰، نسخه دوبار نوشته شده؛ کاغذ: فستقی، شکری، سرخی، جلد: تیماج، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [رایانه]

● **تبصرة الصائمین = تنبیه المخلصین** / آداب و سنن/فارسی
tabserat-os sā'emīn = tanbīh-ol moxlesīn

حسینی علویجه، محمد علی بن زین العابدین، -۱۳۴۸ قمری
hoseynī 'alavīje, mohammad 'alī ebn-e zayn-ol-'ābedīn (-1930)

تاریخ تألیف: شوال ۱۳۳۳ق
مؤلف پیش از این کتابی در آداب و فضیلت روزه و روزه دار تألیف کرده و آن را «تحفة الصائمین» نامیده بود، کتاب مذکور در راه گلپایگان به سرقت رفت و مفقود گشت و مؤلف کتاب حاضر را به جای کتاب مفقود شده و به سبک آن در یک «مقدمه» و چهل «مجلس» و یک «خاتمه» ترتیب داد و نام «تبصرة الصائمین» را بر آن برگزید. مقدمه در دو فصل شامل بیان فضیلت روزه و فضیلت ماه رمضان است و در ضمن مجالس چهل‌گانه شرح ادعیه روزهای ماه رمضان و اعمال و فضایل لیالی قدر را آورده و خاتمه مفصل کتاب در بیان اعمال و ادعیه ماه رمضان شامل چهارده «فصل» است و مؤلف این خاتمه را «تنبیه المخلصین» نامیده است. فصول چهارده‌گانه خاتمه کتاب (= تنبیه المخلصین): ۱. آداب دیدن ماه رمضان و ادعیه آن؛ ۳. دعاهای مخصوصه روز اول ماه؛ ۴. دعاهای وقت افطار و آداب آن؛ ۵. دعاهای بعد از نمازهای ماه رمضان؛ ۶. اعمال و دعاهای شب‌های ماه مبارک و فضیلت شب‌های آن؛ ۷. دعاهای سحر؛ ۸. دعاهای روزهای ماه رمضان؛ ۹. اعمال و ادعیه شب قدر؛ ۱۰. دعاهای مخصوصه شب‌های دهه آخر؛ ۱۱. آداب و ادعیه وداع ماه مبارک؛ ۱۲. نمازهای شب‌های ماه رمضان؛ ۱۳. دعاهای سی روزه ماه رمضان؛ ۱۴. اعمال و ادعیه شب عید فطر.
ختم کتاب به دعای کمیل و سمات. دو تن از مراجع شیعه بر آن تقریظ نگاشتند: ۱. مرحوم آیة الله سید اسماعیل صدر در محرم ۱۳۳۸ ق؛ ۲. مرحوم آیة الله حاج شیخ عبدالکریم حائری در ۱۰ رمضان ۱۳۴۱ ق. صورت این دو تقریظ در ابتدای نسخه حاضر آمده است. در ابتدای نسخه حاضر لیست اسامی رساله‌هایی است که مسائل شرعی مندرج در کتاب حاضر از آنها اخذ شده است، از جمله: جامع عباسی، فقه مجلسی، مجمع الرسائل، نجاة العباد، ذخیرة المعاد شیخ زین العابدین مازندرانی، رساله مرحوم حاجی میرزا محمد اشرفی، مشکوة الانام، ذخیرة العباد میرزا محمد تقی شیرازی، عنوان الکلام و زاد المعاد.
[دنا ۷۶۴/۲؛ الذریعه: ۷۴۳/۲۶؛ نقباء البشر: ۱۴۴۲/۴]

تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۴۹
آغاز: الحمد لله و الصلوة و السلام علی رسول الله و علی آله آل الله ... و بعد چنین می‌نگارد این مجرم عاصی ... این رساله‌ای است در آداب و فضیلت روزه و روزه دار که ... آن را مسمس به تبصرة الصائمین نمودم؛ **انجام:** به حق محمد و آله محمد و عترة محمد صلوات الله علیهم اجمعین. الحمد لله اولاً و اخراً کما هو اهله. تمام شد بید مؤلفه آنچه منظور بود در ماه شوال المکرم من شهور سنه ۱۳۳۳.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: علی بن محمد علی حسینی رفیعی پور (فرزند مؤلف)، تا: ۱۳۷۹ق؛ واقف: علی حسینی رفیعی پور، ۱۳۴۰/۱۲/۱۴ش؛ جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۱۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱-۹۲]

● **تبصرة الصالحين** / فقه / عربی

tabṣirat-uṣ ṣāliḥin

حسینی مازندرانی، محمد باقر بن محمد تقی

hoseynī māzandarānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī

چون به نظر مؤلف کتاب‌های فقهی متداول مفصل بوده، لذا کتاب حاضر را خالی از حشو و زواید فقهی شامل مسائل مورد نیاز عموم مکلفین، با توجه به اخبار تألیف نموده و در هر بحث فقط یک روایت را که به نظر وی صحیح بوده آورده است. این کتاب به مسائل طهارت و نماز در چند «باب» و هر باب شامل چند «فصل» پرداخته و در آن از «وسائل الشیعة» شیخ حر عاملی و «بحار الانوار» علامه مجلسی نقل نموده است. در الذریعه (ج ۱۱ ص ۹۶ رقم ۵۹۰) رساله‌ای به نام «رسالة فی اعمال الاسابیع» به فارسی آمده که احتمالاً از همین مؤلف می‌باشد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۲۰

آغاز: الحمدلله الملهم عباده حمده و فاطرهم علی معرفة ربوبیته ... اما بعد فیقول الواثق بالله الغنی عبده محمد باقر بن محمد تقی الحسینی المازندرانی عفی عنهما أن المطلوب الأهم لنیل السعادة الأبدیة بعد معرفة الله و الرسول و اولی الامر طاعتهم ... و هذا الذی دعانی الی تألیف کتاب فی الفروع ینطق بالحق من آیات الفرقانیة و اخبار النبویة و آله الطاهرین ... خال عن الحشو و الزواید من المسائل الفرضیة النادرة الوقوع التی لا تزید فارضها للحکم بها برایه الا خساراً، مقتصداً عن الاطناب الممل و الایجاز المخل بذکر خبر واحد من الاخبار الواردة فی الباب اذا لم اجد له معارضاً او کان موافقاً للمشهور مع التعرض للجمع او الطرح الا اذا کان الخبر الذی اعتمد علیه مخالفاً لما ذهب الیه الجمهور فحینئذ ابسط الکلام بسطاً یرفع به الحجاب عن عین الیقین تبصرة للصالحین و سمیته به و الله هو المعین. کتاب الطهارة و فیه ثمانیة ابواب، الباب الاول: فی المطهرات و فیه فصول، الفصل الاول: فی الماء المطلق و هو الذی یصح اطلاق؛ **انجام:** و من اذا اصاب خیراً قال الحمدلله رب العالمین و من اذا اصاب خطیئة قال استغفرالله و اتوب الیه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ ضربی، ۱۷۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۲۵-۲۹]

● **تبصرة الصبيان** / نحو / عربی

tabṣirat-uṣ ṣibyān

شریف کاشانی، فضل الله بن محمد، ق۱۱ قمری

šarīf kāšānī, fazl-ol-lāh ebn-e mohammad (-17c)

اهدا به: عبدالرحمان (فرزندش)

در ادبیات زبان عربی. در دو بخش، نخست به نام «حدیقه»، دارای ۲۶ «باب» به ترتیب تهجی در الفاظ مفرد و مرکب چنانکه در باب الف: اللهم، احتساباً، اصلا، و مانند آن را گزارش داده، و در باب جیم: جراك، جبروت و مانند آن را ... بخش دوم را بستان نامیده و در آن فواید گوناگون نحو و صرف زبان عربی را آورده است. نگارنده در دیباچه خود را فضل الله شریف پسر محمد الشریف، نامیده و چنانکه گوید؛ این کتاب را برای فرزند خود عبدالرحمان نگاشته است.

آغاز: بسمله. احمدالله جل و علی لایتناهی ... فیقول ... محمد شریف الشریف فضل الله هذه فوائد جمعتها لمبتدی الطلبة فی الاخدان و لاسیما الولد العزیز عبدالرحمن و سمیته تبصرة الصبیان و لما اشتملت علی ما هو عندهم بمنزلة ما یتداوله الشبان من التفاح و الرمان و الریحان و الارجو ان رتبتها علی شطرین عبرت عنهما بالحدیقة و البستان ...

انجام: و فعله بکسر الفاء و سکون العین نحو جیره جار و فعل بضمتین نحو نمر ککتف

[دنا ۷۶۴/۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۴۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد مومن فتحانی امامی ادیبی قاری، تا: حدود ۱۱۰۱ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۸۶گ (۸۰پ-۱۶۵پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۶سم [ف: ۵-۱۶۲]

۲. اهواز؛ دانشگاه اهواز؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵-۵۸۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نام نویسنده در پایان این کتاب نیست ولی در برگ ۵۵ر در پایان دفتر: «ابن ابی الحسن المازندرانی، محمد» یاد شده و تاریخ نیز در همانجا با همان خامه «(۱۲۶۰ق)» دیده می‌شود؛ نسخه در برگ ۵۲ دفتر پایان یافته و پس از آن یک کتابچه در معنی حمد و شکر و دیگر رساله وضعیه عضدی هست، در (برگ ۵۵-ب) تاریخ زادن نویسنده محمد محسن خوزانی ولد ابی الحسن مازندرانی در ۲۷ ذیحجه ۱۲۴۲ق به خامه خود وی نوشته شده و نام مادرش را فاطمه آورده است و در بالای آن فرزند این نویسنده، محمد تقی پسر ملا محسن مازندرانی، تاریخ زایچه فرزند خود ابوالفضل محمد را در ۱۲ رجب ۱۲۷۴ق یادداشت کرده؛کاغذ:فرنگی آهار مهره سفید،جلد: تیماج مشکی، ۶۲گ، ۱۵ سطر (۷/۲×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲-۳۴۰]

● **تبصرة العارفين و منهاج السالكين** / کلام و اعتقادات / فارسی

tabserat-ol ‘ārefīn va menhāj-os sālekīn

حسینی موسوی، علی بن ابی القاسم، ق۱۳ قمری

hoseynī mūsavī, ‘alī ebn-e abe-l-qāsem (-19c)

تاریخ تألیف: ۲۸ جمادی الاول ۱۲۷۳ق

در کلام و رد بر یهود و نصارا در پنج «فصل» و «خاتمه»: ۱. وحی‌های منزله به حضرت موسی؛ ۲. وحی‌های منزله به حضرت اشعیای نبی؛ ۳. وحی‌های منزله بر حضرت حبقوق نبی؛ ۴. نمایش به حضرت دانیال؛ ۵. وحی‌های منزله بر کودک؛ خاتمه اشاره بر رد دین مخترعه نصاری به موجب آیات تورات و انجیل.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۳۸

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی بعث الانبیاء لیبینوا لحق علینا ... اما بعد بر الواح زاکیه و صفایح اذهان صافیه می‌نگارد؛ **انجام:** ثلاث و سبعین و ماتین بعد الالف سنة ۱۲۷۳.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: یک‌شنبه ۲۸ جمادی الاول ۱۲۷۳ق؛ مجدول، مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۶گ، ۱۰-۱۵سطر(۵/۵×۱۲/۵)،اندازه:۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۱۷-۸۲]

● **تبصرة العارفین فی شرح زیارة مولینا امیرالمؤمنین (ع)** / شرح دعا / فارسی

tabserat-ol ‘ārefīn fī š.-e zīyārat-e mawlā-nā amīr-el-mo’menīn

شاهرودی خراسانی، محمد علی بن محمد کاظم، -۱۲۹۳ قمری

šāhrūdī xorāsānī, mohammad ‘alī ebn-e mohammad kāzem (-1876)

تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۱۲۹۲ق

شرحی است بر زیارت هفتم امیرالمومنین (ع) که علامه مجلسی در کتابش نقل کرده است؛ وفایی شوشتری در ربیع الثانی ۱۲۹۲ از مؤلف خواسته که او شرحی بر زیارت جامعه کبیره بنویسد چرا که شرح‌های موجود به زبان عربی است، مبسوط‌ترین آنها شرح شیخ احمد احسایی است که بسا از کتب ضلال شمرده شود به جهت اشتمال بر مطالبی که از شرع قویم دلیل بر آنها اقامه نتوان نمود. مؤلف طولانی بودن زیارت جامعه را عذر آورد و به شرح زیارت امیرالمومنین که مختصر است روی آورد.

[دنا ۷۶۴/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۶۸

آغاز: بسمله. الحمد لفاطر الارضین و السموات حمدا یحبه و یرضیه کما هو یستحقه لانه خالق البریات؛ **انجام:** از هیچ خطابی مثل خطاب یا امیرالمومنین مسرور نمی شود

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: دهه اول جمادی الثانی ۱۲۹۲ق؛ مصحح، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج مشکی ترنج‌دار، ۱۸۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۱-۱۵۶]

● **تبصرة العجائب و مرآت الغرائب** / گوناگون / فارسی

tabserat-ol ‘ajā’eb va mer’āt-ol qarā’eb

نصیرالاسلام، محمد علی بن حسین، ق۱۴ قمری

nsīr-ol-eslām, mohammad ‘alī ebn-e hoseyn (-20c)

جنگ‌مانندی است و سرگذشت خود او هم در آن آمده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۹۱/۱

خط:نستعلیق،کاتب=مؤلف،بی‌تا؛کاغذ:فرنگی،جلد: مقوا، ۱۵۴ص (۱-۱۵۴)، ۱۹ سطر (۱۳×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۲-۲۶۹۸]

● **تبصرة العوام** / گوناگون / فارسی

tabserat-ol ‘avām

؟ کرباسی، محمد ابراهیم بن محمد حسن، ۱۱۸۰؟-۱۲۶۲ ؟ قمری

karbāsī, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad hasan (1767-1846)

کتابی است در وعظ و پند مذهبی شیعی و از همه علوم دینی نمونه‌ای در آن هست. فهرست مطلب‌ها را کسی در پایان نسخه نوشته است. گویا از حاجی ابراهیم کرباسی که خط او در ص ۲ آمده است باشد. خطبه دیگری هم در ص ۳ دارد بدین‌گونه: «بسمله، نحمدک یا مروج عقول العارفین بمظاهر کما لک لیلاو نهارا».

آغاز: ۱: بسمله. الحمد الله الذی ابدع الخلق لکمال علمه و قدرته.

انجام: فانطلقت فی حاجة رسول الله.

[دنا ۷۶۴/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۵۷/۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ در ص ۲ آمده «من حاجی ابراهیم کرباسی سلمه الله»؛ کاغذ: فرنگی سفید و آبی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۴گ، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۱-۲۳۷۳]

● **تبصرة العوام فی معرفة مقالات الانام** / ادیان و مذاهب / فارسی

tabserat-ol ‘avām fī ma‘refat-e maqālāt-el anām

؟علم الهدی، مرتضی بن داعی، ق۶ قمری

‘alam-ol-hodā, mortazā ben dā‘ī (-12c)

تاریخ تألیف: قرن ۶؛ محل تألیف: شیراز

در اعتقادات ملل و نحل مختلف فلسفی و اسلامی با توضیحاتی مختصر درباره هر یک از ملل پیش از اسلام و بعد از آن، مشتمل بر بیست و شش «باب»: ۱. مقالات فلاسفه و امثال آن؛ ۲. مقالات مجوس و کیش ایشان؛ ۳. مقالات یهودان و ترسایان و صابیان؛ ۴. اصل فرق ایشان و مقالات ایشان؛ ۵. فرق خوارج و مقالاتشان؛

۶. معتزله و احوالات ایشان؛ ۷. مقالات جحیم بن صفوان و اتباع وی؛ ۸. مقالات مرجیان؛ ۹. مقالات نجار و اصحابش؛ ۱۰. مقالات کرامیان و ظهور ایشان؛ ۱۱. مقالات مشبهه و مجسمه؛ ۱۲. مقالات اهل تناسخ؛ ۱۳. مقالات اهل سنت و جماعت؛ ۱۴. ذکر اصحاب مالک و شافعی؛ ۱۵. مقالات ابن کلاب و ابوالحسن اشعری؛ ۱۶. مقالات صوفیان؛ ۱۷. مقالات و مراتب صوفیه؛ ۱۸. آنچه اهل سنت در حق انبیا گویند؛ ۱۹. مقالات شیعه؛ ۲۰. دانستن حق از باطل؛ ۲۱. اعتقاد امامیه؛ ۲۲. حکایت فدک؛ ۲۳. احادیثی که تشنیع بر امامیه می‌کنند و رد بر آنها؛ ۲۴. بعض فضائح بنی امیه؛ ۲۵. اختلاف بین اهل عدل و جبر؛ ۲۶. مسائلی که بر امامیه تشنیع می‌کنند. عباس اقبال در دیباچه خود بر چاپ آن درباره مؤلف آن سخن داشته و در مکتب اسلام (ش ۸-۱۰) هم گفتاری از سید موسی شبیر زنجانی در این باره دیده می‌شود. در «معتقد الامامیه» حسن بن علی طبری (قرن ۷ق) (ص ۱۲۸ چاپ ۱۳۳۹ تهران) نکته‌ای از یکی از دانشمندان شیعی درباره حقانیت این آیین آورده شده که مانند آن در فصل بیستم این کتاب هم (ص ۱۸۸ و پس از آن) دیده می‌شود. همان دلیلی که ناصرخسرو یاد کرده و طوسی از او گرفته و دوانی از آن خرده گرفته است. اگر مؤلف معتقد الامامیه در این سخن مؤلف تبصرة العوام را خواسته باشد پس این کتاب بایستی در قرن ۶ یا ۷ ساخته شده باشد چون این را هم می‌دانیم که این کتاب پس از فاطمیان (۵۶۷) و پیش از بر افتادن صباحیان (۶۵۴) ساخته شده است. صفی الدین ابوتراب مرتضی بن داعی بن قاسم حسنی رازی که نسبت این کتاب به او بیشتر معروف است از مشایخ شیخ منتجب الدین رازی (۵۰۴-۶۰۰ق) صاحب «فهرست» (روضات الجنات چاپ اول ص ۶۶۵. مستدرک الوسائل ج۳ص۴۶۵) است و نقل داستانی از کتاب «المستحیل» غزالی (۴۵۰-۵۰۵ق) در باب ۲۵ و هم عبارتی در باب ۱۹ در ذکر فرقه اسماعیلیه و پیروان حسن صباح که پیش از برافتادن آنها این کتاب در دست تألیف بوده می‌رساند که مؤلف این کتاب از اعلام امامیه قرن ششم یا بعد از آن است. بنابراین روایات دیگر از نسبت این کتاب به شریف مرتضی علم الهدی (۳۵۵-۴۳۶) مسلم بی پایه است. همچنین این کتاب به شیخ ابوالفتوح جمال الدین حسین بن علی رازی (۵۵۲-قرن ۶) و جمال الدین ابوعبدالله محمد بن حسن بن حسین مرتضی رازی صاحب «نزهة الکرام و بستان العوام» و بعضی به صفی الدین ابوتراب مرتضی بن داعی بن قاسم حسنی رازی نسبت داده‌اند و به دلایلی که آقای عباس اقبال در مقدمه چاپی که از این کتاب کرده‌اند، آورده اند از هیچ یک از این چند تن نیست. این کتاب همچنین به خواجه نصیر طوسی نیز نسبت داده شده است. ترجمه عربی آن در ۶۵۸ق از حسین بن علی بطیطی ما را به حدود زمان نزدیک‌تر می‌کند.

آغاز: بسمله حمد بیحد وسپاس بیعد مرخدایرا عزه وجل که جمله موجودات از عدم بوجود آورد واز نیستی به هستی رساند بی مایه ... اما بعد بدانکه مدت مدید بود که

انجام: واین مذهب اهل سنت و جماعت است وآنکه گوید به یکبار واقع نشود مذهب روافض است والله اعلم بالصواب.

چاپ: و چندین بار در هند و ایران بچاپ رسیده؛ مشار فارسی، ج۱، صص۱۱۷۵-۱۱۷۶، تهران، سنگی، بی ناشر، ۱۳۰۹ق.، وزیری، ۱۰۳+۱صص (صص۳۵۸-۴۶۰)؛ ۱۳۰۴ق.

[دنا ۷۶۴/۲ (۶۹ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۱۷۲۲/۲ (۲۸ نسخه)؛ الذریعة ۳۱۸/۳ و ۱۰۷؛ [برای کسب اطلاع کیفیت انتساب آن به سیدمرتضی داعی رازی رجوع کنید به مقدمه آقای عباس اقبال بر تبصرة العوام.] و ۵۰/۱۱-۵۲؛ مشترک پاکستان ۹۹۶/۲: (۳ نسخه)؛ فهرست مشار و مجله مکتب شیعه؛ کشف الحجب ۹۶؛ فرج المهموم ۱۰۷؛ بحار ۲۷۶/۱۱؛ گفتار دانش پژوه در فرهنگ ایران زمین ۱۰۲/۱۲]

شرح و حواشی:

۱- تبصرة العوام فی معرفة مقالات الانام (ترجمه)؛ بطیطی، حسین بن علی (-۷)

۲- تبصرة العوام (منتخب)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** گواهی دو مرد عدل او اقرار دوبار و السلام علی من اتبع الهدی.

خط: نسخ کهن، کا: یوسف بن محمد بن عیسی بن محمد، تا: ۱۳ محرم ۷۱۶ق؛ دارای سربرگ لوح زرین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۱۶۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۳۳/۱-۴۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۲۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ [مختصر ف: ۱۳۱]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ برابر است با سطر ۱۶ صفحه ۴ چاپ اقبال تا پایان کتاب؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۱۳۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳-۳۱۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۶۶/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و غیر ایشان گویند مذهب شافعی بهتر از آن دیگران بود زیرا که خویش (کلمه اخیر زاده صفحه بعد است که در نسخه نیست).

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۱۳۳ص (۷۰-۲۰۲)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۰-۱۲۰۵]

۵. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۷۱

آغاز: در اصل فرق اسلام و مقالات ایشان پیغمبر ما محمد صلی الله علیه و آله و سلم گفته است که قوم یهود بعد از موسی علیه السلام بهفتاد و یک فرقه شدند و امت من بعد از من هفتاد و سه فرقه شوند؛ **انجام:** از مشهد بیرون نتوانند آمد ایشان لوازم

حضرت امام الجن و الانس بجایی آورده بسعادت زیارت مستعد گردند.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، عطف پارچه، ۱۸۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ: ۱-۹۳]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** پس عرش را بیافرید و گفت الرحمن علی العرش استوی.
از اول تا اوایل باب هفتم؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۰؛ مجدول؛ واقف: خان بابا مشار؛ کاغذ: آهار مهره حنایی، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۵۳گ، ۱۲ سطر، اندازه۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱-۵۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۵۶

آغاز: باب دوم در ذکر مقالات مجوس، بدانکه مذهب مجوس آنست که عالم را دو صانع هست؛ **انجام:** حدیث هفدهم: گویند رسول (ص) گفت در بهشت کوشکی دیدم از زر که مرا بشگفت آورد ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج سبز، ۳۱۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۳/۱-۹۵]

۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** یعنی خود را آل محمد است نزد آن مهدی ظاهر شود و الحمدلله ... و آله الطاهرین.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۱ ربیع الثانی ۹۳۴ق؛ تملک: محمود بن خضر بن جعفر جزایری؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم ترنج، ۱۵ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴-۲۱۲۴]

۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۷۸

تا پایان باب ۲۴ دارد و باقی را ندارد و از نظر مطلب برابر چاپ اقبال است. دیباچه این نسخه جز دیباچه چاپ اقبال است و عبارات نیز دگرگون است. در دیباچه نام کتاب هست و نام مؤلف نیست و در کنار صفحه به خط تازه افزوده شده: «این ضعیف مرتضی الملقب به علم الهدی» و در کناره پایان نسخه، عبدالحسین بافقی رساله را به خواجه نصیر منسوب داشته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۶۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱۴۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳-۳۱۰]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۴۸

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۹۹۲ق؛ مجدول؛ تملک: حسنعلی اصفهانی به تاریخ ربیع الثانی ۱۰۳۲؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۴۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۲/۵سم [ف: ۲۳-۱۲۰]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۵۲

در این فهرست نام مؤلف ذکر نشده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ برابر با س ۲ ص ۸ تا س آخر ص ۲۲۷ چاپ اقبال (باب ۱-۲۳)؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۶گ، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۲۹سم [ف: ۱۱-۲۳۵۳]

۱۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و از او چند فرزند بیارد و بعد از چند سال مرد از سفر بازآمد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ مهر: «العبد المذنب رمضان علی»(مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۷۴]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** گواهی دو مرد عدل او به اقرار دو بار و السلام علی من اتبع الهدی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۳گ، ۱۴۰ سطر (۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۵-۱۱۱]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ صفحه آخر نونویس» گویا» از بیانی است؛ تملک: سید محمد علی طباطبائی نیماد فتوحی؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۳گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [سنا: ف: ۱-۱۴۹]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۶ ط

آغاز: خسیسند و گویند هر ملائکه جبار که در آسمانند پادشاهی بودند بزرگ؛ **انجام:** اما آنچه می‌گویند از علامات اهل بدعت یکی آن بود که
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۲گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۴/۲-۱۲۱]

۱۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۸۴۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، بعضی اوراق ترمیم و به تاریخ شوال ۱۲۵۵ق بازنویس شده ولی اصل نسخه از قرن یازدهم است؛ تملک: «محمد علی بن حاجی رضا» با مهر «عبده الراجی محمد علی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۷۴]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۰۰۴

آغاز: و غم و شادی ... منزه است از همه عیبها؛ **انجام:** مستغنی است از جمله مخلوق احتیاج همه بر او و او از ... این جماعت وجه.
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، فاقد جلد، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۲) [رایانه]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۱۱۲

آغاز: صلوات و تحیات برجان پاک و مطهر؛ **انجام:** موجود از درخانه بدین عظمت گذر
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛افتادگی:آغاز و انجام؛کاغذ:نخودی، جلد: میشن، ۲۰ سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۲×۲۳سم [الفبائی: ۱۰۱]

۱۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۴۷

آغاز: از پایان باب چهارم:سب خدای تعالی کرده باشد؛ **انجام:**

ابن شریح از شاگردان شافعی بود گوید ...
خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: مقوایی کاغذ روغنی پوشانیده، ۱۳۱گ، ۱۷سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲-۳۷]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۱۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۱۶گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۶-۲۶۱]

۲۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۱/۱

خط: نستعلیق، کا: محیی الدین، تا: چهارشنبه ۹ ذیقعده ۱۰۱۴ق [ف: ۳-۳۰]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۵۵

آغاز: بدانکه مدت مدیدی بود که جماعتی از سادات و غیرهم؛
انجام: من الجهل و العمی و وقینا من اتباع الهوی فانه ولی ذلک.
خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۲۳ق؛ افتادگی: آغاز (یک صفحه از خطبه را ندارد)؛ کاغذ: اصفهانی شکری آهار مهره، جلد: میشن خرمایی، ۳۵۴ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف: ۶-۵۲]

۲۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم الکتاب ... من تصنیف ... سید مرتضی المقلب بعلم الهدی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۵ق؛ تملک: بدیع الزمان در ۱۰۲۵، امیر فضل الله الحسینی بن میر محمد در ۱۰۷۹؛ ۲۰۰گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۲-۱۹]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۱۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۰۳۰ق [مختصر ف: ۱۳۱]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۱۰

آغاز: و نظیر و یارو وزیر و مشیر و زن و فرزند؛ **انجام:** اعاذنا الله من الجهل و العمی و وقانا ... و آله الطاهرین اجمعین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۰۳۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «محمد باقر بن محمد تقی الموسوی» (بیضوی)، در زیر انجامه کاتب مهر «عبده محمد علی» (بیضوی) و «رفعناه مکانا علیا» (بیضوی)؛ یادداشت ع. روحی اصفهان اردیبهشت ۱۳۱۰ق؛ جلد: تیماج جگری با عطف قهوه‌ای، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۳۲-۲۵۵]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۰۸/۹ حاشیه

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن بهاری، تا: دوشنبه صفر ۱۰۴۵ تا ۹ رجب ۱۰۴۹؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۴گ (۱۶۲ر-۲۰۵پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۸-۱۸۷]

۲۷. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۱۰

خط: نستعلیق، کا: عبدالعلی نائینی، تا: اواخر ربیع الاول ۱۰۴۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ اشعاری به فارسی از حکیم ازرقی و میر محمد باقر و حدیقه سنائی و مظهر استرآبادی و امینا به خط کاتب به سال ۱۰۴۶، نیز اشعاری از عراقی و بابا رجب بالاکتی؛ اهدائی: ورثه امام زاده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲-۵۴]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۵۵۲-۹/۱۰۲

آغاز و انجام: برابر
از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مقیم، تا: غره جمادی الاول ۱۰۴۶ق؛مجدول، با سرلوح مزدوج زرین و لاجوردی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲-۷۰۸]

۲۹. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا،تا:جمعه۲۲ جمادی الاول ۱۰۵۶ق [دلیل المخطوطات: ۱-۲۲۱]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۹۲/۱

۲۶ باب؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن میرزا عبدالعلی عبدل آبادی، تا: دوشنبه ۲۷ جمادی الاول ۱۰۵۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳گ (۲ر-۱۴ر)، ۱۸ سطر (۱۲×۱۷) [ف: ۱۷-۱۲۷]

۳۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۲۰۰

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: سیدجلال الدین حمزه حسینی، تا: ۲۳ رجب ۱۰۶۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف مخ: ۱-۳۱۹]

۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۵۰

آغاز: و راه سعادت اعظم بنماید و خیرات اول و آخر بیان کند و حاکم و رئیس شود و در نفسها حکم کند؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ پس از کتاب گفتاری است به فارسی در اعتقادات اجمالی هفتاد و سه فرقه و نیز اشکالات ابلیس و جواب بر آنها از قاضی نور الله شوشتری؛ جلد: تیماج قهوه‌ای عطف تیماج قرمز، ۱۷۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۵-۲۳۲]

۳۳. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۸۰

کا: محمد مؤمن بن استاد رجب حسینی، تا: پایان صفر ۱۰۷۲ق [نشریه: ۵-۲۱۰]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۵۶۴

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق حسینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ افتادگی: آغاز و انجام [د.ث. مجلس]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۶۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قال ما لم یعلم اعاذنا الله من الجهل ... شهر محرم سنه ۱۰۷۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۶ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۷ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [رایانه]

۳۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۰۵۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر محرم ۱۰۷۶ق؛ مصحح؛ واقف: توسط حاج محمد صادق تاجر قزوینی، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [نسخه پژوهی: ۲-۱۲۱]

۳۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۸۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۹ق؛ به نام «مرتضی الملقب به علم الهدی» در دیباچه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی پارچه‌ای تریاکی، ۱۶۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳-۹۱۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۹۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۴۰]

۳۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۲۰۹

خط: نستعلیق خوش، کا: عبد المرتضی، تا: صفر۱۰۸۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۲۴۵]

۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۶۱

خط: نسخ و نستعلیق، کا: میر محمد مطیع بن میر محمد اسماعیل حسینی قاری، تا: شنبه ۲۹ شوال ۱۰۸۸ق؛ مهر: «العبد المذنب محمد اسماعیل» (مربع)، «رب ارحم» (مربع)، «المتوکل علی الله عبده هاشم» (بیضوی)؛ جلد: تیماج سبز، ۱۵۹گ، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۸-۴۹]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۸۸/۲

نام مؤلف در این فهرست ذکر نشده است. اندکی از باب ۱۹ است تا اندکی از باب ۲۶؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۸گ (۱۲۳ر-۱۹۰پ)، ۱۸ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱-۲۳۸۶]

۴۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۳۶۴

مانند چاپ اقبال با اندکی اختلاف واژه‌ها. پایان کتاب تا میان باب ۲۶ افتاده و نیمه دوم آن باقی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳-۳۱۰]

۴۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۴۵۷

خط: نسخ، کا: محمد بن شکرالله قاری، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زر، ۲۲۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۳-۳۱۰]

۴۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۵۰

آغاز: با وی شریکند و در هزار سال اول زحل شریک وی باشد ... باب دویم در؛ **انجام:** برابر

از باب دوم در ذکر مقالات مجوس تا آخر ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۵ سطر (۹×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳-۱۴۴۰]

۴۴. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۱۱ت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با افزونی ها بر چاپ شده؛ ۲۴۶ص، قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۰۹۷]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** پس حال معاویه بهتر از حال علی نباشد که معاویه.

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی شکری آهار مهره، جلد: ساغری سیاه، ۲۷۹ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۶-۵۳]

۴۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۵۸

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۵ق؛ کاغذ: کاغذ فستقی، جلد:میشن لایی،۹۸گ،۱۸سطر،اندازه: ۱۳/۶×۱۹/۴سم [ف: ۲-۹۷]

۴۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۵۵/۱

آغاز: من تبصرة العوام لمولانا محمد الطوسی نصیرالدین باب اول در مقالات فلاسفه و اتباع ایشان از اصحاب طبایع و نجوم و غیرهم بدانکه فلاسفه عالم را قدیم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ برابر ص ۴-۱۲چاپ عباس اقبال؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج زرد، ۳گ (۲ر-۴پ)، ۲۰ و ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳-۳۰۹]

۴۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۱۲

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: وسط؛ در مساله باب بیست و ششم نانوشته مانده؛ کاغذ: کاغذ فستقی، جلد: میشن سیاه، ۷۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۰/۷سم [ف: ۲-۹۷]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بعد از چند سال مرد از سفر باز آمد.

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: میشن حنایی، ۴۹۳ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۶-۵۳]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن مصطفی سلامی حسینی کازرونی، تا: سه‌شنبه ۱۲ رجب ۱۲۰۶ق؛ واقف: حسین کی استوان؛ کاغذ: آهار مهره شکری، جلد: تیماج مشکی، ۹۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۱-۵۰]

۵۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۸۶۲

خط: نستعلیق، کا: زمان بن عطا مهدی جاجرمی، تا: سه‌شنبه ۲ ذیقعده ۱۲۳۴ق؛ در دیباچه این نسخه نام مؤلف مرتضی و لقبش علم الهدی است و در پایان آن نویسنده او را مرتضی رازی نامد؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج حنایی، ۱۶۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳-۳۰۹]

۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله رب العالمین ... علی بن ابیطالب و اله الطاهرین

خط: نستعلیق، کا: میر ابوالفتح حسینی، تا: ۱۲۳۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی با ترنج و نیم‌ترنج، ۱۷۴گ، ۱۵سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵-۴۰۴]

۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۵۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۸سم [رایانه]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۶۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی با ترنج، ۱۹۸ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۷-۲۶۷]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۶-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن رضا حسینی، تا: ۱۲۵۸ق؛ دارای ابیاتی به عربی در مدح ائمه از قوام، واعظ قزوینی و غیره؛ ۱۲۵گ (۴۸-۱۷۲)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳-۶۲۵]

۵۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ جلد: مقوا، ۱۶۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱-۲۷]

۵۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۴۴/۲
آغاز: بر جان پاک مطهر مجتبی و معلای مزکی محمد مصطفی ... اما بعد بدانکه مدت مدید بود که جماعتی از سادات و غیرهم از این ضعیف مرتضی الملقب بعلم الهدی التماس می‌کردند؛
انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد باقر بن ملا محمد آوجی الاصل، تا: چهارشنبه سلخ جمادی الاول ۱۲۶۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷گ (۵۲پ-۸۸پ)، ۱۶ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۵۸]

۵۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۳۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** عرض الذی جهلت من البرهان، ما ظالم فی الاثم الا دون من تهیج عن ذی الظلم بالتیهان.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (یک برگ)؛ با تاریخ ۱۲۶۶ق؛ ۱۳۱گ، ۱۵ سطر [ف: ۱-۵۰]

۵۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۵۱
خط: نستعلیق، کا: عبدالله فسائی، تا: شنبه ۲۶ رجب ۱۲۶۶ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۸۱گ، ۱۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۵-۴۰۹۷]

۶۰. اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۸/۳
باب بیست و یکم؛ خط: نسخ، کا: محمد بدیع بن سید مصطفی بن میر عبدالحمید موسوی اصفهانی درب امامی (از علمای بزرگ اصفهان)، تا: یک‌شنبه ۲۹ ذیحجه ۱۲۷۲ق؛ در فهرست حاضر کتاب به: مرتضی بن داعی نسبت داده شده است؛ ۱۷سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۵]

۶۱. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵-۶۰۷]

۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۲۲
آغاز: باب اول در مقالات فلاسفه و اتباع ایشان از اصحاب طبائع و نجوم و غیرهم؛ **انجام:** حدیث شانزدهم: گویند رسول صلی الله علیه و آله گفت عشرة فی الجنة از یاران من ده در بهشت باشند ... بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (برگ اول) و انجام؛ تملک: محمدتقی تبریزی در ۱۲۷۹ق؛ جلد: تیماج آبی، ۱۲۱گ، ۲۲سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳۳/۱-۲۰]

۶۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۵۹
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: «محمد مهدی»، «محمد حسین بن محمد ابراهیم»؛ اهدایی: رسولیان؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶۴گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵-۱۵۵۳]

۶۴. خوی؛ نمازی؛شماره نسخه:۶۵۰
آغاز: تن مفارقت کند اگر ان را خصال حمیده باشد و رنجی از او به حیوانی نرسید به عقل پیوندد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳۵۰]

۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷
آغاز: نه به وجود، حی نه به حیوة، باقی نه به بقا، قدیم نه بقدم؛
انجام: اگر کسی به سفر رفته باشد و نزد قاضی گواهی دهند که آن مرد مَرد و زن او بعد از عدة شوهر کند و از این شوهر چند فرزند.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (یک صفحه) و انجام (دو صفحه)؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن دارچینی، ۲۱۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۱-۵۶]

۶۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۸۷-۶۰/۲۷
آغاز: و ناموس نبوت بدانکه رقوم را خبطه بسیار است یکبار گویند مبدع او خلق عقدت و او اشرف موجودات
از ما قبل «باب دوم در ذکر مجوس ومقالات دین ایشان» تا «باب بیست و سیوم در احادیث اهل سنت که ... حدیث اول نحن معاشر الانبیاء لانورث ...»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ ۱۱۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۲-۷۰۸]

۶۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳ /۸۱۳۴-۵۵/۱۱۴
آغاز: بسمله، اما بعد، بدانکه مدتی بود که جماعتی از سادات و غیره از این ضعیف سید مرتضی التماس می‌کردند در عقاید اصحاب ادیان و ملل
فقط بخشی از آغاز کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۶گ، ۲۰-۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲-۷۰۸]

۶۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۸۱-۷/۱۸۱
آغاز و انجام: برابر
خط:نستعلیق، کا: حسین بن محمد علی دارائی، بی‌تا؛ جلد: تیماج، مشکی، ۱۶۲گ، ۱۸-۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲-۷۰۸]

۶۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۹۴-ف
نسخه اصل: کتابخانه وزیری ش ۴۶۴۹؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳۷گ [فیلمها ف: ۱-۴۰]

۷۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۳/۲-ف
نسخه اصل: بادلیان فرازر ۱۱۴ (۳۵ و ۱۷۶۶ و ۱۷۹۲). در ۲۶ باب. مؤلف در آن به نام «مرتضی ملقب به علم الهدی» خوانده شده

است؛ خط: نستعليق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۵۵]

● **تبصرة العوام فی معرفة مقالات الانام (ترجمه)** / کلام و اعتقادات / عربی
tabṣirat-ul 'awām fī ma'rifat-i maqālāt-il anām (t.)
بطیطی، حسین بن علی، ق۷ قمری
batītī, hoseyn ebn-e 'alī (-13c)
وابسته به: تبصرة العوام فی معرفة مقالات الانام؛ علم الهدی، مرتضی بن داعی (-۶)
تاریخ تألیف: اواسط رجب ۶۵۸ق؛ محل تالیف: استرآباد
ترجمه آزادی است از کتاب «تبصرة العوام» جمال الدین مرتضی بن داعی حسینی رازی با افزودن برخی از مطالب، تنظیم شده بر مبنای اصل کتاب در ۲۶ «باب» و در پایان کتاب بابی در احوال ملوک تاتار و مغول بر اصل کتاب افزوده است. در صفحه ع آمده «کتاب فی معرفة مقالات الانام تالیف الشیخ الامام جمال الدین محمد بن الحسین بن الحسن الرازی و الفه بشیراز بالفارسیة دون العربیة حتی نقله الامام الحسن بن علی البطیطی الحافظ فی سنة ثمان و خمسین و ستمائة ببلدة استرآباد.»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۶
آغاز: الحمدلله الذی اماط متاع العدم عن خدود الوجود و زین قدود ذوی الوجود بحلل طاعته و حلی السجود ابتسم فی وجه ملکوته غوانی الغیوب ...
خط: نسخ، کا: حسین بن محمد، تا: جمعه ۵ جمادی الثانی ۸۹۸ق، جا: مدرسه فقیه احمد بوجانی؛ مصحح، محشی از از «قاسم حسینی»؛ تملک: شیخ بهاءالدین محمد عاملی، سید محمد تقی حسینی مکی قمی در ۱۰۵۴؛ مهر: «محمد مؤمن بن عبدالعال» (مربع)؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۱۹۰گ، ۱۴-۱۶سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [سنا: ف: ۲-۱۹۴]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۳۶
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷-۴۳]

● **تبصرة العوام (منتخب)** / کلام و اعتقادات / فارسی
tabṣirat-ul 'awām (mn.)
وابسته به: تبصرة العوام فی معرفة مقالات الانام؛ علم الهدی، مرتضی بن داعی (-۶)
گزیده‌ای است از «تبصره العوام فی معرفة مقالات الانام» که منسوب به سید مرتضی بن داعی حسنی رازی می‌باشد لکن در آغاز رساله مؤلف خواجه نصیرالدین طوسی معرفی شده است.
[الذریعة ۳۱۸/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۵۹/۳
آغاز: این رساله ایست منتخب از تبصرة العوام از مصنفات سلطان المحققین و المدققین فی العالم محمد بن طوسی باب در اعتقاد فلاسفه: فلاسفی عالم را قدیم گویند و افی صانع مختار کنند؛
انجام: اگر عذاب فرود آمدی جز از آن خلاصی نیافتی بدانکه واضع این حدیث را ... و ایمان برسول (ص) ... که گوید روز بدر فرو
خط: نستعلیق، کا: افضل بن شمس الدین محمد مشهور به آقا بزرگ ساوجی حسینی، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ داستان رفتن ذوالقرنین به ظلمات در انجام رساله در یک برگ آمده؛ کاغذ: شرقی،۴گ(۴۷ر-۵۰پ)،۱۸ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۳۵-۵۴۳]

● **تبصرة الفقهاء** / فقه / عربی
tabṣirat-ul fuqahā'
اصفهانی، محمد تقی بن عبد الرحیم، -۱۲۴۸ قمری
esfahānī, mohammad taqī ebn-e 'abd-or-rahīm (-1833)
فقه استدلالی با نقل اقوال فقها و با عناوین «تبصره-تبصره». اکثر مسایل فقهی را بانقل اقوال بزرگان و رد و ایراد در آنها در این مجموعه گرد آورده و و کتاب الطهارة، اوقات الصلاة، زکات و بیع آن معرفی شده است.
[دنا ۷۶۶/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۶ط
آغاز: بسمله. الباب الثالث فی الغسل و هو غسل متعلق بجمیع البشر او ما نزل منزلته؛ **انجام:** و حکمهم باق عند علمائنا و هو مؤذن بالاجماع علیه مع عدم تمت کتابته و الباقی فی النسخة ناقص.
شامل الباب الثالث فی الغسل تا کتاب الزکاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، ترنج با سر، ۳۶۴ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۴/۳-۱۶]
۲. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۶/۱
مقداری از کتاب الطهارة؛ کا: ملا زین العابدین گلپایگانی، تا: دوشنبه ۱۷ جمادی الاول ۱۲۵۱ق؛ محشی از کاتب با عناوین «لمحرره زین عفی عنه»؛ ۳۳گ (۲پ-۳۴پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: ۹۴]
۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۴۳
آغاز: کتاب الطهارة و هی فی اللغة النزاهة و النظافة و عند المتشرعة یطلق علی معان عدیدة منها الصفة المقابلة
نسخه اصل: کتابخانه سید محمد علی روضاتی ـ اصفهان. مشتمل بر کتاب الطهارة، اوقات الصلاة، زکات و بیع می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: مسمی به تاسع الائمة (جواد)، تا: جمعه ۱۰ جمادی الثانی ۱۲۸۱ق؛ یادداشتی از «شیخ هادی نجفی» درباره کتاب و مؤلف و ابواب و نسخه آن؛ ۴۸۶ص [عکسی ف: ۳-۳۰۳]
۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۳۵۵/۲
آغاز: بسمله کتاب الطهارة و هو فی اللغه النزاهة و النظافه
شامل مباحث طهارة، صلواة، بیع، زکواة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛

کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج آلبالویی رنگ، ۲۳ سطر (۱۵/۵×۸/۵)، اندازه: ۲۱×۱۴/۵سم [ف: ۲-۲۲۲]

● **التبصرة فی بیان اصطلاحات الصوفية** / عرفان و تصوف
at-tabṣira fī bayān-i iṣṭilāḥāt-iṣ ṣūfīya
اصطلاحات صوفیان است از عبدالرزاق کاشانی و سپس نکوهش از تصوف و گویا از همان شوشتری کاتب باشد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳۰/۱۱

آغاز: بسمله تحف و دعوات غیر معدود ... دیه روح بهتر عالم و عالمیان پیغمبر آخر الزمان و بعد فهذه رسالة فی بیان الالفاظ المصطلحة بین الطائفة الصوفية و قد نص بمضامینها ... مولانا کمال الدین ... شیخ الرزاق الکاشانی؛ **انجام:** و لاتنظروا الی من له عمامة طویل عریض و له من الاثواب اقبیة سود و بیض و السلام علی من الهدی و سیعلموا الذین ضللوای منقلب ینقلبون انا لله راجعون

خط: نستعلیق، کا: عبدالصمد بن حسین بن محمد شوشتری، تا: قرن ۱۳، جا: اصفهان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۹ص (۱۷۳-۱۸۱) [ف: ۱۰-۱۶۶۹]

● **التبصرة فی الحساب** / حساب / عربی
at-tabṣira fi-l ḥisāb

ابراهیم بن ابی طالب، ق۱۱
ebrāhīm ebn-e abī tāleb (-11c)

کتابی است در علم حساب، مشتمل بر یک «مقدمه» و پنج «مقاله» و یک «خاتمه».
[دنا ۲/۷۶۷]

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۷-ت/۶۰۳

آغاز: بسمله، نحمدك اللهم لك وحدانية العدد. یا مضعف نوال الجدید و الاجد و یا جامع خروب (ضروب) النهم علی کل احد؛ **انجام:** و الحمد لواهب العقل بلا نهاية و الصلوة علی محمد و آله من غیر عدد و غاية و قد وقع الفراغ من تکتیبه بعون الغفار المتاب (کذا) علی ید العبد لمذنب و اقل الطلاب، مهدی بن عبد الوهاب فی العشر الثانی من الشهر السادس من العام الثامنة من العشر الثالثة من الماته الثالثه من الالف الثانیه من الهجرة النبویه علیه و آل الف الف التحیة.

خط: نستعلیق، کا: مهدی بن عبدالوهاب، تا: ۱۲۲۸ق؛ دارای چند جدول حسابی، محشی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۵گ، ۱۵ سطر (۱۰/۵×۵/۵)، اندازه: ۱۵×۱۰/۵سم [ف: ۲-۱۹۴]

● **التبصرة فی الصرف = تبصرة المبتدی و تذکرة المنتهی** / صرف / عربی
at-tabṣira fi-ṣ ṣarf = tabṣirat-ul mubtadī wa taḏkirat-ul muntahī

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵-۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810-1871)

اهدا به: فرزند خود حاج محمد خان
تاریخ تألیف: ۲۹ رمضان ۱۲۷۲ق
کتاب مختصر و جامعی است که در آن کلیات علم صرف و مواد الفاظ را بدون ذکر علل سامان داده و آن را تبصره‌ای برای مبتدی و تذکره‌ای برای منتهی و متن مناسبی برای شرح و تعلیق دانسته است، در یک «مقدمه» و دو «باب» و «خاتمه»: المقدمة فی بیان ما یجب تقدیمه من المبادی و الامور الکلیة؛ الباب ۱. فی تصاریف الفعل؛ الباب ۲. فی تصاریف الاسم.
آغاز: حمدله ... لما بلغ قرة عینی و ثمرة فوادی محمد اطال الله بقاه و جعل آخرته خیرا من اولاه مبلغا استعد فیه لتحصیل العلوم الادبية و اخذ فی علم الصرف
انجام: و اجلت الفکر فی اطراف ما ذکرنا من القواعد الکلية لقدرت علی فهم تصاریف اکثر الالفاظ و لم یفتك منها الاقلیل فنختم الکلام حامد الله سبحانه علی بلوغ المرام
[فهرست مشایخ ۲۴۲/۲؛ الذریعة ۱۴۶/۲۶؛ دنا ۷۶۷/۲ (۲۰ نسخه)]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۱۳۵
بی‌کا، تا: ۱۱۷۲ق؛ خریداری از امرالله صفری؛ اندازه: ۲۱/۱×۱۶/۲سم [رایانه]

۲. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۲۴
کا: محمد بن احمد مازندرانی، تا: ۱۲۷۲ق [ف: ۲۳۹]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۵۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۹ رمضان ۱۲۷۲ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۱×۱۵سم [ف مخ: ۱-۳۱۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۲۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۹ رمضان ۱۲۷۲ق؛ مقابله شده توسط مرتضی قلی طباطبایی ۲۲ شعبان ۱۳۵۰؛ محشی به امضاء «منه اعلی الله مقامه»؛ جلد: تیماج، قرمز، ۴۹ص (۳۸۰-۴۲۸)، ۲۵ سطر، اندازه: ۳۳×۲۱سم [ف: ۲۶-۲۱۴]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۸۸۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۲گ، ۱۴ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۲۲×۱۵سم [ف: ۲-۷۳۱]

۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۹۲۲
کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد شریف بن محمد حسین، تا: ذیقعده ۱۲۷۳ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: مقوایی

روکش پارچه رنگین، ۵۴گ، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳-۱۰۹۵]

۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۹۹/۲

خط: نسخ، کا: حسین بن ملا قاسم، تا: شنبه ۲۰ شوال ۱۲۷۳ق؛ جلد: چرم مشکی، ۵۰گ (۷پ- ۵۶پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۱-۲۶۴]

۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۲۲

خط: نسخ، کا: محمد حسینی، تا: غره ربیع الثانی ۱۲۷۴ق، جا: کرمان؛ مصحح، مقابله شده؛ تملک: محمد علی نراقی، محمد حسینی همدانی (کاتب ظاهرا)؛ جلد: چرم مشکی، ۹۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [مؤید: ۲-۲۶۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۷۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۷۴ق؛ محشی؛ مهر: «عبدالحی الرضوی ۱۲۸۱»؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۵گ، ۱۳سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۱سم [ف: ۴۱-۵۸]

۱۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۴۳۳/۱

خط: نسخ، کا: محمد علی خراسانی، تا: ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۹۲گ، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳-۹۵۸]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۹۶۱/۱-۲۵/۵۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شیخ احمدبن عبدالکریم کوهبنانی، تا: ۱۰ شوال ۱۲۷۸ق،جلد:مقوا،۱۱۶گ،۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲-۷۱۲]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۰۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی فهم تصاریف اکثر الالفاظ و لم یفتک منها الا قلیل.

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمد صادق، تا: جمادی الثانی ۱۲۷۹ق؛ مذیل است به لغز شیخ بهائی در نحو با آغاز: «بسمله اما بعد الحمد و الصلوة فیقول الفقیر الی ربه الغنی ... یا من صرف فی مطالعة النحو ایاما و خاض فیه شهورا و اعواما» و خاتمه آن چنین: «بقی حرف واحد و هذا من اعجب العجائب»؛ واقف: مکتبة امیرالمؤمنین ع، اردیبهشت ۱۳۶۵؛ کاغذ: حنایی، ۸۳گ (۴+۷۸)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۲/۳سم [ف: ۱۲-۳۵]

۱۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۴۰۴

خط: نسخ، کا: حسین، تا: ۱۲ رمضان ۱۲۸۱ق، ؛ اهدایی: میرزا محمود شیخی زاده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۸۳گ، ۱۰ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳-۹۵۰]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی، تا: ۱۲۸۵ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سبز یشمی، ۸۴گ (۱۲پ-۹۵پ)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۳-۲۳۴]

۱۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۸۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۶۹گ، ۱۶ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۴۸۰]

۱۶. همدان؛ بحرالفضائل؛ شماره نسخه:۱

آغاز: الحمد الله رب ... و صلی الله ... و رهطه المخلصین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ خوش، کا: عبد العظیم، تا: ۱۵ صفر ۱۲۹۱ق، برای ملا محمد عظیم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زنگاری تیره، ۱۶۲گ، ۹ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۶۶۳]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۷۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱ ذیقعده ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: چند برگ چاپ سنگی را به هم چسبانیده، ۹۰گ (۱پ-۹۰پ)، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳/۲×۲۱/۵سم [ف: ۱۷-۲۶۹]

۱۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ پخته، کا: یوسف بن علی شیرازی، تا: ۱۳۰۹ق، جا: شیراز، برای آقا میرزا محمد بن شیخ الاسلام (سلطانی) بهبهانی؛ ۱۲۳گ (۱پ-۱۲۳پ) [ف: ۱-۴۳]

۱۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰۴۳

انجام: انها من باب عدة اوصحیح اللام ینسب کما هو نحو عدی وزنی

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۷۵گ، ۱۶ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳-۸۳۲]

۲۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۵/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین؛ **انجام:** لقدرت علی فهم تصاریف أکثر الألفاظ و لم یفتک منه الا القلیل.

خط: نسخ، کا: حسین بن امیناء، تا: ۱۸ ذیحجه؛ جلد: چرم زرد، ۲۷گ (۱۲۹پ-۱۵۵ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم[مؤید: ۱-۱۱۶]

● التبصرة فی علم الهیئة / هیأت / عربی

at-tabṣira fī ‘ilm-il hay’at

خرقی، محمد بن احمد، -۵۳۳ قمری

xaraqī, mohammad ebn-e ahmad (-1139)

اهداء به: علاء الدوله فخر الملک ابوالحسن علی بن الصاحب نصیرالدین محمود بن ابی نوبه المظفر

خرقی این کتاب را پس از «منتهی الادراک» نوشته و در دیباجه تبصره می‌گوید «استقصاء در این فن را به آن کتاب رجوع کنید». در دیباجه از کتابی در منطق که در دست تألیف دارد و به دلیل اشتغال به تبصره، تکمیل آن را به بعد موکول ساخته و نیز از کتابی در حکمت که می‌خواسته به نام امیر مزبور بنگارد و

نتوانسته یاد می‌کند. تبصره در دو «قسم» است (قسم اول در ۲۲ باب و قسم دوم در ۱۴ باب) و در تألیف آن از شیوه ابن هیثم پیروی کرده و در تعیین عرض بلاد شیوه مجسطی را به‌کار برده است. (عبدالحسین حائری)

آغاز: الحمدلله حمد الشاکرین ... و بعد فان العلماء ... کانوا قبل زماننا هذا مستوفرین علی جمع العلوم ... اذ کانت اوقاتهم صافیه عن الشوائب و الان فقد نامت سوق العلم و الحکمه و بارت بضائع اهلها ... الامیر الاجل السید شمس الدین قوام الاسلام ... عمدة الملوک و السلاطین علاء الدوله فخ الملک ابوالحسن علی بن الصاحب نصیرالدین محمود بن ابی نوبه المظفر ادام الله علوهما و قد کنت احدت نفسی ... فی ان اجمع برسم خدمته کتابا فی الحکمه و کانت العوائق یعترض دون هذه الامنیه و الان فقد اشتغلت بتألیف کتاب فی علم المنطق ... غیر ان ذلک الکتاب یقتضی برهة من الایام ... و لما قرب قدومه المیمون ... فاخرت الکتاب المذکور و الفت هذا الکتاب فی علم الهیته ... مقتدیا بابی علی بن الهیثم فیتقسیم الافلاک کلها من الحوامل و التدوایر ... دون الاقتصار علی الدوائر المتوهمه ... کماهو دأب اکث المتقدمین اذذاک هوفی الحقیقه اشارة الی کیفیة حرکات الافلاک و کمیتها دون البحث عن اوضاع الافلاک علی الهیئه التی یتصور معها حرکات الافلاک علی النظم الموجود و سمیته کتاب التبصره علی الهیئه التی یتصور معها حرکات الافلاک علی النظم الموجود و سمیته کتاب التبصه فی علم الهیئه و اجتهدت فی الاختصار ... و من اراد التناهی فی هذا الفن فلیتا مل کتابی الموسوم بمنتهی الادراک فی تقاسیم الافلاک فانه لایکاد یستغنی فی هذا الفن من ذاک

انجام::و المجمون یقسمون کل ساعة من الساعات بستین قسماسمی کل قسم منها دقیقه علی ماجرت عادتهم فی قسمة الدرج و اجزائها بالاجزاء الستینیه و حین انتهی الی هنا فلنختم الکلام علی نعمه

[بروکلمان ج ۱ص ۶۲۴ و ج ۲ ص ۲۷۸ و ذیل ۸۶۳:۱؛ معجم المؤلفین ۲۳۸/۸؛ کشف الظنون ۳۳۸/۱؛ دنا ۷۶۷/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۳-ف

نسخه اصل: بورسا اولو جامع ش ۲۳۹۸؛ خط: نسخ، کا: نصیر بن یحیی منجم، تا: نیمه‌های رمضان ۷۹۹ق؛ ۶۸گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۹۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۹۱/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۸۸۷ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا عطف تیماج تریاکی، ۶۶گ (۱پ-۶۶پ)، ۱۷ سطر (۹×۱۳) [ف: ۱۷-۱۶۷]

۳. شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره

نام مؤلف در فهرست نیامده است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام [میراث اسلامی: ۵-۵۶۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۳۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق،کا: عباس بن حیدر قمی اصفهانی، تا: ۶ جمادی الاول ۱۰۶۳ق؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم ترنج، ۱۳۲ص (۱-۱۳۲)، ۱۵ و ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰-۲۰۴۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۹۶/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۶۶۹]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد هادی بن مظفر علوی طبیب، تا: ۲۵ جمادی الثانی ۱۰۷۶ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۸۶گ، ۱۲ سطر (۵×۸)، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۱۵-۴۲۴۲]

۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۵۷۲/۲

آغاز: بسمله، قال الشیخ الامام الاجل بهاء الدین ضیاء الاسلام حجة الحق ابو محمد عبدالجبار النافتی رحمة الله؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ گویا کاتب نسخه خطبه کتاب و نام مؤلف را تغییر داده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی عطف تیماج عنابی، ۲۵ سطر (۱۲×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۳-۹۹۲]

● التبصرة فی الفقه و بیان اختلاف المذاهب علی مذهب الشافعی / فقه / عربی

at-tabṣira fi-l fiqh wa bayān-u ixtilāf-il maḏāhib ʻalā maḏhab-iš šāfiʻī

از مجدالدین عبدالخالق، با عنوان‌های «باب».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۷-بهار

آغاز: بسمله و به نستعین. الحمدلله حق حمده و صلواته علی خیر خلقه محمد وآله و صحبه. اعلم ان اول مایجب علی العبد بعد معرفة الله تعالی الایمان به و ملائکته و کتبه و رسله و الیوم الاخر والصلاة و لاتصح الصلاة الا بالطهارة؛ **انجام:** و ان اسلمه ... ولد نصرانی حیل بینه ... الی ان یسلم او ... فیعتق

خط: نسخ، کا: عبدالرحمن بن عبدالله بن عبدالرحمان فامی دمشقی، تا: شعبان ۵۷۴ق؛ با تملک ۹۶۴ و ۱۰۳۴؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵-۶۵۹]

● التبصرة فی الکلام (ترجمه) / کلام و اعتقادات / عربی

at-tabṣira fi-l kalām (t.)

متن مانند فصول فارسی خواجه نصیر است و نزدیک به همان عناوین.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۶/۲

آغاز: بسمله حمدله ... تقسیم من تفکر بادنی نظر علم ان الموجود

اما موجود ... اولی؛ **انجام:** الختم و النصیحة من نظر ببصر البصیرة الی حکم الله ... الا القوم الکافرون هذا آخر الکلام و خاتمة المرام خصص الله المؤمنین و المؤمنات بجمیع الطافه ... اجمعین. نجز من منصرم شوال من شهور سنة ستین و ستمأته علی ید مترجمه محرره حفه الله بکرمه فی العافیة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن قهوه‌ای روشن، ۲۱ سطر، اندازه: ۹/۹×۱۹/۵سم [ف: ۷-۱۲۱]

● **التبصرة فی الهیئة** / هیئت / عربی

at-tabṣira fi-l hay'a

اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر، -۶۶۰ ؟ قمری

asīr-od-dīn-e abharī, mofazzal ebn-e ʻomar (-1262)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۰۰/۴

آغاز: بسمله الحمدلله حق حمده والصلوة علی خیر خلقه محمد ... وبعد فان العلماء و الحکماء کانوا قبل زماننا هذا متوفرین علی جمیع العلوم و تالیفها ... کنت احدث نفسی واراجع فکری فی ان جمع برسم خدمته کتابا و الفت هذا الکتاب فی علم الهیئة ... وسمیته کتاب التبصرة فی علم الهیئة ... ومن اراد التناهی فی هذا الفن فلیتامل کتابی الموسوم بمنتهی الادراک

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای جدول نجومی؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱-۲۸۹]

● **تبصرة القراء** / تجوید / فارسی

tabserat-ol qorrā'

قاری قائنی، محمد حسن، ق۱۱ قمری

qārī qā'enī, mohammad hasan (-17c)

اهدا به: شاه عباس دوم صفوی

تاریخ تألیف: ۱۰۷۷ق

در قواعد تجوید. مؤلف خود در مقدمه گوید که بیست سال در روضه امام علی بن موسی الرضا به تلاوت قرآن و تعلیم مردم مشغول بوده و این کتاب را در زمان شاه عباس تألیف کرده و از این قرار در اواخر قرن دهم و اوایل قرن یازدهم می‌زیسته است. شامل یک «مقدمه» و دوازده «باب» است: ۱. بیان استعاذة؛ ۲. بیان بسمله؛ ۳. بیان مخارج حروف؛ ۴. بیان صفات حروف؛ ۵. بیان احکام را و لام جلاله؛ ۶. بیان هاء کنایه؛ ۷. بیان مد و قصر؛ ۸ بیان احکام نون ساکنه و تنوین؛ ۹. بیان ادغام؛ ۱۰. بیان وقوف و رموز آن؛ ۱۱. بیان رسم الخط؛ ۱۲. بیان اختلاف حفص و بکر در کلمات قرآنی. (سعید نفیسی)

آغاز: بهترین امری که قاریان کلام صحیح الاحکام عبادت و حافظان ارکان دارالسلام اطاعت ... فسبحان من تکلم بغیر آلة و أدوات

انجام: عین صلاح و صلاح عین دانسته مقتضای اخوت را بتقدیم رساند، علی ان الانسان من النسیان

[نسخه‌های منزوی ۷۱/۱؛ دنا ۷۶۸/۲ (۵ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** نگاه باید داشت مثل ایاک نعبد و ایاک نستعین.

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مؤلف در پایان نسخه نوشته: «فارغ شد از تحریر و ساکت گشت از تقریر مسود این اوراق و مشوش خاطر حذاق اقل عبادالله الباری محمد حسن القاری در هنگامی که خطر کلیل و ذهن علیل را انواع پریشانی و حرمان از آمال و امانی حاصل بوده توقع آنکه اگر سهوی یا نسیانی در تقریر قراءتی و تحریر عبارتی واقع شده باشد اصلاح آن را عین صلاح و مصلحت عین دانسته مقتضای اخوت را بتقدیم رساند علی ان الانسان من النسیان»، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی شکری آهار مهره، جلد: میشن خرمایی، ۱۴۳ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۶-۳]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۴۴۳/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: حسین حسینی بنادکی، تا: ۱۲۲۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵۴گ (۳۱-۸۴)، ۱۲ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳-۹۶۱]

۳. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۷۰۳/۱

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ و ۱۲۴۳ق [ف: ۱۲۱]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۴ شوال ۱۲۴۳ق، جلد: تیماج قرمز، ۴۶گ (۱۵پ-۶۰پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲-۲۰۹]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۸۱/۱

آغاز: دلهاست بل تکون حروف و کلمات و تحف تحیات زاکیات؛ **انجام:** لتارکوا آلهتنا و کلمه أئن در سوره شعرا مرسوم است.

نسخه اصل: کتابخانه شخصی؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۳۲۹ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۶ص (۱-۲۶) [عکسی ف: ۵-۴۳۴]

● **تبصرة الکحالین** / طب / فارسی

tabserat-ol kahhālīn

کحال، حسینعلی بن مقصود علی، ق۱۱ قمری

kahhāl, hoseyn-ʻalī ebn-e maqsūd ʻalī (-17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۸۴ق

کتابی است در چشم پزشکی، در ۷ «مقام» و «مقدمه» و «خاتمه»: مقدمه: در بحث و تعریف و تشریح عین، محتوی بر چند فصل؛ مقام ۱. مشتمل بر شش باب؛ ۲. بیماری‌های پلک چشم، بیست و نه باب؛ ۳. بیماری‌های گوشه چشم، سه باب؛ ۴. بیماری‌های

طبقه ملتحمه، سیزده باب؛ ۵. بیماری‌های طبقه قرنیه، ده باب؛ ۶. شناخت امراض طبقه عنبیه، پنج باب؛ ۷. شناختن بیماری‌هایی که آن را به حس ادراک نتوان کرد، هجده باب؛ خاتمه: در متفرقات.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۲۰

آغاز: شکر و سپاس و ستایش بی قیاس خالق النوری را سزایت عیون ما بی بصر انرا بعدد طبقات سموات بمقتضای آیه وافی هدایه و «خلق سبع سموات ...»؛ **انجام:** سال تالیفش این قم گرد بد ×× نور چشم همه کتاب بود.

خط: نستعلیق، کا: صالح ابهری، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی و توضیحات از مؤلف؛ تملک: «منسی بن میرزا محمد مهدی» و مهر بیضی او؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوایی با روکش پارچه قهوه‌ای، ۸۶گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۳۶-۳۰]

● **تبصرة المبتدی (المبتدئین)** / فقه / عربی

tabṣirat-ul mubtadī (al-mubtadi'īn)

جزائری، احمد بن اسماعیل، -۱۱۵۱ ؟ قمری

jazā'erī, ahmad ebn-e esmā'īl (-1739)

در طهارت از فقه شیعه. این کتاب در الذریعه (ج ۳ ص ۱۱۷۹) تبصره المبتدئین است و در نسخه ما «تبصره المبتدی» دیده می‌شود.

[دنا ۲؛ الذریعه ۳: ۱۱۷۹ ش، ۱۷: ۱۶۱ ش ۸۵۰، ۲۵: ۷۱ ش ۳۸۵]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۰۸/۲۲

آغاز: بسمله. حمدله ... و آله الطاهرین. و بعد سالنی بعض ... رساله مختصره فی الطهاره و الصلاة ... و هی مرتبه علی مقصدین؛ **انجام:** افضل من القصر. و بذلک نختم الکلام و بالله ... و قد وقع الفراغ من کتابه ... المسماء «تبصره المبتدی» تصنیف احمد الجزائری النجفی رحمه الله فی ۳ صفر عند ... محمد حسین ولد شیخ محمد رضا بن عبدالحسین ... نصف و علی ید شاقرده (شاگرد او) نسف محمد حسین ولد شیخ محمد رضا بن عبدالحسین ... نصف و علی ید شاقرده (شاگرد او) نصف فی سنه ۱۱۶۳

خط: نسخ خوش و مغلوط، کا: محمد حسین بن محمد رضا بن عبدالحسین، تا: ۱۱۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا رویه کاغذ زرد، ۱۲گ (۱۷۱پ-۱۸۲)، ۲۰ سطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۳سم [ف: ۱۷-۲۵]

● **تبصرة المبتدی فی الهيئة** / هیأت / عربی

tabṣirat-ul mubtadī fi-l hay'a

عاملی، علی بن حسین، -۱۱۳۵ قمری

'āmelī, 'alī ebn-e hoseyn (-1723)

تاریخ تألیف: ۱۰۹۵ق

منظومه‌ای است که مسائل هیئت را به امر سید اسماعیل به نظم کشیده با ذکر مقدماتی در هندسه و مشتمل بر ۵۵۸ بیت می‌باشد.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۵۳/۱

آغاز: الحمدلله الذی بلا مدد ×× قد رفع السماء من غیر عمد؛ **انجام:** یبین کل ذا لمن ینظر فی ×× ذا الشکل و هو ظاهر غیر خفی

نسخه اصل: کتابخانه مدرسه میرزا حسین خلیلی-نجف اشرف؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ ۳۶ص (۱-۳۶) [عکسی ف: ۷-۳۴۸]

← تبصرة المبتدی و تذکرة المنتهی ≻ التبصرة فی الصرف

● **تبصرة المبتدی و تذکرة المنتهی** / نحو / عربی

tabṣirat-ul mubtadī wa taḏkirat-ul muntahī

صمیری، عبدالله بن علی، ق۵ قمری

samīrī, 'abd-ol-lāh ebn-e 'alī (-11c)

تاریخ تألیف: ۴۹۶ق

در اصول و فروع علم نحو

چاپ: محقق: فتحی احمد مصطفی علی الدین، مکه، جامعة ام القری، ۱۴۰۲ق؛ دمشق، دارالفکر، ۲ج، ۱۴۰۲ق.

[دنا ۷۶۸/۲]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۱

آغاز: و به نستعین و صلی الله علی محمد و آله محمد ... قال ابومحمد عبدالله

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۴۳ق؛ در شهرستان تبراء تصحیح و مقابله شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۰گ، ۲۹ سطر (به شیوه خط مغربی)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱-۲۸]

● **تبصرة المبتدی و تذکرة المنتهی** / مواعظ / عربی

tabṣirat-ul mubtadī wa taḏkirat-ul muntahī

ابن جوزی، عبدالرحمن بن علی، ۵۰۸؟-۵۹۷ قمری

ebn-e jawzī, 'abd-or-rahmān ebn-e 'alī (1115-1201)

کتابی است در اخلاق و مواعظ که برخی مسائل اخلاقی با عناوین «مجلس، مجلس» با استناد به احادیث نبوی و اشعار گوناگون مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. برخی عناوین آن: مجلس فی ذکر القبر، فی ذکر القیامة، فی ذکر الجنة، فی ذکر جهنم، لوعظ السلطان، لبعض ارباب الولایات و فی التغازی. مؤلف، کتاب را به‌ترتیب مجالس و ظاهراً در چند جزء تألیف نموده است. علوچی می‌نویسد: ابن رجب، می‌گوید این کتاب در بیست جزء است.

چاپ: تحقیق مصطفی عبدالواحد، القاهرة، مکتبة عیسی البانی الحلبی و شکاه، الطبعة الاول، الجزء الاول، ۱۹۷۰م، ۵۰۷ص
[فهرس مخطوطات دارالکتاب الظاهرية، حديث: ۳۹؛ فهرس المخطوطات العربية، چستربيتی:۱۶۷/۱؛ کشف الظنون: ۳۳۹/۱؛ معجم المؤلفین: ۱۵۷/۵؛ مؤلفات ابن الجوزی، عبدالحمدی العلوچی: ۷۸؛ هدية العارفين ۲۱/۱ و ۵۲۰؛ ذيل ۹۱۸/۱؛ دنا ۷۶۸/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۳۸
آغاز: حضرت رجلا فی النزع فجعلت اقول له، قال لا اله الا الله، فکان يقول فلما کان آخر ذلک قلت له قل لا اله الا الله، فقال کم تقول انی کافر؛ **انجام:** فما يزالون کذلک حتی يستلبهم الموت علی قبح الخطايا فيستقبلون العذاب، هذا آخر کتاب تبصرة المبتدی و الحمد لله دائماً.
خط: نسخ، کا: ابوبکر بن عمر بن صبح بن عبدالله حرانی، تا: ۱۰ رمضان ۷۷۷ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تيماج زرشکی، ۶۶ص، ۱۶–۱۷ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۳۳–۲۶۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۶عکسی
آغاز: ان لا يمکن من رأيت من افات دنياه سلم، و من شاهدته صحيحاً ما سقم؛ **انجام:** تالله ما فيهم مثل حنبل، ارفع صوتک بهذا و لا بأس، آخر المجلس.
نسخه اصل: چستربيتی، ش ۳۹۴۷ (اربری، فهرست خطی عربی ۶۸/۴). جزء اول، تا پايان مجلس سی و چهارم را در بر دارد و مقداری از اول مجلس اول افتاده است؛ خط: نسخ، کا: احمد بن عمر بن محمد بن متمم ناسخ حموی، تا: شنبه ۴ ربيع الاول ۷۹۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۲۰۴گ، ۲۱سطر [عکسی ف: ۲–۱۹۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۶۵
آغاز: الطبقة الثانية من هذا الکتاب فيها مجالس تشتمل علی فضائل ايام [السنة] و لياليها المذکورات و فيها احد عشر مجلسا المجلس الاول فی ذکر عاشوراء المحرم، بسمله. الحمد الله الذی طهربتا ديبه من اهل تقريبه نفوسا و سقی ارباب مصافاته من شراب مناجاته کوسا؛ **انجام:** المجلس التاسع عشر فی محاسبة النفس الحمد الله الذی الفرد الاجلال .... و نعم الوکيل.
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تيماج سبز ضربی ترنجی، ۲۵۳گ، ۱۹ سطر (۱۴×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۶–۲۳۰]

● **تبصرة المبتدی و تذکرة المنتهی** / عرفان و تصوف / فارسی

tabṣirat-ul mubtadī wa taḏkirat-ul muntahī

صدرالدين قونيوی، محمد بن اسحاق، ۶۰۷–۶۷۳ قمری
sadr-od-dīn qūnīyavī, mohammad ebn-e eshāq (1211-1275)

به نثر و نظم عرفانی، دارای «مقدمه» و سه «مصباح»: ۱. معرفت ذات در سه لامع؛ ۲. احکام طور و و لايت و دو نبوت در دو لامع؛ ۳. معرفت دنيا و آخرت در دو «لامع»، سپس يک خاتمه. اين کتاب از شيخ ناصرالدين محدث نيز دانسته شده است.
آغاز: سزاوار حمد و ثنا، حضرت جلال احديت را است آن خدای ودود که نتيجه مقدمات آفرينش ارواح ... اما بعد اين کلمه چند است در اصول معارف و قواعد طور ولايت
انجام: بر خاک درش چو سر نهی سرداران×× از خاک در تو تاج تارک دارند
چاپ: به تصحيح نجفقلی حبيبی، معارف، ۲ (۱۳۶۴): ۶۹–۱۲۸.
[نسخه‌های منزوی ۱۰۷۲/۲؛ کشف الظنون ۳۳۷/۱؛ دنا ۷۶۸/۲ (۱۵ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۱۷۰/۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۷/۳–ف
نسخه اصل: حالت افندی ش۹۲؛ خط: نستعليق، کا: علی بن سليمان بن يونس قونوی، تا: ۲۰ رجب ۶۶۰ق، جا: لادين؛ ۳۴گ (۴۹پ–۸۲پ) [فيلمها ف: ۱–۴۹۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۰/۴–ف و ۹۱۵/۵–ف
نسخه اصل: پاريس S. P. 113 (بلوشه ۱۴۹)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: يک‌شنبه اواخر رمضان ۷۵۳ق؛ ۱۳ سطر [فيلمها ف: ۱–۵۳۶ و ۵۴۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۱۰۴/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعليق، کا: احمد بن محمد بن سيد حسن کربلائی، تا: ۸۸۸ق، جا: کشمير، خانقاه اميريه؛ جلد: تيماج مشکی، ۳۱گ (۱پ–۳۱ر) [ف: ۲۳–۲۴۸]

۴. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۵۷/۱–د
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مهر: عبدالباقی بن صدرالدين محمد الفيضی؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: تيماج ترياکی، ۳۱گ (۲پ–۳۲پ)، ۲۰سطر(۶/۵×۱۲/۵)،اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۱/۲۴
خط: نستعليق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سفيد ترمه، جلد: مشکی مقوايی عطف تيماج قهوه‌ای، ۲۸گ (۲۷۸ر–۳۰۵پ)، ۲۳ سطر (۶×۹)، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [سنا: ف: ۱–۳۳۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۹۷/۲۴–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فيلمها ف: ۲–۱۵۴]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۹۶/۱۴
آغاز و انجام: برابر
در يک مقدمه و سه مصباح و يک خاتمه؛ خط: نستعليق، بی‌کا، تا: يک‌شنبه ربيع الاول ۱۰۱۷ق؛ کاغذ: ترمه، بياضی، جلد: رويه ميشن آلبالويی، ۱۸گ (۱۰۱پ–۱۱۸پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۵/۷سم [ف: ۷–۲۵۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۲۹/۱

آغاز: کاریست مرا که تا ابد در پیش است؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالرشید بن عوض شوشتری، تا: ۴ شعبان ۱۰۴۳ق، جا: شیراز؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج جگری با ترنج و سرترنج، ۱۹ص (۱-۱۹)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۲-۳۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۹۳/۲
آغاز: را ببینند و برخوردار شوند اکنون پا بر قصر بلندم دست ایشان بدان جمال نرسید پس در زیر قصر صورتها ساخت و در دیوارها و در بر صورتی آیینه نشاند و خود بر منظره نشست
خط: نستعلیق، کا: صنیع الله، تا: ربیع الثانی ۱۰۶۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج عنابی ترنج دار، ۲۰گ (۴۱ر-۶۰پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۸-۲۶۸]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۰۲۸-۳۰/۹۸
آغاز و انجام: برابر
از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ جمادی الثانی ۱۱۱۵ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف گالینگور قهوه‌ای، ۲۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲-۷۰۹]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۷۵/۹-۳۰/۱۵۵
آغاز و انجام: برابر
از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی گلپایگانی نجفی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۳گ، ۲۳-۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۷۱۰]

۱۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: رضا قلی بن محمد هادی متخلص به هدایت، تا:۱۲۴۴ق؛۱۶گ(۴۱ر-۵۶پ)،اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [مؤید: ۳-۵۲۷]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۹
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق؛ ۴۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲-۴۱۴]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۰۹/۱۱
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۳گ(۱۴۵پ-۱۷۷پ)،۱۵سطر،اندازه:۱۶/۲×۲۲/۳سم[ف:۹-۳۲۰]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۱/۱۱-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۱۹؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۴۱۷]

۱۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۵۵/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: هاشم بن حسین عمیدی، بی‌تا؛ ۲۱گ (۱۷۷پ-۱۹۷پ) [ف: ۳-۳۱۱]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۲ ط (ض)
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۰ص (۱ -۶۰)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۴/۳-۶۸]

● **تبصرة المبتدی و تذکرة المنتهی** / تجوید / عربی
tabṣirat-ul mubtadī wa taḏkirat-ul muntahī
شریف استرآبادی، علی بن علی، ق ۱۰ قمری
šarīf-e estarābādī, ʻalī ebn-e ʻalī (-16c)

رساله کوتاهی است در علوم وارده در قران کریم و در قرائات آن از وقوف و معرفت «لامات» و «ماآت» و «الفات» و اقسام و غیر آن را همراه با ذکر علامت هر کدام به اختصار؛ عنوان رساله از عبارات مؤلف در ابتدای رساله گرفته شده «اردت ان انبه علی علامتها و معرفتها لتکون تبصره للمبتدی و تذکره للمنتهی فاقول ...»

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۵۴/۶
آغاز: بسمله، بحمدک علی ما الهمتنا من معرفه الایمان و نشکرک علی ما اکرمتنا به من درایه قرائه القرآن فنزلته نورا و هدی و عبره للعالمین ... و بعد فیقول اضعف عباد الله العادی ... انی لما عرفت من اثبات القرادات السبعه المتواتره و الثلاثه فی هذا المصحف المجید و؛ **انجام:** و لروح ش اما خلف عن نفسه فرمزه و اسحاق و ادریس. تمت الرساله.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سیاه، ۲گ (۵۴-۵۵پ)، ۱۹ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷-۳۷۳]

● **تبصرة المبتدی و تذکرة المنتهی** / علوم قرآن، آداب و سنن / عربی
tabṣirat-ul mubtadī wa taḏkirat-ul muntahī
موصلی، ابراهیم بن مصطفی، -۱۱۵۹ قمری
mūselī, ebrāhīm ebn-e mostafā (-1746)

کتابی است مختصر در فضل و آداب تکبیر در آخر قرآن کریم و پس از قرائت و رسم سور قرآن کریم. روی صفحه عنوان برخی نسخه‌ها، نوشته شده که این کتاب از تالیفات «ابوعمرو عثمان بن سعید بن عثمان اموی اندلسی، معروف به ابن صیرفی الدانی» (- ۴۴۴ق) می‌باشد، به استناد همین نوشته دکتر عزة حسن در فهرست مخطوطات ظاهریه علوم القرآن (ص۸۱) و صلاح محمد الخیمی در فهرست مخطوطات ظاهریه علوم القران (ج ۳۱۹/۱) و دکتر ابتسام مرهون الصفار در «معجم الدرسات القرانیه المطبوعة و المخطوطه» القسم الثالث، منتشره در مجله المورد (مجلد ۱۰ عدد ۳ و ۴۰۹/۴) کتاب را از آن «ابو عمرو عثمان بن سعید الدانی» دانسته‌اند. لکن با مراجعه به مصادر و مآخذ معلوم شد کتابی به این نام برای الدانی ثبت نشده است. علاوه بر این، مؤلف در این کتاب از فخر رازی (- ۶۰۶ ق) و از شرح شاطبیه ابو عبد الله الفاسی (-۶۵۶ ق) و از «جمال القراء و کمال الاقراء» علم الدین علی بن محمد بن عبد الصمد سخاوی (-۶۴۳ ق) و از «الاتقان فی علوم القران» (- ۹۱۱ق) و از ابن

حجر هیمتی مکی (- ۹۷۳ ق) نام می‌برد که همگی متاخر از «الدانی» بوده‌اند. همچنین مؤلف در موارد بسیاری از خود «الدانی» نام برده است. حاجی خلیفه کتابی به همین نام «تبصره المبتدی و تذکرة المنتهی فی القراآت» و در همین موضوع از ابومحمد عبد الله بن علی بن احمد معروف بسبط الخیاط (-۵۴۱ق) ثبت نموده است که آن هم با منقولات کتاب حاضر سازگار نیست. به هر حال مؤلف بر اساس منقولات کتاب باید از اعلام قرن دهم هجری به بعد باشد.

آغاز: الحمد لله الذی نزل علی عبده الفرقان و یسره فمالت القلوب الی نشر معاینه الحسان ... و سمیتها: تبصرة المبتدی و تذکرة المنتهی

انجام: و هذا آخر ما تیسر لی جمعه بحب الطاف المنان و صلی الله و سلم علی سید و لد عدنان ... و علی عباد الله الصالحین

[دنا ۷۶۹/۲؛ کتابنامه قرآن کریم ۱۲۴۵/۴؛ مخطوطات اوقاف موصل ۳۱۵/۶]

شرح و حواشی:

۱- تکملة تبصرة المبتدی و تذکرة المنتهی = ملحق تبصرة المبتدی و تذکرة المنتهی؛ موصلی، ابراهیم بن مصطفی (-۱۱۵۹)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۲۹عکسی

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: ظاهریه-دمشق ش ۶۱۷۱ (الخیمی فهرس علوم القران ۳۱۹/۱)؛ در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ق؛ مصحح، محشی، بعد از کتاب هشت برگ در تتمیم فائده مطالب کتاب از خود مؤلف نوشته شده؛ ۵۷گ، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۱-۲۱۰]

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۰۴۷/۱-عکسی

همان نسخه بالا [ف: ۲-۲۹۸]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۹۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** قیل الاخذ شرط فجعلت الاجارة کالشهادة من الشیخ للمجاز بالاهلیة انتهی

در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نسخ، کا: مصطفی بن محمد، تا: ۱۲۱۳ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قرمز، ۷۷ص (۸۲-۱۵۸)، ۱۷ و ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۳۱/۳سم [ف: ۵-۸]

● **تبصرة المبتدی و تذکرة المنتهی** / نحو / عربی

tabṣirat-ul mubtadī wa taḏkirat-ul muntahī

مؤلف سابقاً کتابی در علم صرف نگاشته به نام «التبصرة» (نک: الذریعة ۳/۳۱۴؛ رقم ۱۱۵۷) و کتابی در لغت عربی نوشته وکتاب حاضر را در علم نحو سامان داده است. در ابتدا هشت مطلب آورده از جمله درباره رتبه علم نحو و حد و تعریف آن و موضوع و فایده نحو و فهرست مطالب کتاب، سپس کتابش را در یک «مقدمه» و سه «مقاله» و یک «خاتمه» مرتب نموده است: مقدمه در آنچه تقدیمش واجب است مانند رؤوس ثمانیه و منشأ علم نحو و معرفت کلمه و کلام و تقسیم الفاظ و ...؛ مقاله اول در افعال و اقسام آن؛ مقاله دوم در اسماء و تقسیمات آن؛ مقاله سوم در حروف و اقسامش؛ خاتمه در احکام کلام و جمله و محله آن درکلام.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۰۲-۱۰/۱۱۲

آغاز: بهم البتة و لاجل ذلک اشتد تنفرهم و الحمدلله عنهم ... ان اصنف لهم هذا الکتاب لئلا یبقی لهم عذر فی ترک ... علم العربیة و لیکون کتاباً جامعاً لاغلب المسائل ... و الرابع مرتبة هذا الکتاب معلوم انه فی علم النحو؛ **انجام:** و تلحق آخر الماضی و ان اعل حرف حتی فی نحوده و قد و یجوز فی رجحان فی مثل اغزة و ارمة و احشه و لم یغز

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوای سرخ عطف گوشه تیماج، ۲۳۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲-۷۱۰]

● **تبصرة المتحیرین** / عرفان و تصوف / فارسی

tabserat-ol motahayyerīn

خوئی، مصطفی بن محمد، ق۱۳ قمری

xū'ī, mostafā ben mohammad (-19c)

آغاز: یا شیخ احمد رحمک الله شیئا لله بدانکه در حدیث نبوی وارد است.

[دنا ۷۶۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۷۱/۷]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۷۲/۴

آغاز: یا شیخ احمد رحمک الله شیئا لله بدانکه در حدیث نبوی وارد است؛ **انجام:** و ملحد و اهل بدعت شده اند تحریرا فی سنه هزار و دویست پنجاه و دو تحت الرساله الموسومة بتبصرة المتحیرین.

کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۵۲ق؛ اهدایی: شیخ محمد جواد علمیه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۷۰-۷۸)، ابعاد متن: ۱۴×۵/۵، اندازه: ۸×۱۶/۵سم [ف: ۴-۱۳۴۷]

● **تبصرة المتذکر و تذکرة المتبصر** / تفسیر / عربی

tabṣirat-ul mutiḏakkir wa taḏkirat-ul mutibaṣṣir

کواشی، احمد بن یوسف، ۵۹۱-۶۸۰ قمری

kavāšī, ahmad ebn-e yūsof (1196-1282)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۷۸۸

نسخه نادر، جلد اول از آغاز قرآن تا پایان سوره یوسف؛ کا: محمد بن محمد سقاحموی شافعی، تا: ۹۴۱ق [د.ث. مجلس]

● **تبصرة المتعلمین** / ادبیات / فارسی

tabserat-ol mote‘allemīn

نظام العلماء، محمد رفیع بن علی اصغر، ۱۲۵۰-۱۳۲۶ قمری

nezām-ol-‘olamā’, mohammad rafī‘ ebn-e ‘alī asqar (1835-1908)

اهداء به: معزالدوله، حاکم آذربایجان

تاریخ تألیف: ۱۲۶۷ق

مشتمل بر «مقدمه» و پنج «باب» و «خاتمه»: مقدمه: در بیان تعریف علم صرف و نحو و معانی پاره الفاظی که در السنه اهل این دو فن مذکور است؛ باب ۱. اقسام اسم به اعتبار صیغه؛ ۲. اقسام فعل به اعتبار صیغه؛ ۳. اسم به حسب صنف؛ ۴. اقسام فعل به حسب صنف؛ ۵. اقسام حرف؛ خاتمه: در ذکر پاره قواعدی که در میان ابواب مذکوره ذکر نشده.

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۶۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۷۵ق؛ مجدول، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [نسخه پژوهی: ۲-۱۲۱]

● **تبصرة المتعلمين فی احكام الدين** / فقه / عربی

tabṣirat-ul muti‘allimīn fī aḥkām-id dīn

علامه حلی، حسن بن یوسف، ۶۴۸-۷۲۶ قمری

‘allāme-ye hellī, hasan ebn-e yūsof (1251-1326)

متن فتوایی مختصر و معروفی است که مدتی در حوزه‌های علمیه شیعه تدریس می‌شده است. شامل هیجده «کتاب» هر کتاب دارای ابوابی و هر باب دارای فصولی است. این کتاب به دلیل اختصار و روان بودن عباراتش از زمان مؤلف تا کنون مورد توجه فقهای عظام بوده و شروح فراوان بر آن نوشته‌اند که در الذریعه بالغ بر ۲۷ شرح ضبط شده است.

آغاز: الحمد لله القديم سلطانه العظيم شانه الواضح برهانه المنعم على عباده بارسال انبيائه عليهم بالتكاليف

انجام: و ان لم يكن وارث فالامام و لو كان خطاء فالدية على العاقلة ... و هذه خلاصة ما اثبتناه في هذه المختصر. و نسأل الله تعالى ان يجعل ذلك لوجهه خالصاً انه قريب مجيب. و الحمدلله رب العالمين و الصلوة و السلام على سيدنا ... بمدينة حلة حماها الله عن الافات

چاپ: تهران، ۲۳۵ص، ۱۳۲۹ق؛ بمبئی، سنگی، ۱۳۲۳، جیبی، ۱۹۱+۱صص؛ ایران، سنگی، ۱۳۴۲، جیبی، ۱۹۸ص؛ [تهران]، سنگی، ۱۳۱۸، جیبی، ۲۵۵+۱صص؛ ایران، سنگی، ۱۳۰۳، جیبی، ۲۰۰ص

[الذریعة ۳۲۱/۳؛ مکتبة امیر المومنین ۱۹۸/۱؛ جزائری نجفی ص ۶؛ دنا ۷۶۹/۲-۷۷۱ (۸۱ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- الجوهرة فی نظم التبصرة؛ ابن داود حلی، حسن بن علی (۶۴۷-۷۴۰)

۲- شرح تبصرة المتعلمين؛ مشهدی، محمد بن حسین (-۱۱)

۳- تبصرة المتعلمين فی احكام الدين (ترجمه)؛ موسوی، محمد بن ابی الحسن (۹۶۳-۱۰۴۳)

۴- تبصرة المتعلمين منظوم؛ حسینی سیفی، محمد بن محمد مهدی (-۱۱۵۰)

۵- تذکار المعلمین فی شرح تبصرة المتعلمين؛ شیرازی، عبدالنبی بن محمد مفید (-۱۱۹۲)

۶- المرشد فی شرح التبصرة؛ خوانساری، محمد حسین بن علی اکبر (-۱۳)

۷- شرح تبصرة المتعلمين؛ کرمانشاهی، محمد بن عاشور (-۱۳)

۸- آمال المجتهدین فی شرح تبصرة المتعلمين؛ نراقی، علی بن ابی القاسم (-۱۳)

۹- شرح تبصرة المتعلمين؛ قراچه داغی، محمد بن محمد علی (-۱۳)

۱۰- الفوائد النورية فی شرح التبصرة؛ نورالدین نورالله بن اسدالله (-۱۳)

۱۱- شرح تبصرة المتعلمين؛ کرمانشاهی، محمد محسن بن محمد سمیع (-۱۲۲۳)

۱۲- صراط الیقین فی شرح تبصرة المتعلمين؛ احسائی، احمد بن زین الدین (۱۱۶۶-۱۲۴۱)

۱۳- التکملة فی شرح التبصرة = شرح تبصرة المتعلمين؛ بهبهانی، محمد جعفر بن محمد علی (۱۱۷۸-۱۲۵۹)

۱۴- التذکرة فی شرح دیباچة التبصرة؛ بهبهانی، محمد جعفر بن محمد علی (۱۱۷۸-۱۲۵۹)

۱۵- شرح تبصرة المتعلمين؛ استرآبادی، محمد جعفر بن سیف الدین (۱۱۹۸-۱۲۶۳)

۱۶- تکملة المحصلين = شرح تبصرة المتعلمين؛ کرباسی، محمد جعفر بن محمد ابراهیم (-۱۲۹۲)

۱۷- شرح تبصرة المتعلمين؛ همدانی، حسین بن محمد حسن (-۱۴)

۱۸- الآیة المبصرة فی شرح التبصرة = شرح تبصره؛ قزوینی، عباس بن اسماعیل (-۱۳۰۴)

۱۹- المواهب السنية فی شرح التبصرة العلية؛ استرآبادی، علی بن محمد جعفر (۱۲۴۲-۱۳۱۵)

۲۰- شرح تبصرة المتعلمين؛ بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر (۱۲۷۷-۱۳۳۳)

۲۱- تبصرة المتعلمين منظوم؛ زنجانی، عباسعلی (-۱۳۴۴)

۲۲- تکملة المتألمین فی شرح تبصرة المتعلمين؛ اردبیلی، احمد بن کربلائی بابا (۱۲۹۴-۱۳۵۰)

۲۳- نهایة التذکرة فی شرح التبصرة؛ تبریزی، صادق بن محمد (-۱۳۵۱)

۲۴- شرح تبصرة المتعلمين؛ آقا ضیاء عراقی (۱۲۷۸-۱۳۶۱)

۲۵- کفایة المحصلين فی شرح تبصرة المتعلمين؛ مدرس، محمد علی بن محمد طاهر (۱۲۹۶-۱۳۷۳)

۲۶- نهایة التذکرة فی شرح التبصرة؛ طواری یزدی، عباس بن محمد (-۱۵)
۲۷- حاشیة تبصرة المتعلمین؛ فاضل قائنی، محمد بن عبدالکریم (-۱۴۰۵)
۲۸- تبصرة المتعلمین فی احکام الدین (ترجمه)؛ کرمانی، محیی بن محمد
۲۹- تبصرة المتعلمین منظوم
۳۰- تبصرة المتعلمین فی احکام الدین (ترجمه)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۸۵۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۰ شوال ۷۴۹ق؛ مصحح، مقابله شده، محشی؛ واقف: فاضلخان، ۱۰۶۵ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۰۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱/۲۱-۲۰۱]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۸۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمود بن حسن بن علی حسنی، تا: ذیقعده ۷۵۳ق؛ مصحح، مقابله شده، دارای چند بلاغ؛ تملک: محمد بن علی عاملی؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا رویه پارچه، ۷۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۵سم [ف: ۱/۲۱-۲۰۲]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۵۳/۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۵ ربیع الثانی ۷۵۹ق؛ مصحح، با بلاغ‌هایی به‌خط محمد بن حسن حلی، محشی با نشانه «ن»، اجازه‌ای از فخرالمحققین محمد بن حسن بن یوسف حلی جهت ابوسعید بن عماد الدین یحیی بن محمد بن احمد کاشی به سال ۷۵۹ و در پایان نیز انهایی از همو در همان سال؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۴۵گ (۴۱پ-۸۵پ)، اندازه: ۱۳/۶×۱۹سم [ف: ۱۴-۲۲۹]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۱۳
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶-۲۶۹]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۹۲/۵-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا[فیلمها ف: ۱-۷۷۷]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۸۰
آغاز: به و لا الخبیث به و ان کان طاهراً مسائل: الاولی: الماء المستعمل فی رفع الحدث طاهر مطهر الثانیة الماء المستعمل فی ازالة النجاسة نجس؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن حسین، تا: ۷۸۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با نشان «هـ» که چند مورد آن به فارسی است، مصحح، با نشان «بلغ» و «بلغت المقابلة» مقابله گردیده؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمع مشکی عطف تیماج مشکی، ۱۳۷گ، ۱۵ سطر (۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳۵-۲۵۳]
۶. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۱۸۷
آغاز: برابر
خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ محشی و با عبارت «منه» و «ع ل مد ظله العالی»؛ تملکی بدون نام با مهر «محمد بن مرتضی بن صادق الحسینی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی عطف تیماج مشکی، ۱۱۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱-۱۳۵]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۶
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۲۲۹]
۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۱۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام (ترقیمه کاتب)؛ دارای علامت بلاغ و مقابله، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف مخ: ۱-۳۲۰]
۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۷۸/۲
آغاز: للصلاة عدا ما نقص عن تسعة الدرهم البغلی من الدم غیر الدماء الثلاثة و عفی عن دم القروح و الجروح مع السیلان
نسخه اصل: کتابخانه امیر المومنین علیه اسلام-نجف اشرف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواسط رمضان ۸۲۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ ۱۴۹ص (۷۲-۲۲۰) [عکسی ف: ۶-۲۲۱]
۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۸۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالعزیز بن فضل الله، تا: شوال ۸۵۰ق؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا رویه پارچه، ۱۶۳گ، ۱۳و۱۴ سطر، اندازه: ۸×۱۷سم [ف: ۱/۲۱-۲۰۳]
۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۷۲/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حیدر حسینی طبری، تا: ۸۶۹ق، جا: مدرسه مولانا علی الحافظ الکوهمیانی؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای روشن مقوایی، ۱۳۰گ (۱پ-۱۳۰)، ۱۵ و ۱۷ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۹×۱۷/۵سم [ف: ۱۹-۲۰۴]
۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۲۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۷۰ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «العبد سیف الدین بن حسین ... علی بن ابیطالب ...» (دایره)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی ضربی با ترنج، ۱۰۹گ، ۱۴ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۳۲-۳۶۰]
۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۹/۱
خط: نسخ معرب، کا: حسن بن حسین استرآبادی، تا: ۲۵ رمضان ۸۷۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۹گ (۵پ-۱۲۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۲۶-۸۵]
۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۴۳۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن محمد عرانزانی، تا: پنج‌شنبه ۱۹ ذیقعده ۸۷۸ق؛ محشی؛ واقف: مهدی قدوسی، اسفند ۱۳۱۹؛ کاغذ:

نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵-۴۰۵]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۴۰

خط: نسخ، کا: حسین بن عزالدین بن علی بن فریدون استرابادی، تا: جمادی الاول ۸۸۳ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج سبز، ۲۱۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۸×۱۸سم [ف: ۲۷-۲۵۷]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۷۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسینی، تا: شنبه اواخر ذیقعده ۸۸۵ق؛ مصحح، محشی؛ وقفنامه حجت الاسلام آقا شیخ رستم قفقازی ساکن قم که این نسخه را بر مدرسه مؤمنیه وقف کرده‌اند؛ مهر: کتابخانه مؤمنیه با عنوان «وقف کتابخانه عمومی مدرسه مؤمنیه، تحت نظر حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی-قم کوی سفید آب» با مهر با امضای آقا محمد شفیع؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۱۳۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۱سم [ف: ۲۸-۱۱۳]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۷۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه اواخر ذیقعده ۸۸۵ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج سبز، ۱۲۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۴-۶۷]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۷۴/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواسط شوال ۸۸۶ق؛ مصحح، محشی، در دو برگ اول دعایی از امام صادق (ع) در هلاک دشمن و تعبیر خوابی از هندیان که برای انوشیروان عادل فرستاده‌اند به فارسی به ترتیب حروف الفبا؛ ۱۳۷گ (۴۱پ-۱۷۷ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۷۵]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۶۲/۱

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن جعفر بن حسن باتار، تا: اوایل ذیحجه ۸۸۹ق؛ مصحح، محشی با نشانی «ه»؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی، «مرتضی ...» (دایره)؛ خریداری از جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۴گ (۱پ-۱۲۴ر)، ۱۴ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۲/۲×۱۷/۳سم [ف: ۲۹/۲-۶۸۹]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۷۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن احمد رضوی، تا: غره ذیحجه ۸۹۵ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۳گ (۱۶پ-۹۸پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۶-۸۷]

۲۰. اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۳۰/۲

خط: نسخ، کا: شمس الدین بن شرف الدین بهرام استرآبادی، تا: جمادی الثانی ۸۹۹ق؛ تملک: خضر بن عباس نجفی با مهر او: «الواثق برب الناس خضر بن عباس» (بیضوی)؛ نشان وقف بر طلاب؛ جلد: مقوایی، ۱۲۶گ (۱۸پ-۱۴۳ر)، ۱۲سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: ۱۱۰]

۲۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ اهدایی: محمود شیخی زاده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج عنابی، ۱۳۴گ، ۱۲ سطر (۷×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳-۹۳۶]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۹۹۶

آغاز: اذا زالت الشمس الی ان یصیر ظل کل شیء مثله؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز (از ابتدای این نسخه تا الفصل الثانی فی اوقات الصلاة) و انجام (یک سطر)؛ مصحح؛ انتقالی از دانشگاه علوم اسلامی رضوی در آذر ۱۳۶۸؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۹۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۱/۱-۲۰۴]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۸۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، مقابله شده؛ تملک: کمال الدین حسینی در رجب ۱۰۷۷؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: مقوا، ۱۶۱گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [اهدائی رهبر: ۳-۱۱۵]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۱۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لو زادت الدیة علی العاقلة اجمع کان الزاید علی الامام و لو زادت العاقلة و زع بالحصص

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام (چهار پنج سطر از انتهای آن ساقط)؛ مصحح؛ واقف: فاضلخان، سال ۱۰۶۵ق؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲۱/۱-۲۰۵]

۲۵. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۷-د

طهارة؛ خط: نسخ، کا: حسین بن علی بن اسمعیل سپاهانی، تا: ۵ صفر ۹۳۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ بلاغ دارد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۹۹گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۱)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲۸۱]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۱۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق خفی، کا: محمد بن طهماسب قلی، تا: ۹۵۷ق؛ کاغذ: نخودی آهاری، جلد: مقوا با عطف تیماج، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [رایانه]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۹۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسمعیل بن علاءالدین دیلمی جهرمی، تا: پنج‌شنبه ۱۶ جمادی الاول ۹۶۱ق؛ دارای بلاغ؛ تملک: محمد مهدی در ۱۲۲۱، ابوجعفر بن ابو محمد حسین؛ مهر: «بنده آل علی میرزا خان»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۰گ، ۱۴سطر،

اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۶-۳۰۲]

۲۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۵۹/۲

خط: نسخ، کا: شاه ملاپسر بابا جان مشهدی، تا: ۱۱ رمضان ۹۶۵ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: رویه کاغذی، ۱۹ سطر [ف: ۵-۲۸۹]

۲۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۸۳/۱

خط: نسخ، کا: محمد بن محمود بن محمد علوی، تا: صفر ۹۶۷ق؛ برگ‌هایی از کتاب طهارت افتاده؛ با سرلوح، مجدول ، محشی با نشان «ع ل، کنز العرفان، ذکری، نجاریه، تحریر، مجمل، نافع، ارشاد، صحاح، قواعد، لکاتبه، اب، مختصر، ر س، ش»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۲پ-۲پ)، ۱۰ سطر (۵/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۳۳۶]

۳۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۸۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۷۲ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴-۳۲۴]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن علی نیمدهی، تا: ۹۷۷ق؛ از نسخه مورخ جمعه هفتم شعبان ۹۱۹ استنساخ شده؛ واقف: امیر جبرئیل، ۱۰۳۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۰گ، ۱۱-۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۱/۱-۲۰۲]

۳۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۵۴۲

خط: نسخ، کا: عبدالمحسن بن مولانا عطاء الله آملی، تا: ۹۷۷ق؛ مصحح، مقابله شده در ۱۵ رمضان ۱۱۸۸ توسط محمد نصیر بن نورالدین؛ اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [نسخه پژوهی: ۲-۱۲۱]

۳۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۵۵۳

آغاز: برابر

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ۹۷۷ق؛ محشی بدون امضاء و نقل از مهذب و قواعد و نزهة العابدین و تنقیح و ارشاد و مختصر مصباح و تحریر و مختصر نافع و ایضاح و غیره؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۲۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱-۳۷۰]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۰۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی عریضی حسینی جزی اصفهانی، تا: ۹۸۹ق؛ محشی غالباً با رمز «ع ل»، مصدر به بعضی از صیغ النکاح و میزان الأوزان؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲۱/۱-۲۰۱]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۹۹۵

آغاز: المیاء الماء علی ضربین مطلق و مضاف فالمطلق ما یستحق اطلاق اسم الماء علیه؛ **انجام:** ان لم یکن له مال و یقسط الدیة علی الأقرب و الأقرب تقدیرها علی الإمام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (یک برگ) و انجام (یک برگ)؛ انتقالی از دانشگاه علوم اسلامی رضوی در آذر ۱۳۶۸؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج ضربی، ۱۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۳سم [ف: ۲۱/۱-۲۰۶]

۳۶. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۰۰

آغاز: بسمله الحمدلله القدیم سلطانه العظیم شانه ... اما بعد فهذا الکتاب الموسوم؛ **انجام:** و فی سلس البول الدیة و فی الصوت الدیه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ معلق به حواشی: «ه ق»؛ تملک: علی محمد بن حاجی محمد شزیف عربی استرابادی؛ جلد: مقوا، ۱۳۷گ، ۱۲ سطر (۸×۱۱)، اندازه: ۱۸×۱۴سم[ف: ۲۴۹]

۳۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: کلب علی، تا: جمعه ۷ شعبان ۱۰۲۸ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «یا رفیع الدرجات» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای عطف تیماج مشکی، ۱۲۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۷۴]

۳۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۵۳-۱۱/۱۵۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۱ شعبان ۱۰۳۸ق؛ جلد: مقوا عطف پارچه آبی، ۷۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲-۷۱۱]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۵۴

آغاز و انجام: برابر

از آغاز کتاب «طهارت» تا پایان کتاب «قصاص»؛ خط: نسخ، کا: محمد زمان بن علی، تا: چهارشنبه ۱۳ ذیقعده ۱۰۶۰ق؛ مهر: «حاج سید نصرالله تقوی»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: قهوه‌ای، ۱۲ سطر (۴/۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۱-۲۶۹]

۴۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۸۹/۱

آغاز: الاول الجاری کمیاه الانهار ولاینجس بوقوع النجاسة فیها مالم یتغیر طعمه اولونه او را یحته بها فان تغیر نجس المتغیر خاصة دون ماقبله ومابعده وحکم ماء الغیث حال؛ **انجام:** برابر

از میانه طهارت تا پایان؛ خط: نسخ، کا: اسمعیل بن عبدالحسین بحرانی (بحرانی اصلاً و الجزایر مولداً و الاصفهان مسکناً)، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۰۶۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج سرخ با عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۹۷گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱-۳۲۰]

۴۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۸۹

خط: نسخ، کا: میرزا شریف سلامی، تا: ۱۶ ذیحجه ۱۰۷۱ق؛ تملک: محمد علی در ۱۳۰۶؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن تریاکی، ۱۱۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۰/۳سم [ف: ۱-۸۰]

۴۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۸۴۳/۴

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن میران قمی، تا: ۱۰۸۰ق؛ جلد: مقوا با روکش کاغذ سفید عطف پارچه‌ای، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۳)،

اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲-۲۵۸]

۴۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۱۹

آغاز: الاول الجاری کمیاه الانهار ولاینجس بما یقع فیه من النجاسة فیها مالم یتغیر لونه او طعمه او را یحته؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد طاهر بن محمد رضا اصفهانی، تا: ۲۵ ذیقعده ۱۰۸۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۱-۳۲۰]

۴۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۳۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سکندرعلی، تا: قرن ۱۲؛ محشی بلند فارسی در هامش برخی صفحات؛ تملک: محمد علی بن عبدالله هرندی در ۱۲۳۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و با سر، ۱۶۱گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۱-۳۲۰]

۴۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۹۰۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج حنایی، ۱۲۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۳-۳۱۱]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۸۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، ؛ محشی؛ واقف: مرحوم آیة اللهی شیرازی، اسفند ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مزین به ترنج و سرترنج، ۱۸۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲۱/۱-۲۰۳]

۴۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با نشان «بلغ»؛ کاغذ: فستقی نخودی، جلد: مقوایی تیماج قهوه‌ای پوشانده، ۳۱۵گ، ۷ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲-۳۸]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۹۱۱

کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد هاشم بن محمداسماعیل نارهمولی، تا: شنبه ۱۴ جمادی الثانی ۱۱۰۸ق، به درخواست فرزندش محمد سمیع؛ محشی، نسخه نزد محمد ابوالحسن بن سید دلدار علی در سال ۱۲۷۵ تصحیح و مقابله شده؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای، ۷۶گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [اهدائی رهبر: ۳-۱۱۵]

۴۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۹۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: محمد تقی شریف یزدی، علی رضا مورخ ۱۱۸۴؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۹گ، ۱۷ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۲۸/۵سم [ف: ۱۶-۴۸۰]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۶۷۸

آغاز: کتاب المتاجر و فیه فصول الاول فی التجارة و قد تجب؛ **انجام:** و سبیل الله لزم ما دامت العین باقیة

مشتمل بر «کتاب المتاجر» و فصل دوم «کتاب الهبات» است؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۲؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، ۱۸گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [اهدائی رهبر: ۳-۱۱۶]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۲۸۲

آغاز: کتاب القضاء و الشهادات و الحدود و فیه فصول الفصل الاول فی صفات القاضی؛ **انجام:** بما یراه الامام رادعاً

از ابتدای فصل اول تا پایان فصل ششم «کتاب القضاء و الشهادات و الحدود»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۳-۱۱۶]

۵۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۶۵۶

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۳۳۲گ، ۵ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۴-۱۳۷۹]

۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۵۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد ابراهیم فراهانی، تا: یک‌شنبه ۲۶ جمادی الاول ۱۲۱۱ق؛ حواشی ترجمه و توضیح برخی از عبارات؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن خرمایی، ۱۴۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [اهدائی رهبر: ۳-۱۱۷]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۶۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الرطل العراقی ثمانیة و ستون مثقالا و ربع مثقال بالصیر فی ادا کان احدی وتسعین مثقالا بالشرعی بنحو ما مرمن التقریب فینقص عی نصف ثمن المن الشاهی الذی یاقل به بالفار سیه بیست و پنج درم بسته مثا قیل و ثلثه ارباع مثقال و الحمد لله وحدخ تمت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۵۷ص (۱۷-۷۳)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۹-۱۷۸]

۵۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۹۶

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد حسینی، تا: ۱۲۵۹ق؛ ۱۰۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱-۳۷]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۶۴۵

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۷ ربیع الثانی ۱۲۶۸ق؛ مصحح؛ واقف: محمد زهرایی، تیر ۱۳۵۰؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۲گ، ۱۹و ۲۰ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲۱/۱-۲۰۳]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۶۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد اسماعیل، تا: دوشنبه دهه سوم جمادی الاول ۱۲۶۸ق؛ واقف: محمد زهرایی، تیر ۱۳۵۰؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج، ۳۹گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۸سم [ف: ۲۱/۱-۲۰۶]

۵۸. گلپایگان؛ امام جمعه، محمد حسن؛ شماره نسخه:۴۴/۱
خط: نستعلیق، کا: عبدالجواد بن حاجی الحرمین ملا باقر سعید آبادی، تا: ۲۰ صفر ۱۲۶۹ق؛ مهر: «الراجی الی الله عبدالجواد بن محمد باقر» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹گ (۱پ-۳۹پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: ۱۵۵]

۵۹. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۸۲
بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق؛ در سال ۱۲۷۸ توسط احمد خوانساری با نسخه‌ای که مؤلف تصحیح کرده بود مقابله شده؛ قطع: خشتی [ف: ۸۱]

۶۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۰۷۲-۲۵/۱۶۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن محمد صفار، تا: پنج‌شنبه ۲۹ رجب ۱۲۹۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۲-۷۱۱]

۶۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۴۴/۲
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد صادق گلپایگانی، تا: ۱۳۰۳ق؛ مصحح توسط شیخ محمد حسن صحاف کربلائی؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا عطف میشن قهوه‌ای، ۱۰و۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲-۱۴۵]

۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۲
خط: نستعلیق، کا: محمد حسن گروسی، تا: ۱۳۱۴ق؛ کاغذ: آهار مهره شکری، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۷سم [ف: ۱۶-۶۷]

۶۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۰۴/۳
تا نزدیک به پایان حدود؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه ضربی، ۱۱۴گ (۱۲۱پ-۲۳۴ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶-۷۰]

۶۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۸۵گ، ۱۳ سطر (۹/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴-۱۱۲۸]

۶۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۲۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** الخامس ان یتواری عنه جدران بلده وهو اذا فی محل الترخیص للمقصر ولا ینفع سواده
از ابتدای کتاب تا صلاة مسافر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۷۲گ، ۲۰ سطر [ف: ۱-۵۰]

۶۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۹۸
آغاز: الخروج و تغطیة الرأس و التسمیة والاستبراء و الدعاء عند الله خول و الخروج و الاستنجاء؛ **انجام:** و لا مایثبت بالاقرار و لا صلحا و لا جنایة الانسان علی نفسه و لا ما تجنیه البهیمة.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: حاج شیخ احمد شریعت عقدایی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۲۱۴گ، ۱۰ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۴-۱۱۶۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۹۴-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۲۹۵]

۶۷. مشهد؛ اصغر زاده (مجموعه)؛ شماره نسخه:۶
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷-۷۶۹]

۶۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۰۱۱
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

۶۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۸۵/۱۱
شامل کتاب القضاء؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم زرد، ۳گ (۳۰۴پ-۳۰۶ر)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۱-۱۸۲]

۷۰. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [تراثنا: س۲ش۴-۲۷]

۷۱. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۰
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۴ سطر، قطع: ربعی، اندازه: ۸/۵×۱۱/۵سم [تراثنا: س۶ش۱-۷۸]

۷۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۴۸۳
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علیرضا طاهری یزدی [رایانه]

۷۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۹۶۷
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۷۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۵۹/۲
نسخه اصل: کتابخانه سید محمد حسین مدرسی-قم. فقط کتاب الطهارة و مقداری از کتاب الصلاة تا ابتدای بحث تکبیرة الاحرام؛ خط: نستعلیق، کا: سید احمد مدرسی یزدی، بی‌تا؛ ۱۹ص (۲۵-۴۳) [عکسی ف: ۵-۲۱۵]

۷۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۷۷
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۲۹۲]

۷۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۴۲-۵۹/۱۶۲
آغاز: برابر
از اول تا بحث دیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۸۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲-۷۱۱]

۷۷. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۱۹/۱
آغاز: و نصفا بشبر مستوی الخلقة لم ینجس بوقوع النجاسة فیه مالم تتغیر احد اوصافه
خط: نستعلیق، کا: یوسف بن علی خطیب، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۹۵گ (۱ر-۹۵پ)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱-۱۸۹]

۷۸. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳-ر/۴۱۲
آغاز: اقساماً-القسم الاول الاری کمیاه الانهار و لا ینجس بما یقع فیه من النجاسة ما لم یتغیر لونه او طعمه؛ **انجام:** فصل فی دیة الجنین فی النطفة بعد استقرار ها فی الرحم عشرون.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۱۰۰ص، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۲-۱۱]

● **تبصرة المتعلمین فی احکام الدین (ترجمه)** / فقه / فارسی

tabṣirat-ul muti'allimīn fī aḥkām-id dīn (t.)

موسوی، محمد بن ابی الحسن، ۹۶۳-۱۰۴۳ ؟ قمری

mūsavī, mohammad ebn-e abe-l-hasan (1556-1634)

وابسته به: تبصرة المتعلمین فی احکام الدین؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

آغاز: بسمله، سپاس و ستایش خدای را که قدیم است پادشاهی او، عظیم است شأن خدائی او

انجام: و اگر پدر فرزند خود را به خطا بکشد دیه بر عاقله بدرست اینست تمامی آنچه خواستیم مادر این مختصر و میخواهیم از حضرت حق سبحانه و تعالی او و بدرستی

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۳/۲

آغاز: بعد بسمله و حمد. اما بعد این کتاب ترجمه تبصرة المتعلین است که جمع فرموده است آنرا حضرت ... حسن بن المطهر الحلی ... چنین فرموده که این کتاب را ساختم از برای راه نمودن نو آموزان و فایده دارای مرطلب کنندگان در حالتی که میطلبم از خدای تعالی یاری و توفیق او؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: شاهوردی بن میر حسین منجیلی، تا: شنبه ۲۸ رمضان ۹۹۴ق؛ کاغذ: سفید سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۶ص (۷۹-۱۹۴)، ۱۹ سطر [سنا: ف: ۲-۲۷۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۲۰-ف

خط: نسخ، کا: وجیه الدین بن اسماعیل بن عباس، تا: پنج‌شنبه ۲۲ شوال ۱۰۲۵ق؛ با سرلوح و جدول [فیلمها ف: ۲-۲۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** امید از حضرت سبحانه و تعالی آن که بگرداند سعی ما را خاصه از جهت رضای او و آمین.

خط: نستعلیق، کا: محمد بن رفیع الدین حسینی، تا: ۹ محرم ۱۰۵۲ق؛ مجدول؛ واقف: سید جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۷۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲۰-۸۱]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگر عافله زیاده باشد بر دیه دیة را بحصه بخش کنند بریشان و اگر ...

از «عبادات» تا «احکام بمعنی اخص»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی با ترنج، ۲۱۴گ، ۱۴ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳-۱۱۴]

● **تبصرة المتعلمین فی احکام الدین (ترجمه)** / فقه / فارسی

tabṣirat-ul muti'allimīn fī aḥkām-id dīn (t.)

کرمانی، محیی بن محمد

kermānī, mohī ebn-e mohammad

وابسته به: تبصرة المتعلمین فی احکام الدین؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

برای بزرگی همنام پیغمبر که به هرات رسیده بود در هنگامی که مترجم از عراق به خراسان رفته بود.

شیراز؛ محلاتی، صدرالدین؛ شماره نسخه:۵

آغاز: بهترین اموری که موجب تمهید قواعد توفیق و امداد و مستتبع ایضاح شرایع تبصره و ارشاد تواند بود سپاس بی قیاس و ستایش بی آلایش مالك الملکی راست ... که شناختن شرایع و احکام و دانستن مباحث حلال و حرام را از امهات مهمات دینی گردانیده ... چون ... محی بن محمد کرمانی مدتها اوقات خود را به استخراج در معانی آن صرف کرده بود ... به خاطر فاتر می‌رسد که اگر معانی آن را به عبارت فارسی ترجمه نماید هر آینه به طبایع و عقول انسب؛ **انجام:** و اگر وارث نباشد و ارث امام است و اگر خطا ولد را قتل کرد همچنان دیه بر عاقله است خالصا و الله اعلم. فرغ من تمنیق هذه النسخة الشریفة فی یوم الخمیس ثانی عشرین شهر شوال ختم بالخیر و الاقبال سنة خمس عشرین بعد الالف علی ید الفقیر الحقیر المحتاج الی رحمة ملك الناس وجیه الدین بن اسماعیل بن عباس غفر ذنوبهم و ستر عیوبهم

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵-۲۷۱]

● **تبصرة المتعلمین فی احکام الدین (ترجمه)** / فقه / فارسی

tabṣirat-ul muti'allimīn fī aḥkām-id dīn (t.)

وابسته به: تبصرة المتعلمین فی احکام الدین علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

ظاهرا غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۶۶

جز ترجمه محیی الدین محمد کرمانی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳۴گ، ۲۱ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶-۱۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۷۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۴۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۷۴

آغاز: سپاس بی قیاس مرخدای را که قدیم است پادشاهی او و بزرگ است شأن او ... اما بعد این کتابیست موسوم به تبصرة المتعلمین در حکمهای دین ... کتاب العبادات بدانکه عبادات شرع هفت است نماز و روزه و اعتکاف و؛ **انجام:** واگر کشت پدر پسر خود را به عمد، بستانند از وی دیت دیگری را دهند از ما نثبتاه فی هذه المختصر ... یجعله ذلك لوجهه خالصاً انه قریب مجیب

ترجمه تحت اللفظی و روانی است؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن قوج احمد ایمنابادی، تا: غره صفر ۹۷۴ق؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۹گ، ۱۳سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳۷-۴۴۱]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۳۴

آغاز: سپاس و ستایش خدایی راست که قدیمست پادشاهی او و عظیمست شأن خدائی او و روشن وظاهر است دلیلهای یکتائی او آن خداوند که انعام فرموده به بندگان خود بفرستادن پیغمبران؛

انجام: فصل دوازدهم درحکم جنایتی که بر حیوان واقع شود کسی که تلف گرداند حیوانی حلال گوشت را به ذبح شرعی لازم می‌شود بر وارش از برای مالك آن و اگر به غیر ذبح تلف گرداند لازم می‌شود بر اوبهای آن درروز تلف

ترجمه تحت اللفظی وروانی است از «تبصرة المتعلمین» علامه حلی که غیر از چند ترجمه موجود در دانشگاه میکرفیلم شماره ۳۰۲۰، سنا ۲۷۶/۲، دانشگاه تهران ۱۶/۱۷ شماره ۵۴۶۶ می‌باشد. نسخه حاضر از انتها ناقص است و از ابتدا (طهارت)، تا اواخر دیات را در بردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوا با روکش مشما عطف تیماج سیاه، ۲۹۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف مخ: ۱-۴۰۴]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۶۰/۱

آغاز: سپاس و ستایش خدائی راست که قدیم است پادشاهی او و عظیم است شأن خدائی او و روشن و ظاهر است دلیلهای یکتائی او؛ **انجام:** و همه مؤمنان و دوستان خاندان نبوت و ولایت را با دوست داشتگان ایشان برانگیزاند انه سمیع مجیب و الحمدلله.

خط: نسخ، کا: محمد امین بن محمد طاهر کقرانی، تا: چهارشنبه ۱۷ شعبان ۱۰۷۸ق؛ مصحح، یادداشتی تاریخی در جلوس ناصرالدین شاه قاجار به سلطنت در سال ۱۲۶۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۷گ (۱پ-۱۴۷ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۳۶۰]

۵. یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۱۱

آغاز: سپاس و ستایش خدای را که قدیم است و پادشاهی او عظیم است شان خدایی او روشن و ظاهر است دلیلهای یکتایی او ... اما بعد بدانکه این ترجمه تبصرة المتعلمین است که جمع فرموده است آن را حضرت شیخ اجل اکرم اعلم ذی الفضایل الجلیة [و] الخصایل السنیة المعنی آثار حضرت النبوی المحیی المآثر العترة المصطفویة الشیخ جمال الملة و الشریعة و الدین حسن بن مطهر الحلی افاض الله علیه شابیب الرضوان و اسکنه فرادیس الجنان ... و چنین فرموده که این کتاب را ساختیم از برای راه نمودن نو آموزندگان و فایده در آن مر طلب کنندگان؛

انجام: که بگرداند سعی ما را خاصه از جهت رضای او آمین یا رب العالمین و الصلوة.

همانند نسخه ثقة الاسلام تبریزی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ ۱۳۵گ، ۲۰ سطر، قطع: ربعی [نشریه: ۴-۴۳۷]

۶. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

آغاز: سپاس و ستایش خدای را که قدیمست پادشاهی او و عظیمست شأن خدایی او، و روشن و ظاهر است دلیلهای یکتایی او ... اما بعد بدانکه این کتاب ترجمه تبصرة المتعلمین است که جمع فرموده است آن را حضرت

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷-۵۳۹]

● تبصرة المتعلمین منظوم / فقه، شعر / عربی

tabṣirat-ul muti‘allimīn-i manẓūm

حسینی سیفی، محمد بن محمد مهدی، -۱۱۵۰ ؟ قمری

hoseynī seyfī, mohammad ebn-e mohammad mahdī (-1738)

وابسته به: تبصرة المتعلمین فی احکام الدین؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

متن تبصرة المتعلمین فی احکام الدین از علامه حلی (۶۴۸-۷۲۶ق) که در بالا یاد شد نظم آن به عربی شاید از قوام الدین سیفی قزوینی (-۱۱۵۰ ق) صاحب «تحفه قوامیه» باشد که چندین متن دیگر را نیز به عربی سروده است. این منظومه مفصل درحدود دو هزار بیت است.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی تقادما ×× سلطانه و شانه تعاظما / و بعد فالتبصرة المعظمة ×× تبصرة لمن بغی تعلمه

[دنا ۷۷۲/۲؛ الذریعة ۴۶۲/۳و ۴۸۷/۹]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۱۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** کان علی عاقلة الاب الدیة ×× و تم ما فی خاطری أن أنهیه / و الحمدلله و تسلیمی علی ×× محمد و آله خیر الملا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با تاریخ ۱۱۳۷ق، حاشیه‌های فارسی و عربی؛ دارای منظومه‌ای از ملا محراب؛ کاغذ: سپاهانی سفید، جلد: تیماج زرد، ۱۰۸گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳-۳۱۲]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** کان علی عاقله الاب الدیة ×× و تم ما فی خاطری ان تهیه / و الحمدلله و تسلیمی علی ×× محمد و آله خیر الملا

در فهرست ناشناس؛ خط: نسخ، کا: حسین ملا شاهمراد شولستانی، تا:یک‌شنبه۱۹محرم۱۱۸۵ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [محدث ارموی مخ: ۳-۱۶۱۳]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۷۶/۳

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۱گ (۲۷-۱۳۷)، اندازه: ۸/۵×۱۵/۵سم [ف: ۴-۱۳۰۹]

● تبصرة المتعلمین منظوم / فقه / عربی

tabṣirat-ul muti‘allimīn-i manẓūm

زنجانی، عباسعلی، -۱۳۴۴ قمری

zanjānī, ‘abbās‘alī (-1926)

وابسته به: تبصرة المتعلمین فی احکام الدین علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

منظومه‌ای حدود سه هزار بیت، که «تبصرة المتعلمین» علامه حلی به نظم کشیده شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۸۴

آغاز: الحمدلله القدیم الاول ×× الواحد الفرد العلی الأجلل / هو الذی کرم ابن آدم ×× فضلنا علی السوی فی العالم؛ **انجام:** و کل من أوصی باخراج الولد ×× من دون مانع من الارث فسد

خط: نسخ، کا: فیاض زنجانی (از آغاز تا آخر جهاد)، تا: جمعه ۱۹ ربیع الاول ۱۳۲۵، باقی نسخه به خط غلامحسین زنجانی، ۲۳ ربیع الاول ۱۳۲۵؛ در برگهائی قبل از کتاب تاریخ در گذشت ناظم و دو یادداشت بخط فرزندش و پس از کتاب چند یادداشت از ناظم دیده میشود؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۱۵۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۶-۹۰]

● تبصرة المتهجدین و قرة عین العابدین / فقه / فارسی

tabserat-ol motehajjedīn va qorrat-o ‘ayn-el ‘ābedīn

بروجنی، علی بن باقر، ق۱۴ قمری

borūjenī, ‘alī ebn-e bāqer (-20c)

مؤلف پس از نوشتن تفسیر قرآن کریم و شرحی بر کتاب ریاض در فقه به نوشتن شرحی بر جواهر الکلام به نام «بحر الجواهر» در هزار هزار بیت پرداخت و هنگام نوشتن شرح کتاب نکاح آن، یکی از دوستان درخواست نمود که رساله‌ای در اعمال شب از واجب و مستحب و اذکار بنگارد. درپاسخ این درخواست کتاب حاضر را درهشت «باب» و یک «خاتمه» ترتیب داد: ۱. آداب وضو؛ ۲. آداب اذان و اقامه؛ ۳. آداب مغرب و عشاء؛ ۴. آداب نماز شب؛ ۵. آداب سحر و بعضی ادعیه آن؛ ۶. آداب نماز جعفر طیار؛ ۷. آداب نمازآیات؛ ۸. احکام نماز آیات.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۹۲۷

آغاز: فیقول أضعف عباد الله الصالحین ... فأردت أن اکتب بعض ما یفتقر الیه عبادالله المؤمنون؛ **انجام:** پس انداخت موسی عصائیکه در دست داشت دیدند اژدهای بزرگی شد ...

خط:نسخ،کاتب=مؤلف،بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۸-۱۱۹]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۱۵-۱۸/۱۳۵

آغاز: بسمله الحمدلله علی ماعرفنا من نفسه و ألهمنا من شکره و فتح لنا من ابواب العلم بربوبیته ... فبعد فیقول ... علی بن الحاج ملا باقر البروجنی فانی مع فقری وقلة بضاعتی؛ **انجام:** صاننا الله و ایاکم من حوادث الزمان من متابعة الهواء و الشیطان بأسمائه العظام و أنبیائه الکرام

خط: نسخ، کا: ابراهیم اصفهانی، تا: غره محرم ۱۳۲۰ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۱۴۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۷۱۱]

● تبصرة المجتهدین فی استظهار استار حجب الیقین / فقه / عربی

tabṣirat-ul mujtahidīn fī istiẓhār-i astār-i ḥujub-il yaqīn

حسینی علوی، محمد بن احمد، ق۱۱ قمری

hoseynī ‘alavī, mohammad ebn-e ahmad (-17c)

رساله‌ای درباره نماز جمعه است که مؤلف در آن جانب عدم وجوب تعیینی آن را گرفته است و به رد شهید ثانی پرداخته است که معتقد به وجوب تعیینی آن بوده است. در این کتاب به طور خاص به کتاب «صلاة الجمعة» شهید ثانی نظر دارد و عبارات وی را از آن کتاب جمله به جمله نقل می‌کند و در آن مناقشه می‌کند. این کتاب کتاب مبسوطی است که در ابتدای آن مقدمات اصولی در اجماع و دلالت صیغه امر و غیر آن می‌آید و در آن از جدش نقل قول می‌کند.

[مکتبة امیر المومنین ۱۹۹/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۳۸

آغاز: الحمدلله ارتاح بفجره فی ظلمات وحشته المرس یوم النشور و استضیء بمصباح عدله فی غسقات کربات نفخة الصور؛ **انجام:** رزقنا الله سبحانه و تعالی فی حریم القرب من أشعة جماله و سقانا فی جنة الوصل من کأس وصاله بحق محمد و آله

خط: نسخ، کا: ملک محمد معلم سمنانی، تا: جمادی الثانی ۱۰۷۹ق؛ مهر وقفی «حاج محمد علی طهرانی نوری» (مربع)؛ جلد: پارچه مشکی، ۲۰۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱۴-۱۲۵]

۲. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۱۰۵

بی‌کا، بی‌تا؛ از جمله مجموعه شماره ۱۰۲ می‌باشد؛ ۱۵گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۷۱]

● تبصره محمدیه / منطق / فارسی

tabsere-ye mohammadīye

بادی، محمد

bādī, mohammad

در آداب البحث.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۲۰ ض

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [د.ث. مجلس]

● تبصرة المذاکر و نزهة الناظر / تجوید / عربی

tabṣirat-ul muḏākir wa nuzhat-un nāẓir

بعدانی، عبدالله بن علی

bo‘dānī, ‘abd-ol-lāh ebn-e ‘alī

رساله مختصری است در احکام مد و وقف و همزه و جز آن مطابق مذهب عیسی بن میناء قالون (۲۲۰) دارای سیزده «فصل»

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۵۳/۴

آغاز: الحمد لله الذی انزل القرآن علی سید الانام و جعل قارئه مع البررة الکرام و حامله حاملا رایة الاسلام

نسخه اصل: کتابخانه آکادمی لینچی-رم ۳۵؛ بی‌کا، تا: جمعه محرم ۹۶۲ق؛ ۲۱ص (۲۴۰-۲۶۰) [عکسی ف: ۲-۴۸]

● **تبصرة المسافرین = سفرنامه = سوانح عمری** / سفرنامه / فارسی

tabserat-ol mosāferīn = safar-nāme = savāneh-e ‘omrī

طباطبائی، محمد حسن بن میرزا باقر، ۱۲۴۹؟-۱۳۰۸ قمری

tabātabā’ī, mohammad hasan ebn-e mīrzā bāqer (1834-1891)

اهدا به: ناصرالدین شاه

تاریخ تألیف: ۱۳۰۸ق

میرزا حسن‌خان منشی که در پست‌های منشیگری صدراعظم و وزیر جنگ وزیر خارجه ایران خدمت کرده است بر آن می‌شود که جنگی از مشاهدات خود در عالم سیاحت و مأموریت در اسلامبول و اروپا فراهم آورد. وی در آن مطالب مهمی که از روزنامه‌ها استخراج می‌کرده نیز آورده است. در این جنگ اطلاعات زیادی راجع به اروپا قرن نوزدهم و وضع حکومت قاجار در آن عهد و تاریخچه‌ای از رجال ایران در آن زمان و مختصری از تاریخ ایران وجود دارد. (عبدالله انوار)

آغاز: بر هر فردی از افراد لازم است که سرگذشت خود را سفراً و حضراً ... بنویسد

انجام: قرین افتخار ومباهات نیز فرمودند

[دنا ۷۷۲/۲؛ نسخه‌های منزوی ۳۹۹۴]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۶۴

آغاز: بسمله، در سالنامه دولت روس سنه ۱۸۷۴ مسیحی که مطابق سنه ۱۲۹۱ هجریست؛ **انجام:** سانتیمتر صدیک متر، د کامتر ده یک متر (؟)

خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا عبدالوهاب خرقانی، تا: ۱۲۹۳ق، جا:تهران؛اهداء به صدیق الملک؛کاغذ:فرنگی،جلد: تیماج ماشی، ۱۵۴گ، ۱۴سطر (۱۳×۱۹)، اندازه: ۲۱×۲۶/۵سم [ف: ۵-۳۸۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم ... در دارالسلطنه تبریز ۱۳۰۸ من الهجرة النبویة.

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۸ق؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: میشن سبز، ۴۷۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵/۴سم [ف: ۲-۹۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۲۳-ف و ۳۴۶۰-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۳۳ و ۲-۱۴۷]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴ ـ ب

آغاز و انجام: برابر

در آن نامه‌ها و فرمانهای دیوانی هم هست؛ خط: نستعلیق، کا: علی اصغر بن محمد تفرشی (برخی به خط سید تقی خان منشی است)، تا: ۱۳۱۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۴۵گ، ۱۹ سطر (۱۳×۲۷)، اندازه: ۲۲×۳۵/۵سم [ف: ۱-۳۱۵]

● **تبصرة المؤمنین** / عرفان و تصوف / فارسی

tabserat-ol mo’menīn

حکیم مؤمن، محمد مؤمن بن محمد زمان، ق۱۱ قمری

hakīm mo’men, mohammad mo’men ebn-e mohammad zamān (-17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۸۶ق؛ محل تالیف: دار السلطنه قزوین

رساله‌ای متوسط در تأیید و دفاع از صوفیه و مبانی و قصاید تصوف که در رد و نقد نظرات «محمدطاهر قمی» ضد صوفی معروف صفویه نوشته است، در دوازده «فصل» و یک «خاتمه»: ۱. اثبات واقعیت و حقیقت و بیان آنکه مخترع صوفیه حقه نیست؛ ۲. تحقیق ولایت و مراتب ایمان و معنی ... و جواز ترک حیوانی؛ ۳. بیان عشق؛ ۴. جواز ذکر جلی و ذکر خفی به طریق مخصوص ایشان و تحقیق غنا و وجد و حال؛ ۵. تحقیق غیب و الهام و وحی و جواز کشف و رویای صادقه و عروج روح؛ ۶. وحدت وجود؛ ۷. اثبات انوار و حجب؛ ۸. جواز چله نشینی؛ ۹. بیان شطح و طامات؛ ۱۰. اثبات روح اعظم و اتصال ارواح مؤمنین به آن؛ ۱۱. اثبات رتبه فناء فی الله؛ ۱۲. جواب مطاعن مولوی که نسبت بهر یک از عرفاء بیان نمود؛ خاتمه در دلالت و تشیع و تاویل اقوال مشایخ کبار.

آغاز: الحمدلله الذی یهدی من یشاء الی صراط مستقیم بعد بر ارباب الباب پوشیده نماند که حضرت مولوی به ظاهر مولانا محمد طاهر چون قعود در مسند قضای قم را با قیام به پیش نمازی جمعه که بر غیر معصوم اجتماع ضدین است جمع فرموده خواست که در وحدت مسلک عرفاء و متشرعین حقه تفرقه اندازد ... رسائل چند از نظم و نثر در مطاعن عرفا که صوفیه حقه اند انشاء نمود و طریق سالکان راه حق را غیر جاده شرع دانست اختراع مذهبی به سلطان العارفین ... شیخ صفی الدین قدس سره و فرقه کاملین شیعه داده بناء علی هذا خادم فقراء و خاک قدم عرفاء محمد مؤمن الحسینی التنکابنی الطبیب واجب دانست که اصول طریقه این فرقه را ... بیان سازد تا بر عوام نیز ظاهر گردد

انجام: به اصل صرفیت خود بسلامت روان شدن کنایه از عدم موانع راهزنان عقبات عالم بقا است نسبت به بی تعلقات عالم حسنی.
[الذریعة ۳۲۵/۳ که در کلام و اصول دین دانسته شده است؛ نسخه‌های منزوی ۹۰۵/۲ (۵ نسخه) ۱۷۹۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۷۱/۷؛ دنا ۷۷۲/۲ (۱۵ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۲
آغاز و انجام: برابر؛ قد تمت التألیف فی شهور سنه ۱۰۸۶ هزار و هشتاد و شش فی دارالسلطنه قزوین.
خط: نسخ و نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: ۱۰۸۶ق؛ به مهر و نظر مؤلف رسیده؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵ق؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای زرد خردلی، ۶۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱-۵۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۱۹
بی‌کا، تا: اوائل قرن ۱۱؛ مصحح، نسخه در عصر مؤلف کتابت شده. [میراث شهاب: س۸ش۴-۵۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۳/۴-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی ضخیم شکری و تیره رنگ، جلد: تیماج مشکی، ۳۲ص (۶۷-۹۸)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۶/۵×۲۰سم [ف: ۲۳-۲۳۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۱/۱-طباطبائی
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن امام وردی اصفهانی، تا: ۱۱۰۳ق؛ کاتب در ذیل تبصرة المؤمنین تاریخ تألیف آن رساله را ۱۰۸۶ و در قزوین قید می‌کند؛ کاغذ: اصفهانی ضخیم آهار مهره شکری، جلد: تیماج مشکی، ۵۹ص (۱-۵۹)، ۲۱سطر، اندازه: ۹/۵×۲۰سم [ف: ۲۳-۳۲۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸/۱ سرود
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی شکری و آبی رنگ، جلد: تیماج مشکی، قطع: خشتی [نشریه: ۱۳-۴۱۷]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۸۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ پخته، کا: علی بن حسین ملقب به رضا ذهبی، تا: قرن ۱۳؛ ۶۷گ (۲پ-۶۸ر) [ف: ۱-۴۳]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۲۸/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عباسعلی درویش نعمة اللهی کرمانی، تا: ۱۲۱۵ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۱۶۸ص (۶۷-۲۳۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۰-۲۰۱۰]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۵۶-۹/۲۰۶
آغاز: و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد باقر طبیب خوئی الاصل، تا: ۱۲۱۵ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲-۷۰۹]

۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۷۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد قلی بن میرزا اسماعیل زنگنه، تا: پایان جمادی الاول ۱۲۲۴ق، جا: روستای بویوک آباد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۴۱گ (۴۸ر-۸۸پ)، ۱۹و ۲۰ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۱/۵سم [ف: ۳۳۴]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۳۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۸ ربیع الثانی ۱۲۷۰ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵۵گ (۱پ-۵۵ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۸/۲سم [ف: ۸-۱۳۵]

۱۱. کاشان؛ جعفری؛ شماره نسخه:۷۷/۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲گ (۶۷پ-۱۰۸پ)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ]

۱۲. شیراز؛ خاوری (دکتر)؛ شماره نسخه:۹/۱۸
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵-۲۶۸]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۹۹۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدالله رب العالمین تمت بعون الله و حسن توفیقه
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: اسقاطی، ۱۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [رایانه]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۹/۱-ف
نسخه اصل: بادلیان ش ۲۴۶ فرارز ش ۱۲۹۹ اته؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۵۵۱]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۲/۷-طباطبائی
تنها اوایل رساله تبصره نقل شده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۲۴۰-۲۴۱) [ف: ۲۳-۶۰۰]

● تبصرة المؤمنین / فقه / فارسی

tabserat-ol mo'menīn

نراقی، عبدالصاحب محمد بن احمد، ۱۲۱۵؟-۱۲۹۷ قمری

narāqī, 'abd-os-sāheb mohammad ebn-e ahmad (1801-1880)

رساله عملیه شامل مسائل طهارت و صلات.
چاپ: مشار فارسی، ج۱، ص۱۱۷۶، دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۲۸۱ق.، خشتی

قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:بدون شماره
کا: میر سید علی بن میر سید محمد حسینی نائینی، تا: ۱۲۶۱ق [تراثنا: س۱۳ش۱-۱۳۹]

● **تبصرة الناظرین** / ادبیات / فارسی

tabserat-on nāzerīn

حسینی، امین بن عبدالعظیم، ق۱۴ قمری

hoseynī, amīn ebn-e ʻabd-ol-ʻazīm (-20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۰۱ق

کاتب نسخه که در ترقیمه گوید: «تم علی ید کاتبها و مؤلفها ۱۴ ذیقعده ۱۳۰۱». کتاب منتخب معانی الاخبار نیز از اوست. در دو «مقام» و یک خاتمه و چند مقال:. مقام ۱. مهمات مسائل و قواعد صرفیه، در چند مقاله؛ مقام ۲. قواعد و مسائل نحویه در سه مقاله.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۵۷/۵

آغاز: و مقصود از آنها و چون در این امت و ملت این کلمات؛ **انجام:** احکام بسیاری از مفردات در این مقاله مذکور گردید و کفایت می‌کند. و الحمدلله اولاً و آخراً ...

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۴ ذیقعده ۱۳۰۱ق؛ افتادگی: آغاز (یک برگ)؛ ۷۷گ (۹۱ر-۱۶۷ر) [ف: ۱-۴۴]

● **تبصرة الناظرین** / گوناگون / عربی

tabserat-on nāzerīn

حسینی تنکابنی، اسماعیل بن کاظم، ق۱۴ قمری

hoseynī tonekābonī, esmāʻīl ebn-e kāzem (-20c)

کشکولی است مشتمل بر مطالب متفرقه علمی و تاریخی و ادبی و رجالی که مؤلف آنها را در چند باب گرد آورده است. این نسخه شرح احوال علماست که باب دوم می‌باشد و از کتاب استخراج شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۲۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در آغاز نسخه صفحه‌ای است به خط آیة الله مرعشی در شرح حال مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲۰-۳۳]

● **تبصرة الناظرین فی کشف مدارک احکام فروع الدین** / فقه / عربی

tabṣirat-un nāẓirīn fī kašf-i madārik-i aḥkām-i furūʻ-id dīn

رشتی اصفهانی، محسن بن محمد رفیع، ق۱۳ قمری

raštī esfahānī, mohsen ebn-e mohammad rafīʻ (-19c)

اهداء به: ناصرالدین شاه قاجار

تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۲۹ ربیع الثانی ۱۲۶۷ق؛ محل تالیف: رشت

ملامحمد صادق که یکی از علماء گیلان بود برای امتحان مراتب علمی مؤلف سی مسئله فقهی نزد وی فرستاد، مؤلف ده مسئله بر آنها افزود و به چهل مسئله در این کتاب به طور استدلالی پاسخ گفته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۵۹/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فیقول العبد الحریق فی بحار الخطایا و المعاصی و المتخلص بالعاصی؛ **انجام:** أو فی عوالم البرزخ فی برهوت العیاذ بالله او وادی السلام انشاءالله أو فی القیامة انشاءالله سبحانه.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: غره رجب ۱۲۶۷ق، جا: قریه ابراهیم آباد قزوین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۰گ (۲۰۲پ-۲۶۱ر)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۷-۲۳۹]

● **تبصرة الناظرین و تذکرة الذاکرین** / عرفان و تصوف / فارسی

tabserat-on nāzerīn va tazkerat-oz zākerīn

محقق اردبیلی، محمد بن سلطان محمد، ق۱۱ قمری

mohaqqeq-e ardabīlī, mohammad ebn-e soltān mohammad (-17c)

تاریخ تألیف: جمعه دوازدهم محرم ۱۰۵۰ق

رساله‌ای عرفانی بر مشرب صوفیان ذهبیه در معانی ذکر در یک «مقدمه» و شش «تذکره» و یک «خاتمه»: مقدمه: در بیان معنی ذکر و ذاکر؛ تذکره ۱. بیان اینکه ذکر افضل عبادات است؛ ۲. معنی لا اله الا الله؛ ۳. ذکر جهر و جمعیت صلوة؛ ۴. ذکر خفی و قلبی؛ ۵. بیان آنچه بعضی اهل سلوک را روی می‌دهد در مجالس ذکر؛ ۶. بیان تواجد و وجد و وجود؛ خاتمه: در بیان آنکه سالک طریقت را با وجود صدق نیت و صفای طویت و نفس عازم و قلب حازم ... بامداد پیر راه دیده ... احتیاج است. مؤلف در پایان اسم و سلسله طریقتی و مشایخ خود را ذکر می‌کند.

آغاز: الحمد لمن لیس للحمد اهل دونه فلا یشارکه فی الثناء سواء الذی نبه علی ذکره فی ذکره بذکره فاعلم انه لا اله الا الله فهو سبحانه لم یزل ذاکراً مذکوراً متجلیاً بذکره علی الافئدة

انجام: و لهذا در آن خوض نمیرود هدانا الله و سایر الطالبین للحق و الیقین الی طریقة الائمة المعصومین و اتباعهم المتقین و الاولیاء المنتجبین من مشایخ الدین و افاض علینا من اسرار هم انوار الصدق و الیقین

[دنا ۷۷۳/۲ (۳ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۱۷۲/۷]

۱. **کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۳۵۶/۱**

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۹ق؛ فاقد جلد، ۲۵گ (۱پ-۲۵ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ]

۲. **خوی؛ نمازی؛شماره نسخه:۳۴۵**

آغاز: برابر؛ **انجام:** انوار الصدق و الیقین اتفق الفراغ من تلفیق هذا المختصر ... من غیر التفات الی کتب القوم من اهل الحال و القال او اقتباس شیء منهم فی المعانی او المقال.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۹ شوال ۱۱۹۴ق؛ جلد: مقوایی، ۹۵ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۷۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۸۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۸۵]

● **تبصرة الواعظین** / عربی

tabṣirat-ul wā'iẓīn

محمد حسن بن اسماعیل

mohammad hasan ebn-e esmā'īl

مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۵۷/۳

بی‌کا، بی‌تا [اوراق عتیق: ۱-۲۵۶]

● **تبصرة الولی فی النص الجلی** / حدیث / عربی

tabṣirat-ul walī fi-n naṣṣ-il jalī

بحرانی، هاشم بن سلیمان، -۱۱۰۷ ؟ قمری

bahrānī, hāšem ebn-e soleymān (-1696)

کتابی در اثبات امامت و خلافت علی بن ابیطالب است و دارای چهار «رکن»: ۱. در آنچه به لفظ امام آمده و در این رکن صد حدیث از طریق خاصه و سی و دو حدیث از طرق عامه نقل شده؛ ۲. در آنچه که به لفظ خلیفه ذکر شده و در این رکن هم صد حدیث از طریق خاصه و بیست حدیث از طرق عامه ذکر شده؛ ۳. در قول حضرت رسول به علی که فرمود انت منی بمنزلة هرون من موسی الخ و در این رکن هفتاد حدیث از طریق خاصه و هشتاد حدیث از طرق عامه نقل شده؛ ۴. وجوب تمسک به ثقلین و امر رسول الله به آن و در آن هشتاد و یک حدیث از طریق خاصه و بیست وسه حدیث از طرق عامه آورده شده. این کتاب جز اثر دیگر مؤلف با عنوان تبصرة الولی فیمن رأی المهدی است.

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۱۲/۴

آغاز: الحمد لله العلی العظیم الولی الکریم الروف الرحیم؛ **انجام:** اهبطوا بنا الی المکان الذی کانوا فیه و علی هذا انقطع الکلام و الصلوة و السلام علی محمد و آله صفوة الملک العلام

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: پارچه، قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: ۱۳۷۵]

● **تبصرة الولی فیمن رأی القائم المهدی** / حدیث /عربی

tabṣirat-ul walī fī-man ra'a-l qā'im-al mahdī

بحرانی، هاشم بن سلیمان، -۱۱۰۷ ؟ قمری

bahrānī, hāšem ebn-e soleymān (-1696)

تاریخ تألیف: ۱۰۹۹ق (به نوشته الذریعه)

داستان دیدار ۷۶ تن از حضرت حجت است، در این کتاب اشخاصی که در زمان ولادت و صباوت و در غیبت صغری و کبری حضرت امام قائم (ع) را زیارت کرده و صدای مبارک ایشان را شنیده و از آن حضرت روایت کرده‌اند با ذکر اسناد ذکر شده. مؤلف در این کتاب هم کوچکترین تصرفی نکرده و فقط نقل روایات می‌باشد و در حدود ۱۹۰۰۰ بیت است.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی لا یخلو الارض من حجة لئلا یکون للناس علی الله حجة و جعل به قوام

انجام: و یشخدون السلاح ینتظرون قائمنا و أتی الحجة علیهم علی هذا فقطع الکلام

چاپ: مشار عربی، ص۱۵۸، دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۲۷۲ق.، رحلی، ۲۶ص (صص۷۵۸-۷۸۳)

[الذریعه ۳۲۶/۳؛ دنا ۷۷۳/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۶۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خفی خوش، کا: بحرانی، علی بن عبدالله، تا: ۱۰۹۹ق؛ مجدول؛ ضمیمه نسهخ ش ۱۶۶۸؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج زرشکی دارای ترنج و سرترنج، ۳۱ سطر(۱۲×۱۹)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [رایانه]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۸۵ ض

خط: نسخ خوب، کا: علی بن سلیمان بحرانی، تا: ۱۱۰۳ق [د.ث. مجلس]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۷۴۶/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ورایت عدة لیال قد نزل من الغرفه وضوء السراج

خط: نسخ، کا: سید حسین هندی، تا: ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۴۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴/۵سم [ف: ۱-۲۲۱]

۴. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۱۲۵/۳

انجام: فأخذتها و کنت اعمل بها و رأیت عدة لیالی قد نزل من الغرفة وضوء ...

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد بن مبارک بن حسین الساری بحرانی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۱گ (۴۳۰پ-۴۴۰پ)، اندازه: ۲۳×۳۱سم [ف: ۱۰۳]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۲۸/۲-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ پخته، کا: علی بن محمد کرمانی، تا: ۱۸ جمادی الثانی؛ ۹۲گ (۸۳پ-۱۷۴پ) [عکسی ف: ۱-۵۹]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۵/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۳گ (۳۸۷پ-۴۰۹ر)، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۳-۲۸۶]

← تبصره یوسفیه ← شرح عوامل ملامحسن

← تبصیر الادلة ⩽ تبصرة الادلة فی علم الکلام

● **تبصیر الرحمن و تیسیر المنان ببعض ما یشیر الی اعجاز القرآن = تفسیر المهایمی** / تفسیر / عربی

tabṣīr-ur raḥmān wa taysīr-ul mannān bi-ba'ḍ-i mā yašīr ilā i'jāz-il qur'ān = tafsīr-ul mahāyimī

مهائمی، علی بن احمد، ۷۷۶-۸۳۵ قمری

mahā'emī, 'alī ebn-e ahmad (1375-1432)

کتابی است درباره اعجاز قرآن که در فهرست نسخه‌های خطی عربی کتابخانه ندوة العماء (هند) ص ۲۳ با عنوان:«تبصیر الرحمن وتیسیر المنان بعض مایشیر الی اعجاز القرآن» معرفی شده است. مؤلف کتاب اهل دکن هند بوده و شرحی بر «فصوص الحکم» محیی الدین بن عربی و نصوص صدرالدین قونوی دارد.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی انار بکلامه قلوب اولی الالباب لیبصروا به مع عقولهم

چاپ: دهلی، ۱۲۸۶ق

[فهرست نسخه‌های عربی ندوة العماء ص ۲۳؛ معجم المؤلفین ۹/۷؛ هدیة العارفین ۷۳۰/۱؛ معجم لمطبوعات، سرکیس ۱۷۱۷/۲؛ کشف الظنون ۳۳۹/۱؛ دنا ۷۷۳/۲ (۵ نسخه)؛ الاوقاف العامة بغداد ۵۶/۱]

۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۴۳۸

آغاز: برابر

دوره قرآن است؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۶۳ق؛ در ۹۶۳ فقیه داود بن فقیه محمد آن را مقابله کرده؛ ۳۴۲گ [ف: ۸۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و علی ملک کریم و کل ذی فضل عظیم. تمت مقابلة تفسیر المخدوم الاعظم علی ... من الهجرة النبوة اعلی افضل الصلوات و ازکیها.

خط: نسخ هندوستان، کا: داوود بن فقیه محمد، تا: ربیع الثانی ۹۵۹ق، کاتب (ساکن وانره)؛ مجدول؛ واقف: امیر جبرئیل، از حیدرآباد دکن، ۱۳۰۷؛ کاغذ: کشمیری نخودی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای فیلی، با عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۵۶گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۱-۴۱۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و علی ملک کریم و کل ذی فضل عظیم تمت مقابلة تفسیر المخدوم الاعظم علی ... من الهجرة النبوة اعلی افضل الصلوات و ازکیها.

خط: نسخ هندوستان، بی‌کا، تا: ۹۷۲ق؛ مجدول؛ واقف: امیر جبرئیل از حیدر آباد دکن، ۱۳۰۷؛ کاغذ: کشمیری نخودی آهار مهره، جلد: تیماج سبز با عطف خرمایی، ۴۲۶گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱-۴۲۰]

۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۳۸

آغاز: بالفناء فیک و انت خیر الراحمین بالابقاء بک فافهم تم و الله الموفق و الملهم و الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** ان الینا ایابهم ثم یسهل علینا تکبیر العذاب علیهم ان علینا حسابهم ثم

از آخرین آیه سوره «المؤمنون» تا آیه ۲۵ سوره «الغاشیة»؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ فاقد جلد، ۱۹۴گ، ۲۶سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱-۵۴۲]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۱۲-۳۴/۸۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو یوجب الایمان بکل ما انزل الیک منه و من السنة و بما انزل علی الانبیاء من کتبهم و سنتهم من قبلک فلاشک الذین یؤمنون بما انزل الیک و ما انزل من قبلک اما طوابا لهدایات کلها

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ قبل از شروع رساله کتابی چاپی در نسخه صحافی شده به نام «تاریخ حیات پیغمبر اسلام» ترجمه از الابطال انگلیسی، قصیده سراج الدین با مطلع: «اله مالک مولی الموالی ×× له وصف التکبر و التعال»، و قصیده شیخ علوان: «نشهد ان الله موجود واجب الوجود ...» و قصیده طنطرانیه: «یا خلی البال قد بلبلت بالبلبال بال ...» و دعای صباح با ترجمه: «یا من دلع لسان الصباح» و حدیث معراج؛ جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۵۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲-۷۱۳]

● **تبعض البضع** / فقه / عربی

taba''uz-ul buḍ'

طباطبائی بروجردی، محمد بن عبدالکریم، ق۱۲ قمری

tabātabā'ī borūjerdī, mohammad ebn-e 'abd-ol-karīm (-18c)

شهید ثانی در کتاب الروضة البهیة در شرح عبارتی از کلام شهید اول در اللمعة الدمشقیة دلیلی ذکر کرده که بر مبنای آن تبعض بضع در مسأله نکاح امکان پذیر نیست با این عبارت: «و لایجوز تزویجها لاحدهما لاستلزامه تبعیض البضع من حیث استباحته بالملک و العقد و البضع لا یتبعض ...» و به این دیدگاه شهید ثانی وحید بهبهانی اعتراض نموده است. مؤلف در این رساله به دفع اعتراض وحید که از وی با عنوان «وحید الزمان» یاد کرده، می‌پردازد. بایستی توجه داشت که وحید بهبهانی داماد مؤلف بوده و به نظر می‌رسد این اشکال را در ایام جوانی بر گفته شهید ثانی ایراد کرده باشد.

آغاز: بسمله، قال شارح اللمعة طاب ثراه فی شرح قول المصنف رحمه الله و لا یجوز تزویجها لأحدهما لا ستلزامه تبعیض البضع ... أقول أما قوله و البضع لا یتبضع فلیس

انجام: ثم غرض علی هذا واحد و علی هذا واحد و علی هذا واحد ثم قال لعله أن یخفف عنهما ما لم ییبسا.

[الذریعه ۲۲۷/۸؛ دنا ۷۷۴/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۹۷/۱۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ مصحح، محشی با نشان‌های «ﻫ» و «منه ره» که به نقل از خود مؤلف می‌باشد؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰گ (۱۳۴ر-۱۴۳ر)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۳۲-۹۸۰]

۲. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۳۲/۸
آغاز: برابر
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج قرمز، ۴گ (۳۴پ-۳۷ر) ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱-۱۹۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱/۹
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۴۴]

● **تبعیة المأموم للامام فی السجود** / فقه / عربی
taba‘īyyat-ul ma’mūm li-imām fi-s sujūd
بهبهانی، عبدالله بن اسماعیل، ۱۲۶۲-۱۳۲۸ قمری
behbahānī, ‘abd-ol-lāh ebn-e esmā‘īl (1846-1910)
تاریخ تألیف: ۱۳۰۰ق
رساله‌ای است در این که اگر مأموم در سجده اول امام سر از سجده بردارد و ببیند امام در سجده است و برای متابعت امام دوباره به سجود رود و بعد از برداشتن سر از سجده متوجه شود امام سجده دوم خود را به اتمام رسانده، اگر مأموم به سجده سوم برود این سجده چه حکمی دارد؟

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۰۵/۷
آغاز: حکی بعض الثقات عن شیخنا الامام العلامة الأنصاری قدس سره انه افتی فیما لو رفع المأموم راسه فی السجدة الاولی بزعم تحقق الرفع من امامه؛ **انجام:** و إلا فکلاهما نکاح و الاصل عدم اختلافهما فی الأحکام ما ثبت بالدلیل فتأمل.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۵۲پ-۱۵۴پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲۸-۱۲]

● **تبعیة اهل البیت (ع)** / کلام و اعتقادات / عربی
taba‘īyyat-u ahl-al bayt
قاسمی، محمد بن اسماعیل، -۱۰۹۷ قمری
qāsemī, mohammad ebn-e esmā‘īl (-1686)
چون فقیه احمد بن جابر کسانی بر مذهب شافعی بوده و دوستدار پیروی مذهب اهل بیت (ع)، مؤلف در این مختصر به توضیح مذهب اهل بیت (زیدیت) پرداخته است. این کتاب احتمالاً بخشی از کتاب «الجوابات الشافیة» قاسمی باشد.
[مؤلفات الزیدیة ۳۷۹/۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۷۱/۶
آغاز: ذکر الفقیه الارشد الصالح ان شاءالله الاسعد احمد بن جابر الکسانی فیما کتبه الینا
کتابخانه آکادمی لینچی-رم ۳۴ روسی ۳۳۵؛ بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۰۰۸ق؛ ۷گ (۳۴۰-۳۴۶) [عکسی ف: ۲-۶۸]

● **تبعید العلماء عن تقریب الامراء** / حکومت و سیاست / عربی
tab‘īd-il ‘ulamā’ ‘an taqrīb-il umarā
قاری هروی، علی بن سلطان محمد، -۱۰۱۴ قمری
qārī heravī, ‘alī ebn-e soltān mohammad (-1606)
چاپ: با تحقیق محمد علی المرصفی، ۱۹۹۰

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۱۱۶
آغاز: بسمله، الحمدالله الذی جعل العلماء ورثه الانبیاء؛ **انجام:** لایستکمل العبد عملا مادام هو فی تقلید مجتهد واحد
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ جلد: مقوا، ۲۹گ، ۱۹ سطر [رایانه]

● **تبکیت** / کلام و اعتقادات / فارسی و عربی
tabkīt
میرزا علی
mīrzā ‘alī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۷۶۴
آغاز: هذا البیاض الشریف جمعه تبکیت المخالفین؛ **انجام:** و گوید ای نبلومن بعهد من وفا کردی
بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۱۹۷گ [رایانه]

● **تبلیغ مذهب بهائیت (مقاله در)** / کلام و اعتقادات/ فارسی
tablyīq-e mazhab-e bahā’īyat (maqāle dar)
هزار جریبی، علی اصغر
hezār jarībī, ‘alī asqar

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۹۷۷
آغاز: بسمله البهی الابهی جل اسمه الاعظم بعون ربنا العلی الاعلا؛ **انجام:** کار خود را به مقامی میرسانیدند که در راه محبوب خود جان نثار مینمودند ... استنساخ شده است.
خط: نستعلیق تحریری، کا: قزوینی، محمد مهدی، تا: ۱۳۴۳ق، جا: رشت؛ ۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [رایانه]

● **التبویب** / کیمیا / عربی
at-tabwīb
جابر بن حیان، ۱۲۰-۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739-814)

گویا از جابر.

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۹۷/۴

خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: ۷۳۲ق [نشریه: ۲-۱۱۷]

● تبویب الامالی / حدیث / عربی

tabwīb-ul amālī

طوسی، غیاث الدین جمشید، ق ۱۰ قمری

tūsī, qīyās-od-dīn jamšīd (-16c)

وابسته به: الامالی = المجالس = امالی صدوق = عرض المجالس؛ شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱)

اهداء به: شاه طهماسب صفوی

تاریخ تألیف: پنج‌شنبه سلخ رمضان ۹۵۰ق؛ محل تألیف: دلیجان

کتابی نفیس در باب‌بندی و تقسیم موضوعی مطالب «امالی» شیخ صدوق که برای استفاده بهتر در سه «باب» با حذف اسانید تنظیم شده است: باب ۱. مما یتعلق بمناقب اهل البیت علیهم السلام؛ باب ۲. مما یتعلق بالعبادات و الاوراد و الاذکار؛ باب ۳. مما یتعلق بالمتفرقات. این رساله درسال ۹۵۰ق موافق با جمله «ظن خیر القرون» تألیف شده است.

آغاز: ما احسن فی المقال و اطاب فی البال من افاد ان خیر خبر یجعل عنوان صحیفة الحدیث حمد الملک المتعال و اطیب کلام یقتبس من جذواته غرر الکلام شوارق الانوار و بدایع الاشراق شکر الخالق ذی الجلال

[دنا ۷۷۴/۲]

۱. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۱۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** حدثنا جعفر بن علی بن الحسین بن علی بن عبدالله بن المغیرة الکوفی رض قال ... قال رسول الله ص اربع لا تدخل بیتاً واحدة منهن الا خرب و لم یعمر بالبرکة الخیانة و السرقة و شرب الخمر و الزنا ... تمة المجلد الاول من الامالی

جلد اول و کامل است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: پنج‌شنبه سلخ رمضان ۹۵۱ق، جا: دلیجان من قصبات عجم عراق؛ از روی نسخه عبدالجبار بن علی بن منصور نقاش رازی با تاریخ ۵۰۷ ق که آن هم از نسخه فقیه امام جعفر بن علی بن عبدالصمد نیشابوری مکتوب در مشهدالرضا نقل و ترتیب و تبویب شده، نسخه حاضر پس از کتابت بوسیله مؤلف در محضر ابوالحسنا شریفا احمد ابیوردی مقابله و تصحیح شده؛ تملک: عبدالعظیم بن عبدالغنی الحسینی با مهر «ذلک الفوز العظیم ۱۱۰۷» (بیضوی)، باقر بن نجفعلی آرانی در ۱۲۰۶ ق با مهر «غرمن قنع و ذل من طمع ۱۲۰۷» (بیضوی)، غلامرضا بن محمدعلی آرانی با مهر «المتوکل علی الله عبده غلامرضا ۱۲۲۲» (مربع)؛ نسخه وقف اولاد ذکور ملا غلامرضا آرانی؛ جلد: مقوا با روکش پلاستیکی با عطف تیماج قرمز، ۱۷۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۲۴سم [ف مخ:-۲۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۲۸۲]

۲. خوی؛ نمازی؛شماره نسخه:۷۴۵/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد لما وجدت کتاب امالی الشیخ السعید.. مشحونا بالاحادیث المرغوبة المفیدة؛ **انجام:** الابتقوی الله عزوجل فمن کنت اتقی منه فانت افضل منه تم باب الثانی من المنتخب من کتاب الامام ابن بابویه.

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن امیر ابوالفتح حسینی، بی‌تا؛ مصحح؛ بعد از باب اول این کتاب «۲۶۹-۲۷۳» چند برگی در وصف جهنم آمده و کاتب یا مؤلف آن نوشته که چون کتاب روضه کافی بابی در صفت بهشت داشت و از این بحث سخنی به میان نیامده لذا تصمیم به اضافه نمودن این مطلب نموده است؛ جلد:تیماج سوخت، ۴۲ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۴۰۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۶۱/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳-۵۰]

۳. قم؛ روحانی، مهدی؛ شماره نسخه:۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم المجلد الاول من الامالی من املاء الشیخ ... . علی ید العبد المذنب المحتاج الی رحمة الله الملک العلی افقر خلق الله اقل الخلیقة بل لاشیء فی الحقیقة غیاث الدین جمشید ... الساکن بقصبة الطیبة الدلیجان من قصبات عراق العجم فی یوم الخمیس السلخ من شهر رمضان المبارک من سنة ۹۵۱ و نقلته من النسخة الصحیحة التی کان تاریخها یوم الاثنین الخامس من ذی القعدة الحرام من سنة ۵۰۷ بخط الشیخ الفاضل الکامل العالم المتقی عبدالجبار بن علی بن منصور النقاش الرازی و هو نقله من نسخة الشیخ الفقیه العلم الامام ابی محمد جعفر بن علی بن عبدالصمد النیشابوری غفره الله و لاخیه الشیخ الفقیه العالم ابی الحسن علی بن عبدالصمد فی مشهد مولانا الامام المعصوم ابی الحسن علی بن موسی ...

بی‌کا، بی‌تا؛ از روی خط مؤلف، مصحح [چند نسخه-ف: ۳۴۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۱۲۰]

● تبویب خلاصة الاقوال / رجال / عربی

tabwīb-u xulāṣat-il aqwāl

وابسته به: خلاصة الاقوال فی معرفة احوال الرجال؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

رساله‌ای متوسط در تنظیم و تبویب «خلاصة الاقوال فی معرفة الرجال» علامه حلی است که برای استفاده بیشتر مراجعین از زندگی روات و سهل الوصول بودن آن به باب بندی جدید آن اقدام شده است.

کاشان؛ مدرسه امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه:۶

آغاز: الحمدلله الذی هدانا الی طریق السداد و الصلوة و السلام علی محمد ... و بعد فان النظر فی احادیث الامامیه موقوف علی العلم بحال رواتها المرضیة و غیر المرضیة و علیه تبتنی الاحکام الشرعیة الفرعیة؛ **انجام:** و قد اقتصرت من الروایات الی هولاء المشایخ بما ذکرت و الباقی من الروایات الی هولاء المشایخ و الی غیرهم مذکور فی کتابنا الکبیر من اراده وقف علیه هناک و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علیه خیر خلقه محمد و اله اجمعین.

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: محمدمومن بن عبدالعلی، تا: وسط ذیحجه ۱۱۷۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج سرخ با ترنج و سرترنج، ۱۳۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ]

● **تبها = حمیات** / طب / فارسی

tab-hā = hommayāt

طبیب، محمد باقر بن محمد حسین، ق۱۲ قمری

tabīb, mohammad bāqer ebn-e mohammad hoseyn (-18c)

اهدا به: شاه سلطان حسین صفوی (۱۱۰۵-۱۱۳۵ق)

در بیان حمیات (تب‌ها) و مداوای آنها، در یک «مقدمه» و ۸ «باب» و یک «خاتمه»: مقدمه: در تعریف تب و ذکر اجناس آن و جملی از امور مهمه در معالجه آن در هشت فصل؛ باب ۱. علاج حمی یوم و ذکر اسباب و علامات و معالجات آن، در دو فصل؛ ۲. تب دق و اسباب و علامات و معالجات آن؛ ۳. حمیات عفن و اقسام آن و اسباب و علامات و معالجات هر یک از اقسام آن، در چهار فصل و یک تذبیب؛ ۴. حمی غشیه و علاج آن در دو فصل؛ ۵. وباء و علامات ظهور آن و تدابیر کلیه در آن در دو فصل؛ ۶. اسباب و علامات و معالجه آبله و حصبه، در سه فصل؛ ۷. معرفت نکس و احوال و علامات و علاج آن در دو فصل؛ ۸ احوالی که عارض می‌شود ناقه را و علاج آن در دو فصل؛ خاتمه: در ذکر نسخه‌هایی که در اثنای معالجات اسامی آنها ذکر شده بود. مؤلف در مقدمه اشاره کرده که اجدادش همگی طبیب بوده‌اند.

آغاز: سپاس بلند اساس و ستایش بی آلایش شایسته درگاه کبریائی است که قانون شفای دردمندان بادیه جهالت و مستمندان وادی ضلالت در کتابخانه بر و احسان اوست

انجام: و شیره تخم گشنیز خشک داخل نموده بجوشانند تا به قوام آید و با قند سفید به طریق نوشدارو به عمل آورند ان شاء الله تعالی نافع باد.

[فهرستواره منزوی ۳۵۳۴/۵ «طب»]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۷۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** شربت مبرد در حمیات خصوصا دمیة و در خلطی بعد از تنقیه مجرب و نافع است انشاء الله. تالیف والد مرحوم ابن فقیر.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ از دو کاتب. قسمت بیشتر به خط پسر مؤلف و ناشناس؛ کاغذ: سپاهانی دو رنگ، راسته و چلیپا، جلد: مقوایی شکسته، ۲۲گ (۵ر-۲۶) [ف: ۱۶-۹۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: محمد مومن بن محمد نصیر، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، دارای سرلوح مرصع مذهب، ظاهراً این نسخه جهت خزانه سلطان تهیه شده، یادداشتی به خط عبدالحسین بن آقا یوسف راسخی؛ جلد: تیماج قرمز با ترنج و سرترنج، ۱۰۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۰-۱۶۵]

۳. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۳۴/۵

خط: نستعلیق، کا: حسین بن علی محمد رشتی متطبب، تا: ۱۲۲۹ق؛ کتاب در نسخه حاضر به شاه سلیمان صفوی تقدیم شده؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲۹گ (۱۳۹پ-۱۶۷ر)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۶۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ربع جزو کوفته و پخته با گلاب قرص سازند و در وقت احتیاج یک مثقال را با اشربه مناسبه بدهند که نافع است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره رمضان ۱۲۷۰ق (یا ۱۲۰۷هـ)؛ در برگ‌های پایانی یادداشتی مفصل در ماء الجبن (۵۳پ-۵۶ر) و بیخ چینی (۵۶پ-۵۹ر) و پادزهر (۵۹ر-۶۱ر) و جدوار (۶۱ر-۶۲پ) و تریاق فاروق (۶۲پ-۶۳پ) و حبوب سلیمانی (۶۳پ-۶۵پ) ظاهراً برگرفته از رساله‌های عمادالدین محمود شیرازی و دیگران؛ جلد: تیماج قرمز، ۸۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲۰-۱۴۳]

● **تبیان** / اصول فقه / عربی

tibyān

کرمانی، محمد بن محمد کریم، ۱۲۶۳-۱۳۲۴ قمری

kermānī, mohammad ebn-e mohammad karīm (1847-1906)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۲۷۹

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳-۳۸۳]

● **تبیان** / تفسیر / ترکی

tibyān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۱

آغاز: اولا بوکتاب عزیزی ابتدا قیلاق اللهه استعاذه قیلمغله که امر حقه امتثائل اولنوب؛ **انجام:** امین اولور حق تعالی فضل برله و

عنایتی برله.
در تفسیر است و در نسخه ما دیباچه‌ای نیست و نامی هم بدان داده نشده است ولی کامل است، در فهرست تاشکند (۳۵۴/۷) در وصف «مواکب» از تفسیر تبیان یاد شده و گویا این کتاب نباشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۵۷ق؛ با دو سرلوح، مجدول زرین؛ کاغذ: کاغذ فستقی، جلد: میشن آلبالویی، ۶۹۵گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱-۶۰۱]

● **التبیان** / تفسیر / عربی

at-tibyān

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۵۰/۴

آغاز: و اعلم یا ولدی ان هؤلاء قوم لا یأکلون و لا یشربون و لا یدخلون و لا یخرجون من شیء الا باذن الله تعالی
با نسخه امامت یکی است؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۳ ربیع الثانی ۶۶۶ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۱-۲۲۰]

● **التبیان** / هیئت / عربی

at-tibyān

کتاب در شناخت آلت شکاذیه و استخراج وقت تمام شهرها، مرتب بر «مقدمه» و ۲۴ «فصل»، در مقدمه دو بحث است: ۱. معرفت درجه شمس؛ ۲. معرفت رسوم آلت شکاریه، فصل اول فی معرفة اخذ الارتفاع و فصل ۲۴ فی معرفه الطالع.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۶۶/۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فهذا مختصر فی معرفة العمل بالآلة الشریفه الجامعه المعروفة بالشکاذیه صنفته لبعض الاحباء؛ **انجام:** و هو السابع و العاشر هو المتوسط و نظیره الرابع و الله سبحانه و تعالی اعلم
خط: نسخ، کا: محمد قطری، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج سبز، ۶گ، ۲۴-۳۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱-۵۲۶]

● **تبیان الاصول** / اصول فقه / عربی

tibyān-ul usūl

حسینی علوی، نظام الدین، ق۱۳ قمری

hoseynī a'lavī, nezām-od-dīn (-19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۶۰ق؛ محل تألیف: کربلا
کتابی است نسبتاً مفصل در اصول فقه با رد و ایرادات بسیار و غالباً بدون تصریح به نام قائل، در پنج مجلد و چند مسلک. مؤلف پس از استفاده از دروس استادش سید ابراهیم بن سید محمد باقر موسوی قزوینی حائری، صاحب ضوابط (- ۱۲۶۲) و مراجعات خصوصی به وی و مراجعه نوشته‌های او، با توجه به دیگر مصنفات علماء و آراء و نظریات خودش نگاشته و مطالبی نیز که در تالیفات دیگر بیان نشده افزوده است.
آغاز: بسمله الحمد لمن شید قواعد الفروع و فوائد الاصول و فنن قوانین المدارک و مسالک الفصول ... و رتبته علی مقدمه و مسالک و خاتمة مشتمله علی مطالب لم یشرالی جلها الفحول من علماء الاصول
[دنا ۷۷۵/۲]

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۲۲۶

آغاز: بسمله الحمد لمن شید قواعد الفروع و فوائد الاصول و فنن قوانین المدارک و مسالک الفصول ... و رتبته علی مقدمه و مسالک و خاتمة مشتمله علی مطالب لم یشرالی جلها الفحول من علماء الاصول؛ **انجام:** لکونه تصرفاً فی مال الغیر بغیر اذنه فلا یکون من باب المفهوم قد تمت مجلد الاول فی مشهد مولانا ابی عبدالله الحسین (ع) ...
جلد اول، در مباحث الفاظ تا مفاهیم؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد علی حمصی حائری، بی‌تا؛ تملک با مهر «سلطان العلماء جعفر بن محمد» (چهارگوشه)؛ کاغذ: آهار مهره، جلد: تیماج سرخ، ۲۶ سطر (۱۱/۵×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۴-۱۸۶۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۷۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴-۲۹۹]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۲۱۱

آغاز: بسمله المسلک الثالث فی العام و الخاص و فیه مفتاحان. المفتاح الاول فی العام تبیان فی تعریف العام؛ **انجام:** بعد وضوح المرام بالقراین الواضحه التی ... فلا یحتاج الی تطویل القیل و القال الذی صدر عن جل من علماء الاعلام.
جلد دوم، از مبحث عام و خاص تا تسامح در ادله سنن؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد علی حمصی حائری، بی‌تا؛ تملک با مهر «جعفر بن محمد سلطان العلماء» (چهارگوشه)؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج سرخ، ۵۱۹ص، ۲۵ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۴-۱۸۵۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۷۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴-۳۰۰]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۲۰۵

آغاز: بسمله المسلک السادس فی الادلة العقلیة و لما تکون الادلة التی یستنبط الفقیه منها الاحکام الفرعیة منحصرة غالباً فی الاربعه و هی الکتاب و السنة و الاجماع و العقل و هذا الفن یکون متکفلا لبیان احوالها العارضة لها بلا واسطة اومعها و مضی الکلام فی الثلثة الاولیة منها مفصلاً فی المسلک الخامس و هو الادلة الشرعیة لکونها المراد منها فاعطفنا عنان الکلام الی تنقیح رابعها و هو العقل فهذا المسلک الذی یکون سادس المسالک؛ **انجام:** فالارجح بتقدیم الراجح علی المرجوح لولا الا رجح علی الراجح فلنقطع الکلام ...

جلد ۳، از مسلک ششم در ادله عقلیه تا آخر مبحث تعادل و تراجیح، مطالب تحت عنوان «تبیان» آمده؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد علی حمصی حائری، تا: سه‌شنبه ۹ رجب ۱۲۶۹ق؛ تملک با مهر «جعفر بن محمد سلطان العلماء» (چهارگوشه)؛ کاغذ: آهار مهره، جلد: تیماج سرخ، ۵۲۹ص، ۲۶ سطر (۱۱/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۴-۱۸۵۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۷۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴-۳۰۰]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۲ و عکسی ۶۷۸

آغاز: المسلک الثالث فی العام و الخاص و فیه مفتاحان المفتاح الاول فی العام، الکلام فی تعریف العام

جلد سوم از پنج جلد است دارای این مسالک می‌باشد: المسلک الثالث: فی العام و الخاص، المسلک الرابع: فی المجمل و المبین، المسلک الخامس: فی الادلة الشرعیة. تذکر: نام و مؤلف کتاب به استناد نسخه ش ۱۲۱۱ گوهرشاد ذکر شد؛ خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد رفیع گیلانی حائری، بی‌تا؛ جا: کربلا؛ محشی بهبا نشان «منه»، «منه ره» و «الأستاد»، «ج» (احتمالاً شیخ جعفر کاتب نسخه)، وقفنامه کتاب به خط کاتب نسخه به تاریخ ۱۲۵۵؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۸۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱-۱۸۴] و [عکسی ف: ۲-۳۱۰]

● تبیان الاوقات / فقه / عربی

tibyān-ul awqāt

اردبیلی، محمد حسین بن الله ویردی، ق۱۱ قمری

ardabīlī, mohammad hoseyn ebn-e al-lāh-vīrdī (-17c)

کتابی فقهی در بیان وقت نمازهای واجب و مستحب و چگونگی شناخت وقت‌ها و مسائل فقهی و احادیث و روایاتی که بدان‌ها در این موضوع نیاز باشد، با فواید ریاضی و نجومی مناسب مسائل و ترسیم اشکال و جداول که به دستور استاد خود همنام پنجمین امام از اهل بیت (ع) (محمد باقر)، در دو «مشرق» و سه «درجه» با عناوینی چون «مطلع، صفیحه، اشراق، اصباح، تنویر، درجه، دقیقه، لمعه» و یک «خاتمه» ساخته است: المشرق الأول: فیما یناسب الرسالة من الریاضیات، شش مطلع؛ المشرق الثانی: فیما یتعلق بالرسالة من الفقیهات، پنج مطلع؛ الدرجة الأولی: فی وقت فرض الظهرین و نوافلهما؛ الدرجة الثانیة: فی وقت فرض العشائین و النوافل؛ الدرجة الثالثة: فی وقت فریضة الغداة و نافلتها؛ الخاتمة: فی الأوقات المکروهة و اوقات سائر الصلوات. (سید احمد اشکوری)

آغاز: الحمدلله الذی بقدرته فلق الاصباح و اغطش اللیل کما عطس انف الصباح و خلق الخلیقة فقارن بین الأشباح و الأرواح.

[دنا ۷۷۵/۲]

شرح و حواشی:

۱- حاشیة تبیان الاوقات؛ اردبیلی، محمد حسین بن الله ویردی (-۱۱)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۰۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** لان الظاهر منه ان الاول صدر عن تقیه و فی الاستبصار جواز حمله علی التقیه. تمت.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ محشی با امضای «منه سلمه الله»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۳۳/۲-۱۱۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۷۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، مقابله شده؛ قطع: وزیری [میراث شهاب: س۹ش۲-۵]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** المشهور بین الأصحاب أن لکل صلاة وقتین موسعین لکل منها

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی عطف پارچه مشکی، ۱۶۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۵-۱۲۸]

۴. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: عصر مؤلف؛ در کتابت ناتمام ؛ مصحح، محشی [تراثنا: س۱۸ش۱و۲-۲۰۷]

● تبیان البیان فی قواعد القرآن / تجوید / فارسی

tebyān-ol bayān fī qavā‘ed-el qor’ān

زنجانی، محمد حسن بن قنبر علی، ۱۲۵۶ق۱۴ قمری

zanjānī, mohammad hasan ebn-e qanbar ‘alī (1840-20c)

تاریخ تألیف: دوشنبه ۲۷ رجب ۱۲۹۰ق؛ محل تالیف: زنجان

در قواعد تجوید قرآن به روشی مفصل و وافی که در زنجان به سال ۱۲۸۵ مطابق جمله «رجفة المقاله» آغاز کرده و در نیمه شب دوشنبه ۲۷ رجب ۱۲۹۰ پایان یافته است. مشتمل بر شش «مقدمه» و ده «قاعده» و یک «خاتمه»: مقدمه ۱. تعریف و موضوع و فائده علم تجوید؛ مقدمه ۲. شرافت و فضیلت این علم؛ مقدمه ۳. بعضی نکات لازمه و شرایط این علم؛ مقدمه ۴. فوائد تجوید و قواعد ترتیل؛ مقدمه ۵. تعریف و تعداد حروف؛ مقدمه ۶. عدد و اسماء دندانها؛ قاعده ۱. مخارج حروف؛ قاعده ۲. استعاذه و بسمله؛ قاعده ۳. انواع مد؛ قاعده ۴. اقسام ادغام؛ قاعده ۵. وقوف و انواع آن؛ قاعده ۶. تعریف قراء و قرائات؛ قاعده ۷. فضیلت قرآن و حامل آن؛ قاعده ۸. تقسیمات قرآنی؛ قاعده ۹. تفصیل وقف النبی و وقف معانقه و لازم؛ قاعده ۱۰. فضایل سور؛ خاتمه: در فضل صلوات بر پیامبر و چگونگی لعن.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۵۳

آغاز: نحمدک یا من خلق الاشیاء بالکاف و النون و صرح به فی محکم کتابه المکنون ... أما بعد چنین گوید اقل الخلیقه عملا؛

انجام: گرانیده است طلاب جهان را×× به آب زر نویسند این بیان را

مقاله دوم از «مقولات عشر» مؤلف است که گویا مجموعاً ده کتاب می‌باشد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: سه‌شنبه ربیع الاول ۱۲۹۶ق، جا: زنجان؛ مصحح، دارای چند تقریظ؛ جلد: تیماج مشکی،۴۶۷گ،مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۴-۲۳۵]

● **تبیان التقویم فی علم التنجیم** / هیئت-فارسی

tebyān-ot taqvīm fī ʻelm-et tanjīm

کوکانی، عبدالعلی بن احمد، -۱۳۲۵ قمری

kūkānī, ʻabd-ol-ʻalī ebn-e ahmad (-1907)

نویسنده می‌گوید: «در اوان عهد جوانی در میان شباب زندگانی مشعوف بودم باخذ کردن علم نجوم که مشتمل است بر معرفت اوضاع اجرام علوی و محتویست بر حقیقت احوال اجرام سفلی تا اینکه بعضی از فوائد مضامین آن علم مستفید و مستفیض شدم و اکثری از اخوان کرام و دوستان ذی العز و الاحترام خواهش نمودند که مختصری ازین علم که مشتمل باشد بر معرفت تقویم و بعضی فوائد دیگر باشد جمع نمایم لذا به‌جهت تفضیل مجملات و تبیین معضلات این فن این مختصر را از تصنیفات علماء مقدمین و از تألیفات فضلای متقدمین جمع نمودم». سپس او به علم حساب می‌پردازد و بعد سال‌های شمسی و قمری و یزدگردی و مسیحی و جلالی را بیان می‌کند و مبدأ هر یک را می‌گوید و نیز از سال کبیر و ساعات و ایام هفته و آن چیز که مربوط به تقویم است مطالبی می‌آورد. (عبدالله انوار)

آغاز: بسمله، حمد و ثنا آفریدگایرا سزاست که کلک قدرت افلاک را

انجام: بدائره نصف النهار درین باب مشهور و معروف است و الله اعلم بحقایق الامور

[دنا ۷۷۵/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۸۳۸/۴]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۰۹/۱

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد رضی بن محمد جعفر بن محمد رضی، تا: ۱۲۹۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی میشن مشکی، ۴۰ص (۱-۴۰)، ۱۵سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶-۷۷۱]

۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،کا:علی بن موسی،تا:جمادی الثانی ۱۲۹۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [مؤید: ۳-۲۲۶]

← التبیان الجامع لعلوم القرآن ⟵ التبیان فی تفسیر القرآن

● **تبیان الحق** / اخلاق / فارسی

tebyān-ol haqq

مصباح الهدی، محمد رضا بن عباسعلی، ق۱۴ قمری

mesbāh-ol-hodā, mohammad rezā ben ʻabbāsʻalī (-20c)

دارای چند «مجلس» در بیان توحید، توکل، صبر، اسلام، اتحاد، علم، توبه، خمس و زکات، سخاوت و بخالت و دیگر مسائل اخلاقی است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۹۹۷

آغاز: کعب الاحبار میگوید روزی جبرئیل بصورت مردی نزد فرعون آمد؛ **انجام:** و من ترا پیش بت در سجود دیده ام عمر خجلت کشیده دست از وی بداشت.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: اواخر قرن ۱۴؛ انتقال از دانشگاه علوم اسلامی رضوی در مهر ۱۳۶۸؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۲۰۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۴-۱۲۳]

● **تبیان الرموز** / عرفان و تصوف / فارسی

tebyān-or romūz

فخرالعلماء، محمد

faxr-ol-ʻolamā’, mohammad

وابسته به: مطلع خصوص الکلم فی معانی فصوص الحکم = مقدمه شرح فصوص الحکم؛ قیصری، داود بن محمود (-۷۵۱)

شیخ محمد فخرالعلماء که به دستور والی امان الله خان ثانی مأمور می‌شود تا شرح مقدمه قیصری را از عربی به پارسی برگرداند، مشتمل بر ۱۲ «ترجمه»: ۱. بیان وجود و آنکه اوست عین حق سبحانه؛ ۲. شرح اسماء و صفات او تعالی؛ ۳. توضیح اعیان ثانیه؛ ... ۱۲. تحریر نبوت و رسالت.

چاپ: به کوشش محمود فاضل، الهیات مشهد، ش ۲۸ (بهار ۱۳۵۸): ۱۳۵-۱۶۵

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۳۰

آغاز: بسمله سپاسی که مساوق سریان سر وجود در هیکل هر موجود و ستایشی که مطابق سیلان عین شهود در مجرای استعداد هر شاهد و مشهود است ... و بعد قلم شکسته قدم مستهام مستکین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ شوال ۱۲۶۸ق؛ مصحح، محشی با رمز «منه منه»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۹گ، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲-۱۳۳]

● **تبیان سلیمانی = تفسیر تبیان** / تفسیر / فارسی

tebyān-e soleymānī = tafsīr-e tebyān

قمی مشهدی، محمد بن محمد رضا، -۱۱۰۷ قمری

qomī mašhadī, mohammad ebn-e mohammad rezā (-1696)

اهدا به: شاه سلطان حسین صفوی

این تفسیر را به زبان فارسی موافق احادیث ائمه (ع) و طرق علماء شیعه تالیف و به نام تفسیر «تبیان سلیمانی» موسوم ساخته است. روش مفسر چنین است که نخست آیات را به‌خامه‌ای روان ترجمه نموده و سپس احادیث وارده از خاندان عصمت را ذکر کرده است. آن را برای شاه سلطان حسین صفوی ساخته و در آن وی را چنین ستوده است: «آن فلک قدری که بر درگاه مسکین پرورش ×× سجده ریزد هر کرا باشد سری چون آفتاب / گر نسیم جوهر تیغش به توران بگذرد ×× لرزد از دهشت بلارک در کف افراسیاب»

آغاز: بسمله سپاس بیقیاس مرمتکلمی را سزاست که بساط کلام را در بسیط محاورات فرق انسان انبساط داده

[دنا ۷۷۵/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۴۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** که از عجز و ضعف منزه و مقدس است جلت عظمة قدرته.

جلد۱، از اول کتاب تا آخر سوره مائده؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: نیمه رجب ۱۰۸۵ق؛ این نسخه از کتب کتابخانه سلطنتی بوده است؛ مهر: شاه سلطان‌حسین صفوی «حسین از غلامی شاه نجف-سلیمان شد بعز و شرف» (گوشه‌دار)؛ عرض دید در ۳ صفر ۱۱۱۵؛ در شوال ۱۱۲۳ شهریار مذکور این نسخه را وقف نموده؛ واقف: خان بابا مشار؛ کاغذ: آهار مهره حنایی احتمالاً سمرقندی، جلد: تیماج خرمایی، ۲۱۵گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۱۱-۵۴۵]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم المجلد الاول من تفسیر الذی الفها الشیخ الفاضل الکامل الجامع بالمنقول و المعقول میرزا محمد بن محمد رضا المشهور بالخیاط یدالمذنب المسمی محمد اشرف ابن محمد الطبسی فی المشهد الرضوی علی مشرفه الف الصلوة و التحیة فی یوم الاحد ثامن عشر من شهر ربیعی الثانی سنه خمس و ثمانین بعد الالف من الهجرة النبویه صلی الله علیه و آله اللهم لصاحبه و قاریه و کاتبه و جمیع المومنین و المومنات بالنبی و آله تم

از سوره بقره تا سوره مبارکه مائده؛ خط: نسخ خوب، کا: محمد اشرف بن محمد طبسی، تا: ۱۰۸۵ق؛ مجدول، با یک سرلوح مذهب به طرح گنبد، ابتیاعی از ورثه مرحوم طهماسب میرزای مویدالدوله بتاریخ شهر محرم الحرام داخل کتابخانه مبارکه موزه سرکاری شد؛ مهر: مشیر السلطنه، علی اکبر بن حسین الحسینی؛ کاغذ: اصفهانی نازک، جلد: تیماج آلبالوئی رنگ با ترنج، ۳۸۳ص، ۲۵ سطر، قطع: رحلی، اندازه: ۲۵×۳۸سم [ف: ۱-۱۷۳]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۶۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** عذاباً لا اعذبه-عذابی که عذاب نکنم آن نوع عذاب، احداً من العالمین.

تا سوره مائده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی، ۱۶۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۳-۱۰۱۴]

۴. مشهد؛ اصغرزاده، سید علی اصغر؛ شماره نسخه:۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** انجام در سوره مائدة: قال عیسی بن مریم اللهم ربنا انزل علینا مائدة من السماء اللهم ای بار خدایا ابورجای جامی عطاردی گفته که هفتاد نام از نامهای الهی در لام اللهم تعبیه است و از نضربن شمیل نقل کرده اند که هر که گوید اللهم خدای را به همه نامها خوانده باشد و لهذا عیسی (ع) در وقتی که طلب مائده کرد حق سبحانه را بدین کلمه خواند

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵-۶۱۳]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۴۳۹

آغاز: یعتذرون عذر خواهند آورد الیکم بسوی شما یعنی عذر خواهند خواست از تخلف؛ **انجام:** بر وفق کردار پاداش خواهد داد که بوجه احسن باشد.

جلد ۲، از تفسیر آیه ۹۵ سوره توبه تا آیه ۴۴ سوره عنکبوت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تشخیص همانا به ضبط شادروان واقف نسخه است و سبک انشائی این نسخه با نسخه شماره ۹۴۳۸ نزدیک؛ واقف: خان بابا مشار؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۳۳۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۶سم [ف: ۱۱-۵۴۶]

● تبیان الطلاق / فقه / عرب

tebyān-ut ṭalāq

کاشانی نجفی، محمود بن محسن، ق۱۴ قمری

kāšānī-ye najafī, mahmūd ebn-e mohsen (-20c)

گویا تقریر درس «آخوند خراسانی» است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۲۷

آغاز: الحمد الله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد خاتم النبین و آله الأصفیاء من ذریته المعصومین؛ **انجام:** و لا وجعلنا و لا أحد من أولادنا من الظالمین و لا حشرنا مع أحد منهم، بل مع موالینا الطیبین الشافعین

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴، جا: نجف اشرف؛ مصحح و دارای قلم خوردگی بسیار؛ دارای وقفنامه با تاریخ ۱۳۴۲ق و با خط و مهر مؤلف؛ کاغذ: کاهی فرنگی، جلد: چرم لاکی، ۲۳۷گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۳۶-۳۶]

● تبیان عرفان طائفة المحقة و تبیین انها الناجیة (فصل فی) / کلام و اعتقادات / عربی

tibyān-u ‘irfān-i ṭā’ifat-il muḥiqqa wa tabyīn-u innahā an-nājīya (faṣl-un fī ...)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۰۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی:-۱۰۳]

● **تبیان العوام فی تجوید الکلام** / تجوید / فارسی
tebyān-ol ʻavām fī tajvīd-el kalām
خوسفی، محمد بن حسن، ق۱۳ قمری
xūsefī, mohammad ebn-e hasan (-19c)
مطالب تحت عنوان فریده آمده است.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۲۱/۱۴
آغاز: بسمله الحمدلله الذی لطفه عمیم و ذاته قدیم و هو بالنسبه الی خلقه جهر و اخفاء ... و آن این است که هر امر ذی شأنی
خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۵ ربیع الاول ۱۲۹۵ق؛ کاغذ:الوان،جلد:تیماج عنابی،۲۲گ،اندازه:۱۵×۲۱سم[ف: ۲–۱۲۱]

● **التبیان فی ...** /-عربی
at-tibyān fī ...

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۳۳
کا: عبدالولی، تا: ۷۱۳ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی–مجموعه نوازی؛ ۳۲۳گ، اندازه: ۱۷/۴×۲۶/۵سم [رایانه]

● **التبیان فی آداب حملة القرآن** / علوم قرآن / عربی
at-tibyān fī ādāb-i ḥamalat-il qurʻān
نووی، یحیی بن شرف، ۶۳۱–۶۷۶ قمری
navavī, yahyā ebn-e šaraf (1234-1278)
دارای ده «باب»: ۱. اطراف من فضیلة تلاوة القرآن و حملته؛ ۲. ترجیح القرآن و القاری علی غیرها؛ ۳. اکرام اهل القرآن و النهی عن ایذائهم؛ ۳. آداب معلم القرآن و متعلمه؛ ۵. آداب حامل القرآن؛ ۶. آداب القراة و هو معظم الکتاب و مقصوده؛ ۷. آداب الناس کلهم مع القرآن العظیم؛ ۸. الایات و السور المستحبة فی اوقات و احوال مخصوصة؛ ۹. کتابة القرآن و اکرام المصحف؛ ۱۰. ضبط الفاظ الکتاب.
آغاز: بسمله اللهم یسر یا کریم الحمدلله الکریم المنان ذی الطول و الفضل و الاحسان الذی هدانا للایمان و فضل دیننا علی سایر الادیان
انجام: و هو نبذة مختصرة بالنسبة الی آداب القرآن ... و حسبنا الله و نعم الوکیل
چاپ: تصحیح محمد شادی عربش، دمشق، دار الفکر، ۱۹۶۵م، ۱۰۶ص؛ السعودیة، دار المنهاج، الطبعة الثانیة، ۱۴۳۰ق، ۲۷۲ صفحه
[دنا ۷۷۶/۲؛ الاوقاف العامة بغداد ۵۸/۱؛ طبقات الاسنوی ۴۷۷/۲؛ الاوقاف العامة موصل ۲۶۰/۲ و ۱۴۲/۳؛ کشف الظنون ۳۴۰/۱؛ سرکیس، معجم ۱۸۷۷/۲]

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۴۲
آغاز و انجام: برابر؛ قال مصنفه رحمة الله و رضی عنه و رضی عنا به ابتدات فی جمع هذا الکتاب یوم الخمیس ثانی عشر ربیع الاول و فرغت من جمعه صبیحة الخمیس الثالث من شهر ربیع الاخر سنه ست و ستین و ستمائة و الحمدلله وحده» و در حاشیه «بلغ مقابلة من اوله الی آخره علی نسخة مصلوحة حسب الطاقة فصح و الحمدلله رب العالمین»
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ از لحاظ نوع کاغذ و خط و مرکب به کتب عهد مؤلف شباهت دارد و بدون تردید از نوشته‌های قرن هفتم به بعد نیست؛ جلد: چرمی تریاکی، ۶۵گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۱–۱۸۸]
۲. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه:۲۳
خط: نسخ، کا: محمد واسطی، تا: قرن ۱۱؛ تملک: محمد قاسم بن محمد ظهیر حافظ کلام الله؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۸۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۱]
۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۵۶–عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** عند اهل اللغة الخشوش مواضع ...
نسخه اصل: گنج بخش ش ۱۴۳۰. انجام در باب ۶ افتاده؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام، ۱۲۲ص [عکسی ف: ۲–۵۸]

● **التبیان فی اعراب القرآن = املاء ما من به الرحمن من وجوه الاعراب و القراءات فی جمیع القرآن = اعراب ابوالبقاء** / علوم قرآن / عربی
at-tibyān fī iʻrāb-il qurʻān=imlā'-u mā min bi-hi-r raḥmān min wujūh-il iʻrāb wa-l qirā'āt
عکبری، عبدالله بن حسین، ۵۳۸–۶۱۶ قمری
ʻokbarī, ʻabd-ol-lāh ebn-e hoseyn (1144-1220)
آیات و کلمات قرآن را از اول تا آخر ترکیب می‌کند و ضمناً قراءات مختلف را ذکر کرده و وجه اعراب آن را بیان می‌نماید و برای آنها شواهدی از لغات و اشعار بیان می‌کند و مختصراً متعرض جهات نحوی آیات شده است. در نسخه چاپی اشتباهاً نسبت داده شده به ابوالبقاء نحوی رازی. این تفسیر را چنانکه خود در مقدمه فرموده مختص به اعراب کلمات قرآن و وجوه قرائات آنها قرار داده و آن را «التبیان فی اعراب القرآن» و «اعراب ابوالبقاء» و «املاء ما من به الرحمن من وجوه الاعراب والقرائات فی جمیع القرآن» گویند. آیات و کلمات قرآن را از اول تا آخر ترکیب می‌کند و ضمناً قراءات مختلف را ذکر کرده و وجه اعراب آن را بیان می‌نماید.
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی وفقنا لحفظ کتابه و وفقنا علی الجلیل من حکمه ... اما بعد فان اولی ماغنی باغی العلم بمراعاته واحق ما صرف الغایة الی
انجام: و اما الناس الاخیر فقیل هو معطوف علی ذی الوسواس ای من شر القبیلین و قیل هو معطوف علی الجنة. آخر الکتاب و الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه

محمدوآله الاکرمین.
چاپ: مطبوعات شرف، جزء۲، ۱۳۰۳ق؛ المطبوعات المیمنیه، ۱۳۰۶ق؛ طهران، سنگی، ۱۲۷۶ق، رحلی
[کشف الظنون ۳۴۱/۱؛ ذخائر التراث العربی الاسلامی ۶۹۴/۲؛ مشار عربی ص ۱۵۹؛ معجم المطبوعات ج۱ص ۲۹۴؛ الاوقاف العامه بغداد ۵۷/۱؛ دنا ۷۷۶/۲ (۴۳ نسخه)]

۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹-ت/۱۳۲
آغاز: بسمله و به نستعین-سوره الاعراف-المص قد ذکر نا فی اول البقره ما یصلح ان یکون هاهنا؛ **انجام:** وافق الفراغ منه یوم الجمعه حادی عشر ربیع الاخر من سنه خمسین و ستمائه کتبه محمد بن علی بن یوسف ابن عمر التفلیسی
جلد دوم و تا آخر قران؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن یوسف عمر تفلیسی،تا: ۶۵۰ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا باکاغذ ابری، ۲۱۹گ، ۱۹ سطر (۱۲×۱۹/۵)، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۱-۱۱۲]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۶۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابومحمد بن هبة الله، تا: ۶۵۹ق؛ اوراق زیادی ازآن افتاده بوده و مسلماً این قسمت نونویس هم قبل از قرن یازدهم بوده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: حنایی، جلد: چرمی ضربی، ۲۰۶ص، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۱-۹۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۵۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن قرمز، ۲۴۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۵/۸سم [ف: ۱-۸۰]

۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۶۵
جلد ۲ از آیه ۱۷۰ سوره اعراف تا پایان قرآن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷و ۸؛ پایان نونویس حاجی محمد شوشتری، مقابله شده، محشی با نشان «کشف المشکلات»؛ تملک: عثمان بن حسین؛ خریداری شده احمد بن محمد بن احمد اردبیلی در شهر سر من رأی (سامرا) با تاریخ ۷۰۴؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۶گ، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۴۸۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۵۱
از آغاز است تا تفسیر سوره ناس و پایان کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ در چند جا بلاغ سماع مؤلف در هامش، عبدالمؤمن محمد شریف اردستانی در رمضان ۷۹۵ نسخه را وقف نموده و عبارت «وقف نعمة الله» در آن آمده؛ تملک: محمدرضا بن محمد صدرشیرازی در جمادی الثانی ۱۱۴۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۲۸گ، ۲۳ سطر (۱۲/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۸-۶۸۰]

۶. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۵-ج
از نیمه اعراب استعاذه است (الضمة علی الوا و فنقلت الی العین) تا نیمه‌های سوره انعام (قوله تعالی ممن کذب)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۴گ، ۲۲ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۲۸۲]

۷. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳-ت/۷۷
آغاز: من المشکلات فقصدت بی هذا الکتاب الی تفسیر مشکل الاعراب و ذکر علله؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۱۰ ذیقعده ۷۱۷ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۳۱۲گ، ۱۷ سطر (۱۳×۱۸)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱-۶۹]

۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۶۳
خط:نسخ،کا:محمد بن ابراهیم بن عثمان حنفی،تا:۲۹محرم ۷۲۹ق؛ مصحح، مقابله شده؛ اندازه: ۱۷×۲۳سم [نسخه پژوهی: ۲-۱۲۲]

۹. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه:۲
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۲۱ رمضان ۷۳۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۵]

۱۰. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۱۷۴
آغاز: برابر
تا سوره قلم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: مظفر بن غدیر مسمی به علی بر عشی، شیخ صالح بن عبد الکریم بحرانی در ۲۹ ربیع الاول ۱۰۸۱ با مهر، ابوالخیر محمد بن محمد بن محمد الحافظ القاری، ابومحمد وجیه الدین سلیمان، سید ماجد حسینی با مهر؛ ۱۹۴گ، ۲۵ سطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱-۱۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۹۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵-۴۴۵]

۱۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۵۷۰
آغاز: و حذفت الالف من الخط لکثرة الاستعمال؛ **انجام:** و قیل الباء بمعنی علی و قیل علی اصلها انزلناه
خط: نسخ، کا: رمضان علی، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۷۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۲×۲۷سم [ف: ۳-۹۹۲]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۴۷-۲/۱۶۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسن بن ابی یزید بن حسن حافظ اصفهانی، تا: جمعه ۱۱ذیحجه ۸۳۵ق؛ دارای علامات بلاغ، مصحح، محشی با نشان «کشاف» و «غرائب» و با امضاء «ق» و «ك»؛ مهر: محمد صادق الموسوی ۱۱۵۸ (بیضوی)؛ تملک: سید محمد تقی بن ابی القاسم موسوی حسینی؛ واقف: هاجر خانم بنت سید مهدی، ۱۲۷۶ق؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج با سر، ۳۳۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲-۷۱۳]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۱۷۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ در پایان «فائدة من کلام شیخنا الشیخ علی بن عبدالعالی علی مقالة ابن المتوج» است که حاشیه‌ای است فقهی در ۳ص؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۲۷۴گ، ۱۷ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم

[ف: ۱۷-۴۷]

۱۴. اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۱۳۲

آغاز: عن الأئمة الأثبات، و الکتب المؤلفة فی هذه العلم کثیرة جداً مختلفة ترتیباً واحداً؛ **انجام:** و فی جیدها حبل مبتدا و خبر فی موضع الحال من الضمیر فی حمالة ...

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول به طلا و مشکی؛ ۲۱سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۹۲]

۱۵. شیراز؛ ثامنی، محمد رضا؛ شماره نسخه:۱۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: محمد جواد بن علی صدرالدین مدنی حسینی حسنی؛ مهر: «صار وقف صدرالدین محمد بن محمد» (دایره‌ای)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۴۱۸ص، قطع: رحلی [اوراق عتیق: ۱-۲۶۸]

۱۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۳

از آغاز قرآن تا پایان سوره انعام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ مقوایی، ۱۸۳گ، ۳۱ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۴۸۱]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۸۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ تملک: محمد تقی بن الله قلی مشهور به ملا پروانه عباسی صفوی عباسی با مهر «محمد تقی من المذنبین» (بیضوی)، تملکی بدون نام بتاریخ ۱۱۷۳ در اصفهان با مهر «عبده اسماعیل» (بیضوی)؛ مهر: «الله اکبر» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۹گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۱۵-۳۵۹]

۱۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۱۷۵

از آغاز تا آیه «لا یألونکم خبالاً»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوایی ابری، ۹۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۵×۲۵سم [ف: ۳-۳۱۳]

۱۹. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۶۹۹

از سوره انفال تا آخر قرآن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۱۰۸۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی قرمز، ۳۲۷ص، ۲۰ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱-۱۹۷]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمد هاشم، تا: ۱۰۹۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، عطف تیماج زرد، ۵۰۹گ، ۱۴ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۷-۱۸۳]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۶

خط: نسخ، کا: محمد هادی بن ابوتراب کنکازی، تا: جمعه ۴ شعبان ۱۰۹۱ق؛ کاتب اهل قرای اصفهان، یادداشتی که محمد به تاریخ ۱۵ شوال ۱۲۳۶ نوشته؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده محمد رضا» (بیضوی)، «محمد اسماعیل بن عبدالعزیز» (بیضوی)، «عبده احمد الحسینی» (مربع)، «أفوض أمری الی الله عبده سید محمد الحسینی» (بیضوی)، «العبد سید محمد الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۶۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳-۲۲۷]

۲۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ وقفنامه کتاب با مهر «پیرو دین محمد رضا» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴سم [ف: ۵-۹۶]

۲۳. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۴۲

آغاز: الوجهین أحدهما انهم ما قالوا آمنا و خادعنا و الثانی انه أخبر عنهم بقوله یخادعون و لو کان منهم لکان نخادع بالنون

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با امضای بلاغ؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۰۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲-۳۲۱]

۲۴. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: جعفر، تا: ۲۶ شوال ۱۱۰۳ق؛ این نسخه را محمد نبی بن محمد مهدی جابری انصاری برای خود استکتاب نموده؛ تملک: محمد قاسم مورخ ۱۱۱۳ق در شیراز با مهر: «من توکل علی الله فهو حسبه محمد قاسم» (بیضی)؛ واقف: امیر علیمردان خان تیموری-نصرت الملک-، ۱۳۰۳ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوا عطف میشن، ۳۲۲گ، ۲۵ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۴۱۰]

۲۵. مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه:۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: جعفر، تا: ۲۶ شوال ۱۱۰۳ق؛ تملک: محمد قاسم در ۱۱۱۳ق در سبزوار؛ وقف به مدرسه خیرات خان و در سال ۱۳۱۱ بازدید و در ۱۳۰۴ داخل عرض گردید؛ واقف: نصرة الملک؛ کاغذ: نخودی، جلد: روغنی، ۳۴۰گ، ۲۵ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [رشت و همدان: ف: ۱۷۲۴]

۲۶. خوی؛ نمازی؛شماره نسخه:۳۸۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹ شعبان ۱۱۱۲ق؛ از موقوفات رمضانیه ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۹۶]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۴ق؛ دارای یک سرلوح مذهب نفیس، مجدول مذهب؛ واقف: نائینی؛ ۲۵۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۴-۴۱۲]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۲۴

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد تقی بن میرزا محمود تفرشی، تا: ربیع الأول ۱۱۳۴ق؛ واقف: شیخ حسین امامی، شهریور ۱۳۲۹؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۲۰۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲۲-۷۰]

۲۹. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۳۳۶

بی‌کا، تا: ۱۱۶۰ق؛ شاگرد شیخ صالح بحرانی آن را کاملاً تصحیح کرده [اوراق عتیق: ۱-۲۴۲]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۰۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب حسینی قمی، تا: رجب ۱۱۷۳ق، جا: شیراز، مدرسه محبیه؛ کاتب این نسخه تصرف در کتاب نموده ابیات و شواهد شعری را برای رعایت اختصار حذف کرده است؛ واقف: حسین کی استوان؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۱۱۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۱-۵۴۴]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۹۹۴

آغاز: و الاستقرار و قال الکوفیون المحذوف فعل تقدیره ابتدأت و ابدأ؛ **انجام:** برابر

از اواخر سوره حمد تا پایان قرآن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۲ ذیقعده ۱۱۷۸ق؛ افتادگی: آغاز (دو برگ)؛ مصحح؛ انتقالی از دانشگاه علوم اسلامی رضوی در آذر ۱۳۶۸؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی با ترنج و سرترنج، ۲۰۷گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲/۷سم [ف: ۲۲-۶۹]

۳۲. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۲ ذیقعده ۱۱۷۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ وقف بر مدرسه سمیعیه؛ کاغذ: ترمه، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [تراثنا: س۶ش۱-۷۸]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۴۶ق؛ واقف: نائینی؛ ۲۹۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴-۴۱۲]

۳۴. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۳۸

بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ قطع: رحلی [ف: ۸۲]

۳۵. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۱۱۰

از آغاز تا پایان سوره انعام؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن علی عسکر، تا: یک‌شنبه ۲۰ محرم ۱۲۷۹ق؛ ۸۰گ، ۲۱ سطر، قطع: ربعی [چند نسخه-ف: ۲۳۸]

۳۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یجوز أن یکون حالا من الضمیر فی مقطوع، و تأویله أن دابر هنا فی معنی مدبری هؤلاء

از اول قرآن تا آیه «أن دابر هؤلاء مقطوع مصبحین» [الحجر: ۶۶]؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی، قبل از کتاب برگی است دارای موضوع وجه تشبیه صلاة بر پیغمبر اکرم به صلاة بر ابراهیم از محقق دوانی؛ تملک: علی محمد بن محمد علی الشریف به تاریخ جمعه ۹ شوال ۱۲۸۳ و مهر «الواثق بالله علی محمد بن محمد علی الشریف» (بیضوی) و «علی محمد» (بیضوی)، علی محمد اصفهانی به تاریخ جمعه ۲۸ شعبان ۱۲۸۴ در مدرسه نماورد، جلال الدین الشریف ابن میرزا علی محمد؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۸۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲-۱۶۰]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قد ذکر فی الحاقه و الهاء فی هیة ها السکت و من اثبتها فی الوصل اجری الوصل مجری الوقف لئلا یختلف رؤوس الآی. نار خبر مبتداء

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج با سر، ۳۱۴گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۳۵-۱۱۷]

۳۸. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱-ت/۱۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله تعالی قل اغیر الله هو مثل قوله و من یبتغ غیر الاسلام و قد ذکر قوله تعالی درجات قد ذکر فی قوله تعالی نرفع درجات من نشاء تمت

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوا با تیماج قرمز، ۱۷۱گ، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۱-۱۳۲]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرد، ۲۴۲گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۳۵-۸۰]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۰۹

آغاز: و لیس الیاء اصل الالف و کما ان الهاء تضم بعد الالف فکذلک تضم بعد الیاء بعد الیاء المبدله منها و ... سورة البقره قوله تعالی الم هذه الحروف المقطعه کل واحد منها اسم فالف یعبر به عن مثل الحرف الذی؛ **انجام:** الفیل الابابیل جمع لا واحد له من لفظه و قیل واحده ابون کعجول و قیل واحده ابیل و قیل ابال و ترمیهم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با امضای هـ تفسیر البیان و ...؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۳۲۴گ، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه:۱۲×۱۸/۳سم [ف: ۱۴-۲۳۴]

۴۱. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف در فهرست ناشناخته مانده که به قرینه آغاز نسخه تعیین گردید؛ بی‌کا، بی‌تا [تراثنا: س۱۸ش۱و۲-۲۰۵]

۴۲. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۶۸۹

از اول تا آخر قرآن؛ خط: نسخ، کا: محمد بن حسن حنبلی، تا: سه‌شنبه ۴ ذیقعده ۹۶ ...؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: چرمی آلبالوئی، ۵۷۱ص، ۲۳ سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱-۱۹۵]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۱۱۰

آغاز: تبین اغراضیه و مضراه معرفته؛ **انجام:** و لمن قراه و الناظر فیه و لجمیع المسلمین و المسلمات

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۱۸ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [رایانه]

۴۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۴۹-۶/۳۹

آغاز: عین بالاغواء اعراب التسمیة الباء فی بسم الله متعلقة بمحذوف فعند البصریین المحذوف مبتدأ و الجار و المجرور؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: نسخه قدیمی است؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: پارچه سرخ، ۲۲۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [ف: ۲–۷۱۴]

۴۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۶/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الاصل فی یقول یقول بسکون القاف و ضم الواو لانه نظیر یقعد و یقتل و لم یأت إلا علی ذلک فنقلت ضمة الواو الی القاف لیخف اللفظ بالواو و من هاهنا اذا امرت لم یحتج الی الهمزه بل تقول قل لان فاء الکلمه قد تحرک فلم یحتج الی همزة الوصل قولة تعالی.
نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد. سوره حمد و هشت آیه اول سوره بقره؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور سبز، عطف تیماج زرشکی، ۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ: ۱–۱۸۷]

۴۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۹۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان کان قبلها ساکن لان لم لمدة یفصل بینهما و قد قری فی الشاذ بکسر الیاء علی انه اسم مضمر کسر لاتقاء الساکنین ... قوله تعالی: قل اغیر الله هو مثل قوله ومن یبتغ
فاتحه تا آخر انعام؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده احمد» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف مخ: ۱–۳۲۰]

● التبیان فی بیان القرآن / تجوید / عربی

at-tibyān fī bayān-il qur'ān

حافظ تونی، حسین بن شجاع، -۸۷۹ ؟ قمری

hāfez-e tūnī, hoseyn ebn-e šojā' (-1475)

اهداء به: جلال الدین فیروز شاه (–۸۰۸ق)
محل تألیف: هرات
تحریر مبسوط‌تری است از تألیف دیگرش «المفید فی علم التجوید» که سرفصل‌های هر دو نیز ــ با جابه‌جایی جزئی ــ با هم مشابه‌اند، که در یک «مقدمه» و شش «فصل» و خاتمه تألیف شده است: مقدمه فی مخارج الحروف و صفاتها التی یحتاج القاری الیها؛ فصل ۱. کیفیة اداء الحروف فی الکلمات القرآنیة و تجویدها؛ ۲. احکام المد و القصر؛ ۳. احکام الوقف و الوصل؛ ۴. احکام التفخیم و الترقیق؛ ۵. احکام ادغام الحروف المتماثلة و المتجانسه و المتقاربة؛ ۶. احکام الساکنة و التنوین؛ خاتمه در تجوید الفاتحة. مؤلف در خاتمه ۲۶۵ شرط و مسئله تجویدی سوره فاتحه را به صورت جدول‌بندی آورده که به نظر می‌رسد این خاتمه در واقع همان «شرح قصیده لامیه» وی باشد که در این رساله از فارسی به عربی برگردانده است.
آغاز: الحمد لله الذی نزل الحدیث کتابا متشابها و الصلاة علی العربی المبعوث الی الاقاصی و الادانی و علی آله و اصحابه المجودین کتاب الله بتصحیح الالفاظ و توضیح المعانی ... فیقول ... الحسن بن شجاع بن محمد الحافظ التونی ... لما اتفق وصول العبد الی هراة رایت نجوما زاهرات ... فرقه فائقة یعلمون معالم التنزیل و یتعلمون ... و یحرصهم ... جناب الامیر ... جلال الدولة و الدین فیروزشاه ... و هو معذلک خائض فی هذا الفن الجلیل فائض باشاعة التجوید و الترتیل فحررت فی هذا الفن کتابا لجنابه ... و سمیته التبیان فی بیان القران و جعلته مشتملا علی مقدمة و ستة فصول و خاتمة ...
[تراجم الرجال ۱۵۱/۱؛ لغت‌نامه دهخدا ماده فیروزشاه؛ کشف الفهارس ۲۴۳/۱؛ دنا ۷۷۷/۲ (۶ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۱۲/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** المفرطات الخامس عشر التفکیر و هو أن تتفکر و تدبر فی القراآت
خط: نسخ خوش، کا: شمس الدین فرزند نصیر بالوکلاتی، تا: ۸۸۲ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی، دارای افزودگی‌هایی در خصوص نمازهای روز و شب همچنین مطالب دیگری در مورد منسوجات از حیوانات دوازده‌گانه، مطهرات ده‌گانه از میته، محرمات ده‌گانه از ذبیحه، مسئله‌ای در خمس و ...؛ کاغذ: شرقی، ۴۲گ(۵۱–۹۲)،۱۵سطر(۵×۱۲)، اندازه: ۹×۱۸/۵سم [ف: ۳۰–۳۶۱]

۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۵۶/۲–د
آغاز: برابر؛ **انجام:** فبسطتها فی جداول بهذا العدد بسطا ... و الجدول سیذکر (جای جدول در نسخه ما به اندازه یک صفحه است سپس دو صفحه و نیمی اسناد قرائت قاریان است)
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۱۶گ (۲۳پ–۳۸ر) [ف: ۲۸۲]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۹۷۲/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** هذه کلها احکام الوقف بالسکون فاما اذا رمت فحکمه
کا: یحیی بن حسین بن عشیرة سلمابادی، شب ۱۶ ذیحجه ۹۱۸ق؛ از روی اصل به یک واسطه؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری عطف تیماج قرمز، ۱۱ص (۱۱۵–۱۲۵)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳–۱۱۱۱] و [نشریه: ۴–۴۰۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۲۰/۶–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱–۶۸۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۹۰/۵
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶–۳۳۱]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۹۸۲
آغاز: بسمله. اعلم ان حرکة الدال لا بد ان تکون ضعیفة حسین اللفظ و حرکة اللام قویة؛ **انجام:** فبسطتها فی جداول ... لم تصح فاتحته عند الهمزة فی هذا الفن و الجداول هذه [دو برگ جدول] ... خلوص الکسرة فی هاء علیهم الثانی و عدم امالته.
از فصل پنجم تا اواخر خاتمه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛

افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: مقوا با روکش مشمع زرشکی، ۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن-۳۰۱]

● **التبیان فی بیان ما فی لیلة النصف من شعبان** / اخلاق / عربی

at-tibyān fī bayān-i mā fī laylat-in niṣf min šaʻbān

قاری هروی، علی بن سلطان محمد، -۱۰۱۴ قمری

qārī heravī, ʻalī ebn-e soltān mohammad (-1606)

رساله‌ای در ذکر فضایل ماه شعبان و شمه‌ای از اعمال وارده در آن، از طریق عامه می‌باشد.

[هدية العارفين ۷۵۱/۱-۷۵۳؛ دنا ۷۷۷/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۶۶/۱

آغاز: الحمدلله الذی قدرل الارزاق و الاجال و دبر امور العباد من الاحوال و الافعال؛ **انجام:** و انفرد بمقام الحضور فی خدمة مولاه و سلام علی المرسلین و الحمدلله رب العالمین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۱۹گ (۱- ۱۹)، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲۸-۲۳۵]

● **التبیان فی تفسیر القرآن = التبیان الجامع لعلوم القرآن** / تفسیر / عربی

at-tibyān fī tafsīr-il qurʻān = at-tibyān-il jāmiʻ li-ʻulūm-il qurʻān

؟ شیخ طوسی، محمد بن حسن، ۳۸۵- ۴۶۰ قمری

šayx-e tūsī, mohammad ebn-e hasan (996-1069)

تاریخ فراغت از تألیف: ۲۱ رجب ۴۴۱ق، تاریخ فراغت از تبییض: یک‌شنبه ۱۴ جمادی الثانی ۴۴۴ق

اولین تفسیر کم‌نظیر شیعی است که شامل جمیع علوم قرآن از قرائت، معانی، اعراب، اسباب نزول، بحث در متشابه و جواب شبهات مجبره و مشبهه و مجسمه می‌باشد. شیخ الطائفه با استناد به روایات اهل بیت عصمت و طهارت (ع) و استفاده از مکتب آنان، اثری ارزنده به وجود آورده، که مورد استفاده مفسرین بعد از او مانند طبرسی و دیگران بوده است. تفسیر تبیان، دارای مقدمه مفصلی درباره اهمیت قرآن کریم و کیفیت نزول آن و مسئله تحریف ورد آن و تفسیر برای و مطالب دیگر می‌باشد.

چاپ: تهران، چاپخانه اسلامیه، ۱۳۶۵ق، سنگی؛ نجف، ۸۳-۱۳۷۶ق، حروفی، در ۱۰ مجلد وزیری

[دنا ۷۷۷/۲ (۵۰ نسخه)؛ الذریعه ۳۲۸/۳-۳۳۱ «التبیان» به تفصیل؛ مشار عربی ۱۵۸ «التبیان الجامع لعلوم القرآن» (۲ چاپ)]

شرح و حواشی:

۱- التبیان فی تفسیر القرآن (منتخب) = المنتخب من تفسیر القرآن و النکت المستخرجة من کتاب التبیان = مختصر التبیان = التعلیقة علی التبیان فی تفسیر القرآن؛ ابن ادریس، محمد بن احمد (۵۴۳-۵۹۸)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳ و ۷۶عکسی

آغاز: ... قوله تعالی و اذ غدوت من أهلك تبوىء المؤمنین مقاعد للقتال و الله سمیع علیم [آل عمران: ۱۲۱]؛ **انجام:** و لم یقع اللبس لان حروف الصفات تقوم بعضها مقام بعض [دنباله آیه ۵۰ از سوره مائده]

جزء سوم؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۵؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ روی برگ اول شیخ طوسی نوشته که کتاب را شیخ ابوالوفاء عبدالجبار بن عبدالله مقری رازی خوانده و شیخ ابومحمد الحسن بن الحسین بن بابویه قمی و ابوعلی الحسن ابن محمد (پسر شیخ طوسی) به تاریخ ربیع الاول ۴۵۵ شنیده‌اند، و نیز روی همین برگ زیر خط طوسی شیخ ابوالوفاء نوشته که کتاب را فرزندم ابوالقاسم علی بن عبدالجبار بر من خوانده و سید ابوالفضل داعی بن علی بن الحسین الحسینی به تاریخ سلخ جمادی الاول ۴۹۴ شنیده است، مطالعه علی بن حسین بن الشرایع العودی، صورت قرائت علی بن احمد بن محمد ... و علی بن الفتح الواعظ الجرجانی بر ابی علی پسر شیخ طوسی، علی بن الفتح نوشته که نسخه‌ام را با این نسخه مقابله نموده‌ام؛ تملک: حسین ابن محمد بن نصر بن علوی بن سلیمان بن یحیی بن جعفر بن احمد ابن محمد بن ... جملات، علی بن الحسین العبدی، عباس علی سلطانی؛ مهر: «... رفیع الدین بن محمد الحسینی الموسوی»(بیضوی)، «محمد نبی الله» (بیضوی)، «یا ارفع من کل رفیع» (بیضوی)، «اقل العباد علی ...» (دائری)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی، ۲۶۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۱۸/۵سم [ف: ۱-۱۰۳] و [عکسی ف: ۱-۷۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۰۷ و ۷۷عکسی

از سوره یوسف تا فاطر (دنباله نسخه شماره (۸۳))؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۵؛ مصحح، محشی، اجازه شیخ طوسی روی برگ اول آن بوده؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۱۰-۷] و [عکسی ف: ۱-۸۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱ و ۱۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۲۵ و ۲۶]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۳۱۱۵ عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۳-۱۲۸۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۷۲-ف و ۲۹۷۵/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۲۹۵ و ۷۴۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۴۷-عکس

نسخه اصل: نسخه فخرالدین نصیری امینی. جلد ۴، از آیه ۴۷ سورة المائدة تا آیه ۷۴ سورة الانعام؛ خط: نسخ، کا: هبة الله بن علی بن محمد مالکی کاتب، تا: دهه سوم رجب ۴۷۷ق، جا: نجف، برای سید ابوالمحاسن اسعد (اسماعیل) بن عقیل حسینی سلیقی؛ ۲۶۱ص [فیلمها ف: ۳-۲۴۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳

نسخ اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۲۷]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۴۱۹

جزء دوم و سوم شامل سوره بقره و آل عمران؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «عبده محمد سمیع الحسینی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۸۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲۲-۱۷]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۶۵

جزء هفتم و هشتم و از آیه «اذ تغشیکم النعاس أمنة منه» [سوره انفال: ۱۱] تا آیه «قالوا یا شعیب اصلاتک تأمرک» [سوره هود: ۸۷]؛ خط: نسخ نازیبا، کا: عزیزی بن محسن بغدادی، تا: ذیقعده ۸۶ (تاریخ ناتمام است و احتمال می‌رود که نسخه از سده ششم باشد)؛ تملک: علی بن الحسین بن محمد بن ابراهیم البدنی ؟، در آن آمده که مالک صاحب نسخه خواجه صلاح الدین ظهیر الاسلام شیخ الائمه بوده و خط وی به تاریخ شعبان ۵۳۸ نوشته شده بود و این یادداشت را محمد ابن متکا بن ابی علی استرابادی نوشته است؛ جلد: تیماج سبز، ۱۴۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۰-۵۶]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۸۴

آغاز: سورة هود علیه السلام هی مکیة فی قول قتادة و مجاهد و غیرهما و هی مائة و ثلث و عشرون آیة فی الکوفی و اثنتان فی المدنی و واحدة فی البصری؛ **انجام:** و لو کان بعضهم ظهیراً أی معیناً و المثلیة التی تجدوا بالمعارضة

از آغاز سوره هود تا آیه ۸۸ سوره بنی اسرائیل؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، مقابله شده با عبارت: «بلغ قراءةً أیده الله»؛ نسخه از ورثه مرحوم عباس علی سلطان خریداری گردیده، در برگ ۳ نام «گوهر سلطان بیگم» آمده؛ تملک: «یحیی ... سنة سبع و ...»، «ابراهیم بن سلیمان» در سال نهصد و ...؛ کاغذ: شرقی، جلد: چرم مشکی، میان لاکی روغنی، ۱۸۹گ، ۲۰ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۳۰-۱۶۰]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۳۴-عکس

جلد ۷ و ۸، از انفال تا آیه ۸۷ سوره هود؛ خط: نسخ، کا: عبدالعزیز بن محسن بغدادی، تا: شعبان ۵۳۸ق؛ در پایان ج ۲ (گ ۷۵ و ۷۶) آمده که محمد بن متکا بن ابی علی استرابادی در شعبان ۵۳۸ دارنده نسخه بوده و این یادداشت هم نوشته خود اوست؛ در پایان برگ ۸ شعرهای عربی رئیس ابوالغنائم محمد بن علی بن معلم ملقب به نجم الدین از مردم روستای نهر صینه واسط (شب ۱۷ جمادی الاول ۵۹۱-۴ رجب ۵۹۲) آمده؛ واقف: میرزا محمد رفیع تبریزی در گذشته ۱۲۲۲. [فیلمها ف: ۳-۲۴۶]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۴

آغاز: قوله: و قیل یا ارض ابلعی ماءک و یا سماء اقلعی؛ **انجام:** قوله: الم تر الی الذین بدلوا نعمة الله کفرا و احلوا قومهم دار البوار جلد ششم، مشتمل بر تفسیر ایه ۴۴ از سوره هود الی آیه ۶۲ از سوره کهف؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی، تا: ۵۶۶ق؛ تملک: «محمد بن موسی بن عیسی»؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن مشکی، ۲۵۵ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۴سم [ف: ۱-۸۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۰۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳-۳۸۸]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸عکسی و ۷۹عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا، در دو قسمت [عکسی ف: ۱-۸۱]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۳۱۰۱ عکسی و ۱۳۱۰۲ عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا، در دو بخش [ف: ۳-۱۲۸۸]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۰۵-عکس

آغاز: بسمله قوله تعالی قولوا امنا بالله و ما انزل الیک و ما انزل الی ابراهیم و اسمعیل و اسحق و یعقوب؛ **انجام:** لکنه لا یفهم الابیبان اصله. تم الجزء الثانی و یتلوه فی الجزء الثالث تفسیر قوله و اذغدوت من اهلک تبوی المؤمنین مقاعد للقتال و الله سمیع علیم.

نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه پریتستن ۱۲۵۹ (۶۴۲H). جلد ۳، جزو دوم، از آیه ۱۳۶ سوره بقره تا آیه ۱۲۰ سوره آل عمران؛ خط: نسخ، کا: علی بن حمزة بن محمد بن احمد بن شهریار خازن، تا: ۵۶۷ق، جا: نجف؛ مقابله شده با اصل طوسی در (ثلث و ستین و خمس مائة)، مصحح، دارای نشانه بلاغ و مقابله با نسخه مصنف؛ تملک: محمد بن ابراهیم بن یعقوب بن حسان بن ثابت انصاری؛ ۲۲۱گ، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۳-۲۷۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱عکسی و ۴۱۶عکسی و ۸۱۱عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۳۳ و ۳۶۵ و ۲-۲۸۷]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷ عکسی

همان نسخه بالا [ف: ۳-۱۲۸۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۳۸۸]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۷عکسی

آغاز: و قوله الذین هم فی غمرة ساهون صفة للخراصین و موضع الذین رفع

نسخه اصل: حراجی اغلی-بورسا ش ۱۸۲۲. جلد ۹، از چند آیه بسوره الرحمن مانده تا آخر قرآن؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی محمد بن حسن بن حیدر، تا: شنبه ۲۶ جمادی الاول ۵۸۱ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی به نقل از کشاف و مفاتیح و تفسیر قاضی، در آخر نسخه آمده است که تاریخ فراغت از تألیف، روز ۲۱ رجب ۴۴۱ق، می‌باشد و تاریخ فراغت از تبییض آن در روز یک‌شنبه ۱۴ جمادی الثانی ۴۴۴ق، بوده، پس از آن آمده که عدد آیات قرآن ۶۲۰۴ و قرآن کریم دارای ۷۹۲۷۷ یا ۷۹۲۸۷ یا ۷۹۲۳۹ کلمه می‌باشد و نیز تعداد آیاتی که در مکه و مدینه نازل شده است به تفکیک آمده است؛ ۳۴۰گ، ۱۸ سطر [عکسی ف: ۱-۳۶۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۳۰۸]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱ عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۳-۱۲۸۹]

۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶

نسخه اصل: کتابخانه امام صادق(ع) «نوربخش» ـ بروجرد ۳۲. جزء چهارم؛ خط: نسخ، کا: حسین بن محمد بن عبدالقاهر بن محمد بن عبدالله بن یحیی بن الوکیل معروف به سطولی، تا: جمعه ۷ رمضان ۵۹۳ق تا جمعه ۳ ربیع الاول ۵۹۴؛ مصحح؛ ۶۳۲ص [عکسی ف: ۱-۲۹]

۱۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۳

نسخه اصل: کتابخانه الاحقاف، تریم-یمن. از اول سوره صافات تا آیه ۱۰ سوره بلد؛ خط: نسخ، کا: حسین بن محمد بن عبدالقاهر، تا: ربیع الثانی ۵۹۴ق؛ ۶۱۴ص [عکسی ف: ۱-۴۳۲]

۱۳. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:۴

جزو ۷؛ بی‌کا، تا: قرن ۶ و ۷ [نشریه: ۴-۳۲۵]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۹

از سوره مریم تا آیه «سخر الشمس و القمر کل یجری لاجل مسمی» (سوره زمر: ۵)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۱۱ق؛ مصحح؛ تملک: حسن بن محمد بن اسماعیل القرائی، علی بن شیخ عبدالنبی با تاریخ شوال ۸۱۱، مرتضی بن احمد الحسینی الرشتی و مهر «المتوکل علی الله عبده مرتضی الحسینی» (مربع)؛ ۲۲۴گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۳-۲۷۴]

۱۵. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱۰۷/۱

از سوره ابراهیم تا پایان سوره بنی اسرائیل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ مهر: «یا من هوفی مجده حمید» (مربع)، مهر دایری وقف کتاب بر خزانه مجتهدیه؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۱گ (۱پ-۱۰۱پ)، ۲۰سطر، اندازه: ۲۰×۲۶سم [اوراق عتیق: ۱-۱۶۹]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۱۹۳

آغاز: بسمله. سوره هود علیه السلام هی مکیة فی قول قتادة و مجاهد و؛ **انجام:** بصفاته التی لا یشرک فیه احد و قیل کبره عن کل ما لایلیق وصفه به.

از ابتدای سوره هود تا پایان سوره بنی اسرائیل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره خراسانی، جلد: مقوا با عطف میشن مشکی، ۲۰۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن-۸۷]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۶۲-عکسی

آغاز: الحمدلله اعترافاً بتوحیده، و اخلاصاً لربوبیته و اقراراً بجزیل نعمه ... شیئاً قبل شیء کالسلسلة الممدوده ... (۵ صفحه بعد) سورة حم السجده. هی مکیة فی قول قتاده و مجاهد. لیس فیها ناسخ و لا منسوخ؛ **انجام:** در المجادلة: انه کتب فی اللوح المحفوظ و ما کتبه الله فلابد من ان یکون. و قال الحسن من امن الله بیتاًفط.

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: سید مرتضی السمری النجفی؛ یادداشت «دخول محمود افغان»؛ ۳۳۷ص، ۲۰ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱-۵۹]

۱۸. قزوین؛ میر حسینا قزوینی؛ شماره نسخه:۹۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تاریخ وقف: ۱۱۶۳ [نشریه: ۶-۳۳۸]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۱۳

مقداری از سوره آل عمران تا مقداری از سوره مائده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۰۴۹ق، جا: قزوین؛ ظاهراً از روی نسخه‌ای که نزد مؤلف و فرزندش ابی علی خوانده شده، مصحح، صورت اجازه‌های مؤلف و فرزندش نیز نوشته شده؛ مهر «یا محمد» (هشت گوشه)، «ناد علیاً یرفع المکاره» (مربع)؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۵۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳-۱۰۲]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۰۵

آغاز: و عمرو. و قال الشاعر اوس بن حجر الم یکسف الشمس النهار مع النجم و القمر الواجب. و الشمس لاتکور الا بالنهار؛ **انجام:** کل میل الی ما آتی به ابراهیم علیه السلام من الشریعة یتلوه فی الجزو الثانی تفسیر قوله تعالی: قولو آمنا بالله و اما انزل الینا ... حمدله ... قد فرغت من کتابته یوم الخمیس ثامن عشرین شهر شعبان المعظم سنة خمس و خمسین بعد الف.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۵ق؛ در صفحه اول خط نصرالله سلامی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز گل و بوته‌دار، ۱۸۷گ، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۲۰)، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۱۶-۳۷]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۲۷

آغاز: پس از بسمله: سورة یوسف علیه السلام هذه السورة مکیة فی قول مجاهد و قتادة و هی مائة واحدی عشرة آیة بلاخلاف فی ذلک قوله تعالی الر تلک ایات الکتاب المبین ۵- آیة بلاخلاف؛ **انجام:** علی قدر اعمالکم من الطاعات و المعاصی بالثواب و العقاب.

از تفسیر سوره یوسف تا آخر سوره یس؛ خط: نسخ، کا: ابوالحسن طبسی، تا: ۱۰۸۴ق؛ واقف: حسین کی استوان؛ کاغذ: آهاری حنایی، جلد: تیماج خرمایی، ۳۸۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۱۱-۵۴۳]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۱۱

آغاز: خلق جدید و هم بلقاء و بهم کافرون، خمس آیات فی الکوفی و البصری و ست آیات فی المدنی؛ **انجام:** و عدد کلمة و جمیع حروفه ثلثمایة الف حرف و ثلاثة و عشرون الفاً و خمسة عشر حرفاً، و عدد نقطه مایة الف و ست و خمسون الفاً واحدی و ثمانون نقطة، تم و الله الحمد. تم کتاب التبیان فی تفسیر معانی القرآن و هو اثنا عشر جزواً من اصل اجزاء المصنف قدس الله روحه و نور ضریحه و هو الشیخ ابو جعفر محمد بن الحسن بن علی الطوسی علی ید العبد الاقل علی بن شمس الدین البغدادی حامداً مصلیاً

از سوره سجده تا سوره ناس؛ خط: نسخ، کا: علی بن شمس الدین بغدادی، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: کتابخانه مرحوم نصرالله تقوی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۴۶۰گ، ۲۱ سطر

(۹/۵×۱۷)، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف: ۱۱-۲۲۴]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۶۸۱

آغاز: بسمله. هی مدنیة فی قول ابن عباس ومجاهد و قتاده و قال ابوجعفر بن مبشر هی مدنیة الا آیة نزلت فی حجه الوداع؛ **انجام:** و روی عن عمر انه قال لا تنکحوا اهل مکه فانهم اعراب ... من شهد هذه الواقعة فله الفضل.

از اول سوره مائده تا آیه ۷۳ سوره انفال؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره کشمیری، جلد: مقوا با عطف و گوشه میشن زرشکی، ۲۶۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۳سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن-۸۸]

۲۴. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۴۹۱

آغاز: من تفسیر القرآن ان الآیة لتکون اولها فی شیء و آخرها فی شیء و هو کلام متصل یتصرف علی وجوه؛ **انجام:** و من یقاتل فی سبیل الله فیقتل أو یغلب فسوف نؤتیه أجرا عظیما قیل وعد له الاجر العظیم ...

اواسط مقدمه کتاب تا اواسط سوره نساء؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۰گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۲×۳۰سم [ف: ۲-۱۳۸]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱۱

آغاز: الحمدلله اعترافاً بتوحیده و اخلاصاً لربوبیة و اقرار بجزیل نعمه.؛ **انجام:** و رجل مدفع ای عن نسبه.

جلد۱، از اول کتاب تا اواخر تفسیر آیه ۲۵۲ سوره بقره؛ خط: نسخ، کا: محمد گرجی، تا: ۱۸ ذیحجه ۱۳۲۵ق؛ واقف: فرید محسنی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: میشنی ارغوانی، ۲۵۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۱-۵۴۱]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱۰

آغاز: پس از نام سوره و بسمله: قال قتاده هی مکیة و قیل هی مکیة الا قوله و سلهم الی اخر السورة؛ **انجام:** و جعل اهلها شیعا.

جلد ۲، از تفسیر سوره اعراف تا اوایل سوره قصص؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۲۸ق؛ ۳۰۵گ، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۱-۵۴۲]

۲۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۷۸-۲/۹۸

آغاز: سورة العنکبوت، قال قوم هی مکیة وقال قتاده العشر الاول مدنی والباقی مکی ... بسمله آلم أحسب الناس ان یترکوا ان یقولوا آمنا ... آلم و لم یعده الباقون ... قال قتاده نزلت؛ **انجام:** آخر المجلدة الرابعة من کتاب التبیان و یتلوه فی الجزء الخامس سورة الصافات. و الحمدلله رب العالمین و صلواته علی محمد النبی و آله الطاهرین و سلم تسلیماً.

سوره عنکبوت، سوره روم، سوره لقمان، سوره سجده، سوره احزاب، سوره سبأ، سوره فاطر ویس؛ خط: نسخ، کا: احمد خادمی بروجردی بن میرزا علی اکبر خادم، تا: پنج‌شنبه ۲۰ ربیع الثانی ۱۳۶۱ق، به دستور آیة الله حاج آقا حسین طباطبایی بروجردی؛ مصحح؛ جلد: مقوا صورتی، عطف پارچه مشکی، ۱۱۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲-۷۱۴]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۷۹-۳/۹۹

آغاز: سورة الشعراء قال قتادة هی مکیة و قیل اربع آیات منها مدینه من قوله و الشعراء الی آخرها و هی مائتا آیة وسع و عشرون آیة مدنی و کوفی و شامی و مائتا آیه و ست و عشرون آیة؛ **انجام:** و الی الله ترجعون یوم القیامة ای الی الموضع الذی لایملک احد التصرف فیه سواه لان الله تعالی قد ملک فی الدنیا لکثیر من البشر التصرف فیها.

سوره شعرا و نمل و قصص؛ خط: نسخ، کا: حاج احمد خادمی بروجردی ابن میرزا علی اکبر خادم، تا: ۴ جمادی الثانی ۱۳۶۲ق؛ جلد: مقوا آبی عطف پارچه سرخ، ۶۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲-۷۱۴]

۲۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۶۸

آغاز: هم افضل منهم من الذین قراؤا الکتاب وعلموا الشرایع قد آمنوا به وصح عندهم انه النبی الموعود فی کتبهم ... الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب؛ **انجام:** ونظر یهدی الی المعرفة ولاکتاب منیرو هو الوحی ثانی عطفه ای متکبرا فی نفسه فان ثنی العطف عبارة عن الخیلام.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ محشی از مجمع البیان، نهایه و غیره؛ جلد: گالینگور سبز عطف تیماج زرشکی، ۱۸۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف مخ: ۱-۳۲۱]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۵۹

آغاز: الحمدلله اعترافاً بتوحیده و اخلاصاً لربوبیة و اقرار بجزیل نعمه؛ **انجام:** انه قادر علی تعجیل العقاب فاحذروا معاجلته.

جلد ۱، از اول کتاب تا آخر سوره انعام؛ خط: نسخ روشن، بی‌کا، بی‌تا؛ روانشاد حاج آقا محسن عراقی نسخه بدخطی از این کتاب را به دست آورد و دستور استنساخ داد، مؤید الاطباء [میرزا محمد علی بختیاری تهرانی ملقب به مؤید الاطباء از پزشکان فاضل بود. در اواخر عمر در کربلاء اقامت داشت و در اواسط قرن ۱۴ق در آنجا درگذشت] (بخواهش حاج آقا مصطفی عراقی فرزند آن روانشاد) همت به نسخه‌برداری نمود و به خط نسخ روشن خود هفت سال رنج این کار را کشید و کسری را از مجمع البیان طبرسی تتمیم کرد؛ واقف: فرید محسنی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: میشنی ارغوانی، ۲۵۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۰سم [ف: ۱۱-۵۴۰]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۶۱

آغاز: پس از آیات: ۵ خمس آیات ۵ فی الکوفی و اربع فی ما سواه عد اهل الکوفة طسم آیة؛ **انجام:** و لما وجب بان یاتی بلفظه فی هذه المواضع کلها و الله اعلم و احکم.

جلد۳، از اول تفسیر سوره قصص تا آخر کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۲×۳۲سم [ف: ۱۱-۵۴۳]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱۳

آغاز: قوله تعالی قدخلت من قبلکم سنن فسیروا فی الارض

فانظروا کیف کان عاقبة المکذبین معنی قوله قدخلت من قبلکم سنن ای سنن من الله تعالی فی الامم السالفة؛ **انجام:** و ذروة کل شییء اعلاه و الحرث الزرع و الحرث الارض.

جلد۱، از تفسیر آیه ۱۳۱ سوره آل عمران تا آیه ۱۳۷ سوره انعام؛ خط: نسخ، کا: محمد گرجی (بخش اول)، بی‌تا؛ ۱۹۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۱-۵۴۲]

۳۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۴۱-۵۳/۵۱

آغاز: و انواع الثواب و المغفرة یستر الذنب حتی یصیر کانهما لم تعمل فی زوال العاربها

از آیه شریفه «قد خلت من قبلکم سنن فسیرو فی الارض ...» تا اول جزء رابع «آیه شریفه یا ایها الذین امنوا لا تتخذوا الیهود و النصاری اولیاء ...»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۴۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲-۷۱۵]

۳۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۷۲

آغاز: هی مدنیة فی قول ابن عباس و مجاهد و قتادة و قال أبو جعفر بن مبشر؛ **انجام:** و کانت فی صبیحة السابع عشر من شهر رمضان علی رأس ثمانیة عشر شهراً من الهجرة من شهد هذه الواقعة فله الفضل.

از اول سورة المائدة تا آخر سورة الأنفال؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: ریحان الله بن جعفر موسوی در ۱۳۲۳ با مهر بیضوی؛ مهر: سید محمد باقر بروجردی؛ جلد: عادی، ۲۶۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴سم [مؤید: ۱-۳۱۱]

۳۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۷۴۲

از اوس سوره هود تا آخر سوره اسراء؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، دارای بلاغ؛ صورت وقف کتاب در قزوین؛ ۲۱۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [مؤید: ۲-۲۲۰]

● التبیان فی تفسیر القرآن (منتخب) = المنتخب من تفسیر القرآن و النکت المستخرجة من کتاب التبیان = مختصر التبیان = التعلیقة علی التبیان فی تفسیر القرآن

/ تفسیر / عربی

at-tibyān fī tafsīr-il qur'ān (mn.)

ابن ادریس، محمد بن احمد، ۵۴۳-۵۹۸ قمری

ebn-e edrīs, mohammad ebn-e ahmad (1149-1202)

وابسته به: التبیان فی تفسیر القرآن = التبیان الجامع لعلوم القرآن؛ شیخ طوسی، محمد بن حسن (۳۸۵-۴۶۰)

تاریخ تألیف: ذیحجه ۵۸۲ق

کوتاه شده تفسیر تبیان شیخ طوسی است از ابن ادریس حلی نگارنده سرائر. صاحب الذریعه زیر عنوان «تبیان» (۳: ۳۳۱) از آن به نام مختصر تبیان یاد نموده است. شیخ حر در «امل الامل» کتابی به نام تعلیقات تبیان به او نسبت داده، می‌گوید نسخه آن را به خط نگارنده دیده‌ام، صاحب الذریعه نیز در (۴: ۲۲۵ و ۶: ۳۱) تعلیقه یا حاشیه تبیان را به ابن ادریس نسبت داده ولیکن گمان نمی‌رود که جز این مختصر و کوتاه شده تبیان چیز دیگری باشد. روش او در این کتاب چنان است که برای هر آیه که در تبیان تفسیر شده، فصلی جدا ساخته و در آن از تبیان نزدیک نه دهم آن را کاسته و یک دهم را آورده است. گاهی چند آیه را به‌کلی انداخته و از این روی این مختصر فقط نزدیک ۱۴۰۰۰ بیت نوشته دارد در صورتی‌که تبیان چاپ شده بیش از صد هزار بیت می‌باشد. لیکن ترتیب ده جزء کتاب تبیان در این مختصر از نسخه تبیان چاپی روشن‌تر است.

چاپ: در قم و نجف، ۱۴۲۹ق، ۱۳۸۷ ش چاپ شده

[دنا ۷۷۹/۲؛ الذریعه ۱۸۴/۲۰]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۵۸۶

آغاز: فقد ضل سواء السبیل قصده و وسطه و ده کثیر من اهل الکتاب الایه نزلت حین قالت الیهود للمسلمین بعد وقعة احد الم تروا الی ما اصابکم و لو کنتم علی الحق ما هزمتم فارجعوا الی دیننا فذلک قوله لو یردونکم من بعد ایمانکم؛ **انجام:** و لا یمس الکتاب الذی.

از تفسیر اواخر آیه ۱۰۲ سوره بقره تا قدری از سوره حدید؛ خط: نسخ، کا: مهنا بن علی بن عطاف بن سلیمان بن مختار، تا: صفر ۶۴۰ق؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ [انتساب این کتاب به ابن ادریس مسلم است. تسمیه آن به «تعلیقه» همانا به ضبط این نسخه است که ۴۲ سال پس از فوت وی نوشته شده است و کاتب در مواضع متعدده این کتاب را به نام «تعلیق» ضبط کرده است. در روضات الجنات آمده که «تعلیقات» حاشیه نقدی و رد و ایراد بر کتاب «تبیان» است. الذریعة در جلد ۴ ص ۲۲۴ پیروی از روضات الجنات نموده و در جلد ۲۰ ص ۱۸۴ برای ابن ادریس کتابی به نام «مختصر التبیان» ضبط کرده و آورده است که این کتاب غیر از «تعلیقات» او است. چنانکه گذشت در این نسخه کهن معتبر نام کتاب «تعلیقه» ضبط شده است و محتوای آن مختصر کتاب «تبیان» است و در مدارک موجود کتابی به نام «مختصر التبیان» در آثار قلمی ابن ادریس به نظر نرسید. ناگفته نماند که جمع «تعلیقه» تعالیق است و «تعلیقات» غلط شایع در زبان فارسی است که استعمال آن از دانشمند عربی چون ابن ادریس بعید است.]، نسخه معلق است به یک رشته حاشیه توضیحی به خطی بالنسبه قدیمی که مؤلف آن شناخته نشد؛ آخرین تاریخ کتابت (که در بخش تعلیق بر جزء هفتم نوشته شده است): صفر ۶۴۰؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج دارچینی، ۱۶۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱۱-۵۵۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۸عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۳۶۶]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۴۷۶

از سوره بقره تا سوره هود را دارد در پنج جزء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰ شعبان ۱۰۹۲ق؛ ۱۹۹گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف:

۱-۲۳۲]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۸۴
آغاز: فصل فی قوله تعالی قولوا آمنا بالله.. الاسباط جمع سبط قال تغلب یقال سبط علیه؛ **انجام:** و یجعله خالصاً لوجهه و مقرباً من رضاه بمنه و کرمه و هو حسبنا و نعم الوکیل.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سلخ ذیقعده ۱۰۹۲ق؛ تملک: صالح بن عبد الکریم بحرانی، تملکی بدون نام به تاریخ ۱۲۴۲ در تبریز با مهر «عبده الراجی اردشیر» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۱۲-۱۵۶]
۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۳
آغاز: بسمله فصل قوله تعالی قولوا امنا بالله و ما انزل الینا و ما انزل الی ابراهیم و اسمعیل و اسحق و یعقوب و الاسباط الایات. الاسباط جمع سبط قال ثعلب یقال سبط علیه العطا و الضرب اذا تابع علیه حتی یصل بعضه ببعض؛ **انجام:** سورة العادیات قوله تعالی و العادیات ضبحاً ... ان الانسان لربه لکنود الایات اتفق الفراغ من نسخه ... در صفحه بعد آمده: صورة خط المصنف ابن ادریس رحمه الله تعالی. تم التعلیق من الجزء التاسع من کتاب التبیان فی تفسیر القرآن و بتمامه تم کتاب المنتخب من تفسیر القرآن و النکت المستخرجة من کتاب التبیان و الله المستعان ...
از میانه سوره البقرة تا پایان جزو نهم؛ خط: نسخ، کا: کرم الله بن سید عطاء الله حسینی جزایری، تا: ذیقعده ۱۰۹۴ق؛ مجدول، مقابله شده خود جزایری، چنین آمده: «بسمله بلغ مقابلة من فاتحته الی خاتمته فی اوقات کلمه حرفا حرفا علی اصله و هو نسخه المصنف بخطه تعمدالله برحمته و اسکنه بحبوحة جنته و کتب اقل خلق الله تعالی الراجی عفوه و مغفرته و کرمه کرم الله ابن السید عطاء الله الحسینی حامدا مسلما، در پایان نسخه ما سواد صورت خط ابن ادریس آمده که او در آخر ذیحجه ۵۸۲ از این انتخاب بیاسوده است؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن مشکی، ۳۳۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۵/۷سم [ف: ۱-۵۴۵]
مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۳۱۰۴ عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۳-۱۳۴۵]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۱۶
خط:نسخ،کا:کرم الله بن عطاء الله موسوی جزائری شیرازی، تا: ۲۱ رجب ۱۱۰۱ق؛ظاهراً از روی نسخه مؤلف نوشته شده؛جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۱۳-۲۱۸]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۷۰-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲-۲۴۶]
مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۳۱۰۵
نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۳-۱۳۴۶]
۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱
آغاز: بقوله: و الو الارحام. فصل. قوله: و ان خفتم شقاق بینهما فابعثوا؛ **انجام:** آنچه هست: فصل. قوله کذب ثمود بطغوا ها اذا انبعث اشقاها.
خط: نسخ خوب، کا: علی بن کرم الله جزائری، تا: ۱۱۰۵ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ گوید آن را از روی نسخه خط نگارنده رونویس کرده‌ام، تاریخ نوشتن در پایان برخی جزءها ۵ محرم ۱۱۰۵ است، یعنی در همان زمان که شیخ حر (-۱۱۰۴) گوید: نسخه آن را به خط نگارنده‌اش دیده‌ام؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: تیماج حنایی با مقوا، ۲۵۴گ، ۲۰ سطر (۷/۸×۱۶/۲)، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱-۲۰۱]

● التبیان فی تفسیر القرآن / تفسیر / عربی

at-tibyān fī tafsīr-il qur'ān

تفسیری است مزجی از مفسری ناشناخته که علت تألیف آن را چنان بیان می‌دارد: «چون پیش از این تفسیر کبیری نوشته بودم اصحاب خواهش مختصر آن را نمودند لهذا این کتاب را نوشتم که تحفه‌ای باشد برای خزانه امیر اسفهسالار مظفرالدوله و الدین قطب الاسلام و المسلمین ملک الامراء ابی زنجی بن مودود بن تکله» که اگر مراد از این مظفرالدوله و الدین زنگی، دومین پادشاه سلغری فارس (۵۵۶-۵۷۰) باشد، این تفسیر می‌بایست از آغاز نیمه دوم قرن ششم باشد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۷
آغاز: بسمله. رب اختم بالخیر. الحمدلله مجزل [النعم] و منزل الحکم و مصور الامم و مقدر القسم الذی خلق الانسان علمه البیان.؛ **انجام:** و قوله فلیعمل مجزوم به لام الامر و لایشرک مجزوم لانه عطف علیه تم المجلدة الاولی من کتاب التبیان فی تفسیر القرآن ... و بالله التوفیق.
جلد ۱، از آغاز قرآن تا پایان سوره کهف؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عمر بن محمد بن عبدالمجید، تا: ربیع الثانی ۷۶۷ق؛ واقف: امیرجبرئیل، ۱۰۳۷؛ کاغذ: نخودی ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۸گ، ۴۰- ۴۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۱-۴۲۱]

● التبیان فی تفسیر القرآن / تفسیر / عربی

at-tibyān fī tafsīr-il qur'ān

از شیخ طوسی و ابوالبقاء عکبری نیست شاید از خضر بن عبدالرحمن ازدی درگذشته ۷۷۳ (چلبی) باشد. از آیه «ان هذه امتکم امة واحدة، ای ان هذا الدین دینکم و هو الاسلام دینا واحدا، ای لادین الا هو و ما سواه باطل» تا سورة الملائکة (الفاطر) «فانه کان بعباده بصیرا، ای ان الله بصیر بعباده المستحقین للعقوبة و المستحقین للمثوبة، و قیل بصیر ... و قال ابن عباس: المراد باهل طاعته و اهل معصته، تمت المجلدة الثالثة من تفسیر القرآن من کتاب التبیان، و الحمدلله و الصلا و الصلاة.»

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۱۸۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج

تریاکی ضربی مقوایی، ۳۱۷گ، ۲۰ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۷–۴۸]

● التبیان فی شرح الدیوان = شرح دیوان متنبی / ادبیات / عربی

at-tibyān fī š.-id d. = š.-e d.-e mutannabī

عکبری، عبدالله بن حسین، ۵۳۸–۶۱۶ قمری

'okbarī, 'abd-ol-lāh ebn-e hoseyn (1144-1220)

وابسته به: دیوان المتنبی؛ متنبی، احمد بن حسین (۳۰۳–۳۵۴ق)

شارح می‌گوید که من دیوان را نزد امام ابوالحرم مکی بن ریان ماکسینی در موصل به سال ۵۹۹ و نزد شیخ ابومحمد عبدالمنعم بن صباح تیمی نحوی خواندم و دیدم که گروهی بر آن شرح نوشته‌اند و هیچیک از آنها را کامل ندیدم، پس من این شرح را از روی شرح‌های ابن جنی و ابوالعلاء معری و خطیب تبریزی و ابوالحسن علی بن احمد واحدی و ابوعلی ابن فورجه و ابوالفضل عروضی و ابوبکر خوارزمی و ابومحمد الحسن بن وکیع تنیسی اقلیلی و دیگران ساخته‌ام. روش وی در این شرح چنان است که یک شعر را می‌آورد و زیر عنوان‌های «المعنی» و «الغریب» آن را گزارش می‌دهد. این شرح در دو جلد است. چلبی در کشف الظنون شماره بیت‌های دیوان متنبی را چنین برشمرد: شامیات (۲۳۵۲)، سیفیات (۱۵۴۰)، کافوریات (۵۲۸)، فاتکیات (۳۵۷)، شیرازیات (۳۹۶)، همه آنها (۵۱۷۳ بیت). مسافرت‌های متنبی در شعر وی تأثیر کرد و واژه‌های غیرعربی داخل آنها کرد و از این روی نیازمند گزارش گردید و شرح‌های بسیار بر آن نگاشته شد. ابن خلکان می‌گوید از برخی استادان شنیدم که دیوان متنبی چهل بار شرح شد. صاحب «الصبح المنبیء» آن را چهل و دو شرح دانسته است. (علینقی منزوی)

آغاز: الحمدلله العظیم الجزیل احسانه الواضح برهانه ... اما بعد فانی لما اتقنت الدیوان الذی انتشر ذکره فی سایر البلدان

انجام: و قد صرح فی جمیع ذلک بما کان اخفاه فی مدحه من قوله فی غیر هذه و ما طربی لما رأیتک بدعة ×× لقد کنت ارجوان ان اراک فاطرب

چاپ: کلکته، ۱۲۶۱ق؛ بولاق، جزء۲، ۱۲۸۷ق؛ بمبئی، سنگی، ۱۳۰۲ق.، وزیری، ۲۷۰ص (در هامش) با عنوان خلاصة التبیان فی شرح دیوان ابوالطیب المتنبی

[دنا ۷۸۰/۲]

۱. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۸۴

انجام: و من العرب من یقلب التاء ذالا و یدغم و یقرأ بتخفیف الذال و فتح الخاء و ماضیه ذخر ... تعالی و مصدقا حال معطوفة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ تملک: «محمد امین بن قطب الدین حیدر بنیاد بن خلیل قزوینی»، «محمد سعید بن محمد صنوبر الشریف»؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج قرمز، ۶۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: ۱–۱۷۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله با عفیف، تا: ۱۰۸۲ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج لاکی، ۶۴۴گ، ۲۹ سطر (۱۰/۲×۲۲/۵)، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۷–۱۹۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۶۵

آغاز: الغریب الثاکل المراة التی تفقد ولدها؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۵۳گ، ۲۹سطر، اندازه: ۲۰/۸×۳۰/۵سم [ف: ۷–۲۳۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۷

آغاز: الغریب الثاکل المرئة التی تفقد ولدها یقال (و این برابر است با سطر ۵ ص ۳۳ جلد دوم چاپ بولاق ۱۲۸۷ق)؛ **انجام:** برابر

فقط جلد دوم؛ کا: ابوالقاسم مشهدی پسر محمد ازغدی، تا: ذیحجه ۱۲۴۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ در ۵ برگ پس از آن تخمیس لامیة العجم طغرائی در (۳۵۰ بیت) نوشته شده آغاز تخمیس: «قصر رویدک عن لومی و عن عذلی ×× فلست اصغی لقول غیر ممتثل / و لی مراد و مطلوب ولی امل ×× اصالة الرای صانتنی عن الخطل / و حلیة الفضل زانتی لدی العطل»؛ تملک و مهر «المتوکل علی الله عبدالفتاح الطباطبائی» در شوال ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۷گ، ۲۵ سطر (۱۵×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۲–۷۰۶]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد تقی تبریزی، تا: ۲۸ جمادی الاول ۱۲۷۸ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۸۲گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸/۸×۳۱سم [ف: ۱–۸۱]

● التبیان فی شرح القاموس الملأن من الجمان / لغت / عربی

at-tibyān fī š.-il qāmūs-il mala'ān min-al jumān

قزوینی، محمد یحیی بن محمد شفیع، ق۱۲ قمری

qazvīnī, mohammad yahyā ben mohammad šafī' (-18c)

وابسته به: القاموس المحیط = قاموس اللغة = قاموس المحیط و القابوس الوسیط = الجامع لما ذهب من کلام العرب شماطیط؛ فیروزآبادی، محمد بن یعقوب (۷۲۹–۸۱۷)

شرح بسیار مفصل «قاموس اللغة» نگاشته فیروزآبادی (۸۱۷ق) که در آن ابتدا مفردات لغات آورده شده و شرح و توضیح مبسوطی از آنها که گاهی به چند سطر می‌رسد به دنبال آن ذکر گردیده است، در بسیاری جاها عنوان «بحث، بحث» و «دفع بحث، دفع بحث مع بحث» و ... مطرح کرده و به تشریح گسترده

معانی آن لغات پرداخته است، در «الذریعة» کتابی به نام «ترجمان اللغة» در شرح قاموس به زبان فارسی به مؤلف نسبت داده ولی از این کتاب نامی برده نشده است.

مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۳۸

آغاز: بسمله باب العین، فصل الهمزه، اثیع کزبیر شاعر من همدان و زید بن اثیع کزبیر و یثیع بالیاء بدل الهمزه روی الحدیث عن علی بن ابیطالب ازیع کزیر من الاعلام و اصله و زیع؛ **انجام:** و فقنی لاتمام کتاب التبیان فی شرح القاموس الملان من الجمان و القاموس المملی باللولو و المرجان

تعریف علی به گفتگو ممکن نیست ×× گنجیدن بحر در سبو ممکن نیست / من ذات علی به واجبی نشناسم ×× اما دانم که مثل او ممکن نیست.

جلد دوم، از باب العین تا آخر باب الیاء؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: شهر الله الاصم ۱۱۲۱ق، جا: اصفهان؛ مصحح، محشی؛ تملکی به این عبارت: «این نسخه شرح قاموس به خط شارح مرحوم مغفور میرزا یحیی قزوینی را که فی الحقیقة در نزد اولی الالباب و الافهام کمتر از متن نیست و شارح نور رمسه تحقیقات دقیقه فرموده‌اند، جناب عالیجاه معلی جایگاه مخدوم الانامی محمد خان سعدلو به این ذره بیمقدار بخشیده‌اند»؛ جلد: تیماج سیاه، ۳۹۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۱۹]

● **التبیان فی شرح زبدة الاصول** / اصول فقه / عربی

at-tibyān fī š.-i zubdat-il usūl

کاشانی، مرتضی بن محمد مؤمن، -؟۱۰۸۳ قمری

kāšānī, mortazā ben mohammad mo'men (-1673)

وابسته به: زبدة الاصول؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)

شرحی است بر «زبدة الاصول» شیخ بهائی با عناوین «قال-اقول» که نخستین تألیف او در جوانی است.

آغاز: زبدة الاصول و خیر الکلام حمدالله الملک العلام المفضل لنوع الانسان علی غیره من الوحوش و الانعام المتفضل علی عباده بانواع الانعام المتطول علیهم

انجام: فاذا عرفت الترجیحات فی الدلایل فاعلم انه قد یترکب المرجحات بعضها مع بعض مثنی وثلاث ورباع فصاعدا ویحصل اعداد لایکاد ینحصر فاتبع من هذه الترجیحات ما یکون والزم ما هو اقرب الی التقوی وفیما ذکرناه کفایة انشاءالله انتهی کلام المصنف طاب مرقده فلنقطع الکلام

[الذریعة ۳۰۱/۱۳ و ۱۵۶/۱ و ۲۵۰/۱؛ دنا ۷۸۰/۲؛ مستدرک الذریعة ۱۵۰]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد جعفر بن حاجی ... تبریزی، تا: ۱۰ رجب ۱۰۷۸ق؛ مصحح؛ مهر: «عبده محمد بن ...» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی با ترنج و سرترنج، ۱۲۴گ، ۲۰سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۴-۲۱۲]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۸۴۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن حاجی آخیجان تبریزی، تا: رجب ۱۰۷۸ق؛ مصحح، محشی با امضای «منه»؛ مهر: «عبده محمد محسن الحسینی» (بیضوی)؛ یادداشت تملک به تاریخ ۱۲۲۳ ق؛ جلد: گالینگور سبز، عطف تیماج زرشکی، ۱۸۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۱-۳۲۱]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال و اما الخارج فالمعتضد ... اقول و اما الترجیح بحسب الخارج فمن وجوه ایضا ... لم یذکره بسبب وروده لانه یدل علی زیادة اهتمام به

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی به نشان «ح ف ل، منه، کنز، ق»؛ کاغذ: فرنگی، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۲) [ف: ۷۵۳]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: خلیل هزار جریبی، تا: ۳ صفر ۱۲۱۶ق، جا: کاشان؛ این نسخه از روی نسخه‌ای به خط جمال الدین اسحاق بن محمد علم الهدی إبن فیض کاشانی مورخ ۲۳ جمادی الاولی سال ۱۱۱۰ق کتابت شده؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمعی زرشکی عطف زرکوب، ۱۵۸گ، ۱۵-۲۰ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۴-۱۰۷]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابوطالب موسی خوانساری، تا: چهارشنبه ۱۱ صفر ۱۲۷۷ق، جا: بروجرد؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: آهاری شکری، جلد: تیماج ضربی خرمایی، ۱۴۲گ، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۱۶-۵۸]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث شهاب: س۴ش۲-۹۳]

۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۹۴/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۴۱۳]

۸. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۸۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** الثالث ترجیح الخبر المتضمن لدرء الحد و نفیه علی الخبر الموجب لثبوته لأن الحد ضرر فیکون مشروعیته علی خلاف الأصل لقوله

خط: نستعلیق خوانا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی به امضای «منه» و «عصری»؛ اهدایی: جواد کمالیان؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۱۳۶گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱-۴۹۹]

● **التبیان فی علم البیان المطلع علی اعجاز القرآن /**

معانی بیان، علوم قرآن / عربی
at-tibyān fī ʻilm-il bayān-il maṭlaʻ ʻalā iʻjāz-il qurʻān
زملکانی، عبدالواحد بن عبدالکریم، -۶۵۱ قمری
zamlakānī, ʻabd-ol-vāhed ebn-e ʻabd-ol-karīm (-1254)
تمام مباحث علوم معانی و بیان و بدیع را با عناوین «سوابق» و «مقاصد» و «لواحق» مورد بررسی قرار داده است: السوابق: در سه «مقدمه»: ۱) فضل علم البیان، ۲) بیان حصر مواقع الغلط فی اللفظ، ۳) طریق تحصیله؛ المقاصد: در سه «رکن»: ۱) الدلالات الافرادیت، در سه باب، ۲) مراعات احوال التألیف، ۳) معرفة احوال اللفظ و اسماء اصنافه فی علم البدیع؛ اللواحق: فی بیان الجهة التی تحصل بها البلاغة و الاعجاز فی القرآن.
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی انطق السنة الاقلام باحکام الاحکام-و لم اجد من المصنفات فیه الا القلیل مع انها مشحونة بالقال و القیل و اجمعها کتاب دلائل الاعجاز-فانه جمع فاوعی-غیر انه واسع الخطو کثیر اما یکرر الضبط فقید للتبویب طرید من الترتیب-و قد سهل الله جمع مقاصده و قواعده و ضبط جوامحه و شوارده مع فرائد سمح بها الخاطر و زوائد نقلت من الکتب و الدفاتر هذا و ان تالیفه وقع فی ایام قلائل-و قد رتبته علی سوابق و مقاصد و لو احق
انجام: و قد اطلعتک بهذا الکتاب علی ریاض کنت عنها فی عمیا و عن طلابها فی خبط عشواء فان حدثک نفسک الی مراجعته-اراک الحق جلیا بعد ما کان عنک خفیا و انجلی عن صدی الشک و الارتیاب و علمت من این یقتبس الصواب-و ان لا یظفر به الا طبعا سلیما و خاطرا مستقیما انه سمیع النداء مجیب الدعاء بمحمد و آله الاصفیاء البررة الاتقیاء-و اماتنا علی محبتهم انه علی ذلک قدیر بالاجابة جدیر و هو حسبنا و نعم الوکیل.
چاپ: تحقیق احمد مطلوب و خدیجة الحدیثی، بغداد، الطبعة الاولی، ۱۹۶۴م، ۲۵۶ص
[دنا ۷۸۰/۲؛ بروکلمان ۱ ص ۵۲۸ و ذیل یکم: ۷۳۶؛ قاهره ۱۸۱/۲؛ معجم المؤلفین ۲۰۹/۶]
شرح و حواشی:
۱-المجید فی اعجاز القران المجید؛ زملکانی، عبدالواحد بن عبدالکریم (-۶۵۱)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۸۰
آغاز: و من عجب شمس تظللنی من الشمس ... و اجیب عن الاول ان إدعا الاسدیة ... و عن الثانی أن لفظ الأسد لو کان تبعاً لتلک الصفة لم یکن ابین ... وعن الثالث بان التعجب ... فان قیل: الاصرار علی ادعاء الاسدیة ینافی نصب القرینة (گ۱ر) ... قال البحتری: اذا سفرت اضاءت شمس دجن و مالت فی التعطف غصن بان فان قوله شمس دجن و غصن بان تشبیهات لو نصبا، و لو رفعا کما یقال اذا سفرت أضاءت شمس دجن ... قال ابو الطیب: لما غدا مظلم الاحشاء من اشر ×× أسکنت جانحتیه کوکباً یقد ... ثم الجامع فی الاستعارة إما أمر واحدا و فی حکمه، و الاول یتنوع الاستعارة فیه الی أصلیة و تبعیة (گ۱ر) ... و القسم الثانی من الاستعارة التمثیلیة (گ۷ر) و اعلم ان الشیخ نظم هذا المجاز فی سلک الاستعارة (گ۱۷ر) ... کنایة عن ذات من شبه به علی نحو مثلک یجود بسم الله الرحمان الرحیم و به التوفیق. (گ۲۸پ) علم البدیع هو معرفة وجوه تحسین الکلام، و التحسین اما راجع الی المعنی اوالی اللفظ او الیهما جمیعاً و البحث عن القسم الثانی وظیفة الفصاحة و عن الاول و الثالث وظیفة البلاغة، فهاهنا بابان الباب الاول التحسین الراجع الی المعنی و هو انواع (گ۲۹ر)؛ **انجام:** علیه صلوات أطیبها یبقی بقاء نعیم غیر منصرم. ختم الکتاب ختام مسک کماختم بختام خاتم النبیین صلی الله علیه و سلم و آله الطیبین فی رابع من شوال سنة خمس و عشرین و سبعماءة و الحمدلله وحده. قدتم تعلیقه علی ید العبد المذنب محسن بن ابی القاسم جعل الله احواله بالسداد و الصلاح فی رابع من شوال من سنة ستین و سبعماءة ... و مصلیا علی نبیه محمد و آله و عترته الطیبین الطاهرین انجام نسخه با کتاب «التبیان فی المعانی و البیان» حسین بن عبدالله طیبی منطبق است؛ خط: نسخ متوسط، کا: محسن بن ابی القاسم، تا: ۴ شوال ۷۶۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ از روی نسخه‌ای که تاریخ ۷۲۵ داشته است؛ کاغذ: خانبالغ نخودی کلفت، جلد: مقوایی رویه تیماج قهوه‌ای، ۱۵۰گ، ۱۵سطر [ف: ۱۱-۷۰۴]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۴۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۰ صفر ۷۷۷ق؛ واقف: فاضل خان، ۱۰۶۵ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶گ، ۲۷و۲۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۲۵-۲۴]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۵/۲-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: میر احمد بن شیخ موسی بن شیخ جعفر بن شیخ خضر مورخ ۱۲۵۳؛ کاغذ: اصفهانی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۳۵گ (۱۰۷پ-۱۴۱)، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۲۲-۷۱]

● **التبیان فی معانی القرآن** / تفسیر / عربی
at-tibyān fī maʻāni-l qurʻān
تفسیر بسیار مختصر لفظی است که بیشتر به معانی الفاظ و کیفیت قراءات اهمیت می‌دهد و مباحث دیگر را کمتر متعرض می‌شود. این کتاب «التبیان فی اعراب القرآن» ابوالبقاء عکبری نیست. در کشف الظنون (۳۴۱/۱) چند کتاب را به نام «التبیان» راجع به قرآن یاد آور شده است، ولی چون نسخه حاضر از اول کتاب نیست شناخته نشد که از کیست و ما احتمال می‌دهیم که محمد بن محمد الحسینی (کاتب نسخه) مؤلف باشد زیرا در پایان جمله «کاتبه و مرتبه» را نوشته و در حواشی اضافات بسیاری دارد که عادتاً مؤلفین چنین کاری می‌کنند. (سید احمد

اشکوری)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۳
آغاز: کهیعص قرأ ابو عمرو بکسر الهاء و فتح الیاء ضده ابن عامر و حمزه بکسرهما و ابوبکر الکسائی و الباقون بفتحهما؛ **انجام:** عن ابی هریره انه سمع النبی صلی الله علیه و سلم یقول ما اذن الله لشیء ما اذن لنبی حسن الصوت بالقرآن بحضرته
قسمت دوم کتاب و از سوره مریم تا آخر قرآن است؛ خط: نسخ مایل به رقعی، کا: محمد بن محمد حسینی، تا: اواخر شعبان ۷۶۴ق؛ محشی؛ تملک: سید عبدالرحیم فیضی زاده به تاریخ ۲۰ شوال ۱۱۶۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۳-۳۱۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۶۶-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲-۵۹]

● التبیان فی المعانی و البیان / بلاغت / عربی

at-tibyān fī-l maʻānī wa-l bayān

طیبی، حسین بن محمد، -۷۴۳ ؟ قمری

tībī, hoseyn ebn-e mohammad (-1343)

تاریخ تألیف: قرن ۸
این کتاب، در دو فن بلاغت و فصاحت، تمام مباحث مربوط به علوم مبانی و بدیع را مورد بحث و تحقیق قرار داده است. به نوشته ابن عماد حنبلی، خود مؤلف شرحی بر آن نگاشته است.
آغاز: بسمله، الحمد لله الذی اشرقت بسناء محامده فی سماء المعانی من شموس البیان انجم و بدور
انجام: ختم الکتاب ختام مسک کما ختم بختام خاتم النبیین صلوات الله و سلامه علیه و علی آله و صحبه الطیبین الطاهرین.
[دنا ۲/ ۷۸۰ (۲ نسخه)]

شرح و حواشی:
۱- مفاتیح الفتوح؛ علی بن عیسی (-۸)
۲- حدائق البیان فی شرح التبیان؛ علی بن عیسی (-۸)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۴۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حمید بن محمود بن احمد خوارزمی، تا: اواسط جمادی الثانی ۷۷۲ق، جا: ملطیه؛ تملک: محمد بن سلار حنفی ماردینی در شوال ۸۲۹، عبدالله مشهور به حلیم زاده در غره ذیقعده ۱۰۸۷ در احمد آباد کجرات؛ واقف: فاضل خان، ۱۰۶۵ق؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی با ترنج و سر ترنج، ۸۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۲۵-۲۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۰۶
آغاز: و تعزز عن التذییل و الصلاة و السلام علی أفضل مبعوث من أکرم جرثومة؛ **انجام:** برابر
نام مؤلف به قرینه انجام نسخه و همخوانی با نسخه آستان قدس ج ۲۳/۲۵ تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن الیاس موغانی، تا: اواسط ربیع الاول ۷۷۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی، دارای علامت سماع؛ تملک: حیدر ابن طاهر حسینی و مهر «عبده حیدر الحسینی» (هشت‌گوش)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۱۱-۱۲۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۸۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** تبقتی بقانعیم غیر منصرف و العاقبه للمتقین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱۷ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [رایانه]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۸۷۶
آغاز: الرابع و العشرون و الانشا قوله اخبرنی ظاهره امر؛ **انجام:** تقدیر العزیز العلیم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۲۷ سطر (۵×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [رایانه]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۸۷
آغاز: الرابع و العشرون فی الانشاء قوله اخبرنی ظاهره امر؛ **انجام:** ذلک تقدیر العزیز العلیم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۲۷ سطر (۵×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [رایانه]

۶. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۴۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، کا: اسماعیل بن حاجی ابراهیم، تا: ۱۱۲۳ق؛ یادداشت حسن بن محمد عمری عاملی؛ واقف: شیخ محمد باقر مدرس، ۱۱۷۶ق؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قهوه‌ای لایه ای، ۱۵۷گ، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۶۴]

● تبیان القواعد للحساب / ریاضیات / عربی

tibyān-ul qawāʻid li-l-ḥisāb

در یک «مقدمه» و چند «باب».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۳۷/۷۲
آغاز: الحمدلله مفتح الابواب، ملهم الصواب، مسهل الصعاب، میسر الحساب؛ **انجام:** باب فی مسائل معضله فی باب الحساب
نسخه تنها مقدمه و باب یکم در قواعد حساب را در نه قاعده دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن یشمی، ۱۲گ (۲۱۴ر-۲۲۵پ)، اندازه: ۱۵/۹×۲۹/۵سم [ف: ۷-۲۲۰]

● تبیان القواعد النحویة فی شرح الهدایة المهدیة / نحو / عربی

tibyān-ul qawā'id-in naḥwīyya fī š.-il hidāyat-il mahdīyya

قزوینی، حسن بن محمد، ق۱۳ قمری
qazvīnī, hasan ebn-e mohammad (-19c)

وابسته به: الالفیة فی الاعراب = ارجوزة فی النحو = نحو منظوم؛ حسینی قزوینی، محمد تقی بن امیر مؤمن (-۱۲۷۰)
تاریخ تألیف: ۱۲۴۰ق

اصل کتاب منظومه‌ای است در نحو از «سیدمحمدتقی بن امیرمؤمن» که از سوی شاه عباس امیر حجاج بوده و شارح آن را با عناوین «قوله-قوله» به امر استادش «بهاء الدین عبدالغنی طارمی» در حجمی متوسط شرح کرده است. در الذریعة این کتاب معرفی نشده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۷

آغاز: قال التقی بن التقی بن الرضا×× مفتخرا بالمصطفی و المرتضی / الحمدلله الذی احسن فی ×× محاسن اللسان باللطف الحقی ... العلوم الدینیه وخلعت بتقبیل ذوی سنة اهلها الفائزین بالسعادات ... افتتح الکتاب بالتسمیه؛ **انجام:** او کون الجمله هو المبتدا معنی نحو قولی زیدقائم وقل هو الله احد واشار بقوله والظرف التزم الی ان للظرف متعلق التزم وجود الرابط فیه ولایرید به ان الظرف قسم برأسه لابد من تحملة للرابط کمامر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱-۳۲۲]

● **تبیان القوانین** / اصول فقه / فارسی و عربی

tibyān-ul qawānīn

کلاک، حسن بن علی اصغر
kalāk, hasan ebn-e 'alī asqar

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)
تاریخ تألیف: شنبه پنجم ربیع الاول ۱۲۶۷ق

شرح استدلالی است با رد و ایراد بر «القوانین المحکمة» با عناوین «قوله-قوله» و فقط مقداری از باب اول آن را شرح نموده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۳۹

آغاز: قوله اختلفوا فی جواز ارادة اکثر من معنی من معانی المشترک فی اطلاق واحد یعنی اختلاف کردند که آیا اراده اکثر از معنی واحد از معانی مشترک از لفظ مشترک

نسخه اصل: کتابخانه مدرسه صدر (خاتم الانبیاء)-بابل؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با مصحح و خطخوردگی و اضافات؛ ۸۲ص [عکسی ف: ۵-۱۹۴]

● **تبیان الکبائر** / حدیث / عربی

tibyān-ul kabā'ir

قاینی، محمد بن عبدالله، -۸۳۸ قمری
qāyenī, mohammad ebn-e 'abd-ol-lāh (-1435)

شرح و حواشی:
۱- تبیان الکبائر (منتخب)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۰۹/۳-ف

نسخه اصل: نفیسی ش ۴۲۹؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۷۳۳]

● **تبیان الکبائر (منتخب)** / کلام و اعتقادات / عربی

tibyān-ul kabā'ir (mn.)

وابسته به: تبیان الکبائر قاینی، محمد بن عبدالله (-۸۳۸)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۲۷/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۹۷۶ق؛ در متن، هامش به فارسی در شمارش گناهان؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۶گ (۷۹پ-۸۴ر)، ۲۱ سطر (۸×۱۴)، قطع: بغلی، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۶-۱۵۷]

● **التبیان لاهل الایمان و اصحاب الایقان** / حدیث/ عربی

at-tibyān li-ahl-il īmān wa aṣḥāb-il īqān

موسوی تنکابنی، محمد مهدی بن محمد جعفر، ق۱۳ قمری
mūsavī tonekābonī, mohammad mahdī ebn-e mohammad ja'far (-19c)

مؤلف سه جلد کتاب در اربعین حدیث جمع‌آوری کرده است: کتاب اول به نام «اربعین» پیرامون متعه، کتاب دوم «تبیان» که نسخه حاضر است و کتاب سوم به نام «الجواهر المقطعة». در کتاب حاضر مفصلاً به بحث و بررسی چهل حدیث که به نظر مشکل می‌آید و احتیاج به شرح و توضیح دارد، پرداخته است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۵۸/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فیقول ... ان هذه اربعون احادیث صعبة مستصعبة تحتاج الی البیان فبیناها بتوفیق الله بابین البیان؛ **انجام:** قال تجلسون و تحدثون قلت نعم جعلت فداک قال علیه السلام تلک المجالس احبها فاحیوا امرنا یا فضیل فرحم الله من احیی امرنا

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، با افزودگی‌های بسیار در حاشیه؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۵گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۷۵]

● **تبیان اللغة** / لغت / عربی به فارسی

tibyān-ul luġa

مدرس چهاردهی، محمد علی بن محمد نصیر، ۱۲۵۲–۱۳۳۴ قمری

modarres-e čahārdehī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad nasīr (1837-1916)

وابسته به: الصحیفة الکاملة السجادیة = الصحیفة السجادیة؛ علی بن حسین (ع)، امام چهارم (۳۸–۹۴)

فرهنگ واژه‌های عربی به فارسی است، ویژه واژه‌های دشوار «صحیفه سجادیه»، به ترتیب الفبایی در آغاز واژه‌ها، هر حرف در یک «باب». مؤلف در سبب تألیف گوید: «... فبعد چنین عرض نماید قاصر از درک معانی محمدعلی بن نصیرالدین الجیلانی در ازمنه سابقه تعدی از حد خود نموده شرح فارسی بر زبور اهل بیت یعنی صحیفة السجادیة نوشته که تذکره از جهت خود شود و بعضی از لغات او به قدر وسع ضبط شده در این اوان نظر نموده به کتاب بلد الامین مؤلف شیخ ابراهیم کفعمی ملاحظه نمود دید تمام لغات مشکله صحیفه از کتب معتبره لغویه و غیر او استخراج نمود در حاشیه کتاب نوشت. از اینکه متفرق بود باعث و داعی شده تمام لغات مزبوره به طریق حروف تهجی با انضمام لغات کثیره از قرآن که به او ضم شد ذکر نماید، تا کسانی که نزد ایشان بلد الامین نیست، یا اینکه معنی لفظ بخواهند از روی لغت بدون اینکه بخواهند بدانند تناول و اخذ او سهل و آسان باشد در هر دعاء و از دعاء صحیفه که آن واقع شده باشد معنی او بدانند اگر مکررات در حاشیه باشد اسقاط شود. و این کتاب مسمی شد به تبیان اللغه» که در واقع ترجمه حواشی کفعمی بر صحیفه است. مؤلف در این رساله حواشی کفعمی را به فارسی ترجمه و مرتب نموده تا دسترسی به آن در ترجمه دعاهای صحیفه و دیگر ادعیه و نیز آیات قرآن کریم آسان‌تر باشد.

آغاز: حمدو ثناء مر معبودی را سزاست که انسان را علاوه براعطاء عقل و درک قوه و قدرت برتنطق نمودن بما فی الضمیر ... بعد، چنین عرض نماید قاصر از ادراک معانی محمد علی بن نصیر الجیلانی ... لغات مشکله صحیفه ... به انضمام لغات کثیره از قرآن

انجام: هیهات کلمه‌ای است که در مقام تبعید است و به فتح تاء یعنی بعید است.

چاپ: با تحقیق مجید غلامی جلیسه، ضمن میراث حدیث شیعه، دفتر پانزدهم، قم، مؤسسه فرهنگی دار الحدیث، ۱۳۸۵ش

[دنا ۷۸۱/۲؛ الذریعه ۳۳۳/۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۱۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** در رفتن و مظلوم شدن [یک کلمه ناخوانا] ای المظلوم.

خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با بعضی اضافات در حواشی؛ واقف: مرتضی مدرسی چهاردهی فرزند مؤلف، دی ۱۳۴۷؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۳۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۲سم [ف: ۱۳–۱۷]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** باب ما اولنه الیایم دریا ... صبر و سلوک خوش داشتن.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مقابله شده با نسخه دستنویس نگارنده، به گواهی آقای مرتضی مدرسی چهاردهی؛ کاغذ: آهار مهره، جلد: مقوا آبی، ته تیماج قهوه‌ای، ۵۲ص، ۲۰–۲۲ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲–۳۸]

● التبیان لمبهمات القرآن / تفسیر / عربی

at-tibyān li-mubhamāt-il qurʻān

ابن جماعه، محمد بن ابراهیم، ۶۳۹–۷۳۳ قمری

ebn-e jamāʻa, mohammad ebn-e ebrāhīm (1242-1333)

وابسته به: التعریف و الأعلام فی ما أبهم فی القرآن من الأسماء الأعلام؛ سهیلی ، عبدالرحمن بن عبدالله ۵۰۸؟ –۵۸۱ق

تاریخ تألیف: ذیحجه ۶۸۵ق

این کتاب که در «کشف الظنون» (۱: ۹۲۴) به نام «البیان» ضبط شده است تکمله کتاب «التعریف و الاعلام فی ما ابهم فی القرآن من اسماء الاعلام» از عبدالرحمن بن عبدالله سهیلی اندلسی است. مؤلف در مقدمه می‌گوید: کتاب «التعریف و الأعلام» نوشته عبدالرحمن بن عبدالله اندلسی سهیلی را مورد مطالعه قرار دادم آنچه که مؤلف از قلم انداخته بود به آن افزودم و زواید را حذف و مطالبی نیز از کتب تفاسیر به آن اضافه کردم و اقوال مختلف علما را ذکر نموده و سایر مباحث مهم را از ابتدای قرآن کریم تا آخر به ترتیب سوره‌ها آوردم. کتاب «التعریف و الأعلام» چنانکه در جای خود خواهید دید به ذکر و شرح کسانی می‌پردازد که در تواریخ و سیر با اسامی خویش مذکور ولی در قرآن مجید به طور اجمال و ابهام ذکر گردیده‌اند.

[دنا ۷۸۱/۲؛ الاوقاف العامة موصل ۳۲/۴]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۷۸۰

آغاز: بسملة، الحمدلله ذی الجلال و الاکرام الملک القدوس السلام الذی اکرمنا بدین الاسلام و کتابه الفارق بین الحلال و الحرام و اتباع سیدنا محمد علیه افضل الصلاة و اتم السلام و علی آله الأئمة الأعلام و اصحابه البررة الکرام؛ **انجام:** من الجنة و الناس قیل معناه انه یوصل الوسوسة من جهة الجن و من جهة الانس ... متوسلا الیه به و بنیه فی خاتمه الخیر و ما یقرب الیه و هو حسبنا و نعم الوکیل و صلی الله علی سیدنا محمد ...

در فهرست مدرسه فاضلیه ص ۴۰ کتابت این نسخه ۷۲۰ ثبت شده. معرفی این نسخه در جلد ۲۲ فهرست هم آمده است و گمان

می‌رود نسخه معرفی شده در مدرسه نواب نیز همین نسخه باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۷۲۰ق؛ نسخه رونویس شده از نسخه اصلی است، مصحح، مقابله شده؛ واقف: فاضلخان؛ کاغذ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی.، ۱۰۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۱۱-۶۴۸ و ۲۲-۷۰]

● **تبیان اللمعة** / فقه / عربی و فارسی

tibyān-ul lum'a

کلاک، حسن بن علی اصغر

kalāk, hasan ebn-e 'alī asqar

وابسته به: اللمعة الدمشقیة فی فقه الامامیة = لمعه؛ شهید اول، محمد بن مکی (۷۳۴-۷۸۶)

شرحی است مزجی بر کتاب «المعة الدمشقیة» شهید اول که بیشتر به ترجمه عبارات و بعضاً توضیح برخی مطالب و گاهی نیز از عبارات «الروضة البهیة» شهید ثانی استفاده نموده است. از اول طهارة تا آخر دیات با عناوین «کتاب کتاب».

[دنا ۷۸۱/۲]

بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۱۹۷

آغاز: و الکر یتحقق بعشرة شبر لان کل واحد من العرض و الطول و العمق؛ **انجام:** به جهت عدم رضا مالک حرام است به خلاف میته که حرمت ذاتیه دارد.

نسخه حاضر از آخر افتاده دارد؛ خط: نستعلیق، کا: = مؤلف، تا: ۱۲۶۹؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۲۸۲ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۳۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۷۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴-۱۰۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۴۰

نسخه اصل: تتمه همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵-۱۹۴]

● **تبیان مقاصد التذکرة** / هیأت / عربی

tibyān-u maqāṣid-it taḏkira

منجم حمادی، محمد بن علی، ق۷ قمری

monajjem-e hamādī, mohammad ebn-e 'alī (-13c)

وابسته به: التذکرة النصیریة = تذکره نصیریه؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲)

شرحی است به نام «تبیان مقاصد التذکرة» در این شرح ایراد و اعتراض بسیاری بر تحفه قطب الدین شیرازی کرده و علامه شیرازی در کتاب «فعلت فلا تلم» آن اعتراضات را پاسخ گفته است.

آغاز: الحمد لله رب العالمین بقول احوج خلق الله محمد بن ... لما کان ... التذکرة من مصنفات افضل المتأخرین ... شدید الانغلاق عسر المرام محتویا علی اصول لم یطلع علیها المتقدمون التمس منی بعض الاصحاب ام اکتب له شرحا لیسهل الاطلاع علی معانیها و ادراک الاصول المخترعة و فحاویها ... و اضفت الیه ما سنح للفکر من اصول ینحل بها جمیع الاشکالات الواردة علی حرکات الافلاک من غیر خلل و بعد اتمامه سمیته تبیان مقاصد التذکرة (نقل آغاز از فهرست کتابخانه مجلس ج ۱۰ ص ۱۹۹۱ در ضمن معرفی «فعلت فلا تلم» قطب شیرازی.)

شروح و حواشی:

۱- فعلت فلا تلم؛ قطب الدین شیرازی، محمود بن مسعود (۶۳۴-۷۱۰ق)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۵۹/۲۸-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Add. 23570؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۶۰۴]

● **تبیان المسالک** / عرفان و تصوف / عربی

tibyān-ul masālik

آشتیانی، احمد بن محمد حسن، ۱۳۰۰-۱۳۹۵ قمری

āštīyānī, ahmad ebn-e mohammad hasan (1883-1975)

رساله‌ای است در بیان مسالک مختلف در مسأله وحدت وجود.

چاپ: به کوشش رضا استادی، نور علم: ۱ (۴-۱۳۴۲) ش ۱۰: ۱۲۷-۱۴۲

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۲۷/۱

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی سید الانبیاء و المرسلین ... و بعد فیقول العبد الداثر الفانی احمد ابن محمد حسن الآشتیانی قدس سره قد امرنی؛ **انجام:** پس بپا ای هادم لذتها، ای خلیل الله کن بتها ز جا و مع ذالک ... فی یوم العشرین من شهر شعبان المعظم.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۴۰ق؛ کاغذ: کرم، جلد: کاغذ کرم، ۲۲گ (۱پ-۲۲پ)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱-۱۳۹]

● **تبییض الصحیفة فی مناقب ابی حنیفة** / تراجم / عربی

tabyīḍ-uṣ ṣaḥīfa fī manāqib-i abī-ḥanīfa

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹-۹۱۱ قمری

soyūtī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446-1506)

مناقب و فضایلی که درباره ابوحنیفه گفته‌اند و همچنین روایت‌هایی که روایت کرده است و تاریخ ولادت و وفات وی را گرد آورده است.

آغاز: الحمدلله و کفی و سلام علی عباده الذین اصطفی، هذا جزء ألفته فی مناقب الامام أبی حنیفة النعمان بن ثابت

انجام: و لم یقدروا علی دفنه من کثرة الزحام انتهی ملخصاً بحذف الاسانید.

چاپ: المیمنیه، ۱۳۰۹ق؛ حیدرآباد، مطبعة الدائرة، ۴۰ص،

۱۳۱۷و۱۳۳۴ق. ۱۴۱۰هـ در بیروت.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۲/۷عکسی

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال در مادرید اسپانیا، ش ۱۵۴۴؛ خط: نسخ،بی‌کا،تا:قرن ۱۰؛۱۷ص(۵۷-۷۳)، ۲۳ سطر [عکسی ف: ۴-۴۵۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۱۱/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ انجامه: «انتهی ملخصا بحذف الاسانید فان المؤلف کان له نسخة غیر هذه مذکور فیه الاسانید و اختصر هذه والله اعلم و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه و سلم ... آمین»؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۲۵ر-۳۰پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۳۵-۶۴۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۶/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال الحافظ جمال الدین المزی فی التذهیب و صلی علیه ست مرات و لم یقدر علی دفنه الی العصر من کثرة الزحام

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۸گ (۴۳پ-۶۰ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۲-۱۹]

● **التبییض و التصفیر** / کیمیا / عربی

at-tabyīḍ wa-t taṣfīr

جابر بن حیان، ۱۲۰-۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739-814)

رساله در تبییض و تصفیر از جابر بن حیان در علم کیمیا.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۳/۱۳

خط: نستعلیق، کا: عبدالنبی شافعی و عزیز الله قادری، تا: ۱۱۵۲ق، جا: بصره؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، میشن تریاکی، ۳ص (۴۸-۵۰)، ۲۸ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۹/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰-۴۴۸]

● **التبییض و التلمیح (رسالة فی)** / کیمیا / عربی

at-tabyīḍ wa-t talmīḥ (r.-un fī)

زسیموس حکیم، ق۴ میلادی

zesīmūs-e hakīm (-4c)

زوسیموس (Zosimos) در زمان افلوطین می‌زیسته و از کاهنان مصر کیمیا آموخته است. نامش را در نسخه ها چند گونه نوشته‌اند: دوسموس، ریسموس، رسیموس، ریشموش، روسومس، ذوسم، ذیسموس، ارشموس. ابن ندیم (ص ۴۹۶) او را مانند اوسطانس (Osthanes) و نگارنده المفاتیح فی الصنعة که ۷۰ رساله است خوانده است. این رساله در فهرست دانشگاه با نام «رسالة ذوسم الی امه فی التبییض و التلمیح» معرفی شده است و احتمالاً یکی از رسائلی باشد که زسیموس به خواهرش اثاسیا (اوتاسیه) نوشته است.

[سزگین، تاریخ نگارش‌های عربی، جلد ۴، ص ۱۰۶]

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۸۰/۳۱

نام نویسنده و شماره برگ‌ها به استناد سزگین (۴: ۷۶) وارد شد؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ [نشریه: ۲-۱۰۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۱/۴

آغاز: بسمله رسالة ذوسم الی امه فی التبییض و التلمیح. سلام علیک. اما بعد فانی اخبرک و افسرلک تدبیر المغنیسیا؛ **انجام:** و قال هرمس فی بیان السحق اذ قال فی تنقیة الرصاص: بیضه حتی یخرج سواده فحینئذ یتم العمل عمل المغنیسیا و تباض. و حسبک و السلام.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۸ر-۱۹ر) [ف: ۴-۹۸۴]

● **تبیین اسانید من لا یحضره الفقیه = حاشیة من لا یحضره الفقیه** / رجال / عربی

tabyīn-u asānīd-i man lā yaḥḍar-u-hu-l faqīh = ḥāšīyat-u man lā yaḥḍar-u-hu-l faqīh

زرفخی قائینی، محمد رضا بن محمد صادق، ق۱۲ قمری

zarfaxī qā'īnī, mohammad rezā ebn-e mohammad sādeq (-18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۴۱/۲

خط:تحریری،کاتب=مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ هامش [مختصر ف: ۱۳۱]

● **تبیین الاسرار** / عرفان و تصوف / فارسی

tabyīn-ol asrār

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۸۶

کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۲۰ق؛ قطع: وزیری [د.ث. مجلس]

● **تبیین اوهام الفصیح** / ادبیات / عربی

tabyīn-u awhām-il faṣīḥ

جوالیقی، موهوب بن احمد، ۴۶۶-۵۳۹ قمری

javālīqī, mawhūb ebn-e ahmad (1074-1145)

به‌روایت ابومنصور موهوب بن احمد بن محمد بن خضر جوالیقی بغدادی از کبار لغویین و ائمه ادب و از مشاهیر اصحاب خطیب تبریزی است و در آن فی الواقع داوری می‌کند بین زجاج و ثعلب در باب کتاب فصیح مذکور در ذیل کتاب «مخاطبة» زجاج.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۷۱۱/۳

آغاز: بسمله اخبرنی شیخنا شیخ الاجل العلامة ابومحمد عبدالمنعم بن صالح بن احمد بن محمد التیمی النحوی قراءة علیه و هو ینظر فی اصله المنقول منه یوم الاربعاء الثالث عشر من شهر رمضان المعظم سنة سبع عشرة و ستمایه قال قرأت علی الشیخ الاجل العالم الصدر الثقة الامین المحدث ابی الثناء حماد بن هبةالله بن حماد بن الفضیل الحرانی ادام الله سلامته بمنزله بثغر الاسکندریة المحروس لست خلون من شهر ربیع الآخر سنة اربع و ثمانین و خمس مائة قال انبانی الشیخ ابومنصور موهوب بن احمد بن محمد بن الخضر الجوالیقی رحمه الله اجازة فیما کتب لی بخطه قال مخاطبة جرت بین ابی العباس احمد بن یحیی رحمه الله و بین ابی اسحاق ابراهیم بن السری الزجاج رد فیها علیه مواضع من کتاب الفصیح ظلمه فیها فتبینت صوابها؛ **انجام:** وقد رواها غیره بفتح الهمزة ایضا علی ان ابا العباس قرأها عن الفراء (کاتب بقیه کتاب را ننوشته است).
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۸؛ کاغذ: حنایی، ۱۷سطر [ف: ۱۳-۲۰۱]

● **تبیین ترکیب جمل** / نحو / فارسی
tabyīn-e tarkīb-e jomal
ونلت راماراد

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۸۷۵/۱
آغاز: بسمله جمیع ستایش و نیاش مرآن بی نحو را سزا و رواست
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی روکش گالینگور قرمز عطف تیماج قرمز، ۱۲ص (۱-۱۲)، ۱۱ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۵-۱۸۲۹]

● **تبیین الحجر (رسالة فی)** / کیمیا / عربی
tabyīn-ul ḥajar (r.-un fī)
طغرائی، حسین بن علی، ۴۵۵-۵۱۴ قمری
toqrā'ī, hoseyn ebn-e 'alī (1064-1121)
در بیان و توضیح حجر در لسان حکمای علم کیمیا. احتمالاً بخشی از یکی از کتاب‌های او است.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۱۱/۳
آغاز: بسمله، اعلم ان الحجر هو الطابع المفرد لهذا صح لهم ان ینقوا کل شیء قال الطغرائی لان حجر هم الذی هو الطابع ساوی کل شیء
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۳۵ر-۳۶ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲-۱۷۵]

● **تبیین حدود خراسان** / اسناد / فارسی
tabyīn-e hodūd-e xorāsān

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۲۶/۳۰
آغاز: بنا بدستور واحد المضمون مأمور اعلیحضرت ... سلیمان خان صاحب اختیار امیر تومان، و مأمور اعلیحضرت ... نقولا قوزمین قارادیف، در خصوص قرارداد آب و تعیین زمین در میان اهالی؛ **انجام:** سیلمان خان صاحب اختیار امیر تومان.
در نه «فصل»، به تاریخ ۲۸ شعبان ۱۳۰۱؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ارقام سیاق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن سبز، ۲گ (۱۱۵پ-۱۱۶ر)، اندازه: ۲۱/۹×۲۵سم [ف: ۷-۳۵۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۲۶/۳۲
آغاز: بنا بدستور العمل واحد المضمون مأمور اعلیحضرت؛ **انجام:** سلیمان خان صاحب اختیار امیر تومان
تبیین حدود خراسان در کنار رودخانه دو شاخ: (فارسی) در دو فصل، به تاریخ ۱۴ شعبان ۱۳۰۱. به امضای امیر تومان سلیمان خان و نقولا قوزمین قارادایف (از طرف روس)؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ارقام سیاق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن سبز، ۱ص (۱۱۹پ)، اندازه: ۲۱/۹×۲۵سم [ف: ۷-۳۵۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۲۶/۳۳
آغاز: بنا بدستور العمل واحد المضمون؛ **انجام:** سلیمان خان صاحب اختیار امیر تومان
تبیین حدود خراسان در خصوص قرارداد آب و تعیین زمان در میان اهالی اتک و اهالی سرحدیه در جز و کلات، در دو فصل، به تاریخ ۱۴ شعبان همان سال. به امضای همان دو کس؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ارقام سیاق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن سبز، ۱ص (۱۲۱پ)، اندازه: ۲۱/۹×۲۵سم [ف: ۷-۳۵۱]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۲۶/۳۴
آغاز: بنا بدستور العمل واحد المضمون؛ **انجام:** سلیمان خان صاحب اختیار امیر تومان
تبیین حدود خراسان در خصوص تعیین زمین و آب: (فارسی) در هفت فصل، به امضای همان دو کس مورخ ۹ رمضان ۱۳۰۱؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ارقام سیاق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن سبز، ۲گ (۱۲۳پ-۱۲۴ر)، اندازه: ۲۱/۹×۲۵سم [ف: ۷-۳۵۲]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۲۶/۳۵
آغاز: بنا بدستورالعمل واحد المضمون؛ **انجام:** سلیمان خان صاحب اختیار امیر تومان
تبیین حدود خراسان و تعیین زمین و آب اهالی اتک و کلات، در نه فصل، بتاریخ ۵ جمادی الاول ۱۳۰۱ به امضای همان دو کس؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ارقام سیاق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن سبز، ۳گ (۱۲۵پ-۱۲۷ر)، اندازه: ۲۱/۹×۲۵سم [ف: ۷-۳۵۲]

● **تبیین الحقائق فی شرح کنز الدقائق** / فقه / عربی
tabyīn-ul ḥaqā'iq fī š.-i kanz-ud daqā'iq

زیلعی، عثمان بن علی، -۷۴۳ قمری
zayla'ī, 'osmān ebn-e 'alī (-1343)

وابسته به: کنز الدقائق؛ نسفی، عبدالله بن احمد (-۷۱۰)
شرحی است متوسط و استدلالی بر کتاب «کنز الدقائق» در فقه حنفی. این شرح نسبتاً مفصل و در ۶ جزء نگاشته شده است. با عنوان‌های «قال قال» که شارح در آن فروعی نیز بر متن اصلی افزوده است.

آغاز: الحمدلله الذی شرح صدور العارفین بنور هدایته و زینها بالایمان و ما ألهمها من حکمته

چاپ: مصر، جزء۶، ۱۳۰۳ق؛ بولاق، ۱۳۱۳ و ۱۳۱۵ق.

[دنا ۷۸۲/۲؛ ریحانه الادب ۴۰۳/۲؛ کشف الظنون ۱۵۱۵/۲؛ سرکیس ۹۸۸/۱؛ اعلام زرکلی ۳۷۳/۴؛ معجم المطبوعات العربیة ۹۸۸/۱؛ الاوقاف العامة بغداد ۳۹۰/۱ و ۳۹۱/۱ و ۳۹۲/۱؛ الاوقاف العامة موصل ۶۹/۴ و ۷۰/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان ملك أمه لا تصیر أم ولد له لعدم ثبوت نسبه. و الله اعلم بالصواب.

جلد اول، به باب استیلاد ختم می‌گردد؛ خط: نسخ، کا: شعبان بن شیخ مکرمین، تا: چهارشنبه ۲ ربیع الاول ۷۹۳ق، به جهت عبدالکریم حنفی ازاقی؛ مصحح، محشی؛ وقف‌نامه کتاب به تاریخ ۱۱۵۶؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۳۹۷گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۴-۸۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۸۹

جلد اول؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف گالینگور قرمز، ۱۶۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [ف: ۱۱-۲۸۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۲۵

آغاز: لانه خرج عن ملکه بالبیع قال و یقسم فی المنقول و العقار المشتری و دعوی الملك ای یقسم فی المنقول الموروث و العقار المشتری و فیما اذا ادعوا الملك؛ **انجام:** لو ماتت المرأة و خلفت ثلاث اخوات متفرقات و زوجا ... و لو جعلت کانها لم تکن لکانت من ستة و بقی سهم للعصبة و الله سبحانه و تعالی اعلم بالصواب.

جلد چهارم، از نیمه کتاب قبل از «کتاب المزارعه» تا آخر شرح؛ خط: نسخ، کا: عبدالرحمن محمد بن اسمعیل حنفی شهیر به کرکی، تا: جمعه ۲۲ جمادی الاول ۸۳۸ق؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲۴۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۳۸-۴۵]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵۴۴

کتاب طهارت تا کتاب الوقف؛ خط: نسخ، کا: محمد بن سلامة بن قاسم مدینی حنفی، تا: ۸ محرم ۹۷۶ق؛ مصحح؛ تملك: عبدالرحمن بن حسین و مهر مربع؛ جلد: تیماج مقوایی عطف گالینگور نیلی، ۳۲۴گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۹-۳۳۸]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۴۳

آغاز: کتاب الوکالة، الوکالة الحفظ و منه الوکیل فی اسماء الله تعالی و لهذا قلنا فیمن قال وکلتك؛ **انجام:** فاذا استوفت الاخت نصیبها و هو ثلثة بقی خمسة و لو جعلت کانها لم تکن لکانت من ستة و بقی سهم للعصبة؛ و الله اعلم بالصواب. تم الکتاب ...

ظاهراً جزء سوم و مشتمل بر مباحث: کتاب الوکالة، کتاب الدعوی، کتاب الاقرار، کتاب الصلح، کتاب المضاربة، کتاب الودیعة، کتاب العاریة، کتاب الهبة، کتاب الاجارة ...، کتاب الفرائض؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۸۷ق؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی و فرنگی شکری، جلد: تیماج تریاکی، ۴۰۲گ، ۲۵-۳۱ سطر (۱۳×۱۹/۵)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۳-۵۷]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لوقام الامام فی الکعبة و تخلفه المقتدون حولها جاز اذا کان الباب مفتوحاً لانه کقیامه فی المحراب فی غیرها من المساجد و الله الهادی للصواب.

جلد اول و کتب طهارت و صلات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۲ق؛ مصحح؛ کاغذ: هندی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۵گ، ۱۹ سطر (۹×۱۱/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۷سم [ف: ۱۴-۱۶۷]

● تبیین الحق فی أجل الخلق / کلام و اعتقادات / عربی
tabyīn-ul ḥaqq fī a'jl-il xalq

فقهی عینی، محمد، ق۱۲ قمری
feqhī 'eynī, mohammad (-18c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۳/۵عکسی

آغاز: بسمله. الحمد لله الکبیر المتعال المنزه عن الشریك و المثال الذی قدر الآجال و خلق الأعمال ... قد اعتقد کثیر من المحدثین و المشایخ الصوفیة ان الأعمال البر کالصدقة و صلة الرحم تزید العمر و ان الفسق و الظلم ینقصه و حکموا بأن للخلائق أجلین معلق و مبرم؛ **انجام:** هذا آخر ما تصدینا بتحریره من الکلام فی أجل الأنام و الحمد لله أولاً و آخراً و الصلوة علی سیدنا محمد و آله الطیبین و رحمة الله علی العلماء الصالحین آمین.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ رکابه‌دار، محشی با امضای «منه»؛ ۴ص (۸۶-۸۹)، ۲۳ سطر [عکسی ف: ۴-۱۷۰]

● تبیین حقیقت / فارسی
tabyīn-e haqīqat

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۳۹۷

کا: میرزا منیر، تا: ۱۲۸۸ق، از نبیل زاده قزوینی، میرزا منیر؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۱۲۶گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [رایانه]

● تبیین الرأفة (فیما لله من الضیافة) / ادبیات / عربی

tabyīn-ur ra'fa (fīmā li-l-lāh min-aḍ ḍiyāfa)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۴۳۲۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۵۲ق [الفبائی:-۱۰۳]

● **تبیین العجب فیما ورد فی فضل رجب = فضائل رجب** / شرح حدیث / عربی
tabyīn-ul 'ujb fīmā warad-a fī faḍl-i rajb = faḍā'il-i rajb

ابن حجر عسقلانی، احمد بن علی، ۷۳۳-۸۵۲ قمری
ebn-e hajar-e 'asqalānī, ahmad ebn-e 'alī (1333-1449)

رساله‌ای است در بررسی احادیث مربوط به فضایل ماه رجب که در آغاز آن به معانی رجب پرداخته، سپس ۳۸ حدیث در فضیلت صوم و صلاة در ماه رجب آورده است.
چاپ: مصر، ۱۳۵۱ق
[کشف الظنون:۱۲۷۵/۲؛ هدیة العارفین: ۱۲۸/۱؛ ابن حجر عسقلانی و دراسة مصنفاته ... ۴۴۰/۱؛ ایضاح المکنون: ۲۲۴/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۱۱/۱
آغاز: الحمدلله کثیراً و اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له و اکبر تکبیراً ... اما بعد فقد تکرر سوال جماعة من الاخوان فی جمع ما ورد فی فضائل شهر رجب؛ **انجام:** قال ابن دحیه الصیام عمل بر لاالفضل صوم شهر رجب فقد کان عمر ینهی عن صیامه و الله اعلم تم الکتاب ... رب العالمین آمین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر «هادی بن حسن الموسوی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، ۱۹گ (۱پ-۱۹پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۳۵-۶۴۸]

● **تبیین عهدنامه دولتین ایران و روس** / اسناد / فارسی
tabyīn-e ahd-nāme-ye dowlateyn-e īrān va rūs

وابسته به: عهدنامه ایران و روس (سرحدات)
تبیین عهدنامه دولتین ایران و روس راجع به حدود مشرق بحر خزر: در چهار فصل که از طرف ایران اختیار امیر تومان سلیمان خان و از طرف روس نقولا قوزمین قارادایف امضا کرده‌اند.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۲۶/۲۹
آغاز: بموجب عهدنامه منعقده در تارخی نهم محرم ۱۲۹۹ مطابق نهم ماه دسامبر ۱۸۸۱ م فیما بین دولتین ... و بنا بر وکالت و اختیار مأمورین دولتین؛ **انجام:** بتاریخ ۶ شهر جمادی الاولی ۱۳۰۳ سلیمان خان صاحب اختیار امیر تومان.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ارقام سیاق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن سبز، ۶گ (۱۰۷پ-۱۱۲پ)، اندازه: ۲۱/۹×۲۵سم [ف: ۷-۳۵۱]

● **التبیین فی انساب القرشیین** / انساب / عربی
at-tabyīn fī ansāb-il qurašīyīn

ابن قدامه، عبدالله بن احمد، ۵۴۱-۶۲۰ قمری
ebn-e qodāma, 'abd-ol-lāh ebn-e ahmad (1147-1224)

در ذکر نسب پیامبر اکرم (ص) و اقارب آن حضرت و اولاد آنها و بیان مقداری از شرح حال و فضایل آنان.
آغاز: قال الشیخ ... موفق الدین ابو محمد عبد الله بن احمد بن محمد بن قدامه المقدسی ... هذا کتاب ذکرت فیه نسب رسول الله (صلی الله علیه و آله) و اصحابه من اقاربه
انجام: ابنا عیاش الفقیهان ابو دلامه و ابو عطا السندی الشاعران، اخر الکتاب والحمد ل لله رب العالمین
چاپ: بیروت، محقق: محمد نایف الدیلمی، عالم الکتب، مکتبة النهضة العربیة، ۶۷۱ص، ۱۴۰۸ق.
[کشف الظنون ۳۴۳/۱؛ هدیة العارفین ۴۵۹/۱؛ زرکلی اعلام ۱۹۱/۴؛ معجم المؤلفین ۳۰/۶]

۱. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۹عکسی**
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: چستربیتی، ش ۳۹۷۴ (اربری، فهرست خطی عربی ۷۷/۴)؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد بن محمد بکری بغدادی، تا: پنج‌شنبه ۲۶ جمادی الثانی ۶۳۰ق؛ مصحح؛ ۱۲۴گ، ۲۴سطر [عکسی ف: ۲-۲۱۳]

۲. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۰/۳عکسی**
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: کتابخانه ملت در ترکیه، ش ۲۴۱۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ این نسخه به خزانه المؤید بالله محمد بن المنصور بالله قاسم بن محمد تقدیم شده؛ چند یادداشت از جمله به تاریخ ۱۰۹۳ ق و ۱۲۹۷ ق؛ ۶۳ص (۹۸-۱۶۰)، ۳۲ سطر [عکسی ف: ۴-۴۷۵]

۳. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲عکسی**
آغاز: برابر؛ **انجام:** عمر و بن زبیر ... و من ولده الولید بن عمر و بن الزبیر ... و هو من جلساء مالک ابن انس و یقال انه الذی الف له موطاء، و سعید بن عمرو اخوه روی عن
نسخه اصل: رئیس الکتاب منتقله به سلیمانیه-استانبول، ش ۵۹۳، قسمت اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً اواسط قرن ۸ق؛ واقف: مصطفی افندی رئیس الکتاب؛ ۱۳۰گ، مختلف السطر [عکسی ف: ۱-۵۵]

۴. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳عکسی**
آغاز: مالک و عبد الرحمن بن ابی الزیاد و ولی الشرط للعباس بن محمد بن ابراهیم؛ **انجام:** برابر
نسخه اصل: رئیس الکتاب منتقله به سلیمانیه-استانبول ش ۵۹۳. قسمت دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً اواسط قرن ۸ق؛ مصحح، در ذیقعده ۷۹۱ق با نسخه‌ای که بر آن سماع مصنف بوده

مقابله شده، همچنین، علی بن محمد بن علی حمید حنبلی بعلی در روز جمعه بیست و چهارم شوال ۷۷۱ق از ترمیم و تصحیح آن فراغت یافته؛ واقف: مصطفی افندی رئیس الکتاب؛ ۱۳۰گ، مختلف السطر [عکسی ف: ۱-۵۶]

← التبیین فی تفسیر القرآن المبین > التبیین فی شرح المواعظ و البراهین

● **التبیین فی شرح المواعظ و البراهین = التبیین فی تفسیر القرآن المبین** / تفسیر / فارسی

at-tabyīn fī š.-el mavā‘ez va-l barāhīn = at-tabyīn fī tafsīr-el qor’ān-el mobīn

شهیدی قزوینی، ابوتراب، ۱۲۴۰؟–۱۳۳۵ شمسی

šahīdī qazvīnī, abū-torāb (1861-1956)

تاریخ تألیف: اوایل نیمه دوم قرن ۱۴

تفسیر فارسی مفصلی است که مؤلف با استفاده از فرمایشات پیامبر اکرم و اولاد طاهرینش (ع) به تفسیر قرآن پرداخته است، در مقدمه خود اظهار داشته است: «نظر به اینکه قرآن مجید کتابی است که کلمات و آیات آن به قلب مبارک جضرت رسول نازل شده و ظاهرش حکم و باطنش علم است، و اسراری است بین حبیب و محبوب، لذا بیان آن را به عهده آن حضرت نهاده است، ... و نیز هر کسی که آن نور پاک، مرجع علم قرآن، برای امت معرفی نموده است». این تفسیر در پنج جلد نگارش یافته و شامل جلدهای یک و دو و سه و پنج است. متأسفانه جلد چهارم این اثر نفیس مفقود است که شامل جزء ۱۸ تا ۲۳ قرآن کریم می‌باشد.

[مستدرکات اعیان الشیعة: ۶/۳؛ مستدرک الذریعة: ۷۶۰؛ دنا ۷۸۳/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۸۰

آغاز: الحمد لله الذی خلق السموات و الارض و جعل الظلمات و النور فانزل الکتاب علی عبده لیخرج الناس من الظلمات الی النور ... و بعد نظر به اینکه قرآن حمید مجید کتابی است که کلمات و آیات؛ **انجام:** و لو خود ادراک علت و حکمت و فلسفه آنرا ننموده باشد، ایمان به غیب آورد، چنانکه در اول سوره بقره توضیح لزوم ایمان به غیب را نمودیم، و السلام علی من اتبع الهدی.

جلد اول، از مقدمه و تفسیر سوره فاتحه تا آخر سوره نساء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ محشی از مؤلف، دستخط آیت الله مرعشی نجفی چنین آمده: «بسمه تعالی، التبیین فی تفسیر القرآن المبین، للعلامة التقی الزاهد العابد، المعرض عن الدنیا، المنعزل عن الخلق و المشتغل بنفسه و تفسیر کتاب الله، آیة الله الحاج میرزا أبی تراب بن العلامة الحاج میرزا ابی القاسم بن العلامة الآیة السعید الشهید الحاج ملا محمد تقی البرغانی القزوینی الشهیر بالشهید الثالث، کان المؤلف من اوتاد علماء عصره، سکن سنین فی بلدة طهران، و کان منزویاً جلیس البیت، دائم الاشتغال بالکتابة و المطالعة وک العبادة، أخذ العلم عن جماعة، منهم العلامة، الحاج میرزا فتح الله الشهیر بشیخ الشریعة الاصفهانی، و منهم العلامة الحاج الشسیخ فضل الله النوری الطبرسی الشهید غیرهم و عنهم، و هذا التفسیر فی زها مجلدات، کلها بخطه الشریف، و من العجیب انه جاء باربع مجلدات منه رجل من اهل العلم و قد اعطاه رجل من ارباب سیارات و قال انه وجد هذه الکتب فی خارج طهران فی نهر من الماء و جمعها الرجل و أتی به و أعطاه إلی شخص من الطلبة و جاء ذلک به الی و کان لم یعرف مؤلفه فمن الله علی باقتناء هذا الکتاب فی المکتبة العامة الموقوفة، بقاء الاسم مؤلفه المرحوم الذی افنی عمره فی خدمت القرآن الشریف، و توفی المؤلف سنة ۱۳۷۵ه»؛ کاغذ: خط دار دفتری، جلد: چرم ساغری مشکی، ۲۴۲گ، ۳۴ سطر (۱۷×۳۰)، اندازه: ۲۲/۵×۳۴/۵سم [ف: ۳۳-۱۴۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۸۱

آغاز: بسم، شروع می‌کنم ذکحر مطالبی را که در این سوره است به اسم ذات، الله الرحمن الرحیم، الله که بخشنده تمام نعم است به عموم خلق؛ **انجام:** به اقتضای اعمال قلبیه و جوارحیه اش حکومت نماید، نه از حق و أجر احدی ناقص کند و نه بر مجازاة أحدی ذره ئی بیافزاید، اللهم احکم لنا بالخیر و السعادة.

جلد دوم، از سوره مائده تا سوره یونس؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ: خط دار دفتری، جلد: چرم ساغری مشکی، ۲۰۲گ، ۳۴ سطر (۱۷/۵×۳۰/۵)، اندازه: ۲۲/۵×۳۶سم [ف: ۳۳-۱۴۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۸۲

آغاز: شروع نمودم بیان مندرجات این سوره را به اسم خدا، بخشنده نعم به عموم خلق و مهربان به مؤمنین در دنیا و آخرت؛ **انجام:** چنانکه در آیه ۸ «محمد» (ص) فرموده: إن تنصروا الله ینصرکم و یثبت اقدامکم، ربنا انصرنا و لاتخذلنا فانا معتصم بک و متوکل علیک و أنت ولینا نعم المولی و نعم النصیر.

جلد سوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۶۱ق؛ کاغذ: خطدار دفتری، جلد: تمام چرم ساغری مشکی، ۲۱۶گ، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۳۳-۱۴۹]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۸۳

آغاز: حم، تنزلی الکتابمن الله العزیز العلیم، ای محمد (ص) نازل شدن این قرآن از طرف ذات مقدس الله است؛ **انجام:** و لذا صعب است او را تبنه نمودن از متابعت او ابدا کوتاهی نخواهد نمود، چنانکه در آیه (۲۰۱) اعراف فرموده ... هذا آخر ...

جلد پنجم و از سوره مؤمن آغاز و تا آخر قرآن کریم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۶۵ق؛ کاغذ: خط دار دفتری، جلد: تمام چرم ساغری مشکی مجدول، ۲۵۶گ، ۳۴ سطر (۱۸×۳۰)، اندازه: ۲۳×۳۶سم [ف: ۳۳-۱۴۸]

● **تبیین کذب المفتری فیما نسب الی ابی الحسن الاشعری** / تراجم / عربی
tabyīn-u kiḏb-il muftarī fī-mā nasab ilā abi-l-ḥasan al-aš'arī

ابن عساکر، علی بن حسن، ۴۹۹-۵۷۱ قمری
ebn-e 'asāker, 'alī ebn-e hasan (1106-1176)

کتابی است در دفاع از آراء و عقاید و شرح حال ابو الحسن اشعری امام اشاعره، ضمناً مؤلف شرح حال جماعت کثیری از اعیان و مشاهیر اشاعره را ذکر نموده است.
چاپ: بیروت، تحقیق دکتر احمد حجازی سقا؛ لیدن، ۱۶۵ص، ۱۸۷۸م.
[معجم الادباء ۷۷/۱۳؛ کشف الظنون ۳۴۲/۱؛ هدیة العارفین ۷۰۱/۱؛ بروکلمان ۱/ (۳۳۱)۴۰۳؛ دنا ۷۸۳/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۰عکسی
آغاز: قال الشیخ ... الحمد لله الذی منح اهل التحقیق فی توحیده بصائر و احلاما؛ **انجام:** و اختم بحمدک یا کریم مقالنا-شکرا علی افضالک المترادف
نسخه اصل: چستر بیتی-دبلین ش ۳۲۳۹ (اربری فهرست چستربیتی ۱۰۱/۱)؛ خط: نسخ، کا: عبدالکریم بن حسین بن جعفر، تا: شعبان ۵۹۶ق؛ مصحح، با نسخه منقول منه مقابله شده؛ تملک: محمد بن محمود حنفی به تاریخ ۱۰۴۸ق، محمد ابوالفتح العجلونی در ۱۱۷۷ق؛ ۱۳۷گ، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۱-۱۸۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۳۳/۸
آغاز: بسمله الحمد لله رب العالمین ... یقول ذخلت المسجد الحرام یوم الاحد فیما بین؛ **انجام:** و حسن اولئک رفیقا فانه بالفضل جدیر و علی ما یشاء قدیر
خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن علی واعظ حنفی، تا: ۹۰۲ق؛ تملک: ریحان الله الموسوی و مهر بیضوی وی، شرف الدین محمد مکی بن محمد ضیاءالدین بن شمس الدین بن حسن بن زین الدین من ذریة الشریف ابی عبدالله الشهید شمس الدین محمد بنمکی مطلبی عاملی جزینی عاملی به تاریخ ۱۱۷۵ق؛ جلد: تیماج با روکش سبز، ۵ص (۱۳۷-۱۴۱)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳۲-۴۸]

● **التبیین لاسماء المدلسین** / رجال، تراجم / عربی
at-tabyīn li-asmā'-il mudallisīn

سبط ابن عجمی، ابراهیم بن محمد، ۷۵۳-۸۴۱ قمری
sebt-e ebn-e 'ajamī, ebrāhīm ebn-e mohammad (1353-1438)

تاریخ تألیف: جمادی الاول ۸۱۸ق
رساله مختصری است در بیان اقسام سه‌گانه تدلیس و اسامی مدلسین با ترجمه کوتاهی از آنان به ترتیب حروف تهجی. وی این کتاب را از «المراسیل» صلاح الدین خلیل علائی تلخیص نموده و خود مطالبی بر آن افزوده است. عناوین تدلیس‌ها: ۱. تدلیس الاسناد؛ ۲. تدلیس الشیوخ؛ ۳. تدلیس التسویة.
آغاز: قال شیخنا الشیخ الامام العلامه ... فهذا تعلیق فی اسماء المدلسین کنت جمعته قدیما فی سنة
انجام: لا اعرف فی المتاخرین من یذکر به الا ابابکر ... و الله اعلم انتهی. هذا آخر ما علقه شیخنا امتع الله بحیاته من المدلسین فمن وجد بعد ذلک منهم احدا فلیلحقه فی مکانه فانه قابل للزیادة.
چاپ: بیروت، دارالکتب العلمیة، تحقیق یحیح شفیق، ۱۴۰۶ق
[کشف الظنون ۳۴۳/۱؛ هدیة العارفین ۲۰/۱؛ زرکلی اعلام ۶۲/۱؛ بروکلمان ذیل ۷۲/۲؛ دنا ۷۸۳/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۷/۳-ف
نسخه اصل: حراجچی اوغلی ش ۳۲۱؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد بن خلیل حلبی طرابلسی ابن عجمی، تا: ۷۹۲ق؛ با افزوده‌های مؤلف در جمادی الاول ۸۱۸؛ ۵گ (۱۹۰-۱۹۴)، ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱-۴۵۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۶۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن خطاب بدری، تا: سه‌شنبه ۱۷ صفر ۸۲۴ق؛ مصحح؛ تملک علی بن حمادی بن علی بشاری به سال ۸۸۸ با مهر بیضی؛ کاغذ: فرنگی، نوع جلد: تیماج زرشکی، ۸گ، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۵-۳۳۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷/۲عکسی
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: ظاهریه-دمشق ش مجموع/۱۲ (یوسف العش، فهرس مخطوطات الظاهریه التاریخ / ۲۱۷و ۲۴۶)؛ خط: تعلیق، کا: محمد بن ابی بکر بن زریق، تا: در حدود ۸۳۸؛ ۹گ (۱۲-۲۰)، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۱-۲۸]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۵۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ صورت اجازة مؤلف به نجم الدین ابوالقاسم محمد المدعو عمر بن تقی الدین ابی الفضل محمد بن نجم الدین ابی نصر محمد بن فهد هاشمی مکی که تمام کتاب را در شنبه ۱۹ محرم ۸۳۸ ق در مدرسه شرفیه حلب بر او خوانده است. در این اجازه مؤلف تاریخ تولد خود را ۱۲ رجب ۷۵۳ق در حلب یاد می‌کند؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با روکش کاغذ ابر و باد، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۶۹] و [ف: ۲۷-۸۸]

● **تبیین المحارم** / اخلاق / عربی
tabyīn-ul maḥārim

سنان الدین، یوسف بن حسام الدین، -۹۸۶ قمری
sanān-od-dīn, yūsof ebn-e hesām-od-dīn (-1579)
تاریخ تألیف: ۴ رجب ۹۸۰ق
رساله‌ای است در نواهی که در قرآن کریم آمده در نود و هشت «باب». این نواهی بعضی حرمت شرعی و بعضی از آنها حرمت اخلاقی دارند و مؤلف همه را به عنوان محارم یاد کرده است. در هر باب آیه‌های مربوط را ذکر می‌کند و از جنبه تفسیری و فقهی نیز از آنها بحث می‌نماید.
[دنا ۷۸۳/۲؛ بروکلمان ۳۸۷:۲ ذیل ۴۵۲:۲ و ۵۲۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۰۴/۱
آغاز: الحمدلله الذی أنزل علینا کتاباً احکمت آیاته ثم فصلت من لدنه تفصیلا و نور به قلوبنا و شرح به صدورنا؛ **انجام:** اللهم اجعل کتابنا هذا حجة لنا یوم القیامة و لاتجعله حجة علینا و صلی الله علی سیدنا سید الاولین و الاخرین ...
خط: نستعلیق، کا: مصطفی بن عمر الساکن بخربولی، تا: اوایل جمادی الاول ۱۱۰۵ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۷گ (۱پ-۲۴۷ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۵-۱۸۹]

● **تبیین المراد من شواهد الانتقاد** / ادبیات / عربی
tabyīn-ul murād min šawāhid-il intiqād
قزوینی، محمد مهدی بن علی اصغر، -۱۱۲۹ قمری
qazvīnī, mohammad mahdī ebn-e ‘alī asqar (-1717)
وابسته به: الانتقاد؛ قزوینی، محمد مهدی بن علی اصغر (-۱۱۲۹)
تاریخ تألیف: اواخر جمادی الاول ۱۰۹۳ق
مؤلف ابتدا کتابی در شرح اشعاری که در علم نحو به عنوان شواهد ذکر شده بود تألیف نمود که نیاز به شرح و تفسیر داشت. بنابراین در کتاب حاضر مطالبی را که نیاز به شرح و تفسیر داشته شرح داده و آن را در دو «فهرست» و نه «باب» تنظیم نموده است: باب ۱. شواهد ما قبل النوع الاول و الحروف الجارة؛ ۲. شواهد الحروف المشبهة بالفعل؛ ۳. شواهد ما و لا المشبهتین بلیس و واو مع و الا الاستثنائیة و حروف النداء؛ ۴. شواهد نواصب المضارع و جوازم و لا التی لنفی الجنس؛ ۵. شواهد حروف العطف؛ ۶. شواهد حروف التنبه و حرف التفسیر و حروف التخصیص و حرف الردع و حرف التصدیق و حروف الاستفهام و حروف المصدر و حرف التوقع و حرف الاستقبال و حروف النفی و حروف التأنیث و التنوین و نون الوقایة و کاف الخطاب؛ ۷. شواهد حروف الشرط و نون التأکید و ما الکافیة؛ ۸ شواهد الالف و اللام و یاء النسبة و لام الابتداء؛ ۹. شواهد الخاتمة.
[دنا ۷۸۳/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۹۲/۲
آغاز: الحمدلله الذی نصب شواهد الآیات و رفع اعلام العلامات علی توحده بذاته و تفرده بجلیل صفاته ثم من علینا بان عطف ضمائرنا الی؛ **انجام:** هذه صورة بمعنی طلع و بالجملة فی البیتین شاهد آخر هو استعمال لدن غیر مقرونة بمن و لم تستعمل کذلک فی التنزیل.
خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ بی‌کا، بی‌تا؛جلد: تیماج سبز، ۴۰۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۶-۴۷۸]

● **تبیین مصادرة اقلیدس فی الخطوط المتوازیة** / ریاضیات / عربی
tabyīn-u muṣādirat-i uqlīdes fī-l xuṭūṭ-il mutawāziya
سالار، علی بن فضل الله، ق۶ قمری
sālār, ‘alī ebn-e fazl-ol-lāh (-12c)
رساله‌ای در خطوط متوازی، مشتمل بر شش «مقدمه» و یک «مثال» و یک «برهان» و نه «شکل».
آغاز: بسمله، مقدمات لتبیین المصادرة التی ذکرها اوقلید (س) فی صدر المقالة الاولی فیما یتعلق بالخطوط المتوازیة
انجام: فیلقی خط ا ج خط هـ ب لامحالة و ذلک ما اردنا ان نبین والله اعلم بالصواب والیه المرجع والمآب
[دنا ۷۸۳/۲ (۲ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۴۱۲/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۶۷۲ق؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: چرمی مشکی، ۱۰ص (۳۱-۴۰)، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۶سم [ف: ۸-۴۲۰]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۴۱۴/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۷۲ق [رایانه]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۰/۱۳
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی ش ۳۰۴۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۹۹ق؛ ۵ص (۶۳-۶۷)، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۳-۵۸۵]

← تبیین معارف ضروریه دینیه ‹ رموز و اصطلاحات کتابهای شهید ثانی
← تبیین معارف ضروریه دینیه ‹ ثمره شجره الهیه

● **التبیین و الاستدراک** / کلام و اعتقادات / عربی
at-tabyīn wa-l istidrāk
سموقی، علی بن احمد، ق۵ قمری
sammūqī, ‘alī ebn-e ahmad (-11c)
آیاتی از قران کریم را در موضوعات مختلف آورده و آن‌گونه

که خود می‌خواهد مطابق اعتقاد درزیان تفسیر و تأویل نموده و به مخالفین نسبت کفر و الحاد می‌دهد.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۷۱/۳

آغاز: توکلت علی المولی الاله الحاکم مازل الازل و توسلت الیه بولیه القائم الهادی علة العلل

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۹۱۳؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۹ص (۳۵-۵۳) [عکسی ف: ۴-۴۰۸]

● التبيينيات فی الارث و التوريثات = البينات فی تحرير المواريث = البينات فی علم المواريث / فقه / عربی

at-tabyīnīyāt fi-l irṯ wa-t tawrīṯāt = al-bayyināt fī taḥrīr-il mawārīṯ = al-bayyināt fī ʻilm-il mawārīṯ

نصيرالدين طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷-۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201-1274)

در سه «بخش»: ۱. فرائض در سه «باب»؛ ۲. تعيين الوارث در چهار «باب»؛ ۳. لواحق الميراث در هفت «فصل». جز فرائض نصيريه است. از خواجه نصير فقط يک اثر فقهی آن هم در فرائض و با همين موضوع آمده است و رساله ديگری در آثار او شناخته نيست. در الذريعه رساله‌ای با عنوان «البينات فی تحرير المواريث» نامبرده شده که مؤلف آن مجهول است و سرآغاز آن با اين رساله همانند است و نسخه‌ای در ملک دارد که آن هم ناشناس آمده و الذريعه می‌گويد: «رايتها فی خزانة کتب سيدنا ابی محمد الحسن صدرالدين ره». چنين نسبتی را در ضمن تأليفات خواجه نيافتيم و مدرس رضوی هم در چاپ جديد کارش ذکری از آن نکرده است. فقط دانش پژوه در نسخه دانشگاه چنين نسبت داده است. نسخه‌ای در مجلس شورا دارد که از مفلح بن حسن صيمری (ق ۹ق) دانسته شده که نام «التبيينيات فی الارث و التوريثات» دارد و همين رساله است.

آغاز: بسمله، الحمد الله الذی ارشدنا بدين الاسلام و اوضع لنا الحق بايضاح الکلام ... و بعد فانی حررت کتاب المواريث فی وريقات و سميتها البينات و جمعت فيها الاصول و التعريفات ...الاول الفرايض و ابوابه ثلثة.

انجام: لانها کسرت مخرج الربع فيضرب اربعة فی اصل الفريضة و هی ثمانية تبلغ اثنان و ثلاثون و السهم الزايد يؤخذ من الجميع فيکون ثلثة و ثلثين و هذا آخر ما قصدنا حصره فی هذا الکتاب و الحمد الله رب العالمين.

[دنا ۷۸۳/۲ (۳ نسخه با نسبت به صيمری)؛ الذريعه ۱۹۵/۳ و ۱۵۰/۱۶؛ مدرس رضوی ۲۹۰]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۱۳/۲

آغاز و انجام: برابر

در فهرست بدون نام مؤلف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۱ رمضان ۱۰۳۹ق؛ جلد: ميشن آلبالويی سير. [ف: ۵-۳۰۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۸۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تيماج قهوه‌ای، ۹۰ص، ۲۰ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶-۶۷۲]

● التبيينيات فی الارث و التوريثات = البينات فی تحرير المواريث = البينات فی علم المواريث / فقه / عربی

at-tabyīnīyāt fi-l irṯ wa-t tawrīṯāt = al-bayyināt fī taḥrīr-il mawārīṯ = al-bayyināt fī ʻilm-il mawārīṯ

صيمری، مفلح بن حسن، -۹۰۰ ؟ قمری

saymarī, mofleh ebn-e hasan (-1495)

همان رساله بالاست که به خواجه نصير نيز نسبت داده شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۷۰/۷

آغاز: بسمله الحمد لله الذی ارشدنا بدين الاسلام و اوضح لنا ... و بعد فانی جردت رسالة فی کتاب المواريث فی وريقات و سميتها؛

انجام: و السهم الزايد يوخذ من الجميع فيکون ثلاثة و ثلاثين ... نامية زاکية

خط: تعليق، کا: کمال الدين عطاء الله بن مسيح آملی، تا: سلخ رجب ۹۳۳ق؛ ۱۶ص (۱۵۲پ- ۱۶۷پ)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۳۲-۹۱]

● تتمه / نحو / عربی

tatimma

ملک محمد

malek mohammad

مختصری است در علم نحو.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۴۷/۱۱

آغاز: بسمله. حمدله ... اعلم يا بنی ... ان المبتدء و خبره مرفوعان؛

انجام: و لاتضرب

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: هندی، جلد: تازه، ۳گ (۷۳پ-۷۵ر)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۷-۴۷۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۹۴/۵

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمين و العاقبة للمتقين ... اعلم يا بنی اطال الله تعالی عمرک و اعطاک علما نافعا ان المبتدا و الخبر مرفوعان.؛ **انجام:** نحو اضرب و لاتضرب.

در فهرست بدون نام مؤلف؛ خط: نستعليق هندی، کا: حاج محمد

ادریس، تا: ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: فستقی و حنایی، ۵گ، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۲-۳۵۷]

● **تتمه اسکندرنامه** / شعر / فارسی

tatemme-ye eskandar-nāme

نظامی، الیاس بن یوسف، ۵۳۰؟-۶۱۴ ؟ قمری

nezāmī, elyās ebn-e yūsof (1136-1218)

وابسته به: اسکندرنامه = شرف نامه = اقبال نامه؛ نظامی، الیاس بن یوسف (۵۳۰-۶۱۴)

تتمه اسکندرنامه از متن.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۵۲/۶

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۰؛کاغذ:سمرقندی،جلد:تیماج تریاکی، ۶گ (هامش ۳۸۳ر-۳۸۸پ)، ۱۷ سطر (۹×۱۷) [ف: ۱۷-۲۱۳]

● **تتمة البیان فی تاریخ افغانستان (ترجمه)** / تاریخ / فارسی

tatemmat-ol bayān fī tārīx-e afqānestān (t.)

جمال الدین اسدآبادی، ۱۲۵۴-۱۳۱۴ قمری

jamāl-od-dīn-e asadābādī (1838-1897)

مشتمل است بر مجملی از احوال سابقه و لاحقه: فصل اول در بیان اسم طایفه افغان. پوشیده مباد که پارسیان این قوم را افغان می‌نامند ...

چاپ: مطبوعات الموسوعات، ۱۹۲ص، ۱۳۱۸ق.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۱۱/۲

آغاز: این رساله مشتمل است بر مجملی از احوال سابقه و لاحقه ... فصل اول در بیان اسم طایفه افغان. پوشیده مباد که پارسیان این قوم را افغان می‌نامند؛ **انجام:** و من با تو درین عهد و قرار استوارم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۹×۱۷/۲سم [ف: ۷-۳۲]

● **تتمة بیان «لقد جائکم رسول من انفسکم» (رساله در)** / تفسیر / فارسی

tatemmat-o bayān-e «laqad jā'a-kum rasūl-un min anfus-i-kum» (r. dar)

جمالی اردستانی، جمال الدین محمد،۸۱۴-۸۸۳؟قمری

jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412-1479)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۲۶/۳۳

خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن میرزا زمان، تا: قرن ۱۳؛ ۲ص (۶۴۹-۶۵۰) [مختصر ف: ۱۳۱]

● **تتمه تاریخ فرشته** / تاریخ هند / فارسی

tatemme-ye tārīx-e ferešte

اهدا به: سلطان مراد میرزا ابن بهرام میرزا ابن شاه اسماعیل

در این کتاب شخصی که نامش ذکر نشده به دستور سلطان مراد میرزا ابن بهرام میرزا ابن شاه اسماعیل صفوی تتمه تاریخ فرشته را از سلطنت جهانگیر تا سال پنجم سلطنت اورنگ زیب نوشته است.

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۵-ت/۲/۶۷۴

آغاز: مقدمه: بدایع طراز سحر آفرین سخن پرداز دانش گزین ابو القاسم فرشته ...

تتمه: شایسته سریر سلطنت و فرمان روای زیبنده افسر خلافت و کشور گشای جگر شکاف هژبران ... ابو المظفر نور الدین محمد جهانگیر پادشاه غازی؛ **انجام:** پایان مقدمه: امید که بذریعه بدیعه این سواد نامی برصفحه روزگار بماند. پایان: و بتاریخ مذکور موکب فلک شکوه شاه جهانی بظاهر دار الخلافه در باغ نور نزول اقبال ارزانی فرموده رونق افزای تخت و دیهیم شد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: مقوا با تیماج سرخ،۸گ،۲۸سطر (۱۷×۳۳)، اندازه:۳۸/۵×سم [ف: ۲-۲۵۹]

● **تتمه تاریخ نادر شاه** / تاریخ ایران / فارسی

tatemme-ye tārīx-e nāder-šāh

قائم مقام فراهانی، عبدالوهاب بن علی، ق۱۴ قمری

qā'em maqām-e farāhānī, 'abd-ol-vahhāb ebn-e 'alī (-20c)

وابسته به: تاریخ نادر شاه (ترجمه)؛ قراگوزلو، ابوالقاسم (۱۲۴۴-۱۳۰۶ق)

تاریخ تألیف: ۱۳۲۲ق، در زمان سلطنت مظفرالدین شاه قاجار مؤلف که خود را در دیباچه چنین معرفی کرده: «عبدالوهاب بن میرزا علی محمد خان سید الوزراء ابن مرحوم میرزا علی قائم مقام ابن مرحوم میرزا ابوالقاسم قایم مقام حسینی فراهانی صدر شهید»، درباره انگیزه تالیف این کتاب می‌گوید: «چون در سده چهارم هجری میل مردم ایران به نوشتن و خواندن تاریخ‌های گذشته مایل شده، به خاطر این بنده گذشت که تاریخی نویسد شاید بدین واسطه اسمی از خویش در صفحه روزگار گذارده باشم بعد از تفکر و جستجوی بسیار دیدم که سخن نگفته باقی نمانده جز تاریخی که جمس فریزر انگلیسی معاصر نادرشاه در شرح احوال نادرشاه با تاریخ مختصری از هندوستان نگاشته و در این عصر ابوالقاسم خان ناصر الملک همدانی آن را به فارسی ترجمه کرده، این تاریخ ناتمام است لهذا از برگشتن نادرشاه از هندوستان تا انجام سلطنت او و بقیه سلطنت دودمان گورکانیه در هند تا انقراض آن طایفه به دست انگلیس و تاریخ مصرف دولت انگلیس مملکت هندوستان را و جغرافیای هندوستان را اضافه نمود. تتمه تاریخ نادرشاه از روی تاریخ جهانگشای نادری

و بعضی تواریخ دیگر و بقیه سلطنت دودمان تیموری را از روی تاریخ سلالة السیر که تاریخ تمام هندوستان است نقل شد»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۵۹

آغاز: بسمله. چنین گوید عبدالوهاب بن میرزا علی محمد خان ... که چون دیدم در این مائه چهاردهم ازهجرت نبوی؛ **انجام:** یکی از شعب رودخانه گنگ واقع است و هشتصد هزار نفر سکنه دارد و این تکلمه را در روز دهم ... و انا العبد عبدالوهاب الحسینی الفراهانی

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰ شوال ۱۳۲۲ق، جا: تهران؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج زیتونی، ۶۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳۰-۳۹]

● تتمة تعلیقة منهج المقال / رجال / عربی

tatimmat-u ta'līqat-i minhaj-il maqāl

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸- ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707-1791)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۶۷/۱۲

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۲۷۱ر- ۲۷۸ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳۸-۶۱۵]

← تتمة التنکیت علی کتاب ابن الصلاح ← النکت عب کتاب ابن الصلاح

● تتمة جامع الاخبار / حدیث / عربی

tatimmat-u jāmi'-il axbār

وابسته به: جامع الاخبار = معارج الیقین فی اصول الدین = معارج الیقین فی اصول الدین لمن اراد التقوی = معارج التقی لمن اراد کمال التقوی؛ شعیری سبزواری، محمد بن محمد (-۷)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸۱۳ ض

بی‌کا، تا: ۱۰۷۵ق [د.ث. مجلس]

● تتمة جواهر الکلمات فی الصیغ العقود و الایقاعات / فقه / عربی

tatimmat-u jawāhir-il kalamāt fi-ṣ ṣiyaġ-il 'uqūd wa-l īqā'āt

شهید ثانی، زین الدین بن علی، ۹۱۱-۹۶۵ قمری

šahīd-e sānī, zayn-od-dīn ebn-e 'alī (1506-1558)

وابسته به: جواهر الکلمات فی صیغ العقود و الایقاعات = جواهر العقود؛ صیمری، مفلح بن حسن (-۹۰۰)

شهید ثانی بر کتاب «جواهر الکلمات» صیمری (قرن ۹) تتمه‌ای نوشته در سه قسم، نکاح، رضاع، عبادات (نیت، وضو، غسل، تیمم، صلاة، زکاة، حج، عقد نکاح، صیغة عتق عن الکفارة، عقد بیع، اقاله و سلم) و برای هرقسم خطبه جداگانه ای تنظیم کرده است. مخفی نماند که کتاب جواهر الکلمات اشتباهاً به افرادی نسبت داده شده است مثلاً در الذریعه (۲۷۸/۵ رقم ۱۳۰۴) به مولی عطاءالله و (در رقم ۱۳۰۵) به محقق کرکی و (در رقم ۱۳۰۴) به شهید ثانی نسبت داده شده است، ولی حق این است که این کتاب از تألیفات صیمری بوده و تألیف شهید ثانی تتمة جواهر الکلمات می‌باشد و مولی عطاءالله کاتب نسخه بوده نه مؤلف آن و تألیف محقق کرکی در این موضوع به «صیغ العقود و الایقاعات» موسوم است که غیر از جواهر می‌باشد.

آغاز: آغاز قسم اول نکاح: الحمدلله الکبیر المتعال و الصلوة علی محمد وآله بالغدو و الآصال اعلم وفقک الله.

آغاز قسم دوم: الحمدلله کما هو اهله و الصلوة علی محمد و آله اعلم وفقک الله قد اشتهر علی السنة الطلبة.

[دنا ۷۸۴/۲ (۴ نسخه)]

۱. خوی؛ نمازی؛شماره نسخه:۱۱۴/۳

آغاز: برابر؛ آغاز قسم سوم افتاده: اتوضوء لرفع الحدث واستباحة الصلاةواجباً لوجبه

شامل هر سه قسم؛ خط: نسخ، کا: خلیل بن حاج ابراهیم صغری ساز، تا: ۱۲۶۰ق؛ وقف‌نامه به خط محمد هادی بن حاجی باقر ۱۲۶۰ با مهر وی «محمد هادی بن حاجی باقر» (مربع)؛ مهر: «یا خلیل الله» (بیضوی)، «عبده الراجی ابوالفتح»؛ جلد: تیماج با ترنج، ۴۴ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [ف: ۶۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۷۲/۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳-۶۱]

۲. خوی؛ نمازی؛شماره نسخه:۷۵۹/۴

قسم سوم نیت عبادات می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سوخت با ترنج با سر و نقش «محمد» در سر ترنج، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴۰۹]

● تتمة الحاشية علی ذخيرة المعاد / فقه / عربی

tatimmat-ul ḥāšīya 'alā ḏaxīrat-il ma'ād

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸- ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707-1791)

آغاز: تحقیق خطر بالخاطر الفاتر، القاصر و انا العبد الاقل ابن محمد اکمل محمد باقر و هو من تتمة حاشية کتبتها علی الذخیرة

۱. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۲۳/۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** لعلك بملاحظة ما ذكرنا تقديم على التصحيح و التقسيم بالنسبة الى سائر ما ارتكبه الفقهاء (رض) من التعديات من مورد النص و موضع الحكم

خط:نسخ،کا: محب علی بن مراد علی لاهیجانی، تا: ۱۴ شوال قرن ۱۲؛ جلد: تیماج سرخ مجدول، ۲گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۴۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۱۰۹/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا من موضع الاحتياج

خط: نسخ، کا: محمد معصوم بن علی مدد خراسانی، تا: ۱۲۱۴ق، جا: کربلا؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج عنابی، عطف میشن خرمایی، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶-۳۴۷]

● تتمة الحواشي في إزالة الغواشي / کلام و اعتقادات / عربی

tatimmat-ul ḥawāšī fī izālat-il ġawāšī

قره باغی، یوسف بن محمد جان، -۱۰۵۴ ؟ قمری

qara bāqī, yūsof ebn-e mohammad jān (-1645)

وابسته به: شرح العقائد العضدية = شرح عقائد العضدی؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰-۹۰۸)

حاشیه شرح العقائد العضدية = خانقاهی؛ قره باغی، یوسف بن محمد جان (-۱۰۵۴؟ق)

تتمه حواشی قبلی است به نام حواشی خانقاهیه که بر شرح عقاید عضدیه ملا جلال دوانی نگاشته است. وی در مقدمه می‌گوید: «بعد از اینکه تعلیقاتی بر شرح جلال نوشتم و مدتی به بحث و درس آن پرداختم، به نظرم رسید که موارد پنهان تعلیقه خودم را آشکار سازم، بلکه ضمیمه کنم بر آن از نقد و جرح آن چیزی که در مقام خود بیان نشده، ولی میسر نشد، تا اینکه ۳۳ سال گذشت و فراغی حاصل آمد و در مقصود شروع نمودم؛ در این بین مسافری تعلیقه‌ای که آن را به ملا حسین خلخالی نسبت می‌داد، (کسی که زمانی مستند من بوده) نزد من آورد و من در نسبت کتاب شک کردم زیرا اعتقاد من درباره او این بود که او به نوشته‌های امثال ما، توجه نمی‌کند، پس [در این کتاب] موارد شک خود را در تعلیقه خلخالی، درج نمودم ...» [به اختصار و نقل به مضمون از مقدمه کتاب نقل شد]. به نظر می‌رسد که مؤلف، در تجاهل کردن، احتیال نموده تا بتواند راحت‌تر، متعرض خلخالی شود زیرا سید در همان حال، در قید حیات و در دسترس مؤلف بوده است. (سید محمود مرعشی)

آغاز: لك الحمد يا متمم كل الأمور و يا من تنزه عن نسبة الغيب و الحضور

انجام: صاحب الدرجة العلى من البررة الكرام المقبولين بالطول عند الخواص و العوام

[الذریعة: ۱۲۵/۶؛ کشف الظنون: ۱۱۴۴/۲؛ دنا ۷۸۴/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۸۳/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الموجود الخارج عنها واجباً لأنه لو كان ممكناً لزم خلاف المفروض ...

خط: نستعلیق ماوراء النهری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: سمرقندی، آهار مهره، ۲۴گ (۵۸-۸۱)، ۲۳ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [ف: ۲۹-۴۶۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد فرزند ملا بابا فرزند ملا محمد مؤمن، احصاری، تا: جمعه ۱۴ ذیحجه ۱۲۳۹ق؛ مصحح، محشی، دارای کمند، مجدول، کتابت نسخه در زمان سلطان میر حیدر محمد، صورت گرفته؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج آجری با ترنج، ۲۶۶گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۲۹-۱۶]

۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۰۵۶

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۲۹۸ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵سم [نسخه پژوهی: ۲-۱۲۲]

● تتمه داستان گرگسار بن چاچ / داستان / فارسی

tatemme-ye dāstān-e gorgsār ebn-e čāč

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۹۲

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [مختصر ف: ۱۳۲]

● تتمة الدر المنثور / رجال / عربی

tatimmat-ud durr-il manṯūr

عاملی، علی بن محمد، ۱۰۱۳؟-۱۱۰۴ قمری

'āmelī, 'alī ebn-e mohammad (1605-1693)

وابسته به: الدر المنثور من الخبر المأثور و غير المأثور؛ عاملی، علی بن محمد (۱۰۱۳-۱۱۰۴)

شیخ بهاءالدین محمد بن علی بن حسن عودی جزینی یکی از شاگردان شهید ثانی که از دهم ربیع الاول ۹۴۵ تا دهم ذیقعده ۹۶۲ افتخار شاگردی او را داشت، کتابی به نام «بغية المريد» در شرح حال شهید نگاشته و آن را در یک مقدمه و خاتمه و ده فصل تنظیم نموده که به ضبط الذریعه متأسفانه اغلب فصول آن از بین رفته و موجودی را حفیدش شیخ علی بن محمد بن حسن بعینه در کتاب خود «الدر المنثور» آورده، آن‌گاه به تألیف «تتمة الدر المنثور» که همین کتاب حاضر باشد همت گمارده و در آن به ترجمه و شرح حال شهید ثانی و گروهی از علما که از شاگردان و ذریه او می‌باشند پرداخته است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۷۱۳

آغاز: تتمة من الجزء الثاني من الدرر (كذا) المنثور للشيخ ... في باب حسن الخلق ما رواه محمد بن يعقوب رض في الكافي في

باب حسن الخلق بسنده عن ابی عبدالله ع قال هلک رجل علی عهد النبی صلی الله علیه و آله؛ **انجام:** ثم بعد ذلک رایته فی تاریخ ابن خلکان فی ترجمة الحیص بیص هذا آخر کلام الشیخ الفاضل الکامل.

جلد دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ تملک: فرزند شیخ حسن سلطان العلماء؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهاری، جلد: مقوا، عطف میشن قهوه‌ای، ۸۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۲۷-۸۹]

● **تتمة الدرة المنظومة** / فقه / عربی

tatimmat-ud durrat-il manẓūma

حجت طباطبائی، محمد باقر، ۱۸۵۶-۱۹۱۳ میلادی

hojjat-e tabātabā'yī, mohammad bāqer (1856-1913)

وابسته به: الدرة البهیة = الدرة النجفیة = الدرة المنظومة = الدرة الغالیة فی مسائل العالیة؛ بحرالعلوم، محمد مهدی بن مرتضی (۱۱۵۵-۱۲۱۲)

آن‌گونه‌ای که از تصریح نامبرده استفاده می‌شود این سروده تتمه صلاة «الدرة المنظومه» سید بحرالعلوم است ولی صاحب الذریعه فرموده نامبرده علاوه بر نماز حج را نیز بدان افزوده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۲۱۹

آغاز: بسمله، احمد من صلی علی من صدعا ×× بامره مبلغا ما شرعا؛ **انجام:** مصلیاً علی النبی و الأولی ×× بهم لنا الدین الحنیف اکملا

تنها صلاة را شامل است؛ خط: نسخ، کا: جواد بن حسن بن احمد حسینی شهیدی، تا: ربیع الاول ۱۳۸۳ق؛ استکتابی در کتابخانه آستان قدس رضوی؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، عطف پارچه مشکی، ۳۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۱/۱-۲۰۷]

● **تتمة الدرة النجفية** / فقه / عربی

tatimmat-ud durrat-in najafīyya

کاشف الغطاء، صالح بن مهدی، -۱۳۱۷ قمری

kāšef-ol-qetā', sāleh ebn-e mahdī (-1900)

وابسته به: الدرة البهیة = الدرة النجفیة = الدرة المنظومة = الدرة الغالیة فی مسائل العالیة؛ بحرالعلوم، محمد مهدی بن مرتضی (۱۱۵۵-۱۲۱۲)

دنباله منظومه مرحوم بحرالعلوم است که به نام «الدرة النجفیة» معروف و ناظم در رساله حاضر از صلاة نذر تا پایان صلاة مسافر را به نظم آورده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۳۱

آغاز: ما وجبت بالنذر تبع ×× فلیمتثل ناذرها کما وضع

نسخه اصل: کتابخانه کشف الغطاء-نجف اشرف؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۳۹ص [عکسی ف: ۷-۳۹]

← تتمة الرسائل ⟵ التتمة لمعرفة الائمة

● **تتمة رسالة حل الطلسم** / کیمیا / عربی

tatimmat-u r.-i ḥall-iṭ ṭilism

عمری، ابوالعباس، -۹۰۵ قمری

'omarī, ab-ol-'abbās (-1500)

وابسته به: حل الطلسم و کشف سر المبهم = سر الطلسم؛ عمری، ابوالعباس (-۹۰۵ق)

این رساله تکمله رساله حل الطلسم است که در دنبال آن رساله، از سوی همان مؤلف نگاشته شده، و با عناوین «اعلم یا أخی، و من خواصه» ترتیب یافته است، در رساله ۱۲۶۳۲/۹ مرعشی هر دو یک‌جا آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۱۶/۲

آغاز: فلنأخذ فی ذکر هذه السر العظیم و الحجر الکریم و ما یحتوی علیه من المنافع و الخواص و العجائب و الطلسمات و الخوارق العادات، الذی رمزتها الحکماء و فرقوه فی الکتب الکثیرة خوفاً من فساد العالم؛ **انجام:** و هذا القسم الرابع من المولدات المتعلقة بطوالع العالم العلوی، و شیء یسیر من الاکلیل الاول، بعد تلطخه جمیعه بدم ذلک القرد، ثم احرق جمیع ذلک القرد الحجر و یکون منصوباً علی نسف عمود الحجر الأسود

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، ۱۴گ (۶ر- ۱۹پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۳/۵سم [ف: ۳۰-۳۳]

● **تتمة السبيل** / اصول فقه / عربی

tatimmat-us sabīl

قزوینی، محمد هاشم بن عبدالرحیم، ق۱۳ قمری

qazvīnī, mohammad hāšem ebn-e 'abd-or-rahīm (-19c)

وابسته به: سبیل الجنة؛ قزوینی، محمد هاشم بن عبدالرحیم (قرن ۱۳)

تاریخ تألیف: شب چهارشنبه ۱۱ محرم ۱۲۶۰ق

مؤلف کتابی مفصل در اصول فقه در ۵ جلد تألیف کرده بود چون بحث‌هایی لازم از علم اصول در آن کتاب نیامده بود در این کتاب بدانها پرداخته است. این کتاب استدلالی مفصل دارای مباحث استصحاب و اجتهاد و تقلید و تعادل و تراجیح در سه «منهج» مشتمل بر «مباحث» و «مقاصد» و «فصول» می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۵۶

آغاز: الحمد لله الذی تمم السبیل و ختم بجدی محمد الدلیل اذ لا سبیل للدین بعده و لیس دلیل الیه غیره و غیره اما نفسه او طالب

لما عنده؛ **انجام:** و ثبتنا علی حمده فانه ولیه و الصلاة و السلام علی نبیه و الائمة المعصومین من آله
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۷-۳۶۵]

● **تتمة شرح الزوراء** / فلسفه / عربی
tatimmat-u š.-iz zawrā'
دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰-۹۰۸ ؟ قمری
davvānī, mohammad ebn-e as'ad (1427-1503)
وابسته به: شرح الزوراء = حاشیة الزوراء = الحوراء فی شرح الزوراء = شرح رسالة الزوراء؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰-۹۰۸)

نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۲۰/۹
کا: محمد قاسم بن تاج الدین محمود حسینی، بی‌تا؛ ۳گ (۹۲ر-۹۴پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۴۲]

● **تتمه شرح «کن فی الدنیا کانک غریب» (رساله در)** / عرفان و تصوف / فارسی
tatemme-ye š.-e «kun fi-d dunyā ka-anna-ka ġarīb» (r. dar)
جمالی اردستانی، جمال الدین محمد،۸۱۴-۸۸۳؟قمری
jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412-1479)
وابسته به: بیان «کن فی الدنیا کانک غریب» (رساله در)؛ جمالی اردستانی، جمال الدین محمد (۸۱۴-۸۸۳ق)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۲۶/۲۴
خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن میرزا زمان، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سبز با ترنج و سرترنج زرین، ۲۱ سطر [شورا: ف: ۳۰-۷۴]

● **تتمة شفاء الاوام** / حدیث / عربی
tatimmat-u šifā'-il uwām
هادی، صلاح بن ابراهیم،-۷۰۲ قمری
hādī, salāh ebn-e ebrāhīm (-1303)
وابسته به: شفاء الاوام فی احادیث الاحکام = شفاء الاوام للتمییز بین الحلال و الحرام؛ حسنی، حسین بن محمد (-۶۶۲)
تتمه‌ای است بر کتاب مهم حدیثی زیدیه به نام «شفاء الاوام فی احادیث الاحکام» که در آن مسائل فقهی را با عناوین «خبر، خبر» جمع‌آوری کرده و استنباط‌های خود را مختصر در اوایل ابواب یا ضمن نقل احادیث آورده است.
[دنا ۷۸۵/۲؛ اعلام المؤلفین الزیدیة ص ۳۱۵؛ مؤلفات الزیدیة ۲۰۷/۲؛ فهرست کتب عربی واتیکان ۱۱۷/۱]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۲۱
آغاز: قال الامیر الکبیر ... اما بعد حمدالله تعالی علی نعمه التامة و ایادیه العامة و صلاته علی محمد المؤید بالکرامة
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۱۰۱۶؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹، ؛ مصحح؛ دو امضای سماع یکی به تاریخ ربیع الاول ۱۱۷۷ و از کتاب به «شفاء الاوام» تعبیر کرده؛ ۵۳۸ص [عکسی ف: ۴-۴۵]

● **تتمة صوان الحکمة** / تراجم / عربی
tatimmat-u ṣiwān-il ḥikma
بیهقی، علی بن زید، ۴۹۹-۵۶۵ قمری
beyhaqī, 'alī ebn-e zeyd (1106-1170)
وابسته به: صوان الحکمة؛ ابویعقوب سجستانی، اسحاق بن احمد (-۳۸۶)
تاریخ تألیف: ۵۷۷ق
تاریخ فرزانگان پس از اسلام است، که بر «صوان الحکمة» افزوده است. این تتمه به فارسی درآمده و «درة الاخبار و لمعة الانوار» نامیده شده است. در دیباچه «صوان الحکمة» آمده است که رساله‌ای در پایان «تتمه» افزودم و آن را «اتمام التتمه» نامیدم. (احمد منزوی)
آغاز: الحمدلله المنعم له نعم مابت اوصافها الامتداد و امدادها الازدیاد
چاپ: دو چاپ دارد یکی از کرد علی در دمشق بسال ۱۹۴۶، دیگری از محمد شفیع در لاهور بسال ۱۳۵۱
[معالم العلما ش ۳۳۴؛ دنا ۷۸۵/۲]
شرح و حواشی:
۱- مختصر الملحقة بتتمة صوان الحکمة = مختصر الرسالة الملحقة بکتاب تتمة صوان الحکمة = اتمام التتمة؛ غضنفر تبریزی، ابراهیم بن محمد (۶۲۴-۶۹۲)
۲- الرسالة الملحقة بکتاب تتمة صوان الحکمة
۳- تتمة صوان الحکمة (مختصر)

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۲/۲-عکسی
آغاز: برابر
نسخه اصل: بشیر آغا، ش ۴۹۴؛ خط: نسخ پخته، کا: ابوالحسن علی بن الموفق متطبب، تا: پایان رمضان ۶۸۹ق؛ ۲۱ سطر [عکسی ف: ۲-۵۹]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۵/۲-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۵۵۰]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸تا۳۹-عکسی
نسخه اصل: از کتابخانه دولتی برلین، پترمن ۲ شماره ۷۳۷؛ بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰ و ۱۱؛ با مقدمه محمد قزوینی؛ ۹۹گ [نشریه: ۲-۲۷۲]
تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۲عکسی
همان نسخه بالا [ف: ۱-۵۳۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۹۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و تسلم و تدق و لا تنذم و السلام تسع و تسعین و خمس مائه ببلده خوارزم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه‌ای، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [الفبائی: ۱۰۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۴۷/۲-ف

نسخه اصل: مراد ملا ش ۱۴۳۱؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲-۲۰۹]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۴۸/۲-ف

نسخه تهران: کوپرولو ش ۹۰۲؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲-۲۱۰]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۸/۲بخش۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۶۸]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۴۹/۸-ف

نسخه اصل: فاتح ش ۳۲۲۲؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲-۲۱۰]

● تتمة صوان الحكمة (مختصر) / تراجم / عربی

tatimmat-u ṣiwān-il ḥikma (mx.)

وابسته به: تتمة صوان الحكمة؛ بیهقی، علی بن زید (۴۹۹-۵۶۵)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۸/۵-ف

آغاز: بسمله. هذا تعلیق من کتاب «منتخب صوان الحکمه». قیل ان للفلسفة مبدأ آخر غیر المبدأ المنسوب الی اتالیس الملطی و ذلک من فیثاغورث. و قدیری ان المبادی هی الاعداد و المعادلات التی فیها. و کان یسمها تألیفات و یسمی المرکب من جملة ذلک استقسات و هذا سیأتی ایضا؛ **انجام:** و منها الهیاکل و رسالة سماها لغت موران و سفیر سیمرغ آواز پر جبرائیل و پرتونامه و رساله غربة الغربیة و له معما اوتی من واقع العلوم و جوامع الحکم شعر أعذب من الماء لجاری و اطیب من المسک. تمت التعلیقات و الحواشی هذه الحواشی ایضا بخط مولانا الشهید المتبحر، افضل المتأخرین فیلسوف الروم (؟) فخرالدین ابراهیم الغضنفر (ق)

نسخه اصل: لیدن ش ۱۳۳ شرقی گولیوس A ۱۴۲۹. (فهرست ۲۹۲/۲/ ش ۸۸۸)؛کا: ابن غلام قونوی، تا: ۶۹۲ق؛ ۹گ (۳۵-۴۳) [فیلمها ف: ۱-۵۵۶]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۳۸/۴-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۹۶]

● التتمة فی تواریخ الائمة / تاریخ معصومین / عربی

at-tatimma fī tawārīx-il a'imma

حسینی عاملی، تاج الدین بن علی، ق۱۲ قمری

hoseynī 'āmelī, tāj-od-dīn ebn-e 'alī (-18c)

تاریخ تألیف: ۱۰۱۸ق

در موالید و وفیات و اسماء و القاب وکنی و نقش نگین مبارکه چهارده معصوم است مشتمل بر چهارده «فصل»: الفصل الاول فی النبی صلی الله علیه و آله مولده بمکة ...؛ الفصل الرابع عشر فی الامام الثانی عشر.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۳۵

آغاز: الحمدلله الذی ختم نبینا صلی الله علیه و آله جمیع الانبیاء و باوصیائه جمیع الاوصیاء و خط لهم علی عرشه احسن الاسماء و اختار للائمة عدد النقباء صلوات الله علیهم فی جمیع الاوقات و الآناء صلوة تنعش قلوب الاولیاء و تکسر رقاب الاعداء و سلم تسلیماً؛ **انجام:** ثم انتبهت و هی قایلة بالاسلام ثم اتاها العسکری بعد ذلک فی

ناقص و تا قدری از آخر فصل چهاردهم را دارد؛ خط: نسخ، کا: حاج میرزا محمد مهدی عماد المحققین، تا: ذیحجه ۱۳۲۳ق، جا: مشهد؛ افتادگی: انجام؛ واقف: فهرستی، تیر ۱۳۱۰؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۲۷گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۵-۶۴]

● تتمه قرابادین شفائی / طب / فارسی

tatemme-ye qarābādīn-e šafā'ī

وابسته به: قرابادین شفائی = مرکبات شفائی = قرابادین مظفری = طب شفائی شفائی، مظفر بن محمد (-۹۶۳)

تتمه قرابادین است و همانند آن مرتب بر اساس حروف.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۶۸/۵

آغاز: باب الالف: انوش، داروی لؤلؤ کبیر که اعضا رئیسه را قوت بخشید؛ **انجام:** هر روز ده مثقال با عرق بید مشک بخورند

خط: نستعلیق، کا: محمد بن جعفر حسینی طهرانی، تا: ۱۲۴۴ق؛ جلد: چرم قرمز، ۲۷گ (۲۰۷ر-۲۳۳ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [مؤید: ۲-۱۷۶]

● تتمه قرانات / هیأت / فارسی

tatemme-ye qerānāt

بکرانی، محمد بن نجیب، ق۷ قمری

bakrānī, mohammad ebn-e najīb (-13c)

وابسته به: اتصالات کواکب = قرانات؛ ابومعشر فلکی، جعفر بن محمد (۱۷۲-۲۷۲)

تتمه قرانات ابومعشر بلخی است در ۸۶۰ تا ۱۰۸۰ق.

آغاز: حمد له. اما بعد این رساله تتمه قرانات حکیم فاضل محمد بکرانی رح است ...

[فهرستواره منزوی ۲۸۳۹/۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۲۸/۳-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1488؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۵۹۶]

● **تتمة قرباذین** / طب / عربی

tatimmat-u qarbāḏīn

سمرقندی، محمد بن علی،-۶۱۹ قمری

samarqandī, mohammad ebn-e ʻalī (-1223)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۱۵/۲

خط: نسخ ریز، کا: عبدالصمد بن احمد بن مسعود بن ابی بکر بن عبدالکریم بن ابی سعید تستری معروف به بنده، تا: سه‌شنبه ۲۲ ذیحجه ۶۸۵ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۰ص، ۱۹ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱۶-۷۱۴]

● **تتمة کتاب البلغة** / لغت / عربی، فارسی

tatimmat-u k.-il balaġa

فنجکردی، علی بن احمد، ۴۳۳-۵۱۳ ؟ قمری

fanjokerdī, ʻalī ebn-e ahmad (1042-1120)

وابسته به: البلغة المترجمة فی اللغة؛ کردی نیشابوری، یعقوب بن احمد (-۴۷۴ق)

در ۸۴ لغت در چند فصل. فارسی به عربی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۳۳/۲-ف

نسخه اصل: چستربیتی ۳۰۵ (۷۱/۳)؛ خط: نسخ، کا: عبدالملک، تا: ۲۵ شوال ۶۶۸ق؛ در آن آمده «قال الکاتب [الچلبی] فی الاسامی: البلغة المترجمة فی اللغة لنوح بن مصطفی القاضی بقونیة» انتهی و الله اعلم بالصواب»؛ تملک: ابوبکر بن رستم بن احمد شروانی، ابوالخیر احمد، موسی زاده محمد عبدالله. [فیلمها ف: ۲-۱۴۲]

تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۷۹/۲ و ف۸۰/۲

همان نسخه بالا [ف: ۱۸۳]

● **تتمة کتاب مجمع الفصاحتین فی فضائل امیرالمؤمنین** / حدیث / عربی

tatimmat-u k.-i majmaʻ-il faṣāḥatayn fī faḍā'il-i amīr-il-mu'minīn

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۱۰۶(آ)-۴۶۳/۱۰۶(ب)-ف

نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۶ق؛ در هامش؛ ۳گ (۳۸۳ر-۳۸۵ر) [فیلمها ف: ۱-۴۸۶]

● **تتمة کنز الحکمة** / کیمیا / عربی

tatimmat-u kanz-il ḥikma

ابن مسکویه، احمد بن محمد، ۳۲۰-۴۲۱ قمری

ebn-e meskavayh, ahmad ebn-e mohammad (933-1031)

وابسته به: کنز الحکمة فی علم الصنعة الالهیة؛ ابن وحشیه، احمد بن علی (-۲۹۶)

در قانون باب الاعظم.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۱۴۸

آغاز: بسنله الحمداللو ج العالمین؛ **انجام:** فانه مقید بقیدین و السلام

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن، ۱۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [الفبائی: ۱۰۳]

● **تتمة اللغات = فرهنگ لغات غریبه تاریخ وصاف** / لغت / فارسی

tatemmat-ol loqāt = farhang-e loqāt-e qarībe-ye tārīx-e vassāf

وابسته به: تجزیة الامصار و تزجیة الاعصار = تاریخ وصاف = تجزیة الامصار و ترجمة الاعصار؛ وصاف الحضره، عبدالله بن فضل الله (۶۶۳-۷۳۰)

در دنبال «تاریخ وصاف» آمده و واژه‌های دشوار آن را گزارش داده و به کمک و از روی «قاموس» و «کنز» و «منتخب اللغة» و «شمس اللغة» و جهانگیری و «برهان» و «فرهنگ ترکی و مغولی» ساخته شده، و در آن می‌گوید: که معنی چند کلمه ترکی و عربی و مغولی به دست نیامده است.

آغاز: حرف الالف. آبی: انکار کننده است، آجام بمعنی نیستان است

انجام: لغات نایاب ترکی نیز اضطرارا ترک نموده.

چاپ: در بمبئی به چاپ رسیده

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۳۱/۹

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۸گ (۳۳پ-۶۰ر) [ف: ۶-۱۶۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۷۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد صالح امیری رودباری، تا: شنبه ۸ جمادی الثانی ۱۲۹۸ق، جا: قریه کلیجان = گلیجان از اعمال تنکابن در اطاق سرکار عباس آقا نائب الحکومه؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۶۰گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۲/۲سم [ف: ۴۱-۱۵۳]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۷۶/۲

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۸گ (۴۵۷پ-۴۸۴پ) [ف: ۳-۳۱۴]

● **التتمة لمعرفة الائمة = تتمة مناقب الائمة = اربع عشریات = تتمة الرسائل** / شعر / عربی

at-tatimma li-maʻrifat-il a'imma = tatimmat-ul

manāqib-il a'imma = arba'-u 'ašarīyāt = tatimmat-ur rasā'il

اصفهانی، محمد کاظم بن محمد صادق، ۱۲۰۵-۱۲۷۳ قمری

esfahānī, mohammad kāzem ebn-e mohammad sādeq (1791-1857)

وابسته به: اطراء الرضی = اربع عشریات؛ اصفهانی، محمد کاظم بن محمد صادق (۱۲۰۵-۱۲۷۳ق)

این رساله به عنوان تتمه‌ای است بر اربع عشریات. کل اربع عشریات شامل ۱۱۰ قصیده هستند در ۱۱۰۰ بیت. این تتمه شامل ۱۱۲ بیت است.

[دنا ۷۸۶/۲]

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۲۲/۲۱

آغاز: بسمله حمدله ... یا ربنا صل علی اهدی رسول خاتم؛ **انجام:** قال محمد کاظم و اجعل جمیعا فی سقر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الاول ۱۲۲۵ تا شنبه ۱۰ ربیع الثانی ۱۲۵۵، جا: اصفهان؛ مصحح، محشی به خط مؤلف در میان سطور و هامش؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۱۹۲-۱۹۸)، ۱۰سطر(۶/۵×۱۱/۵)،اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳-۱۵۶۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۷۹/۱۵

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۱۰۶پ- ۱۱۱ر)، ۱۲سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۸-۱۳۵]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۳۰/۲۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره‌ای، جلد: تیماج مشکی،۱۵سطر(۱۰×۱۴/۵)،اندازه:۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۶۳۶]

● تتمة الماء / کیمیا / عربی

tatimmat-ul mā

جابر بن حیان، ۱۲۰-۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739-814)

آغاز: بسمله، حمد له-قال جابر انا مستقیم بهذا الکتاب ما ابتدات به من ذکر الماء المستخرج من جمیع

انجام: اذا مارست تدبیر شی مرة واحدة سهل ذلک علیک فی الثانیة جدا انشاء الله تعالی تم

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۷۷۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ اهدائی مرحوم حاج آقامحمد ایرانی به کتابخانه آستان قدس رضوی-۱۳۵۰ هوالعلی الاکبر؛ ضمیمه به نسخه ش ۲۸۷۶۹؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج ضربی، ۱۵ سطر (۱۰×۱۵/۲)، اندازه: ۱۵×۲۱/۷سم [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۴۸/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن محمد کرمانشاهی، تا: ۱۲۶۷ق؛ ضمیمه نسخه ش ۱۱۰۴۸ [رایانه]

● تتمة مجمع المصائب فی نوائب الاطائب / تاریخ معصومین / عربی

tatimmat-u majma'-il maṣā'ib fī nawā'ib-il aṭā'ib

حسینی قزوینی، قریش بن محمد، -۱۲۷۹ قمری

hoseynī qazvīnī, qorayš ebn-e mohammad (-1863)

وابسته به: مجمع المصائب فی نوائب الاطائب؛ حسینی قزوینی، قریش بن محمد (-۱۲۷۹)

در مقدمه می‌گوید کتاب نخستین تنها در مقتل حسینی بوده و من آن را تکمیل کردم به این کتاب که مقتل علی و فاطمه و حسن و موسی بن جعفر و علی بن موسی (ع) است در شش «مقصد».

آغاز: الحمد لله الذی رفع درجات الشهداء و اعطاهم بشهاداتهم ارفع مراتب السعادات و نجی من ذکر مصابهم ... اما بعد فیقول المرتجی الی عفو ربه الغنی قریش بن محمد الحسینی الاساوجبلاغی انی لما فرغت عن تالیف مجمع المصائب فی مقتل مولانا ... احببت ان اجمع جملة من الاخبار الوارده فی وفات سیدنا ... المقصد الاول فی وفات اشرف الانبیاء و خاتمهم

انجام: من کانت له الی الله حاجه فلیزر قبر جدی الرضا بطوس و هو علی غسل و یصل عند راسه ... یستجیب له ما لم یسئل فی مآثم او قطیعة رحم ... لایزورها مومن الااعتقه الله من النار و احله دار القرار

[دنا ۷۸۶/۲ (۷ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۱۳/۲-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج یکسان، ۱۶۳گ (۳۰-۱۹۲)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۳-۵۶۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۰۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حبیب الله بن استاد ابوطالب حداد طالقانی برغانی، تا: پنج‌شنبه ۱۵ جمادی الثانی۱۲۳۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۱-۲۱۶۵]

۳. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۷۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۶ صفر ۱۲۳۶ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۴۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۳۱سم [ف: ۵۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۴۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴-۳۶۱]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۶۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد باقر، تا: ۱۲۴۱ق؛ وقف‌نامه به تاریخ شنبه ۲ جمادی الثانی ۱۳۱۲؛ کاغذ: شکری؛ سرنج، جلد: تیماج، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [رایانه]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۵۴۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن محمد قاسم، تا: ۱ شعبان ۱۲۸۲ق؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج ماشی، ۲۷۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۱۴-۴۷۰]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۲۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۱گ (۱۳۱ر-۱۹۱ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۴-۲۱۰]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۵۲۷/۲

آغاز: برابر

مقصد یکم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲گ (۱۷۰ر-۱۸۱پ) [ف: ۵-۵۱۴]

● **تتمة المختصر فی اخبار البشر** / تاریخ / عربی

tatimmat-ul muxtaṣar fī axbār-il bašar

ابن وردی، عمر بن مظفر، ۶۹۱-۷۴۹ قمری

ebn-e vardī, ʻomar ebn-e mozaffar (1293-1349)

وابسته به: المختصر فی تاریخ اخبار البشر = المختصر فی أخبار البشر = تاریخ ابوالفداء؛ ابوالفداء، اسماعیل بن علی (۶۷۲-۷۳۲)

کتاب «المختصر فی اخبار البشر» ابو الفداء را، مختصر و تهذیب نموده و در بعضی موارد توضیحات و مطالبی به آن افزوده است. همچنین وقایع تاریخی را از سال ۷۰۹ق که ابو الفداء تاریخ خود را به پایان آورده، تا سال ۷۴۹ق که خود زنده بوده به طور ذیل بر آن افزوده است.

چاپ: قاهره، المطبوعات الوهبیه، ۱۲۸۵ق؛ مطبعة الحسینیة، ۱۳۲۵ق؛ مطبعة الحیدریة، ۲ج، ۱۹۶۹م.

[بروکلمان ذیل ۱۷۵/۲؛ زرکلی اعلام ۲۲۸/۵؛ دنا ۷۸۶/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۷عکسی

آغاز: الحمد لله المتفرد بالبقاء و القدم ... و بعد فیقول ... عمر بن مظفر بن عمر بن محمد ابن ابی الفوارس الوردی المعری الشافعی ... و سمیته تتمة المختصر فی اخبار البشر؛ **انجام:** ثم دخلت سنة تسع و اربعین و سبعمائه ... بعد از دو برگ و فیها فی ذی لاحجة بلغنا وفاة القاضی شهاب الدین احمد بن فضل الله العمری بدمشق ... تم بعون الله

نسخه اصل: سلطان احمد سوم-استانبول ش ۲۹۶۱ A (فهرست خطی عربی طوپ قاپی ۳۷۲/۳)؛ خط: نسخ، کا: ابوبکر بن احمد، تا: دوشنبه ۹ جمادی الاول ۸۶۹ق؛ از روی نسخه مؤلف در حاشیه تصحیح شده و با نسخه خط مؤلف مقابله شده؛ ۲۷۹گ، ۲۹ سطر [عکسی ف: ۱-۳۴۱]

← تتمة مناقب الائمة ≻ التتمة لمعرفة الائمة

● **تتمة المنتهی فی وقایع ایام الخلفا** / تاریخ / فارسی

tatemmat-ol montahī fī vaqāye'-e ayyām-el xolafā

قمی، عباس بن محمد رضا، ۱۲۵۴-۱۳۱۹ شمسی

qomī, 'abbās ebn-e mohammad rezā (1875-1940)

تاریخ تألیف: ۲۰ جمادی الثانی ۱۳۲۵ق

این کتاب که تتمه‌ای است بر کتاب مشهور «منتهی الامال» مؤلف دارای یک «مقدمه» در عبرت از گذشتگان و ذکر خطبه شریفه‌ای از امیرمومنان علی (ع) و ذکر مجملی از جنگ‌های جمل صفین و نهروان ذکر خلافت حضرت امام حسن مجتبی (ع) ذکر امارت معاویه بن ابوسفیان و ذکر خلافت بقیه خاندان بنی امیه و خلفای عباسی.

آغاز: الحمدلله کلما وقب لیل و عسق و صلی الله علی محمد و آله ما لاح نجم و خفق و بعد: چنین گوید این بنده بیبضاعت و متمسک بذیل احادیث اهل بیت رسالت

انجام: تمام عباسیین بمنصور دوانیقی منتهی می‌شوند وفات متوکل ۱۲ شعبان سنه ۹۴۵ واقع شد ... و اللعنة الدائمة علی اعدائهم و مخالفیهم اجمعین.

چاپ: بارها به چاپ رسیده است.

[دنا ۷۸۶/۲؛ نقباء البشر ۱۰۰/۳؛ فوائد رضویه ۲۲۰/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۹۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۰ق؛ مصحح، دارای حواشی فراوان به فارسی و برخی نیز به عربی؛ تملک: مؤلف به سال ۱۳۴۵ق و خط فرزند ایشان مرحوم حاج میرزا محسن محدث زاده به سال ۱۳۶۹ق؛ کاغذ: فرنگی، نوع جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۴گ، ۲۳ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۸/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۵-۳۲۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۷۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا شهید شد رحمه الله و در وقعه صفین امیر المؤمنین علیه السلام به اشتر فرمود تا با قراء ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرم مشکی، ۱۰گ (۶۵-۷۴)، ۱۸ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۳۶-۴۵۱]

● **تتمة یتیمة الدهر** / تراجم / عربی

tatimmat-u yatīmat-il dahr

ثعالبی، عبدالملک بن محمد، ۳۵۰-۴۲۹ قمری

sa'ālebī, 'abd-ol-malek ebn-e mohammad (962-1038)

وابسته به: یتیمة الدهر فی محاسن اهل العصر؛ ثعالبی، عبدالملک بن محمد (۳۵۰-۴۲۹ق)

تتمه‌ای است بر کتاب «یتیمة الدهر» مؤلف. وی می‌گوید از آنجا که دیده است در کتابش مکان قومی از سادة نیامده است، برای جبران این نقص تتمه حاضر را نوشته است و آن را مطابق با چهار قسم کتاب اصلی در چهار قسم قرار داده است: تتمة القسم الاول فی محاسن اهل الشام و الجزیرة؛ تتمة القسم الثانی فی محاسن اهل العراق؛ تتمة القسم الثالث فی اهل الری؛ تتمة القسم الرابع فی محاسن اهل الخراسان.

چاپ: محقق: عباس اقبال، تهران، مطبعة فردین، ۱۸۵ص، ۱۳۵۳ق.

[دیباچه اقبال بر این کتاب چاپ ۱۳۵۳ ق ص ۷؛]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴-ع

نسخه اصل: پاریس A. 3308؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن احمد قلعی، تا: ۱۷ صفر ۹۸۹ق؛ ۷۷ص، ۳۹ سطر [فیلمها ف: ۱-۲۹۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴-عکس

نسخه اصل: پاریس A 3908؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۲۱۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۵۴۱

آغاز: من اخری کل یوم انا من؛ **انجام:** حدثنی بالملوک و الکبراء

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: اسقاطی [رایانه]

● تتمیم الأدب فی مجاری کلام العرب / لغت / عربی

tatmīm-ul adab fī majārī-yi kalām-il 'arab

رساله‌ای در تأنیث و تذکیر و جمله‌ای از مباحث مناسبه، در سه باب.

قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

انجام: قد استراح قلم الاستعجال لنقله من السواد الی البیاض ... للیلة الأحد الثالث عشر من شهر جمادی الآخرة المنتظمة فی سلک شهور حجة ثلاث و مائة بعد الألف بدار السلطنة أصفهان، حمیت عن بوائق الحدثان فی المدرسة الجلیلة الرفیعة المرتضویة، عمرت بأفاضل البریة، و الحمدلله أولاً و آخراً. قد وقع الفراغ من تسوید هذه الرسالة أقل طلبة مذنب العاصی یحتاج الی مغفرة یزدانی محمد حسین الخبوشانی ... بدار السلطنة أصفهان فی المدرسة لنبان سنة ۱۱۱۶.

کا: محمد حسین خبوشانی، تا: ۱۱۱۶ق، جا: دار السلطنه اصفهان، مدرسه لنبان [تراثنا: س۱۳ش۱-۱۴۰]

● تتمیم الافصاح فی ترتیب الایضاح / رجال / عربی

tatmīm-ul ifṣāḥ fī tartīb-il īḍāh

موسوی اصفهانی، جعفر بن حسین، ۱۰۹۰-۱۱۵۸ قمری

mūsavī esfahānī, ja'far ebn-e hoseyn (1679-1745)

وابسته به: ایضاح الاشتباه فی اسماء الرواة = ایضاح الاشتباه فی ضبط تراجم الرجال؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

رجال کتاب «ایضاح الاشتباه» علامه حلی را به ترتیب حروف تهجی گرد آورده با اضافه مطالبی از خلاصة الاقوال علامه و دیگر کتب رجالی که ذکر آنها را لازم دانسته با اشاره به ثقه یا ضعیف بودن روات با استفاده از وجیزة علامه مجلسی.

[الذریعه ۴۹۳/۲ ذیل رقم ۱۹۳۴ و ۳۳۶/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۵۹/۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فیقول فقیر عبادالله ... انی لما رأیت کتاب ایضاح الاشتباه لعلامة علمائنا الاعلام رفع الله تعالی درجته مع کثرة نفعه و نهایة الاحتیاج الیه؛ **انجام:** و کان قاضیا لأبی جعفر المنصور علی سواد الکوفة و کان شاعرا و فی المغنیة عبدالله بن شبرمه ضعیف.

نسخه حاضر تا عبدالله بن شبرمه را داراست و ظاهراً تا همین جا تألیف شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲گ (۱۱۲پ-۱۳۳ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۷۶]

● تتمیم امل الآمل / تراجم / عربی

tatmīm-u amal-il āmil

قزوینی، عبدالنبی بن محمد تقی، ۱۱۲۵-۱۱۹۷ ؟ قمری

qazvīnī, 'abd-on-nabī ebn-e mohammad taqī (1713-1783)

وابسته به: امل الآمل فی (تراجم) علماء جبل عامل = تذکرة المتبحرین فی (ترجمه)العلماء المتأخرین؛ حر عاملی، محمد بن حسن (۱۰۳۳-۱۱۰۴)

به دستور: سید محمد مهدی بحر العلوم

تاریخ تألیف: آغاز ۱۱۹۱ق

«امل الامل» حر عاملی که شرح حال علمای پس از شیخ طوسی تا عصر خودش می‌باشد، در این کتاب تکمیل شده و شرح حال گروهی از علمای معاصر حر تا عصر قزوینی را افزوده که به‌ترتیب حروف تنظیم شده و فقط تا مقداری از حرف شین تألیف شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۰۳/۷

آغاز: الحمد لله مفیض الخیر و السعادة و موفق أولی العلم و العبادة و جاعلهم القادة و السادة؛ **انجام:** فکان شیخ الاسلام فی رشت و شیراز له رسالة فی البداء و تحقیقه

خط: نسخ، کا: علی بن موسی (ثقة الاسلام تبریزی و نامش در نسخه‌ها نیامده است)، تا: ربیع الاول ۱۳۰۷ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷گ (۵۷پ-۹۳ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳-۲۰۰]

● **تتمیم جامع عباسی** / فقه / فارسی

tatmīm-e jāme'-e 'abbāsī

قرشی ساوجی، محمد بن حسین، ق۱۱ قمری

qorašī sāvajī, mohammad ebn-e hoseyn (-17c)

وابسته به: جامع عباسی؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)

«جامع عباسی» فقه فتوایی فارسی مهمی است. شیخ بهائی مؤلف آن به دستور شاه عباس صفوی (۱۰۳۸) تالیف آن را آغاز نمود و بنا داشت همه احکام فقهی را در بیست «باب» تنظیم نماید و فقط توانست ۵ باب آن را در عبادات تا آخر حج تألیف کند و فوت کرد. شاگرد او نظام الدین ساوجی، به امر او آن را تکمیل کرد و قسمت معاملات و احکام را جمعاً در ۲۰ باب سامان داد. ابواب تکیل شده عبارت است از: باب ۶. وقف، صدقه قرض؛ ۷. زیارت معصومین (ع)؛ ۸ نذر، عهد، کفاره؛ ۹. بیع، تجارت، کسب؛ ۱۰. اجاره، عاریه، غصب؛ ۱۱. نکاح، تحلیل، ملك یمین؛ ۱۲. طلاق، ایلاء، ظهار، لعان؛ ۱۳. شکار؛ ۱۴. ذبح حیوانات، حلال و حرام آنها؛ ۱۵. طعام خوردن، آب نوشیدن، رخت پوشیدن؛ ۱۶. قضا؛ ۱۷. اقرار، وصیت؛ ۱۸. تقسیم ترکه و میراث؛ ۱۹. حدود؛ ۲۰. خون‌بهای انسان و ...؛ برای دیدن کامل نسخه‌ها به «جامع عباسی» نیز رجوع شود.

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... و بعد چون همگی همت عالی ... باب ششم از کتاب جامع عباسی در وقف کردن و تصدیق نمودن و قرض دادن ... مطلب اول در بیان وقف کردن

انجام: یا رب دعای خسته دلان مستجاب کن و ختم این کتاب بر دعای دوام دولت ... . ولله الحمد علی نعمائه و حسناته و جزایل آلائه

چاپ: مکرر با برخی از حواشی به چاپ رسیده است؛ بمبئی، سنگی، ۱۳۲۳ق، وزیری بزرگ، ۳۲ص (صص۱۳۷-۴۶۴)

[الذریعة ۳۴۰/۳؛ دنا ۷۸۷/۲ (۳۴ نسخه)]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۷۰/۲-۳۵/۱۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۲-۷۱۶]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** امید که ایزد تعالی فواتح و خواتیم این پادشاه جوان سرفراز تخت را بمیامن برکات بی انتهای خویش و به انواع

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: حنایی اصفهانی، ۴۱۵گ، ۱۵ سطر (۱۴×۲۵) [ف: ۱-۴۰۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۰۸۹

خط: نستعلیق ممتاز، کا: حاج علی اکبر تبریزی، تا: ۱۰۶۹ق [مختصر ف: ۲۲۲]

۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۳۳

از باب ششم تا بیستم می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: شاه بنده ابن شاه رضا، تا: ۲۷ صفر ۱۰۷۳ق؛ جلد: شمیز شیری، عطف تیماج مشکی، ۱۸۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱-۳۲۳]

۵. زهان؛ مدرسه جعفریه زهان؛ شماره نسخه:۹۴

دنباله جامع عباسی؛ خط: نستعلیق، کا: تقیا (بقبا) بن محمد مقیم قاضی جورمکی تونی، تا: ۷ جمادی الاول ۱۰۷۸ق؛ مصحح، در چهار برگ آخر مقداری از اصول و فرائض امام رضا (ع) که به مأمون نوشته آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای عطف تیماج مشکی، ۱۸۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۷۸]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۳۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** امید آنکه منظور نظر کیمیا اثر نواب همیون ارفع اعلی گردیده ... و الصلوه و السلام علی سیدنا محمد و اله الطاهرین.

ابواب ششم تا بیستم؛ خط: نسخ خوش، کا: عبدالرحیم بن حاجی شاه ویرری، تا: ۱۰۸۶ق، جا: مشهد؛ مصحح؛ مهر: «علی محمد» (مربع)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی، ۲۲۲گ (۱۰۶پ-۳۲۷)، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴/۳سم [رایانه]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۸۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و وظیفه دعا گوئی دوام دولت ابد قرین شاهی ظل اللهی قیام و اقدام تواند نمود.

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن محمد رضا برکویری، تا: ربیع الثانی ۱۰۸۸ق، به جهت فرزند ارجمند ملا سعدی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۲۴-۱۶۵]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۳۲۱-۳۷/۱۱۱

آغاز و انجام: برابر

از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، کا: حاجی بن حسین بیک، تا: جمعه ۱۵ جمادی الاول ۱۰۹۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۲-۷۱۶]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۰۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** دهم آن که در دو خمس خونبها در آن لازم است و آن نیز در دو.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۰سم [ف: ۲۱/۱-۳۱۶]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۸۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگر خطایی به جهت حاکم شرع در حکم اتفاق شود از بیت المال باید داد و در غیر حکم خطای او بر عاقله

است و الله یعلم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: عبدالباقی آیة اللهی، اسفند ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۲۱/۱-۳۱۷]

۱۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۸۸۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و وظیفه دعا گویی دعای دولت ابد قرین شاهد ظل اللهی قیام و اقدام تواند کرد ... تم.
خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در برگ پایان سروده‌ای از ابوعلی سینا در پزشکی هست؛ اهدایی: حاج علی عطار، شعبان ۱۲۸۳؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی با تیماج زرد، ۲۲۲گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۲-۷۳۵]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ظل اللهی قیام و اقدام تواند نمود.
خط: نستعلیق، کا: سعدالدین محمد بن ابوالحسن حسینی، تا: ۱۲ ربیع الثانی ۱۱۰۶ق؛ افتادگی: انجام؛ واقف: مرتضی قلی خان، ۱۳۴۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۱گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۲۱/۱-۳۱۶]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۲ سرود

از باب ششم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۰ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوا با روکش کاغذ چینی، قطع: وزیری [نشریه: ۱۳-۴۴۲]

۱۴. تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه:۲-۵۳

خط: نستعلیق، کا: مظفر بن فتح الله دماوندی، تا: ۱۱۱۲ق؛ مجدول مذهب، حاوی سه پرده نقاشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۰گ، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۹]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۷۵۳

آغاز: و چون بعد از اتمام پنج باب آن در دوازدهم ماه شوال یک هزار و سی و یک هجری، به جوار رحمت ایزدی پیوست؛ **انجام:** و در غیر حکم از وی خطا عاقله او می‌دهد (کذا) مصنف داعی دولت قاهره نظام ساوه‌ای ... و وظیفه دعا گوی دوام دولت ابد قرین شاهی ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۵ شوال ۱۱۱۷ق؛ افتادگی: آغاز (یک برگ)؛ واقف: شیخ عبدالباقی آیة اللهی؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۶×۲۳/۶سم [ف: ۲۱/۱-۳۱۸]

۱۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۲۰۲/۱

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ رجب ۱۱۲۱ق؛ اندازه: ۱۳×۲۳سم [نسخه پژوهی: ۳-۸۳]

۱۷. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۴۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۴گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۲-۵۷]

۱۸. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۱۵۵

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: آیت الله مرعشی نجفی، ۱۳۳۸/۳/۵؛ جلد: تیماج مصنوعی زرشکی با ترنج و سرترنج، ۱۵۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱-۱۷۰]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۰۴۳

آغاز: در طلاق و خلع وعده داشتن زنان باب سیزدهم در شکار کردن و شروط آن؛ **انجام:** بورثه صاحب مال میرسد و اگر فوت او بعد ... احرام
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** در سر من رای روز یک‌شنبه و به قولی روز جمعه هشتم ربیع الاول در سال دویست و شصت هجری.
از باب ششم تا باب هفتم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوا رویه گالینگور، عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۱/۱-۳۱۹]

۲۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۹۷

آغاز: آنکه آن چیز ملک اقرار کننده نباشد پس اگر گوید که ملک من از فلانست صحیح نیست، سیزدهم آنکه چیزی باشد که احکام اقرار درآن جاری باشد؛ **انجام:** وظیفه دعا گویی دوام دولت ابد قرین شاه ظل الهی قیام واقدام تواند نمود والحمدلله علی فواضل نعمائه وکوافل مبراته وحسناته وجزایل آلائه وهیأته التی منه التوفیق لاختتامه
کتاب الاقرار، کتاب الوصیة، باب هجدهم کتاب المیراث ... باب بیستم درخون بهای آدمی و اعضا؛ خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن محمد تقی، تا: یک‌شنبه ۲۴ رجب ۱۲۳۰ق، جا: چاپوشلی؛ افتادگی:آغاز؛۸۴گ،۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف مخ: ۱-۹۳]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۹۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** شرمنده خویشان خود باشد تا دیگر چنین کار نکند ... زدوده است شرک خفی جلی.
از ششمین باب تا پایان بیستمین باب یعنی انتهای قصاص؛ خط: نستعلیق، کا: علی محمد بن ابراهیم تجریشی، تا: ۱۲۴۵ق؛ مذیل به شش ورق در اصول فقه، محشی به حواشی حاج ملا علی؛ واقف: دکتر شمس الدین جزایری، شهریور ۱۳۴۸؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: ماشی، ۱۵۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۲۱/۱-۳۱۵]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** شرمنده خویشان خود باشد تا دیگر چنین کار نکند ... زدوده است شرک خفی جلی.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالله بن ابراهیم مرندی، تا: پنج‌شنبه ۲۱ ذیحجه ۱۲۴۹ق؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵ق؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۱گ، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲۱/۱-۳۱۷]

۲۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۸۴-۳۳/۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** خاتمه داعی دولت قاهره نظام ساوجی گوید که از استاد خوداعنی افضل المتقدمین ... تا دیگر هم چنین کاری نکنند والسلام نظم الهی برحمت تو امداد کن ×× زما هر دو را تو روان شادکن ...
خط: نستعلیق، کا: علی بن ملا احمد ذیرحبی، تا: چهارشنبه ربیع الثانی ۱۲۶۳ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج، ۱۷۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۲-۷۱۶]

۲۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۲۹-۳۱/۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و عبادات الهی ووظیفه دعاگوی دوام دولت ابد قرین شاهی ظل الهی قیام و اقدام نماید
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۶۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۴گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۲-۷۱۶]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۱۵
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی لم یتخذ صاحبة و لاولدا ... اما بعد باب ششم از کتاب بست باب جناب مولانا الشیخ بهایی علیه الرحمة؛ **انجام:** شرمنده خویشان خود باشد تا دیگر چنین کار نکند ... زدوده است شرک خفی جلی.
فاقد مقدمه است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۱۵ رمضان ۱۳۰۳ق؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۱۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۲۱/۱-۳۱۸]

۲۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۰۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** بخلاف حد، چه بعضی از آنها ساقط نیست داخل تخییر در تعزیر بحسب انواع تعزیر بخلاف که در آنها.
از باب ششم تا بیستم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: شمیز آبی عطف تیماج نیلی، ۹۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱-۱۳۳]

۲۸. کاشان؛ جعفری؛ شماره نسخه:۴۴/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** هر که صایم بود سجود کند ×× اکل اندر ان برکـــــت / بعد خوردن بشرط آنکه بخواب ×× بروی بهر حق کنی حرکت ...
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۵۷گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ]

۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۵۷/۳-۳۱/۳۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** دهم کسی که غافل فریاد کند و به واسطه آن طفل یا دیوانه یا بیماری یا صحیح المزاجی بمیرد ضامن است خون بها را از مال خود و بعضی
خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۲-۷۱۶]

۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۲۵۶-۵۶/۱۰۶
آغاز: بسمله، حمدله و الصلوة و السلام علی خاتم النبیین محمد المصطفی صلی الله علیه و آله و خیر الوصیین امیر المؤمنین علی المرتضی و آلهما الائمة النجباء علیهم صلوات العلی الا علی اما بعد
از اول باب ششم وقف تا باب نوزدهم مطلب چهارم در خونبهای آدمی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ دستخط عباس بن علی طالقانی که در آن تاریخ تولد فرزند خود را در سال ۱۱۲۵ یادداشت نموده؛ ۳۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲-۷۱۶]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۱۵
آغاز: احکام غصب کردن و توابع آن؛ **انجام:** اقرب اول است فصل دوم در بیان ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۴۵۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۳۳. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۵
بی‌کا، بی‌تا [تراثنا: س۲ش۴-۴۹]

۳۴. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۲۹/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و فقیر ایشان چهار یک مثقال و قول اقرب آنست که قسمت می‌کند امام آن را.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۶۱]

● تتمیم الصرف الزنجانی / صرف و نحو / عربی
tatmīm-iṣ ṣarf-iz zanjānī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۰۶۶
آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد فهذه فصول ملحقة؛ **انجام:** حمید فی احمد و محمود و محمدو تمت
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۷۷ق؛ ضمیمه نسخه ش ۲۵۰۶۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۸ سطر (۵/۵×۹/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [رایانه]

● تتمیم الفوائد بسرد ابیات الشواهد = شرح شواهد قطر الندی / نحو / عربی
tatmīm-ul fawā'id bi-sard-i abyāt-iš šawāhid = š.-u šawāhid-i qaṭr-in nadā

ابن هشام، عبدالله بن یوسف، ۷۰۸-۷۶۱ قمری
ebn-e hešām, 'abd-ol-lāh ebn-e yūsof (1309-1360)

وابسته به: شرح قطر الندی و بل الصدی = القتریة؛ ابن هشام، عبدالله بن یوسف (۷۰۸-۷۶۱ق)
ابیاتی را که مؤلف به عنوان شاهد در کتاب «شرح قطر الندی و بل الصدی» خود آورده، در کتاب حاضر شرح و توضیح داده است.
چاپ: در سال ۱۲۸۲ و ۱۳۳۰ ق در مصر به چاپ رسیده است.

[سرکیس ۲۷۵/۱؛ دنا ۷۸۸/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۸۶/۱

آغاز: قال الشیخ الامام العالم العلامة جمال المتصدرین و تاج القراء، تذکرة ابی عمر و سیبویه و الفراء جمال الدین ابومحمد عبدالله بن یوسف بن عبدالله بن هشام الانصاری ... اما بعد فهذه نکت حررتها علی مقدمتی لشواهدها؛ **انجام:** انا الذی یجدونی فی صدورهم لا ارتقی صدراً هنا و لا اردوا
و الی الله العظیم ارغب ان یجعل ذلک لوجهه الکریم.
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن ابراهیم، تا: پنج‌شنبه ۷ شوال ۱۱۱۰ق؛ واقف: علویه سید بیگم خانم بر طلاب علوم دینیه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۲۴ص (۱-۲۴) [ف: ۲۵-۴۵۶]

● تتمیم الکر / فقه / عربی

tatmīm-ul kurr

تهرانی نجفی، هادی بن محمد امین، -۱۳۲۱ قمری

tehrānī najafī, hādī ebn-e mohammad amīn (-1903)

رساله‌ای است در این که اگر آبی نجس که کمتر از کر باشد، آب پاکی روی آن بریزند تا به اندازه کر شود آیا پاک می‌شود و حکم آب کر را پیدا می‌کند یا نه. در این رساله استدلالی اثبات می‌کند که آب پاک می‌شود و در دیباچه می‌گوید که سابقاً نیز رساله‌ای در این مسئله در ده ورق نگاشته بوده است. این رساله در دو بخش می‌باشد: اصل و قاعده طهارت- ادله خاصه.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۱۲/۲

آغاز: الحمدلله تعالی و الصلاة علی رسوله و آله موالی، مسألة اذا تمم الماء القلیل النجس بماء آخر فبلغ کرا فهل یفید ضم ذلک الماء الیه طهارته؛ **انجام:** و لم یجوز نقص شیء من الأبعاد الثلاثة الا یسیر القلة وجدانها تامة فاغتفر الیسیر لذلک.
خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد حسن هشترودی (شاگرد مؤلف)، تا: ۱۳۳۵ق، جا: نجف اشرف، به جهت میرزا محمد امین صدر الاسلام خوئی؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۵گ (۱۹ر-۴۳ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۲-۹۷]

● تتمیم الکواکب الباهرة / فقه / عربی

tatmīm-ul kawākib-il bāhira

خوراسکانی، محمد حسین، ق۱۳ قمری

xorāskānī, mohammad hoseyn (-19c)

وابسته به: تکملة القواعد الدینیة = شرح قواعد علامه = الکواکب الباهرة؛ هزارجریبی، محمد علی بن محمد باقر (۱۱۸۸-۱۲۴۵ق)
شرح زندگانی و تألیفات پدر و خودش است. به همراه صورت اجازات پدرش از صاحب قوانین، ملا احمد بن محمد مهدی نراقی و سید محمد جواد عاملی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۲/۳

آغاز: الحمد لصاحب المنح و العواید. الشکر لمکمل القواعد و القواید و الصلوة علی اشرف الخلایق محمد و عترته الاعاظم الاعالی الاماجد. اما بعد فهذه مواهب فاخرة ترفع الحجب الساترة.؛ **انجام:** و لا تتبع الهوی فانه یضلک عن سبیل الله و الله علی ما نقول وکیل وحسبنا الله و نعم الوکیل. قد فرغ من تألیفه و کتب بیمینه فقیر عفو ربه الباقی محمد حسین ابن محمد علی فی اللیل الثانی من ربیع الثانی من شهر سنة ۱۲۵۹الف و مأتین و خمسین و تسعة و صححت التتمیم و قوبلت الاجازات مع اصلها و الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد. آله الطیبین الطاهرین اجمعین و الملتمس من الناظرین ان یستغفرو لی ربی و یدعونی بالخیر تم بالخیر.
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محد علی هزار جریبی، تا: ۲ ربیع الثانی ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج، ۲۳گ (۸۲پ-۱۰۴پ)، ۱۷ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴/۶×۲۱/۶سم [ف: ۲۹/۱-۲۷۱]

● تتمیم معتصم الشیعة فی احکام الشریعة / فقه / عربی

tatmīm-u mu‘taṣam-iš šī‘a fī aḥkām-iš šarī‘a

علم الهدی کاشانی، اسحاق بن محمد، -۱۱۴۷ قمری

‘alam-ol-hodā kāšānī, eshāq ebn-e mohammad (-1735)

وابسته به: معتصم الشیعة فی احکام الشریعة؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶-۱۰۹۱)
تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۸ رمضان ۱۱۴۰ق؛ محل تالیف: کاشان
کتابی است در تتمیم و تکمیل کتاب «معتصم الشیعه» جدش ملا محسن فیض کاشانی و آن‌گونه که از مقدمه فیض بر کتاب «مفاتیح الشرائع» برمی‌آید، چون کتاب «معتصم الشیعه» بسیار مفصل می‌شده، لذا فیض تنها طهارت و بخشی از صلوة آن را نگاشته و از ادامه آن منصرف شده، آنگاه اقدام به نگاشتن کتاب «مفاتیح الشرایع» نموده که شامل تمامی ابواب فقه می‌باشد. آنگاه مولی جمال الدین اسحاق بن مولی محمد علم الهدی ابن فیض کاشانی تتمیم و تکمیل کتاب «معتصم الشیعه» جدش را بر عهده گرفته، که نسخه حاضر از کتاب زکات تا پایان کتاب حج و عمره و زیارات می‌باشد، سپس قصد داشته کتاب نذور و عهود را بنگارد و مشخص نیست موفق به انجام این مهم گردیده یا نه. قبل از کتاب زکات، ۳ مقدمه نسبتاً مفصل در احکام و مسائل اسلام مطرح نموده است.
[الذریعة ۲۱۰/۲۱؛ معادن الحکمة، چاپ جامعه مدرسین حوزه علمیه قم ۱۹/۱، ۴۵، ۵۰؛ طبقات اعلام الشیعة، قرن ۱۲، ص ۵۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۵

آغاز: الحمدلله الذی جعل سرائرنا تهوی الی اقتفاء قواعد الاحکام و جبل مدارکنا تحن الی اقتناء مسائل شرایع الاسلام ... اما بعد فلا یخفی علی من اخذه بیده الحجی؛ **انجام:** و علی آله الطیبین و اوصیائه المرضین الف الف صلوة و سلام و تحیة و بتمامه قدتم کتاب الحج و العمرة و الزیارات من کتب

خط: نسخ زیبا، کاتب = مؤلف، تا: یک‌شنبه ۸ رمضان ۱۱۴۰ق، جا: کاشان؛ محشی و افزودگی‌ها به خط او؛ تملک: عبدالباقی بن صدرالدین محمد بن ابی تراب بن نصیرالدین سلیمان کاشانی فیضی، صدرالدین محمد بن ابی تراب بن نصیرالدین سلیمان بن محمد علم الهدی کاشانی فیضی همراه مهر «صدرالدین محمد» (مستطیل) و مهر فرزندش عبدالباقی با نشان «عبدالباقی بن صدرالدین محمد الفیضی» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۳گ، ۲۱سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۴-۳۸۵]

● **تثبیت الامامة** / کلام و اعتقادات / عربی

taṯbīt-ul imāma

حسنی، قاسم بن ابراهیم، ۱۶۹-۲۴۶ قمری

hasanī, qāsem ebn-e ebrāhīm (786-861)

در دفاع از مذهب زیدی در تقدیم حضرت امیر المومنین (ع) بر مشایخ، با استناد به آیات بسیار و بعضی احادیث و ادله عقلیة. در این کتاب مسائل عجیبی آورده که پیشینیان در این باره مذاکره نکرده‌اند.

[مؤلفات الزیدیة ۲۴۷/۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۱/۳

آغاز: الحمد لله فاطر السموات و الارض مفضل بعض مفطور خلقه علی بعض

نسخه اصل: کتابخانه‌ای در یمن؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲ رجب ۱۰۶۴ق؛ ۲۲ص (۸۴-۱۰۵) [عکسی ف: ۱-۸۵]

● **تثبیت الامامة** / کلام و اعتقادات / عربی

taṯbīt-ul imāma

رسی یمنی، یحیی بن حسین، -۲۹۸ قمری

rasī yamanī, yahyā ebn-e hoseyn (-911)

این اثر در مؤلفات الزیدیه چنین معرفی شده ست: «فی اثبات الامامة علی طریقة الزیدیة مستشهداً بآیات کریمة و أحادیث نبویة شریفة و هو رد علی الفرق الاسلامیة الاخری القائلین بالاختیار و غیره و هو منتزع من کتاب «انوار الیقین» للامام الحسن بن بدر الدین». ولی در نسخه عکسی مرعشی چنین معرفی شده است: «کتاب تثبیت امامة امیرالمؤمنین و سید الوصیین و [...] رسول رب العالمین الصدیق الأکبر و الفاروق الأعظم الأزهر اسدالله الغالب علی بن ابی طالب علیه و علی آله افضل الصلاة و السلام، تصنیف مولانا امیرالمؤمنین الهادی الی الحق یحیی بن الحسین بن القسم علیهما افضل الصلاة و السلام» و رساله‌ای دیگر به همین نام که جز رساله قبلی است به این مؤلف و به احتمال به زید بن علی (-۱۲۲ق) منسوب شده است.

[اعلام المؤلفین الزیدیه ۱۱۰۳-۱۱۱۱و ۴۴۰؛ مؤلفات الزیدیه ۲۴۸/۱؛ معجم الآثار المخطوطة حول الامام علی (ع) ۵۷؛ مصادر التراث فی المکتاب الخاصة فی الیمن ۲۸۷/۱ و ۴۱۴ و ۳۸۳ و ۵۲۷ و ۱۱۹/۱ و ۳۱۱ و ۳۸۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۲/۳

بی‌کا، تا: سلخ شهر رمضان ۱۲۱۵ق؛ ۴ص (۲۲-۲۵)، ۳۳ سطر [عکسی ف: ۳-۵۱۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۲/۴

آغاز: بسمله. هذا کتاب من اعتزل الشک و الدعوا و الاهوا و أخذ بالیقین و التوبة عبد فاطاعه الله و طاعه رسول (ص) و ما اجتمعت علیه الامة بعد رسول الله؛ **انجام:** و حسن اولئک رفیقا ذلک الفضل من الله و کفی بالله علیماً. تم الکتاب فی تثبیت الامامة و الأخذ بما اجتمعت الامة من الکتاب و السنة و الحمدلله المبتدی بالنعم و العاید علی بریته بالفضل و المنة و صلی الله علی محمد نبی الرحمة و سید الامة و سلم تسلیماً.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سلخ شهر رمضان ۱۲۱۵ق؛ ۴ص (۲۵-۲۸)، ۳۳ سطر [عکسی ف: ۳-۵۱۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۴/۷

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی خلق السموات و لاارض و جعل الظلمات و لانور ثم الذین کفروا بربهم یعدلون لانشرک بالله شیئا و لا نتخذ من دونه الها و لاولیا؛ **انجام:** من عرف فیهم و انصف، نسأل الله تعالی التثبیت و الیقین انه علی کل شی قدیر.

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان، شماره ۱۱۱۱. جز رساله قبل است؛ خط: نسخ، کا: عبدالله سعد مولد زیدی عدلی، تا: ۱۲۱۹ق؛ ۷ص (۱۳۵-۱۴۱) [عکسی ف: ۳-۲۴۰]

● **تثبیت دلائل النبوة** / کلام و اعتقادات / عربی

taṯbīt-u dalā'il-in nubuwwa

همدانی، عبدالجبار بن احمد، ۳۵۹-۴۱۵ قمری

hamadānī, 'abd-ol-jabbār ebn-e ahmad (971-1025)

کتاب مفصلی است در دو جزء در اثبات نبوت پیامبر اکرم (ص) با استدلال به آیات قرآن و احادیث، با عناوین «باب-باب». این کتاب، بر اساس همین نسخه که تا کنون تنها نسخه شناخته شده آن می‌باشد، چاپ شده است.

چاپ: بیروت، محقق: عبدالکریم عثمان، دار العروبة، ج۲، ۱۳۸۶ق.

[معجم المؤلفین ۷۸/۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۳۰عکسی و ۶۳۶عکسی

آغاز: الحمدلله الذی من علی عباده بارسال رسله ... هذا کتاب تثبیت دلائل نبوظ نبینا محمد رسول الله صلوات الله علیه و سلامه.؛
انجام: فاخذوه اسیراً و اتوا به ابا بکر الصدیق
نسخه اصل: شهید علی پاشا (سلیمانیه) استانبول، ش ۱۵۷۵. هر دو جزء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۳۱۳گ، ۱۷سطر [عکسی ف: ۲-۱۱۲ و ۱۱۷]

● التثبیت عند التبییت = سؤال القبر (ارجوزة) = فتنة المقبور = التبصرة / کلام و اعتقادات، شعر / عربی

at-taṯbīt ʻind-at tabyīt = su'āl-ul qabr (urjūza) = fitnat-ul maqbūr = at-tabṣira

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹-۹۱۱ قمری

soyūṭī, ʻabd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446-1506)

ارجوزه کوتاهی است در ۱۷۵ بیت، در سؤال قبر و آمدن نکیر و منکر و تلقین اموات، با اشاره به بعضی روایات مربوط بدین موضوع و تصریح بنام راویان آنها.
آغاز: الحمدلله علی الاسلام ×× و الشکر لله علی الانعام / و افضل الصلوة و الثناء ×× علی النبی ختم الانبیاء.
انجام: ابیاتها کانجم دریة ×× فی مائة و نصفها سریة / فالحمدلله علی ما یلهم×× ثم علی نبیه اسلم
چاپ: قاهره، مطبعة الحسینیة؛ فاس، ۱۳۱۴و ۱۳۲۱ق.
[دنا ۷۸۸/۲؛ الاوقاف العامة موصل ۱۰۱/۲ و ۱۰۷/۲ و ۲۹۰/۲]
شرح و حواشی:
۱- جمع الشتیت شرح آیات التثبیت عند التبییت؛ مغلومی، حسین بن ابراهیم (-۱۲)

۱. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۰۲/۳
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالله بن احمد بن عثمان شافعی بغدادی، تا: با تاریخ ۱۰۹۵ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج زرد عطف تیماج قرمز، ۴ص (۱۵۶-۱۵۹)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱-۱۵۱]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۰/۳
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۴۵۶]
۲. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۴۳/۳
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: لیمویی، جلد: مقوایی با رویه پارچه گلدار، ۱۳گ (۷۷ر-۸۹پ)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱-۱۸۴]
۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۲۱/۲
خط: نسخ، کا: مصطفی اعور ثاوجی، تا: ۱۱۹۱ق؛ ۹گ (۲۸-۳۶)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [نسخه پژوهی: ۳-۱۷۵]
۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۱۴۲/۳-۱۶/۱۵۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: احمدبن ملاهادی خضرانی، تا: ۱۲۲۱ق، جلد: تیماج مشکی، ۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۱-۲۹۸]
۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۹۱/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حامد مردوخی، تا: ۱۲۳۴ق؛ جلد: مقواعی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۸۲پ-۹۲پ)، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۴-۳۴۰]
۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۱۷/۴
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ پخته،بی‌کا،تا:۱۲۶۸ق؛ ۱۰گ (۵۱پ-۶۰پ) [ف: ۲-۳۷]
۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۶۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۰ق؛ کاغذ: نخودی، ۱۲ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [الفبائی: ۱۰۱]
۸. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۲۵/۵
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به قرینه آغاز و انجام تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: احمد بن شیخ مصطفی ترجانی، تا: ذیقعده ۱۳۳۳ق؛ جلد: مقوا قهوه‌ای عطف تیماج،۱۲گ(۲۲۲ر-۲۳۳پ)،اندازه:۱۸×۲۲سم[ف: ۱-۱۹۸]
۹. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۲۸/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی آهاری، جلد: تیماج عنابی، ۷ص (۴۰-۴۶)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۷۳]
۱۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۳۱۰/۴
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛جلد:تیماج مشکی،۱۴سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲-۳۷۴]

● تثقیف التعریف بالمصطلح الشریف / انشاء / عربی

taṯqīf-ut ta'rīf bi-l-muṣṭalaḥ-iš šarīf

محبی دمشقی، عبدالرحمان بن مقر، ق۸ قمری

mohebbī damešqī, ʻabd-or-rahmān ebn-e moqerr (-14c)

اهدا به: ملک شعبان اشرف پسر محمد ناصر پسر قلاوون پسر ایوب صالح، از پادشاهان ممالیک مصر (۷۶۴-۷۷۸ق)
تاریخ تألیف: پایان سال ۷۷۸ق
رساله‌ای در ادبیات زبان عربی و دستور نامه‌نگاری برای طبقات مختلف، خلیفه‌ها، وزیران، والیان، بزرگان، مسلمان و کافر، عرب، ترک، ترکمان، کرد، و جز ایشان و نسخه‌های نمونه: فرمان، منشور، فتح‌نامه، متارکه‌نامه، سوگندنامه، سفارش‌نامه و جز آن، بدان سان که نویسندگان و دیوانیان مصر و سوریه و عراق در سده هفتم و هشتم به کار می‌برده‌اند و چگونگی تغییرها که در آن دوره‌ها به نگارش داده شده است. قلقشندی می‌گوید: «چون کتاب «التعریف بالمصطلح الشریف» نگارش مقر شهابی یعنی احمد بن فضل الله عدوی عمری مقداری از

اصطلاح‌ها که نزد نویسندگان پسندیده است ترک کرده بود ابن ناظر الجیش، مقر تقوی (تقی الدین) دستور خود را به نام «تثقیف التعریف» نگاشت. در آن از مقر شهابی پیروی نمود، همان راه را رفت و آنچه از مصطلحات از او مانده بود و یا پس از زمان او پیدا شده بود بیافزود، امروز (در پایان قرن هشتم) این کتاب شهرتی بسزا دارد و چنان گرانبهاست که هر کس آن را دارد پنهان کرده از نمایاندن آن دریغ کنند». از سخنان قلقشندی چنین می‌نماید که وی «صبح الاعشی» را در جمع میان «التعریف بالمصطلح الشریف» و تکمیل آن «تثقیف التعریف» نگاشته است.

وی آن را در هفت «قسمت» و یک «باب» جداگانه مرتب ساخته: قسمت ۱. نامه نگاری به نام خلیفه و شاه و والی: باب ۱) خلیفه و ولی عهد خلافت او، ۲) شاهان مسلمان، در سه فصل، ۳) شاهان کافر، ۴) والیان ترک و ترکمان و کرد که مقام شاهی دارند؛ قسمت ۲. نگارش به سوی ولی عهد پادشاهان، در شش باب؛ قسمت ۳. نگارش نامه به سوی بزرگان عربان و ترکمانان و کردان. در دو باب: ۱) عربان، ۲) ترکمان و کرد؛ قسمت ۴. نگارش به سوی وزیران و قاضی القضاة و پیران صوفیه؛ قسمت ۵. در چند «باب»: ۱) نگارش قراردادها، ۲) نگارش فرمان‌ها و دستورنامه‌ها، ۳) توقیع‌نامه‌ها، ۴) منشورنامه‌ها؛ قسمت ۶. نگارش سپرده‌نامه، سفارشنامه. در سه «باب»: ۱) سوگندنامه میان کافر و مسلمان، ۲) سپرده‌نامه و متارکه‌نامه جنگ، ۳) فسخ نامه؛ قسمت ۷. لقب‌های بزرگان، در پنج «باب»: ۱) لقب‌های شمشیر داران، ۲) دارندگان مقام‌های مذهبی، ۳) دارندگان وظایف دیوانی، ۴) پیران صوفی و پرهیزکاران، ۵) بازرگانان؛ باب جداگانه: در نامه نگاری برادرانه. (علینقی منزوی)

آغاز: بسمله، اما بعد. حمداً لله علی مزید انعامه و نواله، و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد و آله. فهذه و رقات وضعتها کالدستور تشتمل علی المکاتبات الصادره عن المواقف الشریفة السلطانیة خلدالله ملک مالکها الی الخلفاء و ولاة عهودهم و ملوک الاسلام و الکفر و غیر هم من العظماء و الاکابر من الحکام بجمیع الاقطار من سایر الطوایف و جمیع النیاب و الولاة و العربان و الترکمان و الاکراد بالممالک الاسلامیة المحروسة ...

انجام: او المجلس العال و علی هذا فقس و الله تعالی اعلم بالصواب.

[دنا ۷۸۹/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴ رجب ۸۲۸ق، جا: دمشق؛ یک سرلوح و گوی و ترنج، عبارت میان سرلوح: «تثقیف التعریف» عبارت میان ترنج: «بالمصطلح الشریف تألیف الفقیر الی الله تعالی القاضی تقی الدین عبدالرحمن بن المقر المحبی ناظر الجیوش المنصورة الاسلامیة عفاالله تعالی عنه»؛ واقف: ابن خاتون؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج جگری ضربی، ۸۵گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۴×۱۸/۵سم [ف: ۷-۲۳۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ همراه ادب الکاتب در یک جلد، مجدول، در برگ (۶۴پ) کتاب پایان یافته و در زیر آن نویسنده کتاب دیگری را آغاز کرده و لیکن در این نسخه فقط چند سطر پایان رویه مانده و باقی برگ‌ها از آن جدا شده است. آغاز آنچه هست: «احمدك اللهم و المحامد راجعة الیك و لا أحصی ثناء علیك کیف انشاء ثناء یلیق»؛ کاغذ: اصفهانی حنایی، جلد: تیماج حنایی،۶۴گ،۱۹سطر(۱۱×۱۸)،اندازه: ۱۹/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲-۱۲]

● التجارات و المنافع و الصناعات / فقه / عربی

at-tijārāt wa-l manāfi' wa-ṣ ṣinā'āt

اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸-۱۲۳۲ ؟ قمری

axbārī, mohammad ebn-e 'abd-on-nabī (1765-1817)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۴۱/۱۰

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۴۰گ (۱۶۲-۳۰۱)، ۲۳ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۱-۲۳۳۰]

● التجارب = عوارض العلل / طب / عربی

at-tajārub = 'awāriḍ-ul 'ilal

کتابی است که یکی از شاگردان رازی آن را در مجموع معالجاتی که از استاد خود دیده یا شنیده بوده به‌صورتی نامنظم و تعلیقه مانند فراهم آورده بوده و بعد شخصی دیگری با تقدیم و تأخیر مطالب و تنظیم آنها مطابق با رسم معهود که از امراض سر و طرق معالجه آنها شروع و به امراض پا و نحوه علاج آنها ختم می‌نمایند آن را به صورت فعلی مرتب و بر سی و یک باب به شرح ذیل مبوب نموده است: فی الصداع؛ فی علل الدماغ؛ فی البرسام و الشوصة؛ فی المالیخولیا؛ فی الدوار؛ فی انواع الرمد؛ فی الزکام و ما یعرض فی الانف؛ فی اوجاع الاذن و ما یعرض فیها؛ فی اوجاع الحلق و الفم و ما یعرض فیها؛ فی اوجاع الصدر و ما یعرض فیها؛ فی اوجاع المعدة و ما یعرض فیها؛ فی الخفقان المفرد و المرکب؛ فی اوجاع الکبد و ما یعرض فیها؛ فی الاستسقا؛ فی اوجاع الجنب و الخاصرة و المنکبین؛ فی الحلقة و الزحیر و المغص؛ فی القولنج و ما یشبهه؛ فی اوجاع الارحام و ما یعرض فیها؛ فی اوجاع الکلی و المثانة و القضیب؛ فی البواسیر و النواصیر و ما یعرض؛ فی اوجاع المفاصل و النقرس؛ فی الریاح؛ فی الخنازیر و الاورام و البثور؛ فی السری و البثرات؛ فی الجرب و الحکة؛ فی البرص و البهق و القوابی و السعفة و الثالیل؛ فی

السقطة و الضربة علی الرأس و سائر البدن؛ فی شیب البهائم و الانسان؛ فی الحمیات و الجدری و الحصبة؛ فی اخراج الدم، و بعده اقاویل مختلفة.

آغاز: بسمله. هذا کتاب نظمنا فیه ما کان علقه تلمیذ الحکیم الفاضل محمد بن زکریا الرازی عند السماع من لفظه مما اشار به علی السائلین عن عوارض عللهم

انجام: سألته عن طبیعة المشمش فقال هو بارد فی غایة البرد و ان کانت فیه ادنی حلاوة فانها یصیر الی البرد الا انه لا یرخی بل یصلب و هو یبرد المعدة فقلت یرخی فقال لابل یصلب و انما یرخی الحرارات و الدسوعات انتهی مقدار ما علق من التجارب

همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۰/۲۸

در ۳۲ باب؛ خط: نستعلیق، کا: طبیب حموی، تا: ۱۲ محرم ۱۰۰۷ق؛ کاغذ: سفید [سنا: ف: ۱–۱۸۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۵۸۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد هادی بن حاجی ابراهیم خاتون آبادی، تا: ۱۰۹۶ق؛ واقف: دکتر بقراط الحکما، آذر ۱۳۴۵؛ کاغذ: شکری آهاری، ۱۰۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۹–۳۶۲]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۷۳/۲۵

آغاز و انجام: برابر

در سی و یک باب؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: مینش زرد سیر، ۲۰گ (۱۶۶ر–۱۸۵ر)، اندازه: ۲۳×۳۹/۵سم [ف: ۷–۴۲۸]

● تجارب الامم فی اخبار ملوک العرب و العجم / تاریخ جهان / فارسی

tajārob-ol omam fī axbār-e molūk-el ‘arab va-l ‘ajam

حمدالله مستوفی، حمدالله بن ابی بکر، -۷۵۰ قمری

hamd-ol-lāh-e mostawfī, hamd-ol-lāh ebn-e abī-bakr (-1350)

تاریخ پیامبران است از سام بن نوح و تاریخ ایران تا جنگ عرب‌ها در زمان یزدگرد و تاریخ عرب پیش از اسلام. ترجمه متنی است به عربی که زمان عبدالملک مروان در سال ۷۵ به کوشش امیر بن شراحیل شعبی درگذشته پیش از ۱۱۰ و ایوب بن فهر ابن القریه و سپس عبدالله بن مقفع ساخته شده است و نام آن نهایة الارب فی اخبار الفرس و العرب است. نسخه به خط کوفی بوده و دربار عباسی هم آن را می‌شناخته است و به دست اتابک سعد بن زنگی سلغری در گذشته ۶۲۳ افتاده و او نتوانست بخواند. اتابک نصرة الدین احمد لر (۶۹۶–۷۳۳) فرمانروای لرستان دستور داد که مستوفی آن را به پارسی در آورد [ص ع نسخه یادداشت مورخ ۸۱۱]. (دانش پژوه)

[دنا ۷۸۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۵۹۳/۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۰-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۳۱۱۵؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۷۸۹ق، جا: شهر ایذج؛ ۱۷۴گ، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱–۴۱]

۲. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۹

نسخه اصل: چستربیتی ۳۱۹ و ۳۲۰ (۷۶/۳)؛ بی‌کا، تا: ۲۵ ذیحجه ۸۱۱ق [ف: ۱۶۴]

● تجارب الامم و تعاقب الهمم / تاریخ / عربی

tajārub-ul umam wa ta‘āqub-ul himam

ابن مسکویه، احمد بن محمد، ۳۲۰–۴۲۱ قمری

ebn-e meskavayh, ahmad ebn-e mohammad (933-1031)

ابن مسکویه می‌گوید من کتب بسیار از احوال و اخبار بلدان خواندم و نیز در تاریخ تتبع بسیار کردم پس بر آن شدم که تاریخی تدوین کنم تا همگان را به‌خصوص صاحبان مقام و اولیای امور از کشوری و لشکری را در ملک‌داری به‌کار آید و نتیجه همتم این کتاب شده است. (عبدالله انوار)

چاپ: جزء ۱ در لیدن، ۱۹۰۹م؛ جزء۶ با کتاب العیون و الحدائق فی اخبار الحقائق چاپ شده؛ جزء۶ در لیدن، ۱۹۱۳م؛ مصر، مطبوعات شرکة التمدن، جزء ۵ و ۶ چاپ شده.

[دنا ۷۸۹/۲ (۱۳ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۰-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۳۱۱۷. ج ۲؛ خط: نسخ، کا: ابوطاهر محمد بن علی بن محمد بلخی و حسن بن منصور و محمد بن حسن بن منصور، تا: ۲۶ ربیع الثانی ۵۰۵ و ۱۵ شوال ۵۳۶ و ۳ جمادی الاول ۵۵۱؛ ۲۹۷گ، ۱۲ سطر [فیلمها ف: ۱–۲۹۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۱-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۳۱۱۸. ج ۳؛ خط: نسخ، کا: ابوطاهر محمد بن علی بن محمد بلخی و حسن بن منصور و محمد بن حسن بن منصور، تا: ۵۰۵ و جمادی الثانی ۵۳۷ و ۱۸ جمادی الثانی ۵۵۱ ؛ ۲۹۷گ، ۱۲ سطر [فیلمها ف: ۱–۲۹۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۲-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۳۱۱۹. ج ۴؛ خط: نسخ، کا: ابوطاهر محمد بن علی محمد بلخی و محمد بن حسن منصور، تا: ۲۷ رجب ۵۰۵ و ۵۵۱؛ نقل علی بن حنظله؛ ۳۹۰گ، ۱۲ سطر [فیلمها ف: ۱–۲۹۶]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۹۰

آغاز: بسمله و دخلت سنه احدی و مایه وفیها ولی یزید بن عبدالملک الخلافه؛ **انجام:** فلم یوثرشیئا فلما نظر

جلد ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۲۵۷گ ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [الفبائی: ۱۰۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۳۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۲۹۶]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۸۴بخش۳

همان نسخه بالا [ف: ۱۳۶]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۳۶

آغاز: بسمله، رب یسر و لا تعسر الحمد لله حمد الشاکرین و صلوته علی نبیه و اله اجمعین قد انعم الله علینا؛ **انجام:** و کثر جنده فامر باحصائهم فکانوا مأته.

از ابتدای تاریخ تا وقایع سال ۱۹۵ هجری قمری، جلد اول؛ خط: نسخ، کا: حویزی، تا: ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن یشمی با ترنج و نیم ترنج، ۳۲۹گ، ۲۶سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۹-۲۱۸]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۳۷

آغاز: الف و خمسه و عشرین الفاً بین فارس و راجل فاعطی الفارس اربعین درهماً؛ **انجام:** و یقال ان مبدء ذلک به کان بالموصل الا انه لم یظهر امره لاحد.

جلد دوم، وقایع از سال ۱۹۶ق تا وقایع سال ۳۶۹ق که زمان تالیف این کتاب است، مطالب تاریخی بر حسب ترتیب بندی نویسنده آمده است؛ خط: نسخ، کا: حویزی، تا: ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن یشمی، ساده، مقوایی، ۳۲۵گ، ۲۶سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۹-۲۱۹]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۴۵

خط: نسخ، کا: محمود طباطبائی اردستانی، تا: ۱۰ ذیحجه ۱۲۹۴ق؛ تملک: صنیع الدوله در ۱۲۹۸، علی قلی میرزای اعتضاد السلطنه در ۱۲۹۵؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن نارنجی سیر، ۵۰۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲/۲×۳۵سم [ف: ۱-۸۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۹۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۱۰۷]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۲۴

جلد ۲؛ خط: نسخ، کا: محمد بن داود حسینی مشهدی، تا: ۱۴ جمادی الاول ۱۳۰۷ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ ضربی، ۲۳۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۶سم [ف: ۱-۸۲]

۹. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۳۹۱۸عکسی

جلد اول است که در تاریخ ۱۹۰۹ میلادی با عکس برداری چاپ شده و فهرست اعلام مرتبی بر آن علاوه شده؛بی‌کا،بی‌تا[ف: ۱۸۸]

۱۰. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۳۹۱۷عکسی

جلد پنجم. این مجلد در سال ۱۹۱۳ میلادی با عکس برداری چاپ شده و فهرست اعلام در آخر آن مرتب کرده‌اند؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۹۰]

۱۱. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۳۹۱۶عکسی

جلد ششم و در سال ۱۹۱۷ از همان نسخه ایاصوفیه عکس برداری شده و این مجلد فهرست ندارد؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۹۱]

← تجارب الانسان و انوار الحکمة ＞ انوار الحکمة

● **تجارب الانسان و انوار الحکمة**/ اخلاق / فارسی

tajārob-ol ensān va anvār-ol hekma

در اخلاق است به مانند «تحفة الملوک» چهل بابی. برای رسیدن به هر خواسته‌ای چهار چیز یاد می‌کند ولی بدون عنوان خاص.

آغاز: سپاس بیقیاس آفریدگار جهان را باضعاف قطرات باران و ریگ بیابان ... و این کتاب «تجارب الانسان» نام کرده شد از گفتار ائمه و حکما

انجام: چهار چیز باید داشت: پیش حاکم دست، پیش عالم زبان، پیش نامحرم چشم، پیش اولیا دل. و الحمدلله رب العالمین و صلی الله

چاپ: تهران، ۱۳۰۸ق، سنگی؛ تهران، ۱۳۱۲، سنگی

[الذریعة ۳۴۷/۳؛ فهرستواره منزوی ۳۵۷/۶؛ دنا ۷۸۹/۲-۷۹۰]

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیلقوس حکیم فرماید چهار چیز دل بگشاید: نواخت سلطان مساعدی دووان دعای زایران. (این لفظ رابط آخر صفحه و خارج از متن می‌باشد)

خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: ظ۸۵۵ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: چرمی دو تکه، زرد و قهوه‌ای، ۲گ، ۱۳سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱-۱۹۰]

۲. فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه:۲۰/۲۲ درحاشیه

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: معین شیرازی، تا: ۹۰۹ق، جا: تبریز؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۵۱ر-۵۲ر)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف مخ]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۷۵/۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد سعید بن محمد تقی خاتون آبادی، تا: ۱۰۸۱ق؛ با یک سرلوح و دو پیشانی، مجدول، با کمند به زر؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: رویه روغنی گل و بوته، ۳گ (۱۷۲پ-۱۷۴ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۴/۷سم [ف: ۷-۳۲۹]

۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۱۸۸/۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: معز الدین محمد بن سلطان محمد قاری نیریزی، تا: ۱۰۸۵ق؛ صفحه اول دیوان الحسین (ع)، دارای سرلوح مزدوج مذهب، مجدول، با کمند؛ واقف: محمد حسام واعظی، ۱۳۹۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵-۵۵۹]

۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۳۶

خط: نسخ، کا: احمد آشتیانی متخلص به «واله»، تا: ۱۳۲۹ق؛ آخر نسخه یک قصیده در ۴۹ بیت در تهنیت مولود پیامبر اسلام (ص) از کاتب؛ اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [نسخه پژوهی: ۲-۱۲۲]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۷۹/۱۱

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد تقی بن حسین خاتون آبادی اصفهانی، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری سیاه ضربی، ۲گ (۳۰ر-۳۱پ هامش)، اندازه: ۲۱/۱×۳۵/۲سم [ف: ۷-۳۶۸]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۲۰/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۲گ (۵۷پ-۵۸پ)، ۲۸ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۱۳-۳۱۹۵]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۶۲/۹

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ در حاشیه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۶-۱۶۰]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۹۸/۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** حسن بصری ره گوید بچهار چیز مر عزیز است ... خشم پیش اولیا و الحمدلله ... و سلم

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۵ص (۱۰۲-۱۰۶)، ۲۰ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۹-۱۰۰۵]

● تجارب الحکمة / طب / فارسی

tajārob-ol hekma

کازرونی، علی بن محمود، ق۱۰ قمری

kāzeronī, 'alī ebn-e mahmūd (-16c)

در قواعد طبی و قوانین پزشکی، مشتمل بر بیست و هفت «باب»، که به قواعد کلی شروع شده و پس از آن بیمارهای گوناگون و اسباب و علاج آنها را آورده است. بسیاری از علاج‌ها و تجربه‌های شخصی مؤلف در کتاب آمده است. نام کتاب و مؤلف روی برگی قبل از کتاب با خطی نونویس نوشته شده و نمی‌دانیم تا چه اندازه صحت دارد. این عناوین در نسخه دیده می‌شود: باب ۳. تدبیر اطفال و کودکان و پیران؛ ۴. بیان تدابیری که تعلق به زینت بدن دارد؛ ۵. اقسام مرض و امتلاءات منذره به امراض؛ ۶. حمیات و اسباب و علامات و معالجات آنها؛ ۷. بیان حصبه و چدری و سایر بثرها؛ ۸ احوال دماغ؛ ۹. احوال چشم؛ ۱۰. احوال گوش؛ ۱۱. احوال بینی؛ ۱۲. احوال دهان؛ ۱۳. احوال حلق؛ ۱۴. احوال دل؛ ۱۵. احوال مری و معده؛ ۱۶. امراض معده؛ ۱۷. احوال جگر و مراره؛ ۱۸. احوال سپرز؛ ۱۹. احوال روده؛ ۲۰. امراض مقعد؛ ۲۱. احوال گرده؛ ۲۲. احوال مثانه؛ ۲۳. ؟؛ ۲۴. احوال آلات؛ ۲۵. امراض مفاصل؛ ۲۶. ادویه سموم زیان کار؛ ۲۷. بیان بعضی از الفاظ غریبه.

[دنا ۷۹۰/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۳۳۲/۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۱۴

آغاز: و أما رباط که شبیه است بعصب در سپیدی و نرمی و کشیدگی و صلابت در انفصال؛ **انجام:** و رب عبارت است از غلیظ ساختن خواه بآفتاب و خواه بآتش چنانچه گفته شد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۰۳۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد:تیماج نیلی،۴۱۷گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۱۴-۲۸۶]

● تجارب السلف / تاریخ جهان / فارسی

tajārob-os salaf

هندوشاه بن سنجر، -۷۳۰ ؟ قمری

hendū-šāh ebn-e sanjar (-1330)

اهدا به: نصرالدین احمد بن یوسف شاه (۶۹۵-۷۳۰)

تاریخ تألیف: ۷۲۴ق

ترجمه‌ای است از «الفخری» و «منیة الفضلاء» ابن طقطقی (-۷۰۹) با افزودگی‌هایی. این کتاب مشتمل است بر احوال امم سالفه و بیان وقایع دوران از زمان حضرت رسول اکرم (ص) و بعد از آن احوال خلفا بر سبیل اختصار و ایجاز تا آخر دولت عباسیان که مبدأ آن ماه ربیع الاول سال یازدهم هجرت و آخر آن صفر سال ۷۵۷ق می‌باشد که تاریخ قتل ابوبکر مستعصم خلیفه است و انقضای دولت عباسیان و ذکر حوادث و اتفاقات تاریخی آن زمان. مؤلف بنا به قول خودش اکثر مطالب مندرج در این تاریخ را از کتاب «منیه الفضلاء فی تواریخ الخلفا و الوزراء» از مصنفات مرتضی سعید ملك المحققین محمد بن علی الطقطقی استفاده کرده است. با سرگذشت پیامبر و زنان و جنگ‌های او آغاز می‌شود، سپس دولت‌های اسلامی را به دو گروه اصلی و فرعی تقسیم می‌کند: اصلی آن از سه دولت ۱. خلفای راشدین و حضرت علی و امام حسن، ۲. امویان، ۳. عباسیان؛ فرعی آن: الف: علویان مصر، ب: بویهیان، ج: سلجوقیان. در هر یک از بخش‌ها وزیران و رویدادها را برمی‌شمارد.

آغاز: ادامت تهلیل و تمجید و اقامت تسبیح و تحمید حضرت ذوالجلال را سزد که به حکمت بالغه و قدرت کامله موجودات سماوی و ارضی از مکامن عدم به مظاهر وجود رسانید و از امتزاج عناصر و ازدواج

انجام: به تقریر پیوست بعد از این کتاب را ختم کنیم باری تعالی این تألیف را بر متأملان مبارك و میمون گرداناد بالنبی و آله الطاهرین و اصحابه الغر المحجلین.

چاپ: به کوشش اقبال آشتیانی، در سال ۱۳۱۳ و ۱۳۴۵ ش

[الذریعة ۳۴۸/۳؛ نسخه‌های منزوی ۴۱۲۰/۶؛ کشف الظنون ۳۴۴/۱؛ فهرستواره منزوی ۵۹۳/۱؛ دنا ۷۹۰/۲ (۳۷ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ ذیحجه ۸۴۶ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۵۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۶-۲۸۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۸۷-ف

نسخه اصل: ملی تبریز ش ۳۳۹۶؛ بی‌کا، تا: ۸۵۴ق؛ خوانده شده بر مؤلف و با خط او [فیلمها ف: ۲-۷۳]

۳. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۱۱۴۰۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه ذیحجه ۸۶۴ق، جا: هرات؛ محشی لغوی؛ تملک: مصطفی قلی بن حاجی شاه قباد، ندافی شروانی در ۱۰۳۵، خلیل بن حاج احمد در ۱۰۶۸، اسعد حسینی؛ محشی لغوی؛ ۱۶۲گ، ۲۷ سطر، قطع: وزیری [نشریه: ۵-۳۱۹]

اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۲۸

آغاز و انجام: برابر

همان نسخه بالا [ف: ۶۰]

۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۲۲۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱-۲۸]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۳۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۶۸گ، ۱۷سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۴-۳۹۸]

۶. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۱۱۴

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: عبدالحسین بیات به تاریخ ۱۵ اردیبهشت ۱۳۴۱ در تهران؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۲۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱×۲۶/۵سم [ف: ۹۲]

۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۰ ـ ب

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مورخ ۱۲۷۱ کامل شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۷۵گ، ۱۹ سطر (۱۲/۵×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۱-۸۰]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۷۰

آخر کتاب در مستعصم ناقص مانده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول به طلا؛ کاغذ: کاغذ ختایی، جلد: میشن لاجوردی، ۴۱۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵/۲سم [ف: ۲-۹۸]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۰۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف میشن، ۱۸۵گ، ۱۷ سطر (۷×۹)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۸-۲۵۳]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۲۷۶-۳۷/۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن میرزا محمد علی مستوفی اصفهانی، تا: سه‌شنبه ۲۷ رجب ۱۲۷۳ق، به جهت صدرالدوله؛ جلد: تیماج سرخ با ترنج و سرترنج، ۲۷۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲-۷۱۸]

۱۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۴۸

خط: نسخ، کا: محمد کریم بن محمد خان بیگدلی، تا: ۸ ذیقعده ۱۲۷۴ق؛ تملک: علی قلی ۱۲۷۵ق، سپهسالار ۱۲۹۸ ق؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج حنایی، ۲۱۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۳-۳۱۴]

۱۲. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۷۲

خط: نستعلیق، کا: سید حسن بن عبدالمجید حسینی اصفهانی، تا: پنج‌شنبه ۲۸ جمادی الثانی۱۲۷۴ق؛ قطع: وزیری [نشریه: ۵-۶۲۰]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۴

خط: نسخ، کا: آقا بابا بن ملا محمد شهمیرزادی، تا: ۱۲۷۴ق، برای بهاء الدوله؛ مجدول؛ تملک: بهمن میرزا؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن سیاه، ۲۱۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۱/۷سم [ف: ۲-۹۸]

۱۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۳۹

خط: نسخ، کا: میرزا محمد علی بن میرزا احمد شهیر به عقدایی، تا: چهارشنبه ۱۰ جمادی الثانی ۱۲۷۶ق؛ ۲۳۹گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۱۹]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱-فیروز

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۵ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲۱-۳۷]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷-فیروز

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ محشی، یادداشت: «هو الله تعالی شانه این جلد کتاب تجارب السلف را در دارالسلطنه اصفهان استکتاب نموده ولی بقدری مغلوط است که نمی توان ازو انتفاعی نمود العبد الاقل بتاریخ شهر رجب المرجب فی شهر سنه ۱۲۷۷»؛ کاغذ: فرنگی شوری رنگ آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۱-۳۸]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** امید که روزگاران بالطاف حضرت سلطان زندگی یافته ... قدتم بید اقل السادات الحسینی بن عبد الله المجد المواعظ الاصفهانی، سید حسن بتاریخ چهارشنبه دوم شعبان ۱۲۷۷

خط: نستعلیق، کا: سید حسن حسینی، تا: چهارشنبه ۲ شعبان ۱۲۷۷ق؛ یادداشت آقا میرزا سید علی که کتاب را به عبد الوهاب نوری ملقب به نظام الملک وزیر لشکر هدیه کرده به تاریخ ۱۳۱۰ با مهر «نظام الملک وزیر لشکر» (بیضوی)، یادداشت میرزا اسماعیل سر رشته دار اصفهانی که کتاب را به میرزا سید علی الحسینی در تاریخ ذیقعده ۱۲۸۹ هدیه کرده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قرمز، ۲۱۵گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۱۵-۱]

۱۸. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۵۰

خط: نستعلیق، کا: حسن بن عبدالمجید حسینی واعظ اصفهانی، تا: ۱۲۷۷ق، برای احتشام الدوله؛ قطع: وزیری [نشریه: ۵-۶۲۰]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۰ق؛ مجدول؛ ۲۰۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۳×۱۳/۵سم [ف: ۲-۳۱۴]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۶۸

از انتها در سرگذشت مستعصم نانویس مانده است؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: کاغذ آهار مهره فرنگی، جلد: میشن عنابی سیر، ۲۲۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۲/۸×۱۴/۲سم [ف: ۲-۹۸]

۲۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تعلیق، کا: امین الله محرر، تا: ۱۲۸۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی سیاه، ۲۲۹گ، ۱۶سطر، اندازه: ۲۲/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱-۱۹۰]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق بسیار خوش، کا: میرزا اسماعیل بن میرزا معصوم تفرشی، تا: ۱۲۸۷ق؛ اهداء به کیومرث میرزا، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی عطف چرم مشکی، رویه کالینگور، ۱۵۶گ، ۱۹سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۶-۵۱۴]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، کا: عبدالوهاب بن میرزا محمد هاشم حسینی، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۲۹۹ق؛ تملک: حسن انصاری جابری به تاریخ ۱۶ ربیع الثانی ۱۳۲۲؛ جلد: تیماج نیلی، ۲۹۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۷-۱۱۹]

۲۴. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۹ق؛ با سرلوح، مجدول، با یادداشت مرتضی بن حسن قاینی خراسانی، در ۱۲۹۹؛ جلد: تیماج سبز ضربی ترنجی مقوایی، قطع: ربعی [نشریه: ۷-۵۴۴]

۲۵. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۳۶

خط: نستعلیق، کا: میرزا عبدالوهاب خان مستشار دفتر، تا: ۱۲۹۹ق؛ با توضیحات حاج میرزا علی انصاری. [نشریه: ۶-۵۹۶]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۸۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد، تا: ۲۲ ربیع الاول ۱۳۰۳ق؛ واقف: نائینی؛ کاغذ: سفید فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۱۲۰گ، ۲۲ سطر (۱۶×۱۹/۲)، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۷-۴۴]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حسن، تا: ۲۰ محرم ۱۳۰۴ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: زرد فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۲۴۱گ، ۱۵ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲/۲سم [ف: ۷-۴۴]

۲۸. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۱۱۴۰۴

خط: نستعلیق ریز، کا: محمدباقر بن عبدالحسین خان بن حاجی محمد حسین خان صدر اصفهانی، تا: شوال۱۴۱۴ق، برای ظل السلطان؛ از روی نسخه آشفته و مغشوشی؛ مجدول، با سرلوح؛ ۳۵۶ص، ۱۹ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [نشریه: ۵-۳۱۹]

اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۲۹

همان نسخه بالا [ف: ۶۱]

۲۹. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۱۱۴۰۵

خط: نستعلیق، کا: محمود بن شهاب الدین محمد علوی فاطمی، تا: ۲۸ شعبان ۱۳۲۰ق، برای آقا باشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش تیماج مشکی، ۵۶۲ص، ۱۵ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [نشریه: ۵-۳۱۹]

اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۳۰

همان نسخه بالا [ف: ۶۱]

۳۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳

خط: نستعلیق، کا: میرزا محمود بن شهاب الدین محمد علوی، تا: جمادی الثانی ۱۳۲۱ق، به عنایت میرزا اسدالله خان؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۴گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱-۲۰۹]

۳۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مذهب، کمندکشی، یک سرلوح مذهب بسیار خوب سبک کار شیراز؛ کاغذ: ترمه آهار مهره، جلد: مقوای روکش چرم زنگاری، ۵۲۵ص، ۱۶ سطر، قطع: وزیری، اندازه: ۱۵×۲۳/۸سم [ف: ۵-۴۶]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۶۱

آغاز: ربیع بن یونس یکی از وزرای منصور است کنیه و نسب او ابوالفضل الربیع بن یونس بن محمد بن کیسان است و کیسان مولی عثمان بن عفان؛ **انجام:** کان الوزیر نظام الملک لؤلؤة ×× شریفة صاغها الرحمن من شرف / بدت قلم تعرف الایام قیمتها ×× فردها قیمة منه الی الصدف.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۳۲گ، ۱۱ سطر، قطع: پالتویی، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳۶-۲۴۴]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۷۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از سید مرتضی علی حسینی [رایانه]

● تجارب شهریاری / کیمیا / فارسی

tajārob-e šahrīyārī

شهریار بن بهمنیار پارسی، ق۵ قمری

šahrīyār ebn-e bahmanyār-e pārsī (-11c)

وابسته به: سر الاسرار؛ رازی، محمد بن زکریا (۲۵۱-۳۱۳)

از شهریار بن بهمنیار پارسی، شاگرد ابن سینا (- ۴۲۸ق) و به نوشته نفیسی از قرن ۶ ق. ترجمه‌ای است از سر الاسرار رازی، در ۲۰ «باب»؛ نسخه‌ها با یکدیگر تفاوت‌هایی دارند. ابواب بیست‌گانه: ۱. تدبیر زیبق؛ ۲. تدبیر نوشادر؛ ۳. تدبیر کبریت و

زرنیخ؛ ۴. تدبیر توتیا و عرق سنگ بصری؛ ۵. تدبیر حل شعر؛ ۶. تدبیر تکلیس‌ها؛ ۷. تدبیر شمع؛ ۸. تدبیر حل مرکبات؛ ۹. تدبیر حل ملح‌ها و زاجها و جسدها؛ ۱۰. تدبیر عقدها؛ ... ۱۵. تدبیر تصفیه اجساد؛ ... ۲۰. مزاوجت به اجمال. (احمد منزوی)

آغاز: ۱: بسمله. سپاس و ستایش مر خدای را که پروردگار عالم و عالمیان است ... اما بعد، بدانکه ایزد تبارک و تعالی به قدرت قدیم

۲: بالله التوفیق. چنانچه فرمان باریتعالی بود ... بعد چنین گوید مؤلف این کتاب شهریار بن بهمن استادان معتبر عجایب لطایف ... تجارب شهریاری نام نهادم

انجام: منازل شریف برساند. و الله اعلم بالصواب. تمت

چاپ: این کتاب در سال ۱۳۳۴ شمسی همراه با کتاب سر الاسرار زکریای رازی به چاپ رسیده است

[الذریعه ۳۴۸/۳؛ نسخه‌های منزوی ۶۱۵/۱؛ مشترک پاکستان ۷۷۵/۱؛ مشار فارسی ۱۱۸۳/۱؛ فهرستواره منزوی ۳۹۴۳/۵؛ مصنفات رازی، نجم آبادی ۲۲۸؛ دنا ۷۹۱/۲ (۱۴ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۴۱/۱۴-ف و ۶۸۹۳-عکس

نسخه اصل: برلین Or. 8066 (پرچ ش ۳۰۳ ص ۳۲۶)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۳ق؛ ۳۵گ (۱۱۰ر-۱۴۴پ) [فیلمها ف: ۱-۷۱۴ و ف: ۳-۲۶۴]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۶/۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: احمد بن بابا مراغی، تا: قرن ۱۲؛ ۱۶گ (۱۵پ-۳۰پ) [ف: ۱-۴۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۹

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** کسی را در دنیا و آخرت بدان حکیم دعوی اعتراض نتواند کرد و اگر باشد بزرگ یافته باشد از حضرت ایزد جل علا.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی با نشان ۱۲؛ کاغذ: فرنگی؛ نوع جلد: تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج، ۳۰ص، ۱۸ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۳۵-۷۶۴]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۲۰/۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** باب بیستم: در مزاوجت اکنون آغاز کنیم طریق مزاوجت را که اصل دوم است اگر این معنی را همچنان مرموز بگذاریم که حکما گفته اند

خط: نستعلیق، کا: محمد زمان بن محمد یوسف چرکس، تا: ۱۱۴۰ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: ابره، کاغذی، عطف تیماج، قهوه‌ای، مقوایی، ۳۱ص (۱۶۴-۱۹۴)، ۱۴سطر (۱۳×۱۸/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴-۳۷۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۹۹

انجام: برابر

در ۲۲ باب؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالبدیع بن ملا محمد واعظ مشهدی، تا: ۳ صفر ۱۲۱۸ق؛ افتادگی: آغاز (چند سطر)؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: میشن سرخ، ۴۶گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶-۳۰۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۹۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۴۱]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۹۲۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق؛ مصحح، نسخه‌ای از سرالاسرار محمد بن زکریای رازی و رساله صنعت از زکریای رازی و سر الربانی و رساله‌ای از جلدکی ضمیمه‌اند؛ کاغذ: نباتی، جلد: میشن، ابعاد متن: ۸×۱۴، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [الفبائی: ۱۰۴]

۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۳۱/۸

در بیست باب؛کا: محمد علی بن آخوند ملااحمد، تا: چهارشنبه ۲۹ رمضان ۱۲۶۴ق، جا: قم [نشریه: ۲-۱۱۲]

۸. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۴۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ رجب ۱۲۷۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۱گ (۲پ-۵۲پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲-۱۲۷]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۱۷/۵

این نسخه از آغاز نیست و چسبیده بمطلب دیگر و تنها نام کتاب و مترجم بدین‌گونه دیده می‌شود: «چنین گوید مؤلف این کتاب شهریار بن شهریار فارسی ... این جمله را تجارب شهریاری نام نهادم» عنوان‌های باب ۱-۱۹ در آن دیده می‌شود و در ۱۰۱ر باز می‌رسد به مطلب کیمیایی عربی و پایان رساله درست معلوم نیست؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی عطف قهوه‌ای، ۲۳گ (۷۹ر-۱۰۱ر)، ۱۹ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳-۳۰۹۶]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۳۰/۱-عکس

نسخه اصل:علی امیری۹۵۱؛خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا[فیلمها ف: ۳-۲۴۰]

تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۱۰/۱

همان نسخه بالا [ف: ۱۸۱]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۸۲۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی:-۱۰۴]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۰۷/۱

آغاز: بسمله الکیمیاء، در کتاب کشف الرموز بعضی از آن گفته اند و عاقبت پوشیده نگذاشته اند و همچنین چند چیزی را که اصول یکی بدان متعلق است؛ **انجام:** شمس پسر در طبیعت، قمر دختر، مریخ پسر، مشتری پسر، عطارد دختر، زهره دختر، شمس پسر، زحل پسر

خط: نستعلیق، کا: مشهدی علی ترک تبریزی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور مشکی، ۸۸ص (۱-۸۸) [ف: ۳۶-۱۶۳]

● **التجارب (فصل فی)** / طب / فارسی

at-tajārub (faṣl-un fī)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۲۷/۵-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 343. به گفته بلوشه دنباله فواید الاشیاء باید باشد و پس از این فصل ۷ باب ۱ و سپس نه باب است نه هفت باب که در دیباچه گفته شده؛ کا: ابوالحسن بن محمد قلی جربادقانی، تا: رمضان ۱۰۳۳ق؛ ۱گ (۱۹۷پ) [فیلمها ف: ۱-۵۹۵]

← التجارة ⩾ آداب التجارة
← تجارت ⩾ المتاجر
← تجارت ⩾ آداب کسب
← تجارت ⩾ احکام تجارت

● **التجارة** / فقه / عربی

at-tijāra

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۹۷/۳

آغاز: الحکدلله رب العالمین ... المقصد الثانی من مقاصد کتابی هذا فی المعاملات و هی علی نوعین عقود و إیقاعات و العقود کثیرة و لکن منها کتاب البیع؛ **انجام:** و بذلک یجاب عن الأخبار المذکورة المحمولة علی صور الإشتراط کما دل علیه خبر محمد بن شریح

اثر محققانه‌ای است در باب تجارت، در خصوص مکاسب محرمه و ولایات، به طریقه استدلالی، با روش بسیار دقیق که با کتاب مکاسب شیخ اجل «انصاری» قابل مقایسه بوده؛، بلکه دقائق و لطائف تازه ای نیز، دربر دارد. متأسفانه، مؤلف بزرگوار که از شاگردان برجسته «صاحب جواهر» بوده و نام خود را یاد نگرده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ دارای قلم‌خوردگی و بازنگری و بازنگاری؛ کاغذ: فرنگی، ۱۷۵گ (۲۸-۲۰۲)، ۴۴ سطر، اندازه: ۱۷×۳۲سم [ف: ۳۶-۱۲۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۳۷۷

آغاز: مما بنی علیه کتاب التجارة فی الخیار الذی هو بمعنی الخیرة ای المشیة فی ترجیح احد الطرفین؛ **انجام:** و فی المکیل و الموزون کیلها او وزنها الی غیر ذلک من الأقوال المتفقة علی انه

حاشیه‌ای است استدلالی و تحقیقی بر متن یکی از کتب فقهی، حاوی مباحث خیارات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: اسدالله فاضلی، تیر ۱۳۶۲؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: مقوا رویه گالینگور، عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۱/۱-۲۰۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۶۳

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... کتاب التجارة و فیه فصول الاول فی وجوه الاکتساب؛ **انجام:** لایرید شرائها لسبقه غیره فیزید زیادة و الناجش و التدابر قال فی الفصل (ناقص).

مختصری است استدلالی با عناوین «مسأله» در بیان برخی از مکاسب محرمه و نجاسات. مؤلف در هر مسأله به اقوال فقهای بزرگ و بعضاً به روایات استدلال می‌نماید: الفصل الاول: فی وجوه الاکتساب، الفصل الثانی: فی الاحتکار. بقیه فصول ساقط است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: علی اصغر احمدئی، آبان ۱۳۶۵؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا عطف تیماج، ۱۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲۰-۶۶]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۱۷۵

فصل دهم؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی، مجموعه نوازی [رایانه]

● **تجارت** / فقه / فارسی

tejārat

غیر همانند:

۱. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۱۱۰

بخشی از فقه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷-۶۹۵]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۱۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۷ جمادی الاول ۱۲۲۸ق [ف: ۳-۱۲]

۳. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۹۹

آغاز: حمد و ثنای بی حد و بی حصر آن معبود به حقی را سزاوار است که پروردگار عالمست و صلوات و رحمت بی غایت آن پروردگار بر اشرف و افضل مخلوقات؛ **انجام:** پس سخن دلال و سمسار معتبر است با قسم او به جهت آنکه ایشان منکرند و همچنین است حکم اگر اختلاف بنمایند در قیمت آن جنس که تلف شده است.

رساله‌ای است فتوایی در احکام کسب و تجارت مشتمل بر هشت فصل و یک خاتمه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ یا ۱۴؛ تملکی با مهر «محمد جعفر بن سلطان العلماء» (مربع)؛ ۸۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱-۲۱۲]

۴. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۵ فیاض

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله الطاهرین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین کتاب مکاسب بدانکه در اینجا بمعنی مطلق کسب است از بیع و شرا و اجاره و استجاره و زراعت و

فقه خلاصه‌ای است متاخر، از یکی از دانایات شامل تجارت، بیع، ذبح و مطاعم حجر و تفلیس، ضمان، غصب و رهن، حواله، صلح، شرکت، عاریه، وکالت، اجاره، مزارعه، مساقات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۲۷ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۱]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۳۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محسن هوائی [رایانه]

● **تجارت خانه‌های داخلی و خارجی بوشهر** / اسناد /

فارسی
tejārat-xāne-hā-ye dāxelī va xārejī-ye būšehr

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۹۲/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، ۹ص، ۱۰ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۷-۳۶۱]

● **تجارت سید انبیا (ص)** / تاریخ معصومین / فارسی
tejārat-e seyyed-e anbīyā
قضیه تجارت رفتن حضرت رسول اکرم (ص) را در نه مجلس به نقل از قطب راوندی، ابن شهر آشوب، بحارالانوار بیان کرده است، مؤلف در پایان به ذکر مصیبت اهل بیت (ع) پرداخته است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷۸۷/۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین اما بعد این چند مجلس در بیان تجارت رفتن پیغمبر خدا و عروسی آن حضرت است؛ **انجام:** یا اباعبدالله آیا چه وارد آمد برآن مصیبت زدگان در تغسیل و تکفین و تدفین آن صغیره یتیمه الا لعنة الله علی القوم الظالمین و سیعلموا الذین ظلموا ای منقلب ینقلبون
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۶۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۱-۳۲۲]

● **التجارة و البیع** / فقه / عربی
at-tijāra wa-l bay'
کجوری مازندرانی، مهدی، ۱۲۱۶-۱۲۹۳ قمری
kajūrī māzandarānī, mahdī (1802-1876)
کتابی است قطور در فقه که اول و آخر آن افتاده است و چون در بالای بعضی صفحات تاریخ‌های مختلف نوشته شده است. به نظر می‌رسد که طلبه‌ای دروس روزانه و یا هفتگی خود را که تاریخ‌های مختلف از استاد می‌گرفته (به شکل امالی) در این دفتر ثبت کرده است. چنانکه در صفحه ۲۱ تاریخ ۱۵ ذیقعده ۱۲۸۲ و در صفحه ۳۱۷ تاریخ ۱۶ ذیقعده ۱۲۸۵ و در صفحه ۴۰۳ تاریخ ۱۵ ربیع الاول ۱۲۸۷ قید کرده است.

۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۳۴۱
آغاز: بسمله و به نستعین-کتاب التجاره و المراد بها فی المقام هو المعاوضة قصدبها الاکتساب؛ **انجام:** و ان لم یرد الصلوة فیه لکن اذا لم یعلم من الخارج کون الحب موضوعاً لخصوص الشرب کما هو المتداول.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ مطالب کتاب یکنواخت و پشت سر هم، بدون ذکر باب و فصل و غیره نوشته شده است؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با تیماج سرخ، ۷۷۱ص، ۲۲ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲-۲۵۰]

۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۷۹۱
آغاز: آنچه موجود است: بسم الله و الصلوة علی اشرف مرتبه و عترته الطاهرین، کتاب التجاره، و المراد بها فی المقام هو المعاوضة قصدبها الاکتساب اولفوت؛ **انجام:** و ان اصاب الواقع کما هو واضح انتهی و لعل مرجعه الی ما ذکرنا-فتدبر-ثم ان النفقة فی.
شامل کتاب تجارت، کتاب بیع، کتاب الغصب و کتاب الاجاره است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۲ و ۱۲۸۵ و ۱۲۸۷ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: آبی کم رنگ، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۳۶۷گ، ۲۴ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۲-۲۵۵]

● **التجارة و الرهن** / فقه / عربی
at-tijāra wa-r rahn
فقه استدلالی است به صورت شرح مزجی بر متنی در فقه امامیه که در نسخه حاضر کتاب التجارة و الرهن از آن موجود است. از کتب علامه حلی نقل می‌کند. بر کتاب متن شروح دیگری هم نوشته شده و شارح حاضر از آن شروح نقل می‌کند در جایی آورده است: «کما فهمه الشارح».

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۴۹/۱-۳۴/۱۱۹
آغاز: من الغرابة ما لایخفی ضرورة عدم المدظلیة للمعنی المزبور فی جمیع مقاصد الکتاب علی انه هو ایضاً فی باب الزکوة بعد ان ذکر تعریف المصنف لمال التجارة قال ان تعریفه بذلک ... کما فهمه الشارح؛ **انجام:** لو اختلفا فی التفریط وعدمه کان القول قول الدلال مع یمینه کما فی کل امین ... وصاحب المتاع بیمینه وله ان یأخذ المتاع ان وجده ... القواعد وکذا الوسیلة فلا خط وتأمل والله العالم بحقیقة الحال فی جمیع السمائل قدتم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۶ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۲۰۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲-۷۱۸]

● **تجارت و مکاسب** / فقه / فارسی
tejārat va makāseb
رساله‌ای است در تجارت و مکاسب که به درخواست برادران دینی نوشته شده است. حسن بن جعفر طباطبایی در صفحه عنوان نسخه ما نوشته است که این رساله عملی فارسی از نیای بزرگم نگارنده ریاض است و به خط او است.

تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۶۳-ج
آغاز: بسمله. حمدله ... این رساله ایست در احکام تجارات و مکاسب حسب الالتماس برادران دینی ... تألیف شد
تا آغاز احکام اجاره است و بدین جا «اجرت باشد و نه عامل»

پایان می‌یابد، ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج پارچه‌دار،۷۱گ،۲۳سطر(۹×۱۶)،اندازه:۱۵×۲۱سم [ف: ۳۴]

← تجاریه ← احوال تاجران
← تجاریه (رساله در ...) ← احکام تجارت و مکاسب

● **التجبیر فی المعجم الکبیر** / حدیث / عربی
at-tajbīr fī-l mu'jam-il kabīr
سمعانی، عبدالکریم بن محمد، ۵۰۶-۵۶۲ قمری
sam'ānī, 'abd-ol-karīm ebn-e mohammad (1113-1167)
وابسته به: المعجم الکبیر؛ طبرانی، سلیمان بن احمد (۲۶۰-۳۶۰)
چاپ: بغداد، رئاسة دیوان الاوقاف، محقق: منیره ناجی سالم، چاپ اول، دوجزء، ۱۳۹۴ق.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۱۳
خط: نسخ کهن، کا: احمد بن علی الغازی ابیوردی، تا: قرن ۶ [مختصر ف: ۱۳۲]

← تجدد طبایع ← جواب من سأل عن تجدد الطبایع
← تجدید الایمان ← الشک فی الایمان

● **تجدید الایمان** / کلام و اعتقادات / عربی
tajdīd-ul īmān
فقهی عینی، محمد، ق۱۲ قمری
feqhī 'eynī, mohammad (-18c)
رساله‌ای کوتاه در رد قول کسانی که قائل به تجدید ایمان عموم مسلمانان در مسائلی که بدان عادت دارند، است. در این رساله مؤلف با استفاده از روایات و اقوال بزرگان اثبات می‌نماید که نیازی به تجدید ایمان نیست، بلکه همان اعمالی که بر اساس عادات انجام می گیرد، کفایت می‌نماید.
[دنا ۷۹۳/۲؛ معجم المؤلفین ۱۳۱/۱۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۰۳/۱۱
آغاز: الحمدلله الذی یعلم حقایق الأمور من غیر التباس و یحکم بمقتضی علمه و ان جهل الناس؛ **انجام:** ترکه أبعد عن التهمة فکان ترکه واجباً کما ذکره غیر واحد من علمائنا، و الله أعلم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با کاغذ ابری، عطف تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۹۵-۹۸)، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۰-۵۳۸]

● **تجدید الدوارس و تحدید المدارس** / فقه / عربی
tajdīd-ud dawāris wa taḥdīd-ul madāris
معزی دزفولی، محمد علی، ق۱۴ قمری
mo'ezzī dezfūlī, mohammad 'alī (-20c)
شرح استدلالی و تحقیقی مبسوطی است با عناوین «قال الشیخ ایده الله تعالی» بر رساله فتوایی «کلمة التقوی» تألیف شیخ محمد رضا بن محمد جواد بن محسن دزفولی. مؤلف در این کتاب آرای فقهای پیشین را با استناد به آیات و روایات با شیوه‌ای جدید و اسلوبی نوین مورد بحث و بررسی قرار داده و آرای متروک آنان را بار دیگر به میدان بحث کشانده و توجه فقها را به آن جلب و برای همیشه در خاطره‌ها زنده و جاودانه ساخته و این نام را که حاکی از ابتکار عمل اوست برای آن برگزیده است. این تألیف در هفت جلد تنظیم گردیده که مباحث هر یک تحت رقم خود نگاشته شده است. (براتعلی غلامی مقدم)
[دنا ۷۹۳/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۴۲
آغاز: بسمله، حمدله قال الشیخ ایده الله تعالی کتاب الطهارة و فیه مقدمة و ثلاثة مقاصد و خاتمة؛ **انجام:** و اما کراهة الفعل فلا و الله العالم هذا آخر ابواب المیاه و الوضوء من کتاب تجدید الدوارس ... قد انتقل من السواد فی لیلة الخمیس رابع رمضان من سنة سبع و اربعین و ثلثمائة بعد الألف من الهجرة بید مصنفه الحقیر محمد علی بن عبدالحسین الدزفولی غفرالله تعالی ذنوبهما آمین.
جلد۱، از «الفصل الأول فی المیاه» تا انتهای مبحث وضو؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کاتب = مؤلف، تا: پنج‌شنبه ۴ رمضان ۱۳۴۷ق؛ واقف: شیخ مصطفی معزی، آبان ۱۳۵۹؛ کاغذ: نخودی، جلد:مقوا،۲۰۲گ،مختلف السطر،اندازه:۱۷×۲۰سم[ف: ۲۱/۱-۲۰۹]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۴۳
آغاز: بسمله، حمدله قال المقصد الثانی فی الغسل و هو واجب و مندوب فالجواب الغسل من الجنابة و دماء النساء؛ **انجام:** لأن اضافة الغسل الی الیوم و اللیلة یفید المعنی الأول و الله العالم هذا آخر ابواب الأغسال ... من شهر صفر من شهور سنة خمسین و ثلثمائة بعد الألف من الهجره بید مصنفه ... آمین
جلد ۲، از احکام جنابت تا تغسیل اموات؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: صفر ۱۳۵۰ق؛ واقف: شیخ مصطفی معزی، آبان ۱۳۵۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۹۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۰/۸سم [ف: ۲۱/۱-۲۱۰]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۴۵
آغاز: بسمله، حمدله، قال المقصد الثالث فی التیمم و فیه مباحث المبحث الأول و فی مسوغاته؛ **انجام:** المبحث الثالث فی اوانی الخمر و المسکرات و قد سبق الکلام علیها مفصلاً فلا وجه لاعادته و الله العالم هذا آخر ابواب النجاسات و المطهرات من کتاب تجدید الدوارس ... تم کتاب الطهارة ... یوم السبت ثانی عشر ربیع الثانی سنه ثنتین و خمسین و ثلثمائة بعد الألف بید مصنفه الحقیر ... و آله اجمعین.
جلد ۳، نسخه حاضر از ابتدای تیمم شروع و به انتهای کتاب

طهارت ختم شده است؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کاتب = مؤلف، تا: شنبه ۱۲ ربیع الثانی ۱۳۵۲ق؛ وقفی شیخ مصطفی معزی؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، رویه پارچه، ۱۲۰گ، ۲۸–۳۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۰/۸سم [ف: ۲۱/۱–۲۱۱]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۴۹

آغاز: بسمله، حمدله قال الشیخ رحمه الله کتاب الزکاة و فیه مقصدان المقصد الأول فی زکاة المال و فیه فصول؛ **انجام:** فقد مر الکلام فیه فی زکاة المال فلا وجه لا عادته و الله العالم هذا آخر کتاب الزکاة ... و قد انتقل من السواد بید مصنفه الحقیر ... عصر یوم الثلثاء الرابع و العشرین من ربیع الاول سنة ستین و ثلثمائة بعد الألف و الحمدلله ... و آله الطاهرین.

جلد ۵، همه مباحث زکات؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۲۴ ربیع الاول ۱۳۶۰ق؛ واقف: شیخ مصطفی معزی، آبان ۱۳۵۹؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۱۱۵گ، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲۱/۱–۲۱۳]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۴۸

آغاز: زکات: بسمله، حمدله قال الشیخ رحمه الله کتاب الزکاة و فیه مقصدان المقصد الأول فی زکاة المال و فیه فصول.
خمس: بسمله، حمدله قال المصنف کتاب الخمس و فیه مباحث.
صوم: بسمله، حمدله کتاب الصوم و فیه فصول الاول فی النیة و فیه مطالب.؛ **انجام:** زکات: فقد مر الکلام فیه فی زکاة المال فلا وجه لاعادته و الله العالم هذا آخر کتاب الزکاة ... و قد انتقل من السواد بید مصنفه الحقیر ... عصر یوم الثلثاء الرابع و العشرین من ربیع الاول سنة ستین و ثلثمائة بعد الألف و الحمدلله ... و آله الطاهرین.
خمس: و الانتفاع بما یحصل منها والله العالم تم کتاب الخمس ... سنة ست و ثمانین و ثلثمائة ... صوم: و یعرف بذهاب الحمرة المشرقیة تم کتاب الصوم ... قال المصنف قد فرغت من تهذیبه و تلخیصه یوم الاحد عاشر جمادی الثانیة سنة ست و ثمانین و ثلثمائة و الف ...

جلد ۵، مشتمل بر کتب زکات، خمس و صوم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰ شوال ۱۳۶۱ق؛ واقف: شیخ مصطفی معزی، آبان ۱۳۵۹؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۱۳۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۲۱/۱–۲۱۴]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۵۰

آغاز: بسمله، حمدله کتاب الخمس و فیه مباحث؛ **انجام:** و یعرف بذهاب الحمرة المشرقیة کما مر الکلام علیه فی باب المواقیت من کتاب الصلاة و الله العالم بالاحکام تم کتاب الصوم ... و کان الفراغ منه فی عاشر شوال من شهور سنة احدی و ستین و ثلثمائة بعد الألف ... و آله و سلم.

جلد ۵، از کتاب الخمس تا انتهای صوم؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، بی‌تا: ۱۰ شوال ۱۳۶۱ق؛ واقف: شیخ مصطفی معزی، آبان ۱۳۵۹؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۱۴۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۰/۸سم [ف: ۲۱/۱–۲۱۵]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۴۶

آغاز: بسمله، حمدله، قال قده المقصد السابع فی الجماعة و فیه مباحث المبحث الأول الجماعة مستحبة فی الفرایض الخمس الیومیة؛ **انجام:** و الحکم بان المسافر یکلف بالتدارک و الحاضر لایکلف به یعید عن الاعتبار ... حاضراً کان او مسافراً و الله العالم بالاحکام هذا آخر ابواب صلاة المسافر ... من شهور سنة ثلث و ستین و ثلثمائة بعد الألف ... و صلی الله علی محمد و آله و سلم.

جلد ۴، از «المقصد السابع فی الجماعة» تا انتهای «صلاة المسافر»؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۶۳ق؛ واقف: شیخ مصطفی معزی، آبان ۱۳۵۹؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۹۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۰/۸سم [ف: ۲۱/۱–۲۱۲]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۴۷

آغاز: بسمله، حمدله، قال قده المقصد السابع فی الجماعة و فیه مباحث المبحث الأول الجماعة مستحبة فی الفرایض الخمس الیومیة؛ **انجام:** علی انه دل الخبر علی ان هذا التسبیح انما هو لتمام النقص و النقص من لوازم القصر سواء یاتی بها فی السفر او الحضر و الله العالم باحکامه هذا آخر ابواب صلاة المسافر من کتاب تجدید الدوراس ... بید مصنفه الحقیر محمد علی بن عبدالحسین و کان الفراغ منه یوم الاحد حادی عشر صفر سنة ثلث و ستین و ثلثمائة و الف من الهجرة النبویة ... قال المصنف عفی عنه ثم جددت النظر فیه و اصلحت مواضع الخلل منه بالزید و الحذف فجاء بحمدالله مهذباً محرراً و کان الفراغ منه لیلة الخمیس خامس عشر شعبان المعظم سنة خمس و ثمانین و ثلثمائة و الف ... الطاهرین اجمعین

جلد ۴؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: یکشنبه ۱۱ صفر ۱۳۶۳ق؛ مؤلف در سال ۱۳۸۵ق آن را تصحیح کرده است؛ واقف: شیخ مصطفی معزی؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۹۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۰/۳سم [ف: ۲۱/۱–۲۱۳]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۴۴

آغاز: بسمله. الحمدالله رب العالمین؛ **انجام:** فان صلی فرادی جاز و مثله فی کلام الحلی و اما ترتیب طبقات الاولیاء فقد سبق

جلد ۳، علاوه بر مباحث نسخه ۱۱۸۴۵ احکام دماء ثلاثه و اموات را نیز شامل است به نظر می‌رسد این نسخه مسوده نسخه مزبور است. از ابتدای تیمم تا «المبحث الثالث فی اوانی الخمر و المسکرات» عیناً برابر با همان نسخه شماره ۱۱۸۴۵ می‌باشد؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: وسط و انجام؛ واقف: شیخ مصطفی معزی؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۱۱۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۲۱/۱–۲۱۱]

● **تجدید الوضوء** / فقه / عربی

tajdīd-ul wuḍū

نقوی نصیرآبادی، دلدار علی بن محمد معین، ۱۱۶۶–۱۲۳۵ قمری

naqavī nasīr-ābādī, deldār-ʻalī ebn-e mohammad moʻīn (1753-1820)

اگر کسی تجدید وضو کند و پس از وضو معلوم شود که وضوی سابق باطل بوده آیا وضوی مجدد صحیح است یا بنا به شرط نیت رفع حدث و استباحه باطل می‌باشد. این مسأله و احکام وضو با اشاره به اقوال فقها و رد و ایراد مورد بحث و بررسی قرار گرفته. کاتب نسخه را در اواخر ناتمام گذارده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۷۵۳

آغاز: بسمله. حمدله الرابع من جدد وضوئه ثم ذکران وضوئه السابق لم یکن صحیحا فوضوئه صحیح علی الظاهر و بناء علی اشتراط نیة رفع الحدث و الاستباحة لیس بصحیح؛ **انجام:** و الاحوط ان یمسح من الاصابع الی المفصل بحیث یصیر القبة ممسوحة ایضا ضمنا و توضیحه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدئی: رهبری، در فروردین ۱۳۷۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، عطف و گوشه میشن قهوه‌ای، ۶۱گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۳-۱۱۷]

● **تجربة الاحرار و تسلية الابرار** / تاریخ ایران / فارسی

tajrobat-ol ahrār va taslīyat-ol abrār

مفتون دنبلی، عبدالرزاق بن نجفقلی، ۱۱۷۶-۱۲۴۳ قمری

maftūn-e donbalī, ʻabd-or-razzāq ebn-e najaf-qolī (1763-1828)

تذکره گونه ای است. مشتمل بر سه «قسمت»: ۱. شرح احوال بیست تن از علما و معاریف؛ ۲. ذکر اخبار و اشعار سید علی مشتاق اصفهانی، عاشق اصفهانی، آذر بیگدلی شاملو صاحب آتشکده، عذری بیگدلی شاملو، سید احمد هاتف اردوبادی، حاجی سلیمان صباحی بیدکلی کاشانی، اقا محمد تقی صهبا، رفیق اصفهانی، میرزا محمد جعفر صافی، طوفان هزار جریبی، میرزا محمد حسین غالب اصفهانی، میرزا جعفر غیرت، درویش عبدالمجید طالقانی، نصیب اصفهانی، میرزا احمد نیازی، میرزا ابوالقاسم هجری تفرشی؛ ۳. شرح حال مؤلف و مراسلات و اشعار وی و شمه از تاریخ. این کتاب اگر چه در التزام اسجاع و نگارش مترسلانه شبیه تجزیة الامصار و تزجیة الاعصار عبدالله بن فضل الله شیرازیست اما با این مایه تصنع که در آن به‌کار رفته در اسلوب انشاء از نظائر خود نیکوترست. (یوسف اعتصامی)

آغاز: سر شوریده درین بازار پر سودا سامان کجا پذیرد تا طوق عبودیت آفریننده جهان بر گردن نیفکند

انجام: روزگاری ازین بیش توفیق نداده رحمة الله علیه

چاپ: تبریز، ۱۳۴۹ش، جلد اول، ۳۰+۵۲۳ص.

[دنا ۷۹۳/۲؛ فهرستواره منزوی ۹۱۷/۲]

شرح و حواشی:

۱- حدایق الجنان؛ مفتون دنبلی، عبدالرزاق بن نجفقلی (۱۱۷۶-۱۲۴۳)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۵۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق و نسخ خوش، کا: محمد رضا شیرازی، تا: ۱۲۸۱ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۸۳گ، ۱۷سطر (۱۲×۲۴)، اندازه: ۲۰/۵×۳۴سم [ف: ۵-۳۷۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ: زرد، ۲۳۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲-۳۱۵]

● **تجربة التجربة** / حیوان شناسی / فارسی

tajrobat-ot tajroba

چنگیزی، محمد موسی بن رحمانقلی

čangīzī, mohammad mūsā ebn-e rahmānqolī

کتابی در فنون بازداری و تشخیص علامات بیماری‌های باز که آن را در سی «باب» جهت شاهزاده‌ای که اسمش را به طریق تعمیه آورده نگاشته است شامل: ۱. در وقوف صیاد و گرفتن جوارح دامی و چگونه آنچه آشیانیست از آشیان برداشتن تا سلیم و صحیح بوده و از چه قرار محافظت [کردن] و طعمه دادن تا بزرگ گردد؛ ۲. در شناخت جره و توار و علامات خوبی و بدی هر یک از جوارح دو رنگ و غیره؛ ۳. بخصوص خوبی و بدی قزلقوش؛ ۴. در گرفتن و گشاد کردن باز و باقی جوارح تا بشکار درآوردن؛ ۵. طعمه دادن هر یکی از جوارح شکاری بشکار و غیر شکار؛ ۶. در گیرا کردن معراج شکار هر یکی از جوارح؛ ۷. در بیجا طپیدن جوارح بشکار و غیر شکار و جهت علاج آن؛ ۸. در خبردار بودن احوال و طعمه بردن جوارح و فواید آن؛ ۹. در فواید چاق نگه داشتن و تندرست بودن جوارح؛ ۱۰. در طعمه‌هایی که از صید و غیر صید به هر یکی از جوارح سازگار و ناسازگار است؛ ۱۱. در طریقه فتیل دادن؛ ۱۲. در قراقر شکم جوارح و علاج آن؛ ۱۳. در طریقه نمک دادن و معالجه مضرت نمک و فتیل؛ ۱۴. در اختق ننمودن جوارح پر استخوان و فتیله را و سبب و علاج آن؛ ۱۵. در علت خستگی و انتهای این کوفت که زانق او کج گشته و علاج آن؛ ۱۶. در علت لرزیدن جوارح و بعضی این کوفت را شوخ نامیده‌اند و سبب و علاج آن؛ ۱۷. در گرفتگی نفس و درد سر و گرفتگی دماغ و چشم پوشیدن جوارح و سبب علاج هر یک؛ ۱۸. در جوشش کام و زبان و گوش و پشت دماغ جوارح و این کوفتها را عاقل گویند و سبب و علاج آن؛ ۱۹. در طعمه بسیار خوردن جوارح و علاج آن؛ ۲۰. در گرم داشتن جوارح و پر خود را کندن و علاج آن؛ ۲۱. در گوشت برگردانیدن جوارح و سبب و علاج آن؛ ۲۲. در کاهش باز و باقی جوارح که خوره گداز گویند؛ ۲۳. در آماس

کف پا و پشت پای جوارح و این کوفت را قداق گویند و شکستگی و از بند بیرون رفتن و علاج هر یک؛ ۲۴. در ناخوراک گشتن جوارح غیر تولک و سبب و علاج آن؛ ۲۵. در بادخوره افتادن منقار و چنگ و ناخن و پای خود را کندن جوارح و پنجه او سست گشته صید خود را خلاص کند؛ ۲۶. در شپش داشتن جوارح و سبب و علاج آن؛ ۲۷. فواید جلاجل بستن بپای باز و باشه؛ ۲۸. در تولک بستن و هوای تولک خانه و طعمه دادن به هر یک از جوارح؛ ۲۹. بچه نحو از تولک برداشتن جوارح که بی آسیب به شکار درآید؛ ۲۹. طریقه به شکار بردن هر یک از جوارح را به صید او از پله پراندن و بجا طبل نمودن و اگر بد فعلی و دور نموده و از نظر غایب [شده] به چه تدبیر به دست آوردن و در باب نصایح و میرشکاری واقف [شدن] و بعد به شکار رفتن.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۰۷/۳

آغاز: بسمله حمد و سپاس بی قیاس مر ملکی را سزاست که شاهباز بلند پرواز فکر عمیق اذکیاء و شاهین با تمکین نظر دقیق عقلاء در بیداء عظمت و جلال؛ **انجام:** تا او آنچه داند اظهار و تعلیم دهد و الا آنچه داند. (از آخر یکی دو ورق کسر دارد)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۸۳ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۹-۵۹۵]

● **تجربه دوستی و دشمنی (جدول)** / ترکی

tajrobe-ye dūstī va došmanī (jadval)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۷۵/۱۸

خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [میراث شهاب: س۹ش۲-۴۱]

● **تجربة الرمل** / رمل / فارسی

tajrobat-or raml

عطائی لاهوری، محمد

ʻatā'ī lāhūrī, mohammad

اهداء به: لاله بهادر

مختصری است برگرفته از کتاب‌های گذشتگان و بیانات سلاله خاندان اصطفا خواجه عبدالله و آنچه خود مؤلف به تجربه حاصل نموده، در چند «قسم»: ۱. بیان اشکال؛ ۲. احکام نقاط.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد این گم کرده راه بادیه ضلالت و کم شعوری محمد عطائی لاهوری

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۷۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اثبات و نفی هر کار از مفقود شدن نقطه مطلوب همان سؤال باید گفت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۲گ (۲۳ر-۵۴پ)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۲-۵۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۶۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و این هرگز خطا نشود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا با عطف تیماج، ۲۱ سطر (۱۳×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [رایانه]

● **تجربه نامه** / طب، شعر / فارسی

tajrobe-nāme

تاریخ تألیف: ۹۰۴ق

منظومه‌ای در طب. در اواخر منظومه تاریخ تالیف ۹۰۴ و نام کتاب را می‌گوید: «هست در تاریخ و ختم و اسم این / چار و نهصد بود از هجرت رقم ×× کامد این نسخه زغیبم در قلم» تا می‌گوید: «چون شدم فارغ من از اتمام او ×× تجربه نامه نهادم نام او». ناظم طبیبی مشهور به ابن سیفی بوده چنان که در دو جا از آغاز منظومه گفته و برای شخصی به نام مولانا ایاب ساخته است. طرفه این که عنوان‌ها از آغاز تا پایان به نظم جداگانه کشیده چنان که در آغاز گوید: «هست در توحید رب العالمین»، سپس اشعاری در توحید سروده و در باب درود بر پیغمبر اکرم گوید: «این بود نعت ختم المرسلین» و همچنین تا آخر کتاب.

اصفهان؛ روضاتی، سید محمد علی؛ شماره نسخه:۲/۳

آغاز: هست در توحید رب العالمین. حمد وافر قادر قیوم را ×× کرد موجود از عدم معدوم را؛ **انجام:** ور بشیر گوسفندان سیاه ×× خط نویسی ای رفیق نیکخواه / چون به آتش داری او را در زمان ×× می‌شود مطلوب ظاهر بی گمان.

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱گ (۸-۲۸ر)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [نشریه: ۵-۱۳۵]

● **تجربیات** / طبیعیات / فارسی

tajrobīyāt

فایده کوتاهی است در بیان خواص اشیا به نقل از عجایب المخلوقات که در آغاز به عنوان «تجربیات عجایب المخلوقات» معرفی شده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۳۵/۲-۷/۱۳۵

آغاز: مقناطیس را به آب دهن صائم تر کنند آهن بر باید غضبان درخت انجیر را در دیگ گذارند ... برگ درخت چنار با سرکه بجوشانند؛ **انجام:** مو که سر دربیابانم شب و روز ×× سرشک از دیده بارانم شب و روز / نه تب دیرم نه جایم میکرو درد ×× همی دانم که نالانم شب و روز. تمت الکتاب

خط: نستعلیق، کا: غلامحسین، تا: ۱۲۹۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۷۱۸]

● **تجربیات حکمای هندوستان = چند نسخه پزشکی /** طب-فارسی
tajrobīyāt-e hokamā-ye hendūstān = čand nosxe-ye pezeškī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۴۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۵۰۱) [مختصر ف: ۱۳۲]

● **تجرد النفس** / فلسفه
tajarrud-un nafs
خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، -۱۱۷۳ قمری
xājū'ī, mohammad esmā'īl ebn-e hoseyn (-1760)

تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵-۶۰۶]

← تجرد نفس ناطقه ⟵ حقیقة النفس

● **تجرد نفس و کیفیت ادراک** / فلسفه / فارسی
tajarrod-e nafs va keyfīyat-e edrāk
در دوازده «فصل» و مانند ترجمه‌ای از رساله چند فصلی کوتاه منسوب به ارسطو که بابا افضل هم ترجمه به فارسی کرده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴/۵-ف
آغاز: این فصلی است از کلام حکیم در اثبات جوهریت نفس و صفات؛ **انجام:** و قابل فساد و تغییر و مرگ نیست. فهذا ما اردنا اثباته و لواهب العقل الحمد و الشکر
نسخه اصل: ایاصوفیا ۳۷۲۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۴۰-۴۲)، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱-۴۰۶]

● **التجری** / فقه / عربی
at-tajarrī
حسینی کاشانی، مصطفی بن حسین، -۱۳۳۷ قمری
hoseynī kāšānī, mostafā ebn-e hoseyn (-1919)
رساله استدلال مفصلی است بر اینکه تجری و جرأت بر گناه موجب استحقاق عقوبت می‌شود یا نه. در این رساله نقل اقوال و گفته‌های بسیاری از فقهای متأخر شده و در آنها رد و ایراد می‌کند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۹۴
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فیقول العبد المفتاق الاحقر عل الاطلاق الجانی الفانی؛ **انجام:** و قد عرفت بناءاً علی القول بأن العدالة هی الاجتناب الفعلی تفصیل الکلام فی التجری و قدحه فیها و عدمه.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۶ ربیع الاول ۱۳۲۵ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۲۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸/۵سم [ف: ۷-۳۶۰]

● **التجری** / اصول فقه / عربی
at-tajarrī

قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۹/۶
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ (۹۰-۱۴۸)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۰]

● **التجرید** / کیمیا / عربی
at-tajrīd
جابر بن حیان، ۱۲۰-۱۹۸ ؟ قمری
jāber ebn-e hayyān (739-814)
مؤلف پس از تألیف کتاب‌های صد و دوازده‌گانه خود شروع به نگاشتن کتاب‌های موازینیه خویش می‌نماید که بالغ بر ۱۴۴ کتاب و رساله است. این کتاب شرحی است بر مختارات رساله صنعتیه سقراط حکیم.
آغاز: قال جابر بن حیان انی بعد فراغی من کتب المائة واحدی عشر کتاب واعراضها الکسیر عملت کتابی هذا، سمیته کتاب التجرید، و سمیت کتابا فی المائة و عشر کتابا بالمجردات، جردت فیه ابوابا انهیها الی اصحابنا من الفلاسفة
چاپ: بمبئی، ۱۸۹۲م، سنگی، با عنوان «مجموعة احد عشر کتاباً فی علم الاکسیر»
[دنا ۷۹۴/۲؛ ریحانة الادب: ۱۱۱/۵؛ تاریخ التراث العربی: ۳۶۴/۴]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۰۶/۲۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** بین الزیبق و النحاس یعدن شیئا واحدا. و قدتم العمل آخر کتاب التجرید ... (فاهم الزرنیخین بالسویة مذکور فی کتبه)
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸ص (۳۹۹-۴۰۶)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۹-۲۶۲]
۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۶۱/۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲-۹۹]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۶۵/۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** قال خذ من الزرنیخین بالکبرتین مذکور فی کتبه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۳۴ر-۳۷ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۹-۴۱۹]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۱۰۴۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و تعلم ان کتابی هذا هو کتاب النفقه

خط: نستعلیق، کا: هو العلی اکبر، تا: ۱۲۶۷ق، جا: تهران؛ ضمیمه نسخه ش ۱۱۰۴۸؛ کاغذ: نخودی؛ فرنگی، جلد: تیماج، ۱۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [الفبائی: ۲۸۰]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۲/۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** شیئا واحدا و قد تم العمل.

خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن محمد علی سوادکوهی مرا مکوهی، تا: ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، تیماج تریاکی، ۸ص (۱۶۹- ۱۷۶)، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۰-۵۰۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۵/۲

آغاز: برابر

خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۲۹۹ق؛۲۱سطر،اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲-۴۶۷]

۷. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۰۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** اتصال بین الذیبق و النحاس حتب یعدن شیئا واحدا و قد تم العمل آخر کتاب التجرید.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زیتونی، ۹گ (۱پ-۹ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲-۱۷۰]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۷۸۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انا اکرر و اتمم فافهم هذا حتی تبلغ مرادک و لتعلم ان کتابی هذا هو کتاب الفضة حقا

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه نسخه ش ۲۸۷۶۹ [رایانه]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۳۲/۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** باب اقادینه الشیخ الکبیر الذی قد ذکرته فی غیر کتاب من کتبی قال خذ من الزر نیخین بالسویة مذکور فی کتبه.

خط: نسخ ریز، کا: بهائی بن احمد عاملی (کاظمی)، تا: اواخر قرن ۱۲ یا اوایل قرن ۱۳ق؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۵۳-۵۴)، ۷۱ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۸سم [ف: ۳۲-۷۷]

● **التجرید** / حدیث / عربی

at-tajrīd

ابن عساکر، علی بن حسن، ۴۹۹-۵۷۱ قمری

ebn-e ‘asāker, ‘alī ebn-e hasan (1106-1176)

مشتمل بر رواتی که از انس بن مالک روایت کرده‌اند به ترتیب حدوف الفبا

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۷۷/۲

آغاز: و مما رواه عباد بن عبد الصمد ابومعمر البصری نزیل افریقیة عن انس

نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریه (مدرسه عمریه)-دمشق ۳۷۴۷. سوریه، دمشق، ظاهریه، مدرسه عنریه، ش ۹۹۵. جزء چهارم و از حرف عین (عباد بن عبدالصمد) تا حرف نون (نعیم)؛ بی‌کا، تا: با تاریخ۷۲۵ق؛ ۲۶ص (۱۸-۴۳) [عکسی ف: ۳-۳۵۱]

● **التجرید = مسائل الحکمة = طبیعیات و الهیات = مشارق النور و مدارک السرور** / فلسفه / عربی

at-tajrīd = masā’il-ul ḥikma = ṭabī‘īyāt wa ilāhīyāt

دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد، -۹۴۸ قمری

daštakī šīrāzī, mansūr ebn-e sadr-od-dīn mohammad (-1542)

یک دوره حکمت الهی و طبیعی را برای مبتدیان بیان کرده است. شیوه او در این کتاب آن است که صرفا مسائلی از حکمت را که مورد قبول خود اوست بدون برهان ولی توأم با دقایق و لطائف آورده است. همان‌طور که از مقدمه پیداست، این کتاب تلفیقی از حکمت مشاء و حکمت اشراق است و بتوان ــ چنان که قاضی نورالله گفته ــ آن را همان کتاب الاشارات و التلویحات نامید. مشتمل بر دو «قسم» است: قسم اول در طبیعیات و دارای هشت «فن»: ۱) فی سمع الکیان، ۲) فی السماء و العالم، ۳) فی الکون و الفساد، ۴) فی آثار العلویة، ۵) فی المعادن، ۶) فی النبات، ۷) فی الحیوان، ۸) فی النفس؛ قسم دوم در الهیات و دارای چهار «فن»: ۱) فی الفلسفة الاولی، ۲) فی واجب الوجود و صفاته، ۳) فی الجواهر الروحانیة، ۴) فی العنایة و کیفیة دخول السرفی القضاء الالهی و معنی القضأ و القدر.

آغاز: بسمله. اللهم یا نور الارض و السماء و یا عالم السر و اخفی انت اعلم لحوائج السائلین فلا تجعلنا فیما أملنا من الخائبین صل و سلم علی احمد اشرقت اراضی القلوب بنوره و استنار ابصار البصائر بحضوره و آله و اتباعه و احبابه و بعد اقل الخلیقة بل اللا شیئ فی الحقیقة منصور بن محمد الحسینی احسن الله احواله و حصل آماله انی جردت فی هذا الکتاب بالتماس بعض الاحباب مسائل الحکمة عن البرهان تسهیلا علی الاذهان و لکن وشحتها باشارات الی حقائق و تلویحات الی دقائق خلت عنها مؤلفات الاولین و مصنفات الاخرین

انجام: و اعلم انک نور من لمعات نور الله فاجتهد فی التنویر بسائر الانوار فتکون نورا علی نور یهدالله لنوره من یشاء و یضرب الله للناس الامثال. و نختم الرساله حامدا الله الاحد الصمد مصلیا علی حبیبه المسمی بأحمد، قائلاً: بنور وجهک اللهم ارزقنا الهدایة واجنبنا عن الغباوة و الغوایة فی البدایة و النهایة.

چاپ: به کوشش عبدالله نورانی در مصنفات غیاث الدین منصور حسینی دشتکی شیرازی، جلد ۱ (تهران، دانشگاه تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی: ۱۳۸۶)

[دنا ۷۹۴/۲]

۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۸-ح/۵۹۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و نختم الرساله حامدا الله الاحد الصمد مصلیا علی حبیبه ... تمت الرساله بید الفقیر ... محمد تقی الفارسی ... فی شهر رمضان ببلدة الموحدین قزوین عام ۹۳۶

کا: محمد تقی فارسی، تا: ۹۳۶ق، جا: قزوین؛ محشی؛ کاغذ: مختلف، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۲۴گ، ۲۰ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۲-۱۸۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۹۷ق، نسخه از مسوده مغلوطی رونویس شده؛ ۲۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۴-۳۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۵۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۲۹۶]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۴۱/۷

در دو بخش طبیعی و الهی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی [ف: ۵-۳۸۰]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: آقای زین العابدین؛ ۲۰گ، ۱۷ و ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۴-۳۸]

● **التجرید** / تجوید / عربی

at-tajrīd

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۸۰۷

آغاز: بسمله حمدله و بعد فاعلم ان ما یذکره القراء مه واجب و منه مندوب و الامر به مطلق موکد؛ **انجام:** فیکمل بذلک له الثواب اصلح الله لنا و لاخواننا امر الماب تم الکتاب بعون الملک الوهاب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ضمیمه نسخه ۱۷۷۱۵ [رایانه]

● **التجرید** / ریاضیات / عربی

at-tajrīd

از ناشناسی که نام خود را در دیباچه نیاورده و «حاجی خلیفه» او را به گمان از خواجه نصیرالدین طوسی (-۶۷۲ق) دانسته است. پیشکش شده است به «الامام المرتضی ذی الفخرین ابی الحسن مطهر بن ابی القاسم دام دولته» (مدرس رضوی این انتساب را تأیید نمی‌کند). هندسه است بر پایه «مجسطی» اقلیدس، در ۷ «مقاله»: ۱. النقطة شیئ ما لاجزء له. و الخط هو ذو طول فقط ... . در نسخه در دست هر مقاله انجامه جداگانه دارد. تنها ۴ مقاله را دارد و در میانه مقاله ۵ نانویس می‌ماند.

[الذریعه ۳۵۱/۲ «التجرید» فی الهندسه، به نقل از حاجی خلیفه؛ حاجی خلیفه، ۳۵۱/۱ «التجرید فی الهندسة»؛ مدرس رضوی، احوال و آثار، ۵۶۶؛ دنا ۷۹۴/۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۴۵/۳-عکسی

آغاز: الحمدلله الذی فتح علینا ابوبا نعمته و بسط لدنیا مهمات، و دل ببدایع صنعه ... فقد اوضح العلماء من الاوایل، القدر الذی یحتاج الیه الانسان من کل علم ... یکفی فی علم الهندسة هو أن یعمل التنجیم بالبرهان الهندسی الذی ذکره بطلمیوس فی کتاب التعالیم المعروف بالمجسطی؛ **انجام:** اذا کانت المقادیر اکثر من اربعة کم کانت فانه یکون

خط: نسخ پخته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ در ص ۷۹-۹۱ انگار رساله دیگر در حساب، نیز در آغاز افتاده؛ ۵ص (۹۲-۹۶) [عکسی ف: ۱-۵۹]

← تجریدات الغواشی ⟵ حاشیة الجدیدة علی شرح التجرید الجدید

● **تجریدات الغواشی و تشییدات الحواشی = حاشیة الحاشیة الدوانیة الاخیرة** / کلام و اعتقادات / عربی

tajrīdāt-ul ġawāšī wa tašyīdāt-ul ḥawāšī = ḥāšīyat-ul ḥāšīyat-id dawwānīyat-il axīra

دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد، -۹۴۸ قمری

daštakī šīrāzī, mansūr ebn-e sadr-od-dīn mohammad (-1542)

وابسته به: حاشیة الأجد علی شرح تجرید الاعتقاد؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰-۹۰۸)

در مناظراتی که بین پدر مؤلف (صدر الدین دشتکی) و ملا جلال دوانی در قالب چند حاشیه صورت گرفته، پدر مؤلف موفق به نگارش سومین حاشیه در رد بر حاشیه اجد دوانی نشده است و وفات نموده، لهذا مؤلف این ردیه را در رد بر دوانی نگاشته است.

آغاز: رب یسر و تمم یا غیاث المستغیثین قد کشف جمالک علی الاعالی کنه حقایق المعالی

انجام: علی النحو الذی هو وجه له فانه لایظهر لهذا القید وجه وجیه.

[الذریعه ۶۷/۶ و ۳۵۲/۳ و ۶۷/۶؛ دنا ۷۹۵/۲ (۱۳ نسخه)]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۸۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول زرین؛ تملک: جعفر بن علی بن حسین حسینی با مهرش و محمد فاضل بن شاه محمد؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۰۴گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۲۲/۶سم [ف: ۱-۱۶۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۸۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** بالعرض انه و حاصل ما ذکره ان الدلیل جادق فی الحال

خط: نسخ و نستعلیق، کا: لطف الله بن نورالله جیلانی، تا: ۹۴۳ق؛ تملک: رفیع الدین محمد بن حیدر الحسینی؛ اهدایی: رهبری ۱۳۷۳؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، ۴۶گ، ۲۴ سطر (۹×۱۵)،

اندازه: ۱۴×۲۱سم [رایانه]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۲۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح زرین؛ کاغذ: سپاهانی، ۳۳۳گ، ۲۴ سطر (۶×۱۴)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶-۲۲۰]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۵۹

آغاز: بسمله و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم هذا الصراط؛ **انجام:** اطیعوا علیه من ان الماده و الصورة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج ماشی، ۳۷۹گ، ۲۱سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۸-۳۶۰]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۱۱

در فهرست از دوانی دانسته شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: علی حسینی، علی بن باقر حسینی در ۱۲۷۸ با مهر او؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن مغز پسته‌ای، ۴۳۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱/۸×۱۹سم [ف: ۱-۱۰۹]

۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۰۳

آغاز: پس از یک صفحه دیباچه: بسمله. و لاحول و لاقوة ... العظیم اللهم اهدنا الصراط المستقیم و حسبنا عن الباطل الذمیم ... و انتشعت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ در ۱۰ص در معاد جسمانی است به خط دیگر، سپس حاشیه‌ای است با عنوانهای «قوله، قال، قول» که بیشتر جاها سفید مانده سپس در اواخر که یک کتاب است یا بیشتر باز دیباچه است و در آن از سلطان بایزید خان یاد شده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۵۱گ، ۲۷ سطر (۷/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۵۲۳]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم اجاب عما اوردته ... اطلاق الموجود بالذات

خط: نستعلیق، کا: محمد رفیع بن ملا عبدالله، تا: ۱۰۳۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۳۲-۵۷]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵ خوئی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: مقوا لیمویی، ۴۷۰ص، ۱۸-۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۷-۹۴]

۹. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۱۴۱/۴

آغاز: بسم ... اعوذ نسالک اللهم التجرید عن غواشی الجلال و التفرید عن وساوس شیطان الخیال ... بعد یقول اقل الخلیفة بلا اللاشی فی الحقیقة منصور؛ **انجام:** اعتبر الحوادث کلها امرا واحدا استندا الی علة واحدة دفعة واحدة

نام کتاب در فهرست «شرح زورا» ذکر شده است که با توجه به آغاز نسخه تصحیح گردید؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛کاغذ: زرد آهار زده، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۷۴پ-۸۲پ)، ۱۲ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۰۹]

۱۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۳۸/۵

آغاز: بسمله. و لا حول و لاقوة الا بالله العلی العظیم. نسئالک اللهم التجرید عن غواشی ... و بعد یقول اقل الخلیقة بل لاشیی فی الحقیقة منصور بن محمد الحسینی الشیرازی. هذه اشارة هادیه للظالین ... و تنبیهات منبه للهابطین؛ **انجام:** (نانویس مانده): مع مالزمه الزاماً. فکان علاجه علاجهم باشد مبالغة.

بخشی از رساله‌ای است که می‌تواند «تجرید الغواشی» او باشد. در آغاز آن از «الزوراء» و «شرح الزوراء» دوانی یاد می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۴۱ق، سربندها نانویس؛ ۲گ (۶۷ر-۶۸پ) [ف: ۲-۱۲۲]

۱۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۳۸

آغاز: اجتماع النقیضین بسواد و یصدق هذا الحکم علی المنصف؛ **انجام:** کذلک صدق الممکن مثلاً یستلزم قیام الامکان و لیس

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: چرم قرمز، ۲۰۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [مؤید: ۱-۲۸۸]

۱۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۳۱۷/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، از صفحه ۱ تا ۷۴۶ و از ۸۱۲ تا آخر کتاب، ۲۵ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [رشت و همدان: ف: ۱۴۰۹]

● تجرید الاصول / اصول فقه / عربی

tajrīd-ul usūl

نراقی، مهدی بن ابی ذر، ۱۱۲۸-۱۲۰۹ قمری

narāqī, mahdī ebn-e abī-zar (1716-1795)

تاریخ تألیف: ۱۱۹۰ق

کتابی استدلالی در مبانی و قواعد کلی اصول فقه که بعدها توسط فرزند مؤلف «ملا احمد نراقی» شرح و بسط داده شده است. دارای پنج «مقصد»: ۱. ...، ۲. الادلة الشرعیة، ۳. مشترکات الکتاب و السنة، ۴. الاجتهاد و التقلید، ۵. التعادل و التراجیح ...

آغاز: بسمله. و به نستعین. احمدالله علی جزیل نعمه و اصلی علی نبینا محمد و عترته و بعد یقول الاحقر مهدی بن ابی ذر هذا ما اردت من تجرید الاصول و تهذیبها عن الفضول نبین مرادک

انجام: یترکب من اعتبار الترجیحات فی الادلة و مقدماتها صور کثیرة و الترجیح بما یقتضیه النظر و من الله العصمة عن الزلل و لنا الحمد علی تاییده و الصلاة علی اکمل عبیده.

چاپ: ایران، سنگی، ۱۳۱۷، جیبی، ۲۵۰+۴

[دنا ۷۹۵/۲ (۸ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- تجرید الاصول (مختصر)؛ نراقی، مهدی بن ابی ذر (۱۱۲۸-۱۲۰۹)

۲- شرح تجرید الاصول = مفتاح الاصول الی کنوز تجرید الاصول؛ مجذوبعلی شاه، محمد جعفر بن صفر (۱۱۷۵-۱۲۳۸)

۳- شرح تجرید الاصول؛ نراقی، احمد بن محمد مهدی (۱۱۸۵-

(۱۲۴۵)
۴- جواهر العقول فی شرح تجرید الاصول = شرح تجرید الاصول؛ اشرفی مازندرانی، خضر بن اسماعیل (-۱۳۳۶)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۲۵
آغاز: فی حرم الربا و فی خمس من الابل شاة و نحو الطهارة؛ **انجام:** فاحمد الله حمدا یلیق بجلاله
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج ضربی، ۱۹ سطر (۱۸/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [رایانه]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۸
خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمد صفی حسینی کاشانی، تا: دوشنبه پایان شوال ۱۱۹۱ق؛ محشی [ف: ۳-۷۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۲۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن فضل الله، تا: دهه اول رجب ۱۱۹۱ق؛ انهائی به خط مؤلف مورخ عشر ثالث از شهر رابع من السنة العاشرة من العشر التاسع من المائة الثانية من الالف الثانی که به نام ملاخلیل فرزند حاج عبدالمنیع الکاشانی نوشته است؛ مهر: محمد جعفر بن سلطان العلما، عبده الراجی جعفر بن محمد (بادامی)؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۶۵گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۳-۲۳۶]

۴. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۲۳۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمدابراهیم بن حسن رضا، تا: ۸ رجب ۱۱۹۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۴۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ:-۲۳]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۴۴/۱
آغاز: بها یستنبط منها ینقضه ... المقصد الثانی فی الادلة الشرعیة؛ **انجام:** برابر
بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۹۳ق؛ افتادگی: آغاز (مقصد اول افتاده)؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای [ف: ۵-۳۸۰]

۶. کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه:۲۱
خط: نسخ، کا: رحیم بن محمد حسینی، تا: قرن ۱۳؛ یادداشت استکتابی از «احمد بن علی نقی» با مهر «عبده احمد» (بیضوی)، یادداشتی پاک شده به سال ۱۲۱۷ با مهر «المتوکل علی الله عبده محمد جعفر» (مربع)؛ یادداشت تملکی به سال ۱۲۳۴؛ مهر: «عبده حسن بن محمدعلی» (بیضوی)، «محمد بن محمد حسین» (بیضوی)، «عبده الراجی محمد باقر بن احمد» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۶گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۶]

۷. کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷-۳۳]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۹۳
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰۵۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** فان امکن الجمع و لو بوجه تعیین الاولویة ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا (زمان حیات مؤلف)؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ اهدایی: سید محمد نواب رضوی؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی با تیماج آلبالوئی، ۱۱۱گ، ۱۴ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳-۸۳۶]

● تجرید الاصول فی احادیث الرسول = تجرید جامع الاصول لاحادیث الرسول / حدیث / عربی

tajrīd-ul usūl fī ahādīs-er rasūl = tajrīd-i jāmi‘-ul usūl li-aḥādīṯ-ir rasūl

ابن بارزی، هبة الله بن عبدالرحیم، ۶۴۵-۷۳۸ قمری

ebn-e bārezī, hebat-ol-lāh ebn-e ‘abd-or-rahīm (1248-1338)

وابسته به: جامع الاصول لاحادیث الرسول (ص)؛ ابن اثیر، مبارک بن محمد (۵۴۴-۶۰۶ق)

گزیده‌ای است از کتاب جامع الاصول ابن اثیر جزری که در آن زواید را حذف نموده است. وی در مقدمه چنین آورده: «فاستخرت الله فی تحریر اخباره و آثاره و استعنته علی تلخیصه و اختصاره فالغیت منه مازاده علی الاصول من شرح الغریب و الاعراب و القیت عنه ما ارتکبه من التکرار و الاسهاب فلیشهر بتجرید الاصول فی احادیث الرسول و لما کثرت فیه الکتب و الابواب و رتبتها علی حروف المعجم لئلا یحتاج طالب الحکم الی تصفح اکثر الکتب و الابواب و ضبط ذلک بالحرف الاول من الحکم بعد حذف آلة التعریف الا ان یکون من احکام کتاب حرف آخر فانه یذکره مثاله ذکر الغنیمة فی کتاب الجهاد من حرف الجیم ...»

[کشف الظنون ۵۳۵/۱؛ دائرة المعارف بزرگ اسلامی ۸۷/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۶
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فقد وقفت علی کثیر مما دونه العلماء من احادیث رسول الله صلی الله علیه ... ثم ان الشیخ الامام مجدالدین ابا السعادات المبارک بن محمد ... فابرزه فی تالیف سماه جامع الاصول؛ **انجام:** فان کان آخر کلام رسول الله صلی الصلوة و اتقوا الله فیما ملکت ایمانکم.
خط: نسخ، کا: نجم الدین کنانی، تا: ربیع الثانی ۱۱۷۳ق؛ مصحح؛ تملک: حسنعلی در تاریخ ۱۲۴۵ق، محمدصالح السویدی، محمود ... ۱۲۴۵ق همراه با مهر «افوض امری الی الله عبده محمود» (بیضی)، عصام الدین بن محمود با مهر «عصام الدین ۱۲۸۷» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با ترنج و سرترنج چرمی، عطف: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۴گ، ۲۷ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳۵-۷۷۴]

● **تجرید الاصول (مختصر)** / اجتهاد و تقلید / عربی
tajrīd-ul usūl (mx.)

نراقی، مهدی بن ابی ذر، ۱۱۲۸-۱۲۰۹ قمری
narāqī, mahdī ebn-e abī-zar (1716-1795)

وابسته به: تجرید الاصول؛ نراقی، مهدی بن ابی ذر (۱۱۲۸-۱۲۰۹)

ملامهدی بن ابی ذر نراقی کتاب «تجرید الاصول» خود را مختصر کرده و زاوئد آن را حذف نموده؛ ولی بنظر می‌رسد که این کتاب ناقص باشد.

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۷۵۷

آغاز: بسمله و به ثقتی-الحمدلله علی جزیل نعمته و اصلی علی نبینا محمد و عترته و بعد فیقول الاحقر مهدی ابی ذر هذا ما اردت من تجرید الاصول و تهذیبها عن الفضول؛ **انجام:** اذا خلت عن المفاسد قیل اعتبار حبسها (کذا) یوجب اعتبارها قلناهم والا وجب نقیضه فیجتمع.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با پارچه سبز، ۲۵ص، ابعاد متن: ۷×۱۵، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲-۱۱۹]

● **تجرید الاعتقاد = تجرید العقاید = تجرید الکلام فی تحریر عقاید الاسلام** / کلام و اعتقادات / عربی
tajrīd-ul i'tiqād = tajrīd-ul a'qāyid = tajrīd-ul kalām fī taḥrīr-i 'aqāyid-il islām

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷-۶۷۲ قمری
nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201-1274)

تاریخ تألیف: قرن ۷

نام این کتاب گوناگون نقل شده با این که خود مؤلف در مقدمه‌اش نام آن را معین کرده است و پس از او، اشتباه کاتبان و ناسخان نام‌های زیر را بدان داده است:تجرید الاعتقاد (الذریعه)؛ تجرید الکلام فی تحریر عقائد الاسلام (الذریعه ۳۵۲/۳)؛ تجرید الکلام (کشف الظنون ۳۴۶/۱)؛ تجرید العقائد در علم کلام (مدرس رضوی ص ۴۲۲)؛ تجرید القواعد (مقدمه کشف المراد ص ۱۲). استاد حسن زاده آملی در مقدمه خود بر کشف المراد با گزینش نام «تجرید الاعتقاد» بر این کتاب، درباره آن گفته است: «النسخ الاصلیة کلها ناصة من غیر التباس علی قوله و سمیته بتجرید الاعتقاد، حتی ان النسخة الاولی بل اکثر النسخ صریحة علی التجرید. علی ان تسمیة العلامة شرحه بکشف المراد فی شرح تجرید الاعتقاد و هو تلمیذه و کذلک کلام الخواجه تسجیعا و سمیته بتجرید الاعتقاد ... و کذلک تسمیة شمس الدین الاسفراینی شرحه بتعرید الاعتماد فی شرح تجرید الاعتقاد کلها ینادی بان الکتاب موسوم بتجرید الاعتقاد لا تجرید العقائد او القواعد». کتاب «تجرید الاعتقاد» بلاشک از مهمترین و متقن‌ترین کتب کلامی است که نقش خود را فراتر از مذهب تشیع، به دیگر فرق اسلامی نیز سرایت داده و عالمان بسیاری از اهل سنت را به شرح و حاشیه و نقد خود وا داشته است. برخی گفته‌اند که این تألیف مختصر، اولین کتاب در علم کلام بر طبق مذهب حقه امامیه است. فاضل قوشچی، شارح این اثر می‌گوید: «انه مخزون بالعجائب مشحون بالغرائب صغیر الحجم وجیز النظم. کثیر العلم جلیل الشأن حسن النظام. مقبول الائمة العظام. لم یظفر بمثله علماء الامصار». برخی در نسبت آن به خواجه تردید کرده‌اند و معتقد اند خواجه، تجرید را از دیگری وام گرفته! (تفتازانی در شرح مقاصد، مبحث دوم از قول عضدی) ولی این سخن نابجاست و تردیدی در نسبت آن به خواجه نیست. باید نقش خواجه را در علم کلام همانند نقش ابن سینا در فلسفه اسلامی دانست. او با تألیف «تجرید الاعتقاد» کلام اسلامی را وارد مرحله جدیدی کرد که همچنان نقش خویش را در فربهی و گسترش این علم در عالم اسلام حفظ کرده است. بدون شک در بررسی تاریخ علم کلام اسلامی، نقش خواجه و تجرید او، قسمت عمده‌ای از آن را تشکیل خواهد داد. مؤلف در مقدمه خود بر این کتاب می‌گوید: «این کتاب را بر بهترین روش ترتیب و تنظیم نمودم و آنچه اعتقاد من بوده و آن را با دلیل یافته بودم در این کتاب درج کردم». او این کتاب مختصر را در شش «مقصد» و هر مقصد شامل چند «فصل» و هر فصل را در چند «مسئله» سامان داده است و مجموعاً دارای یازده «فصل» و دویست و بیست و پنج «مسأله» می‌باشد: مقصد اول. فی الامور العامه (هفتاد و پنج مسأله)، در سه «فصل»: ۱) الوجود و العدم (چهل و هفت مسأله)، ۲) الماهیة و لواحقها (یازده مسأله)، ۳) العلة و الملول (هفده مسأله)؛ مقصد دوم. فی الجواهر و الاعراض، در پنج «فصل» (طبیعیات: هفتاد و چهار مسأله): ۱) الجواهر (یازده مسأله)، ۲) الاجسام (سه مسأله)، ۳) بقیة احکام الاجسام (شش مسأله)، ۴) الجواهر المجردة (چهارده مسأله)، ۵) الاعراض (چهل مسأله)؛ مقصد سوم: فی اثبات الصانع تعالی، در سه «فصل» (الهیات: هفتاد و شش مسأله): ۱) وجوده تعالی، ۲) صفاته تعالی، ۳) افعاله تعالی؛ مقصد چهارم: فی النبوة (شش مسأله)؛ مقصد پنجم: فی الامامة (نه مسأله)؛ مقصد ششم: فی المعاد (بیست و یک مسأله). این کتاب از بدو تألیف شهرت ویژه‌ای یافت و عده بسیاری از دانشمندان شیعه و سنی بر آن شرح و حاشیه نوشته‌اند و برخی از شروح و حواشی آن نیز دارای شروح و حواشی است که مجموعه آن به بیش از ۲۳۰ تألیف می‌رسد. این اثر گرانسنگ همراه با تألیفات وابسته به خود فقط در ایران دارای بیش از ۲۴۰۰ نسخه خطی است که نشان از توجه و تاثیر ویژه آن، میان دانشمدان و علمای اسلام بالاخص علماء امامیه دارد. تألیفات کلامی خواجه بسیار است، همچون قواعد العقائد، نقد المحصل، رساله اعتقادیه، فصول نصیریه،

رسالة فی الامامة، رساله در اصول دین و غیره؛ ولی هیچکدام به جامعیت و تاثیر تجرید الاعتقاد نبوده است.
شروح و حواشی خود تجرید به بیش از ۵۰ تالیف می‌رسد ولی مهمترین و مؤثرترین آنها عبارت است از:
۱-کشف المراد فی شرح تجرید الاعتقاد؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۱۶)
۲-تسدید القواعد فی شرح شرح تجرید العقائد؛ اصفهانی، محمود بن عبدالرحمن (۶۷۴-۷۴۹) که به شرح قدیم مشهور است
۳-شرح تجرید الاعتقاد (شرح قوشچی)؛ قوشچی، علی بن محمد (-۸۷۹) که به شرح جدید مشهور است
۴-شوارق الالهام فی شرح تجرید الاعتقاد؛ عبدالرزاق لاهیجی (-۱۰۷۱)
بر شروح و حواشی تجرید بیش از یکصد و هشتاد شرح و حاشیه وجود دارد. مهم این که شرح اصفهانی و قوشچی که هر دو بسیار مورد توجه بوده، هر دو از عامه اند و در مذهب متفاوت با خواجه طوسی و کمتر اثری با رنگ و بوی شیعی چه در شرح و چه در نقد و حاشیه، همانند کتاب تجرید الاعتقاد خواجه می‌توان یافت. گفته شده آن را در بغداد در سال ۶۶۰ بر او خوانده اند (فهرست مجلس ۳۸۹/۲) و گفته شده این آخرین اثر و تألیف خواجه است که در حدود ۶۶۹ نگارش یافته است. (سبع رسائل، تصحیح سید احمد تویسرکانی، ص ۲۸۸).
آغاز: أما بعد حمد واجب الوجود علی نعمائه و الصلاة علی سید انبیائه و علی اکرم احبائه فانی مجیب الی ما سئلت من تحریر مسائل الکلام و ترتیبها علی ابلغ النظام مسیرا الی غرر فرائد الاعتقاد و نکت مسائل الاجتهاد مما قادنی الدلیل الیه و قوی اعتمادی علیه و الله اسئل العصمة و السداد
انجام: و کذا النهی عن المنکر و بالمندوب مندوب سمعا و الا لزم ما هو خلاف الواقع و الاخلال بحکمة الله تعالی و شرطهما علم فاعلهما بالوجه و یجوز التأثیر و انتفاء المفسدة و الله اعلم بالثواب اللهم ثبتنا علی دینک و طاعتک و لاتزغ قلوبنا بعد اذ هدیتنا وهب لنا من لدنک رحمة انک انت الوهاب
چاپ: تهران، سنگی، بدون تاریخ، جیبی، ۱۱۱صفحه؛ تهران، ۱۲۸۰ق، سنگی، همراه با شوارق الالهام؛ بمبئی، ۱۳۱۱ق، سنگی، ۳۴۴ص، همراه با کشف المراد؛ این اثر در سال ۱۴۰۷ق با تحقیق محقق معاصر سید محمد جواد حسینی جلالی از سوی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم منتشر گردیده است؛ یک کتاب‌شناسی جامع و کامل از آثار مرتبط با کتاب تجرید العقائد از سوی محقق سخت‌کوش و دوست دیرینم علی صدرایی خویی تهیه گردیده و در سال ۱۳۸۲ ش به چاپ رسیده است
[الذریعة ۳۵۲/۳و ۳۱/۶و ۱۱۳و ۱۴۴ و ۳۵۴/۳؛ کشف الظنون ۳۴۶/۱-۳۵۱؛ ریحانةالأدب ۱۸۰/۲؛ آثار واحوال خواجه از مدرس رضوی: ۲۰۹؛ کتابشناسی تجرید الاعتقاد، صدرائی خوئی، ص ۱۹-۲۱؛ معجم التراث الکلامی: ۱۶۲/۲؛ فهرست المخطوطات العربیة الاسلامیة بمکتبة الفاتیکان: ۱۷۸/۱و ۱۷۹؛ دنا ۷۹۵/۲-۷۹۷ (۷۵ نسخه)]

شرح و حواشی:
۱- کشف المراد فی شرح تجرید الاعتقاد؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)
۲- تسدید القواعد فی شرح تجرید العقاید = تشیید العقاید فی شرح تجرید العقاید = شرح قدیم تجرید؛ اصفهانی، محمود بن عبدالرحمن (۶۷۴-۷۴۹)
۳- تفرید الاعتماد فی شرح تجرید الاعتقاد؛ بهشتی اسفراینی، محمد بن احمد (-۷۴۹)
۴- المفید فی شرح تجرید الاعتقاد؛ مصری، احمد بن محمد (-۷۵۷)
۵- حاشیة تسدید القواعد فی شرح تجرید العقاید = حاشیة شرح القدیم للتجرید = حاشیة شرح الاصفهانی علی التجرید؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)
۶- شرح تجرید الاعتقاد = شرح تجرید العقاید = شرح جدید تجرید = شرح تجرید الکلام = شرح التجرید؛ قوشچی، علی بن محمد (-۸۷۹)
۷- حاشیة حاشیة تسدید القواعد فی شرح تجرید العقائد؛ خطیب زاده، محمد بن ابراهیم (-۸۹۱)
۸- ایضاح مشکلات التوحید فی حل معضلات التجرید؛ حسینی، شجاع بن علی (-۱۰)
۹- حاشیة شرح التجرید الجدید؛ حسینی، فضل الله بن محمد (-۱۰)
۱۰- حاشیة حاشیة تسدید القواعد فی شرح تجرید العقائد؛ ملازاده (-۱۰)
۱۱- حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید؛ استرآبادی صدری، جلال الدین (-۱۰)
۱۲- حاشیة شرح التجرید الجدید؛ مشکک رستمداری، محمد بن علی (-۱۰)
۱۳- حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید؛ اصفهانی، حسین بن میرزا علی (-۱۰)
۱۴- حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید؛ شریف گیلانی، قاسم بن عزیز الدین (-۱۰)
۱۵- حاشیة شرح التجرید الجدید؛ استرآبادی، شمس الدین محمد (-۱۰)
۱۶- حاشیة تسدید القواعد فی شرح تجرید العقاید؛ بحرآبادی، محمد بن یوسف (-۱۰)
۱۷- حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید؛ شیرازی، محمود بن یعقوب (-۱۰)
۱۸- تحقیق التجرید؛ لاری، کمال بن محمد (-۱۰)
۱۹- ملحقات لاری؛ لاری، کمال بن محمد (-۱۰)
۲۰- حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید = حاشیه حاشیه شرح جدید تجرید العقائد؛ لاری، کمال بن محمد (-۱۰)
۲۱- حدائق الفوائد فی تحقیق شرح تجرید العقاید؛ غفاری، حامد بن برهان (-۱۰)

۲۲- تحریر تجرید العقاید؛ نیریزی، محمود بن محمد (-۱۰)
۲۳- حاشیة القدیمة علی شرح التجرید الجدید؛ دشتکی شیرازی، میر صدرالدین محمد (۸۲۸-۹۰۳)
۲۴- حاشیة الجدیدة علی شرح التجرید الجدید؛ دشتکی شیرازی، میر صدرالدین محمد (۸۲۸-۹۰۳)
۲۵- حاشیة علی شرح التجرید الجدید؛ دشتکی شیرازی، میر صدرالدین محمد (۸۲۸-۹۰۳)
۲۶- حاشیة فی مغالطة جذر الاصم علی شرح التجرید = حل شبهة جذر الاصم = حل شبهة ابن کمونة = شبهه جذر اصم؛ دشتکی شیرازی، میر صدرالدین محمد (۸۲۸-۹۰۳)
۲۷- حاشیة القدیمة علی شرح التجرید = حاشیة شرح تجرید؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰-۹۰۸)
۲۸- تحقیق التقابل؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰-۹۰۸)
۲۹- حاشیة الجدیدة علی شرح التجرید الجدید؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰-۹۰۸)
۳۰- حاشیة شرح التجرید؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰-۹۰۸)
۳۱- حاشیة شرح تجرید العقائد؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰-۹۰۸)
۳۲- حاشیة شرح التجرید الجدید؛ محمد بن الحاج حسن (-۹۱۱)
۳۳- حاشیة حاشیة تسدید القواعد فی شرح تجرید العقائد = حاشیة علی حاشیة سید شریف بر شرح قدیم تجرید؛ عجم سنان، یوسف (-۹۳۶)
۳۴- تعلیقات علی الشرح الجدید للتجرید = النفس و الهیولی؛ دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد (-۹۴۸)
۳۵- حاشیة شرح التجرید الجدید؛ الهی اردبیلی، حسین بن عبدالحق (۸۷۰-۹۵۰)
۳۶- حاشیة شرح التجرید الجدید = حاشیه بر شرح الهیات تجرید = تعلیقه بر الهیات شرح تجرید؛ خفری، محمد بن احمد (-۹۵۷)
۳۷- حاشیة شرح التجرید الجدید (امور عامه)؛ خفری، محمد بن احمد (-۹۵۷)
۳۸- تعلیقات بر شرح تجرید = محاکمات التجرید؛ عجم، محمد بن احمد (-۹۵۷)
۳۹- حاشیة شرح التجرید؛ اشرفی جرجانی، عبدالحی بن عبدالوهاب (-۹۵۹)
۴۰- حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید = حاشیه بر حاشیه قدیم ملا جلال بر شرح جدید تجرید؛ ملا عبدالله بن حسین یزدی (-۹۸۱)
۴۱- حاشیة شرح التجرید الجدید = اثبات الله؛ فخرالدین حسینی، محمد بن حسین (-۹۸۴)
۴۲- حاشیة شرح التجرید الجدید = حاشیه امور عامه؛ فخرالدین حسینی، محمد بن حسین (-۹۸۴)
۴۳- حاشیة شرح التجرید الجدید = حاشیة الجواهر؛ فخرالدین حسینی، محمد بن حسین (-۹۸۴)
۴۴- الحاشیة علی شرح التجرید؛ ترکه طوسی، افضل الدین محمد (-۹۹۱)
۴۵- الحاشیة علی الهیات شرح الجدید علی التجرید؛ مقدس اردبیلی، احمد بن محمد (-۹۹۳)
۴۶- حاشیة تجرید الاعتقاد؛ عبادی، احمد بن قاسم (-۹۹۴)
۴۷- حاشیة الخوانساری علی شرح التجرید و حاشیة القدیمة و حاشیتها؛ میرزا جان باغنوی، حبیب الله (-۹۹۴)
۴۸- حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید = حاشیه حاشیه بر حاشیه قدیم تجرید؛ میرزا جان باغنوی، حبیب الله (-۹۹۴)
۴۹- حاشیة شرح التجرید الجدید؛ میرزا جان باغنوی، حبیب الله (-۹۹۴)
۵۰- حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید؛ شیرازی، شاه فتح الله بن حبیب الله (-۹۹۷)
۵۱- تحفه شاهی و عطیه الهی = ترجمه تجرید الاعتقاد بدخشی، علی بن عبدالله (-۱۱)
۵۲- حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید؛ حسنی، محمد باقر بن ابومحمد (-۱۱)
۵۳- حاشیة حاشیة الخفری علی شرح التجرید؛ حسینی تونی، میرک موسی بن امیر محمد اکبر (-۱۱)
۵۴- حاشیة حاشیة الخفری علی شرح التجرید؛ مدرس اصفهانی، محمد قاسم بن محمد صالح (-۱۱)
۵۵- حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید؛ حسنی حسینی، حمزه بن محمد (-۱۱)
۵۶- حاشیة شرح التجرید الجدید (جواهر)؛ قاضی زاده کرهرودی، عبدالخالق (-۱۱)
۵۷- حاشیة شرح التجرید الجدید (الهیات)؛ قاضی زاده کرهرودی، عبدالخالق (-۱۱)
۵۸- حاشیة شرح التجرید؛ شیرازی، محمد هادی بن معین الدین (-۱۱)
۵۹- نقد الحواشی؛ شیرازی، محمد هادی بن معین الدین (-۱۱)
۶۰- التشخص؛ رشتی، عبدالغفار بن محمد (-۱۱)
۶۱- حاشیة شرح التجرید الجدید؛ حسینی دشتکی، احمد بن ابراهیم (-۱۰۱۵)
۶۲- حاشیة شرح القدیم للتجرید؛ نسابه شیرازی، محمد (-۱۰۱۹)
۶۳- حاشیة شرح التجرید؛ شوشتری، نورالله بن شرف الدین (۹۵۶-۱۰۱۹)
۶۴- حاشیة شرح التجرید الجدید؛ همدانی، ابراهیم بن حسین (-۱۰۲۶)
۶۵- حاشیة حاشیة الخفری علی شرح التجرید؛ میرداماد، محمد باقر بن محمد (-۱۰۴۱)
۶۶- حاشیة حاشیة الخفری علی شرح التجرید؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹-۱۰۵۰)
۶۷- ریاض القدس و حظیرة الأنس؛ علوی عاملی، احمد بن زین العابدین (-۱۰۵۴)

۶۸- مصابیح القدس و قنادیل الانس؛ علوی عاملی، احمد بن زین العابدین (-۱۰۵۴)
۶۹- روضة المتقین فی امامة الائمة المعصومین؛ علوی عاملی، احمد بن زین العابدین (-۱۰۵۴)
۷۰- حظیرة الانس من ارکان ریاض القدس = حاشیة شرح التجرید؛ علوی عاملی، احمد بن زین العابدین (-۱۰۵۴)
۷۱- حاشیة حاشیة القدیمة علی شرح التجرید؛ علوی عاملی، احمد بن زین العابدین (-۱۰۵۴)
۷۲- عقد الجواهر المتعلقة بکتاب التجرید الزاخر؛ علوی عاملی، احمد بن زین العابدین (-۱۰۵۴)
۷۳- حاشیة شرح التجرید؛ علوی عاملی، احمد بن زین العابدین (-۱۰۵۴)
۷۴- حاشیة حاشیة الخفری علی شرح التجرید = حاشیة حاشیة شرح تجرید العقائد؛ سلطان العلماء، حسین بن محمد (۱۰۰۱-۱۰۶۴)
۷۵- حاشیة حاشیة الخفری علی شرح التجرید = حاشیه فخریه؛ شیرازی، محمد ابراهیم بن ملاصدرا (-۱۰۷۰)
۷۶- حاشیة شرح التجرید الجدید = حاشیة رزاقیة؛ لاهیجی، عبدالرزاق بن علی (-۱۰۷۱)
۷۷- شوارق الالهام فی شرح تجرید الکلام؛ لاهیجی، عبدالرزاق بن علی (-۱۰۷۱)
۷۸- حاشیة حاشیة الخفری علی شرح التجرید؛ لاهیجی، عبدالرزاق بن علی (-۱۰۷۱)
۷۹- حاشیة التشکیک علی الحاشیة القدیمة علی التجرید = التشکیک؛ محقق سبزواری، محمد باقر بن محمد مؤمن (۱۰۱۷-۱۰۹۰)
۸۰- حاشیة حاشیة الخفری علی شرح التجرید؛ حسینی قزوینی، محمد معصوم بن فصیح الحق (-۱۰۹۱)
۸۱- حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید؛ گلپایگانی، ابوالقاسم بن محمد (-۱۰۹۲)
۸۲- کحل الابصار و نور الانظار = حاشیة حاشیة شرح التجرید؛ قزوینی، محمد بن حسن (-۱۰۹۶)
۸۳- حاشیة شرح التجرید الجدید؛ شیروانی، محمد بن حسن (۱۰۳۳-۱۰۹۸)
۸۴- حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید؛ شیروانی، محمد بن حسن (۱۰۳۳-۱۰۹۸)
۸۵- حاشیة حاشیة الخفری علی شرح التجرید؛ شیروانی، محمد بن حسن (۱۰۳۳-۱۰۹۸)
۸۶- حاشیة شرح التجرید الجدید؛ ملا شمسا، شمس الدین محمد (۱۰۱۶-۱۰۹۸)
۸۷- حاشیة حاشیة التشکیک = التشکیک؛ محقق خوانساری، حسین بن محمد (۱۰۱۶-۱۰۹۹)
۸۸- حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید؛ محقق خوانساری، حسین بن محمد (۱۰۱۶-۱۰۹۹)
۸۹- حاشیة شرح التجرید الجدید؛ محقق خوانساری، حسین بن محمد (۱۰۱۶-۱۰۹۹)
۹۰- شرح تجرید الاعتقاد؛ تبریزی، عبدالله بن محمد کاظم (-۱۲)
۹۱- حاشیة حاشیة آقا جمال علی حاشیة الخفری علی شرح التجرید = زمان موهوم (رسالة در اثبات ...)؛ اصفهانی، محمد بن محمد زمان (-۱۲)
۹۲- حاشیة حاشیة الخفری علی شرح التجرید؛ عبدالباقی بن محمد حسین (-۱۲)
۹۳- حاشیة شرح التجرید الجدید؛ سلطان العلماء قاینی، محمد (-۱۲)
۹۴- حاشیة حاشیة الخفری علی شرح التجرید؛ کاشانی، غلامرضا بن عبد العظیم (-۱۲)
۹۵- خلاصة علم المنطق و الکلام؛ بسطامی، عبدالقادر بن محمد مهدی (-۱۲)
۹۶- حاشیة تجرید الاعتقاد؛ نائینی، محمد رضا بن رشید (-۱۲)
۹۷- حاشیة حاشیة الخفری علی شرح التجرید؛ تنکابنی، حسین بن ابراهیم (-۱۱۰۵)
۹۸- حاشیة حاشیة الخفری علی شرح التجرید؛ قمی مشهدی، محمد بن محمد رضا (-۱۱۰۷)
۹۹- حاشیة حاشیة الخفری علی شرح التجرید = حاشیه جمالیه؛ آقا جمال خوانساری، محمد بن حسین (-۱۱۲۵)
۱۰۰- تعلیقات حاشیة الخفری علی شرح التجرید؛ مسیحا فدشکوئی، محمد مسیح بن اسماعیل (۱۰۳۷-۱۱۲۷)
۱۰۱- حاشیة شرح التجرید الجدید؛ مسیحا فدشکوئی، محمد مسیح بن اسماعیل (۱۰۳۷-۱۱۲۷)
۱۰۲- حاشیة تجرید الاعتقاد؛ گیلانی، حمزه (-۱۱۳۴)
۱۰۳- حاشیة شرح التجرید الجدید؛ گیلانی، حمزه (-۱۱۳۴)
۱۰۴- علاقة التجرید؛ حسینی علوی، محمد اشرف بن عبدالحسیب (-۱۱۴۵)
۱۰۵- ابطال الزمان الموهوم = حاشیة حاشیة آقا جمال الخوانساری علی حاشیة الخفری علی شرح التجرید الجدید؛ خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین (-۱۱۷۳)
۱۰۶- کشف المرام فی شرح تجرید الکلام = شرح تجرید الکلام؛ طبری، محمد کاظم بن رضا (-۱۳)
۱۰۷- حاشیة شرح التجرید الجدید؛ لاهیجی، محمد جعفر بن محمد صادق (-۱۳)
۱۰۸- حاشیة فلسفیة؛ موسوی نجفی، علی (-۱۳)
۱۰۹- حاشیة حاشیة آقا جمال علی حاشیة الخفری علی شرح التجرید؛ موسوی، محمد بن فتح الله (-۱۲۲۵)
۱۱۰- حاشیة شوارق الالهام؛ رونق علیشاه کرمانی، محمد حسین بن محمد کاظم (-۱۲۳۰)
۱۱۱- حاشیة حاشیة آقا جمال علی حاشیة الخفری علی شرح التجرید؛ اردکانی، احمد بن محمد ابراهیم (۱۱۷۵-۱۲۳۸)
۱۱۲- حاشیة حاشیة الخفری علی شرح التجرید؛ اردکانی، احمد بن محمد ابراهیم (۱۱۷۵-۱۲۳۸)

۱۱۳- حاشیة حاشیة آقا جمال علی حاشیة الخفری علی شرح التجرید؛ هرندی، محمد بن محمد علی (-۱۲۴۳)
۱۱۴- مفتاح الکنوز؛ هزار جریبی، محمد علی بن محمد باقر (۱۱۸۸-۱۲۴۵)
۱۱۵- حاشیة حاشیة آقا جمال علی حاشیة الخفری علی شرح التجرید؛ نوری، علی بن جمشید (-۱۲۴۶)
۱۱۶- حاشیة شوارق الالهام؛ بسمل شیرازی، علی اکبر بن علی (۱۱۸۷-۱۲۶۳)
۱۱۷- البراهین القاطعة فی شرح تجرید العقاید الساطعة؛ استرآبادی، محمد جعفر بن سیف الدین (۱۱۹۸-۱۲۶۳)
۱۱۸- نهایة التحریر فی شرح التجرید = نظم تجرید الاعتقاد؛ حسینی قزوینی، محمد تقی بن امیر مؤمن (-۱۲۷۰)
۱۱۹- حاشیة شوارق الالهام = حاشیة الشوارق؛ واحدالعین، اسماعیل بن محمد سمیع (-۱۲۷۷)
۱۲۰- حاشیة حاشیة اللاهیجی علی حاشیة الخفری علی شرح التجرید؛ واحدالعین، اسماعیل بن محمد سمیع (-۱۲۷۷)
۱۲۱- حاشیة حاشیة آقا جمال علی حاشیة الخفری علی شرح التجرید؛ واحدالعین، اسماعیل بن محمد سمیع (-۱۲۷۷)
۱۲۲- حاشیة حاشیة آقا جمال علی حاشیة الخفری علی شرح التجرید؛ سبزواری، هادی بن مهدی (۱۲۱۲-۱۲۸۹)
۱۲۳- منتخباتی از شرح تجرید؛ گلپایگانی، محمد تقی (-۱۲۹۲)
۱۲۴- حاشیة شرح التجرید القدیم؛ شیروانی، محمد حسین بن محمد (-۱۴)
۱۲۵- حاشیة شوارق الالهام؛ شرندی قزوینی، کلبعلی بن عباس (-۱۴)
۱۲۶- لوامع الاعلام من شوارق الالهام؛ حسینی، محمد تقی بن اسدالله (-۱۴)
۱۲۷- حاشیة شرح التجرید الجدید؛ حسینی، محمد تقی بن اسدالله (-۱۴)
۱۲۸- شرح تجرید الاعتقاد؛ تنکابنی، محمد بن سلیمان (۱۲۳۴-۱۳۰۲)
۱۲۹- شرح تجرید الاعتقاد؛ میرزای شیرازی، محمد حسن بن محمود (۱۲۳۰-۱۳۱۲)
۱۳۰- شرح تجرید الاعتقاد؛ اشرفی مازندرانی، خضر بن اسماعیل (-۱۳۳۶)
۱۳۱- شرح تجرید الاعتقاد؛ امام جمعه خوئی، محمد امین بن یحیی (-۱۳۶۷)
۱۳۲- حاشیة شوارق الالهام؛ علامه حائری مازندرانی، محمد صالح بن فضل الله (۱۲۹۷-۱۳۹۱)
۱۳۳- التعلیقة علی کشف المراد؛ طواری یزدی، عباس بن محمد (-۱۵)
۱۳۴- توضیح المراد فی شرح کشف المراد؛ حسینی کاشانی، هاشم بن مهدی (-۱۴۱۲)
۱۳۵- حاشیة شرح التجرید = شرح سمرقندی؛ سمرقندی، محمد سعید
۱۳۶- شرح تجرید الاعتقاد؛ محمود بن محمد
۱۳۷- حاشیة شرح التجرید الجدید؛ علی نقی
۱۳۸- حاشیة شوارق الالهام؛ همدانی، ملارضا
۱۳۹- حاشیة شرح تجرید الاعتقاد = رساله فخریه؛ مازندرانی، ابراهیم بن اسماعیل
۱۴۰- ایضاح المقاصد فی ترجمة تجرید العقاید
۱۴۱- تجرید الاعتقاد (با ترجمه منظوم)
۱۴۲- تعلیقات بر مبحث خلاء شرح جدید تجرید
۱۴۳- حاشیة التجرید و شرحه القدیم و الجدید (۲ ناشناس)
۱۴۴- حاشیة التجرید و شرحها
۱۴۵- حاشیة تجرید الاعتقاد (۴ ناشناس)
۱۴۶- حاشیة تسدید القواعد فی شرح تجرید العقائد (۲ ناشناس)
۱۴۷- حاشیة تسدید القواعد فی شرح تجرید العقائد = حاشیة شرح التجرید القدیم
۱۴۸- حاشیة حاشیة الجرجانی علی تسدید القواعد (۳ ناشناس)
۱۴۹- حاشیة حاشیة الجلالیة علی شرح التجرید
۱۵۰- حاشیة حاشیة الخفری علی شرح التجرید(۴ ناشناس)
۱۵۱- حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید(۴ ناشناس)
۱۵۲- حاشیة حاشیة السماکی علی شرح التجرید (۲ ناشناس)
۱۵۳- حاشیة حاشیة تجرید الاعتقاد
۱۵۴- حاشیة شرح التجرید (۴۵ ناشناس)
۱۵۵- حاشیة شرح التجرید = حاشیه بر شرح الهیات تجرید
۱۵۶- حاشیة شرح التجرید الجدید(۲۶ ناشناس)
۱۵۷- حاشیة شرح التجرید الجدید و حواشیه
۱۵۸- حاشیة شرح التجرید القدیم(۳ ناشناس)
۱۵۹- حاشیة شرح التجرید القدیم و الجدید (۲ ناشناس)
۱۶۰- حاشیة شرح التجرید و الحاشیة القدیمة للدوانی
۱۶۱- حاشیة شرح التجرید و حاشیة الخفری علیه
۱۶۲- حاشیة شرح الجدید للتجرید
۱۶۳- حاشیة شرح تجرید الاعتقاد
۱۶۴- حاشیة شرح کتاب فی الحکمة
۱۶۵- حاشیة شوارق الالهام (۴ ناشناس)
۱۶۶- حاشیة کشف المراد
۱۶۷- حاشیه شرح تجرید الاعتقاد
۱۶۸- حواشی شرح التجرید = حواشی شرح جدید
۱۶۹- حواشی شرح التجرید الجدید
۱۷۰- شرح تجرید الاعتقاد (۳۰ ناشناس)
۱۷۱- شرح تجرید الکلام
۱۷۲- شرح کشف المراد فی شرح تجرید الاعتقاد
۱۷۳- المجمع الخامس فی خلاصة علم الکلام

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۰/۷

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۸؛ شرح ذیل را که در پشت صفحه اول مرقوم است

خط خواجه نصیر تشخیص داده‌اند: «قرء علی هذا الکتاب و هو کتاب تجرید الاعتقاد صاحبه قرائة مستوضح لمبانیه و قواعده مستشرح لمعانیه و مقاصده و کتب مؤلف الکتاب محمد بن الحسن الطوسی اعانه الله علی مراضیه و وفقه لطاعته و غفرله خطایاه و عفا عنه انه غفور رحیم لطیف کریم و ذلک بمدینة السلام بغداد ... الخامس و العشرون من ربیع الاول ستة تسع و ستین و ستمائة هلالیة هجریة و الحمدلله رب العالمین و هو حسبی و نعم المعین»؛ اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۲-۳۸۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۷(آ)-۴۶۳/۷(ب)-ف

نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹؛بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۱ محرم ۷۵۴ق؛ ۶گ (۱۲۱پ-۱۲۶پ) [فیلمها ف: ۱-۴۷۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۲۵/۲ و ۲۵۱۰/۲-ف

خط: نسخ معرب، کا: محمد بن عبدالمجید بن فضل الله طبری، تا: چاشت روز شنبه نزدیک بپایان ماه شعبان۸۵۹ق؛ در زمان هبلرودی؛ کاغذ: سمرقندی موریانه خورده، جلد: تیماج تریاکی مقوایی با لولا فرسوده، ۲۰گ (۱۲۰پ-۱۳۹پ)، ۲۰ سطر (۱۰×۱۲)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۶-۴۳۳] و [فیلمها ف: ۱-۷۰۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۸عکسی

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان، ایتالیا: ش ۱۱۷۷؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن علی بن یحیی بن محمد بن عیسی بن اسعد سعدی مالکی مرادی مدحجی، تا: روز عرفه جمعه ذیحجه ۸۶۱ق؛ مصحح، در جای‌های مختلف علامت بلاغ؛ ۴۴ص (۵-۴۷)، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۳-۱۰۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۸۲/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴-۴۳۸]

۵. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۹۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی، وقف‌نامه کتاب از محمد تقی بن محمد کاظم قمی و یادداشتی کلامی و نام میرزا مهدی نائب الصدر و یک بیت شعر فارسی؛ واقف: محمد تقی بن محمد کاظم قمی، جلد: تیماح قهوه‌ای، ۱۸۵گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱-۷۵]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۳۲/۱

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی، مجدول؛ مهر: «عبده الراجی حسین الموسوی ۱۲۵۴»، «عبده الراجی حسین بن ابی القاسم الموسوی ۱۲۵۴»، «بنده دین محمد محسن ۱۰۷۰»؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه کاغذ عطف میشن قهوه‌ای، ۸۰گ (۱پ-۸۰ر)، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۶-۳۶]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۶۱/۱۴

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی با نشان «شرح صحائف، مولانا جلال، شرح»؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای سیر، ۶گ (۹۴پ-۹۹پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵-۴۵۳]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۲۳/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: قریش بن هاشم حسینی، تا: دوشنبه ذیقعده ۹۵۵ق، جا: مکه؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۳۳پ-۴۳پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۸-۳۵۴]

۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۵۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: فضل الله بن محمد حسینی، تا: نیمه ربیع الاول ۹۶۲ق، تاریخ کتابت به نقل از خط سید صفد حسینی؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج سرخ عطف مشکی، ۲۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۵-۶۷]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۶۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۹۶۴ق، جلد: تیماج سیاه، ۱۵سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳۳/۱-۴۲]

۱۱. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۸۲/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۶ رمضان ۹۶۸ق؛ قطع: جیبی [نشریه: ۴-۴۱۰]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۶۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۷ رمضان ۹۶۹ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۷۴گ، ۷ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۵-۴۱۰۲]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۲۳/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابوالحسن بن عبدالله استرابادی، تا: جمادی الثانی ۹۷۵ق، جا: دمشق؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۶گ (۱۳۷پ-۱۶۲پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۳-۳۲۷]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۷۶/۲

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن سلطان حسین عبدالعظیمی، تا: ۹۸۴ق؛ محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۶۷گ (۹-۷۵)، ۱۵ سطر (۳×۱۱)، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۱۳-۳۱۴۳]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۰۱

بی‌کا، تا: ۹۸۴ق؛ مجموعه آقا رفیع قزوینی استاد اخلاق و فلسفه امام خمینی؛ خریداری از منصور تألهی معین الدین [رایانه]

۱۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۳۶۵

تنها بخش کلام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۸۷ق؛ یک سرلوح در آغاز، مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴۹گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۳-۳۱۵]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۰۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسن بن حسین بیانه کلائی لاهیجانی، تا: سه‌شنبه ۱۳ صفر ۹۹۶ق، جا: قزوین؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: تیماج

مشکی، ۱۴گ (۶۱پ-۷۴پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۸-۱۰۲]

۱۸. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۷۹/۲**

آغاز: برابر؛ **انجام:** و إلا لکان الثواب أنقص حالا من العوض و التفصيل على تقدير حصوله فيهما

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی، در پایان مطالبی به صورت منظوم درباره برجهای دوازده‌گانه بیان شده؛ کاغذ: سمرقندی نخودی نازک، ۲۴گ (۲۵-۴۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۷×۱۳/۵سم [ف: ۲۹-۲۹۱]

۱۹. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۹۸/۲**

مقداری از مقصد پنجم افتاده است یعنی از اواسط مسئله ششم تا پایان مقصد پنجم در متن افتادگی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط؛ کاغذ: دولت آبادی، نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۶۰ص (۹۸-۱۵۷)، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۱۱-۴۹۳]

۲۰. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۱۸/۲**

بخش منطق؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛ هامش [مختصر ف: ۱۳۲]

۲۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۵۶/۲**

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ تملک: حر عاملی با مهر بیضوی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱گ (۶۷پ-۹۷پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲۰-۱۲۵]

۲۲. **کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۶۰**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۲۷گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۴۹]

۲۳. **قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۹۵**

خط: نستعلیق، کا: مهر علی، تا: قرن ۱۱؛ ۶۰گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱-۳۷]

۲۴. **قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۳۲۳/۱**

آغاز: بسمله: المقصد الثالث: فی اثبات الصانع و صفاته و آثاره وفيه فصول، الاول فی وجوه الموجود ان كان واجباً فهو المطلق و الا استلزمه لاستحالة الدور و التسلسل؛ **انجام:** و شرطهما علم فاعلمها بالوجه وتجويز التاثير وانتفاء المفسدة والحمدلله الموفق لنا على دفع المضرة وجذب المنفعة

بخش الهیات ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۱۱ق؛ افتادگی: وسط؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف مخ: ۱-۳۲۳]

۲۵. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۱۸/۱**

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۶ شوال ۱۰۱۸ق؛ رکابه‌دار؛ تملک: صدرالافاضل لطفعلی بن محمد کاظم تبریزی بن محمد کاظم تبریزی به تاریخ ۱۲۹۵ق، مبارک بن علی بن عبدالله بن ناصر جارودی در ۱۱۸۷هـ و فرزندش عبدالله در ۱۲۳۴ق، حسین بن محمد بن عبدالله بن عمران قطیفی در ۱۱۸۲ق؛ جلد: مقوا رویه کاغذ ابر و باد عطف، ۵۱گ (۲پ-۵۲ر)، ۱۰-۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۴۴-۱۳۲]

۲۶. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۲۵/۷**

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،کا:محمد حسین تبریزی معروف به برهان المنجمین، تا: ۱۰۴۲ق؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: تیماج سبز، ۹گ (۵۰پ-۵۸ر)، ۲۷ سطر چلیپا، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۷-۱۰۷]

۲۷. **قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۶۱**

خط: نسخ، کا: محمد بن حسن همدانی، تا: ۱۰۴۹ق؛ ۱۸۰گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱-۳۹]

۲۸. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۱۳/۱**

کا: عبدالحسین بن میر باقر حسینی خاتون آبادی، تا: ۱۵ ذیحجه ۱۰۵۴ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر (۶×۱۲/۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱۶-۵۵۱]

۲۹. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۴/۱**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۶ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج تریاکی روشن، عطف تیماج عنابی، ۳۱گ (۲-۳۲پ)، ۱۳ سطر (۶/۵×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۳-۶]

۳۰. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۵۴/۲۳**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: میر جعفر بن عبدالله الحسینی، تا: سه‌شنبه ۲۵ ذیحجه ۱۰۶۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی حاشیه گل و بوته میان ترنج، ۲۳گ (۳۱۷پ-۳۳۹ر)، ۴ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۴-۲۴۲]

۳۱. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۶۸۵/۱**

خط: نستعلیق، کا: محمد رفیع بن محمد رضا، تا: دوشنبه جمادی الاول ۱۰۷۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵گ (۱پ-۲۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳-۳۱۶]

۳۲. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۲۲/۱**

آغاز: و تحديدهما بالثابت العين و المنفى العين أو الذى يمكن ... (۸ر) الفصل الثانى فى الماهية و لواحقها ... (۱۵ر) المقصد الثانى فى الجواهر و الأعراض فيه فصول الفصل الأول فى الجواهر؛ **انجام:** برابر

مشتمل بر تمام کتاب به جز بخشی از فصل نخست که مقصد اول افتاده؛ خط: نسخ، کا: احمد بن محمد حسینی، تا: ۳ رمضان ۱۰۷۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۴۳گ (۱ر-۴۳پ)، ۱۰ سطر، اندازه: ۸×۱۲سم [ف: ۳۵-۹۷]

۳۳. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۴۳**

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن حاجی غلام رضا، تا: ۱۰۹۳ق؛ وقف اولاد محمد مهدی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۵۱گ، ۱۰ سطر (۵/۵×۹)، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱۶-۴۶۵]

۳۴. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۴۷/۳**

آغاز: المقصد الثالث فى إثبات الصانع تعالى و صفاته و آثاره و فيه فصول الفصل الأول فى وجوده الموجود؛ **انجام:** برابر

از مقصد سوم در اثبات صانع تعالی تا پایان؛ خط: نسخ، کا: حسین بن سالم، تا: یک‌شنبه ۳ ذیحجه ۱۰۹۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۴گ (۸۶-۹۹)، ۱۱-۱۴ سطر، اندازه: ۸×۱۲سم [ف: ۳۱-۴۳۹]

۳۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۳۶۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۲ جمادی الثانی ۱۰۹۷ق؛ مجدول؛ محشی از شرح ملا علی و «۱۲»؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۱۰۴گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۳-۳۱۵]

۳۶. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۰۷/۳

خط: نسخ، کا: اسحاق شولستانی، تا: شنبه ۲۲ جمادی الاول ۱۰۹۸ق، جلد: تیماج مشکی، ۲۴گ (۲۷پ-۵۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۲-۱۳۰]

۳۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۵۷/۳

تنها منطق را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با نشان «ع. ل» و «شرح» و «س»؛ کاغذ: سفید و نخودی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۱گ (۱۴۷پ-۱۸۷پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳-۳۱۶]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۸۵۱

آغاز: بسمله. المقصد الثانی فی الجواهر و الاعراض؛ **انجام:** الصوریه و یحصل منه و یعریض له کیفیه ممیزه

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۱۴ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [رایانه]

۳۹. تهران؛ مدرسه قنبر علی خان (حضرت ولی عصر)؛ شماره نسخه:۴۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح مذهب مرصع مزدوج، مجدول، مصحح، محشی، درون کتیبه سرلوح نوشته‌اند: «وقف للعام»؛ مهر: «وقف مدرسه سعدیه طهران ۱۲۹۰» (بیضوی)؛ تملک: عبدالفتاح موسوی که کتاب را در مشهد مقدس رضوی آموخته است با مهر مستطیل که فقط کلمه «عبدالفتاح» از آن باقیمانده، عبدالله [ابن] حاجی محمدرضا نجل مرحوم آقا ... با مهرش؛ واقف: سید یحیی، ربیع الاول ۱۲۹۱ق با مهر او: «یحیی الموسوی» (مستطیل)؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج سوخت، ۳۶۳گ، ۲۱ سطر [ف: ۷۵]

۴۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۶۲

خط: نستعلیق، کا: حسین بید کا بادی، تا: جمادی الاول ۱۱۰۱ق؛ ترقیمه: «قد فرغ من تعلیق هذا الکتاب و رسم الشکاله و تصحیحه و تعلیق حواشیه ومطالعته علی قدرما وصل الیه فکره القاصر و نظره الفاتر فی جمادی الاخر سنة الف و اربع و عشرین من الهجرة بمدینة اصفهان جعلها الله مملوة بالخیرات و معمورة بالبرکات احوج خلق الله الیه حسن بن سعد بن الحسن القایینی رزقه الله علمانافعا و عملا رافعا و نقلته من نسخة کان طالعها السلطان الفاضل الملک العالم العادل افتخار الحکماء و ناصر المسلمین المؤید بتایید الملک الدیان الغ بیک بن شاهرخ بن تیمور کور کان ثم ساقها الدهر الی الحکیم الفاضل و الاستاد الکامل افضل الفضلاء و الحکماء افتخار المهندسین قدوة العلماء المتالهین معز الدین محمد الاصفهانی اعلیالله شانه فی الدارین و رفع مکانه فی المنزلین مصلیا علی رسوله المصطفی و آله و اولاده الطاهرین النجباء ... نمقه العبد الاقل الضعیف الراجی الیعفور به الکریم الغفار الغنی ابن حاجی محمد حسین بید کابادی فی تاریخ شهر جمیدی الاول سنه ۱۱۰۱»؛ ۲۰۳گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱-۳۸]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۲۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ینبغی ان لا یتجسس من احوال الناس.

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن حسنعلی محولاتی فیض آبادی، تا: سلخ جمادی الاول ۱۱۲۲ق؛ محشی؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۳۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۱-۵۲]

۴۲. یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: شعبان ۱۱۲۸ق، جلد: تیماج تریاکی، ۵۳گ (۷۹-۱۳۱)، ۷ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۹×۱۴سم [میراث اسلامی: ۸-۴۵۶]

۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد امین، تا: اواخر صفر ۱۱۵۷ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۵-۱۴۱]

۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۲۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، ۴۰گ(۳پ-۴۲پ)، ۱۰ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۳/۵سم [ف: ۳۷-۲۷۴]

۴۵. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۶۶/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: رقعی [ف: ۳۱۸]

۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۴۴/۳

از آغاز مقصد دوم تا پایان آن؛ خط: نسخ، کا: قاینی، تا: شنبه ۲۹ ذیقعده ۱۲۰۳ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۱۰۷پ-۱۱۴)، ۱۸ سطر (۶×۱۱) [ف: ۱۷-۲۵۹]

۴۷. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۷۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ جلی، کا: محمد بن محمد ابراهیم تاجر تهران، تا: شعبان ۱۲۴۵ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۱گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱۱]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۳/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن ملا شهر بابکی مشهور به کرمان، تا: ۱۲۵۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۶گ (۱۵۷پ-۱۹۲ر)، ۱۱سطر [ف: ۳۷-۳۸۸]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸/۱۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ جمادی الاول ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج ضربی مشکی، ۴۳۸ص (۳۹۴-۴۳۱)، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۱-۶۲]

۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۸۲/۱ط
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد حسن حسینی بن میرزا رضا طبیب، تا: ۹ صفر ۱۲۶۱ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۸ص (۱-۹۸)، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [ف: ۲۴/۳-۵۲]

۵۱. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه:۱۵۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** قد وقع الفراغ من تسوید یوم السبت الرابع من شهر المحرم سنة ۱۲۶۲ من الهجرة
خط: نسخ، کا: میرزا مهدی، تا: ۴ محرم ۱۲۶۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۷گ، ۹ سطر، اندازه: ۳/۵×۶سم [ف: ۱۴۹]

۵۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۵۸/۱
آغاز: علی الأمور الخارجیة بمثلها وجب التطابق فی صحیحیة و الا فلا. (۳ر) الفصل الثانی فی المهیة و لواحقها و هی مشتقة عنا هو ... (۱۲ر) المقصد الثانی فی الجواهر و الاعراض و فیه فصول، الفصل الاول فی الجواهر؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ زیبا، کا: محمد علی بن محمد حسن نائینی برای آخوند ملا عبد الجواد، تا: ۱۲۶۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۶گ (۱ر-۴۶ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۲۰-۲۰۰]

۵۳. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شیرین، کا: جمادی الاول، تا: ۱۲۶۸ق؛ تملک: محمد صادق بن فاضل بسطامی در ۲۰ محرم ۱۳۰۶ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۵۴]

۵۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۳۶۷
از اثبات صانع تا پایان مقصد سوم؛ خط: نسخ، کا: محمد علی کرمانشاهی، تا: شعبان ۱۲۸۰ق؛ محشی؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوایی، ۱۴گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۳-۳۱۵]

۵۵. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۶۱/۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۸گ (۱۲۷ر-۱۶۴ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴۶]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۳/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر حسینی موسوی متخلص به صفی، تا: ۱۲۹۲ق؛ کاغذ: فرنگی الوان (بیشتر زرد رنگ)، جلد: تیماج قرمز، ۵۷ص (۲-۵۸)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳-۵۷۲]

۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۷۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، کا: عبدالله، تا: پنج‌شنبه ۲۳ رجب ۱۳۰۸ق؛ با یک سرلوح زیبا، مجدول، کمند مشکی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۷۷گ، ۹ سطر (۳/۵×۷)، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: ۱۵-۳۵]

۵۸. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۴۶/۱
آغاز و انجام: برابر
از اول تا آخر؛ خط: نسخ، کا: محمد علی حائری (سنقری)، تا: ۱۳۲۳ق؛ محشی، در حاشیه اشعار از منظومه ملاهادی سبزواری در حکمت؛ جلد: مقوا عطف و گوشه تیماج، ۲۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۱-۹۴]

۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۵۳۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق و شکسته، کا: شیخ عباسقلی شریف رازی، تا: ۲۰ ربیع الاول ۱۳۵۳ق؛ محشی؛ واقف: شیخ عباسقلی شریف رازی، مرداد ۱۳۳۶؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا با روکش پارچه خاکستری، ۲۰گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۱-۵۳]

۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۸۵۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه نسخه ش ۲۹۸۵۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۵ سطر (۵×۱۱/۷)، قطع: رقعی، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [رایانه]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۲۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** فی تسعه اختلفوا فی ان
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۶ سطر (۷×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [الفبائی: ۱۰۴]

۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم انه فرض کفایة لا فرض عین
خط: نستعلیق، کا: محمد مقیم، بی‌تا؛ مجدول؛ واقف: نادرشاه؛ ۳۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۴-۳۹]

۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۸۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: کتابخانه ناصریه لکهنو-کتب وقف کرده علامه حامد حسین صاحب ره ...؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۱)، اندازه: ۱۱/۷×۱۸/۳سم [رایانه]

۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۵۸۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یغنی ان لا ینجس الکتاب و السنة. تم و الحمدالله
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن عنابی، ۷ سطر (۷×۱۳)، قطع: وزیری، اندازه: ۱۴×۲۲سم [رایانه]

۶۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: خاکستری، جلد: میشن سرخ، ۳۵ص، ۱۲-۱۴سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [فهرست عراقی: ۱-۲۹۰]

۶۶. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۵/۳

انجام: و لا یجب مقارنة العدم و لا یجوز بقاء المعلول بعده و ان جازفی
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۷گ (۱۰۱پ-۱۰۷پ)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: ۹۴]

۶۷. خوی؛ نمازی؛شماره نسخه:۶۴۰

آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با حواشی از شرح قوشچی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۴۷]

۶۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۵۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا یکون واحدا من کل الوجوه فان تصوران لا یکون فیه تعدد بوجه ما کان
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی نخودی و فرنگی شکری، جلد: تیماج یشمی، ۴۰۳گ، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱۵-۲۶۶]

۶۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۱۸/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ نخودی؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۸ سطر (۴/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱-۴۳۴]

۷۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶۶۱/۱-۵۸/۱۱۱

آغاز: المقصد الثالث فی اثبات الصانع وصفاته و آثاره وفیه فصول الاول فی وجوده تعالی. الموجود ان کان واجبا فهو المطلوب والا استلزمه
چند برگ از اول «المقصد الثالث فی اثبات الصانع ...»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹گ (۱-۹)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۲-۷۱۹]

۷۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۳۹/۴-۵۱/۹۹

آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲-۷۱۹]

۷۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۶/۱-۱/۱۷۶

آغاز و انجام: برابر
از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰گ، ۱۹ سطر [ف: ۲-۷۱۹]

۷۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۳۵/۴-ف

نسخه اصل: کتابخانه وزیری جامع یزد، ش ۱۴۴۶؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۶۹۲]

۷۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۲۱/۲

خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن حاجی محمد شریف نهاوندی، بی‌تا؛ جا: نهاوند، مدرسه مؤمنیه؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۸ص (۸۳-۱۳۰)، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۲-۲۶۲۳]

۷۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۵۰-ف

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در آغاز آن رساله غرض و فائده سید شریف علی گرگانی؛ ۳۴ص (۱۱۵-۱۴۸) [فیلمها ف: ۳-۹۹]

۷۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۶/۸

انجام: و اما القوة الحیوانیة المحرکة فغایتها الوصول الی المنتهی و هو قد یکون غایة للقوة الشوقیة أیضاً و قد لایکون
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۸گ (۱۰۲ر-۱۰۹پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱-۱۳۷]

۷۷. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۳۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الفسق الخروج عن طاعة الله تعالی مع الایمان به و النفاق اظهار االایمان و اخفاء الکفر
خط: نسخ، کا: محمد خبیر (خیبر) بن سلطان حیدر حسنی حسینی طباطبائی میبدی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «محمد خبیر بن سلطان محمد الحسنی» (بیضوی)، «محمد باقر بن محمد نقی الموسوی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۷گ (۸۴پ-۱۳۰پ)، ۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱-۳۶]

۷۸. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۵-ش/۶۰۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** دیباچه: او ما یتواتر الی اهل الفضل من کرمه الفضلاء مبرور امن قال آمین ابقی الله ... فان هذا دعاء یشتمل البشری-تمت الدیباجه. متن کتاب: فی ذاته دون فعله له فان شرب السقمونیا علة فا علیه عرضیه لحصول البرودة مع انه عدة معدة ذاتیه لحصول البرودة قد تم بعون الله تعالی.
این نسخه شامل دیباچه و مقصد اول است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۰گ، ۲۳ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲-۱۹۶]

۷۹. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱-۲۲۱]

● تجرید الاعتقاد (با ترجمه منظوم) / کلام و اعتقادات / عربی و فارسی

tajrīd-ul i'tiqād (bā t.-ye manzūm)

وابسته به: تجرید الاعتقاد = تجرید العقاید = تجرید الکلام فی تحریر عقاید الاسلام؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲)

خوی؛ نمازی؛شماره نسخه:۶۶۰/۴۹

آغاز: حمد اظهار حال آن ذاتی ×× که بود جامع کمالاتی / در وجوب وجود هست ایما ×× که رسد خلق را از نعما / اول نعمتی که هست وجود ×× داده ما را بمحض رحمت وجود / ذکر نعماء توان علی الاجمال ×× وز تفاصیل آن لسان سلال. آغاز: بسمله کلام فی الشک و السهو لا حکم للسهو مع غلبة الظن و لالناسی القرائة و الجهر او الاخفات
خط: نسخ، کا: اسدالله بن ظهیرالدین علی دوانی، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۵۰گ (۳۹۱ر-۴۴۰پ) [ف: ۳۵۹]

● تجرید الایام الشریفة / فقه / عربی

tajrīd-ul ayyām-iš šarīfa

حسینی جعفری، حسین بن حسن، ق۱۰ قمری
hoseynī ja'farī, hoseyn ebn-e hasan (-16c)
تاریخ تألیف: ۱۴ رمضان ۹۶۱
رساله در بعضی اعمال که در روزها و شب‌های متبرک وارد شده و مخصوصاً صیغ عقود و ایقاعات را بیشتر تفصیل داده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۸۵/۴
آغاز: الحمدلله الذی جعل اللیل و النهار خلفة لتبتغوا من فضله و فضل بعضها علی بعض؛ **انجام:** و اجعلنا من الذین یستمعون القول فیتبعون أحسنه.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۴ رمضان ۹۶۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۲۵گ (۸۹پ–۱۱۳پ)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۷-۳۴۹]

← تجرید البلاغة ⟵ اصول علم البلاغة

● تجرید البیان فی تجوید القرآن / تجوید / عربی
tajrīd-ul bayān fī tajwīd-il qur'ān
رساله مختصر و دقیقی در آداب تلاوت و اصول و قواعد تجوید قرآن که به روش و سبک قدماء نوشته شده است.

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۸۵/۵
آغاز: بسمله الحمدلله المنان علم القرآن خلق الانسان علمه البیان و نشهد ... و بعد فهذا تجرید البیان فی تجوید القرآن حسب الامکان و الله المستعان، باب آداب التلاوة؛ **انجام:** الثانی من مرقدنا فی سورة یس، الثالث من فی من راق فی سورة القیامة، الرابع بل فی بل ران فی سورة المطففین، و الحمدلله رب العالمین وصلی الله علی محمد وآله وصحبه اجمعین.
خط: نسخ کهن معرب، کا: شعبان بن عثمان الفهدی، تا: ۱۰۹۶ق، جا: مصر؛ جلد: گالینگور سرخ، ۵گ [ف: ۱-۳۹۵]

← تجرید التجوید ⟵ الملتقط من معانی حرز الامانی
← تجرید جامع الاصول لاحادیث الرسول ⟵ تجرید الاصول فی احادیث الرسول

● تجرید الصارم الهندی / فقه / عربی
tajrīd-uṣ ṣārum-ul hindī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۶۷۶
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی نور ابصارنا ببصائر الحق و الیقین و رفع عنها عشاوة؛ **انجام:** بالفضل و الکرام لا بالعدالة و ان یتفضل علی ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ضمیمه نسخه ش ۲۶۶۵۹؛ کاغذ: شکری، جلد: اسقاطی، ۲۰ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [رایانه]

← تجرید العقاید ⟵ تجرید الاعتقاد

● تجرید العقائد (منظوم) / کلام و اعتقادات / عربی
tajrīd-ul 'aqā'id (manẕūm)
۱۴۳ بیت در علم کلام.

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۲۶۱/۲
آغاز: انی بعون الملک الودود ×× من بعد حمد الواجب الوجود / علی انعمه و صلاتنا علی ×× سید انبیائه عین العلی
خط: نسخ، کا: محمد بن دولت محمد کابلی، تا: ۲۲ جمادی الاول ۱۲۲۰ق؛ ۱۰گ (۱۷۲–۱۸۱)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [نسخه پژوهی: ۳-۸۶]

● تجرید فی اعراب کلمه التوحید / حدیث / عربی
tajrīd-un fī i'rāb-i kalimat-it tawḥīd
قاری هروی، علی بن سلطان محمد، -۱۰۱۴ قمری
qārī heravī, 'alī ebn-e soltān mohammad (-1606)
آغاز: بسمله. الحمدالله العلی الاعلی الذی اعلی کلمه العلیا و جعل

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۱۲۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لاتحرمنا من البرکات الشیخ محمد امین صدیقی
خط: نسخ، کا: صدیقی، محمد امین، تا: ۱۰۱۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۹ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [رایانه]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۱۲۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدالله اولا و آخرا تمت کاتبه غفرالله امین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۹ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [رایانه]

● التجرید فی التجوید / تجوید / عربی
at-tajrīd fi-t tajwīd
«التجرید» ابی عمرو دانی رساله‌ای است مفصل در تجوید. این نسخه با توجه به محتوا و ابواب (احتمالاً) گزیده کتاب «تجرید» دانی می‌باشد که ابواب و فصول آن چنین است: باب ذکر ما ینبغی للقاری ان یأخذ نفسه به من استعمال تجوید اللفظ بالحروف علی عینها باب ذکر مخارج حروف المعجم و تفصیلها؛ ذکر اصناف هذه الحروف و اجناسها؛ فصل فی ختم

الکتاب به «قصیدة الرائیه = الخاقانیة» لابی مزاحم موسی بن عبید الله خاقانی (-۳۲۵ق.)، در ۵۲ بیت با مطلع: «اقول قولاً معجباً لاولی الحجر و لا فخر ان الفخر یدعو الی الکبر».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۰۸۴/۶

بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج سبز فرنگی [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن-۳۳۵]

● التجرید فی المحاسن و التفرید /عربی

at-tajrīd fi-l maḥāsin wa-t tafrīd

مؤلف که نامش مشخص نیست در آغاز از تألیف دیگر خود به نام «اللطیف فی الطیب» نام می‌برد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۸۵

بی‌کا، تا: ۹۹۹ق [د.ث. مجلس]

● التجرید فی کلمة التوحید / عرفان و تصوف / عربی

at-tajrīd fī kalimat-it tawḥīd

غزالی، احمد بن محمد، -۵۲۰ قمری

qazālī, ahmad ebn-e mohammad (-1127)

رساله عرفانی کوتاهی است در اسرار کلمه توحید و در شرح روایت «کلمة لا اله الا الله حصنی فمن دخل حصنی أمن من عذابی»؛ در چند فصل.

آغاز: بسمله ... قال الشیخ الامام ... فی الحدیث الصحیح و النقل الوارد الصریح عن سید البشر محمد المصطفی صلی الله علیه و سلم قال اخباراً عن الله تعالی: لا اله الا الله حصنی ...

انجام: فصل لا اله الا الله حصنی و من دخل حصنی أمن من عذابی جعلنا الله ممن دخل حصنه بمنه و کرمه و رزقنا معانی ابراره بمنه و کرمه و جوده و نعمه.

چاپ: مصر، مطبعة التضامن الاخوی، نشر ضمن مجموعة اولها: جواهر الاطلاع ودرر الانتفاع علی متن الاصفهانی ابی شجاع لمصطفی بن یوسف سلام الجیزاوی، ۱۳۵۰ق.

[نسخه‌های دیگر التجرید غزالی چنین است: ۱-بلدیه استانبول (۱: ۳۸۴و۶۰۴۰۲ فهرست)، ۲-اسکوریال (۲ش ۷۶۲/۱ و ش ۱۵۶۶/۱)، ۳-بورسه-اولوجامع در مجموعه ۱۶۹۵، ۴-ایاصوفیا ۶۷/۱، ۵-دیوان هند ۲ش ۱۲۴۱ و ۲۹۱/۷ و ۶۹۴/۵، ۶-بانکی پور ۱۵: ۹۵۹/۵، ۷-برلین ۲۵۹۵ و ۳۴۰۹، ۸-بنگال ۱: ۵۵۱ ش ۱۰۶۷ (۵۸۸-۱)، ۹-پاریس ۱: ۱۲۴۸۲ و ۵۲۹۶، ۱۰-بغداد، جبوری ۱۶۷/۲، ۱۱-ماخ ۲۳۶۵، ۱۲-گارت ۲۰۰۳/۹، ۱۳-واتیکان ۱۲۵۳/۱؛ کشف الظنون ۳۵۱/۱؛ قاهره، فؤاد سید ۱۲۶/۱؛ دنا ۷۹۸/۲ (۸ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۷۷

انجام: فصل کاشف القلوب یقول لا اله الا الله و کاشف الأرواح یقول.

خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: انجام، مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۱۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۲۴-۶۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۸/۱۶

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی ش ۳۴۸۶؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۸۴ق؛ ۱۸ص (۱۳۹-۱۵۶) [عکسی ف: ۳-۳۶۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۶۶/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق مایل به نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: مقوایی با روکش کاغذی عطف تیماج مشکی، ۲۰گ (۳پ-۲۲پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۱۹/۳سم [ف: ۴۳-۲۲۸]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۴۴/۸

خط: نستعلیق، کا: نظام الدین بن حیی استرآبادی، تا: نیمه جمادی الثانی ۹۱۷ق، جا: حلب در مسجد شیخ یوسف عقاد حریری؛ مجدول؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۴سم [ف: ۷-۱۶۳]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۹۰/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۲۸]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۳۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف پارچه قرمز، ۲۱گ (۶پ-۲۶ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶-۳۷]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۲۹

آغاز: بسمله، اللهم صل علی سیدنا محمد وآله ... قال الشیخ الامام جنال الاسلام ابوالعباس؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی:-۱۵۰]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۱۱۷

آغاز: قیل المرید الذی مات قبله عن کل شیئی دون الله؛ **انجام:** و دعوة الحق و الحصن الحصین جعلنا الله و ایاکم من دخل حصن الله بمنه و کرمه.

خط: شکسته نستعلیق، کا: حاج محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، بی‌تا؛ کاغذ: قورخانه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۲۱۸ر-۲۱۹ر)، اندازه: ۱۹×۲۳/۵سم [ف: ۷-۱۹۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۲۷/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** جعلنا الله و ایاکم ممن دخل حصن الله بمنه و کرمه و احسانه بدایة و نهایة و رزقنا معانی اسراره بفضله و رحمته.

خط: نستعلیق، کا: الحاج محمد سعید، بی‌تا؛ در ادامه چند صفحه‌ای در تلخیص برخی آثار و نظرات محی الدین عربی و رساله «غوثیه» ابن عربی آمده؛ جلد: مقوا با روکش اسلیمی، ۱۵گ (۱۲۵پ-۱۳۹ر)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳۳/۱-۷۷]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۰۶/۱۰

آغاز: اعلم ان هذا الحصن متحصن فی مدینة انشأنک فی ولایة القلب و کل من فی هذه المدینة من سمع و بصر و ید و رجل؛ **انجام:** و ایاکم ممن دخل حصن الله بمنه و کرمه و رزقنا الله تعالی معانی اسراره بفضله و رحمته انه کریم جواد.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تمامی مجدول مذهب؛ جلد: تیماج مشکی ترنج با سر، ۳۲ص (۱۲۶-۱۵۷)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸/۵سم [ف: ۳۵-۲۱]

● **تجرید الکشاف مع زیادة نکت لطاف** / تفسیر / عربی
tajrīd-ul kaššāf ma'a zīyādat-i nukat-in liṭāf

حسنی، علی بن محمد، -۸۳۷ قمری
hasanī, 'alī ebn-e mohammad (-1434)

وابسته به: الکشاف عن حقایق غوامض التنزیل و عیون الاقاویل فی وجوه التأویل = تفسیر کشاف؛ زمخشری، محمود بن عمر (۴۶۷-۵۳۸)
تاریخ تألیف: جمعه غره رمضان ۷۹۵ق؛ محل تالیف: صنعاء
مؤلف، کتاب کشاف زمخشری را مختصر نموده و نکاتی را که لازم دانسته خود بر آن افزوده؛ اکثراً با عناوین «وقیل، وقیل».
[مؤلفات الزیدیة ۲۵۰/۱؛ اعلام المؤلفین الزیدیة ص ۷۱۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۰۱عکسی
آغاز: الحمدلله الذی انعم علینا بالقرآن مجید؛ **انجام:** قالوا و ما الشرک الاصغر، قال: الریا، و قال ... اراد بقوله و لا یشرک، لا یعبد مع الله غیره. تم الکتاب.
نسخه اصل: چستربیتی، ش ۴۱۹۵ (اربری، فهرست خطی عربی ۶۲/۵). از اول، تا پایان سوره کهف؛ خط: نسخ، کا: صالح بن یحیی بن صالح بن محمد قرشی اموی، تا: جمادی الثانی ۷۸۹ق؛ مصحح، محشی؛ ۲۵۵گ، ۲۷سطر [عکسی ف: ۲-۱۸۵]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۷۹۶
آغاز: الذاکر و المورد للقصه فی کتابه صدیقاً نبیاً أی کان صدیقاً مع کونه نبیاً و الصدیق مبالغة فی الصدق
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان -رم ۹۹۶. جلد دوم کتاب و از اواسط آیه ۴۴ سوره مریم تا پایان قرآن؛ خط: نسخ، کا: ناجی بن ابراهیم، تا: جمعه از دهه اول جمادی الثانی ۸۶۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۳۷۵ص [عکسی ف: ۵-۲۶۴]

← تجرید الکلام فی تحریر عقاید الاسلام ⟵ تجرید الاعتقاد
← تجرید اللغات ⟵ کالنصاب

● **تجرید اللغات = کالنصاب** / لغت / فارسی و ترکی
tajrīd-ol loqāt = ka-n-nesāb

بادکوبه ای، علی بن مصطفی، ق۱۳ قمری
bādkūbeī, 'alī ebn-e mostafā (-19c)

اهدا به: ناصرالدین شاه
تاریخ تألیف: ۱۲۶۵ق؛ محل تألیف: قزوین
نصاب ترکی به فارسی است، به پیروی از نصاب الصبیان فراهی که به خواهش برخی از برادران گیلانی در شهر قزوین سروده است. مؤلف پیش از این واژه نامه به دستور زبان ترکی پرداخته است. (احمد منزوی)
آغاز: الحمدلله الذی جعلنا ناطقا و الصلاة و السلام علی من أرسله صادقا و علی آله الذین جعلهم الله بین الحق و الباطل فارقا؛ چنین گوید علی بادکوئی×× کتاب من بخوان تا ترکی گوئی، حصر ناصره و نصر حاصره ... بنا بحسب خواهش بعضی از اخوان از اهل گیلان که اصلا اصطلاح اتراک را نمی‌دانستند کتاب کالنصاب بعون الملک الوهاب در دارالسلطنه قزوین بنظر در آوردم چون از نصاب گذشته بود لهذا سمیته بکالنصاب ... ناظم بکالنصاب زبان را چون بر گشود ×× تاریخ در هزار و صد و شصت و چار بود ...
چاپ: دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۳۱۴ق.، رقعی، ۱۱۷ص (صص۱-۱۱۷)؛ ایران، سنگی، ۱۲۸۶، رقعی
[الذریعه ۳۵۵/۳و ۲۵۱/۱۷؛ نسخه‌های منزوی ۱۹۶۶/۳؛ فرهنگنامه‌ها ۱۱۴؛ مشار فارسی ۱۱۸۴/۱؛ دنا ۷۹۸/۲ (۴ نسخه)]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۷۶۰/۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** نوشته آنچه را باید، نکردم هیچ کوتاهی، قد تمت هذه النسخه
خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۸۲-۱۲۸۶ق؛ ۴۸گ (۱۲۹پ-۱۷۶ر) [ف: ۲-۲۰۰]

۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۱۱۰۱/۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۳۲گ (۲۲-۵۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳-۱۳۰]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۷۸
آغاز: برابر **انجام:** نوشتم آنچه را باید، نکردم هیچ کوتاهی ...
خط: نسخ پخته، کا: اسماعیل، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نباتی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱-۲۰۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۶۱
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۵ق؛ دارای سرلوح، مجدول؛ ۶۴گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۲-۲۷۱]

۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۹۶۸/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** چکسون سواق او وی کشد ماله خانه را ×× ورسون بزک ها می‌دهد زینت تمام
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵-۳۵۳]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۸۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** نوشتم آنچا را باید نکردم هیچ کوتاهی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۵ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن [رایانه]

● التجرید لنفع العبید = حاشیة فتح الوهاب بشرح منهج الطلاب / فقه / عربی

at-tajrīd li-naf'-il 'abīd = ḥāšīyat-u fatḥ-il wahhāb bi-s.-i minhaj-iṭ ṭullāb

بجیرمی، سلیمان بن محمد، ۱۱۳۱-۱۲۲۱ قمری

bojayremī, soleymān ebn-e mohammad (1719-1806)

وابسته به: فتح الوهاب بشرح منهج الطلاب؛ انصاری، زکریا بن محمد (۸۲۶-۹۲۶)

حاشیه‌ای است بر کتاب «فتح الوهاب بشرح منهج الطلاب» زکریا انصاری با عناوین «قوله-قوله».

چاپ: همراه متن فتح الوهاب در مصر سال ۱۲۸۶ ق چاپ شده

[سرکیس ۵۲۹/۱؛ معجم المؤلفین, کحاله ۷۹۷/۱؛]

۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۲۳/۲

آغاز: کتاب الزکوة هی لغة التطهیر و النماء و غیرهما و شرعا اسم لما یخرج من مال؛ **انجام:** فیقبل قوله بلا تحلیف و لو بعد عزله کما اعتمده السبکی آخر لانه عند تصرفه نائب عنه

جلد دوم ، از آغاز «کتاب الزکاة» تا آخر «کتاب الحجر»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۳ شوال ۱۳۰۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱-۱۹۴]

۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۲۵/۲

آغاز: باب الصلح، لو عبر بکتاب لکان اوضح لأنه لا يندرج تحت ما قبله؛ **انجام:** إذ لا تحل له الا بمحلل علی دعواها فانکر الزوج ما ادعته و ادعی انه طلقها طلقة فقط فانه یحلف و یستمر العقد و لا عبرة بدعواها اهشیخنا

جزء سوم و از «کتاب الصلح» تا «کتاب الخلع»؛ خط: نسخ خوانا، کا: عبدالرحمن، تا: پنج‌شنبه ۲ ذیحجه ۱۳۱۰ق؛ در برگ اول ابتدای تاریخ استنساخ را روز چهارشنبه هفدهم رمضان ۱۳۰۷ در عهد حکومت نظام الدوله بیان کرده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۹گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱-۴۵۱]

۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۲۶/۲

آغاز: کتاب الطلاق هو اسم مصدر لمطلق و مصدره التطلیق و مصدر لطلقت؛ **انجام:** قوله بخلاف مالوا وصی الخ ای فانه یخرج الحجة من الثلث ان و فی بها و الا فیصرف للحجة ما یخصها من الثلث و تکمل من الترکة

جزء چهارم از «کتاب الطلاق» تا «کتاب أمهات الاولاد»؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: شنبه ۲۵ جمادی الاول ۱۳۱۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱-۴۵۲]

۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۲۱/۲

آغاز: الحمد لمن اصطفی لدینه خلاصة العالمین و هدی من احبه للتفقه فی الدین حمداً نسلک به منهاج العارفین؛ **انجام:** بل کان ذلک حرام ان کان من مال محجور و لو من الترکة او من مال میت علیه دین او ترتب علیه ضرر او نحو ذلک و الله أعلم

از آغاز حاشیه تا پایان جزء اول (آغاز کتاب کتاب الزکاة)؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱-۱۹۲]

● تجرید المنطق / منطق / عربی

tajrīd-ul manṭiq

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷-۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201-1274)

تاریخ تألیف: میانه شعبان ۶۵۶ق

رساله مختصری است در علم منطق دارای نه «فصل»: ۱. مدخل هذا العلم؛ ۲. المقولات من الاجناس العالیة؛ ۳. القضایا و احوالها؛ ۴. القیاس؛ ۵. البرهان و الحد؛ ۶. الجدل؛ ۷. المغالطة؛ ۸. الخطابة؛ ۹. الشعر. چند شرح و حاشیه از آن معرفی شده که مهمترین و مشهورترین آن جوهر النضید علامه حلی است که محمد طاهر طبرسی کلاردشتی بر آن حاشیه دارد که در هامش جوهر النضید چاپ شده است. دیگر حاشیه صدرالدین محمد دشتکی شیرازی (-۹۰۳) که یک نسخه از آن با آغاز و انجام ناقص در مرعشی معرفی شده است و همچنین شرحی از محمود بن محمد نیریزی (زنده در ۹۲۲) گزارش شده که برخی آن را شرح بر جوهر النضید دانسته‌اند و فقط یک نسخه از آن در کتابخانه ملی فارس معرفی شده است.

آغاز: بسمله. نحمدالله حمد الشاکرین و نصلی علی محمد و آله الطاهرین و بعد فانا اردنا ان نجرد اصول المنطق و مسائلة علی الترتیب ... الایجاز و التهذیب تجریدا یتیسر له للحافظ و لایتعسر علی الضابط تذکار، فجعلنا تلک الاصول مرتبه فی تسعة فصول **انجام:** لانها کلما کانت اغرب فهی الذوا عجب، تم کتاب التجرید و بالله العصمة و التسدید.

چاپ: تهران، ۱۳۱۱ ق، سنگی وزیری، خط محمد صادق بن محمد رضا تویسرکانی، با جوهر النضید در یک جلد

[دنا ۷۹۹/۲ (۴ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- الجوهر النضید فی شرح منطق التجرید؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

۲- شرح تجرید المنطق؛ نیریزی، محمود بن محمد (-۱۰)

۳- حاشیة تجرید المنطق؛ دشتکی شیرازی، میر صدرالدین محمد (۸۲۸-۹۰۳)

۴- شرح منطق التجرید

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۰/۵

آغاز و انجام: برابر؛ تم کتاب التجرید و بالله العصمة و التسدید، فرغ من تالیفه فی اواسط شعبان سنة ست و خمسین و تسعمائة

خط: نسخ، کا: محمد بن ابی طیب خادم گویا جوربدی، تا: سالهای ۶۶۵ تا ۶۶۷ق؛ در ۸۳ر آمده که این نسخه در روزگار خواجه طوسی نوشته شده؛ تملک: محمد بن صنعان در ۹۴۲؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن قهوه‌ای مغزی مشکی، ۳۱گ (۵۲پ-۸۲ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۵-۱۲۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۱۳/۷

کا: عبدالحسین بن میر باقر حسینی خاتون آبادی، تا: رمضان ۱۰۵۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱۶-۵۵۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۱/۲-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۹ق؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه سربی رنگ، ۳۵گ (۳۰پ-۶۴ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۲-۱۶۹]

۴. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۷۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: مرتضی حسینی، تا: دوشنبه ۲۱ ذیقعده ۱۳۳۷ق؛ یادگاری سید جلال بن سید علی حسینی به سال ۱۴۱۰؛ اهدائی: سید علی نجف آبادی؛ جلد: تیماج مشک با لفاف کاغذی، ۶۴گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳-۵۸۴]

● تجرید المیزان / منطق / عربی

tajrīd-ul mīzān

صدر الافاضل، احمد بن سلطانعلی، -۱۳۴۳ قمری

sadr-ol-afāzel, ahmad ebn-e soltān'alī (-1925)

وابسته به: الشریفیة = ارجوزة فی المنطق؛ کشفی، جعفر بن ابی اسحاق (۱۱۸۹-۱۲۶۷ق)

تاریخ تألیف: پنجم صفر ۱۳۳۵ق

شرح مزجی است بر ارجوزه «الشریفیة» سید جعفر بن ابی اسحاق دارابی کشفی در قواعد منطق.

آغاز: الحمدلله الذی توحد بالملک فلا ندله فی ملکوت سلطانه و تفرد بالآلاء و النعماء فلا ضد له فی جبروت شانه

انجام: و لنختم فی ألف مضی هجره و المائتین ثم احدی عشره، قد فرغت من تسوید شرحه و تألیفه

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۶۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۶۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۷سم [ف: ۲۵-۴۳]

۲. اصفهان؛ سید کشفی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر

کا: سید روح الله کشفی، تا: ۲۹ ذیحجه ۱۳۵۰ق [دلیل المخطوطات: ۱-۴۴]

● تجرید نامه / شعر / فارسی

tajrīd-nāme

گوهری هروی، محمد ابراهیم بن آقابابا، ق۱۴ قمری

gowharī heravī, mohammad ebrāhīm ebn-e āqā-bābā (-20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۱۲ق

دفتر سوم از مجموعه «ریحان العرفاء» سراینده است، دارای یکصد و هشتاد و یک رباعی در پند و اندرز به روش رباعیات بابا طاهر عریان همدانی، و می‌گوید: این نظم به وزن رباعی نیست ولی در آن وزن گفته‌های عریان پیروی شده که آن را رباعی می‌نامند. رباعی‌ها به ترتیب حروف قوافی آنها تنظیم شده است. ناظم به خط خود در پایان نسخه می‌نویسد «قسم می‌توان خورد که از این تجرید نامه هرکس منقلب نشود از خود ناامید شود که اهل جهنم است»

[دنا ۷۹۹/۲؛ فهرستواره ۵۱۱/۱۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۰۲ و عکسی ۲۳۸۰

آغاز: میائید از عدم بیرون حذارا ×× مبینید ای بشر دهر دغارا / که نام و دل پر خون برون کرد ×× ز خود او انبیا و اولیا را

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۹ جمادی الاول ۱۳۱۳ق؛ مصحح به خط خود سراینده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴-۲۳۷] و [عکسی ف: ۶-۴۷۶]

● تجرید نسخة فی العروض / ادبیات / عربی

tajrīd-u nusxat-in fi-l 'arūḍ

اهداء به: فرید العصر فخر العرب جمال الزمان

تاریخ تألیف: جمعه ۲۵ ربیع الثانی ۶۹۸ق

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۰۷/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶ص (۳۲۱-۳۳۶)،۲۴سطر(۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [سنا: ف: ۲-۱۱۹]

● تجرید و تفرید / عرفان و تصوف / فارسی

tajrīd va tafrīd

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟-۸۳۴ قمری

ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1330-1431)

به نثر.

[فهرستواره منزوی ۱۷۲/۷]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۳۷-۳۸)، ۲۰ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [سنا: ف: ۱-۷۴]

● **التجزی = تعلیقة علی مسئلة تجزی الاجتهاد** / اصول فقه / عربی

at-tajazzī = ta'līqat-un 'alā mas'alat-it tajazzi-l ijtihād

همدانی، عبدالصمد بن محمد حسین، -۱۲۱۶ قمری

hamadānī, 'abd-os-samad ebn-e mohammad hoseyn (-1802)

وابسته به: الاجتهاد و الاخبار = رسالة الاخبار و الاجتهاد؛ وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل (۱۱۱۸-۱۲۰۵ق)

تاریخ تألیف: ۱۱۹۶ق

تعلیقه مفصلی است بر رساله «اجتهاد و اخبار» استادش مرحوم وحید بهبهانی؛ همراه با نقل اقوال علما و رد و ایراد در آنها. در دو «مقام»: ۱. فی جواز تجزی؛ ۲. اذاثبت جوازه عقلاً فهل یجوز ان یجتهد و یعمل با جتهاده ام لا.

آغاز: الحمد لله المنزه هی وصمة التجزی والترکیب والصلوة علی الهادی الی طریق التصویب و آله المعصومین.

[دنا ۷۹۹/۲؛ ذریعه ۲۵۷/۳]

۱. خوی؛ نمازی؛شماره نسخه:۸۴۸/۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حاج حیدر کرمانی گنجوی، تا: جمادی الاول ۱۲۰۱ق؛ از روی نسخه مؤلف؛ ۷گ (۱۳۰ر-۱۳۶ر)، اندازه: ۹×۱۶سم [میراث اسلامی: دفتر نهم-۱۰۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۶۷/۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴-۳۹۵]

۲. خوی؛ نمازی؛شماره نسخه:۱۳۳/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** غیره قاصرة عنها فی الحجیة بل اقوم و امتن من کثیر منها.

خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: ۱۲۰۳ق؛ درحاشیه رساله اول حاشیه‌ای از مؤلف به لفظ منه سلمه الله؛ واقف: حسن صدرزاده خویی، ۱۳۴۷ش؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مجدول، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: ۷۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۳۹/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا آخر ما جری به القلم و الحمدلله علی ما اولینا من النعم

خط: نسخ، کا: محمد صالح خوانساری و حاج قاسم بن علی اکبر، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی، رویه کاغذی مقوایی، ۵گ (۱۲۶ر-۱۳۰ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۲سم [ف: ۶-۱۷]

● **تجزی** / اصول فقه / عربی

tajazzī

علی بن محمد

'alī ebn-e mohammad

تاریخ تألیف: ۱۱۹۷ق

نویسنده می‌گوید بعضی از دوستان از من خواستند که در مسأله تجزی در اجتهاد کتابی بپردازم و این مسأله را روشن کنم من بنا به درخواست ایشان این کتاب را در تجزی اجتهاد پرداختم. از مطالعه این کتاب برمی‌آید نویسنده از موافقان تجزی است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۸۲/۱

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام علی محمد و آله اجمعین، اما بعد فیقول؛ **انجام:** قدتمت الرساله بعون الله و حسن توفیقه و برکة اخیار السادات و سادات الاخیار

بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عطف تیماج مشکی، ۲۷ص (۱-۲۷)، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۶-۵۶۵]

← تجزیة الامصار و ترجمة الاعصار ⩾ تجزیة الامصار و تزجیة الاعصار

● **تجزیة الامصار و تزجیة الاعصار = تاریخ وصاف = تجزیة الامصار و ترجمة الاعصار** / تاریخ ایران / فارسی

tajzīyat-ol amsār va tazjīyat-ol a'sār = tārīx-e vassāf = tajzīyat-ol amsār va tarjomat-ol a'sār

وصاف الحضره، عبدالله بن فضل الله، ۶۶۳-۷۳۰؟ قمری

vassāf-ol-hazra, 'abd-ol-lāh ebn-e fazl-ol-lāh (1265-1330)

اهدا به: اولیجایتو خدابنده

تاریخ تألیف: جلد اول در ۶۹۹ق و جلد پنجم در ۷۱۲ق

این کتاب در پنج جلد و دنباله تاریخ جهانگشای جوینی می‌باشد و در روش انشاء نیز پیرو او و پدر خود در المعجم است و آن روش را به درجه کمال خود رسانیده است. پسینیان او مانند شرف الدین علی یزدی در «ظفرنامه» و صاین الدین علی ترکه و وحید قزوینی و میرزا مهدی استرآبادی در «دره نادری» و «جهانگشای نادری» و میرزا صادق نامی در «گیتی گشا» که از وی پیروی کرده‌اند، به او نرسیده‌اند. او نثر فنی فارسی را پیرو عربی ساخته و آن را از جمله‌ها و واژه‌های عربی انباشته است و جسته جسته واژه‌های مغولی نیز در آن یافت می‌شود، وی با همه درستی و راستی این تاریخ را تا پایه مقامه‌نویسی و مجلس‌گویی پایین آورده است. خود در آغاز بخش دوم کتاب می‌گوید من

برای نمایش توانایی انشای خود چنین نگاشته‌ام. در این کتاب تاریخ چنگیزخان و فرزندانش از سال (۶۵۶ق) تا بوسعید بهادرخان (۷۲۸ق) را آورده است. این کتاب تا پایان قرن سیزدهم هجری یک متن کلاسیک به شمار می‌رفت و آن را در آموزشگاه‌ها به جوانان می‌آموختند. (علینقی منزوی).
از ترجمه آلمانی، اردو و شرح ترکی آن یاد شده است.
آغاز: ج۱: حمد و ستایشی که انوار اخلاصش آفاق و انفس را چون فاتحه صبح صادق متلالی سازد ...
ج۲: فرخ ترین نوایی که نای مرغ زمزمه سرای زبان را
ج۳: الحمد لله الذی خلق الانسان من حماء مسنون..
ج۴: ابتسم الورد بنشر النسیم ... اما بعد ... چون در مجلد سوم تا آخر شور سنه سبعمائة درین فصل الخطاب، سخن بذکر استخلاص دمشق و شامات ...
ج۵: هر سپاسی که ساحت اوضاعش مصون از ساحت خیال ...
انجام: جلد ۲: و اقامت و سلم و حرب رفیق و همنشین گردد ... وحده العزیز
ج۳: بتأیید و نصرت کرامت کن، و یرحم الله عبداً قال آمینا
ج۴: با ظالم بممانعت هرگز گردش روزگار نخروشد و ناخن ندامت رخسار جان او را نخراشد یا ایها الناس قد جائکم موعظة من ربکم ... و رحمة للمومنین بتوفیق رب العالمین.
ج۵: لایزال روزگار دولتیار مخدوم جهانیان را کرامت باد شعر: و هذا دعاء لو سکت کفیته ×× لانی سألت الله فیك و قد فعل. و الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی رسول الله و آله الطاهرین.
چاپ: مشار، فارسی ۱۱۸۵/۱ (۱۶ چاپ)؛ تهران، ۱۳۴۶ش، تحریر تازه‌ای از عبدالمحمد آیتی، با عنوان «تحریر تاریخ وصاف»؛ دارالسلطنه تبریز، سنگی، ۱۲۷۲ق، وزیری، ۲۸۰ص؛ تهران، ۱۳۱۴ق، وزیری، ۳۰۳ص؛ بندر بمبئی، سنگی، ۱۲۶۹، رحلی کوچک، ۷۰۸ص؛ لاهور، سنگی، ۱۹۲۹م، وزیری، ۲۹۶ص

[کشف الظنون ۳۵۲/۱ و ۳۰۹/۱؛ الذریعة ۳۵۸/۳؛ نسخه‌های منزوی ۴۲۸۰/۶؛ مشترک پاکستان ۱۵۶/۱۰؛ فهرستواره منزوی ۹۱۸/۲؛ ریحانة الادب ۳۱۸/۶؛ معجم المؤلفین ۱۰۲/۶؛ دنا ۸۰۰/۲ (۱۶۴ نسخه)]

شرح و حواشی:
۱- تتمة اللغات = فرهنگ لغات غریبه تاریخ وصاف
۲- شرح تاریخ وصاف

۱. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۹۳
آغاز: در این قطعه که گفته ام لمعه ایست از برق این بیان؛ **انجام:** بر افاق و انفس لمعان یافت و دست هتك و عدوان
قسمتی از جلد اول و دوم؛ خط: شکسته نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: شعبان ۷۱۱ق؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مقوایی روکش تیماج تریاکی، ۷۳گ، ۲۳و ۲۵ سطر (۱۲/۵×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۱۷۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۱۹-ف
نسخه اصل: نور عثمانیه ش ۳۲۰۷. ج ۴؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۱۱ق؛ در پایان آن ترجمة النصایح است از همو مورخ شعبان ۷۱۱؛ ۳۱۱گ [فیلمها ف: ۱-۴۱]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵/۱ ـ ج
جزو ۱و۲؛ خط: نسخ، کا: محمد بن احمد معروف به کاتب تستری، تا: یک‌شنبه ۳ ربیع الثانی ۷۵۰ق؛ مجدول؛ تملك: محمد کوچك چلبی، سید محمد امین قاضی قسطنطنیه، احمد مختار مدرس مدرسه ایاصوفیه، احمد ینگی میرزا زاده ، محمد امین پاشا زاده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۲۰۱گ، ۲۵ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱-۸۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۳۲-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳-۱۷۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۴۵
آغاز: برابر جلد۴؛ **انجام:** برابر جلد ۵
جلد ۴ و ۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸ رمضان ۸۴۴ق، جا: شیراز؛ از روی نسخه مورخ ۷۱۲ق در شهرستان سبزوار کتابت شده، دارای دو سرلوح عهد تیموری بسیار زیبای، مجدول مذهب، مصحح؛ تملك: مرحوم آیت الله میرزا علی ثقة الاسلام تبریزی شهید؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج ضربی، ۲۰۹گ، ۱۹ سطر (۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۳۳-۹۸] و [میراث شهاب: س۹ش۲-۶]

۵. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۰۹۳
آغاز: آخر الامر دست در دامن الابرام وسیلة النجاح زد
آخر جلد سوم؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۱۴ محرم ۸۵۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ دارای چهار پیشانی مذهب؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن قرمز، ۴۶۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸/۶×۲۶/۶سم [ف: ۲-۹۹]

۶. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۳۹۰۰
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۲۶ شعبان (جلد اول) و ۲۲ شوال (جلد دوم) ۸۵۸ق؛ افتادگی: انجام؛ دارای سه سرلوح و ترنج، مجدول مذهب؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن قرمز، ۳۹۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۴×۲۶/۳سم [ف: ۲-۹۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۲۱
آغاز: برابر ۱؛ **انجام:** برابر ج۵
خط: نستعلیق ریز، کا: نیکرو بن خضر شاه، تا: یک‌شنبه ۳ ذیقعده ۸۶۸ق؛ دارای ۵ کتیبه مذهب و مرصع، مصحح، مجدول؛ مهر: «لا اله الا الله الملك الحق المبین عبده عبدالله ۱۲۳۳» (مربع)؛ تملك: از فتح الله عینی مورخ ۱۱۵۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۵۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲۷/۲-۶۴]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۲۰-ف
نسخه اصل: نور عثمانیه ش ۳۲۰۴. از آغاز کتاب تا پایان جلد ۵؛ کا: ابراهیم بن عبدالعزیز بن محمد قرشی، تا: پنج‌شنبه ۲۳ صفر ۸۷۱ق؛ ۴۸۴گ [فیلمها ف: ۱-۴۱]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۲۳
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۵
خط: نستعلیق، کا: احمد بن قطب الدین محمد جامی، تا: ۵ ربیع الاول ۸۸۶ق، جا: آماسیه؛ محشی از: قاموس اللغة، مجمع البیان، صحاح اللغة برهان، مهذب، سروری، کنز اللغة، مجمل و جز آنها؛ گویا وقفنامه ای از میرزا علی نجل میرزا محمد کاظم مستوفی؛ کاغذ: ترکی ضخیم، جلد: تیماج ماشی دارای ترنج و نیم ترنج، ۷۶۷ص، ۲۵سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۰-۳۲۵]

۱۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۷۹
جلد اول و دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹-۱۰؛ مجدول؛ جلد: میشن آلبالویی، ۱۲۲گ، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۱-۲۷]

۱۱. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۵۹۶ت
خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: چرمی، ۳۷۰ص، ۲۲ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [رشت و همدان: ف: ۱۰۹۷]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۲-عکسی
نسخه اصل: گنج بخش، ش ۸۴۵ (گنج، ش ۲۰۳۶/۴). در ۴ جلد؛ خط: نستعلیق خوش، کا: نصرالله بن کمال الدین بن عبدالرزاق بن سلیمان حسنی حسینی، تا: ۲۵ شعبان ۹۰۲ق؛ با سرلوح؛ ۱۰۵۰ص [عکسی ف: ۲-۵۹]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۴۱
بی‌کا، تا: ۹۹۷ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۷×۲۵/۹سم [رایانه]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۹۸
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** بنهاد قدم باز براه مقصود
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی کالینگور بنفش، عطف تیماج مشکی، ۴۵۵گ، ۲۳ سطر (۱۲×۲۴)، اندازه: ۲۲×۳۶سم[ف:۶-۴۱۶]

۱۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۹۰
جلد چهارم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، یک سرلوح؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: روغنی مشکی با ترنج، ۲۱۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۳-۳۱۸]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۲۴
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی رسول الله محمد و اله الطاهرین.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز عطف تیماج سبز، ۴۷۰گ، ۲۲ سطر (۱۲/۵×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۳-۳۸۶]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۶/۵
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و بیرون از دوشاه سیارگان و در اندرون بارگاه پیش تخت فلک پایگاه هفت نوبت زانو زدند، نظم: دولت نعم صباح کنان. ظاهراً از آخر کتاب چند صفحه افتاده است.
پس از ذکر مقدمه وقایع سال ۶۵۸ق می‌آید که شرح جلوس قبلاقا آن است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسینی بروجردی، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ ۲۷گ (۱۳۹- ۱۶۵)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۱-۴۵]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۶۸
جلد سوم و چهارم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی، مجدول، با سرلوح رنگین؛ جلد: تیماج نیلی ضربی، ۲۳۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف: ۱۹-۵۸]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱/۱۷-طباطبائی
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** سلام کروض الحزن رق نسیمه.
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج، ۳ص (۱۱۲-۱۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۲۳-۲۰۴]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۲۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی مغزی زرد، ۶۱۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۲-۹۹]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۴۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای یک سرلوح، مجدول؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن قرمز، ۲۸۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۴×۳۰/۳سم [ف: ۲-۹۹]

۲۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۱۹۰
آغاز و انجام: برابر۴
جلد چهارم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی، توسط محمد مسیح ساکن ساری با نسخه مشهور به صحت مقابله شده؛ نسخه توسط محمد مسیح مزبور وقف بر اولاد ذکور شده با مهر «عبده محمد مسیح» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۲گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف مخ: ۱-۳۲۴]

۲۳. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه:۸۱
جلد سوم؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۲۰ شعبان ۱۰۱۰ق؛ وقفنامه کتاب توسط ملامحمد مهدی نراقی کاشانی نوشته شده؛ جلد: مقوای عطف تیماج مشکی، ۱۲۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸/۵سم [ف: ۸۳]

۲۴. کاشان؛ ابوالرضا، سید؛ شماره نسخه:۲
جلد سوم؛ بی‌کا، تا: ۲۰ شعبان ۱۰۱۰ق [نشریه: ۴-۳۵۵]

۲۵. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۳۲
آغاز و انجام: برابر ۴
جلد چهارم، شامل حوادث دوران سلطان غازان خان و سلطنت سلطان محمد خدابنده و حوادث و وقایع اوایل قرن هشتم هـق است؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۰۲۲ق؛ مجدول زر و لاجورد و قرمز و مشکی؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج مقوایی تریاکی، ۲۱۰ص، ۲۷ سطر (۱۴×۲۷)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۱۶۷]

۲۶. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره
کا: فضل الحق بن کمال الدین حسین بن ضل الحق بن عبدالحق

بن محمد بن منتهی بن محمد علی بن ابوالکرام حسینی خورزنی، تا: پنج شنبه ۲۰ ربیع الثانی ۱۰۲۷ق [دلیل المخطوطات: ۱–۲۲۱]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۴۴۰

آغاز: مالی که درشان پیکر دفتر مخبراوان شانئک هو الابتر؛ **انجام:** برابر ۵

خط: نسخ، کا: ابراهیم شروانی، تا: ۱۰۲۸ق، جا: اردبیل؛ افتادگی: آغاز؛ کتابت شده به نام: معصوم، محمد؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲۵ سطر (۱۱×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۶سم [الفبائی: ۱۰۴]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۶۷

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۵

پنج جلد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۴ق؛ محشی؛ تملک: علاء الحکماء؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۵۶گ، ۲۲ سطر (۱۲×۲۴/۳)، اندازه: ۲۳/۵×۴۰/۵سم [ف: ۱۶–۸۹]

۲۹. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۷

آغاز: از تأثیرات حرکات شویی از آن سلسله اسطقسات اربعه با تضاد امزجه و اختلاف کیفیات و تباین انیات در یکدگر پیوست

خط: نستعلیق، کا: محمد زمان بن عبدالرزاق رشتی، تا: ۱۰۴۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۰۴۷ق؛ مجدول، محشی، مصحح، یادداشتی در تصحیح کتاب از محمد قاسم بن عبدالقادر ... در ۲۹ ذیحجه ۱۱۰۹ با مهر «افوض امری الی الله عبده محمد قاسم» (مربع)، مهر «سلام علی ابراهیم» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۲۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۲–۳۵۲]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۲۲

خط: نسخ زیبا، کا: ابراهیم بن حاجی عبدالجلیل شیروانی (پایان جلد دوم)، تا: ۱۰۵۲ق؛ مجدول، دارای چهار سرلوح رنگین نفیس؛ جلد: تیماج مشکی ضربی، ۳۴۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۳۳/۵سم [ف: ۲۶–۲۶۳]

۳۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۲۳۷

جلد ۴ و ۵؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن حاجی عبدالجلیل شروانی، تا: یک‌شنبه ربیع الاول ۱۰۵۴ق، جا: رشت گیلان؛ مجدول؛ تملک: فرهاد میرزا در ۱۳۰۴ ق؛ کاغذ: متن و حاشیه اصفهانی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۳–۳۱۹]

۳۲. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۱۳۱

خط: نسخ، کا: محمد مؤمن، تا: اواخر دهه سوم جمادی الاول ۱۰۵۵ق؛ مجدول، دارای سرلوح، دارای کتیبه زرین؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۲۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۱۰۶]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۳

آغاز: برابر۱ تا ۵؛ **انجام:** برابر۵

هر ۵ جلد؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: عین علی تبریزی، تا: ۱۰۵۹ق (بخش چهارم)، ذیحجه ۱۰۶۸ق (بخش یکم)، صفر ۱۰۶۹ (بخش دوم)، ۱۰۷۰ق (بخش سوم و پنجم)؛ نویسنده عین علی تبریزی همه پنج بخش را در یک جلد نوشته، در روی برگ ۲ر جمله هائی نادرست و دست خورده یی نوشته شده و از آنها چنین بر می‌آید که این نسخه به دستور محمد نصیر پسر رضی الدین محمد حسینی از روی نسخه‌ای که حاشیه‌های آن به خامه نگارنده (وصاف الحضره) بوده نوشته شده است و در آن از مستوفی خاصة رضی الدین محمدا، و میرزا محمد حسینا ضابطه نویس نیز نامی آمده است، محشی بسیار یا نام «مجمل، فرهنگ، قاضی، صحاح، ق، ۱۲، هـ مجمع البیان، ثعالبی، حیاة الحیوان خلکان، شریف، و جز آنها»، در این حاشیه ها گاهی به زندگی کسانی که نامشان در متن آمده نیز اشارت هست، مجدول، مذهب؛ پیش از این در (اردیبهشت ۱۳۰۸) در کتابخانه تیمورتاش بوده؛ کاغذ: ترمه اصفهانی نخودی، جلد: روغنی گل بوته، ۵۵۶گ، ۲۰ سطر (۱۰×۲۲)، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۲–۵۲۵]

۳۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۲۳

جلد چهارم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مقیم نصیری طوسی، تا: ربیع الاول ۱۰۶۲ق؛ کاغذ: کاغذ ترمه سمرقندی، جلد: میشن آلبالویی سیر،۱۷۱گ،۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۷/۳سم [ف: ۲–۹۹]

۳۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۳/۲

جلد ۴و ۵؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۵؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۶گ، ۱۷ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [دانشکده ف: ۲۱]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۱۶

هر پنج جلد؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن بن عبدالله، تا: ۱۰۶۸ق؛ با سرلوح زرین، مجدول، محشی؛ تملک: امیر نظام گروسی در تاریخ ۱۲۶۵؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۲۹۰گ، ۲۵ سطر (۱۳×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۰–۱۵۹۳]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۲۵

آغاز: برابر۱ **انجام:** برابر۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۰ق؛ دارای چهار سرلوح مذهب و مرصع، مصحح، مجدول، گواهی بلاغ علی رضا عباسی به تاریخ ۱۰۷۴ق؛ تملک: طباطبائی به تاریخ ۱۱ شوال ۱۲۵۸ق و مهر وی، قاسم غنی؛ جلد: تیماج سرخ عطف تیماج زرد، ۵۱۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۴سم [ف: ۲۷/۲–۶۵]

۳۸. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۰۸

جلد یکم؛ خط: نستعلیق، کا: صفی قلی بن فرهاد غلام، تا: ۱ رجب ۱۰۷۰ق [نشریه: ۲–۶۶]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۰۱۹

آغاز: شمس زرگر دار الضرب ایجاد سکه ففی کل شی ء له آیه؛ **انجام:** و الصلوه علی رسول الله و آله الطاهرین

خط: نسخ، کا: عطار سبزواری، حسین بن منصور، تا: ۱۰۷۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [رایانه]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۶۹

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۵

خط: نستعلیق، کا: عنایت الله بن محب علی، تا: ۲۴ رمضان ۱۰۷۹ق؛ مجدول مذهب محرر، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع؛ تملک: عنایت الله بن محب علی در بلده شاه جهان آباد، سید علی حکاک به تاریخ ۱۲۷۲ با مهر بیضوی؛ جلد: تیماج قهوه‌ا ترنج با سر، ۳۰۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۲۵-۱۷۵]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۹۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۵

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم معلم مازندرانی، تا: ۱۳ ربیع الاول ۱۰۹۰ق؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۴۵۰گ، ۲۳ سطر (۱۳×۲۵/۲)، اندازه: ۲۱/۵×۳۵/۵سم [ف: ۷-۴۸]

۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۳

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** (انتهای جلد دوم): و اقامت و سلم و حرب رفیق و همنشین گردد ... وحده العزیز

حاوی جلد سوم و جلد دوم که بر اثر صحافی در ابتداء جلد سوم آمده و بعد جلد دوم: جلد سوم از صفحه یک تا ۱۶۳ و جلد دوم از صفحه ۱۶۷ تا ۳۳۹ نسخه حاضر است. جلد سوم از آغاز حکومت گیخاتو است تا احوال ملک مصر و جلد دوم از وضع حکومت فارس به دست خاندان سلغری است تا شرح حال اتابکان لور؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمود بن احمد بن یعقوب ایروانی، تا: ۱۰۹۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷۰گ، ۱۷ سطر (۱۳×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰×۲۳سم [ف: ۶-۳۴۲]

۴۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۴۲

جلدهای ۱ و۲ و۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و۱۲؛ با یک سرلوح، دو پیشانی، مجدول؛ مهر: محمد حسن حسینی؛ کاغذ: ترمه بخارائی، جلد: میشن تریاکی، ۲۵ سطر، اندازه: ۷/۵×۲۴/۸سم [ف: ۲-۱۰۰]

۴۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۸۹

جلد ۴ و ۵؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی در سپاهان؛ تملک: فرج الله بن عبدالله افشار در ۲ جمادی الاول ۱۲۱۶ق، علی رضا بن اسدالله حسینی در ۱۱۹۰ق؛ کاغذ: سپاهانی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۳-۳۱۷]

۴۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۹۱

پنج جلد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد باقر حسینی، تا: چهارشنبه ۲۱ رجب ۱۱۰۰ق؛ مجدول، محشی، در پنج‌شنبه ۲۹ رجب همان سال با نسخه‌ای کهن مقابله شد و در پنج‌شنبه ۹ شعبان ۱۱۰۱ ق مقابله دیگر شده، در آغاز عباراتی از مقریزی و میدانی درباره «یاسا» هست شاید نسخه ۱۶۷۶ از روی این نسخه نوشته شده باشد؛ تملک: اعتضاد السلطنه در ۱۲۹۱ ق، سپهسالار در ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: اصفهانی ترمه سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳۸۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۳-۳۱۸]

۴۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۹۲

جلد اول؛خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: کبود فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج سرخ، ۹۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱/۵سم [ف: ۳-۳۱۹]

۴۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۹۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** خواهی که عیش خویش بودت کار بر مراد ×× با نیستی بساز و کم کار و بار گیر/ چون روزگار کس ندهد پند آدمی×× خواهی که پندگیری از روزگار گیر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: «محمد یوسف» (بیضی)، «یا علی» (بیضی)، «لا إله إلا الله الملك الحق المبين عبده محمد کریم» (مربع)؛ کاغذ: فرنگی، آهار مهره، جلد: مشمعی قهوه‌ای عطف: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۳گ، ۲۰ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۲۹-۴۷۷]

۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۴۹

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** مستلزم مبرات مدعواست چون شرایط ...بجا آورده هنگام آنکه

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح مذهب، مجدول، مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم ترنج، ۳۳۹گ، ۲۱ سطر (۱۵/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۶-۲۱۱]

۴۹. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۲۰۵

جلد اول و دوم؛ خط: نستعلیق و نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملکی پاک شده به تاریخ ۱۲۸۷؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۲×۳۰/۵سم [ف: ۱-۱۲۶]

۵۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۲۰

خط: نسخ و نستعلیق، کا: خلیفة بن یوسف نسفی، تا: ۱۰ رمضان ۱۱۰۵ق (در جزو ۲) و سیف الدین محمود بن هدایة الله در ۱۲ شعبان ۱۰۴۵ق (پایان نسخه) [نشریه: ۲-۶۶]

۵۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۵۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** لمؤلفه. دریغ طبع مرا گر مربی بودی ×× زبان ناطقه دادی ببندگیش اقرار ... حسب الامر بندگان ... علیمردان خان ایشک آقاسی باشی دیوان اعلی ... اقل خلق الله ابن لطف الله محمد یحی بهبهانی بنوشتن این نسخه بدیعه در قصبه رامهرمز کوه کیلویه شروع و بتوفیق دادار جهان در دارالسلطنه اصفهان بتاریخ شهر رمضان سنه اثنی عشر و مأته بعد الالف من الهجرة ... تمام بود.

خط: نستعلیق، کا: محمد یحیی بهبهانی، تا: ۱۱۱۲ق، اصفهان؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، کمندکشی، مذهب، قصیده‌ای شامل نام و اسامی گوشه‌ها و ردیف‌های موسیقی ایرانی به مطلع «مقام اندر عدد هشت آمد و چار ×× دو شعبه هر مقامی راست ناچار / مقام راست کنج رنج گاه است ×× مبرقع لازمش با پنجگاه است» و مقطع «همین ترتیب تا آخر نوشتم ×× برو بردار از این تخمی که کشتم»، در ذیل اشعار در درون دایره تزئینی اسامی ردیف ها و گوشه‌های موسیقی ایرانی به ترتیب آورده شده است که از نظر فن موسیقی قابل توجه و تعمق است؛ تملک: طهماسب میرزا

مؤیدالدوله؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روغنی بوم ابری قهوه‌ای زمینه طلائی (کار ابوطالب مدرس) با تزیینات، ۷۵۲ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۴×۳۷سم [ف: ۵-۴۴۶]

۵۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۳۸

جلد ۴؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابن مرحوم اصیل محمد قاسم اردوبادی، تا: سه‌شنبه پایان جمادی الاول ۱۱۳۲ق؛ محشی با نشانه: «مختار الصحاح، فرهنگ، میدانی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۱۰گ، ۱۹ سطر (۹×۱۸/۵)، قطع: رحلی، اندازه: ۱۵/۵×۲۸سم [ف: ۲۲]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸۷۷/۱

آغاز: بسمله. حمد و ستایشی که انوار اخلاصش آفاق و انفس را چون فاتحه صبح صادق؛ **انجام:** فی العلم و العمل عن ضالة الرأی و خطل التدبیر انه علی ذلک القدیر و بالاجابة جدیر و صلی الله علی محمد بشیر و نذیر و هو فی ایاجیر الظلمة انور من سراج و قمر منیر و علی آله و سلم ...

خط: نستعلیق، کا: محمدرضا حاجی محمود اصفهانی، تا: شعبان ۱۱۸۳ق؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۷۶ص (۲-۱۷۷)، ۲۵سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۴۴-۱۱۰]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۹۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۳

خط: نسخ، کا: دوست محمد مذهب بن مولانا محمد یار، تا: ۴ جمادی الاول ۱۱۹۱ق (پایان جلد ۱)؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۳۲۲گ، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۱-۹۱]

۵۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۱۴

آغاز: برابر۱

کا: محمد جعفر زنجانی (پایان جلد پنجم)، تا: ربیع الثانی ۱۱۹۶ (جلد اول)، ۱۲۴۳ق (جلد دوم)، ۱۲۶۲ق (پایان جلد سوم)، ۱۲۴۳ق (پایان چهارم)، ۱۱۹۶ق (پایان کتاب)، جا: دارالسلطنه زنجان؛ مصحح، محشی؛ تملک: «حسین رضوی» ۱۲۹۳ق، فرزندش «جعفر بن حسین رضوی»؛ جلد: روغنی گلدار، ۳۹۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۷۷]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۰۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ این نسخه را ملا هدایة الله به ابوالفتح میرزا هبه کرده؛ کاغذ: فرنگی آهاردار سفید، جلد: روغنی دارای ترنج و نیم ترنج، ۷۸۸ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱۷-۱۵۹]

۵۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۳۷

خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۳، مجدول؛ کاغذ: کاغذ فستقی آبی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۱۶گ، اندازه: ۲۰/۲×۲۳/۶سم [ف: ۲-۹۹]

۵۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۹۳

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** جلد اول: خواهی که پندگیری از روزگار گیر. جلد دوم: خواجه سیف الدین را مقرر داشت بیش از وصول.

جلد اول و دوم؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۱۳؛ دارای دو سرلوح بزرگ، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۴گ، ۱۷ سطر (۱۳/۳×۲۲/۸)، اندازه: ۲۰/۷×۳۰/۵سم [ف: ۷-۴۶]

۵۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۵۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، مذهب، دارای چهار سرلوح مذهب، محشی به لغات و فوائد؛ کاغذ: کاغذ ترمه اصفهانی، جلد: روغنی گل و بوته پشت زنبق و سنبل و نرگس، ۴۵۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۴×۳۶/۵سم [ف: ۲-۱۰۰]

۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۹۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۵

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای چهار سرلوح، محشی، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی آهار مهره، جلد: ساغری مشکی، ۴۵۶گ، ۲۲ سطر (۱۲/۵×۲۵/۵)، اندازه: ۲۵×۳۹سم [ف: ۷-۴۷]

۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۰۹/۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** روزی از پیش ایلچیان بخانه مزاجعت.

خط: نسخ خوش، کا: وصال، تا: قرن ۱۳، جا: شیراز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۵۱ص، ۲۵ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳-۳۷۲]

۶۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۵۱

آغاز: برابر۵؛ **انجام:** الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی رسول الله محمد و آله الطاهرین.

جلد پنجم؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم‌ترنج، ۱۰۷گ، ۱۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲-۲۷۲]

۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۹۷

آغاز: جلد دوم: علی الله رب العالمین توکلی؛ **انجام:** جلد دوم: خواجه سیف الدین را مقرر داشت پیش از وصول.

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۱۹گ، ۲۵ سطر (۱۲/۳×۲۳/۵)، اندازه: ۲۰×۲۹/۷سم [ف: ۷-۴۸]

۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۵۵۶

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** ارغون در خجلت مثل جام لاله مذاب می‌شد مانند

جلد دوم و دوصفحه اول جلد سوم؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۲؛ کاغذ: کشمیری نخودی، جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای، ۵۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۸۵]

۶۵. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۳

جلد سوم و چهارم و پنجم؛ خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، تا:

قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۴۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۱سم [ف: ۱-۳۴]

۶۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۲۸

جلد ۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ و ۱۳؛ با سرلوح [نشریه: ۲-۶۶]

۶۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۷۶/۱

هر پنج جلد کامل با فرهنگ واژه ها به نام «تتمة اللغات»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، شش سرلوح، محشی، در آغاز دو صفحه درباره «یاسا» از خط مقریزی آورده؛ تملک: اعتضاد السلطنة در ۱۲۹۲ق، علی قلی میرزا در ۱۲۸۴ ق؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۴۵۶گ (۱پ-۴۵۶ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۸×۴۲/۵سم [ف: ۳-۳۱۶]

۶۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۷۱۹-۲۴/۱۹

آغاز: برابر۴؛ **انجام:** برابر۴

جلد ۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۲-۷۲۱]

۶۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** چون خلیفه الناصر لدین الله دعوت ارجعی را اجابت کرد از وی ...

قسمتی از تاریخ وصاف از ابتداء آن تا ابتدای کار و جنگ با خلیفه؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، آبی، جلد: تیماج مشکی، ۳۴گ، ۲۵ سطر (۱۰/۵×۲۰)، اندازه: ۲۱/۵×۳۳/۵سم [ف: ۶-۳۳۸]

۷۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۲۰

جلد ۱ و ۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲-۶۶]

۷۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۲۳ حکمت

پنج بخش دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ جلد: تیماج سبز، قطع: رحلی [ف: ۲-۶]

۷۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۸۷

در پنج جلد کامل بی‌لغتنامه؛ خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد کاظم همدانی،تا:۱۲۰۵ق؛مجدول،با سرلوح،محشی،مصحح،مقابله شده در یک‌شنبه ۳ محرم ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۴۵۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۶×۴۲سم [ف: ۳-۳۱۷]

۷۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۱

از ابتداء جلد سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۲ق؛ ۲۶۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۲-۱۳۵]

۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۸۸

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن ابی الحسن شریف نائینی، تا: ۱۲۲۳ق؛ مجدول مذهب مرصع؛ تملک: حسینعلی خان به تاریخ ۱۲۷۳، محمد جعفر بن محمد حسینی نائینی به تاریخ ۱۲۴۴؛ جلد: روغنی دورو با نقش گل و بوته و پرنده پشت جلد نقش گل، نام مجلد: طالب، تاریخ ساخت جلد ۱۲۳۴، ۵۶۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۳/۵سم [ف: ۲۵-۲۸۰]

۷۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۹۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** سراج و قمر منیر و علی آله و سلم.

جلد اول؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالکریم ساروی، تا: ۱۲۲۴ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۲۲گ، ۱۶ سطر (۱۳/۵×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۳/۸سم [ف: ۷-۴۵]

۷۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۹۴

آغاز: جلد دوم: علی الله رب العالمین توکلی؛ جلد سوم: برابر۳؛ **انجام:** برابر۳

جلد دوم و سوم؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالکریم ساروی، تا: ۱۲۲۴ و ۱۲۵۵؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۰۰گ، ۱۶ سطر (۱۳/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۰/۸×۳۳/۶سم [ف: ۷-۴۵]

۷۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۹۶

آغاز: برابر۴؛ **انجام:** برابر۵

خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالکریم ساروی، تا: ۱۲۲۵ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۵۱گ، ۱۶ سطر (۱۳/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۱۳/۶×۲۰/۸سم [ف: ۷-۴۶]

۷۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۶۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم ترنج، ۴۰۸گ، ۱۷سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۳۰×۳۰سم [ف: ۵-۳۸۰]

۷۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۱۷

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد بن حاجی میرزا عبدالله آشتیانی، تا: ۱۲۳۰ق، جا: تبریز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز تیره، ۳۱ سطر (۱۰/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۱۷-۱۷۷]

۸۰. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه:۸

بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق [نشریه: ۷-۵۶۶]

۸۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۲۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۵

مجلدات پنجگانه؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق؛ مجدول، مذهب، با سرلوح آب طلا؛ مهر: «عبده الراجی احمد»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی گل و بوته، ۴۳۱گ، ۲۳سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱-۱۸۴]

۸۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۲۷

آغاز و انجام: برابر۲

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد علی بن ملا عظیما ساکن ساری، تا: ۱۲۳۱ق؛ محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۲۸گ، ۱۵سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۱-۱۰۸]

۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۹۵

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** برابر۵

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۱ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۵گ، ۲۳ سطر (۱۳×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۷-۴۷]

۸۴. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۳۹
خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ۳ جمادی الاول ۱۲۳۱ق؛ مجدول؛ وقفنامه کتاب به تاریخ ۷ رجب ۱۳۱۷؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۳۱۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۱۰]

۸۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۳
جلد چهارم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۲ق؛ ۲۱۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۲-۱۳۵]

۸۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۲۰
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۵
کامل؛ خط: نسخ، کا: ظاهراً محمد جعفر بن زین العابدین، تا: ۱۲۳۲ق؛ مجدول مذهب؛ قصیده طنطرانیه منسوب به «رشید وطواط» را با خطی درشت‌تر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۲۷۷گ، ۳۱سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱-۱۸۳]

۸۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۵۱/۱
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۵
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ربیع الاول ۱۲۳۳ق؛ جلد: معمولی، ۴۶۴گ، ۲۲سطر، اندازه: ۲۱×۲۹/۵سم [مؤید: ۳-۲۱۱]

۸۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۵۲۶
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** مخدوم جهانیان را کرامت باد ... والصلوة علی رسول الله محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین
از جلد اول تا پنجم؛ خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۹ ربیع الاول ۱۲۳۳ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: گالینگور مشکی، ۴۰۴گ (۱پ-۴۰۴پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۱×۲۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۸۴]

۸۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۶
آغاز و انجام: برابر۳
جلد سوم، حاوی وضع پریشان مغولان بعد از ارغون شاه است تا زمان حکومت کیخاتون چه اودست به تنظیم ملکت می‌زند و اوضاع آشفته را سامان می‌دهد. در این قسمت به تفصیل وضع اداره مملکت به دست کیخاتون می‌آید به اضافه مباحثی چند درباره اوضاع کشور مغولان خاصه ایران دارد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی با ترنج و نیم ترنج، ۹۲گ، ۴۲ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۴-۲۱۴]

۹۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۱۱۱
آغاز: برابر۴؛ **انجام:** غره شهر ربیع الاولی من شهور سنه ۱۲۳۴ هزار و دویست و سی و چهار هجری
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [رایانه]

۹۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۱۱۱
آغاز: برابر۴؛ **انجام:** که خود قومی که برگردون رئیسند ×× به زر بر لوح گردون می‌نویسند
جلد چهارم و جلد پنجم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۳۴ق؛ محشی؛ تملک: مصطفی حسینی صفایی خوانساری در ربیع الاول ۱۳۷۱ق در قم با مهر او: « مصطفی الحسینی ۱۳۴۲» (بیضوی)؛ مهر: « صح اسماعیل ۱۲۷۸» (گلابی شکل)، مهر: «گوهر تاج الحسینی ۱۳۲۰» (بیضوی)؛ یادداشت آقای نواب خان در ۲۷/۱/۲۷ که نسخه را به آقا شیخ عبدالرحیم جعفری هدیه کرده؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: تیماج قهوه‌ای، با ترنج و سرترنج، ۳۵۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۸۴]

۹۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۰ ـ ب
از آغاز تا پایان جلد دوم (صفحه ۲۵۶ چاپ بمبئی)؛ خط: نسخ، کا: محمد شریف بن عبدالمطلب تبریزی، تا: ربیع الثانی۱۲۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۸گ، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱-۸۱]

۹۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴
جلد چهارم؛ بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ تاریخ معجم از فضل الله بن عبدالله پدر صاحب وصاف و متوفای ۶۹۸ تحریر ۱۲۳۴ ضمیمه این نسخه است، قطع: رحلی [اهدائی ف: ۲۵۱]

۹۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۰۹
جلد اول؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ محرم ۱۲۳۴ق؛ دارای یک سرلوح مذهب، مجدول، مطلا؛ کاغذ: کاغذ ترمه اصفهانی، جلد: میشن یشمی، ۱۴۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۴×۲۷/۲سم [ف: ۲-۹۹]

۹۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۵۹
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و بالاجابة جدیر تو صلی الله علی محمد بشیر و نذیر و هو فی دیاجیه الظلمة انور من سراج و قمر منیر و علی آله و سلم. تم الجلد الاول من الکتاب ...
جلد اول؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم، تا:ذیقعده ۱۲۳۴ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، کمندکشی زرین، یک سرلوح مذهب مرصع به طرح محرابی عالی؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوای روغنی بوم گل ماشی با ترنج و سرترنج، ۳۵۸ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۱/۵سم [ف: ۵-۴۵۳]

۹۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۸۴
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: روغنی، ۲۷ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [الفبائی: ۱۰۴]

۹۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۹۶۶
آغاز: برابر۱؛**انجام:** برابر۵
از سال ۶۵۸ جلوس قبلاقان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۳۶ق؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج، ۳۵۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف مخ: ۱-۳۲۳]

۹۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۳۲۹
تمام پنج بخش؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن عبدالله آشتیانی قمی، تا: ۱۲۳۶-۱۲۳۷ق، جا: آشتیان و شوشتر؛ کاغذ: فرنگی، جلد:

تیماج مشکی، ۳۸۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۳-۳۱۹]

۹۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۲۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** خواهی که پند گیری از روزگار گیر و الله یجعل احوالنا مقرونه بحسن العواقب و خیر الماخر ... انور خیر سراج منیر تم المجلد الاول من الکتاب و تیلوه مجلد الثانی بالصواب

جلد اول؛ خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ با سرلوح و کتیبه قلمدانی مذهب، کمند اندازی، مجدول؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: روغنی بوم آجری با ترنج و سرترنج، ۱۳۷گ، ۱۵ سطر (۱۰/۳×۱۸)، اندازه: ۲۰×۲۹/۳سم [رایانه]

۱۰۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۲۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۳۷ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: عبدالکریم بن موسی در دهم ربیع الثانی ۱۲۴۲هـ و مهر وی، و نیز یادداشت: « ... برسم یادگار خدمت جناب فضائل و کمالات شعار آقای میرزا ابراهیم بوذری ایده الله تعالی انفاذ گردید العبد عبدالحمید ملک الکلامی کردستانی به تاریخ ۴ شعبان ۱۳۴۷»؛ جلد: تیماج مشکی عطف قهوه‌ای، ۳۷۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۱/۵سم [ف: ۲۷/۲-۶۵]

۱۰۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۸۸

پنج جلد بی لغت‌نامه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضی بن محمد رحیم آشتیانی قمی، تا: جمادی الثانی۱۲۳۹ق؛ محشی؛ تملک: محمد جعفر؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۳-۳۱۷]

۱۰۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۷۷

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن حاج مصطفی منشی، تا: رجب ۱۲۴۰ق، جا: کردستان؛ مجدول، به با سرلوح رنگین؛ مهر: کاتب «محمد ابراهیم بن مصطفی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۶۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۲۶-۵۴]

۱۰۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۸۸

پنج جلد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۷ ربیع الاول ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۵گ، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۲۵/۵)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۹-۱۲۵۷]

۱۰۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۵۳

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن ابراهیم حسینی، تا: ۶ ربیع الاول ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: کاغذ ترمه اصفهانی، ، جلد: میشن قرمز، ۲۷۹گ، ۳۹ سطر، اندازه: ۲۳×۳۵/۶سم [ف: ۲-۱۰۰]

۱۰۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۲۱

جلد ۳ و ۴ و ۵؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق [نشریه: ۲-۶۶]

۱۰۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۲۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۴۳ق؛ محشی؛ تملک: محمد علی ناصح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸۴گ، ۱۸سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [مؤید: ۳-۳۴۷]

۱۰۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۳۸

جلد ۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ شوال ۱۲۴۳ق؛ قطع: رحلی [نشریه: ۷-۱۱۲]

۱۰۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۷۹

خط:نستعلیق،کا:یحیی بن اسماعیل،تا:۱۲۴۳ق؛کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۲۸۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۳/۲×۳۵سم [ف: ۲-۹۹]

۱۰۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۳۹۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۳

جلد اول و دوم و سوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۴۳ق؛ مصحح؛ یادداشت خریداری محمد علی ناصح در پنج‌شنبه ۲۷ صفر ۱۳۴۱ به مبلغ سیزده قران؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی با ترنج و سر ترنج، ۲۸۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۸۵]

۱۱۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۰۶

آغاز: برابر۱ تا ۵

هر پنج جلد؛ خط: نسخ خوش معرب، کا: زین العابدین بن محمد حسین بن زین العابدین، تا: ۱۲۴۴ق، جا: تهران؛ با سرلوح بزرگ، مجدول، کمندبندی ۳ راه به زر و مشکی؛ جلد: مقوایی روکش تیماج مشکی، ۱۰۱+۷۶+۱۰۱+۱۰۴+۷۴گ، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۲۳)، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲-۳۸]

۱۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۱۹۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و لایتبعهم هم نشین انشاء الله وحده تم المجلد الثانی.

خط: نستعلیق خوش، کا: شوشتری، حسین، تا: ۱۲۴۵ق؛ دارای سرلوح و کتیبه مذهب و مرصع، مجدول،کتیبه، کمند، ترصیع؛ کاغذ: شکری، فرنگی، جلد: تیماج، ۲۰ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۹×۳۰/۵سم [رایانه]

۱۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۰۷

خط: نستعلیق زیبا، کا: زین العابدین بن علی همدانی، تا: شعبان ۱۲۴۵ق، جا: همدان، به دستور امیر محمد مهدی ملک الکتاب؛ مجدول، مصحح، محشی، دارای سرلوح زرین زیبا؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۵۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۳/۵×۴۰/۵سم [ف: ۱۲-۱۷۳]

۱۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۷۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۵

خط: نسخ، کا: عبدالغفار شیرازی بن زین العابدین، تا: چهارشنبه ۱۵ ذیحجه ۱۲۴۷ق؛ مجدول مذهب، با سرلوح مزدوج مرصع مذهب؛ جلد: تیماج سرخ ترنج با سر، ۴۷۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۲۵-۱۷۹]

۱۱۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۳۹۷

خط: نستعلیق، کا: علینقی رازی، تا: ۱۲۴۸ق؛ ۳۷۳گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۲-۱۸]

۱۱۵. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۱۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** چون روزگار که ندهد پند آدمی ×× خواهی

که پندگیری از روزگار، گیر
جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۱۹ ذیحجه ۱۲۴۸ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم[ف: ۲۲]

۱۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۲۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و خلل التدبير انه على ذلك لقدير و بالاجابة جدير و صلى الله على محمد بشير و نذير فهو في ديار الظلمة انور من سراج و قمر منير و سلم تسليماً كثيراً
جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق؛ مصحح، محشی؛ تملکی در ۱۲۸۸ق؛ مهر: «عبده محمد شریف» (بیضوی)؛ یادداشت خریداری از آخوند جناب ملا مهدی؛ جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ، ۱۸ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲۰-۴۹۸]

۱۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۵۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** تمت بالخير عمت و منه الابتدأ و اليه الانتهاء و الصلوة على رسوله المصطفى و آله المرتجى تمت بعون الله تعالى هو العلى الاعلى ...
شامل پنج جلد؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن علی همدانی، کربلا، تا: ۲۱ شوال ۱۲۵۰ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی بوم زر، ۴۵۶گ، ۲۲ سطر (۱۲×۲۴)، اندازه: ۲۴×۳۹/۵سم [ف: ۳-۶۸]

۱۱۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۳۵۰

آغاز: برابر ۱ و ۲ و ۳؛ **انجام:** برابر۳
جلد اول تا سوم؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن علی همدانی، تا: ۱۲۵۲ق؛ محشی؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: فرنگی نباتی رنگ آهار مهره، جلد: مقوای روکش چرم زیتونی با ترنج و چهار سرترنج، ۲۱۸ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۵×۴۲سم [ف: ۵-۴۵۷]

۱۱۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۱

آغاز تا پایان جلد پنجم؛ خط: نسخ، کا: محمد بن حسین حسینی قمی، تا: یک‌شنبه ۷ ربیع الاول ۱۲۵۳ق؛ تملک: فاضل تونی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز مقوایی، ۲۵۰گ، ۲۳ سطر (۱۲/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [ف: ۲۲]

۱۲۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۳/۱

جلد ۱؛ خط: نسخ، کا: ملا محمد پسر محمد کاظم، تا: ۱۲۵۴ق؛ تملک: مهدی الهی قمشه‌ای در ۳۰/۱۱/۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۲۲گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۲۱]

۱۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۲

مجلد اول؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق؛ ۷۳گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۲-۱۳۵]

۱۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۲۸

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** در مجاری عروق جاری می‌گشت. شعر: تبدى نواظرها و الحرب مظلمة ×× من الاسنة نار و القنا شمع. از اضطکاک تیغ و نهب و تاراج گوش فلک.
جلد دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ افتادگی: انجام؛ دستخط سلطان المحدثین؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج با سر، ۱۰۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۶-۳۰]

۱۲۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۹۷۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** این حکایت جمله عقلا را دلیل واضح ومرشد ناصح است تا درسوانح حالات از تبعه استبداد احتراز نمایند و عاقبت کارها به دیده فکرت دوربین نظر کنند تا خیر واصابت ویمن و برکت در طعن و اقامت و سلم و حرب و رفیق و هم نشین گردد
جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کا: غفار بن محمد عظیم کوزه کنانی الاصل، تا: ۲۶ محرم ۱۲۵۵ق، جلد: تیماج مشکی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۴۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف مخ: ۱-۳۲۴]

۱۲۴. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۱۲

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق [نشریه: ۶-۵۹۴]

۱۲۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۵۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** تم المجلد الاول من الكتاب و يتلوه مجلد الثانى بالصواب
جلد ۱؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محمد علی لواسانی (صفا)، تا: چهارشنبه رجب ۱۲۵۷ق؛ مجدول، مذهب، کمندکشی زرین، یک سرلوح مذهب مرصع خوب؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: مقوای روغنی بوم دلربائی با ترنج و سرترنج و تزیینات بسیار، ۱۷۰ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۳سم [ف: ۵-۴۵۱]

۱۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۵
از جلد اول تا جلد پنجم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۹۷گ، ۲۵سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۴-۳۵۸]

۱۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۹۳

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۵
خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن علی کاتب همدانی، تا: ۱۲۶۰ق؛ محشی؛ کاغذ: سمرقندی نخودی رنگ ضخیم، جلد: روغنی گل و بوته‌دار، ۹۲۱ص، اندازه: ۲۲×۳۶/۵سم [ف: ۱۷-۲۲۵]

۱۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۰۹

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** خواهی که پندگیری از روزگارگیر ... من شهور سنه ۱۲۶۱
جلد ۱؛خط: نستعلیق، کا: محمد جان زرین رکابی، تا: ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج ضربی، ۱۷ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [الفبائی: ۱۰۴]

۱۲۹. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۷

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** چون روزگار کس ندهد پند آدمی ×× خواهی که پند گیری از روزگار گیر، و الله يجعل أحوالنا مقرونة بحسن العواقب ... و قمر منير و على آله.
جلد اول؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: علی همت، تا: ۲۰ جمادی

الثانی ۱۲۶۱ق؛ مجدول، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۱-۵۶]

۱۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۹

آغاز: برابر۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ دارای دو سرلوح، مجدول؛ ۴۵۶گ، اندازه: ۱۸×۳۱/۵سم [ف: ۲-۱۳۴]

۱۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۴۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۲۸گ، ۲۵سطر (۱۴×۲۴/۵)، اندازه: ۲۲×۳۷/۵سم [ف: ۵-۳۶۷]

۱۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۱۹

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و الله یجعل أحوالنا بحسن العواقب و خیر الآخر و یعصمنا فی العلم و العمل عن انغیالة الرأی و خطل التدبیر علی ذلک التقدیر و بالإجابة جدیر.

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: «عیسی بن محمد سعید طباطبائی»؛ کاغذ: فرنگی الوان آهار مهره، جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج، ۱۸۴گ، ۱۲ سطر (۱۰×۲۲)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۲۹-۵۰۱]

۱۳۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۰۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۵

جلد اول تا پنجم؛ خط: نسخ معرب و نستعلیق، کا: مرتضی بن عبدالغفار،تا:دوشنبه۲۵رمضان ۱۲۶۳ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۱۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۲×۳۶/۵سم [ف: ۵-۳۳۴]

۱۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ ربیع الثانی ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی با ترنج، ۱۰۲گ، ۱۹ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [سنا: ف: ۲-۳۴]

۱۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۱۲

آغاز: برابر۵؛ **انجام:** و ناخن ندامت رخسار جان او را بخراشد یا ایها الناس قد جاء کم موعظة من ربکم و شفاء لما فی الصدور و هدی رحمة للمؤمنین

جلد پنجم؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۱ رمضان ۱۲۶۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۸-۲۰۲]

۱۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۹۸۳

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۳

جلد اول و دوم و سوم؛ خط: نستعلیق خوش، کا: فخرالدین بن محمد ابراهیم تفرشی کوهین مسکن، تا: رجب و شعبان ۱۲۶۶ق؛ مهر: «عبده الراجی احمد الحسینی ۱۲۳۰» (بیضوی)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: میشن زرد با ترنج و سر ترنج، ۱۴۰گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [اهدائی رهبر: ۸-۳۸۵]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۱۸

همان نسخه بالا [مؤید: ۳-۳۳۶]

۱۳۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۹۴-۵۳/۴

آغاز: برابر۱

جلد اول؛ خط: نسخ، کا: دوست محمد بن پیر محمد قراچه داغی من محال دزمار، تا: شنبه ذیقعده ۱۲۶۶ق، دزمار، مدرسه طالبیه؛ ۱۱۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲-۷۲۱]

۱۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۲۷۸

آغاز: بسمله. دیباج دیباچه کتاب فصاحت؛ **انجام:** من ثامن رمضان المبارک سنة ثمان و ستین و مأتین و الف اللهم اغفر لمن استغفر لکاتبه.

خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج ضربی با ترنج و سرترنج، ۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [رایانه]

۱۳۹. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۴۰۹

بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق [اوراق عتیق: ۱-۲۴۲]

۱۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۳۳۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** خواهی که پندگیری از روزگار گیر.

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۱۰×۲۲)، اندازه: ۱۷×۳۰سم [رایانه]

۱۴۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۶۶-۱۴/۱۱۶

آغاز: علی الله رب العالمین توکلی ×× وفی کل احوالی علیه معمولی. فرخ ترین نوائی که نای مرغ زمزمه سرای زبان بدان دستان داستان زند و دلنوازترین یادگاری؛ **انجام:** در ظعن و اقامت و سلم و حرب رفیق و همنشین گردد و لایتبعهم هم یشین ان شاء الله تعالی وحده تم المجلد الثانی و یتلوه الثالث کما یتلو المثانی عقیب المثالث.

جلد دوم؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه جمادی الثانی ۱۲۷۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج با سر، ۱۷۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲-۷۲۱]

۱۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸ط

خط: نسخ، کا: علی بن محمد، تا: ۱۲۷۲ق [مختصر ف: ۱۳۲]

۱۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸-طباطبائی

جلد اول؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد، تا: ۱۲۷۲ق؛ محشی؛ تملک: حاج احمد؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲۴-۹۸]

۱۴۴. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن ملا رجب، تا: ربیع الثانی۱۲۷۲ق؛ جلد: تیماج حنایی، قطع: رحلی [نشریه: ۷-۵۴۴]

۱۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۷۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۴ق؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: بوم سیاه، ترنج و نیم ترنج و گل و بوته دار، ۳۲۳گ، ۱۹ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۴-۲۳۲]

۱۴۶. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۶۰۵ت

جلد سوم؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ ذیحجه ۱۲۷۷ق؛ جلد: چرمی، ۴۳۶ص، ۱۹ سطر (۱۲×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [رشت و همدان: ف: ۱۰۹۷]

۱۴۷. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۹۱

از آغاز لشکرکشی چنگیزخان و آخرین مبحث آن پادشاهی ارغون است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۰ق؛ مصحح، محشی با نشان «۱۲» «شاهد» «شاه جهان»؛ تملك: ابراهیم دهگان؛ کاغذ: شیری، آهار مهره، جلد: تیماج مشکی با ترنج، ۱۳۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۱-۱۰۵]

۱۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۶۹

آغاز: هو الله مشهور است که هارون الرشید روزی با ملکه مملکت و عقیله دولت خود یعنی زبیده بملاعبت شطرنج دفع ملالی و تطیب حالی می‌کرد؛ **انجام:** و حسرت و صجرت از عقب نوازل قضا و قدر مثل لمع السراب للصاری بی فایده و ربح جلد اول و صاف ضبط است.

خلاصه کننده: غلامحسین قاجار ملقب به صدر الشعراء. تنها قسمت اندکی از جلد اول تاریخ وصاف است که در مورد ماجرای ازدواج هارون الرشید با یکی از کنیزانش و به دنیا آمدن مامون از این ازدواج و چگونگی تقرب وی نزد هارون و ... می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوش، کا: غلامحسین قاجار ملقب به صدر الشعراء، تا: ۱۲۸۳ق، جا: دارالخلافه طهران؛ یادداشت اهدایی: «این نسخه را در دارالخلافه طهران در سنه یکهزار و دویست و هشتاد و سه ۱۲۸۳ جهة پیشکش حضور نواب مستطاب اشرف امجد والا مرحوم مغفور شاهزاده رضوان آرامگاه شعاع السلطنه اعلی الله مقامه و رفع الله درجاته حقیر المذنب الراجی غلامحسین قاجار ملقب به صدرالشعراء نوشته» که با توجه به زنده بودن شعاع السلطنه در تاریخ فوق، این یادداشت، یادداشتی اهانت آمیز به نظر می‌رسد، در غیر این صورت ممکن است خطای کتابتی بوده یا کلمه‌ای جا افتاده باشد؛ اهداء آن به ملك منصور میرزا ملقب به شعاع السلطنه یکی از برادران ناتنی ایرج میرزا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج اناری، ۱۰گ، ۷ سطر (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰/۸×۱۷سم [رایانه]

۱۴۹. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۸۴

خط: نسخ، کا: آقا باب پسر ملامحمد مهدی شاه میرزایی، تا: شنبه رجب ۱۲۹۰ق؛ با فرهنگ لغت‌های نادر؛ جلد: تیماج سبز تیره، قطع: رحلی [نشریه: ۳-۷]

۱۵۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۵۰

جلد اول؛ خط: نسخ، کا: رضا بن لهوردی، تا: ۱۹ شوال ۱۲۹۸ق؛ کاغذ: فستقی، ، جلد: میشن لایی سیاه، ۱۰۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۷/۴سم [ف: ۲-۹۹]

۱۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۷۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۳

جلد اول تا جلد سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۴۴ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، بوم مشکی با گل و بوته زر و شنجرف و لاجورد و سبز، ۳۴۶گ، ۲۰ سطر (۱۲/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۵-۶۴۹]

۱۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۰۵۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهر دخت همایی [رایانه]

۱۵۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۲۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۲۹ (جلد ۱و ۲)، شعبان ۱۲۲۹ (جلد ۲، ج ۳ و ۴ و ۵)؛ با چهار سرلوح زیبا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۵۳۱گ، ۱۹ سطر (۱۱/۱۵×۲۰)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵سم [ف: ۱۵-۴۱۲۰]

۱۵۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴۸۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ اندازه: ۱۸×۳۰/۶سم [رایانه]

۱۵۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۲۳

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۱۸۳گ، اندازه: ۱۹/۶×۳۳/۸سم [رایانه]

۱۵۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۲۸-۳۶/۲۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۵

جلد اول تا پنجم؛ خط: نستعلیق، عبارات عربی نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی روغنی، مجدول زرین، ۵۰۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۲-۷۲۱]

۱۵۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۶-۲/۲۶

آغاز: برابر۴؛ **انجام:** یا زوج زوج همچون چهار که اول عدد مجذور است یا زوج فرد.

جلد چهارم به ضمیمه دیباچه جلد پنجم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در برگ اول اشعاری در مدح امام علی (ع) به تاریخ ۱۲۱۹ با خط شکسته نستعلیق از علی اصغر بن حاجی میرزا محمد همدانی؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۷۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۷/۵سم [ف: ۲-۷۲۱]

۱۵۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۹۸۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** چون روزگار کس ندهد پند آدمی ×× خواهی که پند گیری و از روزگار گیر

در فهرست با عنوان «تاریخ سبکتکین» و از عبدالله بن فضل الله دانسته که مجلدی از همین کتاب است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۱۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸/۵سم [ف: ۸-۱۶۱]

۱۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** سخن اردشیر بابکست که از جمله ملوك اربعه برتمامت معموره زمین حکم کرده لا استعمل لمن عصا حیثما یکفی

خلاصه یی از تاریخ مزبور است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج زرشکی،

۵۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۹-۲۲]

۱۶۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۶۵۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** آن امانت که آیه انا عرضنا الامانة علی السموات و الارض بیان آن می‌کند شدیم اکنون پیچیده کار می‌باید بود

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۴۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف مخ: ۱-۳۲۴]

۱۶۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۶۷۸/۲

آغاز: برابر۵؛ **انجام:** مصراع برب الوری والثری والبری دوازدهم حسن بیان اول معنی بیان بیان کنم از راه لغت بیان یا مصدری باشد از بیتین یا اسمی باشد از بین همچون نبات از بنت وکلام

جلد پنجم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف مخ: ۱-۳۲۴]

۱۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۶۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** در آن دیار به محافظت اطراف

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۲۵ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۹×۳۱سم [الفبائی: ۱۰۴]

۱۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۲۷۱

آغاز: پس از دو برگ متفرقه و زارمی سرائید با هر که در آمیختم از من ببرید؛ **انجام:** خواهی که پندگیری از روزگارگیر ... سید علی الحسینی البروجردی

خط: نستعلیق، کا: علی حسینی بروجردی، بی‌تا؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا، ۲۱ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [الفبائی: ۱۰۴]

۱۶۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۰۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** چون روزگار کس ندهد پند آدمی. خواهی که پند گیری از روزگار گیر والله یجعل احوالنا مقرونة بحسن العواقب و خیر المآخیر ویعثمنا فی العلم و العمل.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای کتیبه، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف مخ: ۱-۳۲۴]

۱۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۰

جلد اول و دوم و قسمتی از جلد ۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ ۱۵۷گ، ۲۷ سطر، قطع: رحلی، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۲-۱۳۴]

۱۶۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۸۴

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱۲گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲-۱۸]

۱۶۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۹۴/۱

آغاز: برابر۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۶۵گ [ف: ۱-۴۰۶]

۱۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۶-فیروز

خط: نسخ، کا: عبدالله تبریزی، بی‌تا؛ دارای پنج سرلوح مذهب و مرصع، با حاشیه‌ای از ابراهیم چلبی، بین خطوط طلاکاری، مجدول، محشی؛ کاغذ: فرنگی نخودی رنگ، جلد: تیماج سبز، ۷۵۲ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۲۴/۵سم [ف: ۲۱-۳۸]

۱۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵ سرود

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [نشریه: ۱۳-۴۴۵]

۱۷۰. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۵۶

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵-۳۴۲]

۱۷۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۱۶

آغاز: برابر۱ **انجام:** خواهی که پندگیری. از روزگار گیر. و علی آله و السلام.

جلد ۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۳۰۴ص، ۱۶سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۱۸۰]

۱۷۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۵۷

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** لمؤلفه ... .دریغ طبع مرا گر مربی بودی ×× زبان ناطقه دادی به بندگیش اقرار ... تمت بالخیر عمت و منه الابتدا و الیه الانتها و الصلوة علی رسوله المصطفی و آله المرتجی تمت بعون الله. فی ارض کربلا و مشهد الحسین صلوات الله علیه و علی سایر المستشهدین معه و الحمدلله رب العالمین.

جلد کامل از تاریخ وصاف است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جا: کربلا؛ محشی؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای روغنی سبز چمنی، ۹۱۰ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۵×۴۲سم [ف: ۵-۴۵۵]

۱۷۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۳۴۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** دریغ طبع مرا گر مربی بودی ×× زبان ناطقه دادی ببندگیش اقرار. توفیق در افاضت احسان که کفیل عمر ثانیست-لایزال روزگار دولت یار مخدوم جهان را کرامت باد .... تمت بالخیر تمت و منه الابتداء و الله الانتها و الصلوة علی رسوله المصطفی ... .

جلد ۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، کمندکشی زرین، با پنج سرلوح مذهب مرصع، محشی؛ مهر: ناصرالدین‌شاه قاجار؛ کاغذ: ترمه آهار مهره، جلد: مقوای روغنی بوم تریاکی با ترنج و سرترنج با تزیینات بسیار، ۹۱۲ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۶/۸×۴۲/۳سم [ف: ۵-۴۴۹]

● التجزیة و التحلیل / شیمی / عربی

at-tajziya wa-t taḥlīl

کتاب درسی شیمی است که این عناوین در آن دیده می‌شود: المقدمة: فی ماهیة التحلیل الکیمی؛ قسم ۱. کیفیة تفریق المواد المعدنیة الی صفوف بواسطة الفواعل العمومیة و کیفیة الکشف الخصوصی عن کل من المواد المعدنیة؛ قسم ۲. کیفیة تفریق المواد المعدنیة الی صفوف بالفواعل العمومیة و کیفیة الکشف الخصوصی عن کل منها؛ قسم ۳. کیفیة الکشف بالحرارة؛ قسم ۴. یوضح کیفیة اعداد مادة مجهولة للفحص عنها و طریقة هذا

الفحص.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۵۳

آغاز: فاتحة فی ایضاح الاصطلاحات قد اردنا قبل الشروع فی ذکر کیفیة التحلیل ان یوضح بعض الکلمات الاصطلاحیة المستعملة فی هذا الکتاب التذویب قد تعلمنا من الکیمیاء؛ **انجام:** و اکشف جانباً خر بمذوب النیترات الفضیک بند ۹۷ ثم اکشف عن الحوامض التی تدل علیها هذه الکواشف.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، مصحح؛ جلد: مقوایی، ۱۱۱گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۸-۲۴۴]

● **تجزیه و تحلیل درآمد ملی** / اقتصاد / فارسی

tajzīye va tahlīl-e darāmad-e mellī

دادبخش، محمد، ق۱۴ قمری

dādbaxš, mohammad (-20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۵۲ش

مباحث مختلفی است درباره درآمد ملی و محصولات خالص داخلی و درآمد ملت و قیمت نسبی و ... که مؤلف با استفاده از درس دکتر منوچهر فرهنگ در دوره فوق لیسانس اقتصاد آن را به رشته تحریر درآورده است و در سال ۱۳۵۲ شروع به تألیف آن نموده است.

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۴۲۷

آغاز: تعریف: درآمد ملی ثمره کوشش تولیدی یک ملت است با دو استثناء یکی د رمورد کشورهایی که قرض می‌گیرند و دیگر کشورهایی که منابع زیرزمینی

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ دارای جداول و اشکال، نام کتاب و مؤلف و استاد و فهرست مطالب آمده؛ کاغذ: معمولی خط دار، جلد: مقوایی، ۱۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۲×۲۹سم [ف: ۲-۹۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۸۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳-۴۶۹]

● **التجزیة و الترکیب** / صرف و نحو / عربی

at-tajziya wa-t tarkīb

مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، ۳۰ سطر (۹×۱۸)، قطع: مستطیلی [تراثنا: س۶ش۱-۷۹]

● **تجزیه و ترکیب بسمله** / نحو

tajzīye va tarkīb-e besmelah

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۴۳/۷

خط: نستعلیق شکسته تحریری، کا: جامع، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۲گ (۳۱پ-۳۲ر)، [ف: ۲۹/۲-۶۵۹]

● **تجزیه و ترکیب چند سوره** / ادبیات / عربی

tajzīye va tarkīb-e čand sūre

در آن سه سوره قرآن تجزیه و ترکیب شده: ابتداء سوره الحمد می‌آید و یکایک کلمات آن از لحاظ صرفی و نحوی مورد بحث قرار می‌گیرد و بعد سوره «قل هو الله» و سپس آیه الکرسی.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۵/۳

آغاز: بسمله، الحمد اسم جعل معنی معرف باللام مرفوع؛ **انجام:** و هو ضمیر مرفوع لانه مبتدء و العلی خبر المبتدء و العظیم خبر بعد خبر تمت الاوراق بعون الملک الخلاق.

خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: ۸۶۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم ترنج، ۳ص (۹۶-۹۸)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۷-۵۶]

● **التجزی فی الاجتهاد** / اصول فقه / عربی

at-tajazzī fi-l ijtihād

بهبهانی، عبدالحسین بن محمد باقر، -۱۲۴۰ قمری

behbahānī, ‘abd-ol-hoseyn ebn-e mohammad bāqer (-1825)

آغاز: الحمدلله الذی شید عماد الاجتهاد و مهدبة الوساد حتی جعله عرضة الانظار الاوتاد الخ فیقول. العاثر عبدالحسین بن محمد باقر هذه وریقات قلاویل و حریقات سلاسل اثبتها فی بیان حکم التجزی فی الاجتهاد

انجام: و بالجملة ربما یکون الاحتیاط خلاف الاحتیاط. هدانا الله و ایاکم سواء الصراط بمحمد و آله الهداة

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۰۳/۴

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد حسین بن ابراهیم هزار جریبی، تا: آخر محرم ۱۲۱۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۱-۳۱۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۱۴۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۰ق؛ مصدر به شرح دیباچه استبصار و یک صفحه مطلب به زبان عربی از صاحب معالم؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [الفبائی: ۱۰۴]

● **التجزی فی الاجتهاد** / اصول فقه / عربی
at-tajazzī fī-l ijtihād
آرانی کاشانی، **محمد حسین بن محمد باقر**،ق۱۴ قمری
ārānī kāšānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad bāqer (-20c)

تاریخ تألیف: ربیع الاول ۱۲۸۰ق
مسأله تجزی در اجتهاد را در یک «مقدمه» و سه «مقام» و «خاتمه» مورد بررسی قرار داده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۷۹/۴
آغاز: الحمدلله الموفق عباده المستعدین للوصول الی معارج التفقه فی فروع الدین و الصلاة و السلام علی المخصوص بالدرجة الختمیة بین الانبیاء و المرسلین؛ **انجام:** فعلیه جبرانه باستکمال ما هو العمدة فیها مطلقاً و لا حول و لا قوة الا بالله تم ما اردنا ایراده.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۰ق؛ مصحح؛ ۱۰گ (۴۰۳پ-۴۱۲ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۱-۲۷۷]

● **التجزی و امکانه** / اصول فقه / عربی
at-tajazzī wa imkān-uh
کاشانی، محمد ابراهیم بن محمد،-۱۳۳۹ قمری
kāšānī, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad (-1921)
رساله‌ای است کوتاه در بحث تجزی در اجتهاد که از مسائل اصول فقه است.
[دنا ۸۰۵/۲؛ دائرة المعارف تشیع ۲۰۴/۱؛ هدیة ذوی الفضل و النهی بترجمة المولی محمد علم الهدی یا مقدمه معادن الحکمة، چاپ دوم از انتشارات دفتر جامعه مدرسین قم، ۶۰/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۱۴
آغاز: القول فی المتجزی و الکلام فیه یقع فی مراحل ثلاثة، الاولی فی اثبات حجیة ظنه له، الثانیة، فی انه علی الاول، هل یجوز للمقلد تقلیده ام لا؛ **انجام:** لانه جاهل فیها و وظیفة الجاهل تکون التقلید، هذه بضاعتنا و الله الموفق و علیه التکلان
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: اواخر سده ۱۳ یا اوایل ۱۴؛ یادداشت فرزندش، محمد جعفر، مشهور به علامه فیضی کاشانی؛ مهر: آیة الله مرعشی نجفی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳گ، ۱۱ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۴-۳۷]

● **التجلیات** / عرفان و تصوف / عربی
at-tajallīyāt
ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰-۶۳۸ قمری
ebn-e ʻarabī, mohammad ebn-e ʻalī (1166-1241)
کتابی عرفانی که تجلیات حضرت الوهی قابل درک را، در یکصد و نه (یا ۱۰۸) تجلی را بر شمرده است. که عبارت است:

۱. تجلی الاشاره من طریق السر، ۲. تجلی تعوت التنزه فی قرة العین، ۳. تجلی تنزیل الغیوب علی الموقنین، ۴. تجلی الاشاره فی عین الجمع، ۵. تجلی الانیة من حیث الحجاب و السر، ۶. تجلی اخذ المدرکات عن قدرکاتها الکونیة، ۷. تجلی اختلاف الاحوال، ۸. تجلی الالتباس، ۹. تجلی رد الحقایق، ۱۰. تجلی المعیة، ۱۱. تجلی المجادلة، ۱۲. تجلی القطرة، ۱۳. تجلی السریان الوجودی، ۱۴. تجلی الرحموت، ۱۵. تجلی الرحمة علی القلوب، ۱۶. تجلی الجود، ۱۷. تجلی و العدل و الجزاء، ۱۸. تجلی الرحمة علی القلوب، ۱۹. تجلی السبیحات، ۲۰. تجلی التحویل فی الصور، ۲۱. تجلی الجبرة، ۲۲. تجلی الدعوی، ۲۳. تجلی الانصاف، ۲۴. تجلی معرفة المراتب، ۲۵. تجلی المقابلة، ۲۶. تجلی القسمة، ۲۷. تجلی الانتظار، ۲۸. تجلی الصدق، ۲۹. تجلی التهییو، ۳۰. تجلی الهمم، ۳۱. تجلی الاستواء، ۳۲. تجلی الولایة، ۳۳. تجلی المزج، ۳۴. تجلی الفرد ابیه، ۳۵. تجلی التسلیم، ۳۶. تجلی نور الایمان، ۳۷. تجلی معارج الارواح، ۳۸. تجلی ما تعطیه الشرایع، ۳۹. تجلی الحد، ۴۰. تجلی الظنون، ۴۱. تجلی المراقبة، ۴۲. تجلی القدرته، ۴۳. تجلی القلب، ۴۴. تجلی النشاة، ۴۵. تجلی الخاطر، ۴۶. تجلی الاطلاع، ۴۷. تجلی تاره و تارة، ۴۸. تجلی الوصیة، ۴۹. تجلی الاخلاق، ۵۰. تجلی التوحید، ۵۱. تجلی الطبع، ۵۲. تجلی الیک و منک، ۵۳. تجلی الجو و الامر، ۵۴. تجلی المناظره، ۵۵. تجلی لایعلم التوحید، ۵۶. تجلی ثقل التوحید، ۵۷. تجلی العلة، ۵۸. تجلی بحر التوحید، ۵۹. تجلی سریان التوحید، ۶۰. تجلی جمع التوحید، ۶۱. تجلی تفرقة التوحید، ۶۲. تجلی جمعیته، ۶۳. تجلی توحید الغناء، ۶۴. تجلی اقامة التوحید، ۶۵. تجلی توحیدی الخروج، ۶۶. تجلی تجلی التوحید، ۶۷. تجلی توحید الربوبیة، ۶۸. تجلی دی التوحید، ۶۹. من تجلیات المعرفة، ۷۰. تجلی النور الاحمر، ۷۱. تجلی النور الابیض، ۷۲. تجلی النور الاخضر، ۷۳. تجلی الشجرة، ۷۴. تجلی توحید الاستحقاق، ۷۵. تجلی نور الغیب، ۷۶. من تجلیات التوحید، ۷۷. تجلی العزة، ۷۸. تجلی النصیحة، ۷۹. تجلی لایعزتک، ۸۰. تجلی العمل فی غیر معمل، ۸۱ تجلی الکمال، ۸۲ تجلی خلوص المحبة، ۸۳ تجلی نعت الولی، ۸۴ تجلی بای عین تراه و من تجلیات الحقیقة، ۸۵ تجلی تصحیح المحبة، ۸۶ تجلی المعاملة، ۸۷ تجلی کیف الراحة، ۸۸ تجلی حکم المعدوم، ۸۹ تجلی الواحد لنفسه، ۹۰. تجلی العلامة، ۹۱. تجلی من انت و من هو، ۹۲. تجلی الکلام، ۹۳. تجلیات الحیرة، ۹۴. تجلی اللسان و السر، ۹۵. تجلی الوجهین، ۹۶. تجلی القلب، ۹۷. تجلی خراب البیوت، ۹۸. و من الفناء، ۹۹. تجلی طلب الرویة، ۱۰۰. تجلی الدور، ۱۰۱. تجلی الاستعجام، ۱۰۲. تجلی الحظ، ۱۰۳. تجلی الامانی، ۱۰۴. تجلی التقریر، ۱۰۵. تجلی نکث المبایعة، ۱۰۶. تجلی المعارضة، ۱۰۷. تجلی فناء الجذب، ۱۰۸. تجلی ذهاب العقول.
آغاز: الحمدلله محکم العقل و الراسخ فی عالم البرازخ بواسطة

الفکر التنامخ و ذکر المناح معقل الأعراس و محل وجود الأنفاس.
انجام: عن مثل هذا یرتفع الخطاب فانه مجنون و نعم المجنون.
چاپ: در رسائل محیی الدین (حیدرآباد دکن، دائرة المعارف العثمانیة: ۱۹۴۸م)
[دنا ۸۰۵/۲]
شرح و حواشی:
۱- شرح التجلیات؛ نوری، اسماعیل بن سودکین (-۶۴۶)
۲- شرح التجلیات لمحیی الدین عربی؛ جیلانی، عبدالکریم بن ابراهیم (۷۶۷-۸۳۲)

۱. آشتیان؛ حوزه علمیه؛ شماره نسخه:۲۳/۱بخش یکم
آغاز: برابر؛ **انجام:** فیما لایعلم من علامات من هو من اهل الله تعالی، هذا آخر التجلیات الموعودة فی اولها، فلله الحمد علی افضاله و الصلوة و السلم علی نبیاً و سیدنا محمد و آله و اصحابه
خط: نسخ معرب، کا: عبدالله بن عبیدالله بن عبدالکافی عبیدی، تا: ۲۷ صفر ۷۷۹ق؛ کاغذ: نخودی، ضخیم، جلد: تیماج قهوه‌ای تیره، ۲۷سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۵۶]
۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۱۷۵/۱۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۸ق؛ قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: ۱۴۶۵]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۷۰/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، در پایان اشعاری از مغربی، مولوی، سنایی و شاه قاسم انوار؛ کاغذ: شرقی، ۱۱گ (۱۳-۲۳)، ۳۰ سطر، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۳۸-۷۶۴]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۰
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۵ق؛ ۳۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۲-۴۱۴]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۸۸۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و حسن الظن فی ما لا یعلم من علامات من هو من اهل السلام.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۱ق؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۸گ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۱-۵۴]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۵۶/۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حاجی عبدالله بن سید طه عرب، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۵گ (۲۲۵پ-۲۵۹ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۲۲-۱۳۴]

● **تجلیات** / ادبیات / فارسی

tajallīyāt

طغرای مشهدی، -۱۱۰۰ قمری

toqrā-ye mašhadī (-1689)

نثر آمیخته به نظم، در وصف کشمیر و ستایش از میر حسین سبزواری، در پایان آن گوید: چون خامه جلاپذیر شد از رقمش ×× آن به که «تجلیات» نامش سازد.
آغاز: طغرا تا از تجلیات خویش بیهوش ساز کلیم ناطقه ... کشمیر بود و فصل خزان عالم نور ×× بر طالب فیض، دیدنش هست ضرور ...
انجام: سخنور با سخن دارد سر و کار ×× زمین فکر چه گلخن چه گلزار
چاپ: گانپور، سنگی، ۱۲۶۶ق.، وزیری بزرگ، ۹ص (رسائل طغرا: صص۱۰۰-۱۰۸)؛ ۱۳۰۲ق./۱۸۸۵م؛ ۱۲۸۸ق./۱۸۷۱م؛ لکهنو، سنگی، ۱۲۸۱، وزیری بزرگ ، ۹ص
[نسخه‌های منزوی ۳۵۴۳/۵: (۱۰ نسخه)؛ مشترک پاکستان ۱۶۴/۵: (۱۰ نسخه دیگر)؛ دنا ۸۰۵/۲ (۸ نسخه)؛ شعرای کشمیر ۷۴۶/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۷۱/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۹ق؛ ۷ص (۲۲۳-۲۲۹)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۲-۲۰۴]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۲۹۶/۶/۵
آغاز: خط عشق بنور این غنی میسازد؛ **انجام:** برابر
خط: شکسته نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛کاغذ: هندی شکری، جلد: مقوای چینی با عطف تیماج مشکی، ۱۰ص (۲۱۸-۲۲۷)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱۰-۹۴۴]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۱۴/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** چون خامه جلاپذیر شد از رقمش ×× آن به که تجلیات نامش سازد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰گ (۸-۱۷)، ۱۲ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۳۸-۳۱۶]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۷۴/۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** چون خامه جلا پذیر شد از رقمش ×× آن به که تجلیات نامش سازد.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۶۱-۶۴)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۳۸-۷۸۳]
۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۶۹/۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۰گ (۱۰۶ر-۱۱۵پ) [ف: ۲-۳۹]
۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۵۰/۵
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۳گ (۹۴پ-۱۰۶پ) [ف: ۲-۳۹]
۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۰/۴-عکسی

نسخه اصل: گنج بخش، ۲۰۸۶ (گنج، ۱۲۵۸/۳)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [عکسی ف: ۲-۵۹]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۵۸/۵-عکسی

نسخه اصل: کتابخانه میرداد خان افغان که در پیشاور پاکستان به خرید و فروش کتاب می‌پردازد؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۷گ (۳۱-۳۷) [عکسی ف: ۲-۵۹]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۶۱/۶-ف

نسخه اصل: دانشگاه پنجاب در لاهور شماره ۸۷۴/۹ فارسی؛ کا: ظهیرای تفرشی، تا: ۱۲۴۵ق [فیلمها ف: ۳-۱۸۷]

۱۰. تهران؛ بانکی پور؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵-۶۲۷]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۰/۱۲

آغاز و انجام: برابر

این نامه ۱۸۰ بیت نوشته دارد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: تیماج سرخ، ۱ص (۶۳ر)، ۱۵ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [ف: ۲-۱۹۹]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۱۵/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح، مجدول، دارای کمند؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج تریاکی، ۸ص (۲۶-۳۳)، ۳۲ سطر (۹×۲۷)، اندازه: ۱۶×۳۲/۵سم [ف: ۱۰-۷۹۴]

● **التجلیات** / عرفان و تصوف / عربی

at-tajallīyāt

از فتوحات مکیه استخراج گردیده است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۸۸/۳

آغاز: الحمدلله محکم العقل الراسخ فی عالم البرزخ؛ **انجام:** من هو من اهل الله تعالی.

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ پس از آن چنین دارد: باب ششم در بدء خلق و سپس باب هشتم در بدء جسم، باب ۸ ارض، ۲۲ منزل المنازل است. و ناقص مانده، و گویا همه آنها از «فتوحات» باشد؛ ۱۶گ (۷۵پ-۹۰ر) [ف: ۳-۳۲۰]

● **تجلیات اربعه از کتاب نور الهدایة** / کلام و اعتقادات / فارسی

tajallīyāt-e arba‘e az k.-e nūr-ol hedāye

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۸۴/۸

آغاز: فصل سیم در بیان تجلیات اربعه از کتاب نور الهدایة بسم الله الرحمن الرحیم ای عزیز بدانکه اولیاء الله در حقیقت بذات خویش بی زوال و منتهای کمال قرب وصال و حیران شدگان؛ **انجام:** و از این حدیث ظاهر می‌شود که نص صریح حجت الله قاطع که بدلناهم جلودا غیرها لیذوق العذاب نیز چنین دلالت می‌کند که تبدیل جلود خواهد شد و از آیه کریمه یوم تبدل الارض غیر الارض، ظاهر می‌شود که تبدیل مکان نیز خواهد و از این آیه وافی هدایة ثم یعرج الیه فی یوم کان مقداره الف سنة مما تعدون که زمان نیز مبدل خواهد شد و الله اعلم و احکم بالصواب.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: ۱۵۵۵]

● **تجلیات رحمانی** / عرفان و تصوف / فارسی

tajallīyāt-e rahmānī

حسینی قادری، علی محمد بن عبدالرحمن

hoseynī qāderī, ‘alī mohammad ebn-e ‘abd-or-rahmān

در عرفان در بیست و هشت «تجلی»: ۱. اول نشان وجود محض هستی صرف ...؛ ۲۸. ولایت اولیاء الله.

آغاز: حمد بی غایت مرخازن کنز وحدت را که به خواهش اظهار رجب ذاتی در خزانه غیبت برای آراستگی ظهور مجلس سرو سامان صفاتی را به نظر اجمالی دید

انجام: پس از علم حق خود را عبد دانسته بگوید اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له و اشهد ان محمدا عبده و رسوله

[دنا ۸۰۵/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۴۳/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** گویا ناتمام: و دم را حبس کند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا عطف تیماج تریاکی، ۱ص (۹۲ص)، ۱۹ سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۷-۴۷۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۸۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا عطف تیماج تریاکی، ۷۷گ (۹ برگ سفید)، ۱۹ سطر (۱۱×۲۴)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۷-۲۵]

← تجلیات سلطانیه ≻ جلوات ناصری

● **تجلیات عباسیه** / فضایل و مناقب / فارسی

tajallīyāt-e ‘abbāsīye

وقاری یزدی، محمد امین بن عبدالفتاح، -۱۰۸۳؟ قمری

vaqārī yazdī, mohammad amīn ebn-e ‘abd-ol-fattāh (-1673)

در دیباچه می‌گوید: «انوری در درگاه سنجر نام سنجر را با اولی الامر و لقب او را با منکم موافق یافته ولی کار او درست نبوده و من این آیه را با نام و زندگی شاه عباس برابر می‌سازم». نام کتاب و نگارنده در دیباچه آمده است.

[دنا ۸۰۵/۲؛ فهرستواره منزوی ۹۲۰/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۵۱

آغاز: بسمله، غنچه سر بمهر فیض از چمن اسرار لاهوت بخون آغشته تواند چید که در دامن کوه طور ... و بعد چون بموجب ندای کبریای یا ایها الذی آمنو اطیع الله و الرسول؛ **انجام:** نواب صاحبقران گیتی ستان را روی خواهد نمود، تمت الرسالة بافضاله

خط: نستعلیق، کا: میر علی کوهساری، تا: ۱۰۴۸ق؛ با یک سرلوح، نسخه سلطنتی زر افشان، مجدول؛ مهر: «لا الله الا الله الملک الحق المبین عبده مهدی الحسینی» (چهارگوش)، «بنده شاه عباس شاه ولایت عباس» (گرد)؛ یادداشت به خط زیبای میرزا مهدی ملک الکتاب با مهر «عبده مهدی الحسینی ۱۲۵» (بیضی) [ف: ۲-۱۰۰]

● التجلیات و عرفان الذات و الصفات فی التوحید /

عرفان و تصوف / فارسی

at-tajallīyāt va ‘erfān-oz zāt va-s sefāt fe-t towhīd

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۲/۲۰-ف

نسخه اصل: بادلیان اکسفورد ش ۹۴ والکر (ش ۱۲۹۸)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۵۶۸]

← تجلی اشراق ≻ تجلی الاشراق

● تجلی الاشراق = شرح شارع النجات / کلام و اعتقادات / فارسی

tajallī-uol ešrāq = š.-e šāre‘-on nejāt

مسیحا فدشکوئی، محمد مسیح بن اسماعیل، ۱۰۳۷؟- ۱۱۲۷ قمری

masīhā fedeškū’ī, mohammad masīh ebn-e esmā‘īl (1628-1715)

وابسته به: شارع النجاة فی ابواب العبادات = شارع نجات میرداماد، محمد باقر بن محمد (-۱۰۴۱)

شرحی است مفصل بر مقدمه «شارع النجاة» مرحوم میرداماد [خود کتاب فقهی است] که در مسائل اعتقادی است دارای اصل: ۱. توحید و معرفة الله؛ ۲. عدل؛ ۳. نبوت و امامت و معاد که ظاهراً معاد آن را شرح نکرده است. خود مقدمه‌ای مبسوط در آغاز آن نوشته و این مقدمه نثری پر تکلف دارد مشتمل بر ثنای خداوند پیامبر (ص) و علی بن ابی طالب (ع) و نیز ابیات بسیار (که ظاهراً از خود نویسنده است) در خلال مطلب آورده و اسامی تألیفات میرداماد را در آن تضمین کرده است.

آغاز: (آغاز مقدمه:) بسمله زبان تجلی بیان اشراق لمعان ارباب شهود، زبانه ثناء فائض السناء واجب حقیقی است تقدست اسمائه الحسنی که نور حقیقتش عین وجود فاتحه کلام قدسی پیام کر و بیان، بیان تقدس بنیان نعت خاتمه رساله نبوت است ... صلی الله علیه و سلم ... (آغاز شرح:) بسمله اما بعد بدان جعلک الله تعالی من العارفین الموقنین که خواص متکلمین ... در تفسیر کریمه فاذکرونی اذکرکم فرموند ذکر بر دو قسم است: یکی ذکر لسانی ... و دوم، ذکر قلبی ... و لذا تصریح نمودند که شغل نمودن به مسائل کلامیه و علوم الهیه اثوب است از علوم فقهیه ... بنابراین مصنف قدس سره بیان مسائل این کتاب را که در علم فروع است مصدر نمود به ذکر آن که پیش از معرفت مسائل شرعیه و فقهیه بر هر مکلف واجب عینی است که معارف مبدأ و معاد را به دلیل برهان معلوم کند

انجام: پس واجب است اطاعت ناس مر خلیفه حق را در امور ... اگر تهاونی نمایند مانند ابلیس از جمله کفار باشند. نعوذ بالله منها هذا فصربه من المستبصرین و کن من الشاکرین و الحمدلله رب العالمین.

[دنا ۸۰۶/۲ (۲ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۱۰۳/۹ [با همین سرآغاز نام اصول دین داده است و از ناشناس دانسته که به نظر خطاست]]

۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۲

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

در فهرست ناشناس آمده آغاز و انجام هماهنگ است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۱۹۹ق؛ مصحح؛ مهر: «علی الحسینی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱-۱۴۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۵/۳-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: اصفهانی شکری رنگ، جلد: تیماج مشکی یک لا، ۱۱۶ص (۱۰-۱۲۵)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۲۳-۲۵۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۹۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳-۳۷۶]

● تجلی الاشراق = شرح رساله عرفانی طوسی / عرفان و تصوف / فارسی

tajall-el ešrāq = š.-e r. ‘erfānī-ye tūsī

وابسته به: اخلاق ناصری؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲ق)

شرحی است از دانشمندی سنی بر اخلاق ناصری خواجه طوسی از آغاز تا پاره‌ای از کتاب تا بند «عقل نظری خوانند» در فصل ۱ قسم ۱ مقاله ۱، و بسیار مفصل که اگر به انجام می‌رسید چندین برابر آن می‌شد. در آن از شرح اشارات و تجرید طوسی و شرح تجرید گویا از قوشچی و شرح مطالع گویا از رازی و درة التاج و شرح هیاکل نور از دوانی و حدود ابن سینا و شفای او و مجمع البحار و از داود قیصری و عبدالرزاق کاشانی و اصطلاحات الصوفیه او و از نگارنده روضة الجنان شاید ابوالحسن قاینی و دان‌شنامه و از سید المدققین میر صدرالدین و اوصاف الاشراف

طوسی و حقایق التاویل و شرح زوراء دوانی و جواهر التفسیر و لطایف الطوایف و از عارف نجفی و غیاث منصور ... یاد شده است.
آغاز: حمد بی حد و مدح بی عد» ائمه لغت برآنند که اشتقاق حمد از حمده است. «خلقت انسانی که طراز عالم امری داشت»
انجام: و تمثیل آن از کلام سید المحققین گذشت متدبر
[فهرستواره ۵۶۴/۷]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۶۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۳-۲۱]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۵۸-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۱۳۱]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۸۹
آغاز و انجام: برابر؛ تمت هذا شرح اخلاق الناصری فی یوم چهارشنبه غره شهر ربیع الثانی سنه ۳۱ جلوس معلی. تمت تمام شد هذه النسخة مسمی بتجلی الاشراق.
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:چهارشنبه۱ربیع الثانی، جلوس معلی؛ مجدول شنگرف و لاجورد، با سرلوح؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۴گ، ۱۹ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۳-۳۴۳۶]

● **تجلية الارواح بحقائق الانجاح** / فلسفه / عربی
tajliyat-ul arwāḥ bi-ḥaqā'iq-il injāḥ
متن مختصر نیکویی است در اصول فلسفی و مبانی عقلی، در یک «مقدمه» و دو «قسم» و یک «خاتمه»، مشتمل بر مباحث و فصول و ابواب، بدین عناوین: المقدمة: فی الأمور العامة؛ القسم الاول: فی الطبیعی؛ القسم الثانی: فی الالهیات؛ الخاتمة: فی ثلاث جمل.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۸۸
آغاز: و مستعیذاً من الضلالة و الغواية سائلا کل محقق اصلاح ما اطلع علیه من مواضع الخطأ؛ **انجام:** و اعطاء رونقها و جمالها فسبحان الأ بعد الأقرب الأرفع الأدنی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱۸-۸۰]

● **تجلی حضرت واجب بر کلیم الله (شرح کلام برخی اکابر در)** / عرفان و تصوف / فارسی
tajallī-ye hazrat-e vājeb bar kalīm-ol-lāh (s.-e kalām-e barxī akāber dar)
خادم بسطامی، محمد طاهر بن حسن، ق۱۱ قمری
xādem-e bastāmī, mohammad tāher ebn-e hasan (-17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۱۴۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۰۴۴ق؛ ۳ص (۲۹۶-۲۹۸) [مختصر ف: ۵۰۵]

● **تجلی حقیقت** / تاریخ / فارسی
tajallī-ye haqīqat
تابنده، سلطان حسین، ۱۲۹۳-۱۳۷۱ شمسی
tābande, soltān hoseyn (1914-1992)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۹۵۶
آغاز: بسمله، اول دفتر بنام ایزد دانا؛ **انجام:** به تعالی و ترقی سوق می‌دهند ... خرداد ۱۳۱۹ش
خط: مختلف، کا: حسینی قزوینی، اسدبن جمال الدین، تا: ۱۳۱۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، مختلف السطر (۱۳×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۰سم [الفبائی: ۱۰۵]

● **تجلی خداوند بر حضرت موسی علیه السلام = تجلی خداوند بر کوه طور** / عرفان و تصوف / فارسی
tajallī-ye xodāvand bar hazrat-e mūsā 'alay-he-s-salām = tajallī-ye xodāvand bar kūh-e tūr
نواب اصفهانی، سلطان محمد
navvāb-e esfahānī, soltān mohammad
رساله‌ای است در بیان تجلی خداوند بر حضرت موسی (ع) در طور سینا به صورت عرفانی، این رساله در فهرست کتابخانه مجلس سنا (سابق) با عنوان: عبارتی که خان عالم ایلچی شاه سلیم از هند آورده درباره شک در تجلی خدا ...، و مؤلف آن خواجه سلطان محمد معرفی شده است، البته در نسخه دائرة المعارف مؤلف «نواب آصفجاهی خواجه سلطان محمود» آمده است ولی همین رساله است.
آغاز: هو تجلی حضرت کلیم الله در طور سینا کنایه بر حکمت است. در اینجا کنایه است بر آنکه اجساد و اجرام خصوص جرم خاک را استعداد رؤیت ازلی و تاب تجلی سرمدی نیست.
انجام: مرد باید که بو تواند کرد ×× ورنه عالم پر از نسیم صباست
[دنا ۸۰۶/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۷۲/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۸/۹
عبارتی که خان عالم ایلچی شاه سلیم از هند آورده در باره شک درتجلی خدا بر موسی در کوه طور و پاسخ آن از خواجه سلطان محمد وزیر امام قلی خان؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲ص (۲۵-۲۶)، ابعاد متن: ۸×۱۶، اندازه: ۱۲×۲۲سم [سنا: ف: ۱-۳۵۷]
۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۷۹/۵
آغاز: حلی که نواب آصفجاهی خواجه سلطان محمود نموده اند،

تجلی حضرت واجب بر کلیم الله در طور سینا کنایه بر حکمت است، بر آنکه اجساد و اجرام، خصوصاً جرم خاکی را استعداد رؤیت ازلی و تاب تجلی سرمدی نیست؛ **انجام:** به ترقی حرف رابع بوده باشد.
همان که از خواجه سلطان محمد دانسته شده؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و یا آغاز ۱۲؛ به دنبال گفته‌ای از خفری در همین زمینه؛ ۲گ (۱۱۸ر-۱۱۹ر) [ف: ۲-۳۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۳۸/۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۵۶ق؛ در پایان همان عبارت دیباچه با اندک جدایی آمده است: «هو ایضا تجلی حضرت کلیم الله در طور سینا کنایه برحکمتی است-زحل معدل باشد. اسرار برون می‌نتوان داد-و گرنه در کوچه هست خبرها ز شررها»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲گ (۶۶پ-۶۷ر)، ۳۱ سطر (۹/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۱×۲۶سم [ف: ۳-۴۳۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱۹/۱۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد نصیر فرزند ملا حسن، بلانکابی جیلانی، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۸۶و۸۷)، ۲۲ سطر، اندازه: ۶×۱۵سم [ف: ۲۹-۳۷۴]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۵۹/۷-۲۴/۱۵۹
آغاز: سؤال لحکماء الهند و طبلوا شرحه تجلی حضرت واجب بر کلیم الله در طور سینا کنایه بر حکمة است که اسم مبارک موسی علیه السلام بترتیب حجر مبارک چهار است؛ **انجام:** و الا فرعون صفت کوس نافرمانی کوفته و بر مرکب جهل سوار می‌شود و غرق دریای آتش مهجوری وحرمان میگردد. بدست خویش تبه می‌کنی تو صورت خویش ×× وگرنه ساخته اندت چنانکه می‌بایی
در فهرست آمده: «سؤال حکمای هند و جواب شیخ بهایی»؛ خط: نستعلیق، کا: محمدبن ابوالقاسم حفریی، تا: ذیقعده ۱۲۶۲ق؛ ۳گ، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴-۲۳۲۵]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۲/۱
آغاز: هو-حلی که نواب اصفهانی خواجه سلطان محمد نمودند-تجلی حضرت بر کلیم الله در طور سینا؛ **انجام:** پس بر این تقدیر حرف ثالث بترقی حرف رابع بوده باشد و السلام.
خط: تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۱۹ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۹/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳-۲۶۵]

↩ تجلی خداوند بر کوه طور ≻ تجلی خداوند بر حضرت موسی علیه السلام

● **تجلی فیض در اخلاق و عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی
tajallī-ye feyz dar axlāq va ‘erfān

افغان، احمد
afqān, ahmad

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۱۶
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از بانو سهیلا چاره دار [رایانه]

● **تجلیل مستر ویلیام جاکسن** /
tajlīl-e mester vīlīyām jāksen
تجلیل مستر ویلیام جاکسن، خاورشناس امریکایی، و یادداشت ادبی، به نظم در سه صفحه، در پایان آمده رئیس اداره امور عدلیه دولت ایران (احمد)، سپس نامه فارسی به او از همین احمد در تبریک ورود او.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۶۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۷-۳۵۵]

● **تجلی نور** = **تذکره مشاهیر جونپور** / تراجم / فارسی
tajallī-ye nūr = tazkere-ye mašāhīr jonpūr

ظفرآبادی زیدی، نورالدین، ق۱۴ قمری
zafarābādī-ye zeydī, nūr-od-dīn (-20c)
زندگی‌نامه پیران، سرایندگان و بزرگان جونپور است. گویا کتاب حاضر در چند بخش تنظیم شده، چنانکه در ابتدای نسخه حاضر و نیز نسخه کتابخانه آصفیه آمده است: «حصه دوم تجلی نورالمعروف بتذکرة مشاهیر جونپور».
چاپ: جونپور، ۱۹۰۰ میلادی، چاپ سنگی
[فهرستواره منزوی ۲۰۴۴/۳؛ فهرست کتب خانه آصفیه ۱۶۲/۳؛ مشار فارسی ۱۱۸۸/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۲۶
آغاز: بنام ایزد فکرت تیزرو ×× رساندی سخن را به انجام تو.گوناگون ستایش خدای گیتی را که فیض است که بآبیاری قدرت سبزه را دمیدن و نهال را سرکشیدن و میوده را رسیدن و لب را زمزمه آفریدن آموخت؛ **انجام:** سهو خطایم را که لازمه بشریت است خورده گیری نکنند و از دامن عاطفت بپوشند زیاده از آن روی قلم سرنگون، تمت بالخیر.
نسخه اصل: کتابخانه ندوة العلماء، لکهنو، هند، شماره ۱۲ (ردیف ۳۹). حصه دوم از کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۳۵۱ق؛ ۱۹۶ص، ۱۷سطر [عکسی ف: ۵-۱۶۴]

↩ تجنیسات ≻ ده باب

● **تجنیسات** / ادبیات / عربی
tajnīsāt

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۸۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۱۳۱) [مختصر ف: ۹۹]

● **تجنیسات** / شعر / فارسی

tajnīsāt

به نظم فارسی در یازده بیت.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۴۰/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۱گ (۱۸ر-۱۸پ)، ۱۹ سطر (۱۲/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۶-۴۶۴]

● **تجنیسات (رساله)** / عرفان و تصوف / فارسی

tajnīsāt (r.)

انصاری، عبدالله بن محمد، ۳۹۶-۴۸۱ قمری

ansārī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad (1006-1089)

[فهرستواره ۵۱۲/۱۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۱/۶-ف

نسخه اصل: بایزید ولی الدین ش ۱۸۱۹؛ بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۲گ (۴۷-۴۸) [فیلمها ف: ۱-۴۷۳]

● **تجنیس اللغات = نصاب عبدالرحمان** / لغت / عربی به فارسی

tajnīs-ul luġāt = niṣāb-e ‘abd-ur-raḥmān

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۶۶/۲

آغاز: بسمله. بعد توحید و صفات خالق شام و سحر ×× وز پس نعت و ثنای خواجه خیرالبشر / بهر تزیین عروسان سخن از بحر طبع ×× میکشم در لغت یکسان درین سلک گهر/ کردم این مجموعه را در صنع تجنیس اللغات ×× تا ضیائی را لغت دانی بیاد آری مگر / بخل باشد ممسکی و نحل شد نام مگس ×× نخل را گر باز پرسی معنیش میخوان شجر؛ **انجام:** خاموشی همیشه گیر عبد رحمان ×× تا چند سخن طویل گوئی چندان / بس کن که همین رساله کافیست ترا ×× زین بیش مده درد سر خود بکسان. تمام شد نسخه نصاب من تصانیف عبدالرحمان.

خط: نستعلیق، کا: یار محمد، تا: ۱۲۱۴ق، جا: هندوستان در صوبه پرب خصوصی خیرآباد؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: هندی، جلد: میشن جگری، ۸گ (۱۳-۲۰)، ۱۳ سطر (۱۴/۵×۷) [ف: ۳-۸۹۷]

۲. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۰۷/۱

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶گ (۱پ-۶پ)، ۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱-۱۰۳]